

کتــابـفــروشــی امام غزالی سنندج سن: ۲۲۵۶۱۰۰

فەرھەنگى كوردستان

گيوي موكرياني

دەزگای چاپ و بلاوكردنەوەی **ئاراس**

رنجیرهی رۆشنبیری

خاومنی ئیمتیاز: شموکمت شیّخ یمزدین سمرنووسمر: بمدران ثمحممد جمهیب

ناوی کتیّب: فهرههنگی کوردستان ناوی دانهر: گیوی موکریانی

ژمارمی سپاردن لهکتیّبخانهی نیشتمانی: ۲۱۸ سالی ۱۹۹۹

چاپى يەكەم

پێۺڡػؠ

د.کوردستان موکریانی

همولير ۲۵/۳/۹۹۹

له چاوپیکموتنیکی من و د. جه مال و مینه واسی کورمان له گه لاریز دار نیچیر قان بارزانی و به ناماده بوونی کاک به دران نه حمه دسکرتیری روزنامه نووسی له ۱۹۹۸/۷/۲۹ له هه ولیردا پروژهی چاپکردنی نه و فه وهدنگهی به رده ستتان ها ته پیش، کاتی که کاک نیپ یرفان بارزانی پیشنیازی له چاپدانی ده ستنووسه کانی گیوی موکریانی باوکمی کرد و منیش یه کسه رئاماده یی خوم پیشان داو له روزی دواتر داواکاریکم له سعر نه و بابه ته پیشکیش کرد و جه نابی بریاری چاپکردنی دا.

بربه دیه پنانی نهم پروژه په من له ۱۹۹۸/۱۱/۱۸ دا له همولیّر ناما دهبووم و له ۱۹۹۸/۱۱/۱۸ دا کاک بهدران نه حمه د دلسوّزانه شویّنی کارکردن به همموو کهل و پهلیّکی پیّویست، چوار کوّمپیوته و ، پرینته و ، سکهنه و ، تهلهفوّن و . . بوّ ناماده کردین. من ، د.عهزیز گهردی و کاک نه حمه د تاقانه سهرپه رشتی کاره که مان به دهسته وه گرت و کاک قاسم قادر پیروّت به نه نه نه سال ح و سهفیر مه حموود تیپچن پیروّت به نه نهمازی و برایان لوقمان مووسا ، حیکمه ت عیساسلیمان ، به خشی مه لا سال ح و سهفیر مه حموود تیپچن و برایان شیّرزاد فه قی نیسماعیل و کهریم سوّفی و سهرپه رشتکارانیش وه که هدله چن کارمان تیّداکرد ، همر روژه ی له هشت و نیوی سهر له به یانی تا شهشی سهر له نیّواره و ه ک شانه ی هه نگ مامه له مان له گه لا و و شه کانی نه م فهرهه نگه به نخه دا ده که د.

بمهه شتی گیوی موکریانی باوکم لهنیّو زوربه ی چاپه مهنیّکانی خوّیدا و هه دروا له و چاوپیّکه و تنانه ی ، که و پروژنامه نروسان له گهلّیاندا کردووه ، ناواتی به چاپ گهیاندنی فهرهه نگی کوردستانی خواستووه . نهز لیّره دا تهنی دوو له و دورپینانه ی ده خهمه روو ، که یه که میان نه و چاوپیّکه و تنه و ی که کاک عهبدولسه تار کازم له گهلّیدا کردووه و نهوه ی دووه میان خوّی له فهرهه نگی مههاباددا باسی کردووه:

(..ولكني شخصياً منشغل باعادة استنساخ قاموسي المعنون: فعرههنگى كوردستان / كردي ــ كردي وهو يزيد على خمسة الاف ورقة وقد استنسخت منه لحد الآن نصفه تقريباً حيث بلغت حرف الكاف وكل أملي أن أتم ذلك بأسرع وقعت خشية أحداث الزمان... واظنك لا تدري بأنني قد اتممت تأليف قاموس آخر كردي ـ عربي وسميته ـ نقيهره ـ منذ أكثر من ثلاث سنوان ونصف، قدمته الى المجمع العلمي الكردي في حينه هدية مني، ولم أطلب سوى طبعه وقد وعدوني مراراً بذلك ولكن مع الاسف الشديد اعيد الي بعد كل تلك المدة، دون أن يطبع بحجة ان كتابته غير واضحة وانني الآن على اعتاب الآخرة، اعتب على المجمع ترى ان لم يقم هو بطبع مثل هذا الجهد وأنا على قيد الحياة لأتمتع بنشوة وجود اسمي عليه فقط دون أجر أو جزاء ترى متى يطبع أبعد مماتي؟ جريدة العراق ١٩٧٧/٤/١٨).

(فمرهدنگی کوردستان زوّر گموره یه و پیتی زوّر ووردی گمره که ، به قاقه زو بمرگی و نمرکی کارگمرانموه نزیکه ی (۲۰۰۰) دوو همزار دینار پتری تی دهچیّ. له ناو کوّقاری همتاوی همتیر و جووانه ممرگیشدا زوّر جارانم هاوار کرد، که دهسته جوامیّریّکی دلّسوّز وهیا چهند دهولّه مهندیّکی کورد بیّنه پیّش فمرهه نگی کوردستانیان به خوّرایی به همرو مافیّکیموه پیّشکه شده کهم، داخه کهم کهس سمری هملّنه دا. فمرهه نگی مهماباد، همولیّر ۲۵۷۳ / ۱۹۹۱ لاپمره ۱۹۶۵).

بمهه شتی گیو: نمو جوامیره دلسوزه ی له سالی (۱۹۹۱) هوه چاوه ریّی بوویت، وا له همولیّری پیّته ختی کوردستانی نازاددا سمری هدلّدا، به لیّ ریّزدار نیّ چیرفان بارزانی نموهی بمهه شتی مه لا مسته فای بارزانی له چاپدانی فمرهه نگی کوردستانی جوامیّرانه وه نهستر گرت. بموبرّنه یموه به نیّوی بنه ماله که مان سوپاس و پیّزانینی بی سنووری خرّمانی پیشکیّش ده که م و هیوادارم خودیّی مهزن برّهمموو لایه کمانی بپاریّزیّت.

تيشكيك لهسهر فهرههنكي كوردستان

بهههشتی گیوی موکریانی باوکم لـه میرووی فعرههنگ نووسی کوردیدا به باوکی فعرههنگی کوردی ده رمیردریّت، چونکه پیّنج فهرههنگی بهنرخی پیّشکیّش به نامهخانهی کوردی کردووه و تهمهنی گهنجی و پیری خوّی لهسهر داناوه. داماوی موکریانی مامم بیری فعره ه نگ دانانی خستوّته میّشکی گیوی باوکم عوه ، و هکوئ مرکیّکی پیّویست پیّی سپاردووه ، هەروەكولە پێشەكى فەرھەنگى مەھاباددا باوكم رۆلى كاكى لەجۆرى يارمەتىدان و رێخۆشـكردنى بـۆچوونـە نيّوجيهاني فعرههنگ نووسين ړوون کردو تعوه ، همروا هعول و کوششي بيي ووچاني خوشي بـهم جـوّرهي ژيروو گيراوه تـعوه: ((له ناو ههموو هۆز و تىيىره و شاريكى كوردستانى باكووردا ههموو مانگيكى يەكدوو كەسىي شارەزاي زمانى لەسەر ئەركى خۆى (مەبەستى لە داماوى كاكيتى) لە دوورەوە بۆ دەھينام وە لە دە تا بىست رۆژان لە مالى ئىمە دەمانەوە دوواى ئموهي كه سووديكي پوختم ليۆهردهگرتن لهسمر ئمركي خۆمان بـ مړيني دهكردنموه شوينني خۆيان هاويينانييش مـني لهگـمل چەند برادەرىخى بەناو دىپهاتەكانى چياكرمانج و دياربەكر و ماردينيدا ھەربىز ئەو مەبەستە دەگىرا. لـ (١٩٢٥) داكە هاتینه رهواندز لمویش بهشیننه یی زاراوهی سوّران و بارزانیاخ له سوّرانیان و هی نمهریی و شکاک و عمیدوّیییانییشم له بهههشتی سهید تههاو دهست و پیوهنده مشهخت (مهاجر)هکان وهردهگرت. نیستر، که کوفیاری زاریبی کرمانجی بهستراو گوزهرانمان زور تال و دژوار تر بوو ناچار بو نُموهي كه خانوو بمرهو گاو گزيلكيّكي، كه ههمان بوو بيانفروشم و پينه و پمروي ژیانمانی پیّ بکهم به دزیی چوومهوه سابلاخی لهویّش عهجهم پهرستان ناشکرایان کردم و گیرام و رهوانهی تموریّز کرام و ئيتر، كه بهليّني له ههموو خزمه كاخم وهرگيرا، كه جاريّكي تر روو له عراق نه كهمهوه و هه تاهه تايه بهندييواريم لهگهل كاكم نهمیّنی نازاد کرام ئیستر تا شهش سالانی تیّدامامهوه بهلاّن رانهوهستام زاراوهی موکریانم به ههموو هوّزو تیسیره و دیهاته کانهوه له گه لاهی شکاک و عهبد قیمی و جه لالی و لوړ و که لهوړ و سنه (نمرده لأن) به پینی تووانا له گهل هه لبهست و بهسمرهات وویّنهی بوویّژان کوّکردهوه و بوّ زاراوهی سوورچی و خوّشناو و زراریی و ئییدی سالیّکی لـه باتاس دانییشتم لـه (۱۹۲۹)دا که به مالهوه هاتمه همولیر زاراوهی نمو ناوچهیه وه بادینان و کویه و پژدهریشم دهست کموتن همرلیرهوه دۆستايەتىشىم لەگەل زۆر كەسى وەكوو شىخ نورى شىخ سالە و نورى سەعىدى سلىنمانى و چەند كەسىنكى كەركوكى پەيدا کرد هفر چیهکی تووانیبینتم لموانم وهرگرتووه له شاری کفرکوک چهند کهسینکی وهکو ماموّستا مدلاجممیل روّژبدیانی و مهلاخورشید و گهلیّکی تر زاراوهی ناوچهی کـهرکوکیان بـــۆکۆکردوومــهوه وه لــه ۱۹٤۰ تــا (۱۹٤۸)هوه ۳ جــاران چوومــه سلينماني و هدله بجه و همورامان و زاراوهي سلينماني و شاره زور و جاف و تاوگۆزى و همورامان و ئييديكهم ثموهندهي كه له تووانای سهلیقهم دابوویی کوّم کردوّتموه له بهغداش لهنیّوبرا فهیلی و لوړ و کهلهور و شواناندا زوّر کهسی وهکوو دوکتوّر جهعفهر و میرزا محمدی بوویژ و خویندهوهرانی دیی یارمه تیان داوم له هیچ سهرده میکیدا کهم و زور کاتی خوم به خورایی رانعبوواردوه له نانيکي همژاريي بهدهر بمندييواريم بمسمر هيپ جووره خوواردن و خوواردنموه و خوشرا بوواردن و هاموو شۆى سىنەماو تەياترۆ و باخ و باخچە و سەيران و سەيرانگايانەوە نەبووە ، لەكاتى نەخۆشىشىمدا ھەر خەرىيك بووم لە هدینی و شدمه و یه کشدمه شدا و چانم نه داوه له نیوانی (۰ ۰) سالآندا روزی جیزنانیش نه حدساو مهوه. بو که ژمیریک یا شمويکي که مييوانم هاتبا له کاتيکدا که لموانه نمبن سووديي فمرههنگي وويژهيييان ليوهرگيري خوّم به بمنديي و ديل زانیوه ، بهندیخانهی هیچ دوژمنیّکی نهیتوانیوه رستهی کاروبارم بپسیّنی ، له ناو بهندیخاناندا که کوردی بـه ناموسی زوّر تيدايه زاراوه كانيانم دهنووسيينهوه له كاتى پشكنيندا، كه ئاشكرا بووبايه دهيانكوت كوردى نوسين قهده غهيه. دهمكوت لهبهر بيّکاريي کاتي خوّم بهو جوره دهکوژم يا دهمکووت شيّوهي زار اوهي نهو برادهرهم زوّر پيّسهيره بوّيه نووسييومه تموه جارجاره لییان دهدراندام وهیا دهیانسووتاند دووباره دهمنووسینموه بونموهی لمو لایمنموه دریژهی پی نمدهم تمنها باسی گییرانی همره دووایی پارهکهی خوّم دهکهم که چم کرد له بهندییخانهی (حلمدا) چهند برادهریّکی فـهیلی و لوړیی تیّدا بـوون وهکوو کاک محدمه د سهعیدی فهیلی و ثیتر نزییکهی (۱۵۰۰) ووشهم پتر کوّکردهوه نهگمرچی دووای گهرانموهم برّ همولیّر دەپازدەيىەك نىمبى ھەمموويم ھەمبوو. مرۆۋىكى ئايىندارى راست چىۆن شەموورۇژ ناسىرەوى و بىەلكوو تىمنها لىە خودا پەرستىتىدا رادەبووىرى ھەزاران سوپاس بۆ مامۆستاى مەزنى موكريانى كەلەسەرەتاى چاوكردنەوەمـە وە تا دوواكۆچى خۆى لـموانه (دەرس)ى دابمشكردنى كوردستان و دوواكموتنى كوردانى پتر پى نەكوتووم. ئموەندەشى تى گەياندم كە چارەي تەنها بە يەكێتى و ھەول و تەقەلايەكى بى ووچان و گىيان بازيەكى نىبەزانەوەيە ...) فەرھەنگى مەھاباد لاپەرە ٥ ــ ٧)). شیّوه ی پیّزکردن و پیّکخستنی ووشه فعرههنگیّکان و جـوّری لیّکدانهوه و شروّقهکردن و یهکالاُکردنیان بـه پیّگهیهکی پاست و دروستی زانسـتی فعرههنگ دانـان کـراوه ، لـهم فعرههنگهدا نـعو ووشـانهی ، کـه پیّویسـتییان بـه لیّکدانهوه بـووه پوونکراونه تعوه و بوّ زیّتر ناسانکردنی به کار هیّنانی ووشهکان بـوّهیّندیّک کـار دهمکـاتی کـاری فـعرمـان ، کـاری تیّپـعږ و تیّنه پهرو کاتهکانیشی پهچاوگیراون ، لـه زوّر شویّنی پیّویسـتدا پسته بوّ ووشهکان هیّندراوه تموه و بـه سـمدان ویّنـهی کـمل و پهل و گیانلهبمر و گژو گیاو . . . دهولهمهند کراوه .

تایبه تیّتی گرنگی دی نهم فهرهه نگه لهوه شدا خوّی ده نویّنیّت، که ووشه ی زوّربه ی ههره زوّری سهرتاپای کوردستانی دابه شکراوی گرتوّته و و له پال زوّربه ی ووشه کانیشدا له نیّوان کهوانه یه کدا کورتکراوه ی دیالیّکت، نیمچه دیالیّکت و ... دهستنیشان کردووه.

هدر ووشه یه کی ساده و اتای تایبه تی خزی لیّکدراوه تموه و نه گهر به رامبه ره که ی ماکیّکی دی هاو و اتای همبوو کوّما (،) یه کیان له نیّواندا داندراوه، نه گهر له مانایه ک زیّتر بوو پنتیّک (.) خراوه ته نیّوان، وه ک: نال (باک.): نالاّ. نالّ، په نگی سووریّکی کالّ، سووریّکی سووک و کراوه وه یه. لا، کن، په خ، پوّخ، له ووشه ی (نالان) قولّه کراوه تموه له نیّو لزگهی سهرچاوه کانی نه م فهرهه نگه دا. په نجه ی بالابه رزهی دهست.

نمو ووشانهی، که داریّژراو، یا لیّکدراون خراونه ته سمر ووشه ساده که و لمویّدا باسکراون، وهی: ناو: (باک.) ناث، (همورا.) ناوی، یاوی بران: چکان، چکبوون، جکیان. خووار: هیّنانه خووار. دان: ناقدان. دار: بهناو، تمر، پاراو. فه: هیّنانموه، لماناوی (ناویّستا) کورتکراوه تموه بوّلزگهی سمرچاوه کانی ناو نهم فمرهمنگه.

ثمو ووشانهی واتاکانیان لیک نمدراونه تموه و به برّشایی لهنیّو دهستنووسه کمدا به جیّماون، همولّمان داوه واتاکانیان پربکه ینموه و نیشانهی (*) یه کمان برّ داناون، برّنمو ووشانهی، که واتاکه یان نهزانیوه و له هیپ سمرچاوه یه کی فمرهه نگیدا دهستمان نه کموتووه نیشانهی (؟) مان له پالّداناون، وه ک: ناولیخو: (؟).

لەنئۆ دەستنووسى ئەم فەرھەنگەدا تىپى (ص،ط)يش ھەبوون، بەلأم لەبەر ئىفوەى ئىم دوو دەنگە لىە زمانى كورديىدا نين و زۆربەي ھەرە زۆرى ئەو ووشانەي، كە لەنئۆ خانەي ئەم دوو دەنگەدا دانابوون، ھەر لەنئۆ (س، ت)شدا ھىمبوون، بۆيىە ئەوانم خستنە نئو تىپەكانەوە.

نهوهی شایهنی باسه بههمشتی گیوی موکریانی تیپه کانی نهم فهرهه نگهی تـا کوّتـایی تیپـی (ک)ی پـاکنووس کردبـوو ، من تیپی (گ)ێو د. عهزیزگهردی تیپـی (ل، م) و کـاک نه حمـهد تاقانـه تیپـی (ن، و) و کـاک شیّرزاد فـهقیّ نیسـماعیـل تیپـی (ه، ی)مان پاکنووس کرد.

زمانانی کوردستانی سهردهمی کوّن (خووری و ئوورارتوو)

کۆنترین شێوهی ووشهی کورد لهنێو نووسراوانی مێخیدا له فۆرمی (مات کورداکی)دا هاتووه ، کـه بـۆهـهزارهی سـێی پ.ز. دهگهڕێتهوه ، ووشهی (مات) هموارگه دهگرێتهوه (کی) نیشانهیهکی سوٚمهرییه بـوٚزهوی، لــهو ســهردهمـهدا نــهم نێـوه باکووری ڕوٚژههلاٚتی سوریهی نهمڕوٚی گرتبووهوه (Groneberg 1980).

لهبهر روّشنایی نمو دوّکومیّنتانهی، که له کوردستاندا دوّزراونه تموه ، نموه ناشکرا دهبیّت، کمواله همزارهی سیّی پ.ز.دا بمواتا بمر له هاتنی هوّزانی ناری زمانی وهک میتانی و هوّزانی نیّرانی زمانی وهک ماد و پورث و سه کهس و .. بوّ کوردستان، مروّقیّکی کوردستانی بهزمانی خووری // هووری دواوه ، که زمانیّکی زاگروّسی بووه و له دواییدا شیّوه پهره سهندووه کهی نیّوی نورار تووی لیّندراوه. خوورییان نیزیکه ی هه زار سالیّنک ده سه لا تداریتیان له وولاتی کورده واری نه مروّ و تا راده یه کیش هه مریّمانی ده ورویه مریدا همبووه ، به لگه شبو نه مه ، که کوردستانی نه مروّ مه لبه ندی خوورییان بووه ، نه و شویّنانه ن ، که له نیّو شویّنه واری نووسراودا ها ترون و فه رمانی هوری بووه ، همروا به زمانی نه که دیش برّ به جیّ هیشتوین ، لیره دا نه و شویّنه واره نووسراویان به زمانی خویری بووه ، همروا به زمانی نه که دیش برّ به جیّ هیشتوین ، لیره دا نه و شویّنه واره نووسراوانه ده خه مه به جه زمانی خویری نووسراون ، له وانه شویّنه واری نووسراوی پاشای خویری تیش نه ته لا نه و سراوانه ده خه مه به جه زمانی خویری نووسراون ، له وانه شویّنه واری نووسراوی پاشای خویری تیش نه ته لا (۲۰ ۲ یا ۲۰ ۳۷ یا ۱۹۸۰ پروکی راوچی در در این المه از تا المه از تا المه از تا المه از تا المه در اله در تا به در تا به

ئورار توویان لهنیوه ی یه که می هه زاره ی یه کی پ.ز. دا هیزیّ کی رامیاری به توانای با کووری میسوّ پوتامیا بوون و خوداوه ندی مه زنیان (خالّدی) له موساسیر (میچیسیری نه مروّ) له نزیک ره واند زبوو ، ده سه لاّ تداریّتیشیان گهیشتبووه لای کیّوه کانی کاف و همبوونی کاریگهری زمانی نه وان بوّ سهر زمانانی که فکازی و نهرمه نی وای له هیّندیّک که فکازناس و نهرمه نناسان کردووه ، همولّبده ن به ندیواریّک لهنیّوان زمانانی که فکازی و نهرمه نی له گه لاّ زمانانی خووری و نورار توودا به یدا بکه ن.

شویننمواری نووسراو بهزمانی ئورار توو له زوربهی نهو همرینمانه دا دوزراونه ته وه ، که له ویرسایهی ده سه لا تداریتیاندا بوون ، که له فوراتموه تا به بری باشووری وورمی له شاری مووشه وه تا گرمی سیفان و باشووری سنووری گورجستانی گر تبووه وه . چوارسه د تابلری نووسراو به زمانی نورار توو دوزراونه ته وه ، که بابه ته کانی پیوه ندی به بنیات نان ، میروو و نایینه وه هه یه ، همروا ده نامه یه کیش ، که زوربه یان بو پاشا نهرگیشتی یه که و سهردووری دووه م ده گهریت موه ، له سهردووری شهردووری شهردووری شهردووری شهردووری یه شهری کوری سهردووری یه کمی کوری سهردووری یه که له سهر به ردی کی کیله شیندا توماری کردووه و . . (د. کوردستان موکریانی ۱۹۹۵).

رووداوانی میروو دهوریکی بالایان بینیوه له نههیشتنی زمانان و زالبوونی زمانیک بهسهر زمانیکی دیدا و همروه کو له مهوبه رباسم کرد دانیشتوانی کونی کوردستان به زمانانی خووری و لهدواتردا نورار تبوو دواون، که هیچ بهندیواریکی به زمانانی ناری و همروا به زمانانی نیرانیوه نمبووه ، به لام له گه ل پهیدابوونی هوزانی ناری زمانی وهک میتانی و لهدواتردا هوزانی نیرانی زمانی وهک ماد و پورث و سه کهس له کوردستاندا به ره به ره زمانانی خووری و نورار توو له نیو چوون.

بلأوبوونهوهى هۆزانى ئارى زمان

هززانی ئیرانی زمان، که لهنیّوخاکی ئیرانی نهمرو و ناسیای نیّوه راستدا بلاّوبوونهوه، نه نیّران و نه ناسیای نیّرهراست خاک و خوّلی بنجی نه و هززانه نهبوون، که به زمانی نیّرانی دوواون، به لّکو دانیشتوانی نهسلی نهم همریّمانه به زمانی نیّرچه یی خوّیان کسهیان کردووه و زمانه کانیشیان نیّرانی نهبووه.

تیکه لاوبوونی زمانی هوزانی کوچهری ئیرانی زمان لهگه ل زمانانی ناوچه یی دانیشتوانی ئیران و کوردستاندا له هه زارهی دووی پ.ز. دا بووه.

هززانی ناری زمان له دوای نیشته جیبوونیانداو تیکه لاو بوونیاندا له گه لادانیشتوانی نهو همریمانهی دهستیان به سهر داگرت، نووسراوی کزنیان برمان جیهیشتووه ، وه ک نووسراوی فیدی له هندستان و نووسراوی ناویستا له نیراندا.

به تیّکه لاّوبوونی زمانی هززانی ناری زمان وه ک میتانی لهگه لاّ زمانانی خووری و نور ارتوودا و له دو اتردا پهیدا بوونی هززانی نیّرانی زمان لهنیّو کوردستاندا و تیّکه لاّوبوونی لهگه لاّ زمانانی ناوچه پیدا زمانی کوردی له کوردستاندا سهری هملّدا.

کۆنترین شویننمواری نووسراو به زمانی کوردی، که تا ثیّسته کموتبیّته بهردهست دو کومیّنته کانی همورامانه لهگهلّ تیکستی کورتی کلیّسهییه.

بدلگهنامه کانی ههورامان له دیّی پالنگان نیزیک که لاّی نفرده لان ـ ته نگی به رله سه رچاوه ی تاوی سیروانه وه له کوردستاندا دو زراوه تموه ، ژماره ی به لگهنامه کان زور بوون ، به لاّم همرسی دانه یان له سالی ۱۹۰۹ دا به هرّی دکتور سه عیدخانه وه گهیشتونه ته بمرده ستی شاره زایانی روژهه لا تناسی روژاو اوه ، دووان له و به لگهنامانه ، که بر سالانی ۸۸ و ۲۲ی پ. ز. ده گهریّنه وه به زمانی گریکی نووسراون له سالی ۱۹۱۵ دا له لایمن پروفیسور مینسه وه له کوشاری لیّکولّینه وه ی بیسی نارامی بووه و بوسالی ۱۲ و ۱۱ ی پ. ز. ده گهریّنه وه له لایمن کاولی له سالی ۱۹۱۹ دا تیشکی خراوه ته سه ر.

له دوای تیپه پیوونی سی چاره که سه ده له سهر دو زینه وهی نه م به لگه نامانه دا د. جه مال په شید نه حمه د بویه که مین جار له بواری پوشنبیری کوردیدا تیشکی زانستی خسته سهر و به ندیواری نه م دو کومیّنتانه ی به زمان ، میّروو و باری نابووری و یاسایی کورد و کاریگه ری ناکوردیشی به لیّکولّینه و هه کی زانستانه پیّشکیّش به نامه خانه ی کوردی کرد.

نمو دۆكومىنىتەى، كەبۆسالى ١٢ و ١١ پ.ز. دەگەرىتەوە و بەنەلف و بىنى ئارامى نووسراوەتەوە لە رووى نىزەرۆكى زمانموانىزەى ھەژارە، چونكە ھەر تەنى ٢٣ ووشەى تىدايە، كەسەر بەكۆمەللە زمانانى ئىرانى (پورشى وكوردى) بىت و ١٥ لىم ٢٣ ووشانەش ناوى تايبەتىن، ووشەكانى دى ئارامىن و ھەروا تىكسىتەكە كارىگەرى سەردەمى ھىللىنى (يۆنانى)ىشى بىرە ديارە، كەلەكاتى تۆماركردنى بەلگەنامەكەدا چەسپىنىدراوە.

بهلكهنامهي ههورامان

۱_شاندت | | | ق. یمره خا نمروتات مدیبانو پدتمسپه ک بمری تورین. ۲_ | | | . . و ؟ یه کی کمرما نمسمه ک من نمبیکه شه کمن په لزیات. ۳_ ره زبانو نمریل بمری به شنین داد نمهی کوله زوزین ۱۰ ۲۰۲۰ ۵.

٤_مه من بومخوتي نا . . خ ههمي نهدلو قيده مته.

۵_شههدین تیریک بهری نه پینی.. بهری ره شنو نه رشته ت.۲_بهری نه بنو گریپنهی میثر ا پادی سینه ک بهری ما تبه نگ.

٧_ .. كمرما تمسمتن كمرما زينت (؟) تمريل من.

٨_پەتەسپەك كولە زوزىن ١٠ ٢٠ ٢٠ ٥.

واتای تێکستهکه به زمانی کوردی هاوچهرخ

۱_ساڵی ۳۰۰، مانگی نمروّتات، مهیوان پهتمسپهک کوری تورین۰۰

۲_نرخي (؟) ړهزي ئەسمەك كە (؟) داوه بۆگەړاندنەوەي خاوەنيّتي (؟) بۆ..

۳_ رەزوآن ئەرىل كورى بەشنىن، ئەمەش داى، ھەمورى بەگشتى (بە) ٥٥ زۆزىن.

٤ ـ نُموهى كه لاى خينوى زهوييه . . دانى پيدا ناوه (؟) له پيش.

٥ ـ شاهيدان تيريک کوړی نه پين ، ی، کوړی ره شنو نه رشتاد.

٦- كوړى ئەبنو گريپنهى كوړى ميثراپادى، سيندك كوړى ماتبدنگ.

٧_نرخي (؟) رەزى ئەسمىت، رەز دەگەرىتىدە (؟) بۆئەرىل، لە..

٨_پەتەسىپەك، سەرجەم ٥٥ زۆزىن.

سەرجەمى واتاي تێکستەكە بە زمانى كوردى ھاوچەرخ

ئمو نیوه پارچه زهویی (پهز)هی، که بـ و نهریل به جینماوه، له مانگی نهروتات (جوزهردان) سالی ۳۰۰ (سهلوکی به امرامه به ۱۲ وه یا ۱۱ ی پ.ز.)ه، له پیش شاهیدان: تیویک کوپی نهیین، ی . . کوپی په شنو نهرشتاد، نعبنو گریپنهی کوپی میتر ایادی، سینه ک کوپی ما تبه نگدا به په تسپه ک به رامبه ربه ۵۵ زوزین پیشکیشکرا (فروشرا). (د. جه مال ره شید ۱۹۸۸).

شویننمواریّکی نووسینی دی، که بهندیواری به م سهرده مهی زمانی کوردیّوه ههبیّت، ثهو تیّکسته کلیّسه پیه یه که له پالّ شهش زمانی دی (گریکی، ئاسوری، گورجی، عهره بی، فارسی و تورکی) لهنیّو دهستنووسیّکدا دوّزراوه تهوه ، که به نهلف و بیّی ثهلبانی نووسراوه تهوه و ترانسکریپچی ههر ههوت تیّکسته کهش به زمانی نهرمه نی دراوه ، له م دهستنووسه دا نیّوی کورد له پال نهم تیّکسته دا نه ها تووه ، به لکوو نیّری (مار) ها تووه ، که نهویش شیّوه ی گوکردنی نهرمه نه بو ووشه ی (ماد) ثهوه ی شایه نی باسه لهنیّو فهرهه نگیّکی نهرمه نیدا ، که له نیوه یه که ممی سهده ی نوّزده مدا نووسراوه تهوه ، بهرامبه ربه مار اماد) به زمانی تورکی به کورد ، شیّروانی لیّکدراوه تهوه (د. کوردستان موکریانی سهرده مانی زمانی کوردی و کومه له زمانی نیّرانی انه مهو نه مروّ نهم تیّکسته به رزمانی کوردی (دیالیّکتی کرمانجی باکوور) ده کهویّت ، ههروا لیّکوّله رهوه ی نه م دهستنووسه باسی نهوه ی کردووه ، کهوا له شویّنانی دی نهم دهستنووسه دا تیّکستی دی به زمانی (ماد) هدیه و هیّماشی بوّ نهوه کردوه ، کهوا (ماد)ه کانیش نه لف و بیّی تایبه تی خرّیان ههبووه .

لیّکولّهرهوهکه وای بوّدهچیّت، کهوا نهم دهستنووسه له سالّی ۱٤٤۱ دا له لایمن زیّتر له نووسهریّک تمواوبووبیّت و دهستنووسهکه ۳٤٦ پهره و بابهتی جوّراوجوّری سهردهمانی کوّن و سهردهمی خوّیدا تیّدا کوّکراوه تموه.

ئهگهرچی تمواوبوونی نهم دهستنووسه بونیوهی یه که می سه دهی پازدهم دهگهریّته وه ، به لاّم من تیّکسته کوردیّکه و ئهوانی دیش ده گهریّنمه و می تیّکستان موکریانی. می دیش ده گهریّنمه و می به که می نویه می زایینی (د. کورستان موکریانی. سمرچاوه ی پیّشوو).

ئه مه و نه و باسه ی (شیخ آبویکر أحمد بن وحشیه النبطي)یه ، که له نیّو به رهه می خزیدا ، که له ژیّر سه رنیّوی (شوق المستهام في معرفة رموز الاقلام)ه و له سالّی (241)ی کوّچیدا (821 ز.) نووسیویه تی باسی جوّری نووسینی کوردی کردووه ، که وا دوو نووسه ر به نیّوی (بینوشاد و ماشي السوراتي) هه مووجوّره زانیاری و هونه روکتیبی کوردییان کوّکردوّته و و نهلف و بیّیه کی تایبه تیشیان بوّزمانی کوردی داناوه (زاری کرمانجی ژماره (18). لاپه ره 2 - 3.

16ىشوال 1347 ھ -- 27اذار/ 1929 سالمى سىيەم. دكتۆر سەعىدخان 1935، گيىرى موكريانى 1961، د.جەمال رەشىد ئەحمەد 1988).

زمانی ئەمرۆی كوردى له رووى تايبەتيتى دياليكتولوريوهى دابەش دەكريته سەر چوار دياليكت:

دیالیکتی کرمانجی (کوردی) ژووروو.

دیالیّکتی کرمانجی (کوردی) نیّوهراست.

دياليكتى كرمانجى (كوردى) ژيروو.

دياليكتى كرمانجى (كوردى) ناوچەيى.

نهمروّ له کوردستاندا دوو شیّوهی ویّژهیی زمانی کوردی ههیه ، که دیالیّکتی کرمانجی (کوردی) ژووروو و دیالیّکتی کرمانجی (کوردی) نیّوه راسته ، لهنیّر نهم دوو شیّوهیهدا دیالیّکتی کرمانجی نیّوهراست تا رادهیه ک ههنگاوی بهرهو زمانیّکی ستانداردی کوردی ناوه ، به لاّم دوو دیالیّکته کانی دی (ژیّروو و ناوچهیی) نهمروّ زمانی نووسین نین ، بهلکوههر زمانی ناخاوتنن ، نهگهرچی کهلهپووریّکی زوّر بهم دوو دیالیّکته نووسراوه تهوه. دابه شکردنی گهلی کورد و خاکی کوردستان به سهر چهندین دهو آله تی زمان جیاواز و نمبوونی دهو آله تینکی یه کگر تووی کوردی، کاری کردووه ته سهر نمبوونی ریّنووسینکی یه کگر تووی کوردی، بخوینه له باشووری مهزن و به به به ریّزهه الاتی کوردستاندا پیرّهوی نهلف و بیّی عمرهبی فارسی ده کریّت، له باکوور و باشووری بچووکدا نهلف و بیّی الاتینی و له الایه نکوردانی سرّقیّتی جاراندا له پالآنه لف و بیّی الاتینی شهلف و بیّی کریلیش به کاردهبریّت، جلوه و مهسحه فی روشیش به جرّده نه لف و بیّدی کریلیش به 1990، الایمره 45 _ 48).

زانایانی کورد همر له سهدانی کزنموه بایهخیان به زمانی کوردی داوه و بیریان له فمرهه نگ دانان کردو تموه، بروینه نه حمهدی خانی نهمر له ۹۶، کی کوچیدا (۱۹۸۲ ـ ۱۹۸۳)ی زاینیدا (نمو بههاری) داپشت و شیخ مارفی نوده پیش له ۱۲۱۰ی کوچیدا (۱۸۹۵)ی زاینیدا (نه حمهدی) دانا و لهم سهده پهشدا به دهیان فمرهه نگ نووسی کورد هیزو توانای بیری خوّیان بو فهرهه نگ سازی تمرخان کرد.

ڑێدمر:

Gadd j.c. 1920 Tablets from kirkuk, RA. Tom XXII p.4q.

گزفاری زاری کرمانجی، ۱۹۲۹ رمواندز، ژماره ۱۸ لاپمره ۲ ــ ۳.

سەعىدخانى كوردستانى ١٩٢٥ نزانى. تاران.

گیوی موکریانی ۱۹۵۰، فعرههنگی رابعر، ععرهبی ــ کوردی. هعولیّر.

گیوی موکریانی ۱۹۵۵، ۱۹۹۹ ، کۆلکەزېرینه ــ کوردی، فارسی، عەرەبی، فەرەنسی و ئینگلیزی. ھەولیر.

گیوی موکریانی ۱۹۹۱، فهرههنگی مههاباد، کوردی عمرهبی همولیّر.

د. جهمال نعبهز ۱۹۷۹ زمانی په کگرتووی کوردی . بامبیرگ.

گیوی موکریانی ۱۹۸۹ ، فهرههنگی نوّبهره ، عمرهبی ــ کوردی. بمرگی یه کهم. به غدا .

گیوی موکریانی ۱۹۹۰، فهرههنگی نویهره، عهرهبی کوردی. بهرگی دووهم. بهغدا.

شیخ محدمه دی خال ۱۹۹۰ ـ ۱۹۹۶ ، فهرهه نگی خال. کوردی ـ کوردی. بهرگی یه کهم و دووه م. سلیمانی.

جگهرخوین ۱۹۹۲ فهرههنگا کوردی، بهرگی یهکهم و دووهم. بهغدا.

Groneberg B. 1980 Repertoire Geographique des Textes Cuneiforms. 3.
Wiesbanden.

Groz K. 1988 The Archive Wullu Family. Copenhagen.

د. جهمال رهشید ئه حمهد ۱۹۸۸ لیّکوّلّینه وهی زمانه وانی دهربارهی میّژووی وولاّتی کورده واری. به غدا. ههژار (عهبدولره حمان شهره فکهندی) ۱۳۲۹ (۱۹۸۹ ، ۱۹۹۰) ههنبانه بوّرینه. فهرهه نگی کوردی ـــ کوردی ـــ فارســی. تهران.

د. كردستان موكرياني ١٩٩٠ قواعد اللغة الكردية. بغداد.

د. کوردستان موکریانی ۱۹۹۵ تیشکیّک لهسهر زمانی دانیشتوانی کوّنی کوردستان (خووری و نورارتوو) ههیرن فهین. د. کوردستان موکریانی. سهردهمانی زمانی کوردی و کوّمهلّه زمانانی ثیّرانی. دهستنووسه.

پێڕست وکلیلی نێوه قوله کراوهکانی شاروولکهو هوّز و خێڵ و تییرهکانی نێو فهرههنگی کوردستان

| سيوهيل | سيوه. | دۆسكى | دۆس. ، دۆ. | بۆلى | بۆل. | نارارات | نارا. |
|-----------|----------------|------------|---------------|---------------|---------------|----------------|------------|
| شارباژێڕی | ش. | دۆڭەمەرى | دۆل. | بێجوان | بێ. ، بێڄ. | | ناک. |
| شارويران | شار. | دهۆك | دهۆ. | بيتوويّن | بيت. | ئاكۆيان | ناكۆ. |
| شارەزوور | شاره. | دياربەكر | ديا. | پارسانی | پا. | ئالان | .טע |
| شالسهكي | شاگی. | رهواندز | رەوا. | پەھلەرى | په. ، پهھ. | ئاميدى | ئامى. |
| شىبەك | شد. | ړهوهند | ره.،رهو. | (ئاڭتونكۆپرى) | پر. پردێ (| ئاويستا | ناو.،ناوي. |
| شەقلارە | شەقە. | رۆژبەيانى | ڕۅٚڗ٠ | پژدەرى | پڙ. | ئەردەلأن | ئەردە. |
| شهمزينان | شهم. | | روو. | پێنجوێڹ | پيّ. ، پيّن. | نەرگووش | ئەرگوو. |
| شکاک | شک. | زاخۆ | ز.،زاخ. | پییران | پیی.، پیر. | ئەنەدۆل | ئەنە. |
| شنۆ | شن. | زازا | | پیرهسنی | پيره. | ئۆمەربل | ئۆ. |
| شوان | شو. | زمرزا | | تالسانى | | ئێرھوان | ئێره. |
| شيروان | | زهنداويستا | زەث. ، زەندا. | | تاو. | بابان | بابا. |
| شێۼؠڒێڹ | شێخ. ، شيز. | زەنگەنە | | تەرگەوەر | | باجدلأنى | باجه. |
| شينكايهتي | شنک. | زراری | زر.،زرا. | | توو. | بادينان | باد. |
| عربی | | زێبار | | تىيلەكۆ | تى. | بارزان | بار. |
| عراق | عرا. | زییتکی | زیی. | جاف | جا. | بازيان | باز. |
| عەبلۆيى | | زييلى | زييل.،زيي. | جىبارى | جه.،جهبا. | باشقەلأن | باش. |
| فەيلى | ن.،فد . | ژاوهرۆ | | جەلالى | جەل. | باكوور | باک. |
| قەرەچى | قەر. | ژهنگار | ژه. | جزيره | | بالدك | بال.،باله. |
| قمرهداخ | | سابلاخ | | جووانړۆ | جو. | باله) بالدكيان | |
| كەركووك | که. | سالّەيى | سالّ. | جۆلەمىٽرگ | جۆلە. | باليسان | بالى. |
| كەلەرر | | سمردهشت | سەش.،سەر. | | | بانه | بان. |
| كرمانشا | کر. | سەرگەلۆيى | سەر.،سەرگە. | | ح∙ | باوەمەر | باو. |
| كرمانجى | كرما. | سەقز | سەق. | خانىقىن | خا. | بهختياري | بەخ. |
| کفری | كف. | سەلماس | سەل. | خانی | خان. | بمرزنجه | بدر. |
| (كۆيسنجق) | | عیل عوزیری | سزير. ئيسما | خۆشناو | خۆ. | بدرواري | بمروا. |
| کوردی | کور. | سعيّرت | سع. ٔ | خيّلْهسات | خيّل. ،خيّله. | بەگزادەي كۆيە | بەگكۆ. |
| کوردی کون | کۆک. | سليماني | سل. | داووده | دا. | بتليس | بت. |
| كوردستان | كورد. | سنه | سن. | دەربەندى | دهر. | برادۆست | برا. |
| کوردی کۆن | کوردی کۆ. | | سۆ. | دەرسىم | دەرس. | برۆتى | برۆ. |
| کوردی کون | کروک. | | سوو. | دەشتەبىيل | دەش. | بلّباس | بڵ. |

| گەردى | گدرد. | سووريه | سوور. | دەلوو | دەل. ، دە. | بۆتى | بۆت. |
|--------------|--------------|-------------|--------------|----------|---------------|---------|-------------|
| گەردى باكوور | گنردی (باک.) | سويسنى | سوێ. | دزهیی | دز,،دزه. | بۆتان | بۆتا. |
| هدرکی | هه.،ههر. | موكريان | مو. ، موک. | مامەش | مامد.ما. | گەرگەرى | گەر. |
| هدرير | هدر. | الى موكريان | مدحموک. مح | مامسال | مام. | گەلباخى | گەل. |
| هدسنی | هەس. | يرمەحمەلى | مح.،میره. م | ماوەت | ماو. ، ماوه . | گەوھر | گەو. |
| هدرووتی | هدرو. | مللي | مل. | مەرگەوەر | مهگه.،مهرگه. | گەورك | گەور. |
| هەڤێركان | ھەقير. | میلانی | ميل. | مدريواني | مەر. | گۆران | گۆ. ، گۆرا. |
| هدکاری | هدک. ، هدکا. | ناوكوړ | نا.،ناو. | اليكشايي | مەلىش. م | گۆيى | گزی. ، کۆ. |
| هدلدبجه | ھەل. ، ھەلە. | نىھرى | ند. | مەنتك | ميدن. | گوللی | گول. |
| همموهند | هدم. ، هدم. | ندپاخی | نخ.، نديا. | مەندەلى | مەند. | کێژ | گژ. |
| هنورامی | هنو.،هنورا. | نعورولى | نىو.، نىورۇ. | مەنگور | مەنك. | لەك | لک. |
| هنوليّر | هل.،همو. | | وا. | معهاياد | منعد، منعاد | لوړ | لو. |
| هۆرەمارى | هۆر. | | .09 | مزووري | مز. مزو. | لهوّن | لم. |
| يەزىدى | | هدرتدل | ه. ، هدرت. | مووش | مش.، مرو. | ماردين | م. مار. |



نا: تیپی بعرایی تعلف و بیّی کوردییه. تعریّ، تاریّ، بعلّیّ: نانی دهختی؟
و: نا. له ووشهی (ناریّ) کورتکراوه ته وه. باشه ، چاکه. پ: نه نامیلکهیهی بخویّنمهوه باشه؟ و: نا، ثانا. ثایا (مرازی پرسیاره) وهکوو: نا؟ واتا ثایا وایه ، بعراستی وایه. (ها) مرازی تاگادارییه ، وهکوو: ثاییّم کوتی: واتا ها تاگادار به پیّم کوتی. دا، دهسا: وهکوو: ثاوهره: داوهره ، دهساوهره . له زاراوهی باکووردا راناوی میّیینانه به معدووای ناوانسه دهنووسیّ وهکو: داکا من: دایکی من، چیّلاته: مانگای ترّ، جار جاره به تنهاش بهکار دهبری وهکوو: ثا من: هی من، ثعث بزن ثامنه. جاریّ، له پیّش هعموو چتیّکیدا: تا با پیّت بلیّم: جاریّ با پیّت بلیّم. چ، چی، چ پیّش هعمود چتیّکیدا: تا با پیّت بلیّم: جاریّ با پیّت بلیّم. چ، چی، چ دهلیّی؟ کورتکراوهوهی ثاغایه وهکوو: ثا نهریان: ثاغا نهریان. راستی؟ به راستی؟ له زاراوهی (باکوور)دا نامرازی گفله وه کوو: سووارا (سرواران) ، مردیٔ (مردیٔ ان).

فافا: بملّی بملّی (کورتکراوهوهی تاری تاری)یه، بوّ جهخت کردنه. له کاتی واق و وورمانیدا به کار دهبری، وهکوو: ثاتا: ثاها، هاها، حهکوو، پیاح، ههها، حا، پهح، پهححا، واه، ههرک، ههو، پییک. بوّ جهخت کردنییه. ثایا، ثاها، بوّ پرسیاره، راسته؟ وایه؟ بو قایمکردنی بیرو باوه پهکاردهبری.

ئائل: نارموا.

ئەللبوون: زۆرداربورن.

فافلی: زورداری، ستهم.

نب: ناوی مانگیکی هاوینییه به کوردی تعباغه.

ئبدى (باك.): نامەي چەپەرخانە، پۆستە.

ئېسا: نارىئىلىكى كوردە دەكەرىتە رۆژھەلاتى قامىشلوو.

<u> سبت</u> دري پيښونني مورده درمويت <u>پور</u>سته مي مانيستور. غامه نووس: داريّکي ړه ش و سه خته مودنه و چتي تري ليّ دروست ده کريّ.

نبجي: خوشک، نا ، پرور .

نابخانه: ئاردەستخانە، ئاردەست.

ئېدەست: ئاردىست، ئاردىستخانە.

ئەبىموزەك: ئاردروزەك.

فابرا: براله، له كاتى دوواندنيدا بهكار دهبرى.

فهپروو: ناوی روو، شسه م، ناوروو، نافروو، فسهیت، ره نگی روو،

رووسپیتی، رووسهانی، نامووس. به ناوروورسه، رووشکین،

نامووس شکین، نافرووسه منه تککار. بران: ناورووربران، جنیسو

پیدران، نامووس شکان، پهرده ی نامووس دران. براو: نامووس شکار،

پهرده ی نامووس دراو، نه تککراو، ریسوا، ریسواکراو، به دنیو کراو. براوی: به دناوکراوی، ریسوایی، شهرم شکاوی، نه تککراوی. بردن: به

پهندبردن، هه تک کردن، به دنیوکردن، ریسواکردن، نامووس شکاندن،

پیکردن، مه شکه شون. به جون ورن: به دنیوکران، ریسوا بوون. بدار:

نابرپووسهند، به نابرپوو، رپووسوور، به شهرم، نافرپوودار، فهیتنوو. سدداری: نابرپووسهندی، رپووسووری، نافرپووداری، فهیتنوویسی. سدسهند: بهوانه: نابرپوودار. سی: بهوانه: نابرپووداری. بی سد: ریسوا، بی شهرم، رپسوا، بی نافرپوو، پیکراو، زمان دریژ، قال، سوواو، چهختی، چهقسوو، پهل، رپووزهرد، رپوورپش، هاروهاج، قوشمه، نهتککراو، سووک. بی س

ئېۋر: بروانه: ئابوور.

ئېبۆرھال (باك.): هۆي گوزهران.

شهوّدین (همورا.): دهستنده، دهم و جمم، هوّی گوزهران، پاشرِوّد، دهست پیّدهگرتن، کلدانسوه. ــزان: ثابوّری ناسی، وهرامـزان، وهرامناس، پسپوّدی وهرامی. ــزانی: ثابوّری ناسی، وهرامزانی. ــناس: بروانه تابوّدی زان. ــناسی: بروانه ثابوّدی زانی.

ئېن: ناوى ئالفباى ئەبجەدى كوردىيە.

فهى: ئاوى، رەنگى ئاوى، كەسىكى بى رەنگە.

ئابيده: بينای گلوره، قەلأفىەتى كەسىتىكى بىلاتزو ناودارد، كىدلىد زىرپا زىرو يامس و چتى تر دروست كرابى، كۆتەلا.

ئاپ (باک.): مام.

ئاپا (باک.): پوور، پلک، خوشکی باب.

ئهتمر (باک.): شيّت، شهيدا.

ئېتەرىي (باك.): شىتى، شەيدايى.

ئەرەخ: بروانە: ئەپرەخ.

ئىدۇنىن: ئاورۇنى، ئاورشىنى. كىدىن: ئاورشىن كردىن.

فهك: مامي گچكه واته مامه بهلأن گچكه كراوه تموه.

فاله (باک.): مام له کاتی بانگکردنیدا به کاردهبری.

ئىپۆرە (ھەمـە.، رۆژ.، جەبا .، زەن.): ئاوارە، مشـەخت، دەربـەدەر.

فلهۆرهال (باک.): بروانه: ئابۆرھال.

ئىپۇژن: ئامۆژن.

ئىپى مووس (باك.): گەمەيەكە.

فاقلح: دەست كورت، دەست تىنگ، ئاوسىمركەم، پيداويست. پسىوولـە و قامباللەيدكە كريگارتە لـە خاوەن خىانووى وەردەگىرىّ. ــــى: دەست كورتى، ئاوسىمركىمى.

ئاتەش: ئاوور، ئاگر.

فاتهشه (فه.): ناوره، ناگره، نهخوشييه كه له سفلس داران ده كيريتموه.

ئاتاشههرست: ئاگرپەرست، ئاوورپەرست...ى: ئاگرپەرستى، ئاگرپەرستى، ئاورپەرستى.

ئاتهشخانه: ناگرخان و نهتوونی گهرماو و سهماوهر و ثیتر.

ئاتەشكەدە: ئارورگە، ئاھىرگا، ئاتەشگا.

فاقه شکا: نه ترون، ناگرخانی ناوور په رستان. ناوی کیّریّکی سه ختیشه له جود از دیه که له پیّش نیسلامدا نا ته شکه ده بوده.

ئاتەشكە: ئەتوون، ئاگرخانى ئاوورپەرستانە.

ئاتلىشى: جروريّكە لـه چەشنەكانى گوڭىباخ و سروريّكى زۆر تېرە.

ئنتهك: لا، كن، تەنىشت.

ئىتىھى: ئەتەك، كۆشتى سەرپەراسىو، تەراد،تەروك، تەڭۋى. لاتىه كەڭتورى زىنىيە. داوين، دامەن.

ئاتەل (جا.): گۆړىن (بۆجلو بەرگ).

ئاتر (باک.): ئارور، ئاگر، ئازەر، ئاھير.

ئىتلاي (باك.): مۇڭىت.

ئلتى (ئەر.): زير، لەئاڭتوون وەركىراوە ناوى ئافرەتانىشە.

ناجکی (زا.): بسر چاوتسنگ، رژد، بسرچل، چسپخووس، کنسووس، چکوس، قارنان، قرچوک، مسندهمتر، کونه، گزاف، تارفسر، چمسسنگ، بهدرهسسان، پسور دژ، پیسسوک، چاقتسانگ، دهزگرتسی، درافکسساتی، چاوبرسی.

ناجوور: نیمه، له تکه خشتی ناړیک، خرچان، زهنگول.

ئاجيل: (هدورا.) چەرەز، شدوچەل، شدوچەرە.

ناحیّل: (نه.، شک.) سمر، قهیره. کهسیّکه تهمهنی له نیّوانی جحیّلّی و پیریدا بیّ، گهری ژبان چرواربهشه: مندالّی، جحیّلّی، ناحیّلی، پیری. فاحیّلی: (نه. شک): گهریّکه له چوار گهرهکانی ژبان، که له نیّره راستی جحیّلی و پیریدایه.

فلخ: رووخان، ناووخ، داخ، پهروّش، حهیف، موخابین، کهسفر، ناه، نای، نوّی، ناخن، نهی، ووشهییّکه له کاتی تووشبوونی نازارو یا خهفمت و کارهساتیّکیدا به کاردهبریّ. (باک.) خاک، زموی، گل، خاک.

ئاخا: ئاغا، خاوهن دى وسامان، براكهوره، بهك. ــ تى: ئاغايهتى.

ئاخىلغتن (بىك.): كوتىن، ووتوويژكىردن، دووان، دووانىدن، پىدىئىن، قىسەكردن. باخثىه: بىدوى، قىسەبكە. نىئاخفىه: مىدووى، قىسەمەكىە. باخىتىد: بىدورىد، قىسەي ئەگىلابكە. نىئاخىتىد، مەيدورىد، قىسەي ئەگىلامەكە. پى باختىه: وەدووانى بخه، قىسەي پى بكه. پى نىئاخشە: وەدووانى مەخە، قىسەي پى مەكە. گىل ئاخافان: دووانىدن. دانىسە: وەدووانىدن.

شاخلنلن: پرکردن، ناخنیندوه، تی ناخنین.

ئاخلوتىن: بروانىه: ئاخافاتن، ئاخىفاتن، ئاخفاتن. (جا.) ئىـاژوتىن. (بابــا.) خاوشكاندنى وولاخ.

ئاخليانه: ئاغايانه، وهكوو دەستوورى ئاغايان.

ئاخلىمتى: ئاغايەتى.

ناخایوّک: (بــاک.) ســه قری چکوّلّـه، بــازی گچکـه. بــه _ا یه کیّکیش دهلّیّن، که حفز له گـفوره یی بکـات بــهیّ ثـفوهی که لیّی بوهشیّتموه.

ئاخه: ثاغا.

فاخه بان (باک.): گلّعبان، خزَلْعبان. ثاغببانوو، جامعدانی. فاخه بافوو: ثاغببانوو، جامعدانی.

ئاخەبىنى: (سوور.) بروانە: ئاخەبانور.

ئاخەرەش: (باك.) ھىچ، ترەماش: ئەمل ئاخە رەشى مانە. واتا لەمالى . ئىمەدا ھىچ چىتىك نەمارە.

فاخففتهر: ناخەفتيار، ئەو كەسەيە باخورى.

فاخمفتن: بروانه: ناخافتن.

فاخففتيار: تاخهفتهر، نعو كمسميه باخووي.

ناخه که ورد: شرو یّنیّکه له باکروری ماردینیّیه گهلیّک قارمانی کوردی تیدا شعه یدکراوه.

طخهان: تاغمان، هوّن، گهلمخان. تعریلهی بزن و معرانه، ههیوانیّکیشمه دهورهی گیرابیّ. کهلّه که بعردی به گهره.

ئاخەلئەھ: مانگى نەورۇزتىيە، خاكەلىتوە، ئادار، ئاخلىت، ھەوەلامانكى بەھارىيە. دورايىھاتن، بړان، تەرادبورن.

ناخهٔ لِيُوكونايى: كۆتايى كارو فهرمان و هممووچتيك.

فاخبان (باک.): گلمبان، _ کردن: گلمبان کردن.

ئاخهۇل (باك.): قورشىدان.

فاخته: يهخته، بارگيني ژيربارو كشت وكالأنه.

ناخرکه (باک.): جووره میتشوولهییکی زور ووردی به تالنوشه.

فاخسبات: پازده روژه کانی به رایی مانگی رهشهمهید.

ئاخش (باک.): ئۆخەي، ئۆخەيش.

فاخفتن (باک.): بروانه: ناخهفتن. كرانموهى برين و كولانموهى.

فاخقسانلان (بساک.): وه قسه خسسان. کولاندنسه وه، کردنسه وهی بریسن، هملدرین.

فاخقین (بوتا.): ئاخۆتن، قسەكردن، چونكوو مرز لـه كاتى ئاخۆتنيّدا زارى ليّـک دەكاتـەو، خونچـە، كــه بېشــكووێ دەڵيّىن پشــكۆژ ئــاخڤى. كولانەوەى برين، كرانەوەى برين و كيّم ليّها تن.

فاخكمه: قديران، ئاهگه، ئاگه، گيانه لىلاّ، تەنگانىه، كاتى بشمەي نەخۆشى.

نساخل (هسهورا.): خهرمانسهی دمورهی مسانگ و رِوَژ. تاغسیل، تاخسه کُمی تاژالآن، دیواری تعهالمه.

فاخله (کر.): خدرمانه ی دهوره ی مانگ و خوّر. (نموده.) دیواری تمهاله، لیّراریّکه، که به گردی شتیّکا دروست بکریّ له قورٍ و نیتر.

ئاخلەدىن: كۆپىورنەرە، گردەرەبورن، پېتىچ خوراردنى مار، دەررەدان.

فاخلیّف (باک.): ئاخلیّفه، هموهان مانگی به هاریّیه، ناخملیّوه، نموروز، خاکملیّوه.

ئاخلينفينك (باد.): تاره.

ناخن: (باد.) ناخ وناه وهدناسه هدلكيتشان.

ئاخنوان: پەستران، داپەستران، لەخۋوە ئاخنران.

ئاخنواو: پستراو، داپاستراو، ههلآخنراو، پستاوتراو، داپاستوو.

ئاخنراوهوه: دروباره داپستراو.

فاطنين: همالآخنين، تيتاخنين، تيهمستاوتن، پمستاوتني چتيك لساناو چتيكي ديدا. اخنينهوه

ئلاهميزلا: بروانه: ئادهمى.

ئلاەمزلا: برواند: ئادەمى.

ئاوەنە: ئار<u>ى</u>نە.

ئلامى (بابا.): دادمى.

ئلاگار (كۆ.): سيما، قەلأفىت، رەنگ و روو ئىندام.

ئلاؤده (باک.): بژار چن.

فلاووده (ز۱.): قامیشیّکی دریّژه ناسنیّکی بمنووکهکمیموه، بن میچی پیّ خاویّن دهکریّتموه.(باک.) بژارچن.

فلاي (هغورا.): ئغوان بۆكۆي نيرينغو ميپينديد.

ئلاي: ئەددى، ئەدى، ئەيى.

نادیان (زا.): تیرهینکه له ناوچهی بهرواریدا.

فاليهمان: شاريكى كوردانه له نزيك مهلاتيا.

فاد (هدررا.): ئدو؛ ړاناوي كىسى سييىمى تاكه بۆمى.

فاده (هدورا.): تعو؛ راناوی کهسی سیّیهمی تاکه بوّمیّ.

فادی (هدورا.): نعوان: راناوی دمسته که سیکی سیدهمه سا نیر بی یا مرز.

فار: گزیا یهکیّک بووه له پزگاربووهکانی کرولاک توّفان، هیّندیّکیش دهلّیّن کورِی نووحییه. ناگر، ناوور. نارد، هارد. (همورا.): خوّزگه.

ئارگا: (هنورا.) ئاوورگا، ئاوورگ.

فارا (باک.): ثایا، تعریّ، ثامرازی بانگ کردنیّیه. رازیّنـعوه. بـه دووایـی ووشانعوه دهنووسیّ وهکوو جیهان ثارا، روزم ثارا، ثمنجومـعن ثارا.

فادابخا: ناوی کوندی شاری کدرکووکیید.

فارارات: چیای ناگرییه.

نساداز: رووباریّکی گهوره یه ده کهویّت ه سنووری کوردستان و یدکیّتی سوّقیهت.

فاراسته: رازاوهوه، رازياكموه، به دهق.

فاراس: بروانه: تاراز.

فاراستن: رازاندندوه. (زا.) خستنه پشت گووي.

ئاراث (باک.): كەرەستەى جووتى. (باك.) ئاراو. رايملى يەكمى حدلاماند.

فسادام: نسه رم ، هیّرول دنیج ، هاویش، لسه سسه ره خوّ ، هیّدی ، هیّمسن ، نوّقره گرتن ، هیّرواش ، بسیّ پییّرن ، نشمی ، هیّرواش ، تدپس ، هسه دار ، نیّری نیّرینانسه . سبورن ، نوّقره گرتسن ، هیّسدی بسورن ، دامرکان ، داکسان ، حسانه و ، توتکه کردن ، ستارگرتن ، همدادان ، پشوردان ، تموتین ، دامران ، دارمان ، داکموتن . سیگرتن : سیگرتن ترومان ، وردینگ گرتن : حدوسانه و ، چموسانه و ، دارکاندن ، خارس و همراسان کردن . کردن : هیّمن و هیّدی کردنه و ، دامرکاندن ، نستراندن ، تمیتاندن ، دارینکردن ، هوّلکاندن . لهسه ره خوّ بروّ تروانا ، وورینگ .

ئارامەنە (ئەردە.): ھەۋار، بى نەوا.

فارامکا: نارامکه، شوینی لی حسانهوه، ستارگا، وه قرهگا، گور، تا، تعو، وه قره، ورینگ، نعرمی، تعبایی، ناسایش، وهرم، بعلیبتو، نعرمی.

ئاخنينهوه: خنين، هملآخنين، تيتاخنين، تيّههستاوتن، دووباره ئاخنينموه.

فاخوّ: ئامرازى پرسياره، ئايا، ئەرى، ھەرى، داخووا. (باك.) تىوييلە. .

فاخووا: بروانه: تاخق.

فاخومومنه (باک.): هونمرمهند، زانا. (باک.) ...ی: هونمرمهندی، زانایی.

فلخ و تف: تف كردن.

فاخۇقىن (باك.): ئاخاوتىن،گفتوگۆكردىن، دووان، مىژوولى، (جز.) پىدىث كرن.

فاخور: ثيتر،ثيدي.

ئاخور: نافر، دەلآڤ، ئارەرە، دەمگە، ئارەر،كۆل.

فاخوران (کدّ.): هدره ج و مدره ج ایشیّوی از در تربه و چهشنه به کاردهبریّ. ناخوران وماخوران.

فاخوّران و ماخوّران: هدرهج و مدرهج، پشيّري.

فاخوره: (بار. ، سوور.) تههق میشوولهی وورد و رمشه و پیوهدهدا.

ئاخوفتن (باك.): بروانه: ئاخۆتن.

ئاخوويّرك (رموا.): پيشكه، ناخركه.

ناح هه نكيشان: همناسه هعلكيتسان.

ناخيه: سينگينكه له تعنيشت ناخور دا كوترابي.

فاخيّر (لو.): جوولّه، راسستبوونهوه. ــكردن: جوولاّن، همستان و چرون برّجيّگايهكي.

مُاخَيِّفَتَنَ (باد.): روواندن.

ئاخيْقىنى (باك.): كولانموهى برين.

نساخین (باک.): نساهو هنناسسه هه لم کیشسان نسامرازی دورد و نسازار و نه کند تبده.

ئاخيينك (باد.): ئاممىلكىتشان.

فاخيُونن: ناژوتن، ها توچو كردنى وولأخ.

فلا (هدورا.): نعو؛ راناوی کهسی سیّیهمی تاکه بوّنیّر.

نعه (باله. ، مام.): زووخاو ، زوخ ، کیمی برینانه.

فدار (باک.): ئاخەليّرە، خاكەليّرە، نىوروز. نيّوى مانگى سىمرەتاى بىھاريّيە، ئازار.

فلاارق (باک.): جیّرْنی نوی مانگی خاکه لیّرهیه نموروزی دابی کوّنه. گولیّکه سپی و بنموشمشی همیه.

فلاان (باک.): به که لک، پرسرود، شور یّنیّکه پر به رو بوّبیّ. زهرییه که به پیت و فعر بیّ بوّکشت و کالّ.

نلافى (باك.): پرسوودى، به كەلكى، پرېمرو بۆيى.

فنده (باک.): بــژاری بـاخ و بیّســتان و دهخــلآن. ـــ کــرن: بژارکــردن، پاککردندوه.

فلاه (هدررا.): نعو بۆميىيناند، راناوى كىسى سىيىمى تاكد.

فلاهم : باوه تادهم، بابه تادهم، باپیره گهورهی تادهمی زادانه (به پیّی بیرو باوهرِی تایینان) . مردِ ، میّر، مهردوم... ی: نهتهوهی تـادهم. مردِ قایـهتی، مردِ ، میّر، مهردوم، مردِث. غارامي

خاراهی: هیّمنی، هیّواشی، داکاسان، هیّوهره، هیّووری، ناسوودهیی، دنجی، هیدواری. ــ دان: دنجی، همهداری. ــ دان: دان: دامرکاندن. ــ دهر: دامرکیّن. نا ــ: پشیّوی، نالیّوزی، ناژاوه. بیّ ــ: گلاراو.

فاران: (باد.) خروّشان، کولانموهی برینان. (باک.) هاندان، فیتدان، بئاره: هانده. هارران، هروردکران. ترورهبرون و ناگرتیّ بمدربوون لعبمر جنیّو و همرمشه و چتی ناخوّش. خراکردن، گهندکردن. (نهرده.) نهرمان، زموی رِیّک و نهرمان، گوشته زموی، که بوّکشتوکالّ دمست بدات.

ظارانمان: هارِین، هروردکردن، کولاندنموه، خررّشاندن، هاندان، فیتندان، ترورهکردن و ناگر تیّبمردان لمبمر جنیّوو همرهشمو چتی ناخوّش.

فاداو: پاشماوه ی کهفاویکه، که جل و چتبمه کی پی شوّرابی و پارچه کهل ویه لی تری پی دهموّن، ناراف.

فارایش: رازاوهوه یی، جووانی، دهق. بهزهک، تاس ولمووس.

ئارايشتكردن: خوله دەقدان، بەزەك كردن، دەقدان.

ئارايشگهر: دەقدەر، رازيندوه.

ناره (باک.): نارد.

فارهبانه: عدرمانه، گالیسکه، عدرمانهی ده خل و دان کیّشانعوه، گعردرون، گرگرزک.

فارهزوو (که.): ثه لبا، ثاروزه، (باک.) هیتهی، حمز، دلبزووتن، تاسه، نیاز، مگیز، دلبخوواز، گارین، گاهین، ویست، کمووژ، هین، هان، هیوا، مراز، خوهسته ک، داخوواز، داواخوواز، دلبخوواز، ثاوات، کام، فیان، تومید، دلا بوچوون. بیوون: حمزکردن، دلا بوچوون. کردن: حمزکردن، دلا بوچوون. کردن: حمزکردن، دلا بوچوون. بیوون: دلبهبوون، بریان. دار: به تاسه، ثارهزووممند، بهداوو دلا، به تاسه، به تاسه وه. داری: ثارهزووممندی. کردن: دلبهبوون، بریان.

فارهزوومهفد: نارهزرودار، بههیوا، به ترمید، بینهکار، خرویس کهل، مریکانه، ترمیدهوار، به هومید، کهسیکه، که زور دلّی به شتیکهوه بیّ. فارهزوومهفندی: تارهزووداری، تومیدهواری، ههویاداری، مریّکاری، دلّ به چتیکهوه بوون.

ئارەزووى يىلموەر (بابا.): ئارەزووى سەركەرتن.

ئارەزووى دىدار: تاسووخ، بيرى.

ئارەزووى سەركەوتن: (بابا.) ئارەزووى پلەرەر.

ئارەسە: ئافەرىن. ــ كردن: ئافەرىن كردن.

فارهش (همورا.): تارهقه، (همورا.) هارهش.

ئارفانه (باک.): نار، نارد.

نساده ق: ميسوژاو، مسهى، لسه نساوى تسري و ميسووژى دروسست ده كسري و سيسوخوشى دينس.

نارهقه: خورهی، خوری، خوریه، نارهش (همورا.) هارهش، خوره، نمو تمراییدید، که له لمشی مرزیان یا هممورگیان لمبمریکی له گمرمان یا لمبمر ماندویّتی پهیدا دهبیّ و لمبن مور دیّتمدهرهوه. کردن: خورهی دان.

ئارەقچن: (ئەردە.) دېمەك، مەھار، چىلكەيەكى گچكەيە، كە لەپەدرەى كەپتى ئاۋاڭ و ووشترانى دەكەن. تەقىلە، تەلك، گوررۆز، ئارەخچن، ژېركلاو.

ئارەقچنياك: تەبوربورگ، لەكار دەرھاتور، ئەسپى خاراو.

ئارەقفرۇش: مەيفرۆش.

ئارەقكىر: نەرمەزىن، غەدزىن، ژىرزىن، تەكەڭترو، ئەوەيە دەخرىتــە بىن زىنىيىدو.

ئارەگۆز (رەوا.): بروانە: ئاڭووگۆر.

ئارەمت: (ھىورا.) دارىرور.

ئارمو (فه.): تات. حارهب. ــستان: حارهبستان.

فارموانه: ووشتری مینیندی چووار سالاند.

فارهوی: زمانی حارهبی.

ئاربەشك (باك.): چەخماخ.

فارقلخ (باک.): نمو کسه یه، که معدزی بخوازی چتیکی اله شووینیکی نهینی ده ربخا.

فارتوون (باد.): درژه، ناگرخان، ناوورخان، جمعمنندم.

نارچهن (باک.): چهنهگه.

فارخاف (باد.): پهڵوريه کې کهميّک ووشکه، که تهنها بـه تــارډر ړوّن دروست دهکريّ.

فارخسائك: (باك.) پاملور، پەلورلىد، جسورره ناوساجى كىشىد يا كوللىرويەكە، كەشەكرو رۆنى لىدرابى.

فارد: ئار، هارد، ئارڤان، هاردى، (همورا.) ئارده، دانمويّلْمى هاړاو.

فارداف: (باک.) فیّل، فرت و فیّل، فعن، چڤ، داو، تعلّه.

فارداوید: نمو نارده یه، که بمرداش له کاتی سووران و خواخوو اردنیدا فریمی ده دا. زاردراوی زمان شیرین و ناشیرین.

فارده باره: ناردیکه خاوهند باراش بهخوشی خوّی دهیدا به ناشهوان و بوّی قورلْکه دهکات.

فاردهبرنج: تارديّكه له برنج پهيدا بيّ.

نارده پنج: جروره هه نوایه که نه ناردی دروست ده کری.

فاردهتوو: ناردي تووي كوتراوو بيترراوه.

ناردهساوار: پیرخهنیله، ناردی وورده ساو اربیه.

فارده شان: ئارداویژ، چتیکه ثاردی له بهرداش درور ده خات موه له کاتی هارپنیدا. شهر ثارده یه، که له کاتی خولخواردنی بهرداشه که ده پژیسه بهر دورلیان.

ئاردەڭ: پاسەران، كۆشكچى، ياسارول.

ناردهمشار: ناردیکه، که له دهمی مشاری ههلدهوهری.

ئاردە يىچ، لۆلكە، پەلروڭ ھەلراي ئاردو دۆشارىيە.

ئاردمواره: ئاردەبارە.

ئاردەيۇ ياكى (ھەررا.): ھىنانەرەجى.

ناردهی (همورا.): هیّنان.

ئاروانه (باک.): ووشتري ميني چووار سالأنديد.

ئارۆزە (باك.): ئارەزوو.

ئارۇشە: شەرىلكە، لاجانك.

ئارۇنىيا: چيايەكە كەرتۆتە باكرورى _ئۆژھەلا^تتى رەوانىدزى بەلاى حــاجى ئۆمەرانەرە.

نارووشک (باک.): باریشک.

فاروفته (نەردە.): تەنراويكە، كە چروبىي و تان و پىۋى دەركەرتبى.

ئارۆك (باك.): جۆرە كفتەيەكى پائەلەساوار و گەغەكوتاوى دروست دەكرى. كفتەي گۆشتى سروركراوەيە.

ناروگۆر: ئالشت، ئال و گۆر، پیک گۆرینموه.

فارووله (کز.): گیایه کی کیرییه به کالی و کولیوی دهخوری.

ئارومۆرە: نیشاسته و مۆرە.

ئارۆنى: (؟).

فارهان (باک.): کولاندوه، وهنیش هاتندوهی بریدن، نازاره به هوی ناگرووه.

ئارهانلس (باک.): كولاندناوه، داغكردن.

فارهایی (باک.): ژانی کولانموه، ثازاریّکی همیشهییه له تهندامیّکدا، تووشی کیّشه و رووشههاتن.

ئارى: (باک.) خۆلىمىيّش، مشكى خۆلەكسوه. نارى نىژاديّكى خانىدان و پيّست سپييە نەتسومى كوردىش لىم نىۋادەيە.

فاريان: بروانه: ئاران.

ئاری فاری: به لمی به لمی، برواق و وورمانیش به کارد دبری، ناها ، هاها ، و اه.

فارنخ (باک.): داره دریژهکمی عمرهبانهیمه و بمگولمیخ و زنجیریکیش ده لین، که وولاخی پی دهبهستریتموه.

فاریّنه (باک.): جیّگایهکه لمه لمهش کموتوّنه لای سموهوهی رانمان و خووارهوهی لهش.

ئارينۆك: لەتكەنزك، لەپە.

فارينج (باك.): جووره دومه ليّكه لهبن باخه ل ديّ.

فارييني: بۆسەرسوورمان و گووي نەدانى بەكاردەبرى.

شاری هاری (باک.): نمالو بالو، گهراز، میموهی داریکی به لالوکییه، به لان له بمری به لالووکی گهوره تره.

ناریش (باک.): هۆش، روره، هیزی روره.

ئاريشهن (باك.): بمعرّش، وورهدار.

ئاریکار (باک.): یاریکار، یاریدهدهر.

فاریکاری (باک.): همرمومز، یارمه تی، (دهر.) هاریکاری، هامه یاری. (همورا.) گفل کردن، (همو.) زیاره.

ئارين: ھارين.

ئارينهك: (باك.) ئاگادارى.

فاردمان: بریّتییه له ته خته داریّکی نیوه گرد کلکه داریّکی دریّژی تی براوه برّ راکیّشانی ثارد لعبه و دلّیاندا برّ نهوهی ماوهی تاردهشان باشبی تا بهرداش لهگورنهکهویّت.

فاردكيّش: داريّكي دريّرهو تهختهييّكي پاني بهسهرهوهيه، ناشهوان ناردي پيّ رادهكيّشيّته درولوه، ناردمالّک.

فاردها لك: چتيكه له درواى تعواوبوونى باراش دهوروپشتى بعرداشى پى ددما لريتهوه.

ناردن (همورا.): هيّنان، هاووردن.

ئاردنەتەقيىگە (ئەردە.)؛ ئاردى دانىبيتررار.

فارهوو (باک.): ئاگركەرتنەرە، ئاروردرو.

فارهو روّن: (نمرده.) هملّوا، که له تارد و دوشاو دروست کرابیّ.

ناردي: (باک.) هعلّوا، تاردموا.

ئاردى بندائي: (خز.): ئاردى ساراريد.

ئارزان (باک.): همرزان، تاردی برویشییه.

ئارزەن: (باك.) شەرىلكە، ئىسكى چەنەگەيە.

ئارزينج: (باک.) ميچىسەربانى.

ئارژنگ: دار بهلاللووک.

فارسم (باد.): پسکه، درم، ههلامهت، پهسیو، باهور، زهکهم.

فارسمي (باد.): ههلامه تدار، پهسيودار، پسكهدار.

ئارشووژن (باک.): بهندروو ، تارفته.

فالقافه (باک.): ووشتری میّ.

ئارقان كرسكون: باراش هارين و ليكردن.

فارقان (باک): باراش، ثارد. هیپهدن: (باک.) باراش لیکردن. ــ

هوورکرن: باراش لیککردن. فارگا: (همورا.) ناگردان.

نارقان بارکرن: باراش بارکردن.

ئارگۆن (باك.): ئاورىن، رەنگى ئاگرى.

نارگووشک (باک.): شعریلکه.

ئارگوون (باک.): تىندوور.

فارماز (باك.): گرگره، غهرغهرهيه وهكور هي سهرچالأوان.

فارمانج (باک.): ثامانج، نیشانه، معبس.

فارمووش: تاوریشم.

فارمووشه: كيّويّكه كموتوّته باشووري ردّر هدلاّتي رمواندزي.

فارنع: ناخيه، ميخ زنجير، ميخ سندان.

فارنگ: گیایه که. (باک.) جوّره نهخوّشییه که تروشی مهرو بزنان دهبیّ، شهلکه.

فارة (هدورا.): تعمرز، تيرز، تيمرز.

فاروو: (ف.ه.، سرور.، دەر.، كىق.، همهر.) هاروي، خاميار. (باك.)

شعویلکه. مهلاتشوو، تاسمانهی ناو دهم.

ئارينج: بروانه: (ئاريّنج).

ئارىندار: (خۆ.)، ئاڭوردار.

ئارينك: (كۆ.)، مەلأشور، مەرازە، مەلأزە.

ئارى بۆك: ئاڭى نۆك، لەپە، لەتكەنۆك.

فرین: بروانه: تاری. گهوره، بهختیار. نیسوی نیرینانه، (باک.) ياريكارى، يارمەتى. خۆلەمىش.

ئاز: ئازا، راست، ساخ. چاو له دوویی، قارنانی، ئازوهری. چاڤ كووري. (باک.) توندوتوّل، پیا، (فه.) هیّز، تین.

فازا: دلير، گيانداري نهترس، گهرناس، خورت، پردل، كهلهش، نههيته، شير جمعنگ، دينمير، شامبوز، شمليل، بلوويسرب وين، شيردل، شـ اهلاوهند، وهن، وهند، زيخ، كـورد، خرّشميّر، گـامرناس، تووشمال، خورينگهرم، كوستاخ، تهردهست، ديواندړ، چاوسوور، چاڤ سوّر، چاڤ شار، سِعله حشوّر، دلْپر، چەلەنگ، شاميّر، شەھميّر، بيّ ترس، بيّ باك، زاتدار، بعزات، تووانا، وايسق، ئەكىد، زاخ، مىرخاس، رەند، جەربەزە، وهند، چارشا، به جهرگ، دلازا، نهترس، مهرد، جهرگدار، بدهک، قارەمان، پالەوان، رووقايم، دلقايم، بزراث، بۆكە، ناگۆرە، پۆزبەران، جامير، بهناڤ. كورەباڤ، ھالان، وەن، ئازاسەر، ژيهاتى. زرنگ، زیرهک. جووامیّر. زوو، گورج. نا ... بی زات، حیز. نا ... یی: بی زاتی، حيزي. گويزي ــ: گويزيكه به كاكل دهريي و ساخبي.

ئازا جموت: (همورا.)، تيكولي بنموهي به روويه.

ئازاد: نيّوي نيّرينانه، سعريعست، سعريه خوّ، بعره لأ، تـعرخان، بسعرخووه، پئ پيشگر، بسمرخووه، تازاسمر، بمرخووهدار. ـــبوون: بمربوون، سەربەست بوون، بەرەلأبوو، راھى. ــ كردن: سەربەست كردن، بەرەلاكردن. گەردىن ـــ كردىن: لىن خۇشبوون، بەخشىين.

ئازادە: سەربىست.

ئازادهريى: (باك.) ئازادنامه.

ئازلانامه: ئازادريي.

ئىازلاى: سەربەستى، سەربەخۆيى، ئازاسەرى، تىمرخانى، بىسەرخوەيى، پایدلاسی، لـه ژیر دهستی دوژمنان پزگاری هاتن. ــ پهرست: نــازادی خوواز. _ پەرستى: ئازادى خووازى.

فازلاي خوواز: سهربهستي خوو از.

ئلزار: مانکی مارت، که (۳۱) رِرْژه، مانکی نموروزی، گولان. جمفا، دەرد، كۆتەك، گووج، بيكارى، جزار، دەردەسارى، دەردەسەرى، نەستيل، ئێــش، ژان، رەنـــج، چەرمەســـەرى، تـــالاو، دەوس، ھێـــش، ئـــوزور، كوويرهوهرى، سەخلەت، پەتىسەتىن، ئىشسى ئىمندام. سىدان: ئىمنراندن، ئەرناندن، ھىسش پىئ گەھياندن، بىن پىھنج كىرن، چەوسساندنموه، چرووساندنموه، تغریلاندن، دمسنین، دەرساندن، چەرمىسمىرى دان، گۆړە و شاردان، زمباندن، كەڤاندن، كێشەماندان، ئێشاندن، ئێشپێگەياندن. ــــ كردن: بروانه: نازاردان. ــ پئ كهياندن: بروانه: نازاردان. ــ كيّشان: چهوسانهوه ، چرووسانهوه ، لبهرخووهدان. ـــدهر: رەنجىدەر ، چرووسيننهوه. ــ دران: جهوردان، جهرگ بړان.

ئازاره باریکه: دیق، (بلّ.) دورده باریکه.

فازاری سیی: دیق، (بلّ.) دهرده باریکه.

فاذهسهد: بروانیه: شازاد. ـــی: سهرپیسستی و شازادی. (بیاک.) شارزانی، ھەرزانى.

فلزاله (ئەردە.): سورتەمەنى، تەپاللە، پشىكەل، سىورختى زسىتانى و ئيتر.

فازايانه: دليرانه، نهكيدانه، ممردانه، ميرانه.

ئازايىلى: ميرايەتى، مەردايەتى.

نسازایی: خوّرتی، پالسوانی، بهجهرگی، نهترسان، جامیّری، رهنسدی، نهگیدی، چافسۆری، دلیری، زاخی، پرکیشی، زاتداری، نهترسی، بی باكى. نا ..: حيزى، سستى، تەپى، تەنبەلى.

خازهر: ئاوور، ئاگر، ئاڤر، ئاتر، ئاتەش. ناوى باوكى ئىبىراھىم پىغەمبىەرى بوره، که کوردێکی نازربايجانييه.

ئازەرى: ئارورىن، ئاگرين. ئازەربايجانى.

ئازەڭك: ھەللا، كەپوورە، ئاللە، ھاوار.

ئازبهت (باک.): تیرهیه که له خیّلیّکی.

ئازرانلىن: (باك.) سەختى كردن، ئازاردان، سەخلەت كردن.

ئازرەنك: رەكى ئارورى.

پيّ دهليّن.

ئازرگان: (ئەرزنجان) شارىكى كوردانـ الـ باكورى كوردسـتانىدايه رِوْژارای ویّ ههموو ترکن و رِوْژههلات و لای خووارهوه ههموو کوردن. فازربایجان: بعشه هدریمیکه له کوردستانی کوویستانیدا و موکریانیشی

فازری (باک.): برینیکه، که کیمی تیزابی.

فازرين (باك.): سمخلّعت بوون، له تازاردا بوون.

ئازهب (باک.): بهندوی زیرکریده.

ئسازموون: (باک.) تاقیمانه. دان: تاقیمانهدان. کردن:

ئاز: (كۆ.) تىكىل برونىكى جروان، نەخشاندن.

فازنج: (باک.) خانووی بدردی بعبی نهوم.

ئازنگ (باک.): خانوویه که لهسهریه ک تاویره بهرد دروستکرابی.

ئازوهر: چاولمدرو، قارنان، زگبرسى، چاوچنۇك. ــى: چاولمدرويى، قارناني، زگبرسيّتي.

ئازوباز: وهبال، نزبال؛ نازوبازى توم به مل.

ئازوبهزه: بروانه: ئازوباز.

ئازۆخە: بروانە: ئازووخە و ئازووقە.

ئازووخه: دانعريّله، كرويت، تفاق، يسيّبريّريّكه، كمه بسرّ خسرواردن مىلېگىرى.

مُنزووقه: تفاق، دانمريّلُه، كوريت، ثمر دانمريّلْميهيه، كه لسمماليّدا بــق خوواردهمىنى دابنرى.

ئازوكوويز (كه.): گوريزتنهوه، نالورگزر، چت پيك گزرينهوه.

فازيز: خرّشهريست. جووره گزرانييّكي موكريانيّيه.

فازين: (باک.) شيّوه، دمستوور.

ئاژاژك: باويشك. _ى: باويشك.

فلژال: مالاّت، رولْس، رولْست، مدر و مالاّت. (هدو.) دار و دورهنی برار و تیکهله. (نموده.) گیا، نالیک، لعوه د، سعوزهگیا. دار: خاوهند ناژال.

فلژاوه (م.): که له که و یا کومه له کردن بق خراهه، پشیّوی، شهرٍ و کیّشه، تاژاوله، تاژهان، بی تارامی، شپرزهیی، ناکوکی. ب بوون: پهشیّوی پهیدا بوون. کردن: شهرٍ وکیّشه و هه للا هه لایساندن.

ئىژاوڭە (ھەورا.): بروانە: ئاۋارە.

ئىلالوڭى (ھەورا.): بروانە: ئاۋارە.

فازهل: بروانه: تاژال.

فاژک (باک.): بادامیّکی کیّوییه، (باک.) ناژنگ، ناژنک.

ناژگه: ناوى ديدكييه له ناوچهي كويه.

ئلان: ئارىنىدە، كۆڭىنىرە.

ئلانه (پیر.): داریکی کیوییه.

ئىرنىك (باك.):بروانه: ئارك.

ئاژنی (باک.): معله. _ کرن: معله کردن.

فلائنين: كۆڭىنىلىرە، تىتىرەدان، ئىسىنار رەردان، تىتىنان ر دەرھىتىنان. چىلك، ئىمنار ددان نان، سورژن ئى چىتىكى راكردن. دەركە داخسىتن.

شاژنینهوه: کولّینموه، تمژنین، ثارْن، ثــارْنین، ثمژنینموه، بــه پروشـکمیمکی چتی گیرخور اردور لـمنیّر دداناندا هیّنانمدهر. سرورژن ثارْن کردن.

نلژۆ (باک.): شوريّني پيّ هللْگرتن. ئاژوهر، شۆفيّر.

فاروان: ليخوران، رانران.

ئاژوەر: ليّخوړ، ئاژلا.

فاژوتى: كيّلراو ، زەرى جووت ليكراو. ئاژوتراو.

ئىزۇتىن: رانانىن، ئاخارتن، قش لىككرن، راخين، ژەنىن، ژەنىن، لىكخورپىنى وولاخ و ئىاژالان، كوردانسىن، ھىاژىزتن، رانسن، رانسىن، رادان، رانسرادان، ئاخيوتن.

ئىلۇندىن: ھەڭكوتانىەسىمور. ئىلىموەراندنى ئاۋالاتىد ئىدىشىلىموى بىلىھاراندا، شەراۋد: ئاۋدېدە. واتە: بلەمەرىنە. ئى خورىيىنى ئاۋالا.

ئازير: هۆشيار، ووشيار.

نداوین: لیخوریس له شرویمنیکیدا؛ نسو رانه لسو پارهنددا بروه. بلاربونه وی تاژالان له دهستیدا.

فنزين: زوور، زبر، دړ، درشت.

فلژیفه (نمرده.): کوبیتهک، ناسیاژهنه، چهکوچیّکی ددانهداره بهرداشی پیّ بیراز ده کمن. چهقچه قدی ناشی، بریّتییه اسه دار یا لووله یهی، که بهستر اوه به کمویجه کسوه اسه کاتی گسه انی بهرداشد ا وورده وورده دان ده وریّنیّته نار گهروی بهرداشه کموه برّها رینی.

فاس: (فه.) بیّزار، وه پهز، جاړس. (تـهرده.) نـاویگهمه پهکیبیـه، جـووره مقعبایه که قومـاری پیـّدهکریّ. (باک.) ناسک.

فلسا: وهکوو، ویّکچوو، وهک. زوّرترینی سه دووای ووشانموه دهنووسیّ وهکوو: خوّت ناسایی واتا وهکوو خوّت. (نموده.) ناش، ناسیاو.

فاسان: سانا ، هاسان ، همدار ، هیّسان ، همسان ، سبورک ، گمنگاز ، بـیّ شعرک ، بـیّ گـریّ و گـوّلّ ، کـاری سبورک ـ ـــبوون: سانا بـوون ـ ـــ کــردن: هاسانکردن ـ

فاسافه: بروانه: ناستانه.

ئاسان بريو: گوزهران ئاسان.

فلسانی: گانگازی، هاداری، سانیعی، خرّشی، سانایی، هاسانی، سووکی، بی گیروگرفتی کاروبار، هیّسانی، سانیلکزکه، بی ّشادرکی، هیّساهی، هلسانی.

ئىستو (ھەورا.): ئاش، ئاسياو.

ئاسئوان (همورا.): ناشموان.

ئسوبهتان: ئاش بدتان.

فلسايى: وەكىرو، وەك، ھەروەكور؛ خۆت ئاسايى: وەكرو تۆ.

ئاسىيىش: ئسارامى، ھ<u>ى</u>تمسنى، وەقسرە، بسى ئساۋاوەيىتى، ئاسسودەيى، وورىنىگ، ستارى.

ئىسەر: برواند: ئاستەر.

ئىسەرلىف: بەرى كىرا.

ئسفنهردی (همورا.): داهیّشان، روّهیّشان.

ئاسموان: بروانه: ئاساران.

فهست: داست، دووکار، جینگا، له بعرانبعر، تعک. له ... توّدا: لـه داست توّدا.

فاستاد: ناستهر، ناستار، بعرى كاوا و چتى تر، پامراويزى كلوا.

فاستانه: بهرده رگانه، ده رچک، بلندین، پیوه، شییهانه، پیش ده رگا، شییپک، ده ریزان، ده ریزانک، ناسانه، ده رصال، گهووشکهن، پاگه، داره کهی خوو ارموهی چوو ارچیّوهی ده رگایه. ناسته نبوول. سایه، پهنا؛ له دی تودا: خوی خسته ناستانه کهت.

ئاستانك: بروانه: ئاستەنك.

فستهر: بروانه: ناستار.

ئستهره (باد.): ئىستىرە.

فهستهم: تۆزقالىّك، تۆسقالىّك، كەمووسكىّك، رشك، عاستەم. ھىّدى. بە ...: بەكارەخق، لىسىدرەخق. _ بىن: زەررەبىن.

نستهنگ (باد.): ریگایه کی تعنگ و باریکه، که به

دژواری مالأتی پیدا تیپهری. کوسپه، بعرههلست. (سامی.) ریگای پلیکانهداره بعناو چیا و بعرقهدهکانیدا بروات.

ئاستهى (هدررا.): بدجيّ هيّشان، هيّلاّن، هيّرْتن.

ئاستهى جيا (هدورا.): بدجي هيّشتن.

ئىستن: برواند: ئاستدى.

ئستوون (هدورا.): ئاستاند،بدردهرگا.

ئاسرم: ھەلامىت.

فلسومه: تیلمه ینکی پانه له کورتان که ده کلویّته سفر که فعلی وولآخ. ناشرمه. ئشخه

فسك: (باك.) رەنگىكى بزنىيىد، كىد ئىدنىوانى سىوور و زەردىدابىي، خەتخەت بى. مامز، بان بز، وەرە ماس. نىتوى ئافرەتائد.

ئاسكانى: جووره ھەڭپەرىنىيىكە.

ئسكه نيّر: كىڭ كيّرى.

فاسکهزندپینه: ناسکولهیه کی گچکهیه له زهنگیانه دروست ده کسری چارهشان له سهر دهمی به زم و ناهه نگیدا به دهستیانه وه هملی ده پهریّنن و مندالّیش یاری پی ده کهن.

ئاسكۆلان (كۆ.): نيۆى جينگايەكىيە.

فسكى كهتيره: ناسكيكى ميينديد، كه به هدلك دوت شاخى لى رورابي.

ئەسكۆڭ: نيترى ئافرەتانە.

فاسكى قاقار: بروانه: ئاسكى مشكى.

ئاسكى خات (ئاسكى خوتان): بروانه: ئاسكى مشكى.

فهسکی مشکی: نازالیّنکه وهکوو ناسکی وایه دوو ددانی دریژی وهکوو فیلی هدیمه زورتر لسه ناو چیایسه کانی هیمالایادا پدیدا دهسیّ لسه بِیّر زگیدا کیسه برتری گهری پیرویه لسه ناویدا ماکیّکی خست وه کرو درمان کودهبیّته وه هدر کاتیّکی پربوو ناژاله که هست به دهرد و خورشتیّ ده کا و زگی خوی له بمردی دهسووی تا دومه له که ده دری و ماکه که شده دهریّ و ماکه که شده دهریّ و کمنه وه.

ئەسكونىد: لاى قوونىي و دندووكەكانى جگىسە، كە بەسسەر يەكىكياندا كەرتىي.

ئاسكى ميّ: ماسك.

ئىسكى نيّر: (كىلّ.) كلاسك.

ﺋﺎﺳﻤﺎﻥ: ﻧﻪﻟﻠﻪﺕ، ﮔﻪﺭﺩﺭﻭﻥ، ﺋـﻪﺯﻣﺎﻥ، ﭼﻪﺭﺝ، ﻣﻴﻨـﻮﻭ. ﻫـﻪﻭﺃ، ﺣﻪﻭﺍ، ﻻ ﺋﻪﺭﺩﻩﺩ*، ﺳﻪﺩ*.

ئاسمانه: مدلانشور. بن ميج، پوشه، لاسمرگه.

ئاسمانەدەمى (ھەررا.): مەلأشور.

فاسمان و ریخسمان: ثاسمان و دهزوو ، ووتهییّکه بـ وجیاوازی نیّوانـی دوو چتان له یه کتری به کاردهبریّ.

ئاسمانهي دهم (جا.): مـــالأشوو.

ئاسمانی: شینی کال، کموو ، وهکوو ړهنگی تاسمانیّ. دهنگی ـــه: پیت و فعړی تاسمانی.

ئاسمين: (باك.) ياسلماند (گول).

فهن: کانیکه گهلیک چهشنه نامرازی شعری و پیشهگهریتی لی دروست دکری، هاسن.

ئەسنەلان: شرويننيكە ئاسنى زوربى. پارچەپارچە. تىغى ئاسنىنە.

ئسنبر: قەللەمى ئاسن، قەللەمىكە ئاسنى پى دەبرىتەرە.

ئاسنجاو: (ړډوا. ، که. ، هغو. ، کړ.) قاپوو قاچاخی مسین. (پژ.) هغووړ ، (هغورا.) هغوډړ. هغوروهوّل.

ئسندرك: تيلى درواوى، دركه ئاسنينه.

ئسنفرێن: ميغناتيس، ئاسنكێش، هێڒێڬه ئاسنى ڕادهكێشێ.

ئسنكوت: ئاسنگەر. ــ ى: ئاسنگەرى.

فهسنگهر: ههسنگهر، هیّسنگهر، ئاسینکوت، ئاسینگر، هاسینگهر، کهسیّکه له ناسنی چتی دروست بکات وهکوو: داس، تعوور، تعوورداس، گاسن و چتی تر. ــــی: ههسنگهری، پیشهی ناسنگهر.

ئسنۆكە: پارچە ئاسنىكى چكۆڭەيە.

فاسنى: چتيكه له ناسنى دروستكرابي.

ئاسنى سارد كوتان: مىبىس لىو كارەيە، كەبى سرودبى.

ئسنينه: ئاسنيز

فاسوّ: ئاسور، (باک.) بعرگه، سوو، سییله، سووێ، ئاسورگه، (که.، دهر.) کهلهمله، (ههو.) کهل، کهله، (بلّ.) سوویّگه، جیّگای ههلاّتن و ئارابوونی مانگ و خوّره. تاپق، تارمایی.

فسوو: بروانه: ئاسۆ. سۆما ، رووناكى، رۆشنايى.

نسووههانس: هیچ، هیچ وهختینک،هیچ کاتینک، تور، ببرای ببرای.

فسووده: دینج،حسانموه، دلّنیا، نارام، بیّ خهفهت. ببوون: (همورا.) ناسوودهبیهی، سانموه، حمسانموه، له کوّل بوونموه، بیّندان، ممشکین، ووچاندان. کردن: پشوو پیّدان، حساندنموه، دلّنیاکردن.

ئسووده کهری: ناسایش، وه قره، نارامی، ستاری.

ئسوودهيى: هيّوهره، ئاشيتى، وهرم، ئاسايش،بىّ خەفەتى.

ئاسۆك: سيّبەر.

نسووگه (كۆ.): گرد، تەپۆڭكە.

ئسۆگا: ديارگا ، بمرچاو .

ئىسۇن: (ھەررا.) ئاسان.

ئسووينه: (ړوژ.، جمبا.) سۆرانى، فەقتىانە.

فسيه: كەرتىكى لە كەرتەكانى زەرى، كوردستانىش كەرتۇتە نارىيەرە.

فاسياو: (هدم. ، دهر. ، فه.) ناش، ناساو.

فاسياوان: ناشمران.

فاسياو فاهسي: ناشي وولأخي.

فهیلو بازی: ناسیاو بنالگال، ناسلاله، جروره گامه و یارییه که. چامرخ و فالمک، ناشه به تعندوره.

ئسييى: دانيشترانى ئاسيا.

فسید (باک.): ناوی گلبؤل و هللوایه، جووره هللوایه که.

ئاسىدە (سۆر.): كوركى.

ئاسيره (فه.): ئەستىرە.

فاش: درو بمرداش به هتری تا رموه ، که تترپ و پهره که نمسوور پنیتهوه به تمووژم له کونجه موه له تعدوره و استاو (نی) یا تستورموه دیته ده ربه گهران و خواخرو اردنی تترپ و بلترسک سمربمرد ده خولیتسهوه ، دانمویله ی ده کاته تارد ، (دهر .) مسورینی هارینی دانمویله و کره یه . به لیکردن ، ناس لی دروست کردن دانمویله و کره یه . به لیکردن ، ناس لی دروست کردن (باک .) ناهار ، شق ، ده ای چیت و که ان .

فاشاخه: میوهی کونی رزیو.

} ■

لاستفرين

<u>۽</u> ر

ئەشئۆلە: ئاش بەتال، ئاسيار چۆلە.

ئشرمه: ئاسرمه. هيتشرمه، تهكه لتوو، غهدزين.

ئاشوفته: شيّرار، پهريّشان.

ئىشقان: ئاشىوانى.

ناشقانی: (باک.) تاشهرانی.

ئىشقۇرت (باك.): بىن تىن، لاواز، نزىكى نەخۆشى.

ئاشك (باك.): چيكلدانهي مرز و ههموو جووره زيندهواريكييه. ناش بهلان (ک) نیشانهی گچکهکردنموهیه.

فاشكار: بروانه: ناشكرا.

ششكهرا (باك.): ناشكرا. _ كرن: ناشكرا كردن.

فهکرا: دیار، دیارک مرتوو، ثافتاوی، شتیار، روهند، ناشکار، بعردهز، خوراني، ئەشكەرە، بارەبار، بىي پىيچ و پىمنا، پىەرت، پىھىدا. ـــبوون: دەركىموتن، قىقرىسن. ـــكىردن: (ھىمورا.) ئاشىكركىمردەي، دەرخسىتن، ڤىرړاندن، پەردە لىمسەر لابردن، دركاندن، قىقراندن، قەپچەراندن.

ئاشكرين: كړيني ناشي.

ئشكرايى: بدرچاوى، شتيارى. به ...: به بى پيچ و پهنا و شاردنموه.

ئشكهران: ئيش به ناش كردن.

نشکه (کز.): ناشخانه، چیّشتخانه.

ئاشكەرين: ومستاى ئاشى، كەسىكى ئاشى رەنىتو بىننى، بەكەسىكىش دەڭين، كە بتوانى ئىشى خۆي ھەڭسوورينى.

ئشكيٍّد: تاشعوان. تعندازهييّكه له تار، كه تاشي بيّ بگهريّ.

ئاشماست: دۆكۈليو، دۆخەرا.

ئاش مفالْگهل: چيشته قوله. کون نگاوي.

فاشفا: کارثاشنا ، کارزان ، دوست، روشنا ، ناسیاو ، ناسراو ، ناسیار ، دوس، دوست، برادهر، شارهزا، نامناس. ــ ببون: شارهزا یا دوست ببوون. _ کردن: شارهزا یا کردنه دوست.

فاشنانهوه: تاش دامهزراندن و خستنه کهري.

ئشناس: (باك.) ئاشنا.

ئاشناو روشنا: ئەر كىسانەيە، كە تىكەلارىيان لەگەل ھەبى.

ئشنيانه: درستانه.

ئاشنايەتى: دۆستايەتى، برادەرايەتى، ناسيارى، شناسى، تىكسلى. شارهزایی، زانیاری، سمر لی دهرچوون.

ئاشنایی: دوستی، ناسیاری، دهنگ، شارهزایی.

ناشۆ (باک.): پشيري. (نەردە.) كيم، ھەوا، چڵک. پشينوي، شيواوي. ئاشۆو: چڵک، چڵکن، پيس و پۆخل.

ئاشوهستا: ومستاى ئاشى، ومستاى نانعومى ئاش.

ئىشوەستىيى: رەستايەتى ئاشى.

ناشووب: شهر و کیشه، همرا، پشیری.

ناشوب پاشوو (باد.): خدونی پر و پووچ.

ئشووبكيّر: شدر و كيّشه و پشيّوي هدلاّييسان.

نشووبگيران: شهر و كيشهنانموه.

نشتنه: خراد، داشاخه، خدرج و باجیّکه له لایمن میری یا تاغاوه لعسعر ئاش دابنري، كه له ساليّدا له خاوهند ئاش بستيّنريّ. فراش، مـزه، مـزى ناشی. ده یا چهندیه کی مزی ناشییه که ناشهران به ناردی یا به دراوی له باراش هیری دستینی.

ئشه به تهندووري: (نه.) ناشه تعنووري، ناشه به تعندووره ، بروانه: ئاشە تەنوررە. گەمەيەكە.

ناشه تهندووره: ناشيكه نيكسهي وهك تهندوور وايسه بسهرد و قسل دروستکري بو نفوهي، که به ناويکي کهم بگهري.

نشه به تعنووری (نه.): ناشه به تعندروره، گعمهیه کی درو دهستهییه، دەستەيەكيان بى پېترە سىمر بەيەكىمرە دەنيتن و يەكىپكىشىيان پاسىيان دەكا دمسته کهی تریش له دهرمره بازده دمنه سهر کوّلیان تاتیّ ده کهون.

فشمقمندووري: بروانه: ناشه تهندووره.

نشهف (همورا.): شيّراوى، پهريّشانى، (نه.) تاشهث.

ئاشەق (نە.): شيواوى، پەرىشانى.

ئىشمقان: برواند: ئاشدوان.

ئىشھوان: ئاشەقان، (ھەورا.) ئاساوان، مووشەكان، ئايشىموان، قىمراش، لووټنه، کريې، کهسيټکه کاروباری ثباش ههٽسووړټنی و باراشان لئ

ئىشموانى: ئاشەۋانى.

فشبز: (باک.) چیّشت لیّنمر، ناشچی، ناشباز. (باک.) ـی: پیشمی چێشت لێنمران.

مُشبِعَقَالٌ: ناساو بعتالٌ، ناش دوله، ووته يدكه ناشعوان به دهنكى بعرز ده پڵێ له کاتێکیدا، که ناشه کهی دانی نامێنێ تا باراشی بوببهن.

ئشبكير: تالأنكردني ناش لهلايهن جهردموه.

نشبوونهوه: ناكرّكي و دري لهنيّوانيّدا لابردن.

ئاشههز: شيركهر، چيشت لينهر، ناشچى، ناشباز. ـــى، بردانه: ئاشبازى.

ئشهەزخانە: چىستخانە.

فاشت: ژیر، کوک، پیک هاتوو، تعبا، پیک هاتوو، ریک کفوتوو. __ بوونموه: رينک کموتنموه، پينک هاتنموه، رينک کموتنموهي دوو يا چمند کهسان له دووای ناکوکییان. ــکردنهوه: پیتک هیّنانهوه، کوّک و ته ا کردنموه ، یهک خستنموهی دوو کهس یا چهند کهسان دووای ناکزکییان.

فشتى: تىبايى، رِيْكى وپيّكى، دەنگ، كۆكى، رِيْكى و دۆستايەتى، سازان، هاشتی.

ئاشتىخوواز: ئاشتى پەرست. ــى: ئاشتى پەرستى.

ئىشتىنى: ئاشتىتى.

ناشچى: ئاشپەز، چىست لىندر.

نشچێتى: ناشهازى، پيشەى چێشت لێنەران.

ناش چێکرن: بيرازي ناشي.

ئشغفه: چێشتخانه، ناشكه.

ئشدار، شرّدار، دەقاقدار، شیّدار، ناھاردریاگ.

ئىشدۇل: برواند: ئاش بەتال.

ئاغەسوورىي: ھۆزىكى كوردە.

هٔ اغهال: (سق.) قسن، ناخعال، ووشکه کعلهٔ مکی بهگهره له دموره ی گور و نیتردا دروستی ده کعن. جیّی داکردنی ناژالانه له زستانیّدا.

ئاغەلان: ھەرارگە.

فاغچى واش: كيايهكى كول سپيه و بونى خوشه و كولارى لى دەكرن.

ئاغرى: پارچەيتكى ناسرارە.

ئطقه (فه.): شادماني، گوشادي.

ئىفەرىدە: دروستكراد، ئافراندى.

فطفهروّز (بـاک.): بـێ بــاش و بـێ هرهکردن. (هــنورا.) هــهلاّتنـی مــانـگ و خوّر و نىستیّره.

ئىقەرىد: داھىنەر، دروستكار.

نطهریده: دهستکار، دروست کراو، نافراندی. برون: داهیتران، دروست برون، کردن: داهیتنان، رهخساندن.

ئىغەرىلىكار: داھيتنەر، خودا، خودا، يەزدان. ــى: خودايى، يەزدانى.

ئىللەريىن: لەكاتى پەسندكردنىدا بەكاردەبرىّ. ئوف، تەف، ئووفت، دەستت خۆشبىيّ، لىمنت كەرى، دەست خىرّش، شاباش، دەمخىرّش، تەرتـەر، بەھبەھ، بەھە، پەح، پەحپەح، دەستت نەرزىّ.

ئىقەرىن ئىقەرىن، بۆزۈر پەسند كردند.

ئلفتابه: تافتاوه، مىسىنە.

نطقاو: خزره تاو، هدتاو. خورشید. خزر، رزژیکه لسه حدوا هملدی همموو گیشی رووناک دهکاتموه و، کسه ثناوابوو گشت گیشی تناریک دهبیّ، نیّوی نافره تانیشه.

ئطتاوه: مدسينه، نافتابه، خوشدهر، لوولدهين.

ئافتاوهوله كهن: ماسينه و دمستشور.

ئفتلوكمددان: سميوان، چهترى همهتاري. چادرى گچكه، خيوهتمي

فاقتونیشان: بلووریّکی سپی نهستووره ویّنهی مهسینه یه کی پیّره به. مهرمهرشای نافتاونیشان.

ئىقتىوى: ئاشكرا، ديار، خويا. ــ بوون: ئاشكرابوون.

شافتووش (باد.): خو تیک مال کاری که سیکی تر کردن، خواله خالک هانسور تاندن.

ئىغىر (زا.،باك.): ئاخور.

ئلفر (زا.): تاخوړ.

شفراز (باک.): هغوراز، لای ژووروو.

ئىغرانىن (باك. ، يەز.): ئافەرىدكردن.

ئىغرانىدى (باك. ، يەز.): ئافەرىدە.

فظرهت: (باک.) ئاڤراده، پیرهک. ژن، پت، پتکق، پتق، (همورا.) ژمنی، بق ژن و کچی گموره بهکاردمبرێ.

ئفريش: تافمريدكرد.

ئاف (باک.): تار. تاقدان: تاردان.

فلها (باک.): ثاوا، ثاوه دانی. به بوون: ثار ابوونی ثاوایی. ثبار ابوونی مانگ و خوّر. ئشووبنانهوه: شهر و كيشه و پشيري هدلاييساندن.

نشووپیشوو: ووتدی شرم و برم و پر و پووچ ، هملّیت و پملّیت.

ناشوت (باک.): همرهس. ثمو پنووه بهغرهید، که له کیوانموه ده کمویته خوداری.

نشووژن (باک.): بهندروو یا بهنیکه زاری جموالی پی دهدرویت.

شاش و میان: روتهییخکه مندالاّن کاتیّکی بهکاری دههیّنسن، که بههار بدهن قسه لهگهلاّ یهکتری نهکهن و دهنگ لیّکتری بی_ون.

فاشهيٍّدٍ: كەسيّكه باراشان كۆيكاتموھر بيبا بۆئاشى بۆھارىنى.

ئاشى: كوويرەوەرى.

فاشى (باك.): كەسىكە باراشى بباتە ئاشى.

ئاشى ئاوى: ئاشيكه به ئاوى بخوليتموه.

نشی بای: ناشیکه به بای کاریکات.

فلشیت: (باک.) هدرهس، ندو رِنووه بهفرهید، کد له کیّوان ده کفریّت د خووارهوه. بروانه: ناشیتا.

نشینا: ئیله کی گهوره یه لهنیّرانی شاری قامیشلوو و (چلاغا) دا. ثهولیا چهلهبی گهردکی ترکی ناودار له پیّش ۸۰۰ سالاّندا نووسیویه: (ناوی هوزیّکی کورده له جزیره).

ئاشيتى: (باك.) ئاسايش، ئاسوودەيى، ھيمنى.

ئىشىدٍ: بروانه: ئاشهيدٍ.

فلشیّف: (نه. ، باک.) ئاشه ف، شیّراوی، پهریّشانی. ـــ کرن: هملّکهندن و شیّکردنموهی بنی سموزایی و کشتوکالّ بوّبه هیّزبوونیان، هملّکهندن، بژاری باخ و باغچه و شیناوهردیان پاچهکوّلّه کردنی.

ناشیکه: (باک.) شوویتی سهختی روق له زوریدا، که بــز کوشــتوکال دست نهدات.

ئاشين (باك.): قوونير، زيهكه، دورمىال. ئاھەھەلكيتشان.

فاشْلُو (باک.): قوّرت، ړووشه، گێچهلّ. پشێوی، شێواوی، تاشوو.

ئاشى وولاخى: ئاسيارى ئىسپى.

ئىشىيىر: ئاشهيى، كەسىتكە بەشورىنى باراشاندا بىگەرى بۆھارىنيان.

ئاغا: بروانه: ئاخا.

ئاغ**ابىنوو:** بړواند: ئاغىبانور.

فاغلباني: ئاغمانوو، جامدداني. ئاغاوبانوو، ثاغا و خانم.

ئاغلوي: گهوره و خاوهندي دي.

ئاغلزاده: كوريا كچى ئاغايد.

مُلفاؤن: ژني ناغا، خاني ناغا.

ئاغلوات: بۆگىلە، ئاغايان.

ئاغلووك: ئاروكى بيدارى. گۆرانى بير و شايمريكى كوردى باكووره.

فاغليانه: چەشنى ئاغايان، بەگانە، گەررانە، ئاغايى، وەكور ئاغايان.

چتێکیشه بۆئاغايان كۆكرێتموه، سمرانه.

شاهایی: بروانه: ناغایانه، ری و رمووشتی ناغایان.

ئاغە: بروانە: ئاغا.

فاغلبانوو: تاغابانور، جامداني، جاماني، تاخىباني.

ئشيز

ئاڤرانئىن (باك. ، يەز.): داھينان، ئەنبويو، ھينانىدى.

ئفرتن (باک.): ئاورژتن.

فاقى يژافلىن: دەستاو رژاندن، چوونە سەراوى.

نظرمیش (زا.): ئاوریشم.

نظرة (ساک.): پاشماره ی ناویدکیید دورای خوداردندوه ی لهناو

بمرداخيدا دەمينىتموه.

نشروو (باک.): تابروو.

ئىقرووبەر (باك.): ئابروربەر.

فلفروودار (باک.): تابروودار، تابروومهند. (باک.) <u>،</u>ی: تابرووداری.

ئطروومهند (باک.): تابروومهند. (باک.) ـى: تابروومهندى.

ئىقرىتىن: ئاورژتن.

ئىقدىد (باك.): ئاورىد، ئاوىكەسىد نشىدىسى، سىدراد، ئىدە بخاند،

ئاردىستخانە.

نظريَّژن (باک.): ناوريّژ، شوريّنيّکه ناوي لعسمر ړانموستيّ و ليّربيّ.

نظره له الك.): كيّلاس. كيسه ناويّكه لهنيّو لهشي پياويدا پهيدا

بى ئىللۇدلىلك (باك.): نەخۇشى ئاربىند.

ئىقزەمەكى (زا.): چتىكە يا قسەيىكە درەنگ بگات.

ئافزوونك: ئالقەزورنە، ئالقە و دوگمەي پشتيندييه.

ئىلزىٰ (باك.): ئارەزىّ، زنار.

ئشزير (باک.): نارمزير.

نظزيف (باک.): ناوهزيو.

نافزيل (باک.): حدوز.

فطريم (باک.): بمعاره كانى، كانياريكه له بمعاراندا بشهتيت وله

هاویناندا ووشکی بکات.

نظريم (زا.): كانيهكه، كه همر له بمهاراندا بزيّتموه.

نظريمك (باك.): تالقمزوونه، تالقدي پشتيندي. مامك، قمرسطه،

لۆتەر، مەتەڭ، ھەتەل، ھەللەين. _ى: مامكى، قەرسەلەيى.

ئىقۋەن (باك.): مىلموان.

ئىلاۋەنى: مەلەرانى.

ئطس (باک.): ناووس. زگیر، تؤلدار.

فالسادك: ساردار ، سعردار بر فينكى و هي تاوي.

ئاقساندن (باك.): ئارساندن.

ئاسير (باك.): شۆرباوي سيري.

ناهمیرک (باک.): شورباوی سیری.

ئاهمين (باك.): تيكهيشان. ئاروسبرون.

نشقو (باك.): ناويكه پاش شووشتني قاپ و قاچاخان دهمينيتموه.

ئافشۇرك (باك.): خوراردنيكه لــه رين و ئــاو و خــوي دروســت دەكـري و

خرو اردىمەنى ھەۋارانە.

ئىقشىز (باك.): جۆگەلمى زىخدار، ئارىكى لمى تىدابى.

ئىقىتەزى (باك.): ئاوىسارد، ئاوى تىزيو.

نافا ترش (باک.): سرکه.

نافاد: چەرمى ئاۋالار ئىتر، كەولا.

فظارهش: ئاوى رەش. رووباريّكى رەشە له نصيبينى.

ئاقاكەر (باك.): ئارەدانكەرەرە.

نشکرن (باک.): ناوهدان کردنموه.

ئافانى (باك.): تاوەنيا. ئارەدانى.

ناقاهی: (باک.) تاوهدانی، تاواهی. (باک.) ــــ ی کار: تاوهدانکار،

ئاللەرى: (باك.) دەربەدەر، لارى.

ئىقلىقەك (باك.): حدوز.

ناههنگ: ناوى بارانه، گۆليكه، كه باراناوى تيدا كۆيتىدوه.

نافییقاز (باک.): پیوازاو، شلهی پیواز.

ئائییواز (باک.): پیّوازاو ، شلهی پیواز.

نظبر (باک.): بعند.

ناق تى كەربياي (باك.): ئاو تى كەرباو، بۆبەرى دارىك بەكاردەبرى، كە

بيّته سهروكاري گهيشتن.

ناف تي وهردان: ناو تي وهردان.

نطخیز (باک.): جزگهلهی خیزدار، ناریکیشه لسمرهخر بروات.

شاهدا: (باک.) جووره داریکه. همودا، تال، داو. شاقدا شاقدا: همودا

نظه (باک.): ناودار. جووره داریکیشه. خوش و بهتام.

ئنشداری (باک.): تاوداری.

نشدان (باک.): ناودان.

ئاڭلەنك: سەتل، دەفرى ئاو.

. **نشدا**ی (باک.): ناودراو.

نظده: دار، همردا، تال.

ئىقدەس (باك.): ئاردەست.

ئىقدەست (باك.): ئاردەست.

ئافدەستخانە (باك.): ئاردەستخانە.

نظنه لیك: نا قده ث، ناوى زار.

ئىقىرگە: بروانە: ئاودرگە.

ئىقدۇنك (باك.): شۆربارى بى تام، شۆربار، ئارى مىرە و ئىتر.

ئىلىم: لىك، ئارىزار.

ئىلنىڭر (باك.): ئاردىر. ـى: ئاردىرى.

ئائدين (باك.): تولّه، سراساندن.

ئىڭر (باك.): ئارور، ئاگر.

ئقرد (باک.): ئافرەت، پيرەك.

ئىقراز: ھەوراز.

ئافراندهر (باک. ، يەز.): داهينهر ، له نوويوه هينهرهدي.

ئاشىلە (باك.): شىلەي ترى، ئارى بەرسىلە.

نظكيش (باك.): ناوكيش.

ئىقىكۆشت (باك.): شۆربارگۆشت، كۆشتاو.

ئاڤكۆن (باك.): شىنىكى سوركە.

فظگیر (باد.): زناو، زنکاو، زونکاو. گول، زورییهکه چال و نشیّوبی و ناوی باراناوی تیّدا کوبیّتهوه.

نافكينه (باك.): گۆزه، ماسيناي شووشه.

ئائلدانگ (باک.): مندالدان.

ئافور (باک.): نيريه کيوي.

نافؤك (باك.): كورلدكه، كودي.

ئىقى (ھەررا.): ئاو.

نطی (باک.): به پیچهوانهی دیمی، کوشتوکالی ناوی بهراو، ناوی، تهرو بارانه. جانهوهر و زیندهوارانی ناوی. بیگانه، هدیره، ناواره، که مهریّک بچیّته ناو مهری کهسیّکی ترموه دهلیّن نهث پهزه ناثییه.

تافزى

ئىقيارى (باك.): ئاويارى.

ئافيتن (باك.): ئاويرتن، فريدان.

ئىللىيۋە (باك.): خارين، بىڭ پەڭە.

ئىللىن (باك.): ھەريىن.

فاقیستا: پهرتووکه پیروز و ئاسمانییهکهی زهردهشت پیخهمبهرییه به رافهکراویش هدیه پیی ده نین: زانداویستا.

ئىلىن: بروانە: ئاقىنن.

ئاقىنك (باد.): شىرنم، (باد.) خوناث.

ئالا: بدرانبدر. سنوور.

ئاقاق: داريكي ناسراوه.

ئىقد (باك.): گومبىز.

ئىقوو: حاقوو، جووره كۆترىكە.

ئىقووبات (باد.): پارىزگار.

..

ئىقووت: ياقورت.

ئاقىق: عەقىق.

ئىقىللە (ئاكۆ.): كەرەستەي جورتى.

ناقیله و ماقیله: داروباری جووتی.

ئاك: قولله كراوموهى ناوى (ئاكۆ)يد. برواند: ئاكۆ.

ئاكاد: له سنوورى ژيرى كوردستاني دادهنيشان.

ئاكار: كردار ، رەفتار.

ئاكام (هدررا.): مدرك، ئدنجام.

ئكرىّ: ناوى شاریّکى كوردستانه لـه هـ فریّمى كوردستاندا كفوترّته نـاو بادینانفوه.

ئاكانجى (باك.): خەلك، دانىشتور، نىشتەجى، خەلكى شوريّنيّكى تايبەتى خوّى.

ئىكۆ: ھۆزيىكى كوردە خاوەندىسىق تىرانىە: ١) ئىاكۆى بىدردەرىق ٠٠ دى دەبىق ناوچىلەيان سىدركەپكانە. ٢) ئىاكۆى پىژدەرىق ١٠ دىق دەبىق ناوچىلەيان دورگۆمانە. ٣) ئاكۆى ناو دەشتىق ٢٧ دىيىە ناوچەيان ئىيندۇ يە.

ئىكۆ كۆويلە (بلّ.): ئاكۆيان.

فكوّيان: ثمر ثاكرّيانميه، كه له نزيكي رمواندزيّ دادمنيشن. (بلّ.) شاكرّ كيّريله.

نگ: نیّوی نیّرینانه. ووشیار، ووریا، چاودیّر، ها، های، ثاگادار، زیره شان بریّش: من های ریّ بورم: من ثاگام لیّ بور. ثاگات له نیشتمانت بی بست: تاگادار، پاریّزهر، پاریّزگار. لی بسوون: چاوه دیّربوون. کردن: ووریاکردنه وه، پی ناندن، پی سیّ ناندن، پی ناندن، دهنگدان. زانا، دانا، لیّ زان، حالّی، هوّشیار، هوّشمهند، هوّشدار. به ثاگا، بیّدار، نهنووستوو. وهناگای بیّنه: بیّداری کهوه، وهخههری بیّنه: بیّدار، نهنووستوو. وهناگای بیّنه: بیّداری کهوه، وهخههری بیّنه: بیّداری که تمی دهنگ و باس، هموالّد. ها. بهد: تمک، نمک ها، هاها، ثاگات لیّ بیّ. ثاگه، ثاهگه، ثاخگه، کاتی تمنگانه و سهخلهتی.

نکداد: به ناکا، ووشیار، زیره قان، پاریزهر، پاریزگار، بریّف، پاریزدار، حالّی، بریّف، پاریزدار، حالّی، بیّداربوون، ناگاداری دستخستن، بریّشان. __ کردن: و مثاگا هیّنان، بیّدارکردن. _ کردن و مثاگا هیّنان، بیّدارکردن. _ کردن و مدّه فسه هلّستاندن، و وشیارکردندوه.

ئاگلااری: ووریایی، چاوهدیّری، به هوّشی، شارهزایی. بیّداری. ـــ کـردن: پیّراگهیاندن، وهلام دان.

ئاكلاهر: وهلامدهر، پيراگهيين، دهنگ و باس راگهيين.

فككرون: ومناكا هينان، دانهزان، ووشيار كردنهو، واكهياندن.

ئكال (باك.): حەكال، جامىدانى و پەتىكى بادراوى رەشىد ئىارەران ئىسىدى دەنىن.

ئاگاهي (باک.): برّ ناگاداري، ناگايي.

ئاكايى: ئاگادارى، سەلىقە، سەررشتەيى.

ناکــه (ئــمرده.): ناهگــه، ناخگــه، کــاتی تعنگانـــه و سمخلّه *تی* نمخوّش، نوکه، (همورا.) چاکه، نمویّ.

ناگر گهرم ده کریّ. ـــ دان: چهک ته قاندن، ناووردان. ـــ ناگر کردنه وه: بناغه می گیچه تل و ناژاوه نانه وه. ــ له گیان به رپوون: نالوّز و

ترنتور، بلاغتمی میچهاو دارومه نسوه. سه ته بهان بهروون کانورود. توند بوون، تووړه. ناگر له زاری دهباري: به تووړه یی و جنیترهوه دهدوي. ناگری گرتوره: ړقی همستاوه، تووړه بووه.

نكره: ئاتىشەك، ئارورە، ئاگرلاك، ئاگرەك، ھەرلىفىرەنگى، جوررە برينىكك، بىد دەم و چارى مىندالان ھەلدەپسۆرى، جىرورە يارىيسەكى درو دەستەييە. جىرورە نەختىشىيىكە ئىدكىستوكالان دەدا گەلايسەكانى زەرد و روشك دەكات و لىدنارى دەبا.

نكرمكه (دەر.): شعرا،گرەيتكه بدات له معرمزه و لعناوى ببات.

ئىگرەگىرە: دەستەچىلە، تولەچىلكە و پووش و پەلأشىكى ووشكە بىز ئەوەى بە ئاوورى دايگىرسىتىن و لەشورىتىنىكەرە ئاگرى بىز جىنگايەكى تىر پى بگورىزنموە.

> ئلگرېارانه: ئاووريارانه، مىبىس له پشتوى و ئاۋاوەي رۆژگارە. ئلگرېارانىن ئاووريارانىن، گوللە بارانكردن.

ئىگرىيىنز (يساك.): ئاوورىياز، گەمسەكار بىد ئىياوورى. يىسى: (يساك.) ئاووريازى، يارى بە ئاوور كردن.

ناگر بهربوونهوه: پهيدابروني تاگر له شرويتنيكيدا.

ئاگرېې: بەرھەڭست كردنى ئاگرېق ئەوەي، كە نەتەنىتتەرە. بىد چەشنىتكى

وائاخۇتن، كەچتى خراپلەخۇ دوورخستنەرە.

ئاگر بهردانهوه: ناگرنان به شرو ينيكهره تابيسروتيني.

شکو پاره: مساودومی زرنگ و زیرهک. مندالسی بنزوز و شسه فروش و شهیتان.

ناكر پاريز: ناگر پهرست. ـي: ناگر پهرستي.

ناگر پهرست: تاگر پاريز. ــى: ناگر پاريزى.

فكر تى بەربوون: سروتان، ئاوورگرتن. رق ھەستان، بە پشىم وكىين سون.

ئاكرخان: ئارتوون، ئەتوون. جەھەننەم.

نكرخووهش (باك.): ميهرهبان، ميوان نعواز، زمان شيرين، رووخوش، گالتهجي.

ئكردادان: (باك.) ئاگرداران، بهدخوويي، داوين پيسي.

ئىكردار: ئاوردار.

ئىگردان: قىوللكەيەكە ئاگرى تىدا دەكرىتىدە، گۆړك، ئاوورگ. ئاووردان و تەقاندنى چەك. دەركردن. كوچكى ئاوور.

ئاگردانك (باك.): ئاووردان، ئاوورگ.

ئىگردەمين: كوررەى ئاگر گىشكردنموه. ئىر كىسەيە كوررەى بدىميىنى.

نڪر دوو (باک.): ئاوور دوو.

نكر قهمر (باد.): ناروركووژيندوه.

ئلكرفيخ: (هدورا.) تاژووهر ، شوّفير.

ئىگرقىخمىن (باك.): ئاگردووبارەكردنموه.

ئاگرفه كوژنن (باك.): ئاووركوو ژاندندوه.

ئاكرقهمراننى (باك.): ئاووركووژاندنموه.

ئاگر كەوتنەوە: ئاگر بەربورنەرە، ئارور تى بەربورن.

نگرکردنهوه: ثاوور کردنهوه، ثاوور ههلآییساندن، ثاگر خوشکردن. بنچینهی شعر و کیشهنانعوه.

ناكركود

ئاگركوژ: ناگركورژينموه.

ناگر کووژينهوه: ناوور کووژينموه، شمړ و گيچمال دامرکينموه.

ئىگركىتى: (دەر.) كورانى كىيش، (ھەررا.) مەسى، خاكەنازى ئىاگر كىتىدىد

ئكرگەرم: پشتبوون لەسەر كاريّك، سىووربوون لەسەر كاريّك. بـوّ ژن يا پياويّكى ھەرەس پەرستىش بەكاردەبرىّ.

ناكر كامش كاوه: بروانه: ناكر كامش كاودوه.

ناكر كهشهوكهر (ندرده.): ناگر گهش كهرموه.

نسکر کهش کهرموه: (باد.): ناولهمسه، چتیکسه به سه نیمچسه بهرداخیکی له تیل دهچنری و زریزهییکی دریش پیوهسه پهژو و نساگری تیده خری به هلسور راندنی گهشی ده کاتموه.

ئىكركر: ئاگر گرتوو، ئاوور گرتوو. ژن يا پياويكى ھەوسى پەرستە. ئىكركرقىن: ئىاوورگرتن، توورمبوون و داكيرسانى ئىاوور، (بىك.) ئىاگر

ئاگر گرووشك: ئيسقاني چەناگەيە.

نكركره: دەس ناگر،چاوكه، دەستە چىلە.

ناگرناك: بقه، ماردومي تووړه و تړو.

ئاگرنانفوه: ئاگر بمردانموه.

گوړکرن، ناگر گهش کردنهوه.

ئىكرۆچكە: ئاورە، ئاگرى بچووك و كز. ئاگرۆچكەى مندالان، گەمەيدكە. ئىكرۆشكە: ئاورە، ئاگرۆكەي مندالان.

نگرۆك: مەردومى دووزمانى ناشووبگيّې. شەرايەكە لـه مەرەزە دەدا. ناگرۆكانىّ: (ھەررا.) ئاورۆچكەي مندالاّن.

ئىكرۆكىد: جوورە برينيّكى ئاردارى مندالأنــه ئـــه روو پـــهيدا دەبــــيّ، (همورا.) ئاوورە ، ئايزەقولْــه ، واز. ئاگرۆشكەي مندالاّن.

نلگری (فه.): ژن یا پیاویّکی هغومس پهرسته. ناوی چیایـهکی گـغوره و ناوداره کغوتوّته کوردستان و نزیک سنووری نـیّران و رووسـیا دیـاره نـاگری لـیّ بووه، نارٍاراتیشی پیّ دهٔلّیّن.

ئاگرى ژ<u>ٽ</u>ركا: بق يەكىتىك بەكاردەبرىّ، كە لـە ژىّرەرە بـە نهيّىنى شـەرٍ و گىتچەلا ھەلاّيىسىتنى.

ئكرين (باك.): ئاورين، چتيّكه وهك ناگر. مرؤيه كه زور نازا و به كار بيّت.

ئىكىنجە (باد.): پۆلىس.

فال (باک.): ثالاً. ثالاً، رەنگى سىورىكى كالاً، سىورىكى سىووكى و كراوەرەيە. لا، كن، رەخ، رۆخ. ئىه ووشەى (ئالان) قوڭەكراوەتىمو، ئىمنىد ئزگەي سەرچاوەكانى ئەم فەرھەنگەدا. پەنجەي بالابەرزە ي دەست.

فال: ئال، پهنبهیی، ړهنگی سوورټکی کاله له ناوی قوّره و ړونیاسی دروست دهکريّ. (مهن.) ههژار، نابووت. جووره نهغرّشبیټکه تووشی ههنديّ کهس دهبیّت له باری زهیستانیدا و دهیکوژيّ، شهوه. بارټکه تووشی ددانی مروّڤان دیّت له کاتیّکیدا، که چتی ترشی وهکوو قوّره و ثیتر بخووات. که بلیّن ددانم ثال بوتهوه واتا خاو و نهرم و نهر بووه، (همورا.) هال.

فلا: ناوی شاریکی کوردان سووه له کوردستانی گهرمیّنیّدا بهلاّن نیّستا کارول بووه وهکوو دهلیّن: مهمیّ نالا.

ئالاً: بەيداخ. (ھەورا.) ئالاَيى، (باك.) بەندىّر، بەيرەق، بىّراق، (باك.) ئالىه. درەوش. تىپىنىك پىتشىمەرگە، كىه (٤٠٠٠) كىس بىيّ. قەللىمى نووسىن.

فتعط (باك.): مراز، ثامراز.

ئالأى چكۆڭە: سېرک، سېرە.

فالافي: رهنگين، زهرد و سوور.

ئالات (كۆ.): بيبار.

فالأدار: درموشدار، تالأهملكر، تالدار.

فالأدارى: تالا معلكرى.

فالأسان: لستندوه، وهكور مانگا گرويلكي خرّى بليسيتدوه.

فسرحهننگی کوردستان

جيٽگاى بادارى بنرى دەيكاتىد بلىزق و ئاوتكى زورى لى دى و چاكى دەكاتموه.

ناليك (باك.): لاينك، لاييّك، كمناريّك.

فالیک: مووچه کار جزیه که بدری به رولان و ناژالان، خوو اردهمه نی و ولانخانه، جمعه جزیه که بدری به وولانخانه، جمعه جزیه که بروشک کردنه و ها تالک، دیری و وشک برون: چلمسین، نالک، دیری به دان: داندان، نالیکی و و شک چلمسی.

ئالیکار (باک.): یاریکار. ــ ی: یاریکاری.

ئالىكۆك (بابا.): ئاللەكۆك.

فاليكووشك (باك.): دهنگ گړى گهرووه، شعويلكه.

ئالْيكۆلىنك (موك.): بروانه: ئالْيقولْينك.

ئالين (باک.): ئالأن، پيٚچران.

فاليندار (باک.): تالوودار، ثمودارانديد، كه دهكمونه سمر كاريته.

فالینگ (کۆ.): ئالروی جیکای بریندار، داریکی باریکی ترول مداره له دم ثار ان شین دهبی بهری و مکوو شاخی مامزی جووت ده کری و ناخوری و گالایه کانیشی وه هی پرتمقالی ده چی.

دْالْينۇك (سوور. ، همو.): لەپە، لەتكەنۇك.

ئام: (باك.) مام.

ناما (هدورا.): هات برّ رابردووی نزیکه.

ناملاه: ریّک و پیّک، دروست، ساز، چک، دهرباز، دهردهست، پوخت، پمرداخ، بمردهست، پندهست، تعداره که (باک.) نمیشفز، گهلاّله، تمهار، کممربهسته، قومراخ. گمچی گیراوهوهی نمکوژراوی بمهیّز، سبوون: نمیشفزین، پمرداخ بوون، (باک.) دروستیا خوّکرن، وهخوّکموتن، هلستن، ساندهن.

ئاملاهكهر: سازكار، تهدارهككار، وهخوّخهر، قومراخكهر.

ئامىدەكەردەى (ھەررا.): ئامادەكردن.

ئامندمکردن: سازکردن، تمیشمزاندن، پمرداخ کردن، تمیار کردن، سازدان، ومخرّ خسان، هلستاندن.

ئاملامكرياك: سازكراو، پەرداخ كراو.

ئاملاهيي: سازي، زيچ، ريّک و پيّکي چت.

ناماز: نیشانه، نامانج.

ئاماس: تاوساوى.

فاماسان (جا.): هدلمسان، هدلامسان، ثاووسان، پعفان.

فاماسيان: هدلامسان، هدلمسان، تاووسان، پعفان.

شاماسياو: پەغار، ھەلامسار، ئاروسار.

شهان: قاپ و قاچاخ ، جام ، (دهر.) هیربار ، ترگال ، ترگار ، ناسن جاو ، ده فر ، سینیک که مس بن ، له کاتی هاوار و بانگی خهم و په ولاش و لیتقه مانیدا به دهنگی بلند به کارده بری ، به واتا : په نا ، هانا ، لاله . نیدی نافره تانه . (ههورا .) هاتوه بر و ابردووی دووری نادیار .

هٔ الله الله الله تمانگانه و خمه الله الله کار دمبری، دووپاته کرانموه که ش بق جمعته.

نامانهود (هدررا.): هاتندوه.

نامانج: (باک.) تارمانج، سفرک، نچک، نیشانه، معسمس، دلّخوواز بـ ّز پیّکان*ی خزم و خووی*ّش.

ئامانگورێ (هنورا.): جووره مهقاميّكه.

فامان و شیان (همورا.): هاتن و چوون، هاتوچؤکردن.

فاملوه چووهر (هدررا.): چووندژوور، وهژوورکدوتن.

فاملو فلوو (هدورا.): تاوداهاتن.

فاماولووای (همررا.): هاتن و چوون.

نامای (همورا.): هاتن.

ئامای بهر (همورا.) : هاتنمدهر.

فاصلينه (همورا.): هاتووه برّيه كيّكى بزرى ميّيه.

ئامايى: كوريّرى.

نامه: له ثامان كورتكراوه تعوه و له ثامان الله. (نعرده.) دايك، داك.

ئاملد (نمرده.): بمخت، سالى هات.

ئامه شۆ (ھىورا.): ھاموشق، ھاتووچۇ.

نامبهيم: هاوال، برادهر، هاوري.

فاهباز: ئارپیش، تروش. ــبوون: ئارپیشی کهسیّکی بوون، دهست لهناو قددی وهریّنان برّ کیّشه و شهرٍ.

فامبازد: بروانه: تامباز.

نامبيى: هاوالى، برادەرايەتى.

ئامتا: هاوتا ، هاوشان.

ئامتایی: هارتایی، هارشانی.

فاهراز: مراز، کعرصته، یه کیّکه لسه پارچه کانی کعرصته ی جووتی و دارتاشی و نیتر.

شامراز: هاوراز، هاوبیرو باوهر.

خاصرازی: هاورازی، هاو بیر و باوهری.

فامرايي: هارريس، هارالأيدس.

فاصصا: هاوسي، دەراوسي.

نامعایی: هارسیّیهتی، دهرارسیّیهتی.

ئامعەر: ھاوسەر.

<mark>ئامىمەرى:</mark> ھاوسەرى.

فاصفة: ها تروچق، هاموشق.

ئەمقۇكەر: ھاتورچۆكار.

ئامقۇكرىن: ھاتروچۆكرىن.

7772 77 3--

نامڪ: پوورٽکي که خوشکي باووک بي.

ناملكان (فه.): دامالْران بوّپيّست.

فاملكانن (فه.): دامالين برپيسته.

ئامۆ: ھىرجار، ھيش.

ناموودا: شاریکی گچکهی کوردانه کموتزته لای رزژاوای شاری قامیشلی، نیشتیمانهموروری باشی زور لی هلکموتووه. ثانام (تمرده.): تمندام.

نخفه (همورامی کنن.): مسن، نسمن، نسمز. (ژاوه.، هسمورا.) هنوه، نموه(بز دووره)، (عیراق) چیوار فلسه. شامرازی و پچرواندنه به دروای ناوانموه دهنووسی، و هکوو: شیرانه و اتبه و هک شیران، پیاوانه، و اتبا و هک پیاوان. نامرازی دانه پالپشته و هکوو مانگانه، پرژانه، دروانه، شموانه، میگانه.

ئانەت: (باك.) تۆر بەرى ئەنىسۆنە.

ئانەشا: ئەرەيان.

ئىنىغىنە (ھىورا.): ھۆۋەتا، ھۆۋەتانى: بۆزۈر دوورترين.

ئغههي (باد.): دهستوور، وودم، رِيّدان، وورميّ.

فلانسه: نساوی شساریکی کوردسستانه کفوتوتسه لای روژاوای کلسسی (عمینتاب)یشی پی ده لین.

ئانتى تۆپۆس: ناريكى كۆنىندى خاكى ھەكارىيە.

فاف (باک.): ئامرازیکی کرداری تیپهره، وهکور منی ههژاند، من ههداند.

فانقلس: بروانه: به قاستی.

فغكوو (جز، برّتا.): يا، يان، ئان، واتا، ياني.

ئانگ (باک.): چت.

ئانگۆ (باك.): يانى، دەنا، ئىتر، ئىدى.

نافڪۆر (باک.): هاوا لٽ، هاوشان، ههمبهر، هاوړێ.

فان و فوون: نازونووز، نازو نیمناز، نازوغهک، شیرینی، دلّبمری.

فان وفین: نازو نیمناز، نازوغهک، شیرینی، نازونووز، دلبهری.

فافها (باک.): نمو دهمى، لـه سمره خوّده لّنيّن: __وهره: نمودهمى وهره، لمسمره خوّوه، في المسمرة خوّوه، المسمرة خوّه، المس

ئلنى (ھەورا.): بۆگەلى نزىكە: ئەمانە.

فلغی: (باد.) نیّوچاوان، (باک.) ثیدی، دهنا، ثهدی، (همورا.) ثمهـه؛ بـق یهکیّکی میّیینمو نزیکه.

ئەنىسك (ئىردە.): ئانىشك.

ئانىسۇن: گول وەيا بەرى ئەنىسىزنە.

ئانيشا (هدورا.): ندوان.

نافیشک (موک.): (فه.) به له چه ق قورنانیسک، قینگانیسک، قورنه نیشک، (هاورنه نیشک، (هاورنه نیشک، (هاوره.) به له مروزی، بله مرک، (خانه.) به له میروزی، باد.) نه نیزک، جومگه یه که له نیّوانی باسک و قرّلدا.

نغیشکه (موک.): پهردهی پیشده رگانهی حفوشه یه جا له چوو ارچیّوه گیرامی یا نا لهکاتی پیّویستدا داده نریّ و لادمبریّ و یا هفلّده دریّتموه و داده دریّته وه. داریّکی دوو پهله به خوو انکهوه دهبهستریّ پیّی ثاشی به ناودا ده پوات، به بمرز و نزمکردنموهی پیّیه که ثمویش به مرزونزم دمبیّته وه، لوولمو گونجی کموانمدار که برّسمر سووج به کار دیّنریّ.

ئانيله (زهن.): ئىران.

فغین (باک.): هیّنان، نینان، بعرهیّنان. ــ جیّ: بعجیّ هیّنان. ــ ههث: ویّکهیّنان. **ناموودی** (باک.): همڵپهرین، دیلانه، جووره همڵپهرینیّکه.

ناموور: (هنو.) هنوجاړ، ثیله قنه، (باک.) ننمبوور، دهستهمسته، گاسن، دهنده، سنهرمژانکه و هنوجاړ، چند پارچه مرازیکه لناو کهرهستهی جووتیدا وهکوو: دهسته مسته، گاسن، دهنده، سنهرمژانکه، هنوجاړ.

ئىلمۇزا: پسىمام، (باك.) پزمام، ھاپۇزا، مامۇزا، كور يىا كچىي مىام، كوراپ، دۇقام.

فاموزازا: كوريا كچى ئاموزايد، مندالى مندالى مام.

ئامۇر: دلىدەرەرە، بەخىركەرەرە، پەنددادەر، ئامۆرگارى، پەند.

ئامۆژارى: ئامۆژگارى، پەند.

ئامۆژگا: فيرگه، پەندگە.

فاهۆژكىز: رامشىگەر، مۆژىيار، بىدردەقك، پىدددادەر، ئامۆژىيار، مۆچيار، ئامۆژار.

ئامۆزكارى: پەنددادان، بەسەر يسەكىكداھاتن و رىتى بىاش نىشساندان، شىرەت، پەند، داباش، ئامۆزكارى، ئامۆزيارى، مۆچيارى، گرور،

مۆژيارى، ئىامۆژى، بىەخيوكردن، لاواندنىموە، ، بىسىمر رېزىشىتن، بىەسىمو داھاتن. رېيى باش نىشاندان.

فامۆژگارى كردن: مۆچيارى كردن، لاواندنموه.

ئامۇژن: ژغام، مامۆژن، ژنى مام، ھاپۆژن، ئاپۆژن.

فاموريار: ئامرركار.

فامۆزيارى: ئامۆزگارى، مۆزيارى، مۆچيارى، مۆچ.

ئامووشۆ: ھامووشق، ھاتو چق، تيكدلآوى.

فاصیّ (هدورا.): هاتن، هدویّنی ماست و پهنیر و ثبیتر: بر دووکهسانه، (ندرده.) له نامان الله کورتکراوه تموه.

فاهیان (هدو.): هدوینی ماست و پهنیره و نیتر، نامیژهن، فریشک.

ئاهينته (همورا.، همم.، جا.): تيتكه لأوه. ــبوون: تيتكه لأو بوون. ــ كردن: تيتكه لأو كردن.

ناميد: بروانه: ناميدي.

ضاهیدی: شاریّکی کوردانه له بادیناندا کهوتوّته ژوورووی موسلّی، که دهلیّن ناوی عمادیهیه و دروّ و هملّهیه چونکوو له بنچینه دا له مادو میدیا و درگیراوه.

ئاھيَّدُن (ئەردە.): ھەريّنى پەنبىروماست.

فامێژهن: تێڪهڵکردنی کهمێک لـه چتی باش لـه گعلاّ چتێکـی تـربـق باشکردنی وهکوو دهڵێن ثـهم نارده جزیـه نامێژهنێک ثـاردی گـهغی لێ بـده، فریشک، هموێنی پهنیری، نامیان.

فاهيّز: همبيّز، باوهش، هممبيز، (همورا.) واوشه، تعليك، هاميّز. ـــ تيّوهر هيّنا: له باوهش كرتن. لهـــكردن: همبيزكردن.

ئاميّنيّ (هدورا.): هاتن برّ گەلى نيّريندر ميّيناند. هاترون.

فان (بار.): دمنا، (باک.) یا، یان، (موک.) نامرازی گفله، ییّت، ییّن، نینه و محودار بوّگهل داران، کار: کاران، شار: شاران. نان (نهرده.) دم، کات، روّژگار. ناز، نهدا، شیرینی، نازداری.

فانشتایی: لهخورینی، به ناشتایی مانعوه له بهیانییعوه تا نیوه رویه.

فو: (باک.) ثاث، (همورا.) ثاریی، یاو. ثاریران: چکان، چک بیوون، چکیان، چک بیوون، چکیان، ، خووار: هینانه خووار. دان: ثاقدان. دار: به فاو، تمه پاراو. شد: هینانهوه. له ناوی (ثاریستا) کورتکراوه تموه بی لزگه ی سمرچاوه کانی ناو ثمه فمرهه نگه. دی پراوستاو: کاماث، ثاقاکمر. دوهوا: ثاث و هموا، ثاوی پوو: ثابروو، ناوی جووانی و ممودایه تی، ثاوی سارد: چهیبگ، چیاو، چیو، پچیاو، ناوی تمزیو، ناوی سوویر: شوراو، ثاوی گهرم، ئاوی شیلموگهرم: ثاوی شیره تین، به ثاو: ثاودار، بوونه ناو: شمرمه زار بوونه ناو: شمرمه زار بوون، تیزین نیرینمو میینه، مسمنی. دی تری و همنارو ثیتر: شیره، شیله، به نایر، ثهری.

شوا: ئاران، ئارەدان، مالتان ئارا: واته مالتان ئارەدان بى تىدوها، بىوجورد، وەتق، وەك ئىدوى، وا، بىوجورد، وەتق، وەك ئىدوى، وا، وەك ھۆرەى، ئىدوھا، وەك ھۆرەى، ئىدوھە، وەھا، وەنى، وەسا، ھۆتق، ولىق، ھۆسا، چرونىد، بىدوشتىدە يەرەنىگە. بىزر، گىرم، ئىبىدچاوان دون، نىشىتىگ: كابرا ئىدو گردەى ئارا بور: پىيدا تىپەرى و ئىبىرچاوان بىزر بور، مانىگ و رۆژ ئىدو كىدلورەى ئارابورن، ئاقسابورن، ئىلسابورن، ئاقسابورن، پەنايانىگرت. كىردن: ئىبىر چاوان بىزدىدىن.

نه به بوون: نعدیو و بزربوونی کیان لمبعر و مانگ و پوژ، نا ثابوون.

ئلوبيهورۆجيارى (همررا.): ئارابورنى خۆر.

نهوات: هموا، گام، نیاز، دلخوواز، داخوواز، نارهزوو، هیوا، هیتشی، (زهن.) ناوهخت...ی دلا: چتیکه که هیواداری بکری: دارا به ناواتی خوی گهیشت.

شهراته خوواز: ناواتواز، هیوادار، نارهزوومهند.

ناواتخووازتن: هيواو نوميدكردن.

ناوات واز (همورا.): ناواتهخوواز.

ئلواتى: كىسىپكه، كه زور به ئاواتى چتىكىلوه بى، مندالىپكه، كه ئاواته خووازى باوك ودايكى بى.

شهار (باک.): هعلّوا لسه دوّشار و ثباردی زوّر تونیده ووشک دهکریّشهوه بیّ زستانیّ هعلّدهگیریّ، (تعوده.) ثاودار. تعنبعان، سست.

فاوارمیی: دەربەدەری، ھەڭوەدایی، ھەرزەگەردی، سەرگەردانی.

ئاوارته: چتى دەربراو، ھەلار يردراو.

فلوارقن (باک.): هملاّو اردن، جرو ایمزکردنموه.

نهوارخانه: شوويّنيّكه، كه چايچي ناومال چاو و قاوهي تيا لي نهنيّ.

<mark>نساواری</mark>: کمرهستهی قساوه و چایسه. کابسعبار ، اسه شسوویّنیّکموه بسبریّ بسق شوویّنیّکی تر.

فلهاز: هوّره، دهنگ، گورانی، دهنگی خوّش و بمرز. نموزم، نزمی موّسیها، نموا. نیّری نافره تاند.

نه الله نام دهنگی خوش، دهنگی خوش، دهنگی خوشی دهنگخوشانه. دهنگ و باس: مدینک داکه و تووه که لهمه ولا تهنها دهبی زمانی کوردی بخوویّنریّ. ناوو ناوبانگ.

ئاوازه خووان: دهنگخوش، ئارازه خووين.

ئلوازهخوواني: دەنگخۆشى، ئارازە خورينى.

ئىسئوازەخوو<u>ى</u>ن: ئىسارازەخوران، دەنگىخسىقش. ــــــى: ئىسارازەخورانى، دەنگىخى*قىى*.

ئەوازكردن: بانگ كردن به بەرزى.

ئلوازنگ: زراو، ئاوازنگ بوره واتا دهنگی زراو و باریک بوره.

ئاوازى بولبول: دەنكى بولبول.

ئلوازی مهل: دهنگی بالنده و پهلموهران.

فلواق (ئەردە.): كەستىكە چارى لەمۆلەق رەستا بى، يا ئەبلىق بوربى، چۆل ر ھۆل، بەتالا.

ئه و کردنسه وه: خانووسه دروستکردنه وه له دیسه کی ویسران و مسروی تیدارونان.

نهوال (موک.): گیایه کسه. برادهر، هاوریّ. (باک.) براک، هاوزیّ، ناوزیّ، هاو تعمین، هاوا لّ، برادهر، دهسته برا، (باک.) ههوالّ، ناوملّ، هاوملّ، (بابا.) هاوریّ.

ئلوالأفه: برادهرانه، هارريّيانه.

فاوالأيهتى: برادهرايهتى، هاوالأيهتى، دمستعبرايهتى.

ئواڭدان: منداڭدان، پزدان، پسدان، ئاڤلدانك.

شوالزاوا: (دەر.) هامزارا، هاوزارا، هەڤا لزاڤا، هەڤلنك.

نهوالکواس: ناوه لکراس، (دهر.) ناوه لدامان، هاهالکراس، (باک.) سهرکاپ، له رووی شیوازهوه لهجیاتی ده رییسی نافره ت به کار دهبری.

ئلوالمندال: هارال مندال.

ئاو ئامايلەنلە دىي چەما (ھەورا.): ئاو داھاتنى چاو. ناوللىكواس

فلوان: (باک.) تدپرهش، نهیّنبر(بوّ مروّث)، نهیّن گسیر، یانی گسر(بوّ سدگ)، بیّ بدخت، بعدغهک، ناپاک. (هسعردا،) هساوونگ، نساوونگ، ناوون، چتی درشتی تیّدا دهکوتریّ و دههارِرِیّ. ناوا، ناوهدان.

فلوانه: مزاش. کریّی ناو.

ئاوانته: همرانته، بهفيرز، بهخورايي.

ئلوانتهچى: هدوانتهچى، كەستىكە چتى مەردوم بخووا يا بىبا بـه فىيرۆو بـه خۆړايى.

فلوفنی (باک.): تەپرەشى، ئاپاكى، بى بەختى، بەدغەكى. ئارەدانى، ئارايى.

<mark>ئلوئىلولىنى:</mark> جرورە گەمـەيىتكى مندالأنەيـە كوړ و كىچ پىتكـەرە شـەرە ئـاوى دەكەن.

شووووک (باک.): تیزهجار، تیزه زاردک، شایانی قدشمسری، قسمی، قسه زدرکدری چهنه دریّژ.

فلواوى: تيكمل به ثار، تمر.

ئلويى: ئاوەدانى، دى، لادى، دەگا، گوند، شار. ماڭ ئاوايى: مالأوايى ئە كاتى رۆيستنىدا بەكاردەبرى، كەبلى مالاوا ئەوەلامدا پىي دەلىنىن بەخىرچى، (باك.) بەرچەشنە، بەرجۆرە.

ئىلوەچۆر: چۆرانىلىرەى ئار ئىە چتىكى تىلىدا، ئارچۆرلىرون، واتا ئىلمانى چۆرەي ئارە.

فلوهخان (موک.): میزدان، تعنه که یه کی گچکه یه بوّ میز، بهبن لووله ی بلوّری لانکانموه هه لّداومسریّ.

ئەھرخت (زەن.): ئارات.

فلوه خوّره: سووریّنچک، راوی سهرکانی، نهو ناوه یه که له لمبوّزی وولاّخ ده تکیّته ناو ناوهوه له کاتی ناوخوو ارنه وه دا. کهلوّریّکه له نیّره راستی داراندا ناوی پیّدا ده خوواتموه. تاس، کاسه، باده، بادی، قاپ، بهرداخ، پیالّه یا قاپی ناو خوواردنهوهی، (بار.) ترکال، (باک.) پینف، خوواروفک.

ئىومدىن: ئاوا، ئاڤا ، جيّگايەكە كە چۆل نەبىّ. ـــ بىوون: ئاڤابرون. ـــ كردن: ئاڤاكرىن. نا ــــ: چۆل، چۆل و ھۆل.

ئىوەدەنكەر: ئاۋاكەر، ئاراكار.

ئەددىنى: ئاوايى، ناۋاھى، ئاۋانى.

فلومدز: ئاودز، تعشمنه. ـــبوون: تعشمنه بوون. ـــكردن: تعشمنه داركردن. ـــى: تعشمنه يى.

ئاوەر(ھەررا.): بروانە: ئارەرە.

نلوهر: (موک.) هرّش، ژیری، باوهړ، دلّنیایی، (همورا.) ناخوړ.

ئاوەرە: داوەرە، ساوەرە.

ناوهره (هدورا.): تاوهر، تاخور.

<mark>شاوه پاهش هیّنانسهوه:</mark> بــــ کسسـیّک بــه کـــار دهبـریّ، کـــه هممیشـــه هــــــر دهنگریاسی ناخوش و شوم و پر نهگیه تی بیّنی.

ناوهږوو: شوريني ناوهزي.

ئلوه پۆ: (هەررا.) ئاورېتر، (دەر.) ئىلوە پوى، جۆگەلمەيەكە لىە مىالىتىدا، كە باران و چلكارى پىندا دەچىتتە دەرەو، دەراو.

ئلوەرۇھە: بررانە: ئارەرز.

ئوه پوووت: په پپروت، ړووت بوونی سهرو پیّی ناژال و بالندانی سهرېړاو لـه تووک و خوړی به هوی ثاوی گهرمه وه. ــ کران: پرچکین، خاو یّنکرانه وه. ــ کردن: داړنین، ړنینه وه، پهرتاندن، پرچکاندن، په په پووتکردن، خاویّن کردنه وه، پاککردنه وه، پهرو پر لیّکردنه وه.

ئوروونكەرە: ئار رزشنكەرە.

ئومړووي (دەر.): دەريەندى.

ناوه ريز: شووينيكه ليزيئ، كه تاوه روى شووينيكى ترى پيدا بروات، ناوريزگه.

فلوه رِيْس (خز.): كريّكه له كه ژوك دروست كرابيّ، جووره جاريّكي سپي تاييه تييه.

نسوه پیس: جساوی داخداخ و خه تخسمت. سسکسردن: جساوی داخسداخ دروستکردن.

فلوهزا: تاوهزي، زوى، زونك.

نسوهزيّ: ناڤزيّ، برينيّکه ناوي بدزيّ و نهستوورييّ. زهوييه که ناوي ليّ بزيّته وه ، زهوييه که ناوي تيّگه إليّ.

فلومزيان: خزناسين، تعمىنى خزناسين.

فاوهزيد: ئاوزير، زيركفت، ئاڤزير.

ئلومژنه: ناوشكينه، كەلگه، شروينى داشكاندنى ناو له جرگاندا.

ئلوەزيو: زيركفت، ناڭ زيڤ.

ئلوه ژونه: كەلىبەر يّكه كەلم پشت ئاشىدا ئاوى لى دەشكىتىرى، كاتىّكى بىانموى ئاش بنويّنن.

فلوه ژوو: کالاو پترشاکی هه لنگه پراوه وه ، به برواژی ، وه رکیپر پراو ، وه رکیبلاو ، ب مرهواژ ، واژی ، ته رسسه ، هؤکسد ار ، قساژی ، هه لنگسه پراوه وه ، (ده ر .) هه لنگه دیاو ، (خق .) قه اسه واژی ، هه لنموگه پر ، پیچه وانه ، ب مرهواژو و ، پا شبیزکی ، چه واشه . ب برونسه وه : هه لنگه پرانسه وی پیزشاک و نیستر ، وه رچه رخان ، وه رگه پران . کردنه وه : هه لنگیرانه وه ، وه رکیپران .

ئلوهژێ: بړوانه: ناوهژوو.

ناوهستی (روژ.): نانگرچک.

خلوهسۆ: ئعوپیتسستەيە زۆر لسە تساویّدا مابیّتسەدە. بسە مسروّی بسیّ شسعرم و پوودامالرّاویش دەگۆتریّ.

شوهسوو: بمرد یا داریک، که ناو سروبیتیموه، پینهی پیّلاّریّکییه سووا بیّتموه و نووس بووسیّ. چهقهسوو، بیّشمرم و روودامسالّراو و نعیمز. نمزوّک، قسر.

فلوهسي: فهقييانه و سوّراني كراسه.

ئلوەشكىنە: بروانە: ئاوەرەنە.

ئاوه كول (كۆ.): ليتقىومان، ناخۆشى، ئاوى بەكول.

فلوهکی (جا.، سل.، شار.): ثاواره، دهربمده ربوّناژانیّنک به کاردهبریّ ههتمره و گوویّ کورِه بووییّ و کهوتبیّته لاوه، چتی ثاوی، تـهر، پړناو، ربعوان. ــبوون: ثاوه کی کهوتن.

فاوهکی کهوتن: ناراره و ههتره بورن له شووینی خوی.

ئلوه لُه كردن، قه كرن، قهدان، گوشاد كردنموه، واكردنموه.

ناوه ل: هاو دهم.

فلوه نخفه: نموه یه که ده دری به شووان بمرانسم ربه هیّنانموه ی کار و بمرخی ساواله چیاوه بق خاوه نی.

ئىلۇمگان: گىلاو، پىيس. ــــبىرون: گىلاوبىرون. ــــ كىردن: گىلاكىردن، حىموت جاران بە ئار و گال شوشا*ن.*

فلوه نه: کراوه وه سهرناوه نه، به تاک، (که.) سهریه تاک، (دهر.) کراوه، بهش، والآ، قالا، وه تاک، سهرنه پوشراو، داچه قال. بسیس برونه وه (تهنها بوزاره)، داچه قاندن، کرانه وه. کردنه وه: (برزار) به کردنه وه، داچه قاندن.

ئلوه ڵچنه: قاقعزی ووشک کمرووه ، کاغمزیکی تعنکیشه چنتی تیّموه دهپیّجریّ.

ئلوه لمُداهمان: بروانه: ناوالْكراس. ئلوه لَمْرُنوا: بروانه: ناوالْرْاوا.

فهونكراس: بروانه: تاوالكراس.

ئسوهنووس: ثابهنووس، داریّکی رهشه موّدنه و چستی دیکهی لیّ دروستدهکریّ.

ئەوەندە: ئىمەندە، ئەندازەي چتيّكى.

طوهنیها: ده غسل و زهوی بسعراو، زهوییه کسه بسعراو بسیّ، ره پسسته، ثافسانی، کولّمبهست، کولّمبهس، (هعو.) رهباس، بعراو، پاراو، زهوی کشتوکالیّدکه ووشکه وهرد نعبیّ. ده غلّیّکه پیّش پعلّهی چاندرا بیّ. زرمندالّ.

ئىوەوئلوچوون: ئارىىناو چوون (بۇ توركە) واتا چوونى*پ*كە گەرانەرەى نــەبىيّ و لــەنارچىّ.

ئلوموهره (هدرا.): ړاوی سهرکانی بر کوړکوړ و کنو.

ئلوموچهما (همورا.): ناوى چاو.

ئوبب: هارياب.

ئوباره: بنه، بنه بهنگه، بهندی تاوی، جوّگهی ناسن، جوّگهیه که وهکوو پرد بهسهر جیّگای قوول و نزمدا تاوی پیّدا ده پهریّننموه. جوّگهیه کی گهوره یه له روّژاوای شاری سلیّمانی. هه لاّلّهی ههنگ، مهیه و گهوههری همنگرینییه که همنگان له گولانی وهرده گرن.

ئاوبىز: مەلموان.

ئلوبىزى: مىلىوانى.

فهبه فنوچوون: بروانه: ناوه و ناو چوون.

ئاوېمدهمه: قوبوولييدكى تەرووبرە كەزۆر لىسەر ئاگر نىمابيتتەرە.

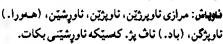
نهههر: دمسته میش همنگورینیکه کیوییه که دووای ناوخور اردنموه راست بر هیلاتمی خزیان دهفرن، راوکمران ومشورینیان دهکمورن بمو چمشنهی هیلاتمکمیان دمدوزنموه، گزیا همنگهکان ثاوی بو هیلاتمکمیان دهبمن و لانادهنه جیگای دی. کمسیککیشه که ثاو به گززه و دهفر له شورینیکموه بـ ق شورینیکی ترببات.

ئىوبەن: ئاربەند.

فلوبهفند: کهسیّکه ثاریهند بیّ و دەردیّکه لهنیّو زگدا کۆدەبیّتموه دەیکوژیّ. بۆ ئەم دەردە تاوی جۆ زۆر باشه، چای گولّی پنگی چاکی دەکاتموه.

ئلوبلغندى: نەخىرىشى و دەردىكە لىد ئىيولىلىش و زگدا كۆدەبىيىتلىرە، ئاوى جى و چاى گولىي پنگى چاكى دەكاتلىرە.

فلوبود: نعوجی گفیه له جوگهدا که ناوی لی بشدگی و ببویسه و ، به ند. دهردیکه لعبه رزور ناوی سارد خوو اردنه وه له زستاناندا تووشی ناژالآن دهبی و کوتو پر ده یکوژی.



فلوپاشى: ئاوپژىنى، ئاوړژىنى.

فلههان (نمرده.): دهفریّکه چتی شلی پی ده پانیّوری، کموگیر، کمفگیر. فلهههز: پورازیّکه دهخریّته پان کونجی ناشعوه برّ نموهی راستموخرّ ناوه که له ناوه راستی پهره که بدات و بیسووریّنیّ. (دهر.) کاتیّک ده غال شیرهی تیّده تمزیّ دهلیّن ناو پهر بدوه. پهرهسه ندنی زامه به هری برینی کرّنموه. (کرّد.): ناودانیّکی سدورکی شیناییه. نهخرّشیییّکی ناژالانه به هری خوواردنمومی ناوی سارد و سهموّلاوی له زستانیّدا. ناورشیّن.

فهدٍ دِينَن تاپردِين، (ند.) تاوپرين. ـ كردن: تاپردِين كردن.

ئاوپرژانئىن: ئاور_پشىدىن كردىن.

ئلوپرواند: تاوپژاندن.

ئلوپزگن (هلورا.): ئارپاش.

ئىھىۋىن (ند.): تەنەكەيەكە ئارپشىتنى پىدە كرى، ئاپپۇين، ئارپاشى. __ كردن: ئاپرۇين كردن.

ئوپيدان: نارتيّكردن.

شاوت الآو سسوول: شاوی تسالاً و سسوویّر کسه بلّیسن: شاوی تسالاً و سسوویّری خود اردی تعوه، واتا نازار و ره نسجی کیّشاره.

ئلوتەلا: ئارى زىرى.

شاوتيوه ددان: ناو له قاپ و مهنجه ال و نيستر وه ردان و رژسن بـ ق خاوين کردنه وه.

ئاوجز: ئاردز.

ئلوجوّ: تاوى جق، بيره، ميزره.

ئوچسودان: زاخاری چاردان به تهماشاکردنی نافره تیکی بیگانه، سهرنجدان.

ئاوچاوسەندىن: مەبەس لە ترساندنە.

ئاوچاوسەنن: ئارچارسەندن.

ئاوچايك: ئاوى ساردو خۇش.

فلوچنين: ناوگرتني ميوه و هندي چتي تر. ناوي پولاو درگرتن تاندرم بي.

ئلوخانه: ئاودەستخاند، سەراو.

ئەوخوواردن: ئاڭ خارن، ئاونۇشكردن.

ئەوخوواردىنەوە: ئاڭ قەخارن.

ئلوخۇر: ئافخورەر.

ئلوخۇرە: بادى ئىاو تىدا خوواردنىلوە، ئىاوەخۇرە، ترگىال، پىيان. ئاسىنىكى درىرە ئەلىغاوىدا دەچىتتە نىرزارى وولاخى. نىرەپاسىتى قووڭ، ئىي واش ھەيە كونە .

شاوخوری: گوزه، شاوریه، ناوخورگه، ماباستی شه چوم وکانی و جوگه و نسته.

فلوخوری: دەفریتکه که تاوی پی بخوریتهوه، شعربه و گززه لهی تاو، کاسه، جامووله.

ئاوخۇش: تارى خۆش.

ئلوداخستن: ئاربىستن، ئار بەرەلاكردن.

نهودار: شوویّنیّکه کانی و ناوی زوّر بیّ، درهخت و سهوزایی و میوهی ته ٍ و نازاو. بعناو، ناقدار، بهتام و خوّش، پاراو، تمور پاراو و تروسکه دار، پرِناو. تیغی جموهمردار، گموهمردار، پیروّزه، مرواری. کمسیّکه ناوی همیّ یا کیّشکچی ناو. چایچی.

ئاودارخانه: چايخانه، شوريني ناو.

نافدارى: ئاقدارى، چايچيتى، خيگەى ئارى.

ثاوياش

ئىودىشىتى: ئىاودان، ئىاودىترى، ئاويسارى، ئىاقدان، ئاويسارى. كردنسىوەى ئاودىترى.

ئلودامان: پۆشاكى شۆرى تا سەر پييان.

شهدن: ناودانی شیناوهردی، ناوداشتن، وولاّخ و نـاژالآنـاودان، ناویـاری، ناودانی تیخ و کانان و پیّلاّ. ناوهدان، ناودان، رِهسا.

فلودانهوه: تيغى سروريووهوه خستنه ناو ناو تا ره قسبي و برشت پهيدا بكات.

ئلودانى: ئاوەدانى، ئاوايى.

ئاودەر: ئاردىر.

ئلودهردان: پالارتن، پارزنین له گزرهو کروپهی تازه.

نودهس: بروانه: ناودهست.

<mark>ئەدەست</mark>: پیّشـار ، كەنشـت، ئاقدەسـت، كەييـل، چەشمـە، ئاردەسـتخانـە، ئاقریّر، ئاقریّون، ئارخانـە، كەنار ئاو .

ئاودەستخانە: ئاودەست، پېشاو، كەنىشت، ئاقدەست، كەييل، چەشمە، ئاقرىرە، ئاقرىرون، ئاودەسخانە.

ئ**ەدەسخانە:** ئاردەستخانە.

ئودەل: نيّوى نيّرينانە.

ئلودهم: هاودهم، ليک، ناوي زار.

نودهنگ: ئاوال، هاوال، برادهر، كمسيّكه دهنگت بيگاتيّ بـ وَكُفتوگـ وَ لَهُ كُلُولَ كردني.

ئنودەنكى: ئاوالى، برادەرايەتى،ھاودەمى.

<mark>ئىلود</mark>ۇ: گەر، چىمبىل، دەلاث، كىەند، كۆريىان، شىيىو، خىر، ئاقدركىە، جىڭگايەكەئار درېبىتتى. خەندەكىتكە ئار درېبىتتى.

فود رکه: بروانه: ناود د. شوو یّنیّکه ناو دراندبیّتی و ناویشی تیّدا مابیّتموه.

نبودرگه: بروانه: ناودر.

فلودز: نارهدز، تعشعنهی برین، ناوجز.

خنودزهک: تعو مرازهیه له شرینقه، که تاو و دورمانی همهُلَدهمژیّ، تاو دووزهک.

ئلودنان: ئاوددان (شيرنياتيكى ناسراوه).

ئلودۆ: دز، ماستار.

ئودووزهك: تابدووزهك، شرينقه.

ناوی ددان، مینای ددان.

ئىودئىر: ئاڤيار، كىسىتكە ئاوى شىناوەردىان بدات بىمانگانە يا بەسالانە، (ھىورا.) جىوان، (بابا.) قۇخىل، (زرا.) وەراز، (سىوور.) تىورھوان، (ھەررا.) گۇخل.

ئىھدىدى: ئاقيارى، ئاريارى، ئارداشتى، توورھوانى.

شهور (هدردا.): برسی. (زا.) روخساریکه بهسام و سهنگین و گران بی، ناگر، نازد، نازد، ناید، ناید، نادی، ناهید، یاگی، ناتر، دوژ، (هدودا.، ژا.) ناهر، (بوتا.، جز.) دوژ، باران: ناگر بارانه. ببسهردان: ناگریه دان. ناگردانی چهک و ناگریه دان: ناگردانی چهک و نیتر، توقاندن، تعقاندن، ناوورگ. دران: تعقین، توقینی چهکان. ب

کردنموه: ناگرکردنموه، (باک.) دادان. بنیاتی شهروکیشه داممزراندن. به هملکران: ناوورهه لکران، ناوور داگیرسان. به هملکردن: ناگرکردنموه، ناگرپیکردن، ناگر داگیرساندن، (باک.) ناگردادان. به گرتن: گیرسهندن، داگیرساندن. ی بسن کایه: تیّچیّن، تیّکولّ چیّن، دووزمان، کووکه. (باک.) غهمزه، عیشوه.

ئلوور: روو، يارمهتى، رووتيكردن.

فهوردانهوه: سهر وهرسوو راندن و رووانین، یارمه تی و کومه گکردن.

شاورا (هاورا.): برسی، وورسی.

فلورا: هاوري، برادهر، هاوبيرو باوهر.

ناورایی: همورییی، هاربیروبارهری.

فلورایی (هدورا.): برسیّتی، وورسیدتی.

طهوره: ناتمشهک، (همورا.) هموله فمړهنگی، ناگرلاکه، ناگرلاشکه، ناگره، نایره، (دهر.) ناگرهکه، برینیکی پیسمو پوّقژهییکی زوّر پایدا دهکا و زورتر له ړوری مندالانسمر هملنده او دهشته نیّتموه و ناوداریشه.

ئاورەوشەنكەرەۋە: ئادروونكەرەرە، گيانداريّكى رەشى گچكەيــە بەســەر ئارىّ داديّت و دەچىّ گۆيا كە ئارەكە شلويّ كرابىّ روونى دەكاتەرە.

ئلووچهما (هدورا.):بروانه: تاوه و چهما.

ئلوورياز: ئاگرياز.

ئلووريازى: ئاگربازى.

ئاوورىايەگان: ئازەربايجان.

ئىوورپەرست: ئاگرپەرست. ــى: ئاگرپەرستى.

ئلوورخان: ئاكرخان، ئارتوون.

ئاووردار: ئاكردار.

نسووردان: ناگردان، گورک، کوچکاوور، (دهر.) کوچکانی، سووتان، تمقاندن، توقاندنی چمکان، ناووردان.

فهوردههوه: بزنهملاولای پشته وه تهماشاکردن، هاووردانهوه، بزتهماشا هاووردانهوه. یارمه تیدان، کزمه گی کردن، دهستگرتن، میهرهبانیکردن، روودان، رووتیکردن.

ئاوورليدانهوه: يارمهتى و كۆمهگى كردن، لاليككردنهوه، هيتنان.

نووردهيزيسكي (همورا.): هيتنانسهرهجيتي تسعندامي لسه جسي چسوو.

ئاووردن: هاووردن، هێنان.

ئەوردەي (ھەررا.): ھينان.

نسووردوو: نساگردور، دارودور، دەس ئايسىد، (هسمورا.) سسووتمان، سورتممەنى، دارودەرەن و پورشورگوريّنى و چتى سورتممەنى، سۆتەنى. ئسوپدان: پرژانسى ئساو. تورتكان، بسرّ نسيّر و ميّيسان بسەكاردەبرى، تورىنەشكى گايا، كە تۆرى بتكى مندالى نابى، پەنىگ پرژان، نەخشە دازان.

طور (اندن مانی فریدان رهندی او تورتکاندن مانی فریدان رهنگ رونگ

ئورژنن: ئاورژاندن. رەنگ رژنن، ئاڤريتن.

ئورژين: ناورشين، ناپرژين.

ئاورشانلىن: ئاولى رشاندى، ئاپرژين كردن.

ئلورشانن: بروانه: تاورشاندن.

فهوپشيّن: ئاپړژينكار، نعو كىسەيە، كە ئاوى بىغزىدىدا بېشيّنى، پرژاندنى ئار بە زىرىدا.

ئلووركوژين: تاوور كووژيندوه.

ئىگركوژينموە: ئاروركوژين.

نهورگ: گۆرک، گۆرکه، (دزه.) ناوورگه، کوواندو، (دهر.) کووچک کووانی، ناووردان، نمرگ، کۆچک، (باله.) پفکه، (جا.) کروانگ، (دهر.) کروانی، (همورا.) ناووردان، (همورا.) نایرگا، (باک.) بندن. نمورنگ: نیتری نافره تانه، پرشنگ، پرشمنگ، بریسکانموه. (دهر.) پشک. هستیکی نمرم و لروس و کارهباییه که دهست به ناوریشمدا بیتنی دیار دهکات و ده نین ناورینگان دینی.

فاورنگدان: ترووسكانموه، بريسكانموه.

شهرپوو (همهورا.): تابړوو، تاوی ړوو، ړهنگسی ړوو، شمهرم، ړیمنز، پایسه، گهورهیی، شان و شکنږ. بیّ ــ: بیّ تابړوو، بیّشمهرم.

فاوپووېردن (همورا.): ئابړووبردن، ريسواكردن، بهدناو كردنى كمسيّك. .

ئلورووپا: بړوانه: ئوړووپا.

ئلورووت: ئارەرووت. _ كردن: ئارەرووتكردن.

ئلورۆچكە: ئاورۆكە، ئاگرۆشىكە، گۈەسەلا، ئىايرە قوڭھ، ئاگرۆكسانى، ئاگرۆچكەي مندلان.

ئاورووچوواندن (ھەررا.): ئابرورچوراندن.

ئەورۇۋچۇۋى ئابرۇرچۇر ، بەدنار .

فورووچوون: تابرووبران، بعدنار بوون.

ناوروودار (همورا.): تابروودار.

ئاورووداری (همورا.): ئابرووداری.

ئلورۇشنكەرە: بروانە: ئاررەرشەنكەرەرە.

ئەورۇشنكەرموە: ئارروونكەرەرە.

نلورۆكە: بروانە: ئاورۆچكە.

ئاوروومەند: ئابروومەند. ــى: ئابروومەندى.

ئوروونكەرە: بروانە: ئارروونكەرەوه.

فاوپوونکسهرهوه: تاوپووشهنکهرهوه، گیسانداریکی پهشسی گچکهیسه بهسهرناویدادیت و دهچی گویا که ناوهکه قوپاوولیخن بی نمو پرونسی دهکاتهوه.

ئاورى: ھاورى، برادەر.

ئاورى بنكايه: ته لأقراش، دووزمان، مسمهده، سهريه كيّجهل، دووړوو.

ئلوپنژ (همورا.): تاڤگه، پهرژ، ئاوپ<u>ت</u>ژگه، ئىاوەپز، ئاودەست. (مىوک.) كەسىيىكە ئاوى بريتژى، كەسىيىكە ئاوى مردوو بريتژى لەكاتى شووشتنىدا .

ناوریژگه: تاقگه، پرژ، ناوریژ، جیکایه کی بلنده، که ناوی لی برژیته

سئاوري ژيرڪايه: بروانه: ناوري بنكايه.

ضاوریش: به گژ، به مره نگار. به برون: به گژداچوون، به ره نگاری که سیّکی برون، تیّک گیران، هه فرویشی نیّک بین. ب کردن: بسه گژداهیّنان، به ره نگار کردن.

ئلوریشم: (هموراد) تسارمروش، هه قروشم، هموریشم، همقریشم، همه قرمیّش، کرمیّکی تایبه تبیسه قوّزاخمه ی ده کسات و جمل و پارچمه ی نافره تانی لیّ دروستده کریّ.

ئلوریشمی: ئارمووشی، (باک.) کهسردوان، پارچهی ئاوریشمی: شالّی کهسردوان، هه قرووشمی، سکیّوی: کهژوک، سبادراو: خهیاته.

ئاورىشى: بەگژ يەكترىدا ھاتن، تىك كىران، بەرەنگارى.

فارین: ناگرین، نارگزن، وهکورناووری، وهناووری چوو، رهنگی ناووری. فاورینگ: تاوتووی، نالوو یا نیشی برینانه، که تینی بگاته نهملاولا. بمژانیکی دهمه کیش ده لین له لاقی به قمده و قسپیکی نهستوور ده کات و دووایه چاک دهییتموه.

فهورینگ: شاورنگ، ههستینکی نـهرم و لـووس لـه تینیّکـی سـووکی کارهباییدا کاتیّکی، که دهست به ثاوریشمیدا بهیّنریّ ههستی پیّ دهکریّ دهلیّن ثاورینگان دیّنیّ.

ئاورييى: ھاورييى، برادەرايەتى.

ئاوزا: هاوزي، هاوال، هاوتهمين. زنه، زنهك، قرّبيه، زونك.

فلوزان: زانین، تووانایی، تووانین بو کردنی کاریک، شه و و تعیه هم و له و و تعاشای و تعاشای و تعاشای دو تعاشای و تعاشای دا به کاری ناوزی ده و چاوی بشوا؟ و اته ناوزی ده و چاوی بشوا؟ و اته ناوان ناووزی.

ئاوزالله چاو: چاو تەر بوون بە ھۆى خەفەتى كەوە.

فلوزانسه ۱۹۵۸ ناوله دهمگه ران لسه کاتی دیشنی خوو او دنیسک و حسولی کردنیدا.

ئاوزاينهچاو: ئاو له چاوگهران، فرميسک داهاتن.

ئلوزاينهدهم: تارلهدهمكمران.

ئاوزە: ئاوزى، ھاوزى، ھاوشان.

ئاوزنگ (خز.): ئاويلكەي سەرە مەركىيە، ئاوزىنك.

نىلەزەنكى: زەنگوو، ركێڤ، وێزەنگى، مەنبەك، دووئاسنە بە راست و چەپى زينەوە سووار يېپى تێدەخات.

ئاوزەنكى تەقىن: برىتىيە لەناودانى وولاخ واتا كەسىكە ، كە وولاخى ئادەدات.

فلوزهنگیدار: بهپێی نعو کعسانه دهڵێن، که پشتهکهی قوّقزبێ.

ئلوزەنكى لىكدان: لىخورىنى وولاخى بەزىن.

شوزوونه: تالقهزوونه، تاسنیّکی بطالقه و زمانهداره پشتیّندو تهنگهی پیّ توند دهکریّ.

فاوزيّ: ئاوزه، ئاوال، هاوتهممن، جمك، دووانه، هاوال، هاوشان.

ئاوزياگ(نەردە.): تىكەيشتور، تورانا، تىكەيىك.

ئەرڭىي: ھارتىمىنى، ھارشانى.

خاوزیان: ب_روانه: ئاووزان. **خاوزین:** بروانه: ئاوزان.

ئلوزينه: تالغمزووندي قوندرمو هي دي، تاوزووند.

نهوزینک: تاوزنک، گیانملّلا، تاویلکهی سهره معرکیّیه، (بابا.) گیانمللار، هعوزینگ. ـ دان: هعوزینگدان، سعرهمعرگ.

ئەرتىركا: بروانه: ئاورى ژىركايه.

نووس: (باک.) ناقس، هاروس، دورگیان، زگیر، (خرق.) تلدار، (سوور.) به تزل، تزلدار، به زگ، زک همبوو، زگدار، تینگاو تینک ها توو، (باد.) به تیّشت. به برون: زگیربوون، هملره قین، بسه خل برون. به کردن: زگیرکردن، تزلیرکردن، ناقساندن.

فلووسان: باکردن، هدلامسان، پهغان، تعستووربوون، بعرزبوونه و هلاکفانی شوویتیک له تعندامی گیانداران له بعر همر تازاریکی بی. فلوساندن: هدلامساندن، پهغاندن، تعستوورکردن، وهرماندن، بهلکردن. فلوساو: هدلامساو، پهغاو، دیمگر.

ئاوسەركەفتن: ئارپۇشى، سەركەرتنى ئاور داگرتنى.

ئاوس مرکهم: ژار ، به اسه نگاز ، ژارق ، که مدمست ، همه ژیر ، هاوسسه رکهم ، پیّداویست ، دمستکورت ، هم ژار ، ثاتاج .

ئاوسسەركەمى: ھاوسسەركەمى، دەسستكورتى، ھسەۋارى، ئاتساجى، پيّداريستى، كەماسى، كەمايەسى، كەمدەستى، كەموكورتى.

ئلوسىّ: دەراوسىّ، ھاوسىّ، (ھەورا.) ھامسا .

فلوسيان: بروانه: ناووسان.

نلهوش (رِدَرُد): باوهش، ناميّز، واووشه.

ئلوشار: تاڤكه، تاف.

ئلوشان: هاوشان، هاوكووف، ئاوكووف، هاوزيّ.

ئلوشانى: ھارشانى، ھاركورفى.

ئىوق: ئاى، ئاھ.

ئلوقاكردن (رموا.): بردندژوور، لمناونان.

ئاوقه (ئەردە.): كەسىپكە پەلامارى چتىپكى دابى ّوخۇى پىيّدا ھەلَىزنى بىيّ، تورشبور، دووچار. ــ بوون: تورشبورن، دووچارھاتن.

فلوقهد: کهسیّکه، که پهلاماری چتیّکی دابیّ و پیّیدا ههلّزنی ییّ و پیّیدا هفلگهرابیّ. ــ بوون: پهلاماردانی شتیّک و پیّیدا هفلّزنین.

ئلوكه (كۆ.): جروره ترييدكه.

ئىوكردن: بىق ويّنىه لىدنانى پرژانىدن بىق نەرمبوونىدودى، توواندنىمود، تاراندنەود. ـــردق ئارى چاو: فرميّسك ليّودهاتن.

نهوکردنهزیر: دهرکردن، زورجاران ، که شیّتیّک بچیّته همرمال یا همر شرویّنیّکی دانیشی و نمورورات، کسه بیانسه ری دهریکسه نسه ملاولای ناورشیّن ده کهن، که همر نهرویشت ناوی دهرژیّننه بنیو بوّی دهرده چیّ. نهوکوالاتگ (نمرده.): ناوی داغ، ناوی کولار.

ئلوكێش: ئاوبهر، ئاوهاوور، ئاودهر، ئاڤكێش، كسێكه به مانگانه يا به رِدَژانه ثاو بێنێ، خوواردنێكه كمثاوى زور بهسمردا بخورێشموه. ـــى: ئاوبهرى.

ئلوگەردان: قابىتكى مىسىنى كلك دريتره لىه كاتى جل شووشان وئىدىدا ئارى پى لەمەنجەل ھەڭدىنجرى.

ئلوگلەرم: گەراد، بالاح، ئادى كانان، ئادى گەرم.

طوكه له (خق.): ثاژاليّكه بچيّته ناو هـمر ميّگهليّكي تـر رام بـيّ و نسلّميّتهوه.

ئلوگرفن: نوره ناو له گوندیکی ، که ناو بهشی هممود جود تیاران نه کا ناچار به نوره هم ر پوژه جود تیاری تاوده گری بو ناودانی کشتوکاله کانی. خوشبوون و ناو تیزانی میوهیه که، که گهیشتبیته راده ی وهی بخسوری. زموییه که ناوی گرتبیته و ، ناو درابی.

ننوگردان: بروانه: ناوگهردان.

ئاوگۆشت: گۆشتار ، شۆربارى گۆشتى.

ئلوكيل: لمش، تمن، قالب، همرك، همركار، قرراو.

ناوگیر: زهلکاو، زونکساو، گئل، چالا. ــــ ی گهرماوی: حهوزی گهرماوی، (جا.) ناوگهردان.

ئاوگىركردن: خوو اردنى چتىكى كىم بى قلابردنى برسىتى لىد پىش نانخوو اردنىدا بە تۆزىك دەلىن زور برسى بوو، ئاوگىرىكى كرد.

ئىوگىيرى: ئاو ئىيوەرگرتنى پۆلاۋ ئىنتر بۇ ئەرمبوونى، ئەندازەي ئاوگرتن. ئاولاۋى: گروێ، خرويركەدار، ئاوللەدار.

فلوله (زهن. ، بابا. ، دهر. ، همورا.): (همو.) خووریکه ، هاوله ، هاوله سی جووره : ثاوله ی بالاو : خرویرکه ی بلاو ی خوینه : خرویرکه ی خودین پژ. ... ی سفت: خرویرکه ی سفت، وورده برین و زیپکه یه که له نمندامی مندالان دیته دهری.

ئاوله دلْرِوْدِين: ماباس له برسيّتييه كي زوره.

فلوله دنگا كوتان: مهبس له كاروبارى بى سوده و گوفتارى پووچ. فلو له دنگا كوتاندن: بروانه: ثاوله دنگا كوتان.

طولهمه (هدورا.): مندالیّکی لىبدرچووی نموتویه، کـه هیّشتا ئـمندامی لیّ نهرووابیّ، (نمرده.) بیّچووی نـاوزگی ثاژالاّنـه، کـه دووای سـمریهینی دایکی دهخوریّ.

فولک (شار.): بلوقی دهست و پیّیانه که لعبه رزهبری کارکردن و یا رویشتن پهیدا دهبیّ.

ئلولووت: ئارى كەپۆ.

شولیّچوون: ناودهلاّندنی قاپ و دیزه و گوّزهی ثینتره ، که درزی همیّ. شولیخو: (؟).

ئلوصالؒ (روّژ.): دراوسێ، هاوسێ، دهراوسێ، ثاوسێ، لێـک تزیـک، هاومالؒ، خوّیی، ثاومالٚک.

نهمانک: ثعر پروش و پهلاش و ههلاش و چیلکه و دارانهیه، که لافاو له گعل خوّی داکهنسموه بسوسسورتاندن، گعل خوّی دهکهنسموه بسوسسورتاندن، قافوو.

فلومردار: ئارەقەي مردوو، چيامانى، چايانى، ئارى پەسيوى.

خاومرواری: ناوسپی، جووره ناویکه، که هاته ناو چاوکوویری دهکات، بهلام به میل لیدانی رووناک دهبیتهوه.

شهمل: هاومل، هاونیّله، هاوجووت. ببوون: بوون به هاودهم. بکردن: وولاخیّکی لهگهال وولاخیّکی تر پیّکهوه جهلهکردن و به یهکهوه بهستنهوه. شهونک: هاوون، هاوونک، ثاوان، هاوان، هیود، (باک.) جهوهنی، دمسکاوونک، نمیّکه له شهوانی سایه قدی به هاریّدا دهکهویّته سهرگرو

گیایان تا خوّر هملّدیّ تعوجا نامیّنیّ، شعوخ، خونساوی به هاریّیه، ناوونگه، خوناث، ناثینگ، تریّی میّلاق.

ئلووپیای (هدورا.): مننی، ناوی مروث.

ئلووتلو: به کول، جه خت، به دل: فیساره که س به ناوو تاوی که وه قسه که ی ده گیراوه و اته به جه خت و به کول و دل. داروبه رد.

ناوودان: دان و ناو پيکموه.

ئاوور: ئاگر، ئازەر، ئاترە، ئاڤر، (ھىورا.) ئاھىر. ئاروس.

ئىپوړ(ھەورا.): ئاخوړ. لا، ړوو وەرگىران. ـــ دانەوە: ړووبەلادا وەرگىران، لالىپكردنەو، لاكردنەوە بەلاي راست يا چەپدا.

ئووردهی (همررا.): هينان.

ئوورليدهنموه: دمستگرتن، يارمهتيدان.

فهوکل: سروشت: ئاورگله که ی به ده ، وو ته یه که بق که سینک به کار دهبری ، که درور له نیشتمانی ختی به ری ده که درور له نیشتمانی ختی به ری ده کین نه له ناورگلی و ولاتی ختی به دری بوو ، که له دروره ده بیته وه و بری و یا به مردوویی بیه یننه و ده لین ناورگل هینایه و ، مزومافی دانیشان .

ئووگۆشت: كۆشتار.

ئونه: ميلاًو.

ئلوونك: بروانه: ثاونك، شعونم.

ئوول (هدررا.): نووان، نورین، جرّکهی سمر داپرشرار. ناودرن، شیو، دری، دوره.

ناوونگه (زون.): شعونم، ناوونک.

ئلوونكى (هدورا.): ميّلاق، شعونم.

ئوهاتنهوه: وهرسیان، وهرسان، لهکاتی گانکردن و ئیتردا تاسووده بوون.

ئوھويّر: فوراره.

ئلوهه نجن: ناوچين، ووشككمرموه.

فهوهه أكرون: ئاوكردنه سهر شوويّنيّك بق أوداني، ئاوداشكاندن، ئاه داخستن.

ناووههوا: همرا و ناو ، كمر، كر.

ئلوهۆرشان (ھنورا.): ئاوھاويّر، فوواره.

ئىوھىنىنىدە: مەنى ھىنانىرە، خۇ دامركاندن بەدەست، دەسپەر،

ئاوهيننافلفهوه: وهرسياندن، له كاتى جووتبوونيدا.

فهوی، فطفی: رهنگی ناسمانی روونتر، نابی، ناورهنگ، رهنگی ناویّ. زینده وه رانی ناویّ. ناویه، به راو، ناوه نیا، ناقی، زهوی و شیناییّکه به ناو په روه رده بکریّ، (همورا.) ناو.

فلوياد: ناودير، ناڤيار، ناوير.

خلوياد: تاوديّر.

ئلويارى: ئاوديرى، ئاوداشتى، ئاڤيارى.

فلویه: ناوی، بهراو، زموی و میوهی بهراو. سوواخ.

ناویهدان: سوو اخدان.

نلويهو (هدورا.): ناوى جز.

ئاوى قاچنۇ (ھەررا.): ئاوى دەدەلىينى.

ئىوى پېرژ: تاقگە، سرولاڤ، تاقگەيتىكە لەسەكران زۆرساردوخۇشە. ئىوى <mark>قال و سووئىر</mark>: مەبەس لىە رەنىج ر ئازار چەژتنە، بړوانە: ئار تالار

ئەرئتە: تىكەلار، تىكەل، ئامىتە.

ئويته (باد. ، بار.): پيشک.

ئاوی چاودان: ناوی دهمدان، ترساندن.

ئاوى دەمدان: ئازاركردن، ترساندن، هەرەشە لى كردن.

شوی ددان دان: بروانه: تاوی دهمدان.

ئلويد: ئاودير، ئاقدير، ئاويار.

ئلوير(هدورا.): ناوور، ناگر.

نسوی ره ش: رهشاو یکه ، کسه چسوره پسهرده ی چساوه ره کوویسری ده کاوئیستر رووناکی نابینی.

ئاويركا (هنررا.): تاگردان.

فهوی پوو: تابروو ، تاوروو.

فلهيز: چتيکه دارزچکه کرابي، ههلاوهسرابي.

شوی زار: ناقدم، لیک، ناوی زاری، (همورا.) رینگاو.

ئوى زاردان: هدرهه ليكردن، ترساندن، ناوى چاودان.

ئەويىزان: ھەلارمسرارە، دالىرچكە، دلىروزكە.

فهویزه (جا.): هماآوهسراو، چرایتکه شووشهی گهورهی پلپلهداره به میچهوه هماآوهسراوه و همر لقیتکی چرایهکی تیدا همآکراوه له شهویدا. فهویژ: بروانه: ثاویژهر.

فهیژه (کز.): بعراو، ناویه، ناوهنیا، زهری و زارو شیناوهردی ناوییه، (شار.) جووره تریزویکی باریک و دریژه.

فهویدور: ناوید، ناویریار، هاوید، وهشین، وهشینمر، هاویدور، کهسیکه چتی باوی و فری بدات.

نسويردن: تى ئاريردن، فيدان، هاڤيّة، ئاڤيّةن، هاريردن، خستن، پهرتكردن، باريره، پوڤيره.

فلويديار: بروانه: ناويرهر.

ئلويمتا: بروانه: ناڤيستا.

ئاوى سياوه (هنورا.): ئاوى رەش.

فهيشتن: ئاويرتن، فريدان، هاويرتن.

نهی شیلهتین (هدورا.): ناوی شیرهتین، ناوی شیلمر گدرم.

ئاوى گهرم: ئاويّكه گهرم بيّ. معبهس له فرميّسكه.

م شهولکه: تاوزینک، هموزینگ، تاهوهمناسمی هموددوایی دوواکیان،

سەرىمەرگ، گيانەڭلا، گيانە لأو. (كۆ.) خەلىلى، جوورە ترټيەكە. ئەيلىنە: نەينىزك، نەينىك، وېنەي ئار، ئاروينە، رۆنايى، (باك.) درووث، قبالە، (جا.، ھەررا.) جام، (ھەمە.) جامەك، (باك.) قۆدك، (شوان.،

جا.) بالعبان، (موک.) روگه، ناوینه. _ی بالأنووین: ناوینه ی گلوره یه. (موک.) __ی بعرد: ناوینه ی بعرد و بلوورین. __بعند: شووینیکه

بهديواره كانيموه زور ناوينه چمسپكرابي. ــ ى گچكه: قوديله.

ئلوى وەشەن (ھەررا.): ئارى خۆش.

فىرھىنگىكىرىستان

ئلوي ها بهبيلُهو: تروانا ، بمريّز.

شه: داخ، داخی داخیاخ، حدیف، موخابین، شاخ، شاوف، شای، شرّه،

ئۆف،(باک.) ئاخن، ئىدكاتى ناھومىيّدى و ئازار و چارە رەشىيّتى و داخ و خەفەتدا دەردەبردى، پشىو، پشى. ھەناسە؛ ئاھى من ئەوى گرت.

فهكيّفان: (باک.) ناخين، نـاه ههلّكيّشان: ناخين، نـاهى تيّدا نـمـاوه: ناهى تيا نمـاگه.

فلها: ثانا، پیاح، حدکوو، هدیها، یا، حا، ناها، ها، پیاو، ندها، تمق، پیاو، ندها، تمق، (خوّ.) هاها، هدللا، حدتمق، تهح، تدحا، پدح، پدحا، هدرک، واه، پیاح، هدو، (باک.) پیییک، بوّواق و وورمان و سدر سوورمانیّیه، ثاری، شدک، ددک، شدک، بو تاگادارکردنیّیه و بوّبیدارکردنموهیه، داخوا بدراستیته، حدو، حیّو، هاها، لدکاتی گلمهییّکردنیّدا بدکاردهبریّ.

فاهاه: پیا، پیاح، پی(باک.)، هاها، هغللا، تفحا، پفح، پنفحا، (باک.) حفارو، پییک.

شهار: شرّیه که بهشتی تعزراوه وه بیّ، ناش. دان: شرّدان، ناش مالّی. ناهه ک (هدررا،): قسلّ.

فهمن روبا: ناسن رفيّن، موكناتيس.

فلههنگ: سعره تا ، پیشدهستی ، لرغانه ، لووخانه ، سک وسمودا ، بعزم ، دهماخ ، رهزم ، زهماوهند ، شادی و گروهند له کاتی شایی یا مندال بعون و یا رئیمینان و خه تعنه سوراندا . (باک .) سرّز ، نعرثم .

نههنگدار: شادیهینمر. _ی: شادمانی.

ئاهەنگ گرتن: پيكهينانى ئاھەنگ ر كۆبورنەرە بۆي.

ئاهدنگ گنر: کهسینکه ناهدنگی به گزرانی و سازو ناوازو خرشی رابوریری،

ئىمىنىك كۆرىن: ئاھىنىك ھىڭسروراندن.

ئاھەنگى مۆسىقا: نەزمى مۆسىقا.

ناهر (ژا.): ناوور، ناگر، نازهر، ناتر.

ئاهرمەلۇچ (ھەررا.): ئاينىمىل، باڭندەييكى بىڭەكى تاجدارە.

ئه كيفاي: نام كيشان.

نه كيشتهي (همررا.): ناه كيشان.

ئەكە: ئاخگە، ئاگە، ئاستان.

نهن (لو.): ناسن.

شاهو (مسوک.): شدیهق شازار، دهرد، لسه کساتی نهخوشی و توورهیسدا بهکاردهریّت، پهتا، قرآن، فیّ، نهنگ.

ناهوو: ئاسك.

نهورامزده: (ناو.) تمورهمزدا ، يمزداني گموره و تاك و تمنيا.

ئەھوناڭە: دادرفوغان.

ئاههه لْكَيْهُان: ئاخهه لْكَيْشان.

ئاهى: ھەناسەي دلّ.

ئەسى دل: بروانە: ئاھى.

فلفيّر (همورا.): ناوور، ناگر، نازور، ناتر.

ئەھىر: ئاگر.

فاهی سارد: هاناسهی سارد، نائومیدی دلشکاوی، رهنجهرویی.

ئاھيسته: هيّدي و لمسمره خوّ.

ئاهيستايى: هيديتى و لىسمرەخزىي.

نهيي (لر.): ناسك.

ئاهين (باک.): خدم، خدفدت، پدروش.

فاهيير (هاورا.): ناگر، ناوور، نازهر، ناتر.

فهيين (باك.): خدم، خدفيت، پدروش، خوواردن، نالأندن، نالين.

فای: له کاتی پیکه یشتنی و یا دیتنی و یا بیستنی کارمساتیک مو یا له سعردهمی و اق و ووړمانیدا به کاردهبری، ناخ، ناووف، نیزه،

سعودهنی و وی و ووړه نیده بــهان ردېری، تاح،ت تعدی، تعی، تځی، تاییش، تځ، وای، های، تځ.

فای: وای، ووشهیتکه بق گعپ لیدان و سعر سوورمانییه.

فلیا: (خق.) دامه که. نایاکوو، داخووم، مرازی پرسیاره: (باک.) چما، نارا، نمری، ناخق، داخق، چمان، نهیه، ما، (باد.) گهلق تقبلیّی، دهلّیّی. نه حمه دی خانی ده فهرموویّ:

> ئايا به چ وهجهي مانه مهحرووم؟ بالجمله ژبزچ بوونه مهحكووم؟

> > **ئاياڪوو:** بړوانه: ئايا.

نايای: جووره گزرانييکی کوردييه، نايئای.

فای فای (ثایثای): جووره گۆرانییکی کۆنی کوردییه. چۆن چۆن، لـهکاتی سمرزهنش و بعسمر رویشتنیدا به کاردهبری

ئىيە (كۆ.): قازانج، سورد، بەلأن ئەگىل مايە بەكاردەبرى: ئايمومايە.

فليمر (همورا.): ئاوور، ئاگر، ئاثر، ئاتر، ئازەر.

نايهرك (هاورا.): ناوورك.

نايره (هدورا.): تاوره، تاگروکه ی رووی مندالأن.

ئايرمقوله (همورا.): ئاورزچكەي مندالأن.

نايركا: بروانه: نايمركا.

ئيږۆ: ږڏ، ئەيږڏ، وەيږڏ، ئافرەتـان لـەكاتى تەنگانـەر ليَقـــەرمانيّدا وەكــوو ھاوار و حەيف و موخابين بەكارى دەبەن.

نىيش: ئاى، ئاخ، ئاھ، ئۆھ، ئۆخ، ئەكاتى ئىشى دۇنۇپ پىگەيشىتنىدا دىكارى دەرىد

نايشهوان (همورا. ، زهن. ، دهر.) : تاشموان.

نعيقۇكى (كۆ.، موك.): جوورە ھەڭپەرپنىكە، چەشنە گۆرانىيكىيشە.

نعيل (روز. ، كه.): مندال، زارو.

ئاينهمهل (همورا.): ناهر معلزج.

ئىيندە: دروارزژ، پاشەرزژ.

ئىينىمو رمونىم: ھاتروچۆكاران.

ئاين و ئۆيىن: ڧررڧيّلّ.

فايواي: تهيهاوار، ههيهاوار، تهيداد، وهيداد.

ئىليهۇ: ھايەق، ھىديەق، ئىديەق، ئىدكاتى بارەرنىدكردن يا توورەييىدا بەكاردەبرى.

ئايهۆئايهۆ: ھەيهۆھەيهق، بررانە: ئايهق.

فهييّ (هدورا.): نعوان. ــ ويتشاواتشا: نعوان خوّيان كوتيان.

خلیی: نای، ناخ، نوّی، نوّف، مرازیّکه له کاتی نه خوّشی، نیّش و نسازار پیکه یشتنیدا به کار دهبری.

ئاييا: پرور، خوشكى بارك، مىت، مىمى، مىمك، يلك. دايك،

نای یای (موک.): جووره گۆرانییکی کۆنی کوودییه.

ئىيىر (ھەررا.): ئاگر، ئاوور، ئاۋر، ئاتر.

ناييركوشن نازهر (هدورا.): ناوور كووژيندوه.

ناييركا (همورا.): تاكردان، تاوورك.

ئىيىركە (مىررا.): ئاگردان.

فهیمسان: داکیرسان، داکیران (بـق چراونـاوور)، داکیرسـیان (دهر.)، گیران، (همورا.) هۆرگیران، قیکهتن.

فهيسانسن: ناووريا چرا معلكردن.

ئاييساو: ناوور يا چراى داكيرساوه، داكيراو.

ئىيىسە: نەزرى، ئارمسور.

نسايين: چهند فهرمان و دهستروريكه له لايسهن خوداوه بههيي پیّغهمبهریّکهوه بق تادهمیزاد ناردرابیّ، دین، رهفتار، رهووشت، یاسا، كيّش، هيّنان. بيّ ــ: بيّ دين، سوّته، دوورووزي، دلكوّچهر، ئايينده، دوواړوژ، پاشه روژ، لهمهو دووا، لهمهوپاش، نهو کهسهيه، که ديت.

ئىيىنە (فە.): ئارتنە، نەينۆك. ــدار: ئارتنىدار.

ئىيىنەبەنى: ئارينە بەندى.

ئاييندار: بەدىن.ـــى: بەدىنى.

ئىيىندە: درواردژ، پاشەرد

ئىيىن و رەوەن: ھاتروچۆكار.

فايينى: دينى، ئەنجومەنى ئايىنى.

ئه: ده، (باک.) د. نیشانه یه کی ریزمانییه، که به پیشش رهگی کاری رانىبوردوو دەكىويت؛ ئىمچم؛ ئيستا وەيا ئىمسىولا دەرۆم. بىز؛ كىوردى كوتوريەتى:

ئه لای هدرکهس دهچم مهنعم ده کا خوّت بوّ چی ریسوا کرد

دریّغ کووا حالزانی رهبی تووشم بیّنی بیماری (سوور.) مرازی مینینانه دهلین: نهو ناوهدانه لهزگی خویدا، بو تافرهت به کار دهبری. (باک.) بعلی.

ئهنا (باک.): بومندالأن به کاردهبری تا پیسایی بکهن.

ئەناۋا: ئارا، بەرشىرەيە، بەرجوررە، بەرچەشنە.

ئەنموە: ئەقيّها ، ئەقيّهيّ ئيد.

ئىغنۇ: ھۆو: دەنگىيكە وولاخى پى لىي دەخوړن.

ئەنيرانە: ئىنيرە.

نهنيّره: ئىنيراند، ئىنيّكد، ئىچيّكد، ئەڤيّريّ.

ئەببەز: دز، جەردە، پياوخراپ.

ئەببەقزى: دزيتى، جەردەيى، پياوخراپى.

فهبال: ووته يه كه بق پالدان به كاردى، قسمى خراب ئىبال كىس مىدە: قسەي خراپ وەپال كەس مەدە.

فهبه فنووس: نابه نورس له نهبانووسی گیراوه داریکه له هیندوستانی و حدیدشه وهکوو داره گوویزی گهورهو تهستوور دهبی بهری وی وه تریّی زهرد دەچى گەلاكانىشى وە ھى سنەربەرى دەچى گولىشى وەھى خىندى

نهبد (باک.): جورره گفتیکه.

فهبدال: سموداسمر.

فهبرهش: نافرهت يا نازال يا مالأتيكى ميينهيه، كه لهاش زانى شیری نعبی بیدا به بیچورهکهی، بیروو، بیرهک.

ئەبلەق: بازگ، بازەللە، دورړەنگ، بەللەك، بازور، چاويّكى داپچړلوه، كە تهماشای جیکایه کی تایبه تی نه کات، (بابا.) سرومس، (جا.) شیله، (هدورا.) باره، بارى، دووړهنگى پدلله پېله ييه به لهشموه.

ئەبلووقە: ئابلورقە.

ئابلووقه: گامارزدان، دەررەگرتن.

ئەبووا: دەبور.

ئەبوويد (ړوژ.): ئەسپى، مۆريان.

نهبي (بابا. ، رهوا.) : دهبي.

ئهبيال (تمرده.): پهتوو، جاجم.

ئەدرەخ (باك.): ياپراخ، دۆلمد.

ئەپلۆك(كە.): ھەپەڭزى، ھەپلزى، قىزبەلە، گيايەكە.

فهوّليّت: لمجلكدا پارچهيه كه لمسمر شان دهكريّتموه، سمرقوّل.

نههي (باک.): ووشهيينکه بر خوواردني مندالأن به کار دهبري.

شهت (موک. ، روزد.) : لیدان، شیره زاراوهی مندالاته ، بابه تعت. ...

کردن: لیدان، (باک.) دیده یا خوشکی گدوره.

ئلىتا: ئەرەتا، ئەرەتانى.

ئەتانى: ئەرەتانى.

ئەتەر (ئەردە.): نىشاند، بەلگە، شورين.

ئەتەك (فە.): پارزونگ، پالورينە.

ئەتەگ: بروانە: ئاتەگ.

ئەقىرەش: زراو، زات، زاوور، ئازايى. ـــ چوون: زۆرترسان و زراو چوون. نهتفک (باک.): هێشوري چکوڵه.

نهات: پهند، دهکن، ريسوايي، هه تک. مکران: جنيوييدران، ئابهووبران. ــ پيکران. ــ کردن: ئابهووبردن، بههمندبردن. ــ پيٽڪردن. خوشكى چكۆڭە.

ئەتلەن پارچەيەكى جوان و بە نرخە. نەخشىدى جۆراوجۆرى وولاتسانى خرکهي زهوييه.

ئەقۇ: تق، تە، (ھەررا. كۆن)تەرە. ــش: تۆش، تەرى. ئەترو، تۆ.

ئەتوون: ئارتوون، جەھەننەم.

ئهجكاندن (باك.): له نيوبردن، پرووكاندن، نهبووكردن.

فهجكين (باك.): لـ فنيوبران، پرووكان، نمبروكران.

ئەرخەوانى سوور فهرا (لو.): بۆ، لۆ، چرا. ئەراى چى: بۆچى، لۆچى. ئىدراى كوي دەچى: بۆكوي دەچى؟. نهرابه: چەرخ، پيچكه، خرتك، گەردورنه. ئەراچووێ (دەر.، فه.): بۆچى؟ نمرارات: بروانه: نارارات. نهراكيل (هدورا.): شرّقار، سدركدردان. نهرامهنه: بروانه: تعرامهند. نهرامهند: داماوی هنژار. ئەرانە (كە.): خەزيّم، لورتمواند. **ئەراوەند** (باک.): بەرز، بلند. نهروب (باک.): عدرهب. ئەررەئەرر (كە.): زەرەي كەرى. ئەرەبەستە (ھەررا.): دابەستور، دابەستە. ئەرەج (ئەردە.): مەچەك، باسك. نهرهجي (همورا. کون): ويچوون، ليکردن. ئەرەجيا (ھەورا. كۆن): دەتزانى، دەتكوت. ئەرەقكىر: ژىرزىن، كومكومەيىكى لوودارە كولاوو ئارەقى پىدەكىرى. ئەرەقچىن: ئارەقچن. ئەرەق (باك.): ئارەق، مەي. ئەرەمەنەي (ھەررا.): رارمستان. ئەرەمدارى (ھەورا.): راومستان. ئەرەمەرزاى: بروانە: ئەرەمەرزياى. ئمرەنياي (همررا.): دانان. ئەرەمەرزىياي (ھەورا.) : دامەزرانىن. ئەرەنىشتەي (ھەررا.): دانىشاتى. ئەرەووستەي (ھەورا.): دەركەداخستن، بەرەداخستەي. ئەربىب: خارەند، ياران. ئەرەكۆتەي (ھەررا.): كەرتن. ئەربووش (كه.): شي، سوورهول. نهرتك (كه.): ههتك. ئەرتى چۆك (باك.): كىنگر. نهرتووین: شاریکی کوردانه له باکووری کوردستانیدایه. نهرهجیای (همورامی کۆن.): وازانین.

نهرخ (باک.): قوولکه، چال. ئەرخانىن (باك.): ماندوكردن. ئەرخەوان: ئەرغەران، دارىكە گوڭىكى سرور دىنى گەلأيەكانىشى يانن. ئەرخە: پشتيوان. نهرخهواني: جووره ړهنگيکه وهک ړهنگي تمرخموان وايه، بنموشهيي. شهرخهواني سوور: كاتى سروربوونى تمرخموان له بمهاردا. ئهجووړي (باک.): جووره خهياريکه، جووره هارويکه. (تمرده.) مرازي پرسياره له گهمهى نهله ک دووله کداو نهويتر ده لْي: نا جووړي. ئهجووزي: بروانه: تهجووري. ئهجيلۇسك (باك.): بەرگ گۆرىن. خورە ــ كرن. نەچ (لو.): لە. نهجنهد (لو.): ووتهيينكه به كاردينري بريشانداني چتيك به يه كيك لەسەر جۆرىكى تايبەتى. ئەحە: كورتكراوموەى ئەحمەدىيە. نه حنه رزا.): دهنگیکه مهری پی دهرده کری. نهخته (زا.): يمخته، خمساو، خمسياك. _كردن: خمساندن، خمسانن. نهختهر (ژاره.): نستيره، (دهر.) نستاره، (همو.) هساره. ئەختەر ژمار (ژارە.): (ھەررا.) ھىسارە ژمار. ــى: ھىسارە ژمارى. فهخترمه: وولأخيّكه له شعريدا له دورمن كيرابي. ئەخشاڭ: پروپيتى ناوماڭ، زبل. نه خلفخ (تدرده.): سيخمدي ژناند، ژيركدوا. نهخم (تمرده.): نيوچاوان كرژي، ترشروويي. ئەخمكردن (تەردە.): نيوچاوان تيكنان. ئەخۇ: ئۆخروەش (باك.) ، ئۆخەيش. ئەخىلون (ئەردە.): شەقام، خەياران. نهدا: شيّره، رهفتار، جوولان، خوو، رهووشت، لارولهنجه، (ههورا.) دایک، داک، به لأن گهلیّک کهس به نه ذای ده خرویّننهوه. ئىلدابابا (ھىدورا.): گوڭيكى سىرورى پەنجەپەنجەييىد وەك پەنجىدى دەستى. **ئەدەوەكردن** (ئەردە.): دررپاتكردنەرە. فهدی: بوّرهرام و تاگاداری به کاردهبری ، ته یی ، تهی، ما ، جا ، سا ، نعدی چ دولنی ؟: نعی چ نیزی، نیدی، نیتر، پهس، بابم بوچ ناخووینی ئیتر(نمدی)، بز پرسیار بهکاردمبری له جیاتی (بملی) شبهکاردمبری وهكوو؛ تودهخوويني؟ ئهدى واتا بهلَّيّ. فهدي (باک.): دايه، دايكه، دايكيّ، كه مندال دايكي بدويّنيّ بهكاري نىدى ئىدى: ئەي ئەي، بەلىي بەلىي. فهدى: ووتهى سعرسوورمانييه، له وهلامى كعسيّكيشدا بهكار دهبرى كعبلْيِّي نازاد ناخوويِّنيّ.

فهذا (همورا.): كركى له نيواني (د - ذ)يدايه. دايك، دايه. نهذاوتاته (هدورا.): دایک و باوک. نهذي (همورا.): دايک و باوک، دايه.

ئهر: كورتكراوموهى ناوى تعرده لانه بنوسه رچاوه كانى ئىم فعرهه نگه. ئا (بۆراقماند). ئەكەر، كەر. نهر (باک.): مرازی سعر سوورمانییه.

نهروا (لو.): مشار.

ئەرغەوان: ئەرخەران.

ئەرغەوانى سوور: ئەرخەرانى سوور.

ئەرغەوانى: ئەرخەرانى.

شهرهای (همورا.): رفاندن، فراندن.

ئەرقلۇ (باك.): ھەرراز، بلندايى، تەپۇڭكە.

نهرك: ئامرازي سەرسوورمانيّيه.

فهرک: همرک، کار، فعرمانی پرتازار، رونج، چرووسانعوه، تازار، ماف، فعرمان دوردسه می درای سفیشان سفیدهایا

فهرمان، دەردەسەرى، بارىسەرشان، سەرجەنجاڭى. پېسى: پېرېنجو ئاداد.

ئەرك (ئەرد.): دەريار، بارەگا.

ئەركدار: كەسىكە يا فەرمانىكە تەركى زور بى.

ئەركە: كاريّكى گرنگى مەبىست، كە بەكەسيّكى بىسپيّرن. كورانـو ، ئاگردان.

نمرمانای (همورا.): نیشاندان.

ئەرمەغان: كەرنە شارىكى كوردانە لە كورىستانىدا.

ئەرمەن: ھەرمەن.

ئەرمەنىتان: ھەرمەنستان.

ئەرمەنى: ھەرمەنى.

ئەرموود (قە.): ھەرمى.

نهرمين: نەستىرەي قىبلەيە (جەدى).

نهرن (باک.): رِق، قين، کين. ـــ ا ڤي لي چوو.

ئەرنىڭ (باك.): رق، قين. ــ ليخرو: رقى نيشتەرە.

فهرنافنهن (باک.): تعنراندن، زوويركردن، ثازاردان، چرووساندنموه.

ئەرنەبووت (فد.): مەغرون.

ئەرىئەمووتە: قامكى ئۆرەراستى، تېلا ئارەندى، تېلكى ئىرەكى، قامكى قروزىي، ھاڭمەقروتە.

ئەرنۆ (باك.): رق ئىسترور.

ئەرنىن (باك.): ئەنرىن.

ئەرۆ، ھەرۆ (باك.): مرازى بانگ كردنه بۆنيرينانه.

نهرواز (باک.): هدوراز، سدری کوی.

نمروهند (باک.): فیّل و فعرهج و ساخته.

ئەزىّ: ما، چما، چمان، ئايا، ھەرىّ، ئاخق، ئەيە، تۆبلْيّى، كوورە، ھـۆي،

هـ و، بـ الْمَيّ. هيّى: بـ وبـانگكردنيش بـه كـاردهبريّ، بـ وواق و وورمـان و

پرسیار به کار دمبری، لهجیاتی(بهلی) شبهکاردمبری.

ئهريّ. ههريّ (باک.): مرازي بانگ کردنه و برّ ژنانه.

ئەريز: پان و پۆړو بەرين.

ئەرىقان: ئىرەوان، رەوان، كەلەپىتشدا كوردستان بور ئىستا كوردەكان

دەربەدەركراوون و بۆتە پايتەختى ھەرمەنيان.

ئەرين (باک.): ئەرىن. نەردەي شيرى. گەز بۆپيوان.

نەرين (باك.): بروانە: ئەريّن.

ئەرى و نەرى: بىلى ر مىلى.

شهرخمهان: دلنیا، (باک.) قیمه. درسوون: سنوگرین. دردن: سنوگراندن.

ئهرخين (باک.): ماندووبوون.

ئەرخۆت: لۆرە لەپ، لۆلەپى مەشكەي.

ئەردەبيّر (باك.): زەرىناس، ئەردناس.

ئەرد: رۆژى (۲۵)ىمىي ھىمبورمانگىكى رۆژى (شەمسى)يە. ھىدرد،

زهوي، ئەرز، خاك. نامووس، ئابروو، رِق،قين، كين.

نهرده: كورتكراوهى ناوى ئەردەلأنه بۆسەرچاوهى ئەم فەرھەنگە.

ئەردەبيّرى (باك.): زەرىناسى، ئەردناسى.

شاههنشایه تی ساسانیانه له هوزی شوو انکاره ی کورد هه لکه و تووه.

ئەردەك (باك.): يەدەگ (رولاخ).

ئهردههان: شاریکی کوردانه لهژیر دمستی ترکاندایه.

نهرز (باک.): زموی، خاک.

ئەرزان: ھەرزان.

ئەرزانجان: ھەرزانجان.

ئەرزانى: ھەرزانى.

ئەرزەپۇم: عەرزەردم، باژارەكى كوردانسە ئىسىن دەسىتى توركاندايسە،

ئەردەرۇم.

فهرزهن (باک.): چەنەگە، چەناگە، شاريخى ويرانىي كوردستانە كەوتۆتە

نێوانی وهلاٚتی (خەرزا و ھەسكێف).

ئەرزىۋم: عەرزەرزم.

ئەرزن (كە.): ھەرزن.

ئەرزىناس: ئەردەبيّر.

ئەرزناسى: ئەردەبيّژى.

ئەرىنىويت: ئەرنىورت، ئىلبانى.

ئەرزنج (فد.): ئانىشك.

ئهرزنجان: شاريكي كوردستانه لهژير دمستى توركاندايه.

ئەرزنك (باد.): چەنەگە.

ئەرزنى (باد.): جوړره ھەنجىريكە.

ئەرزۇ (باك.): ئارى ئافرەتانە.

فهرزيل (باك.): همرزال، تهختي لمسمر نوستنيّ.

ئەرزىنگ (باك. ، باد. ، ھەررا.): چەنەگە، چەناگە.

ئەرژەنك: دێو، شەيتان.

ئەرۋەنگى دۆو: ناوتكە گياندارى زل و قىبەى ناشيرين و ئىمندەھۆرى وى

دەچورىنىن: دەلىيى ــ يت.

نهرژن: داریکی بی بهره داردهست و گزیالی لی دروست دهکری.

ئهرژنگ: داريکي بي بدره وهکوو داري تعرخمواني وايه.

ئەرش: عەرش.

فهرغهن: ناوى شاريكى كوردانه لهژير دمستى توركاندا.

'ەز

فهز: من راناوی کسی یه کسی تاکه له کرمه له ی راناوی کاریبی دایه (شفز، تو، شعر، شم، هون، شهوان) له گه تل کاری رانه بردووی تیه مر و تینه پهردا رابوردووی تینه پهریشدا به کاردیّت: دن شیسم: من ده نووسم. دچم: من ده چم. د چوم: من چوم.

ئەزا (باك.): ئازا.

ئەزەيى: ئازايى.

نهزیه (باک.): کاپسرول.

فهزیهر (باک.): لعبهر، و انه کهی نهزیمر کردووه و اتا و انه کهی ختری لعبهر کردوه.

ئەزبەنى (باك.): من بەندەم، منى بەندە.

ئەزبۆلە: ھەزبىلە.

ئەزبىيە: ھەزبى، ھەزوا، چاترە، بەھاراتىكە لەنئوچىتستان دەكرى.

نهزبيكيويله: هنزبيه كيتقيله، نمعناي كينوي ، جاتره.

ئەزبىللە: جاترە.

ئەزحەيران (باك.): منسەرگەردانت بم.

نسفزهین زهری (باک.): جووره پارچهییّکی باش و نرخنداره. جووره هملّههرینیّکه.

ئەزغەنى: شاريكى كوردانه له روژاواى ژيرى ديار بەكرى.

ئهزغولام (باک.): بعنده ي نوّكه ر، بعنده ي نوّكه رو كوّلهم.

ئەزقوريان (باك.): ئىمن قوربان، قوربانت بم.

ئەزگۆرى (باك.)؛ من قوربان، ئەمن قوربانت بم.

شهزمان (باک.): ئاسمان. زمان، زبان، زوبان.

فهزمان روش (باک.): بعدگز، زمان پیس، پیس دووین.

ئەزمىنى (باك.): ئاسمانى.

نهزموون (باک.): تاقیکردندوه. بی نیزموو: تاقی کیدوه. نیدزمروم: تاقیمکردوره.

ئەزمىن (باك.): تامكردن.

فهزوا: (همو.) همزوا، تالى شارى (بور موانى باشه).

نهزویه: همزوای کیوی یا دهستچین.

نفزيج (همورا. كۆن): نمو، لمو، منيش.

ئەز (لو.): لە.

نموزده (همورا، باک.): هموزدیها، همزیا، نموزدیها (دور.، تسمرده.) سعرهبداخ.

ئەردەھا: ھەردىها، عەفى (ئەردە.)، مارى زور كەررەيە.

ئەژدىھا (دەر.):بررانە: ئەژدەھا.

فهژمار: همژمار، ژمار، ژمیّر، ژمیّریار، هملّژمار. بیّ ...: بیّ دهر، لـه تمژمار بهدهر، بیّبژاردن، (باک.) بیّدهر.

نهزماره: رثماره.

ئەزماردە: ژماردە، بژاردە.

فهژماردن (هغورا.): ژمارای، (ف..) شماردن، ههژماردن، ههژمارتن، ژمارتن، هغلّبژاردن، ب<u>ق</u>..: بزیژاردن، تۆلّه دانغوه.

فهژمسهت (دەر. ، هسفورا.) : همژمسست. تساو ، رق، مسفواق، تساوان، حهجمهت. لـه نمژمهتان چی بو نهکرا: لـهتاوان چی بونهکرا.

ئەژمير: ژمير.

نەزميراو: ژميرار.

ئەرناس (ھەورا.): ناسيار، ناسياو.

ئەژنەفتن (دەر.): بيستن.

ئەزنىغوا: گووى رايىل، ژنىوا، رام، فىرمانبىردار.

ئەزىنەوتن: بىسا*ن*، گورىدان.

ئەژنەويەي (ھەررا.): بىسا*ن.*

ئەزنەوين: بيسا*ن*.

فهژنوّ: جومگهی نیّوانی ران و لوولاکه، چوّک، ووژهنگ. (فه.) رِهزانــو، رزانـوو، رزانـوو، رههورا.) زهنوانــو، رزانوو، (ههورا.) زهنـوو، (شــووا.) زانـی (نســهرده.، زهن.). زرانسی، ووژنــک. لهســهر ــــــــيـــان دانيشــــتن: قهلـهفيسـکانيشتن، قهلـهقرکين، ميّکانکی دانيشتن. بهنــهژنوّی خوّدادان: سووليّ بوونهو، پهروشبوون.

ئەرنوو (باك.): ئەرنىز.

ئەرىنىنەوە: ئارىنىدە.

نهژی (ناد.): مار.

فهژی: دیّنیّ، نهژیت، پیکه لّپیّک، بهرانبهر، هاونرخه، دهژی، زیندهگانی دهکا.

نهس (یه.): گهورهس، گهورهیه.

ئەسان (ھەورا.): كريار.

ناسه (ئيره.): هدردهبي، هدردهبي ببي.

فعسای (هدورا.): کړین، وهرگرتن، سهندن (دهر.) نعستاندن.

شهسهل (شهرده.): هـق، مايـه، بـقنـه، كيانداريّكى نـيّرهى ماينيّيـه بـالأى بـمرزو نار پشتـى چالّى داريّژراوى بـهـيّزه بـقسـورارى بـهكاردمبــــن.

نهسپ: (دهر. ، همورا.) همسپ، شعودیز، پهخت، پهخش، چاروا، نیرهی چاروا، نیرهی چارووا، نیرهی چارووا، نیرهی چارووایه نیسپی در دوره دامهیتکه له همره باشترین. ــ تاودان: (دهر.) نمسپ پرکردن. جووره دامهیتکه له کمرمستهی گهمهی شهتره نجیدا.

ئەسپاردە: سپاردە، تەلپ.

ئەسىياردن: پىڭ ئەسىپاردن، سىپاردن، تىملىپكردن، دانىدەسىت، بىدەسىتىموەدان، سىپارتن، بىازگوربوون. بەخودات: بازگورى خووەدى بورون، پىڭ ئەسپاردن.

ئەسى ئەسن: ئەسپا سنىنە، بايسكل، ئەسپە دارىنە،

ئىسى ئىسنىنە: ئىسپە دارىنە، دورچەرخە، پايسكل. ئىسى ئىفنىن (فد.): ئىسپە ئاسنىنە.

ئەسپەو (ئەردە.): كەلوپىل، تفاق، ئامراز، ھۆ، بەند، مابد.

نهسهایی: هیّواشسی، هیّدیّستی، بسه کاوه خوّیسی، هیّپکانی، به ...: به هیّواشی.



فلسهه (همورا.): گازرولکه. (تمرده.) سووریژه، سوّرکه. تمسیی زهرد، نمسیی رهنگ زیّرین.

ئەسپەئسنىنە: بروانە: ئەسپ ئاسنىنە.

فه سهدارینه (فسه.): چهروهی تساهنین، تهسپاسسنینه دروچهرخه، تمسیدکیشه لهدار دروست دهکری مندالآن بویاری سوواری دهبن.

ئەسھەر (لى.): سرپەر، مەتال، (ئەردە.) ئەسپەرە.

ئەسھەرە: پارچە دارىخى نىتوە راست كونى دور گورتىييە لە دەسكى پىتمەرە دەخرى و دەخزىتىرىتە خورارى، تا دەگاتە لوولسەي پىتمەرەكە، كە بىيانسەرى زەرى پى ھەلكىن بى لەئەسىمەرەكە دادەگرن. مەدرەخە. ئەگرىجە.

ئەسپەرەدار: پېمەرەيەكە ئەسپەرەي ھەبى.

ئەسپەرەم: رێحانە، ريۆن.

نهسههرده: سپاردراو، تعسپيردراو، سپارده، سپيرياک.

ئەسپەردەكردن: سپاردن، سپەردەكردن.

ئەسپەردن: سپاردن.

نهسهه پيز: ماوايه که، که سووار تيبدا لنگ بدات. ناوی ديبه کيشه لمه در امانتدا.

ئهسههژن (ړهوا.): ژنيّکی کوّک و پوخته و بالأبهرزو شوّخه.

ئەسپە شىنە: باڭندەيتكى رەنگاورەنگە لـەكەپەراڭە گەورەترە، لـەكاتى فرىنيدا دەنگتكى لىيرەدى رەحىلەي ئەسپى دەچى.

نهسهه نیری ده ردو تازار تکییه ، (همورا .) نهسپه نه که نه خوشی گرانه تادار که لینی گوری و له کاتی تاره قددا له سمری بیدا شیختی ده کا ، یا بی میخ سکی ده کات و دهزر یکیننی . ماکی سوور یژه یه . ناوی گیایه کیسه له گوله که ی بیه ناوه و بیدری به پهشه گرانه تادار زور سوودی لیده بینی . گیایه کیسه و هموی نیرگسی و ایه له سمری نهسپه کداری ده نری به کوتراوی بو توره وی به هوی گرانه تا (تیفو) و ژانه سمری نمینی .

فهسههمار (همورا.): توولهمار، تيرهمار.

ئەسھەنلىخ: ئەسىپىناغ، ئەسىپەناغ، سىپتناغ، سىپەناخ. (باد.) جىوورە سەرزىيەكە چېشىتى يېلىدەنرى.

ئەسپەنەر (كە.): ئەسپەندەر.

ئەسھەنەك: بروانە: ئەسپەك.

ئەسپەندەر: ئەسپەنەر.

ئەسپ بىرى: يەكسىمى بارى، ئەسپى بارى.

ئەسپى جەپەرخانە: ئەسپى پۆستەخانە.

ئەسىدز: كەستىكە ئەسپى بىزى.

ئەسىي دوورەگ: ئەسپى خەسار ، بارگين.

ئەسپرەس: مەيدان.

ئەسپرزە (ئەردە.): كەپەك.

ئەسى ريز: مارەيتكه، كەئەسپ بەغارتكى بىگاتى.

ئهسپ سوواری: ئەسپیکه لهکارو سوواری دەرهاتبی.

نهسهنگ: (باد.، باک.) سپنگ، سپندک. (سمق.، همورا،) شنگ. ب چمندجووره: تمسپنگی بمنی: ثی کیّوانه. ب زهویان: ثی زهویانه. ماینه: ثی تموازنانه.

ئەسپوول (ھەررا.): سپل.

فهسهوّن (پرَژر): گررِکه، (همورا.) چوّغان، زردی. بنهگیایه که به وورد کراوی بوّ جل شوشتنیّ به کاردهبریّ، نهسپوّن لمم سیّ گیایانه پهیداده بیّ کلوّک، تیّسوو، کافوور، بوّ ژانی زگ و کهله که و جیّگایانیتر تیّکمال به ثاوی سارد ده کسریّ و شهویّکی لهبه و سایه قهی داده نسریّ و بهیانی له خوریّنی بخوریّته و زرّ بهسووده بوّ تا، بهسیریش له گمال زهردیّنه هیّلکه و خوریّسی کویّستانی ده کریّته شاف زور باشه، لهشی خسروودارو خارشتداریشی پی بشوری گهلیّک سوودی لیّدیتراوه.

ئەسپ ھىلنۇ يا حىلنۇ (ھەررا.): ئەسپ دەحىليىنى.

ئەسهى" (باک.): سپەھ، سپھ، سپهک، سپى، (زەن.، ھەورا.) ھەسپى، سپى ھەشيىش، ئەبرورىد، عەبرورىۋ (فە.) ھەشپىشى، شش، مۆرانەيىلىكى بچروكى جەنگاوى بە ئالىرشە بە لەشى مرۆۋان ھەلدەگەرى.

ئەسپى ئاھنىن (فە.): دروچەرخە، ئەسپە دارىنە.

نهسهی دار: نهسپیدار، سپیدار، چنار.

ئەسىيىردران: بروانە: ئەسپىر.

ئەسىيىردراو: بروانە: ئەسپىر.

ئەسىڭىردان: ئەسىپىردران، سىپاردران، سىپىردران، ئەسىپىرراو: سىپاردراو، ئەسىپىردراو، ئەسىپەردە.

ئەسپى كوژە: قامكە گەررەيە.

فهسهیند ۱۱ جروره چناریّکه، سپیدار، سپیندار، تمسپیندار لهگملّ شاتانی یمک کوّزن، بملاّن لکی بلاّو دهبیّ و قمدی تاکتاکه شیان خروار دهبیّ، گملاّیمکانی و دهی شاتوری ده چیّ بملاّن گچکه تره و کمسک دهنوریّنی چونکورگملاّی توری رهش کمسکیّکه رهش دهنوریّنی.

ئەسپىيون (ھەررا.): ھەسپىيورن، كەسىكە زۇر ئەسپىتى پىرەبى.

ئەسىتى بزن و مريشكان: كىرەيى.

ئەسىيى مريشكان: كەپلە.

ئەست (دەر.): يە، ئەس: كەررەست: كەررەيە.

ئەستار: ئەستەر.

ئەستارە: ئەستىرە.

فلهستان (که.): ههستان، بهردیکی روولووسه تیغی پی تیژ دهکری.

نهستاندن: (هدورا.) ستاندن، نهسای، (دهر.)سهندن، (که.) سهنن.

ئەستانىدەۋە: ستاندىدوە.

فهستهر (همو.): بمری کموا، نمستاړ، (همورا.) بمتانه، (باک.) بمتان. فهستهرک: (دەر.) همرزاله، همرزال، پیّړک، جروره همرزالیّکه لـهسمر چروار کوّلهکمی کـورت داره ړا دهکریّ و لـه گونداندا کـمل و پـملی لـمسـمر دادمنریّ.

ئەستوور: (ھەر.) ئەستارور. ئەستىرور.

ئەستر (كە.): ئيستر.

فهستوان: سران.

ئەستربو: سرار.

فلهستړی (ز۱.): دړک، زی، دړوودالا. داريکی دړواوييه دوو به مژن بلند ده بي و گولي وه کوو خنوټي وايه. تنسشيترص كلكذكر

فهستړی زهردهکه: به شینی گیایه کی زور زهردو جووانه بهووشکی دهبیّته درووهزورده ، درکه زهرده.

نەستريقك: سريشك.

ئەسترىلك (خۆ.): چرىش، سرىش.

ئەسترىن: (دەر.) سرىنەرە، سراندنەرە، سرىن، ئەسترىن.

نهسترینهوه: کروژاندنهوه، سراندنهوه، تیکدان، سرینهوه.

نهستنگ: چزوری دووپشک و زهردهوالله و هعنگ و نیتر ، پلهی شاخ.

نهستۆ: مل، گەردن، سكرور، سكرورت، سكرورد، ستق، ستزه، پشت ئستق: پژمل، ئەستورايى مىل، ئەئسىتقى تقيىه: ئىملى تقيىه واتا تق بەرپرسيارى.

ئەستووران: لۆكەو خورىيە كەئەستوور رېسرابى.

ئەستوورەيى: پۆزايى، راستى ئەستوررايى چتىكى.

ئەستوورك: كولليّرەي نانى، (فە.) پەپك.

ئەستووركە: كولليرەي نانى.

ئەستوورى: سترورى، ئەسترورايى.

ئەستۆك: ئىستۆ.

ئەستووك (كۆ.): كولليره.

ئەستوون (شار.): بروانه: ئەستوندە.

ئەشتوونە زېرىنە: كۆلكە زېرىنە، پەلكە زېرىنە.

نهستونده: کولهکسه، (باک.) سستوند، (دهر.) هوسستون، کولهکسهی رهشمالانه، ستوون، کولهکهی دهواران، نهستونگ، شهوهی نهستوور و بلنده له نیّودراستی خیّوهتان هملّدهدریّ.

ئەستونىم زېرىنە: كۆلكە زېرىنە.

ئەستونىدكە (رەوا.): كۆڭەكەي نيّرە راستى خيّرەتانە، خيّىرەت بريتىيىد لە: سترندى رەشمالان، رەشمال، رستە، چيغ، سينگ.

ئەستونك: بروانه: ئەستوندە.

ئەستوونەك: ئەستوندە.

فلستن: پارچه ناسنیکی کموانداره بعردهستیدهی تایب تی هدید پووشووی له سمر دادهنیس، که نهستیدههان یه کلوجاریا پسر له بعرده که ی دا پووشووه که ناوور ده گری، جاران نهستی و بسرد لهجیاتی لیخریند (شخارته)ی بوو، چهخماخ.

فهستی (باک.): نیّوی نافره تانه، ستی. له زمانی خووریدا (نعشتی _ نموّتی) واتای (ژن) دمبه خشیّت.

نهستید: ستیر، پوورکه، رفکه (حموز)، (شار.) نسستیل. نسستیرک، همساری، گؤلی تاوی، بهنداو، ستیل. نیسوی تافره تانه. (دهر.، دزه.، باد.) فرمیسک.

نامستلاده: هدستاره، چتاره، ستیر، (زدن.) هدساره پندند ندخته در درناکانهن، که پندند ندو چته دروناکانهن، که پندند معراده دودرودرشیندوه. نیتوی نافرهتانه.

فهستێرهژمێر: نسستێرهناس. جووره مووروويهکی سوورکاری بریسکه داره وهک تسستێره جریوهی دێ، ژنان له زێړو زێوی دهگرن و له ملیانی دهکمن. فهستێرهی سۆرڪ (بار.): نهستێرهیه کی سوورمو هممیشه دیاره.

فهستێرهی بهیانی: (زهن.) ههسارهی روّژ ، تهستێرهی روّژێ.

ئەستىرەي جرى: (فه.) ئاسىرەي جرى، گورئەستىرە.

ئەستىرەي رۆژى: (زەن.) ھەسارەي رۆژ، ئەستىرەي بارام (مەرىخ).

ئەستىرەي سيوەيل: (باك.) پىرەك.

فلستقره شهله: جروره نهستقرهیه کی کره له تعنیشت نهستقرهی ناود است تعنیشت نهستقرهی ناود است.

ئەستىرە شوناس: زاناي ئىستىرەناس.

فهستیّره نسس: هساره ژمار، تعظیر ژمار، تستیّره ژمار، تسستاره ژمار.

ئەستىر ئاسى: ھىسارە ژمارى، ئىستىرە ژمارى.

ئەستىدەي قوبلە: مەكەنى تەزمىن، دەغدان، دەغدغان.

ئەستىرەي كاروانكوژە: بروانه: كاروانكوژه.

ئەستىرەي كلكدار: (فه.) ئاسىرە دمدار.

ئەستىرۇك: ئەستىل.

ئەستىرەيى: ستىرىينى.

فهستێرك (كه.): همرزاڵێكه له ناوماڵدا دروست دهكرێ بـوّنـعوهى دانعوێڵـهى لـعسـعرهوم ژێرييـعوه دانێـن، (خـوّ.) حـعوز، گـوّل، ړفكـه، (شار.) بړک، نعستێر، نعستێل، شووقعللعت، نعستێرکه.

نەستىرك: بروانە: ئەستىرك.

ئەستىركە: بروانە: ئەستىرك.

ئەستىل (بابا.): كۆل، ئەستىر.

نهستيله باخهال: جووره گهمهييتكي خاكي بابانه.

ئەستىلك: بروانه: ئەستىرولك.

ئەستىم: بروانە: ئەستىرولك.

فهستیو (کو.): خاکسهندازی پیسسایی و زیسل پسی فریّدانسی، بسعی گسل فریّدانسی، دورد، بابد.) فریّدانیسش دهلیّن، بیّلی ناسس، (همو.) نهستیّرولّک، (رموا.، بابد.) خاکهنازی ناگری.

ئەستى و بەرد: لە ئەستىدا بىدىزرەرە.

فهستیّوور: (همر.) قسر، نهستمویر، (شک.) ستموور، ستیّوور، کوّندوّ، که شیری بدات، (شمق.، رموا.) کهندو، (باک.) بمربووار، نـاژالّ، رمشه وولاّخ، یا ماینیّکه سالیّکی نمزابیّ.

ئهستیوونک: (دهر.) نهستیم، (همورا.) نهستیو، (بابا.) نهستیلک، نهستیونک، ناسنیکی دم پانی کلک دریژه همویری ووشک هملگمهاوی له تعبه ک و کرول و پنه و نیتریی ده کریتری.

نهشتیها (همورا.): نیشتیا، مگیز.

نهسر (زهن.، فه.): فرميسك.

ئيشتيهاكهردهيۆپ (همررا.): ئيشتيا كمرموه.

ئەسرار (باك.): ترياك.

ئەسراركيش: ترياككيش. ...ى: ترياككيشى.

ئەسىرەمۆك: گليرە، (دەر.) بنگرەگ، گۇنيرە، (ھەورا.) بەفرئالروك.

چتيکي خړه پيش به فري دهباري.

ئەسرەمووك (كۆ.): ئال و بۆل، ترى يەكە لە نيوانى ترى و قۆرەيدا بى.

ئەسرۆچلك (بالك.): كەللەشاخى رۆنى سەپانانە.

ئەسرۇلك (شار.): كەڭە شاخى رۆنى سەپانانە.

ئەسرىلك (كۆ. ، كە.): چرىش، ئەسترىلك، سرىش.

ئەسرىن: ئەسترىن.

ئەسرىن: فرمىسىك، (فه.) چاوبه فرمىسكەوه.

ئەسكەلە: بەندەر.

ئەسكەرى: جوورە ترييەكە.

نهسکهمله: جووره کورسییی کی یه کهسییه، جووره یاربیه کیشه یاری نهسکهملی پیده نین.

نهسکهنه (بابا.): مهکاره، ثاسنیّکی دهم تیسژه دارتاشان داری پسیّ هملّدهکهنن یا قولّی دهکهن.

ئەسكەنچ: ئەشكەنجە.

ئەسكەنجەبىن: جوورە خۆشاويكى ترشە ئە ئاوى تريى دروستدەكرى.

ئەسكل (داو.، زەن.، جىدبا.): پۆلسووى ئىارورى، (ھىدورا.) نىيىك، ئىيسكەكەي سەرەرەي رانىييە.

فهسکوو (باک.): (دەر.) لـه کووټيـه، هالـه کووره، (هـعورا.) چکـوّن. ئەسکووێ.

فهسکوداری: جووره سمروپیّچیّکه، که کورده دیلهکانی ژیّر دهستی ترکان له سمری دهنیّن.

ئەسكولند: (كۆ.) ئەشقونج، كەجگى لسە ھەلاۆرىئىتىدا بكەرىتسە سەم دوونوركەكانى سەرى يا قوونى، ئەسكولندە، ئەسكوندە.

ئەسكونلە: جگ لە ھەلأوتىرتنىدا بكەرتىتە سەر دوونوركەكانى لاي سەرى . يا قوونى، ئەسكوندى پىدەللىن، ئەسكولند، ئەشقونىج.

نامسکووێ: (هـ مررا.) نامسکوو، کـووده، (نـ مرده.) همسکق، همسک، کموچێز، (باک.) باتک. کموگێز، کموچکێکی گموردی دمم زلی کلک درێژه چێشتی شـلمی لممهنجـ الێدا پئ تێکـوهردهدرێ و تێدهکـرێ و بمقالانیش به کاری دمهن.

ئەسمەرەيىچ: چىغىكى تايبەتى بەبەنى رەنگاو رەنگ چنرابى.

ئەسمىن (باك.): ياسەمەنە.

ئەسكىف (حسن كىف): شارىكى كوردانە ئەسەر رووبارى دەجلە كەوتۆتـە رۆژاواى جزيرو بۆتانىدە.

ئەسوور: سەبزى، سەوزەرات.

فهسید (باک.): شیرنیاتیکه و هعلوایهکه اسه دوشاوو نیشاسته دروستدهکری.

فهسیده (باک.): چیّشتیّکه له برنج و سعوزهوات و گوّشت دروستدهکریّ. فهشهیو (همورا.): گیایه کی بونخوّشه.

ئەشھا (كە.): چاكتر، بەرزتر.

نهشت (خز.): چت، چتمهک.

ئەشتەبا (رەرا.): ھىچ، ھىچ چتىك.

ئەشتر (خۆ.): شەتل، بۆچەقاندن.

ئەشخال: بروانه: ئەخشال.

ئەشرمە (نە.): كەپۆبرار.

ئەشرەفى: جوورە دراويكى زيرينى گچكەيە دەكرى بە پرپىرەى چەند جوورە خشليكى ژنان، جوورە گوليكىشى وەكور گوللىباخ وايىە بىدلان ئىم بۆنى كەمترو گەليك رەنگى ھەيە.

> فهشقهمه: ووركى ناژالآنه، كه هيّشتا پيسايي ليّ فړيّ نهدرابيّ. فهشقونج (كرّ.): نهسكونده.

> > ئەشقەمە مىساى: رورگ ئارسان.

فهشک (خق.): له نارگوردا له همردووک تعنیشتی دووبمردی تعنک و دریّژ دادهنریّ و دوو بعردیش لهلای سمری و لاقی له نیّو بمرده کان دادهنریّ

تا نعله قن. پهله بمردیّکه بخریّته نیّوانی دووبمردی لمف تا قاعیان بکات

له ناو دیوارو نیتردا، (همو.، شن.) چمرمی ویّر زگی وولاّخانه، (دهر.)

لولاکی وولاّخی بمرزه گویّدریّژانه، (فه.) فرمیّسک.

<u>ئەشكەپ</u>پووز: گروگە: دۆرەزمە، روشەيىكە بىق ترساندنى مندالأن بەكاردەبرى دەڭيّن: سېيگرە، يا مەچۆ وىّسى لىيّيە.

ئەشكەپۇمى (ھەررا.): قۇر، قىيرە، گونك، دەبه، دەبەگون.

ئەشكەر (باك.): ئاشكرا.

ئەشكەفت: ئەشكەرت، غار.

ئەشكەفتە (رەوا.): نەزان، نادان، كيّل.

ئەشكەڭە: ئازار، رەنج.

ئەشكەفك (باد.): شكەفك، تىبەك ھى دارە بۆھەويرى.

ئەشكەللە: قوللفەكانى دەوارە، كە تىپكىدەخرىتىن و دارىيان لىى قىايىم دەكىرى ّو لىيىكى دەبىسىتىرىتىن، جىيوجىللە، ئەشكەنىجە، دارىيىكى بارىكى بەقھە پەنىجەيە وولاخانى يىنى جەلمە دەكەن.

ئەشكەلك: سوواللەت، پارچە سوواللەتىكە زبىل و چىتى پى فېقىدەدى، ئەشكەلكت.

ئەشكەمدورىدە: شكىمدررىدە.

ئەشكەنە (باك.): چىشتىكە بەگەغى لىدەنرى.

ئەشكەنجە (ئەردە.): شكەنجە.

ئەشكەو (خۆ. ، دز. ، شن. ، بار.): تەبەكى دارى ھەرىرى.

ئەشكەوت: كۆث، كوونىرەخ، زايىنىد، غولۆلىيىف، غىار، خىار، زاخىوور، كىاو، (دەر.) كىمووړ، (كىد،، ھىمورا.) شىكەفت، كىموړك، مىمىر، ئەشكىوتىكى زستانى تىپىدا دادەنىشىن پىتى دەلىين زقنگ.

ئەشكەنجە: جەرومەنگەنەي بەرگسازان، ئازار، تالأو، چەرمەسەرى.

ئەشكەولەت: بروانە: ئەشكەلك.

ئەشكىرك (رەرا.): شلكىنە.

ئەشكول: پشكول، پشتيرانى دەرگا.

فعرهه نكى كورىستان

نهشکنج: چۆلايى لاى راست و چەپى بەر مووسلدانىيىد .

فهشکنجه: ئاسنیّکی دریّژه ناسنیّکی پیّج پیّچی بهسمره کهیموهیه دهرگاو پهنجه رهوهیّندیّ شتی تری پیّش داکوتانیّ تیّده خریّ ولیّی تونـد ده کریّ بـوّ جووتبوونی ثهنجا له ناویدا ده کوتریّ.

نهشکیلا: سهمهندوک، کوکان، (ههورا.) شکیلا، راست و چهپ، به و زنجیره شده ده نین، که سه گی پس ده بهستنه وه ، بهستنه وهی دهستیک و پاشوویکی یا هه ردووک دهستی وولاخییه، چووار په لبهستنی وولاخ و به زمید اخستنی، (هه مورا.) دار وه پشت ده رکهی دان و قدایمکردنی، پشکولا، پهند پیکردن، نازاردان، ریسواکردن، پیرهندو قولفه ی خیره تانه. نهشکیل (نهرده.): پاوهن.

ئەشكىلە: شلكىتنە.

فهشکێڵکه: نانێکه له بهر خراپی ثارد وهکوو شلکێنه به شلی لهسهر ساجی رودهکرێ، (بالٚمکان.) شلکێنه.

ئەشكىلۆك: (باك.) تىكولى گورىزىيە، (بابا.) تۆكل، قاپىلك.

نهشم (که.): گوويدريّژي کهوه ، کهري وهنگشين.

ئەشنەس: ئاشنا ، درست.

ئەشنىساى (ھەورا.): ناسىن.

ئەشنەسناي (ھەررا.)؛ بەناسىندان، ناساندن.

نهشنه (باک.): گيووژ.

فهشق (جا.): دهبی، شایانه، دروسته، (هغورا.) مشیق، (دهر.) دبووک، نم کاره له بووانه یا نابی؟.

فهشيا: دەبور، دەبورا، مەشيا.

نهشيف (باک.): بژار، گياي خراو.

نهفز: داگیرکردنی چتیک له یهکیک، زموتکردن.

ئەغزە: قونچكە جگەرە، قونچكە جغارە.

نهفاره (باک.): هیشورکهر، گول هدلگرموه.

نلفهجان (باک.): شلور قكمر، شلور قيكار.

فهفهروّز (باک.): ثافهروّز، بیّشهرم و بیّبههره، درورخراوهوه، دهرکراو. ـــ کرن: بیّشهرم و بیّبههرهکردن، دهرکردن.

نهفتار (باک.): کستیار.

ئەفتەو (فە.): رۆژ، خۆر.

ئهفتهو بهر (فه.): سهیوان، چهتری هاوین و رستانان.

ئەفچكاندىن (باك.): جىقدەرھىننان.

ئەفچكين (باك.): جيقدەرھاتن.

ئەفراسىك: نىرى پىارىيە.

ئەفرىي (باك.): ھێلمى ماسى، چەسپى ماسى.

ئەفرىقا: كەرتەي ئەفرىكا.

شهفریقهین: تسو کهسسهیه، یا تسعو شستهید، کسه بستندیواری بسه کمرتسهی تعفریکاره همید.

نهفعانه: چيرزک و بهسهرهاتي پرووپووچ.

فهفهووس: داخ و پهروش و خهفهت، ووتهي دهريږيني پهژارمو پهروش.

ئەفسوون: جادرو، نشتوو، ئەفسانە، چاوبەندى، چاوبەستى، تەلسىم.ــــ كردن: جادروكردن.

ئىفسوونداد: جادروگەر، نشترونووس. كەر: جادروياز، كووڭىنانى. ئىفسوونكەرى: جادروگەرى، سىحريازى.

نهفشار: ناوى جروره مهقاميكييه.

ئەففان: ئەر كەسەيە، كەلەئەفغانستان دەۋى.

ئىققانستان: وولاتى ئىفغاناند، كە كىوتىۋتە بىدى رۇۋ ھەلاتى ئىران.

ئەفغانى: كەستكە ياشتتكە، كەبەنديوارى بەئەفغانەرە ھەيە.

نه ق (باک.): نه و، نه م، مرازی ربکه بق یه کیّکی ته نهاو نزیک یا بق چتیّکی نزیکه. جیّنادی نیستانه. چتیّکی نزیکه. جیّنادی، بق نیّزیک. قی: بوّنزیک و نیّرینانه. قیّ: بوّنزیک و میّینانه. وه کوو: قی خاریه (نه و خواردی). وی: بوّ درور و میّینانه، وه کوو: وی گوّت، ویّ گوّت (نه و گوت)، نه و: بو نیشاندانی که س یا مالاّت و زینده و ار یا چتیّکی درور به کار ده بریّت.

نهقان (باک.): تعوان.

نهفانه (باک.): تعواند.

ئلفه (باک.): تعره.

ئەقە قە (باك.): ئىرەتا.

ئەقەندە (باك.): ئەرەندە، ھيندە.

نه**ڤچ**هند (باک.): تعرهنده، همند، هيّنده.

فلهفدال (باک.): تسعودال، تعبدال، ديّوانه، سعوداسه ر. ــى: تعودالّى،

سەوداسەرى.

ئهقدين (باك.): توله. _ اخوه ستاندن: تولهى خوليكردنموه.

ئەقرا: بەرز، بلند.

نهڤر اختن (باک.): هاندان، پيمه لکوتن.

ئەقراز (باك.): ھەرراز.

شهرانس (باک.): دروستکردن، له نعبوونسوه پهیداکردن. _ ا دنیایی، داهینانی درنیایی.

ئەقرەنگ (باك.): بەر رەنگە، بەر چەشنە.

نهقرست (باک.): جووره داره عهرعهریکه، بروانه: ههقرست، نیرڤست. نهفرود: نهمرد، ههڤرود.

ئىققى: ھەقشى حەوشىكە لـ پەرۋىن و چەپەران دروست دەكرى بى مالات و ئاۋالى تىدەكرى.

نه فق (باک.): هيننده، نعوهنده.

نهفك (باك.): ميتكه، قيتكه.

ئەقۆر (باك.): نيريه كيرى.

ئەقھندە (باك.): ھيندە، ئىرەندە.

ئەقى (باك.): ئەرەي.

ئىقىرى (زا.): ئىرە، ئىنىرە.

فهفین (باک.): خوشهریستی، دلداریتی. سی: هه ثینی، (باک.) ثین، سهردا، خوشهریستی، دلداریتی. ئەڭلاۋەيىسى: جوورە مەقامىتكى كۆنى كوردى خۆشە.

نهاهزیز (العزیز): شاریّکی کوردستانه له ژیر دمستی ترکاندا.

نه نعفه (باک.): نعشکیّل، قرلّفه ی خیّره تانه، _ کردن: نعشکیّل کردن. نه نُه گ (که.): هیّله گ.

فه أبه ن خاكيّ كه لعبالقانيدا بعوان ده ليّن: ثمرنعووت.

ئەڭبىلنى: ئىونەتىورەي ئەرنىووتەييە، كە لىمخاكى (ئەلبان) يدا دەۋين.

ئەلبەت: بيتگرمان، بيدەرد، ھەلبەت.

نه نبهته: هه نبهته، بيّ كومان، بيّدهرد.

ئەلبەكى (باك.): مەنجىل، دىزە.

ئەلپەشك (باك.): بەردەپى (بۆگەرمارى).

نه نعهد: شوينى مردوو له نيو گوردا.

نه احمونارینچه: بهسته ییکی تایبه تی چوپی کردنییه له کوردستانیدا.

ئەلىز: ھەلىز، كيايەكە بىز خارشتى وولاخان زور باشە.

شهاف: ناوی تیپی یه که سه اسه شابیتی (تمان و بیتی کوردی)، تمان المسمره تا و ناره پاست و دروایی ووشانعوه دهبی، تمانیکی کسه اسه سمره تایه دا بی سی جوورن: ۱) بنچینه یی. ۲) به ندیواری. ۳) پتر تعلقی بنچینه یی تموچه شنه یه، کسه فی پدانی دروست نییه: وه کوو تاش، تاوور، نامان. هی به ندیواری فی پدانی دروست نییه: وه کوو تاش، تاورن بالیسی (گهر) هی پتر ته لفیکه له دوچه له کدا هی ووشه که نهبی و ه کوو (تهمن، ثه تقی)، که له بنچینه دا (من و تق) ن، تمانی پیکی، که له ناوه پاستیدا بی دروجوروره: تمانی به به ندیواری، کسه درو ووشان لیک ده به ناوه پاستیدا بی سمرانسمر، به رانبه ر، سمرایا، هی دروه می پتره وه کوو خصه خروار، ریگوزار، که له بنچینه یا و کوو: برا، که له بنچینه یی وه کوو: برا، که له بنچینه یی وه کوو: برا، بینری دو چه شن داره روس بر برا، بینری دور پر بردو و بر ماوه یی کی پیوست داده نریت وه کوو، کرا، پرا، خنکا، بیزورا.

ئەلفە: ئەشكىل، ھەللوەزنىنى گورىس و ئىتر.

شهنف و بىن: ناوى هىمىوو تىپەكانىە، جارجارەش بىيە تىپىى (ئىا، ب)ى دەلىيّن وەكور باسى نەخورىّندەوارى كىسىتكى دەكەن دەلىّىن: ئىللغو بىتشى نەخورىّندورە.

ئەڭق (ئەردە.): گەروو ، گەلوو ، قوړگ.

نەلقلار (باك.): تفىنگى خىتخەتدار.

فهلقاويز (نمرده.): تالقمريز، كمسيّكيشه كه بمسيّداره دا كراسيّ. ــ كردن: تالقمريّزكردن، كمسيّكي له سيّدارهدان.

ئەلقايى (ئەردە.): دەرگاى گەورە، دەروازە.

فه نقه: نالقه، چنمهرهیتکی خری و یکها تووه له ناسن یا زورد یا له چتیکیتر، چنمهر.

ئەڭقەئاخيە: گرى پورچكە.

ئەلقەبەگۆش: زىركرىد، بەندە، ئالقە بەگروى.

ئەڭقە بىكان: پەپكەخوراردنى مار، تىك ئالأن.

ئەلقەدان: پیچ خوواردنی مار، جینگل خوواردنی مار.

شهقینداد: سعوداسمر، دلّدار. ــى: سعوداسمرى، دلّدارى.

فهقیها (باک.): تعنفوه مرازی نیشانهیه بویه کیکی نزیک.

نسمه فیهانی (باک.): مرازی کسی نیشانه یه بست یسه ک یسا درو یسا زور تران. (باک.): نشه وه.

نعقار (باک.): زهرییه که داری لی چهقابی.

نهقفي (باک.): خەنجەريكى گچكەللەيە لەپشتەرە ھەللدەگىرى.

ئەقىق (باك.): ئاقىق، عەقىق.

فه ے: دمک، نمها، ناها، بـ قاگادار کردنموه به کاردهبری و جارجاریش بـ ق پمروشه.

نهك نهك (كه.): تعمالهما، ناها، تاكاداريه.

ئهكسير: ناياب، كدم هاللكاوتوو.

ئەككوو: ئەك، دەك.

ئهكوان: ديّوان، ديّوهگەل.

نهکید (باک.): گهورهگهوره.

نهسگال: بروانه: حدگال.

ئەگە: ئەگەر.

ئهگهر: گهر، که، خق، ثهگه، ههکه، ثهر. مرازی بهندیواری و مهرجه وهکوو: ثهگهر بیّیه لام منیش نامهت بوّ دهنووسم، (باد.) هنق، بوّنه، پهلّپ، گریّ، قوّرت، تهگهره، دلّق.

ئەكەربۇ (ھەررا.): ئەگەرىيتىرو، بيتىرو.

ئهگفرچى: ھەرچەند، ھەگەرچى (دەر.) ئەگەر چووێ، ھەرچەنە، ئەرچى، ھەرجەن.

ئەكەرنە: دەنا، ئەرنە، وەرنە.

ئەگەرى (جا.): ئىبەر.

نهڪره (جا.): ئيره.

ئهگرهنه (نهرده.): ئيّره.

ئەگرەيى (ئەردە.): ئىرەيى.

شه کریجه: نمو لزگه مووانه، که دووای برانسوهی له سهر ناوچاوان رادموستی که لای هیندیکیانیش نمومووانهی سهری نافره تانه، که له سهر روومه ته کانی رادموستن، (شا.، که.) جخ. تیتک.

نهگید (هدررا. ، باک.): نازا،پردال، نعبهز. ـي: نازايدتي.

ئەگىن: ئەكىنا.

نهگینا (بابا.): دهنا، ووشه پیکه لفتیوانی دور پستاندا به کار دینری وا دیار ده کات، که پسته ی دووه م پسته ی یه که م پووچ ده کا تموه، وه کوو: تق نهم روژنامه یه بخوینه وه دهنا (نه گینا) من ختم ده یخووینمه وه و اتا: که تق نه یخووینیه وه من ده یخووینمه وه تو لیره دانیشه، نه گینا من داده نیشم. و اته. که تو دانه نیشی من داده نیشم.

نمكينه: ندكينا.

ئەلالەت: دەستە، كۆمەللە.

نهلامهت (همورا.): هملاممت، پهسيوي، درم.

فهمهتانيّ: نموه تانيّ.

ئەمەسە: ئىمدتانى.

ئەمىەگ: چاكە، پەيمان، دەستگىرى، نرخى چاكەي كەسىپكىيە بەســەر كەسىپكى ترەرە. بەـــ: ئەمەگدار، بىلّىــ : بەدغەك، سىللە.

فهمه کدار: به نهمه ک، په عیان راگر، په عیان به جیّهیّنه ر، که سیّکه چاکه و پیاوه تی له گهل کرایی له یادی بمیّنی و نهیخاته پشت گوریّیانمومو ددان به چاکه ی چاکاندا بنیّ.

نهمه که این دهستگیری، به چاکه ی چاکان زانین و پیاوه تی نهم و نه و له بیر نه کردن.

ئهمهنده: ووشهييكه بهش و نهندازهييكى نزيكى پينيشان بدري.

ئەمەھە (ئەردە.): ئىمە. (ئەردە.) ـى: ئىمىمد.

نهميا: هاوشان.

شهمباد: سى دەخلى: ھيزره، ئەنبار. سى گەغى: مەرەك، مەسنا.

ئەمبىيى: ھاوشانى.

ئەمبوور (باك.): ئامرورى جورتى.

نمعجا: تموجا: تنجا، نموجار.

فهمجاد: تعمجا، تعوجا، تنجا، تعوجار.

ئەمجارە: ئەم كەرەتە:

شهمنیوه و هیوکردن: کمسیّکی دریّر بوو بیّ بهم دیوو ثمر دیودا و «ربگهرِیّ کرد»و،کدیسه، ووردبوونسوه و سسفرنجدان لسدکاریّکیدا، هملّگیّرانسوهی چتمدکه.

فهمراز: تامراز، (موک.) مراز.

ئىمەرۆ: ئىدرىد (باد.) ھيرد، (باك.) ئىيرد، (ھىدرا.) ئارد، (زەن.، دەر.) ئىمرد.

ئەمرۆكە: ئەررۆكە، ئيمرۆكە.

ئەمرىكا: كىرتەي ئىمرىكا.

ئەمرىكايى: رەگەزى ئەمرىكايى.

فهمسا: تيسه: تيسا ، لهممرسا.

نهمسال: نيمسال.

ئەمشەسپانتا (ئاو.): پاكەكانى جارىدان.

نهمشهو: تعوشق، تيمشعر (باک.) تيشعث.

ئەملا: ئەرلا.

ئەملاۋلا: ئەرلارلا.

نهملک (باک.): بدرخی ساوا.

فهملكن (باك.): بمرخيّكه تعميني له دوو مانگان كهمتربيّ.

فهمن: من، مق، ثعز، وهز، م: م گؤته ته: من به تقم كوت.

ئەمنە: ئەمەندە، ئەونە، ئەم ئەندازەيە.

شهموو: پړ، فرهپر، زورير، تيّکچرژار.

ئهمووس (جا.): ندنگرست، قامک.

.

فهموست: بروانه: تهمووس.

فهموسته چاو: معبمست له شعوى زور تاريكه.

ئەلقەدوگەە: قوڭف دروگمە.

ئەلقەرىئز: زنجىرىكى كورتە دەرگاى پى دادەخرى و كە بىلوى لىد دەرگاى حەرشەى بدەي لە ئالقەرىزەكەي دەدەي.

ئەلقەرىزودوولايى: دروپارچە ئاسنى ناسرارە دەرگايان بى قايم دەكرى.

ئەلقە گورس: گورزە ھۆن، (پرچ).

ئەلقىمەچى: ئاڭقىدىنىكى زېرىنىدىسەرەكەي لىدباتى نقيدم (غازى) يا (ئەشرەفى) يەكى پېرەيە ژنان لەقامكى دۆشارمژەيان دەكىن.

ئەلقەي جىدر: ئالقەي چادر.

ئه لماس: رووژه ، بعردیّکی نرخدارو زوّر ده قسه ، شروشهی پی دهبردیّسه و و ده مشکریّته قاشی نعنگوستیلمو هممووجووره خشلیّکی. ـــ تراش: پیاللمو بعرداخیّکه ، که تاشرابی و گوشه گوشه بیّ.

ئەلمەن: دەرلامتى ئەلمان، نەتەرەي ئەلمان، خاكى ئەلمان.

ئەلمەنى: رەگەزى ئەلمانى، زمانى ئەلمانى.

نهلهدین (باک.): پارچهی ناوریشمی. داردهست.

نەلند (باد.): بەرەبەيان، سپيدەي بەيانى.

فه تا الله نامرازی بانکردنیّه ده ته الله فوزیدا له نورووپاییان وه رگیراوه ، له باکوردا (نموق) بو میّران به کارده بریّ .

ئەللوو (لر.): ھەڭروچە، ھەڭروژە.

ئەلوات: بەدفەر، سەرسەرى، بى شەرم.

ئەلۇنەلۇ (باد. ، باك.): قەلىمىورنە، عەلىشىش.

ئەلۇۋجەلۇ: بررانە: عەلـۆر جەلـۆ، خوريٚړى، ھەرزە، ترۆ.

نەلووچە: ھەڭروژە، ھەڭروچە.

ئەئۆر (باك.): بەفال.

ئەلۇرى (باك.): ئيرىبزنانە، بىبايى، بەفاڭى.

ئەلۇوۋە: ھەڭروچە، ھەڭروۋە.

ئەتھا (ئەردە.): ھانا، كەڭكەڭە، ئارەزوو، ئارەزووى دىدار.

ئەلىنى (بابا.): دەلىن، سەرچارەكەي (روتن، كوتن، گوتن، گۆتن)ە.

ئەلىبووردۆ (باك.): شۆربارى دانى، شۆربارى به دان.

ئەلىك: كوڭمە، روومەت.

نه لَيْنِي (بابا.): ده لَيِّي بوّ پرسياريشه، وهكوو: تاخو، داخوو.

ئهم: نیّمه، مه. بوّکسی یه کهمی کرّ. سهر به کوّمه لّه راناوی (نهوّ، تو، نهو، نهم، هون، نهو ان اه. نامرازیّکه تهنها تاقه چتیّکی پیّ نیشان ده دریّ (باک.) فیّ، فی.

هٔهم (دهم): مرازی کهسی یه کهم و تاکه بـــق رابردووی بــهردهوام بــهکاردهبریّ وهکوو: دهمخوریّند، دهمنووسی، تـهمخوویّند، تـهمنووسی.

ئەمار: خىرپەرتشان، خىوئاڭۆز، (ھىورا.) ئىنبار، ژوورى دانىوتىلە.

ئسهمان: تعمرازیّک، چسند چتیّکی نزیکی پسیّ نیشسانده دریّ یا چسمند کمسیّک، تعوانه. تامان، هاوار، داد، پهنا، هانا. بهلاّم، بهلاّن، وهلیّ.

ئەمىنە: كۆي (ئەم) ە، ئىسان، ئەوانە.

نهمه (که.): نعوه، نعم، بونیزیکه، نیمه، مه.

ئەمەتا: ئىرەتا.

ئەنجەنەنجە: ئەنجن ئەنجن. كردن: پلپل و كوتكوتكردن.

ئەنجن ئەنجن: چتى زور ھەنجنرارى وورد.

ئەنجىراو: ھەنجرار.

ئەنجنىن: ھەنجنىن، جنين، ھنجاندن، جناندن، ووردكردنى چت.

ئەنجوومەن: ليرونديدكى تايبدتىيد، كەبىر دروان رليكۆلىندوه لـ چتيك پێکهاتبێ.

ئەنجوومەنى بەريوەبەرى: ليرندى ھەلسورراندن.

ئهنجوومهنى شارهوانى: ليّرندى شارهرانى.

ئەنجىر (لو.): ھەنجىر.

ئەنجىنە (ئەردە.): چىلكەر چەرال، چىلكە.

نهند: کسیک، چیند، هیند.

نهنداخت: تفدنگ و توّپ بدرهو نیشانه ناویّژتن.

ئەندازە: چاپان، ھەند، چەندىتى، رادە، سىن، بارست، تىسەن، بە ـــى، بهقهد، بارستایی، هینندهیی، له ــ بهدهر: سهراسا، بیراده. ـ گر: کهسیکه بارستایی چتیکی بگری، ئهندازیار، ئهندازهناس، بهردهبار. گرتن: بارستایی و رادهی چتیکی گرتن. کری: بارستایی و رادهگیری، ئەندازەناسى، بەردەبارى.

ئهندازیار: تعندازهزان، تعندازهگر. ـ ى: تعندازهزانى، تعندازهگرى.

ئەندەم: پىل، يەكىكە لەلىژنەيىكى چەند كەسى. بالأ، بەژن، ئادگار.

ئەندەروون: نارەرە، ژوررەرە، نارزگ، ھەنار.

ئەندەكۆ (باك.): رينجه.

ئهندريشه: همندريشه، جروره گيايهكه.

ئهندؤک (مرک.): نیّرداری مهشکهیه، (دهر.) ناودزک، ناومیّری،

(ھىدرا.): ئىترەۋەن.

ئەنئىڭ: مەترسى، سام، ئەندىشىي لى مەكە.لىپى مەترسە، سامى لى

ئەنئىيشە: پۆنج. ــ كردن: پۆنجىن، رامان.

نهنروندن (باک.): تووره و قالسکردن.

ئهنرین (باک.): ترورهو زویربوون، نازارکیشان.

نهنزه رووت: حهنزه رووت، جووره دهرمانيّكه.

ئەنزەلۇك (باك.): كولبه، كۆلىت، خانورىكى خراپووچكەيە.

ئهنزيل (باک.): ليس، جيّگايهكه بالندهي به شعر لمسعر هعلّدهنيشيّ.

ئەنقەس: دانستە، بەدەس، دەسنەقەس.

نهنگفته: بروانه: نمنگاوته.

ئەنگەن: ئەنگارتن.

ئەنگەو (كە.): مىنگار.

ئەنگلوتە: دەردى كوتووپرى، لەكاتى تووككردنيدا دەلين: ياخووا - ت ليدا، نەنكارتە لەكۋى دلى دا. ئەنگارتن: لەنىشاندان، خرچاندن،

خچاندن، خیچاندن، همنگاوتن، ئمنگافتن، هنگافتن، لیدان، (همورا.) پٽکان، پٽکاندن، چتٽک له چتٽکيتربدرێو نازاريبدات يا زامداري ئەموستەويلە: ئەنگىستىلە.

ئەموست بەستە: دەست خەرىد.

ئهموستيله (بابا.): ئەنگرستىلەيە، كىەبىر جورانىي ئەدەسىت دەكىرى، ئەنگىستىلەي دروومانى، كەبەرگدرووان لىد قامكى دەكەن بۆئىدوەى

دەرزى پى پال بدەن.

ئەمھەي: ئىمىھە.

نهمين: ووشهيينكه شوويني نزيكي پي نيشان بدري.

ئەميْمتا: ئيستا.

ئەمىلىمىتىكە: ئەمىلىستا.

ئەمىسىد: ئىستە. ــ كە: ئىستەكە.

ئهن (ئەردە.): چەن، چەند، ئەند، ھەند، ھەندى.

فهفه (باک.): نیشانهینکه لهسمرددانی وولاخی بمرزهی پسیر دیار

دەكات.

ئەنار: ھىنار.

ئهنازه: پيّرانه، ئهياره، ئهندازه، سهنگيني، قهد، بهقهد، ههندهي، ژماره،

بى ــ: بى ژمارە.

ئهناژه: ئىندازه، ژماره، سنوور، راده.

ئەنىشتا(فە.): بەرچا، خوراردنى بەيانى، بەرتىيست.

ئهنام: ئەندام، تەن، تەلە.

نهنام گیان: نمندامی ژیان و زیندهگانی، وهکوو: میشک، دل، جمرگ،

همردووک گون.

ئهنه: قرله کراو موهى (تهنه دوله) بوسه رچاوه کاني ئهم فه رههنگه.

نهنهگیای (همررا.): داگیرسان.

نهنه باوای (هاورا.): تیکهیشان.

فهنداد: ئىمبار، كيليّل، كيليّر، كوونگەھ، پانگەھ. ــى تفىنگى: بىعرەم،

(باک.) شعهک. ـ ی: وهردینهی نان پانکردنهوه.

ئەنبازبوون: ئىمبازبورن.

ئەمبايى(باك.): ھاوشانى.

ئەنبوو: پر.

ئەنبووژەن: ماددى.

نهنتاری (باک.): کنوا.

ئەنتوپەھت: گومان ليكراو، چاڤ زۆورك، چكزين.

ئەنتىگە: كەقنارە، كۆنە، كۆنىنە، كەل و پەلى زور كەرن.

ئەنتىكەخانە: شورىنى كەل و پەلى كۆنىنە.

ئهنتين (باک.): تەنرىن، بەخەم و پەرۆشبوون، خەفەتخواردن.

نمنجام: پمرتال، پرتسورک، دروایسی، سمرهنجام، شموت، دروای فەرمانتك.

نهنجامیه: ناسینیکی دوولاییسه تسای دهرگاو پهنجسهره و چستی تسری پسیّ داده کوتری، لاولاوهی دهرک و پهنجهران.

نهنجامدان: پيکهيناني کاريک.

ئەنجە: چتى ئەنجنرار.

بكات. پيروو نەنگووت: كۆھەلات، گەلاويىر ئەنگووت: گەلاويىر ھەلات،

نيري خوي ئىنگور توره: نيري خوى ناسيوه.

ئەنگەبىن: مەنگورىن.

ئەنگر(شك.): سل، زيز، تووړه.

ئهنگران: ههڵکران، زور دموڵهمهندبوون.

ئەنگۆ: ئېرە (باك.) هن، هنگ، هنگۆ،هۆن، هوون، (هەورا.) شمه.

ئەنگووان: ئەنكتوران، ھەنگوران، ئەنگورتن.

ئەنگوتران: ئىنكپوران، ھىنكووان، ئىنگووتن.

نهنگوتراو: ئەنكتوراو، ھەنكوراو.

نهنگوتک (که.): گشک، گونگ، (بابا.) کروتک، گوندک، گشتک، گلۆر، گووشت، (هەورا.) گونكى.

ئەنگوتى: ئەنگارتن، پىيرور ئەنگورت: كۆھەلات، كەلاريى ئەنگورت: گەلارى ھەلات، باي بەيانى ئەنگووت: باي بەيانى ھەلى كردى، نىرى خۆى ئەنگورتورە: نىڭرى خۆى ناسىيوە، سىغرما ئىەنگورت: سىەرما سىغرى

نهنگوچک: سۆرانى، فەقتىيانە، (باك.) ئورچک، (سوور.) لـموەندى، (روژر.) ئاسوينه، ئادەستى، (رەوا.، كۆ.) ووچىك، كىدلانگوچك، كلك ئەنگۈچك، كلكە.

ئەنگۆر (لور.): تريّ.

ئەنگۆر (گەرر.): تام.

ئەنگۆرە: لىمەرپىش.

ئەنگوور: بروانە: ترىّ.

ئەنگوس: قامك، تبل، تل. _. تووتەلد: قامكە تووتەلد.

نهنگوسه برا تووته له: قامكي پهنا قامكه چكزله.

نەنگوسە ناوكىن: قامكى ناوەراست.

ئەنگوسە نما: كلَّكه غا.

ن<mark>ەنگوسەگەورە</mark>: (سپى كوژە).

ئەنگوسە ويلە(ھەررا.): ئەنگوستىلە.

ئەنگوسىيىج: جوورە ھەڭوايەكە.

ئەنگوست (ھىو.): قامك، تېل، تل.

ئەنگوستەويلە: ئەنگوستىلە.

ئەنگوسىتنەن: كەسىتكە لەبەر ناور ناربانگى بەقامك نىنگىستونلە

نیشان بدری، چتیکه به قامک نیشان بدری.

ئەنگوسىتىلە (مىوك.): ھەنگولسىيك، ھنگوسىتىل، گوسىتك، گروستىلك، گوستىلە، ئەنگوشتەرى، نگىن، كلكەواند، ئەموسىتىلە، پەنجەرانە، ئەنگوشتەرى، (موك.) مىنەكە.

> ئەنگوستىلەي دروومانى: ئەنگوسانە، (پير.) قروچكە، (همورا.) كلكوانساي درووماني، داق، سمرتليك، هنگوستۆك.

> > نەنگوسى: كىمىپك.

نىنگوسىلە: ئىنگوستىلە.

نهنگوسیلهی بینکسه: نالقه، نهنگوستیلهی بینقیم و قاش.

ئەنگوشت: تامك.

نەنگوشتەرى (باك.): ئەنگوستىلە.

ئەنكوشتەويلە: ئەنگوستىلە.

نهنگوشتنما: چتيکه به قامک نيشاندري.

نەنگوشتىلە: ئەنگوستىلە.

نهنگوشت نیشان: بروانه: تعنگوستنما.

نهنگير(فه.): تريّ.

ئەنگىنار(باك.): كەنگر.

ئەنگۆ: نیشانچی، (موک.) تفەنگچی، (خۆ.، پىر.) نیشاندار، پلحه تکه، کهسیّکه گهلیّک جاران له نیشانه بدات.

ئەنگيوە: بروانە: ئەنگيو.

ئەنگۆوران: ئىدىگووان، لىدران، پىكران، خچان، خرچان، خىخان، بەركەرتن، رەبەركەرتن.

ئەنگيورىو: ئەنگوتراو ، ئەنگار تراو .

ئەنوو: پلمە، پەرارە، پەرۆش.

نهنوه: مال، سامان، دارایی.

ئەنوختە: ياشەكەرت، ئابۆرى.

ئەنوختەكار: بىئابۆر.

ئەنوختەكردن: پاشەكەرتكردن.

فهنوش (باک.): نوش گيانت بي.

ئهنى (باد. ، كه. ، باك.): نيّوچاوان، ههنيه.

ئهنيا (باک.): هيّز، تين.

ئەنىزك (باك.): ئانىشك.

نهنيسك (همورا.): همنيسك.

ئەنىسۇن: ئانىسۇن، بەرى گيايەكىيە دەك كونجى دايد، بەلام تۆزىك گغورەترە بۆدەرمان بەكاردەبرى.

ئەنىش: ترس، باك، ھەراس.

ئەنىش: ئەندىش.

ئەنىشە: بىر، ھۆش، نىہاد.

ئەنىشك: ئانىشك.

نهنین (باک.): هاوار، دادو روروز.

شهو: به: دەس ئەر دەس، دەست بە دەست. (باك.) وي، وي، ئەث. (سور.) تعرى بۆمى، (ھەورا.) تەى. (باك.) ئىويها بۇنير. (ھەورا. كۆن) ئەزىچ. ــان: بۆكۆ، جىنارى نىشانە: ئىس ژنىد. جىنارى كەسى سيّيهمي تاك: بهرههمي تهر.

فهوا: وا. ـ هات: واهات، تامرازی نیستایییه وهکوو: نعوا دهروم: واته

ئهواره (باک.): ناواره، بیکار، بی نیش.

نموارمیی (باک.): ناوارهیی، بیکاری.

ئەولايىن: وازن، زريان.

فهواكل: واكل، همو، كمريانموه، كمرانموه. (تمرده.) كمرانموه.

درووماتئ

ئىلەوباش: (دەر. ، خىق.) لۆتىس، تىرىد، سەرسىمرى، ئىللۇجسەلۇ، همرزدوهوورزه.

نهوبال: وهبال، توبال.

شهوبهر: بمرهکهی دی، لایهکهیتر، شعولا، تعویمر.

ئەوپىسەر: ئەربىلەر، بەرەكسەي دى، لايەكسەي دى، بنسلابان، دروايسى،

هەرەدووايى، كۆتايى.

نموتاندن (باک.): وهراندن.

نهوتهنهوت (باک.): وهرهوهر.

ئەوتەو: بروانە: ئەرتق.

ئەوتر: ئەرىكە، ئەرىتر، ئەرىدى.

فهوقة: دەسا، ئەناوا، ھۆتۈ، وەتىق. سەلاحەددىنى ئەيوبى پىيارىكى ئەوتۇ بووه، کهم و زور ناوړي له نهتهوهو وولاتهکهي خړي نهداوهتهوه.

ئەوتۇيى: ھۆتۆيى، وەتۆيى.

ئەوەتى: ئەرەتەى.

ئموتين (باك.): ودرين.

نموجا: ثيّجا.

ئەوجەر: ئەمجار، دىسا، دىسان، ئەوسا، ھەوجا، سەرلەنوى، ئەمجارە، هم، للمموياش، تهيجاره، للممودووا، تينجا، لموه بمولاوه، هميسان، لىنوريوه، (باك.) پاشكى، ئيجار.

ئەوجارىش: دىسانەرە، ھەمىسانىش.

نموجه (نمرده.): پيويست، پيداريست.

نهوچهند (باک.): هينده، ههندهي.

فهودان: ناواره، دەربىدەر، ويل، سىوداسىد، (باك.) ئىيرزرد، عىودال، واړهسه، خاسکلل، بگردک. ـــى: ئاوارهيى: ويّلنى، دەربىعدەرى، سەوداسەرى.

ئەودەر: دەرەرە، ھەندەر.

ئەودەمە: ئىركاتىدا.

ئەودەمەى: (فد.) يىمد.

نهور (لو.، فه.، باک.): هموور. ــى بارانى: همورى بارانى. ــى تىنك: ھەورى تەنك. ــــرەش: ھەورى رەش، گوررەى ئىدورى: گوررەى

شهورا (همورا.): برسی، وورسی.

نهوراف (باک.): هموریکه بارانیکی سووکی لی بی و زووکژی بکات.

نهورام: رمرایی، پیشرهفت، دروستی، ساز، سازگاری.

نهوراوی (باک.): هموراوی.

ئەورە: ئەرى.

شهورهمزدا (ناو.): ناهروره معزده، خولاّی گدوره و تاق و تعنیا،

داهیندری زوری و ناسمان.

ئەورەنك: دەبدەبە، شكق، پايە، تەختى پادشايى، ھۆش، تېگەيشتن.

نهوورترشکی (باک.): همرره تریشقه.

ئەورۆ: ئىرى: ئىمىد، ئەمىد، (ھەر.) ھەرىد، ئارىد.

نهوان: (همورا،) ئانىشا، (باك.) وان، قان، ئىدقان. (زەن.) ئانىلىد، (که.) ئەمان، (ھەررا.) ئاذى بۆگەلى نىررمىيانى دوور يا ناديارە.

ئهوانه: تعمانه، تعقانه، تعوان، تينيّله، (هيعورا. ، زهن.) تانيشا ، بين دووروگەلـە.

نهوانهی: تعوانه + ی (تامرازی خستنه سعر).

ئهوانتر: ئىوانىتر، ئىوانىدى.

فهوانیتر: نعوانتر، نعوانیدی، کهسانی تر.

ئهواها (باک.): ئىر بۆمى.

ئهواهيّ (سوور.): تهو بوّميّ.

نهوه: (زهن.) نینه، (دهر.) نهیه، یه، (هغورا.) نید، (باک.) نعث، ئەقە، (كىل.) ئى، تاقە چتىكى دوورى پى نىشاندەدرى، بۆئىرەى: ژبۆ. ئەوە (فە.): شەرنى.

ئەوەئاماي (ھەررا.): ھاتنەرە.

نهوهنيس (همورا.): دوزهرهوه.

نهوهنیستهی (همررا.): (همورا.) نیستهی وه، دوزینموه.

ئەوەتا: (خدّ.) ئىنىي، (باك.) ئەقەقە، قا، قايد، ھا، ھانى، ئىمىسا،

ئەمەستا، ئەمەتا، ئەتا، ئەتانى، تىي، ئەرەتانى، (ھەررا.) ئىنە.

فهوهتاني: ئىمىەتانى، ئىرەتا، ئىرەتىلى، قەيد، يىسە، (خۆ.) ئىيلى.

ئهوهتاويا (همورا.): تاواوهوه.

ئموەتاھى (خۆ.): ئەرەتيىمى.

ئهوهته: چتيکی دووری پئ نيشان دهدري، نهوهتا، ئهوهتاني.

ئەوەتەى: ووشەيەكە سەرەتاى كاتى روودانى كاروبارىكى نىشاندەدا:

ئەرەتدى (لموەتى) بىرم كردۆتدوه ھەر ئىممەگدار بووم.

ئموهتى: لمرهتى، لمركاتموهى كه.

ئەوەتيلىقى (خۆ.): ئەرەتاھى، ئەرەتانى.

نموهجه: تعرجه، دهبور، پيريسته، گمرهكه.

ئەوەسە: ئەرەتە، ئەرەتا، ئەرەتانى.

ئەوەسىياى (ھەررا.): خىسانەرە.

ئمومكان (كه.): هينهكان، تمراني دي.

ئەوەكە: ئەرى دى، ئەرەكەي تر.

نموه گيريا (همررا.): كيرارمره.

ئەوەڭ: يەكەم، ھەرەل.

ئەوەئەمىن: يەكسىن.

ئەوەند: ھەند.

فهوهنده (باک.): تعقهنده، تعقهنده، تعرثهندازه، تعونه، هينده، (دهر.) ئەرقەرە ، ووتەييكە ئەندازەي چتيكى ديارى پى نيشاندەدرى.

ئەوەنئەي: ھەندەي، ھيّندەي.

ئەوەندى: ھەندى.

نموهی: نموه +ی نامرازی خستنه سهر.

نموهيه: ئىمەيە، كىميتك بۇ دوورە.

ئەورپوو (فە.): مەلاشرو.

ئەورووچا: بروانه: ئورووپا.

ئەورووپىيى:بروانە: ئورووپايى.

ئەورۇكە: ئىمرزكە.

ئەورىھم (كە.): ئاررىشم.

نمورين (همررا.): نيشان.

فهوسا (هغورا.): سا، تغوجا، (باک.) پاشکی، سفرداوی، تعوکاتی، لغوددوا، لغمغودووا.

شهوسا: تعرحه له، تعردهمه، تنجا، تعوجا، جاران، لهمهويهر، تعوكاته.

ئەوسار: ھەرسار، رەشۇرەشمە.

نموشان (كه.): هاوشان، جووره گيايهكه.

نەوشۆ: (باك.) ئىشەت، ئەمشەر،

نموقا: (باک.) ئەث، ھينده، ئىوەندە.

ئەوقە: تروش، تروشيار، ئارقە، دروچار.

ئەوقەدبوون: ئارقەدبورن.

نهوك (باك.): هدرامه، كابرا، وانيّك، هين، گدروو، قورگ.

نموكاته: نعوساً ، لعوكاتعداً.

ئەوكەسە: ئەر.

شموكردنسهوه (ف.ه.): كردنسهوه، ثاره له كردنسهوه. (ف.ه.) درانسه تعركسه: دركمي يكفوه.

نهوكي (زا.): يارز، همرامه، كابرا، وانيك، هين.

فهوگار (نعرده.): يعريّشان، گرفتار، بريندار، دلّبريندار.

فهولا: هؤولا، تعملا، (هغورا.) تيلا، بعرانبعر.

ئهولاتر: لايدكدي تر، خووارتر، ئدوبدرتر.

نمولاولا: تاملاولا، (ماورا.) تايلاوتاولا.

نهوله (باک.): دلنیا، نمرخهیان. ببوون. کردن.

ئەوڭە (فد.): خرويركه، خرووكه، ئاوله.

نهنهگا (باک.): پينا، پيناگاه.

ئەوڭەمىن: پيشىن، يەكەمىن، سەرەتا، بەرگ، بەرگىن، يەكم.

ئهولهو (فه.): لافار، ليمشت، سيّلار.

ئەولەيى: دڭنيايى، ئەرخەيانى.

فهوفه (تمرده.): تعوهنده، يعند، تعونهندازه، تعم تعنازه.

فهووه خته: تعوسا ، تعوروژه ، تعودهمه .

ئەووك: كەرور، قورگ.

فهوها: تاوا، وأ.

. . ,

ئەوھە: ئە.

ئەوھەي: ئەرەي.

نموهنده (باک.): هیّندهی، نموهنده.

ئەوھيندە: بروانه: ئەرھەندە.

نهوێ (بـاک.): دەبىێ، ئەشىێ، ئىبىێ، وێ، وێىندەرێ، دەرد، وێڔێ، وور، ئەرێىندەرێ، دەراھيا، بۆجێگايەكى تۆزێک دوور بەكاردەبرێ، ئىسووريەدا ړاناوى كەسى سێيەمى تاكە بۈمسێ: ـــگۆتـە مىن: ژنەكـە پێـى كـوتم. ـــ خار: ئافرەتەكە خواردى.

فهوی (موک.): ـــ گەورە: يامەزن، (سور.) ثەو يا ئەوە بۆنێرينانە: ئەوى خار: ئەوخوواردى، (دەر.) ئەو.

فهویی: مرازی بهندیوارییه وه کوو وو تهی شهوهی: شعویی کورده نازایه. نعوی بفروشه. نعویتر، نعویدی، نیتر، نیکه، که.

نهويج (ندرده.): ندويش.

ئەوينەمى (موك.): ئەردەمى، ئەركاتى.

نهویدی: نعریتر، نعریکه.

نهويديكه: نعويتر، نعويدي.

فهويستا: ئيستا، (خد.) هانووكه، (هاورا.) ئيسه.

ئەويّىمتى: ئيّستا.

نمويْستيكه: ئيّستاكه.

ئەويسك (باك.): باڭندەيەكە.

ئەويكە (بابا.): ئىرىتر، ئىرىدى.

ئەويندار: بروانه: ئەقىندار.

ئەوينىدەر: ئىرى.

ئەويىنىمرى: ئىرى.

نهويها (باك.): هزره.

نمويهيّ: هۆريٚهيّ.

فهه: نهها، ناها، ناه، ناووخ، نه، ووته ییکه له کاتیکدا به کاردینری،که معردوم چتیک له دهستی خوی یا که سیکی تربقه می و چتیکی ناخوش ببیسی یابینی، بو پهروش و خه نه تباری به کارد هری.

فهها: له وه لأمی کسینکی نابووت و پروچه له دا به کار دهبریّت، که هه په شه بکات و اتا ختی چیه تا بنده، بن بکات و اتا ختی چیه تا چتی و ای له دهست بیّت، ناها ، هاها ، حا ، نه ه ، بن تاگاد ارکردنه و مید رید و بیند ارکردنه و میه بانگردنییه. __ خوو اختیشت کات. له کاتی بیست و ریا دیتنی چتیکی سه پردا بنوسه برسوو په نافی به کارده بریّت، ده ها ، به خ ، ختیش، ختیشختیش، وه ها، وهموه ها، بنو نافه برین و په سندکردن و لیّختیشها تنه.

ئەھاك (لو.): قسل.

نههاو: بربانگ کردنیکی دروره.

نههها: بربانگ کردنیکی درورتره.

ئههای: بر ناگاداری و بیدار کردنموهیه، چاو ، چاوچاو ، بروانه ، بنواره .

نههه (كه.): قسل.

ئەھۆ: ئىما.

ئههووره (ناو.): خودای دادرراستی.

ئههوورهمهزد (ناو.): خودای ناسمان.

نههيو: هديهو له كاتي گالته پيكردنيدا بهكاردمري.

نهی: ههی بق قسه له گه لکردن یا بق بانگکردنه: ـــپیاوی چاک بق واتکرد؟ نهی خودا داد لهدهست روزگاری چه پگه پر. به لیّ: فهرمانه که ت به جیّ هیّنا؟ نهی، نا، نای، نوّه. له کاتی نیّش و نوّفیشدا به کاردهبریّ. (ههورا.) نهو، نهوه، نهوی (بوّپرسیاره)؛ نهمن ده پوّم نهی توش نایهی.

ئەي ئەي (كە.): بەلىي بەلىي، ئەدى ئەدى.

نهیا، نهذا (همورا.): دایک.

نهیار: مانگی (مایس)ه، که سی و یه ک پرژه.

نهياره: عديار، عدياره، پيوانه، ثعندازه، (باک.) پيست، خعز.

نهیارشیر: کرنهیه که له پیّستی بو پیّوانی شیری به کار دمبریّ. ـــشیرک:

خیگه یا کوندهیه که بر پیوانی شیری به کاردهبریت.

ئهياري شيري: كوندهييّكه شيري پيّ دهپيّودريّت.

ئهياري پهنيري: كونده ييّكه له پيستي بر پيّواني پهنيري به كاردهبري.

نهیسی (باک.): پهردهی گهمییانه.

شهیه: (باد. ، که.) داخووا، داخق ثایا وه نیه؟ ، (فه. ، همهورا.) ثهممه بـق نزیکه.

ئەيھرۆ: بروانە: ئەيرۆ.

ئەيجار: ئەمجار، ئەرجار.

نهيدهر: ئيره، ئيستا، نعوه.

نهيره (كه.): ئيره.

ئەيردانە (كە.): ئيرە.

ئهيرة: ئايرد، ئەيەرد، وەيرد، (ھەو.) ئەيشىرە، وەيشىرە، شىرە، (پەوا.) كەسسى، قەد كەسسى، ئەيقەدكەسسى، ھەيرد. زاراوەي تايبەتى ژنانە لە كاتى لىتقەومانىدا بەكارى دەبەن يا لەكاتى بىستنى چتىكى ناخۆشدا.

نهيرييهنه (نار.): نيران.

ئەيزەد (باك.): خودا، ئىزەد.

ئهيزهدى (باك.): يغزيدى، خوداپەرست، يەزدانپەرست.

ئهيڙي: دهڵێي، چما، چمان، وهدهزاني.

نميسووتام وهي برزام: كممهييّكي مندالأنه.

نهی شیره (همورا.): بروانه: تهیرد.

نهیشهز (باک.): ناماده، ساز، نهزے بیّمه نک ته: من نامادهم بیّمه لام تن

ئهیقهزاندن (باک.): ئامادهوسازکردن.

نهیقهزین (باک.): ئامادهوسازبوون.

ئەيقەدكەسسى (رەرا.): بروانە: ئەيرى

ما المالية الم

نهيلا (دەر.): ئەرلا.

ئەيلاونەولا (دەر.): ئىملارئىرلا.

ئەيلۆ (باك.) : ھەڵۆ.

<mark>ضهیلوول</mark>: مانگی نویممینی سالّی روّژییسه، که لسه نیّره رِاسـتی ثــاب و تشرینی یه کهمدایمو سی روّژه،

ئەين: رۆژىھەين.

ضهیفا: دونا نا، شعدی نا، چوّن نا، که پرسیاریّک بکریّ تایا توّگهل و نیشتمانت خوّشدوریّ، که له باریّکا خوّشی بوویّن له و الاّمدا دولّیّ: شهینا و اتا نعدیها ؟.

ئەينە (ھەررا.): ئەرى، ئەرىندەرى.

ئەينوو: رۆژى ھەينى.

ئەينى: ھەفتە، رۆژىھەينى.

نهيوا (كه.): نهدى وايه، وايه.

نهيوان (همورا. ، باک. ، که.) : هميوان ، بيّلاّيي.

نهیوای: وهیوای.

نهیههواد: تای وای، ههیهاوار، تهیداد، وهیداد، وهیهاوار، ههیداد.

فهیهق: ئەيهبوو، ھەيهق لەكاتى وەرەز بىوون لى خۇشنەھاتنى گوفتــار يــا كرداريكدا بەكاردەبرى.

ئەيھۆھەيھۆ: بۆجەختكردنە.

ئەيھوو: ئەيھۆ، ھەيھۆ، بۆ رابردوريەكى زۆر كۆن بەكاردەبريّت، واتىه لىه كاتى گيّرانموەي سەربردەييّكى زۆركۆندا، كە مرۆ وەبىرى بيّسەوە يا بىرى لىّ بكاتموه دەلىّ ـ واتە زۆر كۆن و دورە.

مُلهين: به لُيّ، وايه، بهراستي وايه.

فهییی: ثهدی، بهلّی بهلّی که کاتی باوه پنه کردن و یا قهشمه ری پیّکردنیّدا به کار دهبریّت.

ئەيينى: ئەقىنى، خۆشەرىستى، مىھر، حەزلىككردن.

نح: روشهی دهنگییه.

فغ: دەنگى ئاويرژتنى بەلغەم و تفه كاتيكى مرز كەبيەوى لەگەرووى خۆى فرىيىدات.

ئد (باک.): له، ده، (باک.) تل.

<u>ئەئىب</u>: شارۆچكەيەكى كوردانــە كەرتۆتــە رۆژھـــەلأتى ژۆرى شـــارى (حەلـەب).

ئزمړي (بابا.): جووره ترييدكه.

نسهار (لو.): هه لگیرانموهی زهری ناو باخ و باخچانه.

ئىمترانە: لاوكىتكە، كەسەرگوزەشتەي دلدارىتى نىشان بدات.

ئىتىتىرك: شروقەللەت.

ئستىنگ (باد.): زەردەراڭ، زەرگەتە.

نفتر (فه.): روشتر.

نشک (باک.): قولاپه، دهماره همره ناستوورهکهی سمرهوهی پانیهیه.

نشكيل: ئىشكيل، فىرمان، دەستورر، تورانايى، دەستەلات.

فل (باک.): بروانه: (ند).

فلهه (باک.): مرازیکه بتروه راست گیران و جهخت بهکاردهبری: ــــ تی یی

تهم هدرن نان بخون: دمبا تيمه بچين ناني بخوين.

ئلۆل: ھلۆل، ھەلۆل، ناوخالى.

ئلھ (باک.): ھىلتر.

ئلهۆ (باك.): ھەڭق.

فليمي (باک.): ملهييچ، شاٽگهردن.

ن: **ــ** تی یی

ئم: چىمىزله، كىسى كە چىمىزلەك كىسىكى تىربنى دەلىن: (ئىم). ـــ لىكردن: چىمىزلىلىكردن و بەپانسوە دەست بىر لاى وى درىزكردن. لىه وەلامىشدا دەلىن: ئىم لەخۆت.

نمبار: علمبار، ئەنبار، ژوورى تايبەتى دەخل ودانان.

نمجا: ننجا

شنجا: ووته یه که له پاش دهست هملگرتن له چتیک و دهست به چتیکی ترکردن به کاردینری: تاثیستامن نهم پهرتووکهم دهخووینده وه، ننجا نوّرهی تویه. ــ کوو: نینجاکوونیّ.

ننجڪ (فه.): جل، بدرگ.

ننجیل: نامهی اسمانی عیسا پیغهمبهرییه(د) چووار بهرگن، نینجیلی لؤقا، نینجیلی مهتی، نینجیلی یوحهننا، نینجیلی مهرقوس.

شه یا شهه (باک.): ناها شهها، نامرازیکه بوزویری و تیزه جایی به کارد مریّت: شهه (شه) دی عملوژمه ره تالانا فهگهریّنیّ: ناها شهر عملوّیه تالانیّ بومه بگهریّنیّته وه.

فهه ها فهه (باک.): بروهبیرها تنهوه و ترس به کار دهبریّت: نهه مهدنتی خوه دگهمییّده هیشتیه، واتا نهه دیّمه جانتایه که ی خوّمان له نار گهمیّیه دا به جی هیشتوه.

فۆپ: بړوانه: ئۆيە.

فوّبال: كوناح، سووچ، تاوان، وهبال. ـ ت بعنعستوم.

فۆسە:دەستەختىرەتتىكى ختىلاتانـە، ھۆسە، دەستە، چـەند، كۆشسكتىكى دارىنە، كەبەرايتىخ و فەرش داپۇشرابى.

نۆبەر (باک.): ليفدى ھەرەسەرموەيد.

ئۆبىمىرى (باك.): لينفەي چكۆللە.

فۇتىق: ئىامرازى بىلدەسىتەلاتى و سەرسىوورمانىيە. ئىنىز بەتسەرا كىەتم بەلايى: ئاھا ئەوا ئەمنىش بەتۆرە كەوقمە ناو بەلايى، ئۆتۈدكەم ناكەم، بەلايى خوە ژەمن قەناكەي.

ئۆتۆمۆېيل: بەزۆک، خۆشبەز، كارامە. ــ چى: بەزۆك بوان، خۆشبەزەوان. ــ ى زريدار: بەزۆكى زريدار.

فرِجلخ: تاگردان، بنهماله. _ كور: بي مندال.

نۆچك (باك.): زگ.

ئۆح: برواند: ئۆحد.

فۆسه: دەنگىكسە بىق ئاگاداركردنسەرە وگىراندنسەرەر رارەسستاندنى رەشەرولاخان بەكاردەبرى. ئوھ، ئۆحجە، ئۆججەي.

ئۆحھە: بروانە: ئۆحە.

ئۆمھەي: بررانە: ئۆمە.

فۆخ: ئاخ، ئۆف، (باك.) ئاخش، ئۆھ، لىّ، ئۆخەى، ئۆخەيش، خەى. دەنگىكە لەكاتى خۆشى يا ناخۆشىدا ھەستى پىدەردەبرېيّ، بەس. فۆخەى: بروانە: ئۆخ.

ئۆخەيچ (ئەردە.): بروانە: ئۆخ.

ئۆخەيش: بړوانە: ئۆخ.

ئۆخر: بروانە: ئۆغر.

ئۆخژن: ئۆقرە، ئارام.

نۇخۇن ھەتىن: دلىداكەوتىن، كفت و كۆي دان، دامركان.

ئۆ خووەش: ئۆخەي، ئۆخەيش، ئامرازىكە بۆخۆشى بەكاردەبرى.

نۇخىن: پەرۆش خوراردن، خەمخۆرى.

ئۆدە: ديو، ژووړي خانوو.

ئۆردەك: تاز.

ئۆرفوو: ئىشكر، تۆردى، ھۆردوو، پېگەھ. ــبەز: ئىشكرگە، ھۆردووبەز. ــكا: ئىشكركا.

ئۆردى (ھەورا.): ئۆردوو ، ھۆردوو.

ئۆرناك (باك.): غورند.

ئۆرۆمۆن (ھەررا. كۆن): ھەررامان.

ئۆزۆر (ھەررا. كۆن): ئازار.

ئۆزىيرە (باجە.): دروينى.

فۇش: ھۆش، ھۆش، بۆراوھستاندنى گوويدريران بەكاردەبرى.

نۆشت: ئۆش.

فوّغهن: (هـمو.) نـاوى همفتـهى چووارەمىنـه لـه همشـت همفتهيـهكانى زستانيّدا و لـه نيّره راستى ميّرهم و پيتدايه.

ئۇغۇر: رۆيىين، رۆيشاتن، چوون، مالأوايى، سەفەرى خيّر، كۆچى پيرۆز. ــــ تخيربىّ: ئۇغراتە يا خيربىّ، كۆچىت خيّربىّ، ئۇغربىرّ؟ بىۋكووىّ بىدخيّر دەچى؟.

فوّهه: نهخوّشييّکي يه کسمه وهک هه لأمهت ثاو بهلوو تيدا ديّته خوو اريّ. فوّهت: بروانه: ثوّف.

ئۆڧلاز (باك.): خۆشەرىست، ژىركەڭە.

ئۇقرە: ھەدا، ئارام، تۆتكە. _ گرتن: ئارامگرتن، تۆتكەگرتن، تۆتكە خوداردن، دابين بوون.

ئۆقيىننووس: دەريالروش.

ئۆگە (ھىررا.): ئىوى، (فد.) ئىورە.

فۆگىر: رام، دەستەمق، ھۆگىر. ـــبورن: راھاتن، رامبسوون، كىدتن، سەرھەوا. ــى : رامى، دەستەمقىى، ھۆگرى.

ئۆلاق (زا.): ئەسپى ئارمسەن.

نۆلە (باك.): باڭندەييّكە.

ئولُوْلُوْ: ئاى ئاى، ئۆف ئۆف، لـه كاتى خەم و پەرۇش و ئازار پيتگەيشــتنيّدا بەكار دەبرىّ.

ئۆلى (باك.): ژوور.

فۆمەر: ناوى پياوانه له (عمر)ى عەرەبىيەو، واى ليتهاتووه.

نۇمەربل: خىڭىكى بىناوبانگى كوردانى لىە پىش پەيدابوونى ئىسىلامدا پیاویکی ناودار ناوی هوممر (توممر) بووه، نهم خیله بهناوی ویسموه دزه پیانیشدا هنن، دیده کی ۲۵ مالی لهلای کفریده، تهمن خوّم له

فۆمەركا: ئىللىكى بچوركى كوردانـ دەكەرىتـ لاى رۆژھـ لاتى شارى

فۆمەريا: ناوى ھۆزو ئىلىكى كوردانە لە ژوورووى شارى نسىبىنى نزىكى سىدھىزار مرزث ھەيە.

نۆوحە: ووشەيتكە رەشە وولاخى بى رادەرەستىنرى.

فؤه: نوخ ، نوف ، ناخ ، وای ، ندی ، نای ، له کاتی نیش و نوف پیکه پشت و ناهومیدی و سعر سوورمانیدا به کاردهبریت.

فۆھە: بۆراوەستاندنى ئاۋالأن بەكاردەبرى.

ئۆھناى (باك.): ئۆخەى، ئۆخ، ئۆخەيش، ئۆھ، بۆخۆشىييە. _ئەث چ خوهشه: ئۆخ ئەر باغە چەند خۆشە.

نۆھۇ (باك.): ئىامرازى بىي دەسىتەلاتى و سىعرگەردانىيە. ـــ رەنگە تالأنه كلمان بۆبگىرېتدوه.

فوّى: ئاى، ئاھ، ئاخ، وى، ئىرھ، ئىزف، واى. لىدكاتى ئازارپىتى كەيشىتنىدا ئافرەتان پترى بەكاردەبەن.

نۆيە: جوورە چنراويكى تىنكى كونكونى بى جووانى لى قىداخ چتىمەكان

نوّیها: ووشهیه که برّ تیبمردانی سهگ به کار دهبری.

ئۆيھاى: ئۆيھا .

فوقلخ: وهتاخ، ژووري دانيشتن. ــ ي خدو: وهتاخي نوستن.

ئوترهكاي (همورا.): قىڭىشان، قرنجان.

فوتول (نعرده.): تهختى رموان.

نوتوو: مرازیکه بر دهق پیدانی جل و بهرگ به کار دهبری. ــ چی: نهو كىسەيە ئور تور دەكا.

نوتی: ئور تور .

نوّجلخ: ووجاخ، كووانگ، قوولْكه. ــكوويّر: بيّ مندال.

نور (باک.): وورگ، چیکلدانه.

نورز (رزژ. ، شبیک): هسته.

فورفه: شاریّکی کوردانه له ۱۸ ویلایه ته کانی ژیر دهستی ترکاندا له رزژاوای نامیدی و دیاربه کرییه.

فورميّ: (وورميّ) شاريّكه (١٦٠) سالٌ لمعمو پيّش همموري كوردبوون نيستا كراونهته (تورك) له نيواني كوردستان و نازهربايجاندايه.

فوړووها: پارچهييکه له پينچ پارچه ووشکانييه کاني سهر زمري.

فورووهایی: دانیشتووانی نورووها ، زمانی نورووهاییان.

فوسا: وهستا . ــ ی دیوار: وهستای دیوار ، بهننا .

نوشن (كىل.): كوتن، گۆتن، ووتن.

نسوف (باک.): نسوف، مسرازی ژان و نیشسده ربریند، (بابا.) نوخسدی، ئافەرىن.

ئوفهر: مەقار، ھەلأمەت، نەخۇشيىكە تووشى چارەرييان دەبى.

ئوففه: بروانه: توفعر.

خولاغ: وولاّخ، بريّتيب له پهشه وولاّخ و كمو و نيّستر و وولاخس بسمرزه. ـــدار: كسمردار، وولاخــدار. ـــى:

نولاق (باک.): مايني بيّ تين و لاوازه.

نوميِّك: هيوا، همويا، هوميِّد، هيِّثي، (باك.) پونگال. به ... : هيـوادار. كردن: ئوميدهوارى. نا ...: بيهيوا، بي ڤيرى، بي هيتڤى. نا بوون: دەست لى شوشتن، رەچاوگرتن، پشت پىبىستن.

ئوميندهوار: بهميوا، هيتفيدار. ـي: بهميوايي، هيتفيداري.

ئونجه (باد.): ريّنجه.

ئونيشڪ (بابا.): كفره، رِزني كفره.

ئوو: (باک.) و، وه.

نووب (باک.): نوید.

ئووتى (باك. ، فه.) : و توو.

نروچک (باک.): ئىنگرچک.

نوود (باک.): ړيز، قهدر. ــ گرتن: ړيزگرتن.

نووده: بدریز، سهنگین و گران، شایانی ریز.

نوور (باک.): زگ.

نووربهايشك (باك.): ترترزك، بزرى خرواردني.

<mark>ئوورت</mark> (باک.): مەزراي نزيک گوندي، نيشتمان.

ئوورك (باك.): وورگى وولأخان.

ئوورین (باک.): لووراندن، لوورهی سهگ و گورگانه.

ئووزمر (باک.): جيٽگا.

ئووسره (بل.): كىندووى ئاردودانىو يَلْديد.

نووشی (باک.): هیتشوو، گولهگهنم و جؤو نیتر.

ئووف (بابا.): بروانه: توف.

ئووفه (بابا.): كولك و قرونيريكه لعنيسكي پهيدا دهبي.

نووفت (كه.): نافعرين، نوويّفت.

نووك: كمرور.

ئوولى (باك.): نهوّمي دروهمي خانووانه.

ئوونه (هدررا.): هزره.

نوویهرده (همررا.): بووردنموه.

نوويده (روژ.): هيرتدي جووتي.

ئويف: ووشهى پەسند كردنيّيه، ئافەرين.

ئوويفت: ووشهي پهسندكردنييه، تافهرين.

نی : به لی ، نهری ، ناری . فهرمانی تعواوکردنیه واتا ، که کهسیک باخووی و توش بته وی ناخ تنه کهی تعواو بکات جارجاره پیسی ده لیسی ده لیسی دانی و اتا تعواوی که بزانین نه نجامی چی به سهر دیست یاچون کوتایی دیت . له زاراوه ی باکووردا نامرازی نیزینانه له خستنه سهردا ، برایی من ، بابی من ، نابی من نه نه په زنی منه : نهم رهزه هی منه . به س، بیب پهوه . مرازی نادیاره ، نیشانه ی نه نه سایاری ، وه کوو دووینی له باغی نیسه اسی مرازی نادیاره ، نیشانه ی نه نه نه اسی . قوله کراوه وه ی ناوی نیزه و انه بی پیاوی میبوده کانی نه م فهرهه نگه . نامرازی خستنه سهر : بی ، زینی هه سب بازنی زیّر : زینی نه سی ، بازنی زیّری ، جی نیّری ، هدی ، هی ، نی ؛ ثه م بینورسه نی وییه ، بی پینورسه نی وییه ، بی پرسیارو سه رسوو رمانیش به کارده بری وه کوو . نی ؟ واته نایا به راسیته ، لی کاری یاده وایه ، پیکردنیّدا ، که که سیّک چتیّکت بی واته نایا به راستی . دی رسی وایه ، راسته .

فيّ فيّ: بەلْیّ بەلْیّ، تەریّ تەریّ، تاریّ تاریّ. بەس، بـەس بـەس، بیبېھوە. فیّت (باک.): ران.

ئێتۆن: كورێر، كۆرە، (دەر.) كور.

فیّتوون (باد. ، باک.) : درّژه ، جمههننهم. قهلآخیّکه دیزه و گوزهی تیّدا سور دهکریّتموه ، تمندووری گیّچی. هالاّری ثاووری.

نێجڪار: بروانه: نێگجار.

ئێجڪارهڪي: بروانه: ئێکجارهکي.

نێجڪاري: بروانه: نێجگاري.

نیّخه: نیّقه، بمروّک. له برونموه: لهکوّلْبوونموه. له یکودنموه: له کوّلْکردنموه، له یکودنموه: له کوّلْکردنموه، (باک.) کوّلْکردنموه، (باک.) بمرسکووړ، بهسترورک، پیّسیر، (زا.) بمندوّک، (پهوا.) زیمی، ملیوان. یمقه، یاخه، ستکر، نیّقه، بمروّک، بمرچیّلّه، شعبهک.

ئيفه وبهرك: بروانه:ئيخموبمرزك.

ئێخەوبەرۆك: ئێخەرپێشەسنگ. ــى بەدراوى ژنان، بەرە، گۆبەرۆك.

نيخهي كراس: (ردر.) ميلوران.

فیخته: نهسیی خهساو، بارگینی خهساو، کمال و گای خهساو، یهخته. دارمیی وئیتر، که سهرولق و پوپه کانی برا بن و کورتکرابیتموه.

فی خدان: یه خدان، جووره سندووقی کی گفوره بوو کهلوپه لی ناومالیان تیدا هه لده گرت. و زندان.

فيخصن: خسان، كمواندن، خستهى. بيخه، بيكموينه.

فيخصير: ديل، يەخسىر، بەيدەست.

نێځسیړی: دیلی، پهخسیری، بهیدهستی.

ئيّخني: ئيّغني، يەغنى.

نيخني ڪيش: تيغني کيش، يهغني کيش.

ئيد (هدورا.): تلمه، تلوه، تلنلوه.

فیده ک: یه ده ک، سووار یا کاروانچی، چاره رتیمه کی پستر له وولا خی سواری و باری خوّیان له گفل خوّیان ده بعن بوّ رِیّگای دوور.

فیّدهک: یعدهک، دهژ، (باک.) نیردهک، نمردهک، نستور. شانهی پنتری دهمانچه.

نیدن (باک.): نیدی.

نيْنوون: ئيّستا ، ھەنوركە.

فيدى: ئيتر، لىمموپاش.

نير (همورا.): ناگر، ناوور، ناوير.

نيران: (تار.) تەيرى يەنە، نيوى ئافرەتانە.

ئيرانه: ئيره، ئەئيرە.

نیرانی: دانیشتودانی نیرانی، زمانی نیرانی؛ معبدسیان تهنها له فارسییه، نه که در پی نیزیکه ی چل و چوار زمان و دیالیکتی سهردهمی کون و نیرویکه و هارچه رخ سعر به کومه کمی زمانانی نیرانین.

فیّره: (شعبه.) نیزا، (باک.) نیّرهه، قر، قیّریّ، هر، لها، (جا.، پیّن.) نهگره، چونده، (که.، دهر.، ههورا.) نهیره، نیّروانه، (لو.) نیمکه، نیّرانه، نهیروانه، (باک.) لهیره، هره، قره. مرازیّکه جیّگای نزیکی پیّنیشاندهدریّ.

فێوهقی (پۆژ.): بێتین، بێهێز، گێچهان، ترکزه، تهلهزگه، دیوارهکه_یه: دیوارێکه بێتینه خمریکه بړمێ.

نيرهج: نيوى كوړى همره گچكدى فمره يدونييه.

نیرهن هیرهن هموجای هیش. داریکی دوو پهله، پهلهکورتهکه گاسنی تمی دهخسری و پهلهدریژهکسهی مژانسهی لیدهدریست. همسستانی چسووی وولاخانه. کردن: همستاندنی چووی وولاخانه.

ئيرهقان: يەرەقان، نەخۇشى زەردووييە.

نيرهقه: نيرهقي جووتي.

ئيرمون: بررانه: تمريقان.

نيردانه (كه.): تيّره.

ف**ێردهک** (باک.): يــــدهک، ثيّــدهک (وولأخ). (بــاک.) جــووره مـــاينيّـکی ســــــردهمــ*ی* پيّـشــووه.

نيرش (باک.): هيرش، شالاو، پهلامار.

نیرفست (باک.): جووره داره عه عه یکم یک گه لای وورد و هممیشه سفوزه و درکاوییه و بی به وه، له چیایه کی کوردستاندا زوره.

نيركا (همورا.): ئاكردان، ئارورك.

ئيرۆكووشن (ھەررا.): ئاگركوۋينىوه.

نيرهه (باک.): ليره، نيره، (دهر.) لهيره، (همورا.) چيكه.

نێرێڛ (باک.): سعروکی نهنجومهنی فهلانه.

فيزا (نمرده.): پاداش، سزاى چاكه؛ خروا ــ ت بداتموه: خروا پاداشت بداتموه.

فَيْزَهْد: خَوَلاً ، خُوداً .

نَيْزِدان: خولاً ، خودا.

ئینزدی (باک.): پهزیدی، به شینکه لسهر کوردانه ی، که له سهر تایینی زهرده شت ماون نزیکه ی سه ده هزار که س دهبن له کوردستانی عیراق و سووریه و ترکیه و رووسیه دان. لاله ش . که له نزیک مووسله شووینی دیدهنی وانه.

ئێزدينسهري (باک.): جروره بروزووێكه.

فيزكه: ئيستگه، شووينيكه دونگ و باسى گيتى تيدا بلار دوكريتموه.

ئێزنگ (باک.): دارىسووتاندنێيه.

نيزنگفان: داركهر، كهسيكه دارى ووشك كۆبكاتهوه. _ى: داركهرى.

فَيْزِيد: يائيزهد، خودا، خولاً، خورهدي. ــى: يمزيدي، يمزدانهمرست.

ئێسس: ئێسسه.

ئيسا: ئيستا.

ئێساكه: ئێستاكه.

ئيِّسهه: ئيّستا.

فيسه : نيسس، ئيش، ئيششه. بزن و مهري پي دهنگدهدري.

ئيسهني: ئيستاكه.

فیّهنا: ئیّسته، ویّستا، (جا.، هغورا.، ژاوه.) ئیسه، (فه.) نغودهمه، یعمه، (باک.) نهوو، ویّسا، قیّگاقیّ، نها، (باک.) نهوّ، نوهوّ، گووژ، (دهر.) هیّمانه، هیّمه. هغندیگاویّ، هغندیگایی، هغنووکه، نووکه، نهه، هغنگاویّ، نوّکه، نووهه، تازه. تازهکوّکه، نهقوّ. نغودهم و کاتهیه، که توّی تیّدای. تا ...: همتا نهوّ، همتا نهه.

ئيستاكاني: ئيستەكانيّ.

ئێستاكه: ئێستەكە.

ئێستاكوونێ: ئێستەكورنێ.

نيسته: بروانه: ئيستا.

ئێستهڪاني: ئێستاكانيّ.

ئێستهكه: ئێستاكه.

ئێستهڪوونيّ: ئێستاكوونيّ.

ئىستەيموم (ھەررا.): دۆزەرەرە.

نیّستر: هدستر، (هدورا.) هیّستر، هسدوه، نسستر، وولاّخیّکی چوارپهل قدی بازیدر دادی ماچهی بوّ قدی بازیدر دادی مایندو باوکی کهره، نه نیّری بوّکهاتر نه ماچهی بوّ زگ و زا دهست نادهن. _ی نیّر: نیّره کی، فره، هیّستری نره. _ی میّ: ماچه.

فيُستردار: هستركيش، هسترڤان.

فیّسترسووار: سواری نیّستری. ـــی: سوو اری نیّستری

بىرون: ئىسىترە شىەلەبۆكىروى دەچىى؟ ئىسسىترە شىەلەكىيىرە دەچىى؟ گەمەيىكى مندالانەيە، (موك.) ھەنگلەشەلە.

فیّسترگاییلکه: جووره ئیّستریّکه دایکی ماکمر و باوکی تفسیه لـه رووی نموهوه زوّر نابووت و بیّ تین و گچکهیه بیّ کهلّکه.

ئيستك: ئيسك.

فيستل: شاريكى كوردانه كموتؤته روزاواى جزيرو بوتانيوه.

ئيسقان (دەر. ، بابا.): ئيسك.

فیسک: (بابا.، دهر.) ئیسقان، هیسک، (جسا.، هسعورا.) پیشه، (شکا.) هیستی، (جسا.) هستی، (جسا.) هستی، (که.) سبوقان، (که.) سوقان، (دهلو.) سووقان، (سوور.) هیسک، هیستک، (باک.) چهشن، کهشم، نهشم. سسووک: خووین شیرین، پهزاشیرین، پهزاسووک. دووین شیرینی. سقورس: خووین تالا، کهپهزه، پهزاگران، ئیسک گران، خووین سارد. سی: خووین تالا، کهپهزه، پهزاگران، ئیسک گران، خووین سارد. سی: خووین تالای.

نيسك كران: بروانه: ئيسك قورس. _ى: بروانه؛ ئيسك قورسى.

نيسكى پروك و رزيو.

نێڡۆ (باک.): پەنابا، جێگايەكەبا كەمبىگرێتەرە.

ئیش (همو.): ژان، دەرد، گل، ئازار، ییش، سق. دار: پرنیش و کول، ئیریش، ژاندار. سپیگهیشتن: کزان. سپیگهیاندن: کزاندنهوه. سا چاقی: چاوئیشه، چاوکولی. سره قاندن: ئیش سووککردن. له زاراوهی بلباساندا: نیرو شامووری جووتی کوویستانیانه. شاش ئاسیا (یمز.، هه قیر.).

ئێشان: ژانکردن، نازارکێشان، یێشان، دەردکردن.

فيشافهوه: كولانعوه، وهنيشها تنعوه.

فيشانئن: يعشاندن، كولاندنعوه، ثارهاندن، شعبكاندن.

فیّشه (فیّششه) (باک. ، بار.) : برّگه اندنه وهی بزن و مه ران و یا بوّ لیّخورینیان به کارد مریّت.

فیشداد: بعران. _ ی: ژانداری، کولی.

ئێشدهر: ئازاردەر.

ئێش دەس و ها: جومگه ئێش.

نيشك (شن. ، ړهوا. ، كه.): پاس، كيشك، (دهر.) هيشك.

نێشکچی: کێشکچی، پاسموان.

فيشكچيتى: پاسموانى، كيشكچيتى.

نێشكگر (ړهرا.): نێشكهگر، پاسموان، كێشكچى.

نێشکڪرتن: کێشکگرتن.

فيشلك (باك.): فانيلهى پهموو نيتر لمسمر كراسموه لمبمر دهكريت.

نێڤوو(که.): هێشرر.

ئێش و دهماري: ئێشي دهمار.

ئيشين (باک.): ئيشان.

ئيفني: ئيخني، يەغنى.

نيفني كيش: ئيخني كيش، يدغني كيش.

ئىفتلاەيى: پىرىتىيەكى لەكاركىوتوو.

نيفليج: كسيتكه شه بلهى ليدابي.

نيفليجي: شەپلە لىدراوى.

فينقار (باك.): نيواري، نيواره. هيواره. ــ اوه خووهش: نيواره تان باش.

ئێڤاركى (باك.): ئێوارەكى.

ئێڤهر: همرامه، هين، وانێک، کابرا.

ئێڤرست: ئێڠريست.

ئيڤريعت: ئێڤرست.

ئێڤنۆتە (باك.): لەش پتەر، تەندروست.

فیقدهنهوه: هیّلنجدان، قرقیّنهدانهوه، شهپوّلدانی قهرهبالْغیّکی زور، که لمبهر زوری پاشهوپاش بگهریّتهوه. ــکردنهوه بوّ رشانهوه: هیّلنج هیّنانه خوّ، ئیتقدانهوه، شیّههلّهیّنانهوی شت.

ئيقلاب: بدركوت.

ئێمهڪهل: ئێمسانان.

فيمهمافان: ثيمه گامل، ثيمهو نامو كامساندى، كه و ه كانيمه وان.

ئيمهومانان: ئيمهمانان.

ئيمهيج (همورا.): نيمس.

نێميدي (باک.): جروره هاروويهکه.

ئين (باک.): هديني.

نينه (ندرده.): نعري.

مینه رمازه۱۰۰۰ ماری.

فيوادان: كاتى ئيوارى، سمردەمى ئيواران.

فیدواده: هیدواره، خوراوا، چراکران، شوم، شیم و ویرهگا، شام، نیسواری، هیدواره (باک.): هیتفار، نیتفار، همنگور؛ ــ تان باش: نیتفارا وه خووهش. فیوارههاران:(دزه.) نیرواردوول.

فيوارهباش: هيتقارا وهخووهش، باشهڤار.

نێوارهڪي: (باک.) نێڤارکي.

ئيواره وول (دزه.): ئيوارهبارانه.

نێوارێ: ئێواره.

ئێواش: هێواش، هێدى.

فیّوه (باک.): تعنگق تموه. هوون، هنگ، هن، هوونگ، (همورا.) شه. هیّره، شمه.

ئێوهڪهل: ئێوهرانان.

فيوهت: بهخيو، ريز، ثووده. ـ كردن: بهخيوكردن، ئاروړليدانموه.

نێوهر (باک.): چت، باس، دهستارێژ.

ئيوهره: هيوهرهي گاميشي.

o'e

تتلاز

نيوور: پرژ، قەلوەز، تاۋگە، شۆرارە.

نێوورگه: پنناگا ، پنسێر ، داڵده .

نێوورين (باک.): دامهزراندن، كۆبوونهره؛ بئێوره: دامهزرێ.

ئێھ: ئامرازێکه بۆزويرى و قەشمەرى.

فيهيّ (خوّ.): تعرهتا، تعوهتانيّ، تعها، ناها، له كاتي سعرسوو رمانيّدا.

فیّی (ئیّی): بوّ همرمشه به کاردهبریّت؛ نیّسی خوّت دهبینییسهوه. بسلّیّ، ده تعواوی که، له کاتیّکدا به کاردهبریّ، که کهسیّک قسیّکت بوّبکات توّ که بلّیّی نیّی، واته فعرموو تعواوی بکه دلّم لیّته.

ئى: (كەل.، ھەورا.) ئەم. ئاوالناوى لەممۇھ. (باك.) ھى، ئى، يا، ھن، ھىن، ئازرى.

ئى من: هى من، ئى تۆ، هى تۆ. ئامرازى خستنەسمەرە؛ دەرى باژىپى ئى مەزن: دەركى بازاړى ئى گەورە، لىه(سووريه)دا بىق نىترىنان بەكاردەبرى؛ ئى ئاوەدانە لىه زگى خۆيدا.

طیه: مرازی تووړه و قهلسبوونی دهلین: نید! نموه چ دهکهی.

ئيبراهيمي: جروره مەقاميكە.

فيهليك: (باك.) كەسمە، كەرسمە، دەردىكە لــانىيّو لووتى وولاّخان دەردىّت.

طیتر: (کز.) ئیدی، کزر، ئیکه. ووتهیتکه به کار دیّنریّ بوّ دهستهه لْگرتن لهشتیّک و دهست به چتیّکی کردن: ئینتر گهمه و فشه بهسه نوّرهی پنتر خوریّندنه، جا.

نٽِڪ: يٽِک، يهک. هيڄ يهک، هيڄ کامٽِک، هيڄ چتٽِک. هٽِلکه.

ئامرازى نەپەندى(ناديار)ە؛ چتيك لىبن ھۆودارەي بور نەمزانى چيە.

ئێڰڬۀ: يەكانە، بەرازى نێرە،(دەر.) بړە، (باك.) كوودەڵە بەراز، بــەرازى جاحێڵ.

ئێكۆ (باك.): ئىرتۆ.

ئێکى: يەكى، يەكێتى.

نێکيان: هيچکاميان، هێکيان.

ئێکێتى: يەكێتى.

ئێڪه (همورا.): ئێره.

نیکجار: نیجگار، یه کجار، همرهزور، زور زور، گملیک، فره، فراوان، نهخته، یه کجار زور. _ زور: فت و فراوان.

نێڪجارهڪي: نێجگارهکي، يهکجارهکي.

ئێگجاري: يەكچەلى، بېړبېر، بېړاى بېړ، زور و زەوەندى.

نَيْل: هَوْز، حَيْل، خَيْلٌ، كَرْجِمْر، خَيْلُمْسات، عَيْل،.

فید به مازد: خیلی به رازان، که له سروریه یه و مهزنی و ان مسته فا پاشا بوو.

ئيلاخ: كرويستان.

ئێڵڿ: ئێڵڂ

فللاغما (بىاك.): لىموەرگ، پىلوان، شىورتىنىكى خۇشىمو پېلسىموەرە لىسە ژوورووى باژىزى ماردىنيە.

ئيلام: عيلام.

نيّلان (همورا.): هيّلانه.

ئىللىقە (سىق.): ئامىرور.

ئيلهك: سيخمه.

ئٽِلُهڪ (همررا.): هٽِلُهڪ.

ف<u>ێلجا</u>ړى: كۆيوونـ نوهى تێلـه تێكــړا بــقشــنه دوژمــن، دهشــبگيرى، عێلجارى، گەلەكۆمەگى، گەلەكۆمە.

ئىلچى: باليوز، نورينمر.

فیّلخان: ناوی سمروکی نیّلییه، به لاّن له باکوردا ناوی ژنیّکییه و اتا خاغی نیّلیّ.

فیّلم: چیایه کی سهرقیته و زوریش بلّند نیه کهوتوّته خوارهوهی روژاوای جزیر و بوّتانیّره کوردان سویّندی پیّدهخوّن.

ئێڵنج (ږڒژ.): ھێڵنج، دڵؾێػڿڔون و ڕشانعوہ.

ئيلوو (باک.): باز (باڵنده).

نێِلوو: (بلّ.) دارێکه به قهده رئمسپيندارێکی بڵنـدر گهلاٚيهکانيشـی وههـی مازوری دهچی، چهند پۆرگێکی دهردهکاو لـهناو ئـمواندا دارێکی تـرشين دهبێ گهلاٚی وورد و باريکه بـهرێکی وورد و زهردێنێ دهکرێته دهمـوکانه.

نێلووك (باك.): بردانه: نێلور.

ئێليان (ھەورا.): ھێلانە.

فيّم (باك.): تالك، تاليك، خواردهمه ني وولاّخ و تاژالاّنه، (باك.) سعوال.

نیمه: (باک.) مه، تعمه، نهم، راناوی کهسی یه کهمه له باری گهلدا.

ئيمەتى: ئىستاكى.

فیصت: ریّستانیّکی کهم له کاتی ناخوّتن بها کاروباریّکیدا، ویّسان، لهنگ کردن، نارامگرتن، ووچاندان.

ئيستهيو (همررا.): دوزينموه.

ئىستەيۆنەوەشى: نەخۆشى دۆزىنەرە.

ئيمتكا: بروانه: ئيستكه.

فیستکه: ویستگا، فیستگای رادیتو تعله فیزیوون، شوویمنیکه دهنگو باسی گیتی تیدا بلاو ده کهنموه. _ ی پهگای ناسن: نمو شوویمنانهیه، که قمتاری لیرادمومستی.

ئىستىكان: (دەر.) پياڭەى چاى، پياڭە، ستەكان، بادەى چاى.

ئىمقايى: نەخۆشىيەكە.

فیسک (باد.): قرقیّنه، نزگ دره؛ ههنیسک تیّنه من: ههنیسکی گریاخ دیّ. کوردان به عیسای دهلیّن ئیسک.

ئيمكۆتك: (باک.) هەنيسكى گريانيّيە. ــ تيّنه مـن: هەنيسكى گرياخ ديّت.

ئىسۆت(باك.): ئىسىرەت.

ئىسيوەت: بىبار، ئىسۆت، (ھەررا.) ئالىت، (نەھ.) دەرمانگەرم.

فيشا لُهكه: سرويّندت به تالّ بيّ، يهكيّک که سرويّنديّ بخوات و کهسيّکي تريش بيمويّ، که سرويّنده کهي به تالّ بيّ دهلّيّ: ئيشا لُهکه.

ئیشبهدهست: کاربهدهست، کهسیّکه کاروباریّکی له ژیر دهستیدا بیّ.

ئيقىق (باك.): ئىمشىر، ئىمشىر.

فیشتیا: مزیّج، نارهزووی خوواردن و خواردنهوهمهنی کردن، مگیّز، به ـــ: به نارهزوو. بیّـــ: بیّ نارهزوو. (همورا.) ـــوهرده: نیشتیادهر.

ئيفزان: كارزان، ليهاتور.

نیشے: (باک.) ووشک، ترسمی، نسمی. (زا.) داریّکی باریکه همریاریّکی شاریکه همریاریّکی شل بروبیّت بود داره باریکه کهی لم گرریسه کهی دهمالیّن تا باره که توندببیّتموه. (بابا.) بهرووله داریّکی گوریسی شلبود هوهی بارانی پیّ توند ده کریّتموه.

ئيشكاني: روشكاني.

نيشكلووز: ئيشكاروس، دەغلّىكە پىش پەللە كەرتن چاندرابى.

ئىشكاووس: ئىسكاورز.

فیشکهههند: ووشکههند، سهرمای ووشک. ـــ ی: سهرمایه کی ووشکی وایه داروبهردی پیّکهوه دهپهستیّتهوه له باریّکی وادا ، که باران و بهفر نمباریّ.

ىبارى. ئ**ىقكەر**: كاركەر.

ئىشكەرن: روشكەرن.

ئيشكردن: كاركردن.

 ئيجا (باك.): تعمجا، تعمجار، تعوجار.

نيجار (باک.): نەمجار، قىجار، نەوجار.

ئیجباری (مرک.): کاتیّکی عدجه سهربازی زوربایی دهگرت بوید کهمین جار له بیرمه برایه کوج و محدمه دی ماملیّ بهسته ی نیجباریبان داهیّنا.

ئیجیارووهری (همررا.): تیشکی خوّر.

ئیج قهلاً: یه کیّک له قه لاّته کانی میری گهورهی پرواندزی، که کهوترّته باکووری شاری روواندزی.

نیخه: (نیخخه)، (که.) حیّله، حیّی، جج، بیخه، بیخخه. ووشهیتکه بزن ومه پی پی دهنگ دهدری بو دهرکردنی یابو لیّخوړینی. له دهواندزی بو ناژوتنی مه دان به کاردهبری.

نيخه نيخ: ييخخه ييخخ.

فيخدان: ييخداني ووشتر.

نيد (هنورا.): تنمه، تنوه، تنتفوه.

فیدی: نیتر، نیکه، دی، دیکه، پتر، (باک.) نیدیکه، دن، نیدن، ثانگر، (باک.) پاشین، دوتر. جا، سا.

ئيديكه: ئيتر، ئيدي، در تر.

ئيد (هدررا.): تسه.

ئىدەن (ھەررا.): ئىمەيە.

ئيراق: عراق. (همورا.) بمربمرزچكه.

نيربار: بروانه: هيربار.

نيرش (باد.): هيرش.

ئيرة (باک.): ئىمرد، ئىمرد.

ئيړوو (فه.): نسرز.

ئيرۆرۆ (باك.): ئىمرۆ، ئىورۆ.

ئيريچي (همررا.): راناوي كوي نادياره بومي.

فيزا: پاداشت، سزا، تولّه.

نيزكه: بروانه: تيستكه.

نيزيره (زهن.): دوريّنيّ.

ئيژڪل: بروانه: ئيزكل.

فیسا: نیّوی نامه ناسمانیه کهی نیبراهیم پیّغهمبهرییه (د.خ). نیّستا، ویّستا.

فیساره: (باک.) چۆنیّـتی خانـهی دامانـه، کـه بـوّ گهمـهی (دامیّـنیّ) دستدهدات.

ئيماكه: ئيّستاكه.

ئيسكوونيّ: ئيستاكورنيّ.

ئيسكيّ: ئيّستاكه.

نيسال (باك.): تسسال.

فيساولا: لنمنولا، لنمنودووا، لنمنوسا.

ئيساولاوه: بررانه: ئيساولا.

نيهه (جا. ، همررا. ، ژاره.): ئيستا ، ويستا ، همنووكه.

ئیسسه (رهوا.): ووشهییکه بو ناژوتن و دهرکردنی بزنان به کاردهبری.

ئىنەشا: ئەرەتانى، ئەئەرەيان.

ئينج: دورازدهيهكي فورتيكه.

ئينجا: ننجا، نيتر، نعمه، نعمينيتر.

نينجار (همورا.): تموجار.

نينجاره (زا.): تعمجاره.

ئينجاكرو: تنجاكرو.

ئينجاكونيّ: ئنجاكرونيّ.

ئينجانه (همو. ، همورا.): سووينه، تمبيك، كولدان.

ئينجهوفينجه: هنوا و دساري بي جي.

ئينجيانيّ: (هدو.): مووروانيّ، موورويّنيّ، جووره گلمهييّکي مندالأنه به موورووي دهکريّ.

فينجيل: كتيبى پيروزي ديانانه. چوار ئينجيل هديه: مهتى، مهرقوس،

يوحهنا، پهتروس.

نيندا (شاب.): نيّره.

ئينده (هدررا.): تدوهنده.

ئينزان: ئينسان.

نينڪليز: رهگهزي ئينگليز.

ئينڪليزي: رهگنزي ئينگليزي، زماني ئينگليزي.

ئىننە: (ھىررا.) ئىمەتا، ئىمەتانى.

ئينوو: ھەينى.

ئيني (باد.): هديني.

ئىنىلە (زەن.): ئىمانە، ئىرانە.

فيو (باک.): ئامرازي سعر سوورمانييد. ـ چت ليها تووه.

ئيوان (باک.): هديوان.

ئيوهر (زا.): ئىركى.

نيوهي: له کاتي کايهي جگينيدا بهکاردهبري.

نيياد: كلولى وولأخ و ثار الأند.

ئەمە، ئەرە.

H

ب: تیپیکی نابی کوردیده. (باک.) به: به: بجاره کی: بهجاریکی، بهجاریکی، بسه اریکی، بسه اریکی، بسه اریکی، بسه نی به بخرویند، بخرینده، که به بخروینی. که به بیته سهر چاوگه دو وای فریدانی نامرازی چاوگه ده یکاته بکهر: بنووس، بکهر، بخور، بریژ.

نيش الإهان: كاروبار له دستهاتن.

نيشن (فه.): ئاخزتن.

ئيش المهاتوو: كاسيكه كاروبارهكاني زور ريّكو پيّك بن.

نيشى (فه.): دەلىن، دەلىيى.

ئيفت (شن.): (بابا.) نوف، بدهبده، نافدرين.

نیکه: (کۆ.) ئىدى، ئىتر، پتر.

ئيكلام: ريّز بـوّ نـوواندن.

نٽڪجار: نٽجگار.

ئێجڪارهڪي: نێجگاري.

نێجڪاري: ئێجگاري.

نيڪره (ندرده.): نيره.

نيكله (فه.): ئيستا، ريستا.

نيل: نيّل.

نيلا (همورا.): نمولا.

نيلاخ: كريستان.

ئىلان: ھێلانە. پاشگرى بچووک كردنموەيە.

ئىلاوئەولا: ئەرلارلا.

نيلاونۇلا (ھىررا.): ئىملارتىرلا.

نيلۆك (باد.): ھىڭق.

نيلۆن (باک.): مانگى رەزبەر.

ئىليىنى (ھەررا.): ھىلانە.

فيم: نهم؛ نيمړو: نهمړو، نيمشهو: نهمشهو، نيمسال: نهمسال. (باک.)

ئالک، ئالیک، (باک.) ئیّم.

فيماله: دمستوور ، دمسوور ، شيشه دمسوور .

ئيمجار: تعمجار.

ئيمجاره: تعمجاره.

فیمچوون: دمسته یه ک نال و بزماره، مووچه رده بریتییه اسه چوار نال و

بیست و چوار بزماری نالبهندی.

نيمړۆ: ئىمړۆ، ئىمړۆژەيە كەتۋى تيداى.

ئيمرۆكە: ئىمرزكە.

نيمسال: تسسال.

ئىمقەو: ئىمشىر.

نيمكه (لو.): ئيره.

ناز، ئىدا، ئان، شۇخى.

ئینا: (همورا.) وا، نموا؛ ــ لاتموه پهی من دهرمانی: نسوا دهرمانی

دەردى من له لاى تۆيە.

نینان (باک.): هینان. (باک.) ـ دن: هیناندن.

فینه: (زهن. ، که. ، همورا.): ثممه له تؤنزیکه ، له زاراوهی (بـــار.) دا بـــق

كۆييە: ئىنەمن: ھىنەكانى من.

ب: قول کراوهوهی ناوی (بابان) ه بـ قسـ مرچاوه کانی نهم فعرهه نگه. (همورا.) قا، وا، (دەر.) همواكه باي بيّ لقىي داران و سىمرى گيايانيش دەھەژىنى، باي زريان: بايەكە لەباكورەرە بىيّت، باي شەمال: بايە كەلـە باشوورهوه بيّت، (باک.) بايئ بيرين: باي روزاوايه. با (روماتيزم): نهخوّشييّکه لعبهر چهند هويهکي له نهونو و پشت و شان و قولي مروى دەدات. بەلى، باراستە، لەكاتى شىتواز و باوەر پىكردنىدا بەكاردەبرىت. نامرازی فىعرمان و تىراخورىنى بى كەسى سىنىم لى بارى تاكى گەلىدا: بابروا: بلابروا، بابروّن: بلابروّن. دمبا. دهجا، بـلا، ده، دا، ده. لــه كـاتـي بمرژموهندی و یهکیتی و ریککموتنیدا بهکاردهبریت: با بچین، دهبابچین، با ئەمشىمولىرەبىن: دەجا ئەمشىمولىرەبىن، بابچوربايى، با بىتسەلام. وا، فال: بعبا، بعفال. كن: نك، لا، لعكمل: لباوى: له نـكوى، لـعلاى وى. بانگ، گاز: با _ کرن: بانگ کردن، بای که: بانگی کـه. مـا باکـهی؟ : بـق چى بانك دەكەي. رىشە: رەگ. لـللقان ئانى: ئىمە رىشەمان دەرھىنا. سرود، قازانج، بای توّیه: قازانجی توّیه. باخستن: خستنی با ، نهمانی با. يەكىپىكە لـە چووار ھۆيەكانى ژيانى وەكوو: ئاو، ئاوور، خاك، با. دیلهسه کی و گورگ و چه قه تل که هه وای جووت بوونیان بکه و ی سه ری پێيان دەڭيّن دێلعبعبا. بـۆمـەرو بـزن: تەگە بـۆمــاين و ماكــەر(فــالايــا ته لهب) بۆمانگا؛ مانگا به كه لابه كارد ، بريت، تورانايى جووت بوون، شمعودت. __ يئ باكوور: باى شممال. __ى سمخت: ردشما . __ى سهموور: بای سموور هی رِوْژ ههلاتیّ. ـــ یی خور: بای ووشک و به هیّزی رۆژاوايد. (باک.) _ يى بىرىن: باى رۆژاوايد. _ ى تىدو: (باك.) سازاخ . _ يى دووژوونىيە: بايەكە بارانەي بىننى . _ يى رەش: رەشەبا . _ ييّ رُيّري: بايه كه له دهشت يا له دوله وبيّت. (باك.) _ ييّ كوور: باي شعمال بین گور (باک.): بای سهخت. یی نیوه رویه: قای و مشت، بای

باء: بالدى مدراند.

بالمهمه: ئەگەرچى، لەگەل ئەمەش.

به: باووک، (رِهوا،) باو، (باک.) باث، (هغورا،) تاته. شاریّکی کرردانه له باکروری شاری حهلّمیّیه.

بنیا: (باک.) باید، باوه، باوکد، باوکز، (همورا،) باپسیر، بایدگمورد. (همورا.) سپیاره: زریاب، بابای عوریان.

بابا پیاره (هنورا.): زرباب.

بهارهخ نهاهه مهزانی: مهلا ثعنوهری مائی ده نی سهستیاریکی کورد بوره.

بهبان: باوان، مالّی دایک و باب. بنعمالهییّکی پادشایی کورد بووه، لهم دوواییه دا له شاری سلیّمانی و خاکی شارهزووردا، که له به رهی فه قیّ ته حمه دی داره شمانه و له بنچینه دا موکریانین باپیره گهوره ی وان، که ناوی بوداغ سولّتانه، تیّستا تا رامگای له باشووری شاری سابلاغیّیه.

بابانه: (باک.) بارینی.

بابان شاوا: نافره تيكه خاوه ندكهس و كاربي.

بهان ویسران: (رموا.) بابانکۆر، مائسهدایک و باب و کاوول، ژنیّکه بیّ کهس و کاربیّ.

هبهه: باووک، باوکه، بابا، (همورا.) تاته، (پهوا.) بـاوه، (بـاک.) بـابـق، لـه کاتـي بانـگ کردن و يا لـهگمال ناخوّتنيّدا بـه کاردمبريّ.

بېهنت: تمرز، چمشن، باوهت. ژنی جووان، پیاوی جووان. لایمن. لـهــــ چیموه؟ : لـه لایمن چیموه؟. باره. لـهــــ : لـه بارهی.

بههخواني: گهمهييکي مندالآنهيه به گردي خوياندا دهخولينهوه.

بابهخوون (هدورا.): باوهخون.

ببهژهنی (همورا.): باوهژن، زردایک.

بابەگەورە: باپىر.

بابهایج (باد. ، نه. ، شک.) : براتووته نه ، قامکه که ی تهنیشت تووته نمیه.

ببهه ليچك (باك.): كارمساتي سالأنه، به سهرهاتي سالأنه.

بههایسک (باک.): تۆز ر با، گیژه لورکه. سهده.

بههلیشک (باک.): ترترزک، بزری خوواردنیّیه.

بهبود: برای باب، زریرا، باوک برا، باث برا، باویرا، براباب.

بهدهست (باک.): هـ مراد، دمستکورت، نابووت، بی پاره. (باک.) ـــ ی: همراری، دمستکورتی.

بهردوو: هدر چتيکي سووکي بابيبات ــ ي پي ده لين.

بسهردی: میوهینکه بسابردبیتی وهکو هسهنجیر و هسهنارو نیستر. جسووره پارچهینکی تعنکی گولگرلییه وهک شیله.

بهزهن (فه.): بارتشک.

بابك (باك.): تيره، بغرهباب، رهچهلهك.

بابل (باک.): بابول.

بهدار و ديواران هملنده چي.

بابلووسک (باک.): سهده، سهردهم.

بېلىچك (باك.): قامكە تورتەللە.

به بن (باک.): ره گ و ریشه ی پزشکیتی، بنجینه ی پزشکی. گولسه مارینه

بهبوّ (باک.): بابه، هزی بابه، باوه، تاته، باوکه، لـهکاتی ثـاخزتن و یـا بانگ کردنی بابدا به کاردمریّت.

بهور: بابوله. دەلىنكى ھەلىپىچرارى ژنە رەرەندانە.

بهوره (خور): بابوله.

بعبۇس (باك.): ناوى خىڭلىكى كوردانە كىوتىزتە ناو خەزرانانموه.

بهولّی: (هیمورا.) قهپاله، (خیر.) بابوّره، (دهر.) بالوولسه، مامسه حووچیّ، پارووی نانی دریّرو پیّچراوهوهیه.

بعبووڵڡۑێڿ: پەتێكە مەلۆتكەي پێدەپێچرێ، دەسرازە.

بهبووتان (باک.): بروانه: بابووتانی.

بهبووتاني (باک.): جووره گهمهييکي جولانهيه.

بهبووله: معلوتكه، قوناخه، قونداخه.

بهبوونه: گوله فه قیّ، گوله چاویشه، بهیبوونه، گیایه کی به هاری بزنخوّشه گهلاّیه کانی وه هی شوویتی ده چیّ گولّیّکی خری زهرد دیّنیّ بکریّته چا بق ههلاّمهت و زگ ثیّشه باشه و به ناوه کهی برینی خهرکانه ی مندالاّنی پیّ بشوّریّ سوودی ههیه.

بېروهير (باک.): پەنا ، پەسىر.

بهوویّر (باک.): جیّگایه که با نمیگریّت موه، (باک.) بابهیّر. پهنا، پهسیو، بادرز.

بههير (باک.): بروانه: بابووير.

بهبن (باک.): بابق، بابه، باقه، باوکه، (سق.) بابی، بلابیی، بهلابی. بهبی بهبی: خازه لین، جووره گهمه یه کی مندالانه یه و ده لینن: بابی بابی حهمه ده ی برابی، ته قلمی له چهندان دابی.

بابی بابی: گهمه یه که دهسته یه که سوو از دهبن و به دهست چاویان ده گرن و مستاکه یان به سهرو پرتر اکی شهره یاندا ده مالی که خوبی سوو اری بووهو ده لی (بابی بابی له چهن بابی) و له و کاتیدا قامکیکی به رز ده کاته وه ننجا شهری ژیرموه نه گهر هه لی هینا دهسته که ی وی ده یبه نموه و سوو ار دهبن و شهر که سه شده بینته و هستا.

بهیتی: (باک.) بابینی، بابیتی، باوکی، باوکیتی.

بهبیر (خق.): جینگایانی قوول و پهناوپهسیوی ناوکیوو ناوهدانیانه، که باپری کردبیتموه له بهفر. باپیچ.

بهيتي: بروانه: بابيّتي.

بهيزوك (باك.): سيّلار، لافار.

بهبینی: بروانه: بابیتی.

بهينتي (ندرده.): هدلامهت، درم، پهتا.

بههر: چایمانیّ، (همورا. ، دەر.) واپهرٍ ، کهسیّکه لــه کـاتی تارەقـهکردنیّدا کـه هیّشـتا نارەقـهکـهی ووشک نـهبووبیّتـهوه بای ساردی لـیّبدات.

بابيز**زک**

بههري: باريّکه له پيّش تارهقه ووشک بوونيّدا باي سارد له لهشي تارهقه كردووي بدات.

بهش كيّو: (ك.ه.) سيتكه سهلاو، (دهر.) سيسكهسهلا، (همورا.) قنجكهسلاّوه، چنچكهسليّمانه، (ههر.) ديقلوّك، (كوّ.) سيجكهسلاّوه، (ههو.) سينجكه، (بار.) فزدرّك.

بهووسکه (شهرده.): خوّلُهمیّشی قاقهٔزی سووتاوه، که با بیبات، مشکی.

بهووڪ(باک.): کړێوه.

بهپنچ (باد.): با و به فریّک پیّک تیّک باویّن و گیّری تیّدا بخوا له شرویّنیّکی قرول یا چهدا. به فریّک با له جیّگایه کیدا کوّی بکا تعوه. (باک.) باریهست. کرن: باریهستی. پیّچیّکه لعبه رزگی مروّقاندا بیّ. بهیّچیک (باک.): کرِیّوه، بای دووژوونیه. شلیّوه، بارین بارین بارینه و به فر سکه ده.

بهيدان: پيچدان به چتيک.

بهيش (باک.): چارنيشه.

بييشك (باك.): باي بارانه.

با پي ڪردن (باک.): پهرچفاندن، ههلامساندن.

بهيليسك (باك.): گەردەلوول.

بهیر: پیرهباب، بابا ، کالک، باوا، بابی باوک و دایک.

بهیران: كال و كالك.

باپیره: باپیر.

باپیره کهوره: باوکی باپیر، باوه گهوره، باوگهره.

بهیری (باک.): جووره همناریکه مزربی و ترشی زورتربی.

بهیش (باک.): پزشک و تیمارگهری چاوان. (باک.) ــــی: پزشکی و تیمارگهریّتی چاوان.

بهيّقان: تەنبەل، ھەتيىچە.

بهپیشانی (باک.): تەنبىملى، ھەتبوچەيى. كرن: تەنبىملى و سسىتى كردن.

باپێکردن: ههلأمساندن، پهچفاندن.

جات: جیات، بری، زانمویّر، لعباتی: لهجیاتی، لهبری، زانمویّر، بریّتی، گوندیّکه له ژوّری شاری (مدیاد) دایه رِهنگه مهلای باتهیی خهلّکی وی بیّ.

بالنانى: بەتانى، جاجم.

بالمقا: بارتدقا ، بدقد ، بعندندازهي.

بالنزوک (باک.): مروی خونکی بی شهرم و شوور.

باتسه: بروانه: باتسكه.

باتسکه: ههنجیری بی تام و نهگهیشتوو ، کهلبهههنجیر.

بالسمى: جەژنيكى گەررەي يەزىديانە.

باتشمی: جیّژنیّکی یعزیدیانه، کفوتوّنه چووارشهمهی هموه دووایسی مانگی دیّسهمبریّوه.

باتك (باك.): ئەسكورى، كەوچكى گەورە.

بىقلاخ: (ئەردە.) زق، زڭقە، زناو، زنەك، زۆنكاو، چورتم، زەرى ئاودار.

باتمان (همر.): پورت. باليفه.

باتو: بروانه: باتوو.

باتۇقى: جوورە گيايەكى سوورە.

باتو: باتی، باتق، هیّلکهی گون. له پهردهی شیّوازدا بو گونیش به کاردهبریّ. (باک.) نیّلیّکی کوردانه له ژوورووی خاکی بوّتانیّدایه.

بلتيكردن: هاندان، پف تيكردن، هافنان، فروتيكردن. شووتى دهبن هانگلدان، لاسدان.

باتى: بريّتى، له جياتى، لهبرى. (باك.) بروانه: (باتوو.).

بىلتىزۆك (باك.): بىێشەرم، چەتارەړوو، ړووھەڵماڵراو، بىێئابړوو.

باتینک (باد.): خونچهی تازه پشکوتوو.

باتينوك (باد.): گولاله سروره.

بهج: خهرج و باج، میری، رادارانه، خهراج، خاراج، خوده، خودیک، (باک.) مهکات، باج بیش. باژ، بارانه، پاسهوانه، دهروازهوانسی، (باک.) پاس، زیّرهسفر. بی گومرک: نعره یه که گومرگ له سعر کالای بیّگانانی دا ناوه و له سنوور لیّی وهردهگیرریّت، کریّی تیّهه پین، گمرک. بی سعر: سعرانه، زیّرهسفر، پارهییّکه له لایعن دهسته لا تداریّکهوه له باران دهستیّنریّت.

باخچ

باخچموان: باغچموان، باخچم**قان. باخچمی ساوییان:** باخچمی مندالآنی گچکه. قوتابخانمی ساوایان.

باخچهی گولان: گولستان، گولزار.

باخچهی مندالآن: (باک.) سالیلانک.

باخدا: خاوهندباخ.

باخرز: شاریّکی گچکهیه له ناو وولاّتی (خهرزا.) دا لسهژوری شاری هسکیفییه.

باظه: دووکانی شه تان، پارچه زموییه کی گچکه و خرسکر اوو کین آراو و زبال تیکراو، که تسوّری همه ترین تیکراو، و زبال تیکراو، که تسوّری همین ده گین شه تال چوونکه لهوی ده گوویزریته و بو نادویراو یا زموی ناماده کراو. ده فریکه توّوی تیدا دم ریّت بوسه و و ددان بو ده شاندنی.

باخۆر: بادرز.

باخۇش: باوخۇش، ساخ، خۇش، گەورە.

باخوْشه: داریّکه در کولّیو و ههریسهی پیّ تیّک و درد دریّ.

باخۇشتۇ: گەورەتر، ساختر، باوخۇشتر.

باخوواردن: پينچ خور اردن.

باخووه (باک.): بدوري، قسه بکه .سهروک.

باخووهر: ماوه، ماودا، دهرفات.

باخوشه: بروانه: باخرّشه.

ھِاخِيّ: فەلان بە گەورەى خۇيان، كە كورد بى دەلّىن ـــ ھەر وەكوو ھىندى بــە ئىنگلىزان دەلّىيّن ساحب، كەچى لــە ھەورامانى ھەر چەندە فەلەشى لىّ نىيە ھەر بەكاردەبرىّ.

باخير: وهلام دهر، راکهييّن، پئ راگهييّن، ناکددر، نموکمسهيه ناگ و وهلامان راگهيمنيّ.

بلا: توويّ، تاك، تعنها، يعكباد، يعكتوويّ. ژاوه، فد، با، (دهر.) وا.

بسادر: (همورا.، دەر.) قسادار، وادار، (دەر.) واووڭ، كەسسىپكە بساى لسە ئەندامى دابى. باھىينە. ھەوادار، بادى ھەوا.

بداروّک (باک.): جووره پارچهییّکی پهنجمره پهنجمرهیه و ثاوا چنراوه. جووره قردیّلهیه که له سمری مندالآن دهدریّ.

بهداری: (دهر.) واداری، نهختشیه که له چتک و سهرشان و پشتی مرزی دهدات. بایی. وینک. بیرهسیری.

بداریّتی: باری باداری.

بلااک (رِدَژ.): بـ امرز بوونـ اموه و هـ الْـ چوونی دار، (زا.) گیایه کـه بـه دار و دره ختاندا هالْـ ده چیّ.

بلااه: (باد.) باهیف، بههیف، (ههو.) باوی، بادهم، لرز، قهواروی، چهقیله، چهقاله، چوواله، بایهو، بایام، پیام، دهیندک. سهری داری بادامییه. داری ـــی: (باد.) دارا به هیقی.

بدامه الله: بادامي تال، هدرجن، داري بادامي تال.

بلامچه: چەقالە.

بدامی: چتیکه وه چهشنی بادامی بچی.

بلامی تان: شرت.

به به ناد . ، باک .): بایینجان و تعماته ی روش: بایینجان ا سرّو: تعماته .

باجه: قەفەزەيتكە لـه بـانك وسـينهماو شـهمهندەفەردا يـهكتكى تتـدا دادەنىشى چەك و بليتى تتدا دەبېړى. رۆچنە، كولانـه، واجه، كوناواجه، كوناوەجە.

باجهانن: پارچه خاکیکه له نیوانی مهنده لی و خانه قینیدا و لهسهر ناوی نالوهندییه.

باجموان: باجگر.

باجگه: شوويني باج لي وهرگرتني.

باجگر: باجگیر، كەستىكە باجى كۆبكاتلوه.

باجكرتن: باج وهركرتن، باج سعندن.

باجگری: باج گیری.

باجگير (فه.): باج ئىستىن، كاربەدەستى گرمركى، باجكر، باجموان،

رادار. (فه .) _ ى: باج ئەستاندنى گومرگ، باجگرى.

بلج اینگرنن: باج وهرگرتن، باجگیری، به ناخونه ک باج و چتیک له چتیک وهرگرتن.

بلجووا (دزه.): نافره تێکه به يهکێکی تر گوّړابێتموه، واتا ژن به ژنهی پـێ کرابێ.

باجوولا: ئيّليّكي كوردي يعزيدييه له ناو (ههڤيّركا)دا.

باجووج (باک.): گلملو شوّخی کار.

باجی (باک.): ئەندازە و پلەي مۆزىقە.

باجئ سفربار: سەربارانە.

بئچ (باک.): باج.

باچه (شنبه. ، زهن.): بلّي.

باچك: گەغە شامى سوور، زەراتەدىمىلە.

باچۆ: (باک.) كاكه، براى گەورە.

باچيڪ: هدرزن، گال.

بلخ: شوویّنیّکه دارودره ختی بعری و بی بعری زوّر تیّدابیّ. باغ، (باک.)

دەھل. رنینی باخ وباخچه: دارم.

باخه: باغه، جووره مووروو یکه. باقه، چهپک، دهسکی گیاوچتی درواو. باخهان: دهریاخلل، باخلل، باغمال، بهخمال، (هموره.) باشیل. (برتا.، گرد.)

چىنىن. كەرەرد. (ھەررا.) گىرفان. پزىي. گەرەر. (ھەررا.) گىرفان.

پرینی، عنورچ، ۱۳۰۰ میرود. بهخهآنه (هموره.): گیرفان.

باخهڵبر: گيرفان بر.

باخمهوان: باخشان، باغمهوان، هوّلكشان، (باك.) باخشان. داركولى، كهسيّكه كاروبارى باخى هملّسوريّنى. ــى: باغموانى، باخڤانى.

ملخ مرین: باخ برین وبریندوهی باخ.

باختن: لـددمست چوواندن، دوراندن.

بافچه: بخچک، پالیر، لاتک، (باک.) پاریز، باخی چکوله.

بلاامي شين: كولهه.

بدامي كينوي: بادامه كيويك، باويه تاله، چوواله تالبه، چه قالمه، چروالمشينكه، بايعف، كالمشين، شموالشينك. به بادامي تعرو ووشكى کیوی و بعداره کهشی ده لین بادامی کیوی.

بدان: قادای، (همورا.) وادای، (لوړ.، فه.، دهر.) وادان، چمهاندن، (باک.) زثرِاندن، پیّچدان، هلچناندن، تاودان، زوّر بـادانی بـمن و دهزوو و ئيتر، كرژكردن. بابده: پينچدا. به باكردني گهنم و چتى تر.

بدانهه د: بادانی درو ریس کردنیان به یسه که هدودا. گهرانسوه،

وەرسوورانموه، وەرگەرانموه، وادانموه، بانين، چۆپكردنموه. پهشیمان بوونهو ، پاشیگهز بوونه وه. (دزه.) کههناری پارچــهیی خـــر بــادهدری و لـــوول دهدری و دهدرووی. (همورا.) هه ڵنووچاندن، (موک.) نوشتموا، داگيرانموه. **بنداوه**: بادموه.

بدایی (باک.): بادراو، باخوواردوو.

بده: ئىستىكان، پەيانە، پياللەي ئاوخوواردنەرە، پياللەي مەي. مەي.

بلاهبلاه: پیروز بیّ.

بلاهچي: مەيفرۆش، مەيكىر.

بلاهر: وادهر، لوولدهر.

بلاه رهوه: پعشیمان، که راوموه، پاشکهز.

بدهرچوون (ئەردە.): بريتيب لىه لىورت به بەرخودا ھاتنىدو وات سمرشۆړكردن و واز لـه فيز و هموا هيّنان. دەرچوونى با ، لـيّ بـمربوون.

بدهرکردنی با.

بلاهفروّش: مەيفروش.

بلاهڤ (باک.): کړيّوه.

بلاهك (باك.): پيّج بادەر، بورغى بادەر، مرازيّكه بورغى و پێڿ و چتی تری پێ بادهدهن.

بلاهم: بادام.

بدهوان: پهردهي کهشتي.

بالاهوه: بمرزه هموایی، بمرزه حموایله، (تمرده.) بمرزه هموایله، (همورا.) كۆلارد، (باك.) فرفرزك، تۆف و سارد و سەرما.

بدران: كرژ بوونموه، هلچنران.

بدراو: وادراو، کشت بادراو، بعباف.

بلارهنگ (نهرده.): گيايهكى بۆنخۆشه به پهنيرهوه دهخوري.

بدرهنگ بوویه: بررانه: بادرهنک.

بلارخان: جووره گيايهكه.

بدرز: درزې زور باريک له چتيکې.

بلاروو: پۆيەي كەڭىباب.

بدرياك: بادراو، تاودرياك.

بدریزه: بدری پروچه و ناپهسند و یا نعوانهی که ناگهن و با له داریّیان دەكاتىرە، بارىزە.

بلاريِّعه: بروانه: باريّسه.

بدك: خيّليّكى كوردانه له ژوري خعزرايه، لمه ژوري وولاتمي بوتانمه گەلیّک جاران پارس (دەروزه)ی دەكەن.

بدكره: بروانه: باكره.

بدكير: جووره موغهيريكه له سارداويدا وه لمه هينديك كوشكاندا دروست دەكرى بۆباكىتشى ھارىنان.

بلالا: ئيليكى كوردانه له ژوور خعزرايه.

بلانجان: باينجان.

بادوه (ئەردە.): كريوه.

بادنجان بلای: ترار، قاپ، بایه، مهن، باده، جامی ناوی یا هی مهی خوواردنهوه،

(بار.) ترگال، جامی ناوخوو اردنموه، (باک.) باداری، رِدْماتیزم.

بادیه: جامی گنوره، قاپی مس.

بلايله (خوّ.): جامى چكۆڭه، جاميلكه، (خوّ.) بادى، قاپى تاو خوراردنموهيه.

بدين: زيّيه كى گهوره يه له نيّوانى هموليّر و موسلّدا. (باك.) كاسمه،

بدينان: هەريميكى كوردستانە ئەم شارانەي تيدا ھەلكەتوون: ئاكرى، ئاميد، دهوّى، زاخو، عەين سفنى. نارىكى كۆنى ئايىنى زەردەشتىيە لـە بنچینهدا (به هدینان) ه واتا باشترینی دینانه ووشه ی دین کوردییه، ئاتەشگەدەيەكى گەورە لىدئاكرى ھەبورە.

باليناوا: نيوى دييه كييه له روزهه الأتى كيوى قهنديلييه و و دو ورمهى له ويوه پهيدا دهبي به نيوى وييعوه نراوه.

بديني: ئهو كهسهى له ناوچهى بادينان بژى.

بادى هافا: بادى هاوا. ــ يى: بادى هاوايى.

بلاي هفوا: بايي هنوا، خؤيين، بههموا، بادي هدفا، بي سوود، بي جي، خۆرا، مفت، هەرزان، خۆرايى و فيرۆ. ــ يى: بادى هەڤايى، بى سوودى، بيّجيّيى، خوّړايى، مفتى، ھەرزانى، خۇبينى، بەھەرايى.

(هغورا.)گوواري.

بار: قوله کراو دوه ی ناوی بارزانه بوسه رچاوه کانی ناو شعم فهرهه نکه. ده يووت (باتمان) باريكه. دووتا ، دوولنگ بار ، دوولابار. (باد.) بهنده ك ، ههر چتيکي به پشتي وولاخي هه لگيري باري پيده لينن. کوچ و بار. ـــ برن: دلنيابوون. دەربەست، دەربەند، يارمەتى. خووەنەدابن بارى مىن: يارمەتى نەدام. ژخووەراكرن بار: دەربەست و دەربەندبوون. تووانايى؛ لــه بارمدانیه، تووانام نییه، لـ ابربوون: لـ اتروانا و داسته لأتا بوون. باری زمان و ليّوان: به لَغيّكه لعبهر نهخوّشي و يـا هيـچ نـهخوواردن لـمســهريـان پے پیدا دہسیّ. دلاخ: چلۆنسی، چلۆنیّستی، پاردان، رەخ، سنوور، دلان، رەريەت، سەروسەكەت. كۆك: باركردن، كۆك كردنى كاترمير، دانانموه. _ كردن: كۆچكردن، رۆيشتن. (باد.) بىش، بىمھرە. پىلىقس، سىپاڭ: خۆلى كردنىبار، خۆلى كردنى پەلاس. (باك.) نوركى قامكى. بورار، بوورينگه. سهرهوخووار. ساخته، عديار، غهش، دهغمال. كار، كاروبار. بەرى داران. نەخۆشى: ئىىش بەبار. بەر، زگ، منىدالّ. دەسىتوور، رىّ و

باراسیاو (دەر.، ھەورا.): باراش.

باراسیاوههر: باراشهار. باراشهیّر.

بساداش: (دەر.، هسهورا.) بارەسىياو، باراسىياو، (زا.) هيتشران، ئسهوەندە دانهويّلهيد، كه برّ هاړينى ببريّنه ناش.

بىراش ئى كردن: باراش لـه ئاشيدا ووردكردن. دريّژه بـه ئاخوّتنيّدان.

ببراش هار: بـاراش هيّرٍ، (هـمورا.) باراسياوهارٍ، (زهن.) بارهسياوهارٍ، تاشموان، يا خاوهند باراش.

بدراش هیّد: (همورا.) باره ناساوهه په (زهن.) بارمسیاوها په باراشها په باراشها په باراش ها په باراف: باراف: نیّدیّکی کوردانه له دهستی دیاریه کریّدا و له خوو ارموه ی زیّسی دهجله په.

بىرەم: نێـوى نێرينانـە، نـاوى ئەسـتێـرەى (مـەريخ) يشـە. ڕۆژى بيسـتـەمى ھەموومانگێکى ږۆژى (شمسى)يە.

باران: ئىو تنزكە ئارانەيە، كە ھەرور بەسەر گۆى زەرىدا دەبارىتنى دەخىل و بىرىمىمىيىتىنىڭ

دان و گژ و گیا و باغ و باخچهی پی تیرّاو دهبی، (دهر.، فه.) و اران، (همورا،، زهن.) قاران، وهشت، بارین. _ بران: بارانه راوهستان، (موک.) کمژکردن، جیزومردان، نیّوی مانگی دو و ایسی بمهاریّیه. _ وهشاندنموه: (زمن.، همورا.) هرورش برینگان، (موک.) کمژکردن، کژکردن، براندن؛ گولله باران، تیرهباران، بمورهباران.

باراناو: ئارى بارانەيە كەلەشورىنىكى نزمدا كۆبورىيتەوە.

بىرەنە: باران، بارانە دەخونىّ. ـــى سەر بە قەپووچكە. ـــى سەر بەكلأوە. كريّبار، سەرانەي بار.

بارانهی توند: بارانی تون، شس.

بارانهی وهشت: رهمیّله، بارانی درشت، شمس.

بىرەنسەي سىلەر بەقەپپووچكىـە: كلأومســەر ، (زەن. ، ھـــەورا.) شەســـت ، كلاربەسەر.

بارانهی سفریهکلاوه: (زهن. ، همورا.) کلاویهسهر.

بارانهی نهرم: بارانهی وورد.

بارانهی وورد: وورده بارانه، غیبارانه.

باران بوان: مسانگی هدره دووایس بعهارتیسه کسه ۳۱ روزه اسه (۲۱)ی حوزه برانی وه دهست پیده کات تا بیسستی تمهمورز اسه رووی شعوه وه اسهم مانگهدا به زوری بارانه چک ده کات کوردان ناویان ناوه سه

بارانییو: چتیکه ئهندازهی بارینی بارانه نیشاندهدا.

بىرىنىن: باراندنى ئاۋالآن، بارەكردن. ھيراندن، باراندنى مەرو برنانە.

بارانن: باراندن.

باران وهشانفخهوه: (زهن. ، همورا.) هرورش برینگان، (موک.) کمژکردن. بارانی: سهر پتوشیّکه له بهردهکریّ بوّ نموهی بارانه تمدِی نمکات.

بادانی ناوه خت: بارانی بی وه خت.

هاره (کر.): هات بوّ دهخلّ و دان وئیتر. به هره ، سوو د. (شـهبه. ، روّژ.) بیّنه ، بهیّنه. بابهت ، لایهن ، لـهباره ، لـهبابـهت ، لـه ــــی منـهوه چـت بیستووه . (زا.) عهرهبانهی دهستی. بونیه ، سرشت ، فترهت.

باره: ــى ثار الآن، باله، دهنگى مهر و بزنانه، كه دهباريّنن.

بارهبار (دزه.): بالمبال، بارهباری ناژالآنه. ناشکرا. به ـزوری لی کرد: به ناشکرا زوری لی کرد.

ڣارهبسفر: بنارکیّش، پییّرد، دموار، باریسفر، وولاّخسی بناری. بهفرهبسفر، مووچههر، هاوکار. مردّقی گوویّدیّرو گوویّ لهمست.

باریمنی: بارکردن.

بارهبوو: بروانه: باربوو.

بارهچه (تدرده.): مووچنو بدش، بدهره، داهات، سوود.

بىرەخووێ (موک.): بارەخوو<u>ٽي</u>ان*ێ، گەمەيەكە،* (موک.) باربارانێ.

بارهخوويياني (هـ و .): (مـوک.) بارهخوويّ، گهمه يـه کي مندالأنه يـه، (موک.) باربارانيّ.

بارهدار: باری داری، (باک.) بهندی.

بارهسیاو (دهر.، همورا.): باراش.

بارهسیاوهار (دهر. ، همررا.) : باراش هیّرِ.

بارەش (باک.): زريان، رەشەبا، باى رۆژھەلاتىيد، گۆيا ھەر كاتىكى با ئىه رۆژھەلاتىنو، بى كىتىى تىارىك دەبى بۆيسە بىه رۆژھـەلاتىش دەئىنىن بارەش.

بارەقەلا: ئافەرىن.

بارهکه (رموا.): باروکه.

باړه کهو: بيخووه کهو، (همورا.) گوواري، کاره کهو، کي بار.

بارهکن: وولأخي بارييه، بارهبهر.

بارهكا: كۆشك و سەراى گەورە، سەراى فەرماندەر، سەراپەردەى

ميروشايان. خيّوهت، خمرگا. قرّتاغ. بارگه.

با**رەنج**: رەنج بىبا ، بى بىش، بى بىمرە.

باربار (باک.): هاوار و داد و فوغان.

باربسارانيّ (هـ مو.): جـووره گممــه ييّكي مندالأنهيــه،

(موک.) سووار سووارين.

بارباركي: سور ارسور ارين، گهمه يه كه.

بارباریتک (باک.): بالندهیهکه.

باربههر: بارهبهر، وولأخي باربهر. كوويّديّر، كوويّ لـممست.

باربه ژن (باک.): تعلمسم، جادوو.

باربهست: بارپیچ. ــ کردن: بارپیچ کردن.

بىربەندى: پيٽچاندنەوەى باروبنە.

باربهنی: بروانه: باربهندی.

باربر(باک.): باربر، بارهه لُگر، بارهبهر.

باربردن: باربرن، بارهمالگرتن، بارگوريّزتنموه. دهرهقمت هاتن، لمگملّ هملّکردن.

باربوو: بهداری، (باک.) میّجبیّتی، (زهن.) ترموانه، (بابا.) باروو بوو، باربوو، دور، باربوو، دور، باربوو، کیشک، پیتاک، (همورا.، باد.) بیّش، پوّیله، پوّیلانه. یاریکاری و دمستگروّیی شمو کمسانهیه، که لیّیان قموماوه یا زیانیان پیّ گهیشتووه یان له کاتی ژن هیّنان و زهماوهندیّدا..... یی: کردار و کردهوه یاربوو.

بارتىققا: بەرتىققا ، ھێنىدە ، بەقسەد ، ھسەندە ، چسەندە ، بەرانبسەر ، باتسەقا ، بارتەقاكردن ، بەرانبەركردن .

بارچموت: همژار، کارناساز. ــى: کارناسازى، همژارى.

بارخانه: خانوو، همهیوان و یا جیّگایه که باری لیّ بخریّ. کوماباریک، چهند باریّکی لمسهر یه کتری دانراو، شوویّنیّکه، که باری زوّر تیّدا لمسمر یه کتری دانراییّ.

بارخانوو: كال و يالى ناومال.

بارخاني: نيّومالّ.

بارخستن: بارهیّنانهخووار. بال راکیّشانی مریشکه و که لمشیّره، که لمسمر تهنیشتی رابکشیّ.

باردا: چۆميكه لهلاى رۆژههلاتى ژيرى شارى قاميشلوريه.

باردار: گیانداری ناووس.

باردان (زا.): بادان.

بىرزان: پارچه خاكيّكه لسه كوردستانيّدا كموتوّته نيّوانى ړواندز و زيّسار، لـمو خاكمدا خيّلْى بـارزانى تيّدايـه، كـه ئـمويش بـمســمر چـهند تـيرهييّكيدا دادهبهشريّتموه. ســى: دانيشتووانى بارزان.

بارزه: جيوهي ړووهکانه.

بارسا: بارست. _ یی: بارستایی، تینن.

بارست: تیمن، قعباره، شهندازه، بارسا، بارسایی. (گهرد.، کید.) بلنداییکهی نیرانی دیراوانه، (همو.) کمودوو.

بارستایی: قسبارهیی، بهقسهده ر، به نسفندازهی، بارهسیایی، (هسهررا.) بارسایی.

بارسفک (باک.): بارسووک. بی خدم، بی پدوزش. (باک.)ی: بارسووکی، بی بدرپرسیاری.

بارسووك: (باک.) بارسڤک، سڤک بارى. بى غممى، بى بمرپرسيارى بارش: (باز.) بارفت، باوبۆران، بارشت.

بارانى وورد، ووردهباراندى لىسمرەخۆ.

بارفت (باز.): باوبۆران، بارش.

مِارَقَوْلُ (خَوْ.): خَوْرِاكُر، پشوو دريّژ، بهپشوو.

بارقورس: بارگران، گرانبار. ـ ى: بارگرانى.

باركفوته: كەسىپكە بارى لى كەتبى. ھەۋار، دەسىتكورت، كەسىپكە بەد بەختىتى و نەھاتى رووى تىكردبى.

باركموتن: تووشي نههاتي و نهگيهتي هاتن.

باركفوتوو: بروانه: باركفوته.

باركودن: وولاّخ باركردن، باركردنى بارهبدر، باربهندى. كرّج كردن، قوّناخ گرّدين. خستنهسدر، ليّ پتركردن.

بارکیّش: وولاّخی باری، بارهبهر، بارگین، بارگیر. گوویّدیّر. کهسیّکه نمرکیّکی قورس کهوتبیّته سهری.

بارکیتشان: خمریک برون به هملگرتن و هیّنان و بردنی باری ثمم و تغوموه.

باركێشى: باركێشان.

بارگا: بروانه: بارهگا.

بارگه: خورجيّكي گهوره، كه جيّگاي نوويّن و پيّخه في تيّدا بيّتهوه، بارگهي بازرگان و ثيتر، كفل و پهلي تايبهتي خوّي وهكوو راييّخ و نوويّن و

جل و بهرگ و خوواردهمهنییه، که به وولاّخ ههلّیگری. سهیزخانه، (که.) سهیس خانه. قورسایی نمو بارهیه، که کهسیّ ههلّیدهگریّ.

بارگهچی: کهسیکه تعنها ناگای له بارگه بی.

بارگهچین (همورا.): نافره تیکه، که له مالی بووکیتوه له گهان بروکیی دهچیته مالی زاوا و لهویش به کاره کهری له لای دهمینیتهوه. (موک.) سهرسپی.

بارگهوبنه: ههندیک ناو مالاو کهرمستهید، که له پیشش کوچکردنی تعواودا دهگوویزریتموه شووینه نووییهکهی رهچاوگیراوه.

بارگر: داريخه بدريته بهر بارخانه بن نموهي نمړووخي و نمكموي.

بارگران: بارقورس، واتا ثمرک و مندالّی زوّره. خهفه تبار، خهمخووار. -ى: بارقورسى، خهفه تبارى، خهمخووارى.

بارگیو: بارگین، بارکیش، نهسپی ژیربار، وولاَخی بهرزهی بارهبهر. ـــی: بارههلگرتن، بارکردن، باربهندی.

بارگیل (باک.): بارگیر. (باک.) ـ ی: بارگیری.

بارگین: بارگیر، بارکیّش، (باک.) بهرگیر، کادانه، یابوو.

بارمته: گریّو، شل، گرمو. چتیّکه داده نریّ له لای یه کیّک برّ دلّنیایی لهبه رانبه رچتیّکا، که لهوی و هرگرتووه به و مهرجه بارمته که له چته که به نرختربیّ.

بساپن: بعفریّکسه با پنیبیّستی، شویّنیّکه با بیگریّسیوه و بسفر و سوّز و خوّلهٔ کهی بردبیّ.

بىرنامە: بلىت. بەرنامە، _رېزاز، قاقەرتىكە ئەر چتانەي يەك بە يەك تىدا دەنووسرى، كە دەنىردرى بۆشرويتىنىكى.

بارنهبهر: نهکیش، بارنهوهر، وولآخیکه باری نهبات. مروّی بی گوویّ و لاسار و یاخی.

بارنهبردن: ياخى بوون، نهكيّشان، سهركيّشى كردن، ئازادى خوواستن، بعزاج، لاموّفهك.

بادنهوه د: بروانه: بارنهبه ر.

بارنموهری: بارنمیمری.

بارنج (رهوا.): بروانه: بارهنج.

بارقه (باک.): بوّران، باو باراند، رهشعبا.

باروشه (ئەردە.): بارەشين.

بىلۇقكە: (رەرا.) بارەكە، (ھەمورا.) وارۆكە، چووڭىك، (دەر.، ژاوە.) واړك، كەرگ، مرىشكىكى بارە تا تەمەنى دەگاتە ساڭىكى.

باروم (همورا.): بارام.

باروو (باک.): بورج، برج. (زا.) قه لأو، (تمرده.) قولله. بارووت. •

باروبارخانه: كۆچ و كۆچبار. ــى مالأن.

باروبنه: مال و كوچ، كوچ و كوچبار. باروبوو: بروانه: باربوو.

بارووت: دەرمانى تفەنگى، دەرمانى چەكانە، تىززى ئارورھەلكردنييە. كارگەىكى: ترتىزك، ترورتىزك، تلۆتىزك، بارووتخانە.

بارووته (باک.): سهرسهری، خوویری، تهنیهل.

بارووت پێژ: باروو تساز.

بارووت پنج: بارووتساز. ــى: بارووتسازى.

بارووتخانه: کارگو یا کوگای بارووتی، تلوتیزک، توورتیزک، ترتیزک.

بارووتساز: بارووت پیّژ. ـ ى: بارووت دروستكردن.

بارووتكهر: بارووتساز. ــى: بارووتسازى.

بارووتى: چتيكه له بارووتى دروستكري.

باروود (لو.): بارووت.

باروسفروزمانی (هغورا.) : بهڵغی سهری زمانی.

بارووشه: بارمشيّن.

بارووشهی بایی: بارهشیّنی کارهبایی.

باروونه: بادرهنگ، گیایه کی بزنخوشه و لکه کانی باریک و گوله کانی و هنموشه بین گه لایه کانی مشارین و هکوو سهوزه وات ده خوری له پزشکیشدا به کارده بریّت. میّش هه نگووین زور تر لهسه روی دهنیشن.

بارهاتن: هاتنهبهر، پێگەيين، دارەكه يا منداڵەكە بارهاتووە: پێگەيشتوە. بارهاووردن: پەروەردەكردن، رەنێوھێنان.

بارهه لْكَر: مروّث، وولأخ يا نوتوّموّبيليّكه بارى هه لْكُرىّ.

بارهه نگرتن: بار لسهر پشتی دانان.

بارهنگ: تووم رهکیشه، تورهکیشه.

بارهنگڤ (باک.): تەنبەل، بى مەزە.

بارهنگیش (باک.): کسیکه مدردوومی پست و تووره بکات.

باری: وولآخی باری، بارهکی، وولآخیکه بوّبار دهست بدات.

باريّ: كموايد، ئەمجار، ھەرنەبىّ: ــكە خيّرت نىيىدشەرىشت نەبىيّ.

باريه: نوويّل، ئاسنيّكى دريّر و ئەستوررە بەردى زلى پى ھەلدەكەنريّت.

باریت: بالندهیی کی گچکهیه وه مراوی دهچی.

بارينزان: كالأريزان.

بارپیزه: بدری ناپهسند و یا نهگهیشتور که با له داریّی دهکاتهوه، (خوّ.) بادرپیزه. (روه(۱.) خالّه رهش، گیایه که له ناویّدا دهژی لاسک و ریشه کانی رهشن و سیّ پهرهیه. (کوّ.، بابا.) گیایه کی بوّنخوّشه به بهرسینگیدا ده کهن، خهزه لوّک، خهزه روّک، (ههو.) خهزه ره، (ههورا.) بهرهزا. وورده یتکه، که لهشت ببیّته وه. (نهرده.) باخوّر، دره ختیّکه با بهره که ی و دراندییّ.

ببارپیسه: دووخ. (ئـــهرده.) فړفړوکــهی منالانـــه،کــه بــا دهیخولـیّننیّتـــهوه. دهوار،کوّماچ.

بىر<u>ۆسەي چىلار:</u> پارچەي چەرم يا دارى خې كە لەسـەر دار ئەسـتوندە قايم دەكرى و بەنى لە دەورەي دەپيېچن، كە دەبەر چادروخيوەتان دەدريت.

باریّصهی دووخ: سدره تدشی.

باری سهربار: ناوبار ، سهربار.

باریک: (باد.) زراو، زراث، زیراث. چیلاز، رفت، فین، لمعوهند. لاواز، بی تین، بی تووک، چهلم، مسری . ببوون: زراوبوون. لاواز و بی تین بوون.

> **باریکان:** ریسی زور باریک، دهزووی زور باریک، باریک. باریکایی: ناستی باریکی چت، باری باریکی چت.

باریکه: دروومانی سهرپهراویزی کنوایه. ناوی دییه کیشه له ناوچهی عفریهت. تیلمه، سیرمه، پارچهی باریک له چفرم یا پارچه.

باریکهږا: باریکمړیګا، ریمګای باریکو تمسک، ریمګه باریکه.

باریکهری: باریکهریگا، ریگای باریک و تعسک.

باریکهپ<u>نگا</u>: پیادەرێ، رێج، رچه، رچان، رەچه، رچمهرێ، باریکموا، رچکه، رێچکه، شیڤمړێ.

بىرىك وېنێىمى: لـه ړولاو ازبوون بـه هـۆى نـەخۆشى درێـژه پيێـدراوموه: ئــازەر داويـەتـه بـاريـک و بنێسى.

باریکی: زراوی، لهوهندی.

بىارين: (باک.) قارين، (هغورا.) وارين، (دەر.) داكردن، هاتنــه خووار و دادانى بارانـه و بعفره، (لـو.) هيمنان.

بارين: باراندني ناژالأنه.

بارينه: وهنموزه.

باز: بالنده ييکي دندووک خوو اري گوشتخوره بو راوي کاوي به خيوده کري .

و چاوی جوړانه و کونج کونج په، (با.) ناخايوک، به نيّره کمه ی ده ليّن: جوړه. بازی مسيّ: (بابا.، ړوّژ.) تعوار، باز له دووهيّلکه پتر ناکات له ساليّدا، که هملي هيّنا تعوار له پاش گموره بووني ده ړوات و

همایی هیت صفوار که پاکس صفوره بوونی ده پواک و تعویتریش دهمیّنیّتموه. وولاخی بمرزهیه، که نیّو چاوان

و پهله کانی سپی بن، بازوو، بازه، به لهک، سپی. به دووای هم و و و سه بین کمره بنووسی ده کاته بکه رواتا له کردار و ره رشتدا: فیلباز، قومارساز، ساخته باز. قسفراز، پهرش، ووزاق، تسمولباز، قملهمباز، چهنگ، مرز به مهر جوگه و یا قورلکه و شووینی کی تردا قملهمبازیدا و بهویت موه (باز)ی پین دهلین . سدان: ووزاق کردن، خووه چهنگ کرن، تموولباز اخوه دان، هلجنقین، شهجنقین، فتلوپاچک، فرتدان، پازدان، به هین. سه پیدان: هلچنقاندن، شهجنقاندن. سدان: چهنک کرن. (باک.) جووره همله پهرینیکه. کورتکراوه وی ناوی بازیانه بو سهرچاوه کانی ناوه روکی نام فه رهه نگه. دووباره، دیسان، نیتر، هم.

میازاد: (همر.) باژیّی، چهند دووکانیّکه، که شوویّنی کرین و فروّشتنی تیّدابیّ، وازاد. سی به دمیّن: بازادی به برهو. کددن: له نرخ پرسین، سهوداکردن. سه تسهودا: بازادی گهرمه. بیّس: تارهواج. بیّسی: نارهواجی.

بازارتیژی: بازارگهرمی، بازارخوشی.

بازاركهساس: بيّ بازارٍ. ــ ى: بيّ بازارٍي.

بهزارگهرم: بازار تیژ، کسیکه سهودار کرین و فروّشتنی زوربیّ. سی: زور و زهرهندی کرین و فروشتن له بازاریدا.

بىازاړى: مرزى خوويّړى و هيىچ و پووچ. كەل و پەليّكە، كە تايبـەتى و چاك نىبىّ.

بىلزانىي (باك.): جوړره بووزوويّكه.

فبازه: تمرم، بمست، بمستی (جمنازه). به لُمک، باز، (جا.) بــازگ. جووره چنراویکه.

بازبازان (ئەردە.): بازدبازدين.

باريكان

بازه له: بازه لیّن. (نهرده.) پرړوو، نبازا، بنی شهرم. چتیّک کهمیّک بهلهک بیّ. مندالیّکه، که کزر و گهوره بووییّ. سخوویّندن: بریّتییه له بیّ شهرمی و چاونه ترسی؛ فیساره کهس چاک بازهلهی خوویّند.

بىزەڭيّن: بازەڭە، (باك.) بەردبەردانىّ، گەمەيەكە، قاچان، ھەلْمەتق. بىزەننە: مەچەك.

بازهوان: کهسێکه همومسی لهگهل بازړاگرتنی و به خێوکردنی بیّ.

بازبازانی: بازدان، جووره گهمهییکی مندالآنهیه.

بازدبازدين: يمك به دوواي يمكتريدا بازدان.

بازبازك (باك.): بازته.

بازبازكێ (ږوژ.): سێ بړكەيە لەسێ بازيدا. بەڵەك، ڕەنګێكە ﭘﻪڵﻪﭘﻪڵـﻪ بێت.

بىزبازۆكى: بازبازيّن.

بازبازیّن: بازدبازدیّن.

بهزبسهند: نشستوو، جاران جادووگ دران بستر هسهموو جسووره نهخترشسی و کارمساتیّکی بق گیّل و نهزانانیان دهنووسی و له باسکیان دهکرد. بازی بهند.

بىزبىزدين: بازباززكى.

بازبردن: بازدان، قعلممبازدان.

بازخوواز: بەرپرسيارى.

بازدان.

ﺑﺎﺯﺩﺍﻳﻰ (ﺑﺎﻙ.): ﻫﻪﻟﺎଁ ﺗﻮﺭ .

بىزدبىزۆكىّ: ھەلاّتن.

ب زدان: خوه مه لدان له جیگایه که وه برخیگایه کی تر، چه نک کرن، قه له مبازدان. له شه ری : هه لاتن. له ده رفعت : ده رفعت له دمست دان. (باک.) مردنی مه رو رزن.

بازدهبلران: نيّوه راستى به هاره كه شعوى دوو دهقيقه دريّر دهبيّ.

بازده ثباز: بازیازیّن.

بازدبردن: بازدان.

بازدپەرين: بازدان.

بازپەرين: بازھىڭفرين.

بازديمرين: قەڭىمبازدان .

بازددان: بازدان.

بلزدی: چوونموه دیدهنی.

ڢازڕ (ئەردە.) : باڵندەييّكى گۆشت خۆرە بەقەد ريشۆڵەييّكى دەبىّ رەنگى بۆرە قنەيە.

بازده: (تمرده.) گهرانهوهی گوللهیه له پاش نهوهی، که له نیشانهی بدات. (تمرده.) کهوانه: کموتنی تیر و بهرزبوونهوهی. (بابا.) فیچقه، خوویّنی بازرهقهی بهست. بهرمو خووارموه به پمریّشانی و نالوّزی غاردان ، (که.) تهکاندانه خو برّ بازدان.

بنزوهقه: له پردهر چوونی گیاندار به چالاکی: ماره که بازره قدی بهست. فیجقه کردنی خوین له لهش و یا چتی شل له ده فریکیدا که کونی تی بی. بنزک (باک.): بالا هی په زندان.

بلزرگان: بنه کدار، نمو که سه یه هه بوو بیّت بازرگانیی پسیّ بکریّت، کووتالفریّش، سهوداگهر. سای: (باک.) دان و ستاندن، سهوداگهری، پیشه و کاری بازرگانه، کړین و فروشتنی کووتالّ.

بازگ: (جا. ، هغورا. ، ههممه.) ، بازوو ، بازه ، بعلمهک ، رهش و سیهی ، پلیلی، پلیلین.

بازگه: (رموا .) بوسه ی راو کمرانه. ته یو لکه ی سهرموه ی گرد و چیایانه ، (همورا .) ته یولکه ، (رموا .) بمراث ، مله قوتکه . له سه ر جوگه و کهند و چال و ثیتر ، شورینی که بتوانری به سهریدا باز بدری ، پردمباز ، بووار ، بزریزرک ، (باک .) بهزدیک .

بازگاشت: پهشیمان، ژیوان، گهرانهوه. ـــى: پهشیمانی، ژیوانی، گهرانهوه.

بازگ به لهك: بروانه: بازگ.

بلزگووړ (باک.): تعسپاردن. ـــى خووهدێ بوون: بـه خووا تعسپاردن. هيوا، نومێد، يامهرتي.

بازگورِی: يارمهتی.

بلزمان (تەردە.): منداڭيكه له دوواى مردنى باركى بەجى مابى، باووك مردوو. دامان، خەفەتباربوون.

بازمانه: بروانه: بازمهنه، پاشماوه.

بازمهنه: پاشماره، ماوهوه، بازمانه.

بازن (باک. ، همورا.): بازنه.

بازنه: بازن، بازبازک، بازبهند، لـه زیّر و زیّو کانانی تر

دروست دەكريت، (همورا.) دەسبەن. تمووق، چەممەرەي دانىلغاو.

جازفه کسنی درزدار ده خریت تا القه یک کروپه ی گاسنی درزدار ده خریت تا لیک نمیت مود.) : نالقه یک کاسنی درزدار ده خریت تا لیک نمیت مود.

بازننه (رهوا.): جیکای بازندیه له باسکدا. مهچهکی دهستی، (همورا.) بازوانده، دهربازوک.

بازند.): بازند.

بازنگه: بروانه: بازنده.

بنزنوْكه: بعربازن، بازندي چكوْلْد.

بازوانده (همو.): بروانه: بازنده.

بازة (باك.): سترانيّكي كوردييه.

بازوهن (فه.):قوّل.

بلاؤد (باک.): ردشه با ، بای سهخت. ـــی: باشوو ، واشه ، بالننده ییّکی دندوک قولاپی بوّره لُوّک و چهنگال تیژه ، پهلهووری بچووک رٍاو دهکات. بلاؤلّه (که.): باسک.

بازووانده: بروانه: بازوهن.

بازور (ندرده.): باشور، واشد.

بازۆر (ئەردە.): واشە. ــى: واشە.

بازۆڭە: قۆل و باسكى قەڭمو.

به الله این این این این به باز ، بازگ ، مانگا یا رو لاخی به رزه و ثار النی ره ش وسپی قتل باهوو.

بازووبهن: چتيکه له زيريا له زيريا چهرم دروست دهکري و له قول دهري. ده خري.

بازووبهند (باک.): (باک.) بازیمند، بازی بهند، باهرویمند، قرّل موانه.

بازووپاز: زهمزهمای بئ دهنگ و خامتیشی ناووریهرستانه له کاتی پهرستنیدا.

بازووي دەرگا: لاشيپان.

بازه (باک.): باز (بالنده).

بازي (باک.): وه كوو بازو وايه. سترانيكى كوردييه.

بازى: (رەرا.، هـ مررا.) وولآخى بـ مرزەى لاق سىپىيە، (بساك.) باز، (موك.) پىل سىپى، بەللەك. (بابا.، همورا.) وەردىنىمى نانى، يارى، گەمە، گالىتە، گەپ، كايە.

بازی بهن: بروانه: بازی بهند.

بازی بهند: باسک بهند، بازیهند، قوّلبهند، توّلبهند، توّلبهندی، باز، نهو جووره بازنه یهکه له باسک دهکریّ.

بازیچه: بورکوّکه، چتیّکه که مندالاّن گهمهی پیّ بکهن.

بازين: دۆراندن، زيانكردن، له دەست چوون.

بازیوان (بابا.): گیایه کی بههارییه گولی رهنگ پیوازی دیّنیّ.

بازي هموايي: بمرزه حموايله، بمرزههموايله.

باژار (باک. ، مزو.) : شار ، باژیر.

باۋاپگير (باک.): سمروكى شارى، شارهوان. (باك.) ــى: شارهوانى.

باژاری: شارستانی، شاری.

باژه آند: لیروکولک و کووانیّکی پیسه له مندالآنی ساوا دیّت، که حموت و چلهداریی و دهرنمبی دهیکوریّ، گزیا مندالّی ساوا سهرمای لیّبدا و یا ژه کی زوّر بخووا دهری ده کات، ده لیّن نه گهر پیّستی مریشکی دهشی لیّ نریّت دهیده ریّنتیمه می بهشی لیّ نریّت دهیده ریّنیّت نه که کورووی باژه له دهرمانیّکه له شیری دایکیدا بیسوونه و بیده نی ته وی ناوزگی درده کاته دهروه و ، (کوّد ، خوّد) گرته ک ، زهرتک ، باژیلّه ، (همورا .) هملیژ (گیایه که) .

باژهن (باک.): باوهشيّن.

باژۆ: بئاژۆ، ليخوړه، (دەر.) بړان، دەنگى بده.

بىژيّړ (ھەورا.) ، بازاړ. ـــ كرن: بازاړ و سەوداكردن، (باك.) شار.

باژيرگير: شارهوان. ـ ى: شارهوانى.

باژێڵه (ئەردە.): باژەڵه.

باژی<u>آه</u>: نهخوشیی که لهبه مروسلدانی نیرینه ی ساوا ده دات و میزی ده گیری (نه دده) باژه له.

باس: بىسىمرھات، دەنگ و باس، خوواس. (ھەورا.) ئاگا.

بسارك (باد.): ئيركولەر.

به هوره نشور تنیک م با زور بیگریت موه، ناوی پووبار و ده ریمند یکیشه له ناوی پایاندا. ناوچه ی بازیاندا.

باسمری (باک.): بهفیزی، بههموایی.

فلستان: پیشسو ، پیشسوونیان، ک**ۆنه، می**ژوو ، باب و باپیرهکانی پیشسوو . ــــ ی: پیشسوویی، میژوویی، دیرینه.

بستیک (باک.): جووره شیرینیه که له دوشاوی دروست ده کری.

بستورمه: باسوورمه.

بستووق: بروانه: باسووق.

بسزان: ميّرووزان.

باسقهننه: دمسقهننه، باسکی قهننهی، که زورترینی له داره تالویالوو دروست دهکری.

بسقهنده: بروانه: باسقهنه.

بسقهنگه: بروانه: باسقهننه.

بهسک: (باک.) پهیک، (ههورا.) باهوو، بازوله، چهمپل، چهنگ، نیّوانی جومگهی دهستی و نانیشکیّیه. بستوو، بستی، مله، کهل، تهووّلکه، ملهشاخیّکی باریک و یا تهستوور و کورته، (ههک.) دهسته، بهره، کومهله.

بسكهبسك: بروانه: باسكسمك.

بسکندار: تیّلاً، دیرهک، دیرهگ.

همسکهسهگ: جووره سهگیکی باریکه وه تاجی دهچی به لأن امو گموره تره، باوکی گوَله سهگه و دایکیشی تاجییه، (همورا.) دورٍره سهگ، دووړهگ. همهکهههایه: جووره مهامیه که به جوولاندنی باسکان نه نجام دهدری.

بسكهوجار: باسك هموجار، دمسكي هموجاري.

بسك بسكاني (ههك.): دەستەبەندى، دەستەبەريتى.

مه که به دند: بازی به ند، تؤلّبه ند، تؤلّبه ندی بال، قــؤلّ به ند. بازنه، حمایه لا و یا چتیکی وایه، که له قرّل بکریّ.

بسكراو: گۆرين، باس ليكراو، ليدوواو، ناوبراو، نيوبراو، (باك.)

بسكردن: ليدروان.

بهسکلاوه: کلاّوینه، رِهبـهل، (هـهورا.) قـهلاّتینگ، جــووره ریّواســیّکی قولْـهبنه و نهسترور و گهلاّپانه.

بهکوول (باک.): گممهیهکه به باسکیّتی نهنجام دهدریّ.

بسڪ هموجاړ: بړوانه: باسکموجاړ.

بسکی جفاره: موّدنه، دارجغاره.

بهسکیّش: داریّکی دریّت هسفریّکی به نیلّه وه سفره کهی تسری اسه هموجار (هیّش) قایم کراوه، مژانه، مژانکه، مشان، باسکیّش جووتی، (باک.) باسکیّ هه قرکانی ییّ.

بسمه: جرّشی چاو، ته اخوومه، گری و دوگمه یه که له کاتی چاوئی شهدا له پیّلووی سهره وه ی چاو په یدا دهبی . (هه و.) بـ قرّیــی. چه شنه پارچـه قوماشیکی شه.

بهمبار: هدفته يتكى پر بارانه يه له مانگى نازاريدا.

بههبیل (باک.): بهفیز، خۆپەرست. داواكار. (باک.) سى: بەفیزى، خۆپەرستى. داواكارى.

بسنامه: نامیلکهیهکه، که چهندسهر بردهییکی تیدابی.

بسوخ: (كه.) باسووق، باستيك، باستق، سجووق جووره شيرينيهكه،كه لعدر شاور نیشاسته وبادام دروست ده کری.

بسووخوواس: دهنگ ریاس، دهنگ، تمرزهنوو.

بسوور (باک.): (باک.) لرّهکه.کرمیّکه زیان بهده غلّ و دانان دهگهیمنیّ. بهسوورمه: گوّشتی قیمه کراوی تیّرخوریّیه لهگهارّ بههاراتا لهناو ریخوّلهدا

بسووق: باستورق. جووره خرواردهمهنيينكه لهنيشاستهو شيلهى تريّى دروست دەكرى و دەكريتە سەلك سەلك.

بنسى: (باک.)لاسايى، لاس.

بسي كرن (باك.): لاسايي كردنموه.

باش: چاک، چا، چێ، زيخ، خاس، قەنج، نەھيته.ـــبورن: چاک وخاس برون. ــ كردن: چاك وقعنج كردن. ساخ، خوّش، لهشساخ. روّرباش، شعوباش وثيتر: واتا تعوكاتانعت به خرّشي وساخي بعسمردا رابري. لمه باشقالان كورتكراوه تموه بوسمرچاوه كانى ناو ئىم فمرهمنگه.

بشار: چاره، دەرەقەت، تورانايى، ژيان. كردن: چارەكردن، دەرەقەت هاتن. _ ناكرێ: چارەناكرێ.

بشهقار (باک.): ئيّوارهباش.

بهشهل: بروانه: باشيّل.

به موانه: بالندهييكى تيزبال وچوست وچالاكه. (شار.) باوه شناوه له، كەستىكە سىنى ياچتىكى ترى بەدەستەرە بى و بروا بەدەست ئارەللەيى. بشتر: چاکتر، خاستر، قەنجتر، ئەشپا.

بشترين: چاكترين، چاترين، قەنجترين.

بسرور (باک.): روزباش.

به شقهیان: جووره ماریکی نهستووری دریژو زهرده و سهرکلکیشی خره.

باشقهيان

باشمه: شدقل و نیشاندی خدرماناند.

بىشۇك (باك.): باشور.

بمشوو: باشــوکه، (دهر.) وات. بالنّندهييّکــه ړاوي چوّلـــهکان دهکــاو ده يانخورات.

باش و بووش: خرّش رابور اردن.

باش و بوشی: دمست بالری، مالبه خورایی دان.

به الشوور: ژیروو ، نیوه رو ، نیورو ، وهشت.

باشۆك: سەقر.

به شووکه: باشوو ، بالنده یتکی دندورک که وانه پیه له باشوو

چکولله تره راوی چولهکهی دهکات.

بشۆل: پاشۆل، پاشيّل. كۆش بەرھەلْبيّنەيە.

بىشى: چاكى، خاسى، قەنجى.

بهشيق: باشوو، سەقر.

باشيقا: گونديكى كوردهكانى يەزىدىيە كەوتۇتە باكوورى روزدهالاتى

بهشیّل: چاروکهییّکه ژنان لهکوّلیان دهکمن دوو سهرهکهی خوو ارهوهشی به پشتیانموه دهبمستن بونموهی چتی تیکمن، پاشول.

بىشىل (ھەررا.): باخىل، باغىل. باشۆل، پاشۆل چارەكە.

بهیلا: مرزی ناواره.

بسی و بوشی: باش و بوشی.

باعاندن: باراندن.

باعه: بارهى ئاژالأند.

باعهباع: بارهباري تاژالأند.

بهاغ: (هدورا.) باخ. تديار. (باك.) در خشان، زيندوو. كرن: هاندان. ــ بوون: توندو تووړه بوون.

باغات: باغان، باخان.

باغار (باک.): به چووارناله غاردان.

باغان: باغات. برگەلى باغه.

باغه (موک.): باخه، چتيکه له بنيشت دروستده کري (کاوچووک). (باک.) دەنگى توند و سەخت. جوورە برينيكى پيسىه لـ چووار پەلى وولا خی به رزه دیّت سمی دریّـر ده کات و لـه کـهلکی سـوواری و بـاری

باغهل: (گۆ.) باخىل، پزى، (ھەورا.) باشيل.

باغموان: باخموان، (باك.) باغقان. ـي: باخمواني، (باك.) باخقاني. باغچه: باخچه، (باک.) بهخچه.

باغچهوان: بروانه: باغموان. ـ ى: باخموانى.

باغچهی ساوایان: خویّندنگهیه که برّ مندالاّنی تهمهن ٤ ــ ٣ ساڵی.

باف (جه. ، روزد.): کشت و گرژکردنی بهن، یا دهزوو له زورباداندا. تەرنگەر، جۇلا، رىسندە.

بنفهدهنگ (جه. ، رِوْرْ.): خرّپهسند، بيّ هنوش، لسه خرّبايي. ـــي: خۆپەسندى، لەخزىايى بوون.

بغف (همورا.): باو، كات، همه وت. شايان، وهوا، شايسته. ماف. ــ كردن: خدرج كردن، چوواندن. چنين.

بلفته: نعوار، هۆنراوه، جوورەقەيتان و يا شريتيّكى پانىه لـه ناوريشىم و ئيتر دروست د کري له ليواري کهوا و سيخمه د درويت.

بىفرە: كەتىرەيسپى.

بىظلە: بافەلە، باب فەلە، نووى پسبورلمانى كۆنەفەلەيە.

بهفوو (نمرده.): ترياك.

بهفوور: وافرور، سمبیلهی تریاکی.

بلفياك: چتى چنرار. قسەي ھەلبىسترار.

بافياك: بروانه: بافياك.

بغیش: (بابا.) فیشال، (دهر.) فیشار، تروتوپ. کمر: خوهملکیش، بەچاورړاو، چاووړاوكەر، (ھەورا.) پارچەچى. ـــ كىردن: خۆھەڭكىتشان، بەخۆخورىن.

بطين: تەنىن، ھۆنىنەرە، چنىن، ھۆنىن.

باق (باک.): باب، باو، باووک. باو، دمستوور، شيّوه.

بافبرا (باک.): باببرا، برای باوکی.

بافك (باك.): تيره.

باقى (باد.): بادام.

باقیتی (باک.): بابیّتی.

بافینی (باک.): بابیّتی.

بىق (باد.): لاق، پىخ، بەلمەک. (باک.) باقە، تەلابى، قەفت، گورزە. باقادەست: مەچەكى دەسىتى. باقىاپىخ: جومگەدى پىخ. (باد.) پىووز. (باك.) نىرتكى سىرو پيازىيە.

باقانن: بروانه: باقاندن.

باقائدن: باقعاق كردن، باراندن.

باقه: بعسه، (ثهرده.) بعسته، (باک.) باق، (دهر.) مهلّوو، سهواره، سواله، سوواله، گورزه، باوهشیّک گیاوگوَله، که درواوو بعسترابیّ. دهنگی بزن و ریّدی.

بىقە: بالە، بارەي بزنان.

بقهباق: بالسالى بزنيّيه يا هى رِيّرييان، باعساع، قالْمقالّ.

باقلبهس: هدر چتێکی باقدی پێ ببهسترێ ــ ی پێ دهڵێن، بهستعبهند.

بىقەبەست: باقىبىس.

بىقەبىنى (موك.): گيايەكە لىدەم ئاواندا بەكۆمەلى شىن دەبى و گەزىك بىلند دەبى و گولى بۆرە و باقىدى پى دەبەستىن، بەھىموو گيايەكى تىرى واش دەلىن، كەباقەي پى بېستىن، فىزلاك.

بهباق: هاو اروداد، گازنده.

باقر: ژهنگی قاب و مسیّکییه که رووکیّشی نهمیّنیّ که ماست و چیّشت و ههر شلهمهنییّکی تیّی کریّ بی دهکات واتا ژهنگی تیّدهدا. مردّی نهخوویّندهوار که بدوویّ بی دهرده کهویّ.

بقسمات (باک.): پسکرویت، شدکمرلدمه.

بلقل (باک.): پاقله. کلينچکي دووگي مدري.

باقله: ياقله.

بىقلەكولياگ: باقلەي كولار.

باقله كيوى: (باك.) بزقلي.

باقلك (باد.): باقله.

بقۆ: (دەر.) ماسى گەررە، مانگاماسى. كارىلە يا بەرخىكە لەزگى دايكىدا يا دوواى بوونى تووشى دەردىكى بى چارو بى دەرمان بووبى. ھەوەلا بەرى ھەنجىرىيە، كەلەسەرەتاى ھاوينىدا دەيوەرىنى ئەو جار بەرى تەواد دەگرى، (خىز.) ئەر چەند دەنكە ھەنجىرانەيە كە دوواى دەراندنى ھەوەلا بەر بەدارەكەرە دەمىننەرە.

باقۇتە (سوو.): ئىرتكەپىتواز، (ھەر.) تەرەلەيلان.

بظرین: دەردیکی بی دەرمانی کاریله و بعرخانه.

بهوور (باک.): گفل، ران، میکفل.

باقيّ: بروانه: باقيه.

باقیه: باقی، جروره دروومانیکه.

بك: له (باكرور) قوله كراوه تموه برّسمرچاوه كانى ناوئهم فهرهه نگه، سام، ترس، ساف، پمهروا، دهربهستى، كيّمخووا، همراس، بمباك: دهربهست، باكدار: دهربهست، بيّ باك: بيّ پهروا، شتيار، گوهڤره.

باكهش: بابوويّر، باكيّش. كهلّهشاخ، ئيستيكان وكروپه ليّدان بوّئهوهى تاهه لأمسيّ و نهشتهري ليّ بدهن. نهشتهر، ههو اكيّش.

جاڪهش ڪرفن: که له شاع گرتين له شوو يَنيّکي لهش به بيّ نهوهي، که بهنووکي نهشتمريّ بريندارکريّ.

بكهف: خشتيّكه باش سوور نهبورييّتهوه و كه بخريّته ناو ناو ههلّوهريّ. بكرين: ههلامسان، پهفان، (باك.) پژبوون.

بنکردن: هدالآمسان، (باک.) پاچڤین، پووم، (باک.) فزیّن، ناووسان، پهفین، پهدیدابوونی با له نزگدا. تهوره و قهانس بسوون. فسیزکردن، بههنوابوون.

باکوقه (باک.): میوهی شین و نهگهیشتوو.

بساکوور: سسمروو، ژووروو، لای چسمپ، بسمبای شسممالیش ده آیسن. کوردستانی سه کوردستانی ژووروو.

بكوزيرك (باد.): كړيوه: بايدكه بندهم باوه بباري.

بكيش: باگير، بادگير، باكهش، واكيّش، (خرّ.) گلُويّنه.

باكا (نمرده.): شوويتى باكر، باكير، باخون.

باگار (باک.): چووارناله، غاردانی وولاّخی بمرزه به چووارناله.

باگهر (باد. ، برا. ، باک.): کړتوه. بای به يز.

بكهرين (باك.): بانگير، بانگوش.

بنگهف: خشتيّكه تعواو سوور نهكرابيّتموه له تاويّدا هملّرهريّ.

باكر: وورشين، بامشت، وهردهوا، شووينيكه بابيگريتموه.

<u> بىگردان</u>: (باک.) گرنىدىز ، بانگرور ، بانگۆرە ، بانگۆرەر ، باگوردن ، باگردىّن ، بانگردىّن ، (ھەررا .) بانتلىّن ، بانتلىز ، شەرلىبان .

باگردانگير (بابا.): بانگير.

بكردين (بابا.): باكردان.

باگرة: باي توندوقايم.

باگرۆكە: گێژەڵوركە.

بكژه (تەردە.): بايەكەلە نارەندى شەمال و سەبادا.

بكاۆر: خلۆر، تل. ـــبوونموه: خلۆربوونموه، تىل بوونموه. ـــ كردنموه: خلۆركردنموه.

باگۆرە (باک.): مشار.

بكوردان (رموا. ، كق.): باگردان.

بنگۆك: چيايدكى بلنده و سدخته لده باكوورى

بهگونه: جووره نهخوّشییّکه له گونی مروّڤان دهدا و دهی ثاوسیّنیّ لعبــهر فیزوههوا.

> بنگیر: باگا، شوریّنی باگر. باگیری سمری قعلیانی. بنگیّرُو: گیّرُولْدوکه.

بال: قوله کراردوه ی ناوی (باله کانه) بوسه رچاوه کانی ناو تمم فعرهه نگه. بالی بالندان، شاقعل. (ف.ه.) قول، نیّوانی شان و تانیشکی، به قولّی جلکانیش دهلّیّن. پالا، بالا، ناو، نیّو، دور، همندور، لعبالایه کنان: لـه پالا یه کنان، لـمنیّویه کتری نان. پیّوانه ییّکه لـه سـمری په نجـموه تبا کـه پوّ، نمه نگ. دمست، لـه سـمری قامکانه وه تاشان.

بال (باک.): لهگال، کن، لا، نک، جمم، لبال. لهلای، لهکن. بالی بالندان. سمرنج. بالاخوو دان: سمرنج دان.

بالاً: بعرن، تعندام، تادگار، قعد، تمتيل. دريّري چت. سعرموه، بان، روور. بالأبهرز: كه له كهت، بالأبلند، شيكه، شاكه.

بالإبهرزه: قامكي ناوهندييه، قامكي سييهمي دهسته، ههلمهقووته. بالأبلند: بالأبدرز.

بالأيوش: عابا ، بالتق، قاپورت.

بالأته (دهر.): گولّى داريّكييه بعرهكهي له نيّوگولّهكهيدا دياريكعويّ.

بالأدمست: بالأدمس، دمستدريّر، دمست رزيشتور. ــى: بالأدمسى،

بالأرووان: ئاريندى گدرره كه بالأى مدردرمى تيدا ديار بي. پدنجدرهييكه له نزیک بنمیچموه بو رووناکی و باکیشی.

بالأر: كاريته، تعره.

بالأشهمه (تعرده.): باليشمه.

بالأشمه (نعرده.): باليشمه، داريكه، كه له درولاي تاقهيدا دادهنريت بر نعوهی داره کانی سعری تاقه که سعره کانیان بخرینه سعروان.

بالأفر (باك.): فرزكه، پڤوك.

بالأفروان (باك.): فرزكموان.

بالاق (باک. ، باد.): جل شوشتن، جل شورين، شيو، كۆل. چتمەكىكە بۆشوشتن ئامادە كرابى. كرن: شيوكردن، جل شوشتن.

(باک.) _ ى: ئافرەتى جل شۆر ، ژنى كۆڭكەر . سوويندى جل شوشتن .

بالأكردن: دريّربووني قهد و بالأ، گهشهكردن، بهرزبوونهوه.

بالأكوت (فه.): كورته بالأ. كولْهبنه.

بالأكول (شو. ، همورا.) ، كورتمبالاً. كولْمبنه.

بالأكهردان: برونه قورباني بهژن و بالأ، خوّگيّران بهدمورهي يهكيّكيدا.

بالأن (تعرده.): تعلُّه، داو. **ﺑﺎજﻨﺌﻨ**ﻦ: ﺑﺎﺭﺍﻧﺪﻧﻰ ﺗﺎﯞﺍﻻّﻥ، ﻗﺎﺭﺍﻧﺪﻥ، (ﺯﻩﻥ.) ﻛﻮﻭړﺍﻧﺪﻥ، (ﺑﺎﻙ.) ﺑﺎړﻳﻦ، كالاتدن، كالين.

بالأنوويّن: ئاويّندي بالأرووان.

بالأنى: جووره ئيستريكى بچكۆلانەيە، كەپيى دەڭين ئيستيرەگايىلكە. بالله: باړه، دهنگي مهر و بزنانه. تهسپي گچکه، (همورا.) نوّما. (باک.) حوّل، گفرج، کیّل، تی نهگهیشتوو. باړهی کاریلانه. دهستکیّشی چهرمه.

بالمبال: دەنكى بزناند، بارەبار.

بالهبان (جا. ، شو.) : ناويّنه ، نيّسترى زهلام و قهلُ عو و به كار . (ههورا .) بالندهييكه له بازي كهوره تره راوي پيده كري. خوشرد، شاتر. (موك.) دەھۆل. يەكىكە لـە ئامرازەكانى موزىك. شىپپورىكى گەورەپە لەسەر شاندا دادهندریّت. بازی تعوار، بازی میّنگه. ــــی: و کوو نیّستری زل و لەندەھۆر. خۆشرۆيى، شاترى.

بالمقه (باد.): میوه یا تعره کاریکه تاکتاکیکی پیگاهشتبی. (باک.) تریّیه که له پیّشدا بگاتیّ. نیشانه. سهره تای گهیینی میوهیه.

بالمتمهد: بروانه: بالدنديي.

باللهتهيين: بالمهفريّ، بالمهفره، بالاليّكدان، بالابه يهكداداني پهلموور. بالهخانسة: (همور) كۆشك، (دەر.) بانهمه لبان، تسالار، شانشىين، شانىشىن، سەرخان.

> بالهخانهي تاووساني: كۆشكى ھارينى. بالمشنه (باک.): سەرىنى چكۆڭەيە.

> > بالْمشۆرە: باللمشزرى، باللەتەپە.

بِالْمُشَوِّدِيّ: جووره نهخوّشييّكه كه لـه پهلـمووران بدات باللّي شـوّردهكا و دەيكوژێ، بالدتەپێ.

> بالْفطرة: فرەفركردنى مەل بىبالى، بالندەييك تازە بالى گرتبى. بالْمفركة: (همورا.) بَالْمَفْرِيّ.

> > بالْمُفْرِيّ (همورا.): بالله فركه.

بالهکان: خیّلیّکی کورده له باشووری کوردستاندا.

بالهکوه: داریکی دریژه تهخته یه کی لهسمری قایم کراوه خوّل و زبلی پی كۆ دەكريتەرە.

بالْهكى: بەرازانى، تىرەيەكە لەم سى گوندانە دادەنىشىن: بالْدكيان، سریتشمه، دیلمزیا، که کمو توونه ته روزاوای باکووری شاری رمواندزیوه. بالهكيان: شارزچكەيەكە لەنزىك ديانا لە باشوورى كوردستاندا.

بالهله (همورا.): شهپیلک.

بالمهوان: بالسبان، شيپووريكى گهورهيه و لمسهر شان دادهنري. چهرخ، شاهین، سهقمر، سهقر، بالندهییکی گوشت خور و راوکمره.

بالموكرتن: بالكرتن، فرين.

بالهین: تیرهیه کی کورده له عیراقیدا.

بالباز: باليوّز، بالرويّز. سەرباز، گزير، پوليس.

بالبازخانه: باليوّزخانه.

بالبالي (باد.): مدرمدرشا ، هرمايين ، بلوورى.

بالبهست: كەستىكە ھەردورك بالى لەپشتەرە بەسترابى.

بالبهست كردن: بنستني هفردووك بالي مفردوم له پشتموه.

بالبيست: بالبست كردن.

بالله (لو.): تعشوى، تعوور.

بالتو: بالتو، قابورت.

بالتووز (باک.): دش، خوشکی میردییه.

بالْقیّ سووله (موک.): بالندهیتکه وه تهرنه تعبابیله ناسراوه، چعوروکه. بالخفنجهوه: بالندهييكه له كوتر گچكه تره له سهردهمي فرينيدا بالهكاني وهک خهنجهريان لي دي.

بالكاد: پهردار، بالنده، فرنده، پهرموور، (همورا.) پهراوور، پهلموهر، پەرندە، مەلەرەر، گيانداريكە، كە بىبال بفرى.

بالداسووكه: سيروه فعله، بالنده ييكه تيواره و سبهينان پــتر دهگــهريّ و ناتوواني بنيشي.

بالمدرێژ: پشوودرێژ، پشوودار، بارقۆل، بەپشوو، ددان به جــەركى خۆداگر. ــى: پشوودريزي، ددان به جهرگي خو داگرتن.

بالشَّفه (شو. ، باک.): سهنیر، سهرین، سهنیریّکه به قولایی چنرابیّ.



بالووك رەش: خالّ.

بالوَّكه: گريّيه كي گچكه يه له لهشي مرز ڤاندا پهيدا دمبيّ.

بالووکه (کو.): بالنده ییکی گچکه یه وه کوو کولله و ایه قامکیکی دریژو چرو ار لاقی ههیه و به پیّیانیش غارده دا و دهشفری لهشی زه رد و بالی سروره، کولویانیش ده خوو ا وه کوو زهرووش خوویّنی پیس دهمژی، بوّلیّوی نهستوور زور باشه، سهری سیّ سروچه و ناو قهدیشی باریکه. جوّلاکه ده، حوشتری خووا.

بالووكيّ (همورا.): بالوّله.

بالوِّل (باك.): لووله، بورى.

بالوولة (دەر.): بابۇڭد.

بالووله: پاروو.

بالوون: بروانه: بالنون.

بالوويز: بالباز، باليوز.

بالوويزخانه. باليززخانه.

بالوويك (باد.): بالزَّكه.

بالى: كورتكراوهوى ناوى باليسانه بۆسەرچاوەكانى ناو ئەم فەرھەنگە.

بِالْيُ (همورا.): بالْمُدارينه.

باليشت (لو.): سارين.

بالیشمه: داری سمرینی گورگه و داره دار سمرتاقه.

باليف (همورا. ، كۆ. ، بار.) : سەنير ، سەرين ، (باد. ، هەكا.) پالگره ، پالگهه.

بالیفه (موک.): دوشه گیکه پری ده که نا له کا یا پووش بو نیو لانکی، (همورا.) دوشکه له، (همور.) باقان.

باليفك (باك.): سانيري گچكه.

باليفوّكهي مارى: جروره كرميّكه.

بالبن: سهنیر، سهرین، دیره کیّکه، که وهبهر دیواری شکست دهدریّت تا نهرووخیّ.

بالين: سعنير.

بالینه (هنورا.، دور.): ملواندییکی نهرمه له چهرم و پهرد و پالاتانی دروست ده کمن له ملی کمر و نیستر و گاو نیستری ده کمن تا نیر برینداری نه کات و نازاری پی نه گهیدنی، (هنو.) کوپه لان، چتیکه له پهرد به خری دروست ده کری وه له سهر تهنه کهی مندال داده نری و منداله کهی له سهری راده هیلن، یا کریکار ده یخاته سهر سهر و یا شانی و چتی قورسی له سهر داده ند.

بِالْيوّز: بِالْويّز، بِالْباز، سَفْقِر، شابِعَندهر، (بَاك.) بِايلوّز. ـــ خانـه: بالْويّزخانه، شابِعندهرخانه.

بامبوو: قامیشیکه ره حدیزهرانی دهچی.

بامبوول (تمرده.): فيّل، كهلّهك، ساخته، جادوو.

بالعجان (ئەردە.): بايينجان.

بالشمه: لاشيپان و داري داره پاي سهرده رگا و پهنجه رهيه.

بال فش كردنهوه: بال فشاوكردن.

بالقهدان (باك.): پالدانموه.

بالق: سعره، بانک، قراسه، قرامیر، پی کهیشتوو، پی کهییک، شهیتانی بووگ، شووکام، لیفکام. (باک.) برون: پعرفین.

بانك: له ناوى (بالهكيان) قوله كراوه تموه بـ قسمرچاوه كانى ناو ئمم فدرهه نگه.

بِالْكَاشِهِ (خَوْ.): چاروړاو ، شات و شووت.

بانگه (باک.): سهنیر، سهرین، بالیف. ههر چتیکی وه بهر چتیکی قورس بدریّ تا رای گریّ بالگهی پیّدهلیّن.

بالكرتن: فرين.

بالكرتنموه: فرينموهى بالنده.

بالْڪ (باک.): سانير، سارين.

بالْكُوْك (باك.): سانير.

بالگهه (باک.): سهنیر، سهرین.

بالْكيڤ (باد.): سەرىن، سەنىر.

بالنه: بالنده، فردّكه.

بالنج (فه.): سهنير، سهرين.

ﺑﺎﻟﻨﺪﻩ: ﭘﻪﻟﻪﻭﻩﺭ، ﻣﺮ، ﭘﻪﭘﺩﺍﺭ، (ﺧﯚ.) ﺑﺎﻟﺪﺍﺭ، ﻓﭙﻨﺪﻩ، ﭘﻪﭘﻪﻭﻭﺭ، (ﺯﻩﻥ.)

پەرندە، مىل، مەلئودر، پەراوور.

بالندهي خانهڪي: بالداري کمري.

بالْنلەي كەوى: بالْدارى كىرى.

بالندهى كۆشت خۆر: بالندهى كۆشت وهر.

بالندهي ڪؤشت وهر (همررا.): بالندهي گڙشتخور.

بالنك: جووره ترنجيّكه.

بالنگو (ئەردە.): بادرەنك، بارووتە، تۆوى گيايەكىيە.

بالنگی (باک.): سهنیری ژیر پیّیانه.

بالۆ (باک.): هدرندي، كه هدرندي، بدلاي كهمهوه.

بالۆر (باک.): خلۆر. ــبوونموه: خلۆر بوونموه.

بالوره: (خق.) بەلۆرە، (جا.) گۆرانىيەكە بەسەرى قامكان لەگەرور دەدرى جا پىكدىت. بالۆرەيىكى، كەكسوران لىسى دەدەن: ھەيارد. دەلىنگى ھەلىپچراوى ژنە رەرەندانە.

بالۆرى: بړوانه: بالۆره.

بِالْوِّز: بِالْيوْزِ.

بالوْكه: (هدورا.) بالروكه، بالروكي، (باد.) بالرويك.

بِالْوِّن (فرەنسىيە.): بالأفر، فرزكه.

بالووهال (باك.): بهراوهان، بهروهده، فراوان. خوش.

بالوور (باک.): قوونه جووره (قوونی مریشکی)یه.

بالووفك (باك.): سەرىنى چكۆڭە.

بالووك: بالزَّكه، گُفه.

بانده شا: سرى و ساردى سەخت.

بانسهر: لعسدر سعر، بهچاوان. دراویکه له توقعسعری کالروی ژنان قایم دەكرى بۆئەرەي ئالقەي دەسمالى پىدا كرى.

بانسهره: جووره خشليكي ژنانهيد.

بانشان: سەرشان.

بانقة: جوررەقوماريكە.

بعنک: جووانگه. شوویّنیّکه پارهی تیّدا دهگوّرنموه و تعنها سموداو دان و ئەستاندنى پوولى تىدا دەكرىت، لەرىدا ھەر خەرىكى پارە وەرگرتىن و بەم دایکی یا یهکیکی تر بخاتموه، (دزه.) بانوّک.

بانکهر (باک.): بانگ کار، جارچی.

بسانكوت: جىرورە گەلاكوتكىكى زل وپان و دريىرە بىز كوتانسىوەي لىم گوويسموانان لهبهر دلوّيه و بارانه. مرازيّكه لعبهر دلّوهه ي باني پي دەكوتنەرە. كەستىكە بانى بگيرى يا بىكوتى.

بنك: لاى سەرەرە، سەرگ، (ئەردە.) بانكين، سەركين. (باك.) هـ دره تى بـ اللهى، دبانگاخوو دايـ د: هـ دره تى بـ الله يّتى. (هـ مو.) يرسـ د، سهره خوّشی، تازیمانه. دهیشتن: بانگهیّشتن کردن. هاوار و داد و رورو. ــ هەلدان: هاوار و داد و رۆ رۆكردن. هەى، هەلا، ئــامرازى گــاز كردنييــه: ئهي، وهي، نهري، نهري ، گاز، گال، وانگ بيز نوويتري يا بيز فهرمانيکي. _ كردن: گازيكردن، (هيمورا.) چړين، (دهر.) چړينموه. ــ بكه: بچړه، گازكه، چړه. ههلاله، ههراله، (نهرده.) چړه، دهنگ، قاو، قووله.

بانگاشه: چاووړاو، شات و شووت، پرلاپاگانده.

بنگسه: بــانگ گــه. جيّــی بـــانگ. (دزه.) ميّتوولکـــه،

بانگ هبانگ: بانگی یه که له دروای یه کتری، گازه گاز، هدراوهرریا، نیّوی ده نگانه.

هدراوهرریا، نیّوی ده نگانه.

بانگهرا: باگردان، (زا.) بانگوش.

بانگهريتك (باك.): باگرداني چكولّه.

بانگهشه: چارورار.

بانعوانك

بهنگهونز: بانگ کار، جارچی، بانگدهر. بعدهنگ بانگ کردن، بانگاو از. ـ ى: بانگدان، جار، همراله، هملاله.

بانگدان: بانگهوازی، ههرالهکردن، چرین، دهنگ کردن. به دهنگی بلند کاتی نوویز به گوویی نوویزکهران ههلیّنان.

بانگدهر: گازکهر، بانگهواز. تعر کهسهیه به دهنگی بلّند بانگی خدلّکی بكات بۆنوويژ كردنى.

بسانگروز (ړهوا.): خلور. ــ بوونهوه: خلور بوونهوه. ــ کردنسهوه:

بانگ کهر: گازکهر، چهرهنده، هاو ارکهر، بانگهواز، بانگدهر.

بانگ کردن: گازکردن، گال کردن.

بانڪردين: باگردان، باگردين.

بانگلواز (که.): (که.) بانگ واز، جار.

بانگلۆر: خلۆر. ــ بوونەرە: خلۆربوونەرە. ــ كردنەرە: خلۆركردنەرە. بانگلۆز (ختر.): بررانه: بانگلۆر. بامجان فهرهنگی: تعماته، توماته.

بامجانهفهرهنگى: تىماتد.

بامشت: باگر.

بامي: باميه.

باميه: باميّ.

بان: قوله كراوهوهى ناوى شارى (بانه)يه بـ قسـ هرچاوه كانى نـاو ئـهم فەرھەنگە. (بىك.) سەربان، بانى خانوو، بەربانك، كەلك. سەر سهرهوهی چت. (نهرده.) سهر، ژوور: بان چاوم: سهر چاوم. بهرزی و بلّنداییّکی راست و تهخته. (باک.) بانگ. بانکرن: بانگ کردن.

بانا (فه.): دروا رِزْژ.

بانسانلىن (دزه.): دووبارە وەبەرخسستنەوه، گەراندنسەوە سىدر، (رەوا.) بانین، (باک.) بانه ککرن، تهماشاکردن، نورین، میزهکردن.

بعنه: شاریکی کوردستانه له روزاوای کوردستانی نیرانیدا سهر به ههريمي تعرده لانيّيه . (باک.) هاوينگه، هموار، هموارگه، لموهرگهي بمهاريّي ناژالأنه. تعو خانانهيه، كه جووتيار له وهرد دا دهيكيّشيّ بـق ئەوەى كە تۆرى پيرەبكار بزانى چەندى تۆرى بە زەرىيەكەدا كردورە، کاوهخان، ږوژه جووتي له زهويدا. به رزايي نيواني دووديراوانه.

بانهسمره: تەپەي سەر. جوورە خشليّكى ژنانە.

بافه کاریات این دوختار ، شووین ، خوو ، رووشت کرن: بعرخ و کاریله و گويّلک و ئيتر وهبهر دايكيان خستنهوه.

بانهكا: بدر، شهرمگا، جيني روواني مووي خووار بدر مووسلداند.

باللهمهر: به خته اباران، شهستهاران، گولآن، مانگی دووهمی بعهارییه. بنه که، هموارگه، وارگه، وار.

بالمناو (همورا.): سرواخ.

بانهوانك: جرجهمشك.

باللهوبان: له بانيكموه برّبانيكى تربازدان.

بانبارگه: بهر بووکیّکه سوو اری سهربارگهی بووک دهکریّ و دهنیّردریّ بـق ماڭى زاوا.

بانبانهگا (ئەردە.): ژىرناروك.

<u> بانبانك</u>: (موك.) رسك، بانعوانك، رستى، جووره مشكيّكى بستو نیویک دریّر و چاو زلـه و سوور به له که لـه نیّومیّرگ و که له کـه بـعرداندا دەژى، دەشلىين گۆيا ھەر لىەسەر كۆماي گەنجىنەي زېر دەنووي.

بانبراو (خرّ.): كلُّمان.

بانبز (بار.): مامز، تاسك.

بان پوشین: جووره خشڵیّکی ژناندید، لاگیره.

باتلیر (همورا.): باگردان.

بانتلین (هاورا.): باگردان.

بان جيله: بروانه: بانيژه.

بان چهوک (دهر.): سهرلانکه.

بانخانی (دەر.): سەربان.

باندان (جماء): شاردنموه، داپوشين.

باللهر: تۆفانى بەفر، كريوه.

بىنىمكنيىن: ئىسىريەكترى دانان، كەڭەكە كردن.

بانيجه: بروانه: بانيژه.

بعنیژه: ژووریکی نزمه که سمربانهکهی وهکوو بمرههیوان یا حموش بیّ بـق ژووریکی بهرز، که لهسهریهوه بی، (بابا.) سهربانی بچووک و نیزم، بانووچكە، سەربانووچكە، بانجيلە، بانيجە. (شا.) تارمە.

بسانين: دانرانسهوه. بانساندن، دووبساره وهبهرخسستنهوه، بادانهوهسسهر، گەراندنەوە.

باو: به سهردا ههبوون، لهو پتربوون؛ ثازاد باوی له زیرهکیندا بهسهر قوتابىيەكاندا ھەيە. كورتكراوھوەى (ناوىباوھمەر)ە بۆسەرچاوەكانى ناو ئىم فەرھەنگە. (رەوا.) بىاب، بىاووك، بىاث. دىدراوى بىسستانان. (خۆ.) بىس، تێچن، تێر، تێرا، ــ بوون: تێراهێنان، تێههلاتن. (موک.) روژ و شعو باشییه له زاراوهی مندالاندا. باث، نهریت، شووین، ر هروشت، باقت، داب، ياسا . _ ى نهماره: واتا مىزدەى كۆن بىروه . برهو ، بغرهره: بغیرهوه. ییّ ــ. . یس بیرهوه. قبازانج، سبورد، بیفهره، لا، بیای، سەركەوتن، پىرۆزى، بەخت، باوى منه، باوى تۆپە: لاى منه، سوودى

باوا: باوکی دایک و باوک، باپیر.

بنواگانوره: بارکی باپیر.

بلوام: بادام.

باوان: مالّى دايك و باب، بابان، خزمان. بيّ ـ : بيّ كاس و بيّناوا.

باوانه (رموا.): پاساری، نیرهی چۆلهکانه.

بسوائن: جياز، نعو چتمه كانهيه، كه لهمالى باوك و له كه ل بروكى

بلوه (خدّ.): ديراو، بق، گۆل، (ړهوا.) بابه.

بهومئیرک: تالقهی مسین یا تاسنینه.

باوههیاره (بابا. ، جا. ، همورا.): زیباب، زرباووک، میردی دایک.

بلوەت: بابىت.

بهوه حیز: باووک حیز، حیزباب.

<u>بەوەخووشى</u> (بابا.): بارەخزن.

بلوه خوله (هدو.): گهمه ييكي مندالأنه يه به دور رهى خزياندا دهسرورين.

بلوهخوليّ: بابهخوليّ.

باوه خون (موک.): بووک له مالی میردییه وه بزیه کهمین جار، که بیته وه مالی بابی و بانگهیشتن بکری سدی پیده لیّن، (هدورا.) باب خوون، (دەر. ، دزه.) باوەخوند ،(بابا .) باوەخورانى، (ږەرا . ، زرا .) پىمى بورايىي ، (ږهوا.) پي بووکي.

بلوهخوند (دهر. ، دزه.) : باوهخون.

بلوه خوون: بروانه: باره خوّن.

بلوهر (موک.): گەلأريزان، خەزەلوەر، (ھەررا.) باريزان، نيتوى مانگى نيّوه راستي پايزيّيه. (همورا.) بيّرا، بيّرانه، بيّنه، بهيّنه.

بىلەر: بروا، بەقا، بايق. ــكردن: برواكردن، دازبۆچرون. ــپينهيمنان: بروا پينهينان، چهسپاندني چتيک له دلدا. بي ـ : بي بړوا، باوه ړکه: برواکه. بلوهره: بيّنه، بهيّنه. بانڪليّر: باگردان.

بانڪليّن: باگردان.

بعنگ مهل: ئاوازهى بالنده.

بانطور (باک.): باگردان.

بانگور (سور.): خلور. ـــبوونهوه: خلوربوونهوه. ـــكردنهوه: خلۆركردنموه.

بانگوور (باک.): باگردان.

بانگوش (رموا.): ثمو کسمیه باگردانی لمسمر بانی بگیری به پاره و که بەفرىش بارى بىمالى، (باك.) بانگىر.

بانگوشی: بانگیری.

بانگۆلە (دزه.): ميتورلكه.

بانگۆوەر (باک.): باگردان.

بانگووير (موک.): شانهييکي پان و ددان تيژو دريژه سندهگار و زبلي پي بلاو و پووش و پهلاشي بيستاناني پي کو ده کهنموه.

بانگهه آلدان: گریان به دهنگی بعرز، شین و شیوهنکردن.

بانگهیشتراو: (باک.) خووهندی.

بانگهیشتن: گازکردن، چرین، بانگیشتن. کردن: بوّشایی و زهماوهند و يا بۆنانخوواردن يا بۆدىدەنى خوازتنى كەسيّك، (باك.) قەخووەندن. **بانگ**ياري: يانه.

بانگیر: (رموا.) بانگوش، باگردان گیر، بانکوت، نعو کهسهیه باگردانی لىسىمر بانى بگيري. باگردان. خلور بوونعوهى گاشىبىردانه لى كيوانعوه. بانڪيران (باک.): گيراني بان.

بانڪيشن: بانگهيشن.

بعنكى شيوان: بانگى سەرەتاى شەوى. كاتى سەرەتاى شەوى.

بانگین (باک.): هاوار، بانک، گاز، چرین، (ئەردە.) چتیکه لىسەر سەرەرە بى، لاي سەرسەرەرە.

بانما (ندرده.): مرازیّکه تعندازدی با نیشان بدات.

بانمال (تدرده.): بعفرمال. سعربان. سعرمال.

بانوْكه (باك.): پارچه زورييّكي كوتراوه.

بانو (باک.): بانور.

بنۆك: كىسىكە گۆيلك و يا بەرخ و كارىلەي نىبان وجىدر دايكيان و يا يەكىكى تر بخاتەرە. بانك.

بانوو: سعری کیتو یا مله و گردی دریژ، بانی، کیتو، چیا، (دهر.) بعن، (همورا.) خات، یای، خانم، خاتوون، بانووی بانووان: خانمی خانمان.

بانووانه: خاترونانه، خاغانه، يايانه.

بانووچکه: همورهبان، بانی زوّر چکوّلهیه.

بىنھەللىن (دەر.): باللەخانە.

بانی (رورا.): کیسو، چیا، بانوو، تعیلهسهری شاخ یا گردیّکه که ته خت بیّ، سهربان، (باک.) بهرز، بلّند،

لاي ژوورموه. ـ كهتن: چوونهسهر، ومسهركهوتن.

بان يهك: تيّكرا، لىسەريەك، كەللەكە.

باتى

بهوهرهک (باک.): بای سهخت.

بنوه رپهنهکريا (هغررا.): باره رکار.

باوه رينکراو: کهسينکه بروا و به قای پيکرا بي.

باوه رپیکردن: بروا و به قایی کردن.

باوهرداد: بروامهند. ــى: بروامهندى.

باوه يکار: برواکار، به قاکار. ــ ی: برواکاري.

بنوه پکرده ی (همورا.): باره رکردن.

بهورکری (باک.): باوهرمهند.

باوه رکزان اکرانباوه د. سی: گران باوه ری.

بهوه رکومان (باک.): دو دان، نیگهران له ههموو چتیکیدا. (باک.) ـــ

THE THE

باوهرتامه

باوه رماند: باباوه ر، باوه رکری. ـ ی: باباوه ری، باوه رکرینی.

باوه رضامه: (باک.) باو هروک، بروانامه: به قانامه.

باوەرۆ (ھەررا.): بيند، بهيند.

بهودرو كاك.): بارەرنامە، بەقانامە، بررانامە.

مبلوه ری: برو ایی، به قا، گوور.

باوهرين: ميوه يا گهلايه كه با وهراندبيتي.

باوهزیرک (باک.): چزووی دورپشک و ئیتر.

باوهژن (بابا.): زردایک، ژنی باووک.

باوهسیر (باک.): بیّرهسیری. (باک.) ــی: بیّرهسیری. بای سرور.

بعوهش: ناميّز، ناووش، هاميّز، (همورا.) واووشه، باووش، تعليك،

كۆش و بەرسىنگ. بارەشىك دار يا پووش، ئامىزىك گياو چتى تر. باوهش باوهشاني (همو.): جوورهگهمه يه كي مندالأنهيه.

بهوهش پيداڪردن: له بارهش کردن.

باوهش كرتنه باوهش، له باوهش كردن.

باوەشى (باد.) : ھەڭۆ.

باوهشيّن: (باک.) باشين، باژهن، باوهشينک. _ کردن: باژهنکرن.

باوهشین (باک.): بارهشیّن، بارووشه.

بوهشینک (باک.): بارهشیّن.

باوهقورهت: سمهخرته، سیم تعنه.

بلوهکوو: ئەگەرچى، ھەرچەندە.

بلوه ل: باولى.

بنوه لاّ بوون: گوّش و شعل بوونی کار و بمرخانه لعبمر نمخوّشی باوهلیّ. بعوه لي: سهيد، له نيّر كورداندا ــ بق تعو كعسمى به كارده بعن، كه له

بنهچه که دا بچیته سهر په یامبه ر (محمد) (د.خ). بروانه: باریلی.

بـاوه لَىٰ: دەردیّکه تـووشـی بزنــان دێو پیّــی دەفــیړیّنـێ: هیّندیّکیـش دەلـیّــن نهخوّشییّکه له چووار پهلی کار و بهرخی بدات گوّتی دهکا دهی ناوسیّنی و ناتوواني بروات.

بلوبادان: باوبۆران، تۆف.

بنوبرا: باب برأ.

باوبر: ـ ى نيورك: ملهما ، بايه كه له ناوزگيدا قوره قوري بكا.

بلوبوران: باوباران، (همورا.، زهن.) وهشمن، قاوقاران.

بيوخوّش: باخوّش، ساخ، گيوره.

بلوخوّشتر: باخوّشتر، ساختر، گمورهتر.

باوديان: به پيم ئارەزوو و ريست؛ ئىو خوداردنىه يا ئىو بەرگە باوديانى نازادىيد: به ئارەزووى ئىدو. بابىەتى ددان، شايانى ددان، وات بىد ددان دەخورى ھيندە نەرمە.

بهور (تعرده.): تابروو، تاوروو.

بلووره: بيّنه، بهيّنه.

باوسهندن: بهسمردا زال و چیره بوون.

باووش (هدورا.): باوهش.

باووشک (باک.): باریّشک. داریّکه بعرهکه ی له پیّش گهیاندنیّدا هەلبورەرتنى.

باووشكاندن (باك.): باريشك هاتن.

باووشكين (باك.): باريشك هاتن.

بنووك: باب، باث، بار.

بلوكه: پاسارى، چۆلەكەي نيّرە.

باوكهروز: ووتهيه كه له كاتى شيوه نيدا به كاردينري.

بلوكهائى: له كاتى دووانيكى خوشمويستيدا بهكاردهبري، باوكهكم، باركه.

بلووكبرا: باب برا ، باوبرا ، براباب.

بلووك حيز: حيزباب، باب حيز، (همورا.) باوهحيز.

بلووكي: بابي، باڤي.

باووگ (فه.): باب، باروک.

بنوگهره (تعرده.): بابهگهوره.

باوگرهبازی (تعرده.): جنیودان.

باوولى: چامهدانى، باوهل، جووره سندووقيكه، كمال و پهلى تيدهخرى و دەسكىشى ھەيە بۆھەڭگرتنى.

جاوونهريت (بابا. ، پژ.): شووين، رهووشت، بانهک، تهگهر به چاويکي__ تىماشاى بكريت.

بلوي (ړهوا. ، همو.): دهرديّکه وهکوو باداري وايـه تووشي مالاّتـان ديّت. بادام، (باک.) بادار، روماتیزمهدار.

بلويژه: باريّ.

باویش (ردوا.): کهوه، (ههورا.) قهمچ و پینچ، ریکای پیچاوپیچ و خووارایس رنگایانمه لمه بادانموهدا، نانیشمک و سمووچی خووارایسی رێگاياند.

بهویشک: (دهر.) ژاژک، نارووشک، (باک.) بهنژیس، باووشک، هزنژین، دابچهرینی زاره له کاتی خاوبوونه و یا خه بردنه و دا بهبی ئەرەي، كەپتى خۇشبى.

بلوينڤكدان: باويّشك هاتن.

بلويلكه: بروانه: باويلي.

بايجان

بايبان: بايينجان.

بای داراووس: (همورا،) داراووس. بایده: بادیه، کاسه.

بای **دهبوور**: بای خوّرنشین.

بای رِوْژاوایه: (باک.) بایی بیرین.

بایز: ناوی نیرینانه.

بای زهمهن: بای سدخت.

بای سهبا: بای سموا، بای رِوْژهدلاٌتیّ.

بای سهخت: (باک.) بای گور، باوهرهک، بای زهمنن.

بای سهوا: بروانه: بای سعبا.

بايسوور: جروره نهخوّشييّكه.

بای شهمالاً: (باک.) بایی کرور، بایه که له باشور دوه به ره با کرور ده روات.

بايق (ئەردە.): باوەر، بروا، بەقا، پايەدارى.

بهنه: جووره تعنراویکی زور ناسک و تعنکه، که زور جاران با دهیدریّنیّ. بهیلکه: باویلکه.

بهلۆز (باک.): دەرلسىند، باليۆز.

بای نمرم: (زەن.) سۆزە.

بای واده (موک.): بایه که له کوتایی زستانیدا دیّت به فری ده تاویّنیّته وه. بایی: نرخ، مز، به ها، ثهرجس، چهندبایی، نه و شووتییه بایی چهندییه: واتا نرخی چهنده، (بابا.) به هموا، فیزدار، خوّیه سند، له خوّ سبوون: خوّلیّ گوّران، به هموابوون، (باک.) باداری.

باييده: لدكس.

بايير: بايەر، چۆل.

بىيىس: پێويستە، گەرەكە، ھەردەبى*ۆبى*، باييست، ھۆ.

بدييّ كوور (باك.): باي شعمالّ.

بهینجان: بادینجان، (باک.) باجان، گیایه که بهری وه کوو کووله کهی دیّنیّ به لاّ رهشه و قاوه یی ده کریّته دولّمه و چهند جووره چیّشتیّکی تر، به پیشاوی له چووی سووزه نه کداران بنریّ زور باشه.

بايينجان سووريّ (همررا.): تعماته.

بديينجاني سوور: تساته.

بایینجانهسیاوه: بایینجانی رهش.

•

بایی هموا: خۆپەسند. ــ یی: خۆپەسندی.

په: ناو دهکات به ناوه لناو و روّلی (خاوهند، صهند، دار، یار) دهگیّرت:

هونمر: هونمرمهند. هیّز: هیّزدار، بههوّش: هوّشیار، بهناگا: ناگادار.

بو سوویّنده. خودا، به پیّغهمبهر: واتا سوویّنده که بهناگا: ناگادار.

پیّغهمبهر. هیّز، مایه، بوّنه؛ پهرِ تورکهکه م به دارا دا بی نساردی:

پهرِ تورکه که م به هیری داراوه بی نساردی. وه، ده، قاقه زهکه بههه وادا

رویشت: قاقه زهکه وه هیوا رویشت، به ریّیسهدا رویشت: ده ریّیسهدا

رویشت. وهک، وهکوو، وه بوّ و یّچوواندن. کهسم نه دیتووه سشیّوه ی توّ:

واتا وهک شیّوه ی ترّ. بو هاوریّ یمی، لهگهان، و یّکرا، بهسه ربه رزیهود

رووله کوردستان دهکه م: به هاوریّ یمی، لهگهان، و یّکرا، بهسه ربوزیه و

بنهیلیّ: (موک.) باوه لیّ، پهپووله پاییزه، چتیّکی خپی سپی قرداری زور سووکه له پاییزاندا له گیایان پهیدا دهبیّ، له بمر زور سووکی همیشه بعده م باوه له خوولاندایه دهلیّن باوه لیّ بایه کی بهسه.

بىلەين (بىك.): گىل كېتسانىلوە، قوولكى و ئىستر بىدگىل پىر كردنىلوە، بەرھەلسىتى جېگايەكى بەخۆل پر كردنلود.

باوی نووێ: باری تازه.

بوینی: ئی باب، چتی باب، بابانه.

بهدن: هاتنی با. هاتنهبا ، وهباهاتن، بعبابوون.

بهمنجير: هدنجيريّكي بيّ تامه،كه له پيّشدا پيّدهگات.

بهر (همورا.): بمتال، چۆل، خاڵى.

بهور: هوره، بای هوره، رهسبا.

بهور (باک.): بای سهخت، رهشهبا.

بهقوّد: (باد.) ئارسم، پەتا، پەسيو، درم، ھەلاّمەت، (باک.) ھالمەووت. _ى: پەسيوى، ھەلاّمەتدارى.

بهوّز: ليّمشت، توّفان.

بنهوّس (باک.): رهشبا، بای سهخت.

بههوّش: هوّشيار، ووريا.

باهۆل (باك.): بروانه: باهۆس.

به هوو: شرورهی که منار باخچان. شاهینی ته رازوو، (ژا.) بندهست، ژیردهست، (ههورا.) ته خته ی پان. دهست یا باسک. زبر، زوور. داری داره _دای وه تاغی. باسکی کینوی.

بههوا: داری تاشراوی چیووار پالوو، دهکریّت چوارچیّههی دهرک و پهنجهران. شان و قوّل. ناسق. لاشیپان.

بهووبهند: (دهر. ، دزه.) بازووبهند، بازی بهند.

بهوودار: مرزقی چوو ارشاندی بهخووه.

جاهيّر: بايه، بهيار، بووره، زموى نهكيّلْراو، زمرييهكه چـتى تيّدا نـه ووويّ، چوّل. هور، هيّر، سـمراسيمه.

بهیق (باد.): بادام، بایام، بعداری بادام و بعره کهشی دهلیّن. چهقاله.

بای (هنو.): قازانج، سوود، باو، لا، بای تویه: بهلای تؤدایه و سوودی بق تق تیّدایه، (هنورا.) ببیّ. شهمچه، شخارته.

بديام: بادام، باهيّڤ.

بایه (زهن.): بادی، جام.

بههخ (دزه.، همورا.): حمل، بهقا، بهوا، تمصمک، ده کمر. جیکا دی نید: بی تعممکه و پشتی پی نابهستری.

بایهخدار: بهقادار، تهمهگذار، بروادار. ـ ی: بهقاداری، تهمهگذاری.

بايهر: بيوور، دهم، سهر، نەقەكرى، بەيار، بووره، باهير.

بههف (جها.، که.): (سق.) چهقاله، کالهشین، نهواشینک، (سق.) شعوالشینک، به دار و به ره که شی ده نیّن: سه.

بىيەقوش: كوندەبەبۆ.

بىيمو: بايەن.

بایموان: کهشتی بایی، گهمینیه که به بای دهروات.



بهناگاهاتن: بيّداربوونموه. ــ موه: بيّداربوونموه.

بهناگاهيننان: بيداركردن، بيداركردنموه، ووشياركردنموه.

بهناگراگرتن: باناوورراداشتن.

بهناليقهدان (باك.): نرخدانان.

بهناواتكهيشتن: به نامانج كهيشتن.

بهناواتگهیشتوو: به نامانج گهیشتور.

بهناوهان: بعناودادان، واتا بهخوّرایی چتیّک یا سامان له دهستدان یا ماوی تممن و رونجی سالها بهفیروّدان.

بەنەم: بەم.

بهنهمانه: بسانه.

بهنهمهدا: بسهدا.

بەئەمجوورە: بەمجوررە.

بەنھو: بىر.

بەئەوە: بەرە.

بهنهوانه: بعرانه.

بەئەوجوورە: بەرجوررە.

بهنجهن (باک.): هاندان، رق ههلستاندن.

بمنجين (باك.): كفتوكو دامركان.

بهنؤك (باك.): ناشيرين، دريو، ناحمز، چتى خراپ.

بهها: بادار، جیکا، روّژ یا سالیّکی بهبایه بای زوّربیّ، دیّلهبها. به فال بوسه بای زوّربیّ، دیّلهبه با. به فال بوسه گ و چه قسل و پسسیله و به رازی می به کارده بریّ، که ناره زوری نیّرینه ی خوّیان بکهن. با بورن: ها تنه با، واگرتن. (باک.) بابه، با قوّ، باوکه، زاراوه ی مندالانه، که له کاتی تا خوّتنی باوکیاندا به کاری دبهن.

بمبلالان: چتیک بهدهم بارهدادان، به خوّرایی چتیّک له دهستدان.

بهباف (پژژ.): کشت بادرا و بوّدهزوو و بهن و ثیتر.

بهباكردن: تەتەڭە كردن، چت بە بەر ھەوادا كردن.

بهبان: مندالآن، بعبه گهل، منالگهل. _ى: ئهلترى، (باك.) تاربارى. بهبه: مندالى ساوا و شيره خوّره، ساڤا، (باك.) پهورووپى، بعبه له، بيبيله، خشكؤك، زاراوهى مندالى گچكه يه به مندالى ساواى تر دهلىّ. بووكه چينى، (باك.) بؤيك، بروانه: بابان، مندالى پى ژير دهكريّتهوه. بهبهر: بهردار، دارى بهردار، لهبغز، تهزياد.

بهبهغه: چۆڭەمە، بەرخىبىبە.

بهبه آمه: بعبه آمه زاراوهی مندالّی گچکه یه. _ی چار: بیبیلهی چار، بیبکه، (باد.) بیبیک، (جا.) کهنیشکی چار، کیّچک (ړووا.) اسه آمهنگی، (همهورا) کناچآمی چم، کناچآی چممی، بیبوّک، پیبوّک، (باک.) کهچکاچاڤ.

بهبېر: (هـ مورا.) يىووز، بـ موور، دړەندەييّك دوكوو پڵنگ وايـ د زورتـر لـ م گـمرميّنيـدا دەژى.

جهبرشت: (بــقدهخــل و دان) بــهپيت و پــيّز. زيـرهک، ووريــا، كــارزان، ليّها توو. دهمراست، فهرمانرهوا.

بهبك: مندالي سارا.

بهبله: بروانه: مندالي ساوا، بهچكه.

بهبلهبهبان: منال، بهچکه، مندالی شیرهخوّره.

بهبلووانه: بووکی گچکزلهی قامیشن، که مندالآن لهکاتی بسووک بووکیّنیدا له تعنیشت بووکی گعورهی قامیشینی دادهنیّن.

بهبلی بهبان: بروانه: بمبلمبهان.

بهبؤکه: بووکێکه له وێنهی مندال له شووشه یا لاستیک یا قامیش دروستدهکرێ، له ڕووی خوّشهویستییهوه به مندالٚی ساواش دهوو ترێ ... بهبؤله: بروانه: بعبوٚکه.

بەبۆن: بۆندار.

بىللىن: (بابا.) جگەلـە، (ھىلو.) جكە، بىيجگە، بىي لـە، ھى لـە، بىلىن ئەرەي بىبىنىم خۆشم دەرى، مىن دلگرتى ژنە دىدە.

بهها: بەپى، بەلەپا، بەلەپى، خۆشرەرت.

بەپشتەرەكەرتن: بەپشتەر خەفتن، بەپشتەرگەفتن.

بههين: مروقينكه له ريكارويشتنيدا نازا و خيرابي.

بهپيٚچ: فيّلْباز. رِيّوى ٥٠٠

بهپيرهوهچوون: بەپىتشوازىيەوەچوون.

بهپيفهمبهر: سروينده كه بعناوى پيغهمبهرى.

ڣههيّوه: (بابا.) بهپيانموه، بهرٍارمستانموه، (باد.) ژپيا، ژپياڤه، ژپيڤه.

به پیرهوهچوون: به پیشوازییهوه چووون.

به پێفهمبهر: سوێندێکه بهناوي پێغهمبدري.

بههیوه: بهپیانموه (بابا.) به راوهستانموه، ژپیا، (باد.) ژپیاڤه،ژیله.

بهت: (بابا.، جا.) مراوی، پهلهوریکی تاوییه ههروه کوو مالی ههیه دهشتی هه په هی مالی ههیه دهشتی هه په هی مالی له تی دهشتی گهوره تره ، تهوانه ی دهشتی به زوری بورکارن به لان تهوانی مالی سپی و پروت و کونجرن، نیره که پان سهری سهری سهوز و میپه که پان بوره، بویه پینی ده لین بورچین. (باک.) نه خووینده وار، بی تاگا.

بهدار (باک.): بهدیمخت، شووم. رووناکی چاو، (بابا.) چهتال، بینایی چاوان.

بهقارا شک (باک.): نقووم برونی کهشتی، رِزچوونی گهمیّ. بهقاره (ثمرده.): لفکه، فلچه، گرکچه، شاندی تموونگهر و جزّلاّی. بهقاک (که.): ثاره لّه، (دزه.) والاّ، (که.) سمریهتاک.

بهتان: بیّکار. (زا.) چوّل، خالّی، حه تال، پروچ، پروت، فش، قالاً، هولوّل، هوّل، فس، قالاً، هولوّل، هوّل، هیّسا، (همورا.) باهر، نامان و یا خانو و درکانی ...: خالی. مروّقی بیّکار. ... برون: چوّل برون. ... کردن: خالّی کردن، رووارتن.

بهدالايى: چۆلى، ئاستى چۆلى.

بهتائي: ڤالأهي، خالي. بيكاري.

بهتان (باک.): بهری کهوا، ناستهر.

بهتاناچوون: بهتان و پوّداچوون.

بهتانها الله المسيك به دوران و خرابه مي جتيّ ك يا كاسيك به دوور و دريمي.

بهتانسه (هسعورا.): بسهری کسعوا، دیسوی ژوورهوهی کعوایسه. چریسش و تاردهداری دارتاشان دهگرنموه بق گرتنی درز و کونان.

بهتانووپۆداهاتن: بهتاناهاتن، بهتان و پرواهاتن.

بهقانیه: بهتانی، جووره پیخهفیّکی تهستووری خوری تهنراوی سوو اوهیه، پهتوو.

بهدانی: پهتور ، بهتانیه.

بهتاو: بديدله، بدتالوركه.

بهدهر: بهدتر، خراوتر، خراپتر.

بهتهقه کهوتن: دەست ھەڵگرتن له چتێک له شهرمان.

جمته نمب: بـ مفال، هـ مروه كـ و لـ مكور دمو اريد (بـ مفال) ى بـ و ماكـ مربـ مكار دم بعان (تعلّه ب) يش بوّ ماين به كاردم بريّ.

بهتهن (باد.): بهتمن، بمندهنی کیوان.

بهتهنگهوهبوون: دەربەست بوون، مەبەست بوونى چتێک، دەربايستى. بهقود: نەخۆشيێکى چارە، تەراخورمە.

بهترهفا: گەنجىكە بەدخور و بەدكردارىي، كارى خراپسە بكا، كەلسەلا، خراو، ھەللەشە، (ئەردە.) چتى لەكاركەرتوو. لسەكىس چوو، مىرەپىيكە برزىت و بۆگەن بورىي.

بهدرپير (باک.): بسرپيري.

بهترپیرار (باک. ، دهر.): بهسرپیرار.

بهتلانه (باک.): کاتی پشوردان.

ب متلافه (باک.): ماندو و شه که ت کردن، (مسوک.) له مناوبردن، له دست دانی چت.

بهتله (همورا.): ساوار، ساوهر.

بهتلین (باک.): ماندووبوون، شهکهت بوون.

بهتۆرە: پەليار، بەشتواز.

بهتوویکل: روشهی درو واتا دار.

بهتیه (کرد.): جبه، عهبا، عهبای هاوینییه، که به زیّر دهچنریّ.

ڣۿتێؚؠۿقێ (کڗ؞): دارهداره، پهتێ پهتێ، بارهش بوّ منداڵێکی دهکرێتـــــــوه، که تازه دارهدارهی بکات و پێؚی دهڵێ بهتێِبهتێ نمویش دێته نێو باوهش.

بمتيفت (باد.): ئاروس، زگير، تۆلدار، (بۆئافرەته).

مەجا: بەجىّ.

بهجمرك: بدهك، نازا، زاتدار، بعزات، چاونهترس.

بهجهم (دەر.): قايم، پتنو، توند، منحكم.

بهجڪه: بيّجكه.

بهجنهخووید: ناوی شاریکی کزنی کوردانه له نید هه قیرکادایه، باجنا، بهجنهخووید: ناوی شاریکی کزنی کوردانه له میتروودا باسی وان زور کراوه: (ابن الاشیر) ده لی (بشنوی)، تاریخ الخمیس و هیندیک میتروو نوسی تر پیی ده لین (جن)، (باجن)، (بدجن)، (بهشن)، (بهشن)، (بدون).

بهجوهج: زور بلن، داوين پيس.

بهجيّ: وهجيّ، پهسند، بجه، كه تن جه، گوفتاريا كرداريّكه، كه لسه جيّگای خرّيدابيّ. سهيّنان: پيّكهيّنان، ئسهنجامدان. سدهيّستن: هيّشتنموه، ليّ گهران، مارزد. سهيّنمر: وهجيّ هيّنمر. سهيّنراو: وهجيّ هيّنراو. وهجيّ، پاوهجيّ، پايهدار.

بهجيد بهجي، دروست، پهسند، له جيكه ي خري، بهراستي.

بهجيْڪه هاووردن: بهجيّ هيّنان.

بهجيمان: دوواكموتن، پاشكموتني چتيك له چتيكي تر.

بهجيمهو: درواكموتور.

بهجي هاتن: جي به جي بووني کار و کردار.

بهجي هانين: بدجي هيّنان.

ڢهجێ هێۣۿتن: وازلیێ هیّنان، بهلاوهنان، لیّگمرٍان، وازهاووردن، بـــوواردن، دەڤ ژێ بـهردان، دوواخسـتنـی چتیّک و جووێ بـوونـهوهی لیّــی.

بهجن هیّنان: بهجیّگه هاووردنی نوویّژو ئینتر، پیّکهیّنان، ئهنجامدان، بهجی هانین، جیّبهجیّ کردنی کار و باریّک. به جیّگه هاووردنی پهیمان و کار و باری تر.

بهچ: بێچوو ، جووجيله، بهچكه، شهڵغه.

بهچاوهوهبوون: بهچاری پیسمرهبوون، تووشی زیان بوون بهج

بەھۆي چارى پيسەرە.

بهچاوهوه کردن: له چاوبردن، چاوی پیسس هملّینان سه چتیّسک و هملّیه ردار تنی.

بهچاودادانموه: بهروودادانموه.

بهچاوكردن: چاوتى برين. بعدى كردن، وهدى هينان.

ههچه: مندال، بهچکه، بیپچرو، منال. ههتیو، لووسکه، بی پیش. (لـو.) زاوا، بووک.

بهچهباز: مندالباز، ههتیوباز. ــى: مندالبازی، ههتیوبازی. نهخوشی گهشکهی مندالانه.

بهچهخصتن (فه.): بمرهاريژتن.

به چهخوّره: دەردیّک تروشی گیانداران دەسى، ئیستر هیسچ کاتیّکی تیرناخروات.

بهجهدان (فه.): مندالدان.

بهچمواز: همتیوباز، مندالّباز.ی: همتیوبازی، مندالّبازی. (ک.ه.) چاوقرولّکه، چاوئیّشمیهکی بیّ چارهیه.

بهچڪ: بهچکه. ړوو ، چاره.

بهچکه: بهچه، بیّچوو، مندال، (دهر.) وهچکه، بیّچووی گیانداران. — خووگ:
ناسک: کارمامز، بیّچووه ناسک. ـ ناهوو: بهچکه ناسک. ـ خووگ:
کووده لمیمراز، بیچووه بهراز. ـ ـ سهگ: توتکهسهگ، تووتک،
تووته کولّه، گوجیلهسهگ. ـ شیّر: بیّچووه شیّر، شیّرکول، شیّرکول، شیّرکولاًه. کوو: بیّچوه کمو: بیّچوه کمود ی کمود بیّچووه کوتر: بیّچووه کوتر: بیّچووه کوتر: بیّچووه کوتر: بیخووه کوتر: بیخووه کوتر: بیخووه کوتر: فهرخه مهیرون.
بیّچووه مار. ـ مهلیچک: جووچکه چوله که. ـ مهیرون: فهرخه مهیرون.
ـ مشک: فهرخه مشک. ـ وورچ: پارکوله، فهرخه وورچ.

بهچكوو: بەلكرو، بەشقم، بەلكم.

بهچنگ: گیانداریکه، که به پچر بی لهپهیدا کردنی چتاندا.

بهچوو: بيٽچور.

بەچووە: بىٽچور .

بهچووله: بێڿررك.

بهحمشت (باد.): بعمست.

بمحموت ئاوشۆراوەتموە: بەحەفت تاو شۆرياگەوە، بىي شەرم، بىي تىاو روو، كاولىي.

بهحت: کیج، گیر، مات، سعرگسته.

به حشینک (باد.): همناری نهگه یشتوو.

همخ (باک.): شانازی، فیز. ــکردن: شانازی کردن. به ه، په ه، په ه، فه ه، خووهش. نافهرین. بر به سهر رویشتنیش به کاردهبری.

بهخهبهر: به تاگاه، نهنوستوو، بيدار.

به خهال (روژ.): باخمال، ثمو به تالّیه یه له نیّوانی کمو ادا، که سهرسینگ و که له کهی دهگریّته وه، باوهش.

بهخه ڵفروش: وورده فروش، خورده فروش.

بهخهمکردن: گهوره کردن و پهروهرده کردنی چتیک.

بەخبەخ: خۆشخۆش، بەھبەھ، كشكش.

بهخت: نهرد، باو، بای، بهش، ناوچهوان، چاره، هات، نیرچاوان، کامرورایی، کامرانی، هیر، کام، کوس، کوست، پهل، دهرب، چارهنووس، نگین، فریشته، ههساره. (فه.) بی ـــ: بهدیهخت، (باک.) ناپاک، تمهرهش، دلروش، چارهرهش. ثابروو، نامووس، لسهریهختی ته بی: لهسهر شهرهفی توبی.

بهختا: بوتا، ناوی ثیلیکی کوردی ناوداره، جزیرا بوتا، بهدرخان پاشا میری نعو نیلهی بووه.

بهختان: بدخت هيّندر.

بهخته: بعران و سابرين، خرت.

بهختهباران: بارانیکه له به هاراندا بوبه ختی خه لک باری، جوزه ردان، به ختهباران، مانگی مایسییه، که ۳۱ روژه، مانگی دروه می به هارییه. به خته مام (زا.): مهردومی دهستپاک و راست گرو دلسوز. سای (زا.): دهستپاکی، راستگریم، دلسوزی.

بهختهوار (زا.): ممردومی هیمن و دهستیاک و خاوهند دان و دهروون. بهختهواران (همررا.): بهختمباران.

بهختهوهر: بهختیار، (باک.) بهختکهنوّک، کامران، بوختیهیش، خودان بسهخت، بسهدلّخور از گهیشستور. سسی: بسهختیاری، خودانبسهختی، خوشبهختی، کامرانی، هات، هیّوان.

بهختدار: بهختيار، خوشبهخت. ــى: بهختياري.

بەخترەش: چارەرەش، بى بەخت، بەدبەخت، كوڭى كـ كـردن: بـەخت بردنەبەست. ــى: چارەرەشى.

بەختكەنۇك (باك.): بەختەرەر.

بەختكەنۇكى (باك.): بەختەرەرى.

بهخنگردن: چوواندن، خەرجكردن، بالأوكردنموهى دراو. چوونموهى رەنگ.

بهخت نهمهنه (همورا.): بهخت وهرگهراو.

بهخت وهرگهران: چارهرهش بوون.

بهخت وهرگهراندن: چارهرهشکردن.

بهخت وهرگهراو: كۆست كمرتور.

بهخچه (باک.): باخچه.

بهخچههان (باک.): باخچموان.

بهخزمهت: خزمه تكوزار.

بهخسهم (فه.): كولليّره، كيّك.

بهخش: دان. بلاوبوو. بوورين. بهش.

بهخشان: بهخشين، بهخشش.

بهخشاندن (باک.): بهخشین.

بەخشايش: بەخشش.

بهخشهر: لي برور، چاوپوش، هشازا.

بهخشران: ئازادكران، لي بووران.

بهخشراو: ئازادكراو، تيله.

به خشش: ده سوازی، دهسه نه، (نهرده.) شاخسی. خه لآت، به خشیش. به خشنده: چارپزش، لی بسور در، ده قتمر، به خشمه ر، دلفراوان، که سیّکه زور پاره یا چتمه ک به خه لّک بسدات. __یی: ده قتم ری، به خشمری، دلفراوانی، به زوری پاره و چتمه ک به خه لّک دان.

بهخشیش: بهخشش، چیّشتانه، خهلاّت، (باک.) پیّمزک، چتیّک گروره یه که بیدا به بچووکیّکی، به پیاوه تی پاره یا چتمه ک بهخفگ دان. بهخشین: خهلاّت کردن، پاره یا چتمه ک پیّشکه ش به کهسیّک کردن به خوّرایی، چاولی پوّشین، لیّ بوورین، خوّشبوون، بهخشان، بووردن، و مشکردن، بوورین، بوواردن، لیّ خوّشبوون، بووراندن، جهیه، نوّیه بهخش، (باک.) دلی خوه قهکرن، (ههورا.) چنه یهرد.

بەخشىنەوە: بىشىنىرە.

بهخوداهاتن: خودارژتن و گمورهبوون.

بهخۆژيو: برواند: بەخۆرەژيو.

بهخۆكردن (ئەردە.): بەختوكردن.

بهخوٚنازین: بایی بوون، شانازی به خوٚکردن.

بهخوّوه: لمسدرخق، بمهيّز و تورانا.

بهخۆومبەستن: يەكىتىك بىه خىرسەرە ببەسىتى ئىه كار و فىمرمانىتكىدا، بەخۆرەبەستن.

بهخوّوهبوون: قعلعو وتيّک سمراري.

بهخۆوهژیو: زیرهک، ووریا، تازا، کاربین، کهسیّکه بـ دونجی شان و قوّلُـی خوّی بژی.

بهخود: سووینده که به ناوی خولا ، به یهزدان.

بهخویهوهو: خوبهخوی. ـ دهبهستی: به خووهیه و ئهوهسی.

بهخويكردن (ئەردە.): بەخيوكردن.

بهخێر: خێردار.

به خيرچى: خووات له گهازين، لهوه لأمى كهسيّكيدا ده كوتريّ، كه لـ ه كاتى رويشتنيّدا، ما لأوايى بخووازيّ.

بهخيرهاتن: خرّشهاتن. ــ كردن: خرّشهاتن كردن.

به خیرهایی: خوّشهایی، کاتیّک به کارده بریّ، که یه کیّک بیّت الات و روزباشیی و یا شه و باشی بکات تسوّش دووای و الاّمی روزیاشی به خیّرها تنی ده کهی.

بهخيّو: خاوهنددار، خوداندار، بهخاوهند. ــ كران: پهروهردهكران، حاملان. ئيوهت، خوويدار. ــ كردن: حاملاندن، بهريّ بردن.

بهخێوبوون: بدري چرون، پدروهردهبوون.

بهخێوڪار: بهرێوهبهر، حاملێنهر، پهروهردهکار.

بهخ<u>توکردن: پهروهرده کردن، (دهر.) بهخاوه ندکردن، (ههورا.)</u> وه یکهردهی، رهنیّوهیّنان، بهرههمهیّنان، راگرتن، بهری بردن، خوویّداری، خویداری کردن، بهناوهاووردن.

بهد: خراو، گهند، گهن، (لسو.) چهههان، خراپ، خرا، گهنهژه، گهندهژه، (روژد) توون.

بهدئهخم (ئەردە.): رووگرژ، رووترش، ناوچاوترشاو.

بهدهنگهوتن: نهخوشکموتنی ثـاژال و مالاّتانـه لـه زوّر خوواردنــی جــقـیــا دانمویّله، چووار پهلی ړهق گوّت دهبیّ و ناتووانیّ بجوولیّ.

بهداييكردن: نالسنال و نكسكى ندخرشه بددهم ندخوشييدوه.

بهدئهنجام: درواروژ شووم. ـ ى: درواروژ شوومى.

بهدئهنديش: بعدخووا، بعدخوواز. _ى: بعدخووازى.

بهدهر: بينجگه، جگه، بي له، به لأن به ته ني و يا لهسهره تاي رستاندا به كار نابري به لكور ده خريته نيره راستي رستانه وه: له وي م نه ديت.

بهده ردخوواردن: به کارهاتن، به کارخوو اردن.

بددهس: بددهست.

بهدهس فلوخوواردن: بهدهستى ئاوخور اردنموه.

جەدەسەۋەبوۋۇ: بەدەستەرەبورن. ئزيىك بورۇن، ئزيىكى تىەراوبىرون. خەريىك بورۇن.

بهدهست: بهدهسته لات، مهردومي دهسته لاتدار.

بهدهسته لآت: خارهن، دهسه لأت.

بەدەستەوەبوون: بەدەسەرەبورن.

جهده ستهوه دان: دانه دهست، دانی چتیک به یه کیک له پرووی زورداری یا فیل و فهره جمود: کابرا پیاوکوژه کهی دا به دهستموه. لاو از بوون و له که می دان: فیساره که س به م نه خوشییه داویه به دهستموه.

بهدهستگرتن: بريّتييه له چووني ميّرد بوّلاي ژني خوّى يهكممين جار.

بهدهس ريدهميويين: نسهر چنگان رديشتن، سهر چنگانه.

بهدهق: تسعرار ، نـهگورار ، دهقدار ، گیاندار و سـعرزاریی بـه کـهیف، سـاز ، ئاماده ، رازاردوه.

بهدهن: ساخته، دمستكرد.

بمددم: قسمزان، قسمهردوان، بمددم و پل، بمزمان، بدد**ث،** سمرزاره *کی.* <u>ممدد مار</u>: نازا، سمرشورنه کمر، بمحموا.

مهده مهوه دان: لسهدو دان، لغاوبتو شل کردن، ده رخوو اردانس چتیک به چتیک ی ترموه، وورده وورده نهو پهوش و په لاشه ی بده به ده م ناوره که وه.

بهدهمهوه رفدين: سهرهنگري بوون، هه لهنگووتن. بهدهم و پل: بهده، بهزمان، بده.

بهدهم و دوو: قسمزانی قسمخرّش.

بهدهم يهكهوه: بمسمريه كموه ، بمدهم يه كموه ، پهيومست.

بهدهن: ثمنام، ثمندام، ثاوگل، تووش، لهش، قالب، مر، بهندهن، تمن، بهشمن، (راد) شوره، بهشمن، (راد) شوره، دیواری بهرز.

بهدهنی: نیشی، تعنانی، (باک.) بهشعنی.

بسهدهو (مسوک.): نعیسفز، خوتشیعز، زور غساردهر، گیسانداری چعسسیان. (باک.) بهدهبدهبه، زور جووان. (همو.) خیرا، گورج، توندو تولّ.

بهدموراهاتن: گردگهریان، بهدموراچهرخیان.

بهدهورى خۇھەلاتن: خۆجروان كردن، خۆرازاندنموه.

بهدبهخت: کیمکهتی، گرین، (باک.) کهربهتلی، کهزیکرور، دلبنیش، (باک.) کوربهتلی، کهزیکرور، دلبنیش، (باک.) کزوک، چارهروش، روژروش، خولبسهد، خاک بهسهر، پرنسی، قهمشقه، کلوّن به به فرار، ولوژمان، بهتار، (باک.) بلهنگاز، پهریشان، خهمناک، شهلب، ههزار، بی دوشمندلات، سهلاّ، گرداث، ویّزار، بهدچاره، بهدنگین، سیاتاله، سیاچاره، ستهمکار، زوردار، زورخراپ.

بمديهخت خۆم: خاك بىسەرخۆم، دەستىشكارخۆم، خورەلى بسەرى من.

بىدىيەختى: نامىەد، بىدچارەيى، بىەدنگىن، داماوى، ھەژارى، ژيــوارى، شەلشىى، كڵۆڵـى، مەينــەتى، چارە_پەشىى، بىێ چــارەيى، بەلـــەنگازى، رۆژرەشى، سەلا، گرداڤ، بۆرىلات، پارس، پارسەكى.

بەدبەسەن: بەدبسان.

بهديدي: قەرزكورير، وام كووير.

بهدبصان: بهدبسيّن.

بهدبسين: له نهستاندنموهدا چيرهدرير.

بهدبۆ: بۆدرن، درندار، بۆگەن. ــى: بۆدرنى، بۆگەنى.

بمدبيّر: بعدكة. ــى: بعدكةيي.

بهدبین: که پیکه همیشه به خرابه تعماشای دو و اردژ بکات. ـــی: به خراب رو و انینه دو اردژ ژ. **بهدسروشت:** بهدخور ، بهدگهوههر.

بمدشمو: كىستكەشمواند خراپىي.

بهنشكل: بعنشيّوه، سعروسهكوت، ناشيرين.

بهدشيوه: بددشكل.

بهدفهر: شورم، بهدوودم، (که.) قهشقه، کهراثی، نهها، بهتار، بهدووم، بی فهر، ناپیروز. ـــ ی: شوومی، قهشقهیی.

بمنفساڭ: رەزاگران، ئيسك قورس. ــى: بىدقىوارە، بىدقىلافىت.

بمدکردار، همزارفهند، گملاج، کردموسهد، دز، حیز. __ی: بمدکرداری، گملاجی، همزارفهندی، کردموبهدی.

بندكردار: بندكار. _ى: بندكارى.

بهدگۆ: بەدزووان، زمان پىس، بەدوىژ، كەسىپكە بە باشى باسى كەس نەكات.

بمدگۆشت: كەسىپىكە گۆشىتى لەشى ناشىيرىن بىي و يان بريىنى لەشىي درەنگ چابىتىدە، گۆشت پىس.

بهدگومان: کنسیّکه بیری له بارهی مهردوماندا باش نعبیّ، دلّپیس، دلّچهپهلاً. ـــی: بیرباش نعبودی له بارهی مهردوماندا، دلّ چههلّی.

بهدگویی: زمان پیسی، بهد ویژی، بهدروانی.

بهدكيل: ناشيرين، ناحفز، دزيو. _ى: ناشيرينى، ناحفزى، دزيوى.

بمدل (باک.): بهش، بهند.

بهدل: به راست. بهخشنده. *

بهدنهوهنووسان: خوو اردن، خوو اردنموهییّکه به بیّ نیگهرانی و تهرس و همراس بخوریّ له باری حمسانموموهدا.

بهدل بوون: بهدلموه نووساني چتيک، پهسندکرن.

بمدلغاو: بەنسەر، سەرسەخت، كەللەرەق.

بمدلیس: بروانه: بتلیس.

بهدمهست: سەرخۇشيّكى بى ھۆش، بىدمىس.

بهدمهس: بعدمهست.

بهدمهستی: بیّهوّشییه به هوّی زوّر سعرخوّشییعوه.

بهدناو: بهدنام، كهسيّكه به خراپه نيّوى زړابيّ، تړر، ريسوا.

بمدناوكردن: ناو بهخراپه زړاندن.

بهدناوى: بهدنامى، بهخراپه زړانى نيو، تړويى، ريسوايى.

بهدنگین: بهدیهخت، چارەرەش، سیاچارە، رۆژرەش. ـــى: بهدیهختى، چارەرەشى.

بهدنما: ناشيرين، دزيّو، ناحهز.

بهدنمهک: سبله، نانکوویر، نانکور، بی بهخت، بی ثممه ک، کهسینکه لعبهرانبهر چاکهدا خراپه بکات، تاوان، دلمرهش، به پهرهش، پی نمزان. بی ی: سپلهیی، نانکوویری، بی بهختی. کردن: خشانه لاوه.

بهدنهه ک: بروانه: به دغه ک. _ ی: بروانه: به دغه کی.

بمدنیو: بمدناو، بمدنام، (باک.) ناڤنق ـــى: بمدناوى، ناتوّره، نمتوّره.

بهدنیهد: بهدسروشت، بهددان. ـ ی: بهدسروشتی.

بهدوواوه روويك: پاشدو پاش كشار مره.

بهدیهسن: دژپهسند، دیرپهسند. ـــی: دژپهسندی.

بهدپووز: بهدچاره ، بهد سهکوت. ـــى: بهدچارهيى.

بهدتاله: بهدبهخت.

بهندام: بيمهزه، بهدمهزه، بي تام، ناخوش. <u>بي: بي تامي، ناخوشي.</u>

بهدته رهف: بدر تدرهف، له بدين چرون.

بمدتوخم: مدردومي ناردسدن.

بهدچاره: ئيسک قورس.

بهدچیره: بهدشیّوه، ناشیرین، ناحمز، دزیّو. _یی: ناحمزی.

بلدحال: بعدريوار. ـ ى: بعدريوارى.

بهدخوو: مهجووجه، نهفاچلّ، قـژژوک، مهندهموّور، لاسـار، مهندهبوور، پلمهږوو، بسگووم، بهدړهفتار، پرووز، بهدړهووشت، بیّماد، مادهکړي. بهدخووا: بهدنهندیّش، بهدخوواز، بهددلّ.

بسلاخوواز: دەخسسۆيى، دخسسين، بسدخووا، بەدئسەندێش، خسووازۆك، چەسپخووس. كەسسێكە خراپەى مەردومى بىووێ. سـى: بەدخووازى، بەدئەندێشى، چار پێؠەڵنىماتن، بىێمادى، (باك.) پڵمەروو، ويستى خراپ، چەپخووسى، چارپێ ھەڵنەھاتن، دەخس، دەخسانلن.

بهدخووین: سگووم، (باک.) پرووزی، بهدر مووشتی.

بهددل: دلْپيس، بهدنيهاد. ـ ى: دلْپيسى، بهدنيهادى.

بهدرا: كارور، لمنايين وهركمراو. ـ يى: كارورى.

بهدره: شاریّکی کوردانه له خووارهوهی بهغدایه له نزیک شاری عماره.

بهدرهسهن: نارمسهن، ناكهس. ــى: ناكهسى.

بهدرهفتار: بعدكردار، بعدخوو، بعد. ـــى: بعدكرداري.

بهدرهقه: رابهری شارهزا، رِی نیشاندان. ــکردن: رابهری کردن، بهرِی کردن، بهرِی کردن، بهرِی

بهدرهك (باك.): سەرسەخت، سەررەق.

بهدره مسه: جروره هسه نگیکی کیوییسه لسه هسی مسالی بچروکستره و همه نگورینه که هسی مسالی بچروکستره و همه نگورینه که همه کویین که ده لین ده لین ده لین ده لین ده لین ده لین که مه تا کیسی تر زور خوشتره له بسه و که می و نایابی زور به نرخه.

بهدرهووشت: بعدخوو ، بعدره فتار. ــى: بعدخوويى ، بعدره فتارى.

بهدرخان: میری بزتانه، که بنهمالهی پادشایهتی کوردستانی باکوور بهوی کزتایی هاتووه و اتا پادشای هغرهدووایی ثغو هغریمهی بووه.

بهدپوّز: کسیّکه له پوّژیدا خراو و لمشعویّدا باش بیّ. ــی: به پوّژخراو و بهشعو چاکبوون.

بهدزهر (نمرده.): ئيسك قورس، رمزاگران.

بهدزمان: زمان پیس، کهسیّکه چاکهی بهسفر زمانیدا نهیمت. ــــی: زمان پیسی.

بمدزووان: بعدزمان. ــى: بعدزماني.

بهدسهر: سعركيّش. ــى: سعركيّشي.

بەدستان: بەدبسيّن.

بهدسرشت: كەسىپكە لەزگماكىيىدرە بەدخروبى.

بهدة (باك.): ناوي نيرينانه.

بهدوواوه رِوِين: پاشمرپاش کشانمره.

3 --- 0 0 --- 4 02.53-535-54

بهنوودم: بهدروم، شووم، بی فهر، دلایر، دروموّر. ــــى: شوومى.

بهدوورزانين: چارەرێ نەدەكرا.

بمدووم: شورم، بعدرودم.

بهدوید: بهدکی، بهدبیر، بهدرووان، زووان تال. ــــى: بهدکیری، بهدبیری، بهدرووانی.

بهدي (باک.): ناوي نيرينانه.

بهدی: خراپه، گهندی، خراوی. ـــکردن: خراپه کردن. دیان؛ به دیم کرد. به لُنی، شاری؛ خویّندت؟ به دی خویّندم. ـــبوون: خراپ بسوون. به دیارکموتن.

بهديارهوهبوون: ناگاداري كردني چتيك.

بهدی کردن: بینینی چت له دوورهوه، به چاوکردن، ره چاوکردن، وهدی هیّنان، (ههورا.) به سهرکردنموه، پیّکهوتن، ویّکموتن، منهکردن. ههدیل (باک.): فیّل، نوّیه، نوّره.

بهديناهاني (باك.): يارمهتي.

بهر: كورتكراوموهى ناوى بەرزنجەيە بۆسەر چاوەكانى ناو ئەم فەرھەنگە. (كەل. ، زەن. ، باك.) پىش بۆكاتە، بەرلەتۇ: ئىه پىئىش تىزدا، بەرتر: پیشتر، بهری نیوه رویه: پیشی نیوه رویه، لعبهر چاوی توم دانا: له پیش چاوی توّم دانا ، بار ، بهر . بهری داران ، میوهی دارانی بهردار وه کوو : سیّو ، ههنار، قهیسی، ههلووچه، گوویّنزو بادام و نیستر، مندالیّکه، بیّچوویّکه لـ نيّوزكى دايكيدابيّ. مندال، بينجوو: بمراڤيّتى: بمراويژتن، ژنهكه بەرىھاويژت. (باك.) بەرد، كوچك، تەوەنى. (ھەورا.) دەرگا، دەرك. پێۺ، بەرگرتن: پێشگرتن. پێشەوە، لاى پێشەوە، بەرگەدە. تووكى بـەرى مرۆۋان، مردارەب، ، بىرۆث، مورچك، (باك.) رىڤ. مىردارى، ئازاد، سەربەست، بەرەلا ، بەربوون: ئازاد و سەربەست بىوون. ــــدان: ئــازاد و سەربەستكران ھەوسارەكەي لــە دەسـت بــەر بــوو. تووانــا ، بـەرگــە، تاقــەت، بهرانبدری، بهرگرتن: بهرگهگرتن. بهلُغ هی سهماوهر و ئیتر. (شهم.) روو: بهرله من که: روو له من که. ــي خودان: رووتيکردن، تهماشاکردن. سەر، لەپ، بەرى دەستى: لەپى دەستى. ژير بىەرى پىخ: ژيرو بىنى پىخ. راسپارده کهی تسوّه ها تووم. بسه ش، پسش: بسعره دروینه یسه ک: به شسه دروتندیدک، بهشدنان: بدرهنان. کهنار، پدر، لا، لان، نعوبدری چوّمی: نهو پەرى چۆمى، ئەر بەر لەم بەرە خۆشترە. ياد، ئەزبەر، وانە و ھەلبەست لىبەر كردن: وانە و ھەلبىست لـە يـاد گرتـن. پۆشـين، لـەش، تـەن، بـەرگ لهبدر كردن: جل پۆشىن. بەرىنى، بەرىنايى، پانايى، ئەو چىتە بەرى پانە. معمک، لعمه. سینگ، سینه. خوری، بهرکرن: خوری له پشتی نا ژالان كردنموه. گولله: بهرئ تفهنگي، بهرئ تۆپىي: گوللهى تفهنگ و گوللهى تۆپى. لا، كن، نىك، جەم، بەمىن قاھات: بۆلاي مىنھات. بۆر (،). پیشمهوه: بهردهم، بچوبهرموه: برو پیشموه. بهدووای ههرناویکهوه بنووسی دەپكاتە ناوى بكەر: رەنجبەر، فەرمانبەر. بىەرندە، ئەوكەسەيە چىتى ببات. كمال، وهبمرهاتن: بهكمال بسوون، هاتنهبهر. كۆتسايى، ريكالمبدرناچي: واتا ريكا دووره و كۆتايى نايدت. يدكدم، يدكسهمين: نۆيەرە. بەرىنى، پانايى: بەدرى دريرى جاوەكە يەك بەرە. دووبەرە. تىرە،

بمرهباب. كورتى: لعبدر بران: كورتى هينان.

بهر (همورا.): بمره، (همورا.) لمي، كليّم.

بهور (باک.): بلا، با، بهلاّ، دا، بو فهرمانه: بعرا نازاد بیّ: بهلاّ نازاد بیّ. (لو.) بعرخ، کارژولّه.

بهرابسهر: بمرانسمر، بمرامسمر، روویسهروو، (هسهورا،) و دراو در، (دهر.) و درانسودر، ریّک، تسهراز، چوویسهچوو، میّمسلّ، هساو زوّر، هاونهیسهرد، هاوتسمرازوو، روویسهروو، دهسانده س. سسسی: بمرامیسهری، ریّکسی، تمرازوویی، روویهروویی، دهساودهسی، هاوزوّری، هاونمیمردی، میّملّی، هاوتمرازوویی،

بەرابەريىتى: بەرامبەريىتى.

بهرابزن: نەخۇشىيەكى جەرگى بزنانە.

بهراهیل (دزه.): بدرامپیل، کوّلوانه، بدرههلبینه.

بهرات: مووچه، جیره، پسووله، چهک، حفواله سالانفو مووچهیه که وره بغ ژیر دهستانی دیاری ده کات، (باک.) جووره ماسییه که.

بهراقه (باک.): کهلاک، لاکه توپیویکه، که له دهشتا فری درابی.

بهراتخور: مورچهخور. ــ ى: مورچهخورى.

بمراتى: چتيكه، كه به بهرات دەدرى.

بهراجي: تيرهيدكي كورده له هوّزي سوويسني.

بهرد (باک.): ليدان، تعكان، لعرز.

بهروده (همورا.): پایمه، (باک.) پیّلپملک. (همورا.) سدی: هملّکهندن.

بهراز: روراز، خورگ، (فه.) گوراز، خووک، خووگ، (دهر.) وهراز، کهمیّک له گاجورت گچکه تره و کلکی کورته و دووسمه، بهرازی میّ: ده پ، مالوّس، ماویهبهراز، مههوو، (فه.) ساگهوان، بهرازی نیّر: یه کانه. بهرازی کیّوی، (باک.) بهرازی کهدی، بهرازی کهوی، (باک.) بهرازی کووی، گورانه. جانهوه ریّکی کهوی و کیّوی و مل کورت و تهستوور و بوّزه به نیّره کهی یه کانه و به میّیه کهی ده پی یا مالوّس ده نیّره که و سه گ به جاریّکی چووار پیّنج

کووده له ی ده بی ، بعراز زور میم لمی کشتو کاله به تأییه تی مهره زه و جو و گفته سامی و زوریش حفز له به معی و پیاز و خووگانه ی ده کات ، هه و زهریی کی زه لدار و یا زور ره ق و پتمویی گاجروت نه تووانی بیکیلی چهند دانه به می یا پیازه خووگانه له نو زمریه دا له چهند جیگه یه دا ده شارنه و بعراز به شووین بونیدا ده گهری تا ده ید وزیته و ههموو زمویه که ی ده کیلی به شده کانی و ده یا نخووا و نسو جار ده پوات. قیتکایی سهری شاخانه . (خود) بازگه . (همورا) قوتکه ، لووتکه .

بهرازا: تیلیّکی کوردی ناوداره هیّندیّکی لهکوردستانی سووریه له روژههلاّتی شاری خطهبیّیه بهشیّکیشی لهناوچهی شاری نهرزه روّمه. بهرازه (دهر.): داریّکه وهبه رچتی قورس بدریّت وهکوو بهرازهی ناشی. (دزه.) مرخه. ددانیّکی نیستریّیه، کهلّبه. (بالّه،) داری سووانده. گورگهی خانوو. نویّل، چل میّرده: بازناوی ناش، که پیّی ناشی پسیّ بمرزده کریّته بود. دروددانی گهوره و بهرزه و ولاّخ لهشهش سالیدا دهری دهکات. چهند داریّکیشه ده خریّته بسن بهرداشی ژیّرهوی ناش. (زا.) ههرچتیّک، که چتیکی تری پی بهرزکریّتهوه بهرازهی پی دهلیّن.

بمرازاني: تيرهيه كه لهو سي گوندانه دادهنيشن: باله كيان، سريشمه، بهران: شه که نیری سی سالییه، خعرت که گهیشته سی سالان دهبیته دیّلْمزیا ، که کموتوونه ته روزاوای باکووری رمواندزیوه ، (باله کیش) یان تەكەكرتن، وەتەكەكرتن، (ئەردە.) مۋان. پي دهلين.

> بمرازخور: تیرهینکی کورده له قمراخ سیروان له بهستی کوویستانیدا دادەنىشن.

> > بمرازة (باك.): بمرازه.

بهرازي: هۆزىكى كورده.

بهرازی می: دەر، مالوس، شفرەی نیه.

بمرازی نیّر: یهکانه، شفرهداره.

بهراژو (شدم.): بدرموروور.

بهراژوتر (شدم.) : بدرهورژوورتر ، بلندتر.

بهراس؟: بدراست؟.

بهراست؟: بعراست؟، راسي. ــى: بعراسي.

بمراش (باک.): باراش، بدرداش.

بهراش (باک.): ناوی جووره چۆلەكەيەكىيە.

بمراشه (باک.): بالندهییکه.

بهراشو (باک.): جلکی چلکن بوشوشتن، (باک.) بدراث.

بهراف: نیّلیّکی کورده له دیاربه کری، بالاث. (باک.) بعراشق، (باک.) جلكى چلكى (بق شوشتنيّ). بمرداش، بمراو.

بمرهین (باک.): بهرهاویتن، بهردهاویژتن.

بهرهیژک: (موک.) جیاز زیرورشان، دیارییکه له کاتیکی، که بووک دهگاته بهرده رگای زاوای بهسهر بووکیدا ده کری و مندالآن هه لیده گرنه وه. هه لواو دیاریتکه له جه ژندا بنیرری بو دوستان.

بمراق (باک.): گهمدييّکي مندالاّنديد.

بهراگر (خق.): كۆلۆرەر، كۆلەرەر.

بهراكردن: بعدهو، بهغاردان.

بهرامای (همورا.): هاتنددهر، دهرهاتن.

بهرامه: بونى زور خوش، بونى رموان.

بهرامبهر: بعرانسهر، بعرابهر، تعراز، ناقار، حاست، راست، (دهر.) وەرانسوەر، وەراۋەر، (ھىغورا.) قەراقسەر، (رۆژ.) بىغرپۆز، بەربهسەت، (باک.) جووت منی، هاوشان، هممب مر، هدفیدر، تسعنگال، (باک.) بغرديلك، دوو چتى پووبغړووى يەكترى. ـــبوون: بعرانبعربوون. ــــ کردن: بهرانبهرکردن.

بهرامبهركي: بعرانبعري كردن له گعل يه كتري.

بهرامبهری: بمرانبمرکی، زانمویر، (باک.) بروای تای، ویستانی دوو چت له راست یه کتریدا. دمست کردنموه.

بهراهبسهری كردن: بسرزهبليس، بدرسمره كانی كردن، بسرگری كسردن، بعرهه لستى كردن، ويستانى يهكينك له رووى يهكينكى تردا.

بهرانبهری فهکردن: دانهواندن، بهزین، سهرشورکردن.

بهرامهیل: بدرامبدری کردن. بدرهدلْبیّند، کوّلْواند.

بهران (باک.): زگ.

بهران، هزگهج، وهرهن، (دهر.) وهران، وهروهن، تیکل، قرّچ. ـ خوواردن:

بهرافان : شاخیکه له باشووری روزارای سلیمانییه.

بەرانەجەنگى: بەرانبازى، قۆچبازى.

بهرانهک (باک.): قامکه گهررهی دهستییه.

بهرانسه کیوی: جورره بهرانیکی کیسوی سور رکاری شاخداری قسوّل هه لکراوی تووک کورته، نیری بزنه کیوییه.

بهرانبازی: شعرهبدران، بعرانهجعنگی.

بمرانبهر: بعرامبعر، بعرابعر، ژهدڤيعر.

بهرانبهركي: بدرامبدركي، كللايين، يارى بدرانبدرى.

بەرائىدى: بەرامبەرى.

بهرانبهری کردن: بهرامبهری کردن.

بهرانيۆز: كەپۆقىت، لووت دەرپەريو.

بسهرافيلج: جوّره بعروانك ييكى گهوره يه ژنمان له كاتى ف عرمان به بەرسنگيانەرە دەكرن.

بسهرانهيل (هدور، كور): (هدورار) ملوانسه، كوّلُوانسه، بعرههلْبيّنده،

بهرانكي: بهرانگه، (بار.) قامكي گهررهيه، (دهر.) پهنجهكه له.

بمرانگه (باک.): تعنبعل، سست.

بهرانگه (باک.): پهچهي مهر و بزنانه.

بهرانی (باک.): داری بدری.

بهرهنین (باک.): پیشکهشکردن.

بهداو: زهوی و میوه یه که بهراو بی، ناوی، ناوهنیا، ناوید، ناویژه، پاراو، (باک.) بهراث، (همورا.) دهراو.

بهراوان: پاریزگار: کهسیکه یا چهند کهسیکن لهگهمهدا بو پاریزگاری له جيّگايهكى تايبەتى دادەنريّن. ــى: پاريّزگارى، ئارىنىك.

بهراوهبهر (هدورا.): بدريوهبدر.

بهراوهرد: سمرنج، بمراوورد، جووتمني. مكردن: بمرهم قدان، جووتمني كرن. ـ ى: بدراووردى.

بهراوهژوو: ئاوهژوو، بهرواژی، (دهر.) هه للگهردیاوی.

بهراوه أشه: بمروهده، كوشياد، پيش ناوه أشه، بعرب مره لأ، پيشش بمره لأ، بمرگوشاد، فراوان، پیش فراوان.

بمراوهرد: بمراوورد.

بەربوەروو: ئارەرور.

بهراويشت (ئەردە.)؛ بەروپشت، ئارەژوو، بەرواژى.

بهراودان: پیش ناوگرتن تا ناو بو نهو شوویدنهی پیویسته بچی.

بمراوورد: بمرارهرد، تاقي.

بهراووردن: بمراوهردكردن، تاقى كردنموه.

بهراوورداکردن: ليّکدانموه، تاقي کردنموه.

بمراووردهی (همررا.): دهرهیّنان.

بهراویته: وولاّخیّکه بهری ثاویژتبیّ به ناکامی، بهرهاویژتوو، بهراویژتوو، بهراویژتوو، بهراههاش (با؟

(همورا.) بمرش ووسان، (ږوژ.) بمرهوهن (بوژنانه).

بهراويْر: گيان له بهريّكه بهرباويّ.

بهراويژنن: بهرهاريژنن، (باك.) بهراڤيّن.

بهراویژقوو: گیان لعبهریّکه بهری هاویژتبیّ، بهراویته، بهرهاویژتوو، (روّژ.) بهرموهن (بوّژنانه)، بهروهنه.

بمراویلکه: بالّندهییّکه هاوینان زەرد و بەرسینگی رەشه پاییزانیش رەنگی مەیلموشین دەبیّ، بەرگاییلکە، بەرگاویلکە.

بهراهک (باک.): بهرایی، سهرهتایی.

بهريواره: بهرئيواره خورهزهرد، دوواي نيوه رد.

بهربين: بعرايي، دمست پيّک، لعبعراييدا: پيّشان، لهپيّشدا.

بهرایی: پیّشانی، له پیّشدا، سهرانگایی، سهره تا، (ههورا.) وهلیّنه، بهرایی، سهر، به راهک، براهک، پیّشرهوی چتیّک، باوه ر، بروا، فتوا، برانی، چاوم بهرایی نادا به نهخوّشی بیبینم.

بمربیی دان: چار ههلاّتن، چاوههلّهاتن، دلّ بروایی دان: چاوم بـ درایی نـادا وا به کزی دارای ببینم.

بهرایی هاتن: بهرایی دان، دازبروایی دان، چوّن کوردوّ چاوی بــهرایی هـات باوکی وا به نهخوّشی ببینیّ.

هموه: به س، به ره هه ریر، ریق ن، به ره مه به ره مه نه نه رووبی ده ستکه و ت نازانی، اهمورا.) ده رک ، عازانج، به روه ، به رژه وه ند، نی نیم ده یک کاری خوت نازانی، (همورا.) ده رک ، ده رکه ، ده رگه ، ده رگا ، به روک ، به رسینگه ی نه سپییه ، قایشه باریکه کانه ، که به به رسینگی وولآخاندا تیده په پیتری ، ده سته ، تیره ، به رهباب ، گرق ، (باک.) کتره له ، به ر ، نه تعده ، (همو .) قه تاره ، ریزه دیراریکی ده دووازده دیراوییه ، (سوی .) گویه روک ، (نالا) نیخیه و به روک ی ژنانه ، دیرا و یسمروکی رثانه هایشیکی پان و ریشورداره به به رسینگی چارهویدا نه روا و له تمنگه می تیام سکیدا هملاه کیشری به نو چارتمنگه یه به تمنگه هملکیش به نینه و توند ده کری و ده به ستری که جووتی ده لکیش به نینه و توند دورای بارانه . و و ته پیک جووتی ده لی سی پهله ، پهلیکی کایه که په ست هی از بی و اته رووی له بووره بی ، چنیکی سی پهله ، پهلیکی به تمنگه و و دو و پهله که ی تری به قملتا غیوه توند ده کری ، (هسورا .) کایه که و دو و یه له که ی تری به قملتا غیوه توند ده کری ، (هسورا .) .) بلا ، با ، بو فه رمانه .

بهره: راییّخیّکه له بعنی خوری چنراو دروست دهکری، (باک.) بهرک، (باک.) بهرک، (فد.) لهی، گلیّم، شالّینه. پی له (فه.) لهی، (دهر.) ووره، (ههورا.) بهر، لهی، گلیّم، شالّینه. پی له _ تیّپهراندن: شوول لیّ ههلّکیّشان. به ره لهقورده رخستن: سهرکهوتن، رزگاری له کارو فهرماناندا. (شو.) بهرخ.

بهرههه: نهتموهی باب، رِهچهڵهک، بنهچهکه، تیره، پشت، (باک.) بابک.

بهرەبىمرە: كەمكەمىە، نەختەنەختىە، پيىچ پىچىە، بەروەبىەر، لىەسىەرەخق، ھىيدىھىيدى، دەستەدەستە.

بهرهبهیان: شعوهکی، دهمهدهمی بدیانی.

بهرهبيّل (تعرده.): بعرهجووت. بعربيّل.

بهرهبین (همورا.): زارییّن، بهنی زارکی مهشکه و خیگه و کونده و تیتره.

بهرهپاش (باک.): بهرموپاش.

بهرمهة (تدرده.): بدره، كليم.

بهرهپیش (باک.): بهرهوپیش.

بهرمتهشی: داریّکی خری کونداره ده کریّ به کلکی تعشی له کاتیّکیدا سـوک بـیّ و زوری لهسـهر ههلّنهکرابیّ بـوّ نـهوهی قـورس بــیّ و بـاش بسوریّتهوه.

بهرهقووقن: بریتییه له گیشه تووتنه له پاش دهرکردنی ملّکانه له ههموو تووتن له کشتیار دهستیّنریّ بوّ خارهند ملّک یا ثاغا.

بمرهتی (ئەردە.): بریتی له بابعت، له جیاتی.

بەرەجفت: بەرەجورت.

بهرهجووت: (موک.) بهروبق، ړموار، بهرهجفت، بهرهجق، وهرز. زهوی و زاری جورتی، بهوهنده زهوییهی دهڵێن، که جورتێر جورتی تێدا دهکات و بهر و بوومی لیّ کرّدهکاتهوه، دهغل ّو دانێکیشه، که ساله و سال کشـتیار له زموی خوّیدا ههڵیدهگریّ. ــ دار: رهواردار، پرسوود.

بهرهجهژنانه: چهند روّژیّکه له پیّش جهژنهدا، که مروّ خرّی تیّدا ناماده دهکات بوّ جهژنه.

بهره خووار: بدرهو خوو ار.

بهرهخهر (نهرده.): شروينيكي تايبهتييه، كه بارى وولأخى لي دهخري. ميينهيهكيشه، كه بهرياوي.

بهرهدا: رووباریّکی ناوداره له شامیّ، گهلیّک زهری و باغ و باخچسهی کوردانی شامی کلوتوونه ته پیّش وی.

بهرهدایی: ناوونجی.

بهرمدهمووکه: دهمورکانه، دهمکانه.

ب مراندودید. مدراندودید.

بهرهدي: زموييه كه، كموتبيّته نزيك گوندي.

بهره پوت: ړوت، (نهرده.) چاليّکه داوی تيّدادهنيّنه وه. دامووسک و يا ته پکه يه بنريّتموه برّ ړاوهسوويّسکه.

بهپونزا: (کړ.، بابا.) باړیزه، (زرا.) خهزهروک، (خو.) جوغه، (همو.) خهزهره، (روه ا.) خاله وه، رهبهنوک، (ده ر.) به وهزه، روبه، گیایه که له نیّو ناویّدا شین دهبیّ و گه لاّی وه هی کهرهوزی ده چیّ لاسک و دهما ره کانی باریک و رهش و قایمن همستیاران وه زولفی نازدارانی ده چوویّنن چونکه، لزگه لزگه به نیّو ناویّدا پهریّشان دهبیّ. ده لیّن کهسیّک میزی گیرابی یا به ردی له گورچیلکه یدا بیّ به چا بیخوواته وه پرسووده،

بهرهزه: بمرهلا، ترد، ويّل، سمركمردان.

بهرهزهیی: بدری درکازیده له پانکهی مازوو دهچی.

بهرمز: بدرمزا.

بمرهزبانه: (تعرده.) بعرهزمانه، ئاوزوونهى پشتيند.

بهرهزووانه (ئەردە.): ئارزورندى پشتيند.

بهرهزه: بمرهزا. (تمرده.) ويّل و تاواره.

بمرهزهیی: بدری درکدزی، که وهکوو پانکدی مازوو وایه.

بەرەزىي: بەرەزەيى.

بهرهميّو: خشت و خاليّکه له ميّوى دهگيريّ.

بەرەنان: بەشەنان.

بهرەندەر (زا.): بەردىل.

بهرهندير: بمرديل، ممري دووسالأنميد.

بمهرهنگ (ړموا. ، خق. ، دمر.) : بهرهمنک (دمردیّکه). خورییهکه تازه وهختی برینمومی بیّ.

بهرهنیا (همورا.): (همورا.) وهرهنیا ، بیراز و چاک کردنموه.

بهرمو: (باک.) ړوویه، بهریـه، بـهر، ړوومو؛ ـــ خوشــى: ړوو بهخوّشــى، ـــ سابلاخــي چوو: ړوو بهسابلاخـي چوو. بهر، بـهده، پيـّش.

بمرمواژ (هدورا.): ئاوەژوو ، بدرمواژى.

بمرهواژی (رهوا.): ناوهژوو.

بهرهوئیزبارکردنهوه: بهرور رووکردنهوهی دوو کههس بنق دورخستنی راستی و دروی قسه یه که نیرانیاندا.

جهرهوه: پیتسموه، له ...: لمهیتشموه، صعیدان، صاوه: هیتنده به ... نیه، سمورورور، (باک،) بمریژور،

بەرەوەبوون: بەربورنەرە.

بهرهوهن: بروانه: بدرموان.

بهرهوبردههوه: پیش ریّی یهکیّکی گرتن.

بهرموبړي دانهوه: پێش ڕێؠ يهکێکي گرتن.

بهرهوبوون: بالأوبورنموه، ليّرْموبورن.

بهرهوپاش: کشانعوه. بر پاشمره.

بمرهوهیری: پیشوازی کردنی گهوره و خوشهویستیک. له پیری چوونه پیشهوه.

بهرهوپيش: چوونه پيشموه. بر پيشموه.

بەرەوپىيْشەوەچوون: چورنەپىيىشەرە، پىيىشىلەچورن.

بهرهوپيّل: بهرانپيّج.

بمرموخمان: پێشخسان.

بەرەوخۆر: بەرەور_ىۆژ، رووبەخۆر.

بهرهوخووار: سدرهولیّژ، لای خور ارووی چت.

بەرەوخۇواركە: بەرەوخورارە.

بهرهوخوواركردنهوه: ناردني چتيك بوّبدره و خووار.

بهرهوخوواري: بولاي خوو أرهوه چوون، بهرهوخوو أره.

بەرەودورا: بەروردورا.

بهرهودووانان: بمروودووانان.

بەرەودووايى: بەروودرو ايى.

بهرمز: بدرمزا.

مهره دان: وورده ژانیکسی دهمدهمییسه اسه پیش مندال بوونیدا به چهند

رِوْرُيْک تووشي نافرهت دهبي.

بهرهژه (تهرده.): جهوي.

بەرەژوور: بەرەوژوور.

بەرەژوورە: بەرەوژوورە.

بەرەزەنە: بەرزەنە.

بهرهژير: بهرموژير.

بهرهژيره: بدرموخووار.

بهرمسته(بابا.): بدردستيّ.

بهرهشکون: (موک.) بعرنهشکون، بعردیکی گعورهیه، که کهمیکک سهری کیشابیته پیشهوه و له ژیر ویدا سیبهر و جیگای دانیشتن و حاواند نعوه بی.

بهرهقان (باک.): به رهوان، نیّوبژیکار. ... ی (بساک.): به رهوانی، نیّوبژیکاری، نیّوبژی.

بمرهک: بمروّک، بمروانکهی پزیشک. (ثمرده.) ثمستیّرهی سیوهیل. بمرهکه (رموا.): هموهلّ بمری تریّیهکه دهنک دهنک دمست بـه گهیشتن و

بموهضه ۱ رموره) : هموه را بمری ترییه که دولت دولت دهست بنه کهیستان و رمشبورنی دهکات.

بهره کهبهره ک: وو توریش، پیلمبازی.

بهره کهوا: ئاستهر، ئهستار، (همورا.) بهتانه، (باک.) بهتان.

بمرهک و نار: ژاگه، ژووژمسووره، شیلان.

بهرهگه (تعرده.): سهرهړێ.

بهره که لاّ: به ریّکی سووری سپی و اشه له گهلاّی داره مازوو پهیدا دهبیّ. بهره لاّ: ثازاد، سهریهست، بهرهزه، گیاندار و ثاریّکه له روّیشتنیّدا بهر ههلّستی نمبیّ. بهرون: ثازاد و سهریهست بلوون. به کردن: ثازاد و سهریهست کردن، زماندن، خوویّپی، تروّ، سهرسهری. به کردن: لیّ گهران، ده ژمیّهدان.

بەرەلابوون: ئازادبورن.

بهره لا كهردهى (همورا.): بدره لاكردن.

بەرەلاكرياك: بەرەلاكراو، ئازاد.

بەرەلايى: ئازادى، سەربەستى.

بهرهم (باک.): ئىمبار، ئىنبارى تفىنكى.

بهرهمهشگانه: بهخشینی کهرهی روژیّکییه به همژاران لـه رِیّی خودادا بـوّ نموه پیت و فمړی مهشکه که زورییّ.

بهرهمهشکه: نسو بهشه رِوَنهکمرهیهیه، که دورای ژاندنی مهشکه دهنیّس دویهکهیدا گرد و کودهبیّتموه بریّتییه له ژهمه کمرهی یهک رِوَرْ.

بهرهموّ: کار و بهرخ و گوویّلکیّکه به چهشنیّکی و ا فیّری مژینی دایکی بووییّ، که به بهستنه و نمییّ چاری نهکریّ.

مهره هوو: بریّتییه له کار و به رخ و گوویّره کهیه کی، که واز لمه مژینی دایکیان نهمیّنن تا درور نهخریّته ره و یا به لاّمک یان نه کریّته دهم. مهره موّم: به رهمیّو، تلّهه ی هه نگوینی.

بهرموړوو: ړووپهړوو.

بهرهورووبوونهوه: كۆبورنهوه بـۆ دەرخستنى قسميهك، كـه لـه نيّوانياندا كرابى.

بهرموږووکردننهوه: ناردنی یهکێک، که چتێکی لهسهرت بیێ بـٷلای یهکێکی تر، که تو چتێکت لای بیێ بو نهمهی، که بچیێ لێی ومربگریتموه، بو خوی بمره و نیّزبارکردنموه.

بهرموژور: بهرموژوور، لای سهرموه، سهربهرمژوور، (شهم.) بهراژو.

بهرهورویین: بهرموکهفاتن، پیشکهواتن.

بمرموژورتر: (شمم.) بمراژوتر، بلندتر.

بمرموژورترموه: بمرمر بلنترمره.

بسەرەۋژوو: بسەرەوژۆر، لاى ژووروو. سىدبوونسەرە: چوونسەلاى ژووروو، چوونەسەر. سەكردنەرە: ئاردنى گياندار بۆلاى ژووروو. سە: ھەوراز.

بەرەوژوورەوە: بەرەرژۆرەوە.

بەرەوژوورنى: بەرەوژۆرتى. ـــ ين: بەرەوژۆرترين.

بەرەوژووررۆيىن: سەركەرتن.

بەرەوژووركە: بەرەرژوررە.

بهرهوژنیر: بهرهوخوو ار، سهرهوژیر، بهرووخوو ار، (باک.) بهربژیر.

بهرهوژێره: بهرموخوواره.

بمرموژیرموه: بروانه: بمرموژیره.

بهرهوژێړکه: بهرموخوو اره.

بهرموسهر: بدرموسدری: بدربژورفد.

بهرموسهرموه: بروانه: بمرموسمر .

بهرهوگهیشتن: رورموگهیشتن.

بهرمولا (تدرده.): لابدلا، خورار، كدج.

بهرهولێژ: بهرموخووار. ــ ايي: ههڵدێرگه، بهرموخووارێ.

بهرهولێژه: سەرەرلێژه.

بمرەولێڙڪه: بمرەولێژه.

بمرمولێڙي: بمرمولێژي.

بەرەوھەوير: بىشىمىرىر.

بمرمومال: رووبهمال.

بهرهي كار: بهرژورهندي كار.

بهربدا: کووزهر، کوزهر، پروش و پهالآشی دانهویّلهیه، که شهن و که و کرابی و پاک کرابیّتهوه. (دهر.) باگر، وهروا. بهرباد، خراپ. دانهویّلهییّکی پووچه، که له کاتی شهنه کردنه بابیبات. چتیّکه، که بای لیّ بدا باشتر ده رده که ریّ.

بەربات: بەرباد.

بهرباخت: بدربدخت، كچيّكه كاتى شورى هاتبيّ.

بمريد: خراب، وستز، چتى پېړوو پسووچ و لسه كاركموتوو، توونا،

تەفروتوونا. ــبوون: لىناوچوون، پەرتشان بوون.

بەربىلابوون: تەفروتورنابورن.

بمربدكردن: له ناوبردن و پهريتشانكردن، تعفر و تووناكردن.

بهريادي: تەفروتورنايى.

بهوباد: بعرپرسیار. ــبوون: بعرپرسیاربوون، جاشهکمریا ئیّستریّکه تعمه نی سیّسالّی تعوادییّ، کاتی بـارکردنی هـاتبیّ و هیّشـتا نـهگیرابیّ، وولاّخیّکه تازه فیّره باربردن بکریّت.

بهرباران (باک.): چەتر، سەيوان.

بەربارى: بەرپرسيارى.

بهربازن: بازنمه گچکه، بازنوکه، بازنیکی باریکی گچکهیه له دروای بازنهکانی تروره له دمست دهکری بو نموهی دانهمالرین.

بهربانک (باک.): سهربان، (ثاک.) ههیوانی پیّش بالّهخانهیه.

بهربانگ: خور اردنیّکه، که رِوّژور ان له نیّراریّدا بیّخرورا، بعرشیّر، سهرشیّر، ناشتا، بهیانی زوّر زور، سهیّده، بعرشیو، سعرشیر. کردنموه: ناشتاشکاندن، خور اردنی بعربانگ له نیّرارهدا، (باک.) لووله، بوّرِی. بهربای گوویّ کهونن: سورسه کردنی دهنگ و باسیّک.

بهرسهخت: گمورهکچ، کچێکه گميشتبێته سمردهمي مێردکردن، (باد.) گموگممري.

بهربهر (باک.): سهرتاش. چاولیّکهر، ثاگادار، تاسب. دهنگیّکه جووتیار پیّی لهگای جووتی رِادهخوریّ، که بیمویّ گایهکان لابکهنموه برّ لای بوورهوه.

بهربههده: داریکی چدوته دهخریته گیری همهوجار بـ ق تـ هختکردنی گییر. بهفرمال، ودرودرد.

بهربهده کانی: به ربه و کانی، حمد مردمزی، سه و هلاتین، به رانبه ری، رقد به ری، رکمبه ری، مله، مل ملاتی، (روژد.) پالوو، پیله، مشت و مر، زانه ویر، مل ملاته، داروگیر، بروایتای، چه نه به چه نه ویستانی یه کیک له گه کلی یه کیکی تسردا، شیپووران. کردن: شه پژلاندن، ههمانه، سه رهلاتین، سه ریلند کردن.

بەربىلەرەڭ: بەرئاوەڭسە، بسەروەدە، گوشساد، <u>پىّى</u>ش ئارەڭسە، پى<u>ّى</u>ىش بسەرەلاّ، فراوان، پىّش گوشاد. سايى: فراوانى، پىّش گوشادى.

بەربەروو (پیرا.): بەربەخە، بەرئىخد. ــ يى: بەرئىخەيى.

بەربەپۆچكە: (دەر.) بەروەپۆژ، (ھىفورا.) بەربەپۆژ، (سىوور.) بىغرپۆژ، بەربەپۆژك، شوو<u>ت</u>نى پەناباي پووبەھەتارە.

بهريهږوژ (همورا.): بمريمړزچکه.

بهريهڕۅٚۯڪ (باک.): بدربدڕڒڿکه.

بەربەرۇشك (زا.): مەردومى بى ئىش وكار. كەسىپكە ھەمىشـە لــە موبەقدا بى.

ت .ب بهربهری: چاولیّ کنری.

بمربهزه (باک.): گرتن و تالأنكردني مالي دوژمنان.

بهرهژن: نشتوو ، (دزه) بدریهند، نوشته، حممایهال.

بەربەس: بەربەست، بەربەند، بەرپ<u>ى</u>چ.

بهربههست: بعرههلست، قهده خه، بعرهه لمستیّکه له پیّش ناو یا لهسمر ریّگا داده نریّ بق نعرِویین و ها تو چوّنه کردن. ـــکردن: بعرههلّست دانان، پیّشگرتن.

بەربەسكردن: بەربەستكردن، ھەڭك<u>ى</u>تشانى رىسى رەنگ كرارە كەزاخاوى گەرمدا تا رەنگەكەي نەچىتىموە.

بهربه سیلان: سیرماست، قالیسیّل، گزشتاری به ماست، چیّشتیّکه به رخیّکی له نیّو سیّلیدا سوور ده که نهوه دورایه ماستی تیّده که ن و که میّک ده کولیّ و هیّندیّک رِوّنی که رهشی به سهرداده کهن.

بمرسهش (باک.): ماکانی کانی نه پالیّوراو. (زا.) چتیّکه له کان دروستکراییّ.

بهریمه: بهریمستیّکه له معرهزهی (تیر) دا له زهرییه کیدا دروستده کریّ، که بهرز و نزم بیّ بو ثاو خوواردنموهی معرهزه که به یه کسانی.

بهربهن (نمرده.): بەربەست، بەرپان، بەرپىيّچ، بەرگىل، بەنگە. چيّوھيّل، چيّوكيّش، بەرەن.

بهريمان: جوورهخورمايهكه.

بهربهنه (رموا.): ژیرچهنه، (همورا.) چیرچهناگه، (رموا.) قهمچووله، (دزه.) لوولهی نشتوو یا حممایه له و یا رشتهی مووروو باشی ژنانه، که به لاته نیشتیدا له ملی ده کهن، به ربه ژن، (باد.) سیخمه ی ثافره تانه.

فیموسههار (مموک.): زموییه که بسایی شیبوکردنموه ی بچیستری، (مسوک.) بهروبوو.

بـهریچاف (بـاک.): مالّبـات دانـهر، ثعرکهسـهیه رادهی مـافی ثاغـا یـا دمولّهت لـه مالّی کاسب و رِهنجبهران دیاری بکات.

بهربچان (زا.): کهسیّکه ړهووشت و خووی له خهلّک بهدهرييّ.

بمربخووار (باک.): بمرموخور ارموه. ـ ي (باک.): بمرموخور اري.

بهربې (باک.): بهردشکیّن. پیّشگر، شعر کهسهیه ریّگای بهدوژمن بگریّ. ـــی: بهردشکیّنی، پیّشگری.

بمربرینموه: پیّشگرتن، بمرههڵستکردن، په*ک خستن،* نهمیّشتن.

بهربازاد: ناریزه، بزارده، سهرگول، سهردهسته. ــى: نازیارى، نیماد.

بهريدژور: بدرهژوور، سدرهوژوور. ــ ي: بدرهوژووري.

بهربزيّر: سمرهوژيّر، بمرهوخووار. ـــى: سمرهوژيّرى، بمرهوخووارى.

بهریشهپ (باک.): دهراری چوّم و دهریایان.

ب مرواقو: پیش ناوه له، پان، فراوان. سدی: پیشش ناوه له دی، پانی، فراوانی.

بهرين (ئەردە.): بەربەست.

بهربوو (زا.): ئەركەسانىن، كەبۆبىرك گوراستنەرە دەچن.

بهربووار: بروانه: بمربووارد.

بهربووارد (همررا.): قسر، نهستیّرور، ثاژالّیّکه یا مالاّتیّکه نوّبه بـمری خوّی بگوّرِیّ واتا ثموسالّهی، که پیّریسته بمربگریّ نمیگریّ و بیبوویّریّ. بمربووری (باک.): سیخمه. (باد.) بمربووک.

بهربوووه: تورچاندنه به زمریدا پیش نموهی، که بکیّلریّت، بـمرچیّن، پیّش بینین و چاو پیّکموتن: توّله ــ برپارمهده واتا تاچت به چـاو نـمبینی بـاوهږ مهکه و برپاری لـمسمر مـهده.

بهريووز (بار.): چۆخە، چۆغە.

بهربوسه: (رورژ.) بهلموچکه، مرازیکه له کهرمستهی جووتیدا.

بهريووق (زا.): گونجي ناو.

بهربوون: نازادبرونی بهندی و گرتروان. بهره لآبرونی بیّستان و باخ و باخچه، بهره لآبرونی وو لاخ و ثاژالی بهستراوهوه و یا بالّنده له قهفهزیّدا. رایی برونی ثاو. بی مانگ و روّژ: له گیران دهرچوواندن. ترازانی دوو چتی لیّک قایمکراو. تهختهی ثهم کورسییه یا ثهم دروومانه بهربروه. بخوداردن: دهست به خوواردن کردن.

بهربوونهوه: كدرتن، كدرتنهخورار، كهتن، كهفتن، ودروّبين، تهكهربوون، كورربونهوه، ودرددومبين. رمان، تهپين، رووخان .مروّث، وولاّخ، يا چنيّكه دووباره بدرهلاّو ئازاد بيّتموه. كدرتنهخوراردوه، رايي بروني ئاو. بهربهه (باک.): ويّجرو، بهرانبهر. بروون. كرن. ئانين. هاتن، بهربيّو: سهره تا، دمست پيّكي، ديباچه. (زا.) چهنمباز، چهنهدريّو. بي چهنمبازي.

بهربیست: سعره تای لاری.

بهربيّلاً: بهرهجورت، دمسترهنج. چهند كمسيّك به هاوكارى مـهرهزهييّک بكمن، همر يهكيّک لـمران بهربيّليّكيان ههيه و اتا بمشيّكيان ههيه. بمرييّن: بمن كهلّموه، بمندكهلّممه.*

بهربین (بابا.): بیناقاقه، بنسهر، بن چهنهگه، تینتینوکه، قررقوراگه له دروی دوروره.

بهربيننه: نعر بعنديد، كه كهلموري لعملي گايان قايم دهكات.

بسهریه: روودان، گژیسوون، گژگژیسن، قسهرمان. ـــــبسوون: ههلگیرسسانی ههراوثاژاوه. ـــکردن: گژکردن، گژگژاندن ، دابنسارتن، ههلگیرسساندنی هسهراوثاژاوه. ههلسستاو ، ههلسساک ، سسهریا . ـــــبسوون: ههلسسان، بهرزیوونهوه ، روودان. ــکردن: ههلساندن. ههلاییساندن.

بهرهاش (زا.): پیچهوانه.

ههرهال: پتگایه که بهرهر ههورازین، بهرهر بهرقهدی چیاو گردوملان. ههرهه چدانشهوه: قسم بردنمه دوو اوهی یسه کتیک به قسسه هیّنانسهو، بهسموری دا. بهرهویری دانموه لمورّینا. بهرپهرچدانموه.

بهربهري: وهلام. (تعرده.) پهرژين. بههانه، بيانوو، بيانک.

بەرپەرچەانموە: وەلام دانموه. بمھانمھيّنانموه.

بهرپرسیاد: (موک.) بهربار، پیّناردار. کهسیّکه لـه بهرانبـهر چتیّکـهوه بهرباربیّ ویرسیاری لـهسهربکریّ.ـــی: (موک.) بهرباری، پیّناوداری. بهرپشت (باک.): کورتانی پشتـی کوّلٔ ههلْگر.

بهرپۆز (رۆژ.): بەرانبەرگرتن. ئەبەرانبەردانىشان.

بهرپییج: سهموون، پارچه ثاسنیکی وهکوو مووروو وایه لهسهر بورغییان تونید دهکسری تیا بورغییهکه خاونهییتسهوه و دهرنهیدت، بهربهسست، پیشگیری، بهرههلست.

جىھەرھىيىن: پىيوەبسەرپىي، پىيوەبسەرپىيى كەسسىيىكى دان لسەزۇرانىي و ئىستىردا بسق خىساتن.

> بهرهینه (سوور.): پعرپینه، پرپره. (همورا.) پهلپینه. بهرها: گهنده تا، تایه که لمهیش نویه تیدا به سووکی سهرههلدهدا.

بهرتاش (باد.): بهردتاش.

بهرتاشت (برّتا.): بەردلك، بەرچا، نانى سەرلىبەيانى.

بهتاو: بەرھەتار، بەرخۆر. بەربەرۆچكە.

بهرتهر (كەل. ، زەن.): پيشتر، پيشووتر، بەرووتر.

بهرتهرهف: چتيكه لهكه لك كمرتبي.

بهرتمسك: بدرتانك.

بهرتهشت (باک.): بدرچا.

بمرتمق: بارتهقا، بهقهد، هينده، ههند.

بهرته لانه: بهرتيّلاته.

بمرتموبوْلُه: پرتعوبوْلُه.

بهردر: پيشتر. ـ ين: پيشترين.

بهرتل (ئـهرده.): پـاره ياميچێکـه لـهيارى. (مووشـێن) لـهــهرتيلى ههڵمهتدا دادهنرێ.

<u>ﺑﻪﺭﯨﺘﯘﺷﻪﺕ</u>: (ﺑﯘﺗﺎ.) ﺑﻪﺭﺗﺎﺷﺖ. (ﺑﺎﻛ.) ﺑﻪﺭﺗﻪﺷﯩﺖ.ﺑﻪﺭﭼﺎ، ﺑﻪﺭﻗﯩﻪﻟﻴﺎن، ﺑﻪﺭﭼﺎﻳﻰ ﮬﻪﺭﻩﻝ ﺧﻮﺭﺍﺭﺩﻧﻰ ﻳﻪﻛﻪﻣﯩﻨﻰ ﺑﻪﻳﺎﻧﻴﺎﻧﻪ.

بهرتیل: وه نیقدت، ژیرزووان، زووان گوشادانه. (همورا.) چتیکه بیدهی بهیه کیکی، که کاریکت پینی بی بی نیونهمه می شعوکاره ت بزیکات . (باک.) کاسه و باده ی مهیه. کرن: تیکدان، کاوول و خراب کردن.

بهرتيّل: بروانه: بهرتيل.

بمرتيلخور: (همورا.) روليڤه تخووهر.

بمرنيلانه (نمرده.): ديارييه كه لهمالي زاواوه دهنيردري بوّمالي بووك له پيّش گوويّزتنمويدا.

بمرتيلخوواردن: بدرتيل ودركرتن.

بهرتيل كردن (تعرده.): ڤەكيتشانعوه لەيەكيك.

بهرج: خدرجي خزرانيي.

بهرجا: بيجكه، بيّ له، جكه.

بهرجهوهن (تدرده.): بدرچار، ديدن.

بهرجهوهنگ: بهرژموهند.

بهرجمهوهنگ كردن: بهرژهوهندكردن، ليّكدانهوه، بهراوردكردنی، چاكهوخراپدی قسه. تا قسه ليّک نهدهيهوه مهيكه.

بهرجفت (ندرده.): بدرهجووت.

بهرجل (باک.): بدرچارتهنگ. بدروانکه.

بهرجلی (باک.): بمرچاوتهنگی.

بهرچينڪ (زا.): بدرچاوکدي ژنان.

مهرچا: بمرقعنه، بمرقعلیّک، بـ مرچایی، سمرتیشت. (بوّتا.) بمرتاشت.

(باک.) بهرتعشت ، بهرتیشت، بهردلک، بهردل، ناشتا،

يەكەمىن خوراردنى بەراييە لىبەيانياندا.

بمرچافك (باك.): چاويلكه.

بمرچاو: پیّشجاو، تعماشاکه، چاوهنداز، دیمن، پیّشگه، پیّشگا، (رِوّژ.) توویزم. بمرچاوکه. چتیّکه هممیشه لمبمرچاوبیّ.

بهرچاوه: بهرچاوکهی وولاخان.

بهرچاوتاریک: پیّشچاوتاریک. تروړه. ــ بوون: پیّـش چاوتاریک برون. مىبىس لىهتووړه بوون وړق هىستاند.

بهرچاوتهنگ: لهچار، رژد، نهخرّر، چهپخووس، روژد، (بابا،) چرووک، (باک.) کرند، کنووس، چاقتهنگ. (باک.) کرند، کنووس، چاقتهنگ. دهزگرتنی، دهستگرتنی، قرنسووس، درژ، گنیر، ماسک، درافگهانی، نهگریس. بوون: رژدبوون، چاویی هانههاتن. بی: کوندی، بهرجلی، رژدی، روژدی، لهچاری، قرنووسی، کنووسی، چرووکی.

بمرچاوتير: مروقى دلفراوان. ـ ى: د لفراوانى.

بهرچلوكه (باد. ، كرّ.) : دهستهچيله. (موك.) بهرچاركهي وولاّخان، يتشجاوكه.

بهرچيي: بهرچا، بهرقهننه، خوراردنيكه بهيانيان به چاوه دهخوري.

بهرچهپ: ميمل، چهل مهل، ملوزم؛ دارا ــ ى فهرهيدونييه.

بهرچهق (باک.): دمسکی شیر و خهنجهری.

بهرچهنگ: بهردمست.

بهرچچاڪ: بهرچنوک.

بهرچلک (باک.): چیکلدانهی بالندانه.

بهرچن (خود): پارچه بووزوويکه له پاستی زيمی بزناندا دهدروي بوته وه تهگه نه خووات.

بهرچنه (خرّ. ، باله.): سعوه تهی شوولمی قوولمی لاپانه میوهی تیدا دهبری بر دوور.

بهرچنوکه: سمره تدی گچکد.

بهرچۆ: فەرمان وكرداريّكى رسكاوى ئەوتۆيە، كەكەسيّكى تىر نەتوانىّ بىكات.

بەرچووق (باك.): بەرچورق.

بهرجووق: بدرچووث.

بهرچیت (باک.): پهرده، تیغه، پهردهینکه برّ هموا بگیرنتموه. تیغهینکه لمقامیش لمهنیّوخیّوهت و چادراندا بوّجوویّ کردنـموهی جیّگمای پیـاو و ژنان. بهرچیغ.

بهرچیچک (زەر.): نزگەرە، (ھەر.) بەرچیچکە.

بهرچيخ: بدرچيغ.

بهرچیغ: (همو.) قیسپ، (همورا.) خیّزهره، کیّزمه، رکه، رکهه، فرک. ووړک، تیّلاً. سینگیّکی دریّژه لمسمربان یاسمرزهوی دادهکوتریّ چیغی پیّ قایم دهکریّ،تا نمکمویّت.

بهرچيّڵه (هنو.): نيّخه.

بمرچينڪ (با.): چيکلدانه.

بمرچینن: زموییهکه خمرته نهکرایی تسفنها تنوی تیّدا چیّنراییّ و کیّـلْراییّ، بمربووره.

بهرچينه: بدرچنه، سدوهته.

DO.

بنرجاقك

بهرچينهڪ(زا.): چيکڵداندي باڵندانه.

بهرچینوک (باک.): سیقه توره و چیکلدانه ی بالنده ی گزشتخور.

بهرخ: (دەر.، فه.)وەرك، (هـمورا.) وەرە، (بـاك.) ئـمملكن، بيّچـووى

مەرانەچ نیربی چ می تاتەمەنی دەگاتە (٥ ، ٦) مانگى و ھەتا بەرگنەكەی دەبریتىوە ھەرپیی دەئین بەرخ.

بەرخ ئاھوو: كارمامز.

بهرخهبهبه: زنخدان، بمبعنه، چۆلىمىه، گۆشتە گردەكەي ژير چىندگىيد.

يفرغ

بەرخەبەبەدەر: (بابا.) بەركوور.

بمرخهبمران (كه.): كاوورهبمران.

بەرخەگەل: بەرخىل.

بهرخهل: بمرخهگفل، بمرغفل.

بمرخه لموان: بمرخموان.

بهرخهمي: (ړوژ.) و درهما.

بهرخهنجهر (ړهوا.): (بارزا.) پاشخهنجهر، کیردی بهرخهنجهری.

بهرخهنيّر: (رزژ.) وهرهنيّر.

بهرخهوان: وهرهوان، بیّچووهوان، (باک.) بیّچقان، (باد.) بهرخه اثن، (همورا.) وهرهوان، ساوه لموان. ـــى: وهرهواني.

بمرخدان: دەولىباز (پزدان) ى مەرتىد.

بهرخصتن (پوژه): بهرهاویژتن. مندال یا بیچوو به مردوویسی فهیدان. بهراویژتن. خستنه پیش، پیشخستن.

بهرخو (باک.): نارى ئافرەتاند.

بهوخوواد (باک.): بعدموا، بهفیز، گرمها. خوواردهمهنیه کی کهمه که جوویّ کرابیّتموه له نازووخهییّکی زوّر بـوّ ثهمـهی، کـه بـوّ خوواردن لـهبـمر دهستدابیّت. چتی خوار و خیّج.

بمرخووادهن: بعرهمم خرواردن، بارخوواردن. تروشهاتن، گرفتاربوون. تیکهیین، تیکهیشتن. شکانموه.

بمرخوومدار (باک.): بمرخوردار، پایمدار.

بهرخووهدان (باد.): تعماشاكردن.

بفرخووهر (باک.): كەڭك، سوود، بەر، بەرھەم.

بەرخوردىن: پايىدار، تىمىندرىڭ، سىرىڭند. ـــبورن: پايىداربورن، بىرى ژيان خوراردن. ـــى: پايىدارى، تىمىندرىڭى.

بهرخوردكردن: پيكهيين، تروشبوون.

بهرخوورک (باک.): شلّیوه، بارانه و بهفر پیّکموه. بمرزهی گچکه.

بهرخوّله: گيابمرخوله. بمرخي ساوا و گجكه.

بهرخی ساوا: (باک.) تعملک.

بهرد: (همورا.) تموضی، (زهن.) کهسمر، (رژژ.) کهمر، پهل، (باک.) بهر، کموور، کهڤر. (دهر.، نموده.) کوچک، کووچ، سهنگ. لهــدان: بهبادادان، دهست بالاری، چوواندن، لهنتروبردن. پللار، تسمووس، تانه،

تانووت. ـــپيدادان: بعردهاويژتن، پللار ئاويژتن، تـعووس تيكرتـن. (باك.) لوولدي چكۆله.

بهردا: لنبدرا، لدييشدا، هموهل.

بهردلخ: كاسه، پياله، باده، پهيانه، ناوهخوره، (باك.) پينف.

بهردار: پرپهر، خاوهندیهر، پرسوود. ــبوون: بهرههمداربوون. ــکردن: (باک.) بهلیاندن. ههلگرتن، خودابهردارنیه: خوداههلّی ناگریّ. باردار، زگیر، تؤلدار. ــی: پرپهری، خاوهندیهری.

بـهرداش: بـهرداسـيـاو، (بــاک.) بــهراث، تلـت. (هــهورا.) هارهئاســاو، هـاره، هاراسـيـاو. بــهردێکی پــان و خــپه کونێکــی لــه ناوهږاســتـيـدايـه بــه دوويـهرداشان بـه هێزی ناو دهغـل و دانی دههاړن.

بمردشت: گونجان.

میمودان: کتری بـموده. بـموهلاّو ثـازادکردن، وازلـیّ هیّنـان، لیّگـموان. بــای دهنگـدارو بــیّ دهنــگ بــموهلاّکردن. تــرازان، ترازانـــدن. هملّوهشــاندن، هملّوهشاندنموه. بمروبمرهم دان. دانمبمر، خستنمییّش، ثاژوّتن.

بهردانسهوه: دادانسوه، شسوّرکردنموه، لسه حسمواوه خسستنهخوو ارموه، کوورکردنموه، فریّدانی چتیّک لمبمرزییموه، تهکمرکردنموه. بمردانی ثـاوی گیراو.

بمردانی: بعردهلان.

بهرداوهتی (باک.): گزرانی دارهتییه.

بمرداوي: بمردهان، بمرداني.

بسهده ويّز: مساودای هساويژننی بسه رديّکی دهستيبه، بسوّويّنه مسالّی وان به رداويژيّک دووره له مالّی نيّره.

بەردايى: بەردانى.

بهرده: بهندهی زیّر کری چ نیّر، چ میّ. وازبیّنه، ویّلْکه، لیّنگهریّ. تالاّن؛ چ بگرهربهرده یه که!.

بهرده نازهبه: بدرده عازهبه.

بهردهبيّل: مدرىسي سالأنديد.

بهرده فهستي: جووره بعرديكي شينكاره به ليداني تعستي ثاگر ديني.

بهرده ئهموستيله: نقيم، قاشى ئەنگوستىلە.

بهردهبار (باک.): داهیّنمر، ثاگادار، ثهندازهگر، ثهندازه ناس، ثهندازیار، (زا.) پیاوی ژیر کهسفری له همموو چتیّک دورچیّ.

بسلەردەبارى (زا.): رِيَّتَوْنسى، (بىساك.) ئاگسادارى، ئىسىندازەگرى، ئەندازەناسى.

بهردهباز: بمردیّکه له نیّو تاویّدا سمری له دهرهوهبیّ بهسمریدا باز دهدهن و دههرِنموه، پردهباز، بهوّز.

بهردهبیرۆ: بەردیّکی زور سەخته، شلىمىغنىيەكى، كە زور تونىد بورىیّتىمو، وموى دەچوریّنن دوّشاوەكە ئىموەندە خىست بۆتىمو، بۆتە بىمردەبيروّ.

بهردههان: تاتى نوويرئى، (دەر.) تيت، (هدورا.) بدردها.

بسهردههن: (بساک.) تعلیه شسک، جسوره بسهردیکی زوور و سسووکه له گهرماریدا چلکی بنی پی و پانیهی پی خارین ده کریسه وه.

بهردهتراویلکه: (همورا.) وورشه، (باک.) پدپدرک، پدپرک.

بهردهتووتن: شیشیّک تووتنه له همموو (کهلاریّک) دهردهکریّبق ناغا له پاش سیّیهکی.

بهرده چه طعارخ: بسردیکی سسه خت و سسپییه وه سسده فی ده چسی، کسه چه خماخی لی بدری پریشکی تا ووری لی هه لدهبی.

بهرده حدينه: جروره بدرديكه له كريستاني هديه.

بهردهر: نازاد و رزگارکار، بهرهالآکار، (باک.) ناشکرا، دیار، پهرت.

بمرده خالدار: بدرديّكي خالداره.

بهرده خووي: بهردی خوري.

بهردهداخدار: بهرديّكي ديغديّغه.

بهردهرزاك: بدردهمرده.

بمردهرگا: پیشدهرگا، بمردهرگانه.

بهردهرگانه: ناستانه، بیّلایی، بلّندین، پیّشدهرگانه، بهردهرگا. پارهیه که له بهردهرگای مسالّی بسووک لسه زاوا و هرده گسیریّ تسا دهرگایه کسه ی لیّ بکهنموه.

بەردەسەر: ھىسان.

بهردهروازه: بمردهرگا، پیشدهرگانه.

بهرده رِيْد: ساچمه رِيْد، رِه قف. ــ كردن: ساچمه رِيْد كردن، رِه قف كرن.

بمرده رِيْرْه (همورا.): جووره بمرديّكي سپييه وهكوو شهكري دانار داناره.

بىلىردەزوورە: (زەن.) كىلورە زىرە، بىلردىكى زىرە چىلەقۋى پىي تىژدەكىلىن، بىلردەزورگ.

بمردمزوورك: بدردمزووره.

بهردهس: بهریکه له دیوی ژوورموه به سهر تولّی که وا و سهلّته دا دهگیری. ژیّر دهست، بندهست، ثاماده، دهست و پیّوهند، نوکهری بهردهستان، پیّشکار، بهرچهنگ. چتیّکی سووکهلّه یه لهبهر دهستان دادهنری بو فهرمانی ههمیشه یی. به بوون: ها تنه ژیّر دهست، ناماده بوون. کودن: هیّنانه ژیردهست، ناماده کردن.

بهردهسته: ژیردهست، بندهست. بهردهسستی، بسهردی چسهخماخی، پارچهییکه له دیوی ژوورهوه لهسهر دهستی کهوا و سیخمه دهدری.

بهردهستک (باک.): مرازیّکی کهرهستهی جووتییه.

بهردهستی: ژیردهستی، پیّشکاری، نزکهری. کردن: کارکردن لهبهر دمستی کهسیّکیدا، ههنسروران له ژیردهستی یه کیّکیدا.

بهردهسووری: تیرهینکی کوردانه له کوویستانی نیرانیدا.

بهردهشاخ (کۆ): بەردەمرده.

بهرده شان: دیده که له نیوانی معرکه (سعرسیان) یدایه و له فریر فهرمان پورایی قه لادری دایه، گوندیکه، که شایعری ناودار عه لی بعردهانی لعوی له دایک بووه.

بهرده شوّر: به چه شنینک دانه ویّله بشور دریّته وه، که زیخ و وور دهبه ردی لیّ بگیریّ. سه کردن: شووشتنه وهی برنیج و نیسسک و مساش و نیستر بسه چه شنیّکی و ۱، که به رده که ی لیّ بگیریّ.

بمرده عنزمید: بسمردیّکی قورسه، کوړانی هسرزه کار به بمرزکردنسوه ی وی هیّزی خوّیان تا**تی ده ک**منسوه.

بمردمفكر: تەلياندار.

بهرده فی (باک.): بهرده فک، دمراست.

بەردەقك(باک.): يارەر، ھاوراز، ھاودىم، ھاواللە. ئامتۇگار. (باك.) مۆدنە، دارجغارە.

بهردهق (همر.): همراوهووريا، دهمه قاله، شهروكيّشه به زمان. ــــ ويخستن: شهروكيّشه يئ فروشتن.

بهردهقانی (همورا.): قرّچه قانی، قه لّماسک، چتیّکه به قه ده ر ناو لـه پی دمستی لـهبعن ده چنری دروشیهه لاسکی پیّره یـه بـمردی پیّ ده هاویژریّ بـق ده رکردنی گررک و چه قـه تل و بـمراز لـه لایـمن شـوان و پاسـموانـموه یـا پاسـه چوّلـه کـهی پیّده کمن لـمسـمو مـمره زه لـه جیاتی چهک.

بهردهقسل: (رموا.) سنمنبدرد، (هنورا.) تعودني ناهنك.

بهردهكوره (رموا.): بالندهييكه، گوريه چنه.

بهرده کووره: گورراسن، بهردی کوورهی.

بەردەكروو: بەردەگروى.

بەردەكروى: بەردەكرور.

بهرده کيني: بهردي تايبه تي، که دهسوو تينن دهبيته کيني.

بمرده لان: (دەر.) ھەردە، بەردەڭين. زېران، گەرگەر، چەقەل، چقل، كەرە، كړين، شورينيكە بەردى زۆربىي.

بهرده تغنى: زور بوونى بهرده له شووينيكيدا.

مهرده نیمود: دهریمده ری، سفرگفردانی، بهشیوه یمک، که همرده مسمی نسه جیگایه ک و همر روزه ی به شاخیک کموه بی.

بهرده لَيْن (دره.): بمرده لأن.

بهردهم: پيشدهم، پيشهوه، بهر، پيشدهمي چت.

بهردهماش: نامرازیکی کهژمیرییه.

بهردهمهرمهر: خارا، معرمعر.

ب دروستده کری، امردیکی نمرمه مودنه و چتی تسری لی دروستده کری، (همررا،) تموه نمرژی، جووره بمردیکی رزیویشه ته لاش تملاش لیک دبیتموه، (کور) بمرده شاخ، بمرده رژاک،

بهردهموّره (که.): موّره، چتیّکی بچکوّلانهی خړ و یا چووار سووچی تمنکه له قوړی کهربهلا و نهجهف دروستدهکریّ شیعان له نوریّریّدا نیّرچاوانی لهسفر دادهنیّن.

بەردەمىنا: بەردى مىنا.

بهردهنك: بمردروك.

بهردهنما: تاتي نوويريي.

بهردهنوید: بهردیکی پان و تهختی دریژه و نوویژی لهسهر دهکری.

ېمردمواز: بەردەباز.

بەردەھار: بەرداش.

بهردهههسان: (که.) هسان، هستان.

بهردهی (همورا.): بردن.

بهردبار (باک.): بهخش، بلاّو. _ کردن: پهخش و بلاّوکردن.

بهردبهرداني: بازهڵێن، جروره گهمهيێكي مندالأنهيه.

بەرىتاش: كەۋرتاش. ــى: كەۋرتاشى.

بهردر: نعو جلک یا چتمه کانهیه، که له پیشدا بو درانی به کاربریت.

بەرىشكيّن: بەردېر.

بهردکیّش: نمو کهسه یه بهرد ده کیّشیّت. شهلّته، باریّکه دوو تای داره و بعرد و کلّی پیّ ده کیّشن. ^{*}

بهردگهرماني (هنو.): جووره گلمهييكي مندالأنهيه.

بمردل: بمردل.

بسهردان: خوشهویست، دلگر، کهوتنهسهردان، چوونه نیردانسهود. بهرقهلیان، بهرچا. ـ خستن: بهرچاخوواردن.

بهردلک (باک.): بدرسینگه، بدروک، بدردلکی مندالآن.

بەردونك: بەردورك.

بهردوو (باک.): بسردوونگ، (باک.) بسردووث. نسو گزشتهید، که نزیکی دونگیید.

بهردووناستی: تاستی و بدرد.

بهردووخ: داریّکی راسته له دووخ رستندا به کاردمبری.

بمردووگ: (هغو.) بمردوونگ، (باک.) بمردووث، ثمو پیسته تمنکمیسه، که بملای بنمودی دووگییمودیه و بی موود.

بهردوویه فی (باک.): گزرانییکه ژنان له کاتی تعشی رستن و خهره کیّ دورلّت.

بهردووله: دررله، تعبدك.

بەردۆش (باك.): ھەراندن.

بهردوله: تعشت، سوريندي نان تيخسان.

بهردؤليان: نعو شرويّنهيه لــه ناشـدا، كـه كـاتيّ نـارد لــعدم بــعرداش جـوويّ دميّتــوه دهرژيّته ناوي.

بهردی (باک.): جوورهداریّکه.

بهردی تروسکهدار: بمردیّکه بتروسکیّتموه.

بەردى جەھەننم: ماتە.

بەردى چەخماخى: كەقر ئەۋىر.

بهردی رفزی: بدردی خطروزی، (باک.) بدری کومری.

بەردىر: بىردىل.

بهردی کفته: بمردیّکی پان یا نارچالّه، که به کرتکی گزشـتی بـوّ کفتـه ر چیّشتی دی تیّدا دهکوتن.

بهردیکک (باک.): هاوتا، بدرانبدر، هاونرخ، بدرامبدر.

بهردیلی (باک.): ژن هیتنان به خوشک گورینموه، گورینموهی چت به چت.

مهرهین (باک.): یه کیکی هیننده قه آموه، که لعب مر قه آموی نه توانی بیزوی. له بهردی دروستکراوه.

بهردی نرخدار: که قری بوها .

بهرديوار: بيّ كس و ههتيو.

بهرولاان (باک.): گسمه کردن، له گسمدا دانان.

بمررهتفستن: بمركيرخستن.

بەررەتكەوتن: بىرگىركىرتن.

بهريۆژ: پيش ههتار ، بدرو بدروچكه.

بسهرز: بلّند، راسسرین، (بساک.) شهراوهند. بسانی، کیّسل، بیّنسد، حسوا، سهلیل، قیت، قووج، ژووروو، ژوروو، گهوره، خاوهندشان و شکق. بسهرزا (نمرده.): مندالّی نویموه، بهرزایی.

بهرزانی: بدرزایی، بدرزینی.

بهرزاخ (ئەردە.): دارينى كينو، بەرقەدى كينوى.

ههرزاخوږ: وولآخیکه ثالیکی زوّری خرابیّته بعر و ثعوهندهی خوواردبیّ، که خوواردنی لمهبعر چاوکهو تبیّ، یا خوّخوواردنی خوّشی درابیّتیّ و هی تری پیّ نهخوریّ.

بهرزاننن (باک.): شعرکردن، کیشه کردن، بیمرزینه: شعروکیشهی بکه.

بهرزانی: (باک.) بدرهس.

بهرزاو: بدراد ، زناد .

بهرزین: بلّندی، بلّندایی، بلّنداهی، شوویّنی بهرز، ثهندازهی بلّندی چت. بهرزه: وولاّخی بسهرزه، کسهر، نیّسستر، مساین، نهسسپ. چیّشستی پسلاّو. (باک.) بزر، وون. ــکرن: وونکردن.

بهرزه فاخور: وولأخ وچاره وای به رزه وه كوو نهسپ، ماین، نیستر، كهر. وولاخی كیشه تالیكی زور در ابیتی به دان كه و تبی یا مهسته تالیك بی.

بهرزهبان: بروانه: بدرزهکی بانان.

بەرزەبلىك: بەرزەبلۆسك.

بەرزەبڵۆسك: بەرزەبلىك.

بهرزهبالیّس: کهسیّکه له هه موو قسه و وتوو ویّژیّکیدا تیّهمال بچیّ بهرهنگیّک، که بعرامهمرهکهی دهمکوت بکات.

ههرزه بل<u>نّصون</u>صتان: تی هملّچرون له همموو جووره قسه و تاخهفتنیّکدا و بهگژدهمیدا چوونموه.

بهرزهجوړوه: ويزهويزه، که له بهرزه جوړه گهورهتره. جووره ويزهويزهيه، که همر جړچ دهکات، زيرزيړک، زمزموک، ووزووزه، قازي بازي.

بەرزەچرە: بەرزەچوررە .

جهرزه حقوایله (تمرده.): کوّلارهی مندالاّن، باددوه، بمرزه هموایله، بازی هموایی، بازی هموایله.

بهرزهرین (باک.): زهبهرجهد، یاقووتی زهرد.

بەرزەرىنە: زوەبەرجەد، زەبەرجەد.

بمرزدق (هدورا): بدرداخ.

بهرزهقانی (هدورا. ، جا.): قرچدقانی.

بهرزهکهوه: قیسپ یا همژگی لق و پؤپ نهکراوه، که پهرژینی باغ و بیّستان و چتی پیّ بکریّت.

بهرزهكول (بابا.): قدلاً پهچن.

ههرزهکی هافان: بر کهسیک به کاردهبری که له کیشه و قورتیکی پزگاری بوو بی.

بهرزه کهود: قیسپیّکی هدلنه پاچراوه و ده کریّ به پهرژین به بیّ تعنین. بهرزه لنک (همورا.): نال نال. گیایه که بستیّک بلّنده و لاسکیشی وه کوو ده نکی شهمچه (شخارته) ی باریکه، سهریشی خره پهلکی شینیّکی ناسمانییه، گوله کهشی وه کوو سعری شهمچه یه، بوّ بوّنخوّشی له نیّر لیّفه و سهرین ده خریّ.

بهرزهوهبوون: بمرزيوونموه، گمشه کردن، دريّژبوون.

بەرزەوكردن: بەرزكردنەرە.

بهرزهوولاخ: معبس له نعسب و ماين و نيتره.

بهرزههموايله: بادموه. بمردبر هموا و بلندى ناويرتن.

بەرز**بوو**ن: بڵندبورن.

بەرزېرونەوە: بڭندېرونەرە.

بەرزپەرين: بەرزفرين.

بهرزدر: ئەشپا. ــين: سەرپەر.

مسهرزغوین: بلندفیسنی بالنده و فردکسه، پسی لسه نسهندازهی بسهرهی خوتیّهراندن، له پلهی خو پتر به خوخرین، قهپداگرتن.

بمرزفک (باک.): تسعر خاک و بسعرده بلندانهیسه، کسه لسه کسهنار تساو و دهریایاندا دهبینریّن. بعر هملستیّکه لمدار دروستکرابیّ.

بمرزكردن: بلندكردن، رانان، وونارا.

بەرزكرىنەوە: بەرزەركردن.

بمرز (مرک.): وهرزک، خووارهوهی زگ، پیش زگ، پیستی ژیر زگی و ولاخ و ناژالان، (همورا.) وورگ زل، زگ زهلام.

بەرزۆخە: بەرزۆڭە.

بهرزوّله: مناره.

بهرزی: بلندی، حدوایی، هدوراز، گشاند، بدرزایی. گورهیی، شان و شکق کوتهپهریده که بق قایی له دیوی برزنه ژوورهوی نیخه ی کراسی دهدهن: بهریه خه، (دره.) و هریدقه، (پسیرا)

بهرزیلان (نعرده.): یاری شیر و خدته بههاره.

بهرزین (باک.): قه لتاخ داره کهی زینییه، (موک.، سوّرا.) جروانوریّکه تهمه نی گهیشتبیّته سالّی سیّیه مدا بهرزینه و کاتی زینیه تی.

جهرژونه: ژومهنیّک کمره، نمو بعشه رونه کمرهیمیه، که له معشکه بیّته خوواری.

<u> بهرژهنهک</u>: داریّکی تمنکی پانه لمبمردهمی دانه و گورد دادهنریّ، بـق رِاگرتنی نمندازهی پانی تمنراوه که برّ نموهی خوار و گیّرٍ نمینّ.

بهرژوند (خود، کود): بعره، چهخش، بدرژووهند.

بهرژونگ:بروانه بدرژونگ، سدرهتا.

مهرژهوهند (کود، دهر، موک،): بدره، چهخش، بدرژهند.

بەرژەوەندى: بەرژەندى، چەخشى.

بهرژور (باک.): بهرموژوور.

بهرژیر (باک.): بهرموژیر.

بهرسته (باد.): بهردستيّ.

بهرستک (باک.): بهرستق، نیخه.

جهرستو (باک.): ئیخه ی پژمل و گهردن، (باک.) پهرستوک، (باک.) بهرسکوور، بهروک.

بهرستۆك: بەرەستۆ.

بهرسفکه (زێ.): هدیوان، بیّلاّیی.

بهرست (باد.): وهلأم.

بغرزه وولأخ

بهرسکوور (باک.): بهرستق، نیّخه.

بهرسمیّلّ: سەرى مووەكانى سمیّلّ، كە لىسىمرى لیّوى سىمرەوە تیّپىمرِیّ ـــ ى پى دەلیّن، (باک.) بىسمېل. ـــدار: بىسمېل دار.

بهرسووکه (موک.): قالوّچه سوورکه.

بهرسووق (باک.): همموو چتێکه، که پاشه و پاشکرابێ و ههڵگهرابێتموه.

بهرسیچکه (فه.): نزگهره.

بهرسیسانی (باک.): ثمو ثامرازهیه که چتی پی مشت و مال دهکری.

بهرسیت (باک.): وهلاّم، وهلاّمی نووسرار. ــدان: وهلاّم دانهوه.

بهرسيّل: جروره كولليّرهيه كه بساج دروستكريّ.

بهرسیله (بابا.، شاره.): (همو.) پهسیره، (کو.) پهرسیله، پهسیله، (مــوک.) قــوّره، (هـمورا.) هالــه(لــه تالبوونـموهی ددانــه)، تریّــی نهگهیشترو.

بهرسینه: بهرسینگهی نهسپی، سینهبهره.

بهرسینچکه (همو.): نزگهره.

بهرسینگ (باک.): سهرسینگه، بهرسینگهی مندالآن. بهرسینگهی وولآخی، قایشیکه ده کمویّته بهرسینگی وولآخی بهرزه له کاتی زیس کردنیدا.

بهرسینگه: _ى مندالأن، بعروانكه. _ى وولأخى: بعردلك، (باك.) بعره.

بهرسینگهی وولاخی: توریش.

بهرش: بعنگ.

بهرشكسته: بمرشكسه، ليّ قمومياك، ليّ قموماو.

بهرسوّ (باک.): جلکی گزربنیّ، کراسیّکه کاتی جلشووشتنیّ لبهری دهکهن.

بمرشووش (باک.): بدرسورث.

بهرشیهی (همورا.): دەرچرون، چوونمدەر، لممجى چرون، لمگمچوون، جەدەس، له دەس دەرچرون.

بهرشیق (باک.): خوواردنیّکی سووکه له پیش نانی نیّواریدا.

بهرشين (همورا.): چوونددهر، دەرچوون.

بهركه: دەرك، مال، خانور.

بهرکهتی (باک.): گرنگ، بیتشم، (باد.) کمم هملکموتور، نایاب، بمنرخ و گرانبهها.

بهرکهردهی (همررا.): دهرکردن.

بەركەش: سىنى.

بهركه (باك.): دەرفەت.

بهرکه: له بهرهکهتی ثارهوی وهرگیراوه لهکاتی نزادا دهلیّن: مانگاکهت بهرکهی کا: واتا شیری زور بیّ.

بهرك هفتن: ييّش كموتن، وهبهرك موتن. بهرك مى (باد.): پهيژه، پسيّ پيلكه، نيّرديوان.

بهركهكردن: بهرهكست كردن.

بهركه لل: نيوون، نينگووين، كه كاتى كه لا گرتنى هاتبي.

بهركهمهر: كيايهكي بۆنخۆشى گەرمينىيە.

بهركهواندن (باك.): پيكان، له نيشانددان.

بهركهوت: بىش، پى بران.

بهرکهونن: وهبهرکهونن، پیّکران، شهنگیّوران. پیّبران، پیّسم بها، وهبهرکمون، نمویش نموهندهی پیّ دهبریّ. پیّسکمونن. ویّکموننی چتیّک له چتیّکی تر، شووشه که بهردیّکی بهرکهون. نوّره و نوّمه دهستکمونن؛ دریّنی ّزوو نوّهم بهرکمون.

بهركهیه (باد.): نوویّنهر، یارمهتی دهر.

بهركردهى: بروانه: بمركردن.

بهركردن: لىبەركردن، ئەزبەركردن. پۆشين، لىبەركردن، پى پۆشين.

بهركۆ: قەڭپووزى زيىن، قەرپووز. بريّتييـه ئـمو چتـەي سوار ئەبـەردەمى خۆيدا بنىّ يا بەقەڭپووزەكەيمو، كات بە پيّچموانەي پاشكۆ.

بمركوو: قەلپورزى زىن.

بهركوت: ــى دەغلى: لاكوت، (سوور.) خمويد، كىمىتك دانموتلىد، كەلمپىش كوترانى خەرمانىتدا دەكوترى بۆنان يالدناش دەكرى.

بەركور (باك.): كەسىپكە دووچەنەگەى بى، بەرخەبەبەدار، گۆشىتى ژىّر چەنەگەى مردّى قەلْموم، كە دادەكەرىّ.

بهرکوره: بالنده ینکی شینه وه کوتری ده چی به رسینگی رهشه و ده نگیشی زور خوشه له شاخاندا له شووینیکی وادا، که بارانه نه یگری هیلانه ی له قور و بنیشتی دروست ده کات و زارکیکی تمنگی تیده کات به بمردیش به زور و ره نج دهشکی.

بهركۆز (باك.): دانگه، ئەر جيّگايەيە، كەلـە زستانيّدا تفاقى لىّ دەدرىّبە ئاۋالاّن.

بىلەركۆژە: دووگىمەى قىمەيتان، دوو پارچىە قىمەيتان يىا دەزوو لىــە جىـــاتى دوگىمەيە لاى ژوورووى ئىيخەى كراس يا كەراى مىندلانموديە لىيكىيان گىرى دەدەن، (دەر.) بەندىمەقە، (ھەورا.) وەركول. (ھەو.) پىيشىگىرە.

بهركۆسە: بروانە: بەركۆستە.

بهركۆستە: پيارى ريش تىنك.

بهركۆسمى (باك.): ئىر پيارەيەرىشى تەنكبى، كۆسە.

بهركوش (باك.): بهرهه لبيّنه، ييّشگيره.

بمرشيّو: خوواردنى ئيّواران، بمربانك. ـــ كردن: نانى ئيّواران خوواردن.

بهرغهان: میگهلی کار و بهرخان، بهرگهل، بهرخهان.

بمرغهلموان: بمرخموان.

بهرغهموّت (باک.): جووره میوهییّکه.

بهرف (باک.): بهفر. وهروه.

بهرفهشو (باد.): شليّوه، بهفرو بارانهيه، كه پيّكموه ببارين.

بهرفهک (باک.): جووره پیچ و میزهریکه.

بهرفهنده (باك.): بمسمختى رووخانى رنووه بمفر لمشاخانموه.

بهرفخۇرك: جوورە تەرزەييكى ووردە دەبارى و بەفرى دەتارينيتموه.

بهرفريدان: بدراويرتن، بدرهاويرتن، بدرخستن، له بارچون.

بهرفمالُك: بهفرمال، بيّلْي بهفري.

بمرفق: ناوى ئافرەتاند.

بهرفهوورك: گليّره، پارچه بدفري ويّک کموترو و رهق.

بهرفي: بمرف له درخي بانگکردنيدايه.

بهرف مالك (باك.): بيّلى بهفرمالينييه.

بمرقاله (باک.): همژار ، دمست بهتال.

بهرقان (باک.): شروان.

بهرقانهك (باك.): بهرهه لبينه.

بهرقانک (باد.): بمرکزش.

ههرقه (باک.): قهد. ــکرن: قهدکردن. (باک.) دادرین. ــکرن: دادرینه خووارهوه.

بهرقهژير (باک.): سمرموژير.

بهرقهکری (باک.): گوشاد، بهروهده.

بهرقین (باک.): مردن له ریکایه کی ناشیریندا.

بهرقه (ردوا.): داریکه رووی له شکان و کنوتن بیّت، (همورا.) پوواو

بهرقهد: (همورا.) كاو، (روژ.) ئالان. ـــى كيسوان: تــهلان، بــهندهن،

هملست، قمد، يال، قمديال.

بهرقهدير (باک.): پاريزور.

بەرقەليان: بەرچايى، بەردل، ناشتا. ـــى: بەرقەليان.

بهرقهم (خدّ. ، ړەوا.): جووره ړەنگيّكى سووره.

بهرقهننه: بمرچا، ناشتى، بمرقهليان، بمرقمنده.

بهرقتين (باک.): قەلسىن، پارچەپارچەبرون.

بمرقليان: بروانه: بمرقهليان.

بهرك (باك.): بهردى گچكه، گولله. _ ێ تفهنگى: گوللهى تفهنگێ. _ ێ تقهنگێ. _ ێ توپێ: گوللهى توپى، ئەستێرەيەكە به ئارەوى (شيعراى شامى)يه.

بهرک (باک.): بدرهی گچکه، (هدررا.) گیرفان.

بهركار: كهرهستهى خانوو، كه ناماده كرابي بو كردني.

پهرکاز (باک.): دهلاقه، پهنجمرهي چکوڵه.

بهركاني (باك.): قرِّچەقاني، بەردەقاني.

بهرڪاو: بدرزاخ، بدرقدي کيوي.

بفركةل: بمرغفل، بمرخفل.

بهرگهلاً: بمریّکه سوور و سپی واشه له گهلاّی داره مازووهوه پهیدا دهبیّ. بهرگهالهوان: بهرخهوان.

بهرميّ (هدورا.): كووزهلّه.

بمركدروو: جلدروو، كالأدروو.

بمركدروون: جلدروون.

بهركدرويتى: پيشدى جل وبدرگ دروينى.

بهركو: بمركرد، پيشگر، بمرهمالست، نمميّژ، پهكخمر، قوّرت، نـمميّل. بمركهگر.

بهرگوتن: بعرگه گرتن؛ شم بارگینه بـ ق نـ ب باره قورسـه بعرگه ناگریّ. پیّشگرتن بوّ شاو و گیان لهبه ره. پرژاندنی ترش و خوویّ به دم و چاوی کهسیّکیدا، که شاوره ی گرتبیّ، له لایمن یه کیّکه وه که مندالّی به شاوور سورتابیّ بو نهمه ی، که چاک بیّتـه وه. هاتنه به ری دار و دره خت. شاووس بوونی ههموو گیانداریّک تفنها ثافرهت نهییّ. به ریهستکردنی چتی رهنگ کراو. پیّشگرتن، بعرهه لستکردن.

بهركرد: چتيكه لعبهر دەستدابى و بەكار بينزى بۆ ئەمەى ئەر شتەى، كە لەم باشترە جارى بەكار نەمينزى و بينيتەرە.

بهرگرده له: داریّکی خ_پی گرده، برّ داگرتنی بهرداشی ناش، و مستا لهگهلّ پازناو دا به کاری دیّنیّ.

بهركرى: بدرهه لستى، بدرامبدرى.

جهرك تێڪر: دارێکه دهخرێته ناو تعونعوه بوتعوه ی که ڕێک ڕاومستێ، بعرگرد.

بهركساز: بمرك دروو.

بهرگهازی: پیشهی جل وبدرگ دروینی.

بهرگفانووس: کراسی فانووسی.

بهرڪ ڪر: بدرک تٽکر.

مهرکن: (همر.) وهرگن، لووا، تووکی بمرخ و کاووړی یهکسالمیه، که بق جاری یهکم برابیّتموه.

بهركوواره (رمرا.): زەنگەتەترى.

بهركۆتن: سەرەتا، پيشرەر.

بهرگورد: داریّکه تموونکار به کاری دیّنیّ له کاتی تموون کردندا بوّنه وی تمونه کهی لارنمیّت.

بمرك ووراز (همررا.): بمركدروو.

بهرگووز (باد.، زيّبا.، بار.): (دهر.) چوّغه، چوّغهلّ.

بهركوزيده: هه لبريردراو، هه لبرنياك، هل چنياك، برنياك، پهسهن

بهرڪي (خز.): بنانگوري.

جهركى: بعرهه لست، بعرگر، بعرگيّو، پيّشگر، پيّشگير، نعميّل، نعميّر، پهكخمره، دهسگير، پاگير. (باك.) بارگين، بارگير. جروره ماريّك. ژههراوي و كوژنده يه، (باك.) بعرگيل.

بهركيرخمتن: پهيدا كردني چتيك و خستنه ژير دمست.

بهرگير كهونن: هاتنه ژير دمستى چتيك، كه بعدوريدا عمودال برويي.

بهركۆشك (كۆ.): هەيوان، ھەيوانى پيش باللەخانەي.

بهركوف (باک.): تهخته بهردی خ_هی قه لأتیّ، بهردیّکه پهنار پهسیوبیّ. بهرکولّ: سـمرکولّ، (هـمررا.) رهرکول،کهمــه چیّشــتیّکه لــه پیّــش گهیشـتنیدا بخوریّ. ــکردن: کـممیّک لـه چیّشــتیّک خوواردن لـه پیّـش پیّگهیشتنیدا.بهرکوتی دهغلّی، سهرکولّ، بمرکولّ.

بهركۆنه (رۆژ.): پارچەدارتك، ئىدانى باسىك و مژانىدا رژدى و مالى ھەوجاړى پى راست دەكرتتەوه، دارتك، دەخرتت، نيوانى مىژان و ئىرەق تاكار باش بكات.

بهركيشك (باك.): چەكمەجەي ميزان و هي تر.

بهرگ: جلک، پۆشاک، کنج، پهلک، کالا، روقی، بهرگی پهرِتروک و پهرِاوییان و نیتر، (باک.) بهلگه، جز، گهلای دار و دره ختی سهوز. ره رشترخوو، بیرو باوه در پیتسوو، بهری: جاری بهرگ هاتم: جاری پیشروهاتم.

بهركاز (باك.): خەڭفى ھەنگورىن، خليف.

بمركنويلكه: بمراويلكه.

بهركايى: پيشكموتنى يەكيك لىبەردەمى گايەكموه، كە تازە خرابيتتە ژير جووت يا گيرەو، بۆراھينانى.

بهرگییلکه: بالنده یتکی گچکه یه و شینه زور تر له مرده می گاجود تاندا دهنیشیّ و کلکی هملّده ته کتنی، بعراریلکه، بعرگاریلکه، پیّشگاییلکه، کلک هملّته کیّنه، کلک هملّسه نگیّنه.

بهرکه: تروانایی، تاب، تاو، بار، وهرکه، بهروهست، تاووشت. کرتن: خوّداگرتن، وهرگه رتن، بهروهست، تاووشت. گرتن: خوّداگرتن، وهرگهگرتن، لهتروانادابوون، بهرکرتن، بهروهستن، پی وهستان، دهربردن. سنهگر: دهرنمبهر. سنهگرتن: تاووش نسههاووردن، دهرنسبردن، بهرنسهگرتن، تاو نسههاووردن. (روّد.) زمانه چکوّله. (باک.) سوو، تاسوو، دیمن، بهرچاو.

بەرگەدە: بەر، كەدە، كەدك.

بهرگهر: پلمی روک اردار. تک ، هیتقی. رامیسار، کسممق، سیاسی، رونیوهیتنمر، بمریوهبمر، کارزان، حاوین، حاویسمر. (باد.) جامخانمه و شووشهی بمردهم.

بهرگهرهکی: گیانداری جووانی رِیّکوپیّکی شوّج و شعنگ: ثمم پیاوه یا ثمم نمسهه یان ثمم کهلّمشیّره بمرگهرهکییه.

بهرگهردان: قاقعزی کاربون.

مهركهردن: تينتينزكه.

بهرگهرین (باک.): تکاکردن.

بهركهش (باد.): سيني زورگهوره.

بهركهشته: كدراوهو ، بديدخت. ـ يى: بديدختى.

بهركهشتهيي هاتن: بعدبه خت بوون.

بهرگهشتی: بمرگهشتهیی،

بهركهشي: سيني، مهجوعمه، خوران.

بهرگهگر: بعرگر، خوّگر، شازده هعناسه.

بهرگهگرتن: خوراگرتن له ژیر باریکی گراندا.

بەركەگرى: خۆگرى.

بهركيري: بمركري، بمرهه لستى، پيشكيري.

بهرگیری کردن: بهرههنست و هستان.

بهركيل (باك.): جووره ماريّكه. بهرگيري، بهرپيّچ، بهربهن، بهربهس. ــ دانموه: بردان، بمرييج كردن.

بهركين (تدرده.): پيشوو.

بهركيّو (باك.): بمرههنّست.

بهرما (باک.): پاشماره، بعرماره.

بهرماخ: قاقدزیکی لوولدکراوی باریک و دریش توتنی تیده کری و دەكرى بەجگەرە، بەرماغ، قەمىش، قامىشى جغارە. ــى قونچكدار: قىمىشى قنچكدار.

بهرماغ: بمرماخ.

بهرمال: رووخست، بهرمالی نوویدژی، (ههو.) دووگسرد، دووگسورد، (همورا.) مازلزخ، (باد.) شمل، شملک، (جا.، همورا.) جاغاز، جانرماز، (زاخ.) شعمل، (نعرده.، دهر.) جارماز، جانماز، پیشمال، دەرمال، دەرمال، ماوەيتكى تەختكرارە لىبەر دەرگاى مالأن. دووتەختە دەرارى لىككدراوى ئامادەيد بۆئەرەى ھەركاتىكى بايدكى بىھىز ھات لىد تەنىشت رەشماللەكە بگىرى و بەچەند سوولەيەك لەدەوارەكە قايم بكرى بۆبەربەستنى بايەكە.

بهرمالأن: پيش مالأن، دهروويانا.

بهرمالك: (باك.) بهرهه لبينه، (باد.) جاجم.

بهرمالي (باک.): کارهکدر، کلفنت، کدیبانووي مال.

بهرمالي: بروانه: بدرمالي.

بهرماوه: پاشماره، پاشمرزک، (باک.) بهرما، (همر.) پاشخوران.

بمرماوه خوّر: پاشماره خوّر.

بهرماوه خورى: پاشماره خورى.

بهرمهجیّل (نمرده.): دهرگای چهپهر.

بهرمهفار: هال، غار، تعشكوت.

بهردهمكانه: مندالي شيره خوّره. دراويا جليّكه، كه مالي زاوا دهيدهن بعدایکی بورکی.

بهرموور: (دور.) ملوانکه، ملوانه، گهردانه، کرتهمر، (پینن، ، جا،، مهر.) گرتهمر، (جا.، كۆ.) خەناوكە، جوورە ملوانەيەكە ژنان بۇ جووانى راست و چەپ لە مليانى دەكەن.

بهرمووره: بعرموور،

بهرمووسلدان: خور ار ناووک.

بهرميز (رموا. ، خو.): كمميّلي پاشلي تاژالأنه.

بهرمیزه: (هنو.): چلکیکه بهسهر پیستی ناورانی مهرییهوهیه هی نهو شرويّندي، كه بيّ تروكه برّ بريني نوو يهكاريهكه، برّ بريني قرولٌ چلْكهكه، که ندرم و چدوره دهکریّته پلیت له ناوی دهنری، که قوول ندیی لهستوی

بهرمیقک (شار.): جووره قعزوانیکی ناسک و پانه وهکوو نیسکی وایه له جينگاياني تووش و سهخت پهيدا دهبي.

بهرميل: جووره سندووقيكي كردي قروله له لموح يا له تهخته.

بهرناف (باک.): بنی دول و شیوو دهرهیه. هموه لنی دول و شیوو دهرهیه. سهرناو، نازناو. راناو. بناو (داريّكه).

بهرناقدان (باک.): تيكه لكردن، تيكه لأوكردن.

بهرنامه: بارنامه، کارنامه، ریّراز، پروّژه، پروّزه، پروّگرام.

ممرناو: بروانه: بمرناث.

بهرنه: بدروره، بدرنده، تعركهسديه له كعمه يا قومساريدا ببات وه. شعو كىسەيەكە چتى ببات.

بەرنەگر: بەرگەنەگر.

بهرنهوال: (باك.) بمرنال.

بهرندير: بمرندير، ممريدكه دوو سائى تمواوكردبي رووى لمه سي سائى كردبي، مەرىسى سالانه.

بمرنگار: گژ، تاوریش. ــبون: به گژ داچوون، تاوریشبوون. ــی يەكترى بورن: پيكهه لپړژان، دەست ناڤيتن هەث، بەگژ يەكترىداھاتن. بهرنووت: تۆزى تروتنيّيه بۆپشمين له كەپۆ دەكرىّ.

بهرنووێژ (زەن.): پێش نووێـژ، كەسـێكه پێشـنووێژىبكـات. (زەن.) ـــ ي: پيشنوويژي.

بهرفيا (دزه.): گاسنيکی کهميک کول برويي پارچه ناسنيکی داوينه سەرى وتىژى دەكەنەرە بەوكردەوەيە دەلىن بەرنيا .

بهرة (همورا.): دەرەوه.

بهروو: پیّشره، (باک.) معمک.

بهروو: (باک.) دەمىل، قۆپک، (ھەورا.، فە.) بەلىو، بەروو، دەڭين دور جووره بمړوو هديمه بمړووي داره مازووي ناخوري، سي جووره دار هديمه بغړووي دهگري. ۱) داره بهړوو. ۲) مازوو (مازوو و جغوتي دار بغړوو لووس و بي گري و قورته) . ٣) داروول. بهريز، پايهبهرز.

مانگ و ساله. (باد.) كوويستان. ناوى چەند ناوچەييكىيى لە ئاميدى. بهروارك (باد.): قدرتالُه.

بهرواری بالاً: نیّسوی هوّزیّکی کورده له باکووری مووسـلّ، بهرواری بالأو بهرواری ژیری دووپارچهیه، نیوی دییه کیشه، ناوی کیویکیشه له نیوانی بهروال (باد.): ریکای خور ار و خینچی سهختی ناوشاخان.

بهروان: پیشگیرهییکی تایبهتییه لهکاتی نان خوراردنیدا بهسهر کوشی دادهدهن ، بهروانکه ، بهروانک.

بهروانك: بدروانكد.

بهروانکه: بدرسینگهی مندالاته، (دور.) و دریه قه، (ههورا.) و دروانه، وهروانكه، (كرّ.) بمرسينگهي مندالأن. بمرهه لبيّنه. (همر.) بهرووله. بهرونينك (باك.): هنيه هالگرتن.

بمروه (هنورا.): دهرموه.

بهروهبا: رووبهبا، روو وهبا.

بەروەبەر: بەرەبەرە.

بهروهج (باک.): جووري پولايه، تفهنگي دينغ دينغي لي دروستدهكري. _ ي گر، _ ي هوور، _ ي زهر، جووري تفانگه.

<u>مسموهدان</u>: بسعردان، بسموهلآکردن، ثسازاد کسردن. کوردسستانی بسادینیّ و باکووریّدا.

جمرواری زیری: هززیکی کورده و دییه کیشه و چیایه کیشه له نیوه پاستی سنووری کوردستانی بادینان و باکووریدا.

ههرواژی (رِهوا.): پیّچموانه، ناوهژوو، واژی. کردن: واژی کردنموه. ههرومده (خق.): بمراوهڵه، پیّش ناوهڵه، بمریمرٍهڵ، پیّش بـمرهڵ، گوشاد، فراوان، پیّش گرشاد و فراوان.

بەروەست: بەرگە. ـــ كردن: بەرگەگرتن. بەرھەڭست.

بهروهستا (باد.): شاگرد.

بمروهستن: بمركه كرتن، لمباردابوون.

بمروهسيّل (باد.): تاكردان، تاووردان.

بمروهشنن (ږرژ.): ئموتزوهيه كه له پيش جووت كردندا دهچينري.

بهرووه کۆپه: بهرووی کۆپه بهری داروو لمیسه و بهراز نهبی هیچ گیان له بهریک نایخووات.

بهروهفه (پرژژ.): تعوه یه که مندال یا بینچووی لعبهر چووبی، بهرهاویژتوو، بهراویژتوو.

بمروهنن (روزد): بدراويرتن، بدرهاويرتن.

بهروبهو: (همورا.) بمروبق بمروبورم، بمرهجووت. پووشه، كارهسات، گيّچملّ، همنگامه: يا خووا لمو بمروباوه به دووريئ: لمعو پروشه و كارهساته به دووريئ.

همروبة: بمروبار، بمروبورم، بمرهجورت، وهرز، داهات، بمهره، پهوار، خولندلات. دار: بمروبورمدار. پروشه، كارهات، گينچمال، همنگامه؛ يا خورا لمع بمروبة بمدوورين: لمعر پروش و كارهسات و گينچمالانمه معدور درن.

بهروبوو: بەربەيار، زەرىيەكە بەبى شيوكردن بچىنرى.

بمرووبووم: داهات، بمرهچوون. نارچه، سمرزمری.

بهروبیّفک: به بیّشکهییّک دهگوتریّ که دوّشهگهلّه و دمسرازه و که او پهلی مندالی تیّدابیّ.

بهروهشت: همردووک ړوو ، همردووک ديو و ړووکماري چتيکي، دهوروبــهر. ـــ کردن: و درگيّړاني ثيّخهي کراس به جوّريّک، که پشتهکهي لــه بمرساغي بکمويّته پيّشموه و پيّشهکهي لــ فبــهر دړاوي بکمويّته پاشموه.

بمرووتر: پيَشتر.

بەرووترىن: پێشترين.

بهپوووخوّره: بالّنده پیّکی بهلّه که کهمیّک لـه رِهشوّلّه ی گـهوره تره بـهروو و بادامی دهخووا و لـه ناو خوّلّـیّ و دوو فلیقانـه ی دارانـدا بـوّ کـاتی برسیّتی دهشیان شاریّتموه.

بهرووخووار: بهرموخوو ار، بهرموژیر، له پایهدا گچکهتر.

بەرپودار: دارە بەرپرو.

بهروودووا: یه ک لهدروای یه ک؛ کرردت و نازاد به روودووا له دایک بوون. به ره ردووا به شوویتنی یسه کتریدا. گسه راوه وه ، گه ریاگسه وه. سخستن: پاشوپیشکردن، به رودوو اکردن. سکه فتن: شوویتنی یه کتری که وتن. سکه فتی پا: پاوه پاکردن، دودان بوون. سکه وتن: پاش و پیش که وتن. سکردن: به رودو و اخسان، ناردنه وه، گه راندنه وه. سنان: راونان، ره پیتان.

بهروّژ: لهکاتی ردّژیدا، (باد.) بهربهردچکه.

بهروژوو: پوژوو وان، بدروژی. ـ بوون: پوژووگرتن.

بەرۆژى: بەرۆژور.

بمروش (باک.): دیزه، مدنجه لل، مدنجه لُوّکه، دسته مدنجه لل، پاتیله.

بهرووش: دسته مهنجهل.

بهرووقاتى: بدرواژى، بدپيچەواند.

بهرۆك: ئيّخه، ياخه، يەقه، يەخه، (باد.) بەرىك، بەرووك. (باد.) گيرفان. توربين، توورەكه. _ ى ئەسپى: بەرسينگه، بەنيّكه يا قايشـيّكه به جلو زينەرە لەبەرسينگى وولآخى قايم دەكريّت.

بهروّهک (باک.): داریّکی بچروکه له نیّوشورک و هالهت دادهنسریّ، لمبهر تعودی و مکوو بهروویه ناوی نراوه بهروّوک.

بمرۆڪ بمردان: بریتییه له دمست لیّک بهردان، وازهیّنانی یهکیّک لـه یهکیّکی.

بهروٚڪ ڪرتن: شدريي فروشتن، تعشقه لهيي كردن.

بمرووک (باد.): بـ مری درویّنه یه که بـ و مــاوه ییّکی بـ وّ دروونـ موه دابرابیّ. گفره ره گیرفان.

بهپووله (مرک.): نیرنیره، (مرک.) شیله په، پارچهداریکه له نیر کونی شیله پی جووتی دهنین تا نهجوولی و نهیه ته دوری، (همو.) بهروانکه، (روژد.) کرمه. قیسکه، ترینزوو و خهیاری ناسک، چهند سینگیکی باریکه ته خته ی دهواری پی لیک ده دری. گایینجه. چهمیله. داریکی گچکه یه له ناو کونی هه په ده نریت تا هه په که ده رنه چیت.

بمپرووڵه: گاسنێکی کممێک کوّلؒ بوریێ پارچەیێکی گچکەی پـوّلاؒ دەخەنـه سەرى و تیژی دەکەنەرە بەو کردەرەيە دەڵێن: پوّلاٚنیا ، بەرنیا . بەلورجە. **بەروولە خۆرە:** کرنی ھەيە.

، **بمروونک**ار: ئاست، برّ دیار ، برّ پیّش، همبدر ، هاف.

بهرهاويژنن: بهراويژنن، بهرخسان، (روّدژ.) بهروهنن، (باک.) بهراڤيّان.

بهرهاویژقوو: بهراویژتوو ، بهراویته، (روّژ.) بهروهنه، له بارچوو.

بهرههتاو: بهرتاو ، بهرخور ، بهرروژ ، بهر بهروچكه.

بهرهه (باد.): چتى ئامادەي دەردەست.

بهرههشدان (باک.): کزکردنموه، کرمکرن، جثاندن، بعرهف کرن.

بهرهه آبینسه: پیشگیر، پیشگیره. (باک.) بسهرمالک، بهرفالهک، (باک.) بهرفانهک، بهرکوش، (کق.) بهروانکه. پاشتل، بهرامپیل، بهرانپیل، چادرک، (دز.) بهراپیل.

بهرهه ندان: بمره لاّو نازاد کردنی بهندی و گیان لعبمرانی گیراو ا و دمست بهسمر، دهرگا کردنموهی باویژی ناو زگ.

بهرهه نست: چتیکه په کی کاریکی بخات و نه یه نمی سمریگری، به ریست، بهروهست، کوسپه، ناستانگ، سکر، (باک.) به رگیو. کردن: به ر برینه وه، به روهستن، نه هیشتن. عن: به رگری، به ریهستی.

همرههم: بمروربوو، بمروربق، دمستكموت، قازانج له كشتوكالاو ئيتردا. بمرهسهمهيّفان: پيّگسهياندن و هيّنانسه نساوی چتيّسك، بسمرووبرّدان، بمخيّوكردن، رِمنيّوهيّنان، برّگيان لعبمران.

بهرههنگ: (دهر.، رهوا.، خوّ.) بهرهنگ، دهردیکی ناسراو و دیاره.

بهریّوه: بدرِیّکادا رِرّیشتن، بریّقه، بدرِیّکایددا.

بمريّومبمر: رابس.

بهرینوهبردن: سهرپهرشتی و چاوه دیری چتیک. بهخیو و پهروه رده کردن.

بهريوه چوون: بهريكايه دا رؤيشتن. به خيّر بوون، گوزه رانكردن.

بهريوجي: پوخت، كردار يا ووتوويريكه لهجيمي خوّى بي .

بهريو شووين: بهري و جي.

بهز: وهز، پیو، چهوری نیسوزگی وولاخ و ثاژالانه بیجگه له دووگ. (باک.) بهز، غار، بهغار و بهغاردان و بهزین، بهزاثی ههسپی خووهشه؛

غاردانى ئىو ئىسپەي خۆشە.

بهذا: نعو كعسهيه يا چتهيه، كه زور دهبمزى، خوشبهز، غاردهر، لنگدهر. هاوزي، هموتمممن.

بهزات: نازا، زاتدار، (باک.) بدهک.

بهزلج (باک.): نه کیشی، سهرییچی، (باک.) لامؤفسهک، فیلبازی،

ساخته چيتي فريودان.

بهزاجکهر: دووزمان، ناوری بنکایه. بهزاخ (روّژ.): نازا، به کار، جووامير.

بهزاذ: كورتال فرؤش.

بهزافیت (باک.): لهقهم، رهخنهگرتن.

بهزان: بهزین، (که.) گاربوون.

بەزانىن (باك.): غارپىدان، راپىكردن، بەزانن. كۆل پىندان، شكاندن،

بهسهردا زالبوون، برردان، گاردان، حیزنای، دابین کردن، زهبوونکردن.

هاتنه دهرهوه ی میزی منداله به چهشنیکی و ۱، که ناولانکه که تهر بکات.

بهزوهبوون: لابردني پمردهي كچيني بووك لهلايمن زاواوه.

بهزه (باک.): سووچ، تاران، (زا.) گوناهبار، بههد لهچوو، (شهرده.)

خۆزگە، بريا، برى.

بهزهتاو: چهورکردنی شووینیکی قه لهشاوه یا سووتاوه له نهندام به بهزی

داخكراو ، كه لهناو پهرودا به ناگر گهرم و داغ دهكري نموسا له شووينه

قەلشارەكە دەدرى.

بهزه ده کنایه کی دهستچینه توره که ی لهسه در برینان داده نری ده ری

بهزهک (باک.): زهردي.

بهزهکهر (باک.): گوناهکار، سووچدار.

بهزموهزو (خود): بهزاوزو، گیانلهبهریّکی میّینهیه، که زور بزیّ.

بەزەوى: دلسۆزى.

بهزهویاچوون: بهزهویدا رِزچوون و چوونه خوو ارموه.

بهزدوی پیاهاتنهود: بعزدیی پیّداها تنعود.

بهزموی یادان: بهزموی دادان، راخستن.

بهزهویاکوتانن: بهزهری دادان، راخستن.

بهزهیی: دلنهرمی، میهرهبانی، سووی، به ... : میهرهبان، دلنهرم، پیار، بعزهیی دار، دلسووتان به کهسیدکی له کاتی کیزی، نهخوشی یا لی

قعرمانيدا. بي ـ : دلهشك، ناميهرهبان، دلرهق. بي ـ يـتى:

بمرههنگدار: بمرهنگدار. ـ ی: بمرهنگداری.

بمرهموا (باک.): بيّ جيّ، بيّ كهڵك.

بهرهس: كرن: وهدهرخستن، دهرهيتنان، بمرزاني.

بمرهو (باک.): كورتكرارموهى (ابراهيم)ه.

بهرهوور: تفهنگی خه تخه تدار، تفهنگی لروله تمسک.

بهري (همورا.): دەركه، دەرگا. (باك.) لـمييشدا.

بهریان: جیّگای شکاندنی دهراوی جوّگه و یا رووباری. ری گوزاری

ئاروبا: بمریانی ئاوه که یا بایه که بگره. گرتنی ریکای شاوه بر پهنک

خور اردنموه ی بو معبمستی، جیکای شکاندنی ناوی کشتوکال.

بهري خووهدان: رووتيكردن، تعماشاكردن.

بهري: بهجي، پهسند، وهړي. ــبوون: وهړي کهوتن. ــ کردن: وهړي

خستن، رِيٚكرن. گوزهران، خيّو. ــ بردن: بهخيّوكردن، پهروهردهكردن. ــ

چوون: گوزەرانكردن، بەريچوون، بەخيىوبوون.

مِهُريي (باک.): دمشت. گيرفان. (لـو.) بـهردور. پيّشـدور. بـهردار. بزنــا

چاربەرى: بزنى چورار سالانه.

بهريهخه: كوته پهرويدكه بر قايمي له دينوي ژووردوه وهبندر ئيخندي كراسي

دەدرى، (دەر.) وەريەقە، (پيرا.) بەربەروو، بەرزى.

بهری بردن: بهخیوکردن، پهروهردهکردن.

بهري پهږهگهلاً: چتيکي ووردي خړه له پشتي گهلاي مازوو پهيدا دهبي.

بهری پی: ژیری پی، سینکی پی، بنی پی.

بهرينچوون: گوزهرانكردن، بهخيوبوون.

بهريخه: پارچهيي که بر قاعي له پيش ئيخهي دهدروون.

بمديد: پۆسته، چههر، له (بردن) مرهيه له پيشدا كوردان تا دووايس

سەردەمى سەلاحەددىنى ئەيووبى ھەر بەكاريان دەبىردر روشەييكى

بمريدست: لەپى دىست.

بهريز: بهقهدر ، بهروو ، سهنگين ، ما قوول.

بهريساندن (باک.): جووره ترييه که.

بهريش: دوبرده، نهخوشييكى نا والاو مالاتانه كووانى ديشي وشيرى

ووشک دهکات.

بهريقاني (زا.): شروان.

بهریک (باد.): (باد.) بمروّک. گیرفان.

بهريكردن: رەواندكردن، خسستندري، ناردن، وەريخسستن و پيكهيناني

پیریستی ریگای، (ژا. ، همورا.) کیاسهی، کیاستهی، (لو. ،فه. ،

كىل.) كل كردن، (كىل.، زهن.) كياندن.

بهریما (باک.): بنجی، بنگههی، بنیادینی، بنچینهیی، نهژادی.

بهرين: پان (دەر.) ، پين، ئاوەژووى تەسك، (ھەررا.) پيتشوو ، بەرگ،

بەرگىن.

بهرینی: پانایی، (دهر.) پیّنایی.

بهرينه: پيشور.

بهرينڪ (بار.): گيرفان.

بهريني: بدرينايي، پانايي، پينايي.

دلهشکی، نامیهرجانی، دلّه قیّتی. بیّداهاتن: دلّ پی سروتان، دلّ بوّنمرم برون، شایانی به: (باک.) توّناک.

بەزەيى پيداھاتنەوە: بەزەرى پياھاتنەرە.

بسەزەيى دار: بىبسەزەيى، ميهرەبان، پيسار، دەقسترک، دلى قان. ــــى: ميهرەبانى، دلنەرمى، دلى قانى.

بهزنن (تعرده.): بعزين، بارخسان له شووينيكى.

بهزچاو: گۆشتىكى زيادە بە پەلكى چارەرە.

بهزدار: تيربهز، قهلهر.

بهزدوّ (باک.): بازگه، جيّگاي بازدانه له تاويدا.

مِهْرْدَوْنَهُ (باک.): ترسهنزک. (باک.) ـی: ترسهنزکی.

بهزدین (باک.): ترسان.

بهزر (باک.): بزر، وون.

بهزرهک (نمرده.): گیایه که بمریکی ووردی ههیمه دهکوتری و لمه لمشی مروّث دهنری تا نازاریکی که ههیمتی بیکیّشی. توکهتان.

بهزروونج: گیایدکی هدمیشدییه گدلای خرو رورد و بون خوشی هدید.

بەزرك: بزرزك.

بهزک (باک.): قوماری پدرانتوویه.

بهزكه: تارايش، لاولووسه، رازانموه.

بهزگهر (لو.): تروچين، جورتيار.

بهزل (باک.): بعرانبدر، هدڤبدر.

بهزم: کهیف، زهماوهند، خوشی، ناههنگ، گوسهن، گوسهند، لوخانه، لووخان، جهفهنگ، رهزم، شادی، شهوق، شاهی، گوشهند، کور گرتشی تاکیّک یا چهند کهسیّکه، که به یاری یا جهفهنگ یان گورانی و موزیقا بهخوشی را بوریّرن، هاو به هم ناههنگ. کیّشه، رووشه.

بهزمان: زارهکی، به ووته، به زار، زمان رموان، به دهم ویل.

بهز مرک (باد.): گننه.

بهزمهاز: بعزمكيّر.

بهزمشک (باک.): بعدهم، بعدهم و پل، (باک.) بزمان.

بهزمكا: بعزمكه، شاديكه.

بهزمکه: بهزمگا، شووینی بهزم و رهزمه.

بهزمڪێړ: بەزمساز.

بهزم كيران: كيرانى بهزم وساز.

بهزم و رمزم: نامسک.

جهزوبنيّشت: دەرمانيّكه له بعز و بنيّشت دروستدهكريّ بوبرين زور باشه.

بهزورسهنن: به زور تستاندن.

بهزۆك: خۆشبەز، ئۆتۆمۆبىل.

بهزوٚكهوان: خرّشبهزمران. ئوتوموّبيلچى، شوّفيّر.

بهزي: جووره سابوونيّکي له بهزو قاليه دروست دهکريّ.

بهزیان: ترازان، شکان. کوّلدان له کاریکا.

بهزیّن: جووره یارییه کی مندالآنه جه غزیّکی خرده کیّشن یه کیّک ده چیّته ناوییه وه نهمانی تریش تیّی هه لّده دهن.

بهزین: غساردان، راکسردن، لنگدان، لینگدان، همهراکردن، رهویسن. تیشکان، بهرگفتهگرتن، بوزخوراردن، شکان، داسین بسوون، گاربوون، قریوون، کولدان، (روزود) بهزان، دانهواندن، بهرانبهری نهکردن، بورسوون. (خق.) رهویشهرهی دلاخین، ترازیان. خستنی مالاو کوچ له شووینییک، چادر ههلدان. پهرینی وولاخه بهرزه.

بهزیو: تیّشکار ، بۆړخوواردوو . ـــ ی: تیّشکاری ، بۆړخوواردوویی. **بهژ**: زموی، ووشکانی بـهرواژی زمریایـه. (بـاک.) زموی دیّم. شیناییّکه بیّ ثاوی کیشابیّ.

بهزا: هاوتهمس.

بهژاف (باک.): زهوی دیم و بی ناو.

بهژهنت (باک.): رهخنهگرتن.

بهژموهند (کۆ.): پەسند. ــ کردن: پەسندکردن.

بهژافین (باک.): وورده ی چتیکییه به هؤی ثاوهوه ، که چتیکی قورسی به ساودا که وتیکی قورسی به ساودا که وتیک این ا

بهژک (باک.): ووشکانی، دیمهکار. ناریک.

بهژمنیّر: بهشکق، خارهند شکق. ــ ی: بهشکوّیی.

بهژمير (باک.): شايان. ــى: شايانيتى.

بهزن: بالأ، قعد، ثعندام، تمتيّل، (باك.) ناڤكيّل. ــو بالأ: قعدو بالأ.

بهژن شووش: نعندام ریک و شووش و باریک، دمسته.

بهژنهووت: كورتىبالأ.

بهژوٚڪ (باک.): زور بڵێ، (باد.) پريێژ.

بهژي: ووشكاني، زهري، ئيشكايي.

بهزيرادان: بدرزكردندوه.

بهژيرچاوهوه رووانين: له ژيرچارموه رووانين.

بهژیرلیّوانهوه: بهنهیّنی، بههنهانی. ــکردن: شاردنموهیووته و لــه نــاو زارداگلماندنی.

بمزی (باک.): زموی نهچینراو. زموییه کی دیمه، که کشتوکالی تیدا بکری.

بهس: تیّرا، ههند. ـــبوون: تیّرابوون، تیّ ههلّیّنان. تهنها بهس چووار کهس بوون: تهنها چووار کهس بوون. پهنا، پهسیو، چاره، وهکوو مهجوی دهلّیّ:

> به خوّ کوژتن نهجاتی خوّت بده مهحوی وهکوو فهرهاد. له زوری قارهمانی عیشق نهفهندم همر نهجال بهسته

(باک.) كۆتايى. _ كرن: كۆتاكردن، براندندوه. گرى، بىستن.

بهسات: پيريستى؛ ئەوا ئىيمە سبەينى بەرە و سابلاغ دەرۆينەوە تى ھەرچى بەساتى ھەيە رىكىخە واتە پىروستىيەكانى.

بلسالداچوو: پیر.

بهسالداچوون: پیربوون، گهیشتنه سنووری پیری.

بنسام: سامدار.

بهسه: وازییّنه، تیّرایه، ههنده. گورانی بهسته، بهسته چتیّکی، که پیّکموه بهستراین، باقه، دهسکهگولاً یا گیا، بهند، خزم، کهس، کهس و کار، بهسته، هالیهست، مهبهست، واتا. بفزؤك

بهسهرههو: سالم، (شار.) روبيده. ــدان: سالم كردن.

بهسمراچوون: لمبیرچوون، لیّ تیّکچوون. سمرلیّ شیّوان، وازلیّ هیّنان، هملّبوواردن، رِابردن، لمسمر چوون، تیّپمرین. چوونی یـمکیّک بمسمر یمکیّکی ترا لمکاتی کار یا کرداریّکیدا.

بهسهرادان: بهسمردادان، له ناكاو چوونه سمر يهكيّك.

بهسهراهاتن: بهسهرداهاتن، ناموّژگاری کسردن، هاتنی یه کیّک بهسهر کهسیّکی تردا لسه کاتی کار یا گوفتاریّکیدا. کارمسات و گیّچهان بهسهرداهاتن.

بهسهره چوون: به بی توّله نهستاندنموه مانموه وه کوو دهلیّن بهسهریموه ناچیّ واتا نابیّ همروا به بیّ توّله و سزا لیّ نهستاندنموه بیّنیّتموه.

بهسهرهوه رودين: سهرهنگري بوون.

بنسمرهوگفران: مووشهکردن، خوّیمخیّوکردن بهم و بنو؛ فیسسارهکس همر بنسمرهوه دهگفریّ.

بهسهرموگرتن: گرتنی پیاویکی بینگانه بهسهر ژنیکهوه.

بهسهربرهن: کات بردنه سعر هعر چؤنیک بی، بهجی هیّنان، بردنه سهرو نهنجامدانی کاریک به هعر جووریکی بی، پیکهیّنان.

جهسهرچوون: بړاندوه ی کاتی چت، تی پهرین، بهستر چوو واتا کاتی تیپهری. ثاو هاتندوه ی گیاندار: فیساره کهس بهسترچوو: واتا ناوی هاتموه.

بهسهرد بپرین: چتیک له لایعن فرو شیاریّکه وه بعزوّری به نرخیّکی زوّر و یا سعره پرای بی که لّکی و کهموکروړی دان به کهسیّکی. کیّشه و پروشه و گیّجه لیّک به ملی کهسیّکیدا برین. ثافره تیّک، که به زوّر خوّی بهسهر پیاویّکیدا ببریّ.

بهسهردادان: لمناكاو چوونهسهر يهكيك.

بهسمردهانی: نامترگاری کردن، هانشیلان. تووشی رووشه و کیشهاتن. ــــی شاو: ردّژ ناوابرون و شاوهاتن.

بهسمرروِّیشتن: نامرّژگاری کردن، هالسّیّلان، سارزانش کردن.

بهسفرکردنهوه: سمردان، لمه هموالا و بارپرسین. لمی پیچانموه، لمی توژینموه، تاقی کردنموه، بهسفر کمه و کمووړی ډاگهیشتن، پیکموتن، ویکموتن، ویکموتن، منهکردن، بعدی هینان.

بهسهرگرتنهوه: وولاّخ یا ثاژال و چتیّکی تری دزراوه، که بدوزریّتهوه، بسم گرتنهوه، که بدوزریّتهوه، بسمه گرداریا کم گرداریا گرفتاریّک له نووکهوه بی تعواوکردنی وهکوو دهلیّن: قسه که یا کارهکهم بسم گرتهوه.

بهسهرگيّرٍون: سهر ليّ تيّكدان و خهريك كردنى يهكيّك وهكوو: بهسم بهسهر بگيّره.

بهسهر و بهر: پوخت، رِيْک و پيٽ.

بەسەرھات: سەرھات، بىسەرھاتى، (بىك.) بىسەرقەھاتى، سەربهرورد، سەرىردە، سەركۆت. ھەنگامە، كارەسات، گۆنگەل، گ<u>ۆچەلا</u>.

بهسهرهاتن: روودان، دووچاربوون، لمناوچاونووسران، خوّشی یا ناخوّشی بهسهرهاتن.

بهسهرهه نبوون: باسمر کردنموه، چتی وون و بزر دلازینموه.

باسارى: بەدروستى.

بهسهریه کداچوون: چتیکه تیک مال به چتیکی تر بعی. بهسه ر دهست تیککه لاّدی ژن و پیاو یکیدا چوون.

بهسهريني: لمسهردهمي. ــمن: لمسهردهمي ژياني مندا.

بهسهزمان: بهستهزمان، لیّقهوماو، بیّچاره، ههژار.

بهسهزمانی: بهستهزمانی، لی قعوماوی، همژاری، بیچارهیی.

بهسهزووان: بروانه: بهسهزمان.

بەسەزورانى: بروانە: بەسەزمانى.

بهسه لهك: بىستەللىك.

بهسبيّر (باک.): زور بلّي، چىنىباز.

بهست: ۱) چترم، رووبار، خر، کهند. ۲) خره جار، خره لأن، (همورا.) دسته، شیوی ثاو لئی برار، نه والیّکی بچووکه جارجاره ثاوی پیدا ده چی.
۳) (ههو.) تعرم، بهستی. ٤) به رهه لست. ۵) شوویّنیّکی پیروزی وایه، که نه گهر گوناهکاریّک خوّی بگهیمنیّتی نیتر کهس نا تووانی دستی بوّ در ثره کات.

بهستام: ناوى خالى تەردەشيرى بابەكانە.

بهسته: پاکهت، پیچوک، بهستراو، تاخه، دهست پیچک، ملاله. ــی چت: رهمل، قهقه، چهند چتیکن پیکهوه بهسترابن. بهندیواری، لهمهر، بهستراوهوه. چهشنه گورانییکی سووکهلمو کورت و خوش و لمهاره. دهره، کهند. (باک.) جووره گورهرییهکه. جووره ههلبهستیکی کورته بوگورانی. (باک.) بی ترس، بی باک.

بهستهزمان: بهسمزمان، که پردوالّه، لیّ قسه ماد، هسه وار. سدی: بهسه زمانی، که پردوالّه یی، هه واری، لیّ قه مادی.

بهسته از (زا.) ده نگ. (خق.) ناکاریکه بعو چهشنه: باریکی بهستراو که گوریسه که ی خاو بووبیت بوه نایکه نعوه بق توند کردنموه ی به آکوو پارچه داریکی له قمفی گوریسه که ی ده نین و بایده ده ن تا توند ده بی نمو جار سعری داره که ی و مبن لقی گوریسه که ی ده ده ن دهسته نووینیکی پیچراو و بهستراوه له ناو چتیکیددا (باک.) تا ، لابار ، فهرده ، لنگهبار . (دهر.) شوولک (هی داره بی و نیتر) .

بهستهڪار: ريّکخهر، دانهر.

بهستاکاری: ریکخستن، دانان.

بەستەكى: پەيوەندى، بەندىوارى.

بهستهنه: بهستهنوک.

بهستهڵهك: دۆندرمه. بروانه: بهستهڵوّک.

بهسته نوّ : شروينيّ كه سهورلّى زور تيدا بهستبيّ لهبهر ساردى.

بهستهم (باک.): نهستی و بهرده.

بهستهنی: دوندرمه.

بهستموانی (رموا.): میزگیران.

بهستر (باک.): پارچه قوماشیّکی کوردییه.

بهستوان: پێچدران، پێچ خوواردن، گرێدران. بوونه سمهوّل، (باک.) تلوونج. مميين. ـــ ي دورک و پهنجهره و نيتر: داخران، پێـوهدران. لــه

ترسان ... : جثنین ی پیاویک له چوونه لای خیزانی لهبهر سام یا چتیکی پووچی تر .

بمستربو: بادراو ، پیچ خوواردوو ، گهراوه بهسههوّل. مهیبو. پیوهدراو .

بهستن: پیپچان، پیپچانموه، جهرد، رادان، بیندن، نژاندن، گریدان بوپیپچ و میزهر و همهوو چتیک. (سرور.) بار ...: باریتین، بینانسهوه، بیناندنموه، بوبار و لابار و گلسک و گهلی چتی تر. ... ی ناو: بوونه سهویل، رچیان، قمرسین، قمرساندن. مهیین. دهرکه ...: پیتوهدان، داخستن. کهلاهکه ...: گرد و کربوونموه، خپیوونموه سمویهکتری. په کخستنی پیاو لمه جووت بوونی لهگهال ژنی خوی، بهستنی ریگا، بهستنی ریگا، بهستنی برین. کوتن، نووسین، دروستکردن.

بهستنهوه: گریدان، پهتکردن، بمستنی گیانداریک به بعن و چتی تر، پهت له دهست یا پی یا ملی وولاخ و مالات و تاژالان کردن، پیچانهوه.

بهستووا: بهستراو، مهیوو، پلزر. تعزیو، بهستهلهک، چیاو، رچیاو، سپ، بی ههست، چیو، کووپهلهی شین. بستوو، بستی. دیزهوگزره و کووپهی رووکیش کراو. همراسان، بهتهنگهوه.

بهستوورک (باک.): ملو ئيخدي کراسييه.

بهستووک (باک.): بىسكورړک.

بهستى (باك.): چاوتير، فعريڤهت، بـهقنيات. بـاړه كعويكـه فييرى ړاوى بكهن. كهنار ثاوى زيخمال. كوولهكه. جهنازه تمرم، بهست، بازه

بهستير: قالى، مافورره.

بهستین (مـوک.): ـــى چۆمـى: كـهنارى رووبارىيــه، بهتايبــهتى ئــهو شوويّنانهى، كه به زيخ و چهگلّ داپورشراوه.

فهسوپنیراو: (دەر.) پەستىر پیرار، (باک.،شار.) بەترپیترار، پەسەر پیترار، (ھەورا.) پەرەرترار، سى سال لەممەوپیش.

بهسرپیزی: سی روژ لهره پیش، (دور.) پهستر پیر، بهتر پیر، (باک.) ت ند

مسرويين: پهنابردن، هانابردنهبهر.

بهسزمان: بستعزمان.

بەسزوان: بەستەزمان.

بهسفیه: ړهگی گیایهکی دریّژ و باریک و گریّداره و لمه گریّیه کانی وی چهند ریشهییّکی باریکی پیّوه ههلاّوه سراوه وهکوو ههزارپیّ، له نیّو ډهگی داران به تایبهتی بهروو و له ناو بهردانی کیّوان دهروویّ.

بهسلهک (تعرده.): بهستهلهک.

بهسلَك: سعمول، سعمولَبعندان. بهستهني، دوتدرمه، دولدرمه.

بەسۆ: نارى ئافرەتانە.

بهسیی (نمرده.): کمسیّکه، که له بهستا بیّ. پهناهنده، هانابهر.

بهسیا (نمرده.): بهستراو، بهستراوهوه، کهسیکه نهتوانی ببیته زاوا. پتهو، تات ژنیکه پهردهی کچینییه تیکهی زور سفت بی و پیاو نه تووانی لایبهری.

بهسياكهوه: بهستراوهوه.

مهسیان (تموده.): بمستران، بهندبوون، گری خوو اردن، بمسترانی بـازارِ و کرو فروشیاری.

بهسيان بهيهكهوه: پيّكموه بسترانموه.

بهش: بههره، پشک، پهش، (ههورا.) بهر، مل، بړ، بژه، (بلّ.) مووچه، بیش، بیّس، پهیا، پهار، (باک.) تا، پهیا، جوون، پش، قهت، قسن، پارچهیه که له کوما و کومهلیّکی. بیون: بهشکردن، برگردن، پاربوون. کردن: دابهشکردن، بهارکرن، پشک کرن، بهشینهوه، بهشکردن، بهری، خوتینه که که میری، لیّککراو. بی بهری، لیّککراو. بی بهشی، بهشخوراوی. دار: هاوبهش، بهری، لیّککراو. بی خوباوای بی بهشخوراوی. دار: هاوبهش، داری: هاوبهش، وولاّخ، مالاّت، کهلاّیا گامیّشیّکه نیّو چاوانی سپی بیّ، (ههورا.) چار، قهش، قهشان، قهشقه، مارود. ئاوهله، کراوهوه بیّوزار بین به بون: ئاوهله، کراوهوه بیّوزار بون: ئاوهله برون: ئاوهله، کراوهوه بیّوزار بین به بون: باره نیج به باچوو، بون: ئاوهله کردن. بیّ به با پوو، بهری بی به با پوو، بین به به با پوو، بهری به به بادادان. هیّند، بهر، پارچهیه ک. بی بی به به بادادان، هیّند، بهر، پارچهیه ک. بی بی به به بادادان، هیّند، بهر، پارچهیه ک. بی به به بازه کی کرد و به به بی کی ماوه: به بی کی کرد و و به به ی کیشه ماوه. گیانداری نارچاوان سپی. کولّولی چاره پهش.

بهشاقهند (باک.): پاشبهند، سمروا.

بهشاو: بهشانار، (رزر.) تاقار.

بهشاوهند (باد.): پاشبهند، سهروا.

بهشهناو: بروانه: بهشاو.

جهشهر: دابىشمر، بىشكەر، بىشيّن، دابى، دابىشكەر. مرزڤ، ئادەمىزاد. جەشەن (باك.): ئابىدە، پەيكەر. بىدەن، ئەش، قەلآفەت.

بهشهنخووهش (باک.): دلٚکیّش، دڵگر.

بهشهنی: لهشی، بهدهنی، تابیدهیی، پهیکهری.

بهشهوكردن: بهشكردن، دابهشين.

بهشبهر: كهسيّكه، كه له ميراتي مردوويهكيدا بهشدار بيّ، خاوهند بهش. بهشبهش: مروجهمووچه، پشك پشك.

بهشبهشکردن: مورچهمورچهکردن، پشک پشک کردن.

بهشبراو: بهشخوراو، بيّ بهش، بيّ بمرى. دامنه، ولّوولّ.

بهشت (باک.): کاریتهی خانووان.

بهشخووا: بمهرهی خووا، خوداداد. سمرفیتره، زهکات.

بهشخوراو: بهشبراو، بي بهش، بي بهري، ليك كراو.

بىشخوراوى: بى بىشى.

بهشداد: هاویهش، کاربرا، هاڤپا، ههڤا، هاوکار، کابرا، خاوهندبـهش، بهشیمر.

بهشدارهکی: بهشداری، ههڤپایی.

بهشداری: بهشدارهکی، هه قپایی.

بهششاندن: دابین کردن، قایل کردن، رازی کردن.

بهششین: دابین برون، قایل برون، رازی برون، ببهششه: قایل به

بهشقم: بهلكرو، بهشكرو، بهشكم.

بهشقی خووا: به عیشقی خودا.

بهشكا: بعشكم.

بهشكايهكم: بهشكم.

به<mark>شكايهكوو</mark>: بسكم.

بهشكه: بعلْكور.

بهشکهر: بهشمر، دابهشمر.

بهشكهم: بهلكي، بهشقم، بهلكوو.

بهشكران: فعلقين.

بهشکرنو: (دەر.) بەشكريار.

بهشكردن: (باك.) پارستن، فهلقاندن، دابهشين، دابهشكردني چتيّك بمسمر چەند كەسىخىدا، دابەشىنەرە. تىرابورن، بەس، ئەمە بەشم دەكات: تيراي منه.

بهشکریاو (دەر.): بەشكراو،

بهشكم: بمشكم، بمشقم، بعشقم، بعلْكوو، بعلْكي، بعقور.

بهشكۆ: خارەندشكۆ، (باك.) بەژمنيّر.

بهشكوو: بهشقم، به لكرو.

بهشكۆيى: (باك.) بەژمنيّرى.

بهشكى: بەلكور.

بهشكا: دابىشگه، شورتنيكى تايبهتييه بـ قبه الكردنى شاو، كه بـ وسهر كشتوكال بچى له نويدى خويدا.

بهشكه: بسكا.

بهشۆ: شۆدار، چتى شۆدار. (باك.) ناوى گاى بەشە.

بهشودار: سابوونیّکه زور کهفیّ بکات.

بهشوونارويين: وهدروكموتن، بهشوويندا رزيشتن.

بهشیّن: بهشمر، بهشکهر، بهشکار، دابهشمر، دابهشکار.

بهشى خووا: بىشى خودا ، زەكات.

بهشینهوه: دابهشینموهی چتیک بهسمر چهند کهسیکیدا به خورایی.

بهعه: زاراوهی مندالآنه بو مهرو بزنانی به کاردهبهن.

بهعهج (باد.): ترس.

بهعجی (باد.): ترسانوک.

بهعیجننن (زا.): رق معلّستاندن.

بهعیجین (زا.): رق هستان.

بهعیف (باک.): بادام، باری.

بهعيفتهر (باد.): چوواله بادام.

بهفچه (باک.): باغچه.

بهغمه (ئەردە.): بوغمە.

بهفدا: نیری شاریکی گهرره و پایته ختی عیراقییه له پیش نیسلامدا ساسانييهكان، كه فهيلين دايسان مهزراندووه. ناوهكهش له بنهوه تدا

كوردييه و باغى داده چونكوو بو نهوشيرهواني دادگهر دروست كراوه، تاقى كيسرا كرنگترين به لكهيه.

بهغدووز: كورديّك بسوره لهگهل دمستهييّكي چوونه لاي پيّغهمبهري، پيّغهمبهر، كه ديـتي سامي ليّ نيشـت لـه پيّش ههموو كهسيّكي لـهوي پرسی توّج کهسی؟ بهغدووز گوتی: من کوردم ئـهوجار پیّغهمبـهر بـیّزوبوّی ليّکرد و گوتي خوا بکا تعنها له (شهاده) نعبيّ له همموو چتيّکيـدا ريّـک نه کمون چونکوو نه گهرببنه په ک جيهاني ويران ده کمهن. نيتر نازاخ نهو دەنگ و باوە تا چ رادەييىكى راستە.

بهفال: به تعلُّه ب، بعبا، (باک.) ئے الزر، ماین، ماچه یا ماک در که ئارەزووى جووت بوونى بكەن. ــيان بۆبەكاردەبرى. ــى: بەتەللىبى، (باك.) ئەلۆرى.

بهفهر: بعشان و شكق، بهكه لك، بهپيت و فهر.

بهفتاچوون (رێڙ.): بهگژداچوون، شهر پيّ فرێشتن.

بمفر: بمارف، (باک.) شعوور، وهروه، (هغورا.) شعرشه، (جا.، بابا.) بهوور، (فه. ، دەر. ، زەن.) وەفر، لـه لاي هەركىيان بەفرىسى جىوورە و سىيّ ناوی ههیه: ۱) کولی: به فری کولوو گهوره. ۲)پش: به فری کولوو وورد. ٣) كَرُ: كُليّره، بهفرنالووكه.

بهفرالووگه (همررا.) : کلیّره ، کژ.

بهفواو: تاويكه به بهفري سارد كرابي.

بهفرهبهسهر: کورشه، (همورا.) وهروهسمر، بهفریّکه کهم یا زور کموتبیّته سهر په کتري و له بهرسارد و سړي هغوا واي بهستبي و ره قهه لا تبي، که مرز بهسهریدا بړوات تیّی نهکهویّ و زور جاری واش ههیه، که ههرشوویّنی پيشى ديار نابى، رچە.

بهفرهبوواكه: (جا.، هدورا.): جنوره بنهفريّكي زور وورد و ووشكه، هدرچهند بهدهست و پینی و بهرگهوه دهنووسی بهالآن چونکوو ووشکه تهری ناكات. سەلاجە، ساردەر.

بهفوه خوّره: بهفریّکی تهنگ و سووکه له بههاراندا، که بهسه ربهفریدا ببارى دەيتوپنىتتەرە. نىتوى بالندەيىكىشە.

بمفره خوركسه: بالندهيي كسه به قسهد بولبولي كييسه دهنگسي وه كسوو به فرهشینه یه ، به لأن له وی گهوره تره. ههوریّکی چلّکنه و توزی لیّ دهباری دەبى بەھۆى توانەرەي بەفر.

بهفرهژیلکه: بهفری وورد، (همر.) پش.

<mark>بفقرەسەر: بەقر</mark>ېەسەر، رچە.

بهفرهشینه: بهورهشینه، جووره گری یا برینیکه وه مووی دهچی دووای گەيشتنى نيرتكى دەردەكات و قونيريكى زور پيسە. بالندەييكى شينه و جووانه بهقهد كزتريكييه، (دهر.) جقهشينه، (موك.) كاسهله شينكه.

بمفرد توو: به فرمال.

بهفره الووكه: بهفرالورگه، بهفريّكي دهنك وورده له تمرزه ووردتره.

بمفرهمباد: بعفرانبار، هموه لزستان، كانونى پيشى، مانكى بعرايى

بمفربهسمر: كورشه، (همورا.) وهروهسمر، بمغريّكه كمم يا زور كموتبيّته سمر يەكترى و لىبىدر ساردى و سړى هموا واي بىستېي و رەق ھەلاتېي، كە مرز بهسهریدا بروات تیّی نه کهوی و ززر جاری واش ههیه، که ههرشوویّنی پیشی دیار نابی، رچه.

بهفرهبوولکه: (جان هغوران): جنوره بنهفریکی زور رورد و روشکه، هفرچهند بهدهست و پیمی و بهرگهوه دهنووسی بهلان چونکوو ووشکه تنهری ناکات. سهلاجه، ساردهر

بهفره خوّره: بهفریّکی تمنک و سووکه له بمهاراندا، که بهسمر بمغریدا بباریّ دهیتویّنیّتموه، نیّوی بالنّده ییّکیشه.

ههفره خوّرکسه: بالنده یتکسه به قسه د بولبولیّکییسه ده نگسی وه کسوو به فرهشینه یه ، به لآن لموی گموره تره. هموریّکی چلکنه و توّزی لیّ دهباریّ دمیّ به هوّی توانموهی به فر.

بغفرهژیلکه: بهفری وورد، (همر.) پش.

<mark>بەغرەسەر:</mark> يەفر يەسەر، رچە.

بهفرهشینه: بهورهشینه، جووره گری یا برینیکه وه مووی دهچی دووای گهیشتنی نیرتکی دهردهکات و قرنیریکی زور پیسه. بالندهییکی شینه و جورانه بهقهد کوتریکییه، (دهر.) جقهشینه، (موک.) کاسهله شینکه.

بغفره لوو: به فرمال.

بغفره الووكه: بعفر الوركه، بعفريّكي دهنك وورده له تعرزه ووردتره.

بسفره مبار: بسه فرانبار، هه وه لّزستان، کانونی پیّشی، مانگی بسوایی زستانیّیه.

بهفربهسهو: کورشه، (همورا.) وهرومسمر، بهفریّکه کهم یا زوّر کموتبیّته سهریهکتری و لهبهرساردی و سری هموا وای بهستیی و رهق ههلاّتبیّ، که مروّ بهسمریدا بروات تیّی نه کمویّ و زوّر جاری واش ههیه، که همرشوویّنی پیشی دیار نابیّ، رچه.

بەھرخۇرە: جۆخۈركە.

بهفرخودکه: جروره بهفریّکی زور وورده و خړه همر چهند له بسههاراندا بهاري بهفري ده توویّنیّتموه ، بهفرخوره.

بهفردهسی: بهفری دهسکار.

بغفرفروش: بعرف فروش، كەستىكە بەفرى بفروشى.

بغفرمال (خود، رهوا.): بهفرهلوو، وهروهرهی بهفری، بیّل.

بهفروپشۆ (شار.): شلْيُره.

بهفرۆك: نيرى نافرەتانە.

بهفریک (سرور.): (باد.) زوزانیک، بهفریکار، بهفر خمرموه، سیهه، سمورِنگار، سهمورِنّدان، سهمورِنّانه.

بهفرینه: حهلاوی، دولدرمه، شیر و شهکر و بهفر.

بعض : شانه، شه، مراز یکه اسه کعرصته ی تعونیدا بعره ی پی پاک ده کته ده.

بمفشك (باك.): گەردنى پتيه (لاى هەره باريكاييەكمە خور ارەرهى لورلاكى پتيه). مەچەك، زەند. پازەند، باريكاييەكمە باسكييە لمه نزيك دەستى، بەفشى بچكۆلە.

بهقر (باد.): بیوور. (باک.) بغور له پڵنگی بههیّزتر و گغوره تره.

بهطل (باد.): هاوپایه، هاوشان، هاوزیّ. بهور، بهر(درنده).

بفقا: باوهري، بروا، باوهر، بايهخ. ـ كردن: باوهركردن.

بهقلالا: بايهخدار. ــى: بايهخدارى.

ئىلغاڭ: دۆيوەرە ، چەرچى ، تسەرەفرۆش ، مىسوە فىرۆش. ــــى: دۆيۈرەيسى ، چەرچىّتى ، تەرە فرۆشى ، مىيوە فرۆشى .

بەقلەد: ھينندە، بەرتەقا، بارتەقا.

بهقهري: جووره ترييدكه.

همقهم: داریّکی بلّند و ثمستووره گهلاّی وهمی بادامی دهچیّ گولّی وورده و بهره کهشی خړو سووره و داره کهشی سووره، به وی خوری و لوّک ه ی _دهنگ ده کهن، به رقم، جووره رهنگیّکی سووره.

بەقەمۇك (باد.): دەرمانىكى تۆزىسوورى چارانە.

بهقبهقوو: گرمه، گرمهگرم، گرماندن.

بمقبمقو (باك.): بلقسلقى ئارييه.

بمقبمقی (باد.): گۆزەڭەی بى دەسک ر لوولەيد. بلقىبلق، دەنگى ئارى، كەلەشەربە يا لوولىنەر تونگەر ئىتر بىتىدەرىّ. كانىيدكىش ئارى لى ھەلقولىّسـدەكات.

بەقتانىن: تەقانىن.

بهقک (باک.): بۆقى گچكەيد.

بهقله (تعرده.): قەلىمىورنە.

بهظهموون (ئەردە.): قىلىمرونە، قىل.

بمقلموا (زا.): پاتلاره.

بمقليعۇك (باك.): بى شىمىرم، روودامالراو، بى ئابروو.

بمقم (باک.): تيکچوو، گۆړار، خراو، خراپ (بۆرەنگ).

بهقنگاخستن: دوواخستن و خستنه پشت گوويي كاريك.

بهقنگهوه خعتنه کهنده لأن: بريّتييه له دهمداندوهي يه کيّک.

بەقنىگەوەكەفتى: بەقورنىرەكىرتى، كىرتنىسەر پشت.

بهقیه: باقیه.

بهقینکهوتن: رق هدستان و مانموه ی لهسمر نمو چته ی، که رقمی لـ هسمر هملگرتووه.

به کاربین، وه کار، ووریا، زیره ک، لیتها توو. بران: هلهلین. بردن: هلهلین. کاربین، هلهلاتندن. ئاما (همورا.): به کاربراو. ئامای (همورا.): به کارهای خوراردن: به کهلک هاتن.

به کارهان: به که لک هاتن.

بهڪاري: زور کارکيري.

بهكام كهيشان: بممايس گهيشان.

بهكام كهيين: بمدلّخور از كهيشتن.

به کاوه خوّ: تارام، هیمن، هیدی، المسمره خوّ، (باک.) هیدیکا، خووین سارد.

بهكهش و قنگاهاتن: تيّههڵكوتن، همڵنان.

بهکهن: برّ مانگا یا گامیّشیّک بهکار دهبریّ، که ثارهزووی نیّرهی خوّیان بکهن. <u>ـــ ب</u>وون: وهیمر هاتن، هاتنهبمر. بهگیسی: نیوی نافره تانه.

بهل (باک.): بزنیّکه تووکی راست راوهستیّ. ثاووسان، هه لاّمسان. ب بوون. کردن: ثاووساندن، هه لاّمساندن. قیت، راست. بزنی گویّ لوول و نیوه قوته و سهییه، که گوویّ شوّر نماییّ. چتیّکه شوّر بووبیّته وه و ته که ته کی بیّ. جووریّکه له ره نگی بزن.

بهنا: چهپوّک و کارمساتی روژگار، وهی، بلاّ، قمیدی نیه باوابیّ. بلاّو، (باک.) بلاث.

بهلاته (باک.): بعراته.

بهلاتينگ (باک.): پەپوولەي رەنگاورەنگى نىروشىناييانە.

بهلاجهوى: قەشمەرجار.

بهدد: واتا بهلایهکیدا سا لای راست یا چهپ، لای پیشموه یا پشتموه.

بەلاداكەفتن: بەلاداكەرتن.

بهلاداكموتن: بدلادا كدفان.

به تعددها قان که موتن، که فاتن، سه للاربوونموه، راه ت بسردن، در<u>یتر سو</u>ون، پالکموتن، پالکمفاتن، پالدانموه، پالموهدان. مردن له پرردا، مه رکی له ناکاو.

بهلاشه: جووره چنراويکي همرزانه دهکري به کالاً.

ﺑﻪﭘﺪﯨﻖ (ﺯﺍ.، ﺑﺎﻛ.): ﺑﻼَّﻮ، ﭘﻪﺭﺕ، ﻭﻻَّﻮ، (ﻫﻪﻭﺭﺍ.) ﻭﻩﻻَّﻮ.

بهلاقى (باك.): بالأوى، پەرتى.

بهلاكيتك (باد.): چۆلەكەيەكە زىندەرارى دەخورا.

بهلاْگهردان: قوربان،گۆرى، بهلاُكيّ_ې، دەردەرگەريّن، وەيموگەريّن. <u>...ى</u> بالاّتبم: بمدەررىبالاّت داگەريّم، بەقوربانى بالاّت بم.

به**ڏڪ**ٽر: کهسٽِکه، که خوّی بگٽ_رێ به دموری پهکٽِکيدا. خيّرێکه بکرێ بو پيٽشگرتنی بهلايهک.

بهلالووك: بهلاٌلُورك.

بهلا آلووك: تا آلووبا آلوو، (باک.) به لا التوک، (همورا.) به لا آلوي. (همو.) داريخه به قمده ر داره گو آليخي بآندتره بمره کهي وورده به قمده ر نزکيخييه په نگي سووريا په ش يان زهرده وه کووگيلاسييه، که بخوري و ناو که که مي بخريز ژري بر کرم و په رانيش ده آين زور باشه، (زا.) هه له مالوک.

بهلاٌ لُوكي كيوي: هدلالك، هدلالروك، هلالك.

بهلالووي: تالوربالور.

بهلاليزك (باك.): جووره گوڵێكه.

بهلاليسك: جروره گوڵێكى بچكۆلأنەيد.

بهلام: بهلان، بلام، تعنانيت، تعمان، وهلي.

بها می که نام و کری این می بازمه که این دومی کار و به رخ و گری اکان ده که که دومی کار و به رخ و گری اکان ده کاری به دایک ان نهم زن.

بهلان (ږوژ.): گورج و گۆل، توند و تۆل، چالاک، چەلمىنك.

بهلان: بهلام، بلام، بلان، ليّ، (همورا.) بهليّ.

بەلاُوەكىر: بەلاكىر، بەلاكىرەرە.

بهكهيف: شاد، كەيفخۇش.

بهڪر:کريار، بکر.

به کرهین: گورانییکی تایبه تیبه پاله له کاتی دروینه کردنیدا دهیلی.

بهکربهگی (باک.): جووره بووزوویکه.

به کرووك: گيره شيرين، كهسيكه چاووړاو لهم و له و بكات.

بهكۆ: ناوى مرزقانه. بەكرى چيرزكى مەم و زينيّيه.

بهكيش: مرزڤينكه له هممور باريّكيدا پشوو دريّر و خوراگربيّ.

به اینگ، ثاغا، که کق، گهوره، میر، هه خامه نشیه کان به خولآیان ده کوت به گ.

بهگانه: گهورانه، تاغايانه. خموج و باجيّكه له لايمن بهگانـموه خرا بيووه سمر وهرزيّر و ړهنجيمران.

بهگداش: بهکتاشی. (ریبازی) بهکتاشی.

به کزده: به و که سه ده لین، که روله یا له نه و و نه تموهی به گان بی.

بهڪڙ پهرين: به کرداچوون.

بهڪڙاچوون: بهگڙداهاتن.

بهڪڙاهاتن: بهکڙداچوون.

به گژداهاتن: به گژاهاتن، به گژاچوون، به گژاپه پین، ثاو قامد بوونی چتیک به چتیکی تر، ثازاد به گژباوکیدا چوو، میوه که به گژ چناره که دا چوو: پی هلگیرا. هلگیرا.

بهگور: بههيّز، بهقين. بهتاڵوركه، بههله.

بهگوشهی چاوهوه رووانین: له رووی رق و کینموه یا نازهوه له سیلهی چاوهوه تمماشاکردن.

بهگون: گوندار، گونک، قوّر، نیّریّکه شارمزووی پهوینی زوّر بکات. وولاّغیّکه نهخهسیّنرابیّ، بهدهمار، شازا، بهزات، زاتندار، دهساردار، زمهردهست.

بهڪوويّ: گوويٚگر، گوويٽديّر. ــ بوون: گوويّديّربوون. ــ کردن: گوويّديّري. بهڪوويّچکلائن: بهگوويّ دادان، بهگوويّ ههڵيّنان.

بهڪروٽچکاهاووردن: بهگروي ههٽٽنان.

بهڪووي دادان: بهگروي ههٽينان.

به کوون هه آینان: له پهنای بار و پهرده یه کیدا چتیک به گوویی که سیکی دادان.

بهڪيٽي: بهگيتي.

بهگیر: گیانلهبهریّکه له بهرانبهر گیّجهان و کارمساتی پردژگاردا خوّی بگریّ.

بهگیرکهونن: دهست کمونن، هاتنددهست.

بهگیروهستان: هاتنهژانی شورینیک له نهندام.

بهكيرويمتان: بهكيروستان.

بهگیرهاتن: گیروّده بوونی گیانداریّک و دووچار بوونی به چتیّک. **بهگیرهیّنان**: دمستگیرکردن. زوّر هیّنان بوّ گیانداریّک و تمنگاوکردنی.

بهله (همر.): ممریّکه گوریّیه کانی دریّژ و لوول و راست راوهستیّ نهشوّر بیّ و نهقیت. شم ووشهیه لهگهان ههموو نیشانه کانیان به کاردهبریّ، که ههیانبیّ تهنها لهگهان (کوور) و (کهرِه)ی نهبیّ.

بەلەبلايكە: مەردومى بارىكى رەقەلە.

به نهباقسه: نساز اریکی کوژندهیه تووشی مسهر و بسزن و مالاتسان دی دهیکروژی.

بهلهبهش (همر.): بزنیّکه گویّی راست و لوول راوهستیّ و لهشی رهش و نیّرچاوانی سپییه.

بهلهبه ال: ته که ته که ، (باک.) گیانداری گوری قوت.

بهنهبل (تعرده.): معردومي زماندريّر.

بهلهبۆر: مەرپّىكە گوويّىيەكانى راست و دريّىژو لىوول و راستبىّ و سەر و ھەموو لەشى بۆر بىّ.

بهلهها (همورا.): كمسيّكه له رديشتندا زور به پي و خيرابي.

بهلهتانهبور (ههر.): مه ریّک گورییه کانی راست و دریّر و لول و را رول و را رول و به دریّر و له رول و به اله رول و ر

بهلهتالهسوّر بهلهک (ههر.): مهریّکه گوریّیهکانی دریّر و لوول و راست راوهستی و چهند جغزیّکی رهش یا سووری له روویدا بیّ و لهشی سووربیّ و چهند پهلّهیهکی سپی له لهشیدا بیّ.

بهلهتالهشین بىۆر (هەر.): مەړتىكە گووتىيەكانى راسىت و درتىژ و لىوول راومىىتن چەند جغزىكى شىن و سوورى لە رووبى و لىشى بۆربى.

بهلهٔ تالهٔ تابین پهش (همر.): ممویدکه گووییه کانی راست و دریّژ و لسوول راوست و چهند جغزیّکی شین یا سووری له رووی بیّ و لهشی رهش بیّ. به لهٔ تالهٔ تابین المهٔ الهٔ تابین المهٔ تابین المه

به لمتمهمش به نه که (همر.): مه رِیّکه گرویّیه کانی قیت و لوول و راست و دریّژ راومستن، سمر و ملی نوخته نوخته ی سوور یا رمشی پیّوه بیّ و لمشی سپی بیّ و پهلهی روش یا سووری له لمشیدا بیّ.

للمشي سپي بيّ و نوخته نوختهي ړهش يا سووړي پيّوه بيّ.

بهله ته به نه نه (همر.): مه رِیّکه گوویّیه کانی دریّر و لوول و راست را روست و معرود لمشی سپی بیّ و به نه که له لمشید ابیّ.

بهلهچهک: (فه.) ثانیشک. کووله کهی خوو اردنی به پاککراوی و به پارچه به نیّو در شاویّدا ده پکولّیّنن، جارجاره شهرمیّشی تیّده کهن. (وا.) مرها، روب.

به نُهد: شارهزا. ـــبوون: ويّ_ماهاتن. نا ــــ : ناشى، ناشارهزا، بىّ هونــهر. لاجوور. ـــى: شارهزايى، خرّجيّيى، جهزايى.

بەللەدىتى: شارەزايىتى، جهزايى.

بەللىدى: رووناكى، لاجوور، برووسكە.

بهلهپوش(هغر.): بزن، ماکسار، یاگیسسکیّکه گویّیهکانی راست و دریّژ و لوول رِاومستیّ و لهش و سعری رِدش بیّ.

بهله په بسه ش (همهر.): بزنیک گووییه کانی راست و دریش و لوول را ول ولی به دریش و لول را ولی به دریش و المول را و

بهلهپسهر (ههر.): ممهرِیّکه گوویّیهکانی راست و لـوول و دریّژ راومسان، سمور رووی روش و ملی بوّر و لمشی سپی بیّ.

بەلەپسەربەڭەڪ (ھەر.): مەرپىكە گو<u>وتى</u>مەكانى راست و لىوول و درتىژ راومستن و سەر و ملى بۆر و لەشى سپى بى بەلان خالى رەشى لــه لەشىيدا بىخ.

بهله پسه رشین به له که (همر.): مه ریّکه هـمردووک گوویّیه کانی راست و لـوول و دریّژ پراومستن ملی مه یله و شین و سـهر و پووی پهشبیّ و لـهشی سپی بیّ و پهله ی لـه لـهشیدا بیّ.

بەلەزوولا: ئارزورنە.

بهلهزي: گوليّنکي کيّوي و دهستچينه، گولّه پهموّ، گولّي لهبان.

بەلەسان: دارىكە روونى بەلىسانى لى دەگرن.

بهالهسه (بابا.): سمركيّشي، ياخي، (موك.) ناواره.

بەلەسەببوون: سەركىتشى، ياخيەتى. ئاوارەببوون. (كە.) مۆزكردن.

بهلهستموردش (هسعر.): مغویّک گوویّیسه کانی راسست و لسوول و دریّــژ راومستن، سعر و ملی ردش و سپی بیّ.

به نه نه دریّر و نسول و راست را و هستی سه ری روش و نه نسی سپی بی به لان په نهی روشی نه نه نه نهدا بیّ. به نه نهی رهه و را به بینیّکه گوویّی راست و دریّر را و هستن و نه ش و سه ری سپی بن.

بهلهسۆر (هەر.): بزنیّکه گوویّیهکانی راست و لـوول راومستن و لـمش و سەرى سووربىيّ.

بهالمسۆرېمهش (همر.): بزنيّکه گوويّي ړاست و لــوول بـيّ و لــهشــي ســوور و نيّرچاواني سپــي بـيّ.

به له مشین (همر.): بزنیّکه گوویّیه کانی پاست و لوول و دریّرْ بن و سعر و لهشی شین بیّ.

بهلهشین بهش (هدر.): بزنیّکه گوریّیه کانی راست و لوول بن لهشی شین و نیّرچاو انی سپی بیّ.

بهلهشین بۆربهلهک (هـمر.): ممریّکه گوریّی دریّژ و لـوول و راست بیّ سمر گوریّی شین و لمشی بۆربیّ و پهلّه ی له لـمشیدا بیّ.

بهلهشین دهش به نسه که (همر.): ممویّک هگوویّی کانی دریّر و لسوول و راست راومسان سمرگوویّی شین و لهشی دهش بیّ و پلاهی له لهشیدا بیّ. بهلهشین سوّدبه نهک (همه د.): معریّک مگوویّی کانی دریّر و لسوول و راستبیّ سمری گوویّی شین و لهشی سوور بیّ و پهلّه ی له لهشیدا بیّ.

بهلففیده: نهخوّشیه که تووشی بزن و مهر و گای دمبیّ ده فسیریّنیّ بهخوّیدا، لموانه یه بیکووژیّ، بهلهفیریّ،

بەلەفىرى: بەلەفىرە.

به نمقونه (هدر): بزن یا گیسک یا کاریکه گووییه کانی په شبن و راست راهستن.

به نه نه نور نه نور .): مه پرتکه گووییه کانی پاست و قیت و لوول پاوستن و سه رو ملی سوور و له شی سپی بی و په له ی پوش یا سووری له له شدا بی.

به له که (): له گه کا هه مرو نیشانه کانی مه پران به کار ده بر تن، جروره گیایه کی به مرزی شیله داری لاسک داره گه لاّی وه کوو بی و ایسه به لاّم بچورکتره بنکه که می بر گهلیّک ده رمان دهشی به تاییمه تی بر کوکساکولاو پیپسسی زوّر سوودی لی دهبینن، (هه وراد، دهر.) پیورز، (رموا.) برقی به به که که کوشتی لوولاکییه، بوّقل، (باک.) پاق، (فه.) ساق، مهشکه لاق، مهشکه لرولاک، (باک.) به لوّریناتک، (شار.) میّکورک گیایه که، (باک.) به لوّریناتک، (ساک.) به لیّریناتک، (باک.) سیّ گیایه که، (باک.) به لیّروری،

بهلهکان: ناوی تیرهیه کی کورده له ناوچهی سعیرد.

بەللەك بەللەك: پلپلى، پلنكى، بازك.

به استه که بردیسن (بساک.): قومساش و پارچسه ی به نسسه ک به نسسه ک و په نسسه که و په نسسه که در به نسسه که و په په نه په نام و په نسبه که نسب

بهلهک بردینی (باک.): بالهکی، نه خشکردن به چهند ره نگیک.

بهله کی پیچ: پروزپیچ، پروزمرانه، لاسکه گورمری، پاپیچ، پی پیچ.

به نُهڪچاو: کمسێکه رِمشکێنهکهی زور رِمش و سپێنهکمشی زور سپی بیّ. **بهلهڪناچ**ێ: پياوی ژنانی.

به ّلْهَكَى: بعلّـهكێتى، بعلـهكى، بعلّـهك بىرون، دەردێكـه ثـهندامى مىرۆى پڵڽلّ دەبىّ، تيكوڵى ترنج و نارنج به سوو تارىسبەينان قامـكى لـێـدرێ و لـه زارى بدرێوه لـه جێڰايەكىشى ھەڵبسرورێدەڵێن زور بەسوودە.

بەلەگ: مىككروك، (باك.) سەرمايە، شىرەى بەرگ پۆشىن.

بهله گۆشك (باك.): بىلبەگۆشك، كركرلاچكەي گورى.

بەلەم: كەشتى چكۆڭە، قايەخ.

بهلهمرك (فد.،خاند.): ئانىشك.

بهلىهمز (خدّ.): ئاۋاڭىكە دەم و لووتىي سىپى بىي و گوويىي راسىت رادەستى.

به المنگاز (باک. ، زا.): به دیه خت، هم دار ، بیّ چاره ، چاره رهش ، ژارق ، پهریّشان ، سروالّکه ر

بهلهنگازی (باک.): هنژاری، ژارزیی.

بهلهوبوون: راست و قیت بووننوه ، رهپ بوون.

بهالهوچکه: بدربوسه، مرازیکه له کدرستدی جووتیدا.

بەلبەلاسىنگ (ئاك.): پەپورلە.

بەلبەلەگۇشى (ئەردە.): مردى گووى لەمست.

بەلبەلىتانك: بەلبەلىناتك.

بەلبەلىناتگ(باك.): جرورە پەپرولەيەكە.

بهلبهنی (باد. ، باک.): دوراخ (گیایهکه).

بهلبوون (باد.): بزورتن و بر پیشموه چرون، بعلموبوون.

بهالت (باک.): دهسته بهند، نزیهدار، تابهقابهند. (باک.) ک: دهستابهندی، تابهقابهندی، قافهسابهندی.

منته به دن در ده به دن کولی، گهلای دار. به لچم (باک.): پهرِی گولِی، گهلاّی دار.

بەلچىقا: بەلزىك. _ى: بەلزىكى.

هه لغ: توویژیکه به بهردی ناو ناو یا کهناری حدوزانده و دهبینری، (بابا.) بیّخ، جووره جلکیّکه به هوّی تهربیده و لمه هیّندی چت پهیدا دهبیّ. سهر توویّی سرکه و ناوی قوّره و مهی و چتی تر.

بهنّخه (ندرده.): يدكاند.

به لخ كوچك: كلموهرزه.

به نخی: به نخه، یه کانه، جووره به رازیکی نیّره، که به تاکه بووبی نه دایک و له ساواییدا شیری تمواو خوواردبیّ رهنگی بنزز و بیّ تووکمو لـه زور بـ هرازه یه کانـه کانی تـرگـموره تره پیّسـتی نـموهنده قایمـه گزیـا هـمورو گولله ییّک نایبریّ.

بهلشاندن (باک.): هاندان.

ر همورا.) بعلّغ. ــــى لَيْيُورزمان: بارى ليْيُووزمان، (هـمورا) بعلُخوسـمر و زووانس.

به نفسهم: نسعر تسف ر چلکه تونده یسه، کسه لهسسینگ ر گسهرور و زاردا دیسهده رموه، ملته یه که لسه ده روز نسوه دیسه ناو دهم. ده ردیکی کوژنده یسه. جووره برینیکه له دهست یا لاق دیس، که بخورینری ناوی زهردی لیّدی. به لقانفین (باک.): بلقدان، قالبهزین، ده رپه رین، هملقولین؛ ببه لقینه.

بەلقەتىن (باك.): قەڭشان، پارچەپارچەكردن.

بهالقتانلين (باک.): قالانشان، پارچه پارچه کردن.

بهلقتین (باد.): بدرقتین.

به نقران (باک.): گیایه که.

جهلک (باک.): گهلا، پمالک. _ اگوه: به لگهی گوی، به لگهوگزش. بهرگ، جلک. ریش سپی و گهورهی ناوایی و هزز.

به نک: گهلا و پهلکي داران، به ٽکوو، به ٽکي.

بهلكا: بعلكور.

بهلكانك (باك.): جروره بالندهييّكه.

بەلكە: بەڭكە.

بظيتانك

بەلۇرە: بالۆرەى ئافرەتان.

بەلوورى: مەرمەرشا.

بهلوق (باک.): (رمنگ) زیندوو، تروسکهدار.

بهلوّے: كىسيّكە نهيّنى ئاشكرا بكات.

بەلۆكە: بەلوركە.

بهلووکنه (همورا.): میتکمی تافره تسان، (همو.) قیتکمه، (روّژ.) کورکه، پارچه گوشتیّکه له نیّو تعندامی شعرمی تافره تاندا.

بهلۆ: نازناوى گورگ.

ڢهڵێ: بەلێ، (باک.) لىبێ، ئەرێ، ئارێ، با ، ئا ، ھا ، ھەرێ، ئىم، واسـە، وايە، بۆوەراستگیرانە، لـه وەلامدانەوەدا بۆشێوازـــبەكاردەبرێت.

بهائي (باک.): بهليخ. بهلکور ، بهالان.

بهایاننن: بهردارکردن، ویهردهن، پایهدار و جیکگرکردن.

بهلي بهلي: نائا، ئاري تاري، ئي ئي، ثدى ندى، ندري تدري.

بهایبۆر (باک.): ئارامى، ھيمنى، ھيرورى.

بەلىتانك (باك.): پەپررلە.

مهايته (باک.): جووره گۆرانىيەكە.

به آین: په یان، دهسته به ری، گفت. ــ مارای، (ههورا.) ــ مـ مردهی: به آین شکاندن.

بهنینا (باک.): ماسی گنوره.

جەڭيندان: پەياندان، دەستە بەربورن.

جه ننني: پهيان، بړيه، همريتي، ژووان، همري، گفت. ــدان: پهياندان، له خوکرتن.

بسهم: بسو، بعثمسه. يەكىتكە لسە مرازانسى ئاھسەنگ و بسەزم. ئسام: كونسد، كوندەبق. دەنگى قەيد، گړو گەورە. فش، بەرزيودەرە، ھەلامساو.

بهمانه: بعثمانه، بعثموانه، (دەر.) بەيانه، بۆچەندگيانلەبەر يا چتێكى نزيكە.

بهمه: بندمه، بندوه، بزيه كيّكي نزيكه له چت و كيان لعبدر.

بهمده: بنتممندا، بنتموهدا، بموهدا، تلمرووهوه: ـــدياره كـــه: تــمرووهوه

بهمبوو: قامیشی هیندی.

بهمبوول: فيّل، كهلّهك، دار، ساخته.

بهمبووله (ئەردە.): مرلاى دەغەل.

بهمبوون: فش بوون، بمرزبوونموه.

بهمجووره: بنتهمجروره.

بەمزدان: بەكريدان.

بالمرادان المرادان

بهمزدهر: بهکریدهر.

بهمم: فش، بمرزبووهره.

بهمن چی: بهندیواری بهسهر منهوه نیه.

بهمێرد: ژنی بهشور .

بهموو: بروانه: بعمبور.

بەڭگە: بەلكە، بەڭكور، بەڭكى، بەڭكم، بەڭكز، بەشكور، (ئىمردە.) جوررەگيايەكە.

بەلكەم: بىلكور.

بەنكم: بىلكور.

مِهنْكوو: بىڭكى، بىلكى، بەلكى، (باك.) قىمى، بەلكى، (باك.) تەۋور،

بەشقم، بەچكىم، بەچكور.

بەلكى: بەلكور.

بهلك: بعلّغ، (باك.) بعلهك، گعلاّ، پعلكى گولّ، ميّكووك، قعلاّفهت، شيّوهى معردوم.

بهنگ (تمرده.): بمرگ، گهلا، پيلووي چاو.

به آگه دهستاریّر، رابهر، ریّ نیشاندهر، نیشاند، له که لو په لیّکی در ار ایا گرم برو نه گیّر، در ار په لیّک بدز ریّنه و به ی پهیّ ده آیّن، بی کرویّ: گرویّ: گرویّ: گرویّ: گرویّ: گرویّ: گرویّ: گرویّ: گرویّ: گرویّ: (کرّ:) چیله، به آلکه گروی، (ههررا.) چیلک، (کرّ:) چیلچیله، (فرد.) تکی گروش، به آلکا گره.

بەلگ چەن پىلور، پىلە، يەلە، يەلك.

بهلك سيسن (همر.): گيايهكه له نيّر ژاژي دهكريّ.

بهنگ گوونچکه: به لگهی گووی، نهرمهی گووی.

بهنّک لووت: نمرمهی لروت.

جەڭگوين: سىروين، لىه ناويردنى چت؛ ماللەكىمى ـــ كرد واته سىروين كرد.

بەلكە: بەرگ، سەرمايە.

بهلل (باک.): رەخنەگرتن، (باک.) بەۋاڤىت.

به لم: کابرنج ، لاسکی چه لتروک و معرهزه ، که نه کوترابی. په لْپ.

به نمههر: تفعنگیکه له قورنموه دابگیریتموه. قموانه فیشه کی وایه تعنها بارووت و تمره قدی تیدابی و گولله ی تیدا نسمی بو پراوه چوله که لسه کاتیکیدا، که بهسمر ممرمزه دا بدات.

به نمه ریشه: پیاویکه ریشیکی گدوره ی کثی ببی.

به نمی: وه لأمی پيده دريته وه له کاتی رق و پشم و کيندا.

بەلوو (ھەورا.): بەرور.

بەلووەر (باك.): گۆزە.

بهلووهبوون (تعرده.): (تعرده.) بعلبورن، قیت و رهپبوون.

بهلووهشين (باد.): نهخوّشييّكي زور سهخته.

بهلووجه (شا.): چهند دارتکی کورت و قوله و یهک بستین، که سهری دور پارچه دهواره کان تیکده خریدن و دوو قولفه کانیان له پالایه کتری دهنرین به لووجه کان له ناو قولفه کان دهنرین تا نهیه نمده ری، به پووله. داریکی چکوله یه دوو سهرهی ویژهی جووتی پی تونده کری له ویژانه موه. بمرووله ی دهوار.

بهانوچه (نەردە.): گيايەكە وەك ئەسپۇن جلكى بى دەشۇرى، چۇغان

بهلوور: بلوور، گلّز ، كريستال. بلووير.

بـهاووره (دەر.): بـالۆره، كـه لـهكاتى كوتنيــدا بەســەرى قامكــان لــه
 گەروردەدەن.

بهن: دهزووی تعستووره له خوری رئیسراو، (باک.) بهنک، (دهر.) بهند، بهنپيلاو: قەيتانىكە پىلارى پى دەبەسترى. بهنی خاو . _ ی کشت: پهرگ ، پهرگه . (سوّر .) کیّو ، چیا ، شاخ و ،کوو :

بهنی پیرمهم، بهنی باوی، بهنهنوّک. (زیّ.) گهلار پهلکی داروگیایان. (باک.) دارمبنن، داری قنزوانی. (باد.) دیواری به ووشکه بهردانه هی

دموردی باخ و باخچه و نیستر. دموروپشستی دیّ. که، جومگه، جمگه. بەس، بەست، بەندىوارى. بەندى قاقەزى، كە ٥٠٠ تەبەقەيە، بەستە.

بهند، بهشیّک له پهرتووک. زیندان، گرتووخانه. دابهسان، بهستنهوهی وولأخ و ئيتر. بهستهي سندوق يا تفهنگ، بهند. بهندي پسپستك.

بهنا: دیوارساز، دیوارکار، گلکار. گیایه کی کوویستانییه لاسکی و هک كىنگرو گەلأى وەكبو كىرەووز وايىد دەكريتىد گىزرە بىق زىستانى ئىاۋالأن. گیایه که وه کهمای دهچی به سوورکراوه یی دهخوری.

بهفنز: نازگهر، نازکار، نازنورین.

بهناشووانه: گیایه کی بزنخوشه ده کریّته ماست و توراخهوه.

بهناغ (باک.): بناغه، بنچینه، بنگه، دهستوور.

بهناف (زا.): دارى بناو.

بهنا (باک.): داری بناوی. داری ناستووری پتاوی قایم.

بهنان: نان بده، بهخشنده، دلّغراوان. هموابهندان، يهخ بهندان، سهرما، همواساردي.

بهنه: بهنیّن ، به هری، به نیّوبانک، ناودار، نیّودار. به دناو. له پروو، لمرووي پدرتووک يا پدراوي.

بهناواچوون: پیربوون.

بهنوبانگ: بهنیّربانگ.

بهناوخووا: بهناری خودا.

بهنئوهاووردن: رەنيرهيتنان، پەروەردە كردن.

بەنبوى: بىدنارى.

بهنایی: دیوارسازی، دیوارکاری، گلکاری.

بهفه (دەر.): سامۇتە، بەنسامۇتە. بەندە، خولام، نۆكەر، زىركريو.

بهنهخوون (باد.): درخين.

بهنهخوويّن (رورد.): درخين، بمندرخين.

بهضهر (نمرده.): بمندهر. راومستان، ويسان. (نمرده.) ـ ى: كمرى سرواری، کەرىسپى.

بهنهشیقو (بار.): جووره دارهبهنیکه قهزوانی ناسک و وورد دینی و به بهره کهشی همر ده لین: بهنهشیشتک.

بهنهفش (باک.): بنموشه.

بەنئەفشىن (باك.): وەنئوشەيى.

بهنهن (تەردە.): بەندەن. كوريستان، ئىلاخ، كىنفستان.

بهنهووش: وهنهوشه، بنهوشه.

بەنەوشى: بنەوشەيى.

بهن بر: چەقق، تىغ.

بهنبوون: بهند برون. سهندنی چتیک له یه کیک به بی پاره، دهست لی گيرکردن.

بمنهرج: (رەوا.) بەنجەل، (دەر.) بەندگىس، بنكەزى.

بهن تهرك (همورا.): بمن سامزته.

بهن تفهنك: قاميشي تفهنك.

بهنجهله (رموا.): قهیتانی کهزی، بهن پرچ، (دمر.) بهندگیس.

بهنجگهر: بهندي جهرگ.

بهند: رسته، گەلمووته، هەۋتى، تنه، گرده. جۇگەي گەورە، كە پر ئاوبى، (كۆ.) شاخەت. بەندىخانە، گرتورخانە، دوستاخ خانە. فريو، ناز، تەفرە، پيلان، دولاب، بهندوباو. تهله، رشته، داو، پيچهک، شههمن، تهلمزگه، رووشه. پایان، کۆتایی، بنبې، بىستن، رنگابىستن. بىننک، (باک.) جهرد. گیرکردن، قهده غه، بهرهه نستی. ـ کردن: بهرهه نستی کردن. ـ ا پێوورێ: كۆمەللەي ھەلبەستى ھەستىاران، چامە(قصيده) لــه ١٦ بـەيت كەمترنيە بەلأن تا ٢٠٠ بەيتىش ماوەي ھەيە. ھەلبەستىكە لـ پاش چەند تاكىخى پاشبەندەكەي دەگۆرى. بەش، گات، بەدل. گىر، چارەرىي، دووا، مەحتىل، گرفتارى، گيرۆدەيى. ــ كردن: گيركردن، مەحتىل كردن. (دهر.) بهن. (باد.) دهسته، جووم. سنووری دووزهرییان، دیواری باخ و باخچان. بەربەستى ئاو. بەستە قاقەزىكە برىتىييە ك ٥٠٠ تەبەق، بەند لـه چاپهممهنیدا (۱۶) لاپهرهیه. پهت یا زنجیریّکـه دمسـت و پیّـی پـیّ

بسهندان: شعم مورفیسه بهندهیه، که به هاندیک ووشای تایبه تیاوه دەنووسى لـ كاتىكا ، كە ئەر چتە تىكرايسى بىن: خەنـ مــ ، ديارە لـ ه خەنەبەندانىدا خەنە بە تىكرايى بەكاردىنرى، سەھۆل بەندان، يەخبەندان. بهندانه: بعنده یانه، بعنده و ار، وه کوو بعندان، کولانه.

بهنداو: جيگايه ناري كهمينك تيدا كۆبروبيتهوه، گۆلينكى پيشگيراوه بــ ق باخ و باخچه و بينستانان. ئەستىر، ئەستىرك.

بهفنه: كۆلـه، نۆكـەر، بـەنى، خـولأم، كـۆل، مـزوور و كاركەريّكـه، كــه کردابیّ.

بمنده خوويّن: درخين.

بهندهر (باک.): دەرەگە، پەسار، پەسارگە، قىف، پرور، سىترىنگەم، گستیگا، مینا، ردخ دهریایان. جیکایهکه له کهنار زریّیان گهمیّی لیّ رادەرەستى، رىگايەكمەي بەردچنە لـ كمانارەرە بىزنىد دەريايـ كشارە بىز نزیکی راوهستگای کاشتیان. شاری سهر دهریا.

بهنده رگای جهوال: بهندروو.

بهندهرگای خیکه: دهربیّن.

بهندهقان (باک.): زیندانموان، زیندانهقان.

بهنده فه (باک.): ناسنیکه له ژیر پینی ناشی داده نری بو نموهی بعرداشی للسامر بسروريتاوه.

بهنده في (شار.): جووره گيايه كه.

بهندهک (باد.): تا، لنگابار.

بهندهکه (باک.): بار، دروتا، درولنگىبار. گورىسىتکەبە درىترى لـه كۆزى بەرخانىدا رادەخەن و چلچلە گياى پيتوه دەكەن تا بيخۇن. (شار.)

گیایه که وهکوو کووزه لهی وایه لهدهم ناوان شین دهبی و دهخوری، (شار.) بهندوکه، مهندی.

بەندەگەرى: نۆكەرى، كۆلەيى.

بهندهگهريّتي: نوّكدريّتي، كوّلدييّتي.

بهندهگی: نزکهری، کۆلەيى، بچووكى، مزوورى كرن بۆيەكيك.

بهندهمانی (باک.): چاوهرێیی.

به هنده ن هموراز، بانندی، به رزی. است، شهندام، به دهن، قالب. سی کیتوان و گردان: به رقعه دی کیتوان و گردان: به و تعدید کیتوان و گردان: به و تعدید کیتوان و گردان: به و تعدید کیتران و گرستان و دار تان و تعدید کیتران و تعدید کرد و تعدید کیتران و تعدید کند کیتران و تعدید کیتران و

بهندهوار (بوّتا.): چاوهړێ، گـيراو، زينداني، گرتـي. وهکـوو بـهندان، بيّکار، (بوّتا.) ـــى: چـاوهړێيي. گـيراوي، زيندانيّــتي. بـهندهگيّـتي. بيّکاري.

بهندهیانه: وهکوو بهندان.

بەندەيى: بەندەگىتى.

بەنئېر(دەر.): بەنبر.

بهندجوون: ماندوه، گیربوون، گرفتاربوون.

بمنتبيّر: شايمر.

بهندبيّرى: شايمرى، شايمريّتى.

بهندروو: تارشووژن، (باک.) ناشروژن، (بابا.) خریده.

مهندك: (زا.) بزيينساخ، مسندي، گيايه كه تيك علاب عثاري دهكري.

قەيتان. نووسراوگر، چتىكە نووسراوان بىگرى.

بهند کران، کیران، راگیر و مهحته لکران، گیران.

بهندكراو: كيراو، مهمتهلكراو.

بهندكردن: گيركردن، مهحتهل كردن. گرتن، خستنهبهنديخانهره.

بهندگیس (دهر.): بهن پرچ.

بهندان: بعندی دان، ریشدی دان، تارامی دان، تارامی گیان.

بهندو(باک.): دەنگى مۆزىكايد.

به فلوبلو: نساوونرتک، نیرونرتسک، بسهیت و بساو، ده نسگ و باسسیّکی ناشیرینه، کسه بکهویّسه دوای یسه کیّک؛ ووشیار هسو روژهی سسیّکسی به دوواوه یه. فرت و فیّل، پلآن، پیلان. ووتهی ساخته و هه لبه ستراو و بسیّ جیّ، نه فسانه. کیّشه، تهشقه لمه.

بهندوبهس: بهنوبهس، پهيان.

بەنلۇخىن: دۆخىن.

مندوّک (همو.): بهنیّکه له پشتی دهبهستریّ، (همو.) بیبن، (زا.) نیّخه.

<u>بهننوّکه:</u> گیایهکه بمعاران له شاخان دەږورێ، (باک.) بىنۆکە، بـىنک، گەلاّى رەک کەرەروز وايە بە ترشەرە دەخورێ. ژێر چەنە، ژێرچەناگە.

بمندول: باندولی کاترمیری.

بهندی: نیّوی نیّرینانه. گرتوو، گیراو، گرتی، زیندانی، گراو، (باک.) بارهدار.

بەنىيەقە (دەر.): بەركۆرە.

بهندی پهپتووکان: شازده لاپه_پهیه واتنا پهرتووک بهندیهند دهدرویّ هـمر بهندهی (۱۲) لاپه_پهیه.

بهندی تهسبیحی: رشتدی پسپسرّکی.

بهندی جگهر: بهندی جمرگ وهکوو مندالاو کس و کاری نزیک.

بهندهخانه: گرتووخانه، بهند، گرتیخانه، زیندان.

<u> بهنديخانهوان: زيندانموان، پاسمواني بمنديخاندي، گرتووخانموان.</u>

بهندی دل: بهندی جیگهر.

بمنئير (باك.): ئالا، بديداخ.

بهندی گوواره: زریزه یا قدیتانیّکه گرواردی قررسی پیّ هملّداو مسریّ تا گرویّ هملّنمزریّنی.

بهندی نیر: (باک.) بهنیر.

بهنديوار: پەيوەند، نزيك، في. ـي: پەيوەندى، نزيكى، سەروكار

بەنرووبەنە: بەنروريەند.

بەنچووبەند: بەندى چوربەند.

به فزین: شله مهنیه کی ناسراوه گهلیّک خوّشبه زو مه کینه کانی جیهان به ری هه لدهسووریّن.

بهنسامهده: بروانه: بهنساموته.

بهنساموّقه: (دهر.) بهندت مرکی، (هسورا.) بسهن تسمرک، بسهنیّکی هونراوه یی چوو ار لوّیه به لای راست و چههی زیندا پاشکوّی پیّ دهبهستریّ. بهنشه عات: بهندی کا تژمیّر.

بهنشهوال (فه. ، دهر.): درخين.

بهنشهوالين (فه.): درخين.

بهنشتۆك (باك.): دارەبىن.

بەنشەشىر: بەندى شەشىرى، بەندى شىرى.

بهنقاده: گوریسیکه به قادموهیه قاده و شهغرهی پیکموه دمهستیتموه. بعن که لموه.

بمهنک (باک.): دارهبمن. سنوور، تخووب، قممتسمره. پشتیند. بمن، دهزوو، بمنی پیستیند. بمن، دهزوو، بمنی پیسراو. بمنکی فستوک (باک.) گری، گلری پروچکه. بمندوکه (گیایه که). ژیر چهنه، بمندی ژیر چهناگهی ژنان. داری قمزو ان.

بهنكاله: شميّند.

بەنكەشى: بنكىشى.

بەنكەڭەمە: بەنكەڭىرە.

بهنكه لموه: بمنكلاوه، بمنكه للمد، بمنقاده، بمنكه لأوه.

بهنگهوانده: گوریسیکی باریک به به همودوو پیچک می (شمغره) ی پسی دیاستری.

بهنکهی شاخ: گری، گریی شاخی زیندمواران.

بەنكلاۋە: بەنكەللەرە.

بەنكەوش: قەيتانى قۆندرە.

بهنکی فستۆك (باک.): گرێ پووچكه.

بهنێو: بعناو ، بعناوبانگ، نێودار.

بهنیوان: زیندانموان، زینانموان، دوساخچی.

بهنێوبهنگ: زور ناسراو، نێودار.. ـ ى: ناسراوى، نێودارى.

بهو: بلتلو ، بلتهم ، بهم. ودره.

بهوا (دەر.): بىبا، بەفال.

بموار (ژا.): خوواري، (دەر.) چەفتى.

بهواسی (باک.): بیتوهسیری.

بهوه: بعندوه. ـ بلّي، بعوه بيّره.

بهومرز (همورا.): داعبايهكي چوار پيني دړندهيه له پشيله بچووكتره.

بهوهسیری (تعرده.): مایهسیری، بیدهسیری.

بهوهی کهم (موک.): له کاتی سور يندخواردنيدا به کاردهبري، ده لين: بعودی کهم نامري و معبهس له خودايه.

بهوجووره: بدر چدشند.

بههوور (موک.): جانهوهریّکی درنده یه و له تیرهی م

پُلْنگانه و هیّندهی سهگیّکییه تووکی رهنگاورهنگه، بهرر به بهرر و وشهک، (رموا.) وهیشهک، بهرر (جا.، بابا.) بهفر.

بهورهشینه: بعفرهشینه، کولکه پیروزه، کولکی سوّتنی، برینیّکی پیسه ودکور موو له دهست و پهنجه دیّ.

بهورهشینکه: بهفرهشینه.

بهورموه (فه.): ودردوه.

بهوروو (جا.، همورا.): پریشک و سووته کی ناورییه، که بلند و بهرز دهبی، نمو توزو خولهیه له نید دووکه لمی ناوری و هملمیدا بلند و نموی دهبی.

بهوري بهيان: جروره دړندهيه كى بچروكه له تيرهى پلنگانه.

بهووز: بروز، دارتزفانه، نارموهن، دارهقهیسی پهشه. جروره داریّکی گفررهیه وهک ترو بهلاّم گهلاّی باریکتره، بفرهکهی قوّزاخهیسه و پیره لسه متشده له.

بموشمل (روزد): پشت سهر، پانایی پژمل.

بموشى قول: قول له نانيشكموه تا سمر شان.

بهوون: بووره، بهيار. (لو.) بوّن.

بهوون نیشتهیهره (همورا.): به خووین دانیشتن، زهحیری.

بهه: بهمیهم، پهح، پهحپهح، تهی ههی، ثافهرین، پههپهه، لـه کـاتی واق و وورمان یا پهسندکردنیّدا بهکار دهبریّت.

بههه: بدهبده، پدح، بدهاله و باخدختشد، ووشدییکد المسدردهمی زور پدسند کردنیدا بهکاردهبری.

بهها: نرخ، مز، بایی، بها، خاراج، وهج، (که.، همورا.) وهجل. پهحی، پههها، لهکاتی سهرسوورمان یا باوه رنه کردنی یا پهسندنه کردنیدا بهکارده بریّت.

بههداد: نرخدار، كۆۋىك، پرىمها. ــى: نرخدارى، پريمهايى.

بهنگ: شیرهی گیایه کییه بهووشک کر اوهیی له گهان تووتن له ناوجگهره و ثیتر بکری چهشنه هوری و سهر خوشییی کی دهدات. گیانداری قهتیس مار. کات. بهند: بورن: بهندبورن. جهنگه، کات، ههرهت. (باک.)

بهنگ (هنورا.): كىلىبىرى ئاو.

بهنگه (نمرده.): بن، سمر چاوه، شووینی هالبستنی ناو، بهند.

زەنگەتەترى. جىگە، جومگە.

بهنج، که وهبهر کهپؤی نهخوشان دهدری بوبیهوشی.

بهنگ هری (بارز.): (گهرد.) ربهنگ، (تمرگور.)شاریّری، ریّواسسی قولّهبنه و پهلکی پانه.

بهنگهی شاع: گريي شاخي ناژالأن و نيتر.

بهنڪهل (همررا.): بهنگلهژيله.

بهنگهی ناخوون: گریّی سهرقامک.

بهنگهی شایخ: گریّی شاخ.

بهنڪ بوون: بيٽهوّش بوون.

بهنگ کیّش: کسیّکه فیّری بهنگ کیّشانیّ بووسیّ. ــــی: بهنگ کیّشان.

بهنگاهزیل: جروره گیایه که له میرگ و ته پاییدا پتر دیتراوه.

بهنگ و باو: بعندربار.

بهنگوروا (ئەردە.): بەندى گۆرەوى.

بهنگۆكە: بىندركە.

بهن وبهس: بهندوبهس.

بهنگوّله: (كرّ.) ميتتووله، ميتتوولكه، ئەسپينى وورد.

بهنكه (باد.): پيشانگا.

بهنگی: گیّژووهوړ، ووړ، گیّژوویّژ، سهودایی، سهوداسهر، بهندی.

بهنگین: نیّری پیاوانه. مروّقیّکه له چاخ و بهنگی خوّیدا دهژی. جووان و تازه پیّگهیشترو.

بهن مووتاوین: بهندروو.

بهننه: خولام، زيّرٍ كړيو.

بهنووشت: بنيّشت.

بهنۆكه: بىندركه(گيايهكه)، بهنزله. (باد.) داربهنزك، دارهبىن.

بهنووکه: بروانه: بهنوّکه.

بهنؤله: گيايدكى تاوييه لمكمل كووزهلمدا، له ناودا سموز دهبى.

بهنووله: بړوانه: بهنوّله.

بهنهه ڵكردن: بمنكردنه گڵۊڵه، كڵۊڵهكردني بمن.

بهنی (فه.): دابستوو، دابهستی. (باک.) بهنده، نوّکه در شیرنیا تیّکه له دوشاو و گوویّز دروست ده کریّ، زنجیره ی کیّوان. کیّو، شاخ، چیا، وه کرو بهنی پیرمهم، بهنی باوی، بهنهنوّک. (زا.) سجووی، خسلّی پلپلهدار. بهندی، گوناهکار. نهوانه ی بهداره وه بهن کراوون. بهنیّکه گوویّز و ههنجیری پیّوه ده کریّ.

بهنیر (باک.): بهنی که لمه می ملی گاجووت.

بهنیفت (باک.): بنیّشت.

بههاد: سیّ مانگه لهنیّوانی کهوی زستان و هاوینیّدایه و پیروّزترین جهوُنهی کوردان، که نموروّزه له یه کهمین روّژی مانگی یه کهمین به هاریّدا دمست پیّده کات، بهار، بوهار، بووار، (همورا.) و دهار، جموّنی گوولاّن، گولّهیّنمو، گیانهمروهر. جووره هملّهمینیّکیشه. نیّوی نافره تانه.

بههارات: دەرمانگەرم، ئىسىبوەت، ئالات، ئاللەت.

بههادادا: ههلبهست به بعمار هملكوتن.

بههاران: سهردهمی به هاران، کاتی به هاران. (ان): مرازی کیدواتا چهند به هاریک.

بههاره: بهستهیه که له گورانیه کانی سابلان. بههاروو.

بسههارهکانی: بوهارهکسانی، هانهدرلازنسه، کوویّرهکسانی، بووارهکسانی، وهارهکیّنی، (هغورا،) بیّلّوو، دهمنگابه.

بهماریمن: بمماریمند.

بههاربه فف (موک.): تارمه ی پیش په نجه ران، سه رگیر. حدوشیکه ناخوری تیدا هلبهسترایی و وولاخی تیدا ببهستریته و له هاویناندا.

بهاره، (رموا.) بمهاری، (باک.) بهاره، (رموا.) بمهاری، جسوره گفتیکه له سهره تای بمهاریدا دهچینری نانی خوش و خوواردنی سووکه.

بسهاری: بسهاروو. جلکی بسهاری: بسرگی بههاریّیه. بهرهمسهکانی بسهاریّ.

بهماز (روژ.): بهميّز، بهتين، زوردار.

بههانه: بوّنه، بیانک، لام، پهلّپ، مهانه، (باک.) بهانه، پرزه، وورک، بیانوومارک، تهشقهلّه. د برین: پهرزهپرین. د گرتن: پهلّپ گرتن، بهانه کرن، وورک گرتن، بیانووگرتن. د هیّنانفوه: بیانووهیّنانفوه.

بهههجاندن: پژدی، چاونزاری، چاونزیری. (زا.) تووړهکردن.

بهههجو (زا.): مردى تووره و قالس.

بهههشتی جاویدان: نـعو بهههشتهیه کـه هـعر بـووهو ، همردهشبیّ، (نـاو.) مینوو

بەھەشتى دڵ: خۆشى دڵ.

بهههوا: بهحموا، بعبهرزی. بهفیز، لموت بلّند، فیزدار، بسته. مهبون: پهنگهین، پهنگهان. میی: فیز، لووت بلّندی.

بههبهه: پههپهه، نافهرین، نوّف، (شن.) نیفت، تهف، پهح، پهحپهح، پهححا، بهه، بههبهه، له کاتی دیتنی چتی جووان و شوّع و بهشان و شکوّو یا نازادا، که پهسند بکری به کاردهبریّ.

به هتاندن (باک.): واق و ووړکردن. ترساندن.

بههتين (باک.): واق و ووړمان. ترسان. ببههته: واق و ووړېينه، بترسه.

بههر: بنش، پشک.

بههوه: بــهره، بــهش، پشــک، پــش، دۆ. ســوود، قــازانج، كـــهلک، دۆ (باک.) بـههرهک، بـهشیّکی باش، كه خولاً بـیــدا بــه یــهکیّکی. بــێـــــ : بــێ بـهش، بـهشیراو، بـێسوود، بـێکهلـک، (باد.) زرپـههر.

بهمرهچه: بعمره، دهرامنت.

بههرهدار: بمهرهممند، خاوهندبمهره. _ ي: بمهرهممندي.

بههرهک (باک.): بهش، پشک.

بههرهمه: مدتکدی دارتاشی.

بههوهمهند: خاوهندسهوه، سوودمهند، بههرهدار. نیّوی پیاوانه. ـــی: خاوهندیههرهیی، بههرهداری، سوودمهندی، بههرهوهری.

بههرمودد: بههرهمهند، بههرهدار. ــى: بههرهمهندى.

بههریار (زا.): بنش.

بههرك (زا.): دەرياچە.

بههرکرن (ز۱.): بسکردن.

بههريز (زا.): پاريز.

بههزی (باک.): مەرِیّکەسەری كەمیّک زەرد بیّ.

بههس (ز۱.): پاس.

بههسك (زا.): ميشووله.

بههلنگی (باک.): سهنیری ژیر پیّیان.

بههناف: باشترین ناو. نیّوی نیرینانه.

بههنام: بروانه: بمهناث.

بههوره: خاوهند عمزم و ثيراده.

بههوورده (گەر. ، زرا.): بليمەت، كەمق، راميار، بەرگەر. بەسەلىقە.

ڣڡڡێ: بەھ، بهۆک، بیووک، بـەھۆک، بەيانە، بیـۆک، بینـۆک، بـێ، بـەی، بەدارەكەشى ھەر دەڵێن. نێوى ئافرەتانىشە.

بههيز: بهتين، خورت، نازا، بؤكه.

بههیف (باک.): بادام، باوی. کوتر.

بههيفئاژنڪ (زا.): بادامي تال.

بههیف قال (باک.): بروانه: بههیڤناژنگ.

بههیف تهرک (باک.): بادامی تعر، بادامی سعروز.

بههین (باک.): بازدان، ههلبهزینموه. هملبعز، باز.

بهى (رۆژد، ھەوراد): بى، بەھى، بەيانە. بۆچى، لۆچى، لۆ، بۆ. بەيانى، سبەينى.

بهیات: نان و چیّستی ماوهوهی شعویّیه، کتووت. تیرهییّکی کورده له دهروبهری شاری کهرکووکیّ. جووره مهقامیّکه.

مهیاته: روزنی بهزو دووگ.

بهياتي كورد: جروره گۆرانييكى كۆنه.

بهيئخ: بهيداخ، ثالاً. ــ دار: ثالاً هه لكر، بهيداخدار. ثافره تي بي شهرم و .

بهيد: له يادگير.

\1/

1

بهيدكردن: يادكردنموه.

جهيلايكردن: بي خدرى و بي كهيفييه به هيرى نهخوشي يا له رائمها تني شروينيك پهيدا دميي.

بههاد: برور، بیرور، دهم، سهر، نه شه کری، بایسهر، زهریبه که قسمت یا چهندسالیّک نمچیّنرابیّ، قسمی پیّچراو دوهی نادیار. (خوّ.) زهریبه که تازه قاشوّی میّوی لیّ بچه قیّنن تا دووسیّ سالاّن به یاری پسیّ دهلیّن. (باک.) شه پوّل، ناساخ، بیّ دیققه ت. بیّ که لک، بیّ سود، شه خره.

بهياز: كىشكۆل، كۆمىڭ ھىلبىستى چەند ھەستيار و بوريري كىيە.

بهیان: شهره کی، به یانی، سپیده، تاریک و پوونی به یانی. سی زوو: سبه ینی زور زوو، دهمه دهمی به یانی.

بهینه: گرڵێکی سبوور و زهرد و سپی بیّ بؤنه. (دهر.) بهمانه، بهوانه. پههیّ، بیّ

بهیانهکی: تاریک و روونی بهیانی زور زوو، بهیانی، شهوهکی.

بهیهنی: شعوهکی، بهیانهکی، سبهینیّ، ستزی، سبههی، تاریک و پروونی بهیانی، (بــاک.) پهنروودان، تاریگهوور، (بـاک.) تاریگهورک. ـــــزوو: شهوهکی، بهرمبهیان.

بهيان: سبهينان.

بهیانی باش: سبهینماش.

بهیهی (بابا.): گریانیّکی به کولّه وه کوو گریانی مندالْیّکی، که لسه دایکی دوورکموتبیّتموه.

بهيايي كردن: بهياديكردن.

بهیه خهده کیشان: معسه سلوه یه مندالیّکی بیّگانه بکهیه مندالی ختت.

بهيهخددكيّشياگ: كسيّكه مندالّيّكي بياني كردبيّته هي خرّي.

بهیهکاچوون: چرونی چهند چتیک بهناو یهکتریدا. تهنران. بهگژ یهکتریدا چرون.

بهیهکلاان: لیّکدانی درولهشکریا دوو دهسته. ثاویّتهکردن، تیّک فلّ کردن. رِووخاندن، داغانکردن.

بهيه كهودان: پيكموهنان، ليكداني دووچت.

بهیپوون: بیبرون، بابرونه، گرلمفه قی، جروره گرلیکی زهرد و بزنخوشی کیرییه پهرهی سپی و ناوه کهی زهرده ، زهردییه کهی کاله، له چیایان ده روروی بستیک بلند تر دهبی بونی له دو ورهوه دی گوله کهی به کومه له و ورود و زهردن، لاسکه کهی سووره گهلایه کانی وه کلکی سمورهی ده چی، گول و گهلایه کانیشی ییک و ابونیان زور خوشه، که به چا بخوری ته و بوزگ نیشه زور باشه.

بەيبوونە: بابورنە، بەيبورن.

بهیت: تاک هملبستیکه، گورانییکی دریش بسیتی پسی دهلیّن، داستان، بهیتی دروازده سروارهی معربوان.

بهيتاك (باك.): چۆلەكە.

معيقال: پژيشكى ناژال و وولأخان.

بهیتهشه: بیتهشد، نیستریکه، که بربارکردن و سواری نعومستی.

بهيتك (باك.): چۆلەكە. (زا.) چتىبى كەلك.

بەييجە: پەيۋە.

بهیچهل (مرک.): نهزوک بو ههموو جووره گیان لىبهریّکی به کاردهبری به بهیچهل (مرک.): نهزوک بو ههموو جووره گیان لىبهریّکی به درمووش، به بهیاخ، بینداخ. دارد: ثالاّدار، ثالاّهه لگر، به یا خدار، درموشدار. دی: ثالاّداری. بهیداهائی: بهیدا مالّی شیخ بزهینی، (مهرگه.) زهیره، داره هه نجیریّکه، که هموه لی بهری وهراند ته نها چهند هه نجیریّکی پیّوه دهمیّنیّ، که (باقق) یان پیی دهلیّن و له پیّش ههموو هه نجیریّکی دیکه دا له به هاریدا یان پی دهلیّن دیکه دا له به هاریدا

بهیدهنه: دهنکی بیّ، بیّدانه.

بەيدەر: بيّدەر.

بنيداع

بهیدهست: دیل، نیخسیر، دمسته پاچه، جووره داره هه نجیریکه، که هموه آن بهری وه راند چهند هه نجیریکی پیّوه دهمیّنیّ، که باقوّیان پیّ ده لَیّن وه لسه پیّش همموو هه نجیریّکی دیکه دا له به هاریّدا پسیّ دهگات. ـــکردن: دمسته پاچه کردن. ـــی: دیلی، ژیردمستی، ئیّخسیری.

بهير: باره، سورد، دەرامەت.

بهيرهق (باك.): نالأ.

بهير مقدار (باك.): ثالا دار، ثالاً همل كر، بنهما له مي كورديّكن له شاميّ. ــي: ثالاً داري، ثالاً همل كرتن.

بهيسه (همورا.): سمهوّل، چلووره.

بهیکریان (دهر.): پیکمره، پیکرا، تیکرا.

بهيڪهيشتن: پي گهيشتن، پي گهيين.

بهيلووت (باک.): گۆرانى ھەڵپەرىنىيە. جرورە ھەڵپەرىنىكە.

بغین (همورا.): پههان، میانه، بهندیواری، نیّران.

بهینهت (همورا.): پهیان، تعمه ک، بهلیّنی.

بهينهتداد: پهياندار، تىمەكدار، بىتىمەك. ــى: تىمەكدارى.

بهينهشه (هدو.): بيّ شدرم، بيّ چاوهړوو.

بهينيّ: چهنديّ، گاييّ، کاتيّ، ماوهييّ.

بهيواستن (دهر.): پيريست، پيداريست.

بهيهه لڪريان (دەر.): پيهه لگهران، پي هه لنجرون.

بهیی: دووزمانی، قسهگیرانهوه.

بهین (باک.): ژاکاندن، ووشک کردن، هالبهزین.

بېه: به.؛ پياربه، ئازابه، له دهمكاتي داخوازي و فرماندا بهكارديت.

بېړېېړ: ھەتاھەتايە.

بېږای بېږ: ھەتاھەتايە.

ببېړای ببېړای: هدتاهدتایی، بدکاردمبریّ بوّ دووپات نهکردنـدوهی کرداریا ووتاریّک.

ببله: بعبهله، بينچووي همر گيانداريكي بي.

ببيّ: بلّيّ. گوويّت ليّ بيّ .

ببین: (ژا. ، هدورا.) بۆ، (موک.) بی.

ببینه: بروانه، تعماشاکه، (هعورا.) بدیه.

... بت: هدلاممات، پهسیو. وټنهیهکی قامبارهداری دروستکراوه بوپهرسان،

بند. عدد معت، پنسیو. وینهیدی فعیاره داری دروستجراوه بو پهرستی. بوت، له ناوی بتلیس قولهٔ کراوه تموه بو سمرچاوه کانی ثم فعرهه نگه.

بته(باک.): بهتق، بهتوّوه، به هوّی توّوه. (شهرده.) پنچمک، مشک، گیایه که لق و پوّپی زورین و بنه کهی نهستوور نهبیّ و زوریش بلّند نهبیّ.

بتهو: پتدو. ــ ى: پتدوى.

بتدفيي (باک.): پيکموه.

بت بهرست: بوتههرست. ــى: بوتههرستى.

بتخانه: بوتخانه.

بىتر (بىاك.): دلكرانموه لى خۆشىيان، دلخۆشبوون. پىتر. ـــبوون: يتربوون.

بقره کا (باک.): بی شیّواز، ناتوره، بی توره، بی نهدهب.

بترپير: بىسرپيرى.

بتری: بوتری.

بتلیسس: شاریّکی ناوداری کوردستانه دور مرزقی به ناوبانگی پیّگهیاندوده: ۱) شهره فخانی بتلیسی ،که میّژوری کوردانی بهزمانی فارسی نووسیوه تعوه ۲) مهلائیدریسی بتلیسی: میّژوری عوسمانییانی بهزمانی فارسی نوسیوه تعوه بهوهش رانعوهستا چهند پارچه کوردستانی سفریه خوّی خسته ژیّر دهستی ترکانعوه.

بقم (باک.): رزنی ترهبهنتینی.

بین: پاشگری ـ تن خراوه ته دووای بوون له گهلیتک باراندا، جگهرخووین ده لین: له بادینان و هه کاری و برتان و شاری وان به کاردهبری نهمن ده لیم له زور ترین پارچه کانی کوردستاندا به کاردهبریت: دهبیت، نابیت،

بتوّم (باک.): لهشکر، دهسته، کوّمهله.

بجهنك: شمركمر، شمراني، جمنگارهر.

بجكه (ندرده.): بيّجكه.

بچه (باک.): برز، ههره، ههرز، بچز.

بچەنگانى: چنگەپۆپانى.

بچران: پچران.

بچراندن: پچراندن.

بچربچر: پچرپچر، پرتكهپرتكه، بارچهپارچه. ــ برون. ــ كردن.

بچرک (باک.): جروره کوللیّرهیه کی شهکرییه، ناوساجی، کوللیّرهی

بچړيان (نهرده.): پچړان.

بچړين: پچېړين.

بچكەلە: پچكۆلە.

بچكۆلانه: چكۆلانه.

بچكۆڵە: چكۆڵە، پچكۆڵە.

بچووك: گچكه، چكۆڭـه، (همورا.) گولاّلـه، (دەر.) بوچك، پچووك، (بۆتا.) مندال، زاړد. ــ يّت من: مندالاّني من.

بچووكهي (باك.): بچووكيتي، منداليتي.

بچووڪه له: چکڙڵه.

بچووكى: گچكەيى، بەندەيى، چكۆڭەيى، پچووكى.

بچووكيتى: بچووكاهى، منداليتى.

بچۆلە (ئەردە.): گچكە.

بخەف: زۆر بەخەر.

بختيان: بوختان.

بغچڪ (باک.): باخچه.

بخوواز: خور استهر ، ویستهر.

بغووالتيّ (باک.): کچي خالّ.

بخووالتی (باک.): کوړی خال.

بخوّر: زوّر خوّر.

بخوز: گايدكه لدكاتي كاردا بنوويّ.

بخووير (باک.): جورره گوڵێکه.

بخووين: خوريناري، بهخوريّن.

بخیر (باک.): تریّی سعوز و شینی نهگهیشتوو.

بخيّر: بوخار. ــ يي (باك.): بوخاري، كووره، نوغهيري.

بدار (باک.): کهسیّکه مال و سامان و نعوایه کی ههبیّ، دارا.

بدارقه مکون (باد.): رِیّکخستن، رِیّک و پیّک کردن، خنکاندن، هملارمسین.

بدهر: دایمنده، داینده، نمو کسمیه چتی بدات.

بده: وهده، ويده.

بده (باک.): بعدهم، سعرزاره کی.

بده ک (باک.): بعزات، ثازا، بعجه رگ. فیّلباز، فیّلعزان.

بدهو: بهغار، قرّچاخ، چوست، چالاک.

بدههم (باک.): سزا، سدراند.

بدليس: بتليس.

بدوو: كىسيىكە بزانى بدوى، (باك.) پدوو، پووك.

بنوهت (باک.): ئىستىرەيدكە لىوانى گەرىدە، ۋىنۆس.

بديّ: بەخشش، دەسەنە.

بدی و بسان: داد و بسدد، دان و ستاندن.

بدیه: بروانه: بنوّره، برونه، تعماشاکه. بدی.

بر: بات، جيات، له _ى: له جياتى، لعباتى.

بې : بېوانه: بېهدار. تووانایی، زات، هیّز، پې، رجلّ، پرکیّشی، رجلّم بېیا: له بې بوومموه. _ ناکات: زات ناکا، پرکیّشی ناکات. _ کردن: زاتکردن، رووهه لاّویّژتن، تووانین. ببې، بېنده، بېرکک. کهم، چک، تـوّز، نـهخت، هیّند، ههند، بوّش، بیّش، گهل، بهش، _ یّکم قاقهز بدهیه: کهمیّکم قاقهز بده یه. (دزه.) پارچه، بهش، تیکه، کسوت. _ بسوون: پارچهبوون،

به به بورن، جوّخینه که برکرا: جوّخینه دابه شکرا. مه دو که کرا: مه دو که پارچه کرا. مه دو که پارچه کرا. با بروار، (باک.) بار، (دورا.) تمنکاو، بردان: پادانی چوّم و ناوان ده ربازگه یه که دوروراران و شوویّنیّکه پا بدات و مروّ بتوانی پیّیدا بیم پیّدا و همور بیتریّده. (همورا.) برگه ی خمیار و تریّزو و نیتر، پنجی گیا و همور جووره دو و کیّک. به ده ن الهش. (فه.) پسک، فسه زمان. براتووته، براتووته نه امکی دووه مه له نیّوانی تووته و هه لمه قووته یدایه. لق، لک. __یّک دار: لقیّک دار. بریه، گوّتره، سه رجه م: نهمه له ___

بور: برادهر، براله. ثعو نیّرینهیه، که له دایک و بابی مروّی بیّ و یا له یهکیّک لهوان بیّت، برای باب: مام، ثاپ، ثاپوّ، برای دایک: خالّ، لالـوّ. بردرا، بریا، کرداری رابردوه بوّ یهکیّکی نعدیوه.

بورا (باک.): بمراستى؟، بمراستيته؟، نايا راسته، نايا وايه.

برانى (ئەردە.): بەرايى، ئارەزوو. برادەرى، برايى.

برائيسقا: نهخوشي و دەردىكە له ئىسقا سوركتره.

برابات، مام، ناپ، ناپو.) براباث، مام، ناپ، ناپو.

براباف: براباب.

بربيهش: هاويهش، بهشدار. خاوهند بهش. (نه. ، شكا.) بابهليج.

براتووته: براتووتهله، قامكه كهى تعنيشت قامكه تووته لهيه.

براتووته له: براتووته، براقج.

براخووا: براخو: برای ژنی مرزیه.

برده: ووردهی زیرو زیوو ناسن و نیتر، ریک.

بردهر: ناوال، دستیار، دوست، ناشنا، ناسیاو، نامبابی، (باک.) براک، هاوال، هههٔ پی، (لسو.) براد سدی: برایه تی، دوستایه تی،

برادمرايمتى: ئارالآيدتى، درستايدتى، ئاشنايدتى.

برادۆست: ناوى ناوچەيتكە لەسنرورى ئىران.

بواذا: مندالمي برا، كوړي برا: (باك.) برازي، كچي برا: (باك.) برازي.

برازازا: تعوهى برأ.

برازادا.

برازشه: بروانه: برازاڤا.

برازاء (تعرده.): برازا.

بیرازهوا: (باک.) برازاقه، برا یا براده ریّکی زاوایه، که لـه رِدّرْی بــودک گرواستنهودا پشتیّندی بووکی دهبهستی.

برازه: مرازیکه چتی قورسی پی بدرزکریتدوه.

برازي: (باک.) برازا، کچي برا.

برازی: (باک.) برازا، کوری برا.

براژن: ژنی برا، ژن برا، (باک.، سور.) بوورا.

برهج: برای تووته.

براست: بعراست؟.

براستى: بعراستى. بعراستى؟، ئايا وايه؟.

براشتن (باک.): برشت کردن، له رؤنیدا سوورکردندوه.

براشتی (باک.): برژار.

براک (باک.): برادهر، درست.

براکهوره: برای لمه تفصفندا گهورهتر، کماک، کهیان، کهیین. ناغما، کوویخا، مفزن، سفروک، گفوره.

هراله: برّبرای گچکه به کاردهبریّ، له رووی خوّشهویستییه وه بوّههموو کهسیّک به کار دهبریّ. جووره گیایه که.

براله (همورا.): براله.

برالموشوّتي (هدورا.): براي شيري.

برالهی هامشوّت (همورا.): بروانه: براله و شرّتی.

براڵوو (هەورا.): بەلاڭووك.

برالوتووتيّ (همورا.): براتووتهلّه.

برامازگ (تەردە.): جروره بەرتىكە لىبەرى دارەمازور.

براهان (باک.): رامین، بهپهروش، پهروشدار، خهمگین.

ران: بردران

بېړان: بهتیغ یا مشار و چتی تربړان و یا بریندارکردن و یا لهت کران. دوور کموتنموه، هملّبړان، لیّکدابـړان، قـهرتلین. (دهر.) بـاژو، لیّخـوړه. کـهم و کـووړی، کورتـی. لـهبـهرــــ : کـهم و کــووړی لیّ پــهیدابوو. تـــهواو بــوون، کوّتایـی هاتن، (همورا.) بریان، نـهمان.

بوانهوه: دووایی هاتن، کوتایی هاتن، بریانهوه، گهیشتنه بنهبانی، نهمانی چت. دووباره یا چهند باره برانی چت. بیّ : پهیدهریهی، یهکبینه، پهیتاپهیتا.

بېران بېران (ږدژ.): زدر بهپهله ليتخورين، بهتالووکه تـاژوتن، پهلــه پهلــه لـه تاژدتندا.

براندن (همورا.): برين، كۆتاكردن.

بر_انندخسهوه: دار پێ_راهێنسان، كۆتساكردن، گەياندنسه پايسانى،(هسەررا.) برياندنموه، بيبرپەرە: كۆتايى پێ بدە!.

برانلۇغ (باك.): پاڭە، درويتنەكار. كەللەرەق.

براندوك (باك.): پاله، دروينهكار.

برانگوه (باک.): سست، خاو، تعنبطل هموا، کیم و زووخاوی برینان. براو: بردراو.

بېړاو: بېدراو، (دەر.، ھەورا.) بېياو.

برايانه: وهكوو برايان. ئاوالأنه، درستانه، خزمانه.

بوایسهنی: پیشسه کسرداری برایانسه لهگسهل یسه کتری. هاوالآیسه تی، برادهرایه تی، دلاستایه تی، خزمایه تی.

برای به: مام، ناپ، ناپو.

بىراى قووتىه: براقىج، بابىملىيچ، تىلكىّ ړۆخىّ، (ھەورا.) دلىّ ړاسىنىّ، قامكەكەي تەنىشت قامكە تورتەلەيە.

براى دايك: خال، لالوّ.

برایمهبۆگهنسه: (هسهورا.) همرهسهنگ، (بسالّ.، پسیرا.) بوگسهن، گیابوگهنیوه، بر خارشتی دهرموه باشه.

برايى: برايەتى.

بره (همورا.): برلا. برژانیّکی ناوونجییه، هیّلکه و یا گلّی دیزه و گوزه نابی لموه پتر ببرژیّن: هیّلکه که یا دیزه و گوزه که نموهنده برژاوون له (بره) چوون.

بوه: یه کانه، به رازی نیره یه. دوو ددانه تیژو دریژه کانی به رازییه، شفره، مسمرموول، که به ژیرقه پیزی خورارموه یه بی لای لچی ژوورووی به بر بوونه و زور تیژن. قرتاندنی گوله پیغهمبه و بی کوتانی. که لسهمیرد. (لو.) کچ. به یاریّکه، له زموی له نیتوانی دو و وه رداندا، نیتوانی دو و پهل له زموی. گوتره، له بریّ. ناوگه و ، که ناری با خچه و کشترکاله، که کهمیّک بند ده کریّ بی ته وه می به سهریدا ها تروچ و بکریّ و کشترکال پیشیل نه کریّت. بریار، پهیان.

ې دې (روز د) : گره گر ، گوړ د گور په تاره قاي باسمر خه لکيدا کردن.

بېرەبسىرە: پارچىە پارچىە، كىمرت كەرتىـە، كەمكەمــە، كىوت و لىـەت و پارچەكانى مىتگەلمە مەرانە. برېرە، تۆزتۆزە، نەخت نەختە.

برمدار (شار.): لکمدار، بنهداری براو، قمدی داران.

برمر (هنررا.): بر (ددان).

برهس (تعرده.): رزگاری.

برەسۆرە (ھەر.): گزگزە، داريكى كەرمينىيىد.

بروش (باک.): پەرۈشدار، خەمگىن، كەندەت، ھەۋار.

برهفان (باد.): ناوبژیکار.

برهک (باک.): پۆپەي كەڭمابىيە.

بره ک: بیّچوره بساراز، کورده نسه بسارازی یه کسسالاّنه و دووسسالاّنه یه، (هفورا.) بزنّه بفراز، نمختیّک، کهمیّک، پیچیّک، همندیّک. (باک.) مشار. کرن: بهمشار برینسوه. (گوّ.) مقهست، دووارده مهگریجهنی، توّرِتوّ. (باک.) ناسنیّکه داری پی دهبرنموه، تعوور.

بړېړهک (باد.): برينگي خوري بړينهوهيه. مشار.

بره کفانه (باک.): مشارخانه.

برهو: باو ، رمیّن ، بمرزبوونموه و پتربوونی فروّشی چتمهک. به ... : بـمباو ، بمرمیّن ، رهواجدار پیّدان: رمیّن پیّدان .

برموبردنموه: برموسهندن.

برموپیدان: برمردان به کهسی یا به چتیک.

برەوسەندىن: برەوپەيدا كردنى چتيّك.

برموش (باک.): تروسکهدار، بریقهدار، بهترووسکه.

بربهن: جووره خورمايهكه. بربهند.

بوبهند: کارتیغ، بریمن، (بابا.) نهرمهساو، (باک.) کارتیک، معورهد.

بربهنگ (بابا.): بربهند.

بړېږ: کسکسه، پارچهپارچه.

بربراگه: بربرهی پشتی.

بربردی پشتی.

بردرد: مرزخه، ترهخته. ـ ی پشتی: تیغه ی پشتی، تیغه آنه به بینی پشتی، پشتی، پشتی، پشتی، پشتی، پشتی، پشتی، (خور، کاریته ی پشتی، (خور،) تیره قی پشتی، (خور،) تیره قی پشتی، (خور،) تیره قی پشتی، (کور،) مزره غیه، بربراکی، (هیورا،)

بړېړهومازي (هنورا.): بړېړهي پشتي.

ېږېوون: جور دابور نمره، ليتک بړانی همندي ګيانلمبدران له يهکتری. برتمويوله: پرتمويوله، بولمبول.

برتوبۆڭ: پرتىربۆڭە.

بىرچ: بسورج، كىملوو، كۆنگىرە، قۆنگىرە، گۆنگىرە، (بىك.) باروو، دژ، تىتىالكى، بسورگ، بوشىمۇكردن. ـــى ئاسمىانى، وەرز، سالادوازدە مانگە ھەروا دوازدە بورجــه و ھـەر بورجـّـكى بەرابەرى مانگىّكى شەمسىييە. كۆشك و تالار.

برجهقان (باک.): ړوون، خاوين، خ<u>ۆړو</u>و، ويژه.

برجی بسیویّژن: حدوتووی پیریّژنیّیسه، کسه ده کمویّسه دووایسی زسستانیّ چوواری وهبعر زستان و سیّی وه بعر ناداریّ ده کموی.

برچتی (باک.): برسیتی.

ېړچۍ (باک.): برسی.

برچینا (باک.): برسیتی، (باک.) برچتی.

برد (باک.): قامیش، زهل.

بردان: جوويّكردنموه، ههالأواردن، پيّشبرِكه.

بردهبار: بارکیش، پشرو دریژ، سینک فراوان.

بردران: بران.

بردن: (باک.) برن، (همورا.) بمردهی، چتیّک یا گیــان لـمبــمریّک لـهگــملّ خوّبردن.

جودن: لمنتوبردن، لمناوبردن، تمفروتووناكردن، نمبووكردن، همتاوبردن، سووتان؛ ئاووربردى: ئاگرسووتاندى.

بردنهبهس: بردنهبست.

بردنهبهست: بهخت بهستن، بهخت رهشکردن. بهستن، بـهندکردن، ریّگالیّ گرتن.

بردنهسمر: ومسمرخستان، بردنمسمرموه. گهیاندنمهایان، دووایی پیّـدان، کۆتاکردن، قسمگهیاندنمسمر، تمواوکردن. بملّیّن و پمیمان بمجیّ هیّنان.

بردنهناوهود: بردنهناوهوه.

بردنموه: بهپتچموانهی دوراندن، سمرکموتن له یاریدا، قازانج کردن، لـه قوماری سوودکردن. دووباره چتیّک بردنموه شوویّنی پیّشووی.

بردێر (باد.): بمرديل.

بردين (باک.): جروره ماسيهكه.

برديي (باک.): جوړره گوڵێکه.

بروو: براو ، بردراو .

بېژان: سووربوونموهي همندي چت به ثاوور ، (همورا.) برژيان، (دهر.) برشياي. برژانگ، مژول.

هرژانشهوه: برینیّک، که دەرمسانیّکی تیــژو تونسدی لیّسدریّ دەبرژیّتساوه، نَیّشانی برین لهکاتی برژاندنموهیدا.

برژانلین: (همورا.) برژیاندن، (دهر.) برشاندن، (باک.) براشتن، سوور کردنموهی همندی چت به ثاوور، برژانن، وورژانن. برقائه (باک.): پیشگیره، بدرهدلبینه.

برقاندن (باک.): بریقاندن، تروسکاندن.

برقەندەرە (لو.): چەقەل.

برقين: تروسكان، بريقددان.

برك: ژان و برک. ژانی دهماره کانی لاتهنیشتییه، که لعبه رسه رمان روده دا دو ای قوّلنج پهیدا دهبی چارهی ثاره قه کردن و قولنج سکاندنه. (زا.) نهستیر، تهستیرک، که ثاوی لعبه رنه روابا کاتییش بی (حموز). بوغ و ههلمی چالاویا ژووریکییه، که هموای پیسس بووبی. (دهر.) بوخ اوه (گیایه که)، (باک.) حموز، (زا.) تروره، سهرگهرم. پهل، بوخاوه (گیایه که)، (باک.) حموز، (زا.) تروره، سهرگهرم. پهل، سیکی تیگرت: پهلیکی بو ناویژت. (نهرده.) چهلاکیکه، که بهری دارانی له لکه بهره کاری په لی ده کریته ده.

بهچک (باد.): قرخیّنه، قرقیّنه، قرپ. (ړهوا.، همهو.، دزه.) برکهی شمووتی و گنسدوره و خمهیار و تریّسزوو و شمهمامه و کوولهکمه و نیستر. پارچهداری چکوّلهو بړاوه بوّسووتاندنیّ وهکوو هی بارهداران. پنجکهدار. برکانهوه: هملّبرسکانی شیری.

بركه: بعل: بركهييكى تيكرت، واتا: بعليكى بيدادا.

بېكە: بې، يارەما، (ھەورا،) تەرز، (ھەو.، دزە.، رەوا،) بېك، گيايەكە تورلە و قۇلاباويترى و بەزەرىدا بالاوبىتسەرە وەكىود: بېكەي ھاروى، بېكەي تريزوو، بېكەي كاللەك، بېكەي شووتى، بېكەي گورژاللىك و ئىبتر، گۆم، گۆل. (بۆژ،) بېكە مەر: پارچە مەرىكى كەمە، كەلەد. پلىلار، پىلار، كولىبېك، گيايەكى بۆنخۇشى كورىستانىيە ئاژالان باشى دەخۆن. بىر، بېشت، تىكە، بېر.

برکهبرکه (روژ.): پارچهپارچهی میگهٔ نه مهران. (همررا.) ددانه ددانه، (بابا.) دیانهدیانه. کهمکهمه، بریره.

بركهبۇنغۇشكە: بزنخۆشكە (گيا).

بړڪهمهر (روز.): (روز.) برکه، پارچه ممريکي کممه.

بركدان: فريدان.

بوهکردن: تووانایی به پی پذیشان: به پی برناکهم: به پی ناتووانم بردّم، گهیشان، جی گرتن و پیکها تنی فه رمان و قسه، جیاکردنهوه، هه لاّو اردنی ثاژالاّن و ئیتر، دابهشین، کشان، تووانای بوون، دِی کردنه وه.

بچک کردن: پال هاویشتنی پنجه شووتی و گندوره و تریزو و نیتر.

برکێ (باک.): جووره گلمهيدكه.

بچگه: شوويننيکه لمعزي و رووباراندا، که بريدات و مرز بتواني پييدا بههريتهوه، پاگه. (بابا.، جا.) پلار، پللار. لهلهي قهراخي ههندي چت. بچگهبچگه: چتيکه له لهي زوربي.

" (.:\

برم (فه.): بروّ.

برمانه (ختر. ، دهر.): (همورا.) دهنکهنار ، دهنکی همناری ترش به شاو و گزشـتموه ووشـک دهکریّتسموه زسـتانان بــمخوویّ وه دهیخــیّن و لـــمناو چیّشتیّشی دهکمن.

بوسه: جووره شیریناتیّکه لـه هـهویر و شـهکر و گوویّـز دروسـت دهکـریّ. نالّهی تادار. بلّمه، دهنگی وورچییه.

بېرمغېږم: ناڵىى نۆيەتى دار ، بلمىبلّم ، بۆلىبۆل، نالىنالْى تادار . دروانسىن و تىراخىريىن بە قىسەي قىبەو درشت . برژانگ (همررا.): مژول.

برژانن: برژاندن.

برژاو: سفته، (فه.) برشيا، چتيكه لهسهر ثاوور برژابي. نه .. : خاو.

برژون برژانگ، مژون. پیشوری خاولی و نیتر. بژی گولدگدنم و جو.

برزياڪ: برزار.

برزيان (همورا.): برژان، (نمرده.) وورژيان.

برژيانموه: برژانموه، قرچانموه، قرچيانموه.

برژيانلن (همررا.): برژاندن.

برس (ئەردە.): برسيتى، (ئەردە.) وورە.

برس (نعرده.): برست.

برست (ئەردە.): ھيّزو تووانا؛ ھەناو(برست)تبريم.

برسک (فه.): برسی.

بوسكان: له خورا قسه و پللار ناويژنن. هه لكه راني شير: بركانموه. ــي چينست: ره پسين.

بوسكانكن: ــى قسه: به بى دەستەلات قسەكردن و يا پلار ئاويژتن. ــى ئ ئاوات: ماخولياي ئاوات بوون.

برِسكلو: هىڵبزړكاو، تێكچوونى شير.

بوسی: (باک.) برچی، (همورا.) ثاورا، وورسی، (دەر.، فه.) وورسگ، ړەودىن، سێرووژه. ــ بوون: (ړڒژ.) هـمورايي، گياندارێکـه پێويسـتـى بـه خوواردنێکبێ، که بمرى دڵـى بگرێ.

بېش(فه.): كەروو. ـــ ھەڭينان: كەرووھەڭينان.

برشانموه: برژانموه.

برشاندن: برژاندن.

بپرشت: برین، زور، پیز، پیت، ریش و فعی، به ...: به پیز و ریش و (به بدر که کند، به بیز و ریش و (به بدر که کند) ، هیز، تروانایی، سفلیقه، لی ها ترویی، ووشیاری، زانایی، به ... به سفلیقه، کند به کارزان. .. دار: پرزور، هغراش، تروانا، به سفلیقه. ... ی ناسن: وورده ناسن، که به کارتیغ یا چتیکی تر رنرایی. ... ی بعرگه رووان: نامو پارچه وورد و براوو فریدراوانه یه، که بی که لکن و فریده دریسن، پارچه ی سعره مقهست. تیژی مقهست و تیغ؛ ثم سیخه زور به پرشته.

برشهه تانن: تهنگه نه فسه سرون و پیشه ه لاتن اسه گهرمان، نسان و یسا چیشته که برشی هملیّناوه و اتبا المبهر کوّنسی و یسا اسه گهرمان که پرووی هلیّناوه یا المبهر برخ و هلکم.

بوشيا(فه.): برژاو. (هدورا.) ـى: برژان.

برغی: بوړغی.

برفيّن: رفيّن.

برفين برفين (تعرده.): فران فران.

بروایتای (باک.): بدرامبدری، بدربدرهکانی.

ېرۆ**پەيوەس**: برزپەيرەست.

بروای: باره ری، تارهزور ، کرانموه ؛ دلّم نادا بچمه مالّی بهههشتی واتا دلّم ناکریّتموه یا مهیدان نادات.

ېرووز سفنلن: زور بوون، چړهبوون.

برووساندن (باک.): پریشک ناویژتنی ناوور، ترووسکندان.

برووسك: كهم. _ يُكم ثاربدهيه: كهميّكم ثار بدهيه.

برووسک: ئاوریّکه له کاتی لیّکدانی دووپارچه هموراندا له زموی دهدا. شمشه ی برووسک: تیریّژ، ئاداره ی برووسکیّ، (باک.) بهلهدی. چهنی بروسکیّ، (باک.) بلیّج. نیّوی نیّرینانه.

برووسكانس: برووسكين، برووسكندان.

برووسكانفوه: ترووسكانفوهي همندي چته له درورهوه.

برووسکه: ترووسکه. هغوره تریشقه، هغوره تریشکه. برووسک، چهخماخه و ثاگرتکه له هغور یا له ویککهوتنی دووچت پهیدا دمین. تغلگراف.

برووسکهدار: ترووسکهدار، (باک.) بهرووش، (ناو.) خسسائیته، بریقهدار. دی: بریقهداری، بریسکهداری.

برووسکهدان: چهخماخهدانی ههور، سهرههڵدانی ثـازاریّکی کــت و پــر و تـیژه،

برووسکیان (نمرده.): برووسکهدان، ئیتشان، برووسکاندن. چهخماخه وهاندن، برووسکهدان.

برووسكين (باك.): برووسكاندن.

برووسین (باک.): پریشکدان، درهخشان.

برۆش (باک.): شیرازه، بندروو. كرن: شیرازهكردن. غارا، زور بهز. (زا.) بهروش، دیزه، دهستمه نجال.

بروش: برويش.

برۆشكەخەر (ھەررا.): خەرەكرتكە.

برووش: برويّش.

برووش (باک.): سفرخوّش، گيّر.

چوو اریشیان له خوو ارهوهن له نیوانی دردکی دان. برنده، بر، برین، ببر.

بروقهيتان: بروى وهكوو قديتان باريك.

برووكان (بابا.): برووكانموه، درموشان، وورشعدان.

برووكانموه: درهوشانموه، وورشعدان، تروسكانموه، پرووكان.

برووكه: رموشهن، رووناك.

بروّڪهوان: برو چمماره وهکوو کهوان.

برۆكى خووارموه: كانكىر.

برقى (ھنورا.): برق.

بپروێش: ڤڵڗشد، (همورا.) هوڵڒشد. (دەر.) هورووش، ووڵڒشد، بررزش. بپروێش ڪردن: ئاخۆتنى پر همڵد؛ بارام كموتـه بروێشكردن، واتـه كموتـه قسـهى پرو پـووچ و بـێسمروپـێ، مـووكردن. بره برم (باک.): دهنگی ووشترییه.

برِمیّن: به کار و ثازا و به برِشت. ٔ

بوننخ: لووت، کونهلووت، تفنک، له بوړنی تورکی وهرگیراوه و کوردی نیه.

برناخه: لووت، كونهلووت، نعوهش له بوړنى تووركى وهرگيراوه.

برننه: برنده، تیژ.

برنج: دانمویلهییکی سپی و زهرد و ناسراوه و وه گففی ده چی. چملتروکی پاککراو، چمند جوریکه له کوردستانیدا. ۱) گرده یمنمگازه. ۲) سمدری. ۳) کمرمه: زووروس. ٤) سارده درهنگ پیدهگات ناوی پاییز ده خوواتموه.

۵) معولموی، ٦) عمنیمر. ـ ی گرده. ـ ی سعدری، شینایی برنجی.
 برنجار: شوریّنی معروزه.

ورومه و المحالات

برنجه: مسى زەرد، پرنج: كانيّكى زەردە چتى لى دادەريّژرى.

برنج بسعوّ: گوونینه، کرووّل، چیّشتیّکه له برنج و دوّو یا ماستاو دروستدهکریّ وهکوو دوّینه رونی بهسهردادهکریّ و گیای تیّ ناکریّ.

برنج بمثير: شيربرنج.

برنج چين: كدراخ.

برنج كوت: كسيّكه به پاره برنجى بنوئهم و ثمو بكوتى به دنگ يا به ئاش.

برنجوّک: تعنراو و چنراویّکی تعنک و کونکونه ژنان ده یکهن به کراس و دهسمال.

برنچه: مسی زەرد.

<mark>ڣڕ۪ڣۮ</mark>: بڕێڹ، بڕۥ بڕڒػ، ببڕ، تيژ، تيغێڬۮ بڕنده بێ.

برنك:كەلىمنى، مقەستىكى زۆر گەررەيد ئاۋاڭى پىي دەبرنسەرە، جسوى

ئاژالابرىندوه. د ت

برنگه: برنگ.

برنگدان (ئەردە.): فريدان.

برنووتى: دەرمانىڭكە لەگەل تۆزى تورتنى لىە لىورت دەكرى بۆپشىمىن، ووشەيەكى توركىيە.

هِروّ: (برّتا.) بىروھ، (بىاک.) بىرھ، (سىوور.) بريى، (بىاک.) بىروو، ريّىزە مىرويەكى كەوانەدارە بەسەر كالانەي چاوھود. جوورە ماسىيەكە.

بږۆك: ددانهكاني پيشموهن چووار لـه سمري چووار لـه خوواري.

بروو (باک.): برق قامیش. گفرمفژان، دەردرئیّشی مندالْبورنیّیه.

بروا: باوهری، باقا، بایده ، باوه با کسردن: باوه رکردن، بروانه، تداشاکه

برواژی (شدم.): بدرواژی، ناوهژوو.

بروانه: بنوره، بنوواره، تعماشاكه.

برويفين (ندرده.): چيستى برويشى.

بروين: تاژووهر، شوفير.

برۆيى: بروايى.

بره: جووره ماسییه کی دهریاییه. برد.

بره (باک.): هيّز، زمبر، تين.

برهاف (باک.): کۆ. ــ کردن: کۆکردنموه.

برهان (باد.): برزیان.

برههک (باک.): مشار.

برِهوّك (باك.): مشار.

برهين (باک.): برين.

بدِي: گۆترە، برە، نەختى.

برێ: خوٚزگه، بريا. لهبرێ چوون. پتر برژان؛ هێلکهکه له ـــ چووه تـهوهنده برژاوه.

برهدک +برهزک

بدی: تاممزرویی، تاممزرو، تینوویتی. ـمشکا: تاممزروییمشکا. ـ ناشکی: تاممزروی ناشکی.

بری: بریا.

بریی: بریّتی، خوزگه، بریا، کاشکی. بات، جیات، لـهـــ: لـعباتی، لمجیاتی. (زا.) برد.

بریا: مرازی ناواتخووازتنه. خوزگه، بری، بری، بریان، (خوّ.) خوّزی، بری، بریکهنیّ، کاش، کاشکی، بسری: بسری بسبری خووای بایسه: بریسا کوردستان بووبایهوه یهکهارچه.

برپیار: بعلیّن و چلوّنی و شیّرهی کرین و فروّشان، چمشنی برینی بهرک. تیغی ...: تیغی برنده. له مهجازدا بوّ مروّیانیش به کار دهبریّ.

برياڪ: بړاو ، بردراو . ــ دان: لئي بړان، لئي بزربوون، همري کردن.

بریان: بریانی، گوشتی برژار و یا سرور کراوه وه کردن: گوشته کردنه بریانی له ناوزگی مریشک یا بعرغ باخنری و له پونیدا سوور کریته وه. بردران.

بریان: پسان، بران، پچران، پچدران، پروسقیان.

برینفهه (همورا.): برانموه، لمت برون، پسان، برینموهی شاژال، دووایس هاتن.

بریاننداوه (هاورا.): براندناوه.

بریافی: نیّوزگی مریشک، یا قطعمورنه و یان بهرخی پردهکهن له برنج و کشمیش و بادام و له نیّو مهنجهلیدا ده یکولیّنن. گوّشتی برژاو یا سرورکراوهوه.

بړينو (هنورا.): بړار.

بېيغ: كۆترە، بريار، دەمىي، كۆترمە، تەى، بىرە، مىختىە. ئىەسى: ئىەكۆترە. پەغان، بىلىخنى۔ سىدان: پەغان و بىلىخنى دان، بريار.

بړيدي (هنورا.): بړين.

بریّتی (جا.): لهبری، لهبریّتی. جیات، باتی، بریتی، وهجهلاّ، وهج. بریخه: بریقه. یهخهیه که بو قایمی له دیوی ژوورهوهی نیّخه می کراسی. دهده ی.

بوێژ: ڕێژنده، داڕێژهر. قاڵبێکه چتی شل و یا توواوهی تێدا دابرێژرێ. بوێژموهدان (روژد.): گوشتی له نێرروزنیدا سرورکردنموه.

بریژنای (همورا.): برژاندن.

بريَّريا (همورا.): برژاو.

بریزیای: (همورا.) برژان.

برێڡبرێۺ: سمرسمر.

بريعك: بريسكه، تروسكهى شيرى.

بريسكانموه: تروسكانموه، (ثار.) خشا.

بريسكاندنموه: بريقاندنموه.

بریسکه: ترووسکهی ناووشووشه و تیخ و نیتر، که خور لینی بدا.

بريسكهبريسك: ترووسكدي يدك لددوواي يدكترى.

بریسکهدانهوه: ترووسکهدانهوه، تیشک دانهوهی شووشه و چتی لـووس و روون لمبهر خوّر.

بريسكمر: ترووسكهدهر، شعبهقدهر.

بریسک و هۆر: بریسکابریسکی زور.

برِيْش (نعرده.): برويّش.

بریّفت (نعرده.): برینی کالاّ. بریار: نعر کعوایه ... ی جووانه: بریاری جووانه: بریاری جووانه. برشت.

بريشته (مسررا.): برژار.

بریشتهی (همورا.): برژان.

بریّشکه: (تمرده.) دانه. قملینوّک، بریّشک. دانمویّلّمی برژاو لمسمر ساج.

بريشكه: بريشكه.

بريق (باک.): ناگادار، ووشيار.

بېيڭ (باد.): توركى بەرى مرزقاند.

بریفا: ناوی دوونیّلی کوردن یهکیّکیان له ناو دهقوّریا له هیّلّی شامووده و یهکیّکیش له ژوورووی باژاړی ستهورییه.

بریقان (باک.): ووشیاربوون، ناگاداری کردن. ترووسکان، برقان.

بريقانموه: ترووسكانموه، بريقمدانموه.

بریقاندن: ترووسکاندن، برقاندن.

بریقه: بریکه، وریشه، ورووشه، برووسکه، ترووسکه، درموشانموهی شووشه و ثاویّنه و چتی تر لمبمر ههتاو و چرا.

بريقهدانهوه: برووسكانموه، چريسكانموه.

بریقهبریق: تروسکهی یه ک له دووای یه کتری، ترووسکه ترووسک، بریسکهریسک.

بریقهدار: بروسکندار، تریسکندار، چریسکندار. ـ ی: برووسکنداری.

بریقهدانهوه: تروسکانموهی ثاویّنه و یا شووشه و چتی تر لمبمر همتاو و چرا.

بریق و باق (پرژ.): (موک.) شعبه ق، وه کوو پووناکی تاوینه له به مرتاوی بدریته ده رهوه.

بريق وهۆر: تروسكەتروسكى زور.

بريك: ئافتاره، لرولينه.

بریکان: تروسکان، برقان.

بریکاندن: ترووسکاندن، برقاندن.

بریکه (تعرده.): بریسکه.

بریکەنیؒ: بریا .

برنکه: تاریکه، مارهییکه.

بريّن: برنده، بر، ببر، بروّک.

برین: (که. ، زهن.) زام. زهخم، (همورا.) ریش. (باک.) قمشفووس، کترفان، کوول.

برینک، برمره، ببر.

برپین: بهمشار و چهقو و چتی تیژ دار و چتی تر دهبریتسوه، پساندن، پچرین، کوتکردن، پهلکردن، قهدکردن، پارچهکردن، کهرتکردن، برهین، تعروفاندن، (باک.) براندن، قهتاندن، قهثیلاندن، ژیکرن، قهلهمکردن. برشتی ده غال و دان و میوه و ثیتر.

برین: ووتوو ویّرْبرینموه: کوتایی پیّدان. همنگوین له شانه دهرهیّنان. له(پیان) موه: ثیّمه گوو بکمین. رِتگابرین، رویشتن. جلک : برینی پوشاک.

برینه: برنگی ثارال برینموه. ژانگرتنی ثافره ته لمکاتی مندال بوونیدا.

برینده بریندوی مدر و بزن، پاچیندوهی مدر و بزن.

برێنهچي (ړڒژ.): برينگچي، نهو كەسەيە ئاژالأن دە**بر**ێتەوه.

بپینهه: بریسنی دار و کوت آن و بساخ و باغچان دووک مرت یا چهند پارچه کردن. برینموه ی ثار الآن و اتا خوریی مهر و مووی بزنان به برینگ لیّ کردنموه. دی قسه: کوتایی پیّدان، دو وایی پیّهیّنان. گرتنموهی ساوا له مژینی شیری دایکی. پایه داری، مانگانه یا رِوْژانه و یا سهودا برینموه (دیاری کردن). مندال له شیری گرتنموه. پچرین، پچهرین، پارچه کردن.

برين پيچ: نعوهي برين تيمارده کات و دهيپيچي.

بریف ۱۱ در زینبری، زامیدار، زهخمیدار، زامسار، کوّفاندار. سیبیوون: زامداربوون. سکردن: زامدارکردن. به چتی تازه و ساخیش دهلّیّن، که کونی تیّ بووبیّ و یا خهوشیّکی لیّ پهیدا بووبیّ.

برینداری: زامداری، زەخمداری، زاماری، (هـەر.) گیایەکـە لــە ژاژی دەكريّ.

برینداس (روزژ.): گیایه کی بوّنخوشه شوو انکاره له نیّوهیزه و مهشکهی دهنیّن.

برینگ: (دزه.) جمعربی. (پرزژ.) چاره، چارگ. (باک.) که اسه، مهدفهنگ، (نماره.) که اسه، مهدفهنگ، (نموده.) برین، ههورینگ. دی شاژال برینموه، مقهستیکی گهوره و تایبه تبیه بر برینموهی ممووی بسزن و خوری سهیان. ووشک، ئیشک و برینگ.

برینگه: برینگ.

برينكهوان: جموكار، جموكمر، برينمچي. ــي: جموكاري.

برينگچى: برينگلوان، (ړوژ.) بريندچى، جلوكلر.

برينڪچيتي: جنوکتري.

بريو: دەنك، ھەللا، قريشتە، كرمە.

بریوان: (موک.) بلّیمان. ثغر تغراییهیه،که به بیّچروانهوه دهبینریّ دروای برونیان.

بريوبريو: دەنكەدەنك، ھەللاھەللا، قرىشتەقرىشت، كرمەكرم.

بز (باک. ، شووا.): بزن. (پر.) بزه ، جووره ماسییه کی گفورهیه. (کۆ. ، که.) چــووز . ـــ دان: چــووز پیّره کــردن. زهق، چــاوبز: چــاوزهق، چـــاوی داپچــړاو . بفســووکی تفماشاکردن ، چـاو ــــ دان ، بزدان . کیّریّکه لــه یــاری بزیّندا دهکیّشریّ.

بزاتشتر (باک.): نيري سي سالانديد.

بزاستر (باک.): نیری سی سالاندید.

بزهن: بزاوتن.

هِزَاقُ (باد.): بزوز، جوولُه (بؤمرؤ) ــبوون یا ــكرن: جوولأن

بزالتن: جورلاندن، بزارتن.

بزهكرن: جوولآندن، بزواندن. جوولأندوه، بزووتندوه.

بزان: زانا، بهسهلیقه، شارهزا، زانیار، بزیو.

بزيوتن: جرولاندن، بزواندن.

بزاهوز (خدّ.): جورله، جورلهجووله، جوولأن.

بیزه: زهرده، زهرده خفت، نهرمه پیک هنین، زه قسه ی چاو، پیک سه نینیکی سووکتره له زهرده خفنه ددان دهر ناکه ری سی خسته سمر لیتوان: له سهر لیتره کانیمه و برد، کرد، پر.) جووره ماسیده که سمیلی همیه و چاویشی زهرده، (کود.) چاونیترگ. ترووکه: بزه. بزهبوز: زه تمزه قی چاوی پیده که نیخ.

بزههشتیر (باک.): بزنی سی سالاندیه و مدری چووار سالاندیه.

بزمفتن: بزووتن.

بزهڪردن: پٽِکهنيني بيّ دهنگ.

بزهكووي (همورا.): بزندكيري.

بزهگرتن: بزهکردن.

بزهلُه: كرودهلُه بغراز ، فعرخهييّكه ، كه لـهخوّيدا هاتبيّ و گغرره بروييّ. ـــبوون: گغررهبوون.

بزەلەر: بزنىلەر.

بزهن: مرزى ثازا و وليهاتوو ، ليدهر ، بكورد.

بزهن بههدور: بلوويربعزين.

بزەنگ (باک.): جوورە گەغىتكە.

بزېزۆك: چاويزوك، چاويز، چاوزەق، كىسىتكە چاوىبزىچىتىموه. بزوز. ناوكى بەرى دارى قەرەقاجىيە، كە دارى قەرەقاج كەژوكى دەگرىت.

بزبزوکه (همورا.): ويزويزه.

بزهِێوەكردن (بابا .) : چووز پێوەكردن، قامك بۆلاى قوونى يەكێكى بردن بەگاڵتە، گاڵتەپێكردن؛ بزى پێوممەكە: گاڵتەى پىێمەكە.

بزد (باک.): ترس.

بزدان (که. ، کق.): چووز پیّوهکردن. (باک.) ترسان؛ بزیده: بترسیّ. گهمه و گالّته و تیز پیّکردن. پسان، پچړان. بزنماجی: جووره کوللیّره یه که پیّشدا ده خریّته سهر ساج تا نیوه برژ دهبیّ ثمر جار ده یخه نه سهر مساده (رفیّده) و دیوه که ی دیکه ی به قایمی به سهر

ساجه که دا دهدريّ. داړ ژتنې روشه که تورکییه و کوردي نیه.

بزمانه: قرماغی برین، ترویژی ثاستووری ساوبرین، بزمانه.

بزمار: بسمار، مرازیّکی دیاره، میّخی ثاسن.

جزماره: وورده پووازیّکه له گیر(بلوّسک)ی ناشی دهدریّ تا

نىمىزى، (ئىردە.) مىخەكە.

بزمارپ<u>د</u>ژ: چتیکه بزماری زور لیدرابی.

بزمارکوت: شروین و یا بن پیّلاویّکه، که بزماری زور تیّکوترابیّ. تریّیه هیّشروی پرگلوبیّ.

بزمارۆك: بزمەتە، قەتماغەي برين.

بزمان (باک.): بهزمان.

بزمهته: بزمانه.

بزمژگ (باک.): بزن مژک.

بزمك (باك. ، موك.): بزموّك، بلاّمك، بهلاّمك.

بزموّک (پهرا، خق، سوور،): لمړولاواز. (باک، موک،) بزمک، د دروره لغاوټکه له دار و (دهر.) بهلاّمک، زاربیّن، دهمگووش، بزمتکه. جووره لغاوټکه له دار و بعنی دروستدهکریّ له زاری بعرخ و گویّلکانی دهکعن تا دایکیان نممژن، بهلاّن پهکی خوواردن و خوواردنموهیان ناخات.

بزمۆكە: بزمۆك.

برترست برسی بزن: کاریله ی سی سالآنه، که چووار به هاران ببینی دمیته بزن، (همورا.، باک.) بز، (همورا.، شمیه.) بزه، (همورا.، لو.) بووزه، گدی، (باک.) پهزی پهش، بزنه قسر: جوویستیر.

بزنانه: شاخانه، پووشانه. جووره خعرج و باجیّکه له لایهن میبری یا ناغاوه له خاوهند بیزن دهستیّنریّ. چل یه کی ناژالأنه، که له لایهن میرییهوه له خاوهنده کهی دهستیّنریّ.

بزنههوش: بزنيكه گويي شور و دريژيي.

بزنه هوِّخه: بزنیّکه برّ دوّو خوری و بعرهکه ی بدریّ به کهسیّکی به و مهرجه، که له دوواییدا ته نها بزنهکه بهساخی بدریّته وه مالّختی. له هندیّک شریّندا به زاری به کاره و ده دریّ به مالّه ناغایه یه کیّکی تر که دوّیه که ی بخرّن به لاّن، که ووشکی کرد بزنه که به کاره وه ده دریّته وه به ما لختی.

بزنمپریشه: گیایه *کی ب*مهارییه، گهلآی وهک کموهر وایه، بنجیّکی بچروکی همیه گولیّکی شینکاری همیه.

بزنهسیی رووت: بزنیّکه سپییّکی تمراربیّ.

بزندسیس (خق.): بزندکهژ.

بزنهشاخدار: بزنيكه شاخي همبي.

بزنهقوت: بزنيكه كرويي قوت بي.

بزنه قول (خز.): بزنيكه رهشبي.

بزنه که پی بزنیکه گوریی بچووک و قوت بی.

بزدانسن (باد.): پساندن، پچمراندن. (باک.) ترساندن، (بساک.) بزدهاندن.

بزدۆك (باك.): ترسەنۇك.

بزدۆنەك (باك.): ترسەنۆك.

بزدهان (باک.): ترسان.

بزدهاندن (باک.): ترساندن.

بزدین (باد.): پسان، بعزدین.

بسزر: وون، (هسعورا.) گسوم. پسعنهان، شساراوه، شساردراوهوه، بسیّ سعووشوویّن. سهبوون: وونبوون، پسعنهان بسوون، گسوم بسوون. سس کسردن: شاردنعوه، لعناویردن، گوم کردن. (باک.) تؤکمتان، رِلاِنی کمتانی.

بزراف (باک.): تازا.

بزران: تاسان.

بزرانىن: تاسانىن.

بزربزر: چتیکه کوڵوکوڵور گروگرو بروهستی وهک رون دووگ.

بزرقیا (هنورا.): بزرکار.

بزرقیان (همورا.)بزرکان.

بزرکان: رهنگ گدّران، همه لّبزرکان، (دهر.) همه لّبرکیان، هه لْگمهرانی شیر، تیّکچوونی شیر و ماست و ثبیتر کهوا کولُوّ کولُوّ و گردِگرردّ دهوهستیّ و دهبیّته ناو و بزربزرِ بهونی. تیّکچوون و شیّوانی گیاندار له ترسان.

بزركانس: هه لگه راندن، وورينه كردن.

بزرکنو: هلاّبزرکار، پچکار، (دەر.) هلاّبرکیار، بۆشیر و رەنگی مىرۆث و ووتدی ناخۇش. شاّمژاو، تیّکچوو.

بزركردن: گرمكردن، وونكردن. (زا.) خۇھەنوون بە رۇنى كەتانى.

بزركرن: بروانه: بزركردن.

بزروّک (زا.): زیپکه.

بزری: رونی، گومی، نهدیوی. (باک.) جووره ماسییه که.

بزفندن (باک.): بزراندن، هاندان.

بزفنز (باک.): هاندمر.

بزفائوك (باك.): هاندهر.

بزهین (باک.): بزورتن.

بـزڪ (تـەردە.): پزورى دەرپىيّ. شيلاتى سـوررە، كـە ژنـان لــە مـليـــانى دەكەن، مـەرجان.

بزگەل: بزنەگەل، گەلەي بزن.

بزگور: کال و پهلی ناومال و هی ناو دوکانی. چهند پارچه چیت و شروشالاتیکه، که بر جل و بهرگ بیکرن یا کهبیتیان. پهروی کون و شروشالات، ریندول، تیتول. پوولی بی نرخ: سیکم بی نیه.

بزگير: رژد.

بزگیله (ثهرده.): بورکیّکه لمناو پمردهدا بیّ. گیایهکی بمهارییه بوّرور دهرمانان به کاردهبریّ.

بزله (همررا.): کاریلهی گچکه، کارژوله، کار.

بزلْهبهراز (هدورا.): كوودهله بدراز، بيتولْه.

بزنه کهژ (خق.): بزنیّکه ړهنگی سپی بیّ، بهلاّن به زهردی بنریّنیّ، (خق.) بزنه سیس.

بزنهڪورانه: بزنيّکه همموو مالّه ژيّر دمستيّک دهينيّرن بوّمالّی ثاغا هـمر کاتيّک*ي کوري بيّ*.

بزنهكۆڭ: بزنى بى شاخ.

بزنهکێفي: بزنهکێوي.

بزنه کیّفی: (باک.) پهزکوث. بزنه کیّفی، وهک ناسبک و ایسه بسه لاّم شاخه کانی لکلکن.

بزنهگەل: بزنىل.

بزنەڭ: بزنەكەل.

بزنه مهرهز: بزنیک تووکی دریژو نسرم و پونگی جوور اوجووری هدید، (باک.) چوور.

بزنهوان: شرواني بزنان.

بزنهوهس: معشكه يد پيستى بزن دروستكرابي.

بزنهههمس: بزنيّکه دهم و قهپوزي سوورکارييّ.

بزن بزناني: قرچقرچاني، قرّج ليّداني، جووره گلمهييّکي مندالأنه.

بزن قرینه (بال.): چله گیایه که دوو بست بلند و گهلای وه که کموه و وایه سی که لمی ده رده کات و هم یه یه که کولیّن که کی ده رده کات و هم یه که کی گینی په نگاو په نسک ده رده کات بنه که ی خوه وه پیوازیّکی گچکه ده چیّ، که بزن بیخوا لمبه ر تیژی پاویّلیّ. بزنه ای که برد ی که رده یه وه کوو بوزی گهره یه وه کوو قازی و ایه گوشتی ده خوریّ، بزله ی و .

بزن مر: بروانه: بزن مره.

بزن مژه: شینشینک، (بابا.) قزری، قرمقومه، قومقومتیک، بزن مرث، بزن مرث، بزن مرث، بزن مرثی، بنده اریکه له چهشنی مارمیلکهی و هینده ی پشیله ییکی گهرویه بسی تووکه پیسته کهی ده کهنه و ووکیشی کالانی خه نجه و شیری و چنگی وه چنگی مندالی ده چی له برووی نهوه و بزنان دهمری ناونراوه بزن مرثه.

بزن مژهڪ: بزن مڙه.

بزن مشك: بزن مره.

بىزن مىيزىگ (زەن.): بالندەيتىك دو لەگلىدى دەچىتى بىدلان لىدىس و دندووک و پېتى رەشد، (دەر.) بزن لەر.

بزونزری: گیایدکی به هاری و کویستانییه گولیککی سپی و اشی هدیه.

بزو (باک.): بووز، دار حديزهران.

بزوو: بروانه: بزد، (زا.) داری بی.

برووان: جولان.

<u> بزواف بن</u>: بزاوتن، جماندن، جمعچقاندن، چملقاندن، چملکاندن، بزویّندن، (باک.) بزقاندن. هاندان، فیتدان.

بزواننفهوه: جوولاً ندنموه، هور اندنموه.

بزوّت: (دور. ، هـ مورا.) سـ ملكمبزوّت، (زهن.) پهلـ مبزووت، نيمهسـوّز، (همورا.) سمرچلوسك.

بزووت: بززت.

بزووتك: بزووت.

بزوووتن: جرولان، جرولانهو، جمان، جرومان، (لک.، لـو.) تاخیزکردن، جمعچقین، لیان، (رلاژ.) جمین، رهرزین، چهلقین، چهلکین، (باک.) لسبتین، بزقان، جسمین، هسترژان. ــــی مسهمک: جمسان، جرمسان، هاتنهخرو ارمودی شیره له مهمکی بر مندالی.

بزووتنهوه: بزاڤكرن، بـزاڤ بـرون، جرولانهاوه، جڤيين، هوّژانهاوه. سەركەوتنى نرخى چت. پتربوونى ثاو.

بۆۆز: سەربزیّو، توّلاز،دەست بزیّو، چارقاپ، حالوّره، بزیّناویّ، توّسن، توّلاز، بزاڤ، جەربەزه، جرپن، بـزوّک، هـەلکوّ، بزیّـو، (بـاک.) کرمـی پـهنیری کوّن، قهشقه، قهشکه، موّرانه، زیندەوار، جروجانهوەر. ـــی: توّسنی، توّلازی، بزوّکی، جرینی،

بزووژن (ړموا. ، همر.) : سروژن.

بـزوّک (بـاک.): جوورهداریّکه. بزیّر، بـزوّز. گیانلمبـمریّکـه زوّر زگ و زا بکا و هممـوو سالیّکی بزیّ.

بزووك (تعرده.): بزوز، بزيو.

بزۆزى، جرينى.

هزوینن: جرولیّننمر، جرولیّن، (باک.) بزڤانق، هعلکق. سعر و بتور و ژیّـر لــه رستهسازیدا. هاندهر.

بزوینه: سمر و بور و ژیر له رستهسازی تارمویدا.

بزوينس: بزواندن.

ڢزێِبزی: گیایه کی به هارییه کوێِستانییه سێ چووار لق دەردەکات گوڵێٚکی سپیپات دەگرێ.

بزير (باک.): زيرن، زيرين.

<mark>بزیمک</mark>: پزیسک.

بزيفك: پژيشك.

بزيف (باک.): زيويين.

بزین: جووره گسه یه کی مندالانهیه، گیریکی گرد (جغزیکی خی) ده کیشن یه کیکیان ده چیته ناویموه و نموانی دیکهش تین هملدهدهن.

بزيناوي: بزوز.

بزيو: بزوز، كەسيىكە، كەزۇر بجوولى.

بزيونه: بزريّنه.

بزێوی: بزوزی.

بزيي: رهشه وولأخيّكه، كه پيّى نابيّته سيّ چووار سالييهوه.

بىژ (باد.): بى جگه، جگه، بى له. كلوى: بى جگه كىلوى. (هىلو.) قەڭچغه بارىكەكانى گوڭەگەنم و جۆو گوڭە پى قەمىموه و ئىتر. لى و پۆپىى داران. كى: تووكىكى درى بە نىرچاوانى وولاخانىوه و بە يالىشىيان دەلىنى دەلىيىن مووى گىگ، پۇ.

برور: نهرمار، (دور.) ووژار، (باک.) ناده، نهشیّف، (همورا.) کشکه، ووجز، (همور.) تشکه، ووجز، (همور.) تعلییش. کردن: هملّبراردن، نادهکرن. پاک کردنموهی باخ و باخچان لمو گیایانهی، که زیانیان پیّدهگهیمنیّ. دوزین، خوراندن. برورد: در درنین، خوراندن. برورده، برورده. کردن: هملّبراردن، واستکردنموهی رایملّی جولاً، که پاش و پیّش بکمویّ. تاوان،

بژارهکردن: خدرزران و خدیالکردن لعبدر مدراقیدک؛ من تعمشد تا بدیانی هدر له بربوم. هالبژاردن، ژماردن.

بژاریر: بژارچن.

بوارتن (باک.): بژاردن، هملبراردن، براردنی دانمویله.

بژارتۆ (باک.): بژارده، ژمارده.

بزارتی (باد.): برژاو.

گلې، ناوكەت، بژاركەر، ــى گچكە: گلچك.

بـ ورده: دەستەچن، ھەلبىراردە، ھەلبىرىرراو، پەسندكراو.

بژاردد: حملّبژارده، دانسقه، دمستبریّر، دمست نعیژمیّر، (باک.) بژارتیّ، حملّبژیّردراو، سمرگولّ، سمرتوّپ، ووژانه.

مىعبرىردراد ، سىرىون، سىرىوپ، ورورى. بىۋىردىنموە: درويارە براردنى چتىكى. كىپرانموەى خىرن.

بژارکهر: کرټکار و کسيکه همر بژاري بکات.

بژارکردن: خاوین کردنموه ی شیناییه له گژو گیای بینگانه و بی سوود. دوزین، خوراندن.

بزان: هنژک و پژال.

بژانک (باک.): کهرهستهی رازانموهی ژنان.

بژانگ: رێزه مووی سمرپێڵووی چاوانه. مژلال. قهلداس. ریشسووی چت. خودوزین.

برواندن. هملبراردن.

بدژه (جا.): کهسیّکه کهچهان و سهیر و زورزان و عمیار و شهیتان بیّت. (بال.) بهش، پش، پشک. نمو نهخته همنگووینهیه، که دووای برینموهی بر همنگانی له نیّو خهلّفه که دا ده هیّلنموه.

بزيزه: پىسپىسەكۆڭە، پسپسەكۆڭە، جاڭجاڭۆكە.

برشك: پريشك، پرشك. ـ ى: پرشكى.

بژن: ژندار، خاوهندژن.

بژنک (باک.): پزیشکی ناوو ناوورییه، پرشنگی ناو و بـهرده لـه کاتی شکاندنیدا.

بژنياك (نعرده.): هعلبريردراو، برارده، پهسندكراو.

بژنین (تعرده.): هعلبژاردن، پهسندکردن. بژارکردن، پاک کردنعوه.

بژووژن (زا.): سروژن.

بژۆل (شا.): مژۆل.

بژوونک (باد. ، بار.): مژول، برژان.

بژۆن: بىشارەت، وورە، تووانا، زەھلە، كۆكى. لاوچاك، جووان.

بژوون: كۆك، پۆشتە، ئازا، (باك.) جل و بعرگ و لىشى خاوين.

(خۆ.) گووارا، سازگار، جووان، تەندروستى، سوودمەند بۆلەش. ـــى: پۆشتەيى، سازگارى، جووانى، تەندروستىتى.

بژوين: پاک، خاوين.

بژوين: جيّگايهكي بؤ مرؤ و ناژالآن باشبيّ و ژياني تيّدا چاک بگوزهريّت. لموهري زور و زهرهند.

هژی (باک.): بمینه، هدربژی به ژیانیکی تعندروستی و سهربهرزی. برژی وولاخ: یال. گیایان: لیف. (ههو.) قعلی خده باریکه کانی سهری گرله گخه نم و جزیه، قعلداس، (موک.) داسوو.

بزياك (ئەردە.): بزارده، ھەلبريردراو، پەسندكراو.

بزیان (باک.): ئارەزووكردن، بېژە: ئارەزووبكه.

بژی بژی: گۆلەگۆلە، گوريلکی پی بانگ دەكری.

بزیر: زیرهک، ووریا، بژار، بژاری بیستان و ئیدیکه.

بزيردراو: نەزميردرار.

بزيلك (سرور.): مژول.

بژین: (سوور.) له کاتی تاف مرین و شاباشیدا به کاردهبری، بن گاله. (باو.) پاک و خاوین، جووان، (باد.) بژوون. ساخ و تعندروست بوون.

بژیو: خوواردهمهنییکه، که هوی ژیانی مهردومی بیت.

بژیو: ژی، ژیوار، گوزهران، زیندهگانی.

بژین: هدربژی به ژیانیکی خوش و بهختموه رانه. چهند موویه که له پیش نیرچاو انهوه له لایمن لادیمی و کوچه رانموه دههیلریتموه.

بس: بستى گياندار. بلۆسكى ئاشى، بستى ئاشى.

بسات (نمرده.): مایه، ساز، زموینه.

بساق (باک.): چوست و چالاک. (باک.) ـى: چوستى، چالاكى.

بسام (باک.): پهريّز، زهوييه که درويّنه ي ليّکرابيّ.

بعه (ئەردە.): بستە.

بمسهرخووه (بساک.): ئـــازاد، سەربەســت. (بـــاک.) ــــــى: ئـــازادى، سەربەستى.

بىمرقەھاتى: بىسەرھات.

بعمركهتن: وهسمركموتن، رزگار و قوتاربوون.

بعمرهات (باک.): بنسفرهات، سفربرده.

بعبعوض (باک.): چوڵهچرا، شعرچرا، گوڵعنستيره.

بسهور (باد.): نوكهر، بندمست.

بست: (زهن.) بنست، بنگس، بهرست، (باک.) بوست، بنگوست، ((باک.) پانی دهستی کراوهودیه لهسهری قامکه توو تعلّبوه تا سهری قامکه گهورهی. (باک.) شووشهی چکوله. (باک.) شیشهی تفهنگی و کعبابی. بلوّسکی ناش، (زا.) بستک.

بستام (باک.): ممرجان.

بسته (موک.): پارچه ناسنیکه لهسه تهندووری یا لهسه ناوورگی داده نریّت بو نه وهی، که دیزه و مهنجه لمّی لهسه دانریّ، بستوکه، بیستیک. (خوّ.) ساقه ت، لاسک و قونچک و ساقه ته تریّیه. (کوّ.) پله. لیّدان: پله لیّ دان. (گهر.، کوّ.، همو.) بلوّسک، (همورا.) بنده ق، میلیّکی ناشییه لهسه ر تموه ردی داده نریّ به رداشه کهی سه روه ی

لسمهر دهسووړێ. (باک.) فیزدار، بهفیز، بههموا. چتێکه و ک چه قاله سووێر دهکرێ و دهخوړێ. چه قانهی دهست. سمربهست: بارام ــــ چووه ماڵی ناغا.

بستەليدان: چەقەنەلىدان.

بمتههى (باك.): فيز، هموا، لووت بلندى.

بعتك (باك.): شيشهى تفهنگييه. شيشهى گۆشت برژاندي.

بستوو: بلزسک، باسک، (هدورا.) بستی، مله، کمان، کسالوو، کمل، هدوراز، کوسیایی، گردو مله و پارچه خاکی*کی کهمینک ب*لنده.

بمتوّره: بىستورە.

بعتوضه (رموا.): بستدى سدرتهندورييه.

بعتی: بروانه: چیای بستی.

بعتی (هدر.): بستوو، باسک، بستی، (همورا.) مله، هموراز، گرد، مله یا پارچه خاکیّکی نمختیّک بلنده. (باک، ، بار.) کلّوش دووای درویّنهی بنی دهغلان. گوشهدار، خارهند قولینچک. ساقه تمی تریّ و همموو میوهییّکییه. (خوّ.) شیشهی تفهنگیّیه. (بار.) لک و کلکهی شاخانه.

بسك: قار، لا، (فه.) نه گريجه، زولف، (هـ مورا.) زلّف، ئـ مو لزگه مورانه يه، كه نافره تان به لاجانگيانيدا شوّر ده كهنه وه، نه گريجه ي دريّره. (شو.) كولانه ي مريشكان. (فه.) قولانج. (فه.) بالمخانه، كوشك.

جسکه: کهیفخرّش، شادی، بز، ړووگوشادی و زهردهخننهیهکه لـه ړووی کهسیّکیدا پهیدا دهبیّ، که سهر و دلّ خوّشبیّ؛ فیسارهکهســــی لیّـوه دیّ یا ـــی سمیّلّی دیّ: بزهی سمیّلی دیّ.

بعكه كيا: قوله كيايه ك، چهند چڵێك.

بعك بعك: شادى، كەيفخۇشى، رووگوشادى.

بعكة: مافووره، (باك.) بكة، رايه خينكه له خورى باش دروستكرابي.

بعكۆك: بسك.

بعكۆكە: بسكۆله، پسكۆله. لىرزاند. جروره خشليكى ژناند.

بعكوْلُه: بسكوّكه، لمرزانه.

بسمار (هدورا.): بزمار.

بسماره (ئەردە.): مىخەكە.

بعمارک (فه.): بزماري پي، ميخه که.

بسمبل (باک.): بدرسمبيّل.

بعيلاك (باک.): ليمدار، ليردار، (باک.) جيگايه كه خيزو ليمي وردى زورين.

بعيلاك (باك.): بسيّلاك.

بشكفتن: بشكاڤتن.

بعيّن: كړيار، كړيدار. كەستىكە بەزور چتى له مەردرم بسيّنى.

بسیّنموه: هاودهنگ، کمسیّکه وه لاّمی گوّرانی بیّر یا شیوه نکمران بداتموه.

بشطتن (باک.): همڵپشاوتن.

بشكفتن (باك.): هالپچراندني دروومان.

بشكانن (تعرده.): يشكنين، كعران.

بشكفاندن (باك.): پشكنين، له تؤودهرهينان.

بشكفين (باك.): واق و ووړمان، سهرسووړمان.

بشكور (باد.): زەردە، زەردەخەنە.

بشكووراننن (باك.): كردنموه برّيه كممين جار.

بشکوورین (باک.): بچکړین بو یهکممین جار و کردنموه.

بشكوّ (باك.): درگمه، (باك.) بشكوفت، (هدروا.) كانالْيّ.

بشكووژ: درگمه.

بفكووشك (باد.): خونچدى گولّ.

بشكوّفت (باك.): درگمه.

بشكوْڤ (باك.): درگمه. خرنچه.

بشكوفت (باك.): درگمه.

بشكول (باك.): مرول.

بشكوول (باك.): قور، قوراوي.

بشوّ (ژا.): برو.

بشێڕبشێڕ: لێڬدالێڬدا، پەيدەرپەي.

بهیوه: ناشورب ر پشیوی.

بشيونه (نعرده.): كەسىكە ئاشووب بنىتىوه.

بشيّوي: پشيّري.

بعوّے (زا.): مروّی ناشیرین.

بغه (تەردە.): كخه، بقه، كغ، زاراوهى مندالأنه.

بغلبغ: كخەكخ، كغەكغ، بقىبث.

بغورد: بخوور.

بغوردان: بخووردان.

بفور: بخوز: گاجووتیکه له کاتی جووتکردنیدا مان بگریت.

بغورفروش: بخوور فروش.

بفروش (تعرده.): فروشيار.

هِهُ: بقه، ووشهیه که بوّ ترساندنی مندالآن به کار دمبریّ تا دمست لـ ه ناوور و چتی پیس نه دهن. (روّژ.) زهرگه ته. بقه، خه تمر.

بقار (باک.): بورار. خوديان.

بقاشتن (باک.): (باک.) بقهشاندن، هه لومشاندن، توواندنهوه.

بقه: بث، تعلعزگه، بو ترساندنی مندالأن به کار دمبری تا دمست له ناوور و چتی پیس نعدمن. (باله.) تعلعماسی، (بار.) بشوّک، (هعورا.) ماشه، (دهر.) لابر، چه پعرو تانوکیّکه ماسی له ناویّدا پیّدهگرن.

بقهشانش (باک.): لیّک جووی کردنموه، توواندنموه، هللّوهشاندن. بقهشین (باک.): تووانموه، بلاّو و جووی بوونموه، بقهشینه: بلاّو و جوویّ

ببدوه، بتويّوه.

بقر (باک. ، شکا.): بیرور، تعرور.

بقۆك (بارز.): ماشەي ماسى گرتنيّيه. بقه.

بكيرانن: بكاردن، تيهدراندن، رابووردن.

بل (باک.): جگه، بيّجگه، بيّ له، بليّ وي: بيّجگه لمهوي، بيّ لـموي. (شعبه.) ړويشتن.

بىل: لىه بلباس قوله كراره تى موه بىق سىمرچاره كانى نىاو ئىم فەرھەنگە. گەيشتور و نەرم و بال، مىيرەيتكە يا تەرەكارتكە نترەكەي نىفرم و شىل و رزيو بىل، تەپيو. ــ بورن: نەرمبورنى چت ئىه ئىمندازەي خۆي، گەيشىتن و تەپينى مىيرە پتر ئە رادەي خۆي.

بلاً: بهلاً ، بلاّته ، سا ، ده ، دا ، دهبا ، با ، دهجا ، بلا ، ليّى گهريّ.

بلاته: بالدته.

بلاچه (ساله.): برووسک.

بلاق (باک.): بلاو. _ كرن: بلاوكردن.

بلاّله (بالْه.): پەسىرەي ھەنجىرى.

بلاّلووك: تالْروبالْرو.

بلاّلووكهكيّفيله: ئاڵررباڵرري كيّري.

بلام: بدلأن، بدلام.

بِلاَم: بِهِلاَم، بِهِلاَن.

بلامك: بزمرّك.

بلامكهر (باك.): زورخور. (باك.) ـى: زورخورى.

بِلاَّن: بِهُلاَّم.

بلانه: بلا، با، سا.

بىلاو: پىمرت، پىمرش، چرژ، پىرتشان، پژياگ، (باک.) بىلاث، بىدلاث، بىدلاث، بىدلاث، بىدلاث، بىدلار، دولاّو، دولاّو، دولاّو، (باک.) بىلار، بىددبار. گوشاد، بىدوددهر. ئاشكرا. بىرون: چرژان، تىنىنىغوه، پژان. بىرونىود: بىلاّدودبوون، (هىدورا.) دولاّبىيەد، پرژان، پرژان، پرژیان، لیّک دوركموتنىغوه. كردن: پشاندن، چرژانىدن، چرژانىدن، بىدخشىغوكردن، بلاّدوكردن، پرژانىن، پرژانىن، پرشانن، پژانىن. كردنىغوه: پىخشىغرىدنەدو، پرژانىن. كىددودە: پىخشىغرى.

بلاو: (نمرده.) تالقهی ناولغاوه، که دهچیّته ناو زاری وولاخموه. بوویّژ، مروشگهر، نموکهسه یه به مردووان ههلّدهلّیّ.

مِلاَهِه: بلاّربورنموه، پهراگهندهیی. ــکردن: (هـمورا.) وولاّرهکمردهی. ــ پیّ کردن: پهرت و بلاّرکردنموه.

بلاوههيكردن: بروانه: بلاوه.

بىتوىپىترىن. بردىد. بەررى. **بىلادىكردن**: بىلاربورنەرد، رولارد.

بالأوه ليُكردن: يدرت بورن، بالأوبووندوه.

بلاوبوون: بررانه: بلار.

بلاّوبوونهوه: بررانه: بلاّر.

بلاوكران: يهخشان.

بلاوكردن: بروانه: بلاو.

بحومسرس. بروانه: به *

بلاّوى: پەرتى.

بله (موک.): بلَّيّ.

بقيّ نلطيّ (باک.): بيمريّ و نهيمويّ، خوواو نهخووا، دهبيّ همروابيّ.

بقی نمفینمیی: ناچاری.

بقه (روژ.): پلته.

بقهبق (رورد.): پلتهپلت، پهلتي زار، ددان بمورته دانهنان.

بقليقۆك: بلقى ئارى.

بقۆرسى (باك.): ھىڭگرتىنى، بكۆرس.

بك (موك.): كه جگ له كاتى جگينيدا به لا بعرينه قوقزه كه يدا بك عرى (موك.) يي ده لين. (باك.) داري كه.

بکهر: پیّکمر، بساز، چیّکمر، چیّکار. له فریّزی ناویدا ثمو کمسهیه، که به کاری فریّزی کاری هملّدهستیّت.

بكر (باك. ، هنورا. ، موك.): كريار.

بكليقۆك (باك.): بلقى ئارى.

بكۆ: مافروره، راييخيكه له خورى باش دروستكرابى.

بگوژ: کووژهوه، خووینی، خووینی، کووژهر، کووژیمنمر، کوژین، کوژنده.

بکوژوبېږ: بکوژوبووړ، کوژنده و بړنده.

بکورسی (باک.): هملگرتمنی، شایانی خوّگری و دلّههلگرتن.

بكيل (تعرده.): جووتيار، وهرزيار، جفتيار.

بكيلكه (نمرده.): كيّلكه، زهوى كيّلراو.

بگار (جا.): رمووز، ریواز، گوزهرگا، بووار، شوویّنیّکه له تاودا، که تعنک بیّ و بتوانی لیّی بههریموه. ــم نادا: بووارم نادات.

بكاره (ئەردە.): بورارە، تىپەرىن، پىدرىرى.

بكارهدان: بور اردان.

بك اردن: تسى پسه اندن، نسه نجامدان، پيكهينسان، تسه و اوكردن. هه رونكردن. بگيرانن، نوواندني شاهد و ثيتر. و ازليهينان، سهجي هيشان، فعراموش كردن.

بڪهر: گهريده، گرهووير.

بكمووه (باك.): بعميّز، بهتين.

بكر: گيرنده، نعو كعسهيه گيان لعبعريا چتيكي بگري.

بگرای بگر: بگرهبگره و بگره و بی بهسته.

بكره: وهبزانه، وابزانه، وادانى : _ چهند ساله توم نهديتووه.

بگرموبهرده: همراهمرا، ثاشووب و پشیّوی، پیّکدادانی مروّث: تموهی بگره و هوّوهی بمرده.

بگرموبكێشه: ممراممرا، كێشهكێش.

بكرموبكر: بكرموبكره.

بكرموبووهسه: بكرمرببسته.

بكردك (تعرده.): رابردوو، پيويست.

بگردن (نمرده.): رابووردن، ره تبوون، تیهمرین. به خشین، لی بووردن. بگیر: شاگردیکه له لای کارگه چیان لباد و چیتی تر ده پهستیتموه و

ده يکێړێ.

بگیران: بگارد، بهجینی هیشت، لعبیری کرد.

بله: زماندریژی.

بڵهبل: زماندرێژي.

بلهخش: كموهمر.

بلهربهزين: بلوو يربعزين.

بلهزهندهر (كه.): چەتموول، ناقزلا ، لىندەھۆر.

بلهكناچي: ژنانيله، پياوي ژناني.

بلهگاز: هدرار، بهلهنگاز، بهدیهخت.

بلهماج: يعلورى شله.

بلهمرك (خا.): بەلىمرك، ئانىشك.

بللانكاز: همژار، بهلهنگاز، بهدیهخت، دهربهدهر.

بلفوحهز (موك.): ناقولاً، نالعبار، لمندهقور. تعميمال.

بلهوور: شووشدی چرا، بللوور.

هِلْبِهُس: خَيْلَيْتِكَى گُمُورهى كورده و پِيْنج تيرهيه: ١) وهجاجى كاخدرى. ٢) ناكۆ. ٣) مىنگور. ٤) پىران. ٥) مامىهش. ــــى: شىيّوهى بلّباسان. جووره دروومانيّكه.

بلبال (باک.): گزرگیای خوواردنییه.

بلبزيق (باک.): جروره گيايهكه.

بلزيك (باك.): جووره گيايدكه.

بلبزيك: جووره كوليكه رهنكه مرمرهبي.

بلبزیکی (باک.): جوورهگیایهکه.

بلبسين (باک.): واق و مات و ووړبوون، سمرگمردان بوون.

بلبل: بولبول، بالندهييّكي دەنگخۆشى بازەلەيە ھيّندەي چۆلەكەيەكىيە.

بلبله: چەنىباز، زۆرىلىّ. خشلىّكە زنىجىرىّكى زىّىرى دوو پىتى تىّدەخىرىّ و گۆى بە پرېرەي بە نىّوانىياندا دىّتەخورارىّ، بولبولىە.

بلبليك (باك.): نوركي قابان.

بلّته: دەنگىّكى گچكەيە، كەبرىّتىيسە لەكسوتنى چتىّكىي رەق بىرّ نساو چتىّكى شل بە چەشنىّكىدا ئەردەنگە پەيدادەبىّ، كەلمە قولْتە گچكەترە.

بلتهبلت: بلتهی یهک له دروای یهک.

بڵڿ: کێۅۄۯ، کۆيژ.

بڵچهزهرده: گێروژي کێري، که سێ دهنکي ههيه.

بڵچەسوورە: كيّرورژه سروره.

بڵچى (ھىورا.):كيّووژ،كۆيژ.

مِلْج: ناراست، سووک، تەنبىمال، بىن ھونىمر، تىمپ، گىيّىل، گىيْرْ، چىتى بىن كەلىك. حيز، ھەرزە، سووك بۆنىيّىرومىنّ.

بلّحات (رهوا.): فيّل، فريو، بلعات.

بلغ: تلّه، توویّژیّکه بعبدردی ناو ثاو و یان به قدراغ حدوزاندوه دهبینریّ.

بلخلخ (ردر): همرا و قيرهقير، همراوهروريا.

بلسك (فه.): قولانج.

بنّعك: بنورسك.

بلُعكك: بس، بست.

بلفوه: بالنده یی کی بچووکی که وه له یه له کاتی فرینیدا بالی فش ناکات. بلق: که فی سه رناوی، گومزه، (نهرده.) گومهزه، بلقی سه رناوی، بلقی ناوی، قلب، (هه و.) برقشره، (وهوا.) پرقشره، به قبه قرک، (باک.) په قهه قرّک، په قیرژک، بقلیقری، (باک.) بکلیقری. بلوق. برشاییکه له ناو شله مه نیاندا په یدا دمبی به هری نه و هره، که بای تیجووبی.

بلقهو (ئەردە.): زەلكاو، گومزە، شورينىتكە بلقى ئاوى زۇربى.

بلقه: دەنگىتكە لەكاتىتكىدا پەيدا دەبىق، كەھموالسە ژىر ئىاردا بىتسە دەرەرە.

بلقهبلق: بزقمبزق، دەنگى ئارىكىيىد، كىد چتىكى تى ئارى تررى ولىد ئەنجامدا بلقى لىسىر رادەرەستى.

بلقهدهره: (موک.) ههلپهنوه، (بلآ.) دووقهدهره، شهوگهرد، داعبایهکه وهکوره مارمیّلکهی و ایه، به لام کهمیّک فش و نهستور تره دهلیّی ناووسه، که چتیّکی ویّکهویّ زور ناسکه له خوّرا ده تولّیخیّتهوه، هیّندیّک کهس دهلیّن به خهلکی دادهمیزیّ و هیّندیّکیش دهلیّن بهزاری ناویّکی داویّ وه همرکهسیّکی بکویّ دایدهرزیّنی.

بلقدان: سهر ههلداني بلق له شلهمهنياندا.

بلقائلان: بلقدان، (باك.) بعلقاندن.

بلّق ههلّدان: بلّقدان.

بِنْق و هۆر: بِنْقَابِنْقى زور.

بلكيف: سهيرانگايه كى خوش و رەنگينه له هدريمى مزووريدا.

بلّماندن: بلّمهبلّم كردن.

بلمه (رِدَژ.): بوّله، دهنگی وورچ و چتی وایه، دهنگدانسوهی توّهییه. برمه.

بلّمهٔ بلّم (رِدِّژ.): بوّلْـموَلّى پيريّژنان و پيرهميّردانى بيّ ددانـه، يا هـى كەسيّكى لـمسەرەمەرگدابى، پړمەپړم. دەنگدانەوەى تۆپ. ـــى بـمرازى: مرقەمرق، فيكەفيك.

بلمهتانه: مرقهمرقانه، نیکهنیکانه.

بلمهتکار: نعو کهسدید، که بلمعبلم دهکات.

بِكُن (ئەردە.): بكند.

بلّنایی (نمرده.): بلّندایی.

مِلْنَسهوبوون: بهرزبوونسهوه. پسترپوون، سسهر کهوتنی بسهژنی مسرو و دار وشیناییان.

بنّنهوكردن: بمرزكردنموه.

بلند: بمرز، حموا، تیت، بوند، (باله.) سملیل، بانی، بمروهژوور، هموراز، بانی، بمروهژوور، هموراز، بانی بمرز، قیت، بوند، (باک.) تمراوهند، (باک.) تمثرا، ثمثراز، راسمرین، ژور، ژووروو، (باله.) بینند، ژوروو، قروچ، له ان هاتنه خووار: سمرموژیربوون، کممکردن. فین: وهجهواکموتن. ببوون: بمرزبوون، قسمگرگژین، بهمواکسهتن. کردن: قسمناندن، (باک.) همگرگژاندن، معلمهینان.

بڭنداھى: بڭندايى.

بلنديى: بلندامي.

بڵننبوون: بەرزبورن، قەگرگرىن، بهمواكەتن.

بلوويرژهن: بلوويرليدهر.

بلوویّر لیّدان: نهی ژهنین، فور له بلوویّر کردن و دهنگ لیّهیّنانی. بلوویّر لیّدهر: بلورژان، نای ژهن.

بلهموهس: خارەندھەرەس، ھەرەسدار.

بلی: بیّجگه، جگه، بیّ له، بـژی. (شعبه. ، رِوَژ.) دهچم، بهسهفهردهچم، تمنها بوّسهفهردهبیّ.

بلين: دييه كي بچروكه له باديناندا و ناوچهي ميرييه.

بلّیت: پارچه نووسراویّکه دەدریّ بهکهسیّکی، که بمهیّی ویموه دهتووانی بچیّته ناو سینهما و شوویّنانی تر بهپاره. بارنامه، تیّپهرِنامه.

بليتچي (باک.): وهرگر.

بليج (باك.): برووسكه، شمشه.

بلَيْزه: بلْيْسەي ئاروري.

بلیّسه: مىلاّشه، هیّله، کلّپه، گړ، گریّن، زمانه، زووانه. ـــــدان: کزراندن، کلّپهکردنی تاوور.

ڣڵێڡڣڹێڛ: هێڵڡۿێڵ، ڬڵۑ؞ڬڵۑ، سووڵڡڛۅۅڷ، نێڵڡڹێڵ، بڵێڛ؞ڡۑ؞ڡػ لمدرای یهکتری.

بليسهدار: كردار.

بلنسكه: فيچقهى خووين، به ريزنه هاتنهخوو ارهوهى شيريش ده لين.

بليڪ (باک.): کړيّوه.

بلیمانه: گریمانه، لیمانه، بریوان، خووین و خوریکه دروای زانی به نافرهت و هی تردا دیته خوواردوه. کیم و هغوای زهحیری دارانیشه.

<u>ملیمهت: ب</u>مهموورده، زورزان، کممق، بمرگمر، پیشور، زور ووریسا ، زور زیرهک، دووهرورده، هملکموتوو، لیّهاتوو. پرسام، سامدار، همیبهتدار. ملیمهتافه: زورزانانه، زورزیرهکانه.

بلیمهتگار: به هوورده کار. _ ی: به هوورده کاری.

بلیمهتی: به هووردهیی، زورزانی، کهمویی.

بلَیْن: ئیّومبیّژن، ئعوان بیّژن، کاری فعرمانه بیّ کعسی دووهم وسیّیهم له باری کوّدا. که بوّ پرسیار به کار ببریّ له جیاتی نایا بلّیّن، که ووشه ی نایا فریّ دریّ له گوّکردنی (بلّیّن) دا دهنگ وهکوو دهنگی پرسیاران به کار ده ی.

بڵێنهبێڗ: بڵند بێڗ، ميكروٚفوّن.

بلنين: (خدّ.) بـمرێشاڵلا. تۆـــوابێ: دەڵێؠ ڕاستبێ، ئايا تۆلات وايد، كەنم كارە وايد؟.

مِلْقِین: نیّمه بیّرین، بوریّرین. که بوّ پرسیار به کارببریّ دهنگی له کوتندا ده گوریّ.

هم: قه لَـــموى خريــن. ـــــ كــردن: خوّگيـــڤ كــردن، بمگــره: نـــممن بـگــره بـــه پيّجهوانهى مـــم.

بمره: كيان بده.

بمزانيايه: برانيبايه.

بڭنىجوونەوە: بەرزىرونەرە.

بلندجه (باک.): گنوره، پایه مرز. (باک.) سین گنورهیی، پایه به زی.

مِلْنِهَ کَونِهُ وه: بمرزکردنموه، شمناندن، شمگرگژاندن، شمثراکرن، هملّیّنان، هملّهیّنان، هلگافتن.

بلندی: بمرزی، گفاند، همندهث، حموایی، بلندایی، بلنایی.

بڵندين (باک.): ئاستانه، بمردهرگانه.

بلندینه (باک.): تعریدری پاید.

بلني: بلندي، بلندايي.

بلۆ (باک.): جاڵجاڵووکه، داپيرۆچکه. (هـغورا.) برێ. هغوه، بچه.

بلۆر: مينا ، بەلوور ، بللوور .

بلوچه (جا.): كۆجىلەيەكە ئەيارى ئاشىيىە مزاشى پى وەردەگىرى.

مِلوور (دەر.): بلورترى شايى و بىغزم. بلووتىرى لانكىي منىدالأن. بلىۋر، مىنا، (باك.) بىللوور، بللوور، شووشە، ئاوينىه.

بلوورهان: بلووير ليدهر، بلوويرژهن.

بلۆرشان: بروانه: بلوور ثان. ـ ى: بلوور ثانى.

ملووری: کلّزیی. هوومایین، مهرمهرشا، جووره چنراویّکی سپی تهنکه دهکریّته کراس و دهرییّ.

بلۆسك (همورا.): نمو مىله ئاسنەيە، كە سەرتكى لەسەر تىوەرەى ئاش دادەنرى. واتا لە همودوو بموداش ھەلدەكىتشرى سەرى سەرەرەى لە تموەرە دەخرى تا بموداشى سەرەرە بسوورىتىتسوە ئەرىترى لە تۆپەكمە قايم دەكرى تا تۆپەكە ئەرى بسوورىتىتسوە. شىشەى كەبابى. (شار.) لووتكەى چىا، (كۆ.) سكەپك.

بلووسك: بستهى سهرتهندووريّيه. (همورا. ، كه.) بستهى ئاشى.

بلۆق: تلزق، دلزق، كيس، (شار.) ئاولك، پۆرگ، (ړۆژ.، دەر.) پۆقلە، پفكه، بلّق، بلووق، شوويّنيّكه لـه هـممود لـمشدا بـه تايبـهتى لـمدەست و پيّـدا، كـه ئـاوى گـمرمى بـمسـمردا ړژابـێ و يـان ســووتا بــێ و يــان بـــمقى ړويشتن و پيّلاوى تـمنگـدوه كوترابىّ بلۆق و پفكـهى دەكات و پړ ئاو دەبىّ.

بلووق: پیکه یین، ژنکامی، شورکامی.

بلۇقدار: پفكەدار. ـى: پفكەدارى.

بلووك: ناوچهينكى گهورهيه، كه چهند ناواينكى تيدابيت.

بلُّووك: ميّگال، بهره بهرخ و يا بزن و مهر و كار.

بلوولک (باد.): بلوويري لانکيّ.

بلووێړ: بلوور، نای، نهی، (همورا.) لــوولـێ، بلـوّړ، ۗ بلویز. (باک.) بلوور. ــــلـێدان: نهی ژهنین. ــــلـێدهر: نهی ژهن.

به وورد ما المار المار

مِلووێړوێێچ: پارچه پهرٍ د يه ده بلوو ێرى مندالأن ده پێچرێ تا منداڵه که

بريندار نعبيّ.

بلووێرپێچڪ: بلورێرپێچ.

بمعیّنهرهوه: بمکرهوه، بم نهستیّنهوه، رزگارم که.

بمكردن: خزگيڤ كردن.

بمينه: ليره بهجي عينه، پايهدار به، بري.

بن: ژیر، بنموه، چیر، ناخ، پایان، بناغه، کرتایی، بیّخ. راناوی کری دووهم و سیّیهمینه به دووای ووشانموه دهنووسیّ وهکوو: کرابن، خورابن، هاتبن، دانیشتبن، راوهستابن. کچیّنی، خامی، کهنیشکی.

بناتى: بنيات، بنيان.

بناچه (باک.): بندچدکه.

بناخه: بناغه، بنكه، پایه، بنچینه، دههكهر.

بندر (موک): سدی کیتوی: داوتنی خودارهوهی کیتوی، (بار.) پنار، (نمرده.) بنموه، داینه، (خق.) پیداگرتن، لمسمرچوون، لمسمر رویشتن، پهک، پک، (کق.) پکه، (دزه.) شمر، کیش، پکهپک، (دهر.) شهروبنار، همهرک.

بناره: گړووگرتني مندالآن، هه څړک، ووړک، (ړموا.) دړنه که.

بناغه: بناخه، بنکه، پایه، بنچینه، دههکهر، خیم، (باک.) بنهستر، تمهان شده شده گهره و باک.) بنهستر، تمهان شده نگسته، قانگه، بنک، بنهقار، نهغمه، گهره و هیم، بنه پای چهند چینیکیشه له دیوار لهناو بناغه لهسهر زموی ساخ داده نری . دی شهری: بنکهی شهری.

بناغهدانان: داناني بناخه لهسهر زموي ساخ.

بناغهدهنهوه: ههڵكهندني بناخه.

بناغهنان: بناخهدانان.

بناغهنانهوه: بناخهدانمره.

بناغههه لكهندن: مه لكهندني بناغه.

بناغەھەڭبەستن: ھەڭبەستنى بناغە.

بناف (باک.): بهنار، بهناربانگ.

بنافي (باک.): شدر، زوردواني.

بنقق (ئدرده.): بيناقاقه.

منطقه (نمرده.): بیناقاقه، گمروو، نمووک، رهگ و دهمارهکانی گمروو.

بناگر (بن ئاگر): دەستەچىلە.

بناگره: همويريّكه لمبن ثاوري دادهنريّ تا ببرژيّ.

بناگری: بناگره.

بناگۆش (ھىررا.): بنانگورى.

بن ناموّزا: (همررا.) ماموّزازا.

بنــانڪوويّ: (خــق.) بــمرگيّ، (هـــمورا.) بنــاگڙش، (بـــاک.) بنگــمه، بنگرويّ، بنگوويّچكه.

بناگووێچکه: بنانگورێ.

بنانی (باک.): قوولی، بنیان، بندرهت.

بفاو: داری بناوه چ، داریّکه هیّنده ی داره گوریّزیّکی بلّند دهبی ولت و پوّپی بلاّوه و لهبهر قررسی له ناویّدا نوقوم دهبیّ، گوّچانی لیّ دروست ده کریّ، (کوّ.) بینه، به بن ناودا روّیشتن.

بغلوان (موک.): کابانی مالیّ، بنهوانه، ثافره تیّکه مالّی رهنیّوبیّنیّ، (هموراد، رهواد) بهند، سمرچاوهی ثاویّ، بمرههلستیّکه له پیّش ثاو تا بمرز بیّتموه، (باک.) پردّزه. بنهچهکه، بن و بناوان.

بناوان هەڭبەسىن: بەرھەڭست ئىبەردەمى ئاودانان بۆيەرزكردنەرەى ئار تـا بتوانرىّ شورىّنى بڭندترى پى ئار بدرىّ.

بغاوانک (باز.، گەرد.): مشکه کوویّرهیه گلّی به کوّممال لـه دهشتیّ دەردەخاتەسەر زەرى.

بناوهتؤم: رووهكيّكى ناسراوه.

جغاوهچ: داریّکی زوّر بعرزنیه گهلاّی وهکوو گهلاّی سپیداره ، دهکولْیّنریّ و گهلاّ کولاّره کهی لـه شوویّنی مساران گهسته دهنریّست ، کـه وهکـود دوّشـاو خهست بکولیّنریّ بوّبرینی ثارُال ّو وولاّخ و مالاّتان زوّر باشه.

بناوورك: بن ناگردان، (كه.) بن كورانوو.

بناوی: بنار .

بناویله (دزه.): بالندهییکی رمشه له رمشوّلهی گچکه تره لهکهنار ناوان دهژی.

بنه: سروکه مالیّکه، که ببری بوّسهر روزیا همواران. بنهگه، قوّناخ، بارگه. بنگه، قوّناخ، بارگه. بنگه، دهسترور، ریّزمان، بنکه، مهکوّیهکه له پیووش و پهلاّش راوکمر خوّی تیّدا حاشارده دا بوّ راوی کمو و بالنده و گیانموهران. سوّراخ، بمشوویّن و بنچینمدا گمران. (فه.) داری بمری. گیایه که له گیّره دا له پمری ناوه وه دم بمستریّ.

بفهبان: لای سمروو ، لای ژووروو ، پشتموه. ــ ی خانوو: نژاره.

بنهبهنگه (نعرده.): بهستی بعردهمی ناو، بهند.

هغهبرد: چتیّکه دروایی هاتبیّ و کوّتایی هاتبیّ، بنبر، بیّخ بر، ریشــمبر. ــــ برو: کوّتایی هات.

بنهبرپبوون: نه ریشههه لکهنران، برانهوهی چتیک.

بنهبرکردن: له روگ و ریشه دورهینان، براندنموهی چتیک.

بنهبنه: لای هدره خور اردوهی کیوان.

بنهیت: دمستمایه، سهرکوزهری بنخهرمان له پاشان کوده کریته وه، بنخهرمان.

بنهدار: بناغه، بنیات، بنیاد.

بنسفتان: داره کسه ی خسور ارموه ی کهرهسسته ی تعونییسه ، کسه لسامنیّو کونسی سسته کی دمنریّ و تعونی پی قایم ده کریّ.

بنهتو: بنتورى جورتى، بنهتوم.

بنهتوم (ئەردە.): بنەتور. رىشە، رەگ، رەتموه.

بنەتۆمە: بنەتزر.

بنهتۆو: دانموتڵمیتکه، که فعلمخووێبو چاندنی ساڵی تازهی هعڵدهگرێ و
 یا چاند بیّتی، مایه،

بنهجوو: بنجور، ففرخهجور، رەچەڭەك جورلەكە.

بنهجووت: شروانکاره، جووت و گاو تؤودانه، که دهدری به جووتیار به نیوهیی.

بنهچه (همورا.): بنهچهکه، رهگمز.

بنهوه: ژيرموه ،لاي خوو ارموه.

بنموهند (موک.): قایشیّکه سهری نیری لهگهان نامورری دهبستیّتموه.

بنهوش: وهندوشه و رهنگی بندوشهیی.

بنهوشه: پارچهییکی شینی تاوریشمییه ژنان ده یکهنه بهرگ، وهنهوشه، (باک.) بنهفش، گوله...: گولی وهنهوشه.

بنەوشەيى: رەنەرشەيى.

بنهوشو که: قهزوانی وورد، (همورا.) مشک.

بنهوشی: (باک.) بنه فشی، و هنه و شهیی، چتیکه دهنگی وه کوو دهنگی بنه و شهی و این.

بنەوشىلە: بەرى دارى رەنەتەقە.

بنباخهن: بنهمنگل.

بنبعه: نالبهكي.

بنباد: باریکی گچکه و ساوکه له ژیرساری لمه وولاّخ دهکریّ. پیزان، منه تبار. های: پیّزانی، منه تباری.

بنباقۆزە (رەوا.): گيايەكە بنەكەي دەخورى.

بنبال (فد.): بنهدنگل.

بنبهخهل: بروانه: بنباخهل.

بنبهرد (خز.): گیایه که له ناو بهردیدا شین دهبی پهلکی پانه و نیوگ مزیش بلند دهبی و دهخوری و شیرینیشه.

بنبهردهقیین: گیایه کی کرویستانی خوشه وه ریواسی دهچی.

بن بمهردووگ: گیایه کی یه کجلّی به هاری و کوریّستانییه لاسکه کهی و هفیرد ده چیّ، چهند گولّیکی و وردی سپی دهگریّ.

بىن بەر<mark>دووكىـــە</mark> (رەرا.): رۆراسىيكە لىـــە نيّـــو دوو بـــــەرداندا دەردىّ زۆر ئەستوور و ناسك و خۆشە.

ېنېږ: بنعې، ريشەدەرھێنەر. ــبوون: لـه ريشـەھەڵكەنران. ـــكردن: لـه ريشـەھەڵكەندن.

بنبزوو: بن كلكي وولأخ.

بن بیّژنگ (مرک.): ثمر دهنکهگهنم و دهخل و دانهیه، که دووای کوتان و له بیّژنگدانی به خوّلموه له بنیدا دهمیّنیتموه، وه یا ووردهیهکه لـه بیّژنگ دهکمو ته خواریّ.

بن هال: تعنیشت، تهک، پهنا، کهلیّن. بنههانگلّ، بنکهش، بندهس، بنگلّ، ژیربالّ.

بىن پىلەرگ (شار.): دوواى لىپكدانى سىلارو بىنى كىلاتش بىلە يەكىلەمىن چنىنى پىتى دەلىين: ـــ.

بنههلك: سووره پىل (بۆ تووتن بەكاردەبرى).

بنهژان: بنړژاني کچان بههنري کهوتنهخوو اردودي له جيکاي بڵنددود.

بنیژاندن: بروانه: بنپژانن.

بنهژانن: کانیشکی ها گرتن، کچینی لابردن.

منهچهکه: ریچه لُرّی، روچه له ک، بنیات، بنه روت، جیسل، بناچه، (باک.) بناوان، (هموره) بنهچه، روگهز.

بنهچڵ: بنچين.

ىنەخل (ئەردە.): بنباخىل، بنباغىل، بنهەنگل. خشت، خشتك، گردەله، كەرپروچ، لىگىن.

بنهدار: بعدهنی دار، لعشی دار. (باک.) جی نشین،نووینهر.

بنهدهمه: جروره دروومانيّكه.

بنهران: شورينيكه تايبهتييه بومهران، مولكه.

بفهرهت: بنچینه، بنگهه، بنی بنی، بنی بناغه، بنی رهگ و ریشه،

(هدورا.) بناخه ، بندوا، شوويندوار. ـى: بنگههى.

بنهرد: سيّوى بن عدردى. ـ ى: ژيرزدوى، بن عدردى.

بنهروک (ړموا.): پاشماوهی دهغال و دان و خوړی و هغر چتیکی بیت. (ده.) بنټک.

بفهزمان (باک.): گرێ و يا قوونێرێکه له بني زماني وولاٚخان پهيدا دهيێ.

بندفهاله: بندیان.

بنهفش: وەنەوشە. ــى: بنەوشى، وەنەوشەيى. جوورە بروزوريكه.

بنەقاقە: بىنەقاقە.

بنهكهش: بنكهش.

بنهکدار: بازرگان، بندار. _ى: بازرگانى، بندارى.

بنهکردن: نانموهی چت له لایمن دز یا دهستکیشموه له پیش دزینیدا بو
 شموهی، که دهرفهتی دهستکموت بیدزی. دوزینموهی شعو جیگایهیه، که
 چتی دزیاری تیدا حاشاردراوه، سوّراخکردن.

بنهگا (تەردە.): ھەرارگە، بنەگە.

بنه که: قزناخ، چه قز، میوانخانه. بنه، دهستوور. بنگه، له کاتی بانه مه دیستوور. بنگه، له کاتی بانه مه در نام که باوان و یا شووینی له و دیاری کرا سوو که مالیّکی ده نیّرند ثه ویّ.

بنهڪرتن: دامهزران، جي گرتن.

بنهگرتوو: دامىزرار.

بنهكل: بنههنگل. بنهخل.

بنهگۆزەڭە: گيايەكمە رە بركەي شورتى دەچى بنەكەي دەخورى، (خۆ.) سەركەشكۆرە.

بنهڪوزروان: بني کياي گوزروانه.

بنهای (باک.): نهومی خوواردوه، نهومی ژیردوه.

بنهمال: خاندان، خاندواده، بندمالد.

بنهمانه: خانهدان، (که.) بنکورانوو، خانهواده، گهورهمال، (باک.) مالبات.

بنهميّو: دارهميّو، داري تريّ.

بنفوه (ئەردە.): بناران، بنەبەنگە.

بفعوان: بندواند، بناوان، كابانى مالى، مال رەنيروهيندر.

بنهوانه: بنموان، ثافره تيَّكه ما لْيِّ رهنيُّو بيِّنيّ، كابان.

بنچین: دهمار و رهگ.

بنچینه: رەسەن، رەچەللهک، بنیاد، كرزک، بنجی، بنمورەت، بناغه، تعومله (بناخه) ی دیوار، بنعوا. سایی: بعربی، (باک.) بنچینی، بنجی، بنیادینی، ریشه.

بنحمرد: بنتمرد.

بنخهرمان: دانمویّلهیهکه، کسه لسه ژیسر خسهرماندا دهمیّنیّسهوه و خس دهکریّسهوه، پاش هملگرتنی کومملهکان و دابهشکردنیان همر چتیّکی ماوه سی پیدهلیّن.

بنخیّو (همو.): دورای لیّفه و جاجم پیّدادان، پمسـتاوتن و نوشتاندنموهی کمنارهکانیهتی.

بنداخه: قرونت بقورچيند، كەسيكى لينى بقدومى پينى دەلين ...

بفدار: (باک.) خانمواده، جیّنشین، نوویّنمر، بنـاران، بنـموان. قـاپ و چتیّکه بنی همبیّ. کچیّکه بنی همبیّ، کچیّکـه کچیّنی هـمبیّ، خـام، کهچیّن. بنمدار، قمدی دار، ریشمدار.

بغداری (باک.): نوویمندری، خانموادهیی، بناوانی، بنموانی.

بندان (خقر، ر پهوا.): وورده خوّل ی دووای دابیژتنید، (دزه.) گمفیّک د وه کوو گزنیژییه به دهستاری ده یکهند نهسترورک.

بندهرگه (كۆ.): دالأن، بيلايي.

<u> فنسلەس</u>: ژیردەست، نۆکسەر. بنکسش، بنکسوش، بندکسش، بنسدنگل، ژیربال.

بندهست: ژیردهست، (ژا.) باهرو، بهردهست، بندست، دیل. بنههالی گیاندار. تعنیشت، بنههنگال. سی: ژیردهستی، دیلی.

بندهق: فندهق. نعو تعوهرهيه، كه بعرداشي لعسمري دهسووري.

بندوخه (هـمو.): بیّندرخه، همفتهی دووهمه لـه همشت همفته کانی زستانی له نیّره داستی بهند و مریهمدایه.

بندروو: دروومانیّک له نوشتاندنه وه کهناره که ی له بندوه پیّده ده دروون، (باک.) بروش. جووره درویّنه یه که سه پان دهست و داسی له بنه وه داده گریّ تا کای زور بیّ.

بندریمکه: گچکهترین پهلموهریّکی بۆره، له نیّر پمرژین و باغ و باخچاندا دهژی.

بندک (باد.): تعوهرهى ناش.

بندن (باک.): ناوورگ.

بغنو (موک.): گیایه که بسهووردی بسه هسهر جیّگایسه کی داکسریّ کیّچسی نامیّنیّ.

بندور: كىسىتكەلەبنەرە دروينەبكات.

بندؤك: درّك، درورك، خلّتهي روني يا خورييه.

بندۆكە: بەندىزكە، گيايەكە.

بندووگ: بەردورگ.

بندوّلُه (هدررا.): بنوّلُه.

بنديان: بنەفەلە.

بنرمخ (باک.): درشدگ.

بنهشك: كچيّكى گچكەيد، كەبمەى گەررە ئاڭو گۆرېكرى پارەى لەگەلل بى يانا.

بنيياله: نالبهكي، ژيرپياله.

بنتاتی (باک.): جروره ترییه که.

<mark>بنته</mark> (تمرده.) : لکه تازهکانی داره ، کـه تازه دهږوێ، بنـدار ، نـممام ، بنـی دار ، قـهدی دار .

بنتهك (ئەردە.): بنهال، كەليّن، تەنىشت، لا.

بنتل (نمرده.): یه کسمین گووتزیّکه، که مندالاّن له گلمه ی گووتزیّنیدا دایده کهن و تیلی تیّ دهگرن. به رد یا لیسیّکه، که بخریّته ژیّر تاویّریّکی گفوره تا به ناسانی تل بدریّ.

بنتله: يهكهمين گوويزيكه له گوويزينيدا، بنتهل.

بنتیان: هه لوا و گهزلایه که به بنی تیانه وه دهنووسی.

بنتيك: پيكموهناني پارچهى كالأبهدروومان له پيش ههڵپيپانيدا.

بنچينه، بلگهه. ړهگ، ريشهي دارودرهخت، لق و پژپي گول و گيا.

بنجامه (باک.): ساختهچی، فیلباز.

بنجامهتی (باک.): ساخته، فروفیّل.

بنبهخهن: بروانه: بنبال.

بنج: رهگ و ریشه، بیّخ، ــ کردن: پالشت دان، جهختکردن، جیّبهجیّ کردن و دامغزراندن.

بنج بهست: بناغه پتموکردن، رووهکیّکه، که رووابیّ و رهگی داکرتابیّ. بنج داکوتان: ریشهداکرتانی درهخت و سهرزایی، جیّ گیربوونی چتیّک. بنجک: پنجک.

بنجوو: بنهجود، کمسیّکه باب و باپیری جوړلهکه بووبن. کلیّنچکه.

بنج و بناوان: سهرچاره و بناغهی کاریک.

بنجووچکه: کلیّنجکه.

بنجورى: بهدورى چتيكيدا گهران، پهيداكردن.

بنجووری: بنجوّری.

بنجوْڪه: بنجرّ.

بنجی: بنگههی، بنیادینی، (باک.) بهریما، بنچینه

بنچلخ: قاواله، سانه دی سامان و دارایی، (نهرده.) قاماله و سانه دی......

كۆن: بۆباخ و سامانەكەم _ ى باب و باپىرم ھەيە.

بنچال: ئموكايهيه، كه لهبن دهخلّى واده خسن. دانمويّلهيهكه لهگهنم و جرّ، كه له بنچاليّدا دهميّنيّتموه و ههلّدهگيريّت، بوّنى دهغلانه، كه لسه چالّدا گرتبيّتى.

بنچەنەكە: بيناقاقە، بەربىن، تينتينۆكە، بنسەر.

بنچەنگ (باک.): بنهەنگل، (باک.) بچەنگ.

بنچەنگىنى (باد.): زۆرھوانى، زلارانى، زلارخانانى.

بنچے: بنده دورن، یا بنه گیایه کی تمسترور و پرور چره له هاویناندا به سموزی دهمیّنیّ و له پاییزیّدا ووشک دمبیّ بوّ سورتاندنی هملّدهگیریّ.

بنجل (نەردە.): بن لق.

بنچنی(باک.): بنچیندیی.

بنگ (خۆ.): گورفهک، سەرگوريلک.

بنگه: بناغهی همموو چتیک. بوباخ و زهویان به کاردهبری . ـــ ی باخ یا زهری: سهرگهی باخی و یا زهوی، لای بنهوه و خووارهوه، (باک.) بنهگه. جومگه.

بنگهنیشه: جومگانیشه.

بنگهوود: چلار یا کیوټکه بنی بؤلای ژوورهوه دړی دابي.

بنگه (باک.): بنگوري، بنگوريچکه، بنانگوري. بنيات، بنج،

بنەرەت، بنچىنە. ــى: بنچىنەيى، بنياتى، بنجى، بنەرەتى.

بنگههین (باک.): ریزمان، دهستوور.

بنگهی ناوگین: گهی قامکان.

بنگرهک (دهر.): کليّره.

بنگرتی: جيگرتوو، دامهزراو.

بنگس (ئەردە.): بست.

بنگست (ئەردە.): بست.

بنڪل: ژيرگل.

بنگۆزەڭە: بنگۆزروان.

بنگ وزروان: بنی گیایسه کی بسههاری گهلافروردی وه ک شروتییه،

سيّفعزهمينه شي پيّدهلْيّن.

بنگوس (ئەردە.): بروانه: بنگس.

بنگوست (تەردە.): بروانە: بنكست.

بنگووڤ (باد.): گەلەخان.

بنڪول: کيايـهکي بهھارييـه گهلأيـهکاني وهکـوو کـهرهووزين بـه ريشـــموه هملاحهمتريّ و دهدريّ بـه رهشعوولاّخان.

بنڪووي: بنانگوري.

بنگووێچکه: بنانگورێ، بناگورێچکه.

بنگیری: بنجووری، پهیداکردن، سۆراخ کردن.

بن المرهمه (بابا.): كولليرهييكي نعستوور و كعم برژاوه.

بن لهق: بن چلّ.

هن اق: وورده لکیکه له به ژنی دار و له بن لکه تهستووره کانموه دهری دهکات.

بن مل: نعو مرازهید، که له کهرمستدی جووتیدا بکهویته ژیر ملی گاو نیستر و هیتر.

بن ميج: ميج.

بنوار (فه.): بنه، بنچينه.

بنواشه (باد.): بنچینه، بناغهی دیواری ههلکهندراوه.

بن و بناوان: بنچینه، رهچهڵهک، پروزه.

بنودار (هنورا.): ميج.

بنودهس (هدررا.): بنهدنگل.

بنۆرە: بړوانـه، تەماشاكە. (رەوا.): كوندەييّكى گچكەيـە، كـه لـه چـەند

پارچه کونده ییکی کون و دړاو دروست دهکری.

بنووس (قدره.): نووسهر، نووسيار.

بنصهر (باک.): سامنیری چکوَلْه، نازیالْنج. (مارک) بنچهنهگه، تینتینوکه.

بنعت (باک.): بست.

بنعول (باک.): ژيرکورش.

بنس (باک.): هنژار.

بنقانه: بنزک.

بنشه نته: راييخيكه لهژير درشه كي راخري.

بنقوره: گيايهكه.

بنقوّل: پارچەييكە لەكراسى ژنان، كەسەرقوٓلْى پيدا دەدرى.

بن قولتج: بنهمنگل.

بن قولنج: بروانه: بن قولتخ.

بنك: قونچكى جغاره و ئيتر. ماوه، ماوهوه، پاشماوه. (باك.) موور،

بنهداری نهستوور. بناغه. خووارهوهی چت.

بنکه: بنه، بناغه، جیّگه، دمسترور.

بنكهزى: (موك.) بەنپرچ، پرچى لاوه.

بنكهش (هدورا.): بنهدنگل، بندهست. ـ ي: گرتني درزي بدودكاري و

خشتكارى به گيچ يا چيمهنتو و ثيتر.

بنكفش (باك.): بن كدوش. بنههنگل.

بنكهفشاني (باد.): زورهواني.

بنکه نیشه: بن مسکل.

بفکهن: بنکهند، شیّ کردنهوهی بنی دار و درهخت و گولآن یا دیوار.

بنگەند: چتىكە بنكى ھوڭۇل بووبى. ــ بىوون: ھوڭۇل بىوون. ـــ كىردن: ـــ

کردنی بنکی چت.

بنكهونن: ژيركورنن.

بنكموش (رموا.): بنهمنكل.

بنکهی شهری: بنکه و بناغهی شهری.

بنكه ر: بازرگانيكه، كه چت به كۆمەل بفرۇشى. قاپ و قاچاخيك بنكى

له ژیری گیرابیّ.

بنگداری: بروانه: بنکدار.

بنكړ: ــى پىلاو و شير و ئينتر، چيّشنيّكه بهبنى مەنجەللەرە نووسابى،

كړكړ، (فه.) بنكلاشك.

بنكراس: پۆشاكىتكە لەبن كراسەوە لەبەرىكرى.

بنكس (ئەردە.): بست.

بنكلاشك (فه.): بنكرٍ.

بنكليشه: بندمست: كابرا چۆتە _ ى ھەرامەرە بۇ ھەڭخەڭەتاندنى.

بنكووانوو (كه.): بن ثاكردان. بنساله.

بنكوچك (باد.): سەرپۆشى ژنان.

بنكۆشك: ژێرخان.

بنكول: ئەرەي ئىبنىوەي مەنجىلدا مارە، بەپتچىوانەي بەركول.

بنكيّش (دزه.): دروپارچه پيّكموه ههڵدروون.

بنۆسك (كۆ.)؛ بنيّسى.

بن ووشکه: نهخوَشییّکی رِووهکانه، که له برِکهی کالّهک و شووتی و تریّزوو و خهیاری بدات رِهگی هیشک و گهلاّیهکانیش زهرد دهکات.

بننوک: (رموا.) بندرزک، بنشانه، پاشماوه و گری و گولنی خوری شانه کراوه به بنه وهی ده نکه کانه وه دهمیتنیته وه جا نموگری و گولنه، که بشریسری وه یا بشکریته هم و چتیک هم بنوکی پی ده لین . گیایه کی دهشتیه وه کوو توویسی و ایه به ووردی به برینی نا ژال و وو لأخاندا ده کری چاکی ده کا تعوه.

بنوڵه (بابا.): چتێکی کلمه، که له بنه توورهکهیهکی دابێ، بندوڵه.
 بنوێچن (همورا.): بن بێونگ.

بنهاری (باک.): پرسه، تازیه، تازیانه.

پنهمهنگل: بندهس، بندهست، گسم، بنمانگل، (پهرا.) بنکمورش، بنکمهنش، (باک.) پچمهنگ، بنکمش، بنباخمال، (همورا.) بنودهس، بنکملیشه، بنودهس، بنچهنگ.

بنی (باک.): تعویله. نیّو، دهنیّو، درور، همندور.

هنیات: بنچینه، روچه آمه ک، سهرچاوه، بنای، بنه تار، بنیاد، بنهچه که، بنگه ه، بنیان، بناغه.

بنیاتی: بنگهمی، بنچینهیی.

بنید: بنیات، بنیان، بنچینه، شوریّنموار.

بنیلاینی (باک.): بنیاتی، بنجی، بنچینهیی.

بنیان (باک.): بنیاو، بنیات.

بنیه: بونیه، لهش، قالب، تووانایی، تاو.

بنی پی: ژیری پی.

بني تا (باک.): جووره ترييهكه.

بنیچه: بندچه، خدراج، سدرانه، باج.

بنيِّهان: له تهنجامي نهخوّشيدا لمرولاو ازبوون، باريك وينيّسي.

بنيسك: پارچه سابووني گچكه و تعنكه له پاش شوو اري مابيتهوه.

بننِمى: بنوسك، لمړولاوازى، بى هيزى، بى تينى، دەردىبارىكه.

بنیشهره (معررا.): دانیشه.

بنێهت: بعنرشت، (باک.) بهنیشت، (دهر.، لهک.) جاچک، (همورا.) و پینهشت: بعنرشت، (باک.) بهنیشت، (دهر.، لهک.) جاچک، (همورا.) دارهبین و چاچک، جاچکه، چتێکی سپی چیپی بهکێشه، له دارهبین و یا داره قمزوان پهیدا دهبیّ، له بههاریّدا داره که به تعشریّ بریندار دهکری و له قوری کرّجیلهییّکی دروست دهکمن و بهه به به رشویّنه برینداره کهیموه دهنیّن تا پاییزی پر دهبیّ له شیره پیّی دهلیّن بنیّشته تال، که شل و تاله له دروایه دا له مهنجه لیّکیدا دهدلوی نیتی ده لیّن و له ناو کیه سهیری کی خامی ده کهن و ده ینیّرنه بازار.

بنيشتهتان: (دەر.، لەک.) جاچكە تان.

بنێڤتۆكه (كۆ.): پنجه گيايهكه گهڵأى سپيه، گهڵأو لاسكهكهى وهكوو بنێشت دهجوورێ.

بن<u>نشتی کهری</u>: گیایه که شیری لیّدی، که مهیی روش دوسی دوبیت. جیر (جیل) لاستیک.

بنیله: کولّـوّش خسـتنه ژیّر پیّی گاگیّرهوه لـه دهرروبـهری خهرمانـهوهو لـه ناوهوه تا باش ووردی بکات.

بنيوان: بناران، بنعران.

بؤ: مرازی تفرخانکردنی چتیکه به کسس یا چتیکی ترموه، (همو.) لیز، (همورا.) پهی، (باک.) ژ، بؤنا، (لوړ.، دهر.) تموا، ژو، لمبق، پهری، پهری، پهری، زای، نمم پینروسه بو تو ها توره، دهبرو بو مال موه، بو من، بو تق، بووی، بومه، بوتینوه، بووان، لمباری پرسیاردا (واتا نامرازی پرسیاره)، بوج، بوچی، لوور.) چرا، پرسیاره)، بوج، بوچی، لوور.) پرا، چون، چلون، (لوړ.، دهر.) نموا، چی، (باک.) چمما. (همو.) بون، بوی، (نموره.) له، (ژا.) بی، بیبی، یاخووا بیبی، (پوژد.) وهره، (نود.) یمک. (خود.) دیراوی تووتن و دووکانی بیستانانه. (شن.، مسمن.) چموری، (خور.) دروک،) دان: چموروکردن، پون تیکردن. لمبهر، بمهویی.

بوونا: بووعه: مۆرانه، زيندهواري گچكه.

بووبايه: بررباييّ.

بووبىيى: بوربايە.

بوونچ (ژاره.) : بڵێ، بێژه.

بوواچۆ (ژاره.): دەلْيّم.

بووارهکانی: کانییهکه به اران بژیه تموه، (همورا.) هانه دروزنه، (دهر.) ورهاره کیّنی، به هاره دروزنه، کوریّره کانی.

بووارتن (باك.): بور اردن.

بوواردن: هه لبور اردن. به جیهیشتن. بهخشین، (باک.) بروارتن.

بوواژوو (تعرده.): بوّرُدّ.

بووان: بخوريّنه، بخوونه.

بووانگ (خرّ.): ميّتروله، ميّترولكه.

بووايي: بروبايه، بروائي، بروايه. دهبرو، دهبروايه.

بووەتەقلە (ھەررا.): كۈندەبەبور.

بووهره (هدورا.): بخق، (هدورا.) وهره.

بووهرهی (هممه.): بیّنه.

بووهريّ (هدورا.): بخوّ.

بووەكەرە: كوندەبەبۆ.

بووهڪووٽره: کونده بعبور .

بووبا: برربایه.

بووبهرامه: بوّنخوّش، بوّني رِدو أن و خوّش.

بووبـمرمومدان: بۆدان.

بوورمودهمی (همررا.): بزنی زار.

بۆبا: رون كه با و همواي ليّ بدا برّبا دهبيّ.

بۆچەكھوەر: بۆچرورك.

بۆچەكھوور: بۆ چەك و ھۆړ.

بۆچەك و ھۆر: بر چەكە رور.

بۆچك: دارايى، سامان. قوله، كلك كورت. گوجيله سهگ.

بوهچک:(فه.) بیچک ، گچکه، چکوله.

بوچکه: گچکه، چکوّله. قامک. کلکی گیانداران.

بوچكەلانە: بچكۆلانه، نزم، سووك.

بوچکهوبوون: گچکهبروندوه، نزم و سروک برون.

بوجكه له (تدرده.): گجكد، چكۆلد.

بوچکتر: گچکهتر، کهمتر،

بوچكلانه: بوچكهلانه.

بۆچىووم (بىك.): داخ، ديّىخ، خىدت، ديّىر. ديّغىى خەنجىمر و تىغسان، ديّخديّخ.

بۆچىى: لۆچىى، چما، (بىك.) چىرا، (سىوور.) چىدرا، چىرا، پچىى، وەرورچىشى، (ھەورا.) پەي چىتش. (شكا.) چرە، ئەراچروى.

بوحشت (باک.): بنمنشت.

بوخ: بوغی گهرماویّ یا بیران. ـــ گرتن: گیا بوخ و بهڵغ دهگریّ.

بوخار: (باک.) بورس، بوغ، بوخ. ـــى: دوک لکیش، دوکیس، موغه یری.

بوخاری فهرهنگی: سوّبه و کوورهی فهرهنگی.

بوخاز (همر.): باڭندەيتكه له چوړړهى گچكهتره.

بووخاك (باك.): فووليّكردن، دهمدان.

بۆخلە: بەنخار، گۆشت و يا ھەر چتىكى كەم برژابى بۆخارى لىدى.

بووخەترى: گيايى، گيواوى.

برو تامری، میایی، عیوری. بوخشان: دەسىمەلبەس، دەلەسە، درق، چەفشە، تۆمسانج، شــلْتاخ، پـــق

(شمق.) ، چتى وينمچوو هەلبىستن بۆ ئەم و نمو . _ پيكردن: تۆماندن

بۆختك (باك.): پلووسك، سوولاورك.

بوختيان: بوختان.

بۆختىمىش: ئەسەدەى چاردەمىنىدا بەبەختىاريان كوتراوە.

بوخچه: بسته یه کی گموره جل و کهل و پهل له ناو پهرویه کی گهوره نان به پهرویه که ده لیّن: ی جلان: شالماشته، به سه، به سته، (روژ.) ییارزگ.

بوخچه کهردان: بوخچه به کهرداني.

بوخچهبهگهردانی: جووره گهمهیهکه دهستهیهک بـه کوّمــهاز دادهنیشــن برخچهیهکی بوّیهکتری داویّن، یهکیّک بـهدووی بوخچهکه دا _وادهکا لـه دهرموه لـه دهستی همر کمسیّکی بیگریّ نمو کمسه وهکوو وی تیّدهکمویّ.

بوخچهی **نهکراوموه:** پیاریّکه همرکرړ بیّ و هیّشتا ژنی نهمیّنابیّ.

بۆبرد: بۆن بره.

بۆبىردن: بۆ . . . ى بردن. بۆنكردن. گومانكردن.

بۆبرش: بۆكەروو، نان و گۆشت و ئىتر.

بۆبك (باك.): بەبە. بوركە چىنى ر ئىدى.

بۆبلات (باک.): كارمسات، هەنگامە، بەدبەختى، كۆستى گەورە.

بووبیش (باد.): شورینی زهبهندی دیم.

بۆپېرووز (همورا.): بۆكېروز، بۆنى سورتانى خورى و موو.

بوت: (باک.) بت. ـــ پهرست: بوت پاريّز، ديلزڤان. ـــ پهرستى: بوت پاريّزى، ديلزڤانى.

مؤت: تیره یی کورده له باکووړی زیمی بادیناندا همزار و پینجسمه مال دهبن. ناوباره. (باک.) لووله ی دار همالتمندن. تیراوکردن. (باد.) داریکی دریژه ناوه که ی و دوکوو پلووسک همالکمنرابی.

مؤتاف: _ كرن: له تعريله داكا و پهين و پال به جيّگاى وو لأخاندا كردن، (باك.) بؤتا تؤك.

بۆتان: نیّری همریّمیّکی کوردستانه و بعو خیّلهش دهلیّن، که لهویّ دان، له ناوه پاستی کوردستانیّدایه، چیسای جسودی (گسوّدی) ش هسمر لسمو همریّمه دایه. نیّری نیّرینانه. سی: زاراوه و یا شیّرهی پوّشته مهنی خاکی بوّتان. جووره دروومانیّکه. چهشنه هملیه رینیّکی تایبه تی وانه.

بۆتلۈۋك: برواند: بۆتاث.

بۆتە (باك.): بۆتۆ، لۆتۆ. گەھ، گاھ، بووتە. كاسەييّكى گليّنەيـە زيّـړو زيّرى تيّدا لەناو ئاورىدا دەتوريّنريّتەوه.

بۆت بۆت (باك.): باڭندەيەكە.

بوت همرست: بوت پاریز، بت پمرست. ــ ی: بوت پاریزی، بت پمرستی. بوقری: شووشهی دهرمان و نموت و مهی تیّکردنیّ. دمسکه له، بوتلّی.

بوتخانه: بوتگه، بوتگا، بتخانه، پهرستگای بوت.

بووتک (باد.) : پلووسک، داریّکی هفلّکوّلّراوه، لفسفر بانــان و شوریّنی تردا ثاری پیّ دهگوریّزریّتفوه.

بۆتكا (بۆدكا): خىڭىكى كوردە لەئىلى ھەقىركانە.

بۆتى: زاراود و يا چەشنى پۆشاكى بۆتان.

بۆتىمار: خىمەخۆرە، ماسى كرە.

مۆجمەوت: كوندەى ئاوى، كەبى خۆشكردن لەنار جەرتىدا بهيلنىدو لەپاش چەندرورئىكى بوتى جەرتەكە دەروات.

بۆجى (باک.): كوجىلەسەگ، سەگى گچكە، (باك.) بۆنجى.

بۆخ: بۆ، لۆ، لۆچ، لۆچى، بۆچى، (خۆ.) ما، (ړۆژ.) بەي، چى، لاچىێ، چرا، (باک.، سوور.) چەرا، (لىو.، دەر.) ئىەراى چى، (ئىەردە.) بوچە، (دەر.) ئەراچروێ.

مؤچان: گەنم يا هەر جوورە دەغلنىكى لە چالىدا زۇر بىينىت موه بۆنى چاللى دەگرى، بۆنچان بونىكى ناخۇشە.

بووچان (ندرده.): بورچكلآنه، كوچوللود، گچكۆله. ناوى پياوانيشه.

بووچه: بۆچى، لۆچى، چەرا.

بوچهد: برچرووک.

Ç**≠**3

برترى

بوخچک: بوخچه ی گچکه.

بووخووهش: بۆنخۆش. ـــى: بۆنخۆشى.

بۆخۆشكە (ھەورا.): كەنىرە، گيايەكى بەھارىيە ئەگەلا و شىترەدا وەكوو سىپەرە وايە، بەلام كەنىرە بۇنى خۆشىرە، دەلىتىن بۇن ئىلە كىلەنىرە كىردن ئەخۇشى گرانەتا دىنى.

بۆنخۆيى (هىدورا.): باسمىد، بىخورتىسى،دەردىكى بىدئالۆشىد بەچاردەكات.

بووخیر (باک.): هیشوری چکوّله و سعوز.

هِوّدان: گهنم و کونجی و قاوه بوّ دهدریّن، نیوه برژاندن، (مسوک.) نیوهبریّرْ، بوّن پیّدان، بوّندان.

بۆدانەوە: بۆندانەرە.

بووده نه: نابووت و پووچه له، نهزان و گیّل و ووړ و تیّنهگهیشتوو.

بۆودەمى (ھەورا.) : بۆنى زار.

بۆوبۇچك (باك.): تاجى باڭندانە.

بۆدر: بۆندر، بۆدرن.

بۆدرە: پۆدرە.

بۆدۈن: بۆندۈن، دۈن، قرتىك، بۆنىكى ناخۆشە ئسە مرۆشانى سىارد ويسا چىكىن پەيدا دەبى بەتايبەتى ئە بنېمەنگان.

بۆدكا: بروانه: بۆتكا.

بودل: حوّل، كيّل، كموج، نمزان.

بۆدلە: بۆدل. گەرج، ـ يى: حۆلى، كيّلى، نەزانى.

مؤدووکسه آن: چستی دووکسه آلأوی بؤنسی دووکسه آلی لی دی، جسوره مهشکه ییکیشه، که له زستاناندا له بن میچی خانوردا همآلده واسریت (دورنج) ده گریّت بو شعوه ی تام و بونی دویه کهی خوشبی، ساتا ماوه ی چهند روزی کی بونی دویه کهی بونی دویه کهی بونی دیت.

بۆدىنە: پنگ، پو، پونگە.

بۆپ: ۱) گەررە، بەقەلأفەت، ھەراش. بوون: ھەراشبوون. خوواردن: بەزىن، تېشكان، قرىبون. دان: بەزاندن لە دو تورورېژو يارىدا، قركىردن. ٢) زلله، شەقەزللە، گووى كېشان. ٣) (پەدا.) سفت. ٤) كەما: گيايەكە كارگى خوواردنى دېنى. ٥) زۆر و پې و تېكچېژاو بىق شىنايى و باخچە د باخ و جەنگەل بەكاردەبرى. ٣) جېگايەكى فېنكە لە دېر پووش و گەلاياندا و يان لە زەرىدا دروستدەكرى تا مىدەى تېدا ھەلگىن. ٧) بۆپ خوواردوو، قر، بەزيو.

بوور (باد.): بورار.

بیوور (باک.): جووره عهرهبانهیه که. بیبوور. (کرما.، ههورا.، شکا.) به یار: زهریینکه یه ک دووسال یا قهت نه چینراین. جینگایه که له زهویدا چاک ده کریّت میّوی تیّدا همهلّده گیریّت و پسووش و په لاّشی لمه دهوور داده نریّت.

بوور۱ (باک.،سرور.،شکا.،باد.): ژنبرا،برای ژنییه.

بووران: بيٽهوّشي.

بوورانهوه (که.): بيهوّش بورن.

بووراندن: بهخشين، چاولي پوشين.

بووراهی: بۆرایی، بۆری.

بوراق بوون: واق روړ و سمرکهردان بورن. دلمردوو ، دلمردک.

بۆراك (باك.): ليك. وورنيش.

بوزوان: (باک.) بایی دروژوونیه، بارانه یا بهفریکه بهدهم باوه بباری، شلیّره، رِهمیّله، توف. بای سهخت. کاتی باو بارانهی سهخت.

بۆران: بۆرىن.

بۆرانخانه (باک.): كۆترخانه.

بۆراندك (باك.): گوويزهرهوه.

ڣۆړاننىن: ھىلىن، بتړەكردن، قتړانىن، قوړړانىن، كۆړىن (بتر ړەشەوولاّخ). بۆراننىن (باك.): تىپەرانىن.

بۆرانى: جووره چيشتيكه له هيلكه دروست دەكرى. سووركراوهوه.

بۆرانى بامجان: بۆرانى باينجان.

بۆراو: چیشتیکه له برویشی گففی برژاو دروست دهکری و رونی داغیشی بهسهردا دهکریت.

بۆرايى: بووراھى. چوونايى، چوونە.

بۆړە: دەنگى بەرزى رەشەرولاخانە، قۆړە، قورړە. ـــ لىن ھاتىن: بۆړانىن. بــــۆرە (ھـــەررا.): بخـــق. جـــورە خورتىيـــەكى پيشـــهگەرتىتىيــە، (بـــاك.) پۆرانگ. بۆسەگ يا وولاخيتكى بەرزە بــەكاردەبرى، كــە بــۆر بـــى وە رەنگى خۆلـــمـيشى بـــــى. بــورر، بــەيار، زەرى نەكيلاراو.

بووره: برور، بهیار.

بۆرەبنار: دەمقالى.

بۆرەبۆر: قۆرەقۆر: دەنگى رەشەرولاخاند، بۆرەى يەك لە درواى يەكترى. بۆرەپنە (ئەردە.): قەلىباچكە، قشقىلە، قىل، قىلىرەشكە.

بۆرەپياك: پياوتكه ناسراوبى.

وو دیارین. ناکسس، بعدن براه و دیارین. ناکسس، بعدن مژاد، مست.

بۆرەجىرە: بىالندەييىّكى بىتىرە وەك فشىمەكلاّرنە بىمالاّم ئىسەم بىسىّ كىلاّرە و بچوكترە.

بۆرەخزم: خزمى دوور.

بوورمدیز: قوراد، رووسه، رمویه کی دیم و رمقه و بن شعوه ی نموم بی شاو بدری تا بکیتری.

بۆرەۋان: ژانە زگىكى سووكە.

بۆرەسووار: سوواريكه ناسراو و ناوداريي.

بووريّ (لهك.): ودره.

بۆړى: لووله، بالۆل، (باك.) تيرك. بۆړى ئاوى يا کوورهی، سهنهو، بهربانگ، بۆړی، (باک.) بۆرپـک. • 📆 💶

> كيّسين. ــشايلۇغان بـۆړى مـۆزىكـه، ســێ دەنــگ، كەرەنا. _ پىشمەرگە: بۆرىسرپايى، بۆرپە.

ﺑﻮﺭﯾﻪ (ﻓﻪ. ، ﻟﺮ.) : ﺑړﺯ.

بۆرپە: بۆړى، لوولەي نار ھولنۇلى كوناودەرە لەشووشە، تەنەكە، ئاسن يا گلّی سوورکراوهوه .

بۆرىلەرەن: بۆرى لىدەر.

بۆرى پشوو: قرقرتۆک، زمانۆک.

بۆرى چكۆڭە: لورلەي چكۆڭە، دارۆپى.

بۆپى چێكەر: بۆړىساز.

بۆرى ژەن: بۆرى لىدەر.

بۆريش (ندرده.): برويش.

بۆرىنىن (ئەردە.): چىستى برويسى.

بۆرىك (باك.): لورلە.

بۆړى گووێ: كون و لوولدى گووێچكد.

بۆرين: بۆرەبۆركردن. ركه، مله.

بۆريىن: چناويەرد، بوورين، خۆشبوون، بەخشىن. تېپىمړين، ړابردن.

بوورين: ړابردن، تيّهاړين. بهخشين، ليّ بووريس، بموردن، چناويمود. دەفىلەي پىشمەرگان.

بوورينهوه (همه.): بريندره.

بوورينو (باک.): تيپمړين، رابردن.

بۆرىنى: تێپەرىن، رابردن. دەمەكى.

بۆرپۇ ھەناسەدانى (ھەررا.): بۆرى ھەناسىدانى.

بۆرىيوم (ھەررا.): رەرەرە.

بۆرى ھەوا: قرقرزچكە، قرتقرتۆك.

بۆز: پياويكه ريشو سميّلْي سپي تيّكهوتبيّ. جووره رهنگيّكي رهشو سپىي تىڭكەلأوە زۆرتر بۆوولاخان بەكاردەبرى، ھەشنىبۆز. (باك.) مىمړىكـــە سىمرى بۆربىي. جارجارە بىۆ دوو ړەنگىي تىكىدلار بىدكاردەبرى، ساھەر رەنگىكى بن. رەنگى نىلىيە، كەبەسپى بنوپنى.

بووز (بابا . ، همور ا .) : چروز . بيتره كردن: چروز پيتره كردن ، (موك .) دارتقفانه، ناړهوهن، داريکه، دارهېووز، بغووز، بزلا، (باک.) بزوو.

بۆزا (باك.): نيرى ئافرەتاند.

بۆزان: نيتوى نيرينانه.

بۆزاھى: بۆزى.

بووزه (هدورا.): بزن.

بۆزە: رەنگ بۆز، بۆوولاخ و بعرازيش بەكاردەبرى.

بوزنه (معررا.): كاريله.

بوزۆ (هەر.): نيّوى نيّرينانه. مررّ يا مالاّتيّكه تووكى دروړەنگسپى و رەش بى. بۆرەشكە (خز.): تۆرى پيوازى.

بۆرەقلنى (ھەررا.): گياى سورركراوموەيە لەناو رۆن و ھيلكەدا.

بۆرمقنه: چتيّكه كىميّك بۆربىّ، بۆركالّ.

بۆرەك: جروره كيچيكى زور ووردو سپييه. (باك.) جروره كولليرهيهكى شه کرییه به بادام و گوویز و همنگوین و قیمهوه دروستده کری. بالنده ییکی بۆرى گچكەي كيوييە، بۆرەجرە.

بۆرەكەيى: تىرەيىكى كوردى جافە.

بۆرەلوك: بۆرەتنە.

بۆرموم (ھەررا.): رەرموم.

بۆرەي خاڭخال: وولاخيكى بەرزەي سپىييە وخالخال.

بۆريۆرك (باك.): بازگەر بورارىكى گچكەيە.

بورت: کڙچ. ـ کردن: کڙچکردن.

بسورج: بورجس نهستيران، بسرج، كۆنگسره، شسههووماكووك، بسورگ، (همرا.) پیک.

بۆرچىل (نەردە.): رەنكى رەشكەرەيە لە رەنكى چارەرىدا.

بۆرچىن: بۆرچىل، سۆنە، مىراوى مىيىنىد، سەرسەووز. (كىال.، ھەورا.) بالندهييّك بهرهكاني سهري رهنگينه هيّندهي مريشكيّكييه له قهراخ شاوان دهژی ناوی مسراوی نیزه، راوکاران بهشد و ده تووانس بیگرن یسا بیکووژن. (ئەردە.) مراوىسپى.

بۆرخوواردن: دەمكوت بوونى يەكيك لـ ناخةتن و روتوريددا، تيشكانى يەكتىك لەگسەيەكىدا.

بۆردان: قركردن، بەزاندن، زەبوونكردن.

بـــووردن: بـروريــن، بهخشــين، خوشبـرون، جهبــه، (كــه.) نوّبــهخش. ليّ ــــ : بەخشىين، لى خۇشبوون، خۇشبوون، چاولى پۇشىين. لىدخۇ ـــ : خۆكردنــ د

بوورژان (هدو.): ومندوز، (دهر.) بوورژیان، (هدو.) بوّرژک، قنگدخدو.

بوورژانهوه (همو.): له بيره خدو چروندوه، وهندوزهدان، چاولدبيرهخدودا.

بووژک (هدو.): وهندوزه.

بووژن (موک.): گریانیکی پرسوزه، که له پردا بیّت. کوولْژن، گابوّد، گریان و رِدّرِدٍ، (باک.) دهنگی وولاّخانه، گالنّزِ، گریان و رِدّرِدّ.

بوورژیان (دهر.): وهندوزه.

پورغوو: بورغي.

بورغى: بورغىو ، پينچ ، بزماريّک لعنووکييموه تا 🚅 د د د د د د

نيره راستى يا تا سەرى پيچپيچ بى.

بورقفه: بروانه: بزرهقهنه.

بورڪ: بررج، کڙنگره.

بورمان: دەنكىمىنارى ورشك بورەرەيە.

بورو (باک.) : بړ**ڌ ، ه**مره.

بۆرى (هەكار.): بروارى ناو، (باك.) بۆړى، لرول دى ناسن و چتى تر.

رەنكى بۆر، بۆرايى، بۆراھى، (باك.) جوونايى.

بۆرى (ھەورا.): وەرە، بى، بەو، بى.

بورغى

هووزوو: کر، (ړمرا.) بروزی، (که.، جا.) شعل، (همورا.) گلیّم. قاب شور.

بوزی (باک.): نیّریّکه بر پیاو و ژنان دهست ده دا، جارجاره شنیّسوی نافره تانه.

بووزی (ړهرا.): بووزوو.

بۆۋان: بورژان.

بووژان (موک.): بیّژان، گیایهکه.

بۆژانىە: گيايەكى گەلاروردى لاسىك دريّژە گولىّيكى بىۆرى گچكە دىّىنىّ، بۆزىّكى توندى ھەيە بىناو جل و بەرگدا دەكرىّ تا لە مۆرانە بھارىّزرىّن.

بووژانسهوه: ژیانسهره، اثرانسهره، انسه ژین، گسهش و بساش بوونسهره، و همترکهر تنهره، و هخوها تنهره. له ههژاری پزگاربوون، بارسووک بسوون، (باک.) پهرنسین.

بووژاننىغەوە: (باک.) پەرنسانىن، بارسورک كردن. ژياندنىوە، ڤەژانىن، قژانىن.

بووژه (گژ.) : بيّژه ، بڵێ.

بۆژە: ړق، قىن، كىن، ړک، پشم. بۆژى. ـــ كردن: ړق و قىن ھەڭگرتن. بۆژىز كردن.

بووژما (باک.): بهدبهخت، پهروشدار، ههژار.

بووژمان (باک.): پوشمان.

بۆژۆ: (باک.) دەغەل، (رەوا.، باد.) بۆگە، (باد.) گەندەر، گيايەكەبە پٽرە يا بەدروارى ژاكابى ويا ئالىكىكە لەبەردەمى وولاخاندا مابىتتەوه. كرى رانك و چۆغەيە.

مۆژۆكردن: گەچراندن، ژاكاندن بۆگياوكا، بيّزاركردن، جاړس و هەراسان كردنى كەسيّكى،

بووژێنهوه: زيندووكهرموه.

بۆس: ماچ، رامورس.

بووس (باک.): بوخار، بوغ، بورغ، شەپۆلى گەرما.

بۆسار: بۆسارد، بۆنى ناخۆش.

بۆسىارد: (ھىدو.) بۆنسىارد، بۆنىي زۆر ئىاخۇش، ھىدر خۆراكىتكى بۆنسى تىتكەوتبىي.

بۆساردى: بۆنساردى.

بۆسان: بيّستان.

بووسان (هدورا.): نوسان، وهركدوتن، خدوتن.

بۆسسه: مسهلاس، سیپه، کهلهسهر، کسمین، کسهلین، پسهیجوّر، میسل، حمشارگه، بازگه، کوّریت، کوّلیت، بوّ رأو یان بوّ رأو و رووت و کورّتن ویسا گرتنی کهسیّک. بوّسهی جووتی، (روّرهٔ) چهمسهره. (کسور.) ویّرامسهر، مرازیکه له کهومستهی جووتیدا.

بۆسە: بورسە، ماج، رامورسين.

بووسه (باک.): تالقهیتکه له ملی گایان دهکریت.

بۆسەخوواردن: بروسەخور اردن.

بۆسمىكر (باد.): ئەرەى خۆي مەلاس دابى.

بۆست (باک.): بست.

بۆستان (هممه. ، دهر.) : بيّستان.

بۆسۆ: (ھەر.) بۆنسىق، (ھەورا.) بووشمەين، (باك.) بېتسىو، بۆنى پىلەپدى سىروتاو، پەرلاي سىروتار بۆسۆي لېندى.

بۆسۆ المههستان: بریتییه له بالأوبوونه وه دهنگ و باسیکی ناشیرین له یه کیکهوه.

بۆسۆ ئىلھەتىنەسىتان: مىلىس لى كىسىتىكى زۆر رووت و ھەۋارە وەكور دەلىيىن فىسارەكىس ئەرەندە رووتە ئارورى تى بەردەى بۆسۆى لى ھەلىناسىتى. بۆش (ھەمە.): بىلى، بىيۋە، (ھەمە.) بورشە. (بىك.) زۆر، گەلىيىك، بىق گىانلەبەران. ھولىقا، چۆل. باش، چاك، باش و بۆش.

بۆشەھى (باک.): زورى.

بۆشەيى: چۆلى، ھوڭۆڭى.

بووشه (هممه.): بلَّيّ، بيّرُه، بوّش.

بۆشكە (ئەردە.): بەرمىل، چەلەنگ، چەلىك.

بوشكول (باك.): پشكەل، پشقل. خەم، پەرلاش.

ﺑﻮﺷﻤﻴﻦ (ﻫﻪﻭﺭﺍ.): ﺑﯚﺳﯚ.

بۆشتىخ: كۆك، پۆشتە، بالأبەرز. ـى: كۆكى، پۆشتەيى.

بۆشى (باك.): زۆرى. بۆشايى، چۆلى، ھوڵۆڵـى، ڤـالاتى، ئاوەڵــەى، خۆرايى.

بۆخ: بۆنگچى. (باك.) گارگامىتشى چاوسرور.

جووغ: برک، بووخ، (باک.) بووس، هغلّمی گفرما و بنیرو ژووریّکیینه هغوای پیس بیّ.

بوّغاريه (همورا.): بوخاري.

بووغهو (بـار.): گیایهکه وهکـوو بیّژانـی وایـه لـه نیّـو شـاخاندا پنجـه و بستیّک بلّند دمبیّ و برّنی زور خرّشه.

بووغاوه: بورخاره.

بوّغه (باک.): ناوی پیاریّکیش بلود، که به تازایی و خورتی و میرانی دهنگی دابوده. گاوگامیّشی چاوسوره.

بوو<u>غــه</u> (ږڒژ.): گابووغــه، هوولــه، (مــوک.) خوولــه، گايهکـــه بــز<u>دز و</u> شعرفرزش بيّ.

بۆغكردن: ھەلم و شى لى پەيدابوون. كردن (فە.) رشانەرە.

بوغمه: گهروو خرد، ملهخرد، تاس. جنیّوه له جیساتی قوزه لْقورت به کاردهبریّ.

بوغن (ئەردە.): پارچە، تىكە، ئەنجە.

<u>بوغن بوغن (ئەردە.): پارچەپارچە، تىكەتىكە، پارەپارە.</u>

بووغووير (باک.): جروره گرڵێڬه.

بووق: بۆرى، كەرەنا، شاخى مالأتان، كە جاران لەسەريانى گەرماويان لىدەدا.

لینده ۱. بوق: بمق، (باک.) همغتجار، قرواق، قورپاق، (همورا.) قورپاقه، داعبایه کی پانکه لمهی چووار پیسی پهله پهلله می

مهله وانه، دام ایک کیوره و پیسی پهله پهله ی برق مهله و انه، داریکی کیوی و کوویستانییه تیکولسی سووره برق و پهلکی شینیکی سپی پاته وهکوو گهلای مورتکی و ایه، بهری زهرده و له قهزوانی گهوره تره، بهرهکهی بکوتری و بکولیسنری دهییسه چرک

(مه لحمه) لمسمری که چه لآبنری به بری نادات تا چاکی ده کاتموه، داره که به تعد گرنی گولاری بلند ده بی . (همو .) گرنی ده خلییه له نیتو کیفه که ی .) که دهستی به پهیدابورنکردبی و به لان هی شتا نمها تبیته ده رهوه ، (مرک .) که دهستی به پهیدابورنکردبی و به لان هی شتری میتوی ، مارپیتچی میتوییه . (پووا .) دی به لمه ک ، ماسوولکه ی به لمه ک ، نمستوورایی به لمه ک . زمق : چاو ده رپه و پووان و ثیتر . هالاو ، هه لم ، بوغ ، ده م .

بۆقە: دەنكى بەرازىيە، مرقە.

بۆقەتە (رۆژ.): _ىمل: ئەستوررايىمل، پشتىمل.

بۆقەمەلە: جوررە مەلەيەكە وەكور مەلەي بۆقى.

بوّقبوّق: دەنگىتكە لـە خۆرتى و ئازايەتيە. ــ لـە بارام دى واتا چاوى سوور بورە و راناومىتىد. دەنگى نىرى و بەرانانىشە، كە بەردەدرىنى ناو بزنەگىل و مەران.

بۆق ھێومنان: پاڵ پێوەنان.

بووق ز**موی**ن: ههڵم، بوغی زموی.

مِوَهَوْه: بِلَقَى ثَاوِيّ، (هغو.) جووره زار نَيْشهيه کی مندالآنه. ثازاریّک مندالآن د. ثازاریّک مندالآن تا تعمنی پیّنج سالآنه ده یگریّ که هناوی سوه ده یدات ه نیّد زارییه و هه لیّدازیِتنیّ به شیری بزنان و یا به زاخ و شیری چاده بیّته وه، (همورا.) پیزووکمودهمی، پیزووکهی دهم.

بۆقك (باك.): مست، لاريّج.

بوقل (باک.): بىلەكى لاقى، پروز. نىرم، شل(بۆگۈشتى).

بۆقلە (جا.): قەلىمىرىد.

بووقله (موک.): قەلىمرونە.

بۆقلەمووت (ئەردە.): بورقىلىموون.

بۆقلەموون: بوقەلسەموون، نيرەكەيان خىزى گىيف دەكات و سەر دندووكى پارچە كۆشتىكى يىدا شىزرىزىموه.

بۆقلى (باك.): باقلەي كيّرى.

بووقمل: پژمل.

بووقیان (لو.): جورلان، بزورتن، رزیشتن.

بوّقى مل: ئەستوررايى مل، پشتى مل.

بووک: (دەر.) وەوى،(ھەورا.) وەيىرە،(باجە.) وھى. سىوور. خۆزگە، بريا،كاش.

بۆك (باك.): تيندار، بەھيّز.

بۆكه (باك.): ئازا، زاتدار، تيندار، بهميّز، هيّزدار، بهميمهت.

بووكەبەبدارانە: (باڭە.) شەمىرولە، كۆسەبەبە، كۆسەرەرى، كۆستەبروكە. بووكەبەدارىنە: بروكەدارىنە.

بۆكەبۆكە: گەررەپياران.

بۆكەردەي (ھەررا.): بۆتكردن.

بووكهسووره: (كۆ.) بروكهسروركه. بالندەييّكى چكۆ<u>لْـهى بهرسـينگ</u> سدوره.

بووكمدارينه: بوركىبىدارينه.

بووكەسووركە: بوركەسوررە.

بۆكەٽيقە: برّتى نيّوقامكى رِزيرى پيّيانە يا ئى بنهەنگٽيّيە، برّد_رن. **بووك**بو**وكان**ىّ: (موك.) بوركيّنى،جوورەگەمەيەكى مندالاّنەيە.

بووكردگ: بۆگىن.

بۆكرىن: بۇتكرىن. گىنىن، بۆكىنبوون.

بۆكۈوۈز: كړووز، بۆپړووز، كزووړى، بۆنكړووز، بيّن كوورزيك، مــوو و خورى سووتاو بۆكړووزى ليّدىّ.

بووكك (باك.): بوركزكهي مندالآن. گليّنهي چار.

بووكلديّب (باک.): دارى رازاوهوهيه، كه مندالأن لسه (۱۷)ى ديّسهمبهريّدا به بوّنهى سهرى سالّهوه بهكوّلاّن وكورچانيدادهگيّرن.

ڢۆكىڭىشە: بۆكەلىشە، بىردېن، بۆتىدېن، بۆتىيكە ئىمبن باخەل وتىاودەمدار ئەرتىر پى بىت.

بووکمار: داعبایه کی لــووس و دریّژو جوړانـه و مــاری دهچیّ بــهلاّن چــووار پیّی ههیه.

بووکنی (موک.): تعرکمسانمن بنترن وپیباودوه، که بنشبوریّن بورکیّدا دهچن بیگوریّزنموه برّمالّی زاوای. (باد.) پیلک، (همورا.) پاوهی وهم. بووک و زنوا: گرلّه میّلاقه.

بووكۆكه (كىور.): بوركېكى منىدالأن گەمسەي پېتىوە دەكسەن. (كىزّ.) گيايەكە گولى سىوور دېنى لىە ئى خاشىخاش گچكەترە لىەنيّو كىفەكەيدا شىرىكى سىپى لى پەيدا دەبى كەچى وەدەستى كىموى سىوورى دەكسات كۆلكەكەشى لىسمور ھەرجىگايەكى لىش دانرى دەيسووتىنى.

بووكوومەكەر: خۆزگە، بريا ، كاشكى.

بووكوومبيلكه (باك.): بالنده يتكه له تاويدا مهله ی ده کار مهتریک بلنده پهری سهییه کیسه یتکی له تریّر ملیدایه جیّگای ده لیتر تاو دهبیّت عوه و هجارجاره ماسیانیش، که دهگریّ لهریّیان دهکات.

بووكى: نيوى نافره تانه. جوراني.

بووكيّن: بورك بوركانيّ.

بۆگە: (موک،،بابا،،همورا،) بۆژۆ، (باد.) گەندەژە. بوژە، كىياى تىام ويۇنگۆرلوو ژاكاوە، كە ئاژال و مالأتان ھەربۇتى كەن نايىخۇن.

بووگه (تەردە.): بورە.

بووگهبهماس: بوّته مهڵحم، بووه به مهرهم.

بۆكىن: بۆكىنىو، بۆكىن، بۆتى پىس، بۆتى ناخۆش، كىف، گىنىو، (رۆژ.) گىنى، بۆگەنداى، (دەر.) بورگەند. بورپىسى(ف،،)، زنىغ، كفكۆ، گەندەژەبۆ. _ بورن: گەنان. _ كردن: گەناندن. (بالله، پىر.) برايمه بۆگەنه (گيا). _ كردن: بۆتى ناخۆشكردن. _ بورن: بۆن ناخۆش بورن بۆگەنكىله (ھەررا.): فسۆس (داعبايەكه). خورماسىچان، مشكى خورمايد. گيايەكە.

بۆكەندى: بۆگەنى، گەنيو.

برومهكويره

BOMB

بۆم: بۆمبا.

بووم: زهری، زیّد، نیشتمان.

بوملاهران (موک.): گیایهکی بزنخوشه.

بۆمارانه: چلّه گیایه که بستیّک بلّند دهبیّ پهلکی وورد و بوّنی زوّر خوّشه و تامی تالّـه بـه دهسک لهکهنار و نـاوو دهوروبـهری

رور خواسه و ناهی نامه به دهست مه صحار و حاود نامورویه ری همرکووپه و کونیکی همالسسووړی و همانگی تیکسان به جیسی ناهیّلن و ده یکهنه دالده ی خویان، سیرموکه.

<u>بوومهڪووٽره</u>: کرندهبهب<u>ر</u>.

بوومهٔ لمرزه: برول مرزه ، زموی لمرزه ، لمرزهک ، جم و جرولی زموی.

بوومهمارانی (بابا.): گیایه*که*.

بۆمبا: نارنج، نارنجوّک.

بۆمبىئىويىر: ئارنج ئارىر.

بۆمبای سووتێنەر: نارنجى سووتێنەر.

بومج: بۆمچک، بۆمچە، بۆگەن.

بۆمچهو (همورا.): برهمپرنممووت، پووچ، وهکوو، گویزی پووچ و کوویر.

بوومچهوه: بورمچنو .

بوون: برون مرازی یاریکاری تی نههم ههر وهکوو کردن مرازی یاریکاری تی پهره ههر وهکوو کردن مرازی یاریکاری تی پهره ههر وهکوو کردن مرازی یاریکاری دارایی، همیشهبوون، مان. دارایی، همبوون، همبوونی مال دارایون، کرداری رابردووه بی دووهم و سیده م استیهم لهباری گهلدا وهکوو تیده بوون، شعوان بوون، لهدایک بوون. گهیشتن، گهیینی میوه و تعرهکاری، روودان.

هۆن: بهن، (باک.) بيّهن، بووه، (همورا.) بووي، (همو.) بيّن، (نمرده.) برّنه، مايه، دمستاريّر، بيانک.

بۆن: بيہن، بۆ.

بۆن (باك.): بۆ، لۆ.

بۆنلو: ړاناو، (باک.) بهن<u>ۆ</u>ک، ب<u>ۆنی خ</u>ۆش، گولاّو، بۆنـاو لــه خۆدان: بهـن لـه خووددان.

بۆنه (هغورا.): ببیّ، (مـوّک.) هـوّ، مایـه، تـوور. بیـانوو، بیانگـه، بیانک، بعانه.

بوونهبوون (باک.): رورشه، قوّرت، همنگامه، کارسات.

بوونهمال: ساغ برونهوه بهسهر كهسيّكيدا.

بوونهوه: دووبارهبوون، دیسان ړوو له بوون کردنهوه.

بوونهوهر: بورن. ـــ ى: بورنى.

بوونەوەرايەتى: ھەبرون.

بۆن پيدان: بردان، نيوه برژاندن.

بوونتىڭ (باك.): تىشكى*كە بــە بر*ورسىك و رەعــدەرە بــەلأن نەكلو<u>ت</u>تــە سەرزەرى.

بۆنجى (باك.): تاجى.

بۆنچاڭ: بۆچاڭ.

بۆنخاو (هدو.): بۆخاو لە گۆشت و چتىكى تردى، كە كىمبررابى.

بۆنغۇش: بۆنى خۆش، خورەي بيبهن. (ھەورا.) بۆرەش.

بۆگەنىك: بۆگەن.

بۆكىنىو: چتىكە بۆتى كەندو خرابووسى. كەنانراو.

.ر. بۆگەنتك: جوړره بزگەنتكە لىمىرەي رزيو و ھەندى چتى تر ديّت.

. رست. بۆگفخ: تۆر ھەرچتىكى بەتەرى ھەلگىرى دەبىق، گنخ. ـــى: گنخى.

بوتسی، مورد مرزیت می به مورد در در است. و خود ماش در تا حدید می به میشدودی تری و خورماش ده آین. (شار. ، باب. ، کو.) گلوه تری در زندگینی زله لهملی پیشه نگان ده کری خوله میش کورتکراوهوهی ناوی بولییه بوسه و چاوه کانی نهم فهرهه نگه. گلوه تری .

بوول (لک): خزلمیش، مشکی.

بۆل (باک.): زورمملّى، بەتۇبزى. پارچە مەرىك، پارچە روشترىك.

بوولاو: ئارى خۆلەمىيش.

بۆلانىن: بۆڭەكردن.

بوولانن: بۆلاندن.

بۆڭە (ھەورا.): گلووەترىّ. (رۆژ.) بلّمە، وورتە، پرتە، ختــە، لىبـەوخۆوە وورتەكردن.

بووله (تعرده.): پهخمه، چل، فل، سهپوول، گيّل، كمودهن.

بۆلەتەمە: بۆلەتىمى.

مؤلفت معی: مات مدانی ب مری دره خت نیشانه ی گهیشتنی، نموترییسه بوّل متعمه ی تیّک موتوه و اته نیشانه ی گهیشتنی پهیدا بوده.

بوولهرزه: بورمهلهرزه، لهرزهک.

بۆلەكردن: بلماندن، بۆلەبۆلكردن، ختەكردن.

بۆلەمر: خۆڭىمىتشى گەرم، ژىلىمور.

بۆڭلەنمە: ماتەدانى بەرى درەختان: ئەم مىٽرە ـــى تىتكەوتورە واتە ماتىەى دارە.

بۆڭەنمىّ: بۆڭەغە.

بولبول: بلبل. ــ دەچرىكىنى: (ھىدورا.) بولبىول چرىكنىق. ـــ دەخورىنىنى: (ھەررا.) بولبول مووانىز. نىتوى ئافرەتانە.

بوڻبوڻه (ړورا.): ړيشرويټک چهند مووروويټک هوتراوه تـــهوه بـهـقـــهد ړيشـــوو و پوولٽيک*ــي* زێړ يا زێړی بهســـهرهوه.يـه.

بۆلك (باك.): گۆرانى شووانىيە.

بولكه (مدريوا.): (هدورا.) تالشت.

بۆلگ (جا.): تەپڭى سەرى.

بۆلگە (باك.): ھەريم.

بۆلمازوو (موک.): جووره ترییه کی شینه گلووشی خرو دهنکداره.

بولهموهس: همومسدار، خاوهندهموهس.

بولوسڪ: تغرەرە.

بۆلى: ھۆزىكى كوردە لە گەرمىنى دادەنىشى. گلووەترىيەك.

بووني (هدورا.): خزلنميش، مشكى.

بهنهك **بووی دهم: بۆنی زار.** بۆيەمە (رۆژ.): پارچە كريكى رەشە لەمشكى و ھەررى گچكەترە ژنان لىسىدى خۆى دەبىسان. بوویت: بوری، بور ویی. **بووي**ْر: هەلْبورىر، رٍدْرْبورىر، ھەفتىبورىر، شەوبورىر، سال بورىر. بۆيخۇش: بۆنى خۆش. **بوويژ:** سەردوولكە. **بووێ**ژ: هۆز، (بــاک.) هۆزانڤان، هەستيار، هۆنـەر، گۆرانيبێژ، ئاخورەر، ئاخەفتىر. بوويّره: بلّيّ! ، بيّره. بوويس (ړوژ.): بنوو، بخدوه، بخدفه. بومسته، راومسته، بوويسه. بۆيسان (همورا.): بيستان. بۆيسانمون (همررا.): بيّستانمران. بوويّعه: بوسته، راوسته. بۆيكردگه (ئەردە.): بۆنى گرتوره، بۆگەن بوره. بووي ڪهن (تدرده.): بدگنن. بۆيوەش (ھەررا.): بۆنى خۆش. بوویی (باد.): گهین، گهیشتنی میوه و تعرهکاری. بوويين: بورن.

به (باک.): بێ، بعمێ. بها(باک.): بنها، نرخ. بهار (باک.): بنهار. بهاره (باک.): بنهاروو، گنفی بنهاری. بهارخيّر (باک.): هموهل شينايي بمهارانه.

بهانه (باک.): بعمانه. بههر(باک.): بعرین، پان. بهه (باک.): پيکموه. بهتر(باک.): پتر. بهعتن: بيسان. بهمتۆك: گوريدير، بيستمر، بهستيار. بهمتن (باک.): بیستن، شنهفتن.

بهستيار: (باک.) بهستوک، بيستهر، گرويدير، نهو کهسهيه گرويس له ئاخەفتنى ئەم و ئەو بى. بهشت (باک.): بنمست.

بهن (باک.): فعرامرّشی، نارامی. ــا مه هات: فعرامرّشیمان هات، بوّن، بيّن، پشوو. ـدان وستاندن: پشوودان و نستاندن. ـكشاندن: پشيور هه لکيشان. ـــ ا من ته نگ بود: نارامم نهما ، حهجمينم لي هەڭگىرا. بۆن، بىن. بهناف (باک.): گیایی.

بهنه کا (باک.): دهمیّکی، تاریّکی، پشوریّکی.

بۆنخۆشكە: بركە بۆنخۆشكە، بەنەعناش دەڭين، گيايەك لەگەلاشىرىدىا ماستى ترش به تيكه لأوى لهسهر شووينى مارانگهزتهى دادهنين. بۆنخۆشى: بۆنخۆشى، بۆرەشى. بۆندر: بۆگىن. بوند (بالهك.): بلند. بۆنداد: گوڭى بۆنداره و همر چتيكى بۆنى لى بى. بۆنىلىن: بۆنىدر، بۆگىەن. بۆنىتكى ناخۆشىەلىد ئىدنجامى چلىك و زۆر ئارەقەكردندا پەيدا دەبيت، بە تايبەتى لەنيرەرزى مەر و مالأت لە وەرزى بوندی (باله.): بلّندی. بۆنمارد: بۆسارد. ــ ى: بۆساردى. بۆنتىۆ (ھەر.): بۆسۆ. بۆنگ (دزه. ، خز.): تتشور ، دهباغ ، (باک.) بههیز ، بهموا . کرن: هاندان، رق هعلّستاندن. بۆن و بەرامە: بۆنى خۆش. بوونى: لروان، گرنجان، دمستدان. **بونیه:** بنیات، بناخه، رِمسهن، رهچهڵهک. بقى مندال: بونى مندال، مندالى ساوا تا دەكات دووسالى ئەكەر بۇنى خووین و خوړی ژنی زاو بکا بهبون ده کهوی، گیای گژنیژ به خهنه وه له ړوو و پیش سعر و دمسته کانی منداله که ی بنری به سووده. بونيه: بنيات، چەلم. بوّني مندال: بوّي مندال. بۆوەش (ھەورا.): بۆنخۆش. بوو وەش (ھەررا.): بۆنخۆشكە. بووغ: بلّغ، برّ ژهنگی مسی به کار دمبریّ. بوهارتن (باک.): تیهدین، رابردن. برواردن. بۆهەرىنەمووت: بۇتى مەشكە و دۆدانەيە، (ھەررا.) بۆمچەو. بووهوورفنس (باک.): تیپمراندن، راپمراندن. بووهوورتن (باک.): برورین، تیّهدین. بووهوشت (باک.): بنمنشت.

بووهيشڪ (باد.): گيروژ، گڙييژ.

بوويّ (تدرده.): ببيّ.

بووي (هنورا.): بۆن.

بۆيلخ: چەورىيەكە، زەرد، سوور، قاوەيى و رەش و چەند رەنگىكى ترى هدیه قوندرهی پی بویاخ و چدور ده کدن.

بۆياخكار: بزياخكەر، بزياخچى.

بۆياخكەر: بروانە: بزياخكار.

بۆيە: لىبدر ئىرە، چونكرو. بزياغ، چەررىيكە قۇندرە و قايش و چتى پى بۆيە دەكرى، بۆياغ كوردى و توركىيىە: بۆ: چەورى، رۆن كوردىيە، ياغ يىش

بووي بنهڪهڙ: بڙدرن، بڙکهليشه.

بيّ ئايين: خورانىناس. ــى: خورانىناسى.

بيّ فلعله: بدبيّ تعمد، بدبيّ تعود.

بن فهمه ان نورت، بن وهفا . ـ ى: بن نوورتى ، بن وهفايى.

بيّ فلفوا: بيّ نموا، همرار. ـ يي: بيّ نموايي، همراري.

بيّ نموه: بىبىّ ئەرە.

بيانك: بيانور، پالْپ، باهانه.

بينڪ: بيانور، پهٽپ، بيانک، گهزهک.

بيانگه (كۆ.): بيانوو ، پەڭپ، بەھانە، ووړك، گەزەك.

بيانوو: پەڵپ، بەھانە، (دەر.) بيانگە، بيانى، گەزەك. ـــــگرتىن: پەڵپ

رتن.

هیماوان: بیابان، دهشتیّکی چوّلی کاکی به کاکی. بیّ هوّش، بیّخود. ـــ برون: بیّ هوّشبوون. ـــی: بیابانی.

بينوهشهره (هنورا.): راخستنى بدرهو مافووره.

بیایی (همورا.): بهستهنی، بهستنی ناو.

بی نوورت (باک.): بی نسمه ک، نانکرویر، بطین شکین. (باک.) ـــى: بی نسمه کی، نانکرویری.

بئ ئیپ وزیب (باک.): نیگهران، درودلاً. (باک.) ــى: نیگهرانی، درودلنی.

بيهش (باک.): بهش.

بيهن (همورا.): بوره.

بيهويّ ونهيهويّ: بڤيّ رندڤيّ.

بیبهر (باک.): بیبار، دهلروبیبهر. دهرمانگهرم، نیسیوهت.

بیبار (همو.): ئیسیوهت، (باک.) دهرمانگمرم، ثالاّت، بیبمر، سـی سوور: دهلووجه، هموجهار، (دهر.) بیار.

بيّ بار: بيّ بدر، مرزى نالىبار و بيّ كەلك، بەرنەدەر.

بي باره: بيّ بدش، بدشبراو.

بيّ باسك: بيّ كاس، بيّدهر. _ى: بيّ كاسى، بيّدهرى.

بيّ بلق (باك.): بيّ باوكي يا ههتيو، پهست، نالسار. بيژوو، ززل. ـــ

ى(باك.): بيّ باوكى، ھەتيوى. پەستى، نالىبارى. زۆلى، بيژوويّتى.

بن باڪ: بن ترس، بئي پهروا، نه ترس، ـــى: بئ ترسى، بئي پهروايى، نه ته سه.

بیّ بال: همژار، دمستکورت، بیّکمس. ـــی: همژاری، دمستکورتی، بیّکمس.

بيّ بلووك: كەسيّكە باركى نەمابىّ. زۆل، بيژوو، بيژك.

بى بىغت: بەدىلەخت، چارەرەش، ئاران، تلەپرەش، ناپاك. ـــى:
بەدەخت، چارەرەش، ئارانى، تەدەش، ناپاك، نىتىندى،

بهدبهختی، چارەرەشی، ئاوانی، تەپپەشی، ناپاكی، نەپێن بړی. بىن بىھر: داریّکە بىدرى نىجىّ. ژن يىا مالاّتيكـە نىغزۇک بىيّ. كىردەرە و

سهودایه که سوودی نمبیّ. بیّ بهش، بهشخوراو، بیّ کهلک، بی سوود، بیّ بمر. ــی: بهشپراوی، بهشخوراو، دهستیراو.

بيّ بمرق: تار، تاريك.

بهن تهنگ (باک.): بين تهنگ، تووره، تهنگه تيلکه گرتوو.

بهندار (باک.): بزندار.

بهندخووهدان (باک.): خوّبوّنخوّشكردن.

بهنزین (باک.): باریشک، (باد.) پشمین.

بهنک: (باک.) دیواریّکه پاریّزگاری سهنگهر و پهسیوان دهکات.

مِهنةِ (باک.): هيّزي بڙنکردن.

بهنوونی (باک.): نیلوفهر، لیلوفهر، گوڵێکی سپییه.

بهنۆك (باك.): بۆن، گولأر.

بهنؤليدان (باك.): بزنخرشكردن.

جهۆر (باک.): پردەباز، بورار، بقار، بگار، شوويّنيّكه لــه ړووبـاران، كــه مرز بتوانيّ لـيّي بيمړيّتموه.

ىرو بىنوانى ئىلى بپدېرىمەردە

بهوور (شدم.): بروار، بقار، بگار.

بهۆست (باک.): بست.

بهۆك (باك.): بێ، بەھێ، بەي.

بهيّقرا (باک.): پيّکنوه، بهيهکنوه.

بهیمتن (باک.): بیستن، شنهفتن.

بهێنه: بێنه، بێرانه، (همورا.) باوهرو.

بئ: (ب) تیپیّکی نابیّی کوردیده. بدهیّ، بدی، (باک.) بهنسوّک. (ثهرده.، شوا.): وهره. جگه، بیّجگه، هیّ. بابیّ بوّکهی تاکی سیّیهمه ایراده میگیراد تا آنکام دید کرد. بیراد کرد. این ناری دنگر

لمهاتموه وهرگیراوه. قوله کراوهوهی (بیتجووان)ه بن ناو نهم فهرهه نگه.

بی: داریکه بی بهره. دارهبییه و پیّنج جووره: ۱) دارهبیّ. ۲) شهنگهبی، شوّرهبی. ۳) زهردهبی (بی زهر). ٤) رهشهبی. ۵) سوّرهبی. گهلاّی تالاّر

باریک و دریژی همید. ببتی، ببی، دهبی. بوپاړانموه و نزایه: یاخووا همو خرشبی. بیّو. (ف.ه.) بموو. (باک.) دارهبی. بیّوهژن. (لمو.، شوا.)

كاريله. (دەر.) بوو.

بيا (لو. ، فه.): وهره.

بيه ان: بياوان دهشتى چۆل و بئ ثاو، بيروون. لىدخۇچوو، بيت قش. سـ بوون: بئ هۆشبوون.

بيبانگيل (همورا.): بيابانگمر.

بيّ فلېږوو: بيّ ئاووړوو ، بيّ شعرم.

بيّ <mark>ئابر</mark>وويى: بيّ شەرمى.

بیار (دەر.): بیبار.

بن فاد (بیّعار): بی شعرم، روودامالراو. ــى، بیّعارى: بی شعرمى، روودامالراوى.

بئ شاداه: بئ وه قبره ، حناجماین لئ هندلگیراو . سنی: بئ تناوی ، بئ وه قرهیی.

بن ناكا: نابه له د، ناشارهزا، هيج نهيستوو، بن خفوهر، ناتاگا. ــهى:

بي ناكايى، بي خدوهرى ـــ يى: بي ناكاهى، ناناكايى.

بيّ شامان: بيّ ړهزا، ــي: بيّ ړهزايي.

بيّ فلوروو: بيّ تابروو ، بيّ شعرم ، دامالياك.

بي ناوروويي: بي تابروريي.

بي پيفان: بي پيوان، ئيكجار زور.

بيّ بيّله كهره: قومقوم وكدى گچكه. بيبيله كهره.

بيتًا: نيّوى نيرينانه، بيّ دهزوو، بيّ داو، بيّ هاوتا، تاك.

بێتار: کارهسات، گێچەڵ. ــى: کارەسات*ى،* گێچەڵى. ً

بيتاوان: بي سووچ و گوناح، بي گوناح. ـي : بي سووچي، بي گوناحي. بى قىلەرش: مىردى بىدخور و بىدد دەفتار ، كىد جىسى بىادەرى نىدى، مىردى

بی قاشه (باک.): بی نرخ، پووچ، بی هیز، کسوتوو، کهفتهکار.

بيّتر (بؤتا.): پتر.

بيّ ترمه: كانييهكه لهلاي روزههلاتي شهقلاوهوه لههال چياي سهفينموه ههلده قولْي، ئهم كانييه سيّ واتاي ههيه: ١) بيّ: وهره، ترمه واتا مانگي تیرمه، که تعمووزه یانی له تعمووزیدا وهره نیره. ۲) بیترمه: واتا بی تهمووز و هارینه و ههمیشه هموای خوش و فیننکه. ۳) ترمه به کوردی دەنگە بەراستى لەبن بەردىكى گەررە دىتە دەرى و ھىچ دەنگى لى نايەت

بينتقب (باك.): بيّ هيّز.

بيّ تڪ (باک.): چۆلەكە.

بيّ تلشا (باك.): پتري. وولأخ.

بِيٰ تَوْ: ہلبی تۆ.

بيبيلهگمړه

بينتوو: راست: نه كهر بيتتو وابيّ: نه كهر راست بوو وابوو. بهبيّ توّ.

بيتووته: بيّ نعنوا، بيّ مالّ.

بيّتووان (باک.): ناتووان، بيّ تاو، بيّ دهرهتان. ـي: ناتوواني، بيّ

بيّت وبيّت: جووره گهمهيهكي مندالأنهيه.

بيتووقه (باک.): وازلى هينراو، پشت تيكراو، همزار، دهربهدهر، بيي

بيتور (باك.): بيكار، دمستمروستان.

بيتوره: (باك.) بترهك، بي شيواز، بي تهدهب.

بينتووش: گونديكى بمناوبانگى ميرووييه له دولى ثالانييه لمنزيك پردى تەسەنى، كەلە ئىر فىمرمانرەرايى شارى قەلادزىداسە، مەلبىدى مهلاعهبدوللا و مهلامه حمود و حاجي مهلا رهسوولي بيتووشييه.

بيتووك: باريك و لاواز، رووت، بي كهيف.

بيّ تيّل: لاسلكي، تعلكرافي بيّ سيم. بيّ تعمل.

بى بىلىن: بىلىبراو، بىلىخوراو، بى بارە، لىك كراو، دابراو. ــى: بنشبراری، بی بارهیی.

بى بىلھرە: بى بىش، بىشىراد، (بىاد،) زرىمىد. سىيى: بى بىشى، بىشبراوى.

بى بروا: بى بارەر، بى بەقا ـ _ يى: بى بارەرى، بى بەقايى.

بيبك (باد.): بيبيلدي چار.

بيبكه (بار.): بىبەللەي چاو.

بي بڪاد (تدرده.): قوول، بي بن، بي پدي، بي رهووز.

بی بن: دەرياي زورقوول، بيرو گۆمى زور قوول، بى بگار، بى پىدى، بى رەروز. چتىكى نەبرارەرەر بى دورايى. كچى بى بن، كچىنى نەمار.

بيبن (همورا.): پشتيند. تمنگه.

بيبنتاد (باک.): بي بناوان، بي كابان، بي ژن.

بيّ بني: قرولي، كچيّني نعمان.

بيّ بوّ: بيّ بوو .

بيّ بوو: بيّ بوّن.

بيبوّك (باك.): بعبهڵهي چار. گليّنهي چار.

بيبي (همورا.): بووكي مندالأن، بيبيلمي چاو.

بيبى چەو (فە.): بيبيلەي چار، بىبەللەي چار.

بيّ بير: بيرخراپ، بيّ وير.

بيبيله: مندالي تازه بوو و ساوا، بعبهلهي چاو. (ړهوا.) ـــ ي چاو: كمشكاجاث.

بىبىلەگەرە: قومقومۆكەي چكۆلەيد.

بىيىلموچەمى: (ھەررا.)بەبەللەي چار، بىبىلەي چار.

بىبىلكە: باڭندەيتكى بچوركى بازەڭەي دەشتىيە.

بيبين (همورا.): پشتيند.

بني ها: بني پي. شعل. وو تدي پووچ، پړوو پووچ، خوّړايي. هموايي.

بيّ ڀاڵ (رڙڙ.): بيّ پهنا، بيّ کهس.

بي پهر: پهروهريو، پهرندماو.

بيّ پهره (باک.): بهفيرز، بهخورايي.

بيّ پهرڪ (باک.): به تالورکه، به لغز، به پعله.

بيّ پهروا: بيّ ترس، بيّ باک. ـ يي: بيّ ترسي، بيّ باكي.

بيّ پهر و بال: هنژار و رووت و بيّدهق. ــى: هنژارى، رووتى.

بيّ بهنا: بيّ كس، بيّ بالّ.

بي ههي: دهريا و گوم و بيري زور قوول، بي بن. بي تهندازه.

بي پهلني (باک.): گهورهيي، هموايي. گوشادي، فراواني.

بي پۆر: تەرور.

بن بيَّرْن (باك.): نارام، هيّدي. ـ ي: نارامي، هيّديّتي.

بن پيشه (باد.): پهڵپينه (گيايهکه).

بيّ پيشڪير: بيّ بدرهه لست، نازاد، سهربهست.

بي بيش ودووايي: بي بدرور دروايي.

بي تابى (باك.): ماندوريتى، بي تووانايى.

بينام: ناخوّش، بي معزه. _ى: ناخوّشى، بي معزهيى.

بيّتاو: رِدِرْيّکه خور بعده رهوه نعبيّ. شاگري بيّ تين. يه كسميّكه زور رانه کات و پرتاو نمبی.

جروره نیستریکه بربارکردن و سرواری ناوهستی.

بى قەل: مەكىنەيەكە بەبىتىل قسەى بى دەكرى و وەردەگىرى.

بيّ ترس: بيباك. ـي: بيباكي.

<u>فەرھەنگى كورىستان</u>

بێڿووهمامز: كارمامز.

بێچووهوان: بمرخموان، کارموان، (باک.) بێچڤان.

بيچوون: تاك، تاق، بي مانهند، تهك، بي چهشن، بي هاوتا.

بنچي (باک.): بنچور ، بزن و ممر.

بيچيفان: شووان، بمرخموان.

بێچيڪ (باک.): نازيرهک، کمودهن، گێل.

فِيْحَالْ: ماندوو، معلمنگ، لاواز، نمخوش، همدار، نمخوشى كىشمنگ،

لـه گیانـهللادا برون. ـــبوون: نـهخقش و لـه گیانـهللادابوون. ـــکــردن: نـهخقش و لـهگیانهللادا خستن. ـــ ی : لاوازی، نـهخقشی، هـمثاری، بـاری

كيانىللايى، مىلىنكى.

بيّحند: بيّ سنوور.

بيعيل (باك.): بيّ تين، بيّ هيّز.

بيخ: بيّخ

بينخ (هغورا. ، كه. ، لو.): بن، پهى، ريشهى دار و گيايانه و به بنور

ژیرهوهی ههموو چتیکی ده لین، دووایی. گولیکی جووانی کویستانییه.

بيخار: بي دروو ، بي درك.

بیخان: نیّری میّینانه. بی نیشانه، (باک.) باپیشان. هاوینه همواریّکی بی هاوتایه، پرژ، کهلبهز، تاوریّژ (شلاله) یّکه سینگی چیایه کی بموزی

چند كون تيكردوه و له حعواره به لافار ، كه ديته خوواري ړهنگي سپي

و همموری وهکوو کعف وایسه و زور سارده کعو تؤته لای رِوْژاواً و باشووری

ړواندزي وه له کلکې کوړهکې ديتهدهري.

بيْخلوهن: بيّ خوداوهند. _ى: : بيّ خوداوهندى.

بيّغهم: بيّ پهڙاره ، بيّ پهروش، ئاسووده. راست، ريّڪ. ـــى: بيّ

پەژارەيى، بى پەرۆشى، ئاسوودەيى.

بيخهو: بيدار، ووريا. ـى: بيدارى.

بيخ بهستن: ريشهداكوتان.

بيخ بو: بندبو، ريشه كيش، ريشه كهن. ـ كردن: بندبوكردن. ـ برون:

بنەبربوون.

بيخ پهر: چٽي پهري باٽندان.

بينغ وبنج: رهگ و ريشه.

بيغ جوچكه: كلينچك، بن جروجكه، بن درو، بيخ دوو.

بیخ درهخت: رهگ و ریشهی داران.

بينخ ديان: پووک، پدوو، هاروو.

بيخ ديوار: بن ديوار، بنمرهت، بنياد.

بيّخ ران: بنران.

بيخصه: گەروپىكە زىسى پىدا دەپرات كەرتۆتسە لاى رۆزاداى ساكرورى

باتاسی شوو ینه کهی زور خوش و دلگرو بیخهمه.

بيّخ ناخوون: بن نينزک، نازه، بن ناخرون.

بيّخ نيشتن: لبن نيشتن.

بينغ نفين: _ تانشين. _ نيشتك.

بيخووهدي: بيّ خيّري، بيّ خارهني.

بئ قین: لاواز، بی هیّز، چلهک، (ردّژ.) نیّره تی. بیّ زور. ـــی: لاوازی،

بێھێزي، چلەكى، (ړێڗٛ.) نێرەتى.

بيج: زوّل، بيژوو.

بيّج (باک.): رِهنگي گوشتي.

بينجا: بيّ جيّ، نالهبار، ويلّ، پهرت.

بیجا: پیچه، پهچهی ژنان، رووبهند.

بیجلاه: جروره یا قروتیّکی سروری نزم و کهم نرخه. جروره زهنگیانهیه کی

دريژكولهيه ژنان ده يكمن بهژير چهنه و بهچاوگه.

بيجاكردن: كار و يا قسهى بيّ جيّ كردن.

بينجامه: بمركيّكي تايبهتييه شعو لمبعر دهكريّ.

بينجان: كيّويّكه له باشوورى رهو اندزيّوهيه چياى بيّجان كعو توّته نيّوانى

بيّجان و رمواندز.

بێجایی: بیّ جیّیی.

بيجقه: بي نيشان، ساده.

بنجكه: بهجكه، بجكه، بعبي، جكه، بي، بي له، بيّرګه، بيّرث ربل،

(باک.) ژبلی، بـهدهر، بـهرجا، خـهین، (هـمو.)هـێ لـه، بژلـموي: بێجگـه .

لىنوى، بلىّ وى.

بێجێ: بێ ڕێ، بێشووێن، (باک.) بـڡرهــوا، ناديار، پروز، بێکڡلک، بـێ - ماه د ا

نعوا، بيّ دالّده.

بێجێڪه: بێجێ، بێۺورێن.

بێجێيي: بێړێيي، بێۺڔوێني، بهرهموايي، بێ کهلکي، نادياري، پرڒزي.

مِیْچاره: نیّری نیّرینانه. ناچار، بعلسهنگاز، بعستعزمان، گهدا، قهلسهندهر، لیّقهرماو، بارکموتوو، دمستهپارچه، همژار، داماگ، بیّرسهخت. (شن.)

میموند داریکه له گفتل گاسنی ریک ده خری و لمزمری کیلراودا به یه کجاری

جُرِّكُ عِي بِيّ ليدهدريّ. _ ييّ: ليّ قسوماوي، باركسوتوويي، هسوراري،

بەستەزمانى، گەدايى، ناچارى، بەلەنگازى، دەستەپارچەيى.

بيّ چاف: بيّ چاو ، كوويّر، كۆرە.

بيّ چلوه روو: بيّ شعرم. ــى: بيّ شعرمي.

بيّ چلويّني: بيّ چاواني، دوور لهچاوي پيس، لهنزاكردندا برّيهكيّك يا

چتیک مهکاردینری، که چاری پیس کاری لی نه کا: کوردستان بی

لىسىدر رووى زەوى دەلىتى بىھىشتە.

بي چهڪ: بيبي چيک.

بي چهن و چون: بدبي پديان و مدرج و ريکدوتن.

بيچركه: بي همست، ئارام، بي دهنگ.

بيچشان (باك.): بەرخىدان، كارەدان. (باك.) ــى: بەرخىدانى،

كارەوانى.

بيچك: (فه.) بورچک، گچكه.

بيچم: شيره. فيلباز، ساختهچي.

بيّجوو: مندا ليساوا، بيّجروى بالنده و ثارًالأن، بهچكه، بهچى، بهچه،

بيچى، وهچكه، دۆل، (دەر.) بيچووله، وهچكه. جووره پارەيەكىش بووە.

بنجووله: ساواي گياندار ، بنچوو . پارچه يه که ده کمونته ناستي نيفه کي

تانسوه.

بيدل (باک.): غسگين.

فِیِّه آلِّ: نیّوی پیاوانه. بیّ جەرگ، بیّ زاوور، ترسعنوّک. کەسیّکە ھەرمسی به دلّداریّتی نەپەت، دلّمردوو. ــى: ترسعنوّکی.

بينوو (باک.): بي دووکنل.

بينووا: بي پايان. _ يى: بي پاياني.

بينور (باک.): بمړيز، بمميز، هيزرا.

بیندونش (باک.): سه تل هی داربی یا نیتر بق شیر تیدا دوشینی، گادوش. بیندوندان: بی دووایی، شووین براو، بی مندان، ووجاخ کوویر، نمزوک.

بينوننه: كىسيكه دوواى مردنى هيج مندالى له پاش بهجي نهمابي،

كۆردونده، وەجاخ كووير.

بيّ ديان: بيّ ددان.

بیر: چالاًو، ده قی، قولیت. یاد، رهت، ریر، هزر، هویر، بیراهی، جیّل، هووار، هویر، بیراهی، جیّل، هووار، هویشی (ناقل)، له بوون: لهیادبوون، لهبیرچوون: لهیادکردن، هزرکرن، فهراموشکردن، بیربلاو: ره تبلاو، له کردن: رد دل ناقیّان.

بيند (پهوا، ، خق.) : بيل. داريک پراست و چهپ ده چه قينري يه کيک لهسهري داده نيشي په که په که سهري ثارا الآني دوشهني ده گري بو ته وهي بينري بيدوشي، شوويني شارا الآلي دوشين، دورهم مي، (دهر.) بينره. (باک.) بيرکم، تووله، بينل، وان، کات، چاخي ثارا الآو پاشين، په کيير. دووييز: په کدان دوودان، مه له پيردان، رانوواندن.

بيرا: بيّنه، بيّرانه، بهيّنه. به بير، به زهين.

بي وا: بي روووشت، بي نايين، بي ريواز.

بیراز: وهرهنیا، (همو.) بعرهنیا، (همورا.) میراس، چاک کردنموه، _ی ناشی. _ کردن: ره قاندن، قامیاره کردن، زیرکردناموهی دیاوی ناوهوهی با بعرداش و دهستار دووای ساوانی کار کرنگرتنی دیاواری ووشکه که لهک، دیوارکردنی نامه لا و لای کارتز و گور به ووشکه که لهک، لیدانی زلاد،

بيوازنن: چاک کردنموه. گۆړ و بيرو چال ههڵکمندن به رِيّک و پيّکي. بيراق (باک.): ئالاّ.

بيرانه: بيّنه، بيران، بهيّنه.

بيراوا: چالأر.

بيراهي (باک.): ياد، بير.

بيرايى: ھەيوان، بيلايى.

بيره (هنورا.): بير.

بیرهبیره: کسکسه، یه کیه که، وارمواره.

مِيْره: بيّنه، بيّرانه، باوهره، باوره. وهره. هاتنعوهي ثارًالأنه لمنيوه رِدّياندا برّ ددّشين، كوّكردنموهي ثارًالأنه لمنيوه رِدّ و ثيّواراندا برّ دوّشين.

بيره خدو: خدو يكه دمستى پيكردبى و هيشتا هوشيشى مابى، خلماش، له خدو پاچوون، (هدورا.) و دندوزه كوت، له بيره خدودا: خدو ماشبوون وي ددا، دان داره، بيگينه، تقد، هيشه، قد ا

بير مده: بعثيره دا، واره، پيكهنه، ويقه، هيقه، فيها.

بیّ دِهزا: رِهزاگران، ناشیرین، رِهزاتالّ. زوّردار، زیاندهر، بیّ ثامان. بیّرهقان (باد.): یادگار، بیرووری. بێځود: بێ هێش، لــهخڒچرو ، مـاندو ، مهلــهنگ. ـــــى: بـێ هێشى، لمخڒچوويي. پووچ، بێؠووده، فيرلا، خزړايي. بيابان، بياوان.

بيّ خوست: بيّ هست.

بي خوست بوون: بي هنست ر بي دهنگ برون.

بێڅودي: بيموشي، بياباني، لهخرچوون. بي خارهندي، بي خيوي.

بێڂوز (ړڒژ.): کیسهیبێ زامبینه.

<u> بێۼێ</u>ڔ: بێ کەلک، بێ سوود، بێ فعړ، بێ سوو. ـــى: بێ کەڵکى، بێ سوودى، بێ فەرى.

بيّداخ: بديداخ.

بیده: خوّرت، زوردار، دووراله دادگهری. زوّر، ستهم، جهور. زوّر، بسیّ ژمار، گلایّک. هی: زورداری، خورتی.

بیّداد: بیّ درهخت و بیّ داروبار. ووشیار، ووریا، بعثاگا. ـــبوونــهوه: ووشیارپوونموه. ــ کردنموه: ووشیارکردنموه، نیّوی پیاوانه.

بيدارموه كردن: ووشيار كردنموه، ومناكا هينانموه.

بيدارومان: بي مان و حال، هنواري.

بيداري: ووشياري، بنتاگايي، ووريايي.

بيّدان: بيّ تووم.

بيّدان. دەنكى بيّى، دەنكى بىمىّ.

بيداوي (باک.): بي برانغوه ، بي بغرو دووايي.

بیّنهور: نیّوی کورانه. بیّکهس، بیّنهوا، (لور.) بیّ پهوُمار، بیّدهرهتان، بیّمهلّرهن، بیّمهلّرهند. کاتی ههوهال پیّگهیشتنی بهرههمانه، (ههو.) بهیدهر، (باد.) جوّخینی گچکهیه.

بينه دونان: بيدهر، بيجي و ري، بيكس، بينهوا.

بيدهري: بي نموايي.

بیّدهسی: بیّدهست.

بیدهست: دمستکورت، نهدارا. دمست براو. ـ ى: هه ژارى، دمستکورتى. ـ ى: هه ژارى، دمست کورتى. بى دمستیتى.

مِ<u>ێۮڡڛڹۅۅێ</u>ڗ: کڡڛێکه دمستنووێژی ههڵنهگرتبێ یا دمسنووێژی شکابێ. ــــ ی: بێ دمستنووێژی.

بینهق (رِوْرْد): رِهنگ پرووکاو ، دهق شکاو ، همژار ، نمو کمسهیه لمسمر باری خوّی نممابیّ.

بينهم: بي كات. بي دهم و پل، قسه ناړموان.

بيّدهم و بل: بيّدهم، كممدرو.

بيّنهم و يلي: قسه نارمواني.

بيّ دهم و دووان: بيّ دهم و پل، كهمدرو.

بيدهمي: بي دهم و پلي.

بى دەنك: كپ، مات و خامۇش، بى قسىد. ــ بوون: خامۇش بوون، وەلام نىدانىو، ئىو دەنگانىيە لىنار ئىلف و بىي كوردىدا كە دەنگى لى نايەت.

بيّ دهنگ بوون: مات و کپ و خاموّش بوون.

بي دهنگ كردن: مات و كپ و خامزشكردن.

بيّ دهنگي: کپي، ماتي، کشو ماتي، نارامي.

بي رهنگي: بي چووني.

بيرهوه (تدرده.): ودردوه.

بیرهوه: بیرهوهری.

بيرهوه خهر: هوّشيّنهوه، وهبيرخهر، وهيا دخهرهوه.

بيرهوهر: بمهرّش، هرّشدار، تيّگهيشتور. ــى: هرّشداري، تيّگهيشتن، ياد، ماوهى بيركردنموه، ماوهى يادكردنموه، هيزيّكه له ميشكدا، كه چاكمو خرايه لينك جووي كاتموه.

بیرهوکردن: بیرکردندوه.

بيربر (باک.): تيکهيشتوو، بههرّش، هرّشدار، زيرهک، زرنگ، خاوهند دلاو دەروون، بەوجدان.

بيرتيژ: تيژبير.

بيرچوون: چت لهياد دەرچوون له دەميكىدا، له بيرچوون، فمرامۆشكردن.

بيرچوونهوه: دەرچرونى چت لەياد بىئىكجارى.

بيرخمان: خستندياد.

بيرخستنهوه: خستنموه يادي چتێػ بزيه کێک.

بيردوز: بيرو بارهر. ــ ى: بيروباوهر.

بيردوش: (بوّتا.) زەرك، گادوشە، مانگادوشە، سەتل.

بيرزان (باك.): گيايي، ړووهكي.

بيرزان. بروانه: بيرزان.

بيرقوول: بيرفره قوول. ـ ى: بيرفراوانى.

بيّرك(باك.): بيّلي بهفرو زبلييه.

بيركمه (باك.): بيرهه لكمن. (باد.) جوّلا. لمبيرسه ر، لهيادبه ر. (باک.) ـ ى: بيرهه لكهندن. لهبيركردن، لهيادبردن، فهراموشكردن.

بيركهفتن: يادكموتن.

بيركموتن: بيركمفتن.

بيركموتنموه: هاتنبرهياد.

بيركههي (باك.): جووره بووزوويكه.

بيركردن: يادى كسى يا چتيك كردن.

بيركردنهوه: ووردبوونهوه بهدل له چتيك.

بيّركم: (بار.) تووله، (باك.) ركه، بيّر، رەكك، قەفەز.

بيركوّلا (باك.): بيرههڵكس.

بيركا: يادكه، يادكا، بيركه.

بیرگه: بیرگا.

بێرگ: بێر، شورێنێکي تايبهتييه ثاراڵي تێدا دەدۆشرێ. خاكمنازي دەم پان و گەررەيە.

بيّرِم (بار. ، باک.): زريّچهييّکي قوول و بيّ بنه ، که نه ناوي بوّبچيّ و نـه لىبەرى بروات، (رەوا.، خۆ.) بىرمە. (باك.) حەوز. لىتەى بن ئاوى.

بيرمشك: رِجن، داريكه وه داره بي دهچي ثاره تي گوله بونخوشه كاني دهگیری وه لهویش شهربهتی دروست دهکهن.

بيرمكه: چيايه كه نيواني ناودهشت و شاوريدايه چهند چاليكي پرله ئار و گەليّىک چالى بى بنى تيدايە. كە قورلى تەخمىن ناكرى بەردى تى باوينى تا كاترميريكى همر دەنگى ليوهدى.

بيرموّك (كدر.): (كق.) بندوشتك، (بار.) بدندشيشتك، قدرواني وورده ، بهداروبهره كهشى دهلين: بيرموّك.

بیرمیشک: بیرمشک.

بيرنامه: پهراوييه، که چتى تيدا بنووسري بوتموهى لـه کاتى پيويستدا وهيادت بيننيتموه، يادنامه.

بێږوو: شەرمن، شەرميترون، شەرمەزار، فهيتكار، كەمرور، بي شەرم.

بيړو: جووره نهخوشييکي پيستي مرويه و دوو چهشنه: ـــي تــهر و ــــي ووشک، خارشت، خورش، خورشت، (همورا.) والأملني، (زهن.) گەزەنەك، (كە.) گەزەنە، (رۆژ.) پىزۆك.

بيرۆبەرتك (رەوا.): خەنەگورگە.

بێرووت: پایتهختی لوبنانیّیه (۱۰۰۰۰) کوردی تیّدایه. رِوْژانور ، ستیّر دوو روزنامىدى كوردى بوون لىدى به تيپى لاتينى دەردەچوون لەلايسەن زانای ناودار درکتور کامهرانهوه.

بيروورد: پيتۆل. ــ ى: پيتۆلى.

بيروق: گيايي. خونچه. درومهان، قرونير، تروكي بهري مرزقان.

بيرووك (باك.): گيرفان.

بيدٍوومهت (باک.): بي نرخ، بي قهدر، بي تابروو.

بيروون (شار.): چۆلگەيەكە ئاوى بۆشىنايى و بىز خوواردنىدو لى چنگ نەكەرى. _ى: دىرەخانە.

بيرهاتن: له يادبروني چتيکي كۆن.

بيرهاتنهوه: رەيادكەرتنەرە.

بیرهاتی (باک.): یادگار.

بيرهه لقهندن: چالارهه لكندن.

بى رئى (كۆر.): گيايەكە لـ الاسكى تووتنى دەرى دەكا و لـ مناوى دەبا، (موك.) كيركه له كارو ره فتارى بى جي و ناپهسند. بى جي، بى شوويّن، لاړێ.

بيّري (باک.): جيّگاي ناژال ليّ درّشينيّ. كابانيّكه ناژالأن بدرشيّ، (باک.) بيريڤان. گيرفان.

بي ريش: لورسكه، بي تورك.

بيرين: بار و جوولانيكمه لمكاتى مندال بوونيدا به نافره تان ويا به ئاۋالأنى ئاووسەوە دەبينرى، (باك.) بيرين.

بيرميشكي بلاوي: رجن.

بيريقان (باك.): بيرى، ئاژالدوش. پياوى دەشتەكى.

بێريڪ (ههڤێ.): گيرفان.

بيرى كرن: بيريتى كردن، ناژال دوشين.

بيّ ريْڪه: ههڵهت.

بيّرين (باک.): بيّري.

بيّز: ئيشتيا، قيّز، قيل، مگيّز، قيز. ــهاتن. ــنمهاتن. ــكردن: دلهه لشيران له چتيک، ـ كردنموه: دلهه لشيوان له چتيک. ـ بوونموه:

قیزهرون، بلروری، مهرمهرشا. رهنگ: بهههشت ههر وه بیزی کوردستان دهچیّت. سینگ، سینه.

بیزا: گیایه کی بزنخوشی کوریستانییه و لهنیو شیریژی ده کریت، بهیزا، له ترشیاتی ده کریت.

بيّ ذات: ترسهنوك، بيّ زاوور، كهمدل.

بێزاو: نێوی نێرینانه. تمنگاو، کموه رێ، وێزار، وه روس، وه رِهز، جاړس، (همو.) همراسان، (که.) لـوّس. ــ بـوون: همراسان بـوون، وه رهزيربـوون، کموه رێ بـوون. ــ کردن: همراسان کردن، وه رهزکردن. بـێ دهم، بـێ دهو، کموه رێ کردن.

بێزارى: ھەراسانى، وەرەزى.

بينزاري: نارى ئافرەتانە.

بيّزاله: ترسعنوك.

بیّزه (ردّژ.): بیّزوو. مهگیرانی. جووره دراویّکی بیّ نرخه.

بێزهر (باک.): زەردەبى، يەكێكە لـە چوړار جوړرەكانى دارەبى.

بینزه پوو (رموا.): (مهها.) جه حفه می، (بار.) ریشالق، گروزه آه. گیایه که و کرو که رمورز وایه گه لای و ررد و ترونی ناوییه ده خوری.

بێزهوهر (هـهر.): رِزيو، هـهڵوهريو، پيـس، ناهـهمووار، نـارِێک، چڵکن، هـهژار، بـێ دهستهلاّت. ـــي: وهرسي.

بێڒراف (باک.): ترسهنوّک. (باک.) <u>،</u>ی: ترسهنوّکی.

بيّزران (هدررا.): لعبدرچاوكدوتن، بيّزليّ كران.

بيزريو: لىبدرچاركتوتوو.

بيزكار: جنيّودهر. (خوّ.) ـ ى: جنيّو، سووك و ريسواكردن.

بێزكێ: حسەنى بێزيكێ شايەرێكى كوردە له چياى مازێيه له باكرورى كوردستان.

بيزك: بيزوو، مدكيراني، مژن.

بيزكهوان: ژنيكه مهگيراني بكات، مژنموان.

بيّ زمان: كب، خاموّش. لالّ. _ى: كبى، لالّى.

بێزنهماتن: دڵ مەڵنەگرتن.

بێزوو: (شار. ، بابا .) مەگیرانی، ھەرەس. (دەر.) بیزی، (ھەر.) مگێز، (ھەر.) بیزا، گیایەكە لە نێوشیرێژی دەكرێ. ـــ كردن: مەگیرانی كردن.

بيزۆب: ميكروبيّكه ببينري، چيړه، زور دار.

بێزوبۆ: پووشل، موونج، جاړس. كردن: بێزان، بێزيان.

بێزوبۆكار: بێزياو.

بێزوبۆكارى: بێزياوى.

بيّزوبۆكردن: بيّزوبۆ.

بێزووڪار: مهگيراني کار.

بيزهاتن: دل ها فر گرتن، بن خور اردن و به تعوساوه بن قسام كردنيش بهكاردي.

بێزێ: نارى ئافرەتانە.

بێزي (باک.): پەرىشان، بێزوو.

بیزی (هدورا. ، دهر.): مهگیرانی. (باک.) رهنگی پهنبهیی. بیزیاگ: بیزراو، بیزو بزلی کراو.

بێزيان: بێزران، تكان.

بێزياو: بێزوبۆكەر.

بينژاربينژار: چتى ړزيو و كونكونى ههلابهههلا.

بینزان: کوتن، ووتن، دابیژتن، (موک.) بیووژان، گیایه که بیکوتن و بیکوشن ناوه کهی بوّبرینی مالاّتان زوّر به سووده و کرمی ده کوژی، ثهم گیایه له ههر ژووریکیش دانری لهبهر بوّنه کهی میّش و میّشوولهی لیّ نامیّنیّ، دهشی کهن به گزره بوّناژالاّن. دووان، ویّرانکردن؛ ههر چی بوو به ناغامان، کوردستانیان بیّژا: ویّران و کاوولکرد.

بێۯٯه: بوٚژانه.

بيراندن: بيراندوه، كوتني چت. دابيرتن.

بيّرانن: بيّراندن، لسيّرنك دان.

بێڗه: بڵێ، بووێژه.

بيزهر: بيرنده ، نعو كمسهيه داخووي.

بيّره ك: گياندارى كهم شير له پاش زانى. گرامافون.

بێژهن: ناوی پیاواند، (هدورا.) بێژن.

بێڗؠۑڔەڕەش (باك.): كەغىتكە گوڵى ڕەشبى.

بێژتن: كوتن، ووتن، (هدورا.) واتدى. دابێژتن.

بێڙڪه: (رورا.) بێجگه.

بێڗڵڪ (باک.): بيژور.

بيژمونه (باله.): بيژوو.

بینژن: سهرهند، بیژنگ. بلین، ببیتژن، بن گهلی دووهم و سیدهمه: ثیره بینژن، نهوان بینژن، دهنگی جوولهی چت، سهرهند، (سوور.) بی ژن، پیاویکه ژنی نهبی، (باد.) بیوهژن.

بێژنده: بێژ، بێژهر، ئەوكىسەيە دەدووێ.

بیّژنگ: مرازیّکه دەغل و دانی پیّ دادهبیّژریّ لـمسعرهد و شیّلگیری کونـی گچکهتره، (هعورا.) ویّچنه، ویژنگ.

بێۯنگهر: بێژنگساز، بێژنگ دروستكار.

بێژني: قازاخي، بێوهمێردي.

بێ<mark>ژوو</mark>: ژنی کنم شیر.

بیژوو: بیژیلهک، (باک.) پینج، (بابا.) زوّل، بیژموّته، شفلووف، بیژی، بیژک، (باک.) بیژلک، توخمه تمخیّل، توخمه عیز.

بێژۆك: جێگايەكەبۆ ئاخەڧتنى لىي كۆببنەرە. چەنساز.

بیژوٚک: ده نکه ده ته کانی نیسک یا نوّک یا ماشیه، که ناکولّیّن. به و پارچه ده قانه شده لّیّن، که له نیّو به پروودا هه لّده که ن و وهکوو نیّسکی وان. (باد.) بزن یا مه پیّکه، که به گیسکی و کاوو دِی ثاووس بن و بزیّن. بیژویّقی: (باک.) بیژیّتی.

131

بیستنهوه: بهگوری گهیشتنهوه، دروباره شنهفتنی قسمیهک، که له همو بارەيەكموە كرابى.

بيستۆك: گورى راگر، بيستەك، تەلمەنزن.

بیّصتوون: بیّ نهستونده، بیّ کوّله که، ناواییّکی کوّن و بلّنده لـه قهسری

<u>بیست و یه که نّسهی</u> گۆرانسی (هسورا.): ۲۱ی مسانگی نیّره راسـتی زستانیّیه و نعوانهی لعسه ر کوتراوه: کعری برده سعرکانی کورتانی هیّناوه به شانی. بیست و یه که لهی گورانی نه گهر به فرنه که وی، تا قولتهی رانی، كۆران لەھىچ نەزانى.

بیستیک (باک.): بستهی سعر تعندووری، شیشهی کورت.

بيسكار (خدّ.): جنيّر فردّش، نازاردهر، سزاكار. (خدّ.) ـى: جنيّو، سزا، ئازار، بيسكاني.

بیسکانی (باک.): جنیّر، سزا، نازار، بیسکاری.

بيَّعووا (موک. ، باک.): بيّ گومان، بيّ دلاّو دلّي (بيّ شک). (باک.) بۆسۆ. مەكۆيەكە خۆى تىدا حاشار دەدرى.

بيّ سووي: بيّ تاوان. ـ ي: بيّ تاواني.

بيّ سۆز (باک.): بيّ بهخت، بيّ پهيان، پهيان شكيّن.

بيسووس (باك.): موّمدان، شعمدان.

بيِّسي (باد.): ماستيّکه تامي تيّکچووبيّ.

بيّعيره (باک.): قوّره، پەسىرە، بەرسىلە.

بينهيم: بيّ تيل، تعلّ كرافي بيّ سيم، بيّ تعل.

بيّش (باد.): باربوو، بـهش. ـــكردن: بهشكردن. بلّيّ. (بــاک.) بــاج، خەراج، بەش.

بيشه: ميشه، چهم، (همورا.) ويشه، كوراشه. دارستاني چر، دارسان. بیشه (همو.): باربوو، کومهگی. (شعبه، ، روژه) دانیشه، (همورا.) بنیشهره.

بيشهر: ناشتى خوراز.

بئ شهرم: بئ تابروو، رووقايم، بئ تاوروو، كاولى، رووش، قولتهش، كولْهش، (باك.) بي فههيت، داشۆرياك. ـي : رووقايمي، بي فههيتي، بى ئابروويى.

بێشه٧ن: جعنگهل، دارستان، لير، ليرهوار، بيشه، بيسه چخور، شهخهل. بيشهنڪ (باک.): گرينزک، تعوکهسهيه زور بگري.

بيّ شك: بيّشكه، لانك، گاواره. بيّ سوو.

بيشكه (بابا.): لانك.

بيّ شوّ (تدرده.): بيّ شومار.

بيّ شوو: بيّ ژمار ، بيّ شمار ، بيّداد ، بيّسامان. بيّوهژن ، بيّ ميّرد .

بی شوماد: چتی زور و زهبهند.

بيّ شووێن: بيّ ړێ، ناديار، بيّ جيّ. ــ ي: بيّ جێيي.

بیشیر: کهم شیر، بیرهک، بیروک.

بيشيرى: كىمشيرىي.

بيِّشي: ميّشه، بيّشه.

بيژيي (باد.): زول، بيژوو.

بيژيتي (باک.): بيژويتي.

بيژيلهك (باك.): بيژوو.

بیس: بیست (۲۰).

بيّعام: بيّ ترس.

ناریک. ـ ى: بى دەرلەتى، رەجالى، رىپالى.

بیعان: بیّستان.

بيصانموان: بيّستانموان.

بيسه: بوويسه، راوسته، سينگت فراوان بي، پشووت دريزبي.

بئ ساهر (باک. ، موک.): بئ ړێ و جێ. ــو بار: بێ ړێ و جێ، بێ شووين، بزر، وون، ويلل.

بيّ سمره: بيّ خاوهند.

بيّ سفرهنا: بيّ بدرايي، هنميشه. ــ يي: هنميشهيي.

بيّ سمروبمر: ناړيّک، ئاڵوّز، شليّخه. ــى: ناړيّکى، ئاڵوّزى.

بيّ سمروبن: هدميشه. هيچ و پووچ، بيّ مهغز، ناريّک، تيّکان و پيّکان.

ــ ي: هيچ و پووچي، بي مدغزي.

بي سمرويا: بي سمرويي، ناريك، تعلقجعلق، نزم، نابووت. ــ يى: بى سەروپىيى، نارىكى، نزمى، نابووتى.

بيّ سمروپيّ: بيّ سمروبن. ــ يي: بيّ سمروبني.

بيّ سفروتا: بيّ سدروپا.

بيّ سهلاً: بيّ كهس، كهسيّكه هاو ار و بانكى بهكهس رانهكات.

بيّ سهولا: نهخوو يندموار، نهخووهنه. ـي: نهخوو يندمواري.

بیست: (۲۰)، بیس، قیس، (ز۱.) بیست. تاو، دهم، بیستیک: تاريكى، دەميكى، بيستەك: تاريكى، دەميكى.

بيّعتان: (هممه. ، دهر.) بوّستان، (همورا.) بوّیسان، (باک.) بیستان، كشت وكياز، ممنختي، مختى، مخمخك، سموزيخانهيهكه كالسهك و شووتي و خهيار و تريزو و سموزهواتي لي بمرهم دينري.

<u> بيد تانچون: بيد تانچى، بۆيسانموان. يىستانچيتى،</u> بۆيسانىوانى.

بێڡتانجار (خز.): زهريينكه تووتني ليّ بجه قيّنريّ، بيّستان يا شيناييكه بىراوبى.

بيعته: بوسته، راوسته.

بیمتهر: بهستزک، (باک.) بهستیار، بیستهک، گوویکر، گووی داگر.

بيستهك: راديق، كوويْكر، بيستوك، كووي راكر.

بيستهم: چتيكه لهپلهي بيستهمدا بي.

بيستهمين: بيستهم.

بیستراو: نموهی کموتوته بمر گووي.

بیستن: (همور۱.) ژنیدی، شندفتهی، (باک.) بهیستن. شندفتن، ژندفتن،

شنموتن، (زهن. ، فه. ، دهر. ، همورا.) ژنيمن، ئمژنمفتن.

بيّ شيّل (باك.): ناريّك، ناجووان، ناپوخت.

بی سین (بات.): تاریخه، تاجووان، تاپوخت.

بى عار: كسى داد هيچ چتىك پەند وەرنەگريت. ـى: پەند وەرنەگرتن. بى فىلەر (ھىلەرا.): بەدفىلەر، ئاپىيرىز، بىلەرودم، شىروم، بىل كىلىك.

(هدورا.) ــى: بەدفەرى، ئاپيرۆزى، بەدوودمى، شوومى.

بي همرمان: بي كار. ــى: بي كارى.

شعرمی، بی نابروویی، رووقایمی، ناشایانی. بی فرشک (باک.): ناپایهدار.

بيفل (باك.): كەپۆ، لورت، دفن.

بيقلج: چتيكه بير و عاقل نايگري.

بيَّقان (باك.): كابرا، همرامه، وانيِّك، هين.

بيقهري (باد.): ناهوميدي.

بيفر: بيوور، تعوور.

بيقل (باک.): كەپق، لورت، دفن.

بێڤێڔي (باک.): نائومێدي.

بێقام (باک.): قرول، جێيا گێمێکه، که له بهژنێک قوڵتريێ.

بيّ قرام (باك.): بيّكس، بيّ خاوهند.

بيْقووت: بيّ زاد.

بِيّ قوون (باک.): بيّ بنچينه و بيّ ړه چهڵهکه.

بيك (باك.): داره.

بيكار (باك.): رهنده.

بیکار: بنی فهرمان، بنی ثیش، (باک.) شهراره، گردهنشین، چرزت، وولول پالورته، دسته پارچه، (ههررا.) بن ههرمان. بنی فهرمانی، چروتی، پشوودان، بن نیشی، بن که لکی، خاوی.

بیکاره: هیمی، تعمیمل، کهپدر، سست، شلعپهته، بی دهستهلاّت، خاو، تعهلهتر، دهستعووستان، لهکهنته، لهکارت، بی کهلّک.

بیکه س: بی پال، بی په نا، قاله نده ر، بیده ر. ههستیاریکی به رزی نیشتمان په رستی کوردی سلینمانی بووه ناوی (فائق)ه. نیتوی کوپرانه. __ ی: بی خزم و که س و کاری.

بیکهیس (باک.): چتیکی به پینی رهروشت و یاسا نهبی.

بي كهيف: خدم كين، خدمين، پهشيد، خدمبار.

بیکمار(باد.): مارمیّلکه، مارمیلکوّک.

بیک نهفه وّک (تاک.): بالنده یتکی گچکه یه پشتی شینه و بن زگی زمرده، گهردن و سینگی بوّره لهنیّو درک و دالاندا دهژی.

بي كنج: ړووت، بي جل ويدرك.

بيكوّل: جووره داره بييهكه.

بیکول (بابا.): نــــــــــ داره بییه کورت و گچکانهیه، کــه لـــه لیــّــواری چـــقم و جوّگاندا دهرویّن و لــه خوّیانهوه پووابن، (ههورا.) وی کولّ.

بێڮوڻ (باک.): بێ دەرد، بەخۆشى، بێ دەردەسەرى، بەئاسوودەيى.

بێڮێڔ (باک.): بێ کەلک، بێسوود.

هِێڲێۣڛ (باک.): نارێک، ناساز، نهگونجاو، بێجێ. ــى: نارێکى، ناسازى.

بێڪ: بهگ. پيادهي شهترهنجێيه.

بيك (باك. ، باد.): جووره تەرەيىكە دەخورى، گيايەكە وەكوو رازيانــه وايە بەلان كورتتره.

بیکار: سوّخره، فعزحه، (باک.) جزار. کاریّکه به زوّرداری به که سیّکی بکریّت به بیّ ماف و کالّه درانه و پاره، زوّر و ستهم. ــ چی: که سیّکه به بیّگار کاری پی بکهن. ــی: بیّگارکردن به خهلّک، کاریّکه به بیّگاربه خهلّکی بکریّ.

بيكه في (باك.): (جا.) زور بايي. بعزورهملي. بي كاتي. ناچاري.

بێڪانه: بياني، تاچيک، تاجيک، هاڤي، كهسێكه، كه خزم و خووێشت نمبێ و يا له نهتموهي تێ نمبێ.

<u>بيدگانەبەدەر:</u> كاروباريّک لەناو خۆدا خۆبەخۆيى ئەنجامدان بە پەنهانى بەر مەرجەبيّگانەيان لەناودا نەبىّ.

بێ<u>ڪانههمرست:</u> کهسێکه حمز لـه ړاژهر پێشکموتنی بێګانـان بکـات و دژی خزم و خووێش و نهتموهی خوّی بێ. ــ ی: حمز لـه بێګانـه کردن و دژی خزم و کهس و کارو نهتموهی خوّبوون.

بێڪانهيهتي: نامۆيي. _لێکردن: نامۆيي لێکردن.

بيْگانەيى: بيانيّتى.

بيك مشى (باك.): ئازايى، زاتدارى. گەوجى، رارايى.

بلِڪهن: بۆگەن، بۆن ناخۇش.

بيڪري: راست، پوخت.

بي كۆش (ھەورا.): بينگووي. ـي: بينگووييي.

بئ كونته (رِدَرْد): بن پاللوانه، بن پشتكوله، ديواريّكه دار و چتى وههر نهدرابي له ترسى ړووخان و رماني.

بيد كومان: بي سرو. ـ ى: بي سرويي.

بيْكوناح: بيّ تاوان، پاك.

بێڪووێ: لاسار، فهرمان نعبهر، سهرکێش، کهللهڕەق، بێ گوّش، گوّش نـهگير، بێگـووێ، کـهړ، بێگـوّش. ـــ يــى: لاسـارى، سهرکێشــى، کهللهرهقی. کهری.

بیّل: بیّلی به فرمالّینیّ، که له دار دروست دهکریّ، (باک.) به رفی مالّک، پاخیّلّ، پارِدّ، (رِدِّرْ.) پارژدّ، بیّلّی ثاسن، خاکه ناز، خاک تعنداز، (رِموا.) خاکهنداز، دوله مهرٍ، (شکا.) بیّرک، (شکا.، باک.،

خۆ.) بىر، ئەسپار، ئەسپەر.

بيل (هنورا.): منزمنز، كىللا.

بيّلا (باد.): بالْمخاند.

بيّلاًسن (همو.): (كۆ.) ئەستىو.

بيلانه: بيّ نعرا، بيّ دالْده. ٢٠٠٠ - ١٠٠٠)

بێلاّیی (کۆ.): دالآن، ههیوان، تهیوان. بێله: بێجگه، جگه، بێژ.

بيّ نهبت: پايهدار، نهگوّرٍ.

بیّلهدارینه: بیّل، بیّلزچکه، که دم و کلکهکهی دارن.

بیمارستان: بیمارسان، نهخوّشخانه.

بیماری: نهخرّشی، ناساخی، ناسازی، نهساخی.

بيّ ماف: بنبيّ مز، بنبيّ كالْمدرانه.

بيّ ماك (روّدُ.): نيّرينديدكه هيّلكديدكي گوني نـممابيّ، (باك.) بمرخ يا كارىلەيەكەبى دايكبى. ــى: نىبرونى ھىلكە گرنىكى نىرىنە، بى دایکی کار و بهرخ.

بيمان (تمرده.): فيسار، همرامه، وانيّک، هين.

بيمه (نمرده.): سيگورته.

بيْمەزە: بى تام.

بيمهزهيي: بيّ تامي.

بي مهرك: بي ميشك، كير، كيم، كموج، بي معفر. عدى: بي ميشكي، گنوجي.

> بيّ مهفز: بيّ ميّشك، گعرج. ـ ي: بيّ ميّشكي، گعرجي. بيمهلهرز (باد.): بورمهلهرزه.

> > بيمروس (باک.): رووگرژ، مون، غدمگين.

بيِّمريِّس (باک.): بيِّ مگيِّز، بي نيشتيا. ــى: بيِّ مگيِّزي، بيّ ئىشتيايى.

بی مشک: بیرمشک.

بيّ مشوار (باک.): بيّ فرشک، ناپايندار. (باک.) ــى: ناپايندارى، بي فرشكي.

بيمك: قەزوانى بنەرشىلە.

بئ موو: كهچال، بئ تووك، بئ پرچ، سهرتاووسى.

بي مير (باک.): بيوهژن، ژني بي ميرد.

بني ميز (باک.): گهوره، پان. (باک.) ـي: گهورهيي، پاني.

بي ميشك: كيّل، كنوج. ـي: كيّلي، كنوجي.

بین (فه.): برون، (روزد.) بینهی ژیر ثار، له کوماندا بهمهله بهبن ثاریدا رِزیشتن (بینه)ی پی دهلین.

بيّن (موک.): بابيّن، برّکهسي دووهم و سيّيهمه لـ بهاري گهلدا: نيّـوه وهرن، تعوان بابين. (كۆ.) گهروو، تينتينوكه، تعووك. (باد.، بار.، گهر. ، رِهوا.): پشوو ، ووچان، سانهوه . ــ درێژ: پشوو درێژ. ـــ ی خوهدان : پشوودان، ووچاندان. (ړهوا.): ئاسوودهيي، كات، دهم، چاخ، گاڤ. ـــ يكى: دەميكى. (همر.، باد.): بۆن، بيهن. ــدار: بۆندار. ــكرن:

بيّنا (باك.): هميشه، بيّ برانعوه.

بینا: کهسیکه چاری تیژبی و چتی باش ببینی، رینا ، ناگا.

بينطتي (باد.): جووره هدنجيريكه.

بيننفسوك (باك.): پەرۆشدار، خەمناك.

بيناف: بيّ نار، ناديار.

بينظفه: تينتينزكه، قورقوراگه، بينهقاقا.

بينانهوه: بستنوه.

بيناندن: باركردن. وولأخ بهستندوه.

بيّلهقان (كه.): پيشكى گياهه ڵكهندنيّ.

بيّلْمكان (دەر.): پيشكى گياھەلْكەندنىّ.

بێڵهڪهږه (هـمورا.): شـموگهرد، سـولسـۆلـه، جـووره دووپشـکێکي زور

بيّ للهنج (موك.): خوويّن گهرم.

بي لهنجي: خووين گهرمي.

بيّ لمواد: محاليّكي گهررهيه له خاكي تهرده لأنيّدا.

بيلهههر (موک.): گيايه كى گەلاپانه گولنى ووردو زەردە، گولله كهى بى پهره تعنها گؤیکهی وورد و بالأوه، دهکریته گزره بو ناژالأن.

بيّلهههر (نمرده.): كيايدكي تالّه.

بىلبىلە: بىبىلە، بىبەڭدى چار.

بيل تهپكردن: كيّلاتي بني دار و درهختانه له بههاراندا.

بيّلت هڪردن: كوزماٽي بن دار و كيّلانسي، شيكردندوهي بني دار و

بێڵڿه: بێڵؠڰڿػه.

بيّلشا (باک.): لاوی بیّ میّشک، گەنجی گیّل و گەوج و هیّړ.

بيّلكار: كەسيّكە بەبيّلى كاربكات، بيّلوّچكە. ـى: بەبيّل كاركردن.

بيّلكه (هنو.): (موك.) كهفه.

بِيِّلْنَدَانِـهُ (مــوک.): واتــا بِيِّلْمــان دانــا ، بــمهاری کـوردی کرماشــانيّيه، جيّرنيّكي نه تعوايه تي كوردانه كه له (٤٥)ى زستانيّدا دهكريّ.

بِيِّلُوْ (تعرده.): سعرچاوهييّکه له بههاراندا بژيّتهوه.

بِيِّلُوو (همورا.): كانىيەكە بەھاران بژيەتئوه، كوريّرەكانى، بەھارەكانى. مِيْلُوْته: دارهت و گۆڤەنديّكە فەقى و سوختان دەيكەن و تىيدا ھەلىدەپەرن.

بِيْلُوْحِكه: بِيْلِيْكى دارينى كلك كورته ثاردى بي له دەفرو يا جعوالى

بيّلوور (باک.): كُلْق، كولْق، كريست، بلورر. (باك.) ــى: كلرّبى، كۆڭۆيى، بلوورى.

بێلووژه (باک.): جروره ههرمێيهکه.

بيلوك (باك.): بىبى لوقەلىق، رۆيشىن بىبى گورگە لىزقە.

بێٮۆكە: بێڵؠ چكۆڵە.

بنليته (باک.): جووره هه لپ رينيکي کوردييه به دهم گورانييه وه. سروود، گۆرانى قوتابخانە.

بیّلیته**ف**ان (باک.): ههلّپهر، سروودبیّژ.

بيّليتقان (باک.): هدلّپه و، كهسيّكه سدمايه بكات و گورانيش بلّي.

بيم: ترس، سام، پەروا، باك، بووم؛ (هەورا.) چەنى باوكت بيم: لـ الاى

بیملا (باک.): بهدخوو، ړووگرژ. (باک.) ــ ی: بهدخوویی.

بيّمار (باک.): بيّ مارهيي، قدپاتمه.

- بيمار: نهخوّش، ناساز، ناساخ، نهساخ. نيّوي كوړانه.

بيمارهمرس: نەخۆشموان. ـ ى: بيمارەوانى، نەخۆشموانى.

بيمارسان: بيمارستان، نەخۆشخانە.

بینانندهوه: دیتنموه، د**د**زینموه. بهستنموه.

بيّنهو: بيّ ناث، بيّ نيّو. گومنار.

بــن نهوکــه: کهســیّکه لــه ړووکــاردا دهولّـهمــهند و لـــهناوهوه ړووت و همژارييّ.

بيّ ناوي: بيّ ناڤي، گوماناري.

بیناهی: بینایی، رووناکی، روشنایی.

بینای (هدورا.): بهستن، بهستهنی، بهستنی ناو.

بینهی چاوان: معبدس لهخودایه، خودا. روونایی، رووشعنی چاو، سوما، چاو، دیده.

بیننه: بهیننه، بیره، بیرانسه، (هساوراد) بساوهرق، (شسابه، ، روّژ،) بساره، (هممه.) بووهرودوی.

بینه (موک.): به پشوو خوواردنه و بهبنی شاویدا به مهله رویشتن، (کق.) بناو، (باک.) بین.

بینهر: دیبتهر، دیتیار، بینیار.

بينه کار: بينه کهر. (باک.) جروره هه نجير يکه.

بینه که ر: ثمو که سه یه بینه ی ده کات. (باک.) تاره زوومه ند. _ی: بینه کردن. (باک.) تاره زوومه ندی.

مِیْنَمُوا: بی پعنا ، همژار ، بی دالّده ، قعلعندهر ، نیّوی نیّرینانه . ـــ یی: بی پعنایی ، بی دالّده یی .

بينفوبهسته: بيننوببهسته، كهين و بهين، هاترچو، دەردەسەرى.

بێن بێن: جارجاره.

بين تهنك: پشروتهنك، همناسه تعنك، بي سهبر.

بيند (باد.): بلند.

مِیندار: بوندار. ـ ی: بونداری.

بيندان: پشوردان.

بینده ر (باک.): هموا، خمرمان. (باک.) سی: دووهیتنده مسسته دان (دغل).

بيندرخه: بندرخه.

مِینَهُورِدِ: پشوودریّژ، بهپشوو، سینگ فراوان، ـــبوون: بهپشووبردن. ـــ ی: پشوودریّژی، سینگ فراونی.

بيندن (خز.): بىستن.

بيندوش (باک.): بيدرش.

بينشك (بار.): وهنموزه.

بێنفره: (باد.) بێنفرهه، بهچيكڵدانه، پشوودرێژ.

بێنفرهه: بينفره. ـ ى: بينفرهيى. ـ يى: بينفرهى، پشوودريّري.

بێنڪ (باک.): بىند.

بيّني كورزيك (باد.): بۆنكړروز.

بينڪ: بين، پشور، هدناسه.

بينگرتن: خولانهوهي هيندي چت، چهند ههناسهييکي دوورودرير.

قوړقوړاگه ی کهسيکی گرتن.

بيّ نمايي ژهفا (همورا.): بيّ نوويّژيي ژنان.

بئ فوولیْر: ناپاک، پیس، پیسار، خریّنکدفتگ. ژنی۔: تیّکدوتو، مدهک، کنج. ـــبوون: تیّکدوتن. ـــی: تیّکدوتن، مــدهک بــوون، کنـج بــوون، بیساری، خوویّن کدفاتن.

بسی فیساز: تیپروپر، خاوهند دهستهلآت، دهولهمهند. ــــــى: تــیپروپپی، دهستهلاتداری، دهولهمهندی.

بیننین: بهستنی وولاخ و بار و ثبیتر، (ردوا.) بهستنی ناو، پیشگرتنی ثاو. دیتن. لهخورات: لهخورادیتن، پهرموون، راپهرموون، ببینه: تهماشاکه. بینین: دیتن، چاوپیکموتن. بهستن.

بینینهوه: دورباره چاوپیکس تنده. دوزیندوهی چتی گوم برو.

بي واله: نهخوو ازتراو، بيدهنگ، بيكات.

بى و**لاهھات**ن: بى دەنگ ھاتن.

بي وار (باك.): بي شروين، بي جيكا. وهجاخ كووير، بي مندال، نمزوك.

بي واري: بي شور ٽني، بي جيٽگايي.

بيوه: بي ژن و بي شوو: بينوهميرد، بينوهژن.

بيوه (فه.): بيتوهژن.

بيوهپياڪ: رهبان، بي ژن.

بيوهپياو: پياريّکه ژني نهمابيّ.

بيوهي: مرزي گيل و گهوج و بي كه لک.

بن وهخت: کاتی ترس و تعنگانه و بشه، نیوهشعوی مهچوّ دهرموه. کاتی رِوْژاوایه، نیّواره، خوّرهزهرد، زهردهمابی. بن دهرفعت، بنی پهردژ، بسیّ دهسرهس. سی: لهکاتی رِوْژاواو زهرده پهریّدا.

بێوهري: بێ بىش، بێ باره.

بینوهژن: بی شوو، (سوور.) بیتژن. ژن بی، ژنمبی، ژنیکه میتردی مردبیّ یـا نممابیّ.

بینوهژنکونشی: تیکونشین و تهقهلای بینوهژنه بـتو ژیبانی خـتوی و بــهخیّـو کردنـی مندالهکانی.

بیوهسیدی: (همور، همورا، ، پهرا،) مایهسیری، باوهسیر، (بساک.) بهواسی.

بي وهش (باک.): بي هيّز، بيّ تين.

بيّ وهقره: بيّ تارام، ناتارام، جيكنند.

بِيْوهُلُّه: كوردهُلَّه بهراز و وورچ و گوجيلهسهگه، كوردهُلَّه، كوتك.

بى**، وەڭەت**: بړوانە: بيتوڭەت.

بێوهمێڔد: پيارێ ژنی نسمابێ.

بيوهى (جا.): بي رووش، بي زيان، بي نازار.

بیوور: تعوور، بقر، (باک.) بهڤر، بوور.

بێوكه (دەر.): مۆرانسەي ووردى بەنىيسە، جىوورە زىندەراريّكىي وورد و رەشە، ھەر چتيّكى لەلىرّكە و خورى دروستكرىّ دەيخورا.

بێوڵه: بێوهڵه.

<u>مِيّولَمُهت:</u> شووم، نەگبەت، ھەۋار، نابووت ر _پووت، بِيّوەلّەت، بىدبەخت. <u>مِيّولْمَتَى</u>: ھەۋارى، شوومى، نەگبەتى، نەھاتى، بەدبەختى، كورد بِيّولّـ*دتى* گرتوريە. بيّ هونهري: نابعلّعدي، بيّكاري.

بي هينز: بي تين، (روز.) ئيرهتي، تركزه. ـي: بي تيني.

بي هينقي (باک.): ناهوميد. (باک.) ـ تي: ناهوميدي.

بي يار: بي دوست، بي برادهر. ـي: بي دوستي، بي برادهري.

بئ يساوهر: بئ ياريكار ، بئ ياريدهدهر. ــى: بئ ياريكارى ، بئ ياريدەدەرى.

بييت: ئەتۆبىنى؛ كەتۆبىنىتە ئىرە: كە تۆبىنيە ئىرە.



پ: تیپیکی نابینی کوردییه.

پا: (لـو. ، فـه. ، هـهورا. ، دەر. ، رۆژ. ، زەن.) پىي، لاق، قـاچ، قـول. ریشه. (نامی.) نهدی، نهی. پایه، پله. پیتکهی تفهنگو دهمانچه، سیپه، ماشه. رکیف، نامهد. پیچک، پایه، پاچک. (موک.) بر، قام، لىبوارى چۆم و زيياندا بەكاردەبرى بەر مەرجە پينى بگاتەسەر زەرى: ـــ دان: بردان، قامدان. ــدهدا: بردهدا، قام دهدا. ـنادا: برنادا، قام نادا. (باد.) مرازیکه برخوشکردنی سوویندی به کارد مبری؛ پابسه ری بافی خوره کهم نهراسته، (باک.) بهش، باره، پشک.

پائهوشار (ئەردە.): تەختەي ژىرپىيى جۆلأيانە، پاگىرە.

په (باک.): دهنگ، زرینگه، تعقه.

پېيازي (ئەردە.): دلداريتى.

پايهره (همررا.): دهريي، پايمري.

پابلەرجا (ئەردە.): پارەجى، وأيىدا.

پابهري (همورا.): دهريي، (دهر.) شموال.

پابهزموي نه كهفتن: له خوشى و كهيف و دهماغ پسي وه زهرى نه كهوتن، كەيفخۆشى، شادمانى.

پېيىس: پابىست.

ههمست: پابس، پابهند، پیرهبوو، گرفتار.

دابهستی: پابهسی، پابهندی، گرفتاری.

پابەن: پابەند.

پابىلىنىد: كۆت، پۆرەنىد، پۆرەن. پۆرەندكىراد، دىل، ئۆخسىر، گرفتار. پاشبهند، پی بهند، پیوهند، پهت یازنجیریکه له دهست یاپی پی دەبەسترىتەرە.

پېيەنى: پابەندى.

پابهندی: تووشی، گرفتاری.

بِبهيهكهان (نمرده.): لاق تيّك نالأن.

بيوهميرد: بي ژن، پياويکه ژني نهمابي.

بيونك: دارى ووشك.

بيونهبي: بيت و نهيت واي كوتوره.

بيويدون (گهر.): ميتويدوان، (باد.) گيايدكي بوّنخوّشي كويستاني بسارييه.

بيويدون (بابا.): گويا گيايه كى بون ناخوش مار حازى لى ناكسات و

كالچى زورتر لىبدردەمى كوندكەيدا سەوز دەبى.

بيھ (باک.): بێ، بعمێ.

بيهن (باد.): پشور، هنناسه.

بيّ هاوتا: تاقانه، كلمياب. _ يى: تاقانهيى.

بيّ هايي: ندزاني.

بيّ هفرمان (هدورا.): بيّ كار، بيّ فدرمان.

بي ههقبهر (باك.): بي هاوشان، بي هاوتا. ــى: يهكيتي، بي

بيّ هممبمر (باك.): بيّ هاوشان، ناياب. ـــى: بيّ هاوشاني.

بيّ ههمهايهكتا: بيّ هارشان.

بي ههمهايي: يدكتايي، بي هاوشان.

بئ همنجیر (نمرده.): گمرچهک، بهتنو و دارهکهی گمرچهکی دهلیّن.

بيّ هموهس: بيّ كديف. ــ ي: بيّ كديفي.

بيهش (باک.): بيهوش.

بێهڤي: بێؠۅٚشي.

بيهقل (باک.): كەپۆ.

بَيْهِنَ (باک.): پشرو، حەسانەرە. بۆن.

بيهندان: بزندان، پشوردان.

بيهنزاندن (باك.): پشماندن.

بيّهنژين (باک.): پشمين، پژمين.

بيهنشڪ (باک.): پشمه، پشمين.

بيهن قهدان: پشوردان.

مینی <u>میهووده: بی</u> سورد، بی که لک، بیخود، بلیت. ــــــی: بی سوردی، بی كىڭكى.

بيهۆرك (باك.): بيّ، بىھيّ.

بێهۆش: كاس، بێهش، كەمبير، بێخرد، بێبير، فەرامۆشكار. بێ ئاقل،

کهم خیرهد.

بِيْهُوْشبوون: لـمهرّش چرون، بيّخودبرون، لـمخرّچرون.

بێهۆش داړوو: دەرمانى بێهۆشى.

بێهۆشكار: بێهۆشكەر. ــى: بێهۆشكەرى.

بێهۆشكەوتن: بێؠۆش بوون.

بێهۆشكردن: بێخودكردن.

بيّ هۆشى: كاسى، بيّخودى، بيّ بيرى، گەشكە، لەخۆچرون.

بيّ هونهر: حيز، بلّح، نابعلّعد، بيّكار.

پېهوي (فه.): جيازي بووکان.

پېر(فه.): پيلاو لهيي.

پېلقه (دور.): پليکان، پلهکان.

پابۆس (ھەورا.): پىق ما چكار.

پهبؤسي (همورا.): پي ماچکردن.

پهيّل: پيّيٽلّ، شريّن پيّي يه کبيّل له بيّلْ کاريدا.

پاپ (باک.): پاب، خلته ی چتی خواردنموه لمبنی کاسمدا.

پها: بو مندالينک به کاردهبري، که تازه خهريکي پي هه لگرتن بي، واتا ههسته سهريي و پي بگره. سوپاسگوزار، مني كار، ناچار. ـــبوون:

ناچاربوون. (لو.) باپیر. گهورهترین زانای نایینی فعله و دیانان، لـمرزما دادهنیشی و نوو یندری عیسایه. پایهدار، پاینه.

پهاجانه: پاپهجاني.

ههاچينه: پهيژه، جيپييه له ديواري بيران دههيلدريتموه برها توچوکردني

پهيخ (ئەردە.): كلاويكى رەش و توركنى عەجەمانە.

پههتي (فه.): پيخوواس، پي خاووس.

پههتينتي (فه.): پيخوواسي، پي خاووسي.

پههجانه: جروره پيّلآويّکي ثاوزوونهداري مندالآنهيه.

پههجاني: پاپهجانه، پاپووچهي مندالأنهيه.

پاپەست: پێ پەست.

پهستی: پی پستی.

پههال: لکه باریکه کانی خوارهوهی دارو دره ختانه.

پېهنجه: پەيژە.

پهههی (شهرده.): دەربەست، دەربىمند. گىمويزک، گىمو، وەدووك و توو، پشکتندر، داخوواز، داواکار، بهشوینداگهر. گهران، وهدوو و شوین كدرتن، يشكنين.

پهک (باک.): بي نه رمار، بي پايان، بي دووايي.

پهپل: (نمرده.) وهچ و وورده گه لأيينکه لمه ژير لمق و گه لأی گهوره دا دهری

پېپووچ: جروره پيّلاريّکه وهک پانې بهرز ژنان لـه پيّي دهکمن، پاپووچه.

پهووچه: پيچله، (باک.) چاړووخ، پايۆشىمندالآن، پي بهجانى.

په پوږ: که شتی گه ورهی دهرياييسه، که به ناگر ده ړوات، ووشه يي کی

پهپورموان: کهسیکه، که پاپور لی بخوری.

پهۆش: ئاوەڭكراس. پى پۆش، سۆل، كعووش، پالأ، پينلأو، پيتناو، پينلأ.

پېږکه: پدېدره، پدېکه، (ږدژد، که.) مار، که پنج پنچ بخورات ده لننے سے کردووہ.

پهي: شۆڤار، سيخوړ. پشكيّنهر.

پېيده (تعرده.): پياده.

پېيساوين: بريتييه له پوشين و چاو قوو چاندن له چتيک.

پهلايچ (ئەردە.): پئ پينچ، بەلـەك پينچ. فيشـەك ريا ھەرچتينكى، كــه بارووتي تى كرى و له ئاوور بازى و شعوى نعوروزدا بيهاويند حدوا _ ى پي ده لين، فيشه كهشيته.

پەيلكە: پى پىلكە، نەردىوان

پاپييو (ړوژ.): به پي پيوراو.

پات (باک.): وهکویه کتری، یه کسانی، (دهر.) ههویر. (دهوا.) بهشیّکیتیر. باره: دووپاته: دووباره.

پاتاد: پروپاتار، پروزه، پاتال، (دزه.) پاتهروخ، پاتاغ، پاتاک.

پاتاغ (دزه.): پاتار.

پاتاڪ (دزه): پاتار.

پاتال: (که.): شره، شروشالات، پهرلای شر. (که.، رلاژ.) نازیرهک، تی نه گه پښتوو ، گيـّل، كـ هر دهن، كـ هوچ ، هـ هـ پر، تـ ولاز ، بيّكـــاره. پـ پـ وزه ،

پاتاو (همورا.): پيتاو.

پاتلوه: پيٽتار، پاپيٽج.

پاته: پاک لهپاک، پاکهر پاک، یه کسان، له قوماری یه وانتوویدا، که ژمارهی همموو لایهکیان به قهدهریهکتری بی و هیچ کامیکیان له هیچ كاميّكيان نعبهنموه ــى پيّده ليّن. (باك.) روزباش، سلاو. پارچه، لمحيم. ــ كرن: پارچەكردن، گەياندنموەيەك، لمحيم كردن. (باد.) پمړلا. پاتەتە: پى تەتە.

پاتهخت (ئەردە.): پايتەخت، دووين.

پتهروخ (دره.):پاتار، پاتال، پروزه، پاتعروک، پاتاک، (دره.) پاتاغ، رهچه له کی کهم و کووړي و شهرم و شووره یی کهسینکه.

پنهروک (دزه.): پروزه، پاتار.

پاترۆتك (شار.): پەترۆك، پارچە، پرزۆلە.

پاتك: (باد.، زا.، باك.) پژمل، پشتمل. توقاسهر، توقى سهر.

پاتلاخ: زناو، پاهناث.

پاتن: (باک.، زێ،،،باد.) نانکردن، پێژتن، (باد.) پـهحتن. (شـهم.، مزو.) چيشت لينان، شيولينان. زاخ. پژمل. سووتاندن.

پاتۆ (باك.): گيايەكە. كۆڭروى نان.

پاتۆرە (باد.): كلورى بەفرى.

پاتۆرپاتۆر (جا.): پارچه پارچه و كونكون.

پاتۆس (باک.): پاتۆز.

پاتۆز (باک.): پاتۆس، ماكىنەى دروينەيد. پاتۆق (باک.): گيايدكه پشتى رەشەورلاخى پى ئىلىنىز پاک دهکهنهوه له توز و خوّل و قریّژي.

پاتۆڭى (ھەررا.): پانتۆل.

پاتى: (ك. ، ج. مبا. ، زهن.) مەنج. ماز، (باك.) چىنست، چاكبوون، پێکهاتوو، سووتاو، کولاو، پێگهيشتوو.

پاتير: پيتمر، لهپيش زوردهشتدا ناوي خولاني همرهگموره بووه.

پاتیل: دیزو مهنجهلی زار فراوان.

يايزر

پاتێڵ (ئەردە.): مەنجەڵۆک، مەنجەڵۆكە.

باليل (ئەردە.): مەنجەڭرى، دەست مەنجەل.

پاتیله (دەر. ، دزه.): دەست مەنجەل.

پاجا (ئەردە.): بەيەكجارى، بەجاريّكى، تيّكرا.

پاجه (باک.): پەنجەرە.

پاجهچی (باک.): پەنجەرە ساز.

پاجهله (ئەردە.): فرفره.

ڀاجي (رڏڙ.): پي جي، جي پي.

پهاچ: (موک. ، باک.) پارج ، زهنگهن ، چتیکه وهکو ته شووی به لأن تمسکتره و دهسکی داره و زهری پی همالدگرندری هی کورت و گچکه ش به نناش به کاری دهبا . (باک .) پاچ . کموای چوار داویدن ، کموا ، کورته ک ، کوله جه .

پاچال: پينچال، چالى جۆلايى و ئاسنگەرى.

هاچه: سعوو پسی، کعللموی، کعلله پاچه، سعووپیتی تاژاله، که دهکریته شورباو گیپه. پارچه.

پاچەبەننە (باک.): پارەند، پيرەند، چتى پى بىستن.

پاچهچى: سەرو پى فرۇش، پاچە فرۇش.

پاچەقولىق (ئەردە.): ياشقول، پشتەپا، يادان.

هاچه کوله: جووره پاچیکی چکوله و دهمکوله ناودیراوی باخچانی پی شی و برارده کری. کردن شیناییانه بو برارده کری. کردن شی کردن و بی برار و بی شیناییانه بو برارکردنی.

پاچهی شووال (ئەردە.): دەلىنگى دەرپىّ.

پاچرا (ندرده.): چرادان، پي چرا.

پاچركى (ئەردە.): بى چركە.

پاچڤان (باک.): وهرگێړ، پێچڤان.

پاچشه: وهرگيره. ــ كرن: وهرگيران.

پاچقەزان: پاچقان، وەركىير.

پاچک: پیچک، پی، پا، قاچ و قول. (باک.) پهروزی کنزن، دهسگره،

دهزگره، کۆنکه، جلکی شړوو وړو دړاو.

پاچکاری: کارکردن به پاچ.

ډاچکه (ږوژ.): پيچکه، تهگهره. تايه.

پاچكەقورسى (ئەردە.): پيېچكى كورسى.

پاچکهوناوزک: پاچه و ريخوّله.

هاچناف (باک.): ناوی خواستراوه.

پاچوولکه: پاچی گچکه.

پاچیک (باک.): جوّره گارسیّکه ناخوریّ و دهدریّته وولاّخان.

پهپین (روژد): همانپاچین، داپاچینی لکسی پژوخسراوی درهختسان. پاچینه (لو.، فه.): پلهکانیکه له قوړ، بهرد، گیچ، چیمهنتو، خشت و نیتر دروستکرابی برچوونه سهربان. (روژد) پاپاچینه، نهردیوان، پهروه.

پاچینموه (رِوْژ.): هدلپاچین. برینموهی تاژالآن.

پاچینهوهی تهختهوچوبی (فه.): ندردیوان، پهیژه.

پاچینهی دار: نمردیوان، پهیژه.

ڀاتيّل

پاخ (زا.): پارز، (باک.) ترس.

پاخافی (باک): میزه، سهرنج. ترس، ووشیاری،

پاخاسوو (ړوژ.): بدربورک.

پاخەل (گەور.): باخىل.

پاخەند (باك.): ياقروت.

پاخروا (هدورا.): پيخاروس، پاپهتي.

پاخسان (ئەردە.): پى خسان، لەپى كەرتن، ماندوربورن.

هافل (باک.): پاشل، باخال، گیرفان. نیّوانی سینگ و باسکییه، باغال.

ياخل: ياخل.

پاخلیسکان: پی خلیسکان، تووشی گوناه وکاری نارهوا هاتن.

پاخلیسکیان: پیّ خلیسکان، پیّ خزان، پا خلیسکان.

پاخوږ: کای درشتی لــه ثـاخوږ و توورهکــهدا ماوهوهيــه، کــه پاشمـاوهی لـعوهږی وولاخانه و ئيـتر نايخون. چعوهل ، پاشمانه.

هاخووا: (رِدَژ.) دهغُلْیّکه به گیّره یا به جهنجه پر کوترابی به لأن هیّشتا کوّ نه کرابیّته وه سهر یهکتری و شهنه نه کرابی. (رِدَژ.) پاخووا. پیّخرییه ک قور، توّییّک قورِ یا گهنم. (باک.) تهخته ییّکی پیّچکه داره به وولاخه و ده به سریّته وه چتی قورسی پیّ دهگریّزریّته وه .

هاخلل: (ږدژ.) بیکلی به فر مالینید. ته خته ییکه خلیسکی امسه ر به فری پیدهکری، عهرهبانهی سه ریه فری، (ږدژ.) تاخووک.

په دار: پیدار، به پی، خاوهند پی، خاوهند پا، پایسه دار، پاوه جی. گیان له به ریک به پییسان بتوانسی به پوا، (شهرده.) قسه دی داران و کوله کسه ی ئه ستوور. کوله که. پایه دار.

پلاارانسه (ئىمردە.): پرولىكىه بىق مانىموە ئىمخارەند مىال و سىامان رەردەگىرىت.

پداش: پاداشت.

پلاشت: تزلُّه ی چاکه دانموه ، قمرهبوو ، قمرموی ، ثیزا .

پاداشت بهدی: سزا.

پلااشت خاسى: ئيزا، قەرەبور، قەرەوى.

پهدان: برکردن، بردان، بوبوواری چوّم و زیّیان به کاردهبریّ پیّ بگاته زموی وه کوو ده لیّن لیّره دا پاده دا یا پانا دا واته بردان و برنمدانه، پیادان. پیّ لیّدان، کهمدان، دزین.

پدهنه گهز: پاداری، پایهداری، خودداری، پاگژدان، ویّستان، خوّگرتن. پده (نهرده.): جووره داویّکه له تامووسک مووی یـال و کلکی چـارهویّ دروستدهکریّت له دهشت و چوّل و چیایاندا دهنریّتهوه، تملّه، تمهکه.

هلاه رههوا: بعشبرار ، بيّ بعش.

پدهشت (نمرده.): زموی و دهشتیکه، که له داوینی کیدو و شاخاندا هملکه و تبی، پیدهشت پیی بالندهی پیوه دمبی له کاتی چینه داو نا توانی بغری. سی: دهشت، دهشتایی.

پدهو: پاکار، شاگرد، دهست و پیوهند.

پلاشه: بـمناربانگ، چـیره. شـمه، شـا ، شـاه، مــیر، پاشـا ، خونکــار، خمسرهو ، کهی، کهیسمر، کیسرا ، پایه بمرزترین سمروکی دهرلّهت.

پلاشایهنی: میریتی، خدسرهریتی، پاشایهتی.

پلاشایی: میری، خدسردوی، پاشایی.

پعنگ: دنگ، برنج کوت.

هار: سالّی رابردرو، پاره که، سالّی پار، ماشمر. (روّژ.) گلُوّلُه ی به ن و درور، (باک.) به ش: پارانیژی: به شهکه ی تریشی. کرن: به شکردن. پشت، پشتموه، ژپاررا: له پشتموه. که لآف، دهسته، که لآفه.

پەرەزىن: پاراستن، (دەر.) پارتزانىدن، پارتزىتن، پايىن، (باك.) چىانىدن، چەپالىدان، لەزيان دوورخستنەرەي چتتىك. خۆلىى ـــ : (باك.) خووەلى چتانىدن، لىي روشياربوون. خۆ ـــ :خووەدان ئالىيكى.

پارېزڪ (باک.): کيشکچيتي.

پارازو (باک.): پاریزور، کیشکچی.

پاراستن: پارازتن.

پاراسوو (باک.): پەراسىو.

هارافلان (رود.): تعنها برها لآوتنی ناری کوویه و گوزه و چتی له گلل دروستکراو دهبی که ناوی دده لینن ده لاندن.

ياراندنموه: لالأندنموه.

پاراو: (هـمو.، مـوک.، سـوور.) تيراو، ئـاودار، تـمووتازه، دهنگين، دژى تينوويتييه، ئاودار، بـمراو. ــبوون: ترهان، تيراوبوون، ئـاوداربوون. ــ كردن: ترهاندن، ئاودان، ئاودار كردن.

پاراوی: ئاوداری، تیراوی، تەروتازەیی.

پهاره: پروژ، دراو. (ختر.) پــاروو، بــهلأن لــهگــهـژنــان و چێشـــتبــهـکاردهبرێ وهکوو ــــ یهک نان. تیـکه، پـارچـه، کوت.

پارهپاره: پارچه پارچه، تیکه تیکه، کوتکوت، درار، (همررا.) لموي.

پارمپووس: پورس پاره.

پارهپیس: بریتییه له مروثی پژد و قرچوک و چرووک.

پارهخشت: لهتکه خشت.

پارمدار: پوولدار، دراودار. ـ ى: پوولدارى، دراودارى.

هارهس (نموده.): پهي، پاگا، بن بيرو ثاوان. جي پييه له کهناري بيران بو چوونه خوار و هاتنه سهرهوه.

يارەكە: پار.

پارەكەرىّ پىنەكەرىّ: بريار و پينەگەرى.

پارهڪهو (ئەردە.): بارزكه.

پارهڪهوور (باد.): پاره گۆرِمره.

پارموپارتين: پشک ناويژتن، (روژ.) چەشنە.

پارِهُوكه: پارِرْکه، منداڵێکه تازه پێی ههڵگرتبێ.

پارەھلكىموز خوويتگىل، كلاف، ھلكىمور، كىملاف ھەلكىمور، چىموخى دەزور ھەلكىمور

پارپار (باک.): گیایهکه، پهلپینه.

پارت: دمسته، کومهڵه.

هارقی: دهسته بهندی، بهندیواری پارت، کوّمه لُهی، لاکوشکه، هموا خووا، پارتزگار، برادهر، دهسته برا.

پارچ (تەردە.): پاچ.

پارچه: کارتک، ساد، کووزی، چینی، برکه، کمرتک، تیلسه، تیکه، ژهنیک، پچ، فعلق، لمه کوت، لمه، لمهتک، تیکه، جعنه که، جزار، دهرقعل، دون، زولاک. چوون، چزال، کولسک، پهترو، کالا، والا، ماوت، چنچ، قوماش، قمتک، لات، کووتالا، پاتروتک، پرزولسه، کموت، پهتروک، پرتکه، پسیان، پاری، (باک.) تلیش، بر، نمهین، پاته، جوخینه که پارچه کرا: برکرا، سبوون: لمهت بوون، گوورین، سکردن: پاته کردن، لم تکردن. زموی، کورانه، حمود.

پارچهپارچه: برهبره، لمتلهته، كوتكوت، تيكهتيكه، تليش تليش، لهتك لمتكد، پهلپهل، پلپل، شهق ويهق، پچرپچپ، جريمجر، شعت ويهت. _ برون: تليش تليش و تيكهتيكهبوون، بهلقهتين، فمرژان. _ كردن: بربرو لمتله تكردن، بربرو لمتله تكردن، بالتها تكردن، بالتها تكردن، بالتها تكردن، بالتها تكردن،

پارچه پارچهبوون: هلهلین، هلتهقین، هلپهکین.

پارچه پارچه فروشتن: بربر فروشتن.

پارچەپارچەكردن: هلپەكاندن، هلتەقاندن، هلهلاتدن.

پارچىھچى: (بابسا.، ھىمورا.) بانىشىكەر، خۆھسەڭكى*تش، بسەچاوو*ړاو، چاووراوكەر.

پارچهفروش: كووتالفروش. ــى: كووتالفروشى.

پارچمک (باک.): چەكچەكىلە.

پارخان (باک.): پەراسىو.

هارخووان (باک.): هـهردروک تهنیشـتی ران، شـوریّنه قهڵموهکهیـهتی، سمت.

هارده: (شن.) دیواری باخچه و باخانه.

پاردوو (ئەردە.): پاڭدوو، رانكى، پاڭوو.

پارزا (باک.): ماکی خرو ترکه. ـدان: کوتان بز خرو ترکه.

پارزەنگ (ھەر.): پارسەنك.

پارزن (هدر.): پاڵوێنه.

بارزنين (هدر.): بالأرتن.

پارزوون (باک.): شير پاليّو، شير پاڵڗٚک.

ھارزونک (نەردە.): كۆڭوانە، شاڭيينەي كۆڭى ژنانە. (ھەو.) چاپاڭيّر، چاپارزن، پلاوپارزن، (باك.) پاڭويّنە، شيرپاڭوّك.

پارزی (باک.): داریّکه.

پارزينڪ (باک.): پاٽووٽنه.

فىرھىنگىكورىستان

يىن پارٽِرچوون

پارس: فارس. دور روشتر، درنده یتک وهکوو شیری وایسه، (باک.) هفراری، به دبه ختی، ده روزه، سووال . کرن: ده روزه کردن، سووال کردن. پارسا (روز.): ده روزه کار، سووال کار.

پارساڪ: دەرۆزەكار.

پارسایی: سور الکردن، دەروزهکردن.

پارسه: گهدایی، سورال، دهروزه.

پارسهک (باک.): سوواللکهر، دەرۆزەکسار. سسى (بىاک.): همهژارى، بىدىدختى، دەرۆزەکارى.

پارسهنگ: چاو، (همور.) پارزهنگ، بر چاوگرتنموهی تموازوو چتیک ده خریته تای سووکی تموازوو چتیک ده دخریته تای له لد ده خریته تای له لنگه تموازوویه دانری و بمودویا همر چتیکی تربه نمندازهی قورسایی ده فره که بخریته ناو تایه کهی ترب ی پی ده نین.

پارسهنگ خستنهپال: ناوو ناتوره و چتی سووک و وی نهچو خستنه پال یهکیکی.

پارسهنگ گرتنهوه: گرتنهوهی پارسهنگی ده فسر و یا چتیکی تسرو یاسه رکردنی تمرازووه بن تموهی هم دووک تایه کانی تسمرازوو جووت و ریک و بمرانبه رواو مستیّ.

پارستن (باک.): بهشکردن، جووایهزکردن.

پارسکهر (باک.): (باک.) پارسهک، دهروزهکار، سووالکار.

پارسکرن: سووالکردن، دهروزهکردن.

پارسوو (باک.): پەراسوو.

پارسۆن (باک.): پالوينه.

پارسی (باک.): فارسی. دەرۆزەكردن، سووالكردن.

پارشام (رِزْرْ.): پارشيّو.

پارشهو: پارشيّر.

هارشیّو: پاشیّو، (رِدّژ.) پارشام، جممی دووهمی رِدّژووانه له پیّش بانگی به یانیدا. ـــ کردن: ژهمی دووهم خواردنی رِدّژووانه له بهشی دووهمیی شهویّدا.

پارقهکرن (باک.): بهشکردنموه.

پارك: دەسگا، كۆشك.

پارکه: پار، پارهکه، سالی پار.

پارکهر (نمرده.): تعشیلهییّکه که لآفی ریّسراوی له سفر هملّدهکریّ، پارگر. پیّنووسیّکه ممرهکمبی هملّدهمژی و ثفوسا بمبی ثموهی نووکی له معرهکعب بدریّ همر دهنووسی تا ثمو معرهکمبهی لمناویدایه تمواو ووشک دمبیّ، خوّنووس.

پارکۆڭە: كوردەڭەي يەك سالانەي بەراز و رورچ رگورگىيە.

پارگه (شعرده.): کـهرت، بـاوه په کـهناري کوشـتوکال و باخچانـه، کـه کهميّک بلنده بو هاتووچو تا کشتوکالهکه پي پهست نهبيّ.

پارگۆن (باک.): جۆگەلىمىيىكە لەقىراخ چىغ و دەوار و رەشمال و خىيوەت و چادراندا دروست دەكرىت تا ئاوى بارانـه نەچىتـه ناويانـهو، پارويننك، پارگىن، پارگىن.

پارگوویّر: (بالّه.) کمندلا، پاریّن، (همورا.) پاریّنه، (دهر.) سمنگلا، (یمز.) پارنگلا، گرویّرهکهی سالّه وهخته، پانیّر، کندلا. ــــی نیّر: کوّنتـق، کروندلا، نهرّون.

پارگر (ئەردە.): پاركەر.

پارگین (رِوْژ.): جزگهلمیه که له قهراخ خیره تان لی دهدری تا ناوی نهچیسه نیوخیوه تو چادر و رِهشمال و چیغانموه، پاروینک، پارگین، پارگین، پارگین، پارگین، پارگین،

پارگين: پارکين.

پارنگۆ (يەز.): پارگورير.

پهاپۆ (پۆژ.): بیّلی داره بـوّدهغـل و بـوّبـهغر فړیّدانـیّ، خاکـهنازه دارینـه، بیّلی شیرنیاتساز و ناشعوانانیشه.

پاروو: پاری، (باک.، باد.) تیک، ئـهوهنده خوو اردهمهنییهیه کـه بـه جاریّکی بتووانریّ لـه زار بنریّ. ــ گرتن: خوو اردهمهنی کردنـه پـاروو. پیّمهرِه.

پارووشڪ (باک.): کلچيٽووک.

هاروّکه (ئەردە.): منداڵى پيروكەڵە، پيروكە.

هارو<mark>َکلُه</mark> (نمرده.): رِمورِموهییّکه مندالُس ساوا دمستی پیّدهگریّ تاپیّی فیّره رِوّیشان بیّ، چیّشانیّکه به بوّنه ی پیّهه لِّگرتنی مندالاّن دروست دهکریّ.

پارووگرتن: خوو اردهمهنی کردنه پاروو.

پارووگلاندن: پارووی زلگرتن.

پارووگليّن: پارووي زلگر.

هاروّنه (باک.): پانیری دوو سالییه، گۆلکی پار، پانیر.

پارۆنهك (باك.): پانيرى يەك سالىيە.

پارووی کهشتی: دار سعوڵه.

پاري (باد. ، باک.): پاروو. پارچه، تيکه، کوت، لهت.

هاريان (تمرده.): لالأنموه، لأليان، لأليانموه.

پاریانهوه (تمرده.، دهر.): پارانموه.

پارێز (باک.): پهرێز، بێستان، پاس. كهمين، كهلێن، پارێزگه. ــبردنه سهرتێچڕان. رێژوو، واز له خوواردنی چهند چتێک هێنان لعبهر نهخوٚشی و نیـتر. ــ گرتن: بـهوێژووبوون، خـوّلێ دوور خسـتنهوه. ــشكاندن: رێژووشكاندن. خوّارێز: دهمگرتو، دلمردوو، دهڤگري، هـهرێس، لادان، خوّلادان، دژكامي. (باك.) باخچه، باخي چكوّلـــة. (بـاك.) پـهرێز، مستان.

هاريزافلن: بارازتن، باريزتن.

پارێزهر: پاژهر، وانه، وان، پێ بهر. ئاگادار، پارازو، نڤاندا، ئوتوّرڤان. پارێزقن: پارازتن.

پارێزچوون: چرونه کهمين، نيشانگرتن، پارێزړويين.

پاژ (نەردە.): تۆز، نەخت، چک. پاژێ: تۆزێ، نەختێ، چکێ.

پاژهر (باک.): راگر، پاریزهر. کولمله.

پاژه دِهر (همورا.): گټهکه و چرنړی گهلا گوو يزېيه، که تازه دهمده کاتموه.

پساژه دهش (هسهورا.): گسووی مشسکهی داره گوویّزانسه، هسهوهان گسه لاّ ووردهکانیه تی که تازه دهردهچن.

پارتنه (همورا.): پانی، پانیه، پل، بعل، پاشنه، پاشنا، پانیهی پی یا هی قۆنىدرە. (كىز.) قونپانىيە، (دەر.) قوونپىتىنى، گولمىه گۆشسىتى لاي پشتموهي پٽيه.

پاژنه کیش: پانیه کیش، (بابا.) کمره ته، پاژنه هملکیش.

پاژنههه ڵڮێۺ: مرازێکی پانی کهمێک لووله پانيهی پێ ههڵده کێشرێ.

پاژنهی دهرگا: گریژهند، گیجهند. **پاژنۆ:** پاژند، پانید.

ياژۆ: درسيه.

پاڙوخ: پاسوخ.

هاژێ: تۆزێ، نەختێ، چكێ.

پاژی (هدورا.): بدوی.

پاژینه (ثعرده.): کهپهک، زیوانی ناو دانعویّله، سوّس.

پاس (فرەنسى): پارچە قاقەزىكە وەردەگىيرى لــ لايدىن مىرىيدوه بــق سەربەسىتى و دەستوورى ھەندى چىت. (بىاك.) كشسانەو، پىي دزكىي، خۆكشاندنموه. (پۆژ.) بىمش، پىش، بىارە. پاسىي شىمو: بىمشىي شىمو. پاریزگاری، کیشک، نیشک، (دهر.) هیشک. گرتن: کیشکگرتن. ردزوو . ــ گرتن: بدردزووبوون.

په (نهرده.): پيشيل، سهرپوش . چاو پوش، پينه.

پاسلاان: بهخشین، بووردن، لیبووردن.

پهساد (هغورا.): سووانده، گورگه، گوويّسوواندي باني، شعو گورگه و داره ړايهيه، که له سهر ديوارهوه بر پووي دهرهوه دهرچووه. شووره، سنوور، شوور. داخي دل، كەسەر.

پاساره: رِنوو. پاسار.

پاساردان: داخي دل پي رژتن.

پهساري: سوواندوکه، سووانکي، سـووانديلکه، پتيک، (باک.) جـموک، چیچک، (باد.) سڤیانگ. (رموا.) باوانه (هی نیز). مهلیچک، مەلورچك، جوورە چۆلەكەيتىكە زۆرتر لىعنار پاساراندا ھىتلانە دەكات.

پساودان (بابا.): هستاردان، پاکانه کردن، لیبدناوی رزگار کردن.

پسه (هنورا.): وا، ناوا، واید.

پسهبان: پاسهوان. ــى: پاسهوانى.

هاسمرنيان (ئىردە.): بەشورين چتيكىدا رديشىتن، شورينكعوتن، بەدوراداچوون.

پاسهزانای (همور.): وازانین.

پاسه منهبو (همورا.): وانابي، كسيكه به تهنهك تهقه دهكا تا چۆلەكان لەكشتوكاڭ وبيستانان برەونموه، بەلام دەلى، زستان جووتيار، پایز تووتنموان، پاسهمموهزه نمبووم به داهوّل.

هسامهروزه (بابا.) پارازتنی معروزه لهکاتی گدیشتنیدا.

پاریزداد: ناگادار، پاریزگار، بعراوان. پاریزکار، بعپاریز. ــى: ناگادارى، پاریزگاری. به پاریزی، پاریزکاری، پاریزکفری.

باريزران: راكيران.

پاريزراو: راگيراو. ـ ى: راگيراوى.

پارێِزڕۏٚيين: بەپارێزچوون.

پاریزفان (باک.): رِدِرُووان. بیستانهوان. (باک.) ـ ی: رِدِرُووانی.

پارٽزكفر: خۆ دوور خەرەرە لە ھەر چتيكى، كە زيانى بۆرى ھەبى يا دلى ليّ بكوشريّ و حازى ليّ ناكات، پاريزگار.

پارێزكەردەي (ھەورا.): پارێزگاري.

پارێزكردن: خز درور خستنموه و لادان له چتێک، له خوواردهمهنييهک، له كەستىك، لە شويتنىك بۆبەر ژەرەندى خۆى.

پارێزڪا: شووێني پارێز و خو تێدا له مهڵۊسنان. سهنگهر.

پارێزگار: پاکداوێن، (باک.) پاکداو، (زهن.) پارێزدار. پارێزهر، پاریزگهر. ناگادار، بمراوان. پاریزکمر، دووربین. ـــى: ناگادارى، ناگا لى بسوون، بسهراوانى، بيبسهرى، ئارينسهگ. پاريزكسهرى، دووربيسين. پاكدارتني.

پارێزگه: پارێزگا.

پاريزگهر: پاريزگا.

پاریف (باک.): گۆشتیکه به تەندووری ببرژی.

پاريك (باك.): پارور.

پاریمهی (باک.): جروره گیایه که دهخوری.

پارێن: (کۆ.، رۆژ.، جا.، ھەررا.) پانێر.

پارین (باک.): هی پار، پانیر، نعوهن، نوّبهن، گوویّلکی دوو سالاّنی نیّره.

هارينه: نيوون، گوريّلكي دوو سالأندي ميّيه.

پارینفوه: تکاکار، معمدهرفان.

پنزاده: پازده، پانزده.

پازاد: جووره مووروو يکه دهکري به تفسييح، بنوديکي رهنگ سنوزي کانییه. دەرمانی دژی ژههر، تریاک.

پازەند: راقەي زەند.

پازده: پانزه، پازده (۱۵). (تمرده.) دیوار، خمندهک، کمند.

پازدهم: پانزهم، پازدههم.

پازدەمىن: پانزەمىن، پازدەھىمىن.

پازدهههم: پانزههم.

پىزدەھەمىن: پانزەھىمىن.

هنزگه: چاڭيكه له نيوه راستى بيستانيدا بيستانموان بر پاسى بيستان به شەر دەچىتە نارى.

پازناو: داریکه وهکوو تیلاو نویل دهخریته ژیر پیسی ناش و پیسی ناشی پی بهرز و نزم دهکریت بو وورد و درشتکردنی نارد به پینی د نخوواز ، پی ناش تا بمرز بي ناردي زبره تا نزم بيّت و دابخريّت ناردي وورده.

پازناووك: داريك، ودك پيشك ددكري به نوويل و بعرداشى بى مىلدەگىرى.

پاسهن (هدررا.): وایه، وههایه، (دهر.) واهدست.

پلسمهوان: نۆسەدار، بىلەگر، چۆكىدار، دىلىدەران، دىدەقسان، ئىتسىكچى، ھىتسىكچى، نۆتۈرقان، كىتسىكچى، قۆڭچى، چەرخسەچى، نۆسەتچى، كىتسكقان، پاسەبان، كەسىتكە ئاگادارى چتىتكى بكات.

پەسموانە: باج، خەرج.

هسهوانی: کیّشکافانی، پارازک، کیّشکچیّتی، نتِبه تچیّتی، چتِکداری، (باک.) پارازک، پاسهبانی، چاو به چتیّکموهبوون، ناگاداری چتیّکی کردن.

هسمواني قۇشمن: پيش قەرەرول.

پاسدان (دزه.): دەركردن، قاودان، وازلى هينان بـه زويرى نـه ك بهخترشى دەركردن.

پسقال: مرزی قاشمهری و گالتهچی. ــ ی: قاشمهریّتی، گالتهچیّتی. پسکردن: تاگالیّ بوون، تاگاداری کردنی چتیّک. و «رِین، گافین.

پسڪا: پاريزگا، پازگه.

پسگه: پاسگا.

پهسووان: قاقمزیّکه له میری وردهگیریّ بوّ ثموهی بوّ همر شوویّنیّکی بتمویّ بچی و له هیچ سنووریّکید! بمرههلّستت نابن، پهساپوّرت.

پسۆتى (باك.): قەڭلىر.

ياسوخ: وهلام، وهرام.

پهسی پۆرت: قاتەز یا پەراریکی میرید مرز بەھتى ویدوه دەتورانی به هەموو سنروریکیدا تی پهری، ووشهییکی فرەنسییه: پاس: تیپهرینه، پۆرت: دەرگا، سنرور.

پىسى سەگ (فە.): وەرىنى سەگ.

پسين: پىسىن، ھەلنان، پى ھەلكوتن.

پاش: دروا، پشتموه، پهي، درو، گنز، دميا، هنگيافت، دوميا، (لسو.) درواي چت، پشت. دقي پاشين، لاي پاشموه. پژين، ناو پاش.

پاشا: پادشا، میر، خونکار، شا، به لأن عوسمانییه کان بق سهر شوّر کردنی کورد و فارس به ژهنیّر الآنیان گرتوره پاشا.

پشا پشاكي: دموليت داميزراندن.

پشا پشایینه: جروره یارییه کی مندالانهیه یه کیکی که خویان ده کسن به پاشا.

پاشار (زدن.): مشوور.

پهشاره: ناراویکه که له پاش (سهراوا) چتیکی تری پی بشوّری، چلّکاو. پهشا گهردانی: کلاّو فریّنی، فریّن فریّن، پاشا گهردانی، بی پادشایی، ته قله شی شیّوانی شوویّنیّک به هوّی نه مانی گهرره و سه روّکییه وه، بیّ پادشایی.

پىشىكەردانى: پاشاكەردانى.

پشکهردانیتی: باری پاشاگهردانی.

پشام (روژر): پارشيو.

پهشان: پاشین، درای، دروایه، لـموهدروا، پاشی. (هـمورا.) چیّکـمولا. (باک.) پاشیّ، لـمهاشان، دپشتیرِه، دپشتڤه، دروا جار.

پهشه: قورناو، ثاریّکه پاشماره ی ثاری دی بیّت، ثاریّکه برّ جاری دوره م بکریّته ره بهسهر چایی ناو چادانیدا و بهسهر گولیّکیدا که ثاره قی بگیری، ثاریّکه بگهریّتموه درواره، پهنگ بخوراته وه، قنگار، ثاریّکه پاشماره ی خوواردنه رمی یه کیّکی بیّ که لهبنی کاسه دا مابیّته ره.

پاشایهتی: پادشایهتی، میرایهتی، خونکاریتی.

پشین: پادشایی، میریی، خونکاری. (بابا.) جووره تری یهکه.

پشایی دامهزرانش: بنچینه میریی دامهزراندن.

پههبهر: دووابهر، پاشهروک، پاشبهر، پاشهبهر، پاشههده.

پشهبهره: (باک.) پشتنه خری. ــ ی مندال، درواترین مندالی مرزث. بمری دروایی بیستان.

پشەخورىج: پاشكۆ.

پشهوین: پاشین، همرهدرا.

پهشهر (كۆ.): تووانايى، تاب، هيّز. ـ شكا: هيّز نهمان.

پشمرنه: رکه، رنه،

پههووز: دووا روژ، پاشروژ، تايينده، روژاني لهممودووا.

پىشەرۆزىن: چەكناس. ـى: چەكناسى.

پشهروّک: پاشهبهره، دروابهر، پاشماره، گنشته، (دزه.) خاپهروّک. (ههررا.) خاکهرو (تعنها بوّ دهغلّه). (باک.) پامان، تی بینی، دهست تیّرهدان، خوّ تیّکه لاّ کردن. پاشماره ی سعوزی و کشتوکالیّکه، که خاوهنی بهرولاّی کردیی و بهری کهم تیّدا مابیّت.

پهشهزین: (دهر.) پاشقرون. (همورا.) سمرکهفعل. (باک.) پشتزین. لمدروایه: ــلموهی: بعلمدروای وهی.

پاشهسهر (هنورا.): پشتهسهر، جووره خشلیّکی ژنانه لـ مزیّر یا لمزیّوییه به قولایی له پشت سمری قایم داکریّت.

پشهسهره: (همورا.) پشتهسهره. جووره خشلیّکی ژنانه.

پشهڪ: پاشهکي.

پاشەككەت: پاشەكەرت.

پهشهکهوت: رورام، نهکهپروز، مالداری، نابوّری، چتیکه گلدرابیّتهوه بوّ دروایه و بوّکاتی تفنگانعو پیّداویست. نیاته، نووته، پهسهناز. کردن: گلدانهوه، دمست پیّرهگرتن. پاشروّژی کردن. سی: دمست پیّرهگرتن، پاشهکهوت کردن.

پىشەكشە: پاشەكشى، كشانە پاشەرە، پەشىمانى،

پشهكشي: كشانهدوواوه، خردزينهوه. پهشيماني.

پشهن: پاشل، دارینی پشتوه.

پشهنهقه: روژیکه دروای تعوار بوونی جعژنهکان، که قوتابیان وشاگردان له روژهدا ناچنه وه سهر نیشیان. کلکی جعژنه.

پشه نموانه: بمرچینه یا دروبارهییکه دمنریّت به دروای پلرورهی همنگسوه برّنموهی شاندی تیّدا هملّبهستیّ و همنگروینی تیّدا بکات.

پهشه آپييس: کسيکه داويني پشتموهي پيسبي. بعدناو، گومان ليکراو. ــي:بعد ناوي، گومان لي کراوي.

پشهمله (همررا.): پاشمله.

پاشدره: پاشدز.

پاشدوو: دمسته، هموا خروا. له پاشملهدوو.

پاشدوویی: پاشمله.

پهشرِوّژ: پاشه رِدّژ. (باک.) ثابوّری. ـــی: پاش رِدّرْی. ـــ کردن: ثابوّری کرن.

پاشرۆيى: كشانىرە ، پى دزه.

هاش شيّف (باک.): چيّشتي نيّواران. ناني پارشيّويّيه.

هاشقان: كەسىتكە بۆيارمەتى شووان بەشەو لەدەرى دەمىتنىتەوه.

پاشقهچوون: بۆلاي پاشمره چوون ، گمرانموه.

پهشفهدان (باک.): کشانموه، پاشه کشي، گهرانموهدرواوه، پي دزکي.

پاشقەنى (باك.): پاشگۆتنى.

پاشقول: پیّدانه بهرپیّی نهو کمسهی، که زورانی لهگهان دهگیریّت تا بکمویّ.

پاشقوون: پاشەزىن.

هشکهوان: پاشدز، پاشماشه، چهخماخهی چهکان، فیشهک فریدهری تفدنگ و دممانچه.

پاشكەوتە: درواكەرتورى بەجىمار.

پاشكەوتىن: درواكىرتى.

پاشكانوتوو: دوراكارتور، كاسيكا درواكارتبي.

پاشكۆم: ماوەي بستيك له خورارەرەي قەفى گۆچان.

پهشكۆ: پاشتەرك، پاشتەركى. خورج، خورجىن، ھەگبىد، تىمرك، تىمركى، (باك.) جەم، چتىكلە سىووار لىلەپاش خۆيىلەرە داى بېلسىتى. (بىاك.) چونكوو. جەمالىك.

پاشكيّ (باك.): تعوجا، تعوسا، له ته نجامدا.

پشکهز (بابا . ، جا .): پهشیمان، ژیوان ــ بورندوه: پهشیمان بورندوه.

_ كردنموه: پهشيمان كردنموه. (بابا. ، جا.) _ ى: پهشيمانى.

په کار: له دستووری ریزمانیدا پاشبهندی هه آبهست. پاشدر، یانی گر.

سهگیّکه لهپرړا بگرێ. ــى: ياني گري.

پشڪۆ: پاشملەبيّر.

پشكۆتن (باك.): پاشمله.

باشكۆتىن (باك.): باشمله. ــ كرن: باشمله لى دروان.

پهشل: داویّنی لای پشته وه، پاشهل، (لو.) پامان، (ههورا.) دامنه. پالوویه که چهند زهنگولهییّکی پیّوه بیّ. _پیس: داویّن پیس. _پیسی:

ههشل (باک.): باخهاله نیوانی سینگ و مهمکان، گیرفانی دیسوی ژووردوهی کراسییه. (باد.) گیرفان.

پاشماشه (رِدَرْد): چهخماخه ی چه کانه، پارچه یی که اسه تف منگ، که فیشه کی فی ده دری.

هاشماك: شره، ميرات.

پاشماك كر: شرەگر.

پاشماک گرتن: شره گرتن.

هشهوانه: چتیکه به پاشموهی پلوورهی همنگ موه دهنری بی نموهی شانهی تیدا بکات.

پاشهوه: لمپشتموه، لمپاشموه، (شوا.) دیاوه.

هشهوهش: پشتار پشت، (باک.) پاکبوّکی. (رِهرا.) تمس. ــ کشانموه: تمسکردنموه، پاشبوّکیّ کشاندن، پشتاویشت کشانموه.

پاشباره (پیرا.): دمستهندوو، دمستهدوو، دمسته کهوشه.

پشبهر (باک.): پاشىبىر.

پشبهره: بدری هدره دووایی بیستان. دووا مندال.

پاشبەن: پاشبەند.

هشههند: بهندی زین، که ده کمویته لای قرونییهوه. دووا بهندی دهسته

ههلُبهستان. زنجيريا پهتيّکه پيّی وولاْخی پيّ دهبهستريّتهوه.

هشبۆكى (باك.): بەپتچەرانـە، بەپشىتەرەدا. ــــكشـانىن: بەپشــتەرە راكشانەرە.

پىشىين: دووا رۆژىين، پاشە رۆژ*ىين، چەگناس، دووابين.*

پشبینی: چهگناسی، دووا رزژبینی.

پاشیاریّز: دوواپاریّز. ــى: دوواپاریّزی.

پشینده: پاشمله.

پىشىي (باك.): گەرانغوه.

پشتهرك: نەرمەزىن، تەركى پاشەوەي زىنى، پاشكۆ، پاشتەركى.

پشتمرکی: پاشتمرک، پاشکو.

پشتر: دوواتر.

پشترین: درواترین.

پهشتن (باله. ، باک.): ریشوو ههلبهستن.

پهشتيلانه (بابا.): جياز بهخشينهوهي دوواي بووک بردني بهسي ردّژان،

که بعوبوّنه یعوه میوانداریّکی تیّکړایی دهکریّ.

پهشخهنه: پاشماوهی خهنه.

پشخهنجهر (بار.): کیردی بهر خهنجهری.

پیشخستن: دوواخستن.

پشخووارن: پاشماوهی چیشت و خوو اردهمانی.

پشخووان (هنورا. ، دهر.): پاشماوهی سفره ، بمرماوه ، پاشماوهی سفر سفاه

پاشخووانه: پاشخوران، پەسمەنە.

پاشخورج: هەگبە.

هشداد: مرازیکی تعونییه. چهند پیشمعرگهییکه له کاتی رویشتنیدا

دەكەرنە دوراي لىشكرى.

پاشده: دوواکنوتوو.

پاشده چوون (باک.): کشانده ، پاشه کشی.

پاشدر: سهکی پاشدر، سهکی پاشگر، یانی گر.

پشدن: نعر کسه یه، که پاسی دزان بکات ، کسینکه له دووای دزیدک یا چهندین دزانه ره راومستی بو پاریزگاری و ناگاداریان و یابه ههر چهشنیکی بی هاوکارییان بکات.

ياشمالُه: يشت مالُه.

پشمامان: مامانیکه، که له پشتی زهیستانموه دادهنیشی له کاتی مندال مونندا.

پاشهاوه: خاکه رِدِ، مارموه. بهرماوه، پیّما، خارن مایی، بنک (باک.)، پاشهروی: خاکه رِدِد، مارموه، بیّما، خارن مایی، بنک (باک.)، پاشهروک، (همروا، ، دهر،) پاشخووان ، بنر مارموه هموو چتیّکی بدکاردهبری به تایبه تی برّنمو خوواردهمهنیه ی که لمبهردهمی شهم و شعودا دهمیّنیّتموه.

پاشماوه خوّر: بدرماوه خوّر. ـ ى: بدرماوه خوّرى.

پاشمهرگ: مندالينکه دوواي مردني باوکي بوويي.

پاشمهرگه: مندالیّکه دووای مردنی باوکی له دایک بووبی.

پاشمەنە: ياشمەندە.

پاشمەندە (ئەردە.): خوران.

پاشملهین: باسکردنی یهکیّک له پشتهسهری واتا بهنهیّنی وی.

په شمير (باک.): نمو کمسه په له شمړيدا پارمه تي براده ريکي يا خزميکي خوي بدات، هه ثالدار.

پاش نوویّژ: (باک.) پشتی نیقرد، پاشنیقرد.

پشنیقرۆ: پاش نوریژ.

پاش فيوه روز: دور أى نيوه رويه.

پشووهن (تدرده.): پاشبهند.

هاش وهيدش: دروچته، که پيتسوو يان پاش و پاشوو يان به ناړهوا پيش خرابي.

پشۆر: __ ى مردروان: تاتەشۆر، (ھەورا.) تەختەشۆر، (ھەورا.) بەردە يىن.

پاشوور: شووين پي لي شووشان.

پاشووراو: پاشاراو،

پائۆل (مرک.): كۆش، بەرھەلىيىنە يا كۆلوانەيىكە، كە چىتى لىەنيو بىكرى وەكور كۆش، پاشەل.

هاش هه لکیر: دروپشته کی سوو اربوون.

پاشي: (باک.) له پاشان.

پهشی: (باک.) دروایه، پشتموه، پاشی، پاشین، دروایی. ــــ خووهمالی: گهرانموه، جلّمو سورړاندنموه.

هشیّف: (باک.) پارشیّو. پارشیو.

پهشيّل: (ندرده.) له قدشيّل، پي شيّل، زموييه كى قوړ لعبه رندوهى كه زور هاتو چۆي به سدردا بكري ووشك و پيپهست بووييّ.

پەشتىن: پاشەرەرە، بلاركەرەوە، پەخش كەرەوە.

هشین: (باک.) دووایی، ئیتر، ئیدی. (خا.) چاندن.

پاشینه: ئی دووایی.

هشين: له دوواييدا، له تهنجامدا.

پهشيّو: پارشيّو، كورتكراوهي پاش شيوه.

پافشاری: خودداری، پاداری، پشوو دریّژی، بیّندریّژی.

پافان (باک.): له قوماريدا هاويهشي كردن.

پاق (باک.): پاک، خارین. _ کرن: پاک کردنموه. لوولاک.

پقژ (باک.): نعرمایی بعله کیّیه، بعله ک. پاگژ.

پىقۋە: پىلەتاۋە.

پقژی: (باک.) پاکی.

پىقلانچكە: گيايەكى بەھارىيە گەلأيەكى در<u>ت</u>ژى بړكە بړكەي ھەيە، بەرتكى سوورى وورد دەگرى و زۆرىش رەوانە.

پاقلاوه: جووره شیرنیاتیکه له شهکر و گوویزی کوتراو و رون ونانی تهنک چین چین دهکری و همروهکوو لموزینه دهبری.

پاقله: کاکروس، جروره گیایه کی به هارییه ده چیّنریّ به رهکه ی که لووی دریّژه چهند ده نکیّکی تیّدایه به کولاّری و له ناو چیّشتیشدا ده خوریّ. پاقله کیّویله: جروره پاقله ییّکی کیّرییه.

پاقلهمارانه: بروانه: پاقله کیریله.

پاقلۇك (باك.): لورلاكى گەورەيە.

پاقلیر (همورا.): گوویزیکه پهلکه شینهکهی پیوه مابی.

پاقلیّره (هدررا.): گوریّزیّکه تیکولّهشینهکهی پیّره مابیّ.

پىقلىنچكانە (ئەردە.): گيايەكە رەكرو پەلىپىنە دەخورى.

پاقولاخ: (ئەردە.) سمى مەرو بزن و ئاسك.

پاک: (باک.) لمانتوانی پاک و پیسیدایه، پاکه واتا زور پاک نیمو روز رساک نیمو روزریش پیس نیه. خاوتن، پاکژ، پاقژ. (دور.) پیتک. (لو.) پیتک. ناقیژه، جنجلی، رووناک، پهتی. ببوون: خاوتن بوون. کردنموه: پیتک کردن، خاوتنکردنموه، لیل کرن، قهوه ژارتن، پلووچ کرن (بر گوویز و خهار و ثیتر). ببوونموه: خاوین بوونموه. بریتیمه لمه مردنی پیاوی خراپ، دالین خورا زوو پاکی کاتموه. تمواو، تیکها، همموو، خر، سمرپاک، گشت. ناب: پیس، دز، بی بهخت.

پاڪار: (كرما.) كوويخا، گزير. (ثەردە.) نۆكەر.

پاکانه: دلّپاک کردنموهی یه کیّک به سوویّند. بن گوناهی، بن ّ تاوانی. ـــ کردن: پملّه و بـمدناو لـه خوّ دوررخستنموه، سوویّند خوواردن، ریّگاپاک کردنموه. (بابا.) همشاردان.

پاکه (ندرده.): پاکی، خارینی.

پاکەپاكە: پەتاتە، يارەڵماسى.

پاکهت: لهک، (باک.) پاکیّت، کاغهزیّکه یا مقهواییّکه له باکنت کارخانه دا پیّچرابیّتموهو چریّشی تیّدرابیّ و کوو قوتووی جگهره، هی شخارته و نیتر. پیّچوّک، بهسته، تاخه، کهروانک، دمست پیّچک. دی نامان

پاڪلفان: پيشكلوتن، پيشهات، هللكموتن.

پاک کردن: تیکول لی گرتنمره. بژار کردن ، به بادادان، دابیژتن. پاک وخارین کردنمره.

پاكهگميز (همورا.): پيتشاوگه.

پاكوت: كوتانموه و شيّلانى سمريان بمهيّ بـ قنمهيّشتنى درز و قعلّمشتان لـ مكاتى بـاراندا تـا دلوّهـ مى نـ مكات. پيّكوت، پيّهـ سـت، پيّشـيّل. نـزم، سووک، پهست.

پاکوتره: گيايه كه له پاقلانچكه دهچي و دهخوري.

پاڪوتكي: (تەردە.) پي به زەرى دادان، سمكۆلى چاوەرى.

پاکۆدان: رِنیندوهو درویندکردنی گژوگیا به دمست، بریتییه له ندهیّشتنی چت.

پاڪوور: (رِڙڙ.) کڙل (له دمست رپٽيان).

پاکور: (رِدْژ.) پيکوره، بينچوره کولله لهپيش بالگرتنيدا.

پاكورە: كووللەي بال نەگر توو، پيكورە. پيادە، نۆكەر، خزمەتكار.

پاڪوڙ: (رِزڙ.) پيٽكورت.

پڪوّل: (رِزرُ.) سمكوّل.

پاکى: خاوينى، پاگژى، پاقژى. (باك.) خاوين. باشد، واتا ندباشدو ند خراپد، قەيدى نيد.

پاکێت: (باک.) پاکنت.

پاڪٽتي: خارٽني.

پاكيزه: پوخت، پاكزاده. خاوين، نارې نافره تانه.

پاڪيش: وولاغ، چووارپي.

پاگ (باک.): زهري کردار لينه کراو.

پاكا: پايه، شان، ډهرگانه، ئاستانه، بگار، پارهس، پهي، پاكه.

پاگه: تعویله. ناستانهی دهرگا، پاگا.

پاگهزدان: پایهداری، ریسان، ریستان.

پاگئند (باک.): ياقورت.

پاگهه، پاگه (ههكا. ، باك.): تعريله.

پاڪران (باک.): پٽگران. (باک.) ـي: پٽگراني.

پاڪرتن: پئ گرتن، رِي رِدِيين.

پاگژ: پاک، خارين.

پاڪڙنر: خارينتر.

پاڪڙترين: خارينترين.

پاڪڙي: خارينس، پاکس.

هاكوشادانه: بدرتيليّكه بعبوّنهى هاتنى ميواندوه پيشكهش دهكريّ.

پاکوشائی: پیکراندوه، پاکردندوه، دهرگای ها توچوکراندوه.

پاگون: نیشان، درووشم، درووشمی سهر شان.

پاکر: گرفتار، دروجار، دەربىست.

پاكيره: (ئەردە.) پائەوشار.

پنڪيّرِه (رِدِژ.): به کوتاني جوّخين دهٽيّن به هوّي گيرهره، پاهوّره، پسّ هوّله، پيّ گيّره.

پال: (ئەردە.) تەپۆڭكە. (باك.) پال.

پال: ـــ پيّرەنان: رەپيّش خسـتن، بەدەسـت ئـاژوتىن، پاڵپيّرانـان، پـاڵدان، كزرى، تــەكاندان، چەپاڵــەدان، لــەتر، دانـان، دەسـت پيّرەنـان. پاڵـدانــەرە: پشت به بالـيف يا ديوارو چتيّكەرەنان برّ حەسانەرە. (دەر.) تەلاقدانــەرە. پاکهمی (تمدرده.): ماندوویّتی، مانگی. کردن: مانسوه، ماندووبوون.

هاکهوه بوون: پاکبرونه وه. پونک نهمان،. بریّتییه اسه مسردن و اسه نساو چوونی که سیّکی که حمزی لیّ نه کریّ و خراوییّ.

پنڪهوپاڪ: هيچ له هيچ، (دهر.) پٽِک و پٽِک. له دان وستاندن يا له قوماري، که همردووک لا هيچيان لهسهر يهکتري نهميٽنيّ.

پىكەوبوون: پاك برونىرە.

پكهوبوونهوه: پاک بروندره.

پکهوکردن: پاککردنموه، خاویّنکردنموه. دهردان، گمسکدان، مالّین. برین وسمرویمر کردنی دار و باغ. لابردن، هملّگرتن.

هک موکریاگ: پاک کراوهوه، خاویّنکراوهوه. دهردراو، گفسکدراو، مالّراو. برٍاو، سفروبهرکراو (دار و باغ و باخچه)، ههلّگیراو، لابراو. پکتر: خاویّنتر.

بكترين: خاريّنترين.

پاكخوو: خۆشخور، خۆشرەفتار. ــى: خۆشخورىي، خۆشرەفتارى.

پاکداو (باک.): پاکداویّن، پاریّزگار. (باک.) ـــى: پاکداویّنى، پاریّزگارى.

پاکداوێِن: پارێزگار، داوێن پاک، (باک.) پاکداو. ــــى: پارێزگارى، داوێن پاکى، پاکداوى.

پاڪدڙ (باک.): دلپاک.

پكدٽي: (باک.) دٽپاکي.

پكردن: پهيكردن، پابړين، پئېېينهوه. كورتى هينان، سهركردن، ك نيشانه نهدان.

پهکردنهوه: خاوین کردنموه. تیکول لیکردنموهی خمیار و تریزوو ثیمتر. بژاردن و خاوینکردنموهی دهغل و دان له خاک و خوّل و زیوان. پیکرانموه. پهکروو: رورپاک، رووخوش. سیم: رووپاکی.

پکژ: پاک، خاوین لموه یا دارستانیکه قده عه کرابی.

پكردان: نمهيّشتني گيار خاله له زمريدا بمعزى درويّنه يا دمسكهناموه

پکردان: نههیشتنی خیار خهانه له زمویدا به هنی درویسه یا دهسخهه هر یابه هزی خوواردنی ثاژه لآنه وه.

پاککردن: پاکردن. ــ مره: پاکردنموه.

پكل: (ئەردە.) ئاگر خۆشكەر، ھاندەر. كلّى پرد، پايەي پردان.

يكله: (ئەردە.) پاكل.

پاکلیره: پاکردنی کسکول.

پاكۆ (جا.): گيا لسندوه دروون و ليكردندوه.

پاک وپاراو: تمهر و تازه و خاوین، (دهر.) پاک و پاریاو.

پاک وپاراوی: تهرو تازه و خاوین، پاک و پاریاوی.

پاک و پارياو: تهر و تازه، خاوين. ـ ى: تهر و تازهيي و خاويني.

پاک و پروک کردن: بهختکردن و بهخرّړایی چتیّک دان به کمسیّکی:

دهستمایه کهت هدمور _ کرد: واتا بهفیرز چوواندت.

پاک وپیس کردن: جوو یکردنموهی چتی چاک و خراپ له یه کتری.

سایه، سیّبهر. دانهوه: پشت به کهسیّک قایم کردن، خوّبه له ژیّر سیّبهری کهسیّکی خستن. به د: پشتیواندار. بیّ د: بی پشتیوان. پال کهورت: پالآبه چتیّکهوهدان، دریژبوون بو نوستن یا بو حهسانهوه. دانهوه: پشت به دیوار یا دار و یا بالیفانهوهنان. ناو، نیو، بال. له پال نمویّناندا راکشاوه: لهنار نوویّناندا. (شار.) مله، که. قهد، بهرقهد. دیروان: به بهرقهدی کیّواندا. له دوه: بهدزی، بهنهیّنی، به کاوه خوّ. له دابوون: له پهنار له ژیّرسایه والدهدا. وه دان: دانه پالّ. تهنیشتی گیاندار، پالّوو، که له که، پووته گا. پشت: پالّی لیّداوه.

پلا (هەورا.): پيتلاو، كەورش، سۆل، قۆندرە.

پالاَخ: (موک.) پهڵخ، (همورا، زون.) کمدهگ، گوور (لور.). گووټلکی گامیّشییه، (شکا.) دولبه. گملاّی ووشک و وهریوی دړک وداله.

پلاخ: (پیرا.) په له خ، گیایه کی سی سووه و یه کی یه ک له نین و او یدا کوما کوما تا به ونیک بلند ده بسی، پالاخ زوری پیخوشه بیخووا. هیسوه ره، پالاخی سی سالانه یه.

پاتادرانه: (ه مورا.، ت مرده.) پیلاردرانه، کالهدرانه، پامز. خ مرج وباجیکه پیاوی ناغا لهمسکینی دهستینی له کاتیکیدا، که مسکین قهرزداریی جگه له قهرزهکه _ ی خوشی لیدهستینی، که پیی دهلین باجی سهربار.

پالاس: دۆشەگىكى گچكەيە لە پارچە پەرۆيان دروست دەكرىّ. (باك.) لىقفە. رايىتخىكە لەژىر دۆشەگ راخرابىّ.

يالافته: پالاوتور، پالاوته.

پانختن: (پررژ.) پالأوتن، (باک.) پالأندن، شیریا كهرهی توواوهو به شیرپالوّی یا هیّله گداده كه تاخلته و موو و چتی تری لیّ بگرن.

پالامز: رِلانی که رهیه، که شووان لهبری مسزی شووانیتی ده پخنیته و یاکریده که شووانان له باتی شووانانه ی خوّی له خاوه ن ثار الّی دهستینی.

پلائن: (لو. ، فه. ، رِوْژ. ، دهر.) كورتان، كۆپان، كورپان.

پائنه: پالاّغ، خوری و موویه که له کاتی برینه وه دا به سه ر پشستی مه پ و بزنانه و بز جورانی ده هیّلریّته وه.

پالانته: پالانچه ی گونج.

پاتانچه: ماسوولکه گوشتی بالآب برهی پشتییه. خرکه به ده اله تکه خشت، به رود قوروقسلیّکه ده دریّته پالآگرنچکاری پالآن. ماسووله که خورپهیه، که بر جووانی لهسه رپشتی ههندیّک به ران و مهری قشت دهیّل یّتموه، به رد و قور، قسلیّکه و هال گونجی ثاو ده دریّ.

پالاندروو: كورتاندروو.

پالاندن (باک.): پالاوتن، پاراندن بپالینه.

پالاندوور: (لو.، روزد، دهر.) کورتان.

پالانقهجهري: كورتاني قهجهري.

په هنی: گوویدریژیکه، که کاتی کورتان لیکردنی هاتبی و فیره سووراری و بار بردن بکریّت.

ؠٳڵۅ: پێڵڒڔ.

پالاوته: پالافته، پالارتوو، پالفته.

بالأوتراو: بالأفتراو، بالنوراو.

پالاووراز (هنورا.): كنوشدروو.

پلاّوتن: (دەر.، رِدِّر.) پالافتن، پالاّندن، (باک.) داوەرڤاندن، تلاتدن، پارزنین، پالین، ترهاندن. داوەرانسدن، پالْفتسه کسردن. خەرشسگرتنی شلەمەنى به چتى چنراو ئيتر. ھەلاّتن لەترسان.

پانه: کارکهر، کارگهر، وهرزیّر، کریّے، درویّنکهر، براندوغ، (باک.) براندوّک، (که.) درموهنی، سهپان، درموان. (ههر.) کریّکاری دهخلّی، رهنجبهر، کریّگرته. (جهبا.) پیّلاّو. شاری گهوره. بهشیّکه له دهغل که سهپانیّک بیدرویّتموه له رِوْژیّکا: ـییّک جوّیا گهنم ههیه، که سهپانیّک له رِوْژیّکیدا بیدرویّتموه.

پالهپال: (باک.) قایم، رهق.

هاڭەھەسىتۇ: پاڭنانى زۆرى بە نهيىم بەگياندارىكىود. پاڭمو پەست، پاڭەرپەستۇ.

پالمهمينان: پانيەليتكدان.

پالفژێردەرچوون: خلیسکان.

پالمقان: (باک.) پاله، پاله کار. پالموان. ــى: پالمىيى. پالموانى.

بالمقه: پيلاقه، پيلدته، لهقه.

پالمقوّحِه (زينوه): سەرمەقولات.

هالسهمیّر (بساک.): ووریسا ، هونهرمسهند. (بساک.) سسدی: ووریسایی، هونهرمهندی.

پالهنگ: (رِرْژ.) شعل. (تعرده.) رهشمه و معهار.

يالموان: يالبرأن.

پالهوان: قارهمان، نازا، گهرناس، مهیداندار، کورد، کانبوّره، پههلهوی، بهلهوی، بهلهوی، بهلهوی، بهلهوی، بهلهوند، (باد.) پهلیوان. کهلله، دهسکهللا. پالوان. نیّوی نیّرینانه. پالهوانه: (که.، رِدِّر.) دیوار یا نهستونده ییّکی دهمه کییه له تهنیشت دیواری شکست داده مهزری، گولّته، تیره ک، پشت کوّله که. جووریّکه له مازوو. فیلهایه، کوّلهگه، پایه یه که بریّت وُیّر شهوی نهاید دربّ و بال دریّره به هاران شکست. تهیره نهابیله، بالنده ییّکی رهشی گچکه و بال دریّره به هاران پهیداده بی تبیر گویا دووای نیوه ی هاوینی بزر ده بی بالنده ی ناوبراو همهمیشه به حمولوه یه، که بنیشی ناتوانی بفری نیّوارانیش له سهر دار و بن سوواندان ده نیشست تا له به یانیدا بتوانین خیر فریّده و بفرن دو بفرن خوراردنیشیان له حمولوه میّش و میّشووله یه.

پاٽموانه ڪهچهان: گسمديه که پيّي دوٽيّن گسمهي شالمهلم.

پالموانبازی: زورانی پالموانان، زورانبازی.

پاٽمواني: قارەماني، (باک.) گەرناسى، پەھلەريّتى.

پالْمُوهُدَانَ: پالْدانهُوهُ، دريَّرْبُوون.

پالەوپەست: پالەپەستور، پالەرپەستور.

يالْمويمستوّ: بروانه: يالْمويمست.

پالهههنگ: زنجیری گهوره، که ده کریّته پییّ بهندییانهوه، دمست بهندی وولآخانه. چتیّکی نهرمه له ژیّر زین له پشتی وولآخی ده کریّ تا زینه که پشتی نازار نهدات.

پالْمین: کریّکاری، رەنجبەری، وەرزیّری، سەپانی.

پالّپشت: چتیّکی نعرم ونووالّه بوّ پالّ پیّوه دانیّ. ـــنان: ســعرین دانـان بوّ پالّ پیّوه دان. ــ نراو: پالّدراو. **پالکورسی:** (باک.) کورسی به پالموپشت.

يالكى: (ئەردە.) كەژارە.

پالگه (باک.): سمرین، سمنیر. پالگه. سمرچاوه، چاوگه.

بالكه: بالكه.

پاڵ ليدانهوه: دلنيابوون، گووي دنجبوون، ئاسوو دهبوون.

يلله: بالمد.

هالمه: (پار، ، همو، ، كمال، ، كمورد.) گيا بعرخوّلُهيه به زمويدا پان دمبيّتهوه ، كه بهسيّ شيري ليّ ديّ تامي وه ثالّهكوّك دمچيّ. شنك، ئىسپنگ.

پالْمته: گیایه کی بههارییه تامی وه ناله کوکی دهچی.

پاڵنان: پاڵ پێوهنان. ههڵڽڡساردنی چتێک به چتێکموه.

پاڵنگ: (هسررا.) پڵنک.

پالۆ: شارۆچكەيەكە لەباكوورى شارى دياربەكريّىـه پايتـەختى ئىبّلى (درمـەلى) و (زازا) يـه لــه پالــهوو پەهلــهو هـاتووه (زازا و دومــهل) پەهلەرىى كۆنىن زمانى وانىش وەكوو پەهلــهوى كۆنــه. شـيّىغ ســەعيدى پالۆيى، كـه شۆپشى كرد و لـه ريّگاى نىشتمانىدا لـه دياربـهكر بــوو بــه قوربانى كوردستان لـه پالــهوى ئـم شارەيه.

پالوو: (پِرَرْد) پِقىبىمرى، بىرىمرەكانى. دارىكە دەدرىتەبىمر نىيى ئاش بىق نەجوولانى. كەلەكە، پەراسوو، دەنكە. نىەقىزەگاز. قايش ياكە ژوروىكە دەكمويتە بن كلكى وولاخانموه تالەنگەرى زىن و ياكورتانى پابگرىت لىھ بن كلكى توند نىبى بەلكور دەكمويتەسەر كەفەلى. پالدوو، پالدووث، پالورث، قوشقرون، (باد.) پالى.

پالوانه: پالوویّنه. بالنده ییّکی رمشی بالدریّژی لاق کورتی تیـ ژویه، که بکهویّته سهر زموی نا تورانی به ناسانی بفریّ.

يالوانن: پالأوتن، پالافتن.

پا<u>لووسهن: پشستیوان و یارمسهتی دهر. سسی: پشستیوانی، بسههاو ارهوه</u> گهیشتن.

پالووبهند: بروانه: پالووبهن. ـ ي: پشتيواني.

هالووقه: (باک.) زباره، بیگار، کاری بهخوّرایی، بعدمستی کوّمهلّه و بهنوّبه کار و کرداری یهکتری بکهن. دمسته، کوّمهلّه.

پاڵوودان: (ئەردە.) پاڵدانموه.

پانووده: ساردهمهنییکی هاوینییه له به فرویا له سهور آو ریشالی نیشاسته و یا سیوی له رهنده دراو دروست ده کریت.

پاٽووگێڕ: دارێکه دەدرێته بعر نێی ثاش کاتێکی که بهلایهکیدا سهنگ بیّ.

پىائۆز: (ھەر.) ھەفتىدى شەشىمىدك دھەشت ھەفتىدكانى، كىدكەرتۆتىد ئىرانى پىت وخدرلاس.

پالۇش: (باك.) تىكەلار.

پالووڤ (باک.): پاڵووي وولاٚخان.

پاڵووگير: بريني بن كلكه لمبدر زهبري پاڵورا.

پالپيوهدان: يالدان به چتيکموه.

پانيٽوهنان: پالدان.

هِالْمَاو: (كه.) بالْمَق، (همررا.) قابورت، بالأَبوش. بالْمور.

پاڵتهك: بهرد تاش.

ههليدهدړن گهفي تيدهخهن چاک دهبيتهوه.

هاننز: قاپروت، ساقز، پالتاو، ووربه. ــى شړ: (ږوژ.) جهته. ناوى چيروکي(کوگوله).

ياڵچم: (باك.) پەلچم.

هالخسان: راکشاندنی گیان لهبدریک، دریژکردن، راکیشان.

هالله امین: قدراخی خوو ارووی داوین، داوینی شاخ وگرد.

هالدان: بالدانموه، بالبيتوهنان، بشت بيتوهنان. همليمساردن.

پالدانموه: پالكموتن، پالكمفتن، پالموددان، بـق حمسانموه. پشت پيموه مستن.

هالداوين: بالدامين، داويني كيوي.

پالداینه: (ئەردە.) پالدارین، دارینی کیوی.

پاننه: پاٽووي کورتان.

هالدراو: بالكهم، بالكه، بالبشت نراو.

هالدراوی قهواو: گرزارهی تعواو، ووشعی کاری تعواو له رستمسازیدا.

هسالمدراوی فانسهواو: گوزارهی ناتیمواو ، ووشیمی کیاری ناتیمواو لیه رستمسازیدا.

هالديم، داوين.

پالدوو: پالووی کورتان و زینییه. تعنگهی پشتموهی زین و کورتانییه.

پاڭنووڤ (باك.): پاڵرو.

پالُنئِم: داريّن.

هالنيوار: پاناي ديوار، تانيشت مالي.

بالران: پالٽيوران.

دالراو: پالأفتراو.

پالسهنگ (خز.): پارسهنگ.

هانست (روورد): پستگرتن، جهخت، پالپشت، پستیوان. کردن:

كسداندن. ــدان: پشتگرتن. ــكران: كسدين.

ها نفته: (نهرده.) پالآوته، دابيترراو، پاليّپرواو، بيرياگ، والآويت.

پاڵفتهڪردن: پالأوتن، دابيّژتن.

پالقانچك: (باد.) بنديوار، پشت ديوار، كن ديوار.

پالفوّزه: (بار.) پلّقوّزه. (که.) کهچهره. مام جیّژنوّکه. (همورا.، سهق.) مهتی. گیایهکه توزیّک تیژه و دهخوریّ.

پالک: (باک.) جووره سمیّلیّکه. داریّکه سمریّکی نهستوور و سهریّکی تهنکه لهنیّو مژانه و پرکیّدادهنریّ تا شیّفل نعبیّ. پالّ، بالّ، تهنیشت.

پالکمفتن: پاڵکموتن، درێژبوون، هملآژيان.

ها لك موتن: پالدانسوه، پالسموه دان، پالكسمفان، دريّژسوون وكسموتن، بعلاداهاتن، راكشان.

پالوویّنه: (همو. ،موک.) شیرپالیّو، شیرپالوّک، شیروانه، (همورا.) پمرزمران، شوّپ پمرزن (باک.) پارزونگ، پارزینگ، (همو.) پارزن، پارزونگ، (دهر.) شیرپالو، پارسوّن، (باک.) ترهانوّک، سکجیّس. پالی (باد.): پالّرو.

پاٽين (شا.): دار يا ئاسنٽيکه وهبهر دهرگا يا پهنجهره بدري تنا نهکريٽسهوه، (همورا.) پاشکول، کموش، سٽل، پيٽلاّو.

چائیدان: پاقولی، پاچەقولی، پادان، پشتی پی لیّدان، پی ومبەر پیّ دان. چائیدان: پیّ لیّدان.

پالیر: باخچه.

پالیک (باک.): مووی ریشه، که بخریته سهر سمیّل بو دریژی.

پالیّن (ئەردە.): كەرگىر، ئارپاش.

پاٽين: پالاّوتن.

پاٽيٽوران: پالاو تران.

باليوراو: بالراو، بالأفتراو.

پاٽيوكه: دەفريّكى پانى كونكونه، چتى پى دەپالْيورى، پالْورينه، پالْين،

پالینگ: (همورا.) پلینک.

پاماسى: پاماسد، پى ھەلامسان، نەخۇشيەكى پىيە.

پامال: پتیوار، رووس. پایهمال، تیداچوو، لهناوچوو، تالانکراو. ببوون: پتیوارسوون، پایهمال بوون. ــ کراو: پایهمالکراو. ــ کردن: پایهمالکردن، پتیوارکردن.

پامان: پايممان، پيشينل، ژيرپي، له قهشيل.

پامانه: مانه. چتیکی دریتریا چووارچیدو داره به تهیان ده ته نری و زوریدی کی پیترانده کی پستی مانه ده کری که تووی پیدا کرابی بو نموه ی گلمه تو کمسته که کان بشکینی و ووردکات و هم تووه که شوه ژیر خاکی خات تا چوله که نهی خون.

پامان (لو.): پاشل.

پاماو: لروسکردنی سوواخی گهچ به پهريزی تهرٍ.

پامەرە: پيمەرە، خاكەناز.

پامهمهري: سەردوولكه، سەردوولكىبير.

پامز: (ئەردە.) پالأدرانه، پىلاودرانه.

پامووره: پاراند، (هدورا.) پامووره، زهنگیاندی پهش وشین به سیّ لیپ دههزنرتندوه لدییّ دهکریّت.

پامیزه: گروی همنگه، که لهسه رکانی ده یکا دووای ثاو خوو اردنه وه که سه ریخی خرو سه ریخیش باریکه ، ههنگدوز ته ماشای ده کا سه ره باریکه کهی پرووی له همر لابی دووای ده کهوی تا پلووره کهی ده دوزی تسوه تا همنگووینه کهی ده رخات. خوری و مووی دهست و پینی ثار الاّ. ثاوی و و شک بسوده وی ناولینگی سابرین له کاتی ثاره زووکردنی پسه پیندا و دووای مهدن.

پان: بهرین، پههن، (باک.) بیّمیز. پهروی، لیّلات، پوّږ. پیّن، (دهر.) مهست. به پیّچموانهی تهسک. (باک.) کار، ئیش. پان، پیّن. سبوون: تهپسین. برونموه: پههنین. کردن: پههناندن، تهپساندن، تولکرن.

پانا: بەرىنى، پانايى.

پاناوه: تهختایی سمری کهژ و کیو.

هانایی: بهرینایی، بهرینی، (دهر.) پیّنایی. پههن، پههنایی.

پانه خرچ: منداليّکه کورت و پان و تهستووريي.

پانهكى: جروره قفليّكى پانكەللەيد.

پانموهبوون: پان برونموه.

پانهوبوون: پان بووندو، پلچيان، پلچدوبوون، رەخنەكيران.

پانهوكودن: پانكردنموه، داخسان. راخسان. پلچموكردن، پخچ كردن، رەخنهگرتن.

پان بهپان: مەبەس لەقسەيەكى بى پەردەيە.

پان بوونهوه: پڵيشانهره.

پانپانۆكە: كوسكوسانى، پانپانۆكى.

پانتاو: تەخت. تەپلەسەرى كينو وگرديكە كە تەخت بى. تەختايى سەر خەرمان.

پانتاوی: پانتار.

پانتۆل: (بابا.، همررا.) دەمەرقزپان، پاتۆلىّ، (دەر.، رەوا.، همر.، فه.، همر.) شەللوار، (همر.) رۆتىك كە دوولنگەر بىيّ ئىيّفەك بىت. باندۆلى كاتۇمىّرى.

پانجهقونيّ: (همورا.) پاشقول.

پاندان: خونروس، پینووسیدکه مهرهکسبی همالدهمژی و نیتر تا مهرهکههکهی ناوی ووشک دهبی ههر دهنووسی.

پاندرووس (باک.): ناتدرار.

پانزه (همررا.): پازده.

پانزهم: چتیکه له پایه و باری پازدهی دابی. پانزهمین.

پانزده (باک.): پانزه، پازده.

پانزدهم: پازدههم.

پانزدهمین: پازدهمین، پانزدههم، پانزهممین.

پانڪ (بار.): مدلانشوو.

هانکه: جووره ماسییه کی خړ و پانه گزشتی خزشه پیستی زگی نهستووره. جووریکه لهبهری داره مازوو وه دوگمه ی دهچی، جووره باوهشینیکه بههیزی کاره با دهخولیته وه.

پانکه له: چتيک کسيک پان بي.

پانكردنهوه: پليشاندنهوه.

پانگ (باک.): قولانج. نیّوانی قامکی گهوره و شادهیه بهلیّک کراوموهیی.

پانگهه (باک.): تعویله. نهنباری گهنم و ئیتر.

پىنوپېۇر: پان وفرە، پان وفرەوان، پان و بەرىن.

پانۆكى: جرورە درورمانيكه.

پایوَلْسه (ړوژد): کسورت و قهلُسو، قولُهبنسه، کولٌهبنسه، تیّکسسهماو، تیّکسمړاو،

پانی (باد.): پانیه، (همورا.) پاژنه، بمرینی، بمرینایی، پانایی. (باک.) بیّمیّزی. بمری چت لملای تمسکییموه.

هانيان بهكيان: لمكيان خوشبوون.

پهنیه: پانی، (باد.) پههن. (شروا.) قنجهی پا. (باک.) پشت پههن. پاژنه، قرونپاژنه، قرمپاژنه. (کو.) قرونپیننی. پاژنه، کورش.

هانیه بهند: پانی بدرز. ــ دروو: پانی بدرز دروو.

پنيه ڪيش: پانيکيش، پاني کيش، پاژنهکيش.

پهنى بهرز: پانيمبدرز، پيلاويكى ژنانهيه وهكوو سۆل بهلام پاژنهى بهرزه.

پانی بهرز دروو: کسیکه تعنها پیلانی پانیه بهرز بدروی.

پهاوان: پارهن، پروشرو، پهارهن، ړهپهن. قورخ، قهدهغه. (دهر.) پهاوهند. (همورا.) کوّز. لموه رِگهی ثارًالاّن. (باد.) کیّشک.

پاواندا: پاموور، پامووره. خړخال، چتێکى زەنگوڵداره لـه زێړيا زيو دەكرێته پێى مندالان بۆجووانى.

پووندار (باد.): کێشکچی.

پاوه: نيوى محال و ناواييه كييه له همورامان. پاوان.

پاوه پا (ئەردە.): پى دزكى، پاشەكشى. كردن: پى دزكى كردن كە كارتكا، پاشەكشى كردن. گومان، نىگەرانى، دوودلى. دەستى دەستى. كىيكردن: دەستى دەستى پىكردن. ئاسوردەيى.

پاوهپاکردن: گومان کردن، درودلی کردن.

پاوهجى: پايددار، پاپاوهجينگه. ــ كردن: پايددار و قايمكردنى چت.

پاوه جيّڪه: پاره جيّ.

پاوهره (همررا.): دهريي.

پاوهرێ(همورا.): بروانه: پاوهره.

پهوهرمانگ (ندرده.): ژنيکي ناووسه، که پيني نابيته مانگي نزيهم.

پهوهن (همورا.): خرخال، پيّوانه. (جا.، روّد.) پيّوهند، سندم، سمدم، زنجيري دمست رييّي يهكسمان، پاواني گياو پووش. بخاو.

پاوهند (دهر.): پاوان.

پاوهيو (هدورا.): پي خدسوو.

پاوهی وه (هغورا.): (موک.) بووکنی، نامو نافره تانامن، که له مالی زاواوه دهچن بووکی دینن.

پهوپل: پي وئهندام، پي وپل، قاچ وقول، لاق وله تهن. هيز، تووانا، شاه،

پوپۆز: پى ربەلەك.

پاوخووا (رزژ.): پاخووا.

پلودان (ږۆژ.): درخ، بار، چۇنيتى، چلۇنيتى.

پاوور: پزوو ، پرزانگ، مندالدان.

پاووروا، پاخروا (همررا.): پيخوراس، پيخاورس.

پهووريای (همورا.): (فه.) پاپهتی، پێخرواس، پێخاووس. پئۆر (باک.): ريخزڵه.

پاوقوول: قاچ رقول، لاق، قاچ.

پاومان (رِزْژ.): دورایی.

پومانگ: پي رمانگ، نهو مانگهيه، كه مالات يا نافرهتي ناووسي تيدا بري.

پاووشك: پئ باشەر، پئ رقەدەم شورم.

پاومووری: جووره مهقامیّکی کوردییه.

پاوونه: پێوهندێکه له پێدهکرێ.

پاهه لکهفان: هه لکموتن.

پاهه لکوتن (نمرده.): پي هه لکموتن.

پاهه لڪر: پي هه لکر.

پاهه لگرتن: پي هه لکرتن، کورجبوون.

بهه نگير: رولان، چارهوا.

هاهوّله (رِوْژ.): پی گیره، پاگیره، پاهوّره. کوتانی خمرمان بهگیّره نهک بهجه نجه رو ثیتر.

پای (باک.): بهخت. پهی، بق، پای بالاکهت.

پیان (همورا.): دووایی، کۆتایی، بنمبان، ئدنجام. به گدیاندن: کۆتاکردن، بردندسمر. گدیاندنه : کۆتاکردن، بردندسمر. بی : بی دووایی، بی ندنجام، (باک.) پاپک.

پیه: پهیسک، ئابروو، نامروس، شان، جیّگا، جیّ، دهستهک، دهرقیل، گافاند، بهرزی شان. پایه بهرز، پله بهرز. پلیکان، دههکه در، ئا شهند، (باک.) پیّلپهلک، هیم، پهرهسه. پیّچکی کورسی وئیتر. (باک.) کیّشکچی. کوّله کهیه له بهرد یا خشت و گیّج و قسل وئیدیکهیه تا سهری داری بخریّته سهر. پایهی پردی یا خانووبهران. کهمکردنهوه: زر بهرکن، گهوره ییّکی نرخداری دهست روّیشتوو.

هایههارز: گهرره، مهزن، پایمبلند، (باک.) بلندجه، شان بلند، جیّگه بمرز.

هایه بهرزی: (باک.) بلند جهی، شان بلندی، جیّگه بهرزی، گهورهیی، معزنی.

پایهبانند: جیکه بهرز، پایه بهرز، بانند جه. شان بانند، گهوره، مهزن، سهرهک.

<u>پایهبلندی:</u> جیّگه بـ مرزی، پایـه بـ مرزی، شان بلّندی، گـمورهیی، مــمزنی، سـمروکی.

پایهدار: بهردهوام، پایدار. خوّگر، راوهستاو، بهرگهگر، بیلهبت، (باک.)
ثمبری. (باک.) فرشک. برورن: مان، خوّگرتن. کردن: بهلیاندن،
(باک.) ثمبرین. نابروومهند، بهنامووس، خاوهند شکق، گهوره، مهزن،
خاوهند پایه. نیا ب : چووارپینه، دلکوچهر، بیّفرشک، بی مشوار،
کهثر قورنیتی. نا بی مشواری، بی فرشکی.

پایهداری: راگیری، راگیراوی، راوستاوی.

پهیهمان: پامال، پتیرار، دهروس، بهرباد. ببرون: پامالبوون، تیّداچرون. کران: پامالکران، دهوسین. کردن: تیّداچرواندن، بمرچڤاندن، پتیوارکردن، زیان پیّگهیاندن.

پایهمانی: بهربادی، پتیواری.

پایمناز: پایمنداز.

هایی لهنداز (هدورا.): ندو فهرشانهن که برتر پیشسوازی میبر و خونکار و پادشایان لهبهر پی یان به سهر شهقامدا داده خرین.

هایهندازی: راخستنی فهرشان بزپیشوازی میر وخونکار و پادشایان.

پایهوی (فه.): جیازی بووکان.

پهیتهخت: دروین، (شهم.) دیڤین. (باک.) پهایی تهخت. شاریکه پادشا یا سهرهک کوماری تیدا دانیشی.

پایتوون: فایتوون، گالیسکه.

پايدۆس: پايدرست.

پایدوّست: دستوور. دمست له کاروکردار ههلّگرتنی مهردوم، تـهواوبوونی ههموو کاریّک، کار رِاومستاندن. ـــکردن: دمست لــه کــار هــهلّگرتن، ئازادکردن. برانهومی جهنگی دمولّهتان وئاشتبوونهومیان.

پايدۆستى: وودم، دەستوور.

پایمان: دابهشینی شرهیه بهسهر شرهگراندا. تالأنكردن.

پايمائي: تالأني.

پایناو: قنگاوی مهرهزه یا کشتوکالّ. شیناوهردیّکی ناسکی تیّراوه.

هاییز: پههیز، پهییز، (باک.) چری، (فه.) سهردووا. کهشیّکه بریّتییه لهم سیّ مانگانه: روزیهر، خهزهٔلوور، سهرماوهز، که لهنیّوانی کهشهکانی بههار و زستانیّدایه له (۲۱)ی تعیلوولیّ دهستپیّدهکا تا (۲۰)ی کانوونی یهکهر.

هاییزه (موک.): کشتوکالیّکه پاییزان بچیّنریّت. جووره تریّیه کی پاییزی ده نک خری سپی ناودار و بزمارکوته. جووره گزرانییه که. (باک.) پاییزک.

هدیزه ریّز (نهرده.): چتیّکه سهرمای پایزی لیّی دابی و کاری لیّکردبیّ. هاییزخیّر (باک.): گیای پاییزییه.

پاييزو كارباك.): (موك.) پاييزه. جووره گورانييكى كوردييه.

پاييزي: جووره ههنجيريّكه وهكوو يهحيا بهگي. پايزه.

پایکردن (باک.): دابهش کردنی چتیک بهسمر چهند کهسیکا.

هاى من: لهملى من، لهنهستوى من، لهسهر من.

پىيىن: لاى خووارەرەي چت. (باك.) پارازتن، چاوەړ<u>تىي.</u> (باك.) پان.

هایناز (نــهرده.): چهند ووتاریّکی جووانـه، کـه لــه خوّشی هاتن و بـهخیّر هاتنکردنی کهسیّکیدا بهکاردهبریّ.

هایناو: قنگار، قووناوی صدرهزه و کشتوکال سهوزیکی پاراوی نازکه، ته د، نزم ناو. سهوزیکی ناسکی تیرناوه.

پاينەناو: پاينار.

پايينده: پايهدار، پارهچێ.

پايين وكۆى (ھەررا.): داريّنى كيّوى.

هه: مرازي واق وورِمانيّيه. پهح، پهحا.

پهه (شار. ، همورا.): گلمهييکه که گوتيان پهپ لـه پيروتي، چهپوکي پيداده دهن وهمموو منداله کان هيرش ده به نه سعر پيروت.

پەپاخ: پپاخ.

پههه (که.، روژ.): پهپک، نان (زاراوهی مندالآنه). کوللیّره. (همورا.) گرده.

پەيەرە: پاپۆكەي مارى.

پهپهرك: وورشه، بدرده تراويلكه.

پهپرك: بهرده تراويلكه.

پهها: (روژد) پههه، (فه.)کوللیّره، نهستوورک. (باک.) پیّی مهرِ و بزن و نیتره.

پههکه: گونک، گرمووله، گوتکه، (که، ، روز ،) پاپوکهی ماری. (نمرده) نهنگوتکه همویری پانکراوهویه. خهرمانی گیرهکراوه، که هیشتا شهنه نهکرایی. خهروای ههنجیر و پهنیر و قیر. گونک، (نمدده.) نهنگوتکه همویری پانکراوهویه. بهستن: پهپکهدان، پاپوکهکردنی مار. خوواردن وجینگلوانسی ماره. دان: پهپکهخوواردن.

پهپکه مالینچکانه (ندرده.): تزلدکه.

پهپله مهلینچکانه (ندرده.): تولدکه.

پهپلانيۆز (لو.): نيرتكى زهل كه بهناسكى دەخورى.

پەيلەقتۇن (كە.): چەنگە تۇي.

پهپوو: هزپهزیک، بایه قوش، بالنده پیکی جودانی سهر به کلاوه یه، پهپووسله مانکه ره نگی زهرد و سهپیه دندووکی باریک و درتشژه بالنده یکی بزگانه. (باد.) داوو دکیله و نکل. ته و اوبوو، برا، نهما، هه پوو، (کۆ.) ئاپوو.

پهپووهقره: بالنده يتکه وه پهپووسليتمانهي ده چين، به لام بي تاجه (زاراوهي مندالانه).

پەپووەكەرە: كوندەبەبۆ.

پههووسلهمانکه: پهپوو ، بالندهینکی زهرد و سپییه رهنگاورهنگه دندووکی باریک ودریژه ، شانه و تاجی اسمه بهقهد کوتریکی دهبی.

پهپووسڵێمانه: پهپروسڵهمانکه.

پەپووسلىيمانكە: پەپورسلەمانكە .

پهپووقژه: بالندهييکه وه پهپووسلممانکه دهچي بهلام بي کلاّوه.

پهپۆكه (خق. ، ړووا.): كولليرهى بچورك، خەپلە كە بى مندالأن دەكرى. پهپووكهره: كوندەبق.

پههولسه: سده گونکه همویریکه، که لهدووای نان کردن ده ده در ای کان کردن ده مینیتمود و ده کری به نیوهنانیک.

ههپووله: بهلبهلاسینگ، پهلهتیڤک، بهلاتینگ، (بـاک.) پهرپهریک. (دەر.) پهرپووله. پهشپووله. پهروانه. بـهلیتانگ، (بـاک.) پهریتانگ. پرپریک، منمنیک، (باک.) پلپله. (برا.) پهلـسـهیوانزک.

پهپوولهپاييزه: چتێکی قرقزاوی خړی سووکه پاییزان لهگولی درکی، که لموێ پهیدا دهبێ، باویلێ،

پهپوولههه الهينان: جروره نهخترشييكه اسه تينويّتي يا لهگهرماي زورهوه تروشي ناژه ل دهبيّ.

پهپوولهی کرمی ناوریشمی: پهپوولهی کرمی تارمووشی.

پهت: پارچه گوریسیکی قولهیه. گردیّنک، پهتک، (نهرده.) پهلهتک.

پهتا: پهسیو، درم، درمانه، درمیی. (ههمه.) پهتق. باهقر، نارسم، ههلآمهت. گرانهتا. نهخوشییکی پی دریش، بومرز و مالآت وکشتوکال. له پهییکی گهرمه له جیگای به نازاری لهش دهنری.

پهتانه: سيفهزهمينه، كرتۆپه، كارتۆل، گازوله، رِتاخ، خركهگازووله.

پهته: كزنه لباد و جنوالا و گوریس وهیم كزنهییکی له خوری و صود در ستکرابی لهنی شاوید اده بخوری و صود در ستکرابی لهنی شاوید اده بخورسینن و به كوتان ده بكه نموه خوری، بهنیکی لهوخوریهی دروستكری پهتهی پیده لین و همر چتیکی لهوبه نه در ستكری پیتیده لین له پهتهی دروستكراو . پهته ک. (ههورا .) نانكردن پارچه قاقه نیزیکی تاییده تی نووسراوه ده دری به و كهسه ی كه پاره یه كی لیرور گیری.

پهنهر (ږۆژ.): كڵۆڵى، ږووشە، گێچەل.

پهتهري: پهتياره، شينت، ديوانه، كهرج.

پەتەك: پەتە.

پهتېږ: پهت پسێن. ياخي، بارنهوهر، بارنهبهر، سهركێش، سهرپێج. پهټپهټي: تيمار و پێچاني برين. دوردهسهري، چهرمهسهري،کهتن.

پهتههتی پیکردن: دەردەسەرى وچەرمەسەرى دانى يەكيك.

پەتپەتىن: ئازار، چەرمەسەرى.

پهت پساندن: سهركيشي، ياخيبوون، بهزاچ، لاموفهك.

پهت پسينن: پهتبي. ياخي، بارنعبهر، بارنعوهر، سهركيش، سهرييچ.

پهترمه: پهيوهندكردني دارودرهخت.

پهترۆ: پارچە، پرزۆڭە توريزى تەنكى سەر برينانە.

پهتروو: گۆشته زووندى برينان.

پهتروو بريني (ههورا.): قرتماغهي سهربرينان.

پهترووخه: گۆشته زوونه.

پهترؤك: پارچه، تيكه أه، كوت. __ يّمك نان لهما لمّاندا نييه: كوته نانيّكمان نييه.

پىترۆكە: تووتىۋە تەنكەكەي سەرىرىنانە. گۆشتە زوونەي برينان.

پهترۆكهو زەخمى (همورا.): توويّژ و قرتماغى سەرىرىنان.

پەترۆل: كاز، ماز، نەرت.

پهتشان (باک.): رِزان، ووردوخاشبوون، فليقانهوه، تولانهوه.

پهتک: پهته، پهت، پهلهتک. پهت یا گوریسیکه لهکونه گوریس وجعوالاولباد و نیتر دروستده کری دووای نعوهی، که له ناویدا خووسان وکوتران وشیکرانعوه و بهدارانعوه کرانه بعن.

پهتکهر: کساندار، کسانکیّش.

پهتڪ پهتكاني: گهمهيهكي كچانه.

پهتکراو: کهمانکیشرار،

پهتكردن: پدت له تهستزى مالأت و سهگ كردن. بهستنهوه و راكيتشانى. هينانه ژيردهست، خستنه ژيرفهرمانهوه.

پهتله (همورا.): ساواری کولاّو و نهکوتراو، ساوهر. دانهویّله.

<mark>پ متوو</mark>: بــه تانی، پیّخــه فیّکی خــوری و ئهســتروری تووکـنی ســـوو او هیه. ئهسال.

پهتۆت (باک.): چتى رزيوى پەرپووت.

پهتهه <u>آخستن:</u> پهتهه لأوهسين. خنكاندن، لهداردران.

پهلتی: خۆړوو، وێـژه، خـووړی، ړووت، قـووت، کـۆت، خـاووس، خـرواس، کروک، ساده. پا ـــ : پێخـرواس، پێ پهتـی. کـوردی پهتـی: کـوردیهکـه هیـچ ووشـهی بێگانانـی تێدانـهـێ. (فـه.) بهتال، چوٚڵ، پێخـوواس.

پهتيار (روزژ.): پهتكراو، رەسەنكراو، رەسەن لىمىل خراو.

ههتياره: ديّوانه، شيّت وشي، شيّتوّكه، بـهره لاّ. بـيّ عـار، هيّي، خوويّري، گهريده، شيّت وشوور، ناشيرين.

پهتئ پهتئ (کۆ.): دارەداره.

پهچ: بزمار يا سينگێکی ئاسنه، که سهرێکی له ديوی ناوهوه پهرچ درايٽتموه.

پهچه: (موک.) جیگایه که له به هار و هاوین و پاییزاندا شعوانه مه پو و بزنی لی موّلدریّ. (هموره) همویزد (بانسه.) پهرچمه. (شما.) حموشه. (پرژژ.، که.) پووبهندی نافره تانسه، پیّچمه. (همورا.) کوّزی به رخانه، موّلگه ناژالانه. پیّچه، پووپوش، پووبهند. نانکردن.

پهچهقه: پارچه یه کی چوو ارگزشه ی سپییه له کاتی نانخواردندا بهسهر کزشدا ده دریّت.

پهچه خووز (ئەردە.): مينگەل له زەوى كردن بۆ بەھيز كردنى.

پهچه خووس (ئەردە.): پەچەخووز.

پهچهڪ (ئەردە.): جوورە پەنيريكە.

پەچدانموە: پەرچدانموه.

په چنین: کۆکردنموه ی خه فه ت له دلدا؛ مردم هیندی خه فه ت په چنیه دلم. په چ : په ، ها ، هاها ، په حا . برواق وو پرمانی به کارده بری. په ه، په هه ه ، په ح .

پهوا: ئاها ، هاها ، ته ج ، ته حجا ، په ج ، په حجا . بر واق وو رمانييه .

په دیسهرح: بسه هم، به هبسه هم، پسه رم ، په هپسه هم. اسسه کاتمی و اق و و رمسان و په سند کردنید ا به کار د دبریت.

پهحتن (زا.): كولأندن.

په حتى (باك.): چابوو، پيّكها توو، سووتاو، چيّشتى ليّنراو، كولاّو.

پهحج: بۆسەر سوورمان بەكاردەبرى؛ ــ چەن زيرەكە!.

پەحجا: پەدىح.

يه طهوان: يالنوان.

پهحن (باد.): پان.

پەحنايى (باد.): پانايى.

په حنی (باد.): پاژندی پێ. پانی.

پهدين (باک.): بهپێ ليّدان.

پهخ: پهخه، پخ. زاراوهي مندالآنه له بهرانبهري چتي جوواندا به کار دهبريّ. چتيّکه قوّقز و دم و يا نووکه تيژهکهي تهخت بووبيّ. ــ بـوون: کـول بوون. _ كردن: كولكردن. پان، داشيكياگ، شكاو.

پهخت (همورا. ، جا. ، رِدْژ.): تعداره کی مردوو رِیّکخستن.

پهخش: بلاّو، وولاّو، پەرت، پەرش. چرژ، پەرىّشان. (باك.) بەردبار. ـــــ وبلار: پەرش و بىلار؛ كىاكۆلى بەسەر شانىدا ـــ بىودە. ــ بسوون: بمردباربوون، پەرت بوون، بلاوبوون، پژان، پرژان. ــ كىراو: پىمرتكراو. ـــ كردن: پەرتكردن، بلاركردن. ــ كردناوه: بلاركردناوه، پشاندن، پژاندن، پرژاندن. _ كەرەوە: پەرت و دابەشكەرەوە، دابەشين.

پهخشان: (سرور.) خورهخسان. پهرت، بلاركران، تهخشان. نيدوى ئافرەتانە. _ بورنىرە: پەرت بورنىرە. _ كردنىرە: بالأوكردنىدو، پشاندن، پژاندن، پرژاندن.

پهخشای (همورا.): پهخشين.

پهخشای (همورا.): پهخشین. پهخشه (فه.): میتش. (پروژ.) میتشووله، پیتشکه. (لوړ.) تورفانه، ميشووله.

هخشهر: بالأوكهرموه، (باك.) بدالأڤكهر.

پهخشهکووره: ميٽشورله کوويّره.

پهخشهوه دان: بالأوكر دنموه.

پهخش وبلاّو: پەرت ربلاّر، پشار، پەرش ربلاّر.

پهخشين: بالأوكردن. نيوى نافرهتانه.

پهخشين: پهرتکهردوه، بلاوکهردوه.

پهخمه: پوخار، بووله، سهپوول، فل، كهودهن، گيّل، نازيرهك.

پهر: _ ى پەرتورك، دور لاپەرەيە. (باك.) پىل. _ ى بالندان: توركى بالُّندان، پهروبارّ. گۆشهگیر، گۆشهنشین. کهنار و قهراخی ثاو و زهوی، بعر، گۆشە، سنوور، ئىو ـ : ئىوبىدر، ئىوسىمر، ئىلو ـ ى زىيىد: ئىوبىلاي زيد، بۆكىنارى ھىموو چتيك بەكاردەبرى. ـــى گوولىى: بىلچم، (باک.) پەلک. (زا.) پەر.

پهو: مدريد که سهر و شان و ملي رهشبي. (زا.) پهر، مهري دهم و چاو

پهراههر: دمور اندمور ، سهرانسهر .

پهرفسوو: پاڵوو، دەنكە، دەنك، كەلەكە، (كە.) دەنـە، دەنـدە. پاراسـوو، پارسوو، پارخان، (باک.) پهرانسوو، پارووخان، (تعرده.) پهرهکه، چهند ئيسكيكى كفواندداره له راست و چهپى لعشى كيانداراندا سعريكيان بهستوونی سینگهوهونه سهرهکهی تریشیان به بربرهی پشتیوه نووساوون.

پهرسووه: رايدلى زنج، داريكه بۆرايدلى زنج رايدل دەكرى.

پهراش (روزژ.): هاررار، هارار، هاردرار، ووردكرار، له ناشكرار.

پ مراش پ مراش: ه ارراو و ووردو خاشکراو ، شکار. ب ب وون: ووردوخاشبوون.

پهراف (باک.): قدراغ ناو، كننار دهريا.

پهراکهنده: (روژ.) پهراکهند. ناواره، دهربهدهر.

هموان: ليكرانموه، كمرتبوون، ليغميدران. فريداني تيب يا ووشه له نووسين و يا ناخافتندا. پهريني وولأخان.

پەرانەۋە: پەرىنەرە،

پهږهنتوو: (باک.) پهلغوورک، بهزک. قوماره لهسه ر پاره و چتی تر به پهري پهرانتوو دهکري.

پهراندراو: ليكرارموه، ليبروموه، پهرار، ليجوودابوونهوه.

ههرانسن: ليكردنموه، ليفريدان، برواردني چت. ــــى وولأخ: كملدان، چاككردني وولأخى نيّري يەكسىم لىمىيّىنەي. ـــ ي چتى تورت وناسك. ـــ ى نەخۇشىي: چابورنىموه، لەكۆلبورنىموه. ئىەتكردن، پارچىه لىغۇرىلىدان. بريّتييه له نعسب خستنه سعر مايني به فال، نير خستنه سعر مي. فراندن، هه لفراندن، بالدان، بال پيكرتن.

پهوانندنهوه: له چوم و زي و يا له ړووشه وگينچه لأن ړزگار و قوتاركردن.

پهرانسوو (باک.): پهراسوو.

پهرانن: پهراندن. فراندن، ههٽفراندن.

پهروو: پهراندراو ، پهريندراو .

پەربوور: باڭندە، باڭدار.

پهراوي: دەفتەر، (باك.) پەلدانك. ــ جگەرە: دەفتەرى جغارە.

پهراويدار: دەفتەردار. ــى: دەفتەردارى.

پهرويز (روژ.): (كۆ.، موك.) كۆيە، بەركۆيە، ئەر پارچە تىلماسكەيە دووای نوشتاندنهوهی کهناره کانی لهدیوی ژوورهوهی کهوایهوه دهدهن، کمنار و لیواری کموایه. پمرواز، شیرازهی پمرتووکان.

پهږای: رِیّز، نووده، رِاژه، بندمسی، پاس، پهره، پهری، هیّندایهز، نوودا.

پهره (ملوک، هدورا): (روزد، پهتر، تلک، زورده. ماندن: پتربوون، زۆربوون، فراوانى، تەنىنەوە. ــنەسىتىن: (باك.) پىەنگر. پارچه، لهت، كوت. (باك.) پاره، پوول، دراو. گهلأى دارودرهخت وگول. رِيْز. بق، بۆلاى، سەبارەت.

پهږه: ــ ي پهرتروک و قاقهز: دوو لاپهړهيه. (هغورا.) ــ ي چاو: پيلووي چاو. ــ ئاشى: پەرەى چەرخى ئاشى ئاوى. (ھەورا.) پەلـە ئاساو. ـــى چىكەندە: ئىد پەرانەيدە چىكەندى دەخولىتنىتىدە، بووللەكسەي بىسىتى

پهږهپهږه: پهرپهږه، توري توري.

همره فمستافدن: پهرمساندن، زلاربوون، فراوانبوون.

پەرە ئەسترىكە: پەرسلىركە.

همره بمستن: يمرهندستاندن.

پهروه: داويني بيابان، پهروهي بياوان.

پهرهها (نعرده.): پدر لهيي.

پهره جهنجهر: دمه تیژو پانهکانییهتی، که کرشه ورد دهکات.

پهره چونك (باك.): زورمواني، شعر، جعنگ. (باك.) ـي: شعر و زورانی. ـ کرن: شهر و زورهوانی گرتن.

لووجه كهى ده خوليتهوه.

پهروزیله (موک.): ثنو ماکه نفرمه یه لهسفر گوڵی ده غلاّن، که بسفوّی ویفوه ثاووس دهبیّ.

همرەساندىن (بابا.): پەرەئەستاندىن.

پهروسه (ک.د.): ړاده، پايه، شان، پل.ه. فراوانبسوون، بهدهمهومبوون، پهروسهندن. ــبوونهوه: بهدهمهودچوون. پليکان، پله.

ههرهس<u>هندن: پ</u>مره کرتن، پهرهنمستاندن، (همهررا.) وهلابيسهوه، بلاّوبوونموه، زلاربوون. بهلاّف بوون، تمنينموه.

پەرەسپان (باک.): پىنە. ــ كرن: پىنەكردن.

همرهسهاندن: پینه کردنی جل وچتی تر. بهمرسینه: پینهبکه.

پهروس پیلکه: گیایه که و ههی گهفی ده چیّ، له سهرسه ره و چهند لقیّکی باریکی وه کوو خه یا ته ی دهرده کات، به کولاّوی له نیّو دهم و زاری نیّشاو بگیریّ چاکی ده کا تموه.

پهرمستن: حمزليّکردن، کورنوّش بوّبردن. خودا ... ، کوردستان پمرستن.

همرمسلينكه: پدرمسليركه.

پهروسێلکه: پهروسلێرکه، باڵندهیێکی بالاو سهر روشی پهرسټلکه ژێرزگ سپی و بهرچهنه سووری کلک دوو فاقی چکوّڵهیه.

پهرهک (باک.): ناوی گازدار، ناوی غازدار. (نهرده.) نهستیرهی سیوهیل.

پەرەكا: پەرى كاي.

پهرهکه (تعرده.): پهراسوو، پهرهی چتی، پهرهی تاشی و نیتر.

پهږه کهر (همو.): همللاج، پهرهوان، کهسيکه به کوتک و کموان لوّکه وخوري شيّ بکاتموه. ـي: همللاجي، پهرهواني.

پهږدكهى ئاسياو: پهردى ئاشى. ــ قلف، ــ قولف: پهردى قفلى.

پهروکهی کَلوّم: پهروی داخستن، پهروی دورگا کلّومدان. سلووت: پهرووییّکه له نیّوانی ههردووک تفنکهکاندا. سماسی: پوولهکهی

هه په کردن: لوّکه و خوری به کوتک و کنوانی کارگه چیپان، فش ولیّنک بلو و شیّکردنده، هغللاجی کردن.

پهرهڪرتن: پهرمساندن.

پهروننو (دزه.): له کاتی جه نجه دریا گیره دا قرشه ی به رییان هملده دریتموه بو نموه ی همه و بکوتری به و کرده و هه ده لین د.

پهږدند (باک.): دانه و ووردهپؤلاّ. جعودهر بۆ تىغ. پؤلاّى پاس.

پهروندار (باک.): جعوهمردار.

پهږهنگ: (مرک.) پرپرهۍ گوواره و گولّ. (باک.) پوّلوو، بزوّتي ثارور. پهږهنيشڪ: گياي نووسهنهک. پهنيّرشک.

پههرموازه: پهمروازه. هه نمگچوون و گهوره بوونسی مندالا و مهل. بیچووه بالندان، که تازه وازی به بالیان ده که نو نهوه ی فیری فیدنی بهن سی ی پیده نین، پهروازه. چاکتربرونه وهی بار. ده ریه ده ر، پهریشان. سبوون: بالگرتن. ده ریه ده ربوون، دوورکه و تنهوه. سکردن: ده ریه ده رکردن. فراندن. پهروووو (خق. ، همو.): بالنده، فرین، بالدار، پهره وول.

پهږهوگولا (هغورا.): پغړې گولان.

پهرمويرار (همررا.): بسهييرار.

پەرەى (باجە.): پيرىّ.

ههرمازی: بالنده یتکه به دموری چتیکیدا بیت وبچیت وگهمه به بالنی ختی بکات یا ختی فیره فرین بکات. گهمه یه کیشه به بالنی بالندان ده کریّت. به مهمهستی شوخی و نازیش ها تووه.

پهرېوون: دەركەناربوون، گۆشە گىربوونى يەكىك.

په پهووت: مروقیّکی په پهووت و نابوت و چکوّلهیه، شرو شروّل، جووقلی، جوړړه پوّته، شهوخه پیه. مروّقوّک، چتی کوّن و رزیو، پهرتووکی کوّن و دړاو و په په په جووره مراوییّکیشه.

پەرپەرۆچكە: بەربەرۆچكە. ــى ئاسمانى: بەربەرۆچكەي كەشكەلانى.

پەرپەرۆك (باد.): پەپورلە.

پەرپەرىك (باك.): پەپورلە.

بهربتاندن: پیجدان، تاودان.

پهرپتين (باک.): خدم و تاوو پيچ بوون. ړووتاندندوهي پدړي بالندان. پيدرپته.

پهرپورت (فه.): ناوهرووت. ـ كردن: ناوهرووت كردن.

پهرپووت: شړو روړ، نابووت، دړار، پووچ بووهوه.

پەرپوولە (دەر.): پەپرولە.

پەرپىتانىن: پەرپتىن.

پهرپينه (سرور.): پهٽپينه، پرپره (گيايه که).

ههرت: پهخش، بلاّر، پهرش، پهرتشان. ئاشكرابوون. ــبوون: پهخش بوون، ئاشكرابوون. ــكردن: بلاوكردن، ئاشكراكردن. فريّىدان. ههلّه، چهوت، نادروست، ناريّك.

پهرتاق (باک.): تا، نۆبەتى، رووناكى، تىشك، رۆشنى.

هدرتال (باک.): چەخەر، شووين، ئەنجام، ھەدرەش. (باک.) كووتال.

پهردان: تووک ړنان، له نيوبران.

پهوتافش (باک.): تبوک ړنينموه، ثاوه ړوو تکردن، پمړکردن. بپمرتينمه: بړوتينموه، لمناوبردن، پارچه پارچهکردن.

پەرتەت<u>ىكەوتن:</u> بلابورنەرە، پەرت بورن.

ههرتهو: پهرتاث، رووناكى، رزناهى، پهرتهو پاشاى ههكارى باپسيرى ههستيارى كورد عبدالرحيم رحمان پهرتموه ، كه له پيش چهندسالأندا له ئهستهنبوولى كۆچى كردووه و ديوانهكهشى ههر لهوى چاپكراوه.

پهرتهوازه: پهرموازه، تاواره.

همرت بهستن: پدرت بوون.

پهر<u>تدان:</u> فړيدان، تووړههلدان، هموادان.

پهرت سينني: کړيني بي جي، ويل خهړي.

پهرنگا: شوويّنى بلاّو و ئاشكراكردن، ههڵهت. تووش، ليّژايى، خزگه. پهرنگه: پهرتگا.

پهرت وبلاو: پهخش وبلاو، داخان. ــ کردن: داغانکردن.

پهږتووڪ: کتيّب.

پهږتووكان: داړزان، لهناوچوون.

ههرتووكاندن: دارزاندن، له ناوچوو اندن.

پەرتووكخانە: نامەخانە.

پهرتووك ووردش (همررا.): پمرتووكفروش.

پهرت وێۯى: وێڵ وێژى، ئاخۆتنى بێ جێ.

پهرتی (باک.): پړتک، بـلاّوی. خاوهندی بـهرگی ډړاو . د تک.

هەرتيات: پەرتەمەنى، بلاوكراوه.

پهرقين (باک.): تووک رپهر ليبووندوه، خوري ليبووندوه.

پهرجان (گەر.، باد.): چیله، پەرژینی ړهز و باخ وهی هفرچتیّکی بیّ.

هدری: بیشه. چهمچخوور. (ههورا.) پهرژینیکه ههموولایه کی به داره درگی شین پازابیته وه، پهرچین. میویک یا چهند میویکی گهوره یه، که ریّک و پر پالبده نه یه ک. (کوّ،) شویّنیکی پر درک و دال و گیاو داره میّویک یپ درک و دال و گیاو داره میّوی تیکچرژابی. (زهن.) چر، قاروون، زهمه ند. (کوّ.) میّویک بخرته سه و قایه و نهیته کولکه. (روّژ.) و الام. (ههورا.) دالیّت. بههانه، بیانوو، بیانک. (موک.) نالبه ند و دارتاش و نیستر، که بزماری به هم شوینیکی بکوتنه و پانی بکه نه و پیّی له هم شوینیکی بکوتن که سه ر نووکه که ی بکوتنه و مهسینه و نیستر، که ده به خشت و خال و چرپ و چال بگیری و ناوی لی نهیه ت ده لیّن سهوه. یپ به خشت و خال و چرپ و چال بگیری و ناوی لی نهیه تا ده لیّن سهوه. یپ

پهرچان: پان بوونموه ، بان بوونموه . (باد.) پهرژين.

پەرچاندن: پەرچاندنەرە.

ههوچاندنسهوه: سسه ری بزمسار و نیستر پسان کردنسه و و نووشستاندنه و ، پهرچدانه و . داپاچاندنه و .

پەرچانن: پەرچاندن.

پەرچاۋە: پەرچدراو.

پهرچاوتن: بعبهرهه لستى جزگهيه كى ده لين، كه به پهرژين و داران ريكخري تا ئاوى له نزميهوه بهرزكاته وه وه سهرى خات.

ههرچه: (بان.، ئالا.) پهچه، ههویّر، حموشهی ناژهلاّن. گیایه کیشه. (باک.) پارچه، له تکه، کوت، پارچه ییّکی گچکه.

هدچدان: پەرچداندوه، سەرى بزمار پانكردندوه.

ههرچدانهوه: نوشتاندنموهی لووتی بزمار لمدیوی ناوموه. بمرپمرچدانموه، راقه، پدرچقاندن.

پهرچفاندن (باک.): باپيکردن. هه لأمساندن.

ههرچفین (باک.): باکردن، تاووسان، ههالآمسان.

پهچفاندن (باک.): هارین، ووردوخاشکردن، پامال، پایسمالکردن. قدلستن، قدلساندنی دار و نیتر. بهمرچفینه: ووردوخاشی که.

پهرچقین (باک.): ووردرخاشبوون، قەلشین. قەلشان.

پهرچي: هيچ وپووچ، هدرچي و پدرچي.

پهرچين (هدره.): پدرژين. (هدره.) كرن: پدرژين كردن.

پهرخ: شيّلان و به دمست ماڵين.

پهرخاش: ئاڭۆزى، شەر، كۆشە.

پدرتروک

يدرتروكخانه

ههرخانمین (بار.): گموزاندن، خاراندن. پلیخاندنموه، تیکدان. بـمناو سالاندا چرون، سهربرون.

پهرخین: هه لکه نران، خراپسوون، پلیخانه وه. ووشترخان دروستکردن. به ناو سالاندا چوون، سهربوون.

پهردا: تموهقه، تعبمقمي قاقمز و ثيتر. تا، تاک، لنگه.

پههردایخ: ناماده، گورج، ترندو تول، گورج وگول، کوک و پوشته، ریک و پیک. و پیک. و پیک. و پیک. و پیک. و پیک. (خیر.) قلیب و بیک. (خیر.) قلیب و بیک. (موک.) قاقمزی د قاقمزی سمپاره یه، قاقمزیکه روویکی زیره ناسن و داری پی ده زنری. بمرداخ، کاسه ی ناوی، تروسکه، شوق، مشت و مال.

پهرداخدار: تروسکهدار، شؤقدار. ــى: ترووسکهدارى.

پهرده خکردن: ناماده و تونید و تولّکردن. لووسکردن و ریّک وییّک کردنی چتیّک. ژهنسگ لابسردن، پساک کردنساوه. تروسسکه دارکردن، مشست و مالکردن.

> پهرداخي: توند و توڵي، گورجي، نازايي، تدردمستي. پهردار: بالنده، بالدار، پدرنده، پدرموور، پدراوور.

> > پهرداغ: پهرداخ. كاسهى ناوى.

پهرداغکردن: ناماده و توند و تولّکردن.

بمردان (زهن.): فريدان، لابردن.

پههرده: کهمهرچین، کهتان، پؤشار، سهرووک، کهز. چارشه، پهیه، (باک.) چارچه، هجال. چتیکه له کووتائ، که رووکاری چتیکی بگری و دوکوو یی دهرگا، یی پهنجهره، پهردهی دیوار و ثیتر. یی سینهما. یی گزرانی، نهزم و چهشنی مهقام. یی سایلزغان: پهردهی مرسیقا. یی بورکی، درنان: چارشیّرو رووبهند. یی گهمیّ: (باک.) نمیاسیّ. سهرپوش، توریّی چت: پیواز پهرده پهرده یه، پهری قاقهز، تبهقه.

پهردهباز (دهر.): پردهباز، بدردهباز.

پهرده پهرده: تووي تووي، پهرده به شووين پهردهدا.

پهددههلاو: جووره پلاو یکه پر له کشمیش و بادهم و کفتهی وورد له ناو قابیکی مسینی قوولی تایه تیدا داده چینری و پهرده یه کی له هه ویری بو ده کری.

پهددهداد: کهسیّکه ناگای لهپهردهبیّ، پهددهوان، واتا هلُدانهه و دادانهوهی پهرده له نهستوّی وی بیّ. تیغهدار. سی: پیشهی کهسیّکیه، که ناگاداری پهردهی دهکات له بابهت ههلّدانهوه و دادانهوهی. تیغهداری. پهددهدوان: معبس له ناشکرابوونی رازیّکی نهیّنییه.

پهردهدري: پهرده دړاندن. ړاز و چتې نهيّني ناشكراكردن.

پەردەك: مەتىل.

پەرستش: پەرسا*ن*.

بهرستكا: بهرستكه، ديوهل.

پهرستگه: پهرستگا، ديوهل.

پهرستن: خودا پهرستن، گهل و نیشتمان پهرستن. ختر ...

پەرسوونە: پەرى كلكى سۆنەى.

پهرسياوهش: پهرسياوه حش، گيايه كه لاسك ريّك و ته لْخ رِهنگه، گهلاّى وورده، تامي تاله نهسيدگاليک ونهسيدتانيکي تيدايه (۲۰)يوي لـه ۱۰۰۰ ئاودا بكولى بۆپەسىوزۇر باشە.

پهرسيف (باک.): هدلامنت، پنسيو.

پهرسيله (بابا.): قرّره.

پەرسىن: پەرسان.

پهرسيّو (سور.): هدلاّمـدت.

پهرش: جووره دهغلیکی سهوزه بر ویشی لی پهیدادهبی. بهرووبووی كويّستانييه.

پهرش: بلاّو، پهراگهنده، پهخش. ـــوبلاّو: پهرت وبلاّو. ـــ بـورن: (باک.) پەرشلىن. ــكىردن: پەرشىلاندن، (باك.) پەشاندن. پـەرىن، پەروانە. جوورە دەغلیّكى تايبەتى يەوەكور گەنمى سوور وايە بەلام لــە چەلتورك و پۆرگدايه وەكور ساوار ليدەكرى و چەند جوورە چيشتيكى لى دروست دهکری تامی پالاری برویشی له گال ساوار و برنجی وه کوو ئاسمان و ريسمان وايه، كه ليكرا برويشي بي دهلين.

پەرشە: پەرش.

پەرشت: پەرش، پەرشە،

پەرشتىن: چىستى بەرش.

پهرش وبلاو: پهرت ربلار.

پهرفين (باک.): خزناسين، شديتان پي پيکمنين.

پەرقۇنە (ھەررا.): پەروانە، پەپرولە.

پهرڪ (باک.): پهرتووکي چکوڵه.

پهرکال (زا.): بريقه و رينک وپيکي چتيک.

پهركهم (خرّ. ، روزژ. ، كرّ. ، شار.): خور ، فيّ، گهشكه ، دەردەكزيانـه ، نه خوشییکه، که مندال بیگری له هوشی خوی ده چی، بوتا وال پییده لین سایمه. ممرکی کوت و پړ.

پهركۆ لول: مەرى دەم و چاوو ومل رەشى سەرلووت سپىيە.

همركيشياك: بالندهى بمركيشرار.

پهرگ (ړوژ.،شار، دهر.): بهنيکي کشته بـ و کـه لأش چنيني سـهري كەلاشى پىيدەچيىنرى بىشىرازەكەيلىوە. دەزوو، بىلىن. (باك.) فىيرك.

پهرگار: مرازيکي دوو قوله خهتي خړ و کهوانهداري پيدهکيشري.

دمست دهدات.

پهرگال (باک.): مال، بنهماله، خانمواده. بار.

پهرگه: (دهر.) بعنی نامادهو کشته بو که لأش چنینی. (دەر.) پەرگ. (بابا.) كەنارى كەلآشى چنراوە، لاى پەنىجە و دەوروبسەرى پهرده گير: زاوايدكه، كه له پهردهي زاوايه تيدا عرى يا نهخوشكموي.

پهرده له رووههلاويدون: شعرم لادان.

پهردهناس: شارهزای پهردهی گورانی و موزیقه.

پەردەنىسى: نەزم زانىن.

ههردهنشين: بهشيّراز، پاک، شيّرازدار.

پهردهنشيني: بهشيّوازي، پاکي، شيّوازداري.

پهردههه نگرتن: ئاشكراكردن، قعوراندن.

چهردهی بهينخ: ئالاً، بهيداخ، پهردهی ئالاً.

پمردهی دهروازه: سهرا پهرده.

پهردهي زڪ: پهردهي سک.

پهردهي ژير پۆس: پهردهي ژير پيست.

پەردەى ساز: مەقام.

پهردهي كهت: پهردهييكه به گرداگردي تهختي خنوييدا دهگرنموه.

پهردهی اووت: پهردهیتکه له نیوانی دوو تفنکهکانی کهپودایه.

همردهی مفال: پمردهی مندال، تاوالمندال.

پهردهي وهوي: پهردهي بووکي.

پهردهین: ئافرهتیکه هممیشه له پهردهدابی ر نهیهته دهرهوه. پهردهنشین.

پهردز: ووچان، دەرفىت، له دەست ھاتن.

پهردوو (جا. ، ش.): هدلاش، ئالاش، (خرّ.) بمرداخ. داروبمردو هملاش و شروشالاتي سهربانان، زمل و ههالآشيكه، كه لهسهر داره داوه دادهنري دووايه گله باني لمسمر دهكري.

پەردووخيان: پەردۆخياك: ھەڵپرووزان.

ههردوخيان: ههلپرووزان، نيوه برژان، نيوه برژ، نيوه سروتان.

پهرزموان (همورا.): شيريالزّک، پالورينه.

پهرزنه (همررا.): بالورينه.

پهرژاره (کرما.): بیر، کالکاله.

يهرزان: هاتنهه مرخز، لهدهستهاتن، پيکران، کاتبوون، دهرفت دەستكەرتن بۆكردنى كارتك يا چورنى شوتنتك، پەرژيان. (خق.، رموا.) پەرۋىن.

پەرژوبىڭو: پەرش وبلاّو ، پرش ويلاّو ، پشاو .

پەرژيان: پەرژان.

پهرژين: ديواري مال و حدوشهي گوندي يان هي باخ و باخچانه، كه لــه دار وشرولک دەتىنرى. (خد. ، رەرا.) پەرۋان. (كد.) چىلە. تانزک، تان. (باک.) تەيمان، پەرجان. پشتيوان، پارێزگار، ڕازپۆش؛ تۆبۆمن ـى.

پهرس (همورا.): پرس، پمرست، پمرستنده.

پهرسار: نەخۆشەران. نۆكەر، خويدار.

پهرساري: نهخوشهواني. نوکهري، خوويداري.

پەرسە (ھەررا.): سەرەخۇشى، پرسە،

پهرسهی: گیایه که بهژنیّک بلّند دهبی گولّی بههیّشوو و سپی یه.

پهرستراو: خودا، خولاً، يەزەتە، يەزدان، ئيزەد.

کهلاش، که چنرابی. (موک.) کهنارگه، جیگای کلا، پهناگه. لا ..: سەرپەرگە، سەرپەر.

پهرگهما: دەزورى بنەرەتى كەلآشانە، كە ئەسەروى يەرە پەرگ دەچنرى، بریّتی یه لهو ریّزه چنینهی له سهر تهختی ژیّر کهالآش بهدهورهی ژیّرهکهیدا دانراوه له سهر نعو دهوره ده کريت به چنيني که لاش به پهرگ و اته سهري كەلاش بەبنەكەيموە دەدروون.

پهرگهنه (ږوژ.): پهراگهنده.

پهرگهاندن (باک.): كۆكردنموه. بپهرگهينه: كۆكموه.

پهرگهين (باک.): كۆبوونموه.

پهرگی (باک.): تووشی یه کتری بوون. برون: دیدهنی یه کتری کردن.

بهرلهمان: جفاتى نووينهران.

پهرالههين: جووره كۆتريكه هدردووك الاقهكاني پهر دايپوشيون.

ههرموون (بابا.): لمخوراديتن. لمخورابينين.

پهږموونهوه: هيواي لئ وهشانعوهي چتيکي چاک يا خراپ له يهکيک: پېيى دەپەرمورمىدە يىا ئاپەرمورمىدە بىز كردنىي ئىلىوكارە. كۆكىردن و سلمينموه له چتيك؛ فيساره كس له هيج ناپمرموويتموه.

پهرميان (تەردە.): دلنيايى، بارەر، چارەرييى.

پهرنده ، معل، پهلهوور ، مر ، پهلهوهر .

ههرننه: بالنَّده، بالنَّدار، پهرموور، پهراوور، پهلغوور.

پهرنهاندن (باک.): بووژاندندوه. چارهکرنی ناتاجی و بعد بهختیّتی.

پهرنسين: بووژانموه.

همرنیان: پارچهیتکی جوران و ناسکه.

پهروز: پدروک، پدروکزند، کونه پدرو، پاته، پاچک، کالأی کون وشر، شره. **پەروو:** ديارى. كالأيەكە ببەخشرى.

پهروا (باک.): ترس، کيمخووا؛ پهروام له کاس نيه: باکم لـه کهس نيه. بيّ ـ : بيّ باك، شيرباز، گوهفره.

پهروار: دابهسته (تاژالآیا مالات)، دابهستیاک، دابهسیاک.

همرواری: دابهسته (ناژال یا مالات).

همرواز: چوو ار چیّوهی ناسک هی ویّنه و نهخشه و ثیمتر. ـــ کردن: فهین، بالكرتن، پەرش. فرينى بالنده، بالكرتن، پەرش.

پهروازه: گەورەبوون، ھەڭچرون. پەرەوازە، باڭگرتن.

پهروازهبوون: پهرموازهبرون.

پەروانە: فرِفرِە. ـــى ماكينان. پەپوولە. ـــبۆھەمور چتێک 🎢 بهکار دهبریّ، که به گهوی چهرخیّکیدا بسسووریّتهوه وهکوو ــ ى پانكە، پەروانەى ئاشى، ــى كاتژميرى.

پهروانهی کهزميّر: پهره و پهروانهی کا ترميّران.

پهروه: خدلات، شاباش، بهخشش. ــى كرد: بهخشش وخدلاتي كرد.

پهروهر: پدروهنده: خوشريستدر. ئەقيندار، نەتموه پەروەر، كىل پەروەر، وولأت پهروهر. حفز ليکهر.

پهروه رده: به خير کراو ، ړه نيترهينراو ، گياندار و يا ههر جووره ړووه کينک و ئيتر، كه بهردنج وكوشش بهرههم هينرابي. بهناو هاوورياك.

پهروهردهېوون: پيّگەيشــتن، بــهخيّوبوون، بــهريّچوون، بـهرهــهم هــاتن، بــهناو

پهروه رده کهرده ی: گهوره کردن، به خيوکردن، پيکه ياندن، پيراکه ياندن، رەنئوھىننان، بەرىبردن، راگرتن، پەروەردەكردن.

<u> هموهرهدهکردن</u>: پهروهردهکسفردهی، بسهخیّوکردن، پیّگسهیاندن، پێڕاکه یاندن، رەنێوهێنان، بهرێبردن، راگرتن، بهرههم هێنان، بهناو

پهروه ردگار: خودا، يعزدان، تاهوراموزدا، خولا، خود اوهند، تافه ريننده، زەردەشت، يەكىكە لە ناوەكانى خودا، زەرتوشت.

پهروهرش: پهروهردهکردن.

ههروهرى: پهروهرنده. مامۇستاى بهرههمهينان.

پهروبان: تووک و پهروبان.

پهرووپاڭ: كروماتك.

پهروو پۆ: پەڭروپۆ، سامان، دەرڭەت، تين. لەككەرتن: لەھير كەرتن، بە هدژاري داکموتن.

پهږووپووت: پږووپووش، قانگهلاشک، حاجی دهفهرمووی: منیش کاتی دەزانىي پىتم ھەللە نگىووت ئەجەل باي سەر سەرە ئىتمەش پەرووپووت. پەرووپىيّ (باك.): مندالْي چكوّلُه، بەبە.

پهروّش: پهژاره، دەرد، جخار، خەفەت، (باك.) ئىاھين، ئاھيّن، حديف، جهغار، سۆ، سووي، داخ، پهكوو، خمه، كىزى، ئىاخ، كىۋلاو، (بىك.) دلمایی، شروو، کوقان ، کووقان، پهریشانی، سه خلهتی دل. ـ به خود اردن : ســوولى بوونهوه، دەست بەنــه تونوى خىزدادان، خــهمخواردن. بــهــــ : خەمخۆر، خىمگىن، كز، (باك.) برەش. بىي ـــ : (باك.) سەرگندان. نیّری نیّرینانه.

پەرۆشە: پەلىزشە.

پهرؤش دل (باک.): دل بهپمروش.

پهروشدار: خدمگین، شالی، كووڤاندار، كز، كوّڤاندار، كوولك، تهجين، كرولنرقان، دامار، خدوك، خەمخور، (باك.) برەس، دلگه، بينافسىرك. ــ ي: خسباري.

پهروٚڪ: پهرڙ، پهرو کوته.

پەرۆكەردەى (ھەررا.): پەرۆكردن.

پهرو**ٚڪردن:** پينهکردن، بيرازکردن.

پهرێٟڪفرێش: كووتاڵفرێش، گەزفرێش. ـــى: كووتاڵفرێشى.

پهروٚكونه: پهرو، شره، كونه، كونكه.

پهروي (لو.): پان، بهرين.

پهروِّي بيِّ نوويْژي: شەڭە، شرنكە.

پهروي زهخم: برين پيّج (پهرو).

پهروّي گهرم (همورا.): نيوهغهک.

پهرویز: سهرکهوتوو، پیروزی دهستکهوتوو. ناوی نیرینانه.

پههروین: کۆ، پیروو، جار. چهند نهستیره یه کی گچکسه ناسه همهوادا اسه شوویّنیّکیدا کوبرونه و و به قسه واره و شکلی نهستیره یه کی دهبینریّن بسه ناره ری (ثریا) یه. نیّوی کچانه.

همرهام: پمراهام، براییم، برام، تیبراهیم.

همهيز: پاريز. كردن: پاريز كردن.

پهرهيزگار: كسينكه همميشه لهكاروبارى خويدا به پاريز و ووشيار بي. خودا، خووا، نيزهد. ـ ي: پاريز.

پهرهيزي: پاريزکردن.

پههری: (موک.) زهری، فرشته. ـ ثهندام: ناسک بهدهن. ـ پهیکهر: ناسک بهدهن. ـ پروو: پروو زور جووان. ـ پروخسار: پروو زور جووان. (ههورا.) لهگهل، لهتهک، بهیهکهوه. (فه.) بق، لمق، ثهرا. (باک.) بری گولی دهخل و دانان. پهری بالندان. (باد.) پهردهی زاوا. پیز، ثووده.

ههرێ: (جهبا.) بێ، لـێ، پـهرى، ئـهرا. ـــ تـێم هێنـاوه: بــێ تــێم هێنــاوه. (همورا.) پێرێ. (همورا. کێن) بێ، لێ. (همورا. تازه) پێرێ، پێر. ``

پەرى بالأرا (ھەررا.): پەرى باڭندان.

پهپي بړ: کوريکه، که زگماک چنرمي چووي نهبي.

پەرىتانگ (باك.): پەپرولە.

پهريجار (باک.): گەليّجار، زور جاران.

پەرىجان: ناوى ئافرەتانە.

هدریخان: شازادهی پدریان. پادشایی پدریان.

پهريږهش (باک.): جووره گمفيّکه.

پهريرهشك (باك.): شهيتان.

پهريېږوو: پهري روخسار، جووان، زهري، نيتري نافرهتانه.

پهريز (هزر.): ندرديوان.

ههریّز: زورییه که ده غلّی لی درووابیّته وه تهنها بنی لاسکی ده غلّه که به قه د بستیّک یا قولانجیّکی له زوری دا مابیّته وه، قمریّز. (باک.) بسام، پریّزه. جار. پاریّزگه، بوسه.

پەرىزد: نيرى ئافرەتانە.

ههریزاده: خاترون، ناسک، له پهریان بووه. جووان وشتخ و شهنگ.

پهري ژيان: ژيانيکي خوش وهکوو زيندهگاني پهريان.

پهريسار: چەشنى پەرى، وەكرو پەريان.

هريش: پهشيو، پهريشان.

ههریشان: شان رپایه وه کوو پهریان، شیّخ ته حمد جزیسری ده لّیّ: پهریشاخ یعریشان.

پهریّقان: بلاّو، پهراگهنده، ناواره، داوداو، تاتا، پهریّش، پهشیّو، پهراش. خهمناک، بعدبهخت، چارورهش، لی قعوماو، دهسته پارچه، گردهنشین، رهت بلاّر، خاکمسار، خاک بهسفر، (باک.) کوّلْموار، پوشمان، پهلیشان، کهیل، کارتیّکچوو، همژار، بوّژه، بوّژما، ناکوّک، شیّواو، پهژاوه، شهرزه، بی پهرگال، بی قیام، بی تیاپور. ژوولیاگ، پهریّو، پهریّش. سبوون: شیّوان، فهلشین، پهلیشین، تیّکچوون، چارورهش وکلّولبوون. کردن: پهلیشاندن، فهلشاندن، چارورهش وکلّولْکردن، شیّواندن. ناوی کردن: پهلیشاندن، فهلشاندن، چارورهش وکلّولْکردن، شیّواندن. ناوی نیرینانه. سی، شیّوادی، پهراره یی، خاکهسهری. (هیهوراد) ناشههن.

خاک بەسـەرى، خــەمناكى، بەدبــەختى، چارەرەشــى، لى قــەوماوى، شىرزەيى.

پەرىكە: پىر، پىرى.

پهريكهردن: ئافره تيكه گهردني وه گهردني پهريان بچي.

پهريمێرگ (باک.): شهيتان، پهري رمشک. گيان.

ههرین: چتی ترورت وناسک، که پارچهی لیّبیّتموه دهلیّن پهری، پهرین چاوگهکهیهتی. جروت برون، گانکردن، لیّهاتن، برّنهسپ و نیّرهکمر و سهگی بـهکاردهبریّت، سـرواربرونی نـیّر لــه مــیّ، کیّشــان و تــرازان و دهرچوونی چت لـه جیّی خوّی ، لـه گرّچرونی ئــهندام بــهوری ســهرماوه. بازیردن، بازدان، قملّمهبازدان. بالگرتن، فرین. هملّگهرانی شیر.

پەرىناز: نىترى ئافرەتانە.

پهرينه خووارموه: دابعزين، دارمزين.

پهرينهر: لي فړيدهر، ليكمرهره. گانكمر، گان پيكمر.

پهرينهقورك: دلكهفان، پهرينه كهرور.

پهرينه كۆڭ: سور اربوون.

پهوپينهوه: تيپه پين بهسهر ناوريکيدا، پويشان. له پووشه و کيپهل پزگار بوون. بازدان، بازبردن، پهرين. ووشکبوون.

پهوپنندوو: وولاختکی نیره ، که سوواری میپینه ی چهشنی ختی کرابی. . پهرینراو.

پەرينرو: پەرتندراو.

پەرىتانك

پهريوهي همندهران: دهربهدهر، ناواره.

پههپيو: رولآخيّکى نيّرهيه، که سووارى ميّيينه بووبيّ. ليّکراوهوه، فيّدراو.

پهرپيويت: (ژاوه. ، هـمورا.) بـق تـق، سـمبارهت بـهتـق. بـق خـقت، (هـمورا.) پهـيّويت. (دهر.) ړاخووهت.

پهز (باک.): ناژه لی بچروکه به مهر و بزنی ده لیّن، میّگهل. له ههندهک شرویتناندا به مهریش ده لیّن، جوره کانی بین و مه لی له شیروه زاری شاره زوردا: (باک.) پهزی پهش: بزن. (باک.) پهزی بزن: بنن. پهزی سیی، پهزی میّشینی(باک.): مهر، پهزی چاڤ رهش: جروره مهریّکه. پهزی سوّر: جروره مهریّکه. پهزی سوّر: جروره مهریّکه. پهزی سوّر: مهریّکه. جروره مهریّکه.

پهذان (روژد.): بعزین، بعرگه نهگرتن، بعرانبعری پینهکران.

همزانشن (رِدِرُ.): بمزاندن، بمسمردا زالْبوون.

بهزائن (تعرده.): ليتنان، كولأندن.

پهزنو: دووتاو، تاودانی شهتله بر جاری دووهم.

پهزهڪيفي: بزنه کيٽوي.

پەزكۆڭ: بزنەكيّرى.

پسهزوودان (بساک.): تساریک و روونسی بسهیانی، بسهیانی زوو. پهزیا (فه.): کولار.

پهزيان (ئەردە.): كولان.

پهزياو (فه.): لينراو، چيشت، کولاو، (فه.) پهزيا.

پهزي بهرازي (باک.): پهزي چاڤړهش.

شەتلە بۆ جارى دورەم.

پهساپۆرت: ودمنايەكە وەردەگيرىّ لـە دەولْــەت بـۆ ئــەوەى بــە ئــازادى ھــا تـرو چۆى وولاً تانى بيّىگانان بكرىّ.

پهساخوږ (ئەردە.): پاشاخوږ.

پهسار (باک.): بهنده ر، پهسارگه، مینای ده ریا، ریّگای به دوچن له کناره ره بو نیّو ده ریاو بو لای کهشتیان. پهناگا، ریّگای قایم له دهشت و کیّراندا.

پهساردن: ههڵپهساردن.

پهسارگه: بهنده ر، مینای ده ریا ، ریگایه کی به ردچنه له کهنار ده ریاوه بق ناو ده ریا و بق لای کهشتی. جیگایه که چتی پی ههلپهسیر دریّت. شاخیّکه لوو تکه که ی به لایه کیدا خوو اربووبیّته وه.

پهساكردن (ئەردە.): خووساندن.

پهساو (تعرده.): پاشاراو.

پهسای پهس: بسابهس.

پهسه (نمرده.): نمو چتانمن، که خوواردنیان لی دروست ده کری وه کوو ناو و نارد بونان.

پەسەرپێرارەكە: بەسرپێرارەكە.

پەسەرپىرەشەو (ئەردە.)؛ بەسرپىرەشەر.

پەسەرپىرەكە: بەسرپىرى.

پەسەك: پەستەك.

پهسهن: پهسند، په، بژارده. کردن: پهسندکردن.

پەسەناز (ئەردە.): ياشەكەرت.

پەسەند: پەسەن، پەسند.

پەسەندكەردەي: پەسندكردن.

پەسەندكردن: پەسندكردن.

پهس بوون (تعرده.): دانان، دوراندن.

پهسپهسه کلي (همورا.): جاڵجاڵووکه.

پهسپهسه كۆنه (همورا.): جاڭجاڭوركه، ميشه كره.

پهسپهسه کوٽئ (همورا.): جاڵجاڵووکه.

پهسپهسه کهره: داعبایه کی زوردی چنگنه وه جا لبجالووکهی دهچی.

پهس پهنده (باد.): مرزى بي ناو و كهم نرخ.

پەسپۆر(زا.): ئافرەتى چىنىباز.

پهست: نزم، سووک، ههرزه، بئ شهرم، حیز، کووړنههش، (باک.) بئ باث، کهم، پالکهتی، دلنزم، زریههه، تووین، پاکوت، زنخ، کهم نرخ، بئ ناو. ــ بوون: بهپهروش وکز بوون. ــ کردن: نزم و سووک کردن.

پهستاپهستا: بىبى پسانموه، يەك لىعدوواى يەكترى، رەوەندان ــــ كــەرميّن و كوويّستانى دەكەن.

پهستان: پهستن، داپهستن، پهستارتن، پهستانهوه.

پهستانهوه: پهستینهوه، کوتانهوهی چتی خار وفش تا توندبی.

پەستانىن: پىستان.

پەستانلىنەوە: پەستارتنەرە.

پهزی چافمپوهش (باک.): پهزی څهرگاش، پهزی بهرازی، جووره مـهرێکه.

پهزيرايي (همورا.): ريزگرتن، نووده و پمراييگرتن.

هوزيره: شهرمانده، شهرمهنه، پهسمهنه. چيشتي کون، پهسيره، چيشتي ماوهوي شهري.

پهزيزانگ (باک.): چيكلدانه و سيقه تۆرەي كەللمشير.

پەزىشك: پزىشك.

ههزیشکه: کونجرکه، قونجرکه، نووسهکه، که به جلکهوه دهنووسیّ.

پهزي قهرڪاش (باک.): پهزي چاڤ رهش، جووره مهريکه.

پهزين (نهرده.): كولآن، ليّنران. كولآندن، ليّنان.

پهزيو (ړوژ.): بهزيو. (نهرده.) لينراو.

پهژ (باک.): لق و پۆپى داران.

پهژایج (باک.): مامان. (باک.) سدی: مامانی.

پهۋاۋە (ھەورا. ، جەبا. ، فە.): خەفەت، خەم، پـەرۆش، ئـەنوو ، پۆكـەپۆك

بڙ چتێک. بير، هۆش.

پهژه ل (باک.): درک و دال، لکی شکاو.

پهژچاندن (باک.): ههڵبهزاندن، ههلقولاّندن.

پهژراندن (باد.): بهپیرهرهچوون.

پهژقا (باک.): هاندهر، فیتدهر.

پهژقاندن (باک.): پي ههلقوړاندن. بپهژقينه: پيي ههڵقوړينه.

پهژقين (باک.): هه لقوراندن. بپهژقه: هه لقورينه.

پهژک: دهسته چیلهی ناوور.

ههژلاندن (باک.): گهلآی داران هه لگرتنسوه، بپهژلینه: گهلآی داران ههلگرموه،

پهژلاندۆك (باك.): دەرمانى بەر، دارووى گەرماوى.

پهژم (همورا.): خوري.

پهژمرده: پهژمورده.

پهژمورده: پهژمرده. گیان لهبمر و یا گول و شیناوهردی، که چرچ و ژاکاو و

سیس و کزبی، ژکیاگ. پهشیّو، خهمگین، تهمین، خهمبار.

پهژمينه (ئەردە.): كەرەكىفە، كەرەرون، كەروو.

پهژن (باک.): تەقە، رەقە، دەنگ. ــ كرن: تەقەكردن.

پهژنک (باک.): لکي گچکهي داري ووشکه.

پهژيراندن: ويسان، هالگرتن.

پهژیک (باک.): خەلف، لکه داری يەکسالانەيە.

پهژينه (ئەردە.): كەرەكىفە، كەرەرول.

پەژيو (ئەردە.): پەشيىر.

پهژیوان: پهشیمان. ـ ی: پهشیمانی.

ههس: ئيتر، ئەمجا، ئەرجا. (لو.، فه.) نزم، پەست، چالا، نشيو.

گچکه، بی ناو، سووک. (زهن.) مهر.

پهسا: پی خووی یه ک قرر بو سواغ کردن. کهرهسته ی دو لمه و ثیتر. پهساپهس: پهساپهسا، پهیاپهی، پهیتاپهیتا، یه ک له دووی یه کتری.

فهرههنگی کوردستان

پەسقەنە (باد.): مرزى پاسقال.

پهسكهفتن: درواكهتن، پاشكهرتن.

پههسالان (باک.): روزی همرهدروایی، قیامهت، جیکای همرهدروایی. لان.

پەسمەنە: پەسمەندە، پاشمارە، پاشخورانە.

پهسمهنهی نالف: پاشمارهی نالیک.

پهسمهنهی ناو: پاشمارهی تاو.

پهسمهنده: بروانه: پهسمهنه.

پهسن (باک.): پاسين، هه لنان، پي هه لکوتن. پهسند.

پەسنانىن: پەسندكردن.

پهسند: پهسهن، پهسهند، كێش، خووهشک، پهسن. بــهجێ، بجــه، بـهرژهرهند، دخووهز، دلپـهرژير. ـــبوون: كێس بــوون. ــــكـردن: رٍا لێ بوون، پێچاكبوون، ههڵبژاردن.

پهسندان (باک.): پي هه لکوتن.

پهسندی: چاکی، را لی بوویی.

پسهس نشسین: درواکسوتوو، خسووارهو هساتوو، بسهرهودووا. سسی: دراکهوتوویی.

پەسنۇيى (باك.): بەخۇفش، كەسىپكە بەخۇي ھەڭبلى.

پهس نيشتن: درواكموتن، خورارهوههاتن. پاشه كشي، همالأتن.

پهسوا پهسی (نعرده.): پشتاوپشت، پشتعودووا.

پهسوان (کو.): خيوتن، خيوان. ريکموتن، ريککموتن.

يهس وبلن (نعرده.): چاڭ وچۆڭ، چاڭجاڭ.

پهسیره: قوّره، (کو.) پهسیله، بهرسیله، تریّی نهگهییوو. هاله.

پهسێړه: شعومهنده برپتييه له چێشت که لهشهودا بکرێټ و بمێنێتهوه بـێ ږ<u>د</u>ژ^ه،

پهسیرهمارانه (دهر.): تری مارانه.

ههسیسه (شا.، همورا.): تمروو. چتی نیّجگار زوّرسارد لعبهرساردی ومری دهچوویّنن، دهلّیّن: دهلّیّی پهسیسهیه هیّنده سارده، یا وهکوو دهمی مردووی ساردبوّتموه. (پوّرْد) چتیّکی شلی هیّنده کولاّوه، که ناوهکهی هملیّنجرابیّ، جا شله برنج بیّ یا شله ساوار.

پهسيف (باد.): هدلامس.

پهسیله (هنو.، کۆ.): قوره.

پهسيو (مــوک.): پــهنا، قــهف، هـهنووان، بــابهـێړ، بــابوهێړ، (بــاک.) بــابووێړ. جێگايهکـهبــا نهيگرێتــهوه، قوژبــن. پــهنا، دالــده، (خــــــق.) پـهنال. (هــهو.) ههلامــهتدار، بـاهوّړ، نارســم، پــهتا، درم، پهسـيڤ. ــــــى: هـهلامــهت.

پهش: بعشه، بعهره. (باک.) رمشانگ، دهنگیکه گاجووتی پی دهرده کری. پهشام (نمرده.): ناماس، پهنام، هغواکیشان.

پهشەنۇ: پەرىشانكار، پەرىشانكەر، بەپىيى بەيتى بارام و گولىندام.

<u>پەسـتاوتن:</u> پەسـتان، داپەسـتان، داپەسـتاوتن، داگرتــن، پەســتينەوە،

پەستانموە. تى ـ: تى ئاخنىن، تى ترنجاندن.

پەستەوتنەوە: پەستاندنەرە.

پەستە: پەستەك.

پهسته ک: (ناک.) پهسته، که پک، (زێ.) چوخ، (ههورا.) پهسه ک، پوښاکيّکه زورتری له مهرهزيا کورک دروست دهکرێ و بێ قوّل و نهستووره و وه کوو سيخمه ي وايه لهسه رههموو بهرگيّکي لهبه ردهکريّت.

پهسته کهفیشه ک: وه کوو سیخمه له به ر ده کری و ههند یّ کیش به تعنیشتی زینی یه به ده ده کدانی که وه کوو رینی یه به به دانی پهسته کی ، جووره فیشه کدانی که وه کوو پهسته کی دروستده کری .

پهسته کۆله: کۆبووندوه ى ژن وپياوى دېيه که لداناو تيره ى شاكۆبسۆ سووندوه يېستنک و فعره چى هغر شعوه ى له ماڭيكى.

پهستهوان (باک.): پسرولهی تیپهرینییه. دهستوور. پهساپورت.

پهستهوه لات (باک.): جووره گۆرانيي کی کوردييه.

پاست در: نزم تر، همرزه تر.

پەست ترين: نزم ترين، ھەرزەترين.

پهستران: داپىستران. لەخۆرە ئاخنران.

پهستراو: داپنستراو، داپنستوو، پهستوو، تاخنراو، ههلاٚخنراو، کوتراو، داکوتراو.

پهستراوه: پهستراو.

پەسترىير (ھەورا.): بەسرىيرى.

پهسترپيرار (همورا.): بهسر پيرار،

پهستك (بار.): قامزوانيكى كرشراوى وايد، كه روزنى پيوه نامينى، مرويان له نير دوشاوى دهكمن و دهيخون و به وولاخانيش دهدرى.

چەسىن: پەستان، پەستىن، پەستىنەرە، پەستانەرە.

پەستنەرە: پەستانەرە.

همستوو: پشت، پشتموهی مال. هه لآخنراو، پهستراو، ناخنراو، داپهستوو، دایهستراو،

پهستن: نزمى ، كىمى، ناكەسى، هيىج رپورچى، تىلىك، دلسنزمى. خەفەتبارى، خەمبارى.

پەستىن: پىست*ن*.

پهستينهوه: داپىستارتن.

پهسخهل (باک.): لاسایی کهرهوه، قهشمهرجار. (باک.) ـــی: لاسایی کردنهوه، قهشمهرجاری.

پهسدان (تدرده.): داندوه، دوواداندوه، گیراندندوه.

هسران (تمرده.): داپسيان، پهست بلون. نووسان، فس خوواردنسي بالندي ميّ بونيّرينه كهي.

پهسرويين: درواړزيين، درواکموتن.

پهس سهنن (ئەردە.): ئەستاندنەرە.

پهس سهندن: ئەستاندنەرە.

پهسقهرهوون: قەرەروڭى دوراى لەشكر.

پهشه: ميشروله، پهخشه، توفانه.

پەشەبەن: پەشەبەند.

پهشهبهند: كوللهي ميشووله، پهردهي تهختي خهو.

پهشهن: پهشهنگ، ناوی باوکی (تهفراسیابی) یه.

پهشتان (نهرده.): دەستەملان، ملهما، دەست له گهردن.

پهشت نیشای (همررا.): پشت نیشان.

ههشتهههشت: كارى پروپدوچ، ووتىهى پروپدوچ، خۆتيههلسوون، خىق لەكارىك ھەلىقوتاندن، خۆتيهمالقوتاندن.

پەشتەماڭ: پشتەماڭى گەرماوى لەبەخۆرە دەگرى. فۆتە. دەستەبر.

بهشت مل (همورا.): پشت مل، پژمل.

پهشتن (باله.): رستن، ريستني خوري و لوّكه و نيتر.

پهشت وملی (همورا.): پژمل.

پهشک (باک): پریشکی ناووری. دلوّیدی ناو و چتی تر.

پهشلاندن (باک.): پهرش و بلاوکردن. بپهشلینه: پهرش و بلاوکهوه.

پهشلین (باک.): پهرش و بلاّویوون. بپهشله: پهرش و بلاّویه.

پهشم (زەن. ، رۆژ.): خورى. ئاخۆتنى بى نرخ؛ ئەم قسەيە لەلام پەشمە.

پهشمه (زيّ.،بار.): رانک.

ههشمهک: جووره شیرنیا تیّکی داوداو و ریشالٌ ریشالّه وهکوو خـوری شیّ کراوهوه وایه.

پهشمهنه (فه.): پاشماره.

پهشمين: چتيکه له خوري دروستکرابي.

پهشمینه: پهشمین، بهنین بهپیچهوانهی دهزگین و اتبا پلاس، بهره، که له خوری دروستکرابی.

پهشووش (ږدژ.): خاکیکه سستهک و خاو و ږزیو و فشمل بی و هملوهری، و اتا پتمو نمبی. چتی شیواو ونمرم.

پهشوّڪ: پهشيّو، شپرزه، شيّواو.

پهش وّکان: شپرزجبوون، تێکچوون، ئاژاوجبوون، شێوان، پهشێوان، حههسان، سمر لێشێوان، سهرسووړان، شهپێهان. ــدن: شپرزهکردن، پهشێواندن، شێواندن، تێکدان، سنمر لێشێواندن، شمپێکاندن، حههساندن.

پهشــۆڪاو: شــپرێو، ړەت بــلآو، پـــهنزهار، شــپرزه، پهشــێواو، شـــێواو، تێؚكدراو، سەرسورړماو. گياندارى شپرزدى سەر لێشێواو.

پهشــۆكى: شــپريّـرى، شـــپرزەيى، پ<mark>ەشــي</mark>ّواوى، شــيّواوى، تيّكــدراوى، پشيّرى، ئاژارەيىي.

پهشوٚڪيان (ئەردە.): پەشۆكان، جووړيان.

پهشیلاندن (باد.): رووخاندن.

پەشىلىن (باد.): رووخان.

پهشیمان: پژمان، پرتشمان، (باک.) ژووشان. پسی کسههاش، بادهروه، گسه اوهوه، گسه اوهود، گسه اوهود، گسه اوهود، (شسهرده.) بازگهشته و بودک. سبوونهوه: پشتی دهستگهزتن، سهر له به ددان، سموخوده شهداتن، ساردبوونهوه، بادانهوه، گهرانهوه، و ادانسهوه. س

کردنموه: ژیران کردنموه، پتشمان کردنموه. ـــى: شاگعزی، ژووڤانی، پتشمانی، پی لمهاشی، بازگاشی، گمریانموه، هملگامریانموه.

پهشيّو: پهريّش، پهريّشان، په کهر. ثالْوز، شيّواو، شهرزه، سهرسوو دماو. واق وو دماو، شلووق، سهر ليّشيّواو، پهژيّو. ــ بوون: شيّوان، شهرزه بوون. ــ کردن: شيّواندن، شهرزه کردن.

بهشيّوان: شيّران، پهشوّكان.

پەشێوەنىن: شێواندن، ئاڵۆزكردن، پەشۆكاندن، شپرزەكردن، پشێواندن.

پهشێونو: شێواو ، ثــاڵێز ، پهشێو، شــپرزه ، ســــرســـودړمــاو ، شـــلووق ، واق ووړمــاو ، پهشۆكاو .

پەشيوى: پەشۆكاوى، شيواوى، شپرزەيى، پشيوى، سەرليشيواوى.

پەشتوپان (ئەردە.): پەشتوان.

پهڤ (باک.): پێکموه، بهث. ۔ چوون (باک.): پێکموهچوون. لێکدان، شعر پێکموهکردن. (باک.) ۔ کهتن: وێککموتن. (باک.) ۔ اندن: تەقەکردن، تەقاندن. بپەقىنە: بتەقێنە.

پەقلو: تەقار، تەقير.

پەقپەقۇك (باك.): دورمەل، قورنير.

پهقره (باک.): پێڮٮوه، تێڮڕا، گشت. دگىل مەث.

پهقرمج (ههو. ، بلّ.): سهتلّ. جووره سهتلّیکه.

پهقژک (باد.): بلقی زور و ووردی سهر ناوییه.

پهقو (خود): چيشتي گهفه كوتاوي.

پەقياو: تەقير، تەقار.

پهقيژوٚڪ (باک.): بڵق. درومهان، قورنيز. (باک.) پهقپهقرّک.

پهقین (باک.): تزقینی چتیکی، تهقین. بههقه: بتهقه.

پهک: بهند، تغ، داگیر، ته گهره، مهمته لی، دهسته و ستانی. خران: دان، دان، دان، بهند کران. خران، دان، دان، بهند کران، بهند کران، خستن: تخ تیدان، داکرتن، ژبه رشه کرن، نهمی شستن، بهند کردن، له بالدان، ههله سستن، بهرهه لست کردن، نهمی شستن، به ربه نه دو و اخستن. سیخستن: له کارخستن، نامرازی سهر سوورمانه، په ککوو. ستی خیات کوژ. خیات کوژ.

پهکان: ویران، کاوول، کهمباخ. پیک و دان: ویرانکردن. (باک.) ب دن: راییکردن، راونان. بههکینه: برووه، راوی نیّ.

پەكەر (ئەردە.): پەش<u>ى</u>ر.

پهڪفهر: دلوتيخمر، نمهيّر.

پەكختان: لەكارخسان.

پهڪڪ: پهککور.

پهڪكهفتن: پيک كمرتن، دامان.

په کهونه: په ک کمرتوو، دامار.

پەككەوتن: پەك كەفان.

په که و دهسته و رستان. داماو ، دامنه ، په ک کموتن.

پهکاوو: پهکوو، بـ قواق ووړمانييه؛ ـــ نهتـ موه کورد چه ند ثـازا ر نمينوه!!!

پهکوو: (باک.) پهککور، جهیف، داخ، شاخ. پیتک. وای، داخهکم، پهکوپوک، پهروش، داخهکم، بهداخهره.

پهڪووپوڪ: پهکرو، حديف.

پهڪين (باک.): هدلاتن، ړهوين. بپهکه: ههلبي، بړهوي.

پهكرر: كدوه، گدمره، پدين وشياكدى داپدستراو وروق.

پهل: دول و نيواني دوو شاخان. پهرينک قاقهز، که دوولاپهرهيه. دول، شیو، دەرە. (موک. ، هغورا. ، رۆژ.) ئەندام، دەست، قۆل و باسک. چىورار _: چــوار ئــهندام. _ كوتــان: تەقــهلادان، پەلـــهپرووزە، پەلـــهفركى، جوولانيك، له كاتى تەنگانەدا. جوولانسى ھەرە دورايسە لەكاتى گياندانيدا. قەلب، دەرخىك، ھىملووك، دارىكى كورت، ھىمردووك سەرەكانى پەلن. (پىرە.) مرازيّكە لـە كەرەستەي جووتىدا. قەلت. ـــ کردن: برینهوه ، همه لپرداو تنی سمری همه لوووک و پینسووس و نیستر، قەدكردن، تەرەفاندن، لەتكردن، پارچەكردن. بۆقلاپىك و دەفرىكى دەبىي سەر پەل بى واتا بلاد، فراوان، گوشاد، قوول نەبى، سەرى بەلاي دەرەوەدا نوشتابیّتموه برّچک. دار، تهله، رووشه. به ـــهوهکردن: تووشــی داو و تعلمهییّکی کردن. (که. ، بابا. رِدِّژ.) نسعوی، لیّـــژ، نسزم، نشــیّوی، دلالّ، دەرەخرك. __بىدرد: خركەبەرد، دەستەبىدرد. كلمسەت، سىندەگل. توندوتۇل، كورج وگۆل. پۆلىور، پىمنگرى ئىاگرى، پىشىكۆ. (بىك.) بىمخت، هات، ناوچموان. گەلا. چەقەسىور، سووار، بى ئابرور، چەختى، چوختى، بيتسعرم. لكه داريكي براوه كه بچهقينري. پهري بالندان. پارچه، لمت، كوت. لق و پۆپى دارو درەختانه.

پهل (ږوژ.): پهلىبىدد، دەستىبىدد يا كولىق گلمىهتىكى گىورەيسە، كىه بهاويژوي.

پەلايىتكە: پەلەپىتكە.

پهتېيسکه: کرمێکه لـعناو تروێ*ۍ گ*هڵێی دهغلاٚن دهدا زیان بـه دانهکـهی دهگهینێ، پهلهپیسکه.

په تانه (روژ.): سکالاً. دارای پیکه ینانی کاریکی له فهرمانگه یا له که سیکی کردن.

پهلاتهمان (باک.): کۆړ، ئەنجومىمن، كۆگە.

پههختن: جيق دەرهيننان، فليقاندنهوه، پلخاندنهوه، جنيودان.

پهير (ږموا.): پللار، تېشمر، تانووت.

پهلازگ (باد.): گوڵێکه ړەنگى سپى و سوور دەنوێنى.

پهناس: کروین، شرهی نهستوور و کنن و دراوی همژارانه، سیپال، سیپاله کنن، پهالاسی شرهی نهستوور و کنن و دراوی همژارانه، سیپاله کنن، پهالاسی شر. (ونژه) جمرگ سووتان.گهروو ووشکی له تینوان. بار، پیلوس. خولیکردنه سنخولیکردنه بیلوس.

پهلاش: پووش وپهلاش. پووشيكه له پنجهكهي بووييتموه و كموتبيّ.

پهلامار: حممباروزی، دروکورم، هیرش، هه نمست، (باک.) نیرس. چهمارود، گهمارود. شاتال، شننگ. دارسکان. دان: حممباروزیدان، گهمارودان، دارسان، هه نمکوتانه سهر، هیرش بردنه سهر، هه نمستبردن، شاتالدان، شننکدان. بردنه سعر: پهلاماردان.

<u>پسهلاماردان:</u> هیپرش بردنهسسهر، گسماروّدان، دارسسان، هملّکوتانهسسهر، هیّرش بردنهسمر.

پهلامينز: ميزبز دووردوه فريدان، پهلهميزه.

پهلان (ئەردە.): ئىسك، ئىسقان.

پهلان: دهستليدران، نموازشكران.

پهناندن: دەستلىدان، نەرازشكردن. بپەلىنە: دەستى لىبده.

پەيو: پلار.

په آمه: نیتک. بی س: ثا شیره. (باک.) لفکوک، لهکه. نیشانه، $_{\text{N}}$ $_{\text{N}$

پهله: پهله، ههله. تالووکه، لهز، تاو، ساتی، ههلهداو، گوژم، تهووژم، تیرژ، دهست وبرد، خیرّا، بهههشتاوی، تیرژ، دهست وبرد، خیرّا، بهههشتاوی، بهتالووکه، چک، بهگووړ، چابووک، ههلهدان، بهلهز، پیرّتمار، (باک.) وهتاو. لنگه تهرازوو. (نهرده.) داویّنی کالاّ. داویّنی شاخ وگرد. پهوهی قاقهزی. تای چت وهکوو تای بارو تهرازوو. (باک.) شل؛ گرارا تیه پهلهیه: واته چیّشتی تیوّشله. (باک.) پولوو، پهنگر. بههرد، پهله بهردیّک.

پهله ئاساو (هدورا.): پدردې تاشي.

پهنهبزووت: (همورا.، دهر.) پهلمبزوت. سملکه بزوت.

پەلەپەل: پەللەوداوان، گورەگور. ھەللەھەل، تاللوك، پەللەقاۋە، پەللەر تالووكەى بى پسانەو، ھەللەر پەللە. وەپەلەپ ماكلەرتى: تىاودان. ـــ خستى: تاودان.

پهله پهله: پهره پهره، توتق، تورئ تورئ. پهردهپهرده.

په لههه له: پارچه پارچه. پلپل، خالخال، پنک پنک، به لهک، پنپنی. په لهبچووركي: تالروكه يه كسه بستان موهى خستانسه چسورتم و كارهساتيك پزگاركردن.

پهله پرووزه (جا.): په له فرکێ، پهلکوتان، پهلهکوتێ. ته قدلا، ههول. جوولانێکه له کاتی تهنگانهدا، دو وامین جوولانه له کاتی گیاندانێدا.

پەلەپرووزكى: پەلەپچورركى.

پەلەپرووزى: پەلەپرووزە.

پەلەپروسكە: پەلەپرورزە.

پهنمپرووسكيّ: پەلـمپجرو رِكيّ، خرّ كرتان بـوّ گەيشىتنە چتێـک و يـان لـــه تيّنوان خرّگەياندنە كانىيـەک.

پهلهپسكي (تمرده.): باله شوړي، بال فشموكردن.

پهلهپفه: نانی تیرییه، که به ناوور گهرم بکریّتموه بوّ نموهی سروربیّتموه و ناسکبیّ.

پەلەپىتك: پەلەپىتكە.

پهالههیتکه: (همورا.) پهلاپیتکه. پتیک. به همودووک قامکی دنرشاو مژه بمودیکی بچووک ریک کووشین و ئــاویژتن. پلّــتوک. ــــــی دهمــانچــه و تفهنگه، که قامکی دهخریّـته ســـهـری و ئاووردهدریّ.

پەلەپىمە: پەلەپىسكە.

پەلەپىسكە: (ھـەر.) پەلاپىسكە، پەلەپىسـە. كرمىّكى رەشـە لـەنىّو تورىّى گەلاّى دەغلى دەدات بى زيانە. پهٽيه: بيانوو ، بيانگه ، بههانه ، پرزه ، ړک ، ووړک ـ ـــ بړيــن: پرزهېړيـن. ــــ گرتن: بيانووگرتن ، بههانههيٽانهوه .

پەلىسەل: پلىسل، پارچەپارچىە. سىببورن: پارچەپارچىلىبورن. سىكسىدەن: پارچەپارچىدىردن، (بىكى.) تىكەتتىكىدىردن. ئاخۇتنىتىكىدىكە تىتكسلار پىتكەلابىق مرۇ تىتىندگا. قوڭتەقوڭتى دەنگى كولاندىتىيە.

پەلپەلان (ئەردە.): پەلھارىرتىن بۆيەكتىرى، پەلمىشى، پەلمەنچكى.

پەلىسكىان (ئەردە.): باڭشۆربورنەرە.

پەلپكر: بەھانەكر. ـ تن: بەھانەكرتن، بيانورگرتن.

په نیین: نوشتهی چار رزاری.

په نیپنه: گیایه کی تارییه و ناسکه له ناو سهوزاییدا پهیدا ده بیّ، گهلآیه کی وورد و نهستوور و ترشی هه یه ده کریّ به چیّشت. (بابا.، ههو.) پرپروّکه، پرپره، (باد.) پیّلهینه.

پهلنت (رِوَرْد ، دور . ، همورا .) : له سمهرمان یا لمه تینسووان و یا لمبهر نمخرّشی زمان شکان واتا زمان پهلتبوون و تووانسای شاخوّتن نسبوون . لاله پته ، لاله پهته .

پەڭتە: پڭتە.

په نتهک (فه.): بعردتاش، پالتهک.

پهلچهرمه (همورا.): پهلسپي، وولاخي بمرزه.

په لچفاندن (باک.): هارین، شیّلان. جیت دهرهیّنان، فلیقاندنهوه. جنیّردان. به لجثینه.

پەلچقىن: جىق دەرھاتن، فلىقاندرە. بپەلچقە.

پهنچم (باک.): گزرهی گهلا دارانه بو ناژهلان.

پەلچمۆك (باك.): چەكچەكىلە.

په لغ (که. ، جا.): پالآخ. کووده لهی بهرازییه. (روّژ.) جووره سه گیّکی زهلام رگهرره یه.

پەڭخاندن: پڭخاندنموه. بپەڭخىنە.

پهنغانين (باک.): پڵخاندنهوه، ووردوخاشكردن، پهڵخاندنهوه.

په ڵخه كاميش: پالأغ. تعميمان، قه ڵعو و زگههرست.

په لخوږ: خوو اردني که باش نهجوو رابي.

په نخورد: خدرمانی کسه لسه ژیر گیره دا قرچه شکین کراسی. چسی نیسوه ووردکراو. سبوون: نیوه ووردبوونی چت. سکردن: نیوه ووردکرنی چت. په ندان: په لهاویشتن، بلاوبوونهوه.

پهلدانك (باك.): پهرارى ودهفتهريكه قاقهزى تيبنري.

پەلسانىن (باك.): ووردوخاشكردن، ھاړين، بپەلسىنە.

پهلمين (باک.): ووردوخاشبوون. معلسين.

پهلشانس (باک.): ويران و كاولكردن، فعلشاندن. ژهه چراندن.

پهنک: (باک.) بلتق. (هنو.) گهلآی دار و گول و نیدیکهید. لقی دارودره خت. گووفهک، سنوگوویلک، سنولتوویلک، جیکای خزله میشیید. پهری گولی. پیلوو. دی چاو: پیلووی چاو. (باک.) هملووک. پهلک: پیلووی چاو. زره نهسپیندار، جووره چناریکی جموهه مرداره وه چناری ده چی به لان وه کوووی راست و چاک نابی و پهلکی خرتره، بدره کهشی و قوره ی دهچی و ناخوری. سووره چنار.

پهنهتك: پهتك، گوريسيكه له پهتهى دروستكرابي.

په ۱ مخ: تووتنی وورد. (باد.) شوویّنی پووش و پاوانانه. گیایه که. (س.) مالآخ.

پە<u>ئەدار:</u> نیشانەدار، خالدار، پنکدار.

په نمدار: پارچه داريکي کورته.

په تهدان: نمو نمندازه باریندید، که زموی خروساندبی و به ناسانی جووتی تیدابکریّت و کره له گاسنیموه نمیمت.

پهههزيّ: گولّه پهموّ، گولّه لعبان. گولّيّکي کعوي و کيّوييه به سپي و شين دهنوويّنيّ، که ثه و گولّه پيّگهيشت: بزن دهزيّ، سسعرهملّداني پهلسنري: نيشاندي بزنه زيّيه.

پەللەسلەنگ (فە.): زۆر و زەرەند.

پهلهسیسه: جووره نمخرَشییّکه که لـممیّوی بدات چهند گهلاّیه کی سیس دهکات بهلق و تمرزهکانیموه.

پەلەشووانە (سەق.): نيرتكەشورانە، جوررە گيايەكە.

پەلەفرتە: پەلەفرتكى،

پەلەغرتكى: بروانە: پەلەفركى، پەلەقاۋە.

پەلەفرتى: پەلەفركى.

پەلەفركى: پەلكوتان، پەلەشەرى، پەلپلان.

پەلەفركى: پەلەفركى.

پهنهقاژه: پدلمپنل، هنول، تدقدلا. ــدان: بههنمور تورانایدکنوه همول و تدقدلادان و چنگ تژکردنموه له کاتی تمنگانمدا.

پەلەققاژىّ: پەلسە قىلارە، پەلسەكوتىّ، ھىملىّرلىيويان، ھىملىّغلىقىيان، دەسسوپا وەشانن. پلروشانن.

پەلەكردن: تاڭووكەكردن.

پها م کوتن: پهل م فرکن، دروامین جوولانده اسه کاتی تعنگاند و یا گیاندانیدا. دست کوتانی کوویره یا چاو ساغه له تاریکیدا.

پەلەمىزە: پەلامىزە، مىزبۇدوردوە فريدان.

پەلەندار: دارەدەست بۆھارىشتن، پلار.

پەنەنگ (لو.): پڵنک.

پەلەواژ (ھەو .) : سەرەوژێر .

پهتهودر (بابا . ، همورا .) : بالنده ، بالدار ، پهرپوور ، مسئل ، پهلسهوور ، مسر ، پهرنده .

پهالهوهرك: پهالمهرور، ئمو پارچه وورگهيد، كه دهكريته گيپه.

پەلەوور: باڭندە.

پەلەوورك: پارچە روركى ئاۋەل.

پهٽه هموور: گمراله، پارچه همرور، لهکه، تعوقن، تيکه.

پهنه هوور: پهلموورگ. نمو پارچه وورگهید، که دهکریته گیهه.

پهٽهي بچووڪ: يه کهمين جاره که کهميٽڪ بارانه بباري.

په نهی گهوره: بارانی دروهمه، که باشیش بباری و زهوی و کشتوکال تمواو تیراو و پاراو بکات.

پهلکه (کلل، همورا،): پرچی هوزراوهوه، پهلیک، گوجی، بهندی کهوا و کراس و نیشر،

پەلكەبەدراوە: پەلكەدراوە.

پهلکهدواوه: پهلکهبهدراوه، گیایه که درو بست بانند دهبی و گهلای وه کوو پارهیه گولنی زهرده دووای گوله کان، که وهرین له جینگای وان چتیکی باریک وخږ دهرده کات وه کوو نهنگوستیله ی وایه.

پەلكەرەنگىنە: كۆلكە زىرىنە، (سوور.) پەلكە زىرىنە.

پهلکهزیپینه: کولکهزیرینه، کهوانهییکی پونگاو پونگه لهسه ر پووی همور پهیداده بی له کاتیکیدا، که خور له دلوپهی بارانهکهی ناو ههورهکه دهدات حموت پونگی لی پهیدا دهبی: وهنوشهیی، شین، لاژوه ردی، سعوز، زورد، پرتمقالی، سوور.

پەلكە ميو: كەلأميو.

پهلکدار: ئاسنيکي دوو پهلي لووت تييژه نهخش وگيري پيدهکري.

پهائکردن: کهلکردن، قهلکردن. پارچهکردن، بریس، پهیکردن. دادان وهکو سفری ههلووکی.

پەڭگو (خۆ.): پاككراو.

پهلکوقان: دستکوتانی کوویر و چاو ساغ له تاریکیدا. بریتییه له پهنج وتیکوشان.

پەلكونىن: پەلكوتاندن.

پەلكوتاندان: همولدان، دەستكوتان، تەلاش، تەقەلادان.

پهاکمین (باک.): خق کورووژم ههڵێنان، خټروێےکهیێنان، بـه چــوار پــهلان پ**ۆ**يشــتن.

پەلگر (باک.): ماشد، مەقاش.

پەلگرك (باك.): ماشد، مەقاش.

پەلكرۆ: پەلگەزك، (باد.) ماشە.

پهللووس (خق. ، هنو .) : لا لووسکراوهکهی جگییه. مندالّی بیّ شهرم و سوورتک. (هنورا .) پلّس.

پهلم (باک.): پروشل، بيزوبق. نهفرهت، موونج.

چە ناوسار، پەغار، پەغيار.

پهنو (باک.): جووره گسدیدکد.

پەلوەشانى: پەلوەشاندن.

پهٽوهشــــاندن: پهٽرهشـــانن، پـــهلکوتان، پهلـــهکوتی، پهلمقاری، گهزارهکیشان، جنیّودان.

په لووپود: هیر و تووانا ، هه دهت. په دو تووکی بالندان، په دوبالی بالندان، په دوبود. سامان. لق و پویسی دارو دره خت. معبهس له وه چه و نه تسموهی زوره.

پەلۇخ: پۆخل.

پەنۆختە اباك.): شاپلىتە.

پەٽۆسان: (ھەورا.) پلۆسان.

په نوش: بنکه گیایه کی نهستوورو دریّرو قرقژاوییه لق و پوّهی بوّناژالآن دهرده هیّنریّ و به دهست شیّده کریّته و بوّ چاوگی ناگر. گهوون. (همورا.) پهروّش. گیایه که گهلآی وه کوو گوویّی تاجی و ایه و قهراخی گهلاّیه کانی وه کوو دمی مشاری و درواوییه، چهند گولیّکی زهردی درواوی دهرده کات. کوّلووی سووتاندنیّ هی بن پهلوّشه یه، کوّلوو.

پەٽووك: ھەڭەكۆك، ئاڭەكۆك.

پەلووكە: تەختە ساف، تەختە تىرە.

پهڻوو ڪؤش (همورا.): بملگهي گووي.

پەئوول (باك.): كولار.

په آلوو آسه: په لنوو. جروره هه لوايه کيشه لسه نسارد و رون و شيريني دروستده کري. سه باسووق: په لوو لهي باسوق سه با دامه وه. جروره شيرنيا تيکه وهسجووقي ده چي.

پهاهاويژنن: پهڵووپوٚکردن، پيدريٚژي کردن.

پەنھمويش (باك.): گيايەكە.

پەنھوورك (باك.): پەرانتور. ووردە پەلك.

پهاليار: (ږوژر.) بهتوره، خوويّړيّزک، بهشيّواز. (فه.) ئەستونده، كۆلّەكه.

پەلىت (ئەردە.): ھەلىت، شړو ووړ، كەلپەترە.

پهلیس (همورا.): تیسمالکیکی پان و تمنک و تیژه.

پەلىسە (باك.): تالأن.

پهانی سیاوه شان: (هندرا.) چه مه سیار آنه. قهیت دران. گیایه که لأی وه کور گه لآی که رمووزه و لاسکی باریک و در یّژه و زوّر رهشه النبن کاچ وقه لبهزدا سه وز دهبی بوزور جووره ده رمانان به کارده بریّت.

ههلیشاندن (باک.): پەرتشانكردن. بپەلشىنە.

پەلىشىن (باك.): پەرىشانبورن. بپەلشە.

پەلىقان (باد.): ياڭموان.

پهلیک (همور ، کۆ.): (باد.) هملووک. خوواردهمهنییه که بووبی به پهسیسه.

پهليکانيّ (همر.): هملورکيّن.

پهم (تەردە.): لۆكە، يىسە.

پهمه (روژد، همورا.): لوکه، پهنبه، پهموّ.

پەمەتۆمە: پەمۆدانە.

پهمهدان: پهمووانه، پهمهتومه.

پهمهين: پهنبهيى، ئالىسووك. لۆكەيى، پهمۆيى.

پهمبه: پسه، لوّکه.

پهمېهيي: ړەنگى ئال، چونكو وگولى پىمىز ئالىـە، (بـاک.) بـێزى، (ڕۆژ.، ھەررا.) پەمەيى، پەنبەيى. جوورە گولىّىكى ئالىشە.

پهمبوو (باک.): لوّکه.

پەمبى (باد.): يىمق، لۆكە.

پهمتی (باک.): چیشتی گهفی شینه.

پەمك: لۆكە، پىمۆ.

پهملههري (ندرده.): تفهنگيکه به بارووت و پدري دا گيرابي بدبي گولله.

پهموو: (دهر.، باک.) لوکه، پهمو، (دزه) لوکهیه لهنیو قوزاخه کهیدا. گیایه که له سهره تای به هاریدا به تو ده چینریت، نیو به ژن بلند دهبی گهلایه کانی کهمیک پانن و گولیکی شین دهرده کات له دوو اییدا گوله که دهبیته قوزاخه تا سهره تای پاییز دهم ده کاتموه ناوه کهی پره له لوکه نهرجا (لاکو) که رلزکه چن ده چنینتموه و ده به تا تم مالی.

پهمووانه: پسرودانه، توری لوکه.

پهموودانه: دهنکو توری پهمویه.

پهمووره: پامووره. جتيّكه ژنان بوّ جوواني دهيكهنه پيّيان له زيّي يا له زيو يا له زهنگيانه و مووروو.

هميان: ئاروسان، هەلامسان.

پهمين (ئەردە.): ئاووسان پەغىن.

يهن: يەند. كەتن، كەڭەك.

پهند: دهره تان، رزگارگه، پهناوپهسيو، کهليّن، کوليّن، بابوويّر، (باک.) نيّوورکه، ثهرلهگا، بابوهيّر، (باک.) بابهيّر، قورُبن، دالّده، نهوا، نوواسايه، پهنابا بوّ ليّقهوماوان، (دهر.، دزه.) نووان. شهقوق، شهقووق، قهف، همهت، ههنووان. سبردنههم: سهويّنان. سدان: قهفاندن، دالّدهي کهسيّکيدان. بيّ س: بيّدالّده، بيّ نهوا، شهڤدهر، بيّ سيت يي: بيّ دالّدهي، بيّ نهوايي.

پەنابا: يىنا ، يىناگا .

پهنابات: دمشاییه، که ده کاته نیو قرانی کوویستانی و نزیکهی دوو فلسه. پهنابالا: پهنابات.

پەنابەر: ھانابەر، پەناھندە.

په هنهردن: هانابردنی لیتقه ماران بـ وّلای پـه کیّکی بـ وّ کـاریّک یـا بــ ق پاریّزگارییه ک، خوّ خستنه ژیر سایه ی...

چهناپهمسيو: شووينني خو تيدا مهلوسكردنه، كه لعبهر چاوان نعبي.

پهنار (باک.): کانی، سهرچاوه.

بهناكا: پەناكە، دالدە، سايە.

<u>پهناگ ه</u>: پهنارپهسيو، پهناگا، تعولهگا، (باک.) تيوورگه، پهرگه، جيّگاي کلا.

پهناگرتن: خرّ خستنه دالسده ی کهسیکی یا شمویتیکی نهدیوهوه. خشتبوونی مانگ و ههلاتنی بهجوریک، که بکهویته دووای تاوابوونی روژ. نیشتن، ناوابوونی مانگ یا روژ. لهبهربار و گیچهلان خوّ خستنه پهناوه.

بهنال (خور): بسير، بهنا، دالده.

ههنام: ودرهم، تاوساو، خوخستنه پهناوپهسیوانموه. (تهرده.) داپوشراو. شاردراوه، شاریاک. ناوسان، پهفان. پاشمد پیوار، پهی سهر، پشتهسهر.

پهنامهکی (ندرده.): پهنهانی، پوتشراوی، پوتشیدهگی.

پهنامکردن (ئەردە.): داپۆشىن، شاردنەرە.

يهنامكا (تەردە.): پەناگا، مەكۆ.

پەنئەپەسيو: كون، قوژبن، پەنا، پەناگە.

پەناھندە: پىنابەر، ھانابەر، دەسەداينە،

پهناهيّنان: هانا هيّناني ليتقعوماويّک بوّلاي كهسيّكي تا بپاريّزريّ.

پهنای بیدهنگ: گممهییکه، دمستهییک بهخری دادهنیشن و مستاکهیان له یه کیکیان دهدا تمویش لهوی تهنیشتی خوی دهدا هدر موجوره تا دهگاته لای و مستایه که.

پهنهرشکه (تمرده.): نووسهنهک، پهنیرشک، پهرهنشک.

پەنەرىقكە (ئەردە.): نورسەنەكى.

پهنهزاناي (همورا.): پيزانين.

پهنهميان (فه.): تاروسان، هلامسان.

پەنەميەو: ئارسار.

پهنهميك: پهغاو، ئاوساو.

پهنهمين: (همورا.) ثاووسان. (ئەردە.) پەندەمووسكردن.

پهنهواردهی (همورا.): دهرخوو اردان.

پهنهوياراي (همورا.): پيرمستان، پيويران، دەرەقەتهاتن.

پهنبه (باک.): رونگی گول، پهمبه.

پهنبهين: سروريکي کاله. گوليکي ناله.

پهنپووله (باک.): پهپروله.

پهنچ: پنج، پیودارو. له قسل و لوکهی کوّن و سپیّنهی هیّلکهی پیّکدیّ برّ پینهکردنی گونج دیزه وگوّزه و کووپهلّهی شکاو. (رِوّژ.،باک.) پیّنج، بن ــکردن: نازادکردن.

پهنجا: پێنجا (٥٠).

پهنجار (باک.): نمر گیایانمن، که دهخورین.

پهنجاههم: چتيکه له پلهي پهنجادابي.

پهنجههمين: پهنجامين.

پهنجهين: دراويکي زيوينه به (٥٠) فلس دهچي.

پهنجه: (دەر.، بابا.) قامک، تپل. پەنجەى دەست و پێيان، مارەى پانى چووار قامكان. پەنج، (باك.) چىق. لەددان: بەربەرەكانى كردن. _ى شێرى: چەنگاڭ. (ئەردە.) چەمۆڵە.

پهنجه تووتی (همورا.): قامکه تورتهله.

پهنجهر: پهنجهره. چهند کرنیکه له توپی ناش دهکری بو نهوهی، که زبانهی پهرهی تیبخری. لهپ، روده، پاچه (باک.). پینج ری، رهنگه له سهره تادا پهنجهده (0) دهرکسی بووبی بویسه ناوی نسراوه چوارچیوه پیککی پر له شووشه بهنده بو پووناکی ژووران لهناو دیواری دهخریت. یی چکوّله: مهره، رهواقه.

پهنجهشهر (باک.): جووره قوونیرو کولکیکه. شیرپهنجه، شیرپهنجه شیرپهنجه شدر.

پەنجەشير: شيرپەنجە.

پهنجهک: پینج خشته کی، پینج لک.

پهنجه که آنه (دهر.): قام که گوره.

پهنجهکینشی: کوللیّرهیهکی دریّژلاکهیه، که پهنجهی پیّدا درابی لـه کاتی به تهندوورموهدانیّدا به چهشنیّکیدا، که جیّگای پهنجهکان لـه کوللیّرهکهدا دیار بیّ.

پهنجهگۆشت (باک.): نهرم.

پهنجهم (همررا.): پينجهم.

پهنهشمه: پينجشهمه.

پەنشەمە: پينجشەمە.

پهنک (باک.): ریسیکه لهسهر ماشهر هه لکرابی.

پهنگ (هدورا.): پشوو. پنگ، مهنگ، مهند. (موک.) راوهستاو. ... خوو اردنسهوه: پسهنگاو خوو اردنسهوه، ئيسق خوو اردنسهوه، راومستان و گەرانەوەي ئار بەرەر دووارە.

پهنگاف (باک.): پهنگار، پۆنگار.

پهنڪاف: پهنگار.

**

ينجبرانه

پهنگان: پهنگبوون. پۆنگان.

پهنگانهوه: پوتگانهوه، پهنگ خوو اردنهوه.

پهنڪاندنهوه: پيشي ناوگرتن، پنگاندندوه.

پهنگاو: پهنگاف ، پنگاف، کول، ناوی مهند. ـ خوواردنهوهی ناو: پەنگخرواردنىدو، پنگانىدو، ئىسق خوراردنىدو. (بىك.) پىدنگهين، پەنگان. بۈگەنبوون.

پهنگهمووس: پهنگلسيش.

پهنگهميش: پهنگله ميش.

پهنگهوخوواردن: پهنگ خور ار دنموه.

پهنگ ئەستىرە (سۆر.): كرمىتكە بەشەو قوونى دەدرەوشى.

بهنگ پيدان: پهند پيدان.

پهنگ خوواردنهوه: پوتک خور اردنهوه.

پهنگر (رموا.): پۆلور، پشكۆ، ئاگر. (باك.) پەرەنەستىن، چتىكە نەشرنەكرى ونفوزى تى نەكرى.

پهنگركيش (خزّ. ، رهرا.): ماشه، مهقاش.

پەنگرگر: ماشە.

پهنگزين (باک.): هملبهزينموهي توّپ وئيتر.

پەنگل: پەنگر.

پهنگلهميّش (تهرده.): مان، پيّش، رق، قين، پشم.

پهنگل كێش: پهنگركێش، ماشه، مهقاش.

پهنگهين (باک.): بههموا، بهفيز. پهنگ خواردنموهي ثاو.

پهنمان (فه. ، بابا.): تاوسان، ههالآمسان.

همنماو (فه. ، بابا.): تاوساو ، هه لأمساو.

ههنمای: ههلامساو.

پهنميان: هدلامسان.

پهنمیگ: هدلامساو، ماسیک، هدلاتک، هدلهاتک.

پهنمين: هدلامسان، ثاووسان. نوستن به رکهوه، پهنگهمووسکردن.

يهنوور: پهنيروکه، پهنيروچکه. گيايهکه بو تفاقي رستاني وولأخان دەكرىتەرە كىشە.

پهنهان: نهديو، چرونهک، نيان، پني، دهرکهنار، پوشراو، داپوشراو، نهیدنی، وون، برز، شاراوه، گدم. چتی وون و نادیسار. سبسوون: شاردرانموه، گوم بوون، وون و بزربوون. ـ كردن: بزركردن، حمشاردان. پهنجهو دلی رهس (همورا.): قامکی نیّوه راستی. پهنجهه لپیتکان

پهنجهی بالابهرزه: قامکی نیوه راستی ، زهرنه قوته.

پهنجهی بیچاره: کهیوان، هررمز، بارام، ناهید، سیوهیل (زحل، مشتدري، مريخ، زوهره، عطارد).

پهنجهی تار: پهنجه دزیاگ، جیژنیکی کونی ثیرانیانه.

پهنجهوانه: (که. ، روزد.): دستکیش، دسکیش. (روژد) قهیناخ، قامكواندى تەنەكدى سەپانان. ئەنگوستىلە.

پەنجەھەڭيىكان: پەنجە تىكىپەراندن.

پەنجەي درياگ: پەنجەي ناز.

پهنجهی مریهم: گیایه که وه کوو پهنجهی دهست وایه.

پهنج چاوكهي دلا: پينج گهنج، پينج گهنجينه. پينج چاوهي هوش: هيزي ديتن ، بيستن ، بونكردن و چيزتن و دمست ليدان.

پهنجدهري: وهتاغيّکه، که پيّنج دهرکهي له حموشي يا له دهرموه دابيّ.

پهنچ روزه: پینج روزهی جیهان، معبعسی له هدفتهییکه بدلان روزی بورن و مردنی تیدا فریدراوه.

پهنجڪ (دور.): قامک.

پهنچ گهنجينه: پهنج چاوکهي دله.

پەنجووڭە (ئەردە.): چەپۆڭە، چەمۆڭە.

پهنجي نار: ئيليکي کورده گهوره و ناودارن لهناو (خهزر) دايه (۷) باركن، مالي (چەتۆ) بنەماللەي(پەنجى نارا) بورن. بشسارى چەتۆو جعميلى چەتۆبىناوبانكن، بشارك ١٩١٤ دا لىشەرىداك ئىرانىدا كوژراوه بهلان جهميل له ١٩٢٥ دا بهدهستى تركان كوژرا.

هنجيك: پيّنج يەك.

پهنچ (باد.): چەنگاڭى درندانه.

پهنچهر: تايمر چووپى ئوتۆمبيىل و بايسىكل و چتيىتره و كون بووبى. ــ برون: كون برونى تايه و چروپى نوتومبيل و بايسكل وچتيتر.

پەنچك: پەترۆك.

پهند: ئامۆژگارى، تەرن، مۆچ، مورچيارى، ئامۆژيارى، ريئۆنى. بەلأ، گێچىل، ړووشه، كارمسات، كەتن. ئەتك، ھەتك، سەركۆنە. بـــه ــــــ بردن: نامووس بردن.

پهندهمووسکردن: ووشه یه که له رووی قهشمه ری و سووکییه وه به یه کیکی نووستوو دوروتري، بهنووستني يهكيك دولينن پهندهمووس يا پەندەمووسكرد.

پهندهپندان: تەرنكردن بە يەكىك، سەركۆنەكردن،

پهندی (باک.): ناشکرا، خویا، دیار.

پەندىر (دەر.): پەنىر.

پەندىرە (دەر.): پندر.

پهنریشکه: نوسهنهکه، نوسهکه.

پهنزههاد: پهشوکاو، شيراو، پهشيواو، تيکچوو لهبهر زلاري خهم و پەرۆشى.

يەنسە: كەلبەتانى گچكە.

هافهانی: نیانی، بزری، نمدیوی، وونی. ناخوتنیکه یا کرداریک به نمیتنی ثمنجام بدری.

پهنی (باد.): دیار، ناشکرا. پل.

پەنىيەنى (باد.): پڵپاڵ.

پەنێر: پەنير.

پهنیر: (دەر.) پەندىر. ــى كولاو: شىتلىمۇك، برىتىيە ئىەشىرىكى، كە پەيت و خەست بوربى بەھۆى ھەرىنىكى تايسەتىدا، ھەرىنەكەى بەو چەشنەيە: كاكلى شىلاروك (شىلاث)ى بەرخى يەكسالى ئەگەلاسىرو خورى ووشك دەكرىت دوھ ھەلدەگىرى بۆسالى دادى.

پهنیره (همررا.): پهنیروکه. شیرهی دهنکی دهغلّیه، که کممیّک پهیت بروبی و بو همموو شلممهنییه کی به کاردهبری، که کممیّک پهیت بروبی د. تتله که.

پهنيرگشت: (خۆ.) پهنيرۆكه، پهنورر، پهنيرۆچكه. نيرتكى گيماى كرتييه سپى و نەرم و شيرينه دەخورى، بۆ تفاقى زستانى وولاخان دەكريته گيشه.

پەنيرۆچكە (خۆ.): پەنيرگشت، پەنيرۆكە، پەنوور.

پهنيروک (هـ مر.): نموشيله يه له نيّـوشيلاو کيّدايه. (بـاک.) پهنيروچکه، گيای پهنيرگشت.

پهنیرۆکه: پهنیره. پندرو پهیت و توند بو ههموو شلهمهنیکیش به کاردهبری، که روو له توندو پهیت و توند بو ههموو شلهمهنیکیش کولانیکه گولایک گولایکی گچکه دهگری شیرهییکی سپی تیدایه و کوو پهنیری ده خوری. گیایه که بو تفاقی زستانی و ولاخان ده کریته گیشه گهلای باریکه. پهنوور، پهنیروچکه، پهنیرگشت.

پهوکهي (همررا.): برّيه، لمبدرتموه.

پەوچى (ئەردە.): بۆئەرە، بۆئەمە.

پەوكە: بۆئەرە.

پهوکي (همررا.): بۆيە، لۆيە، سەبارەت بموه.

پهوينه: بروانه: پهوينه.

پهوينه (فه.): پارانه.

پهه: به ه، به بهه برسه رسان و بیزاری دهردهبریت.

پەھا: بروائە: بەھ.

پهههه: پهجپهج، پهج، بهم، بههبهه.

پههت: بلّيسه، گړي ناگر.

بهمتن (باک. ، نده. ، شکا.): چیّشت لیّنان. بهمته.

پههتی (باک. ، نهه. ، شکا.): نانی کراو. چیّشتی لیّنراو.

پههشان (باک.): قەرەرول، كېشكچى.

بههفانی (باک.): کیشکچیتی.

پههلهقان (باد.): پالغوان، قارهمان.

پههلهقانی (باد.): پالهوانی، قارهمانی.

پههلهو: پالمو، پههلموان، پالق، پايهتهختى ميرايهتى دومهل و زازايه.

پههطهوی: ثعو که سهید، که خطّکی پاله و پالوّبن، که پایت مختی میرانی دومه فل و زازان زوّر ویّده چیّ، که زازا و دومه ل، دومه ل پههله وی بسن، چهشنی زاراوه ی وانیش کوّنه و نزیکی زاراوه ی همورامییه. شارستانی. پههلی (فه.): خالّگه، تعنیشت، لاتعنیشت، کعله که.

پههن (باد.): پان، بهرين.

بههناف (باک.): زنار، باتلاخ.

پههناندن (باک.): پانکردندوه.

پههنایی (باک.): پانی، پههنی، بعرینی.

پههنی (باد.): پانیه، پانیّ.

پههنین (باک.): پان بورندوه.

پههيز (باک.): پاييز.

پههیزو کاتی تهشی رستنیدا کوردییه له کاتی تهشی رستنیدا به کاری تهشی رستنیدا به کار دهبری .

پههين (باک.): شمق، لمقه، لروشکه. ـــدان: شمق و لمقه ليدان، هيرش بردن.

پهي: (ههورا،) بق، لق. ستق: بقتق. (باک.) دووا، پاش، پشت. س چورن: دوواکسوتن، شووێنکموتن. پسێ، لاق، پا. سدان نسودێ: پێداگرتن. سژێبددان: وازلێېێنان، بهجێېێشتن. سشوێن: پێبردن: شووێنبردنهسمر. دون، ړێگا. سبردن: پسێ زانسين، دلابوٚچوون، رێ بردنهسمر، شووێن همڵگرتن. ډوگي سپي . وورده دهماري لهش، که به همموو نهندامدا بلاوبوټموه و جهمسمريشيان بهمێشکموهيه. بن و بێخ، قوولي بني ناوه. سدان: له ړووباراندا پي گهيشتنه زموي بو پمړينموه.

پهها: (بت.) پیار، مرز. (باک.) پیاده. پهیدا. ببرون: پهیدابرون. هاتنهخوار، دابعزین. کردن: پهیداکردن. دابعزاندن ، هیّنانه خورار.

پهيههي: يەك ئە دووى يەكترى، بەبى برانسەر، پەيدەرپەي، پەيتاپەيتا،

پهيلخ: (خز.) چۆماغ، كوتهك، خوتره، خوترمه. داريكى ئەستووره، كه بۆشەرى دەستېدات.

پهيده (باک.): پياده.

پەيار (باك.): پيادە.

پهیاراری (باک.): پیادهیی، پیاده رویی، به پیّیان رویشتن.

پهيهم (همورا.): وهلأم، پهيغام. دهنگ و باس.

ههیامههر: تارشه، پهیغامبهر، پیّغهمبهر. ــى: تارشایی، پهیغامبهری، پیّغهمبهرایهتی.

ههیاهنیّر: پهیغامنیّر، وهلاّمنیّر، کهسیّکه وهلاّم و دهنگ و باس بهولاولادا بنیّریّ.

ههی موهن: ړێ بردن، ړێ پێ بردن، پهی پێ بردن، گومان بردن.

پهي پيبردن: ري پي بردن.

پهيت (همو.): خهست، توند، چړکه.

پەيتاپەى: پەيدەرپەى.

پهيتههيت: (باک.) تم، تم و تم.

پهیتاپهیتا: پهیدهرپهی، خیراخیرا. پهستاپهستا.

پهیت و پۆپ (رموا.): توندوتول، گورج و گول له کاراندا.

ههیتووکه: بالندهیتکی زرنگ و توندو توله، کلک ههلته کتنه، کلک ههلته کتنه، کلک ههلته کتنه، کلک ههلته کتنه،

پهيجه (همورا.): نمرديوان.

پهيجوز: پهيخوواز، پهيدوز، پشكينه. كهسيكه به شووين دوزينهوهى كهسيك يا چتيكموه بگهري.

پههیجۆر: (جا. ، ثەردە.) پەيبجۇ. بۆسە، مەلاّس، كەمىين و كەلمىيّن بىتۇ كىار و لىه ړاوتىيە. (ھەررا.) بەشوويّىندا گەران، وەشوويّىن كەوتىن.

پەيجوور: پەيجۆر.

پهیجووری: به شور یندا گهران، وهدوی سوراغ کموتن، پشکنین.

پەيجۆيى: پەيدۆزى، پەيخورازى.

پهیچهن: وولأغیّکه له رویشتندا ههردوو روفیسکهی پاشووی لیّکبدات ووک وولاّغی سهمهنگون.

پهيچيش (همورا.): بۆچى؟

پهيخام: پديام، راسپارده.

ههيخامبهر: پيّغهمبهر.

هديخامكيان (هدررا.): پديغامنير.

پهيغهمبهر: پيغهمبهر. ــ ى: پيغهمبهرى.

پەيغوواز: پەيدۆز، پەيجۆ. ــى: پەيجۆيى، پەيدۆزى.

پهیدا: (باک.) پهیا، دیار، ناشکرا، پیدا. بهبون: سمرههلدان، دیاربوون، ناشکرابوون، خویابوون. زان، لسه دایکبوون. سکسردن: پهیاکردن، خویاکردن، دوزینموه. بنگیری، بنجووری.

پهدهبوون: سـهرهه لدان، ديـاربوون، تاشـكرابوون، خويـابوون. ليّ ــ : هودانهوه.

پهيدابيهي (همورا.): پهيدابوون.

هسهیدان: نهخوّشیه که بسه هنری گرانسی بساری بسوّویّنسه لسه پیّسی تیّسستر سهرهه لّده دات. پهیدان، بووار، بار. پیّدانی شوویّنیّکه لهناو پوویساراندا، که مروّ بتوانی بیّیدا بیه پیّتموه.

پهيده رپهي: هديناهديتا. پهيتاپهيت، پهياپهي، پهيتاپهيتا، خيراخيرا، (که.) پديتاپهي، بشيرشيز، (باک.) ينده. (باک.) تم، تم وتم. ليکداليکدا. بهي برانعوه.

پهيدۆز: پەيجۆ، بەيخوواز. ـ ى: پەيجۆيى، پەيخووازى.

پهې ديوار: بنديوار، لهپاي ديوار.

پەير (باك.): پەردە.

ههپودو (همررا.): پهپرو. کمستکه له گوفتار یا لمه کردارتکیدا چاو لمه یمکتکی تربکات.

پهدپردوی (هدردا.): پدیرلایی، چاوتیبرین، چاو لیبرین. کردن: چاو له ناخزتن و کرددوه کهسیکی کردن.

پهيروز: پديرور. _ يى: (همورا.) پديرورى.

پهیروون: پیروزه، بهردیکی نرخداره. ناوی ثافره تانه.

پهيزهن: مرزيا وولاخيکه لاق ليکبدهن، ختري بنگيموي، پاشوو ئمنگيو. گيانداريکه له ريگا وديشتندا نهگه ر مرز بي همردووپي به جووريکي

لیّکبدات، که رِهقه لّه ی قولاّپه ی بریندار بیّ خوّ نُهگهر وولاّخ بیّت ههردووک دمستی لیّکبدات و دمستی بریندار بیّ.

پهيزهني: لاق ليكدان و خو ثهنگاوتني مرويا مالات و وولاخ.

پهيڙه (بابا.): نهرديوان.

ههیژو (همورا.): سمودا، دلداریتی. به شرویندا گهران. ههیهه: پیرار، پشتهسهر، پاشمله.

پەيسك (باك.): پايد.

پهيغام: پهيام، وهلام، ناميلكه، سۆراخ، پهيخام، راسپارده.

ههیغاهبه: پهیامبهر، پیخهمبهر، وهلام هینسهر، سیوراخ و وهلامسدهر. راسپیرراو. ــی: پهیامبهری، پیخهمبهری.

پەيغەمبەر: پەيغىمەر، پيغىمبەر.

پهيڤ (چي.): قسه، رسته، پهييڤ.

پهيڤاندن (باک.): ئاخافتن. وهدروانخستن.

پەيقتن (باك.): ئاخۆتن، قسەكردن. بپەيڤە.

پهيڤين (باک.): قسه کردن.

پهیک (باک.): باسک. وه لأم، سۆراخ، پوسه. چالاک، زیرهک. چهههر، پوسه، ته تهدر، برهک. چهههر، پوسته، ته تهدر، شاتر، نامهبهر، کهسیکه نامه می مهردوم بو تسم و نسو ببات. نهستیره ییکی لهخوی ببات. نهستیره ییکی لهخوی گهوره تر وه کو مانگ بو زهری. بهردهستیکی بچووکه ههمیشه لسه گهوره کهی جودا نعیته و.

پهیکار: شهر، جهنگ. دووای کار، شووینی کار.

پهیکان : سهری تیر و رمییه، سهره تیژهکهی رمب و نیزهیه.

پەيكان **چيوەدەس**: سەرە نيّزە.

پەيكان نێزە: سەرە نێزە.

هههکاوهر (بـاک.): پۆسـتەچى، پۆسـتەهيّنەر، چەهـەرچى. (باک.) ــى: پۆستەچيّتى، چەپەرچيّتى، پۆستەميّنان.

پەيكەر: روو، روخسار، چارە، قەلأفەت، بەشەن. ئابىدە، كۆتىلا.

پەيكەرە: رەروشت، ياسا.

پهیکهرقاش: ثمو کهسهیه، که پهیکمر ده تاشی نه بهرد و ناسن. ــــى: پیشهی پهیکهرتاش.

پهيكهرقواش: بروانه: پهيكهرتاش. ــى: بروانه: پهيكهرتاشى.

پەيكەرساز: پەيكەرتاش. ـى ى: پەيكەرتاشى.

پهيکردن: برين و داهيناني چتيک. پي برينهوه.

پهيكۆگهى (همررا.): بۆكرويتىدەرى.

پەيكوڭ: پەيكوڭە.

پهديكوڭه (جا، رۆژ.، همورا.): گيايهكه پهلكى وهمى نيسكى دهچى، دړويكى خړ دينى و بزن دهيخووا. قونجركه، پيكوله، زورتر له نينو تووتن و شيناييدا ده رويت، ميملى تووتن و شيناييه.

پهيكولهجار (روژ.): جيگايدكي وايه پهيكولهي زوربي.

پهيكۆي (ھەررا.): بۆكۈرى.

پهيکوي ملي (همورا.): بۆكووي دەچى.

پهيمانه: باره، کاسه، پهرداخ، کێس. پێوانه. پێوانهيێکه بـێ پێوانـی دانعوێڵه به مـمن و کعویژو چتی تر، تعيار.

پهدین: پهیین، تهرسی ووشک. (ههورا.) سهنیّر.

پهينه (همورا.): پهين.

پهي نهبوون: بيّ بن، قوول.

چهی نهدان: پانهدانی رووبار و ناوان بز پهرینهوه.

پهيينگا: سهرگوريلک، گوفهک.

ههیینکسه (ئسهرده.): ئاردیّک لسسه رکسولّی بلاّوده کعنسوه تسا هسعویره ثمنگوتکی پیّوه نمغووسیّ.

پەيوەس: پەيوەست.

پهیوهست: چتیکه، که به چتیکی ترهوه نووسابی. ـــ بدوون: پیکهوه نووسانی چتیکه به چتیکی ترهوه و یا گهیشتنموه یهکتری. ـــ کردن: پیکهوهنروساندن و یا گهیاندنموه دو یا چهند چتیک بهیهکتری.

پهيوهسته (باک.): مندالي حموتسالانهيه.

پهیوهستی: پهیوهندی. ئامرازی پهیوهندی.

پەيوەن: پەيوەند.

ههیوهند: بهندیوار، پهیوهست، فتروونه، پیوهند. کردن: پیوهندکردن. موتربه کردنی داریک له داریکی بهری تر. چووزهکردنی درهختیک له درهختیکی تر.

ههیوهندی: سهروکار، تاشنایی. بهندیواری.

پهيوينت (همررا.): برخوت.

پهيويرسستان (دور.): پيٽوهسستان، دوروقسهتهاتن، پسٽويٽسران. پهييز: پاييز.

پەييى: بروانە: پەيىڤ.

پهيين: تەرسەقول، قەرسەقول، تەرسى وولاخى بەرزەيە.

پهيينجه (ئەردە.): نيرديوان.

پهدینجی: کهسیکه، که هدر پدین کۆبکاتموه بۆسوختی گهرمار و ئیتر.

پهیینکه: ناردیّکه دهکریّ به گونکهوه له کاتی کردنهوهیدا به نان تا بهدهست و تیروّکهوه نهنروسیّ.

پهيينكيش: پهيينچي، توونموان.

پيلخ: پەپاخ.

به کارد دبری به تایبه تی بو ژنی خوی به عمر مبی له جیاتی پتی ده لیّن عزیزه تی ده لیّن عزیزه تی دان: چلدان (زا.) نوخته . عزیزه تی در اساله .) ناوی قوون، کوم . چل: دان: چلدان (زا.) نوخته . چتهت (زا.): پسه پسکردن .

پتات: زور بیری پرووپووچ.

پته: پت، پرته.

پتەپت: پرتەپرت.

پتهو: قایم، رهق، مهحکهم، (دهر.) یهخته. قورس، مایهدار. پهسترار، دورباد، سفت، پهسیاگ، تساویکیت، کهماچ، خورهشکیتش، تسورت. مهیلهر ووشک، کزر، پندر. دی: قایمی، رهقی، سفتی، قورسی. پتهپت (باک.): خالگوتان. پتهپت، پرتهپرت.

پتهتووك (زا.): چتيكه، كه چهند خاليكى رەنگار رەنگى پيومبى.

پتدان: چلدان.

پیتر: پرتر، پیتر، (باک.) زهفتر. (باک.) پمره، بهتر، بیتر، پیسر. زورتر، گفلیّکجار. فرهجار. سبوون: پمرمسهندن. ثیتر، ثیدی، ثیکه.

پتروو (ندرده.): پدتروک، پترووخه.

پترووخه (ئەردە.): قەتماغەي سەربرينان.

پترووکه (ندرده.): پدتروک.

پتری: بیّتلش، پراهی، (باک.) پرانی.

پتشخووار: کوردان له پیش ساسانیه فهیلیه کاندا به کیّو و چیایانیان گوتوره ...

پتشغور: نازناوی ثمو کهسمبور لمه پیش ئیسلامه تیدا، که لمه دهرباری پادشایه کانی کورداندا لمه پیش پادشا دا خوراکی خواردبی، پیشخور، پیشممرگه.

پتے: شمعچه، ليخينه، شخارته. (خق.) قامک، تپل، تلس. (معرد.) پهلهپيتكه، مووره، خيره.

پتکه: پرتکه قوریّک با پیساییّک.

پتكۆ (باك.): پت، قشتيله، جووان، چكۆله، ژيكهله. ژن، نافرهت.

پتليوي (گۆ.): قامك.

پتوّت: گیایه کی هاوینییه پنجی گلوره یه تا دروبستان باند دهبیّ گهلایه کانی دوبستان باند دهبیّ گهلایه کانی ورد و چکوله و خین و شینیّکی پر رهنگه، جلک و بعنی پی رهشده کهن. رهشکی به پترتی داک ناگاته در تی. پتوت گولی به ترپه و به سوور دهنویّنی لهبنه وه لکان نادات شیره کهش و گیایه کهشی زور تالن، شیره کهی چهند جاریّکی له چاوی تاندار کسریّ چاکی ده کات و تاسالیّکیش هملده گیریّ، شیره کهی به سیمر کلّوشه کریدا بکری و هملّبگیریّ باشه.

پتووپۇز: بروانە: پتورپووز.

پتوههووز (نمرده.): دهم و كاريّژ، دهم و پموچ، دهم فلّج.

پتووپاوزگ: پرتسکه.

پتوورکاو (کرما.): دارزار ، لـمنارچور.

پىتى (بىك.): گچكـه، نىاوى پياريّكييـه. (خـڌ.) ئىافرەتيّكى بىيّ سەرەربەرەيە، پيس و پۆخلّ.

پتیک (نمرده.): پهلهپیتکه، مووره، خیره.

پچکهڵه: چکوڵه.

پچک پچک (باک.): کلمکلمه، پیچپیچه.

پچکړان: پچهران، پچړان.

پچکراندن: پچهراندن، پچکراندن، (باک.) بشکووراندن.

پچکړاو: پچړار، پچدړار، پسار.

پچکړين: پچهړين، پسين، نهو کهسهيه چتي بپچړيني.

پچکړين: پچهرين، پچړين، بشکووړين.

پچكريندوه: پچدريندوه، پچريندوه.

پچکړينراو: پچکانرار، پسينرار.

پچکوٚڪ (باک.): کسێک.

پچكۆڭ: پچكۆڵە.

پچکۆلانه: چتى زور بچووك.

پچکوله: چتی زور گچکه.

پچکين (باک.): بينجگه، كهمبرونهوه.

پچووك: كىمىن، گچكە، چكۆڭە، مندال، بۆچك، (دەر.) گولاڭە. ــ بورنىوە: گچكەبرونەوە. ــ كردنەوە: گچكەكردنەوە.

پچووكاهي (باك.): بچووكيتي، منداليّتي.

پچووكى: گچكەيى، منداڵى، خورداردەستى، ژێردەستى.

پچێ (ږڒژ.): کلمێ، نەختێ، ھەندێ، تۆزێ.

پچين (باک.): شەق تىپھەلدان.

پح (باک.): زویری، ړق، قین، کین، پشم.

پخ: پرخه، ده نگی که سیّکی نوستووه. ده نگیّکه بو ترساندنی مندالآن له شوریّنیّکی بو ترساندنی مندالآن له شوریّنیّکی بی و راندنه به کارده بریّ له ناکاردا. ده نگیّکه بو ره راندنه به کارده بریّ دردن: به پیّ ی زاراوه ی مندالآن بریّتییه به دردن: به پیّ ی زاراوه ی مندالآن بریّتییه

لەسەر بړين. چتى جوړان، پەخ، پخە.

پخه (پررژ.): پخ. پهخ، پهخه، چتى جوړان، كه چتيك به جوړانسى نيشاني مندالأن بدري پييان دهلين (پخه) يه.

پخهخ: دهنگیکه بر ترساندنی مندالآن به کاردهبری له شووینیکی نه دیودا. بر روواندنموهی ثاراتل و مالاتانیش به کاردهبری.

پخک: پخ.

پخهکودن: بړيني شت بهگرده ، خشت بړيني چت. سهر بړيني په د پهورور و تاژال له زاراوهي مندالاندا.

پلنو: بروانه: پدوو.

پنوو (هنو. ، باک.): پووک ، پدي.

پدي (باک.): پووک، پدوو، پدير.

پر (باک.): پرد.

پې (موک.): داگیراو، ئاخنراو، تی ثناخنراو، تیثری، تری، کهیل، تراز، تیکمه، دهفریا چولائی کهیل، تراز، تیکمه، دهفریا چولائی که له لیوان لیتر چتی تیدابی سیله کرن، همشاندن، لیتوان لیتر بروزی چتیک. کردن، سیله کرن، همشاندن، رقاندن، دارداییکردن، ترازکردن. کردنی جموال داگرتن، رقاندن. (باک.): زور، گهلیک. رزان: زور زانا. نه کاو، لماناکاو، لهد: لمه

پتيله (لۆ.): پڵييته.

پتیوار: پایممال، خراپ و کاوول و پاممال. ـــبوون: کاوول بوون، پاممال بوون. ــکردن: کاوولکردن، پایممالکردن.

پچانن (ئەردە.): چپەكردن، بەبنگورى گوتن، بەسرتە راكەياندن.

پچه (ړڒژ.): سرته، سرکه، چپه، چرچه، چته، فته.

پچهران: پسان، پرچیان، چریان، پچران، پچکران، پرچان.

<mark>پچـــه_{زا}ندن:</mark> پچکړانـــدن، پســـاندن، پرچــاندن، چ_ېيـــاندن، (بـــاک.) پشکووراندن.

پچەربو: پچرار، پسار.

پچههچ (ږدژژ.): چپهچپ، سرته سرت، سرکه سرک، ووتوووێژی نهسپایی، پهیڤی نهیّنی، کهین و بهین.

پچهږپچهږ: پارچهپارچه، تيکه تيکه، پچړپچړ، گێرهوکێشه. ـــ بــ و لــه سهرفيسارهکهس، دژواري و سهختي.

پچهج: ترشان؛ هه ڤيري م ــ يه يهاني گهليک ترش بووه، واتا ترشاوهو هه لاتهوه.

پچړ: پساو، چتيک، که بهرد هوام نهبيت.

پچران: پچکران، پچمران، کعرتبورن، تیّل، پسانی گیاندار.

پچرانهوه: پچهرانهوه،پچکرانهوه.

پچرانن: پچراندن.

پچراندن: پچرین.

پچړاو: پچدړاو، پساو.

پچړوه: پچمړار، چتيکه پچمړابي.

پچړک (باد.): کوللیرهی ناوهشکینه .

پچرؤك: چتينكه زور بپچري.

پچرياڪ (نعرده.): پچراو.

پچږيان (ئەردە.) : پچړان.

پچريىن: پچمړين، پچكرين، ليكردنموهى چتيّىك لىه چتيّىك بىەنهيّم، پرچانن، پچړانن.

پچړینهوه: پچهرینهوه، بړدانی یه کیک له یه کیک یا له چتیک، شالاو و په لامار بردنهسهریه کیک و ړنینهوه ی ثهندامی، ثهستاندنی چتیک له که سیک به زور.

پچے (باک.): پیچیّک، کسیّک، نمه فتیّک، وورد. کردن: ووردوخاشکردن.

پچکان (روژد.): رزان، پسان، پچران، دارهشان.

پچکاندن (باک.): کممکردنده، کممکممهکردن، پساندن.

پچکانواو (روژ.): پسینراو، پچکرینراو، ووردوخاشکراو.

پچکوه (ردژ.): ووردوخاشکراو، تعنها بز پهنیرو چتی وا بهکاردهبری. پساو، بزرکاوه، پچړاوه، رینراوه.

ناکاو، له نه کاو، به پهی بردن: دهره قه تها تن. چتی سفت؛ نه و قالییه تانه کهی زور په و و اتا سفته ، سفت ، پته و. خاوه ند، خیدی، خودان. زور: زوردار. پرجوش: جوشدار. هونه ر: هونه رساند. به، زات. کردن، رووهه لاویرتن.

پراش (تەردە.): پەراش، ووردوخاش. ــ كردن: ووردوخاشكردن.

پراش پراش: ووردوخاش.

پرانی (باک.): زورتر، پتر، پیتر، پراهی. ـ ا وان: پتری نموان.

پړاوپر: پريمپر، ليواولينوبوون، تمواو پړ.

ډره: فړه ، پيړه .

پرەپر: دەنگە. فرەفر.

پرهنگ (باک.): خرو، رهورشت، پیشه.

پرهنگاندن (باک.): خووپیکرتن، راهیّنان، رامکردن. بهرهنگیّنه: رامکه.

پرهنڪين: خوو پيٽگرتن، راهاتن، هوٚگربوون.

پړهوبووڪ: پربورهره.

پړهوهبوون (ئەردە.): پړبوونەرە.

پڕهوڪردن: پرکردن، دڵپرکردن، هاندان، فيتدان.

پرېار: داريکه بهري زوربي، پريهر. دهغلي قهلهو.

پرېمپر: پړاويړ.

پرېمدل: له کانگې دلمنوه.

پرېمر: پريار، پرېممره، بمردار، باردار.

پرپهلڪ (باک.): چړو پړوتيکهالار، دارستان وگيا.

پریهها: نرخدار ، بههادار ، زور بهیهها .

پرپموون: تژی بوونی حموز و نمستیّل له ناو. شاووس بوونی شافرهت و مالاّت.

پرپيوونيفوه: ليّواوليّوبووني نامـان يـا دەفريّــک بەرەبــەرە. تــيّر خــواردن و داكەرتن.

پرپنیژ: زور بلنی، چهنه سروک، چهنه باز، سازنده. ـــی: زور بلیّیی، چهنه بازی.

پرپا (رِرِّرْ.): پرپێ.

پرپار (باک.):پرپره (گیایهکه).

پړپه (باد.): هغزارييّ.

پړېږ: ليوړيز، تيکمه، لچان، ليپان.

پرپرس (باک.): راز رانهگر، چافزیلک، ناشنا، ناویزه.

پرپروف (باک.): پرپروی زیّر یا زیوه.

پرپريك: (باك.) پەپوولە. (زا.) گيايەكى بەھارىيە.

پرپزهڪ (باک.): گيايهکه.

پرپیش (باک.): زیندهواریّکی پیّزوّره لـه شوویّنانی سیّبهردار و تـهردا دهژی.

پړپۆل (رۆژ.): نيومال. پارچەي كۆنى شر، تيتىزل. مرۆڤى بىق كەلك و چەپەلا.

پړپوله: نارد و ناو به تیکه لأوی ده کریته گرموله گرموله، ده یده ن به جووچکه ی مریشکان چونکوو جووجیله، که تازه له هیلکه بیته ده ری دانی بو قووت نادری.

پړپێ: پړپا. پێڵڒێػه نه ګفورهو نه ګچکه بێبهڵکوو کوتوومت پړبهپێ بێت. (باد.) هفزارپێ.

پرپياڪردن: پرپيداکردن، پردان.

پږيند اکردن: پړيياکردن، تيروهاتن، له پړړافړاندن، پردان.

پرپیشه: پیشهدار، خاوهند کاریکی زور.

پرپیننه (سوور.): (دەر.) پەلپیننه، پرپره، گیایه که دەخورى.

پړت: (ږهرا.) نهخت، تۆز، چک، پیچ. ــ ێک: نهختێک. وورده تووکی بالندانـه، پـهږیبــالندان، ګــهنده تــووک. (بــاک.) دهنگــی فــړهی بــالــی بالندانـه؛ چووک ګـــ پرت و فړيا: چـــ لـــه پرتــهی کــرد و فــړی. (بـاک.) تــړ. (باک.) قـهلـــهو.

پرتاپرتا: راکردنی یه ک له دووای یه کتری به پرته پرت

پرتاف: پرتاو، ئاوپژتن، تووردان.

پرتنفانن: فريدان. تاراندن، تعرهدووانيان، راونان.

پرتافيان: بروانه: پرتافيان.

پرتلفين: راكردن، دەرچوون، ھەلأتن.

پرتان: رینگول، پرتول، ریندول، پرتوکاو، پارچهی شپ، پرتک، پرتک، پرییتال، پرچک، (سمق.) کمل و پمل، کورتال. کورتال.

برتالة (رهوا.): هيشووه تريى دهنك بالأو.

پرتاندن: قرتاندن، فلتاندن، پۆلاندن.

پرتاو: رکیف کرت، به تالووکه، به هه آهداوان، غار. کردن: به پهله غاردانی وولاخی سوواری.

پرته: پرتهپرت، مرته، جنگه، فرته، فلّته، بۆله، قرته، پته، پنده، بۆله، کوته. لیّدانی دهمار. جوولانهوهی کړی چرا.

پرتسهپرت: مرتسهمرت، پنسده، کرتسهکوت، گوتسهگوت، جرتسهجرت، جنگهجنگ، پندهپنسد، بوّل بسوّل بسه ژبّر لیّوانسوه، ناخسهفتن لسهخوّوه، رِنگهرِنگ، پتهپت، پستهپست، فلّتهفلّت، (دهر.) ترمه ترم.

پرتەقاڭ: نارنج.

پرتهقائي: رەنكى پرتەقائى.

پرتهقندن: (باک.) فلیقاندنموه، پرچکاندن.

پږتهو (همورا.): ړووناکي. تروسکه، ړهوشنايي.

پرت پرته (همو.): وورده برنج.

پرتدان (ئەردە.): پەرتدان، فريدان.

پرنر (باک.): پتر.

پرتك: جل و بهرگى كۆن، كۆنه، پروپيتال. گەندەتروك، پەرە ووردەكانى بالندانه. پارچەيىكى گچكەي پيسايى مرزفانه.

پرتكان: پرچكان.

پرتکانسن: پرچکاندن، ثاوه روو تکردن، پهرو تروک له بالنده کردنسوه. بیرتکینه.

پرتكاو: پرچكاو.

پرتکه: پنتک، پارچه پیسایتکی مرزیانه. پارچه، ووردهی چت.

پرتکهپرتک: پارچهپارچه، ووردهوورده.

پرتک پرتک: پارچهپارچه. پارچهپارچه پیسایی مروّیان.

پرتكردن (ئەردە.): فريدان.

پرتکيان (جا.): رزين، تولأنهوه.

پرتکین (باک.): (باک.) پرچکین. ناوه روو تکران.

پهرت وپهه (ندرده.): چتی هیمچ و پووچی بالاوبودودهی ناومال، هیمچ و پودچ.

پرتۆك: كۆكىرەرە و بلاركىرەرەى پىتانى چاپخانىد. (سىەق.) رنىدۆل، پارچەى شر، كۆنە، تىتۆل، پرتوركاو.

پرتووكان: قىمان، بران.

پرتووكاندن: قاماندن، بردن.

پرتووكاو (هدورا.): كۆند، شرە، پرتۆك.

پرتووكه (نمرده.): پرتكه، قرتكه، پارچهينكى گچكه.

پرتووكياگ (ئىدرده.): چتى پىروار، رزيىر، كۆن، ئىدكار كىدردو.

پړتووكيان (نەردە.): پرواو، رزان، كۆنبرون، لـه كاركەوتن.

پېرتۆل: كۆنە، جلكى شړو كۆن، رنىدال، تيتنۇل، پرتۆك. (باك.) ئىەنجام، جەخەر، پەرتال، كار.

پرتوویدی (نعرده.): قسهی شاش و ویشکردن.

پرچ: کعزی، گیس (فه. ، دهر.) ، (کعل.) پهلکه، (فهه) هوون، قرث، به همموو تووکی سهری ثافره تان دهلیّن، که لهلای پشتهوه شوّرپبیّتهوه ـ ـــ ی به کرووزه: پرچی به گوریزه، پوّر ههلهک ـ ـــ ی هوّنراوموه: (فه،) هوون.

پرچاگهنم شامی: ریشووی گوله پیغهمبهره.

پرچان (باد.): پچدران.

پرچاندن: پچەراندن.

پرچانن (تعرده.): قرتاندن، پچرین، برین، پساندن.

پرچه: (باک.) فرچه، فلچه، پرچوّک. قه الممی میور. (نهرده.) قرته، ده نگی پسانی گوریس.

پړچهك: چەكدار، كەسـێكە چەكێكى تـەواوى پـێ بـێ. ــــ كـردن: چەكاندن، چەكدار كردن. ــى: چەكدارى.

پرچهنه: چهنه دريّژ، زور بلّي.

پرچقان: فليقانموه، جيق دهرهاتن.

پرچقاندن (گژ.، پرژر.، یعز.، زا.): فلیقاندنموه، جیس دهرهیتنان. جلک و کفل و په لی تعرکوشین.

پرچقاو: فليقارموه.

پرچک: پنچک. ثمو داره کورتانمن، که لتق و پرپیان زوره. (سمق.) تیتوّل، ریندوّل، کوّنه، پارچهی شی، (دهر.) رینگوولّ. (باک.) پرژ، پرپشکی ناویّیه. (دهر.) تیسی لکیّکی گچکه و باریکی نینوّک یا گزشتی لمشی مروّفییه، که بگاته گزشتی زیندوو.

پرچکان (باک.): ئاوەرووتكران، رنرانموه، تووك و پەرلىپكردنموه.

پرچن: قثرن، قثردار، پرچنه، قثرنه، كىسىتكه پرچيكى زور و ناشىرىنى هېيى.

پرچنه (تەردە.): پرچن.

پرچسۆك (بساك.): پرچسه، فرچسه، فلّچسه، قەلّسىمى مسور. پرچۆكه: ئاللەكتۇك، ھاللەكتۇك، گيايەكى بىھارىيە و دەخورى.

پرچيان (زێ.): پچړان، پسان.

پرخاندن: پرخهپرخکردن له خهويدا.

پرخه: مرخه، (باک.) خپه، خړخړ. همستيّکه له دهم و لووتني مسروى نوستوو دي.

پرخمهری: خپدخپ، خرخر، پرخه، مرخمهمرخ، پرخمهی یسه کلمدووای یه کتری، ده نگیکه له که پوو زاری مردی نوستوودیّ. کردن: پرخاندن.

پرخن: كەستىكە لە خەرىدا بېرخىنى.

پرخ و هووړ: دهنگي پرخهپرخي زور.

هرد: پر، پیل، چتیکی ناسراوه که لهسه رجوگه و چوم و زییان دروستده کری بو نموهی، که گیان لهبه ران به سهری بپه رنموه.

پردان: پرپيداکردن، تيروهاتن، نموين.

ههردهباز: (باک.) بهتزر. (دهر.) بهردهباز، پسێبازگ، بازگ، چهند بهردیّکن بهریّزه و کهمیّک لیّک دوور له نیّو ناویّدا دادهنریّن، که سهریان دیار بیّ بو نُمومی بوّ پهرینموه به سهریدا بازیدهن.

پرده آنه (بابا.): چهند داریّکه لهسهر (خهردار) ی شاش رایعان ده کریّن و بعدداشیان لهسهر داده نریّ. داریّکی دریّره لهسهر دور سینگ دا کوتراوه له ناوه ندی (موّله قه) و (نهوه رد) دا رایه آنی جوّلاّی راگیر ده کات تا کاره که ی لار و خوار نهبیّت.

پردژ (تعرده.): ووچان، دهسترهس.

پږدل: پر بعدل. نازا، چاو نهترس.

پردوو (تمرده.): پمردوو، ثمو زمل و همژگ و همژالمیه، که له سهرداری داره ای خانوو دادمنریّت و گلعبانی لهسهر دمکریّت.

پردووخیاگ (تمرده.): هملپرووزار، پرووپزیاگ.

پردووخیان (ئەردە.): ھەڭپروزان، پرووزان.

پردۆكه (همو.): دوو پارچه دارن لمنيتو كمرمستهى جهنجه ريدايه.

پردێ: شاروچکه یه که کوردستانی گهرمیّنیدا کهوتوّته نیّوانی کهرکوک و ههولیّرێ.

پرى مهد وسوو شيخان: پردى ميرييه كهوتوته لاى روزاواى كاولوكان.

پردی (هنورا.): پرد.

پردی میران: دینموهر.

پردی بهرسرین: پردیکه له بهرد دروستکراوه له سهرده می میرییه وه سیّ پیّییزه (دینگه)ی هدیه کهوتوّته لای بهرسیرین و دوّلیّکی لهنیّوان چیای مامه رووت و سیّلم دا.

پردی واره کهونی: کموتوّته گوندی و اره کوّنیّ و نزیک ثمو دولّمیه، که ده کمویّته نیّوانی چیای کاروخ و بستیّ.

پړږوو: ړوودار. ـ ى: ړوودارى.

پردى خەلكانى: ئىمگوندى خەلەكانىيە بەرانبىەرى ئىمو دۆڭەيسە، كىەلسە نىرانى كلكى چىاى ھەندرىن و زۆزكدايە.

پردى كاولمۇكان: كىرتۇتە لاى رۆژاواى كاوللۆكان (رەوانىدزى كۆن) ، پردى مەلاووسويى شىخان.

پرز: تورک، کولک.

پرزانگ (باک.): درگمه. پزدان.

پرزه: هيز، تين، گوړ، تاو، بړ. ــى بړى: هيزو تينى بړى. همست، خوست، دهنگ، همناسه. ــ له خزېږين: خزبي همست و خوستكردن. بمهانه، پهلپ، هدلاتگه. دهرفعت، همل.

پىرزە بىراو: ھيّز تيّىدا ئىممار ، پەڭپ بىرار. تەنگىە ئەفەسىي. كەسىيّكە زيانيّكى زورى لىيّكەرتبىّ.

پرزه برین: هیزو تووانا برین. تعنگاوکردن.

پرزک (باک.): لرو، سق، برین و زیپکهی تعندام.

پړزور: زوردار.

پږزوور: زوردار. تيکچرژاو له (ميشه، کشتوکال).

پړزوّن: پارچه، رميزه، کهم، زيوال.

پرزوله: پێچهک، شړوپې، پاتروتک، پارچه، زيوال، پهتروک. پرزول.

پرزووموو: مورى ئاڭۆز.

پرژ: که ڵوهز، که ڵپهنر، شیرو، ناورپَژ، ناورپَژگه، تاڤ، (دهر.) شوّړاوه، قه ڵوهز، قه ڵبهنر، (همورا.) تا څگه. (باک.) نیّرور، بهرکهمی، (زرا.) شوّش، پلووسک، رِیّژاو، رِیّژگه. پژی چت، تهرز (تووله) ی سهوزایی وه کوو میّرو لاولاو و تروّزی. پهرِش و بلاّو. (همورا.) پریشکی ناووری. پهرژان: پژان، پرشان، بلاّوبوونهو، رِژان.

هرژاندن: پژاندن، پرشاندن. رژتن، بلاوکردندوه.

پهرژوبلاو: پهرژوبلاّو، پهخش و بلاّو، پړش و بلاّو، پهړش و بلاّو، (دهر.) پشاو. ــکردن: پشاندن.

پرژۆڵ: پژى چت، برژۆڵ.

پرس: پرسیار، داواکردنی زانینی چتیک. ... خووه بسووندا کشاندن: و دور خستنهوه. ... پی کردن: پرس پیخستن، را و درگرتن. ... پی شه گهراندن: و دلامدانهوه، و در و خستنهوه. ... دان هه ث: به گوریّی یه کتر کردن، یه کیّتی. ... دریّژکرن: پیّداگرتن. ... لیّکرن، پرسا ژیکرن: لیّرسین، پرسیار لیّکردن. لیّ ... و برسیار کفر. الیّکردن. بیرسیار کفرد، خوّکرد، خوّکردی. راسته و خوّ

پرسا (ئىددە.): كەسىپكە دوواى چىت بكىدوى بىززانىين، سىزراخكار، يرسياركار.

پوسافه (نەردە.): چتيكه له كاتى پرسەدا بۆ مالى مردوو دەبرى.

پرسانفٹ: پرسیارلیّکردن، پرس ژیکرن. بپرسینه: پرسیاری لیّبکه. **پرسه**: پهرسه. سەرەخ<u>ۆشی</u> کردن لیه مــاڵی مــردوو ، شــیوەنگا. (رٍدِژ. ،

هموراد، جاد، باباد، همود) بانگ، سفرهخوّشی، تازیمه، تازیانه، موّداری، ماتهمداری، ممورده، (باک.) بنهاری. له نمخوّش پرسین، پرسیاری نمخوّشان.

پرسهداد: مردوو لي مردوو، مؤدار، معردهمؤدار،

پرسه گورگانه: پرسێکی سەرپێییه له یهکێکیدا، که نهتـموێبـهگووێی بکهی و بهلام بو گلهیی دووا ړوژه.

پرسه گورگاني: بروانه: پرسه گورگانه.

پرسچۆرت (باک.): سەخت، دژوار. (باک.) ــى: سەختى، دژوارى.

پرسربو: (دەر.) پرسيار.

پرسکار: پرسیارکهر، پرسهر.

پرسک (باک.): پړيشکې ناووړي.

پرسکفر: پرسیارکفر، پرسیارکار.

پرسکردن: پرسین، پرسکرن.

پرسیاد: پرسکار، لیپرس، پرسکهر. پرس. ــ کردن: پرسکرن، پرسین.

پرسياركار: پرسكار، ليپرس.

پرسيارۆك (باك.): پرسياران.

پرسياروکي: نهر کهسهيه، که زور پرسيار بکات، به پرسيار.

پرسياو: پرسراو.

پرسین (باک.): پرسیارکردن، پرسکرن، لیپرسین، لیپرسینموه.

پرسینموه: بهسهرکردنهوهی چت به پرسین ؛ فیستارهکهس لهدوستی خوّی دهپرسیّتموه.

پرش: پرژ، بلاو.

پرشان: پرژان.

پرشاندن (هدر.): پرژاندن.

پرشه: بریسکانموهی شتی به شمرق وهک نمستیّره و مانگ و روژ وگهلیّ چتی تر. پرشنگ.

پرشهرش: پرشهى يه ک له دوواى يه کترى.

پرشهنگ: (موک. ، همهورا.) زور شخ، زور شهنگ. چریسکه، (دهر.) پشک، (بابا.) پرشنگ، پزوسک، پزووسکه، پرشه. جیلوو تیشکی روژییه. پریشکی ناویا ناووری.

پرشکه (روژ.): پارچه گۆشتىكە.

پرشن: پرشنگ.

پرشنگ (بابا.): پرشهنگ، پرشن. پرشهی مانگ و نمستیره و روزو و نمو شتانهیه، که لمبهر هه تاو دهبریسکیتهوه. پریشکی ناووری. پرش و بلاو: پرژ و بلاو، پشاو، پهرش و بلاو.

پېړق: (همر.): ممه په کاووړ يا بهرخيّکه زګ زلو وورګن بيّ، (باک.) قاقای پيّکهنين.

پرقین: له پریقهی پیکهنیندان.

پرقينه: قرقينه، قرخينه.

پرك: پردى چكۆڭە. تلته، بركه، خلته. (بابا.) ئەر خالانەيە كەلەسەر گەلاى گەيشتروى تورتنى پەيدادىبى.

پركاندن: ترووكاندني چاو.

پركه (ږوژ.): قاقاى پيكەنينى، به توندى پيكەنين، پړمەى پيكەنين.

پر كردن: تژى كردن، داگرتن، تهپانن، تژهكرن. پتركردن.

پرکردنموه: تژی کردنموه، داگرتنموه.

پړکێۺ: زاتدار، بعزات، نازا، سعرکێۺ، (هعورا.) تعبا. پړ ړوويي.

پرڪێشان: ړووههاا وێژتن، زاتكردن، بړكردن.

پچکیشی: زات، نازایی، تووانایی. کردن: زاتکردن، به خودا را پهرمونی کردنی کاریک.

پىرك: بىرك، بىرش، كىمووو، پشى. (ش.) كرمىى ماسىييە، گىمرا. (همورا.، بابا.)، كەرەكىفەى سەر تىرش و ئىتىرە، بەر چتە سىپيانە دەڭيىن، كەلسىمر رووى سركە و يا چتى دىكە رادەرەستى، كىموورى نان و سىركەر دۆ و ئىتىر. پەللەيەك لىە زەوى يا دەغىل و دان.مىنگەلى ئىاۋال و گەلسەى مالاتان.

پرگه: گهرای کولله و کرم و ماسی. (تموده.) تووه، خوّلیّکه، که بهسهر بهفریدا دهکهن بوّ تاواندنموهی.

پرگوشت: بریتیه له گیانداری زور قهلمو.

پرگهه لننان: پهيدابووني كمړوو لمسمر چتى شل يا تمړ.

پرمانن: پرماندن.

پرمساندن: پرمسه کردنی وولاخ لسه کاتی لسعوه پیدا، ساو و سژبسه لووتدا ده ریم اندن.

پرمه: مرقه، پرکهی پیکهنین. پیره، فرمه، پژمه، دهنگی لووتی چارهویّ. ــی وولاخان له کاتی خوو اردنیّدا. ــی گریان. ــکردن: پرماندن، هناسه دان به لووت به تووندی، که دهنگی لیّ بیّت.

پرمهپرم: پیړهپیړ، دهنگی خوو اردنی وولاخانی بهرزهیه. پړم و هوّړ. ـــ کردن: پرماندن. مرقاندن.

پرمهی گریان: پلمه، فرمهی گریان، تعووژمی گریان.

پرمقی (باد.): گرژی، چرچی، لوچی ړوو.

پرمیشک: مرزی زور ژیر.

پرنسه: (رِدَژ.) گورج و گزلّ، چالاک. ـــکردن: بـه گورج و گزلّـی

پړپيداکردن، تيروهاتن. (زمن.) جانمومر.

پړنده (جا.): جانبوهر.

پرنسی (باک.): همژار ، بمدیمخت.

پړنسين (باک.): ويکهاتن، کرووژم هدلاتن.

پړنۆ (ئەردە.): دەلىل، بەلگە.

پرنوّل: پارچەيەك كالأىشر، تىتۆل.

پرواندن: لیکخشاندن و رولیننی کالاو چتی تمنراو بـوّلیکردنـموهی چتیک، که پییموه نووسابی، ووردکردن. تیکوشین، تریت (تلیت) کردن. وهراندنی گولی شینایی و دانمویله.

پپژوانسن: پروانسدن، ووکّیسنی گولّسی دانعویّکه و پساک کردنسی دانسهکانی و لابردنی پپووش و پهلآش.

پروپاتال: چتمه کی پرو و پووچی بی نرخ.

پږوپه شيو: شوويني که ، که پرېي له کهل و په لي ناومال به ناړيکي.

پږو و پووچ: بئ سوود، وو تهى بئ واتا. هيچ ر پووچ، قلى و بلى، زيف، مرزى جړنافړنا، پرړز، تاو، (باك.) چـهوور، توږړههات، درزى زلى هه لبهستراوى دوور له ړاستى. كارى ــ : (باك.) فيلحين.

پر و پوشته: پوشته ر پهرداخ.

پړوپين: چتمه ک، چتوهمه ک. ووړده کهل و په لی ژنان. جل و بهرگی کڼن. پړوپينا ک: جل و بهرگی کڼن. چتمه ک. ووړده کهل و په لی ژنان.

پروپيتان: پروپيت.

پرۆت (باک.): گۆزەگەر لەكاتى گۆزە دروستكردنيدا.

پږۆز: ناړيک، بێ جێ، پړ و پووچ.

پیرووز: (باک.) بعدخور، بعد رِهفتار، بعد رِهووشت. نـارِیّکی، چیعرتی کعناری قاقعز و پارچهی تعنراو، کـه هیشتا لیّنی نعبووبیّتهوه؛ ـــی کعواکـهم دهرکـهو توره واتـه قـهراخی نـاوهوهی هاتوّتـه دهروه. نــهنگ و شــرورهیی: فیســارهکهســـی دهرکــهوت: واتــه نــهنگ و شــرورهیی دهرکهوت. بوکرووز، بوپرووز.

پرووزان: ههڵپرووزان.

پرووزاندن: ههڵپړووزاندن، پردووخانن، ههڵپرووزانن.

پرووزانن: پرووزاندن.

پرۆزه: سروتان، سۆزیان. (همررا.) بۆپړووز، بۆكړووز؛ ثموا له تینوان ـــ م لى دى: بۆكړووزم ليدى. كارنامـه، بمرنامـه، بارنامـه. پاتال، پاتار، پاتاغ، پاتاك، بنموان، بنمچهكه، ړهگ و ريشهى شوورهيى ونرتك.

پرووزڪان: پچران.

پرووزكاندن: پچراندن.

پرووزكاو: پچرار.

پرووزگار (هنورا.): کز، کنساس.

پرووزی (باک.): بدخوریی.

پرووزيان (ئەردە.): سووتان، ھەلپرووزان.

پرۆژە: كارنامە، بارنامە، بەرنامە.

پرووساندن (باک.): پریشک ناویژتن.

پرووسەن: گيايەكە.

پرووسقان: پچران.

پروسقاندن: برین، هه لکه راندن (شیر).

پرووسقانن (ئىردە.): پچراندن.

پرووسقاو (ئەردە.): پچرار.

پرووسقیان: پچران، هه لکه رانی شیر. رهنگ سپی هه لکه ران له ترسان. پرووسک: ئیسک، نیسک و پرووسک. (نسه رده.) پزیسک،

۰٬۰۰۰ پرشنگ. (رۆژ.) پریشک*ی* ناووری.

پرووسکان: پرووزکان.

پرووسكاندن: پرووزكاندن.

پرووسکاو: پچرار.

پرووسکه: پرووسک.

پرووسی (باک.): پریشکاندن.

پرووش (نەردە.): پرووسىك، پىۆ للىو، پىەنگر. ووردە تووكى دار و گەلىيّ چتى تر، كە ھەللىدابىّ.

پپووشه: سهره تای به فرانبارینییه، که کلوو کلوو له سهره خق ده باری. پپووش. تووکه، پرووکه. کردن: به فر دهستی به بارینی کردووه، کلوو کلوو ها تنه خواری. (پروژ.) پق، قین، پشم و کینی زور، به دهم پقه و جنیودان.

پرووشهپرووش: تورکهتورک، پرووک.

پرووشهکردن: وورده وورده بارینی بهفر. کهمکهمه خواردنس مندالُسی ساوا و یا نهخ<u>و</u>شیّکی که دهمیّ بیّ خوواردنی نهخوواردبیّ.

پړووكان: پچهران، ههڵپرووزان.

پرووكان: (دەر.) ترووكانى چاو. ماندروبوونيكى سەخت. ھەڭپروان.

پرووكاندن: ماندووكردنيّكى سەخت. هملّپروواندن. (دەر.) ترووكاندنى چاو.

پږووكاندن: پچەراندن، ھەڵپرووزاندن.

پرووكاننىنەوە: پچەراندنەوە، ھەڭپرزوواندنموە.

پرووڪانن (ئەردە.): بړينى بەندى دڵ، بړينى ړيخوّڵه.

پرووكاو: رەنگ پروركار، دەق شكار، بى دەق، ھەۋار.

پږووڪاو: پچەرار.

پرووکه (نمرده.): پرووشه، دهنکدهنک و المسمرهختی بهفر بارین، تروکه. پرووک مهرووک: پرووشه پرووش. (نهرده.) نووکهنروکی گریان. فینکهفینکی گریانی.

پرووگياڪ (نەردە.): پېچراو، بړياگ، بړاو.

پرووكيان: پچړان، بړان.

پرووكياي (هدورا.): پرووكان، پرووكاندوه.

پرووكياو (نعرده.): پړووكاو.

پرۆگرام: (باک.) پرزنەڤىس.

پږۆم: (گەر.) لووتكەي چيا. لووتكەي ھەرە سەرەوەي چيايان.

پروميزووني (باک.): له که لکه له دابوون. له خهيالدابوون.

پرونداف: رانار، پرونيو، جينار، جينيو.

پرۆنەقىس: پرۆگرام.

پرۆنيۆ: پر**ۆناث،** رانار.

پرۆهندك: نزيكى، نيزيكى.

. پرویاگ (ندرده.): دراو. ووردکراو، تیکوشراو، تریت، تلیت.

پرووپاکه (ندرده.): ووردکراو، تیکوشراو، کراوه به تلیت، تلیت، تریته.

پرههنگ: فعرهمنگ.

پړی: تغژیتی، تژیتی.

پريسكه (كۆ.): پريسكه.

پريانكرد كەسمو: پريانكردوره، هانيانداره، رقيان هىڭستاندوره.

پریچی (باد.): چاری کزی پیر و پووشاوی.

پړې دهرين: (دهر.) پړې شهلواره کهي. (همورا.) پايمري زهردکمرد.

پړیزه (باک.): پهریز. زهرییه که دروینه ی لیکرابی.

پرێڎ (باک.): پړسوود. بغره جووتدار، بغرووبوّدار، رهواردار.

پرێژمار (باک.): بێ تعژمار.

پریس (باک.): پریشکی ناوورییه. پریسک: پریشک، پرووسک. پزیسک.

پریسکه: (کۆ.) پریاسکه. (هغورا.) پیازکه واتا به قعدهر پیوازیک.

پريسكه (ئاميد.): نمرديوان.

پریش: پراش، وورد، تیکه.

پريش (ندرده.): چتى وورد.

پرێش پرێش: ههلاههلا، ووردوخاش.

پپیشک: (باک.) پرووسک (بتراور). پپشمانگ، (همورا.) پزیشک (بدا) پزووسکی. پرسک (بتراور)، برانک.) بژنک. (دور.) پشکه (تمانها بق ناور). (باک.) پنیسک. (باک.) پرچک (بریشکی ناوورییه). (همورا.) پرژ. پزیس (بتراوورییه). کیریسک (بتر ناوورییه). کیریسک (بتر ناوورییه). چمند پارچهیتکی وورده که له چتیک بیتموه. مناویژنی ناوور: پرووسی، پرووساندن، چریژان. مدانی ناوور: پرووسی، پرووساندن، چریژان. مدانی ناوور: ژهنین.

پريق و هۆږ: تريق رهوږي پيکمنين، قاقا پيکمنين.

پریق وهوور: پیّکسینی قاتا.

پريكه: قاقا، ترتور هوّړ.

پريکه پريڪ: تاتا، تريق و هوّړ.

پريڪ و هوّد : پريق و هووړ.

پرینکان: بهترسموه کشانموه، ترسان. سلّممینموه بوّ مروّث.

پرینگانموه: بهترسموه کشانموه درو اوه ، گمړانموه درو اوه . سلّمینموه بـ ق مرزث.

پرینگ ننخهوه: سلّهماندنهوه برّ مروّث، ترساندن، بهترسهوه کشاندنهوه دو اوه.

پنز: (باد.) مندالیّکه له زگی دایکی دابی و دووای بوونیشسی تا مانگیّکی. پس. (بابا.) تؤله. (باک.) کوپ، مندالّ. سستی، بیّتیّنی. بلّند، گهوره. برین، کووان، کولی.

پزان (زا.): پزدان.

پزه (ړوژ.): پزووی دهرپێ. پهسیوی و ههلامهتی تاژالان.

پزېزك (باك.): فيتهى بلوويري.

پزپزوٚڪ (باک.): جغاره، جگفره، سيغار.

پیزدان: مندالّدان، پزدانک، پسدان. (ختر.) دمولّیباز. (بـاک.) پـزان. مندالّدانی ثاژالاّن. پرزانگ. ـــی بزنان: کاردانه . پیّسـتیّکی تعنکه لـه زگی ثاژالان و مانگایاندا بیّچووی تیّدا بغرهه دیّت.

پزدانک (باک.): پزدان، پسدان.

پزدؤك: زياده كۆشتىكە سا بەھەر جىكايەكى رور يا لەشھرە بىت.

پزرووک (باک.): خوړ دمه بارانه، بارانيکه زور و به پيژه و بي.

پزشك: بروانه: پزيشك.

پزشكى: بروانه: پزيشكى.

پزگ: پزووی دهریی، پزه. پزوویه که تووشی ناژالأن دهبی وه کوو هه لأمه ت وایه بزناژال ده لیّن (پزوو) بزماین و نهسپ کهمه قاو، بز پهشه وولاخ تعبدی، بزسه گ سه که ناز.

پزماري (هدورا.): ميخدكد.

يزماه: پسمام، تاموزا.

پزۆ (باد.): مرازى بانگكردنه به تايبهتى بۆكوران.

پیزوو: (دەر.) پزی. پزه. (بابا.) نافهک. (دزه.، رەرا.، سوور.) نیفت، شرویّنیّکه له دەرپیّ و پانتژلّ دوخینی تیّههلّدهکیّشریّ. دەمی رەشکەی کاکیّشان. (مامه.، بالّه.) تعو بهفرەیه، که با پیّش دەرک و دیوارانی پیّ دەگریّ. ههلاّمهتی مهر و بزنان، مرخه، پسکه.

پزور (زا.): ناوزگ و ریخولدی گیانداران.

پزوور (باک.): ريخوڵه.

پزووسک (نمرده.): پزیسک، پزووسک، پرشنگ. __ی: (همورا.) پریشک.

پزووسکه (تدرده.): پزووسک.

پزێ (باد.): مرازی بانگ کردنێيه به تايبهتی بۆکچان.

پزی: (باک.، دەر.) پزووى دەرپى. (گۆ.، بۆتا.) باخىل، باغىلا. (باک.) مەمىک، سىنگ.

پزیسک: (رِدَژ.) رِدِیس. پریشکی ناوور و نیستر. پسوَ لُسوره ناووره گچکهکانه لمغاو خوّلهمیّشیّدا.

پزیشک: پزیشک، درکتوری لهشی مروفان.

پزیشکخانه: شووینی پزشک. دهبوستانی پزیشک.

پزیشکنامه: پدرتورکی پزیشکی.

هزیشگی: زانیاری پیشه ی پزیشکانه. زانیاریتکه اسه بابهت پزیشکانه. زانیاریتکه اسه بابهت پزیشکی زباک.) بابن.

پزیشکی نسازال و مالاتسان: نسو پزیشسکهیه، کسه تایبه تسهند بسی بسه چارهسه رکردنی نازال و مالاتان.

بزينك: بلامك، بزمهك، بهلامك.

پژ (بابا.): بژ، پرژولاً. بژی گوله گهنم و جوّو گوله پیغهمبه و و نیسر. سه و و پوپه ی دار و دره ختان. لت و پوپی داران، پژالا، پژوو پوّ. (باک.) فراوان. دهنگی پژاندنییه. هه لمسسان. سربون: بساکران، بساکردن، هه لامسان. سکرن: باکردن، هه لامسان.

پژا (باک.): کولاّو، پوخت، پوخته.

پزاڪ (باک.): تنزک.

پژال (ئەردە.): بژى سەر لقى دار و درەختان.

پژان: (ږوژ.) ږژانی بنی کچان. ړاسانی خووتنی لووت، داړسان، پــهخش و بلاّوبوونلوه. چرژان، پړژان. زمانـــ: زمانکردنلوهی مندالاّن.

پۋانسىن: چرژانسىن، پرژانسىن، پرژانسىن، رژانسىن. (بساك.) كولأنسىن، پوختكردن. لەناوبردنى كچيتى كچان.

پژانن: پژاندن. پێوهرکردن.

پژاو: بلاو، رژاو، پرژاو، پهخشکراو.

پژه: چەند پرشەيتك لەتار، پرژه. (تەردە.) پشيلە.

پژبێن (ړڒژ.):پشتێند.

پژهندن (باک.): ئاورشتن، ئاو رژاندن، ئاو پيداكردن.

پڙڪ (باک.): زگچوون، رِهواني.

پڙڪ: پشک.

پژگان: (همورا.): پروش و پدلاّش، همژان، پروپروش، همژک و همژان. چرپ و چالّی. کار و فمرمان.

پژل: همژگ و پژال، بژی سمرلکی درهختانه.

پژهندن (باک.): پارچهکردن، لهتوکوتکردن. توقین، هدلتوقین.

پژمان (باک.): پهشیمان. نیوی مرزیانه: _ی بهختیاری.

پژمانس (رِوْرْ.): پشماندن، رەپشمين خستن.

پژمای (هدورا.): پشمین.

پژمه: پشمه. هاتنه دهرهوه ی باو تعزوویه که له لووتموه به تعووژمیکی و ا که ده نگی لیبیت.

پژمهپژم: پشمهی یه ک له دووای یه کتر. پشمه پشم.

پژمل: (روژد.) پشتهستق، پشتمل، بعوشمل، پاتن، پاتک، ستووکوور.

پژمله: شدپدلآخه، زللدى پژمليّيه.

پژملهان: پشت مل پان.

پژمين: برنووتي.

پژمین (همورا. ، روژ.): پشمین، پژمه.

پژنچه (تدرده.): فلْچه، شاندی جزلاّیه.

پڙوو (باد.): ياڵي رولاخ.

پژووپۆ (ئەردە.): لق و پۆپى درەخت كە برابى.

پژوپووڙ: پەرژوبلار.

پژوون (باک.): گزرهی گیا.

پژوێن: پشتێند.

پژوین: پشتیند.

پژوێنه: پشتێنه.

پژی (همورا.): لـق و پۆپی داران،، همژگ، همژال. (باد.) یاڵی وولاّخ.

پژياڪ (ندرده.): پژاو، پرژاو.

پزیان: پژان، پرژان.

پژياو: بروانه: پژياک.

پژنن: پژینمر. ناو . : ناوپرژین. تور . : تور چین.

پژین: (باک.) کولان، پوختبوون. (بابا.) دارسانی خوویمنی لـووت.

(ئەردە.) پرژان، رشان.

پژێنەر: پژێن.

پس: (باد.، باک.) پز، تۆل، بهر. منداڵێکه لهناو زگی دایکیدابی و که هاتیشه دهر تا مانگێکی ههر پسی پێدهڵێن. کوږ. خت، خته: پشیلهی پی دهردهکرێ. (باک.) کوږ: پسمام، ناموزا، که کوږ بی. پسک، فسهزمان، کهسێکه به سهری زمان بدوێ.

پسا: (دەر.) پسيا. بۆرابردووه. سەرچاوەكەي (پسان)ه.

پسات: گیتی، دونیا، روویسهر زهوی، جیهان.

پهان: پچړان، قورمسان، بړیان، (هغورا.) پسیاوی، برّ وولانخی بهرزهش بهکاردهبریّ ، که زوری غار دابیّ. (دهر.) پسیان. پچهوان، پچکان. پرووکانی گیاندار بههوّی زور پیّگهیشتنیّکهوه. کراسی و نانه، کراسی فهرهنگی.

پسانموه: پچړانموه، تمزييحه کمم پسايموه، لمشکره که ثموهنده زوّر بوو همر نميسايموه.

پساندن: پچەراندن، پچكاندن، قرتاندن، قورمساندن، پرووكاندن.

پساو: پچکار، پچرار.

پسەپس: سرتەسرت، پرتەپرت.

هسهان (باک.): پینه _ کردن: پینهکردن. پارچه.

پسپس: پرزوڵه پرزوڵه، پچړ پچړ، پسپسوک. پشپش (پشیلهی پێبانگ دهکرێ).

پسهساندن (باک.): سرتهسرتکردن، بههیّواشی به گوریّ دادان، به چرپه ناخوّتن.

پمهمه (باد.): پهسيوي ناژالآنه.

پسيسه كه له (نمرده.): جالجاللوكه.

يسيستني (هدورا.): جاڭجاڭروكە.

پەپھۆك: زەرزەنگ، شاران(تەسبىح). پسپس، پارچەپارچە، پچړپچر.

پسپسیک (باد.): پشیله.

پههپۆپ: پهچه آختناس، كاردار، زورزان، زورازانا. ثارثالداریکه، كه له به سه كردنموه و ناسینموهی شاروالآندا زور لیها تو و شارهزا بسی به پایهییکی وا معریکی گوم بووبی که چهند زگ وزای کردبی به هوی دروشم و نیشانه کانییموه بیچووه کهی ده ناسنموه.

پمهۆړى: رەگەزناسى، رەچەڵەكناسى. ـــگيايان: گياناسى. ـــ دەرمانان: دەرمان ناسى. ـــ نەخۆشيان: نەخۆشى ناسى. ـــمەړان: مەرناسى. پمهۆر<u>د</u>تى: رەگەز ناسيّتى، رەچەڵەكناسيّتى.

پهپۆری **سوپایی:** رەگەزناسى سوپایى. سوپاناسى.

پسپۆرێتى سو**پايى**: سرپاناسێتى.

پسپۆرى وەرامى: وەرامناسى. ئابورى ناس.

پمپیری (باک.): پیشبینی.

پست (باک.): پشت، پشته، خته، ختته. دونگیّکه پشیلهی پییّ دورده کریّت.

پستهپست: سرتهسرت. (باک.) ویزهی گوللهیه، ترپهی گوللهیه.

پستان: فستان.

پسته: پوسته، جووره بادامیکی ناسکه.

هستههست (خق.): پرتمهرت، سرتهسرت. (دزه.) ترممه ترم. (همورا.) پسمیس.

پستهق (باک.): مينووژي خراب.

پسترك (باد.): پەيژە.

پستۆز (باک.): ئيخد.

پستوو (باد.): ئيّخه، يەخە.

پسخال (باک.): خالوّزا، لالوّزا، که کوربیّ.

پسدار: پزدار، تۆلدار، ئاووس.

پسدان: پزدان، پزدانک. دهفر.

پسك: فسفزمان، لالمهته، لالمههته، (دەر.) فس زوبان. (رِرَّرْ.، باك.) پشیله، پسنگ. _بعری: پسکابغری: پشیلهی چۆلی. بسک.

پسکه: هدلامه تی ناژالانه. مرخه، پزوو، دهرفزه. وورده پزیشتنی پاوچییه برلای نیپچیری. بال لیکدانی جووجیلانه له بمردهمی دایکیان و باوکیان تا دانیان بداتی. گیایه کی گولایه نو زهرده بمؤنیک بلند دهبی و لاسکی پر به چهنگی نهستوور دهبی گهلایه کانی خوواره وهی به قعده ر نی سلقییه و هی لای سمری به قعد گهلای توویه، دروای ووشک برونی چهند پارچهییکی لاسکه کهی، که هولزی ده کهن و له ملی مالاتی مرخه داری ده کهن چاکی ده کاتی ویستنی فریس و یا دداته و های درستنی فریس و یا دیتنی دایکه و باوکه یان و یا له چاوه رئییدان.

پسکهپسک: پسکهی یه کله دروای یه کتری، ما تهمات.

يعكوله (باك.): بسكوله، جروره خشليّكه.

پسكى: فسەزمانى.

پسكيان (ثەردە.): پسكه.

پسل): لروشـهیێکه لــهناو چێشــتی دوکوڵێــوی دهکــرێ، کــه گیایــهکی کروێستانییه.

پسماد (هنورا.): بزمار.

پسمارێ (هدورا.): ميخهکه.

پسمام (باک.): ناموزا، کوری مام، پزمام.

پسمیران: خانددان، میرزاده.

پسنچک (مـوک.): قولینچکێکی زهریه. گیایهکیشه یـهک تیـش هـهلدهچێ و قاعـه دهکرێتـه باقـهبێن و بــێ جووانــی شهپکهشــی لێ دروستدهکرێ.

پسنگ (باک.): پشیله.

پسووله: ــى تێپهرينێ: پهساپوّرت. (باک.) پهستموان.

يسوولمان: مسولمان. _ى: مسولمانى.

پيمي (همورا.): پزوو.

ههان (دەر .): پسان، (ئەردە.) داپسيان، شل بوونەو، سسىتى. خۇنىزم كردنى بالندەي مى بۇنىرەكەي.

پسیاندن (دەر.): پساندن.

پسیای (هنورا.): پسان.

پیون ، عرر، ۱۰۰۰ بسار پمیزک: پزیسک.

بسيك (باك.): پشيله، كتك.

پسینراو: پچکرینراو، (باک.) پچکانراو.

پش (باد.): زهق. کرن: چاو زه قکردنهوه. (همر.) به فری کولوو گهوره. به هره، به ش، جوون. کردن: به شکردن. ژه نگ، نازار یکه تووشی ډهزو باخان دیّت، دهلیّن نه و سال تریّمان نه بوو چونکوو ی لیّدابوو. (باک.) جهرگ، سیپه لاک. ۱۱ ډهش: جهرگ. ۱۱ سپی: سیپه لاک. و و ته ییّکه پشیله ی پی بانگ ده کری و پشیله شی پی ده رده کری. (باک.) ناردی زور

پشارهش (باک.): جەرگ.

پشسین (باک.): سیپدلاک.

پشافتن (باک.): هملپشاوتن، تاواندنهوه، ووردکردن.

پشافیک (باک.): بنیسکی سابوونی.

پشام (ئەردە.): ئاروسان، ھەوكردن.

<u>پشان:</u> پەرش و بلاوبوون.

پ<u>شه اندن</u>ن پهرش و بلاوکردنهوه ی خوّل یا توّو و نیستر. پرژوبلاّو، پهخش و بلاوکردنهوه.

پشاو: پەرش و بلاّو، پرش و بلاّو.

يشاوتن: (دەر.) ھەلىشاوتن، ھەلىشافتن.

پشه: پشیله.

پشهپش: دهنگیکه پشیلهی پی بانگ دهکری.

بشبهن: پشبهند.

پشبهند (فه.): پشتیّند.

بشبين: بشتين.

پشپر ک (باک.): مرازیکه له کهرهستهی جووتی،

پشهش: دهنگیکه پشیلهی پی بانگ دهکری.

پشهشو که: گیایه که پژپژی زوره وه ک کلکی پشیلهیه.

پشپۆ: مرازيكى تەونىيە.

پهريند: پشتيند،

پشت: روچه آمک، به رمباب، بنه چه که، باب و باپیر و تیره. _ پیبه ستن؛ به هیرا و ترمید برون، _ پیبه ستن؛ به هیرا و ترمید برون، تیرابینین. لای پشت بودی لسه شل اسه شانه کانمه و تا سهر سمته کانمی پشتی پیده آلین (همورا.) مازی. ژنکا پشت له تمودی: ژنمی ماره کراو. _ دان: پشت وه رگیران. هم لاتن. _ شکیناندن: به سمودا چیره بوون. پاش، دو وایه، له پاشان، پشته وه. د _ ره: دپشت شه: له پاشان. یاریکار، یارمه تیده ر، پشتیوان، پهنا. رورکاره قزقزه که ی جگ (میچ)یه، ووشه یه که پشیله ی پی ده رده کری، ختته، پشته پست، فس.

پشته (کو.): دیمه کار، ته نها بوزمری ده غل و دان دهبی. (شهرده.) دهمانچه، دموانچه.

پشتا و پشت: پاشس پاش، پشتمودووا. ــ گمرانموه: پاشموپاش گهرانموه. پشتمسپ (فه.): جیننسین، میرزاده.

پشت نهخت (مهلیش. ، شو.): مارهیی.

پشت نهفد (مدلیش. ، شو.): ماردیی.

پشت نهستوور: پشت قایم، خاوهند کهس و کار و هیز، (باک.) قیمه.

پشت ئەستوورى: پشت قاعى، قىم.

پشته: پشتی جگی جگینییه. پشت، کهس و کار، تیره و هوز. خته، خته خت، دنگیکه پشدادی پیده رده کری. (ههورا.) شه پکه. (ههو.، کو.) کند.) که کناره بلنده کانی دیراو و دووکانی بیستانانه، ههوراز، زدوی کهمیک بلند. پشتک. لا لووسه کهی جگی، تهف، تهفه. (ههورا.) کول، نمو بره چتهیه، که به کول هالمبگیری.

پشتهها (نهرده.): پشتی پیّ.

پشتەپشت: ختتەخت.

پشتەپى: شەق.

پشتهروژ (هدر.): مولکه.

پشتەرپىز (ئەردە.)؛ پشترىز، پشتەرىش.

پشتهریشه (تعرده.): برینداری پشتی وولاخ بعهری بارهره یا سووارییهوه. پشتهسهر: جووره خشالیکی پرپسره داره له زیریا له زیری ژنان له پشتی سعریان ده دهن. پاشمله.

پشتهسمره (همورا.): پاشمسهره. جووره خشلیکه.

پشتەستۆ: پژمل.

M

پشتهستوور: بروانه: پشت نهستوور.

پشتهان (باد.): پشتیوان.

پشته ک: (که.) رانکه، تروکه هیّنده ی گولّینکیّکی به سهرپشتی ناژالاّنعوه. (فه.) بعو که سه دهلّیّن، که له پشتموهی سوو اریّکی سوو ار بیّ، به لاّم فهیلییان بعو که سه ی که له پیّشموه سوو ارده بیّ (وهرهک) ی پیّدهلّیّن. پشتیوانیّکه بدریّته بعر چتیّک.

پشتهمازه: گۆشتىكە بەسەر برېرەي پشتەرە.

يشتهمان: پىشتىمان، خارولى.

پشتهمهله: جووره معلهينكه له سعر پشت دهكري.

يشتهمله: پشتهمليّ.

پشتهمليّ: به زور کار به يه کيّک کردن. (ثهرده.) شه په لاّغه ی پژمليّيه. پاشمله.

پشتهميّر: پشتيوان.

پشتهوه: (شوا.) دیاوه. (باک.) پار. دوواوه، پاش، پشت. کوویـن، نافس. لهـ: (باک.) ژپار ړا.

پشتهوهشکین: دیواریکه به پشتموه دا شکابیتموه.

پشتهودووا: پشتار پشت.

پشتموسوور: پشتهستوور، پشت گهرم.

پشتكوول (ئەردە.): پشكۆل.

پشتكوول (ژه.): پشكىل.

پشتكۆلە: گوڭتە، پاڭمواند.

پشتكۆم: كۆم، قۆړ.

پشتكي (باك.): لهسهرپشت دريزبوو.

پشتگرنن: لاگرتن، پالشتدان، جمعنتکردن. رِیّگالیّ برینسوه، نمواوپتناو پسیو لیّ برینسوه، نمواوپتناو پسیو لیّ برینموه. (نمرده.) دووشته کی، سرواریّکه یه کیّکی تریش لمهشت خوّیموه سروارکات.

پهتڪوي: پشتگريچكه.

پشتگوێچکه: پشتگورێ.

پشتگويچكه خستن: پشتگريخستن.

پشتگویخصتن: لهبیرخوبردنهوهی کار و فهرمانیکی و نهکردنی.

پشتگوي كردن: ههلپاچينى وورده تووكى بن پرچى ژنانه بهمقهست.

پشتگیر: لاگر. _ ی: لاگیری.

پشتگين (تمرده.) : دروامين، هي همرهدروايي.

پشت الندان: گهمه یه که چهند، کهسیک به کروړی اسه دروای په کتری

دادهنیشن و بدروودوا بعسعر یه کتریدا ده چن بعلیّدانی له پشتی ثعریتر. پشت لیّدانهوه: دلّنیابوون، حسانعوه نیگمرانی نعمان لعبابعت پیّکهاتن یاپیّک نعماتنی کاریّکموه.

بشت لي كردنموه: بشت ليّدانموه.

پشتماز (باک.): پشتمازه، بربرهی پشت.

پشتمازه: پشته مازه، بربرهی پشتی.

پشتمسی: ددانىمشكە.

پشتمسیلکه: ددانه مشکه.

پشتماکی (باک.): هه تیوی دایکی.

هشتماله: پاشماله. دوراوسيدكيشه، كه مالى له پشت مالتانهوه بين.

بهتمل: پژمل، پشتی مل، (روّد،) بموشمل.

يشتمله: پاشسلد.

پشت ملهان: پژملپان.

هشت مير: كيشكچى پشتموه. پشتيوان و يارمه تيدهر.

پشت ميرد (ړوژ.): پشتيوان.

پشتنه خری (باک.): پاشمبمره (مندال).

پشتو (باک.): شهش ناگر، دهمانچه.

پشت و پهنا: لـمـپـمر، پشتميّرد، پشت، پشتيران، كرّمـهـگ، پـمنا.

پشتووری (ندرده.): پشت ندستورری، پشتیوانی، کومهگی.

ىستىند. پىقتووين: پىشتىند.

پشتهها: پيكموه، بهيهكموه، بهشداري.

پشتموكمفتن: خرّبه درواداخستن.

بهتهيوان: پشت هديوان.

پشتباشی (باک.): هه تیوی بارکی.

پشتبهر (باک.): چکوَلُه تر، مدبست له تهمهند.

پشت بهسیّل: جووره کوللیّرهیدکه، که لهسه رساجی و لهسه ر پوّلووان

دانرابی و به هیلکه و چهوری دروستکرابی.

پشت پههنی (باک.): پانییه.

پشت پشتانی (همر.): گممه یه کی کور و کچانه.

پشت پین (باک.): پشتیندی خوری.

پشت چاف (باک.): پیلوو، پهلکی چاو.

پشتخهنجهر: خەنجەرى چكۆڭەيە ئە پشتەرە ھەڭدەگىرى.

پشتخووار (باک.): کوور ، چنمارهره.

پشتخورين (نەردە.): چيوپشت، ړنەكى رولاخان.

پشتنداد: چتی قایم و دارترژراو: ثه و کره پشتداره واته قایمه. قه آمه، مایه دار، په نگدار، پردهنگ. کهسدار، خاوه ندپشت و په ننا، پشتیواندار، باواندار، مه غزه دار. _ی: که سداری، پشتیوانداری، باوانداری.

پهقتدان: شکان، شکست خوو اردن، ړوو لـه ههلاّتن کردن. خوّ پانکردنموه و ړاوهستاني میّینه بوّ نیّرهکهي.

پشتدههوه: پالدانموه، دلنیابوون. هملدانموهی تاگری ناو تمندووری پاش دامرکانی تا گمرمایی بداتموه.

پهشندهر (باد.): که بووک بگوویزنموه دهرکهی ناکمنموه تا پارهیدک نـــــدریّ بمو خزم یا کارهکمر و نوکمرانمی که پیش دهرگایان گرتروه.

بشتراست (باک.): دلنیا. ــی: دلنیایی.

پشترێژ: گياندارى ناوكه ڕێژ. برينى پشتى يەكسم. پشترێش. ـــى: پشترێشى.

پشت ریش: پشت بریندار. ده: پشت برینداری.

بشت زین (باک.): پاش زین.

هشت سارد: هغناسه سارد، هیوا براو، ناهومیّد، بیّهیّثی. به بوونهود: هیوابرین. کردنهوه: ناهرمیّدکردن. بی هغناسه ساردی، ناهرمیّدی.

پشت سهر: پشتهوهی سهر، پشتمل. پاشمله.

پشت ستانگ (باک.): له سهرپشت نووستن.

يشت شكان: بهلأى مهزن.

پشت شكاندن: پشت شيّكناندن، بهسهردا زالّ بـوون، دهسهلاّت بهسهردا پهيداكردن.

پشت شیف (باک.): نانی دروای نیوه رویان.

پشت قايم: پشت نهستوور. ــى: پشت نهستووري.

پشتقوّف (باک.): كورړ، چىمارەرە.

پشتک (باد.): بلندایی دوراوان. پشته.

هشتکردنهوه: بهجینهشتن، رویشتن، هه لاتن ، شکان، رموین. دلنیابوون. هشتکولا: پشتهک، داریکه شهوانه وههم دهرگاده دری بوته وهی پسر قایم

بی.

پشمتهه نکردن: معبه سله پشت تیکردن و زیزبوونه له یه کیکی، روولی

پشتههیوان: ژووریکه کموتبیته پشتی ههیوانموه.

پشتی (همو. ، سرور. ، باک.) : كوّل (ئی به پشتدادانی) ، چتیّکه به كوّل هَ الْبِكْيْرِيِّ. _ كَيْش: كَوْلْكَيْش، (دەر.) تيلەكەكيّْش. (باك.) لـ الهاش، لـ دوواي. ــ نيڤـرڌ: پاشـنيوهرڌيه، پاشـنوويّژ. سـمنيريّکي دريّژووكــهي تەنكە پاڭى پۆرەدەدرى. پاشەرانەي ھەنگ. (ئەردە.) سەنير، سەرين، هدرچتیکی وه بدرپشت بدری، کومهگ، پشتیوان. خهلفی میشهنگووین.

پشتیر (جا. ، بابا. ، رِدْرْ.): تعریلهی رِمشهوولاْخان، هۆل، هۆزی مهرٍ و بزنانه. گەنجىنەي پشت كەلەكى.

يشتى سهر (لو.): ياشمله.

پشتی کیش (باک.): کولکیش.

هِ شَتِيْن (فه.): پشتیند، چتیکه لهپشت دهبهستری، پژوین.

پشتینه: تعوقیکی ناسنه ناوه کهی به شوولی بی یا شوولکی ژاله يردهكريتموه بۆكرەي چەڭتووك. داريك بىنار بەرزەگموەدا رەتدەكرى تا ندجوولين. چتيک به ربهستي فيچقه ي ناويني ناشي پسي ده کسري. پشتیندیکه بمسترابیته ناوقهدی هینندی چت بو قایمی. تموق و چهرمیکه دەخرىتەنىي ئاش. پشبىن.

پشتیند: پشپیند، بشبیند، نافکیل، (لق.) قولان، کهمهر، پشتین، (باک.) پشتین، بیبن، بهنک، پیش بین، پشتک، کهمبعر، ههفتاک، ترمه، (همررا.) بيبين. (رموا.) كهمهربهست، شؤتك له ناوريشمى وه كوو قايش وايه. (همو.) بمندرى، بهنيكه لمه پشت دهبهستري. (باک.) تا ثدهنگ، شینک. ته گبهند، ههمیان. پشتیندیکی باریکه له ليره يا له لوولوو دروستدهكريت.

پهتينده: ـ ي پردان: كسمره، كسمر.

پشتیوان: لعمه مر، چاوسرور، گومه ک، یارمه تیدهر. (باد.، باک.) بشته قان، چاقسۆر، چاقشار. دەرقىل، يارمەتىدەر. ھەقگەل. ـــ پىي ئەستوور. _ پى بەستراو. _ پى قىايم. بە _ : بىدپال، كەسىدار، لىمپىردار، پشتيواندار. بيّ ـ: بيّ كىس، بيّچارە، بيّ پالّ. (باد.) كولهدالگر. داريكه له پشت دەرگاره دەچەقينرى تا بخريته بـ در پشـكۆل بـ ق قايى، داريّك لىبارى پانى بەپشىتى تاى دەرگا و دەرابىدا دەكوتىرى، پشتكول، تنگ.

پشتیوانداد: به پشتیوان، به پال، کهسدار، لهمهدر. سی: کهسداری، لىمپەردارى.

پشتیوانی: یارمدتی، هدفگدلی، چافستری، خاوهندداری. کردن: يارمه تيدان و خاوهنداريكردن.

پشخووان (زرا.): تىبك.

پشدان: پشرودان، همناسهدان.

پشروون (باد.): چێشتی پیرخهنیله.

يشقهن: يشقل، يشكنل.

بشقل: پشكىل.

پشك: (روّْژ.) دمو، چەشنە. ــناويّْژتن: دموكرن، چەشنە ناويّْژتن، پارهوپارتین (باک.) بهش، پش. _ کرن: بهشکردن. پل. _ ه گزشتیک،

پله گۆشتىك. (دەر.) پرىشكى ئار، بارانه، بىمفرىا ئاوور. (رەوا.) ددانه کانی کیسه لهیه دهچنه نیو له له کانی گزله ی دهرکه وه. (هه ورا.) معشکه یا کونده و نیترکه کونبی چیلکه یا بعردیکی لهنیو دهنیدن و دەيبەستن بە چىلكەكە يا بە بەردەك دەلىّتن پشك. (باد.) گۆپكەي

يشكفتن: هه لوهشان، هه لوهشاندن، هه لدران.

پشكامۆك (باك.): گۆرانىيەكى كوردىيە.

پشکاندن (باک.): پشمین، پشکین.

پشکاوتن: هه لپشکاوتن، هه لوه شاندنی دروومان و چتی چنراو. به بلاو کردنموه و لیک جووی کردنموه ی خوری و مموو و لوکسه ده لیس. ووشكاندنموه.

پشكهگير (باك.): لاكير، لايمنگير. ـ ى: لاكيرى، لايمنگيرى. يشكه ٧: قشيل، پشقه ل، كشيه ل، پشكل، پشقل، بوشكورل، (باك.) كوشيل، (يعز.) بشكوول، پيسايى نا (ال و كهرويشك و ئاسك و

ئاژالانى كېويىد، كەخرو رەشە. پشكخستن: دانانى چەند پشكيك لەلايەن يەكيكى نەشارەزارە لەسەر چەند بەشتىك لە چتتىك، كە بە ھاوكارى كرابى.

يشكسال (باك.): گۆنەر، كەژ.

پشكفتن: پشكورتن.

پشكفين (باك.): هەلچەران، ھەللوشانى درورمان.

پشكناندن (باك.): پشكنين.

بشكل: بشقل.

بشكل: بشكىل.

بشكنهر: پشكيندر، پشكنير.

پشکنران: (باک.) پشکفین. واق وورمان.

بشكنير: پشكندر، پشكيندر.

يشكنين: گهران، (باك.) پشكفاندن. به سهركردنموه، كولينهوه، منه کردن، دوزین. پشکناندن، پشکووناندن.

پشكنينهوه: پشكونينهوه، هه لوهشاندنهوه.

يشكۆ: (رموا. ، همو.) گۆپكەي دارانه، كە تازە دى بېشىكووى. گولىي دار و درهختانه. (بابا.) پۆلوو، پەنگر. (دەر.، ھەورا.) تەشق، پشكووي. يشكودان: مەقەلى، مەنقەلى.

پشكووان: پشكورتن.

پشكوواندن: خىنىكردن، گىش و شادكردنىوه. خەرۆكردن. ــى خونچە.

پشکووتن: پشکووان، کرانموه، قعبوون، پوشکووتن، دهم دانموهی خونچهی گول و گؤیک می داران. (دهر.) پشکفتن. خیث بوون. ووردبوونی بعردی قسل دواي ناو پيداكردني. هه لتزقيني گهفه شامي لهسهر سيل. خونچه _: خرونچه بوونه گول و دهمكردنهوه. روو _: شاد و كهيفخوشبوون. نان ــ: نان وهکوو گول گولگول برژا. کـهیفخوش و شـادبوون، دلّخوش بـوون، خهني و خهرو بوون.

> پشکووتوو: خرنچهی کراوهوه، پشکفتور. خهنی، شاد، خەرۆ ، دلخۆش، گەش.

پشكووژ (باد.): خونچه.



پشکووژا مهمکا (ئاک.): گۆي مسکي.

پشكۆژە: (رەوا.) پشكۆ. (شن.) پند. (كۆ.) چرۆ.

پشكوڤ (باك.): گوڵى نەپشكورتور يا تازە پشكورتور.

پشكۆك: (همررا.) درگمه، كانالىن.

پشكول (فه.): پشكىل.

پشكۆل (همورا.): دار وەپشت دەركەدان. ئەشكىل. پاڭى پەست.

پشکول (باک.): بشکول، قسوړ، قسوړاوی. خودزینسهو، پاشهکشسي، پيندزکي. (نهرده.) مردی تيکسرماو و قه آمو، قوتل، قوتوقول.

پشكوون (باك.): پشكون، پشكىن، پشقل.

پشكوناندن: پشكنين.

پشكوناندنهوه: پشكنين، درزين.

پشکوونن: پشکووتن و دهم دانهوهی خونچه گول^ن و گولمی گهنم و ج<u>ۆ</u>.

هشکونینهوه (پهوا.): پشکنینهوهی خوری و لتکه و هه لوهساندنهوه و شیکردنهوهی. دلازین، پهپهوور ختری ده پشکونیتهوه: بالنده ختری ده دلازی. ددلازی.

پشكوي (دەر.): تەشق. پۆلىرو.

پشڪ هاوێژتن: دمر ، دمرکردن.

پشكى: تۆزقاڭى.

پشکیل (نمرده.): پشکیلان، ثمنگرستیلهی بی نقیمه که یاری پیده کری. پشکیلان: گهمهی گزرمری بازی، تاقمانه جروت، کالهمستی. کالهمشـتی گهمهییکه به همردروک دهستان دهکری.

پشکین: پشمین.

پشم: رق، قين، كورڤان، كۆڤان، پرووشه. به ـــ : رقدار، قيندار.

پشماندن: پژماندن، رِق هه ڵستان، رِک گرتن. وهپشمین هیّنان: پژماندن، بِنّهنژاندن.

پشمین: (همو.) پیکژین. (کو.، رهوا.) پسیرکژین. پژمین، همهشکرن. (باک.) بیّهنژین، پشکین. پشکان. یهکجارے: دهلّیّن دهبیّ راوهستیّ و دمست راگریّ. دورجارے: دهلّیّن جهخته واتا چاکی هیّنا.

پشۆ (باک.): پشیله.

پشوو: (دهر.) همناسه، بیّن، بهن، پشسی. ببیان: خمف بهرون، خامرّشبوون. برین: خمفه کردن، خامرّشکردن. نارامی، سانموه. دان: نارام بوون، سانموه، تبتین. همناسه دان، تمواسان. دریّژ: بروانه: پشوو دریّژ. خوو اردنموه: تبتین، تمواسان، نارام گرتن، ددان به جمرگی خودانان. (دووا.) کمرووی نانی، پشی، برش.

پههوودار: پهموودریژ، بالدریژ، بهپهمود. سدی: پهمودریژی، بالدریژی، بارقزلی.

پشوودان: حسانموه.

پشوو درنیق: دلفره، مسهند، خووتنسارد، بهپشسود، لهسسهرهخو، دلدرنیش، (خق.) بهرگددار، بمرگدگر، بسارقتل، بسالدرنیژ. ــــــی: وهقسره، مسهعوار، خووتنساردی.

پشووسووار: همناسه سروار. ـ ي: همناسه سرواري.

پشووك (باك.): پشنگ.

پشووگرتن: پشوردان.

پشی (لو.): پشیله، بق ده رکردنی پشیله ش به کار ده بریّ. (لو.) کولیچه ی به رِوّن (رِمو۱) پشوو، هه ناسه. (خق.) ژه نگ. نازاریّکه له رِهز و باخان ده دات.

پشیان (تعرده.): پژانی ناو، دهلآندنی ناو.

پشیّهشیّ: پش پش: ووشهییّکه پشیلهی پیّ بانگ ده کریّ. گهمه یه کی مندالانه یه.

پھيڪ (لو.): پشيله.

پشیله: (همو.) کتک. (همورا.) کته، کتته. (لو.) پشسی. (باک.) پسک، پسنگ، پشق، دهلک. پشه. له موکریانیدا به پشیلهی نیره دهلیّن گورپه.

پشیله سووره: گلمهیهکه، یهکیّک تیّدهکمویّ نموانی تر دهست به یهکتری دهگرن و نموهی دهگرنـه نـاو خوّیـان نـمویش تهقـهلا دهدا کـه بـهناو لـنگیـاندا دهرچیّ نموانیش نایملّن و دهلیّن: پشیله سـوره کوویّـړا چـوو عـمرزی دړی پیّیداچوو، بهلاّم بمناو لـنگی همرکامیّکیاندا دهرچیّ نمو تیّدهکمویّ.

پشیله شوّر: خوّ خاوین نهشوشتن، دهلّیّن: ثهمروّ له گهرماو لهبـهر ساردیی ناره که خوّم ـــ کرد.

پهقیو: شپرزه، ناتارام، پهشیو، سهخلهت، شپریو، نیگهران. ـ ی: ناژاوه، ناژاولام، نازهان نازهاری، ناتارامی، بی نارامی، خرسجر، شکووثی، شیراری، هدرا، نیگهرانی، شیروش، سدخلهتی، ردهیتی، خورسه، ناشووب، تیکچوونی نارامی و ناسایش.

پشێوەتى: شپرزەيێتى.

پشێونی: پشێوی.

پف (فه.، باک.، روز د، دهر.): سیپه لاک، سیپه لک. فرو. دان: فرودانی هممبانه و کونده وئیتر. کردن: فروکسردن، فرولیکردن. ک له کاتی دلتیکچوونیشدا به کاردهبری.

پفه: فه، چیشت (له زاراوهی مندالأنی ساوادا).

پفهپف: فووفوو، دەنگى فووليكردن و كوژاندنهوهى چرايانه.

پفه ل: چتى فش و فوّل.

پف پياڪردن: فورليٽكردن.

پفت (باک.): پڤ: بارامگۆـــو ثاگر قىمىراندن: بـارام گوتـى پـف و ئاگرەكەي كوژاندەوە.

هضدان: فسوردان، بساتیّکردنی هسیزه یسا ثساژالّی سسفریرار تسا پیّسسته کهی بکووریّت و دایمالّی برّهیزه و معشکه و کونده و چتی وا.

هفدرياك: فوودراو.

پفک: تړتړین، ناغزی تفعنگ، تفعنگی بایی که گوللهی دار یا قرړ و گلمی پیداوین بهفوو تیکردن.

هضكه (همر.): بلوق، پورگ، پفله، پفلهك. نمو شويّنانهيه له پيّستى لمشى مردّى، كه هفلده توقىّ سا لمبهر سووتانى يا لمبهر زمبرى چتان و يا لم قمراخ برينان پهيدا دمبىّ، كه بدريّ ناوى ليّدىّ. (باله.) ناوورگ.

پفكهدار: بلوقدار. _ ى: بلوقدارى.

پفله (فه.): کیس، بلزق.

پظّهڪ (باد.): بلوّق.

پفوو (هنورا.): فوو.

پفهه لدان: فووكردني چتيك و هه لأمساندني ثاوساو.

پفهه لدراو: چتى فوو دراو ، ئاژالى فوو دراو .

هن: دەنگى تړىيە، دەنگى مىتشىيە، دەنگى گوللەيە. (باك.) پف، فــو. ــلىخردن: فوولى كردن.

پفت (باک.): پرت، تړ.

پفتك (باك.): گيايدكه.

پڤۆك: باڵوّن، بالآفر،فروّک، فرنده.

پفلک (باک.): پارچۆڭكەكانى گيانلىبەرانى حىوايى.

پ (موک.): لای پشتموهی جگیه، واتا لاقزقزهکهیهتی، پشته.

پکێت (باک.): قايم، مدحکم، پتدو.

پکر (ندرده.): کسره، کسره.

پیل: (موک.): پارچه، کوت، گرتک، وولمه، پهل، پشک (تمهنها بق گزشتییه). (باک.، سرور.) قامک، پت، دان: به قامکی لیدان. قرون، کوون، قنگ. چل، نازار، نیش. دان: بزوو و لیدانی شروارد. فیشقه کردنی توری مرویه له نیو قامیشیدا بو دهرهوه. (موک.) کوم، نیری قرونییه، (همورا.) سروره. (زا.، رهوا.) پوز. (باد.) پندروک. پهری بالنده. (باک.) بو پالپشت به کاردهبری وه کوو شل و پل. (نهرده.) پله، به درو قامکان پله لیدان. تاو، خول، سرور، با (تاودان، خول و

پلۆ (ړوژ.): پەلە، خالة، نيتكى رەش و سپى. زمان. ړوو. چىل، ئازار، ئىيش، لىيدانى دەمار و رەگى ئەندام.

پلار: پللار. (همورا.، بابا.، زهن.) پهلار. (بابا.، جا.) پرگه. کوله برک. کورته داریکه بهکسیک یا به چتیکدابدری. ئویژتن: بهرد ناویژتن. قول مدار پیدادان. تانه، تانووت، لاتاو، تووانج، تهشهره، تهووس، بلا، هسه.

پلارهقسه: تانه، تانووت، تووانج، تهشهر، تهروس.

پلارتێڪرتن: تورانج له يهکێک گردتن. پلار به کهسێک يابه چتێکی دادان.

پاڏس (هيدورا.): پهلاٽس، ژٽيره خدرٽڪه وهکوو بادره له مووي بنزن دروستدهکري، جاجمي سپي.

پلاسمهسى: جووره ماسىييەكە وەك سفرە خۆى دەكاتموه لىسمو ئاو بۆشموەى ھەر ميتش و زيندەواريكى ليبنيشى بيىخووا.

بِلأش (تەردە.): پووش و پەلأش.

پلاف (باد.): پلاف.

هِلْأَن: (باک.) پلان. پیلان، دۆلاّب. (ئەردە.) ئیسقان، ئیسک.

يلانن (تمرده.): تلدان به چت، خولاندنموه.

پلاندخهوه (تمرده.): تلاندنموه، خلۆركردنموه. تيرهدان، ساوين، ناوين. پلاننموه: تلاندنموه.

پلاّو: پهلّهو، (دهر.) پهلاّو، (که.) له په، چیّشتیّکه له برنج و یا ساوار یاگه نه کوتاو یان له ههرشته و روّن به پهیتی دروستده کریّت و روّنی به سه ددا ده کریّت.

پلاو بامیه: پلاویکه خورشتی بامیه بی.

پلاّوپهارزن: ماکیّش، پلاّوپالیّو، (همو.) پارزونگ، پلاّوپهو، سروزمه، پلاّوپاریّن، چتیّکه وهکوو سهله له شوولی دارهبی و نیـتر چنراوه، پالاّوی پیّدهپالیّوون. سهله یا قاپیّکی کونکونه پالاّوی پیّدهپالیّوریّ.

پلاوپارين: پلارپاليو.

ۑڵۅۑٳڵۅ (ئەردە.): پلاوپاڵێو.

پاڏوپاڻيو: پالاوپارزن.

پلاّوپههز: پلاّوپارزن، سووزمه، پلاّوپالْيّو، پلاّو پاريّن.

پلاوپلاو: جووره گەمەيتىكە ھەر كەسەى دەبىي دەجاران لەسەر يەكترى بە دەنگى بەرز بلنى پلاو بەلام جار لەگەل جارى دەبى دەنگى بەرزتركاتموه. پلاوپلو: مرازىكە بۆپيوانى پلاو.

پلاوساوار: (باک.) سمت.

پلاوماش (هدورا.): پلاویکه له ماش و برنجی دروستده کری.

پله: بق (کق) ده لیّن پلهکان، پایه (دهر.) پابلقه، پایه. جیّگ پیّی نیّردیوان و پلهکان. بهقامکی گهره و هفلمهقووته لیّدان. (همو.) بسته. (همو.) بق پوور بهکاردهبری لهکاتی شاخوّتن و ووتوو ویّژیّدا. (باک.) پهله. ریّز، پایه، پایهگا. پا، دهرفت. جووره گهمهییّکه.

پله پرتكي (ثمرده.): پەلەپرووزى، پەلەپىل، تالوركە.

پلەپلە: پايەپايە.

پلەترازيان (ئەردە.): پەشىمان بورنەرە، شلبورنەرە. لەپلە دەرچورن، كەللالەنئى قامكان تىپەرين.

پلەتسىن (ئەردە.): لە پلەترازان، كەللا لەنتو قامكان دەرپەرىن.

پلەزىقان (ئەردە.): خۆشى خۆشى.

هلهکان: به پلهی نهردیوان یا پلیکانان دهلّیّن. دوّخ. (زهن.) پایه. (دهر.) پابلقه. پلیکان.

پلەكانە: پليكان.

پلهمهته (ندرده.): مدتدی دارتاشان.

پله مهتن (ئەردە.): مەتى و كەوان.

پلەندەر: لاپرەسەنى، مړومووشكەر، مووشەك، خۆتى ھەڭقوتيّن.

پلهنيان: هانه هانداني يهكيك.

پلىموەر (بابا.): سىمركموتن، بمرزبوونىموه. ئىارەزووى ـــ: ئىارەزووى سىمركموتن.

هنه وگهرما و سهروای (ههوراد): پلهی گهرما و سهرمایه. های بارافه: رادی باران.

پلەي سەدى: پايەي سەدى.

پلهي گهرمايه: رادهي گهرما.

پلني: مەردرمى بى كەلك.

پلّى بەستن: مەيين، توندبوونى شلەمەنى.

بِلْيِخان (باک.): كولان.

پلیخاندن (باک.): کولاندن. بیلخینه.

پلیخین (باک.): کوڵین. بپلیخه.

پڵۑڡكيان (ئەردە.): نەخۆشى باڭە شۆړى.

پلهل: كوتكوت، پارچەپارچە، پەلپىل تىنها بۇ گۆشت ھەيـە. ــبوون: پەلپىل و پارچەپارچەبوون. ــ كردن: پەلپىل و پارچە پارچەكردن.

بِلْيِلِّ: يَهْلُهُ يَهْلُهُ، خَالْخَالُ، خَالْأُوي، يَنْكَ يَنْكُ وَهُكُووَ يُلْنَكُي. يَهُلاَوِي،

پلهله (باک.): پهپووله. پرپرهي گووارهو ئيتر.

پلیله (روزد. ، شار.): پرهره ی گوواره و نیستر. پرهرهی بـعرموور و چـتی و ا بىسەرى ژنانىوە.

پِلْپِلْنِي (رِيْرْدَ.): خالاْوی، به پهڵهپهڵه و شکلی ړهش و سوور نهخشاو وهکوو پيستي پلنگي.

پلیلی (باک.): چهنه سووک، زور بلّی.

پلیینه: پریره، جووره گیایه که.

پلتانگ (باک.): پەپرولە.

پلته: پهلته. (روژ.) بقه. تلپهي چت، تلپهي چتي كوشرار. ــ ي زار؛ مرزى بى ددان لـ ناخەفتندا ـ ى ليتوەدى. دەنگىك لـ كاتى هينانـ ه دەرەرەي چتيک لەنيو چتيکى تردا پەيدادەبى بە نهينى.

پلتەپلىت: پەلىتەپەلىتى زار. (رۆژ.) بقەبق.

بِلْتَمُقَائِدَنْ: جِهُ قَامُنَهُ لَيْدَانْ.

يلتهقانن: قامك تدقاندن.

بلتهقين (نعرده.): چەقەندلىدەر.

يلتؤك (همررا.): بلته ليدان به دوو قامكان. بته. بهله پيتكه يه به پشتی قامکیّکی.

پِلْج (ئەردە.): پان. فلْج. (ھەورا.)گيّووژ.

پٽچاندن (ئەردە.): پانكردنىرە.

پٽچاندنهوه: پانکردندوه.

بلچانن: پانکردنسوه.

پڵچي (هنور): کێووژ.

پلحهتکه: نمنگیره، نیشانچی. کهسیکه له مهر مهرینیدا نمنگیره بی وه تىرى خۆى بىھىدەر نىدات.

پڵخ: (زهن.) پڵق.

لِلْحَان: پوورخان.

پلخانموه: پوورخانموه.

پلخاندن: پوورخاندن.

يلخانلىنى ھوھ: پرورخاندنى موه. يەلخاندنى فورساك.) ۋەپەلاخسىتن، يەلاخسان.

پلدان: چلدانی برین و ئیدیکهید. (بابا.) تلدان. (فه.) وورک. بزووتنی رهگ و دهماراند. (رِرْژ.) فیشقه کردنی توخمی پیار لهناو قامیشییه وه بسق

پلدی (باک.): رمشانک. ووشکه ړن.

هِلْق (زمن.): پلْخ.

بِلْقَوْزه: (موك.) يالْقَوْزه، (بابا.) مام جيْژنوكه، (گهر.) كهچهره، (همورا. ، سمق.) ممهتي، گيايهكه تۆزيك تيژه و دهخوري.

پئك: (هغورا.) پوور. (لو.) پيس.

پلکانموه (رِرْژ.): تلاتموه، گموزین، گموزان، گلمان، گلملان. باریّک وولأخ لمناو زبليدا خوى دەگەوزينى و يا مرديه، كە خوى ئىم ديوەوديو

پلکاندن (روژ.): گهرزاندن، تلاندن.

پلکافن (روژد.): گاوزاندن، پلاتن.

پلڪ زا (هنو.): پوورزا.

پڵڰڹ (ڔڒڎ): ڿڵڮڹ.

پلکیان: تلخوو اردن، گهوزان، تلیان.

يل ثيدان: يلتهقاندن.

پلم (باک.): تووند خوو ، مؤن، گرژ. کرن: مؤن و گرژبوون.

يلمان: بوله.

پلماندن: ووته ناشكرا نهكردن، بوللهكردن.

پلمه (ندرده.): پرمه، دهنگی لووتی چارهوییه. پرمهی گریانی.

پلمهنتي: مهتي و كهوان.

پلمهروو (باک.): بهدخور، بهدرهفتار.

پلمژياگ: چتى پەرمورده.

پلند (باک.): گرێي هدره خوو اردوهي بربرهي پشتێيه.

پلنداد: قوله داريكه دهگيريته داري بهرز تا بهرهكهي بكهويته خوواري.

پلنگ: (همورا.) پالینگ، جانموهریکه زور وه پشیلهی دهچی بهالأن زور گهوره تر و پنؤکپنؤکه، له جانهوه ره ههره درنده و پرسام و ههراسدارهکانه، سهره رای شهوهش جانهوه ریّکی زور مهود و پر تابروو و دادگهره خوّی له ئافرەت و مندالاو پىران ناگەيەنى، ھەر چەكدارىكىش، كەنسوى دىت چەكەكەي فريدا خۆي تى ناگەيەنى. ھەر وولاخيىكى بۆنى مىزى وي بكات ئەژنۆى دەلەرزى و توراناى رۆيشىتنى نامىننى. كە راوى بكا لـەسەر رِيّگای نيّچيران ميزی دهکا ، که نيّچيران بونی ميزهکهيان کرد لا ړێ دهبن و هـ مر بزخزیان ده چند لای پأنگه کـ نسعویش دووای کوژتنیان بـ م كاتژميّريّكي دهيانخووا.

للنكيان: ئالوزبورني موو.

پٽنڪي : پٽپٽي، پهٽهپهٽه.

پل وهشاندن: تیره کیشان، جورین، دهست وهشاندن.

ريّگا رؤيشتن).

يلوبش (باك.): گيايهكه.

پلووپۆ: كەرتنى سەر فاك و فىكى كارتكى، ھەرەس، سەردا؛ ــى ژن هيّناني پي کهوتووه.

پلووپووش (هدورا.): پروپووش، پووش و پدلاش، پرو پووشی ناومال. پلوهچ (خق.): پاککردنی تیکوله شینه کهی گوویز و بادهم. به و بادام و گوويزه پەلىك شىنە لىكراوانەش دەلىنى . ناراست، خووار، نادروست. **پلیکانه:** پی پیلکه.

پليكاني (باد.): هالووكيّن.

پلیکه: پلیکانه.

هن (باک.): (باک.) زچ. نوخته. برکهی شووتی و نیستر. کهدو توولهی لکه گیایانه، که به زهریدا بلاودهی تعود.

پناد: (بار.) بناری کیوی. (باک.) سعرچاوه.

پنه: (که.) دەرخووانه، (تاک.) خانک، (دەر.، همورا.، رەوا.) خووانه، (بالله.) دۆشمه گهى نانى. (همور.) فمرشم، (هممورا.) پىنى، (كـرّ.) رەپكه، چتيكى پان و خړه لمه داريا لمه كيّج دروستدهكريّ ئمنگرتكى همويرى لمسمر پان دەكريّتموه.

پنهپيتۆ (خۆ.): (رەوا.) پيرەپتۆن. (موك.) سەرەسۆدرە.

پنهدای (همورا.): پیدان.

پنهزانای (همورا.): سوپاسکردن.

پنهشور (همررا.): پیشور (سابرون).

پتهکتکه: جووره ماريکه.

پنهيهوان (همورا.): پيّگهيشتور.

پنهياوناي (همررا.): پيّگهياندن.

پنپنی (باک.): پنک پنک، پهڵهپهڵه، بهڵهک.

پنت: پند،حدمحدم.

پنتک (ړوژ.): پرتکه گوو و چتی پیس.

پنتی: کهسیّکه زور گوری نهداته پاک و خاریّنی و خوریّکخستن. (باک.) رود، چرووک، لهچهر، ریسوا.

پنج: چهند لکه دار و یا گیایه، که له کولکه و بنی کون دهری بکات، ده غال و گر و گیاش، که شینبوو دهبیته پنج، که گهره و بلند بوو چلّی پی ده فلیّن. حد کردن: داوه ستانی زگ له دهوانی. ده گیا: ده گیا: ده گی و ریشه ی رووه ک و گرو گیایانه. پنچک، گیایه کیشه، که سهری له زهوی هیّنایه دهره ده چهند کهده و لقیّکی ده ربکات. ده رمانی که سهری له قسل و لوّکه کون و پیو بوّپینه کردنی دیزه و گوزه ی شکاو و گونجی ناو. پنجداروو. کردنی دیزه و گوزه ی شکاو و گونجی ناو. پنجداروو. کردنی دیره و گوزه ی کوه له هاده قدود کردنی دیره و گوره کاروباریشه.

پنجاد (بار . ، وان . ، باک .) : ساوزهوات. گیاوگۆلی خوواردنسی ، گیای سوورکراوهوه واتا پنج بو ژار و هه ژار .

پنچک: پنج، پنچکی گیایان، بنچک. پرچک، لـق و پۆپی دارانه. داری کورت و لق و پۆپی داره، کوررس، خوریّل، دهرهن، دهرخ، کیّزر.

پنجکه کمرانه: گیایه که پنچکه کهی رهق و پتمره کمری پیّدهبمستریّتموه. پنجکردن: گرتنی کونی دیزه و گوزه و کووپه و ئیتر. پینه کردن.

پند: (باک.) جالبجاللوکه. پندهپیر. (زا.) قوون، قنگ، کوون. (خوّ.) پندریسکه (بالنده یه که که که ینده پیر. (زا.) قوون، قنگ، کوون. (خوّ.) پندریسکه (بالنده ی که کوی و کیوییه به که میله لاق و بال و جینگایانی تری داده گریّ، به ناوی دهماری تووتنی چاره ی ده کریّ. هه ر له و چهشنه ش پند هه یه تورشی له شی مرزیانیش دیّت به بن موره کانیدا ده چیّته نار گزشتیه و ، به تراشین و ده رمانی گهرماویش چاره ی نه کراوه ، به لاّن ته نها سورخی خه قیّیان که میّک له نیّو ناووری داریّن، مرزیه که ش چتیکی وه کوو کراسی

پلۆر (باک.): بەستور (ئار). (زا.) پەڭورڭە.

پلوور: پلووسک. شمشالّ.

پلووره: دووبارهي ههنگووين، که شانهي تيدا لي پلور

پلوورموارانيّ (همورا.): كۆلكە زيّرينه.

پلوورژهن (ئەردە.): بلورير ليدەر.

پلووست: سرولاوک، لروساووک. (همورا.) پلروره. (دهر.) سرولک. (باک.) برختک، مدرزووب. (دهر.) سرولک، مدرزووب. نموه که تاوی باراناوی له سهربانانموه پیدا دیته خواری و یا تاوی پیدا دوچته نیو حموز و شووینی ترموه. پرژ، تاقگه، سرولاث.

پلووسکه (همورا.): سورينه.

پلووكاتي (باك.): دەست پيوهگرتن.

پلووسگرد (همورا.): پمرمسليركه.

پلۆ گفرمى و سفردى (هغورا.): پلەي گەرمى و ساردى.

پلیان (ئەردە.): خلۆربوونموه، گلان و كموتن لـه سووارىيموه.

پلیت: بلیت، پسووله، پارچه کاغهزیکه له سینهما و شووینی وا دهدری به مروث.

هلیت: (مــوک.) تیتـک. (هـمورا.) نوویّرد. سـمری دوو پارچـمی پیّکـموه هملّدرواو بهجووتی بنووشتیّنریّتموه و دیسان بدرویّن.

پلیته: فتیله، پورک، پورت، فتیلک، پتیله. چتیکی بادراوه، که له چتیکی تر هه لکیشری.

پليته كيش: داريّكى سهر لهله كراوه پليته ي پي هه لنده كيشري.

پليخانموه: (باک.) پەرخىن، رزانموه، داپلۇخان، پەتشان.

پلیخانند موه: (باک.) پهرخاندن، پهاخاندن، رِزاندنهوه، پهتشساندن، داپلزخاندنهوه.

پليزگرد (همورا.): پمرمسليركه.

پلیمه (زهن.): پهرمسلیرکه.

پلیمرگ: پەرەسلىركە، پەرەسىلكە.

پليسڪهرد (همورا.): پمرمسليرکه.

بليشان: فليقان.

ه<u>نّیشانموه</u>: فلیقانموه، پانبوونموهی چتیّک بـمهرّی قورساییهکموه، کـه بکمویّ بهسمریدا.

پنیشانندهوه: فلیقاندنموه، پانکردنموهی چتیک به هوّی قورساییه کموه.

بليشاوه: فليقارهوه، پانبووهوه.

پلیف (باک.): گزی خړ.

هليقان: فليقان.

پليقاندن (دەر.): فليقاندنوه.

پلیک: پلیکان، پیپیلکه. (باد.) هملووک.

پلیکان: پلهکان، پلیک، پی پیلکه، که داربیّ. پهرهسه، پایه، پله، پابلقه. (باد.) پی پهلاس، پیستر، پیسترک. (وان) مهردهوان، که له قسوړ و خشت بیّ.

ژنان لىبىمردەكات لىسىمر ئارورەكى ھەڭدەتروشىكى دەبىي نەيسەئى بۆنىي سورخەكە بە دەم و چاويدا بچى چونكوو زيان بە ددان و چاوان دەگەيسەنى. پنىدى مرزيان پشك دەكات و بە مووانسوە دەنووسىين دوواييە بسە قىمدەر ئىسپىييەكيان لىيدى و بەبنى مووەكاندا دەچنە خووارى ئىيجگار بە خارش وئىتش و ئۆف و ژان و ژووانە. (ھمورا،،دەر،، ھەو،،زەن.) چنگنە.

پنده: نیوی دهنگه. پرتهپرتی پیاو و ژنانه.

پندهپند: پرتەپرت.

پشدر: پشدو، مدیلمو ووشک، (همورا.) پنر. ــ بوونسوه: چهقینسوه. (دور.) پهندیره. پنج. ــ بوونموهی زگ: راوهستانی زگ له رموانی. ــ کردن: پنجکردن.

پندرهوونهوه: چدقینهوه، ووشسک و کزربوونهوه. راوهستانی زگ لسه چوونی. چوونی.

پندرپسۆزە (بــاک. ، بــاد.) : گيايەكــە لــه قــەراخ جوّگــەلان شـــين دەبـــێ، نيّر تكەكەي ھەڭدەكيّشن و سپى دەكەن و دەيىخىّن، شيرينە.

پندرۆك (باد.): (موك.) بل، كرم، نيوى قرونى مرزڤانه.

هندریسک (رمرا.): بالنده ینکی چکوله و بور و تیژرویه و چهنگالی تیژن احنیو درک و دالاندا دهژی. (رموا.) چکچکه. (کتر.) فنده گوله. بسق کهسینکیش به کاردمبری له کاروبار و رویشتنیدا توند و تسوّل بسی، چهقهسرو. نهسینی بالندانه، پند.

هنر (همورا.): پندر، توند و کرژ کردنـموهی پیّسـتی چاو بـمهیّی مـازوو و تیکولّـه هـمنارموه وهکوو کونده و مـهشکه ، که تـالاّو دهدریّـن، کـه خـاوو بـیّ تام و بوّنی ناخوّشه، بـهلاّم لـه پاش تالّـدان تام و بوّنی خوّشدهبیّ.

پنری: گیر، تامی گیر.

پنس: (شعبه. ، ړوژ) کهپهک.

پنڪ: خال، پهله، نيشانه. پنت.

ينكڤ (زا.): گولار.

پنکه: بروانه: پنک.

پنکه همور: پارچه هموریکی گچکه.

پنڪ پنڪ: خالخال، پهلاههله، پنين، پنڙک پنڙک، کانگ.

هنگدار: نیشانهدار، خالّدار، پهلّـهدار. ـــى: نیشنانهداری، خالّداری، پهلّـهداری.

پنگ: (دهر.) پونگ. (همورا.) پونگه. (باک.) پهنگ. گیایه که لسه دهم ثاوان شین دهبی لهنی و چهند جووره چیشتیکیدا به کاردهبری و ثاره قیشی ده گیری. به ووشکی و وورد کراری به بریس وهرده کری چاکی ده کا تموه، به ماستاویا به ثاوه وه بخوری بوزه حیری زور باشه. (فه.) پینه.

پنگاف (باک.): پانگاف.

پنگان (ړموا.): زوير و تووړهبوون، دلکيربوون.

پنگان هوه: پهنگان موهی شاو ، پهنگخرو اردنسوهی نساو . (هسمورا .) پهنگانموه ، (دهر .) پهنگیانموه . پرینگانموه له شمړ .

پنگەنىدىموە: پەنگاندىموەي ئار، گرتنى پيش ئار.

پنگه: پنگ، پرنگ.

پنگخوواردنهوه (رزژر.): مات و کزبوون، تیکچوون.

پنگر: پندر، پەنگر.

پنگربوونهوه: پندربوونهوه.

پنگركيش: ماشه، مهقاش.

پنــوّره: (بالـــه.) داریّکــی دریّـــژی دوولکــه لـــه کــاری درک و دالاّنــدا به کاردهبریّ.

پنۆك: خال و پەللەي وورد لەچتاندا.

پنۆك پنۆك: پنگ پنگ.

پنی (باک.): راز، نهیّنی، پهنهان. (باد.) پینه.

پني (هدورا.): پنه.

پنيا (رژژ.): پينه و پهرو.

پنيڪ: گيايدکه.

پنیوز (باد.): رِدیشتن لـه شوریّنیّک بـ ق چـهند دهمیّکی. ــدهکـم: واتـه ئیستا ده ردم لـه پاش دهمیّکی تر دیّمهره.

پنینوس: بنو مالیاوایی به کاردهبری له وهلامیش هده رشه و دووپاته ده کریتموه.

پوق (خق.): بوختان. تووک و پهری بالندان. داوی رووشه وکیشه و گیچهان و تعلیزگه. ردی، له جولاییدا. (دزه.، هعو.) چیرک. نعو ریشووه براوانهیه، که بسمر داری تعونییموه دهمینییتموه. نمو چتهیه، که لمسمر رایمان ده تعنری. (شاگی.) چیرگ. سشکاندن: سموکیشی، پیدریژی.

پۆرىتكان: تىڭكچرون، رزين. لىق ر پۆپ.

پۆزەخووكە: جوورە بەريّكى دارە مازوويە رە لمورزى بەرازى دەچىّ.

پرواد (جا.): پروس، گیای روشک، رزیو، چتی زور رزیو: نمو داره

چوود رجی): پروس، دیای ووستک، پریس، چسی رور پریس: سعر داره نموهنده پزیره بوره به پروزار.

پووارتک: رزیوی ناوداری گنندهل.

پوويز (شا. ، بابا.): هۆرە ، زورانە. (خۆ.) زەمۆمە.

پووازک (بابا.): تەنىّكى تايبەتىيە لەئەندازيارىّتىدا.

پووازنساو: داریکسی تسوّزی خسور اره ، سساریکی پسان و دادراوه ، بمرداشسی سمرووی پیّ بمرزدهکریّتموه بوّ نموهی گرده لّهی بخریّته ژیّر.

پووان: رزان، رزین، گهنده لبوون.

پوواو (همورا.): داریکه رووی لمشکان و کموتن بسی، رزیس، گمندهال. (رهوا.) بمرقعب.

پووه (ئەردە.): كەرۋپوو.

پووهدای (همورا.): پیّوهدانی دهرک و پهنجمره و تیتر. (همورا.) دای پرّ. پووهنیای (همورا.): پیّوهنان.

پۆبېر: توندكردنموهى ړايملنى تمونه به جۆرتكى وا، كه پۆى پيداده چى. پۆوبېر: بريتىييه له تونكردنموهى ړايملنى تموون به جۆرتكى وا پىۋى پيدا

پۆپەنە (زەن .): پۆپە.

پۆتەلاّك: سەررپيّچ.

پوت پاریز (باک.): بوت پهرست. _ى: بوت پهرسى.

پۆتپۆت (باك.): پتپته. قسهى پروپووچ و بى واتا.

پۇتسرائى: سىمروپۇتراك، سىمروگوريلاك، پسۆت، پووتسك، سىمكوت، سىمروپۇتمراك، (ھەررا.) تىلاك.

پۆتك: كۆنە، بەرگى كۆن و دراو.

پووت ک (باک.): دهزگرهی ناشیهزان. (نسفرده.) خوّره، نمخوّشی و دمردیّکه.

پوونتلّ: پوروچ.

پۆتلاك: پۆتەلأك.

پۆتىن: جرورە قۇندەرەيەكى لاسكدارە بە قەيتان دادەخرى، نىوە چەكمە.

پیووچ: قسمی بی هووده. پووت، بی نرخ، به تال، (همورا.، زهن.) نیّو به تال، پووک، (باک.)، پووچه پاخ، تعووش، کلوّر، پووچهک، پووچهلّ. چتی بیّ ناووک و پووک (بـوّگویّـز و بـادهم). ـــبوون. ـــکردن. ـــ کردنموه: رهشکردنموه.

پووچاتی (باک.): پووچی.

پووچانهوه: پروکانمره.

پووچانندهوه: پورکاندنموه.

پووچهراخ (باک.): پروچ.

پووچهک: پووچه لی دانهویله و چتی تر. چتی پووک و بی ناووک.

پووچهن : پسروچ، رِزوک، رِزوت، قرپهنوک، پسروت، پووتمان، همه لُموهروک، پریچمان، (رِدِژد) سرهمنوک، (باک.) پروچمواخ، پروچمک. بسوگرویّـز و با دهم و میّـروژ و چتیّکی نیّسوی پسروچ بسیّ. دهردیّکمه لسه دهخلّـی بسدات ده نکه کانی بی زاد و پروچ ده کات؛ مروّی پروچمان: نابووت، چرورٍره پوته.

پووچهوبوون: پورچ بورندره.

پووچهوڪردن: پروچ کردنسره.

پووچتر: قرپوکتر.

پووچترین: قرپۆکترین.

پووچک (باد.): پروچ، له پروچ گچکه کراره تعوه.

پووچی: پورچاتی، هیچ وپورچی.

پۆخ: گۆپكەى دار و درەختانە لەپيتش پشكووتنياندا. (بابا.) ميوەى زۆر گەيشتوو.

پوووخ (باد.): تولّخارموه (ميــوه). (ړموا.) ړفوّک، چتيّکه هملّبوهرێ و ناسک بێ. خاو. به بنيّشت و قـهند و ئيــتريش دهلّيّن، کـه خاوبيّتــموه و تيّکبچێ. (ثمرده.) کيّم، هموا، پوورتخ.

پۆخەرە: پۆخەكە، كەرگوويلك. گيايەكە گەلأى وەكور گەلأى كەنگرى وايە، بەلأن ھينىدەى وى درواوى نييە، نيرتكەكەى ميىتريك بلنىد دەبىيّ گولەكانىشى وەكور ھى شەكرۆكەيە.

پۆخەكە: جوررە پورشورتكە.

پۆخەللە (كۆ.): كەركۆل، جوورە گيايەكە.

پوخت: کولاو، پوخته، ناماده، پژاو. ببوون: کولان، پژان. کردن: کولاندن، پژاندن. پیک و پیک، خاوین جووان، قال. کردن: خاوین و ریک و پیک کردن.

هِوِّهِهُ: (باک.) پوّپ، سـنگ، کـێری، (زەن.) پوّپانـه، (دەر.) پوّپيتـه، کێری، کلاّره، برهک، پرهک، کلاّرنه. تاجی کهلّـعبابی، پوّههی کهلّـعباب و مریشـک و قفلهموونـهی. قفلهپوّهه، قوللهپوّهه. ســمرەوه و قیتکـایی و بلّندایی همره سمری چیایان. ــی لقی دار و هـمر چتیّکی بلّندبیّ. ــی کیری: سمر گوّهکهی چووی مروّیه. سمر ــ: سمرچلّ (بوّ دار).

پۆپهږهش: ئازاریکی بالندانه پۆپهیان رەش ھەلدەگیری و دەپکووژی. پۆپهزمین (ئەردە.): پۆپەشمین، چنراویکی تەنکە لەخوری وەکوو جاجم. پۆپسەشمین: پیخسەفیکی شاشسی ھاوینییسە لسە خىوری ریسسراوی باریک دروستدەکری.

پۆپەوكەتەشتىرى (ھەررا.): پۆپەي كەللىبابى.

پۆپ چەرموو: سەرسپى، بۆپيار رژن.

پۆپ چەرمك: سەر سپى، بۆپيار رژن.

پوويېر (ئەردە.): قژ، پووپ، سەروپۆپر.

پۆۋىد: برداند: بۆرىد.

پۆپكە: پۆپە.

پۆپىن: پۆپنە، سەربەكلاْوە (بۇباڭندە). كەسىيّكە ژنانىلەبىق و پرتەپرت و گۆتەگۇتى ھەبىق. (خۆ.) ووردەكار، ووريا، لىق پىيّچەدە، كەسىيّكە زۆر لىە ھەموو چتىكى بېيّچىتەدە.

هۆهنه: بالندهی پرّهدار. گزشتیّکی سووری برگه برگمیه لهسهرسهری کملّهاب و مریشک و قعلمموونه.

پۆپىنەككۆلەشىيرە: سىموران، گيايەكىە گوڭەكىەي وەكىوو پۆپىدى كەڭلەشىيرى سىور رو پەرەدارە.

پۆپىتە (دەر.): پۆپەي كەڭىباب.

پۆت: زنجیر. درود. دروومانیکه رِیّک و پیّک نهبیّ به لْکوو گرژ و لوّچی پهیدابیّ. شهلاّله. (رِموا.) پوته. لنرچ. (باک.) پهیودی رزیو. (باک.) شهرم، شهرمهزاری. کهتن: به شهرم داکسوتن. سخستن: به شهرم داکسوتن. سخستن: به شهرم داکسوتن. وردد. گزره داخستن. پووچهالاّ، کوویّر، پووچ. (سالاّ.) خوّل، گلْی وورد. گزره گیایه کی ووشک و ههلْچنراوه بوّزستانیّ ثارالاّن.

پووت: باتمان. (موک.) هدشت سیّ (۸ هرّقه) یه: ۱۹ کیلزیه. (بار.) نمرمهی باسکی مرزقان. (ههر.) لاواز، لهر، پووچهان، رونگزورد. (باد.) بورت. (باک.) بیسی. پووشکه، پورچ، پورتدان، هرلّوان. گزر، گیایه کی ئیشکه دوکریّته گیشه برز نالیکی ناژالان له زستانیّدا.

پووتانهوه: چرووسانهوه، چرمسانهوه.

پووتاندنسهوه (سمور.): چرووساندنموه، چرمسسانموه، رووتاندنسموه. پچمواندنی نان.

پۆته (باد.): خىبات. ــدان: خەفتان، لىخەفتان. (باك.) بەركەتى. گزنك. (رودا.) پرۋ، تاقگە.

پۆتەراك: پۆتراك، سەروپۆتراك.

پۆتەكە (ھەررا.): كەلەكە (بۆ رولاخ). گرنگ، بەركەتى.

پۆتەگا (ئەردە.)؛ كىلەكە، ھىنگال، پالور، بنەگال.

پووتهن (هنورا.): پووچ، پووچنان (بنز مرد و گوويز).

پۆتەڭ: پورچىڭ.

پوخته: کاروباری دروست و ساز و ړیّک و پیّک، پوخت. ـــکردن: ړیّک و پیّک کردن. کولاّو.

پوختهدهنی (نمرده.): کولاو، لیّنراو.

پوختهيى: ړينک و پينکي له کاروباردا.

پوخت و پهز: چێشت لێنان. بړيار، بهڵێن پێکدان.

پوختی: رێکی، خاويني.

پۆخ دەركمونن: نىنگ و شوورەيى وكيمى دەركىوتن.

پۆخك: (باك.) خشل، چەكى ژنان. (زا.) گوڭنگى فيٽسو كولاّر.

پۆخل: چتى پيس و ناخاوين.

پووخل (ئەردە.): كال، نەگەيشتور.

پووخلكار: سست، بووله، پهخمه، پرپوول، ناشى، سستكار.

پۆخىن: (باک.) چىشىتى جۆيە . (رەوا.) قاووت (ئاردى قەرەخـەرمان). ئاردى زۆر ووردى بىئۇراو.

پۆداى: پيرەدان.

پۆدرە: بۆدرە.

پۆدوو (زا.): پدروک، پروک.

پۆز: بالندهیتکی بوّره و له کهوی چکوّلهٔ تره و گوشتیشی خوّشتره، (کوّ.) کهناچه، (باک.) پوّری. تاجی سهری بالندانه. پان: پان و پوّر. (زا.) کاکوّل، موو، پرچی سهر و قوْی سهری مروّیان. گوشاد، فراوان. (باک.) پرچ، تووک، قوّ. (نهرده.) پهر، تیّکچپرواو، بوّباخ ومیّش و نیستر. بالندهیتکی دهشتییه به زوّری له گووتی ثاو و شییناییدا دهوی، کونجه و گوشت خوشه هیّنده ی کهویّکییه، زره کهو.

پوور: (همو.) پلک، (پرَژ.) تیتک، (نـمرده.، زمن.، دمر.) میمک، (پرِژ.، شبه.) دیّده (که خوشکی باب بیّ)، به خوشکی دایک و بارک دملیّن....

پۆرەنگ (باک.): جرورە خودىيەكى پىشەگەرىتىيە.

پۆرارۆيين: به پووړا رلايين. چارەديرى، بەنديوارى.

پۆرەو: چتى رۆكخرار.

پوورنایشوّکه (موک.): گیایه کی درواوییه نیّرتکه که ی بستیّک بلّند دبیّ و گهلاّی به زمویدا بلاّو دمیّته و و شینه گولّیشی و هکوو گولّی شه کردّکه ی وایه.

پووره: (موک.) شه لغه. دهسه، دهسته هه نک. کرمه له بیچووه هه نگیکه له به هاراندا له هه نگه کان جووی دهبنه وه. زهی. ـــی هه نگان: دهستهی میشه نگروینانه. (ته رده.) که ندو و خه لفی میشه ه نگویینان.

پوورهدان (تمرده.): فړينې بيپچروه همنگان و كۆممله بهستنيان.

پورەسىي (باک.): (پير.) سەرسپى.

پوورهههنگ: كوررهي ههنگ.

هۆرت (باک.): (باک.) پۆر. مىو، تىوک، ووردەتىوک. پيپمەلكوتنيّكى لەسنىور پىتر.

پوورت (زاخ.، دهق.): تووکی سعر و نیتره. (باک.) یالاً.

پۆرتخ (ئەردە.): كيّم، ھەوا، زووخاو.

پۆرتك (ئەردە.): كلار و دەسمالى ژنانەيە.

پوورتــک (زا. ، دهــق.) : ســـهری پهنـجـه. (پرَدُر.) مــــێزهر ، پێــج. ســـهرو پوتراک.

پۆرتكان: (رِوْژ.) رِزين، دارهشان، بيّزياني. بۆكالأر چىتى خورى و كىلل و پىل بەكاردەبريّت.

پوورتکان: جل ربدرگی رزیو.

پوورتکاو: رِزیو، رِزار، دارهشار. بیّزمرهر.

پۆرچك (هەكا.): توركى سەرى مرزيانه، كـه وەكبور كاكۆل بى و هـمبور سەرى داگرتبى. سەرى داگرتبى.

پوورخ: تولُخ.

پوورخان: تولّخان، پلّخان.

پوورخانفوه: توڵخانمره، پڵخانموه.

پوورخاندن: توڭخاندن، پڭخاندن.

پوورخانندغوه: توڭخاندنموه.

پۆرخز: كياندارى مۆنى سەھندەى. لاسارى مانگر. زل، زەلام.

پووردژ: پیس، بەرچار تەنگ.

پۆړ رەش (باك.): قارەيى رەنك.

پوورزا: پلکزا، میمکزا، (روژ.) تیتکزا.

پوورزازا: مندالی مندالی پرور، نموهی پرور،

پۆرساندىن (باك.): كاريّژكردن.

پۆرسىي (باك.): بەربورك.

پۆرقوت (باک.): سفرتاش، سفرتراش.

هوّرک: ناومالی کوچهران. دوو چیغی لوولهکراوی وایه، که کرابیّ به بنبار. (بار.) جووره میّشوولهییّکی کوویّر و رهشه، (شار.) تهیّر. (باک.) فتیله و پلیتهی مووه. گیایهکه.

پوورڪه: پرور.

پۆركوور (باك.): بىدبىخت.

پۆرگ: (خز.) بلقق، دلقق، پفکه، (بابا.) تقله، (دزه.، دهر.، روژ.) پقله، (دزه.) دهر.، روژ.) پقله، ثهندامی مرو لهبمر سووتان یا رویشتن یا کار یا زمبر بلقق بکات و پر ناو بئ سب پیده لیس، توویژیکی ناسکی تعنکه به سمر برین و ههندی چشی ترهوه، به رگی خونچه گولئی نه پشکووتوو. تیکولئی چهاندوک و پهرشیه. نیرتکی قونیر و برینانه.

پۆرگ: نارمالى كۆچەران. بارىكە بن بارەكەي چىغ بى.

پۆرگەففەرەنگى: جوورە بلۆقتىكە لە نەخۆشى فەرەنگىيەرە پەيدا دەبى. پۆرگە نەرمۆكە: (؟).

پۆرهەلەك (باك.): كاكۆلى قەفقەف، كرورزه.

پۆرى: نارى ئافرەتانە.

پۆرى (باک.): پۆړ، جووره باڭندەيدكه.

هۆرپيان (لو.): چتى رتك و پتك، كه بهكاربتت. (نمرده.) گرنجان. هۆرين (لو.): بۆريان، سكالا هملرشتن، دەردى دارهملرشتن.

پۆز (باک.): كەپۇ. (باك.) قوللەي كۆرى. (باك.، جەلا.، شكا.، بار.، كۆ.، پر.، جا.، ھەكا.) كەپۇ، لىروت بۆ مىرلا، لمروز بىلارولاخ ر

ئاژالاّنه. دەورويىمرى زار، پۆزە، قىمپروز. (خۆ.) ھۆرە. (بىلّ.) فىشو ئىستىور، فش وبلاّو.

هوووز: گزشتی بهلمهک، بهلمک، نیّوانی قولاّهمه و تمهژنق. (ضه.) چمیز. (پژژ.) پوویز.

پووزایی: پیزی، پووزی.

پۆزىيى (بل.): ئىستوررايى، فشى، بۆجلك وگيرفان.

پۆزه (پرژژ.): دەم ولىووت ناشىرىن، بىه مىردى بىه فىيز و خى پەسمەند و بىق ئىسسىرىش بىمكاردەبرى. (ھىمورا.) پىازدە. لىووت، كۆسسپايى. لمبسوزى چارەوى، دەوروبەرى زار. لاواز، پەرت.

پووزه: بروانه: پوزه.

پووزەبەن: پروزەبىند.

پووزەبەنك: چتێكه لـه دەمى وولاّخ دەكرێ به تايبەتى لـه گێرەدا بق بەستنى دەمى ، قەمتەر، دەمبەس، دەمبەست.

پووزهخووگه: جروریّکه له بهری داره مازور وهکوو لمّزی بهراز وایه.

پووزهر (باک.): مورزهرد.

پووزموان: پورزموانه.

پۆزەوانە: پورزەرانە. ئاسنىكە دەخرىتەسەر ئورتى وولاخ و رەشمەي پى بەند دەكرى.

پووزموانه (ږوژ.): بىلەک پۇش. لاسكە گۆرەرى بەلمەكى بىلېى گۆرەرى. پور.

پۆزېمون (باک.): سەرخۆش.

پۆز قەڭەم (باك.): قاڭىمى نوركدار.

پۆزكه: دۆزەقە، دەمنەى ئاسيار. زەمبوررەك. كونى دۆلأشىيە، كە ئارى بە ھۆز لىندىتەدەرى.

پۆزنكان: رزين.

پووژان (باک.): بیّژان، گیایهکه.

پۆژەنەي (ھىررا.): تى ئاژىنىن، تى ئاخنىن، تىراكردن.

پۆژن: خەم، پەرۇش.

پۆژناي (هەررا.): داپۇشىن.

پۆزنايەوە (ھەررا.): داپۇشىن.

پۆس (همورا.): پیست، کمولاً. تیکولنی دار و درهخت. پیر؛ هموالنی لاوو بیان دهپرسم. توویک. پزسته، قمهرهوول، کیشکچی. تیکول (هی هیلکه و نیسر)ی دار و نیسر، قمرهوول، کیشک. چمرم، کموولاً. پیسستی تعنک، مشن، تیمانج. چمهمر، پؤست.

پووس (فه.): پێست. کعووال. لـووس بـهلاّن بهتـهنێ بـهکارنابرێ بـهڵکوو دهڵێن لـووس و پووس.

پۆسىنن: پۆساندن، پرتووكاندن، خراوكردن.

پۆسە (زەن.): پۆس. پيست، پۆست، چەرم.

پۆسەخەنە: پۆستەخانە.

پۆس ئەرەمالياي (ھەررا.): پيست دامالران.

پۆس ئەرەنياى (ھەررا.): پيست دامالران.

پۆسپارە: پارچە پيستيّک.

پۆسهەنير: پيستى پەنيرى، خيگەى پەنيرى. پۆس پەنير: خيگە، زەلام، لەندەھۇر.

پۆست (باک.): پیست، کرورک، چدرم.

پۇست (باك.): پيست، كوررك، چەرم. پوستە: پستە، جوورە بادەميّكى ناسكە.

پۆسته: چەپەر، تەتەر. نامە و پەيامىتكە بەھۆى مىرىيەرە رەرانە بكرىّ و بەخارەندى بگەيەنرىّ. ـــ چى: تەتەركار، چەپەرچى.

پۆستەخەنە: تەتەرخانە، چەپەرخانە. شوويّنيّكى تايبەتىييە، كە پۆستەى تىّدا دابمشكرىّ.

پۆستگرتنموه: كموولگرتنى گياندار.

پۆستنشين: كىستىكە خۆى لىنار تەكىيە ر خانەقاياندا كرورژم ھەلىتنابى.

پۆسخەتەندىكا: خرووسە، خرووسا، پيسىتىكە دوواى خەتەنبە لمە چىووى مندالان دەكرىتتەرە.

پۆسكە (با.، كۆ.): دۆزەقەي ئاشى.

پۆسكەنە: پۆسكەندە، ئاشكرا، بى پەردە.

پۆسكەندە: رىشە ھەڭكەنرار ، پۆستكەندە ، بنە پ<u>تېت</u>نان ، چت<u>ت</u>كە ، كـە زۆر چاك لى<u>تى</u> كۆڭراب<u>ى</u>تىوە و ئاشكرا كرابى . ـــ كردن: لىتكۆڭىنەرە .

پۆسكەنىن (فه.): پيست ليكردنەرەى لەشى كيانلەبەران بەكوروون بە بى ھەڭدرىن.

پۆسكەنن: پۆسەكەندن، پىست لىكىردنەرە. پاشملە، لەپشىتى سەر دروان. پۆسكرەننەرە: تىكىل كراندنەرە.

پۆسكلفت (تەردە.): پىست ئەستودر. بى شەرم، بى ئادرود.

پۆسلكيان به پيشهوه: لمړى، لاراز برون.

پۆسى (ھەررا.): پيست، پۆست، چەرم.

پۆسيان (ئەردە.): رزين، دارزان، بۆگەن بورن.

پۆسىن: پۆسىيان، كەرڭپۆست، كەرول.

پووش: (باک.) پووار. په لأش، پووش و په لأش، گياى ووشك، پووشال پلاش، خاشال.

پۆش: بزنیکه کهپور گووتیه کانی سپی سپی بسی به لان سهر و له شی ره شبی. (باک.) نیّوانی شاخی ناژالان و وولاخانه، بپوشاکه تن هه ثرا: شهره شاخ کردن. شاخی ناژال و وولاخانه. پهرده. (نهرده.) میسچ، سه ربان.

پۆشاك: جلك، بەرگ، جل و بەرگ. كالأى لىبىمركردن. (باك.) رەڤى. سىيال، پورشەن.

پۆشال (ئەردە.): رىشىورى چتمەكان.

پووشال (ئەردە.): پروش، رىشۆل، گژوگيا.

پۆشان: پۆشىن.

پووشانه: پارەييّكه ثاغا لـه خاوەند ثاژاڵێكى دەستيّنى لـه ساڵێدا بەرانبـەر بـەر پووشەى، كە ئاژاڵەكانى خوراردوريانە.

پۇشانلىن: بى پۇشىن، پى لىبدركردن.

پۆشافن (ئەردە.): ئەبەركردن، پى ئەبەركردن. شاردنەرە، پنامكردن، پەنهانكردن. شه

پروش بنقنگه

پۆشە (ئەردە.): سەربان، مىچ.

پۆشەر: ئەر كەسەيە يا ئەر چتەيە چتى بپۆشى، داپۇشەر. پەردە.

پووشه سووره (دزه.): كهرخنكيّنه، جووره گيايهكه.

پۆشەكەر (باك.): قۆچەران، شەركەر بە قۆچان. بەنانىّ ـــە: ئـەر پىيارە ئازايە.

پۆشهگا (بلّ.): گیایه کی باریکه له کورتان داخنری، گیای گهرمیّنیّیه.

پووشهلان: جيٽگايه که پووشي زور بيّ.

پۆشەمەنى: پۆشتىمىنى.

پووشهن (شورا.): پيخهف.

پۆشەن (ئەردە.): پۆشاك.

پۆشەنى: پۆشتەمەنى، پۆشاك.

پۆشتەمەنى: پۆشەنى.

پووش بمقنگه: پەپرولەيەكى تلىك دريّـرُه چــورار بــالّـى يــەك لـەســەر يەكترى ھەيە.

پووش برنج: بدلم، پروشی برنجی پاککراو. باران بران.

پووش پهر: يەكىمىن مانگى ھارىنيىد.

پوشت: بۆنىرىنەي سىوك بەكاردەبرى، حيز، بلْع، كوونى، قووندەر.

پۆشتە: چەلەنگ، پەرداخ، كىزك، بۆشناخ، بەرگى ـــ : بەرگى كىزك. ـــ بورن: كۆك و بۆشناخ بوون.

پوّشته کردنموه: کوّک و پوّشته و بوّشناخ کردنموهی که سیّکی هموّار و رووت.

پۆشتەمەنى: جلو بەرگ.

پۆشتە و پەردىخ: كەستكە زور پۆشتە رېتك رېتك بى.

پۆشتەيى: كۆكى، بۆشناخى، پەرداخى.

پوشتی: حیزی بۆ نی*ر*ینەیە.

پووشخورما: پووشی خورما.

بكهى، دەڭين: پووشيكتدا به دەستم واتا نابووتت كردم.

پووشنیان: پروشی ددان، ددان پاککمرمره.

پۆشران: داپۆشران، لىبىر چاوان وونكران.

پۆشراو: داپۆشراو، وونكراو. تەپسكراو.

پووشک (باد.): پورشکه، گچکه کراوهوه ی پووشه. (دهر.) پیفزک.

پووشکه: لاسکی گیای روشکه، پورش. پورشک. تموره. (باک.) پروت.

پووشكووتن: پشكوتن، پكشفتن.

پووشلّ (باک.): بیّزوبق، نهفرهت. ـ کرن: بیّزوبق کردن.

پووشله (نهرده.): فتیلی لوّکهی پیّچراوموهی چهوورکراو، که وهکوو شاف ههلّدهگدی.

پۆشمان (باک.): پەشىمان. (باک.) ـى: پەشىمانى.

پووشن (ئەردە.): پۆشاك، سىپاڭ، پۆشەمەنى.

پووشۆ: نيرىنانە.

پووشوو: لترکه ی کون و پهرو کون له شاوی کاله ک وخوله میشدا ده خوسیّنن، که ووشکبتوه دهبیّت په پووشوویّکی زورساش، کشته کی چه خماخی، قاوی نهستی و به ردی، (هه ورا،) پیفوو، پیفی، پیفک، کارگیّکی ووشکی پفه له نیّو داره به روو و دارگوویّز په یدا ده بیّ و به نهستی و به رد داده گیرسیّ، چتیّکی نه رمیشه له گارگ و که مکوّل په یدا ده بی ته ویش به به رده نهستیّ داده گیرسیّ له پیّش په یدابوونی شخارته همر نه و به کار ده برا، دی داری: قاوی دار،

پووش و پهلاخ (باک.): پروش و پهلاش.

پووش و پهلاش: پړوپووش، پووش و پهلاّخ، (همورا.) پلّوو پووش. هـمژګ و همژال، پژګال.

پۆشى (ھىدورا.): (كىد.) پۆشىين. پۆشىينە. جىوورە شىدەيەكى رەشىي سادەيد. (باك.) پەردە. كردن: پۆشىن، پەردەپۆشىن.

پووشی (باد.): پروشرو، قاو، پیفتر. پوشتی سندی ژنبان، جنوره پارچهی<u>ن</u>کی تفکه.

پووشیه (فه.): پیچه، رووبهند، رووپوش.

پۆشىدە: شارراوموه، شارياگەوه، پەنام، پەنهان، نهينى.

پوتشین: لمبهرکردن، پوتشان. خووهکرن، داکوورپین، پووسان. پوتشی رهشی ناوریشمی ژنانهیه، هیزار، که ژنه کرمانجان بهزوری له سمری دمبهستن. (مموک.) شمده و جووره دهسمالیّکه. تمهسکردن، داپوتشین، وونکردنی دهنگ و باس تا بلار نمبیّتموه، پهنام کردن.

پۆشىن: لىبەركەر، پىپۇشىن.

پووشىن: پووشىدلآن، چتىكىدلىد پسووش دروسىتكرابى، پارچىدىيكى ئاورىشمى ئەستورە ژنان لەسەريان دەبەسات، پووشىن.

پووشینه: سهله و سهوه تدی پووش.

پووشینهو: لىبەركردنىوەي پۆشاك. داپۆشینىوە.

پووشين پيٽج: جروره خشليّکي ژنانهيه له پوّشينه کهيان ده پيٽچريّ.

پۇغە: گوويرەكەي نەخەساو، پارگوويرى نەخەساو.

پووف (لو.): سیپهلاکی گیاندار.

پۆف (باک.): تورک، موړ، پرچ.

بوء ربات:) . کورت ، شور ، پرچ.

پۆقىرە: (ف.) سۆيەكەلسە زىپكسەي گسەررەترە. (رەرا.) بلىق. (ھسر.) گۆيكە.

پۆقژە: زيپكەي ووردى ئاودار، پۆرگ.

پۆقله (دزه. ، روژ. ، دهر.): پۆرگ ، بلوق ، تلوق.

پۆقىيژە (زا.): بارتىژە، بى ئارتىژە.

پۆك (باد.): پەككور. (ھەررا.) پاك ر خارين.

پووك: (شهم.، شكاك.) پوو، (باك.) پدى، (همور) پدوو، (همورا.) هاروو، گۆشتى دەرروبەرى ددانان. پووچ. چنگاوول. چەمۇللە، پووكاوول، (ئەردە.) پەنجووللە. باو بارانىتكى ساردە. سىتىلار، لافاو. (لىو.) پووچ، پووت، پووتەل، هولىقل. (باك.) بەفرى ووشك واتا ئاودار نەبى.

پووكالا (ئەردە.): چىمۇڭە.

پووكانىموه: پووچانىموه، پىووچ بوونىموه، كىمبوونىموه و ئىمناوچوون، چىرچ. برون، بچووكبوونموهى چت.

پووكاندنموه: پروچاندنموه، پروچكردنموه.

پووكلو: پروتركاو، گەنەل، گەندەل.

پووڪلووڙ: چسٽله، پروک، چنگاروڙ.

پۆكە: بروانە: پوركە.

پووکه (ندرده.): پزکه، نووکه، گریانی لهسدرهخد.

پۆكەيۇك (زا.): بەفرى كەرەپور. (جا.) نوركەنووك، سكالا و گلەيى ئىبەرخۆرە، نەرمەگريان.

پووكەپپوك: پۆكەپۆك.

پۆكەر: جوورە قوماريكە بە قاقەز دەكرى.

پۆكەلاۋ (ھىررا.): چىمۆڭە.

پووگ (باد.): بای بهمیّز، رهسها.

پوّل (رِرَژ.): هینشووی تری و خورما و نیستر. گرو و دهسته ی له شکر. پوّلی قوتا بخانه. پوّلی بالندان.

پۆل: _ى قوتابخانان. تەشق. _ى ئاو دەكەرى: تەشقى ئاو دەشكى. _ ى زەرى دەكەرى: تەشقى زەرى دەكەرى. كۆمەللە و دەستەى بالندانه. گەفەل، پىلك، گەبەل. (سورر.) پۆلور، پەنگر. (زاخ.، دهـۆ.) شان. (باك.) شەپىلكى شان.

هوول: دراویّکی مسینی کم نرخه. پارچه قاقمزیّکی چاپکراوی میرییه به نامه و قرّچانموه دمنریّ. (زا.) نیّسکی دهفهی شان.

پوولا: ۱) دراو، پاره، (هنورا.) زهږ. دهراث، دراث، پۆلک، (باک.) پهره. ــ دروستکهر: کیمیاگهری. پیشهی ــ دروستکردن: کیمیاگهری. پیشهی ــ دروستکردن: کیمیا. بی ــ نابووت. ۲) پوولی چهپهرخانه: پوولی مستهخانه.

پوّلاً: کانیّکه وه کوو ناسن به لاّن پته و و سه ختتر و نرخدار تره. تیغ و نامرازی باشی لیّ دروستده کریّ. (باک.) جدوره ماسییه که. پوّلاد ، فولاز، مالّی (جان پوّلاد) ییه، جان بلاط بنه مالّه ییّکی ناوداره چه ند سه ده ییّکی له کور دستانی ژووری حه لسه بی فسرمانی و ان له میّرووی شهره خانی به تلیسیدا درور و دریّره نه مهر قد بنه ماله یه دورزین و له لوبنان داده نیشن.

پۆيىخۇر: مردى ئازا و نىبىغز، شىركور.

پۆتەد (لىر.): پۆلأ.

پۆلاي باش: (باک.) پەرەندار.

پوولاک (باک.): دورگمه.

پۆلان: گێچەل، تەشقەڭە، رووت.

پۇتىنيا (مىوك.): دەممەزەرد، (دزە.) بىەرەنيا. گاسنىڭكە يىا مرازىكى تىر نىوكەكمەي كىل بووبىق پارچىە پۆلايمەكى چكۆڭمى دەخەنمەسمىرى و تىسىرى دەكەنمەرە.

پۆلاو: پۆلان

پونايين: ئامرازيكه له پؤلا دروست كرابي.

پووله (موک.): جووره ماسییهکه.

پۆڭە (فە.): پرد.

پوولهزهرتکه: جووره دراویکی کهم نرخه له زهرد دروست دهکری.

پوو<mark>نهکه: پارچه چهرمیّکی گچکه و سیّ سووچه له راست و چهپی کهوش دهدریّت. ب ی ماسیان: چتیّکی گدرش دهدریّت. به به به به بهتی ماسیان، چتیّکی گردی زهردی تهنکی بچووکی ماسیانهوه. ب تارای بووکان: چتیّکی گردی زهردی تهنکی بچووکی ترووسکه داری کوّته به تارای بووکان و کالای ژنانهوه دهدریّت.</mark>

پوولُمُڪەرِێِژ: پرولەر_ازارەرە. **پوولْمُڪەمس**لو (ھەررا،): پرولْمُكەي ماسى.

پووڵەكى: مرۆڤى رژدى لەچەرى پارەپەرست.

پوولههرست: پارهپهرست، دراوپهرست.

هۆلهۆل: چين چين، دەستەدەستە. (باد.) بۆلەبۆل، بلمەبلم.

پووٽرهش: فلس، فلووس.

پۆڭك: دروزمانى. __چانىن: تيّچانىن، دروزمانى كىردن. __كىردن: پيّكرلّ چانىن. (ئەردە.) پۆل، تىپى بالندان.

پوونک (باک.): گچکهکراوهی (پوول)ه.

پۆلك: پۆلور. (باك.) پاره، دراو، پوراز، پورلى دراو سپى.

پووڵڪ (تعرده.): پووله کهي ژنانه. پووڵه کهي ماسيانه.

پوونکه (ئەردە.): پوولک.

پۆلكىد: (ھىدر.) كەلى. شىزقل، قەلۆكىد. گىايسەكى خىروار وخىخسە گەلايەكانى وەھى گەنم و جىرى دەچن، بەلان كورتترە، لەچسىند جىگايەكى گوللى سىوررى چكۆلە دەردەكات، كەوەرى پۆلكىدى لىپسەيدادەبىن، كە ئەرىش چىند جوورىكن وەپاقلەي دەچن. سىخاتورند. ساگاگۆژ. ساگاياند. سىماراند.

پۆڭكەخاتوونە: شۆقلى خاتورنە.

پۆلكەگاكۆز: شوقليّگايانە.

پۆلكەكىيانە: پۆڭكەگاگۆز.

پۆڭكەمارانە: شۆقلىمارانە.

پۆلكناي (همورا.): پيروهنان.

پۆٽكىن (شار.): دارىكە ھىندە ووشك بووبى پەلكىشى پىرە نەمابى. پۆلموو: (رەوا.) پەنگر، (خىر، زەن.، بابا.) پشكى، (ھىمورا.) سكل، سكەللى (دەر.) پشكورى، (سور.) پىل. (دا.، زەن.، جىبا.) ئەسكل. پۆلك، پەلى (باد.). (خىر.) پۆيىل. پەرەنگ، كۆز، (باك.) گووزمـه.

پۆلى (ھىر.): تىشق.

پوونی: پۆلورى ئاورى، سكل، پەنگر.

هۆلیه: ریشووی زەنگیانەیە، كە پورلەكەی زیّړ و ثیتری پیّوەدەكریّ. پۆیلە، پۆیلانە.

پۆلىس: ھەيتە، شاگرددارزغە.

پۆلىسخانە: ھەيتەخانە.

پووم (باک.): باکردن، ههلامسان.

پوونه (باد.): کهپهک.

پۆنجىن (باك.): رامان، ئەندىشەكردن. بېزنجە.

پۆنۋين (باک.): خەربردنەرە، رەنەرزە. بپۆنژه.

پونك: (باك.) پنگ (نهعنا). (دهر.) پۆنگاو.

پۆنك: نىو رِيّز و قيت و بلّندەيـه لـهسـهر گلّۆلْـــېــنان بــه گريّز هــهلّـكرابيّ و دووايـه بارى دەگۆړن و بـهلايـهكى ديكـهيدا بادەدەن.

پونگال (باک.): ئوميد، هنويا، هيوا. ناوچه، تهنجومنن.

پونگانهوه: پهنگانموه، پهنگخوواردنموهي ناو.

پۆنگە: ئاويكە پەنگى خوراردېيتەرە و دەرەتانى دەرچرونى نەبى.

پوونگه (همورا.): پنگ، گیایه کی بمهاری و تاوی و بوّنخوّشه وهک نمعنا وایه.

پونگهران (رمرا.): پنگهلآن، جيٽگايهكي پنگي زوربي.

پونگەكيفىلە: پنگە كيرىلە.

پونسک خوواردنسهوه: پهنگخوو اردنسهره ی شاو و دووکسان لهبسهر کسیرانی پیشیان.

پووياڪ (نمرده.): پورار، تيکچور، رزيو.

پوويان (ئەردە.): پوران، رزان.

هوویچه لا (دهر. ، روزژ.): پروچ، پورچه لا وهک: گرویمز و بادام و ثیستر. مهریکه کهمیک گچکه بی.

پوویز (روژ.): پروز، بهلهک. له نیّوانی پیّ و نهژنزیاندایه.

پوویس (باد.): کووزه له، جووره گیایه که.

پۆيشى (باد.): ميشروله.

پۆيل (خڌ.): پۆلىرو.

هۆپىلافە: باربوو، باربووتكە، كە رۆژى دووەم ژنان بە بووكتىيەوە دەبـەن و يا بۆژنتكى دەبـەن، كە مندالى بووبىت. (خۆ.) پۆلىيە.

پۆيله (هنو. ، همورا. ، زهن.): رپشووى زهنگيانهيه ، كه پرولهكهى زێړو ثيـترى بهسمرهوهيه بهسمرى مندالانيدا دهكهن. زړ و زهنگيانــهىســمرى ژنانـه. پارچه خشلێكيشـه ، كه بـهلا جانگێدا دهكرێ. پۆيلانــه . (خــق.) باروبوو ، بهخشش. مندالێك دوواى بوونى ، كه بيبهنه لاى باوكى و خالّى همر چتێكى كه بيدهنێ: ـــى پێدهلێن.

پووتی (باک.): پنور ،پورک.

پوويين (باک.): دمباغکردن.

پووینه (همورا.): پنگ. داریّکه سمریّکی له ژیرموه به خودانکهی ناشموه دهبین به خودانکهی ناشموه دهبین بسردکهی تری لهده رموه دهبی بمرداشی پی بسموز و یا نسزم دهکریّتموه بوّ درشتی و ووردی نارد، که پی بمرز بی نارد درشت دهبیّ، که پی نزم بی نارده کهی وورد دهبیّ.

پی: لاق، پا، پیچک، پاچک، چیق، پدی، قول، قاچ، (باد.) باق. به. — ی بلی: بعو بلیّ: بعو بلّی، نعندازهی دریّری پییه کی: فووت: نمم ژووره (۱۰) پی بغرین و ۲۹ پی دریّره. پاوهستان: به پیّوه تعماشایه کی کرد و پریشت. لا، کن: پارهم پیّیه: پارهم لهلایه. به، لا: پیّم وایه: لام وایه، بهمن وایه. پرژرو: پیّیه: بهررژروه. لهلا، له کن، ویّ، جهم. پارهم سیه: پارهم لهلایه، له کنه، ویّهد. تروانا، ووزه، دهست ودوو. له کهوتن: پارهم چهتربوون، له دهست و دوو که و تن، بالی درکاندن. سیم داگرتن: لهسهر رویین، (باک.) میچ لهسهر گرتن، بنارکردن، پرس دریّرکردن. سالی هملیرین: دهستدریّری، پی لهبهر تیّبه پاندن. سی دریّرکردن. سالی هملیرین: دهستدریّری، پی لهبهر تیّبه پاندن. سی داشی. پهلهپیتکهی چهکانه.

هیما: پیاح، ناها، پیک، دمسا، (همورا.) پیاو(لمه پیاو، پیاگ)ی کورتکراوه تعوه. (خز.، دزه.) دابغزین، پیابوون.

پيهردن: چتێک لـ مناو چتێک ړاکردن، چتێک بـ مناو چتێکدابـردن، حمقاندن.

پيېبوون (خۆ. ، دز.): دابغزين.

پيههريك (نمرده.): ديوانه، شيت.

پياچىقان: برواند: پياچەقىن.

پياچەقاندن: چەقاندنى چتيك لە چتيكى.

پياچهقين: چەقىنى چتيك لەچتيكىدا.

پياچزان: چزاني شووينيك له تعندام به چتيكى داغ.

پياچزاندن: چزاندنى شروينيك له تعندام به چتيكى داغ يا چزاندنى چتيكى داغ به لعشدا.

پيماچوون: سمرنجدان، ليتروردبوونموه. چروني چتينک بمعناو چتيکيمدا، پيداړديشتن. چهقان، چهقيان.

پیاچوونهوه: ووتنموه و یا نووسینموهی چتیک لمهمریا لمناو نووسراواندا. پیداردیشتنموه. پیا بچزرموه: پییدا بچزرموه.

پیلج: پیا، ناها، پیک، هدیهدی، هدیهای. لهکاتی واق و وورمانیدا بهکاردهبریّت.

پيلان: پيّدادان، چتيّک به چتيّکيدا ماڵين. ليّفه يا سهرپوَشـيّک به کمسيّک يا به چتيّکي دادان. دزين، بردن.

پینده: پاپیاگ، پهیاده، (باک.) پهیار، کهسیّکه بهپیّیان بهوات. دژی سوواره. ... کردن: ژهه قدانین. (پوژد.) جووره تفعنگیّکی دریّژه. گیّل، نازیرهک: فیساره کهس له خوویّندنیّدا ... یه: نازیرهکه. مرازیّکه له کهرمستهی گهمهی شه ترنجیّدا.

پيلامرا: پيادەرى.

پیسلامړيّ: باریک ریّگ ، پیساده ړا ، پیساړيّ. ـــی: کسفاری شسه قامان ، شوّسته .

پيلاهڪردن: بهپي رزيشتن.

پیلاهی: (باک.) پدیاداری. پیاده روری.

پيدروون: چتيک به چتيکی ديکهدا دروون.

پیار (باک.): میهرهبان، بهزهیبدار.

پیاپاکهیاندن: پتراگه یاندن. دابه شکردن وگه یاندنی چتیک به چتیکی تر به کم و کوور پهوه، نموچیست و نانه به میواند کان راگهیه نه ، له کاتیکا نانه که کم و میواند کان زورین. فریا خستنی به شوویتیک یا به که سیکی به چالاکی نم شاوه به ناگره که راگهیه نه و زوو بیکووژینه و ، نم توشه یه به کاروانه که راگهیه نه.

پياره: زړ. بارهپياړه: زړباب.

پيارزگ (ړورژ.): بوخچه، پريسكه.

پیاری (باک.): میهرهبانی، دلسوّزی، بعزهیی. پیادهریّ.

هینز: (هنو.، هنورا.، دەر.، فه.) پیبواز، گیایه کی به ناوبانگ ودیاره و سفل کداره گهلایه کانیشی لوول و دریژن، سفل که پیواز.

پیازاو: پیوازاو، نهشکهنه. گرّشتاریّکیشه، که بهشی زوّری پیوازییّ.

پيازه: سروچ، تاوان. ــ كردن، سروچ وتاوانكردن.

پینزه خووگفته: سهلکی گیای کاردو (هازه ناخوریّ). پیوازه کیّویله: گیایه کی کیّوییه وه پیوازی ده چیّ، به لاّم ناخوریّ، که چی به براز زوّری حمازلیّ ده کات. همهندیّک زهوی، کمه هماریّزدار و پیزلّدارییّ و جور تسیّر نه تروانی بیکیّلیّ چهند سهلکیّکی لمو پیسوازه ی یا چمهند بیّیه ک لمه زهوییه کمه دا دهشارنه و بماراز زهویه کمه ی همهلّده دری و ده یکیّلی تسا نه یدوزیّته و پراناوهستیّ.

پیازهمارانه: برّمارانه، سیرمرّکه.

پيازپاكردن: معبس له رووپامايي كردنه بزيهكيكي.

پيازتمره: تدرهپيراز.

پينزكه (همررا): پريسكه.

پیاز خد: گیایه کی کوریستانی و به هاریبه سه لکی وه کوو فیسته پیوازی و اید که کارشی وه ک کنیوان و اید و که هدر له ناو شاخاندا ده پوی و ده خوری. و ده خوری.

پینزی: رونگ پیوازی، چتیکه رونگی وهکوو پیوازی وابی.

پیسه: راویچکه.

پياسوين: پياسوون، پيداسووندوه.

پیسوون: چتیک له چتیکی تر هالسرون.

پياف (باک.): سەرخۇش. ئازا.

پيائى (باك.): سەرخۇشى، ئازايى.

پياڪردن: چتيک له چتيکي دي هه لکيشان، چتيک له چتيکي تر نان.

بياكيشان: چتيك به چتيكى دامالين.

پيكمئين (نعرده.): پيراكهيشتن. نازايي، جوداميري.

پياڪليانلن: فرياخستن، پيراگهياندن.

پياڪهيشتن: پئ گديشتن، فرياكموتن.

پيڪئين: پيگهيشتن، فرياكنوتن.

پيڪفاس: پياو چاک.

پياڪخووا: پياري خودا.

پياگرتن: چتيک بهرووي چتيکي تردا گرتن.

پيكى: پيارەتى، مرزڤايەتى.

پيڪٽران: پيداکٽران.

پيال: پيانه، (باک.) پديال. پياله.

پيال: گيّلاس. ژير پياله، نالبهكي، بهرداخ، باده،

پیال: دینرس: زیر پیاف، دابستنی بصردام، باده، پهیانه، (باک.) بمرتیل: (همررا.) ئیستیکان، ئیسکان.

پیام (باک.): بادام. (تعرده.) راسپارده.

پياسائين: پيدامالين، پيداماليني چتيک به چتيکي ديکهدا.

هیمان (باک.): ئارەخۆرە، قىاپى ئىار خوراردنىموه. پىيسان، پىسادەيى لىــه رۆيشات. (ئەردە.) پاگەل. پىيان، ئەلايان، ئەكنيان.

پيانان: داناني چتيک لهسدر چتيکي تربه نهيم.

پيانوّ: پيانوو ، ئەرغوون.

پیانوو: مرازیکه له نامرازهکانی مززیقه.

پیانووسان: پیدانووسان، لکانی چتیک به چتیکی ترهوه.

پیانووساندن: پیدانووساندن، لکاندنی چتیکی به چتیکی تردا.

هیاو: میر، مرق، مدود، مدریته، ثادم، زدلام، مرقی نیریندید. نا....: ندمیر. ثاها، هاها، حا، پدحا. نوکدر؛ ثاراد نوکدری کرردستانیید.

هیاوانه: معردانه، نازایانه، میرانه، نادهمییانه، نادهمانه. کردهوهی وهکرو ساه ان.

هیماوهقی: پیاویّتی، که له تعمعنی ۱۸ ساڵیدابیّ. چاکه، میّرانی، رهندی، جودِ امیّری، ثمرک، چاکه، خیّر، جامیّری، معردایــهتی. ـــکردن: چاکـه و جودِ امیّری کردن.

پیاوچاک: جورامیّر، مردّی خوداپهرستی بیّ زیان. ــی: جورامیّری. پیاوخراو: مردّی بهزیانی دلّهِ ق. ـ ـی: دلّه قی، زیانگهیاندن. پیلوفروّش: نافره تی زمانلووسی پر فروفیّله.

پیاوناس: مروناس، زیرهک. ــی: مروناسی، زیرهکی.

پیاوی پیر: پیرممیّرد، پیرممیّر.

پيلويتى: پيارەتى.

پيلوينني: كاروبارى پياوانه. توواناى جور تبوونى لەگىل ميپيندى خوى.

پیاهاتن: باسکردنی چتیک به دوور و دریّژی: بارام به دوور و دریّژی به باسی نازاد دا هات. هاتنی چتیّک لسه شوویّنیّکهوه: نسه ریّگایسهی پیّداهاتروم، نعو جوّگهیهی ناوی پیّداهاتروه.

پيهاتنموه: پيداها تنمره.

پيھانين: پيّداهيّنان.

پيهه ٽيهرين: همستان و بهگڙ يهکيّکي تردا چرون.

پیاهه آپهساردن: پیّداهه آپهساردن، ههآپهساردنی چتیّک به چتیّکی تردا.

پيا ههڵپڙانن: پيّدا هعڵپڙان.

بياهه لُتهقان: پيّداهه لُهورين.

پيهه ٽتهقائش: پيداهه ٽهمراندن.

پياههڵتفقين: پيّداههڵپهرين.

پیاهه نجهقین: تیه دنجه تینی درک و دال یا بزمار.

پیهه نچوون: پیداه ملنجوون، پیهملنگهرانی گیاندار یا توولهی رووه کان به چتیکی بمرزموه.

پيهه ڵخوندن: پيداهه ڵخرويندن.

پيهه نخوويندن: به تاني يه كيكيدا به خراب ها تنه خوو ار.

پيهه لدان: به تاني يه كيّ كيدا هاتن به چاكي.

پیههٔ لْپِووهٔ بِن: سهر بهرزکردنه و تهماشاکردنی چتیّکی بهرز.

پیاهه قرفین: پیّهه لگ مران، پیّداهه لگسه رانی گیاندار بسه چتیّکیدا. تیّره پیّچان، هملّزهنین.

پیاهه نشاخان: تورپهبوون و به گژداچوونسوه و قسسهی نساخوش ووتسن به په کیّکی و تغریقکردنموهی، پیّهه لمّکالان.

پيههٽشاخين: پياههٽشاخان.

پيهه ڵڬالأن: پيّهه ڵڬالآن، پيّهه ڵشاخان.

بيهه نكاني: ييداهه نشاخين.

پيهه نگه ران: پيداهه لگه ران، پيداهه لچرون.

پيهه نڪهراندن: پيداهه ٽکهراندن.

پيهه لميزان: به پيره ميز به چتيکي بهرزدا کردن، پيداهه لميزتن.

پيهه لميزنن: پيداهه لميزنن.

بياهه لميزين: پيداهه لميزتن. پيهه لنان: پيداهه لپهساردن.

پياهه ٽواسين: هه لاوهسيني چتيک به چتيکي بهرزدا.

پيهينان: پياهانين، پيداهينان.

پيداخقه (باک.): و دوواني بخه، قسمي پيبكه. پينداخقه: و دوواني مەخە، قسەي پيمەكە.

پێبار: (؟).

پیبنز: بهردهباز. ناوی ناوچهیتکیشه له گوویی رووباری سیروان.

پێبنزه: گيايه که گهلأي وهک پێي باز وايه و چنگداره.

پيبنزڪ (باک.): پردهباز، بازگه.

پئ بهتال: پیلاوی گهورهی فراوان له ژماره بهدهر.

پئ بهداره: ئيسكيكه بهدهم ران و قولي گياندارهره وهكور چاكل وايه.

پئ بمهر: وان، وانه، پاريزهر. كردن: پاريزهركردن. كى: پاريزهرى،

پێ بهرێتى: پارچه زەرى يا هەرێمێكه داگيركرابێ.

پێ بهقنگه: گيانموهريّكي تاوييه پيٽي پهرهداره وهكوو مراوي وايه بهالأم بچووكتره.

پێبهند: پێرهند.

پێبر (باک.): نعرم، بێمشوار، بێ فريشک.

پیدبران: دوورکاوتناوه، ساولینادان وههرکاوتن، وهدهستکاوتن. بی مشواری، بی فرشکی.

پێ بژيو: ئازورخهيي که، که مرلاي پێ بژي.

بيّ بلقاني (همر.): جووره كلمهييّكي مندالأنهيه.

پێ بلقه (دزه.): ندرديوان.

پێ بووايي (ړهوا. ، زرا.): باوخوّن، باوهخوّن.

پێبۆك: (؟).

پيبووكێ (ړهرا.): باوهخوّن.

پئ بوون: بدردژوربوون.

پێ پهنه: دمستبلاوي، لهبهرددان. واژي تابوري.

پیهانه (خدّ.): دهوروبهر، چووارکهنار.

پئ پهنتي: پئ خاووس، پيخوواس.

پێ پهجانێ: پاپروچه. جروره پێڵڒرێکي منداڵنهيه.

پئ بهست: شيّلان به پئ. ــ كردن: بهستاندنهوه. پاپهست، پاكوت، پٽِکوت.

پيهه اس (باد.): پليكاني خانووانه.

پێ پهڻووڪ (باک.): بعردهباز، پێ پێ لێکه، شعر بعردانعن، که مرز له ناو ئاويى دادەنى تا بەسەرياندا بپەرنەرە.

پیههیژه (قمره.): نمردیوان.

پێپڪ (باک.): پێچکي موبيليايه.

پێ پلهڪان (بالک.): نعرديوان.

پیپلیکانه: پی پیلکه.

پئ پۆش: پاپۆش.

پئ پۆك (باك.): كوڵو، كولوو، كلوو، تونگه، كريستال.

پڻ پڏج: پاپڏج.

پێ پێچه (شا.): توربێن، (هـمورا.) تۆشمېمره. توورهکـهيێکي پمرزيـه شورانان نانى تيدا دەبەنە دەرەرە.

بيّ بيلكانه: بروانه: پيّپليكانه.

پێييلکه: پليکاني له بعرد و قوړ و يا خشت و گێچ و قوړ. نعرديوان.

پێ پێ يانێ (هنر.): هنگلْنشدله (گنمهيدكه).

پێ پێوهنان: داخستن، دەركە ... رويشتن به گورجى. بىسمرەرەنان.

پیّت (باک.): پیّل، ثاگر و هالاّوی ناگری، رووناکی ناگر، گری ناووری،

پيت: خيرو بهرهكهت، فهر. تيپ. كەللەسەر.

پنتساو: پارچه تعنراو تکه لسه پنده ده پنچري و کالمشي لهسمرهوه لهپیدهکری. به له که پیسچ، پاتار. پهردکون و نیستره لهجیاتی گورهوی لهلاقیان دهپیچن نموسا کالهی لهپیدهکهن. کاله و پیتاو.

پيتوه (ندرده.): پيتار.

پنتهته (شار.): مرازيكى جوّلاييه لمنار پنچالدا جوّلا پنى ليدهنى و بهرز و نزمی دهکاتهوه.

پيتمر: لـهپيتشوودا نيتوي خولاي همره گمورهترين بووه. پاتير.

پنته ک (همورا.): کعل و پهليکه له گعال بروکي بـ ق مالمي زاوا دهنيز دري، جياز. كىل وپەلىتكە كە لەگىلا مردىبى.

پيتر (جز. ، بؤتا.): پتر، زيادتر.

پنتک (نەردە.): جيازى بوركان. كورخيكه به چرپى و پووشوو پەلاشى دروستكمن. (باك.) شممچه، ليخرينه، شخارته.

پيتڪ: داري شزرهبي.

پيتمار (باک.): بهپهله، بهتاڵورکه، پيشرهس.

پيتووكه: پيتررگه.

پێتووكه: گيايه كه ده كريّت به گرزه بوّ نا ژالاّن بوّنی خوشه و گوڵێكى سپى

پينتي (باک.): بليسهي ناووري.

پيتى (باك.): ئاگرو ھالارەكەيەتى.

پيجامه: پرشاكيكه وهكوو چاكهت و پانتول وايه، بهلامبي بهره لهكاتي نووستنيدا لببعردهكري.

پێجێ (ړڒژ.): کاتێکی کهم ، جێگايهکی کهم هێندهي جێ پێيهکی؛ له ــــ يهكيدا همزار دروي كرد.

پینچ: میزوری چیت و شهده ، پرورتک ، کم ، کهچهک ، تیالار ، موّمی ، که که ن ، تیالار ، موّمی ، که که ن ، تیالار ، موّمی ، که ن ، موّمی ، مونمی ، مونمی ، سرو و ان ، حول ، سرو و ان ، حول ، سرو و ان که به ن که به که داوه ته . _ یکی هه آله به بور ی گه پیکی هه آله به بوریتاندن . گه پیکی هه آله به بوریتاندن . دان : به ریتاندن . (فه .) ژان ، نیّش . چهوتی ، خوو اردی ، نا پاست ، چهوت . _ ی پیگایان ، لوفه . سروچ و خوو ارایی کووچه و کولانان . لاولاوه ی ده رک و په نجه ران . (بابا .) _ دان : بادان .

بنچاف (باک.): نيرچاران.

پێچافك (باك.): كاسەي چاو، قوولأيي چاو، كالاني چاو.

پێچاڵ: (كه.) پاچاڵ. چاڵى جۆلآيه، چاڵى ئاسنگهره.

هِێچان: تی ٚٹالاٚنی چتێک له چتێکی تر. تێوهپێچان، پـهرپتاندن،لێ پێچان: تێپێچان، تێ۴لاٚندن. ههڵڽێڿانی کهسێک، تفنگاوکردنی.

پنچانه: بروانه: پنچان.

پنچانهوه: تاپان، لوولدان. تیکهوهپیچان، قهدکردن. کردنه بوخچه. لی ــ : توژانهوه، وهشووینکلوتن، وهپسی و شووینکموتن. شاردنموهی نهینیهک له یهکیکی تر.

پێچەندەن: تى ئالأندنى چتىكى لە چتىكى تر.

پێچانندموه: پێچانوره.

پێچانن: پێچاندن.

پێڿۅۑێڿ: پێڿ پێڿ.

پێچه: ږووبهند، ږووپۆش، سهرووكه، خاڤك، پهچه، ږووبهند.

پێچهبهدهوره: که پ، خول. خولخرو اردن، که پخرو اردن.

پێچهک (شا.): پارچه دارێکه هێندهی بستێکییه گوریسی پسێ پێج دهدهن تا بارهکه توندبێ چتێکه ، که چتی تری پیێبێچرێتموه. گڵوڵهی بهن یا ثاوریشمییه. (باک.) پارچه پهږدی کوّن، پرزوڵه، زیواڵ. بهند، نموار.

پێچهڪڵۆ: پێڄ وكولـۊ، بەڧرێكە بەكولووى گەورە ببارێ.

پێچهکڵوو: پێچهکولرو، بهفرێکه بهکولووی گهوره ببارێ. لوّکهيهکی کراوهوهيه، که پارچه پارچه کرابێ به ډرێژکوڵميي(دهستپێچ) بو تموهی که بهخهږهک برێسرێ.

پێچه ڵهنج: گوفتار يا كردار و يان چتێكي ناڕێک و نالساره.

ؠێڿ؋ڵؠێۼ: ؠێڿ؋ڵڽٵڿ.

پێچهک (کۆ.): خىسىورلە. (مىرک.) راپێچان، پێچانىمومى دەرار بىه دورىش بۆباركردنى. ئێشک. دارێكه رىسى لىسمر ھەلدەكرێ.

پنچهن: چوّله پنچهن، داریکی دریژو نهستووره به قد کلکه بیّلیّکی پهتیّکی لهنیّره راستی ده خری نه و سهری په ته که بهستراوه به چههری ده رکی ناژالانّموه، داره که له پشت ده رگایه که وه با ده دریّ تا توند ده بیّ وه پشت ده رگایه که ده دریّت تا نه کریّتموه.

پیچهنه (همررا.): دمسترازه.

پېچهوانه: چدپدوانه، ناووژوو، واژی، بدرواژی. چتی پاش و کی پیش. پیش.

پێچ بندهر: بادهک.

ركى پنچ پيلانن: پنچ دان، خولخوو اردن، معبەس لىە دەرباز بىوون و خق پنچېادىر

وونکردنه: ئازاد لیتره بـوو هیّنـدهی پیّنـهچوو پیّچیّکی خوارد و دهرچــوو ، سـوړخوواردن.

پێچ پياهاتن: پيچ پێداهاتنی ناوزگ، جوولاّنێکی پړ پێچ و ژانی ناوزگه.

پێچ پێچ: خووار و خێچ، قدمچ قدمچ، پێچ و قدمچ.

پنچ پنچو که: چتيکه پنچي زور تيکو تبي.

پێچخسوواردن: خولخسور اردن، خولانسهوه، سسورړان، سسورړيان، (دهر.) چهرخانهوه، لوولبوون، با خوو اردني چتێکي درێژله خويهوه.

پێچدان: لوولکردن و بادانی چتێک. پێچان.

پنچرا: چرادان، چتنک بروه چرای لمسمر دادهنرا.

خولی خوارد، بادرا، بهسترا.

پێچران: خولخوو اردن، بىستران، پێچ خوو اردن، تێک ئالأن. پێچراښهوه: بىسترانموه، خوولخوو اردنموه.

پێچراو: خولدراو ، پێچدراو ، بىستراو ، چلووچووث.

پێچراوهوه: داپێچراوهوه، پێچدراو، کۆکراوهوه. ــــى: داپێچراوهوهی، پێچدراوی، کۆکراوهوهی.

پنچفان: وهركير. ـ ى: وهركيران.

هِێڿۓ: پێڿڬ؞ گوڵۊڬ؞ ڤڕڤڕه. پێٮڿ، ڿ؞ۄڔڂ، ۄڒڷ،

تەگەرە. لاق و لىەتىن، پاچك، پاچكە.

پنچکه: پنچک و تایهی عهرهبانه و نوتومبیل و نیتره. پنچکی کورسی و میزو نیتره، خرتگ، دهست و پنی ناژانی وورده. ناسنه دریژهکهی نهولاو لای لغاوییه.

> پێچکردنشهوه: لـه رێـرهو لادان بـهلای چـهپ يـا بـهلای راستدا.

> > پێچڵه (باک.): سەندەل، پاپووج، جوورە پێلاوێکه.

پێڄ لهخودان: خوپێڿدان، پێڿخوواردن.

هنیج المیدان: پینچ له تاسندان وه کوو بورغی . خوو ار و چدوت رویشتن، لادان. یاخی بوون، بسی گووی پیکردن. ب بزیسوی کردن. فیلکردن و قوماربازی.

پيچن: پورچن.

پێچوواندن: رێچوراندن.

هِيِّج و پههنا: شوويّنی نــاريّکی پـرکون و کـهليّن، کــون و کــهليّن، کــون و قوژين. فړوفيّلّ، فرتوفيّل. بهــــ: فيّلْباز، کملّهکباز.

هِينج و هِلُووچ: شروينينکه يا چتيکه کهناري رِينک بي و پينچي زور تيدابي. خوراروخينج.

پیچ و تاو: نازار، رونج. ــ دان: نازارکردن.

پێچۆڪ (باک.): پاکەت، بەستە، رژتە.

پێچووڪه (سهرد.): سێ چورکله.

پێچووفه (شار.): پیچـــؤک، گیایهکه. (ســور.) جووتــه کـــهزی پێــش نێوچاوانیه. جووته کعزی بهرجێنووکێ لاجانگ. پهرچهم.

پێچوڪلۆ: بەفرێكە بە كولووى گەورە ببارێ. پێچەكلۆ.

پێچۆلهكه: گيايه كى بەھارىيە گەلأى وەك كەرەوز وايە گوڵێكى زەردى پچووك دەگرى.

پنچله

پێخووێ: کڙمـهڵێک لـه قوړی گيراوډوه. خهرمانێکه گێرهکرابێ و شـهن نهکرابێ.

پێڂێڔ: نارێک، ناپوخت، شێواو.

پندا (باک.): پدیدا.

هیده چوون: دریژه پیدان، لهسمر رویشان. پی هملنچوون. بمویدا تیپه پین. هیده چوونسه وه: درویساره دریژه پیسدان، درویساره لمسمر رویشسان. دروپا تکردنموه ی چشی نروسراوه وه، خوویندراو. دیسان بمو شروینمدا رابردنموه.

پيداخوران (روژ.): شانازي.

هندهان: گایشتنه مهباس و نارهزوو. دهستهیّکردنموه. هیّرش بردنهسهر. به لیّفه یا جاجم و ثبتر داپوشین.

هِێڡ۱ر (باک.): بمسترار ، ههلاّراسرار ، داپرّشين. قابقاب، کموشهدارينه. هِێڡ۱ره: ئێسکێکه بمدمم قوّلٌ و ڕانی گیاندارموه وهکوو چاگڵه: چهڵممه ، چوّلـممیّشکیّنه.

پيدارڪ (باک.): پيدار.

هنداری (باک.): گوریس. میریّتی، خونکاری. کرن: میریّتی و خونکارک.

پيدافسان: فيسكان.

پيدافساند: فيسكاندن.

پيدافسن: فيسكين.

پنداف (باک.): تعلَّدی گورگی.

پيداڪيْهان: پيدادان، شەقليدان، پيداماڵين. تيراكردن.

پيداڪردن: ويخستن، پيداهه لأومسين.

پیده کردن و داپوشین هسه ر چتیکیدا کردن و داپوشین هسه السه ر رویشتن میچ لهسه رگرتن پرس دریژکرن چیره دریژکردن بنارکردن، پیدانووسان

پيدامالين: پيدادان، پيداكيشان، پيداهينان.

پيدان: دان، داني چتيک به کسيکي.

پیدانان: تووشی زیانکردن، پیبژاردن.

پيدانووسان: پيداگرتن.

پیداویست: پیویست، ثاتاج، هدرار، دهستکورت، ناوسدرکهم، زووگوور. سی: کهماسایی، هدراری، دهستکورتی، ناوسهرکهمی، زووگووری. پیداهاتن: بهسهرداهاتن، تروشبوون. لهسهره تاوه دهستپیکردن تا دروایی. ویراهاتن، به لهدرون.

پێدهێنان: پێداماڵێ، چتێؼ به چتێؼ داهێنان. سام، ساف.

پیّده (باک.): پهیدهرپهی، بیّ پسانهوه. ژسبه هیّ پیّده: له بهیانییهوه. پیّده ش: داویّنی خوو ارمومی کیّوان، دهشتایی. ناستیّکی راست و تهختـه

پیله س: داوینی خود اردوه ی کیوان، دهشتایی. ناستیکی راست و ته خشه له داوینی که و کیواندا.

پێنهڪهر (باک.): سفره.

بيلزه: خودزينهوه، پيدركي.

پیدزکی: همنگاو کورتکردنموه و خودوواخستن. پهشیمانی، ژیوانی.

پێچ و مۆرە: بورغى، جەړ. پێچوون: رێچرون، لێکردن. تێدامانەرە؛ ئازاد لـه چاپى

پێچوون: وێچرون، لێکردن. تێدامانموه؛ نازاد لـه چاپی نمو پمرتووکمدا زوری پێچرو. تێداچرون، لـمنارچرون،

پینچ و مزده

عنو پهترمورمند، روزي پينهوره ميد، پخرون مد پيّمردن. تمريق و شمرممزاربوونموه.

پێچي (باک.): قامکي پێيانه.

پنچياڪ: پنچراو، لوولمبووگ، شيوياگ.

هِێچين: لوولبوون، شێوان. باداني چتێک، پێچران، مهبمس له پێچدانه. •

پێچيانموه: هەڵپێچران، لىولىمبوون.

پنچیان بهیهکا: بهیهکهوه بهسترانهوه.

پێچي رێڪا: باداندوهي رێگا.

پێچی سفر: سفرپێچ.

پيخ: ړيپۆقى چار.

پیخاری (همورا.): پیخور.

پیخاس: پیخرواس. ناواره، هدرزهگدرد.

پێخام: رهڵٚم.

پێڂامبهر: پێۼڡمبهر، پێڂڡمبهر، پهيامبهر.

پێڂامبهرايهتى: پێغهمبهرى، پهيامبهرى.

پنخامبهري: بروانه: پنخامبهرايهتي.

پێخاووس: پێخوواس، پاپەتى ، بێ پێڵڒو.

پێخاووس: پێخوراس.

پيخهسوو (ړوژ. ، جاف.): بدربووک.

پيخهف: نووين، شهويس، سهرهخهر.

پێڂڡم: پێڂام.

پیّخهمبهر: که سیّکه له لایه نخوداره راسپیّردرابیّ، که ناموّژگاری خهلّکی بکات بو تهوهی قسهی باش و کاری باش و بیری باش بکهنه ریّبازی ژیانیان. هایهتی: پیّخامبهرایهتی.

پيخهدين: پيكهدين.

پيخصتن: په ككوتن لهرئ رؤينا لهبهر ماندويتي.

پيخوواردن: بروانه: پيخووارن.

پيخووارن (باک.): پيخور، خورش.

پیخووس: پیخاووس، (باک.) پیخاس. پاپهتی، پاووریایی. ناواره، ههرزهکهرد. وولاخی بی نال یا سووار.

پێۼۅٚڔ: پێڂڕڔ ارن، خوٚرشت. (همررا.) پێڂارن. چتێکه به نانموه بخورێ. پێۼورين: شانازی کردن، پشت پێبهستن.

هێڂوست: شووێن پێ، پێشووێن. پێ پهست، چتێکه بکهوێته ژێر پێمانهوه، شووێنێکه، که زور بهسهويدا ها توچوکرابێ.

پێخۆشىبوون: كىدىفخۆش و شادبرون، دڵخۆشىي. بەشكىسىت و زيانى درژمنان كەيف ھاتن.

پێڂۅٚۺڮڔۮڹ: درست يا نهياران بهخو خوٚشكردن. دڵڂۅٚشكردن.

پيخوله: مندالي پيرموكه.

پيرووت: لاق رووت. هدار، رووت.

پێړووژه (باک.) : پيروزه.

بِيْرِوْكه لْه: مندالْيْكه تازه بِيْي هه لْكُرتبيّ.

هِێڔێ: ډوو ړِڒژ لـموهپێش، (باک.) پێر، (همورا.) پمرێ.

پيري شهوي: (باک.) شه قتر، دووشه و لهره پيش.

پيز (باک.): ناژال، مهروبزن. (سور.) پيت كيش، كهش، را، كشاني هموير. ئىم همويره بىمپيزه. هيز، تين، زهبر. بىد : پر پييز، (هممورا.) بهپیت. بی ـ: بی پیت.

هِيْزِين: تاكادار، ليْزان، شارهزا. سوپاسگوزار، تعمه كدار، پايا.

پێزانانفن: ئاگاكردن، ئاگاكردن، سوپاسگوزاركردن، ئەمەگداركردن.

پيزانين: ناگاداربوون، ناگادارى، زانينى چتيكى نهينى و شاردراوموه.

سوپاسگوزارى، ئەمەگدارى، لەبەرچاوبوونى چاكەي يەكىيك.

پيزه (ئەردە.): كەميتك لىه چتيك. گەرھەرى يەگانىه، گەرھىەرى يەكداند، گەرھەرى تاك. تۆز، نەخت، كەم.

پێز<u>وو</u>ڪۆدەمى (ھەورا.): پێزووكەي دم.

پێڙ: داړێژ: خشت پێڙ. برژێن: نان پێڙ.

پێژان: پيژتن.

پێڗڡڹ: پێڗاندن.

پيزانس (نعرده.): ليدان (خشت).

پیّژه: ووته، واژه، ووشه.

پیژه ک: له نمندازه بعدهر. خونچهی گول و گیا.

پێژنن: دابێژتن. (موک.) دهرهکردن. (زێ.) نانکردن.

پێڙڪ: لکه روزي براوي ووشک.

پێژن (باک.): بعژن. دهنگدان عوه. تعقه. ـــ اکرن: دیـتن، رووانـين.

ھىست، ھۆش.

پيرنا (باك.): له پيشدا، باسكراو.

پيس (نعرده.): پيست. گول.

پنِسه: پنِست، پوِست، چهرم. (همورا.) وا، تاوا، وهها.

پيسهبهرخ: پيستى بدرخ.

پيْسهرينوي: كمولني رينوي.

پیسمن (همورا.): وایه.

پيسهنڪوور: تلف، تلتدي تريّ.

پیسهنیا (همورا.): وانییه؟

پێڡت: پۆس، پۆسە، (باک.) ئەيار. ئاڤار، گووێـن، پۆسـت، چـەرم،

وولك، لؤنگ، كمول. _ ليكرانموه: جڤلين، كـمولكران. _ ليكردنـموه: كەرلكردن، چەلتاندن.

پیّست کیراوهی گیاندار.

پيستهخور: مردهخور، حدرام خور.

پیستهنه (همررا.): دهق، دهقاردهق، همروهکور.

پیستر (باد.): پلیکانی خانووان.

پێڡترك (بارزا.): نعرديوان، پێ پيلكه، پليكان. (باد.) پهنجعره.

پير (بابا.): دسته، كرمهله، تاخم.

پێڔ (باک.): پێرێ.

پيراد: دروسال لسموپيش.

پێرارمڪه: پێرار.

پيراكمياندن: وهلامدان، ناگاداركردن.

پێړېكهيشتن: پێگهيشتن (بۆميوه). بۆئاوات و يا دەرفىت گهيشتن.لى پرسیندوه، پشکنین، بهسهرکردندوه.

پێڕٳڪهيێڹ: ڕاڰهيێن، ناگادهر، وهلأمدهر، وهلأم هێنمر، باخير.

پيراڪهين: پيراکهيشتن.

پيرامووس: زمانلووس، چاپلووسيكار. ــى: زمانلووسى، كلكه سووته.

پيران (ئەردە.): وەناق. فەرقان، تاس، كەروەخرە.

پێږينان: ړايمڵكردنى داريا ئاسن بمسمر ديواراندا يا جرّگه و چرّماندا بـ ق

هاتن.

پێراهاتن: سلاربوونهوه، كهوتن، بهلاداهاتن، بهلاداكهوتن، مسردن، منداربوون.

پێږ هێنان: پێڕاهاتن، سلاربوونهو. ړايهڵکردن. خهت پێداکێشان.

پيرايه (باجه.): دووسبهي.

پيره: بو نافعرين ليكردن به كارديّت؛ پيره! هه لريّستيّكي ديارت هعبوو.

پيرهشهو: پيري شوي.

پێڔهڪه: پێرێ.

پێړهنچ (باک.): بريني پێ.

پيږمو (باک.): لاگير، لاگر. ريککموتوو، يهکگرتوو، وهدووکموتوو.

پێرهوكه: منداڵێكه تازه پێؠ ههڵگرتبێ، منداڵێكه تازه كهرتبێته

<u> پێڕ۪ڡۅڪهڵۿ: پێڕڒ</u>ڮڡڵه، منداڵێۣڮه تازه پێؽ هڡڵڰرتبێ.

پيرهو: ياسا و بهرنامهي ريباز.

پيرموي: لاگيري، لاگري. وهدو کهوتن، يه کيتي.

پێربوونهوه (باک.): گيايهکه.

پێڔۑێۮ۩۩ؾن: بهههندگرتن، خوٚکردنه خزم،

پێرز (لو.): پارێز.

هيرس: كيّويّكى بعرزه له نيّوانى شاكريّ و گوندى بليّدا له هـعريّمى باديناندا.

پێڔست: فنعرمست.

پێڕڪ: همرزال، نهستيرک.

پێرڪن (باک.): پدرگي.

پێرگين (باک.): پهرگين، تووشي يه کتري بوون، يه کتر ديتن.

پێڔۅٚ: باربدر، وولاْخ.

پێڔۅۅ (هنو. ، بار.): کۆ، كۆمەڭە ئەستێرەيەكە. چتێكە رەكور قالۆچەي بالدار له چاوي وولاخان دهدا، نهم نازاره به ديري ترش چارهدهكري. پێشهخوٚره (تدرده.): هرما.

پیشهسهر: لای پیتسموهی سمری. جروره خشلّیکی زیّرِ یا زیّوه ژنان بــه پیشه سمریانیدا دهکمن به قرلایی. (کز.) پیتشجارکه.

پیشههان: بیلهکان، پیشکیکه سهرهکهی ناسن بی.

هِيْف هڪي: پيٽسين، دهستپيٽسين، ووتين و يا كردن يا داني پاره لـ هپيٽش كاتي خريدا.

پیشهه لند کی پیشدوه ی مسرو اسه نیوقه دی به رهو ژیرهوه ، داریسنی لای پیشه وه . پیشه .

پیشهم: گرنگ، پۆتەكە، بەركەتى. (باك.) پیننجشەمە.

پیشهنگ: بارگینیکی جروان و به تین و قه لأفه تدار ده رازیننه وه به کولینگی جروان و به تین و قه لافه میشه و به کولینگی جروان و ره نگاو رهنگ و زهنگولان و همیشه له پیشه وی تهدالی ده روات. هم و چتیکیش له پیشه و بروا سدی پیده لین و یا له پیشه و همی. سموه تا.

پيشهنگى سوپاى كوردستان: پيشرورى لىشكرى كوردستان.

پێشەنس (باک.): نێو چاوان.

<u>پێش</u>فوا: ڕابفر، ڕێبفر، پێشبهر. كفسێكه، كه بفرنووێژ (امام) بێ. ــ يى: رِابفرى.

پيشهوه: بمردوه، (همورا.) وهلينه. له ــ: لمبدردوه، لمسدره تاوه.

هنشباد: باری پیشسوه، سووکه باریّکه ببریّته شوویّنی تازه و هموارگه. ـــ ی قیامهت: پیّشباری پهسلاّن.

پيشبهر: رابدر، پيشدرا، راغا.

 $m{\mathring{x}}$ پێشبهڕه $m{\mathring{x}}$: بەربەرەڭ، بەربەرەڭ، $m{\mathring{x}}$ ىيى، بەربەرەڭىيى،

پێشبهری: ړابغری، پێشغوایی، ړانمایی. ـــههث: ړووبمړوو.

پیش بهست: بمرهه لستیکه لعبهردهمی ثاویدا دروست بکریّت، بـمریان. ــ ی: بمرهه لستی له بمرده م ثاودا.

پيشبهستن: بعرهه لستن له بعردهم تاودا. بعربهستن.

پیش بهن: پیشبهند. دمست بهندی.

پیش بهند: زنجیریکه پهلی پیشموهی وولاخی پیدهبمستریتموه.

پیش بین: دووربین، پیشنیاز زان. پیش زان، پیشگو. دی: دووربینی، پیشنیاز زانی، پسپیری، یعدهگ، پیش زانی، پیشگویی، پیشگوتن.

پێۺ پێۺ: هدره پێۺ.

پیشته مالّ: پشته مالّ. (که.) سعر پوشیّکی سووکه ژنان له مالّـعوه به سعری داده دهن، که بیانیّکیان لیّ میوان بیّ.

پیشتر: بهرتر، بهرووتر (کهل.، زهن.). پیشهورتر، نزیکتر؛ فیسارکس لهمه له پیشتره.

هێشترين: پێشووترين، بمرترين، نزيكترين.

پيشجهنڪ: سمرجهنڪ، قدرهرول.

پيشچافڪ (باک.): چاريلکه.

پێشچهو: بمرچار، ديمن.

هِيْصتى خاراو: پيستى خۆشكرار ، سەختيان.

هيصتى خاو: پيستى خوشنهكراو.

پيستخوشكمر: چىرم چى، دەباغ.

پيّستى خۆشكرىو: پيّست خارار.

بِيْمتي خوّشنهڪراو: پيّستي خار.

هِێڡۅه (بلّ.): کوّسپه و بلّندایی پیّش دهرگه، ساهی داری چروار چیّـوه یا نی ههر چتیّکی تربیّ، ناستانه.

پێڝۆر (ھەورا.): يىل لەسىۋل. تىەنگار. كردن: يىل لەسىۋلكردن، تەنگاركردن.

پیّموور: زنجیرهی کیّوانه.

پيمونه (همورا.): وهكوو.

پيسى برك (باك.): نەرديوان. پيواندى نەخشە.

پیسیر (باک.): گیرفانی به رباخه آن. نیخه و به روک، نیخه ی ده رهره ی مل، مهمک، سینگ. د هلکیتشاندن: هه لبراردن، دهستنیشانکردن. سهختی، تفنگانه.

پنمره: قوّره، پەرسىلە، پەسىرە.

پیسفک: زرنگ، زیرهک، پی سووک.

پێڡڤکی: زرنگی، زیرهکی، پێ سووکی.

پیش: بهر، بهری، بهروو، وهرچ، ده ش، بهردهم. بو س: بهروونکار، همسهر، همنتهش. وه کهوتن: چوونه پیشهوه، پیششهچوون. پیش همیهر، همنتهش. وه کهوتن: چوونه پیشهوه، پیششهچوون. پیش نانین: هینانهپیش. پاهی ده شی دهر. سدهم: بهردهم، نیوا. س شهچوون: سهردهمی تیپهویو: پیشکهوتن. گرتن: بهرگرتن. کاتی رابردوو، سهردهمی تیپهویو. لهییشدا: دبهرده، ژبهر، ژپیششه. سنیوه پی ابرده و راک.) نهخوشی: نهش پیشرو نیرو. (باک.) نهخوشی: نهش پیشرو نیرو. (باک.) نهخوشی: نهش پیشرو نیرو. (باک.) نهجیاتی. سهرکموتوو له قوماردا. نیشاندان، ناشکراکردن. نیکو پهسند ناهکی بهرهخوه بده پیش واتا رووی خوت ناشکراکردن.

هنشان: له پیشدا، پیشده، بهرواری داسردوو، لههمراییدا. پیکشان، ماره یی لیکهاتن، لیک دروستبوون، بی هاوسهری یه کتری دوابوون. پیشهندان: نیشاندان.

پيشانگ (ئەردە.): پيشانك.

پیشانگا: پیشنگه، بهنگهه.

پیشانگه: بروانه: پیشانگا.

پێڠانڪي: نێوچاوان.

پێڤانى (جا.): نێوچاوان. (فه.) سبدينێ، بديانى زوو.

<u>هێشا</u>و: ئاڤدمستخانه، ئاودمستخانه، ئاڤړێژ، ئاڤړێژن، ئاودمست. ـــكـردن: دمست به ئاو گەياندن، ميزكردن.

پيشهوه آنه: بدراوه آنه، بدريدوه لآ، بدروهده.

پێڤايى: لاى پێشێ، بعرايێ، سعرانگايى، (باک.) براهک.

پیشه (زەن. ، ھەررا. ، جا. ، روز .) : ئیسك. لای پیشه وهی لهشی گیان له مران. پیشه ل ، نیاوه. چه قاله ، ناووك ، ناوكی ره قی میوه یه . ناوكه ، جنجك. (نه رده.) ئیسك، سقان ، پلان. كار ، فهرمان ، ئیش.



پێشچاوكه (كـق.): بعرچاوكهى كـعرىّ. پێشهسهرى زێړيا زيو (خشـڵى ژنانه).

پيشخانه: ليوان، نيڤكوّ، دالأن.

پيڤخو: سالم، ساوزخر.

پێڤخزمەت: نۆكەر، بەردەست.

پێشخستن: پله زيادكردن، بردنه پێشموه. "

پیشخوواردن: لهپیش پادشا و میراندا چیشت تامکردن.

پيشخور: پشخور، پيشمهرگه. پيشهكي.

پێشخوٚري: دەررى، دەفر، قاپ.

پ<u>نشده</u>: یه که مین که سینکه، که داد و گازانده ی کردبی. سی: گازانده که ری همره پیش.

پیّشدار: هرّمان، فهرماندهر. (باک.) پیّشرهو. پیّشمهرگهی لهشکر. ... ی: هوّمانی، فهرماندار، پیّشرهوی.

پیشدهرامهت: پیشدهستی.

پیشدهرگا: دەرمال، (همورا.) دەرووبمرى، دەربندار.

پيْقدەرگانە: ئاستانە. پليكانى پيشدەرگايە.

پيشدهست: لبدردست.

پیشدهسته: پیشیکه.

پیشدهستی: دمست رهپیشخستن.

هێشړهو: رێ نیشاندهر، رێبهر. ـــى لهشکر: قـهرهووڵ. پێشـمهرگه. سهرهتا.

پيشرهوي: رابعري، ري نيشاندان.

پێشروو: بەردەم.

پێڟڒان: پێۺڔؽن، پێۺڰڒ.

پێڤزانى: پێۺبينى، پێۺڰۆيى، پێۺڰڗتن.

پيشقهرموون: پاسمران، پيش جمنک.

پێۿقليان: بدردل، ناشت، بدرچا.

پیشے (باک.): جروره نهخشیکی دروومانیّیه. لای بیشهوه.

هِيْشكار: سنركار، بعردهست، كمافانق، شهين، پاكسار،

یاریکار. ـ ی: بهردهستی، سهرکاری، نوّکهری. مدری ای

پيهكه (كۆ. ، همر. ، خۆ.): ميشروله.

پێڤكههى: هاركار، هارپيشه. تاسب، چاولێكهر.

پیشکهپیتی: هارکاری، هارپیشهیی، تاسبی.

پێۿڮڡۅؾڹ: پێۺڤڡڿڔۅڹ، ڮ٥تن پێۺ.

پێشكەوتوو: پێشكەرتى، پێشكەفتى.

پيْشكۆ: قەلپووزى زين، بەركۆ، بەرزين، زينكۆ.

پیشکی (باد.): گړوێ، گوړی.

پیشکیش: پیشکه دله پیشدا نه و ووشه یه ته نها بو نهسپیکی باش به کارده برا ، که پیشکه شه به گهوره و مهزن و میر و خونکاران ده کرا و له پیشه و ده کیشرا بو لای نه و که سه ی ، که بوی ده چوو به لام له و دو ایسه دا بو نه و دیاری و خه لات بو هه موو جووره چت و بو هه موو که سیکی . کردن: بردنه پیش، هینانه پیش. به خورایی چتیکدان به که سیکی .

پیشکا: پیشگه، بعرچاو. گور و تارامگهی پادشایان.

پیشگاییلکه: بالنده ییکی به لهک و چکوّله یه به دموروبه ری جروتیدا دیّت و ده چیّت.

پێشڪر: بــهرگر، پێڰــير، بهرههڵســت. ــــــى: بــهرگرى، پێڰــيرى، بهرههڵستى.

پیشگۆ: دمراست، سعروک، وه کوو له پیش بعیداخی شاریدا نعوا نعسهی دهناخیّری لمسعر تیپی سوپاسالار و هم پیشگو و دونداره. پیششزان، پیش بین، دوربین.

<u>پٽشڪ</u>ۆتىن: پێشگۆتنک، سـهرهتا، ديباچـه. پێشــزانين، پێــش بـين، دووربين.

پيشڪوتنڪ: بروانه: پيشگوتن.

هِێڤڪوشاد: بەربەرەلاّ، پێۺبەرەلاّ. ــى: بەربەرەلاّيى، پێۺبەرەلاّيى. هێڤڪيو: خاوڵى. بەرگير، (ھەو.) بەركۆژە. ــى: بەرگيرى.

پێشڪيره (همر.): فوته. مهمل. بعرههڵبێنه، (باک.) برڤالهک. چادرک.

پيشل (موک.): پيشيل.

پێشنگ (باک.): پێشەنگ. لاي پێشمره.

پیشهان: بهرمالان، پیشهوهی مالی. پشتهمان، خاولی. پهرده یه که ژنان بهختیانه وه دهگرن.

پێشمالان: بهرمالان، وهروويانا.

هِێشمهمان: ئافرەتىكى لىد بىدردەمى ژنىكى زەيستان دادەنىشى بۆ ئىدوەى لىنگەرى راگرى لىكاتى مندالبورنىدا.

پیّشمهرگه: سهرباز، ههیته، مغردی، سوپایی. ــــی پیاده: سـهگمان. پیّشخوّر: کهسیّکه لهپیّش گهوراندا تامی نان و چیّشتی بکا بوّ دلّنیایی. چهند کهسیّکن لهپیّش لهشکرهوه دهروّن بوّ تاقیکردنموهی ریگا.

پێشنمێژ (باک.): پێشنووێژ، بەرغێژ. پێشنووێژيكەر.

پێۿنووێڎ: (زهن.) بهرنووێژ. پێۺ نيوهږد کاتي پێشنووێژي.

پيشنوويركه: مينبس.

پێشنووێڙي : پيشمر کردهرهي پێشنووێڙي (امام).

پێڠنيد: پێشنياز.

پێڤنياز: پێۺنياد.

پیشوو: پیشی، پیشین، بهر، بهروو، (باک.) بهریده. رابردووی کنین. بهرین، (ههورا،) نووا. (باک.) میشووله.

<u>پۆشسوا</u>ز: پسیری، پسیرائی، بسەرەوپیر، بسەپیرەوەچوو. ـــــــی کسردن: بەپیرەوەچوون. ــــی: بەپیرەوەچوون. ـــکردن: بەپیرەوەچوون.

پیشوودر: بدرتر، بدرورتر، پیشتر.

پێڤووڌرين: بەرترين، بەرووترين، پێۺترين.

هِێِهُوٚر: ليّواري حموزيّيه پێي دهخريّتمسمر.

پێڤووڪورڪ (باک.): مێۺورلهي وورد.

پێڤوونه: مێشررله، پێشکه.

پیشوونیان: پیشینیان، وهرینان.

وێڤووێڹ: شروێني پێخوست، ناوونيشان، پێناس، نێوونيشان، نادرێس. ره ــ كفوتن: لێپێچانفوه، تۆژانفوه.

پیشووینیکار: پیناسی کاروبار.

پيشهاتن: هاتنهپيش. روودان، قهومان. (نموده.) ريكموت.

پیشی (باد.): میشروله. بهردهم. پیشرو، بهروو. تایینده. له اده: لهیشان. له ا امهده: له درواردژ و تبایندهی تیمهدا. ا چرون:

پيّشيا (باک.): پيّشينان، پيّشينيان.

هِيْشِي مِهنه: كولله، ميتشرولمبهند، پهشمبهند.

پیّفیّل: شرویّنیّکه، که بههری ها توچوّی زور دره بهسهریدا شیّلرابی

بِيْشِي مام (يعز.): پيشموا، رابدر.

بينشين: پيشوو. پيشهكي. لهمهوپيش.

ؠێڤيني: پێۺينيان.

پیشینان: پیشینیان.

هِيْقْينى گهل (تەردە.): پیّشینان، پیّشینیان.

پیشنییان: پیشرونیان، پیشینان، باب و باپیری کزنی هززیکی.

پیشینیان: پیشینان.

پيفيو (يعز.): پيشموا.

بيخام: پيخهم، وهلام، ناميلكه. پهيام، راسپارده.

پيخهم: پديغام، وهلام، ناميلكه.

پیفه میسه ر: پدیغامب، رو دلامب، رو دلامسده ر، راسسپار دهبه ر، راسسپار دهبه ر، راسسپار دهبه ر، راسپار دهبه ر، راسپار ده گهیتن. نار در او. وهخشوور. که سیّکه له لای خود او م نار در این بق نموه ی ناخوتنی چاک و کرداری چاک و بیر و باوه ری چاک فیّری مروقان بکات و له خراپه یان دوورخاتموه.

پێڣهمبهرايهتي: پێخهمبهرايهتي، وهلام بردن.

پێغهمبهري: پێخهمبهري.

پيفوك: ئوتۆمۆىيل، خشۆك.

پێ فێربوون: لێڔاهاتن.

بيّ فيركردن: ليّراهيّنان.

ين (باک.): پديف.

پيڤههاتن (باد.): به ...: تورانين، لهدهست هاتن.

پیّقهله (سمق. ، سنه.): قجیله، قنجیله (گیایه که دهخوری تامی گهلاً ترور دهدات) ، نانهقهله.

پێقوتکه: ههڵپهرکێی گهرم. سهرچڵی و ههڵبهزههڵبهز.

پٽڪ: ساز، رٽک، بديدک، بديدکتري. ــشادبوون: بديدکتري شادبوون. ــگديشتن: بديدکتري گديشتن. تدکووز. ــهاتن: رٽککموتن، سازبوون،

سەركەرتن. هى ئىشى مە ــنەھاتىيە: واتە تەكورز نەبوريە. (باك.) پەككور! ئىقخ. (دەر.) پاك. بەشىككە لىمو خوراردنموممەنىيەى، كــه سەرخۆشى دەدا.

پیکان: وهبهرکموتن، بمرکهتن، خرچان، نمنگیتوران، بمرکموتن، نمنگووان، خچان، تیهه لمیسانه، خیچان، لیدران، لسه نیشانموران. لیدان، نمنگاوتن. زانین، هملدان، معبمس له دوزینموهی واتای هملبمستیکی نادیاره، ثازاد واتای هملبهسته کهی خانی پیکا: زانی.

پێكافلىن: ئەنگاوتن، لەنىشانەدان، خرچاندن، وەبەركەواندن.

بِيْكَانِنَ: بِيِّكَانِدِنَ.

پٽكائين: پٽكهٽنان.

پێکاو: ليدراو، تهنگيوراو، تهنگاوتراو.

پنکاهاتن: ها ترچزکردنی چهند کهستک بهناریکی و پهریشانی.

پێکهر: ئمرکمسه يان ثمر شتهيه، که کارهکه دهکات.

پێکففتن: لێومشانعوه، لێهاتن(بـڗجـل و بـهرگ). سازان، خـاس و چاک برون. دەرماندکه به نـهخترشهکه کعوت.

پێڰڡناندن: كەناندن.

پێڲڡڬؽڹ: كەنىن، (فه.) خەنىن، (دەر.) پەيخەندين، گرژينموه، (ھـمورا.) خورايى. دەم بــهــــ: دەڤكــەن، دەڤكــەنۆك. رووخــۆش. بــه قاقــا ــــ: تريقاندن. تريقەى ـــ: قاقاى پێكەنىن.

پێکهو: گيايهکه دهخورێ.

پێکهوه: وێکڕ۱، وێڕ۱، لهگهاڗ يهک، لهگهاز، لهگهاز يهکتری، بهيهکهوه، پێکڕ۱، تێکڕ۱، لهسهريهک، پێکڤه، (باک.) دههڤده، دگهار ههث. بههث، پهڤ، پشههڤ، وهکهههڤ، سهرههڤ، بتهڤايي، (دهر،) بهه بووهوه، ژوروژير، ڤێکړا، ــ چوون، ــ ړابوواردن،

هێکموهبوون: پێکړابوون، لهگهلا پهکتري بووني دوو يا چهند چت و يان گيان لهېمر.

هِ<u>ێک مووهنان</u>: لێکنان، پمړتووک پێک موهنان: لێکنان. به مودان، تێکبمردان.

پیکهونن: و یک و تن، منه کردن، به سه رکردنه وه، به دی هینان. ریک و تن، دهستدانی چتیک و تن که و تنه و که و تنه ک دهستدانی چتیک و چتیکی تر. دهرمان ته و بوونه مایه ی چاوونه و و روزنه و روزنه مایه ی چاوونه و و روزاد) فیگرتن، فی لینها تن.

پێکچوواندن: وێڿوواندن، وێکچوواندن.

پيکچوون: ويکچوون، ليکردن.

پيكداهاتن: شعر پي فروشتن، پيكدادان.

يێکر: بکدر

پێکړا: پێکموه، بهيمکموه، بهيکريان، تێکړا.

هِیّکوهن: لمدمستهاتن، پمرژان، کات دمستخستن، دمرفعت بوون. تووانایی کردن همبوون، دمسعلاّت بعسمرداشکان. ثابروویران، جنیّوپیّدران، ثـه تک کران، ریسواکران. هملّکران وییّکرانی چرا و ثاوور.

پیکراو: نمانگیوراو. کابرا به زور فیساره کاری پیکراوه بسوختی پیشی خوشنمبروه ویمدهست خوشی نمبروه. بی شمرم، بی نابروو، زمان دریژ، چمختی، سرواو، پمل، چهقهسرو، جمرسازه، نسابرووبراو، نسازارکراو. هملکراو (بوچرا و ناوور). پنگه (سەق.): تەرىلە.

هِيْكُمرموِّك (باك.): سديران، گدران.

پٽڪهنه (همررا.): بيّرهدا.

پيکه (باک.): له شکر، نزرودوو، هزردوو. نيرديواني دووسهره.

پيڪ هياندن: پهروهرده کردن، گهوره کردن. بهرههمهيتنان. وهدوو خستن. دەرھینان، روونووس. زوو . : هۆركرن. گەیاندنى قسەیەك يا چتیک به

پێڪهيفتن: پێکهيين، بهکهيشتن بو ميوه و چێشت. گهيين. پێراکهيشتن: بعناوات كهيشتن، به نارهزوو كهيشتن، قالْمهي كردن، پيها كهيشتن. به یه کتری گه یشتن، تووشهاتن. گهوره بوونی مندال و له خدم ره خسین.

پێڪهيشتوو: چتێکه بهبمرههم هاتبێ ر پێگهيشتبێ، پێگهييو.

پێڪهييڪ: پێکهيشتور، پێکهييو.

پێڪهين: کهيشتني بهري دار و نيتر، ميوه و چێشت پێگهيشتن. پێک گەيشان، گەيشىتنە يەكترى، تووشى يەكترى بوون. شاھىتان پى پىكىمنىن، خۆناسىن.كەيىن، كەيشىن.

پٽڪمييو: پٽگەيشترر.

پنگر: پەلپكر، پىشكر.

پيڪران: (دهر.) پاگران.

پيڪراني: (باک.) پاگراني.

پيڪره: پيشكره.

پيڪرتن: كاوتنه ساويتي كيانداري ساوا، پيها لگرتني ساوا. پهڵپگرتن، پیشگرتن. نهندازهی چتیکی به چتیکی گرتن. پیوان.

پێڪرتي (باک.): خدريک، لنزگ.

پێڪروٚڪ (باک.): تعله.

پێڪري: پەكخسان، پێشگري، پەڵپگري.

پێڪوتن: پێکوتن، پێووتن.

پيکورک (باد.): گيايه که گالآيه کهشي وه په نجهي گورگي ده چي و

پێڪۆزهڪ (باک.): سينگ، گوڵمێخ.

پيکوهۆرک (باک.): ميردى خوشک له گورينهو دا.

پٽڪير: پٽگر. ـ ي: پٽگري.

پێڪێڕه (دزه.): پێهۆره، (رڒژ.) پێهۆڬ؞ (دهر.) پاگێره. گێرهکردن به وولاخان. تعوهیه، که گیرهی لهسهر دهکری.

پیّل (باک.): دهشت، بیابان. چاخ، کات، دهم. شمپوّل. (باد.) شمپوّلی گچکه. کات، دمم، پیلهک: دممیک. شهپک، شهپیلک.

پێڵ: كۆپارەيسەر ملى گاجووت. شان و مل. پرد، پر.

پيلا (ئەردە.): پيلار.

پێڵڤ (باک.): پێڵڒر.

پێلاڤچێڮۿڔ: كمروشدروو.

پێلاقه: بروانه: پێلەقە.

پیکردن: کار بعزور به کهسیکی کردن. نابرووبردن، نهتک کردن. سهرزهنش كردن، بهسهررويشتن. (سوور. ، ههو.) چرا و يا تاوور ههلكردن به ئەندازەبورن؛ كەرشەكە پىيىكرد.

پێکڙين (هنر.): پشمين.

ينكفه (باد.): ينكسره.

پيک كردن (خدّ. ، دزه.): كردنه هاوبهش له گهمه و چتى وادا؛ پيكت ناكم، له گه لنت ناكم و ناتكهمه هاوال و به شدار. ليك چسوون، پيٽڪچوو اندن.

پيڪ ڪهيندن: ريکهينان.

پٽڪ ڪهيشتن: تووشي يدکتري بوون.

پيڪ ڪرتن: نعندازهي چتيکي به چتيکي تر گرتن.

پیکمانهوه: له و ولامی جه ژنه پیروزهی خه لکیدا به کاردهبری و اته جه ژنهی هدردورک لامان پیرززبینت.

پیکنای (همورا.): هزنینموه.

پێڮۅٚ (شعبه.): دههوّل لێدان.پێڮوت: پێپهست، پاکوت.

پٽڪ و پٽڪ (دهر.): پاکسهاک.

پێڮۅٚؾڔه (کۆ.): پنجه گيايه کي سي پهلکه په گهلأيه کاني وه پێي کوتري دهچي و بهزهويدا پان دهبيتهوه.

پێکوره: فەرخە كوللەيد، كەھێشتا باڵى نەگرتبى تازە خەرىكى پى هه لُگرتن بيّ. دەست و پيّوهند ونۆكەرە.

پێكۆز: رايێخى كياييه بربێچووه ناژالأن رادهخري.

پێکوڵ (موک.): قونجريسکه، (موک.) پێکوڵه، (شنۆ.) قونجليسکه، (روژر.) پەيكوڭ. گيايەكە قولانجينك بلند و تووك دارە، بەزەرىدا بىلار دەبىتەرە، كە روشك بور جوررە دەنكىكى دىنى درورى تىرى درىروكى سى سووچى پيوهيد، درووهكانى لىنووسەنەكەي درير و تيرتره. ـــ چاندن: تيّچاندن. دووزماني، پۆڭككردن. ــ چيّن: دووزمان. (همو.) گړووگرتني منداله و گریانیدی له کاتیکا پی له زموییدوه دموهژینی و نایعته لای كەس. سىمكۆل. شەرفرۆش.

پيكوله: پديكوله، سيّ ددانكه. پيكول.

پێػۅڵۿجار: پەيكوڵەجار، جێڰايەكە پێكوڵەى زڒربێ.

پێكۆڵى: سمكۆڵ.

پيكهاتن: هالسروران، ريككاوتن، ناشتى، ويك كاوتناوه، ناشت بووندوه، جي بهجي بووني کاروباريک.

پێکهاتوو: رێککو توو، دروستبوو، ناشت.

پیکههنین: پیکهینان، جیبهجیکردنی کاروباریک.

پيکهينان: پيک هانين.

پێڰهێنافهوه: سمرلمنوێ پێػهێنان، ئاشتكردنموه.

پنکیان: ئەنگىتوران، لەنىشانەدران، لىدران، شكان.

پێکێۿن: سەرکێشانی کارێک بڒکارێکی تر؛ نعر کاره پێدهکێشێ بـڒ

زوويري و دُلْيَشان.

پيڪاف (باک.): هننگار، شدقار.

پيگان (باک.): نهخوّشي، دهرد، نازار.

هِيِّلَاَّهِ: كَمُوش، سوّل، پاپوّش، پيّتاو، پيّلاڤ. پالاَّو، (همورا.) پالمه، (باد.) پيّلاڤ.

پلّله (موک.): که آن یا گامیّشیّکه شاخی به پشتسوه دا شکابیّتموه یا شاخیّکی خروار بیّ. بیّدهد مرود چتیّکی تریش

به کاردهبری، که به پاشه وه دا شکابیته وه. (نسه رده.) پیّل وی چار. (بلّ.) ژنیک هسه رتاوسی بیّ وات

پیشوری په و به بین به روید سند و کی کی کی گایه کیشه شاخه کانی پیشه سه به کانی کیشه ساخه کانی بیشه سه به کانی بیشه سه به کانی بیشه سه به کانی بیشه سه در نیز و که می کیش خود اربووبیت مرزی به دمه ست. (نه ده.) قوزاخدی کرمی ناوریشم. پیلوو.

پێِله (فه.): پێڵڒر.

بي لهياش: پهشيمان. ـ ي: پهشيماني.

پێ لهزموي نهڪهوتن: معبدس له زوّري کهيفوخوّشيّتييه.

پيلهقه: پيلاقه، به يدک پئ بههيز به يدکيکي دادان.

بِينه قله ق (باد.): دەرزىله، گيايەكىشە.

پێلهڪه (ژهن.): پووڙ، پاره، دراو.

پێلەكلەك (باد.): گيايەكە گەلأيەكەي پەنجەي لەكلەكى دەچى.

بيّ لهو مانّى نهنان: معبدس لموه، كه جاريّكيتر نهيه تموه ثمو ماله.

پێلهه لڪ (باک.): به راده، ثاقهند. پايه، روتبه، پله.

پێلهروار: پێڵموار. برهداری ئەستووری سووتاندنێیه. پیلموار.

پێليێلووڪ (باک.): غرج، شهپوّل ليّدان.

پیلیینه (باد.): پهڵپینه، جووره گیایهکه.

پێلچۆك (باك.): شەپۆل.

پێڵۅۅ (همررا.): (همورا.) پێڵه، پيلوو.

پێ لێبړین: واز له هامووشني یهکێکي هێنان.

پئ اللهارازتن: چاوهديري كردني چتيك بو ئموهي، كه پيي لينامني.

بي ليخصان: معياس له چاوقووچاندنه له چتيكى و لاسهر نهرويشتنى.

پێ اێداڪرتن: معسمس لـه زوركردن لـه كەسێكى و ميىچ لىسمىرگرتن بـ ق كارێك. دانمواندنى پێى ئاش بۆوورد ھاړينى.

پێ ايراڪيشان: پشت له کاروکرداريک کردن.

پي ايسڪ (باک.): دهرفعت، هغل.

پِيّ لِيِّنَانَ: پِيّ لِمسفردانان، پالينان، ددان پيّدانان، دركاندن. پەردە لىسمر

لابردن، ئاشكراكردن. راستى ووتن.

هِيّ ليّنهر: دركيّنهر، ددان پيّدانهر. پاليّنهر.

پئ ئێوهرگێڕ: تعنراوێکه له کاتی تهنینێدا جوڵ پێؠ بهلایه کیدا وهردهگێری نموسا تعنراوه که دووباد دهبێ.

پئ ئێهه ێبڕین: دەست دریّری، شوولیّ ههڵکیّشان، پی ٞله بسهره تیّپه راندن، پیّ لیّهه لیّنان.

هِي النِّهه نُكِيْهَان: شوو لينهه لْكَيْشان، بِي لينهه ليِّنان.

پئ للهه للنان: پئ ليهه لکيشان، شوو ليهه لکيشان، پئ ليهه للبرين،

دەسدرىرى كردن، تىپەرىن.

پیمه (باک.): شرهگر. پاشماوه، ماوهوه.

پنمان (دهر.): پیّوان. (باک.) پهیان، بعلّین. (باک.) پیمان. پنمانه (همورا.): پیّوان.

بيمانهكار (همورا.): ئىندازيار.

پێماي (همورا.): پێوان.

پيماين (دهر.): پيوان.

پێمهږه: مهره، مهربير، بيّل. خاكمناز.

پێمهله: جووره معلمیێکه بهپێوه بهجوولاندنی، همودووک پێیان دهکرێ. پێمسۆت شهکری عهمبارنێم سۆت (همو.): گلممهیمکی تێکړایی کچ و کورانه.

پئ مردن: تيموون، تيداچوون، لعناو چوون.

پێ مړي<u>شکه (باد.): گيايدکه گهلآيدکدی وه پهنجدی مريشک</u>ێ دهچێ، معداده.

پێمزڪ: بهخشش، کرێ.

پێهێرد: پیاوی خودا، عیزراتیل. له چریکهی مهم و زین لاپهوه ۲۵۲ دا نووسراوه: (نهودهمی سوپاسبژێرم نهگهر پێمێردی خولام بێته سهری بـق گیانکێشانێ).

پێمێـو (ړډوا.): قايــهى مێوانــه. دارێکــه وهبــهر مێــوان بــدرێ بـــــ بـــهرز بوونهومى .

پێن: (همو.) شمق، شمپ. ــــلێدان: شمپ لێدان. (ڕڎؚڔٛد، دەر.) پـان. پارازتن.

پينازين: شانازي كردن، خوړين و نازين به يهكيكي.

پيناس: پيشووين.

پينسين: ناسيني چتيک به يهکيک.

پیناوداد: بهرپرسیار. ــى: بهرپرسیارى.

هننساوی: نیّوبژیّسی، دهلاَلْمی. ـــ کردن: نیّوبیژی نیّوانی شعهِوشقهِ و کسچ و کورپاندا کردن.

پیدایی: پانایی، بهرینی، بهرینایی.

پێنهبوون: لهلا نهبرون، لهكن نهبرون.

پێنهزان: سپڵه. ـ ى: سپڵهيى.

پينهزانين: سيلمبرون.

پێنهشان: مارهيي ليتک نههاتن، دروست نهبرون.

پينهشاو: مارهيي ليک نههاتوو.

پنده کردن: پربه پی نمبوونی کهوش و ئیتره.

پێنهگهييگ (ئەردە.): نەگەيشتوو، شەيتان پێ پێنەكەنيو، خۆنەناسيو. كالّ. كرچ، پێنەگەيشتوو بۆمىيوە وئيتىر. نەكولاّو، خاو بۆچێشت.

پينج: پىنج (٥).

پينجان: تعنها پينج.

فەرھەنگىكىردىست*ان*

پێنجه (باک.): پەنجا (۵۰).

پێنجهم: پەنجەم، چتێكەلە ړێزى پێنجاندابێ.

پێنجهمين: پەنجىمىن.

پێنجهیتاد: پێنج ڕڎۯه له نێوانی زستان و بههارێدا، که سال تمواوبوو نهو پێنج ڕڎۯانه دهمێنێتموه لهپێشدا پێشوونیان ساڵیان به دروازده مانک و مانگیشیان به (۳۰) ڕڎۯان داده نا بعوپێیه سال سێ سعدوشێست ڕڎۯه پێنج ڕڎۯیش دهمێنێتموه له ساڵی ڕاسته قینه لهسم هیچ مانگێکی نیه.

پێنچ بهری (باک.): بزنێکی پێنج سالانهيه.

پێنج بريني (باک.): ممړي پێنج سالانديد، (باک.) پێنج بهري.

پێنج تير: تفهنگ يا دهمانچهيێكه، كه پێنج تيران بخورات.

پێنج جوڪهي دل (نمرده.): پێنج هستهکانن: وهکوو ديتن، بيستن، بؤنکردن، تامکردن، دهستليدان (ليک کفوتن).

پێنج خشتهکی: پهنجهک. چهشنه ههڵبهستێکه، که سێ نیوه هوّنراوهی تری خرابێته سهری و دوواییهکهیان لهسهر شێوهی پاشبهندی نیسو هوّنراوهی یهکم بێ.

پێنج دهری: پدنجهرهیێکه پێنج دهرگای همبێ.

هننج رۆژەي قار: ژمارەيىكە لەرۆژانى ساڭى ئەرىش يىنىج رۆژە درو رۆژى وھبەر كۆتايى زستان و سى رۆژىش دەكەرىتە سەرەتاي بەھارى. تار.

پێنجشهمه: پێنجشهمب، پهنشهمه، پێنجشهموّ.

پنجشهمب (باک.): پينجشهمه.

پێنجشهموّ: پێنجشممه.

پٽنج ڪا: جووره گورانيٽكي كۆنى كوردييه.

پێنج ڪهنج: پێنج چارگهي دلّ. پێنج گهنجينه.

بينج كمنجينه: پينج چاركهى دان، پينج كمنج.

پننج گوشه: پينج سروچ، پينج قرلينچک.

پننج گۆشمىي: ئىر شىزە ئەندازەييەيە، كىه پىنىج لا و پىنىج كۆشەى مەد. *

بينج لا: بينج كۆشد، پينج لك.

پێنجووار: پێشبار.

پێنجۆڪ: چسۆڵە، چسبۆڵە.

پێنجووێن: شارڒچکەيەكى گچکەيە. نێرەكە ئىه پێنىج وێىن يانى پێنىج يۆنانى پێکهاتروه. *

پينجي (باک.): پەنجا (٥٠).

پننج يهڪ: له پينج بهشان بهشيّک.

پێنچووار: لـه پێنج بهشان چوار.

پیننشه (باد.): نمو بعشه ههنگروینهیه، که روش روشه و روواق نبیسه. .

کړيږي هدنگووين.

بێنکه (ډزه.): پهيينکه.

پينكى (ئەردە.): وەنەرزە.

پێنڪاف (زا.): شدقار، هدنگار. شدقام.

پينڪي (ندرده.): وهندوزه، خدوهکوتکي.

هێنووانسدن: بهسهرهێنانی کارهساتێک بهسهریهکێکیدا اسه توڵهی کردهرهیهکی خراپ؛ نمریان سووێندی درو پێی نوواند.

پێنووس: خامه، قەلمم.

پێنووسېر: قەڭىمېر.

پێنۆكە: گيايەكى بۆنخۆشە گوڵێكى سپى ھەيە.

پێو: پێوهر، نمو کمسه يا نمو چته يه زهوى ده پێوێ به لاٚن پێو، گهنم پێو. (فه.) به تنگاى نمديو. گهنم پێو. (فه.) جێگاى نمديو.

پێوابوون: لاوابوون.

هپیّوار (باد. ، همورا . ، زهن.) : نادیار ، نمدیو ، گوم ، بزر ، وون. پمنا ، پمسیو. ـــبوون: بزر و نمدیربرون.

خودا داد لـهدەس مـامـهلّـهى فەلـــهک خستى وەپيّرار چەرمووى چاوبەلّـهک

لمکاتی توورهیده المعجیاتی بچی و نهگه پتشموه و شووین برسی، (سه قررداچی) بهکارد هری.

پێواز: پێباز.

هِێۄ١ن: بهمست یا بهبست یا به چتێکی دیکه ثـهندازهی هـمرچتێک وهکوو دهغل و دان و زهوی و شـلهمهنی بگـیری ـــ ی پێدهڵێن. (دهر.) پێماین، پێمیان. (باک.) پیڤان. ئاگاداری، ووشیاری، پاسهوانی.

پێوانه: پەيانە. كىلـە، ئـەر دەفر يا باديەيـە، كـە شلەمـەنى پىێ دەپێورێ، پێوان. ـــ كردن: كىلە پێوان.

پێوافن (ئەردە.): پێوان.

پێوانی بهرزهپێو: پێوانی قهالأبهجن.

پیتوه: بهویموه، بموهوه، (همورا.) بتوه. ببرون: بتوهبوون، دووچاربوون، تی نالقان، تروشبوون، گرفتاربوون، خمریکبوون. کردن: دووچارکردن، تروشکردن، نالقاندن، تی نالقاندن، گرفتارکردن. ختر کردن: ختر تروشی رووشه و گیچهلانکردن. خترخهریککردن.

پێوەبەرپێدان: بەرپین.

پێوهبوون: پۆوهبوون، تووشبوون، دووچاربوون، تێئاڵقان، گرفتاربوون. خهريكبوون، گيرخود اردنى چتێك به چتێكهوه يا لهچتێكيدا. ماوهى رڒيشتن، ماوهى پێوه خهريك بوون.

پیوهتر (باک.): پتر، زورتر.

پێوهتليان (ئەردە.): تێكەلأوبوون، تێۄؗڿوون.

پێوه چـــوون: بهدهمـــهوه چوون، (دهر.) بهدهمـــهوه چين. رێيشـــتن بـــهدهم چتێکــهوه. تێوه چـــون. وهدووکــهوتن، به پێوشـــووێنهوه چوون. ســهر لـــه نه خوّشدان، سهر لـه بووک يا لـهو کهسهدان، که لـه رێبواری ها تبێتهوه.

پێوهخصتن: ويخستن، پيداههلاوهسين.

پنوهدان: دەرگا بىستن، دانموه، جفتكردن، داخستن، گالسدان. (همورا.) پروهدان: داى پق، نچكدان، مچكردن، پنقىدان، بىستن. پنيوهنووساندن، چىسپاندن. چزەلىتېينان (گەزتن، بق دووپشك وئيتر). نچاندن، چزاندن، چزاندن، تواندن، دوودار لسه لىشسى گيسانداران، نسان بسه تعنده، دودان.

پیوهدهر: داخهر. وهزهن بو مار و نیتر.

پێوهدران: داخران.

پیوهر: دروین. تعندازهگر.

پێوهره: دارهداره کردنی مندالآن. (موک.) بمری همره دووایی و پنجهیه.

پيوهريوون: تيرهرووكان. پهرت و بلاوبوون.

پێوهرڪردن: پێرهکردن، پێداپاشين، بلاوکردن، چرڤاندن. خووێبه چیشتی وهرکردن. ویل و بهرهالاکردن.

پێوه رِوٚيڤتن: پێوه چوون. همڵوهشان يا دراني شووێنێک، که کهمێک لـه خرّيهوه هه للوهشابيّ يا درابيّ؛ كهواكهت بدروّوه با لهوه پتر پيّوه نهروات. پێوهري: دروان.

هِيُوه رُهندن: تيّوه رُاندن، نهقيزه ليّدان بوّ خيّرا رِريشتن.

پێوهژهنن: پێوهژهندن، تێوهژهندن. ناژنينموهي قامك يا دار.

پێوهستان: پێوێران، دەرەقەتهاتن، (دەر.) پەى ويرستى.

پێوه کردن: تێهدڵکێشان، دمزور به دمرزييدو،کردن، وه بزهممرو چتێک به کاردهبری، که به چتیکی ترموه بکریّت. بـق هـمموو گیـان لـــدریّکی به کار دەبرى، که تووشى پەلىپك، تەلىيكى يا تەلەزگەيىكى بكرى. تووش و گرفتار کردن. گوشت به شیشهوه و یا دهزوو به دهرزیهوه کردن.

پێوه ڪرتن: چتيک کردنه پهرده بـ ق چتيکى تر وهکوو فوته بـ هخووه گرتن، پهرده به پهنجهره و دهرگ و چیخ و سهربانهوهگرتن. ړووی چتیکی

پێوهن (ئەردە.): پێوەند.

پێوهنان: داخستن، پێوهدان (دهرگا). خۆـــ: وهبــمرحنچكاندان، لێژهنـين، وهبمرحمنگاندان ، چتيک به چتيکي ترهوه نووساندن. پيستيکلي، زههفكرن، كمردان.

پێوهند: پهيوهندکردن، (جا.، روّژ.) پاوهن. (باک.) پاچهبهند، پێبهند، پایهند، پایهست، دهست بهند، سندم، سمدم، مهرین، مهریهند. کردن: زنجير لهييى گرتوو وولأخانكردن. سندمكردن. ئاسنيكى زنجيرداره دهکريّته پيني گيراو و وولانخانهوه.

پێوهنووسان: چەسپان، نورسان، لكان، چەسپىن، (باك.) دەبورش. __ دن: چىسپاندن، پيوه نووساندن، لكاندن.

پيوهنووسنو: چسپار، لکار.

پيوهنووسين: چىسپين، نورسين.

ييوهنيشتن: ييوه لأتن. خو گهياندنه چتيک بو تهماشا يا كريسني و يان خوواردن و يا بردني. كفل و پغل بهگران كريس. به كۆمەڭـه لىسسەر چتيكى گردبووندوه. ــ ی میش و مهگهز: هه آنیشتن و دور ده اید انس. پووتیکرنس مەردىرمىتكى زۆر بۆسەر چتىتك.

پیوه هاتن: پیوه چوونی خه لک بهبوندی خانووی تازه یا مندالبوون و یا مردوو ليمران و نهخوشي و نيترهوه.

پي و به لهڪ: پار و پووز.

پيّ و پل: لاق و لهتمن، پيّ و نمندام، قاچ و قول.

پێووتن: پێکوتن، پێڰوتن.

پیوور (باد.): ئەستىرەي كۆ.

پێوورچه: گيايـهكي كرويدستانييه گهلايـهكاني وهكـوو كـاهرو وان وولاخ

پێووري: پێوەري.

پیووری (باک.): بانگکردن.

پێووشڪ: پاووشک.

پێوهشووێن: شورێني پێ، سۆراخ؛ شورێنههڵگر، شووێن پێى دزهكەى هدلگرت و چته دزراوه کانی دوزینه وه براکه م گوم به وو به سی داچووم: بمسۆراخىدا چووم.

پێويا (باک.): پێويست، پێداويست. (دەر.) بەي وايستن.

پێويس: پێويست.

پێويست: گەرى، گەرەك، پێداويسته. پێويا. ئاوسەركەم. ئارەزوو. ئاتاج، پيداويست.

پێويسته: گەرەكە، دەبى. پێدڤێ، (باد.) پێتڤى.

پێويستن: پديوايستن، نامانگوري بز چتێک.

پيويستى: ئاتاجى.

پيهاتن: پيكهيشتن، بهخوداهاتن. ووتن، بهسمر زماندا هينان. ددان پیدانان، درکاندن.

پێھــهڵبڔين: تاڵووكــهكردن، خـــۆش رۆيشـــتن. دهســت درێـــژي، پــــيّ ليهالكيشان، شووليهالكيشان.

پێهه ڵهدين: گهيشتني برينه به يه كێك له نهندامان و لهشي مروث. لىشم برينى پينهملپيويوه.

پي هه ٽچووهندن: پي هه ٽگهراندن.

پئ هه نجوون: (ف.) وه کرچین. بعداریا دیوار و یا جیکای بهرزدا هدلگ، دران و چوون د سدر. پست هدلگ دران. هدلگ دریان، (هستورا.)

پي ههانکالان: تروک ليکردن، سنگ کوتان. نهخشهي خراپ ليدان.

پی هدلکوان (رموا.): بهسترانی تعنگه و بار.

پيّ ههٽکو افلان: پيّ خوراندن. پيّ سازکردن، پيّ ههٽسوو راندن.

پئ هه نکردن: بستنی تعنکه و یا تعنکهی باربهستن.

يس هدانكوتن: هداننان، بدتاناچوون، پس هدانگورتن، ستايشدردن، وەتاناچرون. (باك.) ئەقراخستن.

پئ هه نکه ین به دار و دیوار و جیکای به رزدا چوونه سهر، پیه مانچوون؛ ــىمۆرانە.

پیهه نگسه باندن: بسه دار و دیسوار و جیکسای بسه رزدا بردنهسسه ر، پيپهه لچوو اندن.

پئ هه نُكرتن: _ ى مندال: دارهداركردن. پيهه نينان، خوش رديشتن، خيرا رزيشان.

پي ههاٽينان: خوش رويشتن. پيدريزي، شوولي ههاٽکيشان.

پێ هوورچه: گيايهکي کروێستانييه گهڵٳٚيهکاني وهکور گهڵێي کاهور پانه و ئاۋال دەيخورا.

> بِيّ هَوْكَيْلَان (همورا.): پيهه لُكمران، پيهه لُجوون. پێ هوڵه (ړوژ.): پاکێره.

پیّی فاش (شار.): داریّکه له شیّوهی یعرهقدایه سعریّکی بهخوو انهکهوه نووساوه و سعرهکهی تریشی لهدهرهوه یه بعرداشی سعرهوهی پییّ بـعوز و نـزم دهکریّت.

پێ پييزه (رورا.): دينگه، پايه.

پي يين: لاي خور ارهوي چت.

پێ (هدورا.): پيو.

پى: بەر، بەم؛ (ھەررا.) تۆكسىرىنى: تىۆبەم شىرىنىيەى. شان، پايە، پى. بەك: بەپىيى. وەشىلەىككەسەى: خۆزگە بەركەسەى. (ھەررا.) پىر، پىيە. (باد.) پورك.

پيبەر: بيبار.

پيبك (باك.): بەبەللەي چار، (باك.) پيبۆك. بيبيلەي چار. «

پيبۆك (باك.): بىبىڭەي چار.

پیپ: بەرمیل، کورپەی دارین یا کانین. سندىكى كىلىكى كىدىدىگەت مىللىك

پیت (مرک.): (باک.) تیپ. کشتوکاڵی نهمسال بهپیته. فیت، ریّژهن، پرشت، ریّژهو، پیّز، فهر. به ...: برشتداره. بیّ ...: بیّ برشته. (همو.) همفتهی پیّنجممینه له همشت همفته کانی زستانیّ کموتوّته نیّوانی نوّخمن و پالّوزیّ. (باد.) زپیک.

پیتاک (هدر را . بابا .) : خوره ، خوو یک ، سزا ، سدرانه ، مه کات ، باربور ، مریشک و مهر و رون و ده غلیکه تاغایان لهجیاتی سهرانه ی خوبانی دستینن . کوکردنه و ی چتمه ک یا پهاره بوب اربووکردنی یه کیکی . کوکردنه وی دراو له لایه ن چه ند که سیکه و ، که چتی پی بک پن و به هموریان بیخون . پروپیتی ناومالی .

پیتان: وورده کفل و پهلی ژنانه.

پيتاوه (ندرده.): پاتاره.

پیتهبره: پیکمبره. کرمیّکی گچکهیه لمناو قمفی گهنم و جزّدا پهیدا دهبیّ گرلّهکهی لمبنمرهتیّدا دهترتیّنیّ.

پیتههیته: ووردهوورده، کهمکهمه، وارهواره، ووسهووسه، بهشهه.

پيتهڪ (باد.): پێچيک، چتێکي کهم. (نمرده.) پيت، تيپ.

پیتچن: تیپچن ثمر کمسمیه پیتهکانی چاپخانان دمزانی کوو بلاّوکا تموه.

پیتدانموه: خیردانموه: فیتدانموه.

بيتدار: بمبرست، بهييز.

پيتڪ (نمرده.): پهلهپيتکه. شوورهيي. (شيّخان، ژمن.) پيک.

پيتٽِڪ: پاک و خارٽن.

پيتڪ خصتن: پهلهپيتکه هاريزتن.

پیتو (باک.): کرمن، کرم تیدراو، کرمدار، کرمیوون.

پيتۆر (خز.): پيتۆل.

پيتروكه: گيايهكه دهكريّته گزره بوّناژالآن.

پیتوّل: زورزان، بلّیمهت، فهیلهسووف. ووشیار، دووریین. به هوورده، رامیاری، سیاسی. بی زورزانی، بلّیمه تی، رامیاری.

پيچ (پووا.): كم، نەخت. _ يَك: كىميّك، نەختيّك. هيچ، هيچ وپووچ.

پێچ: بورغي. (زا.) بيج. (باک.) بيژوو، زوّل.

پیچهڪ (باد.): کسێک، نهختێک، توۤزێک.

پیچ پیچ: کسکس، تۆزەتۆزە.

پیچ پیچه: کسکسه، تززتززه، نهخت نهخت.

پيچران: پٽچران.

پيچرانموه: پيچرانموه.

پیچ پوزله: ړوزلهپیچ، ړیزوله. گیایه که بهداران هملدهگمړێ بهری وهکوو ترټیه له دمباغیدا بهکاردمبرێ.

پیچک (هنررا.، بابا.): جوورهگیایه که وهکرو پیازیی وایه دهخوری یه ک چله و سی سووه نامیزیک بلند دهبی گیایه کی کوویستانییه ده کریت که لانه. کفته ی ساواری بی ناو. (نهرده.) گولوّله، گلوّله.

پیچن: داریکه لمنیوکهلانه دهزوری دهنین تا بی پیچن.

پێچۆڪ (باک.): پيچروکه، گيايهکه.

پیچی (باد.): پەنجەي دەست.

پيچياڪ: پٽچرار.

پيچيان: پيچان.

پيچيان بهيهڪا: پيٽچانمره به يهكدا.

بيجينهوه: پيّجانوره.

پنچياو: پنچراو: كىمينك، تۆزىك، نەختىك.

پیخ (باک.): کمنار، دهوروبمر. ئیخه، بمرزک.

پیر: زال ، نافسدر ، کزنهسال ، بدتهمین ، سعرسپی ، پورهسپی ، سعر ، کال ، به الداچوو ، ئینیدهوه چوو ، کیههل . بیدون: داکیوتن ، سیمربوون ، بهسالداچوون ، قدر تبوون ، بهسالداچوون ، قدر تبوون ، بهسالداچوون ، قدر تبوون ، بهسالدا چوون ، پیر ، پیاوی زاناو گهوره یایینی ، راسمر . (سرور . ، روث) نهنگ ، داپیر .

پیراسه: پاک و خاوین کراردوه.

پهیران: ۱) چیایه که که و تق به باکووری پر ژاوای ره واندزیده. ۲) ناوی گوندی کییده. ۳) شیخ سه عیدی پیران قاره سانی کوردستان سهر در کورد، که له ۱۹۲۵ به دهستی ترکان شهید کرا خه لکی نه و گونده به که له کوروی دیاریه کریدایه. ٤) نیری هوزی کی کورده که و تق ته نیرانی لاجان و حاجی نومه رانعوه. ۵) له هوش خوجوون. نیری نیرینانه. ۲) (پر ژر.) ناله، شهوه، بیه ترشیبه که تروشی مندال و نافره تان دیت. دی بردنه و ناله مو په ژاره له هوش خوجوون.

پیراپووه: جووره دەرمانیکه له پیو و لنزکه و قسلاً دروستدهکری و گونج و دیزه و گززهی کونی پیی پینـهدهکری، پیـو و لنزکـه و قسـلّی تـازه پشـکووتوو لـمسـهر ناووری تیکـهال پهکتری دهکریّن.

پیراندن: پرمهکردنی نسپ و ماین.

پیرانشای (هدر.): مدرمدرشا، بلووری.

پیراندن. جروره دهنگیکه شووان بهدووی ناژالاندا ده یکات وهکوو عاعا.

پیرایمتی: پیری، پیریتی.

پيرايى (ئەردە.): بەپىرەوەچوون.

پیره: لمړووی واق ووړمانموه بو چتی کون و پیر بهکاردهبری، پیره چمقو، پیرهدار، پیرهنمسپ، پیرهناو بهتمووژمه.

پیره (جز.): پیرهژن.

پیږه: پړه، پړمه، دهنگی لووتی چارهوییه. پیړهپیړ.

هیره پنتک: پیرپنتک. مندالیّکه کردار و گوفت اری اسه پیاوی گهوره بچیّ.

هیږههیو: پیرتژن، پرمهپرمی یه ک له دوو اییه ک. کتشکی بزن و مه پی کتریه ، که دوژمنی دیت به ده نگی پیره پیرههیو هه موویان ناگادار ده کات و هملاین.

پیرهبه: باپیر. پیرپنتک. ناری دیّیه کییه له نارچهی شارباژیّری.

پهيره بياوه: گيايه که وه کوو گوويّز به لهيه به لأن بنه که ي ليموي خرّتره ، پهلکه کاني کولّکن و توزاوييه به کالّي ده خوريّ.

پیرەبووك (باک.): كەڵكەڵە.

پيوههتون (ړهوا.): منداليّکه ووته و ناخوّتني پيراني بيّـت، پنمهيتوّ، سهرهسودره.

پیرهدا (باک.): نهنک، داپیر.

پهروزا: منداليّنکه له کاتي پيري باوکي يا دايکيدا له دايکبووبيّ.

پیرهژن: پیریژن، (همورا.) پیرهژهنی.

پيرهسهك: سدكى پير. بۆجووين بۆمرز قانيش بهكاردهبريت.

هیوهک (باک. ، بوتا.): ژنی به میرد. (جز.) پیرهژن. ژن و میالاً و مندالاً، خیّزان. چتی چرچ و کوّن وپیر.

پیره ڵۆك: دارى پیرى گەندەڭ. ئەندامێكە لەبــەر زۆر مانــەوەى لــەناو ئاردا سپى پات و چرچ و ھەڭپزاوبێ.

پیرهمهرد: پیرهمیرد.

پیرهمهوهندی: تیره یه کی کورده له هوّزی داووده ، له لیوای که رکووک و سلیّمانی دادهنیشن.

پیرهمیّر: پیرهمیّرد.

پیرهمیّرد: پیرهمیّر، کوّنه پیاو، پیاوی پیری به ناو سالاّنداچوو. نازناوی هستیار و روّژنامه نروسیّکی گرنگ بوو ناوی حاجی تعوفیق و خهلّکی سلیّمانی بوو.

پیرپلا: مریشکی دهشتی، مریشکه کیوی.

پيرپيروشك (باد.): جاڵجاڵروكه.

پیرخهایله (همورا.): پیرخمنیله.

پیرخهنی: پیرخهنیله.

پیرخهنیله: چیشتیکه به برنج یا ساواری وورد لیبنری . ثاردی ساواری، پیرنی، (همورا.) پیرخهلیله. سمیتک.

پیرسۆز: چتیکسه وهکسور فانووسسی، بسه لأم لسعباتی شووشسه بلسووری میّولیّدراوی لیّ دهییّچریّ و موّمی تیّههلّده کهن. پیسوّز.

پیرعهبوّک (باد.): جووره ئافرهتیّکی زرتمبوّزی ئمندهموّری ناقوّلاّی وایه ، که تژنیّکی وابیّ وه جانموهران بچیّ له چیردّکاندا زوّری لیّدوواون. پیرعمقوّک: جالْجالروکه.

پيرفازك (باك.): گيايدكه.

پيرقهلاچڪ (باک.): گيايدکه.

پیرک (باک.): تایهک، مامان. نهنک. ژنی هزشمهند. جالجالووکه.

پيرڪڙين: پشمه، دهنگي پشمين. پشمين.

پيولێکودن: لي پيرکردن وه کو نهخوشي، که کون بي ده ليّن ليّي پيرکردوه،

پیرنی: پیرخهنیله.

هيرةِ (بار.): بارهبهر، ډهوار، پيرو، وولاّخ، كهر، ئيسستر، تهسپ، ماين. چارهوا، چارهوي.

پیروّت (باک.): ناوی نیرینانه.

هیروز: به فسر، باو، بدپیت، سپی روژ، خوش، خوشتان. ووشدیه که بو جهژنه و جلکی تازه و خانوو به کاردهبری به پیچه وانهی شووم و نه گبسه تی و بی فهری و به دفه رید. نیری ثافره تانیشه.

پیرۆزانه: چتێکه یهکێک بتداتی لهکاتێکیدا، که کالایهکی تازهی لمبهرکردبی و یان به پایهیهک گهیشتبی له بعرانبهر شعوهدا، که پێت گوتووه (پیروزت) بیّ.

پیروزه: بعردیکی شینی نرخداره بو نقیم وقاش و چتی تر به کاردهبری. (موک.) بالنده ینکیشه.

پیرۆزبایی: پیروزانه، جعژنه پیروزه.

پيرۆزكارى: پيرۆزكردن، پيرۆزباييكردن.

پيرۆزى: كوتنى (پيرۆزتبى)يەبە يەكىك.

پیرۆزى پىشىن: سىركىوتنى دووايى.

پيرۆزە: بروانە: پيرۆزە.

پيرۆك: پيرەڵۆك.

پیروکاڵ (باک.): پیروجعیّلّ.

پيرومهرده (ړهوا.): چيکلدانه تيکچوون.

پيرههڤۆك (باك.): وهم، سورهتى خەيالى. تەونى جالجالووكه.

پیری: پیرایهتی، پیریتی. بهرهوپیری، پیشوازی. رابهری، پیشهوایی.

بيريتى: پيرايدتى.

پيرێژن: پيرەژن، كۆنەژن، قەرادە.

پيږيژن: پيړهپير، كهراده، پيرهژهني.

پیریزنه سهرنهسنینه: دمعبایه که له گچکهییدا به قد زچیسک دهبی و هیلاته ی لعناو خولیدا دروستده کات.

پيرێژنوٚڪه (کز.): جاڵجاڵووکه.

پیز (کف.): لـرولاک، پـروز، بعلـهک، نهرمـهی لـرولاکی پیّیـه. (بـاد.) کروزهله (جروره گیایهکه).

پيزپيزاك (باد.): جووره چۆلەكەيتكى كلاو دريژه.

پیرپیروشک

پیزپیزوّک (باد.): گیایه که نیّرتکی ههیه، که پاککریّ ناوکه که ی وهکوو لرّکه وایه.

پییز ن: گیایه کی ناوی هممیشه یی گهلاّی وه ک کسفوه ر وایه ، رهگ و ریشه کهی ده کوتریّ و گفرم ده کریّ لعبفر مووسلّدان داده نریّ بـوّ میزگیرانیّ زورباشه.

پيزوٚڪ (ړوژ.): بيرو.

پيزۆكە: زيپكەييىكى گچكەيە لەلەش دەردى.

پیزی (نمرده.): قرون، قنک.

پیژ (باک.): کردموهی زیاندهر. لهپشتموه لیدان. تعلاس.

پیژان: بیّژانموه، دابیّژتن (بوّنارد و نیتر). (باک.) گیایهکه.

بيژهڪ (باک.): گيايهکه.

پیژپیژه: سووک، نزم، بی نرخ.

پیژدان (باک.): گیایه که مندالآن ده یچنن و ناوکه کهی دهخون.

پيژگ (باک.): گيايهکه، پيشزک.

پیس: ناپاک، چهپهان، ناشرو، چلکن. چهلهم، لیتزکه، گلاو، ناوهگال. گول، دووزام. بورون: ههرمین، لهوتین. کردن: لهوتاندن، لهناوبرنی پاکی چتیک. ههلنههینانی هیلکه و بزگهنکردنی. بهد، گهند، خراو، خراب، شیّت، غهزناگ.

پیمار: خروین تیکموتنی ژنان، بی نوویژی، تیکموتن.

پیصابی: پیسی، چەپەڵی، گەندى. ــــى گیانلەبــەران، گوو.

پیمبوون: چەپەڭبرون. ــى ھێلكە: تێڬچرونى ھێلكە.

پیسکردن: چەپەڵکردن.

پيمپيمسۆك: ميزمسيزك، شسفوگەر، شسفوگەرد،

پەسپەسەكۆڭە. (ئەردە.) جاڭجاڭووكە.

پیمت (باک.): تویزی سهربرینانه.

پيمتر: چەپەلتر.

پيمزڪ: پيرک، همرزال.

پيعترين: چەپەلترين.

پستووری (باک.): بیدادی، زور، جدور.

پیستیکلی (باک.): پتر پیرهنان.

پیسنووێن: زمان پیس.

پیمکه: (رِوَژ.) جلفر. چنچروز، پیسکیّر، سهربوّر. جڤیل، پروچ، رِژد، چرووک.

بيمكه له: بيسكير.

پیسکهین: پیسکیری، پورچی، رژدی، چرووکی.

پیسکردوو: رژدکردوو، پووچکردوو.

<u>پیمکنر: پیسرو پهلنوس، پیسرو پ</u>وخل، پیسرو پهلنوخ، پیسوک، پیسکه، پیسک، پیسکهله. ـــى: پیسرو پهلنوسى، پیسرو پوخلى، پیسکهيى.

پیمو (زا.): بۆسۆ. پیسکه.

پیس و پهڵۆس: پیسکیّر، چەلىم، پیس رپۆخلّ.

پیس و پؤخل: پیسکیر، پیس و پهلوس، تاشوو.

پیسۆر (باک.): بیّوهسیری.

پيمۆز: پيرسۆز.

پيسۆك: پيسكێر.

پیسی: پیسیتی، کهمار، گرو، پیسایی. گولی، دووزامی.

پیمیّتی: نادروستی، سستی، نانازایی.

پيسێر (نامێ.): نێفنک.

پیش (زهن.، لو.): بـوّر (.). گرفتاری. (مـوک.) رِق، قـین، کـین، پشم، دلّـتهنگی. ــخوواردنموه: رِق خوواردنموه. (باک.) کردموهی زیاندهر.

پیشان: چتیک زور بکولی نری و به ملامی خوی به یشینری یا اسویر نادوریدا. پشووسواربوون.

پیشاندن: چتیک المزیر ناووری یا المناو هانمی خزیدا پیشاندن و پوخته کردن.

پيشانك: پيشاههنگ، پيشرهر، پيشهوا.

پیشانن: پیشاندن. (تعرده.) پرماندنی وولاخ.

پیشاو: چتیکه وهکرو کرتزیه (پهتاته) که بهههلمی ختی پیشینرابی یا لهژیر ناوریدا.

پیشاوی: پیشیّنراوی.

پیشه: ۱) کردار، کردوره، دمستکر. کاری پیّبژیس، فسرمان. ۲) خرو، رِهفتار. هاو ...: پیشسکه یی. هاو ... یسی: پیّشسکه پیتی. پشسور، دم، همناسه، نمفهس.

پیشهخوره: پیروزه. بالندهییکی نیسکخوره.

پیشهساز: پیشهگهر، پیشهوهر. ــ ی: پیشهگهری، پیشهوهری.

پیشهقان (ههو. ، خق.): پیشک.

پیشهگهر: پیشهکار، پیشهساز. پیشهوهر. کهسیّکه کاریّکی وا بزانیّ، که پیّیبژی. ــی: پیشهسازی، پیشهوهری.

پیشهناز: پارچهکریّکه، که لهپیش سفره بهسمر نمژنزیاندا دهدریّت.

<mark>پیشهوهر:</mark> پیشهگار،پیشهساز. ــى: پیشهگاری، پیشهسازی.

پیشه و هونهر: کردار و گزی و ناکاری باش.

پیشهی نووت: کرکرزچکهی کهپز.

پیشخوواردنموه: بـه دمسـت چتیّکـموه دمسـتهلاّت نــمبوون بـق دهربرپـنـی. خـممخوو اردن، رِق و قاین قوو تدانـموه، ثـارامگرتن، ددان بــه جــمرگی خــق داگرتن، خمفمت پهچنینموه دارّ.

پیشک: نامرازیکه کهنگرو چتی پی هانده قهنن، (بار.، باد.) ناویته، (خق. همور) پیشمقان، (دهر.) بینه کان، (که.) بینه قان. مهساسه. (همو.) مرازیکی تعونییه. (باک.) داوین.

پيشهڪان: بيّڵهکان.

پیشکییشکانی (همر.): جروره گممهییکه.

پیشکردن: پیشخور اردندره.

بيقلهك (باك.): بالندهييّكه.

پیشن (نمرده.): کنسیکه هنمیشه پیشبخوراتمره، رک نمستوور.

پیشنی (فه.): نارچاران، پیشدمستی.

پیشۆ: چتیکه وهکوو لفکه تهخته کانی کهشتی پی قایم دهکریت.

پیشوو (زیّ.): میّشروله، پروشروه. پیفوّ، پیفگ.

پيشۆك: (ھىررا.) پيفۆك. (كۆ.) ئاڭەكۆك.

پیشیاگ (نمرده.): پیشار، برژار لمژیر زیلممزیدا.

پیشیان: پیشان.

پیشینی: پیشینیان.

پیف (لو.): چتی پووتی پفهه لدراو، سست، باکردوو.

پیفه (همررا.): پیفرک.

پيفڪ: پروشرو.

پيفڪ: پووشور ، قار.

پیفوّ: پیفک، پورشور، قار.

پیفوو: پروشورداری.

پیفوّک: کیفوّک. (جا.، هامررا.) پیشوّک، (بار.) پیوّک، (دهر.) پوشک، (دهر.) پوشک، (همررا.کوّن) پیفه، (بوّتا.، باد.) پیڤوّک.

پيفي: پووشوويداري.

پیفیا گ: چتی ناوساو ، چتی هه لأمساو . پووچ ، ناورک گهند .

پیفیان: ئاروسان، هدلآمسان. پورچبوون، ناروک گاندبوون.

پیف (باک.): پدیف.

پیقاز (باد.): پیواز. (باد.) ــى: دۆلمه، هـهلپیتچراو. ړهنگى پيوازى. چینستیکه پر لـه پیواز و گزشتى قیمه دەكرى.

پیفان (باد.): پیوان.

پیقهدان (باک.): پیوهدان، گهزتنی مار و نیتر.

پیقۆك (باك.): گرڵسێخهکهي کێوي. پیڤۆنگ.

پيڤۆنڪ: پيڤۆک، پيفۆک.

پیق: (باک.) داری دریّژ. (باد.) لرولاک، بدله ک به نیّسک و گوشته و ...
پیک: (کرّد.) تروز، تیّکولّی دارییه، که به لروله ده ربه یّنریّت، (بابا.)
تروز. (همررا.) قولّینگی گهررهی بهردشکاندنیّیه. ساز و ...: پیکی زردِنا. شهر چلّه لروسه یه، که سهریّکی گرلّه گهم یا جبتی پیره یه وهسه ریّکی گرلّه گهم یا جبتی پیره یه وهسه ریّکی گرلّه گهم یا جبتی پیره یه وهسه ریّکی شده به مدره هسه ده چیّته نیّس قسفی هستره سسبره وی گرله گستم یا گرلّه چیک که دریّن که کان وه کسو قسف لیّکده دریّن. (باک.) یی دروزه له: فیقنه، بورجی چکوّله. (نهرده.) چهکرچی قررسی گهرره، به ههمود چتیّکی دریّژوکه و کون ده لیّن وه کود پیکی زورنا و گرله کم وجوّوئیتر.

پیکه (همورا. ، جا.): قامیشی چیغییه، که باریک و ناو پتموه.

پیکهبره: کرمیکه له بنی پیکی گولنی دهغلنی دهدات و ووشکی دهکات. پیتهبره.

هنگ ردن: ب مزور کار و فرمانیک به که سیکی تر کردن. تابه و و بردن، به مدوداها تن، سهرزه نشکران.

پيكۆل: بروانە: پىكىول.

پيكۆٽى (باك.): پيكولى.

پيلاڤ (باد.): پلاْر.

پيلان: پلان، فيّل، فرلّداغ، دولاّب. كەين و بەين.

پيلانباز: فيّلباز. ـى: فيّلبازى.

پیلانماز: پیلانباز. ـ ی: پیلانبازی.

پيلانڪيّر: پيلانساز. ـ ي: پيلانسازي.

بيلانڪيران: پيلانسازي.

پیلسه: کیشه، ووشتومی، مشتومی، شهی، دهمه قالسه، دووگورزه، بدر بدر دورگورزه، بدر بدر دورگورزه، بدر بدر دادی کانی داروگیر، (باک.) خرچ توک. مهره کهمه دوک، خره پیچک، (شهروینار)، دهمه قری دهمه ته تفی، بچه نگانی در به دمه ستی. سپی گیران: قه کانی کردن، تیکگیران، مسل گیران: قه کانی کردن، تیکگیران، مسل لبهرملنان، راهشان هدف. (نمرده.) قززاخه ی کرمی ناوریشم.

پيلهباز: شعراني. ـي: شعرانيتي.

پیلفواد (شار.): بنسهداریّکی تعسستروری نهقعلّعشراوه بسوّسروتاندنیّ. (شار.) مرورهدار. (هغورا.) پیّلغوار.

پيلەۋەر (باك.): تەنەكەچى.

پیلک: قامک، تهل. بورکیّنی، نهو دهسته کهسهیه، که دهچن بورکیّ بیّنن. (باد.) پرّستهچی، چههرچی. ران، گهل، پوّل، برّ مندالاّن و بالندان و ناژالاّن بهکاردهبریّ. پورلهکهی زیّره ژنان له کلاّدپیّچ و شوویّنانی تری خرّیانی دهدروون.

پیلکه: تیلکردنی هملّممت به پهنجه، بهتیر ناویژتنی معهمهم: نازاد تیری راسته.

پیلیوو: قبهپیّلکی چار، پهلکی چاو. (همورا. ردّژد، که.) پیّلُـوو. (همورا.) پیّلّه، پهره. (باک.) خلیّف، پشتجاث، چهمکیّ چاث، پهلکی چاث. کزیک، کژپ.

پيلوو: پيلرر.

پیلوّس: میّملّ، پهلاّس، بار، چهل و مهل، صووی دهماخی. خوّلیّ کردن: خوّلیّکردنه بار، خوّبهسه ردا کردنه پهلاّس، خوّلیّکردنه میّملّ.

پيم (فه. ، دهر.): پيو.

پیمنهک: درونگی پشتی ووشترانه.

پيمي (همورا.): پيوان.

پین (باک.): کولاندی مریشکان.

پینار (باک.): ئیلیکی کورده له روزاوای قامیشلووی.

پینه: (رِوْژ.) پنیا. شاپینوّز. (باک.) پهرمسپان، پهرمسپاندن. (باک.) پسپان، دوّن، پینهسـوّل. پنـج. (تـهرده.) کمژنـه. کـوږی نـارِهرای ژنـی بممیّرده. (باد.) کمههک.

پينهچى: پينهكار، پينمدوز.

پيندوۆز: پيندچى. ــ ى: پيندچيّتى.

پینهساز: پینهچی. ــی: پینهچیّتی.

پينهسۆل (باک.): پيندى كەوش.

پينهڪ: پينڙک.

پينەكەر: پينەچى.

پینه کردن: که ژنه کردن. پینه له شوریّنی دراوی جل و به رگاندان. (همورا.) پینه که رده ی. بریتیه له به سه رگرتنه وهی و و تاریّک به لادانی به جزریّکی تر؛ نازاد له قسه ی کوردوی دلّگیربوو، به لاّم چا بوو نهویش زوو پینه یکرد.

پينهگهر: پينهکبر. ـ ي: پينهکبري.

پينهڪرتن (فه.): ساريّر بروني برين.

پینهوپهپۆز: پینا. ــ کردن: جلکی شر پینهکردن. کاری ســهخت و دژوار بهکهم و کورتی پیّکهیّنان.

پينپينڪ (باک.): چتيکه دابکهنري.

پينج: گۆشە. بيژور ، زول.

پينجوّڪ (باک.): گممهي پيٽنج بمردانه.

پینف (باک.): ناوهخوره، بعرداخ، بادهی ناوی، بادی ناوی.

پینک: (باک.) کولانهی مریشکان. کووخ. گهرد و ووردهی سماق و رنسید.

پینک کۆزەر: ئىسو دەنكە دەغلاتىيە، كە دوواى گىرە و كوتسانى لە بىتۇنگدانى لەنبو كىف و قەپىتلكەكانياندا مابنەرە.

پیلوّس: (باد.) کوولانی.

پينڪ (نعرده.): پيشخوو اردنعوه لـه رقان.

پينگاز: هيلکهي گيچين، هيلکهيهکه له گيچي دروستکرابي.

پينڪانن: پينگاندن.

پينڪاندن: پينکبردندوه ، پينگخواردندوه ، پيشخرو اردندوه له رقان.

پينو کوتکي. اوهندوزه، خدوهکوتکي.

پینی: کهپهک، بن بیژنگ. *

پیو: (ردّژد) پیم. (دهر.) درون، گروزوو، (هدررا.) پی. بدزی ترواوهیه. چدرریهکه، که له بهز و ناوزگی گیاندار بگیریّ.

پیوار (تعرده.): پاشمله، پاشهمله، له نعدیوی، له پاشعره، له پشتعره.

پیبواز: (دەر.، هـمو.، هـمورا.، زەن.) پیاز. (باک.) پیشاز. لـمانو خوشنارەتىداسى جاران دەچئىنرى. ١) كـم تۆرەكـمى چئىزا دەبئىتـم خسكە(قسـكە) بـەلأن، كـە زەرىيەكـمى باش بىئ بەيـەكجارى دەبئىتـه سەلك. ٢) قىسكەى دەچئىن دەبئىتە سەلكى نارەنجى، كـە پئىدەللىن: (دەق). ٣) دەقى دەچئىن دەبئىتە سەلكە پىراز.

پيوازاو: ناڤپيراز.

پیوازی: (باک.) پیقازی. رهنگی پیوازی.

پیوان: پیّمان، پیّماین. (باک.) پیڤان. ثهندازهی همرچتیّکی بگیریّ وهکور دهغلّ و دان و زموی و شلمهنی ــ ی پیّدهلّیّن.

يوه: پورشور.

پی یعه (لسو.): پیسو، بسعزی نساوزکی نساژه الآو مالاً تانسه، کسه بسه نساوور توابیّتموه، پالیّپروابیّ، گزشت و چزیلکی پیّوه نعمابیّ.

پييۆڪ (باد.): پيفۆک.

پييپك (ينز.): ئاها، هاها بۆراق رورمانه.

هِێڽِينڪان (همو.): لاي پٽيان، بــه پٽِچموانــهي ســمرينگانه. بمردێکــه لـمنار گوريچمدا لـملاي پٽيانموه دادهنرٽٽ.



ت: تیپیککی ثابیمی کوردیید. راناوی کهسی تاکی ثامادهی دووهمد: دایکت، کاکت، پهرتووکهکهت، نامهکهت. (دهرس.) تق، ته، ثهتق بق (نیّرانه). تیا: تق، ته، ثهتق بق (میّیانه).

قا: هدرتا، تاكه، هدتا، دا، تاكور، هدتاكور، تاكي، داكور، (باك.) ناڤداک، ناڤدا. تاههی له خوواردن و خوواردنهوه بی نیاز نابی، زمانت شيرين بي تيا بمريز و خوشهويست بي. (باك.) نوسهتي، يمهرتاث. (كرما.) تى. (هدورا.) پاو. تهو، سهقه، گرانهتا. (باك.) گيشه، كۆم، پارت. مەلَـــۆ، تايە. (مەرج) كە دور چتان پيــٚكەرە دەبەستيـــّتــەرە: تـــا ژيــر و نیشتمان پهروه ربی خوشم دهریسی و سهرت بو شورده کهم، واته خۆشەرىسىتىت بەسترارە بە ژىرىت. لابارىك، لنگىبارىك، بىندەك. تايهک تريخ: سهوه ته يهک تري و ميوه، تابار. لا، پهله، پهره، لاپهره. داو، همودا، تال (دهزوو، مسوو، بعن). برقهمهای: با گیان و لهشمان بکهینه قوربانی گلل و نیشتمان تا دووای نیّمه ناومان بزر نسبیّ. ــ کردن: پێچانموه، قمدكردن. تاك، تاق، تمنيا، تمنها، دانه، تاقانه. _لـ زارى هاتەدەرى من گەيشتمە لاى. (باك.) شەتل، نەمام. بنچينە، رەچىڭەك، رهگ و ریشه. شان، پایه، جفت، جوور، لف، لنگه. هاوتا: هاوشان، هاويله. بي هاوتا: بي هاوشانه، بي هه قاله، بي وينهيه. (باك.) لكي داران. هدودا. نهوّم، چینی خانووان. نارامگه، گوّدٍ. دووایی و کوّتایی چتیّے نیشاندہدات، ئےممن تےنہا تا سفردہشت چےووم، کے زیّد و نیشتمانی زەردەشت پیغهمبهرییه، واتا پلهی همرەدووایی چوونم تهنها سەردەشت بوو. تاي تەرازوو، لنگە تەرازوو، پەلـە، پەللە.

تانيسه (نعرده.): هدتا نيستا.

تانيوتا: هدتا ئيستا، تانهوّ.

قاب: تاو، تووانایی، پرزه، هیّز، تین.

قابداد: تا ، لنگهبار ، بهنده ک ، تاقه به ک فهرده ، لنگهباریک ه بخریت ، سعر پشتی و ولاخ .

قهان: تروسکه دهر، روزشناییدهر. دره خشان. نیّوی ثافره تانه. گردیّکه له باشووری (حهسیکه) ی گردی تابان له جزیریّدا ناوداره.

تېمره گلگل: چتيکی خړی ته نکی لووسه مندالأن له سمرشان تلوّری ده که نموه.

قاههنفی (نمرده.): تعبهندی پهرتووک. بندروون و شیرازهی پهرتروکان. قاهر: بـعن یـا کهمـه ناویّکـهنزا(دوعا)ی لـهسـهر خوویّندرابیّ، کشــتهک. گهنهگهنه، دهرمانی سولفاته.

قبكه: شورینیکی تایبه تیه فه قهراخ پوربار و زی و دهریایاندا، که کهشتی تیدا پادهرمستی.

تابله: تالبهكي.

قبهووت: دارهباس، داریاس، (باک.) دارمبووق، سندرهجه. (باک.) داریهشی، دارویهست. (جا.، همورا.) دارتمرم. داریهست، دارهبهست. (همورا.) دارهبازه، له تهخته و داران دروستده کری مردووی تیدا دهبهنه سهرگزیستانی.

تعوور: فعوج، دمسته یه کی لهشکرییه، که هغزار کهس دمیت.

تابووق: خشت، كەرپورچ. (باك.) قەرمىت.

قابوون: دارودهست، تابین. تابور (لهشکر). (نـهرده.) درولابـوون، چهمانهره، چهمیانهره.

تابى (باک.): كۆزك، چەپەر. خەندەك، سەنگەر.

تابيه: مەتەرىز، سەنگەر، سووپەر.

تېيتى: تايبەتى، تايىبەتى، تايەكارى.

تاياز (تەردە.): ئەندەھۆر، زەلام.

تايالٌ (ئەردە.): ھەرەشە، ھەشەكە، كاڭە.

تاهان (باک.): لوولدان، پيچاناوه. پيني ووشتري.

تاپر: تفعنگی جووت لووله و حموت لوولهی راوییه.

قهزق: تارمایی چت. دهزگایه کی دهر له تبییه سامانان تومار ده کات. جووره قماله میزکی دهر له تبییه ده دری به خاوه ند زهری و خانوویه ره، بنچاخ، تاچک، قعراله، ترویل.

قهوو: تاپۆ، ترویّل. (ئەردە.) تارمایى، ئاسور، رەشانگ.

تاپي (باک.): تاپۆ.

قات: هززیّکی کورده له نزیک دیاربه کریّیه. عهره ب، (سرو.) تا تک، حاره ب، ناره ر، تات. (کخ.) خرشک. (بابا،) کچیّکه نیّسکیّک یا پله گزشتیّکی له زیّ (نهندامی شهرم) ی دابیّ. (ههورا،) تهخت. تا ته بعردی لووس، بهرده پان، تهختبهرد، حهلان، بهردی پان و دریّژ، که له قهراخ ناوان داده نریّ بوّ نوویّریّ، تهرت، سهلبهند، فهرش، سو، زرالات، کانگیّر. (ههورا،) هیم، بهرده فا، تاس، (دهر.) تیّت، تهلّه بهردی پانی دریّژ، (باک.) تهمت. (باک.) دهست نیشانکردن، ناولیّ هیّسان، نیشانه کردنی کچیّک. (نهرده،) سفت، پتهو.

قاقا: تالنال، داوداو، هنوداهنودا. (لو.) مام.

قاقاد: نقشاك ژتركي مغولن.

تاتاله (كه. ، رِرْدْ.) : كۆتەرە ، سەرى كۆلەكە.

قاته: (همررا.) باب، باروک. دیده، خرشکی گموره، (پرژد، دهر.، همررا.) دیده. (همررا.، ثمرده.) نوکمری پیر. (نمرده.) بارکی شیری. میردی ژنیکی مهمک تایمنه، که بو منداله که ی به خیری ده کات دهبیته تاته.

تنتمبمرد: تات، لات، تا، بمردى تعنكى پان و گمورهيه.

تانه شور: ته خته ییک مردوری له سهر ده شوری. (هه ورا.) ته خته شور. پاشور. مه شه من مه دفشه ن ...

تلقزا (شوا.): ئامۆزا.

تاته: (سرور.) حارهب، ثارهو، تات. زمانی ثارهوی. (فه.، شوا.) مام، مهمرو. (کق.) دیده، خرشکی گهوره. (باک.) داپؤشراو. برای

باب، ئاپ. (باک.) تەختىک، تاتىبىەرد. بىەردىكى پانىەلىەنىى خاكىدا ر ھىنىدىكى لەدەرەرەيە، دېيىرن: مەساڤارى خورە لىسەر تاتى كوتايە. قىلىكزا: ئامىززا.

تاتۆ (ھەررا.): باروك.

تاتووله (ئەردە.): زار خوراربوون.

قىلتى (ئەردە.): سەر و ژېر و بىتۇر. (بىاك.) زمىانى ئىارەوى، ئىمزمانى عارەپى. (ھەر.، ھەر.) لباد، ئەد.

تىتىزۇك (باك.): گەردەلىولە.

تاتی کردن (همو.): رمسمرپیّکموتنی مندالّی بچووکه و رِدّیشتنی. تاتی هاستی (باد.): لبادگیّران به لرولدراوی له کارگادا.

تىج: تاجى پادشايان، كىلارى مىيرو خونكارانه. تانج، زەرگىنج، سەرتاج. چتىكى گچكەيە ئەرىخىنە تاجى ئەپ ئۇلگىنىچ، دەچنىن يالىدىن دەچنىن يالىدىن دەروون. تاجى گولان. (باك.) ــدانان: تاجى تاج دانىن.

تنج خوړووس: جروره تریّیه کی سروری گلبوو خبووار و خیّچه و «پیّه» ی کهلّهباب د «چیّ، جروره گولّیّکی سروره و «کرو پیّه»ی کهلّهبابی و ایـه گولّـه قهدیفهی پیّدهلیّن.

تاجدار: تانجدار. _ى: تانجدارى.

قاجی: (دەر.، هەورا.) تانجی. تاژی. (باک.) بۆنجی. جوورەسەگیکی باریک و دریژو ناوقەد باریک و کلک پووتە بۆ پاوی بەکاردەبری، پاسی پی ناکری چوونکوو نارەپیت.

قاجي فالندان: (باک.) بۆر بۆچک.

تاجي ڪهلهبه: پڙيه.

تاچەك (ئەردە.): بنچاخ، قۆچان. تاچەن، تاچەند، تاچەندى.

تاچەند: ھەتاچەند، تاكەي، تاكەينى، تاكەنگى، تا چ ئەندازە.

تاچك (ئەردە.): بنجاخ، تاپر، قەراللە.

قاچنای (همررا.): دهلآندن. ئار ن ئاردهلآندنی دیزهرگززه چتی گلی تازه. قاچیک: بینگاند، بیانی، تعنها کوردندی ثبتر له همر نهتمره ییکی بی.

شاخ (باک.): گهرهک، تار. تاخه، دستهرباقهییّک لهگهلاّی تروتن دنت.

قاخه: پاكەت، بەستە، باقەيەك لەگەلأى تورتىن رچتى تر، (باك.) تاخ كردن: تورتن لەسەريەكترى دانان بۆورشك كردنەرە.

تاخچه (هنر.): رفحه.

تاخصان: نيشتني خلّتهي شلهمهني.

تافك (باك.): باقه يا دهسكيكي گچكه له گهلأي تروتن و ئيتر.

قاخم (باک.): دمسته، کرّمهلّه، دمرزمن، بهستهی چت، تاقم، یادمسته جل وبهرگ. تاخمی کورسی ومیّزان.

تاخورك: جروره عهرِ دبانهييّكي قرّقزي بيّ پيّچكهيه بهسهر بهفريدا رادهكيّشريّ.

تاخووگ (ڕۅٚڔ؞): پاخێڵ. گاليسكەى سىمربەفرى، عەرەبانسەى سەربەفرى.

قدار: نوّیه تیدار، (بار.) تاویی. دی: نوّیه تی داری، (بار.) تاویداری. قده رکا: لاده رکا، لنگه ده رگا.

تلاهرهاووردن: بنكوّلْي، ويْكموتن.

قلامست (رِرْژ.): لاریّج، لاگوریّـل. (رِرّژ.) گزِلْمیّکی پـرِبددسستی، چەنگیّک، چنگیّک.

تدەستار (رۆژ.): لنگەدەستار.

قار: ربواو، ربواوه، ربابه، مرازیکه له کمرهستهی شایلزغان (موسیقا) وهکرو کهمانجه لیدهدری و دهنگی خوشه. (موک.) تاریک، تنوک، ویل ههتره، روز تاریک و ربش. تال تال تاریک تنویک، بهرانبهری پو. (که.) کار. (باک.) گهرهک جهغز، دائره، ثالقه. سهوزی، بهرانبهری پو. (که.) کار. (باک.) گهرهک جهغز، دائره، ثالقه. سهوزی، تال داو، ههو دایهک دهزوو. نان. (دهر.) ههله، تسهره، ثاواره، ربود. تال داو، ههتره بروون، ربوونهوه، بالا و پهریشان برونهوه. بان برونهو، بالا و پهریشان برونهوه. بان بامالین، ههتره کردن. (ههورا.) تارمایی، تارم. (که.، روژ.) جهنده خون، تامورایی، (که.، روژ.) جهنده مردووان: خید، میزده زمید، تاراو، گیانداریکه تهربوویی. (باک.) کمومی دهوری هیله و بیزینگ و نیستر. کهلهی بیژنگ و هیلهگ و نیستر. چووارچیوه، پهرواز.

قارا: پمرده ییکی تمانک و ناسک و جموران و رهنگیمنی ناوریشمییه بهمریووکیدا ده ده نامکاتی گوویز تنموهدا. نیری نافره تانیشه، دیواخ.

قاراج: تالأن.

قاران: رهوين، تاربوون.

قاراندن: راونان، تعراندن، تارنیان، رِهمانن، رِهواندن.

تارانن: تاراندن.

تارانی: جروره دراویکی زیوینی نیرانییه.

تاربو: هدله ر ناواره، هدلاّتوو.

تارهدووا (ئەردە.): تەرەدروا.

قارهک (باک.): یه ک (تاره)، واتا یه ک که ره، یه ک چهمه بری دهوری هیّله گ یا بیّرتگ وئیسر.

قارباری (باک.): بهیانی، کاتی تاریک و روونی بهیانی.

تاربوون: هدله و ناوارمبوون، هدتلمبرون، هدترمبرون، تدرمبرون.

قارچی (باد.): کمسیّکه، که چتیّکی بهش بکات، دابهشکار، دابهشهر، دابهشیّن، بهشیّنهر. تارژهن، تارلیّدهر.

تارزهن: كهسيّكه تار باش ليبدات.

قارستان (باک.): تاریک.

تارشه: پەيامبەر، پۆستە، چەپەر.

تارك (باك.): گچكەي (تار) ييە.

تاركردن: تعره كردن، هدتله و ناو اره كردن.

تاركرن: تاركردن.

تاركان (زا.): جووره كەغىتكى خراپە.

قارم: (که.) خهرمانیکی هه لدراوهوهیه به دووای کوتانی، به لأن هیشتا شهنها نه کرابی. (وژژ.) تارمه. (ههورا.) تارمهایی، تاریکهایی،

تاریکی. (ئەردە.) بەرھەیوان، جەلەب. چادر، تارمـه، خەرگا، خیروەت. گومبەزە، تاق، گومبەت، قوببـه. بـپ، دەسـت، جەلْــەب. دەستەســوار، مینگەل. كپر، دالووت، تارمه، كووخینكه یا چارداخینكه له دار و شووللک و چرپى دروستكرابي.

قارمایی: (برّتا.) رمشانگ، رمشکی شیّقیّ. رمشایی، تاپوو، ئاسوو. ـــ چاوان: تاریکایی چاوان. ــ مردووان: خیّو، میّردهزمه.

قارصه: (که.) تارم. کومه آله ده غالیّکه گیره کرابیّ، به الآن هیشت ا به به نامکرابیّ. (خق.) هرور ده خهرمانیّکه بخ جاری چروارهم، که خرکریّته وه سهریه کتری و گیره کریّ. پتری گرویّسووانانه، که کهمیّک یا زور بخ لای حموشی یا دهره وه تیّه پربورییّ. هه یوانی پیّش باله خانانه. (باک.) بمرکوشک. دوربانکویک، بانیژه. تارودمبه ک. کورسی. دی دهروی پلیکان و شوریّنانی تر. ده رافقک، سینج.

تارمی: شعوه که، گومبعز، تاق، سهراپهرده، مال و چارداخیکه له شوولک و چربی دروستکرابی.

قارنان: راونان، رەپينان.

قارفیسان: تاونیسان، راونسان، راونیسان، تسمره دوونیان، شسوون نیسان، شورنارویین، رامالین، رمالنیان.

قارة (باك.): ناوى نيرينانه.

تاروپۆ: تان. تان و پۆ.

تارودمبهك: تار و دمبك.

قاروماد: رمیان، تعفروتوون، داغان. ویّران، کاوول، کامباخ، پهخش و بلاّو. هملّه، همتره، پمرش و بلاّوبوونی چت. کاوولکردن، دهربهده رکردن، تعفروتووناکردن. کردن: بلاّوه پیّکردن. ببوون: ویّران و هملّمبوون. قاری (باک.): تاریک.

تارياك: تاراو، هدتله، هدترهكراو.

تاريتۆسك: تاڵيتۆسك.

قاریتی (باک.): تاریکی.

قاریک: تنووک، تنوّک، نووتهک. (باک.) تاری، تارستان، رِهشـهگـــوور. (هـــورا.) تار. جیّگایــهکه، کــه رِووناک نــهــێ.

تاریکیی: (دەر.) تاریکی، تیریکایی.

تاریکه: تاریکایی.

تاريكەشمو: ھەيڤ برەش، شەرەزەنك.

تاريك داهاتن: پهيدابووني تاريكي، بهسمرداهاتني

تاریکررور

تاریکی دووای رۆژاوایه.

قاریک و روون: ــى به یانى. تاریگهورر، تاریگهوورک. تــاریک و لیــّـلّ. تــاریکى کۆتــایى شــهو، کــه لــهگــهلّ روونــاکى بــهیانیــدا تیــّکـــهلّ دهبــــێ یـــان روونـاکى دووایى روژيّ، کـه لــهگـهلّ تاریکایى شعوێ تیـّکــهلّ دهبـێ.

تاريک و ليلل: تاريک و ړوون.

تاریک ونووتهک: زور تاریک، شوریّنی زورزور تاریک.

قاریکی: نروتهکی، (باک.) تاریکایی، تاریتی، شوویّنی تاریک، نهمانی رووناکی. (باد.) دووزمان.

قاريكان (باك.): جووره گەغىيكە.

قاریگهوور (باک.): بهیانی. (باک.) تاریگهوورک. تاریک و پوونی بهیانی.

قاريكموورك (باك.): بدياني. تاريك و ړووني بدياني.

قارينهر (باک.): دوودل، نيگهران. دڵپيس.

قاریننیری (باک.): دوودلی، نیگهرانی. دلپیسی.

قازه: نوو، نووێ، نمو، نڤار، نفت. نووچه. ـــ بوونموه: نووێبوونموه. ـــ کمرموه: نووێکموره. ـــ کردنموه: نووێکردنموه. نماوی ثافرهتانیشمه. (باد.) جووان، ړند.

قازهبهقازه: خرو اردهمهنيه كه لهكمل پيكهيشتني بخوري. ميوه _ خوشه.

قازهبرين: معبهس له كهسيّكييه، كه تازه مردوويهكي ليّ مردبيّ.

قازهههيد ببوو: تازه پهيدابورگ، تازه داها توو. چله دار. مندالي ساوا.

تازهپياكهوتوو: مىبىس لە كىسىپكىيە، كەلـە پاش ھەژارى دەوڭممەند بوربى:

تازهپێڪهيشتوو: نمودهم، دهمرووت.

تازه داهاتوو: تازهداهاتگ.

تازهزاوا: زارا له مانکی همنگویندا.

قازهقهلاً (رِدِّرْدُ): ناشى، نابهلهد، كەستىكە تازە دەستى بـەكارتىكى كردبىيّ و ھىيشتا تىپىدا رام و لىتىھاتىر نەبوربىّ. چتى تازەداھاتىرو.

تازهكۆكە: ئيستا ،ريستا .

تازه کردنهوه: نوو يکردنهوهي چتي کون.

تازهی نووی، تازهی، چتی تازهی نووی، تازهیی.

تازهیی: نوویی، نقاری.

تلزيّ (زا.): رووت و قورت.

قازی: (باک.) فیّنک، سارد. نافه که تازی یا تعزی، ناوی فیّنک و سارد. (رموا.) خاو، کالّ، نه کولاّو، رووت، قبورت، کیوّن. (باک.) رووس. نارموی یا عارمیی. تازیه: پرسه، تازیه داری، تازیانه. (باک.) ضیاری.

تازیهخانه: شیرهنگا، شین و شهپورگا، شینگا.

تلزيتي (باک.): رووتيتي.

قازیر (باک.): بهسهر رِدّیشان، سهرکزنهیی. ــ کرن: سهرکزنهیی کردن، بهسهرداها تن.

قازیله: تروره کهینکه دوی تیری داندوکی تیدا هملدهگیری. برویش. تازیه. گهفیکه له دهستارکرابی، برویشی گهرمینی. چیشتیکیشه بهو گهفه لینرابی.

تازید، (باک.) بنهاری.

تاژانگ (باک.): قامچی.

قاژدكۆ (باك.): ناوىمرزيانە (پياو).

قاژی: تاجی، تانجی، (باک.) کاژی.

جووره خشلیّکی سعری ژنانه، لمسعرفیّسی تاسی دروست ده کمن له زیّر یا له زیـوی ریشووشی پیّوهیه، نیّقسـمرک، (نـمرده،) پسیران، فـموقان، پشووسـوواری، تمنگهنهفسی، گمرووخره، بسیّ مـوو، سـمری بسیّ مـوو، سعرتاووسی، موّرهی نمودیّنی،

تها: كاس بوو، واق وورما.

قاسان (هدورا. ، روزد. ، صوک.): کاسبوون، واق وورمان. تعواسان، بی مدست و مات بون. همناسه لیبران. خنکان.

تاساندن: کاسکردن، واق ووړکردن، تعواساندن، بيّ همست و مات کردن، دهست له تينتينوکهنان وهمناسه پين به چهشنيّکي واکه مخنکيّ يا نيوه خنکاو بيّ. خنکاندن.

تسافراه: كاس، واق وورماو. خنكاو.

تسانن: بروانه: تاساندن.

تسنو: کاس، بی همست، بی هوش. مات، واق وورماو، همناسمبراو.

تسایی: کاسی، بیّ هوّشی.

قامسه: یاد، بیرهوهری، شارهزوو، همهوهس، (کسه.) کمهووژ، شهلها. بهداوودان، دلخوواز، کهلکهله، پهژاره. کردن: یاد و تارهزووکردن. کی پیری: تارهزوو و بیرهوهری پیری. پهژارهی پیری.

تاسهخووار: کهسیکه تاسه و نارهزووی یهکیکی بکات. نارهزوومهند.

تىسەخۆر: ئارەزووخۆر.

تسهداد: ئارەزورمەند، بەداوردلا. ــى: ئارەزورمەندى.

تسفر: هدتاسدر، هدتاهدتاید، هدمیشد.

تسهکردن: یادکردن، نارهزووکردن، بیرهوهری کردن.

تسهمهند: تاسهخورار.

تاساوی: بمرچندی گلوردی تریّ.

قەسب (ھەر.، خۆ.): دوژمن، نىميار، ناحەز. نىياريّكە ئىەكىمىندا بىّ، پىّشكەپىّ. چاولىتكەر.

قاس بهسمرداهاتن: تاس بردنموه.

قاس بردنموه: واقمانيّکه بهسهر مرز ڤاندا ديّت له کاتي بيسان يا ديتني چيّنکي سهيردا.

قەسىبى: دوژمىنى، ناھىمزى، نىميارى. دوژمنايىمتى. چاولىتكىمرى، پىشكەپىتى.

تسك (باك.): پيالهي گچكهي ناو خوواردنهوه. تاسي چكۆله.

تسكهبه: قابلهمدى چيشتى تاسكهبابييد.

تسکههایی: چیشتیکه بریتییه له گوشتی سوور کراوهوه به پیواز و تهماته و لیمو و بههاراتهوه دروست ده کری.

تاسكه چه له (هنورا.): سيساركه كهچه له.

تەسكەولو: تاسكەباب، قاوڭەمە.قابلەمەشۆربارى گۆشتى بەلىمۆيا بە قۆرە.

تهسکودن: تاسسان. (ئسمرده.) گسمروه خره کرتن، تعنگهنه فسمس بسوون، پشووسوو ار بوون.

قامسکلانو: جووره کلاویکی ژنانهی سابلاخییه، که به خهیاته و ناوریشم گهلیکک نهخش و نیگار و گولمی جووانی لیدهکرا. کلاوزری، جووره کلاویکی پولایینه له کاتی جهنگیدا له سهر دهنری.

قاسمه: (ړوژ.) پارچه زمرييکي کشتوکالي گچکهيه. (بابا.) بهلهچهک.

تسنای (هدورا.): تاساندن.

تاسواس (باک.): خەمخۆرى.

تاس و تهبهق: خشل و چهک و زیوهری ژنان.

تاسووخ: (روژ.) تارهزووی دیدار، تارهزوومساندی. تارهزووکراو، کهمیاب، نایاب.

قاسسووق: تاسسووخ، خوو اردهمسانييكى زور خوش و ناياب، كه كهم دهستكاوي.

تسوولقه (دزه.): سووالهت.

تسوولکه: تاسی گجکه.

قاس و لووس: لـروس و پروس. خقددان: خقتاسدان، دهست بـ خقدا هينان. ـ كردن: لـروس و پروسكردن.

تلسيان (ئەردە.): خنكان، خەفەبوون.

تسیای (همورا.): خنکان، خهفمبوون.

تسين: تاسان.

قاش (هدورا، ، روزه) : گاشه. شمشیرهی کیتوان، تیشه بدودی کیتوان. تات، تاتمبدردی زل و پان. تاشینه بوبکمر به کاردهبری بدلان به تمنی نا به لکور ناوا: سمرتاش، ریشتاش، بدردتاش.

قشا: تلماشا. _ كردن: تلماشاكردن.

تشای: تراشین، تاشین.

تشمتمومنی (ممررا.): تاتىبدرد.

تشهر: بازرگان. بهردتاش.

تشهي كوچك: تەختە بەردى گچكە.

تلفت (بزتا.): چێشتىسبەينانە.

تشتهی (هدورا.): تاشین، تراشین.

تاشتی (باک.): خوراردنی بهیانیانه. بهرتیّشت، بهرچا.

تاشتن (باك.): خور اردني سبهينانه.

تشران: (همورا.) تاشيا.

قاشراو: تراشراو.

قشین: کرووزکرن، تمراشتن. تملاشتن، تراشکردن، رموارتین. تراشین، ریّکخستن و لووسکردنی چتیّک به گوویّزان. پاچین، هملّپاچین. دادانی پیّنووس. برین، درویّنمکردنی دهفار و گیرو گیا و نیستر. دارووشاندن.

ړوو تاندنهوهي چهرم له تووک و موو.

قاف (جا. ، همورا. ، رِدَرْ .) : پرژ ، تاقگه ، ئارشار . ئاریکه له بلندییه و به بلندییه و به بلندییه و به باد فر به لافاو برژیسه خووارهوه . هموه ت ، چهنگه ، دهم ، سمردهم . ب ی پیری : سمردهمی پیری . ب جووانی : هموه تی جحیلی . همیرش ، پمهلامار ، همورووژم .

تغال (لو.): گوريسووانه.

تىقان (خۆ.): تورانىوە.

تغافدن (خرّ.): توواندنموه.

تىفلو: تافە ئارى زۆر.

قطه (تعرده.): دهنگی تاو و باید، هاشدی با و تاو، گفدی با. هاژه و دهنگی تاو.

تلفهقاف: رِدَيشتنى تاويكى زوره، كه بهخور برژيته خوو ارهوه. هموهت، كات.

تىفەتىفىەتى: ھەرەتيەتى.

تنفتاف: گولْیّکی شین و بؤنخوّشی کیّوییه هیّندهی گولّه میّلاقه ییّکی بلّند دهبیّ.

تلفته: جووره چنراویکی ناوریشمینی جووانه. دیوا، ناوریشم.

تىفتەخۇر: فىللباز، ساختەچى.

تغفتی (باک.): گەغى كوتراوي وورد.

قاق (باد.): پهله هموور. دهنگی ..: گرمهی هموری. (زاخ.) تاو. تاقا بارانی: تاوی بارانهی. ههتاو، تاو، رووناکی رِدّژی، تیشک. ... ا مریا: رووناکی دروای رِدّژاوایه.

تشان (باک.): تاوی بارانهی. ثهو بارانهیه، که له به هاری یان پاییزیدا پارچه پارچه دمباری.

تاقای (همورا.): تووانین.

تا**قه** (باد.): تاره.

تاقەھەيت: مانكىشىر.

تافدهنگ (باک.): پشتیند. ناوبانک. ـ ی: ناوبانگی.

تافزهرك (باك.): زهردهى ئيواري.

تاشك: ړووناكى، رۆشنايى.

تافكه: بروانه: تاڤكه.

تافکه (باک.): پرژ، شیپ، شیرز ،سرولی، ریّژاث، ریّلاث، وهزهن، چیک. بهرکه تی. قعلّبهزه، پلووسک، ریّژگه، قعلّپهزه. سرولاث، سرواث. (زا.) شوّش. قعلّپهز، تافه، قعلّرهزه، ناوشار.

تاڤڪهي چکوٚڵه: فرورهه، (باد.) فرورهک.

تَقُلُ (باک.): دەست بەجى، دەم و دەست. نەوەكرو، نەبا، نەگ.

تىقۇيى: سۆز ، تەزوو ، گرمۋە.

تاهههی (باک.): رووناکی مانگی، مانگهشدو.

قطی (باک.): تاوی بارانه، بارانهی به رِیّژه و زوّر، مل خوږمه بارانه.

تاقى: رووناكى ھەتارى، تىشك. تارى بارانەيە.

قاق: کهس، زینده و ارد دالعو ازد تعنیا ، تعنیا ، تعنی ت ک کهت ، ته ک . سی لی نه میشان: که سی لی نه میشان . چین ، جار ، دهسته ، که و ه . دوو س : دووجار ، دووچین ، دوو دهسته . خه ریشته ، که وانه ، که گانه ، گرمیه ز . سی سهر ده رگ و پرد و بانی ژووران ، که به خه ریشت دروست کراوه و که و انه ییه ، که له سهر ری گایان بو پیشوازی گهوران دروست کراو ، و (موک .) کوشک ، سهرا ، سهرا په دره . تاک ، بیتا ، بی هاوتا . تاقیه ، تاقیحه ، ریسی نیره پوژیک . (که .) دان ، نوست ، نوره و کاتی مالات درشین ، نیسته مهره که مان دوو تاقه : واتا دودانه . (ده رک) کراوه ، گوشاد . به شیکه له ۲۶ به شی ناو ، ههموو ناویک ده کریته ۲۶ به ش ، به همربه شیک له وان ده لین تاق له ۲۶ تاقه ی نه م کاریزه ۸ تاقم ههیه ،

لــهلای هــهندێکانیش نیــوه روژێکــه. لـێرهوه تـا سـابلاٚغ روژو تاقێکــهــــه خوشبــفز. روژێکه لـه نوّره روژی ثاو.

قاقانه: تاكانه، يهكتا، تا، چوكله. منداليّكه هينج براو خوشكي نعبيّ. نيّري نيّرينانه. توند و تيژي.

تقاو (ردرد): بعشار، بعشه ثار، بعشه ثاری کهسیّکییه.

قطه: کولین. (همور۱.) خولانکه. دهلاقه، تاقچه. (خق.) خهلانکه. (شن.) داق. جروره پارچهیه کی جروانی نرخداره له ناوریشم و سرورمه دروستده کریّ. (باک.) چاوی گایه. تقی، تقییدک پارچهی ناوریشمی. (نمرده.) تاک، تدنها، تاکه، برّ ویّنه (تاقه گولیّک).

قطفت: تاو، تاب، تین، ووزه، هیّز، تووانا، پهرٍ و پـێ، پهلووپــ بـهــــ: بههیّز، تووانا، بهخوّره، بـێ تاقمت: بـێ هیّز، بـێ پهلووپــدّ، دابین. ـــ کــردن: دابینکردن، دامـغزراندن، ههلگرتن، شاردنموه. ـــ چوون: بـێ هیّزبوون.

قطفتکردن: حاواندنموه ی گیاندار. میوانه کان تاقه تک. دامه عزراندنی چتوومه ک و وولاخ به رینک و پینکی له شووینی خویدا. هدلگرتنی که ل و پهل و شار دندوه ی.

تقەتگرتن: ئارامگرتن.

تاقه جانه: سه ختترين جيّگايه له چياياندا، نيّچير ناتووانيّ خـتي ليّ دهربازكات، كه ته قهي ليّ بكريّ، ده كوژريّ.

تاقهز: تاقيكمرموه.

تاقەولۇقە: تاقار لۇق.

تاقتاقه: كەت كەت، تەكتەك، دانەداند. يەكىلەك.

قلقتاقک هره: بالنده یی که بهشد و ناو ناوه ده لمی (تاق) و شدوییداره، همندیک ده لین وه کوو کوتر وایه. جووره کوندیکه.

تنقچه: تاقدی گچکد. تاقد.

تقم: دسته ينك له چتنك. دسته، تاخم، جروت.

تقمانه جفت: تاقمانه جورت.

تاقمانه جووت: تاقمانه جفت. (روّژ.) تیقمانه جووت. یارییه که یه کیّک چند چتیک ده آنی تاقمان له جووت چهند چتیک ناو نامین که جووت نموی ناو نمویش نه گفر کورت تا تاق یا جووت و به تاق ده رچوو یا به جووت نموی ناو دمستی دهباته ره، ده ناکه وا ده رنه چوو ده ید تریّنیّ . ــ کردن.

قاقنما: پیشخانه، ههیوان. کۆنگرهکانی کهناری حموشی.

قاق و تلفنیا: تاک و تعنها ، تاک و تعراک. قعراخ.

قاق و جووت: یدکهیدکه، یدک و دوو. کت و جروت.

تاق والوق: یه کیه که، تاقتاقه، که ت و پیت، تاک و تورک. چهند چتیکن له پالایه کتریدا به لأن نا ریک بنورینن: مژولی تا قولوق و مستاوه، یا رایه لی کره که که که تووه.

تاقی: (باک.) دووییک، ثازموون. (خق.) زمین. بهراوهرد. کردنهوه: دهوقاندن، بهراوهرد. کردنهوه: دهوقاندن، بهراوردکردنی چتیک. ثفزموون، لبهر چاقی خووه راکرن. بی ثمزموو: تاقیکهوه. (شهرده.) جروره کلاویکی ژنانهید. (باک.) کهرای به قولایی نهخشاو و درواو.

قطی پیروزی: تاقیّکه له دار و ثالاً و تعنراوی جووان له ناو شه قاماندا دروست دهکری به برّنهی سهرکموتنی لهشکر و جیّرن و شادمانییانموه. قطیخانه: کارخانهی تاقیکردنموه، یانهی تاقیکردنموه.

قاقی زهر: کلاری زیّر، کلاریّکه لیره و پارهی زیوی پیّوه دهدروون. تاقیک (باک.): کنوا، کورتهک.

تاقیکهرموه: تاقمر.

تاقیکهردهی (همورا.): تاقیکردنموه.

تلقیکردنسهوه: (خــــق.) دوو پیـّــک کــردن، زمــــین. ئــــنزمـوون، لبــــــــــرچاڤیّ خووه دٍاکرن. دهوقاندن، (همورا.) تاقیکمردهی. تاقیموکردن.

تاقيلي (هدررا.): تەقىلە، كالرر.

تاقيّوه كفردهى (همورا.): تاقيكردنموه.

تاک: چتیکه، که دووهمی نهبی. تاق، واز، کراوهوه. تهنها، لنگ، تهنیا، تهنی، تاکه، تهک، تاکهت، (کف.، روژد) تیق. دوو تاکه گزوهری: جووته گزوهییهکه. (باک.) دیوار.

تكنه (نعرده.): تاكانه، تعنيابالّ.

تاكانندنهوه: جياكردنموه، تاكموكردن.

تاكاننموه: تاكاندنموه.

قاكه: تاراني. تاك، تدك، تاق، يدگاند. تا، تاكور، هدتاكور، تالي.

تاكموه خستن: جووي كردنموه.

تاكهوبوون: جروى برونموه، جيارهبوون، تاكيانموه.

تاکاوتاک: جووره پیالاو یا گزره ریبه که لنگاولنگ بووین یا لنگیک لمویتر گموره تربی یان داست و چهپ له پی کرابن.

تاكمولۆكە: تاقىرلىزقە.

تنكهى: تاكەنگێ، تاكەينێ. تاچەن، تاچەند.

تاكبوونهوه: جووى بوونعوهى چتيك له چهند چتان.

تاكتاكه: دانه دانه.

تاكتاككمره: تاتتاتكمره.

تاکتووک (باک.): هووروموور، ووردهواله. تاکتاکه، دهنک دهنک، کممکمه.

تاكردن: قەدكردن، پيچانموه.

تاكمانهجووت: تاقمانهجورت.

تكمان له جووت: تاقمان له جووت.

تلكۆ (باك.): تاكور، هەتاكور، تارەكو.

تاكوو: تا ، ههتا ، دا ، داكوو ، تاكى ، ههتاكوو ، تاوهكوو .

تاك و تهد: تاك ر تورك.

تاك و تمراك: تاك تاك، تاق و تعنيا.

تاك و تهنها: تاق و تهنيا.

تاك و تەنھايى: تاك ر تەنيايى.

تاك و تهنيا: تاك و تعنها.

تاك و تغنيايي: تاك و تدنهايي.

تاک و تووک: دانمدانه، یه کهیه که یه په پاگهنده له ههمور چتیک: تورتنه کهم ـ سعوزبوره، واته چال چلّه.

تاکور: خیّلیّکی کورده له نزیک شاری وانیّیه. حسیّن بهگی تاکوری له نستراناندا ناوداره.

تاك و لۆ: تەكولۇ.

تكوولوو: دريّژ و كوّتا.

تلڪووي: هدتا کروي.

تكي: تا ، هدتا ، دا ، داكور ، تاكور ، هدتاكور ، تارهكور .

تكيفهوه: تاك بورنموه، تاكموبوون.

قال (باک.): تالاً، تعمل. راویژ، خهتی جوولان، تهگبیرکردهوه، پرلاژهی کار. پشت، پهنا. وهره خوه بدهبهر تالا من: وهره خوت بده پهنای من(خوت بشارموه یا بیاریزه).

قال: (باک.) تعلّخ، تال، تعهل. (فه.، دهر.) تیّل، تیعل. چتیّکه تامی و کی تامی تالیشاری و ابی یا که کره و اژی شیرینییه و کوو بادهمی تالی شیتر. (ههود، که.، روژ.) داو، ههودا، لییزگ. تالیه بهنیّک: داوه بهنیّک. داوه بهنیّک. داوه دهزوویّک. تیکوله ههنار و جعوت یا مازووی کوتراوه مهشکه و کونده ههمیانه و هیزهی پی خوّش دهکریّ، شهو یا پوژیّکی سارد و سعرما: نعمشعو شعویّکی تاله، که له پوژی و ادا جووت نهکریّ و ناژالیشی تیّدا نهچیّت دهرهوه، پارچهییّک گیّشتی پوشه و ا لهناوهندی سیی و جگهردا. گیانداری پهشکله (حمسمتال). توویه، قدلس. تالی شاری. پهش. و هیلس.

تالا (باک.): مەتەرىز، دىوارى شەرى.

قىلار: ھەيوانى نېزمـە بـەرزەكانى خانووان. (ھـەورا.) تـەلار، (بـاك.) كۆشك، بالەخانە، بانېەلبان، تەلار.

قالاَن: تاراج، چەپاو. (باک.) پەلىيسە. يەختىرمە. فەرھوود. كەل و پەل يا ئاۋاڭ و وولاخىككە بەزۆر لـە مىرۆث بىستىتىنى، ــــ كىردن: فــــەرھوودكىردن، بەزۆر ماڭ لـە مەردوم ئەستاندن.

قاتفه (نهرده.): باخچه و روزیکه لعبه و قهدی شاخاندا چهقینرابیت. میرگ.

تلان و بدٍوّ: ئاخۆران و بخزران و تالأنكردنى ئىم و ئىو.

تَالَانَى: تيّلانى، مالْيّك، كه بهتالأن برابيّ. چەپاوى.

قاتلو: تیللو، جمعار، خعفهت، زووخاو. (همورا.) زهرداو. ثاوی تالا، ثعکم نعخوینی ــ ت به زاریدا ده کهم. معبمس له ثازار و رهنج و ثینش و ژان و زیانه. ــی: تالاو.

تالایی: (دەر.) تالى، تىلايى.

قاله: (موک.) همرزه له، کمرد په. ده عیده. جووره ده غالیتکه وه کوو همرزنی واید. جروره په غالیتکه وه کوو همرزنی واید. جروره په خالیت که دیتر بسن. په ش، په خش تالک، تالوو، تاله، کمرد په، گیایه که جروره قووتی کی لی په یداده بی و همرزنی ده چی. (بار.) همرزن. (همورا،) دار، همودا. به به نیخ، ده ده روزوی کی ده و دا. به خت، شانس. زراوی نیزوگی گیان لم بم ران ته له، داو. (مروّر) تاله که. (همر.) مم پیکه چه ند جه غزیکی په شیا سووری له پووی بی و ده م و چاوی بوّر بی. له پووی بی بی بی نا ، یا له شی سپی و ده م و چاوی بوّر بی. قالمه با نیک که رکووک نیشته چین.

قالىقبۆر (ھەر.):مەرپىكە چەند جەغزىكى رەش ياسىوورى لىە روويىسى ولىشى بۆرىي.

قالْهبۆربه له که در .) : مهریّکه چهند جهغزیّکی ردش یاسووری له رووی دابیّ ولهشی بزربیّ و پهلّه ی سپی لهلهشی دابیّ. قاله قال (نمرده .) : به دبه خت ، چاره ردش .

قاڵھوپەش (ھەر.): مەرپىكە چەند جەغزىكى رەش ياسىورى لــە رووى بـىّ وبەلان لـەشى رەشبىيّ.

قالْمُوفَسَّبَهُلِّهُ کَلَّهُ (هـمُور.): مَمُولِیِّکُ چَهُنَدجِهُ عُزیِّکی رِدْش یاستووری لـه رِوودابی ولمشی رِهشیّک بی کمپهلهپهلهی سپی تیّدابیّ.

قاًلْمُسوّر (هـمر.): ممريّکه چـمند چـمغزيّکي رهش ياسـووري لــه رووي بـيّ بـملاّن لـمشي سـوورييّ.

تالمسوریه لهک (همر.): ممریکه چهند جمهغزیکی رهش یاسووری لمه روددا بی و لهش سوریک بی که په لهی سپی تیدابی.

قالْمُشین سهی (همر.): ممړیّک چهند جمغزیّکی شین وسووری لـه رووی بیّ بهلاّن لمشی سپی بیّ.

قالْمُشين سۆر (ھەر.): مەرپىكە چەند جەغزىّكى شىن وسوورى لـە ړووى بىيّ بەلاّن لـەشى سوورىيّ.

قالْمُشین رِهش (هدر.): مهریّکه چهند جهغزیّکی شین وسووری لــه رِووی بیّ ولـهشی رِهشبیّ.

قاڵهشین بۆر (هەر.): مەریّکە چەند جەغزیّکی شین و سووری لـە رووی بیّ و لـەشى بۆر بیّ.

قالهکه (باک.): تالیشک، تاله، تالک. کهردره (گیایه که). مرور، تاله. چتیکه ده نکی دریژکار و بوره لوک وه کوو گوومشک له ناو گهفدا په پدا دهبی نانه که ی تالی و رهش و بی پیز ده کا له گهال گهفی سهووز دهبی، تاله.

قالُمُوه کــــمُرهی خوّشــمُوه کمره: مـهـــس لــه کهســێکییه، کــه دەمێکــی کمیفخوّش و دممێکیش دلّـتمنگت بکات.

قالبوون: تهلّخ بوون. بريتييه له تووړه بوون و گرژبوون.

قالمخ: سنوور، تخووب.

تالداگريان: روش بوون، روشهوهبوون. رق هستان.

قسالّهان: جسوت و مسازووی کوتسراو بسه مهشسکه داکسردن، خوّشسکردن و دمباغکردنی پیّستی خاو به مازوو و جهوت و تیّکولّه ههنار.

قالش: شاروچکه و همريميکي کوردستانه له ثاره ريايجاني ثيرانيدا.

تالشاري: تاليشاري.

قائشك: تالَّك، تالَّيشك، تالَّكه، تالَّيش گيايهكى گهلاّ پان وهكرو گهلاّى سيس عهنبهر خوّراكى كموانه.

تانك: جووره همرمييه كه له مانكى قموسيدا پيده كات، كه دوواترين مانكى پاييزيه.

قائكه: (باك.) تەحلك. تالك، كالله و گړكه ي نه كه يشتوو.

تَالْكُ (نعرده.): تالْيشك، تالْشك، تالْيش، تالْكه.

تانْكه (نعرده.)؛ تالنك، تالشك، تاليشك.

قاڵوو: (دەر.) تاڵه، تاڵک، تێڵی. (همر.) تاڵیشک. گیایهکه گهڵێی کهمێک پان و گوڵی سووره بهژنێک بڵند دەبیێ و گهڵٳٚیهکانی زوّر زوّر تال ّ و تورکنن پنکێکی تووێ تووێی ههیه.

تاڵووترش: تاڵڒ، ڕەنج، ئەرك. مەينەت.

قالُووتمه (رِدِّرْد): پارچه ر کری سپی، که له لوّکه دروستکرابیّ. قالٌ و قوون: تالْرترند. توردٍه، رِق نُمستورر.

قائووكه: پهله، همشتاو، جهخت، ههله، گورژمه، وهتاو، ههرهمه، تاو، گروژم، بهلوومه، تاو، گروژم، تعوورم، پهلهپهل، لهز، دهست و برد و پهلهپهل كردن. به _ : بهگور، به پهله، لهزد، بهتاو، خيرا، لهزگين، پيشمار، به بورين: هنجرين.

تالوول (باک.): گۆچانى چكۆڵه.

تالووله (باک.): گسهییکه به گرچانی چکوله دهکری.

تالمه (باک.): دار، تعلّه.

قالههوریشم: رشته، همودای تاوریشم.

قائي: تالأيي، تالى، تەلخى. سەختى، گيرەوكيشە.

تالى (باک.): گيايدكد.

تاليتۆز: تارى تۆسك، تالى تۆسك. تالىنتۆز. گيايەكى كۆرىيە.

تاليتۆسك: تالىتۆز.

تالیش (باک.): داری قه لمشراو بر ووشک بوونهوه.

تاليش: تاليشك.

تاليشارى: هەزوا. دەرمانيكى زەردباوى زۆر تاللە.

قالینتوز: تالیتوز، تاری توسک، تالیتوسک، تانتوز. گیایه که وهتالیشک ده چیخ. گیایه که ووشک بوو وه تالیشک ده چیخ. گیایه کی بلندی گول گهوره و زهرده، که ووشک بوو گوله کهی تووی و ه کوو هی ریواسی سخ قولین چک دینی.

قام: چهژه، چیّژ، چیّژه، چهشه، چهشکه، نهنگور، مزه، مهزه، میلآک. باری خوّشی یا ناخوّشییه له کاتی خوو اردن یا خوو اردنهوهی چتاندا پهیدا دهبی له زاردا. به _ : خوّش، تامدار، مهزه دار، رازراف، رانمرم. به _ ی: تامداری، رانمرمی، مهزه داری. بیّ _ : ناخوّش، بیّ مسازه، بیّ رانمرم. چهوری. روّنی چیّشتی، (روّژ.) تاماش. نه و چیّشته یه تامی تیّنه کراوه. به تام: خوّش، چهوور. بی تام: ناخوّش، بی چهوری.

قامازرو (ئەردە.): تامەرزىد.

قاماش: رِزنی چیّشت لیّنان.

قامان (شا.، ئەردە.): پەرژىن، تانزک. تەعان، چتىكە وەكوو دىوار لە درك يا لە قامىش يا لە چرپى دروست دەكرى بىز قەدەغـە كردنى خەللكى لە چوونە ناوباغ و باغجەكەرە.

تامهتام: جودا، جوداجودا. جياجيا.

قامهنامه (بابا.): چاویز، تۆتكان. ــدان: چاویزدان. ــبهشت نادهم: تۆت بتكيّ بهشت نادهم. (جاف.) تاميّ تاميّ.

تامهتيتك (باك.): خوواردهمهني خوّش.

قامهزرۆ: مگیزدار، بری، تامازرۆ، كەسیّكه زۆر مگیّزی له خوواردنی چتیّكی یا چهند چتان بیّت و دەستى نهكموێ یان لهمیّژمێ نهیخوواردبیّ. قامهزرۆیی: مگیّزی. ــمشكا: بریمشكا.

تامخوّش: بهتام، چەلەنگ تام. ـ ى: به تامى.

تسامدار: خـوّش، بــه تام، مــهزه دار، چـهژه دار، چــهژدار، ســی: خوّشــی، مـهزه دازی.

تامدان: ئالدووزكردن به زير.

تامزير (باک.): زيركيش، زدركس.

تامزيڤ (باک.): ړووکێشی زيوی.

قاهزاندن: مندالی شیرهخوره فیره خوو اردن کردن. قاهزین: مندالی شیرهخوره ، که دهست به خوو اردنی بکات.

مرین مندانی سیراخورد این دست به خورداردی باعث. مساده (داد) . ده در دارد ده در ها داد (داک) . ۱۳

قامصار: (باد.) به هموا، به فیز، فیزدار. (باک.) بی تام، بی مماره، ناخرّش. خوواردن و خوواردنموهی چمتی نماخوّش. ــــــی: بـه همعرایی، فیزداری.

تامو (باک.): ناوی کوړانه.

تاموبوّ: تام و بوّن.

قام و بوّن: تام و بيّن، تام و بوّ. بوّن و بعرامه.

تام و بيّن: تام و بون.

قامو خووا (شهرده.): پژن و خووێ. شاوي زار. (شهرده.) غماک، مسازه و تامي قسه.

قامۆر (رۆژ.): تاویر، تاموویر. نمو تەختە بەردە سوورانەيە، كە كانگايان ھەيە. (باك.) چلك و قریزى قۋى ئالىزۇ و نەشتراوى گيانلەبەرانە.

قامۆرايى (رۆژ. ، كه.): تارمايى، تاپۆ، رەشانگ.

قامووسک: دامووسک، مووی دریّری بالّ و کلکی بارگیرانه دهکریّت به دار برّواوی بالّندان.

تامووير: تامزر.

تاميتامي (جا. ، بابا.) تامه تامه.

قامیتامیدان: خور اردنی چتیکی خوّش لعبمرچاوی کهسینکی بوّنهوی، که نهر حسازی لیّبکات و توش بهشی نسادهی. تامه تامسادان، چاوبزدان، توتکاندن.

تاميزك (ړزژ.): تيميسک.

قامیسک (شار.): تیّمیسک. زیپکهییّکه له دم و لیّـوی مـهردومان پهیدا دمبیّ به هوّی تا و لمرزموه. تبخاله.

تاميلا (شا.) دووپاته. ـ کردنموه: دووپاته کردنموه.

قان: راناوی کهسی دروه صه له باری گهدا و به دروای ووشانه و ده دروای ووشانه و ده نروسی: خوتان، بابتان، پینروستان. (ههورا، سوّر.، موک.) تار، تاروپوّ، تان و پوّد رایه لی چتی ته نراو. به ا چوون: به تان و پوّدا چوونه خرواره وه سا به ههلنان یا به شکاندنه وهی. (زیّ، باک.) ته یان تانوّک، پهرژین، دیواری به چرپی، چهند داریّکه وه کوو په نجه وه له نیّره واستی ژووریّدا داده نری بوّنه وهی، که بیکاته دووبه ش. رایه لی چتی ته نراوه دری (پوّ)یه. کهمیّک، نه خت، ههند.

قانه: سهرزهنش، بهسهر پریشتن. سی سهر چاقه: ههوور، ههوری سهرچاو. په نامیکی سپییه ده که کورت سهرچاو. په نامیکی سپییه ده که کورت سهر بیبیلهی چاوو تاریکی ده کات. تانیک، چیخ. له که، په نامی و تانیوت، پلار، تهوس، (ههورا.) تانین تعشهر. نیشانه ی گهیشتنی میره یه: بیستانه که م تانه ی پیکه و تووه. تانیفی پیکه و تووه. تانیفی پیکه و توهیک داره هماری به کرد ده بی گهرز ده بی گهروه و زهرد و سپیشی ههیه، که و و شک بوو توه که ی و کورادنی دیگه سی سووچه و کولکه که سی کارگی خورادنی دینین.

تاج، زەرگەنج.

تلاجه خمرووس: جووره گوڵێكه، گوڵه مهخمهري.

تانجدار: خاوهند تاج. ــى: خاوهند تاجي.

تنجده رويش: تاجى دهرويشى.

تغنج زاوا: تاجیّکی تایبه تیبه له گول و ریّحانه دروست دهکری و لمسهری زاوای دهکری.

تانج كەڭھشىر: پۆپەي كەلساب.

تلنجكوْ لْهكه: سدركوّ لْدكد، سدرهكوّ لْدكد.

تلنجى: (باک.) تاجى، تاژى، بۆنجى. جوورە سەگىتكى بارىك و لاق دريّژ و تىژرۆيە رادى پىدەكەن.

تلنجى پيغهمبهرانه: جووره كوللهيهكى لوّقنى بيّ زيانه.

تنجی کهیانی: تاجی گهرهه ربهندی پادشایان له زاراوهی گیاناسیدا. چهشنی گرد و کزی گولآنه بهسمر لقی دارانهوه.

تنجییهوان: کهسیّکه، که ههر راژهی تاژیان بکات.

تافدهرکهفان (نهرده.): کون بوون، ریشالاً. ههلدان، کون و شرپوونی جل و بهرگ.

قافزی: ناوی هستیاریکی کورده خه لکی گوندی تانزییه ناوی ثیبراهیمه بعزمانی عدره بی گهلیک هه لبستی بعرزی داناوه.

تانستن (رِزْرْ.): تووانين.

تانشين: خلّتهي بن ناوي و نيتر.

تانشین بوون: نیشتنی خلّته و تلّتهی ناو شلممهنی.

تعنگ: رەرانىز، رەرانىدر. قەلاتى كەرلاك. (باك.) تەگبىر، رەنىتوھىتىان. پىگەيشتن، خۇناسىن، شەيتانى بورن. ھەرەت. د ــ ا خورەدا: ك ھەرەتى خۇيدا. شىتتى، دىن، (فه.) لىترەپى.

قان و پۆ: تان و راييخ، تاروپۆ. رەچەللەك، رەگ و ريـش. ـــــيان دەناسىم. ريشى بارامىــــى تيكىوتورە: واتا دارداوىسپى بورە.

قان و هوّی فاوریشم: کهسیّکه، که له لایسهن بارکیشسی و دایکیشسییموه رهسهن و جسن بیّ.

قلنووت: تانه، تعووس، تعشعر، تووانج، پلار. (همورا.) تانووک.

تغنۆ (باك.): ناوى نيرينانه.

تلاؤک: به و شوو آکه نهستوورانه ده آین، که پهرژینی پی ده تهنری، شوو ایه. (شار.) تامان. پهرژین. (ههورا.) ته یان. (باک. ،زی.) تان. (هدر.) سی هموجاړی، سی نامووری. باسکه وجاړ.

تعووك (هغورا.): نغوس، تانووت.

قانى: (هـمورا.) تانـه، تەشسەر، تانووت. هـمورىسـمرچاو. (ئـمرده.) كىمىي، نەختى.

تانى: (باك.) شوويّن. (كرما.) گەردن.

تانين: توو انين.

قاو: خور، روژ، نافتار، هدتار. (باک.) تاث. تیشکی خور، تیشکی هدتار. (هدتار، تین، ووزه، تووانایی، گور. تاروشت،

وورینگ. _ ی گفرما: تینی گفرما. خول، گیج، سوور. هه نسرو پاندنی تاولاهمه. کهمیّک، چک، پیچ، بیست. _ یّکی: بیستیّکی، دهمیّکی. _ دانیشه: کهمیّک دانیشه. _ ه بارانیّک: نهخته بارانیّک، پهیپٔ بیل بارانیّک، پهله، لهز، تالووکه، گورم. به بارانیّک، پهله. لهز، تالووکه، گورم. به _ چوون: به پهله چوون. به _ : وهتاو، به پهله. تمنگاو، سه خلمت. به _ بوون: تمهنگاو و سه خلمت بیون. _ دان: تمهنگاوکردن. (پوژ.) فریو، به وی ته خره دان: گهرم، داغ، گهرمایی، تمهنره، خشته. _ کردن: فریودان، تمهنره دان، گهرم، داغ، گهرمایی، گهرمی. _ دانی ناسن و نیدی: سوورکردنهو، ناتاوی. شهرق. نهمین. نگوری عیشقت به تاو، مسلی شهمی نیّو فهنمر. همیرمه ت. له تاوان: له همیرمه تان، داو، تالّ، ههودای دهزو و نیستر. لنسک، غار، ته پوات. غاردانی وولاخ و خوشهری شتنی مهردوم. به _ هات: به غار هات. ترس، عاردانی وی نازانم بچمه کوویّ. نیّده تن، یاو. دهم، کات، گا، سام. له _ ی وی نازانم بچمه کوویّ. نیّده تن، تا، یاو. دهم، کات، گا، تاوتاو. توند، به تاو، به گور. با . ـ دان. پیّجدان، بادان.

تاوا (لو.): تاره.

قاوان: (باک.) سووچ، گوناح، وهبالْبـفره. پیـازه، سـفوس، گونـاه. بـژاره، پاداشت، توّلْه. هفرْمـهت، حهجمـهت، تاوهارِس، بـهرِدِسـت. لـهــــ: لـه هفرْمـهتان. تووانموه. (هفورا.) پاداش.

تاوانموه: تور أنعره.

تاوانبار: تاوانكار. ـ ى: تاوانكارى.

تلواندار: خوويسووچ، وهبالكمر، بهزهكهر، فينوو، تاوانبار، سووچدار.

تاوانداری: سووچداری، تاوانباری.

تاواندان (تعرده.): بژرادنی چتیک. پاداش دانموه.

تاواندانهوه: پاداشت دانمره.

تاوانده: کهسیّکه له توّلهی خراپهکاریّکیدا چتیّکی ببژیّری، ببژیّر.

تاواندن: توراندن.

تاواندنموه: توراندنموه.

تاوانكار: تاوانبار. ـ ى: تاوانبارى.

تاوانن: توراندنموه.

تاوا هيلڪ (بار. ، گهر.): هيلکه و رون.

تاوای (همورا.): تورانین.

قاوه: ناخلیثینک، رمبیّر. (باک.) رمپیّشک، روون پیّر. (باک.) کهرسوون. نارلنگانه، تابه. ده فریّکه له مهنجه لمی گچکه پهلتره شفته و هیّلکه و ردّنی تیّدا دروست ده کسری و گوشت و چیتی تسری تیّدا سوورده کریّته و بهردیّکی پانه ناشه وان کوللیّره ی ناشی پیّ دهبرژیّنیّ.

تنوهنا (نەردە.): تابەتا، تاخۆر. لنگاولنگ (بۆكموش وگۆرموي).

تاوتاو: دەمدەم.

تلوتلوانيّ (هنر.): گسدييّكد.

تاوتاوه: دەمدەمە، جارجارە، چەلچەلە.

تلوبردن: خۆرانگازى، خۆربردن، ھەتاوبردن.

تاوبردوو: خورانگاز، ههتاوبردوو.

قاووت (ئەردە.): تابووت، دارتەرم، لاشكيش.

قلوتۇ: تارتورى. سەرەتاي نۆبەتىيە.

تلوتوو: تاوتق، تاوتووێ، تهدارهک. ــکردن: سهنگ و سووک کردنی دوو دهفر، که چتێکيان تێدابێ تا بهقهد يهکتريان لێبێت. پێکهێنان، تهدارهک کردن، ړێکخستن.

قلوتووی: (موک.) تاوتی، تاوتق تاوتوویی برین و قوونیره. بـ مرایی تـاو نتیمتییه. ناورینگ. (ردژ.) گرویزتنموه.

قلوتی: تاوتق، ثاشووب، شیّوان. داگیرسانی لهشه لمبهرایی نهخوشیاندا یا لمبهر تعزووی قرونیّر و برینانه.

تاوتی (بار.): زهنگ، رِدِنی زهنگ.

تنودار: كاكوّلْى شەپوْلْدار، قرال.

قاودان: تمنگار و سهخله تکردن. هاندان، فیتدان. وه پهله پهل خسان. پولا سور کردنموه تا هیزی نممیننی. گونگ کرن. سی پرچ: به گوریزه کردن، گوریزه دارکردن. وولاخ غاردان، لنگدان. پیچ دان، خواخوواردن، گهران، بادان.

تاووس: (شاویّ.) داروس. بالنده یتکه په دهکانی همموو جووره نه خشو ردنگیّگی ده نوویّنی به لأن لاقی زور دهشه، نیره کهی به کلکی چه تری همددا و تاجی همیه.

تاووسان (فه. ، رِدِّرْ. ، جا.) : هاوین. ـ ی: هاوینی.

تلهستان (دهر.): هارین. کاتی پنگه پشتنی ها مموو جلوره ده غلل و میوه یه ک ک ی هارینی.

قاوسهندن: سووربووندوهی کان لهناو ناگریدا.

قاووسى: وەكور رەنگى تاووسى.

تاهوش (ئەردە.): تورانايى. ووزە، تاو، وورينك، بەرگە.

تئۆك (باك.): تاورك، خيوەت.

تاهوك: چادر، خيّرهت، تايله، تئوّک. داريّکه بهقهدهر داره ترويّکی بلند دمبيّ بهرهكهی وهمی (سـۆبلهتی) دهچيّ، دهخوريّ و شـيرينه. تايله. (باک.) تاوه، تاخليڤينگ.

تەوكردن: تاودان، ھاندان.

تاوكيّش: تعنراويّكه، كعناوبعناوتاوى لى دەرهاتبى (تاوكيّش بىرون). دەرهاتنى تاوى چىتى تىنراو ناوبىعناو. كردن: دەرهيّنانى تاوى چىتى تىنراو ناوبىناو.

تاوگرتن: داگیرسان، سروربورنموه، تاوسمندن.

ت ووگ: تایل.ه. داریّکی کهژییه بسهریّکی زهردی ^ا شیرین دهگریّت وه کوو قهزوان دهخوریّت لهگهان توو و

گوويز دهکريت به کوته بو خواردن زور خوشه.

تاوول (ئەردە. ، پژ.): دەوار، رەشمال. خيوەتى رەش، كووين.

تاووله: ته خته نمرد. _ ى قومارى. _ كردن: يارى نمرد كردن. ميّز.

قاوله (ردّر :): تمويله ي وولأخي بمرزهيه. نمرد، نمردين. گياي گزنير -

تاولمرز: (همورا.) ياولمرز.

تونّهكيّفيله: گژنيژه كيّويله.

تاولهمه: ناگر گهشکهرووه، ناگر گهشهوکهر. ناگربادور.

تاوليْهاتن: بيّ تاقعت بوون، تاليّ هاتن. بيّ ثارام بوون، سمخلّهتي.

تلونان (كه.): راونان، رهيي نان.

تلونيان (ئەردە.): راونان، تارينان، تەرەدووانيان. لنگدان.

تموی (باک. ، بار.): تادار ، نؤسهتیّ دار. گیایهکه. جووره داریّکه ، تامهک.

تههاد: تاویر له بریشکه و چتی تر، نهوهنده، که به جاریکی له ناو تاوه یه کیدا ببرژی یا سوورکریته وه.

قلويان: توراندوه، ئاوبوون، بوونه ئاو.

تويانموه (زهن.): تورانموه.

تاویاندنهوه (زهن.): توراندنموه.

تەيەتى: تايبەتى، تابيەتى.

تاويده: خدياته، دهزور، پليته.

قاویّر: (موک.) _ بریّشکه: نموهنده یه، که بهجاریّکی نمسه رساجی ببرژی یا سورربکریّتموه نه دهغلّ و قاوه و ثیتر یا بمشه کشکیّک، که نه سوریّنددا بسووریّتموه ، پروشه، کارهسات، همنگامه. تعلمهمود. گاشه بمرد، تامیّر. (پژژ.) تاموویّر. گاشه بمردیّکه بمزهریدا پان بروبیّتموه. _ کردنموه: خلوّرکردنموه. بمردی تیشانه، که تملاّش تملاّش نیّک جوویّ دهکریّتموه، شینکاره. ثمو تهخته بمرده سوورانهیه، که کانگای ههیه.. تاته _ : زنجیره تاویّر. (که.) _ ی گوران: کیّل. (نموره.) همتار، همتار، گموره. گاشه بمردیّکه، که نه چیایان خلوّردهیّتموه.

تاویکی: دەمیّکی، بیستەکی.

تاویلکه: تارهی گچکه.

قاوين: تورانموه.

تاوينه: ترواندوه.

تنويوه (همورا.): تاريكي.

تاهۆر: جەوالى زۆر كەورە.

قاهوو (باک.): ئامرازيّكي گهپ پيدان و قەشمەرى پيكردنيّيه.

تاهیر: بابا تاهیری ههمه دانی، ههستیاریّکی کوردی ناوداره یه کهمین کهسیّکه، که له دووای پهیدابوونی نایینی نیسلام هه لّبهستی به کوردی دانابیّ یا دمسکه رتبیّ و مابیّته وه.

تايلخ (ړزژ.): قۇندرە، كانووش.

قایه: شاراو، گیشسه. تا، چهند مهلقهه کی لهسه ریه که دانرابین بقشه وه بکرین به خهرمان. بعو باوه شه ده خلاته شده ده نگین، که دووایه خرده کرینده بو سعر خهرمان. گزره گیایه که که که که که که که که خوابی بق زستانی نباز الآن. سی نوتومبیل و عمرهانه و نیسر. (موک.) ته گهره. چهرخ، لاستیکی پیچکی نوتومبیلان و ههندی چسی تره.

تايەبەتى: تايبەتى.

تىيىفى: تريّى تايىغى، جوورە تريّىدكى سوورى دريرْكۆلەيە.

تايهكاري (رِدِرْ.): تايبدتي، تمنانمت.

تههن: (همورا.، دهر.) دایمن، دایه، تمیان، دایان. نافره تیکه به کری شیر به مندالی یه کیکی تربدات و به خیری بکات. بق که سیک به کاردینری، که له سهر کاریک سهرزه نش و سهرکونه بکریت و نمویش به رهمالستی

بکات: نهمن ده لیّم بخووینه کهچی کابرای تایمن نیّخهم ده گریّت. ناوبراو، باسکراو، ناسراو. ههرامه، ړانیّک، هین.

قایسهنی: به خیرکردنی مندالیّکسی شسیره خوّده ی کهسسیّکی له لایسه ن نافره تیّکی مهمکداردا به کریّ.

تايەنير (روژ.): گيشەكەر، تايەدانەر.

قىيىمى دانسته، بژارده، دەستېرېر، خۆمالى، خۆكىرد، تابيتى، خۆسەر، تايىمى تايەكارى، (ھمو.) رادايى، دەستندە، خاسما، نەخازەلا. بەســ د خوومسەر، نەخازم، نەمازە.

تايله: داريكى ديمييه گهلاي و هکه هه لوژه وايه بهريكى شيرينى پايزهى زهردى خړى ههيه و هک نوک دهخوري، تاووک لهسهر گوړستانى ده چه قينن. تاييژ (باد.): ته شكه به ډه پارچه به ډه ييكى تهسكه.

تاييفي: جروره ترييه كى سپييه گلورى زور دريژه، دهنكى ههيه.

تايين: گۆرين، باسكراو، ناوبراو. (باك.) پيرنا.

تهینچه (شا.): رهشکهی کایه کی دو تایه جووایه ز جووایه زن بهیهکهوه دروواوون. تایه کی گچکه، که بهدووان دهبیّته باریّک.

تهييه (باك.): دلمردوو، خوّهاريّز.

قه: (باک.، همورا کنن) تق نه تق تور (زهن، دا، پرَرْد) کچ، کیر، درد. پرَرْد) کچ، کیر، درد. (پورا، زرا،) له، ده. ته کموری کمت، ته خمرهندی کمت، ته بانی کمرت: له بانی کمرت: له بانی دایه: له دهستی دایه.

تهب (باک.): رهشهبا.

قهبا: ئاشت، ئارام، بى دەنگ، جووت، رىك، كۆك. پىكىوه، دەگىلا، ئەگىلار، دەگىلار، ئارام، بى دەنگ، بىكىلار، ئەگىلار، ئەگىلار، يەسكان بزلغانرا: بىسكى بىد زولغانسلود. (باك.) درنسدەى گچكىلو كىسوى. چىت، چتىسەك. واق وورمساو، سىرگىردان. (ھىورا.) دەرلىمىلىدى ئازا، بەجىرگ، دلىر.

تهداتور (باك.): تونى جالْجالْووكه.

تهبيخ (باک.): مانگى خەرماناند، ئاب.

تهداخچه (باد.): سینی فنجانی قارهیه.

تهباغ: بروانه: تعباخ.

تهبانه (باک.): بانگرديّن.

تبانچه (باک.): ئامرازیکی موزیقهیه.

قهبهی: کۆکی، ئاشتی، رِێکی، رِێکێێتی، ثارامی، بێدهنگی، يـهکێتی، جووتی، پێکموه. به ـــ : به جووتی و هاوالاٚيهتی پێکموه.

تهبهتور (زا.): خانوو و تعونى جالبجالووكه.

تهبهر: تموهرزيني دهرويشان.

تهبهرزه (موک.): ترییه کی سپییه گلووی وهکوو کشمیشی وایه و دهنکی

تەبەرزىن: تەرەرزىن.

قهیمی: ممریّکه سهر و ملی نوخته نوختهی پهش یا سووری پیّوهبیّ و لهشیشی سپی بیّ.

تهبهق (مـوک): دەردێکه وهکوو شـلکه تروشـی سـم و نـار سمـی روشهوو لاغان دهبی، ژێر سمی بریندار دهکات و ناتووانێټ بـڕوات. لـه بیرمه که چهند جارێکی رهشهوو لاغی و ایان لـهنێو قوړه رهش یا قوړێکی پیس و بوّگهندا رادهگرت چاک دهبوونهوه. ههر مندالێیکی شیری وی بخووا بلوق لـه زمـان و ژێـر لێـوی دێ. (دهر.، هـمورا.) تعبهقه. (هـمورا.، موک.) سینی دارینه. خارووفک، لهنگهری، تعبهک. تعبهقهی قاقمزی و نیتر. (باک.) دهوری. (بابا.، دهر.) تعبهک. دهفرێکی دارینه به خهرت دروستدهکرێ هی گهوره بوّههویر تێدا شێلانییه هی گچکهتر بهقهد دهسته دروستدهکرێ هی گهرره بوّههویر تێدا شێلانییه هی گچکهتر بهقهد دهسته سینییهکی بوّتێدا ههلّتهکاردهبرێت.

تهبهقه: (دور. ، همورا. ، ړووا.) تمبهق، دورديکه تووشي سم و ناو سمي روشموولآخان ديّت. لمنگهر. (موک.): تمبهقهي قاقمز و ثيتر.

تهبهقهتوانه: چتيکه له کهسيک دهستيتري، که لهناو مهردوماندا تړی لي بهربوويي.

تهبهک: تهشتیکی دارینه همویری تیدا دهشیّلن. (باک.) خارووفک، مزاخه. ترار، شکمویک، شکوّک. (همو.) نینجانه. (خوّد، شنق، بار.، دزه.) نهشکمو. (زرا.) پشخووان. نهشکهفک، شکهفک. (همورا.) دوّله، لهنگهری. (بابا.، دهر.) تعبهق. (خوّد) کاسه. (باک.) ترار. (باک.) ژووری دانمویّلهیه. سینی دارین.

تهبهل (زاخ.): مدرمدر، كاللا.

تهبهلیه: قه لماسک ناسایه کی گهورهیه، که بن چرونه سهر داری خورما به کاردیت.

تهبهضه: (فه.) دلیوان. (که.، دهر.) دیلوان. تهبهنی، دهرزی گهورهی که لا شرخینی.

تىبىنى: تىبەنە. تەبتاندىن: دڭخ<u>ۆشى</u> دانەرە، حەجماندن، دڭدانەرە، ئارامىدان.

تهبتين: حدجمين، ئارامكرتن.

قەبخاڭــــه (زەن.): پەڭــەيێكى نــەنگدارە بەســەر روخســـارەوە. تێميســك، زيپكەيێكــە دوواى تاولـــەرز بەســەر لـێوانــەو پەيدا دەبێ.

تەبر (لو.): تەرور.

تلابعی: سینی چا و قاوه و شیر و چتی تری لهسهر دادهنیّن دهیبهنه پیّش میوانان.

تهبع (موک.): کهسیّکه لـهبهر نهخوّشی یا خوواردنیّکی زوّر چهور یا زوّر خــوواردن چیکلّدانــهی شــیّوابیّ. ـــــی: دهوا. تیّکچــون و شــیّوانی چیکلّجدانه لـهبهر نهخوّشی یا چیّشتیّکی زوّر چهور یان زوّر خوواردنیّ.

تەبكاندىن (باك.): رۆچرواندن. بتەبكىنە: رۆي چروينه.

تهبكين (باك.): رِوْچرون. بتهبكه: رِوْچوّ، رِوْبچوّ.

تەبلە (ھەر.): نالبەكى، ژىرپيالە.

تهبلی (باک.): خووهلی دانک، ژیر جغاره.

تهبوور (زا.): شنن.

ته ین ته به ته ته ناوخلیچک، خاولیچ، ته یان، بلّح، ته یاوته ی ده نگی که و تن ته یاوته ی ده نگی که و تن و لیّدانیّید. (باک.) ته رپ. گران، کپ، کیپ. گووی ی تا گووی گران، گووی کپ. (باد.) خوو، فیّ، پهرکهم. (بابا، سوّد، باد.) بی هوّش، کاس. به اکه و تن: به هوّش بوون. (باک.) فیّل، ته فره، فریو، فر وفیّل . لی کرن: ته پ لیّدان: فریودان. دهستا پ. (باد.) شه په لا خه، چه پرّکه، زلله. و مست: به شه په لا خه و مست، به چه پرّکه و مست. (زا.) فیّ (باد.، نهرده،) ته پروّلکه، گرد. کوّمه لیّک له چت. مست. (زا.) فیّ (باد،، نهرده،) ته پوّلکه، گرد. کوّمه لیّک له چت. ساق یک گوو: سلیّک یا ساقیّک گوو: سلیّک یا ساقیّک گوو: سلیّک یا ساقیّک گوو: سلیّک یا رهشه و لاّخ، که پان بووبیّته وه. پیسایی رهشه و لاّخ، که پان بووبیّته وه. پیسایی رهشه و لاّخان.

تههارک (ز۱.): قوړوشياکه په که تيکمان کرابي و دهمي کوورهي همنگي پي سوواخ درابي.

قهها نسه: دمره ده هستی، دمره کیریاسه، شیاکه ی و و هسکی ره شدو و لاخانه، ته پله ، ساهه ک. (ده ر. ، هدر ، کنر .) سه رگین. سه نیر . (باک .) کوخه، ته په روشک. (هدورا) سه ورز . (ده ر. ، باد .) لاس، سه رگین. (زهن.) سه همن . (باد . ، که .) ته پک. ته پولکه ی گیجکه .

تهيالكان (ئەردە.): تەپالەدان.

تههان: ته پین، نزم بوون، رِدّچوون، داها تن، رِوخان، داته پین. ته پین. ته پین. ته پین. ته پین. ته بین به نام بدون، رِدّچوون، داها تن، رِووخان، داته پین به به به به به به داره بی یا گوویز ده خریته ژیر به رداشه کهی بنه و ، نیره راسته کهی نه ختیک قووله ناسنیکی خری وه کوو گولله توپی له سهر داده نریت گولله که شور آنکهی ناش، نه و شریت و لووتی بوسکیشی نه و شریت و لووتی بوسکیشی ده خریته سه ری. (رِدِژ.) ته خته یه کیشه ، که وه ژیر ریسمه ی ده رگا ده دریت له ژیره و و سه روده ، گریژه نه ی ده رگا. (موک.) زل، قورس، سست. ته نبه بیر. (رزدژ.) ته پاوته پ ته به . (زا.) گه لالوتک.

تهدانج (ئەردە.): تەپاندن، تى ئاخنىن، تى پەستارتن.

تەپانچ (ئەردە.): تەپانج.

تههاندن: قرّپاندنی بان و ههموو چتیّکی، که ژیّری بوّشبیّ. تههالیّهیّنان، لیّدان، ثاخنینهوه و پرکردنهوهی چت. لسه کاتی خوواردنیّدا زوّری تسیّ مهتهییّنه.

تميانن: تەپاندن. (ئەردە.) تەپاندن.

قههاوته په (ږوژد): ته پ، ته پان. کهستکه زگی بارسی و بپه غی یا با بکات به هوی خوو اردن و ئیترموه.

تهپاوتل: تل دان به پال کموتنموه.

تههه: داریّکی گردی لووسه به بن میچهوه رایه لی تهونی ده خریّته سهر. ته پهی ئاره قچن، ته پلاک. پارچه ییّکی خپی نیّو که للهی ئاره قچنیّیه، ده نگی چتیّکی نهرمه له کهوتندا. (جا.، ههورا.) گرد، ته پوّلْکه. قهلات.

تههیه: دهنگی کمرتنی چتیّک و دهنگی پیّی وولاّخ و زهلام، ترپه.

تەپەتتەپ: رەببەرەب، رېھرپ، رەپىرەپ، تلىسەتلىپ، رەپسەرەپ، (رۆژ.) تەپەتىپ، تەپەى يەك لە دوواى يەكترى. (باك.) تەدارەكات. ترپەترىپ. تەپىتەپەن (ئەردە.): تەپەتەپكردن.

1000 4 1 4 1 11100 11 0 414

تههمتره: مندالیّکی تازه پیّهه لُگرتوه که زوو زوو بکمویّ. تههمدان: ته پدان، کزکردنموه، خمرمان کردن.

تههمدور: جووره داريخى نهرمه سهرى شووشهى لى دروستدهكري.

تەپەدووكەڭ: چەرەدوركىڭ.

تەپەرۇشك (باك): تەپاللە.

تەپەسەرا (شىخان): بىپارە، پەپووك.

تهههکلاو (نمرده.): تمپلهکی سندر کولهکه و همستوونی دمواره. تمهمی ناره تجن و کلاو.

تەپەگوو: (ئەردە.) تەپك.

قەيۇلۇڭ: تەپۇلۆكەى كۆران، سەرسەرەرەى كۆران. تەپالەيەكە، كە بىۆ سورتاندنى پانكرابىتتەرە. تەپالەي نار زەرى.

تَمْيِوْلُووك (دەر.): تەپۆلكە.

تههموتهلان: زموی و همردی پړشهپوّل. زموی پــړ کــهند و کوّســپـه و هــموراز و

تهيته (باک.): ليدان. ـ ا دل: ليداني دل، دل ليدان.

تهیتهه (دزه.): نهستوورکی ساجی. (ههورا.) نانی دهستی.

تهیخ: شرویدنیکه رووخابی و تهخت بووبی. ببوون: رووخان، تهخت بوون. کردن: رووخاندن.

قسههدان (شهرده.): خرکردنسوه و کرمسه لکردنی چست. ته پدانهسسه ر. خربوونه و کومه لبوون: رانه که گورگیان به دی کرد ته پیاندایه سه ریه ک. گهین، به سه ردازال بوون.

تهدانهسهر: هه لمعت بردنهسهر چتیک و داگیرکردنی.

تسهپرهش (باک.): تساوان، ناپساک، نهینسبی، به دغسه ک، دلسره ش. فیلباز. (باک.) سی: ناپاکی، ناوانی، به دغه کی، نهینبری، دلرهشی. تهپس: بی ده نگ، پیشرار، تارام. لیدان. سبوون: بی ده نگ و تارام برون. سکردن: بی ده نگ و ثارام کردن. لیدان.

تههساندن (باک.): پانکردنموه، راخسان، تمنککردن. لیدان، کوتان. بتهسینه.

قههسی: ژیر جغاره. تعشپی، دهفریکه وهکرو دهوری پان و گچکهیه و وهکور لهنگهری له دار دروستدهکریت.

تههميله (خز.): جووره چيشتيكه.

قههین (باک.): پانکرانموه، راخران، تعنککران. لیدران.

قهپشوو (هنو.): تفوشور، تفوشي، تفشوويّ. (رموا.) تغمشوو. (دهر.) تیشي.

تهپشی (رِرْژ.): كۆجىلەي دارە بۆچىشت تىدا خوراردن.

قهپق: داكمرتن، قرّپان، تەپك. ــبوون: داكمرتن، رۆچوون، قرّپان. ــ كردن: رۆچوواندن، قرّپاندن، بر قاپ و مەنجەل و سەربان و ئيسر.

تههقين: قوّپان، رِرْچوون (بۇ قاپ و مەنجەل و سەربان و ئىتر).

تههک (که. ، باد.): تمپاله، سمرگین. تمپولکه، گرد. (باک.) تمپکه. لمرزان، بهلمرزموه. چتیکه له خوری و تووکی ووشتری دروست دهکمن و گهمدی پیدهکهن.

تهپکه: رهت. (که. ، باد.) تهپک، سووت، سووته تهپکه پاوی بالندان. گهمره یا بهردیکه لهسهر چالیک به چیلکه یه کاستهم

راده گیری بر نموهی نه گفر بالنده ییک بچیته ناریموه تمهکه به به بسه ریدا بکموی بسال ساق، تمهه بیسایی مروشان چالیک پارچه بمدودی که ده خریته سدر چیلکه یه که ده ده نمه به ربه به رده که ، کهمی گه غیش به چاله که داده کمن که بالنده بچیته ناوییموه و خوی له چیلکه کهی بدات ده ترازی بمرده که به بسه رزاری چاله که دا ده کموی نموسا راوچی به هیمنی بالنده که به زیندوویی ده گری کهمره ، کمره ، شیاکمو پیسایی ناژال و وولاخانه که له تمویله (گموور) دا به سه ریه کتریدا سه بابی و به پارچه ی زلو بان همدد که دری خوری ده کورن تمله به دری در دو بانی باد.

تههکهکۆخ: ميچ و سەرباني كۆخانه، ميچ و سەرباني زنجانه.

تهپکردن (زا.): خومت کردن له ترسی چتیک.

تەپكەر (باك.)؛ فيّلْباز، (باك.) تەپق.

تهیل: نهخشی سهر پهنجهی دهست که لهسهر کاغهز دهگیری.

تههان: دههوّلیّکی گچکهیه جاران سوواران جووته تههلیّکیان لسهر بهرموبهری قملّپووزی زینی قایم دهکرد و لیّیانده دا، دابریم. تههلی سازو ناواز. تههلهسهر، توقعسهری مروث و چیایانه. (شنن.)

ئەرەندە كيا يا دەخلەيە كە بەشەنە ھەلكىرى.

تهيلزون: ته پال ليدهر، كهسينكه ته پلى باش ليبدا.

تهپلاک (ږوژ.): تەپۆلكە، گرد. تىبەى ئارەقچنان.

تموله: کهلاره، دهفریکی گهررهو قووله له شیاکه دروست

دەكرى بۆشياكە خړكردنەوه. تەپلە: جوړرە كلاريكە وەكور فيسى وايە و ھەيە زۆر دريزتريشە لـــە خورى درسى تەركى تراھىدى لى) كۆلسىس كـــوس تــەبلىن تەپكـــە، ھـــەر اھـــە

دروستده کری (همورا.) کۆلئۆس، کنوم، تىمپلى، تمپکه، همورامى و جوړانې دىنى و لنوړ وکملې دو دېتر لمستهرى ده کنهن. تمپله کى جگهره. کملاره. (تمرده.) تمپهى کلاو.

تەپلە ئاڭتوون (ھەررا.): كلأوزيْرين.

تهپلهتر (روژد.): مندالی خاروسست و بیکاره. تهمیمان، دهستمورستان، تهپلهسهر: توقی سمر، توقه سمر، (جا.) تموقهسمر. بولگ، توقهسمری هممور چتیک.

تهدامقوو: داریکی کیوییه له به لالوک دهچی، تیری لی دروستده کری. ته پله قرو.

تهپلهک: (نهرده.) قونه، گونیه، (نهرده.) بهس. پارچه ناسنیکی باریک و تریک و دریژروکه یا سی سووچه له شووینی شکاوی کورسی ومیزی دوده تا قایم بی قدرتالهی پیست به روو داگیراوه. (همورا.) قیرتبه قی سهره داریکی دریژکوللهیه ده خریته سهر کوللهکه و نیرگهی لهسمر داده نسری، (نهرده.) کوماجه. (پوژ.) چهرمینکی خره کونده و مهشکهی پی پینه ده کری. ته پهی ناره قچنی. (که.، جهبا،، پوژ.) زنج، کووخیکه دیواره کانی له خشت و قور یان له به دو و قوریسی به لان سه به به به ووش و قامیش و هه لاش گسیرایی، ژیرجگهره، ژیرجگهره،

تەپلەكى رۆژ: گۆي رۆژى، گۆي خۆر.

تهپلهگوویننی: جروره بنهگروینییه که به حهردیدا پان دهبیّته وه و که تیره ی جهباری لیّ پهیدا دهبیّ.

<u>تەپاسووارى:</u> تەپلى سورارى.

تهيك (باك.): نالبهكي. (زا.) تهيل.

تهيڭك (ئەردە.): ديواريّكه خەريكى رِمانىّ بىّ يان كەنارى چۆمان، كە ئاو بنەكەي درى بىّ و لـه رووخانبىّ.

تەپلۇس: تەمبەل، تەرەزەل، كارلى نەھاتور.

تەپلۇسى: تەنبەلى ، تەرەزەلى.

تەپلى (ھەررا.): تەپلى لباد.

ت مهلی قوّهیّسن (باب).): جسوره گهمه یه کسه ، تقهسی داده کوتسن لسه بهرزبوو نموه یدا به دهستی لیّیسده دهن و ده یسسود ریّنن و چسند جساریّکیش ههربموجووره دوو پاتهی ده که نموه. بوّلیّدانی کهسیّکیش به کاردهبریّ.

تەپ نەكوتان: نەديان، پەي پى نەبردن.

قەپۇز: (باك.) فىنلزان، فىنلباز. (خىق.) جىرورە مىتشىرولەيتىكى بالىدرىترە و پىس پىيرەدەدا. پۆرگ.

تههوو (بابا.): هوړه. جووره ميٽسوولهيهكي گهورهيه.

تەپووتل: تەپارتل.

تهپووتۆز: با و تۆز و خۆل، تۆز و گەردى زۆر. گەردولىوول.

تهپووخ (ئەردە.): مەردومى سەرەنگرى.

تهپوودوکه آن تم و دوو، تهم و دووکه آ.

تهپووودوّل: هموراز و نشيّو، تهپوّلُکه، زوورگ. هموديّکه کمند و کوسپهي

تەپۆكە: تەپۆڭكە.

تهپووكۆ: كەرتن و ھەستانەرە. فىسارەكەس بەشەر ھەر ـــ يەتى واتە ئەبەر كزى چارى ھەردەكەرى و ھەڭدەستىتەرە.

تهپووكوت: ليّدان، كوتان.

تهيوْلُه: تەيۆڭكە، گرد.

تەپوولە (ئەردە.): تەپۆڭكە، گرد.

تەپۇڭگە: گردى چكۆڭ، تەپ، كۆسىپايى ناو زەرى ، تىەپ. (باك.) گردۆڭك، گروپك. (ناو.) خرابه. (رۆژ.) تەپلاك. گرا، تەپ، لأروك، ھەردەم، ھەرەم، گردەڭروك، كۆسپايى زەوى. ــىسەرچيايان: بىەراز، بازگە، ترۆپكە.

تهپوْلْکهتهپوْلْکه: تەپودىزان، ھەوراز و نشينو، زوورگ.

تهپوولوول (همورا.): تعپ و مژیّکه لهکاتی بهفر و باراندا پهیدا دهبیّ. تریم مدد در در در کات میشتان در شده در تراد در دیگر در ترک

شهپ وسژ: (زهن، ، منز.) تمهم. تمهم و منژ، منز، مغروان، مژه کنور. چتیکه وه کور دروکهل رووی زهوی ده گری چاو باش نابینی.

تەپۇنگە: تەپۇڭكە.

تههودم: تعب و نیم، بارانهی هیواشی له سهره خوّ له کاتیکا، که تهم و میژ دایدابیّته سهر زهوی.

تهپونیم (باد.): همور و بارانهیه پیکموه.

ته و هور: ته به ته و هه راوهوريا.

تەپى: سىستى، تەنبەلى.

قهييان (ئەردە.): تەپىن، قۆپان. ئاخزان، تى پەستارتران. پركردن.

تهپيك: قابيكى ناوونجييه.

تهپي ئي ناڪوٽي (نمرده.): نايزاني، سمري ليّدهرناکا.

تهین: رِوْچوونی بان و همموو شوویّنیّک، که ژیّری هولّوّابیّ لهبهر قورسی. قرّیان، قرّییان. نزم بوون، روّچوون، داهاتن. داته پین، رووخان، ته پان، ههرافتن. دی کالهک و شووتی لهبهر کوّنی. دی مهردوم لهبهر پیری. لیّدانی دهمار. (باک.) دهنگی لیّدانی دهسته، تهرپین. دلّه ته پیّ،

تهپيو: داتهپيو، رِزچوو.

تهت (باک.): چهچه، دمستی چکوّلهیه، چهچ له زاراوهی مندالاندا.

تهتاله (که. ، روّژ.) : کوتهرهی سهری کولهکانه.

قهته: (تهرده.) تهخته ییکی ناسکه. (موک.) منه. مت و مسووروو ، چتی جووان و قشتیله، زاراوهی مندالآنه. بووکله یه که هغویر یا له قوپ دورستده کری مندالآن یاری پیده کهن. (نهرده.) مالنج، ماله، لیسه. تهخته یه کی تعنکه گززه و دیزه ی پی لووسده کری له کاتی دروست کردنیدا. که سیکه به دهست و برد نامه ی مهردم ببات بخ خاوه نی.

تهتهبه خن (ثهرده.): ته ته، وینه ی جانه و هریکییه مندالأن له ههویری دروست ده کهن.

قهتهر (ههورا.، ژا.، رِدّژ.، جا.): توند و تزلّ، چوست و چالاک. شاتر، نهوهن، پهیک. رِیّگر، جهرده، پیاوخراو، نامهرد.

تهتهوينج: پيچاني دهستي شکاوه به قاميش و مشهما.

تهقهری: توند و تۆلى، چوست و چالاكى. شاترى، نهوهيى. جهردهيى.

تەتەشۇر (ئەردە.): تاتەشۇر، مردەشۇر.

تهتهک (پروژ.): پهگی سهوزاییانه. تهتهکه: (همورا.) سیبهنده. (نمرده.) پرومهت. کردنی ده غال و تووتن. (همورا.) تهتره، تهتله. پاکردنموهی دانمویلهیه به هملته کاندنی له ده فر و لهنگهری و بیژنگ و چتی تردا بو جووی کردنموهی خول و بمرد. سمت کلّول. کردنی میشک: زاخاودان و لیکدانموه. پارچه ته خته ییکی لووسه نملف و بیی تیدا نووسرا بیتموه بو مندالان.

تمته له کردنه و هدر خوره و دانه و یک کردنه و می دانه و کول و ورده به رده به هه لته کانی لمناو له نگه دری و هدر جوره ده فریکی تردا. بو جدوی کردنه و می خول و ورده به رد. هه له کردن له گرفتو گزدا. سه رکردنی گولله و پلار له نیشانه شکاندنندا.

تهته نسه میران (موک.): زیکریله. (رهرا.) مه نسه نسه ند. (زهن.) توتکه شروانه. ته تنهمیران. کرمی کی ره ش و تووکنه نه سه و گیایان ته ونی ده کات، درو ریّز قاچی همیه ره نگی به زه نه به کرّمه از نه بن گیایاندا جم و جوونیانه.

تهتره: تەتەللە. ــ كردن: تەتەللەكردن.

تهترهخان (باک.): نهخوشییهکه.

تهتك (زا.): دستهرانه، دستكيّش.

تهتکهبزانه (دور.): دونکی بهری داری کراتییه، دونکی بهری داری کهژوکیه.

قهتله (هدو.): تدتمله ی ده غل و تووتنییه، (ندرده.) گووپ، روومهت، کولمه.

ت<u>ەتئە مەيران:</u> تەتە<u>لە مەيران. (ئەردە.) گەمەيەك</u>ە، يارىكەر، شۇخىكار، گەمەكار.

تهتن: قوړ.

تەجەنەر: سابرين.

تهجه: تهژه، تگه، سابرين.

تەح: پەح.

تەجج: پەجج.

تهجت: شاخ و چیای بهردین . (باک.) تات، بهردیّکی گهوره و پانه که هیّندیّکی له خاکدابیّ.

تهجا: تهما ، تعجما ، يعجا ، يعجما ، يعج. ناها ، هاها .

تەحجا: پەحجا.

ته حاته حا: ئامرازى سه رسوورمان و واق وورمانييه.

تەحر: شيّوه.

تهحره (زا.): قرچهى نيوه رويه.

تەحسىن (باد.): پى ھەڭخلىسكان.

تهعفیل (ز۱.): شووشتنی چتی گلار حدوتجاران.

تهحل (باد.): تال.

ته حلهسیق (زا.): جووره کاله که مارانه یه که ده خوری.

ته حلک (باک.): تالّک د. کالّه ک و گرکه ی نه گهیشتووه. (زا.) پیاوی رمشتالّه.

ته طهی (زا.): گیایه کی تاله (ره نگه که کره بیّ)، تالّی، واژی شیرینی. ته طیشک: (باد.) تالّیشک (گیایه که). (زا.) ناوی تالّی سوویّر.

تهخ (باد.): دەنگىكە گاجووت و گامىنشى پى دەگىردىتلەرە.

تەخار: تەغار، پۆرانەيتكىسى رېەييە.

تەخارلو: تەغارار.

قەخەم (باك.): (باك.) دەھەم. دەر، شوون، شوويّن: بارام لڤـێ تـەخمێ ھات كوشتن: واتە بارام لـەو دەھەمـە، لـەودەرە كوژرا.

ته ضهن: ته غه من، گه لأی داران و تووتنی یا هه و چتیکی وه کسوو وی بکه و یتت که هه لکه نیز به مه نیستی دی و کسوو وی پیده لین در (دوا.) تعرخ. پیده لین (دوا.) تعرخ.

تهخبهش: (باک.) تهنج بعشق. ناوی گهمه و یارییکی مندالانه.

تهخبهشوّ (باک.) : گممهییّکی مندالاّنه بهشهو مندالاّن دهیکهن و پیّیهوه هملّدهپهرِن.

تهخت: تمختی میر و خونکار و پادشایان. پهای تهختی میری لیّیه. تهختی نووستنیّ: چارلنگ، همرزالّ. تمختی لعسمر دانیشستنیّ، (لبو،) چارپایه. تعفواه، بسیّ کهم و کووړی. سببوون: تعراوبوون. کردن: تعراوکردن. زموی یا سمریان یا چتیّکی راست و پان و ریّک و پیّک، (باک.) ناران. قوولایی همرشویتنیّکی به ناو یا به گللّ پریکریّتموه دهلیّن کرا. ریّک، تعراز، هامار. (باک.) تمخته. تمختی بووکیّ، پمردهی بووکیّ. پی، لیپا و لیپ، لچان. (همورا.) تات، کچیّکه پارچه گؤشت یا نیّسکیّکی له نیّد نهندامی شمرمی دابیّ و پهکی کونکردنی بخات.

تهختان: تهختایی، رِپٚکی. ــی: زهوی رِپّک و پیّک، تهخت. تهختایی. تهختایی: رِپّکی و پیّکی و رِاستی رِووکاری زهوی، تهختانی.

تەتك

تهخته: نمرد، نمردان. مردیاک. (زاختی.) دهبک. (همورا.) دیبهگ. (زنی.) دههه. (همورا.) دیبهگ. (زنی.) دههه. (همورا.) بهاهود. (باک.) دهه، دارپاشین. (فه.) تهختهچوو. داریکی پان و تعنکه سا دریژ بی پیان کورت. پارچهی دهوار و جاجم و پو پهشمین و به په و ثیتر که لیک دهدرین، بو وینه دهلین دهواره که چروار تهختهیه. پارچه، زموییهک: پارچه زموییهک. بهستراو، داخراو، هملگیراو. بازار کرا: بازار بهسترا.

تەختە ئىسن: تىبەقەي ئاسن.

تەختەبەرە: تەرك، تەشكەبەرە. تايىر.

تهختهبهرد: تات، بهردی پان، تهرت. چیّـل، تیّـت، تهلّـعبهرد، هیـم، تهمت.

تەختەبەن: تەختىبەند.

تەختەبەنىد: تەختە پۇش. جوورە تەختىكى گەورەى بەرزە، مال و مندال لىسەرى دەنوون. ــى: تەختە پۇش.

تەختەببوون (ړڒژ.): بۆنەخۆشى كەرتن.

ته خته پوقش: تدخته به ند. گوپیچه و ناوی کاریزیکه نه ملاولای به خره به ردان هه نم نیز این و سه ری به ته نه به به دان داپوشر این. سه رداره رایسهی خانووان ته خته به ند کردن. بی: ته خته به ندی.

تەختەتىرە: تەختەساف، تەختەدەزى.

تەختەجوو: تەختە.

تەختەدەرز: تەختە.

تهختـهرِموان (بـاک.): پـهين و کــاوکوّتيّکي ووشـکه بــهژيّر پيّــی وولاّخ و ناژالاندا دهکريّ. کهژاوه.

ته خته زهنگ: پارچه ناسنیکی هه لأوهسراوه له قوتا بخانه و کارگاندا جارجار لیده دری بر دیارکردنی کات و پشوو.

قەختەسىف: (فه.) تەختەتىرە. (كۆ.) تەختـەگووش، قىووش. (بابا.) كندر. (بۆل.) گوشىلە. پەلوركە. گورى كەتە. تەختەدەزى. تىرە.

تهختهسو: پهرو يا چتيکه گيچي سهر تهختهي رهشي پيدهستردري.

تەختەسىلو: تەختەي رەش.

تەختەسيە (فە.): تەختەي رەش.

تەختەشەترنج: تەختەي شەترنجى.

تەختەشۆ: تاتەشۆر.

تەختەشۆر: تاتەشۆر.

. . .

تەختەقىمە: تەختەي قىمەي.

تهخته کالیسی (کق.): زینده و اریکه وه کوو پند و اینه به لأن گهوره تره، که بدله شد هالبگ موره تره، که بدله شد ها بدله شده قبل که موری خارشتی په پداده کا وه نیسکی ده چی به لآن په شتر و تمنکتره. ته نکتره.

تەختەكوچك (ئەردە.)؛ تەلەسەنك. تەختەسەنك.

تەختەگووش (كۆ.): تەختىساف.

تەختەمەشق (ئەردە.): تەختەي رەش.

تەختەنەرد: تارڭ.

تەختەي رەش: (باك.) دەپرەش. (ھەورا.) تەختەي سىياو.

تەختەي قىمە: تەختەقىمە.

ته خت بوون: رێک برونی شروێنێک، که معبدس له نهمانی گرێ و قوّرت و بهرهه ڵستیشه له کارێکیدا.

تەخت خاو (ئەردە.): تەختى خەر.

تهخت رهوان (ئەردە.): تەختەرەوان. تەختى رەوان.

تهختک (باک.): چورارپايه.

قه فتکردن: رِیّک خسستنی شوریّنیّک و پرکردنه وهی شوریّنه نزمه کانی و نزم کردنی به رزاییه کانی. به زموی دادانی یه کیّک.

تهختگا: شوويّن و جيّگاي تهختي مير و خونكار و پادشايان. پايتهخت.

تهخت ووتهی (هدورا.): تهختی نوستن.

تهختی بهنهقشی (باک.): جووره کر (بووزوو) یکه.

تهختی پهوان: کهژاوه، که دوو چاوهی گچکهیه له پشتی وولآخی بهرزه دهکری و له همر چاوهیدا یهکیکی تیدا دادهنیشی سا پیاویکی گموره یا بورک. توتومبیل، گالیسکه.

تەختى ئووستن: تەختى خەر.

تەخدەمە (زا.): بەركوت.

تهخر (ئەردە.): ھيتشتن. بەجى ھيتشتن، لابردن، وازليمينان.

تەخسىر (زا.): نچەتا.

تهخش (كعل.): تيريا چتيكه باويّژريّ و له نيشانه بدريّ.

تەخقان: پەخشان.

تهخشان و بهخشان: بهشینموه، دابهشینموه.

تەخشەلاكوم : جورڭەجورڭ، بزورتن.

تەخشك (باد.): رفحه، رفهى سهرتاق.

تەخلىت (زا.): جوور، چىشن.

تهخم (باک.): (باک.) تهخهم، دهههم. دهر، شروین، جینگا.

تهخمين: ممزنده، گۆتره، دەمبر. ليكدانموه.

تەخنك (زا.): لىنگەرى.

قددره : (باک.) ته پته ب ریک و پیک، ثاماده یی، کارسازی. تفاق (زیر و مال و کل و پهل). گرتن: رازاندنه و ، دروستیا. جووه کرن.

تهداره ک کردن: پنگ و پینگ کردن، ناماده و کارسازی کردن. تفاقگرتن، تفاق خستن.

تهر (همورا.): تر، ئيتر، دي، ئيدي، ئيديكه.

تهرا (باك.): بۆتۆ، لۆتۆ.

تهرابوون (زا.): كدرتنه خواردوه له بدرزييدوه.

قهرات (جا، هدورا.، شار.): شهرنه خيوى، تدراد، تـ دراتين، سـ دله فكردن و تاودان، غاردان.

تهراتی (باک.): تهرایی، تهری. فینکی.

بەردانموه، خستنەخووارموه.

تهرال (ئەردە.): تەمبەل.

تهرال (باک.): (باک.) تمبال. تعمیلاً.

تهرانی (باک.): (باک.) تبالی. تسبهلی.

تهرانه: قاهمهری، کاپ، کامه، (رودا.) تیز، یاری، کالته، گزرانی، باسته، لاووک، لاووژه.

تهراو: سپیکردندوهی ناومال به لیتاوی گلی سپی.

تهراو مهرابوون (باد.): پهرش و بلاوبوون.

تهراووز: تهراووس.

قهرپووس: تهراووز. دووای په له ده غل چاندن. زموییکه هاوینانیش غیکی تمرایی همیی.

تهراه (باک.): تهر. ــى: تهرى، تهرايى، تهريّتى. شيناوهردى تهر. تهرايهقى: تهريّتى، تهرى، رهوشه، تهراتى،نم، (باك.) تربووس.

قهرایی: تدری، تدراتی، نم، تدریّتی، ردوش، (باک.) تربدوس. شوویّنی ته.

تهره: سموزی، سمبری، سموزهوات. تمرهکاری و میوه.

قهره: تار، ناواره، دەربەدەر. ببرون: تاربوون. كردن: دەربەدەركردن. ترى و ميوهييتكى بىق مىتىلاق نامادەدەكرى لە پېتش ھەلا و مسينىدا لەسەر پووش و گەلا و چتى واى ھەللدەخەن تا كەمىتكى سىس دەبىتى. ترى و مىبوه لە ـ دان: بىمو كرداره دەلىّىن، كە باسكرا. گەلاى تورتىنى، كە پۆقىۋەى زەردى دەركىرد لىدەكەنىموه و گەلا لىتكراوەكانى تووتىنى دەنووسىتنن و دەمارەكەى لەسەر زەرى دادەنىنى ئىسانار جۆگەيمەكىدا، كە پنگى تىدا راخرابى و سەرەكەشى بە پنگى و چرووى دادەپتۇشن لىه نىرانى سى تا حەرت رۆژان دەمىتنى ئەرجا دەرىدىتن و بە رىستەيموه دەكەن يا دەرىكەنە دەستەر شىشمەى تى ھەللدەكىشن، پنگەكمەى سەر و خووارى ناو دەيكەن يە جۆگەكە بۆنخۇشى دەكات.

تهرهبار (ئەردە.): ميوه و سەوزىيەكە، كە دەخورين.

تهرهبنه (نمرده.): جووره گيايه كه ناژال دهيخووا.

تەرەبى: بى تەر.

تەرەبىرۆ: بىرزىدكە تەربى.

تەرەپەند: كيايەكى خوراردەمەنى ئاۋاڭىيە.

تەرەپيىز: تەرەپيواز. پيوازىسەرزى كەلأدار.

تەرەپيواز: تەرەپياز بە گەلأى سەرزەرە.

قه ره ته داري به داري کی گه لا و وردی به قه د داری به لا آلووکييه به رز ده بی له چیایاندا له ناو به رداندا ده رده چی و ناسکی، که بته وی بیشکینی لقه که ی با ده دری به به ردی لیمی ده دری و ده پسی له سوو تانیشدا له دار له سربه یدا دره نگتر ده سووتی به و و شکی.

تهرهقوو: تووی تازه و تهر.

قهره قهوه (همر ۱): بمردی تمر. نیّری دیّیه کیشه له نزیک سهید سادق. قهره قووره (همر.): تمره تیزه.

تمرهتو له که بریتیده له چتی همرزان: گهم بووه به تمره توله که. (ئمرده.) نانه له کلهگ، نانی حاجی له کله کی. همرزان، چتی زورو

ته پلح (هنور، که.): کړيار و فرو شياري ده غلني يا دار و خمه لوو ز به کومک بکړي و بفروشي. (جا، ه هورا.) کاريته.

تهریخ: تاق، تاک، تاک و تمراک، تاق و تعنیا.

تهراخومه: (باک.) بهتره. نهخوّشی تووشی دیسوی ژوورهوهی پیّلووی چاوان دیّت و پهرهنهستیّنیشه.

قهرد: (همو.، جا.) تمراتين. (موک.) شهرنهخيّوی. تمرات، رمبازی کردنی چهند سوو اريّک. نهرمه غاری سوو ارانه لمپيّش بووکاندا يا لمپيّش دهسته سوو اريّکيدا يا بهتمنهايي. (موک.) گوّشته نهرم و چهقالته تمنکه کمی سمر پهراسووانه، (دهر.،) تمراف. (کوّ.) ناتهگ، نهتهگ. تمروّک، تملّوک، سمت.

تهرار (باد.): بادى ئاوخواردنموه.

قهراز: رِیّک، بهرانبهر، جروت، رِیّک و پیّک. هیّندهی یه کتری، (دهر.) دهرانوهر. (رِوْژ.) خوواستنموهی ناژاله بن بهشه رِوّن و دوّشین، که تمنها بن مانگا به کاردهبری بوّمه رِ و بزن ده لیّن (شووانکاره). (باک.) سموزی، تمری، به روویق، داهات.

تهرببوون (باک.): كموتن، كموتنه خود اردوه، بدربوونموه.

تهریزن (همورا.): زونگی ناودار، قوّپیه، قوّپی، زناو.

قەرىزن: (جا.) گيايەكە ھەمىشەشىنە. (باك.) قوللە و سەر تەپەڭۆكى تۆقەسەرى چيايان.



قىمرازوو: تىرازرو، شايەن. (ھىلو،، خىز.) تىلەرازى. (ھىلورا.) تىرازى. كۆمەڭـ، ئەستىرەيەكىشـ، كۆمكـا سىزويا. بىلرانبىل، تىراز، تەخت، ھامار.

تمرازووباز: ترازووباز.

قهرازوون (باک.): له کاتی ترواندنهوهی به فری زهوییه، که به چیمهن داپوشرابیّ.

قهربزی (همر. ، خق.): تمرازوو. کۆمەڭ، ئەستىرەيەكىشە، كۆمكا سىيويا. قەربزىا: شعرنم.

قهراش: (رِوَرْد) تراش، تاشینی ریش و سهر. بووم، ببووی، ببکه. (خق. ، ههر. ، دهر. ، بار.) بنه داریکه چهند لکیکی له عهردییهوه پیکهوه رووایی.

تەراش: تەلاش، تىغە.

تمراشتن (باک.): تاشین، تراشین.

تەرىف: كەنەل، نەقىز، گاز.

تهراف (ئەردە.): سمت، كەفەل.

قهراف: (دهر.) تمراد (گزشت)، (تمرده.) گزشتی سینگ. (باک.) خوّلمدیّشی گهرم، زیلموق. (زا.) قوناری میّو. پارچه گوشتیّکی تمنکی پانه له نیّوانی ریخوّله و جمرگ و سیپهلاکیدایه. گوشتی هولوّلّی (برّشایی) خووار که لمکه. بوشایی نیّوانی پهراسوو و که لمهکهیه، کلّوّک.

تهريفكرن: بريني ړهز و باغ.

تمرفق (باک.): داریّکه.

تمراكرن (زا.): هاويّرتني چت له بهرزيياوه بـ خرواري. خسات،

كەم نرخ.

قهرِهقیزه: (همو.) تمرِهتروره. (باک.) تمرِهتروره. گیایـهکی گـملاّ ووردی تونده به گزشتموه دهخورێ.

تهرهجه (لو.): تاق.

تەرەدووا (ئەردە.): تەرەكردن، راونان.

تهرِهدين (باک.): هه لمسه، حولحولي، دهلورکار، کهمهوّش، گيّل.

تهرمز (باک.): تمرزه.

تەرەزاى: تەرەزەن.

تهرهزهن: وولأنه یا رِهشعوولا خیّکه بهری هاویژتبیّ یا تازه زابیّ و شیری زور بیّ. تعرهزای، تازهشیر. به جنیّوبوّ مردّیانیش بهکاردهبریّ. مانگا یا گامیّشیّکه ووشک نه کات تا به سهردا دهزیّشهوه. گیایه کی کوریّستانی بوّنخوشه بوّ مهرٍ زورباشه.

تهرمزهن (ئەردە.): تەرەزەن.

تهرهس: گهراد، دمویت، قررمساخ، مرزی بسی نابروو و بسی نامووس، بسی نایین. بر جنیریش به کاردمبریت تعنها بزیداوان. (باک.) فریودراو.

ته په ساز: شیّلم و گه غه کوتاوی تیّکه لاو ده که نتا هه فته ییّکی ناوی ه ، که کرا به سه لک ده بیّت ه ترخیّنه. جووره ترشیّکه له سه لکی شیّلم و برویّش دروستده کریّ.

قەپەساڭ: ساڭىكە بەفرو بارانەي زۆر بى و پەڭەي زوو دابىي و كانىياوەكانى باش تەقى بن.

تەرەسلىلىمانە (ئەردە.): جوورە كيايەكە خۆراكى ئاۋالأنە.

تهرمفاندن (باک.): بهلکردن، برین، قهدکردن. بتهرفینه: بهلکه، ببره.

تهرهضه (باک.): مړوومووشکه ر، لاپرهستنی، پلهنده ر، مووشهک. کهسیکه لیره و لهوی جم بهسهریبات.

قهرهفروّش: کاسیّکه میدوه و ساوزهی بفروّشیّ. ساوزی فروّش. ــــی: ساوزه فروّشی.

قەرەقە: چەشنى چەكان، چتىكە رەكرو پروللەكە بەسەر قىموانى فىشىەكموه بە تروركاندنى دەمانچە ر تفەنگ دەتەقىتىرىت.

تهرهک (روژد): دهرز، درز، قانشت، تارهک.

ته ده کال. که سیکه پیشه ی باخچه و شیناوه ردی ده نیرهینان بی. _ ی: ته ده ، بریتییه له هاروی و تریزوو و کاله ک و شووتی و گرکه و خ حه.

قه په کال (پروژه): شیناییکه له پاش بارانه ی کیّلّرابیّ و چیّنرابیّ. گه غی به راو، ناوه نیا، به راو، ته په نیا.

تمرهكان (فه.): قەلْشين.

تمرهکه (باک.): تهراهی.

تمرمكين: قانشيني پيست. ترهكين، تركان.

تەرەلەيلان (ھەر.): نيرتكە پيواز.

قه ره مست (باد.): کعره، سه رتوویّی ماست و شیره، که له پاییزاندا چین چین له دیزه یا له پیسته دا داده نری و له زستاناندا ده خوریّ.

قهره هاش: چتی هیچ و پروچ، تره ماش (جنیده). ـــ ی خرو اردوه: و اته چتیکی هیچ و پروچی خرو اردوه. فهریکه ماش، ماشی تمر.

قەپۇمىاڭە (ئەردە.): ھێڵەسا و كردنى سوړاخى دىىوار و ناومــال و شىووێنى گەنم لىســەر ھەڵخستنى لـەپاش شۆردنىوە.

تفره مالني (ئەردە.): تەرەماڭەكردن.

قەپەمىير (باک.): پىياوتىكە زۆر بىەدەورى خىتى ھەلىبىي و خىتى جوانىكا و خىتى برازىدىنىتەدە.

تەرەنداز: تەرپۆش. ــى: تەرپۆشى.

تهرهنیا: (پرَژر.) تهره کال. زهویی که ناو داریی یا بارانه ی به سهر دا باریبی نموسا کیلرایی. نموسا کیلرایی.

تەرەوكردن (ئەردە.): تەركردنەرە.

تەرەوون: دارىكى گچكەي تالى ئارىيە.

تهرپوون: شیداربوون، غدار و ناوی بوون. عارنان و پهند وهرگرتن، دهلیّن فیساره کهس ههرگیز تهرنایی، ههر له نهبووندا به کاردهبریّت.

تمږیوونموه: معبدس له ژن هیّنانی پیاریّکی بدسالّدا چووه لهپاش مردنی ژنی پیشووی یا تهلاقدانی .

تموبى: داريكى كوويستانييه هەمىشە سەوزە بەريكى خپى سوورى ھەيـە وەك بەلاللوك بۆرەرانى دەخورى.

تهرپ (باک.): تهپ. دهنگی لیدان یا کموتنی چته.

قەرپلاندن (باك.): خۆلىيدان، ئازاركردن، ھەلىنگواندن، سەرسىم پيدان. بتەرپلىنە.

تسەرىلىن: (بىك.) خۆلىتىدران، ئسازاركران. (زا.) سىمرسىمدانى وولاخ. ھەلمەنگورتن.

تەرپىير (باك.): پىرى دلتەر. ــى: دلتەرى لەكاتى پىرىدا.

تهرپین (باک.): تەقەييىكى رېک و پیک و پوخته.

تهرت (باد.): کستهک، سندهگل.

تەرت (خۆ.): تات، بەردى پان.

تهرتهله (باک.): راومستان، ومستان، بهپیوه راومستان.

تهرته لهمان (باک.): مانموه بوّ ليّكدانموه.

قهرقهوه رتسه (روزژ.): تسهفرو توونا، تسهرت و توونسا. سسبسوون: تهفرو تووناکرون.

تهرتلاندن (باک.): گێژکردن، سعرلێشێواندن. بتعرتلينه.

تهرتلین (باک.): گیربوون، شیوان. بتهرتله.

تهرت و توون: تەفروتورنا.

تمرتووره (باک.): تدرهتووره.

تمرتوول (زا.): هاریه.

تمرچک (جا.): ناسک، شلک، تمروتازه (بر چتی خوواردهمنی). گیای تازه دهرها تووی ناسکی تازاو.

قهرج: جور، تهجر، چهشن. شووتی نهگهیشتوو.

تەرخەك: كۆڭەدرور.

تەرحى (زا.): سەريۆشى ژنان.

تمرخ (تدرده.): تدخر، جي هيشتن، بدجي هيشتن. (ړهوا.) گهلاي توتن يان هدو چتيکي وکوو وي بکويت سدي هيشتن. و په تدخت ه هلايت تدخت مدليستي. تدخين. (ړوژ.) چهشن و ړهنگي ميسوهي دووايس باخ و باخچاند. (باک.) بيش. سدراند، باج و خدراج، تدخمين.

قهرخان: سهرپشک، ئازاد، ترخان، ناڤبر، نیتڤچی. ترخینه، کردن: کردنه تایبهتی، دیاریکردن، هه لبژاردن، ئازادکردن. قهده غهکردنی چتیک بق کاریک یا بقشووینیک. شووینیکه تهرخانکرابی بق مهبهستی، نهم زموییه تهرخانکراوه بق مهرهزه دانران، وازلیهینران.

تەرخانى: تىرەيەكە لە ھۆزى جاف.

تمرخته (ئەردە.): برېړەي پشت.

. تهرخوون: گیایه که له نیّر ماست و دلاکولّیــو و تنراخی دهکریّت گهلاّی باریکه تامی خوّش و تونده به گزشتیشهوه دهخوریّ.

تهرخينه (رزژ.): ترخينه.

تەردەس: تەردەست.

قه دهست: ته دهس، به دهست و برد، گوستاخ، چالاک، توندو توّل، چوست، گورج، گورج و گوّل، چاپوک، زرنگ. که سیّکه دهست و برد بیّ له کاراندا. _ی: ته دهسی، چالاکی، توندو توّلی. چوستی. چالاکی و توندو توّلییه له نیش و کاراندا.

تەردەسى: تەردەستى.

تمردهم: کمسیکه قسمزان و قسه رموان بی. تمرزووان.

تەردەمى: قسىدزانى، قسىد رەوانى، تەرزووانى.

شهرز: توولسهی داره میتو و برکه ی خه یار و تریّزوو و کالسه ک و شووتی و گووژالک و نیتره. شیّوه، چهشن، بابهت، مههوار، جوور، دهوشت.

تهرزه: (دهر.، جا.) تهزره. (روژر.) تهگر، تهگهر. (فه.) تگر. (باک.) تهروزه: تمرهر، خرخروک. (باک.) تمروز، تمرک، خرخروک. (ههس.) تمیروک. (بوتا.) تسعرگ. (باد.) تمرورگه، گژک. (بار.) غولولیک. (باد.) ترگژوک. (باد.) زیپک، گرایک.

تەرزەشكين: تەرزەكوت.

تهرزهکوت: تهرزهشکین، کشترکال یا چتیکه تهرزه کوتابیتی و له کاری خستبی مهبس له بهسهر رویشتن و ناموژگاری یه کیکییه پهیتا پهیتا یمک لهسه ریهک، دایگرت.

تمرزهكوولمكه: توولدي كوولدكه.

تمرزهي ڪموره: گاريسٽِک.

تهرزه <u>لّووکه: گلیّر</u>ه. نه وهکوو بهفری نمرمه و نه وهکوو تمرزهی پ^{وهه} و زوّر زوو دهتوویّتموه.

تهرزهنوو (باک.): وهلام، دهنگ، دهنگ و باس، چتی تازه و نووی.

تمرزمان: تمردهم، كمسيّكه قسمزان و قسم دوان بيّ. ـي: تمردهمي،

قسەزانى، قسەرھوانى. تەرزۆ: نيّوى ئافرەتانە.

تهرزووان (ئەردە.): تەردەم، زوراندار. ـى: تەردەمى، زوراندارى.

تهرزی (باد.): بهرگدروو.

تسهرس: (ئىمىدە.) تەرسىەقول ھى كىەر و ئېسىنىر و ئەسىپ و ماينانسە، (ئەردە.) سەنبىر. (ھەو.، ھەورا.) قەرسەقول. بەرواژى، پېچەوانە.

تەرسايى: فەلەيى، ديانى، عيسايى.

تمرسا: فعله، دیان.

قەرىسە: (رۆژ.) ئارەژرو، بەرواژى، واژى. (رۆژ.) گەمسە، كاڭتسە، قەشمەرى.

تمرسمزال (همورا.): ترسمنوک.

قەرسىققۇل: تىمرس، (شا.) تەرسەكەل. (ھىفورا.) قەرسىمقول. (بابسا.) تەرسەكەر. پىسى چارھوى (تەنها ھى كەرانه).

تەرسەكەر (بابا.): بروانە: تەرسەقول.

تەرسەكەل (شا.): تەرسەقول.

تهرسنای (همورا.): ترساندن.

تهرسنهر (هدورا.): ترسيندر.

قهرسی (باک.): ووشکی، ئیشکی(بۆنان). (فه.) ترسیّن، ترسیّنهر. قهرش (باک.): ئاژاڵی وورده، مـهږو بزن و ږهشهوولاّخه.

تهرفه (روژر.): تهفره، فريو.

تەرفرۇش: تەرەفرۇش. ـــى: سەوزە فرۇشى، تەرەفرۇشى.

تهرفك (باد.): پارچه گوريس.

تهرفین (باد.): چاو ئیشان به هری نعوهوه، که چتیکی تیکهوتبی.

تمرق (باک.): تدق، تدقد، تدقد.

تهرقال: هاو الآیه تی براده ری خراپ. براده رایه تی یه کیکی به دکردار.

تهرک (خقر): داري سووتاندني، که تهر و ئهستوور و براوبي.

تهرک: دهمار وه رگه پانی شان و قوّلی و ولآخید وه کوو قوّلنجی مروّیان واید. (همورد) تعشک. خشلّی ژنان. (باک.) کرداده. (که.) پاشکوّ، تسموکی. (مهورد)، باک.) تسموکی. نیموتی باشته باک.) تسموکی، جیّگای پاشکوّیه لسه پشتموه ی زینی. خشلّی ژنان. نیوته وک، تعواو تسموک، بعشه کانی کلاّوی ده رویّشانه. (زاخ.) تعرزه ی گهوره. تعنیشت. تعرزه ی دهنک گهوره، بریس و درینی چت به باری دریّویدا، چه کی شهریّ، همره بنم پهتره تی خاکی پهق و زیندووه، دهلیّن بناغه که گهیشتو ته تعرکی واتا گهیشتو ته ناستی پشه و و قایم. تهک، بنم پهتره تا بنم پهتره و قایم. تهک، بنم پهتره تا بنم پهتره و قایم.

تمرکه (رِرْژ.): جروره گیایه که وه قامیشی ده چی قاقمزی لیدروست دهکری (رِرْژ.) گابر. پیکه، نهیجه ییکه دهکریت چیخ، توولی تمو، توولهی تمر، نموله، تووله، لی، لک.

تهركهخهم: گووي نهدهر، بي خهم.

تهركه فهمى: خستنه پشتگووي، دانه پشتگووي، (باك.) كاسوولى كردن.

تەركەز (لو.): حەيزەرانى رمبييە. تەرگەز.

تهركبهن: تەركبەند، پاشكۆ، تەركى، بەنسامۆتە.

تهركبهند: بهن سامزته.

تمركردن: به ناوكردن، شل كردن.

تهر کردنه وه اله به مهاراندا له جیاتی کا و جوّ. گیا به وولاّخی بهرز دان.

تمروشقه (فه.): تریشقه.

تهرؤك: تدراد. تدركي ووالأخي.

تمرووكوويستاني: تيّروو (داريّكه).

تمره (باک.): دموهن، داری چکوّله.

تهری (باک.): کلکی سهگ و نیتر، دووث. کلیمنچکه. دووگ.

تهری: تهرایی، تهرایهتی، غداری، هیولی. (باک.) تهریتی. هیمیتی.

تهريانه (همورا.): تريان. سموه تهييّكه له شوول دروستكرابيّ.

تهریه (روژر.): جهرده، ریکر، (روژر.) تهریده.

تهريب: جووره دروومانيّکه سهري دوو پارچان پيّکموه دهدرويّن. چمپ و

چیّرٍ بهسهر (باریکه) و (جوسته) دا دهرِوات.

تهريبدان: درووني چت به تهريب.

تهريده (ړوژ.): جهرده، ړيگر.

تهریدهیی (رِوْژ.): جهردهیی، رِیّگری.

تەريزە: ھوڭۆڭى (بۆشايى) كەلەكە.

تمرياسال: (ئەردە.) تەرياسال.

قهریش (خوّ.): ته لاشی داری، پارچه. تیکهی نان و چتی تر. (باک.) بهردي ړاخراوو دانراو.

تهريشۆ (باک.): كەسىكە جلكى كۆن و پىس و دراو لەبەر بكات.

قەرىيفە: (دزە.): نەخۆشيەكى وولاخ و ئاۋالانە تووشى سىپبەلاكيان دەبىي و نوخته نوخته ی وه کوو خرو پرکه ی ده رده کات. ده رد و نازار یکه ، که لــه

تینوان تووشیان دیّت و چاویشیان بیّ تین دهبیّ. (همورا.) تریفه.

تهریقین (باد.): ترور دبرون، کین برونده. رق هدستان.

تسلايق: شدرمەزار. ـــبوونـەوە: شــەرمەزاربوون، تەرىقــەوەبوون. ــــ

كردنهوه: شهرمهزاركردن.

تەرىقە (ئەردە.): چەشنى، چاشنى.

تەرىقەوبوون: شەرمەزاربوون، تەرىق بورنەوە.

تهريقكهرهوه: رووشكيّن، ترشكيّن، بهخوّدا شكيّنهوه.

تەرىقى: شەرمەزارى.

تهريك: كەلين، گۆشە. گۆشەگير، خۆ دورزخەرەرە. كلا. كەسيككە يا شووينيكه كموتبيته لاوه.

تەرىكى: گۆشە گىرى، كەنارەگىرى.

تهرینه (همورا.): داریکی کوویستانییه گهلای له گهلای همنار ووردتره و

زور تاله بمرهکمی و هریزه لمی دهچی بو ژانه زگ زور باشه.

تهریوی (باک.): جورره ماسییه که.

قهز: تهزوو، تهزگ، سړي، گۆتي، مووچړک. تينيکه به لهشداديت.

تهزان: سړيوون، تهزين، بي ههست بوون.

قەزانلەن: سىركردن، بىي ھەسىت كىردن، قىمۇلاندن، ئىازاردان و دلگىيركردنى كىسىيْك بۆچاوترساندنى. (باك.) فړيىن بىلىي ئىلوەي بال بجووڭيىنى بىد لمنگر له هموادا راومستان. ساردکردن. بمهرّی سمرما و بمفر و بارانموه

ئەندامى لەش سروبى ھەستكردن.

تمزانن: تعزاندن. دەردەسەرىدان.

تهركزه (همورا.): بقد، تركزه.

تمرك كموتن: له جيّ چووني دمستي كمر.

تمرك و تووز (ئەردە.): قەلافەت.

تمركي (كه.): پاشكق، تهرك.

<mark>تەركى بەس</mark> (ئەردە.): بەن سامۆتە.

تمركى بهن (ئەردە.): تەركبىن.

تەركى بەند: تەركى بەن.

تهرکی بن بهرهی: پاشکوی بن بهرهی.

تهرك: تەرزەي كەورە. (ھەورا.) تەوەرگ.

تهرگهز (زهن.): داريکه وهگهزي دهچي بهلان زور بلندتره، حمهيزهراني رمبى. (لو.) تەركەز.

تهركزه: دانهييكه له نيو داوو تهلمو فاقهيدا. تعلمزگه، بقه.

تەرگژۆك (باد.): تەرزەى چكۆڭە. گليرە.

تهریان: (باک.) پیاوی جحیّل و جووان و لاو و شنخ و شانگ. شاواز،

بازی گمرره، شاهین، شاباز. (موک.) بالندهییکه راوهکموی پیدهکریت.

تهرِله: گیایه کی به هارییه له نیتو دار و دهوه ناندا ده رووی و به سهوزی

تهرم (باک.): جهنازه، بهشی، بازه، چهندهک، لاشهی گیانداری مردوو.

خهوى ثالوز و پهريشان. حموتمواندى گموره. گوليتي ميو.

تهرمال (زا.): كعفه لمي كياندار. شيوه و كالأ.

تهرمي مهخێل (باک.): وورچي ههرهگهوره.

تهرن: زيان گهياندن به يه كيّ ك بهبيّ نهوهي، كه خوّى بي بزانسي:

فيساره کهس_ يکی پيدام. فيرز، خزرايي. به دووکانه کهم له دهست

تهرن پێکردن (سل.): دهست برين، له خشتهبردن.

تهرو: نيري كورانه.

تهروو (ږوژ. ، هغورا. ، جا.): داری کفره. (شار. ، هغورا.) پهسیسه.

تېروو، تەربى، تەرەوون.

تهروال (ئەردە.): تەرەوال، تەروال، ھەرزال.

تهرواله (همورا.): همرزال، كهريكي گچكه و نزمه لهناو مالدا بوله

سهر هه لچنینی تفاقی ناومال به لأن، كه له دهرهوهی مال یا له ناو باغ و

باخچه و پهريزاندابي پيني ده لين كونده لأن.

تەرونىشكانى (ھەر.): گەمەيىكى كور ر كچانە.

تەروەندە: چتى ناياب.

تهروبر: چتيکى تهرى وايه، كه ناوى لى بتكى.

تهر و تازه: پاراو، شهپال، تهرچک. چتی تازه و نووی.

تمروتفاق: رەخت، تفاق.

تهرووتووشي: کاتي باران و قوړ و چڵپاو ، قوړ و باران.

تمروتول (باک.): باریکو ناسک.

تهروزی (همو.): تریزوو، تروزی.

تهرووزی (همورا.): تریزوو.

تەزاى: تەزاو.

تهزه (همورا.): تهزین. (باک.) تازه، نوو.

تهزهرد (هدر. ، خدّ.): مدر ، كاوور يا بدرخيّك ددم و چاوى زدرد و لعشى سپي بيّ.

تهزبیج: تعسبیح، پسپستوک. بهرمروریکه مروروو له زیر دهگیری یا پرپرەشى ھەيە.

تهزره (جا.، دهر.): تهرزه.

تهزگ: تەزوو. تەرزەى دەنك گەورە.

تهزوو: مورچرک، تعز، تعزی، سور، کهلیژ، شعوت، کاری. ــ پیداهاتن: تىزى تېرۆبوون لىه ترسان. تاقۆيى، سۆز. مورچړكېكى بى پەروايىه دى بهسهر تعندامی گیانداراندا له سهرمان یا له ترسان یا له بیستنی کردهی هاندي چتاوه. هاموا، ساود ـ ای سارده: ساوری سارده. ـ ی گامرم: هدوای گدرم، سووی گدرم. تدرزه.

تمزی: تعزوو. (باک.) گوشاد، دریّژکراو، (باک.) تعیز. (باد.) چتی زور

ئاقاتەزى: ئاوى سارد.

تەزىك: تەزىر، گۆت، سر.

تهزين: كۆت بوون، سرپوون، بى ھەست بوون، سرپوون لـە سەرمان يا لـەبـەر زور قورسایی خستنه سهر نهندامی یا لهسهری دانیشتن. له لیدانیدا

تهزيو: رِچياو، چياو، سړ، بي همست. شلعمهنيي کي زور سارده.

تهژ (باک.): پر، تهژی، تژی.

تهزاندن (باد.): كوشين، گوشين. دهستيم تعراند: دهستيم كوشي.

تهژه: (باد.) هوّلْکردن، قەلەمندار لە گۆييّنيّىدا مندالاْن، كە گۆيەكەيان ليّكسوته نيّو جهغزموه دهليّن تهژه بوو، بهو هوّيهوه گهمهكه تيّكدهچي دەبىي دووبارە بىكەنىدە. (جا. ، كۆ.) كارىتە. (ھەو. ، خۆ.) دارىكى کورت و تعستووره بههزیموه سهری کاریتان بوسمر دیواران بلند ده کریت. (خة.) ئالوودار، رايەلكى بن ميىچ. (ئەردە.، ھەورا.) رايەلمى بىن مىيچ، بالار. مەردومى دريّژو زەلام.

تەزەنئەر: چتىكى درىرە. مەردومى درىرو زەلام.

تهژك: تەشكەبەرە، تاييژ، تەختەبەرە، تەشك، لاتەختەبەر. پيستى نيّوگه لمّى ثارُال و وولأخانه. تهره. ههرگ، جووره كالأيه كه له كه تان دروستكرابي.

تهژنه (همررا.): تینور، تینگ.

تهژنهیی (همورا.): تینوویتی.

تهڙي (باک.): (باک.) تهڙ. پر. ــ کرن: پرکردن. تيّر. توّش، ثهتوّش. تهس: ووشه یه که بن لیخورینی گاجووتی بارهبه ر به کار دینری. تعبه ک،

تعسد. (ربوا.) پاشموپاش. _ كردنموه: پاشموپاش گهرانموهى وولأخان. كشانموهي وولاخان. ووشەيەكە بزنىي پىيّ لىيّدەخسوړن . ھەربـــەو ووشـــەيـە ئەسپو ماين و ئېستريشى پىتى لېدەخوړرى. (ھەورا.) تەبھەكى دارينـە، نانديّن، تىسە.

تهسهزال (همورا.): ترسهنؤک ... ى: ترسهنؤكى.

تلسهل: تير، تيروير، واژي (برسي)يه . دلنيا . ــ بوون: تيربوون .ـــ کردن: تیرکردن. ـ ی: تیروپړی. دلنیایی.

تەستەزىنگ (باك.): دارىكە. (باد.) ماسى گرە.

تهسك: واژى پان، تيوار، كهم بهر.

تهسكايى: تهسكى، تيوارى. تيويتى.

تەسكوترووسك: چتى زور تەسك. تهسكى: تىسكايى، تيوارى، تيوى.

تهسمه: ههڵهنگووتن.

تهسوو (ئەردە.): سىرمە.

تهسی (باک.): ئیشکی، ووشکی (بر نان).

تهشاوي (تمرده.): کلآوروژنه، کولانهي سمريان يا ديوار، روچنه.

تهشه (ئەردە.): (ئەردە.) تەشاوى. كلأورۆژنە، رۆچنە، كولانەي سەربان یا دیوار.

تمشهر: تعشه، تعووس، لاتار، پلار، پعلار، تووانج، تانووت، ليدان: تووانج ليدان.

تەشەنە: ئارەدز، تارگاز، ئارسار (برين). پێوەچورن، بەلاڤبورن، تەشەنا. وهبندانهوهي برينانه.

تەشەنەداد: برينيكە ئاوەدزبووبى، ــى: ئاوەدزى.

تەشەنەك (ئەردە.): تەشەنە، پەنام، ھەراكىتشان.

تەشەنەكردن: تەنىنەوەي برين و خۇ خوواردنموه.

تهشبی (نمرده.): تعبدقه تراند.

تهشبی ترانه (ندرده.): تعبدقه تراند.

تهشهی: (فه.) تعبه کی دارینه ی هغویر و نانی . (هغورا. ، رِوْژ.) کَوْشَک، قاپی دارینهی چیشتی ههندیکیان وهکور دهوری پهله.

تهشهی تړين: بريتييه له مهردوومي زور خور.

تەشپىلۆكە: تىشپى گچكە.

تهشت: سرویّندی معسینه. (زاخ.) گدرکه، دهست. تعسه، تعس.

تەشتەلۆكە: تەشتى گچكە.

تهشتۆك: تەشتى گچكە. حەوش يا سەربانى راست و كەميك ليرد.

تهشتولگه: تهشتورلکه.

تەشتوولكە: تەشتى گچكە.

تەشتى (ئىرە.): نانى بەيانى، بەرچا.

تەشتى خەميرى (فە.): تىبەكى ھەرىرى.

تهشتير (زا.): كيسكه مي.

تەشخەللە (ئەردە.): تەشقەللە.

تهشق: تــووا، تــهووژم، تهشـک. (دهر.، هــهورا.) پشــکـق، پشـــکووێ. (همر.) پۆل، پۆلى. ـــى هموا: پۆلى هموا لـه (٢٠) شوبات دەشكىّ. ــــ ئاو: پۆلىي ئاو لە ۲۷ شوبات دەشكىّ. ــزەوى: پۆلىي زەوى لە ٦ ئـازارىّ دەشكىّ. ــ ى دەشكىّ: پۆلى دەكلوىّ. ــ ى ساردى: تـلووژمى ساردى. به بارانه _ ى ساردى شكا .

ته شقه آله: فیّل ، فرلّداغ ، گه پ ، گیّجه الله فیّل و فه ره چ ، ته لّه که ، چ ش ،
تیتسار ، تسه و ن و به سست ، گریشه ، شلّتاخ ، بسه الا ، چه پوّکی پردژگار ،
به رهه الست . سد کردن : گه پرکردن به مسه ردووم ، گره کردنسی نا پره و ابت
داگیر کردنی چتیّک .

تەشقەللەبلا: فىللباز، فړلداغچى، تەللىباز، ھەقانچى، گەركەر. ـــى: فىللبازى، فرلداغچىتى، تەللەبازى، ھەقانى.

تهشقهمه (همورا.): ووركى حهيوان.

تهشق شكان: تمووژمي ساردي شكان.

تهشك: (همورا.) تمرك كموتني وولأخ. (زا.) لاق. تعنيشت. (شن.) دارين، شاقعل، ثاتهك. قمواره، قملاً فمت، قلّغ.

تهشکه: لباد ،بهره یا مافرورهیه ، که ههر به گچکهیی دروستکرابی.

قهشکهبهره: پارچه به پهییکی تمسک و گچکهیه. (دهر.) تمشکموهره. (باد.) تاییژ. (باک.) تمژک، تیژ. وو ته یه کیشه نووسراوی دوورو درییژی پهی وی ده چووینزی کاتیکی، که لمسهر قاقهزی گموره نووسرابی، فیساره کهس یه کی نووسیوه.

تەشكەل (كۆ.): دارين.

تهشك زراق (باك.): لاواز، بيّ تين.

تهشک زرافی (باک.): لاوازی، بی تینی.

تەشك كەوتن: بيّ تين كەرتن، لا كەرتن.

تهشكاه (لو.): مهقه للى.

تەشوو: تەشروى.

قهشووی: (هدر.) ته پشوو. ته رشوو، ته رشی. (رهوا.) ته مشوو. (دور.) تیشی. (باک.) ته فشوو، ته قشق. (همورا.) ترشته، تریشته، تیشیه، ته وشر.

قهشی: دوریک. (که.) دووک. (ههورا.) له تهری، له تهوه. (پرژ.) چریخ. مرازیّکی کلک دریّژ و سهلک خپی قولابه داره خوری و لوّکهی به دهست پیّ دهریّسریّ. سهلکه تعشی: (ههورا.) سه رله تهریّ. کلکه تعشی: دیفک.

تهشى بريق (فه.): برووسكه.

قهش پستن: رستنی موو و خرری و لوّکه به تعشی. پیّچکه پیّچکه کردن بوّ یهکیّکی.

قهشی ر<u>دّس</u>: کهسیّکه تمشی بریّسی. چیایهکه کمرتزّته باکروړي _پرَژهلاّتی رِمواندزيّ. ــــى: پیشمو و کرداري تمشی رِستن، تمشی رِستن.

تهشيكه: جووره مينشيخي كهمينك گهورهيه وهكوللهي دهچي.

تهشيلان (لو.): هه لماتين.

قهشیله: لؤکه یا خوربیه که، که به خهره ک ریسرابی و له دووخدا مالرابی. خواخولوکهیه کی دارینه یم ماشهری پیدا ده کری و لهسهری ده کری به گولؤله. هالمات.

تهشيؤك (باك.): جووره ههڵپهرينيّكي كوردييه.

تهشی هه لُکسهر: دوو داره ههریه کسهی کونیّکی تیّدایسه نهمسه رهوسسهری تهشی پیّدا ده کریّ و ریّسراوی لهسه ر هه لّده کریّ.

تهعهد (زا.): جورره گيوژيکه.

تهمل (زا.): تمحل.

شهفار: (مسوک.) کیّشسیّکه بسرّده غسلّ و دان، تسه خار چسوو ار پووتسه، اسه نمرده لاّنیّدا ۳ ممنه گزیا سی ربه له گهنم و جوّ و برنجیّکه. سی دانه یه له همندی چت. سی گورگه ته غاریّکه.

قهفاراو: دەفریّکی پینهچیانه، که پینه و چهرم و پیّلاّوی کوّنی تیّدهنیّ تا بخورسیّن.

تهغهن: (رهوا.) تدخدن، تدرخ.

قهغمه (پرژد.): داغمه، نمو دروشمهیه، که به ناژالآنییموه دهنیّن تا بزر نمبی زور جاران وه کوو موّر نیّری خاوهندیشی تیّدایه.

تهفا: به ها، به هبه هاه هه ههههای دیوی که له میچ (بق په سنکردن و نافه رینه). (مرک.) لا لووسه که ی جگییه. (کق.) پشته. تهفه (تهففه). (باک.) به تعواوی، تیکرا، گشت.

تهفاری (زا.): جروره هدنجیریکی نایابه.

تمفاریک (باک.): کریگرته، کریچی. کهسیکه خانووی نهبی لهو ناواییه یدا، که تیّیدا دانیشتووه، یا زموی و زاری نعبی و سا خه لکی ویّ بی یا ناواره بی.

تهفه (تهففه): لا لووسه كهى جگييه. (كۆ.) پشته.

تشفت (ئەردە.): سەرەتە، قەرتاڭدى مىرە.

قسفقتی (باک.): گففی کوتسراوه. گففی شکاو. چیّشتیّکه له گوشت و گففهکوتاو دروست دهکریّ.

تهفتييك (زا.): كررك.

قهفو: توونا، تەفروتوونا، نەبوو، بزر.

قهفره: دهستخدرِق، دهسخدرِق، (باک.) چاغ ر بهنگ. خشته، فیّل، تــاو، گولّ، فریو، خــاپ، لــه خشــته، تهرفـه، جامبــازی، ئــهمرِق و سـبـهی، دهســی دهسی، دهستی دهستی، ثیمرِقرهٔ و سۆزی.

تهفوهباز: تهفرهدهر، دهرگوشم، فريودهر. ــى: تهفرهدان، فريودان.

تهفرهخوواردن: تهفرهدران، خهلهتان، فريودران.

تهفرهدان: خهلهتاندن، فربودان، دەستبرین، دەست بهزاخا کردن، (باک.) خاپساندن، دەستخهرد کردن، لبابا.) خاپساندن، دەست برین، تهپ پی کردن،چارخ و بهنگ کردن، خاپاندن، فیل لاسدان. دەست برین، تهپ پی کردن،چارخ و بهنگ کردن، خاپاندن، فیل لیکردن، قول شکاندن، خچاندن، ههلخهالهتاندن، دەست لهبنهره برین.

قىقىرەدەر: فيّلْباز، فيّلْزان، فريوباز، فريودەر، (باك.) خاپق، خاپوّک، خاپينوّک. قوّلآشكيّن، لــه خشـتەبەر، خەلْــهتيّن، خــهپق، ھىلْـخەلْـــهتيّن، زەرتەک. دەرگوشم. زانەخرىز، زيانى خرىق.

تهفرهدراو: تهفرهخور اردوو ، خدلهتار ، فريودراو .

تىغۇروتوونا: تىەفر، ئىلبوو، تەرتىوەرتە، ئىلوارە، دەرىــەدەر، ئىلناو چىوو، بىەرباد، تىلرە، توونــا. ـــــبىوون: ئىلىناوچوون، دووابىړان. قړبىوون، قىړان تىككەرتن.

تسهفروتووناكردن: تەرتەوەرتسەكردن، دووابرينسەو،، قسړان تيخسسان، بەريادكردن، داغانكردن، تووناكردن، دەريەدەركردن.

تەفشۇ (زا.): تەشورى.

تهفشوو (باک.): تهشروێ.

ته ف (باک.): هممور، گشت، تيكرا، له هدف، تدفده، پيك موه. له گه لاد. _مهدث: تالنوزو ناريك. كوما.

تهقا(باک.): تعبا. هممووان، گشتیان.

تهقایی (باک.): تعبایی.

تهفه (باک.): تهپو مژ.

تفقهر (باک.): تدوور، تدوهر، تدوهرزین.

تەقەنى (ھەررا.): بەرد.

تەقتەقىك (زا.): كىمانچە.

ته قجفان (باک.): بهندیواری، پهیوهندی، نزیکی.

تهقد (باک.): زیانی خرق، زیاندهر، زیانگهیین.

تهقدان: تيكوهرداني چيشت لهسهر ناووري.

تهقدیی (باک.): زیانی خهرزیی، زیاندان، زیانگهیاندن.

تهفده (باک.): هسرو، هسی، تیکرا، گشت.

تەقدىر (باك.): تەگبىر.

تهفر (باک.): قولْینگ، تهرور، بیروری دروسهر. دان: قولْینگ ليّدان.

تهفرزین (باک.): تعوهرزین.

تمقز: شرّخي، قاشم اوي، تاووس، گالت، پيكردن - ساپيكردن: قەشمەرى پىكردن.

تهفزوندن (باک.): قايم كردن، داپرشين به گل. تعزاندن، كورتن. ساردکردنی ثاو و چتی تر.

تهقزك (باك.): قرچ ههالأتن بزچهرم و ئيتر. جووره ههنجيريكه.

تهفزی (باک.): تعزور، خوویّن بـ قماره یـه کی لـه یـه ک یـا لـه چـه ند ئەندامىتكى لەش ناگەرى دووايە پىيىدا دەگەرىتموه.

تعفزين (باک.): قايم بوون، داپوشران، تعزين، تعزوو پيداهاتن. خۇفرىدان. خۆكشاندن. تووشى نەخۆشى و دەرھاتن.

تىقش: (باك.) لاك. ساپ، بەردىكى پانە مندالانساپىنى پى دەكەن.

تەققۇ (باك.): تەشورى.

ته هگهر (باک.): جينگا، شيّوهي رويشتن.

تهقل (باک.): تیکهان. _ کرن: تیکهالکردن.

تهفلهم (باک.): تيکال و پيکال.

تهقایهه ق (زا.): چهندچتیکن، که دانرابن بو ثموهی، که نامیته بکرین.

تهڤن (باک.): تهوون.

تىقنىپرك (باك.): تىونى جاڭجاڭووكە.

تهفن پيرك (باك.): تمونى جا لْجالْووكهيه. جالْجالْووكه.

تمفنک (باک.): کاری گچکهی تمونی. تمونی جالبخالودکه. - ا پیری: تدوني جالجالووكه.

تهفني پيرپيروشك (باد.): تعوني جالجالوركه.

تەقوو (باك.): بەڭكور.

تىقىنگ (باك.)؛ لورتكەي چيايان، تۆقەسەرى كيوان.

نمة: (باک.) تەقە، دەنگى چتىكى رەق رەچتىكى ر رهقی تربکموی یا دهنگی چهکان، (باک.) تمرق. شدق، پارچه، ـــ بوون: شەقبوون. ـــ بردن: شەقبردن. (خۆ.) لەكاتى بارەرنەكردنىدا دەلىن.

تىلقا: (خۆ.) دەق، دەقار دەق، كوت، كوت رمىت، كوتولىت. ھەڤرى. (باك.) پايەدار، خۆپەرست. بارام تاقەيە: بەپايەيە.

تهقالا (ندرده.): تعقدلا.

تهقالك (زأ): ووالأله.

تهقان (باک.): چراث، زندک، تدقین، تردقان.

تهقاندن: (باک.) پهقاندن. ترهقاندن، ئاوورداني چهک. ئاگردان. ـــى چهک: تمقه کردن، ناووردان. ــ ی مل و قوّلنج و قامک: قوّلنج شکاندن. راونان، رەتاندن، تەقەتىخسان.

تهقانندنهوه: له بیژنگ و قالبیردانی دانمویّله بزگرتنی ووردهکهی.

تەقىنى: تەقاندن، ئاروردان. تەقاندنەرەي دانەرىلە. چەسپاندنى چتىك به چتيّ كموه، پيّوهنووساندن. (تمرده.) ليّدان. همليّناني هيّلكه لملايسن مریشکه کورکموه. (ثمرده.) تمقاندن، ئاگردان (چهک). قرتــهلـیّ هیّنــانـی گريم قامكان، ليدان. (ئەردە.) دابيّرتىن، لىه بيّرنگدان، بيّرانسن. پشکنین، گهران.

تەقلانلەۋە: تەقاندنمود.

تغفلو: تعقيار، پعقار، پعقيار، تعقير.

تهقاویت: کهسیکه ماوهی فعرمانبعریّتی میری تعواو بووبی.

تهقه: (باک.) روقه، شهماته، پاب، پاپ، پیرن، تهروقه. شریقه، شرقه، شەرقىين. دەنگىڭكە لـەريك كەرتنى دور چتى رەق روردەدا يا ھى چـەكان. كردن: تىقاندن، پەقاندن، تفىنگ ئىارىژتن. ــــ تىكىلوتن: رەويــن، شكان، ههالأتن. _ لئ ههستان. _ تيكهوتن.

تەقتەقووك (زا.): چەقەندى ئاشى.

تەقەتلەق: رنگەرنگ، دۆرول، (باك.) رقىرقتۇك. پەقپەق، چەرقىين. تەق ر هۆړى يەك لە دوواى يەكترى. _ى چەكان: قرمەقرم. _ كردن: چەرقىن. تەقەتىكەوقىن: ھەلاتنى دانىشتوران و چۆل بوونى شورىنىك، دەلىنى بازار تهقمي تيكموت: واته همموو كهس ههالآتن و چوّل بوو. نهمان و براني شير له مهمك يان له كووانس ثار الآو مالأتان: مانگاكه تهقهى تيكهوت: راتەشىرى نەما.

تمقهد اكموتن: پهيد ابووني تهقه له چهند لايه كموه. قسمي رهقه، كه لمه نيواني چهند كهسيكيدا روردهدات.

تهقهزه (با.): بر جهخت (تمنكيد بهكاردهبري). دهبي: دهبي بيدي، دهبي

تهقهس (باد.): بهراستی، وهکات.

تەقەفىرە (ئەردە.): فىراندن،زگچوون.

تەقەكەر: تفەنگ ئارتىژ. چەك ئاروردەر.

تەقەكردن: چەك ئاروردان. قەلسىن، ترەكىن.

تهقه ل: جاره دروونیک، دهنکه دروومانیک، دانهی دروومان. _لیدان: تاكتاكهدروون.

<mark>تەقەلا:</mark> تەلاش، خىبات، كۆشش، پەلەقاۋە، ھەلىپە، ھىلول، كۆشىلوم، پەلەكوتى، پەلومشانن.

تمقه لاخ (ږوژ.): پارچه چهرمیکی کونده یا مهشکه ی پی پینه ده کری. پارچه کووله که یه که چاومشان ده یخه نهسه روړنا.

<mark>تەقەيدەن:</mark> ھەرڭدان، خەباتكردن، تىكۆشىن، خەبتىن، كۆشىين، خەفتيان، خەنتان، خەفتىن.

تەقەلادەر: ھەوڭدەر، تىكۆشەر، خەفتىار.

تەقەڭبەربوون: دروومان ھەڭومشان.

تهقه لبهست (ئەردە.) : كۆكى دروومان. سەردروو.

تهقه لْتَيْهه للدان: درووماني به دەرزى و تەقعال ليدان.

تهقهمیهنی: نهو چتمه ک و کهرمسیته و مرازانسهن، که ده ته قیر نیز و میرازانسهن، که

تەقەمەنى سەخت: ئامرازىكە سەخت بتىەقى پارچەكانى سىدىدىنى

زۆر بلاوبىيتەرە.

تەقەرومقە: تەق و تۆق، تەقورەق، ھەست و خوست.

تهقهی دیان (ئەردە.): قرچەقرچى ددان.

تەقبردن: شەقبردن.

تهقتاق: (همورا.) تەقتىەقق. فىچقىدى ئارتىيە لىە قامىشى دروسىتدەكرى وەكور قۆچەقانىش بەردى پىداوتىن. (باك.) دارىكى كونكراوە مندالأن بەردى پى دەھارىرى.

تىقتىق (باك.): تەقەتەق، دەسترىترى چەكان. شەوى دەيەمىنى مانگى

قهقتهقان (جا.، شار.): پلیکانی بهردی گهورهو پانه اسهجیّگایانی خورسکدا.

تەقتەقۇ: بروانە: تەقتاق.

تىقتەقۇك (باك.): تۆقتۆقەى مندالأنە. چەقچەقۆك، گيايەكە درووى وەھى گورينى دەچى، چەند گولىيكى سوور وسپى فودرار دەردەكات مندالان لەنىپرچاوانى خۆيانى دەدەن تابتەقى. (دەر.) تيولىتەقىنىد.

تەقتەقووك: بررانە: تەقتەقۆك.

تەقتەقىلە (ھەررا.): قەپقاپ، قرپەقرپ، كەرشەدارىنە.

تەقتەقىلەساز: قاپقاپساز. ـى: قاپقاپسازى.

<u>تەقتووق</u>: تەقاتۆق، تەقورتۆق، تەقئورەقە، دەنگى رێـڪ كـئوتنى چـەند چتێكى رەقەر قرمە قرمى چەكانە.

تهقرهق (باک.): تەقەررەقە.

تهقرهقووچ (هدر.): تدتله.

تەقرەقووچباز: تەقلەباز.

تەقرەقووچبازى: تەقلىبازى.

تهقکردن: لیّدان له زاراوهی مندالّی ساوایه، که پیّس بلّیسی لیّسی ده: دهلّیّی ته قی که. شه قکردن، شهق بردن، لعبه رزور گریان و ماندوویوونی مندالی ساوا.

تهقل (باد.): ته کان، بال، وهشه، پاله پهستند. ف مرهاد بارامی دا بسهر تهقلا: پالنان، ته کاندان.

<mark>قەقلە</mark>: كلۆر، تەقىلە، تەقىيە. يەكىمىن بەرى ھەنجىرىييە، كە بەناكامى ھەڭىدەرەرىنى.

قهقله: سهرمه قولات. به سه رویشت: یه کوکیف و راسته خو رویشت و غاری دا. گهمه یه کی کورانه. خوه هانگیرانه و به بسه ریدا. که لبه هه نجیری نه گهیشتوو. (نه رده.) جریت، جلیت.

تمقلهباز: تەقرەقورچباز، بەمرۆ، بالندە، يا فرۆكەيتكى دەلتىن، كەسبىق. ساختەچى، فىللىزد كۆتىرىس : كۆتىرىكە ئىسە خەوادا تەقلە باش ئىللىدات، بىز كەسسىكى واش بىدكاردەبرى. سى : تىدقرەقورچبازى. گەمدىدكە.

تەقلەكردن: تەقلەلىدان.

قمقله الله الله المعامرين، لعسه رزوى يا له هموادا سه رمه قولات ليدانى مرد و بالنده و فروكان. بعسه ردستاندا، تعقره قرّج.

تىلقن (باك.): قىرپى زۆر، قىرپ. (باك.) ھەند، بىپ، نىەخت، تەقنىەك چورم: ھىنىدىك چورم.

تهقناندن (باک.): له خيزيدا رو چوواندن.

تهقنين (باک.): له خيزيدا رِلاچوون.

قىققوو: بىدلكور، ئىدكور، ئىدبادا، مىدبادا، ئىدودكور، ووتديدك، تسرس ئىشاندەدا ودكور دەلكىن: بۆچى بدو شدو، برۆم ـــ رووتىيان كردن، ـــ رووتم كەن.

تەقوپۇق (ئەردە.): تەق و تۆق (چەكان).

تهق و تهف: چهق ر تهف.

تهق و تهفیّکه: چهق ر تهف.

تهق و تل (ئەردە.): بەھەر تىرىكى لەنىچىرىكى دان.

قهق و قوّق: تاق و توق. تعقه و روقه، همست و خوست. چهند دونگیکی بدرز و نزمن لهچهند لایه کهوه.

تهق و دهو (ندرده.): تهق و رهو.

تهق و رِمو: هدلات هدلات له ترسان. تیکچرونی ناسایش.

تهق و هور: تهقه تهق و هدراوهوريا.

تىقى: چەكەكەتەقى. ـــ ئاروردرا. يەكىّكى نەدىوھەلات و رەوى.

تهقیاگ: تهقیو، تهقیّنراو. دانهویّلهیه که تهقیّنرابیّتهوه و دابیّژرابیّ.

تەقبەر: تەقار.

تهقیله (جا. ، همورا.): كلاّو ، ئارەقچن، تەقلە.

تمقیله المسهر تمقیله: جروره گهمه یه که چه ند که سینک سهخیی داده نیشن، و مستاکه یان له و کا ته دا ده لمی ته تعیله له سهر ته قیله هه رکسس نه یمی زه لیله، پشکر له سه رسه بیله.

تهقیلین (زا.): هدلخلیسکان.

تهقین: پهیدابرونی ثاوی زور له کانی و کاریزاندا له کاتی به هاراندا. ده نگی ترازانی جومگه ی گیاندار. ده نگی قرّنج شکاندن. ته قان، تره کین. توقیینی چه کان، ثاووردانی دهمانچه، تفه نگ و توپ و ئیتر، گریّن، ده رچوونی چه ک. رهوین، هه لاّتن، تهورین، کموتنه ته لاسکه، ثاو ابوون، تیته قاندن، (ثهرده.) رووخان، روچوون. ته قبردن، شهق بردن، له قررچه قین. درزبردنی پیاله و بوری و چتی تر له گهرمان یا له سهرما.

تهڪمره

تعق بسردن و پارچسه بوونسی بسه پوو و هیّلکسه و هسی تسر لسه نیّسو تساوریدا به چهشنیّکی وا، که دهنگی لیّ بیّ.

تهقين: تەقەكەر، تفىنگ ئارىر .

تەقيو: تۆقيو، چەكى ـ: چەكى ئاروردراو. ھەلأتوو.

تهقینهوه: تهقینی گولله لهر کاتهدا، که وهچت بکهوی. بلاوبوونهوهی دهنگ و باسی زور بسه خیزایی. چهوسانهوه و هسهولدان. هسهولدان: همولدان همهولدان همچهنده شهو و ووژ دهتهقیمهوه پیبژیوی خوّم پهیدا ناکهم.

قهك: (ئەردە.) نانىشان، قەرتاڭ، تريان. پەك، پەككوو، تەككوو. كە كاتى سەرسوورمان و واق وورمانيدا بەكاردەبرى. تىنها، تىنيا، تاك. (ئىمردە.) بنهمەسەنگال. بىنى چىتى قسوول. تەپكە. (رۆژ.) پىمرە، لىككوتنەوه. وەپىشكەرتن. (جا.) كن، لا، گەلل، تەنىشت، گەر. لەس : لە تەنىشت، لەگەل، لەگەر. (باك.) دەمانچە، وەروەر.

ته کان (روز.): تعویه ندییه یه ،که له به ندیخانه دا زنجسیری لسه پی نه کریت.

تهکان: (موک.) داتهکان، داوهشان. تعووژم. شعق: دایه بعر ... : وهبهر شهقیدا. هیرش، پهلامار، (باک.) بعراد. چندک. هوژم، جروله.

ته کانهوه (کرما.): خوّلي دوورخستنهوه، وازليّهيّنان، بهجي هيّشان، تهکينهوه.

ته کافخوواردن: جوو لأنی چت له جینی خوی به هوی تمووژمیک دوه، داخوریان، داخورییان، داچله کان، داچله کیان.

تهكاندان: همژاندن، چندكدان، پالپيوهنان.

تهكاندانده فغ خرر اوتن، چندكانخووه دان، زلق دانه خرّ، خرّكوتان به تعووره.

تهکاندن: شهکاندن، شهکانن، تهکان لیّدان. قهشین، وهشین، (ههورا.) تهکتای، وهشاندن، داوهشاندن، داتهکاندن، قهخوماندن، داکوتان، راوهشاندن، ههژاندن. گجگجاندن، هلیفاندن، قهوهژارتن، قهوهشاندن، توز لیّکردنهوه. ــی دار: بهر وهراندن، راچاندن. ــی کهل و پههلی پیس و توزاوی: داتهکاندن، داوهشاندن. بتهکیّنه.

تەكانن: تەكاندن.

تهكاو: داتهكار.

تهکه: (ئەردە.) پاڭپيكەوەدانى چەند كەسىكىيىد بۆجى كردنىموەى يەكىكى تر. ھاترچۆ، ئەملاولا، جووڭە. (مىوك.) خاڭىكىدلىد پەلاپى قومارى پەرانتورىدايد.

ته کهته ک: به لهبه ل و هات و چۆی چتى شۆړه. شه کهشه ک.

تهڪِهتهڪه: جووله جوول، شهڪهشهڪ.

تهكمدان: پالدان.

تهكدانهدوواوه: كشانعوه، پاشعوپاش گهرانعوه.

تهکسهرپوون (دزه.): تهکهرپرونسهره، بهرپرونسهره خسروارێ، کسهوتن، (ړموا.) کووړپرونسهره. (دمر.) ومردهومبسين. ـــکردنسهوه: بمردانسهوه، کووړکردنموه.

تهكهكردن: يالدان.

ته کهفتگ (نهرده.): ترگه، هاورێ، هامړا. تهکهکودن: ها تروچو و جرولانهوهي چتي شوږه.

ته کهفتن (نمرده.): هاوری بوون، له گهان رویشتن. په که کموتن. ته که نفوو: نمرمهزین، غهدزین، ناره قالیس، نه و قایشه ی زینییه، که ده کمویته ژیر رانانموه. چهند قهده لبادیکیشه ده کمویته ژیر قمانتاغی زین.

تهكهنمه: لباديكي گچكهي يهك كمسييه.

قهکهی قهنی (موک.): تاکه خالیّکه له کارتی قرماری په انتوویدا. قهکهه (باک.): نیّومال، ناومال.

قهكبهفف: پشتيّنديّكه به ناوريشمي چنرابيّ. تهگبهند، كهمهر، همميان، تهگيمن، پشتيّند.

تهڪبيش (موک.): بژاري نيو رهزانه.

تهکدان: چوونه پیشموه به نهیّم. فیسارهکمس (تمکی داره به پیّشموه). تمکمدان.

تهكدانهدوواوه (ئەردە.): چرونه درواره.

تهك كفقتياك: پهك كمرتور.

تهڪ ڪهوته: تهککمرتور.

ته که دروای پهکيکې کموتبي.

تهکنای (همورا.): ته کاندنی که ل و په لی تززاوی.

تهكوو (تەككوو): پەككوو. لەكاتى سەرسوورمانيدا بەكاردەبريت.

تهك و جهم (فه.): جروله، تهكان.

تهڪ و دهو: تعق ر دمر.

ته کووز (باک.): تعوار، گشت، ناماده. پیک: دبیّرن: هی نیشیّمه سن نعروریه: هیّشتا نیشسی مله پیّک نامها توره. تلکووزیورن: پیّکها تن، نامادهبرون.

تهکیه: جیگهی دهرویشان. سهکوی بهردهرگا، ثاستانه. داردهست.

تهكيهدان (تمرده.): پالدانموه، بملاداكموتن.

ته کیه گا: ته کیه ی دهروی شان، ناستانه. پشتیوان، پالووبهن، پشت.

تهکیهی دهرگا: ئاستاند، بمردهرگا.

تهكينهر: ههڵته كينهر، داوهشينهر، داته كينهر.

تهڪيمه: لباديٚکي راييٚخي گچکهيه.

تهڪينمه: لباد و رايٽخيکي گچکهيه.

تهگه: همروه کوو فال بو مایین، کمل بو مانگا بدکارده بریت تدگه شبو ناژالآن به کارده بریّت. (که.) به تدگه: وه تدگه. به بیون: هیّج بیوون. وه هاژالآن به کارده بریّت. (که.) به تدگه: وه تدگه. به بیون: هاتنه به بران، هیّج که تن. پیتر بو برن به کارده بریّ. نیری. بخوواردن: . (همو، که.، نمرده.) نیّری، تگه، سابرین، (نمرده.) حمچه. تمگهر (کوّ.): به دروومان پیّوه دانی سهری نیّمه نی و بنه که ی ده نیّن. تدگهره.

قهگهره (موک.): تهگهر، گرێ، بههانه، پهڵپ، قوّرت، ړووشه، کێشه، کڵوّڵی، پهتـهر، گێچهاڵ، تێکدانـی کاروبـــارێک و دوواخســـــنـی. تـــهفره،

دمستی دهستی. پیچک، تایه ی عهرهبانه و توتؤمبیل. داریا ناسنیکه دهخریّت نیّوه راستی بهرداشی خووارهوه. تهوهره، کهوهره. (شهرده.) داریّکه له نیّوانی بهردی ناشی دهکوتن.

ته گهره تیخستن: تیکدانی کار و دوواخستنی.

تهگهره تێکهوتن: تێکچوونی کار و دوواکهوتنی.

تەكەرەدان: تەكەرەلىندان.

تهكفره ليدان: تهكفره تيّخسان.

تەگەرك (ھەررا.): تەرزە.

تهگېهن (روژ.): تهگېهند.

تهگیمند: هممیانیکه به ناوریشم ده چنری، تهگیمن، پشستیندیکه له ناوریشمی دروست دهکری پینی ده لین همیان.

تهگبیر: نعوت، تعکبیر، تانگ، تعقدیر، راویتر، لعتعک یعکتریدا بیرکردنعوه، تعوم. کردن: نعوتکردن.

تهگر: (روژ.) تدرزه.

تهگرك (لو.): تدرزه.

قهل: (باک.) لا، روخ، نال، تعنیشت. (هعورا.) تیّل، تیّلی ناسن، که باریک و دریّژه بوّ دوورهژنعو و کارهبا و نیتر به کاردهبریّ، سیم. (باد.). تعلگراف، (باد) توّل، زگ. که باسی زگهری نافره تان بکریّت له باتی زگ تعلّ و له موکریانیّدا (توّل)ی به کار دهبهن.

تهن (بابا، روژه) تان همودا، داو. (بابا، روژه) دان، دهنکه ده غلیک. (نمرده) چان سیک دار، چلیک دار، چلی گیا، لکی دار، ونکده) بژارده، دانسقه، هه لبرارده. (نمرده) تاک، بیتا، بی هاوتا. (نمرده) شاهه لبست، هزراوه (بههین چامه).

قهنا: زیری سپی. (فه.) زیر، زهر. كار: زیرینگهر. دی: زیرینگهری. كفت: زیركیش.

ته لان (روژد.) باقهی ده خل و دانس درو اوه. شهو ده خلّه یه به پووشه که یه وه له کاتی دروینه دا ده کریته باقه.

قەلار: (ھەررا.) تالار، كۆشك. (ئەردە.) ھەيوانى سەرداپۆشراوى پېشى وە تاغان. باللەخانە.

تهلاش: هموول، تعقملا، كۆشموه. (باك.) تىملاش. كىۋل، بىستىدار. (خۆ.) تىمړىش. (باك.) پىير. (شا.، همورا.) تۇلاش، گاز. (ئىمرده.) تۆلاشد. (همورا.) تىمړاش، تىغە. تەلكىزمى تەنك لىددار و چتى تر.

قەتۇشەبھەرد (موك.): جوورە بەردىكە تەلأشتەلأش و تەنك لىينىك جووى دەپيتەرە. تەمتەم، ھارەينە، تەمىخ.

تهيشتن (باك.): تاشين، تراشين.

تهيشكردن: تعقدلادان، همولدان، تدلاشكردن.

تهلاق (دەر.): پاڭ ـ دانموه: پاڭدانموه لىسىمر تەنىشىت يا ئانىشىك و ئىتر.

ت هلاق: دەست لىكج مردانى ژن و مىيرد، كۆتىايى پىپېينىانى پىميوەندى ھاوسەرىتى بىقىيوەندى ھاوسەرىتى بىقىيوەندى

ته نَقرهش (باک.): دووزمان، ناوری ژیرکایه، ناگری بنکایه. ته نقرهشی: دووزمانی.

قەلاكار: زېږىنگەر. ئاوەزېږكار. _ى: زېږىنگەرى. ئاوەزېږكارى. قەلاكفت: ئاوەزېر، تەلاكارى.

قهلان: (موک.) بهندهن، بهرقهدی شاخان، گرد، تهپوّلْکه، تههه، تهلان، پلسهی شاخ و کیّو همردانه، همررازیّکه لهبهر بسهرد و نساریّکی پیّداردیشت نی سسهخت و دژوار بسیّ. (زمن، کسفل.) نسازا، چوست، توندوتوّل. تهرلان، ثهو پارچه بهردانهیه، که له چیایانهوه کهوترونه ته داریّنی.

تەلأن: تىبارە.

قەتغىنە (كرمان.): بىنچىنىدى ماڭ، ئىر ناوماڭ و كىلى و پەلەيىد، كىد دوواى گورىزانىدەى بىروكى بەچىند رۆژىكى مالى بىاوكى بىروكى بىر مالى زاواى دەنىرن يا دەبىن.

تەلانتەلان: تەلانتەلان: پلەپلەي شاخ و كيوو ھەردان.

تەلانترە: گيايەكى بەھارى قەفقەفە بەشورىنى تەلانەرە سەوز دەبى.

تهالليي (هاورا.): زيّرين، زيّرن.

ته یخیی ده سته فشار: لمرانه یه معبه سلم پارچه ته لایدی خوسره ری په مرویز بی که له که لو په له سهیر و نرخداره کانیه تی گزیا پارچه زیّریّک بوره به شه ندازه ی دو سهد مسقال به ناوی مشت نه فشار و اتا وه کوو میّوی نهرم بور بده سمده ستی به همه مو باریّکیدا ده گزرا له په رتورکی نیران له سمرده می ساسانیاندا یادگاری کریستن سن وه رگیّراوی ده شید یاسمی لا په ده ۲۸۵. ته له نامی الله به خه فک، ده هفت. پیّداث، پیّگروک، لابک. (باد.) تاله به خوت، سووته قورچ، تالّه ، داو ، هفت. نامرازیّکه بو گرتنی مشک و دسوی و نیستر ده نریّت بود. به سدوه کردن: پیّوه کسردن، تووشی داو و گیّجه لیّکی کردن.

تەڭلەب (فە.): قورو لىمى نار ئار، فال (بۆوولاخى بەرزەيە). بە دە: بە فالد.

تهلّهباو (فه.): خلّتهی لافاو و قرراریّکی، که نیشتبیّ.

ته نُهبهرد (بابا.): ئاست، بدردی پان و دریر.

تەلەھىكوتى (رۆژد): پى كوتان و پى دانان بەبى ئىدو،ى، كىه باكى قىر و چالى بىي.

تەللەتلەقىن: مىبىس لەمەردومى فىلبازە.

ته نمورنی: (همورا.) ته نموریوی جووره ته نمییکه اسه ناسن دروستده کری . برگرتنی ریوی و گورگ و داعبایان.

تەنفزكە: ھەنخلىسكانىكە، كەلەلاى پانىيبەرە ھەنبخلىسكى. جىگاى ئاستەم و سەخت. بقە، تركزە، گىترەن، بەند، رووشە، تەگزە، ئىيرەتى، تىرەكەنلەك.

قەلەزم (بابا): تىسمال، پارچەيىكى تەنكە، كەلەداريا بەردبىتەرە. تەلاش.

تەلەس (جزيرێ): سەرخۆش، بەردەست.

تەلەسەنگ (ئەردە.): (ئەردە.) تەختەكرچك، تەختەبەرد.

قەلەسم: ئەفسىوون، چاچۆل، جادوو، (باک.) باربەژن. مسىتى، ھىنىدىك دەلىين مارىكى رەشە لەسەر گەنجىنەى نوسىتورە، ھىنىدىكىس دەلىس

نروسینیّکه کهس نازانی بیخویّنیّتهوه. کلیلی رازانی نهیّنی. نشتور و ههر چتیّکی برّچاووزار و پاریّزگاری له کیّشهو رٍووشان ههلّباوهسریّ یا له باسک کریّ. جووره خشلیّکی ئافره تانه.

تەلەسىم بىلەند: ئەفسىرون بەند، جادرو بەند. ـــى: ئەفسىرون بىلىندى، جادروبەندى.

تهلهسم ساز: باریهژنگهر، جادووگهر، ثهفسیوونگهر، چاچوّلگهر. دی: جادووگهری، چاچوّلگهری، ثهفسیونگهری، باریهژنگهری. تهلهسیسکه (کوّ.): کهوانیّکه له داری چالووکیّ لهسهر دار و گوویّ بان دادهنریّتموه. بهفر، پشانگ.

تەللىفۇن: دووردەنك، دوورەژنىو.

تەلەكە: كۆچەل، ڧړوڧىل، تەشخەل، چاچوول، گەر، دەبە.

تەڭمكەبىز: تەشقەڭىباز، بەگىچەل، بەتەشخەڭە. (باك.) ھەڤان.

تەڭمكەبازى: تەشقەڭىبازى، بەگتچەڭى، گتچىل، فروفتىل، (باك.) ھەۋانى.

تەڭەكى (فە.): رزار، (فه.) زەردەكى.

تەلەمسى: ماشەي ماسيان، بقە.

تەلەمەشكىنە: چۆلەمەشكىنە، چەللەمەشكىنە.

تەلەمشك: تەللەي مشكى.

تەلەملە (ھەررا.): تەلدى مشكى.

قهلهو (ئەردە.): سۆراخ، لا، كن، چوومە ــ ى: چوومە سۆراخى يا كنى. قەڭھو رۆوى (ھەورا.): گورنەتەڭە، جوورە گەمەيەكە بە دووكەسان دەكرى يەكئىكىان بە تەڭموە دەبىئ و ھەدردوك دەست ريئى دەبەست ئىموى دىكەشيان دەبئت رۆوى لاقئىكى دەكەن بە ناوەندى ھەدردوك دەستى تەڭمىكوە، لاقەكەى ترىشى دەخەنە ناوەندى ھەر دووك قاچ و سەرىشى دەخەنە ژۆر زگى و پاڭىكى بە تەڭمىيەرە دەنئىن.

تەلبەن: تەلبەند.

تهلبهند: سنرور به تیلی درواوی دامهزراو. پهرژینیکه به تیلی درکاوی دروستکرابی.

ته لبهندی: سنوور بهتیلی درواوی دامهزراندن.

تەلبژنن (ئەردە.): ھەلبراردن. ھەلبراردە، دانستە.

تهنبیش (همو.): بژاری بیّستانانه به و چهشنه گژوگیای لاوه گشت پاک ده کهنموه و بنی برکهکانیش شی دهکهنموه و خوّلی تازه و که پیّویست بیّ زیلیشی تیّدهکهن.

تەلىپ: سپاردە، ئەسپاردە، گرک.

تهلج: خدیار و تدروزیکه، که تازه بـ ددهم گولّـ موه سـ درهه لّـدهدهن، کـه تـوزیّ گهررهبوو پیّی دهلّین قیسکه.

تەلغ (باك.): تەڭخ.

تهلغ: ړەنگیکه شلوی و لیّـل بىی وەکىو شووشەيیّکى چلّکـن و پیـس و تاریک. ژیانیـــ : زیندەگانی پړ تازار و چەرمەسەرى. مۆن، ړووگرژ،

تەڭخەكردن: تاقەتكردن.

تهلدركدار: تيّلي دركاوي.

ته ڵزم (ندرده.): تهلیزم، تیسماڵک، چڵ، که له داری شکاو پهیدادهبی.

تەلدىكىن (ئەردە.): تىلى دركارى.

تەلعز: بيّسيم.

تەلفىز: كالتە، تەلفىس.

تەلفىس: كاڭتە، تەلفىز.

قهلق (باک.): لیمان و کیم و هغوای دووای زانی کار و بغرخانه. پیسایی کار و بغرخانه. پیسایی کار و بغرخی تازه زاوه له پیش نغوه دا ، که بییته پشکمال.

تەلك (باك.): ئارەقچن.

تهل ليدان: تيّل ليدان، نامه بروسكه ناردن.

تمايت (ئەردە.): كۆچ و بار، كۆچ و مال.

ته نمیت: کوته نمی شیوه ن، وو لأخی زین کراوه، که جل و به وگ و چه کی کابرای مردووی به سهردا ده دهن به شدین و شه پوټ و شیوه نه و به تساواییدا ده گیرن. وو لاخیک که بوسوواری تا غاژن تا ما ده کرابی.

تهلوار (زا.): تدروال، تدرواله، تدرواله. هدرزال.

تهلهها (ئەردە.): دەس و پا، پلوپا، ھەرول، تەقەلا.

تهلۆك (كۆ.): خاڭگە، كەلەكە، تەراد. نەرمايى لاتەنىشت، گۆشتە نەرمەكەي سەر پەراسروانە.

قەڭۇوك: درورىكە رەكور چاڭورك بەلام بى بەرە، (ئەردە.) دركەزى. قەڭۇك: چەند تورڭىكى دارىنە دەخرىتە ئەم سەروسەرى چىغان بى قايمى. قەڭۇوكە: (ئەردە.) تاڭوركە.

تەلووكى (ھەررا.): چاڭورك.

تەنمە (باد.): تەللە.

تهی (باد.): تعلّه.

تهالير (باک.): زگن، وورگن، زگ زل.

ته لیزم (نهرده.): ته مزم، پارچه داریکی وایه له داری شکاو پهیدا دمین، تیسمالک.

تهایس: (ههو.) گونیه، گووش. گوشیله، تیری یه کچاوه.

تەليىسىلە (ئىغردە.): سىروكە بارتكىلە لىلە وولاخ دەنسرى و لىلەسلەريلەرە سىرواردەبىن يا بارتىكى ترى لىلىلەر دادەنتىن. بنبار.

تهایک (باک.): بارهش، نامیز.

قهم: بووق، تهم و مژ، تهپ و لوول، (ههورا،) تهمه. مژ. ههلمی ناوو بوغسی تسموایی زموی، که لسه زموی و دولا و نسوالا و چیایان جسودی نمبووبیته و بهلان، که بهرز بوده دمبیته ههور. دروکه الا، توز و خولا. خهم، خهفه ت، پهداره. تانمی سمرچاوان، پهلهییکی تهنکی سمپییه بهسمر چاوان دهکشی په کی بینایی دهخات. دی سمرچاوان، لیلایی، لیلاری، تاری، بوغی چاو.

تهما: هیوا و چاوهړوانی، تارهزوو.

تهمانا (باک.): تىماتە.

قهماته: (باک.) فهرهنگی. باینجانی سوور، کهسیّکی گورچیلهکهی ناساز بیّدهبیّ نهیخووا.

تهماتم: ناخوتن به توورهبوون له كاتى توورهييدا.

تهمدار: هیوادار، تارمزوومهند.



تهماداری: هیواداری.

تهمار (زا.): رهگ و پهلی جهسته.

تهمارتن (زا.): شاردنموهی چت له ژیر گلیدا.

تهمهشا: شا، شاشا، بروانه، برونسي، چاوليّكه، نوريس، رووانسين،

تىماشاكردن. چاودان، نيا، ريزه، تات. لي نەرين.

تهماشاخانه: پیشانکه، سینهما.

تهمشاكار: تهماشاكمر، راميّن، چاوديّر، چاڤديّر، برامان.

تهمشكه: (بار.) هيّفكمريّ. بروانه: بنوّره، ديّنكه، چاو، تعماشا.

تهمشاكهر: تهماشاكار. _ى: چاوديرى، رامان، تهماشاكردن.

تهمشاكهردهى (همررا.): تعماشاكردن.

<u>تهمشكردن</u>: تهماشاكمردهي، بهرتيّكردن، ړووانين، نوواړين، چاوپيّداخشاندن، مەيزاندن، چاڤليّكرن، ليّوهستان، سەيركردن، بـەرێ خووهدان، چاوتیّبرین، رامان، چاولیّ کردن، چاڤدیّری، باناندن، تیّرِامان، نياكردن، نۆړين، مزەكردن، رامينان، نێړين، نـەيړين، تێژانـدن، هـێړاندن. بەسىوركى ـــ: زەردەپيماتن. بەرقىلوە ـــ: لى مۆربىوون، چىلمەكردن، چاولى ھەلگىرانەرە.

تهمىشهگە: بىرچار، دىمىن.

تهماكار: تهمادار، هغويادار، قوړگ دړياگ.

تهماكارى: تىمادارى، ھىويادارى. (ئەردە.) قورگ دېياگى.

تهماكو (فه. ، همورا. ، ممر.): تووتن.

تهمال (موک.): دیاردی، ناشکرابوون. دیاری کردنی نیچیریک، که راو دهکری و بعدی کردنی، دهرکهوتن، پهیدابوون.

تهماياري: چاوديري.

تهمهره (ئەردە.): قۆرت ر بەلأ.

تهمهری (باد. ، هه کا.): تووالیّت، کاکوّلْی سهری پیاو و ژنان. تووکی سياري مندالآنيه، كيه ليانيواني رووميات و گووييداييه و ناتاشري ليه گووندانداو (گولاللی) یشی پیدهلین. (باک.) تهمبهری.

تهممنزی: (باک.) لمچکی ناوریشم، گهردنبمند. (زا.) دهستهسری

تەمەسى (زا.): تىمىزى.

تهمهن: (همورا.، روزد.) تيوور، بيكاره، تعووول. تعميمان، تعنهمووور. (فد.) بناغدی دیوار، بنچیندی دیوار. ـ دانان: بناغدانان.

تهمهله: بناغدى ديوار.

تهمه لخانه: بيكارخانه.

تهمیهانی (همورا. ، ف.ه.): تعمیسهانی، لهشقورسسی، بلسهوهزی، سیستی، تەوەزەلى، فسۆسى، خاوى، بى كارەيى، تەپلۆسى.

تهمه ليت: چتيكى پيچراوموهيه، كه به پاشكوي وولاخانداببهستري.

تهمهن: (چوا. ، باد.) رست، ژیی. (که.) سیره. ماوه و ماودای ژیان. تىمىنى مرزيان بىسەر چووار چينان دابىشدەكرى ١) مندال لــ ٢ تـا ١٤ سالأن. ٢) جاحيّل له ١٥ تا ٢٥ سالأن. ٣) ناحيّل له ٢٥ تا ٥٠ سالأن. ٤) پير له ٥١ تا كۆچى دووايى.

تەمەندرێڗ: ژی درێژ.

تەمەندرىدى: ژى درىژى.

تهمباز: تەپۆڭكەيتكى گچكە، كۆسپە، كەمباز.

تهمبازی: کهمبازی.

تهمباق (باد.): گيرون، گيروريكه، كه مهلموان نمويري خوى ليدا.

تهمیمری (زا. ، باک.): تووالیّت، کاکوّلّی سمری پیاو و ژنانه، کمه

كرابيّته توواليّت، پرچ.

تهميمان: (خوّ.) زەمتە. تەممان، تىرال، قوونفىرە، بلموەز، تىمپان، بىيّ قوونهبان، تمواساو. (باک.) بي كنگمبان، برانگوه، بمرانگهه. كههمر، قىلىن، باپىشان، بارھنگى. سست، بە قورنەقرون، چىل، سستەپەلە، تەوەزەل، خرس، فسىۆس، قوونگران، خاو، خاووخلىچك، بى كىارە، بلح، خاوليچ، تەپلۆس، تەرەزەل، بى قوون و ھونەر، لەشقورس، بىكار. ــى: تىمىلى، خاوى، سستى، تىوەزەلى، تەواسانى، تىموەزەلى تىرالى، باپیڤانی، خرسی، بیکاری.

تهمبه أخانه: شووينيّكه تهمبه لمي تيّدا بدخيّو في مستحمّد

تهمبوور (باک.): تعمبوره، تعموور، تعنبووره.

تهمبووره: تهمروره، (ردرد.) تهمویره. مرازیکی کهیف و ناههنگییه.

تهمبووربازك (باك.): تهمبوورژهن، تهمبوورثان.

تهمبوورژهن: تهمبورربازک، تهمبوررثان.

تهمبوورقان (باک.): تعمبوورژهن، تعمبروربازک.

تهمتهراق (ئەردە.): گەورەيى و پايە بەرزى.

قهمتهم: (هدور، پژر، خور) تەلاشىبەرد، جوورە بـەردىكى ناسكە تـەلاش تهلاش و تيلماسك تيلماسك لينك جووي دهينت موه و هـ الدهوهري. (همورا.) هارهینه. (همو.) تهمؤخ. به همموو جووره بمردیکی پزیسوو ناسکیش دولیّن، که زوو ها لبوهریّ. شاخیّکه بهردهکهی رزی سیّ و هـ الْبوهريّ. هـ مرزهوي و خاكيّكي ئـ مو جووره بهردانـ مي ليّبيّ هـ مرـــي پیده لین و به کاری کشتوکال نایعت.

تهمتهمه (جا. ، شا.): نورکه ئاسنهکهی مهزرهقییه.

تنقراق (لو.): رينک و پينک.

تهمغه (رورد.): (رورد.) داخمه، دامغه. دروشمیکه به داغکردن به ئاژالأنيموه دهنين تا بزر نمبن و بناسرينموه.

تهمرانلن (باک.): كوژاندندوه، خاموشكردن. بتهمرينه.

تهمربين (زا.): بتهمريّنه، تزييّن.

تهمرین (باک.): کوژانموه.

تهمس: تووش. خشان. _ كرن: پهلاندن، دمست ليدان.

تهمشک (نهرده.): تووړک، دړی.

تهمقو (رموا. ، هدر.) تعشووي.

تهمهوو: تهشوري، تيشه.

تهموو: داریکی نهستروره هه لده کولری په رهی ناشی تیده خری، توپی ئاشى. تەنىشت، لاقەبرغە.

تهموّ: بروانه: تهموو.

خ تەندروست

تەمۇخ: بروانە: تەمتەم.

تهمووخ: تاويره بهرديكه له لم پهيدا بووبي.

تهمووره: تهمبروره، مرازيكه له نامرازي مغزيقه و ملى دريره.

تهموورهژهن: كمسيّكه تعمووره باش ليّبدات.

تهم و فيز: تانقانه.

تهم و مر: ته و مر، ته و لوول.

تهموويره (رِوْرْ.): تنمبووره.

تهميّ: تعمييّ، سزادان لىسەر ھەلّە.

تهميان (نمرده.): خدم داگرتن، داتهمين، پهشيّوبوون.

تهميبوون: عارنان و پهند وهرگرتن، تهمبي بوون.

تهميّ خوواردن: تهمبيّ بورن.

تهميٚخوٚر: كىسيّكە تىمبى بووبى.

تهميز: خاريّن، پاک.

تهميس: خارين، پاک.

تهمیشک (ندرده.): توورک، تووترک.

تهمێکردن: تهنبي کردن، عار بهیه کيک نان.

تهمين (ئەردە.): خەم داگرتن. تەميان.

قهن: (فه.، ژا.، همورا.، موک.) بهشمن، به چک، لهش، قالب، بهدمن، جمسته، ثمندام، ثمننام. (پهوا.) کوم، نیّسو قوونی مروفانه. (باک.) رهنگ.

تهنا (باک.): تعنها، تعنی، تعنیا.

تهنجاز: تعنافباز، دارباز. ـ ي: تعنافبازي، داربازي.

قهفاف: رستهی جلکان، که رِادهنگیّوریّ، پهت، گوریسیّکه،کالاّی تهرِی لمسهر ههلّدهخریّ بوّووشککردنموه. ــیسیّداره: پهتی سیّداره.

قىلىنىلىدۇ: تەنسىباد، كەسسىكە لەسسەر تسەناف گەمسەي بىكسات. سسى: تەنبىلىرى. گەمەكردن لەسەر تەناف.

تەنىفھۇن: رستە ھۆنەرە.

تهنافی پووشی خورما: پهتی پووشی خورما.

تهني جل هه لخستن: رسته ييكه كالآى تمرو شوراوى لمسمر هه لده خمن.

تهنافی چادر: رستهی چادران.

قهنغی شهیتانی (تمرده): مهچیرشهیتان، مهچیر رِرجیار، داویکه باریک و مکرو هی تمونی جالبالرکه له کاتی گهرمایه دا له حموا پهیداده بی.

تەنىق كەشتى: رستەي كەشتى.

تمنانه: تمنانيت، تا ، هدتا .

قهنانسهن: بهلآن، بهلآم، تایسه کاری، به تاییسه تی، تسعنها، به تسعنها، تمنیانهت.

تهنانی (رزژ. ، ژا.): جسمانی.

تلناهی (باک.): تهنهایی، گوشدگیری.

تلنايى: تىنهايى.

تهنه (ندرده.): تدن، لدش.

تەنەبىز: تىنافباز. ــى: تىنافبازى.

تەنەك: تەنەكە.

تەنەكار: بۆرەكانى.

قهنه که: له تعنه کموه یه تعبه قه ناسنی تعنک. کانیکیشه تعنک دروستده کری، دروستده کری، (نیتر لعو دروستده کری، (نمرده.) به س، بستی تفعنگ.

تەنەكسەچى: (بىك.): تەنەساز، تەنسەكچى. پىلسەرەر. (ھىمورا.) تەنكەچى.

تەنەكەچىتى: تىنەكىسازى.

تەنەكەساز: تەنەكەچى. ــى: تەنەكەچىتى .

تهنهكي (ئمرده.): تاك، تهنيا، تاق.

تەنەوپەسپەسەكۆڭە (ھەررا.): تەرنى جاڭجاڭوركە.

تهنهی دار (نمرده.): بنعدار.

قهن مهلهن: بمرانبمری دووکهسان لهگهلایه کتری بعبی یارمه تیده ر. نازاد ده ره قه تی فهرهادی دیّت.

تەنبەكى (زا.): تورتنى نيرگەلەيە.

تەنبەلە: تىمىلە.

قەنبىھۆى: تەمبەلى، سىستى، خاوى، تىلوەزەلى، تەراسانى، تىرالى، باپىڤانى، خرسى، بىكارى.

تهنبوو: گەند. تىمور.

تەنبوور: تەنبوررە.

تەنبوورە: تەنبوور.

تەنبوورۋان: تەنبوررژەن.

تەنبوورى: كاكۆڭى پياران.

قهن ههروهر: کهسیّکه ههمیشه به خور اردن و پوتشین و حهسانه وی خوّیه و خهریک بیّ.

قهن پهروهري: پهروهرده کردني جهسته به خوو اردن و خوو اردنموه و پ<u>ت</u>وشين و حهسانموه.

تەنپەرى: ئەشپەرى.

تهنتهال (پين.): ديوهزمه، غوول، ديوهزموكه، موته، ميردهزمه.

تهنتهنه: خشل و کعل و پهلی جووانی، فیز و هموا و دممار. دمبدمبه، شکق ناههنگ. پرد: پرشکق پر ناههنگ.

تهنجهری (باک.): مەنجەل، دىزە.

تهنغووا (جا.): ماف، لهجیات. بر وینه: شووانیک کچی خاوهندمالی خراوکرد دهنگ نه کرا به لان، که خراوکرد دهنگ نه کرا به لان، که سه گه به له که که کورت خاوهند مال به گه به له که که کورت خاصه تم خوراوکرد دهنگم نه کرد، ماینه هالله که کورت دهنگم نه کرد وه خووا ثمشی گهماله بازگ بسه نم لیّت. مایه، سهرمایه. تهنپه ووه.

تهندهردان: مل داكيتشان، دلخوشبوون.

تەندرووس: تەندروست.

تهندروست: تعندرووس، لهشساخ، لهش پتهو. نيقنوته.

تەنگە و تىلكە تەنىروستى

تەندروستى: ئىش ساغى.

تەندرووسى: تەندروستى.

تهندوور: (روژد. ، همررا.) تعنوور. (باک.) ثارگرون، ثارتوون، ثیترون. تهند موره (كد.): _ ى ناش: قرّتهره، قرّرتهره، چالاريكى قوول و فراوانه لمبنموه تا سمرهوه ديمواري دهوره كمي به قوړ و بمود هملده چنن لمجياتي

دۆلاشىيە. تەنوررە.

تهندوورهزهنان: بهگیژهن و نهرهنهر و گرمهوه.

تهندوورهزهنه: کیژهنگ، کیژینه، کیژهن. کیژهنگه. کیژاوی گومسی رووبار

تەندوورەزەنە: ئىرەتى، تەلەزگە، بقە. كەردەلوولە.

تهندوورهسووركيّ (هنو.): گنمه و ياريهكه.

تهندوورهی خراپ (همر.): کمری بهتمندووره، گممهییّکه.

تەندوورپاڭو: جرورە پاڭريّكە.

تهنزاو: چتى تان و پۆدار ، كه تهنرابى. چنراو بۆكالا و مافووره و بهره.

تهنز: (باک.) تعنزي. شاريّکي کوردانه له نيّواني بوّتان و حعزران.

تهنزدری: لهش زير، تهن زير.

تهنزي (باک.): تهنز.

تەنقت: تەنىشت.

تهنشتده (زا.): لاشیپانی دهرگا.

تهنشتكي (باك.): لهتهنيشت، لهكن.

تەنشۇ (باك.): تەختىشۇ.

تهنك: يدكباد واژى ئەستورىيە، چتى شاش، بىلار. ــ بوون: تەپسىن. _كردن: تەپساندن. (ئەردە.) ناسك. (ئەردە.) تەر، ئارەكى. _او: بووار، بر، ناوی تعنک، ناوی کهم.

تەنكەچى (ھەررا.): تەنەكەچى.

تهنکهزیّو (موک.): جووره چهک و خشلّیکی نافرهتانه، لموانهیه ناوی جووره چهکيٽکي بووبي.

تهنكه كردن: شاشكردني شينايي پربه هلكيشاني لقى ناوب هناوب ق ثموهی شدتل یا دارهکان باش گمورهبن.

تهنڪ و تيوال: چتي زور تهنگ.

تەنكى باوانم تەنكى: بەستەيەكە.

تهنكيش: نيّوقه وبهند بو مرو و وولاخان. پشتيّند، بيبن. تهنگه، تهنگا.

تهنكي شيراذى: بدستدييكى موكرياني بووه.

تهنكين: ناني تعنك.

تهنك: دەرە، ئىشكىوت. تىوار، تىسك، بى دەرەتان. واژى فىراوان و فرهید بو ژوور و پیلاوگدری و نیتر. بهی همانچنین: تمنگاوکردن. وه ب هيّنان: تانگاوكردن. لهدانك و بهردنان. دهست : ناتاج. ـــى: ئاتاجى. ترس، ھەراس، پەشتوى. (ئەردە.) تەنگە.

تهنگ (رِزْرْ.): تانگەي وولاخان.

تسهنگال (باک.): كسار، ليسوار، كالمكسه، تهنيشست. بهرقساد: خەنجەرەك خستەبە _ ا خورە. بەرانبەر، ھەقبەر، بەردىلك.

تەنكانە: تەنك و چەلەمە، چەلەنك، جەندەرە، سەرگەردانى. (كۆ.) ئاپۆرە. (باك.) تىنگاھى، تىنگايى، تىنگانى، دەراث، تىنگەتاوى، قايمه، سەختى، تېگىران.

تهنگانهيي: تهنگ و چالسهيي.

تهنگاو: تمنگهتاو، دەربىست، بيزار، (باک.) پىسۆر، ناچار. كىسىپكە هەڭپيچان، تەنگەتاوكردن، تاودان، تەنگ يى ھەڭچنىن.

تەنگاوتىلكە: (ھەررا.) تىنگەتىلكە، تىنگەرتىلە. (خىز.) تىنگر تيّله كه. تعنگه يه كه له مسه ربار و سهربار يا كوّلْ عوه ببه ستريّ.

تهنگوی: تهنگایی، تهنگانه.

تهنگهی (باک.): تهنگاند، تهنگایی.

تهنگایی: تعنگاهی، تعنگانه، تعنگی، تعنگاوی، تعنگ و چعلامه.

تهنگه: تهنكيش. جيكاي تهنگه. به كهمهرو نيوقهدي وولاخي دهلين بۆمرديانيش بىناوى سووكايەتى بەكاردەبريت. قايشىيكى پانىه زين يا كورتاني وولاخي پي قايم دهكريت لهژير زكي . پهتي تفنگه، تافتهنگ، تافزه. بهشه دەريايد، كه به تەنگى كەرتبيت نيو دوو خاكانموه، دەرووى تەنگى دەريا. بە_وەبور: چاو پێوەبور، چاو تێوەبور. (باڭ.) كێشێكە بهقهدهر هوقهیه کی. مرازیکه له کهرهسته ی جووتی. (نهرده.) پشتیوان. تهنگههد: گهروو، شوینی تهنگ و تهسک.

تەنگەبەرى: تىنكى و تىسكى.

تەنگەپيقەڭچنىن: تەنگهەڭچنىن، زۆرھيننان بۆچتىكى.

تەنگەھەڭكيش: قايشيكى باريكە بەزىنەرە تەنگەى پى قايم دەكرى، تا زينه كه نه كمويّت.

تهنگهتاو: گیانداریکه له روویهکهوه زوری بوهاتبی و گیری خوواردبی. تەنگەتلوبوون: كيرخوراردن، تەنگاربورن.

تهنگهتهوکردن: تهنگاوکردن، گیرکردن، بهگیرهینان.

تەنكەتلوى: تەنگارى.

تەنگەتىكە: تىنگەتىلكە.

تهنگهتیکله (نمرده.): کم چیکلدانه.

تەنگەتىلكە (رۆژ. ، بابا.): قەڭەرىكى خروپىرە ، كەنەتوانى بجووڭى. تەنگەتىكە، تەنگارتىلكە. توررەر سەرگەرمى.

تهنگهایدان: تووره و سمرگمرمی کردن.

تەنكەخەرى: دەربەند. جاندار، شاگرد دارزغه. پۆلىس.

تەنكەدان: تەنگە بەستنى وولاخ.

تهنگه کیشان: تهنگه کیشانی وولاخ، تهنگه بستن.

تەنگەگرتن: مىبەس لى دلگىرى يەكىكىيى لىه روتار يا لىه كردارى يهكيّكي تر لهرووي سووكييهوه دهگوتريّ.

تهنگهلان (ئەردە.): لەرووى تەنكى دەريا، تەنگەرەرى، درگە، درنالا. تهنگهنههس: پشووسبووار، همناسبهتوند. ...ى: پشووسبووارى، هێنكمېر، هانكههانك، پشووتهنگي، ههناسه تووندي، ههناسهېركي. تهنگه و تیلکه: (همررا.) تمنگمرتیله. نگهوکهره

قەنگەموكەرە (ئىەردە.): دەرمانىكە ژنان بىز تەنگەكردنىوەى ئىندامى شەرميان بەكارى دەبەن.

تهنگههه ڵكيْش: چەرميّكى باريكه تەنگەى پى قايم دەكرى.

تهنگ پئ هه لچنين: زور بو هينان و لا ليبرينموه.

تمنگدان (ئەردە.): پشتدانموه، پشتيواندان(بسه ديسوار و ئيستر). تمنگهبهسان بۆ وولآخ. كوشين، گوشانن.

تەنگىەس: تەنگدەست.

تهنگ دست تهنگ، هموار. _ى: دست تهنگى، هموارى.

تەنگىدەسى: دەست تەنكى، ھەۋارى.

تهنگز: درهختیکه بالا بچروکی درکاوییه بهریکی ههیه وهک چرواله، بهلام تاله به خرشکراوی دهخوری.

تهنگ و تيلهكه (خوّ.): تهنگار تيلكه.

تهنگ و چه لهمه (جا. ، رِدِرْ.) : کۆلیدر، تهنگانه ، ناخوشی رِدِرگار ، تهنگی ، سهختی ، سهخله تی ، تهنگایی ، شیّواوی ، چهلهنگ ، ئاستهنگ ، بگرهریهرده ، کیّش ، بی دهره تانی . تروشی برون : تروشی کیشه و بگرهریهرده برون .

تەنكەلتى: تەنگاوبوون، زۆر بۆھاتى.

تهنگهاووردن (نهرده.): تهنگاو کردن، همراسانکردن.

تهنگههه ڵچنين: تهنگاوكردن، زور بوهيننان بو چتيك و لا ليبرينموهي.

تەنگى: تەنگانە، تەنگو چەللەمە، بىدەرەتانى، سەختى.

تهنواوي: مرزى چڵكن ويۆرەڵورك.

تسهنوور (پروژد، هسهوراد، بساک.): تسهندوور. کسهندویکی لسه قسوپ دروستکراویی تاگری تیدا ده کهنهوه له زموی یا له دیوار گیراوه نان و کولیرهی پیدهکری.

قهنووره: جووره کراسیّکی ژنانه، نیو تعنه، (باک.) تعنووری، (تعرده.) گیژه نووکه، (نماده.) تاخله، ثالقه، گیژه نووکه، (نماده.) ناخله، ثالقه، چستی خپوگسرد، کومهنسه، دونیسانی نساش، کهلهبهدد و قسور و قسسل دروستکرابیّ، نهو شوویّنه یه وهکور (نیّ) له ناشدا ناوی دهچیّته نساو، تاوه که له دهم گونجه کهوه به تعووژم دهرده چیّت و له توّیی ناشه کهی دهدا و دمیخولیّنیّتهوه، تهندوورهی ناشی، هورووژمی بالندانه لسه ههواوه به بهروو وژمی بالندانه لسه ههواوه به بهروو وژمی

تهنوورهوان: تهنروروان، كهسيّكه نانى به تهندووريّ بكات.

قەنوورداخسان: ھەڭگىرساندنى ئاگر لىه تىەندورىدا بىزنان پىكردنى. مەبەس لەرەشە، كە چەند كەسىك كۆبىندوەر بە خراپە باسى يىەكىك بكەن.

تهنوور شێوێڹ: كۆڵە روژ، كۆڵەرە، كۆڵور، كووڵە برێژ.

تهنووركوولووچهپزى: كووره، كوماج.

تەنوورى: تەنوررە.

تهنؤشك (گدرد. ، باك.): تموني جالبجالووكه.

تهن ومهن: زل، گهوره، زهلام، كهله گهت. گوشان.

قلهنها: سف، قارى، (باك.) بخووه. تعنيا، بهتمنى، تعنى، تنى، تمك، تاك، تاك، تاك، تعنى، تعناهى، تنمتى،

تنەيى، تەنايى، بتەنىّ. بەت : بەتەنىّ، بتەنىّ، جوداگانـە، تەنانــەت، تەنيانەت.

قلمغنى: تەنها ، تنى، تەنيا . بەت : بەتەنها ، بتەنى، بەتەنهايى.

قهنی (باد.، خدّ.، دەر.، ړەرا.، باک.): کړکړ، دوودەی چرا و ړەشایی بنی مەنجەلمّی، قورمی خانووه کونهکان. تەنیا.

تغنیا: تعنها ، تعنی، تا ، بهتعنی، تهک ، تاک. بهس، همر.

تهنيبال (ئەردە.): تاقاند، تاكاند.

تهنياك (ئەردە.): چنراو، ھۆنراو.

تلفيان: چنران، تنران، تلنران.

تەنيانەت: تىنانىت، بەتىنهايى.

تەنيىيى: تاكى، تەنهايى، تەكيايى.

تهنير (فه.): تهندوور.

تهنیشت: لا، کن، رِهم، رِوم، نهوک، لاتهنیشت، پال، تهک، لای شان له راست و چهیی چت. له ... اله کن، تهنشتکی.

قەنىن: راچاندن، چنىنى وەكوو تەرن، تىكچەلككىشانى رايەلار پۆ.

تهنینهوه: بلاوبوونموه، لیکرتنموه، پمرهسهندن، پژان، پرژان. (همورا.) وهلایمهوه.

تسهو: (پرَژد، ف.ه.) تا، نرّسه تنّ. (باک.) بهر: بهرماله که دروبه ره. (باک.) گوّر، نارامگه. له فعرهه نگی کشترکالدا نروسراره: مهرِ تکه بنگوریّچکه کانی قاره یی بیّ، مهرِ تکه سهرو چاو و شان و ملی سرور و لهشی سپی بیّ. (بابا.) مهرِ تکه دهم و چاو و لهشی بوره تووک بیّ. (بار.) بهردیّکی قوولّه، که ناوی بارانه ی تیّدا راوهستیّ، (ههورا.) کهراو. (ههو.) ههرکهو. (ش.) مهرِ تکه یا بهرخیّکه، که گوویّ بابیّ و پیّی دهلیّن جسنه.

قهوا: له کار کموتوو، له ناو چوو، خراو. (باک.) چت، شت. (رِوَژ.، فه.) تا نویهتیّ. (نمرده.) تعما، همویا.

تموات (زا.): لنسمرهخوّ.

تمواتی (باک.): پاشماره، مارمره.

تمواخووا (باک.): ثمنوا، دارایی، سامان، چت، چتمهک.

تفوادار: تعمادار، هغریادار. ــى: تعمادارى، هغریادارى.

قهوار (بابا.، روّژ.، باک.) بازی میّ، بازی میّچکه، بهبازی نیّر دهلّیّن جوړړه. جووان و کوّک. گیانداری ههراش؛ منداللهکه بووه: منداللهکه همراش بووه.

تهواره (دزه.): دهغلی ووشک و پیکه یشتوو.

تموازة (همو.): داوای بروردن. ــخورازتن: داوای بروردنکردن.

قهواسان (لو.): تاسان. (ژا.) پشرودان، پشی دان، سانهوه، حسانهوه.

تەوسىنىن (ئەردە.): دلساردكردنەوە.

تموسانن: تمراساندن.

تمواسانی (هدورا.): تعمیهلی، تعوهزهلی.

تمواساو (همورا.): تمنيمل.

تمواسيان (تعرده.): دلساردبوونعوه.

تمواسيانموه (نمرده.): تمواسيان.

تهواش (باک.): چەورى. سازاد داپاش. رۆنى زەنگ، رۆنى توواوه، رۆن. (باد.) چىوور، دەلىيىن: زاد داپاش.

تمواشا: تعماشا،

تەوشىر: تىباشىر.

تهوال (باد.): بالنده، تووال، وهكوو دهلين تهيروتهوال.

تهوان: تووان، تووانایی.

تهوانا: هيزدار، به دمستهلات، تورانا.

تموانایی: دمستهلاّت، هیّز.

تموانج: تورانج.

تموانچه (ئەردە.): دەمانچە.

قەوننىن: تىوتىو گوتن. كاتىكى يەكىك گۆرانىي بلنى گورىدىران، دەلىنىن تىوتنو (ئافنرين).

تهوهندن (باک.): قەدكردن، چەماندنەرد. بتغوينه: قەدكه، بچەمينىورد.

تهوانك (باك.): دوركموتنموهي نمستيره يا روز له خدتي نيستيوا.

تهواو: ثاماده، تهيار. خرخشت، خشت، گشت، خر، پاک، تيکرا، همموو، تىدخت، تىدكووز، دەق، بىدەق، تىدف، (بىك.) گوزيىر، گىزووز. رەبىلىق. دووایی هاتن. ــبوون: دروست بوون، سهرکلوتن. قهدیان، برانهوه، كۆتابرون، چېبوون. لى بووندو، دەست بەربوون، دووايسى هاتن، پړپوون. نا __ : نیڤچق، نیڤچه. (باک.) پاندرووس. نا __ ی: ناگوزیری، دەستكورتى. كۆتايى، پايان، دووأيى.

تمووكردن: كۆتاكردن، پيكهينان، دووايى هينان، بېينودى چتيك.

تهواوتسهرك (هياورا.): به داخزان و ليهجي چوونس هياودووك سمس وولاخي دەلىين.

تهواوي: گردي، گشتي، خړي، هيمووي، تهکووزي، خشتي، پاکي. گوزیری، گوزووزی، یه کجاری، دروستی.

تهوه (هدورا. كۆن): تۆ، ئەتۆ، توو، تە.

تهوهر: (ئەردە.، ھەورا.): تەوەرە.

تهوهره: (كمرد.) تموره، تموهر، ئاسنيكه لمسمر نيوه راستى بعرداشى دادهنريّ. خولگه. داريّكي كونداره له كوني بعرداشي سهرهوهي ناش گير دهکریّ و بلووسکی تیّ ههلّده کیّشری بوّنه و می بهرداش بگهریّنیّ. (نهرده.) ناشووب، هەنگامە، كارەسات، وەي، كيتچەل، تەمەرە.

تموهرداس: (ئىدرده.) دەسىداس، دارىياچ. (بىك.) رەوت، كاسىووخ، كاسۆخ. (دەر.) مەھسەر، تۆلاس. جوورە تەوريكى كلكلدارى دەمپانـــە و کموانددار و تیژه داری پی دبرریتموه. ـ ی چکوله: ساتووره، سادر.

تهوه رزه (نمرده.): به نعبات و قعند و خوویتی سپی ده لین.

تهوهرزين: تموورزين، تعبمر. جووره چمكيّكي دهرويّشانه.

تفوهرك (همورا.): تمرزه.

تموهرگه (همورا.): تمرزه. تموهرگهژيله: تدرزه لوركه.

تسفوهزول (هيدورا.): تهميدل، سسبت، تسدوهزول. (هيدورا.) زهمتيه، تەراسار. _ى: تەمبەلى، تەراسانى.

تهوهس: جووره تووتنيكي رهشوكي خورده زور توند و تيژه ناكيشريت. (رزژر.) جووره تورتنیکه پالشت دهدریت تووری تعوهس، که له نیرانه . (فُه.) دۆژە (جەھەننەم). دەڭين: وەتورن و تەرەس.

تموهسانموه: خوّلادان، دووري كردن.

تهوهشق: تعشق، تعشک، تعووژمی ساردی وگهرمی زهوی.

تسموهن: تعبيمن، تعبيمك، تعبيك، نانعشان. تعبعقمى قاقعز و نيستر. دەردەگا. تىبەقى دارىند، كىدگىنى تىدا باك وبدبا دەكىن و هەلدەتەكينن.

تهومقه (ئدرده.): تعبعق (برين) ي زاري مالأتان.

تهوه ل: سهرسهري، خوويّري.

تهوهن (همورا.): بمرد، كوچك، سمنگ.

تەوەنە (ئەردە.): كۆمەللە.

تهوهنهدان (تعرده.): كۆمەلىدان، كۆپورنموه.

تموهنتاش (همورا.): بمردتاش.

تموهنتراش (همورا.): بمردتاش. ـ ى: بمردتاشى.

تەوەنو دۆزەخى (ھەررا.): بەردى جەھەنتەمى.

تفوهن و قعلّی (همررا.): بمرده قسلّ.

تموهنی (همررا.): بمرد.

تموهنى ناههك (همورا.): بمرده قسل.

تەوەنى جەھەننەمى: بەردى جەھەننەمى.

تەوەنى رژنى (ھەررا.): بەردەمەرمەر.

تــموهنی سیاوی (هـمورا.): بـمردی جمهمننــم دهرمانیّکــه بریــنی پــیّ دەبرژىتەرە.

تموتمو (باک.): ئافمرين.

تموتموه (باک.): لاف لیدهر، بیکاره. سهرسهری.

تهوتین (باک.): ئارام و هیدی بوون، دلدرانموه، لهسه ره خویی.

تهوخ: ژیرزهمینیکی گهورهیه له کوویستانان له کاتی زستانیدا نا دالی

هیچ کاتیکی، هیچ دهمیکی، بهجاریکی. (باک.) بیوور، بڤر، بهڤر. تهورات: تعررات، كتيبى بهيامبهر موسايه.

تموراس: تعودرداس.

تهوره (گهر.): تموهرهی ناشی.

تهوورداس: تموهرداس.

تەوورزىن: تىرەرزىن.

تموری (باک.): داریّکه.

تفوريز: شاريكي گهورهي كوردستان بووه، ئيستا ههموو تورك زمانه ناوهکهی کوردیده: تا و لهرزی نیه یا تیکرا رهز و باخ و باخچهیه. ئاترپاتەكان، ئازەربايەكان، ئازەربادەكان، ئازەرئابادەكان، ئازارئاباد. ـــ ى: بەردىكى كىتشانىيەك كوويستانىدا دووكىلۇر ٥٣٢ گرامه. جووره هورين معالم المعالم ا

تهووز (باک.): گهیشتنی میبوه و ته په کاری پله و قوناغی هموه به رزی تمواوی.

قهوزه (پرَژ.): گسه، قهشمهری. (پرَژ.) تعوسه. فشه، گاڵته. ـــپیّ کردن: گاڵته پیّکردن.

تموزیم: پیّریستی، گەرەکی، ناچاری. ــ نیه بچیه بهغدایه.

تمووژم (بابا، ، شا، ، همو، ، که.) : هیز ، تمووشم ، تین ، هیز ، هم ساردی. ناوه که به هات. تالووکه ، پهله ، گوړ ، به ه رویشت: به پهله رویشت. های بارانه: گوړی بارانه . به ه : هیزدار ، بعزمبر .

تهووژمی خووین: هیز و زهبری جوولانی خووین.

قسهووس: کاس، جووره بیّهوشییکه دیّت بهسهر شادهمیزاددا بههوی رووداویکموه. تانووت، تانه، پللار، پلاره روقه. له ناخوّتندا پلار بسو کهسیّک ناویّژتن بهو مهرجه، که ههمور کهسیّک تیّینهگات. واژی، پیّچهوانه. به سهوه: به پیّچهوانهوه.

تهوسانهوه (جا.): توزانموهي دهم و لووت.

تهووس فاويّر: تانهليّدهر، پلارتيّگر.

قهووسکه (کۆ.، خۆ.): جروره هەنجىريّکە ھەمروى ووردە بـە دارەكەشى دەلّىيّن تەروسكە، ھەنجىرە كىّرىلەشى پىّدەلّىـن. (باد.) تقسك.

تمهووش: (باک.) پووچ، بی نرخ، بی واتا، بی سیوود. (باد.) جیوره نهخوشیهکی و بای مرد و مالاتانه. نازار.

تمووشق: تىشق.

تمووشک (نهرده.): معشقی سهرمای زستانی. سهختی سهرمای زستان.

تمووشم: تعووژم.

تەوشوو: تەشورى.

تەوشووى: تىشورى.

تەوشى: تەشوى، تەوشورى.

تموشى: تەشورى.

تموغی (موک.): له کاتی جگینیدا به کار دمبریت.

تهوغين: جووره ياري كردنيكه به ميچ (جگ).

تموق: تزق. توقیکه له ناسن یا له دار یا له دست یا لهمل ده کری. به لا ،
گیچهان، گاپوره. لا تعنیشته لورسه کهی جگییه. تعرقه، چتیکی درو
فاقه له زیر یا له زیر یا له باغه ژنان له نهگریجه یانی ده ده ن تاتیک
نهچی. (نهرده.) ملوانه، گهردن به ندی دیل و
شخصیران.

تفوقات (كۆ.): شەپەلاغە (زللەي پشت مليّيه).

تەوقە (ك.د.، خۆ.): گەملەچى، مىرۆي قىنىە خۆش. تىەوقى پرچى ژنان، تۆقەي پرچان.

قەوقەتە: تەپلەسەرى چتان. تۆقەسەرى ھەمەرو چتىكى. (ئىمودە.) توقەسەر، تەپلەسەر.

> **قموقمسسم**ر: تۆقمىسىمر، شىور<u>ت</u>نى ھەرەبسەرزى سىمرى مر<u>دي</u>ان و ديوار و گرد و چيايان و ئيىتر.

تهوقه کردن: دمست له ناو دمست که سینکی نان و

كوشيني له رووي تاسه و خوشمويستيموه.

تهوقه من (ئىمردە.): تەرقەند. پەللىد دەغلىنىك، پارچد زەرىيدىك يا شىناوەردىك.

تەوقەنە (ئەردە.): تەرقەن.

تەوق سەر (ئەردە.) : تۆ<mark>قەسەر</mark>.

تمول (باک.): زەردار. تەرىلە.

تفولانئن (باک.): له تعویله کردن. بتعولینه.

تهوله: نيرچاران. تعريله.

تهولبنز (باک.): باز، هه لبهز. ـ الخوهدان: بازدان، هه لبهزين.

تهوم (باک.): تهگبیر.

تهومان (زا.): دەمەرقزپان، پانتۆل.

قهوون: (باک.) تدفن. چنینی رایدل به پو، که بهدار تمونموهبیّ. رایدلّی بمره ر مافروره، که بهدارموهبیّ بو تعنین.

تموونگ فرد (باک.) تمثنگ مر. تموونک مر. جووم مکار، کۆرسکمر، جوومه کار، کۆرسکمر، جوومه کارى. جوومه کثنان، کمسیکه تمونی بکات. به ى: تمثنگمرى، جوومه کارى. تمون و بهست: فیّل ر فرلداغ، تمشقه له.

قمونی جانجانووکه: (باک.) تەڤنی پیریّ، داڤ. (باک.) تەڤنکا پیریّ، تىباتوّر. تەنوّشک. (باک.) تەڤنەپرک، پیر ھەڤوّک. کونکا پیریّ. قموی: ئەشیّ، دەشیّ، گەرەکە.

تهويلل (هدررا. ، جا.): نيرچاران، ناوچدران.

قهویله: (پۆژ.) تاوله. (باک.) بنی. شتیر، کۆلیت، کۆړنیت، گمووړ. (همورا.) پشتیر. تموله، کووتان، گالهخان. (زا.) ناخیر. پاکهم، پانگهه. خوکه. ژووریکه وولاخی یه کسهی تیده کسری. تمویلهی پهشموولاخان: کوخ، کاگلدان. دی کمران: همرخان.

تهها: تهجا، له كاتى واق وورمانيدا به كاردهبريت.

قهها: (باک.) تات. نیولیهینان، نیشانکردن، دهستنیشان کردن. تهختهبدد.

تههسای (باک.): خلیسکار، ههڵخلیسکار.

تههساندن (باک.): خلیسک پیّکردن، خلیسکاندن، ههڵخلیسکاندن.

تههسین (باک.): خلیسک کردن.

قههل (باک.): تالا، تالی شاری. (باک.) معریّکه سعری زوردیّکی سووک بی و میل میلی روشی تیّدابیّ.

تههلک (باک.): تالک، تالک. گندوره و خرچه و گرکهی نه گهیشتوو.

تەھلۇبى (باك.): گيايەكە. تەھلى.

تههلی (باک.): گیایهکه.

تههیسهک (باک.): خلیسککفر.

تهی: (همهر.) مهریّکه سمه و مسل و لهشی گشت سهی بیّ و هیسچ پهلهییّکی تیّدانهیّ. (باک.) خیّلیّکی کورده و کوّچهون له کوّچهوانی میرانانه. لیّنی، مالّی، دام. (تموده.) دامبووی دهرها توو.

تهيلخ (ئەردە.): تيّلا، ليس، پەياغ، گارام.

تموقمكردن

تهيار (همورا.): ناماده، كۆك، بۆشناخ. ساز. (باك.) باغ. پارچه زهرى نزيك مالان.

قهياره (نهرده.): نيشتگهي بازه، شوريّنيّكي تايبهتييه بازي لهسهر هه لدهنيشيّتهوه.

تهین: دایمن، تایمن، دایم، کارهکمر، کلفمت، تیان. تیانچه، تیانمه، ممنجملی گفوره.

تهيهوبووك (ئەردە.): مەردومى قالى دەرھاتور. لەكار راھاتور.

تەيھوبوون: قاڭبوون، دەرھاتن، راھاتن، لەكار بەڭەدبوون.

تميتوك (باك.): قازهلانخ.

تهیجه (ندرده.): تدیکه، نانعشان. تریان.

تهيره (فه.): جهرده، ريّگر.

تهيرهيي (فه.): جمردهيي، ريّگري.

تهيروك (باك.): تعرزه. بارانيكه به تعرزموه بباري.

تسفیری: دەردیّک، تووشس هسمر نساژان و مسالاّتیّکی بسیّ بسهٰلا دادیّ و سفره نگریّ دهبیّ. (موک.) گیّژی.

تهيرين (باک.): بي ههست وخوست بوون. سست بوون.

تهيز (باک.): گوشاد، فراوان، دريّژكراو.

تهیس (باک.): ترووسکه، بریقه.

تهیسان (باد.باک.): تروسکان.

تهیساندن (باد. ، باک.): تروسکاندن، بریقه دارکردن.

تهیسین: ترووسکان، درهخشان، بریقهدان. بتهیسه.

تهیکه (بابا.): سهله یه که وه کوو سینی وایه نان و چیّشتی لهسه ر داده نریّ له شوول دروستده کریّ. پلارپالیّوی توولّین یا له سرووت و پووشی گهنم دروستکر اوه.

تهیمان: پهرژین، تانتک، چههمر. خه لفه داریکی باریکی دریژه ناوهندی قیسپی پی ده تمنری. چه پهریکه به تمیان و قیسپ چنرابی.

تهین و لهیمان (همر.): نهخوشیهکه.

تهیوانه (نمرده.): خوواردهمهنیّکه، که لـممالّی زاواوه دهنیّردریّ برّ مالّی بووک له رِدِژی گوویّزانموهیدا.

تبار: تىبارە.

قبقین (شــهم.): ددان بهجــهرکی خوّداگرتــن، پشــوودریّژی، بیّــن دریّـرژی، خوّکرتن، پشــووخوو اردنهوه.

تبل (باد.): قامك.

تبلك (باك.): گسهينكي كوردييه.

تىپ: (باک.) تەپە، دەنگى لىندان يا كەرتنى چتىكىييە. (باک.) لىندانى دلە، دەنگى لىندانى دلە. دەلىن، تىپ تىپ ژ دلى من تى. تەپە.

تپەتپ: تەپەتەپ.

تهل (باک. ، باد.): قامک، ئەنگوست.

تهلابهرانكي (باك.): تيلابهراني.

قهلابهرانی (باک.): (باک.) تپلابهرانکیّ. قامکه گهوره. (باک.) تپلکیّ، رانکی. (دهر.) کهله. (نهه.) تلیابهرانیّ.

تهلاشلاي: (شكا. ، نهه.) قامكي شادهي ، تليا شههادي.

تهلانيومكن (باك.): (باك.) تپلاناريّ. تپلانيڤهكيّ. قسامكي نيوهراستيّ، قامكي قووتيّ، نهرمهقووته.

تهلارۆخنى (باك.): (شكا.، نهه.) برا تووتهله، براى تووته.

تهلاقچیلك: تورته له، قام كه تورته له، (نهرده.) تورته. (شكا.، نهه.) قلیج.

تهلک (باک.): تەپلى گچكە.

تهين (باک.): شلينگ، شيّلنگ.

ت (باک.): چغه، بز دەركردنى سەگان بەكاردەبرى.

تن (باک.): تووتن.

نجار (باک.): چجار، قات، تاقهجاریّک.

تخ (همو.): چش، قيروسيا. هيچ، پووچ. با نـهبێ چش، وازلێ هێنان، چاو لێ پۆشين. (ږهوا.) لـهقه، پهک. ــ تێدان: پهکخستن، لـهقملێدان. تغل (نمرده.): ممردومي کهنهفتي لـهپێش چاوکموتوو. بێکاره.

تغم (باک.): توخم. بنهرهت، بنچینه، رهگهز.

تغووب: سنوور، شروره، نباوان، چیله، بهنک، درسهگ، جهسپهر، قهمتهره. (باک.) تخوویب. تالخ. سنووری دوو زهوی یا دوو یا چهندین ههریّم و خاکانه.

تغوون: ترخوون، نزیک، فهره. ـــبوون: نزیک بموون. ـــکسوتن: توخوونکفوتن، نزیک بوونغوه.

تغویب (باک.): سنوور، تخووب.

تغيّل (موک.): دريّر، كشان. ـ بوون:دريّربوون، راكشان. پالْكلوتن.

قد (باک.): (باک.) تت.

قړ: بايه کی دهنگداری بنژگهنه، که لهناو زگدا پيٽج دهخووا و به داويٽنی پشتهوه دا دهرده پهريّ. ـــ کهندن: کهنن، کهندن، ړاهيّشــتن. (بــاک.) تړکرن.

قر: ثیتر، دی، ئیدی، دیکه، که، ثیکه، جودا، جیا. به لأن به دووای ووشانموه ده نووسیّ: سالیّکی تر: سالیّکی دیکه، پیّنووسیّکی تر: پیّنووسیّکی دیکه. مرازیّکه بوبه سهردابوون به دوای ووشانموه ده نووسیّ: گهرره تر. گچکه تر، خوشتر، به رزتر، ثازاتر.

ترد (باک.): ته راد. شه رنه ختوی. که تن ترادی: شه رنه ختوی کردنسی سوواران.

تړار: (هنر.، باد.) جام، بادی ناوێ. (باک.) تعبهکی نانی، که داربێ. تړارک (باد.): دموري.

قراز: هاوشان، تمراز. كردن: ريّك و پيّك و تمرازكردن. (تـمرده.) جووره گيره و نهشكهنجهييّكه، كه چتى پيّ تونددهكريّ. تمرازووى بـمنا. (نمرده.) گيره. بعشگا.

قرازان: داترازان، بهکهلی هاتن. جوویّبوونهوه، له شوویّنی خوّ دهرچوون، له جیّگای خوّوهلا کموتن. (دهر.) ترازیان.

ترازاندن: دەرپەراندنى چتيك له شوينى خوى.

ترازاو: (دەر.) ترازيا. چتيكه له شووينى ختى دەرچووبى.

ترهق و تروق: تعق و تزق.

ترهقیان (ئەردە.): پیکسنین. تریقدی پیکسنین.

ترەقين: كەسىكە چتى بتەقىنى.

ترهك (نەردە.): درز وقەللشى چت. شەق، قەلستى دەست و پى.

تړهک (باد.): پياو و ژني داوين پيس.

ترهکان: درزبردنی چت و قالشینی پیستی دهست و پی و ئیستر. ترهکین. زانی سهگ و گورگ و وورچ و چهقهال و بهراز.

ترهكانىن: وەترەكان خستن. دركاندن، قەلشاندن.

تره کانن: تره کاندن، درزیی بردن، درزتی بردن. قالشاندنی دهست و پی. گۆپكەكردنى داران. ترەكاندن.

ترهکای تووتهی (همورا.): ترهکینی سهگ.

ترهكای دهنن (هدورا.): ترهكینی دیّلاسهگ. (هدورا.) ترهكای تووتهی. تره كه نهك: كارى بي بنج و بناوان، ئيشى بيّ جيّ، كاريّك لعبدر بيّ بنج و بناوانی لهرانهی سهرنه کری و برووخی. تعلیزکه، بقه.

ترهكه لهكي: كارى بي بنج و بناواني. ئيشي بي جي.

ترهكيان: ترهكان. ترهكين، درزبردن، قهلشين. گڼېكهكردني داران، كه كاتى وەي بى گەلابكات.

ترهكين: (فه.) هيّلكه هه لمّهيّنان. ترهكان. (موك.) قه لشيني دمستو پی و درز بردن. زانی سه ک و گورک و وورچ و نیتر. ترهکان.

ترهماش: تىدرەماش. بىز جنيتريىش بەكاردەبرى: فىسارەكەسىدى خوواردووه: واته هیچی نهخوواردووه.

ترەممەرۆ: بریتییه له تفانگ و دەمانچەییکی خراو، كه گولله ی كهم بروات.

ترنجهمين: كنزز.

ترەو (ھەررا.): تورر.

ترهوه وه کورکسوره ، کهره والسه قسه تی ، سالنده ییکی کونجسه ی زهردی گۆشتخۆشە، بەقەد كۆترىكى دەبى.

ترموکه (همررا.): خمرته له. گیایه کی به هارییه له چه شنی گه لا و تامدا وهکوو گهلأي تووري و ايه.

تىپەوۋۇيۇن (ئىمردە.): چەنسەباز، زۆرىلىن، زۆر دەر، سسازندە، دوراج، ووړليندهر.

ترموی (همورا.): توور، تقر.

تربههی (باک.): بروانه: تریا سپی.

تربهسهی: گوندیکه له روژهه لأتی قامیشلوویه چونکوو خاکه که یسهییه بۆيە ناونراوە تربىسىيى.

ترب: (همورا.) توور. (باک.) گۆړ. گۆړيچه.

تربووس (باک.): شد،نم، نیم. شیّ.

تربي (همورا.): شموى ناوهراستى زستانييه.

تړپ: زرم، دهنگي کموتني چتيکي. (فه.، ړړژد، جا.) توور. (باک.،

رەوا.) تلپ، تلپاس، ترپاس، تلتهى كوشراو يا مۇراو. قرهاس: ترپ، تلپ، تلهاس، تلتهی کوشراو یا مرراو.

قرهان (باد.): داسیکی دریژهو دهسکیشی دریژه.

ترازوو: بهرانبهر، زيوار. دوو چاتن، كه له كيتسان و ههلسهنگاندنيدا بهرانبهر و تهخت و رِیّک بن. تهرازوو ، هامار ، تهخت. مرازیّکه چـتي پيّ ده كيتسري به سين و كيلو و ئيستر. بريتييه له دوولنگه و شاهين، كه ههریه که ی بهسیّ بهندان به شاهیّنه وه بهستراوون. شاوولی بهننا و نیـتر. مرازیکه شووشه دریژو باریکی تیگیراوه و تنزکیکیش جیوهی تیدایم بهرزی و نزمی و راستی و چهوتی دیوار و ماکینه و چستی تری پی دیاری دەكريت. تەرازوو، چەند ئەسستىرەيەكى رىككى بەرانسەرى يەكترىن لە نیوانی کو و گـ الاویژیدا. کـ الوو (بـورج) یک الـ دووازده کـ الووه کانی

ترازووباز: كسيكه لهكاتي كيشان بهتهرازوودا فيل و ساختهبكات.

ترازووبازی: فیّل و ساخته کردن له کاتی کیشانی به ته رازوودا.

ترازی (همورا.): تمرازوو.

ترازیان (دەر.): ترازان، چورتیان. بەزین، شکان، ھەلاتن، پاشەكشە.

قراش: تاشين، تدراش. _ كردن: تراشين، تاشين.

تراشان: دارووشان.

تراشه (ئەردە.): تەلاش، تولاشە.

تراشراو: تاشراو.

تراشتن: تاشين:

تراشكهر (باك.): بدردتاش.

قرهنين: (باک.) تريّشته، تراشتن، (فه.) تاشين، دارووشاندن.

ترافانن (تعرده.): قراندن، شاردنعوه.

ترافياك (ئەردە.): ترافيده.

ترهیده (نمرده.): گیانداریکه، که تاربووسی، ترافیاگ، تاریاگ. دەركراو، دەربەدەر، ئاوارە.

تراق و ترووق (لو.): شهق ر شوّق، دهنگی لیّدانیّ.

تركى (باك.): داريكه.

ترال (باک.): تعميعل، تعوهزهل. ــى: تعميعلى، تعوهزهلى.

قران: ترين، لي بدربوون.

قريفه (باک.): تهرانه، قەشمەرى، كالنه، كەپ لە دووان و ووتوريزدا.

تراندن: تريي كاندن، ليّ بعردان. فيّل ليّكردن، دمستبرين، ساخته ليّ

قړاو: چتى زور شل و ړوون، كه بهشى ناوى زورتر بي.

تره (باد.): تريّ.

ترهخته (ندرده.): تدرخته.

قرەقىر: ئاخۆتنى قۆر و بى جى. خۆھەلكىتشان وفىزو دەمار و مىلىت بهسدر کهسیّکیداکردن. چ تره تریّکی بهسدر دادهکهی؟

ترهشته (همررا.): تعشروي.

ترەقان: تۆقىن.

ترەقاندىن: تۆقاندىن، تەقاندى.

ترافقه (همررا. ، بابا.): چهشنی، تهراقه.

ترهقه: تريقهي پيّكهنين.

ترپانكيش (باد.): درويندكار، پاله.

ترهه: همست، خرست، زرمه، تهه، همستى پئ. دەنگى كموتنى دلْرهه يا چتيكى قررسى نمرمه له بمرزييموه.

قرپهقرپ: ترپهي يهک لهدوواي يهکتري، زرمهزرم، تهپهتهپ.

ترپژن (خۆ.): دەنگى كەرتنى چتىكىيد، شرپژن. دەنگى تړىيد.

ترپۆكە (ھەررا.، ئەردە.): شيّلم.

ترپوهور: ترپه و هور.

قرت: تورت وه کوو تامی مزر و تیّکولّه هامنار و نیسر. (شارده.) قامک، نامنگوست. (باک.) تر.

قرقسههان (ئىدرده.): تەمبىعل، تىدوەزەل، سسىت، ئىدش كىران. ـــى، تەمبەئى، تەدوزەئى.

ترتهمانی (همررا.): پزدان. میزدان، میزهلدان.

قرقوه (باک.): مؤتۆرسايكل، ترتىرك. گەررە، زەلام، لەندەھۆر، بەقەلافەت. مىرۆى دريىژى قەللەر. (كۆ.) گيايـەكى رەنىگ زەردى بىن گەلايـە وە زريىزەى مىيّىوى دەچىن، لــە ھـەر شىينايى و مىيّويكى بــدات

ووشکی دهکات، دهکریّته حهسیر زوّرتر لـهنیّو پـهموّدا شین دهبیّ. (بـــــلّ.) جله. دهردیّکه لـه ههندیّ ســـهوزایی دهدات ووشکی دهکا.

ترترک (باک.): تړتروک. بوړي خوواردن.

قرقورک (خق.): ترتره، مؤتورسایکل. (باک.) ترترک. سوریمنچک، (باک.) بامغلیشک. (باک.) نووریهلیشک.

تړتړی (باد.): مهردومی تر.

ترتون: ترزل، بههدا، فيزدار. بهفيز.

تړتيزك (باك.): كارگه و ئەنبارى باړووتى.

ترچماق: مرزی زور دریژ.

ترح (باک.): لکه تازهکانی دارانه.

ترحيو: ترهينو.

ترخ (ړهوا.): ههرچتيکی ههلبوهري ترخهي پيدهلينن.

ترخان: (لو.) ترخينه. (باك.) تهرخان. ئازاد. كرن: تهرخانكردن.

قرخانی (باک.): تهرخانی، نازادی زمان و ثیتر.

قرخه: ترخ. تیکچرونی دەروون و ترشانی خوواردەممەنی لمه چیکلدانهدا بمهزی زور خوواردن و نیتر.

قرس: باک، پهروا. (باک.) سام، ساف. ههراس، نهنیش. باریّکه دلّی مرزقان دهخاته لهرزه گررپه گرپ به هوی دیتن یا بیستنی چتیّکی وا، که گیان لیّی بردویّتموه. به _ : سامدار، سامناک. بیّ _ : بیّ باک، رووقایم. حشکاو: شیّرگیر، بهدهمهودراو. دهترسم: ترسم ههیه، ترسامن ههیه. له خودا _ : خوداناس، پاریّزگار له تاوان.

قرسان: (دهر.) ترسیان. (باک.) به هتین، ترسین، بزدان. جدلفین. پرینگان، پرینگانه وه. تؤقان، تؤقین، زراوچدوون. جدنقین، جنقین، همژقین. که دلی، بی زاووری.

قرساندن: توقساندن، زراوچووانسدن، ئاوی دەمسدان، ئاوی چاودان، هەرەشەلىككردن، هەروگىڭ لىككردن، پرينگاندنـهوه. (باك.) جەفلاندن، بەهتاندن، جەنقاندن. (باك.) بزداندن، بزدهاندن، جنقاندن. همۇقاندن، فسهرهاندن، دلهاندن، تسرس خسستنه دلسى يەكىكىسـموه. (ئسـهرده.) ھەروۋەكردن.

ترسانن: ترساندن.

ترساو: زراوچوو، زههلمبراو، ترسيتنراو.

قرسهقرس: پاریزگاری و خوگرتن له چتیکی سامدارموه: ثارام بوچی به __ دهچینته ژوورموه.

ترسفزال (همورا.): ترسمنتوک.

قرسلفؤک: ترسونه ک، بی زاله، دلسست، بی جهرگ، نهویره ک، نعویروک، نعویر، ترسیاو، ترسفزال، روه ک، زهبوون، ترسیار، (باک.) بهزدونه ک، بردوک، بردوونه ک. ترسو، ترسوک. ترووسک، ثرچاله، دلکه چک. ثرچاله.

ترسهنۇكى: ترسۆيى. (باك.) بەردۆنەكى. ھوڭۆڭى.

ترسين.

ترس شکاو: کسیّکه ترسی نعمابیّ. ^آ

ترسناك: كەسىتكە يا چتىتكە مەترسى لى بكرى.

ترسنوٚ : ترسهنوٚ ،بيدل ، كهم زاوور ، كهم زات ، بيزات.

ترسو (باک.): ترسانوک.

ترسويى: ترسىنۆكى.

قرسی (شکا.): ووشکی، ٹیشکی: نانی ــ: نانی ووشک واته نانی بیّ پیّخوّر.

ترسيار: ترسانوك.

ترسیان: ترسان.

قرسیّن: ترسیّنهر، زهطامیهر، ترسدهر، بهسام، سامدار، (باد.) بـترس. زاتبهر، زاروبهر.

ترسين: ترسان.

ترسينفر: ترسين، كەسيك، چتيكه مەردومى بترسينى.

قرش: سماق، (ژهن، ، باک،) سقوّک، تورش، بهری داریّکییه به هیّشوو ده یگری و وه کوو نیسکی وایه بوّ مزرکردنی چیّشت و چتی تر دهستده دات. مهردومی موّن و گرژ، بوون: تورش بوون، موّن و گرژ بوون. کردن: ترشتیّکردن تاتامی ترشی بدات. موّن و گرژکردن. تامی تورشی و هکو تامی سماقی.

قرشان: تورشان، ترشبوونی ماست و چیشت و چیتی تر به هنری کونبوون و زوّر مانه وهی. بو که سینکیش به کارده بریّ، که زوّر نوستییّ ده لیّن ن فیساره که س هیّنده نوستووه ترشاوه واته پهنده مووسی کردووه. دی ی ههویر: هملّپرووکان، ههویر هه لاّتن.

ترشعنه: تورشاندن. (باک.) خلسکاندن.

ترشاو: تورشاو، ترشه لوّی مزروکه (چیّشت). زور نوستوو. ناویّکه له کانی زهوی دهردیّت ترش و بـوّن ناخوّش بـوّ نهخوّشی پیّست (خارشت) زور باشه. گراو، گهراو.

ترشه: مزره، مهیخوّش. نیّوی کچانیشه.

ترشه ڵۆك: ترشار ، چتى ترشار ر ناخۆش.

ترشهڵووك: ترشهڵۆک.

ترشته (همورا. ، نمرده.): تمشوي، تيشه.

ترشتهی گلکاری: پاچ، تعشوویی قورهکاری.

ترشقه: تريشقه.

ترشک (باد.، باک.، بار.): کفته و شوّرباوی ترش، چیّشتی کفتهی گهوره و گچکهیه لاسکی سلق و چهوهنده و ناوی ترشی تیّدهکریّ، به ههمود جووره خوواردهمهنییّکی ترش دهلیّن، که شل بیّ.

ترشکه: ترشوّکه.

قَوْشَكَيْن: بەخۇداشكىتنەرە، تەرىق كەرەوە. تىەرىق بىورەرە، شەرمىسىار. ـــــ بىرون: تەرىق بىرونىوە، شەرمىساربورنىوە.

ترشكين كردن، تەرىق كردنموه، شەرمىزاركردن.

ترشكێنی: شەرمەزارى، شەرمەسارى. 🖺

ترشو (باک.): ترشوکه.

ترش و قال: چیشت و خوواردهمهنی زور ناخوش. مروی کرژ، مون.

قسوش وقسه لأش (بابا.) چيشستيكه به نيسسك و برنسج و چسهوهنده ر دروستده كريّت، چهوهنده ر به ترش.

تسرش و شیدین: جسوره شسیرنیاتیّکه. چستی مسهیخوّش، مسزر. شهربهتیّکیشه له دوّشاو و ترشی سماقی دروستدهکریّ.

ترشوك (زا.): ترشوكه.

توشۆكه: ترشق، تورشكه. (پۆژ.) گولووكه. گيايهكى ترشه و دەخورى و چهند جوورى ههيمه: ترشقكه، ترشق، ترشقك. ترشقكهگايانه. ترشقكه پهلك بهدراوه.

قرشی: ترشیات، (باد.) ترشاهی. تامی ترش وه کوو تامی قوّرهی. له په برنجیکه ـ تیکرابی .

قرشیات: ترشیی، جیوره ترشیبه که لیه سیرکه و سیموزهواتی چینراو دهگیریتموه.

ترشين: ترشان. (باک.) هەڵخليسكان. بترشه: ه**ەل**ىخلىسكىّ. ^{*}

ترشينه (همورا.): سركه.

ترغهل (باد.): شلهپهته.

ترفال (ئەردە.)؛ تلته، تلپەي چت، تلفار. تلف، سلف.

ترفه (که.): دهنگی شکانی دارییه. تریه.

ترقه: هه لورژه سيقه تورهيي.

ترک: ناوی نه تموه یه که له چینیوه تا سنووری یونان و بولغارستان کشاوه ، هینند یکیان له کالی روزهه کلاتی یه کیتی سوقیه تی (جاران) * دا ده ژین ته نها نه تموه ی کورد له ناو ترکی تازه ربایجان و ترکی تورکیادا ده ژی. بویه ترکی توورانی (کهمالی) وایان بریاردابوو ، که به زور کوردی بکه نه تورک هه تاکوو تورکستانیکی

مهزنی لی دهرخدن، به لام له سهدهی بیستهمدا نه و داخوازییه پیک ناگایی نیمت چورنکوو نه تعوه ی کورد ووشیار بوته و له تیر کابووسی بی ناگایی خدری گران داپه و پوه. (باک.) دهنگی شکانییه، قرچه ی شکانی. تمرزه لووکه، تمرزه ی گچکه.

تركانى: جووره سهمايهكه لهكمل جوولأندنى نهنداماندا.

ترکس، ترکس، ترن.

تركه إهشه: ترك، تورك.

تركفزاندن (ړموا.): دركاندن، ترهكاندن، ړاز و نهينى ئاشكراكردن.

تركەش: تەنىشت.

تركهن: تړن، تركهر. گيانداريّكه زوّر تړان بكهنيّ.

ترکهندن: کهندن، کهنن، راهیشتن، (باک.) ترکرن. ترین، تریمردانهوه. ترکزه (رووا.): ههر چتیکی وهکور ته پکه و تعله بنریتموه، که چتیکی وی کهوی ده رچی بی پیده لینن نیره تی. تعلمزگه، گیچهان، گیژهن.

ترکک (باک.): داری چکوَلُه.

ترکۆ (باک.): لهکاتی بانگ کردن یا وو توویژدا به ژنی خوبان دهلیّن ترکوّله جیاتی نافرهت.

ترك و خووا (خۆ.): بىھەللكىرت، بەريكىرت.

تركى: زمانى توركى، ئەزمانى تركى. (باك.) قەلشاو.

تركين (باك.): قەلسىن. زريان. شرەقيان.

تړگار: (زرا. ، بار.)قابی مس، ثامان، (ړموا.) بادی. (خۆ.) بادیله.

ترگال: (زرا. ، بار.) ترگار ، جام ، شووشه ، بادی ناوی.

ترگژۆك (بار.): تەرزە

تولفيلي: بريتييه له مهردومي بي غوودي هيچ و پووچ.

توليدان: تركهندن. خوهه لكيشان.

قرماسك (خدّ. ، همو. ، دەر. ، كدّ.): زەنگەتە ترىّ.

قرصه (باک.): پشتیندی ناوریشم. کهشیدهی حاجیان، (نهرده.) شالی کشمیری.

ترمسك (هنر.): كلوره تريّ.

قړن: تړکهر، تړکهن. گیانداری بیکاردو هیچ و پووچه.

قرنه و (خق.): زەنگەتەترى. (شەق.) كورارگە.

تړناچکه (خق.): زهنگهته تري.

ترنسك (خق. ، رموا.): زهنگهته تريّ.

قرنج: ترنجزک وه کوو نارنج و پرته قالییه به خاری ناخوری . میوه ی داریکییه ، نارنج و افغانی بین . جووره داریکییه نه شاخی بین . جووره نه خشیکه له مافووره و چتی دی ده کری .

قرنجان: لـهنارهوهچوون، چوونه نێو. تێـــ : چوونهناو، قرسان. گــــربوون و چهسپ بوونی چتێک لـهنار چتێکيدا.

ترفجاندن: بردنه ژوور، تی ترنجاندن. قرساندن، خرساندن. بهزور چتیک بردنه ناو چتیکی ترهوه.

ترنجانن: ترنجاندن.

ترنجه (باد.): پەيۋە، پێپيلكە.

نجهبين ترهه

ترنجهبين: جووره شهربهتيكي مزره وهك تعسكه نجهبين. ترنجهمين.

ترنجهمین: ترنجهبین، خوشاویکی خوش و مزره وهک نهسکه نجهبین وایه.

ترنجود تيغى بهبرشت و برندهيه.

ترنجوو: تيغى بړنده.

ترنجوّک: ترنج، لیمق، نارنجبق، هالهپیریّژنانه. گیایه کی گهلا تووکنه وهکوو گهلای گولهباغه بوّنی وهکوو بوّنی نارنجه دهکریّت به شوّرباو بوّ خارشت (خورشت) ی پیّست زوّر سـودمهنده. گیایه کی گول وورد وسپییه، گهلایه کانی کهمیّک پانه و زهرد و بوّنداره و زوّر بوّزگ ئیّشه ده یکولیّنن و ده یخوّن گوله کانی وورد و سپی و بوّنخوّشن.

ترنجیان: ترنجان، گیرکردن، تی ترنجاندن.

قرندوو (شا.): کری بروزوره که تعواو رایمان کرابی و دووایه کرابیت. گلوّله. (سیره.) تروندور.

ترنگ: (رِوْژ.) گیراو دیه که هیّنده شل بی ناوه که ی لـه ماکه کـه ی پـتربیّ. چهشنه ده نگیّکه وه کو (چنگ، ړنگ، شنگ، خنگ). تراو. (نـهرده.) پلهو پایه ی به رز، جاه، جایه گا. (نهرده.) پلّتوّک.

ترنگانن: ترنگاندن.

ترنگاندن: وهترنگهخستن، وهدهنگ هیّنانی تیریا سیمی تار.

ترنگای ترنگ: دهنگی بی پسانهوهی کهوان یا سیمی تار.

قرنگه: دهنگیکه وهکوو دهنگی تار و عود. پال، پلتزی. __ ترنگ: ترنگهی یهک لهدووای یه کتری.

ترنگو هۆر: ترنگەترنگى زور. (ئەردە.) پلتەقاندن.

<mark>قرنووسـقاو:</mark> چەورىيــەكى كەمــە بەسـەر شــۆربا و گۆشــتارەرە. گۆشــتەكە ئەرەندە لـەرە ـــى بەسەرەرە نيـە.

ترنیسق (نەردە.): (موک.) زرووقایی، زړنووقایی. كۆترەبارىكە.

توپو: تووړه، بنچیکلدانه. قهلس. (باک.) دروزن، تړکهن. (دهر.، خوّ.) سهرسهری، هیسچ و پووچ، خووینړی، جینگهنه، نموباش، لوّتی، بـهدناو، پهتیاره، بیّشیّواز. سورزمانی، جنده، سهلیته، نافرهتی حیز.

تروان (دزه.): چلدان.

ترواندن (همو.): چلدانی برینان.

قرۆپكـه: (رِهرا.) تەپۆڭكـە، تەپلەسـەر. سـەر ســەرەرەى جيّگايەكىيـــە كەميّك بلند بى يا زۆر رەكور تۆقەسەرى گرد و چيا و ئيـتر.

تړوتس: تړوفس.

تروتفاق: ئازووقدى مالكيّ. تفاقى شدريّ.

تروتوّپ: (دەر.) بافيّش، فيشار.فيشالّ.

تروتۆپكار: بافیشكار، بهفیشار. ـــى: بافیشكارى. أ

تړوزړ: همرا و فيزي بينجي.

ترۆزى (باك. ، ھەو. ، ھەورا.): تريّزوو.

ترووسک: تروسکه، تریسکه، چرووسکه، گیانداری چالاک. ترسهنوّک. وولاّخی ... : وولاّخیّکه بسلّهمیّتموه.

قروسکان: (دزه.) تریسکان. پرووکان، پرووکانهوه، تروسکانهوه. چرسان، چرسین. (باک.) پرووسین. کزرین. درهخشان، درهوشا. تمیسان، تمیسین.

قروسکافهوه: پروزکانسهوه، چرسکانهوه. ړووناکیدانسهوهی چیراو ئساگر و برووسکه له دوورډوه.

قروسكاندن: چرساندن، درموشاندن، كزراندن. ترووكاندني چاو.

تروسكانن: تروسكاندن.

تروسكايى: رووناكييكى زور كهمه، چاوم به ئاستهم ــ دهكا.

تروسکه: ترووسکایی. بریقه، پهرداخ، شهبهق، برووسکه، برووکه، برووکه، بریسکه، زدور.) چریسکه، بریسکه، دردر.) چریسکه، گهشی. تهییس. رووناکیی کی بی تینه وه کوو تینی چرایه کی کزیا ثاری کی ززر دوور. نیّری ثافره تانه.

تروسكەتروسكە: بريقەبريق.

ترووسکهدار: وورشهدار، درموشهر، پهرداخدار. (باک.) برموش، بهلوّق، هولووس، گهش، شهبهقدار، برووسکهدار، بریسکهدار، چاڭ بهرد.

ترووسکهداری: رورشهداری.

ترووسوكهدان: (باك.) برووساندن.

تروسكهر: ترووسكهدهر.

تروسكيانموه: ترووسكانموه.

ترووشکه (ئەردە.): ترشۆكە.

ترووقان: رەتاندن، تاراندن.

ترووقه (ئەردە.): شكان، راكردن.

ترووقيان: ترورقه.

قرووكان: قووچان. چاو ... : چاو قووچان، چاوليّكنران. پړووكان. تۆ ... : تۆقرتان، تووكان.

ترووكان: قرتاني توّو چتى وا.

قرووكانكان: چاو قووچاندن، چاوليّكنان، چاوليّكدان، نقاندن. پركاندن. توّ : توّ قرتاندن، تووكاندن، تووكانن، ناوكى توّو ئيتر و دان دەرهيّنان. دەست به پەلەپيتكەدانان بهبى فىشسەك. مریشكى كورك به دندووكى هيّلكەكانى دەترووكيّنى(دەشكيّنى) تا جووجكەي لىنّ بيّتەدەر. (خوّ.) هيّلكە ھەلهيّنان.

ترووكايي: تروسكاي.

ترووکه: ترووکایی.

تړوٚکردن: دهرکردني پهکيٽک به سووکي.

ترولاق (لو.): ترزل.

تړوله (باک.): ماست.

تروّل (لو.): شياكه.

ترووم (ئەردە.): نەۋاد، رەسەن.

ترومها (بابا. ، جا.): فيجقه. نالوركوّر، هدرهوهز، دهستموا.

تروندوو (سيوه.): ئاڵوگۆركردن. ُ

ترهان (باک.): پاراوبوون، پالْيوران. لينورێژبوون.

قرهافدن (باک.): پالأوتن، پاراوكردن. ليّوړيّژكردن. بترهيّنه: بياليّوه.

ترهانو ك (باك.): پالووينه.

ترهه (باک.): هه لقورينجراو، گړاو.

ترهينو: لـ دکاتيکدا به کارده بري، کـه گالنه بـه کهسينکي بکـري، کـه بـه چهشنيکي نارموا دووابي يا فهرمانيکي بي جيني کردبي.

ترى: (باک.): ترێ.

ترێ: (باک.) تری، (هغورا.) هننگوور، (لو.، فه.) ثهنگوور، بهری درهختی میّوییه و که بههیّشوو دهیگرێ. ناوی چهشن و جوّرهکانی تریّیان له شارهزوور و خاکی پاکی باباندا: نرمیری، بوّلمازوو، پاشایی. پاییزه، تبایفی، چهمیله، دهرهبوّله، روشکه (چهند جوّری ههیه)، زهردکه،

زەردى، زەلكىد، زرافى، سىالى، سىمعدانى، سىپىلكە، سىورراو، سىورراو، سىورراد، سىورراد، سىورراد، سىورراد، سەرورشامى، شەقشەقە، شمىرى، شىرازى، عشاق، فىعرخى، كاژاو، كشمىشى، كلكە رېترى، گەرمكە، گون توولە، مام برايمه، مېخى، ئىنتۇكى بووك، ھىندوويى، ياقووتى، لىه باكوور گەلئىك جوورە تىرى ھەيمە بەلأن مامۇستا جگەرخوين تەنها ئەم ھەشتانەى نىوسىوون؛ مەزرونىد، گەورە، زويتى، حسىدنى، بەنگى، سفنك، كۆخەر، كەركوش.

تریاک: (باک.) نهسرار. تلیاک. شیرهی گوله خاشخاشییه بو زور دهرمانان باشه، به لان به کیشانی ریشه ی تعندروستی و تعمه ن بعباده دات. تریاک خور: تریاک کیش، کهسیکه هوگری کیشان، خوواردنسی تریاک بروبی سی: تریاک کیشی.

ترياك كيش: ترياكخور. ـ ى: ترياكخورى.

ترياكى: تلياكى، كەسينكه، كەزۆر ترياكى بخووا.

تریان (خدّ.): سمره تعیه کی قووله سا گچکه یا ناوونجی سیّ، بسهی گفوره دهلّیّن: چهرخه تی. قولّینه، تریانه.

قریانه (بار.): تریان، (همورا.) تهریان. (دور.) تلیان. شیرهوانه، سعودته، سعبهته. قولینه.

تري پاييزه (موک.): جووره تريدكه. (بابا.) چهميله.

تريت: تلّيت، تى كوشين، تىكوشيو. نانىكە، كە گوشرابىتە چتى شلەرە. قريت كردن: تلّيت دروستكردن، تىكوشين.

تريّچن: تريكشين. _ى: تريكشيني.

تری دوشاوی: (موک.) مامبرایه. جووره ترییه که.

تری پوش: گهردروند. له سای گهردنیدا دیاره: واته گهردهنی نهرهنده پاک و پرون و پرتشنه گلووه تریی، که قور تدا له گهردنی لهدیوی دهرموهدا دست تت

ترێ ڕ٥شكه: جووره ترێيهكه.

تړێ ڕێۅيله (شا.): (بار.) داڵينۊک. ترێيهکي ڕەشي ووردي کێوييه.

تریز: (ئەنە.): درز، دەرز، تریک. قەللىشت، تەرەک.

تريزه: بعو كۆشتە دەرپەربوو ئەستوورايىيەى پىرملى دەلىن.

تريزه (ئەردە.): قرون، كوون، قنگ، سورين.

ترندزوو: (همور) تمهروزی. (بماد.) تسرووزی. (همهورا،) تسروزی. مهخلیلات. می ناسک: چهمیله.

ترێژ (باک.): تيشكي ههتاو.

تري سفرقوله: قەرخە. جوورە ترييەكە.

تری سپیکه (بابا.): جووره ترییهکه.

تریس (ره ا

تريسك (خدّ. ، ړهوا. ، گهر.): تيشك، تروسكايي ړوژ و ثاو و ناوور. (ړهوا.) گلووه تريّ.

تريسكان: تروسكان.

تریسکاندن: تروسکاندن.

تریسکه (دزه.): تروسکهی خوّر له روچناندا. شعوقی شووشه و گهلی چتی تر.

تريسكهتريسك: تريسكهي يهك لهدوواي يهكترى.

تریسک و هۆر: مۆرونموه و گورئ قوتکردنموه ی نیستر له کاتیکا ، که بگاته شیویک یا کهنده لانیک.

تریسکو هۆړ: تریسکه تریسکی زور.

تریسم (کق.): تیلماسک، پارچهی دریّژ و باریک.

تریش: دیکس، دیژی.

تریشته (همررا.): تعشوری، تیشه.

تریشقه (همورا.): تروسکه، تریسک، تریشک، برووسکه، چهخماخه. برووسکهی هموور، که له چتیکی بدات.

تریشک (باد.): تریشقه، ترورسکه.

تريشۇنگ (باك.): قۆندرەي خلىسكى.

تریفه: تعریفه، وورشه، شعبه قی مانگ. _ی مانگه شعوی: شعبه ق و توسکه ی مانگه شعوی: شعبه ق و توسکه ی مانگه. (همورا.) دهرد یکه لیه جعرگ و همناوی ناژالآن دهدا، هم شاژالیّکی تووشی نازاری و ابووسیّ سییه کهی به لای وورگییم و دهنووسیّ جووله که نایخیّن. دهردیّکی دیکه شه له تیّنویّتییم و یا گهرماوه تووشی ناژال و وولاخانبیّ، ریخیّله ی پهشده کات و سیپه لاکی بسه پداسویه و دهنووسیّ.

تريفهتريف: تريفهي يهك لمدوواي يهكتري.

تريفهتێكهوتن: معبدس له زور تينوو بوونێيه، كه نهخوشيێكى ئاژالأنه.

تريفهي مانك: تيشكي مانك.

تريقانموه (گەرمين): بەقاقاپىكەنىن.

تريقاندن: له قاقای پيکهنين دان.

تریقه: قاقا، تریقهی پیّکهنین، ترهقه، پریقه، پریکه. ــی پیّکهنینیّ: قاقای پیّکهنینیّ. دهم به ــ: دهم تراق، دهم بهقاقا ،زار به قاقا. (که.) ناوشان، نیّرشان.

قريقهتريق: قاقای پيکهنين، تريـق و هـوّړ، قاقـا. تريقـهـی يـهک لــــهدو ای يـهکتری، تريق تريق.پريکوهوّړ، زهقين، ترهقين.

تريق و هۆر: تريقه تريقى زور.

تری قوره (موک.): جووره تریّیه کی شینه گلووشی له هی کشمیشی ووردتره و ده نکی نیه.

قریک (نمند.، خدّ.): درز، تریز. هی شاخ و چیا و دیواران، که زوّر کنون بیّ و هیّندهش گهوره بیّ چتی تیّوهچیّ.

تريكاندن: قيراندن.

244

تريكه (كه.): پيكهنينيكي به شهرمهوهي ثافرهتانه. قيره.

تريكشين (باك.): تري چن.

ترى الى الى: تليليلى، تليلى.

تسله گورگانه (همورا.): تسقله گورگانه.

<u>تصن:</u> تسۆک، تس خىست، تىسكىن. بىمسەردومى تىمبىئارو بېكسارەش دەڭيّن.

تعوّك: تسن.

تسوي: توويسي، گيايه كه له شيره ي وي جهوي ده گيريت.

تهی (باک.): ووشک، نیشک، نیشکی. نانی ..: نانی ووشکی (بی ّ پیّخزر).

تمين: تسكندن.

قش: له کاتی بی باوه ری و قهشم مریدا به کاردهبری. (همورا.) ترش، ته ش.

تشاو (هنورا.): مزروکه.

تشه (باک.): پره، تژه، تژییه.

تشهو (رهرا.): تشهوی، لووی نیوگوشتییه، که لهنیوبه و گوشتیدایه. (رهرا.) زیهکه.

تشهۆك (هەورا. ، رەوا.): تشپۆ. لووى نيوگۆشتى. زيپكه.

تشت (باک. ، رزژ.): چت، شت.

تقتانؤك (باك.): قدرسەلە، مامك، مەتەل، مەتەلىرى.

تشتهنوْك (باك.): تشتانوّك.

تشتوور (باک. ، زمن.): قسر. چوویّشتیر، بزنیّکه لموسالّمیدا، که تمگـمی نمگرتبیّ، بزنهقسر.

تشت و مشت: كعل و پعل. شووين، تهنجام.

تشتیر (باک.): چوریشتیر.

تشلّهکهین (همورا.): شورباوی ترشی.

تشغۇ (باک.): كوړړ ړ، چۆچۆچۆ. ووشەيەكە كەرى پى بانگ دەكرى.

تش و پژین (همورا.): ترش و شیرین.

تشي (هدوراً.): ترشي.

تشين (هدورا.): لديدترشي.

تغار (باک.): تەغار.

قف: خوزی. (دەر.) خۆریس. (ئەردە.) تفلیک، ئاودەم. ئاوی خەستى نیرزاری و لیکنه، که فریّی دەدەن. كردن: تفاندن، تفین. لی کردن: تف پیّدادان، مونج لسفرکرن. كردنسەرە: داتفاندن، تفاندنسەرە. (موک.) جگیّکه لا لووسەکەی بكەرى دژى میرى.

تفاف (باک.): ماودای کورت، ماوهی کورت.

تفاق: ثالیکی وولاخان، که ووشک بیّ، ئالیکی وولاخ و ثاژالانه به کا و جزوگیا و ریّنجه و نیترهوه، که بو زستانیّی ثاماده ده کهن. ـــ ی جهنگیّ: کهرمسته ی شهریّ. تروتفاق. دانه ویّله ی مالی، کهرمسته ی ناومالی. ثازووقه، کهرمسته ی جووتی. به سهلیقه، دهست رویشتوو، دارا. (نهرده.) سهوزی، نهزییه.

تفاقی ریکه: توشهی ریکا.

تفلقی شهری: كدرمستدی جدنگی، تروتفاق.

تفال (باد.): سفره. پهرويهكيشه بهسهر همويري دادهدري.

تري مار: تريّ مارانه.

تىرى مارانىد: (دەر.) پەسىيرە مارانىد. گيايىدى وەكىرو لاولاوى زۆر بىەرز دەبى و بە داران ھەلدەچى، بەرەكەشى وە بىدلاللوركى دەچى، بىۆ سىرورادى لىپ و رورومەتانىشى بەكاردەبىد، گەلاى وەپەلكى مىپ وى دەچىى بىدلان گچكەتر و خې ترە. كە لە ئەرئىزى باداران ھەلبسىووى لەپىتشدا خارشتى لى پەيدا دەكات و لە دورايە فىنىك دەبىتەرە، بەئارەقى چەند تىزكە ئىارىكى دەردەكات بەرشىيرەيە بە چەند جارىكى بىلىپ دەبىي، كە بنەكەشى ووشك بكرى ر بكوترى، بەبرىن وەركرى گۆشتە زورنەي پى دىنىتىدە.

قرین: بـق ثمویــهـری بهســهردابرونه بـهدووای ثاوه لّـنـاوهوه دهنووسسی: ثــازاد زیره کترینی کورهکاغه، کوردستان ویژه پهروهرترینی کچه کاغه.

ترين: تركىندن، كىنن، كىنين، تربىرەلاكردن.

ترينه (بهر.): كۆترەبارىكە.

ترينكه (شار.): كۆترەبارىكە.

قرینگه: چرینگه. دهنگی قاپی ثاسنین و کانانه. دهنگیکه کهمیک له هی زرنگه نه نهریتک له هی زرنگه نه نهرستره. دهنگ و جووره ههست و خوستیکه له به روز و که یفخوشی و شادمانی له مرویان دهبینری . دلی هاتن: نیگجار کار سازبوون و که یفخوشبوون.

ترینگه ترینگ: چرینگهچرینگ.

تريوينك (دەر.): چڵدان.

تزبه (باک.): تسبیح، تعزبیّح.

تزبوور (خرّ.): چەشن، جرور، ريّنه. ريّچرون.

تزبي (باک.): تەزبىخ، تەسبىح.

تژه (باک.): پر، تژی، تغژی.

تژنه (شعبه. ، رِدِرْد.): تينوو.

نىژى (باك.): پر، (باك.) تىمژى، تىژە. ــبوون. ـــكردن. چالەكـە، چووالوو. داعبايەكى كۆرىيە گۆيا تا لىيدرى قەللەر دەبى.

قس: فس، توس، بای نیّوزگه، که بعبیّ دهنگی دیّشهده ریّ، له داریّنی پشتموه دا. کردن: فس کهندن. کهندن: فس کهندن.

تس (باک.): ووشک، تیشک، نانی بی پیخور.

تعان: تسين.

تساندن: فساندن، فس پيّكهندن.

تسهك: كنووش.

تمهگورگ: گیایه که تۆرە کهى رەھى كونجى دەچى.

<u>تصدانهوه:</u> معیمس له سهرنه کموتنی یه کیّکییه، که له نه نجامیدا دهستی لیّ هه لگرتبیّ.

تسقل (ندرده.): جووريكه له بدرهكاني دارمازوو.

<u>تىمقلەگورگەنە:</u> گيايەكەرەك قارچك نارەكەي بەتمە_پى رەك چريتش و بە روشكى رەك خەنمرايە، تىسلەگورگانە.

تسكهن: فسرّس، فسكهن، فسهك، فسكهر، فس، تسوّك، تس. كهسيّكه زور تسان بكهنيّ.

تسكهندن: نسكهندن: تس بهردانموه.

تسله (فه.): پدين، تمرسه قول، زيلي وولأخ ونا ژال و ئيتر.

اندن تکاکار

تفاندن: تف كردن.

تفاننده دهم یه کتری: معهد الله دروکسه یا پتر، که له قسه یه کدا یه کدیگرین.

تفانهناودهم: مىبىس له وانه دادانى يەكيّكيه، مندالْهكانى نەريمان ھەموو دايكيان تفاندوريەتە ناو دەميانەو، واتە فيّرى ئاكارى خرّى كردوون.

قفلدنموه: تفكردنموه، داتفاندن، فريداني خوو اردهمهني ناو دهمه لهگهلاً تفي لهبهر ههر چتيّكي بيّ.

تفاننهدهم يهك: يهكديگرتن، بال بهيهكموهدان.

تفاننموه: تفاندنموه، تفكردنموه.

تفه (هدورا.): موّره، قوړه پهست. ديواريّکه تعنها بهقوړ دروستکريّ.

تفهدهست (رموا.): دمست به تفي تمركردن بوّ دار شكاندنيّ.

قضه پهوهنی (همورا.): تووشامی، تووی سوور، گاتوو، (همورا.) تفسه سووریّ. شاتوو.

تفهزري: توورهمه کي، تووکيوي.

تفهك: تفىنك.

تفهنگ (ف.ه.): چهک. اليت: تفنكي كهپرد. (باد.) تفنگ. جووره چهكيّكي ناشكراو ديار و ناسراوه. ائورژتن: تهقه به تفهنگ كردن، تفهنگ تهقاندن.

تفهنگاویّد: به تفهنگی تهقه کار (تهقه کهر)، تفهنگ تهقیّن. ماوهی هاریّوتنی گولله یه به تفهنگ. لیّرهوه تا با داوه بیّکه.

تفهنك تهقين: تفهنك نارير.

تفهنگ چاڪ ڪهرهوه: (باد.) جهخسي.

تفهنگچى: تفنكچى، ئەنكيو، ئەنكيوه. نيشانچى.

كەسىپىكە زۆر جاران نىشانە بنگىيوى.

تفهنگچيتي: بروانه: تفهنگچي.

تفهنگساز: (باد.) جەخسى. كەسيىكە تفەنگى دروست بكات.

تفهنگسازی: تفانک دروستکردن.

تفهنگی داوی: ندو تفدنگدی که راوی پیدهکری.

قفت: تامیکه لهنیوانی تالی و ترشیدا وهی تامی مازووی ها پراو. (باک.) کولک، تووکی ووشتری.

تفتى: (با.) دانووله. بوونى چت بهتفت، تفتايهتى.

تفتیك: (موک.) گهنده تووک. تووکیکی وورد و نهرمه له بنعوهی تووکه دریژه کهی ناژالأندایه، بق دروستکردنی لبادی باش و سیداره و چتی ناسک به کارده بری. (موک.) کولک. (هغورا.) کورک.

تفتیلک (همو. ، خق. ، شهم.): تقیرک. کۆترەباریکه.

قفه (رِهوا.): تێکوڵؠ دارانه، (هدورا.) تۆکڵ. تفل.

تفرهماد (كوّ.): كراسهمارانه.

تفرموهن (همورا.): شاتوو، تووسووره.

تفک (باد.): (ئەردە.) كوررەى دەماندنى سىنكوچكەى ژىر مەنجەلا. (باك.) ئاگردان، ئاوررگ، لەرووى ئەرەوەكە ھەموو كەسىنىك تفى لەناو ئاگردانى كردووە بۆيە ناونراوە بە تفك.

تفکه (پهوا.): ئاوورگیّکه بهقوپلهسهر زموی دروسـتکرابیّ. کووانـی (دهر.). (ههورا.) کووانوو.

تفكردن: روكردني تف.

تفكردنهوه: تف فريداني زورلسدرچتي ناخوش.

تفل (رِهوا.): توريّرُ، تيّكولّ.

تفليكردن: تفكردن لديدكيك لمسدر چتيكى خراپ.

تفلیک (نمرد.): ناوی زار، تف.

تفنك: (باد) خنخنك، (ف.ه.) مفكه، ماك، (همورا.) ووللمولووتيّ. خمخم، فرنسك، قوولبيّقسل، (دهر.) كونسالووت، كونسى كسميوّ، جووتهكونهكاني لووت.

تفنگ (باک. ، بوتا.)تفعنگ. جيّ، جيّگا. ون گري ميدن گ

تفنگچی: تفنگچی.

تضوو: تــف لـیّ کــردن، مونــج، تفکــردن، ثــاوی زارفریّــدان. تفوویــیّ لـهترّسهدهمزاران تفوو، نهفرهت.

ته بوسه همر اران نفوو ، نهوره ب. تفووکردن: تف لیّکردن ، بیّز و برّلیّکردن . له عنه ت کردن ، نه فره ت کردن . تفی: (همور ا.) توو ، تووت . تووی داره توویه ، بهری داره توویه . (باک .)

تفيريك (باك.): گرويزهانه.

تفين: تف كردن.

تفينهوه: تفكردنموه.

تق (باک.): دەنگ و ريزەي گوللەيە.

تقو (باک.): توور.

تقعك (باد.): تعروسكه، رژك. هدنجيره كيريله.

تقلك (باك.): بالنده يهكه. (باك.) تقيرك.

ققی (باک.): یار، دوست. تعنها بونافرهت به کاردهبری.

تقی (باک.): پیریسته، گهرهکه.

تفيرك (باك.): (باك.) تقلك. بالندهيهكه.

تفیل (باک.): بالندهیه که وه کوتری ده چین.

تقيلڪ (باد.): پۆړ.

تق (باک.): پيکمنين و قاقايه.

تك مهمك (فد.): گۆي مهمك.

تكا: (باك.) بهرگهر، مههدهر، لاقا. هيوى، هيڤى، هيۜڤى. (جز.، برّتا.) توقه. هيوا، خوايشت، ههويا. روونان لهيهكيّك برّ چتيّكى. كردن: پاړانهوه، هيواكردن، بهرگهرين، لالآنهوه. (باك.) چكا. سا، دهسا، جا، دوحا.

تکاکار: تکاکفر، هیوادار، هغویادار، خور ایشمهند، مههدهرقان. ـــى: هیواداری. مههدهرقانی.

تكاكردن: رووليتان، هيواكردن، پارانموه.

تكاندن: چۆړاندن. شلعمهنيك به دلوّپ دلوّپ كردنه ناو چتيكى.

تكاندنموه: چۆراندنموه.

تكانن: تكاندن.

تكاو: چۆراو، چكاو.

تكاوهوه: چۆرارموه، چكارموه.

قکه: (همورا. ، باک.) دلّویه، تنوّکه. (رِوّژ. ، که.) مـات. نـمو قوولّکـه و چالّهگچکانهیـه، کـه بـــق مـهرمـــهریّنــیّ دروســتدهکریّت. (ئــهرده.) دلّویــه، تنوّکه.

تكەتك: چۆرەچۆر، چكەچك، دڵۆپە دڵۆپ.

تكەكردن: دڵۆپەكردن.

تكباران: تنزكدى باراند.

تكبال (فه.): سهرهقوّل.

تك تك: چک چک، دەنگى تكانى ئاوييه.

تكتك (باك.): تىق وھۆرى چەكانى، قلىپ وھۆرى چەكانىد، دەنگى خرمەخرمى مەترالىيۆزىيە.

تكتكاندن (باك.): دندووك ليدان.

تكدان (رهوا.): داكاسان.

تكنه: (رموا.): داكاسى، دامركى.

تڪ گووس (فه.): بهڵگهي گوويّ.

تكين: تنوّكار، تنوّكه رميّر، چپ بوّري (قهتتارهي دهرماني چاران).

تگه (همورا.): تهگه، سابرین، نیری، حمچه. ثارهزووکردنی بزنه بق نیری. بزنهکه هاتوته .. به تهگهیه. گرتن: تهگهگرتن.

تگهر (فه.): تەرزە.

تكه كرتن: جووت بوونى بزنه له كال نيرى.

تگر (فه.): تهرزه. (ئهرده.) تهزره.

تڪلّ: قوّچ، بهران، شهكهنيّري چووارساله.

تلا (لو.): تهلاً.

تلار (باک.): تسبیل.

قلان (ئەردە.): گلان، تلخوواردن، تلدان، تلانموه، تليران، گليران، خلان، خليران.

قلافهوه (که.): تلینموه، گموزین، گلانموه، تلخوواردنموهی گیاندار لمه پالموه.

تلاننموه: تلانموه.

تلاندخموه: گموزاندنموه، گموزاندن، گلاندنموه.

قلانن: تلاندن، گلاندن، پلانن، پلاننهوه، تلیّرهوکردن، خلیّرهوکردن. بلا: در اکان در نام در ۳۰ کات کرد ۳۰ دول

پلانن، پلکانن، ناوین، تیکمال کردن، تیوهدان.

قلاوتان: تلبووناموه ی چتیک الله لیژاییک موه. گلورگال، خله خام، خرته خرت.

تلاوتل كردن: خلۆركردنموه، تلۆركردنموه.

قلّه (ئەردە.): نیّلّهی ئاوورىيىە، بلّیّسىە. چلّ، برووسک و ئیتش و ئۆفى برینانە.

قله: (نمرده.) دون، لهسمر تعپولکه وهستاو. ویستانی بمرد له هموراز و لیژیکیدا به چهشنیکی وا، که کهمیک

تهکانی پی بدریّت: خلوربیّتموه. مرازیّکه لـ هژیّر گاشـهبهردان دادهنریّ تـا خلوّری کاتموه. بن تـل.

تلەتلى (ئەردە.): نىتىلەنىتى . چىلەچىلى برينان، برووسك. تەووۋمى برينان. تلەوبوون: بەربورنەود. خاتۇربورنەرە.

تلهوكردن: بهردانموه، خلوركردنموه.

تلبژين (ئەردە.): ھەلبراردن.

قىل بوونسەوە: خلۆربوونسەوە، تلۆربوونسەوە، خىل بوونسەوەى چتىكىلسە بەرزاييەكموە.

تلّب (دەر.، رۆژ.): تلّته، ترپ، (دزه.) تلّباس، ترپاس. تريّ و ميوهى كوشراو، تلّبه.

تلپ (باک.): توور، ترپ.

قلیاس (دزه.): تلتهی تری و میوه و چتی تری کوشراو.

قلهه (رِدَّژ.): ته په، دهنگی کموتنه خوو اردوه ی مرزَث و چتی تـره. تیّکولّ و تفرو تلّتهی نمو میوه و تمماته و چتانمیه که ناویان گیرابیّ.

تلپەتلى: تەپەتەپ.

تلت (باک.): بەرداشى ئاشى.

تلتای (همورا.): خل بوونموه.

قلّته: (دزه.) تلهاس، ترهاس، سهرهاته. (زهن.) سلههک. (خسدّ.) سلّهات، سرهات. (دهر.) ملّت، تلّه. (رِوّرْد.) تلّف، تلّه. خشت و خالّ. هاشماوهی میوه و چتی جوواو و مژراو یا کوتراو و کوشراو.

تلخوواردن: تل بوونموه ، خلوربوونموه.

تلدار: ئاووس، زگير، تۆنىر، تۆلدار.

تلدارى: ئاووسى، زگپړى.

تلدان: پالابه چهشنیک، بهچتیکهوهنان، که تل بخووا. زگدان، بهرد یا خشته که له دیواری بولای دهرموه کهمیک یا زور دهرکهوتبی. ـــ ی برین: برووسکدان، پلدان. (فه.) وورک.

تلهم (باک.): تەلەسم.

تلف (ئەردە. ، رِدْرْ.) : تلته، تلفه، تلفار، سلف.

تَلْفار (ئەردە.): تلفه، ترفال، تلف، سلف.

تاينا

تلف زەيتوون: تلتەي زەيتورنى.

تلف كونجي: تلتهي كونجي.

تلف هنگوور: تلّتهي تريّ.

تلفه (ئەردە.): تلپه.

تلقه (ندرده.): شلقهی مهشکه و کوندهی ناو و چتی تر.

تَلْقهتلْق: تلقمي يدك له درواي يدكتري. شلقهشلق.

تلك: (ردوا.) سهرى قامك، ده نين يكى له رون يا له دوشاويدا: قامكى ليدا. (باك.) قامك. ناوكى دريش وهكرو هى خورما. تيلماسكيكه له ترى.

تلکه المخ: شاریّکی گچکه یه اله نیّوانی شاره کانی حومس و لازقییه دا ده لیّن دههزار کوردی تیّدایه.

تلکردنهوه: خلورکردنموهی چتیک له لیژی و همورازیکیموه.

تلم (باک.): له تعل گچکهتر، گردوولکه.

تلمسك (دەر.): زەنگەتە.

تلميسك (دزه.): زهنگه تهي تريّ. گوواره.

تلنايۆ (ھەررا.): تلاندنەرە.

تلنكى (باك.): بهجي هيشتراو، وازلي هينراو.

تلواتل: تلاوتل.

قلۆ: نارى گوندێكيده لده خاكى پاكى بۆتانێدا، خدللكى وێ هدمموويان سونندتى مندالآن دەكدن و هدوچدنده هدمووشيان كوردن خويان كردوته سدييدو بد كوردستانى عيراق و سووريدشدا دەگدږێن، سولتان مدمدوح پدرتوكى زيلى لىسدر شەرەفنامدى چاكردوه.

تلوّتهك (باك.): هيّشور.

تل وتل (باد): زگا و زگ؛ _بمزهریدا کموت. _ خوّی له ناوی ناویژت.

تلۇتىزك (باك.): باړووتخانه، كارگه و ئەنبارى بارووتى.

قلووخ (باد.): ژنی کاوولیی بیشهرم. چتیکی تایبه تییه سههوّل وبهفری تیده خری و ده یگویزنهوه، وهکوو سهوه تهی چهرمی.

تلوخووي: چتى زۆر سووير.

قلۇر: خول، خلۇر. ـــ بوونـاوە: خلـۆر بوونـاوە، قوونـاو ـــ: تلووربوونـاوە، قنگە و تلووربووناوە.

تلۆربوونهوه: خلۆربورنموه، گلۆربورنموهى چتيك له همورازيكموه.

تلووركهفتن: قرونه و تلووركهوتن، دوولوور، دوولووره، پالكموتن.

تلوّقه (باد.): هيشور.

تلۆق: بلۆق.

تلول (باد.): قوروليته.

تلوّلو کا (باد.): هه لوایه که به شه کری و تاردی برنجی دروست کرابی .

تلوونج (باک.): بهستران لهسهرمان، بوونه سههوّل.

تلهه (باک.): قامک.

تليّ: ناوى گونديّكييه له خاكى پاكى بۆتانيّدا. لهلايهن دروستكردنى كرى شاڭ و شه پكانهوه بهناوبانگه.

قلی: (شعق. ، خق.) گلووه تریّ. (باک.) قامک. قامکی گهوره دوو گریّی هدید بدلاّن تعوانیتر همر یه کهی سیّ گریّیان هدید. قلیه هوانکیّ: (نه ه. ، باد. ، شکا.) تلیاب موانیّ. (باک.) تلیاگردی،

تليد الاستۆكى: تليا هلاقيرك. دۆشارمژه، قامكى شادەيه.

تلياناقين: تليا ناڤچار. ئەرنەمروتە، ھى نيوەراستىيە.

تليبهركليچك: تليابابليچك، براتورتهلهيه.

تلياگزري، تليابهرانهكي.

تلياقليچك: تليا قەرقورچك. تليابا. قامكە تورتەللەيە.

تلیاک (همورا.): تریاک. شیرهی گولّی خمشخاشییه، که خوّشکریّ بـوّ دەرمانی گەلیّ دەردر نهخوّشیان باشه.

تلياكخۆر: ترياكخۆر. ـ ى: ترياكخۆرى.

تلياكى: كەسىپكە زور ترياك بخوواو بكيشى. ترياكى.

قلیاگ (نـمرده.): كەسـپّكە يا چتيّكه، كـه گلابـيّ ر خلۆربووبيّتــاوه. پلياگ، پلكياگ، تيّوهچوو، تيّكهلاّر.

قلیان: پلیان، پلکیان، تیّرهچوون. تیّکهان برون. (دهر.) تریان، قولّینه اسه شووان (تووان) دروستدهکری. گلیان، گلعوبوون، تلعوبوون، خلوّربوونعوه. قلّیان: تلین.

تليانه: تلياني، قولينه.

تلياية (همورا.): تلانموه.

تليت: تريت، تيكوشيو.

تليّر: تلوّر، گليّر، حليّر.

تليّران: تلوّربوونموه، تلان.

تليرهوبوون: خلۆربورنده، خليرهربوون. گلعربوون.

تلێربوون: گلۆربوون.

تليّربوونهوه: كلوّربوونهوه.

تليس: تهر، خووسار، خووسياك.

تليمان: تليساندوه، خورسان.

تليسانهوه: خورسان، تدربورندوه.

تليساندن، تليساندنوه، خووساندن.

تليسانن: تليساندن.

قل<u>یسانهوه:</u> تەربورنىوه، خورسانەوه. خورسانەوەي ھ<u>ی</u>نىدى چىت بىمەزى تەربورنىموه. مردنى كىسىكى.

تليساننهوه: تليساندنموه، خووساندنموه.

تليماو: خورسار.

تليساوه: خررساره.

تليسك (همو.): زەنگەتەترى.

تليسياك: تمر، خورسار.

تليعيان: تەربورن، خووسان.

تليعيانهوه: خررساندره.

قلْیش: پارچه، تیتوّل، ریندوّل، درز، (همورا،) نیّوانی سموه تیژه کانی تیشه یه. قلّیش، درز، چاک، ترک، دراو، دریاگ، هالّ. تم وتم (باک.): هممیشه، پدیدهریدی، پدیتاپدیتا.

تمي (باک.): هدميشه، بيپساندوه.

نن: توند. (نەردە.) قوون، كوون، قنگ. (موك.) گەلىنى جار بى كىسى تاكى سىنىم بىددوراى ووشانموه دەنووسىن: دەلىنىتن،دەچىنىن، دەخوراتىن، دەنووسىتىن (ھىد).

قفاز (باک.): شۆخى، گەپ، نازكردن. _ پێكردن: شۆخى پێكردن، گەپ پێدان، قەشمەرى.

تنسهوو (باک.): گیاندار، زیندوو، گیان لهبهر. ...ی: گیانداری، زیندوویی.

قنه: گەلھووتە، رستە. (ئىد.، باد.) نىيە، تىند، توند، تونىد.

تننه (باد.): نيد، توند، تونند.

تنفتی (باک.): تعنهایی، تنهیی.

تنهیی (باک.): تهنهایی، تنهی.

تنج (رموا.): په كخسان، لهقه له كاردان. ته گهرهدان.

تند (باک.): توند، سهخت.

تنراو: چنراو.

تنک (فه.): تهنک، کهناری رووبار و دهریان.

تنگ (باک.): سلهگرو، تەپەگرو، كۆماي پيسايى.

تنگه (همر.): نيّوى ئافرەتاند.

تنگهتنگ (باک.): تەقەتەقى ئاشى و ئىدىكەيە.

تنگر (هنو.): نيوي نافرهتانه.

تنگیله: کونده یا مسکدی پر لعناو یا دو.

تنگیلکه: کونده و معشکهیه، که زور پرکرابی لعثاو یا لهچتی تر. گیانداریکه لعبهر زور خوواردن-بووبیّ. خوّی داوه.

تن و تول (همررا.): توندوتول.

تن و تیژ (همورا.): توندوتیژ.

ق<mark>نووک</mark>: تاریک به لاّن به ته نها به کارنابریّت، به لٚکوو ده لٚیّن: تاریک و تنووک.

تنۆكار: چپ بۆړى، تنۆكەژمير، تنۆك ژمار، تكين.

تنۆکە: (زەن.) تكە. (باك.) پژاك، چپ. زەنگوڭ. دڵۆپەى ئاو و بارانـه و شلەمەنىيـه. _ى گچكە: چپك.

تنۆكەتنۆك: (باك.) چپ چپ. زەنگول زەنگول.

تنی (باک.): تهنها، تهنی، تهنیا. به ..: بتنی، به تهنی.

تۆ (باک.): ئۆتىق، ئىق، ئىق، بىق سەخلەتى و زويىرى بەكاردەبرىت. ئەتىق، تىو، ئەتىوو. (ھەررا. كۆن) تەوە. (باد.، باک.) تە، ئەو تاكە كەسەيە، كە ورتورىزى لەگەل دەكەي. (باك.) تىودى، سەرتورى، قەيياغ. (ھەررا.) تۆر، تۆم، تۆم، تۆم، تۆم، تۆم، تۆم، تۆم، تىق، تىودى كوراردنى يا چاندنى دەغلى و مىسوە و تەرپەكارى. چاندن: تىق ئىلىتىت، تىق وەشاندن. (موك.) تۆخم، مەنى، ئاو، تەنها بىق كوران دەبىي. سەتكان: ئاورداندى. چىيىكى خۆش بېيىنى و بەشى ئەدرى: تۆرى دەتكى واتا مىندالى ئابىي. (بابا.) تامەتامەكردن.

تۆبە (ئارەرىيە): پەشىمانى، پاشگەزى، پرمانى، گەرانموه.

تَلْيَشَان: داتلْيشان، قەلشان، قلْيشان. درزبردن.

تَلْيشَافِينَ: داتلْيشاندن، دراندن، درين. قهلْشاندن، قلْيشاندن.

تلیشانن: تلیشاندن، درین، دراندن.

تليشاو: درار.

تليشبردن: تليش تي بووني چتيك.

قلیش قلیش: پارچهپارچه، تیتوّل تیتوّل، ریندوّل ریندوّل. ـــ بوون: رینــدوّل ریندوّل بوون.

تلیشیان (ئەردە.): قلیشان، دران، دریان.

تليقانموه (كه.): فليقانموه، تولّخانموه.

تليقاندن (كه.): فليقاندن.

تليقاندنموه (كه.): فليقاندنموه.

تلیقانن (نمرده.): فلیقاندنموه. (نمرده.) شلیقانن. توولیخاندنموه (تری و چتی وا).

تليقاني (كه.): قهلاندوش.

تليقياك: شليقياك، فليقاو (تري).

تليقياكموه (ئەردە.): توڭخارەرە، فليقارەرە.

تليقيان (ئەردە.): شليقيان، فليقانموه، توڭخانموه.

تليقيانموه (ئەردە.): توڭخانموه، فليقانموه.

تليك (يەز.): قامك.

تلیکه (باک.): گنمهیهکی کوردییه.

قليلانسان (باک.): به قامكي دهنگ له ليّوانه وهيّنان. تليليلي كردن.

بتليليّنه.

قلیلی: (باک.) تهلی لی، تلیلاندن. (باد.) تلیلی لی. هدلهداد. قلیلی لی: تریلی لی، هدلهداد لیّدان له خوّشی و شاییدا.

قلِّين (تمرده.): هينشتن، بهجي هينشان، خستنه پشت گووي. دووچاربوون.

تلى نقيس: تايپ رايتر.

تم (باک.): هممیشد، بی برانعود، تم و تم، پدیتاپدیتا.

تما: تعماحكار.

تماشا: تهماشا، سهرنج. بروانه، بروا، بنووار، بنواره، ووردهوبه.

تما الكردن: تهما شاكردن، ووردبوونه وه وورده و بهوون، سهر نجدان، دين،

ديتن، نۆړين، ړووانين.

تماق (هدورا.): تاسى ثاو خوواردندوه.

تماندن: نمواندنی چتیک. سهری خوّی تماند: واته سهری نمواند.

تماو (رزژر): هالأمات.

تمهز (هدورا.): تومدز، تۆمەلى، تورمىز.

تمهن: بريتييه له ده قراني ئيراني.

تمبك (باد.): تەپل.

تمتمه: بزماری مدرزه قانه.

تعتيل (باک.): شيّوهي رويشان. سعرمايد. بالأ، بعثن.

تم تم (باک.): بهستهییکی کرمانجییه.

تۆبەرتۆ: تۆتۆ، پەرپەرە، توويتووى.

ق<u>ۆپ ەكار:</u> پەشىيمان، پاشگەز، پژمـان. ـــى: پەشىيمانى، پاشگەزى، پژمانى.

تَوْمِعْ (رِوْژ.): سەرسىمدان، ھەڭنگووتنى وولاخە.

تۆبلىنى (موك.): تۆيىنى، ئەتوبىنى، ئەتۆبلىنى.

ئاگردان: تىق ئىلويژتن، ساقوول. كىق، گىرد، خى، ھنارك. _ بوونىلوە: كۆپوونىلوه. _ ى دار: ھۆگەگ. _ _ تۆپى تۆپە راكردنى، تۆپى تۆپانى. گۆيەكى گەورە يا گچكەى خىرە لىبىلىن يالىه جيىل (لاستىك) و ئىستىر

دروستده کری توپینی پیده کسی و زور سوو که. — تفسه نگی: نسه نباری تفدیگی: نسه نباری تفدیگی پیچراوهوه و تفدیک اقلوو. توپه چیت و پارچه و کالآی تر، به شیخ کی پیچراوهوه و قددکراوه. (همو.) دووداری خو و دریژن له کهرهستهی جه نبحه پی ده خرین. توپی چیکه نمو نیستر. — ی ناشی: تسمووی ناشی، داریخی نهستووری په په داریخی ناشی تیپه لاده کیشری بوسوو راندنی به رداشه که ی سهره وی ناشی. داریخی دریژه په پوی لهسه ره که ی ده به سان و کونجی ناوی پی توپکه شی ده کونیستانی و کونجی داری پی کرا: — ی هم رکی — ده چنه کوویستانی و اته هم موری تیک را ده چن.

قۆپ ئاووردان: تۆپ ئار يرتن، تۆپ ئاگردان. مىبىس لى نابورتىشە.

قۇپ ئاونىۋتىن: نابووت بوون، مايىوسىەرمايە يا سامان لەدەسىت چوون، بارام تۆپى ئاقىتىيە.

ق<u>ۆپەندىن</u>: مراندنى سەگ و گورگ و جانەوەران و ئىبتر. لىشيوەى جنيبودا بىق مرۇڤانىش بەكاردەبرىت.

قزهاندن تزیاندن، کوژتنی سهگ و گورگ و بهراز و کهر و نیسر. بهناوی سوکایه تی بزمردیانیش به کارد دری نیدان.

تۆپانى (ھەر.): تۆپىن، تۆپە راكردن.

تۆپاي (ھەورا.): تۆپىن.

تۆپە (ھەررا.): تۆ**پ**.

تۆپەركردن: تۆپينن. (ھەر.) تۆپ تۆپانى.

قۆپھان: تۆپەلە، ھەندى قىر يا گىتج و چتى ترە، كە بەدەست تۆپەلمكرابى يا بە پىيمەرە ھەلىبگىرى. تۆپەلەي بەفر يا قىر.

قۇپھۇلە: تۆپەل. تۆپىتىك قوپ، تۆپىتىك بەفر، تۆپەلىتىك پەرىز و ئىدىكە. ـــــ بوون: گرمۆلمەرونى چىتىك.

تۆپەللەشەرى: شەرەتۆپەل، شەرە تۆپى بەفرو ئىتر.

تۆپمەوانه: زارەوانه، گلووينه ئاخن. پارچه پەرۆيەكى تىنىك پىنچراوەوەى خركراوەوە لەزارى كووپە وگۆزەلأن دەنرى.

تۆپتاو (ئەردە.): تۆپ تۆپىن.

تۆپتاتۆپانى: تۆپەراكردن، تۆپىن.

تۆپتۆپىن: تۆپتۆپانى، يارى كردن بە تۆپ.

قۆپچى: ئەر كەسەيە لىـە تۆپ ئاويىژتىن و ئەنگاوتنىيدا راھاتبى. بـە مىرۆى تړوتۆپكەرىش دەلىين.

تۆپچىتى: پىشەى تۆپ ئارىرتتى.

تۆپۈز: كوتەكىكى سەر خړە قىپ و بزمارى لىسەرەكەي كوتىراوە. ھىز، تىين، زۆر، كەللەگايى. بە __ى: بىەزۆرى، بەكەللەگايى. كوتىەكىكى سىەرخړى ئاسنىينە، گورز.

تۆپزى: زۆردارى، كەڭەگايى.

تۆپھار: گەمەي قەلەمندارىيە، تۆپىن.

تۆپقارين: گىمەي قەلىمندارىيە.

تۆپكىشى: تۆپدان لى كونجى ئاوى گيراو بۆكرانىوەى.

قۆپلۆخ: كۆسپايى، گڵمەت، گڵمتك، كەرسەك، كەستەك، كڵۊ، كوڵۆى. گڵى.

تۆپلاخه: تۆپلاخ، تۆپەلىتك لەھەر چتىكىبى.

تۆپلاخەجووچكە: كۆمەلىّىك جوجكە.

تۆپىك (ئەردە.): تۆپيو.

قوّهِین: مردن، سه کهت بوون. بوّ مردنی سه گ و بهراز و ورچ و کهر و گورگ و ههموو درندهییّکی تر به کاردهبریّ ته نها بوّ مروّیانیش له شیّوهی جنیّودا به کاردهبریّت. بوّ مروّی نوستووش لمه رووی سووکییهوه به کاردهبریّت، بوّ ئاژال و رهشهوولاخ و گامیّشان مندار (مردار) به کاردهبریّت.

تۆپىين: تۆپەراكردن، تۆپانى، ھۆلانە. گەمەر يارى بەتۆپ كردن.

قوپیو: تزپاو، مردار، مندار، مردارهوهبوو. با مرزی مردوو و نوستووش بهناوی جنید به کاردهبری.

قۇق (باك.): كوند، كونده بىلبوو. رۆنشتنا سەرنگى خووه. لىسىمر لنگى خۆي دانىشىتن. ھەڭسرووشكان.

قۇتاك (ئىدردە.): تىووى تىووى، پەرەپىدرە، پەردەپىدردە، تورسەرتوو. (باك.) شايانى بەزەيى. كوند.

تۆتك (موك.): چۆك، ئەژنۇ. لەسەر تۆتكان رۇنىشات: لەسەر چۆكان رۇنىشاتى يا لەسەر لاقان ھەلترووشكان و لەسەر قوون ھەلترووشكان. (باك.) سەر و كۆفى ژنانه. كوند، كونده بعبق.

قۆتكـه (ردژ.): ئارامى، ھيّمنى، سرەوت. ـــكرتــن: ئــارام كرتــن، داكاسان، ئۆقرەگرتن.

تۆتكەخوۋاردن: سرھوتن، توويتكەخوو اردن.

تۆتكەگرتن: ئارام گرتن، توريتكەگرتن.

قۇتىق (باك.): ناويكى بىئ ناوكە، شىورىنىدى نادىبارە: بارام د(ك.) ودەركەت، ئەزى تە د(ك، دەرخەم.

تۆتۆيى: كولليرەيەكە تووى تووى پيواز و كاكلە گوويزى تېكرابى.

قۆتى: (باك.) تووتى. (موك.) دانىشە، زاراوەى مندالأنه. كردن: دانىشتن.

قۇتىيا: رووح تۆتىيا ، چتى زور وورد.

تۆچا: چا، چاى روشك ر لينرار.

تۆچەندن: تۆم چاندن.

تۆچين: تۆمچين.

قۇخ: تىر، ھەمموو رەنگىكى تىر، پر رەنگ. توويخ، تىووى. (باك.) جوورە ئالايەكە.

تۆخم (باک. ، همو.): تۆو ، تۆ، هى خوواردن و چاندنىّ.

تۆخۆركە (رەرا.): جوورە باڭندەييكه.

قۇدان: گەراى ماسى و مريشك و ئىدىكى د. (ھەروا.) گرا. (باك.) تىتك.

تۆران، رق، كين، قين. ـ ى كردووه: تۆراوه. (باك.) هەريّميّكه له رثورروورى شارى (نهسيبين). (تۆرابانى) لهناو هەڤيّركاندايه شهر وفخانى بتليسىي له ميّرژووى خۆيدا ناوى (كهلا تـ تۆرى) بىردووه، لـه ميّرژووى نارهواندا(تورعابدين)ه كيّوى (تورعابدين) چياى (هـهڤيّركا) نـه. (باجن) و (باجنه خويّر) لـهو چيايهدان جيّگاى خيّليى (بهجنهوى) (بهشنموى)يه. (باك.) تۆرا: بى خهمى، قەيدى نييه، ئەگەر بارام نەچى تۆر ئەز ناچم، واتا قەيدى نييه منيش ناچم چدەبى ببي».

تۆږ: پهرده یه که به ه ق ی چاونی شه وه په یه داده بی و به سه ر بیبیله و ره شکینه ی چاردا ده کشی . . . ی ماسیان و بالندانه . (هه کا .) خه پک . شه به ک ، چین که وه کرو ره شکه ی کای وایه راوی ماسی و بالنده ی پیده که ند . داو ، ته نه م کنی و ایه راوی ماسی و بالنده ی پیده که ند . داو ، ته نیم ، بیگروی ، بارنه به ر . فهرمان نه به ر ، بو نیستر و وولاخی به رزه به کار ده بریت . چهمووش . واژی که وی و رام . بو وولاخی به رزه به کار ده بریت . چهمووش . واژی که وی و رام . بو وولاخی به رزه به کار ده بری . توراخ : (باک .) توراق . (موک .) ماستیکه بو چهند روژیکی له ناو به که یین کی ده کری ، هوی ناو برانی به توراخ نهوه یه : چونکوو شیوتی تیکه کری و له رو اندزیش به شیوتی ده کین دوراخ ، که ناوه که ی روزد خوشی ههیه جارجار دوشی تیده کمن تا ناوه که ی بو ویشت تامیکی زور خوشی ههیه جارجار دوشی تیده کمن تا ناوه که ی بو ویشت تامیکی زور خوشی ههیه جارجار دوشی

تۆراخدان: كيسىدى تۆراخى.

تۆراغ: تۆراخ، تۆراق.

تۆراغان: تۆراخدان.

قۇراغدان: تۆراخدان، ئەر كىسە يا دەفرەيد، كە تۆراخى تىدايە. شروينىتكە تۆراخى تىدايە. شروينىتكە تۆراخى تىدا ھەلدەگىرى.

قۆراق: دۆی کولاره له کیسهی ده کهن و ههلّی دمواسن، که تهواو ثاره کهی چۆړاره ـــ ی پیّدهلیّن، کهشکیشی لیّ دروستده کهن.

تۆراك (باك.): جوورەپەنيريكە.

قۇران: زىزىوون، رەنجىان، سىل بىوون. (دەر.) تۇرپىان. دلگىيرىوون لىد چتىكى. دەربەدەر و ھەترەبوون.

قۇرانىلىن: تورپەوسىلگردن، زىزگىردن. رەئجاندن، دلگىيركردن، رەمسانن. دەربىدەركردن.

تۆرانىن: تۆراندى.

تۆرانى (باك.): سەكى تۆرار، تۆر، تۆرە.

تۆرەد: نىبان، تۆرياو، زيز، سل، رەنجينراو، رەنجانراو.

قىۆرە: رەفتىار، رەووشىت، خىرو. شىيواز (ئىمدەب). بىمى : پىملىيار، خورەيرىدى، بەشىيواز. بىنى : لا قىردى، لاقرتىن، كىانج، چارقىاپ، بىشىيواز. بىانى، سۆرەرتۇرە.

تۆرەقمان: ويترەوان (ئەدىب). ـــى: ويترەوانى.

نق دوون: راوکه ریکه به توری ماسی یا بالندان بگریّت. که سیّکه به توری ماسی و بالندان بگری و راوه ماسی و بالندان بکات. ـــی: به توری ماسی و بالندان گرتن، که سیّکیشه پیشهی ماسی یا بالنده گرتن بیّ به توری، پیشه و کرده وی راوه به توری.

قۆربه: توورهکه، تووربین، توور، توورهکهی کهلو پهلو تینشووی پیگایه. سی شاوی له لهشیدا کودهبیت وه، نافزه لهنک. به ی ژههر: کیسهی ژههری، توورهکهی ژههری.

تۆرپە: تۆربە.

تۆرتان (باک.): مەگرىجەنى، دووارد. مقىست.

تۆپتۆپ: جوورە ترييەكى رەشى دەنك چكۆڭەيە.

تۆرتۆرەيلكە: چتى زۆر تراو.

تۆرېتۆرە: تىمبىل و بىكارە، خار.

تۆرتۆرەوان: بروانه: تۆرەوان.

تۆرتۆرەوانى: بروانە: تۆرەوانى.

تۆرتۆركاو (ئەردە.): تۆرتۆرارىلكە.

قور: لال و پت، كەستىكە قسىدى بە رەوانى بۇ نەكرىت.

تورتۇرى (باك.): جوورە ترييەكە.

تۆرجەل (باک.): كيويكه بلنده و ناوداره لىنزىك شارى دىركا.

تۆرفان (باد.): تۆرەوان، راوكەرى ماسى و باڭندان بە تۆر.

تۆركردن: تۆران.

تۆرم (باك.): دەيلاخ، فەرخەروشتر.

قۆرن (باک.): نەتموه، نىغوه، نىەشى، كىردەزا، نىدىيرە. خانىغزا، خانىدان، كابتوش. (باك.) ــى: خانىدانى، كابتوشى.

تۆرۈس: كيوى تۆرۈس، زنجيرە چيايەكە كەوتۆتە كوردستانى باكووريوه.

قۆرى (ھەو.): خوريرى، بارنىبەر، سەركيش.

تۆرى (باك.): چەقئاڭ، توررگ. خەڭكى (تۆر) ى كە مىبىس لـه (تورى عابدين)ه.

تۆريان: زيزبوون، تۆران.

تۆرىياو: تۆراو ، زىز.

تۆرىك (باك.): چەقئال.

تۆرىن: تۆران.

تۆرينۆك: كەسيْكە زۆر بتۆرى.

قۆز: گەرد، رتام، خۆل، وورده خۆلىنىكە لەكىل و پەلان جووى بىتىتىوه، تىم، گەردان، توۆز. كىلى ھەلنىسىتان: مەبىس لەبى سوودى و نابووتىيىد. كىم، نىخت، بى، چك، ھىنىد، پت، پىرت، تۆزقىال، تۆسقال. كىك، تۆزىكى، نىختىكى، پىتىك، كىمىتك، پچىك، پرتىك، خىچە.

تۆزال (ئەردە.): نەخت، كەم، تۆژال.

تۆزانلەۋە: برژانلوه و سووتانلوهى برين يا پيست.

تۆزاننىنەۋە: برژاندنەۋە و سووتاندنەۋەي برين يا پيست.

تۆزاۋى: گلارى، خۇلارى، رتامى، تۆزارين.

تۆزاوتن: تۆزارى.

تۆزە (ھەررا.): گەرد.

تۆزەك (باك.): رندك.

تۆزتەكناي (ھەررا.): تۆزتەكاندن.

تۆزتۆزە: كەمكەمە، برېرە، برەبرە، نىەخت، نەختىە، بەرەبىەرە، پىىج پىچە، ئەسەرەخۆ، بەكارەخۆ.

تۆزدەوەشيّن: داوەشاندنى تۆز و خۆل.

تۆزقاڭ: تۆزقاڭ، زەړرە، ئاستەم، كەمروسكىك، كەمىكى.

تۆزقاڭبىن: ئاستىمبىن.

تۆزكردن: كردنه تەپ و تۆز. ئاژاوەنانەوە، گړو گيچەلابەريا كردن.

تۆزىخنە (ئەردە.): تۆزال، كەم، نەخت، (ئەردە.) قىچ، قىنچكە.

تۆزلقان: تۆزقال.

تۆزن: توورە، سەرگەرم. تۆزاوى.

تۆزۈمە: (باك.) بابالىسك. توزوخۆل، تەپ و تۆز.

تۆزۈخۆڭ: تۆزويا ، تەم.

قۆزى: تۆزىك، نەختىك، كەمىك، تۆزالى، تۆزلانىيى، قىنچكەيى، قرتكەيى.

تۆزىك: تۆزىّ.

قۆژ: توریژ، تۆژكه، تۆژك، تورشك، توییژ، توییژال.

تۆژانىلەۋە (كۆ.): وەشىروين كەرتن، لىن پىنچانىدە، بەشىروين سىقراغدا گەړان. ئىنشى پىنسىتى لىعشى مرۆۋانە دوراى ئەرەى، كە بەدەسىت يا بىددار وچتى ترلىندرى.

قۆژكە: تۆشكە، كريّژ، توريّژ، كەڤشك.

تۇسقال: بررانە: تۆزقال، تۆسقال.

تۆسقال: بروانه: تۆسقال.

تۆسقاللە: ئاستەم، رشك، ژەندىك، كەمروسكىك.

تؤسقال بين: توزقالبين، ئاستهم بين.

قۇسن: سەركىيش، تۆر (بۆرولاخى) ، بزۆز، تورړه، سال.

تۆسى (ئەردە.): توريسى.

قوّش: (باک.) ئەتتىش، تەرى، تووش. تورى. (باک.) تالأن، بـ مردى بدردان.

قۇشاڭ: توويىژاڭ، توويىژى شىير و ماست.

تۆشە: تورىشە، زاد، زەراد، تېشىرو. تېشىرى رېبوراران، تورېشىرو.

تۆشەبھرە: تورىشەبەرە.

تۇشەدان: تۆشۈردان، ھەمبانە.

تۆشك: تورىشور: تېشور.

قۆشكان (رۆژ.): فيراندنى بالندانه بەلاق و لەتەنى خۆياندا.

تۆشكەندن (رۆژ.): تۆشكان.

قۆشىكە: توويىر، كېيىرى سەر ولەشى چلكىن و برينان. كېيىرى سەرى كەچەلانىشە.

تۆشل (باد.): تىكولى دار.

قوّف: (همورا.) کات، همهرهت، تاف، دهم، جهنگه. (رهوا.، سرور.) باووبارانه. حدان: لهنیّرچوون، نهمان. (که.) تروشی گهرمای سهخت، چهقهی گهرما. (باک.) دهسته، ههمیشه. حبوون: ویّچوون. حکرن: ویّچوواندن. کریّوه، کاتی سهرماوسوّله بهفروبارانهیه، کهه نه جروت دهگهریّ و نه ناژالیش دهچیّته دهرهوه بوّلهوه.

قۇفال (ئەردە.): تلپه. ژەنگ و توويژى مسى. تۆپەللە قوړى گچكەيه، كە بە مىچى دادەدرى و لىسمورىشموه سوواخ دەدرى.

تۆفان: تۆف، باھۆز، كريوه، بادووه، ــى ئاو: فرتەنه، فرتينه.

تۆفانە: مىشرولە، خاكە.

قۆفه: مۆره، تفه، (بابا.) موور. نمو ديواره به ــ دروستكراوه: واته به مۆره (تعنها به قوړه پهسته) دروستكراوه.

تۆفر: تىكول، تۆكل.

قۇفل (باد.): تۆشىل. (باك.) كووز، قاش، پارچە. (باك.) تىفىل. ــــ يخك شووتى:

تَوْقُ (باک.): دان، ترّو، ترّم. ئاڤيّتن: توّچاندن، ترّومشاندن.

تَوْقُ ئَاقَيْتَن: تَوْرِي چَانْدَنيّ.

تَوْقَالُ (ئەردە.): تلبه، تلته.

تۆڤچێن (باک.): تۆرچێن. (باک.) ــى: تۆرچێنى.

تۆف وەشاندن: تۆرەشاندن، تۆچاندن.

قوّقی (باک.): شووتی و گندوره و تریّزو و خمیار و تموهکاری تره، که بوّ توّوی هملّدهگیریّ تا ووشک دهبیّ و دهپلّیخیّتمه، و بمکاری خوواردنسیّ نایمت تمنها بوّ توّوه.

تۆق: (دەر.) قەلآدە، قەلىتە. تۆقى مىل. ــىسەر: تەپلەسەر، تەوقى سەر. بالندەيەكى رەشى پنىك پنكى زەردە ھىنىدەى رەشىزلەيىپكىيە. (ھەر.) تۆقەرەشكە. تۆقى گاسنى، تەوقى گاسنى، تەوقىپكە لەداريا لەئاسىن، كەمەرەيىپكە لەداريا لەئاسىن، كەمەرەيىپكە لەداريا لەئاسىن لەچتى شكاريا ھىي بەترس دەكرى. (باك.) گەردنبەندى ژنانە لەزىريا لەزىو، ملوانە، ملوانكە.

تۆقات (كۆ.): شەپەلأخە، شەقەزللەي پۇملىيە.

تۆقان: تۆقىن، ترسان، زراوچوون، ترەقان. تەقىنى چەك و ئىتر.

قۇقىنىن: ترسانىن، زراوېردن، زەھلەبردن، تووقاندن، تووقانن. تىقاندنى چەك و ئىتر. تىقاندنى زىپكە و بلۇق.

تۆقەنن: تۆقاندن.

تۆقە: _ كردن: دەستى ھەڭ گوقاشتنە، دەستى يەكترى كوشين. (دەر.) شەپەلاخە. (جز.و بۆتا.) تكا. (ھەورا.) تۆقى سەر، تەپلىسەر، ـ ى سەرى ئافرەتان. (ھەور.) تاقتىك كىمرە، تاقتاقەكمرە، بالندەييك وەكوندى دەچى، كە دەخوريتى دەلى توك، تۆك.

تۆقەرەشكە (ھەر.): مىرور، تۆق.

قۇقەسسەر: تەوقەسسەرى مسرق، پساتك. گاسسىك، تافنسە، (ھسەررا.) تەپلۆسەرەى. سىي چيايان: چەقەرە. تەپلۆسەرى چيايان.

قۇقكردن: ماندووبوونى مندالى ساوا لىبەر زۆر گريانى.

تۆقلە: (شا.) گۆپكە، چرز. (بابا.) پۆرگ. شرويتىپكە لە تەندام، كە ھەلتۆقىيى. ق<u>ظه</u>کردن تۆم

ق<u>ۆقلىمكردن</u>: ھەڭتۆقىن، ھەڭزرەپان، لىيركردنى ئىمندام، ھەڭزڭمهان.. ھەڭتۆقىنى كەڭبەي ھەنجىر.

قۇقيــان: (ئـەردە.) تووقىــان. ترەكـىن، درزبـردن، تۆقـىن. تــوف، تــاف، لـيّدريّژي، بەسەردا زالبّرون.

قۇقىن: تەقىنى چتىكى تەقەمەنى، (باك.) ھەلىترەقىن، پەقىن. ترسان، زەھلەچرون. تۆقان.

تۆقىن: تۆقىندر.

تۆقىنىلەر: تۆقىنى.

تۆقىيو: ترساو، زراوچوو، زراوبراو.

تۆك: (باد.) تۆق، بالندەيتكه وەكوندى دەچى، كه دەخووينى دەلىن: تۇك، تىووك، بالندەي شەوييه. (ھىمورا.) تاقتاقكىموه. (ئىمودە.) تورىك، تىكول، بۆس، پىس.

تۆكەتان: تۆرى رورەكى كەتان.

تۆكەرانى (رەوا.): زۆرەوانى، زۆرەبانى. مىل مىلانى.

تۆكەنگر: (بلّ.) قەلنۆشە.

تۆكردن: تۆر چاندن.

قۆكل (زدن. ، سوو.): تىكولى ھىلكە و دار و ئىتر. (ھەورا.) توويىژ، تۆفى.

تۆكمە: چتى قورس و پتور

نۆكمەچى: كەستكە چتى تۆكمە دارىترى.

تۆكمموله: پۆس ھەولە، پىستى ئاولە و خرويركەي.

قۆل: (رۆژ.) پس، پز (جەنبن). _ پې: پينگارتينگ ھاتور، ئاروس. مندالنّكه له زگى دايكيدا بىخ. _ دار: ئاروس، بهتۆل. (باك.) تۆله. (ئەردە.) تەپ، بەتەنى نا بەلكور لەگەللات پى كاردەبرى. تەپوتۆل. تولىد. جووره تەنراويكى دەستىيە سەوز دەكرى و دەكرىتىد كەلم و پالمل. كوپى لاو. سەگىكە توركى كورت بىن، توللە. ژنى چاو لەدەرى، حيز، قاچەد. سورزانى.

ب تۆل: تووله. (باک.) تۆله. _ خووه شهكرن: تۆلهى خۆكردنىموه. (باد.) حەيف، موخابن.

قۇلاً: تەلاشىڭكى ئەسترورە لەپەنىر و گەزۋى داگىراو، تەلاً.

تىۆلاز: (رۆژ.، خىق.، زا.، شىكا.، رەوا.) بىزۆز، حالىز، جەرسەزە، بىق نىرەكەران بەكاردەبرى و جارجارەش بۆجنىدو بى گەنجانىش بەكاردەبرىت. (باد.) جىيىل، لاو، گەنج. (باك.) گىيل، حۆل. چاو لىەدەرى، داويسن پىس. __ ى (خىق.): گەنجى، لاوى، جىيىلى. (باك.) گىيلى، حۆلى. (خق.) گەمەيەكە. (باك.) چاو لەدەرى بورن، داوين پىسى.

تۆلاس (دەر.): تەورداس.

تۆلاش: تەلاش. (باك.) پىسىت وتىكولى مىلوه. (شاره.، ھەورا.) تلاش، تىكولى داران.

تۆيىشە (ئەردە.): تەلاش.

قۆله (موک.): تۆل، پس، پز. مندالنیکه لهنیوزگی دایکیدابی. جووره پارچهییکه، کر، قماش. (باک.) تولهسهگ.

قۆلە: تۆلەكە. توول. گونجە، ئاقدىن، ئەقدىن، تۆل، زېمتانە، دفنان، تۆلەن، (ئەردە.) قەرەوى. پاداشى چاكە يا خراپەدانىلوە يا كردنىلوە. بژاردنى چتىكى لەجياتى چتىكى تر؛ لەك يېزنىكىدا مەرىكى دا. تۆلەمسىتەندن: تۆلەمكردنىلەر، تۆلاخورەقسەكرن. تىلول كىرن،

زرمتانه کردنموه، حمیف هملاندن. تولمقرش (باد.): مام ریواس.

تۆڭلەدانسەۋە: بىق بىۋاردن، بىق ئىلەۋماردن، ھۆدانسەۋە، تىپى ھىكنانسلوە، خستىلەۋەجىخ.

قۇڭلەزدە: رەزەڭە، گيايەكى بەھارىيە بەريّكى سىوورى ووردى مىزر دەگريّت تامى تەماتەي دەدات.

تۆلەقسك (باك.): قەللەمباز، ھەللىمزىن، ھەللتۇقىن.

تۆلهکه (همو.، همورا.): نانی حاجی لهگلمهگی، (باد.) تۆلكه، تۆلکه، تولک، تولک، تولک، تولک، تولک، تولک، تولک، تولک، تولک، تارهکهی به یاده بود به تاره که به به تاره که به به تاره که به به بود به خشه.

تۆڭمكردنموه: تۆڭمسىندنموه.

قۇلبەند: قۆلبەند، (ھەررا.) بازى بەند. باسك بەند.

قۇلىمىندى باڭ: قۇللىمىد.

قۇلىپى: ئاووس، زگىپى، دورگىيان. كېيون: ئاووس بىوون، زگىپريوون. كردن: ئاووسكردن. كىي، ئاووسى.

قۇلدان (باك.): تۆڭەئەستاندىلەد. لەباكووردا لىلباتى جەژنى نىلورۆزى جىژنىكى بەناوى دەكەن.

تۆلك (باك.): تۆڭەكە.

تۆڭكە: بروانە: تۆڭدكە.

قۇم (رۆژ.): تۆوى خوواردن و چاندنى.

تۆمەتىز: تىماتە.

قۆماد: چەند نامەيىكى نووسراوى خەتخۆشە، كەبەچرىش سەرەكانيان ئىكك دەدرى و لىورل دەدرى تا قوتابى كەمكەمە بىخووينى و لىەبەرى بنووسىتەرە و ئەسەرى فىرە نامە نووسىن و خورىندنەرە بىل. زابەند.... كردن: زابەندكردن.

قۇمانچ (رۇژ.): بوختان، شلتاخ.

قۇماندن (باك.): بوختان، بوختان پيكردن.

تۆمانى (باد.): جوورە ھەرمىيەكە.

تۆمه (هەورا.): تۆوى خوواردن و چاندنىّ.

قۇمىھائى: (مىوك.) مىلىمنا. (ھىلورا.،ھىلو.،بىل) تومىلۇ. تىلىلىر.) تورمىلۇر. (جا.) ووتملۇر.

قۇمەڭى: واتاى پىچەوانە و جارجارەش ھەڭكەرت دەگەيسەنى: چووممەلاى دارا تۆممەڭى لىمپىش منىدا دەركىموتبوو. فىمرھاد دەچىورە لاى كىلوەى، تۆممائى كارەش بۆلاى وى دەھات و تىككەمائمنگورتن.

تۆمپز (ھەررا.): مستەكۆڭە.

تۆمچين (روزد.): تۆرچين.

تۆمشان (ھەررا.): تۆرچىنى.

تۆمك (ران.): دان و گۆشت و چتى وايه ، كه بۆنى چىران دادەنر يتموه .

تۆمكەتان (ھەورا.): تۆكەتان.

تۆم وەرەش (ھەررا.): دەغلفرۇش.

قۇن: ئى تۆن. (باك. ، چيا كرمانج. ، كورداغى) ئاوا، رەنگ، چىش، چلوّن، چاوا، شيّوه: بڤي توّني: بعوچىشنه، بعوجووره، ئاوا. (باك.) گۆشتى كوتراو و له قوتوواندا ئاخنراو. كۆشىكە برىتىيىه له ھەزار گرام. تۆنيل: چەپكەن، چەپگەن.

قۆھ: تۆڤ، تۆخم، تۆ. (ھەورا.، رۆژ.، زەن.) تۆم. تۆمــە. (دەر.) تووێـم. تۆگوڭىبەرۆژە، تۆشۈوتى، تۆكاڭەك و ئىتر.

تۆوبىيستان: تۆوى كالله وشووتى و تريزو و خەيار و ئىتر.

تۆوچەن: چارۆكەيەكە تۆرچينن تۆرى تيدەكا بۆ چاندنى، تۆربەرە.

تۆوچىنى: تۆو رەشىين، تۆم چىين. تۆركار، تۆركەر.

تۆول (باک.): تىكولى داران.

تۆوڭمكە: تۆڭەكە.

تۆوڭۆ (رۆژ.): ده، دەنيو، لەنيو، تووى، ناوەند، نيوەراست. ـ ى ليفه: دەنتولىقەدا. ـ ى قاقەز: لە تورتى قاقەزىدا. بە ـ ى كراسى: بە تورتى كراسيدا.

تَوْى (بابا.): تووێ، تۆرڵۆ، لـۆ.

تۆيەنە (بابا.): شىرنىات و نوقلىكە دەخرىتە نىوكالاى بووكەرە لە مالى زاراره دهنيردري.

تۆير: توريد.

تۆيرال: تورير.

تۆيسوو: تورىس، تۆسى، تىسور.

تۆيشەبھرە: نان وزادى ريكى سەفەر.

تۆيى: ھى تۆ.

تو: (باک.) هیچ کاتیک، هیچ دهمینک. ــ جارا: هیچ جاریکی. ـــ كەس: ھيچ كەس. ئەتۆ، تۆ، تىد. سىدرتوو، قىدىاخ، تووژ، تووژگ. پىدر، قاقەز، تورى.

توپوخ: سەرەنگرى، ساتمە.

تۆت: كوندەبق. دانىشت بە زارارەي مندالأن: تۆتىكە: دانىشە.

توته: تووته، ووشديه كه سهگى پيدهر ده كري.

توتهكوله: تورته، توتكه سهك.

توتك: تووتىك، تووتكه: جووره كرميكه ههركهسيكي سهكي هار گرتبیّتی دایدهنیّ. (باک.) مریشک.

توتكه: تورتكسهك.

توتكەسەك: بيّچورىسەگ.

توتم: بروانه: تووتم.

توتوخاندن (باك.) : تلورخاندنموه ، ووردكردن ، شكاندن ، فليقاندن .

قوتو: مریشکی پی بانگ دهکری به لأن نعم ووشهیه به پیتی نارهوی و لاتينى نانووسرى.

توتوخين (باك.): شكان، تلووخان، تلووخانموه، فليقانموه، ووردكران.

توتوك (باك.): تووتهك، زوړنا، شيپور.

توتوم: توتم، سماق.

توخت (باک.): سمنگی (۵۰) درهمییه، سمنگاییکه بهرانبمری (۵۰)

توخس: گیانداری چممووش، تور. چارهوی یا رهشموولآخیکه، فیری سواري و بارهبهري و جنووت نمه کرابي، تنوّړ، سنرگ. گنهند، لمهناوچوو، هەترەبور، ئارارە. لەدەستچور.

توخس كردن: لمناوبردن، بمتره فكردن، لمدهستدان.

قوخم: تۆو، تۆم، توو. نەۋاد، رەسەن، رەچەڭەك، توورم.

توخماخ: سەرپانكردن.

توخمه: خدمه ره. چيكلدانه تيچوون لـه زور خوواردن.

توخمه تهخيّل: توخمه تخيّل، توخمه حيز، بيزرو.

توخمەتخىل: توخمەتەخىل.

توخمه حيز: بيژوو ، زول. بيژووزاده.

توخم سپي: تۆكورلەكە، تۆكودى.

توخن: قەرەكەرتن، نزيك بورنەرە لەچتىك.

توخنگهوتن: قەرەكەرتن، نزيك كەرتن.

توخووب (باد.): سنوور.

توخوت (زا.): چارهگه حوّقدیهکه.

توخوون: توخن، نزیک، قدره. ـ برون: نزیک بروندوه. ـ کموتن: نزیک

قور: مەردومى تور، پسك، لاڭەپەتە. (باك.) توررەتورړى بۆړى و زورنا و هۆړني خۆشبەزان. (باک.) توورەكە، خورج، خورجيّكي گچكەيە.

توراپ (زەن. ، كەل.): نيتوى نيرينانە بەلأن توراو دەخورينىريتمەرە.

قوراو (زهن. ، کعل.): توراپ. نیوی نیرینانه به لأن به توراپ دهنووسری. تورهتور: ترهتر.

تور رههات: گرزه، (دزه.) زيف. هيچ و پووچ، پړوپووچ.

تورېه: تۆربه، جىوررە كىسىەيەكى گەورەي تىەنرارە شتوومەكى تىدەكىرى، توورهكه، كيسه، هدگبه.

توربين: تورهكه، تورك.

تورت: جروره تاميّكه له تفت كهمتره. لالهاشه. ناسك، چتيّكه لهشكانيدا زوو بهدري.

تورتهمال (ئەردە.): لاپال وھەلديرگە. توننه، ليرايى.

تورتى: ناسكى.

تورخ: تولَّخ. تريّ يا ميوهييّك هينده گهيشتبيّ، كم لسهخورا بتلووخيتموه.

فىرھىنگى كورىستان

تورخه (ردژر.): نهخوشیه که به هنری زدر خور اردنیوه رورده دات.

تورش: ترش، چتیکه تامی ترشی بدات.

تورشان: ترشان.

254

تورشاندن: ترشاندن.

تورشانن: ترشاندن.

تورشاو: ترشار.

تورشکه (ږڒژ.): ترشزکهی گهلآپانه، گیایهکه.

تورشکه: ترشوّکه (گیایه که). تورسیّنه ک.

تورش و شیرین: مدیخوّش.

تورشی: ترش، تامی ترش.

تورشی: ترشیات.

تورشيات: ترشيات.

تورشياك (ندرده.): رووترشاو، ناوچاوترشاو، رووترس.

تورشياك: ترشار، كانيك.

قورشیان (نمرده.): ترشان، هملاتن بق همویر و چتی تر. کف هملاتن. رووگردکردن، ناوچاوان تیکنان.

تورشینهک: تورشکه، ترشرّکه.

تورك: ترورهكه.

توركەش: تيردان، تيركيّش.

توركمان: توركمان.

قورمه: زيّوى پاكى بى خەروش. ئاورىشم؛ ئەم قاقەزە يا ئىم كرە (تورمـه) يە. كرى ئاورىشم.

تورمته (ئەردە.): ھەڭەكەسەما. بروانە: تورنتە.

قورنته: واشه، باشوو، بالندهيه كه له كۆتر گهوره تره راوى چۆله كه و كۆتران دەكات.

تورنج: ترنج.

قورة: بروانه: ترز.

توروسكه: تروسكه.

توروكه، ليكنان.

Q--- --- --- 7,5,- -----

توروندی (شار.): خوریّری.

تورى: پسكى، فسەزمانى.

قوز: چوز، خەڭفى دارى ناسكى بارىكى تازەيـە. رەنگ: ـــبارام رەنگى نىمارە.

توزيلانه (رموا.): خلور. ـ كردن: خلوركردنموه.

قوژ (باک.): تیژ (چەقتۇو خەنجەر و شیرو ئینتر). تیژوەكور تامى پیمواز ر ئیسیوەت.

قوژمال (فه.، لو.، لهک.): سهرداری سهروک خیّلاّنه، که به توّلکیّشانی وان دادهنریّ و یا لیّ دهخریّ.

قوس: توريسي، توريسوو.

قوش (باک.): توّش، گهمهیهکی مندالأنه.

قوشتیر (هدر.): گیسکه میّید، که تهسهنی لهنیّوانی یه کسالّی و دوسالّیدابیّ. (زا.) گیسکه میّیه، که سیّ سالّیده.

توشمال: ديواندر، پيشموا، سمروک.

توک: نروک، نیش، چنروو. (باک.) تف. تبوز، پونگ، ببارامی نعماوه، واتا پونگی نعماوه.

تول (ئەردە.): توولە. توڭە، جوورە سەگىكى گچكەيە.

قولاً: تووتلا شيكى ئەستوورە، كەلە پەنيرو يا گەزۆ.

توالىمى: تىرەيەكە لىه لىوړى گچكە لىه لورسىتانىدان. تولە. (لو.) تۆلەكە.

تۆلە: تۆڭەكە.

قوله: تروله، جرورهسه كيّكى گچكهيه، (كه.) فينه، (خوّ.) تروله. (باك.) تزله. ــ ى كيّوى: ترويك.

تولهفاتر (تار.): چارئيستر.

توله کا (ندرده.): تووله ک. ماکردن: تووک هه لوه راندن.

قولنغ: تورخ، پووخ . ميوه يا ته په كاريكه له به روزگه يشتنى بتلووخيته و و بفليقيته وه.

توڭخانموه: فليقانموه، پورخانموه.

توڭخاندنموه: پرورخانموه، فليقاندنموه.

قولخی (موک.): جووره ترتیه کی سپییه و خالخالی زهرده، گلووی خره و هکوو فهرخی ده چی و دهنکی ههیه.

تولومها: تورومها.

تولونكى (ئەردە.): بى شەرم، بى ئاوروو، لۆتى.

قومهز (هدورا.): هدو، بىل، توومىمز، تمەز، تۆمىمز، تۆمىملكى، تۆمىميىرە، ووشەيىتكە لىبارىتكدا بەكاردەبرىت، كەمرۆ بىھومىتدو چاوەرىتى كەچى بەپىتچەوانە رووبدات: ئىمىن چوربوومە مالكى كاكم، كەچى لەمال نىبوو، تومەز لەپىتش منداچووبووە دەرى.

تون: توند. سفت، سهخت. تیژ. تبوش، شیړهت، ړووش، تبووړه، زوویر. گورچ، خیرا، توند، توندوتول. لیژ، لیژایی، سهرهوژیر.

تونهوبوون: توندبوون، پهیت بوون.

تونهوکردن: توند کردن، سفت کردن، پهیت کردن.

تونبوون: توندبوون، ئاڭۆزبوون، توورەبوون.

تونج: كانيكه وهكور مسى وايه بهالأن له مسى قايمتره. (باك.) ناوى چيايهكي ناوداره له كوردستاني باكوور.

تونجڪ (زا.): پەرچەم.

توند: پهیت، خهست، کهماچ. چتیکه شل نعبیّت. مهحکهم، قایم، پتهو، بهجهم. چتیکه لهشوویّنی خویدا نهله قتی وقایم بیّ. گورچ، خیّرا، چوست، تهردهست، تیژ، بهپهله، گوژمه، قرّچاخ، گورج وگولّ، چالاک، زیبت، پهرداخ، تهتمر، تهلان، پهل. خیّرا، پهله. به بهرد: خیّرابردّ. کردن: تاودانی وولاخ، تیژ، توندوتیث (تام.). تبوره. کردن: توورهکردن. تووره، دهمارگرترو، تووندوتیث بهون: شهموّتهوان.

تونده: بريتييه لهچيشتي قوبوولي وپلاو.

قوننجوون: قايم بوون، مهحكهم بوون. خيرابوون.

توندېوونهوه: خەست بورنەرەي چتى شل. قايم بورنەرەي چتى لەق.

توندرهو: تيژرز، خوشرد.

توندرهوی: تیژرموی، تیژرویی.

توندکردن: قایم کردن، مه حکم کردنموه ی چتی لمه ق. تاریک بوونی ناسمان به هموری تیر.

توندكردنموه: قايم كردنموهى چتى لهق. خمست كردنموهى چتى شل. تونموتوّلّ: ئازا، چالاك، گورج و گوّلّ، چەلمىنگ، (پەوا.) پەيت و پۆر، چوست و چالاك. ــى: چوست و چالاكى، تەتەرى.

توندوتيژ: تروړه، توند، دژ، گرژ، مون. ــ ى: توندى، تووړهيى.

توندى: تووړەيى. تيژى، كەسكوونى، سەختى و ئالۆزى.

تونڪ: تونگه، گۆزه.

تونگه: بقبقه، شهربه. (باک.) پیپوّک. بعن یا دەزوویهکه جوّلاً لمهاش رایدلکردنی دهیکا به گلوّله.

تونگخانه: (که.) توون، کوڵخهن. (ههو.) کوڵخانـه، کوورخانه.

تونگخانهچى: كوڵخانچى.

تونگخانه چيتي: كوڵخانچيتي.

توننه (تونه) (باک.): تنه، تنند. نیه.

تون و تال: توندر تالّ.

توننوتول (همورا.): توندوتول.

تونوتول (همورا.): توندو تول.

تونونيىر: توندوتير، ترشيكى گەزنده، تيژيكى وائاو لىه چاو بينىنى. توندوتۇل، گورج، قۇچاخ، چالاك.

قونفى: توندو تۆڭى، گورجى. تونىدى، تووړەيىى، ئاڭۆزى، قەلسى. تونىد، تەنند.

قونى: سەختى، د روارى، تەورىم، تەرورىمى سەرما يا گەرما.

تونيانهوه: توزيانموه، كاريانموه. توزانموه.

توى: تۆي، ئەتۆي.

توو: (همورا.) تفی. (باد.، باک.) تی. (زاخ.) تروک. (دهر.) تروی. (روز.) تروی. (روز.) تروی. (روز.) تروی. (روز.) تروی. بهداره کسش هدر داره ترو ده نینی تروشامی، هدر داره ترو ده نینی. تروشامی، گاترو، ترویتم شامی. داری تروه یا بدره کهی. (باک.) قدیماغ، تروی، سدر ترو، سدر تروی. (موک.) تری، ناو (مهنی). ستکان: ناو پژان. سکاندن: ناو پژاندن، تمانها بر کروان بهکارده بری واتا مندالی نابی. (باک.) تری، نمتو، تری، ترو، ترم، هی چاندن و قرتاندنی.

تووه: قراش، نه نجنرار (گۆشت و ئيتر).

قووا (ږوژد.): تمشقی سمرما و گمرما. باری ږوژگار لـه لايـمن گـمرمی و ساردييموه.

تووار (باد.): بالنده، پهرموور، پهلهرور.

قوواشا: بروانه، ببینه، بنوّره، تهماشا. دینن، رووانین، نووارین، سهرنج، ووردبوونهوه، چاوپیّکهوتن، خوویّندن.

توواشاخانه: تعماشاخانه، سهيرانگا.

توواشاكردن: تعماشاكردن.

توواليّت: (زا.) گوردله، پورتک.

تووان: تمران.

تووانایی: (فه.) ههرهنگ. تار، تاووش، تووانشت.

(باد.) خور. (باک.) بعندهری، بار. تعوان، تووان، دهست و دوو، قوونعبان، ویّزان، برکردن، پرکیّشان، شنگ، هودمیّن. تاو، تاب، باران، هیّز، ووزه، توانایی، پیّز، گیر، برشت.

تووانج: لاتاو، پلار، پللار. (همورا.، دەر.) پىدلار. تەشىمر، تىانووت، سەركۆنەكردن، قسە ھاويرتن بۆ يەكىيىك، (ووتەي پۆشرار).

قوواندنسهوه: تافاندنسهوه، تاریاندنسهوه، تاراندنسهوه، خیّوراندنسهوه، توّلاّندنهوه، ماشاندن. (دور.) تیّواندنهوه. (باک.) بڤاشتن، بڤهشاندن. قوواندِان: له تورانادابوون، پیّکران.

تووانشت: توانست، توانين.

تووانین: (دەر.) تووینین. (باک.) شان، شیّن، کارین. (همورا.) یارای، تاوای.برکردن، برکیشان، لسه خوّرادیستن، پیّکران، شسیان، کارین، دەروردن، تووانایی، تانین.

تووايهم: پيتى پەسندكردنە رەك ئافەرين.

تووه: پرگه، خوّلْيّكه بهسهر بهفريدا دهكهن تابتريّتهره.

تووهتووه: تووكهتووكه، پرووشه پرووشه، كهمكهمه بارين.

تووەرەشە: شاتور.

تووهسووره: شاترو ، گاترو .

تووهمۆرە: جروريكه له تەرەترو، مۆركاره.

تووهنی (همورا.): بمرد.

تۆوبىمەم: توورەكەييۆكە تۆوى تېيدادەبرى بۆناو زەوى و زار بۆچاندنى.

قووبوه: توورهکه، قوماشی درواو بر تیکردنی شت، جووړکی لسه وهړی وولاخ.

توو**پە**ڭ: تۆپەڭ، تۆپەڭە.

تووپېپوك (شنن.): تيووک ليه کاتي نه کيتشيان و چياو پيئ هيه ليتناندا به کاردهبري. توم (کرکي شيّوهي موکري نانووسري).

تووها لأخه: به سمريه كدا كمله كه كراد ، به سمريه كدا ها توو.

تووپيڪ: مردار، تۆپيو.

تووپین: تزپین، مرداربوون، منداربوون. تیخوپین، ترساندن، بؤلهکردن. تووت: (لو.) ترو. (باک.) کرم رهفیّنه، کلاّر رفیّنه، گهمهیهکه، که چهند مندالّیّتک به چهمبهردادهنیشسن، یهکیّک کلاّویّکی له پشستی وان دهگهریّنی ویهکیّک بهدهوریاندا دهگهریّ تا دهگاته شوویّنی خوّی، نهگهر نموی روّنیشتوو ناگای له کلاّره کهی نهبوو و کلاّره که گهیشته سهروی، سوواری دهبیّ و دهبیّ به دهوری چهمبهریدا بیگیّریّ تا دهگاته جیّگای خوّی. تروته، توته، توت. ووشهییّکه سهگی پیّ دهرده کریّ.

تووتاك (زا.): قومري.

قووتسانلىن (ئىلەردە.): سەرنانەسلەر بىق ھىتنانسە قسسلە، دووانسدن، سەرەسەرنيان.

تووتانن: تورتاندن.

تووته: بر دهنگدان و دهرکردنی سهگان به کار دهبری. (ههورا.) سهگ، توتکهسهگ. (نهرده.) گورانییه. گوشتیکی زیاده یه لهسه ر پیلوی چاو پسهیداده بی، رهش بسالووک، بسالووک رهش. بروانسه: تووته لسه، قامکه تووته له. قامکه تووته له.

تووته (موک.): بالنده ينكى شهرتيه هه تا روز هه رده لني هم هم، جارجاره شده نيسترى ده حيلنيني. مؤزيقه، مؤسيقه، شايلؤغان، دووده ک، تاخمى مؤزيقه.

تووتهك و بالمبان: شايلزغان، تورتهك. تاخمي مۆزيقه.

تووتهكوّله (همورا.): توتكمسه گ، گوجيلمسه گ، تووته، به چكمسه گ، تورته كوخهسه گ، تورته كوله، تولّمسه گ.

تووت چ : داریّکی همیشه سهرزه، لهلایه نگه لاّر بلّندیشه ههروه گولّهانی که لاّر بلّندیشه ههروه گولّهانی ده چیّ بهریّکی خری مهیخوّش دهگریّ وهک شاتروه به لاّم ووردتره گهلیّ جار بوّ پهرژینی باغ و باغچه ده پویّنریّ. (ههورا،) توود پهی. (دهر.) توود یک.

قووقو واسك: تیترواسک، تیتله پیچاخ، زیقاوله. بالنده ییکه و ه ک چوله که وایه به لام کلکی در یژوتره و زور ده یجولینی هه ندیکیش ده لین به قه ده رکز تری تاویه سپی و سه ربالی پوشه ملی باریکه و هممیشه ده زیقینی. (موک.) کلک هه لته کینه.

تووتك: تورتكسه گ، بيخوهسه گ، گوجيلهسه گ، گجووله. (ههررا.) تورته كۆله. (شا.) تورتيله. (باك.) داريّكه، دره ختيّكه. به چكمسه گ، ته ته كوله. تورتي.

تووتكه: تروتكىسەگ، گوجىلەسە، كرمىّكە ھەر گيانلەبـەرىّكى ھاربووبىّ دايدەنىّ واتا، كەسەكى ھارگرتبىّتى لەپاش ماوەيەكى دايدەنىّ.

تووتكەسەك: كوجىلەسەك، بىيچورەسەك.

تووتم (ئەردە.): ترشى سماق.

تووتن: (دەر.) تووتوون، تان. (ف.ه.، همهورا.) تمماكز، تيان. چهند جووريكه: تورتنى سامسۇنى، ـ ى رەشىزكى، خواردە، تسوەس، ـ ى نيرگه. گيايهكه گهلا پانى تالله دەچينرى، كه ووشك كرايهوه به جگهره يا قهنند يا سمبيله يان نيرگهله دەكيشرى، ـ ى وورد: پهلمخ. ـ ى خوشكيش: تووتنيكه نهزور توند و نهزور نهرم بى. ـ ى توند: جهمبهلى. _ ى سمبيلهى: (باك.) كاماش.

قووتنانه: شاکریا دراریکه یا چاند شیشه توتنیکه ثاغای گرندی له خارهند تروتنی دهستیّنیّ.

قووقنهوان: کریّکاریّکه تووتن بهرههم بیّنیّ. ـــی: کاری پاسهوانی کردن و بهرههم هیّنانی تووتن.

> تووتنجار: زموييه كه تووتنى تيدا بكريّ. تووتوو: هملّكموت، ريّ ليّگران، بهههلّه.

به توو تووش تووشی مه کته ب کسه ی دهها تم من که زانی بام خهفه ت، مهینه ت، که سهر ، حمسره ت، به شی ئینساتی زانایه (هیّمن)

تووتووك (باك.): پيكى زوړنايه.

تووتی: بالنده یه که علی ده کری تاکتاکه فیره ووشهش ده کری، به قه د باشوویکی ده بی، رهنگی سهوز و سهری خپو و دندووکی کهوانه یه و په رهووریکی جووانه.

تووتيا: كانتكه وهكوو فافونى وايه. توزى گيايهكى ناسراوه له چاوى ئيشاو دهكيشري.

تووتياكموله: موورووي شينه (دەرمانه).

تووتیله (شا.): توتکه سهگ.

تووجي (ئەردە.): بىلاركردنموه.

تووچاندن: تۆچاندن.

تووچىن (ئەردە.): فليقاندنەرە، پانكردنەرە، كوتان.

تووچن (نەردە.): چتى لنج، چتى چەسپ و گر.

توودرهی (همورا.): تووترک.

توودرك: توو ترك.

توور (باد.): بهخت: من خوها ثیّته تورروبه ختیّ ته: من خوّم هاویّژته بهربه ختیّ توّ. (باک.، باد.) ویّژه، ریّز، شیّواز. نیّوی کورِی ناوونجی فهرهیدوونیّ بووه، که منوچیهر کوژتی. (جا.، ههورا.) ترپ، ترهر. تقر. گیایه کی گهلاّپانه بنه که ی وهبنی چهوهنده ری ده چیّ به لاّن سپییه. (باک.) لاسکی گیایان. هوّ، بزنه، مایه. تروره که، تروربیّن، جهرالی گچکه.

قووپ: هەريّم، قوّل، تروير، توخس، تــوّپى راوەماسى و پەلــاوەر، فرێ، ــــ دان: فرێدان.

تووراق (زا.): توراخ.

تووران: وولاتی روزمان، وولکهی روزمیان. تورکستان.

تووراندن: تى تورراندن، بۆرى لىدان. فيراندن، ھەلىتىزاندنى وولاخ.

توورانن : تووراندن. فيراندن، ريخ كردن.

تووره: هدريّم.

قووره: جمهرگاووس، رووترش، رووگرژ، دههری، زوویر، سلّ، زیرز، توندوتیژ، رابعل، سمرگدرم، راگمش، توند، قملّس، رووتال، موّر، ئمنگر، ثالّوّز، قوشقی، کهسیّکه زوو هملّبچیّ، کمللهیی. خوّدکردن: رووتمهل کرن.

قوورهبوون: سلبوون، تروان، خهیدین، زیزسوون، زوویرسوون، گثبسوون، دلگیربوون.

تووپهتووپ: دهنگی بۆړی و بلوویر و ئیتره. قووپهقووپی سهگی لیدراره. توورهزه لکه (کسه.): تسوورهزه په ریزه لسه. گیایه کسه بهرهکسهی هیّنسدهی نوّکیکییه به لان سووره و هکوو تهما ته یه و دهخوریّ.

تووږه ش: تزری پیوازی، که ره ش و وورده وهکوو ره شکهی وایه. سیاوله، قاخلی.

توورهشه: شاتوو.

توورهشك (باك.): تورى رهش.

توورهشووانه: گیایه که وه کوو گیای خدر تهلهیه له لایمن تام و چهشنموه.

تووزان: چروزاندوه. خلیسکان.

قووزاههوه: زوورانهوه، تعوسانهوه. تام و بؤنی بیباری سوور یان چتێکی تیژی دیکهیه، که بگاته چاو یا لووت یان زار دهیتوزینێتموه.

تووزاندنموه: چووزاندنموه.

تووزانن (نەردە.): چروزاندنەرە، كارانن، چروزاندنەرە، تروزاندنەرە.

تووزه (رِهرا.): تووله، (كو.) تووزه.

تووزره (کۆ.): تروله، لکه باریکهکانی میّرو ئیتره.

تووزک (زا.): گیای توند.

تووزكردن: پەيرەندكردنى درەخت. تۆزكردن. جنيودان.

تووزم (ږوژ.): خوو، ړەفتار. بەد ـــ: بەدخوو، بەدرەفتار.

تووزيان: كسيه و تووزانموه. هملخليسكان.

تووزيانموه: كسپه لئ هاتن و تووزانموه.

تووز (باک.): تیژ. (ئەردە.) توریژ.

تووژال (ئەردە.): توريرال.

تووژڪ (باک.): چکوڵه.

تووژگ (ئەردە.): توويّژ. تووژ. (زا.) خەنجەر.

تووژگ يهرخ: پارچەي سەھۆڭيكە بەسەر ئاوموەي دەبەستى.

تووزمال: بروانه: توشمال.

تووژی (ئەردە.): تورجى، بلاوكردن.

تووسووره: جووره توویهکی سووری مزره.

تووسی: توریسی، تیسوو.

تووشال (ئەردە.): توريرال، توررال.

قووشاهي: تروى ړهش و گهوره، گاتوو، تووى سوور. (دهر.) توويّم شامى. شاتوو، تفهږووهنيّ، توويّ ړهش.

تووشه: ترّشه.

تووشهبهره: تروشهدان، هموانه، هممبانه.

تووشهانه: (همورا.) زرتوو. تووی پهیوهند نهکراوه و بهرهکهی وورده.

تووشهمی (باک.): تووی سوور.

قووشبوون: گەيشىتنى دوو چت بەيەكترى. رووبەرووبوون، دووچاربوون، گەيشىتنە يەكترى، دېيتشىياچوون، ھنگشىن، تىئ ئالقان، يەكتر ديىتن، پەرگەين، پەمۇكىن، تېسك ھەلسەنگووتن. پېرەبسوون، گرفتساربوون، دووچاربوون، تېرەچوون. بروانە: تووش.

توشته (باک.): گلمهینکی کوردییه.

توورهق: تورى ورشك.

تووركانه: بهشيّكه له خهرمان، كه دهدريّ بهسهركاري ناغاى ديّ دوواى ثهستاندني ملكانه.

تووره که پیرز: گردیک اله گل و خول، که به کولی مرز شان دروست کرابی به بیگار. دی: کاری تووره که ریز کردن.

توورهكه شوك (شار.): (كۆ.) چركى دۆشاوى.

توورهکهی گهدایی: توررهکهی دهروزه.

توورهكيويله: (كۆ.) خەرتەلە. توورۆكە.

تووړه مه مکی: (خـق.) تووک ه کړک. تـووی کيـّـوی. تــووی همه د په نگه. تفوري . تفوري ههه د په نگه. تفوري .

توورهوان (سوور.): ئاودير.

توورهوانی (سوور.): ئاوديری.

توورهوتهنگاو (كۆ.): تورړهوتۆسن.

توورهوترود كسينكه له خوّيهوه دلْگير و سلّ ببيّ.

توورهوتوسن (شا. ، موک.): تورړهو تهنگاو.

توورهین: توندو تیژی، سهرگهرمی، زیزی، راکسی.

تووربين: (همورا.) توورهکه، تۆشەبەره. (شا.) بى پىتچە. .

توورتوور (باک.): کرمی داران.

توورتووركاو: ئارەكى، جلّىتار، تەر، شل.

توورتيزك: بارووتخانه. كارگه و كارخانهى بارووت.

تووردان: توورهه لدان، فريدان.

قوورقان (باد.): ویّرْبوران. توّرِبوران. کهسیّکه به توّرِی رِاوه ماسی یا پهرمورران بکات.

تووړك: (همورا.) تووتړک، توودړهي. تهمشک، توودړک.

توورك (باك.): توورهكه، خيگهي لوولهدار. توورهكه.

توورکه: زمری سوورکاری دادردادر.

توورگ (ھەر.): چەقىل.

تووروان (ئەردە.): تۆرەران.

تووروکه: ترورهکیریله، تلوره شلورانه. گیایهکه بله تام و چلهش لله خهرتملهی دهچی.

توورهه لدان: فريدان، تيهه لدان، دوور ئاريرتن.

تووری (باک.): چەقەل.

تووريان (دەر.): تۆران.

قووز: (بابا.، شا.) پیک. تیّکولّی دارییه، که به لووله دەربهیّسنریّ. چووز، توولهی داران. (تەردە.) خوو، تەرز، شیّوه، پەفتار.

بالا ، بعرن ، قه لأفعت ، كه لأفعت .

توشتير: چوشتير، بزني دروساله.

توشتیرزا: توشتیر، که زابی.

تووشک (باد.): تووشکه آم، کارهمیّیه، که پیّی لهسانی دووهم نابیّ. (نهرده.، دهر.) توکلّ. (ههورا.) توویّرو توشکهی برین و سهر و نیشره.

تورژک.

ق<mark>ووشکردن</mark>: ڕووبهڕووکردن، گهیاندنه یسهکتری، پسهرگهاندن. پیّوهکردن، تیّرهدان، گرفتارکردن، دووچارکردنی کهسیّک بسه کارمساتیّکموه. بړوانه: تـمش.

قووشمال (لو. ، جا.): تیره یه که له خیّلیّکی، (همر.) جوّم. خاریّن و پاکژ کردنموه و هیچ بو نمهیّشتنموه.

تووشى: سەختى، دژى، گرانى، دژوارى. (باك.) ــبوون: خۆ تێكــهلا بەكارى خەلكى كردن، خۆ تێــهلا تىكارى خەلكى

تووشیار: تووشها توو، دروچار، گرفتار. به بسوون: گهیشتنه به کتری، گرفتاربوون.

تووفانه (ئەردە.): مىشورلە.

تووفه (ئەردە.): كړيوه.

تووفين: كړيوهكردن.

تووقان: توقاندن، ترساندن. ترهکانن، درگادان، تهقین له ناگریدا.

تووک (فه.): تیکولسی دار و نیستر. تووکسی دورد و سسووک، مسوو.
کوتوکولکی ناژالا و مالات. پرز، پرزه، کولک. نیزا، داخوازی گهند،
ویستی خراو. لیکردن: پیهه لکالان، سنگ لیکوتان، له سنگدان.
پهوشت و خوو. (زاخ.) تووی خواردنیّ. موو، پوّپ، پوّرت، پورت، پهر،
(پوژد.) تیتک. قرد. تووکی نهرمی بالندان، کونک، پهر، کوونک، سرنینهوه: پهرتاندن، داپووتاندن، ناوه پووتکردن. (ش) بو چاو پسیّ
ههلهیّنان دهلیّن تووم (کرکی تووم له موکریاندا نانووسریّ). پهنگ، تین، هیّز، کهیف. بیّ پهنهایه میدّر.

تووكان (همورا.): قرتان.

تووكاندن (ئەردە. ، ھەورا.): قرتاندن. ترووكاندنى ھيلكه، جووقاندنى جووجيله.

تووكانن: تووكاندن، شكاندن.

تووكه: پړووشدي بارانه ، باراندي وورد.

قووک مهتووک: بالنده یتک ده نگهک می تووکه تووک. توّف، توّک، وکسه. پرووشه کردنی بارانه یه، پرووشه پرووش، پرووکه پرووک، تووه تووه، نمرمهبارانه.

تووكه (خز.): توو راهم اكى.

تووكهس (باك.): هيچ كهس.

تووكهسهر: كهسيّكه بهسهر نانهسهرى تووړهبووبىّ. ـــ بــوون: تووړهبـوون، قالس بوون، ـــ كردن: قالسكردن.

تووک میکردن، ووردبارین، بارانی وورد بارین، پرووک کردن، پرووشه کردن.

تووکهی سمیل هاتن: معبهس له دلخوشی و بزهگرتنه.

تـــووڪ پوون: بــــێ خەفــەت، دڵنيـــا ، كــهيفخۆش. ـــــــى: بـــێ خەفــــهـتى ، دڵنيايى ، كەيفخۆشى.

تووك رۆيين: تورک ههڵوهريني مهخمهر و ثيتر.

تووك ريزاى (همورا.): تووك هملوه راندن.

تووك كردن: پهرده ركردنى بيتجروه بالنده. پهرده ركردنى پهلهور، دهرهاتنى پهري بالنده.

تووكلّ (گەرد.): تيّكولّ، پودس، تۆك.

تووكلموگرتن: تيّكولٌ ليّكردنموه.

تووكلّ خاشخاش: كۆكەنار.

تووكل همنار: تيْكولْ ممنار.

تووكل هيلكه: تينكوله هيلكه.

تووکمار (فه.): کیفی مار، کراسممارانه.

تووكن: كولكن، موواوي، موويين، تووكدار، تيسكن.

تووكنه: تووكن، تيسكن. زەرنەقووتە: بيتچووى بالندانه، كەھيتستا تووكى نەكردبىي.

تووكول" (همررا.): تيكول.

تووكول و دارا (همورا.): تيكولني داري.

قسوول (پۆژ.): نسمام، دارى سساوا، توولسه، لقسى بسارىكى درەختانسه. (باك.) تۆلە. سكرن: تۆلەكردنموه. بەردى لووس. جووره برنجيكه.

توول (همورا.): شرول، شوولک، شوو، توولهی دار. لکی تازهی باریکی درهختانه. توول: چرپی.

توولاش: تيكولدار.

توولاش: توولاشه، دهمه، برشته. تهلاش.

تووله (خۆ.): توله، جووره سه گینکی گچکهیه. (بار.) بیتر، بیترکم، رکه (قه فغز). (فه.) توله، جووره سه گینکی گچکهیه. (بار.) بیتر، بیترکم، رکه توولهی برکهی خهیار و تریزو و شووتی و کاله که ماسه و کاله که مارانه یه د. (باک.) بوق. (همورا.) تمرز. خه لفی یه که سالانهی دارانه.

مار: بیتجووی مار، (موک.) تیرهمار، (ههو) نهسیهمار، ماری باریک و گچکه.

توولمزه ره: گيايه كى هاوينييه به ريّكى سرورى خرى ههيه.

تووله ک: نهخوّشییه که وولا خان باریک و بنیّس ده کات. گیانداریّک ه تروکی وهری بی له به هاریّدا. ریّوییه که تروکی هه لرّوریبیّ. (که.) مندالیّکی ده دووازده سالانه یه چ نییّر بسیّ چ مسیّ. گه نجی تازه پیّگه یشترو.

تووڭمكە: تۆڭەكە، پەنىرە، پەپەكە، مەلىچكانە.

توولهک بوون: وهريني تووکي ړيّوي و ئيتر.

تووله کودن: تووک هه لُوه راندنی گیان لهبه ران له به هاریّدا.

توولهمار: (موک.) تیرهمار. (همو.) نمسپهمار. ماری باریک و گچکه. توولمپر: معبمس له کمسیّکییه، که به چتیّکموه خمریک بیّ و کـمچی بـمدلّ گرویّی بز چتیّکی دی هملّخستبیّ.

توولکیّش: رِاکیّشانی باسـکه میّوانـه بهسـهر زهویـداو لـه هـهندیّک شوریّنانیش به خوّل داپوّشریّ، لـهو جیّگایانـهدا رِهگ داکوتـیّ و بـرویّ، نهوجار ناوهندهکانی ببریّ تا ههریهکهی ببیّته میّویّکی سهربهخوّ.

توول هاللاجي: شرو ڵکي په ڕهکهري، شهفشه.

تووهشك (باك.): تووى ووشك.

تووى: توو، بەرى دارەتوو.

تووي: تيكوللي تعنك وهكوو هي پيواز و سير. قعيماغ، سهرتووي، تق، تووك. لق، لقچ، توويژ، تقخ، زيوار، زيوال، ناو، نيّو، باد، توويّخ.لـهـــ

> ى قەفەزىكدا. بەتووىنى كراس. يەكباد. توويتە (رۆژ.): تورتەلە، قامكەچكۆلە.

> > توويتكه: دانيشان، سرهران.

تووينتكه خوواردن: نارامگرتن، سرهوتن.

توويتكه كرتن: ئارام كرتن، سرهوتن.

قووی قوو (باد.): هایهترهایهتر، له کاتی برگه کانی گزرانی و لاوک و لاوژه و حدیرانانداگووی دِاگران ده لیّن: ـــ .

توويخ: تووى، تۆخ، تووير، پيستى زور تەنك، تۆرى پيست، مردگ.

تووير (ږوژ.): توور، هدريم، قول.

تووی پهش: تفه پرووهنی، گاتوو، شاتوو، تووی سوور، تووشهمبی.

توویری (زا.): چەقىل.

توويزم (رِوْژ.): قەلأفەت، شكل، دىمەن. بەرچار.

قووید: تروی، تروی، ترویلک، تروی، تیکولی تمانک، تفر، تفل، توری، تیکولی تمانک، تفر، تفل، تروشک. ترویی ماری، کریش مردک. ____ ناویژون مساری: ____ ناویژون: مساری: ____ کردنموه: مساری: کراسهمارانه، ترویشک. ___ کسدر برینان: قمبار، قرقاغه. چهوریمه کی تمانکه ده کوییته سدرماست و شیر به هوی کولاندنیانموه.

توویژال (جا.): تیکولی تعنک، توویژی تعنک. زانیاری کعم.

توويزگرتن: پهيدابورني توويّر لمسهر همنديّ چت. گرتنموهي توويّري حت

توويسوو: تيسور، توريسي.

تووسوور: تفدرووهنی، گاتوو، شاتوو، تووی رهش.

توویسی: توویسوو. گیایه کی درکاوییه لاسکه که ی بریندارده کری تا جموی دربدات، که که تیره یه.

توویشه (رزژ.): تزشه.

توويشمېمره: تۆشەبەرە، تۆشەدان. نانەبەرە.

توويْشتير: چوريْشتير.

توویشک (ړوژد): گیسکه میّیه که تعمهنی له سالیّکی تیّپه رِنهبیّ. (هعو.) کریّژ.

توويشك: گيايەكە.

توویشکانه (رِدَژ.): (ش.) کراسهمارانه، توریّژی ماری، توریّژی همرچی بی ترویّژی همرچی بی ترویّژال. جیقنه ی شلی معل و بالندانه، که به خوّیاندا ده فیریّنن. توویشوو: ترّشه، تیّشو. خوو اردهمهنیه که ریّبوو ار له گمل خوّی بیبا بوّ

توولی (باک.): ووشتری کولکن و تووکن.

توولی سهوز: گیایه کی لق لقه بهریّکی ده گریّ وهک گزیژ به لاّم دریّژکوّلُهیه. بایه ف، داری چه قاله.

توولینه (هـمررا.): (کـه.) ترلّینه. قرولّینهیه کـه لـه شـرولّی بـاریک دروستکرابیّ. جروره سموه تدیه که له شرول (ترولّ) دروستده کریّ.

قووم (باک.): سەكۆ. تۆم، رەچەڭەک، زنجيرە، تۆو، بنەچەكمە. (ئەردە.،

ھەورا.) تۆو، تۆم.

تووماته (ئەردە.): تىماتە.

توومار: تۆمار.

توومه (ئەردە.): تۆمە، تورم، دان.

توومهدان (ئەردە.): تۆمەدان. توومەدانه، مندالدان.

توومهدانه (ئەردە.): تورمەدان، تۆردان.

توومهز: تومهز، تومهیژه.

توومهيژه: تومهلي، تومهز.

توهم بی هدنجیر: واتای دووهمی (گرنگ) یه.

تووم پياز: تۆپيواز.

تووم تەرەتىزە: تۆ تەرەتىزە.

تووم شانای: تورچاندن.

تووم قاخلى: تۆكاخلى.

تووم كوولهكه: ترّ كوولهكه. كرمي چيكلّدانهيه.

نووم ڪول: تنز گول.

توون (که.): توونگخانهی گهرماوێ، توونخانه، شووێنی ناگر لێ کړدنهوهی گهرماوێ. ئهتوون (جهههننهم). وولاٚتێکی دوور و سامناک و ئاگرينه. توند، چتی کهسکوون.

توونابوون: لهنار چوون، دەربەدەربوون.

تووناكردن: لمناوبردن، دەربەدەركردن، ئاوارەكردن.

تووناوتوون: تاورن به تاورن، للهناو چاورن. به چاورن: چوونه نامبوون، الهنیّرچوون، مردن، تووکارهساتی لهناوبهریوون. به کردن: بردنه نامبوون، الهنیّوبردن، مراندن.

قوون بمقتوون: ترونا و تسرون. ـــ چموون: لـمنيٽوچرون، چوونمبرون. تووشى کيشه و گينچهلان ها تن.

قوون بهتوون بسردن: تروناو توونکردن، بردنه نمبوون، مراندن، لسهنی وبردن، تروشی کیشه و رووش و گینچه لأن کردن.

توونچى: تونگخانەچى. كەستىكەلە تونگخانەدا ئاگرېكاتەرە.

توونخانه: تونگخانه، توونی گهرماوي.

تونكه: پانتۆڭى پاڭموانان.

توونگه: گزرهیه کی زار و مل باریکه و تهنگه.

تووني: (همر.) تينور، تێني.

توو وهشين: تورچين.

ويتقروبهره تيّيه رانك

توويشووبمره: تيّشوردان.

توویشوودان: هممبانه یا چتیکی تره، که تیشووی تیکری.

توويشووكردن: دروستكردني تيشوو. نانخوواردني بهياني.

توويد: ترويخ، تيكولني دارودره خت و خهيار و تريزو و كاله ك و چتى تر.

توويكردن: توويرال توويرال كردنى كوشت بوبرواندن.

توویکان: توویک، تیکوان، پیستی دار و درهخت و چتی تر. دووانی به ـــ و کاکلدار: ووتهی بهتیکوان و پر مهغز.

تووي كيوي: توررهمهكي، تفعزري.

توویل (روژ. ، معن. ، همورا.): تعویل نیوچاوان، ناوچموان، ناوچاو. تاپوو، سامان و ناو و زموییه که ، که له پیش میری دهیدا به کهسیکی، که له داهای وی گرزه ران بکات.

توويل (رِوْرْد.): تووله، نعمام. (بار.) كۆترەبارىكە.

توويداش: تدالأش.

توويْلُه: تعريله.

توویلېمن (نەردە.): دەسرۆكەيەكە، كە ژنان لىمناوچاوانيانى دەبەستن.

توویلدار: کهسیکه، که زموی یا ناوی له مسیری و درگر تبی، که به داهاتی وی بژی.

توويلك (موك. ، بابا. ، خرّ.): توويّر. تيكولّ.

توويلك: داره زرتوره و بيّ بهره.

توویّلنانه زموی: کموتنه سهرخاک، خاک ماچکردن، کړنوّش.

توويم (رزژ. ، دهر.): تور.

توويم شامي: تووشامي، تووسوور.

تووين (رِوْرْ.): كز، پەرۆشدار، پەست، ئاوارە، مشەخت.

تووينين (دەر.): تورانين.

تووي ووشك: تورهشك.

تهتافك (زا.): ناعنا.

تهريان (همورا.): تريان.

تهن (باک.): تينوو.

تهناڤ (باک.): گيايهکه.

تهنووشک (باک.): ئازار و هنری ثالرو کلوتن.

تهنوویی (باک.): تینوریّتی.

قهنی (باک.): تینوو، تینی.

تهيشت (زا.): قاوه لترون.

تهيّل (باک.): سەركەو، كەسيّكە وەسەر بكەوى.

تى (باك.): دى، دىت. (كرما.) نى دىتى، تا. ناو، نىد، دور، ھەندور. تىلىكە: لەناورىكە، تىكىردن: لىەناوكردن، تىداھىيىسىتنەدە. زۆر جارىش بەسەرى ووشانەرە دەنووسى: تىكىردن، تىخسىتن، تىتى اكردن، تىدەچوون. (ئەردە.) نى دەتىر، ياو. (باك.) تى، ئەتى، تە.

قى**ن ئاخنىن:** تىپىسىتاوتن، ئاخنىنموه، داگرتن، داگرتنموه، بمزۆرى پړكردنى. تروردكه، جموالايا تەلىس.

تىي ئىالان: لىددەررە ئىالان، لىددەرروبىدر پىيىچ خىوداردن، دەررەدان؛ بەنىكىد ئىدلاقى مرىشىكەكە ئالارە. ئالانى چتىيىك، بىنىيكى يىا چتىپكىي تىر ئىد چتىكى تر. ئەگردى چتىكى كۆببونلەد.

تَىٰ ئَالاَندن، ئالاَندن، ئالاَندن، ئالاَندن.

تى ئالقاندن: دالقاندن، ھەلأومسىن، تى گىراندن، پيوەكردن، لى قايم كدن.

تيّ ناويّر: تيّخهر.

تى ئاويدەر: دەنيوخەر.

تى ئىلوڭىۋتىن: دەنبى خىسىن. سىممارەر ـــ : سىممارەر تىخىسىن، واتىا ئىاو و ئادور تىخىسىن.

تى ئاويرران: دەنيوخران.

تێبهزان: تێڽهران.

تیپهربوون: کار و بهرخ دهست به مژینی دایکیان کردن. سوو اربوونی نیر بیخ مییه که که کاتی خویدا به تیک پایی. دهست پیکردن، خهریک بسوون. مریشکه کان تیپه بربوون، تینی و و رووکان. ناو و رست گرگرتن، سووتان. تیپه مردان: خهریک کردن، به گرتی یه کنریدا کردن. کار و به رخ بیز مرتینی دایکیان به په لاکردن. ناوال له باغچه به ردان: به ره لا و پهرت و بلاو کردن. به گرداکردن، ناوریشکردن، هسدان. سه گه که ی له کاروانه که به ردا، تاری یه کردان. ناگری له پروشه که به ردا: سووتاندن، گردان. ناگری له پروشه که به ردا: سووتاندی. سه گان که دورند به دوان، تاری که نیچیر به ردان، تاری و نیتر به ردان، تاری دو نیشردن. په راندنی نیزه یه له می له کارو ته گه و که کلدا.

قيْبهزافندن: تيّپدراندن. تهزاندن، بيّ ههستكردن، سركردن.

تيبهزين: تيپهرين. تهزين، بئ همست و سهربوون. سهرما و ژان کارتيکردن.

قيبوان: تيراكران: تيروكران، لمنيونران.

تێبردن: تێبرین، لمنێونان، تێڕڒکردن، تێڕاکردن، دهناونان، له نێونان. نقێم له ثهنگوستیلهنان، دارێکی میچی شکابی دارێکی ساغی تری له تهنیشتی دبرړێ. پترکردنی ووتهیهک یا چهند ووتهیهک له ناوه راستی نووسراوێکیدا.

تێٮبڕڽن: سەزۆرى چتێـک لــهناو چتێکيــتر نــان بــهتوندى، تێکوتــان. تێکوتانن.

تيبين: ډووربين، كەسيكە لەئەنجامى كاروبار ووردېيتەوه.

تیبینی: دروربینی، (باک.) پاشهروک. ووردبینی لنه کاروباراندا. روودهربایستی.

تىلىنىن: دوورىينى، تىلىنى، سەبارەت: سەبارەت بە فىسارەكەس نەبايە وازم لەمافى خۆم نەدەھىدا.

تيههر: رابر. نهو كهسهيه، كه تيده پهري.

تێپهران: تێپهرين.

قیپه مراندن: (باک.) بووراندن، بۆراندن، دابۆراندن. تیپ ازاندن، راسکاندن، بووهوراندن، رابوواردن، رابه اندن و رابه اندن و ایمواندن، رابه و اندن و گوویزتنموه ی چینک یا گیان لعبه ریک له شووینیکموه بوشویینیکی تر، ئه نجامدانی کاروباریک به گورجی.

قێچڕژاندن: بروانه: تێچراندن.

تێچن: باو، تێر، تێرا.

تێچوو: کیفایه.

ق<u>ێچووەنىدن:</u> لىدناونان، تێههڵچەقاندن، تێڕاكردن، تێڕڒكردن، لىدنێونان، لىدنێوبردن.

قیچوون: نمو خانووه هغزار دیناری تیچووه، واتا لیتی سهرف بووه. شاندانه بهر کاریکی و تهقه لای تسعواوکردنی دان بهگهرم و گوری. تیپراچوون، تیروچوون، تیپههلچه قین، تیوه چوون، بو بزمار و دهرزی و سینگ و چتی وا بهکاردهبری. تیداچوون، لهناوچوون، تهفرو توونابوون.

نتخینن: دووزمان، قسمه گیرهوه، شاووری بنکایمه. نوّمه به له باراش هارپنیّدا. سی: دووزمانی، نوّبه بری له باراش هارپنیّدا.

نيّخ: تيغ.

تيخران: خراندناو.

قیّخزان: خزان، خزین، داخزان، چوونه ژیّر لیّفه و ثیدیکموه. چوونه ناو شوویّنیّکی تعنگ.

قیخزاندن: خزاندن، ترنجاندن، چړاندنی چتیک بق ناو شووینیکی تهنگ. قیخزین: تیخزینمر.

تێڂڒێڹڡڔ: تێڂڒێڹ.

تێخزين: تێخزان.

قیخهان: تی نیخسان، چنیک له چنیکی ترموه بخری و قایم بکری: دی پیده آین، لی قایم کردن. چنیک لهناو چنیکی ترنان، که قوول بی، تی تا ناویژنن، خستنه ناو. کهسیک تووشی رووشه و گیچهان و کارمسات کردن. سهماره رس: ناو و ناوور له سهماره رکردن، سهماره رتیناویژنن. تووشی زیانکردن. پی دوراندن؛ فیساره کهسم له قوماریدا تیخست.

قیخوپین: فمرماندان، لیّ خوپین، تیّراخوپین، (تاویّ.) خشا. دهنگدانی گیاندار بق رِفیشتن و نهرِقیشتن و کپ و مات بوون. گوپرپاندن، خوپین، بمسهردا گوپراندن و فرمان پیّکردن.

تێخونجان: لهباربوون و گونجاني چتێک له شووێنێکيدا.

قیده چووهندن: پامالکردن، پایه مالکردن. پیچوواندن، مراندن، کوژتن، زیان پیگهیاندن.

قێداچوون: لمنارچوون، شمردانان، پايممال و پايممال برون، پێچبوون، پێ مردن، لمنێرچوون، تێچرون، زيانكردن.

قیدان: تی هدلسوون، تیکردندوه، کرم ... : پهنیریا گوشته، که کرمی تیداوه، تیراکردن، دورزی لیدان، تی ههلچه قاندن، نهسپی یا سن له گهنم و دانمویله کموتن.

قیدهنهوه: پارچهیه ک خستنه سهرپارچهیه ک جل و به رگ و ثیستر. دووباره دهست به چتیک کردنه وه، که ماوهیه ک وازی لی هیترابی.

تيده (باک.): تيدا.

قیّر: تهسل، تیروپر، سیّر، دری برسی. (سق.) به، باوی، بای. ب بوون: بهس بوون. به اوییه: برّوی بهسه، باوی ویه، بای ویه. توخ، پر. رهنگیّکه توخ بیّ. مروّقی دول ممهند. قيهه پيوون: تيپه رين، ډابردن، بهسه رچووني کات و چاخي چتيکي.

تێههركردن: تێپهراندن، راپهراندن، له ئهندازه دهرچوواندن.

تێههپین: ره تبوون، رابردن، رابوورین، رابران، تێکشان، ویاران، ویهرد، راشکان، بووریس، بوّریس، بوّهارتن، تعورین، تێپهپین، له نهندازه دهرچوون. دهستدرێژی کسردن، شوول لیّ ههلکێشان، پسیّ له بهره تێپهراندن.

تێۑۿڕيو: ڔۣٲبردوو.

تێۑهستان: تێ ئاخنران.

تى پەستاندىن: تى ئاخنىن.

تي پيچان: چتيک له چتيکهوه پيچان. ههڵپيچان، تکاکردن.

تى بىچىنىن: تى ئالاندنى چتىك لە چتىكىوە يا كىسىك لەكارىكىوە.

قیّت (دەر.): تــات، تاتىبــەرد. (ئــەردە.) دىّ، دیّــت. (فـــه.) ھەركـــەو، بـەردیّكى قورلــّه ئاوى بارانــەى تیّدا ړاوەسـتىّ.

تينهقان: تينهقين.

تێتهقاندن: دەرچوون، ھەلأتن، تەقىن، ئاوابوون.

قينقوان: بروانه: تيتراندن.

تينتواندن: معبعس له زور خوواردنيم له رووي سووكييموه بهكاردهبري.

تێترنجان: گيرخوواردني چتێک له شووێنێکي تهنگهبهردا.

ق<mark>ێترنجاندن</mark>: تێۑەستارتن، بـه زۆر چتێک لـه تەلىسـێک يــا چتێکيـــتر ئاخنين. گيرکردني چتێک لـه چتێکی تەنگەبەردا.

تێترينجان: تێترنجان.

تێترينجاندن: تێترنجاندن.

تنتكان: تكانى شلهمهنييهك بق ناو چتيكى ههر لهخويهوه.

ق<u>ێتكەند</u>ن: تكاندن و تنۆكاندنى شلەمەنىيەكى بۆنار چتێكى بە دڵۆپە دڵۆپ. دڵۆپ.

تێتنێسے: گیایه کی ناوی هممیشه سعوزه گه لأیه کانی وه کوو کعوه ری و ایه ناژال ددیخون.

تیچهندن: (بابا.) تیچهندن. تیگوشین، بۆلک کردن، دووزمانی کردن لهلای یهکیکی گهوره یا گچکه، بهخراپه له کهسیکی دووان. چتیکی وورد کهمکهمه لهناو چتیکی شل دهکری تا باش تیکه للبین. ئاردهوا لهسهر ناگر ناردهکهی تی دهچینری.

تێچهقان: تێړاچوون، ڕڒچوون.

تێچهقاندن: تێڕاکردن. چتێک لهناو چتێکی راکردن.

تێڿڡڨێڹ: ڕڒڿۄۅڹ، چەقىن. لىەنێوقوړێڕڒڿۄۅڹ.

تێچهڤين: تێڕاچوون، تێ ههڵڿهڠان.

تێچهقێنهر: ئهو كهسهى شتێک له شتێکى بچهقێنێ.

تێچهندن (بابا.): تێچاندن، دروزماني.

نیچهران: کۆبرونه و بهسهریه کتریدا که له که بهستان بهزوری له جیگایه کی. زهماوه ندی کوردوی هینده ی خه لک تیچرابوو شان دهسوو ا. تیچرانسن: کوکردنمو دی گیاندار بهزوری و ناریکی له شووینیکیدا.

تێچڕژان: بروانه: تێچران.

تیّږ: دوو نیمچه جهوالّی لیّکدروواوه، لهسهر پشتی وولاّخان گلّ و دهغــلّ و تهږهکاری و چتی تری پیّ دهکیّشن . خورجی گـهوره، ترابی، هیّږ، لـه خوړی و مووی دروستدهکریّ. مـهردومی میّږ، گرژ، میّن.

قيرهبي (باک.): تيّړ، خورج.

تێڕڢينين: تێڕاديتن.

تێڕۥڿۅۅۥندن: تێۿڡڵڿڡقاندن.

تيۆر مغور: ئىمو كىسىمى ئىلى ئىلى ئىلى دادەخىرى، واتىل بىد تونسدى دەنگى دەدا.

تێڕ١ڂوڔين: تێڂوڕين، خورين، فهرماندن، فهرمان پێؼردن.

تيّردان: تيّوهردان. ناو له قاپ يا له مهنجه ل و نيتر و هردان.

قىڭ_ۇھيىن: تىت_وابىنىن، راپەرموون، پشىت پىتبەسىن، پشىت پىتئەسىياردن، پشت پى ئەستووربوون. دختراديىن: بەختراپەرموون.

تيراديتوو: تيرابينرا.

تَلْرِاشَكُلُو: زيانُ كردوو، زيان چيز ترو. ـــى: زيانكردن.

تيراف (باک.): تيراو.

تێڕۥڪران: تێڕڒکران، تێبران، لهنێۏڹران، تێڿوون.

قێڕڮڔدن: تێڕۊػڔدن، تێبردن، تێبرين، لەنێۅنان، هەزاندن، تێڿۅوانـدن، تێؠڡڵڿەقاندن، ڕاچوواندن.

ق<u>تۆپامىان</u>: نۆړىن، تىمىاشاكردن، مىيّزەكردن، تيّوەپامىان، لىيّ ووردبوونىيوە. دامان، واق ووړمان.

قيراماو: بروانه: تيرامان.

قيراو: تيراث، بۆت، پاراو. گيانداريا كشتوكاليكه تينوو نعبى . ـ بوون: پاراوبوون، تير ناوخوواردنهوه . ـ كردن: پاراوكردن، تيراوكردن، بـۆت كرن.

قيراوبوون: پاراوبوون، ئاوتير خوواردنموه.

قيراوى: تەر و پاراوى، درى تىنويتى.

تَيْرِ اهْيِنَانْ: بمسبوون، تيْربوون، تيْهه لأتن.

تێڔۿڂۅٚڔ: تێڔۿڂۅٚڕ٥.

تێرهخوٚره: ئهوهندهي برسي پي تێربي، جهمي يه برسي.

تێړهوهبوون (ثهرده.): موٚړبوونهوه.

تيربادان: بارانى زور.

تيربال (باک.): نارام، هيدى، هيمن. كى: نارامى، هيديتى، هيمنى.

تێڔبهز: قەڭەر، بەزدار.

قێربوون: تمسمل بوون، نعمانی برسێتی لـمسای خور اردنعوه. بێ نیازبوون، سامانداری.

تيرنيره (همورا.): قومقوم وكدى گموره.

قێرخوواردن: تێربوون له خوو اردنی خوّداک یا میوه و ته پهکاری و ثیتر. قێرخوويّ: چێشت و چتێکی تره، که خووێی تعوارێک تێکرابێ.

ديرداين (باک.): همستي دل.

تێړدۆن (باک.): چىرور، قەڭىر.

تێردۆنى: چەورى، قەڭموى.

تێردوهن (باک.): قەڭىو، چەرور.

تێڔڒێڸٳڪ (باک.): خيزهڵأن، زيخهڵأن.

قيدٍ رَانه ناو شووينيكي، تيكه لبوون. داگيركردن.

نێڕۯ؈ڎ: تێڕۯتن.

تێڕژتن: دەناوكردنى ووردە.

تێڕشيتى: پرگرز، پرخەڵک، جەنجال.

قيرك: تير، خورجين.

تێړکه: خورجي گهوره.

قێړوو (بل): چه قه لا. به جانه وه ري د ړنده ي وه كوو شيّر و پلنگ و گورگ و ورچيش ده ليّن. ته روو كوويّستاني، تيروي. (بابا، ، هـ هورا.) ته روو. داريّكي جه نگلييه نيو به ژن بلند ده بيّ گه لاّيه كاني وورد و سيّ چوكلن بوّ بالوّكان زور باشه: گويا دوواي دوزينه وه يسيّ چووار پيّيه كي دوور پشتاو پشت بوّي ده چن دو و به رداني پشتاو پشت بوّي ده چن دو و به رداني داده نيّن، كه تعوان دوشك بوون بالوّكه داره كه بالوّكه كاني پووچ ده بنعوه ساچ خوّي بيكايا به ناوي وي بكريّ، به ره كه شي خرو سوور و وورده. هم ركه سيّ ۷ ده نكي قووت بدات تا ۷ سالان چاوي نايه شيّ. شوولكي له ملي وولاخي پسكه دار بكريّ چاده بيّت وه.

قيرووانين: تعماشاكردني چتيك و لي ووردبوونعوهي.

قيرو پاراو: رِيّكخسان و تەختكردنى شوويّنى مەرەزەيـە بـە جووريّكى وا ، كە ئاوى لىيّ نەيىّ، شويّنى بەرز و نزمى نەبىيّ و ئاوبىگريّتەوه.

قلروهېږ: تمسمل، تيروتمسمل، سهرومړ، به تمواوي، به پوختي، بهبي کهم و کووري.

تێڕۅٚڿۅۅڹ: تێڕٳڿۅڔڹ، تێڿۅۅڹ، تێؠ؞ڵڿ؞قان، تێڒٳڹ، دەنێۅنرٳڹ.

تێڕۆكران: تێڕاكران، تێبڕان، لەنێونران.

ق<mark>ىٽپۇكۈدن:</mark> تىتپاكردن، تېبردن، ئىدنتونان، تېنىان، تېبپرين، پەزگسان، زەلاندن.

تێړۆكردن: تێړاكردن.

تيرۇليمان (رەوا.): سېڭدار، نەخۆشى سېڭى.

قێڕ۪<u>ۆھەتىن:</u> تێۅۄڕێنان، تێۅۄڕانن. (ڕۅٚۯ؞) پرنەھاتىن. گرتىن بىه پىملاماردان، پړیێداکردن، نموین، پردان.

تێڕۅيى: تێروو، تەرى.

تێرهنگ و دنگ: به دهبدهبه، به شان ر شکرّ. (باک.) تێرهنگ. پرحشمهت.

تَيْرى: تەسەلى. تۆخى ھەندىك رەنگ.

تێڔێتى: تێرى، تەسەلى.

تيريش (باک.): پرئيش.

تیز (باک.): بارووتی کوتىراو. (رەوا.) قەشمەرى، گەپ، تەرانــه. (رۆژ.) تیزه.

قيزه: تيژاو. دەرمانيكى تيژو شله بەسەر ئاسنىش داكرى دەيسووتينى. قيزان: خووين تيزان.

تيزاو: تيزاب، تيزار.

قێزه: نروکی چتی تیژه، قوتکه، قیتکاییهکانی پووی دیوار و بورجان. کونێکه لهلای پێی ههندێک تفهنگ و دهمانچه بارووتی لهسهر دهکرێ و ثاگری پێوهدهنرێ. دی تفهنگێ. تێسکه. تیّز. (پوٚژ.) تێـژه. تیـژی پرویشتنی گولله.

تێزتێزهدان: پەلەپەلكردن لە يەكێك بۆكردنى كارێک.

تێزكه (ړوژ.): تێزه.

تید (باک.): ته کهبه ره. تیر، گورج و گول، قوچاخ، توند، چاپوک. (نمرده.) تیر، بو تیخ. (نمرده.) تیر، بوببار و سرکه.

قيرهنك: ئاريك زور خو له شووين و جيكايه كيدا برژيت ما و گوم و شويناني نزم و ليزهوه.

تێۯؼ (باک.): چکوڵه، گچکه. بێوهڵهی ساوای درندان.

تێڡۅين: تێ ههڵسوون.

تێڡڔڡۅڹ: تێڛرمان.

تێسرموهندن: تێسرماندن، لێدانبه داري يا بهرد و ئيتر له پرڕا.

تيسرمان: تيسرهوان بهدهست.

تيسرماندن: تيسرمواندن.

ق<u>لاسکه</u>: تیزهی تفاهنگی، تیز. کونی خوو ارهوهی توپ و تفهنگییسه، که لمویوه ناوور دهدرین.

تێمسێرياگ: تێكسرماو، تێكسمڕاو، چووارشانه.

تنكسميريان: تيكسرمان، تيكسمراو.

قید سوو: تیسووی، (خق،) دوری، (کق،) دوریه، به ته دی نیر تکه که ی خوری بوزگ نیز تکه که ی خوری بوزگ نیشه باشه، سهری نیر تکه که ی جهوری دورده کات له گه ای قهندی به برینان وهرده کری گوشتی زیندووی پیده هینیت موه، بنه که شی ده کریته نهسپون.

تێڡۅۅڹ: تێؠ؞ڵڛڔڔڹ

تێسووێ: تێسوو، تۆوسى، گيايەكى دركداره.

تَيْشه: تەشورى، تەرشى.

قیشت (باد.): قاوه لترون، چیّشتان. نانی قاوه لترونیّ، نانی نیوه پرّیه. قیشته نگو: نانی چیّشته نگاویّ، قاوه لترون. کاتی نیوه پراستی به یانی و نیوه پرّیه، چیّشتان.

تێشكان: زيانكردن، دۆراندن، هەڵخەڵەتان.

تێشكاندن: زيان پێكردن، پێدوٚڕاندن، ههڵخهڵهتاندن.

ت<u>ۆشكاو</u>: زيانكردوو، ھەڭخەڭەتاو. تۆكشكاو، چتۆكسە بەسمەريەكدا شكاسة.

قینشوو: تترشه، زادی ریکا، زمواد، ترویتسوو. (دزه.) بنزنک، دهباغ. نـمو داره نموهندهشی نـاو خوواردنزتـموه هیتسـتا تیتســوی همانـــمگرتووه، نـمو مندالـــه نـمو هــممـوو ناوهشی خوواردنزتـموه، کـمچی هیتســـتا تیتشـــوی هماننهگرتووه.

تێشووبهره: تێشوودان، تووێشهبهره.

تێڤوودان: ههمبانه، تێشووبهره. چتێکه تێۺووی تێبخرێ.

تێشووڪردن: زاد بـ پێگا و بانــان تامــادهکردن. نــانخوواردنی بــهيانی، د مـحاد

قێغ: تيخ، كافرمان، گووێزان. تيغ، كێرد، چەقۆ، خەنجەر، شير.

ظیّفه: تیغهی دیوار، دیواری تهنک و باریک. دهمهی تیغ، دهمه تیغی . تراش. لچ، کهنار، لیّواری حهوز و ثیتر.

تَيْغ تَيْرُ: تيغي تيرُ.

تيفواندن: فراندني چتيک لهنيو چتيکي تر.

تيفويدان: فريداني چتيک بؤناو چتيکي تر.

قَیْقه (باک.): وهک هموالّی ختری وایسه بسهلاّن رِمووشی جیاوازه. دمویّدا، تندا.

تَيْقُلُ (ندپا.): تَيْكُولُ.

تَيْقَلْهَانْكُنْ: قلْپ كردنهو مى شلهمهنيه كېوناو دەفريّكى تر.

قَيْقَوْلِهَانْ: قَوْيَان، لاوازبوون، بيّ تين و تووان بوون.

تيقوّپاندن، لاواز و بيّ تين كردن.

تَيْقَوْيِهُو: قَوْيَاو ، لَهْ إِ ، لاواز ، بيّ تين.

تێڪ: تعواو، گشتي.

تێڮ؈ێۯؾڹ: چڔڽان چرپان، چرپاندن.

تێکه: تێبکه، دەنێوکه، چا يا ئاو يان چتى شل تێکه.

تىكەر: ئەرەي تى دەكا.

قێکه٣: تێکڵ، تەڤل، هوومێن، تێکهلاّو، تەڤلېەت، چەند چتێکى، کـه تێککالاّوى يەکترى بووبن. ئاشنا، دۆست، خزم.

قێگه٧ێۅ: پالێش، تێڮڿڕڎٳۅ، تێڮڛێ، نارێۺه، نامێۺه. سبسوون: تێڮ٥ڵؠۅۅن، جممجقين. كردن: جممجقاندن، بمرناڤدان، همڵڿڮاندن. شپرزه، خموخی. كى: تێكهڵى. دۆستايهتى، خزمايهتى، هاوالآيهتى. قێگه٧ڵ بوون: تێوهچوون، تهڨل بوون، ئاوێتهبوونى چهند چتێؼ بهيهكموه. قێگه٧٤١ن: تێكههڵدان.

قێڮۿڵڮردن: كەرچلاندن، بەرنا قدان، جەمجقاندن، ئارێتــهكردنى چــهند چتێؼ بەيەكەرە.

تیّکهڵ و پیّکهڵ: نەڤلْدم، (باک.) گیّره ڤیّره. چتی به یهکاچووی نــاریّک و نالمبار. ـــبوون: نهههڤگهتی.

قیکه نی: تیکه لی. ناری تمهرون. خزمایه تی، ناشنایی، هام و شو کردنی یه کتری. یه کتری.

تێكموهپێچان: وهرپێچان، لوولدان، تێک پێچان، پێچانموه، تێكموهدان. تێكموهپێچران: لوولدران، پێچران.

تێڮڡۅڡدان: تێڮؠ؞ڵڒۅێۯتن، چۑ؞ڿۑ. تێڮڡۅ؞ۑێڿان، تێڮڤهدان.

قیکهونن: لهناوکهونن، کهوننه ناوچتیکی، مهلهکردن، لهناو ناودا خو شوشتن. زیانکردن، دوراندن، خرچان. تهفرهخوواردن، گول خوواردن، رِیّکهونن، خیّوان، گونجان. (باک.) مههک، کنج. سی ژنان: بعیّ نوویژییه. سی پیاوان: مهلهکردن.

تێکفولێکه: سعودا. کێشه، کێشهکێش، بێسهروبمری شووێنێک به چهشنێکی وا، که پرسینفوهی تێدا نعبێ.

تیکبهربوون: به گژ یه کترداچرونی دوو گیاندار یا پتر.

تێکشکاندن: شکاندنی چتێک بهسهر يهکتريدا.

تَيْكَشْكَان: لَـهنيّريهكتريدا شكان و پارچهكاني تيّكللّ به يهكتربوون.

قیکشکاو: لمنیویه کتریدا شکار و پارچه کانی تیکمان به یه کتربوربی. __ ی: له پال یه کتری داشکان.

تێكفهدان (باك.): تێكموهدان.

تیک کردتهوه: پارچهینک له پارچهینکی کورت یا تهسک بکریتموه __ ی پیده لین.

تیک گیران: لیک گیربوونی دوویا چهند چت لهیه کتری. شهر و کیشهیه به لیکدان یا به دهمه قاله، به گژیه کتریداها تن، به پیله ها تن، پیلهبازی، ووشت و مړ.

تَيْكَلُ: تَيْكَعُلُ، تَيْكَعُلْأو. بعنديوار. ــى: بعنديوارى.

تَيْكُلُهه في (باك.): تَيْكُه لأو.

تنكنان: لەپال يەكترى نان.

قیکنهنموه: له پال یه کتری نانهوه. کا تژمیر و رادید و ثیتر هه لوهشاندن و له سروینی خزیان نانهوه.

تیکوه دهنی: (گهلآله، رِهوا.، سبوور.، ههر.) زورهوانی، زوره بانی. کردن: زورهوانی گرتن.

تێکوهردان: تێوهردان، (همورا.) چەنموهرداى. گرژاندن.

تێڪ و پهڪاڻ: کارل بورن.

تيك و پهكاندن: ويران و كاوولكردن. تيكدان.

تێػوتان: كوتان، چتێک به شووێنێکيدا بردن بهنهێمی، تێبرين.

تێڮڡؾڡٚۮ: تێڮۅؾان.

تێڮوتانن: تێڮوتان.

تێڮوتيان (ئەردە.): تێبران، تێبريان.

تيكورانه (خق.): زورمواني.

تێڮۅٚشان: تێڮۅٚۺؽ٠.

تَيْكُوْشُهُر: هِ مُولِنَّدُهُر ، خَسِاتُكَار.

تێكۆشى: ھەول و پەڵە بۆچتێک.

نیکوشین: همولدان، تعقدالادان، کرشین، خمیاتکردن، شان دانه بسهر، (همورا،) وولابین، زور سه: حاشرکردن، همولدان، نان لمه شورباوی کوشین، تریت کردن، (همورا،) ده یولایین، تیجاندن، دووزمانی، زمان لیدان، له نمندازه بعده ریاره بهخت کردن.

تَيْكُوشيو: تريت، تليت، ناني له شورباو كوشراو.

نیکوان: تیقان، شکوولک، شکهلووک، تفل، تؤفر، تؤول، تفر، پهلک، توویلک، تورک، تفر، پهلک، توویلک، توویلک، توویلک، توویلک، توویلک، توویلک، تولیلک، توویلک، توویلک، تابیلک، تابیلک،

تَيْكَهُمْرُيَانَ: لَيْكَ ثَالان به جوولانهوه.

ت**ێػۿهڵٳۅؽۯڐڹ**: چپهچپ، چرپهچرپ، تێػڡۅ؞دان، هاتوو چۆڡ؞کی نارێػ و ناههمووار. قیکبهردان: به گژیه کتریدا کردنی دوو گیاندار یا پتر.

تيك بهزان: ليك ترازان، له پال يه كترنران.

تێڮؠڡۯاندن: لێػ ترازاندن.

تنک بهزین: له یه کتری گیربوون، لهنیّر یه کتری نران، و هکوو قام که کانی همردووک دهستان له پال یه کتری بنریّن.

تێكبردن: تێپهراندنى دووچت بهناو يهكتريدا.

قيكهه والله تيكبردني دوو چتان يا پتر بهناو يه كتريدا و تيكخستنيان.

تێڮچړژان: تێڮڡڵأوبوون، كموتنه نێويهكترى.

تێڮڿڕٟۯٳڡٚۮڹ: تێػٷڵٚۅػڔۮڹ.

تێػڿڕۯٳۅ: ڿڕ، ڿێڕ.

تێکچوو: شێوار.

تێچووهندن: شێواندن.

تیکچوون: خرابرون، نالنز و ناسازبوون. (باک.) به قم. پهریتسان برون، پهنگخرواردنموه، ناکرک برون، همرافتن، شیّران، شلّمژان، لرّس بهلرّس، ریّک و پیّک لهناوچرون. پهیّ ـــ : چهرّت پارمبرون. دلّ ـــ : دلّ پیّکداهاتن، ناکرّکی، شهر و کیّشه. دو ورکهوتنموه.

تێڮچووني ڪاروبار: (خۆ.) شەپۆپان.

تیکخران: دوو یا چهند چتیکه، که ببریتهوه ناویهکتری.

قیکخواو: دوو یا چهند چتیکه برابنهوه پال یه کتری. ته خته کانی رووی شهو میزه باش تیک خراوون.

تیکخستن: سمری دووچتان لیک قاعکردن، تیک بردنی دوو یا چهند چتیک بهنار یه کتری.

قیکه ان: خراکرن، دار له سهر به رد نه هیشتن، کا و ولکردن، هه لوهشاندن. به رتیل کرن، تیک و پیکدان، کرتووپان، شیخ اندن، رووخاندن. نیسوان تیکدان: لیک زوویر و تووره کردن.

تَيْكلهر: ئعوهى شت يان نيتوانى خعلنك تيتك دهدا.

تَيْكُلُوان: بروانه: تيّكدان.

تنگورا: پیکرا، به یه که وه، سه راپا، سه رپاک، پیک موه، ته ف، (باک.)

تەت. تەقدە، دھەت. ھەمور، گشت، خى. ـــى: گشتى، بەگشتى. تۆكىردن: شەر و كۆشسەكردن. چتۆسك ئسفناو چتۆكسى تىر كىردن، چا ئسە

ئيستيكان كردن، ناو له بهرداخ كردن، گهنم له جهوالكردن و هند. تيكرن.

کار و بمرخ له دایکیان بعردان بر مژینی. تامادهکردن.

تیکردنهوه: درترژیا پانکردنی پارچهیه که اسه جل و به رگ و ثیبتر به

خستنەسەرى پارچەيەك.

تيكمرمان: تيكسرهوان.

تيكسرماندن: تيك سرهواندن.

تیکصرماه: درو قوولری، درو گوردی، کولامبنه، کورت و قهلسو، قولامبنه، پانوّله. قهلمو داریّژراو. (رِدَژ.) پانوّله.

تیکسمران: قملموی و داریزراوی گیاندار.

تيكسمواو: گيانداري تيكسرماو.

تَيْكَشَانَ: تَيْهِ الرين، رابردن بابي هاست و خشه.

تێڮۿهڵۿنڪووتن: تووشي يهکتر هاتن.

تۆكھە نچوون: بەگژ يەكترىداچوون، بەرەنگارى يەكتربوون.

قىكىھەلدان: دوو يا چەند كەس بەشەق تىك ھەلىدەن. تىكەل كردنى گەنم و جوّبوّباراش.

تێڮههڵۺێڵان: شێڵاتي چەند چتێػ بەسەر يەكترىدا.

تيكهران: كهرما يا دووكمال يا سهرما له ژووري بمناو ماليدا كهران.

تيّ مياندن: ئاگاداركردن، تيكهاندن، حالي كردن. خرس: ئاوورليدانموه و غمم لي خوواردن. خوتي نهكهياندن: خستنه پشت

تێڲهيشتن: تي گههيشتن، حاڵي بسوون، سهر ليدهركردن، سەرلىدەرچوون، تىكەيىن، ئاقسىن.

تێڲڡؽۺؾۅۅ: بمهرّش، هرّشدار. (باک.) بيربي. بيرمودر، هرّشمهند،

هزشیار. زیره کو ژیر. تینه کهیشتوو: پاتال.

تێڪميين: تێکديشتن.

تێڪهييو: تێگهيشتور.

تێڪرا: تێکرا. _يي: تێکرايي.

تێڪرتن: دەنێوگرتن، لىدنێونان. چووارچێوه لسدديوارگرتن. سىدر ل مخدنه کرتن، وینه لهچوو ارچیوه کرتن، نیوه نمه کوئیتر له نمندام کرتن و هتد. هاوێژتني چتێک بۆ چتێکي تر.

تێڪرماندن: تووړهبوون له يهكيّكي و ههڵشاخان بهسهريدا.

تێڪل (باک.): شلووێ، لێڵ.

تێڪوشين: تێکوشين.

تێڪهاندن (باک.): تێگەياندن.

تێڪړان: تێ ثالقان، پێوهبوون، تووشبوون، گرفتاربوون.

تيْكراندن: تى ئالقاندن.

تێڪريان: تێکيران.

تێڪرياندن: تێکيراندن.

تَيْكُوشين: تيّكوشين. نان لـه شــوّرباو كوشين واتــا ووردكـردن و لــهناو شرّرباو كردن تا ببيته تليت. بوّ ليّدان، چال بوّ ههلّ كهندن.

تيك يران: دووچاربوون، پيوهبوون، زور بؤهاتن، تووشي دهمه قاله و يا شه ر و يان كيشه و رووشه هاتن. تى گيريان، چتيك لهني و چتيكى تر

تێڪيرڪردن: گيرکردني چتێک له چتێک، تروشکردن، دووچارکردن. تێڪريان: تێکيران، تەنكانە.

تێڪسمران: تێکسرمان.

تێڪسمړوندن: تێکسرماندن.

تێڪُسمړاو: تێکسرماو.

تيل: تعل، (دەر.) تال، سيم.

تێڵا: كوته ك، دارد هستێكى ئەستورە. تەياخ، پەياخ. بەرچىغ، بەرچىخ. باسکهداریّکه وهبهر سهربان یا دیواری شکست دهدریّ، دیرهک، بهرچیغ،

ئىستۈندەي خىرەت و ئىسترە. (خىز. ، دزه.) كوتكى جىل شووشىتنىيە. داردەستى ئىستوور. (خۆ.) چەلاكى مىيوە لىككردنەوه.

تێڵادرێن: معبعس له لێداني يهكێكييه بهدار و بعزوري.

تَيْلُاو: تالأر.

تێڵٳٚڽ (دهر.): تاڵٳٚۑي.

تيله: تيل.

تيلهكه: كۆڭىكى بەستراو و ئامادەيە بۆئەرەى بەكۆل ھەڭبگىرى.

تێلهڪهڪێش: كۆڵڮێش، پشتى كێش، كۆڵههڵگر.

تيلهگه: كۆل، تل، پشتى.

تيلخانه: برووسكهخانه.

تێلڪ (باک.): تێلي گچکه.

قَيْلَى: نيّوى پياوانه.

تَيْلَى بِسَكَانَ: داو، همودا، تالّ.

تیلی درواوی: تهلی درکاری.

قيمان (موك.): دامان، سهرگهردان بوون، په ك كهوتن.

لَيْمَاوِ (موك.): داماو، ليتقلوماو، تعنگاو.

تێمرووكان: تێۅ٥رووكان.

تيميسك: (رزژ.) تاميزك. (شا.) تاميسك. (زهن.، همورا.) تدبخاله. (كه.، جعبا.) خسميازه.

تين، هيز.

قيننان: دەنيونان، تيروكردن، تى نهاندن، تيخستن، تى ناويرتن، هرزاندن، چتيک لهنيو چتيک نان.

قينه (فه.): تانووت. ــ دان: تانووت ليدان.

قينهوبين: دەستدانە چتيكى قورس بۆھەلگرتنى يا ھەلكىندنى بەنهيم.

تێنگ (فه.): تينور.

تينووارين: تيرووانين.

تلِّني (باك.): تينوو، تووني.

تينيشتن: له كاريكموه چوون، خەرىك بوون. شاندانه بەر فىرمانيكموه.

تيواندنموه (بال. ، دهر.): توواندنموه.

تيوه پنچان: هـ الپينچان، تـ انگاوكردن. چتينك لـ ا چتيكى ترموه پينچان، بهدهمهوهداني كهسيّكي لهكاريّكي خرايدا.

قيوه چوون: تيره گلان، تيرابورن، پيره چوون، كۆپىيان. دەست پيكردن، خۆلىمىمرنان، شاندانىمىمر كارتىكى بىز كردنى. دەنتىرەبوه چوون، تتوهگلان، دەسرەكە لـه رۆنەكەرە چوو.

تيوهدان: (همورا.) پهينهشدان. همويره که شله کهميک ناردي تيوهده. تيهالسوون. كادمستت سووتا ماستى تيهالسوو. ناويساكردن. زمان ليدان، به دناو كردن، لاى ميرى فيساره كهسى بيتاوان تيوهمهده.

تيوه ر: لات، ړاز، گهوه ر. ريزه شاخيکه، که کورت و نزم بن.

تێوهراتن: تێوهرێنان، تێوهرهێنان، ئامێزلهچتێکموه وهرهێنان. تێوورووكان. تێړوٚهاتن.

تيوه رامان: تيرامان، لي رامان.

تيوه راماندن: تيراماندن، لي راماندن.

ق**ێوەرۋوژانسىن**: تێـــوەرورژان، ھـــەرەوەزى، گەلــەكۆمـــەگى. تێوورووكــــان و لــەگردى چتىێ يا كىسىێ كۆيىورنىو، بۆ تىمماشا يا شەرٍ يا ياريىكارى.

قيوهرووكان: تيدوهرووژان، همورووژان، وورووژان، لسدهوره كۆبوونسلوه، دهورهدان، تيدوراتن.

تێوهرووكاندن: تێبهردان. خدريک كردن.

تێوهرهاتن: داوهرووكان.

تێۅ٥رهێنان: ئامێزله چتێكموه وهرهێنان، تێوهرێنان.

تيّوه ريّخ: ثمو داوهيه، كه جوّلاً يان دهيهيّنن و دهيمن و دهيتمنن.

تێۅ٥رێنان: نامێزله چتێکييهوه وهرهێنان، تێوهرهێنان.

تێوهرينان (هعررا.): رشتن، چاورشتن، دەرمان لهچاوكيتشان.

ق<u>ێۄهژاندن</u>: (همورا.) مهژهند، جوّلمزمه. ــى كهر: نهقيزه ليّدان. ــى ى مردّ: نقرورج ليّدان. ــى تهندوور: كوّلْوّوه ثلمنيّو تهندووريّ وهردان.

ق**یّوهژانسدن: نسهقیزه لسه گ**اجووت یسا گوریّدریّسژان دان تسا خسیّرا بس_هوّن. ناگادارکردنموهی کمسیّکی بمدهست یا به چتیّکی تر.

تێۅ٥ۯ٥ندن: تێۅ٥ۯاندن.

ت<u>نوه شاندن</u>: داوه شاندنی جلکی دژویّن لیه تهندووری گهرمدا تا موّرانه کانی بکمونه ناو تعندووره کهوه.

تێوهشانن: تێوهشاندن.

تيوهشيان (نمرده.): لي وهشيان، سمرگمرم بوون. له كارهوهچوون.

ت<u>ێوهگلان</u>: تێرهچوون، دروچاربوونی کهسێک بهکارێکلوه، که پێیی خوشنهيێ، ثهم سال به تروتن کړينهوه تێرهگلاووم. تێوه چرونی چتێک له حتکی شله ه.

تێوه گلاندن: دروچارکردنی کهسێک به کارێکموه، که حمزی لێنه کات. چتێک له شلممهنیه کموه دان.

تێوور (تێوير): ړێ، ړا، بيروباوهړ.

قیرورووژان: تیرووروژان گهله کومهگی، همروو و تهماشا یا یا رمه تی له کاروباردا و یان بوشهر.

دێوورووكان: تێوهروركان، كۆبوونموهى چەندگياندارێک له چتێک.

تێوورووكاندن. تێوهرووكاندن.

تێووشين: تێػڕۺين.

تێووڵ (دەل.، فه.): نێوچاوان.

تێووڵه (ئەردە.): تەرىلە.

تێووڵين: تێػۅۺين.

ت<u>ٽوير:</u> ړێ، ڕا، بيروړا، بيروباوهړ.

تێوێڵ: نێۅچاوان.

قیّهاتن: چوونی چتیّک بو ناو چتیّکی تر، حموزهکه ثاوی تیّهات. داهاتن و ههلّمه تدانی چتیّک بوّ چتیّک.

قیّهافین: تیّهیّنانهوه، نهصهگداری، سهربلّندی، سهرکهوتنی یهکیّک لسه کاریّکیدا.

تێهه٧ٚتن (موک.): له ناريدا مهله کردن.

تيهه لهنگووتن: هه لهنكووتن، هنگڤين.

تَيْهِهُ لُجِهُ قَانَ: تَى هِ مُلْجِهُ قَينَ.

تێههڵڿ؊ڨقفدن: تــێڕاکردن، تێڿۅۅانــدن، تــێڕێکردن، پێداچووانــدن، راچوواندن.

قیهه نجههقین: تیجرون، تیراکران، تیروکران، هه نجههقان، راچرون، تی هه نجههقین: تیراچرون، تی هه نجه هانجه تیراکران می هه نیم ده نود در درو و در با در اید است می نیم تیردا. یا له چتیکی تردا.

تێههڵچو: كەسێكە بەبى بيركردنەر، پەلامارى ھەمرو كارێكى بدات.

تيههه لنچوون: پهلاماردان و باوهش كردن بهكاريكيدا. تووړه بوون، تيخوړين.

تێههڵڿۅۅنهوه: پهشيمانبوونهوه، بادانهوه، دمست پێکردنعوه.

نیّهه لْدان: شهق لیّدان، بهشه قی له چتیّکیدان، بهشه قی لـه کهسیّکیدان. ترو په ملّدان، فهیّدان. تیّکه لّکردن، برنجه کـه هه پشتهی تیّهه لّده. ثـاو لمناو ده فری کردن. تاوییّدادان.

تێههڵنه: دەرى كه.

تێههڵۺٳۅڽڹ: تێؠ؞ڵڛڕڔڹ.

تێههڵسووان: مەقلىن، سوونى چتێک له چتێکى تر.

ت**ێههڵسوون:** لێههڵسبوون، سبويين، لێسبوون، ڕڎِن لـمناني ههڵسبوون، ممقلاندن. خرّتێ؊: خرّتێههڵقرتاندن، پهشتهپهشت کردن.

تىلچە لىقوتاندن: نافتووش. خىقىد : پەشتەپەشت كىردن، مېرورمووشكىردن، خۆكردنە پلەندەر.

تيهه لقوتين: لاپرهسهني، مړوومووشكهر.

تيهه نقورتان: له خوّره خوّ له كاروبارى نهم و نعوهوه دان. تيهه لقوتان.

تىلھەڭقورتىندن: تىپمەڭقوتاندن. خۆلەكاروبارى ئىم و ئىوھو دان.

تێهه نکودن: گۆرانى ... : بەدەنگى بڵند كۆرانى گوتىن، دەنىك بەرزكردنىوە لەگۆرانىدا، گۆرانى گوتىن. تێههڵچوون لىه قسىه يا لەكردەرەپىەك بىعبى پرس و ړا.

تێههڵکێش: (همورا.) هۆركێشته. نمو كسهيه چتێكى بمناو چتێكى تردا ههڵبكێشى.

قێههڵکێشان: تێههڵکێشکردن. تێههڵێنان، دوشاو ههڵکێشان. دوزوو له دورزی ههڵکێشان، پێوهکردن.

تێۿۿڵٚڲێڵڒڹ: زماندرێڗؽ کردن.

تَيْهه لْمَان: سەرەر ژوور تەماشاكردن، بەرەر ژوور تەماشاكردن.

تێههڵنگان: تێههڵهنگووتن.

تَنِهه لَيْفان: تَيْهه لْكَيْشان له ثاودا. به س بوون، تَيْرِ اهيّنان، بايي بوون. زيان پركردنموه، چاكه دانموه.

تێۿۿڵێڹڶڡڡۄ: تێؠێڹٳڹڡره.

تنفن

تێهن (باک.): تينوو.

ت<u>نهناشک</u> (باک.): گیایه که دهخوری، تاوه کسشی دهدری بمو کسمهی، که خورردبیّتی (تاوانگاز بووبیّ).

تَيْهِني (باد.): تينوو . ــ بوون: تينوو بوون.

تينى بوون: تينوو بورن.

تيهنى كرن: تينووكردن.

تێهنان: تێههڵهێنانموه، تێهانين.

تَيْهِيْنَانِهُوهِ: تَيِّهِهُ لَيِّنَانِهُوهِ، تَوْلُهُ دَانِهُوهِ.

ني ي؟: تييت؟

تێيت؟: دێؠ، دێيت؟. ئايا دێؠ؟.

تی (یمز.): تق، نماتق. مرازیکه بینته پاشکوی همر ووشه یا نماریکی واتایه کهی ده کاته چاوگه وه کوو: نازایه تی، نمبعزیتی، پیاگه تی. (بللّ، باک.، بار.) ژنی برای میردیه. (باد.) توو (بهری داره توو). (خوّ، پروا.) لا، کهنار، روّخ، لیّوار، قمراخ، لای تهسکی و باریکی دهست و نیدیکه یه. (روّژ.) (زاراوهی مندالانیشه) نموه تا، نماتا، نماتانیّ. (باد.) تیشک. (باک.) خراب، بلّ (برّمیوه). تمنک، تیوار. (باک.) تینوو، قیا (دیّرسم): تق، نماتق (برّمیّینانه). (باک.) حمیف، موخابن، پمروّش. تیبوردن لمناوردن.

قياچوون: لمناوچوون، يا تووشى زيان بوونى يەكيك له پيناوى كاريكيدا. قياراهان: سەرسام مان له كاريكيدا.

تيامان: تيدارامان.

تیان (جا.): مهنجه لنی زور گهوره یه وه کوو هی هه لواساز و گهرماوی. تیانه. (موک.) تیانی گهرماوی، حهوزی ناوی گهرمی گهرماوی، خهزینه ی گهرماوی.

تیانه: (جا.) مهنجه للی گهوره. (ههورا.) قاپ، نامان. (موک.) مهنجه لوک، مهنجه للی گچکه. تیان.

تيانچه: مەنجەڭزكە، دىزەي گچكە.

تيانجكه: تيانچه.

قيهن: بارست، بارستا، (همورا.) بارسا. قعباره، نعندازه.

تيبت: لهقه، لووشكه.

تيپ: سهمهر، دهسته سوواريک. چين، دهسته. (باک.) پيت.

تیپپ: رِیْز، رِیز، سان، رِیْزی لهشکر. پوّل، گهل. دمسته، کومهله، دمسته سویایه ک.

تيههن: كۆمەلنىك لەسىروار.

قیت: (همورا.) پرچ، تیتک، قر، کمزی، پهلکه. (باک.) لاواز، بئ تووک، بئ تین. (فه.) تووی داروباران.

تيتار (دزه. ، خدّ.): تعشقه له، قهشمه ري. لاسايي.

تىتالا (سن. ، سەقز.) : تەشقەلە، قەشمىەرى، لاسىايى، ڧروڧتىل، كالىتە، ڧىشە، شۆخى.

تيتانباز: كالتهجي، تعشقه للباز، لموده.

تيتالك (باك.): قوللهى كيوى. كۆنگره و بورجى شەرى.

تیتانی (سن. ، سه قز.): قهشمه ری، گهمه، لاسایی، گالته کردن.

تىتە (ئەردە.): خشل، چەكى ژنان.

تيزواز: تيترواسك.

تيتروازك (رموا.): تيترواسك.

تیتروهسک (شا. ، همو . ، دهر .) : (رهوا .) تیتروازک . بالنده ییکی لاق دریژه به لأن لههی شهلاقه ی کورتتره لهشی وه کوو کوتری وایه ره نگی بور و سپییه و سه ربالی رهشه ، تیترواز ، تیتله پیچاخ ، زیقاوله ، تووترواسک .

تيتري سماق ناني ڪهره (هنر.): گسديدكي كچاند.

تیتک: (پوژر.) تروک، قیژ، میوو، نهگریجیه. (باک.) تودان، گهرای مریشک و ماسی و نیتر. (بالیه، ، پوژر.) پور، پلک، خوشکی باووک. تورتکهسهگ. (ل.و.) نوشتور و میورووی ناوچاوانی مندال. (باک.) قازه لاخ، تیتل. (باک.) تیتی. (شار،،سیی.) نهگریجه.

تيتكه: پارچه.

تيتك زا: پوورزا.

تيتل (باك.): قازه لأخ.

تيتله: تيتوّل.

تىتلىبىجىخ: بروانە: تىتلە پىچاخ.

تىتلەپىچاخ: زىقاولە، تىترواسك.

قیتل و بیبل: تیتیل و بیبیل، تیتی نیره، بیبی مییه له همویر یا له قوری نابیده دروست ده کمن. چیروکیکی خوشیشیان بو ریک خستوده.

تيتليسك: گيايدكي سموزي ناوييه گهلاني و هكوو كمو هري وايه.

تيتن (باد.): تووتن.

تیتوو: (باک.) شیّلم. شروشردلّ. (موک.) تیتولّ، پارچه.

تيتووتيتوو (موك.): تيتوّل تيتوّل، پارچهپارچه.

تیتوّل (موک.): جل و بدرگ و کالاّ و چتمه ک و پهردّی شر و ووړ و کوّن و رزیو، پارچه، تیتله، تیتوو، ړندول، پرچک، پرتوّک، تیّتله، تیتوو، پرتال، پرتوّل، تلیش.

تيتوّل قيتوّل (موك.): تيتوو تيتوو، پارچهپارچه، تلّيش تلّيش، پندول ړندول، پرتول پرتول.

تیتی: دەنگی بلوویسرو دووزەلدە و شیپوور و ئیستره. (باد.) سۆفیلکه (بالندهییکده)، دەنگی جووره چۆلەكەيەكىيدە هەمیشدە دەلىن: تى تى. ورشەيەكدېزنى پى بانگ دەكرى.

تيتيك: بررانه: تيتي.

تیتیلهوبیبیله: بیچوولهی ووردی گیاندار. چیروکی بزنوکه و مهروکه، که بر مندالان دهکری.

تيتيليسك (شا.): گيايهكه.

تیجیاروهری (همررا.): تیشکی ههتار.

تیجیاری (همورا.): تیشک.

تيخ: تيغ.

تىخبەند: تىغبەند.

قیو: (همورا.) خهست، پهیت، پهرهنگ. مرازیّکی راست و دریّره سمیّری تیری کموانهیه، که دههاویّرریّ، قرک، قرولک، بهشت، تهخش. ناویّرهٔ، گولله. (باک.) توخش، ناویّرهٔ، گولله. (باک.) توند، پهیت، خهست، واژی شل. (نموره.) قهد، بهرُن، بالاّ، تووز. (دهر.) تیر، تهسمل. مانگی پاییزیّه. (باک.) نهستوو. پارچه زموی، پارچه خاکیّک.

نیّږ: (نهرده.) چیّړ، میّړ. ـ کردنهوه: به گزشهی چاو تهماشا کردن. چهند جوّگهیه کی باریکی راسته بهناو مهرهزه دا دهبریّ بوّناو دانی. تیږ (باک.): دهنگی بوّړی ئوتومبیلییه.

تيراوه: تيراوي.

قیراوی: کولکیّکی پیسی بی گریّیه لهسهر نیّسک و یا لهنیّو گهروو دیّت و چابوونهرهی بوّنیه، تیراوه، که سارپژیش بیّ ههر ههلّده داتموه. شاوارهی میّخهک (جهوههری قهنه فلّ) ی لهنیّو برینی تیراویّ بکریّ تا چهندین جاران دووایه تا چهند مانگیّکی وازی لیّ دههیّنریّ نیّسکی رزیوی لیّ جوویّ دهبیّتمومو دهبی دهربهیّنریّ،

قیراهیّز: تیرهنداز، تیرهناز، نموکهسهیه، که تیری باوی و شارهزای تیر ناویّژتن بیّ، ماره و نمندازهییّکه، له تیرناویّژرا تا نمو شوویّنهی، که تیرهکهی دهگاتیّ و لیّی دهکمویّ، ـــی: تیراویّژتن.

قیوه (مسوک.): سسهری دیراوانسه. مرازیکسی چیکهنهیسه. لکسی هنوز و خیآلیکییسه، جنوم، تووشسال، بابک، با فک، بنسهمال، زوم، بسهرهباب. پهگفز، جووم، قنول. تیرهی کهلاش، سیرمه، زووییل، زولسه چهرمیکی خاوی باریک و دریژ ههلیتراوه بنو پایمال و پلیشهی ژیرکهلاشی. کندراز. تهخته تیره، تهختهساف. پهلاماردانی بهراز بوسهرمرو.

تێړه (ئەردە.): برووسكه و چەخماخەي ئێشى لـهش.

تيره ئيستهيو (همورا.): رهگهز دوستي.

قیرههاران: (باک.) تیرباران. به تیریا به تفهنگ و چهکی تر دهستریّژی نیشانه بکریّ.

تيره چا (ئەردە.): چالأويكى راست و قووله.

تیرهژ (باک.): تیشک.

تيرهژه (باک.): كۆلكه زيّرينه.

تیرهشان: تیغهی شان. دریّژایی سهر پرّههی گرد و شاخ وکیّو و کهژانه. شانه ههنگورینیّکه ههنگ لهسهر ههلّیبهستیّ.

تيرهغه: بربرهي پشتي.

تيرەقە: تيرەغە.

تیرمقهی پشتی (کۆ. ، دەر. ، خۆ.): بربردی پشتی.

قیرهگ: گولّته، پالّموانه. تیرهک. کوّلّهکهیهکه وهبهر سهربانی شکسته و دیواری شکستی دهدهن.

قیرهماد: جووره ماریّکی زهردی باریک و تیژپهوه له خوّ ثاویّژتندا توند و چالاکه، ترولهمار، نهسپه ماریّکی باریکه و سهری بادامییه خوّ به ههر چیدا بدا کونی دهکات.

قىرەنئز: تىرەنداز، تىراويژ. تفىنگچى. ـــى: تىرەندازى، تىرئاويژتن. تفىنگچيتى.

تیرهنان (همورا.): تیروک. نانی تیری.

تيږهوبوون (ئەردە.): مۆربرونەرە، چيرەبرون.

تيرٍ موكردن (ئەردە.): مۆركردن، چيرەكردن.

تيرەھێش: تيرھيش، دارھێش.

قيرباران: تيرهباران.

تیربهتیر (تعرده.): رووبهروو، بعراتبعر.

تيرتيرك (باك.): سيسره، سيسرك.

تيرهدان: كيّشك، وهكوو فيشهكدان چتيّكه تيرى تيدا ههلدهگيري.

تیوک: (باد. ، باک.) تیرلاک. بۆړی پوولهی ثاسن. مۆدنه ، دارجغاره. (نمرده.) دیرهک ، گولته ، تیرهک.

تىركەتفەنك: شىشدىيكى دريد، پەرلاى لەسەرىكى دەخرى لرولدى تفدنگى پىخارين دەكرىتەرە.

تيركردن: (نهرده.) هاندان، فيتدان. (همورا.) باوي، بهاوي، باويره.

تيركيش (ئەردە.): تيردان.

تيرمار (باک.): مارى بي ژههر، تيرهمار.

تیرمه (باک. ، باد.): گەلارتر، سەرىسانگ، نارى مانگى جەرتەمە.

تيرنج (ئەردە.): بن باغىل.

تيرۆچك: فيچقه، فيشقه. بهتيژى و خوړى فړكهكردنى ثاو يا خووين. ___ كردن: فيچقهكردن، فيشقعبمستن.

تيروز (باد.): تيروش، تيشكى رور، كه له روچنهوه بيته ژوررهوه.

تيرۆژوو: تيريژوو.

تیرؤک: (باد.) تیرک. تیرهنان، نیرهمان، داریکی خرو دریره و اه قامکی نستوورتره نفنگوتکی همویری پی پاندهکریتموه.

تيروكهوان: تير به كغوانغوه ، تيروكهمان.

تيرۆكى (كۆ.): جوورە ماسىيەكە.

تيرۇگى: جوورە ماسىيەكە وەتيرۆكى دەچى.

تيروهازي (هدورا.): كاريتهي پشتي، بريرهي پشت.

قيروو: جووره داريکي ديمييه وهکوو تهروو لهشاخي ده پوي و زور گهوره نابي. حيز.

تێړووچانڪ (باد.): زوراني، زورهواني.

فێرووێ (پیرا.): دارێکی کێوییه، لهکاتی همنگورین کردنی همنگاندا بمرێکی کممێک سوور و درێژووکه دێنێ و ناخورێ.

تيرھێۺ: تيرێژ.

تیری: نانی تیری، نانیکه به تیروکی پانکرابیتهوه.

قىيرێــــژ (باد.): گەرماوى ھەتاوى. تىشكى ھــەتاوى. (دزە.، رەو.، كـــــۆ.) تىرىزروو.

تیریزوو: (کو، ، رووا، ، دزه.) تیریژ، تیریژ، پارچهییکی دریژووکهیه لهملاولای دهریی و کراس و کهوای دهدریّت، (باد.) تیریژی، تیروژوو. تیریژی (باد.): تیریژوو.

تيريك (دەر.): تاريك.

تیریکایی (دەر.): تاریکایی.

تيز (باک.): لووشکه، لهقه. قهشمهری، گهپ، مهزاق، تيتار، گهمه، كالته، تيتال.

تيزانگ (ئەردە.): ميزەلدان.

تيزاو: تيزاو.

قيزه جار: ئەو كەسەيە گەمە و كالتەي پيدەكري. ئەو شووينەيە گەمە و كالتدى ليدهكريّ.

تيزهزاروك: كەپ، كالتە، كەمە، تيزەجار.

تيزييكردن: گاڵته بهكەسيّک كردن.

تيزپيّوهڪردن: تيزپيّکردن.

تيزوفيز (خود): دووچته، كه دانرين و بهرانبهري يهكتري نهبن.

تيز: چتى برنده. شيخر (بۆتىغ و دەرزى وئيتر). (باك.) خوړ. كژ، زنچ، زینی. کردن: سوونهوه، بههمسان و چتی تر، سووتن. توند، چوست، چالاک، گورج. ـــ ى ئاوى: خوورەك. سووړ. كەسـيكا ئەسـەر كردنسى كاريك سووربي. توند، تووژ، تيـژي بيبار و ئيـتر. پهلـه، خيرا. ـــ رِدِیشت: تیژرِد ، تیژرِدِی.

تيزاف (باک.): سينلار، لافاو، تيزاو. ئاوينکه تيزبروات.

قيۋاو: تيراو، تيزاب. تيراث، سينلار، لافاو. ئار و خول مميش (مشكى) بەتتىكەلاۋى _ ى پىدەلىن، كە ژنان لەگەل سابوونى كەل و پەلى چلكنى پيدهشون. قەلىمى، كەسابورنى پيدروستدەكرى.

تێژهچێژ: هست و چهشه تیژو ناسک.

تيژموكردن (ئەردە.): ھاندان، فيتدان.

تيزبال: بالندهييكه تيزروات لمهموادا.

تيژبوون: منبس له سروربووني يهكيّكييه لهسهر كردني كاريّك. ــى چەقۆر ئىسر.

تيژبير: بيرتيژ. ــ ى: بيرتيژى.

قيژههر (فه.): توندرهو، تيژرود. ـي: توندرهوي، تيژرويي.

تيژرهوت: خوشي رو. ـ ي: توندو خيرا رويشان.

تيژږۆ: توندړز. ــ يى: توندړزيى.

تيزك: گچكه، چكۆله.

تيزكهو: كنرى گچكه.

تيژكردن: ــى چەقۆر شير و تير به هەسان، سورنەوه، برشت پەيداكردن به تیخ. مهبه ساندانی که سیکییه لهسه رکردنی کاریکی. خۆشكردنى ئاوور.

تىژھۆش: زىرەك، ھۆشيار،

قیژی: ـ تیغ: معودا. ـ ی بیبار: تامی بیباری سوور و ئیتر. گورج، خيرا. به _ رؤيشان: خيرا رؤيشان. توندى.

تیسهنینی (دیرسم): تو چونی (بونیرانه).

تيسك: لزگه مدوويا لزگه خورييه كي دريّژه. ــ ي لوّكه: پرتي. (جا.، همورا. ، ئەردە.) زەنگەتەي ترى.

تيسكال: تۆزقال، تۆزيك.

تیسکن: مالاتیکه تووکهکهی پارچه پارچه و لزگه لزگه به ریشوو دریش راوهستى، كوڭكن، تىسكدار، تووكن.

تيسمال: تيشه. تيسمالك. (كۆ.) تريسم، تيلسماك. (بابا.) تەلـەزم. (باک.) پەلىس. پارچەيتكى گچكە و درير و باريكە لە دار ، بەرد، ئاسن يان له شووشه.

تيسمالك: تيسماليكى گچكەيد.

تيسووي: (خرد.) تيسور، ډرري. گيايه كه بلنده نيرتكه كهي پاك كري و بخووري بۆزگ ئيشه زور باشه ، سهري نيرتكهكهي جهوي دهردهكات لهگهل قهندی به کوتراوی به برینان و هرکری زور باشه و گوشت نووونهی دینینت موه ، بنه کهشی به کوتراوی دهبیته نهسپون.

تیش: (باک.) میگلفل، گەلد، كەریّک پدز. دراد، پارچد، ریسدولاً. (باک.) تاییژ. (رموا.) تیشه، شاخ و بهردیّکی تعنکه، کعژهکیّو. (بـلّ.) دەغلىّكى شىنه، كە تازە سەرى دەرھىنسابى و ھىشستا لكى لىسك

تيشه: تيش، بەرديكە تەلأش تەلأش ليك جووي بيتموه. تيسمالك، شمشيره. (همورا.) تاش. پشتينديكه لمو بمرده تملأش تملأشه بووبيته کهمهرهی زهوی یا گرد و کیّوان. (لو. ، فه.) تهشوویّ، بیوور. تىشەبەرد: تىغە.

تیشهمین (باد.): گاتور، شاتور.

تیشهی جفت (فه.): گاسن.

تیشک: پرشدنگ، پرشنگ، تریسک. تباو، هدتاو، (جا.) تیدی. (باک.) تریژ، تی، تیرهژ. (زهن.) لیسکی خوّر. رووناکی خوّر یا مانگ و ئيتر، كه له دوورهوه له شووينيكي بدات. نيري ئافرهتانه.

تیشی (دەر.): تەشووى.

قيغ: (باك.) تيخ، ئاسنهلأن، بۆچروم. ئاسنى تيژى برنده. ــ ى كۆن: گۆرت.

تیفه: دهپه، بهرچیت، ناوېره، ناڤېریک. (باک.) تیخه، چیت. دیواریکی تەسىكە لىەنتوانى دوو ديوارانىدا. تىەلاش، تىەراش، ديىوارى تەسىك و باریک. (همور۱.) تیشه بهرد، لای سمره تیژه کانی سمره وهی بمرده کانی سەرشاخىيە.

تيفهره: تيرهغه.

تیغهشان: زنجیرهی شاخان، تیغهی دیواری.

تيفېهند: تيخېهند، نشتوو و جادوو پکه گۆيا تعري پٽي بي نايبري.

تىفبەندى: تىخبەندى.

تیف تیفه: ـــ ی ریش و پیشی سهر ، سیوسیوه ، (باک.) شهه ، قهیه . دورای تاشینی سهروریش جاری دورهمه، کهتیغی پیدا بخشینیتعوه تا لورسبي و شهوقاو تروسكداربي.

تیف قیفلاان: دووای تاشینی ریش و سمیّل بوّجاری دووهم گوویّزان یا ماكينهى ريش تاشينى پيدا بخشينريتهره.

تیف تیفهدراو: ریش و سهری تاشراوه، که بو جاری دووهم تیغیی پیدا خشيتنرابيتموه.

تيف تيفه كردن: تيف تيفه دان، تاس و لووسكردن، ئارايش دان. تيفل: (باک.) كووز، قاش، قەتىك. ـ ،ك شەبەش: قاشىك شووتى.

تیفرک (ناک.): بالنده ینکه به قه د کوتریکی ده بی په نگی بهرسینگی ناسمانییه لهملاولای ملی سی چوو ار خه تی زهرد و پهش و سپی پیوه یه، سهر پشتیشی نوخته نوخته ی شین و زهرده. کلاوکوره.

تیقل (بار.): تیکولی ریواس و نیتر.

تيق (كف. ، رِوْژ.): تاق، تاك، بهتهنيّ. (باك.) قاقاي پيّكهنينيّ.

تيقمانهجووت (روزر.): تاقمانهجووت.

تیک (شن.): درز و قالمه تی دیوار و زاوییه. بردن: درزسردن. (موک.) ددانه مشکه. پشت ماسی، پشت ماسیلکه، مام شهه قه. جسوره دروومانیّک دوو پارچان پیّک و دهدروون به لاّن پیّک و نانووسیّنریّن بوّجووانی داسمال، هاندیّکیش جهمسه ری هه درووکیان داده گرنه و . پارچه پهرویه که لعبه ر تفسکی یا لهبه ر راستکردنه و له کراس و کهوا و ثیتر ده کریّته و . (باک.) راوهستاو به پیّوه. توندوتولّ، گررج و گولّ.

تیکار (باک.): دیوار.

تيكان (هنورا.): چاڭووك.

قیکه (همورا.): پاروو، کهرسال. پارچه، کوت، لهت، قرتکه. (شهرده.) برکه.

تنكه: پارچەينك له قالى. نوخته.

تىكئېۆس: پۆسپارە.

تىكەتىكە: پارچەپارچە.

تىكەتىكەبوون: پارچەپارچەبوون.

تيكەتىكەكردن: پارچەپارچەكردن.

تيكه كرياك: پاروو له گهروو گيراو.

تيكه كۆشت: پله گۆشت.

تيكهى زل: نمواله، نوواله.

تيكله: مەنجەڭۆكەي گچكەي مسينە. جەررە. دىزەي گچكە.

تیکله: دیزهی ماست.

تیکمه: پر، تهژی، تژی، لیوړیژ.

تيكورك (خق.): به رقموه تعماشاكردن. مغربرونموه.

تیل: (همررا.، روزد.) خیّل، چاوخروار، کهسیّکه به گزشه ی چاری تمماشا بکات. خورار و خیّج. چورز. (باک.) لووس، کابا من تیله، کابا من تورده: تیره، تیر، هاویّرتنی که للا (مهرمه په قامک بـوّه و کهللایه کی تر بنگیّویّ): ثازاد ی راسته (تیری راسته). د کردن: تیر ئاویّرتن.

نیلاک: گزشه. به ــ ی چاو تهماشای کرد: به گزشهی چاو تهماشای کرد. (گهرد. ، دزه.) پیّچ، پوّتــراک، ســهروپوّتراک. پیّچــی خــودار، پوّتراکــی خووار. سهرتاووسی، کهسیّکه پیّش سهری مووی پیّوهنهبیّ.

تيلاوتيل: خور اروخيّج، خور ارهو ار.

تیلایی: به گۆشەی چاو رٍووانین.

تیله: (فه.) توولهی دارهمیّوی. (دهر.) کوّل، تیّلهگه. رهشتالّه، نـاژالّ و وولاّخی رهشتالّه. (بـاک.) نـازاد، رزگار، بهخشـراو، پاکانـهکراو. کـهچ، خووار، سیله. ـــ ی چاو: سیلهی چاو.

تىلەقەيىشتى (گەر.): برېرەي پشتى، كارىتەي پشتى.

قیله کۆ: پارچه ههریمه که، له کوردستانی ئیرانیدا و ناوی هوزیکیشه، که له ریدا جیگیربووه.

تێله کێش (همو.): ثمر ژنهیه، که سوواڵهی همڵدهگرێتموه و به با قعباقه دایان دهنێ، له گمرمێندا گۆیا تمنها کاری ژنانه.

قیلک (رِهوا. ، همو.): قامک، تُل. _یّک لـه رِوْن یـا لـه دوشاویدان بـوّ چیّژتنی. چووز. _ییّوهکردن: چووز پیّوهکردن.

قيلكه: تيكله، ديزهييكه ماستى تيدا دەمهيينري واتبا شيرى تيدا همويندهكري تا ببيته ماست.

قیلمهسک: پارچه ی درترژ و باریکه ، ساله هه و چتیکی کرابیته وه. تیسمال ، تیلمه (کرز. ، همورا.) زونگه ته تری.

تيلمه: پارچه، كوت، لهت، تيلماسك.

تيلى بمرانبمرين: تير ئاويرتنى دوو كەس بۆكەللاي يەكترى.

تىلىن: مەرمەرىن، كەللايىن.

تيم (خدّ.): زاراوه.

تيماج (نەردە.): تىمانج.

قیمار (همو.، باک.): چاره، چارهسهر، دهرمانکردن. کردن: دهرمان و چارهی و چاره، چارهسهر، دهرمان و چاره که تمنها بدره نمخوش و برینداران کردن. (باد.) ثالیکی شموییه، که تمنها بدره شمو و قاشاو لیدان.

تيمارخانه: ندخوشگد، خمستدخاند.

قيمارستان: نەخۆشگە، خەستەخانە.

قیمارکسفر: چارهسساز و دهرمانکسهری بریسن و نهخوشسان. رئسهک و قاشاوکردنی وولاّخی بهرزه و ثبیتر.

قیمارکردن: چاره و دهرمانکردنی بریندار و نهخوّشان. رِنهک و قاشاوکردنی وولاّخان و شال لیّدانی.

تيماركمر: تيمارهوان، نەخۆشەوان.

قیمانج: چهرمی دهباغکراو، پیّستی مه پ و بزن و گوویّره که و ثیتر، که خوّش و پهنگ کرابیّ بوّپیّلاً و فیشه کدان و چتی تر.

تيمچه: كاروانسهرا.

قین: تاو، تاب، تعووژم، تین، پیز، گف، هدفل، بره، نیرهوان، هیز، زهبر، نمنیا، پرزه، زور. (شن.) شمنگ. (باد.) خور. گدرمایی، گدرمی ناوور و هدتاو و نیسر. به ـ . : هیزدار، تیندار، گدرم، وهتین. (باک.) شیره و گدرم. بی ّ ـ : نهووم، هدلی، تعشک، زراف، (باک.) چیقال، زراو. باریک، لاواز، بی تووک، بیپیز، کهمتین. (باک.) تینوو.

قینتینوّکه: بیناقاقه، بنسهر، بنجهنهگه، بهربین، گهروو. ثیّخه و بهروّک. قیندار: بههیّز، هیرّزدار، بهتین، پیّزدار، بهپیّز. (باک.) بگهوده، بوّک،

تينشير (باد.) شيرهتين.

تينك (ئەردە.): تينوو. ئالوو.

تينگاوتينگ: ئاروس، تولپر. ــ هاتن: ئاووسبوون، تۆلپرېوون. تينگ كەوتن: ئالروكەوتن.

تينڪي: تينووويتي.

تينوو: تووني، (ړهوا.، همو.) تيّني، (شمبه.، روّژ.) تژنه، (همورا.) تعژنه، (باک.) تهن، تیهن. بۆزىندەوار و دار و شینایی و گژو گیایهک به کارده بری، که ئاتاجی به ئاو و ئاوخوو اردندوه بی، به پیچهواندی (تيراو)ييه. گەروو.

تينوهتي كرتن (همو.): (همو.) تينوهتي هيّنانموه. كسيّكه هست بعبينهيزي و ناسازي بكات، كه بچيته لاي ليزانيكي ئمويش لمدهرهوه قوړ قوړ اگه ی ده گري، دهماريکی لهبن قوړکی دهکوشي تا بيهوش دهبي، که

تيني (باک.): شيرهوگهرمي. (لهک.) چاڵي گهردن.

تيو (دهـــۆ.): خورار.

تيوانهوه (دەر.): تورانموه.

تیوه ی: (رموا.) راز. (همورا.) تهممال. بسهرزی و بلندی شعو جیکایانهیم،

تيوتى: لار و لـزچ، خووارهوخووار، تهسكايى، تهسكى. ئـاوه ژووى بــه

تَيْوُولُ (فه.): نيّوچاران.

تيوول تهقينه (دەر.): تەپقەپزك.

تيووڭه (ئەردە.): تەرىلە.

وههوّش ها تغوه به تغواري هغست بهلهش سووكي دهكات.

قینویتی: توونیهتی، تهنی. ئارەزورى خوراردنەرەي ئاو كردن.

قیوار: تعنک، تعسک، تعنگ و تیوار.

تيواندنهوه (دەر.): توراندنموه.

که به به رقعدی شاخاندا دریژهو دریژ ده رکهو تبی.

تيوتيوه: تيف تيفه.

تيوتيوهدان: تيف تيفهدان.

تيويتى: بروانه: تيوتى.

تێۅێڵ: نێۅڿاوان.

Ē

ج: تيپيکي نابيي کوردييه.

جا: سا، دەسا، دەي، ئىدى، ئىتر، دووايە، جا، كەوايە، جاجاريكىتر سستى نەكەي، جى، جىكا، پلە، با، بىلا، ووشەيىكە لەكاتى بىي باكيتيدا به كاردهبري و هكوو: شيرز دي بابي، نايمه بانهيمت. جائاسمه (همورا.): بهجيهيشتن.

جهبر (رۆژ.): ورتەي بى واتا ، روتەي بى سوود.

جاياندن (باك.): جوولاندن، جماندن، لمرزاندن.

جاتره: جمعتمر، (همورا.) همزيي، همرييلم، شمزيي، همزوه، (باد.) جەتر، گيايەكى مالى وكيوپيە بۆنى خۆشە لـە ناو چىست و دانوولـەي

نۆكى دەكريت، گيايە كە بەتھرى يابە روشكى ئار يان ئارەقەكەي بدرى بهوکهسهی، که زوری خبوواردووه، خوواردنهکهی بیلاو دهکات و تهواو ئاسوودهدهبي. ژنيکي بيننوويژنهبي و زگ وزاي نه کات به چاي بيخوو اتموه چارەى تەواو دەكات، جاترە ھەندىكى لەگەل ١٥ دەنىك عامناب كىمىيك بكۆلى و بكريتە چا چاكترين چارەيە بۆ تەووژمى خووين.

جاتره کیویله: گیایه کی به هاری کیوییه له جاتره ده چی نار و ناره قی وی بۆ ژانە زگ زور باشە.

جاجر (باک.): كولليره يه كه له هه نگووين و گوويزي دروستده كري.

جاجرم (باک.): جاجم.

جاجك: بنيشت، بنيّشت. جاجكه تاله: بنيشته تال، بنيشتى خاو.

جاجم: جاجرم.

جاجیمان (روزد.): ریسیکی تایبه تیه بر جاجم ناماده کرابی و کمبدری به جوّلاً تاجاجمي ليّ دروست بكات.

جاچڪ (فه. ، دهر. ، لک.) : بنيشت، بنيّشت، بهنيشت.

جاچکه: بنیّشت، ویژهن، ژاژکه.

جاچكه تالله (فه. ، دەر. ، لك.) : بنيتشته تال، جاجكه تالله . شيرهييكه لهداري قهزوان دهگيريت.

جاچکه خوشه: بنیشتی خوشکراو و کولاوه، بنیشتی پوخت.

جاچۆل (ھەورا.): جادوو، تەلىسىم.

جاچۆلگىلەر: (ھىلورا.) جادروگەر. ــــ ى (ھىلورا.): جادروگەرى. جاحيّل: جحيّل، لاو، هدرزه كار. ـ ى: جحيّلْى، لاوى، هدرزه كارى.

جملخ: (ړهوا.) جماغ، جوړکسي تووتنييسه لهتوورهگمهي گمهوره تر و لمه تەلىسىيش گچكەترە، جارجارەك مشمەما دروسىتدەكرى، (باك.) شیشهی کهبابییه، دیواریّکه لهدار دروستکرابی، (نهرده.، باک.) زید، نيشتمان، خاک، وولات.

جاخچه: كيسهى تووتنييمو له جاخى چكۆللەتره.

جاخولکه: جاخی گچکه.

جادار: جينشين، جيدار. _ ي: جينشيني، جيداري.

جادوو: تەلەسىم، باربەژن، جاچۆل، ئەفسىرون، چازور، ياترو، تشىترو، زاربىست، دەمبىست، چاوبىست.

جادووباز: ئەفسىرونگەر، جادروگەر. ــ ى: ئەفسىرونبازى، جادروگەرى.

جادووبهن: جادووبهند. ــ ى: جادووبهندى.

جاهووبهند: تعلمسم كار، تعنعكهيد، كه لعزيريا له زيد نوشتروي چاوو و زاری لیدهنووسری. _ ی: تعلمسمکاری.

جادووكار: تەلەسمكار. _ ى: تەلەسمكارى.

جلاووكهر: جازووگهر، چاوبهست، جادوونووس، تهلهسم نـووس، تهلهسم ساز، باربەژنگەر، ئەفسىورنگەر، چاچۆلگەر، كووڭەنانى، جاچۆلباز، جادروباز. ـى: تەلەسم سازى، جازروگەرى، جادروبازى، چاوبەستى، پیشهی جادووگهر.

جائوونووس: تەلەسم نورس. ــ ى: تەلەسم نورسى.

جار: جهل، چین، را، گهر، گل، کهرمت، ههل، حهل، دهم، تاو، دان، کهش، سعر، تائیستا تهنها جاریکی کوردستانم دیتوه. _ یکی: چهلیکی، چینیّکـــی، (بـــاک.) گیایهکــه، کــات، دهم، (بــاک.) مـــزر.

جاد: ووشهیی که، که بکری ته پاشبه ندی ناوان ده یکاته ناوی شووی ن نیرگسه جاد: نیرگسستان، چلچرا. ناوی ده نگه، بانگ، گاز، بانگه و از نیرگسه جاد نیرگسه جاد نیرگسه بانگ، بانگه و از بانگه و این که نیستان. دان: بانگه کردن، ده و یه که و و لاخ و ناژالی به نازادی تیدا بله و دی راسایی، هاماری، مهیدان، زمویی که له می شربی نه کیلرایی و گرو گیای زور لی سهووز بوو بی ، بوور، به یار، په نبه جاد، (ههورا.، موک.) جیگای پاشه به دو و بوومو می لی همالگیرایی و دروا بی تو دروا

جسادان: چمه لان، لمه چاخانی پیشسوددا، نموسسا، بوکه لمه: دووجساران، سیّجاران، لهمموسا.

جاره جاره: تاوتاوه، وارهواره، بيّن بيّن.

جاره: _ (ئەردە.) تاوير، سينەكەمان.

جارهڪ: يه کجار، چهليٽکي.

جاره ناجاري: جارجاره.

جارهو جارێ: جاريهجارێ، جارجاره.

جارجار: جارجاره.

جارجاران: بروانه: جاري جاران، جاران، لـ ممويهر.

جارجاره: جارهجاره، نيّونيّوه، تاوتاوه، هاووړهاووړ، (باد.) بيّن بيّنه.

جارجم (باک.): جاجم.

جارجيم (باک.): جاجم.

جارچی: (باک.): بانکه، بانگکار، بانکهر، بانگدهر، بانگدهر، بانگهویژ، بانگهویژ، بانگهواز، کهرهلیاس، کهسیّکه پیشهی تهنها جارٍ چیتی بیّ، هلالهکهر. جارچیّتی: جارٍ راهیّشان.

جارچهنجاره: ههلی چهندهم، نوبهییّکی تر.

جاردان: بانگهوازکردن، جار راهیشتن.

جاپدۆ: كاردىز، گاردىز ناويكى ميتروريى كوردانىه وەكسور: گۆتسى، جۆتسى، كاردىز، قاردىز،

جاړداهيشتن: جاړدان، بانگلوازکردن.

جساپس: قسه لس، هه راسان، وه په ز، بسيّزار بسوون: وه په زيرون، هه راسانکودن. ... ی: وه په زیرون، هه راسانکودن. ... ی: وه په زیره هم راسانی. هم راسانی.

جارماز: بهرمالي نوويّژي، جانماز.

جارن (باک.): جارێ، جارێکي، گاهێ.

جارة (باك.): ناري مرزڤاند.

جاپوو (همورا.): قسلّر زبل یا قسل و پهینی سووتاوه دهکریّته قررِ حموز و شوویّنی تری وهکوو چیمهنتوّی پی سوواخ دهدریّ تا ثاو نهدهلیّنی. (ف.) گهسک، گزگ.

جاروبار: جارجاره.

جاړووبهند: جيّگايهكه به جاړوو سوو اخدرابي.

جاږوچه لتووکي (همورا.): چه لتووکجاړ.

جاړووكار: جاړووبهند. ـ ى: جاړوبهندى.

جاديّ: چهليّ، ډاوهسته، ووشهييّکه به ډووکار ناوه و وهکيتر کرداره: لموه لامي يهکيّکيدا بليّ دهنووم، دهليّن مهنوو.

جاريتر: چەلى دىكە.

جاری جاران: ووشهیی که چهند دهمیکی رابردوو نیشانده دات.

جاريك: چەلىك، ھەلىك، نۆرەيىك.

جاريكان: جاريك، جاريكي، جاري.

جاريكى: هەليكى، جارنا، گاهيّ. ــ تر: چەليكى دى.

جارێو (هەورا.): جارێ، جارێکي، چەلێ، چەلێکي.

جازةِ (باك.): جازيا، لـمجادوو وەرگىيراوه، ناڤى ئافرەتانىد.

جازوه(باک.): جادوو.

جازي (باک.): ناوي نافره تانه.

جاش: (فه.) جاشک، کوړی، (باک.) داش، دههشک، (همورا،) جاشههور، کوړین، (شهرده.) بهچکهی کهر، کوړین، (شهرده.) بهچکهی کهر، کوریاگ، همولی کهدران. کهسیخکه به پیسی دهستروری ئیسلام ژنیکی سی به سی به په لا کراوی بی ایشوری کاتژمیریکی لی ماره ده کری دووایه به په لای ده کاتهوه بی میتردی پیشسووی کهسیخکی بی دوژمنی نه تهوه ی خوی چه کی هه لگری به سینگی براو باب و مامی خویه و ، نی.

جاش فيستر: (تاو.) تولىقاتر، داش.

جىشەكەر: بروانە: جاش.

جاشهههر (هنورا.): جاشهكهر.

جهشههێعتر: جاشێکه، که له دایک بوو تا چووار سالان چ نیزیی و چ می بهلان، که گهیشته ۵ سالمی دهبیته نیستر.

جهشك: له جاشى گچكه تره، جاشكورى، داشك، كورى، جاشه كهر، جاشروله، جاشرولكه.

جاشكورى: جاشك.

جاشكۆلە: جاشكى زۆر گچكە.

جاشماكهر: جاشمميّيه، كه لسيّ سالّيدابيّ.

جاشماهمر (هنورا.): جاشماكدر.

جاش فێرهڪەر: جاشە نێرێکى سێسالاٚنەيە، (ھەورا.) جاش نێرەھەر. جاشوولكە: جاشى تازەبور، جاشى گچكە.

جاغ: جاخ، جۆړكى تووتنييه لهتوورهكهى گهورهتره و له تهليسيش گحكه و.

جاف: گيايهكه. خيّليّكي گهورهيه له ليواي كمركوك و سليّماني.

جلفهری: (همورا.) جهعفهری، تهرهیی کی ناسراوه.

جاقى (خۆ.): كىرى، ړام، ړاهاتوو. بيّعار، لاسار، بيّ گوويّ.

جاكافدان (روزر.): جوون، جوويني بنيّشت و چتى تر.

جاكهش: جاكيّش، كوسكهش، سكهش، دهريت.

جاکیّش: جاشکیّش، جاشبهسهر کیّشراو، کوسکهش، کوسکیّش، (سق جنیّوه) . ـ . ی: کوسکیّشی.

جاڪه (هدورا.): جي، جيکا، جيکه.

جاموولکه: جامی گچکه.

جامی: ناوی زاناو داندرو ههستیار و ویژهوانیککی بدرزی کوردی

جالْلهبەرد: بەردى خلۆر بورەوه.

جائه: (همورا.) تاوير، هماتار، كاشه بمرد يُك لم كيوانموه خلور

جالُهت: دووخ.

جالهق: (روّرْ.) جيّگالهق. ــبوون: جيّگالهقبوون.

جاڪر: جيٽگر، جيٽگاگر. _ ي: جيٽگري.

بكريتموه. _ كردن: خلۆركردنموهى گاشمېمرد.

جاڵجاڵووكه: (لو.) جوّلاّيي كەرە، (باك.) پيرعـەڤۆك، تەۋن پىرك، بلىق، (شىم.) پىرھىدلالورك، (ھىدورا.) پەسپەسكىلى، پەسپەسەكۆلى، (رۆژ.) داپسىرۆچك، داپيروك، داپيروشكه، (همورا.) ماماله، ماماليّ،

(باک.) پند، پندهپیر، پیرک، پسپسهکهآنه، (نهرده.) کاکله مووشان. جالْجالْووكەي زۆر گەورە: چنگنە.

جام: (موک. ، هغو. ، روّژ. ، که. ، باک.): (رهوا.) بادی، (میغن.) بایه ، يامه، قاب، ئامانى مس، باديه، (باك.) تىرار، ئاوخۆرى، ئاوخۆرە، شووشه، (تهرده.) وهنهديك، (جا.، ههورا.، تهرده.) تاوينه.

جامانه: ئاغىبانرو، جروريكيان پياو لىسەرى دەبىستى، جروريكيشيان ژنان ده یکهنه کراس و دهسمال.

جامانى: (رۆژ.) ئاغىبانوو.

جامهدانه: تاغمبانوو، جامانه. مندا لدان، پرزانک، پزو. زمانلووسی، كلكه لهقيكردن، سفته، تهرزوواني.

جامهدانى: تاغمبانوو، جامانه.

جامه ربه المار.): ربه اكوّل.

جامه ک (ههمه.): ناوينه.

جامه الدوس: زمانلووس، كلكه ته قيكار، سفته كار، ته رزووان. ــى: جامبهاز: وولآخکرو وولآخفروش، دهلاّلْمی کریسن و فروّشتنی وولآخهان و چتیتر، زورزان، فیّلباز، (جانباز)، مهترهباز، ئه کهسهیه له سهر تهنافی ھەلدەيەرى، تەنەباز.

جامبازه: جانباز، یاری کردنسی نهسپ و ووشتره و هه لستانموه سەرپاشوريان، جانبازه.

جامبازخانه: جانبازخانه، جيّگايهك تهنمبازي ليّدهكريّ. دهلالّخانهي كرين و فرۆشتنى وولاخان.

> جامبازی: جانبازی، کړین و فروشتنهوهی وولاّخ و کهل و پهل دەستبەدەست.

> > جامتا: جانتا.

جامتافرۇش: (ئەردە.) ووردەفرۇش، ووردەوالله فرۇش، خوردەچى، عەتار. جامجاهك (باك.): كەسىپكە بەتىنى گۆقەندو دىلانى وسىمايە دەكات وچەقەندى لىد دەستى خۆي خسترورە چەقەچەقيان ليوەدى.

جامچى: جام تيكر، شووشه فروش، ئاوينه فروش، ئارينه ساز.

جامچينتي: جام تيكرتن، شووشه فروشتن.

جامخانه: شووشه خانه، ئاوينهخانه، ديوي شووشهبهند.

جامدانه: جامهداني.

جامووله: جامی گچکه، بادیهی گچکه.

جاموٌلكه: جامي گجكه.

جماميّر (هـ مكا. ، باك.): جوواميّر، نازا، (باد.) جووان، دلْفراوان، بهخشنده، معرد، دەستبلاّو. ــى: ئازايى، پياوەتى، دلْفراوانى، معردى. جاميلكه: پارچەشووشەيتكى گچكە. قابتكى مسى گچكەيە، بادىلە.

جان: (باک. ، بار.) جووان، لاو ، جحيّل، (فه.) گيان.

جان ئىلغەرىن: كيان ئافەرىن.

جانكەندن: كيان ئىستاندن.

جانانه: دوست، يار، نازدار. بمسته و جروره كۆرانىيىه كه. زورزان، عميار، جادووباز، نفوورات، جامباز، جانباز، تیّلباز، زمانلووس.

جانهر (باک.): گيايهكي بۆنخۆشه گوڵێكي سپي بۆرەڵوكه دەگري.

جانهگا (باک.): جووانهگا.

جانموهر: درنده و داعبایانی درو بهسام و زیانده ر، (زهن.) پرند، (جا.) پړنده، جهناوهر، جناوهر، داعبا.

جانباز: جامباز، فیلفزان، پیتشمه رگه، گیان لهسه ربه ری دهست، فیدایی. جانبازه: جامبازه.

جانبازخانه: تەنەبازخانه، جيكايەكەلەسەر تەنافى سەمايەدەكەن، جيكاى كرين و فروشتني وولاخان.

جانبازی: جامبازی.

جامدک

جان بيزار: ناوي جووره تفعنگيکي بووه.

جانتا: باوولنی، چەلت، سندوقتكى چەرمىنى دەسكدارە و كەل و يەلى تيدهنري و به دهستيش ههلدهگيري.

جاندار (باد. ، هدکار.): گیاندار ، گیاندوهر ، پولیس، چهکدار ، گیانباز ، قورباني، پيشمهرگه.

جانداری: (موک.): ژاندار، شاگردداروغه، تهنگه چهری.

جانفاس: (زا.) گونیدی ته نکی هه لنه دووراو. چتمه کی ناوریشمینی رووته.

جانگووش: كەسىپكە بەبانگكردن يابەتەقە كردن فەلان لەخەر ھەستىنى بىز ئەرەي بچنە كليسايە.

جانگ: (كۆ.) جاو، خام؛ ــگازرى.

جانگی (ئەردە.): لاجانگ، نيٽواني چاوو گووييانه.

جانگیه (جا.): لاجانگ.

جانگير: جيهانگير، ناوي مرزيانه.

جانگینه: وهکوو جانگ.

جانماز: (همورا. ، جا.) بهرمال، دووگرد، دووگورد.

جانة: ناوى باوكى هدستيارى ناودار قددرى جانييد، خرى ناوى عبدالقادر كورى جانزيه بوته (قهدرى جان) لمشارى (ديركا) چياى مانرى بەلأن ئەمرۆ لەشارى شامىيە.

جانووك (باك.): جووانوو، جوواني، جاعني.

جانتی (باک.): بهستهیه کی ناو داره له گزشه ند وشایی و زهماوه ندان ده پلیّن.

جانی:گیانی، دلاسی، (هدر.،باک.،بار.) جووانوو، جووانی.

جانس ممرڪ (باک.): جووره گوٽيکه.

جاو: (كۆ.) جانگ، (هغورا.) ههلاوه، خام، چاپان، كالأيهك له دهزووى لۆكه دروستدهكريت.

جاوان (باک.): گاوان. ئیلیکی کسوردهو زوّر ناوداره له عیراقیدا سهریهخوّییکی بهرزیان ههبوره (میر زیائه دین جاوانی) لهو خیلهیه، ئیبن خهله کانیش له میرووه کهی خوّیدا لهبهرگی ۲ و له لاپه ره ۲۰۸ لیّی دو اوه.

جاوه جاو: قسه جرونموه ، به خاوى وبه پلته پلت ئاخه فتن.

جاوه ڵووكه: گيايه كى گهلاپانه بهزمويدا _پاده كشى گولنى بىلاّوه وهكوو هى رِيّواسى وايه، ههرمالاّتيّكى بيخووا ماسته كهى بوّكزى ليّدىّ.

جاوبر (باک.): دووارد، مقاست.

جا**وپ**ێچڪ: نموهرد.

جاوراوه: جووراوه.

جاوڪر: ئەرەي جاو دەكري.

جاووگ: (ئەردە.) جاو.

جاونانـموه: رِایـهڵکردنی جــاو، بریّتییــه لـهکهسـیّک، کــه زوّر هــاتوو چــق بکات.

جاوید: نهمه، هه تاهه تایه، (ناریّ.) یه ثه نیتات.

جاويدان: هدتاهدتايد. _ ى: هدتاهدتاييّ.

جهوی گازری: جاریک بوو تا ماوه ییکی دهخرایه ناو شیباکمو چتیستر دووای شووشتنموهی سبینتر دهبوو وده کرا کراس و دهریی.

جاوین (رِوْژ.): جرون، جروین، جرونی بنیشت رپاروو ئیسر.

جاوینموه: جوړندوه.

جاد: جيگا، پايه، شان.

جاهێڵ (ڕڎؚۯ.): جحێـڵ، لاو، گـەنج، جـــوان. ـــــــــى (ڕڎؚۯ.): جحێڵــى، لاوى، جايەڵى، گەنـجى.

جايه ل (رِوْژ.): جحيّل، لاو، گهنج.

جهي (باله.): كابرا، هدرامه، هين، وانيَّك، فلأنكدس، فلأن.

جايينگ: لاجانگ.

جه (هدورا.): له، ــناكاو: لمناكاو، جدتو، لدتق.

جهباخچۆر (باک.): شاریکی کوردستانه له بن دهستی ترکاندایه، زازان. مهدامه: ۱۲۰ ک ک درا به درست به ک ک ک دادن شده به درست

جهباری: خیّلیکی کورده له دموروبهری کهرکووک دادهنیشن. جمووره کهتیره یه که جیوه ی ته یله گوینییه.

جەببەخانە: چەكخانە، ئەنبارى چەكانە.

جهبهره: ساردی و سری، سهرما و سوله.

جهبهره فوواندن: خوّله ثاو هه لکیشانی چوّله کهید له رستانیدا، کهنیشانه ی سهرماو کریّوه و بارانهیه، یا پشیلهیه ک له تهنیشت ثاو دادهنیشیّ نیشانه ی داهاتنی سهرماو سوّله ی زوّره بهوانه دهلیّن: ...

جىلىپورا (بىاك.): چەپىد، چۆپىد، كەسىيىكە ھەمىشىنە بەدەسىتى چەپىد كاربكات.

جهیخانه (باک.): جمیدخانه.

جهت: شهوهره، گيايهكه.

جهتر (باد.): جاتره.

جهترهقه: (همهورا.) جهدرهقه، جسووره نانیّکسه لمه بابسهت پانی و نهستوورییهوه له نیّوانی نانی و کوللیرهیدایه.

جهجالٌ (كه.): ججالٌ، (دجال).

جەحمىندەم: جەھەننەم، دۆژە.

جەحرى (باك.): ۋەھر.

جه حشك: جاشك.

جهحفه ری: (ړهوا.) بیزه ږوو، (بار.) ریشالکی، (بار.، ړهوا.) ړیشالوک.

جهحيّل: جحيّل، لاو، گەنج. ــى: جحيّلى، لاوى، گەنجى.

جهخ (باک.): خۆشړابووير، تيروپړو جەختى، دەست دريّژ.

جهخار (رِوْژ.): کێرد، چەقق، سيكارد، قيمەكێش. جخار، سيووێ، داخ، پەرۆش، خەفەت.

جهخهری (باک.): جووره پوّلاّیهکه، که شیری لیّ دروستدهکریّ.

جهخت: (پوژد.) بالشت، بنج بهستکردن، که داندن، همول و تیکوشانی بیسانموه بو کاروباریکی. چاک، باش، پیروز، دروجاران بهبی ووچان پشمین. که سیک جاریکی بیشمی ده لین سعبری هینا به لان، که دووجاران بیشمی ده لین سعبری هینا به لان، که دووجاران بیشمی ده لین ده کی دوجاران بیشمی ده کی دو کی هینا، پهله، تالووکه، به ...: به پهله، به تالووکه.

جمختهیّنان: دووجاران پشمین به شوویّنی یهکتریدا لـه کاتی تاخوّتن یا برپار و ړاړهویّکیدا ، که بهفهړو پیروزی دهزانن.

جهختی: چالاکی و چابوکی. به _ ردیشت: واته به چالاکی ردیشت.

جهخز: جيّخيّر، ديّخ، گيّر، گير، چزخ، ديخيّکي بهگهوهو خړه، (شار.) جهخيز، چووز.

جەخزجەخزانى: گەمەيەكى كورانە.

جەخزىن: جەغزىن.

جهخسی (باد.): و هستای تفهنگ و دهمانچان، چهکساز، تفهنگ و دهمانچه ساز. دهمانچه ساز.

جهخيز (باک.): جهخز.

جەوسى: كيايى.

جهده (باد.): جده و ، برین یا دهردیکه دهکه ویته پشتی نهسپ و نیسترو که ران و زور ده خایینی و زوو چانابیته و به هوی بسار کسردن و یسا زیسن و کورتانموه.

جمددوی: جدموی.

جەدرەقە: جەترەقە.

جهر: جهړړه. جووره بزماريکي پينچداره بستباداني هم <u>مهم به مهم.</u> توند دهبي و دهکريتموه، پينچ.

جهرابوون: (باک.) رزگاربوونی گیانداری ناووس

مىيىس لىغزانىتى، جەراندنى كىاندارى ئاووسىه بەزگەكەيسەرە ئىەكاتى زايىنىدا.

جهون: گیر خوو اردنی چتیکییه لهناو چتیکیتردا به ونگیکی و ا، که زور گران بیته ده رهوه ، فیساره ژن بهمندالهوه جه واوه ، فیساره که س به میزهوه جه راوه .

جهراندن: بهستران، بهستن و شهته کدانی چتیک، سفت کردن.

جەرانىن: جەراندن.

جەربود: بىسىرارد.

جهرره: تونگه ی کهوره و زار تعنگه له گلمی دروستده کری بـ ق نساوی، (باک.) جه ر، جه رک، جهران، جیّر.

جهررهبادان: بهستن و شهته کدانی چتیک زور به توندی.

جەررەتتىو: چڵكاو.

جهربددهر: ئاسنيكى لووت پانى كلكداره جەرى پى بادەدرى.

جهرېسهزه: ئـــاز۱، توندوتـــــۆێ، بــزێز. بـێشــــهرم، شازدههمناســــه، پێکـــراو، هممـــــــــهد، کــمرکاش، بزێو، بزێز، (هــهـــــارا.) جــهڵبـــهزه.

جەربەزەيى: ئازايى، بزۆزى، بزيرى، چەتوونى، بيشەرمى، پيكراوى.

جمرت و پهرت (باک.): جرت و پرت، زور بليّى، چەنەليدان.

جهرجهر (باد.): جەنجەر، گرگرە، كركرە، دۆلابى ئاوى.

جەرجەرە: جەنجەرى بىران.

جهرجهرقان: جەنجەرموان، كەستىكە جەنجەرى بگىرى.

جهرجوور: (باک.): زیخ، وورده بهرد، خیز. قابوغی فیشه کانه.

جهرجهه (باک.): لیزان، مهحلان، کارزان، ووریا، هونهرمهند، زیرهک.

جهرخهتوو (باد.): ناوگردان.

جهرخهتوون (باد.): ئارگردان.

جهرد (باک.): بهند، بهسان، جهرده. (زا.) مشک.

جهردار (فد.): سهررهق، كەللە رەق، مانگرترو، لاسار.

جهردام (روزد.): گۆلاوى باراندو و ئىتر.

جهردان: بادان و پیچدان به توندی و سفتکردن.

جهرده: (فد.) تدیره، که اسه ش، نژده، جهرد، جهرده قان، ته به ته به تدیده، گوران، ریگر، ته به تدیده، گوران، ریگر، تعدید، تاکیده، کوران، ویگر، تعدید که بینکیک یا چهند که سیک ده لین ، که ریگا به کاروان و ها توو چوکاران بگری و به زور رووتیان کات.

جهرده قان (باک.): جمرده، دز.

جمهردهیی: (بــاک.) ئــىدبابۆزى، تەتــەرى، رِێگــرى، جــەردەڤانى، رِێبــه خەڵكگرتن و بـمزلار رووتكردنــەرەي.

جهرسی (باک.): بی ثابروو، تابرووبراو.

جهرقين (باك.): قرەقركردن، تەقەتەقكردن.

جهرک (باک.): جهروه، گۆزهى زارتەنگ.

جمركهه این (باك.): جا فزیلك، ناریزه، ناشنا، پرپرس.

جهرگ: (بال.) جهگهر، میلاک، جگهر، (ههورا.) بهههر، (باک.) پشهره، (باک.) پشارهش، پیلارهش، دهبی بهندیوارییکی گرنگیان پیکهره ههبی بویه نیمه دهلیّین جهرگ و دلا. پارچه گوشتی سووری ناسکه له خووار سیپهلاکهره به تور قور و لاگهی گیاندارهوه نووساوه، به : ثازا، خوویّنگهرم، بی : ترسهنوّک. ددان به ی خوداگرتن: ثارامی گرتن، هیّدی و هیّمن بوون، روّله، مندال.

جمهرگاووس: دههری، تبوره، تمنگه تساو، وه وهز. سی: دههرتیتی، تروره یی، دهر دیکه جمرگی مرزی ثاووس ده کات به هیزی نوبه تینی کنن و کمون و برد ثاوی که لابی ، که له ثاوید اخورسابی بن تازاری جیگه روسیی و لیندانی دان و ده ردی سینگ و سل زفر باشه، گولی پنگیش به ثاوه وه بکولی بر جمرگی ثاوس، که لمسه رما وه بی باشه. جمرگ،

جهرگه: چهق، نیّره راست، جهنگه، جهله. (باک.) جثینوّک، جثات، بایزلهنیّو ــ ی شهره که دابوو.

جهرگهبهز (باک.،شکا.): رهشبه لهک. (بساک.،شکا.) پارچه جهرگیکه له نیر چهوریدا سوور بکریته وه یا به بهزهره ببرژینری.

جمرگەتاو: (؟)

جهرگېږ: جگهريي، جهرگمژ، خووينمژ. دهنگوباسي ـــ: واتا دهنگوباسي جهړگېږو ناخوّش.

جهرگبران: زگسووتان، رِوْلْعمران، دلْسووتان، زوْرليّكران.

جهركبوبو: زكسروتار ، دلسروتار ، جمورو بيدادي لمتهكدا كراو.

جهرگېرين: كوژتن.

جمرگدار: نازا، بهجمرگ. ـ ى: نازايى.

جهرگسووتان: جهرگ ههڵقرچان، مندا ڵمردن، جگهرسبورتان، (رِوْژ.) پهلاس.

جمرگسووتاندن: مندال كوشان.

جهرگسووتهو: زگسووتاو، مندال ليمردن و جگهرسووتاو، زور و بيدادى له که لکراو.

جهرگسۆز: جگەرسۆز، دلسۆز، ــى: دلسۆزى.

جهرگقایم: ثازا، دلیر، بهجهرگ. _ ی: ئازایی، دلیری، بهجهرگی.

جهرگمنسای: جهرگ تاووسان.

جهرگ و ناو: جدرگ و همناو.

جهر*گ و همناو: دلجگ*هر، (پردوا.) جهرگ و نباو، جیگهروسی، شووش و پههمر، جهرگ و سیپهلاک.

جهركوهناف (باد.): جدرگ و ناو، جدرگددل.

جهرك همه كقرچان: جهركسمورتان، زكسمورتان، جمهركبران. مدن: زكسورتاندن.

جەرگەد نقرچەو: زكسووتاو، جەركبراو. ــ ى: زكسووتاوى.

جهرمه: زورده ، ميوهي نيوه ووشک.

جهرنا هرنا: جەرناوفرنا، گيان لەبەرى پروپووچ.

جهرِنه (رِوْژ.): مەرى شاخدار.

جهرپومهنگهند: مهنگهند، دو تهختهی نهستووری دریّژه لههه و دووک سهرهکانیدا جهری پیّره یه پهرتووکی تیّده خریّ و بوّرغیهکانی توند دهکریّ تهختهکان دهنیشند سهر یهکتری و پهرتووکهکه دهق دهگریّ لهم سهردهمهدا هی باش له ناسن دروستدهکریّ بهنارهوی پیّی دهلّیّن (مکبس).

جەرى (فە.): رقابەرى، جەنەگرتن، سەر سەختى.

جهريه: دوو تهخته په وه کو جه پو مهنگه نه زيندروو يا چهرمدروو چهرمي پيده گري له کاتي دروونيدا.

جهريفڪ (باد.): گسک.

جمرين: جدران.

جهزايهچى: كيشكچى.

جەزبەئۆك (باك.): گيايەكە.

جهزخ: جزخ، جعزغ، شهفت، شهفتي.

جهزرهبه: ئازار، رەنج، مەينەت.

جهزره بهپێڪهياندن: تازاردان.

جەزرەبەدەن: ئازاردان.

جەزرەبەگەيەندن: ئازار پىكەياندن.

جهزرهود (تدرده.): جدرردید، ددرددسدری، چدرمدسدری.

جهزوو (باک.): خوری مهران.

جهزيره: كراوه.

جهژن: رِوْژی شادی و خوشی و ناههنگ، جهژنی سهری سالیّ، جهژنی گولاّن، جهژنی نهوروزیّ، جهژنی رِوْژووان، جهژنی قورسانیّ، جهژنی رِزگاری کوردستان، جهژنی نازادی کوردستان، جیّژن.

جهژنانه: دراویکه جهژنان بهمندان و ههژاران دهدری.

جەرىنە پىرۆزە: جىرىنە پىروزە، جەرىنەپىروزى لەيەكترى كردن.

جهژنه پیروزی: جهژنه پیروزی لهیهکتری کردن.

جهژنهچهقاله: جهژنیکه جوولهکان چهقالهو توکوولهکهی سوویری تیدا دهخون.

جهزنه فهتيره: جيزنيكه جوولهكان نانى فهتيرى تيدادهكهن.

جەرئى ئازادى: جەرنەي سەربە خۆيى.

جهزنی روّژووان: جیّژنیّکه بعبونه ی رزگاری له تهنگ و چهلهمه ی مانگی روژووان ریّکخراوه.

جهژنی سهری سال: جیرنیکه بهبونه ی سهری سالیوه. ده کری وه کسود: جهرنی سهری سالی فهلان، جهرنی گولانی خومان.

جهژنی قوربان: جیّژندی قوربانیّ.

جمه ژنی فلموروزی: جمه ژنی روزی نوی. کورد سد به جیز نیکسی نه تسه و می داده نیت. ده میش زاییندا داده نیت. که هیمای سه رکموتن و سعر به خویی ده بخشیت. له پیش زاییندا سومه ری و دواتر گهلانی نیر انی زمان ۲۱ی مارتیان به جیرن داناوه و ناهه نگی تاییه تیان به جیرن داناوه و ناهه نگی تاییه تیان بوگیراوه.

جهسه (ندرده.): جهسته، لهش، تهن.

جهسهمو: (که.، رِوّژ.، شار.): سنوور، تخووب، (بـوّزهوی و زار).(کـه.، رِوّژ.، شار.) جهمسهر برّ نیّوانی دووبهردو دوو پارچه کالاّو قاقهز و ئیـتر. ـــی(که.، رِوّژ.، شار.): مهیانهیی، سنووری، تخووبی، جهمسهری.

جمسته (هدورا.): لهش، تمن، بهدهن، دمسته، کهس به ــــ ی مــن نـــهبــیّ: کهس بهدهسته ی مـن نــهبـیّ. حمــه دئـاغـای دهربهند فـــقهـره دهلّــیّ: هیّنده خاک و سـهنگ و جهستـــهم بــارهن نــــهجاگـــهی جوواب نـــهـرای گوفـتــارهن

جەلاقى

جهعهتنى: جەعيتنى، جعيتنى، جووريكه له رەگەزى چارەوى.

جهعبه: سندووتي گچکه، فيشهک گير.

جهعبهر: كەلىھەكە لە جزيرى و لە قەراغى چۆمى فوراتى گۆرى سليمان شاى باوكى عوسمانيانى تيدايە.

جهفز: جهخز، خيّخيّز، جووز، گهوه، ديّغيّکهخړکيّشرابي.

جهغزين: جووره كممهيهكي مندالأنهيه.

جلطا (موک.، همورا.): ئازار، ړهنج.

جەھەر (پژ.): چارە، <u>ر</u>وخسار، روو.

جففهند: فشد، گانته، بغزم، درکه، گروشه، ریک، هیّما.

جمهفت (باک.): قمپروچکه ړهقهکانی بهړوویه، کلاّوی بهړوو، جموت. بـه بـیـروړای هـمندێکیان یهکێکه لـهبــهرهکانی داره مــازووه جموتــه بــهلاّم لـووس و پاکه وهکوو جموت کنجر کنجرنیه.

جمهفتاو: ئارى جموتين، كەلمەنار كوندەدايە.

جهفتین: کونده و مهشکهی خوشکراو.

جمفل: ترس.

جهفلاندن (باک.): ترساندن.

جهظین (باک.): ترسان، ماندووبوون، خاوبوونموه.

جهفات: كۆپۈرنەرە، ئەنجورمەن.

جهقجهق: (باک.): ناوی چوّمیّکییه له سهرهره ی ناوی رهش لسه ژوور شاری نسیبینیّ دهرده کهویّ به نیّوشاری نسیبین و قامیشلوویدا تیّده پهرِیّ له شاری (حمسکه) دا تیّکهارّ به چوّمی خاپوورده بیّ.

جفقين (باک.): زنار، قوړه تينه.

جهڪو (هغورا.): لـهکووي.

جهگهر (باک.): جهرگ، جيگهر، كهزهب. جارجاره به واتاى دل دي.

جهکهرخوون: یا جیگهر خوریّن ناوی ههستیاریّکی کوردی بهرزی کوردی بهرزی کوردستانی باکووره نیّستا نهگهر مابی له شامی دادهنیشی و زوّر دوّستی منه. و اتای جیگهر خوویّن به بیرورای وی ناوایه: (لیرهدا مهبس له جیگهر دلّه) نه که جهرگه: دلّبه خوویّن، دلّبریندار، له دیوانی من ژمارهی (۱) تمماشاکهن و له دیوانی سهیدایی خانی نهو ناوهم وهرگرتووه: مممی جیگهر خوون واته دلّبریندارو دلّپرله خووین.

جههکهرمژ: ناوی سهرداریّکی دهرهبهگی مووسل بووه زوّر خوویّنخوّر و تالاّنگرو میّرکوژبوره، گهلیّکیشی له کوردان کوژتوه. گوّیها ههرچهنده جهگهر جهرگه بهلاّن لهم جووره شوویّنانهدا مهبهس له دلّه.

جهگهن: گيايه که بڵند هه ڵده چێ ، که تـهنها حهسيرو کورتاني ليّدروست دهکرێ، زهل، لـهبان.

جەلاد (ع.): جەلار، نەسەقىچى.

جهاهقی (باک.): دوشاوی کولاو، دوشاویدکه به کولاوی پهیت و توند بوو بیّتموه.

جمهلال (باک.): ړهوان، (جاری) . ببوون: ړهوان بموون. کرن: رهوان کون. کرن: رهوانکردن. (باد.) نموالیّنکی قوولّی پرگیایه، که ناویشی دهبنداییّ.

جهلالی: خیّلَیّکی کورده زور گهوره یه کهو توو ته نیّوانی سنووری دهستکردی نیّران و تورک و له همردووک لایاندان خیّلیّکی زور دلییّر و نمیمز و ثازان. جگ: (قلّی) مهندومی. لاقووله کهی: جک، دزهیی (قوّیزان) ی پیّدهلیّن لاقوّقزه کهی: بک، دزهیی (پشتان) ی پیّدهلیّین. لالووسه کهی: شهک، دزهیی (میر) ی پیّدهلیّن. دزهیی (کهر) ی پیّدهلیّن.

جهلاندن (باک.): ثاوه گلکردن، چتی گلاو حدوت جاران به ثاوو قوره سووري شووشتن.

جەيدو (فد.): جەڭىبى، ئاۋاڭفرۇش.

جهلاوی (باک.): جله.

جهله: پیشوک ، پیفوک ، کیفوک و بنکه قومامیکه ، کهمندالأن وهکوو فیشه کدان ده پهوننه وه و له ملیانی ده کهن و به کولاویش ده خوری و خوشه . (پرژر.) نائقه یه که و دکور تایسه ی نوتوموبیل له قایش و پهوپوو پاتال دروستده کری له ملی نیستریا گاجووت و نیستری ده کهن تا هیزو نهیسی نیله که نازاری سهرملیان نه دات نیر مرازیکه له که دهسته ی جووتی ده خریته سهر ملی دوو نیستریا دوو گاجووتانه وه . په قهی زور گهوره یه له ناو ئاوی ده ژی ، (بیت، ، پژر.) سوریروو.

جهله: سهمهندوک، سنک، چهند وولآخیک ناوناوه له گوریسیکی دریش ده خمه ندریش کستیکی دریش ده خمه ندریش کستیدا ده پون. کردن: سکمهندوک کردن. (پوژ،) چاولسهدوو، شازوهری، قارنان(حریس)، کهسیکیشه له کاریکی بهربهست بکری شهویش سهره وای شهوهش له کاریدا وه پیشتر بکوی.

جهٔ لهب (نهرده.): جه لهو، به دکار، خراو، گوربز، (باک.) زرنگی، شیّوه، لیّها توویی. نهژاد. میّگه له، نـاژال ّو وولاّخیّکه بـق فروّشتنه وهی کړابیّ. کوو. چهشن، بابهت.

جه لْهبچی: کهسیّکه جه لْهبی بک_هیّ و بفروّشیّتهوه ، واتبه کهسیّکه ثـاژالّ و وولاّخ و ردشه وولاّخان برّ فروّشتنهو بک_هیّ.

جه لهبچیتی: کرین و فروشتنه وهی ناوال و وولاخ.

جه *لْهبداد*: بازرگانی مهرو بزن و رهشهوولاّخ و وولاّخان. ــــى: بازرگانیّتی ثاژالاّن و وولاّخان.

جه نمهبی: چه نسبی، کهسیکه نسازان و رولاخ و رهشه و ولاخسان بکری سق فروشتنموه، چتیکه هه رهمه بی و تایبه تی نعبی.

جه نهکردن: چهند وو لآخيک ناوهناوه له گوريسيکي دريژخسان.

جهنه (باک.): شیپهاله غاو، جله و، هموسار، هه قسا. دهسته جله و، جهنه و، جهنه و، جهنه دارد. جهنه و به خون و خون درد.

جهنسهولا: شباریّکی کسوردی نباوداره نسبه ژووری خانه قینیّیسه نبهشبکری عومهری نهگهٔلاّ خهلّکی نهم شاره شهری کرد.

جەڭموى: چەڭىبى.

جەنب (باک.): قوړو چڵپار.

جەلبەزە: جەربەزە.

جهلد: ئازا، خيرا، توندوتۆل.

جه ڵغ: (باک.) قه ڵهشت، درز.

جه نفه: دووداره، که سهریان وه کوو قه نهمی دادرابن و کرابن به یهک، کاری ناتمواو و نا پوخته.

جەڭغەمە: جەلغە.

جهلک (باک.): ناسک. _ کرن: ناسککردن. _ ی دهست: مست، لوریج.

جهلیاندن (باک.): دەرهیتنان، دەرکردن.

جهم (باک.): کن، نک، لا، با، بال، وهغ، لجمه: لهکن. (ملوک.، همورا،) ژهم، نزیه، جار، کمورک.، همورا،) ژهم، نزیه، جار، کموهت، همل، حمل، ملوق لمه شعو و روژیکیدا سی نانی دهخووات واته سینجاران. (باک.) پاشکو، خورج، خورجین، (تموده.) گرد، گلیر، کوو، جهله، گهال، گردواری، یهکمونیان. (خود. بلد.) جاک و قورس بوقاب و نامانی مسین، وهخته.

جهما (همورا.): جمعام، لهگه، لهجيّ، جمعا بووني جومگه يا گهي قامكان و شوويّني تر: لهجيّچوون، لهگهچوون. ناوي جيّژنيّكي برا كوردهكاني يغزيدييه.

جهمالا (باک.): ناوی تیرهییکی کورده له خیّلی کیکا.

جهمام (جا.): کهستکه کهم گه رابی و زوو ماندوو بی، (زرا.) قیراغ، (موک.) نهستووربوونی جومگه یا تیشانیکه له نهندامدا به هوی ماندووبوونه و سربوون، سست، (ههو.) جهمان. بوون: نهستوور بوونی جومگه و تیشانی نهندام یا دهمار و درگه ران به هوی کاروبار و ماندووبونه و میشانی نهندام یا دهمار و مرگه ران به هوی کاروبار و

جهمامی: دهماروهرگهران، ئەسىتور بوونی جوومگهو ئازاريىەتى بىە ھۆي ماندووبوونيەرە.

جهمان (همو.): جممام.

جهماوه د: دەستەمر د قىتكە، كەلە شورىتىتكى كۆبورىنەرە.

جهماوهری: شتی سهر به جمماوهر.

جەمەدانى: ئاغىبانوو، جامەدانى.

جهمهکه (باک.): کرێ، مووچه، مز.

جەمەموبوون: كۆبرونىرە.

جهمباز (باک.): لۆتى، زەلزەلە، تەنافباز، جەنباز، ئەركەسەيە، كەلە سەر تەنافى سەمايە دەكات.

جەمبازى: تەنافبازى، جەنبازى.

جهمبه ای (باک.): تووتنی توند. جهنبه ای نساوی میریّکی هه کاریسه بهسه رهاتی وی و بنه فشی نارین ابه کوردستانیّدا ناوداره به بلوویّر و گۆرانی ده یلیّن.

جەمبەلەيى (باد.): تورتنى توند.

جهمجتين (زا.) شلدقاني چتى شل.

جمعجقهندن (بساک.): بسه قامکان هسه نپشساوتن و هسه ویرکردن، تیکه لاوکردن، جوولاندن، بزواندن، شله قاندنی چتی شل.

جمهجقين (باک.): بـ قامكان هـ ه لپشــيّوران، تيّكـ قلبوون، جــولان، بزورتن.

جهمړيوه (همورا.): ماوهيدكه.

جههسهر: چسپهر، سهري دوو چتانه، که بگهنهوه به پهکتري، بهسهري دوو يا چهند پارچان ده لينن، که جووت پيکهوه بنووسينزين و بگهنهوه يهکتري. يهکتري.

جهمك (باد.): دروانه. ژهمك.

جهمكردن: كۆكردنموه، گردەوكردن، حەڭككردن.

جەمۇ: ناوى بەستەيەكى كرمانجىيە.

جهمهور: به پتی بیرو را و لتکدانهوه ی جیگه وخووین لهبه وکی یه کی فه ده ده ناوان فه ده نگه که لایه ره (۳۱) دا نووسیوییه: (جممهور) له دوو ناوان پتک ها تووه جهم مهبه سله کورو جفاته، (هور) یش به واتا گچکه و وورد، وادیاره له چاخی ساسانییه کاندا دوو کومه لگه (جفات) هه بوون: جفاتی سه را و جفاتی هوور، که سرا، که یسه را مه نن و سه روکی جفاتی سه رایه بوو، که به نارهوی (عظیم العظماء) ه. و (بنور جهمهور): معزنی جفاتی هوور (گچکه کان) بووه، جفاتی سه رایه (مجلس الشیوخ، مجلس الاعیان)، جفاتی هوور (المجلس النیابی) بووه له پاشان که و تو ته ناو زمانی ناره و یه و و را الته همه و وریه ، به راستی، مامؤستا جیگه رباشی بر چووه و راسته هم زاران نافه رین. (گیوی موکریان).

جەمىندىن: ساردېرونەرە.

جەمىدەندن (زا.): ساردكردننوه.

جهمين: (باك.): بزووتن، لـمرزين.

جهنانيّر (باک.): ههڵرچه رهشكه، كارچڤ، كارچک، ههڵوژه رهشكه.

جهناوهر (باک.): جانهوهر.

جهنه: رِق، مان، هرِّک، گړوو، مندالهکه ـــ ی گرتووه: گړووی گرتووه. ـــ گرتن: غهزرین، مانگرتنی نهسپ وماین وئیستروکهر.

جمعنهب (ئەردە.): روواڭەت، شينوه، شكل.

جهنهکه (هدر.): پارچه.

جهنه کری، رق ده کری، رق ده کری.

جهنهگرتن: گړووگرتن، مانگرتن.

جهنتک (زا.): جموالی گچکه.

جهنجال: قدرهبالغ، سدرقالی، دهست نههدرژان، کویوونهوهی مهردوم لهشووینیکیدا به زوری و ناریکی، چیوکوت.

جهنجهن: موّشهنه. _ى دار: (باک.) كام. داریّکی نهستووری خره چهند دەمه تـهوریّکی تیّدا داکوتـراوه و خـهرمانی پــی دهکوتــریّ لـهکاتی گیّرهدا. چهرخی ناوپیّ هـهلیّنجان لـهچالاوان. ناسنی نهمسهره وسـهری باگردانییه.

جهنجهره (باک.): جدنجهر، تموري چکوله.

جهنجمره وان: ئىوكەسەيە، كە دەغلى بەجەنجەرگيرە دەكا ودەپكوتى.

جهنده ره (باک.): تهنگانه، سهرگهردانی، نهم که تین یی: ثیّمه که تین یی: ثیّمه که تین نهر اوی پی دهق که و تینه ناو تهنگانه و سهرگهردانی. (زا.) چتیّکه چتی تهنراوی پی دهق ده کن.

جفندهك: تدرم، لاشه، لاك.

جهندخهوون (باک.): خهیال، رهشانگ، تارمایی.

جهندک (باک.): لاجانگ، نیوانی گویچکه و چاو.

جهندیله (هدو.): کونده ییکی ئاوییه له پیستی کاریله و بهرخان دروست ده کری و قامیشیکیشی تیده خری تا کاروانچی و سهپانان ئاوی پی بخونه و د (دزه.) جموهنده.

جهنزیر (باک.): ژهنگ. زنجیر.

جهنقاندن (باک.): ترساندن.

جهنقین (باک.): ترسان.

جهنك: شهر، كيشه، به گژيه كتريدا چوونى دوو كهسانه يا پتر، ههرا. دەمەقاله، دوژمنايه تى. كردن: شهركردن.

جمعنگانی (همعورا.): شمه پکه را شمه پفروتش. جمعنگاه در اجمعنگار ا (جعنگ که را).

جهنگاوهر: شهرانی، شهرکهر، شهرفروّش. جهنگانی، جهنگانی، (جهنگ کهر)، نیّوی نیّرینانه . ـ ی، شهرکهری، (ههورا،) جهنگانی. جهنگه: کات، گهرمه، ههروت، کانگه، ناوهراست. ـ ـ ی گولاّنه: کانگهی گولاّنه.

جهنگهان: دارودهوهن، دهوهن، بیتشهانن، دارستان، لیپهوار، لیپر، چره، شهخهان. جهنگلستان، دارستانی چرد سی: چت و زیندهواری جهنگهالی. تووره، قهالس.

جهنگه نستان: دارستان، ليرهوار، لير، دارستاني چر.

جهنگهنه (باک.): جينگهنه. کهسيّکه چتى خراپى پيّ نهنگ نهبيّ.

جەنگران: شەركەر، شىركرۆژ. ـ ى: شەركەرى، شىركرۆژى.

جهنگ زه پکړی: شه ړی دهسکرد.

جهنڪ شوناس: جهنگ ناس، پسپوري شهر. ــ ي: پسپوريتي شهريّ.

جهنگ كهشتى (باك.): كهشتى جهنگى.

جهنگ كا: شدرگد.

جهنگ ناس: جهنگ شوناس

جەنگى: شەركەر، جەنگارەر.

جەنىقاندن (زا.): رەتاندنى گياندار.

جهنیقین: هاژیانی گیاندار.

جمهو (خرّ.، همو.، همورا.، باک.): برينگى ئاژال بړينموهيه. (هممورا.) لموه. ـــ دما: لمهوهووا. جرّ، يمو.

جمهوان (همو.): ناوديّر. گۆخلّ. (ئەردە.) جووان.

جهوه (فه.): جیوهی داری.

جمهوه و: جمه و رثاغا ناوی برای قارهمانی کوردستان ثیسماعیل ثاغای سمکوّیه ، که به فیّل بانگهیّشتی کرابووه تموریّزی ولمویّدا زوّرنامه ردانه شمهیدکرا.

جهوهره (ئەردە.): ئاشۆب وسەختى. جەبەرە.

جموهنه: جموهنده.

جەوەندە: جەندىلە، كوندەييكى ئارىي گچكەيە بۆكاروانچى وسەپانان و ئىتر.

جهوبي (دزه.): برينگ. كەستىكە ئاژەڭى بەبرينگى بىريتتەرە.

جهوبری (دره. ، باک.): برینگ کاری، تا ژهان برینده.

جهوت: جهفت. قهپروچکه پهقه کانی به پروویه، کلاوی به پروو، بوتسالدان وخوشکردن و ده باغی پیسته و چه رم وکونده و مهشکه و ثیتر به کار ده بریت. جهوتک: هه گیمی چهرمین.

جهوقین: به جموتی دهبغ کراو ، چهرم وپیستیکه بهجموتی خوشکرابی.

جهوجهو (باک.): جهوجهوک. سهگی پیس وگچکه.

جهود (باک.): کوندهي ناوييه.

جمودانه (بابا.): رەنگاورەنگ. چەندىن رەنگى تىكەلار.

جمودڪ (باک.): خيگهي چکوڵه، فيشهک.

جمهوو: زوّر، خوورت، ثازار، ړونج، زرتهجوّیی، ستمم، جمفا، زووخاو. ــ لیّ کردن: ثازاردان. ــ لیّکراو: ثازاردراو، جموگبړاو. (باک.) بیچووه گورگ. بمچکمشیّرودړندهی تر.

جەوورە: سەختى، كارەسات.

جهورک (باک.): سهگی جحیّلی راریّیه، که هیّشتا بهکارنهبرابیّ.

جهوز: چتيکي خړي کووزکووزي دريزګولليه له مازوو ګهوره تره. بهري داريکي ګهرميانييه بر ګهلي دهرمانان بهکاردهبري.

جهووز: (خز.): جووره که تیره و جیوهیه، که له داری بادام و ههلووچه وسماق و نیتر دهرده کهوی.

جهوسمق (ز۱.): رِیْگایه که هممیشه ها تووچوی پیدا بکری.

جموسك (باك.): هاوړێ، رهفتار، رێګايه.

جهوشهن: زرێ، کراس زرێ.

جهووك (باك.): پاساري، جهوى، (زا.) جوّلاً.

جهوكهر (باك.): ئەوكىسەيە بەبرىنگى ئاۋالأن بېرېتىدو، برينگەوان، برينگچى.

جموكمرى: كارى برينموهى تا ژال به جمو.

جموكرى (باك.): برينموهى ثاژالأنه به برينگى.

جهوكي: جورك.

جهوگه (همورا.): لموي.

جهوههر: شیره، ویژه، ړاو. گهوههر، بهردیکی نرخداره. هونهر، کارزانی، سهلیقه، کوونه، دژی. به: هونهرمهند، مهملان، کارزان، بهسهلیقه، کیسل. زاخ، خال و چهند دیّفیکه له سهردهمی هیّندی تیغیی ههلّکهوتوو دهبریسکیّتهوه و خوّدهنویّنسن، خهنجهری دار بوّ تیخ، بههمهموو جووره رهنگیّکی وورد دهلیّن، که له تورتوواندا لهلای وورده واله فروّشان دهفروشیّ، زرنگی ولیّهاتن، که له فیساره کهس به ... و واته زرنگ و لیّهاتوه، چناری ... دار: چتیّکه به جموههریی، کهسیّکه زرنگ و لیّهاتوه، چناری ... : جووره چناریّکه. ... داری: بهجموههریی.

جهوی: کهتیره، ههنگووژه، جیوهی دارانه، جیوه لهچهند جووره گیاو داران پهیدا دهبی.

جهوی تۆشى: جيوهى دارى.

جموی خشیلک: جیوهی خوژیلک.

جهوى گهوهن: جيوهي گوويني.

جهه (باک.): جز، جينگا، جيّ.

جههان: جيهان، دونيا، گێتي. ـ پدنا: تيرهنداز.

جهههنهم: جهههننهم، جهههندهم، جهحهندهم، دوره، شارتوون، شهتوون، ئيتوون، به دوره کهرماويش دهلين.

جەھەندەم: جەھەننەم، دۆزەق، دۆزەخ.

جهههننسهم داش: مسوورووه شبینه وهکوو زاخی وایسه بستروهردیّنسهی چساو و تمراخوما بزگوشتی کرمیّ و برینی ثاژالاّن زوّر سوود بهخشه.

جههتهر (باک.): جاتره.

جههخووهرك (زا.): لاردى ناو ئاو.

جههداسی (باک.): جوّی کیّوی، جوّداس، (باک.) جمهداسک.

جههر (ئەردە.): رق، قين.

جههری (باک.): جووره نهخوشییهکه.

جههزهر: (باک.): جۆزەردان، كاتيكه جۆي تيدا دەگاتى.

جههڪهنم (باک.): جووره دهغڵێکه.

جهفو (باک.): جروره جزیدکه.

جههيدوك (باك.): لموهنده، كيايهكى بزنخرشه.

جههیر: کوری جههیر نه و کهسدیه، که وهزاره تی دیاربه کرو دهوله تی مهروانی دامه فزراند، که نزیکه ی سهد سالی پتر ژیا له چیرلاک و میژوواندا کوری جههیرو مهروانی کورد بهناوبانگن.

جههوورک (باک.): کرمی چکولهو سووره له ناویدا.

جههيك (باك.): هارويي تازه.

جههێڵ: جحێڵ، گەنج، تازه پێگەيشتوو. _ى: جحێڵى، گەنجى، لاوى. جهيش: به پێى لێكدانهوەى جگەر خووين، _ لـه كێش، گش، گشتك، گشك هـاتووه، دەبێـژن گشت وەرن واتـه هـموو وەرن، پێكـموه وەرن، دورايه بوتەكێش و جەيش.

جهنيك: كاكۆڭى كورانه.

جبه: جووره پاڵتریدکی داویّندریّژی قوّلْداره زانایان و داد پرسان و هیّندیّ پیاوی گهورهی تـر لـه جیاتی قاپووت و بالاّ پوّش لعبهری دهکمن. چـهک و تفاقی -شهر.

جبهخانه: تۆرخانه، كۆگاى چەكى جەنگى.

جبهیی (روژد): جموره قاپووتیکی شووانانه تا نهژنویانه، شووان و جووتیران لهبن قاپووتهکهیهوه لهبهردهکهن.

> جېرا: ئێڵێکی کورده، خالدبهگی جبری له ۱۹۲۵ دا شههید کرا. جېله (باک.): کهڵهباب، کهڵهشێر.

> > جبـــــۆ (بــاد.): ووشــهيهكه وهكـــوو: كــابرا، بۆنيٽرينـــان بـهكاردەبريّـت.

جج: (باک.): دەنگىتكە مەرى پى لىدە خورن، يىخه، ئىخە، يىخخە، ئىخخە.



ججالّ: جەجالّ، دەجال.

جججه (باد.): ووشهینکه مهری پیدهردهکری، بیخه، ییخهه.

جعیّل: لاو، گفنج، توّلاز، لاوک، لاوکو، سیپه، جاهیّل، جایمال، خوّرت، جووانکه، خوویّنگهرم، (همورا.) جوّدیّون، کهسیّکه تهمهنی لـه نیّوانی مندالی و جاحیّلی دابیّ.

جحيّلانه: لاوانه، كەنجانە.

جحينلايهتى: گەنجايەتى، تۆلازى، لاوينى، لاقانى، لاريتى.

جعیّلی: گەنىجى، خۆرتى، لارى، شاخینى، (ھەررا.) جۆۋىزىي.

جخ (که. ، خوّ. ، ردوا.): شاپهر، پهردههرددریژه، (که.) تهکریجه، بسکی کورتکراودوه.

جخار (شار.): داخ، پەرۆش، جەخار، خەفەت.

جخاره: جغاره.

جخارهڪێش: جغاره کێش.

جخاره كيشان: جغاره كيشان.

جخاره كيشي: جغاره كيشي.

جخهجفه: تووكى پيشهسهرو نيّوچاوانسه، كنه وهكنوو پهرچنهم بړابيّتنموه ولمسهر نيّوچاوان يا لاړووممت ړاومستيّ.

جخاره

جغز: جدخز، جووز، خدتى راست يا كرد، ـ ليدان: جدخزكيشان.

جغل (دزه.): نهيار، ناحهز، دوژمن.

جمهو: جمده ، برین و کولکیّکی پیسه به هوّی باری گران یا زین یا کورتان له سهر شانی کهلیّی پیس کورتان له سهر شانی وولاّخان پهیدا دهبیّ و یا له ناو شانی کهلیّی پیس کردبیّ _ ی پیّدهلیّن ، به پونی ههلّزوسانه وه چادهبیّته وه . شکست و عمیدار . _ بورن: عمیبداربوون و له کار کهوتنی چت. بریندار بوونی پشتی وولاّخ له به ربار یا زین یا کورتانی .

جدهوگه: جيّگايه كه له سهر شاني وولاّخان بهلاي يالّييموه، كه جدهر بيّ.

جدهوی: جهدموی.

جدی (باک.): جریت، جلیت.

جديداني: جليتاني، سوارسواراني، كيبركي به وولأخان.

جر (باک.): خوو رەووشت، رەڧتار. سەتل، دۆڭكە.

جرِاجرِ (باک.): جرتهجرت، دهمهقاله لهسهر چتيّک.

جړه: چوړړه، جړړه، بالندهينکه. (شهم.) کهشاکهش، کنشهکنش.

جړهبه کزاده: بالنده ينکي جوواني ړه نګاوړه نګه به قده پوړ تکسي ده بي . به لام لمو باريکتره ، خومه شينکه ، خومه ړيژه .

جرهجر: کیشه کیش، که شاکه ش، ده نگی پیسایی کردنی مندالأن و ثیتر. جربه چر: پارچه پارچه، کوتکوت، پچرپچر. سکردن: پچرپچرکردن. جربو (روژد.): ووشه یه که بو تووره و قه لس کردنی به رازان به کارده بریّ.

جږېۆزه: ووتهييكه بهرازي پي لهكون دەردەپهرينري بۆ راوكردني.

جرپن: بزوز، بزوک، سووک. ـــ ی: بزوزی، سووکی.

جرت: جرت، مرزى هدرزه.

جرت: زرت، ترکهندن بهدهم. ــ لیّدان: زرت لیّدان، جرتاندن، بهزار زرت کیّشان.

جرتاندن: زرتكيشان، جرتليدان.

جرتاو: جەرەتار.

جرته (ردِّژ.): بهزاري ترکهندن. خهرقه، سهرکهوا، پالنتوي شرِ.

جوتهجوت: بوله بول، پرتهپرت، منسهت. ... لهسه و کردن: منسهت لهسه و کردن: منسهت لهسه و کردن.

جرتهکردن: بزيوي و جرپني کردن.

جرت و پرت: جرت و فرت، جرت و پهرت، بوّله بوّل، چهنهليّدان.

جرجب: رووباریکه له روزاوای شاری ماردینی دهرده کهوی.

جوچ (همورا.): رِزک، رِزق، رِسق، (زهن.) رِسک، (بالله.) بانموانگ، بانبانک، فاته رِهشک، وهکوو مشکی وایه بهلاّن رزر گمورهتره.

جرجه كوويره: خەلەتكۆر، مشكەكوريره، كەم دەبىنرى لە چۆل و دەشت لە زەرىدا بە كۆمەل خۆلى ھەلدەداتەرە.

جړجړه (تدرده.): بدرزه جړه، سړسړه.

جړجونگساني (ئسهرده.): مسهردومي تسووړهو تسريز، كهسيّكه زوو تووړهبيّ.

جړجينكانى (ئەردە.): جرجونگانى.

جرد (باک.): جلیت، جریت، (باد.) جرج.

جردهیشن: زرتکیشان بعزار.

جرز (ئەردە.): سووچ، گۆشە، راوێژى رووەكىيىە.

جرقه: پرشه، پروسکه، پزوسکه، پریشکی تاووری.

جرقوّ بهس (باک.): جروره شدکرو که یه که، له شدکری تواوموه و سپیّنهی هیّلکهی دروستده کریّ.

جرڪ (باک.): گيايدکه.

جرم (ثەردە.): تلف، تلفار، سلف، تلتەي چتى كوشراوو ئيتر. خلتەييّكە للەبنى ئاوو قاب و چتيتر دەنىشىق. (ئەردە.) مارسايى، بارستايى.

جرفاو فونا: جرینا و فرینا ، (که.) چتی پیرو پدوچ، چدوساندنهودی کهسیّکی بهچهشنیّکی پرو پروچ.

جړناوهر (باک.): جانموهر.

جرنگاندن: زرنگه له پوول و چتیتر هیّنان، پاره یا چتیکیتر دان به شیّوه یه کی واکه، له دل گران بیّ.

جرنگه: زرنگهی پرول و کانانی تر.

جرنگهجرنگ: زرنگهزرنگی پارهیهک له دووای یه کتری.

جرنيلفرنيا (هنو.): چتى پړوپووچ، جړنا فړنا.

جروجانهوهر: زیندهوارو جانهوهران، جلکی شر، پروپیتی بی که لک.

جزیر: گزیره، دهشت و چۆلینکی وایه ناکیلری و کشت و کالی لینناکری له نید دوو زهوی وا دا، که کشت و کالی لیبکری.

جژوێن (شێخ.): جنێو.

جستان: (که.) زستان.

جسن: رەگەز چاك.

جسووجۆ: جست و جق، گەران بەدواى چتێكدا، ـــ كردن: گەران بە دواى چتێكدا.

جعهتنی: جعیّتنی، جووریّکه لـه نهتهوهو رهسهنی نهسپ و مـاین ،وهکوو کهحیّله، سهگلاوی عوبهیده.

جعينتني: جووره وولأخيّكي بهرزي رهسهنه.

جعيمو (زا.): گيايمكى بۆنخوشه دەخرىت ناو جلوبهرگوكالاوه تا مۆراندى لىنددات.

جغ (باک.): دەنگى بەردانى گوويلك و بيتجووى ئىاۋال و مالاتان بو پيمى دەردەكرى.

جغ جغ: گويلک وبيپچووي مالأت و ثار الأني پيدهر دهكري.

جفاره: جگهره، جگار، سیغار، سیگار، جخاره، پزپزوک.

جفارهچى: جگەرەفرۆش، ــ ى: جگەرە خۆر،

جفاره خورى: جگهره خوو اردن.

جفاره كيّش: جگهره خوّر.

جغاره كيشان: جگهره كيشان.

جفاره كێشى: جگهره كێشان.

جفه: جخه، پیشهسه رو نیو چاوان، کهمووی ببریته وه کوو پهرچهم راوهستی.

جفهره: جغاره، سيغار، سيگاره.

جفهرهجي: جغاره فروش.

جفهره خوّر: جغاره کيّش.

جفهره خوّري: جغاره كيّشان.

جغهره فروّش: جغاره فروّش.

جفهره كيش: جغاره خور.

جفهره كيشان: جغاره كيشان.

جغجفه (موک.): جسووره ترتیه کسه گلسوری هیّنده ی ده نکسی تالووبالوویه کییه و روشهو ده نکی ههیه بق میلاق دهستده دات.

جفز: جاغز، جاووز، شاخت، (باک.) تار، گیریّکی گرده له یاری جهغزینیدا دهستهی تیّکموتوو دهچنه ناوییهوه.

جغزین: جروره گهمه یی خور چینیه جهغزیکی ده کیشن هه ر چینیکی تیکه ویت جورده گهمه یی خورد و دهسته که ی تر له ده رهوه توپی تیده گرن. جفت: دروان، جورت. _ ی کهوش. _ ی گورهوی نهوه یه، که تاک نهبی . _ کشت و کال ، زموی کیلان، شیف، گاجفت، گاجورت، هو گر، لیکیاگ، لایه ک. _ برون: جورت برون، جهوت، (نهرده.) جورر، لف، وه ک یه ک. جفت بودن کان، جورت برون.

جفتكردن: جووتكردن، چەسپان. جوتكردن، زەوى كيّلأن، شيّوكردن.

جړو جوّپ: جرت و فرت.

جرو جياز: پرو پيتى ناومال.

جړو جيازي: جړو جياز.

جرووسکه: ترووسکه.

جړووكه: جووكه، جريوه، ډەنگى پەرەوورى گچكفو مشكييه.

جرووکه جرووک: جورکه جورک، جیکهو زرووکهی مشک و ئیتر.

جرووكۆمى (باك.): دەنگە دەنگ، ھەراھەرا.

جرها (ئەردە.): جر، شرها، بق قەشمەرى پيكردن بەكاردەبرى.

جرهاتن (ئەردە.): تەنگەتار بورن، پەست بورن.

جريب: جريو، گاوهخان.

جریت: (باک.) جرید، جدی، جرد، جلیت.

جريتان: جليتين، جريتبازي، تەقلەداكوتان.

جريتباز: جليتكار.

جریتبازی: جلیتین، یاری و غار کردن به تعسپ.

جريتين: جريتان، جليتان، جليت بازي.

جرید: (باک.) جریت.

جريفڪ (باک.): گسک.

جریکه (نهرده.): جرووکه، جریوه، زرووکه.

جريكهجريك: جروركهجرورك.

جريو: جريب.

جرپیوه: جیکه، زریـره، سـریوه، دهنگمی پــهرٍهووری گچکهیــه، جرووکــه، سریوهی نهستیران و جوولانموهیان لـه پیتش چاوان.

جريوهجرييو: دەنگى چۆلەكەر پـەرەدرى گچكەيــە، سىريوە، جيسو،جيسو، جيكەجيك، جلىو، وورشــە، سريوھسريو، زريوەزريــو، وورشــەوورش، بــۆ گرشە گرشى ئەستىرانىش بەكاردەبرىت.

جز (باک.): جزوو، جلّد، بهرگ. (پرژد) چزهی گوشت و چهورییه له سهر ناووری، چزهی کانی سوورکراوهوهیه، که له ناو تاوی سارد هملّکیّشریّ. جـزار (باک.): بیّگار، پهنـج، ئـازار، ــدان: ئـازاردان، ــکـرن: ئازاردان. (باک.) پارچه.

جزال جزال (باک.): پارچه پارچه.

جزه: له زاراوهی مندالآنی ساوادا به گوشتی ده لین. جزوه: جزه.

جزيخ: جدزخ.

جزدان

جـزدان: کیسـهی پرولّییـه لـه قایش و نایلون و چتیـتر دروسـتده کریّ. جزم: بمشیّکی تایبـه تی و سـهربه خوّیه لـه پـهر تروک یا نووسراویّکی زوّر، بهند.

جزمه (ع.): چەكمە (توركىيە)، مارنەگەز، پىللۇرىكى لاسىك درىتىرى چەرمىن يا لاستىكى زستانىيە دەكور چەكمە دايە.

جزووبهند: ليكدرووني بني بهنده كاني پهرتووكان و له بهرگ گرتني.

جزوبز: چزو فز، خىزو بىز، چتى قىڭىوو چىوور.

جزوفز: فمزوبمز، جزوبز، قىڭىو و چىوور.

جقه تۆره (رۆژ.): سیکه تۆرەی بالندەو ئیتر.

جقهجق (پِوْژ.): قرتەقرتى مريشكان، قيړەقيړى بوّقان و مريشكانە بـۆ بيّچوەكانيان.

جقهشینه (دهر.): بهفرهشینه، (موک.) کاسهله شینکه، بالندهیتکه.

جقجقاندن (باک.): راوهشاندن.

جقجقبن (باک.): رِاوهشان.

جک (ئەردە.): مىچ، قاپ، جگ. (موک.) جگ لەكاتى جگىنىدا، كە بەسەر لابەرىنــە قۆقـــزە چاڭەكــەى دابكــەوێ و لالـــووس و بەرىنەكــەى ئەسەرەرەبىقـــى پيدەئين.

جكاندن: جيكه كردني مريشك.

جکهجک: جيکهجيکي مريشک.

جگ: (باک.) قاب، قابک، (بابا.) میّج، میچ، (باک.) کاپ، قاپ، چوو. بهدیوه چاڵهکهی جگی دهڵیّن.

جگاره: سيغار، جغاره، جخاره.

جڪاره خوّر: جغاره کيّش. ــى: خغاره کيّشي.

جڪاره فروشي: جغاره فروشي.

جگاره كيش: جغاره كيش.

جگاره كێشان: جغاره كێشان.

جڪاره ڪيشي: جغاره کيشي.

جڪاني: ميچين، جگين.

جگه: بيّ، بيّجگه، بيّله، ژبلي، جودا، جياواز، _ كردنموه، جودا كردنموه.

جڪهر(روڙد، بابا.): جهرگ. روڵهي مروڤان.

جگهر فوتى: گيايدكه جوش دەدرى و بوكوكه و ژاندوگ دەخورىتموه.

جڪهره (هغورا.): جغاره، سيغار، جخاره.

جگهرهچي: جغاره فروّش.

جگهره خوّر: جغارهکيّش. _ ى: جغاره خوواردن.

جڪهرهڪيش: جغاره خوّر.

جگهره كيشان: (هدورا.) جگهره كيشاي.

جگهره كێشهى: جغاره كێشان.

جگمره كيشتهي (همورا.): جغاره كيشان.

جگهره كيشي: جغاره كيشان.

جڪمرچي: جهرگبرژين، جهرگفروش.

جڪهرخووينن: جهرگ خووين، بروانه: جهگهر خوون.

جگهر دولمه: (تهرده.) مووار، دولمهجدرگ.

جگهرسووتان: مردنی رولهی جگهر گوشد.

جگهرسووتاندن: مراندن یا کوژتنی مندالی جیگهر گوشه.

جگهرسووتاو: بريتيپه له کهسيّک، که رولهي مردبيّ.

جگهرسوّز: دنسوّز، يەكىّكە، كەبەتلەنگ كەسىّكىترەرە بى و زگى پىّى بىسسورتى، جەرگىسوز، مىھرەبسان. سىك: دنسسوزى، جەرگىسوّزى، مىھرەبانى. جفته (دهر. ، فه.): جووته ، لهقه ، لووشکه یه به دوو پاشووان ، (تهرده.) دوربالنده ی نیرو مین هه ریه که ی بالیکیان هه یه لهسه ر زهوی جودا ده بنه و و لسه حسورا جسورت ده بسن . ماشه یینکی گچکه و کورتسی نسووک باریکه پیشه گهران به کاری ده به ن وه کوو زیرینگه ر وکه ژمیرساز و پیتچینی چاپخانان و ئیتر .

جفته قزمير: جووره چۆغەيتكى تەنكى سفتى ساخه.

جفتهوانه: (زهن.): ئىستىرەيەكە، جووتىر، جووتىار.

جفتهوه شاندن: جورتموه شاندني وولأغ.

جفتهوهشانن: جورته رهشاندن.

جفته وهشين: جورته ومشين، لهقمومشين.

جفته هه ڵخستن: جورته وهشاندن.

جفتی: جووتی، هاودهنگی، گۆرانیی که، که پیک موهی بالینن. (ف.ه.) دووزه له.

جفتيار: جورتيار، بكيّل، جووتكار، وهرزير.

جفات (باک.): كۆمەڭە، پارت، كۆمەگ، ئەنجومەن.

جفاتي (باک.): كۆمەلأيەتى.

جڤان (باک.): كۆمەللەبىسىن، پەيان، پەيانگە.

جفساندن (شسم.، شسکا.، بساک.): کۆمەڭلەكۆكردنسەرە، خړكردنسەرە، كۆكردنەرە.

جفانگهه (باک.): کۆر، دانىشتگه، كۆمەڵگه.

جڤانۆك (باك.): كۆمەڵۆك، كۆمەڵەيەكى گچكە.

جڤره (باک.): جووره باز یا سهقریّکه.

جفراندن (باک.): ترساندن، زراوبردن.

جقلين (باک.): كەروڭكردن، پيست ليكردنهوه.

جفنین (باک.): بهستران له ترسان، (باک.) جنیّر.

جفۆنى (ھەورا.): جووانى، جىحىى**ل**ى.

جڤیان (باک.): کۆبوونەوە.

جفین (باک. ، شهم. ، باد.) : کۆبوونهره ، جثان.

جفینگ: جفینگه، شووینی کوبوونموه.

جفینوّک (باک.، سوور.): دانیشتگه، نیشتگه.

جق (نهرده.): تام، مهزه، بهلام ههمیشه به دووای ووشهی شیرینهوه دهنووسی: شیرینجق، شیرین مهزه.

جقاندن (روزژ.): قيراندني بوّق و بالندان.

جقه: جووره چۆلهکهیه کی بۆره لوکهیه له پاساری کهمیک گهوره تره و جقه داره واته تاجی ههیه ، که هه لفری زور نا پوات ده نیشیته وه به نوری له سهر ریگایاندا. بریتییه لهو قامکه پاستهی، که له پینی که لهاب ده ردی له ژوورووی په نجه کانیه وه که (خرت) بوو. په پینی که لهاب ده ردی نیتره گهوره پیاوان له سه ریت چی خویانی ده دهن، نیشان، تاج: چهند په پینیکی قیت و قنجه به سه رسمری ههندی په لهوو پانه وه. (نه رده.) گولی بادامییه، لیس، جینگه ی مسل و بالنده و مریشک، زریسوه و جریدوهی چوله که و نیتر، گولبادام، نکاندن له ژیر کول و باری گراندا، (مهلیش.) جلبرۆكه (كۆ.): مزرۆكه، جلبر، چيشتيكه له پيازو ترش و هيلكه دروستده كرى.

جلېږين: بانگهيشتني کې تيکړايي ژنانه لهلايهن مالٽي بووکهوه بهبونه ي بړيني جلي بووکي.

جل پۆش: بەرگ پۆشى.

جليۆشى: بەرگ پۆشى.

جلخووار: جڵشور. ــى: جلشورى.

جلدان: چارزکدی کۆلنی ژنانه.

جلدانک (باک.): کانتور.

جلدروو: بەرگدروو.

جلدروون: بەرگدروون.

جلوهش: رەشپۇش. ــ ى: رەشپۇشى.

جلفتن: جل و بهرگ و كهلو پهل شوشتن.

جلقة (باك.): جلشتر.

جلشۆر (همورا.): كوتكى جلشوشتنى، (همورا.) داركوتك. (باك.) بدرگشىز، شهورات، پدرگشىز، شوشتقان، جلشىق، گازر، كەستىكە جلكىي چلكىن بشووات، جلشۆر: جل خووار، كەستىكە ئارھوانى خوشبووى، كە بەرامبەر جاشىي ئەمرۆيە. _ى: جلشۆرى، ئارەب خۆشەرىسىت.

جل شۆرك: شورينيكه بهرگ و كالأى تيدا دەشورى.

جلشۆرك: كوتكى جلشوشتنى، گەلأكوتك.

جل شوشتن: شيوكردن، كولكردن.

جلف (ئەردە.): ھەرزە، سووكى، قرت.

جلفر: جریس، چنوک، تموکسسه یه وه دووی هسهموو چتیسک و هسهموو کهسیکی بکموی، مروی پیسکمو قور،

جلّق (باک.): قیروزفت، بارام بوبه جلق ژمن شهنابی. میسوهی زور گهیشتود.

جلق: ناوی جووره پارهییکی کهم نرخ بووه.

جَلْقانُ (ئەردە.): چَلْكار، پاشارار.

جلك: بهرگ، پۆشاك، كنج، (ههورا.) بهلك، جليّ.

جلكار: بهركى كاريّ، جليّكى تعنها له كاتى كار كردنيّدا بهكار دهبريّ.

جلكدروو: بەرگدروو.

جلكدروون: بەرگدروون.

جلفي (باک.): ناوي جووره ئەسپىكىيىد لمە جزيروبۇتانى پەيدا دەبى.

جلكا: جووره ماسييه كه. جلى كاجووتانه.

جلگه: دهشت و چۆل، سارا.

جلڪۆرين: ئەجيبلۆسك.

جلوه (باک.): جیلوه، عیشوه، نمایش.

جل و بهرك: پزشاك.

جلو جوّر: كەل و پەلىي ناو ماڭ. جل و توورەكەي وولأخان.

جل و مل: بدرگ ر مدرگ، رهخت ر پدخت.

جگهرگوّشه: فرزهند، مندالّی خوّشهویست، روّلّهی مهردوم سا کورِ بیّ یا کچ، خوّشهویستی دلّ. جگهروسی: جهرگ و ههناو.

جگمه (رپوا.، ههو.): جینگایه که له نیونه ندامی جگمه مرزیاندا، که جگی تیدایه. (ههو.) جومگه، گریمی بازنهی دستییه. (ههورا.) زگماگ.

جكتى (باك.): قاپى گەورە، جكى گەورە.

جڪين: ميچين، جگاني، قاپانه، ميچ ميچين.

جلال (باک.): خړ، جوگهي خړ.

جله: (بلّ.) ړوقدي گهورويد، سيّله، زوّر لـهروقدي گهوروتره.

زیندهواریّکی ثاوییه له ناو ثاویّ ختّی پاندهکاتهوه بترگرتنی مللّ و مووشو دووایه ختّی ویّک دیّنیّتهوه و مل و مووشهکان قووت دهدات.

تړتړه: گيايدكه لـه نيّـو ويّنجهيدا شـين دهبـێ پنجـهو پيشووړيشـوو قـوّلٌ قـوّل دهكشـێ و بـێ گـهلايـمو ويّنجهـي ووشک دهكات.

جله: چاو لـه دوویی، قرم، ئازوهری.

جلمسي: جلى ئەسپ،

جله شره: گيايه كى ئاوييه وهك بعره بعسهر ئاويدا پانده بيتهوه ، جله.

جلّهو: دەستەرەشمە، دانىەلغاو، جەلّىمو، ھەوسىار، ھەفسىار، قەوچە، دەستەجلّەر، دەستەجەللەر. كۆمەلّە ئاژالىّكە.

جلهودار: سەرۆكى كاروان.

جڵ**مود**اري: جڵموكێشي.

جلّهو سوورانندهوه: (باك.) پاشيار خروهدان.

ج<u>لموشه کودن: بریتیسه اسه بسعره لاکردنی منسدال</u> و بعردهسست و زوّر گسووی نه دانسان.

جلَّمُو شوَّرٍ كردنمُوه: داندن.

جلهوكيش: جلهودار، سهردهسته، سهركيش.

جلموكيشان: راكيشاني جلموي ووالأخ.

ج<u>د موگیر:</u> یه کیّک پیّشگیری یا جلّ موگیری کهسیّکی بکات، مهرمسکار

جلموكيرى: مەبەس ريخەدانه بۆكردن و يا ووتنى چتيك، بەربەستكردن، ـــى ئازادى بكه لـه هاوريتى بەد و خراپ.

جله و هه نته کاندن: جله و جوولاندن و راته کاندن، جله و هملکیتشان، حله کات.

جِنْمُو هَهُ نُكِيْشَانُ: جِنْمُو تُونِدُو گُورِجِكُردِن، جِنْمُو هَهُنْتُهُ كَاندن.

جلبهنی (ئەردە.): جانتا، جلبەندى.

جليږ: بړوانه: جليږدکه. بهرگدروو، کهسيّکه، که بهرگ و جلي بـ خـه لُـکي بـريّ.

جلبوان (ئەردە.): جلبرين، كۆرى جلبرين.

جميان: جمان.

جمين (فه.): جمان، جوولان، رِدِيشتن. (خدِّ.) جنيُّو.

جن: جندزکه، قژنهسهره، درنج، عهجنه، بینگانان به کوردی به جنهوییان کوتوره جن یا جن، ههمیشه کوردی وه دیّو و درنج چوواندووه.

جناخ: (ف.ه.) نيّسكى چۆڭ ميّشكيّنهيه. __شكاندن: چۆك ميّشكيّنهيد. __شكاندن: چۆك ميّشكيّنهكردن.

جناخه: کرمهک، ژیر چهناخه، چتیکه له قهیتان یا له زیر و ثیستر به ژیرچهنهگددا رایمال دهکری و ههردووک سهری به قولاپ له کالاری ژنان بهند دهکری.

جناره (رِهوا.): قوونیریّکی دریّژه له سهر رِهفیسکه و دهماری رِهفیسکهی دیّ، (ههر.) خیاروّک.

جناندن (پروژه): تامنجنین، جناین، ووردکردن بستر گزشت و ساموزموات و نیسر.

جنانداو (روزژ.): ئەنجىرار، ووردكرار.

جناوهر: (باک.): جانبوهر.

جنه: جننه، جنده، نموهن، حعشهری، سووزمانی، گاندهر، حیز، سازنده. جنهباز: ژنباز، جندهباز. ـــی: ژنبازی، جندهبازی.

جنهخانه: سازندهخانه، حیزخانه.

جنهشارموشار: شارانكدر.

جنهنار (که.): جن همنار، (که.) داریّکی کیّـوی و درواوییه وه داره همناری دهچیّ.

جنههری (باک.): جندوکهی میّیینه.

جنجر: بروانه: جنجر، خالخال، پنک پنک، بالندهی دوو یا چهندین وهنکه.

جنجرۆك: (همو.) چنگورك، بهنينزكى رنين و ليدان.

جنجلی (باک.): پاک و خاوین.

جنجیو: خانخان ر پهنه پهانوی، جنج، چیل، کونج، بالندهییکی دوویا چهندین رهنگی پهنه پهانوییه.

جنچے: پل، جنچکهگزشتیّک: پله گزشتیّک. ناوک و دهنکی میرهیه، جینجکه.

جنچكان: (ئىدرده.): هىدڭتروتان بىد چىچكانسەرە واتسە سىدرپىيّيان ھەڭترووشكان. قنچكان، ھەڭتروتيان، كزكروڭ، دون، ئەسەر پىيّيان ھەڭترورشكان.

جنجکه (ثهرده.): جنچکان.

جنکه (ئەردە.): ئنجه، بل، بله كۆشت و ئىتر.

جندار: جندزکه دار، کهسیکه شیت و جندزکه داریی. ی، جنزکه داری.

جنده: جنه، ثافره تی سووزانی و حعشه ری، سووزمانی، حیز، ژنی حیز، (رهوا،) فه لتزیی، فه لهیته، فلار.

جندهباز: جنندباز، پياويکه به شووين نافرهتي حيزدا بخوليتموه.

جندهبازی: جننه بازی کردن.

جنده خانه: جننه خانه.

جندهین: سۆزمانیتی، جندییتی، حیزی.

جل ووراز (همورا.): جلدروو.

جلهان: گيايهكه.

جلن (هدورا.): بدرگ، جلک.

جلیت: داریّکی دریّره سرواران جلیتیّن و جلیتبازییان پیدهکرد. جریت، حد.

جليتاني: جليتين.

جليتهو: شلتاو ، لرّخ.

جلیتباز: کهسیّکه یاری جلیتیّنی باش بزانیّ.

جليتبازي: جليتين، زانيني ياري جليتين.

جليتين: جليتبازيكردن بعسهر سووارييموه، جليتبازي، دارجليتين.

جليجيلى: چەكچەكىلە.

جليسقه: سيخمه، سينه پۆش.

جم: (ږدّژ.) جووله، جوولان، بزووتن. (ږدّژ.) کشت، همموو، جومګه، جومژگه.

جمان: جوولان، خووينن ــــ: خووين بزووتين، كموتنـه ړێ. (رهوا.) جنيّــو.

جماندن: جوولاندن، بزواندن، بزاوتن، ړوواندن، وهړيخستن.

جمانن (فه.): جماندن.

جمه: ورته یه که به کارده هیتری بر کو بوونه و به سهریه کدا که وتنی مهردوم

له شوو يّنيّكدا؛ ثيمړو بازاړ ــ ى دەھات.

جمهجم (هدورا.): جووله جوول، هووژه، جووله، جمس.

جمجمه: جرمجومهی سهری، کاسهی سهر.

جمخار (باک.): زەنگى كليسايە.

جمدان: جوولان بهته کانهوه.

جمزکه: جرمگه، مهچی دهست.

جمڙڪه: دووانه.

جمس (ئەردە.): جووڭە.

جمشرگ (ئەردە.): مەچەك.

جمك: دووانهى مندال يا ههر كياندار يكى تر، ئاوزى، جمكه، ئاوزه، هدڤالزا، لڤانه، هدڤالجيوك.

جمكانه (هدر.): جمك، دروانه.

جمکه (بلّ.): دروانه، جمک، برّمرزث ر مالاّتان.

جمكوت: جەنجال، شىورىنى پىر و جەنجال. چتىكى چىسو

ئاخنكرابى، چىيوكوت.

جمکه: (هدورا.) جومگه، خرتک، جومشگه، (پدوا.) جگمه، مهچی دست، جیکای جوولان، پارچهی چت.

جمڪهنيشه: دەردى مەچەك.

جمكهجمكه: چتى كوتكوت، بان بان، بانگابانگه، بورجم بورجرم.

جمگهماسای (همورا.): جومگه ناووسان.

4.2 4444

جم و جوول: جرولهجرول، جمه، جروله. جرولان.

جندۆكه: جروره گيانداريكى ناديارو وونه گۆيا هيچ نابينرى، جنۆكه، خيّو، ديوهلۆكه، (باك.) جن.

جندو کهدار: جندار، شیّت. _ى: جندارى، شیّتى.

جنراو: ئەنجنراو، چتيكه به چەقۇر تىغ وورد كرابى.

جنقاندن، ترساندن.

جنقین (باک.): جمنقین، ترسان.

جنکه (ئەردە.): رِيْزەييّک لەچتيّک.

جنگه: پرته.

جنگهجنگ: پرتهپرت، ناوی دهنگییه، زرینگه، ناوی دهنگی دراوییه.

جنڪدان: جمدان.

جنگز: مرزى تووړەوتوند، جينگەنه. ـــى: تووړەيى.

جنڪن: جنگز.

جنڪو جووڙ: جم و جوول.

جنوّ كه: جندرّ كه، جن، عهجنه، درنج، قرناسهره.

جنوّكهدار: جندوّكهدار، ـي: جندوّكهداري.

جنههنار: جنهنار.

جنی: (هدورا.) جننی، جندزکه.

جنياك: جنراو، ئەنجنراو.

جنيّك: ميّشهو چنارستان، (ههورا.) بيّشه، ويّشه.

جنيك (زاخ.): لاجانك.

جنبن: ووردکردنی چت به تیغ و نه نجنین.

جنێو: جرون، ووتهی ناشیرین به یهکێک کوتن، (شێخ.) جژوێن، (دهر.) بیسکاری، (باک.) بیسکانی، (ههو.) جوون، (ههورا.) دوشمهنی، دژمین، (بابا.) جووێن، (زا.،یه.) خههر، جمین، دوشمین، سخێف، به بده: بچیږه.

جنيّو پيّدان: قسه پيّگوتن.

جنيو پيدران: پيکران، نابرووبران.

جنيّودان: ووتدى ناشيرين ووتن، گهزاره كيّشان، ڤييين.

جن<u>ێوهروّش</u>: جنێـودهر، دوژنکه، شه پفروّش، کهسـێکه زاری شـرِعیّ و زوّر جنێـوی بدات.

جنيو فروشى: شەر فروشى، زمان شرى.

جۆ: جروره دەخلىنىكە وەكور گەنم وايە، بەلام زېرو گەررەترە بەزۆرى لەگەلا كاى دەدرى بە ئاۋالاو وولاخان، (باك.) جەھ، جەھە، (زەن.) يىلو، (ھەورا.) يەوى، يەقە، يەوەى، (دەر.) جووى، (باك.) جۆك. جۆسىن

جووره: جوّی سپی، جوّی رهش، جوّی شهشپه پر، شهمهیان کولّه کمی ههشت ریّزه ده نکی تیّدایه. بو ناگاداری بروانه: جوّی سپی، ناوه که ی بوّسووزه نه ک و ناویه ندو نه خوّشی گورچیله زوّر باشه. (ههورا.) جوّگه، (باک.) جوّگهاه.

مورده.): جوگه. جوبار (ندرده.): جوگه.

جۆبېركه (فه. ، هنو.): (دزه.) مله، ووره.

ه ر

جۆپپنگین (باک.): بی ثایین، بیشینواز، چاو له دووی ژنان. جوّت (باک.): جووت، جووتیاری. کردن: جووتکردن، زموی کیّالآن. (باک) جووت، زو، جوّتهک ژن، جوّتهک میّر. جوّتاری (باک.): جووتیاری، (باک.) جوّتکاری.

جۆتۈرگ (باک.): دووانه، جمک. جۆتك (باک.): هەلمبەزين، جووت، گيرو جغزاني نەخشراو.

جۆتكار (باك.): جووتىير، جووتيار. (باك.) ــى: جووتىيرى،

جۆتكافى: گەمەيەكە لىه خىق فريدانىدا ھىدردوكى پىيىمكان بچىمةن. جۆتكىن (باك.): لەختشىان ھەلىپەرىن.

جوندین (بات.): به خوسیان همانیمرین. جوّنماقته (خوّ.): (خوّ) خیّرمانه، شمنگله بهرهکه ته، که دوو مازوو یا بادام یا همر بهرهداریّکیسرکه پیّکموه نووسابن.

جَوْتُو (باک.): (باک.) گۆتۈ، جىنگارەر(ناويكى كۆنى كوردانه).

جوت (فه، باک.): گسهیهکه.

جۆتىيار (باك.): جووتىر، جووتىار.

جۆخۆر: جۆخۆرە ، جرورە بالندەييكە وەك چۆلەكە وايە.

جۆخسۆرە: زەردى وەلى، زەردى جۆخسىزرە، جسورە بالندەييكسه، وەك چۆلەكلورايد، جۆخۆر.

جۆخۆركە: باڭندەييكى كەژو چكۆڭەيمە بەقمەد پەرەسىتركەيەكىيمو كلكى درىرد، (بابا.) بەفرخۆرە، (ھەورا.) وەروەورى.

جۆخىن: خەرمان، جىگاى خەرمان، جۆخىنان.

جۆخىنىان: مىانگى بىدرايى ھارىنىيىد، (بىك.) حزيّىران، كاتى خەرمانى دەخلى.

جۆخىنە: خەرمانەي دەورى مانگ و رۆژى.

جۆدان: كاكىلەي وولاخى بەرزەر رەشەوولاخانە، جوورە گرتجىيەكە لە ددانى وولاخى يەكسىم دا جىزى پىدەھارى، كوخىل: كەسىپكە سەرپەرشىتى مەرەزەي بكات. جۆدانىه، بە دانكەرتنى وولاخە بەھۆي دانىكىدو، زەدە بووبىي و دانى پىي نەخورىت.

جۆدەنى (ئەردە.): جۆدان، ئەنبارى جۆيە.

جۆدرەو: كاتى دروينىماتنى جۆيە. مانگى حوزەيرانىيە.

جۆر: چەشن، شيّوه، لف، وەك، ياسا. (باك.) كيايەكە.

جۆږ: جووره پەنيريكى باريكه.

جۆرەو: گۆرەرى. كلاّشيّك بنەكەي لـە چەرم بيّت. 🏲

جۆراۈجۆر: جووراوجوور.

جۆرەجۆر: قۆرەقۆر.

جۆرەيى (رەوا.): جوورە نىرگزىكى شەست پەرىيە، دارىكە بەرەكەى خرو سوورو ووردە ھەركەسىكى حەوت دەنكى لىنبخوات تا حەرت سالان چاوى نايەشى، شوولكىشى لەملى وولاخى پسكدار بكرى چاكى دەكاتەوه.

جۆړك (رەوا.): توورەكەي وولأخان، كىسىمى گەورە، جۆړكە.

جۆرڪە: جۆرک.

جۆرى: گولني كى بۆنخۇشى جووانه، وەك قەسپەر بەلان بچووكتر و رەنگى تيرتره.

جۆزان (باك.): گوريزان.

جۆزەرد: جۆزەردان، كاتى دروينەى جۆيە، كاتى پيگەيشتنييە.

جۆزەردان: مانگى جۆخىنان، مانگى خىدرمانان، بارانىران، (باك.) جەھزەرا، مانگى سىيەمى بەھارىيە.

جۆش: كولانى شلەمەنى و ئىتر، خرۆش، گەرم بوونى كەللەي كەستىكى، ، بەت خرۆش، جوورە خشتىكى كەللەي كەستىكى ،

ب برسی شینکاره، که زور سرور بروبیّت وه. چسپ، قورسی شینکاره، که زور سرور بروبیّت وه. چسپ،

ثمودورانه ــ دراوون واتا پيكموه نووساوون. جۇشسان: كــولان، خورۇشان. ــــدن: كولانـــدن،

برسسان خورزشاندن.

جۆشخوواردن: تروانموهی بىسمر يەكترىدا چوونى ھىنديّك چت بىھۆي. ئاگرەوە.

جۇشدار: بەجۆش. ـــى: بەجۆشى.

جۇشدان: كولاندن: ھينانەكۆل ئەسەر ئاوور.

جۆشرەبە: ئەر جۆيەيە، كە لەكاتى گوڭكردنيدا ئارى تيزابى بەلان ھىشىتا دەنكى رەق نەبورىي، فەرىكە جۆ.

جۆش سەندن: كولّىنى شلەمەنى لەسەر ئاوور. گەرم بوونى يەكىكك لـە كارىكىدا، مەبەس لە تاو سەندنى جىھانە لە ھاوينىدا.

جَوْشَن: كەسيّكە بە جرّشبيّ و خرّى لەم ولەو ھەلبسورى.

جۆشيان: هاتنەجۆش.

جۆشىر: جۆشىرە.

جۆشپرە: جزیدكى شینه، كه تازه شیرەي تێپەریبێ.

جۆشىلە: جۆشىرە.

جَوْفَان (باک.): جَوْگُمُوان.

جوقۇنى (ھەررا.): جورانى، كەنجى.

جَوْق (ژا. ، همورا.): ريّز، پوّل.

جۆك (باك.): جۆگەلدى گچكەيە.

جۆكيويله (باك.): جدهداسى، جدهداسك.

جۆڪا: جڙ، جڙگه.

جۆگە: جۆگا، جۆ، جۆى، (باك.) جان، جىممۆك، (ھىمورا.) جىودە، ھۆلۆككى گىمورە يىا گچكىمى قوولىد، كىدئىلوى پىنىدا دەپورات بىزسىمو كشتوكال.

جۆگەنە: جۆگەن گچكە، ــى خړ: جلال، ــى فرميّسك: مخمخك، مختى،

جۆڪھوان: (باك.) جزڤان.

جۆل: گيايەكى بەھارىيە لە ميرگاندا دەرووى ئاۋال حەزى لىدەكات.

جۆل (باک.): زنجیر، ــكرن: زنجیركردن. (باک.) تیّكدالاّو، تدفلی هدث، تیّكدالاّ، (باد.) چهند سهریّک یا بزنیّکه، جروره گهفیّکه.

جۆلاً: كەسىپىكە، كەبەدەست چىتى بىتەنى لەپىتچالاندا، (لىو.) جولى، كۆرسكەر، واتەكەسىپكە پىشەي جۆلايى بىل.

جۆلانه: چتێکه له دارو تهخته يا له گوريس و پهرێ دروستدهکرێ و منداڵی تێدا ډادهژێنرێ، جێلانیێ، هه پهزانی، هێفرێک، ههلوورک، بێشکه، دیلانه، جێله، دیلانیێ، لهلووه، لهلووک، دنگلافستان، (باک.) دنگلهه څا، هێلان، هێلهکان، جێله.

جۆلانهكهر (همو.): حوشترى خودا، بالۆكە.

جۇلانەكردن: بە جۇلأنە گەمەكردن، ھاتوچۆكردن.

جۆلانەي مندالان بۆ پاژاندن ونوواندنى: رابينۆك، لەلورە.

جۆلانۆكە: جۆلانەي چكۆڭە، چىنجۆلەك.

جۆلانى: جۆلانە.

جۇلائىي: پىشەى تەنىنى كەل و پەل، لەلايەن جۇلارە، تەونگەرى، (گەر.، بار.) خانووت، كەرەستەي جۇلايى.

جۇلايىكەرە: جالجا لىروكە.

جۆلە: جۆلانە.

جۆشە مىيرى: شارىكى كورداند موخابىن ماوەيىكد شە ژىر دەسىتى تركاندايە پايتەختى وولاتى ھەكارى بورە.

جۆلك: ميكليكه له ٥ تا ١٠ مهرو بزنان.

جۆڭك (ئەردە.): جووجەڭە.

جوّم (باک.): قوم، رق، بروون: قومبوون، ردّچوون. کرن: قومکردن، ردّچوواندن. (باد.، خدّ،) جیّگایه که ناو شاخ و داخاندا ناو دربییّتی، جیّگایه کی نزمه جارو بار ناوی تیّدا راده وهستی. (همر.) بهنده که له جیّگایه کی گهره تره له چرّمی گچکه تره.

جۆمال: پاکردنموه ی جوگه ی گهوره و گچکمو قول کردنسی، سهلهب. __ کردن: دادن، سهله بکردن، خاوی نکردنموه ی ناو جوگهو ثیبتر.

جۆمسەرد: جووامسيّر، سسەخى، جووانمسيّر، دلُفىراوان. ــــى: جووامسيّرى، (سەخاوەت).

جۆمىلكه (خز.): جنگايهكى نزمه جارجاره ئاويشى تىدا رادەرەستى.

جۇن: جورين، جنيو.

جۆنەكا (زا.): جورانەكا.

جۆنگ (باک.): چۆک، ئەژنىز. لىە جى چوونى پاشووى گوويدريىۋە.

جۆو (باك.): كيّوى.

جۆي (ھەورا.): جۆگە.

جۆيەب، (رۆژ.): خاكيكه ئاوەزى بى و پربى له كانى و كانياو.

جۆي كێوى: كاړۆش.

جوّی سهی: کوویستانییه، که له گهرمینی بچینری به یه دو سالأن پوش دهسی، جستی پهستانی بچیسنری دمسیش که گهرمینییه که لسه کوویستانی بچیسنری به یه کدووسالان سپی دهبی، خاک و هموا ده یانگوری هم جو و انیمه چه لتوکیش ههربه و جووره یه برنجی کویستانی سووره که ی کهمه یانییه تی

جوسوجۆ: جوستوجۆ.

جوغه (خق.): بدرهزا، گیایدکد.

جوقفه: بالندهي زور گچکه و پهرپووت و لاوازه.

جوگمه: جومگه.

جولھا (لو.): جۆلاّ.

جوهان: جمان، بزووتنی معمک و شیری ناو معمک.

جومبوش: هاتوچۆر جورڭ جورال.

جومجومة: كەللەي سەر،

جومزگه: جرمگه.

جومشكه: جرمكه.

جومگ (باک.): جيّگای دهزگای جوّلاَيی، کمرمستدی حوّلاَيی،

جومگه: جعمسهری درو ئیسکان له تعندام، (هد.) گه، جمگه، جمژگه، جرمشگه، زهنگه، زهند، خرتک، خهته. (فد.) مستی قورچاو بولیدان و لیتر.

جومكى (هدورا.): جووته، دووانه.

جومكى ماساى (هدررا.): جومكه ئاووسان.

جوملانه (دەر.): دووانه.

جون (باد.): جووړ، چهشن،(باد.) ړهنګتيکی ناوټتهيه به سپی و به ړهشی بنووټنی، بغز، ماش و برنجی.

جوناخ (هسررا.): چۆڵىمىتشكىند.

جوندی: گوندی، نازا، دلیر، پالهوان، توندو توق، سههیز، لهسهودهمی سولتان سه لاحه ددینی کوردی نهیوبیدا و شهی گوندی بو سوپای، (سه رباز) و عهسکه رسه کارده برا پیستی (گ) له فزاراوه ی میسرییاندا به (ج) ده نووسری بویه بوته (جوندی).

جونگه: جومگه. (نهرده.) تووړه، قه لس. دهنگي تړي

باریک و بچوک. جونگهجونگ: تړی باریکی پهک به دروای پهکتریدا، ویزهویز.

جونڪ پيوهڪردن: چوووز پيٽوهکردن.

جونی (باک.): نیری نافره تانه.

جوهن (باک.): هاوهن.

جوهوور (باک.): (باک.) جهار، توورهکهی ثالیکی وولاخانه.

جوهى (باك.): جوولهكه، جوو.

جوهیم: (باک.) وولاخی بهرزهی تووړهو بزوزه، شهمتوز، چممووش.

جويين (تەردە.): جرولان، جرولايان، جرولايانەرە، زيريان، داجررين.

جوو: جووله که، جهور، جوهي، مووسايي. (فه.، لو.) جوگه.

جووار (زا.): ترورهکهی وولآخانه.

بەلأن هى گەرمىيّن بەزىزرى سوورە ، چەڭتووكى گەرمىيّن لىەكوويّسـتانى بچىّنرىّ سوورى نـامىينىّ يـا كەمـتر دەبىيّ، هى كوويّسـتانىش لـەگەرمىيّن بچىّنرىّ سوورى لىيّ پەيدا دەبىيّ.

جوجمين (زا.): تۆپىن.

جوچكه: كليّنچكهى گيان لعبهران ، قلّينچكهكلكى ئاژال و مالاّت.

جووجەڭە، جووجيلە.

جوچكمبرياك: (ئىمردە.) دووابرار، ورتەيەكمە ئىم پيتېملىكالانتىدا بەكاردەبرى.

جوچكەللىقى: (ئەردە.) كلكە لىەقى، كلكە سروتە.

جوچكەللە ئاو گەڭگرتن (ئەردە.): مەسس لىد ھىدلاتن و شكانى و خۇشاردنەرەيد.

جودا: جياواز، جيا، جگه، جووايهز، تامه تام، جووي، كل، جهي، لاوه.

جودهبوونهوه: ليّكبوونموه، جيابوونموه، ليّكدوور كموتنموه.

جوداجودا: جياجيا ، جووايهز جووايهز ، جوي جوي.

جوداكردنموه: (باك.) پارسان، ومشان، جگمو جياكردنموه، همالأواردن، سنكرن، چهرتكردن.

جوداگانه: بهتهنیّ، بهتهنهایی.

جودایی: جیاوازی، جووییی، جیایی، به ...: جوداگانه، به ته نهایی.

جوږ (باک.): چوړړه.

جوړړه: بالنده ينکی بوّره له چوله که گچکه تره، بازی نیّر، به نیّرینه ی بالنده و جانه وه ران ده لیّن، جووره دهنگیّکه وهکوو جیړهی دهرگا وایه، دهنگی باریک.

جوړږهنهسپ: ئەسپى چوراردانك.

جوړړهباز: بازي نيّر.

جوړړه پوپنه: چوړړه پوپنه، جوړړه پوته.

جوړ ده نونه د جوړ د پرېنه بالنده ينکي گچکه په ، به مروي نابووتيش ده بيژري، جوو قه قلي.

جوړږهپياگ: مەردومى چوراردانك.

جوړ**ږهڪلاونـه (ئــه**رده.): جــوړړه قشــه کلاونــه، شــووان ههڵخهڵـهتێنــه، چوړړهي تاجدار.

جوړږهڪمو: کموي نيّر.

جوردي (باک.): مشکيکی گفررهيد.

جورده (لو.): بهرگ و کالاً.

جوړک (باک.): جووره ثاژاليکي گچکهو پهرپووت و نابووت و کهم نرخه.

جوړکه: توورهکه.

جوړنه: (بابا.) تيان، حاوزيكه له گهرماويدا ثاوى گهرمى تيدايه بـ ق

تيّكهوتن و خوّ تيّدا شوشتن.

جوړي: جووره ماسييهکه.

جوړیان (نەردە.): گۆړان. جوسته: ریّزه دروومانیّکی تەنیشت باریکه. جمسته.

جوستوجوّ: همول و تعقه لا. ــ كردن: تعقه لادان بو دوزينموه يا بو زانين.

جووال (باک.): جهال، جحيّل، جروان.

جووال: (نمرده.): جموال، گهنم و جؤو دانمویّلهی تیّدهکری، تیّر.

جوواللووز: جعوالدروو، سووژن.

جووال مووقاوي: جمرال، جاني خاني.

جوواڵۆك (باك.): توررەكد، تۆربد، كيسد.

جووامیّر: شرّخ، نازا، بهجهرگ، جامیّر، جوّمهر، لاوچاک، خورت، توندو توّل، له بنچینه دا (جووافیّرد)ه. دلّفراوان، رهند، پیاوچاک، جوراغه دد، جووامه رد، مهرده میّر.

جوواميري: شوخي، نازايي، بهجهرگي.

جووان: شقخ، سپههی، دهق، پهریزاده، پهریپروو، پهریپروخسار، گهوور، دهلال، خشت، قشتیله، نهشمیل، تهوار، پت، پتکو، پتو، چهلابی، خن، نهخشین، پهند، فؤدل، زهری، قنوز، جوندی، خوّ کردن: بهدهوری خق ههلاتن. مروّ یا چتی ریّک و دلْگرو خشته، (باک.) جان، جووانچاک، (همورا.) جوقوّن، شهنگ، چهلهنگ، قازاخ، قشت، کوّک، یهشهن، (بابا.) قازه، رنه، (باک.) سهریهر، لال. جحیّل، (همورا.) گهنج، لاو. جوواناو: نارهقهییّکی سارده نهخوش لهکاتی گیانهلایهدا دهریدهکا.

جووانه زدود: جووانهزووه.

جووانهزووه: عازهبه، عازهبی زیپکهیهکه له گهرمان پهیدا دهبیّ.

جووانفژو (همررا.): جروانکه، زیپکهی عازهبییه.

جووانه هنا: پانیریک پینی نابیته سالی سییه م، (باک.) جووانگه، جووانگه، جوانه کا، سانگو، سنگووله.

جووانهمايين: جووانووه ماينيّكى ميّيه، كه٥ بههارى ديتبيّ.

جووانه مساد.) گولنیک به گسه نجی بسری. (ساد.) گولنیک اسه نیسو گزرستانیدا شین ده سی به پانیان ده بورژیسه و و به روژ ده پووچیسه و ، (زنس).

جووانه هاسپ: جووانوو یکی نیره، که ۵ به هاری دیتبی.

جووانبەخت: بەختەرەر.

جووانچاك: جووان، لاوچاك. ـ ى: جووانى، لاوچاكى.

جووانړۆ: محالیّکی سەربەختىه له نيوەرتى ھەررامانى كوریّستانیّدایه بەندىوارى بە ئەردەلانيانەرەھەيە.

جووانکه (خق. ، بابا.): زیپکهی خق ناسینیّیه، جور انهژق، جور انهزوره، زوره، جقش، زیپکهی عازهبییه، زیپکهی جحیّلییه.

جووانکه (هدو.): جووانی خۆشمویست، جحیّل (بۆکوړ و کچ).

جووانکمر: رازينهر، چهت.

جووانكه له: جوواني خنجيله و بچووك ، جووانكه.

جووانكران: خامليندران.

جووانكردن: خەملاندن، رازاندنموه.

جووانكيلانه: جور انكهله.

جووانكيله: جورانكيلانه، نەشمىلە.

جووانگا (باک.): جوراندگا.

جووانمهرد (تدرده.): جوراميّر. ــى: جوراميّرى.

جووانمیّر: جروانمهرد، جرومیّر، مهرد، دلّفراوان. کابرا، همرامه، هین، وانیّک، گزرین، جحیّل، لاو. بی : جحیّلی، مهردی.

جووانسن (ئسەردە.): جوولانسىن، لىەراندنسىمو، لىسەقاندن، جوولانسىدن و لىەراندنمودى گووارە و ئىبتر، جوولاندن، تەكان يېتدان.

جووانوو: (هدر.) جانی، کوړکوړه، بیپچووی مایین، (فه.، زهن.) نوّبا(هی میّ)، (ههرر، ههورا، ، باد.)جووانسی، (فه.) مسوّره، کـورک، کـوړک چاروا، ــیمیّ: مالجههنوو، مههین.

جوواتولکه: جورانوي ساوا.

جووانووهمايين: جوانوري ميّ.

جووانووێري (موک.): کردار، رِەفتار، خوو.

جووانى: تافى گەنجى، شەپائى، لارى، دەلالى، سپەھىتى، چەلەنگى، جوولەكانى، زمانى جوولەكان.

جوواني: جووان بووني چت، ناوي تافرهتانه، جووانوو.

جووانێتي: سپىھيتى.

جوواو: جواب، وهلاّم، وهرام.

جوواودان: وهلام دانموه، وهرام دانموه.

جوواهيّر: گهرهدر، نيّري تافرهتانه.

جووهمز: جياواز. ـ ى: جياوازى.

جووه (همورا.): جووته، دووانه.

جووبار (ئەردە.): شوريننيك داروبارى زوربى، (ئەردە.) جۆم.

جووبړڪ (زا.): مله.

جووت: بریتییه له دور گا جووت یا دور نیستر یا دور گریدریژ یا دور کمل،
که له ژیر یه ک نیلهدا بن و بهسرابن بهیه کهوه بی جووت کردن و بی کستوکال
و زمری کیلان، (دهر،) جفت. دووتاک، دوولنگ، چتیکه تاک نمین،
وهکوو جووته گایه ک، جووته نهسپیک، جووته کهوش، جووته گورموی،
ناشت، ثارام، تعبا، بیده نگ، ریک، به رانبه ر، تعراز، وه رانوه ر، هاونیله،
هاولف.

جووتانه: چتێکه له خاوهند جووت بستێنرێ ساڵؠ جارێکي.

جووته: برّ مندالی شورم و نهگهت به کارده بریّ. له قه ی وولا خی یه کسمه به همه دووک پاشووان، جووتله قه، لووشکه، جفته، (که.) جووتکه، وولا خیّکه، که دوو شاره گ له نیّو چاوانیدا به رز بووبیّته و ، که نهمه ش له نیّر خاوه ندی ده زانس. جووره پارهییّکی زیویّنی نیشانه ی چاره رهشیّتی خاوه ندی ده زانس. جووره پارهییّکی زیویّنی نیّرانیّیه، که بایی دو و قرانانه، دووقرانی، دووبه دوو، پیّکه و.

دووانه، جمک، دووگیاندارن، که به زگیکی بووبن.

جووتهنی (باک.): بهراوورد، بهراوهرد.

جووتموه شاندن: لهقه وهشاندني يه كسمه ههردووك پاشووه كاني.

جووته وهشين: بريتييه له نادهميزادي قسه ترن، وولأخيك جووته بودهيني.

جووتهی سهران: بن دروکسان به کاردهبری، که ههمیشه لهیه ک جیکا پیکهره نامادهبن. جووتهي ههنجيران

جووتهی ههنجیران: دور نهستیرهن له تهنیشت یه کهوه وه ک چزوو و ان بق چهند نهستیرهیه کی، کهوه دووپشک ده چن کاتیکی له نیواراندا، که کهوتنه لای باشوورئیتر نهوه ههره تی ههنجیر گهیشتنه.

جووتباقیه: جووره دروومانیکه، (ههورا.) سهرتیری.

جووتبهنده: فهلهخووي، جوتير.

جووتبهندهين: فهلهخووييي، جوتيري.

جووتبوون: دوست و ناشتبوون، لـهتعنیشت یهکتری تهرازبوون، لـهگهل ژنـی خو نوستن، ریّک و تهراز بوونی دووچت بهقهد یهکتری.

جووتخال: جورتهخال: (:).

جووتکه: جورت، دوو.

جووتكهى برادهران: (همورا.) دووبراله.

جووتكهى خالان: دووخال.

جووتکردن: بهجووت کیّلاّنی زهوی و زار. پیّوهدان و داخستنی دهرگاو پهنجهرهی دوودهری. دوو یا چهند چت خستنه پالاّ یهکتری.

جووتڪرتن: پيٽکگهيشتني نيرمرمييه.

جووتلهقه: جورته، لهقهی يه كسمانه به ههر دورك پاشوره كاني.

جووتلووله: جووره تفهنگیّکی درو لوولهیه.

جووتماشه: مرازیّکی کهژمیّریّیه.

جووتن (باک.): جورین.

جووتني (همررا.):(همورا.) دوواني، دووانه.

جووتيار: كىسىپكە بىق خىتى يا بەكرى و بەمانگانىه يا بەسالانە جووتسى بكات، جووتىر، جووتبەندە، جووتكار، جوورە ئەستىرەيەكە.

جووتیاری: پیشهی جووتیری، جووتکاری.

جووقير: جووتيار، جفتيار، جووتبهنده. ـ ى: جووتيارى، جفتيارى.

جووجه: جروچکێکه، کهکزر بوربێ و هێشتا نهبووبێ به بارێکه، جورجوو، جووجک، جووجيله.

جووجەلە: جورجىلە.

جووجه قۆرە: فرووجاو تكه به قۆرە (بەرسىله) دروستكرابي.

جووجه له: جروچکی مریشکانه.

جووجه له هور ناووردهی (همورا.): جورجیله هه لینان.

جووجه ڵۆك (باك.): جووجىلەي مريشك.

جووجه ڵێ (همورا.): جووجيله.

جووجك (باد.): جروچک، چۆلەكە. (فه.) جروجيله.

جووجکه: (زاخ.، دهـق.، بـاد.) چۆلهکه، کيژروك. جروچکه، جروجهك.

جووجکهبرِیاگ: در ابرِار ، کلک برِار . ^{*}

جووجوو: روتهیی که مندالسی ساوا به کاری دیننی بود هه مود گیانداریکی گچکه، جووجه جانه وه ریکی گچکه یه.

جووجیله: جووجه له، جووچک، جووچکه، جووچکهی مریشکییه.

جووچک (مـوک.): نێـک، کۆجەڵـهی سمـتی، کووچەڵـه. جووجهڵـه، جووجهـ مندال، زارز، بهچه، بهچکه.

جووچکه: (باد.) چیچهلزک، جووجه، جووجیله. مندال، زارِد، بهچه، بهچکه.

جووحه (جووعه) (همو.): زورزان.

جوود: کیویکی ناوداره له سهرهوهی جزیر و بوتانیدایه گویا کهشتی نوح لهسهر وی راوهستاوه.

جوودي: بروانه: جوود.

جوور: (همهررا.) جۆر، چەشن، تىەرز، تۈپبور، مىلىمدار. بىلىر ــــە: بىلىر چەشنە، بەوشتىرەيە، ھەنگىرىرە، ئارا، ئەئارا، رسان، چـــــ : چۆن، چلىۆن، چارا، چاقا؟، (لو.، فه.) رەكىر، رەك، جرورمىن: رەك مىن.

جوورا (باک.): چوړړه، جوړړه، بالنده.

جووراو: جوواو، چتیکه وهکوو بنیشت و ئیتر لهدهمدا جوورابی.

جووراوه: ثاسنيّکه، که زهدهدارو گرنج گرنج برويئي به هنري ليّدان يا پيّدا کموتني چتيّکي قورسموه.

جووراوجوور: جوورجووره،

جوورك: جۆړک، بالندهينکه له تاوى داده ژى تاوالى مراوييمو وه ويش دهچى.

جووركردن: سەندنى چتيك له يەكيك به قومار يا به فړوفيل.

جووري: بهشور ينداكه ران، داو اكردن.

جوورێ (باک.): نيّوي گوڵێػييه پهنبهيي و سووره. نيّوي ژنانه.

جووريان: گۆران، جووربهجروربوون. (ئەردە.) پەشۆكان.

جووز (ئەردە.): جوورە ، دەنگى تى. (باك.) گەمەيەكە، (شا.) جەخز، جخز، جغز، جەغز.

جووزان (ئەردە. ، باك.): گوريزان، جۆزان.

جووزه: دهنگیّکی باریک و گچکهیه و هکوو گیزهی سهماوهری، (نمرده.) دهنگی تره.

جووزهجووز: گیزهگیز.

جووزهرد: جروزهردان، مانگیکی جوّی تیداپیبگات.

جووزه له: دروزهله.

جووزهێوهڪردن: بزپێوهکردن.

جووش (تەردە.): گرمژه، جۆش، پیزووكە، زووه، ھەڭزریان. ھەڭقوڭين. خەڭنى دارو درەختانە كە ئەبنەرە دەرى دەكات. چەسپ، ئەحيم.

جووشانه: هاتنه کول، وه کول هاتن.

جووشاندن: جۆشدان، كولاندن.

جووشانن: جوّشدان، كولاّندن.

جووشخواردن: جوّشين.

جووشدان: چەسپاندن، چەسپانن، چەسپكردن.

جووشیان: ئاره زوو وتاره کردن، تا ــخزری. کولان، قولنتدان، قولیان، قولدان، هه لقولین (بوتاو)، (ئهرده.) هه لرثلیویان، هه لشیران.

جووغه (خق.): مدردزا.

جوولهکردن: جوولانموهي چت.

جووله مهرهسي: جووره گهمديدكه، كتبدجگ دهكري.

جوولبر (باک.): قرژال.

جوولك (تدرده.): جووجهله.

جوولڪ (هدورا.): جوّلاً.

جوولُڪي (هنورا.): جولايي.

جووليان (ئەردە.): جوولان.

جوولْيانموه (ئەردە.): جوولانموه.

جوولْيْن: بزويّن، جوولْيّنهر، راژيّن، (باک.) راژيّنهر، بزڤانق.

جووٽينهر: جووٽين.

جووم (بار.): تیره، قول دهسته، تروش، (باد.) چیمهن یا شیناییکه کهمیک یا گهلیکی ثاوده بندابی، که روژی لیدا بترووسکی، زموییکی راست و تعرازه.

جوومار (همو.): شینی گایان گیّن، (همورا.) کموهمار، جووره ماریّکه.

جوومان: جزمان، جويمال.

جوومه (فه.): كراسي ئافرهتانه.

جوومهرد (زا.): جورامير.

جوومهکار (باک.): تموونگمر. _ى: تموونگمرى.

جوومهکشان (باک.): تدوونگدر. _ ی: تدوونگدری.

جوومجومه: جمجمدي سدري، معرّالك.

جوومن: هدریمیکی کوردستانه له پرژاو ای باکووری شاری حه له پر ههمود دانیشتوهکانی کوردن.

جوون: ددان به چنیکدانان بو و و ردکردنی ، جووین، جاوین، جاکاندن، جووتن (همود، موک.) جووتن (همود، موک.) جودتن (همودا) دولت جنیو. جورد (کود، که.) کومه له، دهسته، تاخم، بو مرود و دولاخ و چتمه کان (همورا) به سخ، پشک. پارچه ترووسکه ی ثاوییه له نیوشیناوه ردیدا، که همتاو لییبدات. (باک.) بور، ردنگی بور،

جوونایی: بۆرى، بۆرايى.

جوونه: بروانه: جوونایی.

جوونهوه: زهده داری و گرنج گرنج بوونی ناسن و تمنه که و چنتی تر به هنری لیدان یان بهسه دداکه و تنی چنی قورسه وه.

جوونك: توړهيى، ړق.

جوونگه: دەنگى بارىكى ناخۆش، جووكە. [~]

جوونگهجوونگ: جورکهجووک.

جووي: جودا، جيا، جياواز. به ـ : (كه.) وهجوري. (دهر.) چۆ.

جوويبوونهوه: جيابوونهوه، دووركموتنهوهي چتيك لهچتيكي تر، دابران،

ژێ قوتبوون، ژههڤبوون، ليبوونهوه.

جووي جووي: جودا جودا.

جوويد (ړزژ.): دووانه.

جووف: (باک.) : چۆم.

جووق (فه.): گوند، دێ، (ئەردە.) جووقه، گەل، دەستە، گرۆ.

جووقه (هدورا.): قامكه ندستوور و راسته كهى پشتهوهى دوسته كانى

كەلىبابى ومرىشكانە شەرى پىدەكەن. (رۆژ.) جووكە، جىكە.

جووقهجووق (رِوْرْد): جيكهجيك، جووكهجووكي بالندانه.

جووقهشینکه (بابا.): باڵندهییّکه.

جووقجووق: (ئەردە.): دەستەدەستە، كەلكەل.

جووقلی (بابا.): گچکه نابووت و پهرپووت، نالهبار، جووړهپوته.

جووقن: جووقنه، فيقن، لهرك، سيخن، چرچ و لهر و نابووت.

جووك: چووز(بز) يكه به يهكيكهوه دهكري، جووكه. جوگهله، جووكي.

جووكاندن: جيكه كردني چۆله كه و ئيتر، جووقه كردن.

جووكه: جيكه، دهنگي پهرموور و ئيتر، جووقه، جيكه، جرووكه.

جووکه برین: معسس له بیده نگ و کپ و خاموسکردنی زینده و ار یاکه سیکییه.

جووکه جووک: جیکه جیک، جرووکه جرووک: جووقه جووق، دهنگی چوله که رجووجیله و نیتره.

جووڪ پێوهڪرڍن: جونگپێوهکردن.

جووكن: گيانداريّكه زور بجووكيّني. ووزمووزكهر.

جووكى: كەسىپىكە، كەبەڧ روفىل مەردوم ھەڭخەڭ ەتىنى و چاوبەسىتى لىپىكات و نوشتورى رەشى و دىن بەندو چىتى ھىچ و پووچى بى بىنووسى، جادروباز، جادروگەر. جووك.

جووگه: جۆگە.

جووگەببار: جۆبار.

جووڪه له: جڙگه، جڙ، جڙي.

جووكمه لأنه (كرّ.): دروانه.

جوولان: بزووتن، لشین، لثیان، وهرزین، لپان، ثرثرین، لمبتین، جشان، چرچه کردن، شهخوومین، لهخشبوون، (که.) خیزان، بزشان، جهمجقین، وهرزان، (لو.) تاخیزکردن، جم، جم و جوولکردن.

جووتاندهوه: بزوتندوه، هماژان، وهرزاندوه. نرخینتر بوونی چت ، نرخ*ی گدنمی* جوولاّوه تدوه واته بدوه ژوور چووه. ق_وثورین.

جوولافندن: جوولاندن و بزواندنی چته له شووینی ختی، مهراندن، جثاندن، قرفراندن، وهلهرزه خسستن، ههژاندن، لسهبتاندن، جمساندن، (بساک.) قهخویاندن، بزقاندن، چاپاندن، جهمجقاندن.

جوولاندههه: بزواندنموه، تهكان پيدان، لقلقاندن.

جوولانن: جوولاندن.

جوولايي كهره: جالْجالْوْكه.

جووله: همژان، (لو.) جوولان، لمرزه، تاخير، (گو.) فرزه، لمخش، بزاورز.

جوولهجوول: جوولهی یهک له دووای یهکتری، لهرزه لهرزه، بزاووز.

جووله کانی: جووانی، زمانی جووله کان.

جوولهكه: جوو ، جهوو ، كفسيّكه لفسهر تاييني مورسابيّ.

جووي كردنموه: جياكردنهوه، دوورخستنهوهى چتيّك له چتيّكى تر، هـهلاواردن، قـهتكرن، گـهمراندن، ژهـهڤگرتن، دابريـن، پچـهراندن، پچهرين، (باك.) جوريّلهك. چينى دهستكورت و ههژاران.

جووين: جوون، جنيّو، دوژيّن، دژمان.

جووێندان: جنێودان.

جوويّنفروّش: جنيّوفروّش.

جووينفروشي: جنيو فروشي.

جووينه: داخوواز، جوويا.

جوویبین: جوونی چت المغزاردا. جاوین، جوولاّن، (فه.) جایین، جوون، جاکاندن، جووتن، (همورا.) ژاوین، ژاوای، پماروو و چستی تسر بسهددان ووردکردن.

جوويين منال: جوولانموهي مندال.

جه (باک.): جێ، جێگا. ــبوون، جێبوون. ــکرن: جێکردن.

جهار (باک.): توورهکهی ئالیکی وولاّخان، (باک.) جهوهر.

جهاز (باک.): جیازی بووکان.

جهال (باک.): جحیّل، جووان، (باد.) جان.

جهان: جيهان، گێتي.

جهه (باک.): جرّ.

جهپهرگين (باک.): ژووانگه، جينگايهکه پهيماني ديدهني تيدا بدري.

جهتهنگ (باک.): جيّگاي تننگ.

جهتهنگی (باک.): تهنگه بهری.

جهتک (باک.): جووت؛ گۆرەرى: جووته گۆرەريينک.

جهدار: جيگر. ــى: جيگري.

جهده (باک.): دەست بەجى.

جهدهرک (باک.): جينگای چوونهدهر.

جهزا (باک.): خۆجىيى، ھاورلاتى. ـــ يى: خۆجىيەتى، ھاو وولاتىتى.

جهڪ (باک.): جيٽگاي چکوڵد.

جهگیر (باد.): جیگر، تازه جیگر، تازه دانیشترو، کمسیکه بهتازهگی چروبیته شووینیکی تازه و تیدا دانیشتین.

جهڪيري: جيداري.

جهنی (باک.): جوّنی.

جهوو (باک.): جرولهکه.

جهوهر (باک.): تووره که ی ثالیکی وولآخانه.

جهوورڪ: جۆرِک، جهوهر.

جهي (باک.): جيگا، جيّ، (باک.) جه. جودا. كرن: جوداكردن. ــ

بوون: جودابوون.

جهير (باک.): جهار.

جهيز (باک.): جهاز.

جێ (فه.، همور۱.): جمو، جێ، يمو، يموى، يمڤه. دێلمڤ، جێڰا، جێگه، حاست، جه، (باک.) جهێ، دهڤمر، جاگمر، شووێنێکه چتى تێدا دابنرێ يا بۆدانيشتنى دەست بدا. لهـــبردن: لمگمبردن. لهـــچوون: (همورا.)

جهمابوون، لهخهرته کچوون، له گهچوون، دهرچوون، به ...: (گهر.) وهجیّ، بهجیّهیّنان: وهجیّهیّنان. بیّ ...: خوّپایی، بادی هغوایی. ... کردن: جیّگاکردنموه، لیّگیربوون. جیّکرن. ... کردنموه: داممزراندنی چتیّک له شوینیّک.

جێؠهجێ: دەستبهجێ، كوتوپړ، كه بانگم كرد ــ هات، پيك، ــ بوون: پێكهاتن، ــ كردن: پێكهێنان.

جێبوونهوه: دامهزرانی چتێک له جێگایهکیدا. گونجان و دامهزرانی یهک یا چهندگیان لهبهر و چتێک له جێگایهکی.

جيٚييّ: پاجيّ. ــ ي چاروا: جيّگهپاي چاروا، چاڵپا.

جيهي ڪردن: جيپي ليڙکردن.

جيبي لمقبوون: جيپي ليربوون.

جيّهي الميربوون: جيّهي لمقبورن: جيّگار دالده لي شيّوان.

جيّبي الميرْكردن: جيّ پيّ لـه قكردن، جيّگا و دالده لـيّ تيّكدان.

جيٚهي هه لکرتن: شووين پيهه لکرتن بوچتي درياري و تاوانكاري.

جێڂۅٚشكردن: جێڰاى خڒلىشروێنێكيدا كردنموه.

جێڂوون: جڒڂين، خدرمان.

جيدار: نوويندر. ـ ى: نوويندرى.

جێړ(باک.): جەرە، تونگەيگەورە.

جێرڪ (باک.): هێشوري چکوڵه، زهنگه تهي ترێ.

جيّريفڪ (باد.): گسک.

جيريفكفان (باد.): كسك ليدهر.

جيّره (كه. ، باك. ، روّرُد.): جوّخيني شهنهباكراوه، دهخل و

دانیکی سووری له (کا) پاکراوهیه، رهوسه، خهرمان.

جێڗن: جەزن، زێو.

جيَّرْنانه: جمرُنانه، هالوّلك.

جێژنه: جەژن، جێژن، زێو، ــ پيرۆز، کردن: پيرۆز بايى کردن.

جێڗٛڬۿۑۑڔۅٚۯ؋: جنۯڹۿ ۑۑڔڒۯ؋؞

جێۯنههيرۆزێ: پيرۆزبايى كردنى جەژن.

ج<u>ن</u>یژنهی شازندی: جمژن ر یادی نازاد بوون*ی گەل*ییّک یا نمتموهیه*ک.* "

جيّرنهي سهري سالي: جهزني كوّتايي هاتني ساليّک و دهستپيّکردني ساليّکي نويّ. *

جێ**ڗؽ**ۿؠ ڕۅٚڗۅۅان: جهژنۍ ڕ؞مهزان. ^٣

جێ<u>ڗٛنهي قورباني</u>: جهژني گهورهي موسلمانان. [^]

جێژنهي ڪولان: بعمار.

جێژنهى نهورۆزێ: بړوانه: جهژنى نهوروزێ.

جێژووان: ژور انگه.

جيّژهي (باک.): گدلاّي ووشکه، که زستانان دهدريّ بـه وولاّخ و تــاژالاّن، هــدلاش، خــفزهلّ.

جێڪا: (باک.) جێ، جێگه، جهێ، تهڨگهر، ياگه، جي، جا، جاگه، چێگه، ئروزهر، (باک.) ديلهڤ، حاسق، قاست، پاڵ، کێل، دهرڤهل، دهڤهر. جێڪ ڪۆپڪێ: جێڰۊڕي، شووێن ڰۊڕين. جێڪ نه شووێن

جێڪاين: خوٚجێيي.

جێ<u>ڪه</u>: جێ، جێگا، شووێن و تهخت و پێخهف، پايه، پلـه، جاه، باتي، لعباتي، جيات، لهجياتي.

جِيْكَ مِنْ ووردن: بهجيّميّنان.

جيْڪهباز: (؟)

جێڪهبهجێڪه (ئهرده.): جێبه جێ.

جيڪهبهجيڪهڪردن: جيبهجيکردن.

جيْڪهياي چاروا (نهرده.): جيپيي چاروا، چالپا.

جيّگهي خهرمان:خهرمانگا، خهرمانگه.

جيد منهدن معدس لعوهيه ، كهيمكيك بيموي له شروينيكيدا

بميّنيّتهوه دهڵێ جيّگهي خوّم خوّشكردووه.

جيّكمداخ: داخكه، داخكا.

جيّڪ مدار: جينشين، جيگهنشين، جادار. ___ى: جينشيني،

جيّگەنشينى، جادارى.

جيد كهي دانيشتن: نيشتمان، زيد.

جن كهرمكردن: جيكاك رمكردن، جيكاخوشكردن، مهسهس لسه

شووینگرتن و دنزینهوهیه.

جيّڪهزهخم: زهخمگا.

جيّڪهشهم: شسكا، شسكه.

جێِڪهڪردنهوه: جێکردنعوه، جێدان.

جيڪهڪرتن: جيگرتن.

جێڪهڪۅٚڔڪێ: جێڰڒڍي، جێڰڒڍکێ.

جيْكهماك (تدرده.): جينماوه، كەلەپوور، جينماك.

جيّگهمان: جيّمان، دروامان، درواكموتن، درواكمفتن.

جيد مهاو: جيماو، كعل و پعل و چتمهك.

جێڪهمهرهزه: چهڵتروكجار، مهرهزگا.

جيّگهنهمام: نسامگه.

ج<u>ٽڪهنشين: جي</u>نشين، جيٽگهدار، جادار. ــ ي: جينشيني.

جينڪهنوويد: نوويزگه، مزگهرت.

جِيْكُ مهاووردن: بهجيّهيّنان.

جيّ كهههن كوورشيلان: دوله، دووليان.

... جي<u>ّ گههي</u>نهتن: بهجيهينستن، رهتبوون، له ريکا و ثيتر.

جيد كه دواردنهوه. جيكه العجالي، جيكه واردنهوه.

جێڪمي سمووزبوون: کێڵگه.

جيَّكُهي شهتلّ: باخلّه، تومهدانه، شهتلْجار.

جيّڪر: جاگر، جينشين، جيٽگير، وهرت، شووينگر، جينگير، ويرت.

جيڪرتوو: بنهگرتوو، دامهزراو.

جێڪربوون: چىسپان.

جێڪرتن: دامغزران، چهسپاني چتێک له شووێنێکي. ثهم پياوه تيهي، که کردت جێي گرت.

جێڪرتنهوه: شوريني يه کێکي زيندوو يا مردوو گرتنهوه.

جيڪري: جيگيري، جينشيني.

جێڪير: جاگر، جێنشين، وەرت، وێرت، شووێنگر، چتێکه شووێنی خێی م .. ٠

جێڪيربوون: كرورس بهستن، سهقامگيربوون، دامهزران.

جيْڪيرڪردن: دامەزراندن.

جيڪيري: جيکري، جاکري.

جيّل (باک.): حيزران.

جَيْلٌ (نەردە.): جحيّلٌ.

جيّلانهجووقه (شار.): هدلآدرشه.

جيّمان: بهجيّمان.

جيّماو: بهجيّمار.

جيّمك (ږهوا.): دووانه، جمك.

جيّندڪ (باک.): لاجانگ.

جێنشين: (باک.) بنهدار، بندار، کهسێکه له جێگای یهکێکی تر دانیشێ. جێنشینی: (باک.) بنهداری، بنداری.

جێنووك (خرّ.، رموا.، همو.): لاجانك.

جينيش: جيّگر، جيّگير، وهرت، وهرت و پرت، مندال.

جينيشي: جيّگري، جيّگيري.

جينيك (ختر. ، همورا. ، همور.): لاجانك.

جێو: بروانه: جێوي.

-جيّوه (لو.): دهراو.

جینوه ره زهن (منوک.): شهر شنورینه یه ، کنه میننوه ی لننه سننه رووشنک . ده کریته و ه

جێوه نه که (باک.): ههرزه، ناواره، بهدبه خت، فه له کزهده.

جيّوه ڪ: (باک، زا.): دووانه، جمک، جيّمک.

جێووك (باک.): وێکچوو، وهيدکچوو.

جيّـوي (بــاک.): دووانــه، جيّــوک، جمــک. ويٚکچــوو، وهيــهکچوو، ليّککردن.

جِيْهِيْشَتَن: بهجيّهيّشتن، جيّگه هيّشتن.

جينى: لەبەرانبەر، لەجياتى، لەجيكاي، لەبرى.

جَيِّي الْيُنْفَعِيِّ: دوورله رووي نيّوه ، پهرژيني قايم بيّ، حددي نهبيّ.

جي (فه. ، زا. ، تدرده.): جينگا ، بندرهت. ــبرون: (زا.) جوردابروندوه.

حيد (که.): جودا، جوايهز، و ٽکنهچوو. تاک، بـقدوو يـا چهند کـــــسـو

گیانله به رو چتان به کارده بری، که پیکنه چن: نهوزه ربیانه جیان، نسه

ناغایانهجیان، نعو وولآخانهجیان. (باک.) جیّگا.

جیانستهی (همورا.): بهجیّهیّشان. جیانی: تاکی، جودایی. حوفنهوه جيقنهسپيلکه

جيفړك: لووشكه، لهقه.

جیق: ریخوّلُه جهرگ و ناوو ناوزگ و جیقنه، دهرهیّنان: فلیقاندنه وه، پهلاختن، ئهفچکاندن، پهلچقاندن، پرچقاندن. (خوّ.) جیقنه، ریقنه. جیقانلمن: جیقهکردن.

جيقانن: جيقه كردن، جيقاندن.

جیقه: جووره ده نگیکه له هه ندی که س پهیدا دهبی له کا تیکیدا که له ناودهستیدا پیسایی بکا ، جرورکه ، ده نگی خوویندنی پهلموور ، جیکه ، فیقه ، زیقه.

جيقەتۇرە: چىقەتۇرە، چىكلدانە.

جيقهجيق: جيق و هور، جيقهجيقي زور.

جيقهدانه: جيقهتۆره، چيكلدانه.

جيقهنه: ريقنه.

جیقده رهانی: همناو دهرها تن له نه نجامی پی لی نبان یبا کمو تنبه بسهر گرانایی.

جيقدهرهيننان: همناو دەرهينان له تمنجامي خستنه بمر قورساييموه.

جيقلدانه: چيكلدانه، زيقهتوره، جقلدانه، (نهرده.) چلمدانه.

جيقن: گيان لهبدري لهرو بي تين، كهسيّكه بجيقيّنيّ.

جیقنه: _ ی پهلهوهران، ریقنه، (نهرده.) جیق، ریپوقی چاو. مهردوهمی

جيڪ: پاژنه.

جيكاندن: جيكهكردن.

جيكانن: جيكهكردن.

جيكه: زريوه، جريكه، جريوه، جووقه؛ ـــى چۆلەكمو بينچووه بالندان، جووكه، جرووكه، جريكه، جيقه.

جيكهبرين: جووكه برين، خەفەكردن.

جيكهجيكه: چتيك له قوړ و قاقهزى دروست دەكەن برمندالأن دەنگى الاستىدىك.

ێۅ؋ۮێؾ

جیکهجیک: دهنگی چۆلهکه و جووجیله و ثیتره. جوقهجووق، زریوه زریو، جریکهجریک، زیقانزیق، جیقهجیق.

جيكهدان (لو.): چيكلدانه.

جيكففه: چيكهنه، چتيكه پهمق دانهي پئ له پهمتي جورئ دەكريتهوه، چهرخيكه، خهرهك. ــ كردن، چيكهنهكردن. بيوهفره، نهسرهو، ناثارام.

جيكلدانه: چيكلدانه.

جيكەنەكرياگ: چيكەنەكرارە.

جيكنه: خەرەك.

جيكنهكردن: ريقنهكردني پهرهوهر.

جيكنهكرياك: جيكهنهكراره.

جیقنه سیلکه (مـوک.): ریقنه سپیلکه، لوغان، نیّوده مـی پـه دو دوران به تایبه تی هی مالّه کی جـووره زیپکه یـه کی ده رده کات سپین و چاره ی دژواره، پیوازی پیشاویا سالیسیلات یـه ک لـه ۸ یا په رمه نگه تات ۲ لـه (۱۰۰۰)ی ده ده نیّ. جيابوونهوه: جرريبورنسره.

جيات: بات، برى، لمشوويتني. له ــى: لمبرى، لمباتى.

جياز: (باک.) نەخت، جهاز، جهيز، قەلىەن، رەھىەل. ــــى ووشىترى: كورتانى ووشترى.

جيازي: ناومال و كعل و پهليكه، كه له گهال بووكيي بنيرنه مالي زاوا.

جیازی بووکان: جیازی وهوییان.

جيازي وهيوي: جيازي بووكان.

جياكار: جياواز.

جياكارى: جوداكارى، جياوازى. ـ كردن: جوي كردندوه.

جياكردنموه: جوويّ كردنموه.

جياواز: جووايهز، جودا، جيا، سهربهخق.

جياوازي: جودايي، جيايي، جووايمزي، لمنيّواني دوو يا چهند كيان لهبهر و چتاندا.

جياوهبوون: جوري بورنموه.

جياوهڪردن: جوداكردن.

جياوهنموون: جروى نمبرونموه، تاكموهنموون، لكيان، چمسپان.

جیایی (هدورا.): جودایی، جیاوازی، جوواینزی.

جيهمان: جيّگهمان، بهجيّمان.

جيبان: جيوان.

جيپرڪ (باد.): مله.

جيجڪ: جورچک، جورچکه.

جيجكان: لاقان، لمسمر ــ دانيشتن: واته له سمرييّيان هملّتروشكان.

جيچڪ: جورجه له.

جير: جيل، (لاستيك).

جير: جر، چتى بەكىش و بەھىز.

جيران: دراوسيّ.

جيراندن: جيرهكردن.

جيره: دهنگي مارو دهرکهو ثيتر، چيرهچير.

جیره: مورچه، رزژانه، مانگانه.

جيوجيوۆك: گيايەكى بەھارى گەلأپانە وەكروتروتن دەكريتــه گــزرە بــق ئاۋالان ئـه زستانيدا.

جيږهجيږ: چيړهوجيړهي يهک له دووي يمهکي مارو دهرکه و چتي تره بي

پسانهوه، جيروهور، جيرهجيري زور.

جيرهخور: مووچه خور. ـــى: مووچهخوري.

جيربوونهوه (تدرده.): ريچبورندوه، بدهيزبووني شت.

جيردة : ئاژاڵى كەمشىريا لە دۆشىنىدا درەنگ بدۆشرى.

جيري (باک.): جيري.

جیز: خدرمانی سوور و پاکراو.

جيزه (ئەردە.): كيزه.

جيزهجيز (ئەردە.): كيزەكيز.

جیل: جیر، لاستیک: چتێکه تایهی ئۆتۆمۆبیل و پاپۆش و خهتکورێنموهو هـمزاران چتی تری لێ دروست دهکمن. بنهجهکه، رهچهڵمک، (نسـل)، رهگهز.

جىللىبرين: جۆگەي تازە نۆكەن.

جیلوه: زاخار، نهشورهٔ ، (عیشوه). پرشهنگ، پرشنگ، رپووناکی خود. س گهر: عیشوهگهر، سهرگران. سه ی : عیشوهگهری، سهرگرانی. نساوی یهکیّکه له درو پهرتروکه ثاسمانییهکانی برا یهزیدییه کوردهکانمان گویا شیّخ ثادی کورِی عهدیّی مسافر نووسیویهتی، که خهلکی ههکاری بووه. جینار (باک.): دهراوسیّ.

جينجينارۆك (ئاك.): گوڵى ھەنارى.

جينچك: پل؛ _ يَك كرّشت: پليّك كرّشت.

جينچكان: چينچكان.

جينك: لاجانك.

جینکهند: سهرسهری، هیچ و پووج، پهتیاره، وازی وازی، دهمدهمی، (باک.) جهنگهنه، جینگز.

جينڪز: جينگانه.

جینگ لن: کینگل، گینگول. _ خوواردن: کینگ ل خوواردن. _ دان: گینگل دان. گینگل دان.

جينڪيز: جينگهنه.

جيوار: بار.

جيوان (ئەردە.): جيبان، نورين، پيخەف.

جیسوه (زهن.): مقرانسه. زیسری زینسدوه، زیسوه، دهرمسانیکی شسلی جوولهجرولکمرو بزوزه بوگهلی چتان به کاردهبریّت. جمعوی دارو درهخت و گیایان، خیبج، گمعوون، شتوکی داریّ، (همعورا.) همهنگوژاوی، جموسسق. حربه.

جیوه جیو: جریوه جریوی جووجیلان و مشکانه و چوله که و ثیتر.

جیهان: گیّستی، شوویّنی ژیان و زیندهگانی خوّش و پسرِ ثاسسوده یی و کامهرانی، ثهو شوویّنه پان و بهرینه یه، که ههموو جووره گیان لهبهریّکی تیّدا دهژی و کاروانی زیندهگانی تیّدا ها تووچرّ دهکات.

جيهانگر: جيهانگير، گيتي گر، نيوي نيرينانه.

جيهانڪرتن: گيتي گرتن.

جیهانگیر: جیهانگر، گیّتیگر، بوّشاههنشایان و هموریش بـهکاردهبریّ، نیّری نیّرینانه. ــــی: گیّتی گیری، گیّتی گرتن.

جييۆك: دروانه، جمك.

E

چ: تیپیکی ثابینی کوردییه. چت. (هدررا.) شوهکوو منیچ: منیش.

چئە: چ، نا، نەء، ھئە، ھەء.

چا: چاک، باش، قهنج، خاس، لهوشهی (چاک) کورتکراوه تموه. چایی، چای لیستیکان به تسالی و شهرینی دهخوریت الله و شهرینی دهخوریت و شهرینی دهخوریت و شهروا، الهوی السهرین، دهخوریت و سهروا، الهوی السهرین، چاوانسه، بسردوروه، (هسهورا،) چاگسه. (ئسمرده،) چالاو، بسیر، چاوانسه، تیره چا. (باک،) لافاو، سیلاو.

چابك: (ئەردە.): چابووك.

چاببۆر: چوواربۆر: (وو ،،).

چبوك: چابك، ئازا، توندوتۇڭ، زرنگ، (ئەردە.) قۆچاخ، سۆك.

چابوكى: توندوتۆڭى، ئازايى.

چابوون: چاکبوون. چێ بوون.

چاكردن: چاككردن، دروستكردن، ئەسپ سروارى، ماينكردن.

چاكردنهوه: بيراز، (اصلاح).

چاپ: نووسینیّکه به هنری پیت و ماکینه ی چاپخانانه وه سهردهگریّت، ـــ بوون: بهچاپگهشتن، ــ کردن: بهچاپگهیاندن، (وا.) پیّوانهییّکه چتی پیّ دهپیّوریّت، دوو ــ : عهلبه یه که. دروّو دهلهسه، شاش و شووت ناراستی.

(ئەردە.) شەقلّ. (ئەردە.) شەقلّ.

چەپارزەن: چاپاڭيو، چاپارزن.

چاپارزن: چاپاڵيو.

چاپانیّو: چاپارزن، چاپارزهن، کلوگیری چای، پارزونگ، کلوگیره.

چاپان (باک.): ئەندازە، بارست، تيمن. خام، جاو، ژاپوون.

چههز: چادان، چايدان، قۆرى، لـممس يا لـه فافوّن دروستده کريّ بـوّ چـا تيّدا ليّنان. چايچى.

چاپهزي: پيشدي چايچيتي.

چاپەكان: چاپەمەنى.

چىپەمەنى: چاپكراوان.

کوردستان: مهزرهکهی کوردستان.

چاپباز (تەردە.): فىللباز، درۆزن، دورگە. ــى: فىللبازى، درۆزنى. چاپخانىە: شووينىنىكە مەكىنىلەر پىستى چاپى تىنىدا دامسەزرابى، چاپگە، مەزرەكە، كىە ھەمروجوررە قاقەزو پەرتوركىكى پىي چاپ دەكرى. ــى

چاپك: چاپروك، چالاك. (باك.) گچكىدى(چاپ)د، پێوانىديێكى گچكديد.

چهکار: چاپگهر، چاپکهر، فیّلباز. ...ی: چاپگهری، چاپکهری، فیّلبازی.

چهکه: (باک.): دهفریّکه جارجاره ماستی تیدا همویّن دهکمن.

چادرنقینی

چاتۆلە: دەوارى تەنكى بەھار و ھاوينانە. جاجهقولين: چيشته قوليي مندالأنه.

چاچک: جاجک، جاجکه، بنیشت.

چاچۆل (باک.): جادوو.

چاچۆڭە (ئەردە.): تەشقەڭە، شڭتاخ، بەمبورل، دەبە.

چاچۆڭىلەباز: جادروباز، تەشقەڭەباز، شاتاخباز، دەسىباز، چاپساز. ـــى

(باک.) جادووگەرى، تەشقەڭىبازى، شڭتاخبازى.

چاچۆلگەر: تىشقىڭىباز. _ى: تىشقىڭىبازى.

چاچى: چايچى، چاييچى.

چاخ: دهم، تاو، حال، هال، (باک.) پيل، چاخک، (رهوا.) بين، (همورا.) كات، لمه چاخى لاويدا: لمه هموهتى لاويمدا. (همورا.) قەڭسەد،ئساۋاڭى قەڭسەد، گۆشسان چستى سسازد ئسىبار: كاتۇميرەكسەم سازه(چاخه)، دهماخي ساخه، قلواله، (چهک)، بنچاخ، (هيورا.)

چاخان (ئەردە.): درۆ و دەلىەسە و فىشاڭ، خۆھەڭكىتشان.

چاخەنە: چايخانە، قاوەخانە، شووينىكە چاي لىتىراوى تىدا بفرۇشرى.

چاخانهچي: خاوهن چايخانه.

چاخانهچێتى: پيشەي چاخانەچى.

چاخانچى (ئەردە.): درۆزن، دەلىسىباز.

چاخان و پاخان: درز و دهلهسه، خوهه لکیشان.

چاخهوكردن (ئەردە.): دابەستنى ئاژالابق قەنىو بوونى.

چاخچاخ: دەمدەم، جارجار.

چاخک (باک.): کات، چاخ، دهم.

چاخکردن (ئەردە.): سازکردنی چت، دروستکردن، ئامادەکردن. چاخمه: ثالقهييك دەخريت نار كونى قايشىيدوه تا هەلند تەڭشى. .

چاخووه (باک.): کێرد، چەقق، کارد.

چاخوچل (ئەردە.): خانومان، كۆشتن، بەتەنومەن، بۆئافرەت.

چاخی (هنورا.): قىڭىوى.

چەدان: چاپىدان، چايدان، قۆرى، چاپەز، چايپەز.

چدەر: چايدەر، چايچى، چاپەز، چايپەز، قاوەچى.

چلاه ري: كۆن، خيوهت، (باك.) تئۆك.

چادر: جووره دهواریکه له لتکهی دروستده کری و زور جادر: جووره دهواری که لتکهی دروستده کری و زور جادران سپییه، رهشمال و خیره ت له خوری و تووک پادر دروست ده کرین. دروست دهکرين.

چلارپێچافهوه: چادر ههڵگرتن، يا گواستنهوه.

چدرک (باک.): پیشگیره، بهرهه لبینه.

چلارگا: شروينيكه خيوهتي زور تيدا هه لدرابي، خيوه تكا، هويه.

چادرنشين: كۆچەر، چۆڭگەرد، چۆڭنشين.

جادرنشینی: کۆچەرى، چۆلگەردى، چۆلنشینى.

چهکهر: چاپکار، چاپگهر، کهسیّکه به چاپ چت بنووسیّ، فیّلْباز.

چاپکراو: له چاپدرار.

چهکردن: لهمهزرهکهدان، قاقهزو ئيستربه چاپگهياندن، درووده لهسه هەلبىستن. چاپلىدان، چاپكرن.

چاپکرن: چاپکردن.

چاپخاند، مەزرەكد.

چهگهر (همورا.): كەستىكە خەرىكى پىشەي چاپكردنى بىت، چاپكار، چاپگەر.

چاپڪهري: ممزره کمواني.

چاپلووس: كلكىسووتەكار، پيرامووس، مەترەباز.

چاپلووسى: كلكسووته، زمان لووسى، مىدرايى، پيرامووسى، ــ كردن: ناني گعفي كرن.

چهپلیّدان: له چاپ دان، چاپکردن. ^۳

چاپلیّدهر: کهسیّکه، که شتیّک له چاپ دهدا. ["]

جاينقيس: (باك.) چاپنووس.

چاپنقیسی: (باک.) چاپنووسی.

چاپنووس: (باک.) چاپنڤيس. ــى: چاپنڤيسى.

چاپ و چووپ (تمرده.): فرووفيل، فسرت وفيل، چاپ و گووپ، دروو دەلىسە، بردنى چتى ئەم و ئەو بە ناخونەك.

چهوك: چاپك، توندوتۇڭ، ئازا، چوست، ووريا، ووشيار.

چ<u>پهوکدهست</u>، دمست سروک، تهردمست. ـــى: دمست سروکی، تەردەستى.

چاپوڪړوو: خۆشرور.

چاپوكړوويى: خۆشروريى.

چاپوكسووار: سروارچاك. _ى: سروارچاكى.

چاپوكى: تەردەستى، ئازايى، بەپەلە.

چاپ و گوپ: فارت و فيدل، چاپورچووپ، بردنس چاتى شام و شاه بەناخونەك.

چات (باک.): گلوره، گوشاد: بارام دهف ـــه، واته بارام دهمــی گــهوره و گوشاده. (باک.) نیمتهنه (لهلوکهیه).(زا.) پهرود.

چاتهرِي: (باک.): رِيْگا يا شورينينکه چهند لکينکي لي جووي بيتهوه.

چاتر (باک.): گهورهو فراوان: بارام ده شده واته بارام دهمی زل وفراوانه. باشتر، خاستر، قنجتر، قهنجتر، چاکتر، (باک.) چێتر.

چاترین، خاسترین، قنجترین، چاکترین،

چاتكردن (ررزژ.): ماين له نهسپ چاكردن. دورتايان، بهدروون كردنه تير. چەتكىش (باك.): پەرۆيەكە فرن يا تۆپى پى خارىن دەكەنـەرە، ئاسنىكى دریژو باریکه پهرېزی پیرادهکیشری به ناو لوولهی تفعنگ و چشی تىرەره بىق پاککردنموه.

چاتكيشي: كارى لوولدى تفدنگ خاوين كردندوه. ^

چاتمه (روزژ.): جموال، (ئەردە.) پاسەوان، قەرەرول، كېشكچى.

چاتۆڭ: خيرەتى گچكەيە.داھۆڭ، چاتۆلە.

چارهگهبووزينه (كۆ.): كۆڭوراند.

چاره گران: چت یا گیان لعبدری ئیسک قورس.

چارهگرانی: ناشیرینی، ئیسک قورسی.

چارهم (همو.): چووارهم.

چارهمين (همر.): چووارهمين.

چارهنووس: بهخت، سهرنقشت، نیّرچاوانی مرزث به و چاکی یا خراپی، ههرچتیّکی بهسهرم بین ــ ی خوّمه و و چاکی یا خرّمه و و پهستان بهس. به خت و هات.

نهسپ وگوويدريژ و نيستر.

چاربغري (باک.): بزنيکي چووار سالانهيه.

چاربیمش (باک.): چوواریمش.

چاربینستان (باک.): چوواربینستان، کهشووتی و کالهک و تریزوو و هاروی تيدا دهچينري.

چاريا: چاريايه، چهريا، (رڏڙ.) چوواريي، چاريي.

چارداني: (باک.) جووره هه ڵپهرينيّکي کورديه.

چارهایه: چتیکه له سهر چووار پیپان داوهستی وهکوو: تهخت، مییز، قەرھويللەر ئىيتر، تەختى نوستنى.

چىلايلى (بىك.): چووارپىي، مەبىلەس لىيە ئىياۋا لاو

وولاّخي بهرزه و رِهشه وولاّخ و گوويّدريّژانه. چارپینه: (باک.) جووره هه لپهرینیکه. (باک.) چووارپينه، ناپايهدار، بيفريشك.

چارپينهين: بي پايديي، بيّفريشكي.

چارقا (باک.): چروارتا، چروارقات، ئىنزى مافى خروه چارتا بستينم:

نهمن مافي خرم چووار قات دهستينم.

چارتاق: چورارقات، چورارههنده.

چارتىكانىن: (ھىمورا.) چووارمەشىقى، چووارمىيزەكى، چووارمىيردەكى، جووره دانيشتنيّكه.

چارچار: چووارچووار، تيپي پيتسمهركان چووار چووار بهريز دهرويستن.

چارچاف (باک.): ووشیار، چووارچاو، زرنگ.

چارچه ف (باک.): چارشیّر، چارشه ث، پهرده.

چارچهک (باک.): پرچهک، چهکدار.

چارچک (باک.): چووارگۆشە. (باک.) ـــى: چووارگۆشەيى، شكڵى چووارچێوهيي.

چارچم (باک.): چووارچێوه.

چارچووفه (باک.): چورارچيوه.

چارچي (باک.): چارجي، چووارپارچه، چووار ړي.

چارچیق (زا.): زموییهکه قوری زوربیّ.

چارچێوه: چوو ارچێوه.

چارداخ (مرک.): خانووچکه ینیوباخانه، کهیله،

چدرهه لمدن: بهستن و كۆلەگە خستنه ژير چادر، واتا ئامادەبى بۆ دانىشىتن له ناوي دا.

چاذي (هـ مورا.): لـ موهوه، لـ مشموهوه، لـ م بنچينـ مدا (جماشاي) بـ روهو واي ليّهاتوره.

چاذيشا (هغورا.): لـغوان.

چار (هغو.): چووار، ٤، (هغو.، منوک.) چاره، مندرێکي لنهشسنپي خالَيْكي رِەشى يا خەتيْكى دريْرُو رِەشى بىە نيّىرچاودا ھاتبىيّ، (جــا. ، همورا.): مالاتیکه نیّو چاوان یا ړووی سپی بیّ و دهورهی ړووی ړهشبیّ، قەشان، بىەش، مەرپىكە گورپىي سىپى بىي، (بىاك.) پىەردە، دەسىرەي بووکییه، دەسمال وهوی، کراسی کچینی.

چاران: تەنىها ، چورار.

چارەنچەقىلىم (بابا.): گولالمسورە، چارە چەقىلىم، گوللەمەشقانە، گوليکي به هاري جووانه.

چاره: تهکبیر، راویژ، بیرورا.رهنگ وروو، دیمهن، دیدار، روخسار، دیم، ماد، پهيكهر، جهفهر، رهنگ و روخسار، هۆرمـز ـــ ييكى دزيّـوى ههيـه. چارهسهر، باشار، یاریکاری، دوزینهوهی ریگای رزگاری، دهره تان، رایی كردن. ــكردن: چارەسەرو باشاركردن، دەرەتان دۆزىنەوە، دەرمان، چاركردن، بى ــ: پەرىشان، رووت ورەجال. بەخت. ـــ رەش: بەخترەش. ژن و شوویی، مارهکردن، تیکهلی، هاوسهری. بنی کچان، خوویمنی کچان. باشار، دەرقەت، تىمار، ـى نەخۆشى و برينان: تىمار.

چارەپۇش: رورپۇش. ـــ ى: رورپۇشى.

چارهپیس: ناشیرین، دزیّو، بهدرهفتار، کریّت. ٔ

چارهنرش: موّن، گرژ. ــ ى: موّنى، كرژى.

چارهجوّ: راويّژيار. ــ يى: راويّژيارى.

چاره چهقیله (سمق.): گولالهسووره، چاران چوقیله.

چارهدژ: گرژ، مون. ــى: گرژى، مونى.

چارەرەش: بەدبەخت، بەخترەش، كوڭىق، (رۆژ.) بىنبەخت، چارەسىپى، رِدْرْدِهش، بهتار، بووژما، (باک.) بۆژه، بووژمان، بۆشمان، خاكەسار، خاكبهسهر، خوّلْبهسهر. _ ى: بهدبهختى، خاكهسارى، شهلشى.

چارهساز: چارهکار، ـ ی: چارهکاری.

چارهسهر: رِیّگای رِزگاری، چاره دلازینهوه له کارهساتیّک.

چارەسەرى: _ برينان: تىماركردن.

چارەسىياۋ (ھنورا.): چارەرەش. ـى: چارە رەشى.

چارهشل: سوورهوول، سوورو فش، دهم و چاو سووری ناشیورین. ـــى: سوورهوولي، سووروفشي.

چارهڪ: چوورايعک، چارييٽک.

چارهکار: کارساز، چارهساز. _ ی: کارسازی، چارهسازی.

چارهکه: چاروکه، چاروگه، چارک، کوڵوانه.

چارهکودن: چارهسدرکردن، باشارکردن، دوزیندوهی دهره تان، دەرمانكردن.

چارهگ: چوواريدک، چاريدک، چارينک.

چارهگا (بار.،شن.): حموتموانان.



هۆلك، (باك.) دالأن، هەيوان.

باردار

چارلهپک (باک.): چوارپهل، بچارلهپکی چوون: بهچوار پهلان رِویشتن. چارلنگ (باک.): تهختی نوستنیّیه له دار. چوار پی وهکوو، گا، مانگا، گامییش، کهل، ووشتر، کهر، ثیّستر. چارمهدور (باک.): چوارکهنار.

چارمهشقه: چوارمهشقی.

چارمهکووک (باک.): جووره بووزوو یکه.

چارمینور (باک.): چوارگۆشە، چواردەورە.

چارميركى (باك.): _ رزنيشتن، بهچوار ميردهكى دانيشتن.

چارنيچڪ (باک.): چوارگۆشە.

جارةِ (بار.): چاروا.

چاروا: (بار.) چاړقه، پیّهِد، چاردوا، چاردوی، چاوړه، چووارپیّ، وولاَخی باری، بارگین و کمرو ثیّستر، (معبـمس لـه تمســپ و مــاین و ثیّســـتر و کمرانه).

چاوادار: چارويدار، وولاًخدار.

چاروه: چەقەنە، چەند كانيّكە سەماكەر ئە قامكيان دەكەن و چەقەنەي پىّ ئيّدەدەن.

چارفخ (باک.): وه کو کاله وایه له چهرمی گا و گامیش و ووشتری دروست ده کری.

چارووخ (باک.): پاپورچه، جروره پیلاریکه، بابورج.

چارؤک (باک.): چارزکه.

چاروضه: (همورا.) كۆلوانه، چاريكه، (باك.) چاروكه، چارك، شارك، چاردك، چارك، شالينه، پارچه چيت يا همرتنراويك بي ژنان له كۆلى خويانى وەردەگرن، له ناو شيناوەرديانيشدا چتى تيدەكەن. سەرپۇشى ئافرەتانه. منداللدان، پزوو، پرزانگ. گيايدكه وەكوو بامى وايه بەلام نزمتره و گەلايدكانيشى ووردترن، گولى زەرد دەگرى ئاۋالاباشى دەخووات.

چاروڪه: چارهکه.

چاروێ: چاروا.

چارويدار: ولأخدار. ــى: ولأخدارى.

چاری (باک.): چارزکه.

چارهیهک: چارهگ، چاریک، چواریهک.

چاريچى (باک.): بازرگانى ئاژالأن، چەرچى.

چاریز (باک.): چوارینه.

چاریک: چارهک له کات و چتی تر، چواریهک، چاریهک، چارهگ.

چاریک: چارهگ، چاریدک، چاریک.

چارێن: چوارين.

چارینی: (باک.): چوارلک، چوار خشته کی.

چارييك: چاريدك، چارهگ.

چازوو (باک.): (باک.) جازور، جادرو، فیّلْباز.

چازووگهر (باک.): (باک.) جازروگهر، جادروگهر. (باک.) ___ى:

جازووگەرى، جادووگەرى.

چاژي (هدورا.): لمدي.

چاردار (زا.): دارتمرم، چوو اردار وه کوو تابووت وایه بریندار و کوژراوی خزیانی له سهر به گوریسی دهبهستن.

چارده: چووارده (۱٤).

چاردۆر (باک.): چوواردەورە.

چاری: چارهک.

چارږييان: چووار ړييان.

چارشا (خق.): داهاترو، ترسشكاو، نازا.

چارشانه: مرزی زهلام و چوو ارشانه.

چارشانين (فه.): فيربوون.

چارشایی: پارهیه کی نیرانییه.

چارشەب (زا.): سەرپىتج.

چارشه ف (باک.): پارچه و پهرده یه که به سهر ته ختی خدویدا دهدری، چارچه ف.

چارشهم: چرو ارشهمه.

چارشهمه: چوو ارشهمه.

چارشهمهسووران: چوو ارشهمهسووران.

چارشهمب (باک.): چورارشهمه.

چارشهمیه: چور ارشهمه.

چارشەنب: چور ارشەمە.

چارشهو (تەردە.): سەرپۇش، چارشيو.

چارشهو پێچه: عدبا ر پێچه.

جارشهو پیشهو (دهر.): چارشیّر.

چارشهونووێڗ: سەرپۆشى نووێژێ.

چارشمو يهڪتهخته: چارشيوي يهکتهخته.

چارشنیو: (باک.) هیزار، هیزا. (که زورده یا سیور یا شین بسی) چارشه و پیشه و، چارشه و، چارچه ش، (باک.) که مهرچین، پهریده کی گهردو چووار گوشه ی ناوریشمی یا سوورمه ییه ژنان له جیاتی بالآپوش ده یکرنه وه.

چارقه به (دزه.): برزز، بیتروه، ساخته چی، جووره سه گینکه اسه کاتی پاوهستانی و هه نترووشکانیدا لای پشتموهی زهندی ده کمویته سمر زهوی، زهنده شوپر. بو مرزیانیش بو تروانج به کار ده بریت و اته وه کرو چوار پییانه. چارک (باک.): چاروکه ی ژنان، چاروکه ی سپی: ژن بو سووکی ده نین چارکامن له سمری تعبی. برنگ، برینگ.

چاركاسه (باك.): چوار هيننده.

چاركەنار (باك.): چواركەنار، چوواردەورە.

چاركوڭۆڭ: مەرى سپى و ناوچاوان رەش.

چارك (رۆژ.): برينكى ئاۋا لابرينموه.

چاركاف (باك.): چوارناله: همسيى من چاركاث دچى: نمسيى من به چاركاف دهروا. (باك.) ــى: چوارنالهيى.

چارگۆشە: چوارگۆشە، چارقۆزى.

چارگۆشەيى: شيوەى چوارگۆشەيى.

چاقتلەنگى (باك.): رژدى، بەرچاوتلەنگى.

چاقترسفنوّک (باک.): دلسارد، تیّکشکاو. (باک.) ـی: دلّساردی، تیّکشکاوی.

چاڤتێړ (باک.): چاوتێر. ــى: چاوتێرى.

چاڤنڍر (باک.): چاودير، تهماشاكار.

چاقلىنىران: چاقدىرى، چاودىرى.

چاقديراندن (باک.): چاودان، چاوديران.

چاقدیری (باک.): تنماشاکردن.

چاقرهش (باک.): چاورهش. ـى: چاورهشى.

چاھرێ (باک.): چاوەرێ.

چاڤزۆرك (باك.): چكزين، ئەنتوپەھت.

چفزیکک (باک.): جهرکههاین، ناویژه، ناشنا، پرپسرس، دهرخهر، یشکینهر.

چاقسپیک (باک.): سروسهمار.

چانسۆر (باک.): چاوسرور، پشتيوان. ــى:چاوسرورى، پشتيوانى، بيدادى، جەرور.

چافشار (باک.): چاوسوور. ـــى: چاوسوورى.

چىقشاش (باك.): خيّل. ــى: خيّلى.

چىششكەست: چاوشكار، چارترسار.[^]

چافشکهستی: ترساو، کهسیّکه چاوی لعبه و دوژمنی هه لنهیی و له پاست ویدا دهست نه کاته وه.

چافشین (باک.): گیایهکه.

چاف هره (باک.): دلفراوان، چکووس، چوومهرد.

چاف فهکری (باک.): چاو کراوهوه، ووشیار.

چافڪ (باک.): چاريلکه.

چاڤكلسپك (باك.): چاوبۆر.

چاقکەسك (باك.): چاوكەسك، چاوكەسك و بۆر.

چافکتک (باک.): چارشینه.

چافكلدايى (باك.): چاربهكل.

چاقکوور (باک.): ئازوەر، قارنان، چاوبرسى.

چاڤكول (باك.): چاوكول.

چاقكونى: چاركولى. [^]

چاڤكەرۆك: چاولـيّكەر، لاسايى كەرەوە. ["]

. چافڪهروڪ (باک.): چارگير. سي:چارگيري.

چافكرتى (باك.): چاوبەستراو، گيتى كەم دىترە، سادە، نابەللەد.

چافكرتيتى: سادەيى، چاوبىستراوى.

چاقلدەرى (باك.): چاولەدەرى، تۆلاز.

چافلن بوون (باک.): چاوليبوون، ديتن.

چافللدان (باک.): چاوليخشاندن.

چاقلێکړن (باک.): چاولێکردن، ديتن.

چشبوون: واق وورمان، سهرسوورمان له کاریک.

چهت (همور۱.): چیست، شیو. (نمرده.) قاره لترون (نزیک نیوه رویه)، جمعیکه له همر چوار جمعه کان، به نانی نیوه رویه شده نیس. (روژ.،

سنه.) چێشتان، چێشتهنگاو.

چاشتان: چيشتان، چيشتهنگاو.

چشتهنگاو (رزژ.): چیشتهنگاو، کاتی چیشتانی.

چاشتخانه (همورا.): چیشتخانه.

چاشتكامر (همورا.): چيشت لينامر.

چلفتن (هدورا.): چىشتن.

چىشتى (ھەررا.): چىست.

چشتیک (همررا.): چیشتهنگاو، کاتی قاوه لتوونی.

چشتینگ (همور۱.): چیتشتهنگار، قاره لتوون، (نمرده.) قاتوون، دهمی قاتمین

چشتی وهشه (همورا.): چیّشتی خوّش.

چاننی (نەردە.): تام، چێژ، مەزە. (ئەردە.) چەشنى، تريقـه. (ئـەردە.)

تورش، ترش، ترشی. (همورا.): شیّو، چیّشت.

چاغ و بمنگ (باک.): تـــفره، فريسو. ــــدان: تـــفرهدان. ـــــکـــرن: تــفـرهکـردن.

چفکهر (زا.): مرزقی چار پیس.

چاقى: چاو ، چەم ، چاو گەلىپىك جوورى ھەيمە: چاقى پەش، چاقى بەلمەك ، چاقى شىن ، چاقى زەر ، چاقى مىتشنى بەلان كوردان زۆريان بە چارى پەش ويەلمەك ھەلىگرتورە . (باك .) بەرىچاف: پىتسچاو ، بەرچاو ، سسامدار ، بىشانوشكۆ ، بچاقى خورەدان (باك .) وەبىرھاتنىوە . بنچاقالمان دنسىرە : ئەرتىماشاى مىن بەخورارى دەكات ، ترسا چاقىن وان ، سدسەرى وانىدە وى بلەييزە: ئىموان ھىنىدەيان ترس بىو ، كەسەرى خۆيان كۆكردبوو ، لبەر چاقى خورە چاكرن (باك .): تاقى كردنسەرە بسەروردى ، سسەرچاقان: بەسەرچاوان .

چاقا: (باک.): چلتون، چەجرور، چتون.

چاقبهرد: ترووسكهدار، بريقهدار.

چىقبەرگ (باك.): چارىلكە.

چاشبه نهک (باک.): چاوبه لهک، چاوبتر.

چاشبەتۇق (باك.): چاولىدەر، بېشىتواز، بىدكردار.

چاقبرچی (باک.): چاوبرسی.

چاقبرچيتى (باك.): چاوبرسيتى.

چاقهارسهک (باک.): تەفرەدەر، فريوباز، غەمزەوناز بۇئافرەت.

چافیهاچی (باک.): چاوکول، چاوتیشهدار.

چافیل (باک.): چاوئیشهدار، چاوکول.

چافیلی (باک.): چاوئیشه، چاوکولی.

چافهیس (باک.): چاوپیس، ناکهس. (باک.) ـی: چاوپیسی.

چافتار: چاو بیتین، چاوکز.

چافتاری (باک.): چاوبیتین.

چاقتىنىگ (باك.): رژد، بەرچارتىنگ، (باك.) چكووس.

چاکووچ

چافلێڪهڕافلس (باک.): چاولێکێڔان.

چاف ئي ڪهتن يا پيکهتن: ديان.

چاقی من لریا تهیه (باک.): چاوه ریّت ده کهم.

چافناس (باک.): ئەركەسەيە، كەبەچاوخەللىكى دەناسى يا خەلكى بە

چاویانرا دهناسی، شارهزا، زرنگ. چافنقاندن (باک.): چاو قووچاندن.

چاقنهباری (باک.): نهکیشان، چاوله دوویی، بهرچاوتهنگی.

چافنی (باک.): چاوینی، چاووزار، چاوی پیس، (باد.) چاڤینوّک.

چافنٽير (باک.): چاودٽير. ــ ي: چاودٽيري.

چافۇك (باك.): (باد.) بەرچاڤك.

چاڤهاوول (باک.): خيّل.

چىقھەشىن (باك.): چارشىن.

چىقھەونى (باك.): خىلى.

چافی (باک.): ویچوون، لیکردن. زاری کانی و سهرچاوان.

چاڤيچيچهڪي (باد.): جووره ترييهكه.

چافیگایی (باد.): جووره ترییه.

چهیکورگین هاته شکیناندن: بهدخروی و دارین پیسیتی تیکجرو.

چاڤێنۆڪ (باک.): چاوێني، چاووزار.

چڤينووڪ (زا.): چاڤكەر.

چاق (باک.): بهشی خوو اردوه ی لوولاکییه. خهتیکه و جغزیکه گزشتی لوولاکی له نیسکهکه ی جووی ده کاتموه ، لاق.

چىقۇ (باد.): چەقۇ.

چنقیر ووت (باک.): لوولاک وبه له ک رووت، که سیّکه پرّشاکی بیّشیّوازی پرّشیبیّ. (باک.) _ ی الوولاک و به له ک رووتی، پرّشیاک وباری بیّشیّوازی.

چاك: باش، خاس، روند، رند، چا، خووه شميّر، چاخ، وهجيّ، قنج، پهسند، (باک.) پاک. (هلورا.) داويّن، شاقل، داينه. ماين له نهسپ __كردن: واته نهسپ خستنه سهر مايين، (روّژ.) چاتكردن. دراو، هملّدراو.

چاكه: جوواميرى، باشى، چەيى، پياوەتى، ئەرك، كردەوەى باش.

چاكەپركردنەوە: تيپەڭينانەرە، ئەمەكدارى.

چاكهكردن: كردووهى باش لهگفل مرقفان. ئەسپ خستنە سەر مايين بىق ئاورس بوونى.

چاكەل: تليشى ئىملاولاى داوينى كىوار ھيندى كالأى تره.

چنڪهل: چاکيل.

چاكبوون: خاسبورن.

چاكبوونهوه: ساخ و خوشبوونهوى نهخوش يا باشبوونهوهى چتيكى، كه خراپ بووبي له سهرهخو.

چکتر (باک.): پاک و خاویّنتر. چاتر، باشتر، خاستر، قدنجتر، چیّتر، نمشها، به ــزانین: چیّترگرتن، هدفیارکرن.

چاڪترين: چاترين، باشترين، خاسترين، قەنجترين، چيترين، سەرپەر.

چاكردن: باشكردن، چاككردن. درستكردن و ليناني چا.

چاكردنهوه: دروست و ساخكردنهوه ، بيرازكردن.

چاككردن: باشكردنى چتيك كارو فهرمانيك. معبدس له نهسپ خستنه سهر ماينيّيه.

چاككردنهوه: بيراز، بسهرهنيا، وهرهنيا، بسيرازكردن. كاتژميرهكمه تيكچوربوو، كهتژميرساز چاكى كردهوه.

چاكل (دەر. ، جا.): هيچك، چاكله، چەللەسه، داريكى دووپهلى گچكهيه له سەر گوريسيلكى دەخرى تەنگهى وولاخى باركرارى پىي قاعدەكى ق.

چاکله: چاتزلار خانوریکی گچکهیه له نیدوباخ و باخچاندا، چاکل، چاتزل، قزخ، کزخ.

> چاکناس: نمرکسهیه کاریا مرزیا چتی چاک دهناسیّ، واتا شارهزایه.

چاكووچ: چەكورچ.

چەكوچۆنى: ھەواڭپرسى.

چاکوخۆشى: خۆشى و بېشى.

چاكهيننان: دووجاران پشمين، جهخت.

چلڪي: باشي، خاسي، قنجي، قهنجي.

چاكٽِتي: باشٽِتي، خاسٽِتي.

چاكه (همورا.): لمموي برّدووره، (همورا.) چا.

چال (باک.): بزنی سفرسپی. (باد.) جغوال.

چاڭ: كۆرتك، قۆرت، قووڭكە، (ھەررا.) چاڭى، جىڭگاى نزم و نىوىلىه زەرىدا، ــى دەغىل و بىەفرو ئاورئىستر. (بىك.) ئەسىپ ومىاينى بىەش (نىرچاوان سېى). قورڭ.

چالاخ (تەردە.): ھار، ھەرزە.

چالاخى: چەپوكانى ئەسپ، ھاروھاجى.

چلاف (زا.): سهرشورکه. (باک.) کهنار و لیواری دهریایه.

چلاك: نيّوى پياوانه. چەلەنك، شاتر، توندر تۆل، بزەرب، گورج و گۆل، بەدەست وبرد، چاپك، سڤك، كرژ، چالأخ، قۆچاخ.

> چالاکی: زەرپ، توندوتۆلی، چرستی، تەتەری، دەستوبردی. چالان: قولکمسازی، چالسازی.

چالاو: بسیر، ده شی، بسیری نساری، گسوّل، گسوّلاد، نهسستیّل. (زرا.، دزه.) سسور اله تیّکه ناری تیّدا ده دریّت به مریشک و سهگان، (که.) چالاّویّن. چالاّوی (هفورا.): بسر، چالاّو.

چالاَيى: قورلاَيى، چاڵى.

چانه (فه.): دوّل هي گهنم و ساوار تيّدا کوتانيّيه.

چاله بهفر: چالیّکی قووله سا گچکه یا گهوره بیّ زستانان یا لمسهره تای بههاریّدا پری دهکمن له بهفر و خویّی زوّر بهسهردا دهکمن و بهکا دایده پوّشن بوّهاوینیّ.

چاڭھھا (باک.): چووارلىمپ، چووارپىمل، لىسىمر ــــ دگىمړى: لىمسىمرچووار پەلان دەگەرى.

چاڭەچەقىلە: چارە چەقىلە.

چالەزۇخاڭ: چالى رەژوو.

چانهقووته: چانیکی گچکهی کهمیک قرونه له زهریدا بو ناورو چتیتر.

چاله قوتکه: قولکهی چکوله بر ههلماتین. مات.

چالهکه: داعبایه کی پانکه له ی قه له و و چوو ارپیی خربنه و دهست و پینی كورته و گۆشتىشى دەخورى، (رۆژ.) جووالوو.

چاٽمويّن (كه.): (دزه.،زرا.) چالاّو، (كه.) ــىسەگى: قابيّكـە تــاوى تيدا دەدرى بەسەكى.

چانبیش (باک.): ناژالیّکه سهر و لاقهکانی سپی بن.

چانبیستان: چواربیستان، نعوچال و دیراوانهن، که له نیوبیستاناندا شووتی و چتیتری تیدا دهچینن.

چانتينك: قرولكستز، قوولكه و ريرگهردني.

چانچالان (ئەردە.): كەمەي چانين.

چاٽچهناگه: چاٽي چهناگه.

چاڭداكلفتن: چاڭبوون.

چاڵدووز (فه.): سورژن.

چاندووینه (نەردە.): چانى دزینه، شورینیکه كەشك یا پەنیرى له شیرى ترش دهگرن.

چالزنيان: زيندان، چالى زيندان.

جالك (لو.): دنگ. (باك.) ئەرزىنى: چال و قوولايى چەنەگەي.

چاٽڪهنم: چاٽهگهنم، چاٽي گهنم.

جالمه (ئەردە.): كىسەي تووتنى نىرگەلەيە.

چاٽوچۆڭ: شورينى بەرزونزم لـه زەويدا، قولووچ قولووچ، چاڭچاڭ.

جِالْوِّك: تَعْنَكُرْ.

چاٽووك: (هنو. ، هنورا. ، رهوا. ، زرا.) زي، زريسك.

جالووينك: چاليّكه ناويا درى تيدهكري تا سهگ ليي بخواتموه.

چالھۆركەن (ھەررا.): تىچىن.

چاٽي (همورا.): چاٽ.

چاٽي: چالآيي، قووٽي، قوولآيي، شوويٽني ندوي ونزم.

چانی بهرانووت: قرولایی لیدری سهردوه، قرولایسی پیسش کهپو.

چاڵی چاو: کاسهی چاو.

چاٽي چهناڪه: چالآيي چهندگه.

چاڵي ڪووپ: چالآيي رورمات.

چانين: جووره گلمه يه كي مندالأنه يه چانيكي هه نده كهنن گوويزيا بادام يا چتى ترى تى فىرى دەدرى ئەگەر جىووت يىا تىاقى تىكىلوت لايسەكيان

چهم (باک.): جروره داریّکی نهستووروبلّند، (باک.) کاج، کاژ.

جووره چەپەرىكى سىنسووچى شوولىنە بەگورىس بىه نساو جۆگەدا رادهكيتشري و جومالي پيدهكري.

چان (ئەردە.): نىرى سەرملى كاجووتانە. (باك.) زەنگ. چەپەرتكى سي سروچه به شرول تهنراره گوريسيكي تيده خريت به نبار جوگهي نباردا

رادەكتىشىرى بۆپاككردنسەرەي نساو جۆگسە لسە پووشسووپەلاش. چساندن، چەقاندن، نيان، (ئەردە.) وەشانن. (باك.) جۆگەو چۆمىي چكۆك، (كه. ، كۆ.) كۆمايەك لىەلكى كەبەرو كوتارو گادەمە، كەبەخرى تىكدە پهستيورين و وهکوو جهنجه يکيرهي پيدهکري، واته جووره جهنجه ريکه لــه دركو دال دروست ده كري بـ ق گـيره و وردكردنــي قرشــه، ئيســتاش لــه كوردستانيدا همنديك همژار بهكارى دهبمن.

چانه (هەورا.): چاگە.

چاندراو: چينراو ، بهزهويدا چهقينراو.

چاندن: شاندن، وهشاندن، (همورا.) شانای، داچکاندن، داچکلیلاندن، داچاندن، وهندی، فدرک، تۆڤكردن، بۆكشتوكان و بيستانان.

چاندنگه: نسامگه.

چاندنی: زورییک، بر چاندن دهست بدات، (زا.) چاندنی: زمرییکه بر چاندن دهست بدات، (ز۱۰) کشتوکال، (باک.) توکردن: دبیرن نیمسال بارام جاندنده گە**لەك** چاندنى كريە.

چاندى (باك.): ئەرەيە، كەچاندرارە، دېيرن تۆۋى تەنى چاندى چقايە؟، زهرييّكه برّ چاندنيّ دهستبدات.

چانقۇچ (باك.): زەنگ، زەنگى كليسا.

چانقۇش (باك.): ئەركەسلەيە، كەللە دەركان دەدا و مزگینی کات و کاتژمیری پاکیتی و ناماده کی ده دات. چانکوّج: زهنگی کلیسایان.

چانن (ئەردە.): چاندن.

چاو: (همورا.) چهم، دیده، (باک.) چهه، چاث، نهندامی دیتنه، ــ

به کل: چا فکلدایی، پهلکی چاو: پیلو، سن:

پارسەنك، پارسىنكى قىاب و مەنجىلار قەرتاڭ بو ئىيىترە ، كەبەتبەرازوو دەگىرىتىموە ، بزانسرى سىمنگىنى و ^{*}

قورسایی دهفرهکان چمهنده. (نمهرده.) چاویلکمه،

چاووزار، چاوچله. دەنگ، ئاواز، دەنگوباو. شوولىي تەر، كــه پـێـچرابـێ بــه چتيکييموه. بهچاوان: لمسهرچاوان، لمسهر سمروچاوان، خووهي ڤيني، بســهرچاڤان، ســهرچاڤان، بــه ـــ دادانــهوه: وهروودانــهوه، منــاكرن، هيّنانهوه پيّش چاو، به روودادانهوه، ژاني ... ، به ... هوه کردن: لـهچاو بردن، چاوپى ھەلنەھاتن، ھەلپەرداوتن، ھەلپەرتاوتن، لىبەر ـــخسـتن، لىبـەر _ كموتن: لى بيزاربوون، لمبدر _ بردن، _ تيبرين: تعماشاكردن، چاولىبەر (موك.): شەرمەزار، بەرپرسيار. چاولەدوو: ـــبوون: ئاروەز، ســهر ــــ ان: (بــاک.) ســهرچا ثان، لــه ــــ بــردن: بــهچاوهوه کردن، چــاو

چاوا (باک.): چۆن، چلۆن، مرازى پرسياره.

چاوناگر (خز.): دەستەچىلە.

چاوان (باک.): چلون، چون.

چاوانه: چالآر، كانيار، سەرچارە.⁻

چاوانکی (باک.): چۆنەکی، چلۆن.

چاوانی: چاوێنی.

چاوئيشان: چاوكولبوون، زچين. چاوئێشانيکی ئاوبکات: کنيست.

فهرهه نگی کوردستان

چاوهنۆر: چاوەرووان، چاوەرێ.

چاوەنۆرى: چارەرێيى.

چاوباز: چارباشقال.

چاوبازه (بابا.): جووره گیایه که درکاوییه سهربازه لهی به هارییه و دهخوری گولیککی سپی دهرده کات، (ههو.) که للبه شه.

چاوبازی: چاوبرکێ.

چاوباشقال: چاوحیز، پیاو یا ژنیکه بهناپاکی تعماشای یه کتری بکهن.

چاوبه شقانی: چاوه حیزی، ته ماشا کردنی دووپیاو و ژن بسق یه کتری به ناپاکی.

چاوبىمرەژێړ: شەرمەزار، چاولىبەر، تەرىق، (ھەورا.) چەم بەرەژێر.

چاوبهرهژنیری: شهرمهزاری، چاوبهرهوژنیر: چاوبهرهژنیر.

چاوبەس: چاربىست.

چاوبهسان (ئەردە.): چاوبەندان، چاوبەستران.

چاوپىمست: جادروگەر، جادروباز، ھەڭخەڭەتيّن، دەستېر. دەسرۆكەيەكى تايبەتىيىە چارى مندالاننى پىدەبەستىرى.

چ<u>اوبەسىت</u>ن: بەپەر<u>لايەكى چ</u>ارى خىق يا كەسىي*ىكى بەسىتن، ج*ادووكردن، فەمدان.

چاوبىمستى: جادووگەرى، جادووبازى، ھەڭفريوان.

چاوبەسى: چاربىستى.

چاوبهکل: چاورهش، پیاو یا ژن چاوی خوّی بهکل رهش کردبیّ، چاو داریّژ. ** داریّژ. **

جاوبه لهك: چاڤبهلهك.

چەوبەند: چاربەست. ـى: چاربەستى.

چاوبهن: چاربىست، چاربىند، جادرو.

چەوبەنن: چاوبەستن، فيل ليكردن.

چاوبەنى: چاربەندى، چاربەستى.

چاوبر: كىسىكە چاربېرى.

چاوبرسى: زگەرق، نەرسىن، سىكەرق، چاوچنۆك، (بىك.) چاقىبرچى، (ھەردا.) چاقىبرچى، (ھەردا.) چاقىبرچى،

چاوبرسينتي: چاوچنۆكى، زگەرۆيى.

چاوبرڪائي: چاوبرکيني.

چاوبرڪي: چاربرکيني.

چ اوب چننی: چاوب کانی، چاوهه لته کاندن، چاوب کی، چساولیک هه لته کاندنی نیرینه و می پینه یه کتری، کردن.

چاوېدپين: بړينې ژوورډوهې پيٽلووي چاوي مووداره.

چاوېز: چاوزەق، چاوبزۆک، بزيزۆک، چەمبز، ـــ كردنەوە. تامەتامە، تامىّ تامىّ، كامىّ كامىّ، كامەكامە.

چاوپۆرە: گيايدكى دركاوى بەھارىيد وەك چاوبازە وايد بەلام ئەم بىزرەو ناخورى.

چەوبۇق: چاوزەق، چاوزاق.

چاوپدرووشه: کووسکووسک چاوی کزبی و زوری بترووکیتنی.

چهونیشه: چاوکولی، (همورا.) چهم نیشه، (باک.) چافیلی، چاویشه، بق ... : زاخسی سوو تاوی ها پر اوی تالله بینژکراو دوو مسقال و سهینهی هیلکهیه کی تیکمل یه کتری ده کرین به کموچک یا به شووشه ده شله قینری تا کهف ده کا نموسا دووای نیشتنموهی چهند تنوکیک له ناوه کهی له نیس چاو ده کری و کهفه کهشی وه کوو شهلته له سه ر چاو داده نری همموو کفت و کوو ژان و نیش و نوف و هموا و نازاریکی ده کیشی.

چاوئیشه: چاو کول بوون.

چاوئيشهدار: چاويکي ئيشي هابي.

چاوه: (همهورا.) ديسو، ژوور، هموّده، كمون، همى چتيّكمى بسىّ، (دزه.) لمكيّره كردنيّدا كهمكهمه لمه كوّمهاى نيّوه پاستيّوه بخريّته بمهرييّيان بـق كوتانيّ. كاني، سهرچاوه، چاوكه، ړووپاهايي، ړوواللهت.

چاوه چياو: چـــارهړێ، چـــاوهړووان، چــاوهنوواړي، چاوگـــهړاندن. ـــــــى: چاوهړ<u>ټيمى</u>.

چاوهدووا (تەردە.): چاولەدووا، دلله دووا.

چاودخووار (که.): شهرمهزار.

چەۋەدىر: يارمەتىدار، تىرامىن.

چاوەديرى: يارمەتىدان، تيرامان.

چاوه پاو: چاووړاو، درټو ده لمسه، دهنک و باس، چاوړاو، (پړټپاګانده).

چاوه روو: شيّواز، شهرم، بيّ ـ : بيتشهرم، (همو.) به ينهشه، كروكه.

چاوه پووان: چاوه رێ، چاوه نوّړ، که سـێکه، کـه هيـواداري چتێکـي بـێ و چاوه رێي بکات.

چاوه رووانى: چارەچارى، چارەرتىيى، چارەنۆرى.

چاوه پوونى: چاو روونى، ـ ليكردن: چاو پوونى ليكردن.

چاوه روویی: شدرم و حدیایی. ٔ

چاوهړێ: چاوهنټوړ، چاوهچاو، چاوهړووان، ړێ پان، چاوهنوواړ، (باک.) بمندهمان، ــبوړن: (باک.) پايين.

چاوهرييڪه: چارهري.

چىلوەرېيىيى: بــەندەمـانى، (بــاک.) رېنىــىتىرى، چاوەچـــاوى، چـــاوەرووانى، چاوەنىقىرى، چاوەنىورارى، بەندەوارى، نىترنىيىرى.

چاوهزار: ئازارو زیانیّکه، که له چاوی پیسهوه بهچتیّک یابه کهسیّکی بگات، ــ: نوشتوو یا چتیّکی پیروّزه، که بوّچاووزار ههلّبگیریّ.

چاوهزرتكي: بروانه: چاوزرتكي.

چاوه ش: چاكبيّر، چاويّر، خوّسويّر، گوّرانس ويّر، چرگهر، چريكهويّر، قامبيّر، مدقامبيّر، دهولّ و زورنا ژهن، شايهر، ...: ميسووپايي: كسيّكه لهناو سوپادا بيست پيّشمهرگهي به دهستبيّ، زوّربلّيّ، چهنهاز، چهنهسووک.

چاوهشى: پيشىدى چاوهش.

چەوھقووڭھ (ږۆژ.): چارقىوللكە، دەردى پشانەرە، ئازار، ئازارو ئاھۆيەكى كوژندەيە.

چاوهنداز: بدرچاو ، دیمن ، تعماشدگه ، چهشمهنداز .

چاوهنووار: چاوهرێ، چاوهرووان، چاوهرێگه.

چاوه نوواړی: چاوه رييي، چاوه ړوو اني.

چاو چهپ و چينل: چاو چهپ و راست. چاوچههوراس: خيّل، چاوگيّر، خوويّل، تيل. چاوچږداگرتن: وهخوگرتن، چاوتيبرين. **چاوچړوچێل**: چاو چۆړاو، چاو داړژاو. ٔ چاوچله (نەردە.): چاوسىورتك، چاوپىس. چاوچله: بازووبهند، نشتووی چاووزارێ. (نهرده.) چاوپیس. بازی بىندىكە، كىنوشتورى چاووزارى تىدەكرى. چاوچنۆك: چان، نموسن، چاونزير، چاونمزير، (ړهوا.) چاونزار، چڵينس، چاوبرسى، چنۆك، رژد، چەلماس. چاوچنۆكى: چاوبرسيتى. چاوچوونهخهو: نوستن، وهركموتن، خموليّكموتن، خمفتن. چاوچينل: تيل، خيل. بهچاوان بنوويني.

چاوحیز: کهسیّکه چاوی شکست و زهده بیّ، کهسیّکه له تاخه فتنیّدا چاو لمزهوی بکا و نهروانیت دووینه ره کهی خوی، که سیکه حیزیتی خوی

چاوحيزكردن: چاوداخسان لعشهرمان وئيتر.

چاوحیزی: شهرمهزاری، سهرشوری.

چاووخ: (ئەردە.): تىرنج، بنباخەلى كەوا و ئىتر، ژيرباخەلى كەوا.

چاوداچوورياڪ (ئەردە.): چارھەلكەراوموه.

چاوداخستن: خۆشەرمەزاركردن، شەرمەزاربوون.

چاوداری (نهرده.): چاودیری، چاویاری، چاویری، دیدهوانی.

چاوداگر: (باک.) چاڤ يارسهک، به غهمزه و ناز (ژن).

چاوداگرتن: ربک، ناماژهکردن بهچاو.

چاوداگيرسان: چاوهاتنه ئيش به کوتوپړي.

چاوداگيرسين: چاووكى ناكر، دەستەچىلە.

چاودان: چاڤدێراندن.

چاودان: تهماشاكردن.

چاودەر: چەودەر.

چاودهرپهیران: چاو زهق کردنموه، تیورپهبرون. ["]

چاودهرهمرافدن: چاودهرهينان لي توندو تووړهبوون، نا لوزي كردن،

هدرهشه کردن، توورهبوون.

چاوده رهمرانن: چاوده رپهراندن.

چاوده ريه رين: توندو تووره بوون.

چاودهست به نیشکردن: داگیرسانی چاو، دهست به یشکردنی چاو.

چاوديد: چاوتيب، چاڤنير، زيرهڤان، تاگادار.

چاودێران: تاگا ليّ بوون، سهرپهرشتي. ٔ

چاودێړى: چاڤنێرى، زێرەڤانى، ئاگادارى.

چاورا: چارموي.

چاوړاو: چاووړاو، دهنگ، باس.

چاوره: (هنورا.) چارموێ، چاورا.

چەھپۇش: لىتبوور، لىتبوورەر، بەخشىمر، چاوقووچىن، ھشازا.

چاوپۆشان: چارپۆشى.

چاوپۇشاندان: چارپۇشىن.

چاوپۇشى: ليبوردن، ليبورين، بەخشىن، تخ، حا.

چاوپۇشىن (باك.): چاوداپۇشىن، لىن چاوپۇشى. لىتبووردن، بەخشىن.

چاوپياخشاندن: تعماشاكردني چتيك بهخيرايي.

جاوبيس: كسيكه چاو بههم كيان لعبه ريكى همه لبيتني زيساني پسي

چاوپیسی: کهسیّکه بهردهوام به تهماشاکردن زیان بگهیهنی.

چوپێكهفتن: ديتن، بينين. چاوپێكهرتن، ديتني چتێک. چاڤ لێكهتن.

چاوپينوهبوون: چارتينوهبوون، بهتمنگموهبوون، چارتيبرين.

چاوپێههڵنههاتن: خەزياندن، خۆيزياندن، بەدخووازى، بەرچاوتەنگبوون، رژدبوون، داخشاندن.

چاوپیهه نیننن: به چاو دوه کردن، تعماشا کردنی مرز به چاوی پیس و دلسی پيسىدە بۆزيان پيكەياندنى.

چاوپێههڵهێنان: چارپێههڵێنان.

چاوتاريك بوون: كريربرون، مهبهس له تووړهبوونه.

چەوتەربوون: مىبىس لەگريانە,

چاوتەنك: بەرچارتەنك. ــى: بەرچارتەنكى.

چاوترهكاندن: چاوترووكاندن.

چهوترهكاندن.

چنوترسان: سلّمينموه له كمسيّك له شتيّك لهترس، تممبيّ بوون. "

چاوترساندن: تعميي کردن، پعند دان، هغرمشه لي کردن.

جهوترسين: كمسيّكي گهررهيه له ماليدا يا لهدهرهوهدا، كهليّي بترسيّن.

چاوترووكان: چاوليكنران، چاوقووچان.

چاوترووكاندن: چاوليكنانيكى وايه بههله پيلووهكانى چاوبخرينه بەيەكدادانى چار.

چاوترووكانن: چارقورچاندن.

چاوترووكين: چاوقووچين.

چاودێبړ: چاودێر، چاڤنێر، چاڤدێر، كەسێكە چاو بېرێتە يەكێك يا چتێك بۆورردبورنىدە لەئاخۇتىن ر پەنىگ و دىيەنى. تىرامسان بىد روردى، خىق ليخرّشكردن، سهرنج دان.

چاوتێبرين: دلھين، دلدان، چاوپێوهبوون، چاولێکردن، تهماشاکردني گيان لىبىدر يا چتيك و چاولى نەترووكاندن، رووانين، چاو سەرخسان.

چاوتير: چاڤتير. ـى: چاڤتيرى

چەوتىيژ: كەسىيْكە چارى زۆر ھەنا بكات. ـــى: چار روونى. ْ

چەوتىيوەببوون: چارپىترەببورن، بەتەنگەرەببورن.

چاوچاویلکه (خز.، کز.): چاویلکه، برینیکی پیسه. گهمهیهکه به مهرج دورکس چاولیک دهکمن کامیان زووتر چاوی بقووچیننی دهیدلارینی.

چاوچەپەڭ: چارپىس.

چاوشۆز: شەرمەزار، چاوبەرەژىر. كردن: چاوبسەرەژىركردن، چاوحىز. شووشەيىتكە زارەكسەى بەقسەد چاوە ئاويا دەرمانساوى تىدەكسرى چساوى پىدەشۆر سارى.

چاوشۆركردن: سەر داخسان. چاو بەرەژيركردن.

چاوشۆرى: چاوبەرەژىرى، چاوحىزى.

چاوشين: چاث هسين.

چاوفوین: چاوپهرین، لیدانی دهماری چاو.

چاوقایم: چر، نهترس، ثازا. ـ ی: چری، نهترسی، ثازایی.

چاوقدتاندن (ئەردە.): چارواكرتن.

چاوقرتانن (ئەردە.): چاوداگرتن.

چاوقرتكي (ئەردە.): چاوداگرتن.

چاوقووچان: چاوليکنران.

چاوقووچاندن: چاوليكنان، چاونووقاندن، چاوبهيهكانيان، چاوپۆشى.

چاوقووچانن: چاوليکنان.

چاوقووچانی (خز.): خوشاردنموه.

چاو**قوو**ل: چارچال.

چاوقوو نکه: چاوه قور نه (نازاریکه) ، (که.) به چهوازی.

چاوكاڭ: چاوكەۋاڭ، نيتوى ئافرەتانە.

چاوڪاٽي: کهسيٽکه رهنگي چاوي وهکوو که ژال وابي.

چاوکه (ئىدرده.): چاوگەی كانى، سەرچاوە، دەستەچىلە، دەساگر،

ئاگرگيره. سەرچاوكە.

چاوڪھڙاڻ: چاوکال.

چاوكەللەشنېر (ئەردە.): چاوكەللىشىترە، تىقوى گىيايەكىيىــــە تىقوەكـــە سىوورو روردە وەكىور چاوى كەللىشتىر.

چاوکه له نفره: تروی گیایه کییه ده نکه کانی سروره و ه ک چاوی که له شد. شد.

چاوكەنن: چاودەرھينان.

چەوكەوۋگ (ئەردە.): چاوشىن.

چاوكردن: بهدى كردن، ديان.

چاوكردنهوه: معبمس له شارهزايي و بهلُهدبووني يهكيّكييه.

چاوكز: (هنورا.) چىمكز. _ى: چىمكزى.

چاوكسكه (سهر.): گيايهكه.

چاوكوتكه (موك.): جووره ترييه كى سپييه گلووى خړوسهى و ړوونه ده نكى له نيويدا دياره.

چاوكوتكه: كيايهكى كهلآخرى كول زهرده.

چاوكول: چارئيش.

چاوكولى: چاوئيشه، (همورا.) چەم ئىشە.

چاوكونكه: گياييكه گهلآخري گول زهرده.

چاوگه: سەرچاوە. دىمەن. چاوكى ئاگر، دەستەچىلە.

چاوگه: زاروكونى برين، چاوه، يەك ژوور، يەكديو.

چاوره ش: كەسىنكە چاوى رەشبى. نىتوى ئافرەتانە.

چاورهشه: جووره ترييه كه، (موك.) سهرقوله.

چەورەشكەنە (زەن.): دەستەچىلە.

. چهوږهوشمن: چار ړوون. ــــى: چار ړوونى.

چاوړشتن: کل له چاوکردن.

چاوړووان: چارهړووان، چارهړێ.

چاوپۆشنكەدە: چاوداكىرسىن، مزگىنى يەكە بېيتە ھۆي چاوەروونى.

چاورۇشنى: چاوروونى، پىرۆزبايى.

چاوروونکه (همر.): دهستهچیله، بن تاگر.

چاوپوونی: پسیرۆزی کردن لبه یدکیّک بدکوتنی چاووت کے رِوون لبه باریّکیدا، کعنامهیـدکی خوّشی یاکعسـیّکی لهدوور هاتبیّتموه.

چاوړێ (بار.): رهشه وولاّخ.

چەوزاق: چاوزەق، چاوبۇق.

چاوزهق: (همورا.) چممزهق، بز، چاوبز، چاوبزوک، بزیزوک، ـ کردنموه.

چاوزاق، چاربۆق.

چەوزەقى: چەمزەقى، چارىزى.

چاوزرتکی (ئەردە.): جوورە گەمەويارىيەكە دووكەس دادەنىشىن پىيان جوت دەكەن و شاڭىتكى لىە ملىي ھەدردوكيان دەكەن، ھەمولىدەدەن،

چاوساخ: کهسیکه دهستی کویران بگری بقها تر چزیه، رینیشاندهر.

ــى: دەستى كويران گرتن بۆھاتوو چۆيە.

چەوسەرخستن: چارتىبىرىن.

چاوسپيلكه: چاوبازه.

چاوسووتک (ئەردە.): چاوپىس، چاوچلە.

چاوسدوور: ياريكار، پشتيوان، سهيد تهها له رهواندزي چاوسدووري

ئىپمەبور. ـــى: ئازايەتى، نەترسى.

چاوسووركهر: چارسووركهره، ههرهشهكار.

چاوسووركفره: گغورهو سەرپەرشتكارى يەكيىك.

چاوسووركردن، چاوسووركردنموه، رق و كين هستان.

چاوسووركردنهوه: معبهس له ههرهشهليّكردن و ترساندنه.

چاووش: چاوەش.

چاوشارهکی: چاوشارکی.

چووشاره کی (بابا.): خوشار دندوه، گهمه یه کی مندالآنه یه کیّک چاوی

دەقروچىننى و ئەوانى تر خۆيان دەشارنەرە ، گەمەيەكە ، چاوشلكانى.

چاوشاركێ: چاوشارەكێ.

چاوسر: چاوكول. ـ ى: چاوكولى.

چاوشلكاني: چاوشاركي.

چاوشىلكانى (ھەر.): گەمەيەكى مندالأنەيە، خۆشاردنەرە. چاوشاركى،

چاوشلكانيّ.

چاوگلداكموتن: دەمدانمومو قوولبوونى برين.

چەوگەرانىدى: چارەچاركردن.

چاوگەرانىن: چاوەچاوكردن.

چاوگهرمکردن: کهمیّک نوستن، سهرخموشکاندن، لبلبان، چاو قووچان.

چاوگير: چاڤگەرۆك، چاوخووار، خيل، خوويل، تيل.

چاوگێڕان: بعملاوبعولادا تعماشاكردن بق چتێک.

چاوگٽري: چاڤگدرِڏکي.

چاولار: خيل، چەپخورن. _ ى: خيلى.

چاولهبسهر: چاوبسهرهژیر، چاوشسوّد، شسهرمهزاد. سسدی: چاوبسهرهژیری، چاوشودی. چاوبسهرهژیری،

چاولەحموا: خيّل، قيچ.

چاوتهدوو: چاولهدروا، (باک.) ئازوەر، ئاز. ــبوون: ئازوەرە، جله.

چاولهدووا: چاولهدرو، ئازورهر، چتێكى دڵگره، كه له دەست چروبىێو چاوت هەرله دوواي بێ.

چەۋلىمىنوويى: چاولىمىدورايى، ئازورەرى.

چاوليبرين (ئەردە.): چارتيبرين، چاوليكەرى.

چاوليّ بزڪردنهوه: مۆربورندوه له يدكيّكي.

چاولێبوون: ديـــــن.

چاولێيۆش: تخلێكەر.*

چاوليپوشين: تخليكردن.

چاولێخشان: چاولێخشاندن.

چاوئيخشاندن: چاث ليدان.

چاولىدان: بەچارەرەكردن.

چەولىقووچان: چاولىتقورچاندن.

جاوليقووجاندن: چارليپوشين.

چەولىكىغىر: تىماشاكار، لاسايى كەرەرە.

چاولێکهری: (باک.) لاسایی، بهربهری، چاولێکردن.

چاولێکردن: تعماشاکردن، لاسایی کردندوهی یهکێکی.

چەوتىككردىنەوە: چاوئارەڭەكردنەرە، چارھەڭىتنان.

چاولێكنان: چاو قووچاندن، چاولهسهر يهكترى دانان، مهبهس لهمردنيّيه.

چاولێڪێڔان: چاڤلێگەراندن.

چاومەس: چاومىست.

چاومهست: چاومهس.

چاومزمۆر (ئەردە.): چاوخەرالرو.

چاومۆږ: چارزەق، تورړه.

چاونهترس: چاوقایم. _ ی: چاوقایی.

چاونهچوونهخهو: نىنوستن.

چاوندزير: مرزى ړژد.

چاونەزىرى: رژدى.

چاونه کردنسهوه: له همه رباریّکی و له خسه والووییدا چاو هدلنسه میّنان، ئاسووده و بدله دنه بون.

چاونز (همو.): بمدکردار، بمدرپهووشت، ژنپهرست. _ى: بـمدکردارى، بمدرپهووشتى، ژنپهرستى.

چاونزار (ړهوا.): چاونزير، چاوچنټک. ــى: چاونزيري.

چاونزی (همور.): به دکرداری، به در موشتی، ژنپه رستی.

چاونزیر (مسوک.): چاونسهزیر،(ړهوا.) چاونزار، چاوچنټک، چڵێـس، چنټک، نهوسن، ړژد. ــــى: بههجاندن، ړژدى.

چاونن<u>زگسه</u>: (کــــق.) بـــزه، جـــوره ماســـيه که پوو لهکــه کانی کـــمميـّک خرده نويّنن، چاوی زهردر سوووره وهک کاره.

چاووړاو: هاتمهات، چاوډړاو، بانگاشه، هممهممه، چاوړاو، بانگمشه، دهنگوياسي باش يا گمند لمبارهي چتيّک يا کمسيّکموه بلاّوکردنموه. به ____ : هاشوهووش. _ کمر: پارچهچي، بافيشکمر.

چاووزار: چاڤنی، (بــاک.) چاڤينٽوک، چـاويّني، چـهمــهزهخم، چــاواني، چاوهزار، چا، نشتوويــــ

چاووش: چارەش.

چاووگ: دەستەچىلە، پووشوپەلاشىكە ئاورى پىبكرىتموه، سەرچاوه.

چاوهه تختن (ئەردە.): بروا پى ھاتن، بۆ تەماشاكردنى چتىك، رەوادىتن، چاوپۇشى، چاوكردنەرە.

چاوهه لُبوین: سهربلندکردن و چاو له کهسیکی یا چتیکی کردن.

چاوهه نته کاندن: چاوبرکینی کردن، به چاوریک کردن.

چاوهه لتهڪائن: چاوهه لته کاندن.

چاوهه ڵڪه پيانهوه: چارهه ڵگه پانهوه لعبه رته روژمي خوّش يا پق يا بيّتين.

چاوهه ڵڪێڔٳڶ: چاوهه ڵػێڕٳڶٮٶه.

چاوهه لْگیّر انهوه: به رق ته ماشاکردن، لیّموّر بوونه و ، چاو موّر کردنه و ، تیّکورک، چیله کردنه و ، تیّکورک، چیله کردن، چاو به رز کردنه و ، بوّ ترساندن یا بوّ شه رو جنیّو یا له به ر رق نهستووری.

چاو هه لنههاتن: رورا نددیتن.

چاوهه لهاتن: چارهه لأتن.

چاوهه ڵێنان: چاولي ٚککردنموه، چاوتاوه ڵهکردنموه.

چاویار (ئەردە.): چاودىر، دىسدەوان. ـــى: چاودىرى، چاودىرى، چاودرىيى، چاودارى، دىدەوانى.

چاويري: چاوديري.

چاوێشه: چاوئێشه، چاوکولی، دەردێکه تووشی چاو دەبێ وگل ئهکا. گوڵه چاو ئێشه، بەيبوون.

چاویلکه: چاڤک، چاڤبدرک، (باک.) چاڤزک، (باد.) پێشچاڤک، دروڜووشهیه به قهد چاو لـه ناو چووار

چێوهدهکی دوو قۆلداره بۆ تۆزو خۆل یا خووێندنـموه لـه چــاو دهکــرێ، (کــــق.) چاوچاويلکـــه، کووزرهکـــه،

(هدورا.) چهشمه ک، دهرد تکی گرانه له دووایه دا دهبیته برینیکی پیس.

چاویلکهدان: قوتوو و کیفی چاویلکه.

چاويلكه

چهوێني: چاڨني، (باک.) چاڨينوک، چاواني، چاوهزار، چاووزار، بيّ ــ: دوور له چاووزار، بيّ چاواني، دوور لهچاوي پيس.

چای (باک. ، هدورا.): چای روشک، ترّچای روشک، چایه. (باک. ، هدررا.) چای لیّنراور دهمکراوه ، که به نیستیکان به تالّی یا به شیرینی ده خوریّته وه، سارد.

چهیهو: بمشمر و رپزژ وولاّخ لمه دهرهوه لمموه إندن، لمموه . (رپزژ.) فریمز، فریزوو(گیا)، لمعوه ی، تالفجار.

چايهاڵوون (لو.): چاپاليّو.

چىيچى: (باك.) ژيڤان، چادەر، چايدەر، چاچى، چاپىەز، چايپىەز، قارەچى.

چاپچينتي: چاچينتي، قاوهچينتي، چايپهزي.

چەيخانە: چاخانە، قارەخانە.

چايدان: چادان، قورى.

چايمانى (ئەردە.): باپەربوون، سەرماخرواردوويى، (ئەردە.) ئارەقسەى سەرەمەركى.

چايى: چا، تۆچا، چاى لينراو.

چییچی: چایچی، چافرزش، کهسیّکه پیشهی ههر چالیّنان و فرزشتنی بیّ،

چىيىدان: چادان.

چايير (باک.): چيمان، چيمانزار.

چاييك (ئەردە.): سارد، سەرد.

چايين (ئەردە.): سەرمابوون، ساردبوون-

چ ئەوى: چدەبىي؟.

چهبت (زا.): چموت.

چهپ: چۆپ، چۆپه، لاى چۆپەى، واژى لاى راست، بەرانسەرى راست لىه ئەش يا ئەچتدا، لاى باكرور. جياواز، كەمى، نزم، ئەوكۆشكە چەپى نيه ئەگەلاھۆرى: واتە زۆر ئەيەكترى جياوازنين و ئەوى كەمتر و نزمتر نيه، (ئەردە.) چەپلە، كلا، كەنار، مالى ئازادى زۆر چەپە.

چەپازلە (كە.): زللە، شەقەزللە.

چهپان: پارچه تهنراویکی نهستووره و بی نرخه.

چهپانه (ئەردە.، جا.): چەمۆنه، چەپۆنه، ناردەست، پارچسەيتىك ئسه چتتىكى، ئەپى دەست، بەرى دەست، بەقەد ــ يى زەويم نيه: بەقەد بەرى دەستى زەويم نيه. بەقەد بەرى دەستى زەويم نيه. (رۆژ.، ھەورا.) شەقەزەللە، شەپەلاخە، (ئىمددە.) شەپالە، پال، پالەپەستىز. ــ دان: پالىپتوەنان، زۆر، ئازا، سزا، يەزدان ئىه ـــ ى زۆردار بتىارىزى، (كــه.، كـــۆ.، هـــمو.، بابــا.): پــارازتن، بەھانارەھاتن، فرياكموتن.

چهپالهدان (رِوْژ.): پالپيترونان، پهنادان به يهکيّک، که هانات بوّبيّنيّ. جهپالَک: چهپالّ.

چەپانن (ئەردە.)؛ تىتەپاندن، تەپانن.

چهپهو (سن.، که.): تالآن، برفيّن برفيّن.

چهپاوكردن (سن، كه.): تالانكردن، تيكدانى نارامى، ــ(سن.، كه.) لهلاوه برهاتن، ريگاليگرتن.

چههه: (جا.، همورا.) چهپلهر، (باک.) چهپرا، کهسیّکه ههر به دهستی چههه: (جا.، همورا.) چهپلهر، دهستی چههی کار بکات. (نموده.) چهپک، دهسک، دهسکه گوان و گیا و نیتر، سعولی بهله لیّخورین. دهستبهندی وولاخ، پیّوهند پاشبهندی وولاخان. چهپهتروّک (موک.): گیایه که له نیّو ده غلاندا شین دهبیّ.

چههه چلخ: سیکارد، چه قرّبه کی گهوره یه، سا تور، قهسابان به کاری ده بسین. قیمه کیّش، جه خار، گزشت کوت.

چەپەچەپ: شڵپەشڵپى ئارى. چەكەچەكى پىللارى.

چهههز: دیبواره، (شهرده،) زیبواره، دهرکهیه کسه تسانتک و شبوللی در سیوللی در سیوللی در سیوتلی در سیت کرابی و به تمیان چنرابی، دیواریکیشه، کسه لسه شبول و چرپسی در وستکرابی و تنرابی، پهیک، (سق،) تارشه، پوس، پوسته، بهرید. سرپهر،

چەپەرىمىن (ئەردە.): ملپىيچ، شاڭگەردن.

چهههرههندان: بریتییه لمویّستانی چهند کهسیّکی زوّر بهگردی چتیّکیدا به چهشنیّکی، که وهک توولّی چههم له تعنیشت یهکترییموهبن.

چەپەرچى: پەيكارەر، پەيكېيننەر، پۆستەچى.

چهههرخانه: پهيكخانه، پرستهخانه.

چهههک: جیّگای سووچ وکهنار و ریّی هاتوو چوّی کهم به سهرهوهبیّ. بریتییه له چهند جوّگهییّکی کهوانه دار له ناو مهره زه دا، که لیّژایی تیّدا بیّ تا ثاو ههموو شوویّنیّکی بگریّته وه به یه کسانی.

چهپه کانه (شا.): به پشتی دهستی له دهم و رووی کهسیکیدان.

چهههان: خاوین نهکراوهوه بو گهنم ر دهغلودان . ـــ بـ بوون: ناخاوین و پیس برون (سن.) پیس، ناخاوین، پوخل، چلکن، گوړی، گهن، بـهد، پیس، گهنیک، بوهیلکه.

چهپهانگار: بهدكار، بهدخوو، بهدسرشت، گهنهكار.

چەپەٽۆك: چەپۆكە.

چەپەڭووك: چەپۆك.

چههه لمى: پيسى، پۆخلى، قريرى. (ئەردە.) گور، پيسايى. چهههنداز (باك.): فيلمزان، دەغەل. ـى: فيل، دەغەلى.

چهههوانه: پێچموانه، واروو، (تهرده.) چمواشه.

چەپموانىمىي: پېچەرانەيى، چەراشەيى. ا

چەپھەيى (كە.): چۆپەيى، جوورە ھەڭپەرېنىككە.

چەپچەپ (فە.): شەقىشەقى بال.

چەپچەپى بالندان (فد.): شەقەشەقى بالى بالندان.

چەپخووس: بەدخوراز. ــى: بەدخورازى، دخسىن.

چەپخوون: زيرەك، شەيتان، زيخ. خيّل، چاولار.

چهپخوون: وولا خینکه له پر ـــ را لووشکه ی باوی لاسارو هارو هاج. (نهرده.) شعبه یخوون، شعونخوون.

چەپخىل: قىچ. ــى: قىچى.

چههپراست (پوّژر.): چرپانه، وولاّخیّکی بهرزهیه، که لاقی پاست و دهستی چهپی سپی بیّ. ـــی: سپیّتی لاقی پاست و دهستی چهپی وولاّخانه. چهپرهک: بیّکهلّک و کهنهفت و له پیّکهو توو، چهپلهک، کوّن.

چەپرەكى: بىكەلكى، چەپلەكى، كۆن.

چهپک (باک.): چهپله، جروره ههلپهرينيکي کوردييه. (نسهرده.) دهمکه گول ياگيا، قول، باقه، تهنگه. دهست پيپيک له خوري.

چهپکه (بابا.، ف.ه.): چهپکه گول وگيا و نيستر،

دمسک، دمسکه گول وئیتر، باقمی دمغل و گژوگیا. چهپکهگفنم: باقهگهنم، دمسکهگهنم.

چەپكەگوڭ: دەسكەگوڭ.

چههکمهن: جنوره کهوایه کسبوه، که لهمه و پیشش له لاته نیشستییه و ههددرایه وه. (ثهرده.) (تیزنیّل) کونیّکه ثهم سهره و سهر دهکریّ له ژیّر شاخاندا برّها توو چویه. دهسکه گران و ثیشره.

چەپكە گول

چمههک چمههک (کتر. ، همو.): دهمدهممی، وازی وازی، وازوازی، سهرسهری.

چەپكوتان: چەپڵەلىيدان.

چەپكوتانن (ئەردە.): چەپكوتان.

چەپگا: لاي چەپ.

چهپڪهر: زوردار، بيداد، زال.

چهپکهرد: زال، زوردار: معبدس له روژگاری تالهبارو کهچ روفتاری.

چەرخ، ئاسمان، گەردوون.

چەپىگەردى: زاڭى، زۆردارى.

چمههل (باک.): دهسک و قولفی دینزه و گوزه و ثیستر. (زا.) قولّی گیاندارانه.

چههله: چهپک، (باک.) دیرول، به هوی شادی یا چتیکی سهیر ههر دووک بهری دهستان به ترندی لیکدان به چهشنیکی وا، که دهنگی لی بیت. ___ لیدان: چهیله کوتان.

چهپلمر (هدررا.): چهپه، چۆپه، مرزى چهپه، (جا.) كەستىكە دەستى چۆپەى لە جياتى دەستى راستەى بەكارببات.

چەنلەرپۆزان: بەدەستى گەل چەپلەلىدان، چەپلەلىدانى چەند كەسىتك

چەپلەرتىزانى (ھەر.): جوورە گەمەيەكە.

چههلهقوزي: مىسەس لـه دەركردنى يەكىتكىيـه لـه شووينىتكى بەسووكى و قىرەقىر.

چهپلهک: چهپرهک، کهنهفت، کتن، ناههمووار، کهل و پهلی شکاروکتن. چهپلهکوتان: چهپلهلیدان.

چەپلەللدان: لىدانى چەپلە بەلەپى ھەردووك دەستان.

چههنه انگوتان: معهس له به دناو و ریسوا کردنی کهستکییه.

چهپ وچێږ: چتى خووارو گێړ.

چهپ وړاس: چهپ و راست.

چهپ وړاست: خاچ، چهليپاوبو ههموو چتيّکيش بـهکاردهبرێ، کـه ړاست و چهپ تيّکپهړيبێ.

چهپ و پاستکردن: دِاکیّشانی دهستی راست و قاچی چـهپ، دهستی چـهپ و قاچی راست برّ چابوونی ثازاری پشت بـرّ برینی دهستی راست و قاچی چهپ بهپیّجهوانه برّ سزادانیش به کاردهبریّت.

چەپۇغان: كاركردنى پەنھانى.

چهپۆك: چەپەلۆك، بەدەستى كراوەرە بىە تۆقەسىەرى كەسىپكىدا ماڭين، بەدەست و پاشووى وولاخانىش دەلىين.

چهپۆكان: هەستانه سەر _ : شاخكردن، چەپۆك وەشاندن، سمكۆل، هەردووك دەست بەزەويدا مالىن، چالاخى، جلفى، بزۆزى ئەسپانه. چهپۆكەسەرى: بەبەرى دەسى لە تۆقەسەرى كەستىكىدادان، چەپۆك.

چەپ وگووپ: چاپ وگووپ.

چهپوّله: چهموّله، دهست و پهنجهي کياندار.

چهپۆڭهشيۆه: گيايـهكى كويّسـتانىيـه لىكـهكانى كرژدەبـن وړوودەكەنــهوه يەكترى وەكو چەپۆلەي شير.

چەپۆڭەشىيرە: گيايەكى كويسستانىيە ئىسەكانى روودەكەنسەرە يسەك رەكس چەنگانى شىيرى.

چەپئى (رۆژ.): كەمى، چكى، نەختى.

چههی: چۆیی، جووره هەلّپەرپنیّکه هەرلاقی چەپی تیّدا پیّش دەخریّ. چەپەوانە، بەپیّچەوانەی راستی. (ئەردە.) چرپی.

چهت (باک.): رازیّنــهر. (بـاک.) کـهلـیّن، قهلّـهشت، تهگــهره. (مــوک.) کــووزر، کــویـّـزر، کــوّزهر، ئــعوپووش و پهالآشــهیه، کهلـــه گـــههٔی جـــوویّ دهبیّتموه، کوّزهری دهغلّـودان.

چهقاره (کۆ. ، باک.): جووره پارچه (قوماش) یکی ئاوریشمییه.

چهقال (بابا. ، كۆ.): خووار ، خيّج ، چهوت.

چهقالاً: جووتهنیزهی داره. سیپای دووربینان و تفهنگ و ههمووجووره چهکتالاً: جووتهنیزهی داره. سیپای دووربینان و تفستوندهی پیشش خیره تان. کهسهری دووگوییه. دهواری گچکهیه. قبولاپ، چنگال، چنگالاً، چنگاللی نانخوواردنی.

چهتالانه: ترورهکانه، ثهندازهیتکه له دانهویلملهسهر خهرمان دهدری به سهرکار بیجگه له ملکانهیز خاوهند ملک.

چهقان: پەردەى سەرى عەرەبانەى خەرمان گوويستنفوەيە.

چەتاندن (شكا.): قرتاندن.

چهقلوهپروو (بابا.): بێچاوهږوو، بێشهرم، ږووههڵماڵراو.

چهشه: نیّـوی نیّرینانـه. ریّگر، جـهرده، تـالاّنگر، خوویّـنرِیّژ. (ئـهرده.) پوّلیس، دزگیر.

چهتهږێ: ړێګای پێچاوپێچ وخوار.

چەتەكارى: جەردەيى.

چەتەكەرى: چەتەكارى.

چەتەل: چەتال.

چەتەنە (باك.): كۆشكچى كەشتى.

چەتەيى: چەتەكارى.

چهتر (موک.): سیّوان، سهیڤان، بهرباران، سهویانه، ۱ (ههو.) سهیوان. بـوّ پاریّزگـاری لــه بارانــه لـهسهرســهر رادهگــیریّ هــهروه کوو ســـهیوان بــوّ تیشـــکی هـــهتاو لـــه



هاويناندا لىسىدر سىدر رادەگسىرى. (ئىدردە.) سىدرھەلپاچراو لىدىسى دارودرهخت.

چهترهقه (همو.): ئەستروركيكه به كونجييموه لمسهر ساجى برژابي. چەترەقى: چەترەقە.

> چهترباز: ئەركىسەيە بە چەترى لە بلندىيەو، لە فرۆكەي ديتــه خـــوار. ـــــى ى: لىبلندييـــهوه بـــههوى چـــهتر خــــق گەياندنەوەسەرزەوى.

> > چەتربوون: لەپئكەرتن.

چـهتركردن: خوّگيــڤ كردنــي قەلـــهموون، عەلـهـــيـش و تـــاووس و چەترھەلدانى تاووس و عەلەشىش و ئىستر. ھەلپاچىنى سەرى دارانە بۆ ئەوەي سەرى وەكو چەترى لىبىيت، بړينى لكه بيّكه لكه كاني داران.

چەترباز

چەتركردن

چهترمان: فهرمانهوا، فهرماندار.

چهتره ماندان: معربس له خر گیفکردنی قالمموون (عالمسیش) و

چهتری رزگاری: چهتریکه له کاتی لیقهومانیدا لهسهر فروکهی به هوی وييموه خزيان فريّ دهدهنه سمر زهوي.

چهتری ههتاوی: نافتاوگهردان، (باک.) سهناث.

چهتری هاوین (باک.): نافتاوگهردان، سهناث.

چهتفه: چهفته چهفیه، جووره پارچهیتکی دهزوو و ههم ناوریشمیه پياوان دهيكهنه پٽچي سهريان.

چهتل (باک.): مهزن، گهوره، زور.

جەتلەمەز: بزوزو فىلباز.

چهتن (ثيره.): پيويست، پيداويست.

چمتوو (ز۱.): لهجیاتی کابرابق پیاو بهکاردهبری.

چهتۆر (ئەردە.): قرانى زيويتنى زنجيرەدار، تىغى كولى ۋەنگاوى.

چهتوون: چهتين، سهخت، دژوار، خنس. لاسار، بـهدخوو، دژ، مـهندهموّد، هاروهاج، ناراست، ناهال. ـ ي: لاساري، سهختي.

چهقیان (رِدّژ.): سنجاغ، دەرزیله، دەبوس. (کۆ.) جووره شیریّکه.

جهتیم: چەتىمۆك، حەيتە.

چەتىن: چەتورن.

چهتیو: چەتىمۆک، كچەتيو، كچە ھەتيو، كچىبى باروك، پىرلىدكاتى توورهیی و رق و کینهوه بو ثافره تان به کارده بریت.

چهتيوه: ناكەس بەچە، بۆئافرەتە.

چهچ: پەنجە، چەچلە، دەستلە زارارەى مندالأندا، (باك.) تەت، چەچە، چەچلە.

چهچان: هۆزىكى كورده.

چهچه: چهچ، چهچله، زاراوهی ساوایان، (باک.) حونجهیی، ڤاڤێر. -كردن: حونجهيى كردن، ڤاڤێركردن.

چەچەملان: دەستەملان (لەزارادەي مندالأندا).

چەچلە (ئەردە.): چەچ، دەست، پەنجە.

چهخهر (باک.): پړنــوک، پړتــال، خــەت، شــوويّـن، شــوويّندوار. ــــ اپـــهز: شوويني مدري.

چهخت: چهختی چوپان، دونیا دیتو، گوهتهژی، سوواو، پیکراو، بيشهرم، زماندريژ، چەقەسىور.

چهختى چۆپهان: چەخت، بيتشەرم، دەرھاتوو، چەقەسوو، كيتىي ديتوو. چهخش (زرا. ، خق.): سوود، قازانج، دەرفىت، ھەلكىموت. بىمرۋەوەند، بەرۋەند، بەرە. _ى: خۆدىت، بەرۋەوەندى خۆدىت.

چهخماخ: چهرخ، چهقنهق. ___ى: جغاره (باک.) ئارپىشك. مىلى تفەنگى، ماشە. (رۆژ.) پاشماشە. بدردى ..: چەقنىدق، چتىكىد پلىتىدى تىپمەلدەكىتسرى وە جووره بهردیکی تیده خری و ناوری پیده کریته وه ناستی و چدخه خ بەرد، ئەستى، تفەنگ.

چهخماخه (هدررا.): برووسکه، بریسکه.

چهخماخهی فاسمانی: برووسکهی ناسمانی.

چەخماخچى: چەخماخساز.

چەخماخچىتى: چەخماخسازى.

چهخماخساز: چهخماخچی، کهسیکه تفعنگ و دهمانچهی دروست کات یا چاک کاتموه.

چەخماخسازى: چەخماخچىتى.

چهخموور (روژد.): بهردی سپی و روق، شهکری روق. قهند.

جەدەنە: رىحانەي كۆرىلە.

چهر (باک.): چرا.

چهرا (باک. ، سوور.): بۆچى، لـۆچى، خۆروو، خاوێن، پاک وبىێ پەلـە.

چهرا (همر.): لمودر.

چهراخۇخ (باك.): بىشى ژوورەودى مىدبىەتى.

چهراكا: لنودرگه، لنودرگا.

چهران: لهردران.

چەراندن: ئىوەراندن.

چەرانىن: ئىموەراندن.

چەراۋى (فە.): پىچ، تىلاكىسەر.

چهږه (شكا.): لـموهږ. (باك.) لـموهږ، چيري.

چەرەچەقان: قەرەچەناخ.

چهرهخوّره: داریّکی کلوّره سهریّکی بهرز دهبیّتهوه بوّناو سهردولّیان، ئەرسەرەكەي ترى بەسرارە بەكەرچكەرە دانەريّلەي پيدا ديّته خوار بـۆناو كەرورى بەرداش بۆھارىنى.

چهږهدووکه لا: دووکه لايکې زور ړهش، که پهنگې خووارد بيتــهوه و بــه جاريکي بيتهدهرهوه.

چهروز (باک. ، همو. ، که.): شموچه له ، شموچه ره ، (باک.) چهرهس. نوّک و توکووله که ی برژاو و لهبلهبی و نیسر.

چهرهس: (سوێ، سهر.) جينگايهكي تايبهتيه له نيّوړهزاندا دوشاوي ليّده كوشري و باسبووقي ليّ دروست دهكريّ. (باك.) تووي شبووتي كالله كي و كووله كهو ئيترى برژاوه. ــ كرن: قرتاندن.

چهرهگا (همورا.): لموهرگا، لموهرگه، جينگاي لموهر.

چهرهکه (شمق.): چمه لاک، به رچیغ. داریکه دوو همه ندی به رچیغی دریژه، له دوروروبه ری ته ختی نوستنی چه ند داریکی و اقلیم ده کسری تا دوروی به په رده یا به چیغی بگیریت.

چەرەن: ھەلىت، چەرن و پەرن، پروپوچ.

چەرەنوبەرەن: رورينەكردن.

چەرب (ھەورا.): چەور.

چهربی (همورا.): چموری.

چەربيان (ئەردە.): بەسەرداھەبوون، ھونەر.

چەرپا: چارپايە.

چەرپاندىن (باك.): لىدان، زللەلىدان.

چەرپايە: چارپايە.

چەرپى: (؟)

چهرت (کۆ.): سەتل، دەولكىتكى گەورەى ئاويىيە، (پۆژ.) ناعوور. س كىردن: جياكردنسەو،، جوداكىردن، ھىملىپىن، كاروبسەرخ لىسە دايكىسان ھەلاراردن.

چەرچەف (فە.): روودۇشەك.

چهرچی: کړوفروّشیارټکه بهدیّیاندا بگهړێ، دیّـوهره، کهسیّکه وورده والاّ بباته گوندان بهروّن و دانمویّلهی بگوړیّتموه.

چهرچیّتی: کرداری کړو فروشیاریّکییه، که به ناو دیّهاتاندا بگهری، دیّورویی.

چهرخ: سروری هه آپه رینییه، خول. دان: خولدان، خولخسود اردن، خولاندنه، هه ریلین. ییده رخولی دان: خولدان، خولخسود اردن، خولاندنه و هه رمرازیکی خرو شایانی سرور پان بی. (کید. ، هه ورا.) چه خماخی تفید کی، چه خماخی تفید کی، چه خماخی جگه ره و تساور رکردنیوه. ناسسان، گه ردوون، چه پگه رد، (فه له ک.) رییژ. کوردن، (که.) گرگره، دولاب، جووره غه رغه ره یی گه وره ی سه ربیرانه ده سکی هه یه و به ده ستی و چتیتر ده یسروریتن. گه پانی گیتی و گه ردوونه. ناسنیکی که وانه داره، که له سه رسان بسروریته و رزد،) بالنده ییکه وه کورد دالا و ایه پادی پیده کری و زور گه و ره ید، باله بان، (نه رده.) بالیه و ان سه ده، ماکینه، ماشین، ماشین،

چهرخان: سووران، خولخوواردن.

چهرخاندن: خولاندنموه، سووراندن، گمهراندن، همهرپلاندن، خولپیدان، هیّنان و بردنی وولاخانه به غار.

چەرخانىن: چەرخاندن.

چهرخه: خولانهوه به کهوانه یی، خول، گیپ که. غار. (جا.) — کردن: شه زنه خیری وو لآخان، غاردانی وولاخانه به دهوره دا. چه پکهن، کونیکه له چیایان به کونهوده ری ده کری بق ها تو چق پیداکردنیدا. ده گژر اچوون، پیشگرتن، به ربه ره کانی و به رانبه ری کردن، به ره نگاری.

چەرخەتتوون (باك.): كوررە، سۆيە.

چهرخمتی (خق.): بادییمکی گچکمی دهسکداره یا کلکداره دترشاوو دانووی پی هملدینجن. (خق.) تریان و سعبهتمی گهورهیه.

چەرخەچى (ھەورا.): جەزايىەرچى، جەزايىەچى، نۆپەتچى، كېشىكچى، پاسەوان. ئاوگەردان.

چهرخهدان: سووړانهوه به گردی چتيکيدا.

چمرخه کردن: خواخوو اردن به گردی چتیکیدا.

چهرخهمه: سعوه تيكى گهورهيه له قاميشى دروست دهكري.

چهرخهوان: بهرِیّرهبهری ماکینان، ههڵسروریّنهری ماکینان.

چەرخچى (باك.): ھەرزەگەر، ئاوارە.

چەرخەچىنتى: بړرانە: چەرخچى.

چهرخ خوواردن: خواخرو اردن، سوو ران، گهران، چهرخيان.

چهرخخووس: چیّشتیّکه له جرّی فهریکی برّ دراو، که به دهستار کرابیّته چهند پارچهیهک.

چەرخدان: چەرخاندن.

چەرخدەزگ ھەڭكردن: چەرخى دەزوو ھەڭكردنى، پارھەڭكەر.

چهرخ شيرهچى: دولانب و چهرخى ميوه و چتى تر كوشين.

چهرخ الهجهمهركيشان: بريتييه المبهر دهستكردن و سزاداني يهكيك.

چهرخ موتاوى: چەرخيك خورى پى دەرىسرى.

چەرخ و ھەلەك: لەلووك، لەيلووك، لەلووكى جيرنان.

چەرخ ھەورىشم: چەرخى ئاررىشم.

چهرخی: جووره پارهیهکی کۆنی زیّوینی گچکهیه پیّنج پاره قروّشیّک بووه. (موک.) جووره گولیّکه. (نموده.) گرد، خړ.

چهرخيان (تمرده.): خواخوواردن، كمهران، خوليان، كمهريان.

چهرخین (باک.): گهران، غاردان، گهرانموه، چهرخیان.

چهرد: گهرده، چهرميکي گهوره (دۆلکه) يه تاوي پي له چۆمسى هالدينجن.

چهردیخ: دهواری هاوینانه. کهپری نیّوبیّستان و باخ و باخچانه.

چسهرده وروو: چسه تاوه روو نساوی تسیره ییکی کسورده اسه نیوانسی سسنه و همه دانندا.

چهرده (بابا.): شکارته. تاله دهنگیکه به دهشی بنویسی. چهرس (نهرده.): چهبهنگ، گیایهکه وهکوو تریاک دهکیشری. چهرق (باک.): قرچهی شکانییه.

چهرقوبهنز (باک.): جووره ههڵپهرپنێکه بهجووته سهردهگرێ.

چهرقین (باک.): تەقەتەق، خشەخش، سەرزەنشكردن.

چهرم: گورين، پيست، پوس، پوست، پوسه. ـــى خوشكراو: سهختيان، چهرمى خاراو. ـــى خوشنهكراو: چهرمى خاو.

چەرماق: (باك.) چەرمەلاق، چەقە، چەقالتە.

چەرماي چەما (ھەورا.): سېينىدى چاو.

چهرمه (جا. ، همررا.): سپی.

چەرمە چەقاڭت: كۆشتى لەرولاواز يا ئاژاڭى لەرولاواز.

چەرمەسەرە: رەنج، پەتپەتىن، ئازار، مەخسەرە، دەردەسەرى.

چهريك (ئەردە.): خيلەسات.

چەرين (بابا.): لىموەرين.

جهڙڪه: چێڙکه، چستگه، چهشه، چهشکه، چشکه.

جهزگهی وێژهیی: چىشدى وێژهیی.

چەس (جا.): چيە؟

چهسپ: چړ، چریشه یا که تیره و جیوه و چتێکی تـره، کـه بگیرێتـهوه، قاریسهک، لحیم. بهرگ و پوشاکی تهنگ و تهسکه یا چتێکه، که به شـوړێنێک تونـدو پړپـه پړپـێ. ئـهوهندهی تریاکێکـه، کـه بهشـی جـاره ۲-۲۰ ان۰۶

بكات_ى پيده لين. _يك: سەريك لەترياك.

چهسهان: خیرا، گورج، تەردەست، ئازا، فرز، كرژ، بەپەلە، بە تاڭووكە. چەسىين.

چهسهاندن: جيّگيركردني چتيّك لسه شيورينيّك، پيّسوه نووساندن و لكاندني چتيّك به شوويّنيّكموه يا به چتيّكي ترووه.

چەسپانن: چەسپاندن.

چەسپدار: مچ، ليچق، دەموشت. ـ ى: مچى.

چەسپنە: چەسپندە، نووسەك، پيوەنووس.

چەسىنەگى: لكان، لكيان، چەسپىن.

چەسپىن (ئەردە.): چەسپىن، ئكان، ئكيان.

چهه پین: چهسپان، نووسان، پیّوهنووسان، جیّگـیربوونی چتیّک لــه شوویّنیّک پربهپر، پیّوهنووسانی چتیّک به چتیّکی ترهوه.

چەسپىنى: نورسىن.

چەسن (ل.): چەس؟، چىيە؟.

چهش: گیانداریّکی راوییه، که دەمسی شیرین بووبیّ بهگرتن و خوواردنی نیّچیر، (فه.) چاو، چهم. (شار.) گیانلهبهریّکی راویّیه، کهزاری فیّره نیّچیر گرتن بووبیّ. (رِدّژ، ، کۆ.) فیّر، را. ــ بوون: فیّربوون، راهاتن. ـــ کردن: فیّرکردن، راهیّنان، برّسهک تاژی بهکاردهبریّت بوّبالنده.

چەشانن: پێچێژتن، چیژاندن، مەزانن، مەزاندن.

چهشه (کق.): خنزراک و دانیّکه، که بنزنیّچیران لـه نـاو تهپکـعو تهلُـعو ئیـتر دادهنریّت، که بیخـوواو پیّوهبیّت، (هـهورا.) چهشته. تـام، چیّژ. ــــ کردن: چیّژتن.

چەشەخۆرەكردن: دانە خۆرەر چىركردن.

چەشەكردن: چەشكردن.

چهشبوون: دهم شیرین بوونی گیانداری راوییه به گرتن و خرو اردنی نیچیر. چهشته: گیانداری چهش، خوراکیکه بوگرتنی نیچیران به ته لموه ده کری.

چەشتەبوون: چەشبورن.

چهشتهخور: چهشهخوره، بالنده یا گیان لهبهریکه، که چهشهی خوواردبی. _ _ کردن: چهشتکردن.

چەشتەي (ھەورا.): چەژتن، چىيژتن، چەشتن.

چەرمەسەرێ: دەردەسەرى.

چەرمەك (ھەررا.): سپى.

چەرمەڭ: سپيكەڭە.

چەرمەلانە (ئەردە.): سپيكەڭ، سپيپات.

چەرمەڭە: سىيكەڭە، (لە) نىشاندى گچكەيە.

چەرمەنيەو ھێڵەي (ھەررا.): سپێندى ھێلكە.

چهرمه نيو هيلهى (همررا.): سپيندى هيلكدى.

چهرمچی: بۆنگچی، كەستكە، كە پتستەي خۆشكات، پتس خۆشكەر.

چەرم خۆشكەر: بۆنگچى، چەرمچى.

چەرم خۇشكرياك: چەرمى خۆشكرار.

چهرمقین (نەرده.): چرچ و لۆچى كالأ و چتى تر.

چهرمک (باک.): پهرده ر و توويش پيستي کرکروچکهي کهيو. ـــي چاث: پهلکي چاو.

چەرمكاندن (باك.): لۆچكردن، قەدكردن، چينداركردن.

چەرمگ (فە.): سپى، چتى سپى.

چهرمگهربوون (تدرده.): رهوشمن و دیاربوون، تاشکرابوون.

چهرمگسوور: مهری دهم و چاوومل سووری لهش سپییه.

چەرمكى (ئەردە.): سپيتى.

چەرمىكى بىخ فاخوون: سپياتى بن نينۆك.

چهرمگی چاو: سپینندی چاو، چدرمیندی چاو.

چەرمىكى ناوچاو: سپيايى نيرچارانى ئەسپ.

چەرموو (زەن.، جا.): سپى.

چهرمووسوور: چهرمک سوور.

چهرمووك: باژيرو شاريكي كوردانه له ژير دمستي توركاندايه.

چهرمووگ (زەن. ، جا.): سپى.

چەرمى (دەل.): سپى.

چەرمىك: سپى.

چەرمىلە: چەرمەلە، سپىكەلە.

چهرمیله: لهچهرمی دروستکراو.

چهرمین: چتیکه له چهرمی دروستکرابی.

چهرمینه (نهرده.): چهرمین، چتیکه له چهرم دروستکرابی.

چهرمینه (همررا.): سپیندی چار یا هیلکه. (نهرده.) سپیندی هیلکه.

چهرمینهی چهم: سپیننهی چار.

چەرىندە: گياندارىكە بلەرەرى.

چهروو (فه.): چەرور.

چهروا (فه.): چارهوا.

چهروهدار (لو.): چارويدار، قەتارچى.

چهروهی فاهنین (فه.): نهسپه دارینه، دروچهرخه، (پایسکل).

چەريان: لىوەران، لىوەرين.

چەرياندن: لموەراندن.

چلف (باک.): چدفته، چدفیه.

چەھىھ: چەتفە، چەفتەي ئاررىشمىن.

چەفيەوناگاڭ: چەتفەر حەكال.

چەقانەك (باك.): ئانىشكى رِيّگايان. چۆمىيّكە لەئاسياى گچكەدا.

چهقاندن (باک.): دەسترۆيشان، دەستەلاتدارى. بادان، پتجدان.

چەقھىر (باك.): جوورە داريكى چىمانە.

چهقرهبی (باک.): جووره دار بییهکه.

چەقى (باك.): خووار.

چەقىيان (باك.): چەمىين، خوواربوونەوە.

چهقیای (باک.): چهماوهوه، خوواربووهوه.

چهق (نهرده.): پهگی سپی، پهی. بن، بیّخ، پیشه. (همورا.) لهه، لاواز، (گرشت)، ناژال یا مالاتی له پولاواز. لاگرنی گرنیه کهی جگییه، لاواز، (گرشت)، ناژال یا مالاتی له پولاواز. لاگرنی گرنیه کهی جگییه، قیزه. کهسیکه گیربی له کرین و فرزشت: نیّده به چهقسوو، سهخت. (همورا.) چهقه، چهقالته. (موک.): جهرگه، نیّره پراست، پیّساز، دارا لهسه رسی ریّگایه و اسه له سه رنیّوه پراستی پیّگایه دا راومستاوه.

چهقاله: بادامی ته ریا ووشکی چکوّلهی کیّرییه، چرواله، چهقیّله، ده نکک، ده نندک، باهیڤوایم، ده نکک، ده نندک، جرواله بایه ر. دار ... : چرواله شیّنکه، باهیڤوایم، بایه ف شقشینک، کالهشین، شعوالسینک، چهقیّله، ناوکی تاله و هی شیرینیشی هه یه، که خوشکری ده خوریّ. (ئه دده.) چه غاله، میدوهی نه گهیشتو له ریّزهی قه یسی و هرولو، بادام.

چهقانمته (ئەردە.): پىر، ئەكاركەرتور، داكەرتور. چتىكىد ئىد نىيوانى گۆشت و بەزىدايد ئە پىست نزىكترەر بەكارى خوراردن نايەت. (ھەررا.) چەق، چەقە، چەك، يائاۋاڭ وئىتر.

چهقاڵ و بهقاڵ: بريتييه له مهردومي ههرزهي بازاړي.

چەقان: چكلان، چەقىن، دامەزرانى ئالاركىار ئىتر. چەقەنەي ھەلپەرپىن ر سەمار ئىتر.

چەقانە (ئەردە.): چەقەنە، چەغانە، تال.

چەقانەژەن: چەقەنەلىدەر، پاژەن، پاتەقىن، سەماكار.

چمقاندن: چمقاندنی دارودره خت و نصمام و ثالاّوتیتر، داچکاندن، داچکیاندن، داچکاندن، کوتانی چتێک بهزویدا. بهزویدا.

چهقانند نهوه، ره نج و تازاردانی مهمکی دایک ه له لایسه نمندالی شیره خوره یه وه که خور تازاری بدات، چهوساند نهوهی مهمک. دامه و راندن، دووباره چه قاندن.

چهقانن: چهقاندنی دارو سینگ و بهرد و ثیتر، ناشان.

چهقاو: چهقیو، چهقیّنرار، دامهزرار.

چهقاوهسوو: چهقهسوو ، بيتشهرم ، سوواو ، روودامالراو ، چوختى .

چهقه: شیرهی کۆلکی گیایه کییه وه بنیّشتی ده چیّ، (همورا،) کۆکلآخ. چهقالته، چهق، چهقبهرده، چتیّکه له نیّوانی گوشتی و بهزیدایه وه پیستیّکی ته نک ده چیی و بیو خیوواردن دهست نادات. همراهه را، چهنه بازی، چهقه چهق. (کوّ،) چیرهوه، بیّشه مرمی، کوتس و دهنگی چهشتن: چیژتن، تاقی کردندوهی تامی چتان بدزمان، چهشین، چهشهکردن، مدزین، مدزهکردن.

چهشکه: چێژ، تام، چهشه، مهزه، (نهرده.) ميلاّق، مێلاک.

چهشکه کون: چهشکردن، فیرکردنی گیاندار به دهرخوو ارد دانی چهشه. چهشتنی خوواردنه مهنی.

چەشكۇ (فە.): چاركۇ.

چەشمە (فە.، لو.): كانى، سەرچارە، چارە، سەرار. (ھەر.): ئاردەست. .

چەشمەچى (ھەو.): ئاودەست خارىپنكەرەوە.

چەشمەك (ھەررا.): چارىكلە.

چهشمک (باک.): دەرمانتكه بۆپارتزگارى چاو بهكاردەبريت.

چەشمىك (بابا.): جرورە دەرمانىكى چارانە.

چهشن: تەرز، ئازىن، ئىسىك، جوور، وينىد، چەشنەت، تىدر. بىو ـــد: بىوجوورد، ئادا.

چهشنه (روژد): پشک. _ئاویژتن: پشک ئاویژتن، پارموپارتین.

چەشنەت (باك.): چەشن.

چهشنی: (همو. ، همورا. ، بابا. ، جا.) ترهقه، تفرهقه ، تمریقه ، تمرهقهی دهمانچه و تفعنگ و چهکانه. ممزه ، تام. (ثمرده.) کهرهکیفهی سهرترشی و ثبتر.

چهشیت (باک.): چهشن.

چهعف (زا.): چاو.

چەعقك (زا.): چارىلكە.

چهغانه: جووره سازيكه.

چهفه: چغ، چغه، دهنگیکه بو دهرکردنی سهگان بهکاردهبریت.

چەغەچەرغ: چغەچغ، چغچغ، دەنگىكە بۆ دەركردنى سەگان بەكاردەبرىت.

چهغهره (خق.): چەقەرە، گیانداریکه لىبنەپەتەرە برابیتموه، كە بىروژارە و كارتەي دەركرد ـــى پیدەئین.

چهفت (رِرَژ.، کــرّ.، جـا.، هــهورا.، دەر.، فـه.، لــو.): چــهوت، خـــووار، لار، خيّج، چهفتياگ.

چهفته (پروژ.): چه تف می ناوریشمی، که له سهرده به ستری، پارچه ییکی ناوریشمییه به سیم یا به سوورمه چنراوه. دالیت، داریه ست. (نهرده.) درو، بوختان.

چەڧتەريىز: ئاڭقەرىز، ئەلقەرىز.

چەفتەكەڭ: چەرتەكەل، گاجروتىكە تەسەنى چوار

سال بيّ.

چەفتىەى (ئەردە.): بالأپرىشىكى ئافرەتانىد، وەك چەفتىدى بىد سىوورمە چنراوە.

چەفتەيى: تەنجامەي دەرگا.

چەفتەوراس: چەفتەرراسە، چەنگەل، قولاپ.

چوفته هو شوه (شهرده.): چهوتموچیله، تعماهه، ووردبینی، سهرنج.

ورود ... چهفتی (ژاوه.): خوواری، بهوار.

چهفتیاگ (نەردە.): چتى چەماوەوە، لار، كيرياگ.

كوتنيّيه، قسمي بينهوو دهكردن. لمه جگينيّىدا دوواي همالأويژتن يما پال پيّکموه بنيّن کهس نايباتموه دووباره همليده دهنموه پييده ليّن.

چەقەبۇق: بۆقى روشكانىيە.

چهقه مبي: جدوره دارهبيه كه له قهراخ شاوان دهرووي به لأن كررت و

چەقەتتە (رەرا.): بىتشىەرم، چەقەسىرو، چەنىەباز، زۆر رەر. (رەرا.) نىسوه كولاو(بۆگۆشت) تا بۆگەن نەبى يا نىيوەبرۋاو.

چەقلەچىلەق: ھەراھىلەرا، (كۆ.) چىيرەوە، چەقبلەردەچەقبىلەردە، چ<u>قىلە</u>چق، چەقەي يەك لە دروى يەكترى مرز و ئاش و ئيتر، چەقەسوويى. ــكردن:

چەقەچەناو: (؟)

چەقھچناوە (كە.): قەرەچەناخ، زۆربلى، چەرەچقان، چەنەباز.

چهقهخانه: شووينيكي تايبهتييه بر كر بوونعوهو تيدا ناخهفتني.

چەقھر (رەوا.): جيكايەكە پرشاخ وبەردەلأن بى.

چەقەرە: چووزەرە، چووزەڭە، ھەر تۆوتكى بچتىنرى ئەوەي، كەلمە پىتشىدا دەرى دەكا ، كە بەقەد دندوركى چۆكەيەكيە و سېييە ـــى پېدەلنىن، كە دريزتربي چووزه لهي پيده لينن ، پيوازوكرتزهه (پهتاته) نهشچينري لمه

چەقفىرۇ (خۆ.): ھەراھەرا، قىۋەقىۋى مندالأنە. سەگوەر.

چەقەسوو: بيتسەرم، بيچاوەرور، سووار، روودامالراو، پىل، چوخىتى، چەختى، چەختى چۆپان، رووكراوەو، چەقارەسوو، چىق، كەسىپكە لـ چەقەكردنىيدا سووابى. ــ بوون: سىوادبوونمود، شمرم شكان، ترس شكان،

چهقمه لل (ئىدرده.): پاچكـه، پيـــــك، قــاج و قــول. (هــدو.) تـــرورگ، (باک.) تۆرى، تىوورى، (بىل.) تىيروو، واويىك. داعبايىلكى كيويىلە لەرەسەنى سەگىيە بەلأن كلكى ئەستورىترو قەپۆزى بارىكىترە. ھەر جيّگايهكي له تۆقەسەرى كيّوان يا لـه كەناريان يان لـەبەرقەديان بلندوقيت بيّ (چەقئەل) ي پيدەليّن. لىنەر، لاواز. (بىلّ.) لىورتكىدى چيايىدكى بىسىدر لايهكيدا شۆړبيتموه. پيچک، ئمو ميزه چووار چەقەلسە، واتىه چووار

چەقەل: (ھەررا.) بەردەلأن، چقل.

چهقه لاخ (روّد.): كهميّله، تال، پشكه ل وييساييكه له به هاراندا، كه مالاتان و ناژالان دووای نعودی، که بهخریاندا دهفیرینن به پاشلیانموه

چەقەلىه: چەقالىدى خۆرسىك، چەقالىدى تىاڭ، لىدنيو خوريواركىدا دەيكوڭينىن و پىدروەردە دەكىرى تالأيى نامىنى، چقاند، چەقىلد، ھى شيرينيش ههيه.

چەقەلووس (باك.): كولىين جق، چەلنووس.

چهقهن، زهوي رهقهن و سهخت.

چهقهنسه: چمهقان، چهقهنسهی ههلپسهرین و سسهماوئیشر، چهقچهقسه، شه که روّکه و سهماکاران له قامکیان ده کهن، (ههورا.) چهقان، (که.) چەقلوانلە، چەقتىنلە. ــى ئاشى، چەقچلەقتىك، چەقتىنلە، چلەرە خىزرە، ئەردارەييە، كـه بـه كموچكـموه (چـەرەخۆرە) دە بەسـتراوه، كــه دەچێتــه نــاو

دۆڭيان وسىدرەكەي دىكى ئىمسەر بىدرداش ھەڭدەبەزىت دو ودانھويتكەي دەدەرينىتنى خىروارەرە بىزنساو گەررورى بەرداش. (باك.) چەقچەقسە، گيايهكه. پلتهقاندن، بهقامكي دەستان، داريكيشه بهريّكي دەگري وهكور

چەقەنەباز: كەسىركە چەقەنەي لىبدات، پلتەتىن، (ئەردە.) چەقەنەرەن. چەقھەوانسە (ك.ه.): (ھ.مورا.) چ.مقان، چەقەنسە، چسووار پارچسەي زەرد ياكانيكى تره شەكەرۆكەرسەماكەران لـ قامكيانى دەكمان لـ دكاتى سهماکردنیدا چهقهنهی پی لیدهدهن.

چەقبەردەچەقبەردە (كە.): چەقدچەق.

چەقچەق (باك.): چەقەچەق.

چهقچهقه: گیایه که گهلای له هی دارسی ده چی و باریکتره. گیایه که بههارییه و بـ و کهسیکی دهنگی نووسایی جوشدهدری و دهخوریسهوه. گیایه کی دروییه و بستیک بلند دهبی و همی گووینی دهچی چهند گولیکی سرور یا شین یا سپی فوو دراو دینی مندالأن له نیوچاوانی خویانی دهدهن دەيتەتىنن، تىروڭتەتىنە، تەقتەقۆك، چەقچەتۆك، چەقمنە، ئەم گىايە شیریکی زور تال دیّنیّ. (لو.) قەزوان. چەقەي ئاش، چەقچەقەي ئاش و چتى وەكورى. (ئەردە.) كاسنى، گولىلى. (ئەردە.) گيايىەكى خۆرسىكە له قهراخ چوّم و كشت و كالأندا سهرهه لده دا لكه كاني كورت و ريشه كهي تهستوورن گوله کانی شینن، له پزشکیدا رهگ و ریشه که ی به کولاوی به کاردهبریّت تابرو هیّزدهری چیکلدانیه، ریشه کهشی دووای ووشکبوونی به کوتراوی وهکوو قاوهی به کاردهبری بهلان تام و بونی وی نادات.

چەقچەقەبەرگاويلكە: باڭندەيتكى چكۆلەيە ھەر چەقەچەقپەتى ولەگەل جوړتيران بهناوخهتاندا دهگهري.

چەقچەقەي بنگونان: (ھەر.): گەمەيەكە.

چهقچهقۆك: گيايهكى بههارييه گهلاي خره و بهريّكى وهكوو گيّوژي دەگرى بەلأن گچكەترە.

چەقچەقۆكە: شەيتانۆكە، ئۆسكۆكە وە كەشكۆڭى دەچسى بــە قــەد گوريزيكي گچكه دهبي لمه چۆلى زيندهواريكى لمناودايه، جەقجەقۆك. (كۆ.) گيايەكە گەزىك بلندتر دەبى گولىي شىن دىنى وەھى حاجىلەي دهچي، به سووتاوي لهگهان روني بي تساوره و بسيرو زور باشه. (باک.) چەقچەقە، چەقچەكەي ئاشى، كە بە گەرووى ئاسنى گرى دەدەن دەخلى پيدا دينته خووار، كه وه بهردى ناشهكه بكموي بزيه چه قچه قهي پيده لين.

چىقچىقۆلك (باك.): گىسەيەكە.

چەقەقاندن (باك.): تەقەتەقكردن، چەقچەقكردن، كە دروبەرد ليكدري تەقەيان لىيوەدى.

چهقز: قوناخ، بنه که. میوانخانه.

چەقك (باك.): باڭندەيەكە.

چەقلانقۇچ (لو.): دەنكى قەزوان قرتاندن.

چهقلهبهرد (رموا.): جووره بروتشتکه له شروتنتکیدا، که دهستار دهست نه کهوی به دوو بهردان گه نمی پیده کهنه برویش سابه و جووره برویشه ده لینن

چەقلەمەست (شكا.، باك.): ماستارى خەست.

چەقماق (باك.): چەخماخ.

چەقنەق (باك.): بەردى چەخماخى تفەنگىيە.

چهقوّ: چير، بهنبر، چهقوو، كارد، (تيغ)، تيغيّكى مشتوّدهسك داره **چەكانن:** چەكاندن. دەمەكەي دەنوشتىتموه بۆناو دەسكەكەي.

چەقوو (باك.): چەقۆ.

چەق و تەف: كړوپف، كۆليىرە.

چەق و چۆق: ددانەچىرە، چۆقە چۆق، شەقەشەق، ديانەرورك، چرقەچرق، له کاتی سهرما یان تاوله رزیدا دهنگی لیدانی ددانه.

چەقۇساز: كۆركچى.

چەقۇگەر: كەستىكە چەقتى دروستكا.

چەقۆي گەورە: سىكارد.

چەقيان (ئەردە.): چەقىن.

چەقىلە: چەقالە، دارىكى دروارى پەلك سىپىيە بەژنىك بانىد دەبى بهریشی وهکوو بادامییه به لأن چکوّله تره و ناوکه کهشی تالله و لمه خوویدا پهروهرده دهکري، هي شيرينيشي ههيه.

چهقى مهرك: بمعمزار حال، له فهرمانيكدا زور ماندوو بوون .

چەقيىن (ئەردە.): چەقين، تىراچوون.

چەقتن: چرچک، دەقىل، رەقانى زەرى، كرين، چكل، (باك.) قىدراچ،

چهقین: دامهزران، چهقان، داکوتران، راوهستان، رو چوونی چتیکی ره ق له چتيکى نەرمدا، تيرا چوون، تيهه لجه قين. له قوړى ...: واته له قوړى رِڏچوون. داکوتران، رِاوهستان. جگين، ياري ميچينن.

چهقینه: چەقەنەى ئاشى. چەقەنەى سەماكاران و شەكەرۆكان.

چهقینههه: دروای بارانه، که زهوی پندر بوده دهلیّنن نیربوته و چەقيرەتەرە.

جەقيىرىو: چەقار، چەقىر.

چەقيو: چەقار، چەقينىرار.

چهڪ: مىرازى نيٽچيرو مىرلاڭ كوژى و شەريّيه، يىمرەق، داروبىمرد. ــــ کردن: چهک لی نمستاندن. به ... : چهکدار. بی ... : بيّيمرهق. (باد.، همهور، رموار، همهورار، باک.) خشل، زير و زيويكه ژنسان بـ وجووانسى بـ خويانى

داده كسهن. رووت، قسووت، رووته لسه، قورته لسه. فسهرماني فسهمانرهوا. چەكاڭ، كەرشى چەك. مەردومى رووت وقووت. پينەيەكى باريكە لمە لايەكى پىللارى دەدروى بۆراستكردنەرەى. چەرمى پاژنىدى كلاشىيد. (رِرْژ.) چەقە، چەقاڭتە. قاقەزىكى چاپكرارى تايبەتىيەك ، بانكاندا بە پاره دەگۆررىتسەرە، قەبالسە. قانگلەسەن، گلۆلەسەن، نووالەيسەك لسە ئاورىشىمى رەشى خاو. دارووبەرد. چەكال، قۆنىدرەر كەرشى پشىت پانىيە شکار. چەكەي ھەلىلاجى. شر، دارزار، دارزياگ، كۆنە.

چهڪال (باد.): قۆندرەر كەرشى پشت پانيه شكار. چەك.

جهكال (خود): چرچ و سيس، چهكلهر، گوشت لهرو پيس.

چەكان: نىمانى شير لەمەمك يا لەگواندا. ["]

چه کاندن: زور مژینی مدمک له لایمن ساواوه. (روژد.) شیر له مدمکی به دژواری هاتن، مژینی گووان و مهمک، چڵپانن. (باک.) چهکدارکردن، پرچەككردن، ئامادەكردن.

چهکه (کۆ.): پارچەپىنەيەكە، كەلـە لايەكى ژېرپانيەبدرى نەك لـه تعواوی. پشته کهواو ئیتر. (روّژ.) کوتکی هه للاجی. (موک.) ماشهری ئاورىشمى. (شار.) مرزى رووته لىونابووت.

چەكەچەك (مىوك.): چەپەچەپ، تەپەتەپ، پىللار بە چەكەچەك لە دووی خوکیشان. (رِوْژ.) چتی قورس بهسهرنجکیشان.

چه که ده: چتيکي سپي و گرنج گرنجه وه کوو شه کر له سه ر باستووق و دۆشاور ئىتىرەرە بە ھۆي كۆنىي پىدىدا دەبىي. (بابا.) چەقسەرە، (كۆ.) چەكەرەك، چووزەللە، گۆپكە، چرۆى دار، كەلمە پېتش گەلاكردنى درەختاندا دەرى دەكات و دووايىـ دەبېتــ گــهلاً. (بابــا.) نۆپــەرەبۆ منــدالا و چــتى تر. (كۆ.) خۆراگر. ــناكا: خۆرا ناگرى.

چهکهرهشکین: هه لگیرانموه و کیلانی زهوییه بن جاری دووهم تا به هێڒۑێ.

چه کهره کردن: سعوز بوون و سعرده رهيناني کژوگياو دره ختان. پهیدابوونی چتیکی سپییه وهکوو شهکر لهسه ر باسووق و ههنجیر بههی مانهوهیانهوه. درودلی، درودلبرون.

چەكەرە كىتشان: چووزە كىتشان، چووزەڭ دەركردن.

چەكەرە ھێنان: چەكەرەكردن.

چه که داسی: مروی زهبه للاحی شرپ و شوړ.

چه کهوور: بر چرووک له بهر سورتانی نیسک یا رون.

چه کیم ده چهکبه ده: به گیر هینان و بگرهو به رده. دارا و فهرهیدوون دروينني، ـ ييکيان بوو کهس نهي بيني.

چه کبهند (زا.): بالأپوشيكي قول كورته به سهرشان داده دريت و قولي تيّهه ڵناكيّشري، (باک.): چه كبهست، چه كساز، چه ك چيّكه ر، كارگهى

چهڪېمندي (باک.): چهک له خوّدان، خوّچهکدارکردن، چهکسازي. **چەكچەكۆڭە** (زا. ، دەق.) : چەكچەكىلە.

چەكچەكىلە: شەقشسەقتۇك، شەمشسەمە كورتسرە، (زا. ، دهــــــــ) چەكچەكۆڭــــە ، شەمشـــەلـــەكۆرە ، (بـــاك.) پارچمک، چلیجیلی.

چهڪچن: چه کچين، کهسينکه چهک لهم يا لهو دابرني.

چەكخانە: جەبەخانە.

چهکدار: پرچهک، چارچهک، بهچهک. ــ کردن: چهکاندن. ـــ ی: پرچەكى، بەچەكى.

چهکدواو: کهسیکه فهرمانچه وا به تاوانباری بریاری له سهردابی.

چهڪر (همورا.): کړين، چهقين.

چهکساز: (باک.) چهکبهند، چهک چیکهر. ـــی: چهکبهندی، چەكچىكەر.

چهڪلهر: گيان لهبهريّكه لهبهر نهخوّشي ئيّگجار رِهق و لهرولاواز بووبيّ، چەكان.

چهڪم (باک.): كيسهي چهرمه گۆشتى تيدا ههڵدهگيرێ.

چهكمه: شعليه، ملاله، (همو.) جزمه، چزمه، (همورا.) مارندگمز، پيّلاُويّكي چەرمى لاسك دريّژه لەكاتى قوړ و چلْپاويّدا له پيّدهكريّت.

چەكچەكىلە

چه که دور نور سوو تانی شوو یّنیّک له نمندام و دامالّرانی پیّسته کهی. فهرهاد دهستی و اسوو تاره ، چه کمه بووه.

چه کمه دوره ، که دیات کرویخایه کی لیک موتوره ، که هیشتا ناره زوری راوو سوو اری بکات.

چهکناس: کهسیّکه له چهکاندا شارهزا بیّ. ــی: شارهزایی چهکان.

چهڪو (باد.): نيٽوي نيٽرينانه.

چه کوپووش (نهرده.): شرهی ناومان، شرهوپره.

چهڪوچ: ميٽكوت، زهنپ، زهنت، نقووره، چهكوش، چهكوچى دووسهوه: كاشق، ـــ ى قهندى: قهندشكيّن، شهكر شكيّن.

چهڪوچردان: مژيني معمک به چهشنيک، که هيچي تيدا نعميني.

چهڪوش (ږوژ.، هـ مورا.): چـه کوچ، ئاسني که دهسکيکي داريا ئاسني تيده خري بزمار و چتي تري پيدا ده کوتري.

چەكوشكارى: بەچەكىچ كاركردن.

چەكوش مسكەرى: گەزىنە.

چهک وکهوان: مشتموکموانی په دوکاری (هماللاجی) کوتک و کموانی په دوکموی.

چهك ولووت: پاژنمرلووت، هي كهالأش و ئيتر.

چهکیله (کز.): چهکچهکیله، (کز.) شهمشهه، شهمشهمهکوویره. کیفی شهندامی کهنگرییه وهکوو لووله و بنزدی وایه و ززر قایمه، همموو کهنگریکیش نیمتی، (کز.) شهکیله.

چهکل (همو.): ووردهبمردی درشت.

چهگناس (باک.): پاشبین، دووربین، پاشه پرتربین. ـــى: پاشم پرتربینى، له دووار پرتر دور دبودنه ده.

چهل (رورا.): همژار، تهمبهان، چهلومها، تؤق بهسهر ملموه. دان، گهر، وهله، جار، ههان، حمل، گهر، وهله، جار، ههان، حمل، کهرهان، نوسه، چهله. نوره دانموهی گهمه بهوکهسهی، که دوراندوویهای، (همهورا،) رووت. میکردن: بموزور تروتکردنهوه. (باک.) چل (۵۰).

چەلاپە: راولىسەربەفرى.

چەلاخ (ئەردە.): چالاخ، ئەسپى بزۆزو بزيو.

چەلاق (باك.): سەرسەرى، زۆربلى، چەنەباز.

چەلاك (رەوا.): چالاك، شۆخ، شەنك.

چهه لأک (ردوا .) : چه لأک ، دووفی چ . دار یک کی در یّب ژه و سه ری درو فلی قانه یا در در و فلی قانه یا در ده که نه داری بالند ده که نه ده یت کنی است داری بالند ده که نه ده یت کنی که ده یت کنی (شار .) چولانگ ، (خو .) چولانگ ، (شار .) چولانگ ، چهلانگ ، چهلانگ ، چهلانگ ، چهلانگ ، چهلاک ، چهلامک . چهلامک . چهلامک .

چهتاکه: قهانانگ، داریّکی دریّره، سهره کهی قولایه داره بیّ هه نار لیّکردنمو هر میرهی تر به کاردهبریّ. چهانگی.

چهلان: پاشبهندهکهی (ان) بزگهاه، دوو یا سیّ یا چوار جاران. جاران، سهردهمی پیّشوو، چهنانی پیّشوو.

چەلاندن: چەراندن، ئىوەراندن.

چەلانگ: چەلاك.

چهناو (کۆ.، بار.، رەوا.): چلاو، گۆشتاو، ئاوي سەروپى.

چهله: چهل، نوّیه، نوّره، کهرِهت. (روّژ.، باک.) چلهی رستانی لسه ۱۰ ی دیسهمبریّ تا ۲۰ ی کانوونی دووهم. سای هاوینیش له ۲۰ ی تهمووز تنا ۲۰ ی ثاب. (لو.) گوریس، نوّرهکایه له یاریدا: نهمجاره سای منه.

چه له: داریکی وایه چه له مسه نه شه نه ده ایه کارده بریّت به باوه شده غلّی دروادی له تعنیشتی به برز ده کریّت موه بن نهوه ی، که له پاشان جه په به بدریّ، (دووش) یشی پیده لیّن. (کوّ.) نیّسکی چوّله میّشکینه یه،

چه نمهبی: ناسک، جووان، ثعرکهسهیه، که ناژان و رهشه وولاخ و نیستر بکړی ویه جه نهب بیباته شارانی دوورو نزیک بو فروشتنموهی. چه نمههین: جووره هه نیموینیکه.

چەلەچەپك (باك.): بە_چوون: خوشين.

چه له چه ل (که. ، کۆ.): چه لنه چه لن، چه قه چه ق ، زور کوتنی چتی بینواتا . چه لسه حان (ئسه رده .): دهستخروازی ، داوای نوسه گهمه کردن ، داوای دهستکردن . داوای دهستکردن .

چەڭھژين (بار.): لەبنداراندا لە چتىكى گەران.

چەڭەك (باد.): رەران، رەھوان.

چەلەكەنزەلين: حەنزەلين، چەلەكەنزەل.

چەنسەكوپە (همەررا.): بالندەييتك راوكمره كۆشىتخۇرە لىمه باشمورى گچكەترە.

چەلەكى (باك.): جرورە ماسىيەكە.

چهلهگه (همر.): ستونده، تعستونده، تعستوندهی دموار و قایمهی میّران و ثیتره.

چەلەم: پىسو پەلۆس، پىسكىر.

چەڭەم (ھەررا.): ھێچک، (شارە.) چاكڵ، تەپەى جۇلاٚيى. چەݩىمىد، چاكڵە، چاكڵ، كەڵەم، كەڵەم، چەمسەر، چەمسەرە، چەڵەمسەى دارىنىد ئىد مىلى گايان دەكرێت.

چه لمه : (همررا.) قرول که ی شانید. نیسکی چزله میشکینه ی بالندانه، به نیسک درو فلیقانه که ی سازساره به نیسک درو فلیقانه که ی سه رشانیش ده لین ، که به مله مله و نروساره و همی چوله میشکینمو له به رسینگی بالنده داید، چاکل، تعنگانه، سه خله تی، کیس تووشی نهیمت. چه له مه جاکل، که له مای گایان ده کریت.

چەلەمەشكانن: گرەرى چۆڭەمىتشكىتنەكردن.

چەڭەمەشكەنىّ (ئىمىردە.): چۆڭسە مىيىشىكىتىد، چەڭىمىمىشىكىتىدىدى تىاقى كىدىمودى ياد وگرىتوربەشكاندىي (چەڭىمىد)ى باڭنداند.

چەڭەمەشكىنە (ھەررا.): چۆڭىمىيشكىنە.

چەڭەمەگورىس: (ئەردە.) چاكلە.

چها امنک : جووان، شوخ وشه نگ، کوک، پوشته، له نجه ولار. (باک.، موک.) چها امنک، توندو تول، شوخ و سال ... موک.) چالاک، توندو تول، ثازا، پاله وان، سووک، گه ناس، ویها تی. مین نه فتی و نیستر: شکه شکه شکه ناسه و نیستر: شکه شکه ته ناسه و نیستر: شکه داند ... ناسه و خها ناسه و نیسترد ... ناسه و خها ناسه و نیسترد ... ناسه و خها ناسه و نیسترد ... ناسه ... ناسه و نیسترد ... ناسه ... ناسه ... ناسه ... ناسه ... ناسه ..

چەلەنكى: جورانى، شۆخى، شەنكى، لەنجەرلارى، ئازايى. چەللەوان (لو.): يارى چالىين.

چههه (باک.): چهلیک، چهلتک، دهنگی لیّدان و کموتن ولیّخستن. چهههههنن (باک.) چلّساندن، بهزمان شلهمهنی خوواردنس سهگییه.

سه گه که ماسته که ی چلپاند: واته لیپخووارد و پیسی کرد. چه لهزاندن (باک.): واتا پروچ ده رچوون و نه ته قینی فیشه که له تفه نگ

> یا دەمانچەدا. **چەلپک** (باک.): چەڭتورک.

چهندوری. جهنتهندن (باک.): پیست لیکردنموه. رقهه نستاندن.

چه نته (باک.): جانتا. سازنده یی کردن، دووزمانی، زماندریژی حدندازی.

چەڭتەچەڭت: (رۆژ.) چەڭەچەڭ، چەنەچەنـە، چەنــەبازى بيپسسانەوە. ــــ كردن: بيسوود چەنەلىتدان.

چەلتك (باك.): چەلتورك، جەرالى گچكە.

چەلتك: چەلتورك.

چه نتووک: چه نتک، چهلپ، (باک.) چه لپک، چلتروک، برنجیّکه له ناو کیفه که ختی دابیّ و نه کوتر اوو پاک نه کراو. گیای برنجی، ساپ. چه نتووک قیّف پیدان: مهبه س له دووانی خرایه له کاری ثم و ثمودا.

چهڵتووكجار: ممرهزهجار، جاره ممرهزه، (تمرده.) شاڵيگا.

چهنتین (باک.): کمولکران، پیست لیکرانموه. (باک.) رِقهمانستان. چهنچهنه: جارجاره، تارتاوه، ناوهناوه.

چههغوو (چەلغوو): گەسكێكە لەلكى داران بۆخەرمانان بەكاردەبرێ. چەڭخووس: فەرىك.

چە نخووسى جۆى: چەقەلىروس، كولىين جۆ، جۆى فەرىك بېرو ينرى و بۆ درى و لە دەستار كرى و لەگەل گۆشتى بەپلاۋى لىينرى بە پلاۋەكەشى ھەردەلىين _، كە تامىكى زۆر خۆش و نايابى ھەيە.

چه نخووسی گهنمی: گهفی فه ریک له نیتر ناوی گهرم ده نری تا چه ند خوله کیتکی و دروایه له به رهه تاوی ووشک ده کریته وه و ده پروینری و له دهستا پی ده کری و بو دو له و پلاو به کارده بری، هه رچیشتی کی پیسی لینری به تایبه تی پلاو پینی ده لین .

چەلغوو: چەلخرو،

چەلقاندن: (باك.) چەلكاندن، جوولاندن، بزواندن، دەنكى شەپۆلانە.

چەلقىن (باك.): جوولأن، بزووتن.

چەلكاندن (باك.): جوولاندن، بزاوتن.

چەلكىن (باك.): جوولان، بزووتن.

چەلىم (رۆژ.): بونىيە. لىمر، لاواز، بارىك.

چەڭماس (كە. ، لى.): نەوسن، چارچنزك، چليس.

چەلمەسك (لو.): چليس، نەوسن، چاوچنۇك.

چەللىندىن (باك.): وەقسەخسىن.

چهلین(باک.): ئاخەفان.

چەنوچۆم بوونەوە: پەلاماردان.

چه الووز: دەروزه كەرى نووزه درير.

چەل و مەل: چلومىل، چۆلەكلولىكى دارى.

چهال و مل: پیلوس، مهالاس، میّمل، کهسیّکه، که بووبی به سهربار بهسهرشانهوه.

چهڵی (همورا.): گیایهکه گهلاّی وهکوو دهرزی باریک و نــوک دریّـــژو تیژه، گیادهرزیله.

چهنی (زا.): ووشهیه که رهشموولاخی پی لیدهخوړن.

چەلىپ (باك.): خاچ، چەلىپا.

چەلىپە (كە.، رۆژ.): خاچ، راست و چەپ، چتى راست و چەپ.

چەلىپايى (كە.، رۆژ.): خاچپەرست.

چەلىك حەنزەل: حەنزەل، حەنزەلىن.

چەلين: گىمەيتكى مندالأنه.

چەلىن: گۆرەوى رەنگاورەنك.

چهم (هدورا،، روّژ،): چاو، دیده. ...بهرهژیر: چاو بهره ژیر. (باد.، باک.، هدورا،) رووبار، چوم، چومیکه دارو باری ههییّ. (باک.) زیّ، له چوّم گهررهتره. (رموا، دهر.، سوّر، همورا.، جا.، شار.، بابا.، که.، سن.) چوّم، رووبار، (نهرده.) رووخانه، چوخوږ. (فه.) دولاودهرهیه، که دارستان و بیّشه و باغاتی زور بیّ. شیناییکه له کهنار ثاواندا رسکایی. (باک.) گوّچانی چهماوهوه، خهم، کبور، کوّم، چهمیاگ، (نهرده.) چنهگ، چتی چهماوهوه، واتا، مانا، ناوهروک.

چهما: چما ، چمان، دهڵيم، واگومان دهكهي.

چەم ئاخورە (ئەردە.): پەرژىن، تەيان.

چهماش (همورا.): چهمووش.

چەمال (باک.): خەمخۆرى، دلسۆزى.

چههان (همورا.): خرواربوونموه، چموتان، چمان، داهاتن، چممیان. بزنیّکی ردش و سپی بیّ، بهلّمک.

چەمانەوە (ھەررا.): خوراربورنەرە، كورپىرونەرە، داھاتنەرە، قورلزين، داچەمىن، چەمىنەرە، چۆمانەرە، داچەمان، چەرتان، چڤكرن، كۆمانەرە. (خق.) قەرانگەكردن.

چەماندن: چەماندنەرە.

چەمەنئىنسەۋە: داھيتنانسەرە، قرڭزانسىدن، چۆماندنسەرە، قەرچاندنسەرە، خوراركردنەرە، كورړكردنەرە، كۆمكردنەرە، بەرقەكرن، چەرماندنسوە، خىق س: دابورن.

چەمانن: چىماندن.

چەماننەوە: چەماندنەرە.

چىهماو: كسووړ، خسووړ، داهماتيو، چلووچسووث، كسۆم،(بساك.) قسۆث، پشتقۇث. چەم، چۆم، ئاوى چۆم.

چەماۋە: چەمىلە، ترۆزى.

چهماوهوه: کووړبووهوه، خووار بووهوه، چهڤیای، چهمیو، داهاتوو.

چهماوهوهیی: کورړی، چۆچک.

چهم نیشه (همورا.): چاوئیشه.

چهمه (نمرده.): کهمه، چهماوهوهیی. (ههورا.) چاوه، سهرچاوه، کانی. (همورا.) چهمهر، کهوه، کهمهی هیّلهگ وسهرهند و بیّژنگ و نیستر.

(ئەردە.) چاوگەيى لەخانور ياكەپر، ديو، ژوور، چاوە.

چەمەدان: باول. ــى: باولى.

چهمهر (صوک، هموراد، دزه.): کوته آن، چهمبهر، شیوه ن و گریان ب ق مردور به کومه آنی، چهمهره، زیره کردن، کومه آنه گرتن، کومه آنه ییاور ژنانه به دور رهی تهرمه و به به به این و گابود، بو (تووک) یش به کار دوبری: یاخود ابه بین. جاران، که که سیخکی گهوره یا خوشه و بست بردایه جل و به رگ و چهکی به سهرزینی نهسیه که یدا ده کسراو به دور ری ناواییدا ده یانگیراو دانیشتوانی ناوایی به گریانه و به دور و یدا ده پویشتن، چه آنهم. چهمهراند: ده هو آن و روزنایه، که به بونه ی شیوه ن چهمهره آنی بدری، جووره شیوه نیکی دوودهسته یه دهسته یک پیاوو دهسته یککیش ژن به پیره و ه ک نالقه چهمه ده دوبه سان بوشیوه ن کردن.

چەممەراى (ھەررا.): چارەرى.

چهمهره: تالقه، دایره، هاله، تاخله. تالقهییکه بهنیلهره سهری مژانهی به ناودا دهچیّت. (که، دور.) چهمهره، چهمبهرهی شهغرهی داری چهماوهره، داریکه به تمړی داهیّنرابیّتهره به جووریّکی وا، که ههردووک سمری گهیشتبیّتهره به خووریّکی وا، که ههردووک سمری گهیشتبیّتهره به خووریّکی دا، که ههردووک ثالقه وابیّ. (پوژ.) تالقهداریّکه له نیری دهکریّ سهری ناموورهکهی دهچیّته نیّوهوه دووایه هههی تیّدهکوتریّ تانهیه ته دهریّ، بوّسه.

چەمەرەخەيار: تريزوو، تەروزى.

چهمهرچوپی: هدلپدرین به کومدان به دهم گریان و شیوهندوه.

چەمەرى (ئەردە.): دەھۆلىدكە بۆشىرەن لىبدرى.

چهمهزهخم (همورا.): چاووزار. (همورا.) کهللهی کهریا وولآخیکییه برچاووزار له ناو بیستاناندا به داریدا دهکری.

چهمهسینونه (همورا.): قدیتدران، پدلی سیاوهشان، خاله روش، گیایه که گدلای وه کور کمرمووز و ساقی باریک وزور رهشه له بن کاج و قدلب فردا ده ردیت بن خارشت زور باشه.

چهماشا: چهمووش، سرک.*

چەمەقلوڭە (ھەررا.): چارقورڭكە.

چەمەن: چىمەن، مىرگ.

چەمەنلەئاماي (ھەررا.): چاوداھاتن.

چەمەنتۆ: چىمەنتۆ.

چەمەنزار: چىمەنزار،

چەمبەر: چەمەر،

چەمبلەرە: چەمەرەى شەغرەى، دارى چەمارەرەيە. چوار چيوە، پەرواز.

چهمبرسی (هدورا.): چاوبرسی. ــ تی: چاوبرسیّتی.

چەمبېرىيىيى (ھەورا.): چاولىيكەرى.

چهمبل (باک.): ثالّقه، هدنگال، قولّف، دهسک، دهسته، قولّفی دیزه و گزرد. (باک.) گهر، ثاودر، تعنگه، دراث، ثاڤدرگه.

چەمبلوولك (باك.): پلووسك.

چەمبۆڭە (شا.): چەمۆڭە.

چەمھال (زا.): سەربار.

چهمهل (باک.): باسک، دهست لمسمری قامکانموه تابنهمنگل. چهمتاوه: چمماوه.

چەمتەنگ (فە.): بەرچارتەنك.

چهمچ (باک.): چموچ، کموچک، جووره کموچکێکه، ئاوخوّره، بادهی ئاو خوواردنموهيه.

چهمچه (هبررا.): کبرچک، چنمچک.

چەمچەچاى: كىرچكى چاى.

چهمچهمال: شارزچکه یه کی گچکه یه اسه گهرمینیدا کموتوته نیوانس که رکووک و سلیمانیه وه.

جهمچک (باک.): خيّل کاوچک.

چهمچۆچاي (همورا.): كموچكي چاي.

چهمچۆړ (ړاوا.): مرزى له پولاواز و پير.

چهمچوور (باک.): زیندموار و ثاهزیدکه تووشی تووتن و داره میّویّ دهبیّ گزیـا جووره میّشیّکی گهورهیـه، کـه توولـه ناسـکهکانی میــوهی بگــهزیّ ووشکی دهکات.

چهمچی (زاخ.): چدرچی، کهستکه سهودا و کړین و فروشتنی سهرپتیس بکات.

چهمچیر (باک.): جروره ترییهکه، تری پهشکه، میلووی مندال.

چهمرهشک (باک.): گيايهکه.

چەمىزەق (ھەررا.): چارزەق.

چهمسلخ (همررا.): چاوساخ. ـى: چاوساخى.

چهمسووتهڪه (که.): جووره چێشـتێکه لــه ترخێنــه دروســت دهکـرێ، چێشتى ترخێنه، چهنسووتهکه.

چهمک (باک.): داردهست، گزچان. واتا، معبهست، مانا. قهوورخه، قدراخ، کهنار.

چەمكۇ (ھەررا.): چاوكز. ــى: چاوكزى.

چهمل (باک.): همنگل، قولْفی دیزهو گۆزه.

چەملە (ھەورا.): چاو.

چهم و چوخمو (تدرده.): چهم و چوغورد.

چهم و چوخورد (تمرده.): شيوو دولنيکه، که زور زهبهند و چړيي.

چەموچەغورە(ئەردە.): روربار، چۆم، دەرە.

چهم و خهم (تهرده.): نازونووز، چهم.

چهموّش: (همورا.) چممووش، شمموّز، جوهیم، زنچک، ناراس، نهگوهدار، چالآخ، وولآخیّکه سا هی باری یا سوواری بیّ بزوّز و سمرکیّش بیّ و لووشکان باریّت و پشت نمدات.

چهمووش: گیانداری سرک. (ههورا،) چهماشا، سرک، چهموش، بارنههاری چهتوون، بو وولآخی بهرزه بهکاردهبری.

چهمۆك (باك.): جۆگە.

چهموّله: چهپوّله، (کوّ.) چنبوّله، (ږهوا.) کژکه، پووک، (جا.، هـمورا.) پوّکـهالاّو، (شا.) گشکه، چهمبوّله، (هـمو.، کــوّ.) گمشکه، چهپاله، چهمروله، پووک. ــ لیّنان: تم لیّکردن، خشهپیّگرتن، چهپالهدان.

جهمو لهڪرتن: چهمو له لينان.

چەمۆڭمەلىنان: راستكردنموەى دەست بىد بىلاو كردنموەى پەنجمكانى

بەرانبەر بەپووى يەكيىكى بىز تەرىق كردنەوەي.

چەمۇڭەنان: چەمۆڭە لەكەستىكى نان.

چەمياك: چەمارەرە، چەرتارە، خەم، چەم، كيّر، نورچياگ، قاخ.

چەميان: چەمان، خوراربورنەرە.

چهميانهوه: چهمانهوه، چهمينهوه، نورچيانهوه، گيړيان، كۆمهوبوون.

چەمياندىنەرە: چەماندىنەرە.

چەمياو: چىمارەرە، كۆم.

چەمياوە: كۆم.

چهمیحانی (باک.): شوو یّنیّکه داره تووی زور لیّبیّ.

چەمىش (لو.): كەرش.

چهمیله (بابا.): جووره تریّیه که. (که.) بهرووله تریزوو، تریزووی ناسک و چهماو، کهله بهراوداکرابیّ. (کوّ.) دارو گیاو شیناییّکه له کهنار ثاران شین بیّ.

چەمىن: چەمىنەرە.

چەمىنئەر: داھىنئەر.

چهمینهود: چممانموه، نوشتانموهی چت به کموانهیی.

چەميو: چىمارەرە.

چهن (ږوژ.، فه.، تهرده.): چهند، ثان، (باک.) چهنهگه. (هـمورا.) دەرزى.

چهناخ (ئەردە.): چەنەگ. (رەوا.) ژۆرچەنە، بەندى ژۆر چەنەگەى ژنان. چەناكە: چەنەگە.

چەندگە (ھەررا.): چەندگە.

چهناگهدان: بريتييه له زور قسه کردن و چهنه ليدان.

چەنىكەرىد: چەنىباز.

-۱٬۰۵۰مه-۳۰۰هـ: چهنهگه شکار، چهنهوهر.^{*}

پســـــــــن: چەناگە كوتىّ.

چهفان (نمرده.): چهندان، ناونه، هيندهي.

چهنانى پيشوو (ړوژ.): لهچاخانى رابردوردا، چهلان، جاران.

چەنئىن (ھەررا.): لاسايى.

چهنه (فه. ، موک.): چهنهگه. ليّدان: چهنهگهليّکدان، قهوچهقهوچ، چهنه ازيکردن. زهويهکه قريّکی هيّنده به تينی هميريّ لاقی وولآخان بگری. (لو.) هيّنده؛ كی قرانيّک: هيّندهی قرانيّک. (خوّ. ، موک.) همرهس.

چەشەبەز: فرەواچ. (ھەررا.) فرەدوو، چەنەدرىن، زماندرىن، لاترقىموچ، لۆترەوان، دەمتەقىن، قەرەچەناخ، چەنەسووك، چەوچەو، چەنەھەراش، زۆردوو، بەسبىن، بەئۆك، زۆربلى، چاوەش، بلبلە، پلپلى، چىرەدرىن. __ ى: دەمەتەقى، ھەلپەھەلپ، چەنەسووك، چىرەدرىنى، چەنەھەراشى، چخچخى، پلپلىيى، _ كردن: چەنەھەراشى،

چەنەبەچەنە: چەڭتەچەڭت، دەمەتەقى.

چەنەبەچەنەوقستان: بەرانبەرىكردنى يەكىتىك بىز يەكىتىكى تىربە قسىداللە روداكردنەوەي.

چەنەچەن: چەنەدان.

چەنلەن: چەندبازى.

چەنەدرىد: چەنەباز، زرچۆنە، سەھەندە، قەرەچەناخ. ــى: چەنەبازى.

چەنەسووك: زۆرىڭى، چەنەباز، چىرەدرىڭ، پلپلى. (باك.) نەرالخ.

چەنەسووكى: زۆربڭيى، چەنەبازى، چنچنى، (باك.) پلپلىيى.

چەنئەكەردەيۆ: (ھەررا.) چەنئەكەردىيو، لىكرتنموه.

چهنهگه: (ههورا.) چهناگه، چهنه، شهرزینگ، (فه.) زنج، زنج، ریّدین، زهنی، (دهر.) زنخدان، (باک.) ثارچهن، تارزهن، چهن، (رِوّژ.، جا.) چناگه، کاکیّرک.

چەنىەلىلدان: زۆر بلىنىي، قىوچەقلىوچ، چەنلىبازى كردن.

چەنەللىكدان: زۆر بىلىنىي، قەرچەقەرچ، چەنەدان.

چهنهوهر (فه.، شروا.): چهنهاز، دهمهرهر، چناگهشکیاگ.

چەندوەرە (ھەررا.): چەرەندەر. چەندەوەردار (ھەررا.): تىرەردان.

چهنهوهري (فه. ، شروا.): چهنهبازي، دەمهرەري، چناگهدان.

چەنەووردار (ھەررا.): چەنەباز.

چەنەووردېيەيۆو (ھەررا.): ئىتروردبرونەرە، تىبىنى.

چهنبهر (باد.): داوی نیچیران، ههریمی کموانهیه، مسوو و تووکیی نیوچارانه.

چهنبهره: توقى دەورەي چتى، جيكايەكە لەكۆيە.

چهنته (باک.): جهنتک، جهنته، جانتا، وهکوو تووربین و خورجی چهنته درجی چتمه کو که او درجی از درجی درجی درجی درجی

چەنتەنى (باك.): جوورە چەكىكد.

چەنتك (باد.): تۆشەبەرە.

چهنجاز: چەند چەل، چەن بار.

چەنچووز (زا.): رژد، چرووک.

چهنخووس (باک.): رژد، بدرچاوتننگ، چرووک.

چهند: (همورا.) چهن؟، (باک.) چقاس؟، لـموما، برّپرسيارلـه چهنديّتي و ژمارهي چتان به کار دهريّت، برّپرسياره.

چهندان (همورا،): دەرزىدان. ماوه، همرچمندىكى، كاتىكى نزىك، تائموسە: تائمونزىكانه. همند، دوو يا چمندهمند، هىننده، كىم، فىمرهاد پارەيىكى چەندانى پى نىه واتا ھىندەى پى نىيىد.

چەندەنە: ھەند، دروياچەندھەند، ھيندە، دەم.

چهندای وهنه (همورا.): دهرزی لیدان.

چهنده: چقاس، چهن، چهند، بارتهقا. پرسیار بوژماره یا هینده یا پیوانه یا قهباره یا پاره و چتی تر.*

چهندهم: پرسیار له پلهی کهسیّک یاچتیّک، یا له ژماره هاتنی به زنجیره.*

چەندوچوون: چاكوخۆش. ــ ى: چاكوخۆشى.

چەندى: ھێندەى.

چەندىيتى: ئەندازەي چتى لەبابەت رەمارە يا زۆرو كەمىيەرە.

چەنىين: ھيّندە.

چهنر (فه.): چهنگال.

چهنسووته که: چینشتیکه له ترخینه ی ووشک و ساواریا برنج دروست ده کن.

چەنك(باك.): باز. كردن: بازدان. (زا.) چەنگى مرزقان، بالى بالندان، (باك.، بق.، باد.) بال، زەنك، نيوانى ھەردووك دەستانه، پې به ــ: ققدك، چنگ، دەست.

چەنكون (باك.): دەربازبوون، تىپىەربوون.

چهنگ (باک.): بال، خوهه للدان، خوناویژتن. کردن: بازدان. (باد.، بوتا.، باک.، زا.): بال، قشدک، پرپه به نوانی همردووک دهسی ناودله یه. (نموده.) گیّپ، چهم، خهم، چهمیاگ، چهماوهوه. (موک.) مرازیکی شایلزغان (موسیقا)یه دوو پارچهی خووسانی زهردن لیکدهدرین، زنج، مست: پربه ی پربهدهستی. (باک.) باسک، بال، چنگ، چنگال. خووه کرن: بازدان.

چهنگال: سیّتلک، قولاپی نانی، (باک.) چنگال، قولاپی گچکه. به هممرو گیان لهبمر و چتیّکی وا دهلیّن، که چنگیان همهری . چنگال، چنگورک، چهنگورک، چنگر، پهنجهی درنده و بالندهی گرشت خوّر، نهرووشک ثاستیکی نیّو کونه و قهلانگیّکی زوری به کهنارموهیه چتی له بیر و چالاّوان پیّدهرده هیّننهوه.

چەنگەپاچە: دەستەپارچە. ــ بوون: دەستەپارچەبوون.

چهنگههارچهیی: دهسته پارچهیی، بی دهسه لات. (همو.) دهست و پی سیدی، پی زاخ.

چهنگهپړه: چنګه پرچێ، چهنګه پرچه، شمړێکه به دهست وپهلان ثهنجام بدرێت.

چهنگههرچه: شهريخه به دهست و پهلان تهنجام بدريت.

چەنگكۆل (شەم.): سمكۆل.

چەنگەك (ئەردە.): قولاپ، چفتە، چفتەوراسە.

چەنگر (فه.): چەنگال.

جهنگ ڪرتن: چهنگ ليدان.

چەنگل (فه.): چەندجار.

چهنگلاندن (باک.): ههردروک دهست و چهنگ و پهنجان تیکنان.

چهنگويار (کٽر.): چهنگٽِک هٽِنان و بارٽِک بردن، چهند چاندن و بارٽِک ههڵگرتن.

چهنگورک: چنگورک، چهنگال، چنگال.

چەنوو، چەنۆ (ھەررا.): لەگەل، لەتەك.

چهنوهنهدای (همورا.): دەرزى ليدان.

چهن و چوون: چهن و چون، چهند و چوون، گیرهوکیشه.

چهندوچووين (ړوژ.): چهن و چون.

چەنى (ئەردە.): چەند، چەندى.

جهنی (بار.): شمشهی برووسکییه، ناوارهی برووسکییه.

چهنی (همورا.): دەرزی،(فه.) دەرزەن. لهگمان، لهتمک، گمر، تـمک، لمگر. (باله.) کمندالی رفقک، بموگل و خقلمش دەلیّن، که لـه کمندالی رِفقک دەروخی (همورا.) بقچی؟، بمهقی چی، : چۆنی؟، چمنی. چهننی: چمندریّژیّ.

چهنیدان (همورا.): دەرزى دان.

چهنی گولانتی (همورا.): گولاتی هی میّینه و گولانّه هی نیّرینهیه، دەرزیله، دەرزی بچووک.

چهنی ونهی (همورا.): دەرزی ودەروو.

چهو (دهر. ، فه.): چاو. (كه. ، همورا. ، جا.) خيز، زيخ، ليم.

چەوە (باك.): چلۆن، چۆن، (ھەررا.) چەنى.

چهواشه (پروژ. ، هه مررا. ، کسه .) : نساوه ژوو ، شینواو ، تیکچوو ، پاشه و پیشکراو ، و اژی ، ناوه ژوو ، بیسه روبه ر ، سه رلیشینواو .

چهواشوّ (همو.): ړهنج، نمرک، قوول، دوورو دريّژ.

چەوە (لو.): چاو.

چهوه (دزه.): په ڵخوږ، پاشماوه ی تالیکی مالات وناژالانه، کوتمان، چهوه ن. چهوه ن.

چەوەن: چەرەر، پاشخۆرى رولاخان.

چەوەنەر: چەرەندەر.

چىقوەندەر: (هىدررا.) چەرەندر، سىلك، بىدتۇر دەچىنىزىت لەلايدىن گەلارسىدلكىيىدو ھەر رە ترورى دەچى، ـــدور جوررە، لىد جوورىككىان شەكر دروستدەكرى و ھەردورك جوورەكانيان شيرىنى بۆرەدانى باشد.

چهوهنده رسمترش: چیشتیکه له چهوهنده رو برنج و ترشاوی دروست دهکی.

چەوباز: قەلەندۆر.

چەوقان: چەرتبورن، چەمانەرە.

چەوتانەوە: خوراربورنەرە.

چهوتاندن: خوواركردندوه، چهماندندوه.

چەوتاۋە: چەمارەرە.

چهوته (باد.): ریکای قهدپال.

چهوتهک: شده تعمیّو، بریتییه له توولهی میّد راکیّشان بسعزهریدا، کهناوهناوه خوّلّی بهسهردا بکریّت سهوزدهبیّ ثمو له نیّوانهکانیاندا دهبیٍ سـ ریّن وله یهکتری جوویّ دهکریّنهوه ثموسا همرپارچهیهی دهبیّته بنیّک.

چەوتەكەن: چەفتەكەن، گاجووتى چوار سالەيە.

چ<u>مەوتەچىلىسەگ</u>ر (بابسا.): سىسەرنىجدان و پىشىسكىنىن، چىتلىموچىموتىسە، چىموتىموچىمويىلە، چىموتىمچىللە.

چهوت و چێڵهڪرتنهوه: ووردبوونهوه لـه چـت بـهږهنگێکی، کـه جووانی و ناشيرينی ثـهو چته دهرکهوێ.

چهوتي: خوراري، گيري، کيمي، کيماهي.

چهوچهو (باک.): زوربلّی، چهنسباز. (باک.) بگرهوسهرده، شیّواوی، شلوّقی، شلّهٔواوی، چرتهچرت.

چهودار: چهو دهر، چيوه دار، جامبازي رهشهوو لأخان.

چهودان: جوّداس، گیایه که قه فقه ف وه کور جوّیه به لاّم گوله کهی زوّر زبره و ده نکی نیه له نیّو گهفیدا سه ووزده بیّ، قه لاّس، قومام، چوّده ر، چاوده ر، چهولهک.

چەودەر: چەرڭەك.

چەودەن: مەفرەق، ئاسنى خاو.

چهوور: چەرب، قەڭ ەر، تىردىن، رىناوى، تەراشە، دىند. ــ بىرون: رىن تىدران. ــ كـردن: چـەربكردن، رىن تىپەلسىوون. ــ كردنى نىان: رىن لىغانى ھەلسوون. (ھەر.) گىايەكە دەكور بەندىزكى لەنئوشىرىزى دەكرى پەلكى دەھى بىزاى دەچى، (باك.) ھىچ د پىورچ، نالىبار، نارىكى، پرورپورچ. (ئەردە.) بالا، بالاتر، فرەتر، سەنگىنتر.

چەورايى: بۆ، زۆم، چەورى.

چهوره: دەستەسى، مەردىرمى بىتشـەرمى بـەرەلار ھارو ھاج. گيابەرخۇڭـە، چەررۆكە.

چهورهبی (پهوا.): گیایه کی کوویستانییه گهلایه کانی وهمی داره بی دهچی وه کوو وینجه دهدری به ثارال ومالاتان.

چهورهسان: چهوریکه له ناو پوندانیک بکری وهکوو که لمشاخ و ثیتر بق تیژکردنی چه قورداس و تعوهرداس و تعورو همموو چهشنه تیغینکی یا له سهرهمسان دانری.

چەودرستانى: چەررسان.

چەوەرە شيرينى: زمانلورسى.

چەورك (خۆ.): گيابەرخۆڭ، چەورەبى.

چەووركە: گيابەرخۆڭ، چەورەبى.

چهوروچلیک: پیس و پهلوس، چلکی و چهوور.

چهوروکه (کو.): بالنده یدکه وه پهرمسلیرکهی ده چی (ته یرمن تعبابیله). دمسروکهی گچکه. گیایه کی به هاریسه گه لایه کانی به سه رزه ویدا پان ده بیتسوه، نسیرکیکی دروو اوی ده رده کسات بسه پاک کسراوی ده خسوری، گه لایه کانی ووردن و گولیک کی ده گری توریکی ووردی تیدایه، وه کسوو وینجه ده دری به مالات و ناژالان، (هه در.) چهوری، (خق.) چهورک.

چەورونەرە: زمانلورس.

چىلورى: ړۆن، بىلزوپيو، بىق، چىلورايى، دووك، زهىقم، دۆن، (شىن.، مىنگو.) بۆ، گوزوو، پيوى ناوزك.

چهوریدان: چهورهسانی دارتاش، روندان.

جهورنيز: خيزړيز، ريکا يا شورينيکه چهوي زور تيدا ړاخرابي.

چهوری و نهرمه: کوشت ر دروک.

چەووس: ئازار، رەنج.

چهوسان: نازارکیشان و ماندووبوون.

چهوسافهوه: (مـوک.، کــــق.، کــه.): ثازارکیّشــان، چموســانموه، رِهتــان، بزووتن، جوولاّنن، ثارام نمگرتن، زور گمړان، زور ماندووبوون.

چهوساندن: رەتاندن، ماندووكردن.

چهوساندفهوه (شا.): چرووساندنموه، ثازارکردن، ماندووکردن.

چهوك چهوك: دهنگى گوجيلهسهگ و وولاخانى تره.

چهوگان: (رهوا.) گوچان، (باک.) چوکان، (همورا.، رهوا.) قاشق، (بابا.) دارشهق، (باک.) کوتکی دار.

چەوگانێن: كۆيێن.

چهولهک (که.): چەردەر، جوورە گيايەكە لـه نيّو جۆيدا دەړووي.

چهولك: شووينيكه چهوو لم و زيخي زوربي.

چەولۇك: سەركۆزەرى دانەرىلەيە.

چهولیک (باک.): میرگی گردی چومانه.

چهوير: چهريل، چووير، کير.

چهويلن: چووير، چموير، کير.

چەھ (باک.): چا.

چەھەق (باك.،بۆتا.): چار.

چەھچەھە: چرىكەي بولبول.

چەھرە: بيچم، كەسم، تەرح.

جهيرپياله (همررا.): ژيريياله.

چهیمانه (کۆ.): ثاوکیتشانی مندالدانی ژنانه له کاتی بی نوویژیدا یا له پیش یان له پاش مندال بوونیدا.

چەيى (باك.): چاكە.

چهییک (باک.، ساله.، شاره.، جا.): چیار، چیو، سارد (تعنها بـوّ ثـار دهبین).

چپ (باک.): تنوّک، تکه، ناڤ چپچپ دکه څه نهرد؛ نار تنوّک تنوّک دهکورته سهر زمری، دهنگی دلّوپه په.

چهان: چرپان.

چهاندن: چرپاندن، چپهکردن. بهگوويّدا ...: بهسرته به گووێ هـ.هڵێِنان، سرتهکردن، بهسرته ناخهفتن.

چهانن: چپاندن.

چهه (هدورا.): چرپه، سرته، خشه. (باک.) ړاست بووندوه بهپهله.

چههچپ (هموراد، روژد): چرپهچرپ، سرتهسرت، سرتمسرتی یه ک له دورای یه کتری. تیکموه دان، تیکهه لاویژان، تنوکه انتوکه، دلوپه دلوپه. چپ بوری (باک.): تنوکار، تکین، تنوکه ژمیر، تنوک ژمار، قدتارهی دهرمانی چاوان.

چپچپ (زا.): هستی تکهی ثار.

چيڪ (باک.): تنزکهي چکڙڵه، پهڵه(لهککه).

چهوهووړ: چپ و هۆړ، چرپهچرپي زور.

چت: شت، چتمه ک، شتمه ک، کهل و پهل، (دهر.) چشت، (روّژ.، باک.) تشت، ثانگ، (خوّد، باک.) تشت، ثانگ، (خوّد) ثهشته، ثهشتها، (باک.) تمها، تموا، رابسوون، (باک.) لهسه رسمر راومستان له گهمه یه کیدا، _یّک: شتیّک.

چتت (بار.): چته، (بالله.) چتته، ييخ، ييخه، بۆليخوړيني بزنان بـ مكار دهبريّ.

چقاره (باک.): ئەستىرە. (كە.) لەپىتشدا جوورە پارچە (قومىاش) يىكى دىخدىخى سوورو سىپى بووە.

چتاق: شتاق، هیچ کامیکیان.

چته (چتته)(باک.): چتت، ییخ، ییخه، بوّلیّخوّربنی بزنان به کاردهبریّ.

چتگهل: چتان، چتمهکان.

چتمه ک: پروپیت، پروپیتان، شت، چت، شتوومه ک، که ل و پهل، چترمه ک، (خق) نهست، شتمه ک، (باک.) پرتووک.

چتۆ (باک.): چلۆن، چۆن؟، (باک.) چتۆنه؟، به هۆى چىيموه.

چتوور (ئەردە.): چتير، چشتير، چوويشتير.

جِتَوْقُ (زا.): چۆن، چلۆن، كور.

چتوومه ک: کهلوپهل، تشت، کهلومهل، پروپیت، پروپیتال.

چتومت: چشتومت.

چتۆنه (باک.): چلۆن؟، چۆن؟، (باک.) چتۆ؟.

جِتيّ: چتيّک، چهنيّ.

چتيړ (بابا. ، جا. ، هـ مورا.) : چوويتستير ، بزنيكـ يا بمرانيكـ ، كـ ه تمه منى يدكمو تا دووسالأن .

چچ (باک.): مسک، چچک.

چچرڪ (باک.): غدرغدرهي چکوڵه.

چغ (رمرا.، شەق.): پەرە درىرەكانى بالندانه، شاپەر. چغه، چغ، چخه، بۆ دەركردنى سەگان بەكاردەبرى.

چخه: چخ، چغه، بو دەركردنى سەگان بەكاردەبرى.

چغهچخ: چغهچغ.

چغز: چهغز (بازنه، ئەلقه)، شووين، (باک.) چخيزهک. ـــ ت بزربيّ: شووين و چارەت بزربيّ.

چخمه: برینیّکی پیسه له چاودیّ، گیای شیوه ران به کولاّوی، که سارد بروبیّتموه له چاو بکریّ زور باشه.

چغيزهڪ (باک.): چخز، جغز، جهغز، شووين، جاړ.

چر (باک.): جووره گلمدیدکه.

چو (باک.): چوّر، _ یک شیر: چوّریک شیرو نیتر. چهسپ، خوّراگر، قایم. (زا.، ههررا،، باک.، جا.) چیّر، چیړ، چی، چتی لنج و کهشکدار، گوشتی نهبرژاو و نانی ههویری به پیّز چردهبن. کیّویکی کړانه و بهرده لآنی زوّر بیّ. سـپی وه کـوو شـیر. (باک.) دهنگی دړاندنی تـنراوه. چاره: چروچاویکی شروم و ناشیرینی ههیه. (باک.) پرپهلک، پروتیّکچرژاو، پهرچ، نوغوورد، شـهخه لاّ، چرستان، میژه لـوک، دارستان، جهنگه لاّ، بیشه، دارو درهختی زوّری تیّکچرژاو، بیّر، که بکهویّته دووای گوّرانی نیتر: گوّرانی بیّر، گوّرانی خوویّن.

چرا: (سوور، ، چی.) : بوچی؟ ، بوّ؟ ، بوّچ؟ بوّ پرسیاره ، چرا نازاد غدیده : نازاد بوّ چی تروردسووه . (همورا،) چراوی، (باک.) لممهه ، لامها شمماله ، مرازیّکه له کان یا له شووشه نمونتی تیّده کریّ و پلیته ی تیّده خریّ که لیّخریّنه (شخارته) بهسهری پلیته که یموه بنیّن هملّده بی شوقیّکی وای لیّه یدا ده بی شوویّی تاریکی پی پروناک ده کریّته وه.

چرابزر: جاران جووره چرایهک بووه ، که بهرونی زهیتی داییساوه یانیش به رونگهرچهکی .

چرابوون: فيره لغوه ربووني ساوايان.

چراتۆر (جا.): لۆكس.

چراخ (نه.): کشتوکالی باشی نازاو. چرا. گیانداری بهدهماخ وقهلهو.

چراخان: بدبزندی شادمانی و پیروزی و چتیکی تره وه، که له ناو همموو کولان و پیش دووکان و بازاریدا زور چرا هملکرابی ـــــ ی پیده لیّـن، شعوگی

چراخها: همستانه سهرپاشورانی نهسپان.

چروخ پێبوون (کۆ.): له پرړا ههڵستان.

چردان: پێچرا، قوتيلهی چرا، شوێنێکی تايبهتييه، که چرای تێدا دانرێ. چراغ: چرا. (باک.) قوتابيهکه پێـی بخووێنيـت و ډووشت و خـوی

چىراغ: چىرا. (بىك.) قوتابيەكىيە پىنىي بخورىنىيىت و پەوسىت و خىوي ئىربكەي.

چراڭ (باك.): زناو، باتلاخ.

چراکهران (ثهرده.): کا تیّکه چرای تیّدا دادهگیرسیّ، ثیّواره، چراکردن. چراکردن: چراهه لّکردن.

چراكووژاننىنموه: كوژاندنمومى ئاگرى چرا.

چراکووژینهوه: کسیک بووه که کاری کوژاندنهوهی چرای پیسپیردراوه.

چراڪا: لغوهرگه.

چىرالغ (بىك.): دارېّك، سىدرى دەكورتىن ر بىدئىگرى ھەلىدەكسەن، چۆلىدچرا، چىلالىخ لىد چرالىخ، نارى گيايەكىشىد ھىدربىزئىدر بابەتىد بىد كاردەبرىّت.

چرامووش (ئەردە.): دەستەچرا.

چراندن: بانگکردن. _ (باک.) دراندن.

چراو (همورا.): چرا.

چړاوه چړاو (کۆ.): قاره قار، دهنگه دهنگ.

چراووك: جروره چرايهكه: شرولكى مازوويا هى بىه پروولسه قامك ئەستوورتر به گەرمى بابدەن دووايه بىلىنى تەشووى دەكوترى و سەريكى ھەلدەكرى وەكور فانووس پووناكى دەدا و بۆھمر شووينيكى بچن لەگمال خۇيانى دەبەن، چۆلەچرا، شەوچرا. (بالله.) چراوكه.

چراهوکه (باله.): چراووک، چۆلەچرا. (همورا.) گړالک.

چرامووشی (ئەردە.): دەستەچرا.

چراوودهسی (همورا.): فانووس.

چراو<u>ن</u>ه: چیلکه یه کی گچکه یا پروشکه یه که مندالاسه ره که ی داگیرسینی و گهمه ی پی بکات.

چراوی (هنورا.): چرا.

چړای (همورا.): بانگکردن.

چوه (شکا.): بقچی؟، لتچی؟، بق؟، لتز؟، ــ(باک.) بقچی؟، لتوچی؟، بـق؟، لــق؟، چرا. جهنگـهلاّ ودارســتان و لــنیّـرهوار. (هــهورا.) بــانگ بکــه، گازکه. (جا.) چره، کهلّـهکه، تیّکههلاّ ریّرتنی هـــهردرم لــهبــهر زوّری. قــاو، دهنگ، دهنگـهدهنگ.

> چږهبهفدان: کۆبرونهوهى مەردومى زۆر له شورتنتكا به نارتكى. چړهخۆره: چهپرړاس، دوومترهكى.

چږهنووکه لل: دووکه للی زور و توندو پهيت.

چرەۋە (كۆ.): چەقەچەق.

چړپ (نهرده.): دزی.

چرپاز: چەپراست.

چرهان: سەرليشيوان، سرتەكردن، چپان.

چرهان چرهان: تێک ناوێژتن، پێککهوتن، سهرلێشێواوی، سرتهسرت، نالٚوَزی.

چرپهندن: تیک شاویرتن، چرپان چرپان، چپاندن، چرپانن، به توندی پریشتن، بلاوه لیکردن. (باک.) دادان، پهلکردن، (بو دار و پینووس). چرپه کردن به گوویی یه کیکیدا. (نه رده.) دزین، فیلکردن.

چرپانن: چرپاندن، دزین، فراندن.

چرپايه: چارپايه.

چرپه: خشه، همست، خرست، ئاخرتن بهسرته، (همور) چپه، (همورا.) چقه، همست و خوستى هملاتن، رويشتن، همستى پێ.

چرپهچرپ (کق، بابا.): (باد.، هغو.) خشدخش، چپدچپ، سرتمسرت، همستوخوست، (هغورا.) چقهچڤ، خشپدخشپ، چرپدی یدک لد دروای یدکتری.

چرپوچاپ (ئەردە.): چاپ و گووپ. (ئەردە.) دزى.

چرپ و چان: خشت و خان، همدران، پرووپدووش، همدرگ و همدران، پرگان، (نمرده.) دزی، تالان. شووینیکه پر دارودهوهن و قامیشملان بی.

چړپ و هووږ: چرپ و هوږ، چرپهچرپي زور.

چرپی: لک و پژپی همموو جووره داریّکی براوه به تایبهتی هی داره بی و چنار و نیتر، (دهر.) سهرچیّنه، کهده خریّته سهرداری داره رایه. (باک.) قایمهی میّوی.

چىرت: چۆرتىي حيسابى. (بىك.) دەنگىي لەرەرپنىيىد. رەنسەرزە، خەرەنوچكىد. (بىك.) ھەلبىغز. سەكىردن: ھەلبىغزين، ھەلبىغزينىدە. (باك.) وورد. كردن: ووردكردن. لەگەچوون، لەجى چوونى خرتكه، جومگە.

چرتاندن: قرتاندنی تؤو و چتی تر.

چرقه: دهنگی شکانی شووشه و دار و نیدیکهید. سرته، همست، خرست، چرکه، دهنگی کهژمیرییه، چکه، به شیکه له ۲۰ به شهاکانی خوله کی کاتژمیری، که به نارموی (فانیه)ی پیده آلیین.

چرتهچرت: سرتەسرت، چركەچرك. چكەچكى كەژمىرى، چركەچرك.

چرته میزه: (پررژ.) ده له میزه، گمیزه، چردتکی. چاره: گیای بوّنخوشکه بکولنی نری و بهالیوری بو پهرو سرواری و میز پانه گرتنی زور سرود به خشه.

چرتک (باک.): هدلبدزیندوه.

چرتۆڤرتۆ (باك.): درۆزن، گێل، گفرج.

چرتوون (زا.): دۆزەقەي ئاشى.

چرتن (باک.): ژنی زور گدرو مالأنگدره.

چرتین (زا.): درانی کالاّ.

چرچ: چهکالا، چورچ، له پ، بیتتووک، چورچه مهن، نه وه یه، که لی چی تیک هوتبی، سبوون: سیسبوون، له پربوون، لاو ازبوون، لی چه بوون، ژاکیان. چین، لیچ، ژاکیاگ (هی پوو و نیوچاوان و جلک). ژاکاو، سیس بی چتی تازه و به تایبه تی بی گول و گژوگیا و پووه کانه. سکردن: ژاکاندن، چلمساندن.

چرچه: مرزی چرچوسیس. همست، جووله، خوست. ـ لسه خزبرین: ما تبوون، همست له خزبرین. جووره ترییه کی تیکوان نمستوورو دریژکولهیه ره نگی وهی قورهی ده چی. (هیمو.) نییرهمووک، مرویه که نمانیریی و نممی.

چړچړ: وو ته و قسمي پووچ و بي واتا.

چرچوه: بالنده يتكى زور كچكه به وهكوو چولهكه ي وايه به لأن كهميتك رهشتره.

چرچره (باک.): کهسیّکه زوری پیّره بنیّ، به فیشالّ.

چرچرک (باک.): سیسرکه.

چرچرۆك (باك.): چيرۆك، ئەفسانە.

چرچ قوئي (ئەردە.): پاڭكەوت، دريتربوو.

چرچک (باک.): کړين، چهتين، زهري رهق. (باک.) بالندهييکه.

چرچ و لۆچ: چرچايى، چين. ـ ى روو: چينى روو. ـ دار: چيندار.

چرچ ههالاتن: چرچ و سیسبوون، ژاکان، گهچران.

چرچ هه لهانن: چرچ و سیسبوون، ژاکان، گهچران.

چرچى: لۆچى روو، چىندارى، (باد.) پرمقى.

چرچيان: چرچ هدلاتن.

چرژ: پەخش، بلار.

چهرژان: شکانی دارێکییده، که تڵیشی لێپهیدا بووبێ یا پارچه و لکهکانی لێک جووێ نهبووبنهوه.

چرۋانىدىن: بالأوكردن، پەخشاندن، پۋاندن.

چږژاو: پروتيک تالاو، پرژاو، پژاو.

چرسان (باک.): تروسکان. تروسکاندن.

چرساندن: تروسکان، چرسان. ^ا

چرستان: چړ، شهخهل، جيکايهکه پړ دار و گيا و دړکبي.

چړسڪ (باک.): چروسکهي ړووناکي.

چړسكانفوه (ړوژ.): تروسكانموه.

چرسین: چاولـه رِهشکموپیتشکهدابرون، رِهشکموپیتشکهی چاو. (بـاک.) تروسکان.

چړغ (ړوژر.): چرگ، خهرهک، دهزووی پیده ریسرێ.

چىدى (بىك.): بىلار. ئىكىردن: بىلاركسردن، پىتوەركسردن. ئىسىبسوون: بىلاربورنىور، پىتوەربوون.

چرقراندن (باک.): بلاوو پهريّشانكردن.

چرمسانهوه: پووچ بووندوه له بدر لاوازی، چرووساندوه.

چرمساندن (رموا.): چتیکی رمق ندرم و شلکردن.

چرمساندنهوه: پروچ و پروتکردنهوه، چرووساندنموه، لهږولاوازکردنموه.

چرمن (همورا.): چلمن.

چړنهوپهرنه: چهرين و پهلهوور.

چونده (چونه): ندو تاژالآیا مالات و وولاخ و چوار پیانه، که دوله و رسوار پیانه، که دوله و رسور

چرنگ (باک.): دهنگی لیدانییه، هاشههاش و چرنگهی گووییه.

چرنگه: دهنگی لیدان و کموتنییه.

چرنگین (باک.): زهنگلیّدان.

چړنووک (کۆ.): چنگوړک، سەرى نينزکى تيژ.

چرۆ (هـمورا.): چڵــو ، . (كــــۆ.) پشــكۆژه، گۆپكـــهى دارانـــه لـــه پێــش گەلاكردندا.

چروو: چلوو، لق وپۆپى دارانه به گەلاره.

چروّت (باک.): بيّکار. ــى: بيّکارى.

چږووچاوترشانن: چړوچاوتيکنان.

چږوو چاوبهيه کلاان: خز گرژ ر مزن کرن، چږوچار تيّکنان.

چړوچهم (هغورا.): چړوچاو، ړوخسار.

چړوچهنه (تهرده.): چړوچاو.

چرووز (بابا.): بنیه، بنچینه، بونیه.

چرووس (باک.): چرووسکه، ترووسکه، ړووناکييکي زور گچکهيه له دوورهو بنريني ، زيلهمو.

چرووسان: لاوازبوون، (کڌ.) چروسان، (باک.) تعنرين، تعربان، تعنران، تعنران، ثارارکيتشان، ثعرک کيتشان، لاوازبوون له بعر نعخوشي يا لعبعر کار زوري. چرووسانهوه: چروسانهوه، تازارکيتشان، کړووزانهوه، تارام نهگرتن، لاوازبوون.

چرووساندن: ئازاردان، رەنجدان، ئارام ليتهه لكرتن.

چرووساندخهوه: ثازاردان، رهنجدان، چعوساندنموه، ثارام لیههد لگرتن، تهنگاوکردن، ثهنراندن، (بهای.) شهرناندن، چرمساندنموه، پهروچ و د تک دد

چرووساو: خدفات و نازار چيرتوو.

چرووساوه: خففات و ثازار چیژترو ، چنوساو .

چروساوهوه: خهفهت و تازار چیژتوو.

چرووسکه (ختر.): پورناکی و شققیّکی زوّر باریک و کهمی پوّژ یا مانگ و نهستیّره یا تاوور و شووشهو ئیدیکهیه، چرووسی، تروسکه، چسک، چیک، تریسکه.

چرووسکه چرووسڪ: تروسکه تروسک. ["]

چرووسی (باک.): چرووسکهی ناور و نیتر.

چرڤري (باک.): بلاوي، پدريشاني.

چرق: قرچهی شکانی دار وچتی تره.

چرقه: سەختى گەرما، قرچەى گەرما. قرچەى ددان، ـــى شكانى داران. چرقەچرق: كەلەكەل، قرچقىرچ، پۆچەوانەكراو، شەقەشەق، چەق وچۆقى ددانانە لەكاتى سەرما يا تاولەرزىدا.

چرک (باک.): مرهبای میوه ید. زور، گەلهک. (دەر.، فه.) کیّم، هـهوا. (لو.، خوّ.): چلّک. (باک.، هـهورا.) چرگ، چیکه نه، خـهودک، چرغ، چهکـهی هـهلاج، ماشینهی ههلاجییه. (باک.) سسوولاوک. (باک.) غهرغهره.

چپک (باد.): شیویکه بریتییه له پهنیری له ناو پونیدا سوورکراوهوه. خورماورپونیکه له باتی هیلکه پهنیری تازهی شیرینی تیکراسی، چیرک. مهلحه، مهرههم، (موک.) ههتووان، — اسماقی: ههویری ترشی. چهکه، شیلهی تری هینده بکولیننری تاوهکوو داوهدهزوو باریک دهکشی، دوشاوی دووجار کولاو.

چركاندن: قرچاندن، تەقاندنى چەك بەبى فىشدەك. (بىك.) لۆكە ئەخەرەكدان.

چرڪاو (خڏ.): چڵکار.

چرکه (بابا.): خهست و پهیت برونهوی دوشاو و ثیتر. جمس، جووله: _ ی نه که ی: نه جولآیی، (هه ورا.) چرته، ده نگی که ژمیری. قرچه، ده نگی شکان و درزبردنی دارانه، _ ی بن میچ: قرچه ی بن میچ له به رگه رمایه. ده نگی جوولانی زاره له کاتی ناخه فتندا. قرمه، ده نگی ته قین و ته قاندنی چه کانه.

چركهچرك: قرچەقرچ، چركەچركى يەك ئىه دوواى يىەكترى، دارينكە درزى بردبىي و تلىشەكەى ئىه مىپچىدا پىتربى ّ ــى ئىدى، سادارەكە ئىــە مىپچىدا بى ياگرانايىكى ئەسەربى، چرتەچرتى كەژمىرىيە.

چركهكردن: جوولأن، جوولاننوه.

چركفان (باك.): چركەوان، خەرەكەوان.

چرڪن: چڵکن.

چوکنه (باد.): بالندهیتکی زور گچکهیه له نیّو پهرژیناندا دهبینریّ و بهرسینگی زهرده.

چهڪوهوور: چرکهچرکي زور.

چرڪيڙن: چريکه.

چركيان: چركهكردن، كرچهكردن.

چركيافلهوه (ئەردە.): جوولانەوه، جووللەكردن.

چړکين (باک.): لهچړکدراو. چڵکن.

چرگ: (جا.، همورا.) میشهسی، چیرگ، تمواو قهلهموونهی کیوییه، (باک.)بهن، ړهنگی ـــسپی و سووری ههیه. (باک.) زوورچکه، گیایهکی توددارو وورد و کورته له میرگان شین دهبی.

چرگاو: جينگايه كه پرله دارو قاميش و گياو ناوبي.

چرِڪه: جيٽگاي چرِ.

چپڪهر: گۆرانى بيتر، باندبيتر، چيروکبيتر، ړازويدر، خۆويدر، چاوهش، ئاوازهخووان.

چرمسان: پووچ بوون.

چرووك: كهم ديته، پهست، رژد، پنتى، چهپخووس، دهخفل، قملن، قرود، كهندفت، قرنوک، پيسكه، چهپهل، (باک.) چكووسه، (نمرده.) كهندفت، چلووک.

چرووك: ناقايم. ئەركرە ــ ه: ناقايم.

چرووكاندن (ئەردە.): ترووكاندن.

چرووكانن: چرووكاندن.

چرووکه (نمرده.): همست و خوستیّکه له کاتی چرووکاندنموه پهیدا دمییّ، (نمرده.) دمنگی لیّکدانی چهقرّیه.

چرۆڵە: (؟).

چرووله (شا.): چیلکهی نیوه سووتاوه بهرانبهری سهلکهبزووتییه.

چروونه ک (باک.): سوولاووک، پلووسک.

چرۆنەك (باك.): پەنهان، ــدان خورە، خۆپەنهانكردن.

چرێ (باک.): جروره گنمهيهکه.

چری: (بار.، که.، باک.) بیتشی: گهلاریزان، خهزه آلوهر، مانگی نیوه پاستی پاییزه. به اپاشی: که به ردار، سه رماوه ز، مانگی دروایسی پاییزییه.

چريانيكى (باك.): تشريني يەكەم.

چریا پاشی (باک.): تشرینی دووهم.

چریان (باک.): پچهران، دران، بچره: بپچره، بدره.

چرياندن (باک.): پچەراندن، دراندن.

چریهی (همورا.): بانگ کردن، گازکردن.

جريدون: پريشك ناويوتن.

چریسک (باد.): پۆلوو پزیسکه ههره گچکهکانی ناورییه لهناو خۆلمیتشیدا. (باد.) پریشکی ناوورییه، رووناکی و ترووسکهی ناوورییه.

چریسکان: تروسکان. ــدن: تروسکاندن.

چریسکه (دهر.، باد.، روژد): پرشهنگ، تروسکهی روژی یا چتی تر، بریقه، تریسکه.

چویش: (باک.) شریز، (دەر.) ئىسرىلك، (خق.) ئىسترىلك، (ھمورا.) سرىش، سترك.

چریش: گیایه که بنه که ی ووشک ده کریّت موه و ده کوتریّ وه کوو گیراوه وه ی که تیره برّ به رگ تیّگرتنی په رتووک و چتیتر به کاری ده بهن، به گیایه کهش و بنه کوتراوه کهشی ههرده لیّن ـ .

چرێشاوى: مەزەڵۆ.

چریغ (رزژ.): تنشی، چرک.

چریفیت (باک.): ههڵبهزینهوه.

چريق: دەنكى ليدانييه.

چریک: چیکهند، خهرهک، چهرخیکه به بادان پهموّدانه له پهموّ جوویّ دهکاتموه. (باک.) چریکه، دهنگی بالندانه.

چریکاندن: چرین، قیژاندن، زریقاندن، زیکاندن، هاو ارکردن.

چریکه: هاوار، قیدژه، زریکه، زیقه، چرکیدژن، بانگ. هاواریّکه له بهرنیّش یا لهکاتی لیقه مومانیّدا. داستانی قارهمانانی پرشوّر، که

به هملبهست دانرابی یا به په خشان. ناوازه ، ده نکی خوش، گورانی، تیه ملکردنی گورانی، تیه ملکردنی گورانی، تیه ملکردنی گورانی. ده نگر انی بیستمانی کوردستان ده چریکینی بوی به سه د ناهه نگ. ده نگیکه له پر ابیت، گوریژن. سی برینان: ژان و ژوواری له پر پایه تی.

چريك و هۆر: چريك و هووړ، چريكهى زور، جريوهى چولهكه.

چپین (گورا.، که.، روّژ.، همورا.، لو.، دهر.): (باک.) هه نبهزینهوه، دروکردن. بانگکردن، هاو ارکردن، دروکردن، چپینهوه، قیژاندن، هاو ارکردن، هوره کردن، نیسوی دهنگه، گورانسی یا حمیران و لاوک یا بهسته کوتن. (باک.) دران.

چېينن: شووينسي چې، چېول، دەشت. گۆرانس بيتر، هاواركار.

چرینکه: ترینکه.

چرینگ هچرینگ: ترینگ هترینگ، دهنگی داسییه، ک موه قدرسیلی دهکمری، قاپ و قاچاخی مسیش، که ریّک دهکمرن ی لیّرهدیّ.

چريوه: زريوه، جووكه، جيكه، زريوهي چۆلەكمو بيپچووه بالندهي تره.

چريوه چريو: جيوه جيى جيكه جيك، زريوه زريو.

چز (باک.): مرزقیّکه تووکی خورمایی بیّت. (باک.) زهرگهته. (باک.) قوماریاز له بردنموه ی قوماریدا ده لمیّ لهمن. (رزوّر:، فه.) چزووی دو پشک و زهرگهته و ثیتره. چزوو، کلکی دووپشک و چزووی زهرده واله و همانگ و ثیتره، کلیه همیّی و انساوه بهگیان لهبه رانسموه ده دهن. __ ی همانسان: واته پیّیموه دا.

چزز (همورا.): نیشانه، دامغه، چزخ. ــ کردن: نیشانه و دامغه کردن. دهنگی سورتانی یا برژاندنی گوشتییه.

چزال (باک.): پارچه.

چزان: پیتوهدران، گعزران، سووتانی بهشیّک لهلهشی گیان لعبهران به ناوور یا به کانیّکی داغ.

چزاندن: پیّوهدانی دووپشک ومار و ثیتر. سووتاندنی لهش یا چتیّکی تـر بهناوور یا بهکانیّکی داغ و سووربووهوه. پیّوهدانی دووپشک و ثیتر.

چزانن: چزاندن، پيوهدان.

چززه: چزووی دروپشک و نیسر. کززه، قرچه، ده نگی گۆشتی سرور کراوهره یا برژا و، تنوکیک چعوری له بعر ناوور بکعوی یا تنوکه ناریک له نیو پونی داخ بکعوی ـــ ی لیدی: قرچه یا کززه ی لیدی، ناوور وه لهشیش بکعوی ــ ی لیوه دینی.

چزه: زیان. ـ دان: زیاندان. (ئەردە.) دزی. (ھەورا.) چزوو.

چزهپیله (جا.): دروپشک.

چزه چز: کززه کزز، دهنگی برژانی گؤشت و قرچانی رؤنه، چزهی یدک له دووای یدکتری.

چزه ليهه ستان: چززهو كززه ليه للستان، معبى له ئيتش و ئۆفيكى ناكاو گەيشتنە بەيەكىك، چزه ليپه للسان.

چزەلىپەلسان: چززەوكززەلىپىنان.

چزه لیّهه نساندن: پیّوه دانی دووپشک و ثبتر، ثازار و زیان پیّگ میاندن، چزه لیّه مستاندن.

چزهوپیله: دروپشکی مام ناونجی.

چزپیدان (نەردە.): بریتییه له دریژکردنموهى ئاخەفتن و قسه.

چزچاو (کو.): گۆشەي چار.

چزخ: (همورا.) چز، نیشانه، کردن، کیشان.

چزكردن: كروژاندنموهى چتى نووسراو، خمت بمسمرداهيّنان.

چزلك (هدورا.): چزيلك. (هدورا.) كيردى بدرخدنجدري.

چزنیه (هدورا.): کیردی بهرخهنجهری.

چز لیک (شمرده.): چزیلک، ثموپارچه دووگه ووردانهیه، کمه دووای سوورکردنموه و روّن لیکرتنی لمناو تاوهیدا بمووشکی دهمیّننموه.

چزلێههٔ لسان: كززهر قرچهٔ ليّههستان.

چزمه (باک.): جزمه، چهکمه.

پورين (باک.): ژاکان، سيس و چرچ و ووشکبووني ليتو

وگول و گيا لنبغر بي ناوي.

چزوو: (پروژ.) چز، چزی کولآژدم، (باک.) بارهزیرک، دریشووکه، چزووی دوپشک و دریشه ی ژهنگه سووره و زهرگه تمو میشه نگویسن و ثیستره، دوپشک دریشه ی پیرهدانی به سهری کلکییه و هه.

چزووبز: معبدس له گوشتی برژار یا سووروه کراوه.

چزوپیّله: سرولسوّله، جروره دروپشکیّکی مام نارونجییه.

چزوهور: چزوهودر، چزهچزی زور.

چزیهان (تمرده.): سووتان، سمووزیان. (باک.) چزیـن، (تمرده.) چزان، پیّوهدران، گعزران.

چزيزهرك (باك.): باڵنده.

چزیلک: چسکه، کزکه، کسکه، چزلک، چزٽیک، (کۆ.) کزیلک.

چزيىن (باك.): ھاشىمى ئاوئ، قىد، تىٽرا. (بىك.) ژى چزيىن، لىموى بەقەد، لىموى تىپرا.

چس (ږوژ.): دهنگټکه بـ ودهرکردن و ناژوتنی مهړانه، چش، چشــش، (روژ.) چیس.

چست (باک.): چیّر. ـ کرن: چیّرتن، چیّشتن.

چسته (باک.): کارزان، مهحلان، جهرجه، زرنگ، لیها توو.

چسک (باک.): زوو، گورج، پەلىه. (باک.) چروسكەي رووناكى.

چسکان (بابا.): بمثاووری چزه لـمدهست یا لاقی هاتن.

چسکه (بابا.،شا.): چزیلک.

چش: چشه، وهش، وهشه، بۆدەركردنى وولأخان بهكاردەبرى، ووشهيتكه لهكاتى دلگييرى ياناهرميددا بهكاردەبرى و قيروسياى ليدهكرى، (ههو.) چارپۆشى، ليككوران، (رۆژ.) چس، چيس، چشه، چسه، هيچ، قيروسيا، قيرسى، (ههو.) تخ.

چشت (همورا. ، که. ، دهر.): شت، چتومهک، چت، هين.

چشه (ثەردە.): هنگ، فەرمانە بۆرزىشتنى وولأخ.

چشت (رموا.): زک، تۆل، بە ــ ه: ئاووسە، زکى پرە-

چشتر: (که.) چیتر، بزنیکه له گیسک گهوره تر و هیشتا نمبوییته بزن. چشتیک: چتیک، شتیک. چهتیک؟، چی؟.

چفهغ (باد.): گیرانموهی دهنگی همندی له بالندان. چفاره (باک.): جگهره، جگاره.

فاره (باک.): جگفره، جگاره.

چفاندن: چغهکردن.

چفه: چغ، چخه، بـق دەركردنى سـهگان بـهكاردەبرىّ. ــــكردن: چغــهكردن، چغاندن.

چفەچغ: چخەچخ.

چغچغ: چخ چخ. ـ كردن: ووتەيەكە بۆ دەركردنى سەگ.

چغراندن (باک.): هاندان.

چفل وبهد: مروى زمان خراووپيس.

چفانن (ئەردە.): چغەكردن.

چفه: سرته، بهسریه ناخوتن، چپه، پچه.

چفهچف: سرتهسرت.

چفت (باک.): ٹازاری مــهمـک، جووت، جفت، دووان. (باک.) ٹازاری جادوو، شووم. (ئەردە.) ٹالقەرتىز.

چفته (باک.): رەنجەرى، فەلەكزەدە، بەدبەخت. (باک.) تفەنگى راوى، جفته.

چڤ (باک.): هملّبهژ، چڤ څوهدان: هملّبمزين، فيّللّ و فمرهج، ثارداڤ، ناز، تىشقملّد. چممانموه. ــ کردن: چممينموه. (باک.) دهنگى گوللميـه. (ثمرده.) چفه.

چفات (باک.): كۆمەلل.

چڤاندىن (باك.): چىماندن. (ئەردە.) بىسرتە بەگورى ھەڭينان.

چقه (هنورا. ، بابا.): سرته ، همست و خوست.

چڤهچڤ (همررا. ، بابا.): سرتهسرت، همست و خوست.

چڤر (باک.): چىوور.

چڤڪ (باک.): لکهداري چکوڵه. شووانههڵخهلهتێن، (باڵنده).

چڤناك: چىمارەرە، داھاتور، خورار بورەرە.

چڤۆ (باك.): فيّلْباز، تەشقەللەباز، فيّلْزان، ساختەچى.

چقۆنى (ھەورا.): جووانى، جحيّڵى. "

چڤى (باك.): قەڭىمى مۆرچىيەتى.

چڤیک (باک.): باڭندەييىكە لە چۆلەكەي گەورەترە.

چقین (باک.): فیترو لیدان، خروار برونموه، چمانموه.

چق (باک.): قرچه، قرچهی شکانیّیه. قوَلْی چوّمانه، خر، کهند. (باک.) لکی دارانه.

چقا (باک.): چەند، چقا پەزى رەھەيە: چەند ئاۋاڭتان ھەيە؟.

چقاس؟ (باک.): چهند؟، هیّنده، (بق پرسیاره)، من ــ ژیّره گوّت: تـهمن . هیّنده ی پیّم گوّت.

چقاندن (باک.): له گهمهی جگینیدا فیلیکه.

چقه: جقه، قامكيّكه له پيّى كه لهبابى دەردەك وي دوواى تهسمنى ساليّكى. په پيّكه وهكوو تاووس و ئيتر پادشايان لمه تاجهك دانى دەچەقيّنن.

چقهچق (باک.): چهقهچهق، گێڕانموهی دهنگی جوولاّنی همندێ چت. چقچق (باک.): قرچهقرچی گۆشتییه، که لمناو روزنیدا سوور دهکرێتموه. چ<u>قچق اندن</u> (باک.): قرچاندن و سسووتاندنێکی زوّره، (باک.) قجقچاندن.

چقر (موک.): خاچ، دەلىۋى خالىدار.

چقل (شار.): دروو، قـه لْـچغ، درکـی گــهوره، تیســمالْـکی دار، پـــووش و ئیدیکه. بژی گولْـی گهنم و جوّو ثیدیکه، (رِهوا.) داسی.

چقل (باک.): لک، لق. (همورا.) بمردهلان.

چقلاّوي: درواوي.

چقڵهكهڵهوي (بابا.): درووه زهرده،گيايهكه.

چقلۆك (باك.): باسكى چكۆلدى رووبارو چۆمانه.

چک (ئەردە.): زلله، شەقەزلله، شەپەلآخه، سەپلآخه. هەلکسەر توو، ناویزه، (ئەردە.) دلتریتک لەچتى شل، شەپازلله. (موک.) لای قوونی جگییه، له هەندیک شوویننانیش بەلآموولاییکهی بهرینی دەلیّن، بهخته وری هاته بوجگ بەکاردەبریّت. (جا.، روژ.) پت، کهم، نەخت، توز، چکی: پتیک، توزیّک. ووشک، بران. ببوون: ببوونی ناوو بارانه: وهشانه وهشانهوه، وهستان، راوهستان، ووشکبوونی دلّریه و تکدی ثاو. (باک.) به تاللوکه، ئاماده، ساز، خووه کرن: خوتاماده وسازکردن. مشته، کوتک، چهکرچ، ووریا، ووشیار.

چکا (با.): داخووا، ناخق، مرازی پرسیارو بانگکردنه.

چکان (باک.): چینشتیکه زور بکولنی و ناوی کهم مابی. (باک.) ناو له شیناوهردی بران. (باک.) ناو له شیناوهردی بران. (باک.) د لقهه پاوهستان و ووشک بوون، ووشککردن، ئیشک بوونی ناو یا بارانه و ناوی بیر و کاریز و نیسر، مچکین، چکیان. (باک.) چزرانهوه، (باک.) تکان.

چكىنەھە: چۆړانەرە، تكانەرە. كولانى شلەمەنى لەسەر ئىارور بە پلەيىەك تارەكور دۆشارى پەيت دەبىتتەرە.

چكاندەرە: جرورە گەمەيەكە.

چکاندن (باک.): مچکاندن، ووشککردنی دلزپهه و ههموو جووره تکهیه کی ثاوی، چوړاندن، تکاندن، چکیاندن. (باک.) روواندنی چت، چمقاندنی دار و چتی تر.

چكاندنموه: چكانندوه.

چکانن: چکاندن.

چکاو: چۆړاو، تكاو. ــ هوه: چۆړاوهوه، تكاوهوه.

چکه: چک، تکه، تنزکه تاو، دلزیه، دادانی تاوه له کونده و مهشکه و تمندکه و دفرانی کانی و گلی یان له خانووانه و له کاتی بارینی بارانه دا. چکهیی (باک.): داره بیی ووشک.

چکهچک: تکهتک، چوّړهچوّړ، نیّوی دهنگی تکانی ناویّیه. نیّـوی دهنگی بالّندهو کهژمیّریّ و ماشیّنانه.

چگهڪردن: تکهکردن.

چكەڭد: گچكەڭد، تۆزلاند، نەختەلاند.

چکچکاندن (باک.): قوّل لیّهه لّکردن بو شهری یا خوّچه کدار کردن.

چکچکه: له نیوشاخ و چیایاندا به شووینیکی دولین، کهچک چک و تک تک ناوی لی بتکی.

چکچکه (همورا.، رموا.): پندریسکه، فندهگوله.

چکچکۆك (باک.): باڵندەيێکه.

چکرم (ندرده.): چتیکه بهزهویدا چهقینرا و واتبا لهزهوی کوترابی وهکوو بزمارو میخسندان.

چکزین (باک.): چاڤزۆرک، بەدگومانی. ئەنترپەھت برون.

چكل (بابا.): چەقين. چىلكە، چكول.

چكلان (باك.): چەقانى ئالأودارو ئىستر. ـــدن: چەقاندنى ئالأو دار و ئ.ت.

چکلهچزێ: معبعس له پهیدا کردنی چته بهکهم و کووړی و بـهړهنجی شـان و ثارهقهی نیّوچاوان.

چکمهساو (ئەردە.): باقەييّكى گەورەيە لىەگياى دروواوەوە.

چكۆ (باك. ، باد.): چونكور ، چونكى. لەكورى، كوويندەرى.

چک و پک (موک.): له کاتی کایدی جگینیدا به کاردهبری.

چکوو<u>ړانسان</u> (بساک.): هملاّمسساندن، بساپیّکردن. (بساک.) گسرژو چیندارکردن.

چکوورین (باک.): شهپۆل لیدان.

چكۆس (باك.): رژد، بەرچارتەنك. ــى: رژدى، بەرچارتەنكى.

چکۆنه: تىورژک، تيىژک، (باک.) خىردە، تيىش، گچكىه، كچىك، گچكۆن، ووردە، ووردەله، ھوورک، ووردىله، بچووک، بورچک، گولانه، پت، پتكىق، (باک.) پتىق، بچووكەنى، بچكۆنه، چووك، چووكەنىه، بوچكەنم.

چكۆلسەيى: بچروكى، بەندەيى، بچروكاھى، بچروكىتى، مندالىّستى، گچكەيى.

چكۆن (ھەررا.): ئەكورتىد؟.

چکێ: تۆزێ، نەختێ، كىمێ، پچێ.

چکیان (نهه. ، شکا. ، باک.): چکان، دڵۆپه ووشک بوون.

چكياندن: چكاندن، دڵۊۑڡۅوشككردن.

چکٽِڪ: چکێ.

چکین (باک.): ووشکبوون، بړان. ــ ی بارانه: ړاوهستان ووشکبوونی بارانه، بهنامن ژبهر چکیا: پشووم بړا.

چڪا (فه.): کرد، تهيه.

چل: چىل، چېل، (٤٠)، چلويەک (٤١).

چلان زولا، زل، پت، (هدروا. کون) تل، لق، تعنها بر تاکه گیا یا پووشیک به کار دهبری. (باک.) زگپهرست، قرمدار، چاوبرسی، زورخور. (باک.) پیچراو، خووار. (نهرده.) گیل، گهوج، فل، پهخمه. دووجار بیست، چهل (٠٤). بالنده پیکه، چه کچه کیله (به لامی قه له و). تروان، پلسدان، (همورا.) قولدان، (دهر.) تریوینک. دان: (همور.) پتدان، لیندان و هملاویژوتنی برینان یان جولانی جیگای ههلامساوه، که کیمی تیدابی. لکه دار، چهلاک، داریکی راست و دریژه بو لیکردنه وی مازوو و گوویز له لکه بهرزه کانی داران. چیچه، شاقوت، گوی مهمک. دی گووان: گوی مهمک.

چلاب (باک.): زنجیری زیّړ.

چلاسك: چلووسك، سەرەبزووت، دارى نيوەسووتاو، چلتوسك.

چلاک (باک.): چهلاک، (باک.) چلهک، داریّکی دریّرهو سهرهوهی دوو پهله دهدریّته بهرکړی دهواران. (باک.) کوتهک، داریّکه بسوّشهر، داردهست.

چلاک (ئەردە.): نەمامى داران.

چلانن (ئەردە.): ترووكانن، ترووكاندن.

جِلاُو: (كۆ.) چەلاّو، جوورە پلاّوتىكە.

چلاوههز: تاشيهز، چيّشت ليّنهر.

چڵه (موک.): میٽوهی تەپە، چڵێسی، زۆر خۆری، ترورکەو ھـەنایی چـاو، ــــــى: ترورکە، چـلەی چاو، چاوی دێ: بـە ئاستـەم چاوی ترووکـەی دەکات. چـەلاک، چـلاک، دووشاخـه.

چله (چلله): __ ی هاوینی: له نیّوه پاستی هاوینیّدایه، __ ی نِستانی:
سهیدک، (که.) خهفتیان، چل پرژ له نیّوه پاستی نِستانیّدا، __ ی
زهیستانان: ماوه یه که برّژن، که مندالّی بوو تاچل پرژان. (فه.) گوریسی
ثهستووره له موو دروستده کریّ. به تیّه پینی چل پرژان دهلیّن دووای
بوونی مندالیّکی یان دووای مردنی یه کیّکی یا پاش گوریستنه وی
بووکیّکی، له شوویّنیّکی نه دیوو پهنهانیشدا تاماوه ی چل پرژان خودا
پهرستی تیّدابکریّ __ ی پیّدهلیّن، به پیّی پیّبازی کوردستانی باکووپ:
لفرستانیّدا ۲۰ پرژی کانوونی یه کهم و بیستی کانوونی دووم ده کاته
چلهی زستانیّ، چلهی هاوینیش به و چهشنه یه: ۲۰ پرژ له تعباغ و ۲۰ پش
له تهمووزیّ، له چلهی زستانیّدا سه رما زور سه خت و له هی هاوینی شدا
گهرما زور به تین ده بی.

چلهبهنان: بریّتییه له چهند دمواریّکی زوّر به پری به یهکتری داههلّدرابن به جووریّکی کهچلّه گیری دموارهکان به ناو یهکتریدا چووبن.

جلهبچووك: چل ردزه كانى دووايى زستانيد.

چلهبې: به حاجی له گله کو بالنده ییکی تر ده لین، که له پیش کاتی خویدا گهرابنموه کوویستانی. _ کردن: هاتنموه ی له گله گو بالنده ی تر له چله ی زستانیدا.

چله بووچك: چلەي گچكە.

جلهپایه: دیلانیّ.

چلەپۇپە: لق و پەلى زۆر بەرزى درەختانە.

. چلهپوّپهی درهخت: چلّ و پهلرپوّی همرهبهرزی دار و درهخت. *

چلەچلى: تلەتلى، سووتانەوەي برين، نىللەنىلى ئارورىيە.

چلهخانه: شوو يننيكه چلهى تيدا بگيرى بۆخودا پهرستى.

چلهدار: مندالیّکی تازه بووبی چلهی تیّنههه پیبیّ. نافره تیّکی زهیستانه، که هیّشتا چلهی نهچووبیّ.

چڵهدان (ئەردە.): چيكڵدانه، چيقڵدانه.

چلمدانڪ (باک.): چيکلدانه.

چلهشۆر: بارانى رێژندى دوواى چلەيە.

چلەك (باك.): تووى فەرەنگى. زۆرخۆر، چڵێس، لاواز، بىێ تىين.

چ<u>لەكەن</u>: داچلەكان، شلەژان، خورپان، داخورپان. ــــدن: داچلەكاندن، شلەژاندن، خورپاندن، داخورپاندن.

> چڵهڪاو: شڵەژار، داچڵەكار. چڵهڪه: چڵه، چلاک، دروشاخه.

پستند. چند، چارک، دروساخد.

چلهکی (باک.): زور خوری، زور خوریتی.

چله که دارینی ده داره و به مستونده ی کورته اسه دارینی دهوارو ره شما لاندا ده دریته به ر نه و گوریسانه ی که به میخی دهواره که و به ستراوون اسه کاتی شل بوونه و یا داته پینی دهواره که دا بو نه و هی که گورجی بکاته و ه

چله گهوره: چل روژه کانی سهره تای زستانیّیه.

چڵڡۅۄڒى: چزڵيك.

چلفوورچ (ئەردە.): ۲۵ رۆژك مانگى (جدى) تىپىدى (وورچ) دەچىتىــه ناو كونى ختى ۲۵ رۆژىش لەسەرەتاى (حمل) بىينى دىنتە دەرى ئىعو چىل رۆژە سەختىرىن رۆژانى زستانىيىــە.

چلهم: چلههم، بۆتەوە بەكاردەبرى، كە لە پلەي (چل) ى دابى.

جلهمين: چلهممين.

چلهی بچووك: چل روزه كانی دروایی زستانيّیه.

چلهی گهوره: چل روژهکانی سهرهتای زستانییه.

چ<u>لاساندن</u>: فیدل و فسه ره جکردن، خوو اردنسه رهی شاوی سسه گانه بسه زمسان. (باک.) لیکردنموه، په داندن.

چلهانن: چلپهچلپ و دهنگی ناو خوواردنموهی سمگ و پشیله. (تموده.) چمکاندنی مهمک، مژین.

چڵهاو: قوړاو ، پيساو ، چڵكاو ، زڵقاو .

چلهایی (فه.): همزارپی.

چڵهه: چهکاندنی مهمک و گووان، دهنگی خوواردنیّکه، که به چاوچنترکی پهیدا بکریّ و ههان بلووشریّ. (شا.) شلّههی ناویّ، (نهرده.) لهپلهپ، بهدهنگی نار خوواردنموهی سهگ و پشیلانیش دهلیّن.

چلههچلىپ(شا.): شلپەشلى ئىلوى، لەپلەپ، چلىدى يەك لىدرواى يەكترى، چلىپ چلىپ.

چلههره (باک.): گیایهکه.

چله و النس: دهنگی استناده و هان الورشینی چت، استناده.

چلتووك (باك.): چەڭتورك.

چڵتووكجار: چەڭتروكجار، (ئەردە.) شاڭيگا، لەرەزە.

چلچهنگ: چىنگال، ئاسني كى چنگدار پەلىپەل بە تىللىوە دەبەسترىت تا، كىه نىچىرىك تەللىوە بىور ئىدترانى تەلدىك رابكىتشى چونكى چنگىى چلچنگەكە لىە چتى گىر دەبى نىچىر بىزى راناكىتشرى.

چلچوا: چەند پارچە ئاوينەيەكە لىه تەنەكەيەكى دەگىرين و چىراى پيدا

دەكرى بۆرپووناكى .

چلچهنگ: چلچنگ، شانه.

چلچله (بابا.): باڭندەيەكى بۆرە وەكوو پەرىسىركەي وايە.

326

چلوه (همورا.): جريوه.

چلۆبىپ (باك.): چڵىو ودارى ووشک كۆكەرەرە، چڵووكار، چڵىوكەر. چڵوچۆ: ھەرلار تەقەلا.

چلو چووڤ (باک.): چهماوهوه، خووار، پيٽچراوهوه.

چلوچووقی (باک.): خوراری، پینچراوهودیی، چمماوهودیی.

چلا وچیو (شاره.): هموی و هموالا، چیلکمو پارچه داری ووردو کورت وه کسوو شیشهه ی تووتسن، چیلکسه، داردهسست، چیلکسمود پووی سووتاندنی، چوکله.

چلووره (بابا.، شار.): (باد.) گلیله، (بال.) سروله رمه، (کو.) مووم، (بار.) زهمه گلیره، (کو.) مووم، (بار.) زهمه گلیره، ژه کلیره، (خو.) رمه، (همورا.) به یسه، نمو شووشه سمو لا تماتی سری و به سته له کیندا به سوولاوک و گوویسوواندا شورده بناوی که است کاتی سروسه رمایه دا لسه سه رده می چورانه و یدا هم له حمواوه دویبه ستی.

چلووره: جروره خرو اردهمهنیه کی سارد و شیرین و رهنگینه.

چڵووسك (همورا.): سەلكىبزووت، سەرەبزووت، چوڭسك.

چل وفل: مرزى نهوسن، چليس.

چلۆك (ئەردە.): چلەپۆپەي داران.

چلووك: چلووى گچكه، وورده چيلكه. (ثهرده.) مرزى چلكنى پيس و پهلوس.

چلووكفر: (باك.) چلزېر، ئەركەسەيە چڵروى كۆ دەكاتەرە.

چلۆكۆك (باك.): داروبارى تىكچىژاو.

چلووك: چلروك.

چلومهان: چهل و مهل.

چلۇن: (هەورا.) چىزن، كىو، چىنى، (باك.) چاڤا، چاوان، چاوانكى، چەوا، چەجوور، كتق، كتۆيى، كووسە، چەوا، چوويتىم، كووسا، كووسان، چتق، چتةنىه، چاوا، بۆپرسياربەكاردەبرى.

جِلوْنها: هه ڵٚكهوت.

چلۆنى: كتۆيى، كورى، چۆنى؟.

چلۆنىيتى: چۆنىيتى، (رۆژ.) پاردان، بار، دۆخ.

چلی (باک.): چڵێسی، نموسنی، زور خوری.

چلیان (ئەردە.): جیّبهجیّبوون، درووستبوونی کاریّک، ئازاد کارەکەی بۆنا چلیّ: واتە بۆی درووست نابیّ.

چَلْیان (ئەردە.): ترووكانى چاو، ترووكيان.

چلیان (ئەردە.): گلیسان، خلیسسکان. (ئىەردە.) لىويسان، رێککسەرتن، لىوان، راستھاتن. (ئەردە.) تووشهات، تووشهاتن.

چلێچلي (زا.): شهمشهمه کووێره.

چلێچيلي (باک.): چەكچەكىلە.

چێێس: زور خور، چاوچنوک، نهوسن،زگن، زگبرسی، (باک.) چل، بـوّ هـهموو جـووره گیــان لـهبـهریّکی بــهکاردهبریّ. ــــی (بــاک.) چلــی، زورخوری، نهوسنی، زگنی.

چليك (زا.): ئاسنى سەختى ساخ.

چلچنگ (هدورا.): شانه.

چندان: (همو.) پتدان، (بابا.، همورا.) پلدان، تلدانی بریس، (دزه.) تروان، (همورا.) قولدان، (همو.) ترواندن، (ضه.) وورک، لیّدان و هملاویژتن و جوولانی برینان یا جیّگای هملامساوه، که کیّمی تیّدابیّ.

چلدانه: ــ ى سەرگۆران.

چلفراندن (باک.): دراندن.

چلفږه: گۆشتى سوور كراوەرەيە.

چلفرين (باک.): دران.

چلک: (خق.) چرک، (باک.) قریسژ، (شعوده.) زیسرگ. کیسم و هسعوا و زووخاوی برین.

چلک (باک.): هیندیک، باریکی گچکه، باراشیک.

چلکاو: ناوی شلوی و چمورو چهپهان، که له چتمه ک و ده فری چلکنی شوّراو لیّپه یداده بی. (خق.) چرکاو، چلّپاو، قوړاو، زلّقاو، بهساو، شاراو، لیته، ههرگاو.

چڵكاوخۆر: پاشمارەخۆر، كاسەلىيس، كىسىتكە بەدژى نەتموەى خۆى راژەى. بىتگانان بكات.

چڵكه: چڵەكە، تەكان، سڵ، سڵەمە، رەر.

چلڪ دياني: چڵکي ددان.

چڵڪ ڪووٽچکه: سيمراخه، کرێژي گووٽيان.

چلْك مرده (تدرده.): چلكسوو، كفل و پدليّكه ناپوخت شورابيّ.

چ<u>ڵکن:</u> چرکی، تاشوو، پڵکن، ق_وێـژاوی، پیسـکێر، زیرگـن، چەپــهڵ، نەگریس، لەشی چڵکن، دژوێن. ـــی، قرێژی، قرێژي،

چڵكيەنموە: سڵممانموه، چڵەكەكردن، داچڵەكان، تەكانخرواردن.

جلله، جله.

چڵم: (همورا.) چرم. كڵم، (باك.) ليك، ثاوو تهړاييّكي تونده لـه كـهپق ديّته دەرێ، كه لنج و سوويّره، زوخرگەريّزي كـهپۆيـه.

چنمه نمه مد مد مد ناوکی گوو یزوبادام و نیستره، که هیشتا شیره بی و خوی نه گردید و نیستره بی و خوی نه گردید و نم

چلمسین (زا.): ژاکان، سیسبوونی گول.

چلمن: (همورا.) چرمن، گيانداريّکه چلمي زورييّ.

چلمير (باک.): بالنده يه که.

چلمیره (زا.): پشکوڵی دەرگا.

چلمیّرده: (نهرده.) نوویّل، داریا ناسنیّکی نهستووره چتی قورسی و اکوو بهرد و نیترله زوریی پی بلّند ده کهن. کولّه کهییّکه له نیّرخانوواندا و هبهر میچی ده دریّت، نیرگه، داریّکه و هبهرداری شکاوی میچی ده دریّت بق بهرزکردنه رای تادیره کی و هبهر ده دریّت یا دهگور سریّت.

چلۆ (زا.): چلّىو، گەلأى دارەبەروو وئىتىرە، كىلبۇ زىستانى ھەلْدەگىرى بىق ئائىكى ئاۋاڭ و مالاتان. (باك.) چلۆن؟، بۆپرسيارە. (باك.) چلّىو. چلۆو:(باك) چلق، (ھەورا.) چرق، (خق.) چروو، سەي چكۆلْـە: چلّىوك، ئىكدگىچكەكانى دارە مىازوو و بەرپوو و ئىيتىرە بىە گەلاكانىيانسەرە. گىەلاكى داراند، كە تازەدى دەربىق وبىە قىەد بادامىيّكىيىيە، (كۆ.)پۆقىرە، (شار.)

چرڌ

چم (باد. ، باک.): سمی وولآخان و ثار الآن. (باک.) قوللهی کیّویه ، سهرته پوّلکهی کیّویه. (موک.) له کاتی پرسیاردا به کارده بریّ، چیم؟ نهمن چیم؟.

چهان (ئەردە. ، موک.): چما ، داخرو ا، ئاختر. (ھەررا.) وەک، ھەروەكوو. (باک.) خوو اربوونەرە ، چەمان، چەمانەرە. (زا.) شكست.

چمانی (باک.): راڤه(شرح) نهکراو، تی نهگهیمنراو، راڤهنهکردهنی.

چیمهنزار (باک.): چیمهن.

چمبل (باک.): دەسك و ھەنگلى دىزەو گۆزەيە.

چمچ (ھلورا.): ئلازنۇ.

1---

چمچم (هدورا.): گێوهيێکه (کهلاٚش)، کهژێری چهرم بێ.

چمچمه (همورا.): جووره کموشیّکه له پیستی خاوی رهشه وولأخان دروستدهکری، کاله یا ژیّری چموم بی، چمچم، پیّلاّویّکه لمسیرمه دروستدهکری. (نمرده.) چممچه، کموچک.

چمک (رِدَّژ. ، که.): داوین و لچکی کعوایه ، شاقعل. (باک.) ــ دان: به ماشه یا به دوو قامکان گرتن. (سلیّما.) لچکی پشــتیّنه ، گرّشهی کالأو راییّخ و چتی تر.

چمکه (نهرده.): چونکه، چونکی.

چمکۆ (باک.): چونکوو.

چمکی (باد.): چونکوو.

چنار: داریکی شووش و گه لآپانه، سسی جووره، ۱) چنار: لکی زوّر بلاّر دمینی و نهگهر له کوّلکه کهی زوّر بلاّر دمینی و نهگهر له کوّلکه کهی بژیتموه وه کوو دووخی راست هه لُدهچی، چنار و هکوو مساری همهوو سالیّکی تیّکولّ (پهلک) ی فریده دا لسه گهلّ نمسیبند از زوّر به هی نمسیبند از گهره تره، ۲) پهلک، وه چناری دهچیّ به لاّن وه کوو وی راست و باش نابی و پهلکی خرتره، ۲) سووره چنار: زوّر بلّندو نمستوورده بیّ.

چناره کهنمه: گیایهکهی وهمی چنار دهچی به کوتراوی له بالنوکه و قونیتر و برینان دهنری: دهرگای دهکاتموه.

چناركله: چناركهله.

چنارستان: جنیک، کۆزەسپیندار.

چنکه (ئەردە.): چەندگە.

چناکهدان (تهرده.): چهنهدان و قسهزور کردن.

چناكەشكىياگ (ئەردە.): مەبەس لەمرۆڤى سازندەيە.

چناگه (جا.، رِرْژ.): چەندگە.

چناگەدان (ئەردە.): چەنەلىدان، چەنەوەرى.

چناگەشكىياگ (ئەردە.): چەنەباز، چەنەرەر، ھەڭىست رىيۇ.

چناگەھەڭتەكانن: چەنەگە تەكاندان.

چناك (باد.): كەمتەرخەم، شر، بى سەروبەر، (باد.) شلىخە.

چفغلىق (باک.): پارازتن، خووەژىّ ــ : خـۆلىيّپارازتن. چنىين، بـۆگىرلاّ و مىيوەرئىيتىر.

چناوه (لو.): چەنەگە، چەناگە.

چنهو (لو.): نارا، نائاوا.

چنه (زێ.): قەرتاڭدى چكۆڭد.

چنهویهرد (همورا.): بهخشین، لیبورین.

چنهچنکردن: ههڵپهکردن، بۆپهیداکردنی چت به شیوهییکی سروکی و ریسوایی.

چنبۆڭە (كۆ.): چىمۆڭە.

چنجرووك: چړنووک، چنچرووک.

چنجڪ (ړوژ.): چنکه گوشت.

چنچک (ږوژ.): زەنگەتە ترټيەک. (فه.) چەقالە، دەنكە رەقەكەي بادام و قەيسى و ئيتر، ناوكى ميوانە،(لو.) جينچك.

چنچک (همر.): چنچکان.

چنچك: جنجك، قنجكي بامي و ميوهيد، قونچك. بريشكد.

چنچكان: (هدررا.) جيجكان، لهسهر دانيشان: هه لترووشكان، وهبه داد: ليرهنين.

چنچکه سڵێمانه (همورا.): باپشکێو.

چنچن (باک.): چەنەسسووک، زۆربلىق، چەنسەباز، بۆلەبىۋلىـ، (بىاک.) پۆلپۆلـە، گازندەى بىقسوود. ـــى: چەنەسووكى، زۆربلىيىي.

چندک (باک.): تهکان، ــ ا خووهدان: تهکان دانهختر.

چنرانهوه: قەچنىن، پىنەكردن.

چنداو: گۆرەوكرى تر، كه چنرابى، تنراو.

چنڪ (شن.): وورتکهنان.

چنکچنک (گهر.): دەرۆزەكەر. وورتكەي نان.

چنے (باک.): دەنگى زيرو زير مسوكانانه، چرنگه، زرنگه. (ئەردە.) چەماوەرە، كۆم، گير. مست، مشت، چەنگ، پرپه كى: پربه مستيكى قورچاو پرپه چەنگى، كىيدان: مشت ليدان. چنگورك، چنگر، پەنجەو نينۆكى بالندان و گياندارانى تر، چەنگال، پەنجورك، چنگال.

چنگان (هدرا.): چهنگان، چنگورک، ــ ی شیّری: چهنگانی شیّری و جانگانی شیّری و جاندوه رو بانندانه. (هدرا.) قامکه راندیه له تعنه که دروستده کریّ بق سه پانان، که له کاتی درویّنده اله قامکی ده کهن. قولایی ماسی گرتنیّ و نیتر، ناسنیّکی چنگداره گوشت و چتیتری پیّداده کریّ، ناسنیّکی پهلداره له تمانه ی ده خریّ بان سهتلّ و دوّلچه، که کهوتنه ناو بیرهوه پیّسی ده رده هیّنریّ.

چنگاڵ و پۆن (دەر.، پۆژ.): ھەرمىتشىك، كوللىترەى گەرم لـە نـاو پۆن كوشىن بۆخوواردنى.

چنگانه: جروره چهنگالیّک همهنگروینی پسیّ لمه کرسی بسهردی دهرده هیّنریّ.

چنگاووڵ (نەردە.): چەمۆڵە، پووچک، پووكاوول. چنگاوێؚژ: دەسەداينە، دەستەردامێن.

328

چنڪهپرچي

چنگهپرچێ (هدررا.): چهنگهپړه، شهړکردنه بهچهنگ و دهست و پهل، بهپهلهپهل.

چنگهدویان: دهست بازی و شهره چنگ.

چنگه **پۆپانى**: چنگه پۆپانىكردن.

چنڪه پونيّ: چنگ له زهويدا گير کردن له به ر نه خوّشي يا تيّش و توفيّکي زور، رنينهوهي ده غلّ و گورگيا به دهستي.

چنگهڪره: چنگه کړێ، چنکله چزێ.

چنگهکرێ: سهرکموتن بۆشورێنێکی بهرز بمهێی گیرکردنی چنگموه. چنگهنه (همهررا.): فشمهکلاّونه، شموران خهلهتێنمه، شموران هملخملهتێنه.

چنگه مریشکه: پی مریشکه، گیایه که گهلآیه کانی وه کوو پینی مریشک پهروداره.

چنگهانکردنهوه: دەروزەکردن.

چنگر (فه.): چنگورک، چننگال.

چنگ قىر كردنموه: دەست بىلار كردنموه لەگمال كوور كردنموهى بمهىرى ترس يا ئازار يكموه.

چنگکهوتن: دهستکموتن.

چنڪڪرتن: چرنووک ليدان، رنين.

چنگله (همورا.): زهمبیل، زهمبیله، بمرچینه، له شوول یان له قامیش دروستده کری و گچکهیه، سعوه ته.

چنڪٽه چزێ: چکڵهچزێ.

چنكلەسەرە (تەردە.): سەرقۇن، كۈنەسەرە.

چنگ مریمم: بخووری کوردان.

چنگنده (هدو.): جووره جالنجالووکهیدکی زورگهورهید، شیرپهنی، چنگن. تیرهیدکی کورداند. گیایدکی گدلآووردی پیشدداره لده ناو کشتوکالدا دهرویت و زیاندهره پیان هاوینان له کانگاواندا دهروی. کشتوکالدا دهرویت و زیاندهره پیان هاوینان له کانگاواندا دهروی. (هدورا.، زهن، ، دهر.، هدو.) پند، پنت، لده پهسمنی قرنووید، زیندهواریکه به ناوبنی مرواندا ده چیته نیو گوشتمه له به به چلکنی بهدورو دریّری و بهچارهیده لهبهرانبه پند نووسراوه. کموهی، میچ، میچ، زیندهواریکی شازالا و ئیتردا ده بوات ناوگوسته و کورده اوازی دهکات، دهرمانی کوردهواری نهمهید: سدلکی سیر بکوتری و له بند دانی ناژاله که بسووریّتموه پاش یه کدوو سدلکی سیر بکوتری و هه لده دانی ناژاله که بسووریّتموه پاش یه کدوو

چنڪنهسمره (تمرده.): چنگلمسمره، گژنمسمره، قرن.

چنگ نی (بابا.): خیّلیّکی کورده له کهنار سلیّمانی. چنگنه، جووره جالْجالّووکهیه کی زور گهورهیه.

چنگوو (باک.): کانی، مینایی.

چنگورک: جنجرووک، چهنگورک، چنگ، چړنووک، چنگال، چهنگ، رنووک. سه لیدان: به نینوکان رنین، چنگلیدان، سهری نینوکه تیژه کانی پشیلمو بالنده و جانموه رانه.

چنوّ (همورا.): وهما، ئاوا.

چنوور (همورا.): جووره گیایه کی بۆنخۆشسی کوویستانییه وهگهسکی هینندی، پهشمه کی دهچی و گولیشسی ههیه گهلآیه کهشی وهسی شوویت دهچی ز.

چنۆك: چاوچنۆك، چاوبرسى، نەوسن، (ړۆژ.) جلفړ.

چنۆكى: چارېرسێتى، چارچنۆكى، (رۆژ.) جڵفړيى.

چنووندەر: چەرەندەر.

چنیای (همورا.): چنین، بۆلۆكه و گۆرەوی و دەغل.

چنیهی (همورا.): چنین.

چنیک (زا.، دهتر.): تروکی لاجانگییه، که له نیتوان چاوو گووییاندایه. چنیک چنیک (باد.): چتی رهنگاورهنگ.

چنین: چناندن، راچاندن، داچناندن. بی گوان و میبوه ر ثیتر: گوان و میبوه لیکر دندوه کیان و میبوه کیکر دندوه، کوکردندوه، دارنین، وو ته : قسمچنین. بژار کردن، بژاردن، (ثباکد،) بژنین، هی برنج و ثیتر. دروونهوه، گورهوی : تهنین، (باک.) هیتازتن، دروینه کردن. (تهرده.) بژاردنی دانمویاله. پهستاوتن، دروستکردن.

چنینموه: قهچناندن. گۆرموی و به پهر مافووره و تنراوانی تری هملومشاو بهکاردهبری بو چنینی شتی دیکه. کوکردنموهی دانمویلهی پژاو یابموی داری هملوه ریووئیتر.

چنين بانيهك: لهسهريهكتري چنين.

چنين لاى يهك: له تعنيشت يه كترييه وه چنين.

چۆ (باک.): چێو، داردەست، گۆچان. (زەن.، رۆژ.) دارى تەرووشك. (باک.) دارى فەرمان وياسا. (ھەررا.) لـەرێ. دەنگێكە كـەر و ئێســـــرى پێ لـێدەخوړێ.

چۆبەچۇ (ئەردە.): بەرانبەر، وەك يەك.

چۆپ (ئەردە.): درز. چەپ، چۆپە.

چۆپيان (زەن. ، لـو.) : شووان. (رەوا.) چرپه، چۆپه، (باک.) دُلْوِّيه.

چۆپهه: چەپە، كەستىكە راستە نەبى و ھەموو چتىكى بە نووسىنەوە بە دەستى چەپەي بكات.

چۆبە (پژ.): چەپ، چەپلەر، چەپرا، چەپە، چۆپان، لاي چۆپە.

چۆپەيى: (جا.) چەپى، جوورە ھەڭپەرىنىڭكە.

چۆپچۆپان: چاختىكە لـه بـمهاراندا كيا هينىده بـمرز ببيتـموه، كــه شــووان ئيرارى دارەكەي باويژيته ناو گژوگيايان سبمينىي بۆي نه دۆزريتموه.

چۆپچۆپێن: چۆپچۆپان.

چۆپىر (زا.): كورىر.

چۆپكردنفوه: بادانهوه، وهرگهرانهوه.

چۆهلمه (باک.): نەخۇشىيتكى وولاخانە لەسىنگىياندا سەر ھەلدەدات.

چۆپىى: (ئىەردە.) چروپى، (جا.، ھىەورا.) چۆپىدىى، چىدىى، جىوورە ھەلىپەرينىكە جارجارە بەلاى چەپىدا دەخولىنىدە، سەرچۆپى.

چۆپى كێش: كەسێكە سەر چۆپى بكێشێ.

چۆپىك (باد.): مرزى كىمهرش.

چۆت (باک.): پارچەيەكى گوشادە بىسەر جلكى خۆيانى دارەردەگرن، بە گچكەى وى دەڵێن (چۆتكە) لەلۆكەى دروستدەكرێ.

جوّترم: پشوردان.

چۆتورمه (ئەردە.): پشيوى.

چۆتلمه (باک.): چوتل، ژههر، چههری مار، له کاتی وهلام دا به تووړهیی

چۆچەللە: رېزە قوللفدييك به تەختىد دەوارموه لىدكاتى 🎤 ههلّدانيدا تيّكده خِريّن بوّ پيّکِهوه نووسانيان. داريّکي باريكي ږهشه وولاخي پي چهڵه دهكريـّت.

چهچ (باک.): کهر، گوويدريّژ، به زاراوهي مندالأن.

چۆچە (رۆژ. ، كۆ.): پارچە زىرىكى سى لزگەييە ژنان بە سەرو كالارى خرّياني داده كرن و به لاجانگياندا شوّد دهبيّته وه بهسيّ لزگه كان ده ليّن ...

چۆچهك: جووره خشليكى ژناندى پانى پرېره داره به لاى راست و چهپى سەرياندا شۆردەبيتەرە.

چۆچە: جروره خشليّكى ئافرەتاند: گولنيكى خرە و پرپرەشى ھەيـەبه ئالقه لهلاي گوويم له کلاوهکهي دهخري.

چۆچك (باك.): چىمارەوەيى دارو كۆچان و ئىتر.

چۆچكسردن (هسمر.): تۆتىكسردن، بسمزاراوەي منسدالأن

چۆچلە (ئەردە.): قىتكە، چىچلە، بەللوكە.

پارچەييىكى خورى نرخدارو باشه.

چۆخە: (ھەررا.) چۆغە، چۆخى، (ھەر.) بىەرگورز، چۆخەل، شاپك،

چۆخەڭ (سور.): چۆغە.

چۆخ رەشا: ئىللىكى كوردە، خىلار ھۆزىكى كوردە.

چۆخسۆرا: ئىلىكى كوردانى لىدكۆچىدرى مىرانىد، رەنگىدلىد پۆژاراى مارديني بن.

چۆخى (ھەررا.): چۆغە.

چۆدار (لو. ، كىل.): چيودار. ــى: چيودارى.

چۆدەر: چۆدان، چۆداس، قەلاس.

چۆر: چر، نەخت، كەم، چك، قوم، تنزك، تنزكه؛ _ ينك ثاو: كەميك ئاره تەنھا بۇئارە ، ــى لى برى: تنۆكەي لىبرى.

چۆران: تكان، چكان.

چۆړانموه: تكانموه، داچۆړان، ههڵچۆړان، چكانموه.

چۆرەندن: تكاندن، چكاندن.

چۆراننىنموە: چكاندنموه، تكاندنموه، داچۆراندنموه.

چۆراوموه: تكارموه، چكارموه.

چۆربوكه: هاتنه خور ارهرهى بارانه له پلروسك و گويسعبانه.

چۆرەكە: بەرىلووسىك، شۆرارگە، باراناوتكى بە گووتسووانەدا بىت خووارهوه ، جينگاي رژاني ناو .

چۆرە: دەنگى چۆرانىوەى ئاوە، شۆرە.

چۆرەبىرە: ورشك بوونى ئاو لىشورىنىك.

چۆرەبىكردن: ووشك كردنى ئاو له شور ينيكدا.

چۆرەچۆر: تكەتك، چۆرچۆرە، چكەچك، شۆرەشۆرە.

چۆړپېز: ووشک و چکبووني ثاو له شوو يننيک، که چنړي تيدا نهميني، ووشككردني ناو له شووينيك.

چۆرت: شلمژاو، شيتواو. ـ پارهبوون: تيكچوون، شيتوان، شلمژان. (باک.) گۆپكه و گۆي سەرمەمكانه، سەخت، دژوار. (ئەردە.) پىنەكه، وەنەمۇز، چورت، خەرەنىۋكە، چورارچىيوەكە چەند تەلىپىكى تىپدا ړايسەل و هه لکینشر ابی و چهند گرمووک داریکی تیدایه ندوماری پیده کری،

چۆرتان (باک.): جووره پەنيريكە. كەشك.

چۆرتدان: وەنەوزوان.

چۆرتشكان (مىرك.): بارتىكچوون و داچلەكىنى ترپاك كىشانە بە

چۆرتك: كىمۆكەيەك ئار. 🌷

چۆرتكە: چۆرتى دوكانداران، مرازيّكە، ئەژمارى پى دەكرىّ. ^ا

چۆرچۆر: دڵڒپ دڵڒپ، تنزک تنزک. "

چۆرس (باک.): زمان ناخۆش، زمان پیس.

چۆرك: جـ قړک، تووره كه، كونده؛ ـــ ه مـيزيكى كرد: تووره كه مـيزيكى

چۆركە: جيڭايەكە ئارى ئى بچۆريتەرە.

چۆرىنوسقنو: ترنووسقار، چىورىيكى كىمى بكىويتە سەر ئارى شۆربار.

چۆريان: چۆرانىوە، چۆريانىوە.

چۆريانموه: چۆړانىرە.

چۆرين: كيايهكى كيوييه و گهلأى سى سوره و كوو پيوازى بلند دەبى به تەرى و روشكى لەگەل ھەموو جوورە چىستىكى دەخورى.

چــۆش: چۆئــش، ووش، ووئــش، هــۆش، هۆئـــش، وەش، ووشـــەييـّكـه بــــۆ راوهستاندنی گوویدریژان به کار دهبریت.

چۆغان (ھەر.، فە.): گيايەكە كۆلكەكەي بە كوترارى وەكور ئەسپۆن كەل و پەلى چلكنى پىدەشۆرى، كە بەلفكە لەشى خورشىدارىشى پى بشــۆرى

چۆغە: چۆخە، جوورە تەنراويكى خورى خاودارى جووانى ھەمەرەنگەيى نرخداره. چۆخەيەكە لەگەل رانكى لەبەردەكرى.

چۆغەببازەڭە: بزڭە، كوردەڭە بەرازى شىرخۆرە، بزەڭە.

چۆغەرەش: بريتىيە لە چىشتى ماشى رەش.

چۆغەن: ئىوەى لەكىل رانك لىبىدر دەكريت، چۆغە.

چۆق (باک.): چۆ، داردەست.

چۆڤلنن: بەتاڭكردن. قروچاندن.

چۆق: نەفىسىكە، كەلە قەليانى دەدرى، قوم.

چۆقان: لەرزىن (لەسەرمان).

چۆقىندن: لەرزاندن (لەسەرمان) يالىه ترسان، ھەلقرچاندن لىه تارە و چتیتردا.

جِوْقانن: چوقاندن.

چۆقە: چىرەى ددان، دەنگى ويەككىوتنى ددانانە لەكاتى لەرز يا تىرس يا سەرمايەدا، كزە، سۆز، سۆزش.

چۆقسەچۆق: چىرەچسىرى ددان، ددانسە چسىرە، شەقەشسەق، چرقسەچرق، چەقرچۆق، لەسەرمان يالە ترسان ددان لىتكدان رلەرزىن.

چۆقدان (كه.): قووتدان.

چۆقل (باک.): نەرمەي بەلەكتىيە، لوولاك، لاق.

چۆقيان: چۆقان.

چۆقىن: لەرزىن لەسەرمان.

چۆك: ئەژنق، زەنكول، چۆنك، چىك، ووژنك، (فه.) زرانى، زەرانى. دان، له سەر چۆكان رۆيشان، لەسەر تووتكا روونىشان، چۆكانى، قەلمەۋزكىن. كۆر، كۆرورل، قامىش.

چۆكان (باك.): چىوگان.

چۆكەنى (باك.): ئەسەر چۆكان رۆنىشتن يا دانىشتن ئەسەر ئەژنۆيەك و ئەرىتر قىت كردنەرە.

چۆكدادان: چۆكدان، لەسەرئەژنۆيان رۆنيشان.

چۆكدار (باك. ، مەگه.): پاسموان، نۆبەتچى، كێشكچى. سى: پاسموانى، نۆبەتچى، كێشكچىتى.

چۆكدان:مەبەس لەخوراردنى چتىكىيە بە تەرارى ر نەھىيىتىنى. لەسسەر ئەۋىزيان دانىشىن.

چۆكدەنەسەر: تەپدانەسەر چتيك.

چۆكھەڭدان: چىنچكان، ئەژنۆيەك بڭندكردن. قىنچكان.

چۆكهه لنان: دانيشان له سهر قاچيك و ههلنانى قاچهكهى تر.

چۆگان (رِموا.): چىوگان، گاڵـۆک.

جوّڪه (هنورا.): لنويّ.

چۆل: بيابان، چۆل، دەرەرە، بياران، دژى ئارەدانىيىە. بىەتال، خالى، نائارەدان، رالا، قالا؛ راژى ئارەدان.، مالى ــ، ديى چۆل.

چۆڭ: چۆل، بيابان، دەشت.

چۆيدنگ (گدر. ، خز.): چۆلاكى بدرى داران ليكردندوه.

چىۋلاۋە: چىمند دارىكى دووپىملن دادەچمەقىنىرىن و رايسەلىان لىمسىمر ھەلدەكرى.

چۆلائى بوۋ (ئەردە.): چۆن بود، چەجرور بود.

چۆلە (باك.): شۆخى.

چۆلسەبىپ: كۆشسەگىر، دوورە پسەرىز، كسەنارەگىر، گۆشسەگر، بىترىكسە، چۆلگەر،كەسىتكە بە چۆل و بىياباناندا بړوات.

چۆلھويٽچەن: داريّكە بە نيّرەراستى دەركى تەرىلە و ھۆز و ھۆلأنىدا رايەلىّ دەكەن تا رەشەورلاخ، وولاخ وئاۋالانى يىّدا نەيەتە دەرىّ.

چۆلىهچوا: چۆلىه چراوى، (هىمورا.) چۆلىمچراو، شىموچرا، چىراووك، چراوكه، (باك.) بسبستۇك، سووله چىرا، چوكلەچرا. دارىكى تەپە بەقىد گەزىكى سەرەكەى دەكوترى تاشى دەبىت مو بە ووشكى لىه تارىكىدا دادەگىرسىنىرى لەباتى چرا.

چۆلەچراۋ: چۆڭەچرا. 🦳

چۆلەچوون (باک.): چۆلەبى، گۆشەگىر، كەنارە گىر، گۆشەنشىن. چۆلەزمە (ھەررا.): تۆرەۋاندن.

چۆلهکه: کیژروله، کیشکه، کوریشکه، (باک.) بهیتاک، بیتک، (همورا.) ملی چڵی، میری چڵی، کیشوله، کوریژیله، (رموا.) کیژکه، (باد.) چورجکه، چیچکا، (فه.) مهلوچک، به هممور بالندهییکی گچکهش ده لین. (شا.) مرازیکی جولاییه، داریکه به قهد مهچه کیتکی دور کورنی تیدایه همر کونهی چهرخیکی تیبراره (گورد) ی جولایی لهسه رها توچوده کات له کاتی کار کردنیدا.

چۆله که به به به مرز قه ؛ _ ى تيدانيه واته هيج كه يكى تيدانيه واته هيج كه يكى تيدانيه.

چۆلىئىكى (بىك.): مىڭگەلىد مەرىتىكە كىز دەكرىتىدود بىز ناردنىدە ئىدودېرو چوراگا.

چۆنهمه (موک.): ئۆسكى شانىيە، كەبەلاى سىنگىدا ئەسەرەرەى ئۆسكى برېرەى سىنگى قايم دەكرى، ئۆسكى چۆنە مۆشكۆنەيە. چۆنەمە (شار.): بەبەغە، قوولايى خووار قورگ.

چۆڭەھ<u>ىئىشىكىنە:</u> قومسارى چۆڭەمەشىكاندن، كىە ھەرچى ئىسەبىرى بىچسى دەيىدىرېتىي، دەبىي ھەرچىيى ھاوگرىيوى وەرگرت بىلىي ئىمبىرمە. ^{*}

چۆڭبىر (باك.): چۆڭگەر، چۆلگەرد.

چۆڭبېرى: چۆلگەردى، گەرىدەيى.

چۆڭبوون: بەتاڭبوون، بەربوونى باخ و بيستان.

چۆلىمرس: چۆلىيەرست.

چۆڭەمى: چۆڭەمە.

چۆٽھەرست: كەسىٽكە ھەر ئــە چۆڭىدا بـــژى. ــــــى: ژيانىٽكــە ئـــە چــۆل و بىياباناندا بەسەر ببرىّ.

چۆلچې (تەردە.): ھۆرەيەكە ھەر لەبيابانيدا دەكرى.

چۆڭچرا: ئارازەيتكى تايبەتى بيابانتيه.

چۆلخه (باک.): كەستىكە بەبرىنگى خورى ئاۋالأن بېرتىتەوه.

چۆلك (باك.): ليسىسيبەر. (زا.) ئاودەستخانە.

چۆلكردن: بەتاڭكردنى خانور يا دوكان يان شووينىيكى تر.

چۆڭگە: دەشت ر بيابان.

چۆ<mark>نگىلەرد</mark>: چۆڭگىلەر، چۆڭسىر، كۆچسەر. ــــى: كۆچسەرى، چۆڭسىرى، چۆڭگەرى.

چۆلكەرى: گەرىدەى دەشت و بيابان.

چۆل و بيابان: شوينيك هيچ كەس يا كشت و كالى تيدانەبى.

چۆڭوسك (ئەردە.): چڵۆسك.

چۆل و هۆل: شور يننيكه، كه له هممور كيان لىبدريك بهتال بي، (ثهرده.) خوت رخورالا.

چۆلى: چۆڭى.

چۆنى: گەلامىتو يا گەلاى كاهوو، كەبە ئىكدانى دوودەستان كون دەكرى وەكوو دەمانچەى تەقەى دى. شويتنىكە كەسى تىدانەبىت.

چۆلىكلنى (ھەورا.): جوورە كەمەيەكە.

همورا.) چوخورد: چهوغورد، چهم و دولی چړ، بیشه.

چوړ (ثەردە.): شەق، _(باک.): رفاندن و تالآنكردنه، جووره ئاژالْيْكى خراپه. (ئەردە.) سپيتى، رەنگى سپى، سپى پاكى بى پەللە وەكوو رەنگى شيرى.

چورږه: جوړه. ^{*}

چورت: خانووچکه، چۆرتى ئەژماردنى. (ئەردە.) چۆرت، وەنەوزەكوتى. چورتىنىن: (ئەردە.) پىنىەكى، ترووكاندنى پەلىه پىتكىمى تفسەنگ و دەمانجە.

چورتانن (ئەردە.): ترازاندن، چورتاندن.

چورته: جروله؛ _ ي ناكات: جرولهي ناكات.

چورتڪ (ئەردە.): چوړ.

چورتکه: چزرتی حیسابی.

چورتم: سهخلهتی و دهردهسهری، کارهسات، نووچبردنی کهسینک.

چورتم بردن: نووچبردن بهدهم دهرد و خهفه تهوه.

چورتمدان: چورتمبردن.

چورتيان (ئەردە.): ترازان.

چورچ (هدر.): چرچ.

چورچهمهن (هنو. ، ړهوا.) : مرلای چرچ ، سیس.

چورچور: جووره مرازیکی کونی شایلو غانی بسوه، به گچکه که یان کوتسوه چورچورکه.

چورخ (باد.): چەرخى چەقۇ تىژكردنىّ.

چوردانهوه (تدرده.): وهلامدانهوه.

چورک (باک.):چیرهی ددانانه؛ بارام ددانی خووه لفهرهاد دچورکینی.

چوركردن (نەردە.): دەست لىكىركردن، دەست لىبىنىد كردن، رنەكردن.

چوړنوسقاو: تړنوسقاو.

چوړوو (نهرده.): چرووک، هيچ و پووچ.

چوريان: چۆړان، چۆړانموه.

چور (باک.): قۆرەقۆرى زگىيەلىبرسان.

چوریسک (باک.): تروسکه ی ناوری.

چوز: خه لفیکی تازه یه له داری موتر به کراو له شووینی موتر به کدا رووایی، لق و پوپی تازه ی داران.

پىدىن چوست: شاتر، تەتسەر، تونىد، چالاك، تونىدوتتۇن، گورج، ووريىا، چابوك،

تەردەست، خىرا، بەپەلە. (باك.) بەتالىوركە، بسات. (زەن.) تەلان. چوستەك: ئىيمەنى، جوورە يىللارىكى سوولە.

چوستى: توندوتۆلى ، چالاكى، تەتەرى.

چوستيتى: تەردەستىتى.

چوشتر: چوويشتير، چوشتير، چتير، رهشانگي نيّر يا ميّ، كه تهمهني له نيّراني ساليّكي تا دووسالهبيّ.

چوشتير: چوريشتير.

چوغورد: چوخورد، چەم، بېتشه، چەم و دۆڭى چړ. چوقلى (باک.): گوڭى سەر چڭى دارانه، سەرچل، لك، لو. چۆم: (بابا.،شا.، که.،سنه.) چهم، (همهو.، ړهوا.) ړووبار، (همهورا.) دهره، (دهر.) گهلاّل، (ههر.) بهست، (باک.) جوّبار، جووف، ړوو، ړدّ، روّبار، ړوخانه، ړووخانه.

چۆماقر (دزه.): چۆماخ، كوتەك، داردەستىكى ئەسترورە.

چۆملخ: تيّلا، ليس، چوخماخ.

چۆمىنئەۋە (پەرا.): چەممانىدە، خرواربورنىدە، داھاتنىدە، كروپېرونىدە، كۆم بورنىدە.

چۆماندن: چەماندن، خواركردن، كووركردن.

چۆمانلىفەوە: خوراركردنموه، كورړكردنموه، كۆمكردنموه.

چۆماو: چەماو، شورينيكه چۆم و ئارى زۆر تيدابى.

چۆمهرا: خيّليّكى كورده له نيّو(هەڤيركان) دايه له نزيك قاميشلرويه.

چۆمەلان: جێڰايەكە چۆمى زۆر بێ.

چۆمى: چەم.

چۆمىلكە (باك.): كەرە مىيّى، داللەلورك.

چۆن: چلۆن، كتۆ، كتۆيى، كور، چىرا، چارا، چاق، چتۆنـە، چاڤا، چىنى (بۆپرسيارە).

چۆنە (باک.): يەكدەست.

چۆنەر (ئەردە.): چەرەندەر.

چۆنەرقەند: چەرەندەرى قەندى.

چۆنەربريانى: چەرەندەرى بريانى.

چۆنەرىن: چىستى چەرەندەر بە ترشى.

چۆنچۆن: ئاى ئاى، ئەكاتى پرسيار، يا بەسەر رۆيشىتن يا ھەتكدا بەكاردەبرىّ.

چۆندەرى (ھەررا.): چەرەندەر.

چۆنگ (باک.): چۆک.

چۆنى: چلزنى، چلزنيتى، كوويى، كووى؟ لەچ بارىكى داى؟.

چۆنىتى: دىخ، بار، (رىزژ.) پاردان، چلىنىتى.

چۆو (ئەردە.): داردەست، چيّو.

چۆھچۆھ: چۆچىق، ووشەيىتكە ئىدكاتى ئالىكدانىدا گووىدرىترى پىبانگ دەكرى.

چۆتۈرمى (ئەردە.): تەرەرە، رورشە، ھەنگامە، كارەسات.

چوتيم (باد.): چلون، چون.

چۆچ (باک.): تۆت، تۆتى، بۆ دانىشتنى مندالأن به كاردەبرى.

چەختى: چەقەسور ، بىشەرم.

چوخڪ (باک.): چۆغه.

چوخم: تماقیّکی گفورهیه، که بهسهر کوّلانیّکی داها تبیّ و ژووریّکیشی لمسهر دروستکرابیّ و له ژیّرهوه کوّلان و خهلّقی به ژیّردا بروات. چوخمه.

چوخماخ: چۆخ، تێڵأ، ليس.

چوخمه: چوخم.

چوخوړ (تەردە.): چەم، ړووبار، چوغورد، بييش.

چروارياچكه

جووار**پاچکه** (تهرده.): چارپایه.

چووارها آوو: چتى ئەستوررى چورار گۆشەى ريك،

چووارپايه: چارپايه.

چووارپسهل: چارلمه پک، همردووک دهست و همدردووک لاق؛ بسه مسان رزيشتن: پەلكين، بچار لەپكى چوون.

چووارپهل قهوی:بریتییه له گیانداری قهلهوی پتمو.

چووارپووڵهکه: چووارپارچه چهرمی قهبزه نوشتهییه بر قایم لهراست و چەپى كەوش دەدرى لەئاستى جەمسەرەكانى.

چووارپسين: چووارپا ، چارپا ، خاوهندي چووار پٽيسان، چساروا، وولاخ، چارپێ، گياندارێکه به چووار پێيان بړوات.

چووارپینه: چارپینهیه لمسمر پهنجمو پانیهی، کموشی دهدری. ناپایمدار، بيّفريشك.

چووارتاقى: گۆرستان. ھەيوان.

چووار چابوخ: چووارچاک، چووار پارچهی گچکهیه دهکمویته بن باخهانی

چووارچاك: ــبهلاداكردن، داوينهملكردن. هملدراوي، چووار چمكى، ئەملار لايى كەرا.

چووارچاو: مەبەس لە پياريكىيد، كە دروژنى ھەبى.

چووارچاوبوون: معبدس لنسدر ليّشيّوانه.

چووارچاوكردن: معبەس له سەر ليّشيّواندنه.

چووارچهقهن (نمرده.): چووار چنگۆڭه، چووار پهل، چووار دەست و پي.

چووار چمک (باد.، رزژ.): چروارگزشه، چروارچاک.

چووار چنگونه: رویشتن له سهر چووار چنگان و یان به چووار چنگان به سەر چتێکى ھەڵگەران.

چووارچوار: چارچار.

چووارچيوه: چارچم، كيرهشك، (همررا.) چارچيوه، پمرواز، داريكى چووار پارچه و چووار سووچه دەرگا و پەنجەرە وچتى تىرى تىدەخرى و ئىلو لىمناو ديواردەخرى، (باك.) دۆربىند.

چوواد خانکیشان: رهشکردنی ناوچاوان و رووی یه کیکی بو ریسواکردنی. چووارخرت: بـزن و مـهـري چـووار سالانهيه. (تـهرده.) مـرزي تيّكسرماو و

چووار خشته ک: چووار پارچه ی گچکه یه له کموا، که همردوویان بکمویته بندمستيّک.

چووارخشته که دروایسه چووارنیوه هه لبهسته، که دروایسه كانى يەكەم و دوەم و چووارەمىيان وەكوو يەكتربن.

چووارداره: دارتهرم، تابووت. (روزد.) خانوویکه له سهر چووار کوله کان

چوواردانك: چوواربهش لعشعش بعشان. برنجيكى كوتراوى ووردهيه له ناوهندی پلاوی و خاکهره.

چوواردانگی: چوو اردانک.

چووارده (همورا.): چارده، (۲) جاران (۷) دهکاتهچارده.

چوكله: پارچه دار يا چيلكهيهكي گچكهيه، چيلكه، ووردهدار، چيكله. نووكيّكى بهرزى تيژه بو هينندي پيت دهنووسري وهكوو (بي، تي) ، كهبهدهم تىپى ترەرە بنووسرين تەماكۆ، دەمار.

چوكلهخيگه: پشكى هيزه ومعشكه، پژك، پشك.

چوكله شكين (ندرده.): بريتيد، لد چه لتورك خستنه ناو كارى مرزڤاندوه.

چۆكلەشكىنى: پشىتوى.

جوكلهقولاپ: قولايي ماسي كرتنيّ.

چوممه (زا.): هیچ.

چون (همورا.): وډک، وډکوو، وډکي ويتندي.

چونده (شعبه.): ئيّره.

جونکه: چونکور، چونکی.

چونکوو: چونکه، لهر، لهررا، پاشکو، (باک.) چکو، چمکو، چونکی، ليّ ، ليوما ، مافر.

چرکڵۂقرلاپ

چونکی: چونکور.

چونگه (فه.): چینه. ـ کردن: چینهکردنی پهپهووران.

چوننه (باک.): هیچ، پووچ.

چون يهك: وهك يهك.

چوو: برو بي هدست، دهستم چووه: دهستم لهسهرمان سربووه. (شهرده.) داری ووشک، چیّر. (مرک.) گریّی چووهکهی قامکی دهست و پیّیانه. (باک.) هیچ، هیچکام. (موک.) رزیشت، (همورا.) لـووا، بـزتاکـه كىستىكى نەدىو بەكاردەبرى. (مىوك.) گوويزنىگ، قىاپ، دوو ئىسىكە دەرپەرپوهكانى ئەم لاو ئەولاي قولاپەيە، جىگ، مىچ. گە: لـە ــ چوون: له گهچوون (موک.) له شيره ی شيرازهوه له جياتی (کير) به کارده بري، نه، نهء، نا، نهخير.

چوو ناوسان: كير ههلآمسان.

چووا (ژهنگا.): چيا، کيّو.

چووار: چار، چهار، ٤، له نيّواني ژماره ٣ و ٥ يدايه.

چوواران: تەنبها چووار.

جووار ئلويننه: چەشنە زريدكى شەريبه لەكاتى جەنگيدا لەسەردەكرى، چیووار ته ختیه ناسینی پیوه یه ده کهونیه پیشش و پاش و هسهر دورک لای ئەركىسەي لەبەرى دەكات.

چووار ئايينه (تەردە.): چورارئارينه.

چوواره (تەردە.): چووارناڭ.

چوواردم: چاردم، چارههم.

چووردمين: چاردمين، چارهسين.

چوواریا: بای سهبا ، بای دهبوو ، بای باکوور ، بای باشوور .

چوواریهن (باک.): کورسی.

چوواريۆر: چابۆر. (' ' ').

چوواربیستان: چاربیستان، بیستانیکه شووتی و خهیار و چرواربین تريزووي تيدا دهچينري.

چووارها: چوواريي، چاريا، چاروا، مالأت.



چووارده خانسهی رهمسل: چارده خانسه لهسسه رقاقسهز ده کیتشسری رهملسی پيده کيريتموه.

چوواردهرییان: شووینیکه زوری ریگا لی ببیتهوه.

چوواردهستهکی: ههلگرتنی چتیکی به چور اردهستان.

چوواردهم: چتیکه بهندیواری به ژماره چووارده دابی.

چوواردهمین: چتیکه له پایهی چاردهمیندابیّ.

چوواردهوره: هاویردور، دورمادور، چووارمیدور، چاردهور، چووارکهنار،

چوواردههمم: چوو اردهم.

چوواردهههمين: چوواردهمين.

چووار دیوار: خانووبهرهی تعواو بهسوور و پشتهوه.

چووارړايان (همورا.): چووارړييان.

چووارږوكن: چووارديوار، چووارلا.

چووارږيڪايان: چووار رييان.

چووار رييان: خاچهري، چار رييان، چووار ريكان، جيكايهك چووار ريگهي تيدا ريک بکموي.

چووارزريه: چوو ارقىمچ.

چووار سرشت: چوو ار سوروشت.

چووارسوو: چووار سرشته کان، چووارگوزهر، تاقیّکه چووارگوزهری لی جوی

چووارسووچ: چووار، چووار قولینچک، چووارگزشه.

چووارسوروشت: چرو ارچان گزیا: بناغهی دروست برونی ههمرو چتیکی وهکوو، (با، ثاو، خاک و تاووړ) بن.

چووارشانه: مروّی پان و پوّړ و بالاّبدرز و چارشانهی داريّژراو.

چووارشهش: چارشهش.

چووارشمه: چرو ارشمه، چرو ارشمه، چارشمه، چرو ارشمور، چارشىمب.

چووارشهمه: روزيکه له نيواني سيشهمه وپينج شهمهدا.

چووارشهمهسووران: چوو ارشنمه سووره.

چووارشهمهسووره: چور ارشهمه سروران.

جووارشهموّ: چور ارشهمه.

چووارقاپ: چارقاپ، زەندەشتىر، جوورە سەگىكى وايە زەندى لاى پاشموەى هدر چووار پەلەكانى دەكەريتە سەرزەرى.

چووارقهد: چتیکه چووار جاران قددکرایی. کردن: نووشتاندنهوهی چتيک چووار جاران.

چووار قمه منج (تمدده.): کهسیکه، که مسووی ریس و سمیسل و بسرو و برژانگی کرابی.

چووار قهمچکردن: تراشینی مووی ریش و سمیل و برو و بروانک.

چووار قوڭفى: چارگووشى (ديزه يا گوڭدان) ، كه چووار قوڭفى هەبى.

چوواركفنار: چارمەدۆر، دۆرمەدۆر.

چووارگا (هدورا.): هدوايهكي گۆرانى كۆنه.

چووارڪوزهر: چوو ارسور.

چووارگۆشە: چوواركىنار، چووارنىچىك، چورارسىووچ، چورارلىك، چووارقولینچک، چووارچمک، چتیکه پانی و دریژی بهقهد یه کتری بن. چووارگۆشەيى: چوراركىنارى.

چوواراد: چرو ارگزشه. همموولایه ک، پیشموپاش و راست و چهپی همموو چتيک، دووباد، چوواړلانه.

چووارلايى: چوو ار قەدى. ^ا

چووارلك: چارين، چووارخشتەكى.

چووارلوو: چورالور.

چووارمهشقان: چووارمهشقی، چووارزرانی.

چووارمه شقن: چووارميزه كى، چارتيكانى، چووارميزده كى، جموره دانیشتنیکه به تیکپهراندنی ههردوولاقان به نووشتاوهوهیی.

چووارمیخه: چووارسینگی داکوتراوه بهزهویدا بزنهوهی، که چووار پهلی يەكىكى پىرە ببەسترىتەرە.

چووارمیخهکیشانهوه: بهزوری دادانی مرزث لهسهر گازی پشتی و بق سزادان چووار پهلي به چووار ميخي داکوتراوهوه ببهستريتموه.

چووارميردهکى: چووارميرزهکى، چووارمىشقى، چارتيکانى، چارميركى، جووره دانيشتنيكه.

چووارنائه: به چووارناله غارپيدان، به تاو غارداني وولاخي يه كسمه، بهتاو، بهپرتاوی غاردان، (باک.) باگار.

چووارنا<u>لمهی</u>: چارگافی، به توندی و تاو غاردانی نهسیه.

بعزاندبيّ و تيّى خستبن.

چووارههم: چوارهم.

چووارههمين: چوارهمين.

چووارههنگان: چتیکه وهکوو خیگه و مهشکه وئیتر چووار ههنگلی

چووارهمنڪول (تەردە.): چووارھەنگل.

چووارهێنده: چارکاسه.

چوواريه ک: له چوواربه شان به شيک. ـ به ر: له چوواربه شان به شيک

چوواريهڪي: چارٽکي.

چووارين: چوو اركۆشە.

جووارين: چووره.

چوواله: چەقالىد، بادامى فەرىك، دارەكەشى گەلاى وەكىرو بى وايىد بە ناوی بهرهکهیهوه ناو دهبریت بهرهکهی تالله و خوشده کریت.

چوواله بهدام: چوواله ی ناووک شیرین ، فعریک بادامی شیرینی روق

چووالهبایهوا (کۆ.): بادامی دەستچێن.

چووالهتاله: جروره چووالهيهكي تاله.

چووالهشینکه (کۆ.): بادامی کیّری.

چووالموو: له رێوی گهوره تره دوو دهسته کانی پاشودی له دهستی کورت تره و خاو ێنترین داعبایه ژووری تایبه تی خوّی هدیه له لانی خوّیدا و پووشی له سه ر راخستوه، کوره بهشه، چاله که، ووشه ک، له دهوری ژووره که ی خوّیدا له به ر شی بستین کی قوول کردووه هم ر له ناو ژووره که ی خوّیدا که میّک دوور ژووری کی بو تازووقه ی زستانی دروست کردوه و هم ر له به رانبه ویّش که میّک دوور ثه ده بخانه ی دروست کردوه. (کوّد) چووارناله، به چوون: به چهان، غاردان به تاوو تهووژه و چووارناله.

چووانسان: بىدختكردن، پارەچروان: خىدرجكردن لىدناوبردن، لىدنير: لىنتىرىدن، تورناكردن.

چوواو: بهختكرار. له دهست چوو، لهكيس چوو.

چووه (همررا.): (ړهوا.) ړکه.

چووهر (هغورا. ، تغرده.) : ژوور ، ديو، چاوه.

چووبهچوو: بەرانبەر، بەرابەر.

چووپ (باک.): داگیرکردنی چت. (نهرده.) درز، چاپ، چاپوچووت.

چووپی: چۆپى.

چووتن (زا.): جوونی چت.

چووجەر (ڧە.): ڧەلاقە.

چووچ (باک.): کیری مندالاّن.

چووچان (باک.): وولانخي شکست.

چووچک (باک.): کموچکی داری ماستاریّ، گچکه، چکوّله. (باد.) چوّلهکه، پاساری، بوّهمرو بالّندهییّکی گچکه به کاردهبریّ.

چووچکه: چووٽچکه.

چروچلّه: قیتکه، خمشه، چیچک. ^{*}

چووچي (باد.): و دکوو چيچي وايه بر دانيشاندني مندال به کاردهبري.

چووخه: چزغه.

چووخێتى: چەختى، چەقەسىرو، سوراو، پەل، بى شەرم.

چوور (باک.): چوررک، (باک.) چز، پیاو یا ژنیّکه تورکی سفری خورمایی بیّ. کرن: تاودانی تووک، پونگکردن. (زا.) شغل، لمنگ. جووره مدریّکه. (باک.) بزنهمهروز.

چووړ (ندرده.): چۆړ.

چوورږه: چوړړا، چرړه، بالندهيتكى بوره هتندهى چۆلەكەيەكىيە و لمه مەزراياندا دەژى، چوړړەپۆينە.

چووږږەيۆپنە: چورړړه.

چوورتم (هـنورا.): وهنـنوزه، خهوهنووچکه. (زهن.) کارهسات، رووشه، نهگههتی.

چوورڪ (باک.): چوور، چز، مرزڤێکه تووکي سهري خورمايي بيّ.

چووز (نهرده.): پاویتری (چووزان)ه . چووزان: پیگبازی، ۳ ویسهی له فهرهه نگی ممردرخ دایه لاپهره ۵۸۵. (موک.) گزگل، تیل، تیلک، زووا.) تیلکه، (کو.) بز، (ههورا.، باک.) بوز. سه پیوهکردن: بزدان، تیلک پیوهکردن. لکی ناسکی تازهی دارانه، چووزه، چهکهره، چهقهره، داریکه پهیوهند (مهتوریه) کرایی. کردن: پهیوهندکردن.

چووزان: سور تاندوهی پیست. ٔ

چووزانسهوه: کولانسهوه، کزانسهوه، سبوّلانهوه، دهستی قعلّمشاو، لسووت دهچووزیّتهوه له سعرمان یان لعبهر چتی تیژو توند.

چووزائندنهوه: كزاندنموه، كولاندنموه، سۆلأندنموهى تمندام.

چووزانم: چزانم، چدهزانم، نازانم.

چووزه: تووله باریک کانی میتو و ئیدیکه، چهقه ده، تووزه، چووقره، توورزه، چووزهره، چووزهله، چوویزره، چووهر، ههر پووهکیکی تازه سهری له سهر زهری دهرهینابی و پهنگی سپی بی و هیشتا پهنگی کهسکی وهرنهگرتبی _ ی پیدهلین، توولهی کورتی دارانه.

چووزه پونگه: چروزه پورنه.

چووزەخەيار: ئىسكەخەيار.

چووزهشووانه: گیایه کی به هارییه و گه لاّیه کهی وه ک به په زا و ایه لاسکه کهی به ناسکی دهخوریّ.

چووزهڪێ (کڙ.): شايي و ههڵپهرِکٽيه.

چووزه آنه: سروسکه، چروزره، چروزه، لاخ، (که.، همو.) چروزهره، (شا.) سهرچروزه آنه. چهقهره، چهکهره، سهرترولهی میترییه و به گیسا و پروه کیّکی ده آین، که به قهد درزیّکی له خاک دهرچروبی و له چهقهرهی گفرره تره.

چووزره: چروزهڵه.

چووزرکه (سرور.): گومزه.

چووقان: قورچان، نووقان، ليكنران.

چووقاندن: __ ى چاو: قووچاندن، ليكنان، نووقاندن، __ ى دهست: نووقاندن.

چوقاو: قورچار.

چووقلوهوه: قروچارهره.

چووقه: دهنگی ویک کهوتنی ددان لهسهرمان. آ

چووقهی دیان: چرکهچرکی ددان.

چووقين: تكان، بۆلەبۆل وپرتەپرت كردن بە ژير ليوانموه.

چووك (باک.): چكۆڵد، گچكد، بچروك، چۆلدكد. (مىرك.) ئەندامى شەرمى نيّريناند.

چووكانه (باك.): جووره گنمه يه كه.

چووکه: بړوانه: چووک.

چووڪهڙ: نيّري نيّرينانه.

335

چووكەڭە: گچكە، بچكۆڭە، چكۆڭە.

چووكدان: لىسىر ئىرنۆ دانيشان. ["]

چووكفړێ (باک.): جروره گنمهيدكه.

چوکڪ (باک.): چورکێتي.

چووكلّ: تق، به ... دوو ...: به كلق، دوولـق. چوويّچكـهى گيـا و دارانـه. ڤيرگول، بۆر، چيكله.

چووکله (همورا.): چیلکه. (کۆ.) سووچی دەرەودی قولینچکی چتی سی سووچه. مندالی تاقانه. چووکلی ددانانه.

چووكلوچيو (كه.): كۆتەلى دەغل ودان.

چووكێتى: (باك.) گچكەيى، چوركك.

چووگان (زا.): گۆچان.

چووڻ (ل.): دار.

چوولانسه (کهل. ، زهن.): لهسایه، لهمیهرهبانی، سایه، سهارهت؛ له ی توه پیکها توه. سهارهت؛ له ی توه پیکها توه.

چووله: مرزّی قەشمەر.

چوولیت (دەر.): خەزىم.

چووم: رۆيشتم: (همورا.) من لوواني، سمرچارهكهي (چرون) ه.

چوون: رِدِیشتن، (همورا.) لیووای، (دهر.) چین، چوویین، شرون، بچن، هموره، بچخ، هموره، بچخ، برد. لمدهست چرون، لمه ناوچوون، نممان، لمه نیّر چرون، توندان، ترونار ترونار ترون چرون، چوزنه نمبرون، همرهشیان، هموره بین. سر و بی توندان، له گوکموتن، تمزین؛ فمرهاد دهست و پیّی چووه لمسمرمان واته سروبی همست بروه لمسمرمان، لمخز ...: بیّه وشبرون، هملّ چرون. دریّره پیّدان، و یّچوون، لیّکردن: وهوی دریّره پیّدان، ویچوون، لیّکردن: وهوی ...: لموی کرد. پموینی وولاخی یه کسم، تمقینی هیّلکه و رژانی بوناو نارور، دامراندنموی ناوری گر: ناوه ره جوو واته: دامرکایموه، دراویّکه لمه کاتی چت کریندا لیّت وهربگیریّت.

چوونهبهست: رِیّگا بهستران، ماوهی چوون بهستران.

چوون بهیهکا: تیّکبهزان، چوونه ناو یهکتری.

چوونهدهر: (همورا.) بمرشیهی، لووای بهرهوه، وهدهرکهوتن، بهدهرکهتن، دهرکهوتن، دهربوون.

چوونهژوور: وهژوورکنوتن، (هنورا.) ئاماوه چووهر.

چوونهژير: ددان به چتيکدانان، درکاندن، چوونه ژيرباري کاريکي.

چوونه سمر: سمركموتن، سمليل برون، وهسمركموتنه سمرجيّگايهكي بلند.

پيّکهاتن، بهندنجام گديشان، تمواوبوون.

چوونەسەربو: چوونە سەرپىشار.

چوونهد: دروستبوونی پیاره نهگه ژنهکهی.

چوونهنيّو: چورنهنار.

چوونهنێودڵ: چوونه نێو دڵهره ، كهوتنه نێودڵهره.

جوونهو (لو.): ودها، تارا، وا.

چوونهيهك: گرژبووني هێندێ تهنراو به هۆي تهړبوونيهوه.

چوون بهيهڪا: چورنهيهک، پيٽکچوون، ههڵپيٽکيان.

چووێ (فه.): چي؟. (زا.) برين، زام.

چوویت (همررا.): شوویت، (پهوا.) د ترراخ، جووره دهرمانیکی شینیشه له ناو ثاو ده کری سستیلی سپی و ههندی کالآی تری تیوه دهدری بو جووانی.

چووێچکه: _ ى داران، ئەولكەدارە چكۆلە و شلكانەيە، كەلەبىن لكە گەررەكانى داران دەرى دەكات، وەچ، وەچە، چووكلە، چووچكە.

چووپر (موک.): گیّن، چوویّل، (همورا.) چمویّل، چموت، لاق خودار و خیچ، گیّن، بر مرزث و وولاّخ و ناژال و هی وا به کاردهبری، کملاق یا پاشور بنگیّوی و لیّکبدات. (خدّ.) کمسیّکیشه له کاتی رِدّیشتنیّدا پانیمکانی لیّک دوور و په نجه کانی نزیکی په کتری دابنریّن.

چووێشتیر (موک.، خوّ.): بزنێکه هێشتا نهزابێیا ساڵێکی تهگهی نهگرتبێو قسربێ، (بابا.، ههورا.) چتیر، (دهر.) چوشتیر، (باک.، زهن.) تشتوور، پشتیر، تشتیر، تورێشتیر.

چووێشكە: چۆلەكە.

چوویّدار: بریندار.

چوويک (باد.): چۆلەكە.

چوویّلٌ (ږدّژ.): چوویّر، وولاّخیّکه ههر دوو پاشوری ګیّږو کموانــهدار بــیّ و لــه ږدّیشتنیّدا پاشوِدی بنګیّوێ، واته سهمهنګولٌ بـێ.

چووین: رِزیشتین.

چووگان

چوويين (ل.): چوون، رِلايشتن.

چهار (باک.): چووار، ن.

چهیز (باک.): تۆپ، هی تۆپان ر گممهیه.

چێ: گیاندارێکه، که چهش بووبێ. (باک.) باش، چاک، قهنج. (ڕڎؚۯ.) کووێ، کێندهرێ، کووێندهرێ. دروست، ساز؛ پێم ــ ناکرێ: پێم دروست ناکرێ. (ههورا.) لێره.

چینسوون: چەشىبرونى گیاندار. دروسىتبوون، سىازبوون، تىلواوبوون، چابرونلوه، چابرون.

چێبوويي (باک.): گەيشتنى ميوه.

چێتر (باک. ، زا.): چاتر، چاکتر، باشتر، قەنجتر.

چێتى (باک.): گيايهکه، گيايي.

چيچ: کێڿ.

چێچه: سەرگۆى مەمك. "

چێڿڡڔۅٚڪ (باک.): چرچروٚک.

چێچکا (باد.): چۆلەكە.

چێخ: ړوش، ړوشان، داړوشان. ˜

چێۼيز: (باک.) جهخز، چهرخ، تاڵقه.

چێدار (باک.): كەلەپچە.

چيدماي (همورا.): لممنولا، للممودووا.

چێر (باک. ، زا.): پاشمله، ــى من دکه: له پاشملهی من دهدری. حراص انگا

چێڵ، مانگا.

چيران (باك.): لموهران. ــ دن: لموهراندن.



چێشتانه: شاگردانه، بهخششێکه، کعبهشاگردان دهدرێ.

چيشته: گۆشتيكه بعبى داو له شووينيكى دادەنريت تا شموى جانموهر بيخووا جا بۆسبەي شعوى تەللەي بىد گۆشتەرە بى دادەنرىت، رە، كىد ھات بيخوات پيوه دهبيت، کيانداري چهش.

چێۣشتهتهڵه (شا.): (كۆ.) چەشە، (ھەررا.) چەشـتە، دانـەخۆرە، گۆشتە يا بالندهييكه له نيوتهلهى دابنرى بوراوى.

چێشتهخهو: خمری چێشتانه.

چيربير

چێشتهخۆشه (نەردە.): كەرەستەي چێشتێيه.

چێۺتهقوڵه: چێۺته قوڵێ.

چيْشته قولني: (همو.) شيّره قولني، شيوه قولاني، (همو.، رهوا.) شيو شيواني، كۆكردنموهى چەند جووره خوواردەمەنىيەك لىه لايمن چەند مناليكييموه، كه دابعشى دەكەن به ناوخزياندا.

چێشتهكوڵێن (ئەردە.): چێشتەخۆشە، تفاق. پێويستى چێشتلێنان بىشى جارە چىشت لىنانىك.

چێۺتهنگاو: چێۺتان، چاشت، چاشتهنگار، تاشت، کاتي قاوهڵترونيّ، چێۺتانگاو، چاشتيگا، پێۺ نيوهڕڒيه.

چێۿتهنووێۯ: نورێژي چێۺتانێيه.

چێۺتخانه: ئاشخانه، ئاشگه، جێگايهکه، که هدر چێۺتى تێدا لێبنرێ.

چێشتکهر:کهسێکه پیشهی ههر شیولێنان بێ.

چیشتلینان: (شهم. ، مزو.) پاتن، (باک.) گرمان، پههتن.

چیشت اینهر: ناشتچی، (همورا.) چاشتکمر.

چێشتن: چەشتن، چێۯتن، چەۯتن.

چێشتى نێوارێ: شێو، شام، نان و خوواردنى شعوێ.

چیشتی بهیانی: تیشت، نانی بهیانی.

چیشتی خوش و جموور: خدرو بدر.

چێشتى سبهينێ: چێشتى بهيانى.

چێشتی كۆنى شهوێ: شعومەند، چيوەرۆك.

چێشتی میوهجاتان: کهسمه.

چێشتى نيوه رۆيه: تاشت، فراڤين.

چێشکه: چەشکە. ــ کردن: چەشکەکردن.

چێکه (همورا.): ليره.

چیکردن: چاکردن، تمواوکردن، دروستکردن، دامهزراندن، بمرقهرارکردن، پینمو ساخکردنموه، چهشکردنی گیاندار. (باد.) چاککردن، چاکردن.

چێکرۆخ (باک.): دانەر، ړێکخەر، دروستگهر.

چیکله (نەردە.): چوکلە.

چيکنه (لو.): چنيني چت به ووردي.

چێڪا (همورا.): ليره.

چێڪه (همورا.): نيره.

چێڪمولا (همورا.): پاشان.

چێل (باک.): یاد، بیر. کردن: یادکردن، وهبیرهیّنانسوه. (باک.) تات، تەختىمبەرد، تارىرەبەرد، خووار، خىيچ. چیزه (باک.): چیرهگه، لهوهرگه، قسهرهبوو. (نسهرده.) دهم و چساو، روخسار، چاره. ـــبوون: قەرەوى بوون، تۆڭىبوونەوه.

چێڔؠێۯ (باد.): گۆرانىبێژ.

چێرپياڵه (همورا.): ژێرپياڵه، ناڵبهكي.

چێړت (زا.): ريقنه.

چێرچەناگە (ھەورا.): ژێرچەناگە.

چێرچێر (باک.): جيرهجيري پێنووسێيه.

چێړخان: ژێرخان، (همورا.) ژێريانه.

چێرزهمين (هدورا.): ژێرزهمين، ژێرخان.

چێرك (دزه. ، همو.): ئموريشووه براوانهيه ، كه بمسمرداري تمونييموه دهمینیسه دووای کوتایی و برینه و ی کرداری مافووره و بهره و چتی دیکه. (دزه.، همه) پوتی تعونییه، که لهسه رهوه بوخ و ارهوه شۆردەبىتىوه، چىرگ.

چێرڪړن (باک.): جنيّودان، دژوونکرن.

چێرڪوتهي (همورا.): ژێرکموتن.

چێرڪ: بدت، چرک، ميشسپي، بالندهيٽکي لاق و مل دريده و گوشتي دهخوری لمه قاز گهوره تره. پسوی مافووره و بسهره و جهواله، (شاکی): هۆزتكه له نزيك شارى كۆيه. چيږوك: داستان و حيكايدت. *

چێړوڪموان: چيرهدرێژي، درێژهپێدان، لێنمبرينموه.

چێرومێر (نەردە.): دۆست و برادەر.

چێړێ (باڵه.): کووێ، کووێندهرێ، کێندهرێ، (همور۱.) کوگه. (باک.) چەرە، لەرەر، لەرەرگە.

چێړي (باک.): چێلي، فەرخەيوولاٚخانە.

چێريان (باک.): لـموه ران، (باک.) چێران.

چێريانه (همورا.): ژێرخانه.

چێرياندن (باک.): لموهراندن.

چێړين (باک.): لنوډړان، لنوډړين.

چێۯ: تام، چێۯه، چست، (ڕڒۯ.) چەشكە.

چێژان: تام کردن، چێژتن. ٔ

چێژه: تام، مێزه، مهزه.

چێڗتن: مێزهکردن، (همورا.، ړوژ.) چهشتن، يهکێکه له پێنج همستهکان.

حِيْرُك (باك.): مندالّ.

چێڙڪه: چێشکه.

چێۯيله: چۆلەكە.

چێش (شعبه. ، هغورا.) : چي، چييه؟.

چنشت: (هـ مورا.) چاشـتى، (دزه.، هـ مو.) شـيو، (هـ مورا.) چاشـت، چاشتی، (باک.) گرار، (دەر.) ئاش، كيرمى، خوواردەمەنيەكە لـهسهر ئاوور دروست دەكرى.

چێۿقان: چاشتەنگار، چێشتەنگار، تاشت، نانى قارەڵترونى: تێشت، کاتی نیوانی به یانی و نیوه رویه. چێووڕ (باک.): ترسێکی لهپرړايه، ړاچڵهکين. ــبوون: ړاچـهنين. ـــ کردن: ړاچهناندن.

چێووږهش (همورا.): دارفروش.

جِيْ يَوْكَ (بالّ.): مانگا.

چێيى: سارد.

چىلەك

چێيڪ: سارد.

چى: هين، ههرامه: _ يهكهم له بيرچوو: هينهكهم له بيرچوو.

(همررا.) بۆچى؟، لۆچى؟، چى بەدرواى هەر ناوركىيىلوه بنووسى دەبىت دىيىت نىشاندى بكەر: چايچى، چەخماخچى، شەكەرچى. (هەررا.) لىم، لىمد، (بۆچتو كەسى نزيك). _سەرزەمىند: لىدو سەرزەمىند. چى؟، چې چېتىك، چشتىك، (دەر.) چووى. _دەكەى: چدەكەى؟. (فد.)

وهکور، وهکی، (فه.) تمواچی. چیه: کیّو، کمژ، شاخ، بعن.

چیای با<u>لم</u>کیان: کیّریّکه کفرتوّته روزاوای گهلی عملی به گ و گوندی باله کیان.

چیای زینی دهرگهٔ آهی: کفوتروته باکوری رِوّژه لاّتی رِهواندزیّ بهرهر حاجی توّمهران.

چىامانى (ئەردە.): سەرمابوون، ئارەقەي لەش لەبى تاقەتى. *

چياى بستىّ: كيّويّكه كموتوّته باكروړي روّژههلاّتى رِمواندزىّ بهلاى حـاجى ئۆمەرانموه.

چینه (شاره. ، جا.): ئاوىسارد، رچیار، بەستەڭەك، بەستوو، سر، تەزىر، چتى سروسارد.

چياي ناگرين: كيّوي ئاورين، چياي ئاوور پژيّن.

چيانى (ئەردە.): مردارە ئارەق، ئارەقى كەلمەبى تىنى پەيدادەبى.

چيايي ستمي: كيوى قوول وچالدار.

چیه: بزپرسین و وهلآمدانهوهی بانگکهر. 🧻

چیپ (باک.): رووت، قووت، تاک، تعنها، تعنیا. (باک.) نهرم، شل. چیم، لاق، لوولاک.

چیپلاخ: ړووت،(باک.) تازی.

چیت: تمنر اوو چنر اوی لترکه یه رونگاو رونگه ژنان بق پیشاکی به کار دهبهن، پارچه، (هدر.) چیغی کورته بق بهرخان. (باک.) تیغه، پهرده چیغ.

چيتر: چيدي، هيچي دي.

چیتک (باک.): قەفەقامىشىكە، كە دەرمانى تىدابى، لوولەي قامىش و ئاسن.

چيتۆكه (باد.): چتى خراپ و كهم نرخ.

چيجڪ (زا.): چيچک.

چیچــه (هــهورا.): (هــهورا.) چیچکــه، مــهمکی نافرهتانــه، گـــقی مهمکییه، گووان، چلی گووان.

چيچهڪ: دهرياچهي وورمي.

چیچهایس: هوورک و وهزایه، گچکهو لاواز.

چیچهلۆک (باد.): جووچکهی مریشک و پهرموهران، جووجیله.

چێڵ (هەورا.): كەوى مێ. (هەو.) مانگا، چێر. چێلەك (باك.): مانگا، چێڵ.

چێلهڪهڻ (باک.): کووچه.

چێلهكى (باك.): جووره ماسييهكه.

چێڵڪ (ئەردە.): دارىسووتەنى.

چیلکه: داری باریکی سوو تاندنی.

چێلكهو (باك.): كىرىبۆر، باڭندە.

چیلکهچنی: کۆکردنهوهی چیلکه بز چاووگی تاگر.

چيلكر: بالندهى كورك، كه لهسهر هيلكان ههاننيشتبى بـ قروچكه ههانيناني.

چیلکی (ثهرده.): بالندهی کی، پاداو، بالنده یتکه له ناو تهلهی دادهنین به خوویّندنی وی بالندهی تریشی پیّوه دیّن و پیّره دهبن، بالندهی ناوبراو به زورترینی کهوه.

چێلى (باک.): (ئاموده.، باک.) مندال، زاردٍ. فەرخەي وولاّخان و مار و باڭنده.

چێليڪ (باک.): گووێلک. بێچوو، فهرخه.

چێڹ: تۆوچێن. قسه چێن.

چینوان: داچینران، وهشینراو، تووی وهشینراو بعزهویدا.

چێنراو: داچێنراو.

چیّه (همررا.): چت، چتمهک، شت، شتمهک. (رِوّژ.، بابا.، جا.، کرما.): چیلکه، داری سووتاندنیّیه. لهتاریکی کوتان: و دووی چتی پرووپووچ کموتن. (دور.) چاو. برددار.

چێوان (موک.): چيلکموچێو.

چێوهتهقێ (ئەردە.): گۆچان كوتانى كورێربۆړێگا دۆزىنەرە.

چێوهزمه (شاره.): چلووره.

چێوهسان (كۆ.): جووره برېهنديّكه.

چێوبەس: چێوبەست.

چێوبهست: داربهست، کهپر،

جيوتاش (ئەردە.): دارتاش.

چیوجه نه: داریکی خوواره به قه دبستیکی نه قونفی گوریسیکی ده کری، که رهشه وولاخی پیده به ستریتموه. به رووله ی دهوار. پینج پارچه داری کورت و تایبه تیبه ده خریت نیوانسی په نجه ی دهستی تاواندارانه وه سق نازاردانی.

چێودار:چۆدار(بۆ. ، كەل.) ، كەسىيّكە بە جەڭەب پەشە وولاّخ و ئاۋاڭو ئىيتىر بكړى بۇ فرۆشتنەرەي.

چێوداري: چۆدارى.

چێودهس: چێودهست.

چێودهست: چێودهس، داردهست.

چێوشهقه: دارشهق.

چێوكارى (ثەردە. ، ھەورا. ، كرما.): داركارى. كردن: داركارى كردن.

چێوكوت (ئەردە.): سيخناخ، داركارى.

چیچرک (زا.): سیسرک.

چیچک (باد.): جووجیلهی مریشکان و چۆلهکه. مهمک، گۆی مهمکی. (سۆ.) سیپچکه، جووریکه له بهرهکانی داره مازوو.

چیچکان (همورا.): جموره دانیشتنیکه، لمه سمرهمردووک پیسان به جووریکی وا، که قوونی نهگاته سمرزموی.

چیچکه (شن. ، رووا.): به لگهی گوو تپچکه یه ، شلکه که ی خوواره ره ی گووتیه ، نهرمایی گووتیچکه . کردن: گووتیه ، نهرمایی گووتیچکه . (کۆ.) وور تکهنان، چینچک . کردن: کهمه دانیشتنیک مبه سه رچیچکانه وه .

جِيچكۆك (بار.): سيّجكه.

چيچڵه: چيچکه.

چیچلّهمهچان: جروره گهمهیهکه منسدالاّن لسه سهر چیچکان قونیه دهکهن و بهرمر یهکتری دهچن کوروکچان و چهپلّه لیّدهدمن.

چیچی: (ه.) مهمک، چیچکان، چنچکان. ووتهییکه به مندالی ساوا دهکوتری تا دانیشی. دانیشه.

چیچیله: نهرمایی و بهلگهی گووی.

چیخ: (باک.) چیت، چیخ. _ کردن: خشانی گوللهیه بهسهر جهسته داو رووشاندنی. سهرکردنی گولله و تیر و بهرد و نیتر، که وه قهراخی نیشانه بکهوی وکهمیک دایرووشینی. معبهس له ویستانی خهلکه بهگردی چتیکیدا به زوری.

چیخمال (کو.): ماسی گرتنه له گوماندا به چیغی.

چیدی: هیچی دی، چیتر، هیچی تر.

چێږ: دوس، دوست، يار.

چیپ: ریچ، جیړه، ددان له ـ هوهبردن: ددانه پچکێ، چیرتن، چیرقاندن، قرساندن، (رِرْژ.) خهت، خیّز، هیّلّ. نووزه دریّژ. شیّر، شیّرگیر، چیره. (کق، موک.) چتیّکه به پهنج و نازار و هیّز بکشی یا بیسی یان لهت بیّ. (باک.) جنیّو. دژوون.

چیراندن (ئەردە.): زیقدى كەر.

چيرانن: جيقاندن.

چیوه: جیقه، جیکهی که و زال . به بدوون: زال بسوون . کردن: ریچکردنهوه ، زالکردن قرچه، جیوه . له ددانهوه هاتن: قرچوون . به وههون (ثهروه .): ریچبورنهوه .

چیړه چیړ: دهنگی ددانان ودهرکمو ته ختمو نیدیکهیه، جروره دهنگیکیشه له کموهوه دی.

چیږهدریژ: دهنگ بلند و تیژ و دریژو ناپهسند، چهنهســوک، چهنــهباز، زور بلیّ. ـــی: چهنهبازی، زوریلیّیی، چهنـهسـوکی.

چيږهوهڪردن: چيږه له ددانان هيٽنان لهرِقان.

چيرچير: دهنگى ددانانه.

چپپچیوۆک (همورا.): بالندهییکی کمسک و زهرده هیندهی دووتوکانه له نیو رهز و دهغلاندا دهژی پهیدابورنی وی نیشانهی دووایی به هارییه، که سیکیش له جیگایهک یا له شووینیک شین بیتموه دهلین دهلیمی د. چیروکی گچکه.

چيرقاننن (باک.): ددان له چيرموهبردن.

چيرقين (باک.): چيرقاندن.

چیرک (باک.): پارچمه و نمختیک میسوهی ووشکه، لهتکمی سیپوو ههلووچه و ههرمی.

چيرڪهو (باک.): کنوي بۆر.

چىيرۆك: چرچرۆنك، داسـتان، خەبرۆشـك، چێچـــەرۆك، چرچــرۆك، چيرۆنك، چيڤاتۆك، قەواتى، بەسەرھات وداستان.

چيرۆكە: چيرۆك.

چيرۆكبيّر: چرگەر، داستان بيّر. ـ ى: داستانبيّرى.

چيوپين (باک.): لمعوه راني ثار الآن. (باک.) جنيودان، (باک.) بچيوه: حندمده.

چیز (زا.): خەرەنگەزە، دەنگى ھەلاّتوو و شكىست خوواردووە.

چىس: كرن: دانەدەست، ئەسپاردن، پى ئەسپاردن. (رۆژ.) دەنگىكە مەرى يىداژون، چش، چىس.

چیش (رڒژ.): چیس.

چیخ (باک.): سینگی دار یا ناسن. (موک.، باک.) چیت، لهبهن و قامیش دروستدهکری بز پهرده و دهورهی خیّوهتان.

چىفكردن: چىخكردن.

چیف (باک.): دهنگی جیکهجیکی جووجیلهی مریشک و پهرهوورانه، (باک.) چاو.

چيق (باک.): قاميش، لاقى گياندار، (باک.) لەقەن. لا. پەنجەى پى.ّ. چيقال (باک.): لاواز، بى تىن.

چیقلدانه: پشوو دریّژی، ددان به جهرگی خوّ داگرتن. بی .. : پشوو تهنگ، قیسکه تهنگ.

چیقلدان: چیکلدانه، گهیه، گهده، خورگه، زیقه تزره، وورگ، ثاشک، سمیکه تزره، پسهزیزانگ، بسهرچلک، سمیق، سمیقهدانه، (همهورا.) چیقلهدانه.

چیک (باک.): چرووسکهی ثاوری، پریشک، پارچه، تیسکهی خوری و لزکه و ئیتر. (باک.) تانهی سهرچاو. (باک.) چرژ، ثاوشار. (باک.) ههرامه، هین، وانیک، تهنها بز نیران به کاردهبری.

چیکهنمه: (باک. ، همهر. ، کق.) چـرک ، (باد. ، باک.) دلالآب ، دلالآث ، خهرهک ، چهرخیکه به بادان پهمی له پهمی دانه خاوین ده کاتموه ، مرازیک ه لوکه ی شی ده کاو ده پیشکنی تمه و و پهمی دانه که ی لی فریده دات.

چيڪ چيڪ (باک.): لڙب، لڙب، گلهيي، گازنده، بڙڵهبڙل.

چیکړووت (باک.): چۆک ړووت، زیقه تۆره، چیقلدانه، تووره که یه که لـهـهـر سینگی بالننده دایه خوو اردنی تیده چیّ. ـــی وولاخ و ثاثرالاّن: وورک. چیکنه (روّژ.): ئهسپیّی مریشک و بالندانه.

چێچێکێ (باک.): ئعووک، هفرامه، هين، بۆ مێيان بهکاردهبرێ.

چيڪمو (هنورا.): ليره.

چیل (ز۱.): فیّل. ماکهر. (جا.) جنج پی با آلنده ی کیّدی و که ری. (زا.) پروشی کورتان. (شهرده.) به آله ک، رهش و سپی، رهشبه آله ک. (باک.) گیایه که روشی بازوو، سپی بیّ په آله. گیایه. (همورا.) ماکهر، ژهروژ.

چیلاز (شن.): لاواز، باریک.

چیلان (زا.): سۆرانى بارىكى درير.

چیله (رموا.): سنوور، تخروب، (موک.) قهمتهره، (باک.) پهنک، چهند بهرد یا داریّکه برّسنووری دوو زموییان دادهمهزریّ (دزه، کرّ، کرّ، پهرژین، تانزّک، تهیان، شووره، شوویّنیّکه، که زوّر بهرز بیّ و گرو گیرو گیاشی زوّرییّ. (خرّ،) دیواریّکه به ووشکه بهردان له قهراخ باخ و باخچان کراییّ، سنوور، تخووب. (بابا.) کردن: بهرقهوه تهماشاکردن، چاو لیّههلگیّرانهوه، چاولیّ موّرکردنهوه.

چىلەچەپ (زا.): پيادەرى لەچياياندا.

چیله قرپ (باک.): ریّگای پیّچدارو باریک، ریّگای خودارو خیّج. چیلچیله (کیّ.): بهڵگهی گوریّ.

چیلک (موک.): (باک.) چلک، نهرمه و به لگه ی گوو تیه د (سل.، باک.) چلک، گهای گوو تیه د (سل.، باک.) چلک، گیایه که به به وورده، که گهیشت رهش هه لده گهری و شیرینه ده کریته خوشاو گویا له خوشاوی میوری زور خوشترو شیرینتره (باد.) بالتوکه.

چيلكهوچيّو: (موك.) چيّوان.

چيلكهوكردن (ئەردە.): دار شكاندن بۆسووتاندنى.

چيلڪهر: قفلساز.

چیلی بهوّز (باک.): بوّز، سپی و رهشی تیّکهالاّو.

چیلیان (دەر.): ژوورى ئاووردوو، دیوى ئاگردوو.

چیم (چ): تیپی سیّزده مینی ثابیّی کوردییه. (باک.) بهشی خوواره وه ک لوولاکان، چیپ. (روّژ.) ثهر قورولیته یه، که به گیاو چایه ره وه بیّنی مالاتانه و هملّده که نریّ یا هملّده که نریّ و له شوویّنیّکی تر ده چیّنریّ یا له پیّش جوّگه ی داده نریّ تاریی ّ ثاوه که بگوّریّ. (باک.) زهرییه که پرله ره گی گیای فریزووبیّ دووای فریزوو رنینه وه، (کوّ.) گیار گولّی ره نگ تیّک ثالار، میّرگ، چیمه ن. (جه با.، که.) به ردی ره قی سوواوی نیّو تاوییه. (باک.) لوولاک. من چیم، نه من چیم، له (چی) و (م) پیّکها تووه، چی: چته، (م) یش راناوی تاکه که سی یه که می ثاماده یه.

چیمهن: زرچک، میرگهشه، چهمهن، چهمهنزار، میرگ، چیم، (باک.) خیلانی، شووینیکه چیمی زوربی به فرینزوو داپوتشرابی. (باک.، باد.) گیارهش، گیایه که وه کوو فرینزووی وایه هی زوزانان بنه که ی وه کوو پیفوکییه و ده خوری.

چیمهفتوّ: چهمهنتق، جروره لمیّکی شینکاره لهگهل لم و خیزی تیّکه لاّ دهکریّن و ده گیریّنه وه وله قسل به هیّزتره بوّنا و ناوو بوّسوواخی دیوارو سهریانان.

چیمهنزار: چدمهنزار، (باک.) چاثیرخانه، لموهرگه، میرگ، چیمهنگه. چیمهنی ووشک: رههن.

چیمک (وان.): دان، دانه، دانی بالندان.

چيمن (لو.): رويشان.

چیمۆکن (کنق): قەلگەشىتن و توويىش ئىاويىۋىتنى كىلمىيىك لىلىسىدەدەى نىپنۆكان دەلىيىن.

چین: قهد، دەق. _ ی جل و بهرگان: قهدی جلوبهرگان. _ کردن: قهد، دەقکردن، چهرمکاندن. (باک.) پهله، نوخته، لهککه. (موک.) جار، چهل، کهروت، نۆبه، را. _ ی دیواری: ریّزی دیواری. (موک.) تیپ، دهسته، ریّز. _ دسوواریّک: دهستهسرواریّک. _ یّک له چتیّک، ریّزیّک له چتیّک، ریّزیّک که چتیّک، ریّزیّک که چتیّک. (موک.) گرژی نیّرچاوان، چینی جلوبهرگ. لـ فرچ، لـ فرچی روو، کورمیچهک، چهچی. _ دار: لـ فرچدار، (دهر.) چوون، روّیشتن.

چيناوي: جووره پارچهيتكى ئاوريشمى جووانى رەنگاورەنگه ژنان دەيكەن مەكالا.

چینه: ملّوومووشی بالّنده له زهویدا به شوویّن خوواردن و دانهویّلّهدا. پشتی مسروّث له باب و باپسرهوه، رهچهلّهک. دان، دانه. کردن: چونگکردن، دانههلگرتنهوی بالّندانه، خهراندن، خهارتن.

چين بهچين: دەستەبەدەستە، چين چينه، چتى خالدار، چين لەسەرچين.

چینی پیشانی: دووژنگ، لوچ و گرژی نیوچاوان.

چينچڪ: چتێکي کهم. ئهگريجه.

چىنچكە: چىچكە.

چينچۆنهڪ (باک.): جۆلاندى چكوڵد، چۆلانۆكد.

چين چين: لـرّچ، دەستەدەستە، تەبەقە تەبەقە، رەنگاورەنگ. ـــكردن: دەستە دەستە كردن.

چينچينڪ: نوقورچ.

چيندار: لرّجدار، چرچ. ـ كردن: قەرمچاندن، گرژكردن، چكووراندن.

چینداری: لرچداری، چرچی.

چين دهم و چاو: لرچي ړوو.

چينراو: توري چينراو.

چينڪ: چينهي بالندانه، چيندان، چيکلدانهي بالندان.

چينکړووت (باک.): چرک ړووت.

چىنكۆ: رووكتىش. جوورە تەنەكەيىەكى ئەستوورى رووكتىشكراوە. جوورە دەفرتكى ناسراوە. جوورە چىتىكە.

چينڪ (زهن.): زهنگ، زهنگوڵه.

چينوماچين (همررا. ، همو. ، باک.): مريشکهچيني.

چینی: کسیکه هی وولاتی چین بی. قاپودهوری، فهخفوری، دهده لیک. جووره ده فریکی کلینی زور لووس و پهووس و تعنکه وهک شووشه و ایه. دانی مریشک و بالندان.

چیو: سپ، بهستور لهبهرساردی، ئاری سارد. (همهر.) پارچه داریا ئاسنیکی تمنک یا باریکه لمه تمنیشت چتیکی دهکوتری تا چتهکه ندله قیّ. داری دهست، داری سورتهمهنی.

چيوهتقي: گهريان، پشكنين.

چيوهرۆك (خۆ.): چێشتى شعوێى كۆنەيە، شعومەنە.

چيوبهس: داربهس، دالروت، چهفته، تهختيّکه له چرپي و شرول چنرابيّ. داربهست بربهنايي.

چيوتاش: دارتاش.

چيوچه <u>آه</u>: چهوجه لمّد، فړفره، پارچه داره لمه نيّو په نجه ي تاوانساراني داده نيّن بخ ثازارداني.

چیوچیوه (ږهرا.): دروداري کورت و گچکهیمه ههریهکمهي سمريّکي دار باگردانه له باگردانهکه قايم دهکريّت، (خوّ.، هغورا.) سيوسيوه.

چيودهس (ئەردە.): كۆچان، داردەست.

چينڪ (همورا.): سارد، تعزيو. ناوي ساردو تعزيو.

چىيفولاي (ھىررا.): لىممولا، لىوەپاش.

چيو **دهم سهڪ**: داري دهمي سهگ.

چپوشهقه: دارشهقه، مرزى شعل و يايه که لاق پيّى ده روات.

چيوڪاري: دارکاري.

چيوكوت: داركاري. جەنجال، پر، جمكوت.

چيونمرشاننيان: دارلسهرشان دانان.

چيوههلاجي: داري هەللاجي.

چییه (نمرده.): پزیهی چت. (شعبه.) چیه، چیّش؟، (همورا.) چیّشه، (دهر.) چوریّست، (جا.) چمس، چزیه، چی. (نموده.) نیشانهی چت.

7

ج: تيپيٽكي ئابيمي كوردييه.

حا: ها، ناها، توخووا، به راستیته، نهها، پیاو له کاتی واق وو رمانیدا به کاری دهبا. له کاتی پیداهه لشاخان. (شاره.) بنزلیخوریسنی رهه و و لاخان به کارده بری.

مهنی که ایم این به دوورخستنه وه همنگماتیکه، که له تیلکردندا لهبه رههنستیک که و تبی و ویستاند بیتی له هملاتی یاری که ره کانی تر بق نهمه ی، که نه یکورژن.

حاپوول: حاپۆلک.

حاتۆر: داريكه گيچى پى دەكوترى.

حاجلت: كەل رپەل.

حاجى: كەسى كە دىدەنى مالى خوراى كردبى،

حجی نۆممهران: هاویندهدو اریّکی خوّشه و کموتوّته نیّـوان سنووری عیّراق و ننر ان. *

حاجی بسلام: خرو ارده معنیه کی شیرینی ناسکه اسه زهردینه ی هیلکه و نیشاسته دروستده کری.

حاجى بايمف: حاجى باييف. جروره چەقالديەكى دەنك گەررەيە.

حاجي باييف: حاجي باينف.

حاجی بهیان: حاجیله، گیایه که له ناو ده غل و دانیدا شین دهبی. بهری گیایه کییه، که لهناو ده غلاندا ده روی.

حاجى رەش (باد.): پەرەسلىركە، پەرەسىللكە.

حاجي رِهنڪ (باد.): حاجي رِهش.

حاجيله: (باد.) گوڵخهزيم. گيايهكه بهكوتراوي

داویژریّته سمرجیّگای دووپشک پیّوه دراو. ثاره قه کمشی لمچاوی تیّکچوو و ژاندار پِکریّ زوّر بهسووده. گولّیّکی بـمهاری لاسک بـمرزه و ک نـیّرگز

روستور به داره زەردەكەي بەرزە. بەرى گيايەكىيىد لىه نير دەغلىدا دەروى و تالە. حاجى بەيان.

حاجي لمقلمق: حاجي لهكلهك.

حاجى لهگلهگ: حاجى لەقلەق بالندەييّكى رەش تى حاجى لىقلىق وسپى و دندووك و لاق و مل دريّژو ناسراوه.

حاچه: ثهم سهرو ثهر سهری دریژایی پهشمال یا خانوو، له (حاچه)ی پهشماله کموه و هستابووم و اته لهسهری دریژاییهوه. پهل و لک. ثهم داره دو _ : دوولکه، دووپهله.

حاصا: هاهما ، ئاهما ، حما ، حملو . بمدرورزانین . لممکاتی بماره پر پیتنمهکردن و ناپهسندیدا بهکاردهبریّ. ووشهییّکه پهشهوولاّخی پیّ لیّ دهخوپریّ. حلاحلاک: (باک .) داریّکه لمقهراخ ئاوان دهچهقیّنریّ.

حارهب: ئارمر، تات، تاتک. عارهب.

حارهبانه: عارهبانه، وهكرو عهرهبان. عدرهبانسه، ک فایترون، ثارهوانه.

حارهب قۆزى (ك.،، همو.): گيايمكى هارينى تا درو

بستان بلّند دەبىق، گەلاّيەكانى وەھى ھيّرلاى دەچى لىمسەرى تەنها گولْيكى بەقەد سىّرىكى گەررە بەلاّن وەكىرو ھى گولْىبەرلاژە لەپىتشىدا سوورە، كە گەلاّى وەرانىد سىەلكى گولْلەكسەى بەشىينى دەنورىّسنى بىــوّ دەرھىّسنرانى كۆلكەكەي نىوبەژن ھەلدەكەنرى كۆلكەكسەى زلار قورسە و لىپچىق و زەردە دەلىّن بى ھەرىّنى زىّر دەبى ياخىي دەبىتتە زىّر حوقەي ٣ دىناران دىّنى.

حارهب گاگۆزى (باد.): سەرسەرى، كەسىتكە كاروبارى بى جى بكات.

حارهبى: زمانى تارەوى، نەۋاد ئارەر.

حاددان (سور. ، خق.) : عاردان، زورانی گرتن، زورهوانی گرتن.

حارك: گيايهكه بهشلكي جووان دهخروري و چووار پييانيش كه بيخين پيي قهلهو دهبن.

حدت: ئاست، عاست، بهرانبهر، حمن، حمناس، جيّگا، راست، رووبهروو، تهك، هاست. له م تؤدا: لهراست تؤدا.

حستهم: هيدى، هيواش. دروار، سهخت، هاستم، ههستم.

حاش (زا.): چتی بی که لک. (باک.) ثامرازی بانگ کردنییه بو بزنان به کارده بری واته راوهسته.

حاشار: پەنھان.

حاشا (ع.): گووپدان، بهپشت داکموتن. هیچ کاتیکی.

حاشاردان: شاردنموه، داپوشین، پهنهانکردن.

حال نورد، ژیوار، بار، جیّوار، هال ونج، ثازار. بهههزار گهیشتمه ثیّره: واته بههنزار رهنج.

حالُور (خرّ.): بههموا، بههموهس، سهرسماری، بنزوز، بمهفیز، فیزدار، همه ادار. همه ادار.

حالۆرى: بزۆزى، فيزدارى.

حالووك: حەلورك، حوليچكە، ھەڭرورژه، ھەڭروچە.

حانى: تىگەيبو، تىگەيشتوو، پى گەيبو، زانا، تىگەيبك. ـــبوون: ئاگاداربوون، تىگەياندن، ئاگاداركردن.

حسان

حاملان: رەنيوھينزان، پەروەردەكران. حاملاندن: بهخيّو و پهروهردهکردن، رِهنيّوهيّنان.

حامى (رورد.): ناقايم، نامهحكهم.

حان: كەسىپكە، كە گىتى دىتبى و گەلى بارى تاقى كردبىت موه، بارام زۆر ــه: زور خاوهن بعراوه رده. حاست، راست. لـهم ــ هوه تعماشاكه: لـهم حاستفوه تفماشاكه.

حافابه (بار.): خليّنه.

حانه حدیده شي: دهم مرهري و چه نه به چه نه و هستاني په کيک بي په کيک.

حاوانهوه: حمرانموه.

حاوائدنهوه: حمراندنموه، بمخيّوكردن.

طوين: حاويندر، بهرگهر، پهروهرده کار، رهنيوهينهر.

حەوينەر: سەرپەرشتكەر، حارين.

حاوى (كه.): زهوييكه دول و نزم وباشبي.

حهبان (باک.): جهررهی تاوییه.

حهجهب (زا.): ووشهييكه پالموانان و نازايان لمكاتي شهريدا دهيليّن بــق دەرخستنى ھيّز و تووانايى خۆيان.

حهبدال: دلدار، گراو، سموداسهر، ماخولیا. کهسیکه بهشروین سمودای سەرىدا بىگەرى.

حهبدالي: دلداري، سعوداسعري.

حهبلۆیى: عهبدلایى. سمكۆكه مايەي سەربلندى كوردان بور لـه تيرەي حەبدىرىي بوو.

حهبى (زا.): لۆكەي نەكراوە.

حهبیشاندن (زا.): زور خوراردن بهپهله.

حهن: حدید، دهنگی سهگی، وهرهوهر.

حهدان: حديين، ودريني سدگ.

حەرباندان: حەپەكردن، وەربىنى سەگان.

حهیه: کهفه، حه په حه پ، وهړه، وه ړينې سه که به هيواشي، ده نکي سه کې.

حهیه حمه: گهفه گهف، عموعه وی سه گییه، یه ک اسه دروای یه کتری، وەرەوەر، كەرتەكەرت، جەپجەپ. ــ كردن: حەپاندن.

حههمسان: پهشرکان، سهرسوورمان، سهرلي شيوان، سهرسام بوون، واق وورمان.

حهدهساندن: سهرلي شيواندن، پهشوکاندن، سهرسام کردن.

حههمساو: سهرسام، پهشترکاو، سهرلي شيرواو. گيانداريک سهرسام

حميه نوّك (باد.): گيايه كه.

حەيەنگ (ئەردە.): مەردومى حەپۆلە.

حهیلهری (باد.): جووره همناریکه.

حهیلوّس (روّژ.): مندالّی قهڵهو و تیّکسرِماو. (خوّ.) حهیوّنه.

حهينه الله حميول، كيّر، كيّل، بيهوش، كموج، سمبوول.

حهپۆل: كيّل، كيّر، وور، حزّل. كيّرو ويّرى قەپۆلە.

حهيؤله (رِوْرْ.): ناني گچكهي مندالانهيه. حهيوّل.

حهوول میشخور: گیل، گیر، روړ. کهسیکه له د گیلی و گیری میشی لەخۆى دەرنەكات.

حهیوّنه (خق.): مروّی زل و وورگن و تیّکسرماو. (روّژ.) حهیلوّس.

حەپوو: ھەمور.

حهدوول: حوّل، گيّر، ووړ. (شن.) حمل نمبوون، بمهندنمکرتن. حيساب نهرون له گهمه دا ده لين: _ م چى: واته لهسه ر منى حيساب مه كهن.

حهدین: و درین، حدیحدپکردنی سدگاند.

حهقا: تا، هدتا، تاكوو، هدتاكوو.

حمتار (زا.): گێچ کوت، کهسێکه گێچی بکوتێ.

حفتان: بهتال، خالمي، چول. بهتهنهايي بهكار نابري به لكوو ده لين: بهتال

حمتمق: ناها ، هاها. نعكاتي باوه رنه كردن و واق وورمانيدا بعكار دهبري. حەتھەتۆكە: چەند توورەكەييكى بچكۆلەيە دەرمانى بۆنخۆشى تيدەكرى

حمترهك (زا.): ليّدان به نهيّم.

لمملى مندالآن دەكرى تا بەبۇن نەكموى.

حهتؤته (که. ، ههو.): نشتوو ، حهتحه تؤکه. حهمایه فل، بهرمووریکه ، که موورووی زل و نشتووی پیوهبی زورتر مندال و کچان لهملی دهکهن.

حمج: زیاره تی مه که، زیاره تی کابه. ــ کردن: دیدار له مالی کابه. دوواترين مووشينکه، که له گهمهي مووشينيدا دهخوري.

حهجامه ت: خووين گرتن له ناو شان يا له شوويناني تري له شي مروقان بەكەڭە شاخ.

حهجامه تكا: شووينيكه، كه حهجامه تي لي دهكيري. شووينيكه له لهش، که حهجامه تی لیده گیری.

حهجامه تكويز: كهسيّكه، كه حهجامه تلهم و لهو وهرده كريّ.

حهجامهتڪرتن: به كه أحشاخ خوين له لهش كرتن.

حهججه ههى (دزه.): ووشهييتكه بزنه گهلى پي ليدهخوړن.

حهجمان: حدجمين، تعبتين، نارام كرتن.

حهجماندن: تارامكردن، تعبتاندن.

حهجمین: تعبتین، نارامگرتن، هیدی بوون، بی دهنک بوون، سرهوتن، هموادان، حدجمان، ئۆقرەكرتن، ئارامى.

حمج: چهگان، داریکی سهرخوواره لهیاری (حمهچان) یدا لهگوی يارىيەكەي پىدەدرى.

حهچه: حهچچه، بۆليخوړين و ناژوتني كهري بهكاردهبري. (نهرده.) سابریّن، نیّری، تگه، تهگه.

حهچان: يارىيىدكى دوودەستىيىه بەگۆو بە حەچ دەكرى.

حهچافدن: هينانه وهړيني سهگ. وهچه لنته چه لنت خستني كهسينك.

حهچچه (روزد.): حمچه، همچه. لماکاتي توورهبوون و نزيک بوونموهي دو ژمن لمو. بو ناژوتنی کمر و نیستران به کاردهبریت.

حهچه حمهج: حهچه حهچه ههچه ههچه ههچه بق ناژزتني كهرو ئيستران به كاردهبري.

حەچەحەچە: بروانە: حەچەحەچ.

حەجەل (ئەردە.): كينچەل، دەبه، شلتاخ.

حهچولوور: رەړين و لوورەى سەگىيە.

حهچیکه (ز۱.): ووتهیه که له جیاتی ووشهی (نه گهر) به کاردهبری.

حهد: شايان، شياو، ړيکموتن. ــى نيه: ريي ناکموي.

حەدەف (زا.): تەپۆڭكە.

حمراج (زا.): هدراج.

حموره: چەپەل، خراو. (ع.) نارەوا، چتىكى خودا قەدەغمى كردېسى لىه كردنى يا لەگوتنى يا بۆبىستنى.

حهرامزاده: بيژوو ، زوّل، جاړوو ، بيژي. ـ يى: بيژوويى ، زوّلى.

حهربلین (زا.): کری خوو اردنی گوریسه.

حهرد: تدرد، تدرز، زهوى، حدرز.

حفوز: هدرز، حدرد،

حهرسیله (باد.): بهردیّکی گوشهداره لهسهر سیلهی دیروار داده نری لهکاتی دروست کردنیدا لهلایهن وهستاوه.

حمرگ (زا.): قوړ، ناو و گڵی تێکهلاّو.

حفرِماندن (زا.): پیسکردن.

حمرمهن (باک.): گیایه که بو نه خوشی با داری باشه.

حمري (باک.): قوړ.

حمریر: هه لوایه، که له دوشاو و شارد دروستده کری به پارچه کراوی هه لده گیری بو خوو اردنی زستانی. دیده کی کون ومیژووییه له نیوانی شه قلاره و چیای سبیلکییه.

حهريف: هاوتا، هاولف.

حفز: هنژ، ویست، ئارەزوو، هنوەس. هزک، خرّشی. _ کردن: هنژکردن، ئارەزووکردن، ویستن، همزکرن، همژکرن. (دەر.) سمهیر، حمنتیکه، عمنتیکه.

حهزار (باک.): هنزار.

حفزلیکهر: ناروزوومهند. _ى: دلدارى، دلداریتى. _ى كردن: دلدارى كردن.

حەزئىكىدەن: دلدارىتى كردن، ئەيىنى. ئارەزورى چتىكى كردن.

حهزيا: همزيا ، همژديها ، تمژدهها .

حفزيراني (زا.): جوره ههرمييه که له مانکي حوزه يرانيدا پيده گات.

حهز (با.): حيز.

حەزدە (با.): ھەزدە.

حهژدههی: کاتیکه، که مهردوم بو دیدهنی یهکتری تییدا کودهبنهوه.

حهژمهن: نهژمهن، سروی، خهم، پهرلاش، ههژمهن، تاو، خهفهن. له ... ان: له تاوان.

حهژێکرن (زا.): حعزلێکردن.

حهس: وو ته یه که به کار دینری له کاتی سه رسوو رمانیدا.

حهسار: حمووش. ديوار، پهرژين.

حهساری سهکران: سهرچاوهی رووباری رهواندزید. دروهمین کیریکی بلنده، که کموتوته باکروری

رِدْژههلاٚتی رِهواندزێ. حهساری سهکری سهکران.

حهسانهوه: سرهران، سرهرتن، تعواسان، سانعوه، ناسبودهبرون، پشهودان، پشی دان، نارامگرتن، نارام بوون، بهسهرچوونی ماندوویتی.

حەسانىدغەوە: قەسىهانىدن، ئاسوودەكردن، ئارام كردن، سرەوانىدن، حەسانن، رورژانن.

حەسەنن: حەساندنەرە، ساندنەرە.

حمساو (ع.): حيساب، ژماره، نامار. حساوه.

حمساوه: نارام، ناسروده، نارام گرتوو، حساوهوه، ساوهوه.

حمساوگەر: حيسابكەر.

حهسهنا: ئيليكى كوردى ناوداره له نزيك شارى مووشيه.

حفسفنفزيته: حفسةنه سسته.

حهسهنهسسته (همو.): بالنده ييّکه لمه قمتيّ گموره تره سـپـي و رهشمه، سهري زور بلند و کلکي کورت و لاقي دريّژن. (دهر.) حهسمنمزيته.

حهسهن به این جیایه کی زور بلنده هاوینانیش به فری پیّوه یه که و توته با کووری رو اندزی.

حهسمنی: خیّلیّکی کورده لمسهدهی چاردهمیندا لـه کـمرکووک و هـمولیّر دادهنیشتن بهلاّم ثیّستا لـمنیّر چیایهکانی دیّرسم دادهنیشن.

حەسەنى مووسا (باك.): نيّوى گۆرانييّكە.

حمسهمن: دلداری شیّت و شهیدا، گراو.

حمسين: بروانه: حمسيمن.

حفسس: حفس.

حدسعهس: كىسىتكە بەشەر كىتشكى ئاوايى باگرى.

حەسيان (ئەردە.): حەسانەرە.

حەسيانمود (ئەردە.): حەسانەرە.

حهسیو: به لاج، بیانه ک. (شهم.) حهسیل. (باد.) حهسیلک. چتیکه له پروش ده چنری و له ژیر لباد و به په و مافروره لهسهر زموی پاده خری. که زی.

حمسیر باف: کسیکه، که حمسیری دروستکا.

حهسیر مهیدان: لهسهر رووراکشاندنی یه کیکییه بو ته وه لهبهرچاوی خه لکی دارکاری بکری.

حاسيل (شهم.): حاسير.

حهسیلک (باد.): حسیر.

حەش: وورچ، ھورچ.

حهشار: پهنهان، سو. گهههک، جیّگایه کی سهخته، جیّگای حهسانهوهی گیانله به رانی کیّوییه.

حهشاردان: شاردنهوه، پهنهانکردن.

حهشاردراو: شاردراوهوه.

حهشارگه: جیّگای خوّلیّشاردنهوه، مکق، بنهگه، شاردنگه، (شار.) قوّخته. وهشارگه، سهنگهر. (ههورا.، موک.) سیپه.

حەشەرەلا: خەشروخەلا.

حه شهری: که سیّکه نیّجگار شههوانی بیّت، لعبه رزوری شههوه تی له راست نیّر و میّیاندا بیّ . شیّوازو سه رسه ری بیّ، پتر بوّ نافره تی حیز به کارده بریّ. حمفترهنگیله (ئەردە.): باڭندەينكى بچووكى رەنگاورەنگە بەقدد چۆلەكەيەكىيە.

حهفترهنگینه: بالندهییکی رهنگاورهنگه هیندهی پاساریکییه.

حمفترهنگه: قولتهشینکه، قورته، قولته، قورتک (بالندهیه). حمورهنگیله.

حمفتلوّ: حدرت توريّلكه.

حفقتم (که.): کوشتی و قوربانیکه به بزنه ی له دایک بورنس مندالا

دووای حدوت رِوْژان و یامردنی دووای حدوت رِوْژان.

حفظت ميرده: حمرت ميرده.

حمفتورم (زهن.): حموتموانان.

حمفتيّ: حدفتا (٧٠).

حمفتی (زا.): حدفته.

حففتیار (باک. ، باد.): کستیار.

مفقيفك: حموت يمك.

حفظتير: حنوتتير، جووره دهمانچهييكه.

حفظسفد (باک.): حفوتسهد.

حففك (باد.): ئەستۆ.

حفق حفقت سفر: هدژدیهای حدوتسدر.

حلفجوش: حدوجوش.

حلفيان: زورخور.

حفق (ئەردە.): ھەۋدىها، حەفيان.

حمقه (همررا.): حدقده ۱۷.

حمفتي: هدفتا، حدقدي.

حمقته: حموده، همقده ۱۷. (همورا.) حوده.

حەقدەم: حەقدەھەم.

حەقدەمىن: حەقدەھەمىن.

حمقدههم: حدقدهم.

حەقدەھەمىن: حەقدەمىن.

حهقدي (باک.): حه قده ۱۷.

حمفيان: حدفى، زورخور.

حفق حفقهاد: هدردیهای حدوتسدر.

حمقههه له: بارانيّکه، که لهنيّوه راستي پاييزيّدا بباريّ.

حهقهوهسيّن: چتيّکه، که تولّهي کهم و کوړي چتيّکي پيّش خوّي بکا تموه.

حمقحمقكمره: تاقتاقكمره، جروره گرنديّكه.

حەقلىمەقۇ: گەمەي (كاڭەمستى) يە. حەلەقامەلەق.

حەقلىمەقان: حەقلى مەقۆ.

حەقىق: ئاقىق.

حهك (موك.): دهك، ياخووا.

حسهككو، حسهكوو (خسق.): ثاها،هاها. لسهكاتي باره رِنسه كردنيّدا به كاردهبريّ. حهشهتووره (ئەردە.): گيايەكە لەكاتى بىي تورتنىدا لە جياتى تورتىن دەكىتشرى.

حمشت: معشت.

حاشتا: حاشتيّ.

حمشتي: مستا.

حەشدە (باك.): ھەۋدە.

حمشدهلا (ئەردە.): ھەراھەرا.

حهشر: هـ مول، تهقمه لا ، كۆشمەره . ـــ كمردن: تىككۆشمىن ، هممولدان ،

تەقەلادان. زماندرىزى، رىسوايى.

حفشرهه: هدرا، همنگامه.

حهشرپيكردن: ريسواكردن، گاڵهپيكردن، شركردن.

حهشركردن: تعويدري همولدان.

حهش سهد (باک.): هنشت سهد.

حهشيفاندن (زا.): نووسين.

حهشیمهت: دەستەمرزیه کی زوره ، کۆمه له مرز قیکی زوره.

حففت (هدر.): حدوت (۷).

حمفتا: حدفتي، هدفتيّ (٧٠)، حدثتيّ.

حفظتار (زا.): كستيار.

حمفتامين: حدفتاهممين.

حهفتانه: حموتانه، حموتووانه، مووچهييكه، كه ههفتموههفته بدري.

میلفتاهِ (نمدرده.): حموتجار شووشتنی چتیککی گملاّوه بموتسلوهی

گلاويىيەكەي نەمىينى، سېلۆتى.

حمفتاهمم: هي حدفتا ، حدفتام.

حمفتاههمين: حدفتامين.

حمقته: حمرتور، حمرته، هدفته، ناوه بق حموت روزان، که یه کیک له روزه کانموه دوست پیده کات بارونه له هدینید موه بقه همهنی یا له دو شهمه در دو در شهمه در کی تربه و پیهه.

حمفتهكۆك: جروره كاتژميريكه هدفته بمهدفته كۆك دەكرى.

حمقت هكيش: وولاخ لـ دپاش زانسي بـ هدفته يـ د ده يخه نـ بدرف محل،

چاكردنى ماين و ماكهر لهدوواي زاني بهيهك ههفته.

حمقتهم: حدوتهم.

حمفتهمين: حدوتهمين.

حفظتهوافان: حدفته وأنه، حدوته وأنه.

حمفتموانه: حدفته وانان.

حلطتلين: هدفتهيي، حدوتهيي، حدوتوويي.

حمفت ترنگه: مزراویلکه.

حمفت ترنگين (جها.): جلبي، مزراويلكه. مزروكهى ترشه به هيلكهوه.

حهفتجوّش: حموجوّش، حموتجوّش، جووره ممسينه يه كى ردش و ناسنه.

حففترهنگ (زا.): حدوترهنگ، غدزهل و کری حدوترهنگ.

حهفترهنگه: چێشتێکه لهگهلێ سهوزي دروست دهکرێ.

حەڭيو: حليب.

حەليووچەك (باد.): ھەڭووچە، ھەڭووژە.

حهم: لـهزاراوهي مندالأندا بۆ خوواردن بـهكاردهبريّ. ـــ كردن: خوواردن. حهمي كه: بيخق.

حهمال: كۆڭكيش، نيرگه، نيرگهى خانوو.

حهمام (ع.): گهرماو، كراشق.

حهمامچى: گەرماوچى، خاوەندوسەر پەرشتكارى گەرماو.

حهمامۆكه: حنمامۆكىّ.

حهمامۆكى: حەمامى كە، گومبەزىكى گچكەيە مندالان ئىدخۇلى دروست دەكەن، ئاورىشىنى دەكەن ودەيپەستنەرە ئەپاشان بەچىلكە ھوللۇلى دەكەن.

حهمایه الله نشترو، نوشترو، سنگ نقیس، (پهوا.) به رسه ند. (باک.) بدریمژن.

حممایین: نشتوی یکی گهوره لهنیّو قایش ولهنیّوکان دهگیری وراست وچه پ لهمل ده کریّت. ب کردن: حممایه ان وشیرو چتی تر راست و چه پ لهمل ده کریّت. جزدان.

حهمهدهشین: (خق.) جروره قهیسییکی مزرو رهنگ زهردو ته وه لایه کی سووره ولایه کهی تریشی زهرده وه لهمژمژهی توند و رهقتره، زور و قهیسی دهچی وله هه لوچه ی پهیوهند کراوه، تهره قی، له کاتی خویدا ناویک پیکیهیناوه بویه هم بهناوی وی نراوه.

حەمەرەمىزى (ئەردە.): شەرى ناوخق، بەربەرەكانى.

حفمباروزي: پهلامار، هيرش. ــ دان: پهلاماردان.

حهمتز: (زا.) گويدريژي گچکدي به کار.

حممحهم (همر. ، كه.) : پنت، پند، چنگنه.

حهمزك(زا.): جۆرەخوواردەمەنىيەكە.

حهمس حهمس: لكه.

حهمکه (موک.): مرازیّکی کهرهستهی تعونییه.

حەمكە: ھەمرو.

حهمل (زا.): رابوواردن به قسمی خوّش وگوفتو گوّی شیرین.

حهموو: هممرو.

حامي (زا.): هامور، هامي.

حهمیسهن (زا.): جروره بزنیکه.

حهن (که.): حاست، راست، عاست.

حفظ: حفن، باره، راست، حاست، عاست. له _ ى تعودا: لعبارهى تعودا.

حهناس (که.): حاست، راست.

حەنەوجەپەشى: جانەجەپەشى.

حهنهق (بوّت.): كعمه، كالْته، كهب.

حهنك: (زا.): كالتموكمي.

حفظتهر: عمنتمر، قوونسوور.

حهنتیکه: سهیر، عهنتیکه. رمووزن.

حهنده وحوّ: یارییه کی مندالآنه یه داریّکی نهسترور لهسه و قوقزاییّک داده نیّن دوومندال هه ریه که سوواری سه ریّکی ده بن وهه و جاره ی یه کیّکیان خوّی قورس ده کات و نعریتریان به رزده بیّته وه.

حهگان: ناگان. جووره پهتکيّکه جووان وکشت بادراوه نارهوان لهسهر چهفيه يا جهمهدانييهوه لهسهر سهرياني دادهنيّن.

حمه ن: بایدخدار، جیّی بسروا و بساوه پ، حیسساب. حلیّسب. سه بسرون: بایدخداربوون، حیساب بوون. سه کردن: بایدخدار کردن، حیساب کردن. سه نعبوون: حدیرول. دهم، کات، چاخ، جار، نوید، چان، هان.

حهلا: هدلا. _ برون: هدلاهدلابرون. _ كردن: هدلاهدلاكردن.

حەللا: ھەلىلا، كەپبوررە، ھەرا، ھەنگامە.

حملاقی (سابلاً.): جروره ترییه کی ثالی گلود خره و ده نکی هه یه و بق متلاق دهی .

حهان (باد.): بهردی پان، تاته بهرد، تاویری بهرد.

حهادنه (كۆ.): بهرديكه بۆگيچ دەست بدات. دەفريكى پووشينى چنراوه خورماى تيدەكرى.

حهتوي (موک.): بهفرينه، شيرو شهكره لهنيّوبهفريدا پهروهرده دهكريّ ودكور قعياخي ليّديّ، هاوينان دهيخوّن.

حه المق و مه المق قسمى هيچ و پووچى بئ سمووپى، حمقلى ممقق. حمقلى ممقان، گهممى هه لاخرشه، ووته يه كمه السه يارى كالممستيدا ده گوتري. حمقلى معقق، هه لاخرشه.

حهلهٰل: حەلىدلا ، كىسكىس، ھىش ھىش، دەى، دىيى، بــــّـ تێېـــەردانى ســــەگ بەكاردەبرىّ.

حهنهنهند: (که.) هش هش. کسکس، دهی، دیی. ووشهیهکه بـرهاندانی شهرهسهگی و تیبهردانی بهکاردهبریت.

حه نقه نمنگوست: نا لُقه يتكى بي نقيمه له قامك دهكري.

حەلقەبەكۆش: ئاڭقە بە گروى. مەبەس لەبەندەيە.

حهاقهدان: دانیشتنی چهند کهسیک بهگردی. پیچ خوو اردنی مار.

حهالكى: بايدخ پيكراو ، ئەم پياوە ــ يە: واتە بايدخى پى دەكرى.

حەللەق مەللەق: حەلەق مەلەق.

حهلله ۲: وو تدیدکه به کاردیّنریّ له کاتیّکیدا، که یهکیّک قسه یه کت بوّ بکا و توش به لاتموه و انعبیّ و زور دووربیّ.

حەلەيى: تەنەكە.

حهانوا: همالوا، خوواردهمهنيه که استار در ريزن و شه کريا در سار دروست ده کري.

حهانویی: همانرایی، چتیکه، که رهنگی وهک رهنگی همانوا سروربی. حهانووچکه: همانروچه، (دهر.) همانویچکه.

حهانووک: حالورک، حولیچهکه، ههڵورژه. ــه (خرّ.)

حەلووك: حالروك، حوليچەكە، ھەلووژە. ــــە (خۆ. ھەلىورچە، ھەللورژە.

حهن شيش (همر.): قدلممورنه.

حهلیم: کهشکهکی شل، کهشکهزورده، فهریکهکهشک، جهرمه، نیسوه روشک.

حهليماو: ههليماو، شلمپلاو، ړنګاوي چيشتي شل.

حهليم شيّويّن: تيّلاً، داريّكه ههليماوي پيّ تيّكوهردهدن.

حدلىشيش

حەندەف: (زا.): تەيۆلكە.

حمدنه گۆ: (زا.): ناوى جووره گيايه كييه.

حمهنزه پرووت: جیسوه ی تیسسووه گایانه یه بسه ووردکر اوی به همه ر برینی کسی و در کری چاکی ده کاتموه.

حهنزهل: چەلىك حەنزەل، حەنزەلىن، جوورەگەمەيەكە.

حهنزهلين: چەلىك حەنزەل.

حفنگ: ژەنىن، خۆپىيوەنان، بەر بۆلاى پىش ياپاشى كەسىتىكىيەوە ئەددور يا ئە نزىك ھەئىتەكاندن، ئى ۋەناندن، حيىنجك. (ھەدرا.) حينكە.

حهو: حیّو، ثاها، هاها، همو، حدی، هدی سدرسوورمان و وهلامیّک به دهم گدمه و یه و و توورمانیشه له کاتی بیّ باوه ریشدا به کارده بریّت. به خووا توّی به یا دیشدا نایه ت.

حمهوا: پلنسد، بسعرز، بسعرهوژوور، لای ژوورووی سسعر. تاسمان، بسعرزی، بلندی، هعوا.

حموادان: فريداني شت بهرهو ژوور.

حفواق: بدرزى: بدو _ دودداى مدنى، واتد بدو بدرزييدوه.

حفواله: نزمى، نشيّوى، قوولْي.

حموان: (زا.): حدواندوه.

حموانموه: حاراتمره.

حهوانچه (نهرده.): چتيکه به حموادا فړيدرابي، پهرت، تووړ، سووړ.

حفوانچەبەسىتى: قوواتچەبەسىتى، پىمرت بەسىتى، پىمرت بىوون، كىموتىن، كەفتى.

حفوانچهدان (تعرده.): فريداني شت به حمرادا.

حمواندخموه: حاواندنموه، حمساندنموه.

حفوانن (نەردە.): قەدرگرتن و بە مرزث ژماردنى يەكىكدا.

حفواویی: بلندی، بهرزی. کهسیدکه ههمیشه سهرهژوور بروات.

حمواويلكه: حمرانچه.

حمواويلكمين: هاويرتني شت به حموادا برواني.

حموايي: حمراريي.

حفوه حفو: عموعمو. دهنگی وه ړينی سه کی.

حهوه لووشک (باد.): حممبه لروشک. گزیا جانموه ریّکه لمسهر قه لاّفه تی پیریّرتان به دوم گریانموه ژنان وه دووی خوّی ده خات بمو بوّنه یموه، که لمو نزیکانه دا یه کیّک کوژر اوه گزیا ژنانیش وه دووی ده کمون، که گهیشتنه چوّلیّ یه کیّکی هه لّده گری و بوّی ده رده چیّ.

حموبرا: حدوتدوانه.

حموت: حدفت، هدفت (٧).

حموته: حدفتا (۷۰).

حموتانه: حمفتانه.

حهوشه: حمو توویکه بهسه ربووکاندا بروا دووای گوویزتنه وه یا به سهر زمیستانیدا ده روا دووای مندال بوونی. حمفته، همفشه، حمو توو. حمهه ی سهگ، حمو تمهوت، حمهمه به در تمهدی در تمه

حموته حمهمام: چوون حمه می بووکی تمازه و زهیستانه لمه روزی حموته حموتوریدا.

حموت ه کیش: حمفت مکیش، ماین یاماکه ریک دروای زانیان ب محموت ردوای زانیان ب حموت ردوان نادوس بن.

حموز

حموتهم: حدفتهم، چتيكه له پايدى حدوتيدابى.

حموتهمين: حدفتهمين.

حموت موانان: (زهن.) حدفت قرم. (روزژ.) حدوت برا. (شنو.) چارهگا. (هدورا.) حوّت دوانان. حدوت نهستنرهی گهشد و چوواریان به رانبد و سیّیانیان به رودود و اله نزیک قوتبی باکووری.

حموتمواز: حمرتمرانان.

حەوتەيى: حەفتەيى.

حفوتهبهند: حموت غمزه لسه، كمه ووترابئ لهلايمن همستياري كموه لمه باسيكار همر غمزه لمي جرّره پاشبهندييه كي هبيّ.

حموت برا(روزر.): حموتموانان.

حموت ترينگه: بروانه: حموت ترينگينه.

حموت ترينكينه: مزراويلكه، حمفت ترنكينه.

حموت توویّلگه: حدوترویّلکه، (خق، رودوا.) حدفتلق حدوتلوّخانه، حدوتلق قرونیّریّکه هیّندهی هیّلکه یه کی لیّ دیّ و دمورو پشتی سرور مو حدوت ترویلکه یه.

حفوتغشتهكى : چەند ھەلبەستىكە ھەر بەندىكى حەرت نيوەھەلبەستە.

حفوتړهنك: حافتړهنگ. جووره پارچه (قرماش) يَكه.

حموتڪوشه: حدر تسروچ.

حفوتكوله: جووره كعفيكه همر لكيكى حفوت كولان دهردهكات.

حفوتلة (هدورا.): گورگ نهخزره، (شمم.) حدوت توويّلكه.

حهوتم: حدوتهم، حدفتم، حدوتوو، رهشه وولاّغ و يا مدرو بزنيّكه، كه سمر ببريّبه خيّر برّمندال.

حسموقوو: (کسه.) شسمواره، نۆرهگرتسنی حموترپژژانسهی ژنسی زاره لممندالهکهی. شموهره.

حموتوو: حدرته، هدفته ، حدفته.

حموتووانه: حدفتروانه، حدفتانه، هدفتانه.

حموتوويلكه: حمرت ترويلكه.

حموتوویی: هەفتەیی، حەفتەیی.

حموتيّك: حەفتيەك.

حموتير: حموت تير، جموره دهمانچهيه كمه حموت فيشمه كان دهخووا، شمشاگر.

حهوجوّش: حدوت جرّش، وهكور ئاسن وايه بدلان تورته.

حموحمو: دەنگى سورار لەكاتى تاردان وھەللمەت بردندا.

حهودال: سعوداسهر، گراو، ناچار. ـ ى : سعوداسهرى، گراوى، ناچارى.

حموده: حدثده.

حموده ل (زا.): په لووله.

حهورانهوه (خز.): پهنگاوخوو اردنهوهي ثاوه.

حفوز: گۆلتک، مەھسەر، مەسنا، (ك.، ، خ.ق.) ئەستىرك. (شار.) ئەستىرل. گىزل، قررنىت، رفك، مەوزى ئاۋەق، ئاقەق،ك، ئاۋرىل،

قورلکیه کی تایبه تیبه ثاری بچیّته نار ، بن وکهناره کانی به قسل رگیّج یا چیمهنتو سرواخ ده کریّت.

حهوزانه: در اویکه میراو سالهوسال یامانگهومانگ لهخاوهن حهوزی دستینی له بهرابهر مزی ناوهکهدا.

حموزه: ناوچه، ناوان.

حەووزچە: چالآو، ئاوگىر، گۆل. حەروز.

حمووزخانه: شووين و ژووريکه حموزي تيدابي.

حموزی كمشتى ساز: شرو يُنيّكه.

حمهوش: حمسار، ماوهیه که له پیش خانوو یان به چوو اردهوریدا به گردی . دیوار کرایی یا تعیان بی بو ثار الآن.

حفوشه: هـ مريز، پهچه، جيگای هاوينی وبه هاري و پاييزي مـ ه رو بزنانه لمشمويدا.

حموشيّ: حموش.

حموق (زا.): پلەكانى نىردىوانى.

حمول وحموش: دەوروپىدى خىسار. ["]

حمويق: حمراق.

حفوينفوه: حارانمره.

حمویننج: گیایه که تزره که ی زهرده بزنخترشه به نانی و هر ده کریسه و ، له گهان شمیلی و رده که در تسموه ، له گهان شمیلی و رده که ن شمیلی و ده که ن شمیلی و ده که ن شمیلی و دره که ن شمیلی و در در تا نان که نان ک

حاي: جاو ۽ هاو ۽ هاي.

حهیاره (که.): زموییکی بچووکه لهدهوری دیواری دهکری و لهسهره تای پایزی ناودهدریت.

حهياز (باد.): چقەي باڭندە.

حهیاس: حمیاسه، همیاسه کهمبمرهیه، که ژنان لمپشستی خزیان گری ددهن.

حهیاس (مامسان): رندیه که له پشته وهی پینی که نمبابانه و تهمه نیان نیشانده دات.

حهیقه (موک.): چه تیموّک، چه تیو، چه تیم، گیّل، شیّت. بسی شهرم، روو دامالراو، زرته بوز. پیشمه رگه، سهرباز. (ههورا.) بی کار، بی نیش. حهیچه: دادر فوغان، هاو ار.

حهیچه حهیج: دادوفوغانی یه ک لهدووای یه کتری.

حفیچهیی: هدی، هدی، حدوحدو، هدوهدو.

حهیجهی: ووشدی سدیر و سدرسوورماند.

حهیده ۱۵ حمیده ری یان تیلیکی کورده له نیران و تورکیایه دا و اته له تیر دمستی عمیمه و تورکاندان.

حهیران: کونترین گورانییکی کوردییه. بالآگهردان، نمزی تهمه: واته من بالآگهردانی توم.

حهیرانه: جووره گۆرانییکی ئیجگار زورکونی کوردییه.

حهيرانو ڪئ: گوراني حديراني.

حهیزه: ترخه، بهناوکهوتن، ههیزه. (نهرده.) زکچوون.

حهیزهران: (لوو. باک.) جیّل، تهرکهز. جروره قامیشی یکی ناو پتهوه و زور قایه بورمب وکورسی وخیرهت وچتی تر به کارده بریّت.

حمهیزهرانی پهمین: جیلی پهمین، تهرکهزی پهمین. (لسو.) تمرکهز. جوورهداریکی نهرمی قهفقهفه وهک قامیشی بهالام نهم پتموه.

حەيشە (ئەردە.): حەيچە.

حهیشه حهیش: حدیچهحدیچهی یهک لهدروای یهکتریّ.

حهيشة: شهرم. ــى لى هه لكيراوه: شهرمي لى هه لكيراوه .

حهیف (باک.): تۆڭە. ـــ استاند: تۆڭەي خۆي كردەوه. پەرۆش، سود،

سووێ، پهکوو، داخهکهم واي، درێغ، موخابن، داخ. ــــ امــن ليێ تيێ: پێـم حهيفه. ـــ ههلانين: توڵهکردنهوه.

حەيفىٰ: حەيف.

حهينه: ووس.

حهیوا (فه.): بیّ، بههیّ بهری داریّکییه.

حهيوه (لو.): بيّ، بنعيّ.

حي: مرازی سهرسور پمانيّيه، کاتيّکی لاقی مروّی، که له قوړيّ دهکويّ دهاريّن

حج (باک.): هينز، تين.

حرپ: حرحرپ، تیکسرماو و قه آمو. بنزپیاوی قه آمو ده آین : حربق. بنز ژنی قه آمو ده آین : حربی.

حرچ (لو.): وورچ.

حرحه: بروانه: حرحرب.

حرحر (زا.): لاسایی دهنگی نهسپ. (باک.) قاقای پیّکهنینیّ.

حرجري: حرب.

حركه حرك (كه.): حيلكه حيلك پيّكهنيني بيّجيّ وبيّ وهخت. (كه.) حرمه حرم.

حرماندن: لووش لووشكردن.

حرصه حرم (دەر.): لورشەلووش. (كه.) حركهحركه، حيلكه حيلكه. پيكهنيني بي جي وبي كات.

حسكه: جوره تفهنكيكه بهدهست دروست بكري.

حشك(زا.): ووشك.

حل: حيّل.

حله لاوى: جروره مه قاميّكى موسيقييه.

طحايى: گۆرانىيەكە مندالآن بەدەم جوورە يارىيەكەوە دەيلىن.

حل كردن: پەسندكردن و بايەخ پيدان. ئەگەر تۆگزى بكەيت لەم كايەدا من حەلى ناكەم.

حل و گول (ئەردە.): بىرەوەرى.

حليب: حعل، پهسند، حيساب، تعم كاره حليبه يا حليب نيه.

حليرك (باد.): لووى ناوگۆشتىيە.

حليّو: حليّب.

حميرحميرۆكە (شا.): گيايەكە.

حنه (باک.): خدنه.

حوشتو: گیانداریّکی چووارپیّی تووکنی پیێپانی لاق حو و مل دریّژی بههیّز و باربهره. ووشتر، هوشتر.

حوشتراللووك: ووشترخوّره، حوشترخوو ار.

حوشترالیک: ووشترخزره، پنجهگیایهکه، که ووشک بود دهبیّته درود ووشتر دهیخوات.

حوشترانه قولقولى: جروره گەمەيسەكى مندالانسە لسەكاتى كردنيسا ئسەم ورتارەي بەدەممەرە دەلىين.

حوشتره: تهختهی پانه لهنید کهرمستهی جهنجهریدایه.

حوشترهوان: ووشترهوان.

حوشترخوّره: حوشترخوو اره ، جموره گیایه کی درکاوییه ووشتر ده یخووا لهنیّو چوو ارچیّوه ی داریشی ده گرن به پیّش په نجه رانیه وه ی هملّده و اسسن هاوینان ثاوی پیّداده کهن بو فیّنکی.

حوشترخوواره: جووره گیایه کی گهرمیننیه درکارییه ووشتر ده یخووا.

حوشتردانه: جروره گعفیکی دهنک گهوره تره له ههمور گعفیکی تر.

حوشتروان: ووشترهوان، کمسێکه ووشتران بهخێوبکات يا بيان ثـاژووێ يـا بيان لـهوهږێنێ.

حوشترگهروو: چهند گرنجیّکه سهربهرهوژوور لهسهریهک دادهنریّن لسه گونجکاریدا بوبهرزیوونموهی ثاو لهو ثهندازهیهی، که دِاکیّشراوه.

حوشترمورغ: بالنده یه کی گهرمینی گهررهی مل دریژه و هووشتری ده چی. حووشتری خووا (باد.): (کز.) بالووکه. (ههورا.) جوّلاکه ره. فرنده ییکه و کولله ی ده چی.

حوقه: سىنگتك شتى پى دەكتشرى و دوركىلۆيە.

حۆقەحۆق: ھۆقەھۆق، حيق حيق، حيقەحيّق. دەنگى كەر، ئيستر، گاميّش يا دەنگى رشانەرەيە.

حَوْقَقَهُ (نُفرده.): فَيْلَا وَ كَعَلْمُكَهُ، فريو، تَفْرِدهُسْتَي، فرت و فَيْلَ.

حۇققەمباز (ئەردە.): فيڭباز، كەڭەكەباز. ــى: فيخبازى.

حوّل: کیّـرْ، ویّـرْ، مـروّی زل و زهبهللاح. سه رسام، حولحولی، حـهوّل، دهبهنگ، گیّره، گهرج، هیّر، بیّ میّشک، گیّل، هود، (باک.) تـوّلاز، بالـه، بـوّدل، بوّدلـه. خیّل. نـهر کهسهیه وورد لـه چــتی ناگـات. (بـاد.) گویّلکی دووسالاّنهیه، که نیّربیّ یا میّ.

حؤله: جروره گهفیّکه، (همورا.) رهوایی. دهنکی و گولّی له همهموو جروره گهفیّکی تر گموره تره بوساوار و برویّش دهست دهدات. پشکهلّی و وشت.

حوږمـهـت (ع.): ريّز، پايه، ئابړوو، ئاوړوو.

حولهسىن: ووشەيەكە لەكاتىكدا بەكاردىنىن، كە يەكىكى قسەيەك يا كردەرەيەكى ناشىرىن بكات و لەلايەن يەكىكەرە پىتى گوترابى بە ئەكردنى كەچى ئەم ھەر بچىتسەرە سەرى و بىكا لەوكاتىدا پىتى دەلىن چۆرە سەر حوللەسىتى خۆى. حوللەمەرەسى.

حوللەسى: حولىسى.

حوللهمهرەسى: حولىسى. گەمەيەكە، جەمەرەفرى، جەچەل، پەييان. حۇل بوون: گېزېرون.

حونخهك: حەلىرك، حالىرك، حولىپچك، ھەللورژه.

حنچے: کرت، حیّنچک، حینکه، ژهنین، خوّییّوهنان، وهسهرحینچکان دان، کوت پیّوهدان. (رِهوا.) حهنگ، دانه بهراان.

حندرحــــۆ: گەمەيـــه كى مندالآنەيــه، نيّــوه راســتى داريّكى دريّرولەســـهر داریّكى تردادەنریّت مندالآن ســووارى هــهردووک ســهرى دارەكـــهى ســـهرەوه دەبن بەنىّدە لايەكى بلّندو ئەويترى نزم دەبىّ ، (هـــو.) ھەلاّندىّش. (وان.) حیّله زووک. (بار.) شلووک.

حنكل (لو.): سنجورقين.

حنى (باك.): نارى بەستە يەكى كرمانجىيە.

حۆتھوانى (ھەررا.): خەرتەرانان.

حۆتەي ويەردە (ھەررا.): ھەفتەي رابردرو.

حۆت (ھەورا.): خەرت.

حَوْلِهُ: مَرَدٌ يَا وَوَلَاْعُ وَ ثَاثِالَا يَاچَتَيْكَى زَوْرَ زَلُ وَ گُلُورُهُ وَ نَاقَوْلاَ يُهُ. (بـاد.) حَوْلِهُر. (كه.) حَوْلِهُ. حَوْلِهُ.

حۆپلەر: حۆپلە.

حۆپىن: زەبەللاح، حۆپە، دريىۋوناقۇلا.

حۆحانە: گىمەيەكى ئافرەتانە.

حۆرنو: گولار.

حوقه (همورا.): حدفته، هدفته. _ يى: حدفتهيى، هدفتهيى.

حۆيل: غوول. حوولى بيابان، غوولى بيابان.

حَوِّلُهُ (رِدَّرُ.): دەنگىتىكە بىۋ ئاۋىرتىنى رەشەرولاڭخان بەكاردەبرىت، وەحە.

حوّفك: (باك.) قومك. شرويّنى كەپ ركىمە ركالتەيە، كىمــەگا، ياريكا.

حۆلبوون: سەرسام برون، كيربرون.

حۆلك (شكا.): كەپر. *

حۆلگىلىن كىتىل و رىتىل. آ

حۆٹی (مبرک.): گیّلی، هبوړی، تبرّلاّزی، سهرسنامی، (بناد.) نهوّمسی ههرهسهرډودی خانووانه.

حوّهی بیبان: غوولی بیابان، گزیا دیّریّکه لسه ریّگایاندا خوّی لسه ریّبووار دهگوریّ و سوواری دهبیّ.

حۆوحه: دەنگیکه بۆگیرانهوهی رولاخ و رەشهورلاخان بهکاردەبریت.

حوبيي (همورا.): بزن مژه.

حودوود: ئەسپى ــ : واتە ئەسپى رەسەن و ھەرەباش.

حورووس: خینآیکی کوردانه سی همزار مال پتره له دهوروسهری شاری ماکزیه و تا سه لماسیان داگیر کردووه، پووس، عورووس، نه تعوه یه کی بیگانه و زور بعناوبانگه.

حورووسی: زمانی رووسی.

حوزهیران: مانگی شعشهمی سالّی رِدِّژی، که لهنیّرانی مایس و تهمووزیّ دایه.

حوژه: گيايهكي كوويستانييه كۆلكهكهي بني دەبيته ئەسپۆن.

حواهوایی: تـــهرددین، بـــیّ میّشــک، سهرســهری، ســـهرچلّ، گیّــل، حـــوّل، (همررا.) ههلمشه. مروّی رادا.

حولووربلوور تمكانه: گسەييّكى كچانه.

حولم سئ (دزه.): گلمدیه که بهجگ ده کریّت و لهیه کهوه تا ۳۰ که هدلّهنه کا دهیباتموه به لاّن، که هملّه ییّکی کرد دهید و پیتی و دهگه رِیّتموه سهر ۳.

حولووك(باد.): ھەڭروژە، ھەڭروچە.

حولويسك (باد.): شيلاووك.

حولوویی (باد.): لورس.

حولي (باد.): لروس، برّهممرو چتيّكي دهبيّ.

حولیچهک (باد.): هەڭروژه، هەڭروچه.

حوثيسين (باد.): هاڵخليسكان.

حوليڪ (باد.): ههڵورچه.

حونهر: حوننهر، هونهر. ــى: هونهري، كردني چتى هونهر.

حونجه: حينجه.

حونجهين: بروانه: حينجه.

حونجي: حرنجه، حينجه.

حونندری: داریکی سمرتیژه لهگممهی حوندریانمدا دهیهاویّن و دهچمهّیّ ثموسا همرکمسیّکی بتووانیّ لسه داره کمی که شدی بیّشوو بدات و بیخات دهیباتموه ، بردنموهکمش تسمنها لمسمور دارهکهیه. (هممه.) سنجووق.

حووج: بالأي بدرزي ناشيرين. أ

حووحانه: جروره گزرانییه کی کچانه له کاتیّکیدا دهیلیّن، که بهرانبه ری په کتری هه لیّه قونن به چیچکانه وه.

حوود: گڵێنهي لێوارشكار.

حوول (که.): زەردى پرتەقالى زۆر پړ ړەنگه. (كه.) حرويل.

حوويل (كه.): حوول. (لو.) سرور.

حوويلاني: جروره گۆرانىيەكى جافەكىيە.

حيّ: پيتى چاردەمىنى ئابيّى كوردىيد. ووشەيەكە وولاّخى پسىّ لىّ دەخورن.

حيز: هيز.

حيّزم (ږوّژ. ، ئۆمەر.): گيايەكە. ميّكووك.

حیّشت (کۆ.): شەپدلآخە، زلىلەي پژملیّیه. (ھەررا.) پژملە. تۆقە.

حيشتر: ووشتر.

حێل: عێل، ثێل، کڗچهر، خێڵ. (ههورا.) هێزر. بهرێکی خره وهکوو دهنکی پرتمقالی چهند دانهیه کی پهشی بوّنخوّشی تێدایه له وولاّتی گهرمدا دهبێ. هێل، دارێکی کورته گولی وورد و سپی وهکوو هی پاقلهی

دینئی پەرەكەی گچكەيە بەقەد گریّی قامكانە تیّكولّەكەی رەنگى تەلّخە دەنكەكانى بۆنخىشە ھەندى خۆراكى پى بۆنخىش دەكەن.

حێلا: بړوانه: حێلا.

حيّلات: خُيّلات، حيّل، خيّلْه سات، كۆچەرات.

حيللا: گەمەيەكى ئافرەتانە، حيلانە.

حيّلام: عيّلام.

حيّلانه: حيّلانيّ، حيّللانيّ.

حيّلانيّ: تعمن و تعتق، حيّللا، حيّللاته.

حيله: ئيخه، ييخه، حيني. بزني پي دهردهكري.

حيّله زووك (وان.): حندرحق.

حيلجاري: عيّلجاري، رهشبگير.

حیّلم: برهی مافوور.

حینجه: خویندنموهی بهسمر و بور و ژیر.

حێنچڪ: ژەنىن، خرّىيّوەنان، حينكه، حەنگ. بەربوّلاي پيّش يا پيّشى كەسيّكى يا لەنزىكەرە ھەلّتەكاندن.

حيّو (كه.): حمر، ثاها، هاها، لمكاتي كممه رفشه يما بعيّ هيواييندا بمكاردهبريّ، حيّوبهخودا بمياديشيدا نايعت.

حينى: ئيخه، ييخه، ئيخخه، ييخخه. (كمه.) حيّله. ووشمههكه بزنسي پيّدهردهكريّ.

حیت (زا.): جووره بزنیّکی پهش و موو دریّژه. حیتک گچکهکهی وییه.

حييج (باک.): شيّت، هار، دين.

حیجران: کارهسات، رووشه.

حيّج: گيانداري ياخي.

حيرس: تين، رق، كين.

حيرسن: تيندار، رقدار.

حیز: ترسهنزک، ناثازا، بی زات. تهنبه ال سست، خار، سسته پهله. بی هونه ر، فسرس، نامه رد، مهردرومی گهمژی، هیچ له دهست نه ها توو. بلخ، پوشت، گانده ر، دلاخین سست. ژنی حیز، سووزمانی، سووزانی، کاولی، جنده، چپه، خووارد، قاحپه، کوزده ر. کوپی = قونده ر، کوونی. سووک، قنگده ر. (ژهن.) زورموانی. (باد.) تیپووچانک. خیلیکی کورده لهچیای ژهنگاری.

حيزانه: كردموهيدكه، كه هدر له حيزان بووهشيتهوه.

حيزەبەخۆيى: حيزەبخۆيى.

حيزهبغوين: گرزي، هدرزهيي، سووكي، پهستي، حيزهبهخويي.

حيزهفێڵ: فێڵی حيز ر بێ تابڕووانه.

حيزهن: حيزهله.

حیزه له: مرزیه که هیچ و پووچ و هیچی لـهباردا نـهبیّ.

حيزبه: بابحيز، باوكحيز،باوهحيز.

حيزبكير: كسيكه بهنامهردي لهنكاو بگيري.

حيزبكركى (ئەردە.): گەمەيەكى مندالأنەيە.

حیزنای (همورا.): بمزاندن. حیزکردن.

خ؛ تیپی پازدهمینی نابینی کوردییه.

خا: خوويّ. خاتوون: خاپهرويين. هيٽلکه. کورت کراوهي خانم و خاتوون. خَابُوْر: خَالْبَوْر. (؛).

خاپ (باک.): فيّل، فدرهج، تدفره.

خابساندن (باک.): فريدودان، لهخشته بردن، قوّلْشسكاندن، تسهفر دان، هەڭخەڭەتاندن، ھەڭفريواندن، خلافاندن.

خهمروک (دزه.): پاشمروک، بعشیکی خراو و رزیسوی پسووج و خرایس میوهیه، ووردهی چتیکه که مابیتهوه.

خايخايوك (باك.): بالندهييّكي چكولّديد.

خهرس: خاله پرس (؟).

خاپۆ: فيّلْباز، تەفرەدەر، فريوباز. *

خەپۇرە: خۆڭەپەتانى كردنى مندالأنه.

خپۆركى (كە.): خەرىك بوون، خۆبەچتى بى كەلكەوە خەرىك كردن. خهوّ (باک.): تەفرەدەر، فريوباز، فيّلباز.

خپهوور (هغورا. ، ړهوا.): ويران، كاوول. ــ بوون: ويمران بــوون. ــــ كـردن: ويرانكردن، كاوولكردن.

خاپييان (باک.): بهفريوچوون، تهفرهخوواردن.

خلهین(باد.): ههڵخهڵهتان، تهفرهخوواردن.

خاپينۇك (باك.): فريوباز، فريودەر، فيّڵباز، تەفرەدەر.

خات: خاترون، خات پیروز. (موک.) یای، خانم، بانوو: خات بهسی.

خاته: خاتوون.

خاتموه: (شورا.) هيلكمورون.

خاتر: خۆشەرىستى ر گەررەيى يەكىك لەلاي يەكىك: فىسارەكەس ــى هديد لـدلات: واتا ريزت دهكري.

خاترانه: بدشيّكي پتره كه تهدريّ بهكرياريّكي خوّشعويست له كاتي چت فروشتنيدا.

خاترجهم: دلنيا.

خاترخۇيى: كردنى كارتك بۆيەكتىك لىبدر خاترى، بورنى يەكتىك بەسەر پشک له کردنی کاریکیدا.

خاتركرتن: خاترخزيي.

خاترانکردن: تکالیکردن له کهسیکی.

خاتروخۇتر: خاترانە، لىبەردلى ئەم و ئەو.

خاتة (باك.): خاتوون. ناوى (نانه. خاتور: خاتوون، خانم، ياي: خاتوربىسى

خاتووزین: نیّری نافره تانه.

حیزی: تعنبعلی، سستی. ترسهنوکی، ناثازایی. گاندهری، بی شهرمی،

بي نابروويي. حيزيتي.

حیزیّتی: چونیّتی و باری حیزی. حیزی حیزان: نائازای نائازایان.*

حيزي حيزانكاو: پهستترين و كهمترين كهس، بـ وكهسيّك بـهكاردهبري،

که لعبهردهستی حیزانیشدا زهبوون بی.

حيش (زا.): زهويه كه خاكه كهى سووريا شين بي.

حيشكه (باد.): گورگه، گروييي مالأتان.

حيشووه: ناز، لارولهنج.

حیشووهباز: دیلباز. ــى: دیلبازى.

حیشی (زا.): گوریسی پانی تعستوور.

حیفریت: دیّو، دیّره لووکه، مردی کیّوی و جانهوه ریّکی نهدیتراوه.

حيلاندن: كۆراندن، هيرين. ــى ئىسپ و ماين: شهين، شەهين.

حيله: كرّدٍان، شعمين، دهنكي وولآخي بمرزهيه به جووانووهوه. كرّدٍه. فيّل، فەرەج، تەڭەكە.

حيلههاز: فيّلْباز. ــى: فيّلْبازى.

حیله حیله: (همورا.): کۆرەكۆر، گۆرەگۆر. حیلهی یه ک لهدووای یه کتری.

حيلكه: دونكي يتكانين.

حيلكه حيلك: حرك حرك، حرمه حرم. پيكه نيني بي جيّيه، قاقاى پٽكانٽن، پٽكانيني ياك بادرواي ياكتري بابي پساناوه.

حيلك و هۆر: حيلكەحيلكى زور.

حیلم: بهنیّکه لـ قالی ه ملده پیچری و گری دهدری و ده قرتیّنری لـ کاتی

حیلنای فهسیی (همورا.): حیلاندنی نهسپ.

حيمر حيمروْكه: گيايهكي ليچقه.

حينلوه: چەندگە.

حَيْنَهُ (تەردە.): حيلەي وولاخى بەرزە.

حينجه: خوو يندنموهي چت له گهان خوو يندنموهي سهر و بزر و ژير.

حيندرجۆ: گەمەيەكە.

حینکه: حیّنجک، حدنگ، ژهنین. بهر بـ ولای پیّش یـا پاشـهوهی کهسیّکی ھەڭتەكاندن.

حينوان: ناز، نازونيوناز، لارولهنج. هموا، فيز، ترزلي. به ... : بمهموا، فيزدار، ترزل.

حينوان دن: بهحينوان، بههموا، بهفيز، ترزل.

حيوهڪي: جووره گهمهيهکي کچانه.

حيولانه: حيّولاني، حيّلانه. جووره گهمهيه كه كچان دهستى يهكترى دهگرن و به گردی هه لده په رن ــ ی ده لین.

حيولاني: حيولانه.

خارسك (زا.): ژند فدلديد.

خارش: خوروو و خورانی لهش. گرویی، گرک، گهرک، خارشت، خورشتی لعشى مرز و ناژال و وولاخانه.

خارشت: خارش، تالوش، گەرى. (ھىلورا.) ھالۇش. (ئىلىردە.) تنگەخروركە.

خاركيش: بهردكيش. كوچک كيش.

خارن (باک. ، باد.): خوو اردن.

خارنهوه (باک.): خوواردنموه، (همورا.) واردنموه.

خارنى (باك.): خوواردنىمىىنى، خوواردەمىىنى.

خاروخهسهک: خاروخاشاک، پووش و پهلآش.

خاروزه (سور. ، خر.): كرميكى رهشه دروايه دهبيته بالداريكى وەخاڭخاڭۆكىدى دەچىي بىدلان زەردو نوختەنوختەيىد لىدېركىدى شىروتى و كالله و هاروي و تريزوو و نهسپينداران دهدا گريا بمهمر كهسيكييموه بدا خەرى گران دەبىيّ. (ھەر.) خەلىّۆزە، خالىّۆزە.

خارووف (زا.): گلیّندی دهم پدل.

خارووفک (باک.): تعبه کی دار، سینی دار.

خارووڪ: پيٽلاّوي لهگيا چندراو. ^اُ

خاری (زا. ، شن.): خووارێ. خاریـز: پړپوڵه، هیّلکه و ړون. *

خارين: خاران.

خاريو: خاراو.

خاز: كاردوو. جهغزيكه لمسهر زهوي بكيتشريّ. (زا.) هاز. (باك.) گاز. هاز، کاردوو.

خىازەڭئى (مىرك. ، ھىمو.): خىازەڭين. خاجىمورد: كەممەيسەكى شىموانەي

خلزه ٽينن (موک. ، هنو.): خازه ٽي.

خازخازۆك(باد.): سووالكەر، لەتەچن، دەرۆزەچن، دەرۆزەكەر.

خازگین (باد.): خووازبین.

خازمیک (باک.): پووک، پدوو.

خازوق (باک.): هزره، جروره جهزایه کسه جاران لسه قرونس تاوانباران رادهکرا تا درهنگ بمری.

خازووق: خاززق.

خاس (جاف. ، همورا.): باش، چاک، قنج. ــبوون: چاک بـوون. ــ كردن: چاك كردن. ــ بوونهوه: چاك بوونهوه. ــ بيهيق (ههورا.): چاك بووندوه. _ى: چاكى، باشى. _ى تۆخانمى : _خانمى خانمانمى. چەشنە گۆرانىيەكى موكريانە. (ئەردە.) خاسى كردن: چاكەكردن.

خلسه (باک.): جووره جاویّکه. (نهرده.) باشی، چاکی، خاسی.

خاسمهدهنگ: دەرمانگ. دەرمانیکی سروره بـ قردنـ ک کردن و بـ ق چارهکردنی ههندیک نهخوشی به کاردهبری.

خىسىكى (ئەردە.): خاسەيى، تايبەتى. كەنىزەك، كارەكەر.

خسمووتن (ئەردە.): پيهەلكوتن، ھەلنان.

خلتوون: بانوو ، يای ، خانم ، به لأم پتر بو كچان به كارده بريت. نيسوى

خاتوونانه: خاغانه، وه کووشیوه و تاکاری خاغان.

خلتوونه (کز.): گیایه که وه سیّوه ړه ی ده چیّ به لاّن گه لاّیه کانی وور د تره.

خلتي (باك.): خاتوون، خاتووني، خات، خاتوو، خاتو.

خاجه: خوواجه بو ريزگرتن بو جووله که و فهلان به کاردهبري.

خلج: چەلىپا. چقر. دووچتى راست و چەپە لـە زير يا لـە زير يا لــه چتيكى تر دروشمیّکی فهلانه. (باک.) ـ پاریّز: خاکپهرست. (باک.) ـ ی: خاكپەرستى._پەرس: خاچپەرست._پەرست: خاچ پەرس، خاكپاريّز. _پەرستى: خاكپەرسى، خاكپەرستى، خاكپاريزى.

خاچخاچۆك(باك.): خاشخاش.

خاچرگان (زا.): سيّپاي تاسن.

خاچۆ: ناوى پياوانه، لەخاچ وەركىراوه.

خاچی: وهکوو خاچ، جووره گوڵێکه وهخاچی دهچێ.

خلا: خاتوون.

خاد (زا. ، شن. ، باک.): خودار ، لای خودارهوه. (موک.) ئەشكەرت، غار، كوومزهخ. (تەردە.) لمو قىوم، چەكل، ووردەبىغرد. (ھەورا.) غار، را. ــ دان: غاردان، راکردن. به ــ : بهغار: کسیکه یا تعسب و چتیکی تره که خوشبهز بی. دروو ، درک.

خارا (موک.): جووره پارچهییکی ناوریشمییه، تافته. بهرده مهرمهر. بەردى رەق.

خارا (هـ اورا.): تف انگي سـ ارخۇش، جـ روره تفانگيكـ ا. لـ الموه ركـ ا ل موه رکه ی وولاّخ و ثار الآنه. (تموده.) غارا.

خاراج (موک. ، هدم.): نرخ ، بدها ، باج.

خاران: خۆشبورنى پيست. پەرخين، خارين (باك. ، هەم.) وەرزين.

خاراندن: ١) خاوش کاندنی وولاخ و نهسپیکییه، که له میر بی به هوی بهفرو بارانی زستانی یا نهخوشی و ئیترهوه له تعویله نعهاتبیته دهرهوه که چەند جارىخى بىھىنىن و بىبەن و غارى دەن ـــى پىدەلىنىن. ٢) پىست و چەرم بەخۇشكردنى دەلكىن ـــ. ٣)دىزە رگۆزە ركىل و پەللىكى لىە قىوپ دروست ده کری دروای سوور کردنه وهان به شاو تیکردنیان ده لینن.

خاراو: خرّشکراو بـ ترپيست. بـ قديره و گـ ترزه ی سـ وورکراوه وه شدن کـ ه ئاويان تيّکرابيّ. بۆوولاّخي خاوشکايش بهکاردهبريّ.

خلرای (هدورا.): خاراو.

خارهسامی (کز.): جووره هدلووچهییکه و مزره و لایهکی سووره و لایسهکی تریشی زەردە.

خارچک (لو.): کارگ، قارچک.

خارخار: چتى لەتلەت و بريندار.

خارخارين: غارغارين.

خاردان: غاردان، بهزین، کوتان، ههلینگدان.

خارزا (باک.): خووارزا.



خاسەيى (ئەردە.): تايبەتى.

خاستهر: خاستر، باشتر.

خاستمرین: خاسترین، باشترین.

خاسته، باشتر، قنجتر، ئاشپا.

خسترين: باشترين.

خسڪهل: چاکان، باشان.

خسووك: هەلىپەرست. كەسىيىكە خۆى لەشورىينى بەترس دوور بخاتەوه.

خاش (باک.): خاش، وه کوو جموالنیه به لام کهمینک زراو تره لهخوری و مسووی دروست ده کمن و ورد، ها پرا و بسه لان له گمان و وردی نسمبی به کارنابری: و وردوخاش (هه.) قاش.

خلسَالٌ (ئەردە.): خاشە. خۆل و خاشى ناومالٌ، خەرش و خالَى ناومالٌ.

خاشه: چړنووکێکه بريندارت بکا. ــى لێ هێنا: چړنووکێکني لێدا. خاشالاً.

خانخاش: تۆوى گياى خەرتەلەيە. جىورە پاوانەيسەكى ژنانەيسە. گوللىه خالىخاش، خورماچىچان، چارەچەقىلە، گيايەكسە گوللىپكى سوور دەگىرى، ترپاكى لىي دروست دەكرى.

خاشخاشك: گوڵى خاشخاشىيە.

خاشۆ (باك.): نيوى مرزڤاند.

خاشیک (باک.): جووره هدرزنیکه.

خشیل (زا.): چیشتیکه لهبرویش که رونی بکری بهسهرا.

خلفز: كهنار، قهراغ و ليواري چتى.

خافی (باک.): خاو، سست، چشتی خاو، کار و مِردِی خاو، نهگهییو، نهکولاو. خور.

خافهدان: چیشتیکه دان و گوشت دروستده کری.

خافر (باک.): گیایه که رهگی زور باشه بو مایهسیری.

خشک (باک.): پیچه، رووبهند. کالآی دراوی رزیو. (باک.) خالگه، کهلهکه، مووسلدان.

خاشی (باک.): خاری، سستی. راز: ــی کرن: راز شاردنهوه.

خاك: كلّ، خوّل، ئاخ، كلّ، رزوى، بهريا. ببسهر: خوّل بهسهر. نيشتمان، زيّد، يهكيّكه لهجووار هوّيه كاني سرشت.

خاکه: ووردهی قهندی. ووردهی برنجییه. ووردهی خهلّووزییه. (هغورا.) میّشوولهی وورده. ـ بان(هغورا.): گلّعبان.

خاكهچهرمكه: گله سپييه كه لهجياتي گێچى ناوماليان پي سپي ده دهردوه

خاکه پۆ (ههورا. ، که .): پاشه روّک . (که . ، هه و .) سی خه رمان: مالینه و ی بنخه و مان ، کوکر دنه و ی بنخه و مانه له پاش هه لگرتنی خه رمان.

خاكەرۆك: خاكەرۆ.

خاکهسار: چارەرەش، خەمناک، رەنگى خاک، خاكسار. (ئەردە.) بەندە، فەرمانبەر. ــى: چارەرەشى، خەمناكى، خاكسارى.

خاكهشاركيّن (ئەردە.): خاكبازى.

خاک الیّوه: ثاخه الیّوه، نه اوروز، هه اوه آن مسانگی به هاریّیسه، (باک.) ناخلیّف، نادار، مارته (۲۸) روژه، سهره تای به هاره که له اوه تازه سهرده ردیّنی که چوارپی ده می بوّببات ده می خولاّوی ده بی چونکوو گیایه که زور به رز نه بوته وه.

خاکه ناز: خاکهنداز، ئاسنیکی دم پانی کلک دارینه و دریژه کشتوکال و قورکاری پیده کری. (هلورا.) بیل.

خاكەنداز: خاكەناز، بيتلى ئاسن، مەسى، ھەستىڤ. ھەستىو. كووانى كيش، ئاگريش، مەندوونە. ــى تەندوورى. (ھەو.) بيل.

خاک باز: که سیّکه به هرّی خوّلی وورده ره گهمه بکات. دی: چتیّکی اسه نیّوخوّلیّدا شاردنم و یه کیّکی تر بیدوّزیّتموه. دی: گهمه کردن به خاک، خاکه شارکیّ، ته په شارکیّ.

خاک بهتووره که کیشان: معبس له ویّـران و کـاولکردنی چتیّـک یـا شرویّنیّک.

خاكبهسهر: خدمناك، پهريتشان، بهدبه خت، ليقه و ماو. ي خدمناكي، پهريشاني، بهدبه ختي، ليقه و ماوي، چاره روشيتي.

خاكبۇس: كۆرنۆشبەر. ــى: كۆرنۆش.

خاڪها: خاکي بهري پيّ.

خاكههرست: نيشتمان پهرست. ـ ى: نيشتمان پهرستى.

خاكهمروهر: نيشتمان پهرست. ــى: نيشتمان پهرستى.

خاكيێژ: خاكبێژ، چتێكى كون كونه خوّلێپێ دەبێـژرێ لـه چينكـۆوەكوو بێژنگو سەرەند. ــى: خاكبێژى.

خاكړن (ئەردە.): ماڭەدانى زەرىيە دوواي كيّلأنى.

خاكړى (لو.): خۆڭمميش.

خاكريّز: دەرگايەكە لىه دىوى ژوورەرە خې داخرابى و خولّىشى وەپشىت بدرى تا نەكريّتەرە.

خاکسار: بریتییه له مهردومی ههژاری بیّ نهوا. ـــی: ههژاری و بیّ نهوایی.

خاكسەرى (ئەردە.): بۆر، رەنگى بۆر.

خاكسفت (نموده.): جوّره خوّلْيّكه بـوّ ديزه و گوّره و لـمويش باشتر كـمبوّ ناماناني چيني دمست بدات.

خاکشیر: گیایه کی به هاری بالآبه رزه تزویّکی هدیه وهک تزوی تووتن له گهل شیری کچان تیّکه کل ده کریّ بو فیّنکی ده دریّ به مندالّ. کرمی ناو. خاکشین (باک.): گیایه که.

خاككهش (ثهرده.): عهرهبانه ي خوّل و زيل كيّشاني

خاكك مفتن: خـق خسـتنه سـمر خـاك، نيّوچـاوان لـمسـمر زموى دانـان، كۆرنۇش.

خاكناز (ئەردە.): خاكەنداز، بيّلى ئاسن.

خاکنشین: خاکسار، گددا، سووالکهر، نابووت. ــ ی: خاکساری.

خاک و بلا (ندرده.): هاوخاک.

خاکوپه: پهنا و دالده، چووه ـ ي: پهناي بۆبرد.

خاکی (همورا.): رونگی کلّی، بوّر، جووره رونگیّکه وهک رونگی خوّلّی واید. (همورا): رونگی خوّلّی واید. (همورا) زهنگیانه بوّ مروّقیّکیش به کارده بریّ که بیّ هموا بیّ و فیزدارنمبیّ و پوّشاکی جووان لمهر نه کات. ناوی چهندین همستیاری کوردان بووه و لمه میّژووی ویّژه ی کوردیه کهی به نده دا همن.

خالا: نیشانه یتکه. (همورا.) نهمیوه پهیدا ده بی سه ره تای پتگه یشتنی میوه یه. (فه.) نوخته، خالا، نتک، نچک، تانه. کوتان: ده قاندن، ده قدان نوخته یتکی پهشکاره نه نه رن نیشانگ، پهله، نیشانه، یا به پهنگ نه نهندامدا به دهرزی ده کوتری . پنک، نیشانگ، پهله، نیشانه، تانه، پلک، پهله یه کی گچکه، نوخته یه کی پهش یا پهنگیکی له که یه نهسه ر پوو یا به سه ر جیتگایه کی تری نهشه و . بی س : بایتقان. خودالا، هاللا، لاله، برای دایک، لال، خالا، خالا، خالو، (همورا.) لاله و په پهنه نهد و وایته و ایته نودایت دورایت نودایت کوریستاناندا پهیدا بی واتا که مکهم پهنه پهنه تورایت موابیت موه و زمری که مکهم ده رکه ری، خالخالی کوریستانان.

خالانه: وه کوو خالان، وو ته پیک به به یه کیک ده کوتری له کاتیکدا که کاریک یا قسه ییکیکی ترکردبیتی و تو کاریک یا قسه یه کیکی ترکردبیتی و تو پیت ناخوشبوویی، به یه کیک ده لین که بلی مین ناخوشبوویی، به یه کیک ده لین که بلی مین ناخووینم (خالانه)ی فیساره که سته که نمویش و اده لی واته توش وه کوو وی وای هه ردووکتان خراب ده کهن

خالانی برنستی: چهند نوخته تیکی وه کسوو (. . . .) ، لهجیاتی چهند ورشه یه کی داده نری له به ر ثاشکرایی یا چتیکی تر نه نووسرین.

خانه: برای دایک، (همورا.) خالبی روو. له کاتبی ثاخوّتن یا بانگکردنیّدا برّبرای دایک به کاردهبریّ.

خا<u>لمهماله ک</u> (موک.): روشانگ که بهفر له هیّندیّک شوریّنان دهچیّتهره به و شوریّنهی که روشانگی تیّده کهری ــی پیّدهلّیّن.

خانههرس: خاپرس (؟) ، نیشانهیتکه بر پرسیار نه دووای ووشه یا رسته پرسیاری دادهنری.

خانه پوه ش: (کو.) باریزه، به پوه زا، (زرا،) خهزه روک، (مسوک، بابا،) قدیت دران، گیایه که له نساران و که نار ثاوان شین ده بی لاسکی په ش و باریکه، له سه و هم کولکیتکسی به کوت راوی دانس ی ده یکات به و ده ری ده کات. که بشکریته چا بدری به و که سه ی که میزی گیراوه ده یکاته وه. نیسوی کانییه کیشه له نیتوگه لی عدلی به گی لسه پر و الدزید دا له پروواند زید دا له پرووی ثانوه ده گیای خانه په شدی زوره بریه به و ناوه ناو براوه.

خانه دو کسود کیاید کی کونستانیید گه لاید کانی وه کسود کسه ره و دری و ایسه لاسکتیکی باریکی رهشی هدید له کسه نار ناوان شین ده بین ده بی به لمی سیاره شان، قدیت دران، ساقی دریّره و رهش و باریک و ره قسه بین زور نمونیان به دورمان به کار ده بریّ.

خالمزا: خالوزا، لالوزا، يسخال.

خالهسوسكه: خالهسروسكه.

خالهسووسکه: ژنی کورته بالا و قولهبنه.

خالُه واقى: خارات..!.

خالْقًا (باک.): بروانه: خالدًا، نیشانهی سهرسرو رِمان و واق وورِمانه.

خالبهندی: دانانی چهند خال و نیشانهینکه لهنیوانی نووسراواندا دادهنری بو جیاکردنموهی رستهیهک له رستهییک و یا ووشهینکی له ووشهینکی تر خالخال: پنک پنک، نوختهنوخته، گولگول، پنتک پنتک. پهلهپهله، قاتقات، پلپل، جنجر. (باک.) خرخال. نتک نتک.

خالخالان: خالخالۆكە، گوللەستىرە.

خالْخالك: سيلّ، فاتدرهشه.

خالْخالوْك: گيانداريّكي گچكەي خالْدارە.

خانخانوکه: (ختر.) فسهگورگ، (کتر.) پیرتژنوکه، بالداریکی گچکهی رهش و سووره به قهد میشیکی دهبی دو بالی گچکهی ههیه کهبهشه بفری وه کوو نهستیره دهدره وشی، لمناو کورده و اریدا باوه، که مانگا نهیه ته که تاکیکی لمو خالخالوکانه ده خهنه ناو (مالی) نیستر دیسه که تل و گای دهخهنه سهر و ناووس دهبی.

خساندا: (باک.) خالتا. ناوی خیّلیّکی کوردی یعزیدییه رهنگه له ره چهله کی خالدی، هالیدی کوردی کوّن بن که فهرمان ره راییان کردووه. خالدار: کهسیّکه گیان له به ریا چتیّکه خالّی ههییّ، پهلهدار، نیشانهدار، ده قاندی، پنکدار. پنتکدار. نازدار، دلّبه ر، نیشانه دار.

خالدادانه: دلبهرانه، نازدارانه.

خالداري: دلبهري، نازداري.

خالكوت: كەستىكە خالى ئەم و ئەو بكوتى.

خالكوتان: دەقاندن، دەقدان.

خاڭكوتاندن: خال كوتان به نووكى دەرزى لىسمىر لىشى مرزقان. خاڭكوتانن: خالكوتاندن.

خانگه: (کۆ.) تەنئۆک، كەلەكە، (رەرا.) خالى، (ھەررا.) ھالىگا. خانگوورى (باك.): خالت بە قوربانت بى، خالابەخورارزاى خۆى دەلىن.

> خاننوختهی می گهرد: بر دلبهر و نازداران به کاردهبری. خانن خالا، برای دایک، خاله، لهکاتی بانگ کردنیدا.

> > خاللوان: بدرهي خال.

خالوّزا: (همورا.) لالـوّزا، (باك.) پسخال، هالْوّزا، بـوّمندالأنـى خـالّ بهكار دهبريّ ساكورييّ ياكج.

خالفوزازا: مندالي خالوزا.

خَالْوْرْن: خُورُ الْـوْرْن، هَالْـوْرْن، رْنى خَالْ.

خَالُوو (لو.): خَالُوْ.

خال و میل: خدت و خالی نازداران، ندخشی بهسنگ و سدربالی کدو، ناوتوریل.

خالاً و میل پشتن: خالکوتانی ژنانه لهسهر روومهت و چهنهگه و گهردنیان، مههس لهخو جووان کردنی ژنانه. دهرکهوتنی خالا و میلی کهودله کاتی گهرده بوونیدا.

خالى: مافروره، قالى. (رۆژ.) قالى، مافروره، (باك.) خالى. (رووا.) خالى. (رووا.) خالگە. بەتال، چۆل، حەتال، كردن: رەوارتن، چۆلكردن.

خالْيچه (باک.): قالْيچه، مافورره.

خالْيكا (ئەردە.): خالْگە.

خالْيگه (بابا.): كەلەكە، خالْكە.

خاه: خار، سست بق (مرؤ شان)، خاویلکه. (مسوک.) خاسه، جاو، (باک.) جانگ. چنراویکی لوکهی سپییه له جاو سفتتره. نه کولاو، پوخت نمبوو، ناپوخته، کال. (باک.) خاو، بو همموو چتیکی دهست لیندوراو دهبی، بندار، کچینی دار، پیستی خوشنه کراو،

بانهدراو، بمن یا دهزوویکه گرژنمبیّ. نهگهیشتوو بوّ میوه و تهرهکاری. تهرهکاری.

خاصه: پیننووس، قهلهم. (شهرده.) سهرتوو، سهرشیر، تروژک. خاو، بانهدراو.

خامهبر: قەللەمبر.

خاصهک (همورز.): قعندمووز، کریکی ناوریشمییه و یهکرهنگه و تعنکه.

خامهکی: چتیکه کهرهنگی وهکور رهنگی خامهکی وابی.

خاممهڪري: شلهگري.

خاموش: بيّ دهنگ، كپ، خهفه، تارام.

خامووش: خاموّش، بي دهنگ، كوژاوهوه، كوژياگهوه (چرا و تيتر).

خامۇش بوون: بيدەنگ بوون، تەمرين، كوژانەوە، خەفەبوون.

خامۇشكردن: تىمراندن، كوژاندنموه، خەفەكردن، كپ كردن.

خاموِّشكا: خدفدخاند.

خامۇشى: بيدەنگى.

خامووغ (زا.): پهکممين ثاوداني زموي دا چيّنراوه.

خامی: خاوی.

خامینه (هدورا.): كاله. (هدورا.) ــ و پاتار: كاله و پيتاو.

خامينني (هدورا.): كاله، پيلاوي چەرمىن.

خان: نازناوی گهورانه: باییزخان، نادرخان، گولُچین خان، سی تفهنگ: نسهنباری تفسهنگ. خسانوو، نیشستگه، شسوویّن، میوانخانسه، کاروانسهرا،نهخوّشخانه. (لو.، فه.، لک.) شا، پادشا، (ههورا.) سان، میر، خان به قوّلُکیّشانی تووژهالآن دادهنری و لیّدهخری که خوّشی یه کیّکه له تووژهالآن. چهند دووکانیّکه له نیّو حاوشیّکیدا بازرگانییان تیدا ده کری، خانوویّکه چهندین ژووری تیّدا بسی که که و و والآخی تیده کریّ.

خانانه: شایانه، شاهانه، میرانه.

خاناوده ل: نيوى پياوانه.

خانه (لو.): مالا، جوّلاً یی همندی چت، جی له تموماریدا، له خانه ی یه کهمدا جیّگای ایه که، له خانه ی یه کهمدا جیّگای ایه که، له خانه ی دووه مدا ۱۰ دهیه، له خانه ی سیّیهمدا ۱۰ همزاره. همندی چت درویا ده یا ۱۰۰ خانه یه واته خانه یه کون، ده لاقه، چاوه.

خانهبكير: گرتني يهكينك و بهردمست كردني لهخانووي خزيدا.

خانهبيّزاد: كىسيّكه لـه مالّى خوّى بيّزاربيّ. ـــى: لـممالّى خوّ بيّزاربوون. خانهتوّره: خانروچكه ي مندالآن.

خانهتوولاّيي: خانروچكه، گهمهيهكي مندالاّنهيه.

خانه خانسه: نینه نینه، نینه نینی، لسه کاتی مریشسک دا کردنیسدا بهکاردهبری.

خانه خراي: مال خراو.

خانه خرایی: خانه خراوی.

خانهخووه (باک.): خانهخرويّ.

خانهخووهيى: خانهخووييى.

خانهخوويّ: خانهخووه، ميواندار، خوويّنهخوويّ، مازووڤان، خاوهندمالّ. خانهخوويّگ.

خانهخوویّیی: خانه خورهیی.

خانهدان: خانزاد، گهورهمان، بنهمان، تۆرن، كابۆش، هير، كهسيكه له بنهمانهييكى گهورهى دياربى. حى، تۆرنى، كابۆشى، خانهدانى. خانهزا: وولاخ يا چوار پييهكه له مالى خاوهنيدا زابى و گهوره بوو بى، خانه: اد.

خانفزاد: خانددان، گدورهمال، خانزاد، تۆرن، كابۆش.

خانەزلاي: خانەدانى.

خانمزاو: خانمزا.

خافهشاری: دەست بەسەر.

خانهقا: خانوویّکی تایبه تیمه یادی خودای تیّدا دهکریّ، شوویّن گوزهرانی شیّغ و جیّ نشینه کانی نه خشبه ندیانه. خانگاه، نانگهر.

خانهقین: خان نشین. ناوی شاریکی کوردانه له کوردستانی شارهزووریدا.

خانهکوهانه: ووتهییکه بزچوونه و دا کردنه وهی مریشکان به کاردهبری . بزکولانه کهی خویان (موک.) تی تی تی تی.

خانهکى (هدورا.): كدوى، لينى، گياندارى مالى.

خانهكا: خاندتا.

خانه کومان: معیدس له مروید کی به د گومان و دلپیسه، دلچه په لا، به دگومان.

خانهنشين: (باک.) ديماني، كهسيّكه ههميشه له مالموه بيّ و دهرنهچيّ، له كاردوور خراوهوه.

خانهواده: بندماله، بندار، مروقانی، (باک.) پهرگال، خانددان، خاندزا، خاندزا، خاندزا، خاندزا،

خانهوادهین: (باک.) بنداری.

خانهوخان: له بانيكموه بزبانيكى تربازدان.

خانهیں (فه.): خانه کی، ماڵی، کهری.

خافهی زین: نعو شوو ینه یه له زین که سووار له سعری دادهنیشی.

خانچى: كاروانسەرادار، دالأندار، كەستىكە سەر پەرشتىتى خانى بكات.

خەنچىتى: كاروانسەرادارى، دالأندارى.

خانخانه: خانهخانه، چارهچاره.

خانخانهكيّ (تمرده.): پاشا پاشاكيّي مندالأنه، ميرميريّن.

خاندووق (زا.): بنکی گیایهکییه دهخوریّ.

خلازه: خانهدان، گهورهمال، بنهمال. نیّوی ثافره تانه.

خانك: خانوو. (باك.) پنه. (زا.) زهمبيل.

خانکی (باک.): خانی کچکهیه، له (خان) وهرگیراوه.

خلنگ: خانور، جينگاي حاواندوه.

خاهم: یای، بانوو، خات، یایه، ناوی ژنانه.

خانمانه: يايانه، بانورانه، خاتانه.

خانمی (ثمرده.): :لمرزانه، دەرزی لمرزانه، گولّسی رەنگاورەنگ ژنان بىسمرو ئىخدى خويانى دا دەكەن.

خانميّ: ههر به واتا خانمه له كاتي ناخهفتنيّدا به ــ دهدويّنريّ.

خاننڪ (باد.): پنه.

خانۆك (باك.): جيكاي تەنگىبەر، تەنگە، دۆل، دەرە.

خلفوو: (همو.) خانی. (باک.) خینیک. (همورا.) یانه. (دور.) قوّغمال خانوریدوه.

خانووانه: کری و باجی خانوو.

خلاووبهره: خانوو، خاني، يانه، خانووي گلوره.

خلفووت (گهر. ، بار.): جۇلايى. كرى جۇلايى.

خەنووچكە: كۆخ، كۆخك، خانىلە، خانەتۆرە، كۆزلاخ، خانووى چكورڭ، مالك، خانىلە، (رەوا.) خانەتولابى، شافر. ــى مندالان.

خانوومان: خانم و خاترون، شتخ و شانگ، ناسک و نــازدار، خانــهدان. بــیّ ــــ : بـیّ مــالاّ و بـیّ کــهس. (تــهـرده.) خانــهدان، خیّــلّ، هتّرز، قــهــلّــــو، گتوشتن. خانــی: گــهـره.یـی، مـــهـزنــی.

خانی (باک.): نیّوی نافره تانه، بو ریّزوشان لیّنانیش به کارده بریّ بو نافره تان. خانو ، خانو ، خانه، یانه. نه حمه دی خانی هه ستیار زوّر به رز و کورد و کورد سان په رستی کی بی هار تا بوره له سهر ده می خوّیدا ناو و ناوبانگی به میرووی کوردیدا جیّگایه کی زوّر بلند و بایه خداری ههیه، به رزی خانی له میرووی کوردایه تی و نیشتمان په رستیتی به لوّ ده کرده و بانگی کوردانی ده کرد که پشتی یه کتری بگرن و نوکه ری شهرمه نه و ده می بانگی کوردانی ده کرد که پشتی یه کتریان ده دری و له که نیشته و دیّر و نه نه دانسه به کیّردی زگی یه کتریان ده دری و له که نیشته و دیّر و و شیار و ناگادار نه بو و نرخی نامیّزگاری خانییان نهزانی. خانی له هوزی خانیه کانی به و و له ۱۲۷۵ خانیه کانی به دورو و له ۱۲۷۵ خانیه کانی به دورو و له کانی کردوده.

خانیله: خانورچکه.

خود: گیایه کی بودخوشه وه کهرموزی ده چی له چیایان و جینگایانی تووش و سهخت پهیدا ده بی که مهشکه بو گهن بی شه گیایه ی تی ده کهن بونی خوشده کات. سست، تهمیمال، فش، فل، به قرونه قرون، بی قرون و هونمر و درژ. به کموتن: ناسازییکه له دووای ماندوو بوونی پهیدا ده بی خاث، خام، تازی، نه کولاو، کال، بهنی به ده زووی خاو: بهن و ده نیزوی باند دراو، پووخ، هوث، نوستن، باند دراو، پووخ، هوث، نوستن، و دهنووز، گوشتی به نه کولاو، پیستی به خوشنه کراو، خشتی به کال، خواق خاله و ای !

خاوان: خه له فان به کار یکهوه، ثازاد به نووسینه و خاو اوه. خاوهند. خاوانه: به نیک که دانرابی بو پوی په په و چتی دی.

خاواندن: خه له فاندنی که سینک به کاریک موه، ثه و منداله بخاریند. خایاندن، کیشان، پیچوون، به پییان له همولیره وه تا ده گهیه رهواندز سی روژان ده خایینی.

خاوانن: تەفرەدان، لەخشتە بردن.

خانک

خاوه (نهرده.): دهزووی خاو، دهزگ خاو. لباد یـا قـاپووتیّکی خورینـه کـه هیّشتا نههمسترابیّ. خامـه. (همو.) سهرانهیه که بهزوّر و بهناړهوا لـهم و لـمو دهستیّنریّ.

خاوههشت (دزه.): کهمیّک له فریّتهی خاوتره. (موک.) گیایه که به ته پی و ووشکی برّنی زور خوّشه و برّنی له میّخه کی خوّشتره نازدار و دلّداران به سینگی خوّیانییه وه ده کهن بوّ بوّنخوّشی به مهشکهی بوّگهنی داده کهن. خاوه خاو: سسته سست، یاوه یاو، ثارام ثارام. تووکی چوّغه و مافووره.

> خلوهر: رِوْژههلأت. خلوهرزان: خاوهرناس. ـــ ى: خارهرناسى.

خلوه رفناس: خاره رزان، رِوژهه لاتناس. ـــى: خاره رزانى، رِوژهه لاتناسى.

خاوهشهنه (شا.): پیستیکی خاوه بوشهندی بدکاردهبری.

خاوهمي (شن.): نيوه کول بو شيري به کار دهبري.

خلوهن (همورا.): خاوهند.

خاوموبوون دل (ندرده.): برسيتي، خاربورندوهي دل.

خاوەوخێز: خاووخێزان.

خاوبوون: سست و خاوبوون.

خاوبوونهوه: جهفلین، سست بوونهوه، نهمانی کرژی چت، سارد بوونهوهی یهکیّک نه کاریّک.

خاوپهرد: به نینکه نه زور خاو و نهزور کرژبی.

خاوخاو (ژار.): لارولهنج، ناز و نیمناز.

خساووخلیج: مسروی سسست و خساو ، سسست پسفل، تعنبسمل، تعهلسمتره ، دمستمووستان.

خاووخليچڪ: بيٽکار، تهپلهتر، خاو، شل و شيواو.

خاووخيزان: مال و مندال به وورد و درشتييهوه.

خاوروون (فه. ، مهن. ، خا.): هيّلكه و رِزن.

خاوزان (ئەردە.): كەسىپىكە مەبەسىتى خەرن چىاك لىپىك بداتىموە، ئىـە خەرنزان، خەرن باش ئىپىكدەرەرە.

خا**ووس**: خوواس، ړووت، کۆت، پەتى، بەلأن بەتەنىهايى بەكارنابرى بەلكى لەگەل پىق بەكاردەبرى: پىخاووس.

خاوشكاندن

خاوشكاندن: (همورا.) شان شكاندن، (با.) ثاخاوتن، سمر خمويك شكاندن. خاوشكاندني وولأخي دا بمستراو.

خاووك: بمنيّكي دوولايه بمه و جموال و تيّر و خورج و چستي واي پسيّ ده چنريّ.

خاوكهر (ك.د.): جروره گۆرانىيىدكى خۆشى كوردىيىد لىد مىدقامى ئاللاردىسى خارتره.

خاوكمرهوه: بريتييه له سارد كردنهوهى يهكيك له چتيك.

خاوكردنموه: سست كردنموه، (همورا،) خاو كمرده بق، (فه.) خامكردن، نمهيّشتني كرژي چت، شل كردنموهي چتي خمست و پهيت.

خاوگه: نوستنگه، ژووري نووستنيّيه.

خاولنی: پشتهمان، روومان، پیشتهمان، دهرجاو، مهخمهال. تـنراویکی نهرم و شل و تووکنی لوکهییه مروخوی پی ووشک دهکاتهوه.

خاوليج: سسته پدله، تهميمان، ته له ووته و كاردا.

خاونامه (ئەردە.): خەرننامە.

خاوون: خارهن.

خاويىر (ئەردە.): خەوالىوو.

خاویره (دهر.): بالنده یه که هیننده ی پاساریکییه بوّره و تووکی نهرمه و گزشتیشی دهخوریّ.

خاوین: پاک، پاگژ، جوړه روو، (باد.) زکاک، (باک.) ثاقیژه، برجه قان، پییک، جنجلی. بیون: پاک بوون. به کردنموه، تووشمال کردن، کلاشین، مهردان، داوه راندن، داوه رفاندن. نیتوی ثافره تانه. ناد: ناپاک، چه په لاً، پیس. (نه رده.) خاو بو پرچ و چتی وا.

خاوينهر: پاكەرەرە، خاوين كەرەرە، پيشۆر (سابورن).

خاوینی: پاکی، پاگژی، نا ــ : چەپەڵی، پیسی، ناپاکی.

خاوى: خاقى، خامى. به ــ : بخاڤى.

خاویی (ړهوا.): کای بار نعبهر و جعنهگر و خوبمزهوی دادان.

خاوير: گيانداري گيلرويل، (ئەردە.) خەوالور.

خموالوو: چاوبىس، ئىوەى تازەلىد خىدو ھىستابى و ھېشىتا خىدو بىدى نىدابى. *

خهاندن: کیشان، خاواندن، پیچرون، پیچرونی کاریک بو چهند کات و دهمیک: چرون و هاتنموم له ههمهدان (۲) ړوژی خایاند. ړیک کموتن. تهفرهدان، هملخمله تاندن.

خايانن: خەياندن، خاياندن، پيچوون.

خايه (فه. ، مهن. ، خانه. ، لو.): خا ، هيّلكه.

خايهوروون (فه. ، خا. ، مهن.): هيّلكهوريّن.

خیهومهه: معبدس لمسمر و ماله، نمریان نیدا چوو: واته سمرو مالی تیدا چوو. دهستمایه و قازانج.

خهبات: کترشموه، تمقملاً، همول، (باد.) شمرک، فرمان، کترشش، همول ّو تمقملادان، کترشموه.

خەباتكار: كاركەر، بەكۆشش.

خەبەتكەر: خىباتۇ. (باك.) كاركەر.

خهباتكرن: همول و تهقهلادان.

خفياتكور: پهكخمر، پهك تيخمر. ــ ى: پهكخسان.

خلمبار: بقه، خەتەر.

خهبهر (زا. ، يهز. ، باک.): جنيّو، جوون.

خهبهردار (همورا.): بيدار. ــى: بيدارى.

خهبتان (باک.): خمبات کردن.

خهبتاندن (باک.): كارو خهبات پيكردن.

خهبتين: خىباتكردن، تىكۆشان، ھەولار تەقەلادان.

خمبرۆشك (باك.): داستان.

خهبینهت (باک.): زیان (زهرهر).

خههار: خەپەتتۆڭـە، بەلأن لەگەل خــپ فىراق بــە كــاردەبرىّ، مىندالْــى . . . خــپ و خەپارەيـە: خەپەتتۆڭــيـە. (باك.) وەرد، زەرى دووبارە كـيّـلاّتــەوە.

خههارتن (باک.): چینهکردن (بربالندان)، بخهپرتینه: چینهی بکه.

خههانه: خدیاند. مندالیّکی خړو پړ و قهلّمو و ئیّسک سووکه، خهیدتولّـه، تیّکسرماوو، قولّمبند.

خههه: سینگیّکی گچکهی سی قامک پان و بستیّک دریّژه، مژانه و همو جاړی لیّک گریّ دهدهن، (خق، همورا،) هههه، گهله. (باک،) زهری قهلهشتوو. (موک،) شهنهی ددان پان و گهورهی دریّژه بو کاکیّشانیّ بهکاردهبریّ و جوخینیشی پی ههلّدهدهنهوه.

خمهراندن (زا.): خۆشكردنى زەرى بۆچاندنى.

خههمتوّله (مسوک.): قولّعبنه، خههه، خههانه، خهههره، خرکهلّه، مندالْیّکه، که پیّی ههلّگرتبیّ و خرو پرسیّ، خههتوّره. (رِوْژ.) شهو تووتکه سهگانهیه، که تازه چاوی ترووکا بیّ و قهلّهو و خرو پربیّ.

خههخهه: دونگی گاگزلکیّی مندالآنه، دونگی غاردانی مندالآنه، خلهخل، خرتهخرت.

خهههره: خههترّره، برّ مندال و فهرخه ی ساوا به کاردهبری، که کهمیّک گهرره برویی، ساوای قه لهر. به برون: قه له برویی ساوا.

خههمرهکردن: نوستنی هیّندی گیاندار و ک تورتکه سهگ و پشیله به گرموّلهیی. چینهکردنی بالندان، به تالووکه خبوراردن، خهپارتن، بخهرینه.

خههرانشان (باک.): چینه کردنی بالندان. (زا.) خترشکردنی زهوی بسق چاندنی. به پهله خوواردن.

خههکمه (باک.): خههله، پههکمکوللیّره، کیّتکه نانیّک نسسترورو پانکراوهوه، فاقه ی بالندان، (باک.) گازوولکه، توّری راوی. چتیّکی دریّژه که همردووک سمری ها تبیّتموه یمک نالقمی دابیّ.

خهها د کوللیزهی نانی، شهوانان، گرده، زور تسری لسه گهنم نییسه. کوللیزهیه که نیسه د کوللیزهی که که نیسه د کوللیزهی نهستووری ههورامانه. قولهبنه، خههتوزگه، خههانه، بهمروی قه له و نهستوور و قولهبنه ده دوری نهندامی شهرمی تافره تانعویه.

خەربىمە: ويرانى، كەلارە.

خهپروات: خدرتگیّر، دارتاشیّکه که دار خدرت بکار کاسه و کموچک و کهموّلهی لیّ دروست بکات و تعشی و دهفری دارین.

خهراتی: پیشهی خهرت گیری، خهرت لیّدان، تاشینی کهوچک و کاسه. خهراج: خهرج، باج، باجی میری، میرانه، مییری. (باک.) تیره، هنز،

خهراج: خەرج، باج، باجى ميرى، ميرانـە، ميرى. (بـاک.) تيرە، هۆز، خيّل.

خهرار: جووره تعلیسیکه له بعن دروست دهکری، (باک.) خرار، تنراویکی شاشی زبری موویینه زورترین تووتنی پهشؤکی ووردهی تیدهکری، پسر له مووی بزن دروستدهکری.

خهراف (باک.): ناعروري ثاوييه کنه وولاّخيّک بـهدموريدا دەسـووړێ بـهو هۆيەوە چەند سەتليّک پړ و چەند سەتليّكيش بەتال دەبيّ.

خهرراك (هدر.): (باد.) خرهك، لروسكردني مدرمدران.

خهرام: لمنجه، لاره، لارولمنج، شنه، قونه.

خهرامان: بدلاروله نجه، ثافره تى شعنگ و شرخ، شرخ. نيرى ثافره تانه.

خهرامین: شینیی، مونی، قونهقون.

خهران (باک.): خدرهند، کهندال و بدردانی بلّند له کهنار ناوان.

خهره: (ړهوا.) غهره، ديواري ووشکه که لهک، ديواريکه به ووشکه بمردان هه لپخنرابي. (همورا.) خهږد، شادمان.

خمهرپره (تمرده.): بئ هنوش، کاس (همهورا.)، خودسمهر، بئ هنوش. (تمهرده.) ممهردومی کهللمهره ق و بئ گلووێ. (باک.) چاوهنرواړ، چاوهنوواړی.

خەرەبەنگ (ئەردە.): خەرپەنك.

خهرهزهن: قامچييکى ئەسترورە كەل و گاميشى پى داژلان.

خەرەفان: خەرفانى مرؤڤ لىبەر پىرى، ھۆش و ژىرى تىكچوون.

خەرەفاو: كەسىتكە لەبەر نەخۆشى يا لەبەر پىرى خەرفا بى، خەرەفياگ.

خەرەفياگ (ئەردە.): خەرفار، كەرج.

خەرەفيان (ئەردە.): خەرەفان، خەرفىن، گەوج بوون.

خەرەفىن: خەرفان، خەرەفان.

خمره ک: (همو.) چرگ، (ررزد.) دروک، چرخ، چتیکسی دارینه یه پهره یه کی گموره ی هدیه دروخیکی پیوه یه به دهسکه لووجه با ده دری و لوکه و خصوری پیده ریسسری له سد دراو: چرکین له سد دان: چرکاندن، پهروانه ییکمی پیوه یه دهست با ده دری بو رستنی خوری و لوکه (همورا.) دروخ . خرکیش، کهرکیش، دروچتی داریینه وه کوو سهوه ته یه به دو خشتی له سهر پشتی و ولآخان پیده کیشن، به ردکیشی دارین. سی یایه.

خەرەكھوان: چركەران، چركڤان.

خەرەمە (ئەردە.): نىترەكەر.

خەرەن (ئەردە.): كەڭەك، بەردچن، سەنگ چىن.

خهرهند: خدران، زورى و كهندال و بعردى زل و بلنده له كهنار ناواندا.

خهرهنگهز: جوّره ميّشيّكي زلي سعوزه، موّز، ميّشه كعرانه.

خەرەنگەزە: مۆز، مىشەكەرانە.

خەپۇ: فىڭلەزان، فرىوباز، تەفرەدەر.

خەپوولى (ئەردە.): پووڭپەرست.

خەپووڭى: پورڭپەرست.

خهت: دیّغ، خیت، _ لیّدان: خهتکیّشان، دیّغ کیّشان، _ پیّداکیّشان: پیّرِاهیّنان. خیّت، دیّر، شخت، کیّر، خییت، خیّر، گیّری سهر کاغفزیا سهر زموی، _ ی نوسین، نوویس، نووسین، برّ چووم، نووسیاری. سهره تای ریش و سمیّلّی کوریّکییه که تازه سهری ههالدابیّ. گیّر، _ ی جووتی: هیّل، (موک.) هیش، دهخهت یه کلاته، هه قدلات هزگانیکه.

خەتتا: تاران، سووچ.

خهتات: دەرمانیکه بر جروانی و رەشبوونی له برو دەدری. ــــی: رازانهوه به خهتات.

خهتهند: خرو و سمبران، گون برین. ــ کمودهی (همورا،) خهتمنه کردن، پیسته پترهکهی سمری چووی مندالآن برین.

خهتهنه سووران: ثاههنگ و شادمانیکه که بـه هـوّی خهتهنهوه دهگیردریّ، خرووسهبران.

خەتەنەكەردەي (ھەررا.) خەتەنەكردن.

خەتەنەكردن: پيستى چور (جورك)ى كوران برين.

خىتەنەكرياگ (ئەردە.): خەتەنەكرار.

خهتخهت: ديغ ديغ، داغ داغ.

خهتغهتاني: گهمه يه كي مندالأنه، خيت خيتاني.

خەتخۇش: خۆشنووس. ــ ى: خەتخۇشى: خۆشنووسى.

خمتدار: ديّغدار، داغدار. ــى: ديّغدارى.

خهندان: معبهس لددهرها تني مووي ريش و سميّلييه.

خەتكەش: خەتكىش.

خەتكورىن: خەتكورىنەرە.

خەتكوژێنەوە: خەتكوژێن.

خهتكيش: پارچه ئاسنيكى پانه يا پارچه داريكه بزمارى لهسهر دراوه هى دارتاشى، راسته، خهتكهش.

خهت نهتمر (ثهرده.): خهتیّکه جادووگهران لـه دهورهی خرّیانی دهکیّشن و له ناویدا خهریکی جادووبازی دهبن.

خهت و خال: خهت و ميل.

خەتىرە (باد.): چۆڭەچرا.

خهجهرة (همر.): گممهييكي مندالأنهيه.

خمج وسیامهند: چیرزک و بهسهر هاتیکی ناوداره.

خهجيّ: كورتدي (خهجيجه)يه.

خهجيجووك (زا.): كيايدكى كول سووره.

خهچخهجيلك (ئاك.): داعبايه كه وه كوو مارميلكه ي وايمه لـ م ئاويدا

دهژی، نوختهنوختهی زهرد و رهش و سپی پیوهیه.

خهچده ك: سى پايه، سى پى، سى پيى سەر ناورى.

خهدهنگ (ئەردە.): تىر.

خهر (فه.): كهر، گوويّدريّژ، ههر.

خهربههن: خدربهنگ. (باد.) نسو کهسهیه داری سووتاندنی به وولاٌخسی دیّنیّ بق فروشتنیّ.

خهرپههند: گیایه کی بهرزه توّیکی ووردی ههیه دروکه لُهکهی بـقــثــندامـی قهٔلُشاو پر سووده.

خهربههنده: (تاک. ، ثام. ، باد.) کاروانچی، وولأخدار ، قهتارچی. (که. ، ثمرده. ، همورا.) گیایه که له نیرده غلیدا شین دهبیّ، که وولاّخ بیخووات پیّی سهر خوّش و بیّهوش دهبیّ، غهربهند، زیوان.

خهربهنگ: زیران، خهربهنده، کړنک فهرهنگی، جروره گهرچهکێکه، خهربهند دهسروتێنرێ بو نهوهی دووکهڵی بچێت به نهندامی قهڵشساوه سوودی لێ دیتراوه.

خهريزه (فه.): كاللهك.

خهريوڪ (باک.): گريّ.

خهربۆكى (باك.): گريدراو.

خهرهشت: قورو بمرديّكه به بن ديواريّكيدا بنريّ بهلّكوو قايم بيّ، بهستن.

خهرپشته: کهمهر، کهمهره، سهربان یا سهر تاق و دهرگا و پهنجهرهیه که وهکرو گرمیمز دروست کرایی.

خهرپنگ: زړپنگ، خهرپونگه، جووره پنګیکه و ناخوري .

خهرپونکه: زړپنک، گيايه کې به هارييه و تاوييه و هکوو پنگي وايه بق بريني پشتي وولاخ باشه.

خهرپیّت: باژاره کی کورده دکه ثمی ردّژاڤایی ّنامهد (دیاریه کر)ی تـممردّ لـه خهرپیّت بازاری (العزیز) دروست و ناوه دانگراوه.

خهرت (باک.): شدکهنیریّکی یه کسالاّنهی خهساوه تا دووسالاّن ی پیدهلیّن، به کووری خهساویش ههر دهلیّن (ههورا.) خرت، مازماز. مهتموکهوان و تیفیّکه دارتاش داری پی خرد و لووس ده کات. (موک.) جووره کهرهستهییّکی دارتاشییه داری پی خرده کریّ. له ... دران: خهرتین، رزان، خوران. له ... دان: خرتاندن.

خەرقا: جوورە شەڭتەيەكى گەورەيە وەكوو رەشكەي.

خەرتاندن: رنين، لەخەرتدان، كراندن، لووسكردن، سووانموه.

خهوقه (موک. ، باک.): خرته ، زموییّکی نهکیّلْراوه که گاسنیّکی لیّ دریّ و تنوری پیّوهکریّ و دووایه بیکیّلْنـــهو ، زموی دووگاسـنــه ، کــه واتــه دووجــار کیّلْرابیّ. (پِوْژ.) جورت ، ـــ کردن ، جووتکردن.

خمرتهل (همر.): دال، دالاش، قدرتهل.

خهرته آله: خهرده أن خرته آله ، خهردا آله . (كه .) كيايه كى به هارى و پاييزييه له كه نار ثاو ان شين ده بى و ده خورى ثه ثون تريم ك بلاّرو زهرده ، به لاّن له پاييزاندا گورمزه ى پيده آلين و گولّى شينه . گيايه كى گهلاّ پانى به هارييه وه كه لاّ توور وايه به لاّم ئهم سه لكى نييم تاميشى هه رودتامى توورى ده چى .

خەرتكەر: خەرتلىدەر.

خەرتكىر: خەرتكەر، خەرت لىدەر.

خهرت لينهر: خدرتكدر، خدرتگير.

خەرتىن: لەخەرتدان، خوران، كران.

خهرج: گرزهران، در پهر. (باک.) بهند، بهنداوی ثاوی جوّگه و چوّمانه. (باک.) ماف. باج، خهراج، خاراج، پارهیه که یا دهغلّیکه له ژیّر دهستان دهستیّنریّت، در بهو. گوزهران. (که.) گولابه تبوون، شریت یا قهیتانی ثاوریشمه که له سیخمه ی کوردی وولاّتی که رکووک و کلاّوی ژنانی موکریان دهخریّت و پیّی ده داریّننه و.

خەرجكەر: دەستبلار، گوزەرانكەر.

خەرجكىردن: چرواندن، بەختكردن.

خهرجی: رِوْژانسهی منسدال و شساگردان، چووانسدن، دهرچسوون. جسووره بافته یه کی پانه له کهناری کهوا وسیخمه ی ژنان ده گیری.

خەرچەنگ (باك.): خرچەنك.

خهردار: دوو داری تعستووره (پرده له) یان لهسهر رایمان ده کری و بهردی ژیربه رداشیان لهسهر داده ریت.

خهودان: بالندهییّکی گهورهی بــۆری گۆشــت خــۆری کیّوییــه، کــهوخۆوه، پەلمووریّکه.

خمرده آن: خدر تداه، خرتداه، گزرمنزه، گیایه کی خورسکی دهشتییه. گیایه کی خورسکه، گدالآی و همی تبورری ده چی و گچکه تره، گوانی زوردی هدیه، ده نکه کانی و ورد و قاوه پین، تامی تونسد تیشه، ده نکه کانی وی دروای کوتانی امه ثاویا امه سرکه یدا ده که نمه همریر اماکه آن خور اردنی بو جور الآندنی ثیشتیا به کار ده بری، المه پزشکیشدا بو شوشتنی پینی نه خوشان به کارده بری.

خهرزا (باک.): غهرزا، ناوی سهرداریکی کورده له راژلاری جوسی (دهجله.) شاریکی ناوداری خهرزانه. نیوی نیالیکی کورده تیکمال به نیلی شهمهری نارهوان بووه، خرسات، خرزاد.

خهرز (زا.): جووتگرتنی گیاندار بیجگه له نادهمی. (بابا.) گهرای کولله و چتی تر.

خهرزاد: ناری سهرداریکی کورده به ئیلی خزیهوه تیکهلی شهمهری عهرهبان بوره.

خەرزاڭە (زەن.،كىل.): ژاڭە.

خەرساندن: خىساندن.

خمرسان (تدرده.): خدساندن.

خفرسه ک: کوللیّره ی نسترور و زیر. گلمت، گلمتک، گلّ وگلّ. پارچه جلیّ کی قورس و نستروره ، سیهالّی نسترور.

خهرسكودن: قىبالأندنى بەرى دارە بۆ لى دەركردنى دەيەك.

خمرک (ندرده.): هدرگ، توړ.

خەركان: خەركانە.

خهرکانه: کرڵکێکه له بنانگووێی مندالاٚن تا تمسهنی شهشسالان ههروه چاویلکهی دهچێ تهگهر له پێش دهربوونیدا مورورووی داغکراوی پێوهنێن دهی ڕهرێنێتهوه یا زور دهری دهکات. همندێکیش دهڵێن برینێکی به ئێشی تهڕی پهره نهستێنه به دهم و چاوی مندالان هملدهپهڕێ.

خهركاو: خمريك بدلان لهگهل خمريك بهكار دهبري، همميشمه خمريك و خمركاوه.

خەركەدار (ئەردە.): وولاخدار، كەردار.

خهرکهمان: چتیکه وهکوو چیکهنه کموهی دهفه و بیژنگ و چتی تری پی د دهچهمینریتموه، خمرکموان.

خهرکهما (شا.): سینگ وشریتیکه سهری شریته که له لاق و دهستی شریته که ره سهره کهی دیکهش له سینگیکی چه قا و قایم دهکهن پیاوه که به هیز راده کیشن ته قه ی لی دی و دیته وه جینی خوی.

> خهر<u>ک م</u>هوان (ئىدرده): خەركىدمان، مرازيكى گىدورد دارى خوارى پى راست دەكەندود.

ئىرى خورى بى رىسى ئاسىدى. خەركۆڭ: كەركۆڭ، گيايىتكى بەرزى گەلاپانە گەلاكمەي

به ووشکی ده کوتری و چتیکی لی پهیدا دهبی وهکوو لؤکه کون که لسه شاوی کالهک هملکیتشری دهبی به (قاو) (پوشوو) بو ناگر کردنموه به کاردینری به هوی بهرد و چهخماخه.

خمركۆڭك: كەرەكيّوي.

خهرڪ (فه.): قرر، ههرِگ.

خفركا: خيروتي گفوره، بارهگا، خفرگه، چادر.

خهرگهانه (باک.): کوړ، شورینی لی کورونهوهی ساخمرکښه خولکیید. (باک.) میگهلیکه همیشه لسه دهرهوهی را بوویسری. کومللگه، جثات.

خەرگۆر (ئەردە.): گۆر، كەرە كيوى.

خهركۆشە (زەن.): كەرويشك، ھەررىشە.

خەرگۆلك (بابا.): شوور، گاكيوى.

خمركووش: همرريشه، كمرويشك.

خهرمان: کوممله دهغلیّکی سووره لهسه رجوّخیّن شهنه با کرابی ، جیّز، روسه ، رفسه ، به دهغلی درواو و کوّمهلّکراویش دهلّین که بوّگیره ناماده کرابیّ . _ کرتان: گیّره کردن ، _ مالّینه وه ، خاکه روّی خهرمان بریتییه له چهند شارایه ک و شارا له چهند مهلّویه ک و مهلّو له چهند دهسته جوّخین داره ییّک له گهم و جوّی درواو که له شوویّنی کوّمهلّکرابی و شاماده ی کرتان و گیروبیّ . که بوّجاری یه که م گیره ی بچیّته سهری بوّجاری یه که م پیّی دهلیّن: (قرشه کوت) . که بسر جاری دووه م گیره

خدرگزلک

بکری یا جەنجەرى لـەسـەر بگـێږدرێ پێـى دەڵێـن: ووردە كـوت. كـە بـۆجـارى سـێيـەم خږكرێتــەوە ســەر خ

یه کتری و گیره یا جه نجه دی له سه ربگیر دری پیشی ده نیزه یا جه نجه در گیره یا جه نجه در گیره یا جه نجه در گین در اسرور و خاوین بخوه پیسی ده نیزه دا به کمان که روسه ایه که ن سه پانی دا به کمان کومهای پی پی ده نیزه در ایم در نخه در مان کی پی پی ده نیزه در ایم در نخه در مان کی پی پی بی کند در ایم که در نام در در نام در در نام در در نام در

خهرمافان: تسعاع، يسهرمين، نساوى مانگيٽكييسه، حوزهيران مانگيٽكسه خهرماني تيدا بهرههم بي . كاتي درويّنه و داناني خهرمان.

خهرمانه: __ی گردی مانگ و روژ: گیریکه له ههوریکی تهنک له دوردی جوخینه مانگ یا روژ: گیریکه له ههوریکی تهنک له دوردی جوخینه مانگ یا روژ پهیدا دوبی نیشانهی بارانهیه، (ههو.) ثاخ، ثاخله، هیلیکی گرده به دوردی مانگدا به هوی تهنکه هموریکموه پهیدا دوبی گویا به نیشانهی بارانهی دادونین.

خەرمانسوور (ئەردە.): خەرمانى سوور.

خهرمانشهن نهكرياگ (ئەردە.): خەرمانى شەنە نەكراو.

خەرمانكوتياك (ئەردە.): خەرمانى كوترار.

خهرمانگا: جینگای خهرمانه، شووینی خهرمان و جوّخین.

خهرمانلۇخە: لىسىدر جۆخىنىق دەخلىّىكە بىد خىيّىر بىدھىداران بدرىّىت، خىيّىر، يارمەتى، كۆمەگى، خەرمانلارغە.

خهرمان مانك (ئەردە.): خەرماندى مانك، ئاخلە.

خەرمانى سوور: (ئەردە.) خەرمانسرور.

خەرمشك (ئەردە.): مشكى دەشتى.

خهرموورگ (تەردە.): مىوررودەكەرانىد، مىورگەكەر.

خهرناز: نازکردنی پهکينک، که ليني نهيدت.

خهرنگهز: مینشه کهرانه، جووره مینشینکی زلی سهوزکاره که به وولاخ بنیشی کلکی پی قیت ده کات وله تاوان تا له تووانایدا ههیه هملدی.

خەرنووك (كە.): خرنووك.

خهرة: رام، ثارام، دەسخەرد: دەستەرد، كەرى. خەنى، شاد، شادمان، ـــ بورن، ــ كردن. كەستىكە لــ خىرى بايى و بىتى ئەندازەكەيفخىش بىوو بىتى. تەفرە. ــ بىرون: تەفرە خرواردن.

خهروا (شا.): نهستوورکی ناشه وانانه، چتی پهپکه ی پانه و بسوو وه ک پهنیر و هه نجیر و قیری پانکراوه. توتویه، که له ژیر ناگریدا برژینرابی. خهرواد: کیشانه و پیوانه یه بو ده غل و دانانی ووشک که سه د پسوت (مهن)ه.

خەروە (بابا.): ئانەھەنجىرە، (ھەررا.) ئەپۆرت.

خهرووزه (لر.): كاللهك.

خەريىنە: خريىنە، كىلىرىدىنى مىرو.

خەروپزە: (لو.) كاڭەك.

خەرى (لو.): قوړ.

خهریت (باک.): پیاوی زهلام و بههیزه، که لهپیاو. (باک.) ثموهیه که له خهرت دهدری.

خهریته: جووره کوولهکهیپکی ثاوی و مل باریک و دریّژو بن ثهستووره، ړاوچی باړووتی تیّدهکمن برّ تفهنگی رهشوّکی ساچمهزهنی جاران که لمه لوولهوه دادهگیراوه و بارووتی تیّدهکرا. فیشهکدان.

خهریک: گژ و ویژ، له کارووه چوو، لمزگ، پینگرتی، خووهدی، خووهیی، لـه گژ، کهسینکه لـه کار و فهرمانینکسهوه ثـالاّ بـیّ، مــژوولّ، ســهرگهرم، خهجیال.

خەربىكە (باك.): ئاخن، (ئەردە.) خەربىكە، سەرگەرمە، خەجيلە.

خمريك بوون: لمزگبوون، تيره رووكان، تيبمربوون، لي بړاوبوون، ليبړان، لم كاريكموه ثالان، لم كاريكموه چوون.

خمریک کردن: خووه دی کرن، تیبمردان، یهکیک به کاریکموه کردن، یا له کاریکموه ثالاًندن.

خهز: جانموه ریّکی ناسراوه کمولّی ده کریّته به ری قاپووت و ثیتر، کمولّی خهز، (باک.) ثه یار. ثیّلیّکی تورکی خوّینریّژه له میّرژود دا به خویّنخوّری به ناوبانگن، کوردان له دهست وان زوّر زیان و پهریشانی سهر و مالّیان دیتوه.

خهزاروو (بار.): خهزایی، بالنده.

خهزال: نيّري ئافرهتانه.



خهزام (زا.): گەلأى زەردى پاييزان.

خهزان (دهر.): مهنجه للى گهوره. (باك.) كاروبارى خوّگنخاندن. (سهق.) گولّى ريّواسى. (ئەردە.) گهلاريّزان، پاييز.

خهزانه (ئدرده.): گەنج، گەنجىند.

خەزانەدار: كەنجىنەدار.

خهزانگردن: كهالآرزانن، موورزاندن.

خەزانى (باك.): ھەۋارى.

خفزایی (موک.): باڭندەيتكە. (باد.) خەزاروو، (شا.) عەيلەمىغل.

خەزەر: خەزەل.

خفزهره (همو.): بدرهزا، باريّزه (گيايدكه.).

خهزهروک (زرا.): باریزه (گیایهکه.).

خهزه لا: جیتری، خهزهر، گهلای دارانه که پاییزان ده کهویته سهر زهوی و زستانانیش دهیده نبه و ولآخان. (همورا.) بزنیکه لاروومه ته کانی و نیوه راستی گوویی سوور بی، (بابا.) بزنیکه تووکی دهست و شانی زهردباو بی.

خهزهل (شدق.): گدلای تهر و ناسکی گوویزییه.

خهزه نوهر: گهلاریزان، چریاپیتشی، بارهر، باریزان، خمزه نوهران، مانگی نیّره راستی پاییزییه.

خهزه نوهران: باوهر، گهلارپرزان، بارپرزان، کاتی گهلاوهرینی پاییزییه.

خهزه نوّک (سور.): گیایه کی بۆنخوشه، به پهزهزا ژنان بوّبونخوشی به بهرسینگیاندا ده کهن.

خهزرين: غهزرين، رق همستان.

خەزرىيو: غەزرىو، خەس.

خهزن (ئەردە.): ژنخوشك.

خهزنه (هدورا.): مرازیکه له کهرهستهی جووتی.

خهزوبسهز: چیّشــتی خـــقش و چـــهوور و قهلّــهو، چزوفــز، چزوبــز. (هــهو.) مرازیّکه له کهرهستهی جووتی.

خهزوور: (باک.) خووه زوور، باوکی ژن و میردییه، واته خهزووری ژنمیّ باوکی میردییه تی، خهزووری میردی باوکی ژنیه تی.

خهزووران: بدرهى خدزوور.

خەزوورە: خەزوور.

خهزياندن (باک.): چار پێ هدڵندهاتن.

خهزیّم: هی گرندان پانه به لاّن هی شاران پرپهرهی پیّره یه و شهلماس و لوولووشی تیّده خریّ، (که.) ثهرانه، خزمه، (باک.) خزیّم، (دهر.) چوولیت، (ههورا.) لووتهوانه، قوّلفهییّکی زیّرین یا زیوینه ژنان له لووتیانی دهکهن بوّجووانی.

خهزيمووك (زا.): چيّشتي ترخيّنه.

خەس (ھەررا.): خەست، پەيت، توند.

خەسەرە (زا.، خۆ.): كارىتە، ئىرگەي خانوو.

خمسس: كىسىتكە گيانداران بخىسىتنى.

خهسان: خهسينران، خهسين.

خهساندن: نمسپ و گاو ثیتر له پهرین خسان و هیّلکهی گونیان دهرهیّنان یا فلیقاندنموی گونی گیان لعبه رانه بونموهی که نهپهریّ. شکاندنموهی تمرزی تعماته و ثیستر تا پهل باویّژیّ و بهرداهیّلّی تا بهرهکهی زوّر و باشبیّ، نیّخته کردن. خهرسکردن.

خەسەندى: خەسىتندرار، خەسار.

خەسلان: خىساندىن (بىزوولاخ).

خهساو: خهسيتندراو، خهسيتراو، خهساندي، كيان لهبهري خهسيتراوه.

خهسه (ئەردە.): خەسىتەى توورەكەيلە. (ئىەردە.) مىاندوو، شىەكەت، مانياگ. نەخۇش، ئاساز.

خەسەخانە (ئەردە.): خەستەخانە، بىمارخانە.

خلصهک (ندرده.): پیکول. (باک.) نمو کمسدیه وولآخان دهخمسیتنی.

خمسبوو (باک.): دایکی پیاره بۆژن.

خهست: تير، خمس، پهيت، توند، چړ، به پيچهوانهي وهي که شل بي.

خهسته: نهخوّش، بیّمار، دویه که که له ناو کیسه یه ک کرایی و توند بوریتموه.

خەستەخانە: نەخۆشخانە، تىمارگ، نەخۆشگە، شورتنى تىماركردنى نەخۆش.

خەستەك: چتىكە چتى زور شىنى پى دەچورىنىزى وەكىود دەلىيى: دەلىيى خەستەكى شىنە.

خەستەھى: جوورە خورمايەكى نەرمە دەكريتە حەلانەرە: ناو پووش.

خەست بوونەوە: توند رپەيت برونى چتى شل.

خەستى: پەيتى، توندى (بە پىچەواندى شلى).

خەسرەو: پادشا، شا، مىر، خونكار. نيّوى نيّرينانه.

خهسرهوانی (تمرده.): جوّره کووپهیه کی گهورهیه، گوّزه و کووپهی زل.

خهسم (ئەردە.): زۆر، ستەم، رق وكين، داگيركردن.

خەسما (باك.): بەتايبەتى.

خهسوو: رهروشی دایکی میردییه بـ ترژن. خووهسوو، (ف.ه.) خهسیره، (همورا.س) همسروه. دایکی ژن و میرد، بهلام به شیوهی باکوور تهنها دایکی ژنییه بزمیرد.

خهسووله: پارچه داریّکی کورته دورای بار کردن له قهفیّکی گوریسی دهخری و با دهدری تا باره که تووند بیّ، برّ کوّلیش به کاردهبری، (کرّ.) پیّچهن.

خهسيا (هدورا.): خىساو.

خلسياڪ: خنسار، ئيخته.

خەسيان: خىسان.

خەسىيە (ئەردە.): خەساو.

خەسياي (ھەررا.): خەسار.

خەسىرە (فد.): خەسىرر.

خەسىنىرە: خىسار.

خەسىن: خەساندن. «

خهش: خموش، خلّتمي زيّرٍ و زيوييه. بيّ 🗕 : بيّ خموش.

خەشە: خەرار، جەراڭى لـە مىور. آ

خەشخاش: خړخاللى بـه زەنگوللەيـه، جوورە خړخاللىكـه ناوى ھوللۆللە موم و چتى ترى تىدە خرى.

خهشک (باک.): _ کرن: داماڵین، خشاندن.

خهشمی (باک.): تعناف، گوریس.

خهشة: كيّل، گهرج، شيّتتوكه.

خهشوول (باک.): گیایه که میش ههنگروین زوری حفز لیده کات، گهلایی زورده.

خهشیل (زا.): جووره گیایهکه.

خەشىم: كيّل، حول.

خهشیو (رموا.، خق.): کهندو یکی چووارگزشه و گهوره یه و سهر داپترشراوه بقده خار دان یا خانوو چکه و که پریکه اسه ژروراندا میدوه ی اسه سهر داده نری تا نه پری و مشک نه یخووا، کولین، (خق.، رهوا.) کولینه، س کوولین، سهوه ی شیری.

خلف (ئەردە.): خەر.

خففال (باک.): ئاڭقەر تاروپىتچى پرچ ر كاكۆلأنە.

خلفالۇك: بروانە: خەفال.

خىققانىن (سىن. ، رۆژ.) : خىووار كردنىموە. سىمر داخسىت. نووانىدن، خەواندن.

خففانن: خەفاندن، نزم كردن، پووچ و قۇپاندنەوه.

خففه: خنگیاگ، (ثمرده.) تاسیاگ، کیپ، کپ، بی دهنگ، خنکاو. سهماوهریّکه کونی گیرابیّ و ثاورهکهی کوژابیّتهوه. گیانداری تاساو. (نمرده.) پر، تیّکچرژاوه.

خففهبوون: خامروش برون، پشمور، خنکیان، تاسیان، ههناسه بران، کرژانهوه، فهتسان، فهتسین، کپ بوون.

خففهت: دلمایی، دلگیری، دلمانی، خهم، پهروش، دەرد، جخار، جهخار، دلمان، دلگیربرون، دلتهنگی، پهژاره، پهشیّری، دلمّیری.

خمفهتبار: پهژیو، دڵپي، خممگین، پهروّشدار، بارگران، دڵتهنگ، دڵکول، تممبار، پهشیّر. ــبوون: قریلاین، قرین، ــکردن: قریلانــدن. ـــی: دڵتهنگی، خممباری.

خففه تنفوواردن: دلشكان، خهمخرو اردن، وهزكدان.

خففهتداد: نعمارهزگ، خەفەتبار. _ى: نعمارەزكى، خەفەتبارى.

خففهتدان: دڵشكاندن.

خفف متکار: خعف متدهر، خامق شکهر، کپک مر، بئ دهنگ ک مر. ــــى: خعف متدهری، بیدهنگ ک مردن.

خلفهخان (هدورا.): كۆخەرەشە.

خففه خانه: خامزشگا ، جيگايه كي كي و بي ههست و خوسته.

خففه کهر: خام قشکار.

خفف هکردن: تاساندن، خنکاندن، فهتساندن، پشور ههناسه بریسن، کوژاندندو، خهفهکردن، کپ کردن، کوژتن و له ناو بردن.

خهفتان (تمرده.): داری سمولهی که شتیوان. (رِموا.، باک.) همولدان، تمقهلادان، خمه فتیان. پهیوه ندیکه لمه پاییزاندا ده کری تا بمهاری سموز نابی لمه به هاریدا لمهمال داره که سموز دهبی، همفیکه پاییزی بچینری. کراسی شمری، جووره کراسیکی لمه ناوریشمی خاو دروست کرابی لمه کاتی شمریدا لمهمور ده کرا. جلکی شمریسه، که لمه بن زری لمبمورده کرا.

خففتك: خدرتور، نستور، نوستك.

خلفتن (فه.): نوستن، خلوتن، وهركلوتن، خلوپياكلفتن، بخلث: بنرو، نهخلث: ملنوو. بيّدهنگ برون.

خمفتوو: نستور، خدفتک.

خلفتياتي (ړموا.): تيکوشان، کوشموه، همولاو تهقدلا.

خففتیان: همولّدان، تهقهلادان. (که.) چلهی زستانیّیه به پیّسی ژمیّریاری گهرمیّنی چونکوو دهغلّی تیّدا شین نابیّ.

خەفتىن(رەوا.): ھەوڭدان.

خلفک (باک.): تعلّه.

خەفكردن (ئەردە.): خۇداگرتن، چوونە ناو بۆسەوە.

خهفك: فاقه، تهلهى بالندان.

خففكا: خەرگە، نوستنگە.

خفطه: نوستنگه. (ثهرده.) شروینی نوستن. چالیکه شیشه توتمنی تیدا دادهنری.

خففۆك: جووره چارهويميه ك كاتى جووانوويتيدا شيرى مانگا و گاميشى خوواردېي كه گهيشته ناو ناو له ناوه كه دا خزى به زهويدا ده دات. (كه.) خهوالوو، كهسيكه زور بنووي. گايه كه له كاتى جووتكردنيدا بخهوي، بغوز، كهسيكه زور خهفه تي بخووات.

خهفیا گ (ثهرده.): لکی داریکییه که له ژیر زموییه وه توولکیش کرابی تا بنجیکی دیکه ی لی پهیدایی وهکود داره میّو که بهسه ر زمویدا راده کیشری و ناوناوه خولی بهسه ردا ده کری بوسه و زبوون.

خنفيرۆك (باك.): لوولەكردن.

خەل: غەل، غەل، كەللەكىبەرد.

خهلات: کفن. شاری خه لاتی، شاریکی کوردانه له ژیر دهستی تورکاندا نزیکی گولی وانییه، به عاره بی (أخلاط) ی پیده لین. به خشش، دیاری. خهلاتی: چتیکه که به خه لات بدری، (نهرده.) دیاری ناو تیلانه. جیاز.

خەلال (كە.): خورماي نەگەيشتوو.

خەلان (زا.): شكانى دەست و پى.

خهلانکه (همو.): به تالّی و چوّلّی ههرزالّییه به تا قمش دهلّین. (ړهوا.) تاقمیټکی گچکهیه ، (همورا.) خولانکه. ملایمانته سوملله

> **خەنلە** (ھىمورا.): دەغىل، دەغى*لى ووش*ىك و دان ، دان، دانمويىلە، بارە. خلە، خشە.

خەڭەقتان: تەفرەخوراردن، فريوخوراردن، دەست بران.

خەڭمقاندىن: فريودان، تەفرەدان، دەست برين، قۆل شكاندن.

خەللەتانن: تەفرەدان.

خهڵهتاه: فريوخوو اردوو ، فريودراو ، تەفرەدراو .

خەللەتكۆر (زا.): جرجى كورێر.

خەلمتىن: ھەلخەلەتىن، فريودەر، تەفرەدەر.

خەلەجا: ئىللىكى كوردە لە ژىرى شارى ماردىنىيە.

خهله، خهاني (همورا.): به همموو جووره دهغليّکي دهليّن.

خەلەسكوو (سور.): مىبىس.

خەللەف (ئەردە.): تىكولى دارانە.

خەڭمفاگ: خەڭەتار.

خەلمەن: خەرفان، شيوان لە بەرپيرى.

خەڭەفاو: كەستىكە لە بەرپىرى شيوابى.

خەلمفرۇش: دەخلەرۇش، گەنم فرۇش. خەلمفرۇشى: پىشەي دەخلەرۇشى،

دەخىمروسى. پىسىدى دەخىمروسى

خەلىمغرۇشياك: خەلە فرۇشى.

خەللەغداگ: خەللەفار.

خەلغقىن: خەلدقان.

خهله که (باد.): ثالَقه، ثالَقه ثالَقه، ثالَقه یه که وه کوو ثمنگوستیله له قامک ده کری.

خەلەكوو (باد.): خۆڭىمىيش.

خەلەنلىمور: جرورە كيايەكى شيرينە دەخورى.

خەلھوخەرمان: دەغل و خەرمان. خانم و خاتوون.

خەلەوورەش (ھەررا.): دەخلفرۇش.

خەلىد: غەلبە.

خەڭپەخەڭپە: غەڭبەغەڭب، (ھەورا.) غەوغا، ھەراوھووريا.

خه نیوّت: ژه کیّکه له تاگردانی گهرم کرابی و مهیی بی.

خهنهووت: ژهکی تاژال و مالاتی تازه زاوه له نیو تاگردانیک دهکری تا دهمه یت که سارد بوره دهریدینن و دهیخون.

خەلت: ھەللە، ئاماقرولى.

خه ڵتان: شوو ێنێکه له ثهندام يا چتێکه، که زور خرێناوی بێ ساسهری بێ يا کراسه که ی بێ ، خه ڵپان، ـــ ی خوێنه: له خووێن هه ڵکێشراوه.

خه نتافه (همو.): گیایه ددانی پی ده تا ژننموه به ووشکی نم گیایه المه لای سدرموه دهسکه پووشیکی دریش و سدرموه ده ددانی پی ده تا ژننموه به ژنیک بلند ده بی، (کو.، با.) خه لیله.

خەلتە (كد.): قەلادەي تاجيانە.

خه<u>لّف</u>: نهمامیّکی تازه روواری یه کسالاّنهیه لکی یه کسالاّنهی داریّیه، (باک.) سادیل، پهژیک، (ههورا.) شات.

خەنك: مەردىرم، مرزث، مرزثان.

خەلوا: خەروا.

خه نوار (موک.): کیشیکه به نهندازهی ۲۶ پووتان.

خەڭوەت: شرورتنى پەنهان، چۆل، تەنيا. ـــى: شانشىينى، گەنجىنـە، لابيان.

خه *آوه خانه*: خلوه (ع.) و خانه (کوردییه): پهناگه، شوویمنیکی نهیمنی و پهنهانه شوویمنی خودا تیدا پهرستنی کوردانه له وی گوناه و تاوانانی خویان وهبیر خویان ده هیمننه و و نهفسی خویان پاک ده که نموه.

خه نووز: ړهژی، ړهژوو، زوخال ، ړیژوو، ـــی بهرد: نووره، ړهژووی بهرد. خه نووزان: ړهژوودان، خه نووزدان.

خەڭۆزە (شا.): خاڭۆزە، (شا.) خارووزە.

خه تووزه (شا.): تازارو تاه تریه کی شیناوه ردییانه رمشی ده کات، ده ردیکه و دکورو در شاو و ایه به سهر داراندا دهباری یا داران ده ری ده کهن.

خەڭووزەتموەنى (ھەررا.): رەژروى بەرد.

خەڭووزدان: خەڭورزان، رەژوردان.

خه ڵوول: ميچ (جگ)ي لاقي رهشه وولا خييه.

خەنى (باك.): دەخل، خلە.

خەلىخە (باك.): بۆگەن، زەدەدار.

خهنينه: كياي دان، تاژن.

خەلىلە (كىر.): خەلىتانە، گىايەكى بالابەرزى بەھارىيە گولىدى پژېژى دانەدانە دەگرى پژەكانى ددانى بى دەژىنرىتەرە.

خهلیت (باک.): خدریت، فیشهکدان، خهلیتوک، (ز۱.) دهرمان و نهسیابی تفعنگی شینکهیه.

خهلیلؤک (باک.): گیایه که وه کوو گیزهری وایه له چوّلی شین دهبیّ مندال ده یخوّن، (باک.) لوّفک.

خهلیلی: جروره تریّیه که له موکریانیّدا زوّه سپی و خرو وورده له پیّش هممور تریّیه کی تردا پیّدهگات، (نهرده.) کوّت نُهو کوّلکهداره یه که به نالقه لهلاقی گرتووان دهکریّ.

خهم: پهروش، پروشکرون، سرو، تار، غهم، کزی، پهنواره، خفهت، کسیر، (هلو.) مهینهت، ثالووس، (باک.) بار، تلم، پهنواره، پهشیّوی؛ __ رهوانهن، خهمگین، پیشاندن، __ رهوانهن، خهمان؛ لهتاوان، له پهروشان. چهماو، پیّچ، خهمازه، چاکله، چهمیاگ، کوم، ناز و گریشمه.

خەمازە: چاڭلە، چەللەمە، چوڭلە قولاپ.

خهمهخوّره: بالندهیتکی گهورهی لاق دریّر و ملدریّره هممیشه به ماتی لسه قدراخ ناوان هملّدهنیشی . قدراخ ناوان هملّدهنیشی .

خهمه کووو: شینشینک، ده عباید کی به له که وه شینشینکی ده چس له چوَلِّی دهژی به قهد مشکیّکییه کلکی نه زور کورت و نه زور دریّژه، سهری ههر بلند و نزم ده کات له را و ستانیّدا، قمقموّک، قومقوموّک.

خهمها: ئاوسانيكى كهمه كه بكهويته لهشهوه.

خەمباتىككەوتىن: كەرتنى خەمبا بۆلەشى گيان لەبەرىكى.

خەمبار: خەفەتبار، دڵپړ، تەمبار، تەمىن. ــى: خەفەتبارى، دڵپړى.

خەمبەر: جوورەگۆرانىيىكى كوردىيە. خەمغووار: غەمخورار، خەمخۆر.

خهمخوواري (باک.): ماخولیایي، مشرور، به تهنگهوهبوون.

خهمخوّر: خدمکدی خدمان، مشهدت، دهربدند، به مشرور، خدمخروار، (همرزاد) خدمخرودر، پدسیّر، تدمبار.

خهمخوّره: بالّندهییّکی قاچ و مل دریّژه هممیشه لهگوریّ ثاودا به ماتی دهنیشیّ، خدمهخوّره.

خهمغورک (که.): جينگايه که گلهکهي رزيو بين که پيني لي نري: روچي، (همر.) زهندول، قه لشتي زموي له هاريناندا.

خەمغۆركە: خىمخۆرك.

خەمخۆرگ: خەمخۆر.

خەمخۆرى: خەمخورارى، مشرور، ھۆل، تاسواس.

خهمره (که.): تورخهکردن لمبدر چتی چدوور خواردن و زور خواردن.

خهمرهشوّک (هدو.): گیایه که قامکیّک بلّنده و گولّی رهش دهر ده کات، خمرهشوّک.

خهمرهفين (باک.): خدمرهوين. ـــى: خدمرهوينى.

خهمزه: (نمرده.) غمرزه و ناز، نارى دييه كييه له شار باريري.

خەمزەكردن: نازكردن، خنچكەكردن.

خهمزهگهر: مازگهر، خنجهگهر.

خهمسار (گدر.): خدمسارد.

خهمسارد: خهمسار، سسته پهله، نعو کهسه په له کاراندا سست و تهمېه لا بي. ـــى: خهمساري.

خەمتدارى: خەمساردى.

خهمشهسهرێ: بو کاریک به کاردهبرێ، که به ناپوختی ر نـاړیٚکی بکریّت، دهلیّن: فیسارهکه سه ــکارێ دهکات.

خەمشۇك (باك.): خشتىلە، گچكەر جووان، قشتىلە.

خهمکهی خهمان (که.): کهسیّکه خهم و پهروّش بوّ ههموو لیتـــهوماویّکی بخورات، دلّسوّز، میهرهبان، خهمخوّر.

خهركير: خسكين. _ى: خسكيني.

خهمگین: غممگین، بهپهروش، پهروشدار، کز، شانی، دامار، خدوک، بیروش، خممبار، خهفه تبار. بیرون: پهروشدار بسوون. سد کردن: پهروشدارکردن. دی: پهروشداری، خممخور اری.

خەمل (باك.): خشل، چەك، ئارايش.

خهمل: بمهمندگرتن، دانان، ړەووش. ــ كردن: خىمىلاندن، ړازاندنموه.

خهملان: رازانموه، خسلين، جووان كران.

خهمالاندن رازاندنموه، خهمال كردن.

خهملانن: خسلاتين.

خهمله (باک.): خدملا بخدملاخستن: به پيداگرتندوه ليتكدان.

خەملە (ھىورا.): خىم.

خەملچى: دانىر، واگر.

خهملچیتی: پیشهی خهملکردن و له بریه و گوتره به همند دانان.

خهمل کردن: تهخمین کردن، دانانی تهندازهیه که بر بن ووشکه دان به بمری روزان و باخ بو تفوه ی بعر پیّیه ملکانه یا باجی لهسهر و دربگیری.

خهملین: رازانموه، خوجووانکردن، جروانکران. پیگهیشتن و بهخودا هاتنی ههمور چتیک.

خهمليو: جووان، ړازاوهوه، (همورا.) نارا، ړازياوه، چتيکه که به خويدا هاتبي.

خفعفاک: خاک بهسهر، خاکهسار، پهریّشان، بهدیهخت، چاره پوش، لیّ قهوماو، خهمبار، دلّتمهٔ کی قهوماو، خهمبار، دلّتمهٔ کی خاکهسهری، خاکهساری، پهریّشانی، بهدیهختی، چاره پهشیّتی، لیّ قهوماوی، دلّتمهٔ گی، پهروّشداری، خهمبار.

خەمنانلىن (باك.): رێزگرتن.

خهمو (باک.): مرازی زوویری و پرسیارییه.

خەھۇش: خامۇش، سەبوورى، فەرامۇش.

خەمۇشى: خامۇشى.

خهموور (زا.): مەريكە، كەناوچاوانى خالخالبى.

خەمى (كە.): چكى، كەمى.

خهمیازه (که. ، جعبا.): تیمیسکیکه له دووای تاولهرز، که له دوورهی لیّوان دیّت، کاک عهلی کوری مهلافه تاح گوتوویه: خهمیازهی دووری خیّره تخانه ی غهم هوّردانه نه تراف سهرچه شیی زهمرهم.

خهمير: (ږڒژ.،شبه.، فه.) همرير.

خهمیرترش(رزژر، شبه.، فه.): همویرترش.

خهمیس: گوویز و مینوژی کوتراوه.

خەمىلانىدن (زا.): جووانكردن.

خهمين: خسكين.

خلمن (همور): گمردن.

خهنازيل: كواني زل، كه لـممـل ديّن. 🏲

خلفاق (باک.): گفردن، ئەستى، مل.

خففان: پشكووتوو، كراوهوه. رووختش، رووكهش، دهم به پيكهنين. كراوهوه.

خەنانە (ھەر.،كە.): خەنەبەندان.

خەنئووك: خەناركە.

خففاوكه (كۆ. ، هـمو.) : بـمرموور ، ميخدكبـمند ، گەردنبـمند ، (دەر.) ملوانكه.

خەنلوى: خناوى.

خهفه: (ماو.) خنه، (دەر.) خەنى، خنه، هنه، گيايەكى سەوزە دەھارېې ژنان بۆجوړانى لەسەر و دەست و پتيان دەگرن. خەندە، پتكەنبى.

خهنهبهندان: (همورا. ، که.) خهنانه، شعویّک پیّش بووک هیّنانی ژنان بانگ دهکمن خهنهی دهبهشنموه به کومه از خهنه له سهر و دهست و پیّگرتسن به بوّنهی شاییموه.

خەنەتىلكە (كۆ.،بابا.): خەنەگورگە.

خهفهران (خهننهران)(تهرده.): ړووخوّش، دهم به پيّکهنين، ړووگوشاد.

خەنەق: خەندەك.

خەندەت: خەنزك، خەندەق.

خەنەگورگە: خەنەتىلكە، (باك.) بىرۆبەرتك.

خهنه لا: جووره بزنیکه تووکی سهرشانی و دهستی زهرد باو بی وهکوو له خهنه گیرابی.

خەنەيى: حەنايى، رەنگى خەنەي، قرگوول.

خهنجهر: خەنچەر، تىغىكى تايبەتى كوردانىه، ـــى سەربەگۆ، ـــى سىمربەگۆ، ـــى سەربەدۇر، ـــى

خهنجهره (شهرده.): بهردیّکی گچکهیه له تهنیشت قهبری دادهنیّن بدق ثمومی دیاربیّ، که مردوو پیاوه و ژن نیه.

خهنجهرباز: يارييکه به خهنجهري رووت دهکري. ــــى: يارييهکه ههندي کهس به خهنجهري رووت دهيکهن.

خهنجهريالاً: بالنحه تجهره.

خهنجهرياڭ: خەنجەربالاً.

خهنجهردهم: داركوتكهره.

خهنجهردهمه: خەنجەردەم، جرورە كوللەيەكى كلك دريره.

خەنجەلىس (زا.): خەنجەلىسك.

خهنجهایسک (شن.): گیایه که بنه کهی دهخوری.

خهنجۆك: خەنجەر.

خەنچەر: خەنجەر،

خەنچەرى سەردووپشك: خەنجەرى گۆدار ، خەنجەرى سەر بەگۆ.

خەندان: نيوى ئافرەتانە.

خهننه ق: چاڭيكى قووڭى دريّژه، كه لسه زەويدا هەڭكەندرا بى لسه دەورى شار و ئىاوايى و شىوويّنانى تىووش و عاسىيّ دا تىا دوژمىن ئىه تووانن بىھ سووارى پېّيدا دەربازىن يا تېّيدا دەچنە بۆسەوە بۆشەپ.

خهند مقدهنموه: بناغه دانموهی دیوار، هملکمندنی خمندهک.

خيندهك: سينگهر، معلّقهندن: سينگهرههلّقهندن. (ژه.، باد.) زورانيّ. (باد.) حيز.

خەندەكووك (باد.): كۆخەرەشە.

خهنده اک (باد.): گیایه کی خور اردنیّیه، خهرده ل، خهرته له.

خەندەللۇ: دەم بە پىكەنىن، زەردەخەنە. أ

خهندكين (سور.): خنكان.

خهنز (باک.): بۆگەن، بىنگەن، گەنىو.

خسهنزراندن (باک.): لسه جرو لهخسان، بینهمست کسردن، (زا.) هدلاکرووژاندنی مووی سهر و پینی ثارالاً له سهر ثاگر بین پاک کردنموهی.

خهنزرين: بي همست بوون، بي جوول مبوون.

خهنۆک: تاجىيىدكە لە راويدا دەغەل بور بى و راوى باش نەكات لە بەر بى تىنى يا پىرى. بۆكسىيكى بەر شيرەيەش بەكاردەبرى.

خهنى (هدورا.): خىنە. كەيفخۇش، زۆرخۇشحال، خەرۆ.

خمهنی بوون: خمهر درون، شادبوون، گمهش بوونموه، دلخوش بوون، پشکووتن

خهنیکه (شکا. ، باک.): بهن قاده ، بهن کلاوه .

خيەنى كىردن: خىمرى كىردن، شادكردن، گەشكردنەو،، دلخۇشكردن: يشكوواندن.

خهنیم: درژمن، نهیار، هاوشان، کمسیّکه، که وهکوو یهکیّکی تر وا بیّ لـه دمستهلاّت و هیّزدا دهلیّن: فیسارهکهس ــ ی ده کهسانه واته دهره قـه تی ده کهسان دیّ.

خهنين: پيٽكمنين.

خەنىنەوە: پىكەنىنى بەكول.

خهو: نووسان، (همهورا.) وهرم، خاو، هويّسه، وهنسلووز؛ سـى خوّش، كرخاو؛ _هاتن: تمورين. ـم رهوى: خمولمن چوو. ـم هات: خموا من هات. به ـدا كموتن: دخموراچوون. (فه.) خموون، خموتن.

خهوار (باک.): کمسیکه زور حمز له نوستنی بکات، گیانداریک زور بنووی.

خەوئىشوپىشو: خەرنى ئاڭۆز،

خهواڵوو: خەفۇك، خەرارى، خارير، كىسيىكە خەر گرتبيىتى.

خهواندن: وهرخسان، نوواندن، خهفاندن، (همورا.) وهرماندن. خهواوي: خموالوو.

خمواهاتن (نمرده.): ومناگاهاتن، بيداريوونموه.

خهوهر: ثاگا، ثاگاداری، دهنگ و باس. ووریا، ثاگادار، بیدار. (تمرده.) دهنگ، باس، ثاگایی، هموالاً.

خهوه پهومبوون (تمرده.): بيدار بورنموه، ووريا بوونموه.

خهوه دوهکردن (ثمرده.): بيّدار کردنموه.

خهوهردار: تاگادار، هرّشیار، بیّدار. ـ ی: تاگاداری.

خموه ردان: ئاگادارى دان. خوره تاودان، هه تاودان.

خموه کوتکه (همر.): وهنموزه.

خهوهنووچکه: وهنهوزه، وهنهوزه کوتی.

خهوهنووچکێ: وهنموزه ، وهنموزهکوټێ.

خموبهسمرچوون: خموزړان.

خموبردنموه: بزنژين، نووج بردن به دهم خدوهوه.

خهوبينين: خمرن ديان.

خموپهريشان: ئىمار، (باك.) تەرم.

خموهمرين: خموزړان.

خهوپه ٽچيوه (کڌ.): گرانه خمو، دهرديکه له گرانه خموي پهيدا دهبي، له کاتي تروککردنيدا دهٽين ـ تاتي.

خموبياكمفتك: نوستر.

خەوتەقىن: خەرزران.

خهوتن: خدفان، نوسان، ودرکموتن، هوویان، (همورا.) بووسان، ووتمهی، بخموه: (ردِّژ.) بوویس، (فه.) بخمف.

خهوتنان: كاتى نوستنى شەرى.

خهوتوو: نوستوو، وهركهوتوو، نقستى، نوستى، رازايى، كروكه.

خهوجه: تهمرهيندي.

خهوخانه: خهوگا، ژووری نوستن.

خمونى پړووپووچ: (نه.) ئاشووپ پاشوو.

خهویه (سور.): بدرکوتی دهغلی.

خهى: ئۆخەى، لـه كاتى خۆش و شادىدا دەردەبررى.

خهیاته: دەزووى ئاورىشمى رەنگاورەنگە.

خەيلتەكىش: جوورە دەرزىيىكى گچكەي كون بچووك پىتر خەياتەي پىيوە

خهیاتهی جندوکه: داو و ته لیکی باریک و دریژه له کاتی گهرمایه دا له نيّو هموادا دەبىندرى.

خفيار: (هنو.) هاروو، هارويّ، ثاروو.

خهياره: خهياروك، قوونيريكه له بن ران يا له بن

دەستى ديّت يا له ئەسكنجى، كه دەربور كيّم و همواى زور ليدى و بەقمەد خەرتكى دەبى.

خهيارتوم (ثمرده.): كاليار.

خهیارچهمبهر: (همورا.) خهیارچهمهر، جموره داریکی گهرمیانییسه بهرهکهی وهکوو لووله قامیش وایه ناوهکهی خانهخانهیه چهند پهرهیهکی تیدایه له نیوانیاندا دانهیه کی زوردی تیدایه به پهوهکانی له شاویدا دەسوورېتموه بۆرەوانى دەدرى به مندالأن.

خەيارۆك: خەيارە.

خهياري ديمي: گووژالک، كالدكهمارانه.

خەياڭ: نياز، بيرو ھۆش.

خهيائي خاو: خهيائي خام، نيازي خاو.

خەيىنن (ئەردە.): خاياندن.

خەيخەى: ئۆخەى، ھەيھەى، بېھبەھ.

خهیداندن (باک.): تووره و زیز و سهخلّهتکردن، زویر و توورهکردن.

خهیدین (باک.): زیز و سدخلّهت و توورهبوون.

خهير: نه، نا ، نهء، نهخير، وهلامي بهر پهرچدانهوهيه. خاسه، خاسي.

خهيرا: خيرا، به پهله، توندوتول.

خهیس (خدّ.): تووي ووشكي كوتراوه ، كه كرابيّته سهلك.

خهيم (باد.): خوو و ئهداو رهفتار.

خهين (باک.): بيجگه، جگه، بي له. ــ اوى: بيجگه لموى.

خيه: خاموّش، كب، مات؛ دارا له بهر نوستن يا شهكه تى ــ بووه.

خهه: مات، _ كردن، خومات كردن. پرخه، پرخه پرخ دهنگيكه له لووتهوه

دى يا له زار له كاتى نوسان يا ماندوويتيدا.

خپه خپ: پرخه پرخ ، ده نگيکه له دهم و لووتي نوستووانه ويت.

خپکردن: کوژتن؛ بهردیّکی بهسهری مارهکه دادا خپی کرد. پرخهکردن.

خپلاک (زا.): کورسی و دەرگای رزیوی کۆن.

خى ھەلاتن: خى بوون، كى بوون، كى كەرتن، كى ھەلاتن، خى ھەللماتن

خت: ختته، كته، كتته، فس، فسس، ووشهييّكه پشيلهي پيّ دهردهكريّ.

خته (ختته.): بروانه: خت.

ختته خت: فسسه فس، كتته و كتت، پشته پشت، ده نگيكه برق ده ركردني پشیله بهکاردهبری. خهوخاندن: ويكجوواندن. كيركردن، سهر لي شيواندن. خستن. نوواندن،

خەولى خسان، وەركەواندن.

خهوخوش: کهسیکه زوو خموی لی بکهوی و درهنگ بیدار بیتموه.

خهوخی (باک.): تیکه لاّو، شپرزه.

خهوخين: ويُكچوون.

خموور کرن (باک.): زمری کیلان.

خهوراندن (گهر.): کولاندنهوهی برین.

خهورار (باک.): نان و کوللیرهی میروژی.

خهوران (گهر.): كولانهودي برين؛ برينا من خهوري.

خهوراندن: كيّلاني زوري، بخمورينه: بكيّله.

خموره (باک.): کوللیرهی گموره و پانه.

خهورهواندن: خموزراندن.

خهورهوين: خدرزرين، چتيکه خدو ببات.

خەورمويىنى: خىوزرينى.

خهورهوين: خدو زړان، خدوزړين، ردويندودي خدو.

خهورین (باک.): کیّلرانی زموی، مخموره: بکیّله.

خهوزدان: خهورووان، خهودووركموتنموه، خهورهوين.

خهوزواندن: خدورهواندن.

خهوزرين: خهورهوين.

خهوزرين: خدوزران، خدورهوين.

خهووش: خهش، خلّتهی زیّر و زیّوی، سیس و دهستارید. زیوان و خشت و

خالى ناو دەغلە، تۆز، پەللە، لەكە، زبل.

خهوش و خال: زبل.

خهوش و خامج (همورا.): کرش و کال ړیږ.

خەوقەرەقىن (باد.): بىدارى، خەررەراندن.

خهوكا: شوويّني تايبهتي نوستن، خاركه، خدوكه، خدفكه، خدفكا.

خەوگە: ژوورى ئوسان، (باك.) خاوگە.

خهوگران: خهوقورس و درهنگ بیداربیتهوه.

خەوھگرانى: خەرقورسى.

خهوگرتن: سدرداني خدو له يهكيتک و خدوالوو بووني.

خهوگرتنی: قەدەغەكردنى يەكيك له نوستن بۇ سزادانى.

خەولىكەوتىن: وەركەوتىن.

خهوماش (باک.): بيرهخهو، سابوون: له بيره خهودوه چوون.

خهوۆك: كەستىكە زور بنوي.

خفهون: (همورا.) ودرم، خاو، هنزر، هنزرم، سدينان: ودرم ديسهي. ســ

ليّكدانموه: (همورا.) وهرم ديمي. دوودلّي، نيگمراني.

خهونامه (که.): خهوننامه.

خفوننامه (که.): خفونامه.

خفونووچکه: رەنەرزە، رەنەرزەكوتىّ.

خمونووچکێ: وهندوزه، وهندوزهکوتێ.

خته کردن، پشیله دهرکردن.

ختەپتى (فه.): قديلكه.

ختخته (كه.): قديلكه.

ختك: پشيله.

ختكه (كه.): قديلكه، ختووكه. ــ دان: قديلكه دان، (كه.) قدغهدان.

ختكيّ (ثەردە.): قديلكه، ختىّ، خرووك. پشيله.

ختكينه (تەردە.): ختينه، هاندەر، بزيو، دغدغهدەر.

ختله (همورا.): قديلكه.

ختلى (همورا.): ختووكه، قديلكه.

ختمی (شکا.): سعرکیّش، یاخی.

ختمين: سەركيتش بوون، ياخى بوون.

ختۆكە: ھەستىكى زۆر كەمە رەكور تەزور، ھەستىكى ختۆكە ئاسا ھانى

دەدا، كەلەجينى خۆى دابنيشى.

ختووكه: خترّكه، قديلكه.

ختووكمدان: قديلكەدان.

ختى (ئەردە.): پشيلەي نير، گورپە. ختووكە، ختكى.

ختيلكه (باك.): قديلكه.

ختينه: ختكينه.

خجل: خەربك، لەگەر.

خچ (باک.): دهنگیکه کاتیک بهکاردهبری، که گولکی بانگ کهن.

خچان (هـمو.،کـه.): تێکـموتن، دۆړانـدن، تـمفره خـرواردن، (شـا.) ئەنگێوران.

خچاندن (هدو. ، كه.): تيخسان، له خشتهبردن، تهفرهدان.

خدرولاس (هدو.): نیّوی دووهه فت می حدوت می و هدشته مده اسه هدشت هه فته کانی زستانیّدا، که دووای هه موویان سیّ پِدّژ له زستانیّ ده میّنیّ، هه تیمیشی پیّده لیّن.

خسوّک (بساک.): کسز، خسمهگین، پهروشسدار، دامساو. نازنساوی دامساو (حسیّن حوزنی) موکریانی برامسه، کسه یه کسمین کهسه میّشووی کوردی به زمسانی کوردی نووسیبیّتهوه و لسه ۱۹۸۵ دا دامهزریّنسهری چاپخانهی کوردستانه، نهم نازناوه بهههشتی سهید تاهای شهمزینی بوّی هملبراردووه له جیاتی (حوزنی).

خلو: خوو ، نهريت.

خلووك: ختوركه.

خدى (ئەردە.): سەرگەرمى، بەستەكى.

خليدان: سەرگەرم بوون.

خديو: پادشا ، خودان ، خيّو ، خاوهند .

خړ (باک.): گيايه که وه کوو گيزهر وايه.

خو: همموو، گشت، تیکرا، خشت، هممی، تموار. (باک.) جمنجال، پالییّرهنان. (باک.) جمنجال، پالییّرهنان. (باک،) خوه، دهنگیّکه.گرد، کوّ. کردنموه: کوّردنموه، جڤاندن، کوّممللهکردن. سبوونموه: کوّبوونموه. (همورا،) خرکمبمرد. گمو، گروّشمر، گروشر، گلینک، هنارک. کمنه، بمستیّکه بموردی زوّر بسیّ،

بهستۆپە، شيو، شيوەلله، دەرە، چق، زەنىدۆل، جى لافارىكە، كەخپە و بەردى زۆربى، ووردە بەرد. تەراو، پياوەكان بەك ھاتن: ھەممورھاتن. خركە بەرد. ئىگجارى، دەرگايەكەى بەك داخە، بەئىتكجارى داخە، واتە شمشيرە (گۆلە) كەى بەك ي پەتكە.

خوا (موک.): گەند، خراپ، گەندەژ، ــ كردن: ئاراندن. (بىاک.) بىمفيز، بەھەوا، لىروت بانند.

خوانه: خراو، بهرباد، (بان.) گەندەۋ، گەن، گەند، توون، ئىباش، ئىچى، بەد، چتى بى فەر. سكردن، تىكدان، (باك.) بەرتىل كرن، مەركاندن، مەزاخان. سابوون: مەركىن، مىتورزى، مەزاخان، لەكەلك كەوتن. خوانهة: واژى چاكەيە، بەدى، كردار و گوفتارى ناپەسند.

خراپلەكار: خراپەكەر، بەدكار.

خرافه کردن: چتی به در نار مواکردن.

خراپتر: گەندىر، بەدىر.

خربيترين: گەندترين، بەدترين.

خرایی: بعدی، گفندی، بی فدری.

خړاخړ (باک.): خړهخر کردني گهروو له نهخوشيدا.

خزار: خدرار.

خرارك (باد.): خدرار.

خراش: رووش، رووک، ړنران.

خراشان: رنران.

خراشاندن: خراشيان، رووشاندن.

خړام: شووينيکي بهردهلأن و ههڵهت و زوورګه.

خرامان: خدرامان.

خران (موک.): خستران، (باک.) ههڵخهڵهتان، فريوخوواردن.

خرافلىن (باك.): فريودان، لەخشىتەبردن، ھەڭخەڭدتاندن. ليپهالسوون، خشاندن، سوويين، تيپهالسوون، ليسوون، خړهخړليپينان، دەنگ ليسو هينان.

خواو: خستراو. خراپ، گاند، بهد، بي فهر. سبوون. كردن. كاوول، ويران.

خراوه: کهلاوه، خراپه. بهدی، گوناهکاری. گرناه، چتی نهشیا. دزی. ژن پهرستی، میّ بازی.

خراوهگهر: خراوهكهر.

خراو ووتن: جنيّردان، درژيّن دان، بهد ريّژي، خوسپ.

خراه وينژى: بروانه: خرار ووتن.

خراوی: خراپی، چەپەلى، شوررەيى. كاولى، ويرانى، پەشيوى.

خرایی: خراپی. هموا، فیز، لووت بلّندی.

خږه: دهنگى ويدك كموتنى دوو يا چهند چتى ړهقه. خړهخرى گمهرو، دهنگيكه وهك دهنگى گوويز و كالأى شۆدار و رووخانى ديوار و دهنگى قاقعز.

خړهخد: خړه ی یه ک له دووای یه کتری، خړه خړی زوّر. (باک.) خړړه، قړخه، قړخه قرخ. دهنگی گهروو و ئیتره. خشه ی کاغهز یا کالآی تازه. خړه پانکه (کوّ.): جووره ماسییه که.

خړهپيچك(باك.): شەړوكيشە، پيلە.

خړهجاړ (که.): بهست يا زموييه که بهردې زوربي، خړه لأن.

خړهفان: گيّل و گهوج بوون له بهر پيري يا نهخوّشي، خهرهفان.

خرمفاندن: خدرهفاندن.

خرەھلە: خەرەفار.

خړهفياك: خەرەفيار، خەرەفار.

خرەفيان: خەرەفان.

خرمفيو: خدرهفاو.

خوه ک (باک.): لماق، سست، شال، زوورگ، بمدرده لأن، شوويتنيکه بمردي زوربي.

خږهكوچك (باك.): كرچكه بهرد، خړ، خړه، وورده بهرد، چهگل.

خړهلان (که.): جيّگا يا کهنديّکه بهردې زور بيّ، بهست.

خرەڭە: خرىلە.

خپېسوون: گسرد بسوون، تزېسان برونسي شسووينينک لسه لسهش بسههزي نهخوشييه کاوه، گليره و بوون.

خړپ: دەست بەجى، گورج، دەم و دەست پتر بۆخەو بە كاردەبرى: ـ خەوى لىككەوت: دەست بەجى نوست. (كە.) برينى چتىكى بەرىدكى و پوختى. (باك.) كرتە، دەنگى برينييە. زەوى جەودار، زيخدار. دەنگى پييه، كە بە ناو خزى يا بەبنديوارىدا برلاى.

خوهه: کرتهکرت، خرچ، دهنگی برینی دیوارییه، دهنگی پیّیسه لسه دوورهوه، دهنگی لیّدانی دلّه، پرخهی خموی، گغلهکومهگی.

خړپهخړپ: خرپه، همنګاوی بچروک تاویژتنه و دوور رٍلایشتنه. ووشهیه بـــق پـــّـههلـّکالان ر جنــّــرو ســـوکــی بــهکاردهبرێ.

خرپش (باک.): به بي هـ قله خـ وان و ړووى خـ ورنين.

خرين: خەپەتۇڭە، قەڭمو.

خرېنه: گپسن، گورپسن، خړو پړ و قه لفو، هۆپسن، کښک، قوللهبنه، خريله، خريلانه، کورته بالأ، خرپين.

خړپنۆكە: خرين.

خرپووك: گيايەكە.

خړپۆ (باک.): گێل، گەوج، حۆل.

خىرت: خىر، گىرد. دەنگىتكە. (ھەمورا.) شەكەنسىرىتكى يەكسالانەى خەساوە، تا دووسالان، شەكەنىرىتكى سى بەھارى دىتىتى دووايە دەبىتە بەران كە چوار بەھارى دىتىتى . بەگىسكە ئىرىكىش دەلئىن كە ئەسالى دووممىدا بى، خەرت. سال: ئەم بەرانە دوو يا چوار ـ. د. واتە دوو يا چوار سالانەيە. كەرەستەى خەرتكردن.

خوته: خرچ، خرپ، خرپه، کرپه، دەنگى برپىن و ھەڵپاچينٽييە . دەنگێكى گچكەييە وەكىور دەنگى خوراردنى مشك. خلم، خەلــه، خشــه، (ھــهو.) زەرىيەكە لـەساڵێكيدا ھەم بكێڵرێ و ھەم بچێنرێ، زەرى دورگاسنە.

خرت خورت: خلیه خل، خدله خیل، خشیه خش. خرت می یسه ک لسه دووای یه کتری. (باک.) کرکرز چکه. ده نگه ده نگی چتی، ده نگی جوو لآنی چتی وورد و ووشکه به گردی خویدا.

خرتهخرته: سووران، همستي رديشتني مشک و مندال. كركراگه.

خرتهك: پێچكهى عهرهبانه و چتى دى.

خرتهگل: خلۆر بوونموهي چت، گلۆربوونموه، تلموبوون، تلواتل.

خرتهٔ له (همور): (همورا.) خهرته له، خمهرده ل، گیایه که وه کرو شیّلمی واله خراله

خرتەنگ (باك.): دەربەند.

خرتک: بهلغ و خشت و خالی بنی کووپه و گوزه و ئیستر. ویران، کاوول،
تهنها بو ماان و خانوو دهبی پیچکه، چهرخ، غهرغه وره (باک.) _ کرن:
کهولکردن. گرتکهگوشت. نهخوشییه که تووشی مندالآن دهبی خرکه
بهرد. (موک.، که.) گه، جومگه، به کاتی له جی چوونیدا به
کاردهبری دهلین له _ چوون: له گهچوون، له جی چوون تهنها بو چوار
پییان به کاردهبری . جووره کوله که یه که .

خرتگه: خرتک، جومگهی نهندام.

خرتله (باک.): خرتک.

خرت و پرت: درو دلمي و نيگمراني له كاريكيدا. چت ومت، كىل و پىل.

خرتۇڭ: كۆبورنەرەي مەردرم.

خرتووله: چتى خړو گردى بچكوله، كردوله.

خرت و هرت (نهرده.): شهلمپهته، مرزی خاووخلیج، شل و مل، قهلمو... ...

خرت و هۆړ: خرتهخرتی زور.

خرتيلانه: گيان له بهري خړيله.

خرتيله: خرتيلانه.

خرجر (باک.): شهر و کیشه.

خړچ: کرچه، دهنگی وورد بوونی تروزی و ثیتره له ژیر دداندا، (که.) خړه، خرپ، خرته، کرته، دهنگی بړینییه، خرچه، کالهکی نهگهیشتوو و زرک.

خرچان (رِدِژ.، که.): خرچه، جروره کاله کیکه. تیک موتن، در اندن. در از اندن. در از اندن. در از اندن از اینکان، له نیشانه دان، نه نگاوتن، خیچان، (شا.) سنده گل و له تکه خشتی ناریک، (همو.) زه نگرواژ.

خرچاندن: پيکاندن، گووي گرتن بي قسمي خهلک.

خرچاو: درراو، درراندوو.

خرچاوی: دوراوی.

خرچه: دهنگیکه وهکوو دهنگی لهتکردنی شووتی، نازاو، کرمه، دهنگی جووییمنی خرچه، گرکه، (کهه،) خرچان، خرچکه، زرک، قریک، جوورهکالهکیکی نهگهیشتوه و شیرینه.

خرچهخرچ: خرچهی یهک لـه دووای یهکتری، خرچوه<u></u>رّړ، ـــ ی زوّر.

خرچهکرچ (که.): کرتهکرت، دهنگی برینیّیه.

خرچەنگ (باك.): خەرچەنگ.

خړچک (دهر.): گړکه، خرچه.

خرچوقك: كيشه، شهر و هدرا، پيله.

خړخال: ئالقەيەكى وەكور بازنەي وايە و لىە زيّړ يا لىمزيّربە پتىوى دروست و لىە پىّدەكرىّ باريك و ئەستورىشى ھەيە يەكيّكە لىە جوورە خشىلّەكانى ئافرەتانە، (زىي.) خشخاش، خاشخاش، خەشخاشى پىّ.

خرخال: خرخال.

خړخاله: چهند داریکه وهک بازن له مسهرهو سهری بیشکه دهکری تا خړهی بی و مندال پیمی ژیربن، خړخال.

خرخالهدار: جووره بیّشکهیهکه ههندی، تالّقهی داری تیّخرابیّ تا له کاتی راژاندنیدا خلهخلی لیّوه بیّ و مندالّی پیّ بخافلیّ و بنوویّ.

خړخړ (باک.): خړهخړی کهپویه یا گهروو له کاتي نوستنیدا، پرخهپرخ.

خرخوه (نمورده.): خرتک، قرقوه، غهرغموه. بهرخههمه. پێچکمهی عمرهانه و نوتزموبيليمه، خرخال، زړزړه.

خرخړک (باک.): زەنگوڭەي گچكە.

خړخړۆكه (شن.): گەروو.

خړخشت: خړوخشت، گردهبي. تمواو، تيکړا.

خړزه ک: خرووزه ک، خرووسه ک، نهخوشيي که، که گهروو و يکديني تموه.

خوس(شا. ، ك. ه. ، رِدَّرْ .) : لاسار ، سست، دەغمالاً، خىلاريو، تىنبىلاً ، ئىشگران. (فه.) وورچ ، ھرس.

خرساندن: تيّ ترنجاندن.

خرسه ک: کالا و سیپالی قبورس. مافووره ی تهسترور. کوللیره ی تهسترور. کوللیره ی تهسترور.

خرستيان: گاوور.

خرسجړ (باک.): شلووتی، تەقە، ھەرا، شێواوی.

خرسى: لاسارى، تەنبەلى، دەغەلى.

خرفان: خدرفان.

خرفاندن: خەرفاندن.

خرفانی (باک.): جووره ههڵپهرینیکی کوردییه.

خړک (دزه.): دهسته بهرد، خړکهبهرد، خړهبهرد.

خپكانه (كه.): خركانه، چهند قنچكه پدكه دروايه دهبنه برين و كولك وه چاويلكه ي دهچى تا تهمهنى ٣ساڵى له بنانگويي مندالأن دى تهگهر مرورووى داغى پيوهنين دهرى دهكا يا دهي پويننه وه، (همورا.) خهركانه، (كه.) خركانه.

خركاندن: كيشان، بخركينه.

خپكه: خپك، پهل، كۆپهان، خپهههرد، دەستەبەرد، بهردیكى پېربه چنگییه، نیوهنانیکى ئەستورره، كه لهسهر تهندووربة خرواردن دروستدهكریت.

خړکهخړک (سور.): قرخهقرخ.

خركه كازوّله (شار.): ياره لماسى، پهتاته.

خړكهگازوولكه: يارهڵماسي، پهتاته.

خرکه آله: خه په توله، تازه پی هه آگر تور و خړ و پړ. چتی خړی ګچکه آله. خړکودن: گردکردن، کۆکردن، تۆپه آکردنی چتیک و خرهمه آلدانی، خرکردنه وه، گرده وکردن، گرووزه کردن.

خركردنه وهخركردن، وهخركردن. جڤاندن، وهخركردن.

خړکيش: خدړه کې بهرد و خشت کيشانييه.

خومان: بیده ر، خهرمان، کوی سووری گهنم، بهسه ریه کدا کراوی زور له مده. *

خرماندن: لووشه لووشکردنی نهسپ و ماین و نیّستر و گوویّدریّژانه. خرمانن: خرماندن، کرماندن.

خرممه (کمه. ، همهورا.): کرممه ی جنو خوواردنسی وولآخانمه، کورترژن، بمدهنگی خوواردنی چتی ناسکی وه کو تریّنزووش دهلّیّن. خرینگه، کوت، دهنگی کموتنی بارانمیه به سمریاناندا. دهنگی پیّی ئیّسترانه.

خرمهخوم: کرمهکرم. خرمهی یهک له دووای یهکنتری ، دهنگی ووردکردنی نانی رِهقه له زاریدا یا کروژاتنی قهندییه و ئینتر. دهنگی خوراردنی مسهرِ و وولاخانه.

خزم خزم: خرمهخرم.

خرمژن (موک.): خرمه و دهنگی کرمه کی ژنانه.

خرمووتک (تەردە.): كوركورۆژە، كركرۆچكە.

خرمووچک (ندرده.): خرمروتک، خرمووته.

خەمووشەك (زا.): چړنووك.

خرم و هۆر: خرینگه. به دهنگی پیّی دهسته سوو اریّکیش دهلیّن. خوناکه: بیّجوره که رویّشک.

خرنهق: بيچووهكمرويشكه.

خړندال (زا.): جووره گيايه که دهخوري.

خړندوول (زا.): فرز.

خرنك: جوان و لعبهر دل. بدچكه كهرويشك. *

خرنگ (باک.): كەرويتسكى جحيّله. ژنى جووان.

خرنکه: خرینکه، دهنگی خشلی ژنان، دهنگی زهنک و قورهی وولآخان. دهنگی داسییه له کاتی دروینه یدا، جووره دهنگیکه وهک دهنگی پاوانه.

خرنگهخرنگ: خرنگهی یهک لهدووای یهکتری. ــ ی زور.

خړنگ وهوّږ: دهنگ وهوّړي زهنگ و چتي تر.

خپنووک بدلآن، که بهره کهی ووشک بو وهه به به بهره کهشی هه و ده لیّن نوروک بدلآن، که بهره کهی ووشک بو وهه مه جچه چهی پیده لیّن بهره کهی دریژ ووک به لاّن، که بهره کهی ووشک بو وهه محچه چهی پیده لیّن بهره کهی دریژ ووکه و تقده وه کوو گروچیله به نه گه بر به تازه بی و ته پی بکوتری و کاتژمیّر ونیریّک له گه لا زهردیّنه ی هیّلکه ی بشله قی وه کوو روتی لیّدی نموساله سه بهره کهی تام و به لفی تو و تن له دهست دیّنی به نیوکاتژمیّر شه کریش زور باشه نمو به لفیهی، که له تروتن له دهسته وه ده نروسی و وه کوو تیلی لیّ ده کات، که به گه لاّی خپنورک بشرّری وه کوو سابورن که ف ده کات و چلک و به لفه که ای ده کات ، خاوه ند ثاره الیش خپنورکی و وشک له ناو (کرّزی) کاره گه لدا پر اده خه تاجی گاکه یان پیس نه بیّ. جووره به ریّکه له ناو رکود که نورکی و ایه.

خړنووكڅړنووك: جوورهگررانيهكه.

خَرَوْشُ (هِمُورا.): خارش، تَالْوَش.

خروش: ساتەرى، حيز، كاندەر.

خړۆش: جرّش، گريان، همراوهوريايه، كه بهدهم گريانهوه بيّ يابيّ گريان، خوروس.

خرقشان: خرووشان، خوروّشان، (همورا.) هورووژان. ـــى: خوروّشاندن. ـــن: خروّشاندن.

خرۆشاو: خوروٽشاو.

خرۇشيان: خورۇشيان، خرۇشان.

خرۆشياو: خورۆشياو.

خرۆشىن: خرۆشان، ھورۆژان.

خړو: همموتان.

خړۆك (ھەررا.): گۆ.

خرووك (ئەردە.): قديلكه، ختى، ختكى. چارپى ھەڭنەھاتن.

خرۆكه (ئەردە.): خارشت، خروش، (كه.) ئاڭۇش.

خْرِوْلْ: توندوتوْلْ.

خروو: خوروو ، خارشت.

خږوپړز: قوڵمبنه، قەلمەر و پړيەپيست، (كە.) خړومړ. (كرما.) چىتمەك.

خړوخههان: ئافرهتي قهلهوي خړوخرپن و نهرم وشله.

خړووزه ک (شا.):خوروزه ک، جووره دهرديکي گهروو وسينگي مرويه دهنوديکوي دهنوسيني.

خرووسهڪ: خورووزهک.

خرووکه (هنو.): خرويرکه.

خږومړ: توندوتول،قەلموو پرپەپىيست، خړوپر، قوللەبنە.

خړوټرکه: (کــق.) خرمــث، (هــهو.) خړووکــه، (زهن.، بابــا.، هــهورا.) ئاولّـه، (همورا.) هــهلّـوێ، (هــهو.) خوريکــه، (شــار.) خرويّکــه.خرويّرکــه ســێ جووره. خرويّرکــهى سفت. ـــ ى بالاّو. ــ خوويّن پژ. چهند زيپکهيهکه هــهر کـهسيّکــي لــهدهم وچاوى بيّت: گړويّـي دهکات.

خرويركەي چكۆڭە: ھوورى.

خړويزكسهدار: گيروێ، ئساولاوي، ړووبخسووري. ـــــى، گسروێ يسى، ئاولاريتي.

خړو<u>نړکهی به</u>ٽو: ثاوڵدی بلاره : جروره ثاوڵدیهکه، که مارهی ههڵهێنانی دروازده ړیزژه.

خرویدکهی خووین پژ: ثاولهی خووین پژ، خرویرکهیه کی کوژندهیه له روژی دووه م یا سییممدا له پهنای ران یا میزه لاندا پهلهیه کی سووری گهرره دهرده کهوی تمشهنه ده بی و همموو لهشی داده گری.

خروێرکهی سفت: جووره خروێرکهیهکه سهری زور دهر دهبێ زیپکهی وورد ووردی لێ پهیدا دهبێ، تاوڵهی سفت.

خرونکه (شار.): خرویرکه، نهخوشییکه تروشی هممور جروره گیان له بهریکی دهبی.

خرويلكه: خرويركه، تاوله.

خروينكه: خرويلكه.

خرهه لدان: خركردنموه و تويه لكردن.

خړێ (که.): خليّنه، کاکيله، بريّتييه له چووار ددانه گهورهکاني سهر و خووارهوهي ههردوولا شهويلکانه.

خړێ (مـوک.): نێـوى ثافره تانـه. (بـاک.) نـاوى گهمـه و گالـته يه كييــه، ناوى گوند يكييـه. ناوى خيّليكي لـه ئيلى هه بزيني، هازبنييـه.

خریف (باک.): بانگهیّشتن و شادمانی بووکهیّنانیّ، بعزم و رِهزم و ناههنگ، که دهچنه ناویهکترییهوه.

خرینه (بابا.): قرلفه کانی خورجانه. (که.) که لهمه ی جووتی. (که.، بابا.) خلینه. (که.، بابا.) به ندروو، به نیلی با دراوی سی چوار لسوی بادراوه، دور تا باری پیده دریت و لیک قایم ده کرین.

خړی: گردی، گۆیی. گشتی، تعواوی.

خريپ: خري، خلينه.

خړيد: کړين.

خریدار: کریار. سی: کریاری.

خريدنامه: نامدي كړين.

خريشكه: رمشما.

خريكاندن (زا.): راكيشاني چت بهسهر زهريدا.

خريكين (زا.): پێهمڵخليسكان.

خړيلانه: خرينه، قوللسنه، كورتمبالا ، خريله.

خړيله (دهر.): مرازيک له کهرهسته ی خه ړهکی. (خ.ق.) غه رغه وه، (همورا.) وړوړه، چتی گردو گرديکه.

خړيىن (باك.): خړەخړكردنسى گەروو لىـه نەخۇشــيدا، قرخــه قرخكــردن. بەلغەم.

خړينه: بهني مووي چهندلو با دراوه سهري تماي تووتني پهشتوكي پييّ دەبەستريّت.

خرينه: خلينه.

خرينه (كه.): خريله، كورته بالأ، به ونكورت.

خرینگه: دهنگی خشلی تافره تان و زهنگ و قوری وولآخانه. (رهوا.) دهنگ و قرخهی گهروویه. دهنگ و خرمه ی بارانه یه.

خرینگهخرینگ: قرخه قرخ، دهنگی نیّرسینگی مـروّ و بارانـه و داسییـه، دهنگی خشلّی ثافره تانـه.

خرینگ و هۆر: دەنگى زەنگ ر تورىيە.

خسز: شسوریّنی لووسسه، کسه مسرلای لیّ ههلّخلیسسکیّ. لیّسر، سسور، سهربهردوخووار. (باک.) دهنگی برینی چتییه.

خزاق (باک.): عدرهباندی بیّ پیّچک.

خزان: خزين، داخزان، خشان، تيّخزان، ههڵخليسكان. (بوّتا.) ههژار.

خزاندن: ههڵخليسكاندن، خشاندن، خليسكاندن، تيّخزاندن.

خزانن: خزاندن.

خزانی (برتا.): هدژاری.

خزانيْتى (بۆتا.): ھەۋارىتى.

خزه: لرخه، قرخه. فیتهی جغارهکیتشانییه.

خزبردنهوه: له بهر قاقاى پيّكهنينيّ بهسهر گازى پشتيّدا كهرتن.

خزخزهكاني (شكا.): خليسك.

خزخزوك (باك.): تدرزه لوركه.

خزگه: شوو تِنتِکه گیان له بعری لی هه لبخلیسکی، سورگه، لیزایی. خزلک (زا.): زهنگه تری، هیشروی گچکهی ترییه. خفته خفته

خزم: كەس، كەس وكار، (ھەورا.) خوويّش، خنام، (باك.) ليّزم.

خزمانه: خوويشانه، تاكار و شيّوه و كرداريّكه، كه لـه خزمان دموهشيّتموه. . . .

خزمانی (باک.): خزمایه تی.

خزمایه این (باک.) خزماتی، تیکه لاوی، خسامی، (باک.) لیزمی، نزیکی و که سایه تی یه کیک له گهال که سیکیدا.

خزمه: لـه كوويّ وايه. (كه.) خفزيّم.

خزمهت: راژه، تووده.

خزمەتچى: نۆكەر.

خزمهتكار: نۆكەر، راژەكار. ــى: نۆكەرى.

خزمهتگوزار: راژهکار. ــى: راژهکارى.

خزم دوست: که سیکه نرخی خزمایه تی و دوستایه تی بزانی. __ ی: خوشریستنی خزم.

خزم وكار: كس وكار.

خزن (ئەردە.): كەڭەك، بەردچن، قسن.

خزنه (تدرده.): خزنده.

خزفده: ثمو جانموه رانمن، که دهخرین و دهخوشن وهکوو مار و کرم و زهروو. خزیان: خزان، خزین، چوون یا هاتن به هیواشی به بی همست. خوشین، خزین، خزان.

خزيلك: شوويني خز.

خزيم (باک.): خنزيم.

خزين: خزان، داخزان، تيخزين، خوشين، داخزين، خشان، هه لخليسكان. خزيد: هه لخليسكيّن.

خزيو: خوشيو، ههڵخليسكاو.

خزيلكه (همورا.): خليسك.

خساره (که.): کاریته.

خستران: خزان، كموتنه سهرزهوي.

خستراو: خراو، کهس یا همر زیندهوار و چتیکه خرابیته سمرزهری.

خستن: ئيخستن، كمواندن، به زەوى دادان، خموخاندن، فېيدان، (همورا.) ووستهى، وەنن. له كار ... : بيكاركردن، دەستەلات لى ئەسستاندن، زە بوونكردن، شكاندن. نەخۆش ... : ناساخكردن، ژئ ... : لى جووى كردنموه. به كمسيك دوړاندن، ييدوړاندن، تى ... : تى ئاويژتن، تينان. (ئەردە.) دابهشي، دابهشكردن.

خستنهجيّ: خستنهوهجيّ.

خستنهخووار: بدرداندوه ، ووزهشدره ، وهرسياندن.

خستنهدهشت: دەرخسان، ئاشكراكردن.

خستنهري: و ډړې خسان، به ړې کردن.

خستنهژير: وهژيرهوه خسان، لمبنموه دانان.

خستنهسهر: بهدهمموهدان، مهيدان دان.

خستنه کار: وه کارخستن، وه کارخستنموه؛ چاپخانمه کوردستاخ وه کارخستموه.

خستنهگەر: خستنەكار.

خستنهوه: زایسین و خستنه گیتی چهند مندالییک، دارا مندالسی زوّر خستموه: واته مندالی زوّر بووه. (تمرده.) دروستکردن، بهرپاکردن. خستنموه جیّ: خستنه جیّ، دووباره له جیّگای خوّی دانانموه. توّلمدانموه، چتیّکی تر له جیاتی وی دان یا دانان.

خستنهوه کار: وه کار خستنموه.

خسکه (شار.): قیسکهپیواز، قسقه، سهلکه پیسوازی وورد. تریّنزوو و خهیاری گولّبهدهم.

خسن (هدر.): قسن، شووره.

خشن: خشه، خشپه، همستيكي له سهره خريه.

خشا (ئارىّ.): بريسكانغوه. فهرمانكردن، تيّراخوړين. خوشي.

خشان: سووران، کشان، لی خشان، خزین، خزان.

خشانها وه: نزیک که و تن، ناپاکی و به دغه کی و سیله یی کردن. لادان، و ولاکه تن.

خشهندن: کشاندن، سوونموه، خهشک کرن. لیّ پیّ لیّ ... : وازلیّ هیّنان، بهخشین. بهسهر زهویدا خشاندن و دِاکیّشان.

خشانن: خشاندن.

خشه (شن.): چهموّله، _ پێگرتن: چهموّله لێنان. خله، خهله، خرته، خشپه، چرپه، ههست، چپه، چهپه، خشهخش. دهنگێکه وهک دهنگی راکیّشانی چتێکی نهرم به سهر زهویدا، خرشینی ماریا مشک بهسهر زهریدا.

خشفئیته (ئاویّ.): سهردار، فهرماندار، ترووسکهدار، برووسکهدار.

خشهخش: خرتهخرت، خپه خپ، چرپهچرپ، چڤهچڤ، خلهخل، خهلهخمل، خشه، خشپهخشپ، چهرقین، خش وهووړ، دهنگی جوولانی تـهلاسو کالای تازه و چلا و ثیتره.

خشمودای وهنه (همورا.): خشمی لیّکدان.

خشهه: خشه، همستیکی سووکی رویشتنییه، خشهییکی بچکولهیه، که له چتیکموه رووبدات، که نمبینری، خرنگه، همستم به ـــ یه کی کرد. همستی جوولانی زیندهوار و نیدیکهیه.

خشههخشپ: خشهخش، همست و خوست.

خشهن(كه.): كورته بالأ، قولْهبنه، قەلْهو.

خشهیلانه: گیانداری نهشمیلانهی تیسک سووک.

خشپیله: خشپیلانه.

خشت: خړ، جغزی خړ، چتی گرد. (باد.) زەرگی دەرویشان. ریک و پیک، (همورا.) خشته، تهخت، یهکسان. تعواو، گشت، خړ، همموو. قوریکی له قالب دراوه به کالی یا به سوورډوه کراوی بو دیوار و شورینانی تربه کار دەبریت. ــی سوورکراوهوه: کهرپورچ، کهلپیچ. ــی کال: لگبن. (باک.) شیشهی کهابییه.

خشتهيّز: كەستىكە لەكارگەران، كە خشتى بۆوەسىتا بهاويّژى بۆدىوار و چتى تردروستكردن.

خشته: بن، رەچەڭەك. ئەس بردن: تەفرەدان، فريودان، دەست بريىن، قۇڭشكاندن، شۆپكردن، ھىەڭفريواندن. ئىمىد چىورن: تىەفرەخوو اردن، تەفرەدران. نيوە ھەڭبەست.

خشته ے: پارچه یتکی گچکه یه ده که ویته بن هه نگلی که واو کراس و نیتره وه. (دِهوا.، کو.) گروّل، پارچه یتکه له کراس یاله که وادا.

خشتهنداز: كەسىپكە خشتى بۆومستاى سەر دىوارى باويرى.

خشتبر: كەسىپكە خشىتى بىرى واتا خشتىساز بىە قور و قالب. قالبىپكە خشتى تىدا دادەرژى.

خشتبرین: خشت له قالب دارژتن، خشت دروستکردن.

خشت بسوون: رێک بيوون، دهغڵه که خشت بيود، واته ههميو گوڵهکاني رێک وهستاوون.

خشت خشت (باک.): خشهخش، خلهخل. ړیک و پیک.

خشتک (نەردە.): گرول، پارچەيتكە لەبنهمنگل دەدريت.

خشتکان (باک.): خوران. ــ دن (باک.) خوراندن، رنین.

خشت کردن، ترتاندنی چت به ریّکی، ریّک کردن، ریّک و پوخت کردن. خشت وخالاً: خشت و خوّلاً و زبلّی مالاً و دووکان و کوّلاً ن و ثیدیکه یه، زبلاّ. لیشمه، چرپ و چالا، تلّته و خلّته ی شلهمه نییه که، که خوّی له بنی نیشتبیّ یا پالیّوراییّ.

خشتوور (شن. ، همر.): ويران.

خشتى: نيتوى ئافرەتانە.

خشتى: رِيْكى، قشتى. چووارگۆشە.

خشتيلانه (موک.): خونجيلانه، (موک.) قنجيلانه.

خشتیله: چکوّله و جووان، ژیکهله، قشتیله، (باک.) خممشوّک.

خشخاش (زیی.): خرخال (باد.) شهقشهقه.

خشخشۆك: خليسكيّن.

خشخشه (که.): همزار پي.

خشر (باک.): خشلّ، چەک.

خشرووك (زا.): خەركانە.

خشك (ئەردە.): ھەزار پى، (ئەردە.) خشى.

خشكاندن (باك.): خليسكاندن، هه ڵخليسكاندن.

خشکه: خیّچک، خلیسکه لمسهر بهفری یا سههوّلّی. (نهرده.) خشک. فړینی بالنده به نزمی و له نزیک زهوی. (نهرده.) دهنگیّکه له خشانی چتیّکهوه پهیدا دهبیّ، قوونه خشکه، قنگهخشکه.

خشکهین: ردیشتنی چته به حموادا بهومهرجه که نزم و له زهری نزیک بی، پهرمسلیرکه به ـ فړی. ردیشتنی گیاندار به بی همست و به توندی.

خشکۆک (باک.): بعبه، منداللی ساوا. (شهم.) قشت و جووان، خوشکؤک، (زا.) ههیف، بن ژن و کچ و منداللی جووان به کار دهبری. (سور.) خلیسکگه، جیگای خلیسک.

خشكن (ئەردە.): قوونەخشكى.

خشل (باک.): داريخه.

خشل: چهک، رەخت، گوولى، خشر، زيوەر، (باک.) پۆخک، خىمل. نيرى ئافرەتانىد. چەكى ئافرەتانىد، ئىوالىد خووارەوە بەرپىزە دەيانىخەمە بەرچاوانەوە، كەھەريەكىدى لىد شووينى تايبەتى خۆيدا روونكراوەتەوە: بازنىد، بلبلىد، پاشەسەر، پشستيند، پيشەسەر، تاس، تىغزىيح، چۆچىد، حالقىنەنگوست، خەزيم، خەشخاش (خاشخاش)، خرخال، دوگىسە،

درگمه و دولان، زهنادی، زرشهمشه، سنجاق، سینهبهند، عاشق بهند، قهتاره، قمنهفل بهند، قوتاسه، قوّلبهند، کهمبهره، کرموّکه، کلاّو بهدراو، گهردانه، گهردهنلغ، گوّ، گوواره، گزیهروّک، گیّل گیّله، ههیاسه.

خشلٌ وورهش (همورا.): خشلٌ فروّش.

خشنای (همورا.): خشاندن.

خشنده: گیانداریکه له سهر زگ بروات وهکوو کرم و مارو ئیتر.

خشۆك: خشنده. شهمهنهفهر. ئوتۆموبىل، پيفړك.

خشوپش (که.): هغوڭدانيّكى كەممەبىرّ كاريّكى.

خشي (لو.): هەزار پيّ.

خشیان (نەردە.): خشان، خزان، كشان، خوشين.

خشين: خشان.

خشينه ك (زا.): شووينى راكيشانى چته بهسهر زهويدا.

خفتان (باک.): كموا. همولّدان.

خفتهوبيدار: خدوتوو و بدناكا.

خفتهوراسه: نوستور و راست بوونموه.

خفشک (باک.): کارمامزی یهکسالآنهیه.

خك: ليداني كوژنده.

خل: خلقر، خول، خوولـقر، تـل، گـل. ـــ بوونـموه؛ تـل بوونـموه. ـــ کردنـموّه: " تـل کردنـموه.

خَلَافُ (ئەردە.): خار، خاريان.

خلافان: خەرىك بوون. تىمفرەخوواردن. ـــ دن: خىمرىك كردن. تىمفرەدان، ھەلىخەللەتاندن، خلىمفاندن. ـــ ن: خلافاندن.

خلان: تلان، خولـوّر بوونــوه.

خلافه: چاڵێکه میدهی وهکوو پورته قال و لیمتی تیدا داده پوشری و هه لده گیری.

خلانكه: خرخالي بيشكه.

خله: خشه، خهله، خرته. (ئهرده.) كورتكراوهوهي (خليل)ه.

ظلمقان: همڵخهڵهتان، فريوخوو اردن. ــ دن: فريودان. ــن: خلّهتاندن.

خلهتياك: خەڭەتار، تەفرەدرار.

خلهخل: خشسهخش، خهلسهخل، خرتسهخرت. ووتهیه کسه کساردیّنریّ بسق گیّرانسوه ی رویشستنی مندالّی تسازه پسیّ ههلّگرتوو. نسازاد کهوتوّت سسهر پیّیان به خلهخل دهروات.

خَلْمُفَ (ئەردە.): تَيْكُولّ. كاسە، قرّزاخە.

ظُمُفان: خهرفان. تهفرهخوو اردن. خهریک بیوون بـه کاریّکـهوه بـترکـات بردنهسهر. ــ دن: خهریک کردنی کهسیّک به کاریّکهوه.

خلَّهفاو: خەلەفار، خەرىك.

خلەوبوون: خلبورنەرە، تلەربورن، گلەربورن.

خلبوونهوه: خلۆر بورنهوه، گلۆربوونهوى چتيک له شووينيکى ليژهوه.

خلت (باک.): مشکهکوویّر. خلّت (نهرده.): خلّته.

خَلْتَافِدَن (تُدرده.): هدلفريواندن، گولدان، گول ليدان، تدفرهدان.

فمرهه نگی کوردستان

تنن خمريّره

خلتانن: خلتاندن.

ظنه: خهش، خروش، تلته، خست و خال، تلته ینکه دووای پالاوتنی چتی شل دهمیننیتموه، به تلپهی میوهش دهلین، سی پرونی: گرک. سی سهبیله و مودنه: (کو.) قیرقهننه، زاخ، ژار، شیلیاقه لوونی.

خلتیا (ثمرده.): فریو خوو اردوو ، گولدریا ک ، گولالیدریا ک ، خاویا ک ، فریبیا ک .

خلتى تەلا: خلتەزير.

خلیج (باک.): (باک.) علیج.

خلخال (فه.): خرخال.

خلساندن: خليسكاندن، ههڵخليسكاندن.

خل كردنموه: گلۆركردنموه.

خلماش (باک.): بیرهخمو.

خلنزدر (زا.): مارميّلكه.

خلۆر: خۆل، گلیّر، تىل، خىل، خولىتور، (بىك.) بىالىقور، (پەوا.) بىانگىرۆز، گلتور، تۆزىلانىد. باكلتور، بانگىلتور، بانگىلتوز، كروز، بانگىور، بانگىتىر.

خلۆرپيوونموه: گێربيوون، گيزين، كـل بوونـموه، تـل بوونـموه، گرۆز بوونـموه، گلان، قنگه و تلوور بوونموه، قوونموتلوور بوونموه، خل بوونموه.

خلۆرتى (ھىدردا.): باڭىنەيەكى لىد ژير كورتانىيىدە لىد پىسىتى وولأخ دادەنرى بەولادلايدە تا بار نەنىشىتە سەر كوڭۆكى وولاخدە.

خلۆركردنموه: گندراندن، گلاندن، ڤړڤړاندن، گل كردنموه، تۆزيلانمكردن، ڤمړورتاندن، خلكردنموه.

خلوورايك (زا.): تەرزە ڭووكە.

خليّ (ثهرده.): وهكوو نؤنه و إيه مندالآن به ميّورٌ و بريّشكه و شهكروكه دهلّيّن، قهقه، ققه.

خليان هوه: خلۆربورن موه، تلۆربورن موه، تليان موه، گليان موه، تلموبوون، خليرموبورن،

خليّران (ئەردە.): تىل خىوراردن، گىل خىوراردن، تليانىمود، كليانىمود، تلموبوون.

خلیّره: وولیّره، خولیّره، زریزانه، چتیّکی پهش و زهرد باو و خپه له ناو گفندا وهکوو مروّر پهیدا دهبیّ، گلیّره. (نهوده.) چـتی گردی گلوّله. (ثهرده.) وولیّره، گیایه که، داردهست. هه پله، زینده اریّکی گچکهیه و له میّش گهرره تره وهکوو مووروو خوّی خپده کا تهوه، که بپوات، دریّژکاره و وهکوو همزار پیّ پیّی زوّره.

خليره خليره: كليره كليره، كردكرد.

خليرهوبوون: خولـور برونـمره، گلـور برونـمره، گردبرونـمره، تلـيرهوبرون، تلمربرون.

خليزهوكردن: خولـوّركردنـهوه، تلوّربوونـهوه، گردكردنـهوه، گردموكـردن. خركردن، گردهوكردن.

خلیف: کهندووی میش همنگووینیه، (باک.) همنگخانه، گوورسه، بمرگاز، گووربک، کرورسه، بمرگاز، گووربک، کالان، کیلان، بهرگی خمنجه در فرویشرو ترویک و کاژیکه، که لمشی گیاندار همالیده دا. (باک.) پیلوو، پهلکی چاو، (باد.) پیپودان و پیچ خوواردنی مار.

خلیفه: خریّنه، بهنی مىووی ریّسراوی سیّ چىووار لىزى بادراوه. خىریّ، خریّنه، هاروو، كوورسی. (ئىهرده.) ماكینهی ماستاو گرتنهوه به. پیسی ئاژالانه، كه به پاشلیانهوه ووشک بووبیّتهوه، كهمیّله، گنجی.

خلینهوبلیّنه: تهگبیر و رایسه، کسه چسهند کهسسیّک بسه نهیّسنی بیکسهن بسق پیّکهیّنانی کاریّک، ساز و باز.

خلینکه: قالوّچهییّکی زلی دهشتییه شیاکه به خړی خل دهکاتهوه بوّناو کونهکهی بوّخوواردنی.

خليچك: خار، سستەپەلە.

خلیره (ئەردە.): جوورە دانىموتىلەيكى رەشى زەرد باوى خړه.

خلیسک: تیسکهپیواز. (باک.) خیز، گهمهیه که له سهر به فرو سه هوّل خوّ هه لده خلیسک: تیسکهپیواز. (باک.) خیز، گهمهیه که بوّ ــ دهست بدات، (فه.) سرورسروره کی. جیگایه که له سهر به فریا سه هوّل یان شوویّنیّکی تموریا هم ورازدا، که خلیسکی له سمر بکری یا مروّی له سمر هم لخلیسکی.

خلىسكان: ھەڭخلىسكان، تەھسىن، خشكىن، قەكرىن، ھەڭخزان. ــدن: ھەڭخلىسكاندن، خشكاندن، تەھسساندن، خلسساندن، ھــەڭخزاندن. ترشاندن.

خليسكاو: تعمسار.

خلیسکه (خز.): قیسکهپیواز، (بابا.) فیسقه.

خلیسککار: (باد.) تههیسهک، (ههورا.) خشیلک کار. ــى: خلیسک کردن.

خليمككه: جيّگاي خليسك ليّ كردنيّ، خشكوّك، شممشمموّتك.

خلیسکیان: ههڵخلیسکان، خزیان، سوریان.

خلیسکین: (همو.) خشخشتوک، گهمه یه که له سهر سمهوی یا به فریا شووینی ته در.

خلينه: داريا ئاسنيكى سى پەلە ماستاوى پى ئەكرى.

خم: همش، (که.) خوم، ليلمنگ، ړهنګي*ټکي شين ي*ا ړهشه بمن وکالأي پــێ رهنگ دهکرێ.

خمار (باک.): سەر پۆشى ژنانە،

خمهریده (بابا. ، همورا.) : گۆرەرى چنه (بالنده.) .

خمهگهروو: قرمقرمزکه.

خهتین (باک.): کونگرتن، به گرتنی کونان ده لیّن ساههر کونیّکی بیّ. خهچی: خرمچی، خمخانهچی، وهستایه که کهل و په لی له خم بدات.

خمخانه: خومخانه، شووينيكه چت و كال و په لى تيدا له خم بدري.

خمخم: منگن، (باک.) منگن. تفنک.

خمخمك (باك.): كونهلورت.

خمخۆرك: درز و قەڭەشتى زەوى، (كۆ.) كەندىكى قووڭە، كەئار قووڭى كردبى بەو مەرجە قوڭكەو كەندىكى سنوور داربىي و زلار گەورە نىسى، بە شووينىڭكىش دەڭيىن لەزەرىدا، كەللە خۆيەوە رىزچوو بىي.

خمرهشو (هدر.): خدمرهشوک.

خمریّژه: خرمغریّژه، بالّنده ییّکی سفوزی جووانه له کهندهسمه گـهوره تره و به قه دکوّتریّکی دهبیّ.

خم شيّوان: منبهس له بيسان و بالأو بوونهوهي درويه كي زلى دوور له

راستى و بيرو ژيرى. كاتيكه دردى زلى تيدا بالأوبيتهوه.

خ<u>مگ</u>هر: خمخانهچی، خومگهر.

خمۆر (باک.): بزنیکه مووی سهری زهردیکی خورمایی بی.

خهن: خومي، ړهنگي خمي.

خن (باک.): جوړان.

خناف (بابا.): شعونم.

خنام (باک.): خزم له ریّگای ژنانهوه. ــ ی(باک.): خزمایسه تی له دریّگای ژنانهوه.

خنانهوه: جووره پيکهنينيکي نهرمه، ثاراد له خوشيان خنايهوه.

خناوی (که.): خهناوی.

خنه (کد، ، فد.): خدنه ، (تدرده.) خندخن، سنگهسنگ، سدرگدرمي.

خنه خن: دامان و نقاندن به دهست کاریّک موه ، روّسته م به کاره که یه وه ... یه تی ، سه رگه رمی .

خنج (تەردە.): رِيْک وپيْک، خنجيلانه، خنج و منج.

خنجهبر (که.): بهریّکی براو. ریّک براو.

خنجهر (باک.): خەنجەر.

خنجهره (ئەردە.): كيليك ئە بەردەمى گۆړى مىردووان دەچمەقيىرى بىق ئەرەي، كە بزانرى، ژنە يا پياوە.

خنجەلە: خنجىلە.

خنجکه (ندرده.): ناز، گریشمه.

خنج و خول (ندرده.): چتی جورانی خنجیلانه، خنج و منج، نازهنین.

خنج و مج: قشتیله ر جوران.

خنج و منج (ئەردە.): خنج و خۆل.

خنجیلانه: قشتیلانه، قشت و جووان، ریّک و پیّک، چکوله و نیسک سده ک.

خنجیله: نەشمىلە، قشتىلە، جروان و گچكە.

خنج: جووان، قەنج، قنج.

خنچکه (نهرده.): خنجیلانه.

خنخنک (باد.): تفنک، کونهکهپو.

خنس (خة.): ناديته، كهم ديته. (خة.) زوّر چرووك، چەتوون، سەخت.

خنک (ږهوا. ، ختر.): مرزي مل و گهردن كورت.

خنگان: فه تسان، فه تسان، (رِدَّرْ.، هامورا.) تاسان، (همورا.) خنکنای، مردنی گیانداره له ثاودا یا له هم

پشورنههاتنی . خن<u>ک ندن</u>: (روزر ، همورا،) تاساندن، فهتساندن. لمه

سيدارهدان، لهداردان. كوژتنى كهسيّک له ثاودا يا به هناسه بريني.

خنكانن: خنكاندن، تاساندن، خەفەكردن.

خنکاو: (ږوژ. ، همورا.) تاسانراو ، کمسێکه له ثاودا يا به هناسه نههاتن يا به سێداره کوژرابي.

خنكيان (ئەردە.): خنكان، تاسان، خەفەبوون.

خنکیای (همورا.): خنکان.

خنگار (باک.): هاړين، ووړدکردن. ـــبوون: هاړړان، ووردکران. ــــ کردن: هاړين، ووردکردن.

خنگرین (باک.): به دلنیایی و سرپاسهوه رزیشتن.

خنگلين (زا.): شالين.

خنۆ (باك.): خوناڤ، خوناو. ناوى ژنانه.

خنۆك (خق.): تەنبەل، كارنەكەر.

خنووس: خونس، شاریکی کوردانه له ژووری کوردستانیدا له ژیر دهستی ترکاندایه.

خنيه (لو.): خەنە.

خنينموه: خنانموه.

خنیّس (باک.): ناوی چوّمیّکییه، شاری(نوسهیبین) له نزیک وییه، چوّمه که له رِدّراوای (نوسهیبین) یّیه.

خنیکیای (هدورا.): خەفەبوون.

خنين: ئاخنين.

خۆ (باک.): خووا، خووی، خورت، (باک.) خورت. مرازی که سیتی، وی، هوویژ، خووه، به لام به ته نها به کار نابری له گهل راناوان ده خری: خوم. ویم، هوویژم، خومان: ویمان، هوویژمان. بوخیی: بخووه، له برادیتن: له خورابینین، له خوراپه رموون، به به داها تن: خو نوواندن، ژب: له خورا، له کرتن: وه ملی خوگرتن، له سهر به پیویست زانین. زویر، توویه، دلی وی له خوکردن: واته دلی وی زویرکردن. ناشناو ناسیاوی تیکه لا. ثایا، شهری. بناهوی تیکه لا. ثایا، به براستی، بی گومان، خوله گهلم دیمه سهر ده شتی: به راستی له گهلم دیمه سهر ده شتی: به راستی له گهلم دیم، شهر مهکه: نه گهر نهیهی ...، بو دیم. دیم، خوکه نهیهی ثبتر گلهیی مهکه: نه گهر نهیهی ...، بو

خۆبان: ناھوميّد، ھەريا بړاو.

خۆپىەختكردن: خۆكردنىه قوربانى، خۆكردنىه گاور و گەردوون، خۆلىه پېنارنان.

خۆبمردان: بريتييه له پتر خهرجكردنيك، كه لهوه پيش نهتكردبي.

خۆبهدەستهوەدان: خۆ دانه دەست.

خۆبەزەويىدادان: (ئەردە.) خۆبە زەرىندان.

خۆبەس (ئەردە.): درد، ھەلبەست.

خۆبمەستن (ئەردە.): خۆگرتن، دەوللەمەندىوون.

خۆبهكهم زان: ويش به گولانه زانوو.

خۆبوواردن (خۆ.): خۆتەنبەل و تەپكردن.

خۆبردنهپيشهوه: خۆرەپيش خسان، خۆ خۆشەرىستكردن، بەكردەرە يا بە كوتنى چتىك بە پىيى دانى يەكىك.

خۆبرۆ (ھەر.): جوورە گەمەيەكى مندالأنەيە لـە تۆپە راكردنيدا.

خۆبرپين: له خودان، به سهر و پۆتراكى خودادان، خوكوژتن.

خۆپىن: خورەبىن، بەفىز، فىزدار، خۆپەسند. ـــى: فــىزدارى، خۆپەرسـتى، خورەبىنى، خۆپەسندى.

خڙپيٽيدان

خۆپارازتن: خو دوورگرتن و خوپارازتن له چتیک، پاریز کردن.

خۆپارنز: كەسىكە خۆى لەشەرور كىشە و دەردەسەرى و چتى تر بپارىزى، پارێزگار. ــى: پارێزگارى.

خَوْيِانْ (زا.): كەلارە، خراپە، (باك.) خۆپانىق، ويْرانىق، كاولىق، كاڤلىق.

پەسند بكات و بە خۆي بفشى. ــى: خۆبىنى.

خۆپەسەن: خۆپەسند. بايى، خۆپىن، (جەبا.، رۆژ.) بافەدەنك. ــدى: بەخۆفشىن، خۆپەسندى.

خۆپلەسن: خۆپەسند. ــ د: خۆپەسەند. ــ دى: خۆپەسەندى.

خۆپەسنى: خۆپەسندى.

خۆپۇش: كەستىكە شەرم بكات يا خۆى داپۇشى. ـــ ان: خۆداپۇشين.

خۆپۇشاندان: خۆداپۆشىن، خۆپەنهانكردن.

خۆپۇشانن: خۆپۇشاندن.

خۇپىچدان: پىتىچ خور اردن.

خنو پێوهڪردن: خنر تورشسي ړووشنه کردن، خنو پێنوه ههلاٚوهسنين، خنو پيّوه هه لُكيّشان.

خۆت: مەبەس لەوكەسەيە، كە لە گەلى داخوريى.

خۇتا: خۆتدا، چتى واله خۆتاگومان دەبەي.

خۆتان: مىبىس لە وانەيە، كەلە كەلىان دا خوويى.

خوّقه: له کاتی مهر و بزن دوشینیدا به کاردهبری، تاراوهستن.

خۆتەن: بەندزانى.

خۆتراش: خودتراش، ماشینی ریش تاشینید.

خوّقره (همو.): داريكي قوله و ئەستروره وەكرو كوتكى بـ كاردەبري، (ھەورا.) قۇتەرە.

خۆتىكى مىاندن: خۆلى نزىك كردنموه، ئارور لىدانموه.

خۆتىكىرتن: خۆلەكار و بارز ياكىتشەيەكە وەدان بۆسوود لى وەرگرتنى. خۇتىڭھەڭقوتاندن: خۇ تىتىمەڭقىررتاندن، خۇ تىتكىلاب، كار و بارى ئىم و ئىمو

خَوْجًا: خَوْجِيّ.

خۆجى: بەڭدە، شارەزا.

خۆجێيهتى: هار وولاتى، جهزايى، شارەزايەتى.

خۆجى يى: جهزايى، بەللەدى، ھاو وولاتى.

خۆچك (باك.): خوشك.

خۇخ: ھەشتاڭوو، (ھەورا.) ھەشتارى، قۆخ.

خۆخەللەتنىدن: خۆنەزان و ناشى كردن.

خۇخستن: خۆكەراندن، خۆفرىدانەخروار.

خۆخلافاندن: خۆبە چتىكەرە خافلاندن، سستى كردن.

خَوْخَلاْفَائِن: خَوْ خَلاْفَانْدن.

خوّخلافكيّ: خوّخلافاندن.

خۆخۆر: كەسىتكە زيانى بۆناو خۆبىتى.

خۆخورانىلەن: خوراندنى لەشى خۆ. مەبەسىش لىد خىز ئامادەكرد بىز بىد

خشینی چتیکی.

خۇخورانىدىموە: دروبارە خۇخوراندن.

خۇخۇر: كەسىپكە لە گەل ئەم و ئەو بەدو خراپ بى. ــى: بىدى لەگەل ئەم و ئەو كردن.

خۇخۇڭى: عووعه، چتىكە مندالى پى دەترسنىين.

خۆخووا: خۆپەرست، خۆپەسند.

خۆخووەردان: خۆبەرخۆرخسان، لەبەر بەرۆچكە دانىشان.

خۆخوواردىنموه: پىشخوواردنمومو رق خوواردنموه. چكانمومى چىست لىبمر زۆركولانى. شى وەرگرتنى زەوى لىه كاتى ئاوخوواردنىعوەدا بىەجوورىكى وا، كه ووشكى تيّدا نهميّني. پيّج خوواردن، خوّپيّچدان، پيّج لـه خوّدان. خۆدار: ددان بەخۆداگر. ــى: ددان بەخۆداگرتن، پارۆزگارى، خوداپەرست.

خۇداكرتن: خۆحەشاردان بۆبىسىتنى ئاخۇتنى ئەم وئەو.

خۆداگيركردن: ددان بهخوداگرتن، خوراگرتن.

خۆداننان: خۆلەپىتناودا دانان و بەخت كردن.

خۆدامكوتان: معبىس لى خۆدامىزراندنى.

خۆدانەدەست: خۆيەدەستەرەدان.

خۇدانووساندن: خۇگرتن، خۆلەكەمىن نان، خۆداگرتن.

خۆدزىنسەوە: خۆگرتىن، خۆپسەنهانكردن، خۆشساردنەوە. گسووى كرتسن

خۆر: ووشەييكە بەدوواي ھەرناويكىموه بنووسىي دەيكاتىه ناوى بكىەر وهكوو: گۆشستخور، نسانخور، خسودهر. روزي ئاسمسان، تساو، هسهتاو، (هەورا.) ھوويّر، وەر.

خۆرا: زور خور، بخور.

خۆرا: خۆرايى.

خۆراك: خوراردەمەنى. كيرمى. (شەم.) خوررى. (همورا.) واردەمەنى. بهشي جارهخوو اردنيك. ـــيك چا: تيراي جاريكي چايي ووشك. ــ یک دەرمان: بىشى جاریکى دەرمان.

خۆراكى (ئەردە.): خوراردەممەنى.

خۆږاگر: (خۆ.) بارقۇل، بەپشىو، پشىودرىىۋ. ــى: پشىودرىيۋى.

خۆراكرتن: ددان بەخۆداگرتن لەبەرچتىكى ناخرش.

خۇرانان: خۇتىشاندان، خۇتوراندن.

خۆرانگاز (همو.): شوو يننيكه له لهشكه تيشكى خور سوو تاندېيتى. هەتارېردوو. ــ بوون: ھەتارگازبوون.

خۆراوا: رورداوا. شووينى رورداوايه. كاتى رورداوايى، ئيوارى.

خۆراوايى: روزارايى، كەستىكە لەخاكى روزارايەدا لەدايك بوربى.

خۆراوبۆرا: خۆرايى. بەلاشى.

خۆرەيى: فىيرد، چتى بى پارە، مفت، ھەروا، خوريرايى.

خۆرە: (باك.) خوورك، ژەنگ. (دەر.) خۆرەسـەرە، خـۆرك، خۆركـە، مافەتە، (باد.) خيرك، ئاپۆرە، ئاپۆرە لەسەرى تىەدا: خۆرەت لـەسـەرى دا، برینیکی پیسه و زور به خارشته و چابوونهوهی دژواره. جووره برینیکه به ههرشوو یّنیّکی بگات دایده وهشیّنی و چابوونموهی نیه.

خۆرەبووك (سور.): نۆكىكە لەنار زىلەمۆيەدا برژابى.

خۆرەتلە: بەرھەتار، ھەتار.

خۆرەقلەدان: رەبەر ھەتاردان.

خۆرەچھرە (كە.): تەنگەنەفەس، ھەناسىەپكە، ئىەر لورلەيلە للەئاشىدا،

که دانی پیدا دهرژیته نیوبهرداشه کهوه.

خۆرەزەرد: كاتى زەردەي بەيانيان و ئيواران، زەردەل پەر، بەرەئيوارە.

خۆرەسەرە (دەر.): خۆرە.

خۆرەلات: رٍڒژەلات.

خۆرەلاتناس: رۆژەلاتناس. ـــى: رۆژەلاتناسى.

خۆرەن (ئەردە.): خۆراك.

خۆرەنكاز: ھەتارگاز، چتىكە ھەتار كەزتبىتى.

خۆرەۋەزان: بەربەرۆچكە.

خۆرپىھىر: رۆژارا.

خۆرىھەران: كاتى رۆزارايە.

خۆرپەرست: رۆژپەرست. ـــى: رۆژپەرستى.

خۆرت (باد.): گەنج، جحيّل، لاو.

خۆرتانى: جحيّلانى، لاوى.

خۇرىتى: لارى، جحيىلى.

خۆرزەدە: خۆرەنگاز.

خۆرست: له خۆرا پەيدا بوو، شيناييكه به بى چاندن سەوز بوو بى. (فه.)

ـــى: خۆرسكى.

خۆرىسك: (موك.) خيروك، زگماك، له خوره پيگهيشتور، تعوده خلهيه، كه له دانى وهريوى پار شين بووبيتهوه. داريكه له خويعوه رووابي، چتيكه

له خوّره ها تبيّته دي. دي: رهمه كي.

خۆرش: خۆرشت.

خۆرشت: (باک.) پیخروارن، جروره چیّشتیّکی شل و ثبیتره، که پلاّوی پیّ دهخرری، یهخنی. (باد.) پیّختر، خورش.

خۆرشى (ئەردە.): رووجيار.

خۆرك (ھەر.): خۆرە.

خۆركە: خۆرە.

خۆركە: چىكلدانـە. وورگ، خوواردنگە، رۆژھەلات، شـوويّنيّكە رۆژى لىن ھەلبىيّ.

خۆركھوتن: خۆرھەلأتن، خۆردەرچوون.

خۆرلەزەردە: كاتى زەردەپەر.

خۆړم (شن.): ئاميزه گيا يا دەغلىنكى درواوه، كه به شهنه هملكيرى بق سەركىتشەوھتد.

خۆرنەكىد: نسار، شروينىكە لىە داريتن يا بەرقەدى چيايانى بلند، كە خۆرنەيگرىتەرە يا كەمتر بىگرىتەرە.

خۇروەزان (ئەردە.): بەربەرۆچكە. خۆرھەلات.

خۆرنهوهزان: شرو يني كى سەختەلەنى توچياياندا، كە ھەتار نەيگر يىتەرە ر گياى تىدا سەرز بور بى ر تىك تىك ئارى لى بېخو يىتە خورارەرە، خۆرنەگەز، نسار، نسرم، سيوەر.

خۆرىنىشىن: ئەرسورىخىد، كە بە دىمەن خۆرى لى ئارابى . كەسىپكە لە خۆرارايە دانىشىتىى يا لىموى لىه دايىك بىور بى ، كەسىپكە لىه پېش خۆردانىشى. دانىشىتى لەھمىرىمى رۆزارايە.

خۆرۆنان (موک.): خۆدانان، خۆبەختكردن، خۆلە پىناونان.

خۆپۈو (ړهوا. ، هغو.): خووړي، يەكړوو ، برجەقان، (هغورا.) وێژي، وێژه،

پهتى؛ ساده، يەكرەنگ. ــ يى : خاوين، پاک، ويژهيى.

خۆرھەلات: رۆژھەلات، كاتى رۆژھەلاتن، شىورينىيكە

خۆرى لى ھەلبى.

خۆرھەلاتن: رۆژھەلاتن.

خۆرھەلاتى: خەڭكى لاي رۆژھەلاتى.

خۆرهه و تهردناسى خاكى روژه د نهردناسى خاكى روژه د الاتى خاكى روژه دالاتى به دانيشتوه كانيى د كه لىد ميتروو به دانيشتوانى خۆرهدالات شارهزابى. وریژه و ئهردناسى خاك و دانيشتوانى خۆرهدالات شارهزابى.

خۆړى: خور يړى.

خۆزە: خۆزگە.

خۆزكا (باك.): خۆزگە.

خۆزگە: خۆزگە.

خۆزگايەكوو: بريا ، خۆزگە.

خۆزگە: بريا، برى، (خق.) بىرى، خىۆزى، خۆزيىا، خووزيا، كاشكى، (ھەورا.) ئار. خووەزى، خووەزگە، بەزە، (ئەردە.) خوشا. مىرازى ئاواتخوازتنىيە، ئاوات.

خۆزگەبىردىن: ئاراتخورازتىن.

خۆزگەخووسىتى: ئاراتخورازتن.

خۆزى: خۆزگە، بريا.

خۆزىيا: خۆزگە.

خوّره (رموا.): (شا.) هدرزنه میّیینه، جووره هدرزنیّکی سپی و درشته و برّ چیّشتیّ و نانی دمستدهدات.

خۇ<u>سىغۇ</u> (ئىمردە.): مىمردومى سىمرەخەر، كەللىم_ۇەق. <u>ىىــى</u> ى (ئىــەردە.) سەرەخەرى، كەللەرەقى.

خۇستا (ئەردە.): خۆپەسند.

خۇسن (ئەردە.): جنيو.

خوّش: بهتام، مهزهدار، رازراث، رانهرم، وهش، خووهش، شیرین، برّ چتی خوراردن و خوراردنهوه به کاردهبری، که به تام یا شیرین یا مزر بیّ، که به پیّ چهوانه بی نا _ی پیّدهٔ نیّن. بووردن، وازلیّ هیّنان، بهخشین. _بوون: لیّ بیروردن، دهست لیّ هه لُگرتن، بهخشین. ساخ، تهندروست، لهش ساخ، باخوّش خوّشی: واتا ساخبیّ، تهندروستبیّ، له کاتی سهره خوّشیشدا وا به کاردهبریّ: بوّخوّت، بوّخوّتان _بن. پهسند، دلگر، دلّ فیّن، دلّگیر، (باک.) بال و پال، باخی سیسهی دیمنیّکی _ی ههیه. قسمی خوّش، دهنگ و باسی شادی هیّنهر. دهنگ و تسمی خوّش، دهنگ و باسی شادی هیّنهر. دهنگ و نارزی خوّش. پهله، چوست، توند، زوو، _بروّ: بهپهله و توند بروّ. حمز، نارزی خوّش. پهسندی دیمرن و قبول کردن، _ی لیّ نایهت: پهسندی ناکات لیّ _ هاتن: پهسندی تال له سوریّراوکیّ، که تالاّ ییه کهی ده به من پیّیده لیّن و قایل نابیّ. بادامی تالاّ له سوریّراوکیّ، که تالاّ ییه کهی ده به من پیّیده لیّن

خۆشكردن. دەباغى، بىزغ، خار، چەرم و كەول و پىيسىت كردن: دەباغى كردن، خاراندن. ــكراو: خاراو، بىزنگ كراو.

خۆشا: خۆزگە.

خۆشەب (زا.): خۆشاو.

خۆشاتن: خۆشهاتن، بەخيرهاتن. ــ كردن: به خيرهاتنكردن.

خۆشاردىنەوە: خۆپەنهانكردن، خۆدزىنەوە. شەرمكردن، چارشىلكانى، فىكەكرونى، چارشاركى، قەرەقسەرە، فىكەوەكونا (جرورەگەمەيەكە)، چارقروچانى، دزدزانى، شاركەرانى.

خوّش ئاشنا: هوّگر، رام.

خۇشاق (باك.): خۇشاو.

خوّشاو (باک.): خوّشاث، میّوژاو، له تاوی ههرمیّ و خوّخ و له تکه ههدمی و خوّخ و له تکه ههدمی وگهانیک میسوهی دروستده کریّت، له نساو و درّشساویش دروستده کریّت.

خۇشاواز: دەنگخۆش. ــى: دەنگخۆشى.

خوشه: چەرمى كە پوختە كرابى. كىردن: خاراندنى چەرم و ھەمبانە، بىق قاڭ كردن، خاراندنى مرويانىش بەكاردەبرى لەكاروبارىكى دا. بىوون: خاراندنى چەرم و ھەمبانە، مەبەس لە دەرھاتن و قاڭ بوونى كەسىكى لەكاروبارىكى دا.

خۆشەتالوو: كاھروەكيويلە.

خۇشىئەچىن: گوڭىموەچن، بريتىيىدە ئىدىسەكىك، كىد ئىدىسەكىپكى تىرەوە بەھرەمەندتربىي.

خۆشەخەنە (ئەردە.): دەباخانە.

خۆشەكراو: خاراو، پوختەكراو، پيستى دەباغكراو.

خۆشموبوون (ئەردە.): چابورنەوە، خاسەربورن.

خۇشمۇي: نىترى پىيارانە، (باد.) خۆشمويسىت.

خۇشمويس: خۆشمويست.

خۆشمەويىست: خۆشستەقى، دەلال، ھىمقىنى، نىار، لەبسەردلآن، ژىرلىق، ژىكەڭ، بەدل، دلگر، كىترگرول، گران، ئۆفىلاز، جگەرگۆشە، گروللگە، كەسىتكە زۆر خىۆش بويسىترى، خورەشلەريس. سى: (بىك،) ئىمىين، ھىتىنى، ھەرىنى، دلگرى، خۆشمورىستى.

خۆش ئەنام (ئەردە.): خۆش ئەندام.

خۆشبەيەدى: گىوى ئىلە مىست، كەسىيىكە زۆر زور بىد ھىدمىورچتىپكى بىلوەپ بىكات، زوربارەپ، سىى: زور بارەپكردن.

خۆشىبەخت: خورەيىلەخت، بەختىار، خاوەندنگىن، خىرش نگىين، نارچاوپاكى.

خۇشبەختانە: خولار راستان، خواوراستان.

خۇشبەزچى: بەزۆكئوان، ئوتۆمۆبىل.

خۆشبەزۆك: خۆشبەز.

خۆشبەزۆكەوان: بەزۆكەران.

خۇشبۇن: بۆنخۆش.

خۆشبوون: گەشبوونەوەى گړى ئاورى و چرايە. گەيشىتنى ھەندى مىيوەى وەكوو ترى و ئىتر واتا ترشى ئەماوە. دوور بوون ئە ئازار و چەرمەسەرى رۆژگار. پوخت و رىكى و پىكى بوونى شار و دىمەن. كى قور: پوختى بوون. بووردن، ئى بووردن، بەخشىن، وازئى يىنان، كى چەقالىدى تاڭ: شىرىن بوون، كى چەرم و كەورى: خاران، وەرزىن.

خۇشبوونموه: چاك بوونموه، لەنەخۆشى راست بوونموه.

خۇشبىيىۋ: دەنگخۇش. نىيوى پىياوانە. ـــى: دەنگخۆشى.

خوّشبین: کهسیّکه بــه چاکــهو فــه و باشــی بړوانیّتــه هــهموو کــاریّکی و ثهنجامیّکی. به چاکه و فـه و باشی لـه ثهنجام و کاروبار ړووانین.

خۆشتەقى: ھەلال.

خۇشتر: خورەشتر. ــ ين: خورەشترين.

خۆشھاڭ: كەيفخۆش، دلشاد. ــى: دلشادى، كەيفخۆشى.

خۆشخۆر: خۆشخۆراك.

خۇشخۇش: خيراخيرا، كورج كورج. بەخ بەخ.

خۆشخوو: رەند، خۆشرەفتار، پاكخور.

خۆشخووان: دەنگخۆش.

خۆشخووين: رەزاشىرىن، رەزاسىوك. دەنگخىرش. ـــى: رەزاشىرىنى، رەزاسىرىنى، رەزاسووكى. دەنگخىرشى.

خۆشخوويى: خۆشرەفتارى، پاكخوويى.

خۇشدەر (زىي.): ئافتارە، مەسىنە.

خوْشدهماخ: خرّشحالٌ. ــى: خرّشحالٌى.

خۇشرام: كەستىكە بە ئاسانى رابىي و ھۆگرىمى. ھۆگر، نىيوى ئافرەتانـە. ـــــــــــى: ى: ھۆگرى.

خۇشرەفت: خۆشرەفتار.

خۇشىرەفقتار: خۆشىخىرو، پاكىخىرو، رەروشت. جىروان. ــــى: خۆشىخىرويى، پاكخىرويى.

خۇشىرەو: رولأخى خيرا، خۆشرەرت، چارەريىدكە لى رۆيشىتندا رەرتىي خۆشبى. كى: خۆشرەرتى.

خۇشرەوت: خۆشرەر، خۆشرىد. ـــى: خۆشرەرى.

خۇشپۇ: خۆشپوو، چاپوكپۇ، ھەڭىمشە، باڭەبان، شاتر. ــــ يىى: خۆشپەوى، باڭىبانى.

خۇشرۇي زريدار: تانك.

خۆشرۆيشتن: پيههلينان، پي ههلكرتن.

خۇشپۇۋ: رووخىرش، شىرخ، رووگوشاد، روو واز. نىيى ئافرەتانىە. ــــ يىي: رووخىرىشى.

خۆشزمان: زمانخوشی، زمانشیرین. ــی: زمانخوشی، زمانشیرینی. خوّشزووان: زمانخوّش. ــی: زمانخوّشی.

خۆش سەر: خۆشجلەر بۆئىسپ رئىتر. ــى: خۆشجلەرى.

خۆش سرشت: پاک سرشت، بهختموهر. ــى: پاک سرشتى، بهختموهرى.

خۆشكراو: خاراو، خاراى.

خوّشکردن: _ ی چهرم و کهول و پیدت: وهرزاندن، خاراندن. _ ی قوپ:

شیّلاتی و پوخته کردندی. _ کولاندندی بنیّشت، _ ی بادامی تال اخوشکردن. _ ی همنجیری (کهمیّک پوّن دهنیّد و ناوی گهرم ده کسری و همهنجیری ووشک به پستهوهی دهنیّو دهنیّن تا زستانی نهرمیش بی و له کرمیش بهاریّزریّ) پهروه رده کردنی تفاقی ترشیات. زوّر کردنی گی شاوور و چرا. شیرین کردنی چهقاله و بنیّشته تال به کولاندنیان. پازاندنه و و پیّد ک کردندی شهوریّنیّک (چاپخانه کهت خوشکردووه). خوشکردنه و ی پیّد کردنو و تهرزه: چک کردن و راوهستان.

خۆشكىش: تورتنىكە نەزىر توند و نەزىر نەرم بى.

خۆشگەرەك بوون: خۆشرىستى.

خۆشگفت: قسەخۆش.

خۆشكۆ: دەنگخۆش. _ يى: دەنگخۆشى.

خوْش لي نههاتن: خوّش نهويست.

خۇش ئىلچەلتىن: پەسىندكردن، پىيخۇش بورون، ئارەزوركردن.

خۇشم: من خۆشم، بى خۆشم. ساغم، تەندروستىم لە جىيە.

خۇشمامەڭە: سەرداخۇش.

خۆشمەزە: بەتام.

خۆشننو: جروره تریّیه کی رهش و دهنک گعوره یه، (موک.) ساحیبی تا پاییزیکی درهنگ دهمیّنیّ. خیّلیّکی کورده له همریّمی همولیّریّدا نارچه که یان شاری شه قلاوه یه. ناوخوش.

خۇشناوەتى: خاكى خۆشناوەتىيە لەنتوانى ھەولىر وكۆيە و رەواندزىدايە.

خۆشنىوى: خىڭكى ھەريىمى خۆشناران. ناوخۆشى.

خۆشنەكەر: ديوتكى مىچ (جگ) ي يە .

خۇشنقىس: خۆشنورس. ــى: خۆشنورسى.

خۇشنگىن: بەختەرەر. _ى: بەختەرەرى.

خۆشنوود: شادمان، رازی. ــ ی: شادمانی، رازیّتی.

خۆشنووس: خۆشنڤىسى. ـــى: خۆشنڤىسى.

خۇش وچۇنى: ھەوالپرسى دووكىسان لىه يەكترى.

خۆش <mark>ودشى</mark> (ئەردە.): خۆش و چۆنى.

خۇشويسان: ۋىن، ئەۋىنى، ھەۋىنى، دۆرىسان، دار پيرەبسوون، دۆچسوون،

ثين، دلابزچرون، ويستني چتيك به دلار كيان.

خۆشھاتن: به خیّرهاتن، خوّشاتن.

خۆشھاتوو: به خيرها توو.

خۆشى: ئىبىزخۆى، ئەخۆشى ھات. خورەشى، شادى، شادمانى، بىغزم، شايى، نىببورنى خەفىەت. ساخى، تەندروستى. بىەتامى، مەزەدارى، رانىەرمى، (باك.) ھەقىتنى. خىرا، گورج، بەتالوركە.

خۆشيان: شادمانيان. چەند رۆژىكى خۆشـه لـه زسـتانى دا، كىنشى

که باران و قوړی تيدا نسي.

خۆشى خۆشى: شايى شايى، شادمانى، كەيفخۆشى.

خۇشىرىن كردن: مەبەس لە خۆتىهەلسوون و كوتن و كردنى چتىك لاى يەكىك.

خوّشی و بیشی: چاک و خوّشی.

خۆفهۆش: کهسیّکه مال و سامانی گیّتی، له ناوی باش و نامووس و ثابپووی خوّشتر بووی . ــی: مال و سامان و بیّگانه له ناو و نامووس و ثابپووی خوّشتر بوویّ.

خوّڤ: خوّههڵكێۺ.

خوّك: هوّل (تمويله) ي مالأتان.

خۆكايى: خۆبىنى.

خۇكە (باڭد.، خىر.، ئاك.): ھىل، تەرىلەي مالاتان. پىللار، پىتتار.

خۆكرد: كارى خۆيى، دەستكرد. يەكسەرە، بى پرس.

خۆكردنەزيْرئاوا (ئەردە.): بينەكيّشان.

خۆكردى: كارى سەربەخۆو بى پرس، تايبەتى.

خۆكوژ: كەستىكە زۆر خۆي ماندرو بكات، كەستىكە بە دەستى خۆي خىزى بكورىي.

خۆكوژتن: مەبەس لە خۆماندور كردن يا لە خۆدان، خۆلە نار بردن.

خۆكى<u>تشەنەوە:</u> خىق لىە بەرىدى كىتشانەوە، كىشىمان، پاشىگەز بورنىدوە، دەسىتىھالگرتن لىە كار و فەرمانىتىك، كىتشىمانى لىمش، ووشىمىيىكە لىم رووى سوركىتىيىدوە بۆمردنى كەسىتىكى بەكاردەبرى.

خۇكيش كردن: خوشين و رۆيشاتن بۆشووينىيىك بە بىي ھيزى.

خۆگر: بەرگەكر، بەركر، شازدەھەناسە، پايەدار، دلفره.

خۆگردن: له شووینیکی پهنهان و نه دیودا خوگرتن بوبیستنی شاخوتنی نهم و نمو. خووه گرتن، تبتینی، پایهداری، خوداری، پشوو دریژی. له ...: له سهر خوپهیانکردن، بهلیندان، پهیاندان. بوشه تل و نهمامان، گرسان. خوگورجکودن: خوهلکردن.

خۇكىلران: سەربەخۇيى.

خۆكىر: سەربەخىيى، خوددار، كەسىكە، كە ددان بە خويدا بگرى. ـــى: خوددارى، ددان بە خۇداگرىن لەكارىكى دا.

خۆكىل كردن: به درو خوبىگانه كردن له شتىك ، خوناشى كردن.

خۆل (باک.): گلّ، خَوَلّ.

خَوْلٌ: خاک، ئاخ، گڵی ووشک.

خوّلاو: تیژاوی خوّله میّش که بوّ خوّشکردنی میّورژ دروستدهکریّ. ـــی: گلاوی، خاکاوی.

خَوْلُهُ (هنورا.): خَرْلٌ، خَاك.

خۆڭمىيان (باك.): گلسان، ئاخسان.

خۇلىھبەرنان: تىتوەچوون، دەست پىتكردن، خۆتىتوەدان.

خۇڭمهمتان: شووينيكه خاك و خولى زوربى. _ ئ: گەمەيەكە مندالأن بىه خولى دەيكەن.

خۇڭمھۆت (ئەردە.): خۆڭەپەتانى.

خۆڭمپۆتانى: خۆڭدپۆتى .

خۇڭلەپۇتە: خۆڭىكى ئىگىجار وورد و پى پەست كراوه.



خۇندن: خوريندن.

خۆنىدىموە: خوريندىموه.

خۆندنخانه: خوريّندنخانه.

خۆنىنگا: خوريّندنگا.

خۆنگ (باک.): خوشک.

خۇنما (ئەردە.): خۇنووين. ــ يى (ئەردە.) خۇنوواندن.

خۇنىن (ئەردە.): خوويندىن. كۆرانى گوتىن.

خۇننەۋە (ئەردە.): خوويندنەرە.

خۆنوواندن: معبهس له خزدهرخستنی کهسیّکه به کردنی چتی باش، یا پرّشاکی جووان و تازه یان به پایه و فیشال ّیان به کهس وکار و کهسانی گهرده، فیزکردن.

خووانووانن: خۆنوواندن.

خۆنووس: قەلىمى پەندان و قورقوشم.

خۆۈۈۈيىن: كەسىپكە خۆى بنوويىنى. ــى: خۆنىشاندان وخۆبردنه پېتسەوه، فيزكردن، ھەوانوواندن.

خۇنىشاندان: خۇنوراندن.

خۇوولات: هاو وولات. ــى: هاو وولاتى، هاوشارى.

خۆوێلکردن: خڒگێل کردن، خۆھەڵﻪ کردن.

خۆھ (باد.): خوشك.

خۆھئويىژنن: خۆفرىدان.

خۆھئويىژتنانى (ھىر.): گىمەيەكى كورانە.

خۆھەڭبەست: درز و ساختەيەكە يەكىكى ھەر لەخزىدوه

ھەلى بەستىي.

خۆھەڭتورىندى: خۆھەڭكىشانى بۆچتىك كەلىيى نەيمولىيى نەرەشىتموه.

خۆھەڭخستنەۋە: ھەڭپەروداپەركردن، راپەرين.

خۆھەڭدان: خۆھەڭكيشان.

خۆھەڭشەنگەندن: خۆھەڭتراندن.

خۆھەڭكردن: داوين به لاداكردن و خو خركردنهوه.

خۆھەڭكيش: كىسىتكەبە فىشال و درۇ خۇي ھەڭكىتشى.

وهده نکیشان: چاور راوکردن، شانازی به چتیکه رهکردن، فاک و فیسک

كردن، (ردِّژ.، كه.) هروشه كردن، فيزكردن، لاف ليّدان.

خوْهه (باد.): خورار.

خۇى: شارىكەك كەردىستانى داكەرتۆتە بەشى كورىستانى، كەسى سىيەمى تاكەكەسىكە ناديارەكە رودى ئاخۇتنت كەرنەبى، ئەرخۆى، بۆخۆى، بۆخورە، بخورە، (ھەررا.) رىش. ــ ھاتەئىرە: ئەر بۇخۆى ھاتە ئەرە

خۆيىبوون (زا.): پەيدابوون.

خۆيەن: مەبەس لە چەند كەستىكە ناديارە كە رووى ئاخۆتنت لىلوان نىلبى، كەسى ستىيەمە لەبارى گەلدا. (باد.) پەيدابوون. ـــى (باد.) ئاشنا. خۆيەلتى: خۆيى، خۆييىتى، تىكەلى، دۆستايەتى، (ھەورا.) وىشە.

خۇيى (زا.): خارەند. خۆيەتى.

خ**ۆڵۿپۆتى**: خۆڵە پەتانى، خاكبازى، گەمە و يارى بەخۆڵى وورد كردن. خۆڵەۋان (ئەردە.): ژانىكە تووشى مندالأن دى لەبـەر خۆل خوواردنى، ژانەزك.

خۆڭەكەوان (ئەردە.): تريوان.

خۆڭەكەۋە (جا.، كە.، دەر.): خۆڭەميىش، (ھەررا.) بورلىي.

خۆڭمكوو (زەن.): خۆڭمميّش.

خۆڭەمرە: ژىلىمۆ. خۆڭىمىتش.

خۆلفهنیش: بول، خەلەكرو، (باد.) مۆلك، (رۆژ.) توون، (لك.) پوول، (باك.) ئورل، (باك.) خۆلفهنیش: بول، دراك.) خولفه، (همور، رجاد،) خولفهن (همور، رودار) مشكى، (زەن.) خۆلفەكرو، (رەدار) سۆتەكى دارى. (باد.) خۆلى، خۆلى چتى سووتاو.

خۆڭبەسمر (كرما.): لۆدەكاي سەرسوواخدراو. خاك بەسەر، بەدبەخت.

خۆڭبەسىمەرە (كۆ.): گيايەكى بەھارىيىـە ھەمىشــە تــۆزى بــە ســەرەوەيە، رىحانە كۆرىلەيە رېزنى خۆشە، بۆباي سوور زۆر باشە.

خۇلىنجان: دەرمانىكە لـە لاى عەتاران دەستدەكەرى، سۆرنجان، خوڭنجان خۇلومسەر: خۆل بىسەر.

خۇلۇپىاندن (ئىردە.): خلۆركردنىوە، گىوزاندن، خۆلىزپاندن.

خۇلوپانن (ئەردە.): خۇلۇپاندن.

خۆلۈپىۋ (كە.): كرمىڭكە چكۆلەيە كونەكەي وە بىرىكى دەم بىلاۋ دەچى

هدر کهس یا هدر چتیکی ببینی دهچیتهوه نیوزهوی.

خۇلى (بار.،باد.): خۆڭمىيىش. ئەتھىدە دىسى ئىستىن

خۇتىڭكلەن (ھەر.): زۆرەوانى، تىكوەرانى، زۆرانى. ــــكردن: زۆرەوانى كردن. (خۆ.) ـــى: زۆرەوانى.

خۆم: من خۆم، ئەمن بۆخۆم، خوم، (ھەررا.) ريم.

خۆمــاڭ: خارەندمـاڭ. ـــ ى: (بـاک.) خۆســەرى، چــتى تايبــەتى كــه بــق خۆتـهەلگرتبىّ.

خۆمان: ئيمه خومان، ئيمه بوخومان، خون، (همورا.) ويمان، معبمس لـه بيژوروكه چهند كمسيّكي لـه گهلابيّ، كه خوّى بيليّ لـه زمان دانيشموه.

خو<u>ّمانه:</u> چت یا کهسی*تکی خوّیی محرم، محرهمانه، خزمانه.*

خۆمانهخۆمانه: مەبىلەس لىد مىان جوداكردنىلودى يەكىككە لەگلەن يەكىكى تادا.

خۆمىنى: خزمانى، دوستانى.

خۆمل (كه.): سەربه، لىمەر.

خَوْن: خَوْمَان. (هغورا.) خُوويّن، هوون.

خۆنەسىين: چۆنىپىتى بارى خىزى و دايىك و بىاب و كىار و پىشىلە و پايىلەى خۆزانىن. لاوتىكە يا گەررە كچىكە تەمەنى گەيشىتېيىتە ١٤ ـــــ ١٥ ساڭى، ئەرەتى خۆم ناسىيە: واتا (بلوغم) بورە.

خۆ<u>نەكى</u>ر: خۆنەگر، سىست، (ئىەردە.) پڭىپ، كىّىوى، ئىاړام، رەمىقك، ياخى.

خۆنىموار (ھىمورا.): خوويتىدەوار، سىمواددار، مىيرزا. ــــى (ھىمورا.) خوويتىدەوارى، سىمواددارى.

خۆندهوار: خوويندهوار. ــى: خوويندهوارى.

خودانبهخت (باک.): بهختیار. ــى: بهختیارى.

خودان فاهووس (باک.): نامووسدار، بهنامووس. ...ى: نامووسدارى، بهنامووسى.

خوداوهند: خوداڤهند. ــى: خوداڤهندى.

خودايهتى: خولاً يەتى.

خودايي: خورايي، خولاّيي.

خوداييّتي: خولاّييّتي.

خودبين: خۆپەسندكار، خۆپەسەند. ــى: خۆپەسندكردن.

خودپهسند: خزپهسندکار، خزپهسهند. ــى: خزپهسندکردن.

خوددار: ددان به خوداگر. ـ ى: ددان به خوداگرتن.

خودسهر: كهسيّكه ههر لمه خوّيهوه بهبيّ ړاويّژ و پرسيار ههلّكوتيّته سهر كار و كرداريّكى. سدى: ههلّكوتانمه سمر ئيىش و كار بسهبيّ پسرس و ليّكدانموه

خودي (شكا. ، نهه. ، همورا.) : خولاً ، خودا.

خوږ: به پیچهوانهی مسهند، توند، به فیچکه، به فیچقه، به ریره به را و رانموهستی، بهخوړ، بهخوړ دهم (بق الووشلهمهنی). به سهاتنهخووار: به ریژه و هاتنهخووار. تیژ، کونکهر. پیشرکه. خوّراک، خوواردهمهنی. خووازه (باد.): کوده.

خوراس (ئەردە.): خۆراس، خوواردەممەنى.

خوران: خوواردران، له خدرتلهدان، ریزان. تالنوش لی پهیدا بوون، (فه.) خوریان، (هدورا.) ووریا، ووریای.

خورانهوه: کلور بوونی چت وهکور ددان و نیتر.

خورانسدن: (فه.) خورساندن، هه لکړاندن، شهرمخاندن، کرکاندن، خورهراندن، (همورا.) وورياندن، به نينټک شهويټنيک له لهش خوراندن که تاليش لي پهيدا بوو بي.

خورانن: خوراندن، كلاشين.

خوراو: خوواردرار. ئالکۆش و خارشىي لىي پىديدا بىرو. مۆرانىد لىي دراو. ژەنگاوى، ژەنگ تېدراو.

خوړاو: خوړهماو ، تاوي خوړ.

خورای لهمی (همورا.): قورهی زک.

خوږږه: ـــى تاوى: كړړه، گهړه و گزگزه، دهنگى تاو و چـتى شـله كـه هه لبرژي و به توندى بروات.

خوږږه خوږږ: نیوی ده نگی ثاوی تیژوید، خوږهی یهک له دروای یه کتری. خوردهم: به لیزمه هاتنه خووارهوی بارانهیه، رهمیله،

> خورره مهبارانه: لیزمه، له نگیزه، هرورم، شینهباران، ریژنهبارانه، (باک.) پزووک، تاقی.

> خسورهن: شايان، شياو. پارچه، پاروو، تيكه، خوواردهمهني.

خورهاندن: داخررياندن، راچناندن، چلهکاندن، داچلهکاندن. خورهان: داخوريان، چلهکان، داچلهکان. خوبزه: نۆكەر.

خوپخوپ (باک.): دەنگى ئارىيە.

خوت (ئەردە.): خووالا، بەتال، چۆل، خۆرايى بەلان بە تەنى بەكارنابرى بەلكولەگەل خۆرايى و خالىي بەكاردەبرى وەكبود: سو خۆرايى. س

خوتا: خودا، خولاً، يعزدان.

خوته: بوّله.

خوتهخون: گۆتەگۆت، رنگەرنك، ھەراھەرا، بۆڭمبۆل.

خوتهخوتكهر: بزلٌـُبزلٌكار.

خوتهك: خوترهك.

خوتهکمه (کــــق.): جــــووره ماســــيــه کی چکوّله يـــه خـــق بـــه زفوييـــــهوه دەنووسيّنــيّ.

خوتهڪهر: بۆڭۆكار، بۆڭەكەر.

خوتهڪردن: بۆڭەكردن.

خوتهن (رِوْژ.): خوّرِایی، خوت و خوّرِایی.

خوتره (خق.): خوترهمه، پهياغ، داريكى ئەستووره كه بـــق شەپدەســت بدات.

خوتره کن کوته کی به رچیغ. خوترمه ، خوتره.

خوتن: کسیکه زور بوله ر خوتهی بکات.

خوت وخالی (تدرده.): خوت و خزرایی.

خوت وخورایی: خوت ر خالی.

خوت وخووالا: خوت ر خورایي.

خوتووكه: ختروكه.

خوچۆك: چتى گچكە.

خوچى (باد.): خوشكى لسه كاتى بانگ كردنسى دا و ناخسه فتنيدا به كاردهبرى

خودا: خولاً، خوراً، (زا.) هؤماً.

خودالههرست: خولاً پهرست، خوواپهرست. ــــى: خولاً پهرستى.

خودالهمرستن: خولاً پهرستن.

خوداچهني: مالياوا (خوواحافيز).

خود اخوشی فایه: خوو اردوای نابینی و قبوولی ناکات.

خوداداد: خوداداو. ثمی خودا بمهاوار و داد. ــی: خوواداوی. له بمر خودا هاوار و دادکردن و پارانموه.

خوداشهند: خوداوهند، پهروهردگار. ـ ي: خوداوهندي.

خوداكير: خولاكير. ـ بوون: خولاكيربوون. ـ ى: خولاكيرى.

خوداگيركردن.

خودان (باک.): خاوهند، خيوي.

خودانهخوواسته: خودانه کا ، خولانه کورانه خوراسته.

خودانهكا: خوالأنهخور استه.

خووانهی نانی نانیشان.

خورپه: کورتهژن، پشیّری، ئالْوّزی، کورپه، کورته، ئاله، تهکان، ته به، ودلی دیّرانه دانه، تهکان، ته به، ودلی دیّرانه دانی سهرما هیچ که سنه نهسرهوی، له تاوی سهرما هیچ که سنه نهسرهوی، له دان که وتن: واچهنین، دلّخورپان، دلّداخورپان، دان، سله داچله کینی دان. له دان خستن: واچهناندن، دلّداخورپاندن، لیّدان، سله دلّدان.

خورپيان (ئەردە.): داخورپانى دل، ليدان.

خورت: وولآخی بزیسوی سیمرکیش، دموله متسهند. گیانداری قه لسوی تمنگه تیلکه. (رموا.) گردیکه لایه کی همالدیریی، شازا، به تین. (باک.) هیز، تین. جحیل، لاو، کوری گهنجی جووان. زور، بیداد، جمور، به سی: به زوری، به تویزی.

خورتاني (باک.): جحيّلي، عازهبي، لاوي.

خورتی: هیّز، بیّدادی، وهگانهگ، سلیّکردن، به سهیّنای: به زوّر هیّنای. خورتی: هیّز، بیّدادی، وهگانهگ، سلیّکردن، به سهیّنای: به زوّر هیّنای. خورج (شار.): تیّریّکه جووان ده چنریّ تووکداره که پرکرا له کهل و پهل قولّفه کانی تیّکهه لده کیّشریّن، پاشکوّ، خورجهزین، ههگسه، خورجیّن، (هسورا،) تسیّرابی، تسیّر، ده فریّکه و کسوو هسوّر له خسوری ریّسراو دروستکرابیّ، به لاّم دهرگایان جودایه، دهرگای هوّر له سهرهوه یه لهسهر باری و پانی، دهرگای خورج له نامه دایه لهسهر باری دریّری به نه له فه له یه کتر هه لّده پیّکریّت.

خورج <u>فاوداري:</u> جووره تيّريّکي گچکهيه له پشتي وولاّخاني دهکمن، بهردو قسلّ و خشت و چتي تري پيّدهکيّشن.

خورجهزین (باک.): خورج، ههگبهی پشتی سوواران.

خورجک (باک.): خورجی گچکه.

خورجينن: تيّرک، جهم، چهمالهک، پاشكق، همبان، خورج، تيّر.

خورچەزىن: ھەكبە.

خوپخوپ: ریژنه بو تاوو فرمیسک و شلهمهنی، فرمیسکی دههاته خوار: فرمیسکی وهک ریژنه بارانه هه لده وه راند.

خوږخوږونهک (باک.): پرژی گچکه.

خورد: كورتكرار ، كهم برو. (باك.) شايان، ليي وهشانهوه.

خوردههين: ئاستهم بين، ميكروسكۆپ. ووردبين، ووردهين. ـــى: وردهيني.

خوردهفروّش: وورده فروّش، وورده والّه فروّش. ـــى: وورده فروّشى. خوردهك: وورده والّـه.

خورده کار: ووردبین. ــى: وورده والله فروّشتن. وورده بینى.

خوردهگیر: رەخنەگر. ــى: رەخنەگیرى.

خورده مفنی (باک.): وورده، خورده، ووردهواله.

خوردهناس: ووردهناس. ــــى: ووردهناسى.

خورزم: خوړړهم.

خورس: ناوی همریّمیّکی کوردانه که چهند گونـد و شینایی و ثاوی تیّدایـه لـه لای روّژاوای ماردینیّیه.

خورسهک (نمرده.): خورسگ، داریکه هدر له خویدره سدوز بوو بی. خورش: خورشت.

خورشت: خورش، ثالوش، خورانی لهش، خارشت.

خورشید: هدتاو ، خور ، روزی ناسمانی.

خورشیدی خاوه: پهر تروکیکی کوردی دلدارییه و ههلبهستراوه باسی سهودا وثازایی و به ثارهزوو گهیشتنی دهکات. خوری روژهٔ ههلاتی.

خورشیدی: جووره گزرانییکی خوشی کوردییه. جووره قافهزیکی سپی و لووسه ویدی ههتاوی تیدایه.

خورك: خۆركە، ژەنگ.

خورکه: شوو یّنیّکه ناوی به خور و به تیژی پیّدا رِهوان بیّ و لیّرْ بیّ. پررْ، سوولی، سوولاث، شوویّنیّکه له خووار شاری سلیّمانی که ناو ریّرْی شاری سلیّمانییه.

خورم: خوړرهم.

خورما: بدری داریکی گدرمانییه ختری زهرد و رهش و سرور باره و زور شیرینه، داره کهی همیشه سهرزه، گهلاریزانی نیه، گهلای وه کوو گهلای قامیشه بهژن و قهدی داره کهی

توویژال ترویژاله و وهکوو داری تربهکاری دارتاشی نایهت. لهکاتی رشانموه و بهرگرتن دا تاتزری نیرهی پیوه نهکریّت بهر هملّنا پیّچیّ

خورماش وهکوو تری جووری زورن. خورمه.

خورماچیچان (دهر.): خاشخاش.

خورمسيچان: گيانداريکه وهک سمورهيه بهلام لهو زورگچکه تره وهکوو ويش تووکن نيه همميشه له ناو دارخورماياندا دهژي.

خورماو (همورا.): خورما.

خورمنورون: چیشتیکه له رون و خورما دروست دهکری.

خورهای (هنورا.): خورما.

خورمای هیندی (هدررا.): خورماوی هیندی.

خورمایی: جروره رهنگیکی سرور کاره وهکوو خورما.

خورماييله: گيايەكى بەھارىيە وەك ئاڭەكوك بەلاّم ئەميان سىەلكەكەي شيرينتر رگەلاّى شين ترە.

خورمه (باک.): خورما.

خورۇش: ئاڭۇشى بە تەروۋم.

خوروشان: هدراو هوريا و بهيه کاچروني مهردوم.

خوروشاندن: وورووكاندن و تيكداني كۆمەلىيك.

خورۆشاو: خرۆشار.

خوروٚڪ (باک.): خوريک.

خورۆكە (ئەردە.): خورووكە.

خورومه (هدو. ، باد.): تاواني كۆكراوهوه.

خوروو: خارشت، ئاڵۆش.

خورووزه ک: دهردیک له گهروو و سینگی مرزی پهیدا دهسی و دهنگی دهکوی و پشروی سووار دهبی، تهگهر فوو به و کونهی لای سهری کیسه للی

خوس: ووس، ووست، ــ بوون، ووست بوون.

خوسپ: له پاشمله باسی کهسیکی به خراپی کردن.

خوست: هاست، بيّ ــ : بيّ هاست.

خوسرهو: نيوى پياوانه. پادشا، شا، خونكار، مير.

خوسن (ئەردە.): خۆسن، جنيّو، دوژين، دژمان.

خوش (باک.): چێشتێکی کوردییه.

خوشا (باک.): خوشینی تاوییه، (نهرده.) خوزگه.

خوشان: خوشینی مار و ثیتر. (هعورا.) کشان، خوشینی مار و خزاندن.

خوشاندن: کشاندن، کیشان.

خوشه: دەنگىكە وەك دەنگى دۆشىنى شىر.

خوشهبوون: خوشين.

خوشهخوش: خوشدي يدک له درواي يدكتري.

خوشبین (هه کا.): گیابه ند، گیای سه گی هار.

خوشک(بــاک.): خۆچـک، خــوواک، (هــعوردا.) والْـــه، والْـــێ، (لـــو.) خووار، (ږوژ.) خووا، خوواله، خيشک، ثافرهتيّکه لـه دايک و باوکت يــا لـه يهکيّکيان بوو بـــێ .

خوشكانه: وهكوو خوشكان.

خوشكايمتى: شيّوه و بارى خوشك له خوشكايه تيدا.

خوشكهزا: خوو ارزا، والدزا، مندالي خوشك.

خوشکهزازا: مندالّی مندالّی خوشک، نموهی خوشک.

خوشكهائى: له رووى خوشهويستييهوه بو خوشك بهكاردهبرى، خوشكى.

خوشكۆك (باك.): جووان، لاوچاك، دەلال، قشت (بۆنىرە و مىيد)،

رزا.) هدیث، شنخ، قنح، لاو، خشکتوک.

خوشكۆل: بروانه: خوشكۆك.

خوشكێ (باد.): خرچێ. خيچێ، خيچێ، خرشكڒڰ. له كاتى ثاخافتنێ دا به كاردهبرێ.

خوشكێش (زا): وولاّخى ڕەوانە.

خوشكي (باك.): ووشكي، پاناييكي ووشك.

خوشيان: خوّشيان.

خوشيانهوه: (ئەردە.) كوژانموه.

خوشيل: خوشيلك.

خوشیلک (ئەردە.): قوشیلک، خوژیلک، خوشیلکه، خوشیل.

خوشیلکه: خوژیلک.

خوشبن: خشین، راخوشین، راخزین، چهلهچسه پک چسوون، خوشان، زملهان، کشین، خزین، خزان، داخزین. برقههمووچتیک به کاردهبری کهبهسه رزموی دابخوشیّ. بی مار: شیّلهان، فیزین. (باک.) هاشهی تاوییه.

خوفتهوبيدار(ئەردە.): خەرالور.

خوك: بروانه: خووك.

خوكى: بروانه: خووكي.

دا بكات چاك دەبيتىلوە نىشانەي ئەرەپلە خووينىيكى رەشى لــه گــەرووى دى.

خورووك: ئالْۆش.

خورووكه (تدرده.): خورووك، خرويركه.

خوری: (همهر.) هری، (باک.) جمزوو، (همهورا.) پسمژم، (زهن.، روّژ.) پهشم، (دهر.) بلوول، (باک.) پسوّر، تووکسی مسموه. (شسمم.) خوّراک. (باک.) خرویّرکه، گرویّیی، ثاولّه.

خوړي (باک.): پهتي، خووهړوو، وێژه.

خوريان: خوراني لهش، خارشت. خوواردن.

خوړ**يينموه** (تەردە.): خوړانموه، خوړان، ړزان، هەلـۆل بوون، قـهـړوول بوون، پـووک بوون.

خوريهجنه (پژ.): قانوزه.

خوريهجندوكه (پژ.): قاوزه.

خوريس (دهر.): تف.

خوريڪ (باد.، هغو.): خرويٽرکه.

خوريكاوي (همو.): گروي، ناولاري.

خورنكه: خرويركه، ئاولُه.

خورین: ناشته، ناشتا، ثاناشتا، (باک.) خورین، هیچ نه خوواردوو. زور خور. جیگایه که له نید چوم و رووبار و ثیدیکه دا که ثاوی به خور تیدا بروات. خورانی لهش. هه رهشه کردن، دژواری نیشاندان، ده نگدان، فهرمان بهسهرداکردن، توورهبوون، شانازیکردن، گوراندن، فهرمانکردن، فهرماندان، داخورین. شانازی کردن، نازکردن، فشین، نازین، پی ـ . : شانازی پیکردن. به کی ده خوری: به کی ده فشی ؟، لیخورین، ئاژلاتن. خورین. گورانی خوش گوتن، ناوبردن.

خورنني: ناشتايي، ئاناشتايي، به _ چامهخوّوه: لـ پيش ثـ هوه دا چتيّک بخوّي بديانيان چاي مهخوّوه.

خورینی (باک.): خورینی، (باد.) خرینی.

خوز: چۆلاينكه له قهراخ ئاواندا كه ماسى دەچنته ژيرى. (باك.) كموان، كموانه. خۆزگه. كاچ، بن كلچ، چۆلاينكه له بن كهنداندا كمه لمه زستانيدا ماسى خۆى تيدا دەشاريتموه.

خوزه: خوزگه، مؤلگهي ماسيان له ناويدا.

خوزگه: شووينيّکه له چوم و ړووباراندا که ماسي قولاّغهي تيدا بيّ.

خوزی: تف، ئاوی زار.

خوزيا: خۆزگە.

خوژه: گیایه کی به هاری کوریستانییه گهلاّی باریک و سی کورز و کولـوّره بنه کهی ده کرتن دهبیّته چریّش.

خوزیلک: شیرکوتک، ثالقه تیز، (باک.) خووه شیل، (دهر.) شیرکتک، خوشیلک، گیایه کی شیرداری گه لاسهوزه شیره که ی بر په و انی زور باشه بو سه فراش بی و یّنه یه، تنوّکیّک له شیره که ی تیّکه الا نیستیکانیّک ناو ده کریّ و تیّکه الا ده کریّت نیو نیستیکانیّک بو پیاوی گهوره بهسه که بیخوو اته و به سه و و ژیّروه کار ده که بیخوی تیکه و زور پیّی تیّکچوو ماستاویکی ترشی بدریّتی که بی هزشیش بوربیّ و هوزشی دیّنیّته و میسره که می بریروش زور باشه که به سه ری داکریّ، ده یسوو تیّنیّ.

خول: سوور، چەرخ، تىل، تلۆر، خىل، خلۆر، گەر،پىچ، پىچم، چەرخەى خوڵڪ: دمستوور، ريدان. چت، کیچ، تاو، خول، جارهسوورانیک، نهوخو لخولهیه جووان خول دهخووا. ـــ بوونهوه: خلوربوونهوه، تــل، تلوربوونهوه. ـــ خـوواردن: خولانهوه، خولكردنهوه: تل كردنهوه. گلانــهوه، گــل خــوواردن،گــهوان،ســووړان،وهرلــيّ کــهتن، پيٽچهبــهدهورهدان، پێچ خوواردن. ـ كردنهوه: خول پێدان. (ههورا.) خێل. دهقيقه. ـ ێک: دەقىقەيىك. (زا.) گياندارىكە ملى خوراربى ونەتورانى بەرزى كاتەرە.

خولاً: خووا، خودا، خوداوهند، خودي، خووهدي، يعزهته، يعزدان، كارساز،

خولايهرست: خودايهرست. ـى: خودايهرستى.

خولاً پهرستن: خودايهرستن.

خول (ئەردە.): خۆل.

خولاداو: خوداداو، هاو ارخودایه. ــى: دادوبیدادی بردنهاای خودا.

خولاً كسير: كسيكه بهسم و رق و كينى خدودا گرفتداربي. سدى: گرفتاربوون به پشم و رق و کینی خودا.

خولام: بەندە، ئۆكەر، كۆلە، بەنى.

خولامانه (همورا.): كاكوّل.

خولان: سووران.

خولافهخوواسته: خوداندكا، خودا ندخوواسته.

خولانهوه: سوورانهوه، خولخوواردن، چهرخان، زڤران.

خولافلى فى المرور اندنموه، چەرخاندنىموه، زۇرانىدن، خىول پيدانسى چىت بەدەوريخۆيدا.

خولاوراستان: خوراوراستان، خوشبهختانه.

خولايهتى: خورايهتى، خودايهتى.

خولاًيى: خودايى، خورايى.

خُولُه (همورا.): خوّلٌ.

خوله (شهرده.): كورتكراوهوهي (خودامراد) ه، سبوورانهوه، گهريان، بـق چى وا هدر ــ ت دى؟، (بابا.): كورتكراودوهى (مەحمود).

خولهخول: خولی یهک له دووای یهکتری.

خولهك: دەتىقە.

خولبوونهوه: خلزربورنسره.

خولته (تەردە.): چاپلووسى، كلكە سووتە، تىكەلى.

خوانحوواردن: گەران، سووران، پيچىران، پينچ خسوواردن، پيپرانسەوه، گلخوواردن، وەرلىككەتن، پىڭچەبــەدەررەدان، تلىدان، زڤـران، خولانــەوە، سووړخوواردن.

خولخوله: خولخولوكه، فرفرزكه.

خوڭخوڭه (ئەردە.): كەپرورە، خوڭبور، ھەنگامبە، قال، غوڭغوڭم، ھەرا، زله، هوورا.

خواخوله: ملى شەربەر جەرە و گۆزەى شكار.

خونخونو که چنیکه مندالآن به خولاندن و سووړاندنی وی گهمه ی ده کهن.

خولدان: پيچدان، سووراندن، ڤهوهژارتن، خولاندنهوه، سووردان.

خولدران: پيٽچران، سووران.

خولدراو: پيچراو.

خوڵڪ (ئەردە.): خولق.

خولک کردن: روودان به کهسیک یا چدند کهسیک، بانگهیشتی کردن. خولندوّت (ږهوا.): بهرووبق، داهات.

خولنجان: خولنچان، دەرمانىكە، سۆرنجال.

خولۇر: خل، خول. ــ بوونىوه: گلۆر بوونىوهى چتىكى لىد ليترىيىد كىدوه. ــ

خوڵوو (ئەردە.): خوڵخوڵه.

خوڭووپانموه (ئەردە.): خوڭووپانن.

خوٽۆوپاندن: گوڵۆفتن، گوڵۆفتنەرەي گياندارى، كەگياندارىخى ترىكە ژير خوّى نابي و بي گلوفيتهوه، گهوزاندن. تاجييه که کهرويشکه که که

خوڭووپانن (ئەردە.): خولووپاندن، تلانن، تلاندن، خولۆركردنموه.

خوٽووپيان: گوٽوفران، گمرزان.

خولووپيانهوه (ئەردە.): خوڭورپيان.

خوتي (باد.): خوّلْهميّش.

خولیا: سعودا، که لکه له، مهراق کهوتنهسهر. گیژو ووړ.

خوليانهوه: خولانموه، سوورانموه، كمران، كمريانموه.

خولیایی: سهودایی. کیژ و روړی.

خولیسه (باد.): شینشینک.

خوليّنكه: خولخولـ وك.

خوم (که.): خم، جووره ړهنگيکي شينه بهن و چتمهکي پي ړهنگ دهکري. خومار: مهست و سهرخوش. ههلم و بووق و توزی ناسمان. ـــی: مهستی، سەرخۆشى.

خوماني (باد.): خوّمالّي.

خوماليك: جدرهي گدوره.

خومهردزه: خومهريزه.

خومهرژه: خومهرێژه.

خوممەريدو: بالندەيەكى سەرزى شين كارە بەقەد ھەنگەخۆر (قرالكە) يەك دەبى، خمريّژه، سەوزەكەوا، كەندەسمە، رەنگاللە.

خومه شوینه: خدمه شیونه، تاوور که رهوه، (تهرده.) سهربه گیچهان، هدراوهوريا كار.

خومهشوويننكه (ئەردە.): خومهشيّونه.

خومهشيونه (تەردە.)؛ مەردرمى بە ئاشورب.

خومچى: خومخاندچى.

خومخانه (که.): خمخانه.

خومخورك (كه. ، بابا.): قوول كهيه كه مرزيا جرج قوول ي كرد بي، له رِيْگاو چۆلاندا وولاخى تىيدەكموى، قەلىشتى زەرى.

خومخوم (باک.): دەنگى ئاوى گراند. نيرى ئافرەتاند.

خومىرى (زا.): سوورى تۆخ.

خومستان (ئيّره.) : بيابان.

خومشيوان: خم شيوان.

خومكەر: خمگەر.

خومی (که.): خمی، رهنگی خمی.

خومیزین: کورژانموهی ناوور.

خومىين (زا.): خوبمىين، دەنگىي رووخانى چت. (باك.) ھاشىدى ئاويىيىد. خومى.

خوناف: ته رایی و ثاویکه شه وانه بنیشیته سه رگژو گیاو شیناو « دیان ، (باک.) خوناو ، ثاورنگ ، شعونم. بارانیکه هیواش بباری ، وورده بارانه. خوناو: ثاورنگ ، شعونم ، خوناف ، ثاثینگ ، ثعر تنزکه ثاوانه یه که به یانیان له به هار و گیا و گیلانه و ده بینری . بارانی وورد . خوناوه: ثاویکه له سه ری داری سور تاوه و ، که ته ریی ده ری ده کا له کاتی سوو و تانیدا ده ری ده کات .

خونهوک: خوناو، ئاوونگ، شهونم.

خوناوکه: خونار، ووردهبارانه.

خونجان: گونجان.

خونجاندن: گونجاندن.

خونجانن: گونجاندن.

خونجگا (ئەردە.): جيّگايه مرز بتوانيّ تيّيدا بسرەريّ.

خونجگه: خونجگا.

خونجيان: خونجان.

خونچان (ئەردە.): گونجان.

خونچاندن (ئەردە.): گونجاندن.

خونچانن (ئەردە.): گونجاندن.

خونچه: نێری ئافره تانه. ههجه، گوڵی نهپشکرو ترو، (باک.) پشکوث، بیروث. درگمه.

خونچیان (ئەردە.): گونجیان.

خوندکار: جادروگهر. (باک.) میر، شا، پادشا، میری میران، خونکار.

ــ ی: میری میرانی.

خوندکارانه.

خوندن (باد.): خوويندن.

خونقین (باک.): خونینی بارانه.

خونک: کهسیکه زور تارهزووی دهستبازی بکات و خوی لهم و له

هەلبسووى. ئەنگوتك ئەژمير، گونك ژمير.

خونكار: پادشا.

خونكارێتى: ميرێتى.

خونكهييك (دەر.): بارانيكه له سەرەخۇ ببارى.

خونين: وورده بارانيكه له سهره خرّبباريّ. نم نمه ده خونيّ.

خوى: ئاكار، رەوشت، خوو.

خوه (باد.): ئارەقە.

خویا (باک.): دیار، ئاشکرا، ناسراو. ـ بوون. ـ کرن.

خوياري (ئەردە.): پەروەردەكردن، چاوەدىرى، خىيويىتى، ئىيوەت.

خويان (باک.): كەستىكەلە دىيەكى دانىشى.

خوو: رەووشت، پیشه، رەفتار، جر، بانهک، نهریت، ئهدا، شیّوه، پرەنگ، کهنشت، سهروسهکهت، (رپرید) تسورزم، (چیی.) هیم. یی چاک: هیچاک. بهدخور: بهدتروزم. یی خراپ: گهشکه، فیّ، هوّ، پهرکهم، دەردهکورتان. گرتن: فیّ گرتن، هوّگرتن. (ههس.، زهن، سن، ههلّ.، باک.) رەووشت. زیز، زوویر، تووره. بوون: زوویر و توریه بوون.

خووا: خودا، خولاً، خودی: __ یاریکارت بی: خولاً یارمه تیت بدات. __ خوشی نایه ت: خودا رووای نابینی. (شهرده.) خوواه، که، یا، یان. داواکار: به لان به تعنی به کار نابری: ثازادی خووا، شهرخووا. (روژ.) خوشک. ویسته ر: نیشتمان خووا: نیشتمان خوواز. نهک.

خووا بيکووژێ: خووا له ناوی ببات، خودا بیگرێ، خودا مهرگی بدات.

خوواههرس: خوواپهرست. ــ ى: خوداپهرستى.

خووالهمرست: خودايهرست. ـن: خووايهرستن. ـي: خودايهرستي.

خوواهیلفان: میهرهبانی و بهزهیی خودایه لهگهال بهندهییکی خوی به دانی به دانی به دانی به دانی

خوواهیداو: کهسیکه تووشی به هرهییکی بوو بی.

خوواترس: پاریزگار.

خوواجا: خور أجه.

خوواجانه: (همورا.) خوواجهنشين.

خوواجهوهستا: پیر، گـموره، کـاک، ثاغا، ثهفهندی. نازناویکه بـق ریّـر لـه کـاتی دوواندنـدا بــقفـهلان و جوولــهکان بــهکاردهبریّ، پــیری کوّنـهـــالّ. نیّرهمووک، خهساو.

خوواجهنشین (همورا.): خوواجانه، دوو سمه کوی گچکه ی لای راست و چهی دهرگای حفوشه له رووی دهره دا.

خوواچوو: خور اپدرست.

خوواچەشتن: خورى چەرتن، مەزەكردن.

خوواچهنی (همورا.): مالیاوا، خووا حافیز.

خوواخوشهاتن: رەرابىنىنى خودا.

خوواخۇشھاتوو: لـه لايەن خورارە رەرا بينرا.

خوواخوواز: خوداپهرست. خوويّ داواكار.

خوواخوواست: ریستی خودا ، چارهنووس.

خوواداد: بههره و بهشیّکی باشه، که خودا پیّی دا بیّت.

خووداک (ئەردە.): خوداداد، چارەنووس، بەھرە.

خووادان: خولادان، خودادان. (تەردە.) خوويدان، غەكدان.

خووار (لسو.): خورسک، چسهوت، چسهفت، خووههر، گسیّر، چسهماو، چرّماو، الار، کسهچ، شسور ک، شسهفترول، خیّسچ، گسهردیاو، هیّسس، چلورچووث، خورههر، خار، تیسل، تیسو، نسزم، پهست، لای ژیّسرهوه، لاخووارک، هاتنهخووار: داگهران، سهرهو ژیّربوون، ژیّر، هیّنانه سنداگرتن، سهره و ژیّرکردن، داگهراندن. سبوونهوه: چهمانهوه، داهاتن، چهمیانهوه، سکردنهوه؛ چهماندنهوه، چوماندنهوه، کوور کردنهوه، پیّداچونه سند، دوره کردنهوه، پیّداخوونه سندر در در سهر رویشان، دریّره پیّدان.

خوواروو: لاى خور أرهوهى چتى.

خوواروخينج: لارولزچ، تيلاوتيل، قيل و قاچ، قيناس.

خووارووفک (باک.): بادي ئاوێ، پياڵهي ئاوێ، ئاوه خۆره.

خوواري: لاي نزم و خوو ارهوه.

خوواری (ژاوه.): خووارایی، لاری، بهوار، شهفتی، چل و چوّفی، راستی خووارایی چت، ئاستی خووارایی. زهبوونی، پهستی، نزمی.

خوواز (باک.): خوزگه. ویستهر، داواکار، خوواست؛ نهو کالأیه داو ـــى زوره، دلخوواز.

خووازه: خرو ایشت، تکا. رهوا.

خووازه کار (باک.): دەرۆزەكار. ــى (باك.): دەرۆزە، سروال.

خووازه ٽۆڪ (ھەورا.): سوواڭكەر، دەرۆزەكەر.

خووازېيننې: داخووازي، (هـمورا.، جـا.) هيٽجي، خووازگيٽني، داواکردنسي ژن بۆ مارەكردنى. ــ كردن: داخووازى كردن، ژن خووازتن، (جا.) هيّجى

خووازېيني كهر: كەستىكە خورازبىتنى بكات.

خووازتراو: خوواستراو.

خووازتن: خوو استن، خووهستن، گهرهک بوون.

خووازخووازۆك: دەرۆزەكەر.

خووازدراو: خور استرار.

خووازراو: خور استراو ، چتيکه به خور استن وهرگيرا بي.

خووازگار: خرواز، خوراستگار، ویستهر، بخوواز. ـــى: داخووازي، ويستن. خووازبيّني.

خووازگین (باک.): خورازیین. ـ ی (باک.) خورازیینی. ـ کردن: خوراز بيّني كردن.

خووازٽۆڪ (ئەردە.): چت خوواز، پرسيار كار.

خووازمهنی (ئەردە.): خورازگارى.

خووازوّک (باک.): دەرۆزەكار.

خوواس (ئەردە.): ھەوەس، خوراست، خورايشت. ويستەك، كەسيىكە زۆر چتى بخووازى. (باك.) تەشقەللەچى، دزمىيركور، تالأنكار. دەنگو باس، ٹاگا، وہلام. خاووس، ړووت، قووت، پهتي لمگمال (پي) نمايي بـه كار نابريّ. وەكوو: پيٽخوواس: پاپەتى.

خووهمبوون (باک.): پیخوواس بوون.

خوواست: ویست، داخورازی، نارهزور.

خوواستهر: ويستهر، بخوواز.

خوواستهمهنى: چتى خووازراو ، خورازتهمهنى.

خوواستن: دارا کردنی چتیک له یه کیک بر چهند دهمیک. ویستی. خوو استندوه.

خوومستنهوه: خواسان.

خوواسكرن: پيخاووس كردن.

خووافرۇش (ئەردە.): فىللباز، ساختەچى. خووى فرۇش. :

خووارا (باک.): زور خور.

خووارايي: چەوتى، چەفتى.

خوواره: لار، چهتال، خيخ، چهڤي، (باک.) چهفت، چيل. ــبوون: چەڤيان.

خوواره که (دزه.): جووره دروومانیکه خووار و خیچ بروات، مارپیچ. خووارهمري: ئاشووب، ئاژاوه، شلووقي.

خووارهوه: نزم، خووار، ژیرهوه، (جا.) دانکه. خاری، لای خوواره، لای

خووارهوخستن (ئەردە.): خستنەخور ارەوه.

خووارهوخووار: تيويّتي.

خووارهوكهفتن (ئەردە.): كەوتنەخووار.

خووارهوهاتن (ئەردە.): ھاتنەخرو ارەرە.

خوواريوون: چموت بوون.

خوواربوونهوه: لار و چنوت بووننوه.

خووارده: بيّ ئايين، داويّن پيس. زوّرخوّر، كمسيّكه زوّر حمز لـه خوواردن و خوواردنموهي بكات.

خوواردهس: خور اردهست.

خوواردهست: کهسیکه له ژیر فهرمانی نهم و نعو دابیت و چاوی له دهستی ئهم و نهو بي، ژيردهست. سدى: ژيردهستى.

خوواردهسي: ژێردهستي.

خوواردهمهني: خوراك، (همورا.) واردهمهني، چتى خوواردني.

خوواردهین: داوین پیسی، بی نایینی.

خوواردن: (باک.) خارن، خووارن، (لـو.) هــهردن، (دهر.) كــزوهت، (همورا.) واردهي، (نهرده.) خوردهن، بختر: (همورا.) وهره، بووهره.

خوواردن موه: نوشان، نوشين، شهخووارن، نوشكردن بوشلممنى به کاردهبری وهکوو چا و ناو و نیستر، (ههورا.) واردنسهوه، واردیه شه سەركىتشان: بەسەر داكىتشان. رەوا بىنىن، پەسندكردن.

خوواردوو: كىسيّكە نان يا چتيّكى ترى خودارد بىي (بىر رابردور).

خووارزا: خارزا، (باک.) خووارزی، (همورا.) والْـمزا، خوشکـمزا.

خووارزي (باک.): خوو ارزا، خوشكهزا.

خووارك (باك.): دداني مالأتانه: كا _يّ خووه د حهفتاده دهردهخس، هي كايي مه ـ ي خووه ، دەرنه خستيه: كاله ٧ سالأندا ددانى دەرده خا ، که دەرى نەخستىن ھۆشتا جحىللە.

خووارکا (باک.): ناری خیّلیکی کورده.

خوواركردن: چموت كردن، لاركردن.

خوواركردنموه: لاركردنموه، چماندنموه، خواروخيّج كردن، تل كردنموه.

خووراگ (ثدرده.): خوواروو، ژيرگ، خووارخووارين.

خووارگین (تدرده.): خوو اروو ، لای خوو اردوه.

خووارن (باک.): خوواردن.

خوواردن مایی (باک.): پاشماره.

خووارو (باک.): سه ليته، قاحيه، جنده، حيزبق (نيرومي).

خووايشت: تكا، هيّڤي.

خووایشمهند: ــ کردن: تکاکردن، هێڤی کرن، تکاکار. ــ ی: تکاکاری.

خووای همهوری (نهرده.): خووتی سپی، (نهرده.) خووای تموهرزه.

خووه (فه.): خووی، (باک.) خق: بخوه: بخوه: به خوی تمهها. باج، پیتاک. (فه.) ناره قه. من دایه: ناره قهم کردووه. (باک.) ژه ...: له همر جیگایه کی بین ... دانه به ربار: یارمه تی دان. خوره به ر: (باد.) له به رخ یعوده همر بی ختری ها تووه. ... بده نالیکی (باک.): خوت دوور خموه، خوت بیاریزه. ... بین (باک.): خوبینی. ... وا (باک.): خودا، خولاً. ... تا (نموده.): خوت، تو خوت. ... دان (باک.):

خودان، خاوهند. _ دان ثالیکی خوّدانان: _ خوّ پارازتن، خوّ دوور خستنموه. خوّدانبر (باک.): خوّکردنه هوّ. _ دان سهر (باک.) پال بهسهرهوهدان. _

> دانز: خاوهند. ــ دان بهرباری هدف (باک.) یارمه تی یه کنری دان. خووه نو: ناوی خود ایه له کاتی بانگ کردن و هاو از لی کردنی دا.

> > خووهدێ (باک.): خودا، خولاٌ، خووا.

خووهدی (باک.): خاوهند، خودان، خیدری. خهریک. ــبوون: خهریک برون. ــ لین بوون: تاگادرای کردن، خهریک کردن.

خووهدية (باك.): خوّدية.

خووهدی رهووس: خارهند شکق.

خووهديكو (باك.): خارەند، خودان.

خووهدي وو (باک.): خوره دلا، له کاتي بانگ کردن و هاو او لي کردنيدا به کارده بري.

خووهر (باک.): سهر به خویی، به گلک. سهر چاوهی داهات و دستکهوت، خور، خورهوه. (فه.) خور، روژ، ههتاو، (ههورا.) تافتاو. (تهرده.) خوواردهمهنی، چیّشت.

خووهرا (باک.): زور خور.

خووه راتی (باک.): زور خوری.

خووه ياس (ئەردە.): خووەر، خۆراك، خوواردەممەنى.

خووهراندن (باک.): خوراندن.

خووه راو: رزژار.

خووه راوا (فه.): رِدْرُ ارا.

خووه ره (باک.): زور خور، نموسن.

خووه ره که (باک.): خووه روّک، زور خوّر، کهسیّکه زوّر حهز له خوو اردنیّ بکات.

> خووه ربیمر (فه.): سهیوان، چهتر (هی زستان و هاوین). خووه ردار (تمرده.): تاگادار.

> > خووهردان: وهبهر ههتاودان.

خووەردەراتن (فه.): رِوْرْ ههلاّتن.

خووهرزهرد: زهردهی خوّر.

خووه پستی (بساک.): زووته لی، زهوته لی، مههرکی، گیل، نانسی، ناشارهزا، بی سهواد.

خووهرش (فه.): خارش، خارشت.

خوواکرد: خوو او راستان، و اریک که وت، کار و فه رمانیک یا چتیک ه خووا دروستی کردبی.

خوواگرتن: گرفتار بوونی کهسیّک به دهرد یا کار یان کارهساتیّک له لایمن خوداوه.

خوواگرتوو: كەسيكە، كە خورا تووشى دەردىكى كردبى.

خوواکیر: خور اگر تور ، به رق و پشمی خودا گرفتار. ببورن: خولاً گیربوون. کردن: خولاگیرکردن. خووی گیر، نمهک گیر. سی: خولاگیری.

خووال (باک.): خالّ.

خووالا (ئەردە.): خالى و خووالا، خالى.

خوواله (رِوْرْ.): خوشک.

خووالتک (باک.): خالتک.

خوواڵۆژن (باك.): خاڵۆژن.

خووان: تعبهق، سینی دار. خووانکه، تعشیی. سفره، خووانچه، میزیکی دریده نانی له سهر دهخوری.

خوواناس: كمسيّكه خودا باش بناسيّ و لمهريّر فمرماني دهر نمچيّ. ـــي: ناسيني خودا و به جيّ هيّناني فمرمانييهتي.

خووانىسىن: خوواناسى.

خووانه (دور. ، همورا. ، رموا.): پنه، (شام.) سفره ، نانهشان.

خووانهخوواسته: ووتهييكه، كه شووينى دووربى بهكاردينري: ثهو چته خودا نهكا، خودانهيكا، دووروا، دووروايي، خودانهكا.

خووانهكا: خوو انهخوو استه، خولانهخوو استه.

خووانچه (پهوا.): سینی، مجوّعمهی مس، سینی گچکه. سهلهیه که له شوولی دروستکرابی، (همورا.) نانهشانه، خووانسه، خووانه دارینه، تهشپی، (نهرده.) گهوره، خووانی نان خوواردن، کهشه شه سینی.

خووانزين: خانهي زين، شوويني لمسهر دانيشتني زين.

خووانکه: داریّکه گهزیّک دریّرتره و بستیّکیش پان و بستیّکیش نهستووره له نیّوه پاستیدا چالیّکی تیّدایه موورهسه نگی لهسه و دا ده نسریّ و تیّسی دهبریّ. پنه، ده رخوّنه.

خووانووس: چاره نووس. ــى: چارهنووسى.

خووانی: رووناک، ناشکرا، دیار.

خوواوهن: خوداوهند، پهروهردگار، خاوهند، خودا. خوراوهند: خوداوهند، خولا، خوواوهن. خاوهند، خیّوی.

خواوهنندگار: خوداوهندگار، پهروهردگار، خودا، خولاً.

خوواورهستان: خودا و راستان، خوراكرد، خولاً رراستان، خوشبهختانه.

خوواهيش: تكا.

خوواهيشت: تكا.

خووای (همورا.): پیکهنین.

خووای تهوهرزه (تهرده.): خووای ههوری، خوویی سپی.

خووايي: خودايي، خولأيي، (همورا.) پيکمهنين.

خوواييش: تكا.

خووهشی (تمرده.): خرّشی، ساخی، تعندروستی. معزهداری، خرّشی. خووهشیل (باک.): خورثیلک (گیایهکه).

خووهشين (باک.): دەنگى زەنگوڭديە.

خووهشی و ویشی (نەردە.): چاک و خۆشی، ھەوالپرسی، خەوەرپرسی. خووەفرۇش (باک.): خۆفرۆش، كۆنەپەرست، بەخۆھەلگۆت، خۆھەللنەر. ـــى: خورەفرۆشى، كۆنەپەرستى.

خووهڤين: خۆريست، خۆپەرست. ــى: خۆريستى، خۆپەرستى. خووەلى (باك.): خۆڵە مێش، مشكى؛ ــبسەرێمن: خاك بەسەر خۆم، بەد بەخت خۆم.

خووه نیدانک (باک.): خوّل ممیّشدان، مشکی دان، سهرگرویّلک. خووه نی مهرموّتک (باک.): زیله موّ.

خووهمال (باک.): خومال، تایبه تی. دی (باک.): خومالی، تایبه تی. خووه نه (باک.): مرازیکه بو پرسیار و توو په یی به کار دهبریت.

خووهندا (باک.): خوريّندهوار.

خووهننه (باک.): خوويّندهو ار.

خووهنده قان: خوويندهوار. ــى: خوويندهواري.

خووەندەگا: قوتابخانە، خوويّندگا.

خووەنن كەڭمشير (ئەردە.): قووقاندن، خوريندنى كەڭمباب.

خووهندن: خويّندن. بانگ کردن، چړين.

خووهندی (باک.): بانگهیشترار.

خووهنن (ئەردە.): خوويندن، چرين.

خووههه (باک.): خوشک.

خووههر (باک.): خووار.

خووههی (باک.): خودان، خاوهند.

خووهی (باک.): خیّـوی، خاوهند، (ئـهرده.) خـوّی، بهنهفسـی خـوّی. ئارهقه. ــ کردن: ئارهقه کردن. ــ دان: ئارهقه کردن.

خووهيبهخت (باک.): خۆشبەخت. (باک.) ــى: خۆشبەختى.

خووهی بهین (باک.): بزندار.

خووهی ههرس (فه.): خز پهرست.

خووەيغىسە (ھىورا.): خۆشخرويى.

خووه يريزك (باك.): بعشيواز، پعليار، بهتزره، خرشعويست.

خووهیزاندن (تهرده.): زوقم کهوتن.

خووەيزك: زگبرسي.

خووهیزیاندن (باک.): چاو پی هه لنه هاتن، به دخووازی.

خووهيسووچ (باك.): خاوهند سووچ و تاواندار.

خووهيقين (باک.): له سهر سهروچاوان، بهچاوان. ـى: هيزى ويستن.

خووهیناق (باک.): ناودار. (باک.) ـى: ناودارى.

خووهیی (باک.): خووهدی. (باک.) ـی: خووهدیتی.

خووبهس (ئەردە.): درز، فيشال.

خووبهستن (تەردە.): درۆ ھەلبىستن، فىشالكردن.

خووهر اللهان: همتاو و رِوْرْ ليندان، تاوگازي.

خووهرنيڤ (باک.): خەرنووف.

خووهروهرگرتن (فه.): رِرْژگیران.

خووه رپوو (باک.): بههيّز، خاويّن، يهکرهنگ، خوّيي.

خووهرههلات (فه.): رِوْژههلاّت، رِوْژهلاّت.

خووهریّل (باک.): دهرهن، بنچک، داری کورت.

خووهرين (باک.): خوړين، شانازي کردن، بخوړه.

خووهزگا (باک.): خوزگه، کاشکای، کاشک.

خووهزگه (ئەردە.): بريا ، كاش. ــبردن: ئاواتخوواستن.

خووهزۆك (باك.): بهد خوواز. سى: بهدخووازى.

خووهزوور (باک.): خەزوور.

خووهزي (باک.): خۆزگه.

خووەسىن: خووەسىان.

خووهسانن: خووساندن.

خووهسفر (باک.): سدر به خق، نازاد، بهتایبهتی.

خووهستهک (باک.): ئارەزووكار، زۆرداواكار.

خووهستن (باک.): خوو ازتن.

خووەسوو (باک.): خەسوو.

خووهسی (باک.): دهزگیران، نامزهد، نیّولیّ نراو، نیشانه کراو.

خووهش: خرّش، باش، پهسند، به تام. ساخ، زیندوو، تعندروست. بیّهرّش، بیاوان. بیابان. ــ بوون، ــ کرن: دهبا غکردنی پیّست و ثیــتر، خوّشکردنی زموی کشت وکال و ثیتر. بده ف لیّ خووهشکردن: چاپلووس.

خووەشان: خۆشار.

خووهشتن (ئەردە.): خۆشهاتن، بەخيۆھاتن.

خووهشاو: خوشار.

خوووشه (ئەردە.): ئامادە، زمانخۆش، شىرىن زمانى. چىشتەخۆشە. شىرىن، تامدار، بەتام. خۆشكراو، خۆشكرياگ.

خووەشەخانە: دەباغ خانە.

خووهشتان (ئەردە.): پىيروز بىن، مورارەك.

خووه شجفات (باک.): کومه له و کوری باش.

خووهشک (باک.): جووان، پهسند، نهشمیله.

خووه شكا (باك.): جوران، ده لال، رهند.

خووه شكرن: خۆشكردن.

خووه شکۆک: زور جووان و شوخ و شعنگ.

خووه شكيش (باك.): قايم، پتهو.

خووهشمیر (باک.): نازا، چاک، پیاوی چاک. (باک.) ـــی: نازایی، چاکی.

خووه شنقيس (باك.): خرشنووس. (باك.) ـى: خرشنووسى.

خووه شووار (باک.): وارخووهش.

خووهشهاتن (باک.): بهخیرهاتن. خووهشهاتی: بهخیرهاتی.

خووك (لك. ، همورا.): بمراز.

خووكهمله: گوريس كيّشهكيّ.

خووکی (باک.): سهرانه، خاوه.

خووك (همورا.): بمراز.

خووگرتسن (ئىمەردە.): راھساتى، ھۆكرىسوون. خۆكرتسى، پار<u>ى</u>زگسارى، دەولىممىندېرون. فى كرتى. بىستران، مەيىن.

خووكير: راهاتور، هركر، خرش ناشنا، زووناشنا. ــــى، راهاتن، هركرى، خوش ناشنايي.

خوول (باک.): گومبهزی، له سهر شکلی گومبهزی، (باد.) خوّل، خاک. خووله: گیایه کی به کهیف و میل نهستوور و قهلهوه، (میوک.) هووله، (باک.) بووغ، گابوغ.

خوونی (باد.): خولی.

خوون (زا.): خوريّن، هوون.

خوونخووار: خور ێنخور ار.

خوونسهنگین (فه.): ئیسک گران، رهزاگران. ـى: رهزاگرانى.

خوونسووك (فه.): ئيسك سروك ، رەزاسروك.

خوونما (ئەردە.): خۆنورين، بەفيز. (ئەردە.) ـــيى: خۆنورينى، بەفيزى. خوونن: دەرس خويندن. *

خوو وخده: رەفتار، كردار.

خووگی: خوگ، باج و پیتاکی میری. *

خوو و رەووشت خاس: خۆشخوو.

خووهرا (زا.): زور خور

خووهری (زا.): خۆزگە.

خووهستهک (باد.): خووازهڵوّک.

خووهستن (باد.): خووازتن.

خووهستی (باد.): خورازبینی.

خووێ (باک. ، موک.) : خووا، خودا. (فه.) خوه، خا، غهک، (ههو.) خێ، خووا، (ههورا.) غهک، مهکی، بێ خووێ: بێ مهکی، کهله، کهلی. کانگای ـــ : خووێڵێن. (ههس.) بهراز. (زاخ.) ثارهقهی ماندووێتی، نهخوٚشی. ثاگاداری، بهخێوکردن، پهروهرده.

خوويي (باد.): حفز، نارات.

خوويت (باک.): ئيليکي کورده له ژوورووي بتليسي وهيه.

خووي چهشتن: كهميّك له چيّشت خور اردن له پيّش تيّكردني دا سو تـهوهي بزاني خوويي كهمه يا زوره ، خوويّ چيّرتن.

خووي چێژتن: خووي چەشتن.

خووي خراو: بهدخوريي، بهدرٍهووشتي.

خوویدار (ئەردە.): خاوەند. چتى جورانى دلگر. ــى: خاوەندیتى.

خوویدان: نمه کدان، (باک.) خووی دانک، ثامانیکی گموره یا گچکهیه، که خوویی تیده کری. (همورا.) مه کدان، خوویریزژگه، تا ته بهرد یا ته خته یا سینی و چتیکی پانه خوویی له سهر روده کهن بو ثاژالان له رستانیدا.

خوويدانه: خوريدان.

خوودار: فيدار، كەسىكە سەر و دلابىگرى. ـى: فيدارى.

خوو و دوووشت: یاسه، یاسا، دی و شووین.

خوو و رهووشتخاس: رهووشت باش، خو شخوو.

خوورستان (باک.): گێتي.

خوورك (بار.): مۆرانه، (گەرد.) مړک. (هەكا.) ژەنگ، خۆرە.

خوورمين: دەركران، وەرنەگيران، قبوول نەكران.

خوورين: خوران، وهخارش كنوتن.

خووز: تف، تاوی زار. هیّز، تین؛ نه خوّشه که بیّ خووزه. (که.) پیشه و رهگی گیایان. (شهق.، کــــق.) سیخووار، خووس، زوقم، (بــاک.) کــووړ، چهماوډوه.

خووزاو (کۆ. ، شەق.): زووخاوى برينان. زوقم، خووس.

خووزنیک میران: هاتنموهی هیزه بولمشی نهخوشی و کموتنموه سهرخوی.

خووزقیکه پانسهوه: خووزتیگه پانسهوه و ژیانسهوه و بروژانسهوهی دارو در مختانه.

خووزهینانهوه: ویکهاتنموهی برینی نمندامی درهختان.

خووزی (باد.): تف تا لسمناو زار و گهروودا بی نے ی پیده لیّن به لأن، که فریدرا به تف ناودهبری .

خووزیا: خوزگه، (شا.) سیخووار، (بابا.) سیخور، (کنز.،شمق.) خوزاو، خوزد

خووس: (زاخ. ، دهق.) خووسار، (دهر.) خوویسار، زوقم، بهیانیانی پاییز و زستانان و بههاران لهبهر ساردی وه کوو تنوّکهی ثاو لهسهر گیا و پروش و پهلاّشان دهنیشیّ.

خووسار (موک. ، زاخ. ، دهق.) : زوقم، خووس زوقمی سهر زهوی. سیّوی ــــ هی پاییزیّیه، که خووس دهکمویّته سهری.

خووسانهوه: ندرم بورندوه، تليساندوه.

خووساندن: نهرمکردنهوهی چتی رهق ده ثاوی دا، له خووس نان، زهلاندن، خیساندن، دهلیّن ریشت بخووسیّنه ثموجا بیتاشه. دلّنهرمکردن.

خوسانندنهوه: نهرم کردنموهی چتی رهقه.

خووساندن، نەرمكردنموه.

خووساو: چتى رەق لە ئارى دا نەرم بور. خووس، سيخروار.

خووساوه: خورسارهره. چتێکي ړه قه به هزي ته راييمره نهرم بوو بيّ.

خووسبوون (باک.): بنزین.

خووسكرن (باك.): بهزاندن.

خووس نیان (ئەردە.): خووساندن.

خووسی (باک.): خووس.

خووسياگ (ئەردە.): خووسار.

خووسيان (تەردە.): خووسان، خيسان. ئارەقەكردن.

خووش: دەنگى شير لـه دۆشيندا. ٔ

خوويناو: هووناو. ئاوى قاوورمه.

خوويد (باک.): بهجنه خوويد، ناوي كۆنه شاريكى كوردانه له ناو سروتاندنيدا له سهره کهي تري داري ته ديت. (هدڤێر) کاندا و له ژووری باژێری نوسهیبین، ئێلی به جنهوی، بهشتهوی، باجنى، لـموناوهدا بوو.

> خوويرانك (باك.): بهرديا تهختهيه، كه خوويي بـ وْ تَـارْالْ و وولأخان لـه سەر رۆدەكرى، خوويْرِيز.

> > خوويرايي (ئەردە.): خۆرايى.

خوويدهنگ (باک.): بهرديدکه وهخووي بچي.

خوویدانکه: خیدانکه، کیسه و توورهکهی خووییه.

خوويرك (رموا.): كەركۆل، گيايەكە كۆلكەكەي كارگى خوواردنى دىنى،

خوولاً رى: دەلله، وەيلان، دەربىلەدەر، (شا.) تورونىدى، سىلكىبەر، سەرسەرى، بەرەلا، گەرىدە، گەمۆر كرھووتىر، خۆرى، گەلۆر، تۆرى، سەرسەرى، لەگام، تړلا، بەرەلاكراو، بىكارە، بى كەلك، ھىچ و پووچ، پەتيار، شلەپەتە، گەجەڭ و گووجەڭ.

خووێړيز (شا.، موک.): (باک.) خووێرانگ، بەردى پانە يـا تەختەيەكـە خوويتي بۆمالاتان لەسەر رۆدەكرى.

خوويد يزكه: چەند بەردىكى پان يا تەختەيە كە بۆئاۋال و مالأتان خوويى لمسمر رؤده کرئ، له بمهاريدا. خوويدان.

خوويز (ئەردە.): زوقم.

خوويّزا (ئەردە.): خوشكەزا.

خوويزنك: تەركەخەم، ھەللە. _ ى: تەركەخەمى، ھەللە.

خوويس (باد.): زوقم، خووس.

خووید از: شروینیکه زوقم و خووسی زور لی کاوتبی.

خوويسه (ئەردە.): خووس، زوقم.

خوويسڪ (باک.): سهموَلْي سپي.

خووێش (هدورا. ، جا.): كەس، خزم، كەس و كار، وابىسە.

خوويشايمتى: خزمايهتى.

خوويشك: خوشك، (ئەردە.) خورەيشك، هاوشير.

خوويشكهزا: خوشكهزا.

خوويشك بهخوويشك: خرشك بدخرشك كريندوه، ژن بدرند.

خوويشى: خزمايەتى، وابىسە، بىسەكى.

خوويد: باج، خووه، خدراج.

خوويدك: خارهند.

خوويّگل (ئەردە.): پارھەلكەر.

خوويل: خيل، تيل، چارگير.

خووينلين: كانگاى خووي.

خووينن: (فيد.) خيوهن، (هيمو.) خيّن، خوّن، خووين، وونسي (هيمورا.، لک. ، لو.) ، وون، هوون، شلعمهنيه كي سووره له ناو دهمارو رهكي گیانداراندا دیّت و دهچیّ. مزی خوویّنی کوژراوییه که وهردهگیریّ. به دوواي هدر ناويكدوه بنووسي دهيكاته بكدر: ئاويستا خووين، پدرتووك خوویّن، داستان خوویّن، شاوازه خوویّن: گۆرانسی چسړ. (ړهوا.) دهرده مالاَتيّک، رِهنگ کۆشتى سوور ھەلدەگ ەرىّ. خوويّنبايى. دەردى ريخولانه. كوژتار، كوژتن.

خووينه اوه: زووخاو ، هووناوه ، شيره ، زاراو ، ثاو وكهفيّكـه ، كـه لــهكاتي

خووينناولنين (ئەردە.): خوريناوى.

خوويناوى: خوويناين، چتيكه له خووين هه لكشابي و يان خوويني پي ھەلپرژابى.

خووێن **ئەستاندن**: تۆڵەئەستاندن. ^{*}

خووين نهستين: خووين كر، خووينم خووا، (همورا.) هوون تعستين،

خووينه خووي، كەستىكە خزم يا نزيكينكى كوژرابى.

خووێنهخووا (که.): خورێنگر، شرهگر.

خووينه خووار: خررينكار.

خوويّنهخوواره: خوويّنخوّر.

خووينه خووي (كه. ، كرما.): خووين ئەستىن. خانەخروى.

خووينهر: كىسىكە بخورىنى.

خووينبهين: پارهيه كه له بهرانبهر خوويني كهسيّكيدا بدريّ.

خووێنبهر: دەمارى خوێن ڔاگوێز لـه لـهشدا. ٔ

خووينبهردان: به نعشته رله همنديتک دهمار خووين دهرهينان.

خووین بهردهر: کمسیکه به نهشته ریا گوویزان و چتی تر خووینی خهلکی

خووين بهس: كسيكه يا دەرمان يا مرازيكه، كه خورين راگرى. مىسلىت كردن، داكوژاندنى دوژمنايهتى.

خووينتان: ئيسك تال، رەزاقورس، خورينسارد، ئيسك قورس. سى: رەزاقورسى، ئىسىك گرانى.

خوويننجگهر: خوريني دل، خدم و خدفدت.

خووينجمان: خورين جوومان.

خووينجومان: خووين بزووتن، له بههاراندا كه سهختى سهرما بهسهر ده چې و گهرما دې دهست پي بکات خووينن دهجوولکي.

خووێنخۆر: (همورا.) وون دەر، خووێنړێژ، پياوكوژ، خووێنخووەر. ـــى: خووينريزي.

خوويننځووا: كىسىتكە داواي بەھاي خووينى دەكات لـە مرز كوژ، خووينگر. خوويدنخووار: معبهس له كمسيكييه، كه زوردار و دلره ق و ستعمكارين و به خوين رژتن كەيفى بى، خووينە خووار. ــى: ئارەزووى خووينېژتن كردن. خوويندار (باک.): بكوژ.

خووینه خووی: خروینگر، کهس و کاری کوژراو.

خووينخووايي: خووين ئەستاندن، خووين سەنن.

خوويندارى: پياوكوژى، بكوژى.

خووينده فان (باد.): خوويندهوار.

خوويندهماخ (ئەردە.): خووين دارسانى لووت.

خوويندهوار: خونده ث، (باک.) خووهنده قان، بهسهواد، ميرزا، سهواددار، كىستىكە خورتندېتى. ــى: خورەندەڤانى، سىمواد، مىيرزايى، بورنە خوويندهوار، پي گهيشتن. خوو<u>یّنگرتن</u>: خوویّنه خووایی. گرتنی خوویّنه له همندی نمندام به هوّی گوویّزان، نمشتمر، کهله شاخ و زهروو و نیستیکان و نیتر.

خووين كرسياك: خووين راوهستاو.

خووێنمژ: ستسكار، زوردار.

خووينمژنن: خووين مژنن.

خووينمژين: خووين مژتن.

خوویّنمژی: زورداری، ستهمکاری.

خوويّنميزكه (بابا.): دەردێكه هـهر وولاّخ يـا مـالاّتێكى بيگرێ خووێن

خووێننهوه: خورێندنهوه.

خووينهاتن: خوونهاتن، خووين بهربوون.

خوويننهه لهينانهوه: بعدهم خووين رشانعوه.

خووينني (باک.): بكور، خووينړيز، خوويني.

خوویّنی زگ: چاره: مام رِیّواس به برنجهوه بکریّته شوّرباو تا سیّ رِوْژان سبهینان بخوریّ بو خوریّنی زگ که له مایهسیری و نیتر بیّ زور باشه.

خوویّنی کهپوّ: که رابسی چاره ی ثار ایه: کلیلیّکی ناوونجی ثمو سه ره ی که قفلی پی ده کریّتموه به قیتی لمسه ر شاده ماری پژملی داده نری کممیّک پالّی پیّوه ده نریّ و ده گیری و سمری همندی بلّند ده کریّ دهست به جی خووینه که رادوه ستی. یا که تفنکی راستی رابسی چهند چرته یه ک دهستی چه پی بلّند کا رایده گری که رانموهستا دهستی راست بلّند کات که همه ر رانموهستا همود دوی قورمی خانوران دوای هارین و دابیژتنی هملی مژی له همه مودی باشتره.

خوويّنهه ڵێنانهوه: خويّن رِشانهره. ۛ

خووينين: خوريناوي.

خووێهه (باک.): ئارەقە.

خوويهدان: خوويدان.

خوويسار (دەر.): خووس، زووقم.

خوویسان: خووسان.

خوويشاو: خورسار.

خوویساوه: خووساره.

خووینبهر (باد.): کهسیکه خورینی خوی بهربدات.

خووينېمردهر (باد.): ئەركەسەيە خروينى يەكىكى تربەرىدات،

خوويل (باک.): خيّل، چتى خروار، مليّت خوّ كمن: ملى خوّتان

خووین (باک.): خووین. ــ ا وی ساره.

0.30 ... = 4, 0.33

خوويندار (باك.): خووينين.

خوویی (ئەردە.): خۆیى، خزمايەتى.

خووينگر (باد.): خودان خوريّن.

خوويندان: خوويني جيگهر، خهم و خهفهت.

خوو<u>ێندڵی:</u> (ف.ه.) خوهنین، هۆنین، خووهندن، واندن، (هیمورا.) وانسای، ووندی، وهندی.

خوويندن: خۆندن، (همو.) خيّندن، بخوويّنه: بخۆنه، بووان، واني.

خووينندنهوه: قدخوو اندن، دووباره خويندني چتيكي، خونندوه، واخووين.

خووێنننى كۆتر: گماندن، گمه گم كردن.

خوويند فخانه: خرويندنگا، خرويندگه، قوتابخانه.

خوويّندنگا: قوتابخانه.

خوويندنگه: خوريندنگا.

خوويندنى كەللەشير: قورقاندن.

خوويننراوه: خوويندراوهوه.

خووينرهس: خووينخووا.

خوويندر داندن: مروكورتن، خووينروتن.

خووينېرژانن: مروكوژتن.

خووێن ږژتن: خووێن ڕژانن. ٔ

خوويننږيد: ميركور، زەراث، قاندر، خووينخور، دەڤلخوويس، وونريش،

خووينخووار، نيٽوي پياوانه. ــ ي: مروکوژتن.

خووينسار: خورينسارد، ناشيرين.

خووێنسارد: خووێنسار، ڕډزاگران، خووێن تال، ناشيرين، قورس. كەسێكە درەنگ ڕقى ھەستى، لەسەرەخق، بەكاوەخق، پشوودرێژ، بێندرێژ. سى: خووينسارى، درەنگ رق ھەستان.

خووینساری: خووینساردی. پشوو دریزی، مهموار.

خووێن سياوهش: گيايه که به کاری زور نه خوّشيان دێت.

خووێن شيرين: ڕ؋زاشيرين، ثێسـک سـوک. ــــى: خووێـن شـيرينى، ڕ؋زاسووکى.

خووينكار: (باك.) خووينهخووار.

خوويننكهر: خووينړيژه.

خووێنکهل: دڵسوّز. ــ ى: دڵسوّزى.

خووێنکردن: مروٚکوژتن،

خووێن ڪردنهڪههه: معبدس له رهشکردني يهکێکه له لاي کمسێکي تر

به جووريکي زور خراپ.

خووینکوژاندنموه: معیمس له ثاشتی خستنه ناو دهسته ییکی مرزکوژو خووینهخووا.

خووێنگا: خورينگه.

خووینگ (باک.): خوشک، خوواک، (باک.) خووه.

خووينگه: شوريني خوين رژتن، خووينكه.

خووینگهرم: لاو، جعیّل، (موک.) بیّلهنج. ساده، که مسهلیقه. ثارا، بهجهرگ. ...ی: جعیّلیی، لاوی، قشت و جووانی، خوّشهویستی، ساده یی، کهم سهلیقه یی. ثارایی، بهجه رکی.

خووێنگر: خووێنهخووا، خووێنهخووێ، خووێن ئەستێن، هوو ئەسێن، شرهگر، خودان خووێن.

خي (هدو.): خووي. دهنگي تيپيمکي کوردييه.

خيبهت (باک.): چادر، خيوهتي سپي.

خنیشهمله: مرزی قول بنه و تیکسرماو و مل کورت.

خييشنه: خيپشه مله.

خينة: كير، ديغ لمسهر قاقهز يا لمسهر زموى، خمت.

خيرة: خووار، لار، چموت، كير، تمنها بمكارنابريّ لمكمل خووارب كاردەبرێت: خووارو خێڿ.

خيّچك (شا.): خليسكه لعسهر بهفريا لعسهر سهموّل يان لعسهر همورازيکي ليــــژ.

خَيْدَان: خوريْدان.

خيدانكه: كيسمو توورهكهي خووييه، خوويدانكه.

خير: پياوه تي، جوواميري، دفنان له گهل يه کيکي يا گيانداريکي تربه كرداريا به گوفتار، خەير، بە ــ اخز: دەڤلەتا سەرى خۆ. خۆش، بە ــ هاتن: خۆشهاتن، به _ كردن: خۆشهاتن كردن، به _ هاتى: خۆشهاتى. خيرا: به پهله، بهله ن به تهردهستي، زوو ، گورج، چوست، تهردهست، به تالورک، چهسپان، زیرهک، به دهست و برد، چالاکان. (نهرده.):

خيراناويد: چەكىكە زوو باويۋرىت.

خيرات: خير، پياوهتي، چاكه، جوواميري.

خيراتن: به خيرهاتن كردنى كهسيّك، خوشهاتن.

خيراخود به خيري خوت، له رووي پياوهتي و مروڤايهتيموه.

خيرافدار: خيردومهند.

خيرو: ناويکه له شووينيکي دوور له ناودا بوخير دابنري تا ريبووار و تينووان تينوويتى خويانى پى بشكينن.

خيرايى: چابوكى و گورج و گۆلى.

خێرەسات (خۆ.): خێلەسات، كۆچەرات.

خيرهودهر: دروره و خير.

خيرهومهن: خيرهومهند.

خێرهومهند: كسێكه زور خێرێ بكات و دەستى به خشندەيى هسێ.

خيرهومهندانه: خيركارانه.

خێرهومهندى: خێركارى.

خيرخوواز: كهسيكه ههميشه حافز له چاكه و خيري بكات. ـــى: خێرخوايي، چاکهکاري. ٔ

خێرخێړ (تەردە.): رارا.

خێردار: بهخێر. ــ ى: به خێرهاتن كردن.

خيردانهوه: به هره و سووپيتگهياندن، ئهم كشتوكاله زور خيري دايموه.

خيرك (باک.): خوّره، دەردیّکی پیسه. (باد.) موّراندی جلكان.

خێركا: خيّليّكى كوردانه له كۆچەرى ميران.

خيركار: خيركهر. ـ ى: خيرهومهندى.

خيركهر: خيرهومهند.

خێرڪردن: چاکهکردن.

خيرلي بينين: سهره و كمالك دهستكموتن لسه چتيك يما لمكيان

خيرمانه (خقر): جمک، دورانه، تعنها برگوويز و بادام و مازوو دهبيّ. خيرة: خوويري. شەنگلەبەرەكەتە، سەوزايىكە بەجارى پيشووى خوى سعوز بوربيتموه.

خيرۆك (موك.): دەغليكە بەبى چاندن ھەر لەشورىنى پارەكەي خۆي شین بووبیتهوه، (همو.) خیلوک، خورسک. ــ ی: زگماکی، خورسکی. خيروين: خوويريتى، خورسكى، شين بوونموهى كشتوكاليكه له جارى پيشووي سهوز بووبيتهوه.

خيرهاتن: خيراتن، بهخيرهاتن.

خيز (باک.): خنت، ديّر، (باک.) خيّزک. خيز، زيخ.

خيّزان: ژنى بىمىيرد، ھاوسىمر، كىديوان، كىديوانوو، ھاوسىمنيىر، خيّزانى. مال و مندال، كلفهت، خاووخيزان. خانمواده.

خيّزانداد: كسيّكه مال و مندالّي زوّر بيّ. ـي: همبووني مال و مندال.

خيرانى (باد.): خيران، هاوسهر، هاوسهنير. همرار.

خيروره: قيسپ، قەسپ. بەرچىغ، شەقلە. (مىوك. ، جا.) چەشنە ئالور داریکه به پانی و قهراخ نهخشکراوی له نزیک یه کتری رایه لده کرین، (هغورا.) كاريته، (بابا.) شهقله و چيلكو چرپيه كه لعسه و قاميش بىندى خانووان دادەنرى.

خيزهرهكردن (موك.): به زمان و قسه هورووژم بردنه سهر ...

خَيْزَاو: خووزاو.

خيزڪ (باک.): خهتيکي گچکهيه.

خيزيان (ئەردە.): ھەستان.

خَيِّس: خووار، خورار و خيِّچ، هيِّس.

خيَّسانهوه (رهوا.): دل تيّک هـهلاّتن، دل لـهخيّلـموههاتن، دل تيّکچـوون، دلٌ لمُرْيِللاهاتن.

خێۺۿڪرڍڻ: مورپوونهوه.

خيشه: مرخيش.

خێشه خێش: مرخێش مرخێش، وه ـ خستن: وهمرخێش مرخێش خستن.

خيشهك: خوشك.

خيشڪ: تهختهي رينک و لووس کردني شيوهرد. ["]

خَيْقه (باد.): نۆبەرە (تەنها بۆمىيوەيە).

خيّل: (ف. د.) خل، قجر، چاولار، چاوله حموا، چمه پخوون، (باک.) چەمچک، ماكاش، چاقشاش، (رۆژ.) تىل، چاق ھاول، كەستىكە چاوى خووار بړوانسي و په کيکې لي ببيت د دوو ، کوچه د ، ئيسل، حيسل، هسوز ، خيّلسات، گرز، تيره.

خيّل: دل له ــ هوه هاتن: دلهه لاتن، (رموا.) دلّخيّسانموه. چهندماليّکي

خيلات: رەشمال نشينى، خيللسات، كۆچەرات، خيل ناوەكەيە (ات) ئامرازى كەلە. _ى: خيل نشين.

خيّلاني (باک.): چيمس.

خينهسات: كرّجهرات، خينلات، خيرهسات، رهشمال نشين.

خیتهخیت (پهرا.): دیخ دیخ، خهتخهت. ــدان: هاندان. هانکههانک، رزیشتنی ناریک، ههناسه برکهیهکه به چهشنیکی ناشیرین.

خيت خيتاني (همو.): خەتخەتانى.

خیچ (باک.): جیوهی داری.

خيچه: تۆزىك، نەختىك.

خيچڪ (باک.): ووردهبهرد.

خيچـۆ (بـاک.): ديده، خوچـي، لـه کاتى تاخـه فتنيدا لهگـه ترشـک به کاردهبري.

خيچێ (باک.): خوچێ، خوشکێ.

خیز: چهو، قوم، کیلته، زیخ، (باک.) سیله، جهرجوو، (باک.) خیّر. (ههو.) تف. (باک.) خلیسک.

خيز خووهڪرڻ: خوهه ڵخليسكاندن.

خیزار (باک.): شاری گهوره.

خيزارچي: دارتاشي.

خيزان (باک.): خيزان، همژار.

خيزاو: ئاوخيز.

خيزه: دەنگيك له سينگهوه دى له كاتى پشروداندا لىسهر نهخوشى يا ماندوريتى، هيزه.

خيزهخيز: خزهخز.

خیزهره: پهردووی سهر دارهرایه.

خیزهلان: زاخیران، قومسال، قومهلان، زیخهلان، تیرزیّلاک، خیزتییّر، کهرگه ثیسک.

خيزتير (باک.): خيزهلآن، خيزستان.

خیزخوږ (باد.): قدراخ تاوو چومیکه که تاوي هارینان کشاوه، بکري بـه

شینارهردی.

ڂيزخيز: خيزهخيز. خيزږيّز: زيخړيّژ، چەوړيّژ. ــــى: چەوړيّژى.

خيزستان: خيزهلان.

خيزمال: خيزهالآن، گەڤرك، گەڤيزك، گەڤزەك.

خيزيان (ئەردە.): ھەلسان، ھەستان، بەرزبوونەرە. سەوزبوون.

دیس (که.): کهسیّکه شان و ملی به دیـری سینگیدا چهمابیّتـهوه،

حیس (که.): کمسیحه شان ر ملی به دینوی سینحیدا چمهابیسهره خیّسه، لیّ موّربورنهره.

خيسار (بابا.): سيخورار.

خيسكه (خق.): قيسكه.

خيشهخيش: نيخمنيخ و دامان به دەست چتيكموه.

خيشكردن: خوّگيڤ كردن له رقان.

خيفت (باک.): خيّوهت.

ميت ۱۲۰۰۰ در سي

خیف بوون: پشکورتن. خیگه: شوورتان، هیزهی رونی و ثاوی. ـــ ی لوولهدار: (باک.)

توورك.

خيگه کونه: کونده ی کون ، خيکه ی له کارکه و توو .

خێڵڡۅڂۅۅٳڔ: کاتێکه له پاییزێدا که خێلات لـه کورێسـتانێوه بـوٚگـهرمێنێ دهگهرێنموه.

خێڵڣوژوور: کاتێکه له بههاراندا که خێلات له گهرمێنموه بهرمو کووێستان دهجمێن.

خيّل مهذان: خيّل بهندان.

خيّل بهندان: خيل بمنان.

خێلۆڪ (ھەر.): خێرۆک.

خێلى: چاوخێڵى، چاڤهاوڵى. (باك.) ړووبىند، پێچە. بەربووك، ئىلو پياورژن و ئىوانەيە كەلەگەن بووكى دەچنە مالى زاواى.

خَيْمِي (همورا.): خَيْوەت.

خَيْن (باک. ، هغو.): خوويّن.

خێندن (همر.): خووێندن.

خێو: جندوکه، درنج. تارمایی مردووان، (همورا.) میردهزمه. خاوهند، خیّوی، خودان، (همورا.) خاوهن، ماخیّ، (همهو.) مىالىْخىّ. ـــــکـردن: خاوهندی کردن. خاوهندی، خودانی.

خێوان: تێکموتن، ڕێک کموتن، (ڕهوا.) خێوتن، (کۆ.) پىمسووان.

خێوهت (بابا.): چادری سپی، خیبهت، تاروک، تشوّک، خهرگا، بارهگا، (باک.) خیتهدت. _ی گچکه: چاتولّ. _ی پهش: پهشمال. پاژه، پیّز، پهرایی، نووده، خرمهت، _کردن: پاژهکردن.

خيوترش (كۆ.): دەنگلىكگۆرىن.

خێوهتكردن: پهردهپوشى، خێوهت دروستكردن يا ههڵدان.

خيوهتكا: شروينيكه خيوهتي لي هه لبدري.

خێوتن (ړهوا.): خێوان، ړێکموتن، ڕێک کموتن.

خيورونهوه (همو.): دل تيكهمه لأتن، دل پيكاهاتن، خيسانهوه، دل لمه ژيللاهاتن، دل كه فكردن.

خيورانهوه (دزه.): تووانهوه.

خێوراندنموه (دزه.): توواندنموه.

خێوڪردن: بهخێوکردن.

خيّوي: خيّن، خاوهند، خودان، خاوهن، (همورا.) خووهي، (همور.) مالْخوّ،

ماخق، بی ـ : (باک.) بی خووهوی، بی خاوهند.

خيّوي شهو (موک.): جندوکه.

خێوي هونهر: هونهرمهند.

خی (تەردە.): سەرگەرمى، كار، كاروبار.

خیا (باک.): ئیّلیّکی کوردی گهورهیه، کموتزته ژلاری خمزریّ.

خيار: خديار، هاروي.

خيارچهمېمر (هنورا.): خهيار چنمېهر.

خياوان (ئەردە.): (ئەردە.) ئەخياران.

خيپ (باک.): بهربهره کانيّتي خوويّنين. (باک.) چاڵووک.

خييشنه: كييه، قهلهو، كۆشتن.

خیت (باک.): خدت، جغز، جدغز، (باک.) چارهسازی، تعواوکردن.

خيگوڵکه (نەردە.): خيگەيگچكە.

خيلوّك (باك.): گيايدكد.

خىلى (زا.): سەرپۆش.

خىلىسكان: ھەڭخلىسكان، خلىسكان.

خیم (باک.): بناغه. داکوتانی سینگ.

خين (همو.): خوويّن.

خينگه (کۆ.): گنيخه، گيپهره.

خينيك (باك.): خانور.

ك

د: تیپیّکی ثابیّی کوردییه. ده، له زاراوه ی کرمانجیدا مرازی دانه پالّ: ثاغایی دمن: ثاغای ده من (ثاغای من). له: ئهز دخووه پامیّنم: من تعماشای خرّم ده کمر. ثهث که شچک دشرّرباوی مهنیّ: ثم کهوچکه ی له شرّرباوی مهنیّ. گولاث د خووه دان: گولاو له خرّدان، لیّک دبهرهه شدان: لیّکدان، بی تولّه لیّکردنه وه، دبه رهه شده نه: لیّک ده ده، به، دهه شده: به یه که وه، دبه رده: له پیشدا. ده، ده نیّو، لهنیّوه پاست، دناث باژیرده: لهنیّو بازاریدا، لهسه و: دپشت مندا باریّکی گرانه: لهسه و پشتی من باریّکی گرانه.

د (زا.): گوریسیکه له مووی کلکی وولاخی دروستکرابی. باو، بافت (مدده).

دهبارانندن: هموور بهړيژنه، بارانهي به ړيژنه ړژتنه خووار.

دابارانن: داباراندن، داوارانن.

دا اسکردن. باک.): ناموّرگاری، پهند، باسکردن. باس. کرن: باسکردن. دارد اسکردن. داور باسکردن. داور باک.): ناوی جووره شیریّکییه.

دابهر (باک.): بهسوود، به که لک، سوودمه ند.

دابهرزين (زا.): سينگ ره پيشخسان بو شهر.

دابهزان: دابهزین.

د به مزاندن: هینانه خووارهوه ی سووار له سهرپشتی وولاخ. داووزیاندن، (که.) داوهزاندن، په یاکردن، وهزهراندن، به گژیه کتری داهاتن.

دابەزينەر.

د همزيد مرد كه مديه كهسيّك يا چتيّكى له پشستى وولا خى بينيت، خووار.

دابهزينراو: كهسيكه له سوواري هينرابيته خووارهوه.

دېبهزيو: كەستىكە خۆى لـە سووارى پەيابووبى و يا قۆنـاخى لــە شـووينـنىكى گرتبـي.

دابهست: دابهستوو، دابهسته.

دابهستن: _ ی روشه وولأخ و ثارال به تایبه تی به خیّو کردنیانه بق قاوورمه. راداشتن، نوویّر _ - واته دوست به نوویژکردن، _ ی تسوّپ: واتا ثاماده کردنی توّهه بو شاویّرتنی، بهستنی چییّک به چییّکی تروه: پاشکویه که ی دابهست، بهستنه وه، _ ی بار: بهستن.

دابهستوو: رهشه وولاخ يا ثاراليّک به تايبه تى بـ قاوورم به بـ خيّوبكرى، (ريرد) دانى، دابهسته، كوشتى، (ههر.) دابهستى.

دابلستى (همر.): دابلستور، دابلسته، كوشتى.

دابهش: پهخش، (كۆ.) دارەبەش. ــ بوون: بەشبوون.

دابهشهر: دابهشكار، دابهشكهر.

دابهشکهر: دابهشهر، بهشکار، پهخشین، دابهشین.

دابه شکردن: به شکردن، (باک.) دگوولیک. به شبه شکردنی چتیکه به سهر چهند چتیکیدا: باوکی منداله کانی ده راوسینمان مرد و ماله که شیان به سه و خواندا دابه شیموه.

د به مشين: دابه شينه وه، دابه شكار.

دابهشین: بهشکردن، بهشینهوه، پهخشکردن.

دىبەشىنموە: دابەشىن.

دابهدندن (زا.): قروتدان.

دابه لیاندن (باک.): قور تدان.

دابديم (تەردە.): دەبديم.

دېيې: دابهشهر، بهشهر، بهشکهر. داگيرکار. بـۆړ، ڤـێرگول، ڧـارزه(،). جووره گهمهيهکه.

د ابران: دابرکران، لیک جووی بووندوه، ژی بوون؛ مدره که له رانه که دابرا، هالبرا، بعرخه که له دابرا. هالبرا، بعرخه که له دابرا.

د براندن: دابرین، لیک جووی کردنموه.

د بېړاو: هه لبړاو ، ليک جوړيبووه وه . بي به شکراو ، به شبړاو .

د بهردان: هدلاواردن، دابریس، دابراندن، جووی کردنسوه، لیک کهدلاواردن، پارچه ناژالیک له میگه لیکی هدالاواردن.

دهردن: بړکردني چتيک له چتيک. بردنه خووار، ههلکمندن، داچهقاندن.

د برکردن: جوو یکردنه وهی چتیک له چتیکی تر. زهو تکردن.

د بورین: هما آواردن، جروی کردنموه، بردان، لایمکی لهخانووه کم دابری، داهاووردن، دابرکردن. برین: چهقتی مکه یا قمالهمبره که دهستی دابریم، (باک.) زیان پرکردنموه، زیان وه لانان. له له کردنی چتیک.

دابكردن (ئەردە.): رەت بوون، تىپەرىن.

دابنارتن (باک.): چەقاندن، بەرپاكردن.

دېبۆرانىدن (باك.): تىپەراندن.

دابۆرىن (باك.): تىپەرىن.

د هوون: داچوون، چاڭ بوون، (موک.) خوّنزم کردن، خوّ چهماندنهوه له گهمهدا، سهرقه لانکردن و پشت دانهواندن له ههندیّک گهمهدا له کاتی تیّکموتن و دوّراندنیّدا. (زهن.) دارسانی خوریّنی لووت.

دابيز: نعر كىسەيە ئارد و دەغل و چتى تر دادەبيرى.

د بیرژان: ویرژان، شهردان، بیرژانه وهی دانهویله و ثارد و ثبیتر به هیله ک و بیرژنگ و سهرهند و ثبیتر. کونکون بوونی چت به هوّی گولله بارانه و یا موّرانه وه.

دابيژاندن: دابيّژتن.

د بينژتن: بينژتن، بينژان، شعرداندن، (دەر.) وينژاندن، پينژتن، بينژتنى ئارد و دەغلار دان.

دېيزدېيز: چتيکه کونکون بووبي.

دېيننان (باد.): دابهستن، دابهستی. سهری قهرتاله و سهوه تهی پر لهميوه به گياولکه داران بهستن.

د این: تاقه ت، نارام، هیمن، هیدی. به بوین: داکه و تن، هیدی و نارام بوین، ژیربوینه و ، تاقه ت بوین، کردن: به زاندن، هیدی و نارام کردنه وه، تاقه ت کردن، دامه زراندن.

دابينكهر: هيمنكهر، فستوق. ـ ى: هيمن كردن، ثارام كردنهوه.

د به جان: داتاشان، هملّها چان (بو دیوار و کمندال و دار و نیسر).

دایا چاندن: داتاشین، هه لپاچین (بق دیوار و کهندال و دار و ئیتر).

دىھاچەر: داتاشەر، ھەڭپاچەر.

داپاچینن: داهیننهر و هه لُپاچین و هه لُقه تینی لک و پوپی درهختان.

دېپاچېن: داهێنان، پاچین، هەڵپاچین، هەلـقرتاندن، هەڵپـهرداوتنـی لـک و پۆپـی دار و درەخت یا تـوک و مـوو. کهمکردنهوه.

پوپی دارو دره حت یا تووت و سوو. قسمردسود. دههای: کهسیکه بیرلای خوو ارهوه بههایی، ببهزیّت لای ژیرهوه، ههڵههی

دېهران: راپهران، داچلهكان، داپهرين.

دېپەرەندن: راپەراندن، داچلەكاندن.

دهمره (باک.): پارچه دراویکی دهپارهیه.

دهههرین: راهه ران، راهه رین، داچله کان، راچه نین، راچله کین، پهرین، (نهرده.) په رینه لای خوو اردوه. هاتنه خوو اردوه ی گیاندار یکه به گورجی له بلندییه وه برخواری.

دىپەريو: راپەريو، راچەنيو.

داپهستان: ئاخنىنموه ، پەستان ، پەستىنموه ، پەستانموه .

دىپەستانموە: پەستانموە.

دىيەستاوتن: پەستاوتن، داپىستن، داكرتن، پەستن، ئاخنىنموه، داپەستان.

دىيەستران: ئاخنرانموه، پەستران. دايەستراو: ئاخنراو، ھەلآخنراو.

داپهستوو: پاسترار ، داپاسترار .

دىيەلۆسان: داپلۆسان.

دەپەئۆساندن: داپلۆساندن.

دىيەلۇسىن: داپلۇسىن.

دايهنهمين (تدرده.): پدغين، خدفان، نوسان.

دىپەنمان: پەغان.

د پچړان: داچه قان و دهمدانه وه ي چاوو دهم و هيندي چتي ديکه.

د پچراندن: داچه قاندن و دهمدانه وهی هیندی چت.

داپچرين: داپچراندن.

داهرژان: پەرش و بالأوبوونموه.

داپرژاندن: پهخش و بلاوکردندوه.

داپرووزقان (ئەردە.): داپرووسقان.

داپرووزقاندن (ئەردە.): دارووتاندن، داماڭين.

د بهرووزقانن (ئەردە.): دارووتاندن.

داپرووزقیان (ئەردە.): دارووتان، دامالران.

د پرووسقان (ئەردە.): دارور تان.

د پرووسقاندن (ئەردە.): دارووتاندن.

د پرووسقانن (ندرده.): دارووتاندن.

د پهرووسقیان (ئەردە.): دارووتان.

م این در این بران، بالروبودنموهی ده غل و دان و دانمویله.

مهران پرران بران بالاوکردنموهی ده غل و دان و دانمویله. داهراندن: رژاندن، بالاوکردنموهی ده غل و دان و دانمویله.

داپسکیان (ئەردە.): فسدانى مریشک بۆكەللەشتر.

د پسيان (ئەردە.): داپسكيان، دانسوين، دانسوان. فىس خوواردنسى مريشك بۆكەللەباب.

دىپلان: دركان، دركيتران.

دالللاندن (كه.): دركاندن، دەربرين.

دامالاَنی شوویّنیّک له لهش به هرّی ناگریا ناوی کولاَوه. دامالاَنی شوویّنیّک له لهش به هرّی ناگریا ناوی کولاّوهوه.

دېلۆخاندن: تولاندنموه، پليخاندنموه، رزاندنموه، پرتكياندن، سووتاندن و داماليني شووينيك له لمش بمهزى ناوور يا ناوى كولاوهوه.

دايلۇخىن: دايلۇخان.

دلهیرۆچک (خنق.، رِهرا.): داپیروشکه، جاڵجاڵووکه. (خنق.) پهنیرگشت.

د پيروشكه (رموا.): جاڵجاڵووكه.

د پيروکه (ړهرا.): جاڵجاڵورکه.

داتاشران: ساختهبوون.

داتاشراو: ساخته. چتيكه تاشرابي.

داتمهان: رووخان، تمپین، تمپان، رُزچوون، داهاتن.

داقههاندن: رووخاندن، تههاندن، رزچوواندن، داهیناندن، داغاندن.

داتههین: تههین، رو چوونی زهری سسته کو سهربان و نیستر، داغان، داتههان، داهاتن، نزم بوونهوه و داتسانی بان و گوویسووانه. مهیمس له پیربوون و بعناواچوونی گیاندار.

داتهپيو: رِزچور ، تهپيو.

داتهقاندن: به پهله و دهستوبرد نوو يژكردن؛ نوويژه كهت داته قينه.

داتهكان: تهكان، داوهشان، بهتال كران.

دانهکاندن: به تالگردن، ته کاندن، داوهشاندن، راوهشاندنی هیّندی شت سهریهره و خوو ار به چهشنیّک، که هیچی تیّدا نهمیّنیّ، هه ژاندنی لکی داران بوّوه رین و کموتنه خوو ارهوهی به رهکهی.

دانمكانن: داته كاندنى بهرگ و ما فروره و ئيتر. بمه تال كردن، هيچ لماناو ده فريا جهوالا و ئيتر نه هيشان.

داتهڪاو: تهکار ، داتهکيٽرار .

داتهكيان (ئەردە.): داتەكىن، بەتال بوون.

داته کین: معیدس له نابروت برونی مهردرمه، نهره نده له بازار چتمه ک کړی داته کیم، واته هیچم نهما. به تال بوونی نامانی پر له چت، که هیچی تیدا نهمینی. بوپیربوون و له ناوه وه چوونی گیانداریش به کارده بری.

داتهمریان: دامرکان.

داتهميان (نەردە.): داتىمىين، تىمىين، تميان، پشىيويان، پشىيوبورن.

داتهمین (ندرده.): خدم و تدم و خدفدت داگرتنی کهسیک، داتهمیان.

داترازان: ليك هه لبران. ترازان.

داترازاندن: لينك مالبراندن.

داترازاو: ترازار.

المرادات الرازان

داتراشان: تراشان.

داتراشاندن: تراشين.

داتراشاو: تراشار.

داتروسكان: تروسكانموه. داچلهكين.

داتروسكاندن: تروسكاندنموه، داتروسكانن.

داتروسكانن: داتروسكاندن. داچلهكاندن، ترساندن.

داتروسكيان: داتروسكان.

داتسيان: داتەپين.

دىپلۆسان: دايەللۆسان.

دىپلۆسىنىن: داپەلۆساندن، داپلۆسان.

دېلۆستن: داپلۆساندن، ليدان، به چهپۆكى بىسەردا مالىن، داپلۆسىن.

دەپۆوسكان (ئەردە.): دارووتان.

دېيلۆسكاندن (ئەردە.): دارووتاندن، رووتكردنهوه.

دېلۆسكانن (ئەردە.): داپلۆسكاندن.

داپلۆسكيان (ئەردە.): رووت بوونەوە، دارووتان.

دېلۆسىن: رووتكەر، جەردە، داپلۆسەر.

دهٔلوّسین: رووتکردن، رووتاندنه وه، دایه لّوسین، داگرتنی یه کیّک به لیّدانی یه ک له سه ریه کتری. به چه پوّکی به سه رو گوویّلاکی که سیّکیدا مالّین.

داپۆش: داپۆشەر.

دېوۆشان: داپۆشا*ن*، داپۆشىن.

داپۆشاندن: داپۆشىن، داپۆشان.

دەپۇشانن: داپۇشاندن.

دېپۇشەر: داپۇش، شىرەرە، شارەرە، داپۇشىن.

دىپۇشەڭ: داپۇشەر.

دېپۇشتن: داپۇشىن، داپۇشتن.

دىپۇشران: پۆشران، تەقزان، سەقىن، زاركىران.

دېپۆشراو: پۆشراو، (باک.) تاتک، شليماتک.

دەپۇشين: داپۇشەر.

دهپوشین: داپوشتن، سیمرنانموه، زارنانیموه، پینهانکردن، شاردنموهی چتیک بهچتیک بهسمردادانیدا، لیفه یا پهرده یا سمرپوش بهسمردادان، راپاندن، نخافتن، (جعبا.) باندان، داکورپین، حاشاردان، پیداگرتن، تیفوزاندن، سهقاندن، شاردنموهی قسه یا نمنگی کهسیکی، گهرم ...: نخاندن،

دابوقشینهود: دورباره داپوشین، نخورماندن.

دەپىج (رۆژ.): كەم.

دەينچان: پێچان، پێچانەرە، پێچانى چتێک بەسەر چتێکى تىردا، يا چتێک لەسەر بارى بەسان.

دېێچندن: پێچان، داپێچان.

دويتچانن: داپتچان، داپتچاندن، بهسان. رهپیچه ک دان، رارفاندنی چتیکه به هری ناودوه.

دهير (همو. ، لو. ، فه. ، رموا. ، باک.) : نمنک، داپيره.

دىيىرە: نىنك.

دهیر حوولک (رووا.): داعبایه کی که لکه له ییه منداللی پیده ترسینن، که بچیته شروینیکی بشه داریا هه لدیریا تاریک پینی ده لین مهچیت کلید. لیده.

ديپيرڪ (باد.): مامان.

داتسين: داتەپي*ن*.

داتفان: تف كران.

داتفاندن: تفاندندوهي نعو چتهي، كه لهناو زاردا بي، تف كردندوه.

دهنیشان: تیتوّل تیتوّل و پیندوّل پیندوّل برون، دران، پارچسبوون، دادران، تلیشانی همندیّ چت لمباری دریّژیدا.

دەتلىشاندىن: دادراندىن، تلىشاندىن و لەتكردنى ھىنندى چت لە بارى درىزى،

داتليشانن: داتليشاندن.

داتليشيان: تليشان.

داتوورانن (نەردە.): تروراندن، ترورانن، فيراندن، زگ چرون.

داتوروسکان: ترسان و راچهنینی گیاندار.

داتوروسكاندن: ترساندن و داچلهكاندن.

داتوروسكيان: ترسان، زراوچوون.

داجمان (که.): کهوتندریّگا، وهریّکهوتن.

داجماندن: جوولآندن، وەړيخسان.

داجووين: جوريين، رِدِيين، رِدِيشان.

داچاندن (موک.): چاندن، (موک.) وهشاندن، تۆوهشاندن بهزمویدا، چین لهسهر چین دانانی هیّندی چت.

داچهقان: ئاوه لمبوون (بۆزار و ئيخه و ئيتر) ، داچهقين.

داچمهقاندن: ناوه آهکردن (بقزار و نیخه و نیستر) ، نیخه کردنه وه ده ده ده دارد این اینخه کردنه ده دارد و نیمار دارد و زویدا. به دارو زهویدا.

داچهقانن: داچهقاندن، چهقاندن، تیروکردن. (شهرده.) چهقاندنی دار و قهلم. داچهقاندن، ثاوهلهکردنی زار و نیخه و شوویّنی تر.

داچهقيان (ئەردە.): داچەقان.

داچهقین: چهقینی چتیک به چتیکی تردا.

داچهڪان: ناريخي و خووار و خيپچي شان و مل.

داچهڪاو: شان و ملي ناريٽکي خووار و خيّج.

داچهڪين: داچهکان، راپهرين.

داچەڭەكان: داچلەكان، راپەرىن.

داچه نهڪاندن: رايه راندن.

داچهمان: داچهمین، كوورپوونهوه، چهمانهوه، چهمینهوه.

داچهماندن: كووركردندوه، چهماندندوه.

داچهمین: چسانسوه، چسینسوه، داچسان، کوورپوونسوه.

داچەندن: داچاندن.

د وزانی شووینیک له نعندام به ناگریا به چتیکی داخ.

داچزاندن: سروتاندني شرويتنيك له ئهندام به ناگريا به چتيكى داغ.

داچكان: چەقان.

داچكاندن: چەقاندن، چاندن.

داچكيلان: چەقان، چەقىن، چاندران.

داچکیلاندن: چاندن، چەقاندن، داچکاندن.

داخِلهکان: داپهران، (روژ.) داچه لهکان، چلهکان، شلفژان، خورپان، داخوریان. داتروسکان.

داچلهكاندن: داپهراندن، شلّمژاندن، داخورپاندن، چلّهكاندن، خورپاندن، راپهراندن. داتروسكاندن.

داچلهڪانن: راچساندن.

داچله کیان: داچله کین، ترسان، بیداری، ووشیاربوونموه.

داچڵهڪين: داچکهکان.

داچمان: راپەرىن.

داجماندن: رابهراندن، ترساندن.

داچنانشان (باک.): چنینساوه ، کۆکردنساوه. همالکردن و همالپیتچانی قبول و داویّن.

داچنین (باک.): کۆکردنموه، هـ ه ڵکردن، چنین و رێزکردنی چتێک لـ هـ مر چتێکی تر. ه ه ڵپێچان. (نهرده.)هێنانهخووار.

د پخوران: ها تنه خوو ارموه ی چتیکی شل له چتیکی تر، چورانه وه، تنوکه تنوی تر، چورانه وه، تنوکه تنوکه یا به ریخکه رژانه خوو ارموه ی شلهمه نی، (روژد) هملنیشتنی بالنده و فروکه و ثبتر.

داچۆرانهوه: چۆرانموهى ئاو لىكىسىدى تۆراخ و چتى تەر.

داچۆرانسدن: چۆراندنسەره، چىك كسردن، خوراركردنسەرەى ئامسانىكى بسق ھاتنەخوارموەى چتىكى شل لىموى بەممەرجىك، كە ھىچى تىدا نەمىنىي. داچۆرەنىن: داچۆراندن.

هاچۆرەر (رۆژ.): ئەو كەسەيە، كە شلەمەنى بچۆرتىنىتەرە. ئەو گيان لەبـەر و بالندانەيە، كە لىسـەرەرە بۆلاى خورارەرە ھەلبنىشى.

داچۆريان: چۆرانموه، داچۆران.

داچۆرين: چۆرانموه، داچۆران.

داچوون: هاتنــهخووار، رِوْچــوون، بــهقوولاً بیبدا چوونــهخوواردوه بــــمزدوی و شوویّنانی تردا. پیّداچرون: تیّراچوون، تیّ ههڵچهقان. دریّژهپیّدان. **داچی**نه: واته لـهگهلآگوشت و تهماته که چین چین دای نیّی. بچینه.

۱ اچنن: تۆوچىن، تۆرۈەشىنن، ئىلى كەسىدىد، كىد تىۆرى ئىلىزەرى و زار و بىسىتاناندا بچىنى، يا بىكۆلى و بجىنىنى.

داچينران: چاندران.

داچينراو: چينراو.

داحبه: جانهوهر، درنده، زيندهوار.

داحلاندن: داهيّشان.

داخ: تاخ، سبووی، سبوه، دهرد، پهروش، پو، تهیپو، تایپو، خهفهت، ووشهیه که به هوی و یه به دهست پوژگار، کهسهر، تههار، جخار، جهخار، حضواردن: پهروشداربوون. حدار: پهروشدار، چای تا داغ، زورگهرم. (خود) دیر، خهت، دیخ، بوچووم. داغی تا الا و مالاتان، ناسنیکی سبور کراوه و هیه به شبورینی بهنیش و دانداری لهشی گیان لهبه ریانه و دهنین یا بو نیشانه کردن یا بو سزادان. به ناسنه ده دهنین که سهر تاسنه کیان لهبه ریانه و تهندامی گیان لهبه دانی پهی داخ

داخكيشان: ئاخ كيشان، پەرۆش بوون.

داخگا: شور يني داغ. شوريني ديغ و ديخات.

داخ لهدل: كىسىنكە دلى پرېي لەدەرد و چەخار بەھۋى ھەرچتىكىوه.

داخلی: (باک.) بدرکیشک.

داخمه: داغمه، دهخمه، تهمخه، دروشميّكه به تا ژالأنهوه دهنريّ تا بزر

داخم ناچێ: داخهکهم.

دىخ ئاوتوويلل (ئەردە.): چىنى ئىرچاران.

داخوّ: داخووا، ئاخرّ، (كه. ، باد.) ئەيە.

داخوّم: داخووا، ئايا.

داخوو: داخروا، ئايا.

داخووا: داخوو ، (که. ، باد.) تعیه ، قاتی ، هغیاران ، داخو ، چما ، چمان ، ئايا ، ئەرى، (بابا .) ئاخۆ. دادخودايە، ھاوارخودايە.

د اخوواز: بخوراز، كىسىپكە چتىكى بورى و ھەولى بۆبدا. ئارەزوو، ئارات، دلْخيوواز، داوخيوواز، هەللوهسىتاو، كريسار، واتسا، مەبسەس، ويسست، خووازبیّنی. کردن: خووازبیّنی کردن، ژنخووازتن. سی: ویستنی چتیک و بوی همولدان. چتیکه، که بهدروایدا دهگهریی.

داخوواست: ويست، خور أست.

داخوواستن: خوراستن، ويستن

داخ و دوخان (ئەردە.): خەم و خەفەت.

داخودان: دارووخان و كەلەبەر تىكەرتنى شورىنىك لەسەرەرە بىق خووارهوه: ئهم خانووه داخوراوه.

داخوراو: داړووخاو، کهلهبهر تيکهوتوو.

داخورهان: خوريه له دلكموتن، دلخورهان، راچهنين، خوريان، چلهكان، داچلەكان، داخوريان.

داخورپاندن: چلەكاندن، داچلەكاندن، خورپ، لىه دلكىموتن، دلخورپاندن،

داخورياو: داچلەكار، خورپە لـه دلكەرتور.

داخورپيان (ئەردە.): داخوريان، داچلەكان.

داخورت (باک.): فالگرتنهوه، لهنهيني دووان، دەربريني رازيكه له پيش روودانيدا.

داخورين: تيراخورين، كرماندن، كوړراندن.

داخوزين (ئەردە.): لەسووارى وولاخيەوە دابەزين، ھاتنەخووار.

داخوستن (ئەردە.): داخوزىن.

داخوشان: خوشان.

داخوشين: خوشين.

داخوّم (ئەردە.): داخق، ئاخق، ئايا، داخووم، داخرو.

داخي بهجهرگم: داخي دلم، داخي داخانم، داخي گرانم، پهككوو، حميف، ئاخ، ئۆخ.

داخی داخانم: داخی بهجهرگم.

داخي دلم: داخي بهجهرگم.

دەكەن. نىشانە. كېتو، بەلان بەتەنى بەكارنابرىت بەلكولەگەل (شاخ)

به کاردهبریّت: شاخ و داخ.

داخاز (باد.): داخوواز، داوخوواز، دلخوواز، ئاوات.

داخازتن (باد.): داخووازتن، داوخووازتن، ئاواتخووازتن.

داخان: پدرت و بلاو، پهخش و بلاو، ويران. ـ بوون: ويران بوون. ـ كردن: ويران كردن.

داخهر: کهسی یا چتیکه، که دهرگا و پهنجهره و قوتوو و سندووق و چتی تر داخات. راخدر.

داخهکهم: به پهروشهوه، حديف، دهستي شکاوم، واي لهمن، پهروش، والمن تعزز، يعكوو، داخم ناچي، داخي كرانم، داخي داخانم، ناخ، داخي دلُّم، به داخهوه، داخمي به جمه ركم، ووشه يه كه بسوّ ده ربريسني خه فسه ت بەكاردەبرى.

داخداج: دينخ دينخ.

داخدار: نههارهزگ، داخ لهزگ، خهمبار. ــى: داخ لهزگى، خهمبارى. "

داخران: بهستران، بهسترانی دهرک و پهنجهره و ئیتر. راخران.

داخراو: داخستراو، راخسراو، دەرگا و پەنجەرەي ھەلاپيكراو، چىتى

داخرپيان: داخورپيان.

داخرمان (روز.): داکرمان، کروزران.

داخرماندن (روژ.): داکرماندن، کروژتن، بو قهند و بریشکه و چتی وا.

داخرماو: داكرماو، كروزراو.

داخرياگ (ئەردە.): داخراو، راخراو. فريدراو. كەوتوو.

داخزان: داخزين، ترازان و خليسكاني چتيك له شووينيك.

داخزاندن: خزاندن، ترازاندن، ههڵخليسكاندن.

داخزاو: تيخزار.

داخزین: داخزان، خزان، خزین، تیخزان، خوشین.

داخستراو: داخزاو، خزاو، خوشيو. رِاخراو، داخراو.

داخستن: لهدهست كمرتن، كاللهدان، دايهخستن، دادان. كلَّوْم كردن، قايم كردن، دەرگابىسىن، ئەرەروستەي قايكردنى، ئەڭقە ريىز و قفىل و شمشىرە (گۆلُـه) ی دەرگا و چتی تر. لیّدان. راخستنی راییّخ و حسیرو چـتی تـر، (همورا.) ئەرەووستەي ھينانەخروار و دادانموەي پەردە و ئيسر. نزمكردن، بردنـ مخوارهوه ، هملکـ مندن و چالکردنی شــوینیک لـــمزهوی (بناغـــمی دیواره که ی داخست). ته ندوور ... : ناوور تیدا کردنه و گهرمکردن. فريّدان. برين، داپاچين. داشكاندن، بهرهلاكردني ناو.

داخشان: خوشين.

داخشاندن: بمزمری داخشاندن. (باک.) چارپی هماننههاتن.

داخكمردهى (همورا.): داغكردن.

داخکردن: سووتاندنی شووینیکی گیاندار به شیشهییکی سوورهوهکراو یا گهرم، گووێچکهي بوّناسينهوهيه و لاقهبرغهي چارهوێ بـوّنههێشتني ژان و برک و ئیتر. گەرمکردن و قرچاندنی رِوّن لـەســەر ئـاوور، داغ کـردن. دیّـخ كردن. كولأندن، جوّشاندن، گهرمكردن. نيشانه كردن. گول ليدان،

داخي ڪرانم: داخي بهجهرگم.

ده: بهجیّ، بهجیّگا. قیّرین، فهریاد، همللا، هاوار، هاواروداد، گازنده، شکایهت؛ ــله دمست بیّگانه، (باک.) دایک.

دادا (رِوْرْ. ، لو.): نهنک. (نهرده.) دایک. تایمن، دهده.

دادار: خوراً، خوداً.

دلان: هاتنهخووار ونیشتنی بالنده و فرزکه. دادانهوه، هیّنانهخووارهوه، لی هاتنهخووارهوه و تکان، ده لاندن، تورره که ماسته که ناوی دهدهلیّنی، دی بارانه: دهست بهبارینی کردن، دی دلوّیه: دهست بهدلوّیه کردن، دی کوّرهوی و ثیشر: دهست به چنینی کردن، مهشق : سهرمهشق نووسین، دیّریّک لهسهرهوه ی قاقعزیّک نووسین تا قرتابی لهبهری بنووسیّتهوه، دی پیّنووس: سهری پیّنووسی قورقوشم تیژ و خوشکردن بوّ نووسین، تاشین، ی پیّنووس: سهری پیّنووسی قورقوشم تیژ و خوشکردن بوّ نووسین، تاشین، دو ارد و گهنم و ئیستر له هیّله ک و بیّرنگ مهبهس له لی هاتنه خووارییه تی، دادان، بهسهر : دانهسهر. (باک.) پیّوهدان، داخستن، ناوورکردنهوه، ههلکردن، بهخوّ : بهسهر خوّ و ئیسر دادانی پهرده، لیّفه، سهرپوش، چارشیّور ئیسر.

دادانهوه: هیّنانهخود ارهوهی پهرده و ئیسر، شوّرکردنهوهی ههر چتیّکی بیّ. عدی پیّنووسه دووباره خوّسکردنهوهی سهری پیّنووسه بوّ نووسین. عدی بارانه و بهفر: معبهس له جاری دووهم و پسری بارینی وانه. عدی قوّل و داوین: هیّنانهخوو اردوه، شوّرکردنهوه.

داده (هـــهـورا.): ديّـده لـــه ړووي ړيّـزهوه بــق خوشکي گــــهـوره بـــهکاردهبريّت، خوچه، خوچيّ، (نهرده.) بـق دايکيش بـهکاردهبريّ.

داده کا (باک.): جووره دره ختید.

دادهی: (بابا.) تادهی. دهی، دا، ده، بن فهرمان و تیراخورینه به پیش روشه و رستانموه دهنووسی سا مهبهس لهنیشاندان بی یا دانمدهست.

دهبه: گازنده کار، گلیشان، کهسیّکه گلهیی بهریّـته به ریه کیّکی یا دادیرسیّک.

دادپهرس (همورا.): دادپهرست، دادپرس.

دادپهروست: دادپهروهر. ـ ن: دادپهروهري. ـ ي: دادپهروهري.

دادپهرسی (همورا.): دادپهرست، دادپرسی.

دادههروهر: دادههرست، دادههرس، کهسیّکه دژی زور و بیّدادی و سیتهم س.ّ

دادپەروەرانە: دادپەرستانە.

دادپەروەرى: دادپەرستى.

دادپرستهی (همورا.): دادپرسین.

دادپرسی: دادپرسیاری.

دادخووا: دادخوو از ، دادبهر.

دادخوواز: داراکار، کهنق، دادبهر، کومکافر، دادخووا. ـــــى: دادخروايى، سكالآكردن.

دىدخووايى: دادخورازى.

دهران: دران، تلیشان، هملتلیشان، درانی کعل و پعل لعسمر باری دریژی. دهرانسن: داتلیشاندن، دراندن، هملتلیشاندن، تلیشاندن.

دادراو: داتلیشار، تلیشار، دراو.

دهرهس: بمهاناوهگمیشترو ، بمهاناوههاترو ، فمریاد رهس، کاربمدهس. <u>...</u> ی: فمریاد رمسی، هاوار و دادموه گمیشتن.

ده پده ی کالآیه که له گه لمی لاوه سه ربه ره و خوو ار در ابی. شووینیکه له زموی که ناو به ناو به ناو دایدری بی.

دادروون دروونی چتیک بهسهر چتیکی تردا. معبهس له خهنجهر له یهکیک دانیش له کسیکی.

دادرِين: ئەركەسەيە چتى دادرِي، دادرٍ، دادرِهر، درين .

دهرین: دراندن، داتلیشاندن، تلیشاندن، درین، درانی چت المسمر باری دریژی، دراندنیکه المسمررا بع خووارموه.

دادقان (باد.): دادران. ـ ى (باك.): دادراني.

دلاك (باك.): دايك.

دادگا: دادگه، دیوانی داد و هاوار و گلهیی پرسین.

دادگا، شور یّنیّکه داد و گازاندهی ببریّتیّ و دادوانی تیّدابیّ.

دادگمر: دادپرسی.

دادو گلهیی. داد و گلهیی.

دادق (باک.): دادی، (باک.) دا، له کاتی بانگ کردنی دایکیدا به کاردهبری.

دهوان: کهسیّکه لهگلهیی و گازاندهی گشتی بکوّلیّتموه، داهپرس. ــــ ی: کردار و فهرمانی کهسیّکه که لهگلهیی و گازاندهی گشتی بکوّلیّتموه.

دبدوهر: دادپرس، حاکم.

دادوهری: دادپرسی. بعسمر کلمیی و گازاندهی لیّ قموماوان راکمیشت و بمغریایان کموتن.

داد و بسهد: کرین و فروشتن. (تهرده.) داد و بست.

دادوبست (تدرده.): كرين و فروشتن، خريد و فروش.

دادوبيداد: هار اروداد، همرا.

دادووران: درووان.

دادووراندن: دروون، دووراندن.

دادوورانن: دادووراندن.

دادورورو: دادر هارار.

دهوقسین: ئاژال و مالاتان و گیانداران دوشین بهنهیم، لمهناو ئاوی گهرمدا دهست به نهندامی له جی چوو داهینان تا بیتهوه جیکای خوی. گووی بهی کردن، گیرفان تهکاندن، دهستهرین، داروو تاندنی مروث بهناخونهک.

دادوهوغان: داد و هاوار، كرووزانموه.

داهوهاوار: داد و رِدْرِدْ، هاو اروداد، زارهزار، زارزار، زالّه، زایملّه، (باک.) تمنین ـــ کردن: زارین، زایملّهکردن.

دهی (باک.): دایه (زاراوهی دی یانه)، له کاتی بانگ کردنی دایک دا به کاردهبری. دیده (به ریزهوه بو خوشکی گهوره به کاردهبری).

دادى (ئەردە.): دايىن، تايىن.

دلانسران (شهرده.): داهیتشتن، سهره لاکردن، شورکردنموه، خاو و شال کردنموه. دارامازی (باک.): دارهمازوو.

دارافهوه: بووردنموه، بهلاداهاتن؛ رؤستهم له پردا دارايموه.

داراههژیری (باک.): دارهههنجیر.

داراهرمی (باک.): دارههدرمی.

داراهناريّ (باک.): دارههانار.

دارهوڻوويي (باک.): دارههوڵوو.

داراووس: بای داراووس، بایه که توو و مایسه ی دارانسی نیز ده گهیه نیسته دارانس مین. دارانس مین دارانس دارانس

داران (باک.): گغزتن، پيوهداني دووپشک، داخستن.

دارای (همورا.): دیران، ئاوداشتن، ئاودانی بیستان و باخ و باخچان.

دارهیی: دەرلامسەندی، هسمبوون، (باک.) بۆچک، بسوون، دەستدریژی، (دەر.) هسمبین، دەسستەلات و دەسترۆیشستن. بەپتچموانسەی هسمژاری و دەستكورتی. جووره پەشتەمالیّكه. دەرمانیّكی تیژه بۆچاو پیّی دەلیّن دارا.

دارباز: تىنافبار، پىھلىوان. 🏲

داره (نعرده.): بعسستی و خاوی راوهستان.

دارهبادام: دارهوام، (همورا.) درهخت ووامي.

دارهبازه: تابووت.

دارهباسقهنه: دارباسقهنده، جروره داریّکه دارجگهره و داردهستی لیّ دروستدهکریّ.

دارەبەروو: ئەرە.

دارهبهجینگول (موک.): داریکه له گزرستاناندا پهرو و پالاتانی پیدا

دارهبهس: تابووت.

دارهبهست (كز.): تابووت.

دارهبهش (كۆ.): دابىش، (ھىررا.) بىشكىردەي.

دارەبەشى: دابىشى.

دارهبهن: دارهقهزوان، بنیّشتیش دیّنی و قهزوانیش دیّنی، (ههورا.) داره بهنی، (باک.) دارا بهنیشتوکی، دارهوهنی، بهن، (باک.) دارا بهنیشتوکی، درهختیّکی بسوّن خوّشه و قهزوانی دیّنی و بنیّشته تالیّیش دهردهدا له شیرهکهی داری قهزوانی، قهدی داره که بریندار بکریّ بنیّشتی دهردهکات. دارههی، دارههی، دارههیی.

دارهبی: دارابنابیّ، دارهبی چووار جووره: دارهبی. شمنگسی (شوّیهبی). رِهشمبی. زهردهبی (بی زهر) . ــ ووشک: چکمبی.

دارهپهلک: سوورهچنار.

دارهت: چوّنيّـتى و بـار ، خوّت لـمر (دارهت)ى مـمده ، واتـه خوّت واپيّشـان مـمده ، ئـم ووشـه همر بوّ نـمبوون و نـميّشـتن بـهكاردهبريّ.

دارهتمرم: تابووت، دارتهرم.

دارمتوو: داراتووی، دارتووی، (همورا.) داروتفی.

دارهخوّخ: (كه.) دارقوّخ، (باك.) داراخوّخيّ.

دارهخورما: داراخورميّ.

داديله: له كاتى تاخه فتنيّدا بـ قرضه ريسـتى بـ قركچـى لـه خـ قرگچكـه تر به كاردەبرىّ.

دار: درهخت، داری سعوز و سیّبهردار، سا بهردار بیّ یا بیّ بهر، داری بهمیّوه و سعوز بیّ یا هیشک و براو. لعشی دار و لق و پوّپه به پیّوه یا به براوی و به ته پی به ییّوه یا به براوی و به ته پی به ییّوه یا به سور تاندنی و ئیتر به کار دهبریّ. پیّوانه ییّکه وهکوو ریه خووی و چتی تری پیّ ده پیّوری و به خووی و چتی تری بی ده دوروای همرناوی که به و بنووسیّ خاوه ندیّتی نیشانده دا و هکوو: تاجدار، باجدار، کلیل دار، پهراویدار. دهسته لاّت، تورانایی، هیّر، فهرمان، دارا و اته خاوه ند دهسته لاّت. پاریّزگار، دژدار: پاریّزهری قدلاّت. سیّداره.

دارا: دمولهممهند، دمستدریّن، بهتفاق، بهپیّچموانهی دمستکورت و نهداره.

بوون: دمولهممهندبرون، ههلگران. نیّوی دهرمانیّکی تیبژه لهگهلل دهرمانی چاوانی بهکاردیّنریّ. نیّوی پادشایه کی کوردبروه له کهیانیان. (باک.) نیّوی شاریّکی کوّنسی کوردانسه کموتوّسه نیّوانسی مساردین و نوسهیبینیّ له ژوورووی شاری (عامودیّ) یه، چیروّکی رهشوّی داری له و گوندهی دهرکموتووه.

دارابه روويي (باك.): داره بهروو.

دربهمنيشتۆكى (باك.): دارەقىزوان.

دارابههیش (باک.): دارهبادام.

دارهمهیش قالکی (باک.): دارهبادامی تال.

دارابههينقي (باک.): دارهبادام.

دارابنابي (باک.): دارهبي.

دارابندهقی (باک.): دارهفندق.

دارابهوّڪيّ (باک.): دارهبيّ، دارهبههيّ.

داراتوویی (باک.): داره ترو.

داراچلۆ: دارەچلوو.

داراخۇخى (باك.): دارەخۇخ.

داراخورميّ (باک.): دارهخورما.

دارارهش (باک.): داری ناروهن.

دارازهیتوونی (باک.): دارهزهیتوون.

داراسيّقيّ (باد.): دارهسيّو.

داراشكۆكى" (باك.): دارەھەرمى كيوى.

داراشكينه: داركونكهره (بالنده).

داراقزواني (باك.): داره قامزوان.

داراقۇزى (باك.): دارەگوويز.

داراكارچكن (باك.): دارى جووره هدرمييهكييه.

داراكهڤۆتى (باك.): دارەكىوت، دارەكىويت.

داراكمنيري (باك.): دارهكمنير.

داراكۆلك (باك.): كۆلكەدار.

داراگولشيلاقي (باک): دارهگولي کيوي .

داراگوئي (باک.): دارهگول.

داراگوويزێ (باک.): دارهگوريز.

دارهدار: دارهداره، پی هه لگرتنی مندالأنه.

دارهداره: (ردوا، ، خۆ.) پیروره، بهتی بهتی، (کو.) پهتی پهتی، پهی هدلگرتنیدا، هدلگرتنیدا، هدلگرتنیدا، هدلگرتنیدا، هدلگرتنی مندالآنه له پیش پی هدلگرتنیدا، مندالیکی که تازه خمریکی پیهه للگرتن بی باودشی بی ده کمنموه و پیی دهلین، دارهداره منداله کهش کهمکهمه همولده دا که پیهه للگری و خوی باویشه باودشی و انسموه سکردن: داردارکردن: همستانه سمریی و پیهه لگرتنی مندالآنه.

داده دا: (کق.) داره دی، نمود ارانه یه، که به سه رخانوو اندا دایمان ده کری و دو اقامیت و به رچیخیان لهسه د داده نری و داده پوتشری.

هارهٔ پهش: داری (بناو) ه دوشاوی گهلآیه کانی بوّ مارانگمزته و برینان زوّر بهسورده.

داره ريّ: داپوشيني سهري خانوو به کاريته.

دارهسفونه: داري سموله ليداني لمناو كملهك و لوتكميدا.

دارهسمه (تەردە.): داركونكەرە، دارتەقتىد.

دارهسنجوو: (خز.) لاس.

دارهسێو: داراسێڠێ.

دارهشتن: کل و چتی تر له چاوکیتشان، رشتن.

دارهشکێنه: دەرمانێکی سعوزی تیژی سوو تێنهره ، بههمندێک برینی پیسدا دەکرێ.

دارهفندق: دارا بندهقي.

دارەقەيسى: دارە زەردەلور.

داره کردن: بریتییه له گزره خستنی دار بو سووتاندن.

داره کموه: دارته قینه، (همورا.) دارکونکه ره، داره سمه (بالنده).

داره کهوت: داره کهویت، داراکه ثوتی.

دارهگهز: دارگهز.

داره که ناز دره ختیکی گهوره یه که له لای سهرهوه درو ناو په لی قوولی بسی که لای داره به زوری تیدا هملیخری بو ناژالان بو تفاقی زستانانیان.

دارهگول: داراگولْيّ.

دارهگوٽي ڪيوي: داراگول شيلاڤيّ.

داره گوویّز: داراقوزێ، (که.) دارگوریّـز، (دهر.) دارگردهکان، (کـق.) دارگروز.

دارهمازوو: دارهمازی، (باک.) دارامازی. ـ حدوت بهران دیننی: مازوو. بهروو، (هدورا.) بهلوو. سیّچکه، گهلووان. قهزوان. بنیشت. سیّچکه، ماچیچکه، کاکه مازی، گلیّره، پوّزه خووگه که وهکوو لمورزی بهرازی وایه. دارهمهرانه: داریّکی تاوییه بهری وهکوو تالّه و خوّژه یه. ـ راست هملّده چیّ و زور بلند دهبیّ.

دارهمهیت: دارتهرم.

دارمموورتك: دارمورتك، گەلاكانى بۆنخۆشە.

دارهوا (همورا.): درهخت و واميّ، دارهبادام.

دارهنارهوان: دارهنارهوهن، (باک.) دارارهش.

دارهوان: کهسیّکه بـهدار و درهخت ههلّگـهراندنیّدا چـالاّک بـیّ، (خــــّد. ، ههر.) داره وورز.

دارهوانی: (خۆ. ، ههر.) دارهوورزی.

دارهوهن (همورا.): داره بسمن، داریکسی توپسی چسری گمهلاووردی خسره قوز اخهییکی دهگری و ناوه کهی پره له میشووله. به ی (همورا): داره بهن. داره و که در دارکه ر، چیلکه خرکه رهوه.

دارهوورز (خق. ، هدر.): دارهوان.

دارهههرميّ: داراهرميّ.

داره همرمي كيويله: دارا شكوكي، قارچ.

دارههه لووك: داريّكه پيّى له ههلروكيّ دهدريّ، له گهمهي ههلروكيّنيدا.

دارهههنار: (باک.) داراهناري.

دارهههنجیر: (باک.) دارا همژیری.

دارههوڵوو: (باك.) داراهوولوويّ.

دارباز (تەردە.): دارموان.

دارباس (باک.): تابووت، (باک.) دارباستی.

داربهسقهفنه: دارهباسقهنه، جووره داریّکه وهکوو هسی به لاَلّووکییه، تیکولّهکهی جووانه، دارجگهره و دارهدهستیشی لیّ دروستدهکریّ.

داريمروو: (همورا.)داريملوو.

داربهس: داربهست، چيوبهس.

دارههست (باک. ، کۆ.): تابووت. چهند داریکه لیک دودرین لهشووینی بهرزدا و ستا کاری لهسهردهکا. قایمهی میتوان. _ی (باک.): تابووت، (باک.) دارووبهست.

داربه لألووك: (مهم.) داره تا لووبا لوو.

داربهند: داربست.

داربهفنه خوویّن: داردزخین، داریّکی باریک و لووس و کورته لّه یه درخینی پیّ له ده رپیّ و پانتوال و رانک هه لّده کیّشریّ.

داربهی: دارهبیّ.

داریر (زا.): گیانداریکی گچکه و درندهیه. دارکهر.

داربلج (ندرده.): داره كيووژ.

داربوق (باک.): مریشک.

داربۆكردن: مىبىس لە تۆلە ئەستاندنموريە لە كىسىپك، كورد داريكى بۆ درژمنەكەى خۆى كرد، واتە تۆلەي خۆى بەتموارى لى ئىستاندەرە.

داربير (باک.): دارشكين.

دارهیپره: دووداری دووپه له و راست و چههه، سهره دووپه له کانیان له سهر زودی داده نرین، سهره کهی تریان یه کیکیان بستیک به ره و خووار کونیکی تیدایه سهری ثهوی دیکه یان تیده خری به جوّریک، که سهری هه ردووکیان تیبه دی شهر داره له موّلگه ی شاژالآن داده نری بو ته وی که شووان له سهری دانیشی و سهری ثار الله دوشه نیه کان بگری بو دوشین لسه له سهری دانیشی و سهری ثار الله دوشه نیه کان بگری بو دوشین لسه (ستره)داد.

دارداج (ئەردە.): تەرەرداس.

داریاشین (باک.): تدخته.

دارپیشکه: داریکه لهنیو توورهکاندا میشووله (پیشکه) ی زور دینی.

دارتاش: دارتهراش، دارتراش، دوستایه که له داروته خته چتی دروست بکات، خیزارچی، (باک.) هیزارچی. — ی: دارتهراشی، پیشهی دارتاشی.

دارتشخانه: کارگهی دارتاشانه.

دارتههان: تدپدی جوّلاًیی.

دارتهراش: دارتاش. ـ ى: دارتاشى.

دارتمرم: تابووت، چوو ارداره.

دارتمقینه: (ئەردە.) بالندەيەكه، داركونكەرە، دارەسمه.

دارتهان: كۆڭدگەيدكى دار يا ئاسند كه تدلى كارەبا يا تدلەفقن و بروسىكەى پيدا رادەنگيروي.

دارتهندوور (دزه. ، بابا.) : كۆڭۆوەژ.

دارترش: (كه.) دارتوورش.

دارتوو: دارهترو. (ندرده.) خلّتدى مدى. ــ يى (هدررا.): دارهتوو

دارجخاره: دارجغاره، موّدنه.

<u>دارجگ موره:</u> دارجف اره، موّدنسه، داریّکسی بساریکی کهمیّک دریّژه و کونی تیّکراره جغارهی پیّ دهکیّشریّ.

دارچۆخىن: دارىكە لەنىي جۆخىنىيدا دەچەقىنىن لەكاتى گىرەدا گاى بىلەي پىق دەبەسترىتەوە.

دارجووت (دزه.): (پروژه.) گاران، داریکه سهریکی نه قیزه و سهریکیشی مهساسهی پیوهیه.

دارجيگمره: دارجغاره، مودنه.

دارچهقهنده: سدریکی لهسدر کهویژه پسه سدره کهی تسری لهسدر دیسواره، چهقهنده سدریکی بهنیّوه پاسستی دارچهقهنه کسوه بهستراوه و سدره کهی تریش یشتر پرتموه سهر بهرداشه که.

دارچ هنگال (همور): (همور) ثالقهودروپشکه، مرازیک السهنیو کهروسته ی جه نجه ی دایه.

دارچنار: دارهچنار.

دارچین: دارچینی، داریکه سوورکاره بزنی خزش و تامی تیژه . سی: دارچینی، تیکوله داریکی سوورکاری بزنخوشی گهرمیانییه بهچا لی دهزی و بهچایییه و لهگها بههاراتانیش بهکاردهبری.

دارخفزنه: گەلە.

دارخړ (رورژد): پیوانی دهغله، که داری بهسهردا بهینری.

دارخورما: دارهخورما.

داردار (باک.): گچکه ی وی (دارداردک)ه، له شاخیّدا میّروژی به لکه کانیموه ده کهن لههمو و جووره میّووژیّکی [تا خهلّک بزانیّ، که چهند جووره میّووژ ههیه.

داردان: باخله، توومهدانه. ئهنباری دار. خنکاندن، لهداردان

داردایی (باک.): پرکردن، تهرازکردن.

داردهست: چمک، (باک.) دارک، روّتک، دهستهدار، گاران، سهربست، سقک، شهربات، داریّکی راست و باریک و لووسه به دهستهوه دهگیری، گرّچان (جیّگادهستی چهماوه تعوه). بهردهست، نوّکهر.

دارده لاصه (رووا.): گهمه دینکی مندالآنه یه جووته گوریسیکه له لکی داریکی ده خهن و داریکی دریژیش ده خهنه نیوقه فی گوریسه کانه وه، که به رانبه در که به رانبه دریژیش ده خهنه نیوقه فی گوریسه کانه وه، که به رانبه دری یه کتری رابوهست و مندالآن سوواری ده بسن، (جا.) داردیله کانی، (همورا.) دیله کانی.

داردۆخووين (باک.): داردۆخين.

دەردۆخىن: (باك.)داردۆخووين.

داردۆژەنك: (رۆژ.) ناونيّرک، (همورا.) نيّرهژهن، ناويّرک، ناودۆک، ناوميّري، نيّوي داري معشكهيد.

دارديدار: داريكه وهمي مازووي دهچي و هميشه شينه.

دارديلهكانيّ: داردهلاّمه.

دارزان: دافسه تان، داوه شسان، داقنسان، رزان، دارزیسنی چست، بزگسهن و گهندبوون.

دارزاندن: دافه تاندن، داومشاندن، داقناندن، برگهن و گهند کردن.

دارزانن: دارزاندن، دافرهقاندن.

داپزاه: دافه تار، داومشار، رزیو، داقنار. چتی رزاری داومشاوه.

دارزهيتون: دارهزهيتوون.

دارزریشک (پوژر.): داریکی گهورهیه وهکوو دارهزهیتوونی وایه.

داږزياك: داږزاو ، ههلاههلابور ، دافرهقياك ، پړتورگياك ، چهك.

دارزیان: دارزان، دافرهقیان. دارووخان.

دارزين: دارزينهر.

دارزينهر: دارهشينهر، دارزين، دافهتين، دافهتينهر.

دارِزین: دارِزان، دافهتان، تووکِ ههڵوهران.

دارژان: رژان، _ ى بالندان بۆسەرتەپكە و تەللە يا بۆسەر كەلاك: واتىه بە دەستە گەللەككۇكۇكۇكۇكى واتىه بە دەستە گەللەبلارانە، _ ى مىرد: لە قالب رېرران، _ ى ئەستىرە: راكشان، _ ى بارانىه: ھاتنىه خووارەوەى بارانە بەلىرنە و لىزمە.

دارژاندن: دارژاندن، رژاندن، دارێژاندن، دارشتنی همندێ چت له قالبدا.

دارژانن: دارژاندن.

دارژاو: رژاو، دارێژراو.

دارژنن: دارِيّژتن، دارشتن، (باد.) داريّتن.

دارژمینر: ژماردنی هینندی چت بهدار وهک ثارثان و خشتی هه په کراو و ثیسر. دارژیان: دارژان.

دارسان (همورا.): دارستان، میشه.

دارسان: پژین، (همورا.) فشین، دارسکان، راسان، فشیای، فهلتین، (زهن.) دابوون. پهلاماردان، هورووژم بردن.

دارساندن: دارسکاندن.

دارساو: پەلاماردەر، دارسكار، راسار.

دارسمونه: بيّليّكه له لوّتكه دا سهوله بعو ليّده دريّ.

دارستان: (همورا.) دارسان، جهنگعل، لیّړ، لیّرپورار، نزار، چړه، بیّشهلاّن، شوویّنیّکه، که درهختی زوّری تیّدا بیّ، سا بهردار بیّ یا بیّ بهر.

دارسكان: دارسان.

دارسكاندن: راپسكاندن.

دارسۆرڪ (کۆ.): دارەبەړوويەكە بە ھەرمىێ پەييەنىد بكرێ، ھەرمىێكەش و دارەكەشى سوورن.

دارشمق: قاشق. دوودارن شهلان وه بن باخه لْيان دهدهن بوّ رِوّيشتن.

دارشمهقیّن: قاشـق، داریّکـی تایبهتییـه گهمـهی شـهقیّنی پیّدهکریّ.

دارشته: چتی داریژراو.

دارشتن: دارژتن، توواندنموهي چتيک لمناو قالب دارژتن، دا دانن

دارشکیّن: داری_ر، داربیر.

دارشکینه: مهرگممووش، دەرمانیکه دەكریته ناو همویر دەرخوواردى مشكى دەدرى بۆكوژتنى جا مشكى مالى بى يا هى ناو كشتوكال.

دارفرسفخ: نیشاندی ماردی ریکا.

دارفروش: كىسيىكە پيشەي وى تىنها دار فروشان بى.

دارقان (باله.): دارهوان. داركهر.

دارقههان: داریکی گردی لووسه دووکهس دهیخهنه سهرشانیان و چتی پین لهقههان دهدهن وهکوو تایه تووتن و دانهریّله و ثیتر.

دارقهزوان: دارهبس.

دارقفسپ: دارهخورما .

دارقهنه (دارقهننه.): داریّکی دریّژی کونکراره له کونی قهننهی دهخریّ، که جووره سهبیلهیهکه.

دارقەندە: دارقەننە.

دارقهوام (زا.): چتیکه داری خوواری پی راست دهکریتهوه.

دارقوواخ (تەردە.): سيداره.

دارک: دهمار، لاسک و دهماری ووشک بـووهوی تووتنی پهشـوّکی و خورده لهپاش بژارکردنی. ــ ی تریّ: قونچکهکانی تریّیه. ــ ی تووتن: دهمارهکانیّتی. (باک.) داردهست، مودنه، داری گچکه، داری زاوای. دهمارهکانیّتی. (باک.) چیّوکاری، بـهداری لیّدان. لیّدانی گیاندار بـهدار یهک لهسهریهک. ــ کردن: بهداری له کهسیّکی یا گیان لهبهریّکی دان. دارکهپیّچان: ووتهیه که مهردومی زور له پو و لاوازی پی دهچوریّنریّ؛ کابرا دهنیّی ــه، واته وه داریّکی په و وایه، که پهریّدی پیّوه پیّچرابیّ.

دارکهر: (باک.) ئيّزنگشان، کهسيّکه، کهداری به زوّری بـپرێ بــق سووتاندنی.

داركهري (باك.): ئيّزنگڤاني.

داركهژوّك (باك.): (باد.، زا.) كيّرات، كيّروّكه.

داركه لهمه: داركلاوه، كهلهوه.

داركبژير: كەسينكە دارك له تووتن جووى بكاتموه.

دارکردن: دارکرن، دارکوکردنموه، برینی دار بو سوو تاندنی.

داركلاّوه: (موك. ، كوّ. ، مامه.) كهلُّموه ، داركهلُّمه.

داركاؤره (كۆ.): داركونكەرە، دارسمە.

دارکنێر: دارهکونێر، دارێکه بهقه و قهيسييه له شووێنی ته پو زيخماڵدا پێدهگات پشتی گهلايهکانی بهسپی ده نووێنێ، پهلکی له هی چناری گچکه تره، لههه و جێگايه کی بێ مار نزيکی ناکهوێت. دارهکهی بێ گێچان دهستده دات دارێکی بێنخێشی کووێستانييه وه داری چوواله دهچێ.

دارکنیّره (همورا.): قلّف، قولّف، قولّفهی دارینه له همگیه و تیّرو ثبتر

داركوتك (همورا.): كوتكى جل شووشتنيه.

داركورينه.

داركوره: داركونكەرە، دارسمە.

داركوولْك (نەردە.): ژيّر جليت.

داركوليّره: دارسمه، دارهسمه.

دارکونکسهره: دارته قینسه، دانکوولسه، (پهوا،) دارکونسیّره، (کست.) دارکونسیّره، (کست.) دارکونیّره، دارک کوتک، خهنجه دردم، بالنده یه کی دندورک دریّری سهرسووره بهرسنگی زهرده و سهربالی زهردوسیییه به قده دریّری سهرسیدیه به دندورکی داری ده کوّلیّ بوّ هیّلانه.

داركونيّره (ړهوا.): دارسمه، داركونكهره.

داركيش (سۆر.): كەسىتكە بارەداران لە چياپەرە دەكىتشىتىدە، ئاوايى يان لەناو ئاواييەرە داران دەكىتشى، دارەكىتشەرە. (بار.) تاكەدارىكە گىشە گياو چرۆى لەشورىنانى بلندەرە بەسەر بەفرىدا پىرادەكىتشن.

دارگهز: داریکی باریکی جیره وه داری سهرو دهچیّ، له قهراخ ناوان شین دهبیّ، گهلایهکانی ریشال پیشاله به ته پیش دهسورتیّ لکهکانی وهگهزی پیّوانیّ دهچیّ، کهبسورتیّ کهفی دهردهکات بوّبیروّ زوّر باشه.

دارگورد (دزه.): پارچهیتکه له کهرهستهی جووتی، (همو.) مرازیّکه له کهرهستهی تمونی.

دارگون: داریکه وه بناوی دهچی، گونیکی سپی دهگری، چتیکیشه نه وینهی پنجی گونساخ نه دار و کاغهزی رهنگاورهنگ دروستدهکری.

دارگوئي (باک.): باخمران.

دارگوويز: دارهگوويز.

دارلۇق (باك.): وەكاز، شەق، گۆچان.

دارم: رنيني باخ و بيستان.

دارمازوو: دارهمازوو، دارمازی.

دارمال: دار بهسهردا مالین، کیله یا دهفریکه دووای پرکردنسی له دانهویله و داریکی بهسهردا دههینری تا تهرازین. کردن: لیسوان لیوکردنسی ئامانیک له چتی ووشک (قهلاپهچن نهبی تهرازین).

دارمان: رووخان، کاوول و کهمباغ بوون، دارووخان. ثارام و هیّدی و هیّمن بوون، کفت و کرّداکموتن.

دارماندن: کاوولکردن، ویران و کهمباغکردن. روته فتاندن، هیدی و هیمن و تارام گردن.

دارمانن: دارماندن، دارووخاندن، رووخاندن.

دارمهیی: تیرهییکی کورده له ئیرانیدا.

دارودهسته: دهست و پیروهند، دهستهی نوکهران.

دارودهوهن: جهنگهل، ليرموار.

دارودوور (همر.): ئاروردور، ئاگردرو.

دارووشان: رووشان، رووكان، ريشيان، شهرمخين.

داړووشاندن: ړووشاندن، ړووکاندن، شهرمخاندن.

دارووشاو: رورشار، ریشالق.

داړووگفر: دەرمانساز. ــى: دەرمانسازى.

داپووگر: ئەر كەسەيە داړووى لەبەرى خۆى ھەڭدەسووىّ.

داپووگرتن: هه لسوونی داړوو لهبهر، داړوو لهبهرهه لسوون.

دارووگیر: پیله، بهربهرهکانی. دهرمانگر.

داروونمدار: هست و نیست، هس ر نیس.

داروونی: ناری گوندیّکی کوردستانه. داروین (که.): دارین.

دارهه لووك: داريكه پيّي له هه لووكي دهدري.

دارهمنه (همورا): پارچه مرازیکه له کهرهسته ی جووتیدا.

دارێ (هەورا.): داس.

داریتن (باد.): دارژتن.

داريز: داريزهر.

دارِيْران: دارِژان.

دارێژاندن.

داريّژهر: داريّژ، (باد.) داريّتكهر.

دارێڗتن: دارژتن.

داريدران: داردان.

داريدراندن: دارژاندن.

داريّرْكه: قالب.

داريزگهر: داريزهر. ـ ى: داريزتن.

داريدى: دارشان.

داريشكهستي (باك.): ژن، ئافرەت.

داری (باک.): داری ووشک کۆکەرھوه.

دارايانهوه (تدرده.): دارانموه، داكموتن، رميان، كموتن، داكمفتن.

داری بێخووێ: داری بێخێ، داری بێخوێیی.

داري مِيْخيّ: داري بيّخوويّ.

داری بنی خوونیسی: داری بنی خنی: گیایه کنه لسهچاری ده کی شدری، پنجه گیایه که نه گهر داره که ی به ووشکی وه کنوو کلچیسووک به چاری شاودار دابکیشری چاکی ده کاتموه و ناوه که ی ووشک ده کاتموه، بن چاری گره

كوويريدار زؤر باشه.

دارترش: داری ترشی.

داری داره رایه: دهستهک.

داری قه تاشکه ری: نمو دارهی په ژووی لی دروست ده کری.

داری كوتك (باك.): داركونكهره، داركوتك (بالنده).

دارمووق (باک.): تابورت.

دارِمیان: دارِووخان.

دارناشتن (كه.): دارچهقاندن.

دارنان (که.): دارچهقاندن.

دارنان: دارنران.

داوندان: پرتکین، پرچکین، گوورین، ناوه رووت کران.

دارنراو: دارناو.

دارنین: چنین، دارووتاندن، رئین، گهلآرنینهوه و لق و پؤپ لیّکردنهوه، — ی میوه و گولآو دهغلی شین: چنین، لیّکردنهوه، — ی بهرگ: داکهندن، روتکردنهوه، داتاشینی سبوواخی کونی دیبوار و ثیبتر. — ی ییّستی مریشک: ثاوه رووتکردن. — ی پیّست و تروک: کهندن، کهنن، پرتکاندن، پرچکاندن، پهرتاندن، پهرتاندن. — ی مهرهزه: دهست بهگولّی مهرهزهدا هیّنان بق لیّکردنهوی چهلّتروک.

داپۆچكە: چتى شۆربووەوه. ـ كردن: شۆركردنەوەى چتىك لە بلندىيموه.

داروّخه: كەلاّنتەر.

داروٚغه: سەرۆكى پاسەرانانه، شانه.

داروٚغهخانه: ناوچهی داروٚغه، شارهوانی.

داپوو (همورا.): دەرمان. (مىوك.) دەرمانىتكە لىه قىسىل و زەرنىسى بىق لىتكردنمودى تووكى بەر و ھەمووچتىتكى، دەرمانى گەرماوى، كەلە قىسل

و زەرنىق دروست دەكرى بۆ بەر خاويّنكردنەو، (باك.) پەژلاندۆك.

داروبار: بریتییه له قه لأفهت و قهباره ی چت؛ نه ریان (داروبار) یکی به هدی. هدی

داروبمرد: بوّ دار و بمردوو و دارو هملاّشیش بهکاردهبریّ، همردوبمرد.

داروبهست (باک.): تابووت.

داروپهردوو: دار و ههلاّشي سهربانان، که رووخابيّ، داروبهرد.

دارۆيى (باک.): جووره داريّكه. بۆړى و لوولمهى چكۆلْميه.

داږووقان: ړووت بوړني درهخت لهگهلاو لق و پۆپ، ړووتانهوهي سـهروپي و چتي تر له موو.

دارووت اندن: روو تاندنه وه ی لکی دره خت له گهلایان. روو تکردنه وه ی یه کیک . بی په له و هر تکردنه وه ی یه کیک . بی په له و هر و به و به و به و به و به و و په و به و و په و به و و په و به و ماروخاوی نکردنه و هانه .

دايووتانن: دارووتاندن.

داروتفي (همورا.): دارهتوو.

دارووجان: جروره دانیّکه له نیّو چه لّتروکیدا شین دهبیّ و با لاّ بهرزه، ده نکی وهک دهنکی (کهردره) و ههرزن وایه. نیّری پیارانه.

داپووخان: پووخان، پمان، کموتنهخوو ارموهی سمریان و دیوار و چتی بمرز.

دارووخانه: دەرمانخانه. شووينيكه له گهرماويدا كه ــ ى تيدا دەگيرى.

دارووخاندن: رووخاندن، رماندن، رماندنی دیوار و کوّسپایی سهر بهره و خووار، دارماندن، رمانن.

دا**رووخاو:** رِماو ، رِووخاو .

داپووخیان: دارووخانی دیوار و شووینانی بلند، دارمیان، رمیان، رووخان.

دارودهسه: دارودهسته، دهستهودایهره.

داسنى: شەيتانپەرست، يەزىدى.

داسۆك: داسى گچكه، داسوولكه.

دهسوو (موک.): بژه گوله که نم و نیستر، (دودا.) داسسی، په دری، چقل، (هسود) بیژ، بیژی، قالم خه باریکه کانی گولسی که نم و جنو و نیستره. (موک.) بژی گوله گه نم و هی تره. له سهر زمانی دهشه وولاخی گولسه گرتوده چتیکی و کوو د رووی دهرده کات و داسووی پیده لین.

داسووک (باک.): داسی چکوّلدیه بنوّ دروونه و کیاو دروو و ثبتر، داسقاله، داسک، داسرولکه، داسورگ، (باک.) داسوّک.

داسوویک (باک.): (باک.) داسوک، داسوویلک.

داسوولکه (که.): داسوولک، داسووکه، داسی گچکه.

داسی (موک.): داسوو. ده غل و گیایه که ها تبیّته درویّنه و پی گهیّشتبیّ. قلّج و چقلی گوله گفتم و جوّو ئیدیکه یه، قهلداس، بژانگ، قانچک. (باک.) گیایی. سیواووک. ماسی به خیّوکردن.

داش (باک.): جاش بـ قنیّســترو کــهران بــهکاردهبریّ. دامــه، چــهند پارچهییّکه لـمسـهر تهختهی دامــه و شــهترنجیان پیّدهکـریّ یـا دامــهیان پیّدهکریّ. کوورهی ناووری.

داشاخه: ناشاخه، نهیاغی میوه و نیتر.

دهشههاره: تاقدداشیّکه دومیّنیّتموه بددهست یمکیّک لمیاری کمرهکانی دامموه و له راسته ده تووانیّ به همموو لایمکی بجوولّیّ.

داش بسهداش: دانس داشیّک بهداشیّک لهگهمسهدا. معیدس لسهکوتنی چتیّکیشه یا کردنیهتی بهرانبهر بهچتیّکی تر.

داشت: سفتاح، پاریزگاری، مانعوه، هیشتنعوهی تا والی می پیندید بوزگ و زا، وهی کردوره مالات و تا والی .

داشتن (موک.، فه.): تاودانی شیناوه ردی و باخ و باخاتان، تاودانی شیناوه ردی و باخ و باخاتان، تاودانی شیناوه ردی و باخ و باخچه ، داشترین. (همورا.) همبرون. بهلآن به تمنهایی به کار نابری به لکوو (ثاو) ی به پیشیموه ده نووسی: تاوداشتن. دان.

دهنداد: پهروهردهکار، بنهوانی مهردوم له مالیّدا، کابانی مالیّی. ـــی: پهروهردهکاری.

داشك: جاشك (زاراوهي مندالأنه).

داشکاندن: شکاندن، ووردکردن، شکاندنی ناو بی لای زموی و زار. نمژماردنی چتیک لمباتی چتیکی تر. لی کهمکردنموه: لمم پارهیم روزانهی خوتی لی داشکینه.

داشکافن: داشکاندن. داکووژاندنموه، داکووژانین، شکاندنموه، شکاندن. نووشتاندنموهی کهناری جل و بهرگ. درز گرتین بهدروونموه و ثیبتر. داخستن، بهرهلاکردنی ثاو.

داشكه لهرم: قومرى، جووره كۆتريكه سهربالى شينه و تموقيكى رەشىي لـه مليدايه.

داشكه لهم: داشكه لهرم.

داشکیان (نهرده.): مووچیانهوه، هلهوگړیان، داکووژیان، داخریان. داشگیه (م.ک.): حدید، مناتح که دوغل مناله در منات کا در

داشگیر (موک.): جووره بیّژنگیّکه دهغلّی پیّدا دهبیّژن و کونی لـه هی سهردی گهوره تره.

داشليقانن: دافليقانن، شليقانن.

داريلانك (باک.): گوليّنكى جووانى كوريّستانىيە، كەنىسترانەى لەسەرى بالويّنريّتەرە گولّەكدى ھەلّدەودى.

داریسن: لـداری دروستکراو، ئـی داری، دارویسن، چتیکـه لـداری دروستکرابی.

دارینه (سل.): خوواندی نانی، ناندشان. دارین.

دارينموه: دارانسوه.

دازانين (تەردە.): دادان، دەلأندن، دەلىان.

دازان: (کۆ.)داهيرزان، شل بووندوهي هدوير.

دازده (باک.): دووازده.

دەزدەھىيك (باك): دەرزەن،١٢ دانە، دووازدەجووت، ١٢ تۆپ و ئىبتر.

داژهندن: شورکردنسوه.

داژهنین: کردنموه و المدیمکنتری همالوه شاندنی پارچه ی کا تژمیتر و تفهنگ و دهمانجه و چتی تر.

داس: كەلسەندۆ، (زاخ.) داسك، (بساك.) داسساچلۆ، (ئسەرده.) جاخسووك، ئاسنيكى كلك داريىنى دەم كەرانەييى دروينىدى پىق دەكرى. له سپەرين: «موك.، دەر.) له داس پەرين، ھاتۆتە دروينه.

دساچلۆ (باک.): داس.

داسانهاندن: بەزۇر بەسەردا برين.

داسمقاله: داسی چکوله، داسروکه، (که.) داسرولکه.

دههکنان: نارامگرتن، دامرکان.

داسهاردن: سپاردن، تیرکردن، داموچانن.

دسهارن (تعرده.): راسپاردن. هاندان.

داستان: چیروک، چیچه ووک، چرچروک، ویرک، به سه هات. قمه واتی، سه ربرده، که فنه شوب، خهبروشک.

داسخاله: داسیّکه تمنها گیای پیّ دهدرویّتموه.

داسرهفتن (تهرده.): سرموتن، تارام گرتن.

داسرهوین (نهرده.): داسرهوتن، داسرهفتن.

داسوين: سرين، دالووشانن، پاكاوكردن.

داسقاله: داسورکه، داسی چکوله، (که.) داسوولکه، داسوویلک.

داسک (باک.): داسووکه. دهزوو، دهزک، فیسارهکهس بووه به داسک.

داسكا (باك.): ئيليكى كوردى يەزىدىيىد ئىدسىنجار (ژەنگار) ئىدناو ھەقىركاندان.

داسك گەنە (ئەردە.): سىخچە، قلچغى گوڭەگەنم.

داسكيش (باد.): دروينه كار.

داسمالاً: ده غل یا گیایه که پر له درک و دالاً بی یا به ملاولایدا شکابیّته و و باش درویّنه نه کری . سه ی ده کمن: و اتبا به ناریّکی ده یدروونه و ، پاک کردنه وی گیایه به داس.

داسماله: داسيّكه له ههنديّك شوويّنان بوّ گيا دروون بهكارديّنريّ.

داسفا (باک.): ناوی خیّلیّکی کسوردی یعزیدییسه، سسهر بهخوّیسهتیّکیان پیّکهوه نابوو پایتهختی وان شاری دهوّکیّ بووه لـعنزیک موسلّ. دهه لمشان: قه لشان، قه لمشان، داقليشان.

داقه لمشاندن: قه لمشتن، داقليشاندن.

دىقەڭمشتن: قەڭمشتن.

دىقەڭەشىن: تەڭشىن.

دهمن (باک.): هدتا، تاكور.

داقرچان: قرچان، هه لُقرچان.

دهرچاندن: هه لقرچاندن.

دىقرچىيان (ئەردە.): ھەڭقرچان.

داقرمان: قرمان.

دهرماندن: قرماندن.

دظَّلِيشَانَ: قَعَلْشَانَ، قَعَلْشَينَ، قلْيشاني چِتَ لَعْباري دريَّرْيداً.

داقليشاندن: قالمشان، قالشاندن، قالمشتنى چت للبارى دريّريدا.

دهنان: دارزان، دافعتان، پهريتشان و کهلاک بلوون، سهر کهچهٽٽيکي زور

دانناو: دارزاو، دافهتاو، زور پیس و کهچه تربوون.

داقنين: قنانموه، فهتروت بيهن، دافهتان، يا خورا داقنيّيت: دارهشيّي.

دهنینموه: داقنین، دافهتان.

دېقۇق (باك.): كوتكى دار.

داقوتان: داكوتان.

داقوتاندن: داكوتاندن.

داقورتان: قوو تدان، داقورته: قوو تده.

دهورتافدن: پي قورتدان، داقوورتينه: پيي قورتده.

داک (باک.): دایک.

داکسان: دامرکان، نارام و هیدی بوون، (که.) داکسان.

داكساندن: دامركاندن.

داكسانن: دامركاندن، ثارامكردن.

داكساو: دامركاو.

داكسيان: داكاسين، نارامى كرتن. داكنوتن.

داكسين: داكموتن، نارامي كرتن.

د کننه: دایکی بالنده و جانهوه رانه ، به رانبه ری (باوکانه) یه . و هکوو

دایکان. نرخ و مزومافی دایکیتی.

داكساندن: دامركاندن.

داكسانن: دامركاندن.

داکساو: دامرکاو.

دڪاٽيان: کاٽيان.

داكانه: دايكانه، دايكيّتي. ميّ يينه.

داكهتن (باك.): داكموتن، هاتنهخوو ار، نزم بوون، داكهڤه: داكموه

داكهسان: ئارام و هيدى و هيمن بوون.

داکهساندن: دامرکاندن، تارام و هیدی کردن.

داکهساو: دامرکاو.

دىشلىقيان: فليقانموه، يليخانموه.

داشن (كه.): باربور.

داشۆرانن (ئەردە.): بى شەرم كردن، دامالانن. (ئەردە.) شوشان.

داشۆرياك (نەردە.): دامالىك، شۆرياك، دالووچياك، دالووسكياك،

دالووسكىبوون.

داشۆريان (ئەردە.): شۆربورنەرەى چتىك بە جۆرىك كەتەكەتەكى بى.

داشۆرين: شۆرىنى چتىك بە بەرزىيەكەرە سەربەرەوخووار.

داشي (تهرده.): براي گهوره، كاك، (تهرده.) تابرا.

داشيّلان: شيّلانى نەخۆشان، نەخۆش شيّلان. ــى شينايى يان: پى پەست

کردن، شیّلانی هغویر و قوړو ههندی چتی تر بهدمست یا بهپیّ.

داشی دامه: بهردی دامه.

داعبا: زيندموار، جانموهر.

داغ: داخ ، سووتاندني گوويچكهي ثاراله برناسينهوهي.

داغان: داووشیاک، پاشیاک، بهرباد، پهراکهنده.

داغانكردن: تاراج و بهرباد كردني چت، بهيهكادان، پهراگهندهكردن.

داغدار: داخدار. ــ ى: داخداربوون.

داغداغ: ديّغ ديّغ، خيت خيت.

داغدان (باک.): داغکردن.

داغکردن: داغکرن، (باک.) داغدان.

دهمتان: دارزان، داوهشان، (که.) دافهتیان، رزان، داقنان.

دىغەتىندن: دارزاندن، داقناندن، رژاندن.

دهمتنو: رزاو، دارزاو، داوهشاو، رزیو، داقناو.

دىفەتىن: دارىشان.

دهرمقان: داوهشان، دارزین، بل و گهندبوونی میوهیه به هنی کونییهوه.

دهرتاندن: داخسان، فريدان.

دهرمقاندن: دارزاندن، داپلوخاندن.

دهرمقان: دارزانن، رزاندن، دافعتاتدن.

دهرمقيان: دارهشان، دارزان.

دىفرەقىن: دارەشان.

دافرتان: دەرپەرىن.

دهرتاندن: دەرپەراندن.

دهرتانن: دەرپەراندن.

دهليقان: داشليقان، فليقانموه.

دهلیقاندن (ئەردە.): داشلیقانن، فلیقاندنمره.

دافليقيان (ئەردە.): داشلىقيان، فلىقانەرە.

داق (باک.): داو، دافک. داوی جا لبالووکه، تهونی جالبجالووکه.

نوگ.

دههت (زاخ.): داوهت.

دافک (باک.): داو، تەپكەي چكۆڭەيە.

داق (شن.): دەلأقد، تاقد، تاقچد.

داكهسين: داسهكنان.

داكهفته: داكهوتوو، خوواربوونهوه.

داكهفتهكي: هاماري، داكهوتوويي، چالأيي.

داكمفتن (ئەردە.): داكموتن، خووارەركەفتن.

داكه لاندن (رهوا.): داكه ندن.

داكهمار: شينشينك، دايكه مارانه.

داکهمارانه: شینشینک، دایکهمارانه.

داكمناندن: داكمندن. ييداكمندن.

داکهندن: لووچکاندن، هلبرن، بهرگ لعبهر خوّ دهرهیّنان، دامالیّنی کالا یا میّندی خشلی وهکوو تهنگوستیله و گوواره و نیتر، داکهنین، (پهرا.) داکهلاندن، (باک.) شهلاندن، ژخووهدانین، ژخووهکرن، ژبهرشهکرن، پیداکهندن، داکهناندن.

دىكىنىن: داكىندن، دەرھاووردن.

<u>ديڪمنين:</u> داکيندن.

داكمواندن: خستن. روچرواندن، قرّياندن، ته پق كردن.

داکهونن: رو چوونی بان و زموی و چتی تر، تدپق بیون، تدپک بیون، قوپان، هاتنهخووار، نزم بیونهودی چتیکی بهرز، شورپیونهود، بهربیوونهود، کمو تنهخووارهودی چتیک لمبهرزییهود، نیرکه که داکهوتووه: واتنه نهوی بیوه. دابین بیوون، رو کموتن، رو تهفتان، دمست هملگرتن و وازهینان له کاریک: داکموه: وازیینه، دابین بیون بعو بهشمی که هدیمه تی. کمم کردن، پیربوون، بهناوه و چوونی گیانداره.

ديڪموتوو: چتيّکه داکمرتبيّ.

داك برا (هنر.): دايك برا.

دكتن (زا.): شۆركردنموهى چت.

داكداكانيّ (همو.): جووره گممهييّكي مندالأنهيه، قرّرتقرّرتانيّ.

داکردن: به تالکردن، پژاندن. کونکردن، که لین تیخستن (دیوار و ثیتر) ، بردنه ژوور، میوان داکردن: بردنه ژوور. سی ناژالا و وولاخان: مهبس له بردنیانه بو نیو حموشه و تعویلان. سی بارانه: بارین. تیخستنی کهسیک له یاریدا. سی ده غل و دانه ویلان، مهبس له ثمنبار کردنیانه و پوکردنیانه له جمه الا و چتیکی تروه بو ناو ده خرو شمنبار و ثیتر. سی گوویز و ممهمه و جنگ و ثیتر، مهبس له دانانیانه له شووینیکی پیویست بو نموی که للا و تیریان تیگریت له گهمه دا.

داکرمان: داخرمان، ووردکران و هاردرانی چتی روق به ددان.

داکرمانندن: داخرماندن، ووردکردن و هارینی چتی رهق بهددان.

دكرن (باك.): پيداكردن، رژاندن، دانان.

داكرۆد: رتىكىخسىت، كىرۆرەر، كەسىتىكە چىتى وەكبور شەكر بىلەددانى بكرۆرى.

داكرۆژتن: كرۆژتن، داكورۆژتن.

داکشان: کشانهخوواردوه، هاتنهخوواردوهی چتیک یا چهند چتیک لهبهرزییهوه به گورجی. ناملفیکی کورته لهژیر تیپیکسی عهرهبیدا دهنووسری که (ی) ی به دهمهوهبی.

داكشاندن: كشاندن.

داکشاو: داخزاو. ـ ي: ها تنهخوو ارهوه، بهرموژيربوونهوه.

داكۆكى (ئەردە.): پشتيواندارى كۆشش و ھەولا و تەقەلاً.

داكوو (باك.): تاكور، تا، هدتاكور.

د اکوتن : داقوتان، چه قاندن، کوتانی سینگ و ئیتر له سهر زموی و سه دربان و تهتر به سهر زموی و سه دربان و تهتر به شهربان و تهتمه و دیرار و ئیتر به شوو یّنیّکیدا به نهیّم. لیّدان، کوتان، تیّکوتان. ته کاندنی چتی توزاوی. دامه زران، کهولا و پوست به جیّگایه کی دادان. کوتانی گولی گهنم و ئیتر لهجیاتی گیره.

داكوتاندن (باك.): دامهزراندن.

داکووتانن: داکوتان (بۆسىينگ و بزمار و ئيستر). خوسىپ كردن، لىه پاشمله بهخراپه باسى كدسينكى كردن.

داكوتيان: كوتيان، كوتران (بزمار و ثيتر).

داكورپين (زا.): پۆشين، داپۆشين.

داكورۆژتن: داكورۆشتن.

د کوروژين: داکوروژتن.

داکوروشتن: خوواردن و ووردکردنی چتی ړه ق بهددانی، داکوروژتن.

داکووژان: کووژانموهی چرا و ثاوور. کوتایی هاتنی چنینی گوره و بمه په و مافووره و ثیتر.

داكووژاندن: كورژاندنموهى چرا و ئاوور و ئيتر، كۆتايى به چنينى گۆرەو بەرە و مافوورە و ئيتر هينان.

داكووژانن: داكووژاندن، داشكاندن، وهركيران.

داكووژيان (تەردە.): داكووژان، داشكيان، هلموگړيان.

داكووكى (ئەردە.): پشستيوانى، دۆسستايەتى، لاكوشى، لاكوشكى، ياريكارى، پالوربنى. (ئەردە.) كۆشش، كۆشين، تىكۆشان، تىكۆشين. داكووكيان (ئەردە.): تىكۆشان، كۆشين، تەلاش، ھەرورى.

داکیّشان (ئەردە.): کیّشانه خووارەرە، راکیّشانی چتیّک لـهسـهرەرە بـق خووارەرە، شـوّرکردنەرە، داهیّشــتن. (ئــهردە.) راخســتن، پــان کردنــهرە، پانـهوکردن، دریژکیّشان.

داگا: نننک.

داکه پان: _ى ثاو ، گەل، گاړان، سەره و ژېربوونەوەيلە بلەرە و خووارەوه، ھاتنەخووارەوە للە شوويدني كى بەرز، للەش بە ئەسپى و ... _ : واتا للەش تەواو داگرتن.

دادگهرانهود: گهرانه درواره.

داكمواندن (باك.): ناردندوه، داكيّراندن، داكيّران.

داگهراندن (باک.): دروباره ناردندوه، پهشیمان کردندوه.

داكمريان (باك.): گهرانموه، رموانهكرانموه.

داگر: داگیرکار، داگیرکهر.

داگران: هدلکران.

داگرتهک (باک.): مهڵگر.

داگرتن: خوواره و هاووردن، دهست پیکردن، دهست بهلیدانکردن، به بهردان، بهدردهباران کردن. هینانهخووار، هانینهخوواریی چتیک لهبهرزییهوه. پهستاوتن، داپهستاوتن، پرکردن، بی بار: تاخنینهوه و گرتنهوه دالستن

پپکردنی جعوالا و چتی تر له دان و چتی تر: باره کمه داگرت. به چه کان ...:
گولله باران کردن. زور بلیّنی، ... به قسان: واتا شهوه نده چه نه لیّدان
مهیدانی تاخوتنی کهسی نه دات، دریّره به قسه دان و سهر خستنه سهر.
دروون، دوورانن (لیّواری جلک و ثیرتر). دهوره: دهوره گرتن،
دهوره دان، ههموولاگرتن، سفت کردن، لیّدان، کوتان، دهست به
لیّدانکردن، دایگرت، زوری لیّدا: فیسار کهسی داگرت: واته دهستی به
لیّدانی کرد. پی س : پی لیّ : هه ته رکردن، لهسهر رویشتن، میسچ
لیّدانی کرد. پی س : پی لیّ دا داگیر کردنی چتیک بو چتی ک : همور
لهسمانی داگرت، پرکردن.

داگرتنه وه : سی فیشه ک: دووب اره فیشه کی پرکردنه وه به با رووت و تمره قده ، همانی پیشه نیشه ک به با رووت و تمره قد ، همانی سهری دو و پارچه به دروون که له پیشه وه له یه ک درابن. سی کون: ناخنینه وه ، ناخنینه وه و پهستانه وه و گیرانی سهربان تا توند بیته و ه در و دلویه ی نه کا ، دروونه وه ، دووراندنی که ناری جل و به رگ و ثیتر.

دنگرتوو: داگرتی.

داگرتی: داگرتوو.

داگرسيان: داگيرسان، پيبوون، هه لکران.

داگرگزین (باک.): لهمستیدا کوشین، بهدهست کوشینی چتیکی. داگوشین: گوشین و دهست هینان بهچتیکی نهرمدا، سهربهرهرخووار.

داگهاندن (باک.): گهیشتن، گهیاندن.

داکیهبهژیرتلهیا(نمرده.): بای تیکردووه، دهستی لمپشستی داوه، هانی داوه، هانی داوه،

داڪيران: سهره و ژيربردني ناو يا مالات، داکهراندن.

داگیر: (باک.) راسهر، زموت. برون: زموت بوون. کردن: قهگرتن، بههددا زالابوون، تیردان، زمووتکردن، لههاندن، دمست بهسهر داگرتن، دمست بهسهر داکیشان، دمست بهسهر دابرین، پی بهرکرن.

داکیران: داگیرانی لهش: قورس بوونی جهسته. لهبلندییهوه هیّنرانه خووار. دی چاو: دهست به نیّش کردنی چاو. دی ثاوور: ههلبوون، تایسان، داگیرسان. کی گووی: گران بوونی گووی.

داکیراندن: داگه راندن. (باک.) هه ننوو چاندن، (دزه.) بادانه وه، جووره درورمانیک که ناری یه که پارچه خردادری و لوولده دری و دهدروی، داگیرساندن.

داكيرانن: داكيراندن.

داكيراو: هيّنراوهخووار. ههلاّييساو، داكيرساو.

داگیرسان: داهیّ نران و نوّ ه تی کی ها تن، کی است: گهرم بوون و تاییسانی لهش: گهرم بوون و تاییسانی لهش له به ناورد: گهره به تاییسان، دهست به نیّش کردن، دانورد: گهدان، گهسهندن، هه نیّسون، تاییسان، هه لاّییسان، داگیران، تاوورگرتن.

داکیرساندن: دەست پیکردن. دى ئاوور: ھەلكردن، پیکردنى ئاوور و چراو ئیتر، رەوشەنكردن، گەشكردنەرە. دى شەر و كیشه: ھەلأییساندن، ھەلگیرساندن.

داگیرسانن: داگیرساندن.

داگيرساو: دەست پيكراو. هەلكراو، ئاييساو.

داگیرسیان: داگیرسان، رپوشهن بوون، هه لْگیرسیان، گهشبوونهوه. سووربوونهوه، داگریان.

داکیرکهر: کهسیّکه چتیّکی زهوتکردبیّ یابکات. دهولّهت یا هیّزیّکی بیّگانهیه، که شوویّنیّکی داگیرکردبیّ یا زهوت بکات.

داگیرکمردهی (همورا.): داگیرکردن.

داڪ پرڪراو: زمو تکراو ، هيستڙک ، شوو يُنيّکه دموٽ متيّکی بيٽگانه دائيري کردبيّ.

داگیرکردن: زهرتکردن یا بردنی چتیک به زور، دابرکردن.

داكريان: لاش كران بوون. داكيران، داكيرسان.

دال: نیتوی تیپی (د) یید. (باک.) چهمارهوه، داهاتوو.

دالاً: هیش سودی جووره ترییه کی ده نبک شاشه. (جا.، بابا.، موک.) دالاً هیش به به به به به به تعده و قاریکییه دندووکی قولا په داره وه کوو بازی در به هیزه و گزشت خوش ناخوری امه نی کیواندا ده ژی، چهنگانی تیژو دندووکی قولا پییه. مروی بی تووک و لاواز به لان زور تر له که کا گؤشت به کارده بری: دانگوشت. دروو. هیشووه تریی شاش.

دالاًش (موک.): بالنده یه کی به قه د قازیکییه دندووکی قولا په داره و هکوو بازی زور به هیزه و گوشتخوره، (بابا.، جا.) دال، داله که رخوره، خهرتمل، (که.) که په نه ک دال، (ته رده.) لاشه خوره.

دالأندار (لو.): خانچي. ــ ي: خانچيتي.

دالأندووره پ: ژني قروچيي لرقني لاواز.

دالله (بار.): باخچەي بەرمالأن.

داڵەرۆچكە: دارۆچكە.

دالهسين (بار.): قەلەسابورنى، ئەلاي ھەندىكانىش سىساركە كەچەللەيد.

دالمقاندن (زا.): هه لأومسيني چتيک به چتيکي ترموه، به دارموه کردن. دالمکمرخوره (بابا.): دالآش، بالنده ييکي گوشتخوره و له هممور بالنده ييکي زلتره.

دالهگهرگهر: قدرهداخ، سیسارکه کهچهله.

داڭمەلۇوك (بــار.): جــورە ميّىريّىكە تريّىي رەش يــا زەرد ر ووردە و كيّوييـــه ئەكەنار ئاواندا ھەڭدەكەرى، چۆمىلكە، (گەر.) كەرەميّو.

دالمهواز (که.): کهس، زیندهوار، ـ ی لی نهعیشت: واته زیندهواری لی نهعیشت: واته زیندهواری لی نهعیشتن. لهسه و لاق واوهستاو.

دالْبوون: بريّتييه له لاو از بووني كياندار.

دالْده: پەنا ، نەرا ، پشتيران ، پەنا ، پەناگا ، كۆلْەكە ، بىّ ــ : بىيّ پەنا ، بىيّ نەرا ، بىّ ــ يى: بىيّ پەنايى ، بىيّ نەرايى .

داللهدان: پهنادان، پشتيواني كردن.

دالدههینان: پهنابردنی یهکینک بر کهسینکی تر.

دالستن لستنموهی چت و گوشاردنی هیزهی رون.

دالقاندن (باک.): تي نالقاندن، هدلاّومسين.

دالقين (باك.): خوهدلاومسين، تي تالفان، دالقينه.

دالْك (لو. ، فه. ، رِرْژ. ، ههمه. ، كَيْرْ.): دايك.

دالكان (ئەردە.): نووسان، پيوەنووسان، لكانى چتيك بەسەر چتيكى تردا.

دالكانه (لو. ، فه. ، روَّرْ ، هممه. ، كيَّرْ .) : دايكانه.

داڭكاندن: نروساندن، لكاندنى چت<u>ن</u>ك بىسمار چتنكى تردا، دروون، دوراندن، چىسپاندن.

دالكانن: دالكاندن.

دانگ مدزان (نهرده.): دهسته ک دز، دزه دهست کیسس، دایک دزانه، دزدهسک.

دانکمدزانه: دایکهدزانه.

دانکهمارانه (روزژ.): مارمیلکهی گهوره، دایکهمارانه.

دالْکی (فد. ، لو. ، رِرْژ. ، هسه. ، گیّر.) : دایکی، دایکیتی.

دالْكيان (ئەردە.): دالكان، دووريان، دروان.

دائگۇشت: لىدر، لاواز، رەقەللە، بىتى تىوك، (ھىدو.) مىسىرى. سى تالىقى دەن ئالىقىدى ئالىقىدى كالىقىدى ئالىقىدى ئا ئەرى، لاوازى، بىتى تووكى.

دالنگ (باک.): سهرمیانی، دهستوور، قانون، نیزام نامه.

دائنگۆك (باك.): قانون ، نيزام نامدى چكۆلد.

دالۆچكە: چتىكە ئەشروينىكى بەرزەرە داھىلرابىتە خورارەرە.

دالووچيان: دالروسكيان، دالروچىبرون، شۆړبرونموه.

دالْوْزكه (ئەردە.): دالْرْچكە.

دالووزان (ئەردە.): دالووچكە.

دانووت (ئەردە.): دالىت، چەفتە، چىوبەس، داربەس.

دا لووچانن (ئەردە.): دارۆچكەكردن، داھيتشان، شۆپكردنەرە (دۆلچمه و ئيتر)، دالووسكانن، دالووزاندن.

دالووچه (تدرده.): دالوچکه.

دالووچكه (ئەردە.): دالىزچكە، خۇشۆركردنموه، ھەللواسىن بەچتدا.

داڵووچيان (ئەردە.): شۆرپرونەرەي چتيك لىمەرزىيەكەرە.

داڵووزان (ئەردە.) : داڵۆچكە.

داڵووزكه (ئەردە.): داڵۆچكە.

دالووسكه (نەردە.): دالورزكه، دالووچكه.

دالووشان: سرانموهي (لووت).

دالووشانن: فم كردن، لووت پاك كردنموه.

دالووشكانن: دالووشانن، لووشكانن.

دالیه (که.): زهوینکی تایبه تیه که شیناوه ردی وه کوو تهمات و بامیه و توور و ثیتری لی بچینری، (لو.) سیی پیوانه یا سیی ژماره یه له چتیک سا دانه ویله بی یا چتیکی تر.

داليِّدان (كه.): مردني مهرٍه لعبهر زوّرخوو أردن.

داٽيوه: کسي، کسيٽڪ.

داليت (ههورا.): ميّويّكه بخريّته سهرداران يا سهرقايمان و نميّته كوّلكه، (كۆ.) پهرچ. كهپر و قايمهييّكه بوّ ميّو دروستكرابيّ، (نهرده.) دالّووت. داليسان: دالسان.

داليستن: ليسان، ليستنموه.

دالينۆك (بار.): ترټيهكې ړەش و ووردى كيتوييه، (شا.) ترې رېتويله. دام: داو، تهله، (باک.) گهمهې دامهيه.

داما (فه.): زارا.

دامار (باک.): دومار، نغزاد، روگ. (باک.) زریاب، زریاث. ـــی (باک.، بتلیس.) زرکور.

داماگ (تەردە.): داماو، دەرمەنه، پەك كەفتگ، دامەنه، بيتجاره. سـى: داماوى.

دامالان: هاتنهخووار. ـ ى سهروپيتج: ههلرهشان. گهسك دران، مالران، دامالران. لي بوونهو: پهتهكه لهملي نيستره كه دامالاوه واته ده هاتووه. لاواز: فيساره كس بهنچه تاييك دامالاوه.

دامالران: مالران، گووران. گهسک دران، دارنران.

دامالیاگ: روودامالراو، بی شهرم، بی تابروو. دامالاو، کینیاگهوه، دامالاوه و لیبوونهوهی پیستی لهش یا دهریی و پانتولاو رانک و ثبتر.

دامالیان (شدرده.): دامالآن، کنیان، داشتریان. بی شدرمی، بی تابروریی، روودامالراوی.

دامانین: گرورواندن، دامانین، مانین، کهلهزووسک، خهشک کرن. ههنره شاندن و هینانه خوراری سهر و پینچ، لهبهر ت: پرورتکردنه و ههنره شاندنی چتیک له چتیک به داکهندنی چتیک له چتیک به داکهندنی چتیک له چتیک به داکهندنی چتیک له چتیک به دامان، دهست بیداهینان، دهست بهسه ردا مانین. دامان: پهک کهفتن، پهک کهوتن، دهسته و وستان بوون، دهسته و سان بوون، دهسته و سان بوون، دهسته و سان بوون، دهمنان دو دان بوون، دهورا، بوونی مهردوم و پهک کهوتنی لهسهر چتیک. و اق و و پمان، دو دان بوون. پامان، بیرکردنه و ، به پهروش و خهمگین بوون. دهمان (دهر، مهورا، که.): داوین، دامین، دانگه (سزیر)، داوینی مرو و چیاو دار و بار و نیرسر. سزا، ده یهک.

دامان پۆش (كه.): دەرپى.

دامانگر: داريّنگر، دامانگير.

دامانگرتن: داوين گرتن.

دامانگیر: داوینگر، داوینگیر. ـ ی: داوینگیری.

داماو: کعساس، تیّماو، لیّ قاموماو، بهدبه خت، هاژار، کز، پهروّشدار، کعسیّکه زوّر داماییّ، ثاتاج، پهک کهرتوو، نیّوی پیاوانه، نازناوی یه کهمین میّرژوو نووسه به زمانی کوردی و دامه زریّنه ری چاپخانه ی کوردستانه ناوی حوسیّن حوزنی موکریانییه له سابلاّخی لهدایک بووه له کوردستانه ناوی حوسیّن خوزنی موکریانییه له سابلاّخی لهدایک بووه له تایه به ۱۹۷۹/۹/۲ دا له به غدایه ثینگلیزان به هوی دوکتور دوسووده ی پزشکی تایه تی بالیّوزخانه ی خویان دهرمانداویان کرد، بهنده ش به برایه تی وی سهربلندم. سی داتاجی، پیّداویستی، به دبه ختی، (باک.) دامایی، دسته و ستانی.

دامایی (باک.): داماوی.

دامه: داش، (نمرده.) تبوم، گهمهییّکه به دامهی دهکریّ به دووکهسان بهسهر تهختهییّکی شیّست و چوار خانهیی ههر لایهی به (۱۹) داشان یاریهکهی دهکات.

داممدامه: داشداش.

دامهدامهین: دامهیی.

دامهرزان (تهرده.): دامهزران، دامهرزیان، بهندبوون، ویستان، ویسان، پاوهجی بوون، دهس وهکاربوون. هیدی و هیمن و نارام بوون، داکاسانی.

دامسهرزاندن (باک.): دارژتن، چسێ کسرن، دانيسان، پساوهجێ کسردن، دامهرزینه، (تهرده.) دامهزراندن. (باک.) دهست به کارکردن.

دامهرزانن (ئەردە.): دامەزراندن.

داممرزيان (تعرده.): دامعزران.

داممرزين (باك.): خودارژتن، دارژان.

دامهزران: بنه گرتن، جي گرتن، رين که وتن، هيٽورين، (باک.)ئيٽورين، چێبوون، ڤـهگژگرين، چـهقان، چـهقين، داكوتـان، (كـه.) دامسزران، تاقەتكران، زنج داكرتان، جى گىربورنى چتىك لەشورىنىك، كارىكەللە جيڪاي خوي پيڪ بي.

<u>دامسهزدانندن</u>: داکاسساندن، هیّدی و هیّمسن و نسارام کسردن. فسهگژگژاندن، هيوراندن، (كه.) دامزراندن، داكوتاندن، تاقه تكردن، دابين كردن، چەقاندن، زل كرن، جيڭيركردنى چتيك له شروينيك، بجي كرن.

دامهزرانن: دامهزراندن.

دامهزواو: دابین کراو، (که.) دامزراو، بنهگرتوو، جیگرتوو، بنگرتی، تاقەتكراو، چتىكە لەشووتنىكىدا جىگىربووبى، چەقاو، چەقىنراو.

دامهزراوی: دامهزرایی.

دامهزرينهر: دابينكار، هيورانهر.

دامهكه: خز: ئايا، ئاخر.

دامهن: داوين، دامين.

دامهنه (که.): پهک کموتوو، بي بههره، بي بهش، بهشبراو.

دامهین: دامهدامهیی.

دامران (که.): دامرکان.

دامراندن (که.): دامرکاندن.

دامردن: نهمانی گری تارور، سیس بوونعوه، ووشک بوونعوه.

دامردنموه: دامردن.

دامركان: لمبزورتن كمرتن، ريزتمفتان، داكاسان، داكمسان، داكموتن، واز له گریان هیّنان، ژیربوونهوه، بیّ دهنگ و نارام بوون، ساریّژبوونی برین و ئیش، دامران. کووژانهودی ناوور یا ناگری گیچدلان.

دامركاندن، ژيركردناو، داکهساندن، دامراندن، لهبزووتن و جووله خستنی چتیک، کووژاندنهوهی چراو ناوور ، ساریّژکردنی برین و نیّش و ژانی لهش.

دامركانن: دامركاندن.

دامركاو: داكساو، داكاساو، ژير.

دامركيان: دامركان، داكاسيان، ئارام بوون.

دامركيّن: دامركيّنهر.

داملان: دامالان.

داملاندن (رورد.): دامالين، هعلوهشاندن.

داملاّو: کردنموهی سمروپیّج یا تمنگهی وولاّخان، دامالاّو.

دامله جمقان: دامنه چمقان، (سمق.) بمركمانسا نيربي يا مي، نيووني

دامنموكۆيى (همورا.): دارىنى كيّو.

دامنه (همورا.): پاشل، داوين.

دامنهچهقان: بروانه: داملهچهقان.

داموّجاندن: داموچاندن.

داموِّجانن (ئەردە.): تىژكردن و ھانەھانەدان ، دامووچانن، داسپاردن، همل خرانن، واداركردن. داشكاندن.

تیرکریاک، دامورچیاک، داسپیریاک.

داموچیان (ئەردە.): ھاندران، فیرکردنی چارموییه بوسوواری و فیرکردنی وولأخه بۆبار و جووت.

دامۆران (ړوژ.): خەرىك بوونى مەړ و مىڭگەل، بەلمەرەر.

دامووس: دامووسک، مووی یال و کلکی چارهوییه، تامووسک.

دامووسك: (كرّ.) دارمسكه، مروى كلكي وولأخي بهرزهيمه دهيكه نمه داوی ته پکه و نیتر بوراوه بالندان، مووسک.

دامووسكان: پيوهبوون، خۆپيوههدلاوهسين.

دامين: داوين، دامن، شاقهلي كدواي درير و كراسي ژنان و چمكي هدر چتێکیبێ.

دامينڪر: دارينکر، دامانکر.

دامينكرتن: داوينگرتن، همنابردنه بهركسيك.

دامينگير: كسيكه داواي پهناو ههناو يارمهتي بكات له كسيكي تر. ــ ى: داوين كرتن.

دان: دانى دەخل و دانمويله، دەنك، تىل، دانه، قىل، تسووم. ئىودەنكىه دەخلانىدىد بە بالندان و مالاتان دەدرىت. پىدان، بەخشىن، بەخشىش، به خشینی چتیک به یه کیک، نان دان به هه ژاران، بده. گاندان. بو شووین و دەفىرە بىملان بىەدوراي ناوانىموە دەنووسىيّ: خوويّىدان، قىمندان، گولىـدان، ئاگردان، قىلىمىدان. چىن، چىل، جار، ھىل، چاخ، كات، گاڤ، دوودان: دورچين، ــ ى بـهيانى بهشي كه لـهروژي لعبه يانييهوه تا نيوه رويه، ــ ى ئيوارى: بەشىپكە لــەرۆژى لەنىوەرۆسەرە تىا ئىدوارى، ـــى ئالىنجى: کاتیکه له (۸) ی به یانییهوه تا (٤) ی نیواری. (بابا.) ددان، دران، دوو ريزه ئيسكه كانى دانه دانه يه كه لهسه رپووكى كياندار دەروى و خوواردهمهني پي وورد دهكري و ۳۲ دانهيه. ليدان: من كير لدهستي خووهدا، بارام لمن داكوتان. فهرمان، نهنجامدان، ــزانين، دان ناسكرن: بهناسين دان. كرتن: من نهو دان بهرخز: من نهوانم كرته پيش خز. ـــ بهرگیرا (باک.) هاوار و بانگ کردن. بهناسین دان. (باک، ، باد.) ژهم، جهم. ـــبهری چیّشتی شل، نهم چیّشته دانسی کهمه (بهری کهمه). كهميّك لمهممور چتيّك: دانيّك گوشتم بدهيه: كمميّك گوشتم بدهيه.

دان (همورا.): زانا، شارهزا، تیکهیشتوو، ووریا. ناوی نیرینانه.

دان، ئازاردان، گرێ دان، بهکرێ دان. دانوو.

دانار: دەنک دەنک، دانار دانار، چتیکه که دانهدانه وهستابی و تیکه ل یه کتری نهبرویی نهم قوبرولییه دانار داناره.

مرازى چارگەيە، كەبەدورايى ھەندىك ناوانەوە بنووسى وەكور: فىرى

دانار دانار: دهنک دهنک، دانه دانه، بقرون و چتی وابی که باش تیکه ل يەكترى نەبوون.

داندريله. ، دهر.) : داندريله.

دانامه (ئەردە.): بۆز، مووى رەش و سپى.

دان ئال بوونهوه: ددان تالبوونهوه ، سربووني ددان بههوي چستي تسرش و

دانان: رِدِنان، خستنهان زموى، نهان، دانيان، دانين، دهينان، (همورا.) ئىدرەنياي، داكرن، دانىي: دابىنى (بىز فەرمانىد)، پىدرنووك -: واتىد رتكخستن، جيّگيركردني چتيّك لمشوويّنيّك، (همورا.) نيايمهره. وا ، وهها ... : گريمان، وهگرتن، خهمل كردن، قرساندن، واگرتن، خهمالأندن، لمناوبردن، دوراندن، چوواندن، زيانكردن، خولهسدردانان، خو لەپينناودانان، خۆلىناوبردن، ئىرىشى لىسىدردانا: واتە ئىرىشى لىمپيناوى وى داچوواند، پي ـ : پي بژاردن، تووشى زيانكردن، تۆله لى ئەستاندن. دانانهوه: برّ جاري دووهم و پتر داناني چتينک له جينگاي خرّي. ـــي مریشک: مریشک نانعره لمسمر هیلکان لمکاتی کورک بوونیدا. بی شهر: شهرهها ييساندن. ــ ي داووته پكه: نانهوهي داو و ثيتر. ــ ي. كاترُميّر: كوّك كردن.

داناو (تەردە.): ئاودانى گەنم لەكاتى دانگرتنىدا.

دان ئێشه: ددان ئێشه.

دانه: دونک، قال، لف، روژک، دونکیّک لهچتیّک، (کوّ.) چهشه، دانه ينكه لهسهر داو و ته پكه دانري، چينه، ـ هه لگرتنه وه: چينه كردن، رماره، تعنهایه ک دانه. گهوهه ر، دور، نارنجوکی دهستی، ددانه: بی مشار: ددانسهی مشار ـــی چاو: تهراخومسه، لای ژوورووی مسهرهزه، كبوانيه، ده غيل و دان و نيستر. (مسوك.) دانيه ي لغياو: ناسسني لغياو. (نهرده.) چتیکه وهکوو شانه وایه و گهوره ترو دریژتره همودای پایمهلی تىنراوى پيدا ھاتووچۆ دەكا لەكاتى جۆلأيىدا، بريشكه، ـــى روو:

دانهبا: وهبهربادان، بعبادادان. لعبهرد دان.

دىنىداركرن: كرچ پيكران، (ئىمن بىبارامم كۆچ كرد)، بارپيكردن.

دانمبان (رور .): لينه و كال و يال باسمر خو دادان.

دىنىمىمردان (باد.): بەرەلاكردن.

دانهبهر (باک.): راونان، دەركردن. (موك.) وهبهردان. دەست پيكردن.

ورشك ببيّت.

دانەبرىشكە: برىشكە.

دانهبنار: روو له بناری کیوی کردن. دهورهدان.

دانههاش (باک.): خستنه پشتگووي، خوليدزينهوه.

دانهيان: وهيالدان، لمكمل خسان، ريكخسان.

دىنەجووچك (دەر.): دانەقەتى.

دانه پشتگووێ: تدرکهخدمی، وهپشتگووێ دان.

دانهچۆلهكه: گيايدكى بههارييه بهريكى دهگرى وهكوو كهلووى نـ وى پره

لهدان و تۆوى وورد چۆلەكە دەيخووات.

دانه خاف (باک.): جووره گهفیکی شکاو و کوتراوه.

دانهخوره: برّ مررّ و ثار الآو وولأخ و بالنده و داعبايان، چهشهخوّره، چيّر، چىشد، چىشتە تەللە، چەشتە، دانەيىكە بە فاقەر تەللەر تەپكەرە دەكرى بۆ گرتنى بالندان. ــ بوون: چەشەخۆرەبوون، چىزبوون، راھاتن. ــ كردن: چەشەخۆرەكردن.

داندهدنه: دهنک دهنک، دانار دانار. پهريشان.

دانهدهست: ئىسپاردن، پى ئىسپاردن، چىس كرن، بەدەستەوەدان.

دانهدهم: خستنی چتیک بوسهر چتیک و پیدا دروونی: پهردهکه کورته قولانجيّكي به دهمموه بده. مهيدان دان، ړوودان، لهدوودان.

دانەدۆ: دۆينە.

دانهدوو (همررا.): درينه.

دانهدوواوه: كل نهدانموه، وهرنهكرتن، كهراندنموه.

دانمر: روندر، چێکروخ، کسێکه بناغهی چتێک دابنێ، که لهوهپێش نهبروبي. ريكخهر، بهستهكار.

دانه ره فاندن (باک.): به ره دوو که و تندان.

دهنه رحه (که.): ددانه چیړه له سهرمان، یان له رقان، دان رسکێ، دان

دانمروز: کاروباری نیوه روزیک، نیوروژیک.

دانهرۆكه: چيشتيكه لهگهنم و نوك دروست دەكرى و دەبەشريتهوه بهسهر دراوسيدا له كاتيكا كه مندالي ساواي نهو ماله تازه دداني رووابي.

دانه ريز: فريداني ثمو دانانهيه، كه ناش فريي دهداته ناو نارده كموه.

دانهريزه (خرّ.): ئەر دەنكە دەغلانەيە كە بەساخى لـەنيّى بەرداشى ئاشى

دانهريّر: ئاشيّكه دانى دەنك دەنك فريّداته نيّوناردىيموه.

دانهويدود: معبدس لعفريداني دەنكى دانعويلهيه به ساغى لىبعرداشعوه بق بهر دولیان و ناو تارد.

دانمزان: تاكادهر.

دانمزانين: ئاگاداركردن، ئاگادان.

دانهسهر: بهسهر و پوتراکی خودادان. بهسهردادان، پهلامار بردنهسهر.

تعمعنی داینسدر: مرد، کوتایی بهتهمهنیدا، براندیموه.

دانىشاخ: ياخى بوون.

دانهشهر: بهشهردان،

دانمقمتي (دەر.): دانمهجورچک، برکه گیایهکه ٥، ٦ لقى لى جىروى دهبیته و و لکه کانی به دهوره گولی زهرد دهرده که ن که ووشک بوو دانی وهكوو كونجي دهردهكا و قەتتى دەيخۇن، وەكور دانە چۆلەكە وايە.

دانهقود (باد.): گەغەكرتار.

دىنەكورتن (باك.): بەكورتندان.

دانه كولأنه: دانووله.

دانهگرتن (باک.): بهگرتندان.

دانه لغاو: به همموو كهرهسته ئاسنينه كهي لغاوي ده ليّن تهنها قايشه كهي

دانهنیشان (تەردە.): كەرھەر بەند.

دانموان: دانووان، دانموین.

دانگانه

دانراو: نراو.

دانړسکێ (که.): ددانهچیړه.

دانریچکردنهوه: لیج هه لقورتاندن و دهرخستنی ددان.

دان پَسْرُ (که.): رژانی دان له مه لآکه وه بـ و نیّوه راستی قوو لَکه که ی به رداشی.

دەنړينوى: ددانەړيموى، خشليخى جووانه لىدلاى زېرينگهران.

دانږيك: ددانچير. ــ ى: ددانهچيره.

دانزانين (باك.): بهزانين دان، تاگاكردن.

دافزئين (باك.): هدراسان بوون، جارس بوون.

دانساز (همررا.): ددانساز. ـى: ددانسازى.

دانسهر (باک.): بهمهندگرتن، بهکرنگ زانین.

دانعیی بوونهوه: معبدس لهسام شکانه و ترس نهمانه ؛ ددانی خوّت سپی مهکوه له مندالهکانت: سامی خوّت لعوان معشکیّنه.

دانسته: تایبهتی، هه لبرارده، برارده (بو میوه و چتی تر).

دەنسقە (بابا.) : دانستە، تايبەتى، ناياب.

دانش (ئەردە.): زانست.

دانشتن: دانیشتن.

دانشمهن: زانا.

دىنشمەند: زانا، تېگەيشتور.

دانکه: خرویرکهی بالنده و ناژالانه و ده تعنیته وه. په په ور ران له شروینه پوو تاوه وه کهی خرویرکهی ده رده کهن، دانوو، دانزکه، ده رده مریشک، تیمار و چارهی: ناو ۲۰۰۰ پپ معنگهنات (۱)، بالنده که به ته نهایی لسه ژووریکی ده کریت و له جیاتی ثاو ثهو ده رمانه ی سه رهوه ی بی داده نریت به دو و سی پژژان چاک ده بیته وه.

دانكفوتهي (هدورا.): بهجرّ كدرتني ناژال و مالآت.

دانکهوکهرگی (همورا.): دانکه مریشکی.

دانکردن (باک.): دان به دان به رخ و کاران بهرده نه لای دایکیان تاشیری بختن (بابا.) ددان دروستکردن، دانگرتن، گهفه که دانی کردووه، واته دانی گرتووه و شیره کهی خهریکه ووشک بی ..

دانكۆتەي (ھەورا.): بەدان كەرتن.

دهنکووله (بار.، همو.): دارکونیزه، بالندهینکی دندووک دریژه دارهبهنو هیستر کمه په قابس کونسی ده کا و هیلاتمی تیسدا ده کات، خستی به قسه د چوله که ینکییه په نگی په ش و سپی و سووره، پوپه ینکی نزمی هه یه وه کوو شیست تیر ده نگی دیت.

دانگ: کیّشیّکی ناسراوه له لای زیّرینگه ران بوّزیّر و سامان (ملک) به کاردهبریّ، بهش، پش، پشک، دانگیّک: واته بهشیّکه لهشه ش به شان لهزموی و زاران و مالّ و خانووان، دوو ...: دووبه شه له ۲ دانگان. کهمه کاتیّک، (که.) دانگا. ثه ندازه و پله: ثازاد سیی سال لهمه و پیّش چوّن بووه ئیّستاش هه و لهودانگه دا ماوه.

دانگ (کنه.): کهمه کاتیک؛ میگه له که سیه ک له دوری: واته که میکد. که میکد.

دانگانه: مزومافیکه و بهشیکه لهدانگیک که دهدری.

دەنەواننىن: نزم كردن، دانوواندنىي چتىە ئىمزەوى. بىمزىن، دەست داھيّنان، سەرشت_ۆكردن، بەرانبەرى نەكردن، دەست نەكردنەوە.

دانهوانن: دانهراندن.

دانسهوه: گهراندنسوه، ویدانسهوه، چستی وهرگسیراو، دانسهوه، خساوهندی، دانسهوهی چتیک بسه کهسیک دووباره. هملکسهندن، زمویهکسه بسدهرموه: هملیکهند. دوواوددان، بناغهدانموه: هملکهندن.

دانموير (خق.): دانمويله.

دانمویکه: همموو جووره ووشکه دانیک و دانمویکهیه، (باک.) تازوّخه، زاد، (دهر.) داناش، (خـق.) دانـمویر، (گـمر.) دانهـیّرک. ژووری ـــ : (باک.) تعبهک، دهقداناش.

دانمويّن: دانمويّنهر.

دانسهوین (که.): دانسهوان، چهمینسهوه و خونسزم کردنسهوهی مسروف، خسهم بوونهوه، چهمانهوه.

دانموينموه: دانموين.

دانهيهك: چنگ دانهيهک و پرپوون و چړبووني هينندي چت (ههريزهکه داويتيه يهک)، يهكدان.

دانهی فهرونگ (نورده.): دانه، زونگار، زاخی شین.

دان بهخوداگرتن: معبعس لعثارام کرتن و هیمن بوونه.

دان بمرزرتا: كلكه سووته، هاندان.

دان پهي (باک.): وهدوو کهوتن، وهشووين کهوتن.

دان پیافان: ددان پیدانان. معبهس له راستی کوتنی چتیکه.

دانجيركردندوه: دانچيركردندوه.

دان چرکردنهوه: دانچیر کردنمره.

دان چوونه کلیله: دهم چوونه کلیله.

دانچیرکردنهوه: ددان چرکردنهوه، ددان ریچ کردنهوه.

دانخاف (باک.): جووره خوواردهمهنیه که شیخ عمدولره حمانی ناخته پی ک ته و به:

دانه خاف و خافهدان و سهر بزیر هنگی بومه نهز ژوان نا بیمه تیر لی چهییژم پهسنی ترشا بامسیا تی ههبی یهک پهرچه گوشتی شامیا

نمر چیشته وهک همریسهیه، دان و گوشت دخن ناث و باش دکملینن.

داندار: دانهدار، پردهنک وهکوو همنار و ثیتر.

داندان: دانددان به بالندان. (که.) شالک دان. دانددان، شوویّن شعنباری گهنم. جلّعوشل کردن، جلّعوشورکردن.

دهندۆك: ساوار لىمناو دى كۆندا پەروەردەكرى دووايه بىه سىەلىك سىەلىك ووشك دەكريتىموه، وەكوو ترخينىدىد بە دىرى دەكرى بەلأن شيلىمى تى ناكرى دووايە دەكريتىد چيشت، (ھەررا.) دىينە.

دانران: نران.

داندوّل (باک.): کلک، جه نجال، مندالٚێک، که برادهرێکی لهگهل خوّی ببا تموه مالٚێ دایکی پێی دهڵێ: ثمو کلکه چیه یا چه جه نجالێکه وه دووی خوّت خستووه.

دانرانهوه: نرانموه.

دانگه: پارچه خاکیکه لهنیّو پاوانیّکیدا، کهمه پی تیّدا بلهو «پِتندریّ. نیّزیکی مهری، روّخی مهری. لهکوویستاناندا شوویّنیّکه لهسه ربه فری

تیریسی مسهری، پروسی مسهری، مسئوریست و مساستینیا در ایران کا الله کا الله کا الله کا الله کا الله کا الله کا ال خوو ارموه می میگاهلانه، ناوه ژووی (کهوانه)یه. (سزیر.) داوین، دامان.

دانگوو (ئەردە.) : نەبەسترار ، دانەدانە.

دانگی (باک.): دەمیّکی نـــ و تۆيــه، کــه تفــاقـی تیّــدا دەدریّ بــه ئــاژالاّ و وولاخان.

دانكى دانكى: دانكانه.

دانگير: دانمريّلْديه كه، كه نيوهكول بووبيّ. چيكهند.

دانلا (كه.): دەرگاكردنموەيه، پال پيوەنانه.

دان ني تيزكردن: معبهس لهچاو برينه چتيك و به تهمابووني.

دانمان (رِزِرْ.): داتەپىن.

دانماندن (رزژ.): داتهپاندن.

دانمهوير: ميورژدان.

دونو (باک.): شیرینیکه دهدری به خه لک له کا تیکیدا، که مندال همود و دورد کات.

<u>دىنۆكە</u>: دانكە، دانەچۆلەكە، دانوو، گيايەكە بەرەكەي دانيّكى ديّنى، كە خوواردنى چۆلەكانە. دانووكە، خرويّركەي بالندە و ئاژالانە.

دهنوو: دانووله، گهفی کولاّر، دانوولانه، دههنوو، دانکه، (زا.) ساوار، پهلکه. نهخوّشییّکی بالّندانه و ههلاّمه تییانه. (باک.) چیّشتیّکه له دان و نوّک و پیواز دروست دهکریّ جارجاره گوشتیشی تیّده کهن.

دانووان: دانسران.

دانوواندن: دانمواندن، چمماندنموه، خوواره و هاووردن.

دانووانن: دانوراندن.

دانووسان: پيدانووسان، گهزتن.

دانووساندن: پیدانووساندن، گهزتن، خق = : خوّگرتن بهنهیینی بــوّبیسـتنی رازی نهم و نهو.

دان وستاندن (باک.): بازرگانی.

دانوشتان: نوشتانموه، رهق بووني چت.

دانوشتاندن: نوشتاندندوه، دووقه دکردن و دهق کردنی همندی چت.

دىنوشتانن: نوشتاندنمره.

دانوشتاو: نوشتاو، چتى نوشتينراودى دەق كراو.

دانووكه: دانزكه.

دانوولانه (رزژ.): دانوو.

د هنوونه: دانور، گففه کولار، (رِرَدُر.) دانوولانه، چیشتی گهنم و نوک. جووره گیایه که تا ژان ده یخووا.

دانهها: كۆكردنىوه.

دىنهمنگوور (ئەردە.): ھەنگووردان، دەنكەكەي لىنتىر گلووى تريمى دايە.

دانهێړ (باد.): گەغەكوتاو.

دانهێړڪ (گەر.): دانموێڵه، (باد.) بړوێش، گەنمهكوتاو.

داننيله (كه.): دانمريّله.

دانی (روژ.): دابهسته، دابهستوو، دابهستی.

دانيان (تمرده. ، كمه.) : دانان. دۆراندن، چوواندن، لمدهست دەركىردن. دامغزراندنى ديوار و كۆلمكموئيتر.

دان يهك: ليّكدان.

دانیشاندن: روزنیشاندن، روونشتاندن.

دهنیشتن: رونیشتن، (همورا.) نیشتهیره، نیشتنهان زهوی، (همورا.) ثمره نیشتهی، نیشتن، رونین، قروندانموه، قنگدانموه لمسمر زهوی یا لمسمر چتیکی تر، دانیشه: بیشه، بنیشموه، (زا.) روونی.

دانیشتنموه: (باک.)کتورت.

دانیشتوو: روزنیشتوو، دانشتی، روونشتی، کسیکه قنگی دابیت اوه. نیشته جیّ، کسی کهماوه ی مووچه خوّری میری تا او کردبیّ. بیت یی: نیشته جیّیی.

دانى كرمۇل (ھەورا.): ددان كرمى، ددان كرمۇل.

دانین (باک.): دانان، رِوّنان، ندردتی: لهسهر زهری دانان، بجه: له جیّگای خوی دانان، وِوّنان، ندردتی: لهسهر زهری دانان، بجه: له جیّگای خوی دانانهوه. خووه لخهر : خوّله خهوکردن، خووه لیّ : ماستاو و مهرایی کردن، باوه پنه نهر من ثانی دانی بهر چاڤی وی: باوه پی نه کرد مین هیّنام بوّله بهر چاوی وی داناوه، بادانی: بای خست و بیرا، باکسوت، نهزناوی ... تهیّنه دیّنه تنده دهم دانین: پیاده کردن، ژخووه دانین: داکمندن (بهرگ)، نووده دانین: لهخوّ گرتن، خوّبه کهمزانین، خوّبه کهمگرتن، دهینه، دیّنه: دانی، داینی داوده خورو، تالیّ، (پروّر.) تهلّ، (همو.) کهلّ، تالّه الله نهی: داومده زوو، (باک.) لیّث و غراغی کراس و خهفتان و بهرگی نیتر بوّ راوی بالندان، (باک.) داف، شرک، مهسهف، داوی ته پکه و رووشه، پهند، تهله زگه، دام، سنگ، مهمک، داویّن، (زا.) داویّن، کلهه، کلهگ، فیّل و فهرهج.

داوا: ویستن و خوواستن بسفهان یا بسه نامسه، گسدهک، ویست. شسهرٍ، جملک، ترِه، دنگهشه، دوژمن.

داواچي: داواکار.

داواخوواز: داواکار. خووازییتنی کار. ـــی: داواکاری، خووازییتنی کردن. داوارانن (تمرده.): داباراندن، دارژاندن.

داوارين: دابارين.

دهواکار: کهنق، کرومکافر، گلیڤان، گلهیی کار، گازاندهکار، داواخوواز. ـــى: گلهیی کردن، داواکردن.

دىوىكەر: داراكار، داراخوراز.

داواكردن: ويسات و خوو استنى چتيك لهيهكيك بههوى زمان يا نامهوه داوان (كه.): داويّن، (ثهرده.) خووازگار.

داونگير: داوينگير. _ى: داوينگيرى.

داوهت: (زاخ.) دافعت، (زا.) هملّپمورین، دیملان، دیملات، شایی، هملّپمورکيّ، گوتمند، زهماوهند، زهماوهن.

داوهشیان: دارهشان.

داوهشێن: داتهکێن. تووچێن. شرکار، دادرێن.

داوهشین (باک.): دارهشان، ته کان به خودان، خوداوهشاندن.

داوهکا: (همو.) شافلته، روشکهی کای گهوره و سامراوه لهیه.

دوه کۆسته: بالنده يې کې کېريب له ک و گچک ه تره به ه ه نگار ده پوا دور تاکه په ر به پشت مليبه ويه ، که ده يوات په پهکان قيت ده بنه وه .

داوولا: (شهقه.) شهمووله، (باک.) روش، (حهریر.) قهیلزک، (که.) داوولا: کیشکچی دارینه یه لهندستاناندا دهچهقینری بزگور و پهرلا و پهرلا و پالاتی زلاری تی تالینراوه چولهکه و گهلیک جنوره پهرمووری لی دسلهمیته و ههتوانه یه دووای دروینه به بالندی و قیتی دهمیننه وه.

داوه نسوّن (مسوک.): (کسرّ.) راوکه دوزی، داوه روّزی، هسه ول و تعقسه لای بلندانی هیّلکه که ره بوّدوزینه وهی راوکه.

داوهسکه (کز.): دامروسک.

دهداز (ثمرده.): ڕاوچی. فیّلباز، کهلهکباز. ـــی (تمرده.): ڕاوچیّتی. فیّلبازی.

داوبهست: (ئەردە.) دادرىسەد.

داوبسهت (ئەردە.): دادوبسىد، كړين و فروشتن.

داوخوواز: داخرواز، تارەزوو، دڵخرواز، تاوات. كړيار، هەڵوەسـتاو. ــــى: كړين. خووازېينىي كردن.

داوداخسان: داونانموه، داونیانموه. ته پکمنانموه.

داودانانهوه: داووته پکمنانموه، تهله یا تهشقه له دانانموه.

داوداو: تاتا، دانهدانه، بالأو و پهريشان.

داووده: تيرهيدكي كورده لهكهناري كهركووكي.

داوور (تەردە.): دابر.

داوران (باک.): قروتدان، بداوره: قروتده.

داوريان: دارهرووكان.

دبوورين (تمرده.): دابرين.

داووزان (تەردە.): دابەزىن، پيادەبوون.

د ووزاندن (ئەردە.): دابەزاندن، پيادەكردن.

داووزانن (ئەردە.)؛ دابەزاندن، پيادەكردن.

د اووزیان (که.): دابهزین.

داووزياندن (كه.): دابهزاندن.

داووزين: پيادهبوون، دابهزين.

داووس: ثاورس، لمپيتشدا به ئاسماني كوتراره له دروايهدا بؤته تاووس.

داوكمفتن: كموتنه ناو داوهوه.

داوگه: جیّگایه که داوی لیّ داده نریّته وه ، داوگا. جیّی ته فره خوو اردن و به هه له چوون.

دنوول (كه.): دارهل، داهول.

دەولىيدەر (ئەردە.): راوچى، داوباز، كەللەكباز، ساختەچى.

داوودهرمان: هممور جووره دەرمانيّک. بمهاراتي چيّشتيّ.

داوه تناصه: نامه ييكه برّ بانگهيشتن بوّسه ر داوهت و زماوهند بوّ دوّست و

برادهر و ثاشنا و خزم و دراوسێيان دهنێردرێ.

داوهر: له دادوه ر کورتکراوه تهوه ، خودا ، پادشای دادگهر.

داوهران: بمره و مالاو هیّلانه چوونموهی وولاّخ و ثارُالاو بالّندان، یا بمره و

هدر شووینیکی کوبندوه، داوهرزین، داوهرین. داوهشان.

داوهرانهوه: داوهران.

دەھەرەندىن (باك.): داوەرڤاندىن، خاوينىكردىمو، يالأوتىن، وەراندىي چىت بىمۆرى، ھەللەرداندىنى دانمويللە بەدەست يا ھەنار داوەراندى.

داوهرانن: داوهراندن.

داوهره: ئاوەرە، ساوەرە، (ھەورا.) ئابۆرى.

داوهرزين: داوهران.

داوهرقاندن (باك.): داوهراندن، خاويّنكردنموه، پالأوتن.

داوهرقین (باک.): داوهرین، خاویّن بوون.

د دوهروزی: بالنده ی کعوی یا کتویی چاوه رووانی هماننیشتن یا راوکه یا جیگای راوکهی بکات، (موک.) داوه لغزه.

داوهرووکان: لهسهر چتیک کوبرونه و که لهکه کردن، تیوه رهاتن،

پيوهربوون، دارژاني بالندان و كيان لهبهرانه لهسهر چتيكي.

داوهرى: خودايهتى، خولايهتى. دادپرسى.

داوه ريس: ناره ريس.

داوهريّن: تيوهرووكان.

داوهرين: دارهران، دارهشان.

داوهزان (زهن.): دابهزين.

داوهزاندن (زهن.): دابهزاندن.

داوهزین: دابهزین.

داوهسته: دابهسته.

داوهستن (ئەردە.): دابىستن.

داوهسيّن (ئەردە.): خوريّدار، خوريدارى كار، كەسيّكە وولاّخى بەكرىّ گىن.

داوه سندن: ته کاندن، داته کاندن، داوه راندن، جلی مقرانه دار له ناو ته تدروری گهرمدا هه ژاندن تا کیچ و ثه سپیه کانی له ته ندووری بکه رون. دهست هه لینانه و بی لیدانی که سیک یا چتیک یا هم گیانداریکی بی بیست و پی و لینوی قه له شتوو: تووی غهربه ند و به نوی په شان و مینوی له تاوری داوین هم و جیگایه کی قه لسی بی به ناور و دووکه لمی ده رمانه دابگیری و سه ریشی داپزشری و به دهستی دا کوتری و ناویشی له تی رابین کرمی قه لشاوه که ی تیده که وی و قالشیوه که چاک ده بیته دو جاندن، تو و جاندن، تو و جاندن.

داوهشانن: دارهشاندن، شرکردن، پارچهکردن. دارزاندن، دافرهقانن.

داوهشاو: پوورتکاو، دافهتاو، رزاو، دارزاو.

داوهشیاگ (تهرده.): داوهشاو، کیّلْراو، وهشیاگ، دارزیاگ.

داهانين: داهيّنان.

داهساووردن (ئسدرده) : داهیّنسان. رام کسردن، گروّکسردن. بریسن، برینسهره بهمشسار. شسانهکردن (پسرچ و کساکوّلّ) . (تسهرده .) هیّنسان، بساوکردن، دهرهاووردن.

داهمراندن (باک.): پهنز و ههموو جووره ثـاژاڵێۣک ناردنـه ســهر خووێو ناوێ.

داههاندن (باک.): هینانهخووار، داهیلان.

داههاليان (باك.): خوداهيلان، خوداهيشتن.

داهوّد (نهرده.): چتی دهلّبی شهپ و شوّد، دلّپ، گوشاد، فراوان.

داهوِّل (باک.): دەھۆل، تەپلى زور زل.

داهوّل (بابا.): داوه له، (نهرده.) هغراسه، (نهرده.) داوول، مهدرهس، سهره کغر. چتیّکه وهک زهلام له دار دروستده کریّ له نیّو کشت و کالّدا ده چه قیّنریّ بوّلیّ سلّه مینه و می بالّنده و جانه و هرانه.

داهيّزان (كۆ.): داهيّزران، سست بورنعودي مرۆ. شل بورنعودي هعوير.

داهيّزاندن: داهيّزراندن، لهش .. لهش داهيّزران.

داهیّزران: سست و خاوبوونهوهی مرز ، (کز.) داهیّزان، لهش قورس بوون و تیّکچوونی بههرّی نهخوّشییهوه، شل بوونهوه و ثاو دانهوهی ههویر لهبهر زورمانهوهی: ههویرهکه داهیّزراوه و نانی لیّ ناییّت.

داهيّزراندن: داهيّزاندن.

داهیّزراو: لهشگران، خار و سست.

داهنزیان: داهیزران، داچوون، شل بوونهوهی هماویر و ثاودانموهی بمعجوّریّ نهکریّ بمنان.

داهیشتن: ردهیشتن، داهیه لآن، شورکردنه و می چت، داکیشان، (همورا.) ئاسه نه رهی، خوس: داهه لیان. شورکردنه و ، دادیران. دریژ بوون و روق بوونی هه رامه ی نهسپ و گوریدریژانه.

داهيلان: داهيشتن، داههلاندن.

داهینان: ره خساندن، نافهریدکردن، (باک.) بهردهباری کردن، هه لبهستن، ههننان. رو چیوواندن، ته پاندن، داته پاندن. سی پرچ و کاکوتل: شانه کردن. له تکردنی دار بهمشار. سبق همور و به فرو بارانه، واته: هموریکی زور و سمخت و سامدار په یدابوون. رامکردنی گیاندار به تاییمتی چارمری و وولاخ بو سوواری و باره به ری و جووت. دا پاچینی دارودره خت، المتکردنی بهمشار المسهر باری در یژی.

داهینهر: دوزهرهوه، قهداندهر. چهمینهر، چهمینهوه، داهینهر. (باک.) بهردهبار.

داهی: زیرهک و زانا و تیگهیشتوو، ووشیار.

های (سق.): بوّ تاکه کهسیّکی نهدیو بوّ کاتی رِابردوو سهرچاوه (چاوگه)ه کهی (دان) ه، (همورا.) دان.

دیان: داید، دایدن، تدیان، تایدن، مدمه. ـــی: دایدنی، (تدرده.) مدمدیی. دەوودكىدوونكل (باد.): پەپروسلاممانكە.

داوودن: تاسه، شارهزوو، به ... : به دان و گیان شارهزووم ماند، به تاسموه، تاسه دار، خووینکه از به ... ی.

داوودی (باک.): نیم تعنه که یه کی شعبه که داره. ده نگی سهخت.

د ووديدرونكل (زا.): پهپروسليمانه.

د وورد اوور (تعرده.): دابردابر.

داوورين: دابرين، قسمبرينموه.

داووسیان (باک. ، نهه.): ثاوابوون، بزربوون، پهنهان بیوون. چتیّکه لـعبــهر چاوان بزر و گوم بـبـــــق وهکور ثاوا بوونـــ مانـگ و رِوّژ.

داوول: داهول.

داوولین: وولینی چت بهزوری بهسهریه کتریدا.

داونانهوه: داونانهوه بوّنيّچير. كهلّهك و فيّل دروستكردن بوّ مهردوم. داونيغنهوه (تهرده.): داونانهوه.

دوین: داو، داوان، (باک.) پیشک (سزیر). دانگه، چمک، شهبخان، (همروا.) چاک، دامنه (تمنها بر کراسه)، (دهر.) دامنان، ده قتین، شاقه از شن.) تمشک، به به لاداکردن: داوین همه لکردن، داچناندن، دهستم به داوینت: هیزه، نامان، لهمنت کهوی، جیگای شهرمه له لهشی مردیاندا.

دوینهاک: پاکداریّن، پاریّزگار، (باک.) پاکدار. __ی: پاکداریّنی، پاریّزگاری، (باک.) پاکداریّنی،

داوین پیس: (باک.) خوارده (خووارده). ــی: (باک.) خووارده یی. داوینگیر: دامانگر، دهستمودامان، داوینگیر.

داوننگرتن: دامانگرتن، دستهودامان بوون.

دوینگیر: داویّنگر، دامانگر، دامانگیر، داوان گیر. ...ی: دامانگیری، داوانگیری.

داوی (باک.): دووایه، پاشان، لمپاشان، پهرتال.

داهات (موک.): قازانج، سوود. دهرامنت.

داهاتوو، تازه پهيدابووک. راهاتوو، رام بوو.

داهاتن: لمنرویوه پهیدابوون، لمنهبوده و پوردان، پهیدابوون، سمرهه لدان، بوینه باوی چتیک، تازههاتن. پرچوون، تهپین، داتهپین، ــــ ی سهربان و نیتر. ـــ ی دار و چــتی پاست: خوو اربوونه وه، چـممان، کورپوونه وه. پارچهبوونی دار بهمشار. پاهاتن، هوگربوون، رام بوون. ها تنهخوو ار. دوو پارچهبوونی دار بهمشار. شانه کرانی مــوو و زولف و کاکولا. پووت بوونی دارودره خــت بــههی دایاچینی لقه کانیهوه. فیربوونی چارهوی و وولاخ بوسوواری و بارهبهری و جووتکردن.

دەھاتنەۋە: كۆم بورنىوە، كور _پيورنىوە، چەميانىوە، چەمانىوە، چۆمانىلوە، نورچانىوە، قىمچانىوە، فىچانىوە.

داهاتوو: تازه پهیدا بوو، تازه ها که و توو، چتیکه تازه باوی سه ندبی. گیانداری رام بوو، دره ختی ها کیا چراو، چهماوه وه، چثناک، خووار بۆوهوه. داریکه به شار کرابیته دووپارچه. چاویکه دهستی به ژان و گل کردبی. موو و پرچ و کاکولی شانه کراو.

داهارِين: هارِين.

داياني زارولهي (هدورا.): لدلدي مندالأن.

دىيە: ھۆدا، دايكى، دادى، دايك، دايەللە بەتايبەتى مندالان له كاتى بانگېيشىتن و ئاخوتنى دايكىدا بەكارى دەبات، (باد.) لەلله، تايلەن، دايان، دايەن، تەيان.

دایهبهری (تهرده.): دایهدهمی، بهدهمییهوهداوه.

دايهبهريا (ئەردە.): كەفتەبەرەو، پيشكەوتوو.

دايهخ: كەڭك، بەت، دەرنايەت.

دىيەخسىن: داخسىن.

دايمدهمي: بددهمييموه داوه، لمدووي داوه.

دهیمدید: _ گورگ ده تخروا، گسه ییکی مندالانمو کچانه.

دىيەت: دايەخ.

دىيەلە: دايە، دايكى، ھۆدا،

دیه نکه : په تیکه سه ریکی ده به سیری به (که و چکه) ی ناشه و و ناو راستیشی ده به سه ریکی ده به سیری به (مه چه که) و ه ، سه ره که ی تری به ردیکی کونداری پیوه ده به سیری بوکه و زور کردنی دان و دانه ی له که ده رژی ته ناو گهرووی به رداشه که و بر هارین. دایه مه مده به گورکی رون ه عیلاجم نیه ، دونگله مه رایی، داهمه میککی کوتولانه.

دههن: (که.) دایین، تایمن، دایان، (همو.) تمهان، کارهکمر، کلفمت، ثافره تیکه مندالی کمسیکی تربمشیری خوّی بهخیّربکات.

ديهنده (باک.): بدهر، تعو كسعيه كه بدا.

دانى به چاويهو (تدرده.): به چاو دادانموه.

دهيهنه (همررا.): پيدان.

دایپوّوه (همورا.): پیّوهدانی دهرک و پهنجمره و ثیتر.

دايره: چىممەرە، چەڭىممە، كىممە، ئاخلە، تىنوورە. دەفە.

دىيق دەرھاتن (ئەردە): چارەگرتن، ئيخەگرتن.

دی کی، دی، دالیک، دادا، (باک.) دا، دی، (هاس اک) دا، دی، (هاسو.) داک، (هاردا.) نه دا، (زا،) دیا، دایه، هاویهشی ژیانی باوکی مندالآنه و مندالی دهبی.

دبیکانه: داکانه، دالکانه، و اکور دایک، نرخ و مزو مافی دایکیتی.

دايك. چۆلەكەي مى.

دایکهدزانه (همررا.): دهستکیس.

دېيكهني: ووشه يه كه له ړووي دلسوز يتييه وه به دايك د دوو تري.

دیکهمارانه: داکهمار، دالکهمارانه. داعبایه که له شیوه و گهوره ییدا و ه ک قومقوم و که و له مارمیلکه ی گهوره تره زور به توندی ده پوا و له پرپا رِاده و مستی، ره نگیشی و ههی مارمیلکه ی ده چی.

دايك برا: داكبرا.

دايك مردك (ئەردە.): دايك مردور. ميوهى پزيو.

ديك مردوو: دايك مردك.

دایک: له کاتی ثاخوتن یا بانگ کردنیدا بودایک به کاردهبری.

دايكيتي: داكيتي، دالكيتي، دييتي.

دايكين: جووريكه لهياري شهقين.

دیدان: سدیر، ناویزه، نددیتوو، واق و وورکار، چاڤزیلک، رمسوزن، نهبیستراو، نهبهیستی.

دهنه (نەردە.): داوين، بنارى شاخ. داويننى جل و بەرگ. لينى گەرى، بيهيله، بيله.

دىينهگير (ئەردە.): داوينكير، پاكير، نەھيلا.

داينه ي زين (نهرده.): داريني زين.

داينهي كيف (ئەردە.): دارينى كيوى.

دېيۆو وەڭئ (ھەررا.): دانەپيش،

دبيوهنه (همورا.): ليكدان.

دايين: دايس، تايس.

دىيى (زا.): دۆركە.

دهیتی (باک.): دایکیتی.

دايين: دان، (زا.) دايس.

دەئىقە (ئار.): دىنى، شەيتان.

دەنى<u>ڭقەيەسىنە</u> (ئىلو.): دىرو شىدىتان پەرسىت، ئىدو كەسىدىدكە پى و رەدوشتى زەردەشتى نەگرتبى.

دهبا: (باک.) دهجا، با، بلا، حبر دین: بابر دین، مرازی هاندانه ده خریسه پیش کرداری تی پاخورینی ناماده و بزر، بد کاتی ناماده نه معولاو رابردوو، حبحی، حجودبا.

دهاخ: (دزه.) تیشوو، (خق.،دزه.) بؤنگ، چهرمچی، چهرمگهر. — کردن: پرویین.

دهباخانه: دهباخ خانه: شووينيكه كمول و پيستى تيدا دهباخ دهكري.

دهباخچی: کهسیکه کهولاو پیستهی دهباخ بکات.

دهباخ خانه: دهباخانه.

دهباخدان: خاراندنی کمون و پیستهیه بههری جموت و مازووهوه.

دەباخكردن: دەباخدان.

دهبار (باک.): ئاماده، رِیّک و پیّک. ــ بوون: ئاماده و رِیّک و پیّک برون. ــ کرن: ئاماده و رِیّک و پیّک کردن.

دهباشیر: چتیکه بهرهنگ وهکوو شیری و له گینچی دهچی، لهسهر تهختهی رهش پینی دهنووسن.

دهباغ: دهباخ.

دهبان: (باک.) دابان، دهببان، جووره تیغیکی باش و جعوهه دراره خەنجەر و شيرى لى دروستدەكرى. (باك) قايم.

دەبىلنچە (ھەررا.): دەمانچە. (باك.) ئەر دارەيە پىتى لەتمەپلار دەھۆلار

دهبه (زهن. ، همورا. ، كرّ. ، كه.): ترنجس گهورهیمه و بمهگونی قوریش دهليّن . سرواغ يا ديواريّک هولْـوّل بروبيّ و ووركى دابيّ. بو كيسانداري ئاووسیش به کار دهبری، وورگن. پیپ (بهرمیل) دهببه (موک.): شلّتاخ، گرره، كغنى، چاچۆڭە.

دهبه (موک.): شلّتاخ.

دەبەرمردن: بەقوريان بوون، ئەبەر پارانەرە.

دەبهگون (زەن. ، همورا. ، كۆ. ، كه.): قۆړ. ــ ى: قۆړى.

دهبهنك: حوّل، كيّر، وور، هير، سهرسام، سهوداسهر، دهويت، سهليته. _ى: حۆلى، ووړى، سەرسامى، گێژى، كاسى.

دهبدهبه: شكر، تهنتهنه، هنگ و دهنگ، زهمزهمهی شادی، هینگ و دهنگ، شان و شکق، بـهـــ : زور جووان، بـهدهو، پرتهنتهنه، تـيّر هنگ و دنگ. (ندرده.) زرم و کوت، ده حاده حا، ده نگدده نگی مدردوم یا هی سمی

دهبديم (تمرده.): دمبلّى ديهاو، دهنكى تمهلّ.

دهبر (زا.): ژیان و گوزهران.

دهبره: مووچه، جیرهی فهرمانبهر و نوکهر و ژیردهستان.

دهبقان (باک.): توویژالنی بن تیکولنی داری ناس که دهکریته چریش

دهبک (زاخ.): (همورا.) دیبهگ، تهخته.

دهبلاخ: دهبلاخ، گۆلكى ووشترى يەكسالأنەيە.

دهبنی (دزه.): دهق، وهک، وهکوو دهلیّی.

دهبوستان: قوتا بخانه.

دەبووقان (زا.): دەموركانه.

دەبوو: دەشيا.

دهبووايه: دمشيا.

دهبووش (باک.): پيره نووسان، چتى لينج. ــبورن: پيوه نووسان

دهبين: دەشى، ئەشى، ئىبى، دېووك، دى، شايد، لەوانەيسە، ھەيهايسە، ويدهچيّ.

دهبیر: رازنووس، نووسیار (سکرتیر).

دهبیش (باد.): لینج، لنج.

ده (زا.): تدختهدار، یا پارچه تهختهییک.

دههه (زی. ۲، باک.): تهخته، تهختهی نهستوور، دهبی سینگی: تهختهی سینگی.

دەپدەپە (باك.): دەبدەبە، شكق، گەورەيى، مەزنى.

دەپرەش: تەختەي رەشى قوتابخانە.

دهتير: دهمانچه و تفهنگينکه، که ده گوللان بخووات.

دهجله: زید مکی ناودار و گموره به به ناو شاری به غداید دا تیده پدری سەرچاوەكەي لـه ژوورووى شارى ئامىد (دياربەكر) ييه. دهجا: سا، با، بلا، دهبا، دهسا، دهوجا، دهیجا، ئیدی، ئیتر.

ده چاوکه: ده چاوکه ی دل، دهسگای تهن.

ده حا: تدحا، ندحا، ده نه.

دەحلادجا: تەحاتەحا.

ده حبه: درنده، جانموهر.

دهجبه (زا.): درنده، دهجبا.

ده حجانى: مروّ يا داعبايه كه زور بهسام بيّ.

ده حشک (زا.): جاش و جووانوو.

دەحكيان (باد.): رزين، ھەڭوەرين.

ده حل (باد.): دارستانی کهم، (زا.) باخ و بیستان.

دهخفز: رق، قين، رک. دهغفز، وهرهم، دهرده باريكه. ديق.

دەخەزدار: رقدار، قىنىدار، رق ئەستورر. دەغىدزدار، كەسىپكە تورشى

ئازارى دەردەبارىكەي بووبى، دىقدار. ــى: رق ئەستوورى. دىقدارى.

دەخەن: قەلىب، كەسىكە كارىكى لەدەست بى و نەيكا ، سست، ناراست، زەخەل، تەمبەل، شەشلق، ساختەچى.

دهخس (باک.): به دخوواز، چاوپي هه لنه ها توو، مروي رژد.

دهخساندن (باک.): به دخووازي، چاوپیهه لنههاتن.

دەخسۆيى (باك.): بەدخروازى، چاوپىيهەلنەهاتن.

دەخسىن (باك.): بەدخورازبوون، چاوپىيهەڭنەھاتن.

دهخل: خەلمە، گەنم و جۆ، دەغل، دانمويله. سوود، قازانج.

دهخله (تاک.): داریکی درواوییه له کهنار باخچان دهچینری بهره کهشی پان و خړو چکوله و دانهدانهيه.

دەخلدان: دەغلدان، دراودان، جيكاي پارە تيدا كۆكردنموه.

دهخل و دان: دهغل و دانمويله، خعلمودان، پاره. دهغلودان. پارهدان.

دەخمە: ئەشكەرت، غار، چاڭ، قورلكە.

دهخیل: پهنابردن، وشهی پارانموهیه.

دهر: دەرەوه، چۆل، دەشت، (باک.) دەراھىا، بچىقدەر: بىرۆ دەرەوه. ـــ بوون: ناوه له بوونی سهری برین و قوونیر و نیسر. ــ کردن: ناوه له کردنی سهری برین و قوونیر و ثیتر. (باک.) دهرک، دهرگا. جی، جیکا، جیکه،

ده ر: (ئەردە.) دەل، ماڭۆس، درنده، بەرازى مى يىنگە.

دەربە: چتىكە لەچىنكۆ دروستدەكرى بۆ دەرگاى دوكانان.

دهرابدان (زا.): قارسكردني كالأ.

دهرازینک (باد.): ئاستاندی دهرگا.

دهراسو (تهرده.): ژنی بی شهرم و حیز.

دهراق (باک.): دەراو، تەنكاو، بووار، ئەز د دەراقەكى تەنگ دەمام: مىن له دەراويكى تەنگە بەر دامام. پارە، پوول، دراو. دەرەك (ئەردە.): بيژوو ، زۆل، قومەزە.

دەرەگە (موك.): بەندەر.

دەرەگۆژنمو: سەر پۆشى كروپەڭە و ئيتر، دەرخۆنە.

دهرهنک (همورا.): دهلینگ، کونی خووارهوهی دهریی و پانتول و رانک و ثیتره کهپیی تی هه لده کیشری.

دهرهنگ (باک.، زا.): درهنگ، دير.

دەرەنگهيل (باک.): دوواخەر، وەدرەنگ خەر.

دهرهنگی (باک.): درهنگی.

دهرمو (باک.): درق، دهرموه. (تعرده.) دهرهوه.

دهرهوه: دەر، دەشت، چــقل، دەرقـه، هـاندەران، ديــوى ئاشــكرا و بيـنراو (واژى ژووردوده).

دهرهوچين (باک.): دروزن.

دەرەورۆيىن (ئەردە.): چورنەدەرەرە.

دهرههری (همورا.): باخی ناوچهم و دوّلیّکه، که کموتبیّته لای ژووروو. دهرههسوّر (باک.): خهنهیی، سرورخرن.

دهرهوكمفتن (تمرده.): دەركموتن، ئاشكرابوون.

دهرموكير (باک.): دروزن.

دەرەوين (باك.): درۆزن.

دەرەوينۇ (ھەررا.): درۆزن.

دهرب (باک.): نوّب، نوّره، بهخت، ناوچاوان، (گهر، ههو،) بللّ، میدوییدّکه رووکاری دهرهوه ی ساخ و ناویشی رزّی بیّ. بوّ مروّیانیش به کار دهدی.

دەربات (زا.): هاوشان له هيّزو تووانادا.

دەرباخەن (رۆژ.): باخىن، باغىن.

دهربار: سدراپدرده، بارهگا. دهرباره.

دەربارە (روژ.): لەراست، لەبارەي، لەلايەن.

دهرباز: رزگار. بروون: پهرينموه، دهرچوون له تهنگانه و کيچهلان يا له ثاران و شووينان، رزگاربوون. كردن: پهراندنموه، رزگاركردن.

دوريازه (همورا.): دالأن.

دهربازگه: رزگارگه، شوويّنيّکه مردّى ليّ دهرباز و پزگارييّ.

دهرسازۆك (باك.): بازگه، جيكايه كه مرز بعبازدان بتوانس بهسهريدا بيهريتموه.

دەرباس: دەرباز.

دەربىسبوون: دەربازبوون، ڕزگاربوون، تى پەرين، پەرىنىوە-

دەربىسكردن: دەربازكردن، رزگاركردن، تيپەراندن.

دهربان: دهركموان.

دهربایست: دهرباست، باکدار. ـ ی: دهرباستی، باکداری.

دەرىسەدەر: شىلىودەر، ئىفوداڭ، ھەللەتىە، ويىل، ھەللوددا، ئىاوارە، رەھنىدە، سىركىم، سىمركىم، ھەتىمر، سىمركەردان. سىبوون: ئىاوارەبوون. سىكىردن:

ئاوارەكردن. ــى: ئەردالى، ئارارەيى، ھەتەرەيى.

دهربهس: دەربەست. تىكىرا، گشتى، ھەمبورى، سەرجەم، دەربەسە.

دەرىقۇك (باك.): دەراب، دەراو، تارمىمى كىنارى پليكان و قىمراخ

سهربانييه لهداريا لعناسن دروست دهكري.

دهرافيتن (باك.): دهراويرتن، فريدان، وهدهرنان.

دهرامسهت: داهسات، قسازانج، سسوود، دهسستکموتیّکه گوزهرانسی پسمیّ بکریّ، (باک.) همجمل، سموزی، سموزهرات.

دهرامهد: دهرامهت، سهرهتا.

دهران (كه.): دووركهوتنهوه.

دمرانه ، دمر (فه.): دمرک ، دمرگا.

دەرانىدىن (كە.): دوورخسىتنەرە، دەركردن.

دهرانین: دهرهینان، دهرهاووردن، پینی خووهژی : خوکیشانه وه درواوه. دهرانی: دهرگای شاوی، شووینیکه له قهراخ شاو ان که مسرز بتوانسی بگاته سهراوی، دهرافتوک، (خود.) شووینیکه له قهراخ شهله که ثاو ان ژنان جلکی لی دهشون. (باک.) شیوه، دووزان، چهم، دهره. یی فهرمانی: شیوهی فهرمان. یی هه کینی: شیوهی مهرجی. یی پیرکهری: شیوهی پاسهری، یی دفیتینی: شیوهی بکهر.

دوراوسيّ: دراوسيّ، هاوسيّ، هاوسا، هامسا.

دەراوسييەتى: ھارسايىيەتى.

دەربوسێيى: ھارسايى.

دەربووردن (فه.): دەركردن، بردنەدەر.

دەرە: تىنگەبىدر، تىنگىد، خانتۆك، دۆل، شىيو، ناوشىيوى قىوول، چىقم، روربار، (خۆ.) ھەرزنەكەررە. دەربەند، دەروەند. دۆل.

دهرهبهگ: ههرکهسه برخوی. بی ، ههرکهسه برخویی، تیکچوونی ئاسووده یی وولاّته به هوی زورداری ناغا و دهستدریژانهوه، خانخانی.

دەرەبەكىتى: خانخانىتى.

دهرهپولای (بابا.): بولمازوو (جموره ترییه کی گلمووی گهوره و خیرو سووره).

دهروقان: گوشادی، گونجایش، کموشمن، دهرفمت، پهنا، پمسیو، رِیّگای رِزگاری، رِزگارگه، بیّ دهرهتان: بیّ پهنا، بیّه-۰۰

دهره جه: جگهر خورین لای وایسه که کوردییسه و لهده رگسه و هرگسراوه کسه مهبهس له پایموپلهیه.

دهره وه (همورا.): باخی ناوچهم و دولنیکه که کموتبیته لای خود اردو. دهره دووا (نمرده.): تمره دروا.

دەرەز: درز، قەڭەشتىكى بارىكە.

دهرمقهت: ویّران، بار، سهردمست، شیان، سهر، دمسه لاّت، باشار، سهاتن: سهردهست کرن، پی ویّران، باشارکردن، باربردن، پی وستان، دهروقهت نامان، برپی بردن، (دهرد.) پهیویریستن، دی نهو کابرایه یا نهو کاره نایهم.

دەرەقەت ئامان (ھەورا.): دەرەقەت ھاتن.

دەرەقەتھاتن: ئەرار دەرھاتن، باشاركردن، چارەكردن.

دهرهڪ: جيٽگاي نمزانراو.

دەرەكووژنمو (ئەردە.): سەرپۆش، دەمموانە، زارپۆش.

دهرهكي: گيانداريّكه كه بيّگانهبيّ لمناو ثمو كوّمه لهدا كه تيّيدا دهژي.

دەربەسە (ئەردە.): دەربەست.

دهربهست: کهسیّکه به تعنگ چتیّکهره بیّت. گشتی، ههمووی، سهرجهم، دهربهسه. (باک.) دهربهند، مشههت، تعنگار، بهتهنگهره، بهباک، پهک، دهروهند. _ بوون: بهتمنگهرهبوون، ژخووه را کرن بار. _ نیه: بیّ باکه، باکی نیه، پهکی نیه.

دەربەستە: خانوو يَكه به تىموارەتى بەكرى بىدرى. دەربايست، دەربەست، بەتەنگەرە. ـــ يى: دەربايستى.

دەربەن (ھەررا.): دەربەند، (ئەردە.) قرڭفە و ھەنگلى چتى.

دەربەنجەڭە: دەرمەنجەڭە، چەپەر.

دوربهند: دوربهست، (باک.) مشههت، تهنگاو، بهتهنگهوه، بهبک، پهک، دوربهست. خرتهنگ، دهروهند، گهروویه که که بهنیّوانی دورگرد یا دورکیّواندا تیّکشیّ ر ریّگایه کیش که به شوریّنیّکی تمنگهبه دا بروات دورکیّواندا تیّکشیّ ر ریّگایه کیش که به شوریّنیّکی تمنگهبه دا بروات دوربه لیّن، سترینگهه. تمنگه بهرهییّکی خاک و ووشکانییه که لهنیّ دورناواندا وه تمانک ههلاّتبیّ یا دور کیّوانسدا. دوربهندی تیرهییّک و یده چیّلی مام کوران و زهنگهنه بن، سیّ دیّیان همیه لهلای کویه که نمانمن: تومهرگونبهت. سیّگردکان. کانی لهله، ثمم دیّیانه ریّگای شهش کممانمن: ترمهرگونبهت. سیّگردکان. کانی لهله، ثمم دیّیانه ریّگای شهش کمومیّران به پیّیان لهشاری کویه دوورن، همندیّکیش لهلایان وایه که دوربهندی له تیره ی شیخ بوزهینیانه کملمو بهری بادینانیش همن، بهلان نمومی که هیچ گومانی تیّدا نمین همستیاری پایه بهرز حاجی قادری کویی نمبوره و دوربهندیه.

دەربىردن: دەرەقسەتهاتن، رزگساربوون، ژیسان، قوتساربوون، هسەلكردن، گوزەرانكردن، دەربوواردن. دركاندنى چتيك كەلمەندا شاردرابيتموه.

دهربوین: درکاندن، دهرخستن، ناشکراکردنی چتیک که لسه دلّتدا شاردبیّتموه. دهنگ بلندکردن.

دەربست (باک.): دەربەستە.

دهريستقان (باک.): ميوبر.

دهربے (باک.): شممچه، ليخرينه، (زا.) داريکي گچکهيه كولـوره بارووتي تيدهكري بو هه لگرتن.

دەربوواردن: هەلبوواردن، دەربردن و فېتدانىي چتىتىک ئىمنار چىمند چتىتىكى تردا: لىە نووسىنەكەت دىرېتىكت دەربوواردو.

ده ربوون: چوونده ده رکه و تن، وه دیار که و تن. ده ربوونی برین و ثاوه لله برونی برین و ثاوه لله برونی برین و کیتم و هموا.

دەربوونە: كۆلأنيّكى تەنگىبەرە كە دەرنەچىّ.

دهربيين (ئەردە.): دەم بينن بۆجەوال و خيگە.

دهربیجه: رِرْچنه له دەرگا و پەنجەرەدا. *

دهرپ (باک.): تموور.

دهرها (فه.، شوا.): دهرهی، (فه.) پیشده رگا، بهرده رگانه. (فه.): دالینک.

دەرپاچە (ئەردە.): دەرەلنك، دەلىنك.

دەرپهرافلىن: راپەراندن، وەدەرنان، دەركىردن، دوورخستنەو،ى چتىكى لىه شورتىنىكىدا بىمزلار. زەقكردنىمو،ى چاو يىا قوتكردنىمو،ى ئىمندامىنكى لىش. سا چاوبى يا مست و شورتىنىكى تربى.

دەرىمرانن: دەرىدراندن.

دەرىھرين: راپەرين، چوونەدەر.

دهرههرین: راپهرین، غاردان به تاو، به لقاندن، دهرچرونی چتیک له شورینیک، له پریکا چونه ده ره ده دکه و تن

دەرپهريو: راپەريو، چتيكه له شورينيكى دەرچوو بي.

دەرپۆشك (باك.): سەرقاب، سەرپۆش.

دهرپوقین: دهرپهړین و هاتنهدهرموهی کلیننهی چاو.

دەرپۇقيو (باد.): گليندى چاريكدكە دەرپدريبي.

دەرپىي: (كە.) دامانپۆش، ساتان، پابىەرى، (ھىمورا.) پاوەرى، دەرپىي بۆنيرينانىە بىدلان بىق ئافرەتان ئىاوالكراس بەكاردەبرىت.

دهرقمقيّن: تاسنيّكه بهدهرگاوه دهخريّ بئ له دهركه دانيّ، دهركوت، دركوت، درگاكوت.

دەرىتەنوور: دەرخۇنەي سەر تەندوورى.

دهرجاو (زا.): دهستهسر، (باک.) خاولی.

دهرچهرانن: دهرکردن، وهدهرنان.

دهرچک (باک.): ئاستانه، پیّشده رگانه، جیّگای قوّندره لیّداکهندن، (زا.) ویّرده رگا.

دهرچوو: دهربازبوو، له جی چوو، لهگهچوو، دهرها توو، له ترس دهرچوو.
دهرچوون: دهرباز بوون به توندو تؤلّی. ته قینی چهک له خزیه هو، چوونه دهر،
دهرها تن، دهرکه و تن. پی یا دهست له جی چوون، لهگهچوون. پوخته و
قالبوونی ههندی چت یا مرق هه لاتن، تی ته قاندن، ته قین، رزگاربوون،
قوتاربوون، له کیّشه و رووشه و گیّچه لاّ و کاروباران. چوونه دهر،
و ده درکه و تن، ده رکه فتن، (هه و را،) به رشیهی، دابران، ژی بوون. رووان،

سەرھينانەدەريى سەوزايى. دەرجينە: قەرتاڭ، تريان. *

دەرحەسىن (باد.): خلىسكان.

دەرخ (باک.): پنچک، داری کورت، چکوللهی چهقیو.

ده رخمو: وه ده رخمو ، ده رمانیّکی گیراوه و به لمویّنه گفریّتیدا که لمه پیّشدا ویّنهی تیّده خریّ و ده ری ده خات ، واته ویّنه کهی ده رده خات ، خوّده رخمو: ثمو که سه یه به خوّی ده فشیّ و خوّی راده نیّ.

دەرخەل (گەر.): ساختەكار، فيّلْباز.

دهرخستن: ئاشكراكردن، ساخكردنموهى چتێك. دەربريىن، دەريخسىتن، خستنەدەشىت، ئاشسكراكردن، بىمرزانى، (بىك.) وونسارا، وەرزىسن، ھەلرپشتن. فړى دان، دووراويژتن. سى ئاوو چتى تر: دەردان، ھەلىينجان، وەدەرنان.

دەرخك (باك.): قەللەم، يىل، دارى چكۆللە.

دەرخووارد: هاوشان و هاولف: وەكوو دەڭيّـن زارا ــــى دارا نيــه. هاوشــان، هاوزىّ، هاولف، دەرخورد.

دەرخىووارددان: پىي خوو اردنىي چتىك بىد يىدكىك بىلىزىز، ووردە ووردە تىدەردان و تىكىلىكردنى چتىكى وورد لىدگىلا چتىكىي شىل، ئاردەكىدى دەرخوو اردى سىمىمنىيەكەدا.

دەرخووانه (كه.): پنه.

دەرخورد: هاوشان، هاوزى، هاولف، دەرخووارد، دارا ــى سـهرههنگى نىه.

دهرخوون (باک.): دهرخوّنه.

دهرخووين (باک.): دهرخوّنه.

دەرخووينك: دەرخۆندى دار.

دەرد: ژان، داخ، دەر، ئىازار، نەخۆشىك، ئۆش، پىسەرۆش، دژوارى، بەدبەختى، كۆشسان: ئازاردىت، سى تىمبىنم: يا خووا تىق بەداخىدە نەبىنم. كى بىق دەرمان: (باك.) كووڤان، نەخۆشى كوژندە، كى دلا، كى چىكلدانه: ناڤۆش.

دهردان: بوگسل و کشتی دهردان به کار دهبریّت، پسهیدا بوونسی ناولسه و سووریژه و چتی تر له لهشی زینده و اران. ده لاندنی ناو له کووپه و چتی گلیّنه. ناوده دان: ناوهه لیّننجان له حموزیا جیّگایانی تر، پاک کردنه و ه درکردنی لق و پوّهی سهوزایی، میّوه که چروّی دهرداوه. خاویّنکردنه و میرو چال و چالا و ان و شوویّنی تر.

دهردانک (باک.): جوّرِکێک له پارچه و تنراو پهنيری تێدا ووشک دهريّتموه.

دەرداوى: چتيكە كەدەرديكى پيوەبى.

دەردەبارىكە: ئاز، نەخ<u>ۆشى</u>سىيل، ئازارىسى، ئازارەبارىكە، دىق.

دهردهپیسه: مىوو، جووره قوونیتریکی پرژان و ژوواره زورتىرك قىامكى مروّقان دیّت، دوردیّکی بهژان و پیسه، كولکی سوّتنی، كولکه پیروزه.

دەردەجمگە: ژانى جرمگە، جمگەئىشە.

دەردەدار: دەخەزدار، دەردمەند، دەردناک، قەفقەفە. ـــى: دەخەزدارى، دەردمەندى.

دهردهسار: دهردهسهر. ــ ى: دهردهسهرى، ئازار.

دوردهسهد: دوردهسار. ___ى: دوردهسارى، ئازار، چەرمەسهرى،

مەخسەرە، بېنىمو بېمستە، سەرئېشە، كوويرەوەرى، ھاتووچۇ.

دەردەست (باك.): ئامادە، ئەرەپە لەژىر دەستدابى.

دەردەستبوون (باک.): ئامادەبوون، ھاتنەژىردەستى چتىك.

دەردەستكردن: ئامادەكردن، هينانه ژيردەستى چتيك.

دهرده كۆپسان (همهورا.): گووى پهه، ملهخچه، دهرديكى گرانسه تووشى منال دهبى لهتاوان كهف ده چينى و چنك قرده كاتموه.

دەردەكورتان (خۆ. ، كۆ.): فى، خوو ، گەشكە.

دەردەكا: دەردىكە ھەر رەشەرولاخىك بىگرى لەگەل رىخى كوتە گۆشت

دهردهم (هنورا. ، ژا.): دمست بهجي.

دەردەسردە: گیاندارى دەغەزدارى دەردەدار-

دەردەنگ (باك.): دەنگدانموه.

دەردەوشارەكى (ھىورا.): ژانى شارەك.

دورد دامركان: كفت و كوى ئيش و ئازارندمان.

دهردامر کاندن: کفت و کوی دهرد و نازار لهناوبردن.

دهرد دامركين: ئارامى دهر.

دەردمەن: دەردمەند.

دهردمهند: دەردەدار. ــى: دەردەدارى. *

دەردمردە: كياندارى لاوازى لىمردن.

دەردەدار.

دەردناكى: دەردەدارى.

دهردنو: گۆرانىيكى كوردەكانى باكورره.

دەردۆك (ئەردە.): دەردۆنك.

دەردوو (ئەردە.): دەربيّن.

دەردووشارەكى (ھەررا.): دەردى شارەك.

دەردو ووڭكى (ھەررا.): دەردى گورچىلە.

دهردي (موک.): شيناوهردي بهرمالأن.

دوردی بی دورمان: دوردی کرژنده، دوردی کاری.

دهردی دل: نمخوشی دل. خدم و پدژارهی دل و دهروون.

دوردي دووري: خدم و پداراره لمبدر دووري لدكهس وكاريا ولأت و درست.

دەردى سفر: رەنج و سەخلەتى، سەرئىشە. ـــى: سەرئىشە، سەخلەتى.

دهردی کاری: دهردی بی دهرمان.

دەررۇيىن: دەركەرتن، چورنەدەرەرە.

دورز: تهرک، قه لهشت، تیک، درز. (ع.) دهرس، وانه، (باک.) درز، قه لهشت.

دهرزاندن (باک.): ووردکردن، شکاندن، دراندن، بدهرزینه.

دهرزه (فه.): دهرزي. (همورا.) كۆمەلەييك له لق.

دورزون: دورزن، (هـمورا.) دورزی، دورزون (کـوردی نیـه) مهسهس لـه دوستهییّکی دوازده دانهیه.

دەرزدان: قەلست بوون، درزدان.

دهرزكردن: دركيان، ناشكرابوون.

دهرزن (دهر.): دهرزی.

دەرزندان (دەر.): دەرزىدان.

دهرزی: ئاسنیّکی باریکی نووک تیژه و کونداره بـق دروومان، (هـموراد) چهنی، دهرزه، (فـه.، دهرد) دهرزن، مرازیّکی دروومانیّنیکی دروومانیّیه، کونسی دهرزی هسترما، جسوره خشلیّکی ثافره تاندید، مهبه له ثانیوله، دهرزی پینهچییان: دلیوان، دراک.) دراو، قهلهشاو.

دهرزی ناژن: بهدهرزی کوتانی شوو یّنیّک له لهش.

دهرزی به مرکوّره (مهرک.): دهرزیله ییّکی سه رخره سینگی سیخمه و کراس و کفوای ژنانی پیّ قایم دهکریّ.

دهرزی دان: چهندان، (ههورا.) چهنیدان، (دهر.) دهرزندان، (باک.) دهرزیدانک، (همورا.) چهنیدان، کوّردهرزی، چتیّکی کولوّری باریکه دهرزی تیّده خریّ.

دهرزی داند: (دور.) درزیله، (خق.) مام دهرزیله، (باد.) پی له قلمی، گیا، گیایه که لهسمر لقه کانی گولی سووری وورد دیننی لایه کی لاسکه کانیشی سووره و لایه کهی تری شیینه، که گوله که وهری کیفی گوله که ویک دیتموه چتیکی باریک و دریژی وه کوو تعبه نمی دورده کات.

دهرزیدانک (باک.): دهرزی دان.

دهرزيله ه: جموره دهرزيي كه لهنيخه و بهروك دهدري، كووهمدهرزي. دهرزيلوكه.

دهرزی تهرزانه (تهرده.): شانهییّکه لهسهر دهدریّ و مووی سهر بهوی ریّک دهخریّ.

دەرزىلۆكە: گيايەكى بەھارىيە بەرتكى دىننى وەكور دەرزى وايە، دەرزىلە. دەرزىن (باك.): شكان، دارزان، قەللەشان، بىدەرزە: بىرزى، بشكى، بقەللشى.

دەرزى وەشانن: دەرزى ليدان، شرينقبو ئەنپۆل ليدان.

دهرس (ع.): وانه.

دەرسۆك (باد.): دەستەسر.

دەرشۆ (باك.): كووپەڭە، (زا.) شاڭى كاسەو كەوچكان.

دهرف (باک.): سدر را، سدرباره. مرز ثایه تی، جووامیری، بی س: بی ویژدان، نامرز.

دەرفە: دەرف.

دهرفهات: (باک.) دهلیث، کهلیّن، کهلهبهر، ههلّکهوت، بهرکهای، (باک.) پیّلیسک، کهیس، چهخش، مهیدان، ههل. ببوون: پیّکران، پهرژان، لهدستهاتن، به گهیشات، پیّراکهیشات، پیّگهیشاتن،

دەرفرتاندن: دەرپەراندن، دەرھيّنان.

دهرفیزه (میوک.): پسکه، دهردیّکه وهکیوو ههلاّمهت تروشی وولاّخ ر مالاّتان دیّت، که قالوّری گیای دهرفزهی لهملی کهن چاک دهبیّتهوه. دهرفانگ (باک.): دهرخوّنه، سهرپوّش.

دهرقه (باک. ، زا.): دەرەوه ، چوونەدەرەوەى چت ئە شووينىيك.

دهرقاچ (كەل.): دەلىنك. دەرقاچى (ھەررا.): دەلىنك.

دەرقەل (باك.): پارچە، كوت. نوختە، جيكا.

دهرقیت (باک.): ئيسكى سەر كالروهى ئەژنزيه، كەشكەژنز.

دهرقیل (باک.): پایه، پشتیوان، چاکل.

دەرك: دەر، دەرى، (همورا.) بەر، بەرە، (فه.) درانه، دەرگه، دەرگا، دەركه، دەرگا، دەركه، دەرگا، دەركا،

دەركا، دەرك.

دەركەتن (باك.): دەركەرتن، رەدەركەرتن، دەرگەشە.

دهركمفته: گیانداری تمره و توونابوو، ناواره، دهریمدهر.

دەركەفتن: دەركەوتن، تەرەبوون. چوونەدەرەو، وەدەركەوتن.

دهرکهنار: گزشهگیر، نهدیو، پهنهان، کردن: شاردنهوه، کرتن. مهردرمی گزشهگیر، چهند دیریکی کورته که نووسرابی لهلایهن گهررهیه کی دهوله تیموه. دی: گزشهگیری.

دەركەوان: دەركەۋان، (باد.) دەرگەھقان، دەرگەوان. ــى: دەرگەھقانى

دەركەوتە: دەركەر تور.

دهرکهونن: دهرهاتن، هاتنهدهر، وهدهرکهوتن، دهرچوون، ثاشکرابوون، دهرکهتن، چوونهدهرهوه له شووینیک. ئاشکرابوون، خویابوون، سهر وهدهر نان.

دەركەوتوو: ديار، ئاشكرا، كەسىكە چووبىتە دەرەوه.

دەركران: راونران، دووركەوتنەو، ۋەورىن، قەوتىن، خورمىن.

دەركىردە: ئىمو نووسىراوانەيە كىە ژمارەيسەكى تايېسەتى دەنسىيّردرىّ بىـق وولاّتىكى تر يا لە فرمانگەيىتكەرە دەنىيّردرىّ بىق فەرمانگەيمەكى تىر. ئىمو بەروو بوومەيەكە لەرولاّتىكەرە بىق وولاّتىكى تر دەنىيّردرىّ بە بازرگانى. دەركىدىن: كردنەدەر، كرنىدەر، بدەركىرن، وەدەرنان، جەلىياندن، دەرانىدن،

دەرپەراندن، دەركرن، تۆراندن، دوورخستنەو، دەرخستن. لەدەستدان، لـه دەستدان، لـه دەستدان، لـه دەستدان، قەوراندن، دەربازكردنى چتيكى قاچاخ، ئاولله، سووريژه، سەر لىن ـ : ليرانين، دەرهينان، زانين، دەر ووردن. ـ ى برين: زاركردنەوى برين. چيا كرانەوەى مووچه خۆر لەكارو بارەكەى ـ وەدەرنان،

زارکردنموهی برین. جیا کرانموهی مووچه خوّر لهکارو بارهکهی.وهدهرنان، راونان، کردنمدهرهوه. سمرلیّ دهرکردن، تیّگهیشتن، ویّکموتن.

دەركۆدەركۆ (گەر.): (ھەر.) دەرۆزەكەر، (ھەررا.) لـەتەچن.

دەركۆدەركۆيى (گەر.): دەرۆزەكەرى.

دەركوت: دەرتەقيّن.

دهركوودوو: دهرمال يا خورا له هيج_ييّكا نهبيّ.

دهركيشان: هينانه دەرەوەى چتيك لهچتيكى تربەزور، دەرهاووردن.

دهرك (شعبه.): كۆ، شيو، ــ كردن: شيوكردن.

دهرگا: (همهروا،) بمهره، بمهر، دهر، دهرگه، دهرک، دهرکه، کردنسهوه: دانلا. زاری هممووکون و دهفریک.

دهرگا ناخن: دهرگاخن، پرکردنی دهفریّک نهچتیّک و ناخنینی تا دهرگایه کهی، کادیّن پرکری تا دهرگایه کهی بینده نیّن، گولبیّنه، تزیه دانه ییکه کونی کهندور و تهندووری پی دهناخنریّ.

دهرگابوون: دهر بووني برين له خويموه.

دهرگابین: بهنیکه دهرگای هممبانه و چتی تری پی دهبهستری.

دەرگاژەنانە: دەرگوشادانە.

دەرگاكەل: دەرگا.

دهرگاکردن: دهرکه دروست کردن. کردنهوهی زاری برین.

دهرگانه: دهرکه، دهرک. مزو نرخی دهرکی.

دهرگه: دهرکه، دهرگا، دهر، جینگای دهرک.

دهرگهقان (باک.): دەركنوان.

دەرگەوان: (باك.) دەركەڤان، دەركەوان.

دەرگەھ (باك.): دەركە.

دهرگههفان (باک.): دهرکموان. ـ ی (باک.): دهرکموانی.

دهرگستی (باک.): دهزگیران.

دەرگقانك (با.): سەرقاپى كورپەر گۆزە.

دهرگووش (باک.): لانک، بیّشکه.

دەرگوشدەنە (دا.): دەرگاژەنانە.

دهرگوشاندن (باک.): راژاندنی لانکه و ئیتر.

دەرگووشدەم (باک.) : فريودەر.

دهرگوشین (باک.): راژانی لانک و ئیتر.

دەركىل (ھەورا.): گەرۆك.

دهركيل (باك.): دەركەيەكە لە چەشنى پەنجەرە دايە، (باد.) چەپەر.

دەرلنگ (باک. ، که.): دەلينگ.

دهرمال (باک.): کارهکدر، قدرهواش.

دهرمان (ئەردە.): دادگا، سەرا. (دەر.) پىشدەركا، پىشدەركانە،

خانووبەرە.

دهرماله (باک.): وولانع و ناژالی دابهستراو، دابهسته.

ده رمالکری (باک.): وولآخ و ناژالی دابستراو.

دهرماني: كار و بمرخيّک و گويّلكيّک بمهرّى درهنگ لمدايک بوونيموه له ناو مالاً بدخيربكري، خاندوا و نهكرابند ناو كاره كمال يا بدرخه كمال يان گوويلكه كه لانهوه.

دهرمان: داروو ، چتيکه بر چابوونهوه بدري به نهخوش، بارووت، ـ كردن: تیمارکردن، ـ ی تفانگی: بارووت، ـ ی زگچوونی: دهرمانی دهوانی، ـ ي كموي: دەرمانى خووين راوەستاندنى، ـى گەرم: ئىسىوەت.

دهرمان شهرمانای (همورا.): چارهنامه.

دهرماناوی (همورا.): دهرماناو.

دهرمانچا (همر.): ترچا، چای ووشک. ـ يي (همور.): ترچا، چای

دهرمانخانه: کوگای دهرمان.

دهرمانخووار: دهرمانخووارد.

ده رمانخووارد: کسیک ژههری درابیتی.

دەرمانخوواردن: دەرمان دەر خووارددان.

دەرمانخوواردكردن: ژەھردان بەكسىتك بۆكوژتنى.

دهرمانخوواز: چار یک که بیشی و پیریستی بعده رمان همهی . دی: پيداويستى بەدەرمان.

دەرماندار: نەخۆشەران. ــى: نەخۆشەرانى.

. **دەرماند**ان: سنووقى شووشەي دەرمان فرۆش.

دورمانداو: دورمانخوارد.

دهرمانداوكردن: دهرمانخوو اردكردن.

دهرمانساز: دەرمان چێكەر، دەرمانفرۆش، دەرمانگەر.

<u>دەرمانسازخانە:</u> دەرمانخانە، دەرمانكا. ^{*}

دهرمانسازی: دهرمان چیکهری، دهرمانفروشی، دهرمانگهری.

دهرمان شل كمردهيو (همورا.): دهرمان شل كردنموه.

دهرمانفروش: كسيتكه دهرماني بفروشي.

دهرمانک (باد.): دهرمانگهرم، ئیسوهت، ئاللهت.

دهرمانکمر: دهرمانکار، پزیشک.

دهرمانکردن: تیمار و چارهی ندخوش و برینداران کردن.

دهرمانکوت: به برینیک دهکوتری که زور زووزوو لهسهر یهکتری دهرمان کرێ یا چاوێکی که زوری دهرمان تێکرێ ــ ی پێدهڵێن. کهسێکه پیشهی هدر بارووت كوتان بيّ.

دهرمانگه: دهرمانخانه، شروينيكه دهرماني تيدا دهفروشري.

دهرمانی بگریتهوه.

دهرمانگهرم: (همررا.) ثالهت، (باد.) دهرمانک، ئیسیوهت، (همو.)

دەرمانگەرى: دەرمانسازى، دەرمانفرۆشى، دەرمانچىكەرى، خەرىك بوون به دەرمانگرتنهوه.

دهرمسان وورهش (هسهورا.): دهرمسانفروش. خانسه (هسهورا.): دەرمانخانە.

دەرمانۇشلۇكەردەى (ھەورا.): دەرمانى شل كردنموه.

دهرمانو گيرياي (هاورا.): دهرماني گيري.

دەرمانى خۆش بوونەوە (شفا): نۆژدارى.

دهرماني ردواني: دهرماني زكچوواندني.

دەرمانى شل كەردەية (ھەررا.): دەرمانى شل كردنموه.

دهرمانی گیر: دهرمانی گیرو گرفت.

دهرماني همراژ: دهرماني رشانهوه، رشيّنهوه.

دەرمەجينل (ئەردە.): دەرمەنجەل.

دەرمەجىللە (ئەردە.): دەرمەنجەللە.

دەرمەچار (فە.): سنوور.

دهرمهشک (باد.): چهرمینکه دهرگا و زاری مهشکهی پی دهبهستری.

دورمهنه: داماو، تيمار.

دەرمەنجەڭە: چەپەر،

دەرمەنجلە (ئەردە.): دەرمەنجەللە.

دهرمۆر (كه.): سەرمۆر. ــ كردن: سەرمۆركردن.

دهرميو: ميري ههنگوريني.

دهرناکه (همورا.): گرووی مندالآن و تیتر.

دەرنەبەر: بەرنەگر، كەم تووانا.

دەرىلەبردن: بى تووانايى، نەتورانىن.

دەرنەقۇت (باك.): وەرگىران، رەتىن. ــ بوون. ــ كرن.

دهرنه که فک (باک.): مه شکه و کونده ییکی بی کون و کیپه.

دەرنەكردن: وەدەرنىنان. سەرلى دەرنەكردن، ھىچ لى نەزانىن.

دهرنهگه (باک.): گرووی مندالآن و ئیسر.

دەرنخوون: دەرخۇندىيكى قۆڭدكە لىسىدر تىدندورىي سىدرەونخوون دادەنين. (ئەردە.) دەمەرنخوون.

كرن: سەرنخوونكردنەوه.

دەرنگ (باک.): دەڤلنگ، دەلينگ.

دەرة (هدورا.): چەم، رووبارى بەداروبار.

دهروو: دهرک، ــ ی بهخیر: دهرگای خیر.

دهروار (باک.): دموار، نهسپ و نیستر و ماین و کهر.

دهروازه: دهرگای گهورهی دووتایی حموش.

دهروازهوان: دهركموان.

دەروازەوانى: لۆك، لۆپ، ھافرتى، دەركىوانى.

دەروان: دەركەوان.

دهروانك: (كه.)دهروانكه.

دەروانى: دەركەرانى.

دهروه چار (فه.): سنوور.

دهروهن (شهرده.): دهروهند، دهرسهند و دهره، دهره. (شهرده.) دهرسهند، دهراو، دولاً.

دەروەنجەڭە (ئەردە.): دەرمەنجەڭە.

دەروەند: دەربەند.

دەرەورۇيىن: بۆدەرەرە رۆيشتن.

دەرەوكىفىن: دەركەرتن، چورنە دەر.

دەرودەشت: چۆل وسارا، بەدەر لە ئاوايى.

دهرور (همورا.): هاتوو چۆكردن بمناو شيووهردا.

دەرۆزان: خاكەرىز.

دەرۆزە: دەريــۆزە، (بــاک.) پــارس، (گــەر.) دەركۆدەركۆيىى، ھــــەژارى، (ھەررا.) ئـەتەچنى.

دەرىززەكەر: سىواڭكەر، خىوازۆك، خىوازخىوازۆك، دەركۆدەركۆ، (گەر.) چنـك چنـك، خىوازەڭـــۆك، پارســـك، پارســـكەر. ـــــى:

دەرۆزەيى: ھەۋارى، بەدبەختى، پارسەكى، خورازەكارى.

دەرۆم (ئەردە.): ۋەقنە.

دهروو: دەربىند، دەرەتان، خروا دەرووت لى بكاتموه.

دهرووبان: دمورویهری خانوو (نهخترشه که دهروویان دهکا)، دهرک و بان.

دەروبانكردن: دەرودەشتكردن.

دهرودهشتکردن: ها توچو کردنی دهشت و دهر، فیساره کسس ها توچوی دوردهشت دهکات.

دەرودراوسى: دراوسىيى نزيكى دەرروبەرى مرد.

دەروودوو: دەروربان.

دهرووردن (که.): دەركردن، لى زانىن، تووانىن.

دەرودۆر: ژېردىستە. كىل و پەلى ناومال.

دهرووژوورکردن: ها ترجزی دهرموه و ژوورهوه کردن، نهخوشهکه یا

منداله که دهرو ژووري ده کات.

دهروون: دوره، همندور، ناری لمش یا هی خانوو و ثیتر، دیوی ناوهوهی به تالی لمش، ناوزگ.

دهرووندار: دلدار، دلكوشاد، دلفراوان.

دهرویش: دهرویش نمو کسمه یه لمبهر دهرگایان گورانی و هه لبهستان ده لمی و ده وی ده کات. ده دکات.

دەرويشانە: دەرويژانە.

دهرویشی: لمبمر دەرگان گۆرانی و هملبمست بمدهنگ خووینندنموه بمه نیازی دەرۆزەیی.

دهرهاتن: سهرده رهیّنان بو شینایی. گیان ده رهاتن، کوتایی به ثریاندان. ب ی گیان: کیّشران، هه لْکهنران، کنیان. هه لاّتن و ده رکموتنی مانگ و روزژ و نهستیّره. کیّشیان، ده رکیّشیان، بو تیرو خه نجه و ثیستر. ها تنه ده رهه، ده رکهوتن، ده رهاتنی چتیّکی لهنی یو حیّیکی تر، گاسنه که له لای ناسنگه ره که ده رهات و اته ته و او بوو، پوخته بوون و پیّگه یشتنی چتیّک، له جی چوونی نه ندامیّکی له ش، بی گیاودار: سه و زبوون.

دهرهاتوو: دەراتوو، دەركەرتوو، مەردوم يا چتيكه پوخته بووبي.

دەرھانىن: دەرھىنان.

دهرهاووردن: دهرهینان، زهری بزکشت و کال تاماده کردن. دهرکیشان، هدلکیشان، هدلکیشان، هدلکیشان،

دهرهاويدران: فريدران، لي جووي كرانهوه.

دەرهاويدراو: فريدراو، چتيكه، كه لهچتيكى تر فرى درابى.

دهرهاویشتن: دەركردن، فريداني چتيك لمناو چىند چتيكى تردا.

دەرھەم: تىكەلأر.

دەرەينىن: دەرھانىن، (پۆژ.) دەرھاووردن، دەرتىنان، دەرانىن، دەرفرتاندن، (باک.) بەرھسكرن، جەلىياندن، ھىتناندەر، ئاولىه چالاو ــــ : ھەلايتىنجان، ھىتلكە ــ : ھىتلكە دەرھاووردن، زانىن، پەي پىي بىردن، سەرلىي دەرچوون، سەرلىي دەركردن.

دهرهێنراو: چتێکه که لهچتێکی تر هێنرابێته دهرێ.

دهرهوه.

دهریا: ئاریکی زوری قوولّی وایه کهکشتی بهسهردا بپوات، زریّ، زهریا ، زریه ، دهلیا ، (همورا .) زهری، قعلزهم.

دەربياچە: دەلىياچە، كۆم، كۆل، زريچە، زريبار، پەرم.

دهريدار: دهرياوان، زريدار، زري وان. ــ ى: دهرياوانى، زريدارى.

دهريكر: جمردهي ناودهريا. ـ ي: جمردهيمتي ناودهريايه.

دهریاوان: هه نسروریّنهری کاروباری کهشتی و گسهیّیان. سدی: هه نسروراندنی کاروباری کهشتی و گسهیّیان.

دەرياى بێچوون: دەرياى بێ پايان.

دهريايي: كمسيّكه، كه همر له دهريادا نيش بكات، زرى يى، زريهيى.

دهري<u>خستن</u> (باک.): دهرخستن، دهرهيّنان، ساخكردنموه، ته شهز دهرووين دهريخستم: توّمنت بهدروزن دهرخست، وهدروّت خستمموه.

دەريىزان: بەردەركا.

دەرينان: دەرھينان.

دهریی (باک.): دهرک، دهرگا.

دهریچه: قالبیکه مور و کهرهسته ی کانی لهزیر و زیسو نیستر تیدا داده رژیت. ده رگا یا په نجه ره ی چکوله ، کون.

دەرى دەرى: كەلەن كەلەن.

دهريزان (باک.): ئاستانه، شوويني كعوش ليداكهندني.

دەريزانك: ئاستانە، كۆسپەي پېشدەرگا.

دەريۆزە: دەروزه.

دەريۆزەگەر: دەرۆزەكەر. ــى: دەرۆزەكردن.

دەريۆزەيى: دەرۆزە.

دەژاندن: داخكردنى ددانه بۆژانشكاندنى.

دهس (همورا. ، بابا.): دمست.

دەس ئەسرىمى (ھەورا.): دەست ئەسترىن. ــ بەزاخاكردن: تەفرەدان، خلّهتاندن. (ئەردە.) نوركە، چەل. دەستە جىل و بىەرگ. (ئىەردە.) جىور،

دهسا: دهیسا، دهی، زووکه، سادهی، (کقر.) جا، سا، دهوجا، پیا، نیدی، ئىيىتىر، دەجا، ووتەيەكە بەكار دېنىرى لىەناوەندى دوو ووتىاراندا، ھۆيسەتى 🗓 پێۺۅۅۥکهيان بۆپاشوو،کهيان دهگهيهنێ.

دەسلامى: دەيسا، زوركە، دەوجا، ئىتر، دەيسادەي، زوربە، پەلىبكە.

دەساژۆ: دەستەمق، دەستەسر. دەستخۆش.

دەس ئەسر: دەستە سر، دەسرە.

دەساكر (ئەردە.): دەستەچىلە، چاوكە، ئاگرگرە.

دهسان (ندرده.): داستان، دهستان. سدربرده، بهسدرهات.

دهساندهس (تمرده.): بمرانبهر، دهستاودهس.

دەساو: دەستار.

دهساوان (ئەردە.): دەسكەوان، دەسكاوونگ.

دهساودهس: دهستار دهست.

دەساوور (ھەررا.): دەستەچىلە.

دەساووردە پۆرەي (ھەررا.): دەست پيداھينان.

دەساويد (ئىدردد.): ــبور: واتى ھەللىمەتى دامىي، بەھانىد، ھىق، بۆنىد. ووچان، دەستارىر. ھۆ، بەندىوارى.

دەسىيەر (ھەررا.): ئاروردرو، دەستەچىلە.

دهسه: دهسته. (همورا.) دهسته، دهسک، همهنگل، (شمرده.) قولمف. دەست و پيوەند. دەستە جىل و بەرگىكى يا دەستە پينووس و ئىستر. چەپكەگول و گژو كياو ئيتر.

دەسىمبەن: دەسىتەبەند. __ى: دەسىتەبەندى، رىدىك كسەرتن، پىكسەرە

دەسەبرا (ھەررا.): دەستەبرا.

دەسىمبوخچە: دەستەبوخچە، دەستەبوخچەڭ، بوخچەي نارونجىيە.

دەسەپاچە: دەستەپارچە، سەراسىمە، شيوار.

دەسەپارچە: دەستەپارچە: دەست ئەسەر ئەژنزيان، دەسەزرانى.

دەسەھارچەبوون: شيوان، بي سەر و بەربوون.

دەسەجلەو: دەستەجلەر، يالىھەنك.

دەسەچەقۇ: دەسكەچەقۆ.

دەسەچرا: دەستەچرا.

دەسمەچىنە: دەستەچىنە، قەرتاڭمىيىكى چكۆڭەيمە مىسوەى تىدەكسرى و دەسكى ھەيە.

دەسەخلافكى: خرخالى ئەمسەرەر سەرى لانكىيە مندالى ناو لانكەي خۆي پى دەخلافىتنى. دەستبازى.

دەسەخوشك: دەستەخوشك.

دەسەخوويشك: دەستەخوشك.

دوزوله (باله.): نعو تيسمالكه باريكهيه كه له قامكان ههلدهبي.

دهزبار: دهستبار. ـ ی: دهستباری.

دەزبەند: دەستبەند، (ھەررا.) دەستەراندى ژنانە.

دهزبينك: بازن، بازنه، دمسيتنك.

دهزك: دهزوو ، لۆكەي ريسراو.

دهزكا: دەستگا، دەزگاربەرە، كارخانه، (باك.) دەزگەھ،

يا چتيکي پانه له ناسن يا لهدار دروست دهکري، سنداني ناسنگهران يا درووماني لهسهر دهكري.

دوزگاگێڕ: دمستگاکێڕ. ـ ى: دمستگاکێڕى، پیشهگهرى.

دەزگە: دەزگا.

دهزگا، کارگه.

دهزگ بدریاگ: دهزووی بادراو، کشتهک.

دهزگ خاو: دهزوری با نهدراو.

دەزكر: دەزبىران، پەرۆى شتى كەرم پىكرتن، وردەواللەي چەرچى. *

دهزگره: (همو.) دهسته، (باد.) پووتک، (رموا.) دهستهک، دهستگره، پاچک، پەرزىدكە دىرە و مەنجەللى پىي لەسمەر ئاوورگى دادەنىرى يا

دەزكرتى (باك.): (باك.) دەستگرتى، بەرچاوتەنك.

دەزگهەڭكەر: خەرەك، تەشى.

دەزكىياو: دەزوو نوبەتى برينى.

دەزكىد: فروشيارىكە چتى بەدەست بكىرى بو فروشان.

دهزكير: دەستگير. ــ برون: دەستكموتن. ــ كردن: وەدەستخستن.

دەزگىران: دەسكىران، (باك.) دەستگىرانى، دەرگستى، خورەستى، (که.) دەزويران، نيشانى، دەزگرتى، دەستگرته، كوړ و كچيكى كه بىق یه کتری نیشانه کرابن دمبنه ـ ی یه کتری. (باک.) جیازی بورکان.

دهزگین (باک.): جلّهو، هموسار، دهستگیره.

دەزمايە: دەستمايە.

دهزوو: (دهر.) مهچیر، (همورا.) نهی، (باک.، همو.)

دەزى، (كە.) كەندر، دەزگ، ھەرداى بارىكى رېسراوە لەلىركە.

دەزووران: دەزگىران.

دهزووله (شار. ، هسو.): دهزووی کفن دروونی، چتیکه وهکوو دهزوو

لەكشانى چتى لىنج پەيدا دەبى.

دەزوولەبەستن: دەزوولەكردن.

دەزوولىمكردن: پىدىدابورنى دەزوولىد لىدچتى لنجىدو، پىدىدا دەبىن،

شەربەتەكە يا دۆشاوەكە دەزوولە دەكا واتا خەست بۆتەوە. دەزوولكە: دەزورى تىسما للكى بارىكى تان و پۆى پىستى لەشە.

دهزويران (كه.): دهزگيران.

دهزی (باک. ، همو. ، زا.) : دهزوو.

دهزيران (ئەردە.): دەزگيران.

دهزیران بازی: دهزگیران وازی، سهوداگهری.

دهز: يعده ک، چتى دهست لى نعدراو.

دەسەوسان: دەستەروستان.

دەسەوسانى: دەستەروستانى.

دەسمەويەخە (ئەردە.): دەستە رئىخە، ئاورىشى يەكترى بوون يالىك نزیک بووندوه.

دهسههار (ئەردە.): دەسكى دەستارى.

دهسهيال (تهرده.): دەست بەياڭى رولاخى بەرزە دا ھينان.

دەسەيھ (ئەردە.): تووانايى.

دهسباد (تمرده.): دهست بلاو. همرزه و پووچ.

دهسبار: یارمه تی یه کتری دان له کاتی بار کردن و خستنیدا، دهستبار.

دەسبىز: گەممو كاڭتە بەدەست لەيەكتر دان. أ

دەس باندەس: دەست ئەزورروى دەستەرە.

دەسباندەس نيان: دەست لەسەر دەست دانان، دامان، بينچارەيى.

دەسبەجى (ئەردە.): دەست بەجى.

دەسبەدەس (ئەردە.): دەست بەدەست، بەنەغدى دەستاودەست.

دەس بەدەسىدان: چەپلەلىندان.

دهس بمره (رورث.): تعو كمسهيه لعرير چاوديري دا بي.

دەس بەزاخابردن: تەفرەدان.

دەس بەستە: دەست بەستراو ، كار لەدەست نەھاتوو ، دەستو پى سپى. أ

دهس بمستنفته خته: دست بهسات، له کار و سوود دوور خستنموه.

دهس بهسینه: کهمهر بهسته، گوریّدیّر. دهس بهسینهودنان: له خزمهت رهستان. *

دهس بهن (همورا.): بازنه، دهست بهند، دهستبيّنك.

دەسبەند (ھەررا.): دەستەراندى ژناند.

دهسبر: دهستبر: دروزن، ساختهچی، چاپ و چووپ باز. ــــی (ئهرده)

دەسبرين (ئەردە.): دەستېرىن، قۇلشكاندن، فيّل لى كردن.

دەسبزىر: دەستبژىر.

دەسبۆ (ھەررا.): شەمامە.

دهس بوبردن: دهست دریژکردن.

دهس بينك: دهستبهند، بازنه.

دهسهاک: دهستهاک. _ ی: دهستهاکی.

دەسپەر: دەستپەر. ــى: دەستپەرى.

دەسپەرژ (ئەردە.): ووچان، دەرەتان، پەردژ، دەسرەس.

دەسپەرۋان: لەدەست ھاتن، دەست پەرۋان.

دەس پەرژيان (ئەردە.): دەست پەرژان.

دەس ھەرى: ئاو ھىتنانەرە بەدەست، جلّى.

دەسپەيداكردن: دەسترزيين.

دەسپروواندن: دەست بەسەردەستدا ھيّنان.

دەسپروانن: دەست پرواندن.

دهسپيانان: دمست كوشين، شيّلان، دمست ليّدان.

دەسەداس: تىرەرداس، دارپاچ.

دەسەدىو: دار ، تەلە، فاق.

دهسمداینه (ندرده.): چنگ ناریّژ، دهستمر دامان، دهست بعداویّن.

دەسەرزانى (ئەردە.): دەستە و ئەژنق.

دەسەۋەن: لۆرەلەپ، لۆلەپ، ئەرخوت.

دەسەسەر: سەرگەردان، واق وورماو.

دهسمسر (همررا.): دمسره، دمستمسر، دمستمال، (همورا.) دمسمال.

دەس ئەسىر، دەستىرە، پارچە تەنراويكى چوارگۆشەيىييە بـق دەست ئەستىرىن به کار دهبري.

دەسەشكين: دەستەشكين.

دەسەشكىنىنە: دەسخەرى ، تەفرەخرو اردى ، لەخشىتەبراو .

دەسەقوڭف (ئەردە.): دەستەقڭف، دەستەقفل.

دەسەك (ھەورا.)ئاڭرودار، دەستەك، (ئەردە.) پەراوى، نامىلكە.

دهسه که شتی ناوونجی نعزور گهوره و نعزور گچکه.

دهسه کهوشه (ندرده.): دهسته کهوشه، کالانی خه نجه رو شیر و تیر.

دەسەكردن (تەردە.): دەستەكردن، ريكخستن، ئەسەر يەكترى دانان.

دەسەگەنم: قوليّک گەنم.

دەسەكول (ھەررا.): دەستەكول، چەپەكول.

دەسمەگىرە: دەسستەكىرە، دەسستكىرە، كسيرە، ئساس

مرازه یه موری لهسته ر ده گنیری و لهبنه وه هوره یه کی گچکهی تیده بین

مورچيان ئعوجار ناو و چتى ترى لىسمر ھەڭدەكەنن.

دەسەلات: دەستەلات، تورانايى و دەسترزىين.

دەسەلاتدار: دەستەلاتدار،

دەسەڭقوت (ھەررا.): لۆرەلەپ، لۆلەپى مەشكە.

دەسەملان: دەستەملان.

دەسەمۆ: دەستەمۆ.

دەسەناو: دەستەرناو، مەيدانە ئەسپىك.

دەسەنە (ئەردە.): بەخشش، خەلات، بده.

دەسەنىدار (ئەردە.): خارەندى پيارەتى و بەخشىش بى.

دەسەنقەس: رەسى، دانستە.

دهسموار (ندرده.): دمستمواره، نعوهنده ناندیه که به دمست هدلبگیری.

(ئەردە.) ـــ: دەستەرارە.

دەسمواكردن (ئەردە.): پەلەكردن.

دەسەوام (ئەردە.): دەستقەرز.

دهسهوانه (همورا.): دهسته وانه و کیسه ینکه مردووی پسی دهشون.

دمستفرانه. دمستبهند، كەلەپچە.

دەسموناوانى (ھەررا.): دەسكى ھارونكى.

دەسمومرم (ئەردە.): دەستەبەرە.

دەسفودەس (ئەردە.): دەستاردەس.

دەسەوسار: دەستەوسار،

دەسپىانىان: دەست كوشىن، شىلان، دەست لىدان.

دهس پيهاووردن: دهست پيداهينان، دهست پيدا ماڵين.

دەسىيىچ (ئەردە.): دەسرازە، پەرۆيەكىشە ئانكەر لەكاتى ئان پىوەدانىدا له دمستى دمنالينن.

دەسىيىچ: دەسرازە.

دەسپىچەن: خورى كە تەشى رىس لىە جمگەي دەھالىّىنى. *

دەسپىچەنە: دەسپىچك.

دەسىيچك: دەسىپىچ، ئەندازەيىكىشىەك خورى شىكرارەرەك دەسىتى دەئالىنىن بۆرسىن.

دەس بىشكەر: دەست پىشخەر. ــى: دەست پىشخەرى.

دەس بىكردن: دەست پىشخسان، دەست پىكردن، ناوى خودا لىتېينان. دەس پێوەژەنن: دەست پێداھێنان.

دهس پيوهنان: دەس پيوهنيان، دەركردن، پال پيوهنان.

دهس پيوهنيان: دهس پيوهنان، دهرکردن، پال پيوهنان.

دوس پیس: دز، دهست پیس. ـ ـ ی: دزی، دزینی، دهست پیسی.

دهست: لمسمري پهنجموه تا سهرشان ـــي پيده لينن، بال، چهچمه، (ئەردە.) چەپۆڭ، دەس، (ھەورا.، بابا.) قىرول. سىئارىژتن: (باك.) دەست ئاقيّات، ھيرش بردن، گرتىن. ـــبىزاخاكردن: لەخشىتەبردن. ـــ بەسەردا چرون: دەست بەسەردا رۆيشات، دەستەلات، پەلى بەنى ئادەمى و هممور گیانداریک لهشانیموه تا پهنجهکانیهتی. ــ بهسهردا رویشتن. ـ بىسەرداكىتشان: پارازتن، داگىروزەروت كردن. دەست پىدامالىن. ـــ پيدا هينان: دامالين بهدهستي. ــ تيخسان: دهست پيداكردن. ــ داهينان: دانمواندن، سمرشور كردن. (زاخ.) تمشت، ئامان. _ ژئ بوون (باک.): دەست لى بەردان، لىك جووى بوونموه. ـــ ژى كن بوون: بى تووانا بوون. ـ كرن (باك.): دەستيارى، هاوكارى. ـ ژى كشاندن: دەست لى كيشانموه. ــ لىبنابرين. جه ــ بەرشيەي (همورا.): لىدەست دەرچوون. ــله ژیر سهرمان: پاپا و ناچاربوون. ــ لی بهردان: دەست ژی بمدردان، وازليمينان. _ ليدان: بملاندن، هلمسين. _ لي شوشان: ناهرمید و بی هیوابوون. دهستم بهدامینت: دهستم بهداوینت، نامان، (ههو.) هيزه، له ريني خوداي، له منت كهوي. دهستي خووه فهمالشان (باک.): دهست دانه کار. دهستی خووه ژی شوشتن: ناهومیدبوون. دەستىك جل و بەرگ: دەستەجل و بەرگىك. دەستى ھەڤكرتن (باك.): يارمەتى يەكترى دان. بە . : بەدەستەلأت، بەدەستودوو. بە . موەدان: دانه دهست. بهر ـ كرن: ناماده كردن. به دهستوو دوو. بيي ـ : هه ار، نەبوو، دەستكورت، پشتى دەستى خۆگەزتن: پەشىمان بورنىدو. خۆبە __ موهدان: خودانهدهست. دانه ... : بهدهستهوهدان. له ... خسان: لهدهست چوواندن، لهددان: دۆراندن، گومكردن. لهد هاتن: پيكران، پهرژان. له ــ داهينان. له ــ دەرچوون: لهدەست دان، دۆراندن، زيانكردن، ههل لــه كيسى خوّدان. له ــ دەرهينان. لهــ ودوركهوتن: بيّ هيّزبوون، هـ هـ داري.

دەستار: ئەدەستهارەرە ھاتورە، دەسار، دەسهار، دەستەھارە، ھارەتەپ، گیروزه، هیردی. لنگه ...: (روژر.) تادهستار، تاکهدهستار. دور بهردی پانی خړی دهسکداره دانهویّلهی پیّ دههارن.

دەسقارانى (ھەر.): گەمەيىتكى مندالانەيە.

دەستارەوان: دەستارهير، (باك.) دەستارقان. ــى: پىشەى دەخلار چتى تر لەدەستاركردن.

دەستارقان (باك.): دەستارەوان.

دەستارھير: دەستارموان.

دەستارىخ: دەستەمىق، كىمرى، دەسارىر. سست. ــــىى: دەستەمىرىى، كويتي. سستي.

دهستاف: سعراو، پیشاو، ناودهست. سا بچووک. سا معزن. سشوشتن. دهستافيّتن همف (باک.): كيّشه و شهركردن پيّكهوه، پيّكهه لپرژان، بهرهنگاري يهكتري بوون.

دەستان: داستان.

دەستاقىين (باك.): دەستارىرتن، كرتن، پەلاماربردن.

دەستاو: دەساو، دەستيار، چيّشت يا نانى دەستى كەسيّكى. ـــى ... خۆشە. ـــى ... ناخۆشە. بىلتارتكىش دەئىتىن پىر بە بارەشىتكى بىخ. په لووله ييکی شله له نارد و ناو دروستده کرئ بـ ق کارو بـ هرخی ساوا. ئاوتكه همويري پي شيّلرابي، يا ناو و دويه كه بدري به ناژال. نهنجام. (ړوژر.) ماشق. ــبرد: دهست و برد.

دهستاودان: بعدهستی ته ر، ته رکردنی همویر بو نعوه ی باش شل بکریت عوه و به د مستیشه و ه نه نووسی، دانی د مستاو به کار و به رخ.

دەستاودەست: چتيكه دەستاردەست بدرى. دەست بەجى، دەم و دەست. ــ ى: دەست بەدەستى.

دەستاھون: دەسكارونگ.

دەستاوونك: دەسكاررنك.

دەستاويز: جيڭكەدەست لەچت بۆ دەست پيكرتنى.

دەستاويد: دەستاويز، بەردئاويد، دەست و پەل فريدانى ئەسپە لـ كاتى غاردانيدا، نعسيه كه ــ ى جووانه له كاتى غاردانيدا، ماوهى هاويژتنى بهرديك بهدهست وهكوو دهلين ليرهوه تما قوتا بخانمه دهستاويريكه. دەستهاويّر، سفن، هۆ، ئيوەر، پەلاماربەر، هيرش بەر. ــى: پەلاماردان،

دەستاويىژتن: گرتن، ھێرش بردن، دەستهاريژتن، دەست ئاڤێتن.

دەستە: دەسك، چەپكەگول، گوورزە. ناورنجى، نيوونجى، دەستەك، چتیکه نه زور گهوره و نه زور گچکهبی. گهل، کومهله، جوون، زههفان، كەرت، تىپ، بەرە، (ھەررا.) تۆف. ــ پياويك: كۆمەللە پياويك يا گيانداريک، هووله. هاوال، برادهر، هاوشان، هاوړي، بهلأن له كاتيكا، که بهپیشهوهی ناوانهوه بنووسی: دهستهبرا، دهستهخوشک، دارودهسته. مرازیکه لهکهرهستهی خهرهکی دایه. بهسته. __یهک قاقهز، بهستهیهک قاقمز. دهسکی شیرو خهنجه و نیستر. دهستگره، دهزگره، دهسگره. شیشسهی ناسسنی تسعوون کوتانیسه، کسهلکیت، (هسعورا.) کسهرکیت، بۆتەونىيە. تاخم، دەرزەن، چىن، ١٢ دانە. رەختە. (ھەورا.) بەست، خر، كەند. ــ يەك جل و بەرگ، قەديك جل. ــ : جەستە، ھەر وەكور: كەس به ــ ى من نهبيت: كهس به جهستهى من نهبيت واتا كهس وهكور منى بهسهر نهيهت. ــ كردن: دەسەكردن: رِيْك خساتن. دارو ــ .

دەستەبەدەستە: چىن بەچىن.

دەستەبەر (ھەر.): يارىكار، يارمەتىدەر، وەخۆگر، وەخۆگرتوو، بەلىينى

دەستەر: شەقل.

دەستەرە: دەستەر، شەقلى خەرمانان.

دەستەرەشمە: دەستەجللە.

دەستەرىقانە: ديارىكە بە دەستى خۆت بىبەي بۆكەسىك، ديارى.

دەستەرنىق: دەستە ر ئەرنىق، دەستەپارچە، پەك كەرتور.

دەستەزمير: دەست بژير.

دەستەستر: دەستەسر، دەسرە.

دەستەسىد: دەست ئەستى، دەسرە، دەسرىزك، كەمك، دەسمالىّۆك.

دەستەسووار: سەلەف، (باك.) سەلپەك.

دەستەشكاو: دەستەپارچە. ــى: دەستەپارچەيى.

دەستەشكىن: دەستخەرى، تەفرەدراو.

دهسته ک(رموا.): دهزگره، (دزه.) داری داره رای سه رکاریته و سه ربانانه. (سوور.) دهر.) که رکیّت، (بیّل.) هه پیّ، شیشه ی تاسن یا داریّکی په نجه داره تعونی پی ده کوتریّ. تاسنیّکه که لاّشی پیده کوتریّ. (میک.) مشته. (باک.) پایه، دهستگا. داری داره رایه له داره به پروو.

دهسته كموشه (همررا.): دهستهندوو، دهستهدوو، دهسهدوو.

دەستە كچ: كچێكە، كەتەمەنى ھەشت نۆساڵێك بىّ يانى نـە زۆر مندالّ ونە زۆر پێگەيشتبىّ.

دەستەكىز: يەكىكە مال بنىتەرە بۆ دزينى.

دەستەكردن: كردنى چت بەدەستە.

دەستەكور: كورىكە ئەتەمەنى ٨، ٩ سالىدا بى يانى نە زۆر مندال و نە تەرار پىگەيشتېي.

دەستەگۆزەڭە: دەستگۆزك.

دەستەكۆشە: دەستەكەرشە.

دەستەكول: دەسكەگول، چەپكەگول.

دەستەكىرە: گىرەى مۆرھەلكەنانە، كە مۆرى لەناو قايم دەكەن ئەرسا ھەلكى دەكەنن.

دەستەلات: هیّز، توانایی، دەسەلات، راسەر، (باک.) كەلیژ. بە ... : دەستەلاتدار، ژیّهاتی، زۆردار. ...بەسەردا پەیداكردن: پشت شكاندن، بەسەردا زال بوون، پشت شكیّناندن. ...بەسەرداشكان: ژیّهاتن، دەرەقەت هاتن. بیّ ... : گەلۆر، گیّل، حۆل.

دەستەلاتدار: بە دەستەلات، دەست درتر، بەدەست، رىهاتى. سىبورن: رىهاتن. سى: دەستدرىرى.

دەستەلە: گۆزەي گچكەي بى لوولە.

دەستەلىرە (شار.): مرازىكە لەكەرەستەي خەرەكىدا.

دەستەمستە: (هەررا.) دەستەمسىتەى كەرەسىتەى جورتى، (هەورا.) مشتە، دەستە مشتە، ئەو جىگا دەستەيە،كە بەپاشبارەوديە.

دەستەمشتە: دەستەمستە.

دەستەملان: دەست ئىمىلى يەكترى كردن، چەچەملان (زارارەى مندالأن).

ــ بوون. ــ كردن: دەست لەملى يەكترى كردن.

دهستهمۆ: دەستاژى، خەرىى، دەستخەرى، كەرى، كەيى، (كە.) دەسەمى،، رام، گياندارىككە لەمالى دا رام و كەرى بوربى و ھەركاتىكى دەستى بىق بېمى بىگىرى. ھېرون. كردن. دهستهبهره: چتیکه له ته خته دروستده کری به چوو از دهسته کی چتی پی ده گرویزندوه، دهسته به در گری یک ده گرویزندوه، دهسته به در گریت و چرو از دهسکی ههیه. __یی: یاریکاری، یارمه تی دان، وه خوگرتن، دهمان، دامان.

دەستەبەرد: كۆپىل، ھێړك، خړك، پىل. ـــى: بوونىي يىدكێك بــه دەستەبەرى چتێك يا كەسێك. لەدەست چوواندن، خړك، خړك، پەل.

دەستەبەند: (باک.) بەلت، چىنى بەند. _ى: (باک.) بەلتک.

دەستەبىرا: ھاوال، برادەر، چەند كەسىتكى، كە برادەرايەتيان خۇشبى. — يەتى: ھاوالايەتى، برادەرايەتى.

دەستەبوخچە: دەسەبرخچە.

دەستەپاچە: دەستەپارچە. ــ يى: دەستەپارچەيى.

دەستەپارچە: دەست بەستراو، دەستەپاچە، پەرتشان، گىيرودە، بىت دەستەلات، چەنگەپارچە، دەستەشكاو، مەردومى دەستەروستان، (كە.، ھەررا،) بەيدەست. _ برون: دەست بەستران، پەرتشان برون. _ كردن: دەست بەست، پەرتشان كردن. _ يى: چەنگەپارچەيى، دەست بەستران، پەرتشان برون.

دەستەجەر (باك.): گۆزە، جەررە.

دەستەجل: دەستىك جل و بەرگ.

دهستهجلهو: دهسته وهشمه ، دهسکه جلّه و ، هموسار ، لشان ، سخه تایشیکه له لغاو ههلّده کیّشری ، دهسه جلّه و ، شیپه له غاو ، دهستی دهستی دهستی دهگیریّت .

دەستەچرا: چراى دەستى، قوتىلەيەكە بۆنار گەرپە ئىه تەرىلىە ر كۆزان بەكاردىنىرى.

دەستەچن: جوورە تر<u>ٽي</u>ەكە ھەر وە مايە ميّوى دەچىّ بـەلاّن شيىرين تىرە و بـۆ ميّلاق باشە و دەنكى ھەيە. مىيوەى باش بەتايبەتى لـە دار كردنەوه.

دهسته هیله: بن ثاگر، (خز.) چاوثاگر، (زهن.) چاو په کهنه، (هدورا.) دهساوور، (کز.، باد.، هدو.) بهرچاوکه، (پهرا.) دهسته چیله، دهسته چیلکه به کی ووشکی باریک، که ثاگری پسی بکریت دوه، (کسز.) قوله چیلکه یه که ثاوری پی ده گوریزنده له مالیک دو ه بو مالیکی تر.

دەستەچىلكە: دەستەچىلە.

دەستە خورت: لۆلەپى مەشكەي.

دەستەخورد: لۆرەلەپ.

دهستهخوشک: هاوال (بر کجان) ، چهند کچێکن، که ناشنای پهکتری بن ر پهکتریشیان خوّش بورێ.

دەستەخوشكايەتى: ھارالأيەتى (بۆكچان).

دەستەدار: داردەست. دارى نيورنجى.

دەستەدەستە: چىن چىنە.

دەستەدز: دەستەك دز.

دەستەدم (ړوژ.): دەستەندورى كەرەستەي جووتى.

دهستهدوو (موک.): (پیر.) پاشباره، دهستهندوو، (پۆژ.) دهستهدم، (هیمورا،، کیورد.) دهستهکموشه، داریّک دهکوتریّ بهسهر هیموجاږدا ودمستی پیّ دهگیریّ لهکاتی جووتکردنیّدا.

دهسمندوو: دهسته وجار، دهسته دم دهسته کموشه، داره قیته ی نساو که رهسته ی جووتییه.

دهستهنک: دمست تعنک. _ى: دمست تعنکى.

دەستەنگ: ھەۋار، دەستكورت، دەست تانك، دەست بەتال. ــى: دەست كورتى، ھەۋارى، دەست تەنگى.

دەستەوا: نۆپە بەنۆرە كۆرىنەرە ، (بابا ـ) دەستىاو ، ھەرەرەز ، (بابا ـ ، جا ـ) ترمىيا ، شىن و شايى .

دەستەوار: ئەرەندە ئانىدى ،كە ئەسەر يەكترى دانىرى، كە بىه دەستىكى ھەڭگىرى ـ ى يىدەڭين.

دهستمواره: چهندنان یا چهند کوللیرهیه که، که لهسهر یه کتری دانرابن و به دهست هه لبگیر دریّت.

دهستهوانه: دهستینه، دهسته، لهپک، (ههورا.) دهستکیش، (دهر.) پهنجهوانه، (فه.) دهسوانه، چهند مووروویکی هزاراوهویه که ثافره تان له دهستیانی دهکهن. هی ژنان: دهزیهند، دهسیهند، دهستیهند. (دهر.) دهربازن. دهستوینکی، دهسوینک.

دەستەرنۇ: دەستەرئەرنۇ.

دەستەوئمۇنۆ: دەستەژنۆ، دەستەپاچە، دەستەپارچە، دەستەشكار.

دەستەودامان بوون: دارين گرتن، پاپابوون.

دەستەوەدان: خزبە ــ : خزدانەدەست.

دهستهوهره: منداللي به کار و گوويدير و کارگوزار جا هي خوتبي يا هي لاوه.

دەستەوەكەر: دەستكەرەرە. ــى: دەستكردنعوه.

دەستەوجار (ھەو.): دەستهەوجار، (گەر.) دەستەندوو.

دەستەودەست: دەستاردەست.

دەستەودۆ (موك.): دەستندووى جووتى.

دەستەوسار: دەسكەرسار، ھەرسار، دەسەرسار، رەشورەشمە.

دەستەروسان: دەستەروستان.

دەستەووستان: خار ر سىست ر بىكارە ، (رۆژ.) تەپلەتى، بى دەستەلات، دەستولات، دەستەپارچە.

دەستەوكێرد: مرزڤێكه يا گياندارێكه، كه كموتبێ و چرچى لاقى لێ ، اكتشاس.

دەستەوناو (كە.): سەرەرژێر، جێگاى سەرەولێژ.

دەستەويەخە: دەستدانە ئىخەى يەكترى ئەكاتى جەنگىدا، بە جىگا و شورىنى نزىكىش دەئىن.

دەستەھارە (جا.): دەستار.

دەستەي ھەقى يان: كومەللەيدك لەفەقى يان، سفرەي فەقى يان.

دهستباد: دهزیار، دهسبار، دووکس دهست پیدک بگرن و باری باوینه سهر دهستیان بوبارکردن.

دهستباز: کهسیکه زور حمز له گهپ و گالتهییک بکات، که به دهست نه نجام بدری، دهستواز. یی: گهپ و گالته کردن به دهست، دهستوازی.

دمست باگردان: دمسباگردان، دمسکنباگردان.

دەست بەئاوگەياندن: مەبەس لەچرونە سەرپىشارە.

دهست بهتالاً: بیّکار، بی ئیش، سهرسووک. کهسیّکه بهدهستی به تالا وهدروی چتیّکی کهوتبیّ، میوانیّکه بهبیّ دیاری روو له مالی خانه خوریّی بکات. یی: بیّکاری، سهرسووکی، بی نیشی.

دهست بهجیّ: راستموخق، گورج، دهم و دهس، دهم و دهست، خرب، تاقل، (باک.) جهده، گهرماوگهرم، دهردهم، ههرنهو دهمه. _ یی: کوتوپری. دهست بهدهست: دهستاودهست، کوتوپر.

دەست بەدەستدادان: مەسەس لەپەشىمانىيە، دەرچوونى ھەلىكى لسە دەست.

دهست بهربوون: تعراوبوون له کار ، جروی بوونعوه ، تعرکی بهندیواری. دهست بهردار: معبدس له کهسیّکییه ، کهدهستی له کاریّک ههلّگرتبیّ. ب بوون: بریّتییه له دهستهه لْگرتن له کاریّکی. بی دهست ههلّگرتن.

دهس بمردهس (بابا.): دهستبلار.

دهست بهردان: مانگرتن، دهست له کار هه لگرتن، معهد سله جووی برونموه. برونموه که در کسانه له یه کتری: له یه کوری برونموه.

دەست بمردىيى (باك.): دەستبلار، ئەبلەخەرجى.

دەست بمرنەدان: پاریزگاری.

دهست بهرووهوهنان: معبس له ره لأمدان و ناهرميّد کردنی يه کيّکی، که داوای چتيّکت ليّ بکات.

دەست بەزاخاكردن: تەفرەدان، دەستېرين، ھەڭخەڭەتاندن.

دەست بەسەر: دەسبەسەر، ئەركەسەيە ئەرىخ چارەدىرى دابى و بە فەرمانى مىرى ئە شارىكى يا ئە شورىنىكى نەچىتەدەرەرە.

دەست بەسەر دابرين: زەروتكردن.

دەست بەسەردىكر: زەروتكار.

دەست بەسەرداگرتن: زەرتكردن، داگىركردنى چتيك.

دەست بەستە: مەبەس ئەمرزى دەستخەرزيە.

دهست بهستراو: کهسیّکه دهستی گریّ درابیّ، دهستهپارچه،

دەست بەستن: دەستخەرۆكردن، ئەخشتەردن؛ دارا باش دەستى بەستم، دەست بلار.

دهست بهقرپ: كەسىتكە ھەرچتىتكى بىتە دەست زوو ئەناوى ببات.

دەست بەقلىپ: كەسىتكە ھەرچتىتكى بىتە دەست زور لەنارى ببات.

دەست بىلەڭ (باك.): دەست بىلار، دەست بىلىردەس، تىللەخلىرج. ـــى (باك.): دەست بىلارى .

دهست بهند: دهسبهند، دهسته انهی ثافره تان، چتیکه وهکوو دهسته وانه و له گهوهه ربهند و ثیتر له باسک دهکری. پهت یا زنجیریکه پهلی وولاخانی پی ده بستریته وه

دەستېر: دەسبى، قۆلبى، ساختەچى، ھەڭخەڭەتين.

دهستبرا (باک.): دهستمبرا. ـ تی (باک.): دهستمبرایهتی.

دهستبران: لمکار و ضهرمان بوونهوه. بئ بمهرهبوون، ناهومیدبوون، دوور کفرتنهوه. تمفرهدران، فریوخوواردن، خچان، خفلهتان.

دهستبراو: دمسبرار، قولشكار، تعفرهدرار.

دەستبرى: دەستبرين.

دەستېرىن: دەست بەتىغ بريسن. دادۆشىين، لەخشستەبردن، تسەفرەدان، قۆڭشكاندن، تاودان، خچاندن.

دەسىتىزيو: بىزوز. سىدرىزيو، سىدركيش. كە: بىزوزى، سىدرىزيوى، سىدرىزيوى، سىدرىزيوى، سىدرىزيوى، سىدرىزيوى،

<u>دەستې</u>ژىز: برژاردە، بىبرژاردە، دەست ئىمژمىر، دەسبرژىر، تايبىەتى. ــــى: دەستەۋمىركردن.

دەسىقلى: دەست بەقرپ.

دەست بىلاو: دەست بەلاث، دەست بەردەس، پى پانەر، لىبەرددەر، مەبئەس ئە كەسپىكە مالى خۆى بەغىلىرى بەخەلىك دان.

دەستېوورى: كەسپىكە، كە ھەرقسەي ھابىي و كردەرەي نەبى.

دهستبوون: مهسس له دهسترویشتن و دهسته لاته وه کوو ده لیّن: یا خووا ههرگیز زوردار دهستی نهبی. بهشدار بوون: همرامه دهستی ههیه لهم کاره دا یا دهستی که ریّتی ههیه.

دهستبیّن (موک.): گوریس یا پهت یا شریتیّکه به شه و شووان له شهو تنیدا سه ریّکی لمباسکی خوّی و سه ده که تری له ثار اللّیکی قه له و دخات و ده نوویّ بوّنه و می گورگ بوّیان بیّت ثار اللّه کان ده ده و شووانه که و دانگادیّت.

دهستبينك (سور.): دهست پيچهک، دهسترازهي لانكييه.

دهست پاک: سهرراست. ـ ی: سهرراستی.

دهست پانکردنهوه: بریتییه له پارانهوه و سووال کردن.

دەستهەر: دەسپەر، كەستكە بەدەستى خۆى ئاسوردەكات.

دهست ههرژان: دهست نهگیران و فریاکموتن بو کاریک.

دەست پینچ: دەس پینچ، پەرۆيەكە ئانكىەر ئىلە دەسىتى دەئىائیتنى تىا ئىلە كاتىكىدا، كە ئانى بەتەندوردەد دەدات دەستى ئەسورتى.

دهست پیچهک: دمسرازه، دمسترازه، دمست بینهک، دمستهییچک.

دەست پنجەنە: دەست پنجک.

دەست بنچك (باك.): پاكەت، بەستە، (سىق.) ئەندازەيتكە لــه خورى شىتكراوموه، كەلمە مەچەك دەئالىتىرى بىق پستى، دەست پىتچەنە.

دهست پیس: دز، ناپاک. ــى: دزی، ناپاکی.

<u>دەسـت پىشــخەر</u>: بروانــه: دەسـت پىتشــكەر. ـــــى: بروانــه: دەسـت پىتسكەرى.

دەست پیشکهر: کەسیّکه، که بهر له کهسانیتر دەست بهکاریّک بکات. ی: دەس پیشسکهری، دەست پیشخستن لهیسهکیّک لسه کسرداریسا گوفتاریّکیدا، دەسترەپیّش خستن.

دەست پیشین (باک.): پیشدکی، پاردی پیشدکی.

دەست پيك (باك.): بدرايى، ھەرەل.

دەس تەرىقانە (ئەردە.): ديارى، سەرقات.

دەست پێګردن: دەست پێکرن، دانهبهر، ههدرێکردن، تێپههرپوون، تێوډچرون، پێداکێشان، خولهبهرنان، پێدادان، تێوډچرون، داگرتن، مل لهبهرنان، مل لێنان، دەستدانه گوفتار یا کردار یا گوفتارێک له پێش رویشتنی.

دەست دىكى (باك.): بەربىرى.

دەست پێومڪر: ئابۆرھال.

دەست پيوەگرتن: ئابۆرى.

دەست پێوەنان: پاڵپێوەنان، دەربازكردنى يەكێك له كارەساتێك.

دهست پیس: مروقی گهند، دزی ناومال یا دوکان و ثیتر. ـــی: معبدس له دزینی ناو مال و دوکان و ثیتره.

دهست تهنگ: مبهس لهمرزی دهستکورته. (باک.) دهست هشک، دهست هشک، دهست کورت، تهنگدهس، تهنگدهست، ههژار. ـــی: (باک.) دهست هشکی، تهنگدهستی، دهستکورتی.

دهست تيخستن: دهست لمناونان.

دەست تىدان: كارتىداكردن. ھەلىرەشاندن.

دەست تۆكمەل كردن: دەست لەگەل يەكترى تۆكمالكردن، مەسەس لسه پۆكمود نوستنى پياو و ئافرەتۆكىيە.

دەست تىلوەدان: (باك.) پاشەرىزى، خۆتىكىلان بەكارى ئىم و ئىلو كردن.

دەستچەپەل: دەسچەپەل.

دەستچن: چنینی دەست، بەدەست چنین. بژاردە، ھىملىژىرراو. بەدەست گولچنینموه.

دەست چێکرى (باک.): دەسكر، دەستكر، چتێكه بەدەست دروستكرابێ. دەست چێن: دەست نێژ، چتێكه بەدەست چێنرابێ له زەويدا.

دهستخان (باک.): لاسایی.

دهستخهت: دهستنووس، (باک.) کار، کردهوه.

دەستخەتكرى (باك.): كارخانه.

دەستخەرۆ: رام، كەرى، دەستەمق، فريودراو، تىەفرەدراو، دەستەشكيّن كراو. كردن: تەفرەدان، دەست، رين، لەخشتە بردن. ـــيى: رامى، كەريّتى، دەستەمۆيى، فريودان.

دهستغور: پلاو و همموو جووره چیشتیکه، که نه زور توند و نه زور شل بی.

دەستخۇش: دەستخۆش، ئافەرىن، خۆشبى. قوريان، گاروگەردوون. -

دەستخوشىنە: بەخشىش، خىدلات، كىلىدرى بىد كەسىتكى لىبەرانسەر كارتكىدا.

دەستخۆشى: ئافەرىن كردن لە ئەنجامدانى كارىك. 🖺

دەستخورينه: كەز كەزىك، كەزگەزك.

دەستدار: تورانا ، بەدەستەلات. ـى: تورانايى، دەستەلاتدارى.

دەستدان: لىروان، گونجان، برونى، بەكارھاتنى چتێك بۆچتێك؛ ئەم پەرتروكە بۆئەر قوتابيە دەست دەدا.

دهستدروو: چتيکه به دهست دروابي.

دەستدريزك (باك.): ماشه.

دەستدرنىژى: زۆردارى، دەوللەمەندى، دەستدارى، زۆر، چەور.

دەستئۆز (رەوا.): دەستكىس. ـى: دەستكىسى.

دەسترازە: پيچەنە، دەست پيچەك، دەسبيتنك، دەست پيچك، بەن يا پەروو و پەرۆ و پالاتى مندال بەستنييه له لانكيدا.

ستراست دهستکیم

دەسترەست: دەسراست، كەستىكە نىشانە باش بنگتىرى، نىشانە ئەنگتىر. كى: دەسراستى. نىشانە ئەنگارتن.

دەستراكرتن: راوستان.

دەسترە: دەسرە.

دهسترهس: گهیشتنددهست، وهدهست کمرتن، چتیکه دهستکمرتنی ناسان بی.

دەسترەش: دز، ئاپاک، كىسىپىكە ھەر چتىپىكى لىپوە بىيىنرى يادەستىكەرى . بىي قىدر و شووم بىي، دەسىت ئاپىيرىزد. ـــىى: دزى، ئاپساكى، دەسىت ئاپيرىزى.

دهستر منگین: کمسیکه بهدهستی خوّی پیشه و کرداری جووان بزانی. دهستر ویشتن: دهسترویین، چه قاندن.

دەسترۆيشىتوو: بالأدەسىت، زال، چىيرە، دەسىتدرىر، بەدەسىتەلات. دەرلىمىند، تىر. _ يى: دەستدىرىرى، دەستەلاتدارى.

دەستېرۆيىن: دەستېرىشىتن، دەستەلات، راكرن و رائىن، دەوللىمىندى. دەست<u>ىرۆل</u>يو: دەستېرىشتور، دەوللىمىند.

دەسترپێژ: ڕێۯنه، ڕێۯ؞ ، شێلنگ، تاق و تۆقى چەكان بەدەستە و بىبىێ ووچان. شێلنگى بەردان يا چەكان، تەقاندنى چەند گوللەيێكى بە جارێكى لەلايەن چەند كەسێكەرە بەرەر ئامانجێك. ــى: شێلنگ كەدن.

دەست سهى: بريتييه له كەسيىك، كه كار و پيشسه يا كرداريكى وا نسزانى خويانى پى بريتنى.

دەست سرين: دەست ئەسترين.

دەست سرينموه: دەست ئەسترينمره.

دهست سفک (باک.): دهست سووک. ـ ی (باک.): دهست سووکی.

دەست سووك: دەست سڤک، تەردەست، چابركدەست. ـــى: تەردەستى، چابركدەست. ـــى: تەردەستى، چابركد، دەست سڤكى.

دهست شرد: دهست بالآو، (روژد.) دهست شلّپ. سی: دهست بالآوی، (روژد.) دهست شلّپی.

دهست شكان: شكانى دەست، تەفرەخرو اردن، ساختەلىكران، خچان.

دەست شكاندن: شكاندنى دەست. تەفرەدان، خچاندن.

دهست شكافن: دهست شكاندن.

دەست شكين: لەخشتەبەر، ساختەچى.

دەست شلىپ (رۆژ.): دەست بلار.

دەست شۆ (باک.): لەگەنى دەست شوشـتنێيە؛ دەستشـۆر، مـێزى دەست شوشتنىّ، دەستشـرّک.

دمست شور: شورینیکی تایبهتیه، که ههر دهستی لی دمتشور دمت شوردری.

دمست شۆرك: دمستشۆر.

دەست شۆرين: مىبىس لەنائومىدبورن لەكارىكى يا لەكىسىك.

دەست شوشتن: دەست شۆرىن.

دەست شيل: همويريا قوړيكه بهدەست شيلرابي.

دهست شين: دمست كموه.

دەستفرەھ (باد.): دەوللىمىند، دەستدرىر.

دەستفرەيى: دەرڭىمەندى.

دهست فروش: دهستگيّر. ــى: دهستگيّري.

دەستقالا (باک.): دەست بلاّو، رووت، بى بەش. ــ يى: دەست بەتالى، رووتى، بى بەشى.

دەست قالە (باد.): دەست بەتال.

دەست قالەيى: دەست بەتاڭى.

دەستقانك (باك.): پیشموهر، گموهمرساز.

دەستقەكر، دەستقەكەر: دەست بلاّر.

دەستقەكرى: دەستقەكەرى، دەست بلارى.

دەستقەرتاڭە: (بابا.) بەرچنە.

دهستقهرز: قمرزیکه بو ماوه ییکی دیاری کراو بدری و وهربگیریت موه ودهست به دهست بدری به یه کیکی.

دەستقووچان: پەنجەي دەست پىكىوەنان، مىبىس ئەچرووكى و رۇدىشە.

دەست قووچەندى: پەنجەلىك نان رنوشتاندىغوه.

دەستقووچاو: مەبەس لەمرزقى چرورك رېيسۆكە.

دهستک: دهسکی گول ر نیدی. (باک.) دهسکی همرچتیکی بی، وهکوو خهنجه رو پیمموه و ثبیتر.

دهستکار: دهستکوت، دهستکرد، دهسکرد، دهسکار، دهستجیّکری، دهستکار: دهستکرتی. ستیّداکردن. دهستکری، دهستکری، دهستکوتی. ستیّداکردن. دهستکهلا: دهسکهلا، کهللا، ههلّمات یا گوویّزیّکه همیشه تیری تسیّ بگیریّ.

دەستكفوت: قازانج، دەسكەوت. بەرە، سرود، كەلك، دەرامەت.

دەستكەوتن: رەدەستكەرتن.

دەستكر: دەستكرد. چتێكه بهدەست دروستكرابێ، چتى تايبهتى

دەستكراوه: بريتيه لىممردومى دلفراوانى بەخشنده.

دهستگرد: دهستگار، دهسکار، دهسکوت، دهسکرد، دهست چیّکسی. دهسکر، دهستکوت.

دهستگردنهود: دمسته و کهری، به رانبه ری کردن، دمست و مشاندن له شهرا. دهسگوت (باک.): کار و فه رمانیکه به دمستگرابیّ.

دەستكوتان: خۆنزىك كردندوه، به دەست له چتىكى گەران له تارىكىدا يا كورىرىك. بەدغەكى، سېلەيى، ناپاكى.

دەستكورت: هغژار، بى سامان، ئىبوو، گردەنشىن، بى بال، بى دەست، كىمىدەست، ئاتاج، باركىوتوو، ئىددار، سى دەست، كىمىدەست، ئاتاجى، بى دەسى، ئاتاجى، كىماسايى، ئاوسىدركىمى، ئىدارى، ناگرزىرى، ناگزوررى، كىماسى.

دهستکور: بالنده، ثارال یا ره معوولاخ و گامیش و که لاو چتی وایه، که بعدهست بکورژریتموه، ثیمه یی فه لان و جووله کان ده خزین، به لان جوو هی مه ناخون.

دهستکیس: (هسورا.) دهسکیس، دایکهدزانسه، (پهوا.) دهستندز، (باک.) دزدهستهک، رئ نیشاندهری دزان، دزی به آسه و شارهزا، کسه

دەست ئەبنابرين: تەفرەدان، فريودان.

دەست ئەپ (باد.): دەستەرانە، دەستكيّش.

دەست ئقۆك (باك.): رەفتار.

دهست المدان: دهس ليدان، هلمسين، دهستكارى كردنى چتيك.

دهست نی شوشتن: ناهرمید و بی هیوابوون.

دهست النك بسهردان: بريتييه لهجووي بوونهوهي دووكهس لهيه كترى به ئيگاجاري.

دەست ئىكىشانەوە: كىشانىرەى دەست لەچتىك.

دەست المننان: دەست دانانىه سىمر جىنگايىك لىشىندامى لىىش بىز ئىموەى بزائرى لى دەدا يا نا.

دەست ئۆوەشانىن: دەستكردنەرە ئەيەكىك.

دەست ئىھەلگرىن: وازھىنان ئەكارىك.

دهستما (باک.): ژنی حیز، جنده، سووزمانی.

دەستمال: (هدورا.) لەچەك، دەسمال. دەسرە، دەسترە. پىچ، مىزەر.

دەستمالۆك (باك.): دەسرە، دەسترە.

دهستمایه: دهسمایه، دهزمایسه، سسهرمایه، مایسه، پارهیه که کپیسن و فرزشتنی پی بکری.

دەستەبىئدار: سەرمايەدار، دەزمايەدار، مايەدار، كەستىكە دەستمايەى بـە دەستەرەبى. ــى: سەرمايەدارى، دەزمايەدارى، مايەدارى.

دەستەمەنجەن: مەنجەنى دەستەر ناورنجى، (باك.) بەرووش، پاتىلە، زەرگ.

دەستەز: مانى دەست.

دەستەيد: دەستنورىد.

دەستميز: بەدەست خۆرەحەت كردن.

دهستمیّز (باک.): دهستنوویّژ، سهراو، پیّشاو. ـ ابچروک: پیّشاوی گچکه (میز). ـ امهزن: پیشاوی گهوره (پیسایی). ـ گرتن: دهستنوویّر ههلّگرتن. ـ راکرن: دستنویّژههلگرتن.

دهست نهکری (باک.): ساخ، دهست لی نهدراو.

دەستندە: تايبەتى، ئابۆرى.

دهستنقیس (باک.): دهستنورس، دهسنورس.

دەستنقىسار (باك.): دەستنووس.

دەستنقىسى (باك.): دەستنورسى.

دەستنماز: دەستنورىر.

دەستنووس: دەستخەت، نقيسار، دەست نقيسار، دەست نقيس.

دەستنووسىن: دەست نقىسىن، خەت.

دەستنوويْد: دەستنوریّد، دەستمیّد، دەم و چاو و سىمر و لاق شووشتنه بىق نوریّرکىردن. ــــهــهلْگرتن: دەستمیّرْداكرن. ــــشــكاندن: دەســـتمیّرْ شكیّناندن.

دهستنێژ: نووێنهر. بهدهست چهقێنراو، دهستچێن، دارێکه مرز بهدهستی خوّی چهقاندبێتی. دهستکار. یا معبهس له یهکێکه، که دات مهزراندبێ و پێت گهیاندبێ. رابهری دزان بکات. ـــی: دهسکیسی، ریّ نیشاندانی دزان، (رهوا.) دهستدوزی، (همورا.) دایکهدزانهیی.

دەستكيش: (همورا.) دەسكىش، دەستگۆرە، دەستەوانه، پەنجەوانه، (باد.) دەست لەپ، لەدەزوو يا بەن و يا چەرم دروستدەكرى. چاوساخى كوويران.

دهستكيشان: رئ نيشاندان، راكيشاني دهستي كريران.

دەستكيشانهوه: واز له نانخواردن يا كار و باريكى ترهينان.

دەستكىشەنىدىمەد: دەست پى لىە ئانىخواردىن ھەلگىرتىن يا كار و بارىكى تىر، كە پىيى ئەسپىردرابى.

دەستكىشى: دەستكىشان.

دەستكا: دەسكا، دەزكا، دەزكەم، (باك.) دەستگەم، كارگە، دەستەك.

دەستكا كێڕ: دەزكا كێڕ، پيشەكەر. ــ ى: دەزكاكێڕى.

دەستىكە: دەستكا.

دەستكەيشتن: دەست پەرژان.

دەستگر: يارمەتىدەر، يارىكار. دەزگر.

دهستگران: دهست قورس له لیدانیدا یا له کاروباردا. تهمیه آن، خاو، سست. ...ی: دهست قورسی له لیدانیدا. تهمیه آن، خاوی، سستی. دهستگره: ده زگره.

دەستكرتە: دەزگران.

دەستگرتن: دەسگرتن، دەزگرلايى، يا جلموگرتنى يەكىپك، ئەكارىك، كەيىپى ئەسپىردرابى، يارمەتى دان، يارىكارى كردن.

دهستگرتنهود: دهستکیّشانموه و دهست پانکردنسموه. بسمری دهست خوریّندنموه، ممبس لمپاشه کموتکردنیشه.

دەستكرتى (باك.): بەرچاوتەنك، چرووك. دەزگىران، واديارە، كـه لەپىشدا ژن و مىرد بۆمارە برىنى دەستى يەكتريان كرتووه.

دەستىكرۆيى: بروانه: دەستكىرزىي.

دەستكۆر: دەسكۆر، بەقەستى كۆرار.

دەستكۆرە: دەستكيش.

دەستگۆزك: دەسكى گۆزەڭەي، ھەنگل.

دەستكوويز: دەستكۆز، بەتايبەتى كوريزران.

دەستكير: دەزكير.

دەستكىروانموه: كىرانمودى دەست لەكارىك و لى پەشىمان بورنمودى.

دهستگیر: پیریّکی خوو ا پهرستی خوویّندهواره، که ریّگای راست به ناموّژگاری نیشانی نهم و نهو بدات، یارمه تیدهر، یاریکار. (باک.) دهزگیران، دهسگیر، قازانج، دهسگر، دهستگر، ــ بوون، ــ کردن.

دەستكىراتى (باك.): دەزكىران.

دەستگىران: دەزگىران. خەرىك بوونە بە كارىكىوە.

دەستكىربوون: دەستكەرتن.

دەستگيركردن: به دەستهينان.

دەستگىرۇيى: يارمەتى دانى يەكيك بەدلفراوانى.

دەستكىرى: دەسكىرى، ئەمەكدارى.

دهست فیشان: دهس نیشان کردنی کچیک بو کوریکی. کردن: دیاری کردن، نیشانه کردن، تات کرن، ته هتکرن، چتیکه لعبه رباشی و پوختی نیشانه کرابیّ. نانعوهی چتیک بودزینی.

دەستوو (بابا.): دەسكى گول و ئيتر.

دهستوبز (رِدْرْدْ.): دهستباز. ـى (رِدْرْدْ.): دهستبازى.

دەستوەشەندىن: بەدەست لىدان، بۆلىدانى شىتان بەكاردەبرى،

دەستوەشيّن: ئەر كەسەيە بەدەستى ئەكەسيّكى تربدات جا ــ شيّت بى ّيا ثىر.

دهست و بسود: تهردهستی، چالاکی، خیرایی، تروانایی له کار و بار هانسود راندنیدا.

دهست و پا (رِوْژ.): دهست ر پيّ.

دهست و پيّ: (ړوژر.) دهست و پا ، دهست و پيّوهند. منداڵي گچکه يا نوّکهران.

دهست و پئ سپى: بيكاره، خاروخليج، سست، تعميلاً.

دهست و پیّوهند: دارودهست، دهست و پیّ، بهردهست، ژیّردهست، وهج، مندانّی گچکه یا دهستهی نوّکهران.

دهستودوو: دهستهلات، هیز، تووانایی. همهوونی، دهولهمهندی. له — خسان: بی هیزو تووانا کردن، دهستکورت کردن. له سکموتن: بی هیزو تووانا بوون، همؤار و دهستکورت بوون.

دهستوور (باد.): یاسا، (همورا،) دهستوور، (باک.) ثازین، بنه، بنهگه، دالنگ، باوی کوّمه لاّیه تی شیّواز، وودم، پاید نوستی، خولّیک، ریّزمان، دههکه، بنگههین، ریّ پیّشان دان، کهفاوی سابوونی و چتی دژی گرفت. حکودن: سابوونا و لهناو کوّمی گرفتدار کردن.

دەستووردان: فەرماندان بەكارىك.

دهستووردای (باک.): دهستوور دراو.

دەستووركردن: رايى كردنى گرفتى نەخۆش بەھۆى دەستوورەرە.

دوستوورنامه: رودمنامه. ياسانامه.

دەستوللهبانسلەرى: بەختى بەبەختى تۆبى، خووا ئەوەى بەسەر تۆي ھىتناوە بەسەرويشى بىتىن.

دهستومشتاخ: دهست و موج.

دهست و موزج: ما چکردنی دهستی یه کتری له پروری خوشه ریستییه وه. دهستوییل نیان: دهست لهسه رنیوچاوان دانان.

دەستھاويد: دەستاريد.

دەست ھەڭبەست: بەدەست ھەڭبەستراو، درۆيەكە بەتايبەتى رۆكخرابى. دەست ھەڭگر: دەسهەڭگر، وازھينەر.

دەستهەڭگرتن: دەسهەڭگرتن، وازهيننان لەكرداريك يا گوفتاريك.

دهستههمان (باک.): پاریزگار. ــی (باک.): پاریزگاری.

دهستهموجار: دهستمرجار، دهستمندور.

دهستهش ک (باک.): دهست تهنگ، ههژار. سی (باک.): دهست تهنگی، ههژاری.

دەستھلانىن (باد.): دەستكردنموه.

دهستی (ز۱.): دهسک. چتیکه دهست بهدهست بدری به یه کتری.

دەستيارسەركردە: جيكرى ئەفسەران.

دهستیار: دمستاو، دمسیار، یارمه تی دهر، یاریدهر، دهسیار، (باک.) دوست، برادهر. بی یارمه تی یه کتری دان، دهسیاری. (باک.) دوستایه تی.

دهستیاو (جا.): یارمه تی، یاریده، هه رهوه ز، دهسته و ۱، زیاره، چاکه کردن به رانبه ر به یه کیّک، که چاکه ی له گه کلّ کردبیّ، یاریده دانی جووتیاره به یه کتر له کاتی درویّنه و یا تووتن چه قاندنیّدا.

دهستی دهستی: شهمرز و سبهی پسی کسردن، فریسودان، تسهفرهدان، هدلفریواندن. کهسیکه ههر روزهی له گهال کهسیکی برادهر بیت.

دهستی پاست: دهستی لای راسته. سهرهک وهزیر. بهخشش، خهلات.

دەستى شكاووم: داخەكەم.

دهستینه: دهستمرانه. دهستجهم (نمرده.): تیّکرا، کشتی.

دهسجي (ندرده.): دهست بهجي، دهم ودهست.

دەسچەپەن: دەستچەپەن، دز. ـ ى: دەستچەپەلى، دزى.

دهسخانی: دهست تمنگ، دهس تمنگی، دهست کورتی، همژاری. برون: دهست تمنگ کردن، دهست تمنگ کردن، بیکارکردن. بیکارکردن.

دەسخەت: دەستخەت، دەستنورس.

دەسخەرە: دەستخەرد، فريودراو، تەفرەدراو، چاوەرى.

دەسخەرۆ: تەفرە، لەخشتە.

دەسخەرۆ: دەستخەرۆ. سبورن: تەفرەخوواردن. سكردن: تەفرەدان. سيده دەستخەرۆيى.

دەسخووەش: ئافەرىن.

دەسغۇش: دەستخۆش، بەيكىتىك دەگرتىرى، كەكارىكى باشى كردبى، ئافەرىن. ئافەرىن.

دەسخۆشانە: بەخشىش، شاباش، خەلاتتىك دەدرى بەكەسىتىكى، كە كارتىكى باشى كردبى.

دهسدار: دهستدار، تووانا، بههيز. ـ ي: دهستداري.

دەسداشۆرىن: دەست ھەلكرتن.

دهسدان: دهستدانه ناو دهستی په کتری. دهست دان، بهرژموهند و سلود تیدابوون.

دەسداھيشتن: دەست دريتركردن.

دەسىدریز: دەسىتدریز. __ بورن: دەسىتدریزبوون، دەسىتەلاتداریا دەرلەمەنىموون. __ كردن: دەسىتدریزكردن، دەسىتەلاتداركردن. __ ى: دەستدریزى، زور و بیدادى.

دەسرازە: دەسترازە، (ھەورا.) پىچەنە.

دهسره: دهستره، دهستهسر.

دەسرۆك (خۆ.): دەسرە، پنچى سەرى پيار و ئافرەتانە.

دەسرەس (خا.): دەسترەس، دەرفەت، كەلىين، پەرۋان.

دەسرەش: دەسترەش، بەدكار.

دەسكەڵووجە: جيّى دەست پيّره گرتنى خەرەكيّىد لەكاتى بادانيدا.

دەسكەم: لاي كىم.

دهسکهنه: نیسک و نوک و ده غلی بالاو بهدهستی رنینموه، گولْرنینموه. بو رنینموه ی خوری و موو و چتی تریش به کار دهبری . چه پکهنه.

دەسكەوان: چتيكى قوولله له زەرد دادەريت رىن، ئاونك، ھاوونك.

دەسكموە: دەست شين.

دەسكەوت: دەستكەرت، دەستكەفت، قازانج.

دەسكەوتن: دەستكەرتن.

دەسكەوسار: دۆخهەفسار، دۆخى رىسمە.

دهسکر: دهستکرد.

دهسكراوه: دهستكراره.

دەسكرد: دەستكرد.

دەسكوتان: دەستكوتان.

دەسكوتانن: دەستكوتان، لەپەكوتى.

دەسكودۆل (كە.): (ھەر.) جۇنى، بەردىكى قووڭە و بەردىكى درىر گەنم و برنجيان پى دەكوتى.

دەسكور: دەستكور.

دەسكىش (هەورا.): دەستكىش، دەستەوانە، دەسەوانە. رىبەر، رابەر.

دەسكىشان: دەستكىشان.

دەسكىشانموە: دەستكىشانموه، دەست ھەلگرىن.

دەسكىش چەرم: دەستەراندى چەرم.

دهسکیس: دستکیس. (باک.) یاریکار. ــی: دستکیسی، یارمـهتی دانی یهکیّکی بهدزییهوه. یاریکاری.

دهسكا: دهستگا، دهزگا، دهزگا*ی كموشد*رووان. كارگ. ساختمان، دهسگاویهره، خانوویهره.

دەسگاى ئاواز: تەلەفۇن، گرامافۇن، راديۇ، تەلەفىزيۇن.

دەسكى تەن (ئەردە.): دە چاوگەى دالا: دىت، بىسان، دەست لىلدان، چىراتىن، بىرەدەرى، لىلدانى چىراتىن، بىرەدەرى، لىلدانى ھاربەشى.

دەسكاي جۇلايى: كارگەي جولايى.

دهسكر: دستكير، دهزكر.

دەسكرتن: دەستگرتن، يارمەتى دان. ھەڭپەرين. (ئەردە.) ناوبران، دەزگيران.

دهسكردان: دهست بهدهست، دهست كهردان.

دەسكرۆ: يارمەتى، كۆمەكى.

دەسگرۆيى: دەسگىرۆيى، يارمەتى، كۆمەكى.

دەسكۆج: دەستكۆج، كۆج.

دەسكۆر: دەستگۆر، بەقەستى.

دەسكۆز: دەسكۆر. ــى: دەستكۆرى.

دەسكوشاد: دەسكرارەرە، دلفراوان، دەسباز. ــى: دلفراوانى.

دەسكيّر: ديّوەرە.

دەسىرۆكە: دەستەسى. پارچەيىكى رەشى چوو ارسووچى تىەنكى قىدراخ سېيبە.

دەسرۆيىك: دەستدريّر، دەستدار، تورانا.

دەسرۇيىن: دەسترۆيىن، دەستدرىدى، تورانايى.

دەسرىد: شىلك، شىلنگ، تىرەباران، گوللساران. ــى: تىرەبارانكردن.

دهسژهن: دهس ههلبهس، ساخته، دروستكراو.

دەسفرۇش: دەستفرۇش، ووردەوالله فرۇش. دەلال. ـــى: دەستفرۇشى.

دەسقەرز: دەستقەرز.

دەسقەنە: باسقەننە.

دەسقووچان: دەستقورچان.

دەسقووچاندن: دەستقورچاندن.

دەسقووچاو: دەستقورچار.

دەسقووچياگ (ئەردە.): دەستقروچار.

دەسقووچيان (ئەردە.): دەستقووچان.

دەسقووچياو (ئەردە.): دەستقورچار.

دهسک: جیّگای دهست پی گرتن وه کوو دهسکی خهنجه و داس و نیتر. قبول، قولچه، گورز، چه پکه، چه پکهن، (همورا،) دهسه، به رچهق، (باک.) ساپ. دهسکی گولاو گژو گیا و نیتر، گولدهسته، قهفت. یی خهنجه و شیر و چهقو و نیدیکه، دهزگ جیّگای دهست پیّوه گرتن له همموو چتیّک، قولفی باولی و سندووق و چهمه دانی و نیتر. بییّل و پیّمه و و خاکه نداز و وه روه روه. کلکه بیّل.

دهسگار: دهستکار، دهستکرد. ـ ی (همورا.): دهستکاری.

دەسكاوونك: دەستاررن، جۆنى، سۆقى، ھۆد.

دهسکه (پرژر.): دهزوو، دهسکه گوان و گیاو نیتر. فالق، دهسته بو همموو چتیکی، سباگردان، سخه نجه و شیر. سجلهو: دهسته جلهو. دهسته جونی.

دەسكەباگردان: دەستەباكردان.

دەسكەجلەو: دەستەجلەر.

دەسكەجۇنى: دەسكەدۆل.

دەسكەچىل (خۆ. ، باد.): خەتىرە، چۆڭەچرا.

دەسكەچىلە (رەرا.): دەستەچىلە.

دهسکهین: گیاو دهغل ودان به دهست رنینهوه.

دەسكەرێشمە (مىوک.): ئەرەپيە، كىە لىەسبەر كەللىدى وولاخى بىسەرزە و لا چارەكدى دەخرىّ.

دەسكەرىجە (ھەر.): مرازيكە لەكەرەستەي چىكەنەيدا.

دەسكەش (ئەردە.): دەرىت، گەراد، جاكىش.

دەسكەفت: دەسكىوت.

دەسكەفتن: دەسكەرتن، رەدەست ھينان.

دەسكەن: _ ى جگان: دەق، كەلىلا. پالموان.

دەسكەلە: بوترى.

دەسكەلەكەنيان: دەست لەكەلەكە نان.

دهسكير: دهستگير، دهزگير. قازانج. نموهيه، كه دهلال دهيفروشي. پارمەتى دەر، كۆمەگكار. دەستكەرتن، وەدەست كەوتن-

دەسكىران: دەزكىران، دەزىران.

دەسكىرۇ: دەزگىرى: ئىلو پەرۆيەيد، كىد دىز و مەنجىل وئىترى لىسىدر ثاورى پى لادەبىن. _ يى: دەزگىرۆيى، يارمەتى.

دەسكىرى: دەزگىرۆيى.

دهس الاخسان: (ئەردە.) كەم فرۇشان.

دوس لهبانسهر: هاردورد.

دهس لمبانسمربوون: هار دەردبورن،

دوس لهكهردن: دستهملان.

دست لهملان: دست لهملان.

دوس اليداشان: دمست لي شووشان، وازلي هينان.

دەس ئىدان: دەستدان، دەس پياھاووردن، دەست پىداھىنان.

دهس الندرياك: دهس بياهاورياك، دهست ليدراو.

دوس الكينشان: دوست لي كينشانموه، وازلي هينان.

دوس النِكيْشانهوه: دمست لي هه لُكرتن.

دوس اينهه اكر: دمست لي هه لكر. _ تن: دمست ليهه لكرتن.

دەسماشانن: لەپەكرتىي كورىر، دەستەكرتىي كورىر.

دهسمال: دمستمالی ثافره تان، لهچک، جروره سهرپوشیکی سیسووچی دوولادریژه ژنان بهسهری خویانی دادهن و کچکه کان لهشان و ملی خویانی دەئالىينىن، بەستەيەكىش لەسەر دەسمالى ھەيە.

دهسمال: دهسره، دهستهسي، خاولّى. (هدورا.) ثاغهبانوو، جامانهي سهر. دهسمال شهرمه (تهرده.): لهچک، چنراویکه بهییش زارییهوه هدلدهبهستري لعبدريون و توزيا نهخوشي.

دهسمال كمردن (تعرده.): كعردن بعس.

دەسمالى سركەيى: سركەيى.

دەسمەيە: دەستمايە، مايە، سەرمايە.

دەسمايمدار: دەستمايەدار. ـ ى: دەستمايەدارى.

دەسمەريز: دەستخوش، ئافەرىن.

دهستان دستخرشانه، دسخرشانه، خهلات.

دهسمز: دهستمز، دهسموزد، مزی دهست.

دهسميز (که.): نيري که جار و بار خزى ئاسووده بکات پيني ده لين دهه وهکوو دەسپەر بۆمرۆڤان بەكار دەبريّت.

دەسمىد: دەستنورىد.

دەسميز: دەسميّز.

دەسنەخوواردوو: دەست لى نەدراو، مۆرنەشكاو.

دهسنهدار (تمرده.): دهسواز، دهس گوشاد.

دەسنەقەس (ئەردە.): بەقەستى.

دەسنەويەردە (ھەررا.): دەستكورت، نەديو.

دهسنده: دهستنده ، چت بهمهردوم دانه به تعندازه و کهم و کووړی.

دەسندەخۆر: دەستندەخۆر، كەستىكە ھەر بەدەستندە چتى پى بدرى. ـــى: ري و رهووشتي بهدهستنده چت وهرگرتن يا خوواردن.

دەسنووھنن (ئەردە.): دەست و دەستەلات نىشاندان، خۆنوواندن.

دهسنووس (همررا.): دمستنووس، دمستخمت.

دەسنوويد: دەستنورید.

دهسنویس: دهستنورس، نامه، دهستخهت.

دەسنىيىنەكەلەكە: دەست لەكەلەكەنان.

دوس فیشان: دهست نیشان، دیاری کراو. دروست کراو، دامهزراو، دانراو.

دەسولادس: دەست بەدەست.

دهسوبز (تمرده.): دلكوشاد، بهخشنده.

دهسواكرد (ئەردە.): تاڭروكە، پەلە، زوو.

دهسوانه: دهستهوانه، پهنجهوانه.

دەسودىد (ھەررا.): دەستېلار.

دەسوەنەداى (ھەررا.): دەست ليدان.

دهس و برد (ندرده.): دهست وبرد، زرنگی، قرچاخی.

دهس و برددار: قرّچاخ، زرنگ.

دهس و بۆس: دەست رمزچ.

دوس و یا: همول و تعقیدلا ، کوشش. وابعسه ، دمساویهسه ، دمست و پی، بدردست، ژیردست.

دهس و پا بهستن: دهست ر پی بهستن، کهتن پیکردن.

دهس و په گومکردن: دسته پارچهبرون، دسهپاچهبرون، سهرلی شیّوان.

دهس و پهنجهدان (ثمرده.): دهس ومشتاق، سمرهتای زورانی گرتنیه.

دهس و پههمان (تدرده.): بهليني وگفت بهيهكتري دان.

دهس و پهيوهن: دهست رپيوهند.

دەس و دەھەنە: بەخشش،

دهس و دلندار: دمست گوشاد، دلفراوان، دمس ودلواز.

دهس و دلواز: دهس ودلدار.

ددس و ديم (همررا.): دمستنويّر.

دهسوور: دستوور، دالنگ، باو. (همورا.) دهستوور.

دەسووشك: پيارى رژد.

دهس و قهنهم: خدت، نورسين.

دهس و کار: دهستکار.

دهس و مشتاق: دهس وبرس، دهستی یه کتری گرتن لهسه ره تای زورانیدا.

دهس و موجج: دهست رموج.

دەس ووستەي دەڭى: (؟).

دهس ووشك: نهگريس، چرووك، رژد.

دهسووينک (جا.): دهسته وانهي مووروو و ئيتر.

دهسهار (تمرده.): دستار. (تعرده.) بعدمست هارین. (هعررا.) - ه:

دەسھەووردن: پەيداكردن، رەدەست ھێنان.

دەسھاوورنفرێڪه: نهمێشتن، پێشگيري، پهک خستن.

دەسهەرە (ئەردە.): جوورە مشاريكى گچكەيە وەكوو چەقق دەنووشتيتموه لقى گوڭى ناو باخى پى دەبردرى.

دەسهەلىمەس (ئىدردە.): دەستىھىلىمىت، ساختە، درق. دەست پىچەنسە، دەستىمند.

دەس ھەٽپيكان (ئەردە.): پەنجىمەلپيكان.

دەس ھەڭكر: (؟).

دەسھەلكرىن: دەستهدلگرىن، وازھينان، پەنجە تىك ھەلكىشان.

دەسھەوسار: دەستەرسار.

دەسى (ئەردە.): دەستى، قەرز.

دهسیار: دهستیار، دهسیار. ــی: دهستیاری، دهستگیرویی، کومهگی، یارمه تی.

دەسياك (ئەردە.): ياريزگار.

دەسيە: دەستيار، دەسيار.

دهسی دهسی (تمرده.): دهستی دهستی، تعفره، تعمرور و سبه ی پی کردن. دهسینه (فه.): بازنه.

دهشه (ئەردە.): دىمەن جوران.

دهشهنین (باک.): تازاکردن. بدهشنه.

دهشت: دەرەوه، هەندەران، دەشتەر. چۆل، گۆړەپان، بيابان، ئاران، پين، مەخسەر، بياوان، (باک.) بەرى، سەپالا. كى چۆل و بى ئاوودان: كىمووش، نەبسەرزى، نەپسەنى، شسوويىنى چىۆلى تسەختى رووتسەن. جىڭگەرخورين لاى وايە: كە براست و پانە، زاردەشت بەراتا راستبيت هاتوره چونكوو پېغەمبەر دەبى راست بيرمى، كىلگە، مەرزا.

دهشتان: دهشتانی. ــ ی: جیکای تهختی پانی رووت ربی دارودرهخت، دهشتایی.

دەشتايى: دەشتانى، شورىنى دەشت، ھامارى، پادەشتى.

ده شته کی: دانیشتووانی ده شتی و بیابانیّ. بن گیاندار و گول و داروبار و گژو گیای ده شت به کار دهبریّ، که مالّی نهبن.

دەشتەو: دەرەرە، دەشت.

دهشتهوار (موک.): دهشتهکی. ـ ی: ژیانی دیّهاتی و دهشتیّ.

دەشتەون (مىرك.): دەشتەكى، فەلمەخورى، جىورت بىەندە، (بىك.) دەشتەان. ــى: دەشتەانى.

دهشتی: دانیشتروانی دهشت، دهشته کی، دهشتیانی، بیابانی، بیاوانی، چولکه نشینی. جووره مه قامی کی خوشه.

دهشتی کاکی بهکاکی: دهشت و چوّل و بیابانیّکی بیّ پایانه.

دهشنه (هدورا.): قیمهکیش، چهقوی قیمه.

دهشوّ (باک.): چلّکاو، ناویّکه، که نامان و قاپ و قاچاخی پی شوّرابی دووای نانخوواردنی .

دهشين: دهبين، ثعبي (بركاتي دووا ردر) ، سعر چاوهكدي (شيان) ه.

دهشيا: دهبور ، دهبور أيه.

دهعهجاني: ناشيرين، دزيو، بيّ روزا، روزاقورس.

ده عبد: بنو گیدانداریک و زینده و ار و جاندوه ریک به کارده بری، که ناوی نمزانری.

دهعبای کوویی (همررا.): داعبای کیّوی.

دەعجانى: دەعەجانى.

ده غهز: دهردیکه وه دهردهباریکهی دهچی، دهردی گران، رق، قین، رک، (همررا.) ده نمان.

دهغهزدار: کهسیّکه گرفتاری دهردی گران هاتبیّ.

دهفه ل (باک.): بزری، گیای بوکهن و خراپ.

ده غهلان قرمارباز، خرس، سست، ساخته چی، فیّلفزان، بلّح، چهپهندازه، بیّکاره. ساخته چی، چههلا، ناپاک.

دەغەڭە (ئەردە.): دەغەل.

دەغەلبىز: فىللباز، ساختەچى، نادروست، دارباز.

دهغهنی: خرسی، چهپهندازی، بیّکاری، بلّحی.

دهفدان (باک.): (باک.) دهغدغان، معگفتی تعزمین، هیتم.

دهفنهفان (باک.): دهفدان، (باک.) مهگفتی تعزمیّن، هیّتم، (باک.) دگدگان، تعستیّره قیبلهیه.

دهغل: دەخل، خەلـە، گەنم و جۆ و ھەمووجۆرە دانەريّلەيدكە.

دەغل ودان: دەخل ردان، خەلـە، دانـەريّلـە.

دهغمه (تدرده.): تىشكىرت.

ده غیله: داخلی، چتیکه له ناو میز و سندوقاندا پارهی تیده کری. خهوش و خال و شتیکه تیکه ن به چتیکی تر تیده کری، ثم رویی، ثم رونه های تیدایه. و اته غهشی تیدایه.

دهف (باک.): دهفه، دایره.

دهفه: مرازیّکی ناهدنگ و بهزماند، که له بیّرنگیّکه چهرمی خاوی به پوویه کی داگیرابی تا به پهنجمو له پی دهست لیّ بدریّ، دهفک، دهف. مرازیّکه له کهرهستهی جوّلاّیی ته راوی پیّ سفت ده کهن، شانهی جوّلاّیی. به نیّسکی شان وشه پیلکی گیاندارانیش دهلیّن.

دمفهزکه (تمرده.): دهفزک، زگزل.

دەفەلدەن: دەفەلىدەر.

دەفتەر: پەراوى.

دەڧتەرچە: پەرارچە.

دهفتهرخانه: کارمهزهل، نووسینخانه، پهراوی خانه، نووسینگا.

دهفتهردار: پهراوي دار، نووسهر. ـــي: پهراوي داري.

دهفتهرو کاک.): پهراوي و پهرتووکي چکوله.

دهفر (خیّل.، که.): جنوال و ههر چتیکی وهجموالی بچی ـ ی پیده لین. پاکهت، قوترو. (که.) قاپ، نامان، نیربار، هیرسار، قاب وقاچاخ. پسدان (رهحممی ژنان).

دهفزك (تعرده.): معردومي ووركن، دهفعزك.

دەفەلىدەر.

دمفک (باد.): دهفه. به هوی گریانه و دار که فکردن.

دهفكهم (زا.): ئاسن لغاوهكه دهكمويّته ناو دهمي وولأخانموه.

دهڤلۆك (باك.): زيندەواريّكه بگهزيّ.

ده شمري (باک.): بيّ دهم ويل.

ده قنه رم (باک.): میهره بان، رووخترش. (باک.) سدی: میهره بانی، رووخترشی.

دهفنخووين (باک.): وهرگيّږدراو، دهممونخوون.

ده فۆش (باک.): ئاوى پيس، شلوى.

ده قس (ز۱.): داری گچک می لیک نزیک، دهوهن، دار و ده قسی: دار و ده قسی: دار و ده قسی: دار و ده قسی: دار و ده قسی در در قسین در و الآو.

دهڤێڪ (زا.): کلکي وولاّخان.

دهق: هدروه کختی، هدروه ک، تهق، دهمنی، (هدورا،) پیسته نه. کدن (پرژر،) قددکردن. جووان، شهنگ، کچیککی ده قد: واته جووانه. قددی چتی قددکراو. کهیف، مندالله که زور به ده قد، تموا، له سابلاخه و به سی پروژی ده ق گدیشتمه سهر دهشت. (زا،) میچ. ثمندازه، پایه، نازدار له ده تح خریدا ماوه. گیان له بدریکی قدل مو و به هیزه، نهسیه که ت به سه (باک.) سهخت، به هیز، (باک.) نیسکی چکوله، ثمنگوستیلهی دروومانی، هووانی، شوخی، ووتوو،

دهقها (پروژد، هیدود): دهسکهلا، کسهللا، جگسی گسهوره، لسهجگیتنی و مهرمهریّنیّدا.

دوقاق: شوّو کالا و چتی چنراو و تعنراو، (نسهه.) ناش، که تیره و جیوه ی دارانه که شوّی چتی تعنراو و چنراوی پیده دریّ.

دمقاقدار: دەقدار، شۆدار، ـ ى: شۆدارى.

دهقاقدان: شودان، ووتووکردن، قهدکردن به ریکی و لووسی و بی گنجی و

دهققدهنموه: دروباره بیّژانسهوهی دانمویّله بسه بیّژنگ بوّ رورده لیّ بریسی. کوتانموهی برنجی نیوهکوتراو. لیّدان.

دهقاقلى: دەق دراو.

دمقانه (باک.): گولله.

دمقاندن (باک.): خال کوتان، بدهقینه.

دهقاندي (باک.): خالمي كوتراو، خالدار.

دهقاوده ق: ده ق، تعق، همروه ک. راستموخو بی کمم و کووری، پاره کمم بمسمر همواراندا دابمش کرد ـ دهرچوو.

دەقە: ھەر.

دەقەروو (باك.): رووبەروو، ئاشكرا.

دەقەقاندن (زا.): خوتروكەدان، قديلكەدان.

دهقهل (باک.): چەقين، زەرى رەق.

دمقهنه (باک.): قنت منبه، (باک.) قنت ننبه.

دەقبەسىن: دەق گرتنى چتى قەدكراو.

دهقدار: دهقاقدار.

دهقدان: رِيّكخستن، ووتوو ليّدان، مووچاندنموه. (باك.) خالْكوتان.

دەقدانىلەرە: دووبارە بېژانىدەى دانلوپلى بەبېژنىگ بۆ ووردە لى برپىنى، دووبارە كوتانلوەى برنجى نىوەكوتراو. بۆلىدانى كىسىپكىش بەكاردەبرى، كەئلەرى ئىچىيە قوتابخانە دەقت دەدەملوە. دەفن (باد.): كەپق، لىورت.

دەفىلە: سان.

دمفین (کۆ.): دەمىنى كوررە و ئىتر.

ده (باد.): لا، كن، نك، كهنار، جهم، _ ێ دەرێ (باك.) پێشدهركه، (باك.) زار، دەم، باوه پياوان لىسهردەم و ليڤانه، ههرچى دەڤێ ته دەگرى ژمىن بخووازە: ههرچى بهزارت دادێ له منى بخووازه. _ ژێ بهردان: وازليّهێنان، بهجێ هێشتن. من _ ژمالا خوهدا: ئهمن ژنى خوّم بهرهلا

دهقه (زا.): لوّک (ووشتری نیّر).

دەقەدەشتى (زا.): تەپاڭەكيويلە.

دەقەدىس (باك.): جرورە گەغىيكە.

دهفهر (زا.): ديزهي دهميي تيغ، شووين.

دەقبكۆتىن (باك.): پەيمان راگر، ئەمەگدار، پەيمانپەرسىت، خاوەندى قىسەي خۆي.

دهقتهر (باک.): بهخشنده، دلفراوان.

دهقتمرک (باک.): بدبدزهیی، بدزهیی دار.

دهقتمری (باد.): سموزهرات.

دمقتمري (باک.): لاف ليدهر.

دهفتين (باک.): دارين، کيشان.

دهقخور (باد.): دهستهلات بهسهر تهم و تعودا.

دەقدەقى: دەمدەمەكى، وازى وازى.

دهڤنوپيا (باک.): زوريڵێ، زاردړاو، چەنەدرێژ، ړاز ړانەگر. ـــ يى (باک.) زوريڵێ يى، زاردړاوى، چەنەدرێژى، ړازړانەگرتن.

دەڧرپووت (باک): قسمرەق، بى شەرم. (باک.) ــى: قسمرەقى، بىي

ده قسقک (باک.): قسه خوّش، زمان شیرین، رووخوّش. ــ اهی (باک.)

قسىدخۆشى، زمان شيرينى، ړووخۆشى.

دەقشۇ (زا.): ئاقشىق.

دەققىيّر: زارھەژدىها (گۆل).

دهفقي (ژه. ، سوور. ، بوتا.): ووشتر.

ده فك (باك.): سهرپوش، دهم ثاخن. ــ دانين: داپوشين، سهرنانهوه.

دەقكەنۇك (باك.): دەم بەپىكەنىن، ئىربەزەردە.

دەقكەنى (باد.): زەردەخەنە.

دهقگمرم (باک.): هاندران. (باک.) ـى: هاندان.

دمقكر: زاركر، راز راكر، راز پاريز، ده ڤكرتى،

دەڤكرتى: دەڤكر.

دهقلهتا سهري خو (باك.): بهخيرا خوت، سندووقي سهري خوت.

دهڤلخووين (باک.): خووينريتر. (باک.) ــى: خووينريتري.

دهقلکهن (باک.): بهزهرده، شادمان، رووخوش.

دەقلنگ (باک.): (باک.) دەرلنگ، دەلينگ.

دەقدانناش (دەر.): ژوورى دانغويّله.

دەقدەق (برا.): خاڭخاڭ، پەڭەپەڭە، پنك پنك.

دەقئقاندن (باك.): قدیلكەدان.

دەقدەقە (ئەردە.): پرتەپرت، بۆڭىبۆل.

دەقئىقىن (باك.): قدىلكەدران.

دهقساندن (باک.): چاو پۆشى، خستنه پشت گووي.

دەقشكان: ژاكان، گەچران. ــ دن: ژاكاندن، گەچراندن.

دەقكردن: قەدكردنى كەل وپەل.

دەقكراو: چتى قەدكرار.

دهقگرتن: باش نوشتانهوهی چتی قددکراو به چهشنی، که شورینی ده قدکماه به ده شورینی ده ته کویشت لسهم مانگودا ده قی گرتروه، و اته نه گزراه و .

دهقل (زا.): شووینی زور سهخت لهزهوی نه کینلراو.

دەقلووس (باک.): پەرىن، بازدان، ھەڭبەزىنەو، سەرمەقولات.

دەقلووك (زا.): مازوو.

دهقن (دهر.): زهنه کاو ، زنه ، زهنه ک ، جیّگای ناودار و قورو لیتاو. راتبه ، نان و چیّشت چنینه و ی فهقیّ و سووختان.

دهقنه: دانهویّلهیه که سروخته و فهقیّیانی مزگهوت بـ و زسـتانیانی کـ و دهکهنه وه.

دهقور: مدریکه، کمه خورییه کمه، لمه نیّوانی خوری و کورکس داسیّ. بزنیّکیشه که مووه کهی له نیّوانی مهرهز و موو دابیّ.

دهقوریا: ئیلیکی کورده پایته ختی وان شاری (ناموودی) یه، تاکورا، تاکوریا: ئیلیکی مهزنی کورده له ژوورووی کوردستانی بندهستی ترکاندایه ده لین همردوک ئیل ناموزای یه کترین.

دهقوور (باک.): مهريخه له جسني ناوونجي .

دەقىقە: چرتە.

ده ک: نه ک، هه ک، یاخووا، خوزی، خوزگه، کاشکی، ده، به قوربانت بم، د دهستت خوشبی . ووشیار به، ها، هاها، ثه ک، ناها، هوزشیار به . ب (باک،) به لام، ده ک و دولان پیکه وه به کارده برین، فیل، ساخته، ناز. نزیک بود: و دخته بووله نیشانه که ی بدا.

دهكه لل (ئەردە.): بى رىش، بى تورك.

دهکنهک (رِوْژ.): تاگادار به، هاها، ووشیار به، (موک.) دهک.

دهكرا (باك.): تديل، دههول.

دمكن (كه.): ئەتك، شكاندنموه.

دهڪوو (همررا. ، کڙن): کارور.

. دهڪووديم: روو ، روخسار ، چاره.

ده کووش (زا.): بیّشکهی مندالّ.

دهگا (هدورا.): دێ، گوند، لادێ.

دهگهر: لی هاتنی کاری زل و گرنگ له یه کیک و ردوایسی ف مرمانی، فیساره که س به ده گهره.

دهگهل (باک.): ووشیار، هوشیار، دووربین، (زا.) گالته.

دهگهان: لمگهان، دگهل، ڤيره، (باک.) پيره، ــ يهک: پيخموه. (ئهرده.) ناخووای کهشتی.

دهگهنه نور، زورداری، به کارت پی ده کهم (واته بعزورداری). دهگهه (زا.): ده گمین، هه لکیوت.

ده کمهن (بابا.): هه لکموت، نایاب، به ناوی لی پهیدا بوده یا دیتراوه.

ده ن: ده نده ن تریکی زان، (که.، ههورا.، فه.) دیسل، دهسه ک: دینه ده ن دیست ده سه ک: دینه ده ن تریکی دهست دینه سه ک و گورگ و چه قامات و ریتوی دهست ده دات.

ده ل (تعرده.): کیانداری رووقایی تازا.

دەلاق (باك.): ئاخور. ئاودر، گەر، ئەنگەرگاى چكۆڭە. دەراو.

ده تقه: کونی گفوره له دیوار. ده رکه، ده رگا. (هفورا.) په نجه ره و ده رکه ی گچکسه. تاقمه، لسه پ. رهوزه نسه، کونسی دیسواران. (بساک.) بسه رکاز، په نجه ره یتکی چکوله په لهسه ره وی دیسواری له نزیک

میچی بۆدووکلار رووناکی، کۆلیتان. روچنه، کولانه.

دهلاك (ع.): سفرتاش.

دهلاكخانه: سدر تاشخانه.

دهلال (باک.): ناوی پردیّکی کوّنه له شاروّچکهی زاخوّ. نــازدار، دلّبــهر، فریوباز، جووان، نهخشین، خوشهویست. جامباز، جانباز، ناوچی.

ده لالاً: كەسىپىكە كەل و پەلى نووى و كۆنەى ئەم و ئەو بغرۇشى، دابەر، دەستكېش.

ده لالفنه: مافى ده لالله، مزيّكه به ده لأل بدري، مزى ده لالله.

دەلاڭلەت (ئەردە.): سەرەخۇشى، پرسە، دڭنەوايى، دڭدارى.

ده لالخانه: شرو يّنيّكه ده لألأن چتمه كى كۆنه و نوويّى تيّدا بفروّشن.

دهلالي (باك.): جوواني، قدنجي، تالووسي.

ده لالّى: رابەرى، دەستكىتشى، بورنەدەلال، پىشەي دەلال.

ده لان: ده لاندن، تنؤک تنؤک و غی ته پایی له ده فرو کووپه و دیزه وگوزه و نیتری تازه هاتنه دهر، غدان، ته پایی دانی دیزه وگوزه و کووپه و چتی له گل دروستکراوه، بر حموزیش به کار ده بری.

دهلانه (که.): نم، شه، شی.

ده لاندن: ناو لهبهر چوون، لیخوون، ناو لیپچوون، به دیزه و گوزه و هی وا ده لیّن که به نهندازه ییّکی نم و شهی بداته دهرهوه ناوی تنـوّک تنـوّک لـمبــهر بروات، دادان، دهردان.

دەلانن: دەلاندن.

ده له (نهرده.): لیتی ده، بده لیتی. (پرَژ.) قاوه دان، گومگرمه ی ناویّ. ده له (هدورا.) دیلهسهگ. (موک.) گیژو و تیژی، سهرگهردانی.

دەڭمېمې (همورا.): دێڵىبىبا، سەگێكى مێ يينەيە كەھاتبێتــه بار گۆلى

ده نهچهک (که.): ماستاوکهر، پیایی کهر، مهرایی کردن، خووهلی دانن.

ده نهچهین: نزمی و سووکی و میپچکه میپچکهکردن بو تهم و تهو.

ده که دون: باری نزیک زانی نافره تانه، له سهر دهستان، ده آن، له سهرزان. زهر دبوون و نه رم بوونی درمه آن به په نگیک که کاتی ده ربوونی ها تبی. قوونیرو دورمه کیکه گهیشتبی و نزیکی ده ربوون بووبی.

ده ناهسه: درز، ساخته، فیشال، چاخان، _ کردن.

دەنىسەك: دىنىسەك.

دەڭلەشير (ئەردە.): كچ، كەنىشك.

دەللەشلىر (ئەردە.): شىرى مى.

دەڭمى: دىڭە بىيا .

ده نهرده.) دهله، دهله که (شهم.) کبورژه، کووشک، داعبایه کی سووری تؤخه کهو نیستی، داعبایه کی سووری تؤخه کهو نیستی وی له درژمن ته نها (تسه) چونکوو ده نین بو فسی دی زور ناخوشه، ههر وه کوو ده نین گهوره ترین چه کی کیسه تا له به ره نگاری دو ژمند اتفتها فسه. دانی سال

ده له کدان (لو.): پالپیوهنان، (ده له کده) واته پالس پیوهنی.

دولمكردن: كەنەفتكردن.

ده نهمه: _ ى شيرى: (ههر.) گيوى، شيريّكه لهبهر كهمكولاّندنى ترش نهبووبيّ و كهميّك مهيى بيّ. _ ى هيّلكهى: دلمهى، دهلّهميّ، دولْلهميّ، واته هيّلكهى نيوه برژاو.

ده نهمين: هيلكهي نيوهبرژار ، ده نهمه.

دەڭەمىز (رۆژ.): چرتەمىزە.

ده لمهوهسان (ف.ه.): وهدرواكسه وتنى چسهند گۆلهسسه كيكه به شسويين ديلهسه كيكيدا.

ده نّب (رِوْدْ.): فلت، بلاّو، فش، جلکی فش و فراوان، پیّلاّوی فش.

دەڭپ: دەڭب.

ده نب و دوب: چتی زور ده نب.

ده ثقین (زا.): ئابرووچوون و نعمانی شهرم.

دهله (زا.): جبه. (تهرده.) دهلهمه.

دهل مهمكا (باك.): ئيليكى كورده.

ده لنك: دهلینگ، دهره لنگ. (زا.) دهرین.

دهلۆ: شيّت، كاس.

ده نوی خال: چقر (خاچ).

دەلۆيى: دەلور.

ده نوو (باک.): پالموانی، مردی کهمهوش، ناقل سووک،

دەسەرەر، ھەرزەچەنە.

ده تووبییمر: جروره بیباریّکی زور توند و تیژه بهته پی پتر به ترشیا تموه دهخوریّ بوّنیشی وهکور ئیسیوهت و ایه ، که زوّر ماره سرور هملّدهگه پیّ.

ده لووجه: بیباری سوور.

دەئوودئێر (ئەردە.): ئازا، دڵقايم.

دهلووق (باک.): سەتلى چەرمە.

دەنووقەل: مرلاى رووھەڭماڭراوى ئازاى چەنەبازە. *

ده لووکار: نيوه شيّت، گيّژ و ووړ. ["]

ده لیه: زور، دارا به یمک دهخووا. دهریا.

دهلیالووش: معبدس لعزور خور و چاو برسییانه.

ده ایسان: سهرسام و سهرگهردان بدودن، واق وورمان، (تهرده.) دملآندن، ناو ده دان.

ده نیکه (همررا.): ده لُهک.

دەئى ئى: دەلىقلىق (يەز.) ئىيىگالىقلىق، لەگىزرانىياندا بەكاردەبرىت.

ده نیم دهبیتم، دیرم، دهبیترم، دهبیترم، میشم، (بابا.) سه نیم، (ژاوه.) برواچی مرواچم، (دور.) ریشم، (همورا.) ماچی، نمووشم، دهووشم. دونی مازی در شاک به شده درد.) میشم، (همه درا.) ماچم، حماد

ده نَيْن: ئەلَيْنى، (خا.) ووشى، (دەر.) ويشى، (ھەورا.) ماچى، چما. ئايا لات وايەكە، ئايا پيّت وايەكە.

ده لینوومان (زا.): کمسیّکه لمسهر زموی لاسایی پالّـموان بکاتـموه لـه کاتی تمنافبازیدا.

دهلیش (باد.): دهرفات، دهرهتان.

دەلىقانى: ئافرەتى بى شەرم.

دهنین (باک.): واق وورمان، سهرگهردان بوون.

دەئىنگ: (ف.) دەرپا، دەولىنك، (ھ.مورا.) دەرەلنك، دەڤلنك، دەڤلنك، دەڭلىك، دەڭلىك، دەڭلىك، دەڭلىك، ھىمورا.) دەرقاچ، دەرقاچى، دەلنك. ـــى ھـەڵپىێچراوى ژنـه ھەركيان: باڵۆرە.

دهماخ: کهیف، ختش، شادمانی، شادی، بهزم، ناههنگ. به ... : شادمان، کهیفختش، بهکهیف. له ... دان: سهرداسه روگراوبون، توو په کردن، توو پهبون. ... شکان: دهق شکان، کهیف تیکجون، میشک، مهنی، (پهوا.) دهردیکی وولآخانه که تالیکیان لهکاتی خقیدا نهدریتی تووشی دهبن. (نهرده.) لووت، کهیق، دفسن، دارا ... ی خقی کردووه، واته لووتی خقی هدلبستوه،

دهملخ پروانن: لووت پرواندن (كُلْوْفَانَ).

دەملخ قەختكردن: مىيىس ئىدھىوەس تىخت كردن و خۇگىڭ كىردن بىسىەر ئىم و ئىودا.

دمماخ شكاندن: خوشى لهيهكيك تيكدان.

دهما فكردن: كه يف و خوشى كردن. لووت ههلبهستن.

دطتىخال

دهمندهم: دهمدهمه. (تموده.) هملاّتنی رِوْژ و مانگ و تمستیّره، سموهتا، بمرایی، هموهالّ.

دەماخ ھەڭبەستن: كەپۆو لووت ھەڭبەستن.

دمماخ هه لدان: كه يوّ و لووت هه لبهسان.

دهمار: رهی، شارهی، رهگی گفرره، دامار. نامووسپهرستی، شازایی، (هرّر) کهیفهرات، زات، هوّره، پرکیّشی، زاخ. به .. : ثازا، دلیّر. بیّ .. : سلوّرت. .. سست: سلوّرت. هفوا، فیز، فیساره کفس زوّر به ... هدادکی تروتنیّیه، دارک، رهگ و ریشهی داران.

دهمارهكۆل: دورپشك، چزهوپيله.

دهماردار: بهدهمار، ثازا، چاونهترس. ــى: بهدهمارى، چاونهترسى.

دهمارده رهاتن: منبس لمعتين و تووانايي ليّ بران، زور همراسان بوون.

دهماردهرهاووردن: دهمار دهرهیّنان، رِهگ و ریشهدهرهیّنان.

دهمارستت: حيز، ترسهنوک. ـــى: حيزى، ترسهنوکى.

دهماركيران: توورهبوون، قالسبوون.

دەماركيراو: تورړه ، قەلس.

دهمارگیریای (هغورا.): دهمارگیران.

دهماروهركهران: (رهوا، خق) جعمام.

دهمارهۆرگىنىلار (ھەورا.): دەمار وەرگەران.

دهماغه: لووته (خاكيكه لهدهريا چروبيته پيشهوه).

دهمامك: لچكى پيّج يا چتيّكى تر. ــ دان: لچكى پيّج يا چتيّكى تر له دم و گهردن ثالاندن.

دهمان (موک.): دامان، دهسته بهری. به مدگرتن: وهخوگرتن، گرتنه نه ته خود دردن دردند امان، دهخوگ تن

ئەستۆى خۆ. ــ بوون: بوونەدامان، وەخۇگرتن.

دهمانچه: (همر.) شهش ناگر، دهبانچه، دهوانچه، چهکیّکی گچکه وهکو تفانگ گوللهی پی دههاویّژری دستجه

و زورتر کارهساتی نارهوای پی نه نجام دهدری.

دەمانچەساز: دەمانچە دروستكار، دەمانچە چاك كەرەرە، جەخسى. ـــــى ى: پىيشەى دەمانچە دروستكردن و چاك كردنەرەي.

دهماندن: دهفاندن، گهشاندنهوهی تاگر به مووشهدهمه. ــ کووره.

دومانگهد: ئاسایی.

دەمانن: دەماندن.

دەمئوەر: دەمئوەر.

دهمهوهل (شار.): كعنارناو، ليوارى ناوي.

دەممەدەم: چتێکه زار بەزار بگێړدرێتەدە. جاربەجار، زووزوو، پەيتاپەيتا. دەست بەجێبه بى درەنگى.

دهماودهم كهوتن: باسمر رووداكموتن، بدرووداكموتن.

دەمايدەم: دەماردەم. **دەمايدەم:** دەماردەم.

دەمىيى: دورايى.

دهمه (ندرده.): مودنه، دارجغاره. (موک.) جووره دروومانیکه. ــ ی کلاو: چینیکی پدنجدوهداره لهنیوانی تعهه و که لله ی کلاو و ثاره قنجناندا. روزی باو و بوران، توف و بارانه. دهمه تیغ و چهقق. کووره ی ثاسنگهری،

. ثهو کهرهسته یه که زیّرینگه رو ثاسنگه رو مسگه ران و پیشهسازان ثاوری پیّ گهش ده که نه و ه مووشه ده مه.

دهممه (که.): تووتني ړيکخراو و لهسهر يهکتري دانراو و ړيزکراوه، (باک.) بهستهيهک تووتن.

دەمەتەقىم: ووتووير، دەمەقرى، دەمەقالە، گفتوگۆ، پىلە. دەم تەقاندن.

دەمەتتەقينن: گوفت و گۆكردن، چەنسازى، زۆر بلنى يى.

دەمەترشتە (ئەردە.): تۇلاشە، تەلاش.

دەمەتىغ: تىغى بى دەست.

دەمەجاو (ئەردە.): زارجوو، دەمەجوو.

دهمهجوو: زارجوو، تموهنده بنیشتهیه که دهیخمنه ناو زارو دهجووری.

دەمەچەقۇ: چەقزى بى دەسك.

دهمهداچهقی: زارلیّک برونهرهی کهسیّکییه لهکاتی گیانهلادا که همناسه ی درهنگ دهرده چیی ، زار دا چهقاندن. گیساندان، چهنهگسه هملّتهکاندن.

دهممدهم: سمره تای هممرو کاتیک. به ماران و پاییزان خوشه.

دەمەرقۆپان (بابا.): پانتۆل.

دهمهسوو: سرونهوی تیغ دو و جووره یا به پانی دهسوونهوه یا دسترتانات تهناب سدوده ی این دهمه که در و جووره یا به پانی دهسوونهوه یا دهمه که یه تی که به ماوهی تیژکردنی کورت دهبیّتهوه دهبیّ دهمه زهرد بکریّ و اتنه ناسنگه ر تهنکی ده کاتهوه.

دهمه ریزو: تیغیکه دهمی هملوهری بی و برشتی نمایی. سبوون: هلوهرینی دهمی تیغ.

دهمهزهرده: معسس له تیغیّکییه دهمی هملّوهریبیّ و سهر له نوویّ ناسنگهر پوّلانیای بکات و تازهی بکاتهوه، پوّلانیا.

دەمەزەردكردنسەوە: تىزكردنسەرەى دەمسى تىغانسە بسە برېسەند لەگسەل ئاردانموە.

دەمەزەن: دەمەزەرد. [~]

دەمەشير: زارھەژديها، جوورە گوڭيكە.

دهمهق (تدرده.): واق، مات، سدراسيمه.

دەمەقرە: دەمەقالە، دەمقرە.

دەمەقرى: دەمەقالە، دەمەتەقى.

دەمەكردن: پەنجەرەي نيّوانى تەپە و كەللەي ئارەقچنان بەزنجيرەكردن. دەمەكوتىيّ: رورتە رورت، بۆلەبۇلّ. ـــ كردن: بەدەم رورتـه رورت كردن.

دەمەداچەقى.

دەمەكى: سەرپلكى، سەرپينى.

دهمهگری (فه.): لیک، کهف و کوڵی زار.

دهمه کوونزان: ثمو دهمه چه قزیانه یه که له ناو ماکینه ی تراشیدا ریشی پی ده تاشری. دهم پووچ: دهم پورچهل.

دهم پووچهن: مرزقی بی ددان. ــ ی: بی ددانی.

دهم پوخت: چیشتیکی شلهیه له کشمیش و له تکهنزی و کفتهی وورد دروستدهکرێ.

دهم پیکاهاتن: زار لیک نران، زمان بهستران و زارنه کرانه و له ترسان یا له

دهم پیس: جنیرفروش، زمان پیس.

دهم تال: قسهرهق، زمان شر، بهدرووان. ـ ى: قسهرهقى.

دهم قهر: به کهسیک دهلین که ههر بهزار پیاوه تی بکات و کردهوهی نعبی.

دهم شهراق (همورا.): دهم بهتريقه، زار بهتريقه.

دهم تهرکهرد: معبهس له میسوه و تهرهکاری و چتی وایه کهدهم تهر

دهم قلمقاندن: زارليّكدان، ئاخوتنى پر و پووچ، چەنەليّدان، چەنەبازى.

دهم تمقانن (ئەردە.): زمان بەمەلاشروموه نووساندن تا دەنىگ لىه زارەوەبىيّ.

دەمتەقين: چەنساز.

دهم تيزهندن: دهم تيرهدان، منداله كه يا پشيله كه دهمي نايسه ناو چيشته که. المناو بردن، برزو دهمسي ژهندهساماني بارکي و هيچسي نەھىشتەرە.

دهم تێڮۿڵؠۅۅڹ: زار به يهكداهاتن.

دهم قیننان (تمرده.): دهم تینان بر خوواردن و خوواردنموه بمکار دهبری پتر بۆشىرى مىمك، مژين.

دهم تيوهدان: زاربردن بو قسه و لمبابه تيكموه دووان.

دەم تۆوەدەر: خۆتى ھەڭقوتىن.

دهمجاو: زارجوو ، تعوهنده بنيشتهيه كه به زار بجووري.

ده مجاو: دهم و چاو.

دەمچەپەن: زارپىس، بەدزوران، دەم تال.

دەمچەرفدان: چەنە لى دان، چەناگەدان.

دەمچەفت: دەمچەرت، بىكارە، دەست رېي سپى، بى دەم وپل.

دەمچەفتن: دەمچەوتى، بى كارەيى.

دەمچەوت: دەمچەفت، بىكارە، دەست رېئىسپى، بى دەم رىل. ـى: دەمجەفتى، بىكارەيى، دەست رپى سپىتى.

دهمچوونه کلیله: زار بهستران لهترسان و بهههر هویه کی بی.

دەمخاو: كەسىپكە قسىد بەخارى بكات، شلەۋارە.

دەمخۇش: زارخۇش، ئافەرىن.

دەمخۇشانە: زارخۇشانە، مزكينى، خەلات.

دەمخۇشى: زارخۇشى.

دهمداچهقاندن: چاوبرسيتى، ئازوەرى، قرم، زارداپچرين.

دهمداچهقانن: دهم داچهقاندن.

دهمداد: كىسى كەبىدەم وپلېنى بۆئاخۆتن و گفت و گۆ.

دهمهل (باک.): بهروو.

دهمه دسکانی (دهر.): لاسایی.

دهمها السایی کردنموه قسمی یه کیک و دهم لی خوو ارکردنموه له ړووي قهشمهري و پيکهنينهوه.

دهمه دسكي (روزژ. ، كو. ، جا.): لاسايي، تعنها بوزار و زمانه.

دەمەلان (ئەردە.): كارگ.

دەمەللېينن: پارچە خام يا پەرۆيەكى ترى دريژكۆللەيە زارى مىردووى پسى دەبىسترى لەكاتى كفن كردنيدا.

دهمهنه (تهرده.): دهمنه، دارجغاره، مودنه.

دهمهني (جا.): پهسيو، هدلامهت.

دهمههور: دهمهه راش، بهدهم ويل، بهزمان، چهنددرير. سيى:

دەمهدراشى، بەدەم وپلى، بەزمانى، چەنەدرىرى.

دەمەوچوون (ئەردە.): پىشوازكردن.

دهمهوخووار: چتی دهمه و نخوون، سهرهوخووار.

دەمھوخوواركەفتن: سەرنخوونكەوتن.

دهمهوخوواركهوتن: دهمه و رووكهوتن.

دەمەودەم: زاربەزار، دەم بەدەم.

دەممەوروو: دەمموخورار، ئەپموروو.

دهمهورووكهفتن (تدرده.): لديد و رووكدوتن.

دهمهوژوور: سهره و ژوور.

دەممەورىد: دەممەوخووار، سەرەورىر، سەربەرەوخووار.

دەممەونخوون: دەۋنخووين، دەمموخووار، سەر بەرەوخووار.

دهمه و نخوون بوون: قلَّپ بورندره.

دهممونخوونکردن: قلّپ کردنموهی نامان و دهفر.

دەمەونخوونكردنهوه: سەرەوژيركردنهوهى دەفر.

دهم بهدهم: جارجاره، جاروبار. هممیشه، همرگاف. زاربهزار.

دهم بمردان: چهنه دریژی کردن، خراو ووتن.

دهم بهس: دەمبەست، بەلأمك. پەتتىكە دەمىي گاجووتى پى دەبەسترى

له كاتى كيره كردنيدا تا هيچ نهخووات يا هي سهكى پئ دهبهستريت.

دهم بهست: زاریهست، زاریین، زارهوانه، دهم بین، به لأمک، بزموی بو

کار و بهرخ و هی وا، پهتیکیشه لهکاتی گیره دا دهمی گای پی دهبهستری.

دهم بمستن: زاربهستن، بهرتيلدان.

دهم بهيهڪاهاتن: زارپيٽكداهاتن، ژاوهژاوكردن.

دهم بو: گريمان، وهبگره، بهكوتره، كوتره.

دهمبوون: دهمكيشاني چاو پلاو و قوبوولي.

دهم بوونه تاقی چرا: بر یه کیک به کاردهبری که لعبه رواق وورمانیکی

كوتوپړى نەتورانى بدوى.

دهم بوونه قهلهی قهقیو: دهم بووه ته تعلهی تعقیاگ ، دهم بوونه تاقی چرا.

دهم بينن (موک.): تالقهداريكي خره لهزاري وولأخاني كيرهي دهكهن،

بزموک. دهمبهست، زاربین، زارهوانهی ههمبانه و خیگه و نیتر.

دهمسدان: دەركىموتنى خونچىه و سىمرى سىموزايى، ئىموەرىنى ئاۋالأنسه ماوەيمكى كىم. ـــى كىوورە: باتىكردن. درى ژكردنىمو، بەدەمسموەدان، ئىدوردان. گەيشتنى مىوە.

دهمدهنهوه: گعشانهوهی گولآیا قعلشینی میدوه و هعناره، کرانهوهی زاری

دهمدانهیه ای پیکدادان، پیکهوهنان، لیکنان (بق پهرتووک و ثیتر).

دەمدەر (فە.): بەردەرگانە.

دهمندهم: جارجاره، دهمدهمه.

دهمدهما (ئەردە.): دەمايدەم، دەم، سەرەتا، ھەرەل.

دهمدهمان: دهم بهدهمهوهنان.

دهمدهمه: دهمدهم، جارجاره.

دەمدەممى: دەمدەمى.

دومندهمی: دهمدهممه کی، ده قده قی، پهتیاره، سهرسه ری، هیچ و پسووچ، و ازوازی، جینگفت، جینگز، جهنگهنمه، و ازی و ازی، تاوتاوی. مسرلای دِارِا. جارجاره، جاروباره.

دەمىلەپو: پاز پانىەگر، زۆر بىلىق، ئاشىكراكار، كەسىتىكە قىسەلىلەزارىدا رائەوھىتى، سى، پېپرىسى، رازپانەگرىن.

دەمىدروون: بىي دەنىگ بىرون و ھەسىت لىه خۆبريىن. بىق دەمكوتكردنىي خەلكىش بەكاردەبرى.

دەمەريّژ: چەنمباز، بى شەرم، دريّـژدادړ. ـــى: چەنمبازى، بى شەرمى، دريّژدادړى.

دەمىلوور: زارىين، زارەرانە.

دهمراس: دهمراست.

دهمراست (باک.): شوّفار. دهمراس، مروّی لیّزان و قسه رهوا، راستگوّ، در ست و ته

دەمپرەست بوونىغود: مەبىمس لىد تىيّر خور اردنىي برسىي و ھەۋاريّكىيىد، دەرلىمىند بوون. قىند وەسەركەرتن.

دەمراستى: تېرخوواردنى ھەژار و برسيكىييە، قسەرۆيى، قسەرەوايى.

دهم دهش: بریتییه له یه کیک، که ههر نه خشه ی خراب لی بدات و شووم

بێ. ــــى: شوومى و نەخشەي خراپ ليّدان. دەمىرووت: بـه يەكيّكى مندالْكارى بـێ غموود دەكوتىرێ كــه شــەرمى لـێ

دهمري (باک.): چين.

دهمهٔ ماد (همورا.): كاترمير، كمرمير.

دەمژمارساز (همورا.): كەژميرساز. ـي (همورا.): كەژميرسازى.

دهمژماريو (هدورا.): كدرميريك.

دهمزميّر: (همورا.) دهمژمار، كاتژميّر. ـى: كات ژماردن.

دهمسارد: بيّ دهم وپل، ناهوميد. ـ ي: بيّ دهم وپلي، ناهوميدي.

دهمسهرد: دهمسارد، ناهومیّد، دلّسارد.

دەمسەردەوەبوون: ناھومىدبوون.

دەمسەردى: ناھوميدى.

دهمسووان (تمرده.): تاردهسووان، برشتی تاسنی، وورده تاسنیکه دووای بریمندکاری و سوونموه لینی هالبوهری.

دهمسوور: كەستىكە لەكارتىكىدا پشت ئەستوربى، ئازا، بەجەرگ.

دهمسووره (كۆ.): (كۆ.) لچه، جووره ماسىيەكه.

دهمشر: دهمدراو، راز رانهکر.

دهمشل: دهمسارد، دلسارد، ناهومیّد.

دهمقالی: دهمه قالی. *

دەمقرە: دەمقالى. *

دەمقووچاندن: دەم قووچانن.

دەمقووچانن: دەم قووچاندن.

دەمقووچياك: دەمقورچار.

دهمکار: چینی دیواره به رووکاری دیوی دهرهوهیدا.

دهمكانه: (خرّ. ، رموا. ، سوور.) دووكانه ، دهمووكانه.

دهمکراو: چای لینراو و تامادهکراو.

دەمكردن: چالينان و ئامادەكردنى، لينان، وەسەرنان.

دەمكۆ (ئەردە.): سەر زەنش.

دهمکوت: مات، کپ، سست ، بیّ دهنگ. ــکردن: کپکردن، کړکردن، قرته لیّ ب_رین، بیّ دهنگ کردنی کهسیّک لهبهر چتیّک لهدووان.

دەمكوتكردن: لهدروان خسان، خامرش و بيدهنگ كردنى كەسىيكى سا به هەر هۆيەكىيىدودېي.

دهمكوش: دهمگوش، زاربين، بزمزك.

دهمك<u>نشان:</u> لووشهكردن، پشوودان. پينگهيشتني چاو و پلاو و ثيتر، دهم بوون.

دهمكا: جيّگاى دهماندنى كووره. جيّگاى دهم و ماچ و مووچ.

دهمكمرم: مدردومي قسدرهوايد.

دەمكەنىك: زاربۆگەن.

دهمگر (باک.): گورپن.

دهمگرتن: زاریستن، معیاس له پووشکان و کهم قسه کردنی بین شهرمانه.

دهمكرتنهوه: زاربهستندره، معبدس له خرّگيراندوهيد له خوو اردن واته به دهستنده چتى بخوات.

دهملار: زارخووار.

دهملاره: ثمو جووره تونگانه (سوراحي) که توزیک دهمي لاره.

دهم النسدان: لیسدووان، خسوب اسیزان و قسسهزان و نیستر نیشساندان، چهنه ایدان، ووتن، سازنده یی. دهمدان، دهمین (بو کوورهی زیرینگهری و شد.).

دهم المكنان: زار قووچاندن، بۆمردن و همناسه برانیش به كارديت.

دهم لي فيان: دهم پيوهنان، زار به گۆزه و ئيترهوهنان.

دهم مقهست (همو.): زيندمواريّكه وههنزار پيني دهچيّ بهالآن چكولهتره.

دهمنه (همورا.): مؤدنه، دارجغاره.

دەمنەجگەرە (ھەررا.): مۆدنە، دارجغارە.

دهم فهويضاك (تدرده.): زاردراو، دهمشر.

دهمنهی نسیه (جا. ، رهرا.) پۆزگه، دۆزەقه.

دهمنيّ: تمختهيه كه دهدريّ لهسهر لاي خوو ارووي نيّ و كونيّكي تيّده كريّ و شاگونجي تيّ هه لِّده كيّشريّ.

دەمىنى (دزه.): دەڭيى، دەق، ھەر وەكوو.

دهم نيانه ناو: زار له تاونان.

دهموهل: دهم وچاو، لیتشیاوی، زرنگی، به ...: دهماوهر، به ...ی: دهماوهر، به ...ی: دهماوهری، بی ...ی

دهموپسل پساواو: زمسانلووس، دهمسوهر، شسمتوت، زمساندار، رموانبیّــژ، قسموهوا.

دەموجەم (خۆ.): ئابۆر.

دهموچنو: دهک ودیم، دیدار، شیّره، ړوو و ړوومهت، ړوو، ړوخسار، چاره، ړووا**ل**نت، چړوچاو.

دهموچاوههه نگر: نافره تیکه، که مسوو نسه دهم و چساوی ژنسان بکاتسه و و جووانی بکات.

دهموچاوهه نکرتن: مور له رووکردنموه و رووجووانکردن.

دهمودهس: دهم ودهست.

دەمودەست: فرزه، زوو، ثازا، دەست بىەجى، بەتالىوكى، (باك.) تاقل، كوتوپر، ئىھىكرا. ــى: كوت وپرى، دەست بەجى يى.

دەمودوو: مەبەس لە ورتن وگفت وگۆيە، دەڭين دارا ـــى خۆشە، زمانى شدىنه.

دهمودووان: دهم و درو.

دەم وورە (ئىمەردە.): سىروە، سىرتە، ئىاخۇتنى ئەسسەرەخۇ. (ئىمەردە.) قىرەقىر، قررە، شەر ركىشە بەئاخۆتن.

دەموورە: تەموررە.

دهمووش (باک.): شیلهی چتی شیرین و نیتر. مشت و مالکراو.

دهمووشت (باک.): لیچق، چهسپدار، گر، دهستی من به سبوویه: دهستم چهسپدار بووه.

دهموفلج: دهم وفلق، دهم وقهوچه، پتوپۆز.

دهموفلق: دهم ودووي ناشيرين.

دەموقەوچە (ئەردە.): دەموفلق، دەمولىس.

دهمووكانه: دهمكانه، موخوړ، جووريّكه لهبهرى دارهمازوو وهكور دهنكى ثالووبالووى و ايه دهكوتريّ و ناوه لينجهكهى خوّش دهكريّ لهسهر قونيّر و ههنديّ برينان دادهنريّ و بوّ زوّر چتى تريش بهكار دهبريّ.

دهمووكاويّر: دهم رفلّق.

دهمووكه: دهموركانه، دهمكانه.

دهمهاتن بهيهكار: دمم هاتن به يهكدا.

دهمهاتن بهيهكدا: زار ويّک هاتن وقووچان.

دهمهار: دهمهدراش. سى: دهمهدراشى.

دهم ههداش: بعدهم، دهمهوهر، سازنده، زماندار، زماندریّژ. سی: زارگهرمی، سازندهیی.

دهمهمژدیها: زارهمژدیها ، جوورهگوڵێکی هممهږهنگمو بی بونـمو وه زاری همژدیهای دهچی که گمورهبی وگمرووی بکوشری زاری لیـٚکدهکاتموه.

دەمهىقرى (باك.):كێش.

دهمهه له: زارش، دهم نعویساگ.

دەمھەڭبەس: دەمھەڭبىست.

دەمھەڭبەست: ووتەيەكە لەخۆرا ھەڭبەسترابى.

دەمهه لىچران: مىبىس لىشاخۇتنە. ــ دن: وەئاخۇتن ودووان خستن.

دەمھەڭھێنانھوە: مىبىس لى خۆئامادەكردنى مرزقە بۆئاخۆتن.

دهم يهكدان: زارليّكنان، پهرتوك ليّكنان. دهمى: كاتى، هنگا، هشكهلى، دهمينى. لهــ: لهكاتى، ژيّلى.

دهم يهكنان: خاموّش، بيّدهنگي.

دهم يهكنيان: زار ليكنان، خاموش.

دەمنگه: ژمنیژه، ژمیژشه، لهمیژه. کورد لهخشته براوهوخاکه کهشی دابه شکراوه.

دەمنىكى: تارىكى، بىستىكى.

دهميّو (همررا.): مارديدك.

دهمین (هنورا.): دهفین، با تیکردن، دهماندنی کووره. هدالآتنی تاو، درکموتنی گیاو سعوزهوات. دی (باک.): کاتی، دهمی.

دهن (شار.): گرد، تعهه. (باک.) دهنگ، دهی. (همهورا.) پمراسبوو. (باد.، باک.) کوویدی گهوره. رهنگ.

دەن: ئەگەرنا، وەگەرنە، ئەگەرنە. (دەر.) نىخق نەخق.ئان، ئىانى، ئانگۆ، ئەگىنا.

دهنان: نددی نا ، ندیینا ؟ نا ؟ .

دهنان (شروا.): ددان.

دهنه (که.): پهراسوو. (دهننه) (تهرده.): پهراسوو.

دەنەشەن (كە.): ددانەكانى شەنەي دەغلان.

دهند: زمانه ی ثیره قد. (باک.) توری شورتی و کاله ک وههموو چتیکی. دهنده (هـ مورا،، فـه.): پارچه ئیسکیکی په راسووی گیان له به رانه. په راسوو. (مـوک.) ثـ مو زمانه یـه لـه که رسـ ته ی جوو تیـداک ه گاسنی تیده خریت. هیشه، یه رهق، ناموور، هه نجار، سه رئیش، هموجار. دهنده روّچک (خرّ،): دهنده روشک.

دهنده روشک: تنزوی کهنگرییه کهووشکین نیگجار روق دوسی، وه همر چتیکی ووشکو روق بی وووی دوچووینن.

دەنىك (باك.): دەند. تۆرى شووتى وكاللهك وهممووجووره چتىكىيىد.

دەندوو(كۆ.):دەندە.

دەنئووش (باک.): ئەرگىل وخلخلانەيە كە ژنان ومندالأن بەخۋيانىيسوه دەكەن.

دەنىدووك: دندووك، زارى بالندان.

دەندووكچە (باد.): جوورەھەنارێكە.

دەندى (باك.): زەرگەتە.

دهنكه: دهنك بمهممور واتاكانيموه. (نموده.) چمودان.

دەنكە ئار (ھەررا.): (خۇ.،دەر.) برمانە.

دهنک دهنک: داندداند.

دەنكى (باك.): دەنك، چەقالە.

دهنك: شهت، بريو، قريشته، همرا، زيقه، همللا، ناوازه، تهقه، خهمهر، فززه، کرک، کهلپ، شهماته، زوله، پیترن، دون، دونید، زاله، زایه له، بانک، ئاواز. بيّ ن هنست وخوست. بيّ ني بي هنست و خوستي. _ بلند کردن: دهنگ دهربرین . بر گریان: له گابوردان. بوگورانی: تيه ملكردن. _ كرن: بانگ كردن، هاواركردن، وهلأمدانه وه. _ دان: شه يۆلدانى دەنك، وەلامدانسوه. وەلام: دەنسك و بساس، (بىك.) دەن، خهبدر، باس وخوواس، ثاكا. ثمن دووممه كووتور دهنگ ژته نمهات: ئموه درومانگه که هیچ وهلامیک لهتووه نه هاتووه. ناشتی، ناشنایه تی، دۆستايەتى. دەنگيان لەيەكترى گۆربوە: واتە بەنديوارى دۆستايەتيان پساندووه. (باک.) دنگی ساوار کوتانیّیه. بیّــــبوون: حهجمین، تنبتین، هاویّس، خاموّش، ثارام، کپ، (باک.) پهپس، دیبخ، ووس، ووست، بیّ ھىست ، كژومات، كشومات. بى ــى، كپـى، خامۇشى، تەپسى، ئارامى، ماتىمات، كىراهى،كړى. بيّـــبوون: دامركان، دامران، ئارام بوون. وه ـ هاتن: قيراندن، ويقاندن، قيراندن، گوراندن. دهنگي ناوي: هاشد، _ى دىّ. دەنكى ئەسپى: حىلەحىل، دەحىلىّنى. دەنكى بارانـدى: خرمه، خرمه ی دی. ده نکی بای: هاشه، ـــی دی. ده نکی پشیلهی: مياوه، دەميارينى. دەنكى تفەنكى: تەقە، تەقەي دى. دەنگى تۆپى: گرمه، ناڭه، دەگرمىينى، دەباڭىينى. دەنكى خۆش: ئاوازە. دەنگى خۆشىبەز (ئوتۆمۆبىل): گړړه، گړهى دێ. دهنگى چۆلەكەى: جيكە، جيكەجيك: جيڪهي ديّ، ســريوه: دەســريويّني. دەنگــي رِيّـــوي: واقـــه، واقـــهواق، واقمواقيتى. ـــ ى زەركەتەى: كيزه، كيزهكيز، ووززه ووزز ـــ ى دى. ـــ ى ژهنگهسوررهي: ووززه، وووزهووز ــــ ي ديّ. ـــــ ي سمهگي: حمهسه، حديد حديث، عفوعفو، وهړين، حديدي دي، دهوهړي. ــــ ي سيوسيوهي دەركى: سىرە، ــى دى. ــى شكانى دار: قرچە، قرچەى دى.دەنگى كىرتنى چتيكى قورس: تەپە، زرمە، ــى دىّ. ــى كىوىّ: قىبقەب، ــــ ى دەكا. _ى مارى: جىرەجىر، جىرەى دىّ. _ى مىغرى: بالىه، بالىنبال، دهبانینی. ــ ی گامیشی: هوقه، هوقههوق، ــ ی دی. ــ ی گای: بوره، بۆرەبىزد، ـــى دى. ـــى مىتشسورلەي: ووزە، گـيزە، ـــى دى. ـــى نهخوّشى: نقد، نكه، نكهنك، ـــى ديّ. دەنگىي هـاورى: گرمــه، گرمه گرم، بوله، بوله بول دي.

دەنكەيىز: دەنگارىير.

دهنگان: (بال.): ناویکه له قه لشتی کیوان یا لهدرزی زهویان پهران بیت و کانیش نیه.

دهنگانه (باک.): نيودار، بهناوبانگ.

دەنكە: قار، چرە.

دەنك مدەنك: واتموات، ژاوهژاو، كازەكاز، قريشت و هنري، قريشته، همراهمرا، همللاهمللا، جروو كۆمى، چراوهچراو، قاوەقاو، دەنك و دىر،

دەنكەشە (ئەردە.): دەنگەدەنك و ھەراھـەرا، دەمقـرە، قـرە، قرەقـر، قارەقار.

دەنگەوەرە: بۆكەستىك بەكاردەبرى كە دەنگى يەكتىك بە يەكتىكى يا بە چەند كەستىكى دوور رابگەيەنى.

دەنگ بەدەنگ يەكدان: جورتى، دەنگ ليكدان.

رمرم، رمين، دەنگى يەك لەدوواي يەكترى.

دهنگ بهرز: کیانداری دهنگ زل. ــی: دهنگ زلی.

دهنگ بیّر (باک.): گۆرانی بیّر. ـ ی (باک.): گۆرانی بیّری.

دهنگ هِێچياگ (تمرده.): دهنگدانموهي کيتو و تعشکموت و گمرماو و ئيتر.

دهنگ تهپل (ئەردە.): دمېلى دمباو.

دەنگخۇش: خۆشاواز، خۆشبىيى، ئاوازەخووان، خۆشكۆ، گۆرانسى بىلى، كەسىپكە ئاوازەى خۆشبىق. ـ ى: ئاوازە خووانسى، خۆشبىيىرى، گۆرانسى بىيرى، خۆشكۈيى، خۆش دەنگ.

دەنك دېرين: قسه برينهره لهگهل يهكيّكيدا.

دەنك دار: بەناو بانگ، دەنكدىر، بەنىوبانگ. چتىكە دەنكى لىرەبى. — ى: بەنىوبانكى، (باك.) شەپۆلى دەنگان، دەنگدايى، دەنگدارى.

دهنگ دان: تیراخورین، تیخورین، دوواندن، ف درماندان. بانگ کردن وهکور: کابرا، هری هدرامه. دهرکردن، قاودان، بانگهیشتن کردن.

دهنک دان موه: دهرده نسک، رازه، ده نگشهدان، شهپوّلدانه وهی ده نسک، زرینگانه وهی ده نسک، زرینگانه وهی دهنگ و باسه به جوّریّک که گهلیّ که گهلی که سال گوویّی لیّ بیّ. گهرانه وه دهنگ لهناو چیاو نهشکه و ت گهرماو و گهرماو و گهرماو داددا.

دهنگدایره: دهنگی دهفه و ساز و سعمتوور.

دهنگنه رچوون: بلاوبورنه وه دهنگ و باسیکه له لایه نه یه کیک یا دهسته یه کموه بر ناو خهلک.

دهنگدهرهاتن: دهنگ دهرچوون به جووريکي واکه ثهم و ثاو بي بيان.

دهنگ دیان: معبدس له توندی و زور هاو ارکردنه.

دەنگزەنگ: دەنگى زەنگى.

دەنكدانە (باك.): دەنگدانەرە.

دهنگ كهوتن: دهنگ نووسان.

دهنک کردن: بانگ کردن، هاو ارکردن، قسه کردن، لی دووان. دهنگ کرن، هه لدانه قسه یا وه لام دانه وه. تیخورین، دهنگدان، لیخورین.

دهنگ کړ: دهنک زل.

دەنك گۆرين: يەكتر نەدوواندن، (كۆ.) خيّوترشى (خيّ وترشى).

دهنگ گيريان: دهنگ زل بوون، دهنگ گربوون.

دهنگ لێکردن: بانگ کردن، يا دهر کردني چتێک.

دهنگمهل (دهنگ معل): دهنگی پهرهووری.

دەنگ نەقارە: دمېلى دمبار.

دەنگ نووسان

دهنگ فووسان: کپ بوونسی دهنگ و دهرندها تن، (هدورا.) دهنگ نووسیای. دهنگ کموتن.

دونگ نووساو: دونگ که رخ ، دونگ نووسیاگ. __ی (ههور ۱.) : دونگ نووسان.

دەنگ نير: دەنگ زل، كەسيىكە دەنگى گروقەبىبى.

دهنگ و باس: دهنگ، تمرزهنوو، خموهر، هالاو هموالا، باس، خوواس، ناگایی، کوتمدووان و ناخهفتنیکه، که بکمویته سمو زار و زمانان و بلاوییتموه.

دهنگ و دور: دهنگهدهنگ و همراوهوریا.

دەنگىن: ناسراو.

دهنووك (كه.): دندروك.

دەنووكە (ئەردە.) : دەموركانە.

دەنووك لەقلىمق (ك.م.): گيايىمكى ووردە دندووكى وەئىي لەگلىمگى دەچيت.

دەنووك كەوچكە: جووريكە لەمەرارى.

دەنىد: دەنك.

دەننىو: ئىدنىر، ئىر، تورنىن، (رەوا.) دور. تۆولىق. ئىلىفىدى دا: تۆولىق ئىلىددا. كى قاقىزى دا: تۆولىق قاقىزدا.

دور: دهم، زار، دم. پهله، تالووکه. دمه گوویزان. (شکا.، باک.، باد.) دی، (باک.) زیاندهر، گومپراکهر. پشک تاویژتن جووره ژماره یه که لهناو چهند که لهناو چهند که که ناده کری، دوره انیان یه کی چهند قامکیّک ده هیّننه پیشهوه یه کیّکیان ده لَیّ (دهو) له تیّ، ثه و سا قامکه کان لیّکده ده نه و ده رماره ی دیکه شی ده خهنه سهر گردیه کهی ههر چهند بوو له و کهسهوه که دهوی لی کراوه ثه رمیّری لهسه و هم کامیّکیان تعواو بوو نه و ده بیاته و ده و (رودا.): ده رمان.

دهوات: مـهرهکهپدان، دهویّت، (که.) دورات.

دهواخ: دهباخ، خۆشكردنى چەرم.

دهواخانه: دهرمانخانه، دهباخ خانه.

دەواخچى: دەباخچى.

دهوار: پهلاسیکی پانی دریّری ته خته ته خته یه نه موو ده چنری کوچه ران و کوو چادر هه نی دده ن و ده چنه ناوی، په شمال (باد.) و و لاخی به رزه، نمسپ، ماین، نیّستر، کهر، (باک.) پهشه و و لاخ، دی ستوور: کهر، ماین، نهسپ، نیّستر. (ههر.) و و لاّخی به رزه، چاره و ا، نهسپ، ماین، نیّستر، باره بهر، یرّو. دی (که.): جووره قابیّکی قووله.

دهوان: دهبان، تیغی دهبان وهکوو خدنجه و شیرکه دهمه که ی جهوهه رداره. دهوانچه (هدمه.): دهمانچه.

دەواوورەش (ھەررا.): دەرمانفرۇش.

دهوه: دههه. ساهیک، ته پالهینکه له ریخی ره شعوولاً خ و نیستر ژنان به دهست دروستی ده که ن و له ته پاله به رینتر و دریژ تره. کردن: پیژ تن. ده وه ده شتی: شیاکه ینکه له ده رهوی شاواییدا هم ر له خورا و و شک بوربیته وه، ده و کیریله، (همورا.) سه رگین، تهاله.

دهوهره (ئەردە.): چارە، چارەسازى، دەرمانكردن، تىمار. ــ كردن: چارە و دەرمان كردن.

دهوه کێوي: دموهکێويله، دموهدهشتي.

دمومری دمرد: چارهی نهخوشی، چاره.

دهوه کینویله: دمره کینری، سهرگین، دمره دمشتی، تعهاله، (دمر.) لاس، (زمن.) سههمن، شیاکه ی ووشک بوره ره.

دهوه لان: رِیزه ته پاله ییکه به گردی بلندده کری و ناوه که شی پرده کری لسه په ین و وورده ته پاله و پشکه از.

دهوهن: ثهر پنجه دارانهیه که کورتن ههر له ناوییهوه چهند لکیّکیان لی جووی دهبیّتهوه و زور بلّند نابن. به بنکهداره بهروو و مازووش دهلّین که تازه ههلّیدا بیّتهوه دووای برانی. تهره، خووهریّل، (باک.) شتل، (همو.، بار.، دهر.) تهراش، پنچک، کوورس، میتک، بته، بهو دارانه دهلیّن که زور بهرز نهبووبن. جهنگهل، میّشه، لیّر، لیّرهوار. قامیشهلان. دهوه ن بهشاش: مهبهس لهدووان و ناخهفتنیّکی زوری بی سووده.

دەوەند: دەرەن.

دهوجه (كق.): دهسا، دهجا.

دهوخ (باک.): ماندويتي.

دهوخين (باک.): ماندووبوون.

دهور: پهر، پهرانپهر، قهراخ، قهروړخه، دهوره. ـــ کردنهوه: پيدا چوونهوي دهور و وانه و ثيتر.

دهوران (هـمو.): لـه گهمـهى خهنخـهنانيّدا كـه سـێ جـاران ههرسـيّک خهنهكان گهراو نهيدلاراند ــ ي پيده لّين. دهوره.

دموراندمور: پدرانپدر، کرداگرد.

دهوره: گړ، دهور، قمووړخه، په پانپه د. ــ دان: دانه بنار، داکرتن، کړکرتن، ئاخله دان، تموه نه دان، دهورگرتن، تــ منووره دان. چــاخ، چــه رخ، روژگار، دهوران.

دەورەدان: ئاخلەدانى چتىك، كەمارۆدان، دەرردان.

دەورەكردن: خولخوواردن، چەرخ خوواردن.

دەورەگرتن: دەورگرتن، ئاخلەدان، پارچە بەلىيوارى پىللواندا گرتن.

دەووردەم (ئەردە.): لمووز، خرتووم، پووز، پووزە.

دەووركەردەيۆ (ھەررا.): دەروركردنەرە.

دەوروبەر: دەرروپشت.

دەوروپشت: ھەر چووارلا، دەرروبەر، سوور وپسىت، ھاويردۇر، (خۆ.) پىيّ پانە. ناوچەر دەرروبەر.

دەورى: (باك.) تەبــەق، ئامــانيّكى پــهلى نيّــودارە، ـــــى چيــنى: فەخفورى.

دەورێش: عەودال، بى مال وحال، مريدى تەرىقەتى قادرى بە پرچ. ۛ

دهووس: شورين، شورينموار.

دەوسەندن (باک.): چەرخى كوشين، ماكينەيەكــه ترێى دەكوشێ، بـهلاقى ھەڵشێلان، پامال كردن، پێ پەستكردن.

دهوسین: شیّلران، پامالْکران، رِهنج دران.

دەووش: شورين پي.

فەرھەنگى كوردستان

دهویقاندن (زا.): تاقی کردندوهی هیّلکهیه لهلایدن رهقی و ناسکیّتییدوه

به له ددان دان.

دهويك (با.): دۆروك.

دەوين: دۆينە.

دهه (ږوژ.): ووشهییّکه ماینی پیّ دهگیّړنهوه، (باک.) بـوّ بـرموی.بـازاږی وولاّخان لـهکاتی هاندانیّدا بهکاردهبریّت. (باک.) ده (۱۰). دیّ، گوند.

دههان (باک.): دهیان.

دههفزار: دهجاران همزار ۲۰۰۰.

دههه دههه. اباک.): دهیهم، دهههم.

دهههم: دهههک.

دەھەمىن: دەيەمىن.

دههبه (باک.): خدندیی، خدندرهنگ.

دههدهایک (باک.): چینی.

دههره (باک.): مرازیکه لق و پوپی بی که لکی دارانی پی دهبرن.

دههري: جەرگاووس، (كە.) دەيىرى. (باك.) جىل و پۇشاكى قولاپمەچن.

زور تووړه.

دههشک (باک.): جاش.

دههف (باک.): يالّ.

دههفک (باک.): دار، تعلّه.

دههکهر (باک.): پایه، بناخه. ـ ی: پایهتی، بناخهیی.

دههل (باک.): باخی میوه.

دههم (باک.): كۆچىل. سەرپەرشتى.

دهفنگابه (باک.): بههارهکانی.

ده هـ قر (مـوک.): فيّـل، كه لـه ک. جاجميّکه وه کـ وو شـه لّـته هـه لّـده درويّ ده غلّى لهسه و خهرمانان ييّ ده گوويزريّته وه يا لهمـه لوّو شارا پيّى ده به نه سه و خهرمان.

دەھۆل: دەرون، كووس، دهيّل، كۆس، دۆل. ــ ليّدان: دەھۆل كوتان.

دههوٚڵڗهن (كه.): دههوّل ليدهر. ــى: دههوّل ليدهر.

دەھۆڭكوت: دەھۆڭۋەن.

دههوّل و زورنا. درل و زورنا.

دههیه (باد.): داعبا، درنده.

دههیهک (باک.): دهینک.

دهی: ده، دا، دادهی، ووتهی هاندانه. به لنی، بلنی، بر ده نگدانی وو لأخان به کار ده بری، بر هاندانی سه گانیش به کار ده بری، کسکس، حمله له له. دیم. (فه.) دی، گوند، لادی. زووکه، زوویه.

دهيان: چهندين جاره، دههان.

دهیهک: (باک.) دامان، دهینک، دههیهک، الهدهیان یهکینک، الله دهبهان بهکینک، الله دهبهان به کینک، الله دهبهان به کینک.

دهيهم: دهههم. ــ ين: دهههمين.

دهيجا: دهجا، دهيسا.

دمووشک (باک.): درد انه.

دموقاندن: تاقى كردنموه.

دهوكل: كابانيّكه رِوْني كهره بهرههم بيّنيّ.

دەوكول: زاريّشه.

دەوكىس (زا.): خەستەي توررەكە.

دەول (باک.): رەچەللەک، (باک.) سەتىل و دۆلكە و لۆنكەى چەرمىن كەنارى لەچالاواندا پى دەكىتشىن. (كە.، ھەورا.) دەھۆل، تەپل. (دەر.) لەگەلل.

دەوول: ھەرلار تەقەلاً.

دهوول (باک.): سهتلّی چهرمین. مالاو سامان و دمولّهته. دمولّهمهند واتا خاوهندی سامان و مالاو دمولّهت، دهستهلاّت.

دهو لمهنت: سامان، مالاو داهات، خوتشبه ختى، په پوپوق، په لوپوق، مسالا، تاژالا، پوشه وولاخ و وولاخى به يزه. فهرماندارى، بهند درى، نـيّريّتى،

ميري.

دەوڭەتكەتى (باك.): ھەۋار، ئىككەرتوو.

دەوڭەتكىيى: فەرمانى دوا، فەرمان بىن، فەرماندار ـ ـــى: فەرمانى دوايى، فەرماندارى.

دەوڭەشەند: دەرڭىمەند.

دەوللەتى (باك.): پيرۆز. ميرى، ميريّتى، چتيّكه هى ميرى بيّ.

دەوڭەمەن (ھەررا.): دەرڭەمەند.

دمو<u>لهمهند</u>: مالدار، دارا، بدار، بهتفاق، بهمالا، ساماندار، خاوهند سامان، کتوک، بیون: هسهلانگران، سسامان، کتوک، بیون: هسهلانگران، هسهون، همبین، سامانداری، دمرله تمندی، دارایی، بوچک، بی نیازی، همبرون، همبین، سامانداری، زهنگینی.

دهوونته (باد.): خلّتهی روزنییه که له کهنار و بنی مهنجه آو هیزه و چشی تردا دهنیشی دووای تووانه وی

دموون (ئەردە.): دەرەند. دەرەن.

دەولك (هدو. ، باك.): جەرت، سەتلى جىلى يا چەرمىن.

دەولۇ (ھەر.): ئەر گوڭەيە دەمى بۆپشكورتن لىنىك كردبىتىلەرە، دەرلىور، دەرلرو. بادامىكى خەرىكى گەيسان بى يا پەلكەشىنەكەي بقەلىشى.

دموٽوو: (هنر.) دمولڙ.

دەرلووكاند(ھەررا.): دەمكاند.

دموليان (تەردە.): دۆلاو، دۆله، ئاركىر.

دهولیساز (خق.): پزدانی مالاتان. (خق.) تیکول و توویش و تفری سسهر ریخوله و چیکلدانهیه.

دەولىنگ: دەلىنك.

دهويّل (باک.): سيرمه.

دمويّت: (همررا.) دمرات، دمويّت، ممره كمهدان.

دهویت: گهواد، تهرهس، قورومساخ، دهیووس، جاکیش.

دهیدی: له (دهیدک) ی کورتکراوه تعوه، (باک.) لایسی لایهیه. کاتیکی ژنان مندالی خویان دهنووینن دهلین: دهیدی لاو دەيدى، دەيدك لانكه هيلينا زاروكى مروقانه.

دەير: دير، كليسا.

دهیری (که.): دههری، تعوانهن که بروا و باوه ریان لهسه نموهید که گیتی هدر بووه و هدر دهبی و پدروه ردگاری نید. دیرنیشین، ديوانه، شيت، هدرده.

ديزه (باد.): گەلأى گزرەيە برّ ئاژالأن.

دهيسا: تموسا، دهيجا، دهجا، زووكه، پهلهيكه، دهسادهي.

دەيسدەى: بروانه: دەيسا.

دهیسهم (باک.): پادشایه کی کورد بووه له کوردستان و نازهربایجانیدا فه رمانږه وایی کردوه له پاشان به دهستی سالار کوړی مامیه لان گیراوه و چاویان رژاندوره و دووایه کوژتوویانه.

دهيلاخ: تۆرم، (باك.) گووييك. گۆلكى ووشترى، بەچكەي ووشترى. دهيلهم (ئەردە.): نيوچاوان، توويلل، ناوى تيرەيلكى گەورەيلە لله كورد، ابو الفداء الحموي له باسي كورداندا دهليّ: فارس سيّ ناوي ههيـه يـا سيّ باوكى هديد و يا سيّ ندتموهن: كورد ، جيل ، دهيلهم ، وادياره كه جيل ناوى فارسى به خزيموه بمستووه بدلام كورد بمناوى خزى مايه تمنها دهيلهم بزر بووه ، هينديك ده لين تركى نازهربايجاني له شوويني واندا ماون، (تممه در قیدکی ناشکراید چونکوو تورک مغوولن و ناشکراشه کهی ها توونه ته ئاز وربایجان. گیو) هیندیکیش دولین (زازا و دومان، دومبل) پاشماوهی دهیلهمانن، به لام گهلیک راسته و دروسته که بلیّین دلیّم که شهمرلا بوونه عهرهب و پاشماوهي دهيلهمن له بنچينهدا كوردن (جگهرخووين).

دهيم (كه.): ديم، زهوييكه تعنها له بارانه ثاو بخوواتهوه و بهس.

دهيممرو (تعرده.): ديمنزار، زموى ديم.

دهيمهكار: ديّم، ديّمهكار. ــى: ديّمهكارى.

دهیمیله: جروره دهغلیّکه وهکرو ههرزنی وایه، (همورا.) کهردړه.

دهینان (باک.): دانان، دهینه.

دهيندڪ (باک.): چەقالە، بادام.

دهیووس: دریت، دهریت، بی نامورس. ^ا

دهیوولایین (دهر.): تیکوشین، تیکوشینکردن، تریت کردن.

دهیها: هاها ، هدیها ، ناها .

دب (دبب) (ئەردە.): وەرە، دەنگىكە بالندە يا ئاۋالى بى بانگ دەكرى. دباره (باک.): فَيْلُ و لَيْپ و فهره جي شهرٍ و جهنگٽيه.

دېيې (دېبدېب) (ئەردە.): ووشەيەكە بالندە و ئاژالى پى بانگ دەكرى،

دېراك (باك.): بالندهيي كه.

دبستان: قوتا بخانه. _ى: قوتابى، شاكرد.

دبووك (دەر.): دەبى.

دېن دېن (ئەردە.): بروانه: دېدب.

دت (باک.): گهمدیدکی کوردیید.

دته (روژ.): کچ، کیژ، دوت.

دجله: زیّیه که له کوردستانی باکوور هه لّده قولّی و به ناو شاری موسل و بهغدا تیده پهری تا بهسره و کهنداو.

دخسين (باک.): چاو پي هه لنههاتن، چهپخووس.

ددان: (بابا.) دان، (دهر.) دیان، (باک.، رهرا.) دران،

(فه.) دنان. خلیّنه: خریّ، خریّنه، هاروو، کورسی، درانیّن کورسی شـهش لمسمر هوه وشمش لم خووارهوهن. كاكيله: چووار لمسمرين و چوواريش لىلىغورارى. درۆك، درانىيىن ئارگورشىكى، دوردوون. بىرۆك: (كسه.) ددانه پيشينيان، ددانين براكوور. چوار لمسمرين و چوارلمخوواري. ددانم ددانم ناگري واته ددانه چيرهمه، هه لده لهرزم، هه لده چووقيم.

ددان فالبوونهوه: سربووني ددان به هزي خوو اردني چتي ترشهوه.

ددان ئیشای (همررا.): ددان ئیشه.

ددان ئیشه: (همورا.) ددان ئیشای، ددان ئیشان.

ددننه: ددانهی مشار و چهرخ و ثیستر. (بابا.) دیانه دیانه، (ههورا.) بركبرك، كونجه، كونجهكونج، هونهريّكه له پيشهي جوّلاًيسي و مسگهراندا وه كوو دداني مشاري وايه.

ددانه پیشینیان (که.): ددانه کانی پیشهوه.

ددنه چيره: چوقه چوقى ددان لمسهرمان يا له ترسان، رچ، دانه رچه، دان رسكيّ. برّ ههژاري و دهستكورتيش به كاردهبريّ.

ددانه پچه: ددان ليّكدان لمسمرمان يا له رقان يان له ترسان، چوّقه چوّق. ددانهویدوی: ددانی ریّوی، دانریّوی، جووره خشلیّکی ناسراوه.

ددانم زيرينه: نعو ددانه قاعانه يدكه له دوراي تعمدني حدوتسالي مندالأن دەردەكموي.

ددانهسهیه: گیایه که گفزیّک بلّند و بهشلکی گولّیّکی شین دهردهکات و به چينشتي دهخوري كه ووشكيش بوو همموو لمشي دړووي دهردهكات.

ددانه کیوینی (که.): ددانی حدو تسائی، ثعو ددانانه یه که تعمیه نی حموتساليدا دەردەكمون.

ددانه مشکه (مرک.): تیک، مام شعبه قه، پشت ماسی، پشت

ددان به جمرگی خودانان: دلههالگرتن، كوريش، پشسوودريّژي، كلهيي نەكردن، ملپانى.

ددان بهجمركي خودانمر: پشوو دريّر، گلهيي نهكهر، ملپان، بهپشوو.

ددان پيدانان: پي لي نان. جوون، جوويين، درکاندن، پالينان.

ددان پيدانهر: دركينهر، پالينهر، پي لي نهر.

ددان زير: ددان زيرين.

ددان زيرين: ددان زير.

ددنساز: ددانکار. ــی: ددانکاری.

ددنشاش: ددان بلاو. ـ ي: ددان بلاوي.

ددانساز. ددانساز. ددانسازی.

ددانکهل: کهسیّکه یهک یا چهند ددانیّکی کسرتبیّ. ـ ی: ددان کسرتن.

ددانكەوتن: ددانكەلى.

ددانکرموّل: ددانی کرمیّ.

ددان لهچيږ مومبردن: گوڤيّن، قرساندن.

فهرههنگی کوردستان

درهنگترين: ديرترين.

درەنگ خيز: سستەپەللە، خار.

درهنگ ڪردن: ديركردن.

درهنگی: دیری، کاتی درهنگان.

درهو (فه.): درویّنه. ـ کردن: درویّنه کردن. (باد.) دروّ. ـ کمر: درهوین، دروزن، بيّ بهخت.

درهوان (ئەردە.): درويتنەكار.

درهوهنی: پالهییکه تعنها دروینه بکات، دروینهکار.

درمووش: ئالاً ، بهیداخ. ـ ي كاره: ئالاّى كارهى. دريشه.

درهوشان: وورشهدان، تروسكان، برووكان، برووكانموه.

درهوشانهوه: تروسكانموه.

درموشاندن: درموشانموه.

درموشه (همررا.): دريشه.

درموشهدار: تروسكهدار.

درهوشهوهر: تروسكهدهر، درموشهر.

درهوشمر: درموشهدهر، تروسكهدهر، درموشهر.

درموشدار: تالآدار. _ى: تالآدارى.

درەوشىنەوە: درەرشانىرە.

درموكار: درويّنه كار، درموكهر. ــى: سهپاني.

درهوکهر (هدورا.): دروینه کار، دروینه کهر. سهپان، وهرزیر، درموان.

درهوگهر (فه.): درویّنه کار. (فه.) ـی: درویّنه کاری.

درههي (باد.): نعري، نعريّندهريّ.

درههی (باک.): داریّکه.

درهی (همورا.): درک، دروو، تووترک.

درب (باک.): دره.

دردان. شمق کردن، کردنه درو پارچه، ریگاکردنموه، دردان.

درد: دررد.

دردان: درپيدان، جي کردنهوه، ته که کردن.

درد (باک.): درک و داڵی گچکهیه.

دردرک (باک.): تووتړک (داريکه)، (باد.) دردړی.

دردری (باد.): تووترک (داریکه).

دردۆنگ: پاشل پیس. ــى: پاشل پیسى.

دردووك: جەربەزە، ساختەچى، فيّلباز.

دردووک و پیانسه: بیتسام ریشر، هسهرزهکاری. تسازه دهمسی دردوک و

درز: ترهک، تریز، تریک، تلیش، دەرز، قەللىشت، تەرەک، دەرەز، زەنگ،

هدرهس بردن، قه لمستيكى زور زراو و باريكى چت.

درزبردن: قەلسىن، شەق برون، درزدان، ترەكىن.

درزدان: درزبردن.

درزگردن، ترهک و تلیش پرکردنموه.

ددان گو: دیانگر. _ کردنموه: قیچکرن.

ددان مرواری: ددانی ریک و سپی.

ددان ووشتره (مرک.): جروره گەغيّكه.

دداني حموتسالي: ددانه گيويني، ددانيّکه له تعممني ٧ سالّيدا ده کعويّ.

ددانی شیری: نمو ددانانهیه، که له تعمهنی ۳، ۷ سالیدا ده کموی.

ددۆ (باک.): دور.

ندوو (چی.): درو.

در: زبر، زوو، درن. زماندریّژ، جنیّوفروّش. تازا، دروک، درنده، بوسمگ به کار دەبرى، ئه شيوهى تەوسوو پللاردا بۆ مرۆ قانىش به کاردەبرى.

دراخه: مهلوی دهخل.

دراف (باک.): پوول، پاره، دراو.

درافكهني (باك.): بدرچاوتهنگ.

درامهتی (باک.): سوویند، سووند.

دران (باک.): ددان، درانین نارگووشکی، در ذک. درانین براکرور: چووار ددانه تیژهکان. درانین کورسی: خلینه، خریسه. درانین بایی: ددانی

قولایی ژههر داری مارییه. ـ کشاندن: ههلکرن و یاراکرن.

دران: دادران، داتلیشان، پارچهپارچهبوون، دەرزین، چران، چریان.

درانىدن، چرانىدن، ھەڭزرانىدن، دادرانىدن، ھلهلانىدن، چرانىدن، دەرزانىدن، قەرساندن، زقاركرن، ھلقرتاندن، قەرسان.

دراو: پارچه کراو، تلیشاو، دادراو، دریاو، داتلیشاو، لهت و کوتکراو.

دراو: پاره، پوول، پهره، زهر، دراث. ــى نهغد: پوولى نهغد.

دراوسيّ: هاوسايه، هاوسيّ، دەراوسيّ.

دراوسي يمتى: هارسي يەتى.

دراوكراو، زيركر.

دراوي: باري دران.

دراوی نهفد: پارهی دروست کراو له قاقه زیا له ناسن.

درهخت (که. ، همورا.): داری بهر دارو و بی بهره که سموز و به پیوه بی،

(باک.) بهرانی، شههینزک.

درهخت و تووفي (همررا.): دارهتور.

درهخت و ناری (همررا.): دارههمنار.

دره خشان: تروسکان، تروسکه دار، برووسکانه وه، چتیکه زور پرشنگ و رووناكى بداتموه.

دره خشافهوه: ترووسكانموه.

دره خشانی: تروسکه داری.

دره خشینهوه: تروسکانهوه.

درهم: درههم، بدردیّکی ناسراوی تدرازوویه چل و هدشت

دهنکه له زيو.

درهنگ: دير. وه _ خستن: كشكشاندن، كيركردن، شارقلاندن. وه _ كەرتى: كشان، كشكشان، گىربورن، قارقلىن. وەرخەر: درەنگ ھيّلّ.

درهنگان: کاتی درهنگ.

درهنگتر: (باک.) پیشتهتر.

<111/

درزی: دورزی.

and also their

درزیردن.

درژ (رِوژ.): دژ، مۆن، توورِه، تروز، قەلىس، رِق ئەستوور. (ئەردە.) چىتى خار كەكرژ نەبىي.

درژانگ (ږوژ.): لاوازی، کزی. ــ دان: لاواز و کزبوون.

درژاوي: بهکاوهخو.

درژی (روزژ.): دژی، مونی، ناوچاوگرژی.

درسهك (كه.): سنوور، تخووبيكه لمنيواني دروپارچه زهويياندابي.

درست: دروست. ـ ى: دروستى.

درشت: واژی وورد، گر، گرووز. مردی لسندهغیری گینـل. ـــــی: گــړی، گرووری (به پیچموانهی ووردی). لـمندهغیری، گینلی.

درقاندن (روژ.): قرته کردنی مریشک.

درقه (رزژ.): قرته.

درقهدرق (ږوژ.): قرتدقرت کردنی مریشک به دهوری جووچکهکانیدا.

درک: دروو، چقل، چتیکی باریک و سمرتیژه لمه درهخت و گژو گیایان پهیدا دهبی لمه لمهش و کفل و پهل هملنده چهقی.

دركاندراو: دركينراو، پي لي نراو، ناشكراكراو.

<mark>درڪاندن</mark>: دەرېرپين، پيٽ ليّنان، تركهزاندن، ترەكاندن، داپلاندن، پاليّ نان، _دازى نهيّنى ئاشكراكردن.

درکاندن.

درکنوی: درواوی، چقلاوی، چتیکه درووی زور پیده بی، یا شووینیکه درکی زوربی، ماسی درکاوی.

در<u>که . خووره گرمژه په که له مندالآن ديّ و سهريان وه کوو دړووی تيژه ،</u> درکه ميّکوته.

دركه: گۆشە، هيما ، رېك.

دركهناسنينه: دركه، كه لهوي.

در کهتاله (کد.): گیایه که نیو به ن ن بلند دهبی و ناخوری و گولسی زهردی درواوی دینی.

درکیکهزهرده: زهرسیری، دروه زهرده، پنجه گیایه کی زلمه که ووشک بوو دهبیته درویکی زهرد ووشتر دهیخورا، ووشتر خیره، بعووشکی و سووتاوی به رونی کمرهره له ناوره و له همر برینیکی بدری چاکی دهکا تعوه.

درگهزی (بابا.): چاڵووک، جووره داریّکی درواوی هممیشـه سـهوز و قایم و بـدژنیّک بـدرزتر دهبیّ دهکریّته پـدرژین و لـمسـهری دیواران دهگیریّ. درکهشینه: گیایه که دارک و گهلاّ و گولّه کهی شین و درواوییه.

در که که الهوی: گیایه کی به هارییه در کیکی تیژ دهرده کا نهژنزیه ک به رز

در كموميكوته: گرمژهي ميكوته،

درڪ ڪيا: شخلي.

دركودال: دروودال.

درکی مهم وزین: به کمسیک ده لینن، که گهیشته چتیک نیستر لینی نمیتمره.

دركێن: دركێنهر، ددان پێدانهر، پێ لێ نهر.

دركينه: دركين، جوچكهي تازه تووك ليها توو.

درڪينهر: درکين، پي لينهر، ددان پيدانهر.

دپکين: (نمرده.) دړکاوی، دړواوی.

دپکينه (نمرده.): دړواوی، دړکاوی.

درگا (نهرده.): دهرگا. زار و سهري خيگه و مهشكه و كووپه و ثيتر.

درگابوون (تمرده.): كون بوونى برين و زاركرانموهى.

درگاپيومدان: دەركە پيوەدان، جووتكردن.

درگاژهنانه (تمرده.): كۆبورنموه و دووان بمېزندى كردنموهى چتيكموه.

درگانه (تعرده.): دەرگانه.

درگاوان: دەركاوان.

درکه (ندرده.): دهره، شيو، كون. ووشكاييكه، كه هدر چوارلاي ناويي.

درگنه (باد.): گۆزەى ئاوى.

درم (کد.): ثارسم، پهتا، درمانه، (که.) درمی. ههلامسهت، پهسیویکی سارییه، سه همموو جسووره نهخوشی و دهردیککی وا دهلیّسن کسهلیّک بگیردریّتهوه. دهنگی ته پلّ.

درمانه: درم، پهتا ، درمی.

درم داكهوتن: بالأوبوونهودي هدالأمدته له شووينيكيدا.

درمی: درمانه، درم، پهتا.

دړن: چڵک، بودړن، بونی چڵک. (که.) زوور، زبر، گر، بـوّسـهگی دړ و، مروی زماندریژو و بیّشهرمیش بهکار دهبریّ.

دونسک: گیایه که شیره که ی امناو ددانی کلور و خووار داستری ژانسی ده کینی.

دونان: گرنان، درنان، سه رچاوگه یه کی ناوه که دوو ده ریایان پیک بگهیمنی، زموی و شوویّنیّکی به رد و گرنج گرنج درز و شعقاری زوّر بیّ مروّ نه تووانی به ناسانی پیّ یدا بروات.

درنه (زا.): کرمی ناوزگی مهر.

درنه: رِق ئەستوررٍ، قەلس. (بىك.) كونىپىكى گېكىمو ووردە. (فىه.) زيوانى برنجى. گەنەي وولاخان. دړنده.

درنهکه (رهوا.): گروو. - گرتن: گرووگرتن.

درنج: ديّو، ديّوو درنج، جندلاكه، جنوّكه.

درنده: جاندوهری گانشتخار و در وه کورگ و پاننگ و شیر و وورج و کلمتیار و بعور و ثیتر، خووتنخور.

دېندېن (که.): زېر، زوور.

درنگانهوه: زرنگانهوهی گووی.

درنگه: جروره ده نگیکه وه کوو مس و تعنه که و کعوان و ثیشر. درنگ درنگ: ده نگی مس و یا تعنه کهی یه ک له دروای یه ک.

درنده.

دروار (باد. ، موک.): بهرگدروو ، دروومان.

درواريتي (باد. ، موک.): بهرگدروويتي.

درواری (باد. ، موک.) : بدرگ دروون.

دروان: دووران.

دروستكردن: دروستكردن.

دروسى: دروستى.

دروین: درورانن، دروون، دروومان.

دروزنه، درور.

دروینه که در (باک.) براندوک. پاله، درموکه در (باک.) براندورغ، (که.) درمونی.

دروو (ئەردە.): درز.

دپوو: (دەر.) دړەى. زى، قەللەم، قىدرەم، لاس، (باك.) پىدژەل، سىترى. درك، ئەسترى، دړى، چقل، قەللچخ.

دپووه خر: گیاو درویکی زوره که زموی داپوشی بی .

دىيوۋەزەردە: چقللە كەللىرى، دركە زەردە.

درووتن (زا.): دروون، دروینه.

درووخانن (تەردە.): سووزانەوەي گەروو.

درووخه (نمرده.): تروزانموه و کاوهکاری گمروو و دهروون.

درووخیان: چووزانموه و خورانی گهروو.

دروود: رِدِرُ باشي، پهيامي خاس.

دروودال: درک و دال.

درووزن: دروکهر، دروزن.

درووشه: وورشه، درریشه، زریوه.

درووشم: دروشم، نیشان، مانایه کی تایبه تی خوی ههیه. نیشانه ییکی تایبه تیه که همور نه ته وهیه کی ثازاد ههیه تی. ـــی وولاخ و مالاتان:

داخ. _ كردن: داخكردن.

دروشم: شيّره، درووث.

درووشن: چتيّکه بدرهوشيّتهوه، درهخشان.

درووشيّ (زا.): ئيسكى لوولاك.

درووشیان: درهوشانموه.

درووشين: درموشانموه.

درووف (باک.): شکل، وینه، درووشم، تاوینه.

درووکهر (ئهرده.): ستری بړک. چیوتاش، دارتاش.

هرووگه: (گهر.) دوړووگه، دورووکه. (ږوژ.) لمن. ژیراث، نیتفرو. ـــ ی گجکه: نافروزنک.

دروومان: دروون، قرازیان، دروار، (همورا.) فراسهی، واسهی. دروونی جل و بعرگ و چتی تر به تعقلاً.

دروون: دروراندن، مرازیان، درورانن، دروین، دروینه کردن.

دروينه (همر.): دروينه.

دروونهوه: دروباره درهوکردنهوه. دروباره دروومان کردنهوه.

دروي (همررا.): درو.

دروین: دروون.

دروونه وی گیاو دهغل به داس.

درههم: درهم، پارچه پوولنیکی زیوینی ۵۰ فلس بایی عیراقییه.

دروانگه (گهر.): رِوْچنه، کولانهی بانی.

درواو: دروراو، دورواو.

درواوي: درکاري.

دروهدای (همورا.): دروکردن.

درة: (همورا.) دروێ، قموانه، هملاّت، هملّبهست، دهلمسه. (باک.) ڤر، ڤرکا، دەرەو. ناړاستى، پۆت، خووارى، قسمى هملّبهستراو و ساخته. ـــ

كردن: قركرن. وه ـ خستندوه: پرساخووه، بسوونداكشاندن.

دري: فردري: ورد حسببوه: پرساخووه: بسووندانساندي.

درؤح: دروخانموه، جوّره تام و چووزانموه يتکه له خوواردسي رونس (بوّبا)

دا پهیدا دهبی که گهروو و زمان و ناودهم دهچووزیّنیّتهوه. .

درۆخەدرۆخ: چروزانەرەي سەرسنگ و دەروون لەسەرمان.

درۆزن: ناراست، فرفرق، فرۆكەر، فركەر، دەرەريىن، دەرەوچىن، دەرموكىّر، كەستىكە زور درۆيان بكا .

دروزنان، چتيکه يا ووتهيهکه له هي دروزنان بچي.

درۆزنسە: كوريرەكانى، (هسەررا.) هانەدرۆزنسە، (هسەر.) بورارەكانى، بەھارەكانى، كانيەكە تەنها بەھاران دەۋيتەرە.

درۆزنى: درۆكردن.

درۆزنىيتى: قركەرى.

دروشم: شيّره، نيشان.

دروّق (زا.): روخسار.

دپؤک: درانین نارگووشکی، دوو ددان لهسهرهوهن دووش لهخوواری له ژیر چاواندان له نیوه پاستی برؤک، کاکیلهی دان همر لایه ی یه کیکی کی لییه.

دروّ (رورد): بمرزی، سمریلندی، شان بلندی.

درۆكردن: ناراستى نوراندن.

دروم (ئەردە.): ۋەقنە.

درووده نهسه: چاوو راو.

دروس (ندرده.): دروست. ــ بوون: دروست برون.

دروست: چتێکه به پێی دهستووری ناسمانی یا زهمینی رهوا بێت، رهوا، شیاو، رێدراو، راست، کیپ. ببوو: پێکهاتوو، رێک کموتوو. کردن: چێکرن. راست، کهسێکه راست بێ و درونهکا. ناماده، ساز، رێک، گهلاله. جووت ببوون، سوواربوون، رهیی لێک هاتن. ساخ، خوش، تعندروست، لهش ساخ، ناب: نارهوا، نهشیاو، (باک.) رووشوشتی.

دروستایی: نامادهیی، گهلاته کردن، بن چوونه همو ارگه کانی کوردستان ...

ىر.وە. **دروست بوون:** ړەوابرون، ړێ دران، پێکهاتن. جووتبوون، کۆيوونەرەى پياو لـەگەل*رنى خۆى.

دروستكمردهى (همورا.): دروستكردن.

دروستکردن: رِیّکخست و پیّکهینان و سازاندنی چهند کهرمستهیهک، وهکوو دروستکردنی خانوو یا چاپخانه.

دروستى: ريّكى، پوختى، سازى، ساخى، ساغى. نا ــ : پيسى.

دروستياخوكرن (باك.): خزنامادهكردن.

درياز: گونديّكه له نزيك مههاباد. "

درياك: دراو، تليشاو، شر.

دریان: (که.) دران، تلیشان. باکردنی وولاخ و ناژال لهبهر زور خوداردنی جۆو ئىتر.

درياو (كه.): دراو ، شر.

دريخ: حديف، پهروش، دريخ، كۆتايى. ــى: بهحديف بوون، پهروش

درند: بدرواژی (کورتی)یه، داهنول، کشاو،کیشدار. به پیجهوانهی كورته. _ كرن: دريّ (كردن، كشاندن. _ بوون: راكشان، نوستن، تخيّلل بوون، سەرنانەرە، پالدانموه، پالمەرەدان، پالكموتن، پالكمەنان. ــــ بوونموه: دوواکموتني کاريک و قهتيس بووني، کاره که زلار دريژ بنوتموه. _ کردنموه: دریژه پیدان به قسه یا بهکردموهیهک.

دريزا: دريزايي، دريزي.

دريزاهي: دريزايي.

دریدهیی: دریژی، دریژاهی، (باک.) دووش، باری دریژی له مشت.

دریزه: دوور و دریز، پهره. ــ دان :چیروکهدان.

دریده پیدان: پیدا چوونه خووار، دوور و دریژکردنه و، نهسه ر رویشتن، هەڭرشتن، ھەڭرژتن، ئى نەبرىنمود، دريژكردنمود.

درێژموكردن: درێژكردنموه، داكێشان. درێژبوون: ڕازان، ڕاكشان، پاڵ كمفان. ^{*}

دريدددر (هدورا.): زور بلي، چەندىباز، سازنده. سدى: چەندىبازى،

درێژداهوٚڵ: مرزى درێژى لـەړولاواز.

دريزكردن: به پيچموانهى بهرين كردن. به زموى دادانسى يسمكيك، راكيشان.

دريزكونه: چتيكه كسيك دريربي.

درية كيشان (ئىدردد.): تلقر، تلورك فتن، قنگ دوتلور، بالك دوتن، (ئەردە.) دلووركەفات.

در**ێژووڪه**: درێژکڒڵه. ٔ

دریزی: باری دریژایی چت، دریژ.

دريسمه: ريسمه، گريژهنه.

دريشه: (همررا.) درموشه.

دريشيك (زا.): دريشه.

دریشووشک (باک.): دریشووکه، چزوی مار و دووپشک و نیتر.

دریشووکه: (باک.) دریشووشک. چز، چزوری مارو دووپشک و ثیتر.

دريغ: دريخ، ديف، كوتايي.

دريغ، حديف.

دريغ ڪردن: كۆتايى كردن له كاريكيدا.

دريغي كردن.

دريله: گيايه كى به هاريه و ك چاوبازه به لأم پنجى بچوركتره. دركه. (هدورا.) زیپکه، گرمژه.

دريلهوميكوته (همررا.): زيپكهي ميكوته.

درين: دادر، ئهو كهسهيه كه دهدري، چتى دهدريني.

دیی: دړک، دړوو. زووري، زبري. بـ په يـه کيکي نـهديوو بــزر، لــه دړينــهوه دروستکراوه. دروو، درک، (همهورا.) درهی. (رموا.، باد.) جموره دارېکي دړواويه بهرهکهي وهکوو گيووژي وايه، (همورا.) تووتړک.

دریست (باک.): دروست.

دریت: دراو، پوول، پاره.

درين: دادرين، دراندن، تليشاندن، دراندني چتى تنراو و هيندي چي تر. رفان، مىشق، رىگا كردنموهى ئاو.

دز: دەس پیس، دەست پیس، دزلاک، ناپاک، دزەک، ئىمبابۇز، دزلاكسەر، (باک.) كەلەممە، كرۆكە. در، قەلاد رەوانىدز، رەوەنىددر، قىدلاتى رەوان (روح) يا رموهندان.

دزه: دزی، پهنهانی، نهیننی. به ـ کاری خوّی کرد: به پهنهانی کاری خوّی

دزهباریکه: باریکه ری.

دزهخفنه: زهردهخهنه، لچ خهنه.

دزه خورجینی: کردنی کاریک یا چتیک بهدری نهم و نهو.

دزهڪ: فرين، دروک.

دزهكردن: خودزينهوه.

دزهين: هززيكي كورده له دهشتي هموليردا نيشتهجين.

دزجار: شوو ينيكه كه دزى زور بي.

هزدار: دژدار، قاملا وان، قاملاته وان، كيشكچى دزان و پاريزگار. خاوهند و فهرمان رهوای قه لأت. ـ ي: قه لأتهواني، كيشكچيتي.

دزی دهریایه.

دزدهسهه: دز دهستهک، دهسکیس.

دزدهسته که دهستکیس، یاریکار و ری نیشاندهری دزان.

دزدزاني: گهمهيهكي مندالآنهيه.

هزران: دزی کران.

دزراو: چتيکه دز بردبيتي.

دزكۆژە: دزشارەوه، كىستىكە دزان پەنا بدات.

دزكۆرگ، حاشارگەي دزان، جيكايەك دزان چتمەكى دزيارى يا

خزياني تيدا بشارنموه.

دزكۆرگە: دزكۆرگە.

دزگا: دزکوژگه.

دزکزژگه.

دزگهردهنه (تدرده.): جدرده، چدته، ريكر.

دزگرتی (باک): دهزگیران.

دزگیر (ئەردە.): (ئەردە.) قەرەسۆران.

دزگين (باک.): لغار، دهستهجلهر.

دزنهبهر: چتی هیچ و پووچ و بی نرخ.

دزنيرو: شوفار. _ يى: شوفارى.



دزوّڪ: دز.

دزوکهر (باک.): دز. _ ی (باک.): دزی، دزیتی.

هزیار: دهسکیس، دهستکیس. ــــى: دهسکیسسی. وولاّخ و نـاژال و کـهل و پهلـى دزراوه.

دزياك: دزراو، چرپياك.

دزیمی: دزیّتی.

دزينتي: ئىبابۆزى.

۵زێو: ناحعز، ناشيرين، (باک.) بهتۆک. ــى: ناحعزى، ناشيرينى.

هزی: پیشهی دزان، ثعبابوّزی، دهست پیسی، کردن: ثعبابوّزی کرن، دزینی چتی مهردوم، نهیّنی، پهنهانی، به د: به نهیّنی، هیّمنی، است. در د

دزیتهنی: کعل و پعل و چتیکه شایانی دزرانی بی.

دزی کردن: تعبابوزی و دهست پیسی کردن.

دزین: دزی کردن، (نهرده.) چرپانن.

دزینهوه: دزین و کمم کردنموهی چت کممکممه. خوّ : پاشهکشه کردن، خوّشار دنموه.

دژ: قهلاّ، قهلاّت، کونگره، دز، بورج. پیس، بهد، چهپهلاّ. درژ: (موک.) کـز، مـات، خـهمگین، بهپهروّش، نـاریّک، دامـاو، دژژ، وهرِهز، گــرژ. رامیّن، بیرکهردود. لووش، نهیار، پیّجهوانه.

دژاو: گيان لمبدريكه كدم ثاو بخوواتدوه.

دایمتی: برونی درو چت به چهشنیکی واکه هدرگیز کونهبنموه.

دژبوون: کرژبوون، رق همستان، پیس بوون، گرژبوون.

دژههسفن (شهرده.): دیرپهست، دژوارپهستند، بهدگرمان، نیگهران، دو دلد.

فرهان: دورمن.

دژخور: كەمخىر، (ھەررا.) كەمرور.

درْخوراک: پیسخور، درْخور،

دژدار: قەلاتموان، قەلاتدار، نۆيەتچى.

دژدوويّن: كىمدرو.

دژران (جا.): ئالۆزى، كارىسەخت.

دڙڪام: بروانه: دوودل، نيگهران.

دڙڪردن: مؤن بوون، ناوچاو ترسانن، رق هستان.

دژمان: جنيّو.

درمهن (هدررا.): دوژمن.

دژمهنی: دوژمنی.

درُمن: دورُمن.

دژمناتی (باک.): دوژمنایهتی.

دژمناهی (کۆ.): دوژمنایهتی، دژمناتی.

دژمنایهتی: درژمنایهتی.

دژمنی: دوژمنی.

دژمێن (دەر. ، ھەورا.) : جنێو، دژان.

هژوار: سهخت، حاستهم، گران، پرچوزت، تووش، رهق، توندوتید، درخشار، دژ، توند، ثاستهم، ثاقزیّمکی. توند و تیژبو تووتن و بیبار و چتی وا به کار دهبریّ. دی: دژیا، کوّتهک، سهختی، پیّسییر، گرانی، درخشاری، پچرپچر، پچهرپچهر.

دژوون (همو. ، خۆ.): دژوين، چڵكن. ـــى: دژوينى.

دژوین (موک.): (همو.، خـق.) دژوون، چڵکن، کمسێکه لـمش و جلکی چڵکن و مترواناوی بێ. جنێو، جووێن. ـــي: چڵکني.

دژهۆنى: كۆكردنـموهى دوو ووشـه كـه دژايـهتى بـێ لـه ناوهنديـاندا يـا لـه رستهيهكيدا.

دژيا (هنورا.): ئاڭۆز، شيّواو.

دژیی: مۆنی، کرژي.

درى: جووره نەختىشىكە، كەبە ئاۋالأن دەگا.

دست (باک.): دیزهی گلوره، مهنجه لی گلورهیه.

دسر (ندرده.): ریکای تووش و سهختی چیایان.

دش: دشگ. بزژنی خرشکی میردییه و بومیردیش خوشکی ژنییه، (باک.) بالتروز. دژ، خراو.

دشه (تەردە.): خراب، بەد، پىس، چەپەل.

دشهۆكه (دەر.): وورده زيپكه و تنچكهيه.

دشت: گەند، بەد، خراو، ناقۇلاً. ــ ه: ناشيرين، بەدى، خراپى، گەندى.

دشخووارد: وورده خشت و خالاً.

دشكردن: خو كيشانموه له كاريك و دەست لى هەلگرتن.

دشمن: دوژمن، ناحهز. ــى: دوژمنى، ناحهزى.

دشوار: دژوار، سهخت. ــى: دژوارى، سهختى.

دشی: خراپی، بعدی، پیسی، چەپەلی.

دفتهری (باک.): دەردیکه پشووی مرزی تعنگ دەکات.

دفره (باک.): بهفیز، بههدوا.

دفك: كولّ، به كولْي گريانيّ دهلْيّن.

نفلۆك: مل پيچ، فانيله، ژيركراس. [~]

دفن (باک. ، شدم.) : کدپر، لروت.

دهناك (كه. ، رِدْرْ.): گوريچه، ئىدو قۆرتەيدە كە ئىدنار گۆرتىدا مىردورى

دەنرىت.

دفنان (باک.): هزدانموه، تزلهی چاکهکردنموه. پسووله.

ئفنهنفن (ړوژ.): پشوو سووارييه لهبهر زور خواردني يا نهخرشي.

دفن بمران (باک): کهپربدران، لووت زل.

دفهد (باد.): گفهگف، نیوی دهنگی باو بوران و تهرزهیه.

دهمری (زا.): مروی بی دهم و دوو ، بی دهم و پل.

دفنزهم (زا.): مرزقی زمان شیرین.

دفيت (باك.): بهندو قهيتاني چهرم، سيرمه، دڤيل.

دهيّل (شکا.، نهه.); سيرمه، دڤيّت. (زا.) کونيّکه چهرمي

سەرپەنجەي نەعلى تىپەلدەكىتشرى.

دقدقاندن (باک.): قدیلکهدان.

دقدقینی(باک.): قدیلکهدران.

دك (باك.): سەكۆ.

دكان (باك.): سەكۆ، كۆسپەي بلند. دووكان.

دكانچى (باك.): دووكاندار.

دكاندار (باك.): دووكانچي، دووكاندار. (باك.) ـ ي: دووكانداري.

دڪراندن (باک.): رێزگرتن. '

دكين (زا.): چلكنى كەل و پەلەبە جووريكى كەبوواردېيتى.

دگان (تا.): ددان.

دگەل (باک.): دەگەل، ئەگەل، قىيّرە، پىيّرە. ـــ ھەڤ: پيّكىوە. ـــ قىّ چەندى: ئەگەل ھەندى. ـــ قىّ ھەندى: ئەگەل ھەندى. ـــ قىّ قاسى: ئەركاتەدا.

دكدگ (فه.): بالاندني بزن.

دگنگان (باک.): (باک.) دهغدهغان.

دگدگه: معزره قيّكه له خولانموه دا نهيه ته سمر دهست.

دگلدانه (بابا.): جاران بز بهشهردانی که لهبابان به کاردهبرا.

دگمه (زا.): دوگمه.

دگوور (باک.): جووره بورزويکه.

دگولیک (باک.): دابهشکردن، بهشکردن.

دل (باک.): دلّ.

دلا: دل، پل و گۆشتىكى سىرورە لىمىن مىلىمكى چەپسەرە و نىرەراسىتى هەردووك سيپەلاكەكانموه، سەرى هەمووشادەمارەكان بىموه وەيمە خووينن بمريدا هام و شويه دهكات. ـ ناوخوو اردنموه: دلنيايي. ـ به خوسووتان: زگ بهخوسووتان. به ... و داو: اله کانگای دانه وه. ... پیکاها تن: دال تيكچوون، چيكلدانه، تيكچوون. ــبۆرين: بووردنموه، بيهۆشى. ـــ درانموه: تموتين. لـهـــكران هاتن: پيّ ناخوّشبوون، گووزهاتن، گووج هاتن. _لىخۆكردن: تووړه و قەلس كىردن. _لىه خىلىدوه هاتن، لىه ژيللاهاتن: خيسانموه، خيورانموه. لمبدر ... : سمبارهت. لمبدر ... ان: رەزاشىرىن، خۆشمويست. ـىى من هلداويدە: دلم هەلداوى. من ـى خوو دداید: خرشم ریست، بدوردی تعماشام کردن یا بیستن. ــــــ ی وی من گەزتىد: بە خۆشەرىسىتى خۆى شىتتى كردووم. سدان: خۆشويسىتن، لى ووردېوونموه. دلي من ليدچه: دلمي دهچيتي. ــ له دهستدابوون: زور ترسان، دلاله مستدابوون. _ من لي روونيشت: دلم ليداكهوت، دلنيابورم. ددلي خووهدا گڙت: بهخوي كوت. ـــ ي خووه ته ڤدان: دلا و دەروون(وجدان)ى خۆي تاقى كردەوه. دلى خووه قەكرن: بەخشىن، دەست گوشادی، دلفراوانی، بهخشندهیی، دلی خوّکردنموه. معبمس وهیه که بریار المسمر چتيکي دان. ـ خووه روني كرن: دلّى خوى پاک كردهوه. ـ ناڤيتن: له بيرو فهراموشكردن. له خۆچوون: بينهوشبوون.

ديوخيف: كراني، قاتي و قړي.

دادرا: غهمر هوين، شووينيكه خمم و خهفه تى تيدا برهويتموه.

دلاوام: ئارامى دلان، دوست، يار. ناوى نافره تانه. ــى: ئاراميتى دلان، دوستى.

دلارێ (هـمورا.): جۆلانديێکه گوريس و ثيـتر لـه دارێکی بڵنـد بخـرێ مندالآن بو ياري و خوشرابواردن جولاندي پێ بکهن.

دل شازا: دلازا، تازا، بهجدرگ، چاونهترس.

دىرور: ئازاردەر، دلىشكىن، دارىئىشسەر. ــى: دلىسكىنى، دارىئىسان، دلىسكان، دلىسكانىن.

دلامهت: پایه، شان و شکو.

دلاوهدان: دل ناوهدان.

د توهدو: دلنموا، دال لارین. نازا، بهجمرگ، (باک.) دلاویر، نیوی نیرینانه. د توهدان: زورزان، تیکه پشترو.

دىاوەرى: ئازايى.

دلاودان: مهسهس لسه کهیاندنی خوشی یا ناخوشییه کی زور بسهدانی کهسیّکی، فیساره که به مرگیّنییه یا بعو بوختان و تووانجه دلّی تعواو ناودام.

دلاوخوواردنهوه: دلنيايي، بروايي له كانگاي دلهوه.

دىيۇدىنى: گومان، ھەرتىنا ، دوودىلى، نىپكەرانى. بىلى : بىل گومانى.

د «ورشینکردن: دلکرانموه به دیتنی دیمن یا کهسیّکی جووان یا به مزکیّنی و دهنگ و باسی خرّشی.

دلاويز: دلچهسپ، خوشهريست.

دلا فیشان: خهفه تخوواردن، شهروکیشه. نهخوشی و نازار روو له دلکردن. دلا فیشه: نهخوشی دان، دله دهرد، گولمی گولاوی به چابخوریسهوه بو دان ثیشه زور باشه، ترشیش که بکولمی و ناوه کهی بخوریسه و زور باشه، بروانه دله کوتی.

د نهجاوه رمهکه: نیگهرانی، دروگومانی، هاکوو.

دڵهي (نهرده.): گوشاد، درێژ.

دَلْمَتْمَيْمُ (همورا.): دلْمَتَمَيِيّ، دلْمُكُوتُه.

دڵڡؾڡۑێ: دڵڡڂڒڔۑێ.

دَلْهُ خُورِيِيّ: دَلْهُ كُوتِيّ، دَلْهُ رِهْ بِيّ، ترسان.

دنهخورت: هيّزي دلّ.

دڵهدهرد: دەردى دڵ، دڵئيتشه، زگ ئيتشه، بوجنيتويش به کاردهبري.

دل دوو (تەردە.): دلالمدروا، دلا واپىس.

د نمروکي (روژد ، کر.): دوودلی ، نيگهراني له کاريکيدا.

دڵۿڕۿۑێ: دڵ؞ڂۅڔۑێ، دڵ؞ؾ؞ۑێ.

دنه دریژه بنکی نمستور و سهری و دهنک دریژه بنکی نمستوور و سهری باریکه یهک دهنکه ناوکی گچکهی تیدایه.

دڵمڪزيّ: دڵهکزه.

دڵهڪوته: دڵهروپێ، دڵهکوتێ، دڵ لێدان، دڵهخورپێ.

دنه کوتن: نماوی گدلابی خووساو له گهان شه کری بخوری زور باشه. دند ته پی، گونی گورمزه به یانیان به چا بخوریت موه زور باشه، گونی گیای زمانه گا بکونی تری له خورینی بخوریت موه زور باشه.

دێ؞ڪورپێ: دڵ؞کرتێ، لێدانی دلا یهک لهسهر یسهک بــهموّی خورپــه یــا ماندرو بوونهوه. دڵۑياڪاهاتن: دل پيٚكداهاتن، دل تيٚكههڵاتن.

دل پیسووتان: بعزهیی پیداهاتن، زگ پی سووتان.

دْلْهِيْكَاهَاقَنْ: دَلُّ تَيْكَچُوون، چِيكُلْدانه تَيْكَچُوون.

دڵۑێوهبوون: دل به چتێكمره بوون.

دنیس: بهدگومان، تارینهر، دوودل، نیگهران. ببوون: بهد گومان بوون، نیگهران بوون. کردن: بهدگومان و نیگهران کردن. دی: بهدگومانی، نیگهرانی.

دلتريك: (باك.) دلتارى، بيّ بغزهيى، دلّروق. ــى: (باك.) دلتارينى.

دڵتهبين: كمشكه ليّ هاتن.

دلته خت: دلنيا. _ى: دلنيايى.

دلمته: کسیکه که زور حمز له چتی جوان بکات. پیری ... : ته پییر. ... ی حمز له چتی جوانکردن.

د نقهنگ: خممناک، خهفه تبار، کز، به پهروش، بی چیکلدانه، خونه گر، دلنافره. به بوون: خهفه تباربوون، دله مه لاتن. کردن: خهفه تبارکردن. بی خممناکی، خهفه تباری.

دل تي چوون: حدز له چتيک کردن.

دل تێڮچوون: دل تێڮۿهڵأتن.

دل تێڰهه؆ٚتن: زافكردن، دل بهيه كاهاتن، به جوّري كه نزيك بيّ له رشانه وه.

دنجگهر (فه.): جهرگ و ناو ، جهرگ و دلا.

دَلْجَوْ: لاويّنهوه، دلّدهرهوه. ــ يي: لاواندنهوه، دلّدانهوه.

دڵچههان: دڵپيس، بهدگومان. ــى: دڵپيسى، بهدگومانى.

دَلْجِهسى: دَلْكُر، چتىكە بچىتە دلاءو.

د نجسوون: ویسسان، حسولی کسردن، دلویسسان، خوشویسسان، مگسیّر، نارمزودکردن. بی همست و بی هوش بوون.

دڵچوونهسفر: حدز کردن.

دَلْخَالْي: خوريني، ناشتا.

دڵخاوبوونهوه: دل تيّكجرون و سست بوون.

دَلْحُهُمْهُمُوون: دَلْتُهُنگ بوون، دَلُ كَلأَفْمُبُوون، دَلْداكيريان.

دَلْخُوْرِ (ئەردە.): دَلْتەنك. (ئەردە.) ــى: دَلْتەنكى.

د لفوش: خهنی، شاد، که یفخوش، خهرق، پشکور ترو، ناغورش، گهش، (باک.) دلخروهش، هاش. شاد. ــــبون: پشکروتن، (باک.) بـتر، دلکرانهوه، گهشبوونهوه. ــــى: شادمانى، که یفخوشى. ـــکـردن: گهشکردنهوه، که یفخوشکردن، خوشى گه یاندن به دلى که سيّکى.

دلخوشکهره: مایه و هوی دلخوشی.

گىشكردنموه، كەيفخۇشكردن، خۆشى گەياندن بەدڭى كىستكى.

دَلْخُوْشَى دانهوه: تعبتاندن، دلّدانعوه، حعجماندن، خعفعت رِمواندنعوه لـه دلّى...، ئاشت كردنعوه، دلّنعوايي كردن.

دڵخووا: دڵڿڡڛ، دڵڂوراز.

دڵۿڵۿڕۯۿ: دڵ۫ۿڵۿڕۯێۜ، ۮڵۿؾۿۑێۜ.

دڵهلهرزێ: دڵهلهرزه، دڵهكوتێ، دڵهتهۑێ.

دلمهودووا (شهرده.): چاولسهدووا، نیگسهران. ... یسی: چاولسهدووایی، نیگهرانی.

دلَبُلز: دلَبِمر، دلَّرِفیّن، جووان، بەلەنجىمولار. ـــى : دلَبِمرى، دلْرِفیّنى، جووانى.

دلبئيش (باک.): بهدبهخت. _ ي (باک.): بهدبهختي.

دلبهخوسووتان: زگ به خوسووتان.

دنبهر: رووال، دنستین، دنرفین، دنکیش، فریردهر، دنباز، دنبهست، له خشتههر، چاقهارسهک، دنگر، دنکر، خاندار. نیدی نافرهتانه. ــــی: دنبازی، دنرفیتنی.

دنبهرانه: دلكيشانه.

دل بهجي هينان: دلخوازي يهكيّكي بهجيّ هيّنان.

دنبهر: دلكيش، دلرفين، يار، درست.

دنبهست: دلبهر، دلرفين. نيوى نافره تانه.

دنبهسته: کمسیّکه تارهزووی چتیّک بکات و دلّی پیّیموه بیّ.

دلبهستهگی: بهندیواری.

دلبهسیان (تەردە.): دلپرى.

دلبهند: دلبسته.

دل بهيه كاهاتن: دل تيكهه لأتن، دل هه نشيويان.

دلمردن: ئىشتىابرون. دلنسردن: ئىشتىا نسرون.

دڵبرؤك (باك.): ژن پەرست، مى باز، بى تايين، دلپارسەك.

دلېكول (باك.): دلكول، خەفەتبار.

دَلْبُوْرِين: دَلْبُووردناوه.

دنبووردههوه: دلبورین، دلهکوتیّ له ترسان یا له خوشیان یان لعبهر بهزهیی به کهسیّکی داهاتن.

دلبي (زا.): جروره هدنجيريكه.

دلهارسهک (باک.): بی دین، ژن پهرست، می باز، دلبژوک. ــی: ژن پهرستی، می بازی، دلبژوک.

دَلْهاك: دَلْرِاست، دلڤەكرى، به پێچموانەي دڵپيس. ــى: دڵڕاستى.

دڵۑٳڮێؾؽ: دڵڕٳڛؾێؾؠ.

دلهمروير: پىسند، لىبىر دلان. ــى: پىسندى.

دلهمريتى (باك.): بدربهخت، چاره رهش، فهله كزهده.

دنپر: کسینکه به خهفعت دلنی پر بووبی نزیک بی بگری، دلتعنگ، به رق، رقدار، زگ پرله بوق. کسینکه زوری خواردبی و دلنی پر بووبی، سبوون: رقداری، دلتمنگ بوون به جووریکی واکه نزیک بی بگری. زور خواردن به جوریکی واکه سمردال بکموی. سی: دوراری، دلت منگی، گرانایی سمردله به هوی زوخوواردنموه.

دڵؠياچوون: حمزكردن له چتێک.

د نخوواز: داخوواز، مراز، داخوواز، داخاز، داوخوواز، ئارەزوو، ئاوات، ويست، نياز، (باک.) ئارۆزە، چتێک دلانارەزووى بکا. ـــى: ئارەزووكردن، دلادارى.

دَنْخووهر (ئىدرده.): خەفىەتبار، دَنْشكار. (ئىدرده.) ــى: خەفىەتبارى، دَنْشكاوى.

دنخووەش (باد.): دڵخوّش.

د نخوريان: دل شلّه ژان، دل راچهنين.

دڵخورد: دڵگير. كەسێكە لەيەكێكى دڵگيربروبي، ـــدڵگيرى.

دَلْداخوريان: خوريه له دلْكهوتن، داخورياندن، دلْراچهنين.

دلد اخورياندن: خوريه له دل خسان، داخورياندن.

دَلْداخورپيان: خورپىلە دال كەرتن، داچلەكان.

دلدار: ئازا، نەترس. گراو، سەوداسەر، دۆست، سەوداگەر، دۆست، سەمداگەر، دۆست، سەمدادار، گێژگول، دڵبەر.

دندارانه: گراوانه، پهخشان و هونراوهی دلداری.

دڵدارێتي: حەزلىكەرێتى.

د لفارى: دەلاللەت، حەزلىككەرى، دلخورازى. ـــ كردن: حەزلىككردن.

دلداكمفتن: دلداكموتن.

دلد اکموتن: دلدا خورپیان، ته کانخور اردن، دلداخورپان.

دلداک (نمرده.): کمسیکه دلی دووای چتیکی کموتبی و بوی شیت و شدیدا بووبی، شدیدا.

دلدان: خوشويسني. به ووردي بيستن يا چاو تي بړين.

دلاده موه: دلخوش کردن، دلنسوایی کردن، لاواندنسوه، تسعبتاندن، حهجماندن.

دندهرموه: دننهوا.

دندهرهاتن: دنفرين.

دلدرانهوه: تمرتين.

دلسريد: پشرودرير.

دَلْمَاذِ: دَلْبَهُر. ـــ ى: نهيّنى ناودل، دلْبَهْرى.

دنراس: دلراست. ـى: دلپاكى.

دَنْرِاسَت: دَلْپاک. ــى: دلپاكى.

دێړاڪيرڪردن: پارێزگاري کردني دڵي يهکێک له زيزبوون.

دڵڕڡؠۿن: بي گروي، خزتي نهگهيين، يارمهتي نهدهر.

دَثْرِوش: ناپاک، دەغەلا، تەپرەش، دَلْرەق. ــبوون: ناپاک بوون. ــى: ناپاکى، دۆگمان، دلْرەقى.

دندره ق: بى بى بى بى نامىهرەبان، بى بىك. سى : بى بىلامىتى، نامىهرەبان، بى بىك بىلامىتى، نامىمرەبانىتى،

دلرونے: زویر، زیز، دلشکار. _ ان: زیزبوون. _ اندن: دلشکاندنی یهکیک.

دَلْرِفَيْن: دلْبهر، دلْفرِيْن. ــى: دلْبهرى.

دَلْرِوْيِين: بينهوش بوون، دلْچوون، دلابياوان بوون.

دڵڕۅۅن: دڵخوّش، بمهوميّد، همويادار. ــبوون: بمهمويابوون. ــكردن: دڵڂـوّش كـردن، هـمويادار كـردن. نيّــوى ثافره تانــه. ــــى: مزگيّـنى، همويادارى.

دَنْرِيْش (تمرده.): دلبريندار، دلنيشاو، دلرهنج.

دڵزار: خەفەتبار، نيوى نيرينانە.

دنسارد: ناهرمیّد، (باک.) دلسار، چاف ترسهنوّک، دوودلّ. بیّبهزهیی. _ بوونهره: ناهرمیّد و دوودلّبوون. _ کردنهوه: ناهرمیّد و نیگهران کردن. _ ی: ناهرمیّدی، چاف ترسهنوّکی، دوودلّی.

دلسه فت: دلروق، دیرودل، دلکرچک. ـــی: دلره قسی، دیودلسی، دل کرچکی. کرچکی.

دنسهرد: دنسارد،ناهومید، تهراسیاک. ــى: دنساردى.

د<u>ٽسهندن</u>: معيمس لـه هوگرکردنـي کهسـێکه بـه چهشـنێکی وا دڵـی لـێ ئمستێنرابێ.

د نستين: دلبهر، دلرفين. ــى: دلبهرى، دلرفينى.

داسقک (باک.): سووک، همرزه. (باک.) ساهی: سووکیتی، همرزهیی. (باک.) سیوکیتی، همرزهیی. (باک.) سی: سووکی، همرزهیی.

دلسۆتى: دلسورتار.

دلْسۆز: دەربەست، مىپرەبان، جەرگسىزز، جگەرسىزز، خەمكەى خەمان، خەمخىزر، جەرگسىزز، دلسىورىر، نىسوى ئىزىنانسە، سىدى؛ مىپرەسانى، جگەرسىززى، جەرگسىزى، دلاسورى، دەربەستى،

دنسووتان: كۆست كەرتن، ناھۆميدبوون، جەرگسووتان، بەزەيى پيداھاتن. دنسووتانن: دنسووتاندن، وە بەزەيى خستن.

دنسووتاو: دنسترتی، (باک،) دنشسوتی، جمرگبراد، بمزهیی دار، سی: ناهرمیدی، جمرگبراری،

دنسووتياك (ندرده.): دنسورتان.

دنسووتيان (نەردە.): دنسورتان.

دڵڡۅۅؾێڹ: جەرگبى، پشت شكێن.

دئسووژ (باد.): دڵسۆز. ــى: دلسۆزى.

دنشا: دنشاد. ت

دَلْشا: دَلْشاد.

د<u>لَشاد:</u> کدیفخوّش، شاد، خدرو، دلّخوّش، سدر و دلّخوّش. ــــــى: شادى، کدیفخوّشی، شادمانی، شادی، سدر و دلّخوّشی.

دنشار: تازه و نووي كهرهوه.

دنشهوتي (باک.): دلسووتاو، دلسوتي.

دلشكان: دل ثيّشان.

دَلْشَكَانَدَنْ: دلهشان، دل نيّشاندن.

دلشكاو: دلشكاست. ـى: دلشكاستى.

دلشكهست: دلشكار، دلرهنجار، دلائيشار. ــى: دلشكارى، دلرهنجان، (باك.) دلشكار، ناقايل.

دَلْشَكْسُهُ (ئەردە.): دَلْشَكْسته.

دنشكسته: دنشكار. دنشكسه، داخوره.

دێشكستى: دلخروهري، دڵشكارى.

د نشکیان: دلشکان، دل ئیشان، دلخووهری.

دڵۺڮێڹ: دڵڕ؋ڹجێڹ.

دلغه لينهك (باك.): رشانموه.

د كفراوان: پشوو دريّژ و هيّمن و لمسهره خق. ـــى: پشوو دريّژی و هيّمنی و لمسهره خة بي.

دلفوه: دلفراوان، بهخشنده. خوکر، پایسهدار. سیسی: دلفراوانسی، بهخشندهیی. خوکری، پایهداری.

دَنْفرِيْن: دلْبدر، دلْكيّش، دلْكر. نيّوى ثافره تانه.

داشهکهر (باک.): دلّکمرموه، نیشتیاهیّنهر. (باک.) سی: راست، یاک، دلّیاک، دلّراست.

دئق: چهشنه درویکه وه (وول) ی ده چی به ریکی سووری دهوانی ههیه. (باک.) بار، شیّره، دوخ، پاودان، چلونی، چلونیتی، حاوایی.

دلكهتى: گراو، سعوداسهر، دلدار.

دلكهچك (باك.): ترسهنوّک.

دنكهش: دلكيش. _ى: دلكيشى.

دڵكمفكردن: دڵؠ؞ڶڿوون.

دنکورن موه: (باک.) بتر. شادمان و دنخوش برون، که یفخوش برون، دنگوشادی.

دْلْكَرْلُوهُوهُ: شَادْمَان، دْلْخَرْشْبُووْن، كَهْيَفْخُرْشْبُووْن.

دنكرياوهوه: دنكرارموه.

د نیک در ان به دگومان، دوودان سی: نیک درانی، به دگومانی، دودانی، به دگومانی، دودانی،

دڵڰڔمۆڭ: دڵػرمن، دڵۑيس، دڵڿڡۑڡؙڵ. ـــى: دڵػرمنى.

دلكرميّ: دلّكرمن.

دنكريانهوه: دلكرانهوه، دلوازبوون.

دْنْكَانْفْمْبوون: دلْداگيران، دلْخەفمبرون، دلْتەنگى، دلْكوشران.

دئكۆچەر (باك.): ئاپايسەدار، بى تايىن، دوورووزى. (باك.) سى: ئاپايەدارى، بى ئايىنى.

دڵڮورڪان: ئارەزوو كردنى چتينك، دل ليدان بۆچتينك.

دڵڰوركيان: دڵػوركان، هموهسكردن.

دلكورتن: دلكوشتن.

دڵكوژى: دڵكوژتن.

دنگوشتن: دلکوژتن.

دلكول: دلكول، (باك.) دلبكول. خدمگين، پدرتشدار، خدفدتبار.

دلکیسش: دلگر، دلگسیر، دلکسس، دلبسهر، دلرفیسن، (بساک.) بهشه نخووه شد. دیمنی سه دیمنی خوش و دلگر. نیتوی نافره تانه. سی: دلگیری، دلبه ری، دلکه شی، دلرفیسی.

دڵڪا: جدرگه، ناوهراست، ناوچه.

دنگ مهرم: خووینه گهرم، سهرگهرم، به جوش و خوروش. سی: خووینگهرمی، جوش و خوروش، سهرگهرمی.

دنگهش: دلگر، دلکیش. دی: دلکیشی، دلگری.

دنگ موسيدان: دل ليدان، بهموى دلموه هستكردن.

د لَكَ رَبِي خَوْشِهُ وِيسَت، دَلْكَهُ ش، دَلْكَيْش، (باك.) بهشه نخووه ش، نيّوى ئافره تانه. ديمني د: ديهني دلّكيّش و خوّش.

د لکے رائ : مردی تروره و سال و رهزاقورس، لالووت، سهرگران، خه فه تبار. ــــى: تروره يي و سالى و رهزاقورسى.

دلكري: دلكيشي.

دلكوشا: دلكوشاد.

دلکوشد: دلک مرموه، شورینیکه که دلسی تیدا بحریت موه. دی: دلکرانموه، خم بعبادان.

دلْگیر: دلاگر، دلاکیس، دلگوشا. دلامهند، خهفهتبار، دلمایی، بهپهروشی، زیز، زویر، تووره، دلاگران، دلاتهنگ، دلاخووهر، دلرهنج، دلامن. دان: خهفهتبار و دلاتهنگ بوون.

دنگیری: دلرهنجی، پهروش، خهفه تباری، دلگرانی.

دل للمخوّكردن: تووره و قعلس كردن، لمخوّزوويركردن.

دل شهد ندان: به گومان و دردونگ و نیگهران بوون. دل نهدان مهده: نیگهران مهبه .

دل ليْچوون: حمز له چتيك كردن، شيّفتهبرون، حمسهمن برون.

دَلُ لَلْمُدَانُ: دَلُ هَمُلَاوِيرُتِن، دُوودلِّي، نيكمراني.

دلاً نی سهندن: راکیتسانی دلّی کهسیّک به ووته و کردموه و شیّوهی شیرین.

دلمان: زوویربوون، به پهروشبوون، خهفهت خوواردن. (موک.) دلمی تیمه. داننی: پهروش، خهفهت، دلگیری.

دایی: پهروش، دلگیری، خهفه تباری.

داین (زا.): دلشکان.

دلمهزن (باک.): مهرد. ــى: مهردى.

دنمهن: دنمهند.

دلمهند: دلمهن، دلگیر، دلگران، دلرهنج. ــى: دلگیری، دلگرانی.

فلهيي (باک.): ده لهمه، نيوهبرژار.

ديمردك: دلمردوو، بي دل.

د نمون: معبدس له يه كينكه، كه به تعواوى به دان وازى له همموو چتيكى خوش و جووان و شوخ و شهنگانى ناو گيتى هينابى.

د نمردوو: خوپاریز، هدریسه، تاییه، دنی بدردا، کولدر، داردسه، هدریس. _یی: دلمراندن، واز له نارهزوو و هموا همودس هیّنان، پاریّزگاری. دلمی (باک.): دالمهمدی هیّلکه و چتی تر.

دڭنىھېردن: بى ئىشستىايى، ھەرەسى خوواردنى و... ئىمبوون. ئىشستىا نىھىزنان، ھەرەسى خوواردنى و... نەكردن.

دلنهخووا: دلنهخوواز.

دَلْنهخوواز: دَلْنهخورا.

دلنهرم: ميهرهبان. دى: ميهرهبانى.

دلنهمان: بيهوشبوون، سام گرتن، ترسان.

دَلْنهوا: ميهرهبان، دلسوّز، دلنهواز، دلاّوهر.

دلهه لشيوانهوه: دل مه لشيوان.

دنهه نشيووندن: دل تيكه الينان.

دنهه نشيويان: دار تيكهه لاتن، دار ها تنهيه كا، دار به يه كا هاتن.

دلهه للكهفات: دلله ملكمواتن، دلا كه پيانموه، دلا كيربوون، دللگران بوون، دلا تيكيوون.

دنهه تکهنوان: دنهه تقه نران، ناهومید و دنسار دبوونهوه.

دڵههڵكهنراو: دڵسارد، ناهوميّد.

دڵههڵكموتن: له پيش چاركموتني چت.

دَلْههلكنياك (تمرده.): دلسارد، ناهوميّد، دلْههلكمنراو.

دْلْههْ لْكَنْيَانْ (ئەردە.): ناھوميدى. دلساردبوون.

دڵههڵڪرتن: ددان به جهرگي خرّدانان.

دهشتن (زا.): دلشكاندن.

دلهشک (باک.): بیّ بغزهیی، دلّپهق. ــی: دلّپهقی، بیّ بغزهییّتی.

دَلِهُوْشَامِيلُ (هِمُورِاً.) : دَلْهُهُلاَّ تِنْ.

دنهيشه (باک.): دنيشه، دلائيشه.

د لهينانهجي: دلنسوايي كردن.

دلهين (باک.): تي رامان، چاوتي برين.

دي (هـمورا.): ناو، نيّـو، دوړ، هـمندوړ، لـمناو. ــدده: ناو دوژه (جمهندهم).

دئي دەستى (ھەررا.): ناودەست، ئەپى دەست.

دليّر: ئازا، پاڵمران.

دايراسه (هدررا.): نيرهراست، (هدررا.) نيمهنه.

دليراسي (همورا.): نيوهراست.

دليراسينه (همورا.): براتووته، قامكي تعنيشت تووتهلهيه.

دليرسيني (همورا.): دليراسينه.

دئيرانه: تازايانه.

دنيري: ئازايى، پاڭموانى.

دلْيْشه: دل ئيشه، نهخرشي دل.

دنيق: دليق.

دانس، شاری دلیسم له بنچینه دا (ده نیسم) و کوردییه و دوور نیسه ده بلیمی کانبن، که نیستا له عیراقیدا بوونه یا کراونه عه ده ب

دئي يانه (همورا.): ناومال، نيومال، كعلويهل.

دئي (هدورا.): بدو. _ رەنگە: بدورەنگە.

دليار (ف.ه.): راستبيّر، دست ليملدهر، تعماشاكار. (ف.ه.) ــى:

راستبیژی، دهست لهملدان، تهماشاکردن.

دنى بى : جيكا قرولأييه نەرمەكەي ژير پييه.

دنى دەردە (ئەردە.): دنىدەرد.

دلیق: دلق، بمری گولهباغیکی سووره و بورهوانی باشه.

دلين (باک.): همست و خوشويسان.

دلیوان (فد.): تهبهند، (روژد.) دەرزى پينهچيان.

دلنهواز: دلدهرموه ، دلنموا . عى: دلنموايى ، دارانموه ، دازيايى .

دلّنهویی: ئاشت کردنسهوه و خهفسهت لابردنسی یسه کیّکی، دلّنسهوازی، دلّنیایی، دلّخوّشی دانهوه.

د نفزه: پهست، خۆبه کهمزان، خۆبه کهمگر، هێمن، سهرشوّد. ـــى: پهستى، خۆبه کهمزانين، خۆبه کهمگرتن، هێمنى، سهرشوّدِى.

دانگان (باک.): لاپرهستنی، کمسیّکی وایه به بیّ بانگهیّشان کردن بچیّته سهر سفرهی نهم و نمو.

دننیا: پشتراست، (باک.) قیمه، فهریقهت، پشتقایم، کهسیّکه، که لهکاریّکی دوودلاّ و بهدگومان نهبیّ . برون: پشتراست برون، . کردن: پشتراستکردن. . . یی: دلائاو خوواردنهوه، پشتراستی، قیم، دلّنهوایی، دلّنیابرون.

د توسهس (ئىدرده.): د تسودووا، چاوەدووا، نىگەران. (ئىدرده) ـــى: د تىدودوايى، نىگەرانى.

دَلُوهِ (ئەردە.): دَلْكُوشاد. (ئەردە.) ــى: دَلْكُوشادى.

دَلُوهُشُ (همورا.): دَلْخَوْش، شاد. (همورا.) ـــى: دَلْخَوْشى.

دْلُوْ: قوّرت، خەش، لەغ، گرێ، شكست.

دنۇپ (باك.): دَلْرَپ.

دلوّپ: (باک.) دلوّپ، تکهی ثار و هممرو جروره شلهمهنیهک.

دنوید: شهر تنوید ناوانه ید که به هوی بارانه و به فرموه که میچی و نه کموتان ده تکیّد خرواره وه (باک.) دلتوپ، (نه دده) چکه، (همورا.) تکه. تنوید، تکهی بن میچ لهبه ربه فر و باران. و و شک برون: چکان، چک برون. و و شک کردن: چکان، چک کردن.

دٽۆزمار: دڵۆپەژميّر.

دڵۊٚؠڡۯڡێڔ: دڵڒۑڡۯمار، تكێن، تنۊكار، چپبۆړى.

دلوره (همر.): راكشان.

دلۇقان: دۆست، خۆشمويست، بىدزەيى، مىهرەبسان. ــــى: مىهرەبسانى، بىدزەيى دارى.

دانق (همورا.): بلقق، پۆرگ، تۆربدى ژەهرى.

دل و بار (هنورا.): دل و دهروون.

دل و دهروون: (همررا.) دل و بار.

دل ويههم (همورا.): جمرك و دل.

دَلٌ ويستن: دُلْخُورِ از ، ئارەزووكردن ، حەزكردن.

دڵهاتنهيهكا: دڵههڵشيّران.

دنهاندن (باک.): ترساندن، زراوبردن.

دنهاووردن: بروایی، نیشتیاهیّنان، ویستن.

دنهمبوون (باک.): ئارەزووكردن.

د نهديتن: دلتهنگ بوون، دل له رينللاهاتن، خيسانموه، خيورانموه.

دنههلاويرتن: دل ليدان.

دلهه لهنگووتن: بيّز و بوّ ليّ كردن.

دلهه لچوون: خيورانموه، دلكه فكردن.

دلهه لشيوان: دل تيكهه الأتن.

دملهک (همورا.): دمیهک.

دميّل (همورا.): قوونيّر.

دن (باک.): ئيدي، ديكه، تر، ئيستر، ئيددن، ئيديكه، ئيكه. (ئەردە.)جنچكان.

دنا: خيّليّكى كوردى يەزىدىيە لەناو ئيّلى (مىلى) دايە لەسەر ھيّلى ويران شاري.

دفان (كه.): (لو.، كرما.، فه.) ددان. دارووجان.

دنه: هان. ـ دان: هاندان، تاوتيدان، تاودان.

دنج: تارام، تاسووده. ـ ى: تارامى، تاسوودهيى.

دندان (زا.): ددان.

دندک (باک.): تۆوى كالله کو شووتى و چتى دى.

دندووك: دمک، نكل، دهنووک. _ ليدان: تكتكاندن.

دنگ (همورا.): پر، تري، دينگ. چتيكه لهداريا لمهموري قبوول ههلکمهنراوه، برنج و ساوار و دانهویّلهی تیدا دهکوتسری. (زا.) دهنگ.

دنگه: پایسهی باریک یا نهستوور که له کهرهستهی قبور و گینج و چیمهنتزو و بهرد و خشت دروست دهکری نهک لهدار، فیل پایه.

دنگ بوون: معبدس له تيرخوو اردن و وورگ و تعشک پرکردن.

دنگ بيّر (باک.): گوراني بيّر، د انگخوش.

دنگچی: دنگ کوت، نهو کهسهیه به دهسک و دیبه گ برنج و دانه ویله

دنگ كوت: دەسكى دنگى، پاكوت.

دنگالفستان (باک.): جوّلانه.

دنگلهها (باک.): جوّلانه.

دنوو (باک.): ددان.

دني (باک.): درنيا.

دنيب (باك.): زيواني نيو ده غلى.

دنى بمردا: دلمردوو، تاييه، هدريس.

دنيه (ع.): گێتى، جيهان، كەيان، چەرخ، گەردرون، چەپگەرد، رۆژگار.

دنیاداری: خمریکی پهیداکردنی سامانی جیهان بوون، مالداری.

دنيا ديتوو: جيهان گهرار ، كهسيّكه له گيّتي شارهزابيّ.

دنیانهدی: بدرچار تدنگ.

دنياي بوچك: گەردرون.

دنیای گهوره: کهیان، کهیهان، جیهان.

دنيايي (همورا.): كار و بمرخ.

دهۆك: شاريكى كوردانه له باديناندا.

دويّل (باک.): سيرمه.

دة (سرور.): درو. خرّشه ريست، يار. ماست و ناوى تيكه لأو كه لهناو مەشكەدا ژەنرا و رۆنەكەي لى دەرھىدىرا بەرەى كە دەمىنىتىدو ـ ى پى ده لین، دهو ، ناودند. که ناوه که ی زور بی که و او و که زور روون بی گوراوی پيّدهلَيّن. دهولُـهت، سامان، بهروبود، لـهـــكهوتن: لـه سامانكهوتن. دم: زار، دهم، دهو، دهث. (روزژ.، فه.) کلک، دووگ، دونگ. ـــى مــهر:

دورگی مەر، _ ى ھەر: كلكى كەر. (خۆ.، مامە.) كەپۆ، لورت. (فە.) دممه: دووگ.

دها: (ږۆژ. . هغورا.) دووايه، پاشي. ـــي مغرگ: دوواي مغرگ. جغو ــــ : لغوه دووا.

دمارهكۆل: دروپشك.

دمارهكۆله (رۆژ.، همررا.): دورېشك.

دمايۆ (ھەررا.): دوراړۆژ.

دماكهوته (همورا.): دوواكموتوو.

دمالهكۆلا: دروپشك.

دمانکردن (باک.): به کری گرتنی ده یه کی دیهات و چتی دی.

دماوه (هنورا.): دووایی.

دمایی (همورا.): دووایی.

دمــه (دیمـه.) (هـمورا.، فـه.، کــه.): دووگ. دەمــه، دەرە. ـــــگوويــزان، دەممەگورىزان.

دمهد (ز۱.): شیشهتروتن.

دمهک (تهرده.): دمیهک.

دمهڪ درياڪ: نارهسوو ، بي نابروو.

دمهڪوويزان (دهر.): دمرهگوويزان.

دمهل (تدرده.): درمهل.

دمهلان (تهرده.): درمبهلان.

دمههورسناگي: کلک مهالته کينه، کلک مهالسه ناگينه.

دهبهک: دوودهک، (کهه.) دمبک، (همهورا.) دملهک، دمبهلهک،

درمبه لهک، ته پل، دمهک.

دمبه لهك: تديلي گچكد.

دم برياو (كه.): كلك براو.

دمبك: دمبهك.

دمبلّی دمباو (ئەردە.): دەنكى دەھۆلىيە.

دمخووار: كموچه، كموچهر.

دمدار (که. ، فه.): کلکدار.

دمدم: قه لأى دمدم، ناوداره و چيرزک و ميزووى ئاشكرايه.

دمراست: ریش سنهی، ریسنهی، سندرزک. سنی: ریش سنهیّتی، سەرۆكىتى.

دمرخ (موک.): مرازیکه له زوری و بیستاناندا به کاردهبریت.

دمزل: كارىشە دەم.

دمسهنجنهک (فه.): کلک ههڵتهکیّنه (باڵنده).

دمك (همورا.): نسووك، نووكى پينسووس و همو چتيكى بى. ـــى بالندان: دندووك.

دمكانه: (رموا.) دووكانه، (همورا.) دهلووكانه.

دمكرتن (كه.): كلك بلندكردن، كلك هه لكرتن (بر ووالأخي بـ مرزه بەكاردەبريت).

(باک.) درویّنی، دوّه. بهش، بههره، پش، پشک، نهو نافره تهی که له پشبه لهکیّدا دهستی هه ر پیاویّکی بگریّ دهبیّته ــــ ی وی و ــــ ی پیّده لیّن.

دۆبه (باد.): روواقی ههنگورینییه، راوی ههنگووین و بهشیره و شیلهی هموو چتیکی شل دولین.

دۆبەسەرە (ھەر.): سەر بەدۆنە، چەند پنچكە گيايەكە پيكىوە دەپويىن. دۆبەكەشت: (ھەر.) دۆ بەكەشك.

دۆبەكەشك: دۆبەكەشت.

هۆبسې: شسووم، دوومستور، لسه کاتي ختيسدا بسق کمسسيّک بسه کار بسراوه کسه مالاّته که ي ختي ههموو بفروشيّ و بيّ دخ بيّنيّتهوه.

دۆپوپ، پنجه گیایه که به تؤپ گهزیّک پتر بلّند ده بیّ، لک و که ده کانی و ا ده چنه پال یه کتری ده لیّنی به کوتکی لیّندراوه و به پیّیان پهستراوه، گولیشی شینه.

دوبرده: بدریش، نهخوشیدی مالاتانه گروانی دیشی و شیریشی ووشک دهکات.

دۆبىرى: شوومى، دوومۆرى.

دۆبىيە (شكا.): رەواقى ھەنگورىنى.

دوره (شا.): کهندیکه قروان یا نزم بی که کهناره کانی بهرزبی، دون و دهره دون.

دۆپەرۆ: پشكى مەشكە.

دۆت (ئەردە.، جەبا.): كچ، كەنىشك.

دۆتە: كچ.

دۆتر (باک.): ئىدى، ئىدىكە.

دونمام (جمبا. ، باک.): ئامۆزا ، كچممام.

دۆتمىر: كچى مىرى، پرەنسىس.

دۆتن (باک.): دۆشىن، بدۆشە.

فۆچ: گيايهكى بههارىيە به گژده غلو داناندا دەچى و كزى دەكا.

دۆچن (ئەردە.): چتى لنج، چەپ، تۆچن.

دۆخ (ئەردە.): چتى تيژو توند، تون وتووژ وەكوو بيبار. ئىامرازىكى شەرىيە. دۆخىن. بار، باودان، چۆنىتى، چلۆنىتى، چاوايى: رۆژگار لە ـــ ى خۆى ئىماوە. كات، ھەرەت، تاف، تەمەن؛ لە ـــى لاويتىدا: لــه ھەرەتى لاويتىدا. دەسكى كەرچك و رۆن پىژو ئىترە. بلە، بلەكان.

دۆخاۋ: كێچى شلى كيراوەوه.

دۆخه: مانگا یا بزنیدکه به دهست سپارد بدری به کهسینکی بو نه وهی تا سالیککی شیره که ی بخدور او دووایه بیداته وه دهست خاوه ندی ، سه ری به نه ندازه یه ک رون یا پاره دهستینری.

دۆخەۋە (ھەورا. ، جا. ، سل.): دۆكوڭيو، دۆخووا.

دۆخەوە: دۆكوڭيو.

دۆخووا: (ئەردە.) دۆكۈلىو.

دۆخرىشمە (باك.): دەستەرسار، ھەرسار.

فۆخمان: (دزه. ، بابا.) دووزمان. ــى: دووزمانى.

دۆخۆر: ئاۋاڭى بە ئامانەت، كەشىرى بخۆن و بىدەنەوە بە خاوەنى. ^{*}

ئۆخوۋا (ئەردە.): دۆخەرا.

دۆخووين (باک.):دۆخىن.

دۆخهەفسار (باك.): دەسكەرسار.

دۆخيان: ھەرەت، تاف.

دۆخيانەت: ھەرەت، تاف.

دۆخى رئىشمە: دەسكى ھەرسار.

دۆخىن: دۆخورىن، دۆخ. (ھەررا.) گونجەنه، ھەرجەنه. (دەر.) بەنشىروال، بەنــــەخورىن، بــــەنىدۆخىن، ھۆجــــه، بــــەندەخورىن، بەنشـــــەروال. بىدۆخىناخورەكارىن، لـەخۆرادىت، بەخۆخورىن.

دۆخىنى سست (باك.): سووك، حيز، بى ئابروو، بى نامووس.

فۆدانىه: دەرشك. مەشكەيەكە، كە دۆى تىداھـەلدەگىرى. ياتوررەكـەى دۆيە.

فۆدكا (باك.): نارى هۆزيّكى كىرردە، دۆدا گونديّكه لىه رِوژهـهلأتى (عامبوردە ــ نامبوده) دا.

هۆدۆ (باک.): (باک.) زۆزىد. دوو دوو. ناوى مرىزقىتىكى پاوكەر و نـاودارە پېشىينىيان لـىسەريان گوتىوە. بارام وەك دىزدىرمى قوڭنىگقانە.

دۆدى و بۆدى (موک.): تەشقەڭد.

دۆر (باک.): نۆبە، نۆرە. دەھۆل.

دۆراخ: گیایه که به تنو ده چینریت و گه لأی وورد و بن نخوشه له ناو کفته و در و تنراغی ده کری بن بن نخوشی. (پهوا.) هنو و مایه ی ناوی تنراخیش هه ر له و دوه یه ، که دنراخی تیده کریت.

فۆران: راوکه رونکردنی مریشکه و بهناچاری هیّلکه له شوریّنیّکی تر بکات. زیانکران، لهدهستچوونی چتیّک به قومار یا لهگریّو و چتی تردا. فۆراندن: زیانکردن، لهدهستچوونی چتیّک به هومار، گریّو یا چتیّکی تروه، دارنان، لهکیس چوواندن، زیانکردن بهتایبه تی لهقوماریّدا و هدرچتیّکی له کیس بچیّ، دارنان، تیّشکان، خچان، خرچان. پی دختن، زیان پیّکردن، تیّشکاندن.

دۆرەو: خچار، زيانكرار، خرچار.

دۆرەدانله (هدو.): ئەرجىكايدىد، كەلە ئاشى گەغى لىسلەردەكلىن.

فۆرەداى (ھەررا.): دەررەدان.

دۆرەمەر (بالى.): بير، مالأتدرش.

دۆرېمىنىد (باك.): چوو ارچيوه.

دۆرزنك: قورمىي خانوو، تۆز و دووكەلكى دىسوار و بنمىچاند، كىد شىزر دەبيتەرە.

دۆرك (ئاك.): كولليّره.

فۆركا (باك.): ئىلىكى كوردە لەناو ئاشىتا لە رۆژھەلاتى قامىشلوريە. دۆرمەدۆر (باك.): چواركەنار.

دۆرنج: قورمى خانور.

هوری: (کۆ.) دۆریه، گیایهکی پهلک پان و گولزهرد و وورده به تــۆپ دهری دهکات و دهشخورێ، وهکوو رێواس وایه نێوهکهی کلۆره.

دۆرىـه (كۆ.): دۆرى، گۆنۆړ.

دۆرىخە: (ھەو.) گۆڭەى دەركى. (خۆ.، باد.) جۆگەلىد ئاوتىكىد لىدنىو تووتىن و بىسىتانجاراندا، كىدنساوى وى ھىدموو دووكسان و دىراوەكسان بگرىتدەه.

دۆز (باک.): داخورازی. (همو.) درورهره، ثمو کمسهیه کموش و چتی تر دهدرویتموه. (باک.) هق، مایه، بؤنه. خقبه زیرهک و خوشخوو نوواندن. نامانج. (باک.) داوا، خوراستن.

دۆزەخ: جەھەننەم، دۆژە، ئارتوون.

دۆزەخە: دۆزەقە.

دۆزەرەۋە: داھينەر،

دۆزەق (ئەردە.): دۆزەخ.

دۆزهقه: (باک.) دۆژەدار، (كق.، باد.) پۆسكه، (پهرا.) پۆزگه، (همورا.) زەمبورهک، (جا.) دەمنهى ئاسىياو، تەختەيتكسە ئىمژير دۆلاشى ئاشىدايە نيرەراستەكەي كرنە ئاوى بە هيروه لى ديته دەرى لە پەرەي ئاشى دەدا و دەيسوريتنى.

فۆزدار (باک.): خزبه زیرهک و خوشخوونووین.

دۆزراوه: چتيكه دوزرابيتهوه، ديترابيتهوه.

دۆزكردن (باد.): داراكردن.

دۆزىن: مىبىس لەنتوپنى بەرگى دارويتە بۆ مۆريانە و ئىتر، پىسكورناندن، پىشكورنىندود. لى كۆلىندو و پىشكنىنى كەستىكى بەقسە.

د فرزینهوه: پهیداکردنهوه، دیارکردنهوه، ثاشکراکردنهوه، بهسه رگرتنهوه، دستکه رتنهوه، دستکه رتنهوه، دستکه رتنهوه ی گردان، بهسه رهد نبون، دیتنهوه، دیتنهوه به به دیتنه و پهی بردن به چتیک، که له و پیش نهزانرایی. که لهوه پیش نهزانرایی.

دۆژ (بۆتا. ، جز.) : ئارور ، ئاگر. جەھەننەم ، ئاگرخان. (ئەردە.) درورى. دۆژار (با<u>ن</u>.) : قەڭمەتتى كۆران.

هۆۋە: جەھەننەم، دۆزەخ، ئارتوون، ئاگرخان، ئاوورگە، ئاوورخان.

دۆژەدار (باك.): دۆزەقە.

دۆژەن (ئەردە.): بروانە: دۆژەنك.

دۆژەنسدەر (رەوا.): شسورينيكه ئاوى پيدا رودەچيسته خسووارەو، ولسه شورينيكى تردا سەرھەلدەدات.

دۆژەنك: دۆژەنگ، دارتكى درتژى زمانەدارە لەكاتى مەشكەژاندنيدا لە لۆرە لەب (لۆلەپەكان) دەخرى.

دۆزەنكە: دۆزەنك.

دۆژەنك: چرچى ناوچاوان، لۆچى ناوچاوان.

دۆززر (باد.): دۆزەقە.

هوْرْم (گژ.): دەلْــــّــم، ئىــّـرْم، دىــــرْم، (ھىـــــرا.) ماچىز.

دۆس: دۆست، يار، ھاردەم، خۆشەرىست.

دۆسىيەتى (ھەررا.): دۆستايەتى.

دۆست: (همورا.) خۆشمويست، يار، يۆر، دۆستك، گيژگول، داباش، دەستيار، دلدار، كمسيكه ناشناو خۆشمويست بى، ناشنا، بىرادەر، ناسياو، هاوال. ــ انه: برادەرانه، يارانه، خزمانه.

دۆستىيەتى: (باك.) دۆستىنى، ئاشنايەتى، برادەرايسەتى، ياريتى، دڭداريتى.

دۆستك (باك.): دلدار، نازدار، دۆست.

دۆست و دۆ (كۆ.): كەسوركار، دۆست و خزم.

دۆستى: دۆستايەتى، دۆسى، ئاشنايى، برادەرى.

دۆستنى: دۆستايەتى.

دوّس و برا (هغورا.): دوّست و برا.

دۆسى: دۆستى.

هۆش (باک.): گێــرْ. ــــبـــون: گێربــوون. (بــاک.) جـــوولاٚن، بزووتـــن. (هـــو.) گۆشتـــى پاش ړان و نزيـک دووگــى ثاراالّ.

دۆشب (باک.): دۆشار.

دوشاف (باد.): دوشار.

دوشانی (باک.): دوشینی مانگا و ئیتر، ناژالیّکه بدوشریّ.

دونیشنیته بنی و درشاوه کهی له شیلهی درشاو ده کری تا شیرین بی، خوله که ده نیشینته بنی و درشاوه کهی له هه لدیننجن تا ده گاته قرره که نه بوجار بنه کهی له ناو راوکی ده که نه بوه له ناو کولی داری داده نین و به ردیکیشی له سه ر روده نری تا نه اوی نه و قرر اوه که به یالیوی و بتکیته نه و مه نجه لیکی نه و ناوه له همو و درشاوی کی شیرینتره و پینی ده لین درشاوی کی سیرینتره و پینی ده لین درشاوی کی کلی سپی تی نه کری شیرین نه به که کور در ده بی .

دوشاومژه: قامکی تعنیشت قامکی گعورهی دهستییه، قامکی دهست له مل دان، قامکی گعراهی.

دۆشاوى: جوورە تر<u>ى</u>پەكى سىپىيى در<u>ى</u>ژكۆڭەي زۆرشىيرىنە.

چتيکه ړهنگې وه درشاوي بچي.

دۆشەك (ھەررا.): دۆشەك.

دۆشەكە (ھەررا.): دۆشەك.

دۆشەك: ژير رايىخيكى پرلىدلىركىدىا خورى يان پەرى و چىتى تىرە بىق لىسىدر نوستنى، دۆشەك، دۆشەكە.

دۆشەكەڭە: دۆشەكى گچكەيە تەنها بۆلەسەر دانىشتنى بەكاردەبرىت.

دوشهمه: جروره دوشه گیکه به کورسی دانیشتنیدا داده کوتری.

دۆشەننى: ئاۋالاو رەشە وولاخى شىردار، كە بۆ دۆشىن بەكاردەبرىت.

دۆشتن: دۆشين.

فۆشدامان: دامان و بيركردنموه له چتيك.

دۆشداماو: كىستكە دامابى و بىرلە چتتك بكاتنوه.

دوسراو: میپینهیه کی گیانداری به شیره ، کسه شیره کهی دوشرابی، دوشیاگ.

دۆشك (ئەردە.): دۆشەگ.

دۆشكەڭە: دۆشەگەڭە.

دۆشياك (ئەردە.): دۆشراو.

دۆشىيدەنى: دۆشەنى، دووشا، ئاۋالا و رەشە وولاخى شىردار.

دوشین: دادوشین، شیرده رهینان له گورانی شیردار، دهست بسه گورانداهینان. لی بردنه و ، پاره و کهل و پهل به چاپلووسی و زمانلووسی له که سیک نهستاندن.

فوّعا: نزا، نزووله. ئەفسىوون، جادوو، نشتوو.

دۆغەر: دۆخار ، بە ھەردور راتا.

دۆغەوا: دۆخەرا، دۆكوڭيو.

دۆغرەمە: خوراردەمەنىدكە له ماست و خەيارى ئەنجنراو دروستدەكرى. دۆق: پارچە تنراوتكى رەشە ژنان دەيكەن به عابا. (زا.) كوتەك. (دزه.) زللەى پژملىيە، (ھەررا.) پژملە. سوورمە يا سىمىتكى چنراوى بەرىنىه، بەكەنارى عابايەرە دەدروون بۆجووانى.

دوک (باک.): دووک. خلّته و که ف و کولّی روزسی قسالکراوه، دون، (همورا.) دووهک، (بابا.) دووهک، (باک.) بندوک. (مموک.) دوکه، نهخوّشییتکی شینایی و دارانه، پهلکه کانیان سپی هه لّده گهوی و دوق و ووشکیان ده کا نموه ش یا لعبه ر زور تاوی یا که م تاوی یا بوغ یا لعبه ر پری گهلاّیان پهیدا ده بیّ، چارهی نموه یه، که تاوی زوربیّ لیّی که مکریّته وه و همه موری هه ر به و چهشنه.

نۆكە (سۆ.): دۆك.

فۆكەشك: دۆى كەشكى سىوراوەرەيە. چێشتێكىشـﻪ لـﻪ دۆى كەشك و برنج دروستدەكرێ.

دۆكتـــۆر: پلەي<u>ـــەكى زانســـتىي</u>ـه دو اى پلـــەى بـــەكالـۆريۆس و ماجســـتەر وەردەگيرىّ. پزشكىّكە لـه دەرد و دەرمانى نەخۆشان سەرى دەربچىّ.

دۆكوڭيو: چيشتيكه برنج يا ساوارى لـ مناو دلا يا ماستاويدا لى دەنين، درخدوا.

هوِّل (باک.): چهرخ و پیّچکی عارهبانهید. (باک.) هیّلمیّکی سهوزه لهسهر لکی دارانی ههلّدهسوون بالّندهی پیّوه دهبیّ. (باک.) بیّچووی مالات و ثاژالانه. (ههورا،، که.) داریا بهردیّکی قوولّه گهنم و ساواری تیّدا دهکوتسریّ، (مسوک.) جوّنسی. (ردوا،) شسوّد؛

سه گیّکی کلکی خیری شوّر بکاته و دولیّن کلکی دولیّ کردووه. (موک.) شیو، خانیک، گهری، دهره، گهلی، گهروو، گوهیّر، نه قه ب. دولیّی شاش داریّکی نهستووری نیّوهوولّیّله. (ههو.) ده هیّل. به تالّ، چیّل، ته نها له کاتی بیّ دانیی ناشدا به کاردهبریّ، ناش دوله: ناش به تالّه، بیّ دانه.

دۆس، پلان، پيلان. چەرخى ئارى، غەرغەرە.

دۆلائىيە: كونىككى گەورەيد ك سدربانى ئاشىيدەود دادەھيىلرى تا ك ويسوه (نى)دا بهيلريتد خووارەود.

دۆيىن: _ ى قاپان، دۆلابى كاسەر چىمىچە لىەرلىب، (باك.) چىكەنە.

دۆلابرنس (باک.): ئەر كەسەيە بريسى.

دۆلابريسك (باك.): بالندەيەكە.

دۆلاش: (رەرا.) قەم، دۆل، دۆليانە، قۆتەرەي ئاشى، قۆتەللە، گەرورك، سوولاش، ناي، قۆتەللەي ئاشى.

دۆلاخ: پورزەرانە.

د دهن، (باد. ، باک.): چیکهنه، چتیکی خړه و پانه خوری و لوکهی پی با دهدن، (باد.) د لاب.

دۆلاۋ: بەردى قوولى پېلە ئاو، چالاو. بىر، دۆلىيان، دوولە. دۆلاۋچە: دۆلاب.

دۆڭە: دۆلارە، گۆل، گۆلار.

فوّله (تمرده. ، همورا.): تعبه کی دارین، تمشت، سوویّنه. (همورا.) دوّلّ. کوول.

دۆلەتۆرىخ: تۆراغدان، تۆراغان.

هو نا در در در این در در در در در ایس ها تنی دان اسه دلانس ناشیدا و بستی در این در در این در در این در در این در

دۆڭەدرىد: قامكى بالأبەرزە.

دۆلەدۆل (ئەردە.): دەللەدەل، جووللەجوول، لەرەللەر.

دۆلەمى (ئەردە.): دەلەمە وەكوو ھىلكەي كەم بازراو.

دۆللەملەر (خۆ.): بىللى ئاسن، خاكىناز، پىمىرە.

دۆلەسىرنا (ئەردە.): دەھۆل و زۆړنا.

دۆلەمى: دۆلەمەي ھىلكە.

دۆلەنگىو: دەھۆلەرەن.

دۆڭمهموير (ئەردە.): تەبەك.

دۆ ئېده (شكا. ، باك.): پالآخ ، گووتلكى گاميتشييد ، (هدورا.) په لخه . دۆلچه: سه تلى گچكه له چهرم يا له خامى ئهستوور دروستده كري تا قوړ و ئارى ناو بيرانى پې هه لينجن ، (كه.) دۆلكه .

دۆڭدرىد: ئافرەتىكە ئىسەر ئنگ بى يا ئەندامى شەرمى ھەڭزرابى.

دۆلك (باك.): دۆڵى گچكه.

دونکه (رموا.): شهریهی چینکوی زارفره و دهسکداری ناوتیسه، سه کاسهیتکی گچکهی قرولی مسین یا تهنهکهش دهلیّن، که ناوی پیّده خوریّتهوه.

دۆلمە: نژلىزنك، نورچار، ھەلىپىچرار.

فۆلمك: دۆلمەي گچكە.

دۆ نمهجهرك (ندرده.): مووار، (ميمبار) ريخو نه ناژالأنه پر دهكري لمه كوشت و برنج و بوخواردن هدانده كيري.

هوٚڵیان: (نیّ) ی ناشییه، دوّلدان، دوّلیدان. ناوی بارانه، که لهناو بهردی قوول دادهمیّنیّتهوه و ریّبوواران لیّی دهخونهوه، دوّله، دوّلار.

دۆلايىنى (ك. ، روژ.) : دولاش، (بابا.) ئىد شورىند، كىددانىدى ئاشى تىددكرى. .

مۆڭيدان: دۆليان.

هۆم: كەلاشكەر، كەلاشچن، (موك.،شنق.،خق.) هەندوو، دوو تيرەيـه: دۆم، كەكەلاشى دەكەن. دۆمـە رەشكە: بيتۇنگ ر چەقق و تيرۆك و چتى وا دروستدەكەن. (ئەردە.) دەھۆلۈرەن، دەرولۇرەن.

دۆملاۆر (باک.): چووار كەنار، چواردەور.

دۆمست (بار.): ماستار.

دۆمانه (ئەردە.): كورگەلۇقە، گورگە.

دۆمە: بەرماڭى دەوار.

دۆمەلان: (ھەر.) دۆمبەلان.

هۆممنوم (باک.): گوللهی ناگر گرتن و ناوور پژین.

دۆمىنە: جرورە قرمارىكە.

دۆن: تروخوون، قىدرە، نزيىك، قەرورخمە. چىدرى رۆن، گىروزور. دۆك. (باك.) خلتە وكەف وكولسى رۆنى. (كه.) پىنىه، پارچە. بار، چەشن، چۆنيتى. (رۆژ.) پەى، رېگە. كەرتە — : پەى پى برد، رېگاى بردەسەر. دۆناگازى: نەفت.

دۆنانه (كه.): وەكرو پىنه، وەكرو پارچه.

دۆنه (كۆ.): گايەكە زۆر رەشبى.

دۆندىرمە: دۆڭدرمە، بەستەنى، چلوورە.*

دۆنگز (جا.): زنج، له زهل دروستدهکري.

دۆنى: دورىنى.

دۆو: دۆ، كه دوش له ماست و ماستيش له شير دروستدهكري.

ئۆوانە: دردانە.

دۆوخاو: دۆغار مىبىس لى گرتنىوەى گىتچە بە جوورىتكى زور تىەر وەكىو دۆ ئىنار درزى دىواران و گومبىئزى دەكىرى تىا درزەكسە پېكاتسەرە و گسورەتر نىد ".

دۆوخەوا: دۆكوڭيو،

دۆورلخ: شرريت.

دۆورنىچ: درژەنگ، گوژەنگ، قرم، دوركەل و تۆزىكە بە بن مىيچى خانىوى قىردا بە زىزرى شۆر دەبىيتىەرە.

دۆوزەخە: دۆوزەقە، ئەر شورىدە لەبن ئاشىدا ئارى پىدا دەروات بىق دەرەرە.

ئۆوزەقە: دۆرزەخە.

دۆوژەنك: نيرك، داريكى كىمى پان و باليك پىتر دريت و زمانىدارە ھەردوو سەرى زمانەكانى لەكونى ئەرخوت (لۆلەپ) دەخريت بۆ ژاندنى مەشكە دۆرژەنكە.

دۆوشان: دۆشىنى ئاۋال و ئىتر.

دۆوشاو: درشار.

دۆوشكە: سىرىخ، سىرىر، دۆيەكە بخرىتەسەر ئاگر، كەبزوكا ئارەكەي دەپالىيورى، دۆيەكەي كەرەكور پەنىرە دەكرىت بەكەشك. دۆينە.

دۆوك: (مسوک،) دۆک، چڵک و كسەف و كوڵى كسەرەى گسەرم كسراوه. (باك.) دۆ.

دۆوكه: چتێكى سپى و لينجه دەدا، لـه هێندێشينايى بـه تايبـهتى لـه باميـه و تووتن و لـه كاريان دەخا.

دۆولا: دنگ، دينك. دۆل، دره، شيوه.

دۆوڭەمى: دەڭەمەي ھىلكەي.

دۆولىيان: سىمرنى و تىمندوورى ئاش. ئىمو شووينىيە ئىه ئاشدا دانمويلىهى تىدەكرى بۇ ھارىن.

دۆوم: دۆم، كەلاشكەر.

دۆھ (باک.): دووينتي.

دۆى ترش: دۆى قژەكەر.

دۆينه (ئەردە.): دورتنى. (هـهو.) دۆكولىو، دۆينى، دانىدۆك، چىشىتى دانىدۆك بريتىيىد له برويش لەگەلادۆ به ووشك كراوەوەيى، كه دەكريته چىشت ــى پىدەلىن.

هۆيها (هەر.): كسكس، (موك.) حەلەلەلە، ھەلەلەلە. بىق تىكبەردانى سەگان بەكاردەبرىت.

دۆيىن (رەرا.): دۆكوڭيو.

دوباره (زا.): فيّل، تهفره.

دووبهنندی (باک.): دوربهرهیی، دووچینی، دوودهستهیی، دووکرمه للهیی ، دوستهیمندی، دهسهبهندی.

دوچار (ئەردە.): دووچار.

دوتایی: بروانه: دووتایی.

فوخان (باک.): دوو، دووکهان. دهرد، خهفهت، داخ.

دوختمرکمیبانوو: کابانی ژیر و دهسترهنگین.

دوخشار (تدرده.): سدخت و گران، دژوار.

<mark>دوخشار پەسەن</mark> (ئەردە.): دۆرپەسند، دژپەسند.

دودۆ (باک.): درو، ۲. دووجار درو دەكاتە چووار.

هور (رمواد، بسار.): نیسو، دهنیسو، لسهنیو، بسنی. بسهردیکی نرخسدار و گرانبههاید لسه بنی زهریایه دینریسه دهردوه، گلوههر، مسرواری. زیسرهک، ووریا، دیوانسدر. نزیسک، توخلون؛ سری ناکهسان مهکسوه: توخوونسی ناکهسان مهکموه.

فوراجي: هۆزيكه له كورد.

دوورنقه (باک.): ماوه، مهیدان.

دوره: بهگیان لهبهریکی ده نین، که دایک و باوکی له جسنیکی نهبن. (دزه.) دورره. دوورهگ، دوورهنگ. (خق.) بزنیکه له نیوانی مسهرهز و مووی داین.

دورهڪ: دووړهک.

دورهسهگ: (همررا.) باسكسمك.

دورهشيّر: جانموه ريّكه لمنيّواني سهك و پلنگيدا پهيدا دهبيّ.

دورد: خلتهی مهی و شلهمهنی تر. ــ ی: مقهست.

دورزی: ئیّلیّکی گهرره یه له چیای دورزی داخ و له لربنان و فهلهستین دادهنیشن دهلیّن کوردن، خانه و ادهی جان پوّلاد (جان بلاط) گهررهی و ازن، ثهو خانه و اده یه شاری (کلس) له کوردستانی بندهستی ترکاندا دهره یه گیّکی گهورهیان ریّکخستوه، شهره فخانی بهدلیسی لسه شهره فنامه دا دهلیّ: (اماره تی درزی) به لاّن زوّر موخابین نالیّ درزی، درزی، چوونه کوویّ.

هورس (نمرده.): دهست ليّ نمدراو، ساخ، پاک. (نمدرده.) دروست، بمجيّ، بهجيّگه. (نمرده.) دروستکار، پاکداويّن. سدبون: ريّک کموتن، سازبوون.

دورسکار: مساودومی راست و پاک داویّن. سدی: داویّن پاکی، سسور راستی.

فورسکراو: دروستکراو، ساز و نامادهکراو.

دوژێنکار: جنێوفرڒش.

دوساخ (همورا.): بمندى، ديل، گيراو. دوستاخ.

دوساخچى: وستاخچى، بمنديوان، بمنى وان، زينانموان، زيندانموان،

خوران.

دوساخ خانه (هدورا.): بهنديخانه، وستاخخانه.

هوساله: برّ همموو چتیّک به کاردهبریّ، که دوو سالٌ بهسهریدا تیّپهرِی بیّ.

دوستاخ: بهندی، دیل، گیراو، گیریاگ، دوساخ، ـ چی: بهندیوان، بهنی

وان، زينانهوان، زيندانهوان، دوساخووان.

دوستاخ خانه: بهنديخانه، گرتروخانه، دوساخ خانه.

دوشت (ئەردە.): درشت، گەورە، زل.

دوشڪ (باد.): سهکڙ.

دوشمن: دوژمن. _ ایهتی: دوژمنایهتی. _ ی: دوژمنی.

دوف: دورا، پاش. (باک.) کلک.

دوقدریّژ: بیّ پایان، دوور و دریّژ.

دوڤرۆڤى: كلكەريّوى، گيايەكە. ["]

دوفت: کلک، دمسک.

دوكان چهفتى (لو.): چتى خووار و خييچ و شهفترول و قعنگاس.

دوكله (ئەردە.): دوركەل.

دوگهم: تمخته دمواریکه لعبهر باو و باران و سعرما به زستانان له دموری

رەشمالانىوە دەكىرى.

. دوگمه: گۆپکهي داران. جروره چتێکي خريا درێژورکهيه ئێخهي سينگ

و بهرزک و سهر قوّلنی پی دادهخریت. توکمه، گڼ، گڼیک.

دوگمهودوّه، خشڵێکی زێڕين يا زيريني پلپله داره نافرهتان له لێواري

سیخمهی قایم دهکهن و له خووار مهمکیانهوه دادهخریت.

دوگمهوقهیتان: دمسته یه که له درگمه و قهیتان له لیّواری سیخمه دهگیریّ

ز داخسا*ن.*

دوگمهی تیر: تیری درگمهدار.

دوگمهي يهخه: گو، گوي ئيخه.

دوگون (لو.): گريّ.

دولبهر: دلبهر. ــى: دلبهرى.

دولیی (باک.): دروپشک.

دوم (فه.): کلک.

دوما (هدورا. ، لور.): دووا ، پاش. ــ هي: دووايي.

دومایی: دورایی، درماهی.

دومهقهسك (باك.): بالندهيهكه.

.

نومهك: دميهك، دميهڵهك.

دومهان: (هدورا.) درمیدل، مدریژه. قورنیّر، ثاشین، (باک.) پهقپهقوّک،

پەقىيژۆك، گرى و برينىكى بەسۆى لەشە.

دومهلان: (هنو.) درمبهلأن.

دومه نسه ک: جروره ده هزانیک سهریکی پان و سعریکیشی تعسکه،

چەرمى خاوى تىدەگىرىتىدە سىدرە پانەك لىد بنهدەنگال دادەنسرى و

لمزهماوهنددا ليدهدري.

دورسکردن: دروستکردن، سازکردن.

دورقهدوورق (رموا.): قدهقد.

دورگه: ساختهچی، فیّلباز.

مور<u>سه، ساحمه چی،</u> حیب ر

دوړگه: بړوانه: دوړووګه.

دوروزی: بیّ تایین، بیّ دین، دلکوّچهر.

دوروس: دروست، دوروست. ــــى: دورستى، ساخى، پاكداوينى،

ادەيى.

دوروست: ريّڪ.

دوروستایی: دروستایی، ئامادهیی، سازبوون.

دوروست بوون: دوروس بوون.

دوروستکردن: ریکخستن، چاک کردنموه، ساخ کردنموه، دروستکردن.

دوروستی: دروستی.

دوروشكه: عدرهبانه، گدردوونه. ــ چى: عدرهبانهچى، گدردوونهچى.

دوروک (باک.): میروو.

هوږووكه: دروړووكه، دروړوكر، كراث، (كه.) دوړكه، (ږزژ.) لهن،

ووشكاييكه دوولاي ناوبيّ يا ههر چوواړلاي ناو بيّ.

دوروومان: دروومان.

دورِيْزان: هەڵبىست، شيعر.

دوروينه: دروينه.

دوروینه: دروینه، درهو، دوورینهوهی دهخل و دان.

دوړی: ډورړی، سپی و ړوون و تروسکهدار وهکوو ډوړړي.

دوريش (باد.): لوولاك، له تعرينوره تا قوولاپه.

دورین: دروون.

دورینموه: دروونموه.

دورينكه: زوريه كه هه لزى رووابيت، كه گيايه كهى لى درواوه (دورينگه)

ي پيده لين.

دوژ: دژ، پێچمرانه.

دوزه: دوزهخ.

دوژەنگ (ئەردە.): چىنى نىپوچاوان.

دوژهنگ یهکدان: برز ترشانن، ناوچاو گرژ کردن.

فوژمن: (باک.) قومسی، (خق.) تاسب، (موک.) نه تعوی، خهنیم،

نهيار. دژمن، ناحهز، قاندر، بهدخووا، ميمل.

دوژمنایهتی: نهیاریتی، دژمناتی، ناحهزی، دژمناهی.

دوژمنی: نهیاری، ناحهزی، دوژمنایهتی.

دوژن (باک.) : جنيّو.

دوژنکهر (باک.): جنیودهر.

دوژوار: دژو ار.

دوژين (تدرده. ، كۆ.) : جنيو.

دوژێندان (ئەردە.): جنێودان.

دوزينفروش: جنيوفروش، خراوويّر، دەم لەق. ــى: جنيوفروشى.

دومه لُهكژهن: دمبهك ليّدهر.

دومه ۱ نور و کارگیکی گهرمینی و خوه له زوری هه آلده توقی، درمه الآن کدارک.

دومبل: ناوی چهند ثیلیکی کوردانه که له سهردهمی کوندا له کوردستانی کوردستانی کوردستانی کوردستانی بندهستی تیزانی دابوون، دووایه چوونه کوردستانی بندهستی تورکان و له روژ ناوای شاری دیاربه کری دامه زراوون. فهرمان روایتکیان پیکهیناوه پایته ختی وان (پاله و په هله و) بووه، که پاشماوی په هله وون.

دومدووك: دندروك.

دومل: بروانه: دمبل ودنبل.

هومـــو (بـــاک.): فیّلبّـــاز، ســاختهچی، کۆســـه. چیرۆکیّکیشــه لــــهناو کرمانجاندا بهناویــــسیّموو وکۆسهبوون، ناویانگیان ههیه.

دون (نەردە.): چيچكان، چۆك، چۆكان.

هوند: (باک.) مندالی نیرینه، کوړ، لاو. بارام بی ــ مایه واته مندالی نیرینهی نیه. (موک.) سوند. چووار سووچه کانی لای دریژه که ی جگییه. (موک.) نووچکه، لووتکهی کیوان.

هوندار: سالار، سهردار، پیشهنگ. پیشکهوتوو. لهپیش بهیداخی شاریدا کهوا نمسیهی نماخیوی لهپیش تیهی سوپاسالار و همم پیشمهنگ و دونداره.

دوندان (باک.): تیره، نهتموه.

دونده: لروتي هدوجاړه ، كه كاسني تيده خري. لووتكه ي چيايان.

دوننووك: دندررك، دمك.

دونگ (هنر.): دروگ.

دونگه: پایه، دنگه. پهراسور. (که.) هست. کردن: ههستکردن، تیگهیشتن. درنگه مهرانی گهمهیه که (داینه مهمده به گورگی) دونگله مهری.

دونگاهفسه: که آهشیر و مریشکیکه، که یه کپهری دریژی به کلکه و بی. دونگاهمهری: (همو.) دونگهمه رانی، دایه مهمده به گورگی، جووره گهمه یه که.

دوه (باد.): دورينيّ.

فوهول (باک.): دمعزل.

دوهوٚڵكوت (باك.): دمهزلّكوت.

دوهۆلۈك (باك.): تەپل.

دوهي (باک.): دوويّنيّ.

دوهێل (باک.): سيرمه.

دوهینی (باک.): دروینی.

هوو (باک. ، بار.) : دورکهان، تهنی. (ژهن. ، برتا.) کلک، دوم، دوچکه، جوچکه. (ههورا.) در. (فه. ، زهن.) دووگ، (باک.) دروث. مهیدان، شروین، دورا، پی وشروین: به بی ویدا بچر: بهشروین ویدا برد. له ب دان: مهیدان دان، بهدهمه وهدان. وه که وتن: بهشرویندا چرون به دوودا گهران به پی و شروینده چرون، ره دو که وتن: وه دو وکه و تنی نافره ته، بهشروین نیزینه یه کیدا به بی ماره یی و ناگاداری که سوکاری.

دوو (باک.): ددلا، (هغورا.) دروێ، درون. ژمارهیه که لسهنیّوانی یسه ک وسیّ دایه (۲).(باک.) کلک.

هووا: پاش، ئەنجام: __ رۆژت لــه بــيربێ، دووايــه، پشــت، پــهىســهر، دووادانه.

دووانازن: نمر كهسه يه له درواى ميكه لييه. كيشكچى درواى له سكرى. دووابه دووا: يه ك له درواى يه ك؛ هه مروكاره كاخ _ ى يه كترى را په دراند، واته يه ك له درواى يه ك.

دووابهر: پاشەبەر، پاشەرۆك.

دووابهڪ: جيّ نشين.

دووابهند: پاشبهند.

دووابران: کوتایی هاتن، برانموه.

دووابږاو: دووابرای، معبىس لىه چتيكه، كىه حمزى لى نەكىمى ونەتىموى ناوى بېمى؛ تىشقەللەن ئەر ـــ انە ھەر نەپراوەتموه.

دووابدیاک (شهرده.): دورابراو، دووبریاک، کلک براو. نه ناوبراو، تهفروتوونا بوو.

دووابرینهوه: تهفرو توونا کردن.

دووبین: پاش بین، پاشمروژبین. له تاکارو رووداوانی پاشهروژیدا تاگادار و شارهزا. ــى: پاش بینى، پاشمروژبیینى. ئاگادارى و شارهزایى ئاکار و رووداوانى پاشمروژي بوون. دووربین.

دووابينيين: دروابيين.

دوواهاريّز: پاشپاريّز. ــى: پاشپاريّزى.

دوواتر: پاشتر. _ ين: پاشترين.

فوواجار: له درواييدا، له پاشان، له وهدروا، لهمهوپاش.

دوواجهنك: پاشدارى جهنگ، پهسقهرهوول.

دوواچور: دروادروایی هممور چتیک.

دوواخران: پاشخران.

دوواخستن: وههاش خستن، پاشقهبرن، وهدوو اخستن، وهخراندن.

دووادهنگ: قرته بری، دهنگی هدره دووایی.

دووادور: دروایی هاتن.

دووادۆل: دروايى هاتن. دۆلەدان.

دووادووایی: کرتایی و بنهبانی هممروچتیّک.

دووارد (همورا.): مقاست، زلیپندک، مهگریجهنی.

دوواردگ: مەگرىجەنى.

فوواردی (همورا.): مقست، ممجریکهنی، زلیپندک.

دوواردی تمنهکان: مقهستی تمنهکه برینیّ.

دوواړو: يارمه تې دهر، شوو ينکه پ، دوواړو ژ.

دوواږوژ: درواړز، پاشهروز، دهماپاشين.

دوواړوژبين: پاش بين، چهکناس. ــ ى: چهکناسي.

دووازده: (همورا.) دورانزه، دووانزده، (باک.) دازده.

دووازدهم: دووانزه هدم.

دووازدهمین: دروانزهمین.

*فەرھەنگى كور*ىست*ان*

دووازدهههمین: دروانزهههمین.

دوواژة: درواناژز، ياريكارى شوران.

دووسک (بار.): قرلینچکی چارییه هی لای گروییان.

دوواكموتن: پاش كمرتن.

دوواكهوتوو: درواكه وته، پاشكه و ترو.

دوواكيان: سهره مهرك، كيانهللا، ئاوزينك.

دوواکموته: درواکموتور.

دوواكين (تدرده.): دووايين، هدرهدووايي، قيره، دووامين.

دووال (ئەردە.): سيرمه، تەسمە.

دووالّه (هدررا.): سيرمه.

هووان: (باک.) پيّوهر، پهيڤين، بـبـر، ئـاخوّتن، ئاخـهفتن، ئاخـافتن، گفـت و

گۆكردن، بدوى: باخقە، بپەيقە. دوودانە، دوريان.

دووانه: دروگیان لهبدرن، که به زگیّکی لمه دایک بروین، جمک، لفانه، شانگله بدرهکته، جییّرک، جیّمک، جیّروک، (دهر.، شا.) جروتلاّنه، (کتّر.) جرگمهلانه، هه ثالجدر، (هدر.) جمکه، جمک، جمکانه، (پرّژ.) جوریّک، جمژگه، تاوزه، (دهر.) جرملاّنه، (بساک.) جوّتـزگ، جیّری، (تعدره.) جفت، لفهدروانه.

دوواندهر: ئاخفنەر. ــى: ئاخفنەرى.

دوويندن: ئاخقاندن، ئاخاوتن، گفتگۆ لەگەل كەسيكى كردن.

دووانزه (همررا.): دووازده.

فووانزههم: دووازدهمم، دووانزهمين. ــــين: دووازدهمين.

دووانزده: درو ازده.

دووانزدهمين: دروازدهمين.

دووانكايي (رموا.): دووايي كاران، بمرانبهري سمرانكايي.

دووانگه: شروينيكه دووانده ر لهسهري بدووي.

دووانن: درواندن.

دوواندن: (شهرده.) دروانن، روتووتانن، سهرهسهرنیان، وه ناخهفان خسان.

دووانزه: دروازده.

دووانزده: دروازده.

دووانیوه روّ: پاش نیره روز، (باک.) پاشنی ترود.

دوونلوان: زەرىب، جىگايەكە دور ئاوى تىدا ويك كەرىتەرە.

دوواوه: کروین، پشتنوه.

دوواوهدان: گیرانموه و ناردنموهی چتیک. گهرانموه درواوه، دوراکموتن.

دوواوه روّين: بعدو واره رزيين، پاشعو پاش كشانعوه.

دوواوه كفقتك (تدرده.): جيدگهماك، دوراكدوتوو، پاشكدوتوو.

دوواوه كلفتن: درواره كدرتن.

دوواوه كفوتن: كمرتنه درواوه ، جيّگهمان.

دوواوهنیشتن: درواوهرویین، شکان، شکیان.

دووناوكموتن: نهخوشكموتني يهكيّكه به هني ناوگوري، كه تازه چووبيّته جيّگايهكي تازه و ناوهكهي ويي پي نهكمويّ.

دووناوكردن: برينى نار خرو اردنموه له گيان لمبمر يا له شيناوهرديّكى.

دووهننان: كۆتايى پيدان، تەراركردن، ب_ېينەوه.

دوواي (همررا.): دروان.

دوويه: له پاشان، پاشان، له دروایه، ثیتر، ثیدی، پاشی، دپشتور، درشته.

دوويهه عن همره دروايي، هممور، گشتي، تيکړا. ــيان رويشت: همموريان رويشتن. دروادانه.

هوویی: ـــپیدان: کوتایی پیدان، برینهوه، بردنه سهر، براندنهوه. سهرهنجام، پایان، تهنجام، کوتایی، درواجار، لهپاشان، پاشین، پاشینی، بندبان، درمایی، درماهک، درماهکی، پاومان، بیّ ــ : بیّ درندان، بیّ مندالّ، بیّ شوریّن، بیّ پایان، پایک.

دووهي پێهێنان: کوتايي پێؠێنان، بړاندنموه.

دووايين (ئەردە.): درواترينى چت.

دووایی هاتن: برانموه، دورادتر، ک<u>وتایی هاتن، دووادتان، تعواوبوون.</u>

هوویی هێنان: پایان پیّ دان، قرتکرن، قامداندن، بړیناوهی چتێک، کوّتایی پیّدان، تعوادبوون.

دووئەلۇ (باك.): شەرى تەن بەتەن.

هووه (هـمورا.): هه لميكه له كمهنارى تاسمانيدا بهدا دهسي لمبدرگه رمايه.

فووهبراله (همررا.): جووتكهى برادهران، ئەستىره.

دووهجاره (همورا.): دووجاران.

دووهرژن (همور۱.): قورمی خانوو.

دووهک (همورا.): درک.

دووهگیان (هنورا.): دووگیان، ناووس.

هوهم: دروههم، چتیکه لمه پلمه دووهم دایی. سای: دروههمی، ساین: دروههمین، تموی ههرهدروهم.

دۆب: راكە، غاردە، ھەڭى. "

هوههاد: درولق، ریسی درولق، پتهو، قایم، صدحکم، دروسهر. ریسراویکه درولق کرایی و با درایی پیکموه. مرزی قهله و ر تیکسرماو و داریزراو.

هووباره: دروپاته، دیسان، دیسا، هممیسا، همیسان، نووژهن، نه ناره قی پالیّوراو. چتیّکی گرد و کلیّر له داریا له قسوریا له قسامیش دروستده کریّت به پاشموانهی همنگموه ده ریّت تا شانهی همنگووینی تیّدا دروستکات. دووبهره. بیریاگ: دووباره تهقیاگ، دووباره دابیرژواو. درونموه: دووباته کردنموه. بیریات: ووته یا کردموهیه که دوو جاران کرابی یا ووترایی.

دووبانکه (رِموا .) : دووابان ، بانی سهردیوارانه ، لمه دیّها تانی کوویّستانی کوردستانیّدا سهر دیواری و هکوو بانی پان ده کهن و زستانانیش ده یکیّپن . دووبه (جهبا .) : ههنگرینی پالیّدراو و چوّړاو موه ، رِمواقی ههنگووینی . (که .) بهرمیل ، نیره ، کووپهی گهوره له دار و یا له همر چتیّکی تربیّ .

دووبهدوو: پيکسوه، به يه کسوه، جووته، دووکسس پيکسوه. بيده نسگ، المسعره خوّ.

دووبهختى: خوّو بهخت، له كوماندا، تهنجام ناديار.

دووبهر: دووباد، پتهو، قایم، مهحکهم.

دووبهره: دووباره، چتیکی گردی کولوّره له دار یا له قور دروست دهکریّ له پاشعوانهی ههنگییموه دادهنیّن تا شانهی تیّدا هملّبهستیّ.

دووب هرهکی: دروت بیره یی، به رب ه رهکانیّتی و میل ملانیی، ملهمل. راومستانی درویا چهند کهسیّک لهگهال یه کنتری. ناکوّکی، دروبهندی.

دووبهرخ: مەريكە دروجاران زابي.

دووبهرداری (هدر.): جووانوویکه چووار بههاری دیتبی.

دووبهندی (باک.): دووبهرهکی، ناکوکی.

دووبهههمدان (تعرده.): شرّفاری، زمان لیّدان.

هوهبر: جووانووه نهسپيکي دووسالأنهيه، که هيشتا زين نهکرابي سوواري نمدابي. نمدابي.

دووبرا (هغورا. ، شا. ، هغال.): کرکاله، دووبراک، بالندهیه کی راوکه ره ووبراک ، بالندهیه کی راوکه ره و ک هغالا و اینه همیشه دو دو پیکه و نده ندی سیسارکه کهچه له یه فیتووی لی ده دا ، کیسه لی له حمو اوه به رده داتموه سعر ره قانی و ده یکووژی، له لای همندیکان هه لزیه .

دووبراک (باک.): دروبرا.

دووبراله: دووبرا.

دووبوه: بدردی دروبوه، مدرمدری خاو. جوروه خشلیّکی تافره تانه ژنان لهسدری خویانی دددهن.

دووبرياك (تعرده.): دورابراو، دورابرياك.

دووبقهیه: ناونووسی برپیتاک.

دوو (باد.): روراتی همنگرین و شیریناتیه.

دوویات: دروباره، دروجار. ^{**}

دووپاته: دووباره. ــ کردندوه: دووبارهکردندوه.

دووباته کریاگ: دروپاته کراو.

دووپايينه (تدرده.): دورپاپيلکه، دورپا.

دووهاييلكه: داعبايه كى كيوييه له سموره گچكه تره له مشك گهوره تره.

فوهههره: گيايه كي به هارييه وه ك سيّپهره، به لاّم ثمم پهره كاني درو درون.

دووپهروو: بشكى مىشكە.

دووپسه سه (ئسهرده.): چستى دوو فليچقانه، دوولكسان، دوولسك، دووفليقانه، دووله پان.

هوههه نه: قنگاوله. سهوز بوون و رووانی گیاو داره، که تازه سهری له خاک هینابیّته دهری و پهلی دهرکردبیّ. برون: رووانی ههندیّ سهوزایی و پهل ده رکردنی.

<u>دووپەللە (ھەر.): تنگارڭ.</u>

دووپشتهکی: هار پشتی.

دووپشک: داعبایه کی چنگ چنگی کلک گری گریّی چزورداره به گیاندارانه ره دهدا. کولاژدم، (باک.) دورفیشک، (گریّ،) کهلاشدوم، (کریّ،) دوماره کولل، (نهرده،، ههورا،، فه.) دماره کولّ، (ههورا،) ماره کولّ، (جا.) چزه پیله، کهژدم، دماله کولّ، دووپشت، میّملّی مرز ثان و ماریهه.

دووپشكاني (همر.): جووره گهمهيهكي كورانه.

دووپشکه: بمو گزیانه دولیّن، که به دهسکی خدنجه رانموهن و لـه زیّر یـا لـه زیّر دروستکراون.

دووپل (ئەردە.): چتىكى دەنگى پلىل بىق. دووپوو، دووزووان، دووراز. (ئەردە.) كى: دووپوويى، دووزمانى، دووړازى.

دووپۇشە (ئەردە.): درونهۆم، دروتەبەقە.

دووپیک (بهخ.): تاقیمانه. ـ کردن: تاقی کردنموه.

دوويي يي: جووره ههلپهرينيكه.

هووقا (باک.): بههیز، بهگور له کار و باردا، دوولنگعبار. لاواز و بی تین کار. ــیى: دوولایی، بههیزی. جهوال یا هوّر یا تیّریّکه، که همردووک تایه (لنگه) کانی پیّکهوهبن.

دووتس (باک.): به هيّز (بۆوولاخ).

دووچار: تسووش، پیسوه، گرفتار، تبوهسیار، ثادقه. بهبرون: تسووش و گرفتاربوون، پیوهبرون، کردن، گرفتارکردن. بیوون: گهیشتنه به کتری. دی:

دووچهرخه: ثمسپه ثاسنینه، پایسکل. عمرهبانهی خاک و خول و زیل پی فریّدانیّ.

دووچهرخهی دهسی: عهرهبانهی دهستی، گهردوونهی دهستی.

فووچهنان: دووچهندان، دووچهندانه.

دووچهندانه.

دووچهندان: دووههند، دووهیند.

دووچهندانسه: دووچهنانسه، دووهینسده، نهتسهوهی کسورد دوو تسهوهندهی نهتموهکانی تر زیرهک و نازایه.

دووچهنک: به دهنگیکی دهلیّن، که به دروبهگان دهردهبههیّ: وهکرو: دهر ــ مان، تا ـوان.

دووحاچه (تدرده.): دووپدلان، دوولک.

دووخ: راست، چتی راست، دوویخ. جانسهت. دووک، مرازیک لسه کهرهسته و خوکی مرازیک لسه کهرهسته و خود کید و زیسراوه کهی لمسه و هانده کری و راسته.

دووخال: نیشانهییکه وهکوو (:) له پیش ووشه یا رستهیهک دادهنری که مهبهسی راسته قینه ی به دووادابیت.

دووخان (باک.): دور ، دورکال.

دووخهت: لمنیّو پلهدارانی سوپایی و داروّغاندا ثمر کمسهیه، که دوو خمتی لمسمر قوّلی دروابیّ.

دووخشتهكي: تاكه مهلّبهستيّكه.

دووخهوبوون: بيداريكي زوره له نيواني دورچين نوستناندا.

دووخهوی: دروخهربورن.

دووخۆر (زەن.): چەقەل .

دووخوز (که.): دهخمز، نهخوشییکه رهنگ زهرد دهکات.

دووخوزدار: دهخهزدار، دهردهدار.

دووخين: درخين، دروخين.

دوود: دروكهل، كادر، قانگ.

دوودانه: دوو أنه.

دوودانگ (تمورده.): شلّیره. بعشی پاش، پشک، خانوو و سامان به بهاری کوردان، شمشده: واته دووبمش لمشمش بعشان. دانمویّلْمیه که ده نکه کانی دوو جوّربیّ واته هار رِاو و درشتی تیّکه لاّو بیّ.

دووده: (بابا.) پوژهن، فیر، سهفیر، (باد.، پودا.) تهنی، تهن، هیس، دورنج، دوودی، دووکهال، دووکهالی چراو تاگرییه، که به چتیکهوه بنووسی.

هووهری: پهنجهرهی دوو ډهرک له نیوه پاستیدا بکریتهوه، دووتایی، سق دهرکهی دوولاییش بهکاردهبری.

دوودهست به ماندن مه مه مه که که که که که که که که و دور شدنی چنی په و پووچ دهستمایه یه کی باش پیکه وه بنی و دهست بکات به که ین و فرزشتنی چنی گهروه تر.

دوودهسمانسه (نسهرده.): ههنهسه پهن، ههنهسه پکې، چوپسی دوو دوو بهدوودهسړان. جووره ههنه پهنینکه دوودهسته سړی تیدا ههندهسووړینن. دوودهک (باد.): شمشال. تووتهک و بالهبان، دمبهک، دمبهلهک.

(باک.) فیته، دوودک. بلیدان: فیتهلیّدان. (باک.، باد.) بلویّری قامیشییه، که پیکی دووزهلهیه.

دوودهم: (همو.) درودمو. تمورر.

دووده مان: خیّل و بنه مانّه ی خانه دان و گهره، کسه س و کسار، هنوز، خانه دان، خزمان.

فوودهو: درودهم، قهلهمبر. درودهم: تهرور.

دووده كهره: جووره گۆزروانيكه، بهلأن تهم ناخوري.

هوود نمی نیگه ران، (باک.) باره _وگومان، بی ثیب و زیب، دووگومان، را دا. سبوون: دامان، نیگه ران بوون.

دوودنی: نیگهرانی، داماوی، باوه رگرمانی، رارایی.

دوودووكهره: جروريكه لهگياي گۆزروان ناخوري.

دوودي (ئەردە.): دروده.

دوور: دوویر، دیر، واژی نیزیکه. ببوون: دوورکهوتنه وه. خستنه وه: چهها آسه دان، ده راندن، شه لهاندن. به له پووی تر: دولله پووی تسق پهرژینی قایم بی له کاتی ده ربینی دو وانیکی بی شیرازدا به کارده بری. بی ته: خوو ا بتهاریزی، دوورله تق. خق خستنه وه: خووه دان، تالیکی. جودا، جووایه نز، جیا واز، جیا .

دووروز (ئەردە.): دروړور، دروزمان.

دوورافيّز: دروراويّز.

دوورهه: بروانه: دوراته.

دووران: درو ان.

دووراندن: دروون.

دووراندوور: لهدوورهوه.

دوورانن: دروون، درونهووهی دهغل و گیا و ئیتر.

دووراننهوه: دروونهوهي کهل و پهل و چتي دړاو و ئيتر.

دووراو: درواو.

دووراودوور: له دوورهوه.

دووراويد: له دروروره هاويرتني چت.

دووراهی (باک.): دووری، ماوه.

دوورههمرد: هار پژتنی بهرد له دو ررووه؛ نهمرد دارا به ماریکی کرژت. دوورههارید: درورههریز.

هوورهههمریز: سال کردندوه و هاتنه پیشدوه ی به کیک لسه یسه کیک بسه پاریزووه.

دوورهدهس: درورهدهست.

دوورهدهست: درورهدهس.

دوورهژهن: دروریّــژان، بــهوه دهلّیّسن لــه کــاتیّکیدا، کــه گزلّمسهگ نهگاته دیّلمسهگی له درورهوه لیّی بژهنی.

دوورونے: دووروو، بهلاک، بازی، بازگ، پلیلی، نی بهلامکی، بازگی، دوروویی،

<u> هوورهوه کهفان: دو ورکه و تنهوه.</u>

دوورهوپهريز: دوورهپهريز.

دوورهوکهفتن: درورکهوتنهوه. ناوارهیی، دهربهدهری.

دوورهوكموتن: دروركموتنموه.

دووربا: خورانه کا ، خورای نهخوراسته.

دووربهنوور: دووراودوور.

دووربوون: دروركه وتنهوه.

دووربي: دوورله، دولله، دووربا، خوواندكا، خوداي نهخوواسته.

دووربین: مرازیکه، که به ویدا تهماشای شروینانی درور بکری نزیک دهبنده، دوورندووار، دوورهندیسش، دوررنووار، (همورا.) دووروبین، کهسیکه دوور بروانی و

تهماشای ندنجامی کاران بکات، تی بین، (باد.) همورد «ررتیژ. ــــی: لـه ندنجام و کوتایی کار و بار و همموو

چتیّکی ووردبوونموه، کروربینی، هزرتیژی، یمدهگ، دووردندیّشی. دوورخستن: خستندلاره، دوورکردنموه، دوورکرن.

دوورخستنموه: چت بق مهبسيّک بق درور رادان.

فووردهس: دروردهست. ــ ى: دروردهستى.

دووردهست: دروردهس، چتيکه هينده دروريسي دهستي نهاي تي. سي: دووردهسي.

دووردهنگ: درورهدهنگ، تعلمفون.

دووردووك و بالمبان: مزريقه ر بالمبان، شايلزغان.

دوورک (باد.): لعراشه، شمشیرهی دهرگایه، گزله.

دووركموتنموه: تمرانك دەران، شەلپين، جورى برونموه.

دووركرن. دووركرن.

دووركوژ: چت يا كەسيّكە لـه دوورەو، جووان و لـه نزيكەو، ناشيرين بـيّ.

دورگه: به پارچه زموی یا ولاتیک دهلین چوار دموری ناوبی.

دوورگرتن: دروری کردن.

دوور لفتوّ: دوللهتوّ، له توّبهدوور بيّ.

دوورنج: درورژنگ. ^ا

فوورنوواړ: دروربين. ـــ ي: دروربيني.

دووروا (شدرده.): دووريس، دووروانس، لسه بهروويديسه به دووريس، خبورا نهخه استه.

هووپوو: دووپسل، دووزوان، دروزمسان، (هسهورا.) دروهزمسان، دروړلا، کسیککه بدردوړوو جروریک و له پاشملهش جووریکي تر بي.

دووروونزیک: درورونیزیک. به سهزنده، به ته خمین. بی قسورینکه و تنی گیانله به ریکی به کار دهبری به جووریکی و ۱، که نه درور و نهنزیک بی، س به شروینی فیساره که سدا رویشت.

دووړوويي: بهرموړوو به جووريک تاخوتن و له پاشملهش به چهشنيکي تر، دوويلي.

دووروین (هغورا.): دروربی*ن*.

دوورويتى: دوورى، دووراهى.

دووريّزان (باک.): هەڵبىست.

دووريّژان: درورهژهن.

دوو پێ يان: شورێنێکه دوو ڕێڰای لێ بێتــهوه، دووړيـان، ســهرگهی دوو ڕێيان.

هووری: پاکی، بی په نهید. رهو، رهم، پاشه کشه. دروراهی، درورایی، جیایی. جیایی. جیایی، حکردن: خوکیشانهوه، کشانهوه، خوبیارازتن، ته کینه وه خودزینه وه، خودزینه وه، خودزینه وه، خودزینه وه، خودزینه وه، خودزینه وه، کونکونه نافره تان به سهریانی دادهن. گتور، گیایه کی کوونستانییه ده کریت به گزره بو ناژالآن.

دوورياك (ئەردە.): دروار، دروارەره.

دوورین (باد.): دروینه. دروون.

دوورینموه: دروونموه.

دوور پويله: گيايه که دوولقی لي دهبيّته وه سهربه رهو ژوور وه کلکی ريّوی ده در...

دووز (باد.): بورزوو.

دووزاخهدان: سهخلّهت كردن و لهگيرخستني يهكيّک.

هووزام: گول، (باک.) بهلوهشین، کهسیّکه تووشی نهخوّشی گولی و دوزامی و پیسکهیی.

دووزان (باک.): گوريزان.

دووزه خمهکی (تدرده.): دووړوویی، دووزمانی، دووزوانی.

دووزهردیننه: هیّلکهیهکه دور زهردیّنهی همبیّ.

هوزهرخ: ډوژه.

هووزه آله: دو دک، دور قهفه قامیش پیّکموه دهنروسیّنریّن بهقیل و پیکیان لهسمری گیراوه و همریه که ی چهند کونیّکیان تیّدایه که فــووی تیّکــهن دهنگی لیّرهدیّ.

دووزك (باك.): گيايهكه.

هووزمان: پیکولچین، تهلاقپهش، ناوری بنکایه، گای بنه، درخمان، دوروور سی: بهیی، درخمانی، درخمان، دورورو سی: بهیی، درخمانی، پیکولچاندن، پرنگ کردن، ثاپتهری، (گهر.) هیله، هه ثانی، له نال و بزماردان، بولیدان، گوسهن، گوسهند، تیجاندن، دور روویی.

دووزمانی ڪردن: زمان ليّدان.

فووزووان (هدررا.): دروزمان. ــى: دروزمانى.

دووژ (باک.): دوژه، جدهدندم.

دووژه (باک. ، برّتا.) : جهههننهم.

دووژهنگ: چینی برز و نیّوچاوانه. گوژهنگ، دورنج، قرم.

دووژمان (همورا.): جنيّو.

دووژمن: (باک.) ترمسی، (خق.) تاسب، (موک.) نهتموی، خهنیم، نهیار، ناحفز، قاندر. ـــ ایهتی: نهیاریّتی، ناحفزی، دژمناهی. ـــی: نهیاری، ناحفزی.

دووژنه: پياريکه دوو ژني همېي.

دووس: درست.

هووسلخ (هدورا.): بهندی، دیل، گیراو. (هنوراً.) ـ خانه: بهندیخانه. هووسهر: دووفلیقانه، خاوهندی دووسهران. ـ ی: هیّلکهیی، وهکور شکلّی هیّلکهی.

هووسهره: بړوانسه: دووگونسه. خاوهندی دووسسهران، تۆممارکراو. (بــار. ، گهر.) همزار پین.

دووسبه: دووسبهی. ـــی: سبهتر، (هــهورا.) پــێرای، پــێرێ، (بــاک.) ديترارډژی.

دووسم: ثعو وولاّخ و ثاۋالاّنهیه کهسمیان دووفاق و دووپارچهیه وهکوو بزن و مهږو رډشه وولاّخ و ثاسک و بعراز و ثاۋالاّنی کیّوی.

دووسمه: دووسم.

دووسوو (تەردە.): دووسبەي، دووسۆزى.

دووسيّ: له بنچينه دا (درو يا سيّ)يه به لاّن برّ ثاساني و كورتي (يا)يه كهي ليّ فريّ دراوه. ليّ فريّ دراوه.

دووسی (ئەردە.): دلاستى، دلاستايەتى، ھاورازى.

دووش (باک.): دریژایی، د ا باژیری را. (نمرده.) دوشیدهنی.

دووشاخه (موک. ، بابا.): وهناق، (همورا.) وهناخ، (موک.) گمهرووه خړه ، دهردیکی پیسه ثهگهر زوو چاره نهکری دهیخنکینی. بیراز کردنی گاسنی کوّله. (ثهرده.) چتی دوولپ، دووخاچه، دارو درهختی دووپهل و دووفاق، دووفلیقان، دوولهپان. کردن: پارچه ثاسنیک لهگاسنی کوّل کردنه و. سهر و پوپی تووتنی سهوز قرتاندن.

دووشانی (باک.): خمه لأت، به خشش، ژیردهستان ده یدهن به ناغسا و سعر و که کانیان.

دووشهم: دروشهمه، دروشهنب.

دووشهمه: دووشههه، دووشهنیه، دووشهمیه، دووشهمیّ، دووشههیّ. <mark>دووشهمب</mark> (باد.): دووشهمه.

فهرهه ننگی کوردستان

دووقهدهره (بلّ.): بلّقهدهره.

دووقۆچكه (ئەردە.): جووره كلاريكه لىسىمر دەنرى وەكور كليته وايه.

دووقور (باک.): بزنیکه تروکی تیکچرژابی و کوو خاچی، له هیت و چوور،

<mark>دووقوولس</mark>ری (کسه.): قولگعبنسه، تیّکسسرماو، قعلّسو و ناشسیرین. دیسزه و چتیّکی وایه، که دووههنگل*ی بیّ*.

دووقو أفى: دروهه نكل، جورتهه نكل.

دووقیمهکردن: درونیمه کردنی چتیّک.

دووك (هنورا.): كند (لق) ى ووردى داره بنړوو، كه لنه قنديينوه دهرى دهكات له بن لقنه كاني. (هنورا.) دوځ، خنوهك. كلك. دزك. (كه.،

فه.) تعشی. (ئەردە.) شیرەیەكی سپییه، كه بەسەر شیناوەردىيەوه دەنیشیّ و ووشكی دەكات.

هووکان: (پهرا.) تکان. دکان، دوکان، نعو ژوورانعن له بازاریدا، که کعل و پهلیان بو فروستان تیدا ده ریژروکهی به پهلیان بو فروستان تیدا ده نریژروکهی بردراوه لهناو زهوی و زار و بیستاناندا بو ثاودان و شهتل تیدا چه قاندن، که شهتله کان به را بو و نسووینی که شهتله کان به و نسووینی ناماده کراودا ده چه قینری.

دووكانه: (خرّ. ، رموا. ، سرو.) دهمكانه ، دمكانه.

هووکاندار: دکاندار، دووکانچی، کهسیّکه له دووکانیّدا خمریکی کړیـن و فروّشان بیّ. ـــی: پیشهی دووکاندار.

دووكانوكه: كوّل، دوركاني گجكه.

نووكايج (هنر.): دروخ.

دووکه (که.): شهری دهمه قاله له نیوانی ژن و میردیدا.

نووكەنووك: درركە.

دووكهش (ئەردە.): دووكه لكيش.

دووكەك (ھەررا.): چىكەنە.

دووکه لا: ژهنگار، تهم، دروکیل، کادرو، کادی، (نهرده.) درو، دوودی. درومان، درمان.

دووكەلاوى: ژەنگارى.

دووكه له (ئەردە.): قۆزاخە.

دووکه لدان: دروکه لکیش. قانگ دانی ریّوییه له کونیّدا تا بیّتهدهریّ و رار بکریّ یا ههنگان. معبدس له هه لاّوهسینی مهشکه و کونده و خیگه و نیتره به بن میچیدا.

دووكه لژن (همورا.): قورمى خانووان.

مووكه لكرمن: دروكردن

دووکه نکیش: کهرهنا ، لروله و بزریه که دروکه نی پیدا دهرده چیت.

دووكه نُكير: دروكه لُكيّش.

دووكهائي هه لستاندن: سروتاندن، بو معبسى كورتنيش بهكاردهبري.

دووكهوتن: وهشورين كهوتن، ړهدو كهوتن.

دووكموي (همورا.): چيكمنه.

دووکله: تعشی، تعشیله. داعبایه کی دریّژکاری رِمشو سووری شاخداره وهکوو قالوّچه. **دووشهمیه:** دووشهمه، دووشهوه، کورد و فارس ژمارهی پروژانی ههفته به

شعو وه تارمران به رِوْژ دەژمیّرن. **دەشلىممە** (ھلمورل): دورشلىمە، رۆژى سىتىلىمى ھەفتەپ لىم ھەننے

دووشهممه (هغورا،): دروشهمه، روّژی سیّیهمی ههفتهیه له ههینی به درواوه، کفوتوّته نیّوانی یهکشهمه و سیّ شهمهوه.

دووشەمۆ: دروشەمە.

دووشهموو: دروشهمه.

دووشفوه: مانگی دروشفره.

دووشمویله: دووشعویلکه، (کرما.) کاکیله.

دووشمويلكه: هدردووك لاشعريلكهكان.

دووشخوواردن: كولاني شلممهني لمسهر تاوور.

دووشك: بهدكومان، نيگهران، دووگومان، دوودل، دوودله.

دووشکه: دروشک.

دووشمین (لک.): جنیّر.

دووشياك: درشرار.

دووشیوان: شورینیکه دووشیوی تیدا ویک کمویتموه.

دووعووم (که.): مهريّکه چارهي نهرهش نه بوّريّکي تعواوييّ.

دووغهدووغ (كه.): گمهگمي كۆترى.

دووهاق: چتى دووپەل و دووشاخه.

دووفليچقانه: چتيّکه دووپهلی لي بووبيّتهوه پهلهکانی لهيهکتري نزيک

دووفليقانه: چتيکه سهري دوولک بي، دوولهپان، دووشاخه، درولپ، دوولک، دووپهلان.

دووفیج (باد.): چەلآک، (زا.) ھەچى، دارتكى درتژى سەر قەلآنگىيە بـ ق ئەرە بەكاردەبرى، كە بەرى دارانى پى ئەئكە بلندەكان بكرتتەرە.

دووق (چی.): کلک. (باک.) پشتهوه، درو، دوواوه. دورگ.

دووڤیشک (باک.): دروپشک.

نووڤچڪ (باک.): دروگي گچکه.

دووڤدان (باک.): کێشکچی درواره.

دووڤدرێژ (باک.): کلک ههڵتهکێنه، جووره باڵندهيهکه.

دووڤړهپک (باک.): کلک ههڵتهکيّنه، باڵندهيهکي کلک ړهپي بوّره.

دووڤستك (باك.): جروره كوللهيهكه كلكى وهكور بهردى رەقه.

دووڤسۆرك (باك.): جورره هدرميدكه، ئاليسۆر.

دووفك: گولينگهى خورجين، غولامى چهل ومل، كلكه، بهرماوى پاش

خەرمان. جى خەرمان مال، دەستەندووى ھىيشە.

دووقکهنیاچاق (باک.): نوختهی پیّک گهیشتنی دهرموهی چار.

دووفكوت (باك.): كلك براو.

دووڤلڪ (ئاميّ.): کلک.

دووق مهساس: جروره بالندهییّکه شهوانه به چهنگی خـقی ههلّدارهسیّ بـه درهختانموه و دهفیکیّنیّ تا خموی لیّ نهکمویّ نه وهکوو بیگرن.

فووقات: دووهيننده، دووچين، دوونهقم. دووباد: نعو فاسۆنه ـــ ه: دووباره.

دووقفد: دروتوري، درولق، درولا، دروتيكه.

دوولانه: دروقهد.

دوولانه کردن: دووقه دکردن.

دوولائي: كردەوەي دوولايي.

دوولايى: مرازيّكى ئاسنينى سەر قولّفدارە ئالقەريّزى بەسەر دادەكرىّ ر لەسەر ويشەوە قفلّ دەدرىّ.

دوولههان: چتى دوو پهل، دووفليقانه.

دوولهپانی كۆمى: ناوچەي كۆمى، ناوچەي قوون.

دوولهپشت (باک.): درولهپشک.

دوولهقان (ئەردە.): چتى دووپەل، دوولەپان.

دوولپ (كۆ.): دروفليقانه، درولك.

دوونقهده ره (که.): مارخوّر، قوّری، داعبایه که له رهگهزی قرمقرموّکییه به لاّن گهره تره ر ره نگی زهرده.

دوولک: درولکه، درولی، دروفلیقانه، داریکی سهر دروفلیقانهیه چالوکی یی ههالدهکهنن. (باک.) چومی چکوله.

دوولکه (موک.): گیایه که هیننده ی گهفی بلنند دهبی، گولسی سپییکی دولکه و شوّده بینتموه و تووه که ی که سپی بکری باریک و دریده. (همو.) به مردووان هملکوتن.

دوولک دید تا در که دید به مردووان ها لَبلّی، سام دوولکه . بی در به مردووان ها لَبلّی می دروولکه . به مردووان ها لَبکوتن .

دوولله: درورك.

دووللهږووي تۆ: درور لەړورى تۆ، له تۆبه دووريى.

دوولة: درولا، درولانه.

دوولوّره: کسیدّکه بهسهر زگ و سینگیدا کهوتبیّ و دریّژبووبیّ، تلوّر،

دەممەرروو، لىدپەرروو.

دوولۇنە: درولق، درولا.

دوولۇيى: درولايى.

دووما (لور.): دووا، پاش

دوومارهكۆل (كف.): درويشك.

دووماڵهڪي: مال جروي کردنموه لمگمل يمکيکي.

دوومان: تهپ و تومان.

دووماهك (باك.): رشته، دورا، پاش. (باك.) ـى: دورايى، پاشى.

دوومهشقان: لمسمر چوّک دانیشان.

دوومهل: دومهل، قورنير.

دوومهلان: درمبهالان.

دوومه نهک: دمهک، دنبهک. *

دوومرهڪي: راسان به چهپ و راستدا بؤ ليندان. "

دووشك (شا.): دروپشك.

دوو: تعو ژمارهي له نيّوان يه*ک و سيّ* دايه. ^٣

صوره عاورات رای در میلول پات از سمی ماید. هوومور (مو. ، که. ، همورا.): شورم، بـهدرودم، دربر. وولاخیکه دور گیر

د (دینغ) ی لمنیو چاوانیدابی، که نور به شورم دهناسریّت. شهر کهسهیهٔ توقهسهری دووموّری پیّوبیّ، که نهویش زور شووم و ناپهسنده. دووکلکه: داعبایه کی رهش و سروری دریّژکولّهی شاخداره له قالوّچه

دەچى كلكىكى دووفاقى ھەيە.

دووكۆيى (ئەردە.): دروبەشى، چتى دروبەش لەنارەندى دروكەساندا.

دووكوږ: جورره مراوييّكه.

دووكوڭيە (ھەررا.): دروكله.

دووكونه: جورت تعزنو.

<mark>دووكووم</mark> (دزه.): هيّرش، پهلامار، دارسكان.

دووكيش (باك.): دروكه لكيش، بوخارى.

دووكيل (باك.): دروكال.

دووگ: (هدو.) دوونگ، دهمه، (دهر.) دووییمی، (زهن.) دوو، (باک.)

داث، دووث. ـ ى سەرپشتى ووشتران: كۆپانە.

دووگاسنه: زهوییه که دووجار کیّلرابی، دووهیّشه.

دووكرد: بدرمال، دروگورد. پيخهفينکه وهکوو جاجم به لام شهم لمه لنزکه دويسري. سي: جاجم و معوجي پي لي وهرکيږ.

دووگلهنگی (که.): مه ریکه دروپارچه گزشتی خزرسکی به مله وه بیت دووگهه: پشکتک، پروانگ، (همورا،) کانانی، له یکه، بشکوژ، بشکوژ، (همورا،) قرنوفجی، (بار.) قرنیک.

دووگمهودو نام: جووره خشلیکه له سیخمه ده خری هه دردوک لای دولایه که سیخمهی دو تنی سیخمهی دولایه که که سیخمهی پی قایم ده کری.

دووگمهی قهیتان: بدرکوژه.

دووگور (زا.): دووگوردی.

دووگورد (هنو.): بهرمال، دووگردی.

دووگوردان (باک.): خورج، خورجيّن.

دووگ ووردی (ک.ه.): تیّکسرمار، قولمبند، بندژن کنورت، کورتسبالاً. دورگردی.

دووگورژه (رِدْژ.): پیله، دەمەقالله. ــ کردن: پیلهکردن.

دووگومان: درودان، نیگهران. ـ ی: درودلی، نیگهرانی.

دوبگونه: دروگرنه رمشه، گیایه که له ده خلّی ده نسالّی یا به زمویدا پان ده بیته وه، گه لاّی شین و رورده، لاسکی و گه لاّیه کانی به به رگی مروقانه و ده نووسیّ، چونگوگره وه ک مشاری توویّکی تالّی گچکه ی شه نکولّه له ناو خه له یدا ده بی تالّه، تالّوو، گلیّره. در دهشه: دروگونه.

دووگوه: داریکی دروگروییه درکی پس دهشکینر پتموه و جس گوری پیدهکری.

دووگووێ: (مرک.) هاچه، كۆڵەكەي دروفليقانەيە.

دووگێ (کۆ.): دررگورێ، کۆڵەكەي دروفليقانەيە، (موك.) ھاچە.

دووكيان: ناروس، تۆلىر، زگىر. ــى: ناروسى.

دوول (باک.): درّل.

دوولا: دوولؤنه، دوولق، دوولاره، بهنیکه دوو لؤبا بدریت.

دوويم (فه.): درٌلاّبي قاپ و قاچاخان.

دوولازهن: دووړوو.

دوويكه: دررينيكه.

دوويلل (ئەردە.): درويله، بەردى ناسك، تەختەبەرد.

دووموهر (باک.): وولأخي جووته.

دوويّلْبهن: (ئەردە.)ديّلْمبن: تەختە بەندى بەردى، بەردچن. دوويمي (دهر.): دروک. دوويّن: ئاخەفتەر. قسەكەر. دووينه (تدرده.): درينه. دووينني: (باد.) دوهي، دروهوو، دره، درهينني، دره، (هدو.) درونني، (همورا. ، دەر.) دووێ، هێري، دوويين. **دوو**ی (هغورا.): دوو. (باک.) دووهم. دوويت (باک.): دەريت. (فه.، دەر.) كچ. دوریخ (که.): دووخ ، ــ ی راست. دووير (كه. ، باد.): دوور. دوويربين (كه.): دووربين. (كه.) ـى: دووربيني. دوويرۆك (باد.): ميْژور. دوويرۆكقان (باد.): ميروونووس. (باد) ـى: ميرونووسى. دوويشهو: درريني شعري. فوويدرووي تر (همررا.): دووروژي تر. هوویساندن (باک.): ناخنینموه، داگرتن. دوویک (رزژ.): تسی. **دوویکه**: درویّنیّ. دوويّل (زا. ، همررا.) : سيرمه. دوويكمره: درو دروكهره. دوويلڪ (باد.): قرنچکي ميٽوژي. دوويّل (ئەردە.): تەڭەبەرد. دوويلبهن (ئەردە.): شرويتى تەختە پۆشكرار بە تەلىبەرد. دووين، دۆينه (باد.): دروان، ئاخهفتن (باک.) سوراخدان. بدوو: سوواخده. دووين: دوريني. دووینه: برویش و دنی تیکه لکراو و ووشک کراوهوه یه. کهشک. دوويّن: درينه. دۆينه: دركوليو. دووينه: درريني. دووينني: درويكه. دوويّنيّ شهو: درويّ شعريّ. دوين: چيشتى درينه. ده (بار.): گیشدی گیاو چرو و ئیتر.

دووميّرهڪي: موّر ، موّن. دوون: نزم، سووک. دوونان: کهسیّکه له گهمهی قهلهمنداریدا درو جاران لهسهریه ک له توپ دووناوگهن گرتن: كلك بهناو گهن كرتن. **دوونهمرومر:** بهدرهفتار. ــى: بهدرهفتاري. دونگ (ئەردە.): دەنگ. دوونگە: مەړى درگ زل. * **دوونگەمەرەنى:** گەمەيەكى مندالاند. * **دوونگهمه**ري: بروانه: دوونگه مهراني. ["] دوونيّ (همر.): درويّني. دوونيا: دنيا. دوونيرۆ (باك.): دوواى نيوەرزيه. دوونيكل دوونيكل (باك.): باڭندەييّكە سەربەكلاربيّ. دوونيمه: چتيكه بوويي به دوو لهتي راستهوه. ـ بوون: بوونه دوولهت. ـ كردن: كردنه دوو لهتى راست. دوووهشين: كلك رهشين. دووهش (که.): ثمو چهڵهیه که دهخریته ناوهندی شهغرهوه و بهقهدیدا قرچه هەلدەچنرى. دووهه نگير: کلک گير، کلک هدنگر (بر ندسپ). دووههم: دووهم. ــ ين: دووهمين. دووههند: دروهيند، دورچهندان. دووهونى (ئەردە.): دروروويى. دووهوورده (که.): رامیار، زورزان، کهمو، بهدولاب. _ یسی: رامیاری، زورزانی، كىمۇيى، دولاب. دووهیشه (نهرده.): وهرد، دورگاسنه، زهوییه که دورجار کیّلرابی. دووهيند: دررههند، دروچهندان. دووي: دوريني، دوريكه. (هدورا.) درو (۲). دوويت (ئۆ. ، گەرمىتنى، دەر. ، ئەردە.) : كچ، كىژ. دەرات، مەرەكەبدان. دوويّته: دمرات، ممرهكمبدان. كج. دوويداندوك: خەستەي توررەكەي دۆي. دووير (كه.): ديو، ژوو. دوويّرد: مقىست. دوويّرده: مقست. دوويردك (جا.): مقاست، درويرد. **دوویّرد**ی: دیاری کردن. دوويشهو (ئەردە.): دروينى شەوى.

دهندار (باک.): داریّکه.

دهنگانه (باک.): کانی، سهرچاوه.

دهة (جا.): ناراست. دردونک، زووير، دلكير.

دهيل (باک.): دههوّل، دوهول.

دیّ: لادیّ، گوند، ثاوایی، دهگا، (فه.) جورن، دهی، چهند خانوویّکه له دوری شاراندا. (باک.) تا، ههتا، ههتاکوو، تاکوو. (مهنگور.) دایک. دیّت له مسولادیّت، بـق یـه کیّکی نـه دیو. لهسه و چارگه ی (هاتن) و مرگیراوه. لهکاتی هاندانی و ولآخاندا به کاردهبریّ بـق فرقشتنیان، ده ه. (خق، رووا،) گیشه ی چرووانه بـق زستانی ریّک ده خهن، که بدریّ به ناژال و مالاّتان، (رووا، خق،) دیّچروو، گهلّ، گیدار. (فه.) سهقه و بالنده ی گوشت خوره. (باک.) دهبیّ. دایک، داک: ــویاڤ: دایک و باب. گوشکاری داره بـه و و داره مازوو، که لمیّ ده کریّت هوه و له ناو لکی داراندا کومه نیر داراندا کومه نیر داراندا کریّ بـق زستانی ثارال و مالاّتان. ده نگیّکه له و ولاّخ ده کریّ بـق گیرانه و ی له کاریّک.

دينيهر (شن.): زورييه كه لعبهر مالأن بيّ. (گهرميّن) رِدّره جووتيّكه له زوري. (بابا.) ديبهره.

ديبكه: جموهنده.

ديبل (باد.): شهيتان.

دينت (فه.): کچ.

دێچروو (ړموا.): کۆمار گیشهی چرووانه، که خۆراکس ئاژالانه له زستانیدا، دی چلوو.

دێچڵۅو: دێڿروو٠

دينخ: شفت، شدفت، شهفتيّ. داخ، دينخ، جهغز.

ديخديخ: داخداخ،

ديدهكانيّ (همورا.): ديلانيّ.

ديدك (با.): سپٽي گيانداران.

دیدی (مسوک.): دیده، خوشکی گهوره. (مسوک.) به ناژوتن و داکردنی گامیّشان بهکاردهبریّ.

دير (كه.، فه.، همورا.): درهنگ.

دیر: دهیر. کلیسای فهله و دیانان، پهرستگای عیساییانه.

دێـــږ: ړاســـه، ړزن. کهشــه، خـــهت، دێـغ، بـــۆچــووم، جغــز، داخ، دێــخ، گـــێـږ، چـــږ، خـێـز، قــۆړ، ړێزێکـه لــه نـــووسراو يا چاپکراو.

ديران: جي بووندوهي چتيک له چتيکيدا.

ديرن (باك.): له شيلكيردان. بديره: له شيلكيربده.

دیدران: ده غل به (قان) پاک کردن، که وه کوو بیژنگییه، ته ته نفسه کردن. بین و نموه ی چتیک له چتیکیدا، نمو قابه دوو ممن ده دیپی واتمه دوو معنی تیدا جی ده بیتموه.

ديراندن: ئارداني زموي. (باك.) ده لأندن.

ديرانن (تهرده.): ديراندن، ثاوداني شينايي.

دیدره: (خق.) گتل، بق، (پهوا.) باو، (دهر.) باوه، (دزه.) کهردوو، جوگهیدکی هماندراوه ویه چهند جووره سهوزییه کی لهملاولای ده چهقیتری. دهراو شوینیکه لسه بیستان و تووتنجا پاندا لسه کاتی شاودانی شاوی پیداده رووا و تیشیدا پاده و هستی.

ديره (فه.): درهنگه.

ديرخيز: درهنگخيز، لهشكران، سست.

ديردغان (باك.): دەردغانه.

دێڕدێڕ: دێڂ دێڂ، داخ داخ.

ديرس (نەردە.): درەنك.

دێرسم: چيايهكى كوردستانێيه خهڵكى وێكوردێكى عهليمڵڵٳيين به ساز و سهمتروري بهناوبانگن.

ديرسي (ئەردە.): درەنكى.

ديرك: ناوى دوو شارى كوردانه يهكيّكيان لهژيّرى جزير وروتانيّيه و يهكيّكيش كموتوّته روّژاواى ماردينى. كى (باك.): ديلانه، جووره هملّهدركيّيهكى كوردييه.

دېرندينز (ز۱.): تاگريکي گهوره په فهلان له روزي چوواردهي شوباتيدا ده کهنهوه.

دێڔۅٚ (مـوک.): گيايهکه له نێۅچياياندا ده ڕووێ گـهزێک بڵنـد دهبـێ گهڵێؠ وهکهرهوزي دهچێ ههر گوڵهي گوٚڸێکي دان تێدايه گيايهکه بهشيني له باخهڵيا لهناو نووێنان بنرێ کێچي تخوون ناکهوێ.

ديروضه: مه به مسله موه به له کاتی ناو که میدا، که ماوه به کی زوری پسی بروی تا دیراو پر ده بی اود تربه با که می دورایه له دورایه کی دورایه له دوراو ده کاته و بودوه موله و تشهوه بوسینیه مه در به وجووره تا همه و دیراوه کان تیراو ده بن .

دێړۆک (باد. ، باک.) : مێژور ، دووێرڏک.

دێڔێڪ: مێژي، دێرڒک، دێڔێک، ديرزک.

دێړي: درهنگي. (باک.) جووره کهوايهکه.

دێرين: كۆنىنه، چتى زور كۆنه. (باك.) دێران. بدێره: لهشێلگيربده.

ديرينه: كۆنىنه، كەرنىنه. شووينموارى كۆن.

دێڒ: ڕەنگى شينێكە بە ڕەشى بنوێنێ. ڕەنگى بۆرە بۆگويدريژو ئێستران بەكار دەبريّت، دێزە، ڕەشتاڵە. بە جنێۆبۆمرلاڤانيش بەكاردەبرێت.

دَيْزُه: ديّز، ديزه، خوّلْـمميّش. وولاّخي ديّزه.

دێزهڵه (موک.): سعری ئێسکه خړهکهی رانیه، که دهچێته ناو قوڵتهی نێسکی لهشعوه.

ديزيه: سيّ پا ، سيّ پايه ، سيّ كوچكه بوّ ديزه و مهنجهل و ثينر.

دێزڪ: چتي دێز.

ديزك: مەردومى كلول.

ديزي (باك.): ئالك، ئاليك.

ديزين (باک.): ديران.

دێژه: ړێ و شووێني ناييني (شريعه).

دێڵێ: چەند تەڭـــە بەردێکـه لــهســەر دارە ڕا دادەنىرێو قــوڕە پەســتـى لــهســەر دەكرێ.

ديلى (باک.): قايمى ميتويّ. لکى داره ميتوى دريّره.

ديليز (يعز.): مال.

دیم (پهوا،): پشوو. سـ یکی بده ینی: با پشوویکی بده ینی. زهوی و شیناوه ردیکه تعنها ناوی بارانه ی بخوواته وه بده ست ناو نه دریت، دهیم، دهم، به یار، دیمه روک. (شکا، باد،، نه رده،) دیدار، چاره. پوخسار، پوو. (باک،) به شی خوواره وهی پوخسارییه. (همه ورا،) پوومست، کولمه.

ديماري (باک.): زړدايک، باوهژن.

ديمانى: خانەنشين.

ديمهروك: شوريني ديم، ديمه كار، ديم.

ديمهرووك: ديمهروك.

ديّممزار: ديّمهروّک.

دێمهشۆره (همورا.): ريشتوڵی ړووی ژنان.

دیمهکار: شیناوهردیکه تعنها ثاوی بارانهی بخوراتموه و بمدهست ثاو نمدریّت، دیّممروّک، دیّم، (کوّ.) پشتار (تعنها بوّزهری دهغلاّن دهبیّ).

ديه که تووره که يه له چهرم يا له قايشان دروست ده کري بن تاوي خوواردنه و ، جهوه نده.

ديمڪر (باک.): قەڭھو، گووپن، ئاوساو، ھەلامساو.

ديمڪول (باک.): روومه تگول.

دیدم ونایه: جووره یارییه که چهند مندالیدک به روو دووا دهست به پشتی . یه کتری ده گرن و گورانی ده لین.

دیدی: شیناوهردیکه له شووینی دیم پهیدا بوویی و تعنها ناوی بارانه بخوواتموه.

دێمیله: جروره همرزنێکه، (بانـه.) همرزنـه ګـموره، (شـا.) کـملّـدړ، دهره. کهردړ، گال۲، همرزن. ترێزووی دێمی.

دین (زرا.): (ژهن.) ورشک، نیشک.

دينه (فه.): دوريني.

ديندك (باك.): دهيندك.

دينكه (زرا.): چاو، تعماشاكه، بنوره!.

دێنێ (باک.): ړڒژي هديني.

دێو: (ئـارێ.)دەئێڤـه، (كـه.) ئـهرژەنگ، (بـاک.) دڤ، دهـق. درنـج. جانموەرێكى نەدىتراوە بەلأن ئـمسەر ئمو بيروباوەرەم، كە ئــهكاتى خـێى بـێ مرۆڤى كێوى بەكار براوه. (ئەردە.) ديو، روو، لا.

هيوا (تمرده.): ديبا، تافته. ـ چه (تمرده.): ديباچه.

هيوان (ئەردە.): كوويخا، بەردەستى ئاغا.

هێوانه: شێت، تعودال، سعوداسهر، شێتۆكه، (نهرده.) لێوياگ. ـــيى: شێتى.

ديواندهر: ديواندهر.

دێوهندێوكردن: ديوانديوكردن.

ديوانن (ئەردە.): شيواندن.

دىسا: دىسار

ديسان: ندمجارهش، جاريكي تر. "

دنيسها (همورا.): سيكوچكه.

ديسه (زا.): مەرەكيوى.

دیسک (باک.): شاکاشیه له گل دروستده کری. ماستی تیدا دروست ده کری.

دێش (باک.): مێڰەلێکى گەورەيە.

دێۼ: (باک.) داخ، داغ، بۆچۈۈم. خەت.

ديفديغ: داخ داخ، داغ داغ، خدتخدت.

ديشفونه (همررا.): ديوانه.

ديفدار: داغدار، خدتخدت، خدتدار.

دێق: دیق.

ديقديقه: (ئەردە.) قينەقين. داع، پەرۆش، خەفەت.

دیکانه (باد.): دهمورکانه.

ديْكاني: لاديّيي.

ديكي ديكي (بار.): چارچاو، تعماشا تعماشا.

ديد يوور، يلك، يله.

دیل (باک.): دیل تووله ی میوییه، که دریژ دهبی مییینه ی داعبایانی کیوییه و هکوو سه گ، گورگ، بهراز و چه قمل، ریسوی و وورچ و نیستر. دیل،

دهل، دهل، سهگی می.

ديده (باک.): رِيْرگەي چۆم و زيبان.

دیله (ندرده.): دوویل، چتیکه له جیاتی چربی لهسهر داره رایمه راده خری.

وللله بسلها: (ك. م.) ويُلْسلوهوا، (هسلورا،) دهلسلها، ويُلْسى سسه ك و

جانموهرانی تره ،که بمبا بیّ.

ديلهبهن (ئەردە.): دوريل بەن.

ديلسه: ديلسك.

دیلهسهگ: (باک.) دیلک، دیلهسه.

ديلهف (باک.): جي، جيکا.

ديلهك: ديّلسهگ.

دێڵهڪانێ: دێڵهکاني.

ديلهكاني: ديلانيّ.

دیلهگورگ: گورکی میّ.

ديلهمار (زا.): بزن مژه.

-2- 60k 3 . 3-------

دێڵڡؙۅڐۅٳ (که.) : دێڵڡؠڡٳ.

ديلڪ (باک.): ديلسهگ.

دیّلکهو: کغوی میّ، ماکغو.

دينهمار (باك.): سووسهمار.

ديلندير: (باک.) ديلنديز.

دیلندیز (باک.): (باک.) دیلندیر، جیژنیکی فدلانه.

دێوهج (كه.): كوتكي جلشوشتنێيه، گلاركوتك.

دیوهدهبانی (ک.ه.): گیایه کی وورده و لکه کانیشی باریکن، سه لکیشی وه کوو کارگییه.

ديوهدهر: چتى كونى ديواودهر. ـ بوون: ديوهودهر بوون، كون بوون.

ديوهره: چەرچى، دەستكير.

ديوهرژهن: دررژنک.

دێوهزمه: شعره، مێردهزمه، (پێن) تمنتمان، ديوهزمرٚکه، دێوهلووکه.

دێوەزمۆكە: دێوەزمە.

ديوه ل (لور.): پهرستنگه، پهرستگا.

ديوه نوكه (كه.): جندركه، حيفريت.

دیره نووکه (مرک.): شعوه، دیروه مه، به مروی زل و کولکن و چلکنیش ده کوتریّ.

<u>دێوبهند:</u> نشتوو و تعلىسميّكه بۆپاريّزگارى ساويلكان لـه دێوو جندوّک و چتى كەڵكەلاّرى پووچ.

دێۑهمرست: (ئارێ.) دەئىقە يەسنە، شەيتان پەرست، ئەر كەسەيە وەدووى ئايىنى پاكى زەردەشتى ئەكەرتىيّ. ـــى: شەيتان پەرستى.

دیدجامه: پهرده ییکی ته خت سپییه چهندگرلیکی تیدایه به پارچهی رهنگاورهنگ رازاوه تمود ، راوکه ران به پیش خوبانیه و دور بالنده ی تری بو دی و تمویش بویان ده چی تا نزیکیان ده بیته و و به تفدیکی ده یانکووژی.

ديودل (ئەردە.): دلقايم، دلسهخت.

* ديو: ناوچه، چاوه خانوو، پيّش يان پشتى هەر شت؛ من لـەو ديو بووم.

دێوول (باک.): چەپلە، تەقەتەن.

دیّوی: دیّوانه، کردموهی دیّوانه.

دێهه: ووشهيه که وولأخي بهرزهي پي دهرده کري.

دنیستورانی گوندان، دیّیان، چهند دیّیه ک. سی: لادی یسی، دانیشتورانی گوندان.

دی: ثیدی، ثیتر، ثیکه، که، دن، ثیدیکه، ثیدن، دیتر، به لأن ته نها به دروای ووشانه ره ده نووسی و به ته نی به کار نابری: مانگیکی دی، سالیکی دی: مانگیکی دی: مانگیکی دی: مانگیکی دی: مانگیکی دی: مانگیکی دی: مانگیکی در: مانگیکی در: مانگیکی دی: مورود، که سی سییهمه بی کاتی وابردووه، له سه و واوگهی دیت و ورگیراوه. (شکا.) دایک. (که.) حه له له، دهی، کسکس، بوهاندانی سه گان به کارده بری.

دیدار: روهند، شتیار، بهرچار، بیزار، خویا، پهیدا، ناشکرا. ب بوون: دهرکموتن، پهیدابرون، ناشکراکردن. دهرخستن، ناشکراکردن. خاک، وولات، نیشتمان، مهلبهند. لا، کن، نک، پیش، تهنیشت. دیدار، روخسار، شیّره، دیم.

دياره: ئاشكراس.

ديارەھۆ: دياردى.

دياربهكر: نيترى شاريكى كوردى ناسراوه.

دیاربوون (دەر.، خۆ.، دزه.): دیاره هق، ربک (اشاره) ییکه لـه راویدا، که نیچیر دیاربی راوکمران بهر روشه یه کتری تاگادار ده که نموه و تاژیه کان ناماده ی په لامار ده کهن. (همورا.) دیاری.

دیداردی (شهرده.): کیشک، پاسهوانی، دیدهوانی. ووشهیه که له کاتی به دی کردنی، که نیچیر و به دهوره دا خولانیه و ه راوکه ر دهیلی، (شهرده.) تهمال، دیار، ئاشکرا بوون، ده رکهوتن.

دياردي كردن: بعدى كردني نيخير لعكاتي واويدا.

دياركردن: ئاشكرا كردن، نيشانهكردن. أ

دياركا: ئاسۆگە، ئاسۆگا.

دیارناو: ناوی ناسراو، ناوی دیار.

دیداری: خدلات. ثاشکرا. کردن: ثاشکراکردن. (باک.) پهروو. سهوقات، چتیکه ببری یا بنیردری بو دوستیک، (همورا.) دیداردی. نیشانه، درووشم. ناوونیشان. ببوون: دیاربوون. دان: دهرکهوتن، پهیدابوون، ثاشکرابوون. کردن: نیشانه کردنی دهزگیرانه به ناردنی دیاریهک دووای خووازینی.

ديان (ئەردە. كەل، دەر.): ددان. فەلم، عيسىايى. (ھەورا.) ديان، سەيركردن، نۆړين.

دیانه: زار، زارک، دەمى چتى. (ئەردە.) دانىدى چت. ناوى د<u>تىيەكى.</u> گەررەيد لەباكورى رەراندزى.

دیانهدیانه (بابا.): ددانهددانه.

ديانه روّکه (هدورا.): چمق و چوّقی ددانان له کاتی سهرما يا تاوله رز و ترسدا.

ديانمريكي: ددانهچيره.

دیان بهردهم: ددانه کانی پیشهوه ی زار.

دیان پاکموکمر: پروشی ددان تاژنینموه.

ديه نچهرمك موبوون: ددان ســـپى بوونــــهره ، روودامــــالران ، شــــهرم لـىّ هه لگيران.

دیانروضله (نهرده.): دانه روکه، چیشتیکه به ونه ده رکه وتنی ددانی مندالان لی ده رکه و تنی ددانی مندالان لی ده نری، دانوو، (موک.) دانووله.

دیانشاش: ددان شاش.

ديانكليلهبوون: دەم چرونەكلىلە.

ديانقروّل (ئەردە.): ددان كلۆر، ددان پووك، پووت، قروللّ.

ديان كاكيله (ئەردە.): كاكيلە.

ديانڪير: ددانگر.

ديانكهنن (ئهرده.): ددانكيشان، ددانكهندن، ناهوميدبوون، ناهمي مون.

ديانكڵێڵمبوون: ددان قروچاندن.

ديانهڪڵێڵ: ديانكڵێڵ، ددانهي كليلي.

ديان ئي تيڙڪردن: ددان لي تيڙکردن، چاو تي برين.

دياوه (شو.): پاشعوه، لاي پشتموه،

دياووس پيتهر (ئار.): خورداى ئاسمان.

دیای (همورا.): تعماشاکردن.

دیه (نمرده.): خوویّنبایی، پوولّیّکه کوژیار بیدا به کهسووکاری کوژراو. _ی (همورا.): دیتن.

ديبا: جووره پارچهيتكى ئاوريشمييه و گرانه.

فەرھەنگى كورىستان

دیباچه: سهره تا ، پیشگوتن ، پیشگوتنگ ، دیواچه ، بهرایی ، (باک .) بهربیژ ، چهند مهمهسیکی ریک و پوخته ، که لهسهره تای پهرتووکاندا دهنووسری .

دیبه که (مهر ا): دنگ، دینگ، کووپه دینکی دارینه به ناسنیکی دریشی سه رلووله برنج و گهفی تیده کوتن. (که.) ناوونگینکی گهوره یه بو کوتانی برنج و قاوه. (باد.) کیشه داری سووتاندنییه.

دیده (همور۱.): تهخته. دنگی گمورهی برنج کوتانییه. (باد.) گزره. دیتهر: بینمر.

ديتهنى: خويا ، شايانى ديتن ، تموهيه كه برّ ديتني دهست بدات.

دیتر(باک.): دی، دییکه. رِدِّژا ..: رِدِّژی دیکه.

ديىترايۆژى (باك.): دروسبەي.

دين: بينين، چاو پٽڪموتن، چاڤ لئ كمتن، دين، وينستن، چاڤ لئ بوون، (همورا.) ديمى، ديناى، دياى. له خوّړا ــ: توانين، پٽكران، له دمست هاتن.

هیتنموه: دوزینموه، بیناندنموه، پهیداکردنموه، بمسمر کردنموهی زیندهوار و چتی بزر و دزراو

ديخوون: ديخوون، ديزخين.

دیدار: (رموا.) سوورهدار، (باد.) دیندار، داریکه وهداری به رووی ده چی، سوورهدار. چاره، روو، روخسار، دیا، دیان، دهم و چاو، شیّوه. (ژاوه.) سهرباسک، سهردهست.

ديداربين: روخسار بين، رووبين. ــى: ديدهنى، روخساربيني.

ديدار و شاخربوون: معيدس له مردنس يه كيّ كييمه لمه پيّش نسوددا كمه خوشمويست يا كدس و كارى خوّى ببينيّ.

ديده (همورا.): چاو ، چهم. ـ ي بهد: چاوي پيس.

ديدهان: ديدهوان، پاسموان، قمرهول، كيشكچى. ـــى ى: ديدهوانى، پاسموانى، كيتشكچيتى.

دیدهن: دیان. _ى: چووندلاى یه کیّکى بوّ چاو پیّکهوتن، تازه کردنهوهى ئاشنایه تى، سهردان، سهرلى دان، به سهر کردنهوه، دیدار بینى. _ کردن: سهرلى دان. _ى کار: سهرلىدهر.

دیدهنی دووبمدوو: دیدهنی دروکسی، دیدهنی نهیّنی.

دیسدهوان: چاودیّر، نوّسهدار، کیّشکچی، دیده شان، چاویسار، دیساردی، دیساردی کیّس، که سیّکه چاوهدیّری چتیّکی بکات. شسوّفار. ـــــی: دیده ثانی، کیّشکچیّتی، چاودیّری، چاویاری، دیاردی کیّشان.

دیدهی بهد: چاوی پیس.

ديدم (فه.): پهرمسليركه.

دیدمان (باک.): نعژاد. _ ی (باک.): نعژادی.

دیدی، دوودوو (فه.): دروکنل.

دير (باد.، فه.): درور.

دیره ک: تیره ک، ستورنی خیّوه تانه، باسکه دار، (که.) دیره گ، تیّلاً. داریّکی که میّ باریک و جاره کی (موقت) یه وه کوو کوّله که وه به ر جیّگایانی شکست ده دریّ. دی: جووره هه نجیریّکه.

دهيرڪ (که.): ديرهک.

ديرۆك (باك.): ديريك، ميروو.

ديريك (باك.): ميروو، ديروك.

دێڔێکڤان (باک.): مێژوونووس. ـــى (باک.): مێژوونووسى.

ديري: درهنگي، دانيشتووي دير.

دپیز (باک.): دیزه، مه تجهان، قاپی گهوره. (که.) دیک، به ههموو چتیکی ده لیدن که ههموو لایه کی خربیت و لهسه و هیچ پوویه کی دانه نریت.

ديزان (فه.): دامه.

ديزانكردن (فه.): دامهكردن.

دیزه: (همورا.) گزشیّ، (باک.) نالمبدکی، دەرپۆشک. کووپەلّدی گلّینی سووردوهکراوه یه شوّرباوی تیّدا لیّ دهنیّن. ــی چکوّلّه: کوّخ خانه.

ديزهبهده رخونه: معبىس لعدا پوشين و شاردنموه ي راز و كاريّك.

ديزهبهكۆڭ: مىبىس يەكيّكييە كە خاوەندى سامان يا مىال و منداڵيّكى زۆربىي و نەتورانى بە ئاسانى كۆچ و بار بكات.

ديزه لله: چالأيي ژوور ههردوو سمت. ديزهي چكولله.

ديزه كۆكە: ديزەي چكۆلأنه.

دیزهوگۆزه: دهفر و گۆسکهی له گل دروستکراو. تدیرهوگۆزهساز: دهفر و گۆسکه له گل دروستکهر. * دیزدههه: درداشه. *

ديزك (باك.): ديزهڵه، ديزهي بچووك.

ديزي: مەنجەڭوك، ديزەي گچكە.

ديسا(باک.): ديسان.

دىس (ئەردە.): ئەندازە، پلە، پايە، كۆتايى.

دیسان: (باک.) دیسا، تهوجاریش، هممیسان، دووباره، تستوویّوه، هممیسانهوه، ثیتر.

ديسانهوه: ديسان، همميسان.

دیش: مراز. تر، که، دیکه، به دووای ووشانه ره ده نووسی: دووړوژی دیش: دووړوژی دیکه. (ته رده.) پوپیتی ناومال، تهسپاو، مراز.

دیشلهمه: چای تال، چای بی شهکر، کولٌوْ شهکر لهدهم دهنری و چای تالّی بهسهردا دهکری.

ديف (باد.): كلك.

ديفك (باد.): كلكي تاشي و چتى ديكه.

ديش (باد.): كلك. بهقهد، بهقهدهر.

ديقان (باد. ، زا.): ديوان.

دیقه لأن (باد.): به یه کینک ده کوتری که هممیشه به دروی یه کینکی ترموه بی.

ديفين: بايتهخت.

ديق: دەردەبارىكە، وەرەم، دەخمىز. سىووى، خەفمەتى دەروون. (بىك.) تەماشايەكى نېپنىييە لەكون و پەنايەكىدا. كرن: تەماشاكردن.

ديق پئ كردن: خەفەتباركردن.

دىق چوونەدل: سورى چوونەدل.

دیقدار: دەخەزدار. ــى: دەخەزدارى. دیقنیقه: قینه قینه. *

ديقىيقەدان: قينەقينەدانى يەكيّك.

ديقكردن: سووى بوونهوه، دەردەباريكه گرتن.

ديقكور: لىسەرخۆمردن.

ديقل (باك.): كه لساب.

ديقلۆك (هەر.): باپشكيو.

دیق و شوّشی: دیقی سیپهلاک.

ديك (فه.): تعشى. (باك.) كه ناباب (كورديه و نارورى نيه). (كه.) به همهوو چتيكى واده نين كه هموو لايه كى خړييت و لهسه رهيچ ړوويه كى دانه نريت.

دیکه: ثیدی، دن، ثیدیکه، دیستر، ئی دی، نیستر، دی،

ئیکه، تر، تهنها به دووای ووشانهوه دهنووسیّ: رِلاَژیّکی دیکه: رِلاَژیّکی تر. تر.

ديكل (شكا. ، همر.): كه لماب، كه لمهمير.

ديلات (زا.): داوهت.

ديلان (ئەردە.): مرۆشى گيّىل و هيّړ و شيّتوكه، شيّت، ديوانه، حهيته. (زا.، باد.) شايى، داوەت، رەشبەللەك. (باك.) هەلّپـهرين، جـودرە گۆرانييّكه.

ديلانه (باک.): همڵپهرين، ديلانيّ. (كۆ.) گۆرانيێكى تايبهتىيه لـهنێو جۆلانەدا دەيڵێن.

ديلانهبيّر (همورا. ، كۆ.) : گۆرانى بيّر، شايمر.

ديلاني (جا.): جۆلانه.

ديلاني: زهماوهند، گۆراني چۆپى كيشانى.

ديلهك (زا.): تكا.

ديلهكاني (همورا.): دار دهلامه.

ديلهڪچي (زا.): تكاكار.

دیلباز (باک.): عیشوهباز، عیشوهگهر، (باک.) مرزی کارزان و شارهزا. دیلم (که.): تیلم، کروز، قاش. _ یک کالهک: کروزیک کالهک.

ديلمانج: بروانه: وهركير.

ديلوان (كه. ، دهر.): تعبهنه.

ديلۇقان (باك.): بوتپەرست.

دیلۆک (باک.): جووره گۆرانىينكى كوردىيىه بۆ ھەڭپەرىنى بەكاردەبرى. دىلۆكقان (باك.): گۆرانى بىترو دەنگخۆشى ھەڭپەركى.

ديلهاتن: راستهاتن، دروستهاتن، ديتران.

دیلی: بندمستی، ژیردمستی، بهیدمستی.

دیم (همورا.): بار، روو، لا، رووکار، دیو، دیوی تمملاولا. (مسوک.) چاوم پی کموت، دیتم، بـ کمسسی ســـــیممه لــه رابـردووی نزیکــدا لــه سهرچاوگهی (دینن) موه وهرگیراوه. (همورا. کون) چاره، روخسار، روو،

دیدار، دهم و چاو. (هغورا.) ژوور، (هۆده) دیـو، (هغورا.) زاج، خـده، سـوخهت، پیّناسراو.

دیما: دیدار، (شکا.)دیّم، دیانه.

ديماتي (زا.): ديكاني.

ديمان (زا.): چەشن و تەحرو شيوه.

ديمانه: ديمان. پئ و قەدەم. ــت بەخيّر: پئ و قەدەمت بەخيّر.

دیمانی (باک.): دانیشتووانی شار و گوند و ناوایی یان به پیپچهواندی کند.

دیمه (شهرده.): روو، روخسار، دهم و چاو. رووکیشی ساجی به خولامیشی، رووکیشی دیواری، سوواخ. دان: سوواخدان.

ديمهشور: ريشولي، دهم و چاوشوشتني ژنان.

ديمه قره: ريشتل، چتيکه وهکوو سابوون ژنان دهم و چاوی خرياني پي دهمون دهمون ده و چاوي خرياني پي

دىمەك: ئارەقە، (ھەورا.) تەختەى دار يا بەئۇنى دارانە كەبىق قىايمى دەخرىتە نىپودىوارانەرە. زمانەي ئىرەق كەگاسنى تىپدەخەن.

دىمى مىن: بىدرچاو، پيتشىچاو، (بىك.) بەرگە، چىاوەنداز، بەرچاوگە، تەماشاگە، دىمان. قەلأفەت، (ږۆژ.) تورىزم، شىيوە، چەشن. بە ..: كەل، زەلام.

ديمبلي ديمباو (تدرده.): دمبلّي دمباو، دهنگي تدپل و دههول.

دین: دین، بینین، چاوپیکموتن. (باک.) ثایین، رارهوی. شیّت، دیّوانه. برون: شیّت برون. کردن: شیّت کردن. زان: دوویّنی کوپیّکی دی: واته بروی.

دینار: دیناری پیشرو، زیّری سروربووه، مسقالیّک زیّری له سکهدراوه. بریّتیه له قاقهزیّکی دولهٔ تی عیراقیّ، که بایی بیست درهمانه و خانیش فهرمویه:

> دین چوو و نهکهت بهدهست مه دینار پاش ژنهچاری بونسه سفسار

> > ديناو (ئەردە.): پەردەلاچوون.

دينه (فه.): درويّنيّ. درزينمره.

دێنهمێر (باک.): نازا، پردلاً.

دینهوه: دیتنموه، دوزینموه. دیتنی مروی یا چتیک چهندین جاران، دووباره دیدهنی یهکیکی یا چهند کهس و چتیکی کردن. پهیداکردنموه.

دينهوهر: پر دهستهلات.

دینج: مات، بیّ دهنگ، ثارام، هیّدی. (شن.) ثاسووده، بیّ خدفدت. دیندار (باک.): جووره داره بهروویّکی سدوزه بهلاّم گدلاّی زهرده. دینداری: بهجیّ هیّنانی کارهکانی ثاینی به باشی.*

دینگ: (باک.) سرّقی، دیبهگ، دنگ، کروپهییّکی داریسی قسودان و تمنگه به داریّکی که سهریّکی بهردیّکی لمی بهسترابی و سهریّکیشسی ئاسنیّکی لموله به تیگیراوه برنج و گهنم و چتی تری پی سپی دهکش، (همر.) لمسهر جیّگایه کی گفریّک بلّند و خربه قسل و گیّج سوواخدراوه بهرداشه کهی به پانسوه لمسهر داده مهزریّنن و داریّکی تمستووری له نیّره پاستی به او دوه لمسهر ویشهوه بهرداشیّکی گهورهی دووهشندی بهراوموه لمسهر ویشهوه بهرداشیّکی گهورهی دووهشندی بهرداشان نمستوور به قیتی لمسهر بهرداشه که داده نری و نموه شداریّکی

ديوانشا: ديواني ميري.

ر: تیپیکی ئابیی کوردییه.

پا: مراز پکه به سهری همر ووشه یه کیموه بنووسی واتاو شیوهشی ده گوی ی وهکوو: بردن: رابردن، بـوون: رابـوون. کردن: راکردن، کرن: راکرن. دان: رادان، خستان: راخستان. گرتسن: راگرتسن، رموی: رارموی. کوشین: راکوشین، بهری کردن: رابهری کردن. پهرین: رایهرین، پسکاندن: راپسکاندن. دار: رادار، هیّنان: راهیّنان. لینگ، غار، خار، هملینگ، هدرا. كردن: غاردان، لينگدان، هدراكردن. پدسند، قولكيشان، باش. ــ لى بوون: پەسندكردن، بىباش زانين. تەكبىر، بىرورا، بارەرى، گوور. (همورا. ، ف.ه. ، ئىمرده.) ، رێ، رێڰا. جار ، چىل، كىمرەت، نۆبىد، چـين. (ئەردە.) ھەل، كايە، گل، كەشە. (لى.، فه.) بق، لىق، سەبارەت. (باك.) رِهِک، دهمار، ریشه، رایی ستوور: دهمار، شادهمار. تین، پیز، کیش؛ شهم گەغە بە ــ يە: بەپىزە ، كىشى ھەيە ، نانى جووانى لىدى.

رانه (ئەردە.): بەلىوغە، رى ئاد، رىكە ئاد، دەرار.

رائهسهارده: رأسپارده.

داشهساددن: راسپاردن، قاوینی لی کرن، راسپیری.

<u>رائهسيٽر</u>: راسپٽر.

رائهسييرراو: راسپيرراو.

رانهنگاوته: رایه لکرار.

رائه نكاوتن: رايه لكردني تهناف و بهن و چتى تر.

رائيل: رايىل.

رِابوراردن، رِابک.) ، رِابوراردن، رِابیّره.

رابه: (باک.) ، همسته، ههڵسته، هورزه.

راسهر: ریسهر، ری نیشاندهر، پیشرهر. کهسیکه راسهارده یا نامهی خەڭكى بە يەكترى باگەيەنى، پىغەمبەر، پەيغامبەر. پىشەوا، بەلدە، شارهزا. نیوی نیرینانه.

رابههرتن: (باک.)، رابارتن، رابوواردن.

رابهروپوليس: (همورا.) كەلانتەر.

پابسهری : رئ بهری، رئگانیشاندان، رانجونی، به لسهدی، شارهزایی، گهیاندنی نامه یا راسهاردهی شهم و شعوه بهیسه کتری. پهیغامبهری،

رابهرى ئۆردوو: ديدەران، پيشقەرەرول.

ربهري كردن: ريّ نيشاندان.

رابه فراندن، پي وهستان، دهره قه تهاتن.

رِهِمُسَت: (باک.) جروره تابووتیّکه نهخرّشی تیّ دهنریّت.

رابهستن: (باک.) رەفتاركردن، چگۆنى.

دريّره سعريّكي لعبهرداشه قايم و سعريّكيشي له سعكوّكهي تيّده سعريّ وولاختيک به دەورى سەكۆيەكەيدا دەگەرى و بەرداشەكەش بەسەر ئىموى بنهوه دا دهسووړي گهنم و برنج و ساو اري پي ده کوتري.

دينگه: پايه، (ړهوا.) پې ييزه. (کۆ.) دانگ، بـۆ کەسـێکى بـەكاردەبرێ که شه شدانگ سه رخوشبی. بنو کهسیکی به کاردهبری که شه شدانگ كەربى. بۆچاك و باشىش بەكاردەبرى. برنجىشى پى دەكوترى.

دینوّ: ناوی گورانییّکی کوردییه، ناوی کوریّکی قارهمانی کوردستان سەيد تاھاىشەمزىنى بوو، كەلە ١٩٧٢ دالله بەغدايلە تەرمەكلەي فرى درابووه لاي ريکاي قهتاري ناسنيني.

ديني، دينيّتي (باك.): شيّتي، ديّوانديي.

ديۆنموەش (ھەررا.): دۆزىنەرەي.

ديو: ژوور، (كه.) دوويّر، (هـمو.،كه.) ئىزدە، چاوە، (دەر.) دەق. ـــى ئاوردوو: ژووري ئاووردوو، (دەر.) چىليان. ــى دانعويّله: (دەر.) دەق داناش، (باک.) تعبه ک. ـ ى سفره. ـ ى ميّلاقى. ـ ـ ى ميوانان. روو، ړووکار ، لا ، ړهخ ، (باک.) تالي ، ړووي جوواني کالا ، تـهم مافووره ـــ ي

ديوا: ديبا ، پارچهيتكى نرخداره له تاوريشمى.

ديواچه: ديباچه، پيشدهستي.

ديوبخ: (ئەردە.) تارا.

ديواخان: شووينيكه لمناو خانور كه بـ قميوانان تـ مرخانكرابي، ديوه خانه، ديوانخانه، لمهييشدا تمنها خانان يان همبور.

ديواخانه: ديوهخانه.

ديوار: (باک.) تاک، تيکار، كۆسەر، دەبى لىەجيوار ھاتبى لىمناو ئىلى ئومهریا و هیندیک کوردی مایی (د) به (ج) دهگورن جیوار واته جیگای وارو بارخستن و دانیشتن. بندیوار: پالقانچک.

ديواره (نهرده.): زيواري چت، چهپهر، ديواريخه له چهپهر دروستكرابي. ديواربر: معساسه، پارچه ناسنيکي سهرتيژه ديواري پي کون دهکري له لایمن وهستایان یا دزانموه. دیواربرین: کون کردنی دیوار. *

ديوارديوارانيّ (همو.) : گممهيهكي مندالاّنهيه.

ديواركو (همررا.): رفحه، رفه، تاقعهره تمسكه كهى سعرهوهى تاقانه له ديوارى وه تاغاندا سا لعناو ديواردا دروستكرابي يا له تعخته.

ديوان: كۆر، كۆمەللە، جڤات، (باك.) دىڤان، دىوەخان، دىواخان. دائىيرە، میری، حکوومهت. دیوهخانه، دیوانخانه، ــی پادشاومیران، دیوانی بوويران: پەرتوركى تايبەتى ھەستياريك.

ديوانخانه: ديوان، ديواخان.

ديواندهر: ديواودهر.

ديواندر: مرزقي دمراست، دمهدراش.

ديوانيينون پشتهوروو ، هه لکيردراو.

ديوانديوكردن: ديوار ديوكردن.

ديوانديوكردن: هه للگيرانهوهي چت و نهمديوه و ديو پي كردني.

ديوانسهرا: سهراي دمولهت.

رېسه از (باک.) تووړه ، قه لس، سه رگه رم. کرن: تووړه و سه رگرم بوون. ــــى: تووړه يى ، قه لسى.

رابران: تى پەرىن، بوررىن، رۆيشتن. لە دەست دەرچوون.

رابردن: ریاران، ریمردهن، تیکشان، رابرورین، (باک.) بورین، بورینو. تیسهرین، بورینن، بورینو. تیسهرین، بوهرورتن، لسه دهست چسوون، لسه دهستده رچوون، کات نامان. کاریا چثیک له پلمویا لمکاتی خوی ده درچوون.

رابردوو: تێپهړيو، ړابووردوو.

رابكار: (ئەردە.) ريبورار، ريبكار.

رېكردن: (ئەردە.) رابوراردن، رابورردن، رلايين، رلايشتن.

را**بووار:** ريبورار.

رېيوواردن: بىسەرىردن، رابىرتن، رابارتن، كات بىسەرىردن. تيپەراندن.

رېبوورده: رابردوو ، کاتي تيپه ړيو .

ڕۥڹ<u>ۅۅڔڎڹ</u>: تێۑ؞ڕين.

ړ**ښووردوو:** تيپهړيو.

را**بوورين:** رابووردن، رابردن، تيههرين.

رسوون: (باک.) هستان، هدلستان، هستانه سدریتیان، (همورا.) هرززان. رابد: هسته، هدلسه، هدلسته، (باک.) لسه خدوههستان، بیداریرونموه، وهاگاهاتنموه، رابد: لهخدوههسته، هدلسه. سدرکدرتن، همستان، هملکردن . ناڤ رادبه: ناوسهر ده کسمون، ناوهدلدهستی، بارابوو: باهدلیکردی، کهلاری رابوو: رقی همستا. بو نیشاندانی معهس و بهسموهاتنی ناگههانی به کاردهبری، رابوو چوو: همستا رویشت. ژی رابوون: جیگابهجی هیشان، ژبهروی دانه بهروی هدلات و رویشت. لیست دهیرش بردن، سدخووه رابوون: همستان، شویشکردن، تی رابوون: تیده جوون .

ږېبين: (باک.) ړابوون.

پېينۆك: (باك.) جۆلاندى مندالأند وەكور لانك و لىدىلووكى وايد مندالى تيدا رادەژينن تابنورى به دورگوريسان قايم كراوه. (هدورا.) له لووه.

پابینین: راپهرموون.

رالهاندن: (باک.) داپوشین، شاردندوه. راپینه: داپوشه.

راهه زنده دهست وبرد ، گورج وگولمی. به .. : به دهست وبرد.

راههران: همستان، داچلهکان، داپهران.

<u>رپه موهندن</u>: داپـــمړاندن، همســـتاندن، داچڵـــهکاندن، لـمنـــهکاو لـــه خـــمو بیّدارکردنموه، سمرپمڵۊ. دەربازکردن، رِزگارکردن، تیّپمړاندن، بهووراندن. چت به دزیموه رِماندن. بهتمرِدهستی کوّتایی به کار و فمرماندان.

راههرموون: (همورا.) رابينين، تيراديان، نوميدكردن.

پههپین: (باک.) ړاپهړموون. دهرپهړین، تیپهړین. (باک.) بوهوورتین، (بــاک.) بووهـــارتن. لهخـــهو ـــــ : لهنـــهکاو لـهخـــهودا ړاچلـــهکین و بیّداربوونهوه، ړاچلهکان، داچلهکین. (باک.) پهړینهوه. ړاپهړه: بپهړهوه.

رهه واین: (باک.) به نیر دیوانیدا سه رکه و تن و چوونهسه ر.

ربهه لقين (باك): له مستيدا كوشين.

وههاین: (باک.) پهرینموه (له ناو و روباران). رایه له: بههرهوه.

رههمکان: هه لدان بوخورزگار کردن. رزگاربوون، راپسکنان.

پاپسکاندن: رزگار کسردن. ختیسہ: ختریزگار کسردن له تسهنگ و چهالمه همه. فراندنی چتیک له دهست یه کیکی له ناکار.

ڕڷؗؠۅٚرت: بعزمان يا به نامه لهيه كيّک دووان به خرايه، وه لأم، دهنگ وباس. دِهورة چي: زمان ليّدهر.

رِسِيْج: رِامالُ.

رسنجهڪ: راپنج.

ربينچه کدان: راپينچدان، رامالين.

راپيچهڪندر: رِاماڵدر، رِاپيچدر.

رِالِيْجِدان: رِالِيْجان.

رِهِيِّچگرهن: فراندنی چتيّک خيّرا لهلايمن با يا ثاو يا گيانداريّکموه.

راهنکردن: غارپیدان، بهزاندن.

رهیته: هاموشوکردنیکی زوره له جیگایهکیدا.

پاتهکان: راوهشان، هه لته کان، راتله کان، راچله کین، جوو لانه وهی چت به هری راته کانیه وه.

والهكاندن: واتله كاندن، ههلته كاندن، واوهاندن، جوولاندن.

پاتهوراندن: (ړهوا، خق.)، کټزکردن، بهستنهومی وولآخان به گوریسی*ټکی* دریژ بخ لموه _واندن و دوورنهکموتنهومی.

راتلهقان: راتله قاندن.

پاتل مقاندن: ژاندنی مه شکه و راژاندنی لانک و جوّلانه و ثیر. ثاو له قابیکی وهردان.

راتلهقانن: راتله قاندن، مهشكه ژاندن.

پاتلهڪان: رِاوهشان، (کۆ.) رِاتهکان.

رېتلەكاندن: ړاومشاندن، (كۆ.) ړاتەكاندن.

پوتوو: رِوْژانه له پاره یا نان که بدری به ه**هژاران. جیره، مووچه.**

پاتوول: (باک.) گەرىدە، ئارارە، ھەرزەگەر. ـــى (باک.) گەرىدەيى، ھەرزەگەرى.

پاجه: (که.) کاریتهی خانووان. رایه لّی داری داره رای خانوو. (شهرده.) داری دریّژه وهک بهرچیغ. ثالّوو دار، داری داره رایه. تمیاخ.

پاچهندن: تهنینی به په و مافروره و ثیتر چنین. (همورا.) دارته کاندن (بق بهری.) . و مشاندن هم هم اندن کوریس و بهری.) . و مشاندن هم شوراندن، لهرزاندن. (پودا.) پایمه آخردنی گوریس و یا تعناف بق چتمه کی شوراو له سه ر هه آخستان. قسرم له ژنی خه آخری خوشکردن، ثافره تی خه آخری کردن.

راچمراندن: لموهراندن.

راچەڵكان: راچەنىن، راپەرىن.

راچەلكاندن: راچەناندن، راپەراندن.

راچەڭكىن: (كە.) راپەرين، راچەنىن.

ڕاچهنانهن: راچڵهكاندن، خورهه لهدلخستن، چێووركردن، خورهاندن، راچلهكاندن، لهير را ترساندن.

رچھەنىن: داخوريان، لىەپپراترسان، خورپەلىەدلاكەوتىن، داچلەكان، خورپان، داچلەكىن، راچلەكىن، (ك.م.) راچنىن، ھلچەنىن، چىۆوربىوون، راپىەرپىن، داپەريىن، راچەلكان، راچەلكىن.

راچهنيو: راپهړيو، داپهړيو.

راچڵهڪان: همژان، راچهنين. راچڵهكين، داچڵهكان.

راچلهكاندن: همژاندن، راچمناندن. راپمراندني گياندار له ناكاو.

راچڵهڪين: داپهرين، داپهران، راپهرين، راپهران، راچڵهکان.

راچنين: (دزه.) راييل كردن.

راچوواندن: تيراكردن، تيهه ڵچهقاندن.

ڕاچوون: تێڕاچوون، تێڕڒڿوون، تێۿڡڵڿڡقان.

راچوون: رۆچوون.

راچیّت: رهچیّتهی پزشکان.

راخمر: ژیره خدر، رایهخ. داخدر، راییخدر.

داخران: داخران، تەپسىن.

پاخواو: داخراو، ړامرين. بهږه يامافوور و حهسير و چتي تره کـه ړاخرابيّ. بهريّ کراو.

رِ اخزین: داخوشین، خوشین، رِ اخورین.

پاخستن: قەكشىكاندن، تەپساندن، قەلشاندن. رامدانىدن، رامىدزاندن، دەسەزاندن، (ھەردا.) بىياوەشەرە. راخسىن، رادان، (باك.) تۆلكرن، داخسىن، كردنىه راياخ، رايىخسىت . پاك و بالأوكردنىوەى ژيرە خسەرە ئەسسەر زەوى. (ئەردە.) خسىتنەرىكا، بەرى كردن، رەوانەكردن، رىگەخسىت. (ئەردە.) رامل خسان، خستنەملى.

رِاخشين: خوشين، راخوشين.

رِاخُووت: (دەر.) بۆخۆت، (ھەررا.) پەيويت.

پاخوږين: تيپراخوړين، فمرماندان، گوړاندن. ليّ ــ : بمسمريداگوړاندن، دهنگدان. پشت به کمسيّک بمستن، خوړيـن؛ بمکيّ و بمپشـتيواني کـيّ دهخوړي.

راخوستن: (زيبا.) پهنابردن.

داخوشین: خوشینی مار و زیندهوارانی بی پی بسسهر زگدا. داخوین، و اختین،

پلااز: باج ئىستىّن، باجگر، ئىركىسەيە باجى بستىّنى. (ئەردە.) كىسىـّكە ئاگاى ئـە ړىّ ر بانان بىّ، راگىر. (ئەردە.) تەرىدە، جەردە، چەتە

پادارانه: باج، راداری.

ردارخانه: باجگه، باجگا، باجخانه.

دادی: باج ئىستاندن.

پردشتن: نیشاندان. دهست : بهدهستی نیشاندان. چتیک به دهستییه پرو به کهسیّکی پراگرتن تالیّی وهرگیریّ. دی مندالّ: پیاندن، میزو گوو پی کردنی مندالّ، پاهیّشتنی مندالّ. دابهستنی ناژال یا مالاّت بوّ قاوورمه.

پدان: وهلانان، خاویّنکردنهوه، جوّمالّکردن. (موک.) پانین، دهرکردن، راونان، فهی دان، لی خوریسن، رامالینی چست به ملاولادا. (پهوا.) راهیشتن، دان، سی بانگ: بانگدان. (باک) راخستن. دروستکردن.

پدان سفر (باک): هیرش بردنه سفر، زگدریس بهخه نجفر؛ زگی...ی رادا.

پر الین دروستکردنی تایبه تی. به دان: به تایبه تی به دروستکردن. پراه: پله، پایه، پهرهسه، سنوور، ثهندازه، به رسیه: به رپله و ثهندازهیه.

رىدد: راده.

ږىدەر: ئاژووە، لىيخوړ.

رادوو: رەدرو ، _ كاوتن: رەدوو كاوتن.

پاهوو (نـهرده.): ړه دوو کـهو توو، نافره تێکـه بـهدووی پێـاوێکی بێګانــه بکموێ و ههڵگيرێ.

پادیکی بیگانهدا.

ربدوونان: راونان.

ر**دی**ر: کسیکه مندالی بوریانی رادیری.

ردنيون: راداشتني مندال، پيسايي پي كردني.

ردين: پيارا پهربوون، تيرادين.

رىدىشۇ: (باد) مزر، مەيخۇش، ترش و شيرين.

پلایۆ: گێږەرە، جوړرە مجربیه که به هۆی هێزی کارەبـا یـا پیلـهوه گۆرانـی و تاخۆتنی لـه نێستگهی شاران وەر دەگرێ و دەيگێږێتـهوه.

دِار: سەگى ياخى.

راير (ئەردە.): چتى زۆر كولاو. فرە كولىياك.

پاپرا: (نمرده.) میل میسل، میسل میسل دیردیس، دینغ دینغ، خیر خیر، خدر، خدت شده شد. شوری نیک میسل میسل خدتخه می خدید، خدتخه می شده و دازی، وازی، جینگهنه، دور دان که میکه همرده مهی له سهر هموه س و که لکه له میکی بیت. دور دانی وازیتی، دور دانی، بورنس مسرلا همرده مهی له سهر هموه سیکی.

ڕٳڕڡڬڲى: جروره پرتەقاڭيكە، پرتەقاڭلە نارنىجى پەيرەندكرى: ڕاړەنگى دينىي.

پاړمو:(هـمورا.) جێگـای ړڏيشــــــن و تێپـــمړين، ړێــره و تێپــهړگـــه، دالان. بێـلايــي، هـميــوان.

ڕاڕهوا: ړێبووار.

ړاړهوه: (موک.) دوو ته خته پانه کانی سه رینگان و پی ینگانی لانکییه که لهسه در زمری داده نریدن وه لانک لهسه در وانه و ړاده ژی. (کو.) ړ دو په (رواله.

رارهان: رفان، غاردانی گیانداره بهمری رارفاندنیموه.

رارفاندن: رفاندن، راونان، راوه دوونان و دوواکموتنی گیانداریکی.

رِبِهِيْن: رِفيّن. رِفان، رِارِفان.

رارفينهر: رفينهر، راونهر.

پاز: قسه، ووته، واته، گوفتار. معبهستی نهیننی و پهنهان، (باک.) پنی، نهیننی، پهنامه کی بی کهسی ناشکرا مهکه. کوّری ناخوّتن. داستان، سهربرده، بهسهرهات، چیروّک. (خوّد.) پیّگایه، که بهسهر تیوه راندا بروا، (رووا،) لات. (بلّد.) گهوه ر، شووینی سهخت و تووش، شویّنیّکه لهسهر تیوه رانی سهخت و تووش نهوهنده ی تاقه کهسیّک له

رِبزين (باد.): رازان، دريّژبوون ونوستن. رازانموهوئامادهبوون. رازی فیهانی: معبدسی پهنهانی، ریزهی راز. دِلْرَانَ: همرُان، هيرُان، دهركوشين. پاژاندن: هدراندن، دەرگوشاندن، راژەنين، هيراندن. **پاژه** (جا.): دهسته ک، دهسه ک، تا لوودار، داری داره رایه. داده: کاریتدی که پرو ساباتان. راژهندن: راژاندنی لانک و جوّلانه و چتی تر. پاژهنین (که.): همژاندن، راژاندن، جوولاندنموهی چتیک به هیزر. رازة: نكته. ږاژنور (باک.): باکوور. رِلاَيْـر (باک.): باشوور. <u>راژنن</u>: راژنندر. **پاژنښهر**: جوولنينسهر، جوولنين، هسهژين، همژينسهر، تسهکاندهر، ژين. راس (همورا.): راست يادروست، ئو ــ ماچى: تۆراستدەلىّتى. (ئىردە.) قیت، راست، (تەردە.) ويسياك. به پيچەوانەي شۆروولارىيە. راسا (تعرده.): راستهوخز، راستعوراست.

پهسان: راستان، خوواو ــ :خوداوراستان واتا هملیّکی باش و دهرفهت و هەلكىموتىكى باش. خۇبۇلىندانىي كىيان لەبمرىكى ئامادەكردن، پىمل بزاوتن، دارسان. خووين له لووت هاتن، فشين، دابوون، دابووژن. راسایی: تهختایی، راستایی، هاماری.

راسه: راسته. رزن، دهسته، پول، چين.

پهسمر (باک.): دەستەلات، زەوت، زال.لاي ژووروو، لاي سەرەوە. __ ێ برون: دەستەلات، بەسەر ـــ دا پى شكان. ـــ كرن: زەوت كردن، دەست بهسهردا گرتن.

راسهرین (باک.): بهرز، بلند.

راسهقانی: راستهقینه.

پهسموبوون: به دهستهلأت بوون، راست بوونموه، همستان، قیت بوونموه. راستهو کردنه و مستاندن، راستهوه کردن.

راسهارده: تەسپارده، پەيغام. پەيغامبەر، پيغممبەر، كەسيكى ووتدى يەكىكى ببا بۆيەكىكى دى.

پاسهاددن: سپارتن، وائهسپاردن، ناردنی ووتهیه ک به یه کیکیدا بق يەكتىكى تر.

راسيۆش: راستپرتش، دروزن، كەسيككه راستى بشاريتهوه. ___ى: رِاستپوّشی، دروزنی.

راسهير: نهو كىسەيە بە يەكيىكى رابسپيرى.

زاسپيراو: راسپير ـ راو، كىسيخه ووتدى يەكيخى بگەيەنى بەيدكيخى

داسييرراو: رائسييرراو. **دِاسپيره:** رِاسپير راو.

راسهيري: ووته يه که به يه کيکيد ابنير ري بو يه کيکی تر.

سەرى راوەستى يا چەند پىيىەك بەسەرىدا بروات. ئەو چيايە وابى يا قوولْبيّ يا پهنايهك بيّ كىسى لىسمر و خووارموه نەگاتيّ، تيّوهږ.

ږازان: بهخشل و جل و بهرگی نووي و جنووان ړازانموه خهملان، خمملين، رِازیای. (باک) نوستن، پالکموتن، خمفتن، نقستن.

<u>پازانموه: رازان، خ</u>ۆجووانكردن، بەدەورى خۆھـەلاّتن، خـەملاّن، خـەملّىن،

رازانشن: جورانکردن، رازاندنموه. (باک) نوراندن، دهرخستن.

رازافنفنهوه: خمملاندن، جووانكردن، تمداره كارتن، ريمك وپيك و پوختكردن.

رازاندنهوه: خسلان.

رِازانراوهوه: خممليو، خمملان، رِازيتراوهوه.

رازاندنموه ، خمملاندن ، جووانكردن.

رازاننموه: رازاندنموه.

رازاو: نيوى نافرەتە.

ږېزاوه: خۆ جووانكردوو ، بەدەورى خۆھەلاترو ، ړازينراوەوه.

دِاذِاوهوه: (باک.) بهردلکری، خهملیو، جووانکراو.

رازه (همورا.): چیرزک، ریکا.

رازهر (باک): شهپولی دهنگان، دهنگدانموه له ناو گهرمار و نهشکموتان، _ کرن: دەنگدانموەي دەنگ.

رازهن: ريّگر، جهرده، چهته، تهريده، دزگهردنه.

دادد واز واکر. سى: وازواکرتن.

رازراگر: دممگرتی، رازدار.

رازراف (باک): خـرش، مـدزهدار، بـدتام، ناسک. ـــى: خرشـى، مەزەدارى، بە تامى.

وازرانه کروی پال، پرپرس، زاردراو، دهم دراو، ده قدریا.

ږازقي (موک.): راسقي، سرعاني، جووره ترټيهکه وهک سپيکه وايه بــهلان ئەم كەمى تفتە. جوورە گوڭيكى سپى بۆنخۆشى پەسندە گەلأى رەكور ھى بامیدی واید.

رازنووس: سكالأنووس.

رازنووسمر: رازنووس. ـى: رازنووسى.

<u> دازنووسی: رازنوریسی.</u>

دازنوویس: رازنووس. ــ ى: رازنووسى.

رازيانه: (همورا.) رەزنه. رەزيانه، هەپۆسان، كيايەكى بلنده كەلايەكانى وەثىي شووتىي دەچى بۆتىي خۆشە لىەناو نان دەكىرى، تۆرەكىەي وەكوو زىرە وايىە بۆژانە دلاباشە.

وازيانهوه: وازاندوه.

رازياوه: رازارهوه، خدمليو.

رازیای (همورا.): رازاندنموه.

رِازينهر: خمملّين، جروانكمر، چمت، كمسيّكه گيان لمبمريا چتيّكى بخەمڭىنى وبىرازىنىتەرە.

رِازينهوه: رِازينهر، خهملين، چهت. رِبزى: نيّوى نيّرينانه، نازناوى هەستىيارىّكى كوردە. دلٚخوّش، قايل.

رست: راس، ندسته ق، قدومین، کدسیکه درونه کات، راستال، کیپ، وه

هاتن: وه دی هاتن، قسه ی ه قسه ی ندسته ق، وه گیران: وه دی

هینان. دووح، واژی خوواروخیج، ساوی، سیخ. ناست، بدرانسه ر،

رووکار، حاست، حدن، حدناس، کدرخ، نازاد له تودا دروناکات، واته

له بدرانبدر تزدا دروناکات. باره، ده رباره، له ویدا: لهباره ی ویدا.

جوره مقامیکی کوردییه. بوپرسیاره: بدراستی، بدراسی، براست،

راسته. ناقار، شووین، راس، بی هاله، دروست. لای راست بدرانبه ری

راستاهه کری: ئاوه له و وه راستگیر راو ، ئاشکراکراو.

واستان (که.): کهسیّکه زوّر راست و دروست بیّ لـه ووتن و کـرداردا، راست.

داستان: بـوّگهلی نهدیوه واته گهلی راست، چهندکهسیکی راست. زموییهکه، که راست و بی زورگ و هه لهت بی، راستایی.

راستاهه (باک.): راویژ.

راستایی: تەختایی، بى كەندوھەلەتى، ئاسىتى راسى زەرى وچتى تر. گۆرەپان، مەيدان.

راسته: خدتکیش، راستوکه، راسه، راستک، راستوک، داریا ناسنیکی راسته خدتی راستی پیده کیشری. (ردوا.) زیم، خدتی نیوکاکول و برچی شانه کراوه. وایه، ودیه، تعواوه، دروسته. داریکی دوویه له له بلاسکی ئاش ده خری تیا بلندی ونزمی به رداشی پسی تیا قی بکریت موه. جووره هدل په برینیکه لاقی راست پیشده خری و به لای راستدا سوور ده خوری.

راستههي (كه.): راست بورنهره سهريتيان، همستان. راستهري: راستهوري. ريگای راستی بی چهرتی.

رستهقانی: راسی، راستی، راستیهکهی.

<u> پاستهقینه: راسته کینه، ر</u>ستیه کهی، راست و دروست، چتیکسه درو و ناراستی تیدانمین.

راسته (باک.): راسته، دهستوور، ریزمان.

۰ راستهکی: راستهوری، راستیهکهی.

راستهكينه: راستهقينه.

راستهوانه: چتيکه پيچموانه نمبي.

راستموهبوون: راست بورنموه.

رستموه کردن: راستکردنموه.

راستهبازار: کڙلانيکي راسته نموبهروبهري دووکان بن.

پاستهوخۆ: راستهورێ، راستهوراست، بێ لارهک، ههرله خسوّده، دهستیهجێ، سهربهخو، یهکسهره، ووته یا کردنی کاریک نیشانده دا که پیّج و لادانی تیّدانهبی: ببروّ: واته هیچ لامهده، بیلیّ: واته دروّی تیّدا مهکه.

پهستهوپهست: راستمورێ، دەقا ودەق، راستموخۆ. پهستهوپێ: راستموخۆ، راستموراست، راستمپێ. رهست بوون: درلا و ناراستى تێدانمبوون.

رست بوونموه: چموتی تیدانهمان، لهخموتنموه یا لمدانیشتنموه، قیت بوونموه،همستان، قندربوونموه، همستانه هموا، لمنمخوشی ...: چاک بوونموه، نممانی چموتی و لاری چت.

راست بيّد: راستكار، راستگو. ـى: راستكارى، راستگويى.

رستيوش: دروزن. سى: دروزنى، راستى نىكوتن.

راستچوون (که.): راستی ورتن، ریکهی راست گرتن.

راسترهو: راسترز.

پستوۆ: راستوه، خوشكردار، پاكخوو، راستكار. ــ يى: راستوهو،، خوشكردارى، پاكخوويى، راستكارى.

پهستوقیین: به ریگایه کیدا راست چوون و لانه دان، به کار و خود و کرداری باش رابواردن و راست کوتن و راسرلایین.

رہستے (باک.): راست، رہنگی خەنىهى بىز برزيان، خەتى نيتوكىاكۆلّ ويرچى شانەكراو.

پستکار: راست کردار، راستبیّر، راستگو. دی: راست کرداری، راست بیّری.

<u> پستگفتی:</u> شایان، شیاو، شایسته. (باک.) گونجان، بهرژهوهند، بهراوهرد.

راستکمرهوه: چهرتی لابهر، کهسیّکه خوو ارایی چتی چارهسهربکایا ههلّهی نووسراران راست بکاتموه.

رستكردن: كوتنى ناخافتنى راست.

راستکردنهود: خرواری و چهوتی و گیپی چارهکردن، هه له بینی، چهوتی و گیپی پاره کردن، هه له بینیدی، چهوتی ساخکردنهوه، همستاندنی گیاندارله راکشانهوه بی دانیشتن و یا له دانیشتنموه بی سهریپیان.

راستگا: لای راسته.

رِستگۆ: راستېيّر.

راستكوتن: راست ووتن.

رستگۆيى: راستېيرى.

راستو (باک.): راست، نازاد.

رېستۆك (سوور.، ړەوا.): ړاسته، زيى، خەتى نيّوەړاستى پرچ وكاكۆلى. شانەكراو.

پست وچهپ (کۆ.): زنجیریاپهتیکه له دەستیک یا شورینیکی وولاخی بهرزه دەخریّت، نهشکیلل. (زا.) ئاسنیکیخوواری لووتداره زمهی تفدیگی پی دەردەهینری له کاتیکیداکه گیرببی.

پاست وچهپکردن: له سهر زگ پاکیشانی یه کیک، دهستی پاست و لاقی چههی یا دهستی چهپ و لاقی پاستی لیک دهبهستن بوناووک هینانه وهی یا بونه مکردنی پشتی.

راست وراست: راستهرراست.

راست و رموان: به ناشکرا، بی پدرده.

راست و رووت: راستیکی ناشکرا، راست و رهوان.

رستوويد: راستبير. ـ ى: راستبيرى.

واستهاتن: دیلهاتن، دینهاتن، گهیشتنه یه کتری، تووش بوون، ریّک وت، کار...: ییّکهاتن. رِكُلْين: رِاپەرِين، بەغار رِۆيشتن (بۆئاژالأن).

راكموتن (باك.): نووستن.

راکهوهی (همورا.): سرهوتن.

راكهوتن: خوّ ئاماده كردن بوّ دزين يا فراندني چتيّک.

پاکردن (مىوک.): بىغزىن، خاردان، غاردان، لىنگدان، هالاتن، هالاتن، هالاتن، هالاتن، هالاتن، هالاتن، هالاتن، هالات هالوردن، پهماين، دهرچوون، فرهکردن، خارهال خستنى بالدرگى شوراو و دەغلى تالور، سالى با: هالالكردنى بايسا، پالارتىن، پالاريىن، ملى پالاگاگرتن.

راک رن (شهم.): هه لستاندن، هه لساندن، هه ستاندن. (باک.) هه لگرتن، بلندکردن، وه ناگاه یّنان. (باد.) لابردن. خانه نشین کردن، له فهرمانی ده رله تی دو ورخستنه وه.

پاکرن و دانین (باک.): دهستهلاتداری و دهسترزیشتن.

پاکشان: دريزيوون، توونموتلۆربوون، تخييل بوون، پۆكموتن، پالكموتن.

راكشاندن: راكيشان، كيشان، بالخسان.

راکشاو: پاڵکموتوو. گيان لعبهري دريّري بالأبهرز.

پاکوتان (باک.): لمحیم کردن، جمسهری دوریا چهند چتان گهاندنهوهیه به دروومان یا لهحیم.

رِا**كوشان:** كوشين.

رِاڪوشيّن: کوشيّن.

رِ اكوشين: ووشين، كوشين.

راکیشان: کیشهاتن، راکشاندن، کیشان به زور، خو ..: راکشان.

راکیشاندن (باک.): همه لگرتن؛ بارام کچا فه رهاد راکشاند: بارام کچی فه رهاد راکشاند: بارام کچی فه رهادی هه لگرت.

راكيشران: كيشران، هه لكيران.

راكه: لالمزان. (كه.) ريكا، (همورا.) جيكاى ريّ.

راگهراندن: له ناوداگهران، تیکهراندن.

پاڪ انش (بــاک.): تــووره، قــهُلْس، ســـهرگهرم. ـــــى: توورهيـــى، سهرگهرم*ى.*

پ**رگەييانند**ن: ئاگاداركردن، وەلاّم دان، پێڕاگەيانىدن. پێـــــ: پەروەردەكردن، پێ گەيانىدن.

راڪهيشتن: پي گهيشتن، به چتيک گهيشتن.

پاکهیین: پیراگهیین، وهلآمدهر، ثاگادهر، (باک.) باخر، کهسینک دهنگ و باس بلار بکاتموه.

راكليين: پيراكديشان، بدسدر راكديشان.

پاگر: سەرۆكى خيزان، سەرۆكى زانسىتگا. پاريزەر، پاۋەر، پشتيوان، چتىكە ھۆي ويستانى چتىكى تربى.

پاکرتن: قەچقاندن، راومستاندن، بەندكردنى چت ياكەس لە سەر ريّگا. بە خيّوكردن، پەروەردەكردن. پەكخسان، دوراخسان، بەند. دەست يا پى ئازارى پى بىگا، لە جوولانى دەخا دەلىّين دەستى راگيراوه.

راگوزار: ریکایه که هات و چوی به سهردا بکری.

پاڪوزهر: راگوزار، ريبووار، ري بگار.

راگوزهراو: ريّكه ناو ، دهراو.

پهستی: ړاسی، دروسی، بهپیپجهوانهی ناړاستی و درو و دروزنی.

راستى؟بۆپرسيارە: ئايا راستە؟، بەراستى؟، ئايارايە؟، راستى؟.

پستێتى: راسێتى، دروسى، به پێچەوانەى درۆزنێتى. نا ـــ : درۆزنێتى. راسخت: نێوى دەرمانێكييه.

رسرويين: راسترويين.

راهقى: رازقى، جووره ترييهكى سپى كلوو كەررەيە وخړه دەنك ووردى چكۆلمىيە رە هى خەلىيلى دەچى، (بابا.) سايەنى.

راسلهر: راستهر، به پیچهوانهی چهپلهر.

راسوو (ئەردە.): مشكى خورمايە.

راسواچ (هدورا.): راستبیر، راستی بیر.

رسوێژ: راستبیّژ، راستگو. ـ ی: راستبیّژی، راستگویی.

راسهاتن: راستهاتن.

راسى: راستى، دروستى.

ر*اسی راستی: به پیچمواندی چ*هپی.

رِاشهٰکان: رِاوهشان.

راشهكاندنى چت: راوهشاندن، تهكاندن.

پاشكاندىن (باك.): ئامادە بوون يا ئامادەكردن، قايم وتوند كردن.

رِاشكان (كه.): تيّ پهرين، شهق ولهت بوون، شهو رِاشكا: شهو شهق بوو.

راشكاندن (باك.): تيّههراندن.

راشكيّن: تيّپەريّن.

رېشوورپووت (ئەردە.): رەشرورپووت.

رفران: رارفان.

رفوندن (باک.): هدلفراندن، ئاويرتن، رارفاندن.

رفريّن: رارفيّن.

پهرپین: ړاړفین، به پیتی ړاویژهی باکوور،که دهستهسروار و پیاده یسهک پیکسوه بچنه ړاوی: (ړار) ی پیده لین که پیکسوه بچنه ړاوهکسوی: ناوی(هیله)یه به لام،که تاقه کهسیک بچیته ړاوی ده تووانی بلی نسو چووبوومه نیچیری چونکوبو تاکهسیک نیچیری پیده لین.

راڤ (باک.):ړاو.

پىقە: (باد.) شرورقە، وەرز، گدى. ـــ كرن: وەرزين، لـێكدانەو، وەلأمــە، ھەلْرٍشتن، درێژه پێدان، لىسمەر رِلايشان.

وقه کار: وهرزين، دريژه پيدهر، لهسهرود.

پرفته که: درونوخته ی وا (:) که له هم جیگایه که دیترا نیشانه ی وه یه که

هیدووایی ړاقهی بهشهکهی پیشووه. ړاقهکار. را**قهک**رن: وهرزین، لیککدانموه، وهلاّمه، ههلْرِشتن، دریژهپیّدان، لـمسـمر

> رويستان. را**فلةاند**ن: جوويّ بووندوه، ليّكههلّبران.

پافسهنان: کسوتنی درهخت و بسوهگ و پیشسموه ، بهلاربوونموهشسیده لّیّن. هملّکمنران، لمشوویّنی خوّناو ارهبوون.

رهناندن: ههلکهندن، ناواره ودهریهده رکردن.

راك: جووره گۆرانىيەكە.

رامکه: راوکه.

وامكردن: راهيناني گياندار به چتينک، گروکردن، ليني کردن، نارام و هيدي كردن، نهرمكردن.

راملخستن: رينگا خستنهمل، بهري كردن.

رامووز (باد.): ماچ، رامووژ.

رامووس (باک.): ماچ.

رامووسان (باک.): ماچکردن.

رامووساندن (باک.): ماچکردن.

رِامووسێِن: ماچكار.

رامووسين: ماچکردن، راميسان.

رامهورمز: پارچه خاکيکي کوردانه له وولاتي فارس. راميّن: برامان، تعماشاكار، تعوكمسديه تعماشا داكات.

رامى: دەستىمۆيى، كىمۆيى، ھۆگرى، ئۆگرى.

رامیار (هدورا.): سیاسی. ـى: سیاسهت.

رِهينان (باد.): رِووانين، تعماشاكردن.

ران (موک. ، که. ، بابا.): (باک.) رههن، (باک.) ثیّت، کاماخ ، هیّت، بعشيّكى زور تعستروره لعلاق له نيوانى تعربو سمتدا، به _ ىخودادان:

پهروّشبوون. (دهر. ، که. ، جا. ، همورا.) میّگمل، گهلمی بزن و مهران.

پانسان (دەر.): ئاژلاتن، ليخوړيسن، راونسان، خورسد: خۇنووانسدن، خۆنىشاندان.

رافندن (دەر.): ليخوړين، ئاژوتن.

رانو: بەرناث.

رانه: رانک.

رائهكي: پاٽوو، پاٽدو.

رانهرم (باک.): بهتام، خوّش، ناسک، رازات.

رانهرمى: بدتامى، خرّشى رازراڤى، ناسكى.

راندن: ليخورين. دهرباز كردن، رزگاركردن.

رانولاان: ميكل ناژوتن.

رانك: شال، (هغورا.) رونكى، (هغور.) رانى، (كه،، زيّ.، بار.)

پهشمه، پانتولنیکه له بووزوو دروستدهکری و له سهر دهرپیوه دهپوشری.

رانکه (که.): ثمر کهمه تورکهیه که لههم پشتی بزنان دههیّلریّشهوه تا

له گهرمای بپاریزی، پشته ک. (بابا.) مودی لاړانی بزنانه، که بههاران

دوواي برينموهي ثاراالأن دههيّلريّتموه تادروو له كوواني نمدات.

رِهنک و چۆغه: شالار شه پک، شه له ر شه پک، (سور.) رانک و چزغه لا، رانی و بهرگووز.

رانکی: بروانه: رانهکی.

رانما: رابهر، رِي نما، رِيْگەنوريْن. ــ يىي: رابەرى.

رانموون: رِیّگانیشاندان. سای: رابعری، ریّبعری.

رانن (كه.): راندن، ئاژوتن، راوان.

رانوواندن: چت نیشانی خه لکی دان. میکه ال بیردان، نوواندن، (همورا.) رانوواندهى.

رِاگوستن: رِاگوويزتن، گويزتنموه.

رِ اكوشيّن: رِ اكوشيّن، بكوش.

راكوشين: راكوشين، كوشين.

رِاكُومكنّ: لادان، پشت لــه رِاستى كـردن، خــۆلىّ هەلّــهكردن، خــۆ

رِاڪووينزهر: گووينزهرهوه، رِاگوينزهرهوه.

رِ اگوويزهرهوه: رِ اگوويزهر.

راكوويزتن: راكۆستن، كوريزتنموه.

راكير: راكر، پايهدار، كير، راوكير، بهند، پهك. ــ بوون: پايهداربوون،

مانهوه، بهندبوون. ــ كردن: پايهداركردن، گيرومه حتمل كردن، راگرتن.

داکیران: پهروهردهکران، وهرگیرانی نیرینه یامیینه بو نوکهری وکارهکهری

وه یا راکیرانی ناژال و رهشعوولاخ بو قاوورمه. ـــی دهست ویی، لــه جی

چوون، لەكاركەوتن.

واكيراو: پاريزراوه ، بىخيوكراوه . بىندكراو ، پىكخراو . راوەستىندراو . دەست يا پى ياقامكەكانەك ئازاريان دىتىبى. ـــى: پارىزگارى،

رِائي بوون: پەسەندكردن.

وام: محال و پارچه خاکیکی کوردانه له وولاتی فارساندا وهکو رامه ورمز، رام ئەحمەد. (ئەردە.) گووروو، دەستە مۆ، خەرۆ، كەرى، راھاتوو، ئۆگىر، هۆگر، ملكەچ، كەمىق، خوولىين. ـــبوون: كەوى بوون، راھاتىن، خووگرتىن.

_ كردن: كموى كردن، دەستەمۆكردن، راھينان، لينى كردن.

رِهـال: تار، تارەدووا، تەرەدووا، رِاپيٽج.

رامالأن: راپيچه كدان، دوورخستنهوه، كهسك ليدان.

دامالبوون: راپيج بورني قوروليته، رافراندني كياندار.

راماندن: رامانين، راپيچه کدان، راپيچان، راپيچدان، گسک دان.

دامالکودن: راپیچکردنی قور و لیته و رادانی له سهر زووی، رافراندنی

رِامالنيان: رِامالدان.

رامانين: راپيچه کدهر، گهسک ليدهر.

رامالين: رامالدان، رامالكردن.

واهان: هينانه پيش چاو، پونجين، ئەندىشە كردن، بيركردنەوه ألله چتيك،

بيرليّكردنفوه. تعماشاكردن. بير.

راماندن: کهسیّکی خستنه نهندیشه و بیرکردنموه.

راماو: تهماشاكار، سەرەنج دەر، بيركەرەرە، كەسىي كەبى دەنگ بووبى و

بيرله چتيک بکاتموه.

رامه (ئدرده.): راوكه. رامهزاندن (باک.): رامداندن.

رِامبوون: رِاهاتن، هوٚگربوون.

رامداندن (باک.): رامهزاندن، راخستن، پانکردنموه.

رامندن: راخران، پانکران.

رامشكهر: ئامۆژگار، (همورا.) مۆژ يارى كار.

رِ**نوويّن:** نيشاندهر، نوويّن.

رانی (هدر.، باد.): رانک.

رانیه: دیدکه کموتوته لای باکروری شاری کویه و دهشتی بیتوینی.

رانين (جا. ، باک.): ليخوړين، ثاروتن، (باک.) رادان.

رانی و بهرگووز: رانک و چزغه.

ړاو: نهچير، وهدووي نيچيران كعوتنه بۆگرتن يا كوژتني لـه وشكاني يا لــه ئاويّدا. كردن: خەرىكى نىيّچىرگرتىن بوون. (جۆلە.) خەيرانىــە، لاووك. (همر.) دەردىكە لەكاتى زانىدا لە ژنان پەيدادەبى، ھەر ژنىكى بىگرى چرچ دەبى. فىيل، تەلەكە، كەلك، ړيو.

راوار (ئەردە.): خۆشرەرت، خۆشرىر.

راوارتن (باک.): گوويزتنموه، راويره: بگوويزهوه.

راونسنی (هدورا.): ریکای تاسنی.

راوهدوونان: راونان.

راوه راونانی گیاندار کهمکهمه بر گرتنی یا دهرکردنی.

روه ريدوى: راوى ريدى، معبس لـ دييج و بـ منا هينانموه يـ د كاروباردا. تەڭكەركەڭك، فيىل رفەرەج.

راوهست (باک.): رارهسته، دهست راگره.

راوهستان: بهپیوه وهستان، ویستان، (هسعوراد) مسدرای، مدرایسوه، ئەرەمدارى، ئەرەممەندى، (ف.ه.) ووسان، ووسىين. مىدران، تەرتەلىه، ومستان، بق مروّث و چتی تر. چک، ووشک. ـــ ی دلّزیه: چک بوون، ووشكبوون. ويستان و نه جوولان. ـــى ثاو: پهنگاو خوواردنــهوه. دهست له كــار هــه لْـگرتن، يـا نــه نووسين يـا نــه دووان. لــهجوولْــه كــهوتنــي هــهنديّ

راومستاندن: ويستاندن، به پيره راگير كردن، له جووله خستني چت. رهوهستاو: ويستاو، به پيوه راوهستاو، تيك، دا نعواژ. بوثاو: ثاويكه

پهنگاوي خوو اردبيّتهوه و نهږوات. پايهدار، بيّ لـهبت، فرشک، بيّ جوولُـه _ بوون: پایهداربوون. _ کردن: پایهدار کردن. _ ی: پایهداری.

راوهسته: بوويسه، بيسه، بورهسه.

رەومشان: جقجقىن، راتلەكان، راتەكان.

راوه شاندن (باک.): راتله کاندن، راته کاندن، وهشاندن، ته کاندنی به ره ومافووره و ئيتر، هلبهشاندن، مهراندن، جوولأندن، بزواندن، جقجقاندن، جرولاندنموهي چتيک بهتوندي. گجگجاندن.

راوهشين: راوهشينهر.

راوهشينهر: راوهشين، داتهكينهر، راتهكينهر.

دۆشاو. كىسىدى پەنبىرو لۆرك، توورەكدى دۆيە.

راوه کان: جروره راوه کمویکه لهسه رکانی ده کری سه راسه سه یانی و ئيتواران كه پهلموور و زيندهوهران دينه سمر كاني بق ثاو خوواردنموه.

راوهڪهو: كفربازي، (باك.) هيله.

راوه ند: گیایه که برقره و انسی و هیزی چیکلدانه باشه، (همورا.) رەگەريواوى.

را**وەنىدى چىنى**: رەگەريواوى چىنى.

رِاوِبان: (که. ، باز. ، زهن.): رِیّگاوبان، رِیّ و بان.

راوچی: راوکهر، کهسیکه له هونهری راویدا شارهزابی و راوی بکات، شكارچى، نێچيرهوان.

دِاوچينتي: راوكدري.

رِاوور (باک.): سرورفل، دههبهر، سرورفش، رەنگیکه لـه نیتوان سرور و زەردىدايە، ھۆل، سوورى شله، شل، شى، خەنەيى رەنك، سووروھول.

رِا**ووشکا** (ئەردە.): شیّنەیی، ئاسوردەگەری.

رِبوكه: مارِه، رِاوه، (كه.) فالّ، مورتاوا، (دهر.) مورتاوه، هيّلكهيهكه بو مریشک داده نری تا لهسهری هه ننیشی که هیلکه ی له تهنیشت بكات. كولاندى مريشكان.

ر بوكمدۆزى (كۆ.): هـ مولار تەقدالى بالندانـ بىق دۆزىنـ مودى راوكـ ، (موک.) داوهلُوزه.

راوکهر: نیچیرهوان، نیچیران، راوچی. بونیرینه و مییینهیهکیش به کار دهبری که حفز لیکردوویی بکفن، چاوباز.

رِاوكمرى كموان: كمرباز.

راوكهرى ماسيان: ماسيموان، ماسيڤان.

راوكردن: نيچيرهواني كردن، نيچير كرتن له ناو ئاو يا له ووشكانيدا.

راوگه: جيّگاو شوويني تايبهتي راوييه. شووينيكه به نهيني له نيواني دور دهزگیراناندا دیاری کرابی.

راوڪير: راگير.

د به داوزان، ناشنای راو. ـ ی: راوزانی، ناشنایی راوی.

راونان: سهر له دوونان، قه کشکشاندن، رارفاندن، رهپی نان، هه لبرین، (هـ مورا.) ئارنان. (ك. م.) تاونان، رفاندن. دوژمنن شكاندن. **راونمر:** رارفيندر.

واونراو: سهر له دوونراو، تارنراو.

راونير: راوندر، راونين، رهيي ندر.

ډاوفينن: رفينندر، رهپي ندر، راونير، راوندر. کهشتي شدري.

راونيان (ئەردە.): راونان، راماڭنيان، تارەدووانيان، تارنيان.

راووروو: ماستاوكردن، مسارايي كسردن، خسووالي دانسين، دوله چساكي، (ئەردە.) رووپامايى.

راوورووت: رووتکردنهوهی مهردوم له لایمن ریگریا جهردهوه به زوری، جەردەيى، گووى بړى ، ـــ كردن: جەردەيى كردن.

رەۋورىيس: رايەل و رىسى چتى تەنراوە، ئەم بەرەيە ــ يكى جورانى ھەيە.

رِبووک (همو.): توورهکهی توراخ و ئیتر، توراخدان، رِاوهک.

راووك: تروره كه يه كي شاڭينه، دهنكه تريّ و يا همناري تيده كريّ و لمسهر كۆلىت دادەنرى و بە پى دەشىلرى تا ئاوەكەي بگىرى ھى ترىيەك دەكرىت دۆشاو ، هى هەنارەكەش دەكرى بە روبى ھەنارى.

راووك: راووك.

راويار (ژاوه.): ريبووار، راوچي، ريبگار. ـي: ريبوواري، راوچيتي. راويهر (همورا.): رارهو، ريبورار.

پووټچکه (که.): به هه و اکردن و غاردانی که رویشک به تایسه تی له هاتوچوّیه دا. (که.) و اویشکه. هاتوچوّ کردن، بیرکردنه وه له چتیّک. و وییّد: ته گبیر، مشرور، لیّکدانه وی نه نجامی کاریّک له گه لا یه کیّکی، بیرکردنه وه له چتیّک. به ته خمین بی چوون. نکته، بیر، بیروباوه و،

راویژهر: کهسیّکه تهگبیری لهگهل بکریّت.

راوێژڪار: ڕاوێژکهر. ــ ى: ڕاوێژگهرى.

ر اويزكردن: تهكبيركردن، لي وورد بوونهوه.

رِاوِيْرْكَا: تەكبىرگا.

رەويْرْكە: تەكبىرگە.

داويدياد: راويرهر. ـ ى: راويرهرى.

راويستان: راوهستان.

رويستاندن: راومستاندن.

رونستاو: راوستاو.

رويشڪ: راويچک.

راويشكه: ړاويچكه.

راويشكردن (ئەردە.): دەررەي نىپچىرگرتن.

دهوی: تووله و تاجی و بالندهیه، که راویان پی بکری، راوکهر. (همورا.) رمواقی ههنگورینی، شیرهی همموو شلهمهنییه کییه.

رهوين (فه.): راوكهر.

راه: ريّگا.

پاهسانی: فسیربرون، چسیربرون، چهشسبوون، چهشسهختردبرون، ژیمهسانت، هترگربرون، پرهنگین، رام برون، ئنزگربرون، چارشابرون، ئاشنابرون. لـی ــــــ: خور پینگرتن، پی فیتر برون، ترس شکان.

پنهاتوو: ترس شکار ، رام ، ژێ هاتی ، چارشا ، (خۆ.) متق ، گیاندارێکه هوٚگر بوربێ.

رِهانين: رِاهيّنان.

راهمژاندن (باک.): جوولاندن، همژاندن، راته کاندن.

راهشتن(باک.): ریشه کهنکردن، لهریشه هه لّکهندن، لابردن.

راهشتن هه ش (باک.): پیله گرتن، شه روکیتشه کردن، په لاماردانی چتیک. راهوار: رادار.

رِهینِشتن: بانگ ...: بانگ دان، جارِدان. ترکهندن، زرت کیِشان، رِدهیشتن و دریتژبرونی چووی یهکسم و گویدریژ و ثبیتر. رِایه لکردن، رِاچاندنی ریس و گوریس. نامادهکردنی مندالی ساوا بو میز و گوو کردن.

رهينان: راهيشان.

رِ**اهێڵ بوون:** رِهمێڵ بوون.

رِهيل ڪردن: رِهميّل کردن.

راهين: راهينهر، فيركهر.

دهندان: چیرکردن، چه کردن، چه که خوره کردن، فیرکردن، داهینان، را مکردن، هوگرکردن، داهینان، را مکردن، هورکردن، پرهنگاندن. داهینان، دادرین، لی نامینان، دادرینی چینکی سهرانسهر، ههوری راهینا:

راهینهر: هوگرکار، رامکار، چهشهکار.

پای (لو.): بق، لق. (باک.) یسه کیّتی، نیشسان، پاریّزگاری. سس کرن: نیشاندان. را، بیرورا.

راياخ (كه.): رايهخ.

وایه: (بابا،) تروان، شیاو، دهسته لآت، ووزه، له باره ی ناخوّتن یا کردار یکموه؛ کهس نیه له راست تودا به گورمان بیّ، یا ووشه یه کی نا پهسند بلیّ.

رايهات: ناوى ديميه كه نزيك زينووى شيخييه.

رايمخ: (دزه.) راياخ، راييخ.

ر پیه کهونن: له تووانا دابوون، شیان، له دهسته لاّت و ووزه دا بوون. بیّگانه رایهی ناکمویّ به چاوی سووک تهماشای کوردان بکات.

پههنت تسان، راییسن، چسهند همودایسه کی راسسته کسه پستری چستی لهسسهر ده تصنری سسکردن: را تصنگاوتن، را چاندن، راهینشستن، رسسته یسا تسمناف هملخستن.

رايهن: دارهرا.

رِ**ايەڭە** (ئەردە.): رايەڭكە.

رِايه لُكه: رِاويّچكه.

پایسه نکردن: هسهودا کردنسه رایسه تل. داری داره رایسه به سسه ر دیوار انسدا رایه نکردن.

رايت (رايمهت): پارچهخاكيّكى كوردستانهله باكوورى نسيبينيّيه چـهند گونديّك و ناواييّكيشي تيّدايه.

وابيج (كه.): بئ هيّز، بهرنهگر، چـتى خراپ و ناپهسند: زيوهكه يـا كرهكـه رايجه.

رايخ: ژيرهخهر.

رايكهم (همورا.): هممود ،كشت.

رهنخ (باک.): شەلت، شەلتە، ژێر رایێخ، (دزه.) رایەخ، (که.) رایاخ. رهینځهر: راخەر.

راييخستن: راخستن، داخستن.

ڕ؋يێٟڛڵ: هەڵخست، ڕٳڝڡڵ، تسان، جسۆلا۫ ـــــى كسرد: ڕٳيڿٮاندووه. ڕ؋ييڵه: بۆ ثەندازەيێكى ديارى كراو بەكاردەبرى، بۆپێوانى دانموێڵه وەكسو: وەزنه، تەغار، مەن، پووت، كەويژ (كەرىج).

پهیی (نەردە.): ئازاد، سەربەست، بەردراو. رێبووار، ئەرەيە، كـﻪ خرابێتـﻪ ڕێ. ـــ بوون: جێ به جێ بوون، نەمانى بەرھەڵست. ــــ كردن: جێ بـﻪجێ كردن، بەرێكردن، نەھێشتنـى بەرھەڵست.

> ړايى ړايى: ړاړا، بهدگومان، دوودلز، هەردەم بىير، (ئەردە.) هۆكى.ّ. ړە: لـه: رەگەلىخسىتان، لـەگەلىناردن.(باك.) رەگ.

> > رهنین (باک.): وهرینی سهگییه، عموعمو.

رههاس (خق.): ئاوەنىيا، زەوى تىيراو، (ھەورا.) رەپسىتە، پاراو. دەغلى بەراو، بۆشىنايى و زەوى تىر ئاو بەكاردەبرى.

روبهن: کۆلىت. حمشارگەى راوكەرانە بىز نىچىران، ناوى دىيەكىشىە لىه ناوچەى قەرەداخ، كەنزىكى شارى سلىمانىيە.

رهبهن (باک.): رهبهنؤک، زوگورت، ههژار، سهڵت، تاک، تهنیا، بی ژن و مندا لاّ. عهدا لاّ، بیّره پیاگ. بی مالاّ، هژار، بی نهوا، دهستکورت، ناواره، دهربهدهر.

رهبهنگ (گهرد.): رِيُواسى قولْهبنه، كهگهلاّى بِيُوهيه، (نهرگو.) شاويْرى.

رەبەنۇك (رەوا.): گيايەكى كيرىيە دەخورى ؛ بەرەزا. (ھەورا.) بى ژن، سەلت، رەبەن.

رەبھنى: زوگوررتى، سەلتى، تەنهايى، تەنيايى، بيرن و مندالى. رەبھاندىن (باك.): كۆماكردن، كۆكردنەو، رىسىنە: كۆماكە.

رهبسین (باک.): کوما بوون، کوبوونموه.

رەبناك: سۆتكە.

رهبیت: گیاندار یا گیایهکه، که خیرا پی بگات.

ره پ: قیت، راست، روق، ووشک، سهخت. ــ برون: قیت بوون، ههستان، راستبوونموه، یمره ق برون. ــ کردن: قیت و قرتکردنموه، همستاندن، راستکردنموه، یمره قکردن. تمپ، دهنگی لیدانییه.

دهداش: له پاش، بهرهودوواوه.

رههال: چتمه کی کونی در او.

رههاندن (باک.): چووارناله پیکردن، برهپینه: چووار نالهی به وولاخه کمی بکه. کوتان، لیدان، تهه همستاندن له چتیک به دهست پیدادانی. خو تو قورنانت رههاند که درو نه کهی.

رەپانن: رەپاندن.

رهپاورهن: بريتييه له ووتني چت به بي پهرده.

رەپە: تەپە، خرپە، خورپە.

رەپىغۇەپ: تەپەتەپ، دەنگى پىيانىد ئىد رۆيشىتنى بەتالوركىددا يا ئىد ھەڭپەرىن و يا ئەسەرباناندا و يا ھى ئىدانىيد.

رهههکه (خقر.): بی هیز، بوشیناوهردی، ره که، ههر شیناییک بی هیز بی ـ ی پیده لین، ـ بوون: بی هیز بوون.

رِ**ەپە**ڭ: بروانە: رەپەڭە.

رِمهه له (ندرده.): دمسته یه که له یاری کهران، (باک.) رِمهه ل.

رەپە نىكا: جىكاى يارى، رەپىلىكە، يارىكە. بەرەلا، پاوانى بەرەلا.

رِهههن (باک.): پاوان، له وهرگهی ووشک، چیمهن و کیّلْگهی ووشک.

. رِهپ بوون: ئیٽرهق بوونی کیر، ثاوسانی لیش به جوّرێکی وا، که گرێ و قوّرتی تیّدا نممیّنێ.

رەپرەپ (باک.): رەپەرەپ، تەپەتەپ، دەنگى پێيان يا ھى لێدانىيە. رەپرەپان: تەپتەپە، تەپەتەپكردن: تەپتەپەكردن.

رهپكردن: ئيرهق كردن.

رههسته (موک.،بل.): (هدو.) رهباس، پاراو، کولهبهس، ناوهنیا، بدراو، بوّروند. دهغلّیّکی بهراوه له پاییزاندا دهچیّنریّ و شین دهبیّ. دهغلّیّکیشه پایزان بچیّنری به ناودان یا به ناوی بارانهی شین بیّ.

رهیسین (باک.): باش نه کولان، پوخت نمبوون، برسکان.

پهپکه (کود): پنه. (دزه.) شینایی گهنم و جوّیه له زموی بیّتیندا، که ناوی زور لیّ بیّ یمک لک هملّده چیّ و پنج دانا کوتیّ. بی هیّز، بی تین. سبوون: بی هیّزبوون. سکردن: بی هیّز کردن.

رەپسل (ئىدردە.): رەپەڭد، دەسىتە، كۆمەڭد، كىق، چىسنى گەمسە و قوماركەران.

ړ*هپن: زوو*رگ.

ره و رست: قیت و رهق راوهستاو.

رهپێچه ک: قوله پێچ. دان: به خوشی و ناخوشی بردن، قوله پێچ کردن. رهپێش: وهپێش. دبوون: وهپێشکهوتن. دخستن: وهپێشخستن، پال پێوهنان بـق پێشـموه، خـقد خـقخستنهپێشـموه، خـق بردنـه پێشـموه، خقږهپێشکردن. دکردن: وهپێشخستن، رهپێشخستن.

رهپێڵڪه: رێڰايهکه، که هاتووچڙي زور پێدا کرابيّ.

رەپىننىن: راونسان، رەتساندن، ھىەللېرىن، تارنسان، وەدووكسەوتن، سىھر ئىسە دوونان.

رەپىنىد: راونەر، روانىن.

رهت: نووچ، سهرسم. ــبردن: سهرسمدان. بیر، ئهندیشه، گهههک، لی تیکدان. قوولکه، چبوره تیکدان. قوولکه، چبوره تیکدان. قوولکه، چبالا، بنه رهت. (همهورا،، روژد) ته پکمه، جبووره تهلایه که بی کند گرتن و ثیبتر به کارده بری داویکه لهسه ر چالیکی ده نریتمه و زاری چاله که شهده در تیده که بی تیده که بی تیده که تیپه رینه و در به درو، داره که ی بی تهملایه. ــکه: تیپه رینه هاله دود، ی بدد.

پهتان: ماندوو بوون له بهر زور غاردانی. غاردان، بهزین، ته پات، تورووق. د دن: ته قاندن، په پینان، سهر له دوونان، پهینان، په پینان، سهر له دوونان، هینان و بردن و ماندوو کردن. دن: پهتاندن.

پوتاو: کهسیّکه یا گیانداریّکه لهبـهر زوّر ها تووچوّیـه و هیّنــان و بردنــیّ مـاندور بوو بیّ.

رەتەوە (ئەردە.): بنەچە، بنە چەكە، رەسەن نامە، رىشە.

رەتىلەي (ئەردە.): بەرخىكە تەملەنى ئلەنىتوانى كاوورى و شەكىدابى، كاوور.

رەت بردن: رەتدان، بەلاداھاتن، نووچبردنى كياندار.

رەت بىلۇە: بىربىلاو، نىگەران، پەرتىشان، پەشتىواو. ـــبوون: بىيربىلاوبوون. ـــى: بىربىلاوى، نىگەرانى.

رهت بوون (موک.): تێپهرين، (همورا.) وياران.

رەتدان: بەلاداھاتن، رەت بردن.

رەتكردن: تيپەراندنى چتيك له شووينيكدا.

رهتل (باک.): گون.

رِهنتم (باک.): رِممـــلّ، خـيزى زوّر وورد. تعلّــه، يــا فيّلَيّـكـى ســازكراوه بـــق كوژتن يا بـــــرّ پووتكردنى كەسـيّكى. قومــــقهرم، كەلــّـهك.

رهتماندن (باک.): تاخنینهوهی زاری چتیکییه.

پهتیاگ: پهتاو، (ئهرده.) ترووقیاگ، مانیاک، ماندوو، شهکهت. پهتیان (نهرده.): پهتین، ترووقیان، مانیان، غاردان، ماندووبوون.

رهتیماندن (زا.): پرکردندوهی چالابه قور و چتی تر.

ر**ەتىن:** رەتان.

رِهجالؒ: رِووت، بی سفروسامان، هغژار، دمستکورت. بیّکهس و بیّدهر. ـــــى: بی نفوایی، هغژاری.

په جلان: شایان، شیاو، وهشانعوه، ثعو کاره ... ی تونییه، له تو ناوهشیّتعوه (به لاّم همر له نعبوونیّدا به کارده بریّ.).

رهجوّ: ناوی شاریّکی کوردانه له چیاکرمانج له باکووری شاری حهلّهییّیه. رهجووا: رجوا.

رِهجيوان (زا.): وولآخي رِهوان.

رەچە<u>للەك</u>: نەژاد، مەحسنەك، رەگەز، دەرول، رەسەن، رىچمەللۇك، ھەلمە كارىن. بنە چەكە، رەگ و رىشە.

ره چه لهکبر: له ره ک و ریشه ده رهینمر.

رچه <u>نه کېې او:</u> له ړهګ و ريشه دهرها توو ، بيکمس، کمس و کار نعماو. رهجه نهکېري: له ړهګ و ريشه دهرهينان.

رەچە<u>ڭەكئاس:</u> رەگەزناس، كەسىپكە بنەچەكەي مىرلاي بناسىق. ــــى: رەگەزناسى.

رەحمەتى: كروفك، گۆفك، كروكه، تسەكار، ماسستەك، (بساد.) دەرمەشك. (رەوا.) ھەرەللەرى ھەنجىيرىيە، كە دەيوەرتنى.

روحت (زا.): ماندوو. (باد.) ــى ماندوويتى.

ره حمی: عدیدول ره حیم ره حمی ناوی هدستیاریّکی کورده له پیّش چدند سالیّکیدا له ناستانه کوّچی دووایس کردووه و دیوانی شیّخ ته حمدی جزیری نمو چاپی کردووه.

ره خ (باک.): قدراخی چتی، لا، کن، نک، کهنار، تهنیشت. دهدث: تهنیشت یه کتری، دفتی یی دا شدم به ریا وی ره خی: شعر به ر. و رخسی شدتره نج.

پهخت: خشنی زیوینه له ملی وولآخی بهرزه و یا به زینیدا ده کری. خشال بو نافره تان و وولآخی بهرزه و یا به زینیدا ده کری. خشال بو نافره تان و وولآخی بهرزه ، پهخش. (همورا، ، جا، ، پوژد) ته داره کی مردووانه. _ کردن: ناماده کردن و شرشتن و کفن کردن و ناژتنی مردووانه. (باک.) فیشه کدان. چتی ساخ و توکمه. _ ه: پیک و پیک، ناوونجی، دهسته. قایم، پتهو. قورس، قاب و مسی _ : قورس و به جهم.

رِه ختخاو: پيخهو ، نووين.

رهختي خهو: پيخمو ، نووين.

رەخدار (ز.): قۆڭچى.

رهخس: ئافدريد. سهما، چۆپى، (ئەردە.) ھەلەكە.

په خصان: ثاف مرید بوون، داهی نران، گهیشتنی چتیک له لایه کسهوه، که چاوه روانی نه کرابی.

رەخسانىن: ئافەرىدكردن، داھيّنان، پەيدا كردنى چتيّك لـ الايەنيّك موه، كەھىج چاوەريّى نەكرابىّ، گەياندن، ناردن.

ره خساو: چتیکه، که له لای لابهلاره گهیشتبی.

رخصيّن: رەخسىّنەر،

ر**ەخسىن:** رەخسان.

رەخسيو: رەخساو.

رەخش: نـاوى ئەسىپى رۆستەمى كورد بىووە. (ژا.) ئەسىپى بـەرز و بـاش، رەخت، خشل (بۆ ئەسىپە).

رِه خشان: دره خشان.

پەخنىە: بىغزاقىت، لەقىم، بەلىل، پەغنىەلىتگرتن. (ئەردە.) كىن، كون، كونا، كەلەبەر، كەلىبەر، بەلىل پابورن، پەغنىه گرتىن، بىغزاقىت. كىرى، رەغنىه گرتىن، بىغزاقىت. كىرى، رەغنەگرى.

رەخنما: قيبلەغا، قوتبنما.

رەخۇدىتى (موك.): له خۆرا دىتن.

رهد (ئەردە.): شورين، جيّگه پا، شوينى پىّ. (باك.) ناوى زيّيهكىيه لـه باشوورى قاميّشلوريه له چەند ئاوان پيّكدىّ: تيّكهلّى چۆمسى چەقچەقى دەبىّ و پيّكموه دەچنه ناو رووبارى خاپوور.

رهده: پیتاک. (که.) پاره کو کردنهوه بو کرینی چتمه ک تا به قازانج بغروش پتوه.

رهدده: پيتاكيّكه له لايمن چمند كمسيّكييمره كۆدهكريّتموه بۆچتيّك.

رهدهه کردن: گهراندنموه، ناردنموه، وهرنهگرتن.

رەدبوون: رەتبورن، تىپەرىن، پەرىنەوە.

رەدكردن: رەتكردن: تێڽەراندن.

پهدوو: بهدووا، به شووين.

رەدووخستن: ھەڭگرتنى ئافرەتە بۆيەكىكى بىكانە.

پهدووکهوتن: پرادروکه و تن، وهدووکه و تن، وهدووکه و تنی نافره ته، که به بی پی پرای که سوری پی بکات. بی پرای که سوری پی بکات. بی و دهدووکه و تنی همه و گیان له به دی کی ده بی به شوین یه کی کی تردا: منداله که پرهدووی دایکی که وت.

رهدووكهوتوو: ههلگيراو، وهدووكهوتوو.

پهديماندن (زا.): پرکردن و سهر ړيژکردن و ليوړيژکردني چتيک.

رفز: باخى تريّيانه، باخى ميّوان. ـى ديّم: نزبه.

رهزا: چاره، سهروروو، سهروسهكوت، زهره، شيّوه، تهحر.

رهزاتان: رهزاگران، خووینتان، نیسک قورس، دزیو، ناشیرین، دی: ئیسک قورسی، رهزاگرانی، خورینتالی، دزیوی.

رهزاز (ئەردە.): رەنگرىد، رەنگكەر،

چەزاسووك: خوريّن شيرين، ئيّسك سووك. ــــى: خوويّن شيرينى، ئيّسك سووك. ــــى: خوويّن شيرينى، ئيّسك سووكى.

رهزيان (باک.): رژان، برهژه: بريژه.

رهژيده (كىل.): سازنده، دروستكار، چيّكمر، چاكمر، نمو كمسميه چتى دروست بكات.

رهس: رولاخی به ناوونیشان، ره تهوه، ترووم. پیراکهیشستو، کهیشستو، دادرهس. دادرهس.

رهسا: تمواو، بلند، دريّر.

رهسائى: پيّراكەيشتن، پياگەيشتن، تيّراهاتن، بەش كردن.

رەسانن (كە.): گەياندن.

ږهسايي: پاني و پوړي.

رهسه (بار.): بنه گیایه که نیو به ژن بلندتر دهبی لکی زور و شینه له کاتی دروونیدا رهنگی زور ده شده کهری.

رهسهن: بنچینه، رهچه لهک، نه داد، مه حنه ک، ریشه، ره ته وه، تحوروم. خانه دان، به ناورنیشان، پهسند، هه لکه و توو. نا ...: ناخانه دان. (فه.) گوریس، که له خوری بی یا تعناف.

رەسياو (فە.): گەيشتور.

رەسين: كەيين.

رهسيده (که.): کوړ و کچينکه خويان ناسيبي.

رەسىدەكەرى: بەسەر را كەيشان.

رەسێن (كە.): گەيێن، راگەيێن، پێڕاگەيێن.

پوسین (فه. ، گهر.): گهیین، گهییشان. (نهرده.) پزگاری، قوتار بوون. پوش: (ها.) سیاد. سیاون، مشکی، قمنووسسی، (زا.) سیا. شموهزهنگ وهکوو بهختی کوردان تاریک و پوشه. پهنگیکه واژی سپییه و تاریک دهنوینی. کان: کمژالا، کمژهلا. قوون. ـ قوون: سهری به پهشی بابیدا داده پنن، به ـ داکموتن: مردوولی مردن، بپهشی کهتن، (باک.) داوهلا. جورده ههنجیریکه.

ڕ٥شائي: دێهاتي بێ جووت، كرمانجي بێ جووت. رهشانگ.

چێوهههڵڰير، رهشايي لـهشكر.

رهشاتی (باک.): رهشایی.

ر<mark>هشان</mark>: (رموا.) رهشه، بهچینی بزنسان ده کیّن بهنیّر ومیّوه. گوّشتی بزن و نیّرییه.

ره شانگ: سامزتک، تارمایی، جهنده خدون، ره شدد الله خالخال، قانقان.

رهشاو: ناوی رهشی چاو، هدر چاویکی ناوی رهشی دابی زوو چارهسدری ندکری کوویر دهبی. خدلووزاویک دارتاشان داری پی خدت دهکیشن بق داهینان و بریندوهی.

رهشایی (جا.، جابا، زهن،): خانکیکی زور و زهره ند، قامره بالخ، (دنه،) رهشایی (جا.، جابا، زهن،): خانکیکی زور و زهره ند، قامره بالخ، (دنه،) رهشایی، تاری، ناسق، لادیمیکه، که جووت و بهرهی نامین. (موک،) رهشانگ، پارچه زموی و خاکیکه له ناو به فریدا دیار بن.

رهشایی داهاتن: معبدس له تاریک بوونی چاوه.

رهشه (رموا.): رهشان. جووره ماسييه که. نيدي پياوانه له رهشيد کورتکراوه تعوه. رەزا<u>ىشىپ</u>ريىن: ئىسىك سىووك، فىرلاك، خىقش خووتىسن، لىبسىر دلان، رەزاسووك. يى ئىسىك سووكى، فرلاكى.

پ و اور اور استان، روزاگران، نیسک قورس، دریو. ــ ی: روزاگرانی، اور ایرانی، دریو. ــ ی: روزاگرانی،

روزاقى: جووره ترييهكه.

رهزاگران: خور يّنتال، ئيّسک قورس، رهزاتال، دزيّو، ناحنز، ناشيرين. ــ ى: ئيّسک قورسى، رهزاتالّى، ناشيرينى، دزيّوى.

رهزانه: باجیکه ساله و سال لعبدری رهزان وهردهگیری.

رەزانوو (فد.): ئەژنۇ.

رِمزایی (همورا.): خوله، گمفه خوله.

رهزهقان (باک.): رهزهوان. ـى: رهزهوانى،

ڕۄڒۄڵۿ: ڕێڒۄڵٚه، گیایهکی بههارییه بهریّکی ووردی سوور دهگرێ به قهد نوّکیّکییه تامی وهکوو تهماتهی وایه.

ڕ؋ۯ<u>٥ڵڂۅۅ</u>ۯ: كمسيّكى داماوه، كه شايانى ئىدوەبى خيّرى پى بكىرى، (ئەردە.) بۆخودا بۆخاترى خوا. سىي: داماوى، بىنىدوايى.

رهزهن (فه.): فیشهکدان، قهتاری فیشهکان.

رەزموان: كەستىكە سەر پەرشىتى رەزى بكات. ــى: پىشسەر كاروكردارى رەزەدان.

رەزىھر: يەكىمىن مانكى پايىزتىيە، ھىعرەڭپايىز، (باك.) ئىلىقن، مانكى ئەيلولىتىيە.

رِهزرِهزۆك (رِهوا.): رِيّزهڵه، (بابا.) تووڵهرِهزه.

رِهِزَهُانَ (باک.): رِهزموان. (باک.) ــى: رِهزهوانى.

رِوزڪ (باک.): گيايهکه، رِيّزهکه.

رهزگذان: لي بردن، تيرا كردن، تيروكردن.

رِهزله: رِیزهله، تووله زهرِه. مووره غهی پشت، (تمرده.) مازی. (تمرده.) _ پیّج: جووره رِیزهلهیهکه.

رِهزم (همورا.): شادى، بعزم، كعيف، ثاهمنگ. شعرٍ، كيتشه، جعنگ.

رەزن (جا.): فىشەكدان، رەخت.

رهزنه (همررا.): رازیانه (گیا).

رهزیانه: (باک.) رهزیانگ، رازیانه.

رەزيانك (باد.): رازيانه.

رەزى دىم: نزبە.

ړهز**يل** (ع.): چرووک.

رەۋاندن (باك.): رژاندن.

رِهژهن (بابا.): دروده، دروکهڵی بنی مهنجهڵێيه.

رِهژ**تن**: رِشتنی چاو.

رە**رتنەوە**: رشتنەرە،

رەزميرى: رەشمىرى.

رِمْژُوهِ (همو.): رِمْژی، خَمْلُووز، رِیْژُوو، زُوخَالٌ. گَڤْزَوْنَهُک.

رهژی: بړوانه: ړهژوو.

ره ژيا ڪ: چاو رشتوو ، کل له چاو کران.

رەشەئولاغ (ئەردە.): رەشەرولاخ.

ره شهبا: زریان، بای سهخت، همورده، زیب، (باک.) بارتر شه، بازتر، (زمن.) سیاوقا، (باک.) بایتی دهش، باهتر، باهترس، باهتل، بت تووتن خرابه به لآن بت مهره زه باشه ههر مهره زهیتک بیگریته وه دووره له گره و شهرا.

رهشهبی: جووریکه له چووار جوورهکانی داره بی.

رەشەتوو: كاتور.

رەشەتى (باك.): جوورە ترييەكە.

رهشه جوو: جووله که یه که باوه ری زور به نایینی مووسایی بی.

رِهشه خَيْزان: خيّزاني زوّر.

رەشمدان: مىبەس لە قەلەرەشكەيە. رەشانگ.

په شه پاو: پاوی بی پی و جی، به ناپیکی له شووین پاوگه ران، پاوکردن له شووینی کیدان، پاوکردن له شووینیکیدا، که به به ناپیکه و زور ترینی په شانگ بی . پاویکه کارهساتی شوومی تیدا پووبدات و یان پاوکردنه که شه نجامیکی وای نمبی، که نیچیری تیدا بگیری.

رەشمرشاوە: (باد.) رشانىرە.

رِهشه رِ**يْحانه:** جووره رِيّحانهييّكى گەلاّپانى رِهشه.

ردهه سان: ووشکه سان، سیاسان، سانیّکه کشــتوکان و شاژان زیـان و رووشهیان تووشبیّ.

رەشەسسىل: ئسازارى دەردەبارىكەيسە، كسە گەيشستېيتتە رادەيسەكى وا چابورنىودى نەبى.

ره ناک.): جيگايه کي نزمه ناري بارانهي تيدا کوبيته وه، گولار.

پهشهک: باسيّکه، که بوّيه کهمين جار نووسرابيّ تا بـه پوخـتي لـه بـهري بنووسريّتهوه.

رەشەكئوور: فەلەيدكە زۆر بارەرى بە ئايىنى خۆى بىيّ. ـــــى: زۆر بروايىي فەلانە بە ئايىنى خۆيان.

رەشەگەور (باك.): بۆر، تارىك.

رەشەكوون: گوويتنى رەش.

رهشه گرانمه: كموتوريى، كهفتميى، رهشه گرانمه تى. تايمكى زور سمخته له ثمندامى مروى سمر هملدهدا و زور كمسى پى له ناو چووه. رهشه گرانمه: بروانم: رهشهگرانمتا.

رەشەكوويىنى: گورىنى رەش.

رەشەلۇ (ھەر.): گيايەكى بۆگەنە، بروانە: لـق.

رەشەمان (رەرا.): مانگا، گا، گاميش، كەن، رەشەرولاخ.

رهشههه: مانگی ههره دووایی زستانیّیه، (باک.) سبات، رهشهمیّ، (ههورا.) سیاو مانگ، مانگی شباته، که ۲۸ رِوّژه و پشیلهی تیّدا بهبا دهبیّ.

رەشەمى: رەشەمە.

رەشە ئەخوويننەوار: مرزى كەمسەراد.

رهشهو بوون (نمرده.): رهشبورن له پیش همتار و نیتر. رهشهویی: دهک رهشبی (له تروک کردندا).

رهشموولانخ: (همورا.) سمواد، دمواری رهش، دووسم، (رموا.) رهشممال، گا، مانگا، کمان، گامیش.

ڕەشبىز (كە.): رەشبەڭەك، رەش وسىپى تىكەلا^تو، رەشبازوو، چىتى رەش و سىپى. (كە.) رەش و چەرمىگ.

رەشبازگ: رەشبازوو.

رەشبازوو: رەشباز.

ره شبام: ره شبار، ره نگره ش، ره شکار.

رهشباو: چتیکی بوره ڵووکهیه به سمر رهشیدا بروانیّ.

ره شبه نهکت: مه رینکه ره شی نه نه نه نه نه سپییه که ی پتر بی. داوه تی ژن و پیاوان و کور و کچانه به تینکه لاقوی، (باک.، شکا.) جه رگه به ز، گزوه ند. دو و همودایا به نی ره ش و سپیه، که پینکموه با درابن، ره ش و سپی، ره شباز، (که،) ره ش و چهرمگ. (باک.) نورسراوه، نامه، ته حمه دی خانی نه نه و به هاریداگر توویه: قان چه ند ره شبه نه که).

<u> پەشبەگەر</u>: ئىلجارى، جىلجاړى، گرتن و كۆكردنەوەي مەردومە لە لايەن مىرى، يا گەررەيىكەوە بۆ فەرمانىكى گرنگ.

پوهشبوّره: پونگی پوش و سپی تیّکهلاّوه بوّوولاّخی بـهرزه بـهکاردهبرێ. پهشکهوه، بوّر بهسهر پهشیدا بپوانێ.

ږهشبوّز: وولاخيّکه ړهنگي ړهش و بوّز بيّ.

ڕەشبوون: مەبەس لـە رەزاگران بوونى يەكىكىييە لـە پىـــش چاوى كەسىــــّكى يا گەلىــّكى، ئەبەر چاو كەرتن.

په شبوونه وه: سیابرونه وه: سیاربوونه وه، بوونه وه خه تُلووزی پسرٌ لُسووه تا و وره . دامرکانه و می سووریژه و خرویرکه یه . چوونه و می به فره . کووژانه و می چرای ده روون و ناهومیّدی .

رەشىين: بەدبىن.

رەشھۇش: بۆكەستىك بەكاردەبرى، كەخۆشەرىستىكى لى مردبى و بەرگى تازىمى پۆشىبى، قەلاخى پىرش. كى: پۆشىنى بەرگى تازىمە ر شىن و يرسە.

رەشپۇشىن: رەشپۇشى، بەرگى پرسە ئەبەركردن.

رِهْسْتَالْ: رِهْنگ بۆر لـه بۆرولاْخان بـه کاردهبرێ.

رهشتاله: ممردومی روشباو، گیان لمبدریکی وایه بمرهشی بنویسی.

ڕەشتەپلاۋ: ھەرشتەپلار.

رهشتن (که.): چاورشتن، رشتنی چاو به کل و کلچیدووک، رژتن. باش جی به جی کردن.

رەشتنموم (ئەردە.): داگرتن.

رهشتی: شهده ، مشکی ، یا سهرپیّچ یا کوّلُوانهی ثافره تانه له ثاوریشمی . رهشخوویّن (مـرک.) : کهسیّکه سهرادی کهمبیّ ر هـهر لـه گوّتـره چـتی بخوریّنیّتموه . ـــ ی: شیّرهی کهمسهوادی .

رەشداگەران: رەشهەڭگەران، ئاڭۆز بورن.

رهشداگهریان: به رهشداگهران.

په شداگیرسان: ره شبوونی نمندام له رقان یا لهبهر هه تاوي. ره شداگیریان: ره شداگهران.

رەشراھاتن: گومبوون و نەمانى چتىك بە كوتوپړى.

رهشرهشک (باک. ، فه.): رهشکه ، زیزانه.

ره شریقیک (باد.): رەزرىقىك، گيايەكە بەرەكەى بەقسەد نۆكىكىيسەر لەنئى تەماتان شىندەبىق.

رەشقوون: سىدرى بەرەشى بابى دادەرىنىن، واتىه سىدرى لىنە قوونىي بابى دەنىن.

رهشک (باک.): رهشکیندی چاوه. ویندی نیوهی روو. که لاشی په رو و و که لاشی په رو و لباد و لباد و لباد و میونده و می به رو و لباد و میونده و میوند و میونده و می

رەشكاچاق (باد.): رەشكىندى چار.

رەشكاو: رەشبار، رەشتاڭە.

پهشگه: خهراریّکی کونکونی گریّچنه له موو دروست ده کری کاوو کلُوسی پیّده گوویِ ترزیّت ده کری کاوو کلُوسی پیّده گوویِ ترزیّت ده دو کووگه فی وورد وایه، به لاّم روشه و به سهر نانیشه وه بیّ خوشی. شهلّته، داوه کا، تهنراویّکی شاشه له میوو بی کا کیّشانی به کارده بریّ. بی کایه: تاینچه. (رووا.) روشکیّنه ی چاو. (شهق.) تیکوله شینه کهی گوویّزییه، رزیّ. (بابا.) جیووره تریّیه که پیّست نهستووره.

رهشکه گیز (خق.): پهلکه شینه کانی گوریّزی ته په ، به گوریّزیّکیش ده نیّدن ، که تیکولّی که ایک مین ده نیّدن ، که تیکولّه شینه کانی پیّده وهش و ووشک هه نیّده پاییّ. ده نیکه نه ده نی که نی که ده که ده نی که ده نی که ده نی که ده نی که ده که ده که ده که ده نی که ده که داد که

رهشکهن (تهرده.): رهشانگ، رهشایی و ووشکانی ناو بهفره.

رهشکهوه: رهشتکه به سهر بوریدا بنووتنی، رهشبوره.

رەشكەوەك: رەشكەرە.

رەشكەمەپىشكە: چرسىن، ئازارىكى چاوانىد، چاوى ـــى دەكا: واتىد چتى روون نابىنى چتىكى رەش وەكور مىتشورلىدى بەپىش چاويدا ھاتور چۆيىد دەكات.

رەشكمو پىشكە كردن: بروانه: رەشكه و پىشكه.

رەشكەوسىيكە: مەبەس ئەچتى نووسراوه، بۆوينە ئازاد بە ـــ يىدا رووانسوه واتە خووينىدتەود.

رەشكردن: لىدىدر چاو خسان، سووك كردن. سياكردن.

ره شکر دنهود: کوژاندنده ، بـ ق نـ اوور و نووسه وه ری و هـهموو چتیکی به کاردهبری. داپوشینی زهل و قامیشی سهر بانی تازه به گل، دیاربوونی چتیک له دووره و . نووسینه وه ی مهشق به پهی.

ره شکور: بریّتییه له یه کیّک، که نازاری مروّی بدات به بی لیّکدانه وه و لیّکوّلینه وه؛ فیساره که سست ، و اتبه دهست ناپاریّزی، سسی: دهست نه پارازتن، راست و چه پ یا له چاک و خراپ دان و نازار پیّگهیاندن. رهشکوّیی: ناوی جووره تریّیه کییه.

، رەشكوويّت: جروريّكه لـهرونگى چارەرى، كـه كوويّت بىي و بىسـەر رەشىدا بروانى، (ھەورا.) مەيلەر سيارە،

رەشكى كەڭمكى: رەشكەڭەك، گيايەكە.

رهشکینه: (باد.) رهشکاچاف، رهشک، رهشی چهم، (هغورا،) سیاوی چهم، به شه رهشه کمدی چاوه، که لهنیوسپینهیدایه و گهورهیه و بهبه له (بیبیله) کهشی له نیروراستیدایه.

ره شکهری: خیّلیّکی کورده له نزیکی موسلّی نیّزیکی دووههزار مال دهبیّ. دهبیّ.

رهشگولا: جووره گففیکه له حوّلهی ووردتره گولّی رهش و دهنکی سهیه برّ دانمویلّله دهستدهدات.

رهشما (باک.): ريّشمه،

رهشمار: جووره ماریکی رهشه. رهشمال.

رەشمال: خیوهتی رەش، دەرار، كورین، سیامال، تاوول، (هەر.) كوين. رەشمال نشین: خیلات، خیلمسات.

پهشهه (باک.): خشلی ثافره تانه، که وه کوو گولی جووان و بونخوش و میخه ک چتی وایه، ریشمه، جله و، دهسکه وساری، چتیکیشه بهسهر وولاخی به رزه داده کری گوریسیکی پیوهیه بو نهمه ی بهستریته وه، رهشمو، هه وسار.

رەشمىيو (باک.): جوورە ترىيىدىمە زوو پىيبىگا.

رهشمیری: جروره تریّید کی رهشه گلووی وه کوو هی فدرخی وایه ده نگی هدیه بـق میّلا قیـش دهست ده دات و دهشکریّته میّووژ، ده نکی گـهوره و رهشی دریژه و هیتشووشی شاشه.

رهشود رهشمه، هموسار، رهشوه. (باد.) ناوی نیرینانه.

رهشوبازگ: به لهک، رهش و سپی.

رەشۆكا: بەرەبابىكە لەئىلى رەمان.

رهشوٚکه (باک.): رهشوٚڵه، ریشوّڵه.

رهشوكى: چتيكه تايبهتى نهبيّ. شينكه، سهرپر، جووره تفهنگيّكى كۆنه. چتى گهندوو خراپه سا بارووت بيّ يا تووتن.

رِهشۆله: سێروو، (باد.) رِهشووێڵه، (همورا.) رِيشوٚڵه، (باک.) رِهشێله، گاوانی. (باک.) جووره باڵندهیهکه.

رەشۇيلە (ھەررا.): رەشۇڭە.

رەشمە، ھەوسار،

رِهش و بازگ: رِهشبازگ، رِهش و سپي.

رهش و رووت: نمبرو، همژار، زوگورت، ممردومی رووتی همژاری کسساس رووت و قووت.

رهش و رووتکردن: رووتکردنموه.

رەشوويدارى (باد.): چىرزكىكە.

رەشھەڭگەران: رەشداگىرسان.

<u>رەشھەڭگەرەو:</u> رەشداكەراو.

رەشىن (باد.): ناوى ئافرەتانە.

رهشیش (باک.): رهشیش.

رِمشيّله (زازا.)؛ رِمشوّله، قازهلاّخ.

رهشیننه: رهشکیننه، رهشی گلیننهی چاو. رهشی: سیایی، رهشایی.

فەرھەنگى كوردستان

رەقۆ (زا.): رەووك.

رِهْقُوْكُهُ (باك.): رِهْقُوْنُهُك، هَهُلاْتُور، قاچاخ.

رِهْقُوْنْهُكَ: هَهُلاْ تُورِ ، قَاچَاخِ.

ره قبی (باک.): پترشاک، جل و بهرگ. (باک.) رهمی، ره ثبیات اگر، رهمیا تاگر، کری ناووری، گوری تاگری.

رەقىين (باك.): رەويىن، ھەلاتىن، تەقە تىڭكەوتىن، شكان، برەقە: ھەلْبىق. رەقىينى (باك.): روونى، رووناكى.

رهفی (باد.): ناوی ژنانه و له رهث و بازدان وهرگیراوه.

رِوق: سەخت، قايم، رِقرِقوّک، (باک.) ھەميز، پالىەپال، پتىمو، تونىد، رەپ، ووشک. (باک.) رەقە.

رِهقاز (خق.): گوريزيكه بـه دارهكهيموه ووشك بووبيتموه. (خق.، هـه.) قدولاري.

رِهقاله: پيچكەي لانكىيە.

رِهقان: رِەقەن، چەقەن، خرپ، (ئەردە.) زربان، گيريّن، چەقيّن، زەوى رِەق و سەخت، گوولات، (ئەردە.) سەخناخ، شوويّنى رِەق.

پەقەندن: كوتان (بۆبزمار و چتى تر). بيرازكردن. ليدان، كوتـه*ک ك*ارى، تەقاندن، لـه دەركەدان.

ره قاندنهوه: گهلانه کردن و ریک خستنی ناسن نه پاش سارد بوونهوهی. ره قانن: ره قاندن.

رهقاننهوه: روقاندنموه، كوتاني ئاسنه به چهكوچ له پاش ثموهي، كه له كوورهدا سووريزوه و برچت دروستكردن.

ر**ەقانى:** رەقەن.

ر مقايى: رەقانى.

رهقه: رهقیار، کیسه لمنی اولی، (باک.) رهق، داعبایه کی ناوییه و رهق و کلکداره و وه کیسه لمنی دهچی. تهقه، دهنگی لیندانی چتییه. دهنگی چهرم و کمولئی ووشک و نیسر.

<u> پهقمپوهق:</u> دهنگی قاقمز و قابقاب و ممشکهی ووشک و ړهقه، ړپاړپ، ړقاړک، ړتړقزک.

رەقەڭ: رەقەڭە.

ڕڡڟڡڵڐڹ: ڕ؋ڡؠڡڵٚؾڹ.

ڕ٥ق٥لاَتوو: ڕ٥قه٥لاَتور.

پەققەنمە: ئىد، دانگۆشت، مسىرى كۆشت، لاواز. كىشكىۋنۇ و ئوولاكى . گياندار.

رەقەمەر: جوورە مارىكى رەقەللەيە.

رەققەن: زەرى سەختى بەردەلأن، رەقان. ــى: شوريّنى رەقەن.

رەقەنبى: شورىنى رەقەن.

دهقهوه بوون: رهق بوونموه، مردنی گیانداره لمبمر شمووژمی ساردی. رهق و ووشک بوون.

رەقموبووگ: گياندارى رەق بورەرە.

رهقه و بوون: رهق بووندوه، ووشک بوون.

رەقبردىنەوە: رەقبورنەرەى گياندار.

رهشینه: رهشکیندی گلیندی چاو ، رهشایی چاو.

رهشیتی: رهشایی.

دهنا: نهرم و نتزل، شل ومل، جووان. ــ یی: نهرمی، شلی، نهرم و نتزلّی، جووانی.

رەغنە: رەخنە. ـــ گر: رەخنەگر، كەستىكە نەنگ لە چت بگرى. ـــ گرتىن: رەخنەگرتن.

رەغنەگرى: نەنگ گرى.

رِهغێڼز (که.): ړهګ و ړیشهی ړووهکانه.

رەشى چاو: رەشكينە.

رەشى چەم (ھەررا.): رەشكىنە.

رەشى شەوى (باد.): شەرە.

رەف (بىاك.): فړەفىر. جنيسوب مىرۆى زۆر موسىلمان دان. تاقسەى نىسو دىوارىيە بۆچت لىمسەر دانان.

رمفاندن (باک.): پینه کردن.

رِهفه (همورا.): رِفحه، رِفه.

رەھەرەھە: فرەفرى بالى بالندانە.

رمفت (ئەردە.): رەفتار.

رِهفتار: شرو، کرشه، شووف، دمست لفترک، پیشه، رِهووش، ئهدا، شیّوه، تورزم، تهرزه. کردایّکه خووی پیّـوه گیرابیّ. ـــکردن: رِابهستن. ـــبهد: بهدتروزم.

رەھتارخۇش: خۇشرەفتار.

رِمفته (دزه.): رِفحه.

رەڧتەنى: كەسىتكە لەسەر رۆيشات بى.

<u>رٍهفش</u> (باک.): مرازیّکه لـهناو کهرهستهی تعونیدا داریّکی پان و دریّژه. (باک.) بهردیّکی پانه مندالآن گهمـهی پیّ دهکهن و ههلّدهپهړن و بهسـته و گۆرانی دهلّیّن.

رهفک (باد.): قەفەزەبەندى. (ز.) رفه، رفى.

رِهفكه (هدر.): رِفحه، رِفه.

رِهفو (باک.): میکدلیکه، که هیچ ناچیته تعویلموه.

رِهفی (باد.): کهنار و قهراخی چت.

رمفيزگه: رهفيسكه.

رەفيسك: رەفيسكە.

رەفىسكە: دەمارى چالأيى بن ئەژىزيانە لە پانىمود تا لاى سمتى مىرزا، بەچالايى بن ئەژىزش دەلىن رەفىزكە.

رِهڤ (باک.): رِهر، تهقه. ــ ليّدان: رِهوكـردن، هـهلاّتن، تهقـه تيّكـهوتن، خوهدان رِهڤيّ: ههلاّتن.

ره قاشك (باك.): مرازيّكه چتى پئ له خهرت دهدهن و دهنه خشيّنن و خاويّن دهكهن.

رهاندن (باک.): فراندن، رفاندن، رهواندن، شکاندنی دوژمن.

پەقسدە (بساک.): مىنگسەلىنكى چكۆلەيسە زۆرتسر بسۆسسەگ و گسورگ بەكاردەبرى. رهقبوون: رهقیته کردن له سهرمان، توند بوون و ووشک و سهخت بوونی همندي چت وه کسوو: چيمهنتن، قسل، کيسچ، قسود، پهپ سوون.

رِهِ قَ بِوَونِهُوهِ: لَـعُسهرمان رِهِ قَ هَهُ لاّ تَن.

رەقبىيەى (ھەررا.): رەقبورنەرە، رەقىتە.

رەقرەق (باك.): گرمەي ھەورى.

رهقشاندن (باک.): ئاپرژينكردن، ئاورشاندن.

ردقشىن (باك.): ئاپرژين كران.

رهقف (باک.): بهردچن، سهنگچن، بهردریّژ، ساچمهریّژ. کرن: سەنگچن كردن.

رمقفاندن (باک.): ریک و پوختکردن، بهردریتژکردن و سهنگ چنکردن. ريکوپيک.

رِهِ قَلْهُ: رِهُ قَعْلُهُ، لَهْرٍ، لاواز، بيّ تورك، باريك.

رِهق وتهق: زهوى بي ثاووكيا ، چتى رهن و ووشك، شووينى خالى، لــه خانوویه کی دا دانیشتووم، خوت و خالی، خوو اردهمه نی بی پیخود. له د و لاوازو ئيشك، بركيان للبهرانه.

<u>رەقاوراستى</u>: يەكلايى.

رِهق ورِهوال (ئەردە.): رەق ر تەق، سەخت.

رِهِق ورووالله: رِهق و تعق.

رِهِق و هَيْق (ئىدرده.): ريىق و فيىق، (ئىدرده.) رەق و تىدق، لىدرولاواز.

رهق ووشك: چتى لەرولاراز، ووشك و سەخت، رەق و تەق.

رهقهه لاتن: ووشک و رهن بوونه وهی چت.

رهقهه لاتوو: چتی ووشک و رهق بووهوه.

رەقھەڭگەران: رەقهەڭگەران.

رمقهه نگهراندن: ووشک کردن.

رهق هه نگهراو: روشک و رهق بووهوه.

رِهق هه نهانن: رِهق هه لأتن، رِه قبورنهوه، ووشك بوون.

رەقھەڭھاتوو: رەقھەڭگەرار.

رِمقينتي: رِهقي.

رِهِ قَيْلُهُ (ئـمرده.): كـمميّل، كمميّلُه، رِهقيّنه. رِهقيّن، رِهقان، كريّن، چەقتىن، گورلات، زەرى رەق.

رەقىنىلە (كە.): جرورە ئىسكىكە رەق ئىسى. لىورلاك، رەقەللەي قىاچ، كىميىّل، كوړ كوړلاژه، گنجي.

رهقی: رهقیتی، سدختی. (فه.) قرقی، کرکروک، کرکروچکه. جوره سابورنيّكه.

رِهقياك: ليدراو.

رقياو: رەقەي ئارى.

رمقيته (رموا. ، همو.): نهخرشيكه دهمارهكاني تيكرا رهق دهبن و هيچ ئەندامىتكى نا جوولى لىبەر ساردى تووش دى، قۆلنج، برك.

رِمقينه (ئەردە.): ئيسكى لۆلاك. رەقيله، كەمىله، قرتماغه.

رهك (باك.): بنار، هدتدر. كرن: پيداگرتن، پي لي داگرتن، هدتدر كردن، بنار كردن، لمسمر رِوْيشان، ميچ له سمر گرتن، جمعنت كردن. رمكهه (باك.): قەفەز.

رهڪڪ (باک.): بيرکم، قهفهز.

ره كيشه: روه كيشه، گياكيش، راكيشه، گيايهكي گهلاپانه وهكور ترشوكه گایاندید تدگدر بدتدنهایی یا لمناو همویری جوی پیشاو لمسهر هدر کولک، قونیر یا گری و دومه لیکی دانری یا زووده ری ده کات یان دەيپۈەرينىتتەوە، ئەگەر بەتەرى يا بەووشكى بكريتە چاو بخوريتەوە بۆكۆخە

ره از اباک.) ره ک، ره، را، ره ه، (دهر.) رهو، دهمار، چهند لورله یه که له جهستهی گیاندار خوینی پیدا هاتوو چو دهکات، دهماره باریکه کانه. ریشه و دهماری دار و گژو گیایان. رهتموه، بنه چهکه، رهچهآمک، ترووم. ره گاوره گ (ئەردە.) رەگوارگە، دەمار وەركەران.

رِگاورِه ک کفتن (ندرده.): دهمار وهرگدران.

ره <u>گهز:</u> ره چه له کی روگ ، دهمار ، بنهماله ینکه ، که عیالی لی كغوتبيّتهوه. ــچاك: رەسەن.

رِهڪمزناس: رِهچه ڵهکناس. ــى: رِهچه ڵهکناسي.

رەگەڭرەگەڭ: كەستىكە خۆى لەگەن خەلكى بخات.

رهگه نکهوتن: لهگه لکهوتن.

رەگەڭكموتوو: لەگەل كەرتور.

پهڪبره: مله، قوزبرکه، جوّبرکه، داربرکه.

رهگداکوتان: له جیکایهک جیکیربوون و مانهوه. خووارهوهی رهک و ریشهی رووهکانه به زمویدا.

رهڪدڙ: رهکي دل.

ره گزینگ (تەردە.): رەگزینكى، رەكى كيان.

رەگزىنگى (ئەردە.): رەكى گيان لىبەر.

رهڪ ڪهردن: رهکي مل.

رهڪ مل: رهکي مل.

ره گاوره گ: ره گاوور که.

رهگ و ریشه: بیخ، بیخ و بنج. ـ ی داران: رهگی داران، رهغز، کردک،

ره نم (موک.): رهتم، خیزی زلار وورد.

رِهِم (زهن. ، رِوْژ.) : رِهِر ، سلّ، ترس، چلّهگ. ـــ كردن: هــهلاّتن، راكردن، سلَّهمينهوه. ميَّكهل، رويّل، رهمه.

رهما: رهمان، ناوى ئيليكى كورده به نازايى ناودارن ، همموو ناغايدكانى _ به دەستى دوژمنى كوردان كوژراون به سەرھاتى رەما لىه ميدژوو و چیروکی کورداندا فراوانه و پایهداره.

رهمان: رهما.

رەمىنە : (شن.) چالأيى ژير ئەژنۇيانە.

رەمساندىن : (ئەردە.) رووخاندن، كاوولكردن، بەيسەكادان. تاراندن، رٍاونان، ترساندن.

رهمانن : رماندن. تاراندن، راونان، ترساندن.

رهمای (همورا.): رووخاندن، ویران بوون. راکردن، رهوینموه.

رهمه: میکهل، روویل، رهووک، کهله.

رەمەدەنە: جوورىكە لەكال، كالدىيمىلە.

رهمهکی: وولاخی سهرچل، بارگینیکه به کارسوواری نهیهت. چتی رپشترکی، کیّوی.

رەمەكىتى: خۆرسكى.

رەمەن: گيانداريكە له ترسان ھەلاتبى.

رهمتهانه (باک.): رهوتهانه، گهوج، گيّل.

رهمك: تيرهيه كه له ئيّلي بلّباسان.

رەمكار: گيانداريكە سال بكات، سلكىر، ترسەنىك.

رەمكەر: رەمكار.

رەمكردن: سال كردن، سألىمىنىوە.

رەملى: (ع.) فالى ــ ئاويىرتىن: فالكرتندوه.

رِهمڵچى: فاڵچى.

رەمڵكردن: فاڵچێتى كردن. رەشكەرپێشكەي چاوكردن.

رەمڭگرەوە: فاڭچى.

رەمل گرتنهوه: فاڭگرتنموه بر دوزينموهى چتيكى ناديار.

رەمل لىدان: لـه چتىكى ناديار دووان.

رهمنه (كه. ، رِوْرْ.): رِاكردوو ، ههالأتوو.

رهموّ (باک.): نیّودار، به ناوبانک، ناسراو، دهنگین.

رەميىك (ئەردە.): رووياگ، رەويوەرە، ترساو.

رهميان: رهمكردن، سلّهمينموه.

رەمين: سلمىندوه، رەريندوه.

پوممی: (باک.) شعبهق، ړووناکی، ړوشنی، بڵیتسه، گړۍ ثاووری.

رهمين (ړوژ.): ړاکردن، رهوينموه.

رهن: رووت، بیباک، رهند، بیمار. زنجیره کولنشیکه بهگردی له جیسی خهرمان دادهنری نه جاری خهرمان دادهنری نه جاری خهرمان دادهنری نه جاری پارچه زهریی که میک بلند له قه مراخ چومیکی ها که تو بی جارجاره شناوبیگریته وه، به هممود جووره بلنداییکیش ده لین، که له که نارخوی دروستی بکات.

دهنه: دنه، دهنده، دنده، کوتانی گولّی مهرهزه. دهندهی دارتاشی یا پهنیر و توور و گیزهر و چتی تر ثهنجنین.

رەنئەدان: رەندەكارى.

پهنسج: گارنگ، جمه ا، ریسج، نازار، سزا، چهرمهسمری، جمهور، کورپرووری، ناهین، ناهین، نهرک، دوردسمری.

پەنجان: تىزران، قىين بورنىموە، دائشىكان، تورپەبىرون. ـــــدن: تۆراتىدن، تورپەكردن، ئازاركردن، دائشكاندن.

دەنجانداو: توورەكراو، ئازاردراو.

رەنجانن: رەنجاندن.

رهنجاو: رق همستاو، تۆراو، وهنازارهاتوو، دلشكاو.

ڕ٥نجهڕۆ: ڕ٥نج بەفيرۆ، ڕ٥نج بەخىسار، ڧەلـەک ز٥د٥، چڧتـه، كىسـێكەلـه ڧەرمانێكيدا زۆرئازار بكێشێ و سوودىشى لى نىبينێ.

رەنجسەرۆيى: رەنىج بسەفيرۆيى، رەنسج بەخەسسارى، مساندروبوون لەفرمانىڭكىدا، كەبىككىڭك بىخ.

رەنجېسەر: كارگەر، رێنجېسەر، كاردار، جووتىسار، جووتسێر، پاڵـه، كرێكارێكه، كەبەمانگ يابەسالاگيرابێ.سى: جووتيارى، جووتێرى، پاڵەيى، كرێكارى، رێنجبەرى كردنى كارێك بۆكەسێكى بەمانگانە يا بەسالانه.

رەنچ پيدان: ئازاردان.

رەنج پيكيشان: رەنج پيدان.

رەنج پيكىدىندن: ئەنراندن، ئەرناندن، ئازاردان.

رەنج پێڪەيێن: ئازاردەر.

پەنجىدان: ئىازاردان، ئازاركىتشىان، پەنىج كىتشىان، خۆمساندووكردن و تەقەلادان لەفەرمانىكىدا.

پەنجدەر: رەنجبەر.

رەنجش: تازار.

رِهنج كينشان: (باك.) تهرنان، تعنران، تعنرين.

رِهنجياك: رِهنجار، دل نيتشار، لالووت، تالنوز.

رەنجيان: رەنجان، دلتىنگ بورن.

رەنجىدە: رەنجار.

رەنجين: رەنجان.

پهند: پارچه زهوییکه، که له ناو چومیدا به هوی لافاوه و پهیدابوو بی. نازا، بی باک. توندوتول، چالاک. جووان، پهزاشیرین، لاو، خوش په فتار. زمانشیرین، دلفراوان، به خشنده، نانده ر، چاک، باش، پووخوش.

رەندەنە: ئازايانە، بى باكانە. خۇشرەفتارانە.

پرهنده: کوولهک. _ ی دارتاشان: (باک.) پوندهشه، پوریترهک، پنده، پرهنده و پریتره کا بنده، پرهنده کا بنده کا بنده ده کسو همی تعسولیتی لمه داری کمی براوه دارتاشان داری پی لووس ده کمن. _ لیدان: پرهارتن. (باک.) پنده کا پهندر و پنده پهندر و توور و گیزه رو و چتی وا. تعنه که په کی کونکونی زیره پهندر و چهوهنده رو توور و چتی وای پی وورد ده کری.

رەنىدى: ئىازايى، بىباكى. توندوتۆلىي، چالاكى. جووانىي رەزا شىيرىن، لاوى خۆشرەفتارى. زمانشىرىنى، دلفراوانى، ناندەيى، چاكى، باشى.

رهنگ: جُور، چُهشُن. بهو ده: بهو چهشنه. فیّل ساخته، که له که محد حوقه. تهن گزن، (باک.) ماد، تووک، رهشید، وهندهی، مهبهس له سهی، سوورو زهرد و رهش و شین و کهسک و پهنبهیی و بوّر و ثیتره. کردن: مالستن. بیّد: بیّ تووک، به د: رهنگذار، رهنگین. وهشانعوه، ناغاتی دکه قه دی وی: ناغایه تی لیّ ده وهشیّته وه. نه خش.

رەنگار: كەندەسمە.

رهنگاره (کز. ، خز.): بالنده ینکی زهرد و کهسکه به قه د ریشنزله یه کیه به لان باریکتره و مینش همهنگورینی دهخورا و هممور جورره مینشیکی تریش.

رهنگارهنگ: (باک.) رهنگاورهنگ. _ کرن: گۆرىن.

رِمنڪاڻ: رِنگال.

رهنگانه: (همر.) کهندهسمسه، رهنگاره. مسلیّکی رهنگیشه به قسمه ده ر سیّرویّکی دهبیّ.

رهنگامه: (گهر.) ، رهنگاورهنگ، رهنگین.

رهنگاندن: جرو انکردنی چتیک به گهلی جوّره رهنگ.

رەنگكەر: رەنگكار. رەنگ كران: مەفلىن.

رُونگگردن: مەڤلاندن، رەنگ لىه چتىدان، رەنگىن كىردن، رەنگاندن. فريودان، كەڵەك لىيدان، ھەڭخەلامتاندن.

<u> رەنىگ كريىك</u>: رەنگكىراو، رەنگىين. تىمفرەدراو، ھەڭخەڭمەتاو، خلەتياك، فريودرياك.

رەنگ گرتن: مىبەس ئەسەرگرتنى كارىكىيە.

رەنگ مەييك: ئيرەمووك، چوراوچوور.

رەنگورەنگ (ئەردە.): رەنگاورەنگ.

رهنگ و روو: چاره، دیم، دیمن، روخسار، شکل، شیّرهر رهنگی روخسار. رهنگ و ریّس: شیّرهی چنین و تمنین، ثمم کره ــیّکی جروانی ههیه.

> رهنگ وريسه: رهنگ و ريس. .

رەنگهه للبزركان: رەنگىەرىن لە ترسان يا لەشەرمان. رەنگهه للبزركاندن: رەنگ ھەلگەران، رەنگ ھەلبزركيان.

پونک ههاکهوان: ړهنک زهردبوون، ړهنک شیوان.

<u>رەنگەەڭگەرانىن:</u> رەنگ كۆرىن.

رەنگهه<u>ا گەرلە:</u> رەنگ پەرپو، ــى: رەنگ پەرپوى.

رەنگۆن: رەنگۆنەر، رەنگكار، رەنگكەر.

رەنگێنەر: رەنگێن.

رهنگي روو: ناوي روو ، ناوروو ، نابروو.

رهنگین: رهنگاورهنگ، رهنگدار، پاراو، جووان وشیرین، چتی رهنگاورهنگی جووان، نیّوی ثافره تاند. هی درهنگاورهنگی،

رەنگى ويكر: رەنگى خۆگر.

رهنوو: ړنرو، (سرور.) ړهنی، به وپارچه به فرانه ده لیّن، که له به وقه دی چیای لیّبژ به رده بنده همه و اوریّ، (همه وراد) پاسماره، همه وهس ره وهنووس: له (، تا ۹) رهنووسه، ژماره له رهنووسی پیّک دیّت، بو ویّنه ژماره (۲)) د (۲) . *

رِەنيۆھەووردن: رەنيوھينان.

رەنيوھين: رەنيوھينەر.

<u>ڕۄڹێۅۿێڹڡڔ:</u> بهکاريهر، ړونێوهێن، حاوێن، حاوێنهر، کعوێن.

رەنێوھێنران: بەكارىران، حاملان، بەخێووپەروەردەكران.

رهنيّوهيّنراو: بهكاربراو، حاملاو، بهخيّو وپهروهردهكران.

رهنی (سرورر): گاشهبهردی گهورهیه، که له چیایانهوه حاله بووسی، ک کهرتبیّته خوواری. (باد،، مزو،) رونووهبهفر.

ر**ەنىد**: رەنك.

رِهو: سلّمينهوه، رِهوينهوه. هيّرش. قاچ. ــكردن: قاچاندن، هـهلاّتن، رِهوين، رِاكردن. (فه.) رِاو، نيّچيرگرتن.

رهوا (باک.): شد، نم، شیّ. دروست، دوروست، شان، شیان، راست، شایان، شایسته، رجوا. نا ..: نادروست، رووشوشتی، بیّبره و ناردواج،

رهنگ او (سل.): رنگاو، روراقی ههنگورینیسه به و پهشنه په دو و ده ده کری: اسان سه وه ته تریّسه کیدا، که چه ند هیشوری کی ساخبی هیشوره کانی جوو ایس و ده کریّنسه کیدا، که چه ند هیشوره کلوره هیشسوره کانی جوو ایس و ده کریّن و گلوره تریّسه کید کیش به سه و قونچکی هیشوره ساخه کانه وه ده کریّ و هیشوره کان له شیده ی تریّ کرشراوه کان هه لده کریّ و هیشوره کان له کوو په یه کی داده نریّن و شیره ی تریّ کوشراوه کهی تریشی به سهردا ده کریّ و به و چهشنه سهری داده پوشری تا دروسی مانگان هه لده گیریّت، که درهیّ نرا تریّ و شیره کهی کهم کهمه ده خون وه تا نه ندازه ییکی مروّش سهرخوّش ده کات، ده لیّی چیّروا و زورترش بور کهمیّکی ناویشی تیده کهن. سرکه تیّده کهن که لیّی چیّروا و زورترش بور کهمیّکی ناویشی تیده کهن.

رِهنگاوي: رِهنگين.

رەنكە: رىدەچى، وەھايە، وەھەيە، واكوماندەبرى، لەكىنە، لەوانەيە، دەكونجى، شايانە؛ ــ دىدەنىكى سابلاخى بكەم تانەمردووم.

رەنگەرژىلە (ھ.): گوڭەعەمرزكە.

رەنكېمس: بايەداركردنى رەنك.

<mark>رەنك بەست</mark>ن: بەربەستكردنى رەنگ بۆ ئەچوونەوەى. سەرگرتنى كارىك؛ ئەم كارە رەنگى بەست، واتە جېگىربوو،

رەنك بەنەفش: بنەرشى رەنگ.

رهنگههریک: رهنگیهریو، رهنگ نهماک، کاله و پووگ.

رەنكهەربىن: رەنگ گۆران، رەنگ زەرد ھەڭگەران. تىكجوونى رەنگ و دىيەن ئىه ترسان يا ئىبەرنەختىشى. كاڭبورنسەرەي رەنگىي چىتى، رەنسگ نىمان، كاڭەربوون.

رەنگ پەرپو: زەركى، قەمرتى، نزار، واريو، كەستىكە رەنگى گۆرابى.

رهنگهرا (هدورا.): رهنگ پهريو.

رمنگ پیشه: ناره لکاری شوین.

<u> پەنگىلىر:</u> بەرەنگ، رەنگىن، پېرەنگ. ــى: رەنگىنى.

رەنگدانموه: گۆرانى رەنگى چتيك.

رەنگوھز: رەنگرېژ، رنگکار. <u>ئى</u>: رەنگرېژى، رەنگ كارى.

رەنگرژاندن: رەنگرژتن.

رەنگرژانن: رەنگرژاندن.

<u> رهنگ رژنن:</u> نیشانه کردنی بناغه ی خانو به گیّج یا به چتیّکس تربوّ ههلکهندن و بناغه دانهوه ی

رەنگرشتن: رنگرژتن.

رونكريّز: ړونگريّژ، ړونگكهر، مالسته. دى: ړونگړيّژى.

<u> پەنگېن</u>ژ: پەنگ_ېىز، پەنگىكىر، مالىسىتە، (ھىعورا.) پەنگېنىس، ئىلو كەسەيەبەن وكران پەنگ بكات.

<u> رهنگ پنژنن:</u> رهنگرتری، رهنگکردنس بسن و کرو چنراو و چنس سره رهنگ پنژی: رهنگکاری.

<u>رەنگ زەرد:</u> پروت، زەرە زەركى، دورخروز، قىمىرتى، سىچەلۇك، — برون: زلھىين، رەنگ پەرين، رەنگ زەرد ھەلگەران، —ى: بووتى، رونگكار: مالستە، رەنگين، رەنگ كەر. —ى: پىشەى رەنگ كردن.

کهساس. برکردنی فهرمان و دووانی پهکیک، فیساره کهس فهرمانی رهوایه. (دهر.) رهگ. (ههورا.) رهواج، برهو، رمین.

ڕڡۅڢۅۅڹ: دروست بوون، لێومشانموه. ڕێک کموتن، بهجێهاتن، جێ بـهجی بوون.

رموبينين: بمشايان زانين.

رموهيتن: رموابينين، بهدروست زانين.

رهواچ (ع.): برهو، رمیّن، همرمیّن. بازاری ـــ: شمهنمدیّر. نا ـــ: بـیّ بازار، کساد.

رمواد: رمواوي.

رەولاى: لىسىمدەى چاردەمىنىدا بىمو ھۆزە كىرردە كوتىرارە، كىم سىملاحەدىنى ئەيوبى لىق پەيدابورە ئىيستا (راويتنا) يان پىدەلىين.

پهوور: بهرویق، بهرویاو، بهرهجووت، وهرز، خولندوت.

رهوارتن (باک.): به تالکردن، تاشین. رهنده لیدان، مشت و مالکردن. رهواردار: پریژ، به رویودار.

پېولسه (هغورا.): ړێوی. قومهقوم، کهڵهک، کهين و بهين.

رهواق: رینگاو، دووب، دتربه. ـــ ی همنگورین و قمند و شمکر،

(شکا.) دلابیه. به ناوی (په واق الاکراد.) له میصری له شاری قاهیره و له مزگه و تی مؤهد به ناوی تاهیره و له مزگه و تی مؤهد به این سه لاحه دینی کوردی ثه یوبییه و ته دخانکراوه خویّندکارانی کورد به بی پاره و شهرک ده توانن له ویدا بخوویّنن.

رەوبقە (باك.): پەنجەرەي چكۆڭە.

رمواك: پارچهى چنراوى موويه له دەورهى ماڭ وگردى خيوه تانى دەگرن. رموال (باك.): ئەسپى رەوان. بەھيّز، قايم، مەحكەم.

. رپهوال: مندالمی نیرینهی تووک لی نههاتوو، جحیّـل، لاو. رپووت، رهجال. رپورال، نهسپی رپوان و به هیّزو قایم. (رپوا.) رارپوه.

رهوان (فه.): گیان، پهرییرگ. کهسیکه زگی بچی و گرفتی نهبی، وژوک در رفتی نهبی، وژوک در رفتی نهبی، وژوک در رکه در رکه در رکه در که خوشه در رکه در رکه در در که خوشه در این بین این در مرد بی کیدوگرفت، شل. زانین، تیکهیشتن، ساخکردنه و ، و انهود، وور. کردن: واته تیکوشان بوباش زانین و تیکهیشتن. جهلال، کیژین، رویشتینی ناو. بودن: جهلال بوون. کردن: جهلال کردن، ناردن. گیان. دار: گیان لهدر. بی در دروو.

ر هوانسه: كل، شرى، وهرى، بهرى. ببدون: وه ريكهوتن. كردن: وه ريخسان، به ريكردن، روواندن، كل كردن، همناردن، هنارن، ناردن. ك كردنموه: گهراندنموه درواوه، ناردنموه شوويتى خزى، داگهراندن.

رهوانهبوون: وهريكموتن.

ر هوان مکردن: همناردن، ناردن، و هریخستن، بسه ریخکردن، بسه پیخکردنی میوانیک، تهک کهفتن، له ته کار دین.

رەوانسەوە: رەوينسەوە، سىلەمىنەوە، سىلكردنەوە، ئىدخۇرا پىدرىنى كىسان ئىدەر. نەمان، جووى بوونەوە، بەجئەيئىشىن، زړان، سەي خەو: زړانى خەو. سى دۆخىن: ئەدۆخى خۆى دەرچوون.

رهوانبوون: زانین و خوریندنموهی چتیک به بی گیروگرفت.

رەوانبوون: زگچوون.

پههنبێژ: کمسێکه نووسین و دووانی جووان و پهوان بیّ، پووان وێژ. ـــ ی: جووانی و رێکی لـه نووسین و دوواندا، شههتوّتی، دهممو«ری.

رموهندز: کهله، کهلات، قهلاّ، قهلاّت، دژ، رموان: گیانه. رموان دز: واته قهلاّتیکی، که رموان دز: واته قهلاّتیکی، که رموانی تیّدا دههاریّزریّ، واتای دووهمی : رموهنددز واته قهلاّتی رموهندان، که له هیچ لایه کهوه دزیبان لیّ ناکریّ و زیانبان پی ناگهیهنریّ له پیّش نیسلامیه تدا دژ بروه دو ایه (ژ) یه که بوّته (ز). شاریّکی کوردانه له نیّوان همولیّر و رایه تیّدایه.

رەوانىلىن: تىمفروتىونا كىردن، بىلار كىردن. سىلمەماندنەو، رەوان كىردن، (باك.) پەكاندن، فړاندن، رفاندن.

ر مواند فعوه: _ ى خدو: زراندنى خدو. _ ى دۆخىن: الددۆخى خۆيدا نهميتشتن، بالاوكردندوه. _ ى قوونير: بالاوه پيكران، تەفروتووناكردن. رەوانسەر: دېيەكى گەورەيە لىه ناوچەى ماھىدەشتىدا.

. ر<mark>هوهنکردن:</mark> تیکوشان بو زانین و ساخ کردنموهی وانمو دهور زانیسنی چت به هوّی زوّر پیّدا چوونموه. ناردن، رهوانهکردن. زگچوواندن.

> رموانكۆيى: ئەر، وان (گيان) دووان. رموانن: رمواندن، رۆياندن، تاراندن.

پهواننهوه: پهواندنهوه. کلا بوون، بلاّو بوونهوهی همور و ثیشر.

رِهوانویّژ: رِهوانبیّژ. ــی: رِهوانبیّژی، رِهوانووتن. زانیاری کیان و رِهوان. رِهوانی: ــی ثاو: رِیّیشتن و رِهوتی ثاو. زگچوون. ڤریّز، سهرپیّیی، ســهر پایی. دەرمانی ــ: دەرمانی زگچوواندنی. ســهرخهر، بالارِهو.

رِمُونُوه: رِمُو اومُوه.

ر مواوهوه: ر درييموه ، چتيکه له دلاخي خوي دهر چوويي وهکوو دلاخين له ناو يزو چتي تر.

ر هوه: گەلىه يەكسىمىڭكە، (جا.) رەورگ، (باك.) رەرى، كە بريتىيىە لىه ئەسپ و ماين و ئىستر. ئىسىپىكى گەورەيە گەزلاى پى دەتەكىنىرى. رەھەرەۋ: وەرىنى سەگ، وەرەرەر، حەپەحەپ.

پهوهز: شوویّنی سهخت و دژواره له چیایاندا، که سهرکیّش بسیّ، شمشیّرهشی پیّده لیّن،

پهوهک (موک. ، پروژ.) : کیوی، بزوز، ترسهنوّک، پهوهکی. پهوهکی: گیانداریّکه به دهمی خوّی بلهوه پیّ و شووانی نهبیّ. پهوهنّه: کومهنّهی جووجهنّه و چتی دیکهیه، (باک.) پهییّکه. پهوهن: پهوهند، کوچهر، پاپهر، پیّبگار. (تهرده.) پیّبووار.

پوهونند: کتیدریّکی بیّ خانووه، که گهرمیّن و کوویّستانی ده کهن ههمیشه لمناو پهشمالاندان، پهون. بهبیرو باوه چی جیگهر خویّن: ئیلیّکی کوده، که باوکی سولّتان سه لاحه دین لموان ههلّک موتووه فهرماندارانی ده یسم و کوری نیبراهیم کوری حوسیّن لمو ثیّله نیمه به للکوو لمه پهواد و پهوادییه کوردستان و ثازه ربایجان لمه بندهستی ویدابسوون، سی، جسووره هملّه هملّه همیّه دریّتیکه. کتیده ری، کهسیّکه لمه تیلی پهوهندیی.

پهوهوان: کهستکه به داری گوویزی بتهکینی. نهوکهسهیه پهوهی یهکسمان دهلهو، پینی.

رهوت: شیّوهی رویشتنی کمو و ئاسک و نازدار و دولبعرانه، (همورا.) روت، بوّجوره رویشتنی چوار پیّیانیش به کاردهبریّ. (باک.): تعوهرداس **پەوگ ئەو**ان (ئىدردە.): رەووگ ئوان، رەرەوان، كەسىيىكە رەرەي وولاخسى بەرزەي بلەرەرتنى.

رمونه (تمرده.): رمرونده.

چەونەق: برەر، ھەرمىين. ئارىنگ، ئار، ئارى رور. رورناكى، رەرشەنى. چەونسەقلەلا: روونىك، رەوشىەن. بىلەرەر، بەھىلەرمىين. ــــى: روونىاكى، رەرشەنى، برەر، بەھەرمين.

رِموونج: رِمقيته.

رموونده: ريّبورار.

رِهوی (باک.): رِهرهی وولاّخی بهرزهیه.

رەويان: رەوين، رەوينەرە.

رهویافهوه (تفرده.): رموانموه، رموینموه. بالأربوونموهی همور، رموینموه. رِ**مُويِهُت** (شا.): رِمْوُوشْت، خُورِ.

رموينتن (زا.): تاشيني چت.

رمویزهک (باک.): رونه، تیغیکی کموانهییه ناوی کموچک و کاسهی دارى پيهه لده كۆلرى. رەنده.

رِمُويِّشَكَ (باك.): مرازيّكه چتى پيّبهتالّ دهكريّ.

رمويشك (بابا.): رمنده.

ر**مویله:** ریچکه، ریز.

رِمُويِّلُهُي قَمْتَار: رِيْحِكَهِي قَمْتَار.

رمويّرهک (باک.): رهنده.

رموين (باک.): (باک.) رووارتن، بروينه، روفين، راكرون، هالاتن، دەرباز بوون، قاچاندن، رەوكردن. رەرىنى سەگ.

رهوینه (تمرده.): رمومن، رێبگار، راړار، روینده.

پوروننهوه: سندميندوه، ړهرياندوه، رهمين. (باک.) رەوي. ـــــ ي دېزخاين: كرانىلوه و بىلار بورنىلوەي پىزووي

دەرپسى و سىمرين و قىمىغى گۆچسان. ــــى قوونسىير: رەيشك بلاوبرونه و نهمان. ــى خهو: خهو زړان. ــى همور: بلاوبرونه و و نهماني و لاچووني.

ره (باک.): رهگ. ریش، ردین. (زا.) پدی، ریشه.

ردها (باک.): ناری پیشوری نورفهیه. نازاد، بهرولا. چتی رایی. (زا.) رەک. ــــــئى: رايى، رزگارى، بەرەلأيى. ــــبوون: رايى بوون، بەرەلأبوون. ــ كردن: رأيى كردن، بدره لآكردن، رزگاركردن. ــ يى: ثازادى، بدره لأيى. رههاستن (باک.): شدرفروشی کردن.

رههه (باک.): جیازی بووکان.

رهههنه (که.): مشهخت، دهریهدهر، تهره، ویّل.

رههبهر: رابدر، کهسیّکه پهیام یا راسپاردهی کهسیّکی به کهسیّکی تربگەيەنى. ـى: گەياندنى پەيام يا راسپاردەي كەسىكى بە يەكىكى

رههت (باک.): ماندوو. ـ كرن: پهكى كارى كەسيكى خستن.

رمفتی (باک.): کارتیّکدان.

رِهفنین (باک.): رِدیّن، رِیش.

پههدهو: ړاړهو، ړيبووار، سي: ړيبوواري.

. واتدى پرووپووچ. قامچى، ليدان. ترس.

رموتاندن (باک.): رموراتن، برموتیند.

رِموتهن: گيّل، بيّكاره، بيّ نارمانج.

رموتهله (باک.): گيّل، گهرج.

رموته له (باک.): کيّل، گهرج.

رموتی: _ ی کمران و ناسکان: چمشنی رویشتنیان.

رموود (باک.): میکنل.

رمودین (باک.): برسی. ــ ی: برسیتی.

رمورمو (باک.): رمورموهک، بغرده تراویلکه، سغراو. رارموه، رمواله، . جوړره تسپه دارينه يا تاسنينهيه، كه مندالآن پيتى فيره رويشت دهبن، (ئەردە.) پارۆكلە.

رەورەوە: پىچكى ھىممور چتىكى وەكور ئەسىپە ئاسىنىنە و ترۆمبىل و عارهبانهيه. مرازيكه ٣٠٤ پيچكييه مندالي پي فيره رويشان دهكري.

رمورمووک (ژمن.): کرمیکی باریک و دریژه گزیا دریژایی چل پهنجا گنز پتره لمناویدا دهژی بمعاران دیته دهری ووره روری ده کات. گهرگه. بـ موده

رموز (همورا.): كمندال و قوولاً يى بمرقمدى شاخان. كممينى راوكمران.

رهووز (تمرده.): ړاړهو، بکار، ريواز، رێ، پيلکه، ريکا.

رموهزمنه (شار. ، روژ.): دهلاقه، کولاندی سفریانی، روچنه.

رِموسه (همو.): كۆمىڭە گەغيّكى سوورە لىسمو جۆخيىنى شىنىمبا كرابىي و دانهکهی له کای جودی کرابیت موه، (که.) جیز. (دهر.) رفسه، جرّخین،

رمووش: شيّره، رمفتار، رمورشت، ديمن. (باک.) رمونمق و جوواني چت، خىمل، خشل، چىك. _ بوون: خىملىن، رازانىدە، _ كرن: خىملاندن، رازاندنموه. (باد.) شادمان، كەيفخۇش. (باك.) سەردەمى ئىستا لىه

رموشاندن (باک.): رووناکی دان، برموشینه.

رموشهن: روشن، رووناک. ــ برون: رووناکبرون. ــ کردن: رووناک کردن. _ى: رووناكى.

رمووشت: کردار، نهریت، خور، رمفتار، یاسا، هیم، تایین، بانهک، يرەنك.

رِمووشت وخوو: شيّره ر رِهفتار.

رِمووشی (باک.): نیّری تافره تانه.

رِموق (ئەردە.): قىبارە، تيەن.

رموكموان: رموكمران.

رموكردن: رموين، هدالآتن و به جينهيشتني جينگايه ک له ترسان يا لهبدر درم و رمشهرشانهوه و نیتر.

رموگ: ړمروگ.

رمووك (جا.): رمودى وولأخى بدرزهيه.

رەوگە: شرورتنتكه ك نيشتىمانى يەكەمسەرە بسۆى بچسى و بيكەيسە نیشتیمانی دووهم. (خود.) میویکه ترییه کی رهشی ههیه زوو پیده گات. (خدّ.) كەسىپكە شووينىوارى پىرى زوو لىي دەركىوى.

رپن: باقمیتک له گیا. (باک.) ریشه. ــدان: ریشه داکوتان، (زا،) پنج داکرتانی گیا.

رِتلخ (سا.، دۆس.): كرتۆپە، يارەڵماسى، خركەگازۆڵە.

رتام (باک.): تۆز، خۆڭسىيش. ــى: تۆزاوى.

رِقل (بابا.، زا.): گون. (باک.): لیتر.

رِتلةِ (زا.): قورٍ، گونك.

رِتماندن (باک.): پرکردن.

رتمین (باک.): پربورن.

ڕ<u>ټوړۆيين:</u> شێوه به ړێګايمدا ړێيشتن؛ نازاد ـــ ێکې جوواني ههيه.

رِجالٌ (شن.): درشاويكه به لهچهكي تيدابي.

رِجرِجاندن (باک.): هارین، وورد و خاشکردن. برووچینه: ووردیکه.

ږجړچين (باک.): هاړ ړان، وورد و خاش بوون، سوور بوونموهی شووټنيک

له نمندام له گها زورد بوونی به هنری لیدانی یا کهوتنی چتیک به نهیم. رجل (که.): هیز، تروانا، ووزه. ــم بریا: ووزهم نهما.

رجن (باک.): بیریشکی پلاوی.

رجوا: رموا؛ ماموستا كارى واى بممن نديت.

رجوابينين: رمواديتن.

رجوادين (ئەردە.): رەرابينىن، بەشايان زانىن.

رجووك (باك.): جورره ماسييهكه.

پچ (نەردە.): سەھۇل، بەستەللەك، بەستەك. (كە.) كوويرەړي. (كە.)

لهسهرمان سرپووهوه. سهرهتا.

رچال (باک.): مرهبا، ريچول، ړب.

رچان: بهستنی به فر و ناو به هزی زور ساردییه وه.

رچاندن: بىسان و مەياندنى چتى تەربە ھۆي سەرماوه.

رچانن (ئەردە.): رچاندن.

رچاه (كد.): لنسهرمان سرو رهق ههالأتوو.

رچه: باریکه رتگایه که استناو به فریدا کرابیته و بوییدا رویستنی گیان اله مران، به فرهسه ر، رتیجکه، باریکه ری، باریکه دیگای ناو به فر، شاو،

شەھور، شقىلە، رەچە، رچەرى. بەفرىكە بەستېيىتى، بەفرىلسەر.

ڕچەڕێ: ڕچە، بارىكە رێڰا.

رچهشكاندن: باريكه ريّگا كردندوه لهناو بهفريدا.

رچەشكاندىن: مەبەس لەكردنى كاريكىيد، كەچاوى لى بكرى.

رچه شکانن: رچهشکاندن.

رچەشكىيان (ئەردە.): رچەشكان.

رچ**ه**ڪوتانن: رچعشکاندن.

رچه کوتيان: رچه کردنموه، باريکه ريکايه ک لمناو به فريداکردنموه.

رچقلوه (که.): رپپوقی چاو.

رچکه (که.): باریکه ریکایهکه.

رچيان (خا.): رچان، بهسان، سربوون لهساممان. بهساتني تاو،

برونهسههوّل، بهستهلّهک، بهستوو.

رچیانو: ئاوىسارد. بىستراو.

<u> پەھندە</u> (كە.، بابا.): ئاوارە، مشەخت، دەربەدەر. ـــيى: ئاوارەيى، دەربەدەرى.

رههوان: رهوان. واندى ...: واندى رهوان. ئىسپى ...: ئىسپى رهوان، ئىسپى خۆشرەوت.

رەھێىسىبۇ: لاسكى كيايەكى تامخۆشە لەنار ماستى دەكرى.

رەھىل (ھەررا.): بەرەلا.

پههێێه: شهس، لێزمه، شهسته بارانه، (پهوا،) پههيپ، پێژنهبارانه، پهێێه، بارانهي لێزمه و بهخوړ و توند. ئهو بارانهيه، که پلووسکان وهدهنگ بخات.

رههيلل بوون: لنگه و قووچ بوون.

رِههيّل خستن: لنگهر قووچ خستن.

رههيل كردن: لنكه قووج خسان.

رهی (تمرده.): ثمندازه، ثمنازه. (برتسا.) رهگ. (شمرده.) پیز، هیز، کیّش.

رهیکرتن: تهندازه گرتن، پهی به تهندازه بردن.

رەيئە (كە.): رەرەڭە.

رەينەق (فە.): ژير ئەژنۇ.

رهیین (باک.): برهیه، وهرین، رهرینی سهگ.

رِب: (تەردە.): روب، شيره، ريچال، ريچولله، مرهبا، رچال.

ربه: کهمان، کهمانچه مرازیکی ساز و ثاوازه.

رپیات: کمویّک بق بانگ کردنی کموان به کاردهبریّ. (باک.) شوویّنیّکه ثارال و مالاّتی به شعو لیّ ده لمعوه پیّ.

رباس: زموی دیران له پیش چاندندا، کهشاو.

ریاسه (باک.): بروانه: ریاس.

ربانه (باک.): تاکهدار، داریکه تعنهابی.

پیه: ناوی تعندازه ییّکی دیاری کراوه بوّپیّوانی دانعویّله وهکوو: تعفار، وهزنه، معن، کعویژ، بریّتیـه لـه پیّوانهیـهکی، کـه شـهش مسـت دانعویّله و

ئیدیک، دوکات، ربدیاک، (ختر، زرا،، همور) کنزل، کمویژ، (همورا.) کموچ. دوفریک، دانعویلمی پسی

دەپيورى، (مارە.) جامەربە.

رپههل (باک.): باسکلاّوه، رِیّواسی کلاّوبنه، رِیّواسیّکی ، گهلاّپانـه نـمویش لـهنیّوگهلاّیـهکانیدا دەرویّ، (هـمورا.)

ریهناد: رب و دلاشاوی همناری کوشراو ، سرکه.

ربک (باک.): موور.

قەلاقىنك.

رِبينه (كۆ.): سورت، مرده.

۷ ربیس (باک.): جووره گیایه که.

رپارپ (باک.): تەقەتەق دەنگى قاپقابىيە، (باک.) رقارق. رپەرپ.

ربان (باک.): تەقەررەقە كردن.

رپهرپ (ددر.): ترپهترپ.

رزگار کهر: رزگار کار.

رزگارگه: پمنا ، پمسيو، دا لده ، جيّگای رزگاري.

پزکاری: دەرچوون، قوتاربوون، هيوان، دەرباز بوون له کينچمال و چورتم.

رزگاری خوواز: سدربستی خور از.

رزگاری خووازتن: سهربهستیتی خووازتن.

رزگاری خووازی: سهربهستیتی خور ازی.

ږزن (ئەردە.): قەتارە، رېتچكەي چت، ھاوقەتار، ھاوپۇل، ھاوپايە. دېي.

رِزوْت (خَرْ.): رِزوْک، پورچىلاّ.

پزوک (خسق.): پووچمان، رِزوّت، قرپستوک، هماللوه روّک، دهنکمه تسری یا میّوژیکه لمه ووشک بوونموه دا رِزا بسی و ترش و ناخوّش بوو بسیّ یا کرمسی تیّدا بین.

رزينه: دارزينهر.

پزی: پزیوه، پزیوهتعوه. پزیو، پورتکار.

رزیو، داوهریو، داوهریک.

پزیان (نمرده.): پزین، وهرین، داوه رین، وهرینی تووک و نیشر. هملّوه رین، وهرینی گملآی داران و ثیشر. هملّوه رینی موو.

رزيانك (باك.): رازيانه.

رزيانگ (باک.): گيايهکه، رازيانه.

پزین: دارزان، پۆرتكان و له كاركموتنى چتيك لىبدر كۆنى.

رزيو: چتى پۆرتكار.

پڙ (باک.): سەڵت، هەۋار، بێکەس، بێ كابان. جووره هەنجيرێكى کێرى، ړژک گچكەي وييە. (باک.) ړژي، ئاگرى كوۋاوەرە.

پژاک: (هغورا.) بهردهمرده، بهردی ناسک و رزیو، بهردیکه هه لبوهری سا پان بی یا نا.

پژان (همورا.): مجیای، پشان، پیژان، قلّپ بوونموه، پژیان، دهرنخووین بوون، داپژان، پمرش و بلاّو بوونموهی دانمویّله یـاچتی شـل. تـیّــــ: چوونمناوهوه، بموهلاّبوونی ناوی گززه و بارانه و ثیـتر.

رژانهیه ک: تیک مال یه کتر بوونسی دوو دهسته ی گهوره. تیک چرژان، پیکه مالپرژان.

پژانسدن: پسهرش و بسلاو کردنسهه ی دانمویّله یا چستی شسل. ریّژانسدن، وهرگیّراندن، وهرگیّران، رژتن، رشاندن، قلّپ کردنسوه، رشتن، ریّژنای، رِهتن، رِیّتن، رِیتن، تیّرژاندن: دارژتن، پرکردن.

پژانداوه: رِژينراوه، دانمويّله يا چتى شلى بالاو بووهوه.

پژانن: رژاندن، رژتن، رشتن، برناوو خووین و شلممهنی دیکه.

پژاو: رژای، پژاو، بهرهلا بوونی ناو.

یژای (خق.): رژاو.

پژتن: رژاندن، رشتن، (همورا.) رێژنای، رِهتن، رِيتن، رێتن، چاو ـــ: کـل لـه چاو کردن.

پرد (بابا.، جا.، شهرده.): کهنس، نهگریس، دهست ووشک، بهر چاو تهنگ، پنتی، لهچهر، قرنووس، چهپخووس، بیچهلم، ریشوه، چرووک، پیسکه. ـ ی: چکوسی، ساتوولی، بهرچاوتهنگی، چرووکی. (باک.) دانه چهقینهی ههوجار له زهوی. چیره، شیرگیر، شیلگیر، سوور. **ڕچین:** بوونه سههوّلْی ناو لـهبهر تهووژمی سړی وسهرما.

رچيو: چتى بەستور لەبەر سەختى سەرما.

رحا: بروانه: رها.

رحان (باد.): ريّحانه، ريان، ريون.

رخاوتن (خق.): مرق باش دارتشین و کهناری لیفه و جاجمه که ی باش نرشتاندنده. (خق.) همویرباش دارتشین.

رخه (جا.): ئالدكۆكەرپىخند، شەلواربەكۆل، گيايەكەبىق دەوانىي زۆر باشە دەكور ئالدكۆك دايە.

پهوان: شاریّکی کونی کوردانه له ناو خهزرا (فارهقین)، ناوی دهچیّته سهر زیّی دهجلهی.

ردۆز: رۆز.

رُدي (باک.): پو (له جولاّیدا).

ردين: ريش، رندين، روه، ره، رهدين.

رز (که.): ریّز، دمستهیه که له تهنیشت یه کتری هیّل بن.

رِذِان: دارِزان، رِزین، (باک.) رِزیان، پچکان، پهخشان، پهتشان، (باک.) پررتکان، هملوهرین، دارهشان، دافهتان.

رزانهوه: دارزانهوه، دافهتانهوه.

رزاندن، دارزاندن، دافه تاندن، داوه شاندن، پچه کاندن، هه الوه راندن،

پُوورتكاندن، بيّزهوهركردن، پوواندن، ههلاههلاكردن.

<u> پزائندنهوه:</u> دارزاندن.

رزاندن، هه لوهراندن.

پزاو: داوهشاو، دافهتاو، بیزهوهر، پوورتکاو.

رِزه (باک.): ئاڵقەريّز.

رزه ژيلکه (همررا.): کليّره.

رزهک (ندرده.): رزوک.

رزهال (تمرده.): ممردومي كمنهفت و رزيوه.

رِهزه لُخووا: بوّخودا.

رزه نوک: چتيکه لعبهر رزيوي له خويهوه هه لدهوهري.

رونده (زا.): تالفه ریز. (باک.) زنجیره به ردی خورسکی چیاو گرد و به نده نان.

رزق (بابا.): داعبایه کی سپیه له مشکی گهوره تر له سموره گچکه تره، رست، بانبانک. (که.) مشکه کوره، جرج، رزک.

رُد (که.): مشکهکوره، جرج. (گهر.، بار.) تیکوله شینهکهی گوویز

رِزوٚک: جووره میّوژیکمه ووشکهان و کرممی تیّدا بیّت. جووره میّـوژو کشمیش و تریّیهکه رِزیبیّ.

پزگار: قوتار، دەرباز، تىلە، ئازاد، رەھا، گياندارتكە ئىمچورقتىك پزگار بورىق. سەچورقتىك پزگار بورىق، سەرىق، ئەكۆل بورنىدە، ئەئىتىن، دەرچوون، دەرباز بوون، وەسمىركەوتن. كردن: قوتاركردن، پەراندنسەو، راپسەراندن، دەرباز كردن، فسملتاندن، ئىسمۇراندن، ئەكۆلكردنموه، راپسەراندن، قەرسىن.

پزگارکار: رِزگاریدهر. ــ ی: رِزگاریدهری.

رستن: ریسان، (باله.) پهشتن، بادانی لتی و خوری و موو به تهشی یا خه رهی تا بکریته دهزوو یا بهن. دهرگای گړو گینچه تا ناموه، زور ناخه فتن. له سهر رویشتن، دریژه پیدان.

رسق (هدورا.): رزق، جرج، بانبانک، مشکی گدوره، رسک.

رسك: بروانه: رسق.

رسکان: همنگروین و ناوی تمما ته و چتی وایه، که له زستاندا پهیت بوویی و بسترایی. دمولممه ندویی و بسترایی. دمولممه ندوی و بسترایی. دمولممه ندوی به میزو پته و قالمه و بوویی. بو دار و گژوگیا و همموو گیان لمبهریکی دمیی، که پترو زورتر بوویی، هملکه و تن، گمشه کردن، پیگه پشتن، رووان، که په په په ند کرایی.

رسكانلىن: خۇگرتنى خەڭغى دارانە دوواى پەيوەندكرانى.

رسكاو: خزگرتىن، خەڭفىكى پاش پەيوەندكردنى خزى گرتىبى وپەيوەست بووبى.

پسگار (نمرده.): رزگار، نازاد. ـــ کردن: رزگار کردن، نازاد کردن. ـــ ی: رزگاری، نازادی.

رسم (خق.): بعردیّکه بعشی زوری له زمریدا بیّ و کعمیّکی لعسمر زموی دیارین. دیارین.

رسیان (باک.): پیرونووسان، چهسپ بوون.

رشان: رژان، بهرهالأبووني ثاو.

پشانهوه: نازاریّکی پیسه له خور اردنه وی شاوی پیس تووشی دیّن،
(فه.) ممرگی، چاو قورگه، ژههر کهنگر ده رمانیّتی. پههلک و گهلا بورنی دارانه. ههلهاووردنه وه. ثهرشان، (باک.) دلغهلینه ک، هیّنانه خوراردوه ی خووارده مهنییه بهزاردا، هیّلنج ها تنه و یا هیّنانه خوّبو ثهری، که خووارده مهنی ناو زگ بهزاردا، هیّلنج هاتنه و هوره و گورت و کوّلکه که ی بروریّنی له پیش خهرونیدا دهلیّن پشاوه تهوه. بو ههلّوه راندنی گرلّی داروبار و گیایانیش به کارده بریّ.

رشاندن: رژاندن، بەرەلآكردن، ئاورشيننكردن. ــ دود: قەرشاندن.

يشافراو: رژانراو، رژينراو،

پشت (هنو.): هنوجار والی بکری، که نووکی گاسنه که قیت و باش زمری بگری. هنومسی نیش و کارکردن، نارمزووی کارکردن.

رشتا (باک.): مدرشته.

رشته (که.): رستهک، دووماهک، رسته، کشستهک، بهند. زنجمیره، زریزه. حهگال. (نهرده.) ههرشته، رشده.

رشته پلاو: همرشته پلار.

پشتن: رژتن، رژاندن، چاو ...: تیوهرینان، کل له چاو کردن به کلچیووک. پشتنهوه: مدیداندانی مدردوم بر تیوهر دانیان له کارهساتیکیدا: باییز شهم شارهی رشتموه.

پشتی: رشدی. (لو.) رشده، هدرشته، رشته.

رشقهن (تدرده.): قاشماري.

رشقهنهجار (ئەردە.): قەشمەر جار.

رشد: گهرای نهسهی وموریانه به بینجووی نهسپییانه، نووتک. توزقال، توسقال، ناستهم. (باک.) رق، قاین، چاوپیهه لندها تن، خانی ده فومروی: رشکاته به غیره تی حهسودان.

پژدېوون: بهرچاوتهنگ بوون، چاو پێ ههڵنههاتن.

رژدكردن (تدرده.): بالأكردن، بدرزبووندوه، هدلچوون.

ږژدى: چكۆسى، ساتوولى، بەرچاو تىنگى، چرووكى.

پژک (باک.): له (پژ) گچکه کراوه تموه، همه نجیری کیّـوی. دانمه، دهنک، قل.

رژی (باک.): بی معزه، لاواز، چینشتی بی رون. رهژی، رهژوو، خهلوود. (رهوا.) پیت، ریزهو، فعر، بعبربار.

رژ**ياگ**: رژاو.

يژيان (ئەردە.): يژان.

رژينميهك: تيّكچرژان، رژاندي پال يدكتري.

رژينو: رژار.

رژیتی (باک.): بی معزهیی، لاوازی.

رژين: رژان.

رس (که.): روشمه، رستهی تاژیانه، رست، قایشیّکی دریّرو باریکه له ملی تاژیان دهکری له کسه کداتی دیباردی کردنی که ویّسکدا لسه ملی دادهمالّریّ و له کهرویّشکدکهی بهردهدریّ. رسته، تهناف. بهرموور، رستهی موورووان،

رِسان (همورا.): رِووان، رِوويين.

رسانهوه: گهرانهوه مال. خورزگار و قوتار کردن.

رساندن (باک.): پيوهنووساندن، پيوه چهسپاندن.

رسفر (هدر.): مدرتک سدروملی برو و نعشی سپی بی. (باک.) مدرتکه سدری سپی بی.

رسفر بهنهک (هدر.): مەرىكە سەروملى بۆر و ئەشى سپى بى بەلأن خائى رەشى ئە ئەشىدا بى. خائى رەشى ئە ئەشىدا بى.

رسهر شین (هـهر.): مـهرټکـه مـلـی مـهیلـهو شین بـیّ و سـهروړووی ړهش و لـهشـی سپی بیّ بهلاّن پهلّـهی شینـی لـه لـهشیـدا بیّت.

رست: تىمىن، ژى، تىنها بى تاژى بەكاردەبرى، تاژىدكەت چەند رستە: تىمىنى چەندە. (باك.) دروشمى شانازى و سەرباندىيە. كىرن: رازاندنەرە، رەنكى شلىمەنى رەنگدار. (باك.) بالپيوەنەر.

رستهک (هدر.): رستدی رهشمالآن.

پستهی (همورا.): پووان.

رستبوون: رووان، دەرچوون.

رستک (باک.): قدلاده، رسته، رشته، گهردنبهند. تهناف. کردن: هونینهوه، به رسته و کردن بی مروروو و نیتر. رسته لهملی تاژیان کردن بی راوی.

رستگ (باد.): رسته، تعناف.

رستگار: رزگار. ببوون: رزگار بوون. كى: رزگارى.

رشکه (باک.): هدرشته.

رشكدار: رشكن. دى: رشكنى.

پشكن: رشكدار، بهرشك، رشكاوى، كهسيّكه زور رشكى له پوشاكيداييّ.

رشمه (باک.): هممرو نهندامیکی گومبهزییه. نیری جووتی یه. رهشمه. خشلّی ژنان.

رشنا (فه.): ړووناک. ــهى: ړووناكي.

رشوان: ئيليكى گهررهى كورده.

رشيايۆ: رشاندوه.

رشێن: ئاپرژينكار، كەسێكە نانى رەق برشێنێ بۆنەرم كردنەوه.

رشینه: بارانیکی زور سروکه، که تمنها تاپرژینی زموی بکات لهسمره خود. رشینهر: رشین.

رشێنهوه: دەرمانی رشانموه، دەرمانێکه مروّی برشێنێتموه.

پف: دیراویکی دریژه له قهراخ زیده دا بر تریزوو. (که.) زلابهین و کولاین به بیل. ـ لیده: بیله کهت بیل. ـ لیده: بیله کهت باش به زموی دا گرتنه خوو ارموهیه. ـ لیده: بیله کهت باش به زموید ا روبه خوو اری.

پفاندن: راوفاندن، راونان، رهیئ نان، هملانن، رهقاندن، (باک.) رهواندن. (همورا.) شهرفای، (همو.) قسمهاندن، چرسانن، ترافسانن، پهلاماردانی چتیک و بردنی به دهست و برد.

رفانن: رفاندن.

رفه: رفحه.

رفت (باک.): باریک وناسک.

رفتن: درین، ریکا کردندوهی ناوی یه.

يفت و ريد (ندرده.): ريان و ميزتن.

پفته: (همورا.) ړەف.، (ه.مو.) تاخچ.، (ه.مو.) ړفک.، (بابا.) ړف.. تاقدييّکى بلّنده له نيّو ديوارى ژووراندا بۆچت لـمسهر دانانى.

پفتهه (دهر.): ړهوسه، جوخين سوور، خهرمان.

رفڪ (شيّخ.): سممهندڙک.

يفكه (خز.): حدوزي نارييه.

پفوک (همه و.): پسووخ، چتيکه رزيسين و همه لبوه ري، کهنداليکسه ليداره که ی له به ر رزيوی هه و له خزوا برووخي.

رفياڪ: فرينىراو.

رفیده: (هدر. ، هدورا.) ماده ، مدرره که .

پفٽن: ړفٽنمر، قەپٽن، ئىم كەسىميە چىتى بړفٽىنى. ړاونىەر، رەپتنىمر، رارفٽنەر.

پفينهر: رفين، قهيين، ئهوكهسهيه، كه چتى برفينى.

رفينوان: فريندران.

يفينواو: راونراو.

رِفيندرو: تيژه، لکيراو.

پفین: رووخان، رِمانی بعرد و چیا و سهربان دیسوار و ثیستر، (ههورا.) وورین،

رِقْين: فرِين، بالْگرتن. (باك.) گر، رِووناك. ـي: رِووناكي.

رِق: وورک، نگه، گجگ، عنجک، کینه، کووڤان، ثهرناڤ، پیش، پشم، رِدِّڤ، ردِّڤک، قین، کین، رِک، دەخمز، مساد، شمرن، پرووشـه، کــمرب، جمنه، غمید، توندی، تووړهیی. بهـسـ : رِقدار، ممورس، دلپړ.

پقاوى: ړق ئىستورر.

پقهبهری: پالوو، بهریهره کانی، رکهبهری، قینهبهری، لهگهال یه کتری بهرهنگار بوون، لهدهای یه کتری بهرهنگار به کردن: بهریهره کانی کاریّک یاریّگایه ک خستنهبهر. کردن: بهریهره کانی کردن.

پقهستوور: رقن، رکن، قیندار. ــى: رقدارى، قیندارى.

پقكيشان: رق هەڭگرتن ئەدڭدا بەرانبەرى يەكىكى.

رق جوونهوه: لىسمر رق رزيشان.

رق جوويين: رق جوونموه.

پقخوواردنموه: پیشخوو اردنموه، ددان به جمرگی خزداگرتن و پشت لـه رِق کردن و گووێ پێنمدانی لـهکاتی رِق هستانێدا.

پقىدار: غەيدىزك، ئىمھارەزگ، دلىپ، قىنىدار، مىمپس، پق ئىسىتوور. ــــ بوون: دلىپربوون، قىنداربوون. ـــ كردن: دلىپركردن، مەرسكردن.

پقوقۆك: خړەخړ و خشەخشى كالآى تازه. (باك.) ړپاړپ، تەقەتەق، قرچەقرچى شكانى دارو ئىتر. ووشك.

پق کرفن: توورهبوون، جهنه کرتن، قین هستان و دانهمر کانهوهی مرق.

رق لمزك: كسينكه رقى لمدليدابي.

رق نهسك: رق له زگ.

رق ئێكێشان: رقعبهرى كردن لهگهلا يهكێكى.

پق انههه نگرتن: وهزگدان، پق اسه دال گرتن اسه یسه کیک بو توانه الیکردنموهی المدهرفه تیکیدا.

رقن: رق ئەستورر، رقارى.

رق نیشتنهوه: (باک.) بعنجین، تعرناث لیّچرون.

رق همستان: رق همالستان، توند و تروره برون.

رق هەستاندن: رق مەلستاندن.

رِق ههنسان: رِق ههنستان.

رق هەڭسانىن: رق ھەڭستانىن.

رق هەنستان: چەلتىن، خەزرىن، ھەنترىن، قىنىدوھاتن، كەرى، ركاھەلانىن.

رِق ههڵڝتغفن: بۆنگ كـرن، مـادكردن، چـهلتاندن، رِق هەسـتاندن، رِق هەڵساندن، (باک.) بەئجادن، شەق پێبردن.

چ (نهه.): جیگای هموراز و لیژوسهخت. گوریسیکی دریدژی په ثالقه کراوه سهری بهرخ و کاریلان دهنالقه کان ده کریت تا دایکیان نهمژن یا بر به ستنمودیان یا به نیکه اسملیان ده کری تانه مژن. (باک.) پیداگرتن،

بنار، ھەتىدر. (كە.) پەڭپ، بەھانىە. رق، قىين، رۆڤ، رۆڤ، پشىم، جەنە، ــا ھەلانىن: رقبەلستانىن.

ركابهرى: رقابارى.

پکان (که.): زنجیرهی بهردان و کیّسوان. (باک.) بنار، ههتهر، پیّداگرتن. (که.) زنجیرهی بهردان و کیّوان.

رکه (همورا.): جنه، قینه هرول، (همورا.) رِیگایه که تروشبی ر سهخت، (رِهوا.) همورازی سهخت، لایالی سهرو لیتر له شاخ و گرداندا، (رِهوا.) قیسپی خانروان، نیشانه ی نیرینه یه له لاقی که له باب و کهوی نیر و ثیتر دیّت، رِنه، پاشه رِنه، چوو، (رِهوا.) قین، رِق، رِک. بنار، همتمر، رِکک، پیداگرتن. (رِهوا.) ئالودار، (باک.، نهه.) قه فه ن، رکهه، بیرکم، رِکک.

ركهبهريّتي: رقابهريّتي.

ركەبەرى: رقەبەرى، بەربەرەكانى.

ركهل (باك.): قەفەزەي سىنگى گيانلەبەرانە.

ركەرك: بنار، ھەتەر.

پڪهڪ (باک.): رِکه۾، قهفهز.

ركد بردن: رقه ستان، رقگرتن.

پکدار: رِقدار، دلْپرِ، قیندار. ـ ی: قینداری، دلْپری.

ركوك: چيرهچيرى ددانييه لهبهرنهخوشى يا له سهرمان.

ركركاندن (باك.): له سهرمان لهرزاندن.

ركركين (باك.): له سهرمان لهرزين.

رككۆيى (زا.): رق ئەستوور.

پڪڪر: رِقدار، رِقن، کيندار.

رككرتن: رقداري.

رکن (باک.): بهردی گزشهدار. (نهرده.) رقدار، رقن: کیندار.

رکو (باک.): رکان، بنار، ههتهر.

ركۆيى (باك.): ركان، ھەتەر.

ركوو (باك.): خوو ارايي قهدي دارانه.

ركيب (باك.): ركيف، ـ ا تهدريزبه: دهسترزيشتور بهختهوهربي.

ر پکیشه: روکیشه گیایه کی گهلا پانی روگ روگارییه بوبرین و درمهلان باشه.

پکێف: ناوزەنگى، ړکێب، ړکێو، پايە، شان وشکۆ، لـﻪژێرــــ دابوون: مـل شۆړكردن، ژێردەستى.

ركيفد اگرتن: معبس له غارداني ئەسپانه.

ركيف دموال (ئەردە.): قايشى ئارزەنگى.

ركيف دووال (ئەردە.): قايشى ئارزەنكى.

ركيف كوت: بمغار، بمهدله، لمكاتى تمسپ غاردانيدا.

رِكيّو (كه.): رِكيّف.

ڕ۾ (باک. ، که.): ړمب، نێزه. ڕمه، ړمبه، تهپه، دهنگی پێی يهکسمان وياکموتنی چتانه.

رِما (ئەردە.): رِووخا، كاوولبوو.

رِمان: (جرا.، فه.): رِووخان، دارِووخان، بهربوونهوه. (باک.) رِووناکی وشققی ناورییه، بلیّسه.

رماندن: (ف.د.، جا.، جروا.) رووخاندن، دارووخاندن، به محادان.

رِمانن: رِووخاندن. رِماو: رِووخاو.

رِمای (همورا.): رووخان.

رمه: رمبه، رغه.

رِمه (خَرّ.): سههوّلّ. چلووره.

رِصفرِم: رِممدرِمم، رِمبدرِمب، دەنگىتكە وەكورگرمه، تەپە.

رِمهٰن (ئەردە.): كاووړى، سەرگەردان، شێواو.

پهبه: رم، داریّکی دریّری لووسی قهفقه فییه ناسنیّکی نصوره نصوری تیری لهسهری گیراوه میرازی شهری بسووه رمیاز

رِمباز: رِمب باز، کمسیّکه بهرِمبی یاری بکا و له وهشاندنیدا رِام بیّ. رِمبازی: رِمب بازی، قرّشمه، غارغاریّن کردن بهوولاّخ، یاری بهرِمب کردن، نیّزهبازی.

> رمبه: رپه، رپهرپ، رمه، رمه، زرمه، تههههکه لهکاتی کهوتنی چتێکی قورسدا دهبیسترێ بمودهنگهش دهڵێن کهبهسهرباناندا غار بدهن.

> > <mark>رمېمې: تەپەتەپ، زرمەزرم، رپەرپ.</mark>

رمبيز (باک.): ريواس.

رِمبيّر (باک.): تاوه.

رمييشك (باك.): تاره.

رمچه: (ئەردە.) كوڭەرم، قولەرمب، كورتەنيزە.

رمدار (ئەردە.): نىزەدار.

رمرم (باک.): هدراهدرا، دەنگەدەنك.

رِملٌ: مرّره، بهختناسي. (نهرده.) زيخ، ريّخ، ملّت، ماسه.

رمنای (همورا.): رووخاندن.

رمووده: هوّگر، رام.

رِ**مووزن:** (دەر.) حەز، ناشىرىن، دزيّو، حەنتىكە، ئيّسك قورس.

رمياك (ئەردە.): رووخاو، ئارفته.

رمیان (تەردە.): رووخان، رووخیان، ویرانبوون.

رمێلڪ (باک.): باڵندهيهکه.

رمينن: بروو، هدرمين، رووخين، ويرانكار، (باك.) همراهدوا، دنگددنگ، رمرم.

رمی: (باک.) ړووناکی، گړ.

رمين: ويرانبوون، كاوولبوون، رمان.

ړن (باک.): دهنکی زهنگوله و چتی وایه، تن، تنگ، ړنگ، ړنگ.

دناوی رنووان، بهفراو.

پنه: (مام.) حمیاس، رکه، چووه، نینزکه دریژهکانی پشتموهی دهستی مریشک و که لهابانه که تمهمنیان نیشانده دات. (بابا.) رهنده، ناسنیّکی رنگهرنگ: پرتەپرت، بۆڭەبۆل، گۆتەگۆت.



رندوو: رندوو، روندوو، كمرى، ئاشيت، سافق، پاساره، كهى دونى، (سەق.) كليلەبەفر، (بالله.) كەپكەبەفر،

رِنوّڪ: جنجروّک.

رنسووك: كمال و پالى تەرنىيە، مرازىكى تەرنىيە، چنگكوركسى . گيانلەبەرانە كەچتى پى دەرنرى.

رِني (بالله.): رِنووهبهفر.

رنياڪ (ئەردە.): رنراو.

رنياكموه: رنراوه تموه.

دِنيان: رِنران.

رِنيانهوه: رِنرانهوه.

پفین: ــ ی باخ و باخچه و سهوزیخانه. دارم ، خشتکاندن، شهرمخاندن، _ى ئاسن يادار: كلاشين، لەخەرتدان، كراندن، خەرتاندن، بەنينۆكى _: چنگورک ليدان، چهنگال ليدان، رووشاندني لهش به نينوک. رنينهوه. پنینهوه: خوراندن، دروونعوهی گیاو خهانه بهدهست: __ ی باخ و باخچه: ميوه و گژو گيا چنين .

رِنينهوهی خوری نهپشتی شاژالأن: (باک.) بهرکرن، قهرووچکاندن، دارنین، ــى بالندان: ئاوەرووتكردن، پرچكاندن. (هـەر.) بەچاوبىسەركردنموەى ئاژالأن بهبي بژاردن تا بزانن كيها ماوه يا نهماوه.

پۆ: ژنان لەكاتى خەم و خەفەتىدا بەكاردەبەن، ئاخ، داخ، ئەيرىد، ئايرىد، رِوْرِوْ، بابەرِوْ، برالەروْ، دايەرۇ، شيوەن، گريان. (ھەورا.) رِوْرْ. (زەن.) خۆر. (باک.) رۆژ، رووبار، پارچه خاكيكه، كەكشابيته ناو دەرياره، (ئەردە.) روو، روخسار، شىترە، دەموچاو.

پۆشلوا (باک.): رۆژاوا. ــى: (باک.، هغورا.) رۆژاوايى.

پۆبلا (باک.): چۆم، ړووبار، (باک.) ړيبووار.

يۆبنار: ربى ھىنارى.

روت (هغورا.): رهوت، (باک.) شیشهی ناسن، داری باریک و دریّژ.

رِقِتَهُفَتَانَ (رِمُوا.): رِاوهسـتان، نــهجوولان، دامركــان، سـرهوتن، (هــهورا.) راكموهى، روتمفتين، روتفتان.

رۆتەھتاندن: دامركاندن.

رۆتەفتىن: دامركىن.

رۆتەفتىن: سرھوتن، رۆتەفتان.

رۆتفتان: رۆتەفتان، سرەوتن، دامركان.

رۆتك (هەر.): پانتۆلى دوولىنگە. (باك.) داردەست.

پۆجىيار: (ھەررا.) رۆژ، خۆر، رۆژگار، خۆر، خۆرەتاو.

رۆجىيارىھەرس (ھەررا.): كوڭىبەرۆژە، رۆژپەرست، ئازەرى.

<u>رۆجيارىمرسى:</u> رۆژپەرسى.

رۆجيارىھرست: گوڭىبەرۆژە.

رۆچنە: تێړتێړه، كەرپەسە.

رۆجىيارىمەرست: جوورە قومقومەيتكە ھەمىشەرور لەخۇردەكات.

دهم تیژه دارتاشان داری پی لووس ده کسن. رهندهی پهنیری. (هسو.) گیایه که نیو به ژن بلند دهبیّ و بهشلکی دهخوریّ کهووشک بوو ده یسووتیّنن بۆبرینان باشه، وهلکه پنه. وورده بارانیکه، که دهوار دایده دات لـهکاتی بارانسهدا. پنیسنی بساخ و چنیسنی بسهری داروبسار و پنیسنی گولسی مەرەزە. (ئەردە.) بارن.

رنمر: دارن، خورت ليدور.

رنه ک: ئاسنيکي درير کوله ي کولوري ددانه ددانه يه وولاخي پي پاک ده کریّت موه، (مسوک.) رِنسه کی وولاّخان، قهشاو. ـــکردن: شال ّو قىشاوكردنى چارەوى، (ھىمو.) نىيرتكى كەنگرىيىـە، (باك.) تىۆزەك، (بابا.) رنک.

دنه کرنت به رنه کی پشتی چارهرین پیخارین ده کریت دو و نعوسا شال وقەشاردەكرى.

رنياك: رنراو، ساههر چتيكى بى كه برنريتهوه لهميوه و كرو كيا، كهلا، ميّر، پيست.

ړند (شکا.): جوړان، ړهند، شتخ.

رنده (باک.): رهنده.

رندهشه (باک.): رهنده.

رنده (باک.): رهنده.

رندران: رنران.

وندراو: رنراو، ريشالق.

رندك: فرميّسك.

رندو (باک.): رند، رهند.

رندوك (باك.): رنور.

رِندول (سەق.): پرچک، پرتوک. شیتال، کونه، تیتله، تیترو، رِندول، پارچەي شر.

رندوو (که.): ړندوک، ړنووهبهفر.

رندى: ناوى ئافرەتانە، جووان، نازدار.

رندين (خز.): ردين، ريش.

رندی (باک.): باشی، رهندی.

رِنْرِان: شەرمخين.

ينراو: رندراو، ريشالق.

رنڪ (همر.): نيرتکي کهنگرييه، رنهک.

رنگ (بابا.): کران، کره. (باک.) رهنگ، (بابا.) شیلهی خهستی بی گري و گولکي شيريني وه کوو ههنگووين و دوشاوونيتر.

رنگارنگ (باک.): تەقەتەقى چەكانە.

رنگال: شیلهی دلاشاووههنگروین و نیتر. همنگروین و دلاشاوی پوخشی پاليوراو، رهواقي هدنگوويني، رينك.

رنگانهوه: چهند پاته کردنه وهی تاخه فتنیک.

رنگاندن (سل.): کراندن.

پنگاو (بابا.): سرکهیهکه، که هینشووه تریّی پهشی تیّخرابیّ بوّخوو اردنی له كاتى زستانيدا تا به هاري.

رنگه (بابا.): رهندهی دارتاشی.

رۆجياركىرياى (ھەررا.): رۆژگىران. رۆجيارنىشتەي (ھەررا.): رۆژارابرون.

رۆجيارھۆراماي (ھەررا.): رۆژھەلاتن.

رۆجىيارى (ھەررا.): تىشكى رۆژى.

ڕۅٚڿه: ڕڒڗۯۅ٠

رِوْچِهُوان (هەورا.): رِوْژُوووان.

پۆچن (ئەردە.): رۆشن، كالأورۆژنە، رۆچنە، كولانە.

رِوْچِنايي (همورا.): رِوْشنايي.

رِوّجِنه: درِوانکه، (مامه.) کونعباجه، (دور.، شار.) کولانه، کولانکه، کولارکه، (بابا.) کلاّورِژژنه، کولاّورِژژنه، کولهنگ، کولیننگ، کولهک، (شار.) کولینک، (باک.) رِوژون، رِوژین،

رۆچوو: تەپيى، داتەپيى، تەپق بور.

_{پۆ}چ<u>ووانىن:</u> تىمپكانىن، تىمپك كردن، داكىمرانىن، تىمپق كردن، تىمپانىن، رۆبردن،

رۆچۈۈن: داكسەرتن، تىمپان، تىمپىن، قوپسان، بىمقولىدا چىوون، كووپسان، (باك.) تىمپكىن، تىمپكىن، (ھىلەردا.) داچىورن، جىقم بىرورن، داھاتن، چوونىدخوو ارەودى چتىكى بىمنارئارىيابىمناوزەرىدا، ــــى گىممى: (باك.) پىتاراڭك.

رِوْچِيّ (فه.): رِزْرُوو.

رۆۋى (فە.): رۆۋوو.

رۆچيار: رۆژگار.

رِقِحَ (باک.): رِوو، رِوخسار.(همو.،که.، رِهوا.،باک.) لا،کن،نک، جمه.کمنار، قمراخ،لیّوار، تالی، تی.

يۆخان: رووخان و ويران بوون.

رِوْخَالَةُ (هاموراً.): رِوْوْبَار، چَوْم.

رۆخانەي ووشڪ: چوخوړه.

رۆخاندن: رووخاندن و ويرانكردن.

پۆخەنىراو: رووخىتىراو.

رۆخانن: رووخاندن.

پرسدن پروخاو. رۆخلۈ: رووخاو.

روخه (دزه.): لماکاتی درویدیاگیرهدا نمو قرشهیهیه، که کموتوته دهرهوهی خدرمانی و دهخریتموه بمریییان.

پۆدا (باک.): نیشانهینکه به هنی ویهوه له دووا پژژ ده دویّن و پازانسی نهیّنی ناشکراده کهن.

رۆدان (باك.): پەنجەرە.

رۆدى (باک.): ريخوَلُه.

يۆپژان: دارژان، يزكران.

ڕ**ۆپژاند**ن: دارژاندن، رۆكردن.

رۆرس (باک.): گیایهکه.

پۆپۆ: (همر.) وەيپۆ، ئەيپۆ، وەيشىپرە: بىمھاوار و گريىان و داد و بىيدادىككى دەلىيىن كىفئافرەتان لىمكاتى لىقىمومان يىامردوولىي مردنىيدا بەكارىدەبىمن.

رِهِّز (بابــا.): لـهیــهکدان و دروونــی پارچــهی کــالاٌ لـــهدووای بریـــنی. رِهِّزهٔه: رِوزقه، گیایهکی به هارییه و وهگیّلاخهی دهچـی بـهکولاّوی و برژاوی دهخوریّ.

پۆزگار (ھەررا.): رۆژگار.

رِوْزنامه: رِوْژنامه.

پۆزى: رۆژى، زاد، قىووت، رۆژانىد، پىێېژىنو. (ئىمردە.) سەردروو، كۆك، دروومانى لىككىوروسست.

روزاه (باد.): روزاوا.

ڕۅٚۯ۩ؽؽ: ڕڒۯاۅایی.

رِفِژانه: رِدِژانی، هـمردِ، مـورچـه، جـیره، ثـمندازه پارهیپّکـه، کـه رِدَژبـمرِدِژ بدرێبمشاگردو کارگمران و ثـیـتر. مـورچـهی رِدِژبـمرِدِژی مـندالاّنـه.

رۆۋانوو: رۆژنامەيىكى كوردى بووبىەتىپى لاتىنى نزىكىەى سى سالأن لىه بىرووتىدا لەلايەن دۆكتۆر كامەران بەدرخانىمود پەخشكراود.

رِهِرَاني (باک.): رِدَرُانه.

رِهِژاوا: خوّر نشین، کاتی ناوابرونی رِدّژ. شوویّنیّکه، که رِدّژی لیّ ناوا دمیّ.

رِوْرُوسِي: كىسيّكە لىھەريّمى خۆرنشينيّدا دادەنيشيّ.

پۆژەجووت: بانه، گارەخان، بەشـه زەريەكـه ، كـه بەتاكـه پۆژيككى بـهجووت . بكيّلرى.

> ڕۅٚڗٛ؋ڕێ: ثمندازه رماره رێڰايهکه، که به ڕڒڗێکی ببڕړێت. روٚژهلات: روزژهملات.

> > . رِ<mark>قِرُه لِاَتْنَاسُ</mark>: رِرَرُه لَا تَنَاس، خَوْرِه لَا تَيَامِ ان.

رِوْژُولاَتناسى: رِوْژهدلاَتناسى، خوّر هدلاَتيموانى.

ڕۏٚۯ٥ڵؙڡٚؽ: دانیشتوری ههریّمی ڕڒۯههڵٚتیّ.

ڕۅٚۯڡێؙؿؽ هوور: ڕڒۯۿ؞ڵٲؾؽ؞ڎۅۅڔ؞ڕڒۯ؞ڵٲؿ *ؿڡۅۑ*؞ڕ؞

رۆژەلاتى ئاوەراست: رۆژھەلاتى نارەراست.

رِوْرُهُ لَاتِي نَيْزِيك: رِرْرُهُ لا تِي نَيْزِيك.

يۆژەن (باك.): رِزچنه.

<u>ڕۅٚڗڡڶڕۅٚڗێ</u>: رڒڗؠۅۄێڔ٠

رِوْژەنه: رِوزەن، كلارروژنه، روچنه.

ر**ۆ**ژباش: رۆژخۆش، رۆژخورەش، باشرۆژ، شەككە.

رِوْژبىشى: رِوْژخوومشى، فەتال، فەلات، شەكگە، (باك.) پاتە.

<u>, ﭘﯚﺯﺑﻪﭘﯚﺯ: ﭘﯚﺯﺑﯧﯚﺯ</u>

رِهَژبهسهروردن: معبهس لهپشمودريزي و شارامي و بهري چوونيکه همر چونيکي هملبسووړي.

پۆژ<u>بمهی</u>ننی: هوزیّکی کورده پازده همزارمان پستره لـمباکووړی پوژاوای زیّی بادینان و له کمنار کمرکووک دادهنیشن. **ڕۆژنشىن**: رۆژاوا.

رۆژنشىنى: رۆژارايى.

پۆژوو: رۆژى، ناشتايى، پارێز، پاس، (هىلەردا.) رۆچى. بىلە سىسبورن: پاسگرتن، برۆژى بورن. كرتن، پارێزلىلەخوراردن و خوراردنىلوە و كردنى ھەندى كردارى رێنەدراو بەناوى خودا پەرستىيلەرە.

رِوْرُوووان، پاريزڤان. رِوْرُوووان، پاريزڤان.

رۆژووكرتن: بەرۆژروبوون.

ر**ۆژووان:** رۆژووگر، بىم_ولاژوو، (ھىمورا.) رۆچىموان، (باك.) پارێزڤان.

ڕۅٚڗۅۅۅ؈ؽ: پارێزڤاني.

<mark>ڕۅٚۯۿۿؿؙٚت: خڗڔۿۿڵ</mark>ڵت، خۊڔۄڵٲٚت، ڕۄۯۄڵٲٚت، دەم*ىی س*ەردەركردن*ی ڕ*ۣڎۯۄ، ڕۣڎۯۿۿڵات. شورێێێۣكه ڕڎۯؽ ڵێۿڡڵۜؠێ.

رِوْژههێٽنن (كه.): خرّرههلاّتن، هووێرههلاّتن.

ڕ<u>ۆژھەلاتناس</u>: خۆرھەلاتناس.

رِوْرْهُهُ لاتناسى: خۆرھەلاً تناسى.

رۆژههلاتى: دانىشتورى روژههلاتى.

رِوْرْهُهُلاَتِي شَهُولِهُدٍ: رِرْرُهُلاَتِي دَوور.

رۆژههلاتيموان: خۆرهدلاتناس.

رِوْرْهه٧ٚتيهواني: خزرهه٧ٚتناسي.

ڕ<u>ۆژھىلەلاتى ھوور: رۆ</u>ژەلاتى درور، رۆژەلاتى ئىرپىلەر، ئىرپىلەرى ئاسىيايە بەلاى رۆژھلاتلىرە.

رۆژههالاتى فاوه راست: رۆژه لاتى ناره راست، نير راستى ئاسيايه.

ر<u>ۆڑھــه لاتى ئىتزىك:</u> رۆژەلاتى نزيك، خۆر ھــه لاتى نزيك، كــه نارى ئاسيايە بىدىوى دەرياى سپيدا.

رۆژھلات (باک.): رِدَرْههلاّت.

رۆژى (باک.): رۆزى، زاد، قووت، پى بژيو، رۆژوو.

رۆژى ئىلالاى: رۆژى سەربەسىتى، رۆژى سىمربەخۆيى، ئىلورۇز، رۆژى د:گارى

بِهْرْبِيار (همورا.، رِدْژ.): خوّر، رِدْژ.

رۆژيارپەرست (رۆژ.): گوڭىبەرۆژە.

پۆژى دەر: خوداى پۆزىدەر.

رِوْژی دووایی: رِدِژی دووایین، پاشهرِدِژ، پهسلان.

رِوْزَيْكَى: (باك.) رِووكَيّ، رِزْژهُكَى.

رِوْژين (باک.): رِرْچنه.

ږۆژێ <mark>نە</mark>ږۆژێ: ړڒژۥناړڗژێڬؠ، ڕڒنەږڒ، نۆگە،

رۆزيولفىسار (ئىسەردە.): سىسەللەف، بەپىتچەوانىسەي شىسەونخوونى. رۇستەم: ناوى نىترىنانە، ناوى پاللەوانىتكى كوردبور ناوى بىابى زالا و ناوى

روسهم: باوی بیرینامه، باوی پائموانیخی خوردبوو باوی بنابی ران و تناوی دایکیشی روودابه بووه. سهعدی دهلّی:

دانی، که چه گفت زال با روستم گرد دوشمن نتوان حقیر و بیچاره شمرد

نىبەر نەكىتشان(كرد)ەكەيان كردلاتە گرد.

يۆش(ژا.): پۆژ

ڕۅٚڗؠڕ: ڕۊڗانه، به کارگهران دهڵێڹ بهڕۊڗؠڕ تهم کارهم بوبکه.

ر**ۆژبوونفوه**: كۆتايى شەوو دەست پێكردنى رۆژێيه.

ڕ**ۅٚۯؠۅۅێڔ**: ڕڒۯ؞ڹٵڕڒۯؽٙ.

رۆژبوويدى: رۆژە نارۆژيك، خەريكى كارو فەرمانيكى بوون.

رۆزههرست: خزرههرست، هرویرههرست، کهسیکه خوری بههرستی، نازهری، رزجیاپهرس. گیانداریکه وهکوومارمیلکه بهلام گهوره تره و همیشه روولهخور ده کا و لهبه هه تاو گهانی رهنگ دهنوویسی،

گوڵښهروژه.

رۆژپەرستى: خۆر پەرستى.

رۆژخوودش: رۆژياش. ــى: رۆژباشى.

رِپْرْرُوش: بهدبهخت، چارەرەش. _ى: تەنگاند، سەخلەتى، لىتقىوماوى.

رۆژكا (باك.): ئيّل و دەرەبەكىّكى كوردىيىە لەبتلىسىيّ ئىمەرلا پىيّيان دەلىّن وولاتىّ.

رۆژكان: رۆژكا.

رۆژكردنموه: نەنرستنە تا بەيانى.

<u>ڕۅٚۯڪووٽر: بهپٽچمواندي شموکورييه.</u>

يۆزڪ: روژوو، پاريز.

پۆژگار: روزگار، کات و دمیتک، که بعرمه میت و دهروات. روژ،

درێژايي ڕڒژه لمبهيانيموه تا ئێوارێ، كمردوون، چمرخ، چهپگمړ.

رۆژكارىمرست: رۆژپەرست، گوڭىبمرۆژە.

رۆژگارىمرستى: خۆر پەرستى.

رۆژگارزان: رۆژگارناس، مىتژوووان.

رۆژكەلەن: رۆژوران، بەرۆژور.

پۆژگىران: خۆر كىران: هوو تركىران، پتشگرتنى رووناكى رۆژ لەلايىن مانكە د.

رۆژمۇ (ئەردە.): رۆژبر.

ڕۄٚۯڡۯ (تەردە.): ڕڒۯبي.

پۆژن (زا.): كلاّوړلاژنه.

رِپَژهٔاهه: نووسراویکه رِوْژ، مانگ و سال نیشانده دا، رِوْژمار، رِوْژمیّر. نووسراویکی چاپکراوه رِوْژبهرِوْژ دهنگ و باسی ژوورهوه و دهرهوه بـلاّو ویهخش دهکات، رِوْژنامچه.

رۆژنامەچى: كىستىكە رۆژنامەي دەردەكات.

رۆژنامەچىمتى: رۆژنامەنورسى.

رۆژنامەكەر: رۆژنامەچى.

رۆژنامهگهرى: پيشهو كردارى روژنامهنووسانه.

رۆژنامەنووس: رۆژنامەنقىس.

رۆژنامە نووسى: رۆژنامە نقيسى.

رۆژناھى: رووناكايى.

رِوْژنایی (زهن.): رِووناکی، رِدْشنایی.

ڕۆژنە (بۆتا.): پەنجەرە.

ڕۅٚۯڬڡڕۅٚۯێ: ڕڒۯۥڹٵڕڒۯێ.

رِوْمى: كوردان به تركان ده لْيِن رِوْمى، خانى پايه بهرز ده فهرمووى:

ئەڭ رۆم و عەجەم بەوان حەسارن كورمانج ھەمىي لىچاركەنارن

رۆن: چەورىيە، كەلمماست وشيرو گەلى چتيتر دەگيرى، روهن، چەورى، بىق، سـى كەرە: كەرە، سـى زەنىگ: رۆنسى تىوواودو، تىعواش، ترنىگ، ئىارودى تىەر و ئىارادى وشىل. (بىك.) روونىك، شىمبەق، رۆشسن، ھەيقەرۆن، مانگەشەو، فرمىسىك، حىستر، رۆنك، ئەسرىن. روون.

رۆناك (باك.): رورناك، رۆندار.

رۆنكى (باك.): رووناكى.

ۆ**ن**ان: دانان.

پۆناو: چەررىكە وەسەر مەنجەلى بكەرى و تىككى بە ئاوى بوربى. يۆناوى: چەرروچلىك.

رۆلەھى (باك.): رووناكى، نىتوى گۇڤارىكى كوردى بورەبىەتىپى لاتىنى لىشارى شامى لىلايىن ئىمىرجەلادەت بەدرخانىرە دەردەخرا.

رۆ**نايى:** رووناكى، رۆشنايى. (ھەررا.) ئارينە، جام.

<mark>ۆنەر: دانەر.</mark>

<u>پۆنەپۆ</u> (ئەردە.): رۆژەنارۆژى، نىوگە، نۆرە.

<u> پۆنەكەرە:</u> رۆنى كەرە، كەرە.

رۆنەنىش (باك.): گيايەكە.

رۆنتك: (باك. ، باد.): فرميّسك.

رۆندار: رووناک، رەوشەن.

رۆندارى: رووناكى.

رۆنداغگەر: رۆنداخكەر.

رۆنىلىغكەرى: مرازىكە وەكور تاوەي دەسكدار وايە رۆنى تىدا داخدەكەن.

رۆندان: كەڭە شاخ، مرازيكە رۆنى تيدەكرى.

<u>رۆند</u>ک (باک.): فرميّسک.

<u>پۆن زەيتوون: رۆنى زەيتوونى.</u>

رۆنك (ھەررا.): فرميسك. رانك.

رۆنكونجى: رۆنى كونجى.

رۆنك: خورى دابىستەيە لەپاش برينموەى جاريكى تربېريتموه.

رۆنگەرچەك: رۆنى گەرچەكى.

رۆنكرتن: رۆنى بادام و گوويزو چتى واكرتن، كەرۆنى ھىبى.

یوّن و ماساوی (هاورا.): روّن ماسی.

رۆنى: دانىشە.

پۆنى: رووناكى، چتى روون، رۆناھى، رۆشنايى، روونى.

پونیاس: گیایه که به ره که ی وه کوو رهشکه و ایه دووگهز بلندتر ده بی ره گه که ی وهکوو دار و ایه بی دهستی شکاو یاله جی چوو زور باشه، گوله کانی زه ردو و رورده و زور به سند زه ویدا راده کشی و همه رکروبه به به به که که سووره، سوورکری ره نگی ناچیت موه سووریکی توخی مورک اره به و و شکر اوموه یی له گها تر زه دینتی له کسه و همه ربینیکی دانسری گوشته زودنه ی له به به و یی دینتی و سه ره کهش ده کاته و قراغه و کاته و در دونه که که دانسری که کوشته

رۆشتن (باد.): رۆيشتن.

پۆشن : تروسكەدار، پەيدا، ئاشكرا. (همورا.، كه.) رەوشىمن، روونىك، (كه.) رۆشنا، گەش. ئاشكرا، ديار.

پوتشنه (ئەردە.): رۆشىن، رۆشىنايى. پىتر ئەگىمال ووشىمى ئاشىنادا بەكاردەبرى، ئاشناو ـــ: دوست، ناسياو.

رِوْشنايي (همورا. ، فه.): رِووناكي، شوّق، سوّما.

رۆشنايى ئەفتاو (فه.): پرشەنگى خۆر.

رۆشنەوبوون: رورناك بررنمره.

۷ پۆشنموكردن: ړووناک كردنموه.

روشن بوون: رووناكبوون، داگيرسان.

پۆشىن بوونىموە: ئاشىكرابورنىرە، دەركىموتن، رووناكبورنىموە، بريتىيىد ئەدەركىوتنى مەبەستىكى ناديار.

روشن كردن، داگيرساندن.

رۆشنېير (ھەورا.): رەوشەنبير.

پۆشنبىيرى (ھەورا.): رەوشەنبىرى.

رۆشنكردن: رووناككردن.

رۆشنكردنموه: رووناككردنموه.

رۆشنوير (ھەررا.): رەرشەنبير.

ڕۆشنويرى: رەوشەنبىرى.

رۆشنى: رۆشنايى، رووناكى.

رِوْغَانُ (لو.): رِوْن.

روف (باک.): رق، تین، کین، رک، (باک.) رزثک.

پۆڤك (باك.): رِق، رِك. (زا.) تووكى بهر.

رۆقى (باك.): رێوى، ريخوٚڵه.

پاڭكەرتن.

رۆكراو: داكراو.

پۆكردن: داكردن، ئاوياچتى ووشك وەكور دانمويله وئينتر لمچتيكموه لمناو جموالاويا دەفريكيتر كردن يالمسمر زەوى هملپشتن.

رۆگە (موك.): ئارىنىد.

روّل (باد. ، باک.): روّل.

پۆلا: ژا له. گيايه كه وهكوو لاولاو بهداران ههلنده چي.

رۆلە: (باک.): رۆڭە. (باد.) مندالّ، گدى، كۆرپە، منالّ، منداڵيشى پىّ بانگدەكرىّ.

رۆڭەخوواى (ھەررا.): رِيخۇڭ، رِدِلْەخۆ.

رِوْلُك: ژالُه.

پوّم: نه تعوه یه کی ناو دارو گهوره یه کوردان له دهستی وان گهلیّک زیان و نازاریان دیتووه، زورجاران زیّی فورات سنوری کوردان و پِدّمان بووه، ئهم رو کوردان به ترکی نه نه دوّلیّ ده لیّن پرّم وادیاره که ترکان جیّگای رِدّمانیان گرتووه.

رۆمەڭغەزا: رۆژى پەلاماردانى رۆمان، ھۆمەلغەزا.

روخه (ئەردە.): روخەك.

روخهک (ئەردە.): چتى داړووخاو، ړووخيان، رزيان.

روخزایی: تیرهیدکه لههوزی جاف و کوچهران.

روخسار: روو، رووچک، روخ، دیم، رهنگ و روو، چاره، چروچاو، دهم و

چاو، جەفەر، چروچەم، دىدار، شىترە. نىتوى ئافرەتانە.

روخساره: روخسار، روو، چاره.

روخياك: رووخار.

رِوخيان: رِووخان.

روژد (بابا.): بەرچارتەنك. ــى: بەرچارتەنكى.

روش: رووش، زبر. گړويّ، ناولاّوي. زور.

روشته: همودای بادراو.

روميل (باد.): بالندهيه كه له چياياندا وه كووكوترى وايه.

روندک (باک.): فرمیّسک.

رونگ (همورا. ، همر.): نموتروكهيه ، كه لهدوواي برينموهي ناژالأن تا

سَى مانگان ليني ديت وه كه دووباره شبريان وه هدر ـــي پيده لين كه

بریشیانموه هدر _ ی پیده لین.

روه (زاخ.): ریش، ردین، (زاخ.) ره. (تعرده.) بعری کالاً.

روهن (باک.): رون.

پوهند (باک.): ئاشكرا، خويا، ديار.

روهنی (زا.): روونی، ئاشکرایی، رووناکی.

رويال (باد.): چەقين، شورينى كړين.

ږوو: چړوچاو، ړوخسار، چاره، دهمو چاو، (باک.) ړووچک، ړووچ. ړوخ، سكووم، جەفدر، (باك.) ديم، به سدداداندوه: شدرمدزاركردن، وهړوو

دانموه، دان روو، بهچاودادانموه، بهروو: بهريّز، بيّروو: بيّشيّواز، بيّشدرم.

(فه.) رێوي. هێ، مايه، بێنه، له ـــي تـــهرهوه: بــههێي تـــهرهوه، رووكار،

دیوی دهرهوهی ههر چتیکی بی، بهردهم. (باک.) چوّم، ړووبـــار. زات، بـړ،

نازایی؛ نازاد له ــى هدلنايـه بتدوريّني واته زات ناكات. ساخته،

رووالعت، ړيو.

پووار (نەردە.): رووبار، چۆم، چەم، شوريننيكە رووبارى زۆر لىيبى.

روواس (همورا.): ريوي.

روواسه (همورا.): ريوي.

رووال: شوخ و شعنگ، دلبهر، لاو، همرزه کار.

پووال (هـ مورا.): روواقس شـ مکری و هـ منگووین و چتیـتر، رینگـاو.

روواڭەت: (ھەررا. ، بابا. ، كە. ، جا.) دىيەن، قەلافمەت، رور ، دىدار ،

روخسار، تدوس، تووانج، سەرزەنش، كردن: بەسەررويشتن، تدووس

ليدان، (كه.) مرايى، رووپايى، زمان لووسى، كلكهسووته، ــ كردن:

ړووپايي و کلکه سووتهکردن.

رووالمهتباز: ریاکار، ساختهچی، رووساز. ـــی: ریاکاری، رووپایی،

رِووالْمُتِبَازِي كَرِدْن: رِياكردِن، رِووِپايي كردِن.

پهوان: ړهگ داکوتان و سهووزبووني ړووهکان و ددان و مهوي لهاش ، روویینی گیاو سهر دهرهیّنانییان، دهرچوون، شینبوون، (همورا.) رسان، رۆنيەسى: چتىكە رەنگى وەكوو رەنگى رۆنياسى وابى.

رِوْنی زەيتوونی: رِدْنی زەيتی.

رونیشاندن: رونان، دانیشاندن، رونیشتاندن.

رۆنىشتن: (باد.) دانىشتن، روونىشتن، (ھەررا.) ئەرەنىشتەى،

نیشتهیره. نیشتن، رونین، (باک.): روونشتن.

رۆنىشتوو: دانىشتىو، دانىشتى، رورنشتىمان.

رۆنى كونجى: رۆنكونجى.

رۆنىن (باد.): رۆنىشان. رووانىن.

يۆوەنە (ھەررا.)؛ يۆژانە.

رۆوئلوا (ھىررا.): رۆۋارا.

رۆورى (شووا.): برز.

رۆھلتن: ھەڭرەرىنى پرچى ئافرەتانە درواى نەخۆشى.

رۆھايى (باك.): جوورە ھەڭپەرىنىكى كوردىيە.

رۆھەلات (باك.): رۆژھەلات.

رِوِّهن (باک.): شلعمهني، شل، روون، چتي شل و روون.

رۆھێشتن: داھێژتن، داھێشتن، داھێڵن، شۆركردنموه، شۆركردهى.

رۆيار (كه.): ريبووار.

رۆياندى (كە.)؛ وەريخسان، رەوانەكردن، بەريكردن.

رۆيدمايي (همورا.): رۆژى دووايى، دووارۆژ.

رۆيىنە: جىوورە ھەڭپەرىنىكى كوردىيە ئەسەرەخۆ سووردەخۆن وخۆيان

بەرزناكەنموه كەپيتسرەوه بۆستىپىتىي. رۆيسىن، گەران.

رۆينهكونا (ئەردە.): شكان، رەرتىكەرتنى تاكە كەسىك يالەشكرىك.

رۆيىنەوە: چورنەرە، گەرانەرە.

<u>رۆيۆ:</u> رۆژىكى.

رۆيى: رۆيىشت.

رِوْيْشَان: خَرْشِرِدِيشَان: پيهه لينان، پيهه لكرتن.

رۆيىشتن: كۆچكردن، چوون، رۆيىين، چين، چوويىن، رەوان بوون، مىلاي،

وهرسیان، (هغورا.) لووای، لووان، (شعبه.) بل، وهرسیان.

بيرة: رووري، لووه، هولوو، بچه، ههره، ههرو، بهسهر ... : سهرزدنش

كردن، ئامۆژگارى كردن، لەسەر .. : پيداگرتن، پيداچوونموه، خووار،

بنار، ھەتەر.

رۆيىشتوو: چوو، رۆييو، كۆچكردوو، رابردوو.

ر**ۆي**ىن: رۆيشان، چوون.

رۆيينده: ئىركىسەيە، كەبروا.

روب: رب، شیله.

روبه: كهمان، كهمانچه، رياب، مرازيكي سازوناوازه.

روبيّنه (هدر.): مرده، بهسهر.

رهوخ (باک.): ړوو، ړوخسار. پيشمه خوّره، ئيسمکخوّره، سالندهييّکي

ئەفسانەييە. (باك.) كەنار، قەراخ، ليوار. ناوى دووداشانە لـ داشەكانى

شەترنج.

(ئىمردە.) رھوان، وانەكىمىدە: رھوانىه، (ئىمردە.) رھوان، ئىاوى رھوان، (ئىمردە.) ئىمسىمى رھوان، رھوان، رام، راوار.

رووانه: رووانه.

رووانهکردن: رموانهکردن.

پووهنموه: خمست و توند بوونموه ی دوشاو وهمنگوین و همندی چتی دی. پووهنمن: چمقاندنی شمتل و نممام، شین کردن، سمرپیده رهینانی پووه ک بمه گژوگیاو دارانسموه دروای پیشمهداکوتانیان. پهوانسمکردن، (بساک.) تاوگازیوون، همتاویردن.

پ<mark>ووونگه:</mark> جێگای تایبهتییه، که بعثاسانی مــانگی یهکشــعوهر نهسـتیرهی تیّدا بدوزریّتموه، کوّلیتگا، کالیتگا.

رووانین: تمماشاکردن، رامینان، (همورا.) مدیای: مذیبای، نوواریس، ووردهویوون، سمرنجدان.

پوواو: چتیکه شین بووبی و پهگی داکوتابی لهدووای ناژتن و چهقاندنی.

روواوه: چتيکه خهست و پهيت بووبيتموه.

ږووه (هغورا.): ړوو، ړوخسار، ديمغن، ديوی دهرهوه، (که.) لا.

پووهدای (هنورا.): پووداو.

ڕۅۅ٥ۮۅٚشهڪ: ڕۅۅ؞ڒۺڡػ.

ڕۅۅهزهیتوون (همررا.): ڕڒنزهیترون.

ڕۅۅ٥ڛڡنير: ڕۅۅ٥ؠاليف.

پووه ك: شيناوهردى به همموو جووره گژوگياو دارو دهوهنيك وه. ـــى: خزيسكي.

پووهن (همرا.): ړون.

رووەنگەرچەك (ھەررا.): رۆنگەر چەك.

رووهن ماساو (همررا.): رزغاسی.

رووهن و زمیتوونی (همورا.): رونزهیتوون.

پووهن و کهتانی (ههورا.): رونکهتان.

رووهو: بهرهو ، بهرانبهر ، ــ من هات: بهرهومن هات.

ڕۅۅب: ړوب.

پووبا(لو.): ړيوي.

ر**ووباد**ان:: سەروەرگیران.

پووبار: چۆم، ړووبهړوو. (ړهوا.) چۆم، چهم، ړووار.

ڕۅۅباربوونهوه: (تهرده.) بهرهورووبوونهوه.

رووباركارى: رووبهرووبوون.

رووبدرو (باک.): رووبدروو، هممانه.

رووباری کړن (باک.): ړووبه د ووکردن.

رووباري ههڤكهتن: ديدهنيكردن.

رووباز: رياكار، زمان لووسى.

ږ**ووبساز**اړي: معبىمس لىه ئسافره تى جسووان و شسۆخە. بۆچتىپىك بسەكاردەبرى ّ كىبەدىيمىن جووان بى ّزوو بفرۆشرىّ. رياكارى، زمان لىووسى.

رووبال (زا.): بهرهورووبوونهوه.

رووبالگهه (باک.): رووسهنیر.

پووهه: بهرهو، بۆلاى، (باك.) بهر. ــبازاړچوو: بهرهو بازاړ چوو.

رووبەردا (ئەردە.): ئامادە، ساز.

رووبهراكردن: ئەنجامدان، پيّكهيّنان.

پوووسهپوو: بسهرده، پیّس. بهرانبسهری پسهکتری، بسهره و پرووی پسهکتری، بهرانبهری پرووی پهکتری ، پیتشبهری همث، همبسهران، هنیسهر، پربهسهث، مسهمس له دوو یا چهند کهس یا چتانه کمپروویان له پهکتری بیّ.

ڕۅۅؠۿڕۅۅؠۅۅن: تورشبورن، تووشهاتن، یهکتر دیتن.

<mark>رپووبهرپوو بوونهوه:</mark> بهرمورړو بوونهومي دوو يا چهند کمسان.

<mark>رووبهروو كردن</mark>: تووشكردن، بهديدهني يهكتري گهياندن، رووباركاري.

پووبمپروویی: بەرانبەرى.

رووبهنه (تدرده.): رووبهند.

پووبهفند: (ئەردە.) رووپۇش، رووبەنە، چارەپۇش. (ھەر.) پىيچـە، پەچـە، (ھەررا.) بەرچەم، خاقك، خىلى.

پووېخورى: گړوي، ړووبه خرويرکه. ئاولاوى.

رووبوسى: ماچ و مووچ.

رووبين: لـ درووداماو.

رووبينى: لهروودامان.

ر**ووپاک:** رووخوش، دُلْپاک.

رووپاکى: دلپاكى، رووخۇشى.

روودامايى: روواله تكردن.

پووپایی (که.): مرایی، رووالهت، کلکه سووته، زمان لووسی.

پووپهر: سهرپهر، شکل، وينه، نيگار. لاپهره، ړووپهره، زووير، تووړه.

رووپهره: لاپهره، ړووپهر، (باک.) رووپهل، ديويک لهپهره قاقعز.

رووپهرېوون: زوويرو تووړه بوون.

پوويه پکردن: زوريرو تووړه بوون.

رووپهري: زوويري، تووړهيي.

رووپهري: جوواني.

رووپهل (باک.): لاپدره.

رووپشت: ئاستەر.

ڕۣۅۄڽۄٚۺ: پێچه، ڕۅڔؠەند، چارەپۆش، پارچەيێكى تەنكە ئافرەتان لــەكاتى چوونــه دەرەرەدا ڕورى خۆيــانى پێدادەپۆشــن. ســـەرپۆش، ســــەرئەنداز، پەردەيێكە بەسەر سينى و چتيتر دادەدرێت.

ڕۅۅۑۅٚۺڹ: ڕۅۅڰرتن: ڕۅۅۮاپۊۺؽن.

رووپیدان: روودان، زور دوواندنی یه کیک و رووی خوشی نیشاندان.

پوووت: پهتی، ساده. راست، بی پهناوپیچ، بی پهرده، کوت، پهتی، قووت، تازی، رِهوسی، رِووتهڵه، قووتهڵه، بـووت، رِووس، بـی پوشاک، بـی جـل وبهرگ، زهلووت، خاووس، کوّل، ویّژه، (باک.) تازی، چیپ.

رووتداری: بیّ پهلک و گهلاً.

رووقا: ئیّلیّکی کوردهله (دیّرک) ی چیای مازوو مالّی حاجی نـهجیمی برا گهورهی رووتا بووه، رهشید کورد خاوهندی ریّزمانی کرمانجی لـهو ئیّلهیه، که لـه روّژاوای ماردینیّیه.

رووقال: مۆن، رووگرژ، تووره. ــ ى: مۆنى، رووگرژى، تودرهيى.

رووخاو رووتکردنهوه: دامالینی بهرگ و پوشاک لعبهر یه کیکیدا. رووتله (تعرده.): رووتهله، رووت و قووت. رووت و راست: بيهدرده، پوستكهنده. روون و رهجال: قەلموقورت، رووتوقسورت، بسى جسل و بسارگ، بسى رووت و رهجانی: بیجل و بهرکی، بی پوول و زادی. رووتوورش: رووترش، ناوچاوترشياك، چروچاوترشياك. رووتوورشي: روو ترشي. رووتورشیاگ: رور ترشاو ، منن ، گرژ . رووتوقووت: رووت و بيبهرگ، روش ورووت، هغژارودهستكورت. ـــى: بيّجل وبدركي، هدراري، بدلدنگازي. پووتى: (باک.) زەلورتى، پووسى، پووتيتى. رووتيانهوه (نهرده.): رووتانهوه. رووتيتى: تازيتى، رووسيتى. رِووتێکردن: تمماشاکردن. پمنا بۆ کەسێک بردن بـڒداخودازيـهکی يا بـهرهو شووينيك رويشتن، بهرتيكردن، ړووكردنه چتيك، ړووكردن. رووجيكه: ړووجا، ړوودوشهك. رووچ: ړووچک. **رووچهرخان:** روو وهرگێڕان. رووچهرخاندن: روو وهرگيراندن. **رووچهرخيّن:** ړوو وهرگيّړ. رووچهرخينهر: روو وهرگيّر. رووچک (باک.): دزیّر، ناحهز، روو، روخساری ناشیرین، دهم و چاو، بـق هی ناشیرین به کاردهبری. رووچكان: دريوبوون. رووچکاندن: سروککردنی تروک ومود ، برورچکینه ، سروکیکه. رووچكێن: ناشرينكار. رووچكێنهر: ناشرينكار. رووچكين: ناشيرينبوون. رووخ: بروانه: روخسار. روخ: مرازیکه لهکهرهستهی گهمهی شهترهنجی. رووخان: (همررا.) رمای، رهمای. همرفان، همرفین، هرهفان، تمهین، دات دپين، هـ درافتن، هـ دردس هيتنان، داړووخان، هدرشين، هدرسانن، بهربوونهوه، (فه.) رمین، کهوتنی دیواروشاخ وچتی دی. رووخانه (همورا.): چوّم.

رووتانهوه: دارووتان، هه لرهرینی گهلای دار و صووی گیاندار و تووک و پهري بالندان. ووشکه رني مور و خوري له پيسته و هه لکيشاني. رووتندن: قدرووتاندن. رووقانلىنى موه: بــه زور كــهل و پــهل لــهم و لــهو ئەســتاندن، قـــهرووتاندن، يووتاندنيموه، قيمرووچكاندن، بهرگ پيدا كمندن، دارووتساندن، روو تکردنه و ، دهسکهندی مسووی گیاندار ومسوو و خوری پیستان. لیکردنموه ی گدلای داروبار و بهروبؤی دار و باخچان رِنین، ـــ ی مریشک و پدرمووران: ناوهرووتکردن، پدرتانن. رووتاندن. رووتاننهوه: رووتاندنهوه، دارنين، رنينهوه. پ**ووتنوه:** رووتناوهوه. رووتنوموه: داروگياندارو پهرمووريکه، که گهلاياموو يا پهرې وهريبي و رووت بوربيتهوه. رووتسه: داروبارى بسى گەلا و گيانلەسەرى بسى پۇشاكە، رووتەلسە. رووته خت: (تمرده.) تارایه کی سیوره بهسه رئیه ته ختیه دا دهدری، کیه بووكى تيدا سووار دەكرى بۆ مردووان رەشە. رووتهل: رووتهله. رووته نه بردوته ، برداروبارو گیان لهبهرانی رووت به کار دهبری. رووتهن (ئەردە.): رەشانكى نيتوبەفرى، (ئەردە.) جىكايەكە كاروكساو داروبارى لئ نعبيّ. **رووتەنى:** رووتەن. رووتهوهبوون: روو تبورنهوه. رووتموكردن: رووتكردنموه. **رووتهوبوون:** ړوو تهوهبوون. رووتموكردن: رووتكردنهوه. رووتههل (باک.): ړووگرژ، تووړه. رووته هلبوون (باک.): رووتال و تووره بوون. رووتههل کرن: (باک.): رووتال و تووره کردن. رووته هلی (باک.): رووتالی، تووړه یی. رووتبوون: شعلیان، روویال، نعمانی گعلای دارومووی گیاندار و بعری بالندان. رووتبوونهوه: داكەندنى پۆشاكى بەر. روودرش: رووکرژ، رووتورش، منن، گرژ، تووره، مج و مند، مشومند. رووترشاو: رووتورش، مزن، گرژ،تووړه، منج ومنړ، مشومنړ. رووترشبوون: مۆنبورن، گرژبورن. رووترشکردن: مزنی، گرژی، توورهیی، رووترشی: مزنی، گرژی، مچ و موړی. رووترشياك: رووترشاو، مؤن. رووتكردن: چەڭكردن، شىيلاندن، داپلۆسىين، داپ فۆسىين، شەلاندن، ړووتكردنموه ، هىڭومشاندنى تفهنگ ودەمانچه بۆپاككردنموەي. داړنينى

لُق و پوپی داران و رووتاندنده ی مووی سهروپی.

هدرشتاندن، (هدر ۱۰) رمانن، وورنای. خراوکردن، خاپوورکردن. رووخانن: رووخاندن. رووخانزکه: ریحاند.

رووخاندن: كاوول و ويرانكردن، هدره ثانن، تدهاندن، داتسهاندن،

بهردانموه، همهرڤاندن، رِماندن، رِووخانين، دارِووخاندن، همرشاندن،

رپووخاو: دارووخاو، رِماو، جیّگایه که رِمابیّ. ــى: رِمانی، رِماوی.

رووزڤراندن (باک.): روو وهرگيراندن.

رووزفرین (باک.): سهروروو وهرگیران.

رِووژه (باک.): ئەڵماس.

رووژهنه: رزچنه، کولانه.

پوهوس: عورووس، حورووس. (باد.، باک.) پووت، تهنها بـ چووارپێيـان وچتمهکان دهبيّ.

پووسار (باک.): پووسارد، ناهومید، شعرمعزار، پعشیمان.

پووسارد: شەرمەزار، تاوانبار، بىێ ئابړوو، ړووړەش، كەسىێكە، كە ړوو و زمانى ساردوسرىێ.

رووساردی: ناهومیدی. تاوانباری، گوناهباری.

رووسارى: رووساردى.

پو**وسه**: (باله.، شار.): بوورهدیّر، (گۆ.) قوړاو، زهوی دیّم و ړهق شاوکردن بوتنموهی نمرم بیّ بوّکیّلان.

رووساندن: ميّور يا جهفت وئيتر بهكوتانيّ نهرمكردن.

رووسه خت: رووقايم، بيشهرم. ـى: رووقايى، بيشهرمى.

رووسمرين: رووسهنير، روو باليف.

رووسهم (ئەردە.): رۆستەم.

رووسهانی (باک.): ئابروو، ئابرورمىندى.

رووسينتى: رووسوورى. بريتييه له كچينى بووك.

ږووسيى: ړووسوور.

پووسسوور: سندریآند، سندریدرز، بنی پهانیه و ننه نک، تهمنه کدار. سندی: سهریآندی، تهمه کداری.

رووسی: زمانی عورووسان.

پووش (نسهرده): بیشسهرم، تسووش، (هسهورا،) پوش، زیسر، زوور، در. پرووش، پیشان، تهخته که سه ی هملنداوه. مردی پوو ناولاوی و گیوی. جووریکه لهبهری داره مازوو، که چلچلاوییه، پووکیان، پووک، پووشان.

رووشال: (تەردە.) رووش، رىشال.

پووشان: رورکان، دارووشان، برینداربوونی لهشی مرویه ههندی چستی دیکهیه، که چتی درو زبریان و یککهونی سدن: رورکاندن، دارووشاندن، بریندارکردنی کهمی لهشی مروث و چستی دیکهیه. سدن: رووشاندن. رووشاو: دارووشاو.

رووشاوی: دارووشاوی، چتیکه، که رووش و تلیشی ههلدابی.

پووشه: قۆرت، چورتم، سەرپیهاتی، تاویر، شوورەت، ھەنگامه، (باک.) بورنەبوون. گل، گۆنگەلا، پەند، تەلەزگە، داو، كلۆلنی، ئاسیو، گرداث، كۆسپە، لىل، وەی، گینچمال، كەللەك، گۆسىرمە، تەگەر، كارەسات، قىمومار، بەسمارهات، پەتمەر، تووشسىسدهاتن: تووشسى كینچمالاو كۆسپەبورن.

رووشبیهی (همررا.): دارووشان.

پووشكان: شهرمهزاربوون، تهريق بوونهوه. سددن: تهريق كردنهوه وشهرمهزاركردن. سن: رووشكاندن.

رووشكاو: شەرمەزار، تەرىق. ــى: شەرمەزارى.

رووشكردن: رووشاندن.

رووخهك (ئەردە.): چتى دارووخاو.

رِووخهله (هنورا.): رِيخوَلْه.

روخته (که.): رهخته.

پووخست (باک.): بهرمال، دووگرد. کورنوش.

رووخستگه: کۆړنۆشگه.

رووخستن: كۆرنۆشبردن، ــ ەردى (باك.) كۆرنۆشبردن.

رِووخلاْكور (همررا.): ريخوّلْهكوويّره.

پووخوش: (همورا.) رووگمش، روو وهش. خوش ممشرهف، خوش بوو، دهم به پیکمنین، زمان شیرین، میرهوان. بی: رووگمشی، (همهورا.) روو وهشی، (بساک.) خوشروویی، بسسکه، بسکهبسسک، رووگوشاد، که یفخوش، شادمان، زمان شیرینی، میرهوانی.

رووخوروک: گړوي، ړووبهخرويرکه.

رووخوري: رووخورزک، گړوي، رووبهخرويرکه.

رووخیاگ: رووخاو.

ږووخيان: ړووخان.

ږووخين: ړووخيندر.

رووخينهر: رووخين، دارووخين، ويرانكار.

ږووخێن: ړووخان.

رهودار: رووقايم، نەترس، خارەندروو، ئازا، بەريز، بەروو.

ڕۅۅۮۥڡاێڔٳۅ: ئابرووتکاو ، بیّشهرم ، رووههڵماڵراو . ــــى: بیّشهرمى ، بیّ ئابروریى ، ئابرووبراوى .

روودامالياك (ئەردە.): روودامالراو.

پوودان: ئاوړليدانسوه، ړووپيدان، ړيزگرتسن، بههسمندگرتن، ميهرهباني نوواندن، بهدهمموهدان. قهومان، پيشهاتن، پهيدابووني چتيک لمنوويوه، بهچاودادانهوه، به ړوودادانهوه، چاوکوتانن.

رووداو: قهرماو، چتيکه روويدابي.

روودهرباييس: رووكير، شهرمهزار.

پوودەربىيىست: رووگىر، شەرمەزار. ــى: تىبىنى، پاشــەرۆژ، رووگىرى، شەرمەزارى. ــكردن: تىبىنى كردن، شەرمەزاركردن.

روودهرباييسى: روودهرباييستى.

روودل: گرفت، قورسایی.

روودۆشەك: بەردۆشەك، سەردۆشەك.

رووديم (باک.): روومنت.

رِووديّن (باک.): رِزيين.

پووودی (باک.): پیریژنیک المنیوانی پیاو و ژناندا ها توچیسبکات. پوووهش: شهرممزار، پووزهرد، بی تابپوو، گوناهکار، گوناهبار، تاوانبار، پووسار، تهریق، شهرمهزار. ببوون: شهرمهزاربوون، بهخوداشکانهوه، تابپووچوون. کودن: شهرمهزارکردن، بهخوداشکاندنهوه، تابپووبردن. بی شهرمهزاری، تهریقی.

پووزهرد: پرورپهش، شهرمغزار. ــــبورن: شــهرمغزاربوون، تــهريقي. ــــ کردن: شهرمغزارکردن. ـــي: شهرمغزاري.

رووگهش: رووخوّش، دلّخوّش، دهم به پيّکهنين. ـــى: رووخوّشى. رووشکنای (همررا.): رووشان. رپووگر: روو داپوشهر، رووبهند، پیچه، پهچه، ریزگر، بهدهزوو ههنیسه رووشكين: تەرىق كەرەرە، رووشكينەر. هدلگر. ئەركىسەيە گۆر يا سەربانان بكوتيتموه. رووشكينهر: رووشكين. رووگوتن: رووداپوشن، رێزگرتن، بههاهندگرتن، شهرم كسردن، رووشكينى: تەرىقكردنەوە، شەرمەزاركردن. لـ دروودامان، بـ ددورو هدنيـ دى ئافره تـان هـ دلگرتن، گـ ور يـا سـ دريانان رووشوشتن: نادروستى، نارەرابوون، ناساخى، دەستپىسى. رووشوشتى: نادروست، نارموا، دەستپيس. رووگرتی: رورگرتور، رووداپزشراو، قالب بهستنی ماست و چتیسر. رووشياك: رووشاو. رووگرژ: مین، رووترش، تووره، ترز. سى: مینى، رووترشى، توورهیس، رووشیان: رووشان، رووکیان. رووف: (باک.) بهر، بهری مروقان. **رووگوشاد:** رووخوش. رووڤي: (باک.): ريّوي. رووگوشدی: رووخوشی، شادی، کهیفخوشی، (باک.) بسکه، ر**ووڤى رەش**: (باك. ، زا.): ريخۆڭدى ئەستوور. رووڤى سۆر (باك.): ريخۆڭدى باريك. رووگون: گولرور ، بو نافره تیک به کارده بری که رووی وه کور گولی جووان بيّ. نيّوي ئافرەتانە. رووقهم: نازا، بي شعرم، بي ترس، قال. ــى: نازايى، بي شعرمى، بي رووكوهارتن: روو وهركيران، سهر سروراندن. رووگیر: لهرو و داماو ، رووگر ، روودهربایس. سی: لهرووداماوی. رپووک (تەردە.): رووش، رووک، خەراش. روول (باک.): ژاله. رووله: پس، پز، مندالیّکه هیّشتا لعزگی دایکیدا بیّ. رووكان (فه.): رووشان. ـ دن: رووشاندن، دارووشاندن. روولهخاگیریای (هغورا.): ریخوله بنستران. رووكانن: رووشاندن، رنين. رووڻڪ: ژاڵه. رووكه (تعرده.): رنه. رووكهش: روومال، ديمه، رووكيش، چتيكى جووانه، كه بهرووى چتيكى روولکهن (زا.): رووخوش. دزيوه وه بگيري بهلای دهرهوهي. روولهه فليتن: بهريزو نرخداربوون. رووکهش: رووکیش. _ کردن: رووکیش کردن، داپوتشینی رووکاری دزیوی رووليْبوان: بيّ ريّزمانهوه ، سهريهرشتي نهكران. چتيکي به چتيکي جووانتر. روولێپراندن: روولێوهرگێڔان، بێڕێزیپێکردن، لێ ناهومێدبوون. رووكهشى: روركيشى. رووللبواو: بي ريز، رووليوهرگيران، ناهوميد. رووكر انهوه: شهرم شكان. روولێبړاوي: بي ړيزي، روولي وهرکيران، ليي ناهوميدبوون. رووكر اوهوه: شعرم شكار. ــ يى: شعرمشكارى. روولێنان: تکاکردن له یهکێک بر کردنی کارێک. رووكردن (خانه.): شعرمكردن، رووتيكردن. رووني وهرڪيّر: پشت تيّکهر. رووكردنفوه: شعرم شكاندني يعكيّك. رووليوهركيدان: پشت تيكردن، زووير بوون. يووكرن: ړووكردن. رووم: تووكى بهر. رووكي (باك.): روزيكي. روومال (باک. ، که.): خاولی. رووکیان: (تمرده.) رووکان، رووشان، رنیان، رنران. روومالک (باک.): سهنیر، سهرین. رووكيش: رەكيشـه (گيايهكه). رووكهش. جووره قاپ و پياله و دهفرو رووماندن: (باک.): روومینه. دەورىيىدكى تەندكە يا لىدكانى ترە و رووكيش كراوه، (ھەورا.) چىنكۆ. روومهت: تهختاييكي بي مروه لهژيرچاوان و تهنيشت كهپؤوه. تهليك، رِووكێِشه: رِهكێِشه. (شكا.) سرومىت، (برتا.) سرومان، (ھەر.) روويمەت، (زا.) شەرەف.

پووكيش كردن: پروكهشكردن. رووڪيشي زير: رووکهشي زير.

رووكيشي زيو: ړووكىشي زيو.

رووگه: لای باشوور، (قبله).

رووكمردان: روو وهركيّر، پشت تيّكار، هدلموكهرياك، هدلكهرياكهوه. رووگير، روودهرباييس، شعرمهزار، شعرميوون.

فهرهه نگی کوردستان

(باک.) ناوبانگ، نيّوبانگ. ړيّز، ړوو، هونهر، بيّ ــ : بيّ هونهر، بيّ

روومهتگرتن: ريزگرتن. دهم وچاو بهههنيه هه لگرتن.

روومهتگیر: دهم و چاو هه لکر، رازینهوه. ریزگیر.

روومهتگیری:: دهم وچاو ههلگرتن. ریزگرتن.

رپوون: سەرود لختوشى. رووناك، رەوشەن، ئاشكرا، برجەقان، رۆشىن.

رووناس (همر.): رزنیاس.

روونك: روندار، گمورك، رهوشمن، رفين، رون، روسن، روسنا، شوو يننيكه تاريك نعبي . ـ انه: كريى كارهبا . ـ ايى: رووناكى ، تاڤك . ـــ بوونهوه: رەوشەنبوونەو، رەوشىين. ـــ كردنهوه: رۆشىنكردنەوه. رووناکی: رِلاناهی، بینایی، بیناهی، رمی، رِلاژتیاتی، رِهْقینی، ردشنایی، رووناکایی، ردنایی، قتشک، رددنایی، (باک.) بهلهدی، رەمى، سۆما، قەتشك. شۆقىكە بەھۋى ئەرەرە تارىكى لابچى. ــى دان: قتشك تاڤيّتن.

رِووناهی (باد.): رووناکی.

پوونهېوون: روونهوهن، شهرم کردن.

روونهدان: قوون تيكردن، ريزنه كرتن، روولي وهركيران.

روون بوونهوه: روشن و ناشكرا بورنموه.

روونبيّر (باک.): تاره.

روونبيّژي: زانياريّکه به هڙي ثهروه بتوانريّ تاکه يهک مهبهست به چهندين دەستە واژەي جودا جودا ليكبدريتموه.

روونشتاخ (ههکا.): کوّړ، کوّگه، کوّگا، دانیشتگه.

روونشتغنین (ههکا.): دانیشتاندن، رونیشاندن.

روونشتهک (باک.): کورسی.

روونشتهمان (باک.): دانیشتوو، رونشتی.

روونشتگه (باک.): دانیشتگه، کور.

روونشتن (باک.): دانیشتن.

روونشتی (باک.): دانیشتور.

روونقیس (باک.): روونووس. ـــى: روونووسى

روونكردنهوه: شيّكردنهوه، ئاشكراكردن، روّشنكردنهوه.

روونووس: روونقیس، روونوویس.

روونوویس: روونثیس، روونووس، سى: روونوویسى، روونثیسى.

روونيّ (زا.): دانيشه.

روونی: رِثینی، رووناکی. شلی، تراوی.

روونيشاندن: قايل بوون، پىسندكردن.

روو ومرڪير: پشت تيکار، ناقايل.

روو وهركێڕان: ڕڔڔلادان، پشت تێکردن، ناقايلي.

رپو وهش (همورا.): رووخوش. ــى: رووخوشى.

ړوو وي (باد.): ريّوي.

رووهاتن: شعرم نعكردن لله تاخزتن و كرداردا.

رووهه توید: زاتکار، پرکیش، پهرده ی شهرم لادهر.

رووهه لاویژنن: زاتکردن، پرکیشان، برکردن، شعرم نهکردن، وازله شعرم

هێنان، پرکێشي کردن. رووهه لجهرخان: پشت تيّكران.

رووهه نجهرخانن (ئەردە.): روو رەركىران. رووهه ڵمالاو: بيّشهرم، بيّ چاروړوو. ــى: بيّشهرمي، بيّچارهړرويي. رِووهه لمالْراو: بيّشهرم، بيّچارهرور. ــى: بيّشهرمى، رورهه للمالْراوى. رووهينان: زاتكردن، پركيتشى، رووههاأويرتن.

رووهه نجهرخاندن: روو وهركيّران، پشت معلّكردن، پشت تيّكردن.

رووهينهر: زاتكار، پركيش.

رو وی (باک.): پریشک و پزیشکی ناوری.

روويال (باک.): رووت (بزنهندام و دار).

روويد (با.): رووت.

رِوويْز: (باد.): گرمان.

روويس (باد.): رووت.

روويك: رزيشترر.

روويلان: (همورا.) جروره دروومانيكه سمرهكاني دووپارچمهي بهيهكمهوه درواوه هغر يهكهي به پانهوه بهسهر تهختي خزيدا دهدروين، ته و جووره دروومانه هی ړووکاری ژووروویه. کیسوی، رومسهکی، ړووک. ړووه،

روويمهت (هدر.): روومهت.

پووينن: شغفير، ړادهر، تاژوهر، ليخوړ. ــهر: شوفير، ړادهر، تاژووهر. رووينك: (مرك. ، همو.) تفتيلك، (همورا.) روريّل، رورده توركيّكه دووای برینموهی خوری ممران سمر هملده داتموه.

روويڤڪ (باد.): ريخڙڵه.

ړورنشتنک

پوویل (با.): جووره داریکی گچکهیه گولییکی سروردینی.

رووين: رزيشان، چوون، چوويين.

رووينهكونا: شكان، شكست خواردن، رهكڙسه.

رووينه كفت: روشكبورن، سستبورن.

روونيشتن (باد.): دانيشتن.

پوویی: (باد.) رور، (ل.) ریّوی، (هغورا.) رسان.

روويين: رووان، بز رووه كيّک به کارده بريّ، که تازه پنجي داکرتابيّ و سهري دەر خستبى.

رووینه فوه (شهرده.): رهوینه وه، گهریانه وه، کشیانه دوراوه له ترسیان. ره (باک.): رهگ. (زاخ.) ردین، ریش. رهگ وریشنهی گیایان، رهگ،

رها: رحا، تورفه، شاریّکی کوردانه لهنیّوه راستی نامهد (دیاریهکر) و حدلبدایه دانیشتووانی ناوشار و دهوروبهری کوردن.

رهتن (باک.): رژتن.

رهک (باد.): شامی کتباب.

رِهكوّسه (باك.): كرّسه.

رهن (باک.): شل. ـ ى: شلى.

رهيل (كه.): رهميّلي بارانهي.

رِيّ: رِيْگا، رِيْگه، رِيْک، رِيچِک، رِا، (فه.، دهر.) رِي، بهـــبردن: بەختىركردن، پەررەردەكردن، بە ـــ چىرون: بمەختىربرون، بـــ خسساتن:

بعرتکردن، ریّکرن، ناردن، بقدیتنفوه: (باک.) ریّ لیّ دیات، هی دوزینفوه، ژیشاشکردن: سفر لیّ شیّواندن، وه کفوتن: بریّکهتن، لفریّ دهرخستن: تعفرهدان، گرتنه پیّش: ریّ لبفرگرتن، بیّ وجیّ: بیّسفروبفر، ناریّک، مالّ، پارهییّکه له بری زیّر و جل و بفرگ یا له جیاتی خوریّن بدریّ به مالّه بووکیّ له پیّش گوریّزتنفوهیدا، جار، چفل، نوّیه، نوّره،

ر**ي**ا: ړوو ، ړوواله تبازی.

رِیْسُوّل: (باک.): بهرنامه ییّکی جشاتیّکی کوردان بدوره له سووریه درچووه.

پینوّنی: دادگهری، زانیاری، پشوردریّری، ددان به جهرگی خوّدا گرتن، پیتوّنی، ورتنی چتیّک بهرانبهری راستی کاروباری راست ودروست، به پیتی بیروباوه ری زانایانی نیسلام رینوّنی بریتییه له پهی بردن به کانگای چتان نمویش درو بهشه (علمی و عملی) ریّنوّنی عیلمی، که نظریشی پیّدهلیّن زانیارانی دروای خوّرسک دهگریّته وه، زانیاری لهبابهت خوداوه، زانیاری ریازی، ژماره، نهندازیاری، شایلوّغان، زانیاریانی خوّرسکی لهبابهت کان و رووه ک و گیانله بهرانه و و پزیشکی و نهستیّره ناسی و چتی لهبابهت عملی بریتییه له زانیاری رامیاری شاران و سهر پهرشتی خانه و در یّکی خووروه فتار.

ريبار (باد.): باخ، هاوړيّ. ــى: هاوريّيي.

رِيِّهــاز: بمرنامــه. ســـمرهرِێ، رِيّگــه، شــوريّنيّکه رِيّگــای بچيّتــموه ســـمر و جيّگای پيّدا تيّهمرِ بورنيّيه.

رِيْبازكه: نائين.

ریده دی کردن: (بابا.): ریسه دیبکردن، شاره زابوون، سمرلی دهرچوون. ریسه نیبی کردن (بابا.): ریسه دیبکردن.

رينهر: (باک.) رابهر، ريکق، ريزان، ري نيشاندهر.

<u>ږيب</u>مر: ړابدر.

ريبهرخمان: ريگايا كاريك خستنعبهريهكيكى پيى گرانبي.

ڕێ <u>ؠ؞ڣرفا</u>ن: رێۣڂستنه بهر کمسێکی، هاندانی یـهکێک، کـهکاری گـهند بکات.

رێؠٮۼرى: ڕابسعرى، ڕێڰڒيسى، سسكسردن: ڕابسهرى كسردن، نسەڤچيىتى. رێؠۼڡڛڗ: رێڰاگرتن، پەكخسىتن، نەھێڗتن.

ریسهندان: بهسترانی ریگایه له به به بسه و بهسته آهی و سهرمایه، (همورا.) راگیریای. ناوی مانگی نیّوه راستی زستانیّیه، کانوونا پاشی، کانوونا دوویّ.

ږێيېږ: سەروەرسى، جەردە، ړاړەر، ړێګاو پێچەوە، ړيچەبې، كەسێكە ڕێګا كورت بكاتەوە. ـــى: جەردەيى، ړاړەرى.

ريبرين: ملي ريكا كرتن، بدريكايددا رديشتن.

رِيْبَكَار (جا.): رِيْبُووار، رِاويار، رِابگار، رِهُوونه، رِيْرِو، رِيْرُهو.

رینووار: کسیکه به ریگایه دا بروات، ریرونگی، (باد، باک،) ریموی، روودی، ریتینگ، روو وی، راویار، رییار، رایی، رارو، ریری، ریرور، ریرور، ریوینگ، ریبگار، (باک.) ریوینگی، ریبار، (همورا،) رابووار، ریوار، روون، رووند. _ی تعنها: ریشی، ریشینگ، نیدی نیرینانه. _ی: را رووی، راویاری، رابوواری،

ریّبیر: بیر و باوه ریّکه، که مردّ لهسهری بیّ.

ري**ّ پاڪهرهوه:** رِيّخوّشكمر، رِيّخوّشكار.

رپیّهان: (باک.): چاوەړێ. لـهــــبوون: چاوەړێبوون. ــــى: چاوەړێيى. ڕێ **هێړدن**: ړێ بردنهسەر، دۆزينەوءى چتى ناديار و يا شارراوه.

رِي پيڪر: چوونه سمر رِيِّي يه کيٽکي بـ به گڙدا چووني و شمړ پيٽفروشتني. رِي**ّ پيُڪير:** شمړفروش. ــــي: شمړفروشي.

رينينلكه: رەپىلكە.

رِيْتَن (باك.): رِرْتَن، رِيتَن.

رِي قَيْچِوون: رِيْكِمُوتن، لووان، گرنجان، رِيْس تيده چس، كه ثازاد لمه دوواردژدا بيتموه سهر دوخي مرزڤايه تي راسته قينه.

ڕێ تێکموتن: ڕێکموتن، همڵکموتن. دوزينموهى معبعستى چتێکى ناديار به رێکموت.

وِیّجیّ: (باک.) هدلسوو داندنی کاروباری کرین و فروّشتنی تووتنیّ به هوّی کاربه دستانی دهولّه تی.

ريچ (باک.): رچه، باريکه ريکا، کويرهړي.

ريجه (تعرده.): ريزه.

رِيْجِهُناس: رِيْناس، رِيْزان، رِيّبهر.

رێچڪ: رێچکه.

رێچکلڪلازا (باک.): ړێگای کاکشان.

پێچکه: ڕێچک، کووێره ڕێ، باریکهڕێ، ڕێڰایهکی باریکه زور ناړووا دهبړێ، ړهوێڵه، ړچهی سهر بهفری. ړێزی مـێروو لـه نــاژالاو مــالاٽ و هممووجووره ګیانلهبوێکی . ــ بهستن: ړچه بهستن، قعتارهبهستن.

رێچكەبەستن: رچەبەستن، قەتارەبەستن.

رێچکهڪردن: رێڿکښستن.

ريّحانه: رِيحانه، گيايه كى گهلاّپانى رەشى بۆنخۆشە.

ريْحانه كيويله: جروره ريحانه ييّكى دەشتى بۆنخۆشه.

ریخ (نمرده.): زیخ، خیز. (باک.) ریخ. (کق.) گیایه کی زور به هیزه مالات بیخروا ده یکروژی. (نمرده.) رورده چهو.

ريخهر: ليخمر، ليخشين. ريكخمر.

رِيْحُهُنُوّ: رِيخْزِلْه.

ريخت: سروشت.

ريخته: رەختە.

پێختمان: نهوکهرهستهیه، که چتی تێدا دادهرڎێ. دارا ـــ ێکی باشی ههیه.

رِيْخْزَار: خيزهلأن، زيخهلأن.

ريخصتن: ليخستن. ريكخستن، سمروبمركردن.

ريدار: ريبووار.

ريداگرتن: مل له ريكانان، بعريكادا رويشتن.

رِيِّــــان: رِيّگــادان، رِيّگــاكردن. مــهيداندان، قوَلْـكيّشـــان، شـــهلـهگهدان، خولْـک، دهستوور.

رِيْدهر: مەيداندەر، قۆڭكيتشەر.

ريندهركردن: ريكادوزينموه.

ريدران: مديداندران، دهستووردران.

ريدراو: مهيدان دراو، قول بوكيشراو.

ريدوور: ئامانجي درور، جينگاي ناهوميندي.

رينين (باک.): چەندگە.

رِيْرِاز: (باک.) بەرنامە.

ريْرِ ازنامه: بدرنامد.

رِیْرِهُو: رِارِهُو. (که.) رِیْبُووار. رِارِهُوی.

ڕێڕۊ: ړێؠۄوار. ړاړهو، ړێړهو. ړاړهوی، ړێړهوی.

ږێږێ: دێغ دێغ، دێخ دێخ، خمت خمت، تمنراوێکه، کـه پێيهکــهـي ناوبــهناو جووت نابوويي.

ریّنز: قسهدر، (هسفورا.) پسهری، پسهزیرایی، پسهرای، پسهره، یسهز، پساس، (باک.) نوود. به ...: به قهدر، قهدرگران، سهنگین. ... گرتن: نوداگرتن، خىمناندن، قىدرگرتن، دكراندن، (ھەورا.، زا.) خىز، چەو، (ئىدردد.) ووردهبهرد. پۆل، ريز، تيپ، سان، ــبوون، ــكردن: لـــساندن. رێــرْ، ئاورێز، ئاورێژ،(ئەردە.) قىچ، قىچ، پارچەيێكىزۆر گچكە، بىەش،

رِيْزَالْ: پارچەيىٚكى گچكەيە لەچتىّك، ھەلاھەلا، پارچە پارچە.

رِيْزان: شارەزا، بەلىد، بەلىدى رىكاربان، رىناس. ــى: شارەزايى،

رنسزه: تالنف دريّز. زنجيري باريک و دريّد، لاولاوه. ووردهي هسموو چتێکی، نهختێله چتێک. (همورا. کوّن) لهش، بهدهن. (باک.) ڕێزهله (گیایه که)، ربک، ناگاداری. کردن: ناگاداری دان. پایه، نستندازه، ئازاد هێشتانهگهييشتوته ـــ ي پياوان.

رِيْزه خار (تەردە.): خيزەلأن، زيخه جار.

رِيْزُهُ خَالٌ (ئەردە.): زيخجار، خيزەلأن.

رِيْزِهرِيْسْزِه: هدلاهـدلا، پارچەپارچـه. (هـمورا.كـــؤن) كىمكىمـــه، ووردە وورده، ووردوههراش.

رِيْزهكه (همورا.): لاولاوه، تالْقهرِيّز.

رِیْزُونْـــه: (بــاک.) رِوزک، (کـــق.) تووروزونْـــه، رِوزنْـــه، رِوزونْـــه، (بابــا.) توورهزه نسه، (رهوا.) رهزرهزوک، گیایسه، کهبه تسه یی وکوتسراوی لهسسهر هـ درجووره برينيكـ يكون وتازه تعشـ منه دار دابــنري چــاكى ده كاتــموه ، بمووشكيش له گهل رونى بوبرينان باشه.

رێڒ٥ڵۅٚڪ: بدردێکه هدر له خويدوه ههڵوهرێ.

رِيْزِهْ نَانَ: (همورا.) وورتكمنان.

رِيْزەوپيْزە: ووردەييْكە، كەلەچت دەبيّتموه، ووردەومردە.

رێزهووڵ: چتێکه، کهبمووڵين پارچهپارچهبروبي، وورتکهنان.

ریزهی داز: رازی نیهانی، راز بعنهینی و هیدی کوتن.

ريزك (باك.): چيروك، داستان، خوور، پەفتار، نەريت.

ريزڪر: پهراي گهر، راژهگهر.

ريزڪرتن: پهرايكردن، راژهكردن.

رِيْزِيْنَهُ (ئەردە.): تۆزقاڭ، نەختى، تۆزى، رِيْزالْيْكلە چتىك، (ئەردە.) رۆزۈلە.

پێزمان: دەستوورى زمان، رشيدكورده بۆزمانى كوردى داناوه. رينزوله (تدرده.): ريزالأنه.

رِيْد: (باک.) خاويّنكردنموه، ئىسترين. بريّر، ريّرنده، داريّر، بىتمنهايى به کارنابریّت، وه کو زبل ریّژ، دهست ریّژ. (باک.) گهسک. _ کرن: گهسک ليدان، مالشتن، سراندن.

رِيْرُاڤ (باک.): تاڤگه، رِيْرُاو.

رِیْدُان (که.): ژاندن، (تەردە.) بارانبارین. رِژتنی شلىمەنی، تارەكەی رِيْرُا، پيت،پيّر، رِيْرُهو.

رِيْرُاندن (كه.): رِرُاندن.

رِيْژَانُو (كه.): تاڤگه، سوولاڤ، قەلْپەزە. جرورە ھەنجىريّكه.

ريزو: (نمرده.) بمرديكه شووشهى ليدروست دهكري. ريجه. (نمرده.)

رينزهر: داريزهر.

رِیْژون: فهر، پیت، برشت، خهلهی تهمسالی کوردستان به ریژونه.

رِيْرُهو: فيچقه، خور، لووزهر، رِيْرُنه، بارانيّکي تووشه، ـ ي بارانه: تاوي بارانه، به ــه هاتنه خووار: به خودهاتنه خووار، پیت، پیز. **ږێڗؾڹ:** ڔۣڗؾڹ.

ريدران: ردان.

دينوراو: رژينراو، رژاو، پژانراو.

ريزگاو: (بابا.) گهرج، كهسيكه به شورين معبهسيكي هيچ و پووچدا بگەرى. (كە.) سوولى، سوولاث، تاڤگە، پېژ، وەزەن، رێژگە، دێلاث.

رێڙڪاوي: خەرۆيى ر دوراكەرتنى چتى هيچ و پووچ.

رێژڪه: شوويني رژان، جيٽگاي دارژان، رێژگاو.

پێژنای (همورا.): رژتن.

رِيْرْنه (همررا.): رِيْرْهر، پيت، پيرز.

ریژنهی بارانه: رهمیّله، خوررهمهبارانه، (همورا.) لیّزمه، رشیّنهبارانه گوړينک دهباري و دهړوا.

رِيْرْنهي گوللان: شيّلنگ، دەستريّرْ.

رينژوو: ړه ژور ، ړه ژي ، خه لووز ، ړيزي.

رينړی: ړهژوو ، ړهژی.

ريس (كه.): ريس، ريسراو. ئەستورايى مىل: پينى نايە ــى ملى، تيىن. (باك.) گىسك.

رِيْسان: رسان.

ريسه (تهرده.): رسان.

ريسهر: بهن ريس، ريسهر، ريسهمان.

ريسهمان (كه.): ريسهر، بهن ريس.

رنسهی: ریش سپی، گغورهی دی.

رِيْسَن، رِسَن: بادان، رِيْسِين، رِيْسِه، رِيسِين، رِيْسِه.

ريسران: ريستران، رسران، باودان.

رِيْسراندن: (بار.) پشت له مرزف ياله وولاخ كردن تالمبدريي دارهيي له رو لأوازبيّ. رِيْكَكُمُونَ: رِيْكُمُوت، هَمُلْكُمُوت، رِوودان.

پێڮػڡڡۊن: لــووان، ســازان، پێکهـاتن، ئاشـــتبوونموه، بهدڤکـــدتن، لـهــدڤهاتن، ســازيان، گونجــان، ســازبوون، دامـــمزران، ڕێکــموتن، دروستبوون. خێوان، خێوتن، ژێکموتن، پمسوان.

رێڮڮۿۅتۅۅ: پێؼهاتوو، ناشت، سازاو، يهککهوتوو، (باک.) پێڕهو.

ري**ٚککردن:** پێکهێنان، سازکردن، ڕ؋قفاندن، ڕێکخستن، ڕێککرن، خشتکرد:

رِي**ٚککرن:** رِيٚک کردن.

ريككوتهي (همورا.): ريككموتن.

ريك كوشين: هنجرين، هنجراندن، كوشين، گهرساندن، كفاشتن،

ريد كوشران: هنجران.

رِيْك كوشراو: هنميزيا هنمبيز.

پنے وہنے : تدراز، خنج، بعسدروبدر، تعمتراق، کارسازی، ثاماده، تددارهک، بعسدروبدر، پدرداخ، پنےک، پوخت، پوخت، خنجیلات، پنکخراو. پنک، دوست، چیرومیر، میہردبان، ریککھوتوو.

<u>ږێکوپێکبوون: ړێککموتن، دلاستايهتي کردن، تهرازو بهسهروبهربوون.</u>

پیک و پیک کردن: تهرازوبهسهروبهرکردن، پوختکردن.

رِیْکَوْک (باک.): کووچەی چکۆڵە، کۆلانی باریک.

رِيْكُوو (زا. ، هغورا.): دانهر، ريّكخهر.

ريكهاتن: پيكهاتن، سازبوون، دروست بسوون. (رموا.) ويكهاتن لمسعرمان.

ريكهاووردن: ريكخستن، دروستكردن.

ږ<u>يکهيندان: ړي</u>کهاووردن، ړيکخستن.

پێڮێتى: ڕێڮؽ، ئاشتى، ئارامى، تعبايى، بێدەنگى، خشتى، سازى. پێكى: ڕێڮێتى، دروستى. تەختى، يەكسانى.

ڕێػؽڡٮٙؽ: ڕێػێتی. تعبایی.

رِيِّكَى و بِيِّكَى: كَرِّكَى، نەرىتى، بەسەروبەرى، رِيْكيەتى.

پنگ: رێ، رێگه، را، راگه، باريکهرێگا: رچه، رچان، رهچه، رچهرێ. _ بهستن: بهندکردن، پاککردنهوه: دهراوی کاروبار یا ناخفتن خوشکردن، ماستاو کردن، پاکانهکردن، نێوه راستی _ : جهرگهو چهقی رێگا. __ دروستکردن: ووشکهسی کردن.

رينڪادوزينهوه: ريدهرکردن.

ريدان به كهسيك، كه پيدا بروات.

ريڪاڪردنهوه: دردان، درپيدان.

رِيْڪاوبان: رِيْ وبان.

پێڪه: ړێ، ړێڰا، ړا، دێۼ و ګێړێکه له چيغ دروستدهکرێ له چهشنی ڕێڰا، شێوه، ياسا، ړ مووشت، ئايين. (ئەردە.) قولوغ، کړێ دەست، کړێ پێ، کرێ، ړوژانه، دەستمز، دەستمورد.

ريد گهناو: ئارانه، كريي ئار.

رِيْڪَهباريکه: باريکهرِيّ.

رِیٚسراو: لوّکه، موو، خوورییه که به تهشی رِیٚسرابی و کرابیّته دهزوو و بهن. ریِّسمه: (همورا.) گریّژه نه، گیّجه نه، زیلان، ساری، جیّگایه کی قوولّـه

پیسسه ی دهرگای لهسه رداده نری و ده رگای لهسه ر را ده رهستی.

ريسمل: رەووق مل، گۆپارە، گۆپال، بوغەي مل.

رِيْش: زام، برين. (باك.) كىسك.

ریشمه: (باک،) روشما، روشمه، شعرگوریس یا زنجیرهیه دهکعویّته سمر

لمووز و ژیر چهنهگهی وولاخی.

ږێشوو: ړيشوو.

ریشی (باک.): ریشوو.

رِيقاس (باد.): ريواس.

رِيْقهچوون (باد.): رِدِيشتن، رِهوت.

رِیْقناهی: (باک.) همرا، فیز.

رِيْقنڪ (باد.): رِيْبورار.

وِيْقَى (باک.): رِيخَوِّلُه. (شکا.) رِيّبووار (کەتىنهابىّ). (باک.) رِيّوى.

رِيْڤيڪ (باک.): رِيبووار.

رِیّقینک: (باک.، زا.، باد.): رِیّبووار، رِارِهو، رِیّبار، گهرِوّک، گهریده، (باد.) بیّچاره، همژار

رِيق (ئەردە.): ريق، لەر، لاواز، بيتروك. نەرم، نژەو، سيس، چرچ.

رِێے: دروست، پوخت، راست، بێگرێو قٽرت. نا ــ : ناپوخت، ناساز، بێجێ، بێڵێس، بێسـهروبهر. نا ـــ ي: بێسـهروبهري. ثاشت، يــهكدل،

بی جی، بینیس، ہیسحروبحر، ت نے ی، بیسحروبحری، قست، پنجلدن، تارام، تـها ، بیّدهنگ، کـوّک، رەقفاندی، ســهرههث. نــا ــــ : نــاکوّک.

(باد.) رِيْگا. تەخت، يەكسان.

تعواو، خشت، بهبی زور و کهمی. تعراز، بهرانبهر، بهرامبهر.

رِیکانی: هۆزیکی کورده.

ریکایی: ناستی ریکی و تهختی چت.

ریکه (ئەردە.): جیرەی ددان، پینووسی.

رێکهرێڪ (ئەردە.): جيړهى ددان يا پێنووس.

ريكهوت: هه لكموت، همل.

<u>ږيکهونن: ړيککمونن، پهسووان، تيکمونن، خيوان، خيوتن، ههلکمونن،</u>

تووشبوون. وهړي کهوتن.

ږيٚ**کموتوو**: ړيٚککوتوو، ئامادهرساز، جيٚبهجيٚبوو.

ږێکښوون: ړاست و بێگرێ و قوٚړتبوون. يـهکبوون، ســازبوون، پێکهـاتن، ئاشنايهتي و ډوستايهتي و تێکهڵي.

رِيْكخهر: دانهر، دامهزريّنهر، چيّكروّخ، رِيْخهر، دانهر.

رِيكخستن: دەقدان، سازدان، دروستكردن، رِيّكهاووردن، رِاستكردنموه

و رێزکردنی چت، جێؠهجێ کردنی کارێک بهڕێکو پێکی. ڕێڰ**رد**ن: ڕێکرن، بهڕێکردن، ناردن. (فه.) ڕڒيشتن.

رێکردنهوه: ړێ ڤهکرن.

ريككلفتن: ريككلوتن.

ريّنامه: بدرنامه.

رِیٚنهبهر (باک.): معشقی پیّشمهرگان. ــی: معشقکردنی پیّشمهرگان. رِیّنج (کۆ.): گیایهکه همر ناژالّیّکی بیخووا پیّی دهمریّ. رهنج. شویّن، ناساوهر. گرم گیابر.

رينجبهر: رەنجبەر. ـى: رەنجبەرى.

رِيْنجوّ: (باک.) گوج.

پێنڪ: ثموتووكەيە لىە بىموخى ساوا دەكرێتىموه. لىمپى، لاوازى، بىێېێزه. پێنگە (ئىمودە.): كۆبوونسەرەي چىەند كەسسىێك يىا ئىوردوو، كەلمەترىسان

نەرىرن برۇن.

<u> پێنک ۱۵ (شمرده.) : کټرمه ڵ ۱۰ مېرونی گياندار ، کټرون ۱۰ موه ، جـه نجالّی ،</u> مهنمرکردن ، گردهوهېوون.

رِينك. رينگ. خررييه كى كورته، كه له پيست دهسترن كرابي.

رِيْنَكَالَ: (ئەردە.) رِنگالَ.

رِیِّنگانهوه: رِیّنگهرِینگ کردن. دهردانی رِیّنگالّـه لـه چـتی شـیلهدار! همنگورینه که بخمره سمرسمبه ته که با برینگیّتموه.

رِيْنڪه: رِنگه، پرته، بوَلْه.

رينڪهرينڪ: رنگهرنگ، زور پرتهپرتکردن.

رينڪ رينڪ کهره: رنگه رنگکار، پرتموبولهکار.

رِیّنما: رِیّگانوویّن، نیشانهییّکه له کهنار رِیّگا دادهنریّ بـ و پیّشاندانی رِیّبووار، شارهزاکار، رِیّگانیشاندهر. ــ یـی: رِیّنوواندن، رِیّگانیشاندان، رِیّنوویّنی، نامترْگاری.

ريننوبهري (باک.): جووره بووزريّکه.

دِينووس: نووسهوهري، نژوه.

رێڹۅۅێڹ: ڕێڹۺٳڹۮۄڔ. ؎ؽ: ڕێڹؽۺٳڹۮٳڹ.

پێنێڔ: (باک.) چارەړێ.ــى: (باک.) چارەړێيى. ـــياکرن: چارەړێيى کردن.

رننیشان (باک.): دهستوور، ریزمان، ده حکمر، بناغه، راسته ک. رینشاندان: به لمه و ناشناکردن.

<u>رپننیشاندهر:</u> رابعر، ریّبعر، پیّشرهو. ـــى: رابعرى، پیّشرهوى، ریّبعرى. رِیّو (نمرده.): کهلّهک، گیّچهان، فیّلّ.

رِيْوار (ئەردە.): رِيْبورار.

پیّواذ (نمرده.): ریّباز، ریّهییّلکه، رهروز، بکار، شوریّنی پیّدا رِدّیشتن. رِیّواس (نمرده.): (همورا.) ریواو، (باد.) رِیْقاس، گیایه کی کویّستانی گهلا پانه و بههارییه و نیّرتکه که ی پاک ده کریّت و دهخوری زور مزرو خوّشه. بنه که ی به تنه ری بکولیّنن و بیهالیّوون و سبه ینان بخوری بوّ چیکلدانه و بیوهسیری و زگ نیّشه و ددانی رهش زورباشه.

رقواسی: مام ریتواس، گیایه کی کوویستانی به هارییه و گه لاپانه گه لای وهی (گه لاقنگ) ده چی به لام نمم لاسکی ریکتره، گه لمایه کانی بق کوژتنی کرم زور باشه ده کریته شوربا.

<mark>رپیواسی قونمەبنە:</mark> (ئەرگو.) شاویری، (بار.) بەنگەری، بـەنگیت_پی، جـوورە رِیّـواسیّـکـه گەلاّی پانـه.

ريوان: پاسمواني ريکا. _ى: پاسموانيتى ريکايه.

<u>ڕێڪهڢمرنيان</u> (تمرده.): ڕێڰانانهپێۺ، ڕێنيشاندان، ڕێڰاخستنهپێۺ، ڔابمری، ڕێؠڡری.

ريد دردن وهوانه کردن، وهوانه کردن.

ڕێڪەڕۆيين: ڕڒيشتن، ڕێڰڡڔين.

ريكه كهفتن: كهوتنهري، وهريكهوتن.

ريّ محردن: ري بزركردن، گرمراهي، سهرليّشيّوان، حهيهسان.

<u>ږٽڪهڪيو</u> (نمرده.): رٽکر، جمرده، چهته. ــــى: رٽکرى، جمردهيى، چهتمي*ي*.

ريد انامه. ويكانووين، رينما، رانامه.

رێڪهنووێن: ڕابهر، ڕێبهر، ڕێنيشاندهر.

ريد کهنيشاندان: رابهري، ريبهري، رينوواندن.

<u>رٽڪهنيشاندهر:</u> رٽگهنورين.

ريّڪ موبان، ريّڪاوبان.

رِيْكُهُي تَهْنَكُ: تَهْنُكُهُرِيّ.

ريكهي راست: راستهريّگه.

رێڪهي سهخت: سهختهرێ، چهتهن، رێڰاي دژوار، رێڰاي بهردهلاٚن.

ريّگهي ڪاڪهشان: کاکسان.

ري<u>ّگ م</u>کوتياگ: ريّگای خوشکراو ، ريّگهی چاکراوه.

پیگ می کیّف: رِیّگایه که به به نیّوانی دووکیّواندا یا بهسهر کیّویدا تیّده پهری، رچهی کیّوان.

رِيِّكِر: نمهيّل، مميدان نمدهر، رِيّنمدهر، نمهيّر، پاگير، رِيّكر، رِيّنمدهر. جمرده، تمريده، گوران، چمته، تمتمر.

رِيْكرتن: نهميّرتن، نهميّلان، رِينهدان، رِيّگيري، جهردهيي، تهتمري.

ریکسری: جسمرده یی، تسمریده یی، ته تسمری، مسکسردن: جسمرده یی و چههاو کردن، ریکرتن.

رِيْكُوّ (باك.): رِيْبِهر، رِابِهر.

ري ونکردن. پي وونکردن.

ريّڪير: نهميّل، ريّگر، رينهدهر.

ريد كيرى: نههيرتن، رينهدان، نههيلان. جهردهيي.

رِیّل (باک.): لیّرهوار، جهنگهالّ. رِیّژنه بارانه بهدهم باوه، بوّران. (فه.) کهشتی.

رِيْلاندن: (باک.) وەعموعموخسان، وەړاندن.

ڕێ **ڵٵڹڡڗڿۅۅڵڬ**ڽ۬: ڕێڽێؠڕيڹؠۺٳۺڶؽ.

رِيّ لهبمرچوون: گەيشتنە قۆناخ، ريّبرينەرە بەئاسانى.

رِيْلُهُخُوْ (هَمُوراً. ، خَرْ.): رِيْخَوْلُهُ، رِيْخَمُلُوو.

رِیّاستان (باک.): لیّر، لیرهوار، جعنگلان، (باک.) رِیّل، دارستان.

رِيْلِي (باک.): گێووژ.

رِيْلِينِ (باک.): وەړين، عموعموكردن.

رِیْن (دهر.): (همررا.) رِان، مینگال. (باک.) رِدیّن، ریش.

ریناس: ئاشنای ریکا ، بهلهدی ریکا. (باد.) رونیاس.

ريتاله (هدررا.): شياكه.

ریتانی (باک.): گهریده یی، ناواره یی.

ریته: چتیکه کال و پهلی خوری پیدهشورری.

پیترش (فه.): رووترش، مۆن. ــ ى: رووترشى، مۆنى.

ريتق (فه.): جيقنه، ريقنه، ريق، مرخ.

ريىتق چەم (فە.): رىپىزقى چار.

ريتك (تدرده.): ريت، شره، كزنه.

پیتکه: کهمیّک همریر ترش و ثارده، که رِدِّژیّک پیّش همویر کردنیّ به ثاو دهگیریّتموه بوّسبهینیّ، که همویریان گرتموه دهیکمنه مایمه و همویّنی، فریشک.

پیتک و پیتک (نمرده.): پروپیت، ریت و پیت، خرت و پرت، شرهویره. پیتن (باک.): رژتن، رژاندن، رهتن. ریان، گووکردن، ریس، (باک.)

ریتوپیت: (نهرده.) ریتک و پیتک.

يجه: ريژه.

پێچ (که.): ددانهچیږه، ددان له چیږهو هبردن. ددانی گړ، مرزی ددان گړ. پێچاڵ (زا.): مرهها، روب، میوهی پهروه رده کراو لمنێو شیلهی شهکریدا. پیچال (باک.): ړب، مرهبا، پێچول، شیریژێکه، که کمنگری تێکرابێ، گوڵێی سهری پێواسییه، خوّراک و پێخورێکه برێتیه له پهنی رو شیریژ و شیرو سهرتوو.

ريچه: ريژه.

ريچه نوّک (بابا.): بنه چه که، ره چه له، که ته نهاله جنيّواندا به کار ده بريّ، به دي دا چوده خود اردوه.

ريچهوكردن (ئەردە.): ريچكردنەوه، چيرموكردن.

ريچبوونهوه: ددان چيړکردنهوه، چاوبزکردنموه له يهکيک.

ريچڪ (باک.): ريخولهي نهستوور.

ريچكردنموه: ريچبورنموه.

ريچولا: ريچالا، مرهبا، روبي همر چتيکي بي.

رپیجانه: رووخانترکه، مترر، (همورا.) ریان، (همو.، کۆ.) ریستون، گیایـهکی گهلاپانی بونخترشی سموز و روشه دهستچیّن و کیّویشی همیه.

رِيعانه فهقيّ يانه: خرّلٌ وهسهر.

<mark>پيعانهڪيٽيينه</mark>: رِيحانهي خوّرِسكه بالاّ بهرزو بوّنخوّشه گهلاّيهكاني لــهمي مالّي ووردترن.

رپخ (جا.، فه.): زیخ، خیزی درشت، چهو، چهفت، لم، لیم. شیاکه، زیج، کۆخه، پیسایی رهشه وولآخانه بهتایبهتی، که شل بی .

ریخاوی: ریخن.

ريخهخوره: بالندهيه كه هدر زيخي دهخوا.

ريخهروهه: نهخرشيي كى ئاژال و روشه وولأخانه پيى دەفيرينن.

<mark>پهغهلان</mark>: (جا. ، دەر.) زيخـهالآن، شـوويّنيّكه چـهفت و زيخى درشـتى زوّر بـێ، شـويّنيّكيشـه شياكـهى زوّر تيّدابيّ.

ريخه ڵۅٚڪ: ريخڙڵه، ريوه ڵڒک، (همورا.) ريخه ڵوو، (خو.) ريوي.

رِێواوي (هەورا.): رِێواس.

ږيوبان: ړيکاو دهوروبهري، ړيګايهکه، که هاتوچوي بهسهردا بکري.

رِيُورِا: رِيُورِ است.

ر<u>پنوراست</u>: راستموخق، راستمورێ، تهگمر وابروٽي ــدهگميمشوويٽني دلخوواز، رينوړي.

ريوري: راستموري.

رِێوشووێن: ياسا، خرو و ړٖډووشت، پڵأن، نهخشمې چت.

رِيْوونكردن: سەرليّشيّوان.

رِيْوونڪي (باک.): رِيْبورار.

رِیّوی: (باک.) رِووثی، هۆریّشه، رِدْثی، رِیـوی، (هـمورا.) رِوواسه، (فه.) رِوو، رِووی، گیانداریّکی کیّوی چووارییّی تووکنی کلـک فشـی گـوویّ قوتی فیّلبازه لـه کمرویّشک زلــتره. (بـاک.)

ريبووار. _ پيچ: فيل و ساختهو تهلهکه.

رِيههسن (باک.): ريّى ئاسن.

رِيْهِهُ (باک.): هاورِيّ، هاوده. ــى: هاوريّيي.

رِي**ّ ئاسن**: ريّهاسن،

رِي: (فه.) رِوو. رِيْگا، رِيْگه. (يغز.) رِيش، رديّن.

رپیئمونسه (ف.د.): گروێ، ثاونسدار، خروێرکسدار. ــــيسى: گروێيسى، ثاونددارى.

ریا: رووپایی، مهرایی، رووالهت، کلکسروته، زمانلووسی، دووروویی.

ریاکار: رووپایی کار. ــ ی: رووپایی کاری.

ریسان: جسوره پساره ینکی زیرسنی گسهرمین و کوویستانی بسووه. ریسان (همورا.): ریحانمه، (همورا.) ریسون، ریسان، گووکسردن،

رياندن: راداشتن، پيسايي پيکردن.

ريايى: رياكارى، رووپايى.

ريه: (باد.): ريش، رديّن.

رینسیی (باد.): ریشسپی.

رِيْنِ: (باک.) فَيْلّ، تَعْلُم، دار، تَعْفَره، (تَعْرَده.) تَعْكَان.

رِيهال: شل و شوّل، پيس و چڵكن، شرول، بيّجي، قهڵتمبان، شهوشهول،

بيّشهرم، (ههورا.) ړووت، بيّسامان.

ريههبردنهود: مردن، لمناوچوون.

رِيهِوْ (باک.): فيّلْمزان، فيّلْباز.

رِيپۆق: (ھەررا.) گوژار، چڵكى نێوكەپور چارانە، رچقارە.

ريپۆكار (باك.): فيّلُفزان. ــى: فيّلُفزانى.

ريْپوْگەر (باک.): فيْلْعزان. ــى: فيْلْعزانى.

ريپۇل: پۆخل و بيكاره. كالاى شرووورو ھەلاھەلا.

رپت (نمرده.): فیّل، تملّمکه، کملّمک، (فه.) رووت له بـوّ مـروّ نـمبێ بـوّ هـممور گیانلهبـمریّکی تـر بــمکاردهبرێ، (نــمرده.) تــمکان، (نــمرده.) هـ کنن

ریتال (باک.): گهریده، ناواره، همرزهگمرد. شیاکه.

ريخه ڵوو (هنورا.): ريخوڵه.

ريغزار: خيزجار، زيخستان.

ریخن: ریخاوی، پیسی گهمژ، گیانداری پیس و چهپهلاّ.

ریخناوی: ریخاوی.

ږيخنه: ړيخن. ړيپوق.

رِيخُولاً (همورا.): ريخوّلُه.

رِيْخُوْلاْكُوْرهُ (هامورا.): رِيخُوْلُه كُوويْره.

پیخوّله: ریثینگ، ریخه لُوو، ریّخه لُوله، (باک.) رودی، رووثیسوّر، رووخه لِنه، رباک.) پردی، رووثیسوّر، روخه لِنه، ربای.) پشوّر، پروور، ریشی، (تموده.) ریندولی جلکی شر، چتیّکی باریکی دریّژه لمزگی گیانداراندا پیسایی پیّدا دهروات.

ڕێڂۆڵە ئەستوورە: ړيچک، ړووڤيړەش، زەبلەک، ړيخۆڵەيێکى ئەستوورە بەدەم ړيخۆلەي باريكەو.

رِيْخَوْلْه باريكه: رِيْخَوْلْهيه كه له پيش رِيخوْلْه ى نەستور رهوهيه.

رِيْخُوْلُهُ كُورِيْرُهُ: رِيخُوْلُهُ كُورِيْرُهُ.

ریخوّله کوویره: ریخوّله کوّره، ماسوولکه کوریره، ریّخوّله ییّکی گچکه یه به ریخوّله ی گفره نووساوه، که چتی بچیّته ناوه وه زوو فریای نه کهون مروّی ده کوورژیّ.

ريخۆڭەي ئەستوور: ريخۆڭە ئەستوررە.

ریز، پهرای، راژه.

رپيز: جوق، پول، تيپ، سان، چهند چتيکه به قه تاره و به پيز و اوهستابن، له ــدان: لهساندان.

ږيزبوون: ړيزبونی چهند چتيّک به دروستی.

ريزييوه كردن: بهريزهاتن بهسهر چهند چتيكيدا بهبى بور اردنيان.

ريزرو: ريزرهو، قەتارى ريكاى ئاسن.

پيزكردن: دانانى چەند چتيك له تەنىشت يەكترى بەريز.

ريزڪين: ريزين.

ريزگاو: ړيزگاو. ـــى: ړيزگاوى.

پيزلٽڪرتن: پيزپٽوهگرتن. پيزلٽنان، راژهگرتن.

ريزلينان: ريزلينان.

ريزلينيان: ريزلينان.

پيزين: يارىسى پيزكين يا نو پيزكين كردن.

پیس: ریّسراو، خوری، لوّکه یا موویه کی به تهشی یاب خهره ک ریّسرابیّ، چهند گلّوَلّه بهنیّکه، که بـق جـاجم و بـهرمال و ثبـتر ثامـاده کرابیّ، (کـه.) ریّس.

ریسه: رست*ن*.

پیسهی: (هغورا.، باک.) ریشسپی، پیاوی گغوره و بندریّز، دهمراستی ناوایی.

پیسوا: ئابرووچوو، ترق، بەدناو، (هەورا.) پروسیاو، بى ئابروو، بینشەرم، هەتک کراو. ـــبوون: ئابرووچوون. ـــکردن: ئابرووبردن. ــــیى: بەدناوى، بى ئابروويى، ئابرووچوون، ترقىبى، (ھەورا.) پروسىياوى، پرووسىوواوى، بېشەرمى.

پيسو كوريس: مىبىس لىه كردارو ئاخفتنيكى دوورو دريره، دەلين ئىممن توواناى بيسان و ياكردنى ئىم ـــ دم نيه.

ریسی (زا.): باقه گیای ووشک، (باک.) پووت، گژرگیا.

ريسين (ئەردە.): رسان.

رپیش: ردین، ره، روه، رهدین، رندین، رین، پیاو و نیزی و بزن ریشیان ههیه . (باک.) برین، کولکی حه نسبی، زیپکه. (باک.) نیری جووتی. ریشان: ریشووی به ربوووهوه ی چتی دراوه.

ریشال پیشال: چتیکی زور دراوه، که ریشالی زور بی.

ريشاله: ريشال.

پیشالوّ: داپروشاو، ړنراو. (بار.) جه حف دری، گیایه کی دهستچیّنهو ده خوريّ.

پیشانلوّک (ړهوا. ، بـار.): تـهرخوون، جهحفـهری وهکـوو تـهړه تـيزه وايــه . (ړهوا.) بيروهروو.

ږيشەبر: قران تێخەر، بنبر، بێخبر، بنەبر.

ريشهبن: چتيکه له پنجوبن هاتبيته دهرموه.

ریشهبربوون: لمبن هاتن و برانموهی خیزان یاتیره یا هزریک.

ريشهبن: بنبر، ريشهبر.

ریشهدار: ریشوردار.

ريشهداركردن: ريشووداركردن.

رپیشهداکوتان: رووان و رهگ و بیخ داکوتانی رووهکان، جیکیر بسوون و دامهزران.

ریشه دهرهاتن: زیانکردن و کهنهفت بورنی یهکیک.

پیشه دهرهانین: کهنهفتکردن و تروشی دهردهسهری کردنی کهسیّکی.

ریشه دهرهاووردن: ریشه دهرهیّنان.

پیشه دهرهیّنان: له دوگ و ریشه وه هانگ کهندن، کهنه فت و پهریّشانکردنی کهسیّک.

ریشه پیشه: رووش رووش، ووردهی قاقمز و دار و ثیتر.

ريشهكهش: ريشهكيّش.

ريشهكهن: ريشهكيّش. _ كردن: ريشهكيّشان.

پیشهکیّش: ریشهکهن، گیاندار یا رووهکیّکه، که له رهگ و ریشهوه دهرهاتبیّ.

ريشهڪيشان: ريشهدهرهينان.

ريودله ریق و فیق: چتی زور تهنکی نهرمهلیقه، لاواز، لهر، سیس، چرچ. ريقووله: چتى رەقەله، ووشك و لاواز. ريك: برادهى ئاسن، ووردهى ئاسن له پيشدا وهكوو قاقمنى مرودك به کار دهبرا، که به سهر نووسراو اندا ده کرا زوو ووشکی ده کردهوه. ریکه: کیره، چیرهی ددان یا پینووس، چیره. **ريکەرىك:** چىرە چىر. ريك: چتى ووردى بريسكه دارو بهسهر نووسراواندا دهكرا بق ووشككردنموهي. ريكى بيابان: جووره ليمينكه له دوورهوه دهبريسكيتموه وهكور ثاو. ريل: ژاڵه. ريّله خوو دولمه: مووار، زونهگ، زورنهج، دولمه ريخوله ي نا الأن، که بهبرنج و قیمه و چهوری پر دهکریتهوه. رین (فه.): رِدِن، رِیتن، رِیان، (همورا.) دهنگدانی سمک. ريندول: تليش، ريوير، تيتول، رندول، بزكور، (نهرده.) شيتال، ريوال، ړينگول، پهړو و جل و بهرگۍ کون و دړاو. رىندۇلرىندۇل: تليش تليش، تيتۇل تيتۇل، پارچەپارچە، شرو ووړ. ـــ بوون: شړو ووړېوون. ــ کردن: شړو ووړکردن.

رينگ (تەردە.): شيرە، شيله، ړينگال، رب. رينك: ليك.

رینگال (تەردە.): رینگ. رینگان: بزله و پرتهکردن. رینگاندن: بۆلە و پرتەكردن. رینگاندنهوه: رینگاننموه، بزله و پرتهپرتکردن، ووتنموه.

رينگاو: (همور، معورا.) ليک. رمواقي همنگووين. رینگه: منکه، مینکه.

رينگه رينگ: مينگهمينگ، ژاوهژاو، زور لهسهر چتينک رويشتن. رينڪخورما: شيرهي خورما.

رینگور (هدررا.): سهگی تووکن، کسوکی تووکدریژ، به تووکه دریژه کهی سەگىش دەڭين.

رينڪوّل: ريوال، شيتال، شره، ريندوّل. رينڪوول (دهر.): كۆنه، جلى شروشردل، رندول، تيتول.

ريو (ئەردە.): كەڭەك، فيىل، راووريىو.

ريوار (ئەردە.): ريبووار. رِيُوال: رِندول، ريندو. ريواو (همررا.): ريواس. ريواوي (همورا.): ريوي.

ريوه: رِنگه، رِينگه. گاي بهڵهک.

ريوه ريوه: رينگه رينگه.

ريوه ريوه كهر: رنگه رنگكه ر. ريوه له: لـ درولاو از (بركياندار). ريشه کيشکردن: له ره گ و ريشموه دهرهينان.

ريشەمێو: بنسمێو.

ریشهورهتهوه: رهگ و ریشه، نهژاد، بنهچهک.

ريشه هه لبهستن: ريشور هه لبهستن.

ريشهي جهرك: منال. بندل، بهندي دل.

ريشهي جيڪهر: مندالّ.

ریشبها: (موک.) جووره ترییه که سوورو سپی ههیه. ــــ ی سپی: جووره تريدكى سپييه دەنكى هەيە گلورى كەمينك درينزەر بىز ميلاق دەبى. ـــ ريشباوا (تدرده.): ريشبابا.

ریشخهن: تیز، قهشمهری، تیتالی.

ریشدار: به پیش، خاوهند ریش و ردین. سی: خاوهن ریش، ردینداری.

ریش سپی: ریسپی، کوته پیاو، دمراست، گهورهی تاوایی.

ريشڪ (باک.): قوونير.

ريشڪاو: رِيْرُگاو. ــ ي: ريْرُگاوي.

ریش ماشو برنج: ریشتکه رهش و سپی تتکه لاو بووبی.

ریشوه: ریشوو.

ريشۆ (كە.): پەست خوو، رژد، سەربۆر، پىسكە.

ریشوّل: (تعرده.) ووردهی دار و قاقعز و ثیتر.

رِيشَوْلٌ: كەرمارى، رِيشىور، رِووشاڭ، رِووش، رِيشنۇللە.

رِیشوَله: گاوانی، همزارداستان، سیروو، بالندهیمکی رهشی کونجی دندوک باریک و دریژه له چۆله که گهوره تره به گهلی جوّر ده خووینی.

ریشوو: (هدررا.) ریشه، (دهر.) ریشی، تاوی بادراوی ناغه بانوو شهده و

ريشووهه نبهستن: (باك.) باشتن.

ریشی (همورا.): ریشووی شهده و جامهدانی و ثیتر.

ریشی (باک.): نیری جووتی، گوریس.

ریشیان (همورا.): دارووشان.

ریشیاندن (نهرده.): دارووشاندن.

رپیق (باک.): بهر، وهکرو من ــ يّن خوّ تراشي: ههروهکوهِ ثهمن بهري خوّم

ريقى (زا.): ريخوله.

ريفيك (باد.): ريخوله.

ريق: چتى نەرمە لىقەي تەنك.

ريىق چەم: (ئەردە.) رىيىۆقى چار.

ريق مرخ: (ئەردە.) جيقندى مريشكى.

ريقنه: جيقنه، جيق، گووي بالندانه.

ریقنه: ریپوقی چاو.

رىقنەسىيلكە: جىقنەسىپىلكە، نەخۆشىدكى مرىشكانە چەند زىپكەيلەكى سپیان لمنیوزاری دیّت چارهی زور درواره بهلام ئعوهشی بوبه کاردهبری: سالیسیلات ۸ ناو ۱۰۰۰ ، پرمهنگهنات ۲ ناو ۱۰۰۰.

روده لَوْک (هنو.): ریخوّله. (باد.) شهمتریکه، هه نگروینی جروره زورگهتهیه کی.

ڕيوهن: بنكى رێواسييهكه دەدرێبهمروٚڤان بۆ ڕەوانى، ړيۆن.

ريۆن: ريوهن، (هغورا.) ريان، ريحاند.

ريوير (كۆ.): ريندول، جلكى شر.

رپیوی: (شکا.) رِیّوی، رِووس. (خَق.) رِیختِلْه. ــکاری: رِیّویاد، فَنْلَمَا:انه.

ريوينڪ (باک.): ريبورار، (باد.) ريتينگ.



ز: تيپيکى ئابيى كوردىيە.

زا: زاگ، زاده، روّله، مندال. (که.) همند، چمندان. _ یه کم لمزگدا بیّت: همند یا چمند کی برا و خوشک همند یا چمند چمندام لمزگدا بیّت. وهند ، مندال. کور، کچی برا و خوشک و خال و مام و ثیتر و لمگمال و انیش نمهی به تمنه ایی بمکارنابری: برازا، خوشکمزا، خالوزا، ناموزا، کرداری رابردووه له زان و زایین و هرگیراوه و اته میّیینه که زا _ زاوه، زائی، دی. پس، به چکه، نم نافره ته _ ییّکی لمزگدایه: و اته دوگیانه.

زانین: زایین، زان. دهردان، دهلآندنی ثاو و تمهایی. روودان، سمرهملدان، مهدامه ن.

زب: دوو زیّی ناودارن له کوردستانی عیراقیّدا. ــی بادینان سنووری خاکی کرمانج و سوّرانه.

زبهند: په پاوییکه، که همرناوی مندالی تاز ببووی تیدا بنووسری. (باک.) تومساری سهره ژمیری. سکردن: تومسار کردنی پسه پاوی سهره ژمیری.

زابۆق (باک.): خړ، خدرهند، که ثاو دريبيتي.

زاجوهق (زا.): ســهرگوریّلک، ســهرانگوریّلک، ســهرهنوریّلک. دوّلٌ و دهره یهکه ثاوی باراناوی پیّدابروات.

زان: ساپ، ساف.

زاهان: ساپساپين، سافسافين.

زات (ک.ه. ، روژد.): زاوهر ، شهترهش . بر ، پرکیتشی ، پسر ، شازایی ، زاخ ، نهترسان . به ... : شازا ، بهجهرگ ، شازاد زور بهزاته : ثازایه . بی ... : ترسهنزک ، حیز ، نامهرد . (فه .) نهمهگ .

زاتبردن: زههلمبردن، زراوبردن، ترساندن، ووره شكاندن.

زاتچوون: زههلهچوون، زراوچوون. ترسان.

زاتسداد: زاودردار، دلسدار. پرکیس، اسمخوّ ادیتوو، بوّک، (هسمورا.) بیّگهفی، تمبا. (باد.) بهناف. (فه.) نهمهگدار. چاوقایم، بهجمرگ، نهترس. ــى: ثازایى، پرکیّشى.

زاتک دن: پرکیشی، المخورادیان، رووهمالاویژان، رووهینان، ویسران، نمارسان المکردنی کاریکیدا.

زایج (هدو.، که.): پارچهیه که دونگی بچیته وه. زاخیکی دهشه ده کریته نار و چهرمی خوشکراوی پی دهش ده کریّ. (باک.) گهرهه در، (جهوهه در)، نار اره. (باک.) ناما ده یی، لیّره شاوه وه یی. ده رمانیّکی سپی تفته بوّزوّر چت به کار ده بریّ به تاییه تی بوّد دفتک کردنی به ن رخوری.

زاج و پهرچهم: پهرچهم و ریزه موویه که به که ناری سمری کوری مندالدا ده هیلریته وه بوریکی و جووانی.

زیخ: تاریری گفوره، بفرد. (هفورا،) زای، چتیکی سپی یا زهردی ترش و تفته وهک خوری له کان دهرده هینری. کفوهرگ، زاخه، نهشکفوت. (بار.) خلّتهی سفیله و موّدنه. (دوّله.) قیر. (فه.) ما هو چیای بلّنده، که همموری بفردیی. (روّژ،، که.) ثازایی، زات. به ...: ثازا، زاتدار. بیّ ... : نامفرد، ترسفتوک، حیز.

زاخاوچاودان: چاوروونکردنهوه بهدیتنی کزی دوژمن.

زاخاودان: مشت و مالدان، زاخاودانموه.

زاخاودانهوه: مشت و مالكردني تيغانه به زاخاو.

زاخاودانی چاو: تیر تسماشاکردن. که تیر تسماشای دیمانیکی خوش یا تافره تیکی جوان بکری ده لینن: هیندی تسماشای نازه نین خانمی کرد تا زاخاوی چاوی خویدا.

زا**خلودد**ر: جموهمرددر.

زاخلودرياڪ: زاخاودرار.

زاخجووش: لـ احيمي زاخي.

زاخچەرمك: زاخىسپى.

زاخدان: مىرزى باسىدلىقە و جەوھىدردار. تىغىي جەوھىدردار. سىي: جەرھەردارى.

زاخر: ثاوی دەرەيەكىيە سەرەولىت بىن بەردەلأن، خىزەلأن. ئەشكەرت، غار، شووينىكە وەكوو ژووركە زەوى ياكىچيا ھەلدەكەنرى بىز مەرو مالات، زاخە.

زاخزهرد: زاخي زهرد.

زاخسهوز: زاخی کسک.

ز اخود : جووره پاٽتزيدکه لمبدرده کري. ناوي شاريکه له کوردستاني عيراقي. زاخودان (موک.): تيرنه ختري.

زاخۇن (ھەورا.): ژێرزەوى، ژوورى بنزەوى، زێرزەمىن.

زاخویی (باک.): جروره پالتتو عابایه که له پیشدا دهستکاری زاخوییان

زاخوور (باک.): غار، ئەشكىوت.

زاخۇران (موك.): زلارخۆر، تيرنەخۆر. ــى (موك.): تيرنەخۆرى.

زاخۆن (هدورا.): ژێرزډوي، ژووري بنزډوي، زێرزهمين.

زاخویی (باک.): جروره پالتتو عابایه که لهپیشدا دهستکاری زاخویان

زاخوور (باک.): غار، تعشكتوت.

زاخوران: ناوى دييه كييه لهنيو هه ڤيركاندا.

زاخيّ: قشقهله، قشقهره.

زاخيّر (جا.): دۆل و دەرەيتكى ليّر و بەردەلأنـه. زيخمالك، خيزەلأن، زيخهلان، زاخيران، زاخير. پارچه زهرييه كه لسه دهشتى يا لسعداويّن و بمرقمدي چياياندا ، که ووردهبمردي زوريي.

زاخيران (دەر.): زاخير، خيزەلأن، بەردەلأن.

زاد: قسووت، تۆشسه، زهواد، خسۆراك، تېتسسوو، دانهويالسه، بژېسوي، خوراردهم منی، مایدی ژیان. (باک.) چیشت، شیو، گرار. داهات، دەرامەت، بەروپى، بەروپار، خوڭندىت.

زاده: منال، مندال، روله، ودند، كود، كنج، زا، زاك، زورتربه تعني به کارنابری و هکوو: ثارام .. : ثارامزا (کوړ یا کچی ثارام). به گزاده (کوړ **ر کچیبهگ).**

زدمگان: نمرهی خانمرادهیه.

زدېووم: نيشتمان، شوويني له دايک بوون.

زاددان: هسبانه، تؤشیهره،

زهاين (باد.): گرارلين. چيشت ليندر، شيڤليندر.

زيدوممرك: مردن و ژيان.

زادی شاوه: واته خوراک و توشهی ژیانی نیه و همژاره.

زار: دهم، دهو، دهث، دم. زمان، ناخزتن، قسه. زمان: زاری کرمانجی: گوقاری کوردی بووه لعژیر چاودیری حسین حوزنی موکریانیدا بووه. ستان، جيّ، شوويّن، نيشتمان، بعلأن بهتمنيّ به كار نابريّ بملكوو لمكملّ ووشهیه کی تربه کاردهبریت: لالهزار، گولزار، چیمهنزار. دوویهردی شیش رووه، همرړووهي چمند خانيکي تيدايه ياري پيدهکري. زارکي کووپه، دیزه و گززه و معنجعال و ثبیتر. _ نانهوه: سعرداپتشین، سعقاندن. زاراوه، واته. بيّ تين، خراو كمساس، كمنمفت، پمريشان، بعلمنگاز. گازانده، گازنده. گریانیّکه به کولّموه تیّکمال به هاوار و ردّردی بیّت، نالّه و فوشان. (ئيره.) مندال، زارد. (تعرده.) ژههر.

زارا (يەز.): نارى ئافرەتانە.

زاراف (باک.): زاراوه.

زاداو: ژاراو، ژمهر، ژمهراو. ثاویکی تاله، که گژو گیا و دار و درهخشان دەرىدەكەن. مىز، گميز، پېشار.

زاراوه: راويژ، كوييش.

زارئيشه: بروانه: زاريشه.

زاره: زراو. گەغى نىيوه ھارراو، برويش، گەغەكوتاو، كۇنىۋە.

زارهترهك (جا.): تۇقىو، زراوچوو. زارە. (كه.) زاڭۇ. (پۆژ.) زاڭه. ــــ بوون: توّقين لدترسان ، كەسيّكه لدترسان مردبى. ــ بردن: زراوبردن. زارهزار (باک.): هاو ارهاو ار، دهنگی گریانییه.

زارمترهک کردن: زراوبردن له ترسان.

زارها، بانه کا، بهرمووسلدان.

زارهوانه: دەمبين، (كۆ.) دەم بەست. چتيكه دەمى وولاخانى پى دەبەستن لـ دكاتي گيره دا تا دهغلي نـ مخون و هـ دردوك لا زيـان نـ بينن. زاربينن. بهنیکه زارکی کووپهلهی داپوشراو و نیتری پیدهبهستری.

زاربهست: جادوو، دەمبەست، زاربىتىن. نشىتورىكە بىززاربەستنى نەياران بدري به کسيکي.

زاربهستن: دەمبەستن.

زادبيّن: (حمورا.) بعرمبيّن. بسعني زاركي كونده و معشسكه و ثيستر پسيّ بهستن. رارموانه، دممبهست، زاریهست. زارگووش، بزموّی.

زارجوو: (همورا.) دەممىژاو. دەممەچوو. هيننده بنيشستەيەكە بىهجاريكى بجووري و بو همموو چتيکي تريش به کاردهبري، که به قه د وي بي. زارچاو: قين، رق، رک، ژههرچاو.

زارخەن: دەم بەپىتكەنىن، رووخۇش. زارخەنە.

زارخهنه (تدرده.): پیکمنینیکه، که بددم رق و قیندوهبی، زهرخدنه.

زاردهشت: زار: زمان، دهشت: راست، راستان. زمانراست، راستبیّر، راستگۆ، پيغهمبەريكى كوردبووه.

زاردواو: دەمدراو، زوربلى، رازرانەكر. ـى: دەمدراوى.

زارزار (باک.): زار زار، هاوارهاوار، دادریپداد.

زارزارود: کهسیکه زور زاری و دادوهاواری بکات.

زاری کووپه له و نیستر. زارکی کیسه و تووره که و جهوال و سیرو ئيتر. زارموانه، سهرپۆش، دەڤك.

زاركا: بمرمووسلدان.

زارکه: زارکی چالاو و جزگهی سهرداپؤشراو.

زارمالينهوه: قرم ليّخرّشكردن.

زارنانموه: سمرنانموه، سمرداپوشين، سمتاندن.

زارنمرم: زمانلووس. _ى: زمانلووسى.

زارة (باک.): منال، مندالی گچکه، بهچکهی بچووک. (همورا.) زاروله. زاروک بچروکی ویه، لهبدرتموهی زور زاری و قیژه و هاوار دهکمن ناويان ناوون زارو.

زاروِّتي (باک.): مندالْيّتي.

زارؤك (باك. ، بۆتا.): مندال، بچروكى زارو. زايوْلُه (همورا.): زارة. مندالْي گچكه.

زارو لمدانه (همورا.): مندالدان.

زاروزيخ (باک.): خانهدان، رهسهن، بهناوونيشان.

زاروو: زەروو. (ئەردە.) منال، مندال.

زارووك (باد.): مندالدان.

زار همژديها: دەمهماژديها ، دەمهشير. جووره گوليككه.

زاريشه: دەوكولى. زارئىشەيەكى پفكەي سپى ھەبىخ: دەكى ھەنارى و ھى تووتړک و شوواشينگي قه دقه و بکري له ژووريکيدا له ثاوي بنري دوايه بكوليّنري ثاوه كهى له خوريّني چهندجاران لهزاروه ردري و تيدا راكيري چاکی دهکاتموه، دیسان بق زارئیّشه قهلیه ٤م و زهرنیـق ٣ لـمنیّوچهند

زارزک

زهرد یّنه یه کی هیّلکه ی کریّ و ثعوانیش لهنیّد هعویری بگیری ثعوسا له ناو کلّی ته پاله دا تعواد بسووتیّ، سووتاوه که ی هیّلکه که ی به دوو سیّ دهستان زاری ئیّشاو چاک ده کاتفوه. گیای په پهسپیلکه به کولاّوی لهنیّو دهم و زاری ئیّشاو بگیریّ که ووشکه ئیّشی پیّ چاده بیّتموه.

زاری: شین، شیوهن، گریان، هاوار، زارزار، گلهیی، سکالاً. کهنه فتی، کهساسی.

زاریان (ئەردە.): گریان، گرى، گریه.

زارى كرمانجى: شيّوهى كرمانجى، گۆڤاريّكى كوردى بووه، كاتى خوّى له رەراندزى چاپ و پەخش دەكرا.

زارین: دادو هاو ارکردن، ناله و فهریاد. گله و گازاندهکردن.

زازا: نهوه ، به چکهی به چکه ، کوړی کوړ ، کچی کچ. چهند ثیلیّکی کورده ، که تو تونه ته لای پروژاو ای کوردستانیّ ، له پیشدا ناوی و ان (دو مل ... دونبل) بووه ، به لان له پرووی شهوه وه ، که له فرار اوه ی دونبلاندا تیپی (ز) زور به کارده بریّ ، ناویان له و دووایه یدا بووسه زاز ، زازا له پیشدا له باکووری کوردستانی ژیردهستی ئیران و ترکاندا بوون به لان شهم پوله له پوژاو ای شاری (ثامه د ... دیار به کر)ی داده نیشن ناوی پایه ته ختی و ان باله و ، په هله وه له بن چینه دا

زازاکی: زاراوهی زازایان.

پالموي پەھلەرىن.

زازاين: شيّوهي ئاخەفتنى زازايان. جوورە ھەلْپەرپنيّكە.

زاغ (زا.): گيّر، خدت، ديّر.

زاغور (زا.): زاخر.

زا**غوور**ی: شەدەي سەر.

زاف (كه.): لمبرسان دلْئيتشه. ـ كردن: لم برسان دل ئيتشان.

زاف (باد.): ئايين، رارس

زائ (باک.): زاوا.

زهل (باک.): گیایهکه.

زاق: رەرشىمەن، روون (بىق رەنىگ). (كىمە.) زەق، داپچىراد. كىردن: داپچراندنى چاو بىق ترساندن. (ئىمردە.) رەنىگى كىالا. چاو بىم مۆلىمەق رادەستاد. واق، سەرسام، بەيمەكىتىكى دەنىين ،كە چاوى زەق بىي و لىمبەر سەرسامى ھىچ نەبينى. چاوى زەق،كە نەيقورچىنىي.

زاق و زووق: دەنگەدەنكى مندالأن ، زىقەزىقى مندالأن، زاق و ويق.

زاق و زیق (که.): زاق و زووق، زاک و زووکی منال.

زاک (باک.): بالندهیتکه. گریّ(پیّوانهیهکه بـق پیّـوان). (وان.) ژهک (دُهکی میّیینهی تازه زاو).

زاكه: زيقه.

زاكهزاك: زيقهزيق.

زاک و زووک: زاق و زووق، زاق و زیـق، نووزهنـووزی منـدالا. نووسکه نووسکی سهگ.

زاک و زیک: زاق و زیق.

زاك و ماك (هنو.): بدرخ و مدر.

زاك: زا، برازا، خوشكهزا، ثاموزا. مندال (كور _ كج). (تهرده.) زاو، زاد.

زاكا: تيرهينكى كورده له هۆزى كەبابى له قەراخ ھەرلىرىيه.

زاگان (ئەردە.) زاگىل، سى گەوھەر.

زاگه: زاوه، زایگه.

زاگەل (ئەردە.): زاگان. زاگړۇس: نيوى چيايەكيە.

زال (زا.): هنزار.

زالاً: پیر، گیّتی دیتوو، لهناوسالانه و چوو. زوردار، زهبهردهست، قاندر، چیره خورت، زوربا، دهسته لاّتدار، بهمل. بوون: چیرهبوون. کردن. بهسهروا بهسهروا بون: دهسته لاّت بهسهردا پهیدا کردن، پشت شکاندن. بابی روستهمی پالهوان بووه.

زائمه (ئىمودە.، كىه.): زراو(هىي نىاوزگ). زاورە. زارە، زاوەر، زەنىـەق، زەندەق. (كە.، ھەورا.) دادوھاوار، گلەيى، ھەموو كەس زالەي دى. زالمېھە: دادوھاواركار، گازندەكار.

زاڭمېردن: دادوهاو اركردن، گازاندهكردن.

زالْمَتَمَقَيْنَ (كه.): زالْم ترهكبوون، زراوچوون.

زالهتهقين: زراوچوون.

زالْبوون: چیرەبوون، زوّر سەندنی گیانداریّک بىسەر گیانداریّکی تردا.

زالم (ئەردە.): زرنگ.

زالْوٌ (كه.): زراو ، ووره.

زانسوو (نسهرده، ، کسه، ، فسه،): زهروو ، زاروو. (کسه،) زراوی نساوزگی گیانلهبهران.

زالى: دەستەلاتدارى، زۆردارى، زالىبوون.

زاليزەر: ناوى زالى بابى رۆستىمىيە.

زام (همورا. ، که. ، زهن.) : برین ، زهخم. کولک. (باد.) تیر زام: چمور. چموری، رلان.

زاما (فه. ، روز.) : زاوا.

زاهار (پۆژ، ، همورا،): بریندار، زامدار، کووڤاندار، زاخمدار. ـــى: برینداری.

زاهمه (نهرده.): دهرد، رهنج، نازار، شیّراری، سمودا. (زهن.) کیّم، زووخاوی برینان. (نهرده.) سموداسمری، گراوی.

زامدار: بریندار، زهخمدار، زامار. نیوی نیرینانه. ـ ی: برینداری.

زان: (هندرا،) زای. تؤلدانان، به چنه هاووردن، زایسین، بیچووبوونی گیاندار. باردانانی ههموو گیان له به ریکی میپینه به تایبه تی نهوانه ی، که ری و زای ده کندن. لهسته رست از دهستان، ده آل ده ده داری داری داری کندن به تناوی داری کندی پتنوو قایمه. تنامرازی (بکمر) یسه. زانیا، شاره زا. به لأن به تنان، میکارنابریت وهکوو ریزان، پیتزان، وانهزان، نهزان، لیتزان، فروزان، مرازی بکه ره.

زان، زورزان، ماموّتک، لیزان، شارهزا، ثاشنا، مهملان، هیر، زانمر، خوویّندهواری زور. نیّوی نیّرینانه.

ز**اناند**ن: زانین.

زاوزووه: زاوزێ، بهچکه، بێچوو.

زاووزيّ: زگ کردني ميّيينهيه که يه ک لهدوواي يه کتري.

زاوله (همورا.): مندال.

زاولمدان (همورا.): مندالدان.

زاوما: تیکملکردنی کاروبهرخانی ساوایه له گهل دایکیان له به یانیهوه تا ئیواره. ئیمرو مهر و بهرخ سیه.

زاوور: زاره، زاله، زاوهره. زراو، کیسهییّکه ناویّکی تالی تیّدایه بهقهد سی و جهرگموه. زات، تووانا، ئهترهش، یارا. نازاد به زاووره: بهزاته.

زا**وورچوون**: زراوچوون.

زاوزووه (ئەردە.): بيخور، بەچكە.

زا*ووز*ێ: زاوزز.

زاويه: گۆنيا ، سيسروچ.

زاي (همورا.): زان. زاخ.

زياندن: مامان ژنه دووگيانه كهي زاياند واته منداله كهي پيدانا.

زايه: پس، زا. گولندام _ ي لمزكيدايه.

زايهبوون: معبدس لممردنه.

زبیه نمه: زریکه و هاوار و ناوازی مغزیقهی بهرزه. (همورا. ، زهن.) هاوار و دادو _ردّرِدّ ، گریان و زاری. زایله.

زبيهبهند (باک.): ئىشكىوت، غار.

زاری و هغیر، شیوهن، زاریک و هغیر، شیوهن، زاری.

زویچه: دونگ و باسی له دایک بوونی مندال، مزگینی زانی نافره تیک.

زاييكه: شريّنيّكي تايبهته، كه مندالي تيدا لهدايك دهبيّ.

زاييكه (ئەردە.): زارە، زاكە.

زهین: زان، زانی گیاندار، زانی گیانداری می یینگه، زائین، پهیدابوون، برون، مندال و بهچکهبوون.

زهب (زا.): چتى زور رەق.

زهباندن (باک.): فریودان، له رئ دهربردن، تازارکردن، بزهبینه.

زهههر (باک.): کاوول، ویران. کرن: کاوولکردن، ویرانکردن. (زا.) مخ

زهبهرجهد: (باک.) بهرزه رین، زوبه رجه د، زوم رووتی زهرد.

ز**ەبەردەس**: زەبەردەست.

زوبمردهست: دسترویشتور، زال. زهبهردهس، زهبر بهدهست. زوردار،

تووان. ـــى: زالى، زۆردارى.

زېمردەسى: زەبەردەستى.

زهبهش (زا.): شووتی، (باک.) شعبهش. شفتی.

زەبەللاح: فىلەتەن، زەلام، لەندەھۆر، قۆلماتى، چوارپەلقەوى.

زهبهن: زهبهنگ، زهبهند.

زهبهند: زور، گدلیک، فره، زهرهند. (باک.) زهمه ث. بوزهوی کیش به کاردهبری، که پر له گژو گیا و ده غل یا قامیش و درک و دال . زهبهندهی: زهمه ندایی. زاناهی (باک.): زانایی.

زانای (هدورا.): زانی، زانین. نه .: نهزانین.

زاناهی، شارهزایی، ثاشنایی، ثاخروهوهندی، خوویّندهواری. پهی پیّبردن، هملّهاووردن، هملّهیّنان.

زانهخوق (جا.): زیاندهر، سهگ یا گیانلعبهریّکه لسمناو مالّدا فیّری چت خوواردن بووبیّ به دزی. فیّلباز، خهلّه تیّنهر، زیانهخرق.

زانه، مامرستا. ـ ى: زانايى، مامرستايى.

زانهوير: نيري نيرينانه. وهجوهجه، ئالوركۆر. بات، جيات.

زانراو: (هنو.) ناسراو، زمراو.

زانست: زانای شارهزا، زانین وشارهزایی. نازاد به ... ه: شارهزا و زانایه.

زانایی، زاناهی. زانیاری، شارهزایی.

زانستگه.

زېنستگه: زانكز، شووينيكه خوويندكاران دوواي قوتابخانهي ئامادهيي

تێيدا دەخورێنن.

زانستى: زانيارى.

زانن (فه.): زانين.

زانوو: زەنگول، گونج يا لوولەي ئانىشكەدار.

زانس (شوا.): چۆک، ئەۋنىق.

زان، زان، زان، شارهزا، سدیدا، ماموّستا، سی: زانین، زانست، شارهزایی، زانستی،

زنسین: زانس، شارهزایی، لسیزانین، سهرلیدهرچوون، سهرلیدهرکردن، تیگهیشتن، پهی پیهبردن، ههالهاووردن. پسی س : لههاودابوون، تهمهگداری. پی به دان: پیزاناندن. لی س : سهرلیدهرچوون.

زاو: زای. گیانداریّکی میّیینهیه، کهتازه بهچکهی بووبیّ دیاره شهم مهبسه تمنها ثادهمیزاد و ولّس (حیوان) دهگریّتهوه چونکوو پهلهوور نازی هیّلکهی دهکاو لهسهری کورک دهبیّ، همر بهوجوّره، کیسهلّ، ماسی، قررال بیّچوو ههندیّکیان هیّلکهی دهکهن وهکوو تروال بیّچوو ههندیّکیان هیّلکهی دهکهن وهکوو پهلموهرین و همندیّکیان هیّلکهی دهکهن وهکوو لهدهشی بالنداندا تمنها شهمشهمهکوویّره زا و زیّ دهکات وشیریش به بیّچووی خوّی دهدا هه و لهبه رئهوهشه شه و رازه کراوه ته مه تسمّی: شه هرشت ههیه و هوشت لهبیره لهناو مهلاندا کامیان بهشیره ؟.

زاوا: زدما، زاما، زاقا، یمزنه. ثمو نیرینهیه، که ژنی بن داخووازی کرابی دووای گوویزتنموهش تا مانگیکی همر زاوای پیده لین. نازناوه بن میردی خوشک و کچ و ثافره تانی نزیک.

زلواههندی: رِپّک کموتنیّکه له نیّوانی زاوا و خمزووراندا بمو ممرجه، که زاوا همر لممالی خمسوو و خمزوورانیدا بیّنیّتموه.

زاوايى: زارايەتى.

زوه: نزیکترین نهستیره یه لسه پوژی. تسیر، نهستیرهی زانسست. سیوه یل(عتارد).

زاوهره (ئەردە.): زاوور.

ز هوزة: زاوزێ. (خق.) زاوهزق. (همورا.) زهه. (پهوا.) زهوهزه. (همورا.) زهه. زمو، بمسمره تا و کانگای زانی ثاژال و مالاتانیش همر ـــ دهڵێن. زاوزوو: رگ کردن و مندالبوون.

زەبەنگ: زەرەند.

زهبر: زور، هيز، تين، (باک.) بره. تعوورهي كوتان و ليدان. يي

زەبرەبەند (خۆ.): قوزەڭقورت، دەردىكى بى ئامانىه تىدنها لىدكاتى خورادن و خواردنهوه به کار دهبري ده لينن به ـــ بي: به قوزه لقورت بي.

زەبرەقوتە: زەبرەقوون، ھىلكە، خا.

ز*ەبرەقوون:* ھێڶػه.

ز**ەبرەقوونە** (ئاك.) : ھێلكە.

زهبربهدهست: زهبردار، مسروی زوردار و دهستدریژ، دەسدرىد. ـ ى: زەبردارى.

زهبردار: هيزدار، دمسته لأتدار، بهتين، زهبربه دمست. ـ ى: زوردارى.

زهبرگهیاندن: نهیم گهیاندن به چتیک.

زەبروزەنك: دەستەلات، زوردارى، سام، ساف، توندوتيدى لسه كاروباردا. ـ ى: دەستەلاتدارى.

زهبرۆوونى (ھەورا.): تەووژمى خووين.

زهبلهک (باک.): ریخوّلُهی تعستوور. ــداگرتی: ریخوّلُهی پړ.

زهبلهک نهستوور (خز.): کسینکه دهست ر پینی نهستوور ر خوشی ته پ ر

زەبلۇق: چتى لووس.

زهبنینی (باک.): لیدران، کوتران، نازاردران، فریودران.

زمبوّر (باک.): باڵندهييّکه.

زهبوون: بي هيز، ناتروان. ترسهنوک، له، بيتين، زار. (همهورا.) ترسمزالاً. كمنمفت. گيانداري لاوازي بي هيّز. ــ بوون: بي هيّز و كمنمفت بوون. _ كردن: بي هيز و كهنهفت كردن.

زهبوونى: بى ھيزى، كزى، ناتورانى، بى زورى.

زەپەلاچ: فىلەتىن، زړ، زړتىبۆز. زەبەللاح، حۆپە، ناقۇلأ، لىەندەھۆر، زهها ، زها . بزگیانلعبهری زل و قه له به کاردهبری.

زهمه (باک.): زور، فره، گهلیّ.

زه حف (زا.): زور له همموو چتێک. (نهرده.) بێهوٚش، لهسهرخوٚچوون،

زهحفهران: زهعفهران.

زەحفەرانكردن: رەنكى چتيكى كردنه رەنكى زەعفەرانى.

زه حفهرانی: چتیکه رهنگی وهکوو رهنگی زه حفه رانی وابی.

زەحفكرن: دڵچورن.

زه حله (فه.): زراو، زهرده کی، ته له کی.

زهحیری: زگچوون به خووینموه ، خووین دانیژتن.

زه خهره (بلّ.): هـهرسه گيکي بهرازيکي بکووژي کهميکي له پيستي به رازه که ی ده که نعوه و کونی ده که ن و له ملی سه گه که ی ده که ن به و پارچه پیسته دهلین س. (نهرده.) رووی کهوا و سیخمه و قاپووت و چتی وایمه بهو مهرجه، که پیست بی.

زەخەن: ناراست، دەخەن، تەمبەن. قومارباز.

زهخت (زا.): نهقیزه.

زهخته (دەر. ، پيره. ، كه.): نەقيزه. سەختى.

زهخم (همورا.): برين، زام، كولك.

زهخماوي: بريندار.

زهخمه (باد.): سيخمه. (هسهر.، كه.) ئهو قايشهه ركيّفسي تيهالدهكيشري بازيناوهيه. (موك.) لووغمه.

زەخمەپىيچ (ھەررا.): برين پيېچ.

زەخمېمىس (ھەورا.): برين پێچ.

زهخمدار (هدورا.): بريندار، زامدار، زامار، كهلهل. ــي (هدورا.): برینداری، زامداری، کهلهلی.

زەخمدەركردن: سەرھەلدانى برين له لەش.

ز مخمك: قايشيكه به زينموه ثاوزهنگي تيده خري.

زەخمكردن: زەخمداركردن، برينداركردن.

زدده: زاده، گیرزاده، دامساوزاده. شکست، زیان بهسمهرها توو. چتی

زهدهدار: هاجری.

زهدوخورد: ليّكداني درويا چهند كهس.

ز**هر** (باک.): زهرد.

زهر: ووشه یه که بـ ق هاندانی زه راندنس کـ هر و نیستران بـ مکارده بریت. (هغورا.) زیّر، پوول، پاره، دراو. تهلاً.

زەرا: چتى زۆركەم.

زهرات: كەغەشامى، زورات.

زهراف (باک.): خووينړينژ، بکوژ، کوژهر.

زهریفه (زا.): کونی چکولهی دیوار.

زدراندن: زدرینی که رو ئیسترانه. (که.) شهاندن، ندرده سهرد، زووړ ډزووړ.

زهراني (كف.): چۆك، ئەژنۆ.

زمراهی (باک.): زوردایی، زورایی، زوردی.

زهرایی (باک.): (باک.) زهراهی. زهردایی.

زهره (باک.): رهنگزهرد. زهردوویی، زهرتکی مالأتان.

زهره (همورا.): چاره، رهزا. ــ تال: رهزا تال. (مــوک.) زهرهی کــهر و ئيسترانه، ستړه. زړه، زووړهزووړ، سهره. ته ده دهنگي زهړيسني کهرو

زەررە: ئىسك. ــى تالە: ئىسكى قررسە.

زەرەقوشترە (ئارى.): زەردەشت.

زەرەتاڭ: ئيسك قورس.

زه وهزه و: زوو و هزوو و ، ئه وهنه و . زهوه ی یه که له دووای یه کترییه .

زەرەشىرىن: ئىسىك سورك.

زەرەك: ملوانكەي زەردوويىي كارەبا. (باك.) زەردوويىي، نەخۆشىي زەرتك.

زهرهکهت: وینجه، شعوهر، گیایهکی دهستجینه دهکریته گزره، که ناژالآن به تهرِی و ووشکی دهیخون. زەرخەسوو (ئەردە.): زرخەسىور.

زەرخرى: زێړکړى، زەرخړيد.

زەرخرىد: زەرخرىدە، بەندە، كەنىزەك.

زهرخړيده: زهږخړي، زيږكړي، زهږخړيد. بهندهيهكه به پوول كړابي.

زهرد: رونگیکه وهزهردینه ی هیلکه ی دهچی، زه پ و په گیکه هه تاوزهرده . گه لای دارانیس، که ووسکبوون زهرد هه لده گه وین . سب ی په نگسی پر ته قالی: حوول، حوویل. (موک.) کیوی چ پ و سهخت. کیویکیشه له موکریان. تاش، که مه در (که.) ماهو شاخیکی سهخت و داتا شراوه و هکوو گه لی عه لی به گ. شووینی سهخته له چیایاندا، ماه. (بابا.) جووره ترییه که. مسی زهرد کانیکه سهماوه رو هه ندی نامرازی تری پی در وست ده کری.

زەردال: سەندەل (گيايەكە).

زەرداڭوو: زەردەلىو ، قەيسى.

زهرداو: زووخاو، کیماو، ثاویکی زهرده له برینان دیشهده ریّ. (باک.) تعوول. سهفرا، ثاویکی تال و زهرده له دهروونی ههندی کهسهوه دیشه دهری پیّی ده لیّن سهفرا.

زهردای (همورا.): زرینچک.

زەردىيى: زەراھى، زەرايى، زەركى، زەردىتى. زەردىنەى ھىلكە.

زهردایی کردن: به ناستهم تروسکه کردنی چاو.

زورده: نهرمه پیکهنین، گرژینهوه، بزه، زوردهخهنه، زوردهکهنی، لیس خهند، (باد.) ده شکهنی، لیس خهند، (باد.) ده شکهنی، روردهلیو، لیچ خهنه. _ی ههتاو: زوردهخور، زورده په پ، گزنگ، گهزهنگ، تیشکی بی تینی خوره بهسهر چیا و جیگایانی بلندموه. __ که تو تووه. _ ماوه. جووره ماسییه که وه ک قاشته به لام پووله که کانی په ق و زل نین و له خوواردنا فی نادری. جووره ترییه که. (زا.، باک.) زورده له. هملوای شه کری، که له شیر و برنج و چتی شیرین دروست ده کری. (باک.) نیری نافره تانه.

زهردهبي: جووره دارهبييه كه له چوارجوورهكان، (باك.) بي زهر.

زەردەپھېز: زەردە، زەردەلپەر. زەردەى ئېتواران. كاتى ئاوابوونى خۆركە زەردە بەسەر كەلەرەبى.

زەردەپيهاتن: پيخۇشبوون. بەسووكى تەماشاكردن، گەمەپيكردن.

زەردەجۇش: خەركان، خەركانە.

زەردەچەوە: زەردەچيوە.

زەردەچۆ (ئەردە. ، ھەورا.): زەردەچتوه ، زەردەچرو.

زەردەچيوه (ھەر.): زەردەچيوه،

زهردهچیّوه: (همورا.) زهردهچیّ. (همو.) زهردهچرو. دهرمانیّکی زهرده به ووردکراوی بهسمر چیّشتی شلمدا دهکریّ.

زهرده خفف (همهررا.): زهرده، (بساد.) ده قکمه نی، نهرمه پیکهنین، گرژینموه، بزه، زهرده کهنی، زهرده لیّو، پیّکهنینی بیّ ده نگ، دزه خهنمه، لچ خهنه.

زهردهدرك: دركنزهرد.

زهردهزیرد: (بابا.) بالنده یه کی بچووکی سهر رهشه له هه الفرینیدا دهزیرینی گهرمین و کوویستانی ده کا. (موک.) بالنده یه کی چکوله ی

زهرهکهو (زا.): زړهکهو.

ز**ەرەكى** (باك.) : زەردايى.

زهرهنگ: زهرهند، گیایه کی به هاریی گهلاپانه دووبه دران دهگری په کهمینیان وه کور گوو پچکه و نهویتریان وه کوو شهمامه یه بو کوژتنی کرم به برینی چوارپیّیانداده کریّت.

زهرهنگ مر: زیّرینگ مر، کمسیّکه زیّرکاری بکات. ــــی: زهرِکاری، زیّرکاری کردن.

زدرموشان: شاباش، شاراش.

ز<mark>ه په هان</mark>ن: مىبىس ئىسىم كىتىشى كىسىتىكى وايە، كە بەرزىر ئىمخىتى بدوى و باخروى.

زورب (باک.): چالاکی.

زهربي: جووره داره بييهكه.

زوریاف: زیریافت، زوری، کری بهسیم. رازارووه، کری سیمدار.

زەربەش (باد.): زەبەش.

زەربىنىن (ئەردە.): لىدان، كوتان.

زهربیچی (زا.): مردی زهرده له و لاواز.

زەرىيىن (ئەردە.): لىدران، كوتيان، لىدريان.

زورت : (هنو، ، رووا،) زوردوویی، نازاریکه تووشی گیانلهبدران دیست سییندی چاوی و پیستی لهشی زورد هدلدهگدری . (باد،) جووره ترییه که . (خو.) گرتهک. باژولله، کولکیکه له منداللی ساوا دیست تا تمهنی سی مانگی، که دورنهی دویکووژی . پیستی مریشکی روش دویرو ینیستی مرورووی کاروبا و به موورووی زوردیش دولین، به دهستهوانه یه کیش دولین، به دهستهوانه یه کیش دولین که له موورووی کاروبا دروستکرابی . (باک.) زوردینه ی هیلکه. گیایه کی به هارییه به ته به ی پوشه، که ووشک بوو زورد دوبی و خوری و به به ی پی رونگ دوکری به دوردی کی جووان.

زەرتكە: جوورە گەغيىكى زەردى دەنك قەللەرە.

زورتووتک (باک.): زوردی کا.

زهتک: گدلآیدکی بچروکه وهکوو وهج لهبن گدلآی تووتندا زهرددهبی. زهرتوشت: پدروهردکار، ندژاد پدروهر، تړووم پدروهر.

زهرچی (باک.): هغوه تا سغوزایی به هارانه.

زمرزا

زهرد و سهییه . زهردوره ، زهردولسه. (بابا.) زهرگه ته. جووریکه له نورده و سهییه . زهردوره ، زهردولسه. زهرده و الله. زهرده و الله . رکاوییه برخ که چه لمی و الله .

زهردهشامی (خود): بالنده یه که به قه د ههویرده یه دهنگی زور خوشه.

گۆرەوى چنە، گۆريەچنە، بەسى جىوور دەخوويىنى سەربالەكانى رەشە ئەرانى ترى زەردە لەنيو دارستانى پر ئاو و چۆلان دەژى.

زوردهشت: (همورا.) زورتوشتر. پهروهردگار، ترووم پهروهر، نهژادپهروهر، زورتوشت، زراتهشت. زوردهشت، زوردهیشت. پخهمبهریّکی کورد و له ماده کان بووه نزیکهی حفوت سهده لهپیتش عیسادا له کوردستانیّدا سهری هماده کان بووه ززیکهی حفوت سهده لهپیتش عیسادا له کوردستانیّدا سهری همالّداوه و زادگهی وی شاری سهردهشته و رووی لهگهل کرد، که روو لهپهرستنی خودای تاک و تهنیا بکهن. ناوی باوی: (پوورشسپ) و ناوی دایکی (دوغدیّ) بووه. بهویان (زورتهشت نسپیتمان) هم کوتووه، له داستاناندا میرووی ژبانی وی به (۲۰۰) سال پیش عیسا نیشاندهدهن بهلاّن میروونووسانی راسته قینه لموبروایهدان، که زوردهشت لهسهدهی حموتمهی پیش عیسا واته لهسهردهمی فهرمانرهوایی ماداندا و لهپیش دستهلاّتی ههخامهنشیان و لهسهردهمی ساسانیهکان له کوردستانیّدا نایینیّکی دهمی بوده و نامهی ناسمانی وی ناویستایه.

ز**ەردەشتى**: مەزدەسنى.

زەردەكەنى: زەردە، زەردەخەنە.

زهردهکی (فه.): زرار.

زەردەخەنىكار. زەردەخەنىكار.

زەردەكوو<u>د</u>نى: گيايىدكى دروارىيىد، كىدتىرەى زەردى نىدباتى لى پەيدادەبى.

زەردەنە: ميوەيدكە لەبەر ھەتاو ووشك كرابيتەوه.

زهرده نه: مروى زهرد و له رو لاواز، ره قوله.

زەردەئىمر (باك.): زەردەى ئىتواران. زەردەپەر.

زەردەلۆ (ھەر.): گيايەكى زەردە.

زهرده السوو (هسهو.): قهیسی تسه پر و تسازه. شسیلاته، زهرده السووی. زهرده الود. (باد.) همآلووژه زهرده. (لو.) قهیسی.

زەردەللووێ (لى. ، ھەررا.): قەيسى روشك و تەړ.

زەردەئيو: زەردەخەنە. ـ ى: بارى زەردەخەنەي.

زهردهمار: جووره ماريکي زهردي رهقي پيسي کوژندهيه.

ز*ەردەماسى:* ماسىيە زەردە.

زەردەنيو هيلهى (همورا.): زەردىندى هيلكه.

زهردهوالله: زهرگهته، زهردهوالله. (بابا.، همورا.) سیرهموّزه، گیانداریّکه رِهنگ زهرده بالدار و چـزورداره لـه هـهنگ و میّـش زوّر گـمورهتره و همدیّکیان کوژندهن.

زهردهوه لى: گۆرەرى چنه، بالندەيەكه لىه كۆتىرى گچكىەترە. زەردەريلىه، بالندەينكى زەردى جوانى بالارەشە.

زمردهویلّله: گورموی چنه. باڵنده یه کی زهرده هیّنده ی خهزاییّکی دهبیّ. (شا.) زهردهشامی. (گمرد، باک.) زهرده یّله.

زەردەھاتن: گرژینىوە.

زهردهی (همورا.): زهردوویی دهستی ژنان.

زەردەيى: زەردى. (ئىمردە. ، زەن.) زەردوويىي كارەبىايى دەسىتى ژنــان و ئىيتر.

ز*ە*ردببو: زەردبارە.

زهردهباوه (جا.): زهردنوویّن، مهیلمو زهرد، ړهنگیّکه به زهردی بړوانی. زهردهبوون: ړهنگپهړین. زهردهملّگهړان، ترسان. ووشک و ړه قبوونی گهنم و جق، کاتی درویّنه. گهییشتنی برین و قوونیّر.

زهردسیری: جووره گیایهکه درووی ئیّجگار زور وورده.

زهردکه (بابا.): جووره تریّیهکه.

زهرد کردن: نیوه کولاندنی همندی سموزی بامی یا کمنگره، که زهرد کراوه. زور ترسان و زهرد همانگه ران.

زهردكرياك: زەردكراو، نيمپەز، نيم پوخت، ئاوپەز.

زهردكي (فه.): زهرتك.

زەردىنەيەى ھىللەي (ھەررا.): زەردىنىدى ھىلكە.

زهردوره: بالندهیه کی زهرد و سپییه. (کق.) زهردهزیره.

زەرگەتە. (دزە.): باڭندەيەكە. (دزە.) زەرگەتە.

زەردۇپىي (ھىمورا.): زەردورىسى. نارى تىرەپىمكى كىوردە ئىم رۆژەلاتى سىروان.

زهردوزول: چتى زەرد و جووان.

زەر**دوو**زى: بەسىم چنين.

زهرهوسوور (زهن.): کۆلکەزتېرىنە. گولار بەرگى پەنگارپەنگ. مندال: گيو كۆشتىك ـــى لەپاش بەجى دەمىتىنى.

زەردووم (باک.): دارى شەرپىيە، گۆپاڭ، داردەسىتى شەرى. نەخۆشىيىەكە تورشى مرز و مەرەزە بى زەرديان ھەلدەگىرى.

زه دهوویی: زهرتک، (همورا.) زهردهی. راوه ندی چینی ده مسقال، شه کر (ه)م. به و ردی لسه نیر شاوی شووتی یا شه کراویدا سبه ینه و نیسواره بخوری تمود پر که لکه. موورووی زهردی کارهبایی. (دهر.) کارهبا، زهردی. (زهن.) زهردهیی. ژنان به رموور و دهسته وانه ی لی ده هزننه وه لهمل و دهستیانی ده کهن.

زهردێ (بابا.): جووره ترێيهکه. نێوی نافره تانه.

زەردىنىە: ـــى ھىتلكەى: (باد.) زەركا ھىتكى. زەرتىك. ئىمو بەشە زەردەيە، كە ئەنار ھىتلكەيدايە.

زەردىنىق ھىللەي (ھەررا.): زەردىنەي ھىلكەي.

زهردی (زهر.): زهردوویی، زهرهک. (باک.) بستزهک. پهنگی زمردیته زهرد، زهردیتی، زهری.

زەردى شامى (كۆ.): باڭندەيەكە.

زەردىنە: خشل، چەكى ژنان.

زهردیوه ای (همورا.): بالنده یه کی زهردی بچووک و جو خوره له پاساری گیکه تره و بالنی رهشه.

زەردىوى: زەردوويى.

زهرزا: ناوي هۆزيكى له ناوچەي همولير.

فىرھەنگى كىردىستان

زهرگووز (باک.): جووره داره گوويزيکي زهرده.

ز**ەرگوون** (باك.): رەنگزەرد.

زهرگێ (باک.): ناري ژنانه.

زهرنساس: زهرشناس. بهردی مهحهک، به مروّی زانا و شارهزای چتیش ده نیّن.

زه پنهقووته: زه پنه تور ته توره الله الله ته ته ته ته ته ته توره بالنده یه کی تازه له ه یلکه ها تبیته ده رو هیشتا تووک و په پی ده رنه کردبی. په نجمی بالابه رزه ، قامکی نیزه دراست.

زه رفهقووته آنه: زه رنه قروته، جروچکه بالنده و بینچووی مالاتنان و ثاژالانه اله پیش په د و تووک و منور ده رکردنیدا، پتر بن جووچکه ی بالندان به کارده بری، که هیشتا په د و تووکی ده رنه کردبی.

زەرىنگەر (ھەررا.): زىرىنگەر.

زەرىنووما: گوندىكە لە باكوورى نسىبىن دايە.

زەرىنىخ (ئەردە. ، باك.): زەرنىق.

زه رنیق: زه رنیخ. دهرمانیکی زهرد و قورسه له دهرمانی گهرماوی دهکری تا بهری پی خاویدنکریسته و کریسته مهرکریسته مهلخمه کریا له (هدوشار) یش ههیه.

زەرنىكار (ھەورا.): بەزىرنەخشاو.

زه پوه په ق : قاقمزی زهرد، قاقمزی به زیّر شاو در او یا نه خشاو. تاجی گولّ، که زورترین نیسه رگویی ناو داران داده نریّت.

زهروهشان (نمرده.): شاباش، شاواش، زهرارشان، زیرهوشان، بهخشیش، خهلات.

زهرو (باک.): نيوي ژنانه.

زهروفار (همورا.): پارهگور، دراوگورهوه.

زەرۆلە: باڭندەيەكى زەردى گچكەيە.

زهروو: (همر.) زیروو، مارمژ. زالوو، زهلوو. زورک. (وان.) زووری. زاروو. کرمیککی پهشی تاوی دهم تیژه خووینی پیس دهماژی له لهشی مردیان.

زهرووگر: کهسیّکه به پوول زهرووی به لهشی تهم و تعودوه بنیّ.

زەروزيوەر: خشل، چەك.

ره زهرهاتن. زهرهاتن: بررانه: زهرههاتن.

زەرھەئى (بار.): جوورە ھەڭووچەيەكە.

زهرێ (باک.): نێوی ژنانه.

زەرىڭە: زەرباث، زەردەزىرە.

زهری (باد.): پهری، جووان، نازدار، دهلال (باد.) پهری ړوو، پهری روخسار. له مهقامه کونهکاندا بو پرچ زهرد بهکاربراوه. (باک.، باد.) جووان، کچی عازهب.

زەرى (ئەردە.): زيرپافت، قولاپەچن، سميچن.

زهريا: دەريا.

زەريان (فە.): زەرين.

زەرىيانى ھەر (فە.): زەرىنى كەر.

زهریپ (باک.): سنوور. جیّگهی پیّک گهیشتنی دوو چوّمان، دوو ئاوان.

زەرزافئىق: دارىكى درىيرە نىيوەراسىتەكەي لەسمىر جىكىايەكى بىمرز دادەنىرى دورمنىدال سىورارى ئىم سەرەوسىمرى دەبىن ھەردەمىمى يىسەكىكىان بەرزدەبىتەرە. ھەللادىرشە.

زهرزهقات (باک.): سموزهوات، سمبزهوات، سمبزی، پنجار.

زهرزهنگ: پسپسۆک، تفسیح. رستهی میوهی ووشک.

زەرزوور (باک.): پەرەسىركە، پەرەسلىركە.

زهرسک: جووره داریکه تیکولهکهی دهکری به دهرمانی چاو.

زهرسۆر (باک.): سووريّکه به زهردي بړوانيّ.

زهرف (ع.): پاکهت، که نووسراوی تیّدا بوّشرویّنانی دوور و نزیک رِهوانه دهکریّ. چیکلّدانه، پشبوو دریّژ. نازاد لهکاروباراندا،بهـــه یا بیّـــ.

زەرھارا: پارەكۆرەرە.

زەرقى: كەل و پەلى جوانى رەنگىن.

زورک (باک.): تاسی نارتید. (بوتا.) گادوشه، بیردوش. سهتل، پهقرهج، تاس، تاسه، کاخک، کاسک له خاکی دروستده کرا. زهرگ. تیکولی گوویزی تهره، که مکول. (باد.) جووره ترتیه که. (زا.) زهردینه ی هیلکه. (باک.) زهرتک.

زهركاهيّكي (شهم. ، باد.): زهرديّنهي هيّلكهي.

زهركمتاف (زا.): زهردهى ئيواران.

زهرکهزهوی: گیایه کی بندار و شیرینه پهلکی وههی کهرهوزی دهچی، پاک دهکری، بهرزنابی و بهسهر زهویدا راده کشی و پهخش دهبی، سهلکه کهی به پاککراوی شیرینه و دهخوری.

زه پرکهش: جوانکردنسی دیوی دهرهوه ی چتان به زیّر، ئاوهزیّر، رووکیشسی

زهر کهشي: ئاوهزيرکاري چتانه به زير.

زهړكفت: دەرمانيكى زەردى جوانـه دەگيريتـهومو لـه ړووى هـهندي چتـان دەدرى، بۆجوانى.

زهركووز (باك.): داريّكه.

زهركي: رهنگ پهريو، رهنگ زهرد.

زهرگ: ئامراز یکی شه پی بووه. شیشه ئاسنیکی درید و ده رویشان له پوومه و لهشی خوبانی پاده که ن ، فه یکه ی شیخان زه رگه فه کوکه وانیش ده رویشه. (همر.) دهستمه نجه ل. (نمرده.) لیدان، کوژین، توپ لیدانی مندالان له توپی یه کتری، تیخستن.

زه رکال (شهم. ، همورا.): زهنگال، رهشکه، پیلاویکه له موو و خوری دروستده کری بوسه ر به فر و هیشکانیش باشه. (شهم.) له لبادی سهر و بنی دروستده کری.

زهرگفته (که. ، بابا.): زهردهواله. زهردهزیره. چژ. (باک.) موزقرتک. زهردوله. زرکتک. زرگیته. زلگیته، ستینگ. (باک.)

سيّو، شاندهليك. ناوى ديّيهكييه له سهرچنارى خواروو له سليّماني.

ز**ەرگ**ەر: زىرىنگەر، زەرەنگەر.

زەرگەزەۋى: بروانە: زەركەزەوى.

زهرگهنچ (باک.): تاج، تانج.

زەرگۆز (زا.): يەلك.

زمرگدته

زەرىجەك (باك.): گيايەكە.

زهري قيج (باک.): زهردي کراوهوه.

زهیقین (زا.): هدلاتنی روژ و تریسک و هنړی.

رهیمین ارد.): همه سی رور و تریست و هوری. •

زهریله (باد.): بالندهیه کی گچکهی زهرده، زهردی وهلی، جوّخوره.

زهریم (باک.): نیرگس، نیرگز.

زەرپىن (ھەررا.)؛ زېرىن. ــ كەممەر؛ زېرىن كەممەر. زەړاندنى گورىدرېر،

سەرران. (ھەورا.) سەرين. زړين. بەخۇفشىن، لە خۆبايى بوون.

زەرينۆك (ھەر.): گيايەكە.

زهريوهن (همورا.): گيايه کې کورټستانييه بنجه کهي په ووشکې دهها ړړێ برگټښته زوونه په بريناندا ده کړي و زور باشه.

زهعف: بيهوشي، له هوش خوچوون.

زە<u>عفىمە</u>دان (ع.) : گوڭيّكىي زەردى بۆنخۇشىي سىسورىياوە زۆر بىسەنىن و بەكەڭكە بۆدان ئيّشە.

زهعفهرانى: چتيكه رەنگى وەكوو زەعفەرانى وابى.

زەغەرە: زەخەرە.

زهفه ل (باک.): گژوگیای گهنده، که لهناو ده غل و داندا شین دهبی. ده غلل، ساخته چی، تعنبه ل.

زەغەن: دەغەن، قەلب، تەرەزەل، تەنبەن. كەسىپكە كارىكى لەدەستىشى. بى نەپكات. ساختە چى.

زەغەڭى: تەنبەلى، تەرەزەلى.

زه غهل (باک.): گیایه که له نیو ده غلودان و بیستاناندا شین ده بی و یه سند نیه. یه سند نیه.

زهغچوون: لمناو چرون، تهفرو ترونابرون.

زهنت: زفت. زموت، گرتن، داگیرکردن، زمووتکردن.

زمفحمران: زەعفەران.

زهفی (باک.): زهرییه که کشتوکائی تیدا بکری.

زەقاڭين: يەكىنى.

زمقانن (تمرده.): كمنانن، (تمرده.) ترهقانن. وهپيّكمنين خستني مندال. زرورقاندنموه.

زهقه: بزهی چاو. ــ ی چاوی دی: بزهی چاوی دی.

زهقسهزهق: زیتسازیت، زه قزه قسه. بسه دروچساوان نوواریسن. زیانسازیق، چریکهچریک.

زەقەل: زەغىل.

زهقههاتن: بزهبزی چاو، چاوی زهقهی دی.

زهق بوون: زق بوون، زیت بوون.

زمقزمقه: زەقەزەق، بە دورچاوان نووارين.

زهقکردن: چاو زهق کردنموه واته به دوو چاوان تهماشای کهسیک یا چتیک کردن و چاو لی نهقووچاندن.

زهقکردنهوه: چار زهق و بزکردنهوه.

زهقنه: چتيکه زور تال و ناخوش.

زەقنەبووت: ژەقنەمورت.

زهقنهپووت (زا.): ژهقنهمورت.

زوقف هېووتکردن: زوقف کردن، ورته په کسه به کاردیّنریّ به سووکیيه وه بق خوواردنی چتیّک له لایهن که سیّکه وه.

زەقنەمووت: ژەقنە.

زەقنەمووتكردن: ۋەقنەكردن.

زمقنی هملا: ژەقنىمبورت.

زهقین: پیکمنین بهدهنگی بهرز، بهقاقا پیکمنین، کهنین، زهقیان، ترهقین، تاماد.

زهك (هدورا.): تنجكه، تينچكه.

زمكة (ع.): ناوى ثافره تانه له (زكيه) وه كورتكراوه تعوه.

زمکر (زا.): وورده بهردی شکار و ووردبوو.

زمڪليّره: (بار. ، بابا.) چلووره. (همورا.) پهيسه.

زه آن: چلّه گیا یا پروشتیکه. زل. قرپور، به جروره گیایه کیش دهلّین، که لمنیّر قورِیّدا شین بیّ، جهگفن، گیایه کی ثاری و بلّند و سپی و سیّ کروره و سروره بر کررتان دهستده دات و له گرویّ ثاوان سهوز دهبیّ. (همورا.) جروره جه گفتیّک حسیری پسیّ دروستده کمن. گیایه کسه قاقسازی لیّدروستده کریّ. تمرکه، گابی، جروره قوره پرهشیّکه بعنی پیّ پرهشده کریّ و له شرویّنی گهراودا پهیدا دهبیّ.

زه ۱۳۵ سدلاته، جروره خرو اردهمه نییه که له تروزی یا خهیار و تعماته یا له سرکه و همندی چتی تر دروستده کری.

زاه الله تیره یه که کوردی نامورده (عاموردی) به ناو (ده توریا) و (مه لا) دا بلاوبورنه وه.

زولاگووئی (باک.): گیایهکه.

زەلال: زولال.

زهلام (هدو. ، بابا . ، که .) : پیار ، صرلا ، صدرد ، صدردوم . لاهیر ، گدوره ، صدن ، زلام ، کمل ، بددیمن . (بابا .) گیایه که له قدراخ جوّگه و نیّو گولاتندا شین دهبی ، نیر بدون بلند و چلچل و لووس و تعنها هملادچی . کابرا ، همرامه ، وانیّک . ووته یه که بر یه کیّک به کاردیّنری که ناوی نمزانری یا لمبدر بی غوودی به کارببری .

زه لاممهريّ: سهلّته ريّ، ريّگايه كه تهنها زه لام بتووانسيّ پيّيدا بسروا نسه ك وولاّخ و كاروان.

زولان (هدورا.): بای شهمال، روشها ، زریان، زلان. ناوی دیه کیه له ناوچه ی سرووچک.

زەيىنموە: حارانىوەي كىستىك بەخررايى.

زەلانلىن (باك.): تىرۆكردن (لەشلەمەنىدا). بزەلىنە.

زهلاندههوه: حاو اندنهوه ی په کیّک به سهر په کیّکی تردا به خوّرایی و فیپود. زمله (که.): دهنگ، زایه له. (باک.) زلله. دان: زلله لیّدان.

زه لمويان (زا.): شلّمران.

زه ڵزه له: زهردار ، تاووهه وای برینان.

زەڵزەڵۆك (شكا.): خليسك.

زولق: لكان، چىسپين.

زهلکه (جا.): زناو، زهنهک، ثاوگیر. شرویّنیّکه ناوی بوّگهنی تیّدا ومستابیّ و ناویهناو گیاو زهلی تیّدا رووابیّ.

زهلکه (بابا.): جووره ترییه که. شورباوی برنجی بیتام. ناوی دییه کییه له همورامانی نیرانیدا.

زەلكۆ (ئەردە.)؛ نەيزار، قامىشەلآن.

زه آم: نیّوی دیّیه کیه له همورهمانیّدا رتا فگهیه کیش له نزیک ویّیه پیّی دهٔ دُنْ فَی کُوریه پیّی ده دُنْ فِنْ ده لیّن زهلّم.

زهلوو (باک.): زهروو.

زه نووت (باک.): رووت.

زدل و توول (تدرده.): چرپی، پدردرو، پردرو.

زولووتی (باک.): پووتی.

زول و مور (لو.): زيندوار.

زونهان (باك.): قومكران له شلهمهنيدا. خوشين، خزين.

زەنين (مرک.): خروساندن، نەرمكردن. خليسكين، خليسك پيكەر.

زه ایقاندن: چتیک به چتیکه ره نروساندن.

زولين: ھەڭخلىسكان، ھەڭزولين.

زەلىنموە: زەلانمرە.

زهما (باجه. ، همورا.): زاوا.

زهماخووا (تدرده): شيريني زاوايي.

زمماوهن: زممارهند، سوور، داوهت.

زهمنوهند: شایی، بعزم، زهمارهن، هعلّپ مرین، دارهت، ثاهمنگ، کهیف و شادی، گۆرەند.

زهمهن : جروره گولنیکی زهرد و سرور و سهییه گهلایه که می وهک گهلای قامیشی وایه به الآن پانتره.

زهمه کی نیره (بار. ، کنر.) چلروره ، مسروم. نسه شروشه سسه تولانه ، که به گورنسوانه و داروبار و سرولاوکاندا شورد دبنده و خواری.

زهمهن (تمرده.): سارد، ترند، سهخت. زهمهند.

زممهند: قاروون، چر، پهرچ. زور، گاليّک، پر، زهبهند.

ز**ەمەند**ايى: زەبەندى.

زدمبهریش (باک.): سەنیر، سەرین، بالیف.

ز**ەمبەق:** زەمەق.

زەمبەلەك: (باك.) زەمبەرەك. فەنەر، زەنبەلەك.

زهمبوورهک (همررا.): زهمترهک، دوزه قدی ناشی، (کتر.) پوسکه. داریکه لمبنی دولاشی ناشی دهگیری و کونیکیش له نیوه پاستیدایه. نمی، تی ناساو (نی ناساو).

زەمبىيل: زەمبىللە، زەنبىل. دەفرىككى پووشىنى دەم پەللە چىتى تىلدا ھەلدەگىرى.

زەمبىلە: زەمبىل.

زەمتە (خۆ.): تەمبەل، تەرەزەل.

زهمزهمه: بعزم. لمسمرخو گورانی کوتن. همراههرا، دهنگمدهنگ. دهنگه دهنگیکه لمکاتی پمرستنی خودایدا له موغانموه دی.

زەمۆ: ني**ٽ**وى ئافرەتانە.

زهمۆرەك (ھەررا.): زەمبوررەك.

زەمۆك (ھەر.): نيرى ئافرەتانە.

زهمۆمه: (كۆ.، خۆ.) هۆرەيىدك درزى داران دەكوتىرى بىز قىدلاشتندوەى. (بابا.) پرواز. (خۆ.) دارىكى پىدەگرن.

زهموورهك: تهندرورهي ناشي.

زهمههر: زمهار، زمههر. (کرما.، مرک.)، زهرهر. دانهریّلهیه که بریّتییه له ناردی (۵، ۲) مانگان. پاییزان، که گهنم تابه هاریّ لیّکریّ دهلّیّن: زهره ری لیّکردووه، زهره ری ههیه. کاتی ...: کاتی ناماده کردنی دانه ویّله ی زستانیّ.

زهمي (كه.): زموي.

زهميله: زهمبيل، بهرچنه، بهرچينه، دهفريّکه لـه توول و قاميش دروست دهکريّت.

زهمین (همورا.): زهوی، خاک، تمود.

زهمین بین: زهری پیّو.

زهمين پيو: زەرى پيو.

زهمين پيوان: زهوي پيوان.

زهمين پيم (هنورا.): زهوي پيو.

زممين لمرزين (فه.): زەلزەله، برولمرزه.

زهن: زهر، زاوزێ. (همورا.) زهه. ممهرِومالاٌتێکه زهوی تێکموتبێ. زهندهی: ثالقمو یا بازنهیهکی زێړین وهیا زیویینه لـهقوٚڵی ړوو تدهکرێ و سمریشی وهکوو سمری ماری وایه لمسمو ثالقهکه ړاکشاوه.

زمنار (باک.): زیننار.

زهنه: (همورا.) زهنه. ثمم ړېک (اشاره) يه (ه) که به ثارهوی (سکون) ی پيّدهڵيّن، همرپيتيّکی بيّدهنگ که بزويّنی نمبيّ زهنمداره وهکوو پيستی (ح، د) له (نمحمد) دا.

زەنئەق (ئەردە): زەندەق، زارە، زارەر.

زمنهخ (ئەردە.): چەندكە، كردى چەندگە.

زەنئەقتۇقىن: ترسان، زارورچرون،زرارچرون، زەھلەچرون.

زەنئىقدار: ئەترس، زارەردار، زەھلەدار.

زەنەقدان: گردى چەنەگە. زەنەخدان، چاڵى چەناگە.

زهنهک: ده تن، زهلکار. زنهک، زناو، زنه، ته پهژن. (خق.) شرویمنیکه ناوی لی ده رچوریی ر لهبهری بروات و کژوگیاشی ههیی.

زهنبهره (شيّخ.): دروزهله. دروبلوويري ليّک گريدراوه.

زونبهره (باک.): زونبهله ک. فهنهری کاتژمیر و هی تر، که بریتییه له تیلیکی کهمیک پان و دریژ و هه لکراو به خاوبوونه وی کاتژمیره که له کار دهکه ی کاتژمیره کوکته کار.

زمنبوور (لو.): زەردەراڭ، سىرەمۆزە.

زونبيله، زوميله، بورچينه. زومبيل، نيّسوی ديّيه کيشه له موکريان.

زەنبىلە: زەنبىل.

زهنچ: زهنگ، زهنگه، زهنجار. ژنگار، کریژ، کهمارا.

زهنجهفیل: ره گی گیایه کی گهرمیانی و سپییه زور توند و تیژه ووشک ده ریّت. ده کریّت.

زەنجىر: (لو.) زنجير، ئاڭقەريز. ــبەند: زنجيربەند.

ز**نجیره:** زنجیر.

ز**نجیرەبەند**: زنجیربەند.

زنج (همورا.): چەندگە.

زهنخ (باک.): گەنىو، گەنى، بۆگەن. (باک.) خەنز.

زهند (فه.): گزشتی قرل. (باد.) زهنده، گزلمی دهرکیید. باسک. قرل. (موک.، رووا.) مهچه کی دهست، (باک.) به فشک. باسک. جیگای بازنه. هززیکی کورده که ریم خانی زهندی لی هملک مو تووه. (باک.) جومگه، جومژگه، ناوی نمو ثیلمی (شاپزنی) یه یا (شاه پهسنی) یه خویان دهلین (نمم پسمامی شاین)، که ریم خانی زهند پادشای کوردستان و خوشی کوردبووه زور ویده چی، که دانیشتووانی نمو گونده له پاشماوه ی کمریم خانی بن.

زمندا: گوندیکه له باشووری قامیشلوویه دهبی له نیلی زهند بن.

زمندهنیست: پهرتورکی تاسمانی زهردهشتییه. زهنده فهستا، زهنداویستا واته تعنیستا، همرئیستا، معبهس لعوهیه، که ههرکاتی زهندا ویستا بخوریزیتموه بو تعوکاته دهبی.

زمنده (باک.): زهند، گۆلەي دەركى، دەركى پيدادەخەن.

ز**ەندەزىرە:** زەردەزىرە،

زەنىدەشۆر: چووارقاپ، چارقاپ، جوورە سەكىكە زەنىدى لاى پاشىموەى ھەر چووار پەلەكانى لەسەر زەرى دادەنى.

زەندەقەستا: زەنداقيستا.

زهنده ق: ثایین، له زهندیق وهرگیراوه، کوم، دین، زهله. (کهه) ئهترهش. (پوژه) زهندق. نهتره، ههترهش. زراو، ووره، سی چوو: کومی لیکرد، وورهی بهردا.

زەندەق چوون: تۆقىن لەترسان.

زمندووك (باك.): قرّلٌ پيّچيّكه لهكاتي كار كردنيّدا دهكريّته قرّلٌ.

زەندۆر(رەرا.): زەندۆل.

زهندوّل: خدمخورک. (هدو.) زهریدکه رووکاری دهرهوهی ریّک و بی پهانه و بی خدوشیی تخدوشیی به نام و بی خدوشی ا برووخی. دریدیول (خود.): خریّکی گدوره یه نار دریبیّتی سا ناوی تیّدا راوهستابی یا نا. (ردوا.) شوویّنیّکه ناو بهبنیدا روّچیّته خوواره وه. (دزه.) جیّگایدکه گلدکهی رزیبیّ. درز و قدانستی زهرییه گدوره بی یا گچکه.

زهندی: زهندیت، زهندیک، زهردهشتی، پهیپهوانی زهند، زهنداویست. (باک.) زیندی. ساع، زیندوو. (باک.) زیندهواره وهکوو کیّج ومیّشووله مشت

زهندی، زهندی خووین، پهیپهوی زهنداویستا.

زهنگ: چینگ. چانقرچ. چان، له زهنگولهی گهوره تره. سی کلیسایه: جمخار. رونی تاوتی، پاک، جمخار. رونی تاوتی، پاک، زهلاّل، خاویّن، ووشک. ویّره. (باک.، فه.) بزنیّکه گوویّ و لمووزی وهک

شیری سپی بیّ. (جا.) درز، قهلّهشت، قلّیش. بردن: درزبردنی چت: ترهکبردن. (باد.) تاوزهنگی. (باک.، فه.) ژهنگ، گهمار. گرتن: ژهنگ گرتن. بنافیّتن(باک.): ژهنگ گرتن.

زهنگار (تمرده.): ژهنگال. زاخی سموز، جموهمری گۆگرد.

زهنگارۆ (باك.): ژهنگارى.

زمنگال (ئىدرده.): زەنىدەک. (مىوک.) گۆرەرى ئىدرىزيان، گۆرەرىيىك، لاسىكى ھىنىدە درىد بى بىگاتە ئىدرىزيان، ئىه چەرمىش دروسىتى دەكەن. ھىنسوى دال.

زهنگان: شاریکی کوردانه له کوویستانیدا له نیّوانی قعزویّن و بیجار و همهدانیّدا، ناوی گرندیّکیشه لعناو همفیّرکاندا.

زهنگه: (خوّ.) زمریه که شینایی همین نیشانهی نموهیه ، که زمویه که ر وغی همیه به لاّن ثار لمورّر زمری دم زمها تبیّ. که ، جومگهی لوولاک بی یا هی پیّ یه لمسمرموه لسمنیّوانی ، دوو گوویّزینگه کاندایسه. (کسه ، روّژ .) داری وورد و شکیّنراو برّ سورتاندنی.

زهنگفته: (هغورا.، کو.) تیلماسک. ترماسک، ترناچک، (خو.) گروارکه. (پهوا.، تیسک. (پهوا.، گروارکه. (پهوا.، تیسک. (پهوا.، خو.) ترناسک. (دهر.) تلماسک. (دو.) تلمیسک. (هغو.) تلیسک. چنجک. لیسک. دی تریّ: لکو قولیّنکی هیشووه تریّ. زهردهواله.

زەنگەتەنىشە (شا.): دارى قەلأشكەرى.

زەنكەزيرە (بابا.): ژەنگەسوررە.

زەنگەسۆرە (كۆ.): ژەنگەسرورە.

زهنگه سووره: ژهنگه سووره.

زهنگهقانیشه: مووره داری ووشکی به تموور له تکراو و قلیشینراوه. زهنگه نورگ

زمنگه نورک (باک.): زمنگه لور. بالنده یه که.

زەنك من (بابا. ، همورا.) : قولنك ، قولمنك ، پاچ . جموره پاچيكى گموره ي لووت دريژي كمواندداره .

زمنگهنه: هززیکی کورده له قمراخ کمرکووکی دادهنیشن.

ز<u>هنگهنسهی گردهکسان</u>: نی<u>ّسری هستزی زهنگهنسمب</u>وره لمسسمدهی چاردممینیّدا، له کهناری هممدانیّ دادهنیشان.

زەنگېردن: درزېردن، ترەكيان، شكيان.

زهنگزهنگ: چتێکه درزي زوري تێبوويێ.

زونك زوان: معبدس له تابرووچوونه.

زونگ كوت: زونگ ليدور.

زمنگل (باک.): زمنگرله، زمنگی چکزله، زمنگ. زمنگلاندن (باک.): زمنگرله لیّدان، بزمنگلینه.

زەنگلە: زەنگوڭە.

زمنگلووناتک (باک.): باڵندهیه که.

زهنگلین (باک.): زهنگ لیدران. بزهنگله.

زهنگن (ئەردە.): زەنگەن، قوڭنک (بۆھەڭكەندنى خاک و دىوار و چتى تر).

زەنگنە: زنگنە.



زمكل

زمنگۆ (باد.): ئاوزەنگى. (باك.) ژەنگاوى.

زەنگۆگرتى: ژەنگارى.

زەنكۆل: ئەژنىز، زرانى، چۆك.

زەنگۆڭە: زەنگولە.

زهنگول و منچے: گیایه کی پنج داره وه کرو گهسک توره کهی وه کوو زهنگوله وایه.

زهنک و قسوّر: زمنگس گسوره و گچکه پستو دهنگس زهنگولسهی گستوره و گچکهی پیشهنگی قه تارانه یا به چهرخ و فعله کانهوه. زمنگ و هوّدٍ.

زونكۆكرتى (باك.): ژونگاوي.

زەنگول: زەنگوڭە.

زمنكۆل (همورا. ، جا.) : ئەژنى، چۆك، رزانى، ووژنك.

ز<u>ەنكول</u>: تەپلەسەرى شاخ. تنۆك، تنۆكـە بـۆ فرميّســك و ئارەقـەى پوون بەكاردەبرىّ. ـــى ئارەقـە بەرورىدا ھاتە خووارىّ.

زمنگونه: زمنگل، دیّرامرور، زمنگی گچکهیه بهملی تاژالآنیهوه دهکهن تا ماری لیّ برمویّتهوه دهکهن تا ماری لیّ برمویّتهوه و له پیّ و ملی مندالیش دهکریّ. (ههورا.) هیچک. داریّکه بوّشه غره یا بوّهه و چتیّکی به کاربریّت. (ههورا.) شدخ دریّک.

زمنگوّله و منجے: گیایه کی پنجداره وهک گسبک توریّکی دهگریّ و دکور زهنگولّه وایه.

زەنگوڭەمىرە (مرك.): بالندەيەكە.

<u>زەنكو</u>ڭەزيوە: باڭندەيەكى گچكەى رەنگىنىە زۆرجاران ھىتلاتىەى لىسىەر دارە ھەرمى و بەرورى بە قورو پووش دروست دەكات.

زمنگونزمنگون: تنزک تنزک بز ثاره قه و فرمیسکی پرون به کاردهبریت. زمنگون: زمنگرن.

زمنک و هۆږ: زونک و قوړه، شرنگین. دونکی زونکی کهوره و زونگولآنه. زونکوو (باک.): ئاوزونکی.

زمنڪوون (زا.): زهنگين.

زهنگی: قولدرهش، زهنگباری.

زمنگی شاگایی: زمنگی دهنگدان.

زونگيالي (همررا.): زونگيانه.

ز<u>ونگیهانه:</u> خاکی، جروره مروررویکی زور رورده و گهلی پونکی ههیه.

زدنگی کلیمایه: جمخار.

زونگین: دور آسسند، (باک.) خوو «دی، قدریّر، ساماندار، خوو «دی سامار.

زهنووير (موک.): مىلبىندىكى خۇش و دلككىرەوه و بىرگوشابى.

زونی (باک.): چەنە، چەنەگە.

ز**مو**: زاوزي.

زمواد (موک.): زاد، ترشه، ترشو، پی بژیو. بر سوویندیش به کاردهبری. زموه: برینیکی پیسه له خواردنی گرشتی ثارثالی دهرد مردهره پهیدا دهبی و جیگایه کهشی درای چابورنموهشی چال دهبی.

زموه پر (موک.): زهمهه پر. دانمویّله ی زستانیّیه شاردی (۵ ، ۳) مانگانه، پاییزان که گهنم تا به هاریّ لیّ کریّ دهلّیّن: ـــی لیّ کردووه یا ههیه تی. زموه زه (ردوا.): زاوزیّ.

زموموزة (خق.): زاوزد. به ـــ: به زاوزد.

زموهن: گورگهی گوریسووانه. زموهند.

زموهند: زور زور، ئيجگار زور، گەلميك، زەعەف، زەبەند، زوروزەرەند.

زموت: راسفر. داگیر، زهفت. ب کردن: داگیرکردن، دهست به سه ردابرین، راسفردابرین، راسفردابرین، راسفرکردن، دهست به سه ردا کیتسان، دهست به سه ردا گرتن. پی رهستان، دهره قدت، همرچه ند ده که مسدی ناکهم: واته پینی ناوهستم و دهره قدتی نایهم. زفت، نموه یه، که له گهال قیلی تیکمال ده کری.

زموتهك (باك.): لمخشتهبهر، فريودهر.

زفوتهای (باک.): خۆرستى، مىمركى.

زموتگردن: زهفت کردن، داگیرکردنی چتی نسم و نسو بسه نساده و. دهره قدتهاتن، همرچهند ده کم زموتی ناکم واته دهره قهتی نایهم. زموتی: چتی زموتکراو و داگیرکراو.

ز**مود** (زا.): بيّگار.

زمودید (گهر. ، باک.): گزرهوی چنه ، گزریه چنه (بالنده).

زمههر (ضه.): زوور، ډړ، زیس، زلار، شین، هیتز، تساووژم. ـــــــی (ضه.): زووری، ډړی، زیری.

زموزان: زوزان، هاوينههموار، هاوينموار، كويستان، ثيلاخ.

زموله (رورا.): منچنک.

ز**دو لەئەستوور: مەچەک** ئەستورر.

زمونهستوور (رمرا.): مدچهک نهستوور.

زموله ک: کلسیّکه لاق و بعله کی تفسترور و قائم و گاوردبیّ. زمبه للاح،

لىندەھۆر، فىلەتىن، زړتىزەلام. لاق و پۆزى مرويانە.

زمووّك: زككمر، بعزاووزق، ثافره تيّكه مندالي زور ببيّ.

زموونج (تمرده.): شيّدار. زونک، شمدار.

زمووق: شاريكى كوردانه للناو خمرزاندا.

زمووق و زوقهند: درو شاری بچوکن لمناو خمرزاندا.

زموونک: زمورنج. مورار، دولمهجمرگ، دولمهیه که له پیخوله ممهری،

که پړ دهکرێ له برنج وقيمه.

زموی: نهم نهستیره گهوره و گهردکهید، که نیسه لهسدری دهژین، پارچهیه کیشه له دهشتیک بوشینایی و کشتوکال، نهم _ یه بهراوه و هوره ی تر دیمه، کاد.

حدرد، حدرز. بووم. ثمرد، هدرد. خاک. زهمین. (ف.ه.) نعی زمور. زهمی. بدئر، هدرد. (ثمرده.) زموین. کهلاک. ـــ قالمشتور: خریه.

زموی به چنک هه نکهندن: مسس لهنیش و نازاری زوره.

زموي پيو: كىسيْكە زەرى بپيرى.

زموی پیوان: پیوانی زموی.

زموي دێم: بدر ، بدراث.

زموی زار: زموی و زار.

زبان زموی ڪێڵ

زهمری هدلاهداد: ژههری هدلاهدلا. جووره ژههریکی کوژندهید اسه گیا دروستدهکري.

زهفف (باک.): زور. ـ کردن: زور و پترکردن.

زههفان (باک.): دمسته، جرّم، کرّمهله.

زههفتر (باک.): پتر.

زمهد: زرار، ووره، بعشارهت. (كه.) تعترهش، زهندهق. (پروژ.) زهنعق.

بژون. ـــ چوون: زەندەق چوون. ـــ بردن: زەندەق بردن.

زەھلەبەر: تۆقين، تۆقينەر.

زەھلەپران: زەھلەچوون.

زەھلەبردن: تۆقاندن، ترساندن.

زمهلهچوون: تزقين، ترسان.

زههلك: زراو.

زههمان (باک.): گۆرستان.

زهى: زهوى.

زهيت: له زهيتووني وهرده گيري و روني زهيتوونييه.

زهیتوون: جووره درهختیکه بهریکی چهوور دهگری به خوشکراوی دهخوری و رونیشی لی دهگیری به بهره کهشی ههر ده لین زهیتوون.

زهيــره (مـــهر. ، شــيّخ.) : بــهيدامالي. جــووره داره ههنجيريّکــه بـــهري سمرهٔ تایی دوروریّنی تعنها چهند دانهیه کی پیّسوه دومیّنی، که ساقوی ييده لين، بعماران لعبيش هممو ههنجيريكيدا بيده كهن.

زمیستان: زیستان.

ز**ەين**: زەيين.

زهینه ل (باک.): ناوی میریکی کوردانه.

زمینسائی: شاواییکی جسوان و بلنسده لسه نساوایی شساری حمسسکینف (حسینکیف) و (هسکیّف) دایه کوردی نیو ناوه زوری پیهه لله دلین، ثمر شاره پایتمختی خانمدانی نمیووبی کورد و پاشمارهی شاهمنشایمتی ناوداري كورد سەلاحەدىنيە.

زەينەڭ: نيرى پيارانە.

زهينة (ع.): ناوى ثافره تانه له (زهينب) هوه كورتكراوه تعوه.

زهینی (باک.): جووره تریدکه.

زهیی (باک.): پووره، دهسته میشهنگووینیکه.

زمیسان: زمیستان.

زهييستان: بر ژنيک به کاردهبري له روژي زانيهوه تاچل روژان، بوتازه زاوایش به کاردهبری.

زهيين: هيزى بيرو تيكهييشان، فيساره كهس زور به زهينه.

زهيينړوون: كسيكه زور له چتان بكات. ـى: زور له چتان كهيشان.

زمیین کوویّر: کمودمن، نازیرهک. ــ ی: کمودهنی، نازیرهکی.

زياره: (همور) همرمومز. فعزحه. ياريكاري و يارمه تي يمكتريدان

به د مسته و كوّمه لله له كارى جووت و دروينه و ههر چتيّكى تر دابيّ.

زبان: زمان، (باک.) تعزمان.

زموي ڪيلا: جروتيار، کيلمر.

زموی کێلان: جورتکردن.

زهوین (شروا.): زهوی.

زموی ناس: (باک.) ئەردەبير.

زموینه: زممینه، جیّگا، هنل.

زموی ناسی: تهردناسی.

زموی نهچینراو: (باک.) بهژی.

زموی نهکیّڵراو: (باد.) مهرز.

زموين بيّ ڪيا: گرکه زموي.

زموینخوشکریاگ: زموی خوشکرار و ثاماده، مهزرا، کیلگه.

زمويزيخدار: زمري زيخدار.

زموينسهخت: رەقان.

زموينگير: منبس له مهردوومي داكه و تووي پيري گردهنشينه.

زموین نهرم: ندرمان، زوری فش و ندرمان.

زموی و زار: کیّلگه، شوریّنیّکه، که کشتوکالی تیدا بکریّت.

زهه (هدورا.): زاوزي.

زهما (باک.): زهباللاح، زههار، لمندهور، فیله تمند. (نموده.) زیسی

گیانداری میّیینهیه، مال، کوز، کوس، قوز، شعرمگا. (تعرده.) ژهک.

زهماك: زهمه ك، زايينى ئازال: رانه كه زهمه كى تيك وتووه، واته

د ستیان کردووه به زایین و کار و بهرخ بوون.

زههاو: محالیّکه له سیروان به و پهرده تا دهگاته قهسری شیرین. دریّژایی

به پیّیان سیّ ړوژ و پانایی روژیّکه. شوویّنی ثارهزیّ، زناو، زنهک،

زوهور، زق، ناوهزا، ناوهزد.

زمههک: زمماک.

زدهر (فد، معورا.): ژهر.

زههراوی: ژههراوی.

زههرمترهك: زارهترهك.

زههرمترهک بوون: زارهترهک بوون.

زمهرمترمک کردن: زارهترهک کردن.

زههرهمار: ژههري مار، ووشه يه که به جنيتو بـ قريتک بـ هکار دهبري، ده ـــ

زهدوماركردن: معبدس له خود اردنيكى بى دلى و خدفه تبارييه.

زمهرووین (باد.): لاسایی کردندوه.

زهدرچاو: زارچاو ، به رق و پشمهوه تهماشاکردن.

زهمرخهنه (تمرده.): زارخهنه.

زمهردار. سى: ژمهردارى.

زمهردان: ژههر دهرخوو ارددان، ژارخورانن.

زههركردن: زهقنه كردن، بهژه قنهمووت كردن.

زههرمار (فه.): ژههری مار، گووژالک، زراو، نهتره.

زخ (باک.): س**د**خت.

زخته (كه.): نهقيزه.

زدك (همررا.): زيپكه.

زر (باک.): دلنکراوهوه.

زر (باک.): لـهندههور، زهبهللاح. زل. بهسهری هـهر ناوهکـهوه بنووسـێ تىكەلى نزىكى نىشاندەدا. بى بنەچەكسە، ناخانسەدان، بىيانى، پىيارە، كۆلەرەس. زردايك، زرېرا، زرخوشك. زرباب: بارەپيارە. بى بەر. دارى زږ: دارې بې بغړ. (باک.) زهږه ی کهر و ثیّستر. (که. ، شهرده.) ووشک، برنگ. تعنها بۆدەغل ودان دەبى.

زيازي (زا.): زەرەزەر.

زرسک (باک.): ساوا. زارزی ...: مندالّی ساوا.

زراف (باک. ، باد.): باریک، زراو. زراوی نیّوزگ، تالاّو. (زا.) چستی

زرافي (بابا.): جووره ترييهكه.

زرالات (باک.): بدردی پان و گدوره، تات، تاتسدرد.

زران: هما لزران، هما لرژان، بالربوونموه و ده نگدانموه ی ده نسک و باسیک لەنتومەردوماندا.

زرانهوه: دهنگدانموهي زهنگوله و جام و چتي تر.

زږانسدن: همه لزړاندن، دړانسدن، ده نسک لسه زنجسير و زهنکولسه وه هيتسان. زرینگهی زهنگوله. بلاوکردنموهی دهنگ و باسینک بهناو ممردوماندا.

زرانن (ئەردە.): زراندن.

زرانيو (فه.): چۆك، ئەژنق، زرانى.

زرانى: ئەژنىق، چۆك، ووژنگ، زرانوو.

زرانی بهزرانی (تهرده.): چوک به چوک.

زواو: زالْق، زاره. (که.) زارق. (رِوْژ.) زاله، زالبو. زاره ترهک، زهندهق، كرم، دين، زههله، ئهترهش، زهنهق، نهتره، همهترهش، زاوور. ـــبردن: تۆقاندن، زەندەق بردن. _ چوون: تۆقىين، زۆر ترسان. توورەكەي زراوى، که بهنیّوه راستی کهلیّنی دوولـتری جهرگـهوه نووسـاوه دلّـوّپ دلّـوّپ بهسـهر ناشک (گهده) دا ده تکی تا خود اردن بتاویتهوه. (ههورا.) تالـه. زهرداو.

زياو (كه.): دەنگ لمە زنجير و زەنگوڭموە ھاتوو.

زراوبردن: توقاندن، دلهاندن، زههلمبردن.

زراوتوقين: مەبەس ئەزور ترسانە.

زراوچوواندن: تزقاندن، ترساندن.

زراوچوون: تۆقىن، زەھلەچرون، زراوترەكبرون، زاڭەتەقىن، زراوتۇقىن.

زراوشان (تعرده.): زيرموشان، شاباش.

زره (همورا.): زرینکه، زهره، زرنگ. دهنگی زهنیک و زنجیرییسه، سق دهنگی پاره و پارچه مسی گچکهش به کاردهبری، به دهنگی فرهی فرینی بالى بالندانيش دەلين.

زره (زا.): زرێ.

زرهنهسپیندار: پهلک. جروره چناریکی جهوههرداره بهلان وهکو چناری راست و چاک نیه گهلای خرتره ، بهره کهشی وه قورهی ده چی و ناخوری. زبانه: بلّیسه. ـ ی ثاوری: زمانهی تاوری. (هدورا.) زبان. سدری داريكي له له كراو و دادراوه تا له كونسي داريكس رابكري. زمانه. ئاسنيكى باريكه له ئاوزوونهدا دەچيته كونى قايشهوه. زمانه.

زبانه بچکوّله: پارچه گوشتیکی باریکه به مهالانشوده و نووساوه اله نزیک

زبانبهد: زمانبهد. ــى: زمانبهدى.

زبانهاک: زمانهاک. ...ی: زمانهاکی.

زبان پیس: زمان پیس. ــى: زمان پیسی.

زبان قال: زمان تال. ـي: زمان تالي.

زبان درید: زماندرید. ـ ی: زماندریدی.

زبلنزان: زمانزان. ـى: زمانزانى.

زبانشكان: زمانشكان.

زبانشكانان: زمانشكاندن.

زبانشیرین: زمانشیرین. ــى: زمانشیرینی.

زبانگهزتن: زمانگهزتن.

زبانگیران: زمانگیران.

زبانلووس: زمانلورس. ــى: زمانلووسى.

زبر: (که. ، همورا.) بر چتيک دهبي، که لموس نمايي. کماچ، زراوورتي، ړووش، زوور، گر، گړ، دړ، دړن. بغ چتيک دهبي که وورد نـهبيّ بهلكور درشتبي، تهم تارده زبره: تهم تارده درشته.

زبره: سمرکوزهری ساوار و قمره خمرمانی هارراوه.

زېران (كه.): زورى بهردولأن.

زېدى: زووري، ډړي، کړي، کړي.

زبيل: خموش و خال، پلووپووشي ناومال. خشت و خال، كبرش و كال، (ږوژر.) توون. (شکا.) کىرس. خۆل و خاش، پىووش و پەلانشى ناومال و ئيتر. _ كردن: زبل به زهويدا كردن.

زېلچي: كەسىيكە كرش وكالى مال و دووكانان كۆبكاتموه و بىرىيدى.

زېلدان: سەرگوويلک، زېلگه، سەرانگوويلک. گووفهک، سەرەنوويلک.

زېلريز: زېلچي.

زمِلْکیِّسْ: زیلْچی. ـــی: کرش وکالْی ناومسال و دووکانسان کوکردنسهوه و

زبلکه: سەرگوپلک، سەرانگووپلک، زبلدان، گووفهک، سەرنووپلک.

زيركه: زيپكه.

زيڪ (زا.): زيپکه.

زپیک (باد.): همژماریکی سی روژییه دوای سهرمای پیریژنییه دهلینن لموانهیه کلکی بزنی ره ق بکات. (همو.) پیت.

زجيّف (باک.): كهنار، نهخش. ــ كرن: كۆكردنهوه.

زچ: داعبايهكى سووركه لهى بچووكى چنگنه بمه تاژالأنموه دهنووسى.

(كه.) يارمهتى. _كردن: يارمهتيدان.

زچهو: زونگار، زونگاو.

زچين (بزچه): چاوئيشان.

ز پهلېلى: جووره بالنده يەكى بىزره وەكو فىقەگولىدى وايىد وەكسو بولبسولى دەخويتىي.

ز**رەپۆليە:** زړوپۆليە.

زږەدۆو: زەلام، ناقۇلأ، ناھەمورار، زەبەللاح، لەندەھۆر.

زرهزر: زرینگه زرینگی یهک لهدوای یهکتری، زرنگه.

زرهزيپ (باک.): گمرج، گيل.

زرهقیان (ثمرده.): پیکمنین به دهنگی بمرز، قاقاکردن، بهقاقاپیکمنین، ترهقیان، کمنین.

زره ک: ووالأخينکه رهشکينندي چاوي سپي بي.

زږهڪهو: سوټسکه، (تعرده.) پوړ.

زدهکبوون: بهشمواره کموتنی بزن و ممر بمهری برووسکموه.

زرمگهند (هدر.): گیایدکی کریستانیید گدلای وهکوسلهی واید بدری وهکو گوریزیید و ناخوری تووهکدی وهکو هی وینجدی واید ندگدر بیشود تووهکدی تیکمان بمنان یا تووتنی جغاره بکری زوری لی بموده بی و پیشی سمرخوشیش ده بی، گیایدکه بونی ناخوشه گولی سپی یا زهرد و خوه ، که ووشک بووه ده بیته چتیکی خری درواوی،

زږدمير: شينهزهلام، لهندههور.

ز**ږهوه نی** (هغورا.): گیایه کی دریژی توکمه یه وهک قامیشی وایه له گووی ناوان ده پووی.

زركهتال: جووره كالدكيّكي زركي تاله.

زرب (ئەردە.): چتى زل و قەڭسە، درشت. (ئىەردە.) زىر، زوور، دړ، گړ، گرنج، گرنج گرنج.

زوسه: (روّژ، همورا، ابابا،) باوهپیاره (باک،) زرساف زرساو، زرساو، زرساو، زرساوک

ز پهاف: زرباب. مندالیّکی بابی مردبیّ یا دایکی سهره لاّ کرابیّ میّردیّکی تری کردبیّته و میّردی دووهمی دهبیّته زربابی،

زرهان (ئەردە.): شوويتنى بەردەلان، خيزەلان، زيخەلان، خرب، پيزەخال. زرهاوك: زرياب.

زریه (ندرده.): زیردی چت، درشتی چتی کهپهک.

زپهههر: پهست، نزم، بی به هره. بکرن: پایه که مکردنه وه، بی به شکردن. زپهرا: برایه که له دایکی مرزیا له باوکی بی، باب برا، دایک برا، برایه که

له بابدوه يا له دايكي مرزيدوه بي.

زره: ئاودانى پيشهكى تۆرى چاندراوه.

زيېراله (مەررا.): زرېرا.

زږيوورا (باک.): زړېرای ژني.

زربی: زیری.

زربی (تەردە.): زېرى، گرنجى.

زر**پ**: زیر. زیندوو، زرپو زیندوو.

زريه (كه.): لمناكار ليدان.

زږېنگ: (بابا.) خەرپونك. زړپونك.

زرت (باک.): خره، لکیشان، بافیش.

زرت: جرت، جرتد، زلّت. به زاری لیّدان: جرت لیّدان، جرته به زاریا به پاشه و . پاشهوه. بیّدان: جرتاندن. براهیّشتن: جرت راهیّشتن. (باک.) بانگکردنه بیّوشهریّ، دهنگی شهریّیه، دهنگهاتن لسه شهریّدا. بههروزیشتن، سهرزهنشتکردن. (نهرده.) زیت، زهق.

زرته: زەقد، زىتد. ــى چاو: زەقدى چاوى دى.

زرِته (که.): زهلامی، ناقزِلاً، زرتهزهلام، لهندههزر، زیته، ـــی چاری هات: زهقهی چاری هات، دهینرواړی.

ز**ږتهبۆ**ز: زەلاميّكى گەورە و بە خۆرە، زەبەللاح. زړ، لىەندەھۆر. قىسە زل، قىسە زان.

زرتهجویی (باک.): زور، جدور، بیدادی.

زرته خلفه: بروانه: زرتخانه.

زرتهزرت: زدقهزدقی چاو، زیتهزیت.

زر<mark>نهک</mark> (باک.): قهشمهرجاړ، تیزهجاړ، کهسیّکیشه خوّی هالّبکیّشیّ و گالیّک زرت و فورتان بکات.

زرتغانه (باک.): مسهیدانی گلمساو پیّشسبرکه، فشسه و قلشمساوی، قلمشاوریجار،

زرتوّله (باک.): فشه، قهشمهری و گالّته به یه کیّکی کردن. بهردی گحکه

زرتوو (همررا. ، دەر.) تورى كەرە. تورشاڭه.

زرِتى (ئەردە.): بيّكارەيى.

زرت و پرت: جرت و فرت، جرتوبرت، واتدى بى ريوجى.

زرتی (ثهرده.): بیکاره، هیچ لی نههاتگ، دست لی نهدراو، پشتگروی خاد،

زرچ (باک.): چیمن، شینایی، زرچک.

زرچک (باک.): چیمهن، شینایی، زرج، گیای پرو سووکه، زوور چک. زرچوّنه (باک.): چهنهسروک.

زرخ (باک.): زری، زره. کراسی ناسنه بوشهری لعبهرده کرا.

ز**رخەسوو:** زړخورەسور.

زړ**خووهسوو** (باک.): زړځمسوو.

زرخوشك: ئافره تيّكه له دايكموه يا له بابموه خرشكى مردى بيّ.

زرداک (همر.): زردایک.

زردید: (همر.) زردای. (باک.) دیّماری، ژنباث، زردیّ. (باک.) داماری. (بانه، بابا.) بارهژن. (دهر.) زردالّک. (همورا.) دیّدی. زردش (باک.): زر ژنخرشک.

زردی (باک.): زردایک.

زرز (باک.): چممووش، شممووز، بۆوولاختىک بەكاردەبرى، كە بىئاسانى رتىي سوواربوون يا باركردنى نەدا. شووم.

زَرِدَارا (باک.): زرِدارا، ئَيْلَيْكَــى كــوردى نــاوداره لــمناو لـمشــكرى شاهدنشايه تى سهلاحددينى ئەيروبيدا.

زپرزاوا: لمشکریّک همبرو، تعمروش له چیای علیها لمولای لازقی لمنزیک دهریای سپی ثیّلیّکی کورد همیه به ناوی زرزار بهلاّن موخابین تموان و دوو ثیّلی کوردی دی زمانی خوّیان لمبیر چوّتموه.

زرزوه (دوه ۱.): زوخا و ، زلزله ، کیم ، هه و او شاوی برینان. (ته و ده .) چتیکه مندالآن به دهستیه وه دهگرن و زوه زری پیده کهن.

زپزوّپ (پهوا.): بیشهرم، قسه لهپروو. (باک.) گرفت. زپزوّپی: گرفتی. ز<u>پشهمشه:</u> گزیه کی خړی پرپره داره بهسهر گولّینگهی ناوریشمیّدا دیّت خوواریّ به نوّبه لهسهر بسکان ده خریّ.

زرفهقى: نيوه خوويندهوار. كۆڭكە خوويندهوار.

زرقتک (زا.): جووره میشیکی زورده بهقهد همنگیکی دوبی.

زرک (همورا.): کالمکی گچکه و زوردی نهگهیشتو. (دزه.) سهتل، (همو.) پهقرهج. (شا.، بابا.) تالکه، گرکه، کالک، کالهکی نهگهیشتوو.

زپك (باك.): ئيليككى كوردى گهوردىكه لسه باكوورى شارى ئامىد (دياريه كري) يدمالى سەيفەدين پاشا مەزنى وان بوون پايەتمەختى وان حەزرديه.

زرک، خرچه، کالهکی نهگهیشتوو.

زركەتاڭە: جرورە كاڭەكتىكى زركى تاڭە. زركتىكى تاڭە.

زركهچ (باك.): زړنچ.

زرکتک (باک.)؛ زەرگەتە، زړکيتک.

زركع: كچى ژنيكييده له ميرديكى دى و كچى ميرديكييده له ژنيكى ترى.

زركۆ (ئەردە.): گزرە، ئالىك، كيايەكە بۆئاژالآن دابنرىّ.

زپڪور: هنازا. (هنورا.) کوٽيبس. (باد. ، بوتيا.) نهڤسي. کورِي ژنه له ميّرديّکي ترو هي ميّرده له ژنيّکي ديکه.

زركوزينك (ندرده.): چوست و چالاك، قزچاخ، تدردهست، زرنك.

زركوو (تەردە.)؛ گزرە، ئالىك، ئاڭف.

زركێتك (باد.): زەردەزىرە.

زرگان: زیده که له پوژاوای دهرباسیده به و کموتوته خووارووی ماردینی.

زیکهنه (ړهوا. ، ختر.): زړهګهنه.

زر**گ و ههانمهن**: زرورگ و ههانمت، (جا.) ههرد و ههانمت. زهوی پ_ه کمهند و کۆسپه و بانند ونهوی و سهروخووار.

زرگووینز: داریکی گهوره یه وه کو داره گووینزی وایده به لام شهم گه لای باریکترو بی بعریشه. ناوی دوو دینی خوو ار و ژووره له دهسته پاستیکی روژاوای شاری سایتمانیه وه.

زرگیته (بار.): زەرگەتە.

زرم (ئەردە.): زرمه، گرم، ترپ. دەنگى كەوتنى چته.

زرمام: براىدايكى باوك.

زرمه: زرم و کوت، گرمه، ترپه. دهنگی کهوتنی چتیکه یا کهسیکه له بلنداییه وه و به دهنگی پی به زمویدا دانیش ده لینن. زوه، زرینگه، دهنگی پرول و پارهیه.

زرمهزرم: زرم و کوت، زرمه له دووای زرمه، دهنگهدهنگی کهوتنی مرو و چتمه کانه له بلندییه وه یا هی پیّیانه له شایی و زهماوهندیّدا و ثیتریا هی یه کسمانه.

زرمهزلی (که.): فشه، گالتهییّکی بی شهرمانهیه، که زور ثازاری یهکتری دهدهن و چتی پیّکدادهن یا خوّ پیّکدادان و زرمهزرم کردنی چهند کهسیّک. (نمرده.) زورانی، زورهوانی.

زرمتانه (کۆ.): تۆڭـه. ـــ کردنـهره: تۆڭـه کردنـهره. ـــ ئەسـتاندن: تۆڭــه ئەستاندن.

زرمندال: نەرسى.

زرم و کوت: زرم و هوّړ، زرمهزرم، تهپ و هوّړ.

زرمین (باک.): زمین، زرمه، زرمعزرم، زمزم.

زونا: زورنا.

زرنازيق (باک.): جزلانه.

زرنه (باک.): بروانه: زوړنا.

زپنسەبيّژ (بــاک.): زوړنــاليّدەر، زړنــەڤان. ـــــى: زړنەڤانى، زوړنا ليّدان.

زرنه قان (باک.): زوړنالیده ر. کی: زوړنا لیدان. زرنگ: زیرهک، ثازا، ووریا، کورژ، پیسشک، گورج، چاپوک، قرچاخ، مسنزبووت، دهس و بسرددار. ړلانس

زهنگ، ساده و هیچ. تیکه لنهبوو. به دهس و برد.

زرنگانهوه: کزربوونهرهی چتی ته د. زرینگانه وه. دهنگدانه وهی دهفریک له کان دروستکرابی در زرانه وهی گووی و پونبوونه وهی چتی شل به نیشتنی خلّته ی: ثاوه که یا پرونه که زرنگاوه تعود. درهنگ بهسه رها تنی شهو ؛ تاشه و نهزرینگیته وه خهوی لی ناکه وی ی دیزه و گوزه و ثیستر. مهیمس له باش سووربوونه و مهدی ...

زرنگانندهوه: دەنگ ليهينان له زەنگولله يا گوويچكه.

زرنگانن (تمرده.): زرينگاندنموه، زړانن (بوپاره و تار و چتي وا).

زرنگسه: دهنگدانسموهی زیس و زیسو و مسسی زهرده و پساره لسه کاتی ویک کموتنیان یا وه چتیکی رفق کموتنیان، زره.

زرنگهزرنگ: زرنگهی یه ک له دروای یه کتری. درنگ درنگ.

زرنگهی گووێچکه: دهنگی گووێچکه.

زرنگ و هۆر: زرنگىزرنگى زور.

زرنگى: زرينگى. زيرەكى، گړوفىەن، ووريىايى. (بساك.) چەلسەب. قۇچاخى، گورجى، گورىزە.

زړنووچقنو: زړنووقار.

زړنووقاو: زړنروچقاو، چهورييه کې کهمه، که دهکمو ټته سمرچيّشتې شل. زړنووقايي: چمورييه کې زور کهمه بهسمر چيّشتانموه.

زرنيسك: گيايدكه.

زرو (تەردە.): زرب، دوشت، زبر، درشت.

زرواني (هدرا.): زرخوشك.

زروه: گیایه کی کروتستانییه گهلای وه کو تهره بی وایه. (تفرده.) درشته ی چت، که په ک.

> زرۆنى (ھەررا.): ئەژىق، چۆك، دەستەر ـــ : دەستەر ئەژىق. زرقى (ھەررا.): ئەسپىق.

زريدمى (باك.): همرزال.

زرێوار: زرێبار، دەرياچە. تەپۆڵكە.

زريوان: كەشتىوان، دەرياوان. ـى: كەشتىوانى، دەرياوانى.

زری (باک.): داریّکه.

زريج: قورقوشم، مز.

زرشک: داریکی کررته تیکوال و دارهکهی زوردن گولیشی زورد دونویسی هیشوری ههیه میسوهی گچکه و سوور و منزره بو مروبا و پالاوی باشه له برشکیدا به کاردهبری.

زریزهنه (بابا.): دیوان، دولیّره، زیزانه، خولیّره، المعناو گمفدا شین دهبیّ دانه کهی وورد و تالّه.

زریزه (کز.): همودا باریکه کانی شینایی و میرییه، سمرتووله. زنجیری باریک و گچکهیه، ریزه.

زريسك: مىزرد، دړكىدزى، چالووك. (كه.) داريكىد زورتىر لسدارى زەپترونى دەچى بدلان ئەم دركارىيە.

زريشك :داريكه بعريكي خوشده كري و بعسمر پالويدا دهكري، زرشك.

زريكاندن: چريكاندن، زيقاندن، زيكاندن، توند قيژاندن.

زریکانن: زریکاندن.

زریکه: زیقه، زیره، قیژه، شریخه، چریکه،زیکه، زیل، دهنگیّکی باریک و تیژی گریانی ژن و مندالآند، چریکهی گریان و هاو اری مندالآن و ژنانه، دهنگیّکی بمرز و تیبژی گیانداره. دهنگی جانموه رانه. (جا.) نیّسوی دهردیّکی کوتویوه.

زریکهزریک: چریکهچریک، زیقهزیق، زیکهزیک. زریکهی یهک فهدروای یهکتری، زریک و هور.

زریگهکردن: زریکاندن، زیقاندن، زیکاندن. توقین لهترسان. پلدان و چلّدانی تعندام به تازارهوه.

زريكه ليههستان: زريكه لي هالساندن.

زريک الإهاستاندن: تازار به چاشنيک بسه کاسيک گهياندن، که بزريکيّنيّ.

زريكه ليهه لسان: چريكه ليوهماتن.

زريكەئيهەلسانىن: رەزرىكەخسان.

زريك و هۆر: زايەڭە، شيرەن.

زرین (باک.): زهرینی کهرو نیستر.

زرينچڪ: زرينچکار.

زرینچکاو: زرینچک. ناویکی زهرده لسه برینان و لسه مهشکهی دو و ترورهکهی توراخیموه دیشهده رو ده تکی.

زرینک: زیرهک، زرنگ، ووریا ، چهسهان، بلیمهت، ووشیار، ووتسو ووریا ، هوشیار، هوشمهند.

زرينگان: زرنگان.

زرینگانهوه: زرنگانسوه، (باک.) زرنگین. ...ی گووی: دهنگ له گوویچکموه هاتن. ...ی مس: دهنگ لیوهاتن. ...ی دیزه و گوزه: باش سرور بورنموهیمتی.

زرينگاندنهوه: ساغكردنهره.

زروو (ئەردە.): زېرى رووش، درشت. گيايەكى كوريستانيه گەلأى وەهى تەرور دەجى. تەرور دەجى.

زپوو پۆلىسە (ھىدو.): خشسال، چىدى، زرەپۆلىسە، زروپۆلىسە. ئەمسەش بەندوباوى لەسەرە، مەشكەي خۆمان ناژىتىي مەشكەي خەلكى دەژىتىي بە زرو پۆلىدىد.

زرووزهنگیانه: مت و مووروو.

زرووقان: سلممینموه و رموکردنی گیانداره له ترسان.

زرووقانه و (بلّ.): پیّک پیّکانین، دریژه پیّدان، پیّکانین بسه حیلکه حیلک. جوولانه و و دهنگ لیّوهاتنی چتی ساوا سا مندال یا بیّچووی پهره وورانبیّ، پیّکهنینی مندالّ.

زرووکه: دەنگى بالندەي گچكەيە، جريوەي بينچووى چۆلەكەيە، جروركە، جريوە.

زرووكهزرووك: زرووكهى يهك لهدوواى يهكترى.

زروهوّد: زروزري زور.

ز**رو**ێ: زروی،

زروی (همورا.): ئەسپۇن.

زره (باک.): زرێ.

زرهوّے (باک.): گوڵینگ.

زری: زره، سینگ زره. کراسی ناسنین، بهرگی ناسنین لهپیشدا بوشههی زری: زره، سینگ زره. کراسی ناسنین، بهرگی ناسنین لهپیشدا بوشههی دهریا، دهریا، زریه، بیرم، بیرمه. تعبهقهی ناسن بو پاریزگاری کهشتیان. زنجیر. زریاگ (نمرده.): (نمادده.) زنیاگ. گوپکهی کردوه (بوداروباران). گوپکهدار. زرنگاو، زرنگیاگ. وازر، سلممیوهوه، رهویو، تهریو، نیچیری ترساو.

زریان (شدرده ، ختر) : کریده ، بارینی به فر و بارانی زور توند و به هیز . زرنگیان . کردنی دارانه له به هاراندا . (کور) ووره . (شار .) شهرا . (بابا .) گره . ردشه با . بایه که له لای با کوور دوه دی .

زریان (نمرده.): زران، زرنگیان.

ز<u>پیانموه</u> (تمرده.): زرانموه، زرنگانموه، زرنگانموهی دهنگ.

زري، دەريا.

زریموان: زریمدار، دەریاوان. ــى: زریمدارى، دەریادارى، دەریاوانى.

زریهیی: دەریایی.

زرنیسار: دەریاچـه، زریّـوار، دەریاچەيەكـه لـه مــهریوان و زوّر شــویّنانى كوردسانیّدا هەیه. كەنارى دەریایان.

زریههر: زریبار، کمناری زرییان، قمراخ دهریا.

زريْهوْش: زريّدار، كەسيّكە زريّى لەبەركات.

زرينيۇشى: زرى ئىبىركردن.

زريج (باک.): قورقوشم.

زرێچه (باک.): دهرياچه، بێرم، بيرمه.

زريج (باک.): سيم، سرورمه، دهزووي زهركهشه.

زرنسه از فروک و که شستی و توتومبیلی جسه نگی پولسایین. دهریسادار، دهریاوان، زریوان، زرتیوش، (باک،) زرهکری. زقاق (باك.): دالأن.

زقا: زەق.

زقايي (كه.): زەقايى.

زقزق (باک.): دونگی خدرهکییه، دونگی لیک خشانی دووچتانه. زیق زیق. زیق.

ز**قووم:** زوقم، خووس.

زقى (باك.): زەقى.

زک (باک.): سک، زگ، ثوور، هوور. ناوزگ، ناو، توویّ. بار، مندالّ، منالّ، پس. (باک.) میچ، دی خیّنی: میچی خانوو،

زكاك (باد.): پاک، خاوين.

زڪندري: خوکوژتن، ورگ دراندن.

زكه دەردە: زكئيشه.

زڪهرةِ: زگهرِد.

زكهشوره: زكهشوره.

ز كهشۆرەپيكهوتن: مىبىمس ئىه ماندوربورنى كەسىپكىيىه، كىه زور ھاتو چۆى كردېي،

زڪهشۆرى: زگچوون.

زكهمسيّ: ئاوبىند.

زكبهردان: مسهس له زور خوو اردنه.

زڪ نٽِشه: زکٽِشه.

زكيدٍ: زگيرٍ، ثاووس. ــ بوون: ثاووسبوون. ــ كردن: ثاووسكردن.

زڪچوواندن: رمونکردن. سهرپٽيي پي کردن.

زڪچوون: رهوانبوون، سهرپٽيي کردن.

زكدار: زكير، ناووس، تؤلدار. ـى: تؤلدارى.

زكده ريه ريك: ووركن.

زكدرو: معبس له گيانداري زور خوره، ـــى: زورخوري،

زكروش (باك.): ناپاك، قين نمسترور، دلپيس. ـــى: ناپاكى، قين نمسترورى، دلپيسى.

زكرۆيەنىن: زگچوراندن.

زڪروٽيين: زگچرون.

زكزل: زكدراو، زورخور. _ى: زكدراوى، زورخورى.

زك كردن: ئاووسبووني مييينه و زاني.

زك المهود إهلان: معبدس المده كيكييه، كه بدخور إلى اليره و الموى بخووات و خوى بريّني.

زك لمودرين: كىسيكى به خزرايى خزى بژيىنى.

زكماك: دەرد يا نيشانيّكه، كه لمزكى دايكلوه گياندار پيّيلوه بووبيّت.

ـى: زگماكى.

زكماهي: زگماكي.

زكن (كه.): وورگن، زگن، نهوسن.

زے و زا: سک ر زا، زگ و زا.

زرینکه: زرنگه. نیّوی دهنگه، جنگه، پاب، (باک.) پاپ، سی پاره و پوولّی سپی: دهنگی دراو زرهی پاره. سه لیّهاتن: چرِنگین. سی زنجیری: زرهی زنجیری. دهنگی مس و زهنگولّه و ئیتر.

زرينگهزرينك: جنگهجنگ.

زرينگي: زيرهكي.

زريوه: نيّوي دهنگي پهردووري چکوّله و سيسرکيّيه. جريسوه. وورشه و

پرشدی چت، (ندرده.) ووریشه. (ندرده.) وورزشیان.

زريومزرييو: جريوهجريو، زريوهي يمك لمعدوواي يسكتري. وورشعوورشمه،

وورشنووریش، ووروشنووروش.

نستان: (تعرده.) زسان. (فه.، دهر.) زمسان، زمستان. (که.) جستان.

(باک.) زفستان. سی مانگه کانی نیوانی پاییز و به هاریده.

ز**ستانه**: زستانی.

زسان: زستان.

زستانموار: قشلاخ، قزناخي زستاني. زستانه هموار.

زستانهیی: زستانی.

زستانى: چتيكه، كه همر له زستاناندا بهكار بهينري.

زشت: ناحمز، ناشيرين، خراو، زرب، ناكولْوكار. ـــه: دوشته، زريم،

خراوه، قسدي ړەق. ــى: ناحەزى.

زعهف (تمرده.): لىسمرخۆچوون، له خۆچوون، بووراندوه، بيهۇشبوون.

زغال (لو.): خلْلُووز، زوخال.

زغالدان: خىڭووزدان.

زغړک (زا.): ووردهبهرد.

زفت: (باک.) قاقب. قیری خوشکراو. (هدورا.) زموت. رهنگیشی بوره.

ز**فیر** (باک.): ډوودهی چړ.

زفار (باد.): پارچەي چت.

زفاف: گاسنیکه، که دهستی لی هدلبرابی بو نموهی، که زور بچهقی.

زفر (باک. ، باد. ، زا.): زوور ، زیر ، گر ، در .

زهران (شكا. ، باك. ، باد.): سروردان، كەرانىدە ، سرورانىدە. بادرانى

تهشى و سوو داندنى همر چتىكى بى، خولخوو اردن.

زهراندن (باد.): گهراندنموه، تاردنموه. بزفرینه: بگهرینموه.

زفرک (باک.): ژهنگه سروره، شهنگه سروره. (باد.) گیژهنهی ثباو،

خولخوو اردنى ثاو .

زفروک (باد): گێژهندي ناو، خولخوو اردني ناو.

زفرین (باک.): گدرانده. (زا.، باد.) سرورانده.

زشتان (باک.): زستان. ــى: زستانى.

زفنے (باک.): تمشکمر تیکه تیپدا دادهنیشن، رابور ارگهی زستانییه بق خارهند مهران.

زهیر کا (باد.): میشیکه له خیزو خزلی وورد دا قورتان دهکات.

زق (باک.): زوق، مـزدٍ، چمعڤ ـ كرن: چاو لئ زوقكردنـ وه. (كـه.)

زەق، دەرپەرپو، بەرزەرەبور، ئەسنوور دەرچوو. (ئەردە.) زوھۆر، ئالوەزى،

زندى.

زگسووتان: بو دایک و باوکیک به کاردهبری، که مندال و رولهی شیرینی بمريّ. جمرگ سووتان، سكسووتان.

زگسووقافنان: مندالی دایک و باوکیکی کوژنن. هاتک پیکردن، زیانیکی قورس پیگدیاندن.

زگسووقته: جهرگبراو، كهسيكه روّله و مندالي مردبي و لهناوچووبي. زگسووتاوی: باری مردنی مندالی دایک و باوکه.

زگفراوان: بدپشوو ، پشوو دريّر، بيّندريّر. ــ ي: پشوو دريّري.

زگکهر: به زاوزد، زمودک، زاوزدکهر، زگوزاکهر.

زگ کردن: ناووس بوون، زاوزز کردن.

زڪ لهوه راندن: چڏيسي، نهوسني.

زڪ نموه رين: چٽيس، نموسن.

زكماك: خررسك، لمبنموه، لمريشموه. كمم و كووري يا دهرديكي لمشه لـ الماتى لـ الدايك بوونيّـوه بووييّستى، جكمـ الرّمندال و هـ الموو گیانلهبدریّکیییه . زکماک ، سکماک ، زکماه . زمانی ی : زمانی دایک ر باروک. ـــي: خۆرسكى، خيرۆكى، زكماهى.

زڪن: وورگن، زکن.

زگورد (باک.): سهلت، تهنها، بي هاوال، بي كهس، بي مال و مندال.

زڪوزا: زاوزووه.

زگ و زاکهر: ژنیکه زگان بکات، زگکهر.

زگ و ماک (همورا.): دایک ر بیچوو.

زكيشه: زك ئيشه، (همورا.) لمم ئيشه. برك، ژان، دليشه، دلمهدهرد، دلْئيّشه، زكهدهرده.

زل: زەلام، كلين. كەررە، مەزن، كر، زنىك، كرا، زەبەللاح، زور كەورە. زله. (دزه. ، باک.) زهل، چل (تهنها برگیا و پنچک دهبی). پهلووپوی گیای هملوهریو. دروودال. (باک.) قامیش. ــدان: چاو پی هملنــهاتن. (باک.) هان، رقداری. ـ کردن: هاندان، رقدارکردن. قالمه ، لاندههرر.

زلام (باک.): زهلام. ـي: زهلامي.

زلان: رەشىبا ، زريان.

زلايهتى (كه.): گهورهييتى، زەلامى.

زله (باک.): زلله، شەقەزللە، شەپەلاخە. زل، گەورە.

زله: زلمزل. دەنگەدەنگى چەند كەستكىيەبە كۆمەللە. خوللور، ھەرا، هۆريا ، كەپوورە.

زلمدمرد (ممررا.): دلمدمرد.

زلهزل: زله. تلەتل، سووربورنموه له ئاووردا.

زلمقياك (نمرده.): زلقياك.

زلهقیان (نەردە.): شلەقانى قوروقورار و چتى تر.

زلبسوون: بمرزبوونسموه و نمستووربوونی گیاندار و دره خت و سسموزایی. معبهس له گهورهبوون و بهرزبوونهوهي كهسيّكييه.

زنت: زرت و پرت.

زنچه: دەنگىكە لەكاتى شىلانى ھەويرىدا پەيدا دەبى، كە ئاو يا رۆنى زۆر بيّ يا بهناو بهفري تهرٍ و قوړوچڵپاودا بريزي ــ ي ديّ. زانچهزانج: زانچهي يهک له دوواي يه کتري. زكووني (زا.):نىوسن، چلىس.

زكيش (باك.): زگئيشه.

زكيشه: زگئيشه.

زكيكي (باك.): لمخزينيدا دهخوشيني.

زگ: (باک.) ئۆچک، ئوور. (سوور.) تال که پر بیّ). (باد.) تعل که پر بيّ). (بابا.) سک. (باک.) بدران، رورگ. (هدو.) لهمه، لمه. توّل، تۆلە. زک. بە ...: زگىر، تۆلىر، تۆلىدار. ...ى پر: تىل. ... ى دانا: واتم ژنهکه زا. چتیکی هولوّله لهپیشهوهی لهشی مرز وورگ و ریخوّله و کهل و پەلى دىكەي تىدايە. خەرىكى، پىگرتى. لەدە: خەرىكە. لىد پيسووتان: بهزهيي پيداهاتن.

زگار (لو.): هدرموهز کردنه بن تووتن شکاندندوه یا چنیندوه ی میوه لدژیر دارهکهیدا یا تووتن چاندن و پهمو و ئیتر.

زگاو (همو.): تیراو، بزخاک و شیناوهردی.

زگ ئێشه: سک ئێشه، زک ئێشه.

زكهدهرده: زكئيشه.

زگهيۆ: چاوبرسى، نەوسن، سكەرى ، كەستىكە زىر وەدووى تىركردنى زكى

زگهستوور: وورگن، (گێژ.) زگدهنه.

زگەشۆرە: زگچوون، رەرانى، سكەشۆرە.

زگهشوره پيكهوتن: زگچرون.

زڪهشۆرێ: سکهشۆرێ.

زگهمسی (بابا.): ئاربىند، ئىسقايى.

زگېرسى: زاخۇران، زۆرخۇر.

زگېرسيتي: سکبرسيتي، چاوبرسيتي.

زك پهرست: چل، نهوسن. ــى: چلى، نهوسنى.

زكير: تۆلدار، ئاووس، تلدار، بىزگ، تۆپر، سكپر. بىردار. ــبوون: ئاووسبوون، تۆلداربوون، بەرداربوون. دڵـپربوون، رقـدارى. ـــ كـردن: ئاووسكردن. ــى: تۆلدارى، تۆپرى، ئاووسى، زگدارى.

زگهيمووتان: بهزهيي پيداهاتن.

زگچوواندن: رموانكردن.

زڪچوون: زور چوونه سمريٽيان، زور سمريٽيي کردن، رمواني، زگمشوره، سک ږديين، سکچوون. زگړديين.

زكده ريدريك: زكهاتك، كدكن، ووركن.

زكدهنه (كيّر.): زكستوور، زكن، ووركن.

زگدراو: زکدراو ، زورخور . .. ی: زکدراوی ، نموسنی.

زكدرين. زكه، لدرين.

زكرهش: دلبيس، بهدنيهاد. سى: دلبيسى، بهدنيهادى.

زگروياندن: زگچوواندن.

زگرويين: زگچرون.

زكنزل: ووركن، (همهورا.) بسهرزك. سكزل، زكدهريمهريك. ـــى: سكزلي.

زيعوّ: زلحوّرت.

زامۇرت: زخۇل، زەبىللاح، ئىندەھۇر، زرتىبۇز.

زامۇل: كيل، كاوج. ـي: كيلى، كاوجى.

زهميز: كىسىپكەبە قەلافىت زەلامبى وبەلان لەكاركردنىدا سست وتىپ و حیزیی . ـ ی: زهالامی و تهنبهالی.

زَلْزَلُه: زِلْد، همراوهووريا، هننگامهد (هموراد، شار.) هموا، زووخاو، ئارى روونى زيپكانه، كه هموا و خوټنى تيدا نىمى. كيم. ناوى دييهكيم لەھەرتىمى سرووچك.

زلف: زولف.

زنف: كيس، قرد تەكرىجە، كيسو، پەرچەم. ئەو بەشە تووكىدى ئافرەتانىد، كه بعسمر نيوچاوانيدا شوربيتموه.

زنف پيچدرياك: زلف لوول.

زلفچی (باد.): فعریکه پعنیری کولاوه، پعنیریکه دووای کولانی ثاوی

ز نفكير: چتيكه له زولفدهدري تا تيك نهچي.

<u>زنفلوول: زلْف پيّچدرياگ.</u>

ز نفنج: قوزهلقورت، سندان. (روو.) كندرووس. بع جنيدوبه كاردهبري. گیایه کی زور تالی به هارییه گهلآیه کانی وه کو که رهووزین. به ها دراوی به بريني كرماوي نا والأندا دهكري.

زنفنجاو: تارى قوزهلقورت و سنداني.

زافنجگردن: له رووی سووکییموه ده گوتری به یه کیک له جیاتی

زلق: سلّق، گيايدكي گدلاپانه بو دولمه و چيشتي تر به كاردهبري. (كه.) ته کان. ــ دانه خق: ته کاندانه خق بق هستان و رویشتن و چتی تر.

زَلْقَاوِ: قورِار ، چڵپار ، قورِوچڵپار . سڵقار .

زلقهزالق (مرک.): قولتهقولتى ناو و چيشتى شلهيه لمكاتى كولانيدا. زنفياك: زندى، قورار، چلكار، چلپار. (ئىمردە.) قوراوى شىلەقار، شيوار، شلورقياك.

زَلْقيان: قوراوي بوون.

زلے (ف. د.): دونکه شهمچه. (باک.) زل، زولام. (بابا،) جووره ترييهكه.

زلکه: ناوی جووره ترییهکه.

زلكوويد: كىسىكە بە گەررەيى كوير بووبى، چاوشلەقاو. ــى: بەگەورەيى کوێربوون.

زلكينه (كدر.): زەرگەتە.

زلله: چەپازلە، شەقەزللە، زەلە، شەقام، شەقل، سىەترە، شەلپ، (خۇ.) شعق. _ ليدان: شعقامدان، زولعدان، چعرپاندن، بعبعرى دوست لعه بناگريّي کسيّکي دان.

زللهی پشتمل: درّق، پژمله.

زلندار (باک.): گیایهکی تاله.

زلۆبى: نارساجى.

زلووبيا: جروره شيرنياتيكي وهكو پهنجمرهي كونكون وايمه لمه هموير دروستده کری و شیلهی شهکری بهسهردا ده کری.

زلووك (ز۱.): دەنك. _ م شەمچەيەك: دەنكە شقارتەيەك.

زلووكه (زا.): شعمچه، شخارته، شقارته.

زاهمین (باک.): رونک زورد هدلنگهران. بزلهمه.

زلى: كۆشىتنى، فىلەتسىنى، زەلامسى، كسەورەيى، مەزنى، گرى.

زلى بيخير: زلحيز، زهلاميكه ته و بي سوود بي.

زاينه (رموا.): قارتاله، ساموه تهييكه له زمل يا قاسمل يا پاوش دروستكرابي.

زلييندك (باك.): دروارد، معقمست.

زم (باک.): زرمه، زمزم.

زماك (زا.): شوويتني نزم لمنيوشاخاندا، كه هدتاو نهيكري.

زمان: زبان، تعزمان، زموون، (فه.) زو، زوبان، هغزمان، (که.) زووان. پارچه گۆشتىكى درىزووكەيە لىە زار و تامى چتى پىدەچىتۇرى و پارووى پي ئموديو ئموديو دهکري، زار بهياريکاري زمانموه قسمي پيدهکري. بـهـ ــــ : بعددم، بعددم و پل، (باک.) بزمان. _ ی کوردی: زبانی کوردی. بیّ -: لال. چوونه ژير ــ: قسهليدزين.

زمانه: بروانه: زبانه.

زمانے پھنجے مرہ: پارچے داریا ناسنیکه، کے پہنجے مرہ پیّے ودرا دەيسىور رېنېتموه سەر پەنجەرەكەي تا نەكرېتموه.

زمانه بچكۆڭە: زمانەچكۆڭە.

زمانه چكۆڭه: زمانه بچكۆڭه، (رۆژ.) بەرگە. پارچه گۆشتىكە بە مىدلاشروموه نووساره بمدمم كمرووموه.

زمانه کا (موک.): گاوزمان، گولزووانه. گیایه که گوله که به تاوهوه بكولْيّنريّ رسبهينان لـ خوريّنى بخوريّتموه برّ دلْـ كوتى باشه، ئعوانمى نهخوّشي دلّيان ههيه سووديان ليّديتووه.

زمانه كولانه (هدررا.): زمانه چكوله.

زمانهی هموجایی: زمانی دهنده، زووانه.

زمان بهد: بهدبیّژ، بهدگر، زبانبهد. ـ ی: بهدبیّژی، بهدگریی، زبان بهدی. زمان پاراو (همورا.): زمانلووس. ـي: زمانلووسي.

زمان پاک: زبان پاک، زمان خاوين، كسيكه لهبارهي مهردوماندا هدرياش بدويّ. ــى: باش دووان لنبارهي مدردوماندا، زبان پاكي. زمان پژاندن: زمانكردندوه، سهرهتاي ووشه فيربووني مندالأنه.

زمان پژاو: زمانکراوهوه.

زمان پیس: (باک.) تعزمانرهش، پیسسدووین، بعدگی، زبان پیس. سی: پیسدووان، بهدگریی، زبان پیسی.

زمانتان: قسمرهق، زبانتان. ـى: قسمرهقى.

زمانداد: مروى بددهم، بددهم و پل. سى: بددهم و پلى، بددهمى.

زماندان: پهيان و به ليّنيدان.

زماندریز: (باک.) کهسیّکه له تهندازهی خوّی پتر و بهرهو ژوورتر له بارهی مهردوم بدوی در بهرهو ژوورتر له بارهی مهردوم بدوی در به به تهندسروک ، بسی تابروو ،سوواو ، زباندریّژ. هی: زباندریّژی. دری، بی شهرمی، چهنهسووکی. زماندریّدن.

ز**مان رەق: ق**سەرەق.

زمانزان: زبانزان، زووانزان، شارهزای زمان، نعزمانزان، کمسیّکه شارهزای چهند زمانیّکی بیّ. ــی: زووانزانی، شارهزایی زمان.

زمانشر: زماندریّژ، دەمشر. ـ ی: گهزاره، زماندریّژی.

زمانشكان: لــه دووان كــموتني كمســيّكي بــممؤى نهخوّشي يــا ترســموه، زبانشكان.

زمانشكاندن: له دووان خستنى كەستىك به هنى نەخىشى يا ترسەره.

زمانشیرین: زبانشیرین، رووختش. دی: زبانشیرینی، رووختشی. زمانشیرینی، رووختشی. زمانگیشان: زماندریّریکردن، بی شهرمی کردن. جنیّردان. دی ماالآت و وولاّغ لمه گهرمان یا لمبهر ماندویّتی: زمان دهرهیّنان. بوّمهبهسی ماندویّتی و تیّنوویّتیش بهکاردهبریّ.

زمانگهزتن: معبدس له پهشیمان بوونموهیه و به پهروش بوون لعبهر له دستچوونی چتیکی.

زمانگرتن: کموتنه ثاخوّتنی مندالّی ساوایه. بیّ شهرم و بیّ پهروایانه ناخوّتن، زبانگرتن.

زمانگیران: زبانگیران به هوّی لالییموه، پسکی.

زمننلووس: چاپلووس، چاپلووسیکار، کلکهسووتهکار، پیرامووس، زمننلووس، کهسیکه به زمانی لووس مروّی تسهفره بندات. دی: جاپلووسی، پیرامووسی، کلکهسووتهکاری.

زمانوک (باک.): بوړي پشوو، قرقرتوک.

زمانوٚڪي قوديّ: زماني قفلّي.

زمه (زهن.): شیشهی تفهنگی. لووله ئاسنیکی کونداره، دهم تیژه چهرمی پی کون دهکری بر تیهه لکیشانی چاخمه.

زمهاره: قاقهزی پهرداخ، سمپاره.

زمران: تاقى كراندوه.

زمراندن (همو.): تاقى كردنموه، زانين، ناسين.

زمواو (هدو.): تاقى كراوهوه، زانراو، ناسراو.

زمړق: چزووي ډووپشک و يا زهرګهته و ژهنګهسوورهيه.

زمپرووت: جروره بهردیکی نرخداره له قاشی نهنگوستیله و چهند جووره خشلیکی دهگرن.

زمزم (باک.): زرمهزرم، زرمه.

زمزمۆک (ږەوا.، بار.، خۆ.): ووزووزه، (خق.، كق.) قازى بازى. جووره قاڭۆچەيتكى باڭدار و سەرزه، كە ھەستا ووزەووزى دەكات.

زممان (هدورا.): زستان. ده: زستانه. دى: زستاني.

زمعتان (دهر. ، جهبا. ، فه.): زستان، زمسان. ـى: زستانى.

زموون (فه.): زمان.

زمهار (ثمرده.): ئاردیکه، که بوزستان هه ندهگیری، زهمههی، زهوهی، ثارد هارین بوزستان. زهم ناس.

ز**مهدر:** زەمىھەر،

زمهیّپ (خوّد): به پروو و دهغلّ و دانی درشتی ها پرپاوه بوّ مهر و مالاّتان. زمی (خوّد): تاقی کراوهوه، تازموو، بیزمه: تاقی کهوه، تهزمم: تاقی دهکهموه.

زمین (باک.): زرمین، زرمه لیّهاتن، زرمهزرم کردن. (نهرده.) تاقی کردنموه.

زن (زا.): ژن.

زفار (باک.): نسار، نزار، لای باکووری چیایان. (زیّ.، باد.) سهخت، جیّگای دژوار و حاستهم، (زا.) زنیّر. بهردی گهوره، (باد.) ماهی زهرد. (زیّ.، باد.) پارچه چیایه که، که هممووی بهردبیّ و ریّگای ناسانی نعبیّ، (میک.) ماه. وهکیوو: زنارا کیسته: ناوی گوندیّکی بهرزه لهسهر شاخیّکی باند و سهخت.

زخاریشک: گیایه که که گایه کانی به قه ده ربه ری دهست پانن و بی بی تن و بی ّ گولّه ما لاّت ده یخووات.

زنازنا (ئەردە.): زوكم زوكم، كەپوورە، ھەراھەرا، دادوبيداد.

زنان (که.): سندانی ئاسنگهران. زننان، زیندان.

زنبه (تمرده.): زههاو، زنهک. پارچه زهوییهکه همیشه شاوی تیدا رادمرمستی و لیس دهزیتموه. (باک.) پههناث، چراث، (همورا،) زنکاو، زهنهک، (جا.) زونگاو، زونکاو، (جا.، بابا.) زهلکاو. ناوگیر، لیشه، قرییه، باتلاخ، ناوگر، ناوزا. (دهر.) دهقن. تمرازن. زههاو.

زنه (که.): زیندوو، زینگ، زیننه.

زنهیی (که.): ژیان، زیندوویی.

زنتۆت: به مەردورم پيكەنين.

زنجار (باله.): ژهنگ.

زنجاف (لو.): پەراويزى كەوا.

زەنجەفىل: رەگى گيايەكى پەلك دريدره زور توندوتيدره بوچيدت و لمه پزيشكيشدا بەكاردەبريت.

زنجه كيا (هدررا.): قزريه.

زنجیر: (باک.) جزّل، شاران. زهنجیر. زریزهی نیستروری ناسنین.

زنجیره: زهنجیره، هه لبه ستنی لیّواری شهده و ثاغه بانوو و به رمال و چهنته و همندی چتی دی به تاوریشم یا به دهزود. کولّوشی گهنم و جزیه، که له خهرماندا به ریّزه دابنریّ، ناوه که ی پریکریّته وه له کلّوش. چهند چیّنکه له تعنیشت یه کتریه وه به قه تاره و هستاین. برگهی قه راخ و کهناری دا.

زنجىيرە بەسىتى: ويسىتانى چەند چتىكى زور بىدگردى لىد تەنىشىت يەكترىيدوه.

زونک (زا.): لیتواری کونی قوون. بو تــووړه و قالسـکردنی دهلیّن زوتــق، زوتــن.

زهِخ (جا.): زړزړه، زوخاو، زووخ. هموا و کيمي برينان.

زۆر: گەلیّک، فره، پې، زەرەند، قاموی، زەعامف، بوش، گورژمه، زەحاف، سات، گەلیّک، فره، پې، زەرەند، قاموی، دەعام، جەرد، بیّدادی، خورتی، بیّگار، زەبر، جەرور، به سای، بیّگار، نەبر، جەورد، به سای، بیّگا ثی، به که لّاغزه پی، به خورتی، هیّز، تین، توانایی، چاڤسوّری، پی ستووری، گیر، نوودلاّنه، زوّربگیر، بتاموی و نه تهوی، دلّنه خووازانه، پافانن، پافاندن، کیشهر، فره، گهلیّ، گهلیّک، (نهرده.) مشهمهر.

زۆرەب: نيٽرى نيٽرينانە.

زۆراستاندن (باک.): زۆرى لى ئىستاندن.

زوراشد: زوراوا، سه زور ناوهدانکراو. ناوی گرندیکییسه لسه ووژاوای نوسهیبینی.

زۆران (بابا. ، گەر. ، ئەردە.) : زۆرەوانى، زۆرەبانى.

زۆرانىموە (رەوا. ، سوور.): جوولانموه ، سوورانموه ، گەران، گەرانموه .

زۆرافنباز: كەستىكە زۆراتى بگرى و لىەر پىشەيەدا پسپۆربى. ـــــى (خىق.): زۆرەدانى، زۆرانى گرتن.

زوراندن (هدر.): زهرهی کهرو نیستر، شهاندن.

زۆرەنئىغەۋە (رەرا.، سرور.): جرولأندنەره، سروراندنەره، گەراندنەره.

زۆرىنكرتن: زورانى كرتن، زورموانى كرتن.

زۆرانى: (زەن.) حيز. (باد.) تێړووچانک.

زورانی کرتن. زورهوانی کرتن.

زۆرە: ئەستىرەي زوھرە ، ناھىد.

زۆرەبىانى: زۆرەوانى.

زۆرەزمىن: زرمەزلى، زەرمەزلى، زۆرەوانى،

زۆرەزۆر: بە _ گريان.

زۆرمكى: زۆربگيرى، زۆرملى، نەرەدلانە. (ئەردە.) بىكارى.

زورهمله: زوره مليّ.

زۆرەملى: زۆرەملە، زۆرلىكىردن، زۆرەكى، زۆربىگىر.

زۆرەوانى: زۆرانى، زۆرانى، بنكەفشانى، عەردانى، (باد.) خۆلىكدانى،

(گەلاڭ) تىكى دانى، (كە.) زۇران، (خىق، سوور.) حاردان، حاردان، (خىق) زۇرانبازى، تىكى دان، (سوور.، رەدا.) تۆكەرانى، (بىك.) پەدە چۆنگ، پچىنگانى، بناشى، (ھەردا.) پەرەچونگ، زۇرەبانى، (ئەردە.) زرمەزلى. گرتن؛ مل لەبەرملى يەكترىنان،

صوره ۱۰۰۰ وروسر می دست مرس می در در می یه معربیت در انس که تان .

زۆر بىگر: كارتكى بەبتگارو بەزۆر بە يەكتكى كردن. زۆربەيى: زۆرەكى، زۆرەملى، دلنەخورزانە.

زۆربىكىرى: بيكارى، زۆربايى، زۆرەكى.

زۆربلىن: چەنىەدرىد، سى كى لەولىدە، جىرت وپىرت، جىرت وفىرت، زرت وفىرت، سازندە، لەرچە، ھەرزەگى، كەسىتكە چەنىه زۆرلىن بىدا. پىيرىيد، چىرەدرىد، (كە.) چەنە ھەراش. قەرەچەناخ، چەنىباز، چارەش، چەرچەر، زنجیرهدار: چتیکه، که زنجیرهی همبی وهکو پارهی (۵۰) فلسی.

ز**نجیرهد**ان: زنجیرهبست*ن*.

زنجيرموكووا (همررا.): زنجيرهي كيّران.

زنجیرهی فلو: وه کوو زنجیرهی نوواندنی ثاو.

ز**نجيره**ي زيّرٍ: چارب.

زنجیرهی قهراخ نهخشکاری: زنجیرهی کهناری نهخشکاری.

زنجيرهي كۆ (فه.): زنجيرهي كێوان.

زنجيرهي ڪيوان: کيو، ملهکيو، سهفان.

زنجیربهند: زەنجیربەند.

زنج (هدررا. ، که.): چەندگە.

زنچک: شمموّز، مالاّت و وولاّخي شعمووس. (يعز.) خدرپشته.

زنچکاو: تاوی برینان، تاوی پیس. زرینچکاو.

زنج (باد.): بوّني ناخوّش. (باک.) بيّ نرخ، نزم، پهست.

زنخدان (كىل.): چەندگە. بەرخەبەبە.

زندان (همو.): سندانی ناسنگهران. (باک.) زیندان.

زندی (خڌ.): ئەسپىّ و كيّچ.

زنــزان: زنـدان، زیندانــه. گرتووخانــهی یــهک کهسـی و تمنها جیّـگای تاکه کهسیّکی تیّدا دمبیّتموه.

زنگ (باک.): دهنگی ئاسن و زهنگی. زهنگ.

زنگاو (هاورا.): زناو، زناک.

زنگار (باک.): ژونک، زنجار. _ی (باک.): زوردی پونک تعلّخ.

زنگازنگ (زا.): دەنكى زەنك.

زنگرین (زا.): توپینی سهگ.

زهنگل (زا.): زهنگولّه.

زنگین (باک.): چنگین، چرنگین. زرنگهی ثاسن و کانان و زرنگانهوهی گئ.

زننان، زیندان، زنیان.

زنوو (که.): زيندوو.

زنیر (زا.، باد.) زنار. جیکای دژوار و سهخت و تووش له چیایاندا، ماهی زهرد.

زنياگ: زريان، پشكروتن، گۆپكەكردە.

زنير (هدر.): بروانه: زنير.

هی چنوور وایه و دهخورێ. (باک.) جووت: دوو زوّت، دووجووت.

رَوْپ (باد. ، شکا. ، جنبا.) : کلاری دریّژی لباد.

زۆپھا: سۆپا ، كوورە ، زۆپە.

زۆپە (كە.): كوورە. زۆپا.

زوِّق: گیایه کی به هارییه گهلاّیه کانی وه کو گهلاّی رِیّحانه یه ، گولّیّکی شین دهگریّ.

كموچسه ، دەمسد دار درار ، زار درار ، زوروه ، (بساك ،) بسه ژوك ، نسموالخ ، ده قدریاو ، چه قه چناوه ، بعسبی ، بلبله ، سین لموچه یی ، پریی ری ، چنچن ، ده قدریایی ، دمد دراوی ، چه نه زور لیدان .

زۆربۇ ھاتن: تەنگە تاربورنى كياندار.

زۆربى ھىينىان: تەنگەتاركردنى كىاندار.

زۆربوون: پەرەئەستاندن.

زۆربىلىر: زۆربىلى، چەنەسىوك. ــى: زۆربىلىيى، چەنەسىوركى.

ز**ۆردر:** پتر، پیتر.

زۆرترين: له همموان زورتر.

زۆرچۆ: خارەنددار، كوتەكدار، زۆردار.

زۆرچۆنى (باك.): بەكوتەك، چۆن: دارە چۆن ژ چۆنىي قەدگىەرى، دار لىد دارى دەگەرېتىدە. بارام مافى خورە زۆر چۆنەستاند.

زۆرخانده: شويدنيكى تايبەتىيدە ھەندى جسار زۆرەوانسى و كىدلى جسۆر وەرزانموەي تيدا دەكرى بۆيمەيزىوونى لىش.

زورخوواز: زورویسته. ـ ى: شيّوهى زور خووازتنيّ.

زوّده از پرزور، هیزدار، بیّداد، خورت، زال گوندار، که نمگا، ملّوزم، بیّ رهزا، قاند در دورکار، بیّ ایر دورا، قاند در دورکار، دورکار، دورکار، ستهمکار، هماراش، برشتدار. کشترکانی پرزور و داروباریّکمزوو برهسیّ، سی: جعوور، بیّ روزایی، که نمگایی، خورتی، ستهمکاری.

زورده (ندرده.): فدریکهی جزو گهنم و نزکییه. نیوه ووشک، جدرمه.

زۆردەس: زۆردەست.

زوردهست: زوردار، دمسته لاتدار. ــى: زوردارى، دمسته لاتدارى.

زۆردەسى: زۆردارى.

زۆرزان: زانا ، فرەزان ، پسپۆړ ، جووحه ، بههوورده ، كهمق . فيّلمزان . ـــى : زانايى ، فرەزانى ، پسپۆرى . فيّلمزانى .

زۆرزانیک (باک.): بەفركار.

زۆرزموين (ئەردە.): كيشى زەوى.

زۆرزۆر: زەرەند.

زۆركەر: گرخزر، سوورخزر. سى: گرخزرى، سوورخزدى.

زۆرلىكران: ناچاربوون، جەوورلىكران.

زۆرلىكىرە: ناچار، جەرگېراو، جەرورلىتكراو.

زۆرئێكردن: ناچاركردن، بيّدادى لەگەل كردن، پيّنانە ريّسى ملى كەسـيّكى بۆكردنى فەرمانيّك يا گوتنى چتيّك بە زۆر.

زۆرم (ئەردە.): زۆرمە، قايمە، فرەتر، زۆتر، زۆربە.

زۆر*مە:* زۆرپە، زۆرم.

زۆرملى: زۆرەملى.

زۆرۆ: ناوى نيرينانه، ـ ئاغا له چيروكاندايه. زوردار، بيدار.

زۆروەرد: زۆرىيىش، چەنسىيش، چەنسەباز، زۆرىلىق، ھەللىموەر. ـــــى: زۆرىيىش، چەنسەرىيشى. (ھەورا.) فرەواتەي.

زۆروەنەكريا(ھەررا.): زۆرلىكرار.

زۆرۈزمېھند: زوروزمومند، ئيگجار زور. ــ ى: زوروزمومندى.

زۆروزەوەنك: چتى زلار. ــى: زلاروزەبىندى.

زۆرو<u>ئ</u>ر: زۆرىير. ـ ى: زۆرىيرى.

زۆرئىتى: زوربەيى، گوورانى، زۆرى.

زۆرى: زورسەيى، زورتستى. تۆپسزى، كەلسەزەرى. بسە ـــــ: بسە تۆپسزى، بەكەللەزەرى. شلى و شەپلى.

زوّزان (باد.): كريّستان.

ز<u>ۆزانشسان</u>: هموارگسمې، هاوينمهموارگسمې. سسسى: هموارگسمېي، هاوينمهموارگمړي.

زۆزەنىك: سەھۆڭكار، بەفركار. سەھۆڭخانە.

زۆزگ: چیاپایه که کنو توت باکووری پوراندزی، چیای حدسه ن به گی له پشت زوزگییه.

زۆزۆ (باک.): جروت جروت، چفت چفت، درو درو، دۆ دۆ.

زۆسك: چيايەكە لە باكوورى رەواندزىيە. نىوى كورانه.

زوف (زا.)؛ مىزار پى.

زۆق (باک.): زەق، تىژ (بۆچار بەكاردەبرى). جووت: ئەزى چاقى دوژمن ـــدەرخەم: ئەمىن چارى دوژمىن بەجورتە دەردەخەم.

زوقهید (باک.): شاریکی گچکهی کوردانه لهناو خهرزاندا.

زوّل: زول، پارچهيێکی درێژ له چهرم يا له ههر چتێکس بێ، زووێلل. (باک.) سيرمه.

زوّل: فیلّدزان، ساختهچی. (همورا.، فه.) زوّلهک، بیّباووک، (باک.) بیرژرو، بیرژی، مندالیّکه، که له باوکیّکی ډوراد داسته قینه پهیدا نمبووییّ، قرمهزه، (موک.) پارچه چمومیّکی دریّژبراوه، (که.) زویّل، زیویّر، سیرمه، تیلماسکیّکی باریکی چمرمییه بوّتیرهی کهلاش یا بوّ چنینی که و دییّژنگ.

زودك: زويل، پارچەيەكى براو له چەرم.

زوّنه که: جروره دهنکیکه له نیر گهفه شامی و نوک و به پروو و لوّک و نیسکدا، که نابرژی و ناشکولیّ، بیژوو، زول.

زۆڭچى: فيڭلەزان، ساختەچى.

زۆڭك (ئەردە.): بيكارە، زەبوون، بى كەلك.

زوّلْي (فه. ، بابا .) : بيژوريّتي، زولْي. فيّل، ساخته.

زؤم (شیخ.): رون، روون، چهوری، پق. (ههر.، باک.، دزه.) هوسه، تیره، زووم. چینه هودی.) هوسه، تیره، زووم. چینه هودهییکه، کومهانه رهشمالیکه. (ختر،، رهوا،) چهورایی چیشتیه.

زوّمه (زرا.): زوّم. كوّمهڵه ڕەشماڵێكه.

زۆنپ (باک.): چەكرچ. (باك.) زونت، پيكى بىرد شكاندن<u>ت</u>يە.

> زؤنت (باک.): چهکرچ. (باک.) زونپ. زؤنچی (باک.): دروجار شانه کراو.

فمرهننگی کوردستان

زورووكەزرووك: جىكەجىك.

ز**وسان**: زستان.

زوغال: زوخال، رەژى، خەڭروز.

زوقم: زوقووم، خووس. سهرمای سهخت، سړی.

زوقووم: زووقم، خووس، زقووم، سيخوړ، قەرىسىەك، خوويسار، خوويّز، ئەر تنزّكە ئاوانەيە، كەلەپاييز و زستاناندا لەسەر پووشوپەلاٚش و بنديوار و نيّوبيّستان و باخ و باخچاندا وەكوبەفرى دەنوويّنن و بەستوونى.

زوكووم: گورج، زوو ، بەپەلە. زاكە ، زيقە ، زيكه ، ھەرا.

زكوم زكوم: زنازنا ، زاكه ، دادربيّداد.

زولاڪ (باک.): پارچه، کوت، لهت.

زولال: درشاو و همنگوینی پالیپوراو.

زولاّل: زەلال، ئاوى <u>ر</u>وون و پاک و خۆش. دەنگى۔۔: دەنگى لىروس و بىتى گەيخە گەلاّد.

زولشهنی (باک.): ئی گزشت باش.

زولف: (هنورا.) زولف، بسک، پرچ.

زولف (هدورا.): بروانه: زولف

زولفانی (باد.): بهستهیهکه.

زولفوّ: نيّوى پياوانه.

زولفي: نيري پياوانه.

ز**ولفی:** نیّوی ژنانه.

زومانزان: زمانزان، وهركيّر. _ى (هدورا.): زمانزانى، وهركيّران.

زمراندن (هدو.): زومراندن، تاقى كردندوه.

. زومراو (همو.): زرمراو ، تاقی کراوهوه.

ز**وننار**: زیننار.

زووهرده (همررا.): (همررا.) گولهپرووزه. قمرهخمرمان.

زوها (باد.): ئیشک، روشک. _نمبروه: روشک نمبروه، برجل و بمرگ.

زوهم (هنورا. ، باد.): چنوري، رون و پيو.

زوهۆر (ئەردە.): شوينى ئاوەزى، زق، زنەك.

زو**ير**: زيز.

زويدل: زولهچهرم. (نهرده.) زيلي ناومال.

زووا (باک.): ووشک، نیشک، (باک.) شل.

زووالله (تمرده.): زوريل، زبل، خشت و خال، هملماتيكه، كه له قور دروستكرابي يا له شووشه، كلهي همركين.

زووان (همورا. ، كه. ، فه.): زمان. زيواني نيّو دهغلّ.

زووان شووهر: زوراندار، زمانتهر، زمانلووس.

زووانه: زمانه، بلیّسهی ثاووری. همرچتیّکه و کو زمان دریّرییّ. زووانه بچکوّله: زمانهچکوّله، زورانه برچکهلّه. ز<mark>ۆنكلو</mark>: زند، زەنەك، زۆنك، تەرازن.

زۆنگ: زنه، زونگاو، زونكاو، تەرازن، زناو، قۆييه.

زۆنگاو: زونکا، زونگ، ئارگیر، ئاڤگیر، زنه، زنهک، تمرازن، قرّپیه، زچار، زنار. جیّگایهکه ئاری خرّی تیّدا راوهستابیّ یان پیّیدا زابیّتموه و سته قرر.

زؤنی: ناوی گوندیکییه گوری شیخ موسای زلالی - زلانی له نزیک و بیه ، دمبی شیخ موسا بو خوی خه لکی زلانی بوربی پاشی بلاتمزلالی (نمهنره لی) و ادیاره ، که له میرووی ژینگاریاندا شیخ عمدولقادری گهیلانی ژینداری بوه له چیرلاکی کرمانجاندا گهلیک لهم دوو شیخانه دوواون.

زۆييل: زول، زولهچهرم. خموش و خالى ناومال.

زوبان (شو.): زمان.

زوبانزان: زمانزان. ـى: زمانزانى.

زوتوور: جرجونگانيّ.

زوبهرجهد: جووره بهرديكي جواني نرخداره.

زوخ (ئەردە.): ھيز، تين، دەستەلات.

زوخال (هنمه. ، زهن. ، همورا. ، فه.) : ړهژی، ړهژوو ، خطّروز ، زوغال.

زوخالدان: خەللورزدان، رەژوردان.

زوخاڭفرۇش: رەژووفرۇش. ـــى: رەژى فرۇشى.

زوخانی سفنگی (فه. ، هممه. ، زهن. ، همورا.) : دهژووی بهردی.

زوخم (نمرده.): بنی گیایه کی تالی بتنخوشه گهلای پان و دریژه و گولکی زورده و لاسکی داست هملده چی ره کی وه کوو زه نجه فیلییه به لان گهوره تره و بوره و ترند و تیژه کاتیکی بنه که ی پیگهیشت گه لایه کانی ووشک دهبن و بنه که ی له پزشکی تیدا به کارده بری.

ز**وخمه** (فه.): سیخمه.

زورات: زەرات، كىفىشامى.

زوراته كيويله: كمردر، گىغىشامى سرور،

زوریه: بی تعندازه زور. زورترین، پهره، بعشی زور لهچت، مانگاکان زوریهان زاوون.

زوبه سهندن: زوربرون و پهره نهستاندني چت، ناوه که يا ناوره که يا . نهستاند.

ز**وریهیهتی**: زورترینی، زوریهیی.

زوريهيى: بړوانه: زوريهيهتى.

زورك: زوورك.

زورمه: زوریه.

زوږنا: زړنا ، زړنه ، لوولهييکی کونکونه سمريکی خړ و زړنا تا درېنا تا واله نه دوی تيکري پيوهيه ، که فووی تيکري د دنگيکی ريقنی لي پهيدا دميي.

زورنسات (همور): سوورناتک، گیایه کی به هاریسه گهلای ووردی پیره درشاره کهی بر دهردی شوقامی چواریه لی چارمون زورباشه.

زورنازهن: زورناليدهر، زرنابيّر، كهسيّكه بزانيّ زورناى ليّبدا.

ز**ورنا سەقەتە:** زەرنەقروتە.

زورووكه: جيكەي باڭندەي بچوركە.

زووتر: گورجتر، خيّراتر. بهرتر، لهمهوبهر.

ز**ووترین**: بهرترین.

زووتوور (ندرده.): جرجونگانی، ترد، جینگهنه، تووره.

زوه خ: کیداری بریس و قوونی رو هی تر، زووخاو، چلک. (نسه ده.) تووانایی، گر، هیز، تین.

زوخال: رەژى.

زوخالدان: خەلىورزدان.

زووخاو: تسالاً و، ثسازار، دەردەسسەرى، زۆرت تسالاً و بەدەسستىلەرە چيۆتسوه. زووخ، زۆخ. زامسەت، خسيزاو، زړزړه، زلزلسه، زړينچكساو، ئساوى زەردى برينانه. سەھلرشتن: دەردى دال گيرانموهيە.

زوودا (باک.): له میروده.

زوور: زیسر، پرورش، زفسر، قبانج،کانسه، (هیمورا.) بساهور. کسماچ، نمراوورتی، واژی (لووس) یه. (پروژ.) زوورگ، هملّات. کړیّن.

زووران: زيران.

زوورانهوه: کړووزانموهي مندال.

زوهرانشهه (ردرا. ، سرور.): گهرانسوه ، سرورانسوه. جرولانسوه ، بزورتنسوه. زوهرانشن: زروردزرورکردن، گریانی مندال.

زووره: زيره. ناهيد.

زووره: دەنگى گريانى منداله، كە بەسەختى بگرى، زيقە.

زوورهما: ئازاریکی کوتووپهیه جارجاره له لهشی مرویدا سهرهه لدهدا.

زووروز: تریّی یا قووتی. جووره تریّیه کی پیّست نهستووری رهشه و زووش پیّدهگا.

زووړهزه (بابا.): جووره ترټيهکه.

زووړهزميّ (تدرده.): زەرمدزليّ، زوردواني.

زووړهزووړ: گرياني منداله بعبي پسانهوه. قووړهقووړي سهگ.

زووږهزووږ: زهړهي گوو پدريژ و نيسترانه.

زوهرهس (ئىمرده.): زووړهز، مىسوه و تەرەپەكسە زوو پېتېگىات بىق دەغسال و دانىسش بىمكاردەبرېت. ــــى (ئىمردە.): يىاقورتى، جىوورە ترېيەكسە زوو دەگاتىر.

زووړهنج: کهسێکه زور دڵی بشکێ. ـــی: زوردڵشکان.

زووړهنچ: کهسيکه زووتوړړه بي، زوتوور، جړجونگاني.

زوورچ (رووا.): شمم جنوره چیشتهیه: پندنیر لنه تاوهیدا له گنان پژنسی ده توریته و میلکهشی تیده کهن یا پندیر و خورمایه ده کریته چیشت. بروانه: زرچک.

زوورزوور: لرورهی گورگی.

زوورگ (باک.): زورور. زورور، کهنهک، همردرهه نیت، زرگ و هه نیت، (دور.) زوویری، نووانه، هه نیت. زوری کههنده لآن و پهکهند و کوسیه، زوریه کی بمرده لآنه، که هموراز و نشیتری زیربی.

زووردانك (خز.): سرورناتك.

زووری: زېری، دړی. (وا.) زەروو، زیروو.

زوورین (باک.): لووراندنی سهک.

زووانه كيويله: جروره زوراتيكه.

زووانه مهلیچک (ئەردە.): تۆرى درەختى بنار.

زووانهی تمرازوو: زماندی تدرازور.

زووانباز: دروزن، ندرمهېي. ــى: زوراني گرتن.

زووانبهد: زمانبهد. ــى: زمانبهدى.

ز**ووانبەس:** دەم بەس.

زووان بهسه: زمانبهسته، گیانداری بی زمان.

زووانبهسچوون (نعرده.): فسعزماني، پسک بوون، زمانبهستران.

زووان پاراو (همورا.): زمانهاراو.

زووانهاك: زمانهاك. ـى: زمانهاكي.

زووانهسک (هدررا.): فسنزمان، پسک. ــى: فسنزمانى.

زووان پیس: زمان پیس. ــ ی: زمان پیسی، زمان تاڵی.

زووانتان: زمان تال، زمان پیس، بعد زوران. ــى: زمان تالى.

زووانحال: زماني دل.

ز**ووانغۆش**: زمانشىرىن، زمانخۆش،مىيروانى. ـــى: زمانشىرىنى، رووخۆشى.

ز**ووانسدا**ر: زمساندار، دەمهسەراش، تسەرزووان. سسى: زمساندارى، دەمهەراشى.

زوواندریّر: زماندریّر. ــى: زماندریّری.

زوواندلا: زمانی دل، زمانی حالا.

زووانزان (همورا.): زمانزان، ودرگیّر، زانا. ـى (همورا.): زمانزانى.

زووانشكان: زمانشكان. ــ دن؛ زمانشكاندن.

ز**ووانشیرین**: زمانشیرین.

ز**ووانشیرینی**: زمانشیرینی.

زووانک (باک.): روشک کهردوه.

زووانگهزتن: زمانگهزتن. پهشیمانبوونهوه.

زووانگرتن: زمانگرتن.

زووانگوشادانه: بدرتیل، بنزمان، ژیرزووان.

زووانگیر: تورهکی گیر، پسک، فسعزمان.

زووانگیران: زمانگیران.

زووانلاخسان: درزکردن، درزدان.

زووانلۆترانە: زمانى تايبەتى.

زووانلووس: زمانلووس. ــى: زمانلووسي.

زووان مەلىچەك: تۆرى دارى بناو.

زووانی کوردی (همورا.): زمانی کوردی.

زوويو (باد.): چتی روشک.

زووه (ئىمىردە.): زەوە. جىــۆش، جووانىـــه زووە. جووانكــــه. زىپكــــەى

خۆناسىنى، زىپكەي جحيّلى. (ئەردە.) زاوزۆ، مندال، بەچە، بەچ.

زوويه: زوركه، پەلىبكە.

زووبهزوو: گورجانه، تەردەستانه، دەستبەجى، به چالاكى.

زهه (همورا.): زاوزو.

زهوّم (باک.): چەررى، بۆ، قەڭھوى.

زيّ: زه، كوز، كوس، قوز، مالّ. تعندامي شهرمي مالاّت و رهشهوولاّخ و ئاژالاًنى مينيينه. (فه.) نيشتمان، زيد. چۆمينكى زور گهوره وهكوو زينى بادینان، زیّی موسل ین ناوی تیپیکییه له هدودهمین خانددایه لعناو (تابی) ى كورديدا. ريكه ، رەووشت ، ئەندازە . يەكمەمان سىدردانى بوركىيى بىق مالى باوكى، بووكامه چوويه زى: چۆته مالى بابى.

زيبار، پارچەيەكە لەخاكى كوردستان لە باكوورى موسلىپيە. ــى: دانیشتووی خاکی زیبار.

زيج: ژهک. (نمرده.) زيت.

زيد (كه. ، همررا.): نيشتمان، معلّرهن، معلّرهند. شوويّنيّكه مردى تيّدا بحسيتموه. گور.

زيدهوان: پاسمواني گۆړ.

زير (زا.): زير.

زيد: ته لأى زهرد، ليره و خشلل ژنان له كانى زير دروست ده كريت، زهر.

زيرب: گۆرىچەيدكە لىعناومالأن ئاوى بىسى بىدابروات.

زيراو: رەھەن. جۆگەي سەرداپۆشراو رەكوھى ئاردەستان، بەلورعە. ئەردە، زيراب. ـى: (باك.) زيرههلى.

زيرهسمر: سمرانه، باج.

زيده فان (باک.): چاودير، سهرپهرشتي کار، ناگادار. ــي: چاوديري، سەرپەرشتى، ئاكادارى.

زيره کا (باک.): پيش پيشه، زرنگ، زيره ک.

زيرهوشان (موک.): (باک.) بعرڤيرثک. پوولاو شيرنيات و تعوانهيه، که به شاباش بهسهر بووکانیدا دهکهن، که گهیشته بهردهرکی زاوای.

زيرباف: زيربافت.

زيد بنفت: تهنراوي گول به سوورمه.

زيدٍ بهند: پشتيندي زير، خشلي بعرسينگ، (باد.) زيرهبهند.

زێڔۑۅٚۺ: زەرپوش. ـ ى: زەرپوشى.

زيدكاد: زيرينكس، زەرەنگس. ـى: زيرينگسرى.

زيْرِكهش: زيْرِكيّش.

زيد كفت: زيرن، زيركيش، زيركولاندى، زيرپوش، ناوهزير. توزيك وهمهر خەتتكى تازە چاپكراو بكەوى وەكوو زىپ لىندەكات بەو مەرجـەي، كـە خەتەكە روشك نەبروبىتتەرە.

زيدپكفتى: ئاوهزيرى، زيرپوش، زيرن، رووكيشى زيرى.

زێړڪوٚ١٤ندي (باک.): زێړکفت، زێړن.

زيدكيش: رووكهش، زهركهش، زيركفت، (باك.) تامزير. ــى: ړووکيشي کانيکې به ناوي زيږ کردن.

زيرڪمر: زهرگهر، زيرينگهر. ـ ي: زيرينگهري.

زيدن: چتيکه له زيري دروستکرابي، زيرين، بزير، زهري. نيوي نافره تانه.

ز**يروو:** زەرور.

زيروزيج (باك.): زاروزيچ.

زووز: گیایه کی نارییه گهلآی له هی پیزان ده کا به لام نهم ته پتر و باریکتره.

زووزه (تعرده.): (زووره) زووقه، زووق، زيقه، ريكه. چيشتيكه ههژاران له کاتی گرانیدا له که شک و پهنیری دروستی ده کهن و زور ناخوشه.

زووزوو: زوربەپەك، زوربەتاڭورك، پەسساپەس، پەيتاپسەيتا، بسەگور، گوړاوگوړ.

زووزووتهخ (زورزورتهح): گیایهکه.

ز**ووس**ان: زستان.

زووشك: دروپشك.

زووغال (فه.): رِهْرَي، خَعَلُووز.

زووغور (باک.): گورچیلهی وولاَخ و تاژالآنه.

زووق: زیقه، زیکه، قیژهی گریانی مندالآن.

زوقم: زوقم، چتيکى سپيه له شعوى سايقهدا برديانى له شعوانى دووایی پاییز و زستان و سهره تای به هاریدا له بندیوار و سهردیوار و بان و

سەر رووەكان وەكوبەفر دەنوويتنى.

زووقووم: ژمعری مار. زوو**ک**: زوپ، زوق. ^{**}

زووكا (باك.): زووكه، گورجبه.

زووكه: پەلەبكە، بەلەزبە، تاڭوركەي بكە.

زووكوورت (باك.): (هنو.) زووگورد. رهين، سالت.

زووگوور (شا.): پيّداريستي.

زووگورت (باک.): منحکم، قاییم. ـــى: رەبىنى، قایم، رەشو

رووتي. رهش و رووت.

زووگورد: زووگورت. ــ ى: زووگورتى.

زووكين (تعرده.): لهمهوپيش، بعرله ثيّستا، لهمهوبهر.

زووم (باک.): هۆيد، ززم. تيره. دەستەخيوەتيكە.

زوون: گيايهكي به هارييه گه لأي وه ك ريخانه وايه ، گولي كي شين ده گري.

زووهه لبهس: داهیننهر. هاکرو ، هکی، بی بیرکردنهوه. ناخیتن، سهرسهری.

زووهه نبهست: دمستبهجي، بعدي هينهري كاريك يا ثاخوتن و معبسيك.

زووهه نبهستن: بي بيركردندوه داهيتنان، ناخوتن و كاركردن.

زووير (تعرده.): زووير، زيز. ـى: زيزى، سلّى.

زوويلل (ندرده.): زبل، خشت و خال.

زووير: زيز، سال، كز، زيوير، دلشكاو. ـ بوون: زيزبوون، دلگيربوون. ــ کردن: زیزکردن، حدیداندن، ړووپه کردن. ــــــى (دهر.): زوورگ، کوسپه،

زوویک (دور.): تیّهه پینی لهشکر به پیتش سهرکرده ی خویدا.

زوويل (باک.): زوله چدرم.

زوويلل (ئەردە.): زبل، خشت و خالى ناومال.

زه (باک.): زيّ، زي. تهندامي شهرمي وولاّخ و ثارال و مالاّتانه.

زها (باک.): زهها. زەبەللاح، لەندەھۆر.

زهار (باک.): (باک.) زههار.

زيت زيت

زيرهه يي (باک.): زيراوي.

زێڕؽ: زێڕين.

زيږين: زهړي، زيړن، بزير، چتيکه له زيري دروستکرابي.

زيْرِينگهر: زيْرِكهر، زەړنگهر، زيْرِكار. ــى: زەړنگهرى، زيْرِكارى.

زێ زێ: نێوى ئافرەتانە.

ز<u>نسان</u> (ئىمردە.): زەييسىتان، زاو، زاييىك، زاك. ژيرزەمىين، سارداو، سەرداو.

زيل (هدورا.): جدرک، جگهر.

زیکل (تمرده.): ژیر، سووک، زیل، دهنگی نزم. (همورا.) دلاً. ـــسیاو: دلرهش. (همورا. کنن) کمنمفت، پمریشان. (همورا.) هنوش، همست. دلاً و دهروون.

زيلكه: بروانه: زيلكه.

زێڵۅٚۺێۅۑٳؠ (همورا.): ڕۺانموه.

زيْلُوْشيوو (همررا.): برشيّنهره.

زيلوو (باک.): زەروو.

زيندان (باك.): زيندان.

زيندين: نيرى پياوانه.

زيني (باك.): تيژ (بر تيغ). قرولكه.

زيو: زيڤ، زيو. (باک.) سالآنه. جيرن، جمرن.

زيواد: چتيكه له قدراخي چتيكي تركيرابي. ليوار، قدراخ، كهنار.

زيواره: زيوار.

زيوارهي كهوش: ليّواري كموش.

زيواركرتن: ليواركرتن.

زيوان: زيدموان.

زيّوه: چىمىر، كۆ، كۆمەللە. ــ گرتن: كۆمەللەگرتن.

زيوه كرتن: كومهبسان، كوبوونهوه.

زێوكفت: ئارەزێو، زێوەين.

زيوكيش: رووكيشى زيوى، ئاڤزيڤ، ئاوەزيو. ـى: زيركفتى.

زيوكهر: زيڤكه، زيڤكار.

زيوين: (باك.) بزيڤ.

زی (پورا.): خه تی نیره پاستی سه ریبه له کاتی دابه شکردنی پرچ یا کاکولاندا. پاسته، پاسته، پاستوک. (زرا.، کو.، همو.، خو.، باک.) نیخه، بهروک. (زرا.، کو.، همو.، خو.) چالوک. زریشک. (بال.) قه لهم، قمرهم. جروره کشته کیکه کمووش دروو کموشی پینده دروی . همست، سروسه، هوش، منه. زهه، زی، نه ندامی شهرمی نا ژان و وولاخ و هممو جروره مالاتیکییه.

زيا (باک.): هنزيا، زها، هنژديها، ننژديها.

زیاکار: زیانکار. _ی: زیانکاری.

ز**ياكەر**: زيانكەر.

زیان: چزه، کهتن، نهستیّل، وهی، وهزهن، وهزهنده، زیوّن، خمبینهت. ب پیّگهیاندن: پیّدانان. كردن: تیّداچوون، چزهکردن، تیّشکان، دانان،

دۆراندن، نهووم، لهكيس چوون، بـ قكشـتوكال و رهز و بيدـتان و شينايى: وولاخهكه كموته ناو زيانى واته چووه ناو كشتوكال و بيدـتان و ئيـتر. زيـنهخوق: زياندهر، زيانكار، زيانهخورق. ــ يى: زياندان.

زيانهخورو: گيانداريكه گيانداريكى تر بخوا يا چتيكى بخووا. بهزيان، ئازاردەر.

زيان بركردنهوه: تيهه لهينانهره.

زيان هِيّگ هياندن: داغكردن، مۆركردن، تيّشكاندن، پامالكردن، پايمالكردن.

زياندار: به زيان، چتى به زيان. ـــ بوونى مرز بهجوّريّک، كه زيانى لىّ بوهشيّتموه.

زیاندان: زیانگهیاندن.

زیاندهر: زیانی خدود، زیاندخرد، وهیدهر، زیانکار، زیانق، (ساک.) فهتراک، دهر.

زیانکار: زیاندهر، زیانهخورق، زیانگهیین. ــى: زیاندارى.

زيانكردن: تيشكان، دوراندن، دانان، تيكسوتن، نهسووم، تيدا چوون، چزه كردن. زياندان، مالآت له كشتوكالي ثمم و ثمو كردن.

زيان كمياندن: ئيش و ثازار يان زيان به كسيكى كدياندن.

زيانكەيين: زيانكار، زيانەخەرد.

زيان ديان ديان، زيان پي گهيشان.

زيننو (باک.): زيانكار، زياندهر.

زیانی: زیانکردن، زیانی کشتوکاله، که وولا خی کهسیکی بیگانهی چوبیته ناو.

زىيىنى خمېرة: شمرغروش، زياندەر، تەقدا، زيانكار، سايى: تسەقدايى، شمرفروشى، زيان گەياندن.

زيىنى خرۆ: زيانەخرلا. ــيى: زيانەخرويى.

زیهاک (باک.): زراو.

زيبك: ريست، خورازت.

زیه: زور هینسان و تعنگ تاوکردن، زیپه. (بساک.) لیک دانسه و هییکی کوردییه: که مانگیکه له نیوانی ۱۵ کی شبات و ۱۵ کی تازاریدا. پوشه با، باوبارانی سه خت. (باک.) تعرزه، بعرخورک، تعروز.

زیهه: رِوَژنای رِهش ر شورم لـه ماڵێدا. (باد.) بورجی پیرێژن.

زیپکه: (میرک.) قنچکه، شینزک، (دور.) دشپزکه، (رووا.) تشپق، تشپزک. ناگرزک، (باک.) زیپکه، (رووا.) زیپلکه، (بابا.) زیتکه، زیرکه، گرمژه، پیرززکه، وورده کولکیّکی سفرتیژه له لهش دوردیّ ... ی عازهبی: جوواند ژی، جووانکه، شانک. (باک.) تامرزهی ووردی بهماریّیه، گلیّره.

زيپلڪ: زيلسق، ژيلسق.

زيهلكه (رموا.): زيپكه.

زيپۆ: نيرى پياوانه.

زیت: قیت، نازا و توندوتوّل، ووریا. (باک.) دهنگی زورنا و بلوویّرو چتی وایه. زهق، زیچ، زرت. چاو ..: چاوزهق، براق چاو.

زیشه: داربّکی باریکه لـه فاقعدا سـهریّکی بـه کشـتهکیّکهوه بهسـتراوه بهژیّیهکهوه و سهرهکهی تری، که دووفاقه دهنکه گـهفی تیّدهخریّ، کـه بـه دهزووهکهوه بهستراوه به ژیّیهکهوه. ماشه، زامنه.

زيتەزىت: زەقەزەق.

ز**يتەڭ**: زيت.

ز**تەڭە:** زىت.

ز**يتەوبوو**ن: زيت بورنەرە، زيچەربورن.

زيتهوكردن: زيتكردنهوه، براق بوون.

زیتبوونهوه: ووریابوونهوهی گیاندار.

زيتك (باك.): شعق (بهپين)، لعقه و لووشكهي ووالآخ.

زینکه (بابا.): زیپکه. جووره ماسییه کی گچکه یه به قه د قامکیّکییه و ثیتر لهو ثمندازه یه گهوره تر نابیّ.

زينكيّ (بابا.): تيره يهكى كورده لهلاى هوّرهماريّيه.

ز**يت**ۆر: زيتۆل.

زیتوّل (باک.): ریندوّل، وونجړ، جل و بسوگی شړو رزیوه، (باک.) ریقار.

زيج (نەرده.): پەرارى ئەستىرە ناسى. (باد.) كلك ھىلىتەكىند(بالنده).

زیسچ (باک.): مندال، زارز، نهوه، نهتموه. زیچل، (باک.) زیرچ. (شهم.) میّر. تهختههند. ریخ. (باک.) زار و زیچ. زیت.

زيچك (باك.): فيّل، ساخته.

ز**يچكلو:** زرينچكار.

زيچ. (باک.): زيچ.

زیخ (که. ، باک. ، بار. ، باد. ، برا.): ثازا، به جمرگ، زیرهک. لمت، ماسه. خیز، چنو، ووردهبمود. (باد. ، باک. ، بار. ، برا.) چمپخوون. (همورا.) لم، لیم.

زیغهلان: خیزهلان، تمزیلاک. (همورا.) زاخیران، شریمنیکه خیزی زوربی. زیخهلانی: زیخهلان.

زيغمال: خيزهلأن.

زيدهوان (هنورا.): پاسمواني گوري پياوچاكان.

زير (باک.): جيکهي بالندانه. زيرهزيره.

زیراف (باک.): چتی دوور، باریک، زراو. تارد.

زيرافلن: قيراندني زور بهتوندوتيري.

زيرانن (تعرده.): زريكاندن، زووراندن، زيراندن.

زيراو: زيّراو ، بعلووعه.

زییره: جووره به هاراتیّکه لمه پلاّویّ دهکریّ دهنکی وورد ر بوّنی خوّش و سهوزکاره. (خزّ.)گیایه کی بوّنخوشه بوّ زگیّشه ی باشه.

زهره: چریکه، قیژه، دهنگی گریانی مندالاو ژنانه، دهنگی تیژی گیاندار. زهرِهزیرٍ: زیقـهزیق، چریکـهچریک، زیرٍهی یـهک لـهدوای یـهکتری، زیرٍهی مندالاو ژنانه لـهکاتی گریان و لیتهمومانیّدا.

زيرٍ مقان (باد.): پاسموان.

زیره ک: ووریا، زرنگ، (موک.) زرینگ، چه پخورن، ووشیار، هرشیار، بلّیمه تنگه یشتود. (موک.) به خود وژیو، به کار، بژیو، نازا، (باک.) په یک، شاک، زیخ. چهسپان. مه حلان، جه پچهه، میّرناس، فه لهیته. (موک.) سه لیقه دار، به سه لیقه، پیاوناس. نا ...: که و دهن، گیّل، حوّل، (که.) پاتال.

زيراندن لهترسان يا له داخان.

زيرهكى: ژيرى، هۆش، سەليقه، ووشيارى و زرنگى، هۆشيارى.

زيرهايههستان: زيراندن، زيرهكردن.

زيره ليهاستانلن: رەزىرەخسان.

زيرموان (همورا. ، باد.) : شقفار ، چاو .

زیرموانی (هنررا.): شوّفاری.

ز**يره**ى **پۆمى:** جووره زيړهيدكه.

زیرهی سموزه: زیرهی کسک.

زيرچ (باک.): زيچ، جيقنه.

زيرزير: دەنگ و جريوه و جووكدي چۆلدكاند.

زیرزیرک: ووزووزه، جموره بالنده یه که وهمیّشی ده چی له سمر داران هملنده نیشیّ و ده نگیّکی لیّوه دیّ وه (ووزهروز)یّ ده چیّ.

زيږفچک (باد.): همناو، نيرزگ.

زیرفچک (باد.): چیّشتیّکه بریتییه اسه سمورکردنموهی پهنیر استناو پژنیدا. (باد.) گیایه کیشه وه کوړادهی ده چیّ و ناخوریّ.

زيرڪ (ئعرده.): چڵک.

زيركن (ئەردە.): چڵكن.

زيرگۆن (باک.): جروره گوڵێكه.

زيروبهم: زبل و بهم.

ز**يړوه**ۆپ: زيړهزيړي زور،

زیز: نعبان، سوور، زوویر، رووپه، توراو، سرک، (باک.) خوو، تووره، سلّ، توریاد، شدور، تووره، سلّ، توریاد، تعدیدین، توریان، رووپه پریوون، تورنه تلودنون د. کردن: توراندن، توریاندن، خدیداندن، رووپه کردن. زیزاند (بابا.، شا.) زیوان (گیا)، گیایه که له ناو ده غلاندا شین دهبی بعریکی ردشی تالی هدید.

زيزه له (شا.): ئەسكنجە، (شن.) قوڭقووڭد.

زيزهله (شا.): لمجي چرون (تعنها بو تعسكنج.

زيزمۇك: قالۆچەيەكى بالدار و سەوزە.

زینزی: جووره کولله یه که همیشه دهنگی لیّوه دی هاوینان له زهویاندا گهلیّک دهبیزی، به دهنگی خوّی ناو دهبریّ. زوویری، سلّی.

زیزیک: میّشیّکی ساوره به قاده ر هانگیّکییه بالقی میواناوه دانورسیّ و دامریّ.

زیمت (ندرده.): زینکی، ژیان، زیندهکی.

زیمک (شن.): مرسلی، سفلکی گیایه کیه وهپیوازی ده چی به لأن پتهوه و له نیو ترشیاتی ده کری.

زیفان (باک.): مریشکی گچکس.

زيف (دزه، هنورا.): پړووپووچ.

زيڤ (باد.): زيّو.

زیقار (باد.): همژار، بمدبهخت.

زیقاری(باد.): بعدبهختی، هعژاری.

زيقال (باد.): هدرار، بددبدخت.

زيقړ (باک.): خړکىبدرد.

زيقزيقه(باد.): هنراريي.

زیفکهر: زیوکار، زیّوگهر کهسیّکه خشل و چتی تر له زیّوی دروست بکات. زیفنگ (باک.): زفنگ.

'زیڤنگهر (باد.): زیّرگفر، (باد.) زیڤگفر. ــی(باد.): زیّوکردن.

زیق (ئسهرده.): وورگ، نساوزگ. (بساد.) زینزیست، هسهزاریی (بساک.) دهنگی دهرکیتشانی خهنجمور دهرکه کردنموه و هی خوراندنییسه. (شهرده.) زووق، زیقه، گریانی مندال .

زيقان: زيقاندن، زيقەليّوەھاتن.

زیقاننه: زیکاندن، چریکاندن، زیقه کردن، جریکه کردنی (مهلان).

زیقانن: زیقاندن. ماسیگره، ماسیموچنه، ماسی خوّر، معلیّک لاق و دندووکی دریژو سپی و سعربال پهشه وه لعقله قی ده چی له کوّتر گچکه تره به زوری لعنار ناریّدادهنیشیّ، هعمیشه دهزیقیّنیّ.

زیقلولله: گیانداریکی بوری چووارپییه له دهلهک گهوره تره، پیستیشی مهرخه.

زیقه: جیکه، جیقه، دهنگیکه له خترشیان یا هی پهرمووری گچکهید. زیکه، چریکه، دهنگیکه له زیله گهوره تره و ناخترشتره.

زيقهزيق: زيكهزيك، چريكهچريك، زيقهي يهك لهدوواي يهكتري.

زيقن: زيكن، گيانداريكه دهنگى زيقهى ليوه دى، زيقهى يهك له دوواى

زيق و هۆر: زيقەزىقى زور.

زیک(شار.): کشت. (شار.) کورژ، کرووژم همالاتنی چمرم و ثیتر له گمرمان. (پهوا.) گرژ، پاست. ببوون: کرژ و پاست بوونموهی ملووی مرزقانه له گمرمان. (زا.) کشته کی میّوکراو.

زیکاندن: زیقاندن، چریکاندن، زریکاندن، زیکهکردن.

ز**یکن**ن: زیکاندن.

زیکه: زیقه، زریکه، چریکه، دهنگیکه تیژو باریک و ناسک بی.

زيكهزيك: چريكهچريك، زيقهزيق. زيكهي يهك له درواي يهك.

زیکریله (مرک.): ته ته لسهمیران، (رموا.) مه لکهسهن، (زمن.) تو تکهشوانه. کرمیکی رمش و تووکنه لهسه گیایان تمونی ده کات.

زیکن: زیتن، کهسیّکه زیقهی بیّ.

زیل: پارچهیدکه له نامرازی ناههنگ و بهزم، که زیلهی لیپرودی. زونگی ناگادار کردن و بانگ کردنه. هزریکی کورده له نیپروانیدا. (هسهورا.) همراوهوریا، هفراهموا، قیره قیره ریکه، بی ددنگی تی و همراوهوریا، هفراهموا، قیره قیره ریکه، بی ددنگی تی و باریکیش به کاردهبری. (باک.) سفری گیایه کیه تازه له زموی دهرها تبی، چووزه، چووزهله. زهنگیکه دهستی پیدائری دهنگی لیسوه دی بی بی تانگ کردنی بهردهست.

ز**يل**: دەنگى زىل.

زیلا: ئیّلیّکی گهورهی کورده (مل و زیل) هیّندیّک دهلیّن سهرچاوهی نه تیموهی کورد ثهوانن، ثهمیش در یه چونکو کورد لیموان زوّر کوّنستره و نموان خوّیان ثیّلیّکن له کورد.

زیلان (زا.): رِیسمه ی دهرکییه. (باک.) لاولاوه ی دهرک و پهنجمرانه له داری، رِیّزه له داری.

زیلافزهر (باک.): (باک.) که ړهنگ. کهنگریّکه تـازه ســهری دهرخسـتبـیّ و شین بوربیّ.

زيله: زلله، شههه لأخه. دەنگيكه لمزيكه گموره تره.

زیله (نمرده.): زیله، دهنگی ناسک.

زيلهزيل: زيلهى يهک له دوواى يهكترى.

زيلممۆ: ژيلسز.

زیلهمۆ: (همررا.) ژیلسز، ژیلی، (کز.) ژیلک، (شار.) ژیل، (باک.) تمراف، خورهلی ممرمزتک.

زيلك(كۆ.): زيلسۆ. (زا.) قيتكە.

زیلکه: جووره تریّیه کی ناسسکی مزری سپی بزمارکوته، سالّی دووجاران بعر دهگریّ.

زيلۆ (زا.): زەروو، زيروو.

زییل و بسهم: ده نگی نزم و بسهرز. زیرویسهم. چهششنه مرازیّکی تاهسه نگ و بعزمیّیه.

زین: چتیکه له قایش و تهخته له پشتی رولانخی به مرزه دهکسی و نین: چتیکه له قایش و تهخته له پشتی رولانخی به مرزه دهکسی و ناوزهنگیشی پیوهیه تا سووار لهسهری سوواربی، ماره که. نیتوی نافره تانه له بنچینه دا (ژین) بووه سهیدایی خانی چیروکی مهم و زینی خستوته ناو کراسیکی نیشتمانیه وه: زینی به ژین و مهمی به نه ته وی کورد داناوه واده رده خان ده وی دوی و ناواش ریکا داد.

بسی جانگ و جسیدال و بسی تاهساوور زین و باوگ قات فی شوغلی ماکان تاصاوور

> مله، کیّری چکولهیه، زینرو. زینات (زا.): زور و ستهم.

زیناتکر(زا.): زوردار، ستهم کار.

زينا: زيننار.

زیننار: کهمهریهند. پشتیندیکی تایبهتی قعشه و کهشیشانه.

زيندان، گرتووخانه. (نمرده.) گۆپكهكردن.

زيننانهوان (هدورا.): زينداندوان.

زينه: زيندوو، كيانلىبدر.

زينهمال: زيندهمال.

زینبهر (باک.): زموی و بهردی بلّند له کهنار ثاواندا.

زینبری (باد.): بریندار.

زينهۇش: پەردەيەكى جووانە بەسەر زينيدا دەدرى.

زينهوٚشي: سعرپوشيّک بهسعر زينيداگرتن.

زينهێچ: بەنێكە زىنى پێدەپێچرێتەرە.

ز**ينچك**نو: زرينچكار.

زينديقى: خواندناسى. زينكۆ (ئەردە.): قەڭپووزى زىنى، بەركۆ. زرینگ: زیندوو، زیرهک. زرينگان: زرنگانسوه. زرينگانموه: زرنگانموه.

زرينكاندن: زرنكاندن.

زرينكاندنموه: زرنگاندن.

زيندو.

زيندهمال: زيندهمال، كياندار.

زین خستنه سهرپشتی وولاخ و قایم کردنی.

زىنكۆ (ئەردە.): قەڭپروزى زىن.

زينك: (تمرده.) زيندوو، كياندار، كيانموهر. زينه.

زيندان. (بابا.): زيندان.

زینگانی (تعرده.): زیندهگانی، ژیان، بژیّو، ژیوار، زینگی.

زينگهبهچان: زيندهبهچان، زيندهبهگور.

زينگهچال: زيندهبهچال، زيندهبهگۆر.

زينكهوهبوون: زيندروبورنوره.

زينگهوهڪردن: زيندووكردنهوه.

زيندوو: زيندوو.

زينڪي: زيندي.

زينگير: سينگيکه له تعويلهدا زيني پيدادهکري.

زيننان (نمرده.): زيندان.

زيننانهوان (تعرده.) زيندانعوان.

زيننه (نعرده.): زيندوو، زينه.

زينوو (موک.): زين، كه لهمل، كهل، بستوو، مله. باسكى شاخ و پال. بلندایی سهرهوهی گهرووی شاخی نزم.

زين و بهرڪ (نهرده.): زين.

زين ووراز (همررا.): زيندروو.

زينووي شێخى: گوندێکى خوّشه له نزيک شاروچکهى حاجى توممران.

زيني: تەپۆلكە. (باك.) تىژ (تىغ). (باك.) قرولكه.

زيو: زيّو، كانيّكه پاره و ههنديّ خشلّي ژناني ليّ دروستدهكريّ.

زيوا: گولمزهنبمق. (تعرده.) جوران، شرّخ، شيرين.

زيوار: زيقار، همژار، بمدبمخت. (سيرمه): تووي، پارچهي تمنکو

ناسک، ریشالی چتمهکی دراو.

زيوادهى كهوش: قدراخي كموش.

زيوارهي ڪؤر: قدراخي گؤړ.

زیواری: زیقاری.

زيوال (باك.): زيڤار.

زيوال (كه.): تووي، پيچهك، برزوله، پارچه، زيوار.

زیندان: چالی زور قرول، که جاران تاوانبارانیان تیدا راکیر دهکرد. گرتووخانه، بمند، بهنديخانه. واتهكمي جيّگاي زيندووانه، جيّگاي

زيندان موان: بعنديخان موان، بعندى وان، نقد تچى بعندييان، ياساولى زيندان. _ى: بەندىخانەرانى.

زيندانى: بهندى، كيراو، گرتوو، كەستىكە لەزىندانىدابى.

زينده: زيندوو، كيانلىبىر.

زيندهبه چاڭ: زيندهبه كۆر.

زيندهبهچاڵكردن: كياندار به زيندوويي ناژتن.

زيندهبهڪۆر: زيندهبهچال.

زيندهبه گۆركردن: كيانلەبەريكى به زيندوريى خستنه ناو چالىوه و سەر

داپۇشىنى بەخۇل يا ناژتنى.

زينده جال: زينده به چال.

زینده کانی: زینکی. (نمرده.) زیندگانی، زینگانی. ژیان، زیندوریتی.

قروت، قرویت، زندیی.

زيندهگى: زيندوريتى، زيندهگانى.

زينده مال: كياندار، ثارال و وولاخ و رمشه وولاخي ناومال.

زيندهواد: تاك، كس، دالموا، ـ ى لئ ندهيشان: قرانى تيخسان. كيان لىبىر، كياندار، زيندووور. مۆريانه، كيسك. گۆسان. (لوړ.) زولرومـ تر،

سەرتەشى، مۆرانە، جروجانەرەر.

زيندهواري ڪچکه: پورت، پورعه.

زيننهوان: بەر يومبەرى بەندىخانە.

زيندهوهر: زيندووي گيانلىبدر.

زینسروو: زینساز، زینکار، (باک.) زینکمر، زیان چیّکمر. زینگمر،

زيندووز.

زيندروون: درووني زين.

زیندرویّتی: زینسازی، زینگدری.

زيندو.

زیندوو: زنه، زندی، زنوو ، (همو.) زیندی. گیانلعبمر، گیاندار، تناوور.

زينهووبوونهوه: بروژانهوه، كيان وهبهرها تنهوه، بــ كيان لهبهران و

رووهكان.

ز**يندرور**. زيندرور.

زیندووکردنهوه: بووژاندنهوه، گیان وهبهرخستنهوه، بـق تازهکردنهوهی

چتى كۆنىش بەكاردەبرى.

زيندوويتى: زيندوويى.

زیندوویی: گیانداری، زندیی، ژیان، زیندویتی.

زيندي (همو.): ئىسپى و كېچ. زيندوو.

زينديق: خوانىناس.

زيندروو.

زيندروويتى.

زين له پشتى وولاخ كردن.

زیوان: (باک.) دنیّب، خدربهند، خدربهنگ، (کد.، هعو.) مروّد، (بابا.) زیزانه، زریزانه، گیایه که گولّه کهی شینیّکی کالّه پانی به قیده و ده فلسانه لمهنیّو گهفیدا شین دهبیّ و بستیّک لموی بلّندتر دهبیّ رهنگی سرور یا رهش، که زوّری لهگه تل گهفی بکهوی تالّی ده کات، که دانه که ی بخوری خعوی دیّنیّ، که به کوتراوی تیّکه تل به شیری بکریّ و لمه چاوی ژاندارکریّ ژانی دهشکیّنی.

زيوانخۇرە: ئالىكولىنك، ئالىنگولىنك.

زيوانن (ئەردە.): جورلانىن.

زيۆن (ھىورا.، لى.): زيان، زەرەر.

زيوه (تدرده.): جيوه. جووله.

زیوهر: خشل، چهک، تیته. (باد.) به بهرده سپیه پانه گچکه کانی نیّو ناوی دهلیّن، که دهبریقی. نیّوی پیاوانه. نازناوی همستیاریّکی زوّر بهرزی کوردی سلیّمانی بووه.

ز**يوزيوه:** ويزهويز.

زيوور (باله.): همزار پيّ.

زيوير (ړموا.): زوله چدرم.

زيوي (رموا.): هنزاريي.

زيويان (ئەردە.): جرولان، بزورتن.

زيوين: چتيکه له زيو دروستکرابي.

زييه: درکه زی.

ニ う

ژ: تیپیکی نابیی کروردید. (باک.) ش، هم، زیقیژ نرخداره: زیّریش نرخداره. (باک.) لمه، یه کی ژوان، یه کیّک لمه وان، ژباژیرهات: لمهازاروه هات. (باک.) به، ژدهری دهرسازبور: بعده رکه دا چووه دهریّ. ژوی ناساخیی گفلیّک ژارکه تم، به هوّی نمو ناساخییموه زور لاوازبورم. ژاو (همورا،): خلّتهی مرّدنه و سمبیلموئیتر. (همورا، باک.) همژار، بعلمنگاز. (باک.) همژار،

ژار بوون: همژاربوون. (باک.) نهخوّش و دهردهداری کوّن.

ژاړيو: زاراو ، ژههراو . ـــى: ژههراوى.

ژاردار: ژههردار. ـي: ژههرداري.

ژاردان: ژههردان، دهرماندان.

ژار**قەندە**: ژارقەننە.

ۋارقەنكە: ۋارقەندە، ۋارقەننە.

ژارقهننه: خلّتهی مؤدنه و سعبیله و قهننه.

ژارک (دور.): کۆلکی كەنگرتيە.

ژادهاسی (که.): کوچووله، ژههرهماسی، معرگهماسی، گیایه که بعثنیتک بلند دهبی گولیکی زوردی ههیه، ثعو گیایه له ناو ثاودا گیره دهکری یا به کوتکی ده کوتری و کهفیکی زور ده کات و ههر ماسییکی بعو نزیکانه دا بی ده یکورژی یا بیه قشی ده کات.

ژاوق (دهق.): همژار، بعلمنگاز. _ یی (باد.) همژاری، بعلمنگازی. ژاروژهنگ: زاروزهنگ، نالسهرهاو ار، دهردو خهفست، شمروکیشسهی ژووردوه، همرا و هرویای نیرمالیّ.

ژارى: (باک.) هدژارى. نەخۆشى كۆنىنە.

ژارين (باک.) هاوارکردن، لالأنموه.

ژاژ (که.): ژاریلؤک، قامیشیّکه پیّنووسی لیّ پهیدا دهبیّ. قامیشهلاّن، قمرهم زهبهن. گیایه کی کریّستانییه دهکریّته ناو سوویّره کهوه.

ژاژهلان (نمرده.): قامیشهلان.

ژانک (دهر.): باریتشک. بنیتشت، جاچک، جاچکه.

ژاژڪه: جاجکه، بنيشت.

ژاژی: شیریژی ووشک و ته پ، ثموانهش تیکمان به ژاژی ده کرین: به پ، سیابق، مهندک، کهنگر، کوپاده، سیر، زیزک، بؤک. شیریکه له پیستمدا بر زستانی همان دهگیریت.

ژاژیمړون (باک.): شیریژ و ړون.

ژاژیلۆك (كۆ.): ژاژ، گیایه كه وه كو قامیش وایه قالممی لیپه میدا دهبی. . ژارغ (باك.): گیایه كه.

ژاكان: چلسين، سيس و چرچبوون، (كۆ.) گهچران، گهچلآن، (همورا.) ژاكياي، چزمرين، دەق شكان.

ژاكاندن: سيساندن، چرچاندن، كرچانن، گهچراندن، گهچلآندن، بهيين، (باك.) چلمساندن، چرچ و سيسكردني گياو گولاو همموو چتێكى شوق و گهش، دەق شكاندن، ژاكانن.

ژاڪانن: ژاکاندن.

ژاکنو: ده قشکاو، له دهستموهدراو، (باک.) فرنسی (بنزگیاوگول)، گهچراو، قرمنچ، (دهر.، روزد.) تلپ، گرز، چرچ، سیس، چرچ و لنزچ لیّه یداکراو. نه ...: دهق نهشکاو.

ژاکیاگ (نەردە.): ژاکار، سیساگ، چرچ، گەچرار، کرچ، کرچیاگ، چرچیاگ، سیس.

ژاکیان (ندرده.): ژاکان، سیسبوون، چرچبوون، سیسیان، چرچیان.

ژاكينو (ئىردە.): ژاكار.

ژاڪه: ژووژه سووره.

נונ: נונ

ژانه: (پهرا، کو.) لیوړک، (همور، گمر.) پرولک، (زهن، کمل.) خمرزانه، (پهرا، کو.) خمرزانه، (پهرا، کورن، کمل.) خمرزانه، (پهرا، قردینه می قردینی، قردینی، خمرزانه، قردینی پرده، کمرکورد. کملای تانه مریشک و مراوی و قاز بیخون پردهمرن داره کمی به قمد داره قمیسیتکی لیدی گونی سهییه و نانیشی همیه وه کو گونی گونی گونی گونی کونی به کان به توپ نیه و وه کو فینجانی وایه، کملوویه کی دریزی همیه، داره کمشی بمزوری ده کریت به (کوه) ی ناش و چمانتروکی پی کریت.

ژان: ئازار، دەرد، ئیّش، ژووار، دەردیّکه تووشی گیان لعبهران دیّت سا لعبهر کولک و بریس و قونیّرانبیّ یان به هیّی نهخوّشیانی ژووردوهی نار لهش بیّ. کردن: ئیّشان. وه خستن: کولاندنهوه، ئیّشاندن. (باک.) کیایه که شیری ههیه شیره کهی به ژانگر تبو بدریّ ژانسی دهشکیّنی، سوّتکه: گیایه که له قمراخ ناوان و زیخمالان شین دهبیّ و بنه کهی وه کوو دهنکی ناو خورما وایه دهگی زوّره بهلان گیایه که خوّی چکولهیه و کهم دیّته دهریّ، دهنکه کانی به ووشکی و وورد کراوی مخوریّن بو ووشکه ژان زیر باشه نهگمر بیکولیّنن و ناوه کهشی مخوّته و باشتریشه.

ژانازراف: (سل.) دەردەبارىكە.

ژانهزراق (باک.): (سل.) دەردەبارىكە.

ژانهزڪ: زک ئيشه.

ژا**نەسە**ر: سەرئىشە.

ژانسڪ: زگ ئيشه.

ژانهو كورچيلهى (همورا.): دەردى گورچىلە.

ژان بژاردنسهوه: ژانیکی دهم دهمییسه لسه پیشش مندالبوونیدا بسه چسهند دهمیکی تووشی ثافره تی ثاووس دهبیت.

ژان پیهان: ژان پیداهاتن، ژانگرتن.

ژاندار: ئيشدار، پړئيش، تيريش، ژانكردوو، ژانگرتوو. ــى: ژانگرتن.

ژاندهس پيدان: وهژانهاتن، نيشان.

ژاندن: ژونن، ژوندن، ژونین، (هدورا.) ژنیای، کهیاندن.

ژانکردن: ژانگرتن.

ژانکردوو: ژانگرتوو، ژاندار.

ژانگرتن: ژانکردن.

. ژانڪرتوو: ژاندار.

ژانلیهان: ژانکردن، (هدورا.) ژانکردهی.

ژان و برك: ژان و درووار.

ژانی چاو: کل.

ژانی مالات و چوارپییان: گرکه.

ژاوای (همورا.): جوون، جوویین.

ژاوه (ئەردە.): فلته.

ژاوهروّ: پارچه خاکیّکه. چوّمی خارین و پاک.

ژاوهژاو: دەنگەدەنگ، فلتەفلت، دەم بەيەكاھاتن.

ژنوین (هدورا.): جوون، جوویین، بدددان جوویین.

ژەبەد (زا.): شورتى.

ژهمر (زا.): ژهمر. (تمرده.) ژهمرار.

ژهرهژ (همورا.): كمر، چيل (بالنده)، بمق.

ژەرەژى (ھەررا.): كەر، جرورە باڭندەيەكە.

ژمقنه: زەقنە.

ژ**هقنهبووت**: ژهقنهمورت، ژهقنی ههلاک،رمیّکی بتور و چکتِلُهیه دهنیّو گیایاندا خوّی دهشاریّتموه مسالاّت بیخـووا پیّـی دهمـریّ، بــــــّو جنیّویــش بهکاردمبریّ.

ژەقنەمووت: ژەقنەبورت.

ژهقنهمووتکردن: به ژههری مارکردن، واته خواردن و خواردندوهیدکه، که سوودی لیّنهینی به لّکو زیانی لیّ ببینیّ.

ژەقنى ھەلا: رەقنەمووت. بۆجنىرىش بەكاردەبرى.

ژه ک: (وان.) ژاک، (همو.) شیری تمی، کمره، (باد.) فرش، سمره تای شیری گرده از راند.) فرش، سمره تای شیری گرده از کرش استی پرد و این انسان تساستی پرد و این النسان تساستی پرد و این از مسلم این با باید با به سیری دیاری کراوه لسه هم پر چتیکی بسی. (کید.) میشک. (نموره دوور.

ژهمان (تهرده.): ژهمهن.

ژهمسهک: ژهم، ثعندازهیێکمه لسه ماسست، کسه دانرابسێبسوّ ژانسدن. ژهمهن: _پونی کفرهی بدره معشکهیهکه، که لبهیهکی له معشکه دهربێت. ژهمهنه: ژهمهن.

ژهمهنبرده: ژهمبورده.

ژهمهنبگردگ (ئەردە.): ژەمەنبوردە.

ژه مهخبوورده: ژهمبروردوو، کهسیّکه کاتی جهمهنانیّکی بهسهردا رابردبیّ و نهیخواردبیّ، سالمبهرکاروباریا ناسازی.

ژەمەنبووردوو: ژەمبورردە ، ژەمەنبوردە.

ژەمبووردە: ژەمەنبورردور.

ژەمبووردوو: جەمبورردور ، جەم بەسەرچوو.

ژهمسک: ثهندازه یتکسه لهماست، کسه بستو ژانسدن ثامساده کرابی. ژهن: لیده ر، مرازی بکه ره و له دووای ههندی ووشه و دی: زو پاژهن، بویهژهن.

ژەنانىن: ژەنىن. لىدان.

ژەنئوەردەي (ھەررا.): ژنهيتنان.

ژهناوی (همورا.): ژاندن.

ژهن بهژهن (همورا.): ژن بهژن.

ژەند: پەرتوركى گەشتاسپىيە.

ژمندهن (زمن. ، کیل.): دروستکردن، (باک.) ژمندن.

ژەندراو: مىشكەي ژاندراو.

ژهنفن: ژهنن، ژاندنی مهشکه و چتیستر، هیّنان و بردنی ماسته له نیّس مهشکه دا برّ گرتنی کهره کهی. ثارُوتن. ههلّپه پین، ژنن. ژهنین، ژهنن. لیّ د: لیّژهنین. داخسستنی ده رکه و په نجه ره نیدیکه یه: ده رگایه که بژهنه. کردنه وهی لوّکه و په په کردن. ثاوورکردنه و به به رد و نهستیّ، که ثاقرُهن، ناقرُهن، په په کردن.

ژهنگ: پشی، نازاریّکه تروشی رورهکان بی زیانیان پیّدهگدیهنیّ، که تروشی میبوهی بی گافتی بیّدهگدیهنیّ، که تروشی میبوهی بی که خوله گهلایهکانی بدات زیانی نیمه بهلاّن، که خوّله گولهکانی بدات چرورکی دهکات، به هرّی زوّر ناودانی یا تیّدا راوستانی ناو ساهی زهری بیّ یا باراناو. خوّرک، خوّرکه، خوّسهره، ژهنگار، خوّره، ژنگار، خوورک، له ناسن و پولاّ و ههموو جووره کانیّکی دهدات و رهنگیشی سووریّکی تاله. گرتن: خوران.

ژهنگار (باک.): ژهنگ. (همورا.) خلّتهی موّدنه و سعبیله و قهننه و باسقهننهو. (بهز.) دووکهال مورووه شین، جووریکه له زاخی شینکارهو بوّ زوّر چتان به کاردهبری به تایبه تی بوّ کرمی برینی ناژالآن. چیایه کی تهم و مژو دومانی لهسمربی یا پیّرهبیّت ی پیّده لیّن، پهنگیّکه له نیّوانی زهرد و سوور و پهشی دایه، سهوزیّکی توّخه، نیّوی شاروّ چکه یه کیه.

ژهنگساری: دانیشستووی ژهنگسار. جسووره هسهنجیریکی باشسه. ژهنگاسن: گووراسن، توفال.

ژهنگال: دانه، دانهی فهرهنگ. زهنگال، وهکوو کاله و ایه له پی دهکری. بهلهک پیچ له چهرمی و یا له خوری و چتیکیتر، مووچ پیچ، مووس پیچ.

ژهنگانی: جووره ههنجیریکی باشه. رهنگی تاسمانی، تاوی.

ژهنگ اوی: زهنگ اروی، زهنگوگرتسی، ژهنگخ و اردوو، کانیک د ژهنگسی لیندایی.

ژهنگ به سووره: (شن. ، بابا.) شهنگهسروره، (کنّ.) ژهنگهستوره، (همورا.) سووره پیاز، (شووا.) سوورهمزه، (بابا.) زهنگه زیّره، (باک.) زفرک، متزستور، (نمرده.) سوورهمززه، (لو.) زهردهواله.

ژەنگقليان: خلتەي قەليان.

ژەنگلیدان: ژەنگ كەرتنە سەرچت.

ژەنگن: چتى ژەنگاوى.

ژەنگەبوروگ: ژەنگارى، ژەنگارىن.

ژەنگەبووردن: ژەنگهيّنان.

ژمنگهه لینان: ژمنگلیدان.

ژەنگەينان: ژەنگهەلىنان.

ژهنگیت (کرما.): برد.

ژهنن: ژهندن، داخسان، پیّوهدان، بهسان، قایم کردن، قولّفکردن. ژاندنی مهشکه و نیتر، شلهقاندن. دروستکردن، ریّکخسان.

رْمنن بهنئوا (تعرده.): له تاو هعلَّكيّشان.

ژەنوو (باك.): ئەژنۆ، چۆك.

ژهن و کلفهت (همورا.): ژن و خیزان.

ژونى (ھەررا.): ژن، ئافرەت.

ژەنياى (ھەررا.): ژەندن.

ژونیک (باک.): پارچه، ئاستهم، (دزه.) توسقال.

ژونین: ثاژوتن، لیخورین. تیراکردن، لیژونین، وجموحینچکاندن، وجمو حینچکاندان. ژوندن. پرشکی تاوری. داخستنی دورگا و پهنجموه. هملیمرین.

ژهه: ژێ، ژیێ، هی کنوان و تار و ساز و نیدی.

ژههر: ژار، میناک، ثاغوو، ژهحر، ثعو ثاوه کوژندهیه، که مار به گهزتن و دووپشک و ژهنگه سووره و ثیتر به چزوو له لهشی گیان لهبعرانی ده کهن. توره کهی ـ : دلقق.

ژههراو: ژاراو. ـى: ژاراوى.

ژههرهمار: ژههری مار. بر جنیویش به کاردهبری.

ژههرهماسی: ژههرماسی.

ژههردار: ژههرین، زههردار. سی: ژههراوی.

ژههرک (باک.): نهخوشی.

ژههر کهنگر: جیوهیتکی دهشه بنی کهنگری دووای ووشک بوونی کهنگره که دهری ده کات، کهوچکتکی لیّ بخوری بوّ دهوانی باشه و پیّش بمرشانموهش دهگریّ.

ژههرماسی: ژارماسی، ژههریکه تیکان به هاویری دهکری بوماسیان.

ژههری (باک.): نهخوشی.

ژههرین (باک.): ژههردار.

ژبهر (زا.): لمباتي.

رْبهرناخهفتن (باد.): ووريّنه كردن، قسه بزركاندن.

ژبهرکردن (باد.): لىبىركردن.

ژبهش (باد.): كاڭىك.

ژبل (باد.): بيّجگه، جگه، بيّ له.

ژبۆ (باك.): لىبىر، لىبۆ.

رْبوفنا (باک.): لعبدر، لعبدردلّ. ــ ته: لعبدردلّى تو.

ژبيركړن (باد.): له بيرچوون.

ژ ـ ژژو (باک.): ژووشک، ژووژک.

ژژۆ (باک.): ژووژک.

ژوو (باد.): ژورژک.

ژفری (شکا.، نهه.): ژووژک.

ژنک (بابا.): گیایه که وه کوړاده ی ده چې بنه که ی وه کو کیفترکی وایه.

ژلووق: شلورق.

(لووقاندن: شيواندني شووينيك، پشيوي تيخستن.

ژلووقانن (تعرده.): ژلووقاندن، شلووق کردن.

ژلووقاو (ئەردە.): ژلووقياگ.

(ئاووقاياگ (ئەردە.): (لورقار، شلورق، (ليوياگ.

زلووقيان: شلَّدقان، شلَّدران، شلووق برون.

ژلیقان (ندرده.): شلّدژان.

(المقانن (المرده.): (الووقانن، تليقانن، فليقانن، فليقاندنسوه.

(ليقياك (نعرده.): (لووقياك، تلقياك، شكياك.

دليقيان (شهرده.): شلّهقان، شلّهژان، فليقانهوه، جيـق دهرهاتني تريّ و چتيتر.

ژليوان: ژڵيويان.

ژليوانن (ئەردە.): شيواندن، ژلووقانن، شلووقانن.

ژليوه (تەردە.): شيواوى، پەشيوى، شيويان.

ژليومژليو (ئەردە.): ژڵيوه.

ژليويان: شيّوان، تيّکچوون، شيّويان، شلووقيان، شروريان.

ژاێوێکێ (هدررا.): گەرلاک، جروڵهجروڵکار.

ژمار: ئەزمار، زومار، زماره. له ـ نايەت: نايەتە ئەزماردن.

ژمارای (هدورا.): تعرماردن، ژماردن.

ژنباف (باک.): بارهژن، زردایک.

ژفيهژن: ژن (کچ) دان به کهسێکی له بهرانبهر کچ لێخوازتنی، (نهرده.) ژنواژن، ژناوژن.

ژن بهمز (نەردە.): ژنحيز، قورمساخ، كەواد، قەڭتە.

ژنبرا (باک.): براژن.

ژنبی (باک.): بیوهژن، ژنبی.

ژنههرست: ژنباز، چاونز، دلبژوک، دلپارسک، کهسیّکه زور حمز له ژنان

بكات. _ ى: چاونزى، دلپارسكى، ژنبازى.

ژنتی (باک.): ژنی برای میردی.

ژنعیز: کمواد، تمرهس. ـ ی : کموادی، تمرهسی.

ژنخال (باک.): خالْوَژن.

ژنخوواز: (همكا.) ژنڤيان.

ژنخووازنن: ژنخوراستن.

ژنخووازی: خوو ازبیننی کردن.

ژنخوواستن: داخووازی کردن.

ژنغووهیشک: ژنخوشک.

ژنخوشك: ژنخووهشكه، ژنخوويشك، گۆرم، خوشكى ژن.

ژنخووێڤڪ: ژنخوشک.

ژندار: به ژن. ــى: به ژنى.

ژن سهیدا: ماموستاژن.

ژنڤیان (ههکا.): ژنخوواز. ــى: ژنخووازى.

(نک (باک.): ژنهکه، تیپی (ک) لیرهدا مرازی ناسیاریه وهکوو (که):

ژنەكە.

ژنکۆک (باک.): ژنوکه، پارچەی (کۆک) مرازی گچکهکاری بهمهبهس له ژنيکي گچکوکهيه.

ژنگرتی (باک.): شایانی ژیان.

ژنمام (باک.): ئامۇژن.

ژنمردگ (ئىردە.): ژغردوو.

ژنمير (باک.): شاژن.

ژنو (باک.): ئىژنۇ.

ژنواژن (ئەردە.): ژن بەژن.

ژن و ژنغووازی: ژن لیک خورازتنی دورمال یا دورتیره.

ژن و مندال: خيران.

ژنههوردن: ژنهينان.

ژنهیّنان: ژنهاووردن، خووازبیّنی کردن، داخووازی کردن و ماره کردنی ژن و

گوازتنىوەي بۆكابانى.

ژنی: له کاتی بانگکردنی نافره تیکیدا به کاردهبری.

ژنى: ئافرەتىتى.

ژنيك (ئىدرده.): ژەنىراو، شىلەقاو. (ئىدردە.) بەسىتراو، داخىراو،

پێوهدرار.

ژماره: ژوماره، تغرماره.

ژمارهگر: ژماریار. _ ی: ژماریاری، بهسهرکردنهوهی ژمبارهی ههر

ژمارتن (باک.): تعرماردن، هعرمارتن، هعرماردن، رماردن.

ژمارده: نعژمارده، ژومارده، چتى هعلّبژيرواو، نعژميرواو.

ژماردهی (همورا.): تعژماردن.

ژماردن، ثعرماردن، هعرماردن، ژوماردن.

ژماریار: ژمارهگر، کهسیّکه پیشهی هدر ندژماردن بیّ.

ژمێر: ئەژمێر.

ژميراو: ئىزميرار.

ژمێره: ژماره.

ژن: ړونګه کوړتکراوموهي (ژيــن) بـێ چونکــوو نــافرهت؛ هاوســهري ژيــانـي مرزيه، نافره تيّك شورى كردبى نعوسا ميردى مابيّ يا بيّوه ژنبي، هامخه و، هاوخه ف، (نهوده.) جفت، ژنک، (باک.) پت، پتکو،

(همورا.) ژەنى. ــهيمنان: داخوازى كردن، ژنخووازتن، خوازييمنى كردن. _ى مارەكرار: ژنكا پشت لئەردى. _ىب مىزد: خىزان. بى _:

رەبىن، (باك.) رەبىنۆك.

ژن ئاپ (باک.): ئامۆژن، ژنمام.

ژناغا (باک.): ئاغاژن.

ژن شاغه: تاغاژن.

ژندنده: و ه کووژنان، شيره و تاکبار و کرداريکده، کده تدنها لده ژندان بومشيّتهوه، ژنانيله.

ژنانى: ژنانىلە، پۆپن.

ژنانیه: ژنانه، ژنانی، پوپن، مینیانه، مهییک، نیرینهیهکه، که کردار و خروى له ژنان بچي.

ژناوژن (ئەردە.): ژن بە ژن، ژنواژن.

ژنهبی (باک.): بیدوهژن.

ژنەرەنگە: بلەكناچى، ژنانىلە.

ژندفتن (هدورا. ، زهن.): بیستنی به گووی، ژندوین، ثارندفتن.

ژنهکچ (نمرده.): کچیکه له پیش خوناسینیدا شووی کردبی.

ژنهمیّر (باک.) ژنیّکه رمووشت و کرداری وهکوو میران وابی.

ژنهوا: کهسیکه گوویتی سووکبی رباش ببینی، (ههورا.) بیستهر،

بیسمر، تعزنموا. نه ... : گووی نهکر، گؤشنه کر.

ژنسهوای (همورا.): بیستان بمگوویّ. نهژنسهوای: نهیستان، گسوویّ

لينه كرتن.

ژنهوایی: بیسان، نهژنموایی.

ژنهوتن (ئەردە.): بىسان، ژنهفان.

ژنهویاگ: بیستراو، ژنهفتی.

ژنهوین (ئدرده.): بیستن به گووی، ژنهفتن.

ژنبه (فه.): ژنباث، زردایک.

ژنباز: ژنپدرست، میباز. ـى: ژنپدرستى.

ژوورڪين: ژووروو ، ژوورگ.

ژوورنڪ: ژروررو.

ژووروو: لای همره بمروژووره.

ژووروو ئەدۆوەنەي (ھەررا.): ژوررى خوريندنەرەي.

ژوورێ: ژوورهوهي چت. بچوره ـــ: برو ژوور.

ژووری فاووردوو: چیلیان. دیوی تاروردوو.

ژووری دانهویله: کمرار، تمنبار، کیلیّل، کیلیّر.

ژووری دانیشتن: دلی تعرهنیشتدی، وهتاخ.

ژووری میوانداری: قرچکی.

ژوهری فوستن: خارگه، خهوگه، نوستنگه. نثینـتوک. (هـمورا.) ژووروو ورتهی.

ژووژانن (ئەردە.): خەساندنەرە.

ژووژک: ژیژک، ژووژ، ژیژی، ژیشک، (شکا.) ژووژی، ژقژی، ژووژرو، ژژقز، ژژوو، کودقر، ژیژوو. گیانداریکی خرینی دروواویه گوشتی دهخوری و مار خوّره قمع لمماردهگری وخوّی دهکاته گلوّله مارهکه زوّر خوّی پیّداده دا تاوونجر بموونجر دهبیّ. گوشتی بوّسووزهنه کدار باشه پیّستیشی بوّنه مژینی جووانسوو گوویّره بهلووزیانه و دهبهستری

> ل مېږووی تسلوموه، کسه لسه کاتی مژیبنی دا دړکسه کانی ا له گړه انسمان د مانگاکه د ادوم تاریک ساغتن

لەگورانى ماين ومانگاكە رادەچى نايەلن بياغۇن.

ژووژوو (باک. ، بار.) : ژووژک.

ژووژی (بق.، شکا.): ژورشک.

ژووژیان (ئەردە.): حەسانەرە. ــ مرە: حەسانەرە.

ژووژ**ڪ**: ژيشک.

ژووقان (باک.): پهشیمان. ـى: پهشیمانی

ژوولان: جوړلان.

ژووله (تعرده.): جروله، هروژه، ژلپره.

ژبولياگ (نمرده.): چتى ژاكارى تيكمال رپيكمان، كژياگ، پهژير.

ژوونیان (ئىدرده.): تیکچىوون ودەقشىكانى چىت ،كژيان، پىدژیريان، مىرى.

ژووم (باک.): کات، سعردهم، دهم، چاخ، گاث.

ژه (باک.):يال.

ژههقیهر (باد.): بمرانیمر.

ژێ: دهنگی تیپی (ژ)یه که، تیپیتکی (ثابیّی) کوردییه. ناوی خیّلیّدکی زوّر گهورهی کورده، که کرمانجیشیان پیّدهٔلیّن وهکوبراکوردهکانی بادینان و باکوور وگردی وورمیّ و ثازه ربایجانی پووسیهش. بوّ تیّلی تار و ساز و عودیش بهکاردهبریّ. (باک.) ژیبی، ژهه. ژیّ ی کهوانی: ژیبی کهمان. ریخوّلهی ووشک بادراوه، که دهکریّ به کهوانی پهرهکهرانهوه و بهدریّژی پیّیهوه دهبستریّ. (باک.) کورتکراوهی ژوی یه.

ژییهبوّ: کرمانج، ژیّ، لوّلـوّ، ژیّ بـهکوردانی بـاکوور و زاراوهی تاخافتنیـان دهلّیّن.

ژێؠهردان (باک.): بهرولآکردن، تهلآقدان.

ژينهردايي: بمرهلاكراو، تعلاقدراو.

ژنیان (ئەردە.): بەستران، پیوەدران. ژەنران، شلەقان.

ژنیای (همورا.): ژاندن. ژنهینان.

ژنیهن (همورا.): بیستن.

ژنیهی (همورا.): بیستن.

ژنیّتی: (باک.) ژنینی، ژیربوون و دهرهاتهی نافرهت.

ژ**ني بۆگەن**: بۆگەنكە، ژنيّكە بۆدړنىّ ليّبىّ.

ژنی مارهکراو: ژنکاپشت لندردی.

ژنی **بهمێرد**: خێزان.

ژنینی (باک.): ژنیّتی.

ژۆ (باك.): بز، لىبز.

ژوّد: لای ژووروو، ژوور، (باک.) لای سهروو، سهرهوه، بلّند، ههوراز، ژووروو، پاژوّر. ـــی سهری: لای سهریّ. ـــوژیّر ثانین: لیّکوّلینهوه،

هیّنان و بردن، بهر بژور چوون: سهرکهوتن، چوونهسهر. **ژورقهچوو** (باک.): به فیز، بههموا.

ژۆرقەچوون (باك.): بەفىز ر بەھەرابورن.

ژوروژنو (باک.): لىسەريەک، پيكىوه.

ژورين: لای ژوورووی چت، بلندی، وهلاتی ـــ : وولاتی سهرهوه.

ژۆژۆ (ھەورا.): ژووژک.

ژۆژى (باك.): ژورژك.

ژولوقانن: ژلووقانن.

ژومار: ژمار.

ژوماره: ژماره.

ژومارده: ژمارده.

ژوماردن: ژماردن.

ژوو: کورتکراوهرهی ژووه. _ ا پیّقه: لهگهان شهوه . _ ا پاشی: لهوه پاشیش. _ ا پاشی: لهوه

ژووار (کۆ. ، رهوا.): ژان، ئيش.

ژووان: بهلیّن، پهیان، به دزی یه کتر دیتنی دور دلّدارانه.

ژووانگه: شوویّنیّکی تایبهتی دیاری کراوی نهیّنییه بـوّ نـموهی یـار و دلّداران یهکتری تیّدا ببینن، جیّ ژووان، جهپمرگین.

ژووپینقه (باک.): سدررای تدوهش، له کمان نموهش.

ژوور: دیسو، ژور، وهساخ، چساوه، هسوّده، نساو، نیسو، نساوهوه، ژوورهوه،

(همهورا.) دوړ، دلتی، نیتوخانوو، نیتووه تاخ، نیتوحمهوش، بمهرهو ...: پروومه پرووی چاوه خانوو. (تمهرده.) شموراز، چووه در، بلنند، لای سموه وه، همهوراز، بان، لای ...: لای سمهرهوه، لای ژووروو، راژور. (باک.) سمووز، شین. (زا.) بمرسیله، قوره.

ژووران: کاتی چوونه ژوورهوهیه له سهرمان.

روره وه کا برود کا برود کا بروره و درود کا برود کا بر

ژوورسفر: لای سفرور.

ژوورك: سەرك، بانگ، لاي سەرور.

ژووركين.

ژێخارن: لێخوو اردن.

ژنیخاری: لیّخورار.

ژيخووارني (باک.): ليخوو اردن.

ژ**يخوو**اري: ليخورار.

ژیدانده (باک.): پیدرکاندن، لیده رخستن، ددان پیدانان؛ مسن لیخست ژیداده ر: نهمن لیمدا و پیمدرکاند.

ژینهر (باک.): سفرچاره، سفرچارگه، چارگه.

زيدرين (باک.):ليدرين.

(پنر: بن، خروارموه، بنموه، بنموهی چت، (همورا،) تمرک، چیر. — کموتن: بنکموتن. چرونه —: (زهن.، کمل.) درکاندن، ناشکراکردن، خستنمملی خق، چرونه ژیرباری فمومانی تسم ونسوووه. برخاکینک بمکاردهبری، کمهنزم بسی، نسمو —ه: معبسس لسمخاکی گمرمینییسه. سمریهسمربوون: سموروژیر برون، چوونمخووار. (همورا،) ژیر بزیریکسی وایه (ِ) لموریرهمندی پیتی نارموی دادمنری وهکوو: لِواء، بمنارموی: (کسرة، جرّة) ی پیدهلین، خروارموه.

ژيررا: ژيللا ژيرا، لاي خورارموه. له مات: لمژيللاهات.

ژنیراف: درووکه.

زير ڪره: بن ناگره.

ريراو: جوگه ييكى سعردا پوشراوه ناوى پيسى پيدا بروات.

ژيرو چوون: (تعرده.) قولتيان بعثار ا.

ژينړ اوي: ژيردهريايي.

رْيْرِنيستيكان: ناڭبەكى، تعبله، رُيْرپياڭه.

ژنيره (ندرده.): خوواري.

ژيره خدر: ژيرړاخدر، ړايينخ، ړايدخ.

ژيرموه: خرواردوه، بندوه.

ژيرمبووك: وهژيركموتن.

ژيرموكردن (تدرده.): شاردندوه، پهنهانكردن.

ژيربان: ژيرپهر، لهژير چاوهديري.

ژيربالخصتن: بريتييه لمدهست بهسمر يهكيّكى داكرتن و پمنادانى.

ژێربهران: ئاستاند، بدردهرگا، ئاساند.

زيربهرهوژوور: چاريکه لعبدر سي هوشبروني دهشکينه کهي بدرهر ژورر جورين،

ژيرپهڪردن: پاماٽكردن، پايساٽكردن.

رَيْرِينَ: پي پهست. بدري پي.

ژێڔؠۑٳڵه: ناڵبهکی، ژێڔئيستکان.

ژيرجام: دەوريكه جامى لىسمردادەنرى.

زێرجفاره: تەپسى، ژێرسىغار.

زيرجلهكي (تعرده.): معبهس له چتى پهنهانييه ، نهيتنى، داپؤشراو.

ژيرچههؤكه: معبس لهكهسيكييه، كه لهژيردهستى زورداريكى دابي.

ژيرچهم (تعرده.): هاوپشته، بمبرهو، لمممر.

ژ**ێرچەنىڪە**: ژێرچەنە.

زیرچهنده (کق.): چیّستیّکه لسنزمان و ریژچهندگ بسه سوّرباو دروست دهکسریّ و جارجارهش برنجسی تیدهکسریّ. جهناخسه، (دِهوا.) بهربهنسه، قهمچوولسه. (هسهورا.) ژیرچهناگسه، جناخسه، مسوورووی هوّنسراوهوه یسا قهیتانیّک ژنسان ده پنخهنسه ژیرچهندهانسهوه تسا کلاّوهکسهیان دانسهمالّیّ. بنگهودن.

ژێرچننگه (تدرده.): ژێرچننه، ژێرچننهگه.

ژێرچىنىكىدان: ئىژێرچىنەكىدان.

ژێرچناگهی کهڵهشێر: دروپهلکهکانی ژێرچهنهگهی کهڵهبابييه.

ژيرخاكموكردن (تعرده.): بهخاك تعسياردن، خستنه ژيرخاك.

ژیرخان: (دەر.) بن زەمىين. ژیری خین، ژیرزەویسن، سىمرداو، سارداو. نهةمى همرەخووارەوەيە له خانوو.

زیرخستن: رهژیرخستن، قهرزدارکردنی یهکیک یا زهبوونکردنی کمسیکی یان زیان پیگاهیاندنی.

ژيرخووان: خورانكه.

ژیردار: مرازیک یان کعل و پهلینکه ژیر و بنکی همبیّ. (هعو.) مرازیکه له کهرستهی جووتی. پیتینکه لهزووانی ثارهوی دا، کهژیر (کسره) ی همبیّ. ژیردهرگا: ژیردهرگانه.

ژێردرگانه: ژێردورگا، دارهکهی بندورگایه، که گرێنهی لی ههڵدهکهنری.

ژيردهريايى: جروره گىمينيهكى جەنگىيه به بندەريايىدا دەروات.

ژ**ێردەس**: ژێردىست.

ژێردهسه: ژێردهست، دارودهسه، تابوون.

زيردهست: نؤكمر، بندمست، بمردمست، (همورا.) زيردمسته، هينانه ...

خستنه ژێرفهرمان، پهتک کردن.

ژ**ێردەستە:** ژێردەست.

زيردهستى: نۆكەرى، بندەستى، بەردەستى، نۆكەرايەتى.

ژ**ێردەسى**: ژێردەستى.

ژيدراخهر: پارچه چتيکه له بن مافووره و بهړه و لباد يا دترشهګ ړاخري و يا بو لهسهر دانيشتني ړاخري، ژير ړاييخ.

ژيرراييخ: ژير راخس.

ژيررهخدر: راييخ، ژير راييخ.

ژیرزهمین: ژیرزهویین، سارداو، سمرداو، (همورا.) زاختین، ژووریکه لـه ژیر زهویدا دروست کرابی.

ژيرزهوين (فه.): سارداو، سمرداو، (همورا.) زاخرّن، ژيرزهمين.

ژێړزموینی: ژێرزموی، سمرداو، ژێرزممین، سمیزان، زمیسان، سارداو.

ژير زراني (تعرده.): بن تعرين، ژيرچوک.

ژێړ زريهيي: ژێردهريايي.

ژێرسەر: ژوورسەر.

ژيركهوتن: رهبنكهرتن.

ژيرسيڪار: تهپسي، ژيرجغاره.

فەرھەنگ*ى كور*ىست*ا*ن

ژێر زكهووّس (ئەردە.): ژێرپا، پاماڵ.

ژيرزمان: ژير زووان، بهرتيل.

ژیرزووان (نمرده.): بهرتیل، ژیرزمان، دارا ژیرزووانی بایزی ناگه: دارا بمرتیلی داوه به باییزی.

ژێړزووان چهژتن: زمان تاقيكردنهوه، زووان تاقيوكردن.

ژيرزين: لباد يا په توويه، كه له ژيرزين و لهسهر پشتى وولاخ دادهنري.

ژ**ێرسەر:** بنسەر.

ژيرسهماوهر: خشت يا چتيکى ديکهيه لهژير سهماوهرى دادهنري.

ژيرقليان: بمرقليان.

ژێرقليانى (ئەردە.): بەرقليانى، خۆراكێكە بەيانيان لىه ناشتادەخررێ، بەرداز.

ژنړک: لای ژووړوو، سهروو ژووړوو.

ژ**ێرڪه:** ژيشک.

ژير ڪهفتن: ژيرکموتن.

رَيْرِكِهُنَ (ئەردە.): لادركە، كەرەرك، قەللەشتى بنبەرد.

ژێ<mark>رک فوتن: ژێ</mark>رک فاتن، معبه ساله قهرزداری و زمبوونی و شکستی یه کیّک یا چتیّکییه.

ژێِرڪهوش: بنسوّل.

ژێرکراس: کراسێکی کورتی بی قوّله مندال و نافرهتان له بن کراسیهوه لهبدری دهکهن.

ژێڔڪۆڵ (ئەردە.): شێرکۊڵ، بەچكەى شێر.

ژێركێړه: ژێردهستێكى سووكه.

ژنړگ: ژنړوو، ژنړي، ژنړين، تهکين.

ژێڔڪێڹ (ئەردە.): ژێروو، ژێرگ.

ژێړلچهکې (نهرده.): چپهکردن، پچه، سرته.

ژيرلچهكين (ئەردە.): زەردە، زەردەخەنە.

ژير لچموكين (ئەردە.): زەردە، زەردەخەنە.

ژید مالید مالیکی له یه کدوو چاوهی خانوویکی دا، که ژووره کانی تریشی خاوهند مالی تیدابی.

ژێړۆ (باک.): باشوور.

ژێړووژوور: سەروخورار.

ژيرهار: ژيرسانک.

دیں۔ ژیری: بروانه: ژیرین.

ژیری خینی (باک.): ژیرخان، سهرداو، سارداو.

ژیرین: لای ژیرهوه، لای خوو ارهوه، ژیرگین.

ژیمتاندن (باک.): لی نستاندن.

ژێڤۿڦۿؾاندن (باک.): لێجووێ بووندوه، ژێ جهێ بووندوه.

ژێڮړن (شکا.): بړين، سهر ــ: سهربړين.

ژ**ێکر**ی: بړاو ، سهربړاو .

ژ**ێکړین** (باک.): لێکړین.

ژێکڤه (باک.): لدیدکدره.

ژیل (ئەردە.): گولى قۇرەيد، كەلىكاتى رشانموى دا ھەلدەرەرى. ژیلا: ژیردا: لەخروارەرە، لەرھات: لەژیرداھات، لەخروارەرە ھات.

ژ**ێ**ڵەمۆ: زىلسۆ.

ژيلي (هدورا.): زيلممرّ. (باک.) لىماوەي، لەكاتى، لىدەمى.

ژ**ێمایی:** پاشماک، شړه، میرات.

ژێڹ: ڔٳۯێڹ، ۿڡۯێڹ، ۿڡۯێڹڡڔ؞

رْيْهَانِن (باك.): ليهاتن، لينوهشانهوه. راهاتن، قالبوون.

رْيِهاتي (باك.): رِاهاتوو، قال، دەرهاتوو، كاربين.

ژیی (باک.): ژێ، ژهه.

ژی (باک.): ژیان، بژیو، ژیوار، زیندهگانی.

ژیار (زا.): ژیان، ژینیار. (باک.) زیندور، هوّشیار.

ژیان: ژیار، مافی گیانداره له ژیاندا، ژین له جیهاندا، زیندهگانی

گوزهرانکردن. (تهرده.) نرخ، هينان.

ژيانهوه: قهژين، بووژانهوه، قرانهوه، تازه بوونهوهي ههندي چت دوواي تينوويتي يا كزي و زمبووني و برسيتي.

ژياندار: زيندوو، گيان لسهر، گياندار. ـ ى: زيندوويى، گياندارى.

ژيساندن: ڕەنێــو هێنــان، بووژاندنــهوه، بــه خێوكــردن، گوزهرانــدن. ژيانلخهوه: ڤهژاندن، ڤژاندن، بووژاندنموه.

ژياندن، گوزهراندن.

ژ**يانى**: زياندەر.

ژيبوون (ئەردە.): جووى بورنەرە.

ژیدهرکهفتن (باد.): رابووردنی کاریک، ژیدهرکهفت: رابرد.

ژيدريز (باد.): تسندريز.

ژیر: هوشیار، هیر، ژیرلق، هوشمهند، ژیلله، ماموتک، تیگه پیشترو، فامیده. نیّوی نیّرینانه. ثاشت، منالیّکه نهگری. بوونهوه: ثاشتبوونهوه، واز له گریان هیّنان، دامرکان، دامرکانهوه (بوّمنداله). ب کردنهوه: ثاشتکردنهوه، گریان له بیر بردنهوه، دامرکاندن.

ژیرا (همررا.): ژیر، هرّشیار، زیرهک.

ژيرهوبوون (ئەردە.): ژيربوونەو، ئارام گرتن.

ژيرموكردن (ئەردە.): ژيركردنموه، ئارام كردنموه.

ژیربوونهوه: واز له گریان هیّنانی مندا آنو تارام و کیبوونی.

ژيرك: ړابهر، پيشموا، زرنگ، زيرهك. (باد.) ژووروو، لايسمروو،

لاي ژووړوو و سنروو.

ژیرکه نه: (باک.) شیرکه له، خوشه ریست، چکوله و جووان، مندالی ژیری جووانکیله، ژیکه له، (باک.) نوفلاز. ووریا، نازا.

ژيركردن: بيدهنگ كردني مندال له گريان.

ژیرکردنه وه: تاشتکردنه وه، داکاساندن، دامرکاندن، واز پی ّله گریان هیّنانی مندا آن.

ژيرگي (باک.): (باک.) ژيلي.

ژيرانق: ژير، ژيلله، هۆشمەند، مامۆتك.

ژیری: هۆش، ژیللی، تیکهییشتن، ووریایی.

ژيروو: ژررژک.

ژیری: ژووژک.

ژیفک: ژووشک.

ژیمهان (باد.): پهشیمان. چایچی. (همورا.) ژیان.

ژیقانی (باد.): پهشیمانی.

ژیفای (همورا.): ژیان.

ژیقنای (همررا.): ژیاندن.

رىكەڭە: خشكزك، خوشكزك، خەمشىزك، ھەيىث، خشتىلە، قشتىلە،

قشت، جمووان، پت، پتق، پتكتر، لمه (ژيركهله)مره كورتكراوه تماوه،

لەسەرملانسووك، رەزاسووك، ژيريكى گچكە، ژيركەللە.

ژیکهمان (هدورا.): ژی ی کهوان.

ژيكير: ئەنكرستىلە.

ژیل (شاره.): ژیلممر، زیلممق، ثاروریکه بووبیته خوّل ممیش به لاّن زیلمموی تیدا مابی. (زهن.) شانیوه.

ژیمل: ژبل. گۆلمی ووردی بهرسیلهیه، که ههلّی نهپیّچابیّ و وهری بیّته سهر

ژيلافه: شيلافه.

ژيدووك (شا.): شيلاووك، پارچهييكى لـزج لزچداره لـمناو زگى

گیانداریدا و پره له پیسایی.

ژیله مړ: ژیلسو.

ئىلمەق (ھىررا.،كە.): زىلىمۇ.

ژيله مؤ: ژيله مړ، ژيل، ئاوريكه بووييته خولهميش بهلان پوولسووى

ووردەي لىنتىر دامابى، ژىلىمىز.

ژيلاك: شيلاروك.

ژيلله (هدررا.): هوشمهند، ژير.

ژین: روزنامهییکی کووردییه له سلیمانی دهرچووه. ژیان، ساغی،

•

ژیندار: زیندوو، خاوهند ژیان. (باک.)

ژینداری: ژیان، ژین.

ژین و ژار (باد.): ژیانیکی تال و ناخوش.

ژينگاري: زيندهگاني، ژياني به کومهل.

ژینهار: بر هممور چتیک به کار دهبری، که مایسه ی سه خله تی و نازاری نادهمیزاد بی.

ژيول (همورا.): نيوى ديدكيه له همورامان. بار، چلزنس، كوويس.

(ئەردە.) گوزەران و ژيان.

ژیوان (شا.): پهشیمان، پاشگهز.

ژیوانی: پهشیمانی، پاشگهزی.

ژيواي (هنورا.): ژيان، تنمنن.

ژيوناي (همررا.): ژياندن.

س

س: تيپيٽکي ٺابيي کوردييه.

سا: (ئەردە.) خاوتن، پاک. ئىتر، كەوايە، ئەوجا، ئەوجار، ئەودەمى، دەسا، ئىنجا، دەيسا، دە، سادەى. كەوايە: كە يەكتىك بەندىوارىت لە گەلا بېسىتنى تۆش دەلتى . سامنىش ناتناسم، جا، ئىتر، ئىدى. كە واى لىتچات. (فه.) سىيەر، نىسى، سايە. دلسۆزى، مىهرەبانى، لەكى تۆوە كارەكم پىكچات. (باك.) ئاوا، رەنىك، جوور، وا، وەسا: بەورەنگە، بەوجوورە، ئاو. كات، دەم، گاش، ئەوسا، لەوساوە، ئىسا. (هىدررا.) سايەقە، ساو، سامال. لىه (وەستاو مامۆستا) وە كورتكراوەتلود.

سهات: کمپری هاوینی، ناوباع و باخچمو سموزیخانمو ثیتره، تمنها بق سیّبهره.

ساباتی: شان و شکوّی دهولّه تی.

ساباق: شوويّني گهورهي ووړاقي بهربهره لأيه.

سبېرېمگى (همو.): جووريّكه لـه سێبابهتهكاني گهفى قهندههارى.

سابروون (دەر.): نيرى، كوور.

سابرين (همورا.): نيري.

سبرين (همورا. ، بابا.): نيري.

سەبىرى (ھەررا.): ئىرى، تىگە، ئەرە، خرت، بزنە ئىزىدكە تەمسەنى ئىەسىيّ سالىي دابىيّ يا پىتر ھىتلرابىيّىتەرە بىر تىرو (تىرو).

سبه لاخ: شاریکه له کوردستانی کوویستانیدا و پایت هختی ههریمی موکریانی له سالی (۱۹٤٦) دا به سه روکایه تی قازی محهمه دی بوو به پایته خت و کوماریکی ناوداری لی دامه زرا، له ۱۹٤۷ دا قازی محهمه د شههد که ا

سابه لأخى: كسينكه له سابلاخى له دايك بوويى و له وى پهروه رده بوويى. سابهوون: خاوينه در، پيشور، سابين، ساوون، چتيكه له چهورى و قهليه دروستنده كرى ، كسه جلك و كسهل و پسهلى چلكسنى پيده شورى و خاوينده كريته وه.

سهبووناو: ساووناو، که فاوێکه لـه وورده سابوون و ثـاوی گـهرم ڕێکدهخرێ بڒکملوپهل پێشووشتني.

سابوونچی: ساورنچی.

سابوونساز: ساوونساز. ـ ي: ساوونسازي.

سابووني: جووره كۆتريكه.

سېوونى رەقى: جوورە سابوونىككە.

سابوونی زرانی (فه.): کهشکهژنز.

سهبوونی لهگلهگ (باد.): گوڵێکی سرورو رورده له نێو دهخلاٚندا ســـــوز دهبێ.

مابين: سابوره

سه (موک.): (همورا.) ساف، بمودیّکی پان و خسته له ساپیّنیدا به

رِیّزهگرویّـزو معرِمـهرو چتیـتری دادهدمن چـهند دانـهییّکی لـه گـها خــق

رِاده فریّـنی. (باک.) گیـای برنجـی، چـهانّـروک، تـا، گیشـهی گــهنم و

دانمویّله. (باک.) دهسک. (باک.) قهسهانی ده غلّی، ده غلّی درواره یـه،

دبیّرن م ساپی خووه پهلخاندییه، واته گیّرهم کردووه.

سلیلچ (که.): مندری تنواو براودوه.

ساپسالاني: بروانه: ساپين.

سهیته (دزه.): جیّگایه کی کهمیّک بلّنده له سهردارانی داره پایه بق کاریتان دروستده کریّ. (کوّ.) میچ.

سهیتک (باک.): میچ، چلهی پوپهی بن میچ.

سهینن: ساپسساپین، ساپسساپانیّ، سافسسافیّن، گلممهیمکی مندالاُنمیه به بعودی پان و تلهنک و خشست و لووس لله رِیّزه گوویّز یسا جسگ و ثبه تری دهگرن.

سات (خرّ.): زور، گفلیّک، فره، تهنها له جووره جیّگایانه دا به کار دهبریّ، ـ برسیمه، ـ تینوومه، ـ ماندهه. دهمیّکی کهم، کات، گاث. کهژمیّر، کاتژمیّر، که بریتییه له شیّست خوله ک (دهقیقه). مرازی کات نهژماردنیّ.

سلقار (باک.): پارچه جیّگایه کی بیّ داره لـه نار جعنگمان ر لیّرِهواراندا.

سلقان (رِهوا.): دەرپى. (باك.) پارچە قوماشىكە.

ساتغلن: (باک.) تیکول له برنجکردنموه، برنج کوتان، بساتینه.

ساتای (همورا.): لمسایهی، له ژیرسایهی.

ساتل (باک.) : سەتل.

ساتهه: سفرهنگرێ، ترپوخ، ـــبردن: سفرهنگرێبوون، هعڵعنگووتن لـه رویشتنیدا، هعڵه له گوفترکودا.

ساتمهکردن (همو.): هملّمنگووتن، پیّهملّکموتن، نووچبردنی گیانداره له رِدیشتنیّدا.

ساتن (باک.): ليدان، شكاندن، كوتان.

ساتۆ: قاسە تۆرە، كۆردۆكى گەررەيە.

سلقۇر (كە.): قەسەتترە، دەمەچەقتى بى مشىتتى بىتكارە، چەپەچاخ. (كە.) قەمەي چكۆڭەيە بەسەر تفەنگانەرە، كۆردى گەررە.

ساتۆرە: ساتۆر.

سلقۆپە (باد.): خوريّړى، تۆړى. (باک.) چەقىزيەكى دەم پانى وەكور داس وايەگۆشتى پى وورد دەكرى و ئىسكى پى دەشكىيّىرى. -

ساتوور: تەرەرداس.

ستتووتی(باک.): همرزهیی، پمستی، رژدی.

ساتى: تارىكى، دەمىكى.

ساتی: تالووکه، به ـــ: بهتالووکه. تیرهییّکی کورده. سلج: سیّلّ، ئاسنیّکی تهنکی گهورهو خړی ناوهند قوّقزه، که لهسهر ناگردان یا تهندووروئیتر دانریّ نانی لـه ســهر

دهبرژێ. دارێکی پتموی جووان و سوورکاره له دارتاشیدا به کاردهبرێت.

ساجلخ: ساچاخ.

ساجلهن: چەند جوورە پلپلەيىتكى زىپىن يا زىوينە بەسەر پرچى دادەكرى . بۆجووانى (لام وايە تركىيە).

ساچلخ: جروره ریشرویکی بادراوی جروانه دهمیّلّریّتموه له چروار کمناری سروزه پی و گزشهی تاق وزین و نمرمهزین دهدرویّت. بافتهی کمناری سافته کموایه. مروچاخ، باردکه.

ساچان (همورا.): ووچاندان، همسانمره.

ساچمه (کمل.): فیسّل، لیّپ، تسهفره. وورده ناسسنه خرهکانی تفسه نگی راویّیه، کهلمه قورقوشسم (مسز) دروسستده کریّن. وورده بسهرد بسه تاییسه تی نموانهی، که لمه حموش و دالاّن و پیّشدهرگایان دهگیریّ.

ساچمەريىۋ: بىردچن، بىردرىيۋ، رەقف، ــ كردن: رەقفكردن.

ساچمهٰڕێڗی: بەردچنی، بەردړێژی.

سلچ و پهرچهم: زاج و پهرچهم.

ساحيبي (موک. ، خو.): جووره تريدكد.

ساحيوي: بړوانه: ساحيبي.

سلخ: خوّش، تعندروست، لعش بئ نعخوشی، ساغ، لعشساخ، باخوّش. به که لمکک، فعلاتکار. داست، پیاوی نه مردّی داست، ووتهی نه ووتهی پاک و داست و بئ نهملاولا. دمق نعشکاو، دهست لیّنه دراو. نعشکاو، بیّکهم و کوودی، قابی نه قابی نعشکاو.

ساخبير (باد.): (فه.) ريبدر، بدريوبدر، هالسرورين.

ساخبوون: بژین.

ساخت: دهستکار، کاری دهست، دروستکرار، نهم دیواره ساختی وهستا نمرهانه. سازان، سازیان.

ساخته: هملّبهست، به درو پیّکهوهنراو، ناراستی، فیچملّفاچ، داتاشراو، گژه، درو، دهلهسه، دارژترو، داریّژراو، کملّهک، بنجامـهتی، کـوول، فـرو فیّل، ریّکخراو، فروفیّل و تعلّهکه.

ساخته چلتی: قرنبری، ساخته کاری، کردنی کرده وهی پر فروفید آن، ساخته چیه تی، قولبری، فینلبازی.

ساختهچی: ساختهکار، کمرسهک، گزهوون، (باک.) بنجامـه، فیّلْبـاز، فـړو فیّلْکار، دروزن،(که.) بمزاج، (دزه.) چارقاپ، قزلّبـړ.

ساخته چیهنی: قرّلبری، فیّلبازی، ساخته کاری.

ساخته کار: ساخته چی، (که.) به زاج، هللبه سته ر. ـــی (باک.): بنجامه، هللبه ستن، دارژنن، بنجامه تی، ساخته چیتی، فیچه لفاج.

ساختهڪردن: داتاشين.

ساختهگی: دمستهه لبهست، دمسهه لبهس، دمسژهن.

ساختەيى: بروانە: ساختەچيەتى.

ساختمان: خانوويمره، سمراپمرده، كۆشك، مال.

ساختوباخت: سازریاز، رِپّککموتن، ناشتبوونموه. (نمرده.) خلیّنمو بلیّنه. ساخکونشوه: (همورا.) ساقکردنموه، ساخکردنمومو چوواندنی پارهیمکی یا فروّشتنی چتیّک. لیّکوّلیّنهوهی کار، زینهوو کردنهوهی چـتی لـه دمستجود، حساب پاککردنموه، پاککردنموهی نموّمیّریاری (حساب).

ساتوور

سار**دایی:** ساردی، سړی.

سارده (شا.): سندان (برّ جنیّو). برنجیّکه ثاوی پهاییزی خوواردبیّتــهوه و درهنگ پیّبگات وهکوو گهرمه نعبیّت، کهنمه درهنگ پیّ دهگات.

ساردهدمود: سندان، دەردىكى هىمناوى مىرىرو هىمموو گيان لىمسەرىكى دادەگرى. بىز جنىرىش بەكاردەبرى.

ساردهسيز: كوويستان. ــى: كوويستاني.

ساردهستدان: نازاریّکه له سهرماوه ناوزگ کرژ دهکات. بوّ جنیّوبوّ کهسیّک به کار دهبریّ، که بانگت کات.

سار**دهگ**یا: گیایه که وه کرو گهفی و ایه ، به لأن گوله که ی و ههی جوّی ده چیّ و بیّ دانه له نیّو ده غلاّندا شین دهبیّ.

سارهبوون: واته گهرمایی نهمان، کعبه فریا سه هوّل له نیّو ناوی بخری سارد دهبیّ.

ساردبوونهود: گمرمایی نهمان. پهشیمان بورنهوه، خاوبوونهوه له کردنی کاریّکی، ناهومیّدبوون، مردن.

سارد کردووه.

سارد کردنده ود: گهرمایی چت لابردن. کوژننی گیان له به ریک. پهشیمان کردندوی یه کیک له کاریک یا له بریار و دووانیک.

ساردوسهرما: كاتى سهرماوسوّلُه.

ساردۆنيا: گوڭيكى سوورى جووانى گەلأپانه.

ساردوسې: زورسارد. معبدس له كهسيّكييه، كه ړووى خوّش نهبيّ لهگهلّ ئهم و ثهو.

ساردوسىچى: سەرماوسىۋلە. روونىددان، رووى خىقش نىشان نىددان بىد كەسىدى، نامىهرەبانى.

ساردوگهرم: چتی شیرتیّن.

ساردوگهرم كهوتن: معبهس له بال و پهركردنييه.

ساردی: سفردی، ساری، سفرماوسوّله. ساردهمفنی.

ساردي و سړي: سنرماو سړي.

سارمه: سالمه، گیایه کی پاییزییه گهلای وه کور نمسپنگ وایه گزلیّکی گچکهی زورد ده گریّ. قززاخهی ناوریشمی ههلکراوه.

سارنج: (باک.) سارینج، سیّرنج، سارداو، تانباری تاو، کوّکهی تاوی بارانه و نیتر، سهرداو.

سارۆ: نارى ئافرەتىخىيە بەستەيەكى لەسەر ھەلبەسترارە.

سارۆخ (ئەردە.): سەرپۇش.

سارِيْد: هيدى، تارام، هيمن. گۆشته زوونه.

ساپیدّ بیون: دامرکان و تسارام بوونسی ژانسی بریسن و لسمش و بسه جساریّکی چابوونموه و گوشته زوونه هیّنانموهی. سلخ كردنهوه: دەرخسان، خزشكردن.

ساخوول هۆر: كادان، كاديّن.

ساخولەت (باد.): راند، ھەلگۇ.

ساخى: خۇشى، تەندروستى، خورەشى، (ھەورا.) ساقى.

ساخي پارازتن: (هدورا.) ساخي پاريزناي.

ساخی پاریزنای (همورا.): ساخی پارازتن.

سلا (باک.): تیکه، پارچه.

سلاد (باک.): ناوی گوندیّکی کوردانه له روزهداذ تی شاری عاموودیّ و همم رونگه دیّهک بی له ناو نوّمهرییاندا، که شهریّکی گهوره لسویّدا رووی داوه.

سلاه (همورا.): ويلل، دەربەدەر، ديوانه. هي، بوته، سايه.

سلاارینی: ویّلّی، دەربىدەرى.

سلاهنی: جووره ترییه کی سپی دهنک شاش و ناسکه.

سىدە: ساكار، يەك_ۈەنگ، خۆړوو، (باك.) سايە. كىممېۆش، سادەكار، سادەلموح، چاڤگرتى، ساويلكە. كوړېكە ھېشتا تووكى لېنىمھاتبى.

سلاهكار: ساده لغوح. ـ ى: ساده يى، ساده لغوحى.

سلاه تموح: ساده ، کهمهوّش ، بیّهوّش ، گیّل. ــى: ساده یی ، کهمهوّشی . سلامین : ساکاری .

سلار (باک.): تەرەرداسى چكۆڭە.

سىلاق (بىاك.): ناوى مرز قيّكييه، سادى حىمىّ، گاسىزلسه چيساى رِدْرُهُهُلاّتِى ديّرِكان له چياى مازوويه به ميّرانى دهنگى دابرّوه.

سُنوَل (که.): جزگهییّکه له جیّگاو له جیاتی دولاّشی ناش له قسل و بهرد و گیّج دروستده کری به لاّن ډووکاری لای دهرهوهی ناگیریّ.

سعيل (باک.): جووزه، لکه گچکه کانی دارو گيا، يانه، خه لف.

سار: وهک، وهکرو، خاکسار: وهکرو خاک. (دهستر.، بساک.) سارد، (هغورا.) سمرد. باران، سهنگهسار: بهردهباران. ستان، سان، جیّگا، شوویّن، زوّر، گهلیّک، فره، به تهنهایی بهکار نابریّ بهلُکوو به دووای ههندیّک ناوانهوه دهنووسیّ، کوّسار، کیّفسار.

سادا (باک.): ناوی ژنانه، ناوی گۆرانىيەكى كوردىشە. (گـــژ.) سبەينى.ّ. دىشت، بياوان، بيابان. پاک، خاويّىن، ويّرە، خۆپوو.

ساراکردنهوه: تهختکردنی شروینیکی ناریک و کردنه دمشت.

سارا نشين: دمشت نشين.

ساره (گژ. ، باجه.): سبهینی.

سارهما: تیب مردانی کارو بمرخانه له بهیانیاندا له پیش دوشینی دایکیاندا.

سارهوان: ووشترهوان. ــى: ووشترهواني.

سارد: (باد.) سار، سفرد، چهییک، چهییک، چیاو، سه هوآل و به فر ساردن، زستانان هموا سارده، دژی گفرمییه، هموای سارد: سفرما.

سارداو: مهسنا، ناویس، نافسارک، میچ، سهرداو، سارنج، زیرزهمین، حهوزیّکی سهرداپوشراوی پرناوه و هه تاوی ویّناکهویّ و ناوه کسهی سارد دمبیّ، سالهچوّلی یا له ناو مالاّنبیّ.

سارداوه (لر.): حاوز.

سازی چلچهنگ (هدورا.): جووره سازیکه.

سنزين: سازان.

ساس: جروره فرنوویه کی سوورکاره له ناو مالآن و کهرهسته ی داریندا پیدهگات. مقرانه ییکه کهل و پهلیکی ده خووا، کهله خوری دروست کرابی. سهسان: باپیره گهوره ی بنهماله ی دهوله تی ساسانیان بووه، فهرمان دوایی ساستینی ناوداره خهلک، شهره فخانی بتلیسی ده فهرمووی: ساستینی له ساسانیه و پاشه کهوت بوون و ده چنه وهسهر نهوشیره ران.

سهسوون: خللکی چیای ساسترتی به نازایی و مروقایدتی دهنگیان داوه تموه له پاش شتوپشی شیخ سه عیده له سالی ۱۹۲۵ دا خلاکی ساسترتی چهند سالیّ کی درورو دریّر ختیان نمداوه ته دهست در رُمنی ختیان مالی عملی یونس له و بعسه رها تمدا خاوه ند ناوو ناربانگ و به ریّزبوون، شمعیر شمره فخانی بتلیسی ده فمرمووی ساسترنی له ساسانیانموه یه و له بنماله ی نموشیره وانیموه یا شکموترون.

ساغ: مرلای داست و بی فروفیل، چتی بیکهم و کووړی و شکستی. گیانداریکه نهخوش، ساق، ساخ، تعندروست، لهشساخ.

ساغبوون: راست و بي فرو فيّل بوون. بي كهم و كووړي بوون.

سساغ بوونسهوه: چابورنسهوهی نهخوشی. فروشرانی چت و نهمانسهوهی. دهرچوونی هاویهش وله کاریّکیدا مانهوهی چتهکه بوّتوّ.

ساغکردندهوه: چاککردندوه. فروشتنی چتیک و نههیتشتندوهی. دهرکردنی هاویهش له کارویارتکیدا و هیشتندوهی بوخوت.

ساغی: داستی، بی فهوفیّلی. ساخی، بی کلاو کومی چت. ندخوش نمبودنی گیاندار.

ساف: ساپ، (پهوا، ، که، ، دزه.) سام، ههراس، ترس. دهزوو ، تهره. قهوانه، لووس، خز، هامار ، خشت.

سنفسلفیّن: گهمهیه کی مندالاّنه بهردیّکی یا جگ یان چهند گوریّزیّکی داده کهن و له دووره و بهردیّکی پانی تهنکی رِیّکی بهخشکهیی تیّدهگرن. سنفوّ (باک.): رِنور، رِنی، کرّمای بهفری. (باک.) قاپی مس.

سفين: ساپين، ساپساپاني.

سطیا (باک.): گوندیکه له ناو سلیثاندایه کهوتوته ناو دهشتی نامهد (دیاریه کر) ی گزرانیه کانی (باثی به هجهت) و (خیریا حهجی) له و گونده دا پهیدابووه.

سنفيلكه: ساريلكه.

ساف (باک.): هدلامیت، پسیو.

سففا (باک.): ساوا، بعبه، که باران نهباری بووکیّکی چادهکهن و به مالاّنهوه دهگهرِیّن و دهلّیّن: گۆلکامه گهیا دقیّ، بووکا مه ساکار دقیّ، مهرُ خووهدیّباران دقیّ.

ساڤار (باک.): ساوار.

ساق: لوولاک، لوولاق. (باک.) پروز بواندی خوری و موویه. لاسکی گیا و گولان و قسعدی دارانسه. سدی جزمسی: لاسکی جزمسهی، بـ قراسسکی گزر بویش به کار د بری. (همورا.) ساخ، ساغ، دژی نهخوش. ریقنهی شلی پهله بورانه. تعپ، سل، ساقه گرو.

سقهن: دهتری: لاسک و قونچکه کانی تری، (همو.) بسته، (باک.)

ساريّژبوونهوه: گۆشته زوونه ميّنانموه.

سارێژبوونی برین: سارێژبیمر زهخمی.

ساريدوني رهمورا.): ساريربووني برين.

ساريده کردن: ئاشتکردنموه دلهينانموه جيني يمکيکي دلشکاو.

سا**رِنْزَکردننهوه:** خوّش چاک کردنموهی برین و دهردر نـازاران، دامرکاندن، دهرمانه که برینه کهی سارِپّژکردهوه: نیّش و توّفی دامرکاندو گوّشته زوونهی پنّهیّناوه.

سارێـژى: ساړێژبوون.

سارێش: سارێژ.

ساری (باک.): ساردی. نامیهرهبانی.

ساز: ریّکخه ر، دروستکار، به لاّن به ته نهایی به کار نابری به دروای و و شانه و ده نووستی کارساز، چارهساز. یه کیّک ه له مرازانی به به ره و ناهه نگ و شایلانهان، به ههموو پارچه کانی مرازی شایلانهانیش ده لّیّن. ناهه نگ و شایلانهانی به چهموون، ریّک و پیّک، بهوون: ریّک کو تن، ناماده، دروست، ریّک و جووان، ریّک و پیّک، بیرون: ریّک کوتن، ناماده کواو. ساخ، ساق، دروست.

سازلخ (باک.): بای تمر، بوران.

سازان: رێککهوتن، سازيان، بريارلهسمردان، پێکهاتن.

سازاندن: ريدخستني يهكيك يا چتيك.

سازاو: ړيک کموتوو.

سازیهند (باک.): سازنده، مزیقهچی، کهسیکه شارهزای سازلیدانی بی . بی . بی . سازنده یی، مزیقهوانی.

سازبوون: ئامادهبوون، گونجان، ههلسووړان، پيّکهاتن، دروستبوون، ريّککموتن.

سازدان: ريّكخسان، سازكردن.

سازکهردهی: سازکردن.

سازكردن: ئامادەكردن، نىرىت كردن.

سازگ (کۆ.): ترشیاتیکه به شیّلم دروست دهکری، تهرمساز.

سازگار: لعبار، کیس، رهوا، بژوون، نهرمهنیشک، هیّرٔ۱، ناووهمواییّکه سووک بیّ و له نهندام بکمویّ. ـــی: بژوونی، کیّسی، سووکی و خوّشی ناوو هموای شوویّنیّکییه وهکوو کوردستان وابیّ.

سازگار. ــى: سازگارى.

سازنه: سازنده.

سازنده: سازلیّدهر، سازبهند. کارو فعرمان رِیّکخهر. زوربلّیّ، چهنهاز. جنده، حیز، سووزمانی. ـــیی: سازلیّدان، رِیّکخستن، زوربلّیّیی، حیزی.

سازوان (همررا.): شايلوغانموان.

سازههاذ (ندرده.): بهننويهس، ساخت و پاخت، خلينه و بليّنه، سازيان.

ساز و سفودا: که لکه لهی چتیک، نازاد توی خسته سهر نهم _ یه.

سازى: بارى ړيک کموتن و يهکيتي ړيکي، ئامادهيي.

سازیان (تمرده.): سازان، ریّککموتن.

556

سقهته (نعرده.): قعدى درهخت و سعوزاييه.

سنقمته سۆره (همو.): (موک.) زەرنەقورتەلله، بىتجوده بالندەى بى تروكه، كە تازە لەھىلكەي ھاتبىتە دەرەرە.

سقدرهخت: تهندی داران.

سقكهنم: لاسكى گهنم.

سقة: پالتر، قاپروت، (كه.) پالتار، (باك.) ساكر.

سطول (ندره.): لرولاك. باسك. سعوه تدى ترييه.

ساقعاول (باک.): تۆپى گىمەيە.

سيقى: ساغى.

سقى بهر: پىرى بالندان.

سلقی و بلقی: گۆرپنموهی چتیک به چتیک له گمل ماوهوه دانموهدا، ثال و گۆر، ئالست.

ساك (باك.): جموال، خورج. (زا.) پالأغ، بيّچووي گاميّش.

ساكات: سيّبهر، نيسيّ.

ساكار: يەكرەنگ، سادە، بى گول.

سنڪهبهيار: بهياريّکه سادهر ساکاربيّ.

ساكۆ (باك.): ساقق. (ئىدرده.) سەكۆ. كێىوى سادەو رووت، كە بەردردارى پێوەنەبێ.

سكۆل (باك.): كياندارى كىمژه.

سلكوول (باك.): بدخت وهرگمړاو ، همرزه ، سووك ، هيچ و پووچ .

ساڪات: سيببر.

سنگهوان (فه.): مالنسی، بدرازی مییه.

سال: سال.

سال: ناوه بق هدر دووازده مانگه کانی وهرز، که روّژ چدرخه یه کی تیدا ده کا له که لوری بدرخ (حسل) هوه تا دووایی که لوری ماسی (حوت) ، وهرز، وه ند، خرت، بردنه سهر: سال ته واوکردن، سسور پانه وه: سال و هرگه پانه وه، که پانه وه، سال وه رگه پانه وه، سال سور پانه وه، له حموت سالان گه پانه وه: معیدس له مردنه ، سال ٤ بعشه: ٣مانگ به هار، ۳مانگ هاوین، ٣مانگ پاییزو ٣مانگ زستان.

سالار: سفردار، سفروهر، سفروک، سفرکرده. نیّسوی نیّرینانه. سی: سفرداری.

سلاگۆنى (باك.): سالى راېردوو.

سالان: (تمرده.) سالكلل، وهرزكمل، ساليان.

سالانه: زیّر، مزوکریّی سالاّنه، مووچهییّکه، که سال به سال بدریّ به یهکیّک، مووچهی سالّیّ. خیّریّکه به ثاتاجان بدریّ له پاش تیّپهرینی سالیّک به سهر مردنی کهسیّکیدا.

سال ناودر: سالَی هات.

سائى ئايند: سائى دادى، سائيكى تر.

سانه کویره (باک.): لهیه کسالدا.

سالهیی: هززیکی کورده له کهناری شاری کهرکووکییه.

سالموسال: سال بسال.

سانبهر: سال ناوهر ، سال نعسال، بوباغ و گيان لعبهريّ كى به كاردهبريّ، كه سانيّ كى بهري بگريّ و سانيّ كى نهگريّ.

سالبوويد: (باد.) سالبير، ناژالار رهشه وولاخي مييسه، كه ساله نا ساليكي بزي.

سالْحي (بابا.): جروره ترييهكه.

سالْخورده: پیری کزندسال، سالدار.

سائی سێزده منف : ساڵێکه سێزده مانگ بیّ به تارهری پێی دهڵێن: (کبیسةالکبانس).

سالم(تفرده.): سالمه، روگی گیایه کیه گولهکهی سووره. (نفرده.) سالمه، که سهملهبی پیّدهلیّن.

سالمه: سارمه، گیایه کی سهلک داری به هارییه سهلکه که ی به نرخه و به کاری گهلی چتان دیّت، هینندیّکیش دهلیّن پاییزییه گهلای و ه کوو نهسپنگییه گولیشی زورور گچکهیه.

سالنامه: نووسراویکه به دمستنووس یا به چاپکراوی، که ژمارهگهری همموو روژهکانی سالی دهکات.

سالنهسال: ساله نا ساليكى دى.

سالّنما (ئەردە.): سالّنامە.

سالۇخ: سالىغ، دەنگو باس.

سالۇخى (باك.): سۆراخ.

سالۆز (هەر.، شن.): سالۆس، زمان تىكەلار، خۇناشىكار، كەسىكە لە كاروباراندا خۆى تەنبەل و بەساختە خۆى تەوەزەل بكات، ساختەچى. رياباز. ــى: ساختە لەكاروبارانداكردن، خۇناشىكردن.

سائۆزى كردن: بىساختە لەكاروباراندا خۆناشى وتىنبىل كردن، فرت و فىلكردن.

سالۇس (خۆ.): سالۆز. ـى: سالۆزى.

سالۇغ: سۆراغكردن.

سالووس: چتی سادهی خاوین و لووس، تیلای لووسی بی گری.

سالووق: تورکی نهرمی گیاندار.

سالووك: لات، بيّ پوول و پاره، نابووت.

سالوول (باک.): ژووری تایبه تییه له زینداناندا، که مروّی زوّر تاوانباری به تهنیّ تیّده کهن.

سسالها (باک.): ئیّلیّکی کوردانه له ناو ههڤیّرکاندایه له باکووری رِدُرُهلاّتی شاری نصیبینی دایه، (سالها و دومان) دوو بهرهابن له ههڤیّرکاندا.

سائي نامي (هدررا.): سائي دادي.

سسانیان (رِزژ.): خسراجی سسالآنمیه، پیتساک کۆکردنسموه. (تسمرده.) سانیانه، سالآن.

سالْيانة: سالبر، مووچەي سالانه. سالانهى مردوو.

ساٽي چڪ (فه.): ساٽي رابردوو.

سائی دادیّ: سالّی درای ثم سالّ، که هیّشتا نهها تووه. *

ساڵی رِبردوو: پار، پارهکه.

ساليس: تيلانى لووسى بينگرى.

سانين: ساليانموه. أ

سام: ساف، زهبروزهنگ، (باک.) سههود، ترس و ههراسیکه، که ههندیّجار له گیانداردهنیشی، به سه: بکهپرب، سهامدار، ترسیّن، سامگرتن: پیّداهیّنان، سام لیّکردن: ترسان. (سام) دهلیّن سام یهکیّکه له چوار کورهکانی (نووح) ی، که بریتین له (سام، حام، ئیرهج، توورهج). ناوی گهرناسیّکی کورده، که باب و باپیری روّستهمی ناوداره، روّستهم کسری زا لاّکسوری سام کسوری نهریان، شهده فخان دهلیّ نهو روّستهمه کورده لهشانامهدا دهلیّ:

یه کیّ جام و باده بهردِستهم سوپسورد بهوه ی گوفت کهی نامبهرداری گورد بگسویسد کسه کسوردان توراخاسته نسد

سسهری تعختسی نیّسران بیساراستنسد دامساو (حسین حوزنس موکریانی) خوّشسی نسه یتووی بسرام دهلّسیّ: گُورد کورده ، زوّر ترینس میّژوونووسانی فعره نگیش هعر لعو بروایعدان.

سامال: ساو، سايدقه، ئاسماني بي هموور.

سامالهکردن: دروباره مالهکردنموهی زهری.

سامالكردن: نعماني همورو پديدابووني سايدقه.

سامالي: ساوي، سايەقەيى.

سامان: (باک.) مال، خووه دیتی، دهست و دوو، په پوپت، په لُووپت، ته پو تفاق، (باک.) بزچک، دهسترتیست، بی تفاق، این دهسترتیست، بی تفاق، دهسترتیست، بی تفاوا، دهستکورت، لات نه بود. (موک.) لا، ناو، ناوچه. نامان، ناوو ناوور یان نیه، واته ناوو شاوور نامانیان نییه. (موک.) هات و چق. سه قام، یاسا. (نه ده.) شیّواو، به ریاد، بی سه قام.

ساماندار: دەرلىمەند. _ى: دەرلىمەندى.

ساماندان: سهقامدان، دروستكردن، ريك خسان.

ساماندن (ئەردە.): رىكخستنى چت.

سامانكردن: بهربادكردن، بيسهقامكردن.

سامانگه: شورينيكه پوولار مالي تيدا دابنري.

سامهته: سامزته.

سامتين: سانتين.

سامداد: بکهرب، بدسام، پرسام، ترسیّن، ترسیّنهر، بدربچاف، پیّشچاف. _ی: ترسان، سافکردن، سامناک.

سامکردن: ترسان، سافکردن، سامناکی.

سامكا: جيكاي پرترس و سام.

سام ئي كردن: ليترسان.

سام ئي فيشتن: ترسان.

سامناک: سامدار، بهسام، بهترس. ـ ی: سامداری.

ساهۆتە: سامۆتك، چىوواربىنى ئەسىتوورن بى پاشىكۆى زىنىيسەرە شۆردەبنەرە بۆبەسىتنى، دابەستنى كىل و پەل و يا خورجىنى بە پاشكۆى سرواردا.

سامۆتك: تارمايى. سامۆتە.

سامیتیل (باک.): بهنیکه هدردووک سهری نیری پی دهبهستری. سامیر (باک.): جروره چیشتیکه. (زا.) جروره همرزنیکه.

سان: ستان، سار، شروین، جیگا، زید، نیشتمان، به تعنهایی به کارنابری به کلکوو به دروای ناوانموه دهنووسیّ و زیری واتای ناوه کان نیشانده دات وهکوو کوردسان، دارسان، گرنسان، واته جیگای کوردان، داران و گولاّن، کیتفسان. ریز، تیپ، قهتاره، پیشمهرگهو قوتابیان به براوهستاوون: پیشمهرگهو قوتابیان به براوهستاوون: پیشمهرگهو قوتابیان به سوردن و سانیانگرتوه، له سدان: ریزکسردن، بهقه تار راگرتن. (که، همهورا،) گهوره، خان، ناغا، سهریک، سموی سعرداران، پادشا، شاههنشا. (رهوا،) ههسان. (فه، معلیش،) بهرد، بهر، کوچک.

سانا: ئاسان، بى ئەرك، دائى قورس و گرانه.

سانلا: هموارگه. نیوی کورانه.

سافالله (همورا.): سه کویا شـوینیّکه سـرواغدرابیّ و هیّله سـارکرابیّ بـق میره لـهسـار ههلّخسـان و دانهویّله.

سسانالَیْ (هسهورا.): نسهو سسوواخهیه، کهبسه سسیرهکوّلُیّ سسووابیّتهوه، بهسوواخی تر ههو دهلیّن سوواخ.

سافاهی (باد.): ئاسانی، سانایی.

سانای: ئاسانی.

سانایی: ساناهی، ناسانی، ساندهی.

سافهوه: حسانموه، پشوودان، ئاسوودهبوون.

سان بهستن: رِیّزبوونی قوتابی و پیّشسمهرگان، چیسنی قوتابیسان سانیان بهستووه، لهشکری پیّشمهرگان بهسان داوهستان.

سانتيم: سانتيمه تر. سانتين.

سعقین: سانتیم، سامتین، جروره دهزوویه کی پوختی بریقه داری قایمه. سانتیمه تر: سه دیه کی مه تریّکی، سانتیم، (له ریّژاد اییان وه رگیراوه).

سانجور (زا.): ژانهزگ، زگئیشه.

سانجول (زا.): قەلادەي ملى سەگان.

سانده: سوراندهی بانی، گوری سورانه.

سانگۆ (باك.): جوړاندگاي دووسالأنه.

سانی (باک.):گړی تاووړي.

سانيلكه: ئاسان، سانا.

سانيلكۆكه (خز.): ئاسانى، سانايى، زۆرئاسان، سادە.

ساو: سامال، (همررا.) سای، ساهی، سایهقه، ناسمانی بی همورد. ممردای دمی تیخ، گرویزانه که له سپوره و اته کول بوره، تیزایی نهماوه. (همررا.) سیّر. (نمرده.) ساوین، مالشت. (باک.) ساف، سام، ترس. ساوا: به چکهی هممور گیان لهبهریکییه، مندالی ساوا، کوّریه، کوّریهله، زراسک، سافا، شلک، قنورک، کوّریهی تازه بوری گیاندار. بوّ رووهک و هممور جورده شیناوه ردیّ کی به کار دیّت، که تازه سمری له خاک دهرهیّنابی، شلک. گوریّلکی ساوا: گویّلکیّکه تازه له دایک بورییّ. ساوا: بهرخهمیدا: بمرخهمیّیه، لهسالی دروهمیدا: بهردیله، لهسالی چروارهمیدا: مهره.

سلواخی (که.): سارایی، تاییلی مندا ل، کورپهیی.

سنوار: (باک.) ساڤار، (هغورا.) پهتله، ساوهر، (ئەردە.) ساوور.

سنواژ: روودامالراو، روودامالياك.

سلوان: سووندوه، سووين، ساوين.

سلواني (ئەردە.): ھەستى دەست لىدان، ھەستى لىككەرتن.

سلوای (هغورا.): سیو.

ساوایی: (که.) ساراخی، ثاییلی مندال، کزرههیی، کاتی مندالی. ههستی ویکاوتن.

سنوه: سا ، كات، دمم، لغرساره.

ساوهر(تعرده.): ساورين. ساوار، ساوور.

سلوهره: دارهره.

سنوه ركوت: كىسىتكە سارارى بكوتى.

سنوهرين (ئىردە.): سابريّن.

ساوەساو: خارەخار ، سىىتى.

سلومسلوی: خارهخاری، سستی نواندن. ^{**}

سلوه آن: داریّکی دریّرو سعرخ و و و و و بندوه ی بعرداشی ده دریّ تا بعرداشه که ی پیّ بیّنن و ببعن، لوویّلّ. چوو ارچیّوه یه کی دارینه ده خریّته سعریشتی وولآخ برّ دارییکیّشان و بعردکیّشان.

سنوه تمون (همورا. ، دهلو.): بمرخموان.

سنوداان (که.): تاماده کردن. سورنموهی تیغ له همساندان.

سنورين (جا.): نيري بزنانه، سابرين.

ساوور (ئەردە.): سارار، برويش.

سلوورمه: دارى سوو تعمانى ووشكى لووسى بى قالباوگرى.

سلوورين (ندرده.): چيشتى ساوارى.

سئوول (شا.): دروداره نیره که ی پرده که ن استدار ته نها تعنگه کیشانی ییدموی.

ساو وو (زا.): سوويين، سووانموه، چماققو هماموو جموره تيغيمک تيژکردن، ساوين.

سنووون (تعرده.): سابوون.

ساوی: خور اردهمهنیه که الله دیهاتان کوبکریته وه. (همهورا.) شیر. (باک.) راست، چتیکه خور ارنهیی، جوره قابیکیشه.

ساویاگ: سرو او ، تیغی سرور او . چتیکه ووردکرابی و سرور ابیته و ه سرو اوهوه .

سلويان (همورا.): سروانموه، ساوين، هاريان، ماليان.

ساویای: سور أو دو د

سلویلکه (که.): دلّپاک، ساده، بهستهزمان.

ساوین (که.): سوویین، سووناوهی چه قور نیتر بو تیژیوونی. هارین و وردکردنی چت.

ساوينهوه: سورنموهي كمشكه لمنار سوريّنهدا يا گلّزفتني چته.

سلهين پيه (تعرده.): تيهه لسوون، ناوين پيه، (نعرده.) ساوين.

سنهی (زا.): ساو، سایعقه. (باک.) سفرما و ساوی شغوی.

ساهیک (باک.): تدپاله، دموه.

ساي (هغورا.): ساو، سامال. سيّبغر، نيسيّ، سهي.

سطیا (باک.): جووره بووزوویکه. (باک.) ساده، یـهکړهنگ، سـاکار. سایه، پیاوهتی، میهرهبانی، چاکه.

سایه: سایه قه، ساو. سیّبهر، نیسی، سیّرهر. خوریّندنه وهی چتبه حونجه یی. رونگی تاسن. بسایا سهریّ ته نیم پاریّک نان دخیّن، پیباره تی، میپرهبانی، خیّر، (کهل.، زمن،) جورلاّنه وه، له هی ترّوه کاره کهم پیّکهات. ژماره یه که قوماری ته کملهدا، پاپاژ چوار روده کیّشیّ. کهرای دریّژی ژنانه، سایی، (ههو.) کهریّ. (موک.) جوره و شت تکه.

سایههان: سهیوان، چهتر. به ههموو چتیکی وا دهلین، که سیبهری همهی. سایه چهوور، مرلای بهرچاوتیرکه.

سايه چهوور: مرزى چاوتيره، كهمهردوم له ژير سايهيدا بحاسيتهوه.

سایهدار: سیّبهردار. کسیّکه مهردوم له ژیّرسیّبهریدا بحسیّتهوه. ـــی: سیّبهرداری.

سایمقه: ساو، سامال، سایقه، ئاسمانی بی همورو تم و مژو پاک.

سيهك (لو.): سيبهر.

سيهنشين: له ژيرسيبهردا دانيشتن.

سيهنى: سەحانى، رازقى، راسقى.

سایهوان (نمرده.): سایهبان، به هموو چتیکی وا دولینن، که سیبهری بکات.

سایه ووشک: مدردرمی رژد ر بدرچار تعنگ و چرورک.

سايراو: سور اردوه.

سایز: (همورا.، بابا.) مهیتمر

سايس (باک.): نيري دروسالأنه.

سيقه: سايدته، سامال.

سایله (همورا.): پهلوولهی شارد، شاردی بردراو لمه شاوی داغ ده کری و رونی بهسفودا ده کری.

سايليّ (هدورا.): هغلُوا.

سايمه:سايىل.

سايمەل: نەخۆشىيەكە لىممەرى بدات گۆرى دەكات وەكور پەركىم (فيّ) بىق مندالاً.

سهین (باک.): سایه، کعوای دریژ، ساهی. (باک.) شعوی رِووناک.

ساييقه: سايدته.

سيڪ: سيّبور.

سايين (كه. ، فه.): سرون، سرونهره، سرويين، تيّههلُسرون، ليّخشاندن، پيّدا خشاندن، سارين.

سه: سهگ. سيّبهر، نيسيّ. (زا.) سيّ.

سهب (باک.): کش، کژ، ههو، سه راوهستیایه: واته کژی کردوه، سهرمانهماوه، خوش بووه.

سهبا (باک.): سهبارهت، لعبهر. سوّزی، بهیانی، سهوا. بای سهیدهیه، بایتکه له نیّوانی روّژهه لاّت و باکووریّدا سهرههلّدهدات. ناوی جووره گوّرانیپکییه.

سهبارهت: رپورشت، خوو، شیّوه. لىبهر، لىبهردلّى ...، سۆنگه، هـۆ، بۆنه، ـــبه نـاكۆكى ناوخۇيىيــه، كـه نهتهوهى كــورد پــهرت و بــلأوو دابهشكراوو ژېردمسته.

سهبای (هدورا.): سبهینی، بهیانی.

سهبای زوو (همورا.): سبهینی زوو.

سهبهته: سهوهته، سهوی، (که.، ههورا.) توولینه، دی نان: سهله، نانهشات. دهفریّکی له شوول دروستکراره برّکاروباری ناومال و پهین رژاندن و میوهی تیدا دهبهنه فروشتنیّ.

سهبهتهسهرێ: جروره گهمه په که شهری تێبکهوێ داذه نیشێ، په کێکیش ده کن دیدن نیکی بدهن دمیێ به کنێکیش ده کن به نور رسه ریهوه پاسی ده کا ، شهرانی دی دیّن لیّی بدهن رهستاکه شنایه لیّن له و کا تهدا دهستی وه هه کامیّکیان بکهوێ تیّده کهوێ.

سهبهتجن: سموه تهچن، كهسينكه سموه تهي بچني و دروستي بكات.

سفېفتوولکه: سفره تدې گچکه، زهمبيله.

سهبهقی (فه.): سمراو، شوّرهکات، (سمراب).

سهههان: جووره نه خشييكه تووشى چاروى دەبىي زيده گوشتى ليپ ديدا ددكات

(ئەردە.) سەبەل.

سهبرگه: ريخ و شياكه، ريتاله.

سهبرگهچی: ریخ و شیاکه پاکهردوه، ریخ و شیاکهریّژ.

سههزه: سموزایی، سموزمواتیکه به کالی یا به کولاّوی بخوری، بههمموو رووهکیکیش دهلیّن.

سفهزی: سنوزهوات، تعسوور، تعراز، (باک.) دهرامست، زرهزه شات،

سهيق (بىك.): سىبترنا ،سىبترنى، سىبارەت، ئىبىد، سىبا، ژيـق، ژيونا، ژيونى، ئىبن، ئو.

سهبونا (باک.): سبرق.

سەبۇنى (باك.): سەبۇ.

سهبوون: گهرما، گهرمای تووش، رهشها.

سهبوون (ړوژ.): روړړه، هوړره، (ړوژ.) سندين، بای کندرم، کړډوبای گدرم.

سهبيل (همورا.): سمبيله.

سهبیله: مرازیکه وه کوو سعبیله ی وایه تهمسه ره و سهری بری پری ایک تا ایده کری سبیل، چتیکی نهستوورو خوواره سهری کی پرده کسری له تووتن و نساووری له سهرداده نری و سهره که ی تریشی به فزار ده کیشری و مکوو

سفېيلچى: سەبيلەچى، كەستىكە سەبيلەي دروست بكات.

سەبىلخۇر: سەبىلەكىش.

سەبىلساز: سەبىلەچى.

سهبيلكيش: كسيتكه سبيلهى بكيتشى.

سهبين (ړوژ.): ووړه، هوړړه.

سههان: قىبارە، پاڭە، وەرزىر، كەسىكە دەغان دانى بدرويىتەرە و بېينىيىت بەرھەم. (كە.) قۆچەقانى. رەنجبەرىكە بە پازدە يەك يا پىترو كىممىتر ئىلەر رادەيە دەغلى بدرويىتەرە ورەنىيوى بىينى بۆخارەندە كەى.

سههنسن: داممزراندن و جيگير كردنى كسيك يا چتيك له شورينيكيدا به زور.

سههاني: وهرزيري، پالهيي.

سفههت (باک.): سعوهته.

سههه کند داریکی په نجم و داره بر سفتکردنی تنراوو چنراو له تمونیدا به کارد دبریّت. تیّلاً. سموله ی سهگی، کوللیّرهییّکه له که په کی تاردی بــق سهگ دروست دهکریّت.

سىمچەل (ئىدردە.): مىدردومى سىمپۆلە، چەپسەل، سىمرگەردان، گۆسل، مالوردان.

سفهه لیک (باک.): سیپه لاک.

سهپ (که.): سهوله، کوللیزه یه که به که پهک دروستده کری بوسه گو ناژا ان و رهشه رو لأخ و وولاخی به رزه. تیلا، داریکه و هک په نجه ی مرؤقی ده راری پیده کوتری له کاتی تعنینیدا بوسفتی.

سفهنه: سنوله، جووره كۆلليرهييكه له كهپهكى بۆسهگان دروستدهكري.

سهپۆله: مەردومى گەلحۆى گيرووير.

سىغۇرۇل (ئىدردە.): سىمپۇلە، سىمركەردان، خەپبورل، چەلىەنگ، سىمپەل، پەخمە، كېچ.

سفت: سند (۲۰۰) ده جاران ده.

سهته ک: گیایه کی به هارییه به ریّکی به هیّشوو دهگریّت ده نکه کانی وه کوو نرّکی و ایه تام و برّنی خوّشه.

سهنتمی: کمسیّکه له بمر زوّر خوویّندن یان لمبمر زوّر سمر تاویّژرانی سمری گیّرُو و ورپووییّ.

سمتره (كه. ، باك.): زلله، ــ ليّدان: زلله ليّدان.

سهدرهنج (باک.): شهترهنج.

سهتک: گیایه کی به هارییه به ریّکی به هیشوو دهگریّ و ده نکه کانی وهک

نۆک وايد تام و بۆنى خۆشد.

سمتلّ: رزک، ساتل، ستلّ، (همور.) پمقرهج، ئا الله انک، (باک.) بیّ دوّش، چمرت، سی جیل یا چمرم: دمولک، دمول، دمولروث، دموریکی قرلُفداری گمورهیه لم کان یا

له دار دروستده کری بوناو و چتیتر.

سەتلۆكە: سەتلى چكۆلە.

سهقهاندن (باک.): زارگرتن، زارنانهوهی شووشهو چتینتر، پرکردنهوهی بیر، ویرانکردنی شوویّنیّک، بسهتینه: زاری بگره.

سهتمه (باک.): تا، نزیدتیّ. (زا.) ساتمه.

سهتمین (باک.): زارنرانموه، زارگیران،

سمتى (ئەردە.): ئەستىرە، نارى ئافرەتانە.

سهجهره: ندتموهنامه، نمرادنامه، رهچهلهکنامه.

سهجتين (زا.): پشكنين.

سهحانی: راسقی، رازقی.

*فەرھەنگى كور*ىست*ان*

سهحهری: جووره گۆرانييکی کوردييه.

سهحهن: دەفريدى مسينه وەك دەورى پەل وايه بەلام قوولتره.

سهحمنچه: سدحنی گجکه.

سه حدی: جنوره گۆرانىيدك، هغوايدكى گۆرانىشىد بىد بلووترو شمشالى لىدەدرى.

سهحکردن (زا.): کوریکرتن.

سه حلهب: گیایدکی کوریستانییه بنه که ی و ددهست و په نجه ی مسرقی ددهی. ددچی.

سهخهری (نمرده.): پیسستی که فه لکی گاو گامیش وولا خی بهرزهیه بنی . پیلاری لئی دروستده کری.

سهخهل (باک.): مندان، پس، زگ، ـ برون: تاروس برون.

سهخبيّر: گومرک.

سهخبيري: ناوچەي گورمرگ.

سەخبىير (باد.): بۆتەدان، دەربەست، خەمخۆر، ئاووړلىيدەرەوە.

سىمخبىيرى (بىاد.): دەربىسىتى، خىمىخۆرى، ئاووړلىيدانىموە، لىبىق. ھۆتۆى بىسموھا تووە: لىبىمر بىيخەمخۆرى واى بەسموھا تووە.

سهخت: قایم، پته و ، مه حکه م. سفت، (نهرده.) سوپ، توند. پهق، سهخت. دژوار، دژ، ناستهم، خنس، (نهرده.) بوخشار، سهخت. پتگای چهترون، (نهرده.) سهخناخ، پتگای د پتگای بهرده لآن. سهرماوستله، تعووژمی سهرمایه. تروره، قهلس.

سهختان (نهرده.): (نهرده.) سهخناخ، چهقین، زربان، چهقهن، کیتوو زورگی سهخت.

سهخته کرێ (نمرده.): کووێره گرێ، گرێکووێره، گرێ پووچکه.

سهختهوبوون (ئىردە.): رەق بوون، توورەبوون.

سهخت بوون: تروړهبرون، ړهق برون، پتدربرون.

سهختكردن: توورهكردن.

سهختى: كۆتىك، پچړ پچپ، پچهړېچىه، پيسىير، دژوارى، چىهتوونى، تونىدى. سىمخلەتى، تووشى، تەنگانىه، تسالى. رەقسى، پتسموى، دژى نەرمى. ساردى، تەووشك.

سهختیان (هنو.، رهوا.): شهقه به چهرمی ختشکراو، کهولنی خاراو، که بـ تقنده و پترتین و چهکمه و چتیتربه کار دهبـری، شـهقهچهرم. (کـه.، همورا.) کمولنی ثمنگوتک له سمرگرتنی، کمولنی نانکردنی، دلاله. سهخودان (همورا.): کمولنی نان، سفره.

سهخړي (نمرده.): پيستي كەفەللى وولاخان، كە دەباغكرابى.

سهخلاو: دمسته پیشمهرگهیپکه، که بوکیشک له شروینیکی مینندوه.

سەخلەت: تەنگار، ئاساز، سەغلەت، سەختى، تالى.

سەخلەت بوون: تىنگاربورن.

سەخلەتكردن: سەغلەتكردن.

سه خلفتی: تهنگاوی، تهنگانه، سه ختی، دهردهسهری، سه غلهتی.

سسه خمه (بساد.، تسامیّ.): دیسواری بسم دینی سسنووری زهوی و پارچه زهریبانه. (باد.، نامیّ.) به هموو دیواریّکی و ا دهلیّس، که به

ووشکه بهردان دروستکرابیّ. (باک.) چووار چیّوهی کهرهستهی تعونییه. (باد.) داریّکی دریّژه، که سهره کهی چهند لکبیّ وهبهر میّوی دهدریّ.

سهخفاخ (تعرده.): بروانه: سهختان.

سهخور: ریخی ناوزگی ثاژالأنه. (که.) سیخور، ریخوّلهییّکی پـرلـه پیساییه و فریّ دەدریّ، پیسایی نیّووورگ.

سهخوږدان: سيخوږدان، تووره كهيدكه له نيوزكى ثاژالأندا پرهله پيسايى، وورگ.

سمخورڪا: سمنيرگا ، سيخورگه ، شووينيکه سيخوري لي فري دهدري. سمرگوويلک، سموورگا .

سهخورمه (ندرده.): سيخورمه، نقوورچک.

سهد (باک.): سهده جورت. سهت = ۱۰۰ تیپی (د) ه، که له زور ترینی خاکی پاکی کوردستانیدا (کرک) گوی به (ت) به. سهد (۱۰۰) ده جاران دهیه، ناری ژماره یه کییه، که پیّنج جار بیسته. _ توخمه: سهدرهگ. _ رک: بیژو، زوّل، سهدتوخمه.

سهدا: دهنگ. _ى با: هاشه، _ى پا: خشپه، خشپ. _ى دار: ، شنهک _ى. شير: نهره. _ى مىل: جيكهجيك، _ى همور: شريخه، گرمه، بۆله.

سهدان: ثمو ژمارانمن، كەلمە خانــهى سيتميندا دەنووسريّن. چەندســهديّک لــه چتيّک، چاپخانهى كوردستان چەندسەد پەړتووكيّكى چاپكردووه.

سفدانی: تیرهییّکی جافه. سفده: سهدساله، (باک.) بابهلیسسک، چهرخ، چهخیّکه له نیّرانی

سەدە: سەدسالە، (باك.) بابەلىسىك، چىەرخ، چەخىكە ئىە ئىواسى سەدسالاندا.

سهده جووت: (موک.) سهری هزگانی، پارچه زموییه که ده کیتَلُری و ده کریّته چهند بهشیّک، سنروری ههر پارچه ی یابه شهی: سهده جورتیّکه، جورت لهسه ده کهی ده گهریّت موه به پارچه کانیش یه ک یه که ده لیّن سهده. ههر سهده جورتیّکیش ده کریّته ده لات، ههر لاتیّکیش ده خهته.

> سهدهفا: قالک، چتیکی سبهی و سهختی بریقه داره دوگمهو کفل و پهلی دیکهی لیدروستدهکری.

سهدهم: چتیّکه بهندیواری بهسه تعوهبیّ. (زا.) لعبدر.

سمده مين: چتيک يا ژماره يه که بمبي کمه و کموړي له پله ي سه تهمدايي.

سمدېهلك: گولنيكي تۆپى زەرد و زله.

سهدری: باشترینی برنجانه دهنکی باریک و دریّژکولّدیه و تام و بوّنی نیّگجار خوشد.

سفنسال: سەدە، چەرخ.

سفدمیّر (باک.): هاوالّ، هاوکار، ههڤپا، بهشدار، هاویـهش. ــــى: هاوالى، هاوکارى، ههڤپايى، بهشدارى، هاوبهشى.

سهر: (ههورا.) زوبمر، بزيوه يدكه لهسهر پيتى تارموى داده نسري وهكوو دوبينري لهسهر پيته كانى (م، د) مقدم. لا. سهرووه، لاى ژووروو، لاى ههره ژووروو، وه ــ خستن: بردنه سهر. جار، چهل: سهريكى چوومه لاى بارامى لهمان نهبوو. بان: سهرچاو: بان چاو. هينديك، تهنداز و بهشه تاويكه، كه كشت و كالى پي تاو دريت: گۆله كه سهريكى ناوهه يه. گهوره، سهردار، سهرله شكر. سهرپوش، سهرمه نجه نا، سهرميز، سهرى شووشه،

سعدوف

زاردواند. يەكەم، بەرايى. كيو، چيا، شاخ، لەسەران: لەسەرسەران، لىسىمران ھەوروبايە: لىسىمركيوان ھەوروبايىە. نىوك، كۆتايى، بنسىبان. گەياندنەسەر: كۆتايى پيّدان. كەس، تاقە گيانداريّك. سەلـك، سـەلـگ، كەللە، سىغرك، كەللىدى سىغرى گىيان لەبىغران، بىەچك، بەسىغرىردن: رابوواردن، به ـــ دادان: دانهسهر، لـهسهري خوّدان، به ـــ چــوون: بــواردن، بههه لمهجوون، جووړيمان، لمهبيرچوون ، بمه محد چموون: تيپهوين، بمه محد داساخکردنموه: شانمي ړووشموگينچمان و بمدناوي لمسمرداشکاندن، به ـــــ داچوون: تێپەرىنى كاتبەسەرشتێكدا. بە ـــرزييشةن: ړووالـەتكردن، به ـــ داهاتن، به ـــ هاتن: ديواري ړووشه و گێچهڵڗ نهگبهتي و کارهسات بهسهردا رووخان، ــم لـهرِيّدايه: ثاماده و گوويّديّرم بوّههموو رِاژهييّكي، تاسفر: همتاهمتایه، هممیشه. له ــ : لعمل، له نمستی، لهگمردهن، له ــ داشكاندن: بەسەرداساخكردنموه، ئەسەركردنموه: ئەسمورھەلدان، ئەسم رِدِييشان: دريّرُه پيّدان، راڤهكرن، لمسمريه: ناچاره، گمره كه لمسمرى، ـــ ليّدهرچوون: زانين، شــارهزابوون، تيّگهييشـــتن، ــــــليّدهركــردن: زانــين، تيكهيشتن، _ لي شيوان: ژړي شاشبوون، سيولي شيواندن: ژړي شاشكردن، له _ سهروچاوان: بهچاوان، لهسهرسهران خووه يڤين، لسهرى گەراندن(باك.): ئەسەرگىران.

سیهرا: کوشک، تالار. خانوو، مال کاروانسیرا. قشلهی میری خانووبه رهیدی گهورهیه، که فهرمانبه رانی دهوله تی کاروباری میری تیدا هه لده سوویتن.

سفراهاكشت: همموو، تيّكرا، سفراسفر، سفرانسفر، لـهسفره تاه. بنفيانيّ، سفرتايا.

سهوا: چیایه که رتوته باشووری روژهه لاتی رمواندزی.

سفرانهمده: پهرده ييکه به دهرگای سهرايمو ژووری گهوره پياواندا بگيري. مارهگا.

سهرهیته (رووا.): میچی خانووان، بن میچ. جینگایه کی کهمیک بلنده لهسهر دیواران، که کاریتهی لهسهر داده نری.

سهراجه (همهر.): برینیکسی پیسمه اسه چموار پسه لی وولا خمان دیست. همرچهندیکی چاکریسه همر همالده دانموه و بنهرنابی.

سهراچه: بارهگای گجکه، قشُلهی گچکه. دمستهٔ خانوریمرهییکی گچکه.

سهرید (زا.): سهرهد، کمری دابیوتن. سهردیم: سهرداران کهفری سراری داریکه

سهراراو: سعرناراو، کعف و سابووناو یکه، که یه که مین جار چتمه کی پی بند بشوری.

سهراسا: له تعندازه بعدهر.

سفراسفر: سعرانسعر ، سعرتاسعر.

سهرناش بفتها ش سهر به به به به به سهران ناوی گوند یکیید له سهر چیایه کیه.

سفران: چیایان، سەرەوەی چیایان.

سفرازا: ئازاد، سەربەخۆ. ـــ يى: سەربەخۆيى.

سمراسا: لعتمندازمبعدهر.

سفراسفر: سفراپا ، بهتمواوی ، سفرتاپا ، لمسمردوه تا دووایی.

سهراسوويّ: گوريّبان، سمراسوو، سمرهتاتكيّ.

سفواسیووی: بعدزیـعوه سـعوبردنه پیّـش بـق تعماشـا و بیســتنی دووانــی کعسیّکیتر تا لــه ړازی ثاگـاداربیّ، (کـق.) سـعرتا تکه، ـــکــردن: ثــاووړ لیّدانعوه، سـغو خودارکردنعوه، سعودان.

سهراسيّ (تمرده.): سمرتيّشه: دراوسيّ له دراوسيّ دهگري سمراسيّ، دمردهسمري.

سهراسیمه: سمرگدردان، سمر لی تیکچوو، سمرسوورماو، واق، هاژرواژ، دسه پارچه، دممهق.

سفراسیمهبوون: سەرگەردان برون.

سهراسيمهڪردن: سمرگمردان كردن.

سهراسیمهیی: سمرگمردانی، سمر لی تیکچرون، واق روړی.

سهراف: سدراو، كهنار تاو.

سفراڪ: سفروک.

سمراكره: سمراوره.

سهرفانقه: چتێکه سمری به تالقمبێ، سمرحهلقه: چتێکه به سمری تالقهيٽکييموه بکرێ، کمسێکه له سمره تای ړێزو چينێکی دابێ.

سهرامهد: مرزثی قالی دهر هاتوو و ووریا.

سهران: سمرموهی چیایان، ترقمسمری کیوان، چیایان، کیوان.

سهران (که.): زەرىنى كەر.

سهرانه: زیرمسهر، باج، خهراج، (باد.) خووک، قوربانی سهر، باجیکه لهم و لهو دمستینری له جیاتی سهری خوّی، ـــی مروّو مهرّو مالاّتان. سهرانهستانشن: سهرانه نهستاندن.

سفرانهدان: سهرانه دانهدست.

سراندن: زەراندن.

سفرانسفر: سفراسفر، لفمسفردوه بـوّ نـفو سفر، سـفرایا، توویّژالّـی سفرودی چت، سفرانسفری ماستفکم خووارد.

سەرانگا: لاي سەرى.

سهرانگایی: بدرایی، پیشایی، له پیشدا، واژی دووانگاییه.

سهرانڪري: هاڏانگورتن.

سهرانگری بوون: هدلهنگروتن، کموتن و تدقلهلیدان.

سەرانگرىّ كردن: خسان، ھەللەنگارتن. "

سهرانگوویلک: سەرگوویلک، گووفهک، زیلدان، زیلگه، سهرانگولک، سهره توویلک.

سهداو: سهراف، دهستمیز، ناودهست، یی چکوله، یی گهوره، سهرهاو یه کهمین ناویکه به جوگهدا بروات. سهرچاوه، سهرچاوکهی ناوی، کانی. تروره که ییکی پر له ناوه مندالیشی تیدایه له نیو زگی نافره تان و همهوو گیان له میکیدا، که درا و ناوه کهی لی هاته دهری نیشانهی برونی منداله که یه ده لین یی توقی، هه لمی ناو، سهراب، شهدقی ناوی.

سفراوهرد: سفر أوورد.

سهربوتوقین: تهقینی نه و پهرده یه یه ، که نه ناو زگی نافره تی ناووسداو مندانی تیدایه ، که ناوه که ی ها تعده رنیشانه ی مندان بوونه.

سفربوره: سدراگره.

سهراوورد: سهربرده، سهربهوورد، بهسهرهات، سهره تا و بناوانی ههموو چتیّک. لای ژوورووی ههموو چتیّک.

سەراوزير: سەرەوژير.

سەرلوژێربوون: سەرەرژێربورن.

سفروژێرڪردن سفرهڙمێر

سفراوژێرڪردن: سفرموژێرکردن.

سهرهکوشک: خانووب دره بینکی رینک و جووان و گهورهی سهروک و میران.

سهراوكهر (تدرده.): كراو، كدراو.

سفراومیری (هغورا.): سفرا، سفرای میری.

سهراههنن: بمسمرها تن، همنگامه. بمسمرداها تن، ترورهبرون، ثالُوزبرون. سمرای: سمرا.

سهرايدار: كاروانسمراچى. ـى: كاروانسمراچيتى.

سهرای شایی: دهرباری پادشای.

سهرای میری: دەرباری پادشایی.

سهرنهژمێړ: سەرژمێر. ـــى: سەر ژمێرى.

سفر ئەستوون: سەرە كۆڭەكە، كارىتە.

سەررە: پريسكە.

سهږږهسهږ: زهړهزهړي کمري.

سهره (باک.): سهر، نيوهپير، بهنيّوسالأندا چوو.

سەرەناز: سەرپۆش.

سەرئەنجام: ئەنجام.

<mark>سەرئەندا</mark>ز: سەرپۆش.

سهرنيش (كورد.): دەندە.

سهرئێشان: سەرىشان، سەرئێشە، ئێشانى سەر.

سمر ئيشانس: معبس له سعركردنه سعر يهكيّكي تره.

سهرنیشای (همورا.): سمرئیشه.

سەرئێشە: سەرێشە، ژانەسەر.

سمر نێلچي: باڵيوّز.

سفر ئيواره: ئيواره، سدره تاى شدوى.

سهره: گای ...: گایه که له گیره یدا له په پگهی بیّ. گوویّزیّکه له جیاتی مهرمه پی گهمهی پیّده کهن. نوّیه، نوّره: ... م ها تووه. بالّی. مروّی نهزور گفتج ر نه زور پیر، لهناو هو چوو.

سهره (همورا.): زهرهی کمرو نیسترانه.

سهر: ژنیکه کردارو رپووشی وه پیاوان بچی، کوړانی.

سهرهب (باک.): (باک.) سهلین.

سمرهبزووت: بزورتي ناكر.

سفرهها (فه.): سهروپي.

سمرهها که تیدا ریکده خری.

سهرهههت: سمریهت، سمریشته، کاروکردار، معبهس له کارو کردارو فهرمانه، _یکی بهدهستموه نییه: هیچ کارو فعرمانی نییه.

سهرهت (که.): جیبهجی کرانی کاروباره.

سەرەقا: پیشىدكى، پیشىگۈتىن، پیشىگۈتنگ، دەست پیّكى، بىد، پیّـش خەبـەر، رچ، بـەربیّژ، پیّشىـەنگ، بــەرژەنگ، پیّشــرد، دیباچــد، پیّشــرەر، بـەرایى. سەرنامـد، ـــى بـەفروبارانـد.

سفرهقان: پارچهییکه له کهرهستهی تفونی له سفرهوه بهنی تفونی پیّ قایم دهکریّ.

سهرتاتكيّ: سهرهو خوو أركر دنهوه ى سهره ، مهبه س له تهما شاكر دنى چتيّك ياكه سيّكييه.

سفرهقایی: بدرایی.

سهرهقهشی: (که.): کهللهی دووک، سهریّکی دارینی گردی نهستروره به سهری کلکه تهشیبه ویه بو تهشی رستن.

سەرەتير: پەيكان.

سهره جه (باک.): تابووت. (نهرده.) نهسپه، سروریژه، سرترکه، سورییّه، سروریّه، سروریّه، سوریّه، دوریّجه، دوریّجه، هاشینوّک، سوریّک، دوریّکه له پیّش گوریّ و لاسهریّکی دیّ له پاشان له پژملی یا له نزیک گوریّی له لای سهردوه خړی دهکاتهوه، کهده دربیّ نامریّ، (موک.) گوریّ رویه.

سمرهجمهه (که.): سدرهپاکهتی فیشهکاند.

سەرەچەرمى (ھەررا.): بەربورك.

سەرەچلۆسك (ھەورا.): بزۆت، سەلكەبزورت.

سفره خفر: مىرۆى لاسار، بىن گورى، خۆسىمر، پيخىىف، لينف، پۆشىن. (ئەردە.) داھۆل.

سەرەخەر: ملّۆزم.

سەرەخەرى: لاسارى.

سهره خوّ: سمره وخووه، سمرخووه، بونيسه چاک، تعندروست، لمه....: پشوو دريّر، خوّړاگر.

سهره خوّره: شووم، کهسیّکه شووم و نهگریس بیّ، مندالیّکه له دووای بونی کهسیّکی نزیکی مردبیّ. دیوای

سەرەخۇشى: بانگ، (دزه.) پرسە، بنهارى. ــ كردن: پرسەكردن.

سهرهخونی: سهرهسووره، نهخوشیه که سهری مهردوم گیر ده کات.

سهرهد: سمرهند، (دهر. ، که.) سمرهن، سمراد، بیّژنگ.

سهرهدار (تغرده.): سفردار، بغشی سفرهوهی داری.

سفرهدهر لێکردن: شارهزابوون، سمرلي دهرکردن.

سفرەدۆر (باک.): ئۆيە، ئۆرە، ــ كردن: ئۆرەكردن. سفرەدووك (كە.): سەرى تەشى، سەلكەتەشى.

سفرهدووك: بدره تعشى.

سفردرا: سغرياره.

سفرەراي ئفوە: ئەگەن تىرەش.

سفردرم: سدردرمب.

سهره رمب: سفره رم، ئاسنيّكى دريّژكولّهى نووك تيىژو له سفرى رمسى دخريّ.

سفوه پوّ: کنسیّکه به بی تامانج و منبس سفری خوّی هدلگریّ و بروات. گهریده ی بی تامانج، (هدورا.) سفررد.

سهرهرێ: چەقى رێڰا، رێباز.

سفره ريْڪه: بهرهگه، سهرهړێ.

سهرهژميّر: (باک.) سهريژيّر. ــى: سهريژيّرى.

فىرھەنگى كىرىستان

سەرژمێرى: سەرژمێرە.

سهرهژن: ژنی له تاوهوه چوو ، لهسالانهوهچوو.

سفرهژێړ: سەرەوژێر.

سفرهسفرنیان (نفرده.): سفرنانه سفر یه کیک، تروتانن، وه قسه هینان، سفر خستنه سفر که سیکی تا بدوی.

سفرەسۆدرە: پنەپيتۆ، پيرە پتۆن، زۆرزان، منداڵى قسە زل.

سفرهسوورێ: سەرە سوررە، گێڔى، سەرە خولێ، دەردى سەر.

سمرهشسکینه: لابردنسی سسمری فسمرده تووتسن و پیّکخسستنموهی، دووبارهکردنموهی کاریّک، که له پی*ش ک*رابیّ به سووکتر له جاری پیّشوو.

سەرەشۆرگا: سەرشۆرگە، سەرشۆرگ.

سهرهشورگه (همررا.): سمرشورگه.

سهرمفراز: سمریلند، جووره خشلیّکی نافرهتانه، لـهم بهیتانــهدا دهلّـیّ: دورٍ و یاقووت و مـمرجان سمرهفرازه ههتاشاشان.

سەرمقرىزى: سەربڭندى.

سهرمقراز (باک.): سهرهموراز.

سەرەقەننە: سەرەسەبىلە، كەللەي قەننە.

سەرە قۆڭ: سەرى قۆڭ.

سمرهک: سمروک، سمردار. چتیکه مهلموان لمه تساویدا بهسمریدا بپهریّتموه. داریّکی دریّره چهند مهلّق یهک گزره گیای پیّ ههلّدهگیریّ.

سفرهڪ كۆمار: سفركۆمار. ــ ي: سفركۆماري.

سهرهک وهزير: سمروهزير.

سهرهكوي (هدروا.): هدرراز، ندرواز.

سهرهڪۆيى: ھەورازى.

سهره کوتن: له سهرو گوويلاک دان، به کوته کوت رويشان.

سمرهڪێتي: سمرزکێتي.

س<mark>ەرەكى:</mark> سەردارى.

سەرەكىتى: سەرۆكايەتى.

سهرهگها (باک.): نعرم وباریک، شل، شلک.

سەرەكىجە: سەرەخولى.

سهرهڪێجێ: سدره گێجه.

سهرهڪيّڙه: سهرهگيّژكيّ.

سهرهگێژکێ (که.): سهرهگێژه، سهرسوور خوواردن.

سفره ٽوو: جروره قدره لرويه که.

سهره نووينك (بدرزنجه.): سدرگرويلك.

سفرهای (باک.): نهوّمی سفرهوه.

سفرهماسی (ندرده.): بای سوور (دهردیکه).

سەرەمەتە: سەرماھە.

سهره مهرگ: سهره میرد، گیان که نیشت، ناوزینگ، هه وزینگ، فاوزینگ، فاویلکه، کاتی گیانه للا.

سفره مفقهست: برشتی کالآیه کیه، که له کاتی برینیدا پهیدا دمبیّ. سفره پارچهی هه لّوایه که به مقهست دمبردریّ، معبهس له ناخونکه.

سفرهمر (ئەردە.): سەرەمرىشك.

سفرهمر (تفرده.): هنمیشه، هنمبور روژی، بنایی پساناوه. (هناورا.) هنمیشه.

سهرهمريشك: سهرهمر، سهرهمل.

سىمەمەۋانلە: ئاسىنىتكى دەم پەلىيە لىيە سىيەر مىژانىيە دەخىرى لىيە كىاتى. جوو تكردنىددا دەمى گاسنى يى خاويندەكرىتلەرە.

سهرهميود: پياوي گهرارهوه و له نيوهوه چوو.

سفرهمێوژه: جووره مارێکی ړهشه سهری وه دهنکی مێووژی دهچێ.

سەرەن: سەرەند.

سهرنا: ناوسار، سهرناوسار.

سهرهفاز، سهرهنناز: سهرپوش.سهرهنداز، جووره مافوورهیهکه یا لبادیّکی زور دریّژو تهسکه.

سەرئىسار: چەقەنەي ئاشى.

سفرهتفر (تدرده.): سدربدرهوخوواره.

سهرهنجام: ئەنجام، كۆتايى كار، دووايى.

سفرهند: کعوی دانعویّله پیّدا بیّژتنیّیه یا هغر مرازیّکی گیّیج و زینخ و چغوی پیّدا بیژویّ.

سهرهنداز (نهرده.): لاكيتشيكه له ژوور قالييموه رادهخري، لمسمر بارى پاني سعرپوشيكه بهسمر چتيدا بدري.

سەرەنكا: سەرىن.

سفرهنگرێ: گياندارێکه به سمردا کموتبێ. تروشي کارمسات و چوورتم هاتن. سمرسم، سمرمهقولات، ساتمه.

سهرهنگرێ بوون: بهسهرداکهوتن و رههێڵ بوونی گیاندارێک، دوچاری کێشهر کارمساتێک هاتن.

سەرەنگرێ دان: ڕەھێڵکردنــى يەكێک، دروچاركردنى كەسێكى بەسـەر ئێشەيەک.

سهرهنگۆ: سەرنخرون، سەرنىگوون، سەرەوژێر بىرون يا رۆيىشان. سەرەنگىا (ئەردە.): سەرەنگا، پالشت، بالىن، سەنىر، سەرىن، بالىف.

سمرەنناز: سەرەنداز.

سفرهو: لای سهرموه، (جا.) کهوانه، ژووروو، ژلار، ژوور.

سەرمو: سەكرەر.

سفرمو شفوه رووتیا: سدرتاروسی، سدر رووتاوه.

سفرموار: پایه داریّکی بهرزی سوپاییه.

سهرهوه: سهروو ، ژووروو ، لاي سهرهوه ، سهولي.

سفوهو خووار: سفریفردو ، دهمفو خووار ، بغردو خووار ، بنفردوژیّر ، (باک.) سفرنشیّو ،(باک.) بار ، (باک.) ملک ، سفریفردخووار .

سفرهوخوواره: سفريفرهوخوو أره.

سهرموخوواريوون: سهريهرموخوو أربوون.

سهرباره: سعرهرا، دهرف، سعررا، سعربار.

سهرباز: هدیته، پیشممرگه، کهسیّکه چهکدار کرابیّ بوّ پاسی نیشتمان، (کوردی کوّن) مفردی.

سهربازخانه: شرويننيكه، كه سهربازي ميري تيدا جيكيربي.

سهربازكاري: راژهي پيشمهرگهي.

سهربازكانه.

سهريازگيرى: كرتنى لارانه بۆندوى ببنه پيشمهركه.

سهربازی: پیشدی پیشمدرگدی.

سهريس: باسيّکه، که ليّی بدويّن.

سفروال: پەرە گەررەكانى سەريالى بالندانه، سى شاپەرى كەررەيە بەسەر بالى بالندانەرە.

سهریان: بان، دیری سهرموهی بانی یا رووی سهرهوهی بانی.

سهریه: دهسته، لهمهر، ناشنا، درست، دارا _ فیسارکهسییه، دهستهی و ییه یا ناشنای وییه.

سمریه بمرد دادان: سمرلمبمرد دان، پهشیمان بوونموه.

سهربهتاك (دەر.): سەرئاوەڭ، سەر بەرەلا، سەربەتال.

سهرههقال: سمرثارهله، بي سمردار، بي خارهند، بي ثافرهتي بيكسس و بيّميّرد بهكاردهبريّ.

سهر بهتائی: بی سهرداری، بی کهسیتی.

سهريهخۇ: ئازاد، سەربەست، بسەرخورە، خۆيبوو، خورەسسەر، سەربەربوو، بۆكەسـيّك يا نەتموەييّك بەكار دەبرى، كە ژيّر دەست نىمبى، خۆسمر، راستەرخى، لەخۆرا.

سەربەخۇيى: خۆيبوون، سەربەستىتى، خورەر، خۆسەرى، بسەر ئازادى.

سفریمدهرهوه: ناردار، بهناوبانگ، کسینکیشه، که ها توچوی دهرهوه زور بکات.

سفريمدو: دريسسره (گيايدكه).

سەربەدوو: چيشتى درينه.

سهربهنووکه (کۆ.): گیایه کی کیرییه گهلای وهسی کاهروی ده چی، ده خوری و تامیشی وه کوو وی وایه.

سهريهراردهي (همورا.): سمر هيتنانمدهر.

سمريمران (ئەردە.): سەرىڭند.

سمريمرهخووار: سمريمرهوخوو ار.

سمريمرهخوواره: بمرموخور اره ، سمرموخور اره ، ليّرايى -

سەربەرەرۋور: سەربەرەررورر.

سەربەرەرورە: سەربەرەررورە.

سەربەرەژێر: سەربەرەوژێر.

سفريفرفژيره: سفريفرفوژيره.

سىموبىموھوغوھەر: بىموھوژىر، سىموبىموھوژىر، سىموبىموھوغوھار، بىموھوغوھار، چتىپىكە سىموى كەھ تېيىتە خوھارو خۆشى كەھ تېيىتىمە سىموھەد. سىموھوخوھار، دەممەرخوھار، دەممەرنخوھن، قىلى.

سهريهرهوخوواره: سهريهرهخور اره.

سهرموخوواريوونهوه: سدريدرهرخور أربورتدوه.

سمرموخوواركردن: سمريمرهوخوو اركردن.

سهرموخوواركردنهوه: سهريهرهوخوو اركردنهوه.

سمرموخوواري: سمريمردوخور أره.

<u>سفرمهژوه</u>ور: بغریژوور، بغریژور، سغریغرموژوور، دممغوژوور،

سهرموژووره: سنرينرورژووره، دهمنوژووره.

<mark>سەرەوژووريوونەوە:</mark> سەربەرەرژورربورنەوە.

سهرموژووركردنهوه: سفريفرموژووركردنفوه.

سەرموزىيّر: سەرەرخورار، نشىيّو، سەرەر لىيّر، لىبىرى، پەلىەرار، بەرقەرىّىر، سەرنشىيّو، كۆپلاتىە، سىمرانكۆ، سىمربەررىّىر، سىمرادرىّىر، بىمرەر خىورار، بەربرىّىر، بەرەرژىّر، سەربەرەرىّىر، سەربەرەرخورار.

سفرموژێړه: سدربدردوژێړه.

سیمرموزنربوون: وهرگسمران، داگسمران، شسمختین، هاتنسه خسورار، سمریمژیربوون، چوونه خووارموه، هاتنه خورار، سمریمرهوژیربوون.

سەرەوژێرېوونەوە: سەربەرەرژێرپورنەرە.

سىمرموژ<u>ىركردن: كۆپلات كردن، داك</u>ەراندن، هېنان ه خووار، شىمختاندن، وەركىران.

سمرموزيركردنموه: رەرگيران.

سفرموكار: سفروكار، كاروبار، برلا بوت ى خوت.

سفرهوكارى: سفروكارى، سفرپفرشتى كردنى كاريّك.

سهرموگرد: گهورهیدکه ههتیویّکی بی بسپیّرری، که چاوهدیّری بکات تا گهره دهبیّ.

سفرهو لێڙ: سدرهوڙێر، سدربدرهوخووار.

سهرهوليَّرُه: سعربعرهو خوواره.

سفرموليّرْي: سفرموليّرُه.

سهرموناو: دمستهر نار.

سهرمونلوه: دمستهوناره.

سفرهونخوون: دەمبرنخورن.

سهرمونخوون بوون: هملّگهرانموهی قاب یا مهنجمال و نامانیّکی و بمدهم داکه تن.

سهرهونغوونکردن: قلّب کردنـ موه ، و هرگـیّپان ، هملّگیّپانـ موهی ده فـره بــه سمردهمیدا.

سهرهونگوون: گياندار يا چتى بي سهروشووينه.

سفرهونڪوون بوون: بيّ سفرو شوريّن بوون.

سهرمونگوونکردن: بي سهرو شوو ينکردن،

سەرمويّر: سەرەرژيّر.

سهرموير: پارچه خاميّکي چوار گۆشەيه بەسەر ھەويرىدا دەدرى.

سهرباد: سهره را، سهر را، دەرف، ناوبار، دەردو خەفەتتىكى لىد ژوورووى رەنج و ئەركى جەرگېردابى، ئەو كەلى پەلەيد، كەلمە سەربارى دادەنى، نىربار، ھەرچتىكى لەنتوانى دووتاسى بارى دابنرى سەربارى پىندەلىن،

سهربارانه: باجيّکه له باري و هردهگيريّ.

سەربەرەوخوواربوون: دەمـەوژێربوون.

سمربمرموخوواربوونموه: له شويّنيّكي ليّردا بهرموخور ار روييشان.

سهريهرهوخوواركردنى چتيك، قلّپكردندوه.

سهربهرهوخوواركردنهوه: چتێے له سهرموه بــق خــوو ارموه نــاردن، سهربهرموخوواركردن. سهربهرموخوواركردن.

سىلەرمەردورد: شورينيكه، كەبىلەرزىي و ئىلە ژوورووى تۆرەبىي، شىرويتىي ھەرراز.

سفريفرموژووره: بعرمو هعورازه.

سەرىمەرەوۋوردوون: بەرەر ھەرراز رۆيىشان، چرونەسەر.

سفريفرهو ژووريوونفوه: بدړيّگايه کدا له خوو ارموه برّ سهرموه رړييشان.

سەربەرموژووركردن: بق ھەوراز رەرانە كردن.

سهربهرهوژوورکردنهوه: ناردنی گیان لمبهریّک یا چتیّک له خرو ارمره بـق سهرموه.

سەربەرەۋزىر: سەربەرەوخورار.

سفريفرفوژيّره: سفريفرهوخوواره.

سەر بەرەو زێر بوون: سەربەرەرخوراربورن.

سەربەرەوژێربوونەوە: سەربەرەرخوراربورنەرە.

سمربمرموژيركردن: سدربدرموخور اركردن.

سهربهرموژيركردنهوه: سعربهرموخوو اركردنموه.

سفريفرهوژێرگه: سعربعرمو ژێره.

سهريهربوو (دزه.): تازاد، سعربهست.

سهربهردا (باک.): گێڙ. ــيى: گێڙي.

سهربهردووکه (کق.): گیایه کی کیّوییه گهلاّی وههی کههوری ده چیّ ده خوریّ و تامیشی هغر وهی وی ده چیّ.

سەرپەيوز: سەر پلىد، پووسىور، ئابپوومىەند. ــــبىون: سەرپلىد بىوون. ـــــ كردن: سەرپلىدكردن.

سهریهورزکردهوه: دووبساره سسهرهه لّدانموهی کاروبساریّک، دوژمنسان سهریان بهرزکردهوه.

سەربەرزى: سەر بڭندى.

سەربەرژۆر (باك.): سەرەرژوور.

سفرېغرژۆرى: سەرەوژوورى.

سەربەرزىر (باك.): سەربەرەرژىر، سەرەرژىر.

سەربەرژێړي: سەربەرەوژێړي.

سەربەركەردەى جە نەوەشى (ھەررا.): سەرك نەخۇشى دەركردن.

سمربمرژیر (باک.): (باک.) سمربمرموژیر.

سفريهس: سفريهست، ثازاد، كمسيّكه له هيچ سلّ نه كا و شعرم نه كا.

سەربەسە: سەربەستە، مۆر كراو.

سفریفسفر: سفرهوسفر، (باک.) سفربسفر، بهقفد یهکتری، گوریشفوهی دوو چت بهیهکتری بهبی باقی دانفوه.

سەربەسەرە: گانگۆركى، سەربەسەرى.

سهربهسهری: یه کتر نامووسبردنی درو نیرینانه، گانگورکی، سهربهسهرد. سهربهست: نیوی پیاوانه، نازاد، نازاده. نازا، نازاسهر، بهزات، زاتدار، بی پیشگر.

سهربهسته: معبس له چتی شاردراوهوه و داپوشراوه.

سفریهستبوون: نازاد و رزگاربوون.

سهربهستکودن: نازاد و سهربهخوکردن. نرخیکی زور دانانه المسهر چتیک تا خاوهنهکهی دهستخه پوبین و المو نرخهی کهمتر نهفروشی و دامیننی به دهستییهوه.

سهریهستن: سهرپیچان. سهری کارو فهرمانیک خستنه دمست.

سەربەستىتى: ئازادىتى.

سهریههستی: تــازادی، ســهریهخوّیی، ثازاســهری، بهجـــهرگی، نهترســـان. سهریهسی. شهرم و سال نهکردن.

سەربەسى: سەربەستى.

سهرههش: شړه، میرات، پاشماک. بهشیّکی سهرپشکه له نار چهند بهشیّکیدا له چتیّک.

سفريهفه قاده قده توه کردنی يه کيک به کارهسات و چور ټيکی وا، که سفري تيدا بچي.

سهربهکانوه: گیایه که. کالرهسهر، بارانه ییکه، که ده که ویته سهرزهوی و دهور کالروه سهریه گویکه یه، جارجاره به فریشی له گهانه.

سەربەگۆبەند: سەربەگىچەل.

سەربەكىچەڭ: سەربەگۆيەند.

سەربەلگ (باک.): گەلأى چكۆلەي تورتنييه.

سەرھەمۇر: سەرىستراوه، مۆرنەشكاو، قوتوو يا شووشەييكە، كە پې بىيّ لە چتى بەنرخ و سەرەكەشى مۆركرابىّ.

سەربەن: سەربەند. (زا.) چەرمى سەر پەتجەي (نەعل)ە.

سهريهنك: سعريمن، سعره تاى هه لبستيكه له پارچه هزنر اوه يه كيدا، تاكه هزنر اوه يه كيدا، تاكه هزنر اوه ييكه، .

سەربەغمەش: سەربەخم، سەربەتىل. ــى: سەربەخمى، سەربەتىلى.

سەربەھەوى: ھەريدار، ژنيكە ھەريى ھەبى.

سه به به و (باک.): چینشتیکه له ساواری یا له گفته کوتاو و ماشی دروست ده کری.

سمرمېز: بکوژ ، کوژهرموه. پتگایهکه پتگای دریترو دوور کورت بکاتموه ، قدیږ سا له دهشت یا بمسمر گرد و کیواندا تیپمړی.

سفروپوو: سفر ژیکراو ، گیانداریکه سفری له لفشی جووی کرابیتهوه.

سمريوده (دزه.): سمراوورد، سمرگوزهشته، بمسمرهات، سمربووارده.

سهربردن: بهسمربردن، به نمنجام گهیاندن. سهربرکردن: بهسمرگرد و کیّودا رویشتن.

سهرگه، ریخ و شیاکه. ـــچی: کهسیّکه ریخ و شیاکه خاویّن کاتموه و فریّی بدا.

سهربهپیاگ: (نموده.): سهربراو، سهرژیکراو.سهر هه لپاردراو، سهربراو (برسهری لق و پژیی داران) ده لیّن. سهردالان: سەركورتان، سەرجل.

سهرهاله: سمروکی پاله و سهپانانه، کمسی یه کهمین له دروینه کاران، سهپانیکه له کاتی دروینه دا و هیتش سهپانه کانی تر بکمریّ.

سهرهاهاووردن (تدرده.): سدرهاووردن.

سهرپايي: سفريي يي، ړهواني،زگچوون، ــ کردن: زگچوون.

سهرهايين: سمربهرهوخوو ار. ـ ى: سمربمرهوخوو ارى.

سهرههان: سهرههان. ـــى: بهخشنده، سهرههانی، دهسواز، دهسباز. سهررووت.

سهرپه پ سنوور. و ینه ، شکل ، نیگار. چتیکه لعوپه پی چهند چتیکی تروه بی . باشترین و چاک و به رزترین. کهنار ، قهراخ ، له لیتواری ههره دووایی ، (کو .) سعرپه پگ . لای ههره سعره و ژووره وی کوپی ، له __ ی کوپر (مجلس) ی دانیشتووه . گاجوو تیکه له گیره دا له پهپی دهره و بسترابیته و لمیری گیره دا .

سەرپەرچەم (بابا.): جرورە چەكتىكى ژنانەيە بەسەر پەرچەمى دادەكرى. سەرپەرس (ئەردە.): ئۆكەر.

سهرههرست: سهرپهرشت، سهرپهرشتیار. ___ى: سهرپهرشتى، بمرچاوكردن.

سەرپەرستيار: سەرپەرشتيار. ــى: سەرپەرشتيارى.

سەرپەرسى: نۆكەرى.

سەرپەرشت: سەرپەرس، سەرپەرست، كەستىكە چاودىرى چتىكى بكات، ئاگادراى كاروبار، بەرتوبىدر. ـــى: سەرپەرسى، سەرپەرسىتى، دەھم، گەرانتوك، چاودىرى، ــكردن: سەرپەرستى كردن.

سەرپەرگە: پەرگە.

سهرههال: تووتن درو جوورهگهالای ههیه: سهریهل و بنیسهل. سهرلکی داران و گیامان.

سمريمال (هدو.): هدوهال پدلديد.

سەرپەڭە: مانگى تشرينى دروەم، كەسى رۆژە.

سفریهالکی (باک.): دەمەکى، رووكارى دەرەوه.

سىلەرچەڭۇ: راپسەرىن، بەلمەرلايشسان، بەھەشستارى دەرپسەرىن، بەپەلسە، بەتالوركە. سايى: بەھەشتارى رلايشان و دەرپەرىن.

سەرپەئجە: نووكى پەنجان، جومگەى يەكىمى پەنجانىد. پەنجە، بەسەر نووكى پەنجە بەسەر خاكدا رۆييشان.

سەرھر: سەرقاڭ، پركار، كار زور، سەرجەنجاڭ. دەفريّكـه ليواوليّـو پرسىّ لـەچت. ـــى: سەرقالى، پركارى.

سهرپېژوو (بابا.): پزوو، پزی، شورینی د خینه له دهرپی و پانتول و ړانک دا.

سەرپشڪ: بىشكار، كىسيۆكە بىشان دابىشىت. تىمرخان، ناڤىر، يەكىمىين كىس. چتىتكى زور باشە و لىمناو چىند چتىتكى تردا، كىە پشىك ئاويتۇرابىت و وەبەر يەكىيّكى كىوتىيّ. ــى: بىشكارى، تىرخانى.

سفرهل: زور تووړه، توندو تيژ، زور قهلس. چهکيکه زيتکهي شل بي و زوو بتهقي.

سهرپؤت: کردنی کاریک به ناپوختی، _یک تووتنه کهم دارک بژیرکرد.

سهربدین: لمه گهروودان، سهرژیکرن، سهر لمه لمه جوودا کردنموه، لمه گهردهن دان. می قهلهم: پینووس دادان.

سهربزيّر (باک.): چيّشتي نيسک و ساوارييه.

سموبوزيّو: سمركيّش، دەست بزيّـو، جەربـەزە، ھاروھــاج. ـــــى: سەركيّشى، دەست بزيّرى، جەربەزەيى، ھاروھاجى.

سهریست (باک.): گرچان، داردهست.

سهريستوو: كىل، بورج، برج. كۆنگره.

سەربندۆ: كێشە.

سەربىلى: سەربىلند.

سفربۆر (كه.): پیسكه، رژد، ریشوو. (كه.) ــى: پیسكهیى، رژدى. (باك.) ــى: یادگار.

سەربۆز: كەسىپكە تروكى سەرى رور لەسپىتى بكات. ـــى: سپىتى تىككوتنى توركى سەرورىشى مروقانە.

سفربووارده: سعربرده، بعسعرهات.

سهربوون: پسیربوون، ړوو لسهپیری کیردن، بستر هسهموو گیسان لسه بسهریّکی بهکاردمبریّ.

سفربهوورد (باک.): سفربرده، بنسفرهات، بنسفرات.

سمربهی (بار.): داستان.

سەرەيلىز: سەرگرى ئاۋالان بىق بىلىرى، ئىنو كەسىدىە سىمرى ئىاۋالان بىگىرى تىا بىلىرى بىدىزىشى.

سفرفیّشکه: پمردهییّکه بمسمر لانکی مندالاّندا دهدریّ، سمرلانک.

سهربيموو: سهرتاووس، تاس، سهرتاس.

سفرييّن: سفريفست، بعن يا پهتيّكه سفرى چـتى پـىّ ببفسترىّ، دەرخوّنـه، سفريوّش.

سهربى (باد.): جروره هغرمييهكه، كروسكه رهقهى كيريلكهيه.

سهربيان: سەركۆمار.

سەربيانى: سەركۆمارى.

سەربىنەك: (باك.) سەلەندە، بان، سەربان.

سهريه: راومستاو، قيت، بدريا.

سهرياته (دزه.): تلته (ئي هدر چييهكي بيّ).

سفرهای: دروونه وه گیایه که له ناو مهره زه دا پووایی و کموتبیّته سهر معره زهکه. دروونه وه سهرلکی معره زهیه که (قسعرقق) واته زوّر هانستایی تا نه کهویّته ناو ناو و برزیّ.

سمرهاريزمر: بمرمران.

سهرياس: گووي پي ندراو، خراوه پشت گووي.

سفرهاک: همموو، تیکرا، سمرتاپا، سمراپا، گشت. ــــى: تیکرایى، گشت. سعرتاج

سەرپیل: سەرشان.

سەرپىنى: دەمى، دەمەكى.

سهرت: پتدر، قايم.

سهرتا: دارهبهنیّکه بهزارکی جهوالییهودیه برّ دروونی زارکهکهی. (باک.) لکی سهرهودی داران. میوهییّکی جووانه له سهر تا و سهوهتهی دادهنری. سهرتها: سهرتاسیهر، سیمرایا، سهرانسیهر، لهنووکیهوه تادووایی، سهراسهر، بالا، (نهرده.) نهنام.

سهرتاتکه (کۆ.): سهراسووي، گوويبان.

سهرتاتكي: سهرخوو اركردنهوه، تهماشاكردني يهكيك.

سهرتنج (باک.): تاج، تانج.

سفرتاس (فه.): سهرتاووس، تاس. سینی گچکه، که له سهرتاسی دادهنری.

سهرقاسهر: سهرتاپا ، لهم سهرووه تبا ثموسهر ، سمرانسهر . سهر: سمرتاپایی ، سمرانسمری .

سهرتاسمه (که.): سنووري پارچه زهوييکي چکولهيه.

سهوتاش: گوویزان و چهقوی تیژ، که سهر بتراشی. تاشهر، سهرتراش، کهسینکه سهروریشی مروی بتراشیی، (باک.) پوتقوت. سدی: سهرتراشی.

سمرتشين: سمرتراشين، پوت قوتكردن.

سهرقاق: داریکه به سهر تاقهیدا رایعات ده کری تا دیدواری لهسهر دروستکری. بهنیکه له دهمی جهوال دهبهستری بو دروونی. (که.) باله خانه ییکه لهسهرده رگا دروست بکری.

سفرتال: سمري هموداي دهزوو و بمن.

سهرتالهی بن شیرین (بلّ.): پنچکه گیایه که نیّرتکه که ی به ثرنیّک بلند دمین سره کهی گونیّک بلند درمیّ، سهره کهی گونیّک کانی دروویان پیّره یه، گیا و نیّرتکه کهی تاله به لاّن بنی گونه کهی زوّر شیرینه، که پیر برو ووشک دمیّ و دمیّته دروو.

سەرتاووس: (لەک.) ھەيەرپ. ــى: (لەک.) ھەيەرپى.

سەرەتىيى: بەرايى.

سهرتهرز: توول می همره ناسکی رووه کان.

سەرتەرىدە: كەررەي جەردە.

سهرتهزیّن: ثاو یا خواردنهوهمهنیه کی زور سارده سهر بتهزیّنیّ.

سهرتهزين: تعزيني سعر لعسعرمان يا لعبعر چتى زور سارد خواردنعوه.

سهرتهشی (باک.): زیندمواریّکه.

سمرتهن: ناياب، برارده.

سهرقهندوور: سهرتهنوور، شووینیکه تهندووری تیدا دانرابی برنان تیدا کردن.

سىموتەنگ (كىد.): گورىسىي در<u>ت</u>ىۋە تەنگىدى پىنى دەبەسىترى لىسەربارەكەرە.

سهرتهنوور: مديمق، جيّگايه كه لهسهر تمندوور ريّكخراوه بـ دانيشـ ت و نان لهسه ركردن.

سهردنه (هدر.): مرازیکه له کهرهستهی جووتی.

سهرپزتك: سعررشته، نوريشك.

سەرپۆرت (ئەردە.): سەرپۆت، سەرسەرى.

سهرپوش: چتیکه سهری چتان داپوشی، سهراشمه، سهرگوو، سهرگووش، سهرگوشه. دهرخونه، ده فک، دهرمانگ، دهم ناخن بوسهرنانهوهی دیره و کووپه و مهنجه آل و چتی تر. ــی ژنان: (باد.) بنکووچک، (که.) پیشتهمان، رووپوش. مرازیکه له کهرهستهی جهنجه دی. سهرپوشی کورسی و میزو قهنه فهو نیتر. چارشیّو.

سمرپۆشنانموه: داپۆشين.

سمرپۇشيىدە: سەرپۇشرار.

سهرپوّل: ميوهييّکه به سهر لقه زور بلندهکانی دارانموهبيّ.

سهرپووت: کاروپیشهی نیوه چلّ.

سمههوورت (باک.): بزنیّکه تووکی تیّکچمړژاو و پهق و سمخت و بـقرو تاریک بیّ.

سمرهيّ: بعسمر پيّوه ، كعوتنه سمر پيّيان، همستان و بمرز بوونعوه سـمر پيّيان.

سموينج: شاشک، چتيکه له سهر ببهستري، پيچي سهر، ميزور، مهنديل.

سهرپيج: سمركيش، شورشموان، ملهور.

سهرپێچان: سىمرپێچى، شوٚړش، بىزاج، لاموّفهك، سمركێشى. چت ك. دمورىسەر ئالاّندن.

سهري<u>نچانهوه:</u> سلمينموه و كۆكردن، دارا له هيچ چتيك سهرناپيچيتموه واته كوناكات.

سهرهێچى: خۆدزىنىموه ئىه كارێك، سەركێشى، سەربزێوى. كردن: سەركێشى كردن.

سمرييد اللمواندن: سمريئ نزم كردن، سمر يئ جمماندنموه.

سهرهن سهاردن: معسهس له دلنیایتکی تعواوه، پشت پی بهستن، به تعواوی له کاروکردموه ی کهستکی دلنیابوون.

سهرپيشۆركردن: سەرپيدانمواندن.

سهرپیّشی (باک.): ثموکمسهیه، که سمری داوه تی دهکیّشیّ، سمرچیّیی کیّش.

سەرىيكردن: سەرلىسەردانان.

سهرپیل (باک.): سهرشور، شهرمهزار.

سمريين (كه.): سهريان.

سهرهیدّوهنان: معبدس له مل لیّنان و راست رویشستنه، تازاد سهری پیّرهنا واته راست رویشت.

سمرپێهاتی (باک.): رووشه، رووداو، ـــ کرن: روودان.

سهرهی یی: له پردا، له ناکار، له نه کار. گوزه ران په یداکردن به بزنه ی ها تور چوکردنی ده رهوه و سه رپییان. سه رپایی، زگچوون، گووکردن. س کردن: زور چوونه ثاو دهست، پیسایی کردن، زگچوون، هام و شوّی ثاو دهست کردن، زورجار چوونه سهر پیشاو.

سهرهیو: که للهپیر، کهسیدکه پیرپوویی و سهری سپی بوویی. سی: بهساری پیری،

فەرھەنگى كورىستان

سەرتريانە: سەلە.

سهرتڪ (باک.): سهرتيژ.

سهرتل: چتى ناياب و هەڭبژارده.

سمرتل (باک.): سمرکالآوه.

سهرقله (تهرده.): بژارده، جیار از، سهرگول، سهرپشک، نایاب، دانسته، سهردهسته.

سهرتلی (باک.): سنرکلاو.

سهرتلیک (باک.): ئەنگوستىلەي دروومانى، رەحەتى.

سهرتوز: سعرتووي، سعرتوويدي شيروماست.

سهرتۆپ: سەرەتاى تۆپى كرو بزگوړان، چەند قەدىكە لىه تۆپى تىەنراو لەلاى سەرىيەو، كە لەوانى دىكە باشترە. سەرگول، بژاردە، سەرپەر. تىكىرا، ھەمەرو، گشىتى، سەرتۆپى قوتابىسان چوونسە باغسان. سىى: ھىلىرژاردەيى.

سهرتونك: زارمواندى تونگه، سەرى تونگدى.

سفرقوو: سفرتروێ، قعهاخ، سفرتوٚژ، تووێـژی قـههاخی، (بـاد.) تــوو، سفرتروی ماستی یا چیّشتی.

سهرتوويّ: سنوتوو ، قديماخ ، توّو ، سنوتوّو ، تق ، توويّوى سنوى ماست و شيرى.

سەرتوويد: سەرتورى.

سهرتوويّي سركه: بهڵخ، بهڵغ.

سهرتوویّی شیر: خامه، (نمرده.) سمرشیر.

سهرتوویی مست: (نمرده.) تروژگ.

سهرتياچوون: معبدس لعمردنه له پيناوي همر چتيكيدابي.

سفرتيداچوون: له نيرچرون، تيداچرون.

سهرتيشت (باد.): بدرچا، بدرقهنند، بدرچايي.

سهرتێکردن: معبهس له هاتووچوکردنه بو لای کهسێکی: دارا سهری تێکردووم. دم تێنان: دارا دمی له ماڵی خوی ناوه.

سەرتىپ: سەرۆكى تىپىتك پىشمەرگە.

سهرتیر: لهماتیّنیّدا، که مهرمهری داریّن دهلّیّن وهزهری نه کهری راسته و خق یه کسه وه بگاته نیشانه جا لیّهی بدات یا نسا. ــــی: جسوره درورمانیّکه، جورت باقیه.

سهرتيكه (سعق.): سەيدوركه.

سهوتیل: بعو گوریسانه دهلیّن، که سعریّکیان بهدهو ارهوهیه و سعرهکهی تریان له گولمیخ یا سینگی قایم ده کریّ.

سهرتیله (دزه.): لهسهرهوهی دیواران جیّگای کاریتانه، که کهمیّک بلّند دهکریّ.

سمرتيلك: سمرتليك.

سهرجه نه: زنجیرهی پشتی باب و باپیران.

سمرجهم: تعواو، گشت، تیکوا، گشتی، سمرجهم نعو پهرتروکانه به چندی؟، بهدمستی گال، (نمرده،) به کهاو.

سهرجهنجان: خمریک، مژوون، کسینکه زور سمری قان بی، پرکار. سدی: کاروبار، پرکاری.

سهرجهنك: پيشجهنگ، سهرههنگ.

سفرجل: سفرپالآن، پارچهیتکه له هوپی یا قالی، پارچه چنراویکه به سفر کورتانی دادهدری تا درهنگ بدری یا له کار بکفوی. (باک،) سفرچل. سفرجوّش: سفرکهف، سفرجفوههر، ویژه، ثاراره، سفرپوّتک، نوویشک.

سهرجيّ: لمسمرجيّگا، پالّ. _ يي: لمپالّدا.

سمرجیییکردن: لهگهان خیزانی خو نووسان، دروست بوونی پیاوه لهگهان ژنی خوی.

سهرچاف (باک.): بهشیّکه له ړوو ، که کموتوّته نیّره پاستی دروایی که پوّ و نیّره پاستی نیّوچاوانموه.

سفرچاو: سفرچهم، ـ ان: بهسفرچاوان.

سمرچاوه: چاوه، سمرووكاني، سمرچاوگه، پنار، كاني، جنگاي ليخ هملآغولاني ناويد، چهشمه، سعردهرخستني ناوي كاريزه، دهنگاله. بنيات، چاوگه.

سفرچلوكه: سفرچاوگه. پفرده یه کی تفتکه به سفرلانکی یان رووی مندالان داده دری.

سفرچلوگه: سفرچاوه، كانى، سفراو. سفرچاوكه، ژيدهر.

سەرچەسپ: بەتاقە.

سمرچەشمە: سەرچارە.

سفرچهم: بهسمرچاوان. سمرچاوكه. سمرشيو، كمنار، شيو.

سفرچهمه (هدورا.): سدرچاوه، کانی.

س<mark>مرچموت</mark>: قمرزکوویّر، ناراست، کسیّکه مافخوّربیّ و قـمرزان نمداتموه، پهیمان شکیّن. ـــی: ناراستی، قمرزکرویّری، بملّیّن شکاندن.

سفرچان: سعرپۆپەى داران وگژوگيايان. سعرسىعرى، ھەللىشە، رەمىەكى، تووړە. بى گووى، جەربىغزە، مرزقىكە دووارزژ نەيەنىتىد بەرچاوى خۆى. خۆدەرخەر. ـــى: سەرپىچى، كەللەرەقى.

سهرچنار: هاوینه وارتکه له نزیک شاری سلیمانی.

سمرچنگانه: لسمردهستان به ریکایمدا رزیشتن.

سفرچۆپى: سەرھەڭپەر، سەرپېشى داوەتىّ، ھەڭپەرپنىّكە لەسەر پەرى لاى راستى داوەتىّدە رېّزبگرىّ. ــ كىّش: ئەو كەسەيە، كەلەك لاپەرى راستى داوەت يا رەشبەللەكىّدا ھەڭپەرىّ. ــ كىّشان: لىە لاى راستەرەى دارەت يا رەشبەللەكىّدا ھەڭپەرىن.

سمرچۆكھەتن: بەسەرچۆكدا ھاتن، لەسەر چۆكان دانىشان.

سهرچووزهڵه (شا.): چروزهڵه.

سهرچوون: كوژران، مردن، تيداچرون. تيپهرينى سهر، تمواويوون، بههايان گهيشتن، به ... : بههدلهچرون.

سهرچینه (دهر.): چیلکه، چټهی. (ړهرا.) لټ و پټهی نمو دارانهیه، که بق فرټرشتن یا دارهړایهلمي دهکرټنموه و فړې دهدرین.

سهرچيچڪ: گڙي مسکي.

سفرچیچکان (همورا.): هملترووشکان.

سهرحهد: سنووریکه، که دووخاک یا همریمان له یهکتری جووی بکاتموه. ـــ دار: کهسیکه چاوهدیری سنووریکی پسی نهسسییردرابی. ـــ داری:

چاودێری کردنی سنوور. مارو زیندهوهرانی ژێرخاک، که له بههاراندا دێنـه دهرێـــی یان پێدهڵێن. ـــ دار: سنووردار، سنووروان، سهرپهږدار.

سفرحنساو: سفروکی تمژماریاری. ثاگادار، بنتاگا. ــبوون: تاگاداربوون، ــکردن: تاگادارکردن.

سەرخەلقە: سەرمەلا.

سهرحورچنه: پیرهباوه، گیایه که وه گوویّزبه له ی ده چیّ به لاّن بنه که ی له هی وی خرِتره، پهلکه کانی کولّکن و توزاوییه، بنه کهی به پاکراوی ده خوریّ. سهرخاسکه فتن: لیّها تنی گهوره یی و پیّشکه و تن.

سفرخان (تمرده.): نهرّمی سمرموه له خانوو، نهرّمی دووهم، بالهخانه. سفرخفرمان: ثمر دهخلّه خاویّنهیه، که له سمردوهی خمرمانیّیه، درشی بن خمرمانیّیه.

سهرخهو: كلمه نوستنيكه، كلمه چاوگفرم كردنيكه.

سفرخفوشكاندن: كمميّك نرسان، نهختيّ چاو گفرم كردن بو حفسانموه. سفرخفوكردن: سفرخفوشكاندن.

سهرخراوكهفتن: سمربورچك كمفتن، ناشايان، پهست، نزم.

سهرخسان: پهراندنی وولاخی نیره له وولاخی می. زالکردنی په کیک به سهریه کیدیدا یا بهسهر مهمستیکیدا. و دسهرخسان، بردنهسهر، بان نیان.

سهرخستنهسسهر: بهسسهر رِلاییشستن، سسهرکزنهکردن، سهرزهنشسکردن، سهرنانهسمر. وهسهرخستن. داگرتن، بهقسهداگرتن.

سهرخوّ: لمسمرخوّ، ئارام، هيّمن.

سهرخوش: دلخوش، کهیفخوش، پوزیدران، له شادمانی و خوشیدابوون. مهست، کهسیکه به هوی ثاره ق و مهی خواردنه و بی هوش بووبی.

سهرخوش بوون: بی هوشبورن به هوی مهی و تارهق خواردنموه.

سەرخۇشكردن: مىست كردن.

سەرخۇشى: سەرەخۆشى. كەيفخۆشى. مەسىتى. ــــ كىردن: دلّدانسەرەى كەسىتكى مردووى لى مردبى يا تووشى رووشەيىتكى بوربى.

سمرخواردن: معبىس ئىه مىردن يا كوژرانى يەكىّكىيىــــــدوواى پىەيدابوونى كەسىّكى، بارام سەرى بابى خوارد. كشانەدوواد، شكان.

سهرخودافنان: هموهس و شارهزو وکردن. سمری خوبه نینوکس خوراندن و کفت و کوی خوران و خارشتی دامرکاندن.

سەرخورانن: سەرخوراندن.

سهرخووه (باک.): بونیه چاک و ساخ و مهحکهم، لهسهرهخوّ.

سفرخووەبوونا (باد.): سەربەخۆيى.

سهرخوران: معبس له شهرخور ازییه، همبعری. بز گچکان ده لیّن قرونی دهخوریّ. معبس له شعق ویستنه. بـز گعوران معبعس لـه رووشه و زیان ویستنه.

سهرخووینک (باک.): بالندهینکی چکولهی بهرگهردهن سروره.

سفوخلِلّ: سفروکی عیّل و خیّلُهسات، سفرکوّمار. ــــی: سفرپفرشـتی خیّل و هوّزان.

سفرخووهی (تعرده.): ساخ، تعندروست، لمسمرهخق.

سفود (همورا.): سارد، لـه فیّنکی پنتر. مروّی خاو لـه کاروپاردا. سفوده (باک.): سارداو، ژیرزهمین، نهوّمی همودبنموه، سارداو.

سفردابفرده (همررا.): سمرمابردو.

سفرداخانه (تمرده.): سزا و سفرانهی ههلاتنی سفربازییه، که له خاوهند سامان دهسیّنن.

سفردافعان: معبدس له شعرمعزارى و تعریقییه، شعرمعسارى.

سهرداد: سعروهر، خان، سان، سعرهک، خشه ثیته، هرار، گعورهی مالّی، سالار، سعردی لعشکرو پیشمعرگه. مرازیّکی تعونییه. نیّوی پیاوانه. (باک.) که دارده بریّ بر فروّشتنی دهکریّته ۳ پارچه، سعردار، نا قدار، ننداد.

سمردارسها: سالار، سفرلفشكر، سفروكي لفشكر.

سفردار لفشكر: سوپاسالار.

سفرداری: سفروکیتی، سفروهری.

سهردان: دیدهنی، چوونه دیدهنی، چوونهسهرلیّدانی، بهسهرکردنهوه،

دیدهنی کردن، بهسهرکردنهوهی کهسیّک یا چتیّنک، چاوپیّ کهفاتن،

لاړوّیسین، دیدهنسی کسردن. گرویّزهمسه. (بساک.) سهرهخوّشسی،
چوونهپرسهوسهرهخوّشی. سهرلهپیّناونان، سهرکردنهقوربان، تیّداچون،
سهردانان. تعواوکرده، کوّتایی پیّدان. بهرهلاّکردن، ناردن.

سهردافان: مل كهچكردن، گيان له پيّناونان، گيان بهخت كردن له پيّناو چتيكيدا، سهريهختكردن . خوّتيّدا لهفاويردن ، تيّداچرون. خوّدانهدمست. سهردافهر: خوّبهدهستهوددور.

سفردانهوانفن: سمرشوركردن. سمرنزم كردن، سمرهينانهخووار.

سەردانەوانن: سەردانەراندن.

سهردانشن (باک.): لمسمرهد دان. بسمردینه.

سفرداو: ژیرزهمین، ماران، سارداو.

سەرداواردەيى (ھەررا.): بەسەرماكەرتن، سەرماخواردن.

سهرداوي (باك.): نعوسا، لعدوواييدا.

سهرداهاووردن: سهرداهیّنان، سهری ثاخه فتن دامهزر اندن. سهرشانه کردن. سهرداهیّنان: شانه کردنی تورکی سهر.

سفرده با: بای سارد.

سفردهر: دیدهنی کار ، بهسمرکمرهوه. دالآن، بیّلایی، پیّشدهرکه.

سهردهرچوون: معبس له شارهزایییه له همر چتیکیدایی: نازاد سمری له زر کاران دهرده چی.

سەردەركەر: شارەزا، بەڭىد.

سەردەركىدن: خۆرزگاركردن لەكارمساتىك ھەلاتن، رەرىن. لى زانىين، شارەزاي*ى*.

سهردهركا: چهندداریکه لهسمر دهرگایه رایمان دهکری و دیواری له سمر دروستدهکری سنه: (دهر.) باندهرکه.

سەردەرگە: سەردەرگە.

سهردهرهاقن: معبدس له سعر دهرهيتنان و سعوزبووني كيايه.

سەردەرھئووردن: سەردەرھيّنان.

سەردەرھيننان: سەردەرھاووردن.

سفردۆخە: (ړەوا. ، خۆ.) پژومژۆلى گولى دەخلانه، كىەسىەر لىمكىفىي دينيته دەرى.

سەردۆز: كەسىپكە سەربېشكنى بىز ئەسپىيان. ـــ يىن: سەرپشكنىن بىق ئىسپىيان.

سەردۆشەك: روردۆشەك.

سفردوٚشي: ومسله، سعرشاني، پاکوّن.

سهردونه (که.): همورازیکه سمرهولیژبی. ــ (همورا.) کمولی ناردییمو نانى لىسەردەكەن.

سهردو لين: نعو شووينديه له ناو ناشيدا، كه دانعويلهى باراشى لمسعر ولا دەكرىت بۇھارىنى.

سهردوم (باک.): جروره گزرانییکی داوهتیه.

سهردۆوبندۆ: خلت و خىشى ماست و شىرە، كەلسە قىمراخ رۆنىسدا دەمينىتەرە.

سەردۆوڭە: كەرڭى نان لەسەركردنيّيە.

سهردول: كمولى نان لىسمركردنييه.

سهردوور (ك. .): لمدرويتمدا تمنها گول دروونموهيه و لاسك بمجي

سمردووك (پژ.): نيرديوان.

سمردوگمرم: ساردرگمرم، شیرهتین، شیلهتین.

سهردوگهرمكردن: شيرهتين كردن.

ووتارانین که له پرسهی ژناندا سه دوول که پیر دهیلی و شعوانی تربوی دەگيرنموه، بىمردووان ھەڭكوتن، ئىوكىسىشە مردووان ھەڭدەنى.

سمردوولکهبید: دوولک بید، شعو ژنهیه به مردووان هه لده لی له پرسهی ژناندا بهچهند پیهه لکوتنیکی دلگیر و ژنهکانی دیکهش بوّی دهگیّرنهوه. سهردير (موک.): دەغلىنكە پېش پەللە چاندرابى يا درەنك ئاردرابى. سفرديدٍ: هزكان، ئىو خەتەيى جروتى لى دەكەرىتىوه، (دەر.) سىدرمەر، (خَوْ.) گاگێړډوه.

سهردی: ساردی هموا، ساردی ناو و چتی تر.

سهردین (باک.): بهرههمهینانی دهخل و دان، بهرده.

سفردی ودرز (هنورا.): سنرماودز.

سەرانىلىن: زەرىنى گوويدريژه.

سهره: زەرەي گورىدرىرە.

سفررا: دەرف، سفرباره، سفرەرا. ــى ئفره: سفربارهى ئفوه.

سفروست: دمست پاک، شامبوز، راستکردار، راستبیر، بعیان نعشکین.

سهریستی: دستپاکی، شامبوزی، راستکرداری.

سهږهسهږ: زوړه زوړي کهري يهک له دوواي يه کتري.

سهرروش (باک.): مەرىكە سەرى رەشبى.

سهررهشه (کق. ، که.): گیایه که دهسکه کهوهر و ئیتری پی دهبهستری.

سفردهري: پارچه پۆشاكيكه لىسمر جل و بمرگموه لىبمردهكري.

سهردهریا (رموا.): ریگایه کی باریکی دهستکرده له همورازیکی سهخت سەركەرىتەسەرى.

سەردەس: سەردەست.

سهردهست: سعرقول هعندي پوشاک. سعرپشکي. سعرکعوتن. (باک.) _كرن: دەرەقەتهاتن، شكاندن.

سهردهستان: كاتى زانى ئافرەت، كە مامان ئەسەردەستى خۆى دادەنى،

<u>سهردهسته:</u> سفروکی دهسته. سفردهست، سفرپشکی، تفرخان، نایاب، دانسته، هه لبرارده، باشترین.

سهردهستان (تمرده.): هدلامسان و رهق بوونی زگه لهسمرمان، دهردیّکه.

سهردهسێر: كويستان، سهركاران، ئيّلاخ. سهردهشت: شاريّكه له كوردستاني ئيّران. *

سفردهفتفر: سفرنووسفر، سفروكى ديوان. يهكفمين ناو له لزگ (ليسته) دا يا لمناو پهراو و پهرتووکدا.

سمردهق: مور، دهقی دهست لی نهدراوی هممور چتیک.

سهردهقشكاندن: مزرشكاندن، معبهس له كردنى كاريّكه يا له ههلّداني مەبەستىكە، كەھتىشتا نەپكردېن ھەروەكور بۆئامۆژگارى دەلىن سەردەقى ئدم كاره يا تدم مديسه مدشكينه.

سهردهای (باک.): جووره ماسییه کی دهریاییه.

سهردهم: كات، حيل، تاف، سيقامات، سيوړ، چيرخ، رِدْرْگار، گاث. سۆراخ، سەروەخت. ــ ٥: پارچە تەنراويكى تەنكە له ناو لانكىدا بەسەر دممي مندالأندا دهدري. _ي: مارهيهكي، كاتيكى. _ي: دهمدهمي،

سەردەنىت: سەرزەنشت.

سفردهوبوون (تعرده.): ساردبوونعوه. معبعس لع مردنه. لعكاريكى ساردو پهشيمان بوونهوه ، دووري کردن.

سهردموكردن (تعرده.): ساردكردنعوه.

سهردهووس (باک.): قوله، کورتکراوهوه.

سهردهوسى (باک.): ړێبړين، کورتکرانعوه، قوڵهکردنعوه.

سهردههان (باک.): پلهيٽکي پڙليس و عمسکهرييه: ئۆنباشي، چاوهش. سهردبیهی (هنورا.): بنسترماکتوتن.

سهردر: شاگردانهی جوّلآیانه. کری جوّلآیانه، چتیّکه مهردوم به دهستی خزى تەنىبىتى يا چنى بىتى دەڭىن: جۇلا بە _ ى خۇى قايىل نىيە. چىتى خۆمالى، بۆرىنە: جۆلا بەسەردرى خۆى قايل نىيە. سەربەنى جۆلايى. <u>سەردرو</u>و: سەروەدروو ، سەرەودروو ، دروومانيّكە ئىسسەرەوە بىدروىّ، كۆكى

سهردل (باک.): ناوات، منبس.

سهردنسهنگين: گرفت.

سهردلکری (باک.): رازارموه، گموهمریمند.

سهردل و سهل: ئاوساني زگ لعبهر سپل و نهخوشياني تر.

(هدر.): مدرِیّکه سدروملی رِهبیّ و لیشی سپی بیّ، بدلاّن خالّی رِهشی له لهشی داییّ.

سفردفق: سفرسفخت، بمدرهک، کەللمورق، رق ئەستورر، كەستىكە لە كىتشى كەسدا نسەبى، سەركىش. سى ن سفرسمختى، كەللمورقى، تورپەيى، رقەستورىي.

سهررهو: ــى ناوى، ــــى بارانه.

سهرپشته: سعرپوتک، نوویشک، ثاواره. تووانا، شیاوی، لیها توویی، دمسته لات.

سهرپشته: سدر پوشته.

سهریشقه: به لگه، _ یه کی چتمه که در راوه کهم دهستکه و تووه. ژیری، ثازاد به _ یه: ژیره.

سەرپىقتەدار: ليهاتوو، تووانا. ــدارى: تووانايى، ليهاتوويى.

سەرپوشتە: سەررشتە.

سفرپووت: سەركۆت، سەرزەلووت، سەرقۆت، سىدرپەتى، سىمرتاووس. ___ ى: سەركۆتى.

سهريوونياوه (هدورا.): سدرتاروس.

سفرزارهکی: بـعدهم، بـدهث، سـعرزاری، مـعبعسـیّکه هـعر بـعدهم بکوتـریّ و لـعدلّ نعیهتمدهریّ.

سمرزاری: سمرزارهکی.

سفرزهده: کهسیککه بی پرس و پهروا بچیّته شوریّنیّکی یا هالبکوتیّته سام فامرمانیّکی. خشتیّکه له نیوهی کامتر کالمبیّ.

سهرزه لووت (باک.): سمررورت.

سهرزونش: سمرزونشت، بمسمر رزييشان.

سهرزهنشت: سمرخستنمسمر، تازير، بمسمر رويشان، دممكق.

سمرزهنشتكردن: بدسمر رزيشان، چمرقين.

سهرزموی: سدرحدرد ، بر مار به کاردمبری، که به هاران دیته سمرزموی.

سەرزەوين (ئەردە.): سەرزەرى.

سهرزقړينه (باک.): سهرسورړان.

سهرزگ (دزه.): لیفهی مندالی نیر لانکی. لهسهر، بونافرهت یا همرگیان لهبهریکی به کاردهبری، که له سهرزمان بی.

سەرزووانغۇش: سەرزمانخۆش، دروزمان.

سهرزین: چتیکی جوانی رهنگاورهنگه بهسهر قهلتاغی زینیدا دهدری.

سهرژان (هدورا.): سدركزند، سدرزهنشت.

سەرژمار: سەرژمیر.

سهردهادن: سعره دمیری، نووسین و تعوماردنی سعری مروث یساگیان لعیعران به کشتی.

سەرژمارى: سەرژميّرى.

سفردميّر: سفرومار، تعوكمسهيه، كه سفران دموُميّريّ يا دهنووسيّ.

سهرژمێره: سدرژماردن.

سەرژمێړي: سەرژمێره.

سهرژنانی: نیرینهیه که خوو و کرداری ژنانه بی.

سەرژێستەنىن: پى لى ھەڵبرين، پىدرىۋى كردن.

سهرسال (باک.): سمری سال، پلاژی بسمرایی سسمری سالیّ، نسموروز. (زا.) سالیانه.

سهرسام: سهرسرو دماو، سهرمهند، كاس، وود، واق وو دماو. نیسوی مرق یانی نیسوی مرق از نیسوی مرق این نیسوی مرق این نیسوی مرق این نیسوی سهرسامهوون: پهشتوکان، قرورسین، سهرسود دمان، حههسان، کلمسین، مان، درد، دران،

سەرسامكردن: قورساندن، پەشۆكاندن، سەرلى شيّواندن، حەپەساندن. سەرسامى: پەشۆكارى، ووړى، حەپەساوى، سەرسوورمان.

سەرسىمخت: كەللىمۇرەق، سىمورەق، گياندارىكىدىدەكىش بىي. __ى: كەللەرەقى، سەررەقى، بەرگەگرىن و بەكىشى گياندار.

سفرسفد: سنده تای سند. سه: (هنورا.) سندهی، زموی بی کیدلآن، کنه ده کریّت ه چنند پارچه یدک، هند خهتهی، کنه سنزوری هنریدک اسه پارچه کانند جووتی لی دهگه پیّتنده سی پیّده لیّن، شه بسندو باومشی لهسنده: هنموو ریّوی گورگ بهسفرسه دهی فنده یدونیدا نارووا وا دیاره فنده یدوون له ده رفه تیّدا سوودی نه دیتوه.

سفرسفرود (باد.): سفركۆتەن، كاركۆتەنى سفرېيىرنگان.

سمرسمران: بمسمرسمروچاران.

سهرسهران سهرچاوان: بهسهرسهروچاوان.

سەرسەرانى (ھەر.): گەمەيەكى كوراند.

سهرسهرهكي: ليّ نهخهفتان، خستنه پشتگريّ.

سهرسهری: سهرسهریّکی، بیّ لیّکدانهوه. گهموّد، ڤړڤړه، چالوّد، فلیته، و ازی و ازی، مایهپروت، چهپک چهپک، دهمدهمی، بیّ شعرم، تردّ، هیچ و پووچ، سهرچلّ، جینگهنه، بیّ شیّواز، حارهب گاگوزی، بهدخوو، به پولا، بیّ موبالات. پهناستهم، کهمیّک، به پهرتووکهکم خوویّندهره.

سفرسهم (باكر): سفرسام، شيّت، دين، ميخوّلي.

سه رسهنگ: کُمیّک له نهندازهی خوّی پتر خستنه سهر چتیّکی فروّشراو و کیّشراو سعبارهت به دلّی کهیار. هاوینه همواریّکی زوّر خوّشه لهرا ژووری موسل ونیّوبا دیناندا.

سهرسهودا: سمریاتی، قازانج.

سەرسەووز (ھەررا.): سۆند.

سهرسهاردن: خزبه دمستمرهدان.

سهرسیی: (پرژژ.) پرّپ چهرمه. پیربوّژن و پیاو. ژنسی به پرّز و ژیرو گهوره و بهمشوور نافره تان پرس و پای پیّده کهن. (همورا.) بارگهچییّ، ژنیّکه بووکیّ له مالّی باوکییهوه لهگهل خوّی دیبا ته مالّی زاوای و لهویّ راژه (خزمهت) ی دهکات.

سەرسىقون: سىمركۆل، سىمركۆلەكە، تىاجى سىمر ئەسىتوندان. تەپلىم*كى* چادرى.

سهرسفتی (هدورا.): سدرکاوهش.

سفرسکلی: ثعنگوتک همویریّکی پانکراوهوهیه، که وهکوکولیّره لمسمر پشکوّ برژابیّ

سهرسم: سمرسمت. بـ هدلمفنگووتنی وولاّخ بـ هکاردهبری، توبـغ، نــووچ، ســهرهنگری. ـــــ بــردن: ســـهرسمدان، نووچــبردن، پـــی هدلـــــهنگووتن،

سمرقۆت

سەرشۇرتكە: شۆرتگە.

سهرشسۆرك: گسرماريّكى گچكسەى نيّرمالاّنسە، (بسار.) سمرشسوّك، سەرستوركە.

سەرشۆركە: سەرشۆرك.

سەرشۆپكردىن: سەرنزم كردن، شەرمەزاركردن، مەبەس لـەبەدناركردنى كەسپىكىيە.

سەرشۆركا: كەرمار.

سهرشورى: پيشەي سەرشووشتنى، سەرشوشتن.

سەرىسۆپى: چاونزمى، سىەرنزمى، مىل كىەچى، بىەدناوى. گورىدىسرى، ملكەچى.

سەرشۆك (بار.): شۆركە، سەرشۆركە.

سەرشوو (باد.): سەرشۆركە.

سفرشيّت: ديّوانه، معردومي سعرليّ شيّواوه. _ بوون: سعرليّ شيّوان. _ _ كردن: سعر ليّ شيّواندن.

سفرشيّو (تعرده.): بعربانگ، بعرشيّر. ــ ان: سعر ليّ تيّكچوون.

سەرشيواندن: سەرلى شيواندن.

سهرشير: سمرتور، تۆشك، تووشك.

سەرشىشە: سەرەشورشە.

سهرشين: شووم، دلُړهق، مالُويّران، خوّشهويست ليّ مردوو، ليّقهوماو. سهرشيو: قهراخ شيو و دلالّ.

سفرففرمان: بغرف مرمان، ف عرمانی سفره تایی. ــدار: ف عرمان پورا. ــداری: فعرمان پورا. ــداری: فعرمان پورایی.

سفرفلت (که.): دزیو، سفرزل، ناشیرین.

سەرقىراز: سەربلند، سەربەرز.

سفرفنچقه (نعرده.): سعرى قامكان لهخعندگرتن.

سەرفير ازبوون: سەربەرزبورن.

سهرفيرازكردن: ساربارزكردن.

سەرفيرازى: سەربڭندى.

سەرفىنچقە (ئەردە.): ئەنگوستىلەي دروومانى.

سمرقاب: سمريوشى قاپ. _ نانموه: سمريوش له سمرقاپ دانان.

سفرقان: سعرپی، پرکار، خعریک، بعثراره زور، کعسیّکه لعبعر پرکاری نهپهرژیّته سعر هیچ چتیّکی تر. ببون: سعرپی، پرکاری. بکردن: سعرشیّواندن له یهکیّک به سعرخستنهسهری. به سعرپی، سعرقالبون.

سهرقهبالفنهن: ههنديّک تازووقه به همژاران دان به نيازى (سهر فيتره) له جهژنهى ريژوواندا.

سەرقەپلىخ (تور.): سەرقاپ.

سفرقهل (تعرده.): قولله پؤیه، لوو تکهی شاخ و درهخت.

سفرقه لُفم: سەرنورسىدر، سىدردكى نورسىدران. نوركىه قەللىم. ــــ انىد: پورلىككە دەدرى بە كەسىتكى، كە نوشتور دەنورسى، رەلىيفەت.

سفرقوّت (باک.): سفر رووت. ـــى(باک.): سفر رووتى، سفر قوّتين.

ساتمەكردىن. ـــدان: تۆيغىدان، (كىه.) ھەڭكىموتىن، ھەڭمەنگووتنى وولاخ، سەرسىمدارى.

سفرسمداري (هدورا.): سفرسمدان، هعلُّه نگووتني ناژال و مالأت.

سهرسنگ: سمرسينه، بمرسينک، جيّکهي قهلاده.

سهرسۆت (باك.): سەلكەبزورت.

سهرسوّتكه (باك.): سەلكەبزورت.

سهرسوره (باد.): همزارپیمی سرور و کمورهیه.

سهرسۆك: كەمهۆش، بى مىشك.

سهرسونکه: شیندیی، به ناسوودهیی.

سهرسووالْکهر: کمسیّکه چاری له دمستی نهم و نعو بیّت.

سهرسووت (باک.): سەرەبزورت.

سهرسووړان: گيري، كيرورون، سهرخولانهوه، چاو ړهشكهوپيشكهكردن.

سهرسووپهان: سهرسام بدوون، واقعان، پهشترکان، حههسان، سهرلیّ شیّوان، هزّت برون، هیدمان، شاشبرون.

سفرسوورهاو: سفرسام، واق وورماو، سفرمهند.

سهرسووك: بئ هوّش، بئ عـ قل. بریتییه لـ ه مـ مردومی بیّکار و كـ هم نیش، دهست به تالّد حرون دهست به تالّبوون، لـ ه كارو كردار رزگاربوون. ــ ى: بیّكارى، كاربران.

سهرسینگه: لیّفهی گچکهی مندالأنه، که له نیّر لانکیّیدا پیّدا دهدریّ. سهرشههندهر: بالیوّز، نوریّنهری دموله تیّکی له شابهندهر گهوره تر له پایته ختی دموله تیّکی تردا.

سهرشاخ (باک.): جروره شروتییه که. گرتن: سهریزیّوی، سهرپیّچی. سهرشار: سهر رِیّژکردنس شار. سهریزکی شار، شارهوانی. شوویّنیّکی تایبه تییه له یاری چاوشارکیّدا، که له ویّوه دهچن برّ خرّشاردنه وه.

سهرشان: لـممـل، لـمئـسـتق. سمریالار تەپەر كێووگـرد. ئەندازەيەكـە لــەچت كەبەسەرشان ھەڵبگـيرێ؛ سەرشانێك كەنگر و كارگم بۆھات. تۆشەبـەرە، تۆشە، ھەمبانە. ـــى: پاگـرون.

سفرشفقين: جروريكه له ياري شهقين.

سەرشەھ (باك.): شاندى سەرى.

سەررشتە: سەلىقە.

سەرشكانىن: سەرشكانن.

سەرشكەن: سەرشكاندن.

سهرهسکینه (تسوره.): سمرههسکینه، دابههسکردنی پاشمساوهی چتیکی بههکراوه بهسمر بهههکاندا. دابههکردن، پاره یا کملوپهلیک بهسمر چهند کهسیّکی دابههینموه، که همرکهسهی بههی خوّی ببات، پاره یا همر چتیکی تر همر بهوشیّره یه له چهندکهسیّکی خوّیی کوّ و خرکردنموه.

سفرشمه (باک.): سدرپۆش.

سەرشۆ: سەرشۆر.

سهرشۆر: ئەركەسەيە، كەلمە گەرماريّدا سەرى مەردوم بشوات، نىاترى گەرمارىّ. (باک.): گەرمار.

سەرشسۆر: سسەرنزم، چساونزم، شسەرمەزار، تسەرىق، چساو بسەرەژىر، بەخۆداشكارەرە. سەرون: شەرمەزاربوون، تەرىق بوونەرە.

سفرقۇتېن (باك.): سەر رووت.

سەرقۇق (باك.): كەچىلا.

سىمرقۇڭ: سىمرۆكى پاسىموان و نۆرەگىران. پارچەپمېۆيەكىم لىمسىمر قسۇڭ دەكرېتىمو، (باك.) تىمۇلىت، سەردەست، سەرەقۇڭ.

سهرقووله (موک.): جروره تریّیه کی سروره وهک (مام برایمه) و ایه ســـهری ده نکه کانی کهمیّک قروله، چاورهشه.

سهرک (باک.): له قمننه و سهیله یدا نه و شووینه یه، که تووتنی تیده کری (باک.) مهیمس، نامانج. (خو.) سهر.

سهرکار: نیّوی پیاوانه. سهرکرده ی کریّکاران، نهو کهسهیه، که لهلایه ن ناغاوه دهست نیشان کراوه، که بهسهر کاروباری په نجبه و کریّکاران پابگات و ناگاداری سامانی بیّ. پیّشبکار، سهره تای کار. سانه: چتیّکه، که بهسهرکاری ناغابدریّ له لایهن ژیّردهستانه و سر وّیبین: پهسا، بهشوویّنی کاری پرّژانه چرون. سی: پیشه و کرده وی سهرکار، گهررهیی، سهرپهرشتی یهکیّک برّ چهند کهسیّک له فهرمانیّکیدا.

<u>سەركاسە:</u> ژنىسەركاسە،

سهركان (باك.): سفرچاوه، بنهچهكه، رهگ و ريشه.

سهرکاوان (نـهرده.): کۆسـاران، سەردەسـيّر، کوريّسـتان. تۆقەســهرى چيايان.

سهركهتن (باد. ، همر.): سمركموتن.

سهركهج (ندرده.): ملكهج، سدرشوّړ.

سهركهر (ندرده.): دهميدس.

سهركهرده: سهركرده.

سهركهردوو (همو.): سمرى ديّراوان.

سهركهش: سمركيّش.

سهركهشكۆره (خق.): بنهگۆزەڵه، گيايهكه.

سەركەشى: سەركېشى.

سهرکهفا: خروتیه کی سپیه، که له سهره ره دهگیریّ. کهفیّکی خهسته له کولاّنی سابرونی بهزیدا پهیدا دهبی و دهگیریّ له قابیّکیدا دهمهیه نریّ دهبیّ بهسابرون.

سهركففةل (هموراً.): پاشمزين، نمرممزين.

سى<mark>ەركەفا</mark>ق (ئىدردە.): سىدركەوتان، چىيرەبرون، پىيرۆزى. چوونەسىدر، سەركەوتان.

سهرکه آن لای همهره سمهرموه ی گسرد و شساخان،سمه رکه لهبهری شساخ ، ته پلهسهری شاخ .

سمركهل: بەرچىغ.

سهرکهله (باک.): سهرشمه. (دور.) مژانکه.

سهرکه لله: تعو بهشدید، کسه لسه لغساو و هموسسار ده کریّسه سسمری وولآخان موه، کسه بریتیسه لسه تسمراویّکی پان، سمرکه للمرهشدو. پارچسه دمواریّکه خرابیّته سمر تمخته دمواریّکی کورت لمسمرباری دریّژی.

سهرکهنه (ز۱.): چهند همهودا بهنیکی تهسترورن لمه چهند داریکی دههسترین کولوشی پی دهگرویزنهوه بو سهرخهرمان.

سهركهوا: پڙشاكيّكه له سهر كمواوه لمبهركريّ.

سهركهوت: ومسمركمو توو، نيّوى كورانه.

سىمركموتن: بىلەر بىــژۇر چىلورن، (ھىلغو.) سىلەركەتن، چوونلەسىلەر، دەسلەركلەرتن. پيىرۆزى، بەسلەركار<u>ت</u>كيدا زاڭبوون.

سفرکهوتوو: و مسفرکمو توو ، بهمرازگهییشتوو ، پییروزی دهسکمو توو ، بهسفرکاریّکیدا زالّبوو . و مسفرکمو توو ، کهسیّکی له نزمییموه چروبیّته بفرزییهک ، سفرکهفتگ، خشک، چیر ، چیره .

سهرکرده: سهروکی پیشسهرگان، هوّمان، فهرماندهی لهشکر، پیشهوا. دیی: سهروکیتی پیشمهرگان، هوّمانی.

سهرکودن: سعر و وهچی تووتن کردن. نرخ برین. سعربرین. لاسهنگ برونی تـهرازوو بـه چهشنیکی وا، کـه لایهکی سـووکتر بـیّ. بـرژاردن، بهسهرکردنموه. لیّنـهدانی گولله لـه نیشانه، نیشانه نهنهنگاوتن،گولله بهسهر نیشانهدا تیّهوین.

س<mark>ەركردنەسەر:</mark> سەرنانەسەر.

سهركردنموه: بيركردنموه، رامان، نازاد له همموو چتيّكى سمردهكاتموه. سمركردن به گوّما: معبمس له لمناوبردني چتيّكييه.

سهرکردنی شهرازوو: کهچ هاتن، برواردن، باش تهرازبوون، لنگهیه کی بهلایه کیدا شوّر و گرانترین.

سهركردني چاو: باش نهديان.

سهركردنى گولله: نيشانه نعنعنگاوتن، له نيشانه نعدان، لاسرور.

سمركردنى گوويزان: معبمس له زور تيژييهتي.

سفوكز: بيّدهنگ. بههمووش، خممگين، بيّچاره. ــــى: بيّچارهيم. بيّدهنگي.

سهرکل (باک. ، نمرده.) : تمرسه قبل. (نمرده.) سمرکلوّم، گاله دان. سهرکلّو: همرچتیّکی لمسمر کلاّو دابنریّ بیده لیّن، تمنه که یهکده که وهکرو کلاّو کونیّکی دریّژکوّلهی تیّدایه بمسمر پلیشه ی لامهای چرای داده کریّ.

سەركلاّوە: سەركەللەرەى جروتىي. قىتكايى سەرشاخان. سەركلاّو. سەرتل، سەرتلى، سەرى كلاّوان.

سهركله (نهرده.): سهركل.

سهركلوم: گۆلمدراو، دەرگايەكە داخرابى و سەركلومەكەي رەتكرابى.

سهركۆ (ئەردە.) : سەرزەنشت.

سهركۆبنه: سەركۆنە، سەرزەنش.

سهرکوّت: سهر رووت. سدی دهخلّی: درشته کانی سهر ده خسل و دان وساو اری دابیّر اوه دووای هارینی، سهرکوته آل. بی سه رپوش، بو نرستوو و قاپ و قاچاخ به کارده بریّ.

سمرکوّتهن: خلّت و خموش و درشته کانی ده خلّ و دانه، کسه دووای لسه دابیّژرانی له نیّو بیّژنگیّدا دهمیّنیّتموه، سمرکوّت، سمرکوّزهر.

سهركۆزەر: سەركۆتەل، پىروش و پەلاشىتكە دەكەرتىتە سەردانەرتلەك سە كاتى گىيرو تەتەللەكردندا.

سهركوم: سەركوور، سەر شۆړ.

سهركۆمار: سەرەك كۆمار، سەرۆكى چەند خيّليّكى كۆچەرى، ــــى: سەرەك كۆمارى.

سفركۆنه: شفرمغزار، سفرشۆړ، چاوشۆړ، واوێژ، منەت ئىسموكردن. س كردن: بەچاودادانغوه، كۆړاننغوه، واوێژكردن، سفرزەنشتكردن. سكردن: بىسەر رلاييشان.

سمركورقان: پارچه جموال يا به پهيه كه بهسم كور تانيدا ده در يت، سمرجل.

سفركول (باد.): سهر ړووت.

سهرکۆل: (ئىمردە.) تەپلىدى كۆلەكەيسە، سەرسىتوون. (كىد.) جىوورە پىروانىكە، كەكۆل يا تەنەكە كە نەشلەقىنىنى. (باد.) سەر رووت، بى كلار. سەرستوون، سەر كۆلەكە، سەر ئەستوندە، كۆل، بەپىچەوانىدى تىبژ، تىغى نەبر و كول، سەركول.

سهركوڭ: بدركوڭ.

سەركۆلۇم: سەركلۇم، سەركل.

سهركووبي (ئەردە.): سەرزەنشت.

سهركوويان (ئەردە.): سەركورتان، سەرپالأن.

سمرکووم (باک.): خشل یا پهریّکی بالندانه بهسمر کلاّوانموه دهکریّ. سمرکوویّر: نازیرهک، گیّل، سه تحی، سمرلیّشیّواو یا سمر لیّ تیّکچوو، سمرکوّر، کوویّردان، کمسیّکی زوّر سمری بخریّتمسمر و یا لیّیدریّ و یان زوّر بخوویّنیّ دهبیّ: سمری لیّ دهشیّویّ. ببوون: سمر لیّشیّوان. ب کردن: سمرلیّشیّراندن. بی ی: سمرلیّشیّوان، نازیرهکی، کمودهنی، گیّلی.

سهركير (باك.): نوختهي هدرهدووايي.

سهركيش: پيشرهو. تۆسن (بىزوولآخان) ، سهرچل، وولآخيكه، كه غارتدا بـقت رانهومستى. سهرېزيو، دهست بزيو، (شكا.) ختمى، تور، سهرپينچ، پسين، بارنهبهر، بارنهوهر، پهت پسين، پههتبر، ئازادى خوواز، سهركهش، سهروق، سهرچل، پركيش، ياخى، خزدهرخهر. وولآخيكه له كاتى غاركردنيدا له غار رانهومستيتهو، توزن، بهدسهر، چهمووش.

سهرکیشن: سهره تا تکی کردن. سهردان، دیده نسی کردن. ملکیشان، سهرده رهیّنان. پیّکشانی چتیّک بوّ چتیّک: نهم کاره سهر ده کیّشیّته سهر فیسارشت.

سهرکیش نهوه: بریّتیبه له گورج کردنه و ه راکیشانی خریّنه ی فهده تورتنی روشتوکی له کاتیّکیدا سعره ک له گعل بنه کهیدا بوشایی تیّکه و تبی و بجورلیّت.

سهركيش بوون: سفريزيوبوون، سفرپينچي.

سهركێشك (تعرده.): سعرنوّگه، سعروّكي پاسعرانان.

سهرکیشی: سعر ده قی، بعدسه ری، سعربزیوی، سعربییچی، پوپساندن، سعربزار تن، یاخی بیوون، لیپهه گهرانعوه، تازادی خیوازی، بسعزاج، لاموفیک، پرکیشی، هلگافتن، ختمین، نعوهستانعوه ی و ولاخه له غاردا. سعرلیدان، بعسه رکدن دومی دوست و خزم و ناشناو نهخوشان. کردن: سعربزیوی کردن، سعربییچی.

سهركيف (ندرده.): سدركيل، تديدلوكي كيوي.

سهرگ (تدرده.): لاي سدروو، سدركين، بانگ، لاي ژووروو.

سفرگاویك: (همورا.) گیایدكی سدلكداره وهك پیفتوك واید، بدلام گدلای نم كورتتره و دهخوری.

سفرگلویلک (همورا.): گیایه کی سهلکداره وه کوو پیشنوک، به لأم گه لأی کورتتره و ده خوری.

سهرگایینجه: سهرمژانکه.

سهركه: دژ، واتاى بنگهیه، لاى همره سهرموهى باغى، زموى، لمشكرى یا هى میگانه ناوالأنو ئیتر.

سەركەر (فە. ، زەن. ، لور. ، كە.): سىسارگ، سىسارگە كەچەڭە.

سىفرگەرد: دەردەر كىدرىن، قوروانسى، دەيوەگىدېن، (ژا.، ھىدورا.) قوروان، قوربانى، گاووگەردوون، بالأگەردان، خۆى كردە ـــ: خۆى كردە قوربانى.

سهرههدان: نهراکیل، حهدال، صات و واق و ووړماو، بسی جسی وړی، سهرلیّشیّواو، سعرلیّ شیّران. دسته ولیّ سیّران. دسته وستان. سبوون: سه ولیّشیّوان. سه کردن: سه ولیّشیّواندن. سی: تهنگانه، سع ولیّشیّوان.

سهرگهردهنه: سهرمله، مله، گهردهنه.

سهرگهرم: خهریک، لهگژ، پرکار. پر شهرق و هموهس، بهجهخت. قهلس، تسوره، تسوره، تسوره، درایسهل. سسهرخترش، مهست. نسازا، بهجسهرگ. سسی: تهنگه تیلسه، راگهشسی، خسهریکی، لسهگژی، کاروبسار. پرشسهوتی، هموهسداری، قهلسسی، تروره پسی، مهسستی، سهرخترشسی، نسازایی، بهجهرگی،

سەرگەزى: بنەگۆزەڭە.

سفرگافار (زا.): سفرگاوره.

سەرگەۋاز (باك.): سەرلىشكر.

سەركەورە: سەرۆك.

سهرگران: معیمس لممروّی سعرخوّشه. جیلرهگهر، عیشبوهگهر، ناسک، جوران. ـــی: عیشبوهگهری، ناسکی، جیلرهگهری.

سهرگرنن: ریّک کموتن، پیّکهاتن. سهری وولانخ و هیشرگرتن. داره رِاو گلهبانکردنی سهربان. ـــموه: دوزینهوهی چستی دزراوو گوم بسوو، گرتنههور.

سفرگندان (باک.): بی خفم، بی قفید، بی پفروش، سفرگفردان. ــــى: سفرگفردانی، بی پفروشی.

سىفرگۇ (بىاك. ، سىوور.): سىدرە نورىلىك، كۆمساى پىسسايى، سەرگورىلك.

سەرگۆت: بەسەرھات.

سمرگۆر: قوربانی. ــ ی خوّت و مندالهکانت: واته بیکه بهقوربانی خوت و مندالهکانت. بیکه به گاو گهردوونی خوّت و مندالهکانت.

سەرگۆم: كيسكى كىمژ.

سهرگوپشته (بابا.): بنسمرهات، بنسمربرده، سمراوورد.

سهرگوروشته: بهسهرهات، سهرگوزهشته.

سهرگوزدشت: بىسەرھات. ـــ ە: بىسەرھات.

سفرگولاً: یه که مین چایه له چادانی تازه ده مکراردا، که هیشتا ناوی تینه کرابیته و . نیری نافره تانه. (که.) به رکولی چیشستی، هه لمبرارده،

سفرپشک، نایاب، دانسته. (مبوک.) بژارده، سفرتزپ، نوبهرهی چتی تازه پنگهیشترو.

سفرگوم: (باک.) ثاواره، دەربىدەر، سىرگىم، سىورېگوم. كىردى: ئىغاويردى، تەفروتووناكردى، ئاوارەكردى، تەفروتووناكردى.

سفرگوو (باک.): سفرپۆش، (باک.) سفركووش.

سفرگوواره: مرازیکه له ناو کهرمستهی جووتیدا.

سهرگوردان (که.): زیلدان، پهیینگا.

سمرگووش (باک.): سمرپۆش.

سهرگوه (باک.): بوخچه، بهستهیهک جل و بهرگ.

سهرگوویلک: سهرانگرویلک، گزریناخ، زیلگه، زیلدان، سهرهلووینک، گرفهک، گروفهک، (ختر.) بنگ، پهلک، خروهلیدانک، (دهر.) گیووک، سهرینگولان، (کتر.) گیفتک، (باک.) تاریدانک، (بابا.) سهرهنوویلک. سهرگیجه (تهرده.): گیژی، سهرهخولیّ، سهره سووړیّ.

سەرگىيې (ك.د.): مافخۇر، قىدرزكورىر، قەرزنىدەرەوە. (ك.د.) ـــى: مافخۇرى، قەرزكورىرى.

سفرگێڙ: گێڙ. _ اهي (باک.): گێڙي، سفرگێڙي. _ ي : سفرگێڙاهي. سفرگێن: (زهن.) سفهفن، (نـفرده.) سفرگ، (دهر.) لاس، تعهاڵــه، دهوکێويله، دهوهکێوي. شياکه.

سەرلانك: بانچەرك.

سهرله: وو ته یه که مین دهمی کات پیشان ده دا وه کوو ده لیّن : بـــ ئیراری بنوو ، به یانی همسته.

سمرلمبمرد دان: پهشیمان بورنمره.

سفرتهبمرد دور: پهشیمان، پاشگهز.

سەرلەبەيىنى: سۆزى زوو .

سهرالمدوونان: راونان، رەپى نان، وەدوو كموتن، رەدوو كمرتن.

ســهزلمو<u>ێده</u>وون: مـهـِــهس لــه نامادهيييــه لــه هــمموو بــارێکيدا بـــق ئەنجامدانى ھەموو كاروبارێک*ى*.

سهرنهشكو: فعرماندهر، سعرهعنگ، سعردارى لعشكر.

سمرلمقانس: سمرهم اندن، قاييل نعبوون، وازى نعبوون.

سمرلمقانن: سمرلمقاندن.

سفرلفنووي: (هدو.) لفنووژهن، نووژهن، دهرباره، هغمیسان.

سهراتق: لکی سهرووی داران، جسوره همناریکه، که تیکولسی لای قنچکهکهی زور نمستوریی و دهنکی کهمیی.

سهرتي بدان: معبس له ناقايلييه له كار و يا له ووتاريكيدا.

سمرئي تێڮچوون: سىرليٚشيّران.

سهرائي قيكدان: سعرلي شيواندن.

سمرتيّ خوران: سمرخور أن.

سهرليدان: سهركيشي، سهردان، چوونه ديدهني چتيكي يا كهسيكي.

سهولێدهر: سهردهر. ـــ چوون: زانين، شارهزايي، ليّ تێگهييشتن، سهولێدهرکردن. ــکردن: سهرلێدهرچوون، شارهزايي.

سمرتی سمندن: و در در کردنی یه کیک به زور سهر خستنه سهری و یا زور در در در

سهرل<u>ێۿێ</u>ۅان: بمسمرچوون، گێۯسوون، لێ تێڬڿٮوون، ژڕێشاشبوون، همڵبوو اردن، تێڬچوونی بیرو ڕاوێژ له بارهی کمسێکی یا کارێکییموه. سـ دن: ژڕێشاشکردن، تێکدانی بیرو ړاوێژ له یهکێک.

سەرلىشىونو: سەرلى تىكچور.

سمرليْشيّوياك: سمرليّشيّواو ، سمرگمردان ، بمريّشان.

سهرئيشيويان: سعرليشيوان، بعريشاني.

سهرايق (باك.): لغاوه.

سفرلێکردن: سڵمینموه له کردنی کارێک سا له همر ڕوویهکموهبێ. ـــ مود: سمرلێکردن، سڵمینموه، لێڕامان.

سهراني کر (بار. ، گهر.): بزن يا مانگايه که نعبان بيّت.

سفرم (باک.): سفرما، سفردی، سفرد، ساردی.

<u>سهرما:</u> سهردی، ساردی هغوا، (موک.) سنوّله، سغرماوسوّله، ساردی و سوّله، بغرواژی گفرمایهیه.

سهرمهبرده: سدرمابردوو. ــ له: كاسيّكه سدرما زوو كارى ليبكات.

سفرمهردك (تعرده.): سعرمابردوو.

سهرمهردن: کارتێکردنی سهرما له چتێک.

سهرمهبردوو: سعرمابرده له، چتیکه سعرما کاری تیکردبی و ژاکاندبیّتی. سر، بی هدست، سعرما کارلیّکردوو. میوهییّکه سعرما لهکمهلّکی خستبیّ.

سهرمبېوون: همست به سفرمايه کردن، کارکردني سفرما له مفردرم.

سهرماخواردگی: باپدر، چايانی.

سمرماخوواردن: باپدربرون.

سهرمازه نه: پیسپیسک، خهمه گروو، قومقوم ترکه، سهرمازوولکه.

سهرمال (باد.): سهرمایه، دهستمایه.

سهرمانك: سامره تاي مانك.

سمرمانو (باک.): لمرزين.

سهرمنوهز: مانگی همره دروایی کنشی پاییزییه، چریا دروی، چریا پاشی، که مه داد.

> <u>سهرمنوسې:</u> ساردی و سړ. <u>يی: سهرماوسترله، ساردی و سړی.</u> مخت مري

سەرماوسۇڭە: كاتى سەرماوسرى.

سفرمایه: دهسمایه، دهستمایه، دهزمایه، (باک.) به گه، تمتیّل، (باد.) سفرمال، مایه.

سفرمایهدار: خاوهند مال و سامان، دهستمایهدار. ـــى: دهستمایهداری، خاوهند مال وسامان.

سهرمای سهخت: (باک.) سهقهم، کهلواز، زهمهن، جهوره.

سفرمایی (باک.): لمرزین.

سفرمفرز (دەر.): هرگان.

سهرمهس (هدورا.): سدرمهست.

سهرمهست: سهرمهس، سهرخوش، مهس، مهست. سى: سهرخوشسى. سهرمهشق: تعنها ديّريّک ماموّست له سهرهوهى قاقهزيّکى دهنووسيّ تا بوّ خوّشنووسى قوتابيان لهبهرى بنووسنهوه، غوونه، پيشهوا، وابهر، نهو کهسههه، که ههموو کهسيّک پهيرهوى بکات. سانه: سهرمهشکانه، سهرمهشکانه، دراو يا پارچه خشل يا ليره يه که له ههوه لا شهريّدا زاوا له پيّش ههموو چتيّکيدا دهيدا به (بووک).

سفرمغفرهش (ئەردە.): كارەكەر.

سەرمەقەيەت: سەر لسەسسەر زەرىدانسان و بسە پىشسىتدا خىق ھەڭگىيرانسەرە، (ھەر.) تەقرەقورچ، تەقلە، ھەڭگەرپانمود، كەلىمىيىحلەق.

سهرمهقولاتدان: تەقلىدان، تەقلە ليدان.

سفرمه (تعرده.): سعروهستای یاری، سعردهسته.

سفومهند: سفرسام، سفرسوورِماو. (هغورا.) ـــى: سفرسوورِمان، سفرسامى.

سهرمژانه (هـهر.): گاگـيره، بسـتهداريّکه نـير و مژانـهی ليّـک قـايم دهکات، سهرمژانکه، (دهر.) گاينجه، سهرگايينجه.

سهرمژانگه: سهرمژانه.

سفرمصاخ: ناوی گوندیکی کوردانه له نزیک چیای قمرهچووخی له سمر ریّی (دیّرکیّ) یه.

سهرمشقانه: سهرمهشكانه.

سفرمك (ئەردە.): سەرجەم.

سهرمله: توقعسمري كرد و شاخان، سمركمردهنه، مله.

سهرم لهریدهید: معیس: بهسهرومان نامادهم بــوّ نـهنجامدانی هـهموو کاروباریک.

سهرملهڪير: جدرده، ريڪر.

سهرمۆد: چتى سهرىممۆر، دەرمىقر، مۆركىراو، مۆرنىشكاو، نىشسانه نەشكاو، دەست لىنىدراو.

سهرميّز: چتيّكى خاويّن و جووانه بهسهر ميّزيدا دهدريّ.

سهرمیکوته: داعبایه کی سهرخړی کلک باریکی گچکه یه لهناو زهلکاویّدا دهژی، که گهوره بوو دهبیّته میّکوته.

سەرميووژ (ھەر.): سەرميورژه.

سهرمیّووژه: سهرمیّووژ، ماریّکه سـهری وهکوو میّووژی و اینه دریّژووکه و رهش و باریک و کوژنده په بوریشی هدیه.

سهرمیان (زا.): سهرمایه. سهروک، سهردار، گهوره، رابهر. سی: سهروکی، سهروکایه تی، دالنگ.

سهرمیچ: حسیریا تهخته بهندی سهر داره رایه.

سمرناز: سمرهنداز.

سفرنامه: ناوونیشان، (ئادریس).

سمرنان: سەردانان.

سفرنانفسفر: مىبىس لى قسى زور لەگەل كردنى يەكتىكىيى بى ترورەكردنى.

سهونغفهوه: نوستن، دريزوسوون. داپوشين. مهسهس لهده ريسهده ريتي و دوورکهوتنموهي پهکيکيه له شوريني خوي.

سهرناو: سهرنيّر، بهرناث، نازنار.

سفرناوكانه: دراو يا ديارييه كه، كه له ههفته ى زهييستانيدا له لايه ن دلاست و ناسيارانموه دهبري و دهدري به مامان.

سهرنهخووين (باك.): سمرنخوون.

سهرنهزهده: بيدهنگ، بي تاكا، بي خموهر.

سفونه شیّق (بساک.): سفرنشیّو، سفریفرهوخووار، سفرهوژیّر، (جا.) دانگه. (باک.) سی: سفرنشیّوی.

سهرفهوی: سهرسوړ، سهرنزم . ـــبوون: سهرنزم بهوون. ـــکردن: سهردانهواندن.

سهرنج: بـ مراوهرد، باخاڤ، كنه، بـ مووردى تمماشاكردن، تمماشا. ـــ ه: سمرنج، ووردبوونموه. ـــ دان: تيرامان، كنهكردن، لي ووردبوونموه. ـــ ده: ووردبين.

سەرنغوون: قلپ، سەرەرنخوون، سەرنەخووين، دەممەرنخوون. ـــبوون: قلّــپ بوونــــەدە. ـــــ كـــردن: سەرنشـــيّـو، ســـەرەرژيّر. ــــــ كردنـــــەدە: سەرەرژيّركردنەدە.

سهرنزم: سەرشۆر، شێڽل. ــى: سەرشۆرى.

<u>سەرنشىت</u>و: بىمەرەوخوو ار . سەرشىق_{لا} ، سىمەرىزم. ـــــى: سەرشىق_{لا}ي . بەرەوخوو ارەوەيى.

سهرنقهك: ناوچه، نيّوان.

سمرنقفت: سمرنقیشت.

سهرنفیشت: چارهنووس، سهرنوریشت.

سهرنقب (زا.): سهرنامه.

سفرلگ (باک.): جووره ماسییهکه.

سهرنگا (هدورا.): لاي سدري، سدرينگا.

سهرنگووم: سهرنگوون.

سهرنگوون: سهرمرژير، قلّپ.

سهرنگیا (دول.): سهنیر، سهوین، بالیف.

سهرنوگه (ئەردە.): سەرۆكى ياساوول و نۆيەداران.

سەرنوخوون: سەرنخورن.

سهرنووس: سەرئەژميّر، سەردەڧتەر، سەرژميّر.

سهرنووسهر: سهرنووس. ــى: سهرنووسين.

سەرئووسىن: سەرئورسى.

سفرنوويشت: چارەنورس. ــ ه: سفرنامه، پيشوين، ناورنيشان.

سهرنى: ديواريكه (نى) ئاشى تيدا هه لدمسپيردرى.

سەرىنيو: سەرناو، سەرناث، نازناو.

سفرنێوكانه: چتێكه دوواي مندال بوون و ناوك بريني د دري به مامان.

سفرنيا (كه. ، هدررا.): سهنير، سهرين.

سفونیان (نمرده.): سمرنانموه، مل نیان. سفونیهنموه (که.): سمرنانموه، نوستن. سمرێخوّهمڵگرتن، ثـاواره و دهربعههربوون. سفروپا: سەروپىّ.

سفروپاچڪ (دەر.): سەروپى.

سهروپه چڪ (نهرده.): سهروپيج.

سهروپوتهلاڪ: سعروپيٽج.

سفرپۆقراك: پۆت، پوتفراك، پۆتىراك، (رەرا.) سفروپۆر، (هفررا.) سفروپۆتك، تىلاك، پۆرتك، ىن ژنان: كۆفىك.

سهروپۆتك: سەررپۆتراك.

سمروپۇتلاك: سەروپىچ، كۆفى.

سفروپۆرت: كەم، كورتيەكەي.

سفروپۆرت (ئەردە.): سەروپىتچ.

سهروپۆرتىك (ئەردە.): سەروپىتج و كلاّو و دەسمالى ئافرەتان.

سهروپۆز (رەرا.): سەروپۆتراك.

سىمروپى (مىلوك.): (دەر.) سىمروپاچك، (ھىلمورا.) كەلەپاچسە، كەللەپاچە، كەلەپەرچە، (رۆژ.) پاچە، كەللەرپى، كەلموپاچە.

سەروپىچ: كۆفى، كۆڤىك، چتىكەكەسەر بېسىترى، چۆنىتى بەستنى سەروپىچ: ئازادىيىكى جورانى ھەيە.

سهروچهو: ړوو ، ړوخسار ، سهروړوو ، (نهرده.) دهک و ديم.

سهروخان (باک.): نیّری نیّرینانه.

سفرودهر: سفروودهروو.

سهروده روو: له کانگای چتیکی وورد گهییشان: نموکاره نموهنده گرانه بی لی ناکهم: سمرم لینی ده رناچی، (نموده.) سمودروو.

سهروژیز: پیّلاْوی بنکوّنی سهرتازه. ئاسنیّکی نیّر و میّی چکوّلْدیـه وهکوو قرتیّنه له هیّندیّ چهرم ههلّده کیّشریّ. تاتی، سـهر و بـوّر و ژیّر . خانووی دوو نهوّم. ــبوون: سهرهوژیّربوون، رووخان و رِمانی شوویّنیّک. ــ کردن: سهرهوژیّرکردن، رووخاندن و ویّرانکردنی شوویّنیّک.

سهروساخت: ناشنایه تی و ناسیاوی له گهان یه کینکی: نازاد له گهان بارامی در مهیه. یک سازه در استان است

سهروسهکهت (باک.): بار.

سمروسه كوت: قه لأفهت، سمرو پوتراك له شووينى سووكيدا.

سفروسهمفنه: سدروسهندمه، پيوقددم.

سفروستخفهها: سفروسهمهنه، پی ّو قهدهم، مندالله *که*ی زارایه ــــ یـه کی باشی نعبوو.

سهروسیما: قه لأفعت، شیّوه و قعدوبالاّو پوخساری یسکیّکی وا، کسه شعرمی لیّ بکریّ.

سەروشىشى (ھەررا.): سەرەشورشە.

سفرووك (باک.): پدرده.

سهروكار: بهنديوارى، نيوان.

سفروكانى: سفرچاوه، كانگه. نارى دييه كيشه. ــ چار (ړهرا، بار.)

قولينچكى چار بەلاي كەپۆرە.

سەروگوويلاك: سەروسەكوت. **سەروم**ر (بابا.): تيروتەسەل، تەوار، بى كەم و كورړى، رەبەق. سفروا: پاشیهند. (هغورا.) سفرما.

سهرواز: لهشکر، توردوو. (نهرده.) سهرباز، پیتشمهرگه. سهرنهبهستراو، سهرنهبهسیاگ، سهرنموهسیاگ، سهرناوهله. لیّوریّژ، سهرشار، لیپان.

سفروازخانه (تدرده.): سدربازخانه، سدرای پیشمدرگان.

سفرواله: نووسهكه، پهزشكه.

سمروان (باک.): ووشترموان.

سفرواواردهی (همررا.): به سمرماکموتن.

سمروهخت (باک.): ئاگادار. ــ كردن: ئاگاداركردن.

سمروهدهر: بىنيوبانك، بىناوبانك، ناودار. ـى: ناودارى.

سهروهدروو: جووره دروومانيكه، سهرهودروو.

سهروه ر: سهردار، سهروک، خاوه ندشکق، گهوره ی به پیز و خوشه ویست. سهر وهرگینپوان: روو وهرگیران، سهرز قراندن، سهربادان، رووز قریسن،

سەرگوھازتن، سەرزۋړين.

سەروەرێتى: سەرۆكێتى. سەروەرى: شكۆ، شان، گەررەيى.

سهروهسهري: سمريمسمري، بهقهديه كترى، پيك گورينموه، نال و گور.

سهروهستا: سمروكي ومستايان.

سمروهستان (که.): سمربهسان.

سفروەش (ھەورا.): سەرخۆش. (ھەورا.) <u>س</u>ى: سەرەخ<u>ۆشى، پرسە،</u> پەرسە.

سمروهنيان (تمرده.): بمسمرموهنان، همل لووشين، خوو اردنموه.

سهروپها (همررا.): سمرويي.

سهروّک: سعردار، سعرکرده، پیّشعوای گهلیّک معزن، سالار، ثاغا، براگعرده، یهکمان، سان، کلییت، (باک.) باخوده، هرار.

سهرۆكايەتى: گەررەيى، رابەرى ھۆزىك.

سەرۆكىتى: سەرەكىتى.

سەرۇكى: سەرەكى.

سهروضی شاری: سعروکی شاردوانی، گعوردی شار.

سهروضی شارهوانی: گهورهی شاروشارهوانی.

سهروو: لای ژووروو، لای ژور، سهلرو، سهلرا، (باک.) سهلری. نیدی نافره تانه. داریکی بالابمرز و راسته هممیشه سموزه و گهلایه کانی وورد وخړن. سهرهوه. بهره لاکردنی شیره له مهمک یا له گووان، دیّنن گوویّلکی تیّبهردهدهن تا شیری داده دا نهرسا لیّی دهکهنهوه، سهرهردّ.

سفرووبانی (همورا.): سمربان.

سهروبهر: رێک و پوخت، ړێک و پێک، ٺاماده. به ـــ: پوخت، ړێک و پێک. بێ ــ: ناړێک، ناپوخت، شلێخه، شلووق، ناکټک. ــ ی خټکردن: خونامادهکردن. بهقهد يهکتری ، بهبێکهم و کووړی؛ چێشتهکه ـــ دهرچوو. ــ کردن: ړێک وپێک کردن، ئامادهکردن.

سهروبهند: ئاماده، رێک و پێک. ــبهستن: رێکخستن، ئامادهکردن. ـــ گرتن: سهروبهند بهستن.

سهروبن: جووره نهخوشیکه له سهروبنی مانگاندا دروچاری مندالی ساوادهین. سهرهوسته (باد.): سهرومستا.

سهرهيش (تهرده.): شهو دارهيه له كهرهستهى جووتيدا، كه كاسنى تيدهخري ـ ان: سهريشه.

سهریان هاترمه. (که.) گردانه، سهرهوهی زنجیرهی کیّوان، سهرهوهی یالّی وولآخان.

سەريەك: ئەسەر يەكترى، بان يەك، تيكرا. كەللەكە.

سەريەكپاويسان (ئەردە.): لەسەر پييەكى رارەستان.

سفرێ (هنورا.): باکوور.

سهريز الله في (باك.): گۆرانى تايبەتى زەمارەندى ژنهينانييه.

سفریش (بابا.): ناوی هدموو کهرهسته کانی جووتییه، کهرهسته ی جووتی (نیرو ناموور).

سمريشان: سمرئيشان، سمرئيشه. ــ اندن: سمرئيشاندن.

سەرىٚھە: سەرئىتىدە، ئىتشى سەر، دەردەسەرى، نەخۇشى سەر ئىتسانى»، ژانەسەر، سەراسىّ.

سهريله (باک.): گزراني پاييزييه.

سفریفنی: کاتی بوون، به سمرینی من نه تموهی کورد زوریشی قوربانی داره و داخه کم هیشتا به نامانجی خوی، که رزگارییه نه گهییشتووه.

سهری (باک.): دیدهنی.

سمرى بمردى: چيايه كه وتوته باكوورى رمواندزى به لاى سيده كانموه.

سهرى خۇگهراندن: گەران، سەيران كردن.

سهري بخووا: سوودي لي نهبيني و بري شووم بي.

سەرى چيا: تەپۆڭكەي چيا.

سفري چيچکي: سدري گۆي مـمـکي.

سهرى ژيستاندن: لي تعستاندن، بعزاندن.

سمريدان: ديدهني كردن.

سهري ژي هنڪفتن: بو لاي چوون.

سهری سانگ (باک.): مانگی پینجهمینه، میرهگهنان، تیرمه.

سهري ڪرن: پرکردن.

سهرین: سهنیر، بالیف، چتیکی نهرمه له کاتی نوستنیدا سهری له سهر داده نریّت. سهرینگان، لای سهروو. (ههورا.) باکوور.

سەرين: زەرين.

سهرينكا (باد. ، جا.): سهنير، سهرين، باليف، (ههورا.) سهرنگا.

سفرینگان: لای سهرموه، دژی پیّ بینگان. (هـمو.) بمردیّکه لـه نـاو گۆریچهدا دهکمریّته لای سهریبهوه.

سهرينكه (دهر.): سانير.

سهرینی: تعمدن، ژیان، بوون، کاتی له دایک بوونییه، به خوم من کوردم به نازادی نه دیوه.

سەزا: سزا.

سهعات: کا تژمیر، ماوهی ۲۰ خوله که، مرازیکه کوک می استهان دهکری و کارده کات و کات نیشانده دا.

سهمدانی: سادانی، جووره ترییه کی سپی دهنک شاشه.

سمروميقل: سەروپۆتراك.

سهروهیت: ووتهیه که له گهمه ی مووشینیدا ده کوتری له کاتیکیدا، که له پاش یه کیکییه و تیل بکه ی، معهس لهوهیه، که نهگه و وهه مووش و هه لماتی هاوریکه ت بکه ری هه و حالبی.

سەرووناز: نيرى ئافرەتانە.

سهرووناوکردن: داکوتانی سنجووقیّ له ژوور سهر و خوارهوهی شهمدیوه و دیوی سنجووقی هاوریّیه کهت، که تیّکهوتووه.

سهروونداکرن (باک.): سعرليّشيّوان.

سەروونگ: سەرنگ.

سهرويچن (همررا.): سمركۆزەر.

سەروويّ (ھەررا.): ئىسەرەخرّ.

سمروو ويشيهي (همورا.): لمسمر خو چرون.

سەرووڭيى (ھەررا.): ئىسەرەخۆيى.

سمرویکردن: هانا بوبردن، پهنا بوبردن. سهر وه سهنیری کردن.

سمروين (فه.): هيّڵهگ.

سفرهات (شعرده.): رووداو، بعسفرهات، هغنگامه. (شعرده.) ـــن:

بەسەرھاتىن. ھەللىھاتىن، تەواربورىن، كۆتايىي ھاتىن. زەرھاتىن.

سفرهاتی (باک.): بهسفرهات، رووداو.

سمرهاتيزان: (باک.) سمرهاتي بيّر، ميرووان.

سمرهاوار: شرويّنيّكه شينايي و لموهري ليّبيّ.

سىمرهاووردن (ئىمردە.): بەسىمرھاووردن، تىمواوكردن، كۆتسايى

پيدان. (نموده.) ــوبردن: سمركردنموه، تيّرامان، بيركردنموه.

سهرهمردي (باک.): جروره ههڵپهرينيّکه.

سمرهمزار: سمرموار.

سهرههشين (باک.): بالندهييّکه.

سفرهه ف (باک.): سفریه کتری، ریّک و پیّک. (باک.) سده: بهسفریه کفوه، پیّکفوه.

سهرهه فدنين (باک.): رينک وپينک کردن.

سهرهه نبوانن (ئەردە.): دابين كردن.

سهرهه لدان: پهيدابوون، دەركموتن.

سهرهه ٽڪرتن: رِدِيشتنيّکه گهرانهوهي لهدوايه نهبيّ، دوور رِدِيشتن، شوريّني خوّبهجيّ هيّشتن.

سفرههم بهننی (نعرده.): دهستی دهستی، تعفره.

سـهرههنگ: سـهروکی مـێـش هـهنگووينان. سـهرههزار ، ســهرناوێکی سـهرلـهشکر و پێشمهرگانه.

سفرهفنگفتن: دهست خستنه سفرسفر بق گفورهیی و رِیْزگرتنی یهکیّک.

سەرھەوير: سەرەرير.

سهرهلانين: سعربلندكردن، پيشگيري كردن.

سفرهوّ (هغورا.): سفرسفده.

فمرهننگی کوردستان

سهملهب: بنكي گياي سالمهيدو زور بهنرخه.

سهفده (باک.): سدده قد، خیّر، بدره سدغدا سدریّ تدبیّ: با سدده قدر خیّری سدری توبیّ.

سهفان (باک.): زنجیرهی کیوان.

سعفهر (ع.): کهران، رویین، روییشتن، گهشت.

سهفه دیده د: جده نگیزی گشدتیده و هه رکه سیزی گیرا پاییسج بکری و ده رانه ی جه نگ بکری.

سمطته: چینه چتیکی لمسمریهکتری دانسراوه. ــکردن: چت لمسمر یهکتری دانان.

سهفك (باك.): جروره قابيكه. هديوان، بيّلاّيي.

سلفۆرى: سمۆرە،

سنفیر (باک.): دوودهی رهشی چرا.

سففيل: نزم، هيچ و پووچ، ناکس.

سفطين: زنجيره كيّويّكي بدرزه كدوتوّته باشووري شدقلاّوه. سدفان.

سفقۆرى (باک.) : سمۆرە.

سهڤى (باك.): عدرهباندى دروپيچكىيد. (زا.) سدوى.

سفق (باک.) : شابهړوو .

سهقا: بالنده ینکی نارییه، که ناو ووشک بی کزدهبی. (باک.) ناودانی داس و تعشوی و چتی تره، تیژکردن.

سمقاخانه: شوویّنیّکه داس و تعشوی و کمرمستهی تری تیّدا ناوبدریّ و تیژیکریّ.

سهقدان: ريكخسان، تيژكردن.

سهقطوش: بالندهیتکی گهوره ودریّری لهویّنهی قازییه، بهلان دندووکی پانتره کیسهیه کی بهژیر ملی و دندووکییهوهیه کیلوّیه ک ناوده گریّت له لایمن پی و پهرو لهش و لاقدا و کوو قازی وایه.

سهقاه: رِيْكي. جِيْگير، رِيْك و پيْكي.

سهقامات (رِدِرْد.): سعردهم، کات، رِدِرْگار.

سهقامدان: ريكخستني چت.

سهقامكرتن: جيكيربوون.

سمقامگیر: کسینکه یا چتیکه له شروینیکی جیگیر بروبی، جیگیر، ــ برون: جیگیرون. ــ ی: جیگیری.

سفقه: دەردىكى لىمقار سەختترە تروشى وولاخى يەكسم دەبى.

سفقاهه لکرتن: تیراربوونی زهرییه به هوی باران و پهلموه.

سهقهت: له کار کمو توو، بئ که لک. بن گیان له به ریّکی به کارده بریّ، که شهندامیّکی شکابی و چاک نه بووبیّت موه. دی: کمه و کووړی، بسیّ که لکی.

سمقه نموينجه: گيايه كه وه وينجهي دهچي كه لووي دريز و باريكه.

سهقهم (باک.): ئىشكىبەند، روشكىبەند، جىڭايەكـە بەفرى ئى نىبى و ساردېن. سەرماىسەخت.

سەقەدىر: نەخۆشىكى رولاخانە.

سمقر: ديّ، ولهم، (باک.) ثله، (دهر.) سمقمر. بالندهييّکه وه بازي دهچيّ و کمويش ده کريّ.

سفقز: نيّري شاريّكييه له كوويستاني كووردستانيّدا.

سلقى (زا.): جووره بەردىكى سەختى زەردباوه.

سهکار: سەلمەيدكى گەورەيە ھەنىجيرى لەسمو دادەنرى. (باك.) كورتان. سهكاف (باد.): سەگاو.

سهكالا (تمرده.): سكالاً، ووتووير، گفتوگو.

سهكانن (تەردە.): چەسپاندن، دوژىندان، جنيودان.

سهکات: شیّرهی روّبیشا*ت*، رهروش. توّهیو (بوّ مالاّت و سهگ و گورگ و ئیتر).

سه که بوون (باک.): تهین (بومالات و سه ک و گورگ و ثیتر). سه که تکون (باک.): تهاندن.

سهکهرات (باک.): کاتی همره دووایی.

سهکهماتی: مرزی سهرسهری.

سهكتين (باك.): شكاندن، قعلْمشتن. (زا.) تۆپين.

سهکره (زا.): جامی دریه.

سه کسار، مهیونی نیری قوونسوور.

سهكمان (باك.): سهكمان.

سهكۆ: (باک.) تل، تووم، دک، دكان، قمرشات، هۆلک، كۆل، كۆسپەى بلند، مت، همره، بمرزايتكه له قوړوبمرد يا له گينچ و بمرد و خشت دروستدهكري بۆلمسمردانيشتني.

سهڪوت: سمروپوتراک بهلاّن لهگمل سمر نمبيّ به کارنابريّ: سمروسه کوت. سهڪوم (زا.): سمروسه کوت.

سهكين (نمرده.): پيكموه نووساني سهگي نير و مييه.

سهگ: (دور.) سعو، (باک.) کرچک، (دزه.) سپه، گهمال، (باک.) سه سه (صه)، سهی، سهم، (همور.) کستوک، (همورا.) تورته، سهناتور، سپلفورت، سپلوت، اشاره.) مردار. سپلوک، سپله، سپاک، سهگی مین: دیّل، دیلسهگ، (ناوی.) سپاکو. سهگی نیّر: گوّل، گوّلمسهگ، کمالاً. سهگی پیر: گویه.

سهكانه: تعوجروره كردارانهيه له سعك بووهشيتعوه.

سه کاو: سه کلاو، سه یی نافی، سه ماسی، سه یاف، داعبایه کی ناوی دریژی چووار پی وه کوویل کی ساوا ده چی چنگی وه کوو چنگی سه گیه و پیستی به نرخه. (نه رده.) ـی: سه کلاو، سه کاو.

سه کابه دور نری، تری، سهرسهری.

سه که جهنگی (تمرده.): شمرهسه ک.

سه که سه که: معبس له می بازییه.

سهگهناز (که.): سهگهناس، دهردیّکه تورشی سهگان دهبیّ، که لیّس گرانترکرد له تاوان دهقووریّنیّ و دهلووریّنیّ و پیّشی دهتوّییّ.

سهگهک (نمرده.): پاينهکيّش.

سهگهناس: سهگهناز، دهردو نازاریکی سهگانه.

سه کهوان: که سیّکه تعنها سه گی به خیّر بکات. ــی: سه گ رِاگرتن، سه گ به خیّوکردن.

سهگاه (₍موا.) : دەردێکی سهگانه قوونيان دەگيرێ و پيسـايييان پـێ ناکرێ.

سه کید. کوری سدگ، له کاتی جنید و رق ههستانیدا به کاردهبری. سه کید: (باک.) سه گمان.

سهك به حاسار: ساك به حاووش.

سهگ به حهووش: معبس تعودیه سه کی یا گیان لهبهریکی تر بخریته ناو حهووش و لیسی دری و کوته کاری بکری.

سهگ بنيمي: سهگ بنيسه، (كن. ، شا.) سهگهناسه.

سهك بسينكه: كعرويشكى يعكسالأنهيه.

سهكنوس: سهكدمست.

سهگندست: مالاتیکه سمه کانی بهیک خوو اربی و خوش بنگینوی. سی: سه گدهسی.

سمگسار: نیّرهی مهیرونیّیه، مهیرونی نیّره، قوونسوّر، سهکسار، وهکوو سدگ، بوّ جنیّوبهکاردهبریّ له رِاست نافره تاندا.

سهكسهكاني (هدر.): گهمهيهكي كوړ و كچانه.

سهكسهكه: كمروك، كمريده.

سهڪشکاري: توڵه، يۆز، سهگي راويّ.

سهگفان (باد.): (باک) سهگمان. نیشانچی.

سهكفان (باك.): راوكمر، نيچيرهوان.

سهڪ ڪوڙ: سهکوڙ.

سه کلاو (هدورا.): سه کاو، سه کی تاوی، داعبایه کی تاوی و در ترژه چروارپیدی کانی وه گرویلکی ساوا ده چی، چنگیشی له هی سه ک ده چی پیستی به نرخه. (باک.) سی: نه ژادی تهسپانه، جروره مایین یا تهسیدکی رهسه نه.

سه کلوور: لروره لروری سه گ.

سه کماسی: سه کی ده ریایی و میرو.

سهکمان (باک.): مرزی لیّها توو. (باد.، باک.) سهگفان، سه کمان، سهگمان نمنگیّر، نیشانه شکیّن. (باک.) پیّشمه رگهی پیاده. دنمنگیّر: نیشانه نمنگیّر،

سه گمهرگ: معبس له معردومی گیانسه خته.

سه که مورکی: بعدید ختی، که نه فتی، مردن و گیاندان، ژیان به تالی رابود اردن، گوزه رانکردن به سه ختی و تالی.

سه کوور (باک.): سه وگوور، (باک.) سه هگوور، داعبایه که له نیّوانی سه ک و گورگیدا پهیدا دهبیّ. (باک.) پووناکایی بهیانی، تاریک و پوونی بهیانی.

سهگهار: سدگی هار .

سهكيتي: زورزاني، ساختهچيتي، خراپه.

سهكى ربوي (تعرده.): سهكى شكارى، (تعرده.) يۆز.

سهكى هار: سەكى كەزندە، سەكهار.

سهل (باک.): تاتىبىردى لووس، تىلىبىرد.

سهلاً (شکا.): سهرموهی بال. (موک.) به دبه ختی، چاره دمشی، لیته ماوی، نهی له خوم، وهی له خوی، سله چاوی خوی. گزرانی نایینییه، کهار، به ربانگ.

سهایه (نمرده.): دهنگی هارونگی، که له بلوور یاداری په ق و یا له بمردی دروستی دهکان.

سه او و ژنی سه نگین و گران و به شیّواز، زانا، تیّکه پیشتوو. ده: ژنی شوّع و شه نگ و زانا. دیّ: سه نگینی و گرانی، شیّواز. سه لاره.

سەلارى (ئەردە.): قەرە، قەيرە، سەرەژن، كۆنەژن.

سهلاق: ئىركىسەيە ئاۋالار رەشەرولاخان دەكورژېتەرەر كەرلىيان دەكا. سەلاقىخانە: شورىنى ئاۋالار رەشەرولاخ لىن كوژىنەرە.

سەلاقوچكان: سەرمەقولات.

سهلاًلّ (زا.): سفرموه. سفرسفرهوه، هوّسفرهوه، سفرسفرهوهی چینا، شار یا دمشت.

سهلام: شدککه، سلاو، روژ و شعوباشی.

سەلان: سەرەوە.

سهانو: سالار: چتیکه یا بهردیکه دههاویژریته نیو لنگه تهرازوویکی دابی. سالار، روزباشی.

سهله: (باک.) دهفریّکی پانی پووشینه، (کۆ.) سمرتریانه، (همورا.) نانمشان، خووانه، خووانچه، سمبهتهی نانی، سهلین.

سه لهب (باک.): کوّل ین و هه لقه ندنی جوّگه و به ند و ده راوان، کرن: جوّمال کردن.

سەلەشىر: سەلە و سىبەتەيەكە بىسەر شىرى دادەدرى.

سەنەشىرك: جرورە سەلەينكە قاپ و قاچاخى تىدادەنرى.

سەلەف (باك.): (باك) سەلپەكە، دەستە سووارتكە. سوود، سەلەم. لغار. نەرمەغار، تاو، تەرات. ــبەردان: لغاوشۆپكردن.

سەلمفكردن: غاردانى وولاخ.

سفلهم: پێشكړ، پێشخړ، (شار.) ړويێده، (هـمو.) بىسـمر، ـــدان: بمړويێدهدان. سموز، خيز.

سەنەندە (باك.): (زا.) گوريسوراند.

سهلهندور (شن.): شه پکهی به گهر، شه پکهی گهوره و داورددار.

سهایهند (باک.): سفله دروستکار، سفلهساز، سفلهچیکهر. (شکا.) تات، تاتهبهرد. (زا.) ووشکهسی.

سەلھان (باك.): چلكن بوون.

سەلىلغىن: ليخورپنى بەلــەم لـە ئاويدا بەسلوڭە. (باك.) چلكن كردن، بسەلپىنە.

سه لههکه (باک.): دهسته سرواریک.

سهلهی (که.): تمودارهیه، که قهیاخهوان بهدهستیموه دهگرن، دارسموله. سهلهین (باک.): چلکن بوون.

سه لمّت: گوّشتی لایه کی دهست و رانی ثناژا لّییه که لیّ کرابیّت موه. تاک، تهنیا. رِجهن، زوگورد، زوگورت، پیاده، سهواره، کهسیّکه، که بیّ ژن و مندال بیّ، بیّ کهس. سهمار: بزن مژ.

سهماسی (باک.): سهگاو.

سهماکار: سهماکهر. _ ی: سهماکردن.

سەماكەر: ھەڭپەرىنى تاكى.

سهماكردن: بهتهنهايي هدڵپهرين.

سهماكا: سهماكه.

سهماگه: سلماگا ، شووينينكي تايبدتيه سلماي تيدا دهكري.

سهمانهک (باک.): جروره چۆلهکەييكى گەررەي قەللىوە.

سهماوهر: سهمانارهر، ماشینه یه که چای پیّی لیّده نریّ له بنچینه دا درو توویّیه، توویّیه کی له ناوهوه ئاتهشخانه و توویّی ده رهوه پرده کریّ له ثاو. حتیّخستن: سهماوه رتی ناویّرتن.

سهمهبهرد (رموا.): بدرده قسل.

سەمەت: لەسەرخۇيى، ھىمن.

سهمهر (موک.): سهیران و خوشی، سهیروسهمهر. (باک.) دهسته سووار.

سهههره: سهیر، به تسهنها به کارنابری وه کسوو سهیروسسمهوه. (نسهرده.) نوویشته، تموهره، بهش، نیوچاوان، چارهنووس. نازار و دهردهسسمری، بهسهرهات، تعمهره، ناسیو، کارهسات، گروگیچهای.

سهمهن: گول و درهختی باسهمهنه پیننج گهلای هدید. (شهرده.) زهرد، تمالایی.

سهمهنه (ړهوا.): تلته و تفری و تری و میوهی کوشراوه و ناوگیراوه.

سەمەند (ھەررا.): سەمەندىك.

سەمەنئەر: جانەرەريّكە كۆيا لە ئاوريدا دەژى.

سەمەنەكرۆژ: فيّلْمزان، فريوباز.

سهمهننو کن اییش یا سیرمه یا قهیتان و پهتی جلّه وی جهنجه پیه. نشکیّل، کوّکان، بهستنه وی دهست و پیّیه کی وولاخی بهرزهیه. تاجی یا سهگیّکی به تفنهایی، که بیه نه جیّگایه کی دی پهتی ده کهن و پهته کهشی لهسه دی به تفنهایی، که بیه نه جیّگایه کی دی پهتی ده کهن و پهته کهشی لهسه دی داره کهشی پیاریّک ده یگری به بو جووره بو شوویّنی دلّخوو ازی دهبه ن، به دار و گوریسه کهشی دهلیّن جهله، سنک. (هیو.س) جهله، سنک. (شیّخ.) پفک، چهند سهگ یا وولاخیّک له داری دریّر ده خریّن ههریه کهی شه قاویّک لیّک دوور بن به و جووره ده بریّنه جیّگای دلّخوو از، یک کون: جهله کردن.

سهمهنگون: گيان له بهريّکه گيّربيّ و کولّوّکيّکي ساخ نعبيّ.

سهمهنی: جووره ههڵواو خواردهمهنیهکه لـه ثـارد و ثـاوی قهرسیلی گـهفی ناسک دروستدهکرێ و لـه سـهر ثاوور دهکوڵێنرێ چهند ږوٚژێکی پێـدهوێ تـا ثـهر قـهرسیلـه پێدهگا و ههڵوایهکه پێکدێ.

سهمت: لا، كىنار، قۆل، شروين، جيكا.

سهمتاندن (باک.): له ناوی گدرم هدلکیتشان، (بسهمتینه).

سهمتوور: جووره سازيكه.

سهمتين (باک.): بسهمته.

سهمیر (زا.): تلتدی تریّی کوشراوه.

سهمل: بعرمال.

سهلقه: تمنها کهسیکه، تاکه، تعنیایه. جووره پوشاکیکه وه سیخمهی دهچی ، به لان له سهرهوهی کهوای لههردهکری قوّلیشی وه هی کهوای دهچی، (همورا.) چلوسک.

سەڭتەدروو: كەسپىكە ھەر سەڭتە بدروى.

سه لنه زه و ريبوواربي.

سه نتهیی: فهره نجی سه نتهیی نهوهیه در نیژی به قددهر سه نتهی بی.

سهلخ: بن و دروایی مانک، پایانی مانک.

سهلک: (خق) سهر، سهرک. (باک.) سهله، سهوه ته، قهرتاله. بعبنی پیواز و تصورو چهوه نده ر و شیّلم و چتی واش ده نیّن (زا.) سهوه ته. سهلکه: گولیّنکه له تعونیدا دروستده کریّت به ویّنه ی سهری گیان لهبهر، سهلک.

سەلكەبزووت: پەلىەبزووت، سۆتك، نىمەسۆز، سەرسۆت، سەرسۆتك، بزلات، سەرەچلۆسك، سەرەبزووت، داريكە سەريكى سورتابى.

سەلكەتەشى: كەرتەشى، شەكەرۆكە.

سەلكدار: سەوزايىكە سەلكى ھەبى.

سەلك كردن: خړبوونى سەلكى سەوزايى.

سه لماس: شاريكي كوردانه له كوويستانيدا.

سفلانهيسه (لو.): شعوگمرد.

سەڭۇ (ھەررا.): سەرل، سەرول.

سهلۆيى (هەورا.): سەوول، سووراو، گيايەكە گولاو پەلكى سوورە ھەشـە پەلكى سەووزبى، پەلكى لەھى سلّقى گچكەترە و دەشكرى بە دۆلمە. سەلوا (باك.): سەرو (دار).

سهلوو (باک.): داری سهروو ، (باک.) سهلوا، سهلوی.

سەلووينك (جا.): سەرگرويلك، گروفهك.

سهلوی (باک.): سهروو، (داریّکه).

سهالیته: ژنی حیز، سووزمانی، جنده، کاولی، کمولی، بین ثابروو و بیّشهرم، خووارد، ترد، دهراشق، فعلتقیی، بیّ ناوروو.

سهلیقه: برشت، کارزانی، زیره کی، سه رشته، سهر رشته، به .. : شاباز، به هرورده، به برشت، شیاو. ... داری: کارزان، زیره ک، به برشت، شیاو. ... داری: کارزانی، شیاوی.

سەلىل (باك.): بڭند. ـــ بوون: بڭندبوون، چوونه سەر، سەركەوتن.

سهلیلانک (باک.): باخچهی مندالاّن. رِهورِهوهی مندالّ، که پیّی فیّره رِوّییشان دمبیّ.

سهاین (باک.): بهردیّکه وهکرو کوّلهکه یا سترونی بیّ. (زا.) پهردهی دهمهلّینی گزیه.

سهما: جووره هه لپه رينيکه به تاکه کهسيک نه نجام دهدري و جارجاره چهقه نهشي ليدهدا، هه لکه، چوپي.

سهمات (فه.): تدرسه قولی نفسپ و نیسترو ماین و نیسر. ـ کردن. سهملخ: بو مرلا: به دهمار، نازا، نعیمز، بو ناسن: دروای سوورکرانمودی

ئاودانه.

سهموّر (تەردە.): سموّره.

سهموور: سموّره، گیانداریّکه پیّستهکهی زوّر نرخداره دهکریّ به کمولّ.

سهفا (تعرده.): سينامه كي، گيايه كي بعناوبانگه بر رهواني باشه.

سهناتوو (ترو.): سهگ.

سهناهی (باد.): ئاسان.

سفنهد (ع.): بدلگه، قاقمز، نووسراو، قدباله، قرّچان.

سهنهل (تعرده.): سهندهل، سمل.

سەنەڭى (ئەردە.): سەندەلى، جوورە كەوشىكە.

سهنهو (باک.): لووله، بوړي.

سهنج (باک. ، باد.): داروبهری سنجوو.

سهنجار: شعنگاله، ژهنگار، ناوی چیاو شاریکی کوردانه، کوردهکانی وی زورترینی یعزیدین.

سفنجوّل (باک.): قەلادەي سەگىيە، (باک.) سەنجورر.

سهنجوور (باک.): قەلادەي سەگىيە.

سفنده رووس: بمردیکه وه کارهبای دهچی.

سەندەل: گيايەكە ئەزنۆك پتربلند دەبى گەلاشى وەھى تورتنى دەچى و دووړيزه بهرانبهري په کترې بهنې پې ړهنگ دهکرې ړهنگي زهرد دهکسات نيرتكه كهى پشتينديك بلند دهبي و چوو ارسووچه بهرهكهي وهكوو قوديلهي وایه تنوی ووردی تیدایه نه که به کولاوی لهسه رزگی ژانداری دانین ژانه که ی دهبری، (سهق.) گینق، (خق.) سهندهر. داریکی هیندوستانی و گهرمیانییه بزنی خوش و به نرخه و رهنگی سووره ، شمک.

سفنده ني: جووره كورسييتكي لعسم دانيشتنيد. جيّگاي كموش ليدا

سهندن (که. ، دهر.): تهستاندن به زور. کړين.

سهندنهوه: وولأمدانهوه بر كورانيي كمسيّكي له شيّوهي گورانيه كهي. ئەستاندنەوەي چتىكى ، كەلىت ئەستىنرابى بەزۇر.

سنهنگ: جنووره ياريينه كي پالموانانهيند. (هنفورا.) بنمود، كوچنك. (رموا.) كمه نكرى بسير درووه كانى لى كريتسهوه بيسى ده ليسن سمنك. (همورا.) گرانایی، قورسایی. ئەندازەيتىكە لە بەرد يا ئاسن، كە چتى لە تەرازوردا پى بكىشرى.

سهنگاتی (تمرده.): سمنگایی، ثمندازه، بهرابهری.

سهنگاندن: مهلسهنگاندن، کیشان.

سهنگانن (ثمرده.): سمنگاندن، هملّسمنگاندن.

سهنگاو (ئەردە.): دۆلأر.

سهنگایی: قورسایی؛ به ـ تولیرهی ههیه.

سفنگفر: حدشاري كدو. سيپه، حدشارگه، شاردنگه، مدتدريّز، تابيه، پارێزگا، وهشارگه، سنگهر، خهندهک، دژ، قهلان، قولله. شووێنێکه مرود خرّى تيّدا حىشاردەدا لىـ كاتى شـەريّدا، ـــ گرتـن: سـىنگەر داگـيرو زەرتكردن، چرونەنيتوسەنگەرەرە بۆشەرى.

سهنگهربهستن: سهنگهر قاییم کردن.

سەنگەربەسىتى: سەنگەربەندى، قەلا بەندى، دروسىتكردنى چەند سوپدرتکه به گردی شوو پنیکیدا بز پارازتنی له دوژمن.

سەنگەربەند: سەنگەرچىكەر. ـى: سەنگەربەستى، قەلابىندى. سمنگمرهاريز: قەلأپاريز. _ى: پاريزگارىسەنگەر.

سهنگهرگا: قدلای قایم و مدحکدم.

سەنگەرگە: سەنگەرگا.

سهنگهسار: بمردهباران. _ کردن: بمرده بارانکردنی کسیکی تا دهمری. _ى: كوژتنى كەسيىكى بە بەردىباران.

سهنگهسیر (موک.): چیشتیکه به گزشتی کهرویشک و درکهشکی ليدهنري و رون و پيوازي بهسهردادهكري.

سمنگه ک: جموره كولليره يمه كي نهستور و دريزوو كه يمه . من ي: سەنگەك، جوورەنانىكە وەكوو لىداشدى وايد.

سهنگهلا (که.): لاستنگ.

سهنگهل و بهنگهل: ثالوگوز. ـ كردن: گوويزتنموه.

سەنگە نقۆ: شەيتان؛ دەلنى _ يەلە ھەمور چتىكىدا ئامادەيە. سهنگبادان: بهردهباران، سهنگهسار.

سهنگتراش (همورا.): بمردتاش. (همورا.) ـى: بمردتراشى.

سهنگچن: بهردچن، کوچکچن.

سفنكدان: لاسفنگ بووني چتيكي قورس، نعو لاباره سفنگي داداره، ئەم دىوارە سەنكى دادارە.

سهنگدان: پالدان، پال پيرهدان، بروا پي هاتن.

سهنگرانهوه: تزری هه لویست کردن، کهمی راوهستان بوبیر کردنهوه، هه لويسته کردن، ههر گيان له به ريکي له روييشتنيدا تاويکي راوهستي و برواسا به هوی هدر چیه کیموه بی پاشمو پاش بگهریتموه ، سی پیده لینن،

سهنگزاوهر: بعردي پازار.

سهنسكز بودره: سهنگهر انهره.

سەنگ فەرش: بەردچن، كوچكچن.

سهنگ كيش: بمرد كيش، جووره داريكه لمسمر پشتى وولاخى دادهنرى بۆبەردكىشانى.

سهنگ كا (ئەردە.): سەنك زاورە.

سەنگاڭخ (ئەردە.): بەردەلأن، كيفسان، (ئەردە.) زربان.

سهنگ لينان: معبس له ريزگرتني كسيكييه.

سهنگ ئي فيان (نمرده.): سمنگ لينان.

سهنگو (خد. ، باله.): پانير، پارگووير، گوويلکيکه له شير کراېيتهوه. سەنگۆل (باد.): سەنگۆ، پارگوويرى نيرى دووسالأنەيە.

سهنگ و بهرد: ئاوچۆړ، تەنگ. ــ نان: ئاو چۆړاندنموه. بمردێزور لمه سعر چتيک دانرێ بز ده تگرتني.

سهنگ و به دنان: گزشتی ماسی و کهرویشک و قه لهموونه به ترش و خوري كراوى چتيكى قورسى له سدر دادهنيس تما خووينيسان لى بچۆرتتەوە.

سهنگ و سووکی: بریتییه له چهند ر چۆنی کردن له سهردای چتیکیدا بـق كهمكردنه وهى نرخى، وهكوويهك لى كردنسى چهند چتيكسى له لايسهن

سسووکی و قورسسییموه بسه پسترکردن و سسووکترکردنیان؛ کاروانچیه کسه باره کانی سهنگ و سووک کرد تا وهکوو یه کیان لیّهات.

سهنگول (زا.): چتى ناشيرين، ناحەز، ئيسك قورس.

سهنگ و وهزن: سهنگینی، گرانی، قورسی.

سەنىگيا: سەرين.

سهنک و ماست (دورا.): که نگری پسیر خاری نکریتسوه و بکولیسنری تالاییکهی ده روا نموجا، که تیکمال به ماست کری پینی ده لین سهنگ و ماست.

سهنگی مهحهک: جووره بهردیّکی رهشه وهکوو همسانی وایه زیّرٍ و زیّوی پیّ تاقی دهکریّتموه برّباشی و خراپی.

سهنگین: قورس، گران. لمسهرهخق، نارام، هیّمن، بهریّز، بمروو، سهلار، (باک.) نووده. داگیراو. داگیریاگ، تهپ، سست، تهمبعل، لمشگران. سهنگین بار: بارقورس، گرانبار.

سهنڪين يا: پئ قورس، شووم، پئ رهش.

سهنگین دهس: دهستگران، کهسیّکه له نه نجامدانی کاراندا سست و خاوییّ.

سهنتگین سهر: سهرقورس، سهرسهخت.

سهنگین و گران: هیدی و هیمن، بهریز، نارام، لهسهرهخو.

سهنگینی: قورسسی، گرانسی. گرانسی و هیّسدی و هیّمسنی و بسهریّزی، لهسهرهخوّیی. گرانی، شوومی، نه حسی.

سمنگين گووێچکه: کهم بيستن، کهم ژنهفتن، دێرژنهفتن.

سهنل: سمل.

سهنماندن: پیسکردن، گلاوکردن.

سهفن (که. ، تسهرده.) : سسهندن، تعسستاندن. (کسه.) کړیسن. گیّرانسهوه، گلعودان، گلدانعوه، ودرگرتن.

سفننفوه (شهرده.): سهندنموه، ثمستاندنموه. لـه تاخزتن و گورانيـدا بـق كيّرانموه.

سهنيار (كه.): كريار.

سهفیّر (همروا.): پهین، تمرسی دوشک، سمرگین، تهپاله، شیاکه، لاس، سموور. کیّش: پهین کیّش. گا: سمره نوویّلک. سوالک: سمره نوویّلک.

سهفيّر: شياكه، تمرس، سمور، لاس.

ستهنیر: (دور.) سهرین، سهرینگه، زومبهریش، رووبالگه، پرووبالک، سهرنیا، سهرنگیا، نازبالیف، بالین، بالین، بالگه، بالگه. (همورا.، کرد، بار.، همور.): بالیف. (باد.، همورا.) سمرینگا. پالگوه. __ کیش: پهیین کیش.

سهنیری چکوّله: ناز بالنج، بنسمر، نازبالیف، نازبالگه، (باک.، باد.) بالیفک، بالگرّک. (باک.) بالووفک.

سهنيژه (تعرده.): مرازيكي جوّلآيييه.

سفو (دەر.) : س**ە**گ.

سهوا (نمرده): سمودا. (باك.) گهييشتوو (بؤميوه). (همورا.) سمواد، خوينندهوا. سبهيني، باي روژه لأت.

سهواد: سیواد، تینی خووتنده راری و نووسین، شارهزای نووسین و خووتندن بوون. به ست خووتندن بووسین و خووتندن برون. به خووتنده راد. (همر.) پرهشمو و لآخ. پروونووسی، پروونووسی، پرهشانگ، پرهشایی. سهوادار (همورا،، ثمرده.): خوونموار، سمواددار، خووتنده وار.

سهواداری (تمرده.): سموادداری، خوویندهواری.

سهوده (نهرده.): پیاده ییکی سه لتی بی تفاقی، را رور، پیاده، سه لته.

سهوادبوونموه: بهشتی نووسین و خوویّندن پهیداکردن.

سمولا دار: خوو يندهو ار. ــ ى: خوو يندهو ارى.

سهواره (همو.): باقدى گدنم و جوّو ئيدى.

سهواش (باک.): هار ارو قیرهیه.

سفوال (باک.): چروارپیّیانی کنوی، مالاّت و رِمشه وولاّخ.

سهواله: قوله گەغىيىكى درواوه.

سفواندهر (باک.): چموهندهر.

سهوای (هدورا.): سبهینی، (هدورا.) سبهی.

سفوه (ئەردە.): كۆزە. سەرەتە.

سفوهقه: قانتروف، مملکهب، سمپهت، سعبهد، سعبهته، سموه، سمویی، تریان، سموهد، (نمرده.) لموده، نووپان، قمرتالهی زوّر قووله میوهی تیّدا دمهنه بازاریّ بوّ فروشتن.

سموەتى (فە.): سيّبەر.

سەوەر: سەكوەر.

سهوهشیر: (مـوک.) شیرهوانه، (خـق.) کوّلـین، خهشـیو، قهرتالُـهیـهکی گهورهیه شیرو ماست و گوشت و چتی دیکهی وهبندهدریّت.

سموچيان: پٽريان.

سهدا (باک.): هـوّش، ژيري. رهشانگ، رهشائي، بيروو، وولْيّن. كەلكەلە، ھەوا، گراوى، دلدارى، خوليا، سۆز، والأمەن. ـى ژنهيتانى له كەللەدايە. تۆكەرلۆكە، مامەلە، چەند ر چورن لە كړينى چتيدا، داد ر بست. خارشت، خوروو، گەرۆلى، خورشت. دەردىكى زور بە ئالوشە لـ پیستی مرزیاندا پهیدا دمبی، دمست و پیی دهقه لشی، شهم نهخوشیه، که چاره نه کری دهبیته ناتعشه ک، نه و کهسهی ... ی ههیه دهبی پاریز له هیلکه و پیواز ر باینجان و چهوری ساخ بکات ناره قی شاته رهو یا ناوی شاتهرهی کولاو بوخارشتی سهودا بخوریتهوه و شووینی خورشتداری پی تەركىدى زورباشىد. نىشاندى سىدوداى بەلغىدمى: ھارىنان خورشىتى پهیدادهبی، کاووشک بوو ده قالشی و توشیکیکی سپی دهدات و خارشتیشی ههیه، خوّل و مسهره (ریحانهی فهقیّیانه) به تهری یا به ووشكى له كعل نباري بكري بديانيان له خوريني ئيستيكانيكي لي بخوريتموه بوسموداي به لغممي كمليّك باشه، بوبريني سمودا و خارشت و برینی کۆن: هەلیلەي رەش، سینامەكى لیمۆي بەسرایه ، تەمرى هیندى هەريەكەي ١٢ مسقالى تا چەند كەۋمىرىكى بكولىي و لـ خورىنى بخورى زور باشه ، گۆگىردى زەردى زېريىن ٣جار ھىدر جارەي دوراي ھارينى کهوچکیّک چای لی بخوا تباری بهسهرداکا ر (شوّره) شکهوچکیّکی چیّشتی له ناوبکری روژی ۳، ۶ جاران برینهکانی پی تعرکات باشترین دەرمانى خارشتە. سهووزكړ: سهوور خړ.

سهووزکردن: معیمس له بنیات نانی کاریّکییه؛ ثازاد چتیّکی سمووز کردوه: بنیاتی ناوه.

سفوزی: کهسکی، سفوزایی، شینایی. (هفورا،) سفوزهرات، گیا و گزتهلّی خواردنیّ، پنجارٍ، تار، میوه. نے فروّش: تمرِه فروّش، کهسیّکه سفوزی بفروّشیّ، رِهنگی کهسکی.

سهوس (باک.): تاران، سووچ.

سهوقات: دیاری، دەس ئاویز. (ئىدرده.) ـــى: ئىدو چتەپىه بىه دیارى بنیردرى. قەرتاله، چنگله، سەله.

سموک (باک.، زاخ.): همه نجیری ووشک. (باک.، زا.) کوللیرهی شدکری. نانی تیری. (زاخ.) کوللیره، نهستوورک.

سهوكاسهى (باد.): سمولهى سمگى، كمه لمه كمهمكى دروستدهكرى، (دزه.) سمهكه.

سمولا همنجيريّ (باد.): ناني همنجيري.

سهوگرانندن (باک.): دلنیاکردن، تعرخهیاندن، بسعوگرینه.

سفوكور (باك.): سهگوور. (باك.) ـ. ى: سهگوورى.

سهولان: دارسموله، دووداری دریزی سمریانه، بهلهم و کهلهکی پی له شاودا بمریرهدهبری. (کال.، کد.، همورا.) داری سمروو. (کال.، که.، همورا.) گیایه کی دهستچینه و بونی خوشه گوله که ی و پویه ی کهلهبابی ده چی، رهنگه سووراویی، گهلای یانه.

سفوله: ثاژ<u>د</u>تنی بهلمه یا کهلّهکه له سهر ثاریّ به هوّی جووته داره دریّژو دورسهرپانهکانی تاییهتی سهولّهوه. دارسهولّه.

سفوله: نانی که په کییه بوسه گ و وولاخان، سهوله ی سه کی، سه پک، نوواله.

سهونهانیدان: به دوو داری دریژی سهرپان به اسه و که نسه کی به شاوی بسیرهو بعوی ناژوتن.

سمولك: ئىستىرولك.

سفونّی: سمردوه ، لای ژووروو .

سموونچک: گیایه که مسکی بهوه وه دهسووتینن تا بونی خوش بدات.

سمولى خمرامان: سمروى خمرامان.

سفوو (تفرده .) : تفردهست ، زرنگ ، چابوک ، دهست سووک .

سفوهان (همررا.): همسان.

سهوی: سهوهت، بهرچینهی گهوره.

سەويانە (سو.): چەتر.

سهویک (نعرده.): كولليرهى ناوشكينه. گۆزه.

سمويل (باک.): گۆزە، سەبىل.

سمویلک (باک.): گۆزەڭە.

سفوين (ئەردە.): جوورە دەفريكە.

سهههن (که. ، ههورا.): نزار، نسار. به نیسی و جیگای سیبهردار ده نین، که لهبهرقه یا له دارینی کیواندا، که هه تاری ههرلی نهدا یا کهمی لیدا جا ناوو شینایی همبی یانا. (زهن.) تهاله، دهره کیویله. سههند، سیبهری چر، نیسی. سهودالاد: عمودالا، گراو، دیوانه، سموداسمر، دلدار. کسیکه گرفتاری نمخوشی و سمودابی، سمودایی. دیوانهی، دیوانهی، گراوی. سمودالی، دیوانه، نمبدال، ماخولیا، دلدار، دلبراو، واله، والاممن، حمودالا، کسیکه که لکملهی چتیکی کموتبیته سموی، دیوانهی،

سفود اکرون: تیکمو لیکه کرون، چهند و چوون کرون له کاتی که سنی چندا. چندا.

سهوده که رزگه سهردای کرین و فرزشتنی بکات، بازرگان.

سفوداگفریقی: پیشدی کړین و فروشتن.

سمودهگفاري: خدريكي كړين و فرلاشان بوون.

سهودان (باک.): هؤش، ژیری.

سموداوی: چتیکه بر دهروی سمودا گمندبی.

سمودای كۆن: ئاتىشەك.

سهودهی: نیّوی پیاوانه. نهخوشی سهودا، کهسیّکیشه نهخوّشی سهودای همییّ. دلّداری. ــدار: خارشتدار. ــداری: خارشتداری.

سفودهسفر: سفرداسفر،

سهور (نمرده.): تارام، هیّواش. سعنیّر، شیاکه، تـمرس، لاس، سـمرگین. (باک.) ستموور، شاریّکی کوردانه لـه رِدّژاو ای شاری مـاردینییه.

سموركا (ثمرده.): سعنيرگا، سعريوان، سعرگوويلك.

سفورگه (تدرده.): سدرگه.

سمورة (همررا.): تمهاله، شياكه.

سموري (شورا.): نيري.

سهوز: شين، روواو، شيناييكه دهمى دابيّ. كهسك، جووره رهنگيّكه وهك رهنگي گيا، سهبز.

سهوزاو: جووره ثار ټکي سهوزه ده چيته ناو پهردهي چاوي هينندي کهسهوه کوويري دهکا ، ناوي ړهش.

سهوزایی: کهسکایی، شینایی. شیناوهردی.

سهوزه: مرزی گهنم پهنگ. جووره گۆرانییّکی خرّشه. سموزهوات، (باد) پنجار، گیا.

سهوزمفروّش: (باد) پنجار فروّش.

سفوزهكوّ (تدرده.): خومدردده.

سهوزهكووا (تدرده.): كەندەسمە، رەنگاله، خومەرەژه.

سهوزهلان: شوویمنیکه سهوزایی و گیای زوّر بیّ، سهبرهزار، میرّگ، شیناوهردی. سی: سهوزهلان، چیمهن، میرگ.

سفوزفوات: چەند جوورە سەبزەييككه.

سموزه ووردش (همورا.): سموزه فرلاش.

سفوزهي معالي: جووره سفوزهيينكه له محالي موكريانيدا داړژاده.

سفووز بوون: رووانی گیا ، منبس له سفرگرتنی کاریّکیشه ، کاره کهی . . . سفووز بوو .

سهووز خو: کهیاری دانمویّله و میوه و شینایییه له پیش پیّگهییشتنیدا. سهووز فروّش: سهوزه فروش. کهسیّکه همرسه سهوزی داهاتی خوّی

بفرۆشى.

سهیرانگار: سهیرانکهر، سهیرانگهر.

سەيرانكردن: چوونىسەيران.

سميرانكا: سديرانگه، شووينيكه سديراني ليبكري، كيلگه.

سهيرانكه: سديرانكا، وار، هموار، سديرانكه، كۆرانكه.

سهيره (موک.): بالندهييکه بهزهردي دهنوويني له چولهکهي گچکهتره، دهنگی خوّشه و کموی دهکری.

سهیرکار: تعماشاکار، سهیرانکار.

سهيركردن: چوونه سهيران. تهماشاكردن. چوونه سهيراني.

سهيز (همو. ، بابا. ، كه. ، رموا.): مهيتمر.

سهيزان (تهرده.): ژيرزهمين، سهرداو، ژيرزهويسن، سارداو. ــ خانه: بارگه، بندگه.

سهيس (بار. ، گهتر.): خرت، خهرتي دوو سالانهيه. ــخانه: بارگه،

سهیفکی (باک.): جروره بووزویکه.

سهیفان (زا.): راوچی. سهیوان.

سهيل (ئەردە.): سىللاد، لافاو.

سەيلاو: سيّلأو.

سهيلاوكهن: كهنديّكه سيّلاّو دريبيّتي.

سەيلگا: لافاوگە.

سهیننخ: (دزه. ، همو. ، شوا.) کمنار ثاو و جزگه و رووباریکه همیشه ت درایی و نمی هدایی و بیستانی لی بدرهدمین ز دوی و ندردیک د ئارگىرىي.

سمهیوان (همهو.): چمه تر. خیره ت. نماوی گردیکییمه لمه قمعراخ شماری سلينماني و گوړسستاني شساره کهيه. (هسهو.) که پرېکسه بسوسسيبه دروستكرابي.

سەييز: بروانه: سەيز.

سهييس: بروانه: سهيس.

سبا (باک.): سپیده، نهسپیده.

سبات (باک.): رمشهمه، شبات.

سبانده: قدراخ، كەنار، كۆبەي پۆشەمەنى.

سبه (نعرده.): سبه ينيّ. ـ تر: دووسبهي. ـ ي: سبه ينيّ. ـ ينان: كاتي بدیانیان. سدیند: سبدی. سینی: روزی دووای ندو روزهی تیدای، (همورا.) سعبای، سبهی. _ ینیان: سبهینان.

سبحانگوول (باد.): زريباريکي گاورهيه له هاويمي واني بروانه گوولا سبحانيّ.

سبحهينيّ: سبدينيّ.

سبزوو (دەر.): سبەينى زوو.

سبۆرە: سمۆررە.

سبۆزى (رۆژ. ، شىبە.) : سبەينى.

سبى: سىبا ، سۆزى.

سبينى: سبەي، سبەينە، سبەينى.

سهههنه (موک.): بن گورئ، لاسار، نگریس، (موک.) سهههنده.

سهههند: نيوى پياوانه. سههن، سيبهرچ، سايه. نيوى كيويكييه. (که.) نیّو دارستانیّکه تهر و فیّنک بیّ.

سهههنده: لاسار، بيّ گوويّ، سههند.

سههها (باک.): سيّهايه، سيّداره.

سههريج: سارداو ، سهرداو ، ساردگه ، تيپي (ج) بۆشورينه وونكه ليني پتر کراوه دهنا له بنچینهدا ساردگهیه و کوردییه.

سههرينج (باک.): سارداو، سعرداو، گۆلاو، ععنبارى ئاوى.

سههگوور (باک.): سهگورر.

سههنه: سههنده، بي گووي، نهژنموا.

سههنده: سههند، لاسار، نگريس، بئ شهرم، بئ تابروو، بئ كووي، (رِدَرْد.) سعههنه، لاسار. ـ يى: لاسارى و نهگريسى.

سههوّل: (خرّ.) رمه، (باک.) کاک، کر، (همورا.) بهیسه، یهخ، (که.، همو.) شەختە، قاقا، قىشا، قىر، ئارتىكە لىبەرتمورژمى ساردى و سړى بستبيّتي. _ ي سپي: خوريّسك.

سههۆلأو: ئاويكى سارده، كەبەسەھۆل گيرابيتموه. ــ اوى: ئاويكە پر لــه

سمهوّلْبهنان: سمعوّلْبهندان.

سمه هو أبهندان: (همورا.) يه خبه ندان، شه خته، به سته له ک، (زهن.) ماسیان، کاتیکه لهبهر سهرماو سری ناو بهستبیّتی و بووبیّته سههوّل.

سمهوّلٌ خانه: ژووریّکی گمورهی تایبهتیه زسستانان پردهکریّ لسه نساوو دەيبەستى و ھاوينان سەھۆلەكەي دەفرۆشىرى، مرازىكە يىا شىروينىكە سمعوّلْي تيدا دروست بكري، زوزانيك، سمعوّلْكار، بمغركار.

سەھوو: سام.

سههين (هدكا. ، همورا.): سيبمر ، نيسي.

سهی (باک.): سهگ. (همورا.) سیبهر، نیسی.

سهياف (باک.): سهگاو، سهكلاو.

سهى ئىقى (باك.): سەگاو.

سهيانلىن (باك.): تى ھەلسرون، سوواخدان، بسەيينە.

سفيحوون (ئەردە.): زىنى سەيحوون.

سفید (باک.): ماموّستا، وهستا. (باک.) ـ تی: زانیاری، شارهزایی. سهیدادهستی (باک.): سعواد.

سهید (باک.): بعشه همره ساردییه کهی زستانیّیه، چلهی زستانیّ.

سهيدوكه (نعرده.): ستك.

سهيدووكه: (سمق.) سمرتيكه، هاتيكه، (شو. ، كه.) سـتك، گيايهكه سيّ بست بلّند دهبيّ و بهره كهشي له نوّكي گهوره تره و دهخوريّ.

سهیر: عانتیکه، حانتیکه، ناریزه، (هاوراد) ناشنا، چتیکه مایهی ساور سرورماني بي. تعماشا ، ماشا ، چرومه _ ى باخان. كغران ، كمدريان ، كىشت، كيّل.

سفیرازا: گولیکی باریکی لاسک دریژه ړووی دهرهوی پهرهکانی سروره و هی ناوهوهیان نیوهی سهوز و نیوهشی رهشه.

سهيران: تعماشا.سيران، كعران، كعشت، پي كعرموك، كيلي.

سبيل: سميّل. (لور.) سعبيله.

سپ: تعواو ، دەق. ــسيايە: تعواو رەشە.

سها: لمشكر، قوشهن. ــبود: سهرلمشكر.

سهان (هعورا.): سپی واش، سپی پات، رهنگیک به سپی بروانی، نعباتی، زەردیکیشه بعسپی بروانی. بی رەنگ، كهمرەنگ. ـــوبی تام: بيرهنگو بينتام.

سهاخانه: لمشكركه، لمشكريمز.

سهدار: لمشكردار، سمرلمشكر. ـ ي: لمشكرداري.

سهارانی: لهشکرگیری، لهشکر کهشی.

سهاره: سپارده. ـ يى: چتى سپارده، ئەسپاردەيى.

سهارتن (باک.): نهسپاردن، سپاردن.

سهارده: چتیکه به کهسیک نهسپیردرابی بو چاودیری، نهسپارده، گرک، تعلب. بعری کراو. ـ یی: نهسپارده یی، چتی نهسپارده و نهسپیردراو.

سهاردن: ئەسپاردن، دانانى چتىك لىەلاي يەكىك بىز نىورەي چاوەدىرى بكات. راسپارده. بەرىكردن.

سهاس: سوپاس، شوکر، ستایش.

سهسالار: سەرلىشكر، سەردارى لىشكر، سپادار.

سهسبزير: سوپاسبرير. ـ ي: سوپاسبريري.

سهاسکار: سوپاسبژیر، کهسیّکه سوپاسی کهسیّکی تربکات.

سهاڪ: سهگ.

سهاكۆ (نارى.): دىللىسەگ.

سهاگا: سرپاگا، هيّز، سپاخانه.

سهاناس: پسپورې سپايي. ـــې: پسپوريتي سپايي.

سهاه: للشكر.

سهاهي: پێشمەرگە.

سهایی: سرپایی، پیشمهرگهیی. نهسپایی.

سهه (جمیان کان زون): سهگ (باک) نمسیی سپی.

سههر: قەڭخان، سەنگەر.

سههرده: سپارده، نهسپهرده. نهسپهرده، برياک، پيٽچراوهوه.

سهمردن: بهخاک نهسپاردن،

سپەلنے (باک.): قالۆچەي داران.

سههنائ: ئەسپىناخ،

سههنگه (باک.): چووارپایه.

سههه (نام.): نىسىي.

سهههی (باد.): چتی زور چاک. (باک.) ړهندی، چهلهنگی، شـوّخی،

جوواني، شدنگي. ــ بوون: شوخ بوون. (باک.) ــ تي: جووانيتي.

سهر (باک.). باز، سەقر، ھەلْۆ.

سهسان: تريّى خورسک، تريّ کيويله.

سهلا: (باد.) خالخالک، (رموا.) درنخوشکه، به سیپهلاکیموه په بهبی كارى و نەخۇشى پىتر دەبىن، (خۇ.) فاتەرەشە، بىۋ ئەمــە نىاوى گــەلأبى

خووساو شعووړوژ دوو فينجان بخوړيتموه زور باشه، دهرديکيشـه لــه سـپـــــلّ پدیدا دهبی، پارچه گوشتیکی شینکاره به جهرگهوه به لای چهی

سهل: خالخالک، (باک.) دوی کولاو لمناو تووره کهیمک دهکری، کم خىست بۆرە پىنى دەڭىن سىل و كىشك لىەو دروستدەكرى.

سهله: بعدغه ک، بی نمه ک، نانکوویر، نانکور، کعسیکه چاکه ی له بعرچاو نىبى، پىنىنىزان.

سهڵفووت: (هدر. جا، زهن.): سدگ.

سهلهیی: به دغه کی، بینمه کی، نانکوویری، نانکوری، له بعر چاو نمبوونی چاكەي خەڭك.

سهلدار: تيروليمان، كەسىپكە گرفتارى نەخۇشى سىپلى بوربىي. ـــى: نەخۆشى سىڭى گرتنەرە.

سيلك: كُلْسيي.

سهلو (لو.): سهگ. ــت: سهگ، كسوك. مندار، مردار، گلاو، گلاو، _ تى (ئەردە.): كالأوى، ئارەكلى، حەفتارى.

سينوّك: سەگ، گلاّو.

سپلووويننك: داريكى ووشكى كموتووه، كه لىبدر كۆنى سپى هەلگىدابى. سيلّى لاوورك: معبدس لمه كمسيّكييه، كمه نهتمويّ و همميشم خوّت تيهه لقورتيني.

سهندک (باک.): سپنگ، نهسپنگ.

سهنگ: ئەسپنك.

سپۆن: ئەسپۆن.

سهۆنەكۆويلە: گيايەكە.

سهۆون (دەر.): ئەسپۆن.

سهه (باک.): نسیی.

سههڪ (باک.): ئەسپىّ.

سهيّ (باد.): ئەسپىّ، مۆريانە.

سهێتی: سپیایی، سپیاهی، سپیتی.

سهیده: کاتی بدیانی زود ، بدری بدیانی ، سبینه ، (باک.) ندلند ، که كىنارى ئاسمان رووناك دەبيتىوه.

سهير: سوپهر، سپهر، به تهني به کارنابري، ري سپير: ري بر-

سيێرراو: سپارده.

سپیکه: جووریکه له تریمی دهنسک دریدژی پیسست نهستووری سپی زور

سييڪهنم: تعسييي گهنم.

سهيندخ (همورا.): ئىسپىناخ.

سهينه (بار.): هزره، سپياتي. (باک.) سپيده. (باد.) دارقايه، داريّکه وهدر میوهی بدری. ــ ی چاو: (باد) سپیکاچاث، (رموا.) سپیلکی چاو، (همورا.) چهرمایی چهم، چهرمینه.

سپينهي هيلكه: بهشه سپيهكهي هيلكه.

سپيۆكه (باك.): جورره گەغيّكه.

سهيوون: ئاسپيوون. ــ ى: ئاسپيوونى.

سهیکه: جووره ترییهکی دهنک دریژی تفر نهستووری زور شیرینه.

سپیکفر (باک.): مسگفر.

سپى كربو: پاكراو.

سهی کردن: چهرمووکردن، تیّکول لیّکردنهوهی خهیار و پیواز و ثیتر. کمولکردن، گووروونی پیّستی گیان لهبمران. سمروپی خاویّنکردنهوه. ب موه: قاپ و مسی ژهنگاوی سپی کردنموه به قملایی.

سپيکردنهوه: گێچکاري کردن.

سپیله (باک.): شهپولی کهفاری. شهنهییکی دارینی دهنک باریکه چهرم له پهنجهکانی دهگیری.

سپیلے: جرورہ گرلّیّکی کیّوی و سپی و بیّ پهلّهیه. گلْهسپی. ماینی سپی بیّ پهلّه، سپی واش، نهسپی سپی. ((دوا .) سپی پیّن لای پیّشه وهی لوولاکییه له چرّکیه وه تنا پشتی پیّیان، لاره قاییّکهی لوولاکییه، که له لای پیّشه وهه، نیّسکی لوولاکییه. جیّگایه که گلی سپی بیّ وه کوو سی گوله کی ، که لهسه ریّگای رمواندزیّیه.

سپيلکاچافي (باد.): سپيندي چاو.

سپيلکا هێکی (باد.): سپێندی هێلکدی.

سهیلکه: جنووره مازوویه که پیّسته ی پنی خوّشنده کریّ. (بابا.) جنووره تریّیه که.

سهیندار (رموا.): تعسپیندار، سپی دار، سپیندار، چنار.

سپيواش: سپيلک، چتێکه کنمێک سپي بێ.

سهى هه نگهوان: رهنگهدرين له ترسان يا له بعر نهخوشي.

سهى هه نكه داو: رونك په ريويا له ترسان يا له به رنه خوشى .

سقا: هدلنان، به تعنى به كارنابريت، خوّ : خو هدلنير.

ستاد (ک.ه.): ئارام، هساراس، حساجمین. ئىلىسلاگرتن: هساراس ئىپملاگرتن. ھىدى. ئادان: ئارام نابوون.

ستاره: دیواریکی نزم و کونکونه به گردی سهربانیدا دهکری. نهستیره.

ستاریوون: نوستن. دامهزران، حاوانهوه، زورتر بوکهسیّکی بزوز و بیشهرم مدکا، دهدی.

سقارخانی: جووره کموایهکه وهکوو مراد خانی وایه، بهلاّم نمم نیّخه ناوه لّـمو چهسپتره.

ستاركردن: ئارام كرتن.

ستارگرتن: نارام گرتن.

ستارايهه لكرتن: ثارام ليهه لكرتن.

ستاف (باد.): تیشکی هدتاری، هدتار.

ستان: مرازیکه به دروای همندیک ناوانسوه دمنری دهیکاته ناوی شووین وهکوو: کوردستان، دارستان، گرنستان، بیستان.

ستعنمن: ئىستاندن، سەندن، گەلىپىك جاران بۆنىي زور وخورتى ھەيـە. ــــ موه: ئەستاندنموه، چېيشت ئەسمر ئارورگ داگرتن، سەندنموه. -

ستانك (باد.): زەردەوالله.

ستعيش: پيهه لکوتن. ـت: هه لنان.

سته (باک.): نهستی، چهخماخ. ـ و بهرد: نهستی و بهرد.

ستمرك (رموا.): پيرك، همرزا لا. ميزى لىسمر نووسين.

سهی: رهنگی سپی یا چتی سپی و بی پهله. چوړ، چهرمگ، دژی رهشییه. (باک.) نمسپی. (دهل.) چهرمی، (ههورا.) چهرمهک، چهرمیک، (دهر.) چهرموو، (جا.، ههورا.) چهرمه، (زهن.) چهرموگ، (باک.) گهرور، سوّل (سپی و سوّل)، جووره رهنگیّکه وهکوو تهرزه و مهرمهود.

> رەنگى بەفرى سېييە. سېيىڭ (باك.): سېيار.

سپیان: مسنر و گزشتی مسنر، دژی سیاو. مسنر و بسنران، (دهوا.) سسی. گوشتی سن: گزشتی مسنرو به رانان.

سپيلو: دەرمانيكى ووردى سپييه له قىدلايى و هينىدى چىتى تىرى دروست دەكەن ژنان روى خۆيانى پى جوران دەكەن، سپياث. هيلكه وشقرباو. ـــ كردن: سپياو له دەم و چاو هالسوون.

سپيلوؤكه: هيّلكاو، هيّلكه و شورباو.

سپياهي: سپيايي.

سهیعین: سپیّتی. معبىس له شیر و ماست و دو و كعرهیه.

سهی بوون: سپی هه لگهران، ترسان. ــــهوه: کالبورنـهوهی رهنگی کـهل و پهلان.

سهی چات: رونگ سپی، رونگیکه به سپی بروانی، سپات.

سپیتاهی (باک.): سپیتی.

سپيتك: (بيت.): كەڭبەشە، كەربەشە.

سپیتی: سپیتاهی، (باک.) سپیتی.

سپيچهروک (باک.): رەنگزەرد.

سپيچهلۆك (باك.): رەنگ زەرد.

سپيچڪ:سپيندي هيلکدي.

سپيچۆلك (باك.): سپى چڵكن.

سهیدار: چنار، نهسپیندار، پهلک.

سپیده کوّقوه: سپیّدهی بهیانی زوو له رووی نموهوه، که کوّتر بهیانیان زوو له خمو بیّدار دمبیّتموه دمست به گمهگمی دهکات بوّیه پیّمی دهلیّن سپیّدا کوّترا.

سپيده.

سهیدجاند: رووناکیه که له پیش به یانیاندا به رز دهبیّته و بق ناوه راستی ناسمان.

سپید پههنا: رووناکیه که دووای سپیدبالا به ناستی تاسماندا پهخش دیمی.

سهیدارنکه: نهخوشی و نازاریکه تووشی دهغلان دهبیّت.

سهیروّژ: روزیّکه هدتار کهمی به دهرهره بیّ یا له بن ههوریّکی ته نکی سپیداییّ.

سپيسنڪ (باد.): پەرمسلىركە.

سپيڪ: سپينه.

سپیکاچاف: سپیندی چار.

سهیکاد: کهسیکه ناو ژوور و ههیوان و دالانان گیچکاری بکات. سی: گیچکاری ناو ژوور و نهیوان و دالان و بیلایی و نیسر.

سپيکا هێکێ (باک.): سپێندي هێلکدي.

ستۆبەن (باك.): گەردنبەند، تۆق، قەلآدە.

ستۆپاريز (باک.): شاڵگەردن، ملپيّج.

ستۆك (باك.): مل، ئەستة، تەنها بۆبى گيانانە.

ستۆكهوه (باك.): جوړره بوزوويكه.

ستۆھ (باد.): ئىستۆ، بۆگيان لىبىران.

ستوو (زا.): ئىستى.

ستووخووار (باک.): جورره گفینکه.

ستوور (باک.): ئەستور، بەتىن، قايم، مەحكەم.

ستوورههن (باک.): شاخ، قرّج، (باک.) قلورچ.

ستووری (باک.): هيز، تين، زور. ـ ليکردن: زور ليکردن، سرويند بو گهراهی خوراردن. ئەستوررى.

ستووفدان (باک.): له ناستودان، گاواهی دان.

ستووكوور (باك.): ناستق، گاردن و مل، ستوكور، پژمل.

ستوون (باک. ، بار. ، رەوا.): كۆلەكە، ئەستوندە، رىزە نووسىنىكە، كەلـە سەرشان بيتە خورارى.

ستوونه: كۆلەكمەي رۆژى واتىه ئىمو تىشىكەيد، كىه بىد رۆچنىمو كونىي سهربانیدا شور دهبیتهوه ناو ژووری.

ستوونده: سترون، نامستونده، چطهگه، نامستونده دریژه کانی رهشمالآن و نىدىكە، ھەسرون، دىرەك، كۆڭەكە.

ستوونی: چتی راستی قیت.

ستووهاتن: هدراسان و سدخلَّات بوون.

ستيّر: ئىستىرى ئاوى، ستيرى ئاوى. (باد.) ئىستىرە.

ستيره (باک.): ئىستىرە.

ستيّرِڪ (بار.): همرزال، پيّرِک.

ستێړک (باک.): سندووقيّکه دهغڵي تيدا هالدهگيريّ.

ستيرناس: ئىستيرەناس.

ستيرنياس (باد.): ئەستىرەناس. ــى: ئەستىرەناسى.

ستيرين (باک.): ئىستىرەيى.

ستێڤلۆك (باك.): مشكەكووێره.

ستيل (كه.): حدوز، كرگاي ناوي.

ستید (باک.): شایان، شیاو، ووریا.

ستيوور (شک.): ئىستيورر.

ستى: نيوى ژنانه.

ستينڪ (باد.): کوڵهکه.

ستینک (همورا.): شهنکه سروره، ژهنگهسروره. (باک.) زهرگهته.

سج: زج.

سجاف: پهراويزي كهواو چتى تر.

سجفتهنك: دست تعنك.

سجهماد: جروره ماريكه له تيره مار درير ترده ، همركاتي رقى همستي خوى داري بهقه گوريسيکي. ستهكان (باك.): ئيستيكان.

ستهگان (باک.): ئیستیکان.

ستهم: نازار و سزا به نارموا، بیدادی به زور. چتی گران و بسه نسرک،

ئاستهم؛ بعشعوى بعفر و سعرما زور ستعمه بيمعدهري.

ستهمديده: كسينكه زور ستهمى لي كرابي.

ستهمکار: کهسیّکه زور ستهم بکات له مهردوم، زورکار. ــی: ستهم و

زورکردن به پیشه.

ستهمکردن: چرووساندنموه، زیان و ثازاری نارموا بهم و بعو گهیاندن.

ستهمكهر: زوردار.

ستهنک (باد.): زەرگەتە.

ستهو (باد.): ئىستى.

ستهوور (باک.): بيبهر، نهستيوور، بروولاخ و ناژا ليک به کاردهبري، که

زاوزویه نه کات و نمزوک بی.

ستر (باد.): پەيرە.

ستران: (باک.) گۆرانی، بستره. (باک.) بیتر: گۆرانی بیتر. بیتری:

گۆرانى بىترى. ــ اندن: گۆرانى كوتن، تىپەللىكردن.

سترانقان (باک.): گۆرانى بيّر. (باک.) ــى: گۆرانى بيّرى.

ستره: جليسقه.

سترد (ژا.): ندردیوان.

سترده (تاميّ.): ندرديوان.

سترک (باک.): چریّش.

سترو (باک.): شاخي وولآخانه، ستروو.

ستروه (باک.): شاخی گیانداران.

ستره (باک.): شاخي وولاّخان، قوّج. دړوو، ستري.

ستړی (باد. ، باک.): درک، دروو ، تووتړک، (دهر.) درهی.

سترى به نوق (باک.): گیایه کی کیوییه.

سترى بهنؤك (باك.): گيايهكى كيرييه.

ستړی بړک (باک.): دړووکهر، داريکي دووپهله دړکې پې دهکيشريتهوه و دهشكينريتموه.

سترى مشك (باك.): گيايهكه.

ستړين: ئىسترىن.

سترین (باد. ، باک.): گزرانی گوتن.

سترینگهه (باک.): بهندهر، دهربهند.

ستك (كرد، شوواد، كه.): سەيدوكه، كيايدكى بىھارىيد لـ كاتى جر

دروونیدا به کاربیت هیشووداره و شیرینمو دهخوری.

ستكر (باك.): ئيخه.

ستل: سدتل.

ستماندن: هالوهشاندن، ويرانكردن، بيدادى كردن.

ستنگ (باک.): زەرگەتە.

ستۆ (ئەردە.): ھەراسان. (باك.، باد.) ئەستۆ.

سجل: دادنامه، سكالآي گشتي.

سجووق: باسووخ، باستیک، جووره شیرنیاتیکه له دلاشاو و نیشاسته و بادامی دروستده کری و دریژکولهیه جارجاریش له نیشاسته و شیلهی تریی دروستده کری و پره له کاکله گوویز.

سحاله (لو.): ئاردەبرنج.

سخ: سفت.

سخان (لو. ، فه.): ئيسك.

سخمه: سوخمه، سیخمه.

سخولمه (که.): سیخورمه، نقرورچک، لهتهنیشت یا له بنههنگلدان به مست.

سخيف (باک.): جنيّو، جوويّن.

سدان (باک.): سندانی ناسنگهران.

سر (باک.): سروه، بای هیدی و سارده. (دورا.) کیوی.

سې: به تهنها به کارنابری: دهسته سې: دهست خاوین و ووشک که دهوه. (زا.) بای سارد. (خق. ، همو.) که مره ، رچ. رچاو ، گونه ، تهزیو، رچیاو، بیه هست بق نهندامیک به کاردهبری، که له به سرسه ما و سؤله بی ههست بووبی، چیو، بومار و دووپشک و زهرده والهش به کاردهبری، که له به سهرمان قهسری بی. تهزیو. کاس، کیژ، بی هؤش.

سران: ئىستران، پاک كرانموه.

سرافلفهوه: ئەسترىنەوە.

سې (ك. ، ، دهر .) : ك ممره ، (ه مورا .) گ ممړه ، پ مين و شياكهينكه بعسمريه كدا پهستراويي . (كه . ، همو . ، بابا .) نوبه ، نوره ، كايه .

سرِ هدهوه: سروكاس.

سرهفتن: سرهوین، نارام گرتن.

سردمار: قولْموديباب، مىشكەدد، مارى كتكى، مارىسر.

سردمو ك : پووچىل، قرپوك، بى مىده بەكاردەبرى. قىزرەى دوسىكە لـ د زستانيدا لەجياتى سماقى لەچىشتى دەكرى، ھالد.

سرهوان: حمسانموه، سانموه، ثارام و بیدهنگ و مات و ثاسووده بوون و ثارام گرتن، ئزقره گرتن، سرهوتن، سرهوین، سرهوگرتن. ــ هوه: حاوانموه، داکاسان. ــ دن: حمساندنموه، ثارام پیگرتن، تی سرهواندن: نقوورچک لیّدان. ــ دنموه: ثارام گرتنموه.

سرموانن: سرمواندن.

سرهون: نارامی، ناسبودهیی؛ نهخترشه که نهمشه و سبی نهبود؛ واته نارامی نهبود. سکردن: هیدی و هیتمن بیوون، حلسانه وه. سگرتین: سرورتن، حلسانه وه. سن: ههدادان، نارام بیون، نارام گرتین، سرووان، تهبتین، هیدی بیوون، هیه لکردن، روّته فتان، روّتفتان، روّته فتین، حلسانه وه، راکه وهی.

سرهوین: سرهوان، سرهوتن، نارامگرتن.

سېپووون: تعزين، قەسران، قەسرىن، قىغلىن، كەسسىرەبوون، قرمسان، قسرمان، لەگۆ كەوتن. سەرە: قسرىن،

سربیننک (باد.): (باک.) سربینتک، قمراخی نوشتاوهوهی جل و بمرک و ثیتر.

سريات (خوّ.): تلّته.

سرهه: قسدکردن به ژیر لیپوده بوتلودی، که کهس گوویسی لی نسین، سرپهسرپ، سرته.

سرپهري (باک.): جووان.

سرپه سرپ: سرتمسرت، سرتدي يدک له دوواي يدکتري.

سوت: دوّل، دەرەى نيّوانسى دوو كيّسوان. (هسەورا.) دړوو، دړك. ـــه: پسمپس، چرتـه، فسكـه، (هـمو.) چپـه، چرپـه، چفـه، (هـمورا.، بابـا.) سركـه، سريوه، پچـه، سرپـه. ــكردن: چرپاندن، چپاندن.

سرتهسرت: چفهچف، پسهپس، فسهفس، چپهچپ، فسکهفسکه، سرکهسرک، (بابا،) چرپهچرپ، (روژو،) پچهپچ، چرتهچرت، (ههو.) چپهچپ. کردن: پسهپسکردن، پسپساندن، به نهیشی یهکشر دوواندن. سرقی: دژواری، هیشکی.

سرخیجه: سووریژه ، سۆرکه.

سرد (زا.): گیانداری سرک.

سردى (ھەورا.): پەيۋە، نيرديوان.

سردین (زا.): کموتنه ناو قعف و گوڵی گهنم و جنو دانمویّله.

سرشت: سروشت. ــى: سروشتى،

سرفتن: سرهوتن.

سركاسن (تمرده.): ړهنگيكي ړهشه كموشدروو له سركه و تاسن دروستي دهكمن و چمرمي پي ړهشدهكمن.

سركانلن: چرپانلن به گوريي كاسيكيدا.

سركانن (ئەردە.): سركاندن.

سرکه (موک.): نافاترش، سهک، ناویکی زور ترشه له میوه و چهند جروره تریّیه که دروستده کریّ یا که شموولیّ تریّ دخهن نافترشی دهبیّته سرکه. (بابا.، ههوراد، که.) سرته، سریه، چپه، ووته ی بیّ دهنگ و هیّواش. روبی ههنار، قاتوّلی، روبهنار.

سركاسىرك: سرتىسىرت، (رۆژ.) پچىدىچ، سرپىسىرىى زۆر، مقومقىق، وورته وورت.

سركهوان: سەرگوويلك، سەرەنوويلك.

سرکهی دوساله: معیاس له رق و قینیکی کونه، که له دلدا ها و ماینته وه.

سركهین: هموری، جووره هموریتکی گولداری نافره تانه له ناوریشمی دروستده کریت له سموی دههستن، رهنگی وه سرکهی ده چی. رهنگی چتیکییه وه سرکهی ده چی.

سپكردن: قرماندن، بيهمست كردن، له گۆخسان، قىسراندن، قىمفلاندن، تىزاندنى ئىندام بىسمرما يا بىمدەرمان. ــــ ەوە: سىمرھاووردن و بىردن، رامان، بىركردنموه.

سرڪ: سرت.

سرگوم: سەرگىم، ئارارە، دەربەدەر. ـى: ئارارەيى، دەربەدەرى.

سرمه (باک.): سوورمه، کیل. سیرمه له قهیتانی به سیم و سیم چاده کنن. سرمهی زدرد و سپی ههیه.

سرمهسرم: غهلبهغهلبي دانيشتگايان، همراو هوريا.

سرمهکری (باک.): سرورمهکرار.

سرمک: سلموّکه، گیایه که هیّندیّک بلّند دهبیّ ر به سرور کراوهوهیسی دهخوریّ.

سرموضه (سرورر، دزه.): قورهی ووشک کراوهوه بوچیشستی، سیرموک، هاله.

سرمیج: حسیرو هموژگ و هنژالیکه، که لهستو داری داره رایسه داده ریت.

سفن (باک.): هيزي راکيشان.

سړنا: زوړنا.

سړندک: زوړناتک، گيايه که.

سړناژهن: زوړناژهن.

سرنلوهسار (ئەردە.): چەقەندى ئاشى.

سرنج: سعرنج.

سرنگيا: سانير، سارين.

سروار: ریتاله، شیاکهی تهر.

سروان (که.): له پړړالیدان، له نه کاو تیسرواندن. ــ دن: تارام کردن، پایهدارکردن. ــن: سرواندن.

سروه: سریوه، سر، سرور، هاتنی بایه کی سروک، شنه، شنهی بای، ده نگی بای، ده نگی بای، ده نگی بای، ده نگی بایه کی له سهره خوّیه. ده نگی کی تازه په ، سروسه کردن. ده نگیّکی سروک و ههستیّکی زور سروکی پیّیان و چتی تره، بای فیّنک و هیّواش. سروّک: سهرمابردوو، بهسهرما قهلّس، سر، سرپوو، دهست و پیّ چوو، کهسیّکه ههمیشه سهرمای بیّ.

سرۆنده (باک.): سەربيّنک.

سرووج: شاریکی گچکهی کوردستانییه له پرژاوای شاری رهها (نورفه) یه دهشتهکهی ناوداره نیلی بهرازی لییه.

سرووت (همورا.): پهڵخوړ، پاش تاخوّړ، (همورا.) پاش تاور، لاسکی گهنم و جوّ، که نهکرابیّته کا.

سروود: گۆرانى نىشتمانى.

سرووش: فعرمانیّکه به هتری فرشته وه له خود اوهبیّ بـ قرییّغهمبـ مران. سرووشت: سرشت. (هعورا.) ـ ی: خورسکی، سوروشتی.

سرووم (باک.): پڙپهي لاري کيوان. (باک.) بزنيّکه گوريّيه کاني ليّـک ننگ

سریّش (که.، همورا.): چریّش، بنه گیایه که ده کوتریّ و به ناو ده گیریّته و بریّس (که.، همورا.): چریّش، بنه گیایه که ده کوتریّ و به ناو ده گیریّته و بریّشک: (پرهوا.) نمسریّشک، کوویه و کوویه لله یه له چریّشی به م جووره دروستده کریّ: تروره که ییّکی له گلّ یا له پشکل باش ده ناخننه و ه چریّشی گیراو مودی له دهوری هملّده سوون، که بیانموی نمستوور بیّ چهند

قاتی لهسهریه کتری تیهه لدهسوون، که ووشک بوووه ناوه روکه که گی روده که نو تووره که کهشی لی ده ردینری، نمو کووپه لهیه له بابه تباشی و ره قبی و قبایی و سووکییه وه بسی هاوتایه، هسه نگوین و رون و دوشساوو دانمویله ی تیده کری.

سرێشلهمه: كارى ناپرخت ر جهڵغهمه.

سړى (موک. ، برا.): سعرا، ساردى. بى هەستى، نـه جوولانـموه و لـهگۆ كـموتنى پـهلى مروّ و هـمموو گيان لـمبهريّكييـه لـه سـمرمان يـا لــه بــمو دەرمانى بى هـستى.

سړی سفرما: سهختی سفرما.

سريشم (ئەردە.): ـى ماسى: غرا.

سپین: فم کردن، لووت خاویّنکردنموه. نمستهین، پاک کردنموه، لابردن. سسپین (بـاک.): چهـِـن. ـــهوه: نمسـتهینموه، دوبــاره ســهین، (دهر.) سپاندنموه، نمستهینموهی نووسراو.

سرينچك (ئەردە.): سنجور.

سرينچكهتاله (ئەردە.): جوورە سنجوويكه.

سریوه: سروهی بای، شنهی با. سرته، چرپه، همسته، سروه. جریوه.

سریوهسریو: دهنگی نزم و بیّ تینی بالّنده و بیّچموه بالّندانه لـه شمویّدا. مشکیشـــی دیّ.

سزا (همورا.): تؤلّه، تازار، دامان، دهردی سمری، جمزرهوه، سمره سوری سموری، جمزرهوه، سمره سووری سهوری سهدان داخواردن. سخواردن: داخ و خمف مت چرونمدال سوادان: (همورا.) سزادان. سده: ثازار و تمشکه تجمه کردن، تازارد شایان، شیاو. سوادی: شایاتی، شیاوی.

سزک (جا.): (جا.) تاماو، دلای کولاّوی پالیّوراوه، که شیریّری لیّ گیرا به ناوهکهی دهلیّن سزک: ثاوی پهنیرییه، که دهکریّ به لـنرک. گیرا به ناوهکهی دهلیّن سزک: ثاوی پهنیرییه، که دهکریّ به لـنرک. سزگ: زهرداویّکه لـه رووی دلای رادهوهستیّ. ــ او: ثاوی دلایهکییه شیریّرهکهی لیّده رهیّنرابیّ.

سزيان (زهن. ، كال.): سووتان.

سـژ: زچ، (هـمورا.) سـچ، داعبايهكـه لـه قړنــووى گچكــه تره بــه مالاتــان وەردەبى و لـه پاشان دەبيتـه ميتشهسهگانه.

سس (فه.): سست، خار، سووک، بی هیز، هیواش.

سعه (تدرده.): سستهک، فش، خاکی سست.

سست: خاوو خلیچک، خاولیچ، (باک.) برانگوه، بعرانگه، شل، خاو، نموم، منوخ، تهپ، تعنیمال، تهوهزهل، بیّکاره، دهست و پسیّ سپی، لمسعرهخز، بعکارهخز، لمشگران، دهستاژد، بیّ دهست و برد.

سستههه نه: تهنیه ن، خاولیچ، خاوخلیچک، خهمسار، خهمسارد، کهسیّکه له کاروباریداسست و دهسته پارچهیّ.

سسته ک: زهری و خاکی فشمال، زهرییه که خاکه کهی رزیو و فشو لُبی و بی بمرد بی، که ناوی لی نری له بمری نم وواو هممووی قووت بدات، زهوی وا به کاری کشتوکال نایمت.

سست بوون: خاوبوون، تدیرین، نهمانی تهووژم و دهست و بردی. ـــهوه: خاوبوونهوه، (که.) سستهوهبوون.

سمتړۆ: كىمړړ.

سعتكردن: ندرمژاندن.

سعتى: تىنبىلى، خاوى، تىمىلى، تىموەزەلى، تنانىدە، كاسوولى، پز، خليچكى، فىسەكى. كردن: خستنه پشت گىووى، بىه جى هىشستنى كارتكى بە قىستى يا لىبىر لىبيرچوون، خۆتى نەگەياندن، گووى نىدان. سمۇش: كىل، گىرد.

سعنيّ (باک. ، ژهن. ، سوور.) : سيّ (٣).

سسى: سستى، تەنبەلى، خاوى، سړى، بى ھيزى، گەوجى. (باد.) تۆوى كەنگرىيە درواى جووتىكردنەرە و برژاندنى.

سعيارڪ (باک.): سيسارگه کهچهڵه.

سميانگ (باک.): بالندهييّکه.

سغ: سخ.

سفر: پیست و چهرمی گیان لهبهرانه، که تهنک و خراپ بی به لهشییهوه. سف (باک.): ههر، تهنها، تهنیا.

سفت: (رموا.) بۆر، پرچنرانی پارچهیه، پارچهی توند چنراوه، که شاش نبییّ. (باک.) گهند، خراو، خراپ، ساده: بارام سفتی دینه: واته ساده دینه.

سفتلح: فروشتنی چتیکه یه که مجار سهر لهبه یانی، که شتفروشیک به پارهی دهستی بفروشی.

سفته (نمرده.): چاپلووسی، مرایی. (ژاوه.) سووتاو، برژاو. (نموده.) چتی سوو اوهوهی لووس و سوو اوهوه. (نمرده.) قوړی توند و پهیت. ... وبوون: سفت بوون.

سفتموكردن: سفت كردن.

سفت بوون (ئەردە.): سەخت بورنى چت.

سفتک (باک.): جووره ترییه که.

سفتكردن: پر و بور چنين.

سفتو (باک.): سفت. (زا.) چتى بوگلن.

سفت و سۆ: ئیّش و ئوفی برینان، کفت و کو، سفت و سوویّ. ــت: کفت و کوّ.

سفت و سۆڭ: چتى زور سفت.

سفت و سووی: نازار و نیشی برین و نه خوشی؛ ده رمانه که به جاریکی ـــی نازاره که می شکاند.

<u>سفتهۆنانەوە:</u> سفت ھۆنينەرە.

سفتی: توند و بوړ و باش چنرانی پارچه.

سفتیچک (نمزده.): گیایهکی تمری شیرداره.

سفوه: (باک.) پیده که ر، خودان، که ولّی نانی، سه خردان، سوفره، چتیکه راخریّت و نانی لهسه ر بخوریّت، پارچه تنراویّکه له جیاتی مجوّعمه بوّنان لهسه ردانانی راده خریّ.

سفرهبره: جروره قالزچهييكي رهشي خيرايه سفرهي كوندهكات ،

سفرهچی: کهسیکه به سهر سفره رابگا ، خودانچی.

سفره داچنیاگ: سفرهی چنراوهوه.

سفره مار (کۆ.): کووێرهمار، جووره مارێکی کورتی کووێره لوٚچێک لـه زگیدا، که برسی بـێ ناوهڵـهی دهکاتـهوه مێـش و داعبـای لێ دهنیشـێ پێکیهوه دهنێتهوه و دهیانخوا.

<u>سفرهماسی:</u> جووره ماسییهکه.

سفرهی چهرم: سفرهییکه له چهرمی خوشکراو دروستدهکری.

سفوهی فه مطیّیان (تسعرده.): همشت نمستیّرهن، لسه نیّوانس نمستیّرهی دووپشک و تعرازوددایه. سفرهی همتیوان، سفرهی دهرویّشان.

سفونه (باک.): سفک، (موک.) سووانده، له کهنار بانان دروستده کری تا نار به دیواریدا شوّر نهیتموه.

سفری (زا.): بهردستینی چهخماخی تفعنگی شینکه، که دریژکولهبی.

سفک (باک.): زوربلی، چهنمسووک، چهنسباز، (باک.) سفزنه.
سثینهک، سفر بالوچکه یه که سفر دهرک و پهنجمران دروست دهکری تا
بارانهیان وی نهکفوی. (بابا.) ههیوانی خانووی یهکنهوم.

سفکی: سووکی.

سفلیس: کفتی، بۆبک.

سفن: دەستارىد، بنج و بناوانى ھەمور چتىك، جوهر، ماده.

سفى (ئەردە.): سپى، چەرمك.

سفيده: سپيّده.

سفۆرى (بك.): سنجاب، كەرڭىخىشسەلسە پىسستى سسەگلارى دروستكرابى.

سفير(ع.): باليوز، ئيلچى.

سقده (باک.): سابات، کهپر. سهربانووچکه سهرده رک و پهنجهران. سهرده رگای خانوو، که به خشت بهرزده کریته وه.

سقمفك (باك.): بالندهييّكه.

سقسقیلک (باک.): جووره چۆلەكەيىكى رەنگىنە.

سفک (باک.): داردهست. (باک.) سروک، ناسان. بیوون: سروک برون. کردن: سووک برون. کردن: سه گورجی تونندوتوّل. سبرد: به گورجی برد. اهی (باک.): سووکیّتی.

سفکبار (باک.): سووکبار، بارسووک.

سفکی (باک.): سووکی.

سفنک (باک.): گسک، گسکێکه به پشتی گادا دهێنرێ بر پاک کردندوه. ــکرن: گسک لێدان.

سقۆك (باك. ، ژەن.) : سماق، ترش.

سقووری (باک.): سمزره.

سشی: پسهردهی پیسستی، سسهوه تهی پشستی. (بساد.) کهیسهک، پسووش و په لاشینکه لسه سساوار و برنسج و جسوّو ده خسلّ و دانسی کوتسراو و بسهباکراودا ده مینینیتموه. (باد.) لمواشه یه کیشه برّسه گان له که په کی دروستده کریّ. هشیان (مام.): سووره ساقه، فهرخه یینکه هیّشتا په پو بالی ده رنه کردبیّ و لمشی همر گزشتی سوورو پووت بیّ.

سقيعنگ (باک.): چۆلەكە، پاسارى.

سڤيڤڪ (باک.): گومان، دوو دڵی له چتێکا.

سفیک (باک.): میچ، بنمیچ.

سكنفوو: جروره يارييه كه پشكريه ك نارور به دهرزييه ك و تاري دهزوو هملده واسري به بن ميچى، چهند كهسيّك له دهوره ي فسووى ليّده كهن، همريه كه بعره ر رووى نعويتر.

سكماك: زگماك.

سكن (كه.): زگزل، وورگن، سكزل.

سكنانهسهر: زگ لىسهر دانان، مىبىس له خوو اردنى چتىكىيىد به هەلمەت و ئىشتىا و ئارەزووھوە.

سكور: ملى كياندار.

سكورت: ئەستۆ.

سكورد: سكور، نعستق، مل، پژمل.

سكوزا: زاوزي.

سك و سمودا (كه.): كهيف ر ناههنگ.

سكوور: ئىستۆ.

سكار: سيغار، جكمره.

سکووم (باک.): ړوو، چاره، ړوخسار.

سڪووم(باک.): بندخوو.

سڪين: پيٽوهبووني سنگي نيٽر و مي.

سل: تەپكە، ساق، تەپ، تەپە پىسايى، تەنها بۆساقە گروى مرزقان ر سەگ و ئىترىش بەكاردەبرى، كە ئەستوور و دریژكۆللەيە. (باك.) سلّ. سلّ (باك.): تورړه، زيز، تۆراو. سرك، رەم، چلّەكـە، سلّەمە. تـۆزن، تۆسن. ئەنگر.

سلار: تخيّل، بدلادا.

سلاربوونهوه: كموتن، منداربوون. مردن، پيراهاتن، بملاداهاتن، تلور بورنموه.

سلاركردنهوه: دريّركردن، مراندن، بهلاداهيّنان.

سلاف (باد.): سهلام، روزباش.

سلام (ع.): شهگگه، هممور كاتيكتان باش.

سلامانه (نعرده.): دیاری.

سلاو: روزباش، هممرو کات باش. ثمر پارچه بمرد یا چتمیه، که ده خریّته سفر ثمو چتهی، که به تمرازوو ده کیّشری تا له سه نگه که قورسترییّ. سلاود نهوه: چت یا بمردیّک له نیّو ته رازوونان تا دابیّ، ثهر لنگه

صور ازروهی، که چتی فروشیاری تیده کری، که دابی ده لین سلاوی داوه، بهلان که دانه یه ت ده لین سلاوی نه داوه تموه.

سله (باک.) : زلله ، شەقەزلله ، دېيّژن مىن بدەستى خوە شەقامەک لىه رووى فەرھاد خست.

سلەزەوە (ھەررا.): باپشكيو.

سلّهمانهوه (كه.): سلّهمينهوه، ترسان، رهوينهوه.

سلهماندخهوه: ترساندن، به ترساندن کشاندنه دوواوه، رهواندنموه.

سلّهمه (د.): بسلّمينهوه، رهم، گوريّز، چلّهكه.

سلّهميانهوه (تمرده.): سلّممينموه، چلّهكيانموه.

سقینه (باک.): سابات، که پر، سفک. سه ربان و سه رپوشی ده ره وی په نتیجه ره و ده رکانه یو پاراز تنیان له باران.

سقان (نعرده.): ئيسقان، ئيسك.

سقلو: سدقار ، جووره دهرديكي وولأخانه.

سے (بابا.، همدورا.): زگ، (همدورا.) لندمه، همورگ، كمدك، ثمشقهمه. (باك.) ناشيرين، ناحاز، دزيّر له همدور چتيّك.

سكاسن (ثمرده.): سركاسن، سركهى تاسنى.

سیکالاً: گازنده، گازانده، گلیهی، دهردی دل، دهردی دهروون، داخ و

خدفدت. گفت و گق، وو تووویژ، وو توو ویره.

سكالأنامه: نووسينيّكه داواكاري يان سكالأي تيّدا نووسرابيّ.

سكالا هه لرشان: دەردى دلى خۆكىرانموه.

سكانن (ئەردە.): چەسپاندن، جنيودان.

سك نيشه: زگ نيشه، نازاري ناوزگ.

سکه: دراوی زیریا زیو و کانی تره. ــ لیندان: دراو دروستکردن. بزمار. (جنبا.) نمو تووکه به رووکاری دهرورهی لینری خوو ارورهیه.

سکهدهس: سهگ دمست.

سكفية (كه.): زگمرة ، چاوبرسي، زكبرسي، سكدراو، زگدراو.

سكەشۆرە: زگەشۆرە.

ستعصوره. رئيسوره. سكفف (تمرده.): سفك، سمريران.

سكهل (همررا.): پۆلىرو، سكل.

سكهليدان: دراو دروستكردن.

سكهنجهبين: خزشار يكه له سركمو ههنگوويني دروستده كري به تايبه تى بـ ق به ريمستكردني نهخوشي رشانموه (تاعون) و كوليره.

سكەنجەمىن: سكەنجەبىن.

سكبەردان: زكبەردان.

سکپ (نمرده.): داری گریژهندی دهرگا. (نمرده) ناستاند، بمردهرگاند.

سكهدٍ: زكيرٍ، ئاووس. ــ بوون: زكيربووني ئافرەت، ئاووسبوون.

سكجيس (باك.): پاڵوينه، پارزهن.

سکچوون: زگچرون.

سکداد: زگدار، تزلدار، ناروس. (که.) چهکی نهنباردار وهکوو قهسهلی کوردی. هی: تزلداری.

سكلىداو: زگدراو ، زگبرسى ، كيان لىبىدرى زورخور .

سکر (که.): دیواری جزگه و قمراخ ناوانه. (باک.) پیتشگرتنی ناویکییه

له به یانی ناوه که بن همستانی بن شوو ینیکی به رز ، به رهه لست.

سكرۆيين (كه.): زگچرون، رهران بوون. فيړاندن، فيړكاندن، سكچرون.

سكزل: زكزل.

سك سووتان: معبدس له مردني منداله.

سكف (ندرده.): سكب.

سڪ ڪردن.

سكل (جا. ، همورا.): پشكر، پۆلووى ئارور.

سلهمینهوه: سلهمانهوه، (که.) هه لسلهمانهوه، که و تنه ته لاسکه، کوتووپر پاشهوپاش گه پرانهوه، ترسان، خو کیشانهوه بو دوو اوه له ترسان. بو ههموو گیان له به ریک به کارده بری به تایید تی بو وو لاخ و ناژال و نتجیدان.

سلموهچه: جروره نهخترشييه كه له ثار الآن دهدات، خور اردنيان بـ ق قروت نادريّت، ده چيّته نار گروپ و ددانيه و ه

سلّهوه جیّ: جووره نهخوشییّکه له مهر و بزنان دهدات، کیسه یهک لهژیّر مل ولاچهنهگهی پهیداده بیّت ههرچییّکی بیخووات ده چیّته ناو کیسه کهوه و ناچیّته نار زگییهوه. سلموه جه.

سل بسوون: کموتنه تملاسکه، سلکینی، مانگرتن، توران، زیزسوون، غمیدین، خمیدین، مانگرتن.

سلى (ئەردە.): مرزڤى تەنبەل، پڵپ، تەۋال، تەمەل.

سلهات: (خق.) سرپات. تریّ و یا تهماتهیه که له دووای کوشرانیان به تلّه کهی دهلّیّن. تفر و تلّه ی چتی کوشراوه.

سليهك (زهن.): تلَّته.

سلتان (ړهوا.): نيوي قووني مرويه، كوم، كومي.

سڵتانسهر (ئەردە.): تۆقەسەرى مرز قانە.

سلسان (باک.): كۆمەڭد، ئەنجومەن.

سلماردبوونهوه: منبس له مردنه. -

سلماردكردنموه: معبهس له كورتنه.

سلسمردەوەبوون: سا ساردبورنەرە.

سلسله: زنجیر، زری.

سلسله: پویله و پلپلهییکی ژنانه له خویانیان دهدهن.

سلسلک (باک.): تمرزهی سروک.

سلف (نعرده.): تليدي چت.

سلّق: زلق، گيايه كي گهلاّپاني بنكداره، دهكريّ به چيّشت.

سلّقاو: كىسكاو، شۆرباوتكه له ناو و سلّق و گۆشت دروست دەكرى.

سلّقى رووت: بۆمرۆى بىلكەس بەكاردەبرى، دەللىن سىكۆرەكور سىلقى رورت رايە راتە: بىلكەسە.

. سلک (زا.): سلّق. (باک.) چعوهندهر.

سلكەسىي: چەرەندەرى سپى.

سلكەسۆر: چەرەندەرى سوور.

سلْكردن: تەپە گوريەك كردن. سلامىنمود.

سلكين (باك.): سلّ بوون، تۆران.

سلّمكه: سلّموّكه.

سلمکه، که لهگهال نیسسک یا ساواری لیّنری بو پاگرتنی زگچوونی سلمکه، که لهگهال نیسسک یا ساواری لیّنری بو پاگرتنی زگچوونی زورباشه.

سلۆپى (باك.): شيرنيات سازى.

سلۆرت (كه.): بى كارە، دەست بەتال. بى دەمار، حيز، خاو.

سلیّها: نیّلیّکی کورده و ناوداره ل هیّلا باژاری فارقین دکه ثیّ.

سليقانه: هززيكى كورده له باديناندا.

سلیمهنی: موورووی سلیمانی، جووره مووروویه کی پهشی پانه دیّغیّکی سپی لمناوه پاستیدایه، ژنان له زیّپی دهگرن و له ملیان ده کمن. ناوی جووره تریّیه کیدنسه ند. جووره تریّه کلی ناسراوه ژنان ده یکه نه گهردنسه ند. ده رمانیّکه له خاکی شاره زووریّدا، که پایته ختی پادشایه کانی بعبه ی بوده.

سليك (فه.): دروو، درك.

سم: سمووچک، سمووچکه، پاقولاخ، (باد.) چم، سمی مالات و وولاخان و ناژالانه، چتیکی پهش و پهقه بهژیر چووارپه لی ناژالار وولاخی بهرزدوه وهکوو نینوکی مرزشان، یهکسم و دووسم. بهپیی دووسمانیش ههرده لین ...

سماته: جووره بهرديكي زور رهقه. سمارته.

سمارشه: سمپارته، سمپاره، قاقهزیّکی زیره وهکوو برِیهند ناسن و دار و گهلیّ چتی تری پیّ دهکریّژی و لووس دهکریّ.

سماق: سقوّک، ترش، داری ترش، توتم، توتوم.

سماقه (ئەردە.): رەرونج.

سماق پارزن (برّتا.): شيّرپاڵوّک.

سماق پالان (باک.): پاڵووێنهيه که برنجي پێ دهپاڵێورێ.

سماق دهرهينان : معبهس له نازارداني زوره به يه کيک.

سمایل:ناوی نیربنانه، بچووکراوهی نیسماعیله.

سمایلۆک (رموا.): جروره دانمویّلهیه که له پیرخمنی وورد تره و له تاردی ساواری درشتتره، همر چیّشتیّکی بسوی لیّنریّ همر سی پیّده لیّن، پیرخمنیله.

سمة: سموّ.

سمهخرقه (ندرده.): گیان لهبدریکی دهست و پی کورته.

سمفر (هدكا.): كا.

سمهري (هدورا.): كا، كاي كۆن.

سمهسا: ملّهما، _ى برين: ملّهماى برين.

سمهشه لله (تدرده.): سعلكه، نه خوّشي سمى تا ژالأنه.

سمهقهالان (باک.): هیّڵهگی مس.

سمهڪوتي: سم کوڙ، سمکولان.

سمهواژی (رپورا.): سڵی، ــ بوون: سڵهمینهوه.

سمفوهج (موک.): جروره گەغيّكە.

سمبر (زا.): سم تراش.

سمبركه (خق.): سلّموّكه.

سمبۆرە: سمزرە.

سمبيّل (باک.): سميّلّ. (دهرّ.) سميّلّ.

سمبيلهك (باك.): جروره ماسييهكي زهرده.

سههاره: سمارته، سمپارته، قاقعزی پهرداخ، قاقعزی زمپاره، کاغهزیّکی زیر و دره، شعوهی کهمیّک زبره داری پی لیوس دهکهن و شعوهی، که زوّر زیره بوّلووس کردن و خاویّن کردنموهی کانی ژهنگاری بهکاردهبریّ.

سميارته: سمياره

سمپووتى: سمكوڵۆڵى، (ھەورا.) سمھەرۆڵى.

سمت: کهفیل، قالْچه. کولْـرّت، کهماخ، تـهراف، لاتـهراف، سـورین، تـهرماقرون، دوو گولْمی گهورهیه گوشـتییه، کـه لـهلای راست وچهپی گیاندارهوهیه. (باک.) قولله و سـهرتهپوّلکهی کیّـوان. (باک.) پـلاّوی ساواریّ یا گهغه کوتاویّ.

سمتاش: سمتعراش، سمتراش.

سمتافلان: كونكردن، سمين، (بسهمتينه).

سمتانن: سمتاندن.

سمتهجوّله: قورندان.

سمتهجووله (که.): ئيسقاني جهمسهري ههردوولا سمتي گيانداره.

سمتمر: كونكدر.

سمتمراش: سمتراش، ئاسنيّكي پاني تيژه نالْسهندان سمي وولأخي پيّ دهتاشن.

سمته (هدو.): سمتک، مرازیکه له کهرهسته ی جووتی.

سمتهكل: كلمهت، سندهكل، (همو.) كمستهك.

سمتراش: مرازیکه نالبهندان سمی وولاخانی پی ده تاشن، ثاسنیکی دم پانی کلک دریژی دهستهدارینه نالبهندان سمی وولاخی پیده تاشن و هکوو نینؤک کردن.

سمقراشى: سمتاشين.

سمت ک: سمت می مرازیکی تعونییه، دوو داری دوولکه سو تمونی دهچه قینری و تعونی پیوه همالده واسری.

سمتمت (باک.): سمتهک.

سمتن: سمين، كونكردن.

سمت و ساقان: سمت و نهرمایی همردووک رانه له پشتموه دهرده کموی.

سمتول (ئەردە.): سمت، كەفەل، لاتەراف.

سمتى: سمراو.

سمتیکور (باک.): رینگایه که به بن چیا و ژیر زهوی کونکراودا تیپه ړی. توتیل.

سمتين: كونكران، كونبوون.

سمدار: معبدس له گیانداریّکییه، که سمی همبیّ.

سمدم: سندم، پيوهند. ـ كردن: سندم كردن.

سمر: هدراوهزریا و دهنگهدهنگ، له فیساره شورینی بوو.

سمراخه (ئەردە.): چڵكى گويچكه.

سمران: كونكران.

سمراو: سمتار، سمار، سمتی.

سمړسمې: همراوهنورياي زور. كيشمكيش، گرممگرمي شمړوشتړي چمند كسيكييه. بو تيكمهلاويژوتني وولاخ و مالاتانيش بهكاردهبريت.

سمرکه: سلّمکه، سلّمزکه.

سمریّزای (هدورا.): (هدورا.) سمگهنای، سمرِزین، سم بوّگهن بوون. سمسار (تدرده.): دهستفروّش، ووردهوالّهفروّش.

سمسال (كه.): گيايهكي بوّن ناخوّشه.

سمسيارك (كه.): سيسارگه كهچهڵه.

سمسقه: (که.) سمکه، مماروزه ییکه بعبی کیلانی و گول برین بکریت.

سمقه لْيْشياي (هغورا.): سم قه لْشان.

سمكاك (زا.): دەنكى گيايەكى سوورە دەكريته دەرمان.

سمکه (که.): جووره مهرهزه ییکه به پانی بهیلریّتموه و تاوی بهسهردا بمربدریّ و نهکریّته گول.

سمکهر (باک.): کونکهر، مراز و مرز ثینکه چتی کون بکات.

سمکو (هـ مورا.): هملخلیسکان. (ئـ موده.) سمکول. نیّـوی پیاوانـه کورتکراوهوهی سمو، سمایل، ئیسماعیلییه.

سمكۆت: كەرچكى ماستارى گچكەيە.

سمکور: (خق.) تمریشه، (ړهوا.) تمربیش، بنی دار و گول و بړکان دانموه و هملکولرین تا پتر فراژی بی و پشووبدهن و ناویش باش بخونموه.

سمکوّل: پیککوّل، (پوژد.) پاکوّل، (شهم.) چهنگ کول، چهپوّکانی چارویّیه، سمه کوتی، چهپوّکانی چارویّیه، سمه کوتیّ، دهست به وروی دادانسی و ولاّخسی بهرزه یه و هه لمکوّلینی. کردن: دادای شهروکیّشه کردن. شهروکیّشه کردن.

سمكۆلان: سمكۆل.

سملّ: گهردهنبهندی کچانه له میّخهک و چتی تری دروستدهکهن، سوّتکه، سمله، سونبول، بنی گیایه کی کرویّستانییه و بوّنی خوّشه و رهش بهقهد دهنکه خورماییّکی دهبیّ، که پاک کرا سپیه دریّژکاره و بوّنی زوّرخوّشه و بهکاری گهلیّک جووره دهرمانان دیّت.

سمله: گیایه که له نار دیراوی تروتنیدا پهیدا دهبی میمله بو تروتن.

سملّملّ (باک.): جووره چۆلەكەيەكە، سێروو.

سمنت: چیمهنتق.

سمنج (ئەردە.): چرووک، چەق، گير، ركن.

سمۆ: قەلىمىتىكى پۆلايىنە ئاسنى پى كوندەكرى، لوولە ئاسنىتكى پۆلايىنە وكوندارە چتى پى كوندەكرىت، زمه.

سمۆرە: سمبۆرە، سەقۆرى، دەعبايەكى كۆرى چنگ تىژە لە كلک و گووى و قوتىدا وە رۆرى دەچى، بەلام لە بچووكىدا بەقەد بۆچووە پشىلەيەكىيە و ھەر بەداران ھەلدەگەرى.

سمورچکه: سمی تا اللی وورده ، که دهرها تبی.

سمووچڪ: سمزرچکه.

سمووچکه: سمی ثارالی ووردهیه، دووسمهیه.

سمووره (هنورا.): سمرّره.

سمووشتر: پيني ووشتري.

سمووڤى: هۆزێكى كورده له بۆتانێدان.

سمهورامای (همور ۱.): سمداهاتن.

سميديان: زل بوون، زهلام بوون، تيسميريان.

سميّل: سميل، سمبيّل.

سميّل تشين: سمبيل تراشين.

سميّل ڪردن: بهرسميّل کردن.

سمعيارك (زا.): سيسارك.

سميتك (بابا.): پيرخەنىلە.

سميّريين (نمرده.): تيّكسرمان، تيّكسمران و قعلّـموبوون.

سمیّل: (فه.) سیرول، سیرهل. (شوا.) سرویّل. (دهرّ.) سمبیّل. سمبلّ، تروکس سفر لیّدی سفردوهی پیاوانه. خمه تی سمیّلدان، خمه تدان،

بهرکهپرهشبوون. بابر: مروی سمیّل زل. سمیّله: جووره ماسیه کی سمیّل داره.

سميتك (باد.): وورده ساوار، پيرخهنيله.

سمین: کونکردن به هری پالپیوهنانموه یان به هری همر مرازیکی بی، سمتاندن، سمتن، سمتین.

سمييّل: سميّل.

سن: (باد.) سنک، (زهن.، همورا.) سوون، بالندهیپکه به قعد میشیکی بروه پشت قوقز و بون ناخوش و پیسه و همر به گففیکی بدات له کهلکی ده خات، همر سیبمریشی بکمویته سمر هم ده غلیکی له ناری دهبا له تموه ترو بدات له بعر بون پیسی ناخوری به جاریکی میملی گهنم و تموه ترویه، بالنده یکی زور گچکه یه به سمر همر ده غلی و دانیکیدا بغیری بی هیزی ده کات، که ده غلی و دان وه تا بی ده فی تری ده کات، که ده غلی و دان وه تا بی تمون بیدا ده کات و نمرم ده بی و ده یژی، (باک.) نووکی ته خته به دیدیده. (باک.) جودا، جیاواز. بون: جودا بون. کردن: جوداکردن.

سفان (نمرده.): سندان، دەردیّکه له همموو جووره میوهییّکی دەدات به زوری له تریزوو سیّروکالهکی دهدا، وهکوو میّخهکهیه لسه نسهندامی نسساندا.

سنه: شاریّکی گهورهی کوردانه له مهو پیّش پایتهختی پادشایه کانی نمرده لانی بوو، نممرو له ژیردهستی عهجمه اندایه نیستگهی رادیویان بو دامهزراندون گورانی، و تار چیروک له ههموو لایه نیّک دهدووی شهوه نهی، که کورد نهک همردیله به للکوو به زمانی دایکوب اوکی خوّیانی ناخوویّن و ناشنووسن.

سنهویهر: درهختیکی توپی گهاآووردی باالآبهرزی ههمیشه سهوزو جووان و

سفهین: جووره تریّیه که ، که لسه پیّسش تریّسی زوورهسدا پیدهگات. دانیشتووی شارو ههریّمی سنهی.

سنهنک (ز۱.): گیایه کی برنخوشه تیکه لنی پهنیری ده کری.

سنتر: مندالی ههتیوی بیّکهس. (باک.) گزشهگیر، بهجیّ هیّلّ، کهسیّکه خوّی له ههموو چتیّکی دوورخاتهوه.

سنج (باک.): سهنج، سنجي، سنجوو.

سنجب: سنجار.

سنجبى: خيّليكى كورده له كوويستانيدا.

سنجلخ: سنجاق، دەرزىلەيسەرخ، چەتيان.

سنجاف: پدراویزی کهواو چتی تر.

سنجاق: جووره خشلیّکی ژنانه، دهرزیلهی سهر خړو پرپرهدار له زیّر یا له زیّر یا له زیّر یا له زیّر یا له زیّر ای در در درگمه نیّخهی پی قایم دهکریّت. پارچه زیّریّکی نقیّم کاره به دهزوو له سهروپیّج قایم دهکریّ، سنجاقوّره. (یهوز.) ویّنه و نیگاری شمیتانییه.

سنجظوره: سنجاقى ژنانديد، گيايدكيشه هدروه سنجاقى دەچى.

سنجاو: سنجاب. -

سنجه: (همورا.) سنجدى، سنجوو، سرنيجك.

سنجهق: سنجاق.

سنجهى (هدورا.): عدنناب.

سنجرانس (زا.): تعندوور داخستن.

سنجے (باک.): دەفرى كى درى كۆكۈلەيە لىه قىوپ دروسىتدەكرى لىه رىس بىتشكەي مندالاندا دەخرى تا مىزو پىسايى بچىتە ناوىيەوه.

سنجوق (زا.): ريخولهى كدرهى كياندار.

سنجوو: لاس، (ړورا.، ختر.، باک.) سنجی، داره ...: دارټکه ګهلأی و دکوو بی واید به رټکی شیرینی ههیه و دکوو خورمایه به لان گچکه تره.

سنجووق (همور، هممورا،): هملووک، داردهستیکه به قده گفزیکییه له گممهی سنجووقانیدا به کاردهبری.

سنجووقانی: گممهیه که: هملووکیّن، داریّکی تیری سمردادراوه، مندالاّن به زمریدا دای دهکوتن له یاری سنجووقیّنیّدا.

سنجووقين: كنمه كردن به سنجووق.

سنجیّری (باک.): جووره تریّیه کی شیرینه.

سنجی (رموا.، باک.): سنجوو. (زا.) داریک دهنکیکی مزر دینی.

سنچیه (موک.): تووزم، خوو، رهفتار، پیشه، رهووشت.

سندان: (شا.) سارده، سارده دورد، قوزه گفورت، ژههری مار، کندرووس، زلفنیج، زلفنجاو، لهسنگدان، دهردیکه له نیّوزگدا خرده بیتشه و کوژنده یه. بو جنیّویش به کار دهبریّ. میّنخ سندان، ناسنیکی گهوره و سهرپانه ناسنگمران ناسنی لهسهر ده کوتن، زنان، زندان، نهخوشییّکه له کالهک و شروتی و تروّزی بدا ره قی ده کات.

سندهنوی: سنگاناوی، تهره کاری و میوه یه کی سندان لیدراوه.

سندانك: كوريدلّه.

سندان لیّدون سنگان لیّدراو، سنداناوی، میوهییّکه سندان لیّی دابیّ سنده: گلّمت، سندهگل، گلّمتک. گل: سنده، کلوّسن، پدل، (هدو.) کهستهک، (شا.) خرچان، گلّمت.

سندف (باک.): سندم.

سنك (زا.): پير خەنيلە.

سندم: (رموا.) سمدم، کوت، (جا.، پوژد.) پارهن، (باک.) سندف، (مهورا.) پیّوهند کردن. پیّوهند کردن. سندوّل (شا.، کود.): جوّنی، بهردیّکی پانی نیّد و قروله برنجی تیّدا دهکوتریّ. هه (شا.) کورووژم. کردن: کورووژم ههلاّتن له سمرنان بو کمرویّشک به کاردهبریّ.

سندووق: قوتووى نامراز، گرامافقن. ــ ناواز: گرامافقن.

سندی: ناوی هوزیکی کورده له بادیناندا.

سندیان (باک.): سنچیه، سندانی ناسنگهران.

سنسل (باک.): برېږهي پشتي، کاريتهي پشتي.

سنک (جا.): جعلّه، سعمعندوی، قاییش یا پهتیّک بخریّت ملی سهگ یا تاجی، داریّکی دریّه و پهتیّکی له سعریکهی

تریشی له ملی تاجی کراوه و سعره کهی تری داره که ش به دهست ده گیری بز گرواز تنعوه ی سه گه که له شروینیک که وه بر شروینیکی تر. (جا.) پسته ی ملی تاجیانه. (باد.) سن، هی ده غلان. کردن: جه له کردن، پستکردنی تاجی، سهمه ندوک. کردن: سهمه ندوک کردن.

سنگ: کرمی ناوزگ. (همورا.) سینه، دار، سینگ. ــ کوتان: تروک له کهسیّکی کردن، پیّهه للّکالان، (نهرده.) سروژن، سینگی دار یا ناسن: هوّره، سهمهندوّل. ــ ناسن: گولّمیخ، (باک.) سنگک، دار یا ناسنیّکی سهر تیژه له دیوار یا به زهریدا داده کوتریّ، پانایی نیّوانی همردوو مهمک و خووارتر چوّلهمه ی مل. (باک.) خهتی کار، پوّهه ی کهلّه بابی. کرمی گهده.

سنگان: سندان.

سنگاناوی: سندان لیدراو ، سنداناوی.

سنگان ليّدراو: سندان ليّدراو. `

سنگ نیشه: (همورا.) سینه نیشه، گیای سیاوهشان (قمیتمران) له ناویدا شموو روژیک بخووسی و بخوریتموه بوزگ نیشه باشه، ناوی گهلا بیش بوسنگ نیشه زور باشه.

سنگلسنگ (تمرده.): نيخمنيخ، خۆخلأفاندن به چتيكموه، هيدى هيدى.

سنگهل (همورا.): سنگي كيوان.

سنگهوباز: سنگهربازد.

سنگهوبازد: همڵچرون به سمر يهكيّكيدا، كه له گممهى كموشهكيّندا تيكموتييّ.

سنگدانهپیشهوه: دردانه به مروقان و چوونه پیشهوه بو چتیک.

سنگر: سەنگەر.

سنگرێژ (بار.): شووێنی سنگان له زهوی. _ کردن: به نووکی سنگان زهوی دێخ دێخ کردن.

سنکزهرده: بالندهینکی گچکهی ژنر زگ زهرده سهر پشتی رهنگاو رهنگه بهقعد چۆلوکهیهکییه، زورتر لهکاتی جو دروونیدا دهبینری.

سنگژار (باک.): دهردهباریکدار، سیلدار. (باک.) سدی: دهردهباریکه.

سنگک (زا.): زیپکه. سنگ.

سنگ کوتان: کوتانی سینگ و گرلمیخ و نیتر. لهسنگ دان، تسووک کردن، پیّههلکالان، له داخان له سینگ دان.

سنگ ئێکوتان: تروک لێ کردن،پێؠ؞ڵکالآن، لـه سينگی خودان لهگهال نزا کردن له یهکێک.

سنڪ ئي نيان: ريزگرتن.

سنگنفیس (باک.): حسایان، حساییل.

سنگۆ (باد.): نيزه، دياره كوردييكى پەتىيى چوونكوو زۆرتىر لىه سنگدەدرى.

سنكوثه (باك.): جوواندگاي دووسالأنهيد.

سننان (بابا.): سندان.

سنگهه نکیش: بریتییه له مهردومی بیشهرم و نالهبار، ههندی چارهویشه به قاپ و گاز سنگی ههلنده کیشین. سان: سینگ ده رهه راندن و خوهه لکیشان. سنگ لهزهوی ده رهینان.

سفوور: سمرحه د، ناقار ، جمسیه ر ، چیله ، ناوان ، شبوره . راده ، که رخ ، تخووب ، تخووب ، قممنده ، به نک ، زهریب ، هیزم ، که نار و قهراخی شوویّنیّکیید ، که له شوویّنیّکیید ، که له شوویّنیّکی تری جوویّ بکاتموه . _ چه : سمره تای گهلاّده رکردنی داروبارو گژر گیایانه . _ دار : چتیّکه سنووری ببیّ . سفووری مهیفهیی : سنووری نیّوه نجی .

سنووري نێوونجي: جىسپەرى مەيانەيى.

سنووق: سندورق، چەكمەزە.

سنى: سوننى.

سنى (باك.): قەمتەر. كردن: قەمتەركردن ئازارى نەگەيەنىتىد برينى ئەشى خۆى.

سنێنهڪ (باک.): گيايهکه.

سنيان (ئەردە.): كړان.

سینتر (زا.): چتیکه وهکوو قیری وایه ههنگ لمبهردهمی پلوورهکهیدا دایدهنی.

سنێركهش: پهيينكێش.

سۆ (موک.): گیایه لهناو شیریّژی دهکری و بونی خوّشه. (موک.) ژان، ئیّش، عهبدولّلا رهحیمی بهکاری بردووه:

> رەحىمىي ھەۋار عاشقى تۆپــە زامى خەتەرو ئىكجار بەسۆيە

نووکی دەرزی، دړوو. (شا. ، بابا.) که په کی ناردی. دیّق، (ع.) دق. (هعو.) لوو ، تشپق، تشپقک، لوویه کی ده رپه پیستی گیان له به راندا بی نیستی گیان له به راندا بی نیشه و دهریش نابی زورتر له بن گهرووی مالاتان دهرده کهوی، که چاکیش بینتموه ههر هه لاده داته وه. (مو.) بینایی، هیزی بینایی. سیوزی، سیوزی، سیوزی، بنه، له، وه چه، ده چه لهک ، سشیان هیه بر برونازایه. کونی دهرزی. خو.

سۆبا (باک.): مەلەران. ــ يى (باك.): مەلەرانى. ــ كرن: مەلەكردن. سۆبە (گەرمىن.): كوورە، سۆپا.

سۆيەبەر (باك.): مەلەران.

سۆبەرى (باك.): مەلە.

سۆبلەتى (دزه.): (خۆ.) سۆربلەتى، دارىكى بىدرار و دىدەكارىشىە داروگەلايەكەشى دەھى دارەگىدۇي دەچى دىنىدىلىرىشىدىدارىگەرلىدىدىدىلىرى دەسىرىدىلىرى

بهلأن سوورتره دارهكمي دړواوييمه و بمريكي خړدهگري

وناخوری وورده وه کوو گیوژی وایه بهره کهی بهده م بارانه وه پیدهگات. سوّها: سوّبه، کووره پینکسی لوولسه داری لسفوح یا ته نه که یسه زستانان لسه ژووریدا ناوری تیداده کریته وه، بوخاری فه په نگی.

سۆپە (باك.): سۆبە، كوورە، سۆپا.

سۆت: فیتفیته، فیکفیکه. ده (باک.): بی تایین، بی باوه دی، داوین پیس.

سۆتەك: تۆزو پرىشكى ئاورىيە، كەبەرزدەبىتەدە. سورتورى جغارە.

سۆتەكى دارى (رەرا.): خۆڭىمىيش.

سۆتەمەنى: سرر تىمىنى.

سۆتىلىن: سوتىمىنى. ــى: سووتىمىنى.

سۆتەي (ھەورا.): سووتان.

سۆتك (باك.): سەلكەبزووت، سەرەبزووك. سووتك. ه (هـهو.، سوورد): رجاد، كه.) سمل، چتيكه وەكوو دەنكى ميدورى وەش وايەلـهدەم جۆگهوزەناواندا لـه ژيرخۆلـى دەهيننــهدەرى بهووشكى بۆنـى خۆشه ئافرەتان بـۆ بۆنخۆشى وەكووميخدهكى بـهخزيانى دادەكــهن، بــۆزگ ئيشه و دەردى چيكلدانه به كوتراوى دەخورى. سـۆتكەدييهكه لـه هـمريمى سەرچنار.

سۆتمانى (باك.): سورتىمىنى.

سۆتن (باك.): سروتان.

سۆچناي (همورا.): سووتاندن.

سۆچىياى (ھەورا.): سووتان.

سۆچ: سبەينى بەيانى. ـ ا: سبەينى بەيانى زوو.

سوخره: بيّگار، سوغره.

سوخرهپیکردن: سوغره و بیگاری پیکردن.

سۆخۆر (ئەردە.): سوودخۆر.

سۆر (هەر.): سوور، (ړەنگ). سووير.

سۆرابەردامەما (ھەر.): گەمەيتكى كوردىيە.

سوراغ: سرراغ. ـــ کردن: سوسد کردن، شروین همه لگرتن، به گردن، به گرتن، به لگردن، شروین همه لگرتن، به لگدوزینه و نام که به کردن به ایک که به کردن به که به کردن به که به کردن به که به کردن به

سۆراف (باد.): ناوى جووره ترييهكيه.

سۆرظهک (باد.): جرورهبالندهيينکه وهمراوي دهچي، سووره قانگ.

سۆرىشك (باك.): خەنەيى، رەنگى سوور.

سۆرەن: ناوى پياوانه. ناوى هەريتىيكى كوردستانييه لـه نيوانى زيسى گەررەو گچكەدا. ــه: سوورانه، پارەيتكه، كەمىرى لـه زاوا يا لەكەس وكارى زاواى دەستىنى.

سۆرافى (زا،): ھەرمى لاسبورە، جبورە ھەلْپەرپنىكە، دانىشتورانى خاكى سىۆران، ئىەنگۈچك، كلكىەنگۈچك، كەلانگۈچك، ئاوەسىتى، لىەرەندى، فەقىيانە، ئاسبورىنە، لىفكە، قۆچكە،(ئەردە.) قۆچكەى سۆرانى.

سۆرەۋ (باک.): جرورە ترېيەكە. (خۆ.) گيايەكە نيوگەز بلند دەبىيّ و رەكرو پيوازى وايە بەساوارى دەخورىّ. (ھەو.) گولەممەخمەرى، سووراو، گەلاّى ووردە لىمناو شىينايىياندا سىموز و بالنّيّک بلنددەبىيّ، گەلاّى لىمھى سىلقى گچكەترە.

سۆراهى (باك.): سروريتى.

سۆرە (باك.): سوورانن، گەران.

سۆرە: سىورە، رەنگى سىرور. بۆنـە، بەھانـەبـە ـــى تۆوەھاتم: بەبۆنــەى تۆرەھاتم. بروانە: سۆرەرتۆرە.

سۆرەبى (باك.): دارەبى سوور.

سۆرەدار (باک.): جووره داريکي سووره.

سوورهڤێلڪ (باک.): باڵندهيێکه.

سۆرەڤىچك (باك.): باڭندەييىكە.

سۆرەكە: سورريّژه.

سۆرەلاننى (دەر. ، ھەورا.): سۆرك، جىڭگاي گلەكەي سووربىيّ.

سۆرەولۆرە: سۆرە ، تۆرە ، بيانى ، ھەنەزاگ ، كەس و كارى شــوو (مـيّرد) بـق ژنەكەي دەبنە سۆرەوتۆرە و ھى ميّرد دەبنە ھى ژنەكەي.

سۆربىلەتى: سۆبلەتى، كۆيژە، موورە.

سۆربۆز: وولأخيّكه ړهنگي تووكي سووروسپي بيّ.

سۆرهاز (زا.): جووره سیریکی کیوییه.

سۆرزەرد (باك.): سووريكه بەزەردى بروانى.

سۆرزەندەل (بابا.): سووريكى پرتەقالىيە.

سۆرژە (خۆ.): سوورێژه، سۆركە.

سۆرسان: شاريخه نموشيرهوان ثاوهدانى كردة تموه.

سۆرسىيك (باك.): گيايدكە.

سۆرسۆرك (باك.): ترترۆك، سرورينچك، بۆرى چيكلداند.

سۆرقه (باك.): مەيلەوسوور.

سۆرك: (دەر.) سىورەلانى، جيكايەكە گلەسىوربى. (كـه.) ســوريژه، (باك.، خۆ.) سۆرك. ھەرزن.

سۆركا: ئىلىنكى مەزنە كەرتۆتە ژىرى رۆژھەلاتى شارى دىركا، چىاى مازى، مىرى سۆركا لوئ ھىلى ناودارن وەھارەنگە گوندەك بى كەرتۆتە رۆژھەلاتى شارى ئاموردى.

سۆركه: سووريژه. ميوژي سوور.

سۆركەڭە (ھەر.): گەغىيىكى سوور و ووردە بىق نان باشـە، كـە يەكىيىكـە ئــە سى جوورەكانى گەغى قەندەھارى، (ھەورا.) گەغەسووركە. سى

سۆرگە: (؟).

سۆرگوٽ (باک.): جووره گەغيّكه وه رەشگولنى دەچى، بۆساوارى دەبىي، به گولنى گولاويش دەلىّن.

سۆرناتك (باك.): سوورناسك، زووړناتك، گيايهكى بى گهلارنهرمه له نيولانكى دەنرى، وولاخ بيخووا بهتهړى دەمرى يا كوويردەبى يا پيى دەنگوى يا چەند جوورە برينيكى دەردەكات.

سۆرنجان (كه.): (كه.) خۆلنجان، گيايدكه.

سۆرنگ: ئاخ يادەرمانىڭكى ناودارە پەنزى پىي نىشاندەكەن. گيايەك. . كەمترىن پايەيەكە لەكۆمەيەكى.

سۆرۆ: ناوى گەرناسىتكى چىرۆكى (رەشىۋى دارى) چىرۆكەكە، بەتايبەتى باسى نەتەرەي كورد دەكات بەشتۈرىيىكى گۆرەندى بلاركرارەتەرە.

سۆرھەشىن (باك.): سوورەشىن.

سۆرى دفسى: (؟).

سۆرىخنە: ــــى ئاشىي، ئىمو ئىولىدىــە، كەگىىغى بىتىدا دەكونىي بەرداشىي دەكرىت، (ھەررا.) پلورسكە.

سۆريانه (باک.، رمراد، خز.): (باک.) سۆريازک، گيايه کى به هارى و لاسک سووره گولئى سپيهوبۇنى خۆشه به چيشتى ساوارى ليده نىرى. سۆريازك: سۆرياز.

سۆرياس: گيايه كى كووتستانىيە گەلأى وەكوو كەوەرى وايە بەلأم بارىكترە و دەكرى بە چىتىت.

سۆربچك: سۆرينچك.

سۆرىشك (خق.): نەو بۆړى و لوولەيدىد، كە خواردەممەنى و چتى پىدا دەچىتە خوواردە، سورينچك، سوورناتك.

سۆرىكە: سوورتۇه.

سۆز: لاواندنىمرە وگرىيان بەھىيمىنى. (كە.) گۆرانىيىكى دەرويىسانەيە. تاقىيى. كولى گريان. ھەوا، سەودا، ئاھەنگ، شەوق، كەيف: دارا زۆر بە دە. (ھەورا.) سەووز، سەوزە. گۆرانى بەسۆز وبەكول، كارىگەر. بەد: كارىگەر، بىىد: ساردرسىر.

سوّزان (که.): سووتان. ــدن (که.): سووتاندن. ــي: بروانه: سووزاني.

سۆزە: ــى بار : باى نەرم، نزە، ھەناسەى باى، كزەى باى سووك، سۆز. (زەن.) بايەكى نارمە لەشنەى بېھېيزترە، باى فيتنكە، كزەبا. (ھەورا.) سەوزەناواز. ــې كردن: سۆزكردن.

سۆزەۋەردىش (ھەر را.) : سەرزەقرلاش،

سۆزدى حكۆرانى: جۇشى گۆرانى.

سۆزەرەن (باك.): سڤن، ناشنا، ناوێزه، چتىسەير.

سۆزكردن: گۆرانى كوتىن بەسەرخۆشەرىستىكا بـ دلىپكى گـەرمى بـە كرنمود.

سَهِرْمَانِي (همورا.): جنده، سوورْماني، (تعرده.) لعوهن.

سۆزمە: چيشتى ماشى رەشە، كەپاكرابى و برنجىشى تىكرابى.

سۆزى (ھەررا.): سەرزەرات. (سنە.) سبەينى، سۆزوو.

سۆزىياك: سورتار.

سۆزيان (كه.) : سرم تان. سووتان لهتينوان.

سۆزىلو: سورتاو، ئارورتىبەربوو.

سۆزى گۆرانى: كوڭى گۆرانى.

سۆڑ: سۆز.

سۆزائرالباك،): سورتان.

سۆژە: بىنگار.

سۆژتىندن (باك.): سىرتاندر.

سۆس (هـنور۱، ، بابا.): كەپسەك، پروشىي ئىارد. (هـغورا.) سۆسسكە، (ئەردە.) ئەسپىنى گەغى.

سۆسەتى: بزنى رەشى دەم و چاوسىوور.

سۆسەن: سۆسن، گولْيّكى جووانى بۆنخۆشە وگەلىّ رەنگى ھەيـە، نـاوى ئافرەتانىشە.

سۆست: سۆس.

سۆستى (خۆ.): گيايەكى گوڭـزەرد و بۆنخۆشـه گەلأشى وەكروهى نيرگزى وايە و بەقەد ويش بەرزدەبى.

سۆسدەت (باك.): سۆزرەت، ناويزه، ناشنا، زورسەير.

سۆسے (ئسەردە.): ئەسىپىتى گەغى، سىۆس، سورتسىكە. كەپسەك. سۆسەدە سورتسىكە. كەپسەك. سورسكە، سوررەباللە.

سۆسكە: سوريسكە، زړەكەر.

سۆسن: گولمسوویسنه، سۆسەن، سپی و زەرد و ساوورى ھەيلە و ھەمووشى زور بۆنخۆشن.

سۆعانا: ئيلليّكى كوردى يەزىدىن كەوتوونەتە ژيرى ئاموودىّ.

سۇغانا: گرنديكە كەرتۆتە ژيرى ئامورديوه.

سۆغوه: بنگار، سوخره. ــ پنکرز: بنگار و سوخره به مهردوم کردن.

سۆغن: دارى هاتيه، دېيرن شەردىست پيكريه سۆغى ئەم چېكەين.

سوّغين (زا.): تەنجامى كار.

سۆفاج: (؟).

سۆڧەقىيتە (ھەلو.): كالأوكورە: سۆڧىلكە: جرورە جۆڧەكەيەك، تووكىتكى لـە تۆقى سەرى قىت بۆتەرە.

سۆفىلەسلفىا: دووگوندن لـه رۆژھەلاّتى شارى تاميّدىّ (دياربەكرىّ) گۆرانى خيّريا جىّ و باقى بېجت ژگرندىّ سافيادەركەتيە.

سۇفىلە: دارىكە لەنىئوخەرمانىدا دەچەقىنىزى دوواي سورركردن.

سۆفیلکه: کلاوکوره، فشدکلاون، بالندهیتکی چکولدید پیاند بدرتکی لهسهر توقه سهرییهو به پشتهره داشکاره تهود، چوورهپوپند، سوفه قیتد، (بساد.) تیستی. مسهردومی ریشسدریژ وخوواپهرست. جسوره پهپوولهیتکه لهشکل و شیّوهی کوله و بی باله و گچکه و سهرزکاره.

سوّق (باک.): قاتی، قاتی و قری، گرانی.

سۇقانى (ھەر.): سبەينى، بەرانبەرى ئىتوارى.

سۆقان (كە.): ئيسىك.

سۆقى (باك.): جوړانوودئىسې، دىسكارونك. دينگى برنىبى.

سۆك: كوت، سووك. (ئەردە.) كەم، ئاسان، كورتىدكەي.

سۆكە (ئەردە.): سروژن.

سۆك: جلّف، ھەرزە.

سۆكىسۇك: كوت پيوەدانى يەك لىسەريەكترى، سووكىسوك.

سۆكبارى: بارسووكى.

سۆكدان (ئەردە.): كوتوەشاندن.

سۆكدەس (ئەردە.): دەست سووك.

سۆك كردن: ئابرووبردن.

سۆكى (ئەردە.): سووكى.

فسرههنگئی کریستان

سۆل: كىفوش، پيـّىلاّو، پـاپتوش، كىنوشى پـىنل و سـووك، جـووره پيّىلاْويّىكى سـوركه.

سوّل (هـمورا.): سـووێر، پړخـووێ. (مــوک.) سـپى بــهلأن بهتــهنێ بهكارنابرێ دهڵێن سپى وسوّل. به اتاسفت بهلآن قهت بهتمنێ بهكارنابرێ: دهڵێن سفت و ـــ : و اته زور سفت.

سۆلاف: تاڤگه، نارى شرويننيكيشه لهنارچهى ناميدى.

سۆلان (ئەردە،): نەۋاد و رەسەن.

سۆلان: گیایهکه همرکهسی له باخهلی بنی کیّج و نهسپیّی نابیّ، گولّی سهوولّ، (نمرده.) هنگوان.

سۆلانەوە: چورزانەرە.

سۆلائىلىغەۋە (ئەردە.): چوزاندىلوه.

سۆلافنهوه: سۆلاندنموه، تۆزاندنموه، كزاندنموه، سووتاندنموه.

سۆلاوكە: پلورسك.

سۆلاھەسىي (باك.): ئاڭ.

سۆله: سهرمای به تهووژم، سهرماوسوله، زوقم. شوّقیّکی کهم، که له دوروده دیارییّ. (نهرده.) بلیّسه، تاو. ناوی چوواردیّیانه له ناوچهی بازیان، قهرهداخ و مهریوان. چهند دانه سینگیّکی باریک و نووک تیژه بهرماله ههتیوهی دهواری پیّ قایم دهکریّت.

سۆڭەچرا: چۆڭەچرا، شەوچرا.

سۆلەسۆل (ئىندام): كزەكز، سۆزش، سىۆلكە، چىورزە چىوزى ئىندام. نىيّـو زارم ـــى لىيّەدىّ.

سۆڭمڪ: (؟).

سۆلەكە: سوويرەكە، كەشكى تەر.

سۆلەھ (باک.): لاسكى دەغلانى درواو.

سۆلىمند (باک.): ئالبىند. (باک.) ــى: ئالبىندى.

سۆلدروو: كەوشدروو، سۆلكار.

سۆلسۆ (شا.): بنچوره دورېشک.

سۆلھۆلە: جوورە دورپشكيكى رەشكارى زۆرگچكەيە.

سۆلك (باك.): كغوش.

سۆڭكە: سورىرەكە.

سۆلكەر (باك.): كەوشىدروو، كەوشىكەر، سۆلدروو. سى پىشسەى دروستكردنى سۆل.

سۆڭوخووا (ئەردە.): چتى زۆرخووى ، شۆرمەزە.

سۆلۆلە: بيخورە دورېشك.

سۆٽى (ھەورا.): سوويرى.

سۆلىيانموه: ئارى بەستىو، كەشتۈرىيتەرە. (ئەردە.) چووزانموه، تۆزيانموه، كزيانموه.

ســۆلىتى: شورشــغناوى بەســتوو ، كــه لـەپلووســكى داروبــاران و ديـــواران شۆړدەبىتتەدە ، چلوورە .

سۆلىنە: گونجى ئار.

سۆلىنموە: سۆلأتىرە.

سۆما (كه. ، رۆژ.): كونى دەرزى. بى ـــ: بى كون. (كه. ، رۆژ.) ئارەندى همردورك يىللوى چاو ، بينايى چاو ، حممناغاى دەربەند فەقەرە دەلى:

ناخ سا بق چ سوّمای دیدهم تارنهبیّ زینندهگی لهلام ژاری مسارنهبیّ

> روشنایی، هیزی دیان، تورانای بینین. سنده است برایم حاد

سۆمەيى: بيبيلەي چار .

سۆمىيى دەھاتن: مىبىس لەكورىربورنە.

سۆمۆ: مالەسومۆلەنات ميرسينا ھەبووە.

سۆنه (که. ، روژ.): بونه ، هو. (باد.) وهردهک ، نیرهی مراوییه و سهری که سکه ، بنجه گیایه که لسهده م که سخه ، بنجه گیایه که لسهده م ناواندا شین دهبی و پهلکه کانی خین و سی سی پینکه وه رونگی سه وزیری کی کراوه ویه تعنها بستیک بلنده بی و ههمیشه ههیه ، که له گهال کهمینک ناوی بکولینی بوبرین برواند نه و زور باشه ، به ووردیش بکریته مهلم بوبرین برواند نه و زور باشه ، به ووردیش بکریته مهلمه بوبرین برین برواند نه و نور باشه ، به و وردیش بکریته مهلمه بوبرین برواند باشه .

سۆند: سوريّند، سوند.

سۆنگە (رۆژ.): هق، بۆنە، سەبارەت، دەست پەرژان، ئەدەستهاتن، دەرفەت.

سۆوته (ئەردە.): چتىكەلايەكى سورتابى.

سۆھتن (باک.): سورتان.

سۆھتى: سورتاو.

سۆيە: سبەي.

سۆيتەلى: مەردومى ھەڭەشەي سەرسەرى.

سۆي رۆخلا (ھىررا.): سۆي ريخولان.

سۆي زوخال: (؟).

سويه: لنشكر.

سوپات (همورا.): سپات. رەنكى قاوەيى.

سو**پاخانه:** سپاخانه.

سودارن: سپاران. ـ ى: سپارانى.

سوپاس: پيزانين، مال ناوايي، ستايشي يه کيک له پيناوي چاکهدا.

سوپاسالار: لاشكردار، سپاسالار.

سوهسبژیّر: سوپاسژمیّر. ـــی: پیّزانین، سوپاسکردن، سوپاست دهکهم، لهمنت کهویّ.

سوپهسکردن: مالیاوایی کردن، پیزانین.

سوپەسگوزار: پاپا. ــى: پاپايى.

سوياكا: لمشكركا، سپاكه.

سوپای کوردستان: لهشکری کوردستان.

سوههر: خەندەک، لـه خەزەگ گچكەترە، تابيـه، سـەنگر، سپيّر، سـپەر، سـوپيّر، كەليّنيّكە لـه سـەر زەرى بـۆ شـەرىّ دروستدەكرىّ.

سوپير: سوپدر.

سوچیای: سور تان.

سون: سن، کیسملّه. سونبول: گولّیّکه.

سوند: بروانه: دوند، سوويّند.

سونکه: وورده که شکیکه دروای سوونه وی ماییته وه. بنیسکه سابوون.

سوفني: نيّزه. كەسىپّكە، كەلىسەر پەيپەوى پىغەمبەرويارانى بى.

سوها: منهاركيّش.

سوهتن: سروتان.

سوهتی: سورتار.

سوهون (زا.): سام، ترس.

سوو (ربودا.): دژ، به پتچه وانه، له سی منه: دژی منه. ثیّش، ژان. چور کلّ، گریّ، سووچ. (فه.) سبه ینیّ. (ربودا.، دزه.) هموا، سارد. سی سارد: هموای سارد. سی سارد: هموای سارد. (ربودا.) پهروتش، خهم، خهفت، حمیف، سروی. سبوری برونه و لیّ برونه وه: به پهروتشبورن، سرویّ برونه و لیّ سبوری: به پهروتشبورن، سرویّ، سرویّگه، کهلهمل، ناسروگه. دیسو، رووکار، ثهودیوی کیّری. گومان، نیگمرانی، دلاّ ودلّی، همنا. بیّ س: بیّ گومان، بی دلاّ ودلّی. سهختیان. ترفه، هاشه. سرود، قازانچ، پهچ، وهچ، مرده، ثهمکارهی بی سروه: واته بی کهلّکه و بیّ سروده.

سووا (ئەردە.): سبەينىّ.

سووبی (باک.): هاشدی با.

سوواپ: ساپ.

سوولخ: سرواغ. __دان: دووین، ناوینهوه، لههدان، کاگل کیشان، شمشه کیشان. _ کردن: سهیاندن، هیسین، سرواغکردن. _ کیشان: سرواغدان.

سووار: مندالیّک الماتی له دایک بوونیدا لهپیشه و الاقی بیّ. نیّوی نیّرینانه. سوویار، کهسیّکه به به رونیدا لهپیشه و که کهسیّکه به به به و لاّخهو بی کهسیّکه سوواری و و لاّخ یا همر چتیّکی بووبیّ، به پیّچه و انهی پیاده یه. دهسته سووار: تیپ، سهمه در. مهمس له چتیّکیشه، که به سه و چتیّکیتردا زال بیّ، په نجه دهی نیّره به سه رحوش نیّه دا سوواره، چیزه.

سوواره: سوواله. کمسێکه به سوواری بروات به پێچهوانهی پياده. کومهله سووارێک. ـ دره: سووالهدره.

سووارموپيلاه (مىوك.): گول و بى ق، دەغلىنكە ھىنىدىكى گولى كردېس و ھىنىدىكىشى لەبىقدابى.

سووارهی شهترهنج: نـاوه بــ تشهشدامهی شـهترهنج، کــه پیّیــان دهلّیّـن شـا، وهزیر، فیل، تهسپ. روخ، پیاده.

سوواربوون: سور اربيدي.

سوواربیهی (همورا.): سوراربوون.

سووارچاك: سوو ارخاس. _ ى: سوو ارخاسى.

سووارخاس: سووارچاک، کهسیکه سوواری باشبزانی. ــی: سووارچاکی.

سووارخه (زا.): چیلکه.

سووارسوواریّن (موک.): باربارانیّ، بابارکیّ.

The state of the s

سوخال (ئەردە.): زووخال.

سوخالدان (تمرده.): زوخالدان.

سوخال (فه.): ئيسك.

سوخەت (دزە.): شيّوە، ريّنه.

سوخت: مروّى بيّ پارهوپوول، پهستي زووير، سوّخت.

سوخته: قوتابي سووخته، كمسيّكه له مزگهوتاندا تازه دهستي

به خوو يّندن كردبيّ و كاروباري ماموّستاش ههلسووريّنيّ.

سوخت بوون: بي پاره وپوول و سامان بوون. ــ کردن: داماله غاسي کردن،

ړوو تکردن و هيچ پئ نههيشان.

سوخره: سوغره، بيّگار.

سوخمه (همورا.): سيخمه. داريّكه دهچه قيّنريّ و ميّوي ده خريّته سهر.

سوخورمه: سيخورمه.

سوړ (تمرده.): شرويتني ليّژ و خزو سمربمرهوخووار.

سورانن: سروراندن.

سورتك: بيشمرم، بيشيواز.

سورخ: دەرمانىكى سىرورە وەكرو كل وايسە، دەگىرىتسوه و چستى پىدەنروسرى.

سورخکار: کهسیّکی بهسووری بنووسیّ یادیوارو چتان سروربکات. ـــی: سوورکاری.

سورسوره: بالندهييكي گچكهي گيرو نازيرهكه.

سورمه: کل. چتیکی باریکه و هکرو دهزوو له زیری دروستده کری بو دوقی عیا و گولنگی چهفته و چتی ترو شالوشه پک. دان: کلدان، ثالقه ثاستیکه بهم سهره و سهری توپی جهنجه پوه لهمسهره و سهری میلهکانی این در: یک

سورمهرێژ: كالآيا چتێكه بهسوورمه جووانكرابي.

سورمهریدژی: کل له چارکردن، چارپشتن بهکل.

سورمهیی: رهنگی شینی تاریک.

سورنا: زوړنا. _ تک: زوړناتک. _ ژون: زوړناژون.

سورهنج: گزگردر جیوهیه، که رهنگیان سورره چتیان پی دهنه خشینن.

سوروشت: خروی مدردوم.

سورنجان: (؟).

سوروشتی: چتی سرشتی.

سوريان (تمرده.): خليسكان.

سورين: كىفىلى مروقانه، ئىولاولاي كۆمىييە، سىتى مروقان.

سوكوم (زا.): تدحر و شيّوه.

سول (تدرده.): سلّ.

سولْت (ندرده.): رووت و قووت.

سوڵتان: (٤).

سولتان: جووريكي لهزاخه.

سولوسات (ز۱.): کۆبروندو، پياوان به زورى.

سومون: گوٽيکي بۆنخۆشي ناسراوه.

سووارکردن: پیاده یه کردنهسووار. معبهس له راهه راندنی کاریکییه. نهم کاره زووسووارکه. ــی دهمانچه و تفهنگ واته ناماده کردنی بـق تمقاندن.

سووارو: مەقامىتكە ئايشەكۆل بۆسلىتمان بەكى دانارە.

سووادی: بوونی مهردوم بهسوو ار ، به ـ چوومهسهردهشتی. ـ پیکردن: فهنتازی کردن.

سوواغ: قوړ يا گهچێکه، کعبهدهست يا بهماڵه له شووێنێکدرابێ. ــدان: سوراخدان، تێههڵسووني قوړ يا گهچي گيراوهوه بهدهست يا به مـاڵنج. ــ کێشان: سوواغدان.

سوواف (باک.): سرولاث، تا ثکه.

سوواق (هنورا.): ساخ

سوواڭ: دەرۆزە ، گەدايى ، لەتەچنى.

سووالله (دزه.): سرواره، باقهی ده غلّ و گیایه به لاّن له گهرمیّنیّ نابهستریّ. قولیک گهنم، جرّ یامهرهزهیه، که سهپان درووبیّتیهوه و به لاّن هیّشتا دای نمنابیّ.

سووالهت: گۆزەكرت، ئىشكەلك، ئىشكىرلىت، لڤن.

سو: پارچهی دیزهو گۆزهو ده فری گلّینه ی شکاره ، ثـاوی تیّدا دادهنیّن بـوّ مریشک و سهگان.

سووالهدره: چلهگیایه که نمژنزیه ک بلند ده بی گهلایه کانیشی و همی گزگهمی ده چن، کهناره کانی خانه خانه یه همرلکه ی له نیّوه راستیه وه تا سهری گهلیّک گرلی زهردو وورد دهرده کات، سوواره درد، گوری به د.

سوالهالمه: سووا لهتیکی شکاوه ناوی تیده کمن بوّسه گ و مریشکان. *

سووالک: کۆتـهرهداریّکی ههلّکهنراره یا سووالهتیّکه بــوّ ناو تیّـدا خواردنموهی سهگ.

سووالکهر: دەرىززەكەر، خووازۆك، خوواز خووازۆك، دەركۆدەركۆ، لـەتـەچن، لـەتـەچىن، خووازەلىرك، گـەدا. ــــى: دەرىززەكەرى، گـەدايى.

سوواٽکردن: پارسکردن، دەروزەکردن، پەسنى کردن، خووازوٽيٽکى چـت لىمەردرم.

سووان: لووسبوون و نسمانی زبری چت، کولبوون. (رموا. ، هسمورا.) سووانده. جووره هه لوایتک. خشسان، سووانده ی تیبغ و داس و سمی وولآخان. بریمند، کارتیغ . (که.) کولبوونی تیبغ و لسه کارکموتنی تیبغ بسه جوریّک، که بمهسان تیژنمبیّتموه. چهقمسووبوون، شهرم شکان.

سووانه: كوري بان، سووانده، (همورا.) كوري سووانه، پاساره.

سووانده: همورهبان، سانده، گورێبان، گووێسووانه، (همورا.) پاسار، سووان، کمهناری بانی، (مامه.) مێشرهو، ساپيته، (دهر.) سووانه، (پێن.) گووێسهانه، (زا.) سوواندهر.

سوواندهر (زا.): گوريسورانه.

سوواندن: ندهیّشتنی زبری چت.

سووانلخهوه: سروندره.

سوواندووكه: سرر اندركه.

سوواندوولکه: سر.

سووانندیلکه (هنو.): پاساری و چۆلەکە.

سووانكي (رووا.): سرواندلاكه، پاساري، چۆلەكە.

سووانن: سوواندن، سوونموه.

سوواو: تیغ و داسی سوواو، سایراو، چتیکه لووس بووبی و برگهی نهمابی. چه قهسوو، بی تابپوو، بیشهرم، روودامالراو، چهختی، چهختی چوپهان، پهل، چوختی.

سوواوه: سووراوهوه. ــى: سووراوهوهيي.

سوواوی: بی چاروړوویی، ړوودامالراوی.

سووەى: سبەي.

سووهیل (نمرده.): نمستیرهی سیوهیل.

سووبا (زا.): مەلەران. (باك.) ــهى: مەلەكردن.

سووپ (زا.): چەند بەردىكە لىبەر بانى ئاردا دادەنرى و دارى بەسەردا رادەدەنگىزورى بۆ ماسى كرتن.

سووت (باک.): تهله، دار، چالیّکه ته که که که لهسهرداده نریّ بزگرتنی همندیّ بالنده. فیتفیته، فیکفیکه، س(همو.) ربیّده، روبیّده، مرده، قازانجیّکه له پاره به قهرزدانیدا وهرده گیریّت.

سووتاو: مەردومى سەرسەرى.

سووتار (زا.): قوول.

سووقال (باک.): قوول، سووتار، (باک.) ساکوول.

سوولنان: سنزیان، سوّهتن، سوّتن، گرگرتن، (همورا.) سوّتهی، سوّچیای، سزیان، گړان، شموتین، شموتان، ناوورتیّبمربوونی چتیّک و نممانی.

سووتانموه: سروربرونموه و هملزله پانی شوو یّنیّک لمثمندام بمهوّی تمریرون و زور مانموه یه لمتمریدا.

سووتانن: سرو تاندن.

سووتاو: سفته، چتێکمثاگری تێؠمربووبێ۔ نێوی نێرينانه.

سووتلوه: شوريّنيّكهسورتابيّتهره.

سووته (بار.): ته پکه. سروترو، سروتار، سروتیاگ.

سووتهن: چتى نيومسورتار.

سووتهکه (شمق.): جووره ثازاریّکی داروبارانه پملکی دارهکمی کمم و زور پوش دهبیّ.

سووتهممهرة: دارى نيومسوو تاوو هملپرووزاو، سملكمبزووت.

مهری نادان، (باک.) دابدر. بیّد: بیّبدر، بیّکهلّک، بیّخیّر، بادی هموا، خوّرایی.

سوودههرست: قازانج پدرست.

سوودار: گوماندار، بهگومان. ــى: گوماندارى، بهگومانى.

سوودههرستى: قازانج پەرستى.

سوودپهروهر: سوردپهرست. ــ ى: سوردپهرستى.

سوودخوّر: مردهخوّر. ــ ى: مردهخوّرى.

سووندار: به که ڵک. _ ی: که ڵکداری.

سوودکردن: قازانج کردن، بردنه وه، که لک و به هره پی گهیین، پاره دان یاه وگرتنی به سوود.

سوودمهند: قازانجکردن. ـى: قازانج ليّکردن.

سوودوهر (همورا.): سوودخور. ــ ى (همورا.): سوودخوري.

سوور: پونگی خووین و گوله خاشخاشی سووره، پونگی گوله میلاقهش سووره، سوّر. پروون، ب بوونه وی نان و گزشت: باشبرژان، ب بوونه وه: پروون بوونه وه، دهرکه و تن، قرّلین، ناشکرابوون. کردنه وه: پرونکردنه وه، قریلاندن.

سوور (لک.، فه.): بووک. گهرم، دژی سارد. (که.، لک.): شایی و زهماوهند. (باد.، هغو.) سوویّر، (تهرده.) پژد، شیّلگیر. (باک.) زیز، زوویر. سروه، شنهی با، بای فیّنک.

سوور: واق، واق و ووړ، مات، شاش. خول، ددور، چدرخ، سهماگهران. ــــ خوواردن: خولانهوه.

سووراڤ (زا.): سووراو. ــك: سووراو.

سووران: چەرخان، خەمخوراردن.

سووران (فه.): شادمانی بووکی، شایی.

سوورانه: پارهیه که ناغا له زارای دهستینی له کاتی ژنهینانیدا.

سووړاندهوه: خولاندوه، چهرخدان، گړواز، چهرخان، چهرخ خوو اردن، گهړانی

مەردوومە بەبى ئامانج.

سووړانتك: سړناتک، زوړناتک.

سوورانگهه: شوريّنيّكهتيّيدا بسووريّتهوه.

سوورانچڪ: سووريندر.

سیووراندن: سیوورانن، هیّلانیه، شیه نخاندن، چیهرخاندن، کیهردان، خولاندنهوه، گهراندن، خول پیّدان، سووراندنهوه، نقراندن، چهرخدان به چتیّک. ههلّخهٔ له تاندن، سهری نیّستر و گوویّدریّژو بهراز.

سوورانن: سرور اندن، خزاندن، خشاندن، خولانن، گهرانن.

سوورانندهوه: خولاندندوهي چتيّک.

سووراننهوه: سووراندنهوه، خولاننهوه.

سووراو (موک.): جروره ترییه کی سرور وسپییه گلووی خره و هینده ی گیلاسیّکییه ده نکی همیه و برّمیلاق باشه وه کوو کاژاوی وایه. گیایه کی کیّوی و دهستچیّنیشه گهلاّیه کانی سووریّکی قاوه یین و پانن گولّی پیشال پیّشاله و بهژنیّک بلنده بی دروای ووشکبوونی گولّه کهی توریّکی ووردی و کرو زهنگیانه ی تیّدایه و ده تروسکیّ و به همهور وهنگیّکی ده نوریّنیّ، سووتهمهفی: دارودموهن و همموو چتێکی، کعبوٚسووتاندنێ دمست بدات، ثاووردوو، سوّتهی، سوّتهن، سووتهنی، چتێکه دانرابێ بوٚسووتان.

سووتهنى: ئاروردوو ، سورتهمهنى، سۆخت.

سووتهی (همررا.): سورتان.

سووتغۆر: مردەخۆر. ــى: مردەخۆرى.

سووتك (كه.): سور توري جغارهوسهبيله و چتى ديكهيه، پوول.

سووتکچرا (نعرده.): سووتاری چرا.

سووتن: سوونموه، تیژکردن.

سووتوو: _ ی جغارهی: سرّتهک، (که.) سروتک، خرّلُهمیّشی سهبیله ر قاننهی، چتی سووتاو، خرّلُهمیّشی چتی ساوتاو. مردوو، لهجیّی _ ان له جیّی مردووی خرّشاویست، تاهنها باق مندالیّکی دهبیّ، که برّنی یهکیّکی مردوی لیّ بکان.

سووتووان: لهجيّى ...: لهجيّى مردوران.

سووتين: چتيكه، كەبسووتينني، سووتينمر، (همورا.) شانه.

سووتينهر: سورتين، گرتيبهردهر.

سووتيان: سورتان.

سووتیانهوه: سور تانموه.

سووجمرگ (ئەردە.): سىوجگەر.

سووجق (رِدْرْ.): پلار، چكله داريكه له هاريژتنيدا بچهقيتهوه.

سووجكهر (ندرده.): سووجيگدر. سوورهوكرياك.

سووچ: تاران، گوناح، کاری نارموا، به ...: بهزه، بعیّ ...: سهوس، گوشه، کونیج، کو

سووچەرى: (؟).

سووچبار: تاوانبار. _ ی: تاوانباری.

سووچدار: کزشهدار، قولینچکدار. بهزهکهر، تاواندار، گوناهبار، خووهی

سووچ. ــ ي: بهزهكاري، سووچكردن.

سووچکردن: پیازهکردن.

سووچنای (همورا.): سووتاندن.

سووچێو: مەتەڵى.

سووچیای (همورا.): سووتاو.

سووح: سبدينيّ، بدياني.

سووخار (زا.): بەڭمى برنجى.

سووخال: رەژى، خەللووز. ــ دان: خەللووزدان.

سووخته: قوتابيه كه سهره تاي خوو يندني بي.

سووخمه (هدورا.): سیخمه، کهمهری، سهلّته.

سووخور: سودخور، مردهخور. ــ ى: سودخورى، مردهخورى.

سووخولمه (که.): سيخورمه، لهقه برغهدان، نقرورچک.

سوود: چەخش، دەرامەد، قازانج، كەڭك، كيّر، داھات. بىيّ ـــى: بىيّ جيّىيى، بەخۆرّايى، بادى ھەرابىّ. بە ـــ: بەقازانج، بەكەلْك، بىەردار،

گولممهخممری، سوړاو، قهديغه، سمول. (موک.) جووره گۆرانييهک. ړهنگيکي سووره ژنان ليوو ړوومهتياني پي سوورده کهن، سوورافک. سوورهمزه (شو.): ژهنگسروره.

سووراوه: چتيکسوورابيتموه.

سووراوكردن: سروراو بهكاربردن.

سووراووسییاو: دوودهرمانی سووروسیین، ژنان رووی خریانی پی جروان

سووراووك: قانزواني سوويركراو و ئيدي.

سووراهي: سوورايي.

سوورایی: سووراهی.

سووره (نمرده.): همنمزاگ، زړکوړ و زړکچ. زيړه، قيژه، نووزه.

سووره: خوله، چهرخه بهگردی چتیکیدا، خول.

سوورهبا (هنورا.): بای سوور.

سووپهبهند: نعبهیتی بارام و گولندامیدا وادیاره وینه (سوره) یه.

سوورهبنه: گیایه که به هاری و کوویستانییه ده کریته ناو در کولیوهوه.

سوورهبۆز: سوورتكه به بۆزى بنورتنى.

سوورهبی: جووره دارهبییهکی سووره.

سوورههه ن بنهه لک، بوتووتن به کاردهبري.

سوورهپياز (همورا.): ژهنگهسروره. جووره پيوازيکي سروره.

سوورهقا: جووره تاييكى بى لىدرزو مووچرك سى شدو و سى روزان دەخايىنى.

سوورمتيمند: سوررميند.

سووره قرش: سروریکی پرچهنگه به رونیاس و رونی دروستده کری.

سوورهتفی (همورا.): شاتوو، گاتوو.

سووره چنار: جووره چناریکی زور بلند و نستووره، پهلک.

سووره چيو: داريکي سرورباره به قهد داره مناريکي بهرزده بيت مره گهاني وهکووگهلای دارهبههی و همرمینی وایه.

سوورهدار: جووره داريکه وه داري بهړووي دهچي، ديداريشي پيدهلين.

سوورهدال: جووره دالنيكه، بهلام نهم كۆشتخۇر نييه. ــ ه: سوورهدا لا.

سووره ريواس: جووره ريواسيكي لاسك سووره.

سووره ړيوي: جروره ړيوييکي سور رباره.

سوورهساقه: بيچوره بالندهييكه هـهر گوشتى سورريي و هيشتا تروكى

سوورهساو (هنورا.): سوورهسيّر.

سوورهشامی: جووره ترییه کی سووره گلووی لهسادانی گهوره تره.

سوورهسوورا: بهسرورهسووری چاوی تعماشای دهکرد. _ خواردن پهک له دووای پهکتری. زووړهزووړ، نووزهنووز، گریان.

سوورهقانگ: بالندهیتکی سووروبور و ناوییه و هکوو مراوی و ایه ، جووره مراوییه که، (هغورا.) گهرگه لاری، سوّراقه ک.

سوورمقولينك: بالندهييكه.

سوورهڪووان: جووره قوونيّريّكه.

سوورهماساو (همررا.): سرورهماسي.

سوورهماسی: جووره ماسییکی سووره و گوشتی زورخوشه.

سوورهمۆزه (كرما. ، هدورا.) : ژەنگىسروره ، سيرەمۆزه.

سوورمواله (تعرده.): دالى سوور.

سووره و بووگ: سورربورمره.

<u>سوورەوەبوون:</u> سور رپور نەرە.

سوورموكردن: سروركردنسوه.

سوورهوکریاگ: گزشتی سوورکرارمره.

سوورههه داله (هدورا.): گولیکی بزنخرشه پتر له نیو چیایاندا ده رسکی. سوورياش: كزير.

سوورياو: چتيکه رهنگي سوورکرابي.

سووريهسوور: ووتهييكه، ووتسنى چتيك بسبي پسدرده به يسكيك نیشاندهدات. ــ درواندم.

سووريلەتى: گۆيژەسوورە.

سووربۆرە: سروريكه تيكهالارى سپى بى، بۆرولاخانه. سروركمره.

سووريۆز: سووريكه به بۆزى بنوينى.

سووربوونهوه: سرور هه لگهرانی مهردوم له کاتی تعریقی یا تور بهبونیدا.

سوورهه للكم إنى ناسن له كووره دا يا كرشت و چتيتر لم ونى داخدا.

سوورپرتول: چتى سرورى ناشيرين.

سوورپياز (هدورا.): زەردەراڭ، ژەنگىسرورە.

سوورت: شيّوه، ويّنه، درووشم.

سوورتک (که.): بی تابرور، بیشهرم. _ ی: بی تابروریی، بیشهرمی.

سوورچك: سرورينچك.

سوورچی: خیکلیکی زور گلورهی کورده.

سوورخن (که.): سرورخوون.

سوورخور (كه.): گړخور، زورگهر. سى: گړخواردن، گلخوواردن.

سوورخواردن: گرخواردن، گمران، خولانموه، سرورانموه، خولدان، گيلاّي، خولخواردن.

سوورخون: سروريكه بـ الاى سپييهره بنوينني سرورخن، سرورفل، رهنگي وولأخانه.

سوورخوون (هدر.): مدر، كاووريا بدرخيكه سدر و لدشي زدرديكي وايد بەسرورى بنويتنى.

سوورداش: ناری کیویک و شاریکییه لمناوچهی سلیمانی.

سوورداگهران: سرورهه لکمران.

سوورداكمريان: سرورداكمران.

سووردان: سمماكردن. هالسور راندن، چمارخاندن، گمران، شمانين، خولخواردن، خولانمهوه، پيتې خواردن، كمهرخواردن، كينكلم، چمرخدان، زثران، خولدان، سعر .. سفرزثرينهك.

> سوور و سات: خدرج ر باجيّكه ناغا له ژيردمستاني خوّي بستيّنيّ. سوورسووراني: گەمەيەكى كوروكچانە.

سوورسووره: خلیسکی سەرسەھۆلیّ. ــکی (فه.): خلیسک.

سوورسووړي: تیرهیټکی کوردانه له کوویستانیدا.

سوورشامي: جووره ترييه كي سروره كلوري له ساداني گهوره تره.

سوورفل (هدورا.): شيّ، سوورپړتول، سوورهول.

سوورک (باد.): جوړنه. (باد.) مۆرانه.

سوورکه: جووره میرژیکی سووره له تری سپیکه دروستدهکری. برنجیکه، که دهنکی سووری زور تیدابی لهپیش کوتانیدا. شورینیکه له زموی، کهسوور بی و سهوزی تیدا نعبی، بریتییه لهمنالی وورده. مندالی وورده.

سووركه له: ئادەمى سوورياو.

سووركەلة (ئەردە.): سروركەرە.

سووركموه: وولاّخي كموهي سوورباو ، سروركمووگ.

سووركفووگ (ئەردە.): سروركەروگ، سرورخون.

سوورکردن: پاک کردنموهی دانمویّلهیه له خمرماناندا به جوداکردنموهی کایه که.

سوورکردنهوه: دیزه ر گززه ر همرچتیکی له قریه سرور دروست بکری له نار گلی دهنین و ناگری تیب مرده ده تا سروربیته و ه پاست گیران، شمدیو و دیو پیکردنی گزشت و چتیتر له ناو پرنی داغدا تا سرور هللده هری.

سوورکردنموهی نان یا گزشت: باشبرژاندن، برشتکردن، (باک.) براشتن، بریژموددان، تعمدیو.

سووركردنهودي ئاسن: شاراندن.

سوورکردنهوهی پشت: پشت راگرتن به رووتی لهبه ر ثاوری و دهست پیّدا هیّنانی لهسهرمان، سوور دهبیّتهوه.

سوورکه: سرورانکه.

سوورگوم: چتى وونى بيسمروشووين. ــ كردن: بيسمرو شووين كردن.

سووركى: ئاسىنىكى زمانىدارە ئىه دىبوى ئاوەوەى دەرگاو پەنىجەرەى پىي قايم دەكرى.

سوورله (همررا.): سووريْژه،

سوورم (باک.): گیایه که، سیردم. (نمرده.) زموی سووری بی گژوگیا، سوورک، سوّرک.

سوورمان: واق رورمان، شاش بدون، ما تبوون. ــــى: سدورک، سوّرک، خاکى سور. خاکى سور.

سوورمه: سیم، سپی و زهرد هدید شال و شدپک و قتگی چوخ و عمبای پیدهندخشیّنن. کل، (هدورا.) کلّ، سرمه.

سوورمس (موک.): ئەبلەق، ھەلىمساد، سرورھەلگەراد.

سوورمى: نيّرى ئافرەتانە.

سرورناسک، گیایه کی زهرد و گچکهیه گولسوور و وورده و پهلکیشی به سووری ده رواده و پهلکیشی به سووری ده روادی و وورده بالنیک بلند ده بی مالاتی نیر چاوان سپی بیخوا یا وهلاقی کموی نیرچاوانی شه قارشه قار ده بی لعبه و قایمی له نیرولانکیشی داده نین نارزی و میز و پیسایی بوگهنی ناکهن و نهسپی و پندیشی تخوون ناکهوی.

سوورناسك (رموا.): سرورناتك.

سوورنهخوش: مرزيه كه جوشى سرورده ركا.

سووروپشت: دەرروپشت، چوراردەررە.

سوور و سفهان: بو نافره تي جروان و جحيّل به کار دهبري.

سوور و سنج (هدررا. ، سل.): سرورهول.

سوورۆونه: گیایه کی کرویستانییه، کهسهری دهرهینا وهکرو چنگی کهوی سووره.

سورهه نُکه هران: سوور بوونه وه مهردوم له دٍقان یا که به ته ته ته بوونه وه یا نام به ته ته به ته به ته ته ته ته یان له سهرمان، تالا و بولبوونی تری و هه ندی به بری تر.

سوورهول: چارهشـلّ، ړهنگـی سـوور، سـوورهړهنک، شـلُی سـووری پــرزولّ، سـورخون، دهم و چار سـووری ناشيرين.

سوورێ: (٢).

سووريتي: سۆراهي، سووري چت.

سووريّجه: سووريّژه.

سوورێچکه (نمرده.): قرړگ.

سوورێژه: (هدو.) سٽريكه، سٽرک، (كرّ.) سرّركه، همشينوّک، سرورله، سرورليّ، سرورينجه، نهخوّشيێكي تاييـهتي مندالاّنه دانهدانهي سروري لهلهشي پهيدادميّ و بيّ ناره.

سوورێکه: سورێژه.

سووریّنه: لووله یه که تورگی گیانداراندا تاوی پیّدا دهچیّته خوو ارهوه، سووریچکه.

سوورينجه: سووريّژه.

سوورينچك: سرورينه، سرورچك.

سووریان: ناری نه تعوه یه کی کونه له پیشدا له نیّوانی سووریه و عیراقیّدا بوون به لاّن ثیمر بلاّربوونه و ها پایته ختی وان یا شایین پهرستیان شاری (حمص) یه له وولاّتی مهش سووریان پهیداده بن پیّیان دهلیّن، (یعاقبة الاکراد) یا قعومی کورد به لاّن زمانیان سووریانییه.

سووری (باک.): تورړهيسي، زوويسري. مدبسوون: سلّبوون. بوونسي چنت بلسوور.

سووری شاسمان: سرورایی تاستی تاسمان.

سوورينز (پهوا. ، خق.): گيايه كى لاسك سوورى به هارييه به چيشتى ليّده نريّ.

سسووپيان: سسووړان. ــــ هوه: سسووړانموه ، گامړانــموه ، خولخــوواردن، خوليانموه.

سووریه: خاکی سووریه ده کمویته باشووری کوردستانی بندهستی ترکان لهسووریه دا نیوملیون کوردههیه. کوردستانی سووریه لهزیی ده جله تا ده ریای سپی به کوردستانی ژیردهستی تورکانه وه گریدراوه، ئیل، مالیات و با فکی کورد پارچه پارچه بوون هه ندیک له ژووری سنوور و ههندیکیش له ژیری ستوورن باب له ژوور و کوپ له ژیر بیجگه له وانیش نزیکی ۵۰، ۲۰ ههزارکس لهشام و حمله بو حهما و تعلکه لرخ و حصن الاکراد و چیایی علوی داده نیشن گهلیک پیهاوی ناوداریان لیه ملک و توره له

كوردهكاني سووريه وهكوو: مالي زركلي، مالي بهرمهده، مالي هنانز، مالي بـهرازي، مالي عهدورهحمان پاشا، مالي شهمدين ثاغا، مالي

به کداشی، مالی بززز لهمیروودا بهناوی (ادیب معوض) که بهناوی

(الاكراد في سوريه ولبنان) چاپكراوه و بلأوو پهخشكراوه.

سووريچكه: سورينه، گەلور، قرقرتزك.

سووريچي (همررا.): سووريژه.

سووری سنجه (موک.): جروره ماریکه.

سووری ڪال: ثال. .

سوورین: بړوانه: سورین.

سوورينجه (زهن.): سروريّژه.

سوورینچک (زاخ.): نیوگهل، ناوگهل. بوری خواردنی، (خق.) ترتهوک، (باک.) نوربهلیشک، تورتوروک، بابهلیشک، سورسورک، سوریشک. سووزان: سووتان. دن: سووتاندن.

سووزانی (همورا.): سروزمانی، سوزانی، قمهبک، حیز، جنده، بلّع، پوّل، قاحیه.

سووزهنه ک: نه خ رسییکی په تو (ساری) په له پیگه ی تیکه لا و ده گیری تنده و میکروبه که ی (گونوکوک) و چلک له چووی مروی دیته ده ری و ده سوو تیت به نوو چاره نه کری له و انه یه میزی بگیری میزدان و ده سوو تیت که ی باوسی و ههم له و انه شه مندالیشی نه یی اله تافره تانیشدا گرد چیلکه ی باوسی و ههم له و انه شه مندالیشی نه یی اله تافره تانیشدا مندالدانی تیکده دایا تاووس نابی یان به رداری چرکی وی وه چار بکه ری کووی ده کا ده ی کووی ده کا ده بی خوری ده کا دو و به ناو دو و زه کی پر مهنگه نات و به تاو دو و زه که میزی زور پیبکات و به تاو دو و زه کی پر مهنگه نات و پوتاس یه که له ۱۰۰۰ ده شوری و په نسیلین لینده دری چاره ی له کردستاندا و اده کهن باینجانی پیشاری له چوری ده گرن، شوره امسقال، ناوی کولاری ۲۰ امسقال دو و ای کولاندنیان به شیره و گهرمی پی ده شون ناوی جو بو سووزه نه ک زورباشه کهره رزیس زورباشه ، بنیشته تال که به قه د تال و نوک و زهر ده چیره به قه د یه کتری بکوترین به لان بنیشته تال که به قه د مازوری کی له تاردی زهر ده چیره و نوکه که و ده دری به یانیان له خورینی مازوری کی له تاردی زهرده چیره و نوکه که و ده دری به یانیان له خورینی مازوری کی له تاردی زهرده چیره و نوکه که و ده دری به یانیان له خورینی مازوری کردراشه.

سووزەنى: دۆشەگەڭەيەكى جوانى پېتەرىبى ساچاخدارە ئىـە گـەرماواندا خۆى ئەسەر پۆشتە دەكرۆتەرە.

سووزهنی سهرباز (که.): جروره تفدنگیکی کزنه.

سووزمانی: سۆزانی، (هموراه) سووزانی، ژنی حیز، قاحیه، بوّل، بلّح، جنده، قمهبک، خوواری، قملّی.

سووزمه: چیشتیکه، که مره که ی سورزیا و کوشرابی و تلپه که ی فری درابی. پارزن، پلاوپارزن، پلاوپه و بالاوپالیو، پلاوپالیو، پلاوپالیو، پلاوپالیو، پلاوپالیو، کونکونه بو پالاوتنی چتی به کارده بری.

سووزن: سروژن.

سووزن ئاژن: سرو ژناژن.

سووزنه: سرر تيّن.

سووزندان: سروژندان.

سووزنهک (همورا.): سروزه*ندک.* .

سووزهنی: خاولی و پشتهمالی گهرماوییه.

سووزيان: گړي دهروون، سووزيانم دهگهړي واته گړي سهندووه.

سووزینو: سور تار .

سسووژن: گوندووش، گندووش، کوندووش، کوندووژ، گنتوژ، گزچدوهنی، جهوالدووو، جهوالدوور، سدووزن، تاسسنیّکی تهسستوور و دریّژکوَلدیسه سهریّکی تیژو سهره کهی تری کونسه به پهو کورتان و گونیسه و تعلیسسی پییّ ده دروون.

سووژن فلژن: بهزوری سروژنی له چتێکی ډاکردن، سـروژنکاری، بهسـروژن بنددانی چارهوێ دانهو،که(کام)ی کردبێ و اته ددانی کـوّل بروبێ خراردنی پــێ نــهخورێ بهوکردهو،يــه چــاک دهبێتــهوه و دانيـــش دهخـــوا. سووژندان: چهرمێکی درێژکوڵهيه سووژنی تێدهخرێ.

سووژيان: سروتان.

سووژیاو: سووتاو.

سووس: ناوی گیایه کی تال و شیرینه ناوه کهی ده فروشن.

سووسه: دهنگ و باسیّکه هیّشتا بلاّو نهبروبیّتهوه. _یهک ههیه لهبابهت فیسارهباسهوه: دهنگ و باسیّکی کنزی ههیه. (که.) دهلاقه، کولانه، رزچنه، شوویّنهوار، شوویّن. _برین: کولانهگرتن. بای سووک. ههست، سووسهر. شوفاری.

سووسه کون: شوّفاری کردن، هست راگرتن، دهنگ و باس وهرگرتنی کهم له چتیکی نهینییه وه.

سووسه نی: بزنی رهشی دهم و چاو سپی یا سووره.

سووسهمار: چار سپیک، بزن مژه، دیلمار، مارمارزک، بزغژ، بزغرژی، مارماریشوّک، کیّرنگرک، گرمگوموّک، سیسهمار.

سووسەمىمر: گيايەكى گەلأپانى زۆر بۆنخۆشە. نيتوى ئافرەتانە.

سووسهن (ههورا.): سوویسنه، جووره گولّیّکی جووانی بوّنخوشه، زوّر رهنگی ههید. نیّوی نافره تاند.

سووستهم: ناڤى نفشهك تفهنگى كهڤناريه، سيستهم، جوور، شيّره.

سووسک (باک.): سووسکه، سووټسکه.ه: سووسک، (هـنورا.) سووټسکه. (ډِدوا.) ففرخهکرډن.

سووسمار (هغورا.): سووسهمار، دایکهمارانه.

سووسن (باد.): سووسهن، سوویسن، سوویسنه، گولیّکی به هاری و بژنخوشه وهکوو نیّرگسی وایه چلیّکی رووتی بیّ پهلکه لهسهرهوهی چلّه کهی گولیّکی پهنبهیی دیّنیّ. نیّوی نافره تانه.

سووسووك (همر.): فيتور.

سووسی (هغورا.): سوویسکه.

سووش (زا.): جروره گیایهکی بۆنخۆشه.

سووفي: زانا ، هۆشمەند.

سووفیله: ئیمامی پسپسرکییه، ئیمامی تعسیّحییه.

سووق (هدو.): زهق، چار ــ كردن: چاوزهق كردن.

سووقان (دەلى.): ئىسىك.

سووك: بلّح، هدرزه، حيز. (فه.) عدزادارى، ماتدم. (كه.) حنچك، كوت. _ پيّرهدان: كوت پيّرهدان روسهر چينچكان دان، بدر به بدروودنان. دلسڤك. هدرزه، بي تابروو، پيژپيـژه، جرپـن، وهينـهك. سڤك، واژى قورسه، ناسهنگين. _ ايهتي: سووكي، سووكيتي.

سووکه (نـ مرده.): چتێکه گـ وّرمری پـێ دهچـنرێ، دهرزی گوّرمرييــان، تمهنه. (باک.) شاپليته.

سووكفتي: سروكيّتي، سروكايهتي.

سووكهى دووخ: سروژنى دروك.

سووكه له: چتيّ كه لهمه لْكرتنيدا سروكبيّ.

سووکبار: باری سروک، بریتییه له کهسیّک، که ثمرکی سروک و کهمییّ. ـــی: کهم ثمرکی.

سووكبوون: قورسايى نغمان. همرزهبوون، لمبمرچاوان كموتن.

سووكدهس: دهست سورك. _ى: دهست سوركى.

سووكره (باك.): مهنجعل، ديزه.

سووكړووح: ړورحسورک.

سووك كردن: قورسايى و سەنگىنى نەھيىشان. ئابپوربردن، لىبدرچاوان خسان.

سووكيّتي: سووكي چتيّك لـبابهت كيّشهوه.

سووكى: بيّړەنجى، سانايى. كەمكىّشى، سىڤكى مەبسەس لەوچتەيسە، كەقورس نىەبىّ. بىيّ ئابرورىي، جرپىنى، حيزى، بىّشىەرمى، حىزەبخۇيى، ھەرزەيى، بەدنارى.

سوول (باد.): جوړنه، تاڤگه، پلروسكى ئاو. (فه.) سميدل. جار، نوسه، كهرهت، هغل. (بل.) سرولاث، پرژ.

سووڻ (فه.): سورٽر.

سوولاش (پيرا.): درلاش.

سوولاف: سوول، رِيّْرار، تاڤكه. نيّري نافرهتانه.

سوولان: گرنديّکه لـمعيّلا کهڤنه بازاريّ همسکيفيّيه.

سوو**لاوکه:** سرولارک.

سوولاووك: پلروسك، بزختك، (باك.) چرك، چرزنهك، سوولاوكه.

سووله (باک.): لاسکی تروتنیّه. چوکلّهداریّکی تیـژه، تعرنکـعران بهکاری دمیمن. چهند سینگیّکی بـاریکی نـووک تیـژه بـعرمالّی دهواری لـه دهراریدا پی قایم دهکریّ. لاسکی همرزنی.

سووندرمه (بلّ.): چلووره.

سولهیمانی: سلیمانی شاریکی کوردستانه ماوه یه کی زور پایت ختی پادشایه کانی بابان بووه.

سوولك: منالَّى ساوا. (دەر.) سوولاوك.

سوولكه: معبدس له منداله: دروسرولكم هديد: درو منداله هديد. بنيسكه سابرون، شريّني ليّر.

سوولگه: شورینی لیز.

سوولی (بار.): کړی ناوورێ، ګوړی.پلروسک. تاڤګه، ړێژګه، (همهورا.) وهزهن.

سوولی کهبه: جمرگ و دلّی برژاو.

سولیّمان (بار. ، که.): تریّیهکی رمشی گلوو دریّژه.

سوولين (باد.): زيراب.

سوولینه (باد.): گۆنگه ئسمو لوولسه گلیّنانمیسه، کسه سسوور دهکرانسموه و برّجزگهی تاوی له ژیّر خاک بمریّزه دهنران.

سوومان (باد.): روخسار، روو.

سوون (فه.): نهستوندهی رهشمالآن، ستورن. (زهن.، همورا.، که.، ههر.) سن. سووین، سایین، سوونهوهی تیغی، ساوین.

سوونهت: هـهوه لا پرتری درویّنهیه. ــ کردن: پیسته زیاده کـهی سـهرچووی مندالّی نیّرینه برین.

سوونهوه: هملگلرفتن و ـــ ی کاشک. (فه.) وولای، سووانموه، هیّسین، تیژکردن، هیّسوون، هاسوون، سوویین، سو، سوونموه و وهرگیّرانی لباد و ثیتر، هوّسین.

سونبول: گیایه کی بزنخوشی گولشینه پهلکی وهکوو هی نیرگزییه و هیندهی ویش بلند دهبی.

سووند (بـاک.): سـوویّند، پاکانـه. ـــ اڤـر: ســویّندی دردّ. ــــ خــوارن: سـوویّندخواردن.

سوونکه: بنیسکهسابورن.

سوونگمر (باک.): همور، تیسفهنج.

سونگهرا (باک.): هموور، سرونگمر.

سوونی (همررا.): سن.

سووری (باک.): سڤروری.

سووهران: لمسعده ی چاردهمینیدا ناویسانگی پیشسوویان سهریه بسوو دانیشستووی شسعقلابات و تلهسهفتوون بسوون نیسستا بسعزازای شسنویه ناودهرین.

سووێ: تعماشا. دڵویستن، حهیف، سوو، جهخار، جخار، پهروش، داخ، حهجمعت، خعم، ههومهت، تاوان، بهزهیی، خهفعت، ئیش، ثازار، ثهم برینه به سووییه: به تازاره. سبوونهوه: بهزهیی پیداهاتن، له سیان نهمزانی چبکم، له تاوان نهمزانی چبکم، سوویم بووه: حهیفامن لیّتیّ. ناسق، سوو. (دهر.) سیههلاک، سیهلک. گوشه، کهنار.

سوویار (زا.): سروار. (باک.) قەشمەرى، لاسا.

سووياك (نمرده.): سروار، سرواره، سيوياك، ساوياك.

سوويان: سروان، ساويان.

سوويه (لور.): سيپهلات، سپل.

سووي بوونفوه: مردن له داخان يا لنبدر ثازاريّكي.

سووێتهای: مرزی ههڵهشهی سهرسهری.

سوويجكمر: سيى و جيگمر.

سوولز: (همهررا.) سۆله، (فسه.) سرول، (دەر.، همهر، کهه، لک.) سرور، تیر خووی، زور سرویر، سؤل. (دەر.) شایی، زهمارهند. سهخت. سوولزوهک: شوراورک، شؤرافک. سووينك: سوريند.

سووينڪخور: سويندخور.

ســـووێنڪ څووار: ســـووێندخور. ـــــدن: ســـووێندخواردن. ــــــى: سرويندخوواري.

سووينكدان: سرريّنددان.

سوويجيڪهر: سي و جگمر.

سوونڪڪير: سورٽندگير.

سووير (لور.): شايى، زەمارەند.

سوويل (لور.): سميّل.

سوويلاف: تاڤكه، ئار معلّديّر. *

سوويين: سايين، سروان، سرونموه، لي هالسرون، تي هالسرون، ليّخشاندن، پيّداخشاندن، ليّسرون، ساوين، ساوون.

سوويينهوه: سورانموهي تيغ.

سوويّنه: د فريّكي كلّينهيه كعل و پهلي چلّكني تيّدا دمشوّن.

سه (باک.): سيبهر. (باک) سي (٣٠). ــ ا: سيبهر.

سهبهند (باک.): کهناری نوشتاوهره.

سهر (باک.): زړ، بهيار، بي بهروبق، نهچينراو.

سهره (باک.): تالأی چکوله. (باک) سهرک.

سهرك (باك.): ئالأى چكۆله، سهره، نيشانگاى تفدنك.

سهک (ههکا. ، باک.): سرکه، ترشیّکی زور ترش.

سهنافی (باک.): چەتر، سەيوانى ھاوينى.

سهووروٚڪ (باک.): مانگ، (٣٠رێڙ).

سيّ: يەرىّ (٣) ، سسىّ، ناوە بۆ ژمارەيىپّكى لەنپّوانى دوو

و چوواريدايه. حرّقه، دووكيلز. نيو ــ : كراس، يهك كيلز.

سيباره: سيههنده، سيبهرانبهر ووتنهوهي كاريك يا كردنهوهي كاريك

دهگهیمنی بوجاری سینیهم. _ پات: ووته یا کردهوهیه، که سی جاران

كرابي يا ووترابي. سيخاران پاتهكردنموه ، سيخاره.

سيبلا: (هـمو.) سيبازاني، كموشمكين، كممهيمك. (هـمو.) _ انسي:

سیّباز، جووره یارییه که سیّجار و سیّبازی تیّدا نعبریّ.

سێبهدوولايي: بهن يا گوريس سي به دوولايي ده کريّت.

سيبهر: سينجار، سيتقات، سيروو. (همورا.) ساي، سدي. سمهين،

چۆلك، سايە، نيسى، سيھ، (باك.) سھ، سها، سېبەر، ساگات، (كه.)

ساييك، سيوهر، جووره تارمايييكه، كهههيدادهبي به قهبارهييك،

کېښري رووناکي بگريت. ــدار: سايعدار. ــداري: سايعداري. ــکردن:

سيّبهرده: سيّ تهلاّقه، دارا سيّ بـ مردهي فريّدا واتـه سيّ تهلاّقـهي خوارد.

سێبهيۆ: (شا.) سيرو، سيوه رد، جووره نزيه تيدك هـ در بـ ه سي روزان

جاري*کي ده يگري*.

سێبهرێ: ناوى ژنێکييه. چيرڒکى سێبهرێ و خمسووى ناوداره.

سێبهٔ لڪووڪ (باک.): جروره گيايه که.

سێبهنده: نێوانی هدردووسمت و سوورهغدی پشتیید. ــ ی پشتی.

سوويرهك: شاريكى كوردانه دەكمويته لاى رۆژاواى دياربدكرى.

سوويرهکه: جووره مازوويکه دهباخي پيدهکري. (جا.) شيريري تهره، که

هيّشتا ووشك نهكرابيّتهوه، جووره خوواردهمهنيهكه، كه لهخهستهي ديري دروستدهکري.

سوويره ڵووك: چتى سوويرى ناخرش.

سووێرخووێ: خواردنێکه مهزهکهي سووێربێ.

سووێردهرمان:

سوويدوو (ئەردە.): رىشىزلە، گاوانى.پىر، بىتورىن، (مىوك.) جەلىد،

رەقەي زۆرگەررە، كەلىئارىدا دەۋى.

سوويديدك (لو.): سووريده.

سوويس: تارمايي. گوليكي جوواني بۆنخۆشي كوريستانىيە.

سوویّنعنه: گولّیّکی شین و سووره گهانّی وهکوو پنگی وایه و بیّنی خرّشه لــه

تەرازاندا دەبى، سۆسن گوڭىكى كوويستانىيە.

سوويسكه: زړهكه و، سووسكه ، سوويسكه ، سوويسكه مدليكه وهكوو

کهوی وایه بهلام نهم گچکهتره و گزشتی دهخوری و خرّشه.

سوويسكهيي: جووره ههڵپهرينيّكه.

سوویسن: نیّوی نافره تانه. سوویسنه، (دهر.) سوون، گیایه کی گولسین و

سووينسنه: سووسسن، سووسسن، گونسۆسسن، گونيتکسي كيسوي سمپي و

رەنەرشەييە. نيرى ئافرەتانىشە.

سوویسنی: هززیکی کورده و دووتیرهیده، ۱) بدراجی، ۲)مدلکدوی

لمنیو، روی روزهه لاتی معهاباتیدا دادهنیشن.

سوويكه: سوريسكه. (كۆ.) مندالى ساوا.

سوويكه: ناسور ، سور .

سوويّل (كه. ، هممه. ، شو.): سميّل.

سوويل: سميّل.

سووين (كه.): سرريند، پاكانه.

سووينه: (همورا.) كمشكسار، دلاله، (همو.) ثينجانه، وهكوو تمشتي

وایه، به لأن له قور دروستده کری و سوورده کریته و بر کاروباری ناومال.

سووينه: درامه تي، كيس، (كه.) سووين، (بابا.) سووينك، (همر.)

سووند، سۆند، پاكانه بهناوى خووا. _ ت بهتاللىن: ئىشاللەكە، كىسىتكى

سوويّند بخووا و يدكيّكى تر، كه بيدويّ بلّيّ سوويّندت بدتالبيّ دولّيّ: نيشالدكه.

سوويندخور: پاكاندكار، دووكىس يا پترن، كه پاكانه بۆيدكترى بكهن لـ ه

چتيکي هارپهيمان دابووبن. سووێندخوار: پاکانهکار. ـــى: پاکانـه کـردن، کیـس خـواردن، یـهکێتی

دووکهس یا پتر به هوی سویندخواردنموه.

سووينندخواردن: پاكانه كردن، كيس خواردن بهناوى خودا.

سوويندخۇرى: پاكانە كردن، كيس خواردن. هار پەيانى.

سووينندان: پاكانەپيتكردن بەيەكيتك.

سوويننكير: خوواگير، كىستىكە، كەسوريندى درز پينى نوواندېي.

سووينكه: سونكه.

ستتلك

سێبهندي: لوتي.

سيبههران (باک.): بمزور و زموهندي.

سیّبسکه (باک. ، همو.): گیایه گهلاّی وورد و دریّژه گولّی موّره و هسی گلیّخهی دهچیّ بوّ چیّشتیّ دهستده دا ، سیّبسکوّک، گیّلاخه، سیّبسکوّلْ.

سێبسكۆك: سێبسكه.

سێبسکوٚڵه (شن. ، همو. ، دهر.) : گووێ به گوواره ، گێلاخه.

سی بنههرد: سیّوی بنههردی.

سێپ (زا.): دەستەندورى جووتىيە.

سێها: سێپک، سێداری به یه که به ستراوون مه کهی پێده ژه نرێت. سێپهک، سێپێ، سێهپا، خه چرهک، (باک.) دوستان، (هه ورا.) سێکوچکه، ئاسنێکی سێپێيه لهه و تاووری داده نرێو مه نجته ڵی ده خرێته سور، سێپای مه شکه، سێپێک.

سيّهايه: _ى ريّنهگهريّتي. سيّها.

سنيهالوو: سيّسنووچ، جنووره دړكيّكني سيّسنووچه، بنرّهنهموو چتيّكني. سيّسنووچ دهييّ، سيّلك.

سێپهوده: مرازیکی دارتاشییه داری پی کوندهکری. نهوهی به تووبکری پینی ده نین ویّنجه پاشهوه پی جووره گیایه که وه (شهوه پی) ی ده چیّ، سیّ په پی لووسی گهلآخره، لهههندی جیّگا ده چیّنری و دووسییّجار ده پویّنسهوه ده یکهنه گزره بوّناژالآن. جووره به فریّکی سیّپه پویه. جووره خووسیّکه.

سێههڪ (باک.): سێپێ، سێپاي مهشکهيه.

سێپهن رووهکێکه، کهتازه سمری دهرهێنابێ.

سێپهله (که.): برکهي کالهک و شووتييه، که پهلداوي.

سێيهاچهرمڪ (تعرده.): تعسيينکه سێ پێي سپي بێ.

سيّههيدا: سيّزاك، سيّ كهوهمر، سيّ مندال.

سێپرووسنهڪ (دهر.): پهرمسليٽرکه.

سێهك: سێپايهكه معشكهي پێدا ههڵدهواسرێ بوٚژهندن.

سێۑۆنكە: گيايەكە.

سێپێ: سێۑا، (باک.) خەخدەک. سێپايە، سێپاىسەر ئاورى.

سێؠێڪ: سێڽاي معشكه.

سێپێ يى: كەلەھەمموو قورنەيەكا دووجار دەچێتە پێشەرە و جارێكيش. دەچێتە پاشەرە، جوورە ھەڵپەرينێكە، سێگاڤى.

سێپێڪ: جروره کهپرێکه بوّ همر ستوونهي ۳داري دموێ، کهدهکاته ۱۲دار و همرسێ دارهي له جێڰاي پايهيهکي بلاّو دادهمهزرێت تا کهپرهکه قايم بێت.

سێؠێ (باک.): سێپا.

سێتا: بعن يا گوريسێكه سێ لـوّبادرابێ، سێههند، ئـعزێماغێ خووه ــــ لـتهدهستێنم، ودريسي من سێتايه: سێ لوّيه.

سیتار: مرازیکی بهزم و ناههنگه.

سێتڭ (باد.): ھەتار.

سيّته (ئەردە.): دەزوو، فريّت.

س<u>نتهبه سهر</u>: ناره بىق تىرەپسەك ئىسە ھەمسەرەند، كسە سىيتى دەبەسىتى بەسەريانەرە.

سينتك (باك.): چىنگال.

سێتۆ: روركێش، پووڵى ساختەر قەڵب.

سلتير: جروره تفانگيكد.

سێجۆرە: سێڿىشن.

سێجړتهکی: سێمړهکی، جووره دارێکه.

سێچار (باک.): سێچووارجار؛ بارامـــهاته ماڵي ثێمه.

سێچاڪ (بهخ.): كمرا، كورتهك.

سێچکه: یه کێکه له به ره کانی دارهمازوربه قعد گزگلی دهبی، ماچیچوک (بار.) ماچیچکوک، چڵچڵه به لام چڵهکانی کوڵن، سیچک.

سێچكهسڵۅه (بابا.): باپشكێر.

سێچوڪڵه: چتێکه سێ ددانهي ببێ تيپي ســش.

سێچووار: ناوه بر دووازده ردرهی دووای سی شدش.

سێچاچه (نەردە.): سێپاڵوو، سێ لێخه.

سێخ: سيخ، شيشدي کنبابي.

سێخهت (همو.): مرازێکی دارتاشییه شووێنی جغزی پهروازی وێنه و ئیتری پێدهکێشرێ.

سيخچه:درک، دروو. ـــ ی گهنم: چقــل و پــژی کولهگــهنمی، داســس، داسووله.

سيخچووله (لو.): سيخوړ.

سیداره: لسه سدان، لسه داردان، خنکاندن، بسه دارداکردن، سینهای مسرق پیخنکاندنیّ. وهکوو سیداره و ایه باز و بالندهی تری لهسمردهنیشیّ.

سێدهر: هدیوانێکه دیوارهکانی لهسهرسترونانه وادیاره سێدهرک یا سێ پهنجهرهی تێدابووه. ناوی نهشکهوتێکییه لسهڕڎژهڵآتی باژێڕی کهڤنه باژارییه. دی: ژوورێکه سێ پهنجهرهی له ڕێزی یهکهوه تێدابێ.

سيدهنگ (باک.): بۆړې شيپووري.

سێندانکه (خو.): پێکول، (ږوژ.، همورا.) پهيکول.

سينووري (ئەردە.): سەخت.

سێړ: دێزه، پرړهنگ، تۆخ. (فه.، همورا.) تێر.

سێړان (باک.): سهيران.

سێرانگهه (باک.): سهيرانگا.

سێږه: زيړه، سووړه، زووړه، ګريان و هاوار.

سینره: ئىدندازه، نیشانه. __ ى چەكان گرتىن: نیشانهگرتن. گىرى و قىتكايەكەي سەر لوولەي تفەنگانه، كەسيرەي پىدەگىرى. تەمەن، لــه__ ى تۆدا شەور رۆژ دەمخورىند.

سيره: سعرنج.

سێرەسێړ (ئەردە.): زیړەزیړ، سۆړەسۆړ، گریان، قیژه، قیژ و هاوار.

سیّرت: سعیّرت شاریّکی کوردانه له ژیّردهستی تورکاندا لهبتلیسیّ نزیکه مهلاخهلیل سیّرتی ههستیار و زانایه کی گهوره و ناوداره زوّر نووسراوی به نرخی به زمانی عهرهبی داناوه (استعارهی) مهلاخهلیلی بعناوبانگه گهلیّک پهرتووکیشی بهزمانی کوردی و کرمانجی داناوه بهناوی (نهج الانام) و چاپیش کراوه.



سيدزكان (كه.): گفمه يه كى دووكه سييه ٣ بعردان له نيو شه ش خاناندا داده نرين خانه به تاله كانيش دهميننه و بي يارى كردن و ليكبردنه وه.

سێرڤى (ئەردە.): دەست بىلارى.

سێركۆو (سوور.): سەرگوويلك، گووفىك.

سێڕمهڪي: سێمړهکي.

سێرفج (باک.): سارنج، تعمبار. سێرو (شا.): سێبمرد.

... پ. سێ**رۆچكە:** قوړقوړاگە.

سێرۆك: خواردنێكه دوواى سێ ڕڒژان، كه كىسێكيان لێ برێ دەيدەن بـه

سێ ڕۅٚڗه: سێ ڕڒڗڰانه.

سێڕۅٚڪ: ڕڎۯڔۅێػ؞سێڕڎۯان له شووێن يهکتري دهگرن.

سێڕۅٚۯڰانه: خواردهمهنيهکه بهخێربو مردوو دهکرێ دووای سێ ڕڒڗ

ت **سيّروهفه له**: بالّدالسووكه، بالّنده ييّكه نيّواره و سسبه ينان پـتر دهگـمړێ و ناتووانيّ بنيشيّ.

سێروو: رمشوّله، (همو.) ريشوّله، سململ، بالنّدهييّكه بهقمد كوّتريّكييـه بهلاّن رمش و شين دهنوويّنيّ و كموى دهكريّ، توّقهرمشكه.

سێڔۅۅٮٚڡڛۀڶ: تێڕۅؾڡڛڶ.

سێرووژه (باک.): برسی.

سێرووژهيي (باک.): برسيّتي.

سیروون (باک.): جووره چیشتیکه هغویری له رونیدا ده تاریننیه و رهنگه میوانی بی.

سێروونی (باک.): قەڭىر.

سیری (فد.): تیری.

سێڕۑان (باک.): سێڕێيان، ڕێڰايهکهسێ قوٚڵؽ لێبووبێتموه.

سێڕێؽڹ: سێڕؽان.

سێړێزڪێن: جووره ياريهکه وهکوو دامه وايه.

سێڔۑڒێڹ: سێڕڽڒڬێڹ.

سێزاڪ: سێپەيدا.

سێزده: سێنزه، سيانزه، سێ و ده ١٣.

سێزدەمىن: سيانزەمىن.

سێزدهههم: سيانزهههم.

سێڒ<mark>ۮڡۿڡڡ</mark>ؽ: سيانزههٰمين.

سيزگهه (باک.): گسک.

سێزۆ (ئەردە.): سۆزى.

سێزوو: سبدينيّ.

سیّعهد: ناوی گوندیّکی کوردانه لهژیّری پدّژاو ای قامیشلوویه. سیّجار ان سهد.

سيسهر: سيههند، بارام تريّى خووه سيسمر بهكهنم دهدا.

سێَسوو: بڕؠەندټکی سێسـووچه یـا چـتی سێسـووچه. گیایـهکی کێـوی و دێـهکاره.

سێعووچ: سێکۆشە.

سیّ سیّ: سیّکهس سیّکهس، سیّدانه، سیّ سیّ وهکوو دولّیّن چووار چووار، پیّنج پیّنج، یهکیهک، دوو دوو.

سێسێخه (نهرده.): سێپاڵوو ، سێحاچه.

سیّ شهش: نـاوی هـمژده رِدّژانـه لـمسـمرهتای بـمهاریّدا، کــه ۲ رِدّژبایــه و ۲یـش بارانــه و ۲ رِدّژیـش هـمتاوه یـا ۱۸ رِدّژهی ســمرهتای زســتانیّیـه بـــهو شیّوهیه.

سێڤهم: سێشهمه، سێشهمب.

سێشهمه: سێشهعه.

سيَّشهمه: سيَّشهمب، سيَّشهمه، سيَّشهموو.

سێشهمب (باد.): سێشهمه.

سێڤەمۆ: سێشەمە.

سيف: ناوى دوودييانه له مهريوان. سيو.

سێفهزهمينه (کرما.): کرتۆپه، يارهڵماسى، گەلى جووره خواردەمـەنى لى دروستدەكرى.

سيفهزهميني (همورا.): ياره لماسي.

سيّفه لاسووره: سيّوه لاسووره.

سێڧەلۆكە: گيايەكى بىھارىيە گەلآپانە بەرێكى شيرينى خړى ھەيە.

سێفهڻووكه: گيايدكي بمعاري گهڵٳٚڽانه بمرێكي شيريني خړي ههيه.

سيفتو (زا.): چتى بۆگىن.

سێڣزهمين: سێڣڡزهمين.

سێفۆكە: گيايەكە ئاژال دەيخوا.

سێفی (هدورا.): پدتاته، يارهڵماسی، كرتۆپه.

سيّف (باد.): سيّو، داراً ــى: داره سيّو.

سێڤلبن ئاردى: سێوى بن ئەردى.

سێڤايي (باک.): مەلە. _ كرن: مەلەكردن.

سێڤزشڪ (باد.): سێوهکێويله.

سَیْقوِّک: بعری گیایه کیه وه کوو سیّری شین و سوورن مندالاّن لـه چوّلی لیّیده کهنموه و ده یخوّن، گیایه که برّ ده غالّ و دان باش نییه.

سێڤێڡێڤۆڪ: پيازهخووگانه.

سێڤڪ: کوتایی ئيسکيکي دريژه.

سیّقکیّت بن عهردی (باد.): سیّوی بن عاردی.

سێڤڪوڕي (باک.): گيايدکه.

سێڤۆڪ (باد.): سێڠک.

سێڪ (باد.): سرکهي ترێ.

سێکهرۆ: ووشک و ړەق، جووره هەڵورچەيێکه له پێشدا ووشک و کرمێيه له دووايه هغر بۆخۆى ساخ دەبێتەره.

سێػبهر (موک.): سێ يەكبەر، وەرزێرێكە پاش دەرچوونێكسێ يەكێكى دەدرێتێ.

سێكبۆڵه (همررا.): كێلاخه، كيايهكه.

سێکۆڪ:سێپەرە.

سێبكۆك: سێ پەرە.

سێکوژي (باک.): سێسووچ.

سيكوّ: سيّ كوّما ، سيّبهش.

سێکوچک: سێپای سفر ناروری، (هفو.) گووچاله، (بابا.) سفرناگره. — ه: سێکوچک، سێپایه یا سێبهرد له نزیک یه کتری داده نریّن و مه نجعل و دیزه و تاوه و چتی تریان لمسهرداده نریّت و ناوریان لمبندا ده کریّته وه بـق گفرمکردنی زاد و ناو و چتی تر، —ی بهرد، کوّچک (دزه،) کووچانگر، (دهر.) گوچکانی.

سیککووزه: گیایه کی شاری سی سووچه گهزیک اسهزموی بهرزده بیسه وه گولیّکی توّپ دهرده کات اسه دهوری گولّه کسه ی گهلّایسه ک دهرده کسات وه ک گهلآی که وه روایه.

سێکوه (باک.): جێگايهکه سێ دهره و دولان وێک بێنێتموه.

سێڪا: جووره گۆرانييهكه، مهقاميٚكي كۆنى كوردييه.

سێڪاف: ناري جورره گهمهيه کييه.

سێڪاڤي (باک.): سێپێيي، جووره ههڵپهرپنێکي کوردييه.

سێڪرمهڪي: سێپێيي لهههڵپهرينێدا. له کار و فهرمانێکي به تهواوي گهرم و سهرگهرم برون.

سێڪوشه: سينسروچ، چتى سينسروچ.

سيّڪوه (باک.): سيّسووچ، شهن.

سێڵ: ساج، (باک.) سێڵڒک.

سيّل (باک.): ساج، خيز.

سێلا: سەخت، دژوار.

سيّلاخ (زا.): لم، ليم.

سێلاڪ (باک.): (باک) سێله، خيز، زيخ.

سيّلاله: بروانه: سيّلاله.

سێلانه: سێلۆ، سێليزگ، سێتال.

سيناقو: ليتمشت، (باك) تيراث، لههى، (همور.) لافاو، پووك.

سيّله: بړوانه: سيّلاک.

سيّله: تعلّعبهرديّكى بانه ناشعوان كولليّرهى ناشى لعسعر دهبرژيّنيّ.

سێڵړ (بل.): جڵه، ړهقهي گهوره.

سيّلْچه: سيّ لج، سيّ ليّووهكوو ووشترى، كه سيّ ليّوى ههيه.

سَيْلُخَانَ: لمى ناو جوّگه و ئاران.

سیّلک (کۆ.): داریّکه سهری سیّ لکه و گیاوگوّلی پیّ کوّده که نموه و همم برّپیّده رهیّنانی قرشه لهبنه و ی جوّخینان به کاردهبریّ و پیّسی ده خریّته بهرپیّیان.

سيِّلكه: نيِّرهكمر.

سيلكا: شرويني لافار.

سیّلمی: جروره هملّرایه که لمثارد و دوّشار و پمنیری کولاّر دروستده کریّ. سیّلم: چیایه که کمو توّته باکووری رِوّژهه لاّتی رِمواندزیّ بـ ملای حـاجی نوّمه رانموه.

سێلنۆك (باك.): ئاساند، جێگاى كەوشان، سێلوون.

سێڵۅٚقى: سێبازد.

سيلووله: لوولهوزنجيري ملى ژنان.

سێڵۿ (باک.): سێهل، بعردێکی پانه ناشعوانان له جياتی ساجی کوللێرهی ناشی پێ دهبرژێنن.

سێلێڤ (باک.): بړوانه: سێليێ.

سى ئىلۇ: سى ئىت، بەكسىتىكى دەئىتىن، كەگۇشىتى ئىتىوى ئىمۇدورەوە زۆر ئىسىتوورە، كاتىتىكى باخووى ئىتوەئەستوورەكەى دەبىتتە دوو بىممرۆڤى وا دەئىيّىنسىتىلىق، سىلىتو.

سيّليزك: سيّلانه، سيّلز.

سيّمه (باك.): جروره گسهييّكي مندالأنه.

سيمهكووك (باك.): جووره بووزوويكه.

سیلهک (باک.): (باک) خیز، سیلاخ، سیّلک.

سێلۆكە: پارچىمرازێكى جەنجىرىيە.

سمرهكى: هدلپدرين، هدلقوتين به كول، بهجهخت.

سين: روته يه که به دووای هه ندی ووته ی ترهوه ده نووسی ده يکاته ناوی بکه ر: مه رسين، حقه ره سين: کړيار.

سێناف: مرزيدكه، كه گهليّک جاران ناري خوّى دهگوريّ.

سێنهر: سێن، تهستێنهر.

سينج (باک.): پهرژيني باغ و باخچه به دړک و داروبار. ـ کرن: بهستن.

سێنزه (همورا.): سێزده، سيانزه.

سينزهمين: سيانزهمين.

سێنزهههم: سيانزهههم، سێزدهههم.

سينزههمين، سيانزههمين.

سيّني (باک.): مجوّعمه، سيني.

سينيك (باد.): دموري، دهفر.

سێو: (هدمه.) سێڤ، (هدورا.) ساوی، میوهیێکی خړی ګهورهی تێکولێ جیری تام و بۆنخټشه. (باک) زهرګهته.

سێوان (باک.): سەيوان، چەتر.

سێوانهک (باک.): ووشترهوان.

سيّوه خقه: معيمس لعبدياني و نيوه ردّ و ثيّوارانه؛ دارا ـ ناني دهخوات.

سێوهر: سێبهر، نيسێ. نزار، نسار.

سێوه په: گيايه کــه زور لــهزمری جــووێ نابێتــهوه همرلکــهی ســێ گــه لأی پێوهيه، گوڵــی خړ و زهرد دێنێ، گيايـه کی زورجووانـه وموێنجـهی دهچـێ، دهشخورێ، (باد) سێووک.

سێوهرقان: سێېمرتال، ثموكمسەيە، كەناكەويتتە بىەر چاوى مرزڤان و بىق سووكى پێيدەلێن ــ ياسێويێ پيسك، ئاوارە.

سێوەرۆ: سێبەرۆ.

سێوهرووچڪ (خۆ.): سێوهڵورکه.

سيوه رووك: جسوره بسهريّكى دارهبه پوويسه سسپييه و دهخسوريّ وهكسوو سيّچكهى وايه.

س<u>ێ</u>وز*ەم*ىنە: پەتاتە.

سێوهڪێويله: سێڤ رشک.

سێوهلاسووره: قوولــێر، (کـه.) سێفهلاســوره، جــووره سـێوێکه لايــهکی سووره.

سێودوو: دوودڵی، نیگهرانی، دڵهباوه پرمهکه. ـــ کردن: دوودڵی کـردن، نیگهرانی.

سێوورسات: خدرج و باج.

سێولۆ (گەردى باك.): گۆرھەڵقەنە.

سێووڪ (باد.): سێوه ڕه، گيايه کي گوڵزهرده.

سێوۆك: چيايەكە كەرتۆتە رۆژھەلاتى رەراندزى.

سێوول (فه.): سمێڵ.

سێوونك: سياوون. ناوى دێيهكيشه له شارباژێړي.

سێوهمرمێ: جووره هدرمێيهكي خړه وهک سێو وايه.

سێوێ: نێوی ئافرەتانە. سێوی.

سێوی (باک.): هدتيو، كهسێكه دايكي و باوكي مردبيّ.

سيوياك: چتى سور او هوه.

سێويان: سوران.

سێوی بنچهنگ شهوتی: هدتیوی بیّ دایکه.

سيوى بن فهرزى: گزەرى، كركره، بندرد، سيتفكيت بنهدردى.

سێوي ترهڪ: هدتيوي بي بابه.

سێويتي (باک.): هەتيىرى.

سێههم: چتێکه لهپلهي ۳ دابێ، سێيهم. ــ ين: سێيهمين.

سێهها (باک.): سێها.

سێهمتی: زاکان، سێ زاگه، سێ پدیدا.

سێيان: سێ (٣). ــــ: سێسێ.

سي هيشه (تمرده.): ونار ، زهوييه كه شي درابيتموه و چاندرابي.

سێيان: سێدانه، سێکو.

سێيه ڪ: يه ک لهسٽيان، بهشٽک لهسٽ بهشان، که له باتي ملکانه خارهند سامان له کشتياري دهستيني.

سييهك (موك.): دووكيلة. لهسي بعشان بعشينك.

سيّ يهڪبهر: ئەركەسەيە سيّيەكى دەبا.

سی یه عجمهری: سی یه ک بردن.

سٽيمڪي: لعسيّ بعشان بعشيّک، سيّ کڙيي، سيّيه کي.

سێيهم: هي سێيهم، بهش، کهس يا چتي سێيهم، سێههم.

سێيهمين: سيّهمين.

سی (باک.): سیّبهر. نیسیّ. (۳۰)، سیّ جار ده، شهش جارپینج دهاته سی، (باک.) سه، سیه. بالنده پیّکی بوّر و گهر رهیه. پارچه گوشتیّکه گهر رهی سپی واژه به جهرگه و نووساوه. (پهرا.) سیپه لک، سی و جگهر، سیپه لاک. (لو.) بوّ، لهوّ، ثهرا.

سيبوّ: گيايه که دهخوريّ.

سياقاله: رِەشتالله، بەدبەخت، سياچردە. (ئەردە.) سياچارە، چارەرەش.

سیاچاره: چارەرەش، بەدبەخت. ــ یی: چارەرەشی، بەدبەختی.

سياچەردە: سيا تاڭد، چارە رەش.

سیاچهمانه: گۆرانییکی کۆندی هدورامیاندید.

سياچرده: سياچەرده.

سيار (نــمرده.): يارمــهتيدهر، شــاگرد. (نــمرده.) بـمرزاييّكــه لــه نيّوانــى شوويّنيّكى نزم.

سیاره: جنوره گفتیکه. نیتوی دییهکینه لنه ناوچهی واماواینه. نموبهشه، چنوارچیّوهی دهرگاوپه نجمرهیه، کهدهچیّته ناو دیوارهوه.

سياره: بجم، ردوان.

سياريعان: ريحانه كيويكه.

سیازلخ (که.): کفرخنکینه، گیایه که بستیک بلند و گوله کهی وهمی جتی ده چی به تسه پی بو شاژالآن باشه به ووشکی نساویری بیخودا، برژانگه کانی له چاوی هه لده چه قی. گیایه کی به هاری و کهم تهمه ن و گهرمیانییه له پیش ههموو گیایه که پیده گا ووشک ده بی وه کوو چهوده ری وایه به لام نمم که مگه لاو بالای کورته و گولی کی پژپژی ههیه، (نموده.)

سيازەنئىووق: گيايەكى رەشهەڭگەرارى رەق و تەقە.

سيازده: سييانزه. ـــم: سيّزدهم. ـــمين: سيّزدهمين.

سيازوخال: بريتييه لهچتى زور رەش.

سیهسان: ووشکهسان. ـــ ی: ووشکهسانی؛ لـه رِدَّرُگاریّکی سیاسانیدا دهستبلاری مهکه.

سیاسهات: ئەتك، شكان، ریسوایی. ــ كردن: ریسواكردن. ــ كراو: ریسوا. پەرساری، خاكداری، ھەلسووراندنی كاروباری وولات. سیاسهران: دەروتشان.

سیاق: نووسینی ووشان بهخهتی دریژووکه.

سياقه لهم: رەنگريّرى.

سياگوش (كه.): گۆرمىڭقىنە.

سیامار: رەشمار، مارى رەش.

سیامال (که. ، همورا.): رهشمال، دهوار ، کووین. سیامهد: سیامهند چیروکهکهی ناوداره.

سيامهند: يهكيّكه له دوو ازده بهنده گۆرانييه كۆنهكان. نيّوى كورانه.

سیان: قوړی پیسی نیّوکووچانه، قوړی روش، (که.) سیاناو. سیّن، چت یا کهسی ژمیّر راوه، میّرانهکان سیانن.

سيانه (كه.): قورهرهشي نيوكولأنان.

سيانه: سيّيان، سيّيهمين، سيّيهم.

سیهنزه: ناوی ژمارهیدکی یدک له نیّوانی دووازده و چاردهی دایه. هم: سیزدهم. همین: چتیّکه له پایهی سیّزدهدابیّ. دهدا، سیانزهمین.

سيانتيان: سيّ سيّ.

سيانكه: ترړٍ.

سياو (هاورا.): رهش.

سياوا (هنورا.): ريشنبا.

سياوناوي (هاورا.): ناوي رهش.

سياوهش: سيا ، رهش.

سياويهتا (همورا.): رەشەگرانەتا.

سياوپووزه: گيايه كى لاسك رەشسى ئارىيسه گەلايسەكانى وەكسرو هسى كەرەرزين.

سياوچەمەنەولىچ (ھەررا.): كۆرانىبىتۇ، مەقامبىتۇ. كۆرانى (سىاچەمانە) بىتۇ.

سينوسمده (هنورا.): سملّ.

سيلوله (همورا.): رهشكهى ناونان.

سيلو نفوچهمي (همورا.): رهشكيندي چاو.

سياووا (زەن. ، ھەررا.): رەشىبا.

سيلوون (كه.): بزنى ړەش، بزن، گۆشتى بزن بيّجگه لـه بزنهمـهرهز. (كـه.) رەش، هەرچيّكى بىّ.

سيلوي (هدورا.): رهشكيّندي چاوي. ــ تتخ: رهشي تاريك.

سيلوچهمي (همررا.): رهشكيندي چاو.

سیده (ثمرده.): ریزهنووسراویکه لهسهرباری دریشری، کعباسی تاکتاکه چتی فروشراو یا کواو بکات.

سیاهی: رووناکی چاویکییه، کهلعب، هیزی به یزی به دژواری چنی پیی ببینری. (نمرده) سیاهه.

سیایی: رمشی، سیاهی.

سيه (فه.): رهش.

سیهووشک: جووره نمخوّشییّکه بمهمندیّ گیانداری دهگات و هممیشه دهم و قورگی ووشک دهبیّ.

سيهه (باک.): سيّبهر.

سيههكهرده (مهليش.): رهشكينه.

سيبهر: سيّبهر، نيسيّ.

سیپ: سندووقی چای ووشک، رهبهت. (همورا.) همشارگهی راوو ثیستر بترسهی شمری.

سیپاره: قورنان، سی جزووی قورنانی. نامیلکهی گچکه.

سیهان: کهرت و پهرت، پهلاّس، کهل و پهلی کوّن، پهروّ و لبادی کوّنه و چڵکن. بهکهسیّکی دهڵیّن، کهله جیّگایهکی دانیشست و زوو ههڵنهستیّ و خهڵکی وهرهزکات.

سیهالاّ بهروّن (همورا.): همرمیّشک، کوللیّرهی تازه و گمرم لــه نــاو رِوّنــی هملّپشیّوراو یا لــه ناو رِوّن و دوشاویّدا هملّکیّشرابیّ.

سيهال و رون: سيهال بهرون.

سیهان (باک.): جیّگایه کی تعوتزیه با به فری لیّ کوّبکاته وه. (باک.)
چیایه کی بلّند و ناو داره له لای روّژاو ای گوّلی و انتیبه. سیپانی خه لاّتی
دبیّژن سهری وی هه رده م به فرلیّدباری جیّگای چیروّکی سیامه ند و
خهجیّیه گوّیا سیامه ند و خه ج له و چیایه دا شادی و خوّشی برهشی
گوّیوه ته وه، چیروّکی و ان ته نها نه ثینداری نییه، به لاّن فه لسه فه ی

سیهه: روب دت، پارچه ناسنی که به سه ریشتی تفه نگ و به قدنگاوتنی نیشانه به رز و نزم ده کریسه و ه ، جووان، لاو. (سوور.) دم پووت. (موک.، که.) حه شارگه، حاشارگه، قوخته، شاردنگه، وه شارگه، که مین، بوسه، په نا، سه نگه ر، ثه و داره یه به قه د لووله ی تفه نگه و هید.

سيپه کوړ: جووره تفهنگيکه سيپه که ی کووړه.

سیپه ل (باد. ، باک.): شه پولی گهوره و به هیزی قعلپ عزهی تاوییه، کمبه سعر چتیکی به رزدا بروات.

سيپهلاك: سيپەلك.

سىپەلان (باد.): بقه.

سیهه اک: سی، شروشوو، شووش، پیلاسیی، پشاسیی، (باک.) سه پهلیک، (دور.) سووێ، (لو.) سوویه، هغناو، شش.

سيپڪ (باک.): دالأن.

سیهکا: نیّلیّکی کوردی ناوداره له باکووری کوردستانی دادهنیشن نموانیش له کوردستانی ژیّردهستی ترکانه.

سيپلك: سيپەلاك.

سيتافك (باد.): سيّبهري مرزڤان.

سیته (باد.): تدپکدی ډاو.

سيتك: بەردەلأن و تىم تمان. أ

سيتكهسه لأوه (كه.): جروانكه، باپشكيّر، سيچكهي سلاّره.

سيتل (باک.): سەتل، مەنجەلى مسين.

سيتلوّك (باك.): سەتلوّك.

سيچڪ: سيچکه.

سیچکهسالاوه (کق.): باپشکیو، برینیکی گچکهیه له پیللووی چاودیت زور بهنیش و نازاره.

سيحا: گونديّکه دهکمريّته ژوري روژههالاّتي قاميشلو.

سیخ (همورا. ، باک.): شیشه ی کهبابی و ثیتر، سیخووار. داست، قیت، روپ و راوهستاو. (بار.) نموچته سپیهیه، که له پاییزاندا بهسمر گیا و گوو فه کانه وه دهبینریّن. قمله میّکی سهرتیژ و باریکه له داروناسسن دروستده کریّت گملیّکجاران گورا، تمنته، کمنزا بموی چیّده کمن.

سيخ ئاخن: چتى سيخناخ، سيخاخن.

سیخار: سیغار، جغاره، جگهره، پزپزوک. سیخووار.

سیخه: قیمه. _ کیشان: قیمه کیشان (بو گوشت و ثیتر).

سيخهرو (خز.): بړوانه: سيوهرز.

سيخهسيخ: نيخهنيخ. به ــ كارتمو اوكردن: بهنيخهنيخ كارتمو اوكردن. سيخهه: بيّجوره بالّنده ييّكه، كه هيّشتا پهروبالّي دهرنهكردبيّ.

سيخچه (ندرده.): دړوو، دړک.

سيخچهى كهنم: داس، داسووله.

سيخچووله (لو.): سيخوړ.

سیخمه: سینهپوش، (باک.) بهربوودی، تووتک، ئیلهک، هیلهک، سیوخمه، (باد.) زهخمه، سینگ پوش.

سيخن: نهخوش و زهرد و چرچ و لاواز و سيس.

سيخنلخ: چتى پړ ئاخنراو . ــ بوون: پړبوونى چتێک لـه چتێکيـتر. ـــ کردن: پرکردن و ئاخنينى چتێک لـه چتێکيـتر.

سیخوواد: نعو تهرایییه، کهلمسهر گیایان له پاییزاندا بهیانیان دهیبمستیّ، سیخ، (کرّ.) خووز، خووس، خووسار، (مهرگه.) سیخار، زوقم.

سیخور: شرّفار. سیخروار، خووس، زوقم، (جا.) سووچهر. ریخوّلهی نهستور و لهورگ و پیساییه، که فریّده دریّ، پیسایی وولاّخ و ناژالاّنه، سووچهر. داعبایه که به قلی کمییه وهکوو ژورژکییه چووارپیّی ههیه قللمداره و کلکی وهکوو دهسکه قامیشی وایه ناوی تیّدا دهبا بو فعرخه کانی و گوشتی ده خوریّ، کهرقی ههستی پسهره کانی دههاوی و همرکسی بکوی برینداری دهکات.

سيخورمه (كرّ.): نقرورچك. ــليدان: نقرورچك ليدان.

سیر: گیایه کی کیّوی و به هارییه و ده خوری و بوّنی ناخوشه بنه کهی سه لکه و محکوو پیدوازی به تو و ده چینری، سیرچه ندجووری ههیه. ... ه خاسه: کهزورزو باشه. ... هملوره: له شیریّژی ده کریّ. له کویّستانی دا (۱۲) مسقاله. (فه.) شایی و زهماوه ند، کهیف و بهزم. ... کردن: ژنهیّنان.

سیواج (سوور. ،همورا.): شیریّژ، ژاژی، دوّو ووشکه.

سيرانجن: سيرهنجن، بريّتييه لهچتيّک كهزور وورد چنرابيّ.

سمیره: ووتمییّکه زهردهوالّــهی پیێدهردهکرێ. (هــهورا.) ژهنگـه ســـووره. (جا.) ســرهموّزه. (که.) نوّیه، نوّره، سره. تعمــهن.

سهره: جیره جیری قایش وثیتر. دهنگی سنماوهریکییه که تازه ها تبیت. جوش.

سيرەبەند: سيلىبەند.

سيرەبۆگەنە: سيرەسەكانە.

سیرهت: چووی نیرینان، کیر. بوشیواز به کار دهبریت.

سیره خاسه: سیریّکی همرهباشه برّباداری و بیّرهسیری لهگه لاّ میّـوژی سبهینان بخوریّ لهخوریّنی زور زورباشه.

سیرەسەگ: سیرەسەكانە.

سیرهسه کنه: (سوور.) سیرهسه ک. سیرهبزگهنه، سیروسه ک. (سوو.) سسیروکهسه گانه.

سیپهسیو: دهنگی دهرگ و با و مارو قایشییه. سیپهی یهک لهدووای یهکتری، سیپوهود.

سيرهڪلۆرە: جرورمسيريكه.

سیرهکوّ: (هدر را.) بدردیّکی پانی قورس و لووسه هیّله ساوی بیّده کریّ.

سيرهكۆڭى: (ھەورا.) بەردىكى لووسەسەربان و چتى دى پىدەسورنەوه. بەردى لووس وسوواوەي نىپرچۇمانە. كەمەر، سنېن.

سیرهموّزه: زهرگهته، جروره زهردهرالّهییّکی زهردباره، شهنگسروره. سیرهموّک (باک.): گیایهکی کیّرییه.

سيرهموٚكه: سيرموّكه. گيايهكي كيّرييه.

سیرهنجن (سیرندنجن): معبدس لهچتیکه که زور وورد کرابی. سیردم (باک.): گیایهکه.

سيرفسك (باد.): سيرهبوگدنه.

سیرک (باد.): سیری ووردی شاخییهبر پهنیرو ژاژی به کارد مبری. سیرکه: سیر.

سیرکهسه: گیایه که به خزمریدا پان دهبیّت موه گرنّه که ی دهنگ دهنگ دهنگ دهنگ دهنگ سیرکه سیرکه سیرکه سیرکه سیرکه سیرکه سیرکه کند دیده گی برنج کوتانیّه.

سيركون (باك.): دمسكى دمسكارونگييه.

سیرم (باک.): سیرمه.

سيرمست: بمربسيّل.

سیرمه: (هیمررا.) دروال، تهسمه. (شکا. ، نهه.) دقیل، در در اسکا. ، نهه.) دقیل، در در ایک.) دقیت، سیم، زول. سیرمه، ویژه، زویل بهندی چمرم، تیسمالکیکی باریکی چمرمینه، چمرمی خاوی، زویل زویل دریلا در پرهی جووت.

سیرمهکیّش: شیشیّکی باریک و دریّژه، سیرمهی بنکی کلاّشی پیّ تیّ هلدهکیّشریّ.

سيرمۆك: سيرەمۆك.

سیرمۆکه (شار.): گیایه کی به هارییه گه لاّی وه کرو گه لاّی سیروایه، (کوّ.) قوراده، به لاّم بوّنی ثم ناخوّش نییه، ثارُ الاّبیخوا شیره که ی بوّگهن ده کات. سیرمه ی باریک و چکوّله.

سيرمووك: سيرمزكه.

سيروان: نيوى پيارانه. نيرى چزميكييه.

سيوۆ: چيرۆكى سيرۆپىڤازۆ لىه وولاتى ئىدْمەدا ئىاودارە بىق مندالاتى دەگىرىنەدە. بالىندەيىكى دەنگخىشە.

سيرۆچكه (كق.): لمعتينوان سيپهلاك ووشكبوون. (كق.) لمسمرمان كورورژم هملاتن. سيرهخاسه. سرو كمسيره بوون.

سيروچله: وهكوو سيرو كنوهر كنژييه.

سیروسهگا: سیرهسهگانه، (سوور.) سیرهسهگ.

سیرۆکە: سیرى کیّوى بۆشیریّژ باشە.

سيرێز: جروره خواردهممنييهكه وەك سورێرەكه بەلأم ئەم خورێي تێدەكرێ، سيراج، دۆ ووشكه.

سیزهن (فه.): دهرزی دروومانی.

سیس: برّ ههموو چتیکی لاواز و بیّکهیف له گیاندار و درهخت و گژوگیا بهکاردهبریّ، سهوزایی و گیانداری لاواز و چرچهله، چرچ، چووچ، لاواز، لـ هر، چهکال، ژاکاو، ژاکیاگ، قرمچ، چورچهمهن، گهچراو. ــــبوون:

ژاکان، چزمرین، سیسیان، چرچبوون، ژاکیان. کردن: چرچکردن، ژاکاندن.

سيعارك: سيساركه كهچهله.

سیمارکهکهچهآنه: سیسارگهچهآنه، (زمن.، دمر.) سهرگهر، سیسالک، (هغورا.) سهرگهر، سیسالک، (هغورا.) سیسهرگه که کهچهآنه، (کسه.) سهرگهر، (قسوه.) داله گهرگهر، بالنده یی کی زمرد و به آنه که گوشتی ناخوری به قسه به به خیری دمبی آنه نیو شاخاندا دمژی گهنده و که لاک خوره و سهری بی تووکه.

سيمارگه که چه آله: سيسارکه که چه آله.

سيسالك (باك.): سيساركه كهچه لله.

سیسهبان: گیایه که له گهرمیّنیّدا له زستانیّدا شین دهمیّنیّ. کیّشه و همرایه که له نیّو دول و ده ربه ندی سیسهبانیّدا روویداوه.

سيسمرك (فه.): سيسركه.

سيسمرگه كهچه له: سيسارگ، سيساركه كهچه له.

سیسه نه: گیانداری سیس، در، لاواز.

سيصهمار: سووسهمار. جووره ماريكي زهردي ړيوهلهيه.

سیسهماره: ممردومی سیس و لاواز.

سيسهمهروّ: سيس و چرچ.

سيسهمرۆ: سيسهماره.

سيسهنهك (فه.): باپشكيّر.

سيسبوون: چرچبرون.

سیس پهست: کردنی نیشی ژن و میردایه تی ناخنینی بهسستی.

سیسره: سیسرک، کریسک، تیرتیرک، (که،، زهن،) سیسهرک، سیسرینگ، سیسرکه، (سوور،) کووسک، (پهوا،) کونیّکی گچکهیه، که ناستهم به رووناکی بدات.

سیسرک: سیسره: داعبایه کی زوردی بچکوّلا نمیه وه کوو کرمییه به قالمهمباز دوروا و زیان به خشه.

سيسركه: سيسره.

سيمرگ: سيسرک.

سيسرنوك (باك.): تدرزهى سووك.

سيسهمهر: سيس عانبار.

سىس عەنبىمر: گيايىەكى سىموزى گەلآپانى تىاڭى بۆنخۆشە، سىسىەنبەر، سورسەنبەر.

سيسك (باك.): تۆر، دان، ناڤگه، دەنك، چەقالە.

سيعكه: سيستمار.

سيسكفسهلام (دهر.): باپشكيو.

سيسوله (تعرده.): سيسعله، لعر، لاواز.

سیسووک: داعبایه کی زهردی بچکولیه ی چنگ چنگسی ده نیگ زلسه. سیسی: بهری کهنگره، که به تیر خووییی و برژاوی دهخوری. وو ته ییکه هانه هانه ی گهمالی پی ده دری بو پهرینی له دیل.

سیسیان: ژاکان، چرچبوون.

سيسيك: مرازى فيتووليدان.

سیفار: جغاره، (باک.) پزیزؤک. ــ خرّر: جغارهکیّش. ــ خرّری: جغارهکیّشی. ــ کیّش: سیغارخوّر. ــ کیّشان: سیغار خواردن.

بعا. سيو.

سێفهدرشه: سێوی ترش. سێفوٚکه: گیایه که وهکونجی دهچێ.

سيقانده (باد.): گووٽسروانه.

سيقاننوك (باد.): پاسارى، سرواندركه، سيڤيانك.

سیفانوک (باک.): (باد.) سیتقرّک، داریّکه بهرهکهی وهکور سیّوی وایه و ناخوریّ.

سیقله (ز۱.): جرج.

سیقو کے (باد.): شرو تنیکی هه لامساره له لهش، که سیله زمریکی و یکه رتبی.

سیقیانک (باد.): پاساری.

سیق (ردوا.): چیکلدانه، خواردندان، ناشک، ناشکه. سیوری سیهدلک، (ردوا.) چیکلدانه، سیقهتوره، زیقهتوره، مرزیهکیشه وهکوو سیوری سیپهلکی بی.

سیقهتوّده: زیقهتوّده، چیکلدانه پارچهگوّشتیّکی بوشه لـ مزگی مالداراندا خواردهمهنی تیدهچیّ و لمویّوه دهچیّته ناو ریخوّلموه.

سيقهدان: جيقهتوره، چيكلدانه، سيقهتوره.

سیک (همورا.): ژونین، لهکاتی پیداکردندا گۆلمسمگ، کهپال پیرودوننی دهژونی. قنگ، قوون، پیزی، تریزه. بای قنگ.

سیکارد: جهخار، کیردی گهوره.

سيكهتۆره (موک.): چيكلدانه، سيقهتۆره، چقهتۆره، بدرچينۆک.

سیکهسیک: دهنگی مشکانه. دهنگی گوَلْه سهگیشه له کاتی سرو اربرونی میّیهکهیدا.

سیکهنه و سهرخان: وو تهیه که به کاردیّنریّ له کاتی زلار وو تنموهی قسمهیه ک یا زور کردنموه ی کاریّکیدا: ثمیهوّ دیسان سیکهنه و سمرخانه.

سيكژن: دەنگىكە لەكاتى خەنجەرلىدانىدا لىنى دى. ــى لىنهىنا.

سيكار: سيغار، جگهره.

سیل: بروانه: سیلهبهند. دەردەباریکه، دیق.

سیلاله (که. ، همر.) : بالندهییکی گموره و سپییه دهنگی ممیلمولاله. سیلاوی: دیقدار.

سيلاهي (باک.): خانوري چکوّله. کيف.

سيلايى: سيله.

سیله: روقه. گوشه، کهنار، قهراخ. _ ی چاو: تیلهی چاو، تیلهک. _ کورچه: کهناری کورچه. (باک) پر. _ کردن: پرکردن تا لیتواری. (باک.) خیز، زیخ. (باک.) سهرسووچی کولان.

سیلهبهند (باک.): سیرهبهند، بهرسینگه، سینهبهند، ثموکمژوو، پهت و قایشهیه، کهبه بهرسینگی وولآخیدا رایمان دهکریّت به گولّنگهن.

سیلدار: دیقدار. ـ ی: دیقداری.

سیلمانک (باک.): بازیا سهقری سپی.

سينههؤش (جا.): سيخمه، بمروانكه.

سينهچاك: بيشهرم، شهرفروشي.

سینهسهری: سینگ کردنهسویهر.

سینه که (فه.): سینگ، جروریّکه له کاغهزی قومار.

سينهكردن: كمرانهكردن.

سينهكهش: سهربهرهوژوور. ــ ى: سهربهرهوژوورى.

سينه که مان: پارچه يه که له موزيقه چهند تالنّيک (ژێ) ی لئ قايم کراوه به که وانه ينّکي ژێدار لنّده درێ، دهنگنّکي خوّشي لئّ پهيدادهبيّ.

سینهم (باک.): ناوی کچیکی سهرپیهاتییه.

سینه ها: مه کینه یه که وینه ی شت به گهر ره یی به هوی کار هباره نیشان ده دا. سینه مهکی (هه وراد): سینامه کی، گیایه کی گهرمیانی گه لآور ردی دریژکوَلْه یه بو ره رانی ده خوریّ.

سینهوبهره: سینهبهند، قایشیّکی پیشورداره و بهزینسهره به بهرسینهی چارمریّ دادیّت برّ قایم کردنی زین.

سينهوول (باک.): سينزر.

سینج (باک.): محمجمری، کهنار پلیکان و دیوار یا دەرک و پهنجهرانه لهدار یا له ناسن

سينچکه (هنو.): باپشکيو، زيپکهي گچکه.

سينچكەسلاوە: سىچكىسلارە.

سينچي (باک.): خوو، ندريت، ړهفتار.

سینکههند (باک.): سینههند، سیلمهند.

سينكهر: لاجلُّهو، وولاَّخيَّكه نهرواولادا.

سینگ: __ ی دار: که الممؤک، سینگووله، پیکگورهک. __ ی ناست: گولمیخ. _ داکوتان: (باک.) _ خیم کرن. تهختهی پیشهوهی المش، که که و توته نیزانی گهرو و زگعوه، ده پی سینگی، (باک.) چیمخ، (ف.) میخ، سینک کوتان: تـوک لـه کهسیّکی کردن یان له کاتی مردنی کهسیّکیدا المهدر پهروشان المسینگی خودان، سورژن.

سينگهوبازد: سنگهربازد.

سينڪ پۆش: سيخمه.

سينڪ زرھ (باک.): زرێ، پۆشاکى زرێبۆشىرێ.

سینگۆ: قىمە یا نیزوییکی تیژه، كىبىسەر تفىنگانيموەدەكىن لىشمړیدا لىسینگى يەكترى رادەكەن.

سينڪي هي: بعري پي لهقام کانعوه تابن پانيه.

سينۆ: ناوى مرۆۋىكى ناودارە.

سينۆر: سنوور ، كەوشەن. أ

سینۆرداش: سنرور داش، کهسیّکه به قاچاغ بچیّته ناو وولاّتیّکی بیّگانـه. که ناشکرا بوو وهدهری دهنیّن بـهم کاره دهلّیّن ـــ. *

سینی: (بوتدا.) بهرگهشن، مجوّعه، دهفریّکی پانی لیّوداره نان و چیّشتی لهسهردادهنریّ له کاتی نانخوو اردنیّدا. سیسی دار: تهسهی، خووان.

سينيك (باد.): قاپ، ئامان، دەفر، هي چيّشتي، دەررى.

سیلکردن: پاک کردنموهی کاتژمیر و قاپ و قاچاخ لمژهنگ و چلک. سیل هملّینان و دیق کردن.

سيلۆكە: پارچىمرازىكى جەنجىرىيە.

سیم: سیلک، تیّل. بیّد: لاسلکی. (باک.) سیرمه، سرورمه.

سيما: چاره، روخسار، قەلأفەت، سيمان.

سیماسای (همورا.): سیپهالاک تاوسان.

سيمسين: رقه ستان، ئاڭۆزبرون.

سيمامتك (باك.): بالندهييّكه.

سیمان: سیما .

سيمهريخ: سيمرخ.

سيمهرمهر: (؟).

سيمهك: سيمهنسا ، گولّه ياسهمينه. سيمين ، سهمهن سمنسا .

سيمهنسا: سمنسا، گوله ياسهمينه، سيمين، سهمهن.

سيمبهند: تەلبەند.

سيمر: سيمرخ.

سیمرخ: سیمرغ، سیمهرخ، بالندهیتکه هسهر ناوی ههیسه و دهلیّنن ندیتراوه.

سيمرغ: سووخورمه، نقوورچک. ــ ليدان: نقوورچکليدان.

سيمكەشى: (؟).

سیمگل: گلیّکی سووری بیّرراوه لهگها کای بیّرراودا دهگیریّتهوه ناو مالی پی سوواخدهدهن. (بابا.) گلهسوور، بهگلیّکی دهلیّن، که سپی زهردباوه به کای وورد بی و سوواخی پیّده کری و به سوواخه کهشی دهلیّن سیمگل. دیواری به قوریّکی، که به کا گیرابیّتهوه سوواخ ده کهن و له سهرویشه وه به گیّجی بهسهری دادیّن.

سيمنسا: سيمهنسا.

سيمورخ: سيمرخ.

سيمى دركاوى: سيمى خاردار.

سين: سنگ. ناوه بو تيپيٽک له تيپه بيستهمينه کاني ثابيّي کوردي.

سىنامەكى: گيايەكى گەرميانىيە بۆزگچرون باشە .

سینان: گوندیکه له روزارای چومی بشیریّیه گوندیّکی ثاره دان و تیّرن.

سینه (موک. ، کال. ، هاورا.): سنگ، سینگی گیاندار، (فه.) سینهک. سینگ.

سىنەنىشە: سىنك ئىشە.

سینهباز (تمرده.): سینگه و بازد، لـمړووی سینگموه همستان لـمگممـمی کموشهکیّنیدا.

سينهبهره: بهرهى وولأخ، سينهبهره.

سینهیمن: سینسهند، گمردنبهند.

سینه به ند: جروره خشلیّکی ژنانه بریتییه له به رمووریّکی سیّ لوولهی زیّر یا زیّوی پرپره داری پیّره یده. سنک به ندی وولاّخی به رزه یسه و ثیستر، سینگه به ند، سینه به رواکله.

سينههاڵوو: دەردى تەنگەنەفەسى.

سيولخ: سرواغ.

سیواد: رووناکییکه امنیوانی شمو روژیدا دهرده کموی. خوویندهواری، شارهزای خوویندن، سامواد. روو. ــ بوونموه: چهقهسووبوون، روودامالران، شعرم شکان.

سيوالدوونهوه: چاوکردنهوه له خوويّندندا يا لهکاروباريدا، ترس شکان. سيوالكردنهوه: شهرم شکاندن، چهقهسووکردن.

سیواغ (باک.): گورج. _ کرن: هه لدانه وهی قوّل ر داویّن و نیتر. (باک.) سوواغ.

سيواق: سواخ. ^{*}

سيواك (ع.): كورته داريكى باريكه سهرهكهى دهكوتن و موسلمان له دهميانى وهردهدهن. *

سيوان: سهيوان، خيوهت، چهتر. (باک.) كهنارنوشتانهوه.

سيونووك: (باك.) داسندى.

سیوه پوّ: لمړی و لاو ازییه که له برسان یا لعبه رنه خوشیی کی تووشی شارا لا یا مرز قان ده بیّ، که ثیتر تومیدی قه له و بوونه و هان نامیّنیّ، (خوّ.) سیخه پرد.

سيوول (فه.): سميّل.

سیوجگهر: جهرگ و سی گیاندار.

سیوسیوه (همورا.): تیف تیفهی دووای سهرتاشین. (کسرد.، دزه.) گریژهندی

دەركى، بەرد يا دارىكى قوولە گرىژەندى دەركىدى لىسىمردادەنرى. (خۇ.) چىوچىوە،

سیوسیوهی رانی: نیک و جومگهی رانی.

سيوير: سهخت، تون، توند.

سيه (هدر.): سي (٣٠). (زاخ.) سيّبدر، نيسيّ.

سيهك (باد.): سركه.

سییار: سیدار، سیلدار. کوتک، شاگرد، قوتابی، سووخته.

سييهك: دروپشك.

ش

ش: تیپیّکی تابیّی کوردییه. به دووای هه رووشه ییّکه و بنووسیّ واتای: هم، ژ، دیسا، دیسان، لهگهان، نهمه هه دهگهیه نیّ، له بازاریش نهبود: ژباژیّریژنه بود. (که.) چیّش، چیّنش، هیّنهش، بیّ و اوهستاندنی گوریدریّریّ به کاردهبریّ. به دووای ووشانه و ده نووسیّ و هکوو نیّده ش کوردن، واته تیّرهش و مکو تیّمه یا فیساره کهس کوردن؟.

شا: پادشا، کهی، پاشا، خونکار، میر، میران. ههنگ و زهردهوالهییکی گهررهید، که شانه ههلدهبهستن و گهرا دادهنین سهردکی چینی خوبانن. میره له شه متره نجیدا. (شهقه.) تهماشا، شاشا، چاو، چاوچاو،

تهماشاکه، بروانه. (باک.) شاد، شادمان، قایل. خنزیا، خنزگه، خنرشا به باری فیسارهکهس، واته خنزگه بهحالّی وی. (نمرده.) شابه حالّی. شه (باک.): دارهبی، بی.

شبهدیه (تدرده.): بادی گدوره، نامانی گدوره.

<mark>شابار:</mark> باری گنوره.

شهرز: چاکترین باز ، بازی تمواری گموره . بازی میری و خونکارانه . ناوی پیاوانه . بی حاکمه کانی، خانخانی .

شهباش: به خشیشی که ته نها لسه کاتی داوه تیدا ده دری به چاوه شو شایمران. چه پله ریزان، نافعرین، بژی، هعریژی.

شابه شکردن: درار و نوقلیّک، که هه آلدری به سه یدیتکیدا له به و خوشه ریستی یا به سه ربورکیّدا له کاتیّکیدا، که دهگاته به رده رگای زادا. شابه آن: بالی بالنده ی گهوره به تایبه تی نه و شوویّنه ی که په پی گهوره و شاپه په کانی پیّره یه، گزیا سیّ په پی دریّژه له هه ربالیّکیدا، بال (گهز) یکی گهره ی مردیه.

شههانه (نمرده.): شاوانه. یه کیکه له دهرمانه کانی گیایی بو نمه چتانه به کار دیّت، که مهرزنجوش له پزیشکیدا به کاردهبریّت.

شابايده (سەق.): گادرشە.

شابهدهم: شهمه تريّنكه.

شابه پوو: به رووی هدره گهوره ، کهستانه.

شبهنهر: شابهندهر.

شبهنده ر: سه روّکی بازرگانان. شابهنه ر. نوویّنه ری ده رلّه تیّکییه له ناو ده رلّه تیّکییه له ناو ده رلّه تیّکی تردات کاروب اری ده ولّه تی خسوّی و هاو و لاّتیسه کانی هملسوریّنی. نافره تی بی شهرم.

شبهنده رخانه: شابهنمرخانه، سمرايه كه شابهنده رتيّيدا دادهنيشيّ.

شابعت: بلۆسكۆكى ئاسنە ئەسەرەرە تا خورارى، بلۆسكى ئاش.

شبك (باک.): قىفى پرچ وكاكۆلىيىد، كەبكەرىتەسەرنىرچاوان. (زا.) چۆغەي رانكىيە.

شَعِلْغَانَ (باك.): گيايهكه.

شەبوو (ئەردە.): چەكچەكىلە، كوندەبور، كوندەبەبور، (ئەردە.) بورەكەرە. شەبوون: شادبورن. ـــى (باك.): شادى، كەيفخۇشى.

شابی (باک.): شادی، کەيفخۆشى.

شاپ (تمرده.): زلله، شەپەلاخه، بەلەپى دەست لـه روو يالـه روومەتى كەسيّكى دان. (رەدا.) شەپ، شەق. (باك.) چۆغە.

شادن: تاكدكدي (شاپ) ه.

شاپانكارى: زللەلىدەر.

شهه (باد. ، بار.): پارچه به فریکی گچکه یه له ړنووی گهوره بیته وه و بکمریته خوو اری. ړنووه به فریکی گهوره یه ، که له کیتوان ده کهویت ه خوو اردوه ده نگ و هاشه ی دی.

شههدرهم: (همورا.) شهمهتریّنکه. (همورا.) شابهدرهم. زهرگهتهیه کی نیّرقه د باریکه ههنگورینی زورباشه.

شههر: پدره هدره دریژه کانی سدر بال و کلکی بالنداند. (رموا.) چخ. شمشیره.

شههسفن: شاپهسمند، گولنیکی چمند رهنگییمه و سمووره، چمارهیی، وهنهوشهیی، سپی.

شلېلسلىنىد: گوڭىكى ھىمىدرەنگەى بى بۆنە لە رەگىزى سىروراوييە و بەلان لىوى پەسندىرە. نىرى ئافرەتانە.

شىپەلۇت: جوورە بەروويەكى پانە.

شهرزا: شپرزه.

شلېک (باک.): چۆغە، چۆخە.

شهلیته: شهپلیته، شهلیته، شهپلته، سووکه، چرای دهستی. (باک.) پهلوخته، داریکی دریده سهریکی پهپودی نهفتاوی تیدهٔ الیّنن و هملیده کهن به هوی وی بهشه و ده گهرین.

شاپووږاخ (لو.): پەپوولە.

شهینۆز: پیندی پۆشدمدنی. شاردندوه. ــ کرن: شاردندوه. خروه ـــ کرن: خۆشاردندوه.

شات (ئەردە.): شاتە، ھاش و ھروش. بەخۆفسىين. (ھەررا.) خەللىقى دارودرەختانە، ئەر لكەشلك و نەرمانەيە، كەبە تازەيى دەرى دەكات، تورلى يەكساللەيە. (باك.) شەللىل، شەپلە. شەحتۆ بورىد.

شاتار (ئەردە.): جوورە تارىكى گەورەيە.

شلتالًا: شالاًو ، هعلّمهت ، پعلامار.

شهتان: جووره چناریّکه هغر لـهتیرهی تعسپیندارییه لـق و چـلّ و پوّهـهکانی راست لـهگفلّ دارهکدی هملّدهچن و بلاّویان ناکات لــه تعسپیندار بـموزتره و لـه همموو جووره چناریّکیش باشتره.

شاتانلى: قىژاندن.

شاتلوول (بابا.): بسمر قيراندن و شالاّو بردنسمر كسيّكي.

شاقه: همراو دهنگمدهنگی بیّشمرمانه. بروانه: شات. جموره نانیّکی تهندووریّیه.

شانه وه: گیایه کی ناسراوه کهمیّکی لهنیّر کاسه ی ناودا بکولّی و تهنها قرلّتیّکی بدات دووایه (۲۶) کاتژمیّر له ناو ناوه کهدا بی تا باش تام بداته وه ناوه نه وهکه بیرو یا ته وهبیرو و خارشتیان ههیه چهند روژیّکی بداته وه نه ناوه که ی بخونه و دووای پالاوتنی. خو، به بیانیان له خورینی نیو به داوستکری له شوویّنی بیرو و خارشتی بدهن زور باشه، جا بو مهلّحه دووستکری له شوویّنی بیرو و خارشتی بدهن زور باشه، جا بو مهلّحه دووتریّ و ده کوشریّ و به ناوه که ی مهلّحه دروست ده کی.

شاتهشات (که.): قيرهقير، همراهمرا.

شانتو: خۆشرى ، بالمىبان، تەتەر. چوست، چالاك، نامىبىدر، پىدىك. رېك كەرتور، بە دللىوەنورساو.

شاترى: خزشږديى، باللبانى. تيرهيدكه له هززى جاف.

شانگردن (رِموا.): کوژتن، تخ کردن، لهسهری باز مهده تـهواوی کـه، تخی که.

شاتل: گیایه که.

شاتلووره: تايمره كلكل.

شاتوو: گاتوو ، تووشامی ، (باد.) تبی شهمبی ، تبووی سبوور و _دهش و گهررهیه

شان و شوون (موک.): همراه مرا، همرهشه، خوّهدلّکیّشان، فروفیشال، شانه شانه می منانه می منانه می منانه می منانه می

شايتمان: شدهادهتى نيمان.

شاجووان: لاوی شوخ و شعنگ، شای جووانان.

شلخ: توولهی دار و گیا و برکانه. (باک.) شرویّنیّکه له چیای جوودیّدا زور خوّش و ناوداره هاوینگهها میری بوّتانیّ ببوده، جزیری دهلّیّ: شاخه عممری بخووه بهرژیّ وهژ قهیسهرامه که بهه حس. قبیّج، قوّلیّچ، کلیّچ، سرّق، سترو، سیّد: بیّ قتیّج، کوّلّ. ده فریّکی دارینه، بارووتی تیّده کریّ سرّق، مل. چیایه که همهودی بهردیی یا بهردی زوّر بیّ، کهژ، کیّو، کوّو، چیا. ناوی گوند یا کوّنه شاریّکی کوردانه لهسهری باژاری جزیر و بوتانیّدایه لهناو چیای جوودیّ، گوودیّ بههشتی جیهانی جیّی چیروّکان. شاخفه: بزنانه. (جا.) کووده (لو.، کهل.) شامشمار. پارهیه که له خاوهند یا بهرانبه ربه لهره پی شاخ، مهرانه له لایهن میری یا ناغاوه.

شاخانلىن: شريخەكردن، شىتانىن، چريكانىن، قىيۋەكىردن، حىلاتـــــن، شريخانىن.

شاخلان: شاخاندن.

شاخلو: جینی چړنووک لـه نهندام. ـــى: جینگایهکه شاخ و کینوی زور بین وهکوو کوردستان.

شاخه: دهنگیکه وهک دهنگی رووخانی خانووی بـ مرز و هـ موهس هیّنــانی گاشهی زوّر گمورهی سمرشاخ.

شاخه: لقی دارو درهخت و چلّی گیا ، بیّچوو ، وهچ ، بهج ، مندال. (تموده.) قرمه ، قریه.

شاخه خلطیاگ (تمرده.): كموش. لكی داريّكييسه لمويّر خوّل بنريّ و لـه درو سمری بهيّنريّته دورووه.

شاخهكردن (بابا.): هستانه سعر پاشرواني يهكسمانه.

شاخهشاخ: چریکهچریک، شیتهشیت، شریخهشریخ.

شاخهوان: چیاڤان. (ه.، خ.ّز.) شاخهوورز. کهسیّکه باش به چیایاندا بچیّته خوداریّ و سمرکمویّ. ــی: چیاڤانی.

شاخموشاخ: تدم لكدولك. لد ــ ، فرين.

شاخهوورز: (ه. ، خز.) شاخهران.

شاخهی باردار: لکی بمردار، شاخهیی پهیوهند.

شاخهی پهیوهن (تمرده.): لکی بمردار.

شاخهى خففياك: شاخه خهفياك.

شاخهی مینو (ندرده.): تدرز، ترولدی مینوی.

شاخبيّزي (دزه.): معرمعرشا، هومايين.

شاخداد: بسشاخ، قرّچدار، خاوهند شاخ. گدواد، تدوهس. جدوره بدریّکی دار مازووه له پانکد دهکا بدلام ندم دریّژکوّلْدیدکی ترّقرّه. گیانداریّک ه شاخی بین . بی گدوادی، تدوهسی. شاخی بینّ . بی کدوادی، تدوهسی. شاخس: دهستبلار، دلّغراوان، بهخشنده.

شاخسهی: جروره تریّیه کی سپیه وه مام برایه ی ده چیّ به لاّم نهمه سهری گلووه کانی باریکه.

شاخستان: شاخاوي.

شاخصى: دمسوازى، بەخشندەيى.

شاخكردن (كه.): همستانه سهرپاشوواني وولأخي بـهرزهيه.

شاخكمر: چالاخ، تيتهسهردهس.

شاخ ليدان: قوّج ليدان، شوّق ليدان.

شاخ نفير: برق، كالنشاخ، بردي.

شاخ و به نمه (نمرده.): قامزوناز. نینجه و فینجه، تهخته و خالّ.

شهنور (باک.): چیای نزم و پردار و بهرد و زوغورد. رهنگه شاخی وورد و گچکه بیّ.

شاخ و همملهر (باک.): دور دیی خوشن به دارینی کیوی جوردیدا.

شاخيني (باک.): جحيّلْي، لاوي.

شد: شا، مادهخودهر، خدرد، پشكووتوو، كديفخوش، دلْخوش، ئاغووش، دلْشاد.

شدهنه (نمرده.): تؤوی گوش، تروگووش. (نمرده.) دان بهنگ. شهدانه. شدهمار: شارهگ، رهگی همره نمستووری گیان لهبمر و درهختان.

شدهمهرگ: کسیکه له خرشیان بمری. سی: شادهمهرگ بوون. سرون: له خرشیان مردن.

شعمنوويّر: قامكي درشار مره.

شدېوون: پشكووتن، هموار، كەيفخۆش بوون، بىمرازگەيشتن.

شلاكامى: شادمانى. به مرازگەيشان، بهخ.

شدكردن: خدرد و كديفخوشكردن.

<u>شلامان</u>: نێڔى ئاڧرەتانە. خەرق، كەيڧخۆش. ـــى: كەيڧخۆشى، شادى، دڵخۆشى. ــبوون: كەيڧخۆش بوون. ــكردن: كەيڧخۆشكردن.

شادمانی سمردهمی بووکی: سرور،

شلاوان (تاكۆ.): شفره. گيره.

شلای: کهیفخوشی، شادمانی، شایی، شابی، گوبشادی، گهشی، گهشه. رهزم. دهماخ، خوّش، بهزم، کهیف، رووگوبشادی، رووخوشی، (باک.) بسکه، بسکهبسک. جووره هه لیهرینیکه.

شلايانه: بمزم، ناهمنگ.

شلایفهی زایین (تمرده.): کورانه، گوویزهبانه، شادمانی و بـمزم و رمزمـی مندالآبوون.

شار: باژیٍر، بازاړ، شارستان، (نمرده.) پاله، بی چکوله: شارولکه، هیشهت. ناو چدیدکی تایبهتیبه له مهیدانی توبهواکردنیدا. قارگه، پیژ، سهرشار، لیّرپیّژ، بهتمنها بهکارنابریّ. له دمورهی چهغزی گوویّزیّنیدا یهک دو چالی گچکه ده کهن، که ناو چهی گهمهیه کهیه. قزگه، شوویّنیّکی تایبهتی نیشانه کراوه له هیّندی پاریدا و هک خوّشاردنه و ه، تمره مرداریّ کملیّی کوده بنموه. (دو و ا.) شاش، نهکوتراو.

شارا (هغورا.): تایه، گیشه. (باک.) نیّجگار سورتیّنفر. سوّزنده. (جا.) گیّشه، تا، تعباره.

شاراشو (تمرده.): به كيّچهان، شهرهه لآييسيّن.

شاوان (باک.): تسبیع. (باک.) گمردهنبهند، زنجیر، رهسمن. (زا.) گوویز و بادامیکه وهک ملوانکه رسان دهکری.

شارانندن (باک.): گهرمکردن تا سوور دهبیتهوه، سوورکردنهوه.

شارانگهر: كىستىكە زۆر شاران گەرابى.

شارانگه: ويّل، سهرگهردان.

شارانگهشت: شارانگهر.

شارهوه: شارراوه، قعشارتی، پعنهان. بهخاک تعسییر راو.

شاره (همو.): کایهکه به دمورهی چالیّی دادهکمن تبا دهغلّهکه تیّکمان به خوّل نمییّ. نیّوی نافره تانه.

شارهبان: شارزکهیه کی کوردستانی باشووره.

شارهدي: ديني گهوره ، گهورهدي.

شارهزا: مه حلان، ختجی، ریّزان، کاراشنا، بهلّهد، کارزان، تاگادار، جیگهرخویّن دهلّی : همرکهسیّکی زانگهی شاریی لههی دهرهوه زیره کشرو شارهزا و ووریاتره، به پاستی باشی بوّ چووه، نازا، نا : نابهلهد، بیّ هونهر.

شارهزابوون: بهلمد و مهحلان بوون. تاگاداربوون.

شارهزاکردن: بهلهد و مهحلان کردن.

<u>شارهزهیی:</u> بهلفدی، مهملاتی، ریزانی، کارزانی، کاراشنایی، زانایی، کارسازی.

شاره زوردهواله: هیّلاته ی زورگه ته، جیّگایه که زوردمواله هیّلاته ی تیّداکردییّ.

شارهزوور: نارچهیه کی گهورهیه لهلای باشووری سلیمانیدا.

شارهگ: دهمار، شادهمار.

شارهمار: (باد.) هەلىممار، ھۆلىممار. جىنگايەكە مارىزۆربى. شارەمو**ۆچە** (ئەردە.): شارەمىزرولە.

شارهميّروو: كونيّكه ميّرورلان هيّلاتهيان تيّدا دروستكردبيّ.

شارهميرووله: شارهميرور.

شاړهوا: پارهی قاقمز، (تمسکینناس). ثاوهدانی و ړټک و پوختی. شارهوان: بمړټروبمری شارهوانی له ړووی پاکی. شاردار، پارټزهری شار. ـــ ی: بمړټروبمرټتی شارهوانی، شارداری.

شارفودفر: شاربغدمر، دەربغدەر.

شارمودهربوون: شاربهدهربوون، دەربهدەربوون-

شارمودهركردن، شاربهدهركردن، دهربهدهركردن.

شارههمن (تمرده.): بەلورغە.

شارباژيّر: شاريّكه لـه كوردستاني باشووردا. ^

شارپهدهر: کنسیکه لمبدر خرایی و بمدکرداری له ناوهدانی دهرکرابی.

شاربهده ربوون: دهر کران له ناو ایی.

شاربهده رکردن، ده رکردنی کهسیک له ناوایی لهبه رگهندی و به دکرداری.

شاریشه: شادهماری دارودرهختان. شادهمار، شارهک.

شاريخوّلْه: (؟).

شارينهوه: شاردانموه.

شازاده: مندالی شا، میرزا، کوری میری، نعوهی شا، پاشازاده.

شازده: شانزه، شانزده، (۱۹). _ مین: شانزهمین. _ هـم: شانزههم. _ _ همین: شانزههمین.

شازده همىناسه: جدربدزه، بى شدرم. خۆگر، بدرگر، نىبدز، خۆراگر.

شازی ، شامبازی (باک.): جووره مهیونیکه زور له مروقان نزیکه.

شلاژن: ژنی شای، خانمی میری، یای میری، (همورا.) شاژهنی. بالآبمرز و جووان و شوخ و ناسک و دلگرترین ژن، کابانی لیّهاتوو و به مشوور.

شهسه: شهسته دانی زهری کیّلرا و تهخت و ریّک کردنی، مالرو.

شسهايم بنزي: پالموانه كهچيل.

شهسسهیوان: چهتر و سهیوانی پادشهایان، خیّره تسی شها، خیّره تسی گهرره، خیّره تسی گهرره، خیّره تسی پادشها، پهشمالی زور گهوره، سهیوان و چهتری پادشها. خیّارا د

شهسوواد: که لمسروار، سرواری همرهباش، مردی تمردهست و نازا و کاربین. شاش (باک.): شاشک. پیچ، میزور، مهندیل. بلاو و فش، واژی سفت. تهنک. واق وورمان. نازاد چیایی دکرد: سهرگمردان کرد، له رتیی دورخست.

ششان: نیّوی نافره تاند. جووره گهوهه ربه ندیّکد، که پادشایان اسه قولیانی ده که ن، وه کوو اسه و تاکه دا: دور و یا قووت و مسعرجان سسه رنه فراز هستا شاشان.

شاشه: شاسد.

شاشهم: شعم و مینوی زور گلوره.

شاشبهن (نعرده.): ميزكيران، كميّز كيريان.

شاش بوون: واق مان، (همورا.) سوورمانه.

شاشخاپين: زمانلووس (پياكار) ، كەستىكە ئەژىر پەردەى ئايىنىدا دەستى ئەم و ئەو بىرى.

ششخهین (باک.): زمانلووس(ریاکار). ـ ی: زمانلووسی، ریاکاری. ششک (باک.): میزدر، سعریتچی پیار، شاش. شووشد.

شاش ڪردن: واق ووړکردن.

شاش و ويش: چتى زور شاش.

شاشیک (باک.): میزور، معندیل، شاشک.

شاعر (ع.): هزندر، هدستيار، بوريّر، هدلّبدس.

شاف: بهقه د سنجوویه کی له سابوون یا چتی تـر لـهناو کوّمـی مروّقی گرفتـداردا دهنـرا تـا پهرانـبـێ، لـه هـهندیّک چــتی دی دروســتدهکرێو هملّدهگیرێ بوّمایهسیری.

شاف بيهه لكرتن: شاف ليدان ، معبس له فريودانه بعزماني لووس.

شاف الله ان: شافهيه الكرتن. تعفره دان.

شفر (باک.): خانووچکه ی نابووت. پیّست و کهولاًوی، کهولدار. (باد.) پنجه گیایه که پهه نامیّزیّکی چلّ چلّ بلّند دهبیّ مندالاّن لاسکه کانی ده که نه تیر. **شاردار:** سەرۆكى سەرايە.

شارداری: سەرۆكايەتى سەراى شار. ^{*}

شاردرانهوه: لعبهر چاوهوه لاداني چتيك، بزركراني شتيك. *

شاردراوموه: شاراره.

شاردن، شاردنموه.

وونکردنی چتیک.

شاردنهوه: وهشاردن، قهشارتن، حهشاردان و وونکردنی چتیک، شارینهوه، پهنام کردن. خق: خقپینقزکرن، قهلزین. شاردن، حهشاردان و

شاردنگه: حهشارگه، قرّخته، حاشارگه، ومشارگه. سیپه، سهنگهر، جیّگایه که خرّیا چتی لیّ بشارریّتموه.

شاردنگه: شووينيكه چتى لى بشارريتهوه.

شاررانهوه: شاردرانهوه.

شارداوه: شارو دراوهوه، حنشار دراو. ــ یی: شار دراوهیی.

شارسان (ئەردە.): شارستان، شار.

شارسانی: شارستانی.

شارسانیهی (همررا.): شارستانیتی.

شارستان: شارسان. شاریّکی زله، که سهراو سعرداری لیّ دانیشیّ.

شارستانی: شارسانی، کهسیّکه دانیشتووی شارییّ.

شارستانیقتی: شارسانیقی، ژیری، جهزایی، چاوکراوهوهیی.

شاركهوانى (رِهوا.): خرّشاردنموه، گهمه يه كه چهند مندالّيّك چاويان ده قروجيّنن تا يه كيّكيان خرّى دهشاريّتموه.

شارکه: جیّگای خوّ لیّ شاردنموهیه له گممهدا. کوّزچک، کهمین بـ ق نموهی نموهکوو لهپر دِابیّن بهسمریاندادهن.

شارگړ: وو ته په که له گهمه ی خوشار دنموه له کا تیکیدا بیت موه سهر شار ده گه ته ی.

شارة: معيمس لـه كۆڭيىك دانعريّلْـه چنينـعره لـمنار جاړدا يـا ميـوه لــمنار باغيّكيدا دوراى چۆلـكردنى باخهكه لـه لايـمن باخعرانموه.

شارۆخ (هدو.): چىمىلىلى ترۆزى، (موك.) كالىبار، لىه گەرمىتنى جوورە ترېزويكى بىدرادە بەقىد باسىكىكى و گەورەترىش دەبىي بىتسام و رەقمە. (شار.) ئارىزە.

> **شارۆلكە:** شارۆچكە، شارى گچكە. شارىخىدە ھارىخىدادىكى سالىرى

شارويدان: شاريكه له كوردستاني باكووردا.

شارى: ناوى ئافرەتانە.

شاپێ: شاپێگا، پێگای زور فراوان و درێـژ، کـه پێگـا و کولاٽــی زور بىسەرەرە بێ.

شارِيْكَا: شارِيّ.

شاريّگه: شاريّ، شدقام.

شاری: شارستانی.

شاریاگهوه: شار راوه، پهنهان، پوشیاگ، پهنام کریاگ.

شاریان (تمرده.): وون بوون، پۆشران، پهنهان بوون.

شاريانهوه: شاريان.

شاكرىدارۇغە: كزير. تەنگەچەرى.

شساکولاّ: گولّسی هسهره گسهره ی گسهنم و جوّیسه ، بسق هسهموو گولّیّکیسش به کاردهبریّ ، که باش و زوّر جووان و دلّگرترین یا گهوره ترین بیّ.

شاگونج: گونجيکي گهررهي دارينه لهناو دەمىي ني دەنري و تهندوورهي ئاشي گونجيکي بچووکتري تي دەبر ړي.

شان: شهوشه پک، رانک و چوغه. پارچه یه که له پاش نموهی، که وولاخ رند کرا پشتی چاره رقی پی دهست نهوه. پشتیندی که سکیدان یا میزه ری سهوز. دی تورمه جووره کریکه جولایان له خوری و چتی تری دروستی ده که ن و زور جوری هه یه. (که. ، جا.) بووزوو، جوور و رهنگ و هی ناوبردنیان نهمانه ن به کرسه گی، بازانی. بنه فسی، بیرکسه هی. چارمه کووک، دگور. نیزدین سهری، گولاشاچی. مادانی، نوسمان به گی. مرشکی، قاجیتی، رینزیسه ری به نوسی ساده. مرشکی، سایه ای سهماوی، سهی کووک، ستوکه وی به نه نوشی.

شالانگ (كه.): جورره گيايهكه.

هایخو: شاتاوول، پهلامار، ههلمهت. هیرش، ثیرش (بوّسهگ و درنده). ...

شالْكهردن: مل پيچ، گهردن پيچ. (باك.) تليمى.

شالمشته (هدورا.): بوخچه.

شالۆر: باڭندەيەكە رەنگە شەلاقە بىق، ھەندىك كەسىش بىھ بولبىولى دەزانن.

شائۆك: (ھەررا.) قەلأنك، قاڭنگە.

شائول (باک.): شالرور.

شانوور: جروره بولبولیّکه. (باک.) شالروک، شالرول، شالوّل، شههلرول. شالّ و شهیک: رانک و چرّغه.

شالووك (باك.): شالوور. (ئاميد.) داس.

شائوول (باک. ، لهه. ، خز.): شالوور.

شانی (باک.): نانی شهکری، کولیرهی چهوهندهری.

شاليار: وهزير. به لني شايي (پادشايي) بي ــ نابي.

شاليارگه: وهزارهت.

شالياريانه: وهزيريانه.

شاكول

شاليكا: مەرەزەجار، جارەمەرەزە، چەلتورك جار.

شانینه: دهفریکی چوو ارگزشه لمشال دروست دهکری بــــــز زور معبمستان بهکاردهبریّت لمناو مالیّدا. (همورا.) چاروگهی خوری گموره . گلیّمه، چهپالیّکی چوو ارگزشهی خورییه. کولوانه له بووزو دروستدهکریّ.

سام (فه.): چیشتی نیّواریّ، نانی نیّواریّ، بیّ :: بیّ نانی نیّواره. شیّف، شیو. (فه.، ثهرده.) نیّواریّ. شاری (دمشق) کوردی زور تیّدایه: (حی الاکراد، مهاجرین)، له نزیک چیای (جلق). له وولاّتی شامیّشدا کورد زوره. شعو. خوراک و خوواردهمه نی شعویّ.

شامات: دەشتىتكى شۆرەكات، مەللېەندىكە لەكوردستان، ووشەي دۆرانىي شەترەنجە. *

شامار: هدردیها ، ندردیها ، ندردهها ، ماری گدره.

شامبازی (باک.) : شازی.

شامبۆز: ئازا، دروستكار، سىرراست. زانا.

شفهه نگرتن: خرده رمانکردن به شاف. ا

شاقا (باد.): هانگار.

شقهشین (باد.): شینهشاهق.

شافین (باد.): دهنگی کهرویشک.

شاق: شاق باق و شاق واق، شاقشاق له دونگی مریشکاندا دورده کموی. شقه: شهاو ، ههنگار.

شقهشين: شاهيّن (باڵندهيهكه).

شاقهل: چمک، دارين، دامنه، چاک، شاقل.

شاقهل: قىبارەي گياندار. بالني بالندەي كىورە.

شقه نداد: كمسيّكه بمركى واى لعبهردابيّ شاقعل و داويّني همبيّ.

ش**قرو**ان: بۆق.

شاقشاق (باک.): قرته قرتی مریشکانه.

شاقل: شاقىلى كىوا، چاكلى كىوا. داوين، دان.

شطواق (باک.): شاقشاق. قرتمقرتی مریشکانه.

شَلْقُولٌ (تعرده.): شاوول.

شقولان: قولاني گهررهي جقددار.

شاقونی ناغا: داعبایه کی رهشی گچکهیه زورجار له چای هه نجیردا دستن.

شقوت: چیچه، چل، گۆی مهمک.

شاقووت (زا.): پەلى دارە گوويزيكه، كەبرابى.

شاقوول: فاقه، تدپكه. شاوول.

شاقين: دهنگي كارويشكي.

شک (باک.): زیرهک، کارزان.

شاکار: شاکردار، کردموه ی زورباش و گرنگ و بعرز و پوخت و بی وینه.

شکشی: (همو.) مه لکانه. قانده لووک، قاپیکی زور زلی گلینیه ماست یا دوشاو و چتی تری تیده کهن.

شاكهشاك (هنو.): پاراندوه.

شکردار: شاکار، کرداری میرانه.

شكول (زا.): پيلاو.

شاكۆل (باك.): گرچان، داردمست.

شاكا: شدكه، لهجياتي سهلام.

شكه: شدكه، شدكه. (رِهوا.، همو.) بالأبلند، بمؤن دريَّو، بالأبمرز.

شاكمرداني (تمرده.): پاشاگمرداني.

شكستكه: ئيّگجار شاد و كهيفخوش، شادگسكه، فييه كه له خوشيان مردى بگري، له خوشيان ي هاتي. چهموّله.

شاگرد: قوتابی قوتابخانه، (ثهرده.) سیاری. بهردهستی پیشهگهران، بهروهستا. __ ی: پیشه ی قوتابیه تی. کردهوهی شاگرد لهبهردهستی و مستابان.

شاكردانه: چيشتانه و بهخششيكه به شاگردان بدريّت. و هكوو شاگردان. شاكرده: داريّكي دريّري قه لانگهداره جزلاّ رايه لّي پي براار دهكات. شانهی خوری: جووره شانهیه کی تایبه تبییه خوری پی له شانه دهدری.

شانهی همنگووینی: شانیّ هنگڤیّ.

شانهیی: سهرکاری.

شان جهشان: بيّ پاشسه و پيّس كهوتن، بهوانسه دربودني دوو كهسانه به

چەشنىنىك، كەلەرىزوتەنىشتى يەكترىيەرەبن.

شان بهشانى كيوى: بهملهدا ومسمركموتن.

شان بهلای شانلاان: شان لیدان، شان لهشاندان.

شان بلّند: پایه و پله بلّند، گهوره ومعزن، بلندجهه، جیّکهه مرز، شاندار.

ــى: گەورەيى، مەزنى، پايىبەرزى، جيكىبەرزى.

شانپۇش: دەسمالى ژنان، چتىكە بدرى بەسەرشاندا.

شان داچهکان: شل و شوری نیخدی پوشهمدنی.

شانداچه کاو: که سیّکه نیّخه و گهرده نه ی کراس و که وا و نیستری شل و شوّل سیّ.

شهندهان: بریتییه له نوستنیکی کهم، معبهسیش له مردنی یه کیکیشه. له رووی سووکییه وه به کارده بری.

شانداد: شایان، شیاو، پایمبهرز، پایمبهند، بهشکق. ـــى: شایانی، شیاوى.

شاندانهبهر: همولدان، تيوهچوون.

شانداهيشةن: شاندادان، پالكهفان، دريربوون، راكشان.

شانده لیک (باک.): زەردەلیک.

شانلین (باک.): ناردن، هنارتن. بشینه. (کیل.) چاندن، ناژتنی تؤو و چتی تر.

شافدي (باک.): شوّفار.

شانديار (باك.): سمردكي والييان.

شافزه (همورا.): شازده، که بریتییه له (۳) جار پیننج و تاکیک، (۱۹).

شانزهمين: شازدهمين.

شانزهههم: شازدهمين.

<mark>شانزمهمین:</mark> شازدهمی*ن*.

شافزده: شازده.

شانزدههمين: شازدممين.

شانس (فه.): بهخت.

.....

شان شکانلین (همو.): خاوشکاندن. ۱۹۰۵ درکیمکی ماران گروی در از داد در آن

شعنفین: کرشکی شاهاند، گەنجیند، بالمخاند، خعلوهتی، شانعشین. _ ی خانوراند، گەنجیند. پایدتهخت.

شانک (باک.): عازمبی، زیبکهی عازمبی.

شان نهشاندان: خوگدیاندنسه پایسهی یسهکیّکی تیر، کموتنسه ململاتی ّو خورِهسمرخستن، دهست و پهنجهی یه کتری نمرمکردن.

شانك (فه.): شانه.

شهانن: شهاندن، وهشهاندن، پژانه، تهاوپروین کهردن. هالموههاندن، هالمتهکاندن. تاکاندن. شامخوواردن: شيو خور اردني ئيواري.

شامكردن: شامخوو اردن.

شامۆيى (زا.): جوورە تورتنيكى بى كەلكە.

شامير: شهمير، پردل، تازا.

شاميدوو: كەللەميروو، كەلىمىدرى، گەورەي ميروولان.

شاهی (فه. ، لو. ، دهر.) : شووتی ، شفتی ، ههنی. (باد.) سهرتاروسی. (باک.) به کیکه.

شامى تالله (فه.): گووژالك، كالله كهمارانه.

شامیران: میری میران، شاههنشا، سولتان.

شامیله (شا.): گاتوو، تووشامی، (هدورا.) سووره تفی.

شان: باسک، بالا، تیرهشان. تهنیشت تقهسمری گرد و چیایانه، پایه، جیکا، پهرهسه. پله، ریّزه، گهوره یی شکو، باره، حهنا، ثهنازه. (همورا.) شانه. (زاخ.، دهور، باد.) پول. (باک.) پیل، پی، مل. نیّسقانی راست و چهپی ژیّر مل، که همردوو قوّلی پیّره یه. شایان، شیان. ثافهند. پیشان، رپورابوون. تورانین، له تورانادابوون. شانه، چتیّکی کونکون و گرده ههنگ و زهرده والله ههلیده بهستان تا همهنگورینی تیّکمن، هیّلاته همهنگ، مالههنگ. بزنیّکمه سمری زهرد بیی. پنک، خالاً. خاو. سشکان: خاه شکان.

شان شكاندن: خاوشكاندن.

شانا (لو.): شانه.

شافلا: نیّوی نافره تاند. نازوفیزی پادشای، کهشخهی میری. بی ت هه نشه نگان، نازین، شوّگایی، قووننه ت، ما یه ی سه ربنندی، کوّنه، پیّداخوړین، به خوّفسین، خوّهه لکیّشان. کردن: هاش و هووش و کوّکردن، پیّخوړین، نازپیّوه کردن.

شانامه: داستانیکی هه لبهستراوه له لایمن فیرده رسی توسی یعوه. نامسهی شایانه، باشترین نامه. نامه یه کی زور دور و دریژه.

شعنان (همورا.) ليدران.

شانانلن (همورا.): ليدان.

شافای: وهشاندن، چاندن، ناشتن. (همورا.) تهکاندنی دار و همانوورینی مهری.

شانه: داروغه. سهروکی شاگردداروغان. (باک.) گهرهک. شانی هنگشی: شانهی ههنگووینی. ثاسنیکه فیشه کی تیده خریّت بو دهمانچه و تفهنگ. (نهرده.) شهرده، لیّسه. مالّه. شه، شهه، شهه، شههک، سهرشههک، سهرشهه، موو و تووکی پیّداده هیّنریّ. کردن: گوورنیک. (ههورا.) شان. شانه و دهفری جوّلایی. شه کهسه به لهلایه ناغاوه خهرمانان ههلّدهگریّ، سهرکار. شه، چتیّکه تووکی سهری پیّدابهیّنریّ. (تهرده.) دیانه، شانه ناوریشم داهیّنان.

شانمشين: شانشين.

شانهکار: نافره تیکه سمری ژنان ریک بخات.

شافه کردن: _ ی موو: داهینانی بهشانه.

شانه کهر: کهسیکه شانهی دروستبکات.

شافهوشان: به کهشخه و فشی رویشتن و شان بادان.

شانهی جۆلایی: دەفدی جۆلایی، شەمتە.

شاهكار: شاكار.

شاهنامه: شانامه.

شهۆ: شیندشاره، شیندشاه ق، شاوه، شاهیّن، بالنده یه کی گرده ی سپی واشه به قدد له گله گی ده بسیّ به لاّم قباچ و دندووکسی دهشه و گزشتیشسی ده خوریّت. نیّسوی زنجسیره کیّویّکییسه لسه هسلورامانیّدا که و توّسه لای روژهه لاّتی خوراروری ههانه بجه ده.

شاهی: شایی، پادشایی، میری، خونکاری. (باک.) شادمانی، دلْخَرِّشی، کهیفخرِشی. جووره پولیّکی کهمنرخه.

شاهي كهوا (باك.): كهويّكه چاو و پهنجه و دندووكي زهردبيّ.

شاهیّن: شاباز، شاقسیّن، شهنهاود، شاهدّ، شههیّن، شاوه، بالّنده یه کی برّری گوشت خوّره و له باز گهوره تره.

شهیک: (باک.) جیکایه که خلیسکی نهسهری به ناسانی بکریت. لووس. ـ کردن: لووسکردن.

شاهين: شاهيّن، شاره.

شاهینهت (باک.): کهیفخوش.

شاهینی: پادشایهتی، ئازادی، سهربهستیّتی.

شايار (تعرده.): شاليار، وزير، هاودهمي شا.

شایان: گور، رهوا، به رمیر. ستیلهه. وهشاوهوه، شیان، شان، شیاو، لیتی ده وهشیتهوه: شایانه.

شایانه: میرانه، خونکارانه.

شايانيّتى: بەرميّرى.

شاياني: بووني چتيک باوهي چتيکي تري لي بوهشيتاوه.

شايهتيدان: شهمادهتدان.

شعید: شایدت. بهشکوو، بهلکوو، گاههس.

شایهو: دیلانهبیّر. شایار، ههستیار، هوّنهر. ووشهی شاعر له شایهر وهرگیراوه. گوّرانی بیّری شایی. سی: دیلانهبیّری.

شایهن (جا.): تمرازوو. میله دریژهکهی سهرماوهی تمرازوو، که درولنگه تمرازور بهم سمروسمرهوهیه.

شايمنشا: شامهنشا.

شىمىنشىمىنى: شاھەنشايەتى.

شايجان (تعرده.): له شاهجان وهركيراوه.

شدچرا: شاچرا، پیره.

شايف (باک.): کلا. ـبوون: لادان، کلابوون.

شايك (باك.): لووس. _ كردن: لووسكردن.

شهلوّهان (هدردا): تروته کو بالمان، موزیقه. مارشی شاهانه، میرزا مسته فا دلی دلی دهلّی:

شایلزغان ژهنیا وه قساپی شساوه سامی سهرههنگان مهدراوه پاوه

شاينهك (دهر.): باشور.

شايين: شەھين، شاھين. ميلى تەرازور. جوورە چەرخيكە.

شغة (همررا.): شایان، شیاو. شورتنیّکی بمرزه له تهخته دروست ده کری هورنمرمندان لهسمری گهمسهی ده کسن و ههلّده پسهرن. تهمسیلیشسی لمسمرده کریّ.

شان و شهپیلک: برّ تیز پیّکردن به یهکیّک بهکار دهبریّ، که نیّخه خوار و داچهماو و شان و شهپیلکی ناریّک و ناپوخت بیّ.

شان و شکو: بمرزی پایه و شان.

شعنوو: شانۆ.

شعنوشین: گوندیکه له درا سهری شاری نسیبینییه، شاهنرشین، جیکگای رِدَنیشتنی پادشا و میر و خونکارانه، خانی له مهم و زینیدا دهلیّ:

شازادهیه شانشینی مهکانه

عنقايه بلنده ناشيانه

شانوشینی کردوته قصری میری بوتانی. دوو سهکوی چکولایه ه لهملاولای پلیکانان دروست دهکری، که پیدا سهردهکمونه سمرکوشکی. پایته خت.

شغی (باک.): نیشان. ــدان: نیشاندان. (جز.، بوّتا.) خممگین، پمروّشدار. (لو.) شانه.

شانی دان: (باک.) نیشاندان.

شافین (ثمرده.): فریدانی چت، پمرتکردن.

شنو (باک.): رچه، باریکه ریّگه.

شورز: شاباز، نيري پيارانيشه.

شنواش (تعرده.): شاباش، زەروەشان.

شلوانه (تمرده.): شابانه. جووره گیایه که.

شوه: (كۆ. ، موك.) بالنده يه كى شينه به قهد له گله كيّ كييه به لأن لاقى كورتتره و ملى دريّژه و تاوييه و له گوريّى تاواندايه و گوشتيشى ده خوريّ. (همورا.) شاهرّ، شينه شاهرّ، شاهين، شاهيّن.

شلول: شارزل.

شهووّل: کانیّکی خړی قورسه به تیّکی تیّخراوه وهستایان خوو اروخیّچی دیوارو نهستونده و پایهی پیّ بهراوه رد دهکمن.

شهوونی (همررا.): شاگول.

شاوی: دز. ۛ

شهوید: گیایه کی هاوینی به چلچ آن باریکه چهند جاریک ده درویت موه. (هه مورا.) شهوه در (دهر.) شافی، بستر حمسیر و سهربانی کوخسان به کارده بری.

شلويدي (ئەرگىو.): ريواسى قۇلىلىندىد.

شه: شا، پادشا، میر، خونکار. یهکیّکه له کهرمستهی شهترهنجیّ.

شاها: نيوى ئافرەتانە.

شاهانه: پادشایانه، میرانه، شایانه، وهکوو میرو پادشایان.

شاههنشا: سمروکی چهند پادشایه کی. قهران، شههمهرشا. میری چهند نه تموه یه کی، شای شاگهل. _ یی: شایه نشایی.

شاههنگ: پادشای همنگان، همنگیّکی گمورهیه لــمناو پرورهی هـمنگاندا شانهی هملّدهبهستی.

شهد (ع.): كدوا، تاكا.

شهیی: پادشایی. پوولیّکی مسینی که منرخ بووه قرانیّک جاران (۲۰) شایی بووه. ههلّپهرین، چووزهکیّ. جووره ههلّپهرینیّکه. ناههنگ و زهمزهمه. (ههورا.) زهماوهند. شاهی. (دهر.) سوویّر. سوور. دیلان.

شعيسه: شاييسته، رهوا، رجوا.

شىيستە: شايىسە، شايان.

شاییسته کار: چتی یا چهند چتیکه، که ببیته هوی شایان ولی و مشانه وه بو چتیکی تر. _ ی: بوونه شایان و لیومشانه و هی چتی یا کسی له چهند چت یا چهند که یک پر.

شىيىستەى: شايانى.

شاييشايى: خۆشى خۆشى.

شاییکار: کاسیّکه شایی بکات.

شه (همو.): مرازیکه له کهرهستهی خه په کییه. شانهی سهران. شهنهی کای. خووییه __ ی هملیناوه، شی، تم پایی، نم، نیم. تربووس، ده لانه، پروا.

شەب: زاخ.

شهبازلله: به بهرى دهستى به توندى له روومهتى يهكيّكى دان.

شهباقه: كوني گهوره ، دهلاقه.

شهباك: شىبەق.

شهبهش (باک.): کالهک، گندوره.

شهبهی: تروسکه، پروناکی، پهمسی، پروناکی قهراخی ناسمان له به بهانیدا. (پروژ.) بریس و باقی پرووناکی. کونی گهورهیه له دیسوار و پرشتهمهنیدا.

شهبهق تێبوون: شعبهق تێكموتن.

شهبهق تنکهوتن: کون بوونی کالا و دیوار به جوّریّکی فراوانی و گهورهیی. شهبهقداد: رِووناک. ــــ ی: رِووناکی.

شهبهقدان: رووناک بوونعوهی قعراخی تاسمانه له بهیانیدا.

شعبهق شعبهق بوون: كونكون بوونى ديوار و كالأبهفراوانى و زلى.

شەبەھى: كاتى بەيانيان، كاتى شەبەق.

شههه (باک.): ئێخه. (باک.) تـۆړى ماسـى گرتنێيـه. تـيرهيێكى كورده له كهنار موسلار كهركووكێن.

شەبەكەى چاو: تۆرى چار.

شهبهندهبهپوژ (بابا.): كۆلكەزىرىنە. جىرورە خاممەكىكى زۇر جروانىد بە گەلىق رەنگ دەنرويىنىق.

شهبهنگه (که.): شعوگار، شعوانه. (موک.) شووینی ناژالآنه له

شەبەنگەرۆژ (بابا.): كۆلكەزترىنە.

شەبەيغوون: هێرش و پەلاماردانى شەرێيە بۆسەر دوژمنان، چەپخوون، شەرنخوون، شەريەڵغار.

شهبخان: داوین و گوشهی کموا.

شهبسان: شبسسان. سهیزان، ژیرخان.

شهبكان (باك.): ئيّشان، ژانكردن (بشعبكه).

شهبكانين (باك.): ئيتشاندن، ژان پيكردن لمبدر نهخوشي يا ماندويتي. بشهبكينه.

شهبكين (باك.): ئيشان، ژانكرين.

شهبوّت (باک.): جووره ماسییهکه.

شهبيك (باك.): نەقىزەي وولاخ لى خورىنىيە.

شهبیکین(باک.): روقیته، روقیته.

شهپ: شمق، شاپ. (همور.) پيّن. (كه.، همو.) شمقهزلله. ـــيّكى پيّدادا: شمقمزللهييّكى ليّدا. (باك.) ئاسايى. پړ، ئمندازهيمك، مست. ــيّك كشميش: پرچمنگيّك ميّووژ. گمليّك جار لـمپيّش ووشمى شيّرٍ بمكاردمبريّ: شمپ و شوّرٍ: شمهالّه.

شەپازللە: شەقەزللە.

شههال: شنخ و ...: شنخ و شهنگ و جووان، (باک.) شنخ وشهنگ و جووان، نازهنین، نازدار، ته پوتازه. (باک.) دهشت. (باک.، باد.) جوور، چهشن. (باک.) چتی جووان و باش، شهنگ و شنخ.

شههال: وهكوو سهكى، بي شهرم، ناورووتكاو.

شهداله: بەلىدىى دەست لىد كەشى كەسىپكى تردان، شىدپەلاغد، زللىد، جديالد.

شههالهاليدان: زلله ليدان.

شهپالْمه (كه.): شەپەلاخ، چەپتى، شەپاللە.

شهها نُوِّخ (خوّ. ، باله.): وهروه رهى بهفرمالينيّ.

شهيان (خق.): شلَّهقان.

شەپانلىن (خۆ.): شلەقاندن.

شهه (باک.): کومای به فرییه.

شهههی: شاپهی، بالی پهرموور و فروسکه و تیتر.

شەپەزللە: شەتەزللە.

شهههشه پ (دزه.): قسه یه که هه ر منگهمنگی لیروسی. شلهه لبه خشه لب، خشه خش، دهنگی دروداوینی شور، که ته پوبووبی و له زموی بخشی، شه پشه پان.

شمهه الأخه: (همورا.) پژمله. (كـق.) تؤقات. (دور.) تؤقه. (كـه.) شمه الله، شهالله، شعهالله، شعالله، شعالله الله المناسبة الم

شههه نوّخ: گيانداري چاوبرسي، زورخور.

شههه لووح: داریّکی گەرمیّنیّیه بەریّکی دەگریّ وەک ھەنجیر و دەخوریّ و لکه گەررەکانی وەک شورتی توولـه دەھاریّ.

شەپرەوى: چەپرەرى.

شغهرزه (باک.): شپړيّو، شپرزه.

شهپرزهیی (باک.): شپرزهیی، شپریّوی.

شهپرېيو (موک.): شپرزه. مرټری شعب و شتړ.

شهپریو: ممردومی شمپ و شور.

شهپرێوی (موک.): شپرزدیی.

شههشههان (نمرده.): شه پلی شوپین. به دهستی به سیوو توپی لاستیک یا چتیکی ترله هلوادا گلمه کردن.

شههقه: شههکه، کلاویکی لیّواردار و زلمه و نسییی لىسىمر دەم و چاو دەكات.

> شههك: چزغه. شالاو شههك. پيل، شهپيلك. تهختهى ئيدكى هدره گدورهى شانىيد. تەختەي جۇلأيى.

شهپکه: شدیقه. ـ ی به گدر: شدیکهی به دموره، نامو دارهیه، که دوو سی دار یا تهختان پیکهوه بنووسیننی وهکوو ــ ی دهرکان، (ههورا.) پشته. يه كيّكه له مرازه كانى كهرمستهى جوّلاًيى. داو، ته پكه.

شەپلاخ: شەپەلأخ.

شهيلاخه: شديدلاخد، شدياله، چدياله.

شهپله (همورا.، موک.): دەردىكە له هەر پەل و ئەندامىكى مرزى بىدات بيّ هستي ده کات و له کار ده کهويّ.

شمهلهانلدراو: له گۆكموتوو، بۆئمنداميك بهكاردەبرى، كه بى هەست بووبي و لهكار كموتبي.

شەپلەقۋونە: جرورە گەمەيەكە.

شههلته: شاپلیته، پلیتهی ناوراوی.

شەپلى شەپان (ئەردە.): شەپشەپان.

شەپلى شۆپان: شەپلى شۆپين.

شهپٽي شوپين: گهمه به سيتو يا به چتيکه وهکوو توپي کردن له حموادا.

شمهۆپەن: پەشۆكان، شيوان، تىكچوونى كاروبار.

شمهوّهه (كوّ.): شمى جوّلاّيان، ممكورك، مرازيّك لم كمرمستهى جۆلأياندا.

شەپۇتە: دەفەي جۇلاً.

شمهۆر: شيوهن، شين، شيوهنى تيكراييه به كول.

شەپۇكان: پەشۆكان.

شهپۆكيان: شەپۆكان، پەشۆكان، شپرزيان.

شەپۇل: پيل، (باك.، باد.) پيلچۇك. (باك.) بەيار، سيپەل. ليپە، ليهاو. تەكاندنى ئارە بەھۆى چتىكسوه. كىدان: پىللىتلورك، چكرورين. (كۆ.) مەكروك، مرازيكى جۇلأييم. (بىك.) چاپلووس،

شغهو لدار: لووله يدر. ـ ى: لووله دارى.

شهيۇلدان: كۆنگرەكردنى ئاو، قونگرەكردنى ئاو، لىپەدان، شلپاوكردن. شهى و شوّر: شههاله، شل و شيّواو، كسيّكه داريّني بسهر زمويدا بخشييّ يا چتيکي هه لباوهسري و شوړبي.

شهپيلك: شەپك. ئيسكى پشتەرەي شانىيە. (ھەررا.) باللەكە.

شهت: چۆم، رووبار، چهم، رۆخانه. (كه.) دەنگ. (رەوا.، سسۆرا.) خووار، چنوت، لاړ.

شفتاو: قوړار ، لینلاّو ، دولاّ. زیّ، چۆمی زوّر گهوره. ناوی سارد بهژیّر زگ و كىلار گونى رولاخى بىدرزەدا كردن لىدكاتى گەرمايىدا. ئەسپەكە كە. داسيکي چکولهيه کموهري پي دهدرويتموه بهالام دمي له دهرموهيه به واژي

شەتەرە: شاتەرە.

شهتهك: قايم. ــدان: قايكردن.

شهته کدان: قایکردن، پینجانموه و بهستنی چتیک به توندی. شەتەنى (ئەردە.): شەتل.

شهتهن (ندرده.): تعناف، گوریس.

شهتهندان (ثمرده.): سفتكردن.

شەتتغۇ: بروانە: شلەپەتە.

شەترەنچ: شەترنج.

شديقد

شفترنج: شەترەنج، سەترەنج، شەشرەنگ، گەمەيـەكى

شا، فەرزىن (وەزىر)، فيل، ئەسپ، ړوخ، پيادە.

شمتل: (خق.) شتل. تعشتر، سموزاييكه لعشوويني خوى ههلك منرابي بەرىشەرە بۆچەقاندنەرەي لە شروينىكى تردا. ــ چەقاندن: بريتىيى لــ د تۆرتكى لى جنگايەكى تايبەتىدا بچىنرىت لى پاش بەرزبوونىورى بە ریشموه هدلده کمفریت له جیگایه کی ناماده کراوی تردا وه کوو گول، دیراو دەچەقينريت.

شەتلەجار: شەتلكا.

شهتڵجاڕ: شەتڵڰا ، جێڰايەكەشەتڵى لێبچەقێنرێ.

شەتلگا: دووكانى شەتل، باخلە. (ئەردە.) تۆمەدانە.

شهتلی ناوی: له نار هه لکیشران.

شهت و پهت: پارچهپارچه، لهت و پهت.

شهت و پهتکردن: پارچهپارچهکردن.

شهت و كوت: شعت و پعت، لعت و پعت.

شهتوور (باد.): شهفتورل.

شهحه: كورتكراوموهي ناوي (شا محمهمهد)ه، ناوي پياوانه. ^

شهحتوّ: بيّ سەروبەر، شلەپەتە، شل و شۆلّ، (ھەورا.) كيّج.

شهخهان: چووزه لنه ي چكوله ي دار و گيايانه ، كه تازه دهريانكردبي. (باک.) كهم. (رموا.) شوخهل. (ههو.) شهغهل، كارته، گولى. كهد. (شا.) شیّخهلّ. (همورا.) چووزه. (همو.) نمو لقه باریک و راستانهیه، که لهبنه وهی کۆلکه و شوو یّنانی تر پهیدای د کهن. (ههورا.) جیّگایه که پړ له دار و دړک بي، چړ، چړستان، بهردهلان. (همورا.) خموش و خال،

شەخەلان (ھەورا.): شويننيكە، كە قەلىممى تىدا رووابى.

شەخەللىمچ (ھەررا.): زىلرىر.

شهخت: گيانداريكه شهلي له همردووك دمستا ندابي.

شهختاندن (باک.): سهرموژیرکردن. (بشهختینه.).

شهخته: بهسته له ک ، سه هوّل ، سه هوّل به ندان (همورا.) یه خ ، به یسه . غی تعرایی و شدی همواید له پاییزاندا لهسم شیناوه ردیان دهنیشی و له ساردی دهیبهستی و شیناییه کان تیک و په کان دهدات.

شهختۆ: سست، تەنبەل. تىكەل ر پىكەل.

شهختين (باک.): سەرەوژىربوون.

شهخره (همو.): لسه رمسته یه کی دارینسه ده خلّی پسیّ ده کیّشنموه سدر خمرمانان. خمره کیّکی ثباوا گهوره یه گهنم و جوّی درواوی پیّده کیّشنموه سعر خمرمانی، شهغره. به بعستن. (باک.) به یار، بیّبه ر، بیّ کهلّک. شهخس (ع.): گوّری پیاوی گهوره ی ثایینی. چاک.

شهخسان: تیکچوون و گۆړانس ئىەندامى مىرۆث بىد ھۆي ناسىاغىيىكى گرانموه.

شهخساو: نەندام تىكچوو بە ھۆى ناساغىيىكى گرانەوه.

شەخسىن: شەخسان.

شەخمىيو: شەخسار.

شهخف: سوراغی سهربان به گیّچ یا به قوړ.

شهخل: شهقل، نیشان و دروشمی خهرمان.

شعداد: غدار، نیمدار، تربووسدار، شیدار. ـ ی: غداری.

شهدانه: (ههور) حمویّنج، (ههورا.) شملّی، شادانه، توو، گوش، به کوتراوی تیّکمارّبه رِهشکهی دهکریّت بوّ تام و بوّنخوّشی له پیّش برژاندنیدا به نانی وهردهکریّ. توّوی گیای گونیه.

شهدانگه: کیسهی سابوونی ژنانه، کیسهی سابوون و شانهی ژنانه.

شهده: هی ره ش و سپی دیّغ دیّغ پتر پیاوان لهسهری خیّیانی دهنیّن به لأن هی سوور زورترینی ژنان دهیبهستن به دهوری سهریانهوه. (که.، ههو.) مشکی، (ههورا.) کیّش، سهرییّچ.

شهده لار: سهروپيچ لار. ــى: سهروپيچ لاري.

شهر: گۆنگەل، لەج، (ھەررا.) جەنگ، (باك.) كۆماند، پىلە، رەزم، (ھەررا.) پەرەچەنگ، پەرەچەنگى، كۆشە، نەبەرد، گەر، (باك.) بناقى، شەر، بەھاتن، بەسدان: لىك ئىخسىن.

شهرا: گړه ، له ئادهمیزاد بدات به زوری دهیکوژێ. (شار.) زریان، بایهکی ناسازگاری گهرمه له مهرهزه و ههندیّک میوه دهدات ووشکی دهکات، ههر میوهیهکی نهو کارهساتهی بهسهر هاتبیّ پیّی دهلیّن: میوهی شهرا بردوو، له (٤)ی تهموز تبا (٢٤)ی ناب دهوام دهکات و (٥٤) روژه لهسالیّدا. سووتانهو میهکه لهگهل خارشت، که له لهش پهیدادهبیّ.

> **شهرب** (باک.): گولینگ. -

شىھولە: بړشىتى پىقلاّى. ـــ كىړى: ړازاندنىموەى پىقلاّ بىه زيّـړو زيّــوو خەملاّندنى. مەى، ړەنگە لەشىراب، شىراوە وەرگىرابىّ.

شەرابخانە: مەيخانە.

شەرابخۆر: مەيخۆر.

شمرابردك: شمرابردوو.

شمرابرده: شمرابردوو.

شهرابودوو: شـهرابرده ، شـهرابردگ ، (بابا .) میوهیه کـه بـای گـهرم و ناسـاز لـ<u>ت</u>ی دابی و لـه که لْکی خستبیّ ، شهرالیّدراو .

شهرابى: چتيكه رەنگى وەرەنگى _ى بچى.

شهراد: کفت و تعنگاوی تینوایهتی.

شەراژۆ: سەركردەي جەنگ.

شموراژويى: سەركردايەتى جەنگ. *

سهرانسو (نموده.): شارانسو، كوللموهيولسه، وهيخر، تساگري بنكايسه. پيكولنچين.

> شمراليّدراو: شمرابردرو. شميد تشيية به

شەرانى: شەرۈرۆش.

شەربو: مەي.

شهراوخانه: مەيخاند، شەراوخۇر: مەيخۇر.

شهرهپۆپان (ئەردە.): قرى يەكترى گرتن، پرچى يەكترى كيشان.

شهرهت: سهركيش، وولأخى تؤسن.

شهره تفهنك: درويا چهند كسيتك به تفهنگان شهر له گهل يه كترى كردن.

شهره قوّپ: دوو چینی نهیاری یه کتری له کاتی شهرِیّدا توّهان پیّکهوه دهنیّن. گهمهیه که به توّپی له یه کتری ده دهن.

شهره تۆپەن: جورە گەمەيەكە تۆپەڭە بەفرى پىكدادەدەن.

شەرەجنيو: جنيوپيكدان.

شهردار: كيرودار.

شهرِهده مانچه: دهمانچه پيّکموهنان، به دهمانچان شمړ پيّکموهکردن.

شمرهدهنووك: معبدس لمو وورده جنيوانهيد، كه دروكسس يا چهند كسس به يهكترى دهدهن همو له پالمهوه. بسووك و خمسوو همميشسه شمره دهنووكيانه.

شهرهسهك: شهركردني سهگان پيكمره يا تيكبهردانيان.

شهرهشاخ: قۆچانى، قۆچقۆچانى.

شەرەشەق: زرمەلىتى چەند كەسىتك.

شەرەشۇق: شەرەقۇچ.

شهرهفخانی بتلیمی: خاوهندی میرووی شعرفنامهید.

شهرهفناهه: یه کهم میتروویی که ، که لسه بابهت نه تموه ی کوردهوه له لایهن کوردیکی زاناوه به زمانی فارسی بنووسری.

شهرهقان: شهردوان، جهنگاردر. ـ ى: شهردوانى، شهركردن.

شەرەقۇچ: شەركردنى دوو گياندار بەسەر.

شەرەقۇچانى: شەركردنى دور گياندار بەسەر.

شەرەقۇچەقانى: شەركردن بە ھاريۇتنى بەرد بە قۆچەقانى.

شهره کادر.): گوریسی رهشمالآنه.

شەرەكەرەك: شەركردنى مندالى دوو گەرەكان لەكەل يەكترى.

شەرەنگىز: شەر ھەلايىسىن.

شەرەنيزە: بەنيزە بەگژ يەكترىدا ھاتن.

شهربات (باک.): داردست.

شىھىرمەت: شىيلەي چىتى شىيرىن، كىھ لەگىلاڭ ئىارى تۆكىلاڭ بكىرى بىق خوراردنەرە و خوراردنەرمىلنى.

شەربەتچى: شەربەتفرۆش.

شهر بهرباكردن: شهر ههلاّييساندن.

شهرمه (تعرده.): شعرم.

شەرمەزار: فەرىكار، چاوشتۇر، چاوبەرەژىر، تەرىق، چاوەخروار، بى روو، شەرمەسار، چاولەبـەر، تـەرىقبـۆوەرە. ـــ بــوون: چـــاو لـەبــەرخۇنان، بورنىئاو، پۆتكەتن. ـــكردن: پۆتخسىتن.

شەرمەزارى: پۆت، تەرىقى، چاولىبەرى.

شهرمهسار: شدرمعزار، تدریق.

شهرمهساری: شهرمهزاری، تهریقی.

شهرمهشكانى: مەبەس لـه خۆنوراندن و خۆدەرخسـتنى يەكىكىيــه، كـه بيەوى شەرمى خۆى بشكىنى.

شەرمەنە: شەرمەندە.

شهرمهنده: شدرمعزار. ــ یی: شدرمعزاری.

شهرمخاندن: (باک.) (بشهرمخینه). خوراندن، رنین، دارووشاندن.

شهرمخين (باک.): داړووشان، ړنران، خوران.

شهرمدار: شدرمن، باشدرم، شدرميتوون. ــى: شدرمنى.

شهرمسار (تەردە.): شەرمەسار. ــى: شەرمەسارى.

شهرم شكان: له رووههالآتن.

شهرمشكاندن: رووكردندوه، چاوكردندوه.

شهرمكردن: (خانه.) رووكردن. روونهماتن، لـه رووهه لنهماتن.

شهرمكا: نيواني نيوك و چوكانه و پشت و چوكانه.

شهرمگه: شدرمگا.

شهرمن: شهرميتوون، بي روو، كهسيّكه بهشهرم بيّ، شهرمنده. ـــى: شهرميتووني، بيّ روويي.

شهرمنه: شدرمنده، شدرمن، شدرمسار.

شهرمفده: شدرمدند، شدرمن. ــ یی: شدرمیرونی.

شهرمۆك: گيايه كه دەست له ههر گهلايه كى بىدرى شىزردەبىتتەوه. ئابروردار، شەرمىرون، ئابرورمەند، شەرمن.

شهرمۆكى: شەرميدوونى، ئابروودارى.

شهرموّن: گۆرستانىّكى بەناوبانگى شارى ئاموردى (عاموردى) يە.

شهرميني (خدّ.): مەيخۇش (بۆھەنار دەبىيّ).

شىلىمىيون: شىدىمىرى، شىدىمىن، بىشسىدىم، بىي پود ، كىلىم پود ، فىلىمىيتىق. فىيتتود . سى: شەرمىنى، بەشلەرمى.

شهرناخیوی: شهرنهخیوی. شهرنهخ. کلیله. سووارسووارین. تهراد. تهرات، تهراتین، غارغارینی سووارانه لهپیش بووک و ناههنگاندا.

شمرنانموه: شمر هملّگيرساندن، شمر هملاّيساندن.

شەرنەخ: شەرنەخيوى.

شەرنەخيوى: شەرناخيوى.

شهرة: كورتكراوهي ناوي (شدريف)ه. "

شهرۆكهر (باك.): شەركەر.

شەربەكىزان: شەرفرۇش، سەربەكۆنگەل.

شمريمفروّش: كاسيّكه پيشهي شمريهفروّشي بيّ.

<mark>شەربەفرۆشى:</mark> پىشەي فرۆشتنى شەربە.

شهربك: شدربه.

شەرپەرست: شەرانى.

شەرپەرستى: حەزلەشەركردن. *

شمریمزه (باک.): شپرزه.

شهرپلاندن: سهرگهردانکردن. واق ووړکردن.

شهرت: پهيان، بهن و به سوباتي. مهرج، گريو، فتور.

شمرخه: شعلُّغه.

شهرخد: پاریزهر. ـ ی: پاریزهری، شدرکری.

شەرخوواز: شەرۈرۈش، ـــى: شەرۈرۈشى.

شهرداندن (باک.): دابیّژتن.

شمردين (باک.): دابيّرران.

شهرشووب: گولّنگه له زیّړ و زیّو دروستدهکریّ ژنان بهسمر کمزی خیّیانموه دادهکمن.

شەرفرۆتن: شەرفرزشان.

شەيفرۇش: (ھەورا.) جەنگ و ورەش. جەنگاوەر، گەلشتۇك.

شهرفروشتن: معبدس له بیانوو گرتنه به یه کیّکی بوّنهوهی، که به گری داییّت، شهرفروّتن.

شەرفرۇشى: شەرەرانى.

شهرفان: كەستىكە لەشەرى بزانى.

شهرقان: جیگای نزم و کورت له چیایاندا وه کوو چیای ژهنگاری له گزرانیاندا باسیکراوه.

شمرقهشمرق (باك.): دەنكى لقى دارانه.

شهرقتاندن: ليكردنموهي چتيك له شرويني خوي.

شهرق (فه.): سواخ. _ كردن: سوواخ كردن.

شهرقین (باک.): تەقە، رەقە. دەنگى ویک كەرتنى دووچتانە.

شهرك: كۆشەرە و خىبات.

شهركهر: جەنگارەر، شەرۆكەر، شرەقان، بجەنگ، شەرۆك.

شهرکردن: شهره قانی، شهره رانی. لهه قکه تن. به رزاندن، (باک.) پهره چهنگی کرن.

شهرگه: (هدر ۱.) جهنگگا، جیکهی شهر، کووشهنگه.

شهرگهه: (ئاميّ.) كات، جهنگه. _ ا گهرميّ: جهنگهي گهرمايه.

شهرم: شوورهیی، نابروو، ناوروو، کهم روویی، (باک.) فههیّت، پوّت. چاره روو. فهدی، فهیّت. به داخستن: پوّتخستن. به ...: پهردهنشین، به شیّواز، کهم روو، شهرمیّوون، نابروودار، گرانروو، نافروودار، شهرمدار، شهرمهنده. دادکهوتن: پوّت کهوتن. بی شهرم: رووقایم، رووسهخت. حهیته، زرزوپ، باتیزی، روورهش، بسیی چاوهروو، چوختی، چهختی (باک.) بهقلیسوّک، (ههو.) شهپال، بهینهشه، ریسوا، قال، بی فهمیّت، شازده همناسه، جمرهبمزه، قالمّتمان، کمولی. بی بی ... شەستھەم: شەستەم.

شەستھەمىن: شىستىمىن.

شهست يهك: شيّست يهك.

شەستىر: شىّستىر.

شهسس: شیّست. (شهرده.) قامکه گهوره. (شهرده.) رهمیّلهاران، ریّژنهباران.

شهش: ژماره یه که له نیوانی پینج و حموتی دایه.

شهشدهرب (باک.): دهمانچهی شهش تاگر. من دهستدا ــ ا خق دهستمدا شهش تاگرهکهی خوم.

شهشمي بيداره: كسيكي بيداره.

شهشكردن (ئەردە.): شەستكردن.

شەش: (ھەورا.) شش.

شهش نار: شهش تاكر.

شهش ئكر: دەمانچەيەكە شەش گوللەي دەخووا، شەش ئار، شەش لوول. _ناووردان: _ئاويرتىن.

شهشه (گدر.، باک.): شده. شدش کلک. کسیّکی دهستی یا پیّی (٦) قامکی هدییّ. شدش قامک، شدش نمنگوست.

شەشەك: شەشەكان.

شهشهکان: (ک.ه.) شهشهلآن، شهشهله. شهشهک. شهش پوژهکانی دروای جیّزندی مانگی پوژوروانه.

شهشه نز: شهشه کان، مانگی دووای مانگی پرژووانه، که دووای پرژی جه زنی پرژووان (۲) پرژانیش به پرژوو دهبن.

شهشهم: چتيکه له پلهي شهشهمدابي.

شهشهمین: شهشک. ژمارهیه که ژمارهی شهش تعواو دهکات.

شهشها: شهشیی، گیان لعبهریکه خاوهندی شهش پییانه.

شهشها آلوو: شيّره يدكى ريّكه، كه شهش رووى يدكساني هديه، شهشگۆشه.

شهشههر: جروره جزیه که گوله که ی ههشت پهنز ده نکس تیدایسه. جروره

گوڵێکه. داردهستێکیشه نهستووره، که بزماری درشتی لهسهر کوترابی.

شهش پهنجه(که.): خاوهندی (٦) قامکان.

شەش تىر: شەش ئاگر.

شهشخان (ک.ه.): جروره تف نگیّکی کوّنهیه و دیّغدیّغه. (باک.) شهشخانه.

شهشخانه: جروره تفعنگیکه له ناوهره شوریّنی فیشه کی همبیّ. همموو زمری وزاریّکیش به (٦) دانگ داده نریّ.

شهشدانگ: زمری وزاریکه هیچ بهشیکی لی جودا نهکرابیتهوه. گویدریژ و نیستری چووارپدل قدوی بمرزی بهخووه.

شهشدهر: شمشلا، همر شمشلاکه بریتییه لیسمر وخووار و راست و چمپ و پاش و پیشموه. بوخانوو و زهری بهکاردهبریّ.

شهشده په (باک.): دهمانچه ی شهش تیره.

شهشرهنگ: بروانه: شهترهنج.

*شهش سهد: شهش ج*اران سهد.

شمروال (همورا.): شاڭوار. پانتۆل. دەرپى. (همورا.) پاوارە.

شهروال بهکوّل: گیایه کی به هاری سه لکداره گه لاّی وه ک هی شاته ره وه تامی وه ک شیّلم و ایه خوو اردنی برّ رهوانی باشه.

شهروالْييس: داريّن پيس. ــى: داريّن پيسى.

شمرۆيى: (باك.) شپرزه.

شهروبنار (دزه.): كيّشه، شهروكيّشه.

شەرووت: (باك.) شەكەر.

شهرو وورد: رووش، قولتش، شيرهت، توند. بي شهرم.

شەروورەش (ھەررا.): شەرفرۆش.

شەروشۆر: ھەراھەرا،

شەروكىشە: بچەنگانى، (دزە.) شەروبنار، خرەپىچىك، مەخسىدە، پىلە.

شەرھەلايىساندن: ئاگرى شەركردنىرە.

شمرهه لاییسین: ناووری بنکایه، شهرداگیرسین.

» شهرهه نکیرساندن: شهرنانهوه، کیشه و ههرا بهرپاکردن.

شهرهه ڵڪيرسين. کهسيٽک که دهبيّته هڙي ههڵڰيرساني شهرٍ. *

شهرهوملكي: همراوهوريا كردن.

شهريك (ع.): هاوبهش، بهش بهر، هاودهس، هاومال، مال لهيهك.

شمړى فاوخويى: شــه رێكه لــه نێـو خێزانێک يـا ثێلێـک يـان نه تموهيـهكيدا رووبدات.

شهر (باک.): گۆرانى بىھارىيە.

شفس (شسس): شست. کس.

شهست (همورا.): شیّست نیّره برّ ژماره یه کی، که (۹) جار (۱۰) و (۱۲) جار (۵) ه.

شهست نهڪا (همورا.): شيّسته بارانه.

شهسته: مانگی نیسانیّیه، که (۳۰) روزه. شهستهباران.

شهستهبارانه: شيّستهبارانه، شهسته.

شەستەپەر: شيّست پەر (گوليّكە).

شهستهدان: رِیّک کردن و تهختکردنی زموی کیّلْراو. شهستهرههی<u>ل</u>ه: شهستهبارانه.

شهستهکردن: گۆلگۆلکردنی زهری بۆ (وونار) بۆ ناژتنی تووتن.

شمستهم: چتێکه له پايهي سهديدا بيّ. ــ ين: شێستهمين.

شهست قير: چەكتكى شەرتىيە شتىست گوللەي دەخروات.

شەستەمىن: شىستىمىن.

شهست همر: شیّست پدر گولیّکی زهردی بوّنخوشه و توّهه و محسوو گولّه جرییه بهلام ندم گهوره تره.

شهستكردن: بعريّژنه بارينى باران. "

شەستكل<mark>ۆۈبەسسە</mark>ر (زەن. ، ھسەورا.) : بارانسەي سسەربەكلاّوه ، بارانسەي سەربەقەپورچكە. شلفتی: خوواری، لاری، چهوتی.

شهفشه: شرولی پهرهکهر و ههلاجان.

شمفقه (باک.): شهیکه.

شها (باک.): شعر. ـــ اتـه خووهش: شعوباش. ـــ لمن گهرپايـه: شــهويّ نـهنوستم.

شهشان (باک.): شعوان.

شهقه (باک.): شعوه، خعونی پدریشان.

شەقەدەر: شەرەدەر، شەرماندوە لە دەرەرە.

شهقهرهش (باک.): شعری تاریک.

شهقهستان (باک.): شموی پمرده. کاتی پیک گهیشتنی زاوا و بووک.

شهق بهنک (باک.): شعربق.

شهقبيري (باک.): شعونشيني.

شهفتر (باک.): پیرهشنوی.

شهقترادی (باک.): سي شعو لعوه پيش.

شەقچەرين (باد.): شەرچەلە.

شمفخشك (باد.): كاليار.

شەقخوونى (باد.): شەبەيخوون.

شهفخووين (باك.): شمونخووني. لمپردا بهشمو بمسمر ناحمزان دادان.

شهظه در (باک.): بي په نا ، كه سينكه له چۆلى و دهشت و كۆلانان بى واتىه

له نيومالأندا نعبى. ــى: بى پهنايى.

شهقدهست (باک.): راوی کهوان کردن به شهو.

شمهٔ پوهش (باک.): شوپش، بعدبه ختی، چاره پوهشی، پوژی تساریک، کوردان ده نیّن: نیّمه گه لیّک شهوی پوهشمان دیتوه و گه لیّک شهوی پوهشمان به پیکردووه، شهوی پوهشمان گه لیّک به سهردا ها تووه.

شهقرهشكى (باك.): شهوكووير.

*شمعر هستی (ب*ات.) : سمو دوریر. *شم*قر مقیک: شامشامه کوریّره.

شمقرۆنگ (باك.): يەكىكە ئە جەژنەكانى يەزىديان.

شهقهازی (باک.): ناههنگ و بهزم و روزمی شهوی.

شەقشەقۇك (باك.): چەكچەكىلكە.

شەقكووير (باد.): شەركورير.

شمقگيّپ (باک.): كهسيّكه بهشمو لمكاتى نووستنيّدا باخوويّ و بگهريّ.

شهقناتۆروان (باك.): شەرنشىن.

شهقنهم (باک.): شعونم.

شهقنفستى: كىسىتكەشموى بىنوستن رۆژبكاتموه.

شهقی (زا.): شهواژلا.

شهقين: تاليكي شعويي وولاخ و تاژالاته.

شهق: دەفهى جۆلاّ. (همورا.) پينن. زيتك، شاپ، شمپ. ــ ليّدان: بمپشتى پى له قون يا جيّگايهكى كەسيّكيدان، شمپ ليّدان، تيّهملّدان. شهش سووج: شدشلا.

شهشك (باد.): ميزور. (باك.) شعشعمين، شعشهلأن.

شمشكان: شمشهلآن.

شهشكلك (تعرده.): شعشه، شعش تعنكوست.

شهشكوشه: شدس سووج.

شهشلا: شهشدهر ، شهشقوّل. شهش سووچ.

شهشلة: چتيكه شهش لق، (٦) لابي.

شهشلۆبه (باک.): دەغەل، ساختەچى. ــيى: دەغەلى، ساختەچىتى.

شهشلوول (تدرده): شهش تاگر.

شهشة: شهشه، ناوى ديده كيه كيه كوريستاني كوردستانيدا و ناوى كورانيشه.

شهشههزار: شدش جاران همزار.

شەشھەم: شەشەم.

شمشیمک: یه کله شعشان، له شعش بعشان بعشیّک.

شەشھەمىن: شەشەمىن.

شهشيهكي: لعشهش بهش بهشيّكه ميراتكر دهيبا.

شهعبهده: (ع.) تهردمستى، چاو بهسى، چاو بهنى، جانقولى بازه.

شهعمووز (زا.): وولأخى سەركيش.

شهعن (زا.): بزنی به لُهک.

شمغهل: شاخعل.

<u>شمغره:</u> شمغله، شمخره. چوو ارلینگدداره وهکوو بمردکیّش قرشمی پییّ دیباستنموه.

<u>شمهغره كيش: تسمو كمسسمي</u>ه وولأخسى واليّده خسوريّ، كسمه شسمغرهي . دهكيّشتموه. جووره دهستمبمره يدكه شمغرهي پيّده گوويّزريّتموه.

شەھەلاح: شىغەلە، شەفەلە.

شهفه له (کعبه ر): شیّفه لمه ته گیایه که لمه گه آن سیری جووان ده کوتری و لمسه مه مه له اداری داده نری ، نم گیایه پتر له کاولاندا و له چوّلی بی ناودا شین ده بی به به ده که یه به ته ده میّویکی ده بی که به ره که ی پشکووت زه نگه سووره و چتی و ای لمسه و هه له ده نیشی و ده یخون شیرینه و شیره ی همید. نم گمر ره گه که ی به کولیّنری و دوشاوه که ی به جیّگای با داری بدری یه کاریه که دار.

شهفت (باک.): خهت، جزغ، ديّغي كالأو چتمهكان. خووار، چهوت.

شمفتالوو: خرّخ. (ل.) هەڭورژمسيقەتۆرە.

شهفته: پنجه گیایه کی دروارییه و گونگی سپیه دووای ووشک بوونی تقهی گونه کهی میشووله یه کی زور دهرده کات.

شهفتر: پيري شهوي.

شهفتۆر(ئەردە.): خورار، لار، كەچ.

شهفتوور (نعرده.): شهفتوول.

شمطتوون: خروار، زمری دریّژگار و سووچهکانی ریّنک نسبیّ. خووارایسی ریّگایان، گفوه. دروومانی مارییّج.

شففتيّ (باک.): جزخ، ديّغ، ديّخ.

شثرشيك

نه (اکاو، نه گهچراو، گوان و کالآی نه (اکاو. لهت، دوو پارچه، ته ق، قه د. برون: پچه پان، قلیش. کردن: له تکردن، قه له هشتن، ته ق کردن. (نه دوه ۱) سه ره مه درگ، نزیکی مردن. (خق.) زلله، شه قه زلله. (باک.) شه قشه ق نه و ده نگه له گه لیک چتان دی: بروه شه قشه قه ی ددانی با رامی، بروبه له لنگی وی و نهسپی وی وه به ناوه زنگیانیدا، ب تفه نگان. (باک.) دارشه ق، دارلوق، داریکه مرق ی یه کلاق و پاشه لی پی ده پروات. چه و ته کی مید. به پشتی پینی پرووت یا له قوند دودا تیه هالدان.

شمقه: شدق، شل.

شهقار: قەڭەشت، قلىشى چت، تلىش، (ئەردە.) ھەلار.

شهقارشهقار: قعلهشت قعلهشت، قلیش قلیش، چتی زهنگ زهنگ، ههرال همرال ههرال وردخاش، (مهرده.) ووردوخان.

شهقارشهقاربوون: قه لشينى پيستى ئهندامى مروقان و ئيتر.

شهقارشهقاركردن: قهلُشاندني پيّستي نهندامي مروّڤان و ئيتر.

شمقازلله: شەقەزللە.

شهقائسه ق (نهرده.): شهقشه قه. شهقای شهق، نهم الروئه و لا. به همولا لایکیدا غاردان.

شەقلقلووس (ئەردە.): خۆرە.

شمقلقى: شقاقى، شوقاقى.

شفقال (باک.): کموشی کۆن، پیّلاّوی کۆن. چەقال، چەقال و بەقال.

شهقام: رِیّکای زوّر به رین و راست به نیّـوشار و هـهنده راندا، شـهقاو، شارِیّ، شارِیّکه. لوّق، شهقاو، ههنگاو، شاقاو. (زا.) گاو، پیّنگاث.

شهقان (كه.): شهقيّن، چهوگانيّن، جووره گهمهيهكه.

شهقانشهق: سعرانسهره له کارانی گرنگ و به نهرکدا، تیکرا، بهبی

شهقاه: همنگام، همنگاو.

شهق و شهق (نهرده.): شهرهشهق، شهقشهقین، شهقشهقان، شهقراشهق. شهقه: تیکه، پاره، لهخت. تهقه، دهنگ. دهفه، شانهی جوّلاّیی. چیّو، گرچانیّکه مرزی شهل وهژیّر پیّی خوّی دهدات. دهنگی بالی بالندانه لهکاتی فرینیّدا.

شەقلەبەنلە: رەختى وولاخ، رەخشى وولاخ.

شەقەزللە: چەپاڭ د، زلگ د، شىدپ، شىدپلاخد، شىدقازللد، شىدپاڭد، شديدلاخد، چەک.

شەقەزىلە: شەقەزللە.

شهقهشهق: چمق و چۆق، چۆقمچۆق، چرقمچرق، شمقهى يمك لىم درواى يمكترى.

شهقه کودن: له تکردنی تاکه چتیک یا زور بره دار و نیستر به هنوی شهقه وه.

شهقهکێش: ثمر کمسهیه، که پیشهی همر داران به شهقهی شهق کردن بیّ. شهقهگل (تمرده.) : گل کردنی چاو . چار ثیّشه.

شهقهماسی: جووره ماسییه کی گهورهیه.

شهقه مشار: همهرچه، مشاریّکی زور گهرهیمه و دوو دهسکی هدیمه و بمه دو که داری پیدا ده میتری.

شەقەمىيو: چەرتەكى مىيو، دارەمىيو.

شهقهوبائي (همورا.): شدقدي بال.

شهقهی بال: ده نگیکه له کاتی فرینی بالنده و بال لیکدانیدا دهبیستری. شهق بردن: ته قین، ته قبردن. قه لشین، قه لشان. درزیکی گهوره تیبون. هملپچران، درزبردنی چت.

شمق پيّ بردن: رق معلّستاندن، داخ لعسمر دلّى كمسيّ دانان.

شهقتاندن (باک.): ههڵوهشاندن، کردنه دروپارچه.

شهقتێهه لدان: بعشمق له گيان لعبهريا له چتێک هعلّدان، تێهه لّدان. شهقتين (باک.): هعلّرهشان. بشهقته.

شهقران: شلّهقان.

شەقراندن: شلّەقاندن.

شەقشەقان: شەقارشەق.

شهقشهقه: فرفره، باغموان بمو دهنگه، جانموهران له باغی راودهنی.

شهقشهقه (بابا.): جروره ترییه که گلووی وه کوو هی کشمیشی وایسه و سپیه. ته نه که یه کی چکولّه ی دهسکداره مندالآن به پاوه شاندن و هه ژاندنی و شهقه شه ق لیّها تنی خوّشیان لیّدیّت و پیّی ژیردهبن، ته نه که یه که چهند زیخ یا وورده به ردی تیّدایه.

شەقشەتۆك(گەردى باك.): گەپلە، گيايەكە.

شهققه: دهنگیکه له نیّوانی شلیه و تهقهدایه بهلاّن زورتر بهدهنگی جووته بال لیکدانسی بالندان به کاردهبری، شبهقهی بالی هات و فری. شهقهمشار.

شهقکردن: لهتکردن و قهلشتنهوهی همندی چت.

شهقل (باک.): زلله. شهقل. چاپ. _ کردن: چاپکردن.

شهقل: نیشانه، درووشم، موّر. موّری خهرمانان. تهخته یه کی نهخشکراوه شهقلی پی له خهرمانان دهدری تا دزی لیّ نه کریّ. کردن، موّرکردن، درووشم لیّدان، نیشانه کردنی جوّخین. درووشم لیّدان، نیشانه کردنی جوّخین. دروشکاندن، موّری روخسار و شهرمی ناسک و نازداران.

شهقلاّوه: شارۆچكەيەكى ھاوينە ھەوارە لـەكوردستانى باشووردا. *

شىقلىد: تەختەيدىكى نەخشىكرارە خەرمانى پىي ئىمخش دەكىرى. قىسىپى خانورانە. (دەر.) ئالوودار.

شهقنچی: نعو کعسهیه، که سهرخهرمانان نیشانه دهکات و تاگاشی لیتیان دهییّت.

شهقلشکان: مور شکانی خهرمان و چتی تر.

شهقل<mark>شکاندن</mark>: بریتییسه لسه شابرووبردنی یسهکیّک و شسکاندنی لسهناو مهردووماندا.

شهقلکردن: نهقش و مورکردنی خدرمانیه. شهقل. مور.

شمق واشمق (ندرده.): شدقشدقان.

شفق و هفق: پارچهپارچه، لهت و پهت. ــ کردن: پارچهپارچهکردن. شفق و منق: کارمسات، گیچهان، رووشه.

شفق و شر: چتی شری لهق بوو ، دراو ، دریاک ، داوهشیاک.

 شهکهر: شهکهری وورد.

شهكهراو (تعرده.): دل ئيشان، رەنج، دەردەسەرى.

شه که و باده م : (نه رده .) جور قند . قه لسمی و نیستر پرده که ن له شه کر و بادامی کوتر او . جور و هم لوایه که .

شهكهره تووسى: تووسى شيرين.

شهكهربوره (ندرده.): جروره هدلوايدكه.

شهكهرباره (باك.): جووره قهيسييكه.

شمكرپهنير(نمرده.): شعكرپهنير، جووره شيرنياتيكه.

شەكەرخەن: شەكەرخەندە.

شهكمرخلنده (ندرده.): شدكرهخدند.

شهكهرگرى (زا.): شهكهرگريان.

شهكهرگريان (نعرده.): گريانيّكه له خوّشى و شادييموه بيّ.

شهكهرالهمه: جووره بسكوويتيكى كورديه.

شهکه: شیکه، بهرازی مینینگهی یه که دووسالانهیه. کلاویکی تووکنه لهیستی بهرخ دروست دهکری.

شهڪهر: شهكري وورد.

شهکهروّکه: (بابا.) که رتهشی، سهلکه تهشی، (خق،) شهکروّکه، گیایه که گهزیّک بلّند و گولّی شین و توّپ ده رده کات، بنه که ی بکوتریّ تا در کودالّی لیّ جوویّ دهبیّته پووشوو. جعویه کهشی له گهارّ ناردی گه نم و شیری بکریّته لوّلکه له سهر برینی تهشه نه دار دانریّ چاکی ده کاته و هیریّکی ترک زمانانی نیّرانییه به رگی کچانی له به رده که ن و سوورا و وسهیاوی پیّده که ن و چهقه نه شه له دهستده کهن له نیّو کوّی لوّتیاندا ههلّده په ی و چهقه نه ی لیّده دا باب و مام و برا و نیستری دمبه کی بوّی برّ لیّده دن پاش ماوه یه کی یه که یه که سهرده کاته سهرکوّشی هه موویان، خوّم دو و او دور و دیتومه.

شهکهری: بق چتیک به کاردهبری په نگی یا تامی وه هی شه کری بچی. شهکهشهک: ده نگس د پورو و دارینیکسی د پاوه، که ته که ته کی بی، چه که چهک ، شه کوشتوک.

شهڪهڙ: رانيکه هسوري شهکهنيربي.

شهكه للهمه: (باك.) باقسمات. پسكوويت.

شەكەمەر: شەكىمى.

شهکهمیّ: که گهیشته دووسالآن دهبیّته بهردیل، بهرخی میّیه، که پیّی نابیّته سالی دووههم و زگیّکی کردبیّ.

شەكەميّنگە: شەكىمىّ، شەكىمەر.

شه که نیری نیری دووسالآنهیه، به رخه نیریکه پیمی نابیته سالی دووهم.

شهکر: شه کمر. قمن، قمند، که لله شه کر. به به لیّن و په عیان و قسه ی خوّشیش ده لیّن. هی وورد: شه کری هوورد، چتیّکی سپی یا زهردی زوّر شیرینه و خوّشه له قامیشی شه کری یا جووره چموه نده ریّکی دروست ده کی.

شهکراو: قەنداو، ئارىكە بىشەكرى شىرىن كرابى. شىرىنى ژنخوو ازتنى. شهكراوخوواردنموه: مىبىس لىه خوو ازىتنى كردنى يەكىك بۇ يەكىكىيىه و بىم بۆنەيموه شەكراو دەخورىتموه. شمقوق (باک.): شەقروك. پەنا، دالدە، پەسبو. ھەرمى كۆرىلە.

شهقووق: درهختی قهزوانی زرٍ.

شمق و هۆر: شەقىشەقى زور.

شهقین: (که.) شهقان. هولین، گههیه که گوی تیدا و اده په رینن. گویین. گویه کی خری دارین له دهستیکی داده نین هه در دهسته ی به داریکی چهمارموه ههولده دات بو شهومی لهسه رشاری دهسته کهی ترموه دهری بکات.

شهقی (باک.): ماندوو، شهکات. (باد.، ژون.) ماندوو. بوون. ب کردن.

شهقیقه (ع.): لای سهر، نیوهی سهر، نهخوّشییه که له نیوهی سهریشدا پهیداییّ ــ ی پیّده لیّن.

شهقیف (باک.): قهلهشت.

شهقیله: پارچه چمرمیّکه ژنان بهلای راستی خیّانیانموه دهگرن تا تمشی لمسمر بابدهن تا جلکه کمیان نمدریّ و هم تمشیه کمش باش بخولیّتموه.

شهك: بهرخى يه كساله يه نير بي يا مي. كاوړى دووسالانه يه نير بي يا مي. كاوړ، كه گهيشته يه كسالى تا دووسالان شه كى پيده لين، روويه كى ميچ (جگ) يه، شه ك.

شهکار (باک.): ميرگ. شکار، راو.

شهکال (باک.): کموشی گموره و زهلام، کمرشی دړاو، پیّلاّوی پانیدی پشتموه، کملاّش.

شهڪان: تەكان.

<u>شه که نموه</u>: همژان، جوولانه وه پـتربـق ثـالاً، ثـالاً بـه بـا دهشـه کيّته وه، لهرانه وه.

شهكاندن (همر.): همراندن، شانازی كردن. خوّبه شوّخ نیشاندان. تمكاندنموه.

شهكاندخهوه: هدر اندندوه، هيّنان و بردنى چته به هرّى باوه، داره كه با دهيشه كيّنيّ، لمراندنموه.

<u>شمكانن:</u> شمكاندن، همژاندن، تمكاندن، لـمراندن، لـمرزانن. لـمراندن، شمكاننموه.

شمكاننفوه: شدكاندنمره.

شمكتو: لمرار.

شهكلوه: لمراره.

<u>شمكاوموه:</u> لمراوموه.

شهكاوشهك: شهكواشك.

شهکه: بدرازی میّی یه کسالهیه. جروره کلاّویّکی تروکنه له تروکی به رخ دروستده کریّ، پهاخی کوّنی عهجه مان. لهره، ته که، جروله، جهمه. به شمک: له رهی یه که لهدووای یه کتری.

شهکهت (همورا.): ماندوو، ماندی، کفت. (بابا.) کهشمن، کهشمنگ. (نموده.) مانگ، مانیاگ. ببوون: (باک.) بهتلین. کردن: (باک.) بهتلاندن.

شهكهتكرياك (نمرده.): (نمرده.) مانياك.

شهكهتى: ماندوويتى، مانياكى.

شهکره: جووريّکه له گياي گووين، که پيّي دهڵيّن جعباري. شهکروّکه. شهکرههاوي: (با.) چوواله.

شهکرهپیاو: پیاوی خوشخووی زمانشیرین.

شهكره تووس (نهرده.): تيسووى شيرين.

شەكرەخلىنە: شەكرەخلىندە.

شهکرهژن: ژنی خوشخوری زمانشیرین.

شهكرهسيّو: جووره سيّويّكي شيرينه. نيّوي ثافره تانه.

شهكره گووين: جووره گووينيكيشه كهتيرهى ليده گيريت.

شهکرپاره (دزه.): جووره دروومانیکه به نهخش وهکوو گول هه لدهکموی. شهکرپهنیر: جووره نوقلیکی پانه له شهکر دروست دهکری و کاکله گویزیکی دهخریته سهری.

شمكر خمنه: شمكرخمنده.

شەكرخەندە: زەردەخەنە.

شهكردان: قەندان، دەفريكى تايبەتىيە ھەر شەكرى تيدەكرى.

شهكردانك (باك.): قاندان.

شهكرشكاندن: معبس له قسهكردنيشه.

شهڪرشگێن: قەندشکێن، چەکوچێکە قەندى پێبشکێنرێ. كەسێکە پیشەی ھەر قەند شکاندنبێ.

شهکرلهمه: جروره خوواردهمهنییهکه لهشهکر و گوویّرو نسارد دروستدهکری.

شەكرۆك: شەكرۆكە.

شهکرۆکه: کهرتهشی، شهکهرۆکه، چتێکی شيرنچکه له کارتهش پهيدا دهبی، جووره کهتيره پهکیدا دهبی، جووره کهتيره پهکیدا دهبی، زور سوود بهخشه بنوهاهندی نهخوشی و برین. (هاور) نوقل، شدنات،

شهكروشير: شيروشهكر.

شهكشهكان: لهرهلهرهي چت بهدهم باوه.

شهڪمهر: شهڪمميّيه، که زگيّکي کردبيّ.

شهکوّ: بیّلیّکی ناسنی چکوّله و دمپانه تعنها لعناو چوّمانی تعنکدا ماسیانی پیّدهگرن چونکوو، که بعو بیّلهیان لیّدریّ ماسیان وهسهرناو دهخا و برینداریان دهکات.

شهكواشهك (تدرده.): شهك و شوّك.

شهكۆك (باك.): ھەرمى كيويلە.

شه و شوّ (ندوره.): شه کواشه ک، شه کشه کان، شه که هم که جور آن له ره له ر.

شمڪيّن: گسمي تاپيّن.

شهكيانهوه (تهدده.): دانهدوواوه، لهوپدوون. شكان، لهريانهوه، لهرينعوه، طوولانعوه.

شهكى كال: شەكەمييە، كە هيشتا نەزابى و زگى نەكردبى.

شهكيله (كۆ.): چەكچەكىلە.

شهكيكه: ووشهيهكه چتى تهرى شهپ و شۆړى ويده چووينري.

شهگه: شهگگه. له کاتی جگینیدا له لاتمنیشته که ی جگی نموی قورت و چالی هه یه بکمویته لای سه رموه ـ ی پیده لینن.

شهگه: شهگه بو پوژباش، ئیوارهباش و شعرباش به کاردهبری لهجیاتی مهرحهباشه. له بنچینه دا واتا یه کهی ناوایه: پایمو جیگات وه کوو هی پادشایان بی د.

شهڪهل: ميٽگهليٽكه ههمووي شهكهنيٽربي.

شەكێن: شەكێن.

شهل (باک.): جیووره دروومانیکه. کوولهک، قلتوپ، لهنگ، گیر، پیلهنگ، شل، (رِوْژ.) پالهنگ، مقرود. (باک.) قهد، کردن: قهدکردن. رِانک. مافروره و به رهی چرچ و خووار. تاخهرار. پارچه زهوییه که له پال جوگه ناویکیدا، که هممیشه به هوی ناو ده لاندنیه و سهووزین و غداریی. شهل (ههورا.): شعل.

شەلاخ: زللە. (ئەردە.) شەلاق. قامچى.

شهلاخكارى: له يهكيّكدان به شهلاخ، قامچى كارى.

شەلاف: ساختەچى، فيلباز.

شەلاق: شولاق، شەلاخ، قەمچى. ھەلىمەت.

شهلاقه: پهلوه، نهسربال (سلوی). بالنده په کی تاریبه به قه د کرتر پّکی دهبیّ لاق و دندووکی دریّره و شین و بهلهکه، (همو.) شیّلاقه، زوّر تر له بههاراندا ده بینریّ.

شهلاً لل ماندوو ، شه كهت. له خوو يتندا بروون: له خوو يتندا خنكان ، له خووين هلكيت ماندو ، شه كان ، له

شهلاله: دروومانيّکه ريّک و پيّک نهبي گرژي و لڙچي لي پهيدا ببيّ، شلاله. پوّت، پوّته، کوّکي دروومان.

شهلان (ئەردە.): شىل، لەنك، لەنگان.

شها المعالية المارية و المرود و كيان لمبدران، بو مرويان تهنها جموده دركا.

شهلاندن (موک.): لهنگاندن.

شهدنشهدن (تمرده.): لاروالاروا، لمنكان لمنكان.

شهلای (همورا.): شعلین.

شهلایی (نمرده.): جووره سمروپیچیکه ژنان نمسمری خویانی دهبمستن وهک هموری وایه.

شهله: لمنگه. ئاوهشكينه، حمو تممين نمستيرهى حمو تعوانانهى گمورهيه، كه دهكمويته لاي خوو ارووهره.

شەلەپە (باك.): شلتره. (باك.) شەلەپەلە.

شەلەپەلە (باك.): شلّتوه.

شەلەشەل: كوولى كوولى، رۆيشان بەلمانگەلمانگ، گيرەگير.

شەلەقلىن (كە.) : گەمەيدكە بە ھەنگلەشەلە يەكىكىيان رەپىتى ھارەڭـەكانى دەنىّ بەرمەرجە دەبىّ قامكە گەررەي قاچە بلىدكرارەكەي بگرىّ.

شەلمكا: شەلەگە.

شهله که (ختر، کزر، همر.): کلکه، شهله کا. ده راو، ده رگای جزگهی دیراوانه، له نیر جزگه دا که لیننیکی تاییه تی بنز ناو شکاندن ده هیلنموه، که لمه مریکه له جزگه ی مهره زه دا، که سالیک له وه پیش ناوی لیکرابیته سعر قالبه که و نیمسال گیرابی بو نعوهی نعو قالبه یه به به یاری بمینیت عوه و له خوار ترووه ی که له به ریّکی تر کرابیّته و بوسه و قالبیّکی تازه. دان:

ريدان، مديداندان. گۆليكىشد پىدنگارى خوراردېيتسدوه و دەراوى لى بكريّتموه بوّثاوداني شيناوهردي. سوولي، سوولاڤ، پرژ٠

شهلهم (همورا.): شيّلم، شعلغهم.

شەلەمبو (ئەردە.): سلقار.

شەلەمە: زيوان و پيسى ناودەغل. (ھەورا.) ئاڭەكۆكە رىخنە، شەڭوار بە كۆل. گيايدكه. (ئەردە.) گيايدكى رەواند بنەكدى وەك سيوى بن نەرز وايد و بعهارييه.

شهلهم شيوين: داريكى سعربانه شيلمى له مهنجه ليدا بى تعوديوو تهم ديو دەكرى.

شەلەمى (ھەررا.): شىلم.

شەلەمىننە: (ھەورا.) شەلەمىن. ترخىننە، تەرخىننە.

شەلەمىن: چىستى چەنسورتەكە، ترخىنە.

شهالهمینکهره: بابرده له، تزییکه له موری گیایی ووشک. جووره گولیکی زور جووانه. لـه جووره درويکي سپي جووي دهبيته وه و با راي دهفينني وهکوو گویریّکی و ایه بهلاّنسووک و تووکنه به کهمـترین هغوایهک وه حفوا

شەنەنگۆ (باك.): گيايەكە.

شهالموشههد: شعل وشه یک. رانک و چوغه.

شەلبتانىن (باك.): تووشى تەراخرمە ھاتن، چاقى شەلبتى ژ چاقى كۆر

شهاب (باک.): زلله، بعدبهخت.

شهلهاندن (باک.): (بشهلپینه) لابردن. لهریشهوه هه لکهندن، دوورخستنهوه.

شەلپە (باك.): چەكمە.

شهلهین (باک.): لـه ریشـهـهـلّـکهنران، لاچوون، دوورکـهوتنـهوه.

شهات (باک.): راییخی نووینی. شه لته.

شەنتىخ: كىچەن، تەشقەڭ، دەبىھ. چاچوولە.

شهلتاق (باک.): شلّتاخ، فيّلباز، ساختهچى.

شەلتان: شەڭتە.

شهلته: راییخ. (باک.) توورهکه جاویکه، خوری و لؤکهی لهناو دهنین دەيكىنى دۆشەگ، يا سىمنير. دەفريكى دوولايسى شاش تىمنراوه وەكسوو رهشکهی کاکیتشان دهخریّته سهرپشتی وولاّخ بوّکیّشهی کاوکلّوش و گزره. نيره غه كيّكى گهرره يا برويتشى كولاوه يا چريّشيّكى گهرم، كه بخريّته سەرپەرۇ و لەشورتنتكى بەئازار لەبرىنان دەنىرى. پوورە ھەنك. جوورە دەرپىيدى ژنانەيدلىد ژىر دەرپىرە لىدىى دەكرى. تىلىس يا جەرالىكىد وهکوو تیږی گل و زبل و چتی پی دهکیشن و دوولاییه. سهرمای پاییز، زوقمی پاییز، ـ لیّی داوه، یا شهلته بردوویهتی، سړی، ساردی.

شه نخه: شرخه، پووره، شهرخه. دهستهوتیپی بیچووی میشش هدنگوويناند، شدلغد، پروره هدنگ، شلهد.

شەلشى (باك.): بەدبەختى، چارەرەشى.

شهلفه: شهلخه.

شەڭغەم: شيّلم.

شهلفه (شا.): شفرهی بدرازییه.

شهائق (باک.): جووره ماسييه كه.

شهلكه: (بابا. ، كه.) تعبه قي ثار الأنه و رهشه وولأخانه له دوو سمان دەدات شەلى دەكات.

شهلكه: ئاوەشكينىد. (جا.) فىرەنگى وولاخانە چووارپىدلى رەق دەكاو تا دهمري له خوواردن ناكموي دهرديكي بي دهرمان و بي نامانه.

شهلکهی ناژال و وولاخان: سم بزگهن دهبی و شهلی دهکا.

شهنگه: شدله، ثاوهشکینه، کهلمبدریکه له جوگهدا بکریتموه، که ثاوی ليّوه البدري بوّسعر كشتوكال وباغ وبيستان.

شهلم: شيّلم.

شمله (تعرده.): شيّلماو، شعلاب.

شمله (زا.): زيواني ناو دهغل.

شهلم كوويدم: ليدان بمبيّ تاوان بمبيّ تعرمي بزاني له كيّ دهدريّت. كلمه يدكى مندالأنه.

شه نواد: (موک.) دهريتي ژنان، شه نووال. (دموا.، هدر، که.، همور، دەر.) پانتۆل.

شەڭوررېھكۆڭ: ئالەكۆك رىخن، شەلواربەكۆڭ. (ھەورا.) شەلەمە. گیایه که و ه تولکه ی ده چی بولا بردنی گرفت ده رمانیکی زور باشه. بنی سدلکه و ،کوو گیز ، ریه هه رکهسی لیسی بخوا په وانی د ،کا و کرمیش

شه نوال (كه.): پانتول.

شهل و پهت: چتی لهت و پهت، لهت و کوت.

شهل و شهیک: رانک و چزغه.

شهل و شينت: مرزقي شدله په ته و شيتزكه.

شهلووف: بيژوو ، زول، بيژي. كەللىشىرى گچكە.

شهلوكوت: كعشعنگ، ماندوو. به _ ى رلايشتن، به ماندويتى و شهكهتى رویشتن. پیپهوه ببوون: پیپهوه زور ماندو و شهکه تبوون.

شهل و كووير: شعل وكرر، همرار و كلول.

شهل ومار (تعرده.): له، لعنك.

شەنى: كيّرى.

شهالیان (باک.): رووتبوون.

شهاییندن (باک.): رووتکردن.

شهایک (باد.): پهرزیه که بهسهردهمی گادزشیدا دهدری تا چتی تری تيّنەكەرىّ.

شەلىل (ئەردە.) جرورە خۆخىكە توركى پىتوەنىيە.

شهلین: ندجمین، بدلمنگی رؤیشتن، لمنگین، کوولین.

شهم: ميّو، (همورا. ، همو.) موّم، فند، قرجمنه. (باک.) شممه، شمهه. (ئەردە.) جىنى سىبەر.

شهما (باد.): ميوى هدنگووين و ئيتر.

شهماته (باک.): تهقه، دهنگ. کاتژمیّری زهنگییه.

شهمار (هدكا.): هنزارييّ، خشك.

شفهاسی: ماسییه کی قه لهوی خربنه ههردووک لا شانی وه کوو دەنكى شانەي رۆزەشەي پۆوەيە.

شهماق: زلله، سيله، شهقهزلله.

شهمال (باد.): مرّم، ميّو. (باک.) ړووناکي.

شهمال: بایه که له لای باشوورموه دی، (زهن.) و مشت.

شهمانه: ثافره تيّ ك لمسمريا لمنزيك سيّ ريانيّك شمموولمي دهگريّت موه له شعوى شعموواندا دياره نيازيكيش له دلده كري جا تهكمر ريبواريك بعریدا تیپهری و قسهییکی خوشی کرد ده یک بعنوقلاتهی پیککهاتنی نیازهکهی، خوکه قسهی ناخوشی کرد نمویش ده کا به نوقلاتهی پیک ندهاتنی مرازهکدی.

شهماليا: وولأخى خوش رموت.

شهمالك (باد.): مزّم، ميّر.

شهمائي: شعماله. (هعورا.) شعموّله.

شهمام: شعمامه.

شه مامه: جروره کاله کیکی زهرد و رهنگا و رهنگ و پر به چهنگییه بۆنخۆش و دىخدىخە. (باك.) شەمامىرك.

شهمامۆك: شىمامۆكە.

شەمامۆكە: شەمامە.

شهماميننه (رموا.): بدنيكه كالله و زوردگالي پي قايم دوكري. بدنكالله.

شهمامينند (خدّ.): بدنيّكه كاللهي پيّ له لاقي دهبهستريّ.

شهمه: نیّوی ردژیّکه له نیّوانی ههینی و یهکشهمهدا، شهمو، شهم،

شهمهبازار (ئەردە.): شورتنتكى تايبەتىيىدك ھەندى جيكه ك هەمور رِوْژِیکی شهموّیاندا چتی تیّدا دهفروّشن، له شوویّنهکانی تردا به پیّ باو و دەسترورى خۆيان ھەينى يا يەكىكى لە رۆژەكانى تر دەكەنە رۆژى تايبىەتى و له شویننیکیدا بازاریکی بهناوی روژی دانراو دهکهنموه.

شهمهت: ناوي جاويکي کرمانجييه.

شەمەترىكە: شەمەترىنكە.

شەمەترىنكە: شەمەترىلە. رىوەلۆك، جوررە مىشىنكى شىنكالەنىر قەدى زور باریکه ههنگورینیکی دهکات زور له ئی ههنگی خوشتره و سووکتره و ئىيجگار سىپى و بۆنخۆشە.

شهمهتلیّنکه: همنگووینیّکی جیړی خوّشی شانه چکوّلهیه و رهشباوه. مینشهه نگه کهش رهش و درینژ و ووریا و چالاکه.

شهمهد: پۆپەشمىن، پارچەيەكى ناسك و تەنكە ھاوينان بەخۇدا دەدرى لەكاتى نوستنيدا.

شەمەلەكۆرە: شىمشىمەكۆرە.

شهمهنهفهر (ف.ه.): ریکای ناسن، نعوی بعسمریدا دهروات قدتاره. خشــزک، شــهمهنهفهر ووشــهیهکی فهرهنســییه بــهلأن قــهتار كوردییــه كاروانچىيان وولاخيان تىدەخست قەريان پىدەگوت.

شەمەنىخە: چنگدانەچنگى يەكترى.

شهمیه (باک.): شدمه، شدمیی، شدمه.

شەمبەلىك (باك.): گيايەكە، شەمبەلىتك.

شهمبر (نەردە.): دورارد، جاوبر، مقىس. شهمبليلك (زا.): قومام.

شەمبلىك:

شەمبووز: وولأخى چىمورش.

شهمبی (باد.): جووره توویه کی دهنک سپی و دریژ کۆلـهی کـهم ناووکـه. (باد.) شعمه.

شهمتاندن (باک.): هه لخلیسکاندن، له رئ دهرچوو اندن.

شهمتين (باک.): هه ڵخليسكان، له ړێ دهرچوون.

شهمچه: (باک.) پیتک، گرتهک. فند، فندک، لیخرینموه، نهفتک، نفتک، گورت، شقارته.

شهمچک (باک.): فیّلباز، ساختهچی.

شهمدان: مزمدان، ميودان، فندانك، بيسووس، شعمسوز.

شهمدانی (ثمرده.): گوڵێکه گهاڵی پان و رهنگا و رهنگه.

شهمدین: کورتکرارهی شمسهدینی عارمبییه پاشی بور به شهمی، که ناری میریشهمدینانه.

شهمديني تيدا رونيشتوون.

شهمرافلىن: براندندوه (بشهمرينه). بعجى هيشان، پشت تيكردن.

شهم دمخ: گوندیکی گهوره یه اعناو دوومه لا چیای مازوو پایته ختی دەرەبەكى مىرتكى دونبلايە تائيرۇژى مانە.

شهموهشكردن: رهشكردني ميتولمبدر تازيه.

شهمرين (باک.): برانموه.

شهمزان: شعمزين.

شەمزاو: چتيكەشەمزى بى.

شهمزه: کار و بهرخی بچووکن.

شهمزى: ناوى گونديكييه لمناو خمزرايه هينديك پيى دهلين شمسى. شهمزين: تيكچووني چهرم بهمري زور هدتاو ليدانموه.

شهمزینان: شهمدینان.

شهمزيو: شهمزار.

شهمسان: شهمزان.

شەمساو: شەمزار.

شهمسه: قفل و دوگمهی لباد و پالتویه، که لهسه و شیرهی گولی دروست دەكەن.

شەمسۆز (تەردە.): شەمدان.

شەمسىن: شىمزىن.

شەمىيو: شىمزيو.

شهمشاق: (باک.) کهسیّکه له نهندازه بعدهر جورامیّری و پیاره تی بکات. شەمشال: شىشال. أ

شەمشە (ئەردە.): چەكچەكىلە.

شەمشەلە (ئەردە.): شەمشەمەكورىرە.

شهمشه لهكۆره

شسكزر

شنمرو

شەمشەلەكۆرە (ھەررا.): چەكچەكىلە.

شەمشەلەكوويرە (ئەردە.): چەكچەكىلە.

شەمشەمە: چەكچەكىلە، شەمشەمەكورىرە.

شەمشەمەكۆرە: چەكچەكىلە. *

شهمشهمهکووێړه: (ژمن.) مێژونک، چهکچهکيله، باڵندهيهکه زگ و زادهکا و لاقي به باڵهکانيهوهيهتي.

شهمشهموّتک (باک.): جيّگاي خليسکيّ.

شهمشووله: تیرهیدکه له هزری کعبابی، که لهقعراخ هعولیّری دادهنیشن.

شهمع (ع.): موم، ميو، بعرهميو، ميوى هعنگووينى

شهموك: كۆڭەكە، ئەستوندە.

شهمعدان: مومدان، ميودان.

شهمكا: ئيّليّكى كورده لعناو (ههڤيركا) ندايه.

شهمكۆر (زەن.): كارمامز.

شهمل (باک.): چەفىدەك ئىسىدرى دەبىسىترى. (زاخ.) بىدرمال، دورگورد.

شهملک (باد.): بعرمال، دووگورد.

شهمهه: رِوْرْيِّکه کهرتوّته نيّواني هديني و يهکشهمهوه، شهموّ.

شهمهوّ: شدمه، شدعه، شدمور.

شهموّ: شعمه، شعمه.

شهمۆتەدان (كە.): كزبوون، توندبوون.

شهموّز: یه کسمیّکه به دخوو و سهرکیّش بیّ، (جا.) چهمووش، (باک.) جوهم، زنچک. مروّقی توندوتیژ و توورهیه له کاتی جنیّودا بوّمروّقانیش به کاردهبریّ. دی: چهمووشی.

شەمۇس: شىمىزر.

شهموّك: ئيّليّكي كورده له نيّو يعزيدياندا.

شهموّله: (همررا.) شماليّ.

شهموو (باد.): مەيورن.

شهمووز: شهمروس، چهمروش. وولاخيکه بـ ق بــارکردن و ســو ار بــوون ړانهومستي.

شەمووس: چىمبورش.

شهموونه (باله.): بووكه بدبارانه. (شعقلاً.) دارهل. قوتيلهي نعفت.

شهمی (ک.ه.): شهم، مرقم و خلّتهی ههنگورینیّیه. میّری خلّتهی هنگروینیّیه. ههنگروینییه.

شهمی<u>ّله</u>: گیایهکی دهستچیّنه ر بوّنیشی خوّشه توّوهکهی، که وهکوو تـوّوی بـمزهرهکی زهرد و گـهورهیه بـه کولاّوی دهدریّ بـه کملاّن.

شهمى: فندك. (باد.) شهمق.

شهميتۆك: (باك.) جيكايەكە مرز لى بخليسكى.

شەمىتىن: ھەڭشلەپىن.

شهمیخین: ترشانی چیشته لعبهر گهرمایه.

شهمیرانس: دستهه لگرتن له کاریک.

شهن: (که.) رووختش، ده مه پیکهنین. ورده ته لاش و پشکلیکه بکریته ناو ته ناو کشیک ملیک بگیکه بکریته ناو ته ندور له کاتیکی، که نزیکی ساردبوونه و به گلیک ملیک ملیک ملیک که ناوک که ناوک که ناوک که به شه. کردن به باکردنی خهرمانی کوتراو بی سور کردنی ورده ته لاشیک و پشکلیکه له کاتی ساردبوونه وی ته ندوریدا تیک ده کری و پینی گهرم ده کهن یه کیک که له مرازه کانی که رهسته ی جووتی. شهنه.

شهنه: داریکی پینج پهنجهیه خهرمانی گیرهکراوی پس بسبا دهکری و خهرمانی پس شهن دهکریت. شهن. ههرچتیکی وهکور پشکه آن و خاکهی ته پاله و ثبتر به ناووری داکهن تا تعووژمی خوشترین.

شهنهها: ده غلل و دانی دووای کوترانی به شهنمو به باکردن بلاسوورکردنی. شهنهباکردن: ده غلل و دان به هلی شهنموه بهباکردن.

شهنه کردن: شهن و کهو کردن.

شهنهی (همورا.): ته کاندنی داره گوویز و نیسر.

شهنبۆ: ناوى ئىلىتكى كوردانى لىد نىسو هىكارياندا مىنىژووى لى دوواوه ئىمرى لىد شووىنى وانىدا (شىمىدىنا)ن خويايىد. مىنژوو بى خىزى: شىمىق، بشەنبىق دەگورىزىتسود لىوانەيە لىد بىشنىوى دەركىوتىتى.

شهنده لهمهنده کهمترنیه: معبس لعوهیه، که هممور کعسیّک له ماف و بعشدا بعشدار و یهکسانه.

شەنشە: شورلى ھەلاجى.

شهنکردن: به باکردنی خهرمانی کوتراو به شهن بوّسوورکردنی.

شهنگ: شقخ، جروان، چهلاک، دهلال، ناسک، چهلهنگ، شهنگول، شهنگه. رووالاً. قوّز، کهیفخوش، عیشوهگهر، شاد. (شن.) هیّز، تین. وورده کهل و پهلی ناومالاً. فیشهک. (باک.) شنگ، نهسپنگ، گیایهکه دهخه، یّد.

شهنگال: ژونگار، شاریکی کوردی یعزیدییه له روزاوای موسلییه. چیای ژونگاری له گزرانی و نستراناندا زور باسکراوه.

شهنگه: نيوي پياوانه.

شمنگهبهره (بابا.): ژهنگهسووره، شمنگهبهرهکهت.

شهنگهبی: بروانه: شوّدٍهبی.

شهنگهسووره: ژهنگهسروره.

شمنگه نمهه دو دانه گورتزیا مازوویا همر چتیک لهبمری داران، که پیکموه نووسابن بهیه کموه، شمنگولاً.

شەنگەبى: شۆرەبى.

شهنگست (باد.): پهيوهندي، بهنديواري.

شهنگله: شعنگله بدرهکات.

شهنگلهبهره کهت: شهنگله، جمکه، دروانه. پیت و بهره کهت. (خق.) شهنگرول، (خق.) خیرمانه. درو گرویز یا درو مازرو یا نیستر، که پیکهره نروسابن: سیان پیده لین.

شمنڪول: شىنكله، شىنك.

شهنگوول: شەنگلەبەرەكەتە.

شهنڪي: شوخي، جوواني، قوزي، چهلهنگي.

شهن و كهو: ليدووان. ههر مهخلسي شهن و كهوه ههر مهخلسي كه كون. شهن وكهوكردن: ليكدانهوه، ليكوتلينهوه. حهشركردن. له شانهدان و به كهوگيرداريي وتن.

شهنهلاق (كف.): شاهيّن، (باد.) شاقعسين.

شهفى (باك.): بيّز و بوّليّكراو، لـ مسهر دلان گران.

شهو: (باک. ، باد.) شهث، شیّث، شام.

شهوات (باک.): سورتان.

شغواد: (که. ، فسه.) بسه در<u>ت</u>ژایس شسعویّ، شسعوگار. شسعوکردنه _ووّژ لسه تاههنگ و بهزمدا.

شهواده (که.): (پووا.) شهوه ده ، حهو توو ، نۆرهگرتن ، ناگالی بوونی حموت پروژه ی ژنی زاوه له مندالله کهی. پاری قاز و مراویانی ناوییه به شهو مقم یا بنه گۆزهله یه کی پرناوور له بنهه نگلی ده گرن ده نیت ناویدا بی بالنده کان ده چن تموانیش به پرووناکی ناوره کهوه دین کابراش ده یا نگری و ده یاندا به هاو پیه کانی پشتموهی . که سیکیشه یا گیان له به ریکیشه به دیمانی هیچ که موکورتی نیمه کسه چی ناشبینی . سه رلیشیواو ، سه رگهردان ، نمو چیرگه شمواره یه .

شهوارهبوون: سهرلی تیکچوونی گیاندار له تاریکه شهویدا به هنی دیتنی رووناکیهکی نزیک یا دوور و نهمانی و لهبهرچاو بزربوونی.

شموارهكموتن: شمر ارەبورن.

شموارهڪووٽره: شعر اره.

شهواژۆ: بەشەر ئاۋال لەرەراندن و لەدەرەرە ھىستنەرەيان.

شهواشینگ: داریکه بهرهکهی وهک چوواله وایه خوشدهکری و دهخوری و پیّی دهلیّن بایهف.

شهوال (فه. ، لو.): دەرىئ، پانتۆل، شهروال.

شهوالمسووره: شدرو ال بدكوّل.

شعوال مؤرد: شعوال بهكول، شعروال بهكول.

شمروال بمكول: شمو الممورد، شمرو الابدكول.

شهوالبيّن (فه.): درّخين، بهندهخوويّن.

شەرالبىن: دۆخىن.

شموالشينك: (سرّرا.) دارى چەقالەيد، كالىشين.

شهوان: شهراند، شهرگهل.

شموانه: شەبەنگە، شەركار.

شغوانغدەر: چەرەندەر.

شهواو: تاوی شعوی، شعودیری. شینایی بعشعو تاودان.

شهوه: مووروویکی زور روش و گرانسههای کارهباییسه ژنان ده یکهنسه بهرمووریا گهردنسهند. (باد.) شهو، رهشی شهو. (روژ.) پسیران. شهرمووگ. دیوه زمه که کتیا به که کمککه که نه مندالان دهدا، گزیا به گراناییه ده کمیته سهر له کاتی نوستنیدا ده که ویته سهر لهشی گیان لهبران. نهو بی هرشیه شه که تووشی مندالایا ثافره تان دیت، که لهشی مندالاییا ثافره تان دیت، که لهشی مندالاییا ثافره تان دیت، که

شەوەر: شەرەر.

شهوه پ: شعوه ر، سیّپه په، (نهرده.) شهوه رگ، گیایه کی دهستچیّنه وه کوو ویّنجه وایـه سالّی ههشت نـوّ جاران ده درویّته و ده دریّبه وولاّخان و لـه ویّنجه باشتره. ههندیّ کهسیش ده لیّن ههر ویّنجه یه.

شهوه (دودا.): نوبه گرتنی مندالّی سیادا تیا حسوت روّژان بعشیو، حدوتود، (که.) شعواره.

شهوه رهشه: جيّرنيّكي بمناوبانگه لمنيّو كاكميياندا.

شەوەرك: (ئەردە.) شەرەر.

شهوهزهنگ: تاریکهشهو، شهری تاریک و تنبوک، تاریکه شهری نهنگوستهچاو.

شموه زهن: شمو مزمنک.

شغوەژەن: كۆستەكى خەنجەر. دارىكە بەقەدمەچەكى ئـە باسىكى (گۆڭـە) ئـە كونى دەرگاكە ئـە دىواردايە دەخرى بۆ داخسان. سەربەن.

شهوهساده: چیّشتی شهری، چیّشتیّکه له نیّواریّره مابیّتهوه برّبهیانی.

شهوهق: بدياني كاتي سپيده.

شهوهكه: شعبهكه، كونكون، كوناكونا، پهنجهره. شعبهكهى پهنجهره يا ئورووسى، تمويّ شعويّ.

شهوهکی: بهیانی، تاریک و روونی بهیانی زوو. کردنی کاریک له بهشی دووایی شعویدا. له شعویدا، بهشعو.

شغوهن (ئەردە.): سىبارەت، ھۆ، بۆنە.

شمهوهوود: (دزه.) جێگايه کمه بهشمر خێلڵت و کوچمران شموی لێ رابوويزن.

شهوبات (رموا.): چيشتيکه هي شعوي مابيتموه.

شفوباز: کنسیّکه گنمهی میرمیریّن بگیّری و ههڵی سووریّنی.

شهوباش: شدكه، شموخوّش.

شهوبهرات: شعوى بعراتيّ، شعوى (١٥) ي شععبان.

شەوبەك: شۆبەكى ھەرىرىيە.

شهوبه كيّو: ما لاتيّكه بدشعو له كيّوي عيّنيّتموه.

شفوبهن: بهندی خهنجهر، که دهرنهیات. شعوبهند، شعورهن.

شەوبەند: شرژەن.

شهوبمفنده پۆژ: كۆلكىزىرىنە. بەردىكىشە بە چەندىن رەنگان بىترورسكىّ. شھوبۆ: شەھبور، گوڵێكى بۆنخۆشى بەھارىيـە، زەرد ر بنەوشە ر سوورى ھەيە، گەلاّى وەك ھى بى وايە. بەشەر بۆندەدا. نىّرى ئافرەتانىشە.

شهوبۇي زەرد: جوورە شەوبۇيدكى زەردە.

شموبوويّر: شعربيّر. ــى: شعوبيّرى، شعو نا شعويّك.

شهوبيّر: شعربوريّر. ــى: شعربوريّرى.

شموبات: چيشتيکي شعريه مابيتعوه.

شهوت: كەلىپر، ئەنجام، تەزرو. ئازارىكە لەگووىيى رەشەورلاخ و ئاۋالاندا پەيدادەبى. شەوقلويد: رووناكى دەر.

شفوقدار: خارهند شعوق، رهوشعن، درهخشان. ــى: رهوشعنى.

شموقدانموه: پهيدابروني شموق له چتيکموه، درموشانموه.

شهوقکردن: شادی کردن، بهزم گرتن.

شفوک (باک.): قولاپی ماسی گرتنیّ. (زا.) کرمهکی زیّر.

شهوكار: كاريّكه بهشهوبكريّ.

شهوکهران: بعفارسی شیکران. گیایه کی تفتسه و هجه عفسهری ده چسی لکه کانی و هچه تفسیری ده چسی لکه کانی و هچه توگه نازی که تاریک در تاریک بنده که تاریک بخوا ده مری، هی کیّوانه.

شموكراس: كراسيّكه، كه تمنها بمشمو لمبمردهكريّ.

شهو کلاوه: (دهر.) کلاو قروچ، کلاو یکی قیت و زور قروچ بروله موکریانی و خاکی سوراندا.

شهوكۆر (هىررا. ، هىر.) : شىوكورىر. ـى: شىوكورىرى.

شموکۆک: کمسیّکه لمعنیوه ی شمریّدا لمه شوویّنیّکی بمرزموه خمطّکی بانگ بکاو ووشیاریان بکاتموه.

شهوكوور (فه.): شعركورير. چەكچەكىلە. ـى: شعركوريرى.

شموكوورهك (فه.): شەمشەمەكورىرە. چەكچەكىلە.

شفوکووید: گیانداریکه بهشاو چاری نهبینی، (همو.) شاوکور، (فه.) شموکور، (فه.) شموکورد، دهی شموکورد، دهی شموکورد، دهی شموکورد، دهی شموریدی تیریشی المی بخسوا دورگیدا سروربکریتموه سمریشی بهسمردابگری و تیریشی لی بخبوا چاکی ده کاتموه. دادی کفر چاکی ده کاتموه. دانه یه کی بکوتری و له گفل که مینک ثاو بکولینری چهند جاریکی همه رجارهی تنوکینکی له چاوی شموکوریری بتکیننری و نه کالکه.

شموكيل: (باد.) شهكتك، جووره همرمييهكى گچكهيه.

شفوك (ثمرده.): پهچهيه كه ثارثالان به شهر تيدا بحسيندوه، همسارگه، كزتان.

شهوگار: به دریژایس شموی، شموار. ماوهی شمو له پوژاوا بوونموه تا بهیانی. شموانه.

شهوكه: شورينيكه شهوانه مهرو مالأتي لي راده كيري.

شفوگهر: (بابا.) شفر، (شا.) شفوگمرد، (هفر.) پیسپیستزک، جووره داعبایه که وهکور مارمیّلکهی به قه لاّفه تنه به لاّم شمم پیّوه ده دا. (مهک.) کیّشکچی شفویّ.

شهوگهرد (فه.): پاسهرانی شهر، کیشکچی شهر. (شار.) شهرگورد، ریّبره، (گهرد.، دزه.) داعبایه که وهخهمه گرووی دهچین گزیا به هه زینده راریّکیدا بمیزیّ دایده رزیّنی و ده یتوریّنیّته وه، (هه و را، ، بابا.) داعبایه که وه قمقموّکه ی دهچیّ پنوّک پنوّکی رهش و سوور و سپی و زهردی ههیمه و همه خمه مری ده چی ده نگی و ههی سموّره ی ده چی ژه هر داره و پیّوه ده دات، گهلیّک که سی و وشیار و تیّگه یشتو و زانا جیّگای باوه پ دو و جووره بیروباوه ریان ههیم همندیّکیان دهلیّن ههیمه ههندیّکیشیان دهلیّن نه ک نیه به للکوو هه ر نه شبیستراوه. (فه.) پاسه و انی شهریّ. **شفوت**ا: تايەكە شەرانە مرۆى دەگرى.

شهوتان (باک.): سروتان، شعوطان.

شموتاندن (باک.): سورتاندن، شعوطاندن.

شهوتين (باك.): سورتان، شهوطين.

شهوچهره: داستانی تازه و چتیکی تازه روویدابی و خه لک باسی بکهن. ریسوا، به ناو، کهسیکه له شهونشینی و کاتی شهوچه له خوو اردنیدا به خرایه لینی بدوین و یا سهرزه نشتی بکهن. شهوچه له.

شفوچهانه: جروره میوه یه کی ووشک یا تموه، که زستانان دووای نانی دهخوری، (همورا.) شموچمه، چرق، چمرهس، (همورا.) شموچمرهز.

شموچەلەز (كد. ، ھەر.) : شەرچەلد.

شهوچرا: (باک.) بسبستک، چوَلِّهچرا، چراوک، چراوکه، چرایهکه به شهو راوی پیّدهکریّ.

شموخهف: كالآيه كمه همر لمه كاتى نوستنيدا لمبمرده كرى. پيخمه. شمو كلار.

شهوخهيبه: (خوّ.) پدرپروت، نابروت، بو مرو ومالأتان.

شەوخوونى: شەرنخورنى.

شمودوس: كىسىتكە لـه نيريا مى شەرانە بۆبىدكردارى بخولىتموه.

شهودید: ناودیری شیناییانه به شعر. ـ ی: ناو داشتنی شیناییان به شعر. شعواره.

شهودیّز: چتی رمشباوه. ناوی تهسپییه به تایسهتی به تهسپی خوسرهوی پهرویز کوتراوه.

شهور (ندرده.): پرس، راويژ.

شهورهنگ: بزر، تعلُّخ، بعدرهنگ.

شمورمو: شدورد، كاسيّكه باشدو بردا. ــى: شدو رديى.

شهورة: كسيكه بعشه و بگهري و قوناغان ببري. ـــيى: رويشان له شه ندا.

شهوزوسان: يه کهم شهرى زستانيّيه، که له ههمرو شهريّکى دريّرتره.

شهوژهن: کۆستەکى خەنجەر. (ھەورا.) گۆڭەى دەركێيە، دارێکە بەقەد باسكێكى درێژه لىه كونى دىسوارى دەرگا ړادەكىرێ و ئەوسا دادەخىرێ، شەربەن.

شهوسان (ئەردە.): سەيزان، سەوداب. حەوشى مزگەوت يا خەوگەى شەوى.

شهوسکل: پی پهست کراو و ووردهکوت نهکراو له خهرمان.

شەوسۆ (ئەردە.): سۆزى، سبەينى.

شفوسۆتەكە: جۆرە مىنشرولەيەكى بە ئالۆش و روردە.

شهوسوّتکه: جروره برینیّکی به سرویّیه وهک بهفرهشینکه له قامکی دهست و پیّیان دیّ.

شەوسوو: بەيانى زور.

شهوسووتهکه: جروره میتشرولهیه کی روردی به تالوشه.

شهوشين (زا.): ترنج.

شموكمردى: شمركمران.

شفوگړ (تەردە.): چراخان.

شموگورد: شمرگمرد.

شهول: زەرىيىكى تەنگەبەرەيە بىر كشىتوكال دەست بىدات. (باك.) گړى

شهولهبان (با. ، موک.) : بـانگردیّن، بـاگردان. داعبایـهکی ههلّبهسـتراو و دارژتهیه مندالّی پی دهترسیّنن.

شعولهوه په شعوناژو، شعوين، شعوين، لعوه پيکيشه بعشعو بکريته بعر وولاخ و ناژالان. شيوه خووار.

شهولقانلین (باک.): هه لکردنی تاوور ، هاندان.

شهولقی (باد.): سیس و چرچ.

شمولقين (باك.): (بشمولقه). هملكران. همندران.

شهولي گهرياك: شهوليكوم بوو. كهسيكه ليني شيوابي و نهزاني چهندى اشه ته.

شهومهنه: شعرمهنده. (هعورا.) چیشتی ماوهوهی شعوی.

شەومەندە: شەرەسار.

شەومەھى (فە.): مانگەشەر.

شمونهخوس (تعرده.): شعربيدار. ـ ى: شعوبيدارى.

شەونەورۆز: شەرى يەكەمى ساڭى تازەى كوردان. *

شمونخوون: شعربيّدار. 🏲

شهونغوونی: شهوبیداری، شهوخورنی، شهافخووینی، شهونوخورنی. بهشهو له پر را بهسهر دوژمن یا جیکایه کی دادان.

شهونشین: شعوبیّدار، شه ثنا توروان، کهسیّکه به شعو نعنوویّ. ـــی: شه ث بهوّرکیّ، شه ثبیّری، شه ث بهیّرک، شعوبیّداری، هغزاره.

شەونغوون: شەريەڭغار، شەرنخرون، چەپخىن.

شهونم: ناوونک، خوناو، خوناووک، شه ثنم، ناثینک، تعرازیا، قعراو، شیّو غی شعویّیه، که لعسه رشیناوه ردی دهنیشی له بعها راندا.

شهونووێژ: نروێژێکه له بهشي دووايي شهوێدا بکرێ له دوواي نوسان و همستانموه. ــي: کردني نووێژێکييه دوواي نيوهشمو ثهنجام بدرێ.

شهونیا: گەنج، پارە یا خشـلّیّکه بەشـەر لــەژیّر خـاکیّدا بیشــارنەرە یـا نیشانەیەکە بەشەر بکریّت یا چتیّک بە نیشان دابنریّت.

شمووشمهک (باک.): رانک و چزغه.

شەووگ (ئەردە.): بەردى شەرە.

شمووماكووك: بورجى تمستيران.

شموونيوهشمو: جووره گۆرانييكى كوردىيه.

شەوھەنيەنە: (شەرجرمعاند).

شغويّ: (هغررا.) شعره.

شهوييس (كه.): پيخهف، نووين.

شەويەڭغار: شەرنخورن.

شمويّ (هنورا.): شنوه. کاتی شنو. .

شموين: مولداني ناژالآن بعشمر له چولي.

شهوى: كراس، هدرچتيكى شدوى كعوتبيته رددي، نهم چيشته شعوييه.

شهوی مین (باک.): ووشک بوون و پینگمیشتنی گولنی دانمویّله لـمپیّش کاتی خوّیدا.

شەوى پەردە: شەقەستان.

شموى تاريك: (باك.) شەڤمرەش.

شمویتاندن (باک.): سروتاندن.

شمويلاك: شمريلكه، شمريله.

شمويله: شمريلكه.

شهویلکه: ئیسکی چهنهگهیه، که ددانی لهسهر ده روی، شهویله، کاچیّه، (دره.) کساژیّه، رووشه، (بساک.) تارگروشسک، نالیگهوشک.

شهوین: (جا.): شعوتاژو. مسعر بعشعو لسوه راندن، نوبست بعشعو گرتن. شعویّکی خوّشه له بعهاراندا ، که باران باریبیّ و خوّشی کردبیّت دو، شعو لعوه رِی تاژالآنه له چوّل و چیایاندا.

شهه: شا، پادشا، میر، خونکار. کهی. شانه، شه. ــ کرن: شانه کردن. تیف تیفه. ــ کرن: تیف تیفه لیّدان، پاک تاشین. (باک.) شعنه، شانه.

شهملاهت (ع.): ئاگايى، كىرايى.

شههلاهتنامه: گهرایی نامه، بروایی نامه.

شههاندن (باک.): ناردن.

شههبنز: بازی پادشایان. شایان، شیاو، سهلیقهدار. ــــی: سهلیقه، شایانی.

شههبه الووت (باک.): جروره خررمایه کی رهشه.

شههبهن (باک.): قدیتان، بهن.

شههبوو (باک.): شعربق، گوڵێڬه.

شههت: بدراویته.

شههتاندن (باک.): بی گوویّیی کردن، گوویّ نددان، لاساری، فهیّدان. (بشههتینه).

شههتوّت: بعدهم، دهمعوهر. بالندهيه كه. ــى: بعدهم و پلى، دهمعوهرى.

شههتی: بدراویتدیی، بدراویژندیی.

شەھدانە: شەدانە.

شمههه دوان (باک.): حموزیّکه ثاری فریّبدات بوّده ره وه یا بوّ هماوا، نافووره.

شههر (باک.): میزدر و پیچی ریشوودار.

شههر ببوون: هستانه سمر پاشرونی وولآخانه.

شههرمزا (باک.): به لمد، شارمزا. _يى: شارمزايى، به لمدى.

شههرێ (باک.): شاړێ.

شههقهجووسک (باک.): گیایهکه.

شههک (باک.): شانهی چکوّله. ثعنباری تفعنگیّ.

شەھكرن: شانەكردن.

شههلهوهند (باک.): تازا، معرزهکار.

شههلوول (باک.): شالوول، (باک.) شالوور.

شههمات: کوشتنی شای شهترهنجه له یاری کردنیدا، خانی دهفهرمووی

فیل و روخ و کهرگهدهن کوهاتن دین میر و معسلمی خوه مساتن

شههمار (باک.): هنزارییّ.

شەھمەرشا (باك.): شاھەنشا.

شمهمیّر (باک.): شامیّر، ثازا، پردان. کهلّممیّر. ـــی: شامیّری، ثازایی. شمهن: شمه.

شههناماشههدا: چامهیتکی جیگهرخوویتنییه له بهرگی یه کهمی دروانه که یا که به که که دروانه که یدا چاپکراوه.

شههنهديّر (باک.): بازاړی به برور و بهرميّن.

شههنهقان: (باد.) شیناییموان.

شههنشه: شاههنشا ، میری میران. دی: شاههنشاهی.

شههنشين: شانشيني خانووان، ميچيّكه لهلاي سهرووي مالّي.

شههنشینی: شانشین. "

شههوهت: هموهس، با ، هوّی.

شههوو (باک.): رچه.

شههیّن: شایعن، تــمرازوو. (بـاک.) شـههین، شاهیّن، داریّکی کیّـوی بـیّ هیّز و کلوّره وهکو داری قمره تاج وایه و لـهپیّش همموو داریّکی سموز دهبیّ و دهگهشیّتموه لـهنیّو کیّـو و جهنگهلاّندا دهژی. بالّندهیهکی گهورهیه.

شههین: حیلاندنی نسپی. بشههه. (باک.) شههینی تمرازوو.

شههینوّک (باک.): داری سهوز، درهخت.

شههیعنه (باک.): شاهاند.

شههید (ع.): کهسیکه له ریگای نیشتمان و گفل کوژرابی.

شهى: (لو.) كراس.

شغيبووك (باك.): نعمامي يەكسالآنەيە.

شفيهوور: شيّپرور، كمرهنا، پارچهيدكه له كمرمستهى موزيقه.

شهيهوورچى: سيپورچى، كەستىكە ستپوررى لىبدات.

شهييين: پەنجەر پشتى پى.

شهیتان: هیززیکی خراپه له نادهمیزاددا بیری خراپی به دل دادههیّنیّ. دیّـو، درنج، چهتوون. مروثی خراو.

شفیتان شاووس: گیسکی دوو بههاره که زگی پرببیّ. میّینـــهیّ کــه وا بزانــیّ ناوســه و ناوسیش نــهییّ. ^{*}

شهیتان پهرست: شیدا یعزه کی، شدیتان پهرس، داسنی. ـــی: شدیتان پهرسی، داسنیّتی، ثعو یعزیدیانهن، که ریّگای پیّشــوویان لی گزرابییّ شدیتانیان لعداخی موسلمانان خوّش بوویّ.

شهيتان هي هيكهنين: معمس له خوناسيني كج و كوره لمتافي لاريدا.

شەيتان لغاو: قىمتىر.

شمیتفوّکه: قاقلوّکهشمیتان، قاقلهجنوّکه، ـــى نیوگلّی، قهپووچکه، قهپووشکه، چتیّکه له کوژهکه کمرانه دهچیّ و کرمیشی تیّدایه.

شهیتانی: دروزمانی، ئاپتهری، دهستبری. جووره دروومانیکه.

شهیتانی بوون: له خدودا جروت و ره حدت برون، خزناسین.

شههها: سهوداسهر، گراو، والّه، والّهمهن. کهسیّکه لهسهر زوّر خوّشهویستی چتیّکا شیّت بووبیّ. دیّو، پهریرهشک، (باک.) ثاپتــهر. شهیدان، شیّفته، سهرگهردان. بهرمیّرگ، میّرگ، شهیتان.

شهیدانک (باک.): کونجی.

شهیدایی: شیّتی و سهرگهردانی بو چتیّک.

شمیدهست: پشتی دهست.

شبری (باک.): کورتان.

شپ (ئەردە.): شۆړ، دريّژ.

شهرزه: چهواشه، خهوخی، شهپرزه، شهپهپتو، سهرلی شیتواو، پهنگ ههلگهپاو. نیتوی نیترینانه. ببورن: شهپهتوبوون، شیتوان، پهشتوکان، پهشیتوان، تیکچوون. بکردن: ناژاوهکردن، شیتواندن، پهشتوکاندن، پهشیتواندن، تیکدان، ههلبزچکاندن، سهرلی شیتواندن. تیکه لا و پیکهلکردن، نالتوزکردن. بی پهیتوی، تیکچوون، ناژاوه، پهشتوکاوی، (جا.) ناژهان، (ههورا.) ناژاوله، بی نارامی، سهرلی شیتواوی، ههلبزچکاوی.

شپرزياك: شپرزه.

شهرِيّو: شــه پريّو، شــه پرزه، نائــا رام، ئــاژاوه، پشــيّو، شــپرزه، پهشــوّکاو، شيّواو، تيّکدراو، پهشيّواو. ـــ بوون: شپرزهبوون. ـــ کردن: شهرزهکردن. شهريّوي: شپرزهيي، پهشوّکي، پهشوّکاوي، پهشيّواوي، شيّواوي.

شيش: (فد.) شش.

سشهك: (باك.) مالوري جووتي.

شهل: (همو.) تەين رالىميان. نەخۇشيەكە.

شهلته (خدّ.): شاپلیته. پهردی نهفتاوی لوولدراوه، که گړی تیبمردرابیّ. شهنه (باک.): دهشت، زهری راست و پان و تهخت.

شب و شوّد: شدل و شوّد، شدل و شوّل، واژی گدورج و گوّله. کنسیّکه شهریّوییّ.

شت: چت، تشت، چتمهک، چترومهک، کفل و پهل، چشت. (باک.) ماده، تعبا.

شتاق (خرّ.): چتاق، هیچ کامیان.

شتهغالی (باک.): بدره کعبدره ک، ناخافتن، ناخوتن.

شتهغلين (باك.): شتهغالين.

شتەو: شتۆ.

شتهی (همورا.): سوشتن.

شقران (باد.): جووره بدردیکی ندرمه.

شتركينه (ئەردە.): تۆلەئەستىن، روشتركىند، روشترقىن.

شتركاوپلنك: ووشتركاوپلنگ (زرافه). تاريك، دژ.

شترمورغ: ووشترمورغ.

شتل (باک.): شهتل.

شتل: شەتل.

شتلانئن (باک.): داری گچکه چهقاندن. بشتلیینه.

شتلین: چهقین، چهقانی داری گچکه.

شرمومره:شربويره.

شرب (نەردە.): دارىخى ناودارە، عەرعەرى كىوى.

شړېوون: دړان.

شرپ (باک.): (باک.) ئىشارپ. ھەررى و پۆشىيە ژن لەسەرى خۆيانى

شرپژن (که.): تریژن.

شړپۇش: كەستىكە پۆشاكەكەى دراو و رىندۇل رىندۇل بىتى. ـــى: پۆشاكى دراو و شرو وور لەبەركردن. قەلەندەرى، پشت لەخۆشى جيهانكردن.

شرت (باک.): بادامی تال. بروانه: شرتک.

شرتک (باد.): توولهی میو. لکهداری وورده دهیکهنه گهسک.

شرت و شوّنی برین: معبهس له جنیّودانیّکی زوره به یه کیّکی.

شرخه: شدرخه.

شردان (باک.): هنويّن، قاوورمه.

شړش: (باک.) بىشە لۆكەيەكى كراوەرە و پەرەكراوە.

شرشر: دەنكى چۆراوكە.

شرقه: ترمه.

شرقهشرق: قرچهقرچی شکانی دارانه.

شرقموباني (همررا.): شدققدي بالي.

شرک (باک.): داو، ته که ی بالندانه. (باک.) پلووسک، سرولاوک. شلّهه ی ناوی. (باک.) شیّره ی سهماو «ریّ و نیستر. (باک.) گولّنگ، میّره می

شركردن، حسريتكردن، جنيريدان.

شرم شرم: ووتدي بي سدرويي.

شرن (باک.): لموزی بمرازی، لمبوّز، کملّبهی بمرازی.

شړنه (باک.): لمورزي بهرازي.

شرنگ: شرنگه.

شرنکه: جووره دهنگیکه وهکو دهنگی شیر و خهنجه ر، که بوهشینری.

شرنگین (باک.): دهنگی زهنگولهید، خشدخش، زهنگ و هور. سی: دهنگی زهنگ و هور.

شړوٚڷ: تيتزل، كەسێكە جلكى شړيێ، ړيتال.

شروال (فه.): پانتزل.

شروههه لاّلىن: (هـ مورا.) گولّیّکی سوور و سپییه وه کو هه لاّله برایه و ایه به لاّم گچکه تره.

شړوبړ: شړرپړ.

شروپد: پرزوله، زيوال، پارچهي شر، شروشيوال.

شرودر: شمرفروش، شمرانی، جهنگارهر، زمان پیس، بی شمرم.

شروشالات: بزگور، شره، شرت و پرت، پاتال.

شروشرول: شرو رور، قالتعبان. (باد.) شليخه.

شړوشوٚڵ: ړهش و ړووت، نابووت.

شروشیتان: کعل و پهلی کنن و دراو ، شرول.

شتمهك: چتمدك.

شتن: شوشتن، شۆرىن.

شتنهوه: پاک کردنموهی دانمویّله به تاو. جنیّوپیّدان، دارا بارامی شتموه،

واته زوری جنیوپیدا.

شتۆ (باک.): جروره ترټيه که. ووته يه که سه کې پي بهرده درې له چت يا له

كىس يا لەسەگىكى تر.

شتوشۆ: شوستوش**ۆ، شۆر**ين.

شتوو (باد.): جروره همرميّيهكه تا زستانيّ همردهميّنيّ.

شتووك (زا.): ثاريّكى زورده، كه دەكەريّته سەر درّ و دەكولْيّنريّ و لسه

لىشى ھەتاربردوو دەدريت.

شتوومهك: چتماك، كال و پال.

شتى (باد.): شورتى.

شتیاد (باک.): ناشکرا، دیار. بی خهم، بی باک. ـ ـ ی: ناشکرایی. بی

خىمى، بى باكى.

شتير: تعريله.

شتین: چاوچنزی، کهسیدکه ههمیشه چاوی له چتی شهم و شعر بی و بهبی

چت هیچ کارێکی بۆ کەس نەکات.

شخلته: شخارته: لێخړينه، شهمچه، شخاته، شقارته، شهمزان، شهمسيي، گڏگرد.

شغت (باک.): خنت، جغز، جنغز، جخز.

شخره: شاغره.

شخل (هدورا.): خشل.

شخوو (باد.): خزرایی.

شرٍ (هـمورا.): ليّف. (بـاک.) دەنگى ئاوىيـە. شړشرٍ: شۆرەشـۆر. دړاو، پارچەپارچــە، ھەلاھــەلا، رونـجرپـــەوونـجر، درپــاگ. شـــير، بــــــ فشــــه بــــه

كەستىكى كردن بەكاردەبرى، (ئەردە.) هر. كەستى و نووسىنت: شىر.

شربهيرك (كق.): شلينوه.

شره: شروشالات، پاتال، پهرلای کنن، بزگور، شروشیتال، پاشماک، سهریش، میرات، بزگوری مردووان. شرو وور، شیواو، پاتالی دراو، جل

و بهرگی دړاو و کونه، داړزياگ.

شرِمبار: شرِدِّل.

شرمقان (باد.): شمركمر.

شرهق (ئەردە.): درز، ترەك.

شرمقه: تەقە.

شرمقیان (ئەردە.): درزبردن.

شړهكر: پيما. خووينكر، خووينهخووا، خووينهخووي. ميراتكر.

شرهکری: پیمایی، خووینگری.

شرههبره: ووردهوالسدي مسالي يساهي دووكساني. (هسمورا.) شهوير.

شوورهومووره. کفرت و پفرت، شړوپړه.

شرموپره: شروشيتال، شرمومره.

شرموشيتاڭ: شرمربره.

شروشيوال: كعل و پهلى كۆن و دراو.

شروو (خز.): پەرۆش، خەفەت.

شرووقه (باک.): راڤهکرن.

شړ و ووړ: شړوشړول، شړ، دړاو، وونجړ به وونجړ، وونجړوونجړ، داړزاو، هغلیت، هغلیت و پهلیت.

شرِها: بوّ گدمه و فشه به کدسیّک کرن بهکاردهبریّ وهکو: شیرها ، جمباو.

شري (باک.): نهخوّش، بيمار.

شريز (باک.): چريش.

شرياز (باک.): گيايدكه.

شریت (باک.): کهندری باریک و نهستوور، که له دهزوو دروستکرابی. شریخاندن: شریخه کردنی همور، قیژاندنسی یسه کیک زور بسه توندی، چریکاندن، زریکاندن، شیتانن.

شريخانن: شريخاندن.

شریخه: چریک، شیبته، زریک، دهنگیک، وهک هدوره برووسسکه، شریخهشریخ، شریخ و هوّد، شریخهی یهک لمهووای یهکتری، دهنگیی برووسکه و ههورییه.

شريخهشريخ: شريخهي يه ک له دوواي يه کتري، شريخ و هوّدٍ.

شریس (فه.) : چریّش.

شريق (باک.): دهنگی ليدانيه به قامچی و چتی تر.

شریقه: شیرقه، شریخه، دهنگی هدور.

شریقهشریقه: دهنگه دهنگی تفهنگان.

شريقهشريقهكردن: شريكاندن.

شرینقه: جووره دهرزییه کی دیار و ناسراوه دهرمانی

شلی تیده کری له لهشی گیان له به ران ده دریّت.

شرقى: ناوى كيويكييه لهلاى هه لهجه لهنزيك دينى عسابه يلهيه.

شژ (باک.)؛ کیمیکه تیکهلاّری خوریّن بیّ، زوخ، زورخاو.

شژک (باک.): وورده بهرد.

شژي (باک.): کێم و خووێن.

شعت (باک.): سست.

شعتوشق: شوست و شق. ـ دان: شوشتن.

شش (هدررا.): شهش. (روژر.) سیپهلاک. (فه.) تهسپیّ.

شقهم (هدورا.): شاشهم.

شفت: چت.

شفتن: شرشتن.

ششتنهوه: شوشتندره، شتندره.

شعففی (باد.): جووره ترییه که زوو پیدهگا.

شخب (زا.): مدتدی دارتاش.

شخارته: شقارته، شعمچه، ليخرينه.

شخت (باک.): دیغ، خهت. ـ کردن: خهت و دیّغ کردن. شفتائیم (باک.): کارته، کهو. لکی چکوّلْهی داران.

شفته (گهرمین): گوشتی قیمه به ثاردهوه پارچهپارچه ی پان و خپو گچکه له نیّو پونیدا سوور ده کریّتهوه، شامی کهباب. (نهرده.) قسلاّوی خهست. کفته ی خپو پانکوّله ی گوشتی قیمه یه، که لهناو پونیدا سوورکرابیّته وه.

شفتهزیّ: (ههو.، جا.) ژنیّکه هیّشتا مندالّی لـه شیری نهکردبیّتـهوه و ناووس بیّ و بزیّ و شیری کیّن و تازه یهکتری بگریّتـهوه. بروانه: شفتـهژیّ. شفتـهژه: شفتـهژیّ.

شفتهژي (همورا.): ژنيکه همموو ساليکي بزي و زور زگان بکات، که هيشتا مندالي له شير نه کردييتهوه.

شفتيل: شوولي تهرو باريک، كه له چت بهيپچري.

شفتی (باد. ، هنو.) : شووتی.

شفوه: دوو ددانه درتیژو تیژه کانی به رازی یه کانه یه یا فیلی له ولاولای زاریتی، بیره، شهلفه، مهر توول، شارووان، گیره. جیوره که تیره و جیوه یه که.

شفرهی هیل: دوو ددانه دریژهکانی فیلی.

شفشينك (باد.): چەقالە.

شف (باک.): نعوال، شووینی نزم و نعوی، داردهست.

شقاري (باد.): پيادهړيّ.

شقان (باک.): شوران.

شقانشتهغليك (باك.): شووان هدڵخهڵهتيّنه.

شقانشتهغلينهك (باك.): شوران هالخالدتينه.

شقانی (باک.): شورانی.

شفانيتي (باك.): شررانيتي.

شفتانی (باک.): داردمست.

شفر (باک.): شوور، گاکیتوی.

شقژی (بوّت.): سەركۆزەرى دەغلّى.

شققه نوون (باک.): لورله ی بهرمیلی.

شفك (باك.): كمو، كارته. لكي چكۆلهى داران، شوول.

شڤن (باک.): گاکيٽوي. بزنهکيٽوي.

شفنه (باک.): ماڵوري جووتي.

شقههشینگ (باک.): دارهچهقاله.

شقیله (باک.): باریکدری، رچه.

شق (ثاميّ.): ماندوو. شقيّته: ماندوونعبي.

شقارته: شخارته، ليخرينه، شعمچه.

شقطی: شرقاقی، جووره دهردیکه تووشی چوو ارپهلی چارهوییان دی و له سوواری و کاری دهخات.

شقام (باد.): شەقەزللە.

شقيته (ئامى.): ماندوونىبى.

شك: كومان.

شكاتيهنهكريا (هنورا.): پاړاوه، دادخوازراو.

شکار (همورا.): راو، نهچیر. مرازیکه به دووای همر ناویکموه بنووسی ده یکاته بکه د. در ناویک وررده به دان، ده یکاته بکه د. در نشکار، شیرشکار. (باک.) که نسکه ده ده نمودان. کومای وورده بمردان. (باک.) چه تین، زمری به رده لأن.

شكارته: پارچه دهغليّكى كهمه چيّنرابيّ بوّيارمه تي كهسيّكي تر.

شكارتهكيّل: جووتب منده ييّكى دەستكورته. پارچه زهوييه كه، كهبتى شكارته كيلرابيّ.

شکارچی (همورا.): ړاوکهر، ړاوکار، نیپچیرهوان.

شكاركا: راوكه، شووينى راو.

شکاروان: شکارچی، ړاوکار.

شكارى: راوكردن.

شكفه (ئەردە.): مرازيكى گچكەيە، كە تارى پى ليدەدەن.

شكفت (ئىردە.): درز، ترەك.

شكفتن: درزبردن، ترهكين، دران. درز پيبردن، ترهكاندن، دراندن.

شکاك: ناڤى ئيٽليّكى گهورهى كورده لهنزيك پهزاييه (وورميّ) ، ماله عملى خانى جازى و ئيسماعيل خانى سمكوّ سهروّكى ثمو ئيّلهى بوون. شكاكى: جووره هملّپهرينيّكه.

شكالاندهك (باد.): كەلورى پاقلەر ئىترە.

شکان: شکیان، دووپارچه و کهرت بیوون، مهرپایی. راشکان، شکهستن. (فه.) شکین، تووتووخین، دهرزین، پارچهبوونی چتی رهق. بینزین له شهریدا، تهقه تیکهوتن، ههلاتن، رهرین. روزوو : مهبهس له خوواردن و خوواردنموه لهکاتیکیدا، که مرز بهروزووبی . هاتنه خووارهوهی نرخی

شكانهوه: بي كهيف و خهفه تباربوون.

شکاندن: پهیان و بهلیّن شکاندن: مهیه اسه پهشیمانی و ههلّوه شاندنه وی پهیان و بهلیّنییه. (ههورا.) مهریایق. قهرساندن، معمخاندن، هراندن، شکیّناندن، داشکاندن، راشکاندن، دور یا چهند پارچهکردن، ماردهی، ههرشاندن، ههرساندن، تروتووخاندن، دهرزاندن، پارچههارچهکردنی چتی رهق. یی لهشکر: راونان، شکست تیّخستن. راونان، بهزاندن، تهقهتیّخستن، رهواندن. تی : . روژوو : نان و ثاو و خوواردهمهنی خوواردن لهکاتی روژووگرتنیّدا. نرخ هیّنانه خووار. تی د تروشی زیانکردن. کهسیّکی به جنیّو و زماندریّری شکاندنه وه.

شکانندهه وه: دووباره پارچه کردن، قرچه شکین کردن. بعزاندنه وه. شکاندنی لکی داروبار و گه لا لیکردنه و ها لا لیکردنه و که توری که زورد ده بی مندال فیره کارکردن، که توری خوی گرت. یی چا: پوکردنی هیندی له چای تازه لینزاو و تیکردنه و هی بوسه ره و خوو اربوون و دهم کیشانی.

شکانن: شکاندن. شکاندنی قداند و گوویز و بدام و ثیبتر. شدرم...: پووکردندوه. کهمکردن و هینانه خووارهوهی نرخی کهل و پهلان. دهرگه...: دهرکه کردندوه.

شكافنهوه: شكاندنموه. چـتى تونـد وسـفت شـل كردنـموه، راوهشـاندن، تمكاندن، جوولاندن.

شکاو: شکیار، چەپرەک، چەپلەک، چتیکی رەقە، كە پارچەپارچە بوربى، بىق كىغل و پىەلیکیش دەبىت، كىە نرخى ھاتبیت، خىروارەرە. مرز قیمک شكابیتەرە، ریسوابوربى.

شکاوی: شکستی، شکیاوی. چت به __ نافرو شریّ، واته له کاتیّکی، که چتیک شکابیّ نافرو شریّ. درخ هاتنه خووارهوهی چتیک شکابیت یا کسیّکی. شکابیت (ع.): داد، دادخووازی، دادکردن، دادوبیّدادکردن، هانا، گله، گازانده، گلهیی.

شكهبهر (باد.): ديواريّكه له ووشكهبهردان دروستكرابيّ.

شکمر (باک.): که لهکی ووردهبهردان.

شكەست: شكست.

شكهستهك (باك.): شكستي.

شكهستن: شكاندن. شعث شكيان: نيوهى شعر راشكا.

شكەستى: شكەستەك.

شكلفت (باد.): نعشكعوت. (باك.) معلاّشوو.

شكهفتا: گونديّكه لهناو (رهما)ندايه.

شكفتنا دهڤي من (باك.): مدلاٌشووي من.

شکه قا: چه له نگ، به رمیل، پیپ، شکه قک. قاپی چیّشت تیّداخواردن. شکه قک (باک.): چه له نگ. کاسه و نامانی دارین، که نان و ناویان تیّدا ده خدریّ.

شكه لك (باد.): سوو اللهت، پارچه ديزه و گۆزهى شكاو.

شكەلووك (باد.): تێكوڵى چت.

شكهم فوپيده: لادانيكى گهورهيه لهنيو ديه وارى ژوورهوه دا شوشه مند دهكري له زستاندا تيدا دهنوون.

شكهن (نەردە.): چين، چرچ، لۆچ.

شكەنجە: ئەشكەنجە.

شکهو: (گهرد. باک.) کاسهی دارینه بق ماستاو و ثیتر.

شكمويك: تىبەكى دار.

شكس: شكست، شكستى.

شکسه: شکست، شکیاگ.

شکست: شکستهک. دلّق، زهده، کهم و کووړي. چتی شکاو و درزبردوو. شکسته: جووره نووسینیّکی تایبهتی تیّههلّکیّشه. تاقیّکه کهوانهکهی نرم دروست کرابیّ. لمشکری شکاو، بهزیو، بهزیاگ، شکیاگ، هملّها تگ.

شكستۆبمستهى (همورا.): شكاو هملبستنموه.

شكستۆبىيفاى (همورا.): شكاو هەلىبەستنموه.

شكست هۆربىلۆ: شكست مەڭبىستەرە.

شكست هۆرىمستە: شكست مەڭبەستنەرە.

شكست هۆركىن (ھەررا.): شكست ھەلىبستنەرە.

شکستی: شکان. شوریّنی درزبردوو.

کووړی.

شلال: كۆكى دروومان. گيانداريكه لىبەر جەور و ھەنگامەي جيهان يا نهخوّشي و ثازار له گيانه للا دابي و پشوويکي مابي.

شلاّله: شەلاّله، كۆك. جووره دروومانيّكه.

شلافه (ئەردە.): شىلاند، قەيسى.

شلانهبلام: قەيسى بادام.

شلانه کوت: (نەردە.) قەيسى ووشك كراوه.

شلانهی بیشهخوشه: قدیسی هدلروینی.

شله: خوراكيّك، ئاوداربيّ وهكوشلهساوار، شلهرنج و ئيستر. جيووره پارچەيەكى سرورى تەنكى شاشە ژنان دەيكەنە پۆشاك.

شَلّه: سووريّکي پنوّک پنوّکه، تعبلُمق. سپيّکه پهلهپهلهي سووري تيّدابيّ. (جا.) گیایه که بنه که ی سه لکه وه کو پیوازییه و گولیشی سپیه. به له ک.

شلهبرنج: شورباوبرنج، لهههى برنج.

شلهيان: شلَّه قان.

شلههاندن: شلّهقاندنی ثاو و شلهمهنی. هدلّشاوتن.

شهلههده: (خز.) شهحتق، (دزه.) شه تحق. خاو و سست و شول و بيكاره. خور يري، ولوول، شلك.

شلّهين (باک.): ههڵخليسكان.

شلەتين: شيرەتين، چتيكە كەميك گەرم بي.

شلهجاف: جووره لموهريكى زور باشه بوتارال.

شلهجاو (تەردە.): جوونى چت زور به ووردى و نەرمى.

شلەحەيجەى: مىبەس لە چتى شلى ناشىرىنى ناخۇشە.

شلەختە (ئەردە.): شلەپەتە، تەمبەل.

شلهژان: شيوان، تيكچوون، چلهكان، داچلهكان، سمرلي تيكچوون، ئاژاو، پەشۆكان.

شڵهژاندن: چڵەكاندن، داچڵەكاندن، شيّواندن، پەشرّكاندن.

شَلْهُژاو: چَلْهُكَاو، داچَلْهُكَاو، پهشيّواو، تيّكچوو، شيّواو. (ئـهرده.) لاژک، كەستىكە قسەي ھەلىت و پەلىت بكات. _ ى: ھەلەدادان، قسەي ھەلىت و پەلىت كردن.

شلّهژه (ئەردە.): شلّەژاو، شپرزه.

شلمرين: شلّعران.

شلمزيو: شلمزار.

شلهساقار: شلساوار، له پهي ساوار.

شلهساوار: چێشتێکی شله به ساواری لێنرابێ.

شلهشاري: شارستاني خاروخليچك.

شلهشل: خارهخار.

شَلْمُشَلِّ (ئەردە.): تلەتل، سووربورنەرەي ړوو و ړوخسار، گەشبورنەرە.

شلهقان: جوولانی شلهمهنی المناو قابیکی و نیستردا. (خو.) شهپان، شەقران، گرژين. تيكچوون، شيوان.

شَلْمَقَائِدَنْ: كَرْژاندن، شەقراندن، (خق.) شەپاندن، راومشاندن، جوولاندنى چتى شله له مەشكە و چتى تردا.

شلَّهقانن: شلَّهقاندن.

شكلني (هدورا.): شكل، چاره.

شکۆ: هینک و دەنک، سەروەرى، تەورەنک، نەنگ، دەبدەب،

تەنتەنە، سام. سامان، گەورەيى، تەمتراق، تەم و فيز. بىە...: بىە 🥌 دەبدەبە، ھەيدەدان، بەربچاث، پيش بچاث.

شكۆفه: خونچەي ھىمموو جىوورە رووەكيكىيىــە، (ئىەردە.) وول. شادى، خۆشى. ئەنگۈستىلەيەكە نقىمى وى لىد گەوھىدرانى شكزند

ړهنگاوړهنگ و جووړاوجووړ بيّ.

شَكْوْهُهُ فَهُمُنهُ (تهرده.): فينيقچه، (تهرده.) ووڵچه، له دمستو پێوهكو گول خەنەي لىدەنىن.

شكۆفيانهوه (تەردە.): پشكورتن و گەشانەرەي خونچەگول، گەشبورنەرە،

پشكروتن، شادمان بوون.

شكۆك: تەبەكى دارى.

شكۆكە (باك.): ھەرمى كيّويلە.

شكۆه: شكۆ.

شكوفهى خهنه: نعو گولانديد، كه به خدنه لهسهر دهست و پي دهكري.

شكۆفەي خورما: ھێشروى خورما.

شكۆفىيانهوه: كرانموه، گەشبورنموه. شاد و كەيف خۆشبورنموه.

شكووك (باد.): همرميّ.

شكوولك (بار.): تيكول وقه بيلكى گووينز و بادام و نيستره. (باد.) شكوولك.

شكياك: شكار.

شكيان: شكان. شكيانموه، داهاتن، خوو اربوونموه. تليشيان، ترهكيان، درزبردن. بعزين، هعلّهاتن.

شكيننهوه: شكانموه. شل بوونموه، خاوبوونموه. دوواوهدان، لاوازبوون.

شکیر (باک.): بهردهلآن، زوورگ، کوتای ووردهبهردان. شوریّنیّکه بهردی زور بي و بهسمريه كدا كموتبي، شكير. (باك.) كاول، ويرأن، كممباخ.

شکير (زێ.): چيايه که سهخت و بڵند و چهتوون بێ. شکيّر.

شكيّل (همورا.): نمشكيّل.

شكين: شكينهر.

شكينندن: شكاندن. بشكينه.

شكينمر: شكين.

شكيلووك (باد.): تيكولّ.

شل: ئاودار، نىعرم، ئاوەكى، (سىوور.، ۋە.، بۆتا.) بىلغاو، تىغۇ، شىل و شههت، شل و شعل. ــكرن: تــهركردن. (ســوور.، ژه.، بوتــا.) گريّــو، مهرج. خاو، فش، بهرواژی توند و پهیتییه. چتی ډوونی تراو. شمل، لمنگ. بی هیزر دهستم برور: هیزی تیدا نهما. دور، مهیدان، ماوه. ب كردن: له دوودان، بهدهمهوهدان. خاو ، سست، تهنبهل. نهو بزماره يا نهو سنگهشله، واته لهقه، قايم نيه.

شلّ: سرورهول. (موک.) بهلّهک، شلّه. (بابا.) سروروفش، سروروسیی نايەسند، يليل، يەلەيەلە، مارى يليل، بەلەك.

شلاتى: تەراتى، تەرايى.

شلْمقلو: چتيّكه شلّهقابيّ.

شلمقوورمه: چیّشتیّکه له قهیسی و کشمیش و گوشت دروست دهکریّت.

شلهقیاگ: شلهقاو، ژونراو بو مهشکه و ئیتر. (نهرده،) رزیو، گهنیو، بهسهریهکداچوو وه کو میوهی رزیو.

شَلْمَقِيان: شُلْمَقَان.

شلەقيەو: شلەقياك.

شلَّمُقِين: شلَّهُ قان.

شلهك (باد.): چيشتى شله. شلكينه.

شلهماد: مارى بعله ك، ماريّكه شل و پيس و ناشيرين بيّ.

شلهمهنی: (باک.) روهن، نعواندی، کهشل و روونن و پهیت نین.

شلموبوون: شل بورنعوه ، سست بورن. ـ كردن: شل كردن، سست كردن.

شل **بوون: بیّ هی**ّز و سست بوونی ثمنّدام و لمش. لمق بوون.

شل بوونغوه: خاوبوونغوه، سست بوونغوه.

شلپ (باک.): شلپین.

شلّىپ: مشتیّک تار ، که به دهم و چاودا بدریّ ـــ هی دیّ یا بهدوودهستان لــه کراسی تهردان.

شڵهاندن: شڵپەكردن.

شلّهانن: شلّپاندن.

شلهاو: شەپۆى ئاو، لىپاو.

شلهه: دەنگى چتىكىيە لەنار ئارى ھەلكىشرى يا لە ئار بكەرى، چلپە، شرك. چىشت رگۆشتى زۆر لەمالى داراى ــ يە. دەنگى چتىكىيە، كە لە چتىكى بدرى وەكر گوللە رەلەش كەرى.

شنّ و كوت: شنّه و كرمهى ليّدان، ومستا ـ شاكردهكهى داكرت.

شلهين (باک.): راپهرين، تهردهست. ههلأتن.

شُلْتَاخ: تەشقەڭ، بوختان.

شلتهو: (رِموا. ، سوور.) شلّیّوه ، بارانه و بهفریّکه پیّکهوه بباریّن ، جلیتاو ، بهفریّکیشه لهکاتی تووانهوه دا .

شلەتيّن: شيلەتين.

شلّته (باک.): درشهگ.

شَلْخَه: شدلْغه، پرورهى هدنگه، شلّغه.

شلفه: شلّخه، پرورهي ههنگ.

شلف (باک.): ئاسنەتىۋەكەيسەرى رمبانە. (باد.) نووكى خەنجەر و كيرد.

شَلْفه (نموده. ، که.): لمووزی بمرازی ، شفرهی بمراز. (که.) لیپوز.

شلفه: شُلْخه، پوورهى هەنگان.

شلفه: دەنگى كە رەكو دەنگى مەشكەى وايەللەكاتى ۋاندنىدا.

شلقانن: شلّقاندن.

شلقه: شلّپه، چلّپه. شلّقهشلّق: شلّقهی پهک لهدروای پهکتری.

شَلْق و هۆر: شَلْقَ سُلْقَى زور.

شلقياك: فليقاوموه. شلّهقاو، ژهنراو.

شلك: ناسك، نىدرم، ساوا، خاو، تىدرچك، خۇنىدگرتوو. سست. شلكاسدر: سەرەرەي ناوچاوان، شلكەي سەر.

شلكاك (باك.): بالندهييّكه بهقعد كعو دمبيّ.

شلكه: گۆلمەكۆشت، نەرمە، وولىمە.

شلکهران: وولمدی ران.

شلكه ي سهر: شلكاسهر، شيلك، سهرمه لأشوو، (باك.) شنك.

شلكه كووى: به لكه ي كورى.

شلکردن: خارکردندوهی چت. خاویووندوه یا کردندوهی کهسیّکی سوّ پیّکهیّنانی ناکاریّک، که لموهپیّش مهیدانی نمدهدا.

شلكردنهوه: خاوكردنهوه، تهركردنهوه.

شلكرن: شلكردن.

شلکوتی ممرگکردن: معبس له لیدانیکی زوری وایه ، که لیدراو بگاته سمرهمرگی.

شلکینه: نهشکیله، (رموا.) نهشکیرک، (بابا.، شار.) کزینکه، نهشکیلکه، همویری شلو هیلکه به کهوچکی لهسهرساجی رده کری و لایه کی دهبرژی و ده کریته کوللیره یه کی ته نک دروایه ده خریته نیسو ردنه که در و دخوری، و هکو که لانه.

شلكى: هـ مويرى هـ مالاتوو لـ مسـ موسيّلى دەكەنـ ه نان و گۆيا شسلک و نـ موم دەميّنىيّ.

شلنگ: شیّلنگ. ته کان و هه للمه ت. (باک.) جووره کالله کیّکی شاوی ناخته.

شلۆپه: لەكاتى بارانەدا شۆربورنەوى ئارە بە گروى سوراناندا.

شلۆر (باد.): ميرەيينكى ترشه رەك ھەلروچە.

شَلوَقْهُ (باد.): شُلْيَوه.

شلۆق: شلورق.

شلۆكە (باك.): زۆربىبارانە.

شلوو (باک. ، دهر.): شلويّ.

شل وشوّل: (هنورا.) گيّج. ژيپالّ. شهحتز، شل و شيّواو. پيس و چلّکن، شپ و شوّدٍ، شپريّو، واژی گورج و گولّ.

شل و شووار: شل و شزل، شل و شيوياك.

شل و شيواو: شل ر شول، مردى شعب ر شور و شان ر مل داچهقار.

شل و شيوياك: شل ر شيل، شل ر شروار.

شلووق: (مرک.) بی سفرویفر، شلیخه، ثالوز، پهشیّر. ثاریّته، جهنجالاً. شلووق بوون: تیّکچرون، شیّران، ثالوزی، پهشیّری.

شلوو**قکار:** (باک.) تەفەجان.

شلووقى: خرسجر. همرا، پشيّوى، شيّوارى، ئاڵوّزى.

شلووقياك: شيوار.

شلووقيان: شيّران، شلووق برون.

شلووك (باز.): حندرحق، جوّلاندي دار.

شئووكه (باك.): باراندى بهفرارى، شلّيّوه.

شئووكوت: بوّ ليّدان يا بوّ پاړانهوه و دلّدانهوه په که به کار دمبريّ، که مروّ له پيّناريدا ماندوو و شه که ت و کفت بووبيّ.

شل ومل: ثافرهتيكه ناسك و لعبارين. چتى نعرم و شل.

شل و وول: شل ر مل، سست، خار.

شلويّ: كرژين، ليّلّ، شيّلوو، شيّلويّ، ثاوى ليّلّ، (دهر.) شلوو، (همررا.) ليّلار.

شلوي كردن: گرژاندن.

شاه: دمستدميش ههنگورينيكه. شهانه.

شليخه: بي سمروبهر ، شلووق.

شلێر: گوڵهشلێر، گوڵبزن، هدلآڵهرایمه، گوڵێکی بههارییه گوڵی وهکو لاولاو و بنه کهشی وهکو سهلکه پیوازی وایه. نیّوی محاڵێکیشه له نزیک پیّنجووین پیّی دهٔڵیّن(شلیّر و ناوخووان).

شليقانن (باد.): فليقاندنموه.

شايقياك (باد.): فليقاوهوه. فليقاوهوه و رزيوبو شووتي و ثيتر.

شليقياك (ئەردە.): فليقيان.

شليل (باک.): جروره گعفيتكه يا جرّيهكه. نازا، پرداز، بهجهرگ.

شنیوه: (موک.) به فریکه به ده م بارانه وه بباری، (شهرده.) دوودانک، شلووکه، (باک.) به رخورک، دووان، لیلاث، (زهن.) ژبل، (شار.) به فرویشق، شلوقه.

شليّۆيان (ئەردە.)؛ ئاژارە، تىكچوون، ژلىپويان، شىپويان.

شلی (باک.): روزی به باران و بهفره، نیمرو سیه: بارانه دهباری یا بهفر. شلاتی.

شليتك (باد.): تنناف.

شلی و شههلی (باک.): زوری.

شليخه (باد.): شروشرول، بي سفروبهره، كهمتهرخهم، چنال. شقع و شهيال.

شليماتك (باك.): به پەردە داپۆشرار، پەردەپۆش.

شلينك: شيّلينك.

شملان (باک.): مؤمدان، میودان.

شماره: ژماره، دانه.

شماردن (نمرده): ژماردن. وادانان، وهزانين.

شمارۆن (زا.): ميتروريزن.

شمامۆك (باد.): شىمامۆلە.

. شمه (همررا.): ئيّره، تعنكر، هرون، هنك.

شمبلیلک (باد.): شملی،

شمتن: شورتي.

شمتوو (باد.): شروتي.

شمتی (باک.): شووتی.

شمتين (باک.): ههڵخليسكان.

شمش: سپل، سی گیاندار.

شمقه (باک.): جروره بلروتریکه، لرولک، شمشال، جروره داریکی بی گری و گوله کموچک و نامانی لی دروستدهکری.

شمشان: لرولک، شمشاد. داریکه. دروزهاه، مرازیکی مروزیقهیه، لروله.

شهشه: سرواخ، کاکل. (مسوک.) شاواره. گهوهههری زهبر و هیزی برووسکییه. (بار.) چهنی. داریکی چووارگزشهی پاسته وهستا به کاری دینی بو پاستی سوواخ له ههندیک شوینان و کو تیروکی وایه.

شمشهکاری: سوو اخیکه ، که به هوی شمشهوه کرابی.

شمشير (همورا. ، فه.): شير (تيغ).

شمشیره (موک.): مرازیکه له کهرهستهی جووتی، (بلّ.) شیرهه. شاپهره، پهرپدریژهکانی بالندانه. دوریخی دهرگا. (ههورا.) گولهی دهرکیّ.

شمشيرهكووا (همررا.): چەكچەكىلە.

شمشيّرهي كيّوان: (همورا.) تيشىبمرد، تاش.

شمشيرچيوين: شيري خدتيبي.

شمشيركرۆژ: شيركورۆژ.

شمشیری (بابا.): جووره ترییهکه.

شمک (باک.): کالدی چهرمه گا و ثیتر و به که و شیکیش ده لین که چه کبی و پشت پانیه ی نهبی. (باک.) سهنده آن، داریکه له هیندوستان. سوّل.

شملتي (قاعره.): بغرمووريّكه له ميّخه ك و سمللّ و گولّ عباخ مندالأن

لىملى خۆيانى دەكەن.

شهنی: شهدانه، حموینج، گیایه که بنند ههنده چی له نیوقه دیدا که میک خوراره، گوننی سپی وورده له سهره وه ده رده کات. شمننی کموی له گفت روشکه ی به بنانی و هرده کری وه کو کاخنی وایه پهنگه همر کاخل بیت. نه گهر بی بدری و بکری ته ثارد و نمان و به شیری کال بخوری بوزه حیری داران زور باشه. شمنگله، چتیکی بونخوشه وه ک زیره وایه بهسه رنماندا ده کریت. بروانه شمنی بهره کهت.

شملیه (همورا.) : شملُی.

شملّی براکه: شدنگله، شدنگله بدره که ته.

شملّی بهرمکهت: شهنگله بهره کهت. دوودانه بهری ههرداریّکی، که پیّکهوه نووسابن.

شمما: (بۆتا.): ميرى ھەنگوينى.

شمۆرتك (ئەردە.): چتىكە، كەگرترا ھەر مەبەست لەخۋى بگەيەنى و ھىچى تر.

شمووز: چىمورش.

شن: داریّکی شین و جوران و کورته به قده هی شیلان و گولّی گولاّوی بلند دمین داریّکی شین و جوران و کورته به قده هی شیلان و گولّی گولاّوی بلند دمین تیکولّی سپیه هممووسالیّکی فریّی ده دا و هی تازه دیّنیّت او به بهری سووره وه کو قمزوانی وایه ناخوری، همر لکیّکی ببری ده توانی شیشه ی لمنیّوه رووکه که ی نمرم وه کسوکلسّری وایه.

شناس: ناسیار ، ناشنا .

شنین (تەردە.): شنیان، خەرامین، ھاتنى با.

شنینهوه: گزشه کردن و شنعشن کردنی منال، لعرینعوهی درهخت.

شۆ: دەقاقى كرو چىت و پارچە و ئىتر. چتىكى ئىچقە (كەتىرە) جۆلار تەرونگەران بىز دەقساقى چىت و پارچە و كرانسى بەكاردەسەن. (باك.) شوستن. مىيرد، شوو. (گەرمىين) كىيلاتى يەكەمىين جارە ئە پاييزىدا تا گىيا وگۆل دوسكىن. (مىوك.) شىيو، شەيرەرد. سەكردن: شىيركردن. ئاشىيف، ئاشىف، شىيش. (كر.) ھىللەركى، دەرد، شىرم، شووث. چتىكى ئىنجە دەكور كەتىرە و ئىتر ئىم ھەندى تەنراو دەدرى بىز ئىموەى دەق رارەستى.، چىنى غدار، خى، شى.

شۆب (باد.): بەلگەر رى و شورىتنى چت. (كۆ.) مرازىكە لەشەي تەرنى دەدرى، كەركىتى تەرنىيە.

شۆبلو: شۆربار.

شۆبە (باد.): بيتهۆش بوون لىدىدر نەخۆشى.

شوّپ (رِدْژ.): ليّدان، شعب. لهخشتهبردن. __ليّدان: لهخشتهبردن. تيكه و پارووى زل. (باك.) شوويّن. _كرن: خعت ليّدان.

شۆپازۇ (باك.): شوين ناس، شووين هەلگر، كەسىكك، كەشووين پىي ھەلگرى.

شۆپەكان: جوورە گەمەيەكى ژنانەيە. (كە.) شۆپەكى.

شۆپەكى: شور پەكان، گەمەيەكە.

شۆپك (باك.): گۆڭەي دەركى.

شۆپكەرين (باك.): شووين ھىڭگر.

شوّت (هدورا.) شيري كيان لعبدراني ميّيند.

شوّت پهرزن (همورا.): شيرياليّو، پالوويّند، شيريالوّي.

بر ـــ پښرون / ــــرر، .) . سيرې دينو، په توريند ، سيرې دوت کتاب

شۆتك: شۆرتكە. (باك.) پشتيّند.

شۆتكە: شۆرتكە.

شۆتىلە: (ھەررا.) گيايەكى بەھارى شيردارە لەسالمە دەچى.

شۇتىن (ھەورا.): چىشتى شىربرنج.

شۆتىنە (ھىورا.): شىربرنج. فړنى.

شوّخه نهندام: لارچاك.

شوّخهل (رموا.): شَمَعَل.

شوّخ و شههان: شليخه، چتال.

سوری و مشهدگ: پهریزاده، پهریرور، جنوران، دهلال، رووال، چهلسنگ.

لار، لارچاک. ــى: جوړانى، چەلىنگى.

شۆخى: ناوى ئافرەتانە.

شۆخىتى: شەنكىتى.

شۆخى: شىمنگى، قىقزى، جوړانى، چەلىمنگى، بىدەوى، قىلىوف. كىلىپ، گالىتە، يارى. ـــ پىكىردى: گىپ پىيدان.

شۆخى باز: كاڭتەچى، كاڭتىباز.

شناسای (هغورا.): ناسین. ـــی: ناسیاوی، تاشنایی.

شنهسناهه: پهراویکی گچکهیه ناونیشان و جیّگا و ریّگای خاوهندهکهی تیّدا نووسراییّ.

شناسنای (هدورا.): ناساندن، به ناسیندان.

شناسی: ناسیاوی، ناشنایی.

شنسيار: ناسيار.

شناسین: ناسیاوی، ناسین.

شناک (باک.): داریّکه.

شنان (فه.) : ئەسپۆن.

شفاو (که.): جروره يارييـه کې زور خانهيـه، شنوّى زورخانـه. مهلـه کردن، خوشرشتن.

شناوه (كه.): كهمه كشتوكالْيْكه، پهله كشتوكالْيّكي گچكه، شكارته.

شنه: کزهبا ، ـــ ی بای له سوّزه بههیّزتره. (همورا.) شنوّ. تازه پیّههلّگرتن و کهمکهمه روّیستنی مندالاّنه. به ـــ شن دهروا.

شنهرهک (باک.): (باک.) شناک. داریّکه.

شنهشن: (که. ، دزه.) بۆران، بارانیکه به دهم باره، شنهی یهک له دروای یهکتری. بو ترووسکانموهی گیاو جوولانموهی مندالانیش بهکاردهبریّت.

شنهفتهی (همورا.): بیستن.

شنعفتن (ل.): بيستن، ژندفتن.

شنهگ (ئەردە.): كەل ر پەل، چتمەك.

شنهوا: بيستدر، بيسدر، تدژندوا، ژندوا.

شنهوتن (که. ، فه.): بیستن.

شنهري (هدورا.): گنمديدكد.

شندول: خراو، خراپ، گدند، ناباش.

شنک (باک.): شلکه ی سهری. دانه ویلایه که سهوز بووبی به لأن ههنده بلنده نهبووبی، که وولاخ لینی بله و دری.

لمند مابوويي، خه رولاخ ليني بلاوهړي.

شنكى: شەن.

شفك (سمق.): ئەسپنك. (باك.) شرنك، دەنگى ئاسنىيە يا ھى تەقەى تفعنگىيە. (دزه.، خق.) ھىز، تورانا، ووزه. ھىندە ماندىمە مىلى برايە.

شنگالي (باک.): جووره تفدنگيکي خدتخدته.

شنگهبی (باک.): شمنگهبی.

شنگهشر (تەردە.): سىپاڭ، كۆنە.

شنگهل (باک.): داریّکه.

شنڪروشيوال: پړوپاتال.

شنگینی (باک.): ماڵوو (هی جووتی).

شسنو (هسوراد): شنهی با ، بای خوش و فینک. هاتنی با. جسووره جوولاندنیکی تایسه تی نهندامه پالسوانان بـق سهیزکردنی شهندامیان ده یکهن. شاریکی گچکه یه له لای روزاوای شاری سابلاخیدا.

شئووت (ئەردە.): دارى دارەرايد.

شنیان: شنینهوهی مندال. خهرامیان، هاتنی با و چتی تر.

شۆرەمەي: مىعرىفىت.

شۆږەۋبوۋى (ئەردە.): شۆربورەرە، دالىزچلە، ئارىزان.

شۆرەھبوھن: شۆرپىرونىرە، داڭۆچيان، داڭۆسكىبرون.

شۆربا (ھەررا.): شۆربار.

شورباو: شرّربا، مەدفىنى، (باك.) مەدفرونى، (بوتا.، زا.) مەدوونى، فرد، گەرمك، ئاڤدونك، ئاڤكۆشت، شرّربە.

شۆرياو: چيشتکه نارى له دانى زورتربى.

شۆرباودان: شۆربەدانك.

شۆرماورينز: درخاركردنى شورينيك به گهچ يا به چيمهنتزيا به قسل.

شۆرباوي (هەررا.): شۆربار.

شۆربەرى سىرى: ئاڤسىرك.

شۆرىيە: شۆربار .

شۆربىدىنك: شۆرباردان.

شۆربەشىر: شۆربارى شىرى.

شۆربەنيزك (باك.): نيسكيّنه.

شۆږېيوونموه: داكموتن، ړوو له خوواري كردن، بهرېرونموه.

شۆربووەوە: شۆرەربورگ.

شۆرتان (باک.): جووره پەنيريكە.

شۆرتك: (كه.) جروره كەژو يكى باريكە دەكريتىه سەركەللەي وولأخان. شۆرتكه.

شۆردراو: شۆراو ، شۆرراو ، شوشتراو .

شۆردن: شوشتن.

شۆردىنەوە: شتنەرە.

شۆرش: بهزاج، سمریتچان، نهکتشان. (باک.) پشیوی، لامزفهک. همرا، ناژاره. _ کردن: سمرخووه دابوون.

شۆرشگە: جينگاى شۆرش.

شۆرشگىير: كەسىنكە شۆرش ھەڭسىورېنىن.

شۆرشگيوان: سەرپيچى كردن، ئاژاوه نانعوه.

شۆركە: شۆرتكە.

شۆركى: (باك.) جوورە ھەڭپەرينيكە.

شۆركىردن: (ھىورا.) شۆركىردەي.

شۆركردنموه: رۆھيتشان، دادانموه، بمردانموه، داهيتشان، دولكردنموه.

شۆركه: جيكاى چت لى شوشتن له ماليدا.

شۆرمىھزە: نۆكى كولارى تىرخروىيە، سۆلۈخروا، جوررە چىشتىكە بە نىزك و جاترە وگىبادانوو دروست دەكرى وەك چىشتى دانەرۆكە، بەلام ئەم گەغى تى ناكرى. چتى تىر خورى و سووير.

شۆرى: نيوى ئافرەتانە.

شۆدار: چتيكه، كه شوى پيوهبى. ـــى: شوبوون.

شۆدان: ئاوكردنى ھەندى چت و غدانى و ئاھاردان.

شۆر: سوریر، سۆل. جورره صدقامیکی کوردیید. گز، خروش، سدودا، هدوا، دلداری (عشق)، دار: سدودادار، دلدار. (باک.) هدوا، هدوا، هدوا، جدنجالی. دالگوشت، لاواز، بی تین، لدر، گیانداری زور ردوان. (کد.، باک.) ناخدفتن، دکرن: قسدکرن. گیایدکی سوویرو تالد مالات ددخودا.

شۆږ: باش، چاک، شۆخ. ــ دژن، ــ مسووار. ړوو له خوواردوه، داکموتوو. کراس و دهرپئ و کموای زور درټرو شۆړه. چتټکه، کــه لــه شــووټنټکی بـمرزموه داړوچکه س(شوړ) بووبټهوه. شوړی کرد: سمری شوړکرد.

شۆ_پەبە: بەكلكە ھەمورتكى دەلتىن، كەشتۆپموربىتموە سەر زەرى و پىتىدا ببارىّ.

شۆراشك (باك.): سوو يراووك.

شۆران: شورشتران.

شۆدەو: شۆددراو، شۆدراو، ئاوى سىودىر، شىۆدباو، نىاوى گوندىسى بىوو لىنزىك كەركوك. *

شۆراۋە: شۆرراوە، شۆردراوە.

شۆرەوە (دەر.): پرژ، تاڤكە.

شۆربورنىژ (ئەردە.): شوربارتىژ، دۇغار (بىئارى قسلى).

شۆرەسكە: ئاويكە لىه چتى شۆردراوەرە لىدپاش ھەڭخسىتنى كەمكىمىه بچۆرىتەرە خورارى. (ھەررا.) چۆرارگە.

شۆرۈي برنج: شۆربارى برنج.

شۆرە: گیاشۆرە گرنى گرنىد، گزېكدى ووردووردى هديد، گداأيدكانىشى زور ووردن لق و پۆپىشى زور لىدەبىتىدە زور بد زەرىدا رادەكشى ئىستر لە زەرىيدە بو خدوا بدرز دەبىتدە بە تەرى دەكرتى و لەسدر برينان دادەنرى. چتىكى سپىيد وەك زاخ لەناو ئاو دەكرى بى جل شوشتان و بارووتىشى لى دروسىدەكرى بە ئاوەكدى خارشىتى پى بىشورى چاكى دەكاتدە، لەگەل نۇشادرىش مىسى پى سپى دەكرىتدە. بارووتى پاك نەكرادە، خورىيدەكى سورىر و تفتد و گرگرە لەئاگرى نزىك كەرى گردەگرى.

شۆړه (خۆ.): مىغى، بەرخ يا كاررۆكە دووگى لەسەر قارچەى بخشىق و شۆړىق. چۆړە. ــ بى: شەنگەبى، جوورە دارە بىيەكــە لىكـەكانى سـەر شۆپ دەكەنەرە بەرە و زەرى يەكۆكە لە چوار جوورەكانى دارەبى.

شۆرەر: نەر كەسەيە، كە چت يا گيان لەبەرى بشووات.

شۆرەزار: شۆرەكات، زەرىيەكە خرويى زوربى.

شۆرەژن: ئافرەتى شۆخ و شىنگى جووان.

شۆپەسووار: سىروارچاكىڭكە پۆشاكى جىروان و شۆپى لىمبەر دابىي و بىسمەر زىنەكەدا ھاتبىتتە خورارەرە.

شۆرەشۆر: چۆرەچۆر.

شۆرەك: زگچسوون و فسيراندنى وولاخ و ئاۋالانسە. (زا.) شسۆرەكات، زەرىيەكە خور يوارى بى و بەكارى چاندنى نەيەت.

شۆرهكات: شۆرەزار، زەرىيەكى زىخمال وكەفى سىپى و سوويرى ھەبى و گياى لى شاين نابى.

شۆرى: سوويرى.

شۆريىك: داشترراو، داشتررياك، چەنمدرتيژ، بىي شمرم. (نەردە.) شۆراو.

شۆريان (ئەردە.): شۆران، شۆردران.

شۆرين (كه.): شوشتن، شتن، شوردن.

شۆرينموه: شتنىرە.

شۆسە: رىكاى خۆشكراو بۆئۆتۆمۆبىل.

شۆس يەخ: چلوررەي گوويسىورانانە، كەشۆپىيتتەرە.

شۆش (زا. ، زرا.) : هىتۇش. تاقگە، پىرۇ. (بىاك.) ھىتۇش، ھتۇئىش، بىق رارەستاندنى كەران بەكاردەبرىّ.

شۇشى (ھەررا.): سى، سىپەلأك.

شۇش يەھەر (ھەررا.): سىيى ر جىگەر.

شۆفار: دووزمان، قسمدز، دیدهوان، دزنیرود. (همو.) ئىمراگیل. نسیراو، زیرهوان. بشیونه. گیرهشیوین، چوکلهشکین، ئاگر بهرپاکمر. (ئىمرده.) بشیونه.سدی: زیرهوانی، دزنیرویی.

شوفاریانه: کانگا و دالدهی شوّفاران.

شۆفىير: ئاۋوەر، ئاۋۆ.

شَوْفً (باک.): (باک.) شوّپ. شيّف.

شۆڤك (باك.): گۆڭەي دەركى.

شوّق: پرونساکی، پوشسنی، شسهوق، پسهرداخ. بسه: پسهرداخدار. سهروهشاندنی مهر و بزن و گا. قرّچ.

شوق تیهه لدان: شدره که لله ی بزن و مهر و گا.

شۇقدار: پەرداخدار. ــى: رووناك بوون.

شۇقدان: شۆق رەشاندن.

شوقل (باک.): پۆلكه. _ ێ چووكا: پۆلكهى چكۆله. _ ێ گا: پۆلكهگايانه. _ێمار: پۆلكهمارانه. _ێخاتوونا: پۆلكه خاتوونه.

شوّق ليّدان: (همورا.) قوّج ليّدان، شاخ ليّدان.

شۆق وەشاندن: شۆق تێهەڵدان.

شوّق وهشيّن: گيانداريّكه شوّق بووهشيّني.

شۆق ھاويدرتن: شۆق رەشانىن.

شۆق ھەڭدان: شۆقدان.

شۆك: (كه. ، سووێ. ، ههورا.) دۆشاو. جووره شيرينييهكه لهگهلأى دارەبهږوو و مازوو دەنيشێ و دەكرێت به گەزدٍ.

شۆكان: شكرالله.

شۆكه: (بابا. ، خق.) گەزق، گەزكورله، جووره گەزقىدكه له بەھاراندا، كه بارى بەلكەكانەرە ووشك نابىتىلوه لكەكان بە برادى لىسلەر تەشتىكى دادەنىن دەچۆرىتلەرە نىتوى، كە كولاندىان رەنگى زەرد دەبىق، لىه جىنگا و كاتى فىنكدا دەبىق. دەلىن داعبايەكە شۆكەى بىدەلىن له مىنش گەرەترە لىسلەر بركان بنىشى خراپيان دەكات و تووتنىش زەرد دەكات ولسەناوى دەبا. (خق.) بىلو چەكۈچەش دەلىنى، كە بەرداشى بىدەقرنجىن لەكاتى بىرانە كردنىدا. (ملكى، كىق.) غىنگى شىللارىيە لىسلەر ھلەر دار ياشىناوەردىكى بنىشى تىكى دەدات و ووشكى دەكا.

شۆكى (ئەردە.): كورتكراوەي شكراللە يە.

شوّلؒ: سوویّر، هممیشه له دووای (شل) دوه بهکاردهبریّ وهکوو شـل و شوّلؒ واته زوّر شل، خاو.

شۇلاۋ: سورتىراو.

شۆلاف (باک.): (باک.) شۆلتاث. سوويراووک، ناو و شۆرباوى سووير.

شۇڭە (ئىدردە.): ھەورەبرووسىكە، برووسىك. كەپسەبيتالى قسوړ، بەشسە قورىكە، كەبەدەمى بىتال ھەلاگىرىت.

شۆڭەنىگە: گەر رووناكى ئارور.

شۆلەچرا (ئەردە.): چۆلەچرا.

شۇلەككە: دەفرى كى دوولايىيە لىه جىوالاگىورەترە لىه ھۆپ گچكەترە لىم خورى دروست دەكرى.

شۆلەمە: (بابا.) درمىلەيكى لەشىييە، كىە ئەسىترور و داكىلوتبى، بىق ھەموو چتىكى ئەسترور و قورس و داكلوتوو بەكاردەبرى.

شۆلك (باك.): كوتكى جلشورشتنيد. شۆنك. ماش، گياماش.

شۆم: (که.) وەرد، شق، شتو. زەرى كيّلْراو. ــبريىن: شتوبېيىن. (ھــمورا.) كتن) ئىيوارە.

شۆماڭ: كەسىنكە غىنكى شىلەدار و چەسىپ ئىد كىران بىدات تىا راسىت رادسىنن.

شوّن: (پوژه.) جیّ، جیّگا، شرویّن. دروا، چـــوه شــوّنی: چـــوه دروای. دارا، خورازتن. به ـــ یدانارد: داوای کرد، خورازتی.

شۆنارۆيىن: بىشور ينداچرون.

شۆنزانى: شووين ناسى، شوويندوار زانى.

شۆنك: كرتكى جلشرشتنيّ.

شۆنكىفىن:س بە درواداچرون. بە گورى كردن.

شۆنكۆمەكى: شۆنگومكىّ.

شۆنكومكن: شرويندوونكى، شرويندوونى، پەي گرمكى.

شۆنگىل (ھەررا.): پشكنەر.

شۇن فيان (ئەردە.): شووين خسان، راونان، تەرەدووانيان.

شۆنھەڭكردن: شورين ھەڭگرتن.

شۆن ھەفناردن: بىدوواناردن، داواكردن، خووازتن.

شۆن يەك: بىدورى يەكترىدا.

شۆو: شور ، شۆم، زەرى كىلىراد ، شق، شىت.

شۆوبېدن: شۆىرىن، شىقبرىن.

شوبات: مانگی دروهمه له سالّی روزی، که له ناوهندی کانوونی دروهم و مارتی دایه. (۲۹) روژه لهسالّی کهبیسهدا و (۲۸) روژه له سالاّنی دیکهدا.

شوتڪ (بار.): پشتيّند.

شوتور (فه.): ووشتر.

شوستوشوّ: شتن، شرشتن.

شۆست و شۆدان: مىيىس ئەسەرزەنشت و سەركۆنە كردنى يەكتىكە.

شووالمشين: كالمشين.

شوواڵييس: شدرو الآپيس.

شووالشينك: كالمشين.

شووالك: خەلفەدارىكى تازەى بارىك و درىرد ، كە لەناو چەند خەلفىكى تردا ھاتبىيتە دەرەرە ، شوولك.

شووان: نیّری کوړانه و نیّری هوّزیّکییه له نزیک کمرکووک، له کوردستانی باشووردا، (فه.) شوهان، شقان. (زهن.، لو.) چوّهان، (باکه.) بـمرڤان، میّگهلـموان، گملـموان، ران لـموهریّن، رهمـموان، شووانکاره.

شووانانه: چتيکه بدري به شورانان.

شووانه (همورا.): شووان.

شووانهوكاوورا (همررا.): بمرخموان.

شووانموگاوا (همورا.): گاران.

شووانهو ووشتر (هاورا.): ووشترهوان.

شووانهويْڵه: نعزان، گعرج.

شووانخه آلمتینه: با آنده یه کی چکزآله یه هینده ی په شو آله یه ختی مات ده کات تا نزیکی نه که و نافری، که فریش دیسان هم له نزیک ده نیشی تا نزیکی نه نبیده وه نافری، شهو انهه آخه آله تینه، شفانشته غلینه که شفانشته غلیک، چفک، قوشه کلارنه.

شووانشووان (ئەردە.): جرورە ياريەكى مندالأنەيە.

<u>شووانشووانانيّ:</u> گەمەيەكى مندالاّنەيە.

شووانشووانهكي: شور انشور اناني.

شووانکاره: دووکهس، که مالاتیان تیکه لابه هی یه کتری ده که نو هه ر کامیکیان، که به خیریان بکات ده بیته ... ران به ته رازگرتن و میگهل به نیوه یی. تیره یه که له جاف. .. یی: شووانیتی.

شووانكيله: گيايه كه شيره كهى دهبيّته جيل (لاستيك).

شووانهه لخه لهتينه: بروانه شووانخه لهتينه.

شووانيتى: شقانيتى.

شووانى: شقانى.

شووبرا: (موک.) هێوهر، برای مێردی ژنێيه.

شووبراژن: هێوهرژن.

شووپ: ئەندازەيتكى زۆر، كۆما، خەرمان.

شوههایی (نمرده.): باریّکه سووکهلّهیه لهسهر پشتی وولاّخی دادهنیّن و خارهندیشی لهسهرویموه سووار دهبیّت. تهمهلیت، تهلیسه.

شووپهکان: جووره گهمهیهکی کچانه. _ نهمن و نهتو: _ پیچکم دهتو.

شووت (باک.): لووس، چتی لووس. (همورا.) شیر. (نموده.) شات و شووت، لاف، خرّ هملّکیّشان، هووشه، شووته.

شووته: بررانه: شووت.

شووتک (زا.): شزرتکه. (باک.) پشتیّند.

شووتشوتاني (همر.): جروره گممهييكي مندالأنهيه.

شووتی: (همو.) شفتی، (باد.) شمتی، شتی، (بال.) شمتوو، (همورا.) همنی، (دور.) شامی، (نمخمده) شیتوو، (شن.) شووتوو. شوسمه (تدرده.): شزرار، پاک.

شوسوشۆ: شرسترشۆ.

شوش (هنو.): سيپهلاک، سي.

شوشتهرى: جووره بهرهيينكه له دهزوو دروستدهكري.

شوشتن: ششتن، شورين.

شوشتهری کوردی: جروره هموایه کی گورانی کوردییه.

شوغال (لر.): چەقەل.

شوقاق (نەردە.): شوقاقى.

شوقظى: برواند: شقاقى، دەردىكد لىد چووارىدلى وولاخسان دەدا شدقارشدقارى دەكات.

شوقهلهت: چتیکسه وهک سه کویه کی باریک لای سه برووی ژوورهوه دروستده کری ژیره که ی چول و خانه خانه یه چتیان له ناو داده نسری و چتمه کیشی لهسه و داده نری.

شوڪ: خړنووک.

<u>شوڪر:</u> سوپاس، وهسپ.

شوكرانه: سوپاس، ومسپ.

شوكرانه بژير: سرپاسكار. دى: سرپاسكارى.

شومۆرتك (ئەردە.): چكي، كەمى، نەختى، تۆزى.

شوناس: شناس. ـ ى: شناسى.

شوهوور (ئەردە.): شور ، شوول، توول.

شوو: شوولک. (باک.) ر هفتار، شیّوهی ر زیشتن. (دورا،) کیری و و لاخ و ا ثاژالان، چوو. میّر، میّرد، هاوسفر، هاوخفف. (که.) وه به بهمیّرد، بهشوو.

شووا (باک.): تاژوتن، ليخوړين.

شوواد: شوشتن، شتن. _ ی سابوون: شروشتن به سابوون. (هدوراد، کدّ.) شروارد. (هدوراد) نعزله. _ ی سابوونی: چوّنیه تی و باری شوشتنی کالآ به سابوون.

شووارای (هدورا.): کوشین.

شووارشينك (پژ.): چەقالە.

شووارك: (شفم. ، دزه.) شورلك.

شووارگرتن: تعماشای نزله کردن بو زانینی لیدانی دل.

شووارة: (هـمورا.) دای وهند، (هـمورا.، کــــّد.) نزلُـــــه، شووار. ـــــــــگرتـــن: نزلُــهگرتن.

شوواشبیك: داریکی همیشه سهرزه گهلای وه کوگهلای مسوروده بهرهکشی وه چوواله بادامی دهچی.

شوواشینک: داریکی کیرییه بهره کهی ههر وه کو با دامه و تاله، به کولاوی لهناو خوویراوکیدا خوش ده کری. (باد.) جووره تری و ههنجیریکه.

شوال (فه.): دەرپى.

شووال (تدرده.): شدروال.

شووتیه کو له: شورتی کوله، شورتی گچکه و گهیشتوو.

شووتی کۆلە: شروتيەكۆلە، شروتى گچكە. شووتيلە: گيايەكى بەھارى و شيردارە رەكو گيا سالمەيە.

شوودان: بىمىٽرددان.

شوودۆش: ميّرد پەرست.

شوور (پهوا.): گاکیّری، (بابا.) فیلهگیّژه، خهرگوّلک، (باک.) شقری. (باک.) شقری. (باک.) شوری.

شوورا: شورره.

شووره: سنوور، پاسار، تخووب، دیواریّکی بـ درز یـا نزمـه بـه گردی شـار و گۆپسـتان و شوویّنانی تردا دهکریّ بـق دیـارکردنی سـنوور یـا قـایمی. _ ی خانور: کهنار. خراپ، نابار، ناباو، نهنگ.

شوو ړهبی: شوّړهبی.

شووره (باک.): بهدیـهخت، چـاره پهش. (بـاک.) پووداو، پووشـه، همنگامه، قهرماو.

شوورهومووره: کمل ر پمل، شرهوبره.

شوورهیی: شدرم، نعنک، چتی وا بوّ توّ_ید: شدرمه، نعنگه.

شوورتان (باک.): خیگه، هیزه.

شوورک (باک.): خووار، ختیج، چغوت. (باک.) گۆلْـهی دەرگا ســـا دار یــا ئاسن بـێ، بـعو قفلْـه ئاسنینانـهش دەلْـێن، کــه وەکــو گــوّلاّ دەرک و پـهنجــهـرەی پــێ دادەخرێ. (باک.) دەستــهندووی جووتـی.

شووپک: (رِدِّرْ.) لقهداری باریک و براو، شوو، شوولک.

شوورنگیف (باک.): شیرهنگیو، زرنگ و ووریا له شیر وهشاندنیدا، شیروهشین. دی: شیرهنگیوی، شیروهشینی.

شووريان (ئەردە.): شۆر، شيّوان.

شووژ: (باک.) ووردهبهردی پارچهپارچهکراوی تیژن.

شووژک (باک.): روردهبنرد.

شووژن: سووژن، گونووژ، (همورا.) گۆچموهنی، (دهر.) گوندووش.

شووژن ئاژن: سورژن ئاژن.

شووژي (باک.): ژورژک.

شووس (همورا.): سیی، سیپهلاک.

شووس قايم بيهي (هنورا.): سيى ئاستورهك.

شووس مسای: (همررا.) سی تارسان.

شووش: شیشه ی زیّـوی دارژراو ، تهخته زیّری دارژراو . (همورا .) سی ، سیپهلاک . شیشه . لووس و راست ، ریّـک و پیّـک ، لــهار و بــاریک و جووان .

شووشه: شیشه، جام، له پهنجمره دهگیری بر پروناکی و گهلیک جروره شووشه: شیشه، جام، له پهنجمره دهگیری بر پرووناکی و گهلیک جروره شووشمو اتی لیّدری کندوره وشووتی و کوولهکه، که تازه پیدهگفن. (باک.) مهندیل، میّزهر.

شووشهبهند: شوو یّنیّکه شووشهی زور له دیوارهکانی دابیّ. شووشه خانه: جام خانه.

شووشهخانه: جامخانه.

شووشه کار: که سیّکه، که همر شووشه له په نجمره و پمرواز و چتی تر بگریّت. ـــی: شووشم به ند، شووشم به ندی، خمریک بسوون بسه کاری شووشه وه.

شووشهگهر: كەسيىكە شووشەي دروست بكات.

شووشهیی: چتی لووسی راستی جووان.

شووستهری کوردی: جروره هموایه کی گورانی کوردییه.

شووش بهستن: ماسوولکه بهستن له دووای تعودی، که تازاری لیّدانی گهیشتبیّتیّ.

شووشتراو: شۆرار.

شووشتقان (باک.): جلشوّر. ــ ی: جلشوّری.

شوشتن: شتن، شۆرىن.

شووشوو (همررا.) سیپملک.

شووشوویههه (هدورا.) جدرگ و دل، جدرگ و هنناو، سیو جیگنر. شووش بیشخ (تموده): ثانو شووشه سمعوّلاً نمن، که به دار و شرویّنانی

بنندهوه شوّړدهبنموه له کاتی ساردی و سړی.

شووشى: نارى ئافرەتاند.

شووف (باک.): شرّ، شيّر.

شووڤا: كرن: شيّوكردن، كيّــلاّن. ئيّليّكـــى كــورده لـــه كوردســـتانى باكووريّدا.

شووفك (باك.): دممه قاله. _ نيخسان: داخستني دمرك و پهنجمره.

شووقاق (مرک): ده روژهی ... ده روژهکانی سفره تای به هارییه.

شووقاقی: نهخؤشیه کی یه کسمانه هسهموو لهشی یا دهسته کانی تسووک هه لنده وریّنی و کریّری لیّ پهیداده بی گوّرهوی لیّده خریّ تا خاویّن بیّت موه و خوویّنی تیّ ده تریّ و بنی خمی لیّ ده دریّ تا چاده بیّتموه.

شووقه لهت (كه.): همرزال.

شووك (يعز.): شرولك.

شووكان: شكرالله.

شوڪردن: ميردکردن.

شووگا (ئەردە.): نيّريەكيّوى، كەلّەئاسك.

شووكهره (موک.): ئاڭقەيتىكەبەلغارانىرە دەكىرىتە <u>ۋىر چىنەگەى</u> يەكسمانىرە.

شوول: (شهم.) شروارک. شرولک، ترول. لکهداری بساریک و درتشی براوی دارجی و ثبتر.

شوول (فه.): تيّري ساده. (باد.) كار، فمرمان.

شوولاق: (گمرمیّن) شەلاّق، بە قامچى يا چتیّکى شلک دەلْیّن، كەپیّى لیّبدریّ.

شوولاندن: فيراندن.

شووله (که.) نفرهنده قوړهيد، که به پيمموړه هملېگيري.

شوولك (باك.): شمړى گچكه، دەمەقاله، قرتەقرت. شوولك.

شوولك: شرولك، شرو، شرول، شرولى گچكم، (خرد.) شروار، شروار، شروار، شروارك، (هدورا.) ترول، به لكه باريكه كانى دارجى براد و ثيتر دولين.

شوولي هه لَكِيْشان: پي لي هه لهينان، پي لي هه لبرين، پي له بهره تيهد اندن، تى پەرىن، دەستدرىرى كردن، دەرچوونسى مروقه لـ ئىندازەى خۆي لەھممور كارتكىدا.

شوهم: بعدضهر، (دور.) بهستهک، بهدوودم، دلایس، دوومنور، سهرهخوره، بيّولْدت، بيّوهلْدت، قعشان، سعرشين، قعشقه، نعها، (باك.) بعتار، بزوز، قىش، كىرانى، ناپيروز، بى فىر.

شوومردگ: میّرد مردرو.

شوومی: دربری، دووموری، بیولهتی.

شوون: (همر. ، باک.) شووين. (باک.) دووا ، پاش ، بارام کهسی به ب خۆيەرە نەھىتشت.

شوونهوار: شورينهوار،

شووندهرزی (باک.): شوریندهرزی.

شوونك (باك.): (هدور، شووار، ساله.) كوتكى جلشوشتنيه،

. شوون نیان: شویّن پیّ هملّگرتن، به در ادا کموتن.

شوونوار (باک.): همرار.

شوونیان: بروانه: شوون نیان. "

شووهان (فه.): شروان.

شووهوّر (ئەردە.) شووڭى تەر،

شووییل (تمرده.): زمری باریک، پارچمزمرییهک.

شوويم (رزر.): شق، شور.

شووێن: (چی.) کمرخ، شوّپ، (باک.) پمرتال، تانی. جیّگه، جه، جيّ، دەر، جەخەر، پړتووك، شوويّنەوار. چخز، چخيزەك، كـەرخ، شورن، دهوس. بهپي و ـــ کموتن: ومشووين کموتن، وهدووکموتن، لي پيچانموه، پٽوهچوون، لي گفران، تۆژانموه. بين ــ : بي سفروشووين، بي كمارخ، وون، بزر، گوم، (باک.) بئ وار. بئ مندال، وهجاخ کوویّر، بی دووایی. وه _كىوتن: وەدووكىوتن، پەي بردن، شووين ھەلگرتن.

شووينهزا: نعو شووينديه، كه مردى تيدا له دايك بوويي.

شووينه كومكين: شورينه ووني.

شووینهوار: کسرخ، شوونموار. ــ ی لی نههیشتن: کسر میزی بریس، کیر ميزي لي بړين.

شوويننهوونكه: شووينهوونيّ. سهرشيّواندن له كهسيّک به كرداريا به ووته بۆشاردنىوەي كاريك لىوى.

شووينهووني: شورينهووني، شوينهوونكه.

شووينهووني: شووينموونكه.

شوويّن به شوويّن: دررابهدروا.

شووين خمان: ناردني كىسيك به شووين يەكيكى تردا بىز ئاگادارى لــه کاروباری.

شووينك (باد.): گەلاكوتك.

شووين كففتن: دوواكموتن.

شوويّن كموتن:شوريّن كمفتن.

شووين كهوتوو: درواكموتوو.

شووين كردن: كدرخ بهجيّهيّشتن له تعندامدا به هزّى تعسكى و يعستى و تەنگىيىدوە: ئەنگوستىلەكە ئەرەندە گچكەيە شورىنى كردۆتەرە.

شووينکردنموه: جي کردنموه، ريگادان.

شووێنکۆمەڪێ: شورێنه وونی. شووێن ڪردنموه: جێ کردنموه. ً

شووينڪر: جيٽگر، شرهگر. شووێنڪرتن: جيّ گرتندوه.

شوويّن ههٽڪر: شرّياژرّ، شرّيگهرين.

شووين هه لکرتن: دوزينهوهي چتي دزراو به هوي شوويني پيوه له زهوي. شوویت: گیایه کی گه لاورردی تام و بؤن خوشه ده کریّته چیّشتی دولمه و دو و ماستاو و تۆراخلوه، دەستچیننه، شیووت، (همورا.) چوویت، (پهرا.)

شهار (باک.): كۆماي تاتىبەردان.

شهاندن: (هدر.) زەرەي كەر و ئىسىترىيە، زەراندن.

شهوور (باک.): شهين.

شهين: حيلهى نەسپىيە.

شهى (لو.): نزگەرە.

شهين (باك.): حيلاتدن (حيلهي وولأخي بهرزهيه). (باك.) هاشهي بايسه یا ناو. (باک.) شعهیّنی تعرازوو.

شيّ: شيى، ليّک جووي كراوهوه، فشوفقلّ. لوّكه و خوري ـ كراوه: فش و بلاوکراوهوه. نم، تدرایی، تدری، شدکرهکه. _ی کیتشاوه، شیداره: غداره. له باکوور به رهنگی سوور و رهش دهلیّن، رهنگیّکی سووره به زهردی برواني، به سووريكي سپي پاتيش دهلين، كه تهنها بو وولاخي بهوزه دهستده دات. (باک.) موو زهرد.

شیّب و عهریان: دوو گوندی معزنن و ناودارن له نزیک شاری ماردینیّدا. شيّبيّ: گونديّکي کوردانه لسمناو (هـ اڤيرکا) دا خـ الّکي نـ مو گونــده لــه (۱۹۲۷) دا چووند سروريه گونديّ كيان بعو ناوه ناواكرد دوه ، بسه لأن كاتيّكى گهرانهو، خاكى خرّيان گوندهكهيان كهوته دهست مرز ڤيّكى ئارهو. شيِّي (باک.): گەلىيىدكى تەنگە لەنيّونيّلى (رەما) ن دايد، ئىمرى نىدفت و گازي لي دهردهخس.

شيّهل (باک.): سهرنزم.

شێؠۅۅڔ: بۆړىسێدەنك، شەيپوور.

شێۑێو: چتێکه نعندازهی شێو غی نیشاندهدات.

شيّت: جندار، جنزكهدار، ديوانه، (باك.) دين، ناپتهر، پهتياره، ليوه، هار، (تفرده.) هفرده، ديّري، ليّوياك، ليّهاتك.

شيّتاري: سووريّكي تۆخە بۆوولاّخي بەرزە بەكاردەبريّ.

شيتانه: كردار و ناكاريكه وههى شيتان بچى.

شیّته پهتهری: شیّت و ریّت.

شێتموژيره: كىسێكه همردهمهى لىسمر همومسێك بێ.

شیّت بوون: دین بوون، تیّکچوونی میّشکی مهردووم و نهمانی ژیری و

شيربنز (باک.): بيّ باک، بيّ پهروا.

شێڔڽڡنج: شێڕۑ؞نجه.

شێرپهنجه: سدره تان، شێرپهنج، برين و دهردێکي پيسه چارمسهري گرانه. شيرپنج: (موک.) چنگەند، كەرەجند، وەكى جاڭجاڭووكدى وايد، بدلأن زور گهررهتره.

شيرجهنك: نيرى پيارانه.

شێرداخ: جروره پارچه یه کی ناوریشمییه له شام دروستده کری.

شيردهم: (نمرده.) شيرهى ئاوي.

شيردل: دلقايم، نازا، بهجمرگ، نيمي نيرينانيشه. ــي: نازايي،

شێرزاد: نێوى نێرينانه.

شێرڪ (باد.): دهستهندوو.

شێركۆ: نێوى نێرينانه، بەچكەشێر. شێرى چيا. شێركۆئەسەدوددىنى کوری شادی کوری معروان مامی سهلاحهددینی کوری تعییوب نه جموددینی کوړی شادی کوړی مهروان.

شێركۆڵ: (ئەردە.) دارێكە چوار پاڵووە لــه ژێـر كۆڵـەكــەدا دادەنــرێ.

شێركۆڵه (ئىردە.): شێركۆڵ.

شێركوژ: نێرى نێرينانه. مرزى ئازا و بهجهرگ. نێرى گردێكيشه.

شيركهن: (باك.) شيرى گىل، كىلىشير.

شيركير: خوّلي گوراو، بعدهمموهدراو، رژد، ترسشكاو، زال. (همورا.) شيّتگير. سمرخوّش، نيوهماست، ماست. ـ ى: خوّلى كوران.

شيرمهس: شيرى ماست، سارخوش، نيوه ماست.

شيروان: ناوى دەرەبهگيكى كورده لـ اثرورووى بۆتان و بهختادا.

شێرواني: داره راى دورقهده لهسهريه ک رايه ل ده کريّ.

شێرۆ: نێوى نێرينانه، كوړى خوسرەوى پەروێزى بووه.

شێرۆكه (همو.): ئاسنێكى پانه لمنێوكمرمستمى جووتيدايه.

شێروخهت: جووره قومارێکه به دراو دهکرێ.

شيروخهتاني: جروره گهمهيهكي قرماري مندالأنهيه.

شێروگورگه: چهند دارێکه له ههر چرارلاره دهدرێته بهرکوڵهکه يا بهر پیمی ناش تا باش دامهزری و نمبزووی.

شير يا خهت: شيروخات، قوماريكه به پوولي دهكري.

شيرين (باک.): شيرين، پهسند.

شيّز: شيّس، زيندهو اريّكي وورد و گچكه و گهريده ووريايه لمناو گهار و لهشى وولاّخ و مالاتاندا دجيّ، ميّشه سهكانه.

شيّس: بروانه شيّست. شيّز.

شیّعت: شمست، (۳) جاربیست، (۲) جاردهید.

شیّسته بارانه: رهمیّل، شهسته بارانه، رهمیّر، ریّژنه بارانه. شهست دهکا. شيّعتهم: شهستهم.

شيستهمين: رمارهيدكه شيستى تعواو دهكات.

شێتخانه: دينخانه، دێوانهخانه.

شێتكه: شێتڒكه.

شيتڪير: شيلگير، شيرگير، چاكه لهگ لاناكسان بكري ــدهبي،

كىسىكى چىرە بوربى يا ھاندرابى لىسىر كردنى چتىك.

شينتو (هـ در.): هـ وى شيته لـ دكاتى بـ انگ كردنــى شيت و گيلاتــدا بەكاردەبرىّ.

شێتۆكە: شێتێكى ناوونجىيە.

شێِت و شړ: پهتياره.

شينت و وينت: شينت و شرو بعره لا.

شێتى: دێوانەيى، ھارى، دىنى، (باك.) ئاپتەرى، لێوه، لێهاتن.

شينتيتى: دينيتى، ديوانهييتى.

شيخ: خوواپهرست، پيشمواي نايين، كهسيكه له زماني نارهويدا، كه زانا

شيخانه: جووره هالپهركييهكه.

شيخانى: جووره هالپارينيكى كوردييا، خيليكى كورده اله هاويمى كەركوركىدا دادەنىشن.

شيخهل (شا.): شمعهل، دارودره ختيكه، كمه هملّيا چرابيّ بــق بەرزبوونەوەي.

شێڿهڵڮردن: ههڵڽاچيني دارودرهخته بوّبالآكردن.

شێخموهتى: خێڵێڮى كورده له كمنار همولێرێ دادهنيشن.

شيخ بوزهيني: هززيكي كورده له كمناري كهركووكي.

شيدار: غدار. ـ ى: غدارى.

شير: درنده ييکي بهناوبانگه و به پادشاي همموو جانموه ران له پيتنووس دراوه سفروشان و ملی زل ولای خوو ارهوهی پووت و گچکهید. (شمم.) فير. _ كرن: فيركردن. شير، شمشير (تيغ). نيسى يهكيكييه له دووازده بورجه کانی ئاسمانی تازا، دلیر، دلقایم، به جهرگ، زال، چیره، رژد، شيرگير. (باک.) شعر، جعنک.

شێرازی: شیرازهی کتێب.

شَيْرِان: (ئەردە.) شَيْرُوخەت. جوورە قوماريْكە بە پووڭى دەكريّت.

شێرافه: وهکوو شێرى، کردارێکى نازايانهيه، که له کردهوهى شێرى بچێ.

شێړه (ندرده.): کورتدی (شێخ محدمهد) یه. شره. (هدو.) نـديږد، نـدی شيّره: وهيرز.

شيّره بعفرينه: شيريّكه له بهفر دروست دهكريّ لهلايهن مندالأنعوه.

شێرەت (باک.): ئامۆژگارى، پىند.

شيّرهزدين: شيّرى خودا ، ميرى برّتانى بووه له شعرى بـ مدرخان پاشــادا بـوو به دو ژمنی مامی خوّی دلاستی دو ژمنان.

شيّرهكوله: شيّرهكولله.

شيره كولله: جووره كولله ييكى زور گهوره يه نافري و بي باله.

شيرهكى: جلى ئەسپە، كەلە مافوورە دروست كرابى بى جووانى.

شێرمون: كىسێكەشێرى بەخێو دەكات.

شیرهوانی: پیشهی به خیّرکردنی شیّر.

شیّست په په ز شهست په پ ، گولیّکی بونخوّشه ، نیّرگسی جوّری گولیّکی توّیی زهردی بوّنخوّشه و هکوگولّه جوّری وایه ، به لاّم گهوره تره . گولّمباخ . شیّست قیو: شهستیر ، گولله پژیّن .

شَيِّف: (کر.) هيَلْمبرِکيّ. شيار. زموييه که به يه ک گاسن کيَلْرابيّ.

شیفهٔ المنه: بعری گیای (مارگر) ییسه، کسه سسوور و شین و خوّشده و دهم دده اتموه.

شێفبړين: كێلانى زەرى بەگاسنێكى، وەرد برين.

شيفته: (ئەردە.) شەيدا، خەسپەن.

شێفدانهوه: شێفبرين.

شيّفل: كشت وكالنيّكي كهم.

شيّفيار: (ئەردە.): جووتيار.

شيّف: (باک.) شيّو، ناني نيّواريّ. شعر.

شیفندهست (باک.): (باک.) شدقدمست. داو و تدلهی کنویید.

شێڤى (باك.): شعواند، هي شعويّ.

شێڤين (باک.): شەڤين.

شێکه: بروانه: شيکه.

شێکر: شەکر.

شێڲۆ: ئێڵێكى مەزنى كوردە كەوتوونەتە لاتى چياى ساسوونى.

شیّل: پیخووی په ک توړ، تاویریک. ههویر، که به نوره یه ک بشیّلری. مرازیکه له دووای ههر ناویکییهوه بی ده یکا ته بکهر وهکو ههویرشیّل، قویشیّل. بار.

شێلاقه: گيايدكه.

شيللاقه: بالندهيه كه، شهلاقه.

شيّلاقه: معزرهقه، معزرهق.

شیّلان: (همورا،) شیّلای، هملّشیّلان، داشیّلان، لمش شیّلان به دمست یا لاق به چتیّک دانبان به قبایی بوّنبارام کردنبی نیّش و ژانبی لهش. قوپشیّلان. زگ : تووشی نمرک و نازارکردن. بهلاقی : دموساندن، پی ّ بهستکردن.

شێلانه (هەررا.): قەيسى.

شيّلانين (باک.): ړوو تکردن. چين و قعد کردن. شيّلان.

شيّلانن: شيّلاندن. كوتان، پاكوت.

شْلِلانْيُّ (ھەررا.): قەيسى.

شێلاوكه: شێلارگ.

شێلاوگه: تەرىيەكى زوره، كە چتێك دايدابى، بارەترێيەكــهــــى لى ھەڵنىشتورە لەكاتێكىدا، كە بەسەريەكدا تەپىبىق و ئارى لىق بچۆرێتموه. شێلاى (ھەررا.): شێلان.

شێله: جووره تمنراوێکی گوڵداره دهزووی تێکههڵکێشراره وهک جامانه، ژنان ده يکهنه پوشاک.

شيلهوبيله: واو وا، ناواو نعناوا.

شێلران: بهلاقى ... شێلاتى كەسێك به پێيان.

شینک (بار.): (بار.) ریتک، جووره نانیکی تعنکه له دهخلّی تالله و همرزن و جوّی دروست دهکری و سوور همرزن و جوّی دروست دهکری و به شلی دهخریّته سهرسیّلی و سوور دهکریّتموه. (همورا.) شیّلینگ، دهستریّژ. (باد.) هیّرش، پهلامار. شیّنگ: دهستریّژی تفعنگ.

شیّلگیر: که ر. جووره بیّرنگیّکه کونی له بیّرنگی گهوره تره. شیّلنگ: (ههورا.) شیّلک. دهستریّری چهکان. تهیّن، قلّپ و قوّپ. شیّله: (باک.) تیّشوو، مهخصه لات. (همهورا.) شمه لهم، شمه لممه، شهه لهمی. گیایه کی پاییزه ی گهلآپانه بنکیّکی خری سپی هه یه ده خوریّ. شیّلهه: (ده ر.) شه لهمه. گیایه کی تالّه له نیّو جوّیدا شین دهبیّ و زیانی

شیّلم به ترش: جووره ترشیاتیّکه له گیّزهر و شیّلم دهگیریّتموه.

شيّلم شاتره: (خوّ.) گيايه كه وه كو تولّه كه له گهان ساوارى لينده نسريّ. (جا.) شيّلك. رهنگه شاتم ره بي.

شيلمۇك (باك.): پەنىرى كولار.

شێلمۆكە: (دەر.) شەلىمىد. شەلوار بەكۆل، چلەگيايەكە بىستىكىبلند و گەلايەكانىشى وەھى خوردىلكى دەچن، كەپداكى لى كريتىدوه شىيرى لىيدى، گولى شىنى خودەدا بنى وەكوشىلمىيىد بنى بەشى ھەشت كەسانە بۆرەرانى دورايە دۆر ئارى سارد بخوا.

شێلوو (باک.): ڕووت، قووت، کؤت. (هدورا.) شێلوی، شلوێ، لێلّ. شێلوێ: ناویشێلوو، شێلڒ، شیلی.

شیّلهان (باک.): خوشین و خزینی مارییه.

شَيِّلَى (باک.): ئاڭۆز، شلووێ.

شيّلينك: شيّلنگ، ړيّژن، دمستريّژي تفعنگ و توپان. (جا.) شيّلك.

شيمي (باد.): تووره سورره.

شین: تووانین. (باک.) جووان، بهرهونهق، رهونهقدار، به بهرووبق. ــــ کرن: کشت و کال رِهنیّرهیّنان.

شيّنهي (باک.): شيّني.

شينه: نارام، هيدى، كاوهخوّ. دەرفەت. _يى: ئارامى، هيتوەرە، هيّىدى، كارەخوّ. به _: لەسەرەخوّ.

شێندهیی: شێنهیی، هێواشی، لـعسمرهخوّیی.

شینکه: زمری کړتنی شینکار. جوړره تفهنگتکیشه له دممهوه دادهگیريّ. ناوی تیره پهکی کورده له ناوچهی شارباژتي.

شینکهبی: شینسی.

شینی (باک.): میعزرا، زمری کشتوکال لیّکراو. (باک.) دالّده، نیشتنگا، ناوهدان. معزن. (باک.) نافرهت به دوستی خوّی ده لّیّ شیّنی: یار. کوریش به دوستی خوّی ده لیّ شیّنا: یار.

شیّو: شق، وهرد، شووف، شیّف، هیّلمبرکیّ. (که.، ههو.) شهرم. به ...: بهشهرم، پهردهنشین. شیو، دوّل، دهره. چیّشیت، (ههورا.) چاشیتی. خوّراکی شهوی (لای ثیّواران) خوواردهمهنیه که له ثیّواراندا بخوریّ، جهمی ثیّواریّ. ثیّواره. حوققه، کهلّهک، فهن.

شێواره: سەربزێو، ياخي. ^

 شياري (باک.): هۆشيارى.

شياق (كه.) جووره قوماشيّكي تمنكه گەلىيّ ړەنگى ھەيە.

شياكه: گارنگ، تل، سانير. (هاورا.) ريتاله. ريخ، پيسايي رهشه

شيان: دروست بوون، پئ شان، رەوابوون، لئ دروست بوون. شايان، شايستنبورن. كونجان.

شياندن (زا.): رموانه كردن.

شیانن: شایان کردن، دروستکردن، چاک کردندوه.

شياو (هدورا.): سدليقددار، شايان. گونجاو، ردوا. سـى: سـهليقددارى،

شيهين (باد.): تۆپىن.

شیهی (همورا.): چوون، رویشتن.

شيپ: ليسپى قرچەقانى و قامچى، ريشووەكانيانە. (باك.) پرژ، تاڤڪه، خوړاو.

شيپان: نيٽوي هدريه ک له چوو ار پارچه کاني چوو ارچيوهيه.

شيهانه (باک.): لاشيپان: ناستانه، جينگاي كيوش لي داكسناندني. (باک.) شیپک.

شيهه: شيب. پانايي، بهريني. (كه.) لاسكي قرّچه قانييه، كه بهدمست دهگیری و ریشووهکانی وی و قامچی.

شيهره: (باد.) پارچه زورييه که گيای هافري لي شين بووسي، که گيايه كهيان دروو دوه پيني ده لين دورينگه.

شيپ شيپكردن: پارچهپارچهكردن.

شيپك (باك.): ئاستانه، ژير دهرگا.

شيپۆران: (ئەردە.) شەر، بەربەرەكانى، شىپ و ھۆر. دادرىيداد.

شيپوهۆر: شيپوران.

شيتال: بروانه: رندول.

شیتانشیتان: ریندون ریندون، پارچهپارچه.

شیتان (تعرده.): زمری نعرمان و بی بعرد، (تعرده.) تاران.

شيتانن (ئىردە.)؛ شاتاندن، قيژاندن، شريخانن، چيخانن.

شیت: فیتوو، زرنگ، وریا. ٔ

شیته: قیژه، چریکه، شریخه.

شيتهشيت: قيژه قيژ، حيچه، شيحه، شريخهشريخ، حيچهحيچ، شيپوّړان.

شيتك: پشتيّند.

شيتلوّك (باك.): كيتعلّه.

شيحه (ئەردە.): قىژە، چرىكە، شرىخە.

شیخر (باک.): تیژ (بر تیغ و دهرزی).

شید: گری ناوری، رووناکی ناگری.

شيدان (ئارىّ.): شەيتان.

شيدهيمزهكي (زهن.): شديتان پدرست.

شير: ترها: _ لـ پياوه تيت: شيرها لـ پياوه تيت. دهنگي دراني كرو پارچەيە. شێوازی: بێ۔۔: بێ تۆرەیی، بێ ڕەرشتی. ٔ

شيوان: تيكچوون، پعشيوان، ئازاوه، شلمزان، ڤمخووين، لـوّس بـه لـوّس، تيكدران. كاتى رۆژاوايه، بانگى شيوان: بانگيك دوواى ئاوابوونى رۆژ ليه كوردستان ممهلا بسانگ دهدا. تيكچوونسي چست، خوواسمهرت لميّ

شيواندن: تيكدان، پمشيواندن، پمشوكاندن، ناژاو،كردن، تمرتلاندن، شلّەژاندن.

شَيْوانن: شَيْواندن. شَلْمقاندن، ناويّتهكردن.

شَيْواو: پەنزەھار، چەراشە، سەرلىي تېكچرو، پەشۇكار، شپرزە، پەشتۇرار، تيكچوو. ئالنوز، ناريك. _ ى: شلووقى، خرسجر، پشيوى، سەختى، سەخلەتى، ئاۋارە، ئاشەف، ئاشىەث، پەشۆكارى، پەشىروارى، شپرزەيى، تەنكاند، تەنكى، تەنكو چەلەمەيى.

شێواني ڪاروبار: شەپۆپان.

شيّوه: ئازين، (باک.) جىلىب. جوور، چىشن، رەروشت. بىو _ يە: ئاوا، بعو جووره ، بعو چهشنه، تعتاوا. رينگه، ياسا. ديمهن، ديدار، رووالهت. نيشانه. وينه.

شێوهبنز: كەڵەكباز. _ى: كەڵەكبازى.

شيّوه خووار: شمولموه دٍ ، لـموه رِ اندنى مالاّتانـه تا كاترْميّريّك لــه شـموىّ

شێوهران (موک.): گيايه که به کولاري له چاوي چخمهدار دهکري.

شێوەڕەش: چێۺتى ماشێنە.

شێوهرد: شق، زموی کێڵراو.

شَيْوهقولانى: شيوشيوانى، چيشته قولهى مندالأنه.

شيومقوله: چيشتهقولهي مندالأن.

شێوه کردن: ناسيني چت بههوي شێوهوه.

شێوهنما: سينهما.

شيوكار: ئاشچى، شيّوليّنەر. شيّوكەر: شيوكار، شيوليّنەر. *

شيوكردن: چيشت لينان. ناني ثيواره خوورادن.

شێوڪۆږ: گەرمەگۆړ.

شيوور: گونديکه کموتوته خورارووي قاميشلوو.

شيوياك (نعرده.): شيواو، ناويته، پعريشان.

شيويان (ندرده.): شيوان.

شى: شى، فش. چتى چنراو _ دەبىتەدە: داتەسفىيەكەي لىنك بىلاد دەبى. ــ بووندوه: شى بووندوه. (ھادورا.) چوو، رۆيست. (فه.) مىرد،

شیار: (باک.) ووریا، ووشیار. زموی کیّلراو، وهرد، شیّو، شیّث.

شياره (باد.): كايدكه لمبنى چالآن دەكرى تا دەخلّەكه نم نەكيتشى.

شياريوون (باک.): ووشياربوون.

شياربوونهوه: روشياربوونهوه.

شياركرن: ووشياركردن.

شيارۆك (باك.): مەشكە، خىگەى شىرىيە.

شيردار

شیر: (هنورا،) شقت، چتیکی سپی و شله له منه کو گووانی مییینینهی زاو دیته دهری بینینیهی زاو دیته دهری بینینیهی زاد دیته دهری بینین به بهی نمودی، که بکوشری و بکریته سهلک. له شیر نهمانه دروست ده کرین ماست، سنمر تروی، دو، ماستاو، پهنیر، شیریش سنمر تروی، قنهاغ، لؤرک، کهره، رونی زهنگ، ده لممه، دانندی شهسیر، (باک،) شوور، تیغیکی دریش و پانه لهناو کالان دهنری (لو.) شیر، له د کردنه ده داشیره کردنه و در شیر کون، گزرت.

شهوا: ئاژالى شيردار و شيردهر، ئاژال و مالاّتيّكه شيربدات.

شیراج (که.) شیریژی تهر.

شيراز: شيرازه.

شیروزه: (باک.) بروش. هونینده. ــ ی په پر تووکان: چنینی که ناره کانی لای بنده برق قایی. ــ ی که لاش: که نار چندین و جزوو به ندکردن. چزور به ند.

شيرازهبهن: شيرازهبهند.

شیر ازهبهند: کهسیّکه شیرازهی پهرتووکان دهکات. چتیّکه شیرازه کرابیّ. شیرازی: (بابا.) جووره تریّیه که.

شيراز: شيريّرُ.

شيران: قيژان، گوړره.

شيرانسن: دەنگ بەرزكردن، نەراندن، گورراندن بە توندى.

شیرانی: (باک.) شیرینیات، شیرینی، (باک.) شیرانوّک. (باک.) شیرینی ژنهیّنان.

شیره: چهند ددانیّکی شیرییه له زاری رهشه وولاّخی و یه کسماندا له تهمهنی دور سال و نیویدا ده کمون دورایه ناویژهی دهرده کات، که شعویش کموت بهرازهی دهرده کات له تعمه نی شهش سالیدا. شیله، مهی، نمی چتی شیرین. رینگال، رینگال، ریزنگهرچه ک. شاوی تریّه کیسه، که بو دوشاوی بی پیّش شعوه ی بیکولیّنی و هعویّنی تیّک من سی پیّده لیّن. ناوی کی رهشه دره ختان دهری ده کهن.

شیره: قیره، قیژه. جیره وه کو دهنگی دادرینی بلووری و چتی تر. ناموره.

شير هشير: شيرهى يدك له دوواى يدكترى، شيروهقر.

شيرەبمېروو: لقى تەرى دارە بەروريە.

شیرههد: مرازیکه له کهرهستهی جووتی. نیرهق.

شيرمههزخانه: دووكانيّكه ريزنگهر چهكى تيّدا رهنيّو دههيّنريّ.

شيږهت: شهږفروش، قولتووشي، بي شهرمي، زماندريري، توند، بهدخوو، ئالوز. (باد.) ئاموژگاري.

شیرهتین: شیرتین، شرتین، شیرهوگهرم، شلهتین، شیلهتین، چتیکه وهکو شیری تازه دوشراو گهرم بی.

شيرهجوّ: جوّشيره،

شيرهچرا: روني چرا.

شيرەخانە: مەيخانە.

شیره خۆوره: مندالی شیره خورهی بهرمه مکان، بهیه، به به له، شیرمژ، ساه ا.

شيره خوشيلك: شيرخوژيلك. گيايه كى به هارى شيرداره جووره گولنيكى دهگرى، شيره كهى بۆرەدانى زلارباشه.

شیر دان: ده فریّکه روِنگ در چهکی تیّده کریّ بـ ق ســوو تاندن. دیزه ییّک ه روِنگهرچهکییه، که له زمویدا دمشار نهوه.

. شیرهزد: ژنیکه مندالی له شیر بکاتموه نموسا ناووس بی.

شيرهسولتانى: شيله سولتانى، جووره ترييهكى رەشه گلووى خړو گاورەيمه و دەنكىشى ھەيە.

شيروشير: کالدکان، به شيرهی مندان يا ژن و پياوی بي شعرم ده لين. شيره كيش: شيره چي.

شیرهمان: دانمویّلهیدکه دووای خدرمان هدلّگرتن به دهست کوّبکریّتهوه له جیّگای خدرمانهکه یا به بیّل و گهسک.

شیرهوا (هنورا.): شیربرنج، شورباوی ساواری.

شيرموانه: (كۆ.) سەرەشىر. تريانە، تهريان. ژليان.

شيرهوكمرم: كدرم و سارد، شيله و كدرم، شيرتين. تين، شيركدرم.

شيرەوگەرمى: تىنى.

شيرهى خشخاش: ترياك.

شیر به پی: دراو یّکی لاوه یه به ناوی سیّتی له زاوا دهستینری بوّکه س و کاری بووک.

شیربرا: برای شیری.

شیربرنج: شیریا، (همو.) برنج به شیر، (همورا.) شوتینه، چیشتیکه له شیر و برنج دروستدهکری.

شير بۆدان: مىبىس لىرەيد، كە يەكتىك كەللىكى بۆيەكتىكى ترببى. شير پارزۇنك (باك.): شير پالرو، شير پاليو.

شيرهاك: بريتييه لهمهردومى دال و داوين پاک. ـــى: معبىس له دەست و دال و داوين پاكى،

شیرهانوک: شیرپالیّد، پالّویّنه، (باک.) پارزوّنگ. کونیّکه دهمیّلْریّت وه له تعنیشت (نیّ) بو رایی کردنی گیروگرفت.

شيرها لوو: پاڵووينه، شيرپارزونک.

شيرهاليّو: پاڵوريّنه، شوّپ پـمرزن، شـيرپاڵيّووک، پـمړلا يـا بـووزوو يـا دەفريّكى كونكونه شيرى پى دەپاڵيّون.

شيرتين: شيرهوگهرم، شيرتين، نيوه گهرم.

شيرقين: شيرەرگەرم، شلەتيّن، شيلەتيّن، چتيّكه لـه گەرمى و ساردى وەكوشيرى تازە دۆشراو وابىخ.

شيرخهس: كيانداريكه لهكاتي شيرهخورهييدا خمسينرابي.

شیرخشت: چتیّکه فیّنکس سپیه لهگمال شیری دهدریّ به مندالاّن بسق دامرکاندنی گری دهروونی. جیوه پیّکی ناسراوه.

شيرخوواردن: شيرمژين.

شیرخوزیک: گیایه کی به هارییه و شیرداره جوّره گولیّک دهگری و شیره که ی زور دهوانه.

شيرخوشك: خوشكى شيرى.

شیرخوواردن: مژینی شیر، خور اردنی شیر.

شيرداخ (ئەردە.): پارچە ئاورىشمىكى ناسراوه.

شیردار: گیانداری به شیر.

شيرنياتساز: شەكرۆكساز. ـى، شەكرۆكسازى.

شيرنشيرنۇك: ميكورك، ميكوك. (باد.، هدررا.) بىلىك، بىليك.

شيرۆ (باک.): تافگه، پرژ.

شيروا: شيربايي.

شيروان: پارچه خاكيّكه له بارزاندا. ـى: هى خاكى شيروان. سهرتالار.

شيروانه: شيرپاڵۆک، پاڵوريند.

شيروانى: هى خاكى شيروان، گۆرانىيەكى كوردىيە. سەرتالار.

شيروبين: شيربايي.

شیروهشاندن: راوهشاندنی شیر. ^ا

شيروه شين: تعو كهسهيه، كه له شيروه شاندنيدا ووريا و شارهزابي،

شيروشهكهر: شيروشهكري. زەرديكه به سپى بروانى، خوشهويست، گەرم، لەگەل يەكترى زور دوست.

شيرها: شرها.

شروههوان: (هدررا.) گولیّکه وهکوو سوویسندیه نیّوهکهی نالّه و کهناری سپييه و خهتيکي باريک و ړهش و جووانسي به نيوه ړاستي سوور و سپييه كهيدا كيشراوه.

شيويز (همورا.) همويني پمنيري. (همورا.) ژاري، سيراج. ـــى: دلا

ووشكه. ــ ي تهر: شيراج.

شيريز (باک.): چريش. شيريّره (خوّ.): نافره تيّكه لـهييّش نعوه داكه شيرى لـه مندالّى ساواى

خۆي بړي بي زگې پړيي.

شيريدووون: ژاژى و ړون.

شيري مار (باک.): گيايدكه.

شیری: چتیکه رهنگی وه دهنگی شیری بچی. برای . : برایهکه، که تهنها

شیری دایکی په کتریان خوو اردبی.

شیرین: چتیّکه تامی و کو دوشاو و ههنگووینی وابی واژی تالّه.

شيرن، ميتشين. نيتري ثافره تانه. جروان، لهبهردالأن. نا ...: ناحهز، دزيو. نرخدار، تعمسال دەغل ــ ٥: نرخداره.

شیریناهی: شیرینی.

شيرينه: شرّكه.

شيرين بوون: شيرن بوون. خوّشهويست بوون.

شيرين بوونموه: شتيك يان كمسيّك، كه سمرله كويّ شيرين ببيّتموه. "

شيرينتر: خرشمريست تر. ــ رين: خرشمويستترين.

شيرينچڪ: چتيّکه کسيّک شيرين بيّ.

شيرينځووي: خوو اردنيکه، که خوويي کهم بي.

شيرينزمان: بريتييه له مهردومي زمانخوّش. ــى: زمان خوّشي.

شيرين زووان: شيرين زمان.

شيرين شتمره: شاتمره.

شيرين شهوّ: (تعرده.) شينهشاهيّ.

شیرینکه: گچکهی شیرینییه.

شیردان (هدورا.): شیلاووک. مهمک، گووان، شووشه و چتیکه شیری تيكري. شيردان به ساوا. كالان.

شیردهر: میّینهیه که شیر بدات به بیّچووه کهی. شیرا، شیردار.

شىرشەمشەڭە: شىرى چەكجەكىلەي.

شیرشمیر (بساک.): جیکمهجیک و جووکهجووکی بسالندان و جروجيلهكانيانه.

شيرێژۆكە: خرژيلك.

شيرقان: شريقه.

شيرقاندن: شريقه كردن.

شيرقه (كه.): شريقه، گرمه، بلمه.

شيرك: گيايهكه.

شیرکتک: نعو شیرهیه، که له زگی کاریله و بعرخیدایه دووای سهربرانی

شیرهکهی دهرده خان بو هاوینی پانیری.

شيركروّژ: شيركوروّژ، نازا.

شيركوت: كوتاني دانمويّلْهيه لهكاتي رهق بووني شيرهدا بوّبمركوت.

شيركوتك: ترژيلك.

شيركون: ژيركون، داريكه چوار پالوو دهخريته ژير كولهكه.

شيركورۆژ: شيركروژ.

شيركيشان: مبس له خزناماده كردنه بز تيوه چوونى شهر، فيساره كس

بهرانبهربه دوژمن شیری کیشا.

شیرگهر: کهسیکه شیر و خهنجهری دروست بکات.

شيركمرم: شيرموكمرم.

شيرگهرى: پيشهى شمشيرسازى و خونجهرسازى.

شيرگەنە (باک.): ژيركەللە.

شيرگورگه: چهندداريكن له ههر چوارلاوه دهدريت بهر كولهكهى (ني)

ى ئاش بۆئەرەى تا دادەمەزرى و جىكا بكرى.

شیرمایی (تعرده.): شفرهی ددانی فیلی.

شيرمهشكه: (رهوا. ، هـ مو. ، كۆچـ مر) مهشكه يدكه بيريان لـ ه بييري وه شيرى تيدا دههيننموه مالأن يا هوبان.

شهرمرده (هدورا.): لاواز، كز، بتجلو و فعرخه يتكه لعبدر بتشليري

دایکی زور لاواز بی.

شيرمز: شيرهخوره ، ساوا.

شيرمژه: گيايه كه گولى شين دەردەكات، مندالآن گولله كان ههلده كيشسن و

دەيرُن شيرى لى دى.

شيرمشاق: گيايه كى پىلك باريك وشينه گوڭيشى سپيه و قامكيك

بلند دهبي و به پاک کراوي دهخوري.

شيرميّر: مندالي شيره خوّره.

شيرن: شيرين، شهكر و دلاشاو و هنگووين و تريّى شيرين. جووان، لبيهر دلأن. نيمي ئافره تان. ــبورن: خوشبورني چەقالدى تال. پەسندو

خۆشەرىست بورن.

شيرنيات: شەكردكە، نوقل.

فهرههنگی کوریستان

شيرينكردن: خۆشەرىستكردن.

شيرينكلأنه: شيرينكه.

شیرین و فمرهلا: چیرزکیّکی زوّر خوّشی کوردییه له قمسری شیرین روریداوه به فارسی و کوردی هوّنراوه تموه و به دهنگیش به گوّرانی دهیلیّن، شیرین دوّستی فمرهاد و ژنی خمسرهری بووه.

شیرین وهرهش (همررا.) : شیرین فروش.

شهرینی: شیرناهی چتی شیرین، شیرنی، شیرینیایه تی، میّشینی. جووانی. شیرنیات، شه کروکه، نوقل شه کرو نوقلیّکه له کاتی شه کراو خوواردنیّدا دابه شده کریّ.

شیرینی خواردن: خواردنی نوقلّی (شهکراو) خوواردنموه.

شیرینی خوواردنهوه: دابه شکردنی نوقلی شیرینییه لهکاتی خور ازیینی بورکاندا.

شيريني خوران: خورانموى شدكراو.

شیش: (باک.) جروره چیشتیکه له گفههکوتاری دروستده کری. شووشه. (باک.) گفی شکاوی درشت، اوهزی. شیشه. جروره ناسنیکی دریژه. تاقهت، له زاراوهی مندالآندا. کردن: همه آگرتن، تاقه تکردن، شاردنموه.

شيشان: كيايهكه گولْيْكى زەردى بۆنخۆشى ھەيه.

شیشه: شروشهی پهنجهره و نیتر. شروشهی ناو و دهرمانان. (باک.) خشت (برّکهباب و ههمرو چتیّک)، ناسنیّکی دریّژ و باریکه. ــی تفنگیّ: (باک.) بست، زمه، گاش، بستک. مرازیّکه له کهرهستهی تمونی. (فه.) شروشه.

شیشهی ناسن: (باک.) جاخ، روست. ـ ی تعندووری: بسته.

شیشهههز: شروشهساز.

شيشهك (باد.): شهك.

شیشهی تهندووری: شیشه یه کی دریژه تاگری تهندووری پی خوش ده کری.

شیشهی کهبابی: شیشهییکه کمبابی پی دهبرژینن.

شیشهی گۆرموی: شیشکهی چنین و دروستکردنی گۆرموی.

شیشهی مهی: بوتری.

شيشك (باك.): دەرزى چنينيّ.

شیشکهبه: شیشهی کهباب.

شیشکردن: هدلگرتن، تاقدتکردن، شاردندوه (زاراوهی مندالآنه).

شیشکورتان: شیشه یه که کورتانی پیداخننموه.

شيش ليدان: فروفيّل كردن، هملّخه للدتاندن.

شیشمان: مرزی قالم و ناستور و تیکسمرماو.

شیش صهلوو: ناسنیکه وهکوو داس دهسکداره و لووت تیژ و درهوان لسه صهلوّی دهدات پیّی ههلندهگری و پیّی شیّ دهکاتهوه نهوهکو مار لهویّر مهلوّکهدایی و پیرهبدات.

شیقزقه (مرک.): له تکه سووالّهت و شووشهی رِهنگا و رِهنگ، قاشیله، قاشورله.

شيشي (همورا.): شووشه.

شیشی کردن: شاردنموهی شت (زاراوهیه کی مندالانهیه).

شیعه: نمو چینه موسولّمانانهن، که تعنها عهلی بهجیّ نشینی پیّغهمبهر (د.خ) دهزانن.

شیف: (باک.) چیّشتی ئیّواریّیه، شیث. شیار، وهرد، شیّو، شوّ. (باک.) ههردووک لا شیپانی دهرگهیه.

شیفته: سووتار و برژار.

شیف: (باک.، باد.) شیّو، چیّشت. نانی ثیّواریّ، شیف. (باک.، باد.) شیو، دوّل نوالاً. لکی راست، داردهست.

شیقهرێ (باک.): باریکنړێ.

شيڤڪ (باد.): كۆرەشيو.

شيق: (باک.) شەقە، تەقە، دەنگىكى بى رى و جىيە.

شیقین: دهنگی بهرز.

شيك: بالأبهرز، ريّك و پوخت.

شیکه: شهکه، بهرازی میّینگهی یه کسالاّنهیه. کروده که بهرازی یه کسالاّنهید. که لهگا.

شیکر بوهوه: قوړ و خوری و لوّکهی شیّکراوهوه و خوّشکراو.

شي ڪردنموه: ليٽک جوري کردنموه.

شيلاتي (باک.): شيلاهي.

شيلافه: ژيلافه.

شيلاق (باک.): گولمشيلان بي بونه، پژدان، پزي (روحم) ، مندالدان.

شیلاق (باک.): چتی شلی لهشییه وه کوخویدن، کیدم و هموا، چلم، فرمیسک و نیسر.

شیلان: داریکی دروارییه، گول شیلان، بعرهکهی خر و سوور و خوشه. (بوتا.) شایی و زهمزهمه و ناههنگیکی گشتییه، که به بونهی بههاریا چوونه سهر چاکیکی ده یکهن نهک بـ قرانهینان. نیدوی مووروویکی سووریشه، که وه بعری دارهشیلانی دهچی.

شیلانه (همورا.): قدیسی، شلاّنه.

شيلانك (مرك.): سۆنده.

شیلاو: شهربهت، بز درشاو و ههموو چتیکی شیرین دهست دهدات.

شیلاووك: (همو.) شیلک، (باد.) فرش، (شا.) ژیللموک، (باک.، که.) فرشک، فریشک، (همورا.) شردان، شیلاووگ.

شيلاوك: شيلاووك، پارچه گزشتيكى لـ ق ل ت ل ن كى ثار الأندا وه ك ه فرارلت غانه، به لأن ثممه پانتره و پره له پيسى.

شیلاوکه: شیره، شیلهییّکه له میسوه بیّته دهریّ، ههنجیره که شیلار کهی لیّ هملنیشتروه.

شیله: (خزّ.) گچکه. ددانی شیری وولآخانه. جووانووه که شیره خزربیّ. به ددانی وولآخی به بدرده شیره خزربیّ. به جوار سالّیدا دهری ده کات. شیرهی جوّو گهنم له فعریکیدا. بی تریّ و چتی شیرین، ثاث شیله، شیلی. مهدی. دزشاو، شیلهی شهکر.

شیلههانه: (دزه.) گیایه که وهکا پرورشی ده چی لهنی و برنجی شین دهبی به قد چه لتروکیش بلند دهبی.

شیلهه (موک.): مرازیکی جووتییه، بهرووله.

شيلمتين: شيرەتيّن، شيرتيّن.

شيلهجوّ: شيرهجوّ، جوّشيره، كاتيّكه جـوّ شيرهكهي رٍهق بووبـيّ نزيكـي گهيشتن و درموكردني هاتبيّ.

شيلەشووانانە: گيايەكە.

شیلموگمرم: شیرموگمرم. شلممهنیه که نمزور سارد و نمزور گهرم بیّ.

شيلك: (هـ مو. ، رموا.) شيلاوكى ئاژالآنـ ه. ـــ ى سـ مرى: بـ ه شـ لكهى سهرمودى نيرچاوانيش ده لينر.

شیلمه: (رِهوا.) جووره دانیکه دهنکی خره و رِهنگی بـتره و کلکیکی باریکی پیّوهیه و هکو دارِووجانه، بـهلاّن دریّژتره، پـتر لـهگـهل ّجوّی دهبی ّو دهغلی تال ّدهکات.

شيلۆ: شيّلوو.

شیلوّکه: (باک.) ته در جیهان شیلوّکه یه: ددباری و ته دو و تووشییه.

شیلی: (باک.) ئاری گیایانه، شیله. شیلیا قالمورنی: خلّتهی قالمیانی.

شیم (دهر.): ئیواری.

شین: کهوه، کهوور. وهنگیکه وهکو پهنگی ناسمان و دهریا و گیا. ب بوون: پرووان. ب کردن: پروواندن. شیانن، دروستکردن. (باد.) شووین. (همورا.) پریسین، چوون. بورژن، شیوهن، چمسهر، گابرپ، به کولاب بر مردووان گریان، زاری. بخوه دانین: شین گریدان. به هلانین: واز له شین هینان. شینکه.

شیناه: ماستاو یا دویه که ناوی زور تیکرابی و روون بی.

شيناوهردي: سموزايي، كمسكايي، هيّشناتي.

شينه (باک.): شينايي.

شینهی: شیناهی، ههشیناتی، زرچک، سهوزایی، سهوزهوات، سهوزییه که له زهریدا رووابی .

شینه: (باک.) شین بوّره. زوّر گهوره، زوّر ناقوّلاّ. ـــزهلاّم، شینه سهرکال.

شينهبارانه: خوړ رهمهبارانه.

شينهبى: شۆرەبى.

شينه سمركان: شينمزه لام، (باد.) لـوق لـوقيّن، بـوّكهسيّكى روّر زهلام و ناقولاً و سووك بهكاردهبريّ.

شینه شاوه: بالنده یتکه، شینه شاهق، شاهق، مسه لیتکی لاق و مل دریژه.

شينهشاهۆ: شينهشاره، شيرين شاهق، پهلموهريّک بهقمد لهگلهگييسه و گۆشتيشي دەخوريّ.

شینهوارک: شرویتنیّکه، که چتی تیّدا بروبیّ و کوّکرابیّتموه لهپاشان بچی برّچت تیّدا دوزیّنموهی.

شينباو: چتێکه بسهر شينيدا بروانێ.

شين بۆر: (هدر.) مدريخه سدر و گوويني شين و لهشي بۆربي.

شين بۆرە: شينيكى سپى پاتە. (ھەررا.) قەزوانى.

شين بۆز: وولأخيّك رەنگى سپى و شين بى.

شین بوون: ړووانی ړووهکان، سهووزبوون.

شین بوونهوه: معیس لسه کهسیکیییه، کسه لسه جیگایسه کی بسی و هسهر همانندی بست و هسهر همانندی و مساور همان و مستی و هستی و مساور می و مساور و مسا

شین چوونهوه: شین نوواندن و شین دهرکموتن. ^۳

شين رهش: مدريّکه سدر و گوويّي شين و لـمشي رهش بيّ.

شين پەشبەللەك: مەرپىكە سەر و گوويى شين و لەشى پەشبى، بەلان ، پەللەن سىيى لەلىمىدابى.

شین سهی: (هدر.) ممهریّکه سهر و گوویّی شین و لمشی سپی بیّ.

شين سۆر: (هدر.) مەرپىكەسەر و گوويى شين و لىشى سووربى.

شين سۆر بهنهك: معريّكه سـهر و گوويّى شين و لـمشى سوورييّ و خالمي. سپى لـه لـمش داييّ.

شینشینک: (کسق.) داکهمارانسه، داکسهمار، (بساد.) خووهلیسسه، زیندمواریّکه زمرد و کهسک و شینی ههیه.

شینک (دهـق.): پشـتێند. گـهلآکوتک. شوواشـینک. (بـاد.) پارچـه زیخمالێکی شینه به بمرقهدی چیا و گردانموه. شینکه.

شینکان: رەنگیکه به شینی بنوینی.

شینکایهتی: تیرهیهکی کورده.

شینکه: جروره تفدنگیّکه له دهمه دادهگیریّته ده. تفهنگی ساچمه زهن، که له لووله ده بارووت یا ساچمه ی تیّده کریّ. زهوی لم و زیخه لاّن، که به کاری کشتوکال نایه ت و گیای لیّ سهووز نابیّ. که وهله، برینیّکه له په نجه دهردیّت وه کوو موو به ژان و ژوواره. (نهرده.) شین، که وگ سهووز.

> شين كردن: شيوه نكردن. رهنگ كردنى چتيك به رهنگى شين. شينكردنهوه: شين چورنهوه.

> > شینکی: ئەسپیکە رەنگى شین بى.

شينگا: شينگه، شورينيكه شيني و شيوهني لي بكري.

شينگه: شينگا.

شینوّک (باک.): قامزوان، کامزوان. زیپکه و قنچکه ی ثاو و کیّم و هموادار. هموادار.

شين و شههوّد: شين و كابوّد، شيرهن به دمستى كمل لمكمل له خوّدانيّ.

شين و گلېمۆږ: شين ر شهپۆړ، دادوهاو ار و ړوړو لـهکا تى شيوهنيّدا.

شینی: ژمارهییّکی زور ،دمستهییّکی زور. (باک.) شین، شیوهن. (باک.) شینارهردی، شینایی. گیایه که شین بووه، ده خلّه که شین بووه.

شینی گایانگیز: جوومار، گلورهمار، ماریکی مدیله و پان و نمستووره و خالخال و شعرفرزشه.

شیو: چهم، دهره، دوّل، خي، گورهوّر، بهست، شیڤ، نعوال، شیڤاک. جلک شوشتن، جلشـوّرین، (هـهو.) کـوّل. (شـه.) دهرگ، (هـهورا.) کـوول، (باک.) بالاڤ. ــکردن: جلک شوشتن. چیّشـتی نیّـواریّ، نانی شـهویّ، (هعورا.) چاشتی. چیّشت.

شيواره: لاكيّش.

شيواز: شيّراز، توره. دەستورر، شيّره.

شيوه: شيّوه، ويچوون، شيّواز.

شيوه رۆك: (ړهوا.) شيوى ناو چيايانه.

شيوه له: خړ، كهند، دول، دهره.

شيوه ڵۆكە: خړو كەندى گچكە. چێشتەقوڵە.

شيوهن: شين، شدپۆړ، نال موزارى، گابۆړ، گريسان و رۆرېز. بىق پژان. بىلە دىستى گەل لىە خۆدان و شين و گابۆركردن و گريان.

شيومنكردن: شين كردن.

شيوهنگا: جينگايدكه به دهسته شيني تيدا بكنن.

شیوهن هامه: هزنراوه یا ووتاریکه، که به بؤنهی شیوهنی یهکیک دانریّ. شیوهوار: کاسه دراوسیّ، نمو چیّشـتهیه بـۆ دەراوسـیّی تـازه دەبـریّ. کاسـه،

شيوهههيني: چيّشت به همژاراندانه له ئيّوارهي ههينيياندا.

شیووت: شــویت، (پهوا.) دوراخ ،مــهزره، گیایسه کی دهسـتچیّنه لــه دور کفته ی دهکریّ.

شيوشيواني: چيّشته قوله، شيوهقوله.

شيوكردن: شيّ كردندوه.

شيوكرياك: شيّ كراوهوه.

شيومردير (ړورا.): جيکايه که مالاتي توپيوي لي فړي دهدري.

شیوی (باد.): خان و شیّوی نیّوارانه.

شیرکتک: نالقه تیز، خوژیلک، قرشیلک، شیرکوتک، گیایه کی لک زرر و پهلک زراو و دریژه پهنگی شینیتکی سپی پاته. کلّق قعندیتک به ناسته بهشیره کهی ته کری و بخوری بوّ زهرداو و گرفت زور باشه، نهگه و تنوکیتکیش له شیره کهی لمنیوشووشه یه ک ناو بکری و بشله قیّ و له شووشه نیستکانیک بخوریته و بو گرفت و که و توویی و زهرداو زور باشه.

3

ع: تیپیکی نابیم کوردییه. نهم تیپه تاق و لوق نهبی وه کوو (عهعه) له زاراوهی مندالآندا هیچ ووشه یه کی تربه م تیپه نانووسری و نیمانه و هی ئیمه نیه نمو ابو به لگه و روونکردنه و چهند ووشه ییکی له خوو ارهوه ده نووسم که تیپی عهینیان تیدایه و له ناو زمانی نیمه شهمار ده برین به بدلان له بنچینه دا یا هی نیمه نین یا تیپی (۱) و (ح) کراوه نه ته (ع).

عا: ووشهييكه كار و بهرخي پيدهگيرنهوه له بنچينهدا: ها و حايه.

عهها: عنها ، کومسره، کوومزره، هنورانی، عابا ثارهوییه، کوردی لنه جیاتی وی قاپروت و فهرهجی و پالتزی هدید.

عاجساتی: چتیکه مایسهی سعرسسوورمانی بسیّ، لسه عجیسب و عجسانب و درگیراوه.

علااو: له عذاب و هركيراوه.

عار: نهنگ، تعشک، بهکوردی (حار)ه.

عارهب قوزی: گیایه که پینج شهش قولی هدیه به زمریدا پان ده بیته وه به رو پشت و که ناری گه لایه کانی تووکدار و درو اوییه ره نگی گه لایه کانیشی شینیکی سپی پاته نیر تکه که شی تا دو و بست بلند ده بی و گولیکی ره نگ شینی توپی به سه رموه یه.

عارەق: ئارەق.

عارهقه: ئارەقە، خورەي.

عارەقچن: ئارەقچن، خورەي ھەڭچن.

عارەقچىن: ئارەقچن، خورەي ھەڭچن.

عارەقخۆر: ئارەقخۆر.

عارمق دمردان: ئارەقدەردان.

عارهق فروّش: نارهق فروّش.

عارمق كردن: ئارەقكردن.

عارهق كرتن: نارهق گرتن.

عادهان (سلوور،، ختر.): زورموانس، له بنچینه حهرددان، حارددان، نارددان.

عارنان: چاو ترسان و تعمبيّ بوون.

عست: حاست، ئاست، راست، حين، باره، ليباره، لهراست.

عازەب: كوړ و كچى لەخەم رەخسيو.

عازهبه: وورده برینیکی نیرتک داره له رووی گهوره کچ و کوران دیت.

عاستهم: ناستهم، حاستهم، زوركهم، نهسپايى، سووك. سهخت، دژوار، بهم واتايهش، ههر وهك سهرهوه كرك دهكريّ.

عاسمان: ناسمان.

عاشق بهفد: خشلیّکی ثافره تانه هممور سینگ داده پوشیّ و به قولاپی له هدردووک شانی قایم دهکریّ هممووی زنجیری زیّره و پوولهکهی زیّریشی پیّرهید.

عاقل: فرهزان، ژير، زانا.

عالم: فرهزان، خوويّندهوار، خوّنهوار، مـهلا.

عامبازبوون: ناوقهدبرون، ثامبازه و لهثاميزهوهيه.

عامبازدبوون: نارقهدبرون.

عاملاندن: بهخيوكردن، پهروهردهكردن، لعبنه وه تدا حاملاتدنه.

عان: نان راستتره، حان، دهم، كات، حال.

عىلەمىەن: تروخۆر، كوللەخۆر، عەينەمىىل، لـە بنچىنـەدا: ئايلەمـىل يـا حايلەمىل يان ھايلەمەلە.

عاينهمهل: بروانه: عدينهمعل.

عهبهکه: کورتکراوهوهی عمبدولکمریه.

عه: بۆليخوړيني ئاۋاله دەبى لەبنچينددا، ئد، حد، ھەبوربى.

ع**دد:** بروانه: عابا.

عهبه: كورتكراوهوهى عهبدوللأيه.

عهبهفنووس: ئابهنووس، داریکی روش و نرخداره چتی لی دروستدهکری. عهبهان حمیدان، حمودال، سموداسهر، گراو، دلدار، ماخولیا، پوری نیر.

فىرھەنگى كىرىستان

عەزرىنىل: فرىشتەي گيان كىتشانە.

عهزرهت: حدزرهت، ثارهزوو و تامعزرو.

عهزیزی: شعوکراس، کوردی نیه.

عهسهلا: دموار بهخوی و همموو کمرمستهیتکییموه

عاسي: ئىسپ.

عەست: ئەست.

عاسرين: رق گرتنى منال كه درەنگ ژيرېيتموه، له ناسرين هملووراندن وهركيراوه.

عمسهه: نسسه، چتی راستی بی گالته.

عهسکهری: نهسکهری، جووره ترییه کی کشمیشیه ده نکی دریده و زور

عەسەبەنىن: توررە، قەلىس، (ئارەرىيە).

عەسر: ئيوارە، چاخ، رۆژگار، (ئارەرىيە).

عهشامات: حهشامات، مرزى زور گرد و كۆبووهوه.

عەشرەفى: ئەشرەفى.

عهشيران: تعشيران، جووره معقاميتكه.

عهما: زاراوهی مندالآنه پیش زمانگرتنیان به (کوو)ی ده لین.

عهفاره: بنخمرمان، ميوهييكيشه بعدارهره مابئ لعبمر خرابي.

علفت (ز۱.): حەپەي سەكىيە.

عهقدال (زا.): عمودال، همزاري، ناواره.

عمقل: زانایی، ژیری، زانست.

عه گ (زا.): حه گ، بزنیکه زور سپی نهبی.

عەلەشىش: قەلىمىرونە كوردىيەكەپەتى.

عهلهم (تمرده.): بهشكا، شوويّني دابهشيني ثاو.

عەلەولەمانى (باد.): ئەلەولەمانى، جوورە ھەنجىرتكە.

عەلبەكى: ئەلبەكى، (زا.) دەفرى مسينى بنكدارە.

عەلتۇش: (زا.) ئەلتۇش، كردەرەي بى كەلك.

عەلۆوجەلۇ: ئەلۆرجەلق، بريتىييە لە مەردرمى ھيچ ر پورچ.

عەلووغەلوو (باد.): ئەلۇئەلۇ، قەلەمرونە.

عهنی بورده (باد.): تعلی بورده، نانی مزاش.

عهايخانى: چتيكه وهكوشهده وايه بهالأم نهم تهختى رهش و قهراخى رەنگاورەنگە.

عەلىشش: ئەلى شىش، قەلەمرونە.

عهای فوورنه (باد.): قاقعزی زووری ناسترور، نالیفوورند.

عهمار: ثهنبار راستتره، شوويني دهخل و دان و دانمويّله.

عهماداو: ئەنباراو راستتره، دەفرىكى كەورەي قروڭ ئاسنگەر و پىنىدچى پړی ده کهن له ناو له کاتی کاردا. چتیکی گهورهی تایبه تیه، که پر بکری

عهماره: شاری عمماره ناوی پیشووی ناوماله و ناومالک بووه.

عهبدؤین: تیرهیه کی کورده ، لهبنچینه دا حدو دریی یا تاو دریی یا حمدریی

عهبرهش: تعبرهش، گیانداریّکی میّ پیندی کهم شیره.

عهبوور: ئىبرور، خۆژماندن. ـــى: ئابۆرى. پارچەييىكى ئاورىشمىيە لىسىر دەبىسترى.

عهبوويد (ړوژ.): ئىسپى، لىبنچىنىدا حىبوريژ يا ئىبوريژه.

علىي: حديى، بر مندالى ساوا بدكارد برى تا چت بخووات.

عهتفك: (زا.) ئەتفك، تىلماسكەترى.

عمته، عمتمو: كورتكرارمرهى (عطاءالله)يه.

عهجهم: له زاراوهی کورداندا به فارس و تورکهکانی ثازهربایجانی دهلیّن. حهجهم. ــى: زمانى حهجهمى. خور و رهفتار و كردارى حهجهمى. چەپەچاخى گۆشت كوتانى، ئادەمى ناشى و كىل.

عهجهنه: جندرکه، جنزکه.

عهده: ناداب، كيم و خووين پيكهوه.

عهدلهكه: حددلهكه، جووره گۆرانييكى كوردييه.

عهرره: زەرە، ئەرە، نەررە.

عهروهعهر: نهروهندرو، نهروهندو، زهروهزهوى كدر و ئيستران.

عهرهب: به کوردی (تات)ی پیده لین.

عمرهبانه: ناسراوه چیه واتای وهکو هی تارموان.

عمرهبانهی سهریهفری: تاخووک، (باک.) پاخیّلّ.

عهرد: تعرز، زموى، حدرد له (ارض)ى تارموى ومركيراوه.

عمردانی (باد.): حدردانیّیه، زورانی، زوردوانی.

عەرەق: ئارەق.

عمرهقين: ئارەقچن (كلار).

عهره هچين: ناره قچن (کلار).

عەرەقخۆر: ئارەتخۆر.

عەرەقدەردان: ئارەقدەردان.

عهرهق فروش: ئارهق فروش.

عهرمق كردن: ئارەقەكرىن.

عهرمق كردنموه: ئارەقكرىن.

عهرهق كرتن: ئارەقكرتن.

عەرەقكىر: ئارەقگىر.

عهرزوحال: دادنامه، سكالاً.

عمرزيل: معزرال.

عهرعهر: سپیدار، چنار، کوردی نییه.

عهرن: ئەرن، رق، قين.

عهرنۇكى: ئەرنۆكى، تورورە، قالس.

عمرك: ئاشك، ئىرك.

عهرضهوود: تمونموور، گموره و سمركزمار. لمه باتى داعبا و جانموهريش بەكاردەبرى. عهودان: ئمودان، ئمبدان، كەسىپكە بىددورى چتىپك يىا گيانسوەرىپكىدا بگەرى و نەيدۆزىتەرە.

عفوعفو: حفوحفو، حەپەحەپەي سەكىييە، وەړى سەگىيە.

عهيار (باد.): پيستى مهر و بزن. نهيار.

عهیاره: نمیاره، پمیانه، نمندازه، نمندازهییّکه بق پیّوانی دانمویّله و چتی تر.

عميارشيرك (باد.): معشكه. نهيار شيرك: نهياري شيري.

عهين: ناوى تيپيكى كوردييه (ع).

عهیعهی (باد.): دهنگیکه ناژالی پی لی دهخوردری.

عهييار: تەيار، تەييار، حەييار، زۆرزان و فيّلباز.

عرك (باد.): چيكلدانه، ئاشگه، رەنگه ترك بي.

عقتر: ووشتر، حوشتر.

علعوول: چتى زۆر بچووك.

عن (همورا.): قوون، دهبيّ لمبنچينهدا ننه، حنه يا كنه بووبيّ. عنه: بروانه: عن.

عنجک (ړوژد): رق، قين، ننجک، حنجک، هنجک.

عوششاق (بابا.): جووره معقامينكه ووشهكه لمبنجينه دا نارهوييه.

عوششاقي (بابا.): جروره تريّيه، ووشهكه لـه رِهچه لْـهكدا بيّگانهيه.

عومهره كيّله: جروره مه قاميّكه له قريات، تومهره كيّله.

عوور: نوور، وور، وورکی کیاندار.

عووره: تروره، گەغتىكە ئامادە كرابى بۆبىباكردن.

عوورك (باد.): گيپه، له راهسهندا نوورک، هوورک يا حوورکه.

عوورین: نورین، حوقه، بورهی کا و کامیشییه.

عوولى: هوولى، نوولى، حوولى، ژوور، نهوّميّكه له خانووبهره.

عوويرك (باد.): وورگ، نوويرك.

عيبارى: ئيبارى، چەپەل، نەگبەت.

عیتی (ئیرموان): جنیو، لهبنچینه دهبی نیتی یا حیتی یا هیتی بووبی. عیسان: لهانسان وهرگیراوه و کوردی نیه.

عيمك (باد.): نزگهره، له ههنيسك وهرگيراوه.

عينل: ئينل، خينل چهند هوزيکه که ههموريان بچنهوه سهر يهک باپيره گهره.

عيدالهت: ئيلالهت: كرمه ليكي زور گهررهيه له مهردوم.

عيدم: حيلام، ئيدام.

عيّلجارى: رمشبگير، گەلەكۆمەكى، ئيّلجارىيە،

عيشوه: ناز، جيلوه، جيلوهجان، لهنجه، لار، خهمزه.

عهمارهپوز: تمنراو یکه به هوی کونی و زور مانموه ی له نمنباردا پوترکاوبی. عهمارته: خانرو یکه یه ک نهوم له ژیرموه به قهدسه کویه ک بهرزتربی له

خهوی، له (عمارهت)ی تارهوی وهرگیراوه. زهموی، له (عمارهت)ی تارهوی وهرگیراوه.

عهماركردن: تعنباركردن، چت هعلْگرتن له تعنباريدا.

عهمانج: نامانج، نیشانه.

عهمه: عنبه بعرى داریّکى گعرمیانییه، دمبى حعنبه یا ثعنبه یا هعنبه

بووبي واي بنسمر ها تووه.

عهمبار: ئەنبار.

عهمباراو: تعنبارار.

عهمبازبوون: ئاميّزتيّكوهريّنان بوّزوراني يا شهرٍ.

مهمروکه: گیایه کی به هاریبه وه کو گیلاخه ی وایه لینجه و ناخوری،

ع**يمروڪ.** ديايندي بنعاريت وه تو تيارڪي وريد تينب و ت خوري. تيمروکه، جيمروکه، هيمروکه.

عهمله: تیرهید که له جاف، له ره گمزدا حسله یا شمله یا هسلمیه.

عهملهمهال (شا.): خىزايى، ئىدكرۆكدا (جىملىمىل، ئىملىمىلا، يا ھىملىمىلا)د.

عهمهه: بمري درهختيّکي گهرميانييه، حميمه، تعيمه، هميمه.

عهن: بروانه: عمعا.

عهنب: شيلان، ووشهيهكي بيّگانهيه.

عهنهقتی (تمرده.): کورته بالا و دهنگ زل. داریکی به رز و ده پکاویه، بمره کدی سور و ده پکاویه، بمره کدی سوره که وایسه عمناب کوردی نیه راستیه که ی وایسه عمناب کوردی نیه راستیه که ی شیلانه.

عهنهزه: حمنهزه یا تمنهزه یا همنهزهیه، به چارمویّی رِمسهن دملّیّن، جروریّکه له چارمریّی رِمسهن.

عهنبه: بروانه: علمه.

عمنهمو: گيايهكي زور بونخوشه، حمنهم راستتره.

عهنبهریق: ثهنبهریق، جووریکه له برنجی سهدری دریژکار و باریک زور بونی خوشه وهکوو بونی ثهنبهری.

عهنتهر: مىيورنى نيّرهى قوون سووره راستيةكمى (حمنتمر) ه.

عهنيتكه: ثهنتيكه، حمنتيّكه، سهير، چتى نرخدار و بى هاوتا. ــــ چى: نمنتيكه فررّش، كهسيّكيشه له ناسيني چتى نمنتيكمدا پسپور بى.

عهنتيكه خانه: شووينيكه چتى نهنتيكهى تيدا دانرابى.

عەنتىكەفرۇش: كەسىڭكە چتى ئەنتىكە بفرۇشى.

عهنزهږووت: حهنزهږووت، چتيکه وهکو جيوهي تيسوو.

عهنووا: تعنوا.

عهو: ووشهييّكه شووان ميّگهلّى پئ لئ دەخوړىّ لىبنچينهدا (تعو يا حـهو يا هغو)ه. بروانه: عنوعنو.

عهوارف: تعوارث، (باد.) هعور و سامالي تيكعال.

عهوه: حديد، ندوه، حديدي سدكي.

عموه عمو: حدیدحدیی سدگی.

عموتهعموت: حەپەحاپ، حەوحەوى سەگ.

غهر (که.): شروم، درمور.

غهږږه: بايي هموا، لهخو دهرچووک.

غمه په: خمه په، غمال، ديواريکمه بسه ووشکه به ردان همه لمپزرابي له کمه نار گزرستان و باخ و باخچه و حموشان.

غهرسهند: عهرسهنگ، خهرسهنگ، چلهگیایهکه قامکیّک تهستوور و نهرنویهک بلند دهبیّ، گهلاّیهکهی قامکیّک در تره قهراخهکانی زمانهزمانه و لیّک بلاّرون لهسهرهوهی چهند لکیّکی کورت دهردهکات سهری ههر لکته ی کومه نه گونیّکی سوور و بوّر و زهرد دهرده کات وه هیّروّی دهچیّ بهلاّن گلوّلهتره، که گولّهکانی و هراند لهجیّگای وان قاپیلکی وهکو کوجیلان گلوّلهتره، که گولّهکانی و هراند لهجیّگای وان قاپیلکی و هکو کوجیلان گلوّلیهتره تروی کی سووری له ههرزنی ووردتری تیّدایه، بسق داوهشاندنی کرمی قهلهشتی لیّو و دهست و پی و شوویّنانی تر توّوی خهربهندی لهگهل میّو و بهزی رهشان لهنیّو ثاوری کری و سهری بهسهردا بدریّ و قاپیّکیشی ثاو لهپیّش دانیّن و بهروشیّ و لیّن دریّ تا کرمهکان ههلوهرن. بوّ چنگنهش نهرو به دری تا کرمهکان ههلوهرن. بو چنگنهش نهری به به دووکهلهکهی قانگ دهدریّ.

غهرداله: خدرداله، گیایه که هیّنده ی گولهبه روزه ییّکی بلّند دمبیّ، گولّی بلاّه و بهتیّ، گولّی بلاّه و بهتی دمچی بلاّه و به توّیه هدر که له ی گولیّکی پیّره یه، توّه که ی و ه گلیّره رمشه ی دمچیّ و پسر له نیّو که اولاندا شین دمبیّ. له خوّله میّشی وی پووشوو دروست دمک ی ..

غهرزا (خهرزا): دەرەبەكىتكى ناودارە.

غەرغىلەرە: خرىلىد، قرقىرە، چچىرك، چىدرخى سىدرىيران، كۆ (باك.) ئارماز، (ھەو.) گړگړە.

غەرببۆك (باد.): خەرببۆك، جوورە ھەرمىيىدكە.

غهزايى: خەزايى، تووخۇرە، عەينەمەل.

غەزەتە: رۆژنامە. ـــ چى: رۆژنامەچى. ـــ نووس: رۆژنامەنووس.

غهزهر (خة.): بروانه خاڵهرٍهش.

غهزه ل: کریکی تاوریشمین و میل میلی پهنگاوره نگه وهک شیرداخ. له چووار تا دروازده هالبهستی دلداری و نیتره، بهسته.

غهزرین: زیزبوون، خعزرین، تۆړان و قسمنهکردنی یهکیّک لـهگمل کـهسیّکی تر، ړق ههستان، جمنهگرتن.

غهزنه: خعزنه، خعزینه، شوویّنیّکی قایمه، که دراو و چتی گران مایمی تیّدا ههلّدهگیریّ: له (مخزنی ثارموی وهرگیراوه).

غەزفەكىدن: ئارەدزىورنى جىتگايەك لەلىشى مرد و پېيورنى لەكىيم. غەزۈمەز: خەزرىەز: گۆشتى زدر چەور و قەلمو يا ئاۋالى قەلمو.

غهزيم: خمزيّم.

غهزینه: خهزینه، شوویّنیّکه تایبه تیه لهگهرماو که ناوی گهرمی تیّداییه. تیان.

غەزىنەكردن: خىزنكردن.

غهل: خهل، قسن، شرورهی کهناری گزران (قبر) و دینواری قهراخ باخ و باخچان.

غهلاندن (باک.): خهلاندن، هيّلنج هيّنانهخق، هيّلنج به کهسيّک هيّنان غهڻيه: خهلّيه. عيشوهگهر: نازفرزش، جيلوهگهر.

عیشوهگهری: نازفروشی، جیلوهگهری.

عیفریت: کوردی نیه، دیّو، دیوهزمه. عینسان: له انسان وهرگیراوه.

عیوارش (باد.): گیرهلووکه. فشس

3

غ: تیپینکی نابین کوردییه. نعم تیپه به بیروباوه پی من له زمانی کوردیدا نیه دووای نعوه ی که ناره ران کوردستانیان داگیرکرد نه و جووره دهنگ و تیپانه ش به نوّره ی خوّیان شیرازه ی نعلف و بی یه کهمانی تیّکداوه نهگهر کورت بینیّک بلّی چده که ی لهباغ، باغچه، غار، غاردان، غهزیّم، غهم، غهمگین و غولوّر و نیتر؟ دهلیّم نعوانه لهبنچینه دا ناوان: (باخ، باخچه، خار، خاردان، خعزیّم، خهم، خهمگین و خوللور)ن.

غائز: خائز، دلاسست بوون بههوّی سهرمابوون یا گهرمای زورهوه.

غلام (موک.): كەڭى خەساو.

غاد: ترات، پرتاو، خار، را، تاو، لنگ، بعز، چووار ناله. ـــ كردن: راكردن، بعزين، غاردان، لنگدان. ئەشكەرت، زاخوور، خوولولىف، ھال، كۆل. (باك.) گولله.

غارا: خارا، جووره کريکي ناوريشمي جووانه وهک قهنمووز.

غاران: خاران.

عران. عاران. غاراندن. خاراندن.

غاراو: خاراو.

غاره: خاره، ئەشكەوت.

غارپيدان: خارپيدان، بعزاندن، راپيكردن، لوّغاندن.

غاردان: خاردان، راکردن، لینگدان، همراکردن، دەرپمرین، هملینگدان، تاردانی وولاخی سرواری.

غارغارێن: خارخارێن، هێنان و بردنی وولاٚخ بهتاو.

غاركردن: تاوداني وولأخ، خاركردن.

غار**ين**: خارين.

غاريو: خاريو.

غارفاگ (باک.): خازناک، خاس نا، ناچاک، پیس، چەپەل، نەگریس. غازى: دوو چەشنە پووڭە يەكتۆكيان گچكەيــە و زېّـرە ئــەريـــريان گــەورەترە و

غالغال (باک.): گالگال.

غاليگه: خالگه، هولوّلي كەلەكە.

غام (دزه.): قومار، گهمه، نزیهدهسته له قوماریدا. غاینهمهان: خاینهمهل، خهزایی، تووخوره.



غلّته: قسه كردني نه خرّش به گهرور له كاتي گيانه للآدا، لغه، غلّته غلت: لغه لغ، لغه، خه لخ.

غوبه: گيانداري قه لموي به كهيف، خوباب، هوباب.

غورابى: قورابى، جووره شيرنياتيكه.

غورد: وولآخي قەڭمو بزۆز و غلوور.

غورغور: خوړ دخوړ، ده نگی بای ناوزگه ده لیّن: سله ناوزگی بارامی دیّ. غولهغول: ده نگی خوو یّندنی یه کیّک له دوور که تیپ و ووشه ی جسودیّ نه کریّته ده.

> غوڭغوڭە: ھەراوھوريا و تيكرژانى مەردوم. غولوليڤ: خوولۆلىيف، ئەشكەوت.

> > غولۆلىك (باك.): تەرزە.

غولوور: له غرور وهرگیراوه.

غونا: هەريميكى گچكەيە لە باشوورى رېزژهەلأتى (حەسەكە)يە.

غونچه: خونچه، وول.

غیرهن: نازایی، پیاگهتی، خرورک.



ف: تيپيکي ئابيي کوردييه.

فىتلىبۆر (ھەورا.): جوورە كاڭەكتىكى بۆر و خەتخەت و ئاودارە.

فات هبوّره: فات مبرّر. گیایه کی گه لا پانیشه، جدوره ب مریّکی دریّرکوّله ی شیرین ده گری وه کاله کی ده چی.

فلتموهشه (ږدوا. ، خق.): سپڵی مالاتانه ثعوهی که پان و دریژ و رهشه.

فتمرهشک (باک.): جرج.

فالمفمراقي (كۆ.): فاتەفترەقانى.

<u>فاتهفترهقاني:</u> (كۆ.) فاتەفەراقى، جوورە دانىشتنىكە لە قەراخ ئاگردان لاقى بە قىتى فش دەكات.

فاتتنك (باك.): قومري.

فاتنك (باك.): قومري.

فارا (همورا.): گۆرموه. ئموهى پاره و چت دهگۆريتموه.

فاراي (هدورا.): گۆړين، گوړيندوه.

فاراية (همورا.): كۆرىنموه.

فارزک (باک.): کیرکافر، شههوانی، کهسیّکیشه زور نهوسن بیّ و حهز له خوواردنیّ بکات. (باک.) ــی: کیرکافری، شههوه پهرستی.

هارس: گەلىپكى ناسراوى ئارى نەۋادە، خاكىپكى ئەرانىش تىپدا دادەنىشىن فارس (پارس)ى پىدەڭىين.

فارسى: زمانى فارسى.

غه لبه غه لب: خه لبه خه لبه، ده نکه ده نکی مروی زور و ژاوه ژاویان.

غهلنه غهلد: خعلده خعلد، غعلبه غعلب.

غەلدى: خەلدى، توولە.

غهلين (باك.): خدلين، كعلين، هيّلنج هاتنموه.

غهم: خدم، پدژاره، پدشتوی، دلتدنگی.

غهمبار: خدمبار، خدفدتبار، پهشيّو، خدمين. سدى: خدمبارى.

غەمغۇر: خەمخۇر.

غهمغوره: خدمهخوره، ماسيگره، دهليّن شاوي ناخوواتهوه نهوهكو ناوكهم

بيّتموه بۆيه پياوي چرووكيش وهوي دهچوويّنن.

غ**ەمغۆ**رى: خەمخۆرى.

غهمخووار: خدمخووار. _ ى: خدمخووارى.

غەمزە: خىمزە، ناز.

غهمكير: خدمگير، بهخدم، پدروشدار.

غهمگین: خدمگین، پروش، پدروشدار. ــی: خدمگینی.

غهمهه لكر: خدمخور، بدمشوور.

غهمين: خدمين، خدمبار.

غهنه: بردن و دەركردنى گۆى (شەقتىن) ، ئەسەر شار بەقاشق كەمكەمـە

بەخشكەيى.

غلنيم: خانيم.

غیموارد: نهشناس، بینگانیه، لیه نیهغیار و درگیراوه، نیاوی تیره ییه کی

كورديشه كه كۆچەرن لـه ناوچەي سرووچك.

غهور (خموور): کیّم و هموای برینانه، نهم دهرمانه غموری برین ده کیّشییّ واته کیّم و هموای پاک ده کاتموه.

غهوربوون: رۆچرون، خەروربوون، چرونه خروار به ناخى زەرىدا.

غىموغا: ھىدرا، ھەراھىدرا، غوڭبور، خەڭبەخمەڭب، زڭمە، قىال، كىمپوورە پشىمود.

غهوغهوه (باد.): ناوهندی نوستن و بیداری.

غړيب گۆ: رازويژ، يانويژ، هەسارەگەرين.

غهيبهت: خوسپ، پشتهسهر، ناوبردن، داكوتانن، پۆس كړاندنهوه.

غهيد (باک.): جينگايدکه، که بهسهوزموات داپوشرابي. رق، قين، پشم.

غهیدا: خهیدا، ناوی بعسته په کی کرمانجید. ناوی گوندیکیشه له

ژوورووی بتلیسیّ.

غەيبۆك: رقدار، قيندار.

غهيدين (باک.): توړموسل بوون، زيزبوون، ړق هستان.

غهين: نارى تيپيکى کورديه (غ).

غجی (باد.): خجی، دری کولاّره لـ مدروای پالاّرتنی لـ مپیّش نـ موهدا، کـ م ببیّته کمشک.

غړغړ: خړهخړ، دهنگي ويک کهوتني.

غلهغل (هدر.): لغنلغ.

غلتانس: قسه كردن به غلّته، خلّتاندن.

فارن (باد.): خارن، خواردن.

فارنای (همورا.): گۆراندن.

فارياى (همورا.): گۆران.

فلسۆن: جووره كريكى نرخداره له خورى دروستدهكري.

فاسۆنيا: فاسۆن.

فسوولیا: بدری گیایه کییه و ه ک پا قله و ایه و ده کری به چیشت، ناوی گیاو بهره که شیه تی، به ره که ی دانه ویّله یه کی ده نک سپی و پان و گهوره یه و له پاقله گچکهتره له کهلوو دایه وهکوو پاقله و ماش دهکریته چیشت و

هَاش: بِلاْو، ناشکرا. ــبوون: دەنگ و باســپّکی نهیٚنیْد، بدرکیٚنریّ و بلأوبيّتموه.

فاشافاش (ئەردە.): ئاشكرا، بى يەردە.

فشبوون (ئەردە.): ئاشكرابوون، بالأوبوونموه.

فاشكردن (تەردە.): ئاشكراكردن، بالأوكردن.

فاف (باک.): كۆنىه شارتكه لىناو ئۆمەريانىه كەرتۆت، رۆژھىدلاتى مارديني.

فنفؤن: كانيكى سپييه هممور جووره كموچك و قاب و نامانيكى لي دروست دهکرێ.

فاق: لكى دارانه. فاقه. (تەردە.) عابايەكى رەشە ژنان بەسەرىدا دەدەن. فلقه: داريّکه وهکوو قهفي گوچاني ژيّيهکي له ههردووک سهري دهخهن، چەڭەمەيمە لىەم سەرەوسىەرى ژييەكەي دەخمەن باڭندەي پيدەگرن، فاق، تعلُّه، (قەر.) خەيك.

فاقدان: لمناوهوه چوون و كزبووني گيان لمبدر، لدري و لاوازي.

فاقفاق (باک.): گلهیی و گازندهی زور.

فاك: فيّل و فهرهج.

فاك وفيك: هموهس، ئارەزوو؛ ئارام له _ ى خۆى ناكمون، كميف و شادى و خۆشى، كەڭكەڭە: ئازاد كەرتۆتە سەر ـــى ژنهيننان. ـــكردن: کـهیف و خترشـی کـردن، خترهـه ڵکێشــان. (ئــهـرده.) دهنــگ و بــاس، وو تــی

فال: (ئەردە.) مروا، بەخت، چارەنىوس، رۆدا، شانس، رەمل، نوقلاتدى خۆشى. كرتنىدوە: داخىورت كرتنىدو، رەمىل ئىاويرتن. ـــى باش: نوقلانه، خاس ویژی، خوش ویژی، ــ ی خراو: قره، قراندن. هاتنه تعلیبی گوهنیّل، گووهنیّر، گوهنهئیّل، بۆرەشه وولاّخ و ماین: به تهلّهب، بهفال. به که آن، بوسه گ و پشیله ی می (با) یه: بعبا. (که.) راوکه ی مریشکی. فالا (زا.): بهتال، خالى.

فالله (تەردە.): فاعلە، كارگەر، كاريگەر.

فالبهند (باد.): جادووگهر.

فالْچِيْتى: جادروگەريّتى، خەرىكى فالْگرتنەومبوون.

فالچى: جادووگەر، رەملچى، كەستىكە فالى بۆخەلكى بارتتەرە. فالق (باک.): دهسکهگول و هیتر.

فالْكهر: فالْجي.

فالصَّر: فالنَّجين، فالنَّكير، ئيغري كير، بهختويَّر. فالْكرتن: هاتنه فاللى ماين و ماكهر، ئيغرى كرتن.

فالْكرتنفوه: بهختگرتنموه.

فالكير: ئيغرى كير. بدخت ويّر، فالنجى.

فالوّزه: فرني.

فالووز: فانورس.

فالهلان: هاتنه فاللي ماكهر و ماين، ئيغرى هاتن، ئيغرى خووازتن.

فام: تيّكهييشتن.

فامیده: تیکهیشتوو، ژیر، تیکهییک، زانا.

فامين: تيّكهييشتن.

فانوز: فانووس، چرای دهستی.

فانووز: فانورس.

فانووس: جروره چرایه کی دیار و ناسراوه، فهنم به دهست هملده گیری و شوویّنی تاریکی پی رٍووناک دهکهنموه و موّم و فتیلیان تیّدا هملّدهکرد. فانووسی جلاووگهری: سینهما.

فانيله: جووره كريّكي دهزوو يا خورييه، كه لهدهزووبيّ له ژير كراسموه كه له خورى بى لىسىر كراسىوه زستانان لىبىر دەكرين.

فاو: له بنچينهدا فړاوه.

فيتوون: پايتوون، كاليسكه، فيتق.

فه: پفه، چیشت، زاراوهی مندالآنه.

فهن (فه.): کاری نالیمبار و گهند.

فلاتلح پاشایی: جروره هه لپهرکییه که. جروره پارچه یه کیشه له کارگه ی فهتاح پاشا دەردەچى .

فهقار: شمقار، درز، شمقار؛ بيستانه كه شووتيه كاني شمقار شمقاربوون، فهتارفه تاربوون و اته قه لمشاوون و درزیان بردووه.

فهتارهت: كارمسات، به ــ دان: زيان پيكهياندن، لهنيوبردن، به ــ چوون: لمناوچوون.

فهتارفهتار: شدقارشدقار، هدلاهدلا.

فهتال (باک.): باو، رِدْرُ باشي، سلاّو.

فهتافنهن (باک.): زهوی ژیاندنهوه، دووباره کشت و کال دهست پیکردنهوه فلتاندي (باک.): چاندراو.

فهنه: كورت كراوهوهي فمتحول لأيه.

فهتراك: زيان، دمرد و تازار.

فهتراک دهر: زیاندهر، تازاردهر.

فهقوۆهه (باک.): پەيوەند بۆ دار و بار و چتى تر. ـــ كرن: پەيوەندكردن. فهنسان (باک.): خنکان، خەفىبوون، قەلىشان.

فەتساندىن: خنكاندن، خەفەكردن.

664

فەتسى (باك.): بيّن، پشوو. خنكا. ^{*}

فهتسين (باک.): خنکان، خەفەكران، قەللەشان.

فهتكار: (فه.) فه تكهر، گهندكار، خراوكار. _ى: گهندكارى. فهتووت (همررا.): ــبيمن: داتنينموه.

فهتهاندن (باک): فهتاندن.

فهتيّ: ناوي كورانهو كورتكراوهي فهتحولٌ لأيه.

فهتهین (باک.): زموی بو کشتوکال رهنیوهینان.

فسهتیر: همویریّکسه هملّنسهها تبیّ و خساوییّ نانیّکیشسه همویرهکسهی هملّنهها تبیّ، هملّنمها تگ، بیّ مایه، نهترشیاگ.

فهديره: ناني فه تيري هه لنه ها تور.

فهتیل (باک.): فتیله.

فهجي (ئەردە.): كورتكراوهوهى فەرەجوڭلأيە.

فهخفووري: چيني، دهفر و ثاماني چيني.

فهد (باک.): شیوی گچکه، دهره، شیو. سی: شهرم، فهیّت. سی کرن: شهرمکردن. سی بوون: شهرم کردن.

فهدیتی (باک.): شعرمعزاری.

فهديكار (باك.): شعرمعزار. (باك) ـى: شعرمينوونى.

فهدیکرن (باک.): شهرم کردن.

فديو (باک.): شعرمکار، فهيتکار.

فهر (باک.): چت، وولاخ، کسیکه تاکی جووتیکی ساز بکات، لنگ، لنگ، (باک.) یهک، تاق.

فهر: پیروزی، شان و شکق، که لک، پیت، بهره کهت، پایهبهرزی، به ست پیروز، به که لک. به دست: پیروز، به که لک. به دست: که لک. به دست: گزره یبتی.

فهرات (باک.): فورات، ناوی زیده کی ناوداره له کوردستانی ژیر دهستی ترکانموه دیته سووریه وله باشووری عیراقدا له گمال زیمی دیجله دا یه ک ده که تنه وه.

همراژی (ږدوا.): گموردبیوون، پنتربیوون، همراش، فراژی، (کۆ.) پمپردوازد

فهراشه (بار.، خز.): قفل، كلّزم.

فهراشين (باد.): هاوينههموار.

فهرظه: جروره پيوهندي كه له پينى بهندييان ده كري.

فهرامۇش: چتىكە لەبىرچووبى، لەھۆشە رچووگ، لەبىرە رچووگ، لە بىرنەماگ، لەيادچوو، لەبىر چوو، بىرەوچووگ، سابىرون: لىمبىرچوون. ساكردن. لىمبادكردن.

فهرامۆشكار: كەستىكە چتى زۆر لە بىرىچئىتەرە، بى ھۆش، بى مىتسك، گيرى ــى: بى ھۆشى، بى مىتسكى، گيرى، فەرامۆشى،

فهراموّسی: له یادکردن، له بیرکردن، له بیرچوون، له بیرچوونه سه بیرچوونه و میرخوون میرچوونده و میرخوون میرخود و میرخود و نازار به هوی چتیکی خوّشه و میراموشکاری. دلنیایی، خهمرووینی.

فهراموّشی دان: دلّنیاکردن، خهمرهواندن، لهبیریردنموهی ناخوشی و نازار. فهراموّشی هانن: دلّنیابوون، خامرهویّن، لهبیرچوونموهی سامخلّهت و نازار.

فهرونسه: خاکیکه، که نعژادی فعرانسهی تیدا جیگیربووه.

فهرانسهین: زمانی فهرانسان.

فهراههم: ئاماده، ساز.

فهراههم هاتن: پيکهاتني چتيک.

فهراههم هينان: پيکهيناني چتيک.

فهره (كه.): تخوون؛ ناويرن ي ئهم ناوچهيه بكهوون.

چصچفسه *ده چ*: فیّسلّ، فسرت و فیّسلّ، بسه لأن لسهگسه ک فیّسلّ نسعیّ بسه تسعنیّ بسکارنابریّ: فیّلاّ و فعره ج.

فهره جی: جووره قاپووتیکی لبادی نیوقن له تا پشتیندییه و قول کورته و بدرگند بو شوری کورته و بدرگند بو شوران و گاوانان دهست ده دات، کول بال گاکه پی که به نک، که به کهرک، قاپووت، (باک.) فهره تجی، له خوری یا له به رگن دروستده کری بی تان و پوبه های سوونیه و خوی ده گریت.

فهروشخانه: داریّکه تهختهیه کی لهسهری دهدریّ زبلّی پیّ کوّده کهنهوه.

فهرهنجي: فمرهجي، جروره كالأيمكي سمرده رييه لمه خرري يا لمبمركني سوواوهوه دروستدهكريّ.

فهرهنگ: خەلكى رۆژاوا، فەرانسە، دانىشىتووانى رۆژاوا و تورووسا. فەرانسەرى.

فهرهنگ: فهرههنک، زانیاری و زانست.

فهرهنگستان: خاکی فهرنگ، وولاتیکه فهرهنگی تیدا جی گیربووبیّ. فهرهنگی: زمانی فهرهنگ. دهردهباریکه، کفتی، سفلیسس، ثاتهشهک، هاله، نهخوشییّکی زور پیسه بو ثادهمیزاد بوّدی میزی خراب دهکات و لمه

هانه، مخونسیبخی رور پیسه بون دهمیراد بوری میری چارمویش بدات ناوگه لمی به لهک و شل ده کات.

فەرەيدوون: نيوى پيارانە.

فهرتهنه: ئاشووپ، پشيّوي، وهيشوومه.

فهرتووت: پیری داکفوتوو، چتی پهرپووت، فهرفووت، دارزیاگ.

فهرخه: بێچور.

فهرخهس (باک.): گیانداری نیوهخنس.

فهرخهسيّني (باک. ، باد.): مجزّعمه، سيني.

فهرخهشيّر: بهچكهشيّر، بيووڭهشيّر.

فەرخەكەو: بارەكەر.

فهرخی (بابا . ، موک .) : جووره تریّیه کی کشمیشی ناسکه ، تریّی سهر قووله دروای خهلیلی پیّدهگات و گلووی لهوی گهوره تر و دریژ تره و بغر و پهله دار و ده نکداره .

فهردار: به که ڵک، پیروز. ـ ی: پیروزی.

فهرده: تايه كه له باريّك، باريّك دوو تا (فهرده) يه.

<u>ههرده ش</u>: کرّممال کرّممال کردنی جیّزی دانمریّلّمیه به بیّرُنگ یا سهره د بوّ ثموه ی که یمکیّکیان پیّورا ثمندازه ی ثموانی تر دهر کمویّ.

فهرز: _ ى شەترەنجى: فەرزىن، سووار.

فمرزانه: فرهزان، زورزانا.

فهرزو (باک.): كورتكراوهوهي فرزهنده.

فهرزین: دامهییکه له دامهکانی شهتره نجی که پیّی ده لیّن وهزیر، فهرز. فهرژاندن (باک.): دراندن، پارچهپارچهکردن، پچراندن، بفهرژینه.

فهرژین (باک.): پارچهپارچهبورن، پچړان، دړان.

فەرسەخ: فرسەخ.

فهرسهند (باک.): ددرفات، هال.

<u>همرمان مامه: تۆمارى دەوڭەتى.</u>

فهرماني (باک.): جروره كنوايدكه.

فهرمای (هدورا.): فدرموون.

فهرمایش: فهرمووده، قسمی پیاوی گهوره.

فهرمايشت: فمرمايش.

فهرمهسون: كەسىكە بەندىوارى بەھىچ جوورە ئاينىكەوە نەبى.

فهرموو: ووشهییکه له شیّوهی ریّز و شیّوازیدا به کار دینری بوّبانگ کردنی یهکیّک بوّلای خوّت یا بوّ ژوورهوه یا بوّ خوواردن یا بوّ ریّگادان یا بــوّ ئاخۆتن وئىستر، فىدرموو ژوورى: وەرە ژوورى، فىدرموو بلىي: دەبلىي، فەرمىور بىخىق: دەبىخىق.

فەرموودە: فەرمايش.

فهرموون: بو تاخوتنی کهسیکی به کاردهبری که ریزی بگیری، به ناوی رێزگرتن بـ ق چـهند كهسـێكى ئامادهش بـهكاردهبرێبـه واتـا: وهرن، بخـوّن،

فهروبير: پيت و پيز، خيرو بهره كهت.

فهرووز (باک.): پیکلوری چاو.

فهروفيت: پيت وبدره كدت.

فهرهلا: نيدي نيرينانه. پالمواني چيروکي شيرن وفعرهادي له ريگاي شمیرین دا زوری چهرمهسمهره وکارهسسات بهسمهرهات و بسهناوات هەرنەگەيشت.

فهرهان: ترسان.

فهرهانده: ترسانده، زراوبرده.

فهرهاندن (باک.): ترساندن، زراوبردن، قطلمبازدان.

فهرههنگ: قامروس، پهرتووكيكه، كه كومايه كورشهى زمانيكى بهراقهوه تيدا نووسراو يا چاپكرابي.

فهرههنگۆك: قامروسۆكە، فىرھەنگى گچكە.

فهرهوود (ڕۅٚڗ٠): تالأنكردن.

فهرهیت (باک.): گاشعبهرد، بهردی زل و لهندههور.

فهرهين (باک.): فدرهان.

فهريد: هاوار، قيرهوگازه. فرياد.

فهرید روس: فریاکموتوو، بمعاوار و دادی کمسیّکی گهیشتوو.

فهريد رهسى: بمهاوار و دادى كىستكى كەيشات.

فهريادكردن: هاو اركردن، لالأنموه، دادكردن، دادوبيدادكردن.

فهريقهت (باك.): دلنيا. ــبوون: دلنيابوون.

فهريك: وولَّين، دانيّكى نهرمه، كه هيّشتاره ق نسبووييّ وتسواو نەكەيشىتبىخ. (ئەردە.) فەتىر، ھەرىرى ھەڭنەھاتور.

فهريكهجود: جرّيه كه هيشتا تمرار نهكه يشتبي.

فهريكهخورما: جووره خورمايهكه هينشتا بدتهواوي نهكهيشتبي.

فهريكهقهزوان: قدرواني نهكهيشتوو، قدرواني سعوزي نعبهكام.

فمريك ه كويزز: (هم مورا.) كاردهره رقم كوريزيك هيشتا به تعواوى نەگەيشتىي. فهرسۆ (باک.): ناوى ئافرەتاند، لەفارسىيىدو، وەرگىراوە.

فهرش (باک.): رووکار، تاتهبهرد. ــى دهستى: پشتى دهستى. ــى

پێ: پشتی پێ. ڕایێخ، ژێڕهخهر، ڕایهخ، سیپال.

فەرشە (ھەر.): پنە.

فهرشهنی (باک.): نیّوچاوان.

فهرشک (باک.): مهچی دهستی، مووچهی دهست.

فهرشکردن: راخستنی ناو ژوور و ههیوان و نیستر به حهسیر و مافوور و بهره. تهخته پۆشكردنى ناو ژوور و ههيوان و حهوشه بهخشتى سوور يا بــه

كاشى، و ناو ئەستىلش بە بەرد و قسل و چىمەنتۇ.

فهرفهرا (باک.): ناوی رووباریکییه له جزیریدا.

فمرفووت: پەرتورگياگ، پەرپووت، فەرتووت.

فەرفوون: فەخفوررى، چىنى.

فمرقان: پيران، هاتنموهيه كي گهروو لمبمر خهفمت و تالأوي ژيان يا لمبمر گريانيّ.

فهرك (باك.): ماوه، ووچان. چاندن، جووي كردنموه.

فهركار: تيخوړين و گهياندني فهرمان.

فهركاندن: وينه گرتنه وهي نووسراويك. پهي بردن به چتيكي نووسراوي گران، (باک.) لمناو بردن، حمل کردن، هملندان. فمرماندان.

فهركهم: پدركدم.

فهركبووني (باك.): يەكيتى.

فهركين: حعل بوون، لابران، گۆړيني كۆنيك به تازهيهك.

فهرمان: کار، ئهمر، دهمبوری، سهرمیانی، خمبات، قانوون، نامهیه که، كەفەرمانى مىر و خونكارى تىدا نووسرابى، داواكردن و خوړىنى گەورە بىسەر گچكەدا بۆ ئەنجام دانى چتيك، خستنەۋير ــ : هينانە ۋيردەست، فهرمانی میری: دهستوور و نامهی بهرزی میری و پادشای. بی سـ:

فهرمانبهر: ملكهج، گوويدير، ژيردهست، كهسيكه فهرماني گهورهيهك بەجى بىينى. ـى: ملكەچى.

فهرمانبهردار: فهرمانبهر، رام. ــى: ملكهچى، ژێردەستى، رامى.

فهرماندار: دمولٌـ متكيّر، فهرمان بين، هوّمان، پيّشدار، خشسائيته،

چەترمان، كەستىكە فەرمان بە دەست بى، فەرماندە. ـى: كاڤلەپ.

فمرماندان: فمرمانكردن، خشا (ناويّ.)، تيّخوريس، تميّراخورين،

فهرمانده: فعرماندار.

فهرماندهر: فمرمانده، سمرلمشكر، فمرمانيهوا، چمترمان، فمرماندار، دەستروردەر. _ى: پىتشەنگى كاروبار پىكردن.

<u>فــهرماند</u>ٍ هوا: کهســیّکه فــمرمانی بریکــا و دهســتهلاّتدارییّ. ـــــ یـــی: دەستەلاتدارى. فەرمان بركردن.

فهرمانکردن: فهرماندان به چتیک، تیراخورین.

فهرمانگرن: بروانه: فعرمانکردن. فهرمانگه: دایرهی میری.

فهرمانگير: ميري، دمولنت.

فهريكهنوك: نرّكه فهريكه، نركيّكه هيشتا رهق نعبووبيّ.

فهريك بوون: تهر و ندرم بروني دانعويّلهيه، كه لعناو گولهكهي دا هيشتا رەق و ووشك نەبووبى.

فهزحه (شورا.): بيّگار، زياره.

فلمسال: (هدر، كه.) ديمان، قالأفات، شيّوه.

فهسالدان: جي بهجي كردن و را پهراندني كاريك.

فهشنفهش (باک.): هاشنهاشي تاوي.

فهقفهه (كه.): دەردىكى كوژندەيد، ئازارىكى كوژندەيد.

فهقيّ: زانستخووا، دانشتخواز. توتابيهكه لـممزگهوتيّدا بخويّنيّ.

فهقي خه ليه: تيره يه كه لعبلباسه كاني بيتوريني.

فهقی مهانکی: تیرهیه که له نیو دره بیاندا.

فهقيوانه: ئارمستى، ئەنگوچك.

فهقي يانه: ئەنگوچك، سۆرانى، ئارسورينه.

فەقى: فەقى.

فهكله (هدورا.): كاكول، توواليت، لاجانك.

فهڪل (ندرد.): مل پيچ.

فهلات (باک.): روزباش، رزگاری.

فهلاتکار (باک.): ساخ، پرسورد.

فهلاقه: چتيکه له هدردووک لاق دهکري و بادهدري بو دار له بدري پيدان. نستمق. لع كردن: نهسته قكردن.

فههقه کردنی به ری پینی یه کینکییه له فه لاقه دا.

فهلاكهت: كارمسات، لي تعوماوي.

فهله: ديان، فعلمه، گاوور.

فه المخووي: جووتب منده ، جووتير، دهشته وار. كمسيّكه ثازابي لـ مكاراندا

فهلهرهشه: جروره فعلميهكه.

فەلەرەشكە: فەلەرەشە،

فه له کند : ئاسمان، گهر، چهرخ و فه له که ، رِوْژگار، چه پگهرد ههر که سیکی تروشي همرجووره چورتم و نمهاتيكي بني هاوارودادي هدرامه دهست فىلەكى دەكات.

فهلهمه: فهلسمى حسكيّفى، حسبه نكيّقين . كريّكي نرخداربوده له پيشوودا دور لهمهندان لعبه ريان ده كرد.

فهلتاندن (باک.): رزگارکردن.

فهلتوّيي (باک.): سهليته، جنده.

فهلتین (باک.): رزگاربوون. دارسانی خووینی لووت بهربوونی خووینی لووت. (همورا) فشياي. (بابا.) پژين. بهربووني وولأخ.

فه السهفه: باو دری زانستی، لهچتی نهینی و گرنگ و درو ار کولینه وه.

فهاشاندن (باک.): پمریشان و باللو و پمراگهنده کردن.

فه نشین (باک.): پهریّشان بوون.

فهلق (باک.): پارچه. بریقهی بهردی خارا.

فهلقاندن (باک.): بىشكردن.

فه لقین (باک.): به شکران.

فەلگى (باك.): فلق.

فەلھىتە (باك.): زىرەك، بەكەڭك.

فهليّ (تهرده.): له (فهلهكناز) موه كورتكراوه تعوه.

فهايت: همنده كاريكه به تمواوي ژيرنمبووبي.

فهلیته (باک.): جنده، سهلیته.

ف اليت قوت (باک.) ناوي قارهمانيکي جدنگاوه ره له ديکي كوردستاني دا .

فهن: فهنده. فروفيّل، كهلهك، داو، رهنگ.

فهن (باک.): وهک، وهکور. پهنا.

فهنابيدهنگه: فعنه بيدهنگ. پهنا بيدهنگه.

فهن هبيدهنگ: فعنسيدهنگ، گسهيينکه زور گهمهي عهنتيکهي تيداده كري نابي كهس پيبكهني يا باخووي، چونكوو ههركهسيكي پيبكهني يا قسه بكا تيدهكهوي.

فهنهر: فهنهرک، فانووس، فانوز. جوره فانووسیکه. چتیکه وهک فانووس له چاو یا له کاغهزی چهورکراو دروست ده کری موصی تیدا دادهگیرسینری. هـهرچتیکی بـه پیّـج بنیشـیته سـهریهکتری فهنـهری پيده ڵين. كەۋان. تىغىنكى نەرمىشە دەنوشتىتتەوە وەك مشار. فەنەرى كاترمير و ئيتر: زەمبەرەك، زەمبەلەك. گوويزانى تراش.

فهنهرك: فهنهر، فانووس.

فهنباز: فیّلْباز، داوباز، کهلهکباز. ــى: فیّلْبازى.

فعنتازى: رازاوموه، نهخشيتنراو چىتى جووانىي نووى. لى كرياك، لىه کاردهرهاتک، خاراو، سوواری پی کراو.

فهند (باد.): فانووس.

فهندرفهن: فروفيّل.

فهندة (باک.): لهبیروباوه ری مندالأندا باپیری سهگانه، گۆیا سهگ دەلوورىنى دەرەرى، دەحەپى مندال دەلىنىن گورگ جورابى دەداتىدە دەلىي بىسە با بېينە دۆست وبرادەر سەكىش دەلىي نابى نابىي ھەتا فىنىدۆ ژكۆړى رابي (گوايه فهندو گورگ كوژتوويه).

فهندوفيّل: فروفيّل، كهلهك وكولّووك.

فهن وهيل: نهفهندو فيل.

فهنى: ناويكه تهنها بؤتؤله سهكى بهكاردهبريت.

فههوّ: شدرم، پاكداوين.

فههيّت: (باک.) فعدى. شعرم، شعرمغزارى. بسى --: بسى شعرم، بسى چاوەروو.

فههيّت كردن (باد.): شەرمكردن.

فههێتۆ (باک.): شەرمێوون، شەرمن.

فهیرووز: پیروزه، ناوی مووروویه کی نرخدار و ناوداره، پیروزه ناوی ئافرەتانىشە.

فهيزوالابهكى: تيرهيه كه له به گزاده كانى ئيستاى موكريان.

فهيلهسووف: سوّتي، زانا، بلّيمهت.

فهیلی: ناوی تیره یه کی گهوره ی کورده له گهرمیّنی زوّرن به لأن زوّرترینیان له لوپستانن زوّرتازاو کاربین و بهسه لیقه وکار و اپه پیّنن و دهست پاکن نهک له کوردستانیّدا له گیّتی هاوتایان نین یا کهمن.

فت: فووکردنه به کلکی سهبیله و قهننه دا بو ده رپه پراندننی سوو تووی توو تنه کهی سهبیله کهی فت کرد. (روم ا.) قوون. بره ش: قوون په ش. چوّل، به تال، ووشه یه که له کاتی فریدانی گوره ری بازی یا فینجانینا دا به کارده بریّ. و اته بوشه و هیچی تیدانیه.

فتهفت (ئەردە.):سرتەسرت، سركەسرك.

فت بوون: تيكموتن ودەرچوون لمياريدا.

فتخوّش: قەنگە.

فتواق: بهنساموّته دووبهنی نهستوور و دریّره به پاش تهرکی زینییه و به کاری به بهاش تهرکی زینییه و به به کاری به به کاری به به نازه زود. (دلّ، ویست، شاره زود. به ت داکهویّ: دلّت داکهویّ، هه و ای ویست و ناره زووت داکهویّ. (دووا.) نهندامی شهرمی نافره تانه.

فتراندن (زا.): بینین.

فترهش (رهوا.): قوونرهش.

فترك (زا.): تارچک.

فتروونه: ئەرچتەيە، كەلەچتى تر موتربە بكرى.

فتفت (باک.): دەنگ وھەستى بارىنى بەفرىيە.

فتکردن (همو.): دهرپه راندن، فووتی کردن، فووله موّدنه کردن، قونچکه جغاره سووتو لی دهرپه راندن. فریّدانی گوّرهوی وفینجان لهگهمهی فینجانیّن و گوّرهوی بازیدا.

فتلتهك (باك.): قوولاً بي چاو.

فتلوّهاچك (باك.): هەلبىزىنىوه، بازدان.

فتوو (هدورا.): ووتوو.

فت و فراوان: (که.) زوری بی پایان. ئیجگارزور. زوروزهوهند.

فتيله (نمرده.): فتيله.

فتيّلك (باد.): فتيله، پلّيتهي چرا، (باك.) پورگ.

فتیل: پلیته نه دهزوو یا په پر با دراوه یه که له ناو پر تکم چه ک و نیتردا له ناو فانووس و چرای ده نین و هه به و پلیته شده لین که له ناو چراو لامپاو فانووس و نیتر ده نین، پیش نه ختی له ناو روتگه و چه کی ناو قود یکییان ده ناو هه لیان ده کرد.

فتيله (هدورا.): پليته، پتيله.

فجوور: _ كردن: فريني كمو وسوويسكهيه.

فجووز: گوم بوون و لعبدرچاوان بزر بوون يامردني گيان لعبدريكييد.

لىدرو انهبى. هۆرمز _ ى كرد: واته بىئىدگىجارى رۆيشت يامرد.

فجووق: (که.) دهنگسی بالی که و و بالندانه له کاتی فهینیسدا، فهین وبالگرتنی که وه. ده رهه پین و به پره لابوونی بالندانه له قه فهزیدا. فهکه فهتکه. کردن: ده رهه پین و بالگرتنی که وه، فهین و بالگرتنی که وه.

فج: لهدهمي گهمهو قهشمهريدا دهلينن: (كۆ.) فروچ.

فچك: دەنگىتكە لەدەسىتى جۆلأوە دىت لەكاتى جۆلايىدا؛ بەلاي مالى . جۆلادا تىپەرىم فچك فچك جۆلايى دەكرد.

فچے فچے کا: دونگی ہے کہ المعدوای ہے کی دوستی جوّلاً ہے المحکاتی کارکردنیّدا۔

فچووز: مالاّوايييه بوّكاتيّكي دوور لهكاتيّكيدا بـهكاردهبريّ، كـه مـروّبـه سهفهر بچيّوهلاّميش ههر فجووزه.

فر: هوّش، بهندیواری. _ ی به جیهانه وه نهماوه. چاره. _ ت بزربی قد (کرد.) کان، قان، له جگینیدا که سیکی بیدو پینی ده لی له فرانم چی. (پروا.، کرد.) دووجگ له همه لاریژ تندا له سمو قیزه یا له سمر پشت راوهستی قرم، قومیک له چای یا له قاوه، که، لینوی پینوه بنیسی و بیخویموه دی به یموه ندی چتیک به سمر چتیکی تروه. دارا _ ی به سمو ژنه که یموه ندی خواردنه و واته ته لاقی که و تووه. ده نگی خواردنه و هی چتی شامه هانده .

فراژی: فهراژی، بهخوداهاتن وگهشهکردن.

فرافین (باد.): خواردنی نیوهرویه.

<mark>فراڤینخوواردن</mark> (باک.): نانی نیوه_دریه خوراردن.

فرامين: فراوين، فرايين، قاوه لتوون.

فوان: هه لفريني بالنده. هه لمهت و راكردن، به په له چوونه شووينيكي.

فراندن، رواندن، رفاندن، روڤاندن. همڵفراندن.

فدانفوان: معبس له راوو رووت و بي نارامييه.

فرانن: فراندن.

فراوان: گوشاد، بهربهره لا ، بهربالا و ، فره ، فره ه ، گهره ، پتی ، پهرهسه . بهراره له ، فرهوان ، (خیّد) بهروه ده ، پان و پتی ، پان و بهرین . سـی ده علل و دان: زوّری ، گهلیّک . زوّر ، ثیّجگار زوّر ، گهلیّ . سـبوون: گوشاد بوون . زوّر بوون . سـکردن . گوشاد و ثاوه لسه کردن . زوّر و زهسه ند بسون . سـی : گوورانی ، گوشادی .

فراوانی دهخل ودان: زوروزهوهندی.

فراویسن: (باد.) فراقسین، فرامسین، نیسوردژ، چیّشستی نیوهردیسه، نانخوواردنی نیوهردیه.

فر: ماف، بهندیواری. ـــی بهسهریهوهنهماوه: مافی بهسهریهوه نهماوه. فره: پهرت، توور. ــدان: توورهه لدان، فریّدان. دهرچوون، هه لاّتن. (رموا.) نه کوتراو. فرهی بالندان، پره، ده نگی بالی بالندانه له کاتی فرینیّدا.

فره: تهنیمان، ترسیهنؤک، فیراوان، گیموره. (که.، فه.، شهرده.) زور، گهلیّک، نیّجگار زور، بین ژمار، بیّداد، مشه، مشهمهر، (نمرده.) بیّشو.

فرهبوش: چتيّکه بهشي زوراني تيّدابيّ يا زور بهشبهش بيّ.

فرهبوون: فراوان وگوشاد بوون.

فرەبيد: زوربلى، سازنده.

فرهجار: زورجار، فرهکش، چەندجار، چەنجار.

فره خهيال: كهسيّكه ناوات ومرازى زوربيّ.

فرهخوّد: زورخور. ـ ى: زور خورى.

فرهدان (ئەردە.): فريدان، توورھەلدان.

فره پوو: درو ړوو. ب يې: دروړوويي.

فرچەلىدان: فلچەلىدان، پاككردنىوه.

فرچک: خوو به چتیکموه گرتن لهسهردهمی شیرخوو ارنیّوه ، دهلیّن سی پیّوه گرتبووه ، هماوی اندر که سه ده این مندال و بیّچووی ساو ایه لهمسهمک و

گورانی دایکیان، ژهک، (باک.) فرسک، فریشک، برّمندال و فهرخهی نازال و و و و الآخان معبدس له شیرخور اردنیّیه. کردن: شیر دهرخور ارددان.

فرچيل: دانمويّلْهيه كه نيوه كول بووييّ، نوّكه كه ـــ بووه.

فرخ فرخ: فیچقه دهنگی پژانی خووینی کوژراو و سهربراوانه.

فرد (باک.): شۆربار.

فرداندن (باک.): ووردکردن.

فردهک (باک.): وورد. ـ کرن: ووردکردن.

فردک (باک.): فردزتی

فردوقی (باک.): تیکوشیوی نان و در، فردک.

فردو (بار.): باپشكيو.

فردين (باک.): ووردبوون، بفرده (ووردبه).

فرز (نەردە.): زوو، گورچ، توند، تيژ، چەسپان، پەلم، كرژ، توند و تيژ.

فرزهن: فرزهند.

فرزهند: مندال، رِوْلْه، بهچكه.

فرژین (زا.): پرمهی وولآخ.

فرس: مەرىر.

فرسنده: فرستاده، ناردراو، ناریاک، ههناریاک، دمسپیریاک، ناردراو، کهسیکه لهلایهن یهکیکهوه ناردرابی بولای یهکیکی تربوگهیاندنی

راسپاردهیهک. ناردراو.

فرسمخ: فرسانگ، فرساق.

فرسفخ ژمير: فرسانگ ژمار.

فرسمخ نووين: فرسانگ نورين.

فرسه ق: فرسه نگ، فرسه خ ۸ کیلومه تره که ده کات ۲ میل به رانبه ری

دروازدهمهزار گهزییه.

فرسمق ژمار: فرسمنگ ژمیره نیشانهییکه لمسمر ریگایانی دادهنین.

فرسهنڪ ژمار: فرسهن ژمير.

فرسهنڪ نووين: فرسهخ نورين.

فرستقاندن (باک.): زهرتکردن.

فرستقين: زهوتكران، گيران.

فرسك (باك.): همريّن (بوّ پهنيري). فرچک.

فرش (باد.): همویّنی پهنیری، شیلاووک، شیلک، ژیلک.

فرشه: فڵڿه.

فرشته: فریشته، مهلاتیکه، بهندهی خووا، نیّوی تافره تانه.

فرشك (باك. ، كه.): شيلاووك، پايهدار، مشوار، بيّ ـ: ناپايدار، بيّ

مشوار، بیّ ـ ی: ناپایهداری، بی مشواری.

فرهز (باک.): مەخمەر، قەدىفە.

فرمزان (زمن.): زورزان، یر. ــى: زورزانی،

فرمزانا: زورزان، پر. سایی: زورزانایی،

<u>هٰوِه</u>ٰو: __ىباڵى باڵندان، دەنگى لىتكدانى باڵى باڵندانـــه لــــــكاتى فرينيّدا، پرەپر، (باک.) رەف.

فرهکرن (باد.): فرهکردن.

فرهڪهر: زورگهر، همڵهگهر، گهرا، ويڵگهر.

فرهگوشاد: زۆرگوشاد.

فرهڪيلل (هنورا.): زورگنږ.

فرهماك: چتى كۆن، كۆنه، (ئەردە.) پەزىرە.

فرەنك: فەرەنگ، فەرانسەيى.

فرەنگى (باك.): تەماتە. كفتى، سفلىسى.

فرمونچ (ھەررا.): زۆرىڭى، چەنەباز، چەنەدرىرد.

فرمواچی (هنورا.): زوربلیّیی.

فرموان: گوشاد، رایی، راهی، فراوان. ـ ی: گوشادی. زوری.

فرمومر: زورخور،

فرهوه ر: معبس لعمه ردومي سازنده ، سهكي هه لهاس.

فرهیی: زوری چت، مشهیی ، فراوانی، مشمری بیشویی.

فرپیزوه: ماف پیّوه. فری پیّوهنهماوه: مافی بهسهریهوه نهماوه.

فرت: باز، _ دان: بازدان، قهل ممبازدان. بوّله، بوّلهبوّل، فله، جووله، « دوزي.

<u> فرتاندن</u>: دەرھيّنان، بۆلّەكردن، پرتاندن، فلّتاندن، دەرپەراندنى چت.

فرتاندن ، دافرتاندن ، فريدان .

فرته (که.): پرتهی چرا، جوو لفوبزو تنهوهی یه که له دووای یه ک، پرته. به په لأ، ده رباز. ببوون: به په لأبوون. به کردن: به ره لاکردن، ده ربه پرنسی چتیک له چتیکی تر به تعووژم.

فرتغفون: بوَلْمِبوّلُ، قرتدقرت، پرتدپرت، تدبدتدید.

فرتفوت (باک.): فرتهفرت، بوّلْهبوّل، قرتهقرت.

فرتك: تفنك، كونطووت، هيّلنج.

فرتکه (سوور.): (موک.) فرکه، بالندهکه ــــی کرد و رؤیشت، مرؤیهکه

ــــی کرد و ریزشت: هیزی دا خوی و ریزی.

فرتوونهک: (زا.) فهرتهندی دهریا و زریّ.

فرت و هۆر: فرتەفرتى زور.

فرتينه: فدرتهند، توفان.

فرجیل: دانمویّلدی نیوه کولاّو.

فرچه: فڵچه، پرچۆک، (باک.) پرچه، قەڵـممى مورىين.

فرچهفرچ: فلچهفلج.

فرچه کردن: (باک.) فرچه کرن، فلچه لیدان، پاککردنه وه به فلچه.

فرفات (زا.): كالأي دراوي هه لاهه لا.

فرفجووك (كة.): فرووجكردن.

فوفوه: بافره، پهروانه، فوفورک، کژک، گفگشه، گیشگیشه، تهختهییکی ناسکه له دهزوری قایم ده که و بایده دهن، فوفورکه. شهقشه قه، دوو تهختهی چووار گزشه یه له دهزوری قایم ده کهن تهخته ی سهرهوه ده پیچن دهزوره کهی ده کیشی و دهنگی لیتوه دیّ. نیّرگه له، مرازیّکی ثازاردانه له قامکان ده کریّت.

فرفره کا (باد.): فرزکه، بالآفر، بالرون.

فرفرۆك: فرفرۆكە، فرفرە.

<u>فړفړۆكه:</u> فړفړېزك، كژك، پهروانه، بادموه، له قاقهز وهكوو چهند قاپووچكيّكى دروستدهكريّ باى ليّدا دەسووړيّ.

فړفک (باک.): پهپووله.

فرفينگ (زرا.): ههالأمهت، پهسيو.

فوك (باك.): كشتوكالى بلاو. فوهك، قوميّك له ناو و شلعمهنى. فوكفوك: واكرونى مروّڤانه له ترسان له كاتى تيّكجوونى ئارامى و ناسايشيدا.

فركان: فركه، بهفركانيتك بچۆبۆباغى.

فركاندن (روز.): فراندن.

فركانفركان: فرانفران.

فركه: بدفركه، بدتاللوكه، بديدله. ـ ى كرد: برّ مررّ قان: تيژنيّپه ربى برّ همرو قان: تيژنيّپه ربى برّ همرو زيندمواريّكى دمبى، به واتا هيّزيدا بهخوّى و روّيشت و ده ربه وي. (باك.، بابا.) بازرقه، فيچقه، خوويّن فيچقهى بهست. خوويّن سـ ى بهست: خوويّن بازرقهى بهست. فجووق، فچووز، (سوور.) فرتكه. بالنده كه ـ ى كرد واته بالى ليّكدا و فيى و روّيشت.

فړکهت (باک.): دار و درهختي بي درهخت.

، فړكيفړك: فړكهى يهك لهدوواى يهكترى.

فركبوون: زانى مايين.

فركردن (رموا.): هه ڵقوراندن، فردان.

هٔړکړن (زا.): فړکردن، قومدان له ناو و شلعمهني، قـوم لیّدان لـه چـتـی ړوون وهکوو ناو و ماستاو و دو و شوربا و دوشاو و نیـتـر.

فرک و هۆپ: گیز و هۆپى بـ در و گوللـ د و پلـ لارى هـاويژراو ، هـات و چۆكردنى زور به فركه ، فركه فركى زور.

<u>فوگه:</u> جيّگه ي فړيس، فړلاکهخانه. (شهرده.) جيّگاي دهرېازېوون و ده حدون.

<u>فرمان:</u> ئيش و كار ، ههرمان.

فرمانگهر: كاركدر، هدرمانكد، فدرمانكار.

فرماندن: فرمافرم کردن، پرماندن.

فرمانکردن: کارکردن، هدرمانکردن.

فرمانگوزار: کهسیکه بهردهستیت بکات. ــ ی: بهردهستیتی کردن. فرمه: پرمهی وولآخی بهرزهیه له غاردانیدا. ــ کردن: فرماندن.

فرمهفره: فرماندنی وولآخی بهرزهیه، پرمساندنی وولآخی بهرزهیسه لسه غاردانیدا. كردن: پرماندن.

فرميسك: همرسى، (همورا.) هاس، روندک، (باک.، باد.) رونتک، هورميسك: همرسى، (بند، دور.) نهستير، ونيدک، (زون.) نهستر، (باد.، دور.) نهستير، (موک.) نهسرين، (هاور.) رونک، (هاورا.) هاوهس، دلوپه و تکهی ناوی چاو.

فرميسڪ ئاڪر: خوويتناو، هووناو.

فرم<u>نسک</u> بزه: نیری پهرتورکیکی کوردییه. زهردهخهنهیه بهدهم گریانهوه، گریانیکه بهدهم خوشی و له خوشییهوه بی.

فرميسك هه أوهراندن: كريان به كول.

فړن: (باک.) فړنه، تعنوور، تعندوور، کوورهي نان برژاندني.

فړنه (باک.): فړن، تعندوور.

فرنهگوله: فيسقهگوله، فيرنهگوله.

فرنده: پهرنده، مهلهوهر، بالنده بالدار، پهلهوهر، بالندهييّكي زوّر گچكهيه.

فرنك (باك.): تفنك، كونهلووت.

فونى: خوو اردەمىنىيە كە لىشەكر و برنجى ھارپاو و شيردروست دەكرى. كوورەي نان برژاندنى نانىوايانە.

فروّ: ووشکه فروّ، فری، (باد.) فروو، ژهکی کولاّوی توندبووهوه. سی توند؛ کدوهوّی توندبووهوه. سی توند؛ کدوهوّر است لینوه، چتیّکه وهکوو ماست لینوکی ناژال و مالاّتی تازه زار دهمه یعنریّت و بی ههریّنه واته کهژهکه، که گهرم بوو به بی همویّن له پاش سادربورندوهی و هکه ماست دهمه یی

فرۆ: گەرور.

<u>هٔ ووّتهنی:</u> فروّشتهنی، کهل و پهل و چتی فروّشتنیّ. خوّبه کهم نوواندن، خوّنزم و گچکه گرتن.

فروّتن: فروّشتن.

فروخت: برور روراجي چت له فروشتنا.

فرۇش: فرۇخت، فرۇشەر، فرۇشيار، كار فىرۇت، كارفرۇشى، بىچەر لىھ فرۇتندا؛ ئەسپىرى نىھ،

فرۇشتەمەنى: كەل و پەلى فرۇشتنى.

فرۆشتەنى: فرۆتەنى.

فروشتن: فروتن.

فروّشیاد: کارفروّش، فروشهر، بفروّش، کهسیّکه چتمه کی بفروّشیّ. ـــ ی: کارفروشی، فروّشهری، بفروّشی،

فرۆك (باك.): لىبەردلان، گيانسروك.

فړۆك: فړزكه.

فروّكه: بالأفر، بالرون، پڤترك.

فرۆكەچى: بالأفرچى.

فرۆكەچىتى: بالأفرچىتى.

فرۆكەخانە: بالأفرخانە. فىنكەشئىن دىكىكىمۇ خ

فړۆكەشكێن: چەكێكە فړۆكەي پى بشكىّ. فړۆكەوان: بالأفروان، كەسێكە فړۆكەي باژووىّ. ــى: بالأفړوانى.

فرۆكەي بۆمبىھنويتر: بالآفرى بۆمباھاريتر.

فرۆكەي پرېيىكەر: بالآفرى پيرپيلەكار.

فرۆكەي تفاق گووێزەوە: بالأفرى تفاق گووێزەرەوە.

فرۆكەي سووسە: بالآفرى سووسە، فرۆكەي سەرنجدەر.

فرۆكەي قەلاًيى: بالأفرى زور زەلام.

فروو: فرز.

فړووچ: جوچکهی مریشکی نیّره لهپاش تعمعنی (۵) مانگی تا دهگاته ساڵیّکی تمواو، ثارک، (باد.) وارک، لـه هیّندیّـک شـوریّنان دهڵیّـن باردِکهییّکه هیّشتا هیّلکهی نهکردبیّ ههڵهیه.

<u> فړووجاو:</u> شۆربای فړورجی.

فرووجكردنموه: (كۆ.) فرفجور قكردن، بەفرىن خۆفرىدان بۆنىيوهموا يا ئار بۆ ھەمورگيان لەبەرىكى بەكاردەبرىت كە بــە پەلــە خــۆى باويژىتــە نــاو ھەرچتىكىيموه.

فړووز: رهږزي، جاړسي.

فرووزوو (باد.) : هەريّز.

فرووزي (زا.): چتې چکوله.

فروفقان: كون و كاژير، پيچ و پهنا، كون و كهلين، (بؤلس.) تيتال، فيدل و فهرهج، چاپ و چووپ. ــ كردن: چاپ و چووپكردن.

فرووكه: دمستهچیله.

فرووكهر (باك.): نەفس، گيان.

فروون: فرن.

فړوهووړ: فړه فړی زور.

فريّت: بهنيّكى ئەستوورە بۆ رايەلى تەونى بەكاردەبرى.

فریّته (رِووا.): دوولوّی داره بعنیه باش با نادریّ خاره پهشتیشی پیّدهلّیّن خاره پهشت له رایهلّدا به کاردهبریّ، فریّت.

فریتوون (باد.): جووره شیرینییه که، که له نارد و هیلکه و شه کر دروست ده کری وه کوو په نجم و کونکونه.

فرندان: ئاریژتن، (باک.، باد.) ئائیتن، کسوژاندن، کموشاندن، فعزهلاندن، دهرافیتن، رادان، (زهن.) پمردان، گمپچاندن، ترورهملدان، تروردان، تیهملدان، درور خستنموهی چتیک لمه خوّت به ناریژتن. لیّ سه لیّکردنموه، پهراندن.

هریّز: پهریّز، جاړِی کشت و کاڵی درواوهوه. (باک.) جووره کریّکی وهکوو قهدیفه یه.

فریّنوه (باک.): معزرای کشتوکال لیّ براوهوهیه، درویّنه کرابیّ، فریّنز، یعریّز،

<u>ف</u>ړێن: کلاٚوفړێن، کمسێکه چتی بړفێنی یا باڵندهی ههڵفړێنێ، ههڵفړێن. <u>فرێ</u>وه (همور۱.): گملێک.

فريا: چەپاڭە، ھانا، داد، ھاوار. ـــكەوتن، چەپاڭـەدان، بەھاناگەيشــتن، بەھاوارەردھاتن.

فريلا: فهرياد.

فرياخمتن: گدياندني چتيک به کسيک لهکاتيکي زور پيويستدا.

فریارهس: کسیکه بههاواری کهسیکییهوه بگات، دادرهس.

فرياكموتن: به هاناگه يشتن، به هاو ارى كسيكى گهيشتن.

فرياكهييشتن: بمهاناكهيشتن، بددادكهييشتن.

فريال (باك.): ناوى ئافرەتانە.

فريب: فريو، گول، خلَّەت، خلَّەتە.

فريبلىن: ھەڭخەڭەتان، تەفرەخواردن.

فريب خور: كەسيىكە فريوى خوراردبى.

فريب خوواردن: هدلفريوان.

<u>فريبدان: ھەڭخەڭەتاندن، فريودان، گوڭدان، خەڭەتاندن.</u>

فريبدهر: هدلخدلدتين، فريودهر، گولدهر، رهنگ كمر، لمخشته بمر، لمريكددهريدر.

فریبیاگ (ئــهرده.): ههڵخهڵــهتاو، گوڵخــوواردگ، ړهنـــگ کريــاگ، فريوياگ.

هٔرییز (جمباً . ، باد.) : جووره دهنگیّکی دریّژه لـه نیّوانی دز و ریّبووارانـدا یهکتری *پی تاگ*ادار دهکمنموه. فریزوو.

فریسزوو: (جنهبان ، بناد.) فرینز ، (فسه.) هریّنز ، (پِرَژد) چایسهر ، هسهرز ، همریّس. سارتینهوه: لیّدان ، کوژتن.

فریسم (مام.): درّعا خوویّندن. درّعایه کی لیّ کردن: درّعا بسهردا خوویّندن.

فریشته: گزیا بهندهی تایبه تی خودان، پهری. بهخت، راو، چارهنووس. فریشتهی ماریی: فریشتهی بهخت، چارهنووس.

فریشک: فرچکی مندالّی ساوا. پایهدار، خوّرِاگر، بیّ : ناپایهدار، چورارینه. (که.) شیلاووک، ژهکیّکه لعزکی کار و بعرخ دهرهیّنرابیّ بوّ همویّنی پهنیری خوّشکرابیّ، مایه.

هٔ پی هٔ پی: جووره گلمه یه که چهند که سیّک پیّکه وهی ده که ن، یه کیّکیان دمبیّته و مستا و ده لْنیّ فری فری فیساره چت فری و قامکی به رز ده کاتموه ثه وجار ثه گهر چتیّکی وای کوت که فرنده بی شهری له گهلاّ وی قامکی به رزنه کاتموه تیّده که ویّ ته گهر چتیّکی واشی کوت که فرنده نه بی شهری له گهلاّ وی په نجهی به رزکاتموه تیّده که ویّ.

فریک (باک.): فهریک.

هرپین: پهروازکردن، فړان، فړیان، بالگرتنی بالداره بـ حـاوا، هـ لفړین. لیدانی دهمار.

فریو: ته فره، دمستخهری، بلّحات، فریب، خشته، فیّل، له پوّکی، تار، چاغ و به نگ، خاپ. ــدان: له خشته بردن، دمستخهردِ کردن.

غړیوه: گلمه یه که نموی تیکموی ده بی به همنگله شدله بروات و نموانی دی تینی هملاده ده نمویش لسموان هملیدا نموجار همرکمسی وه بسم شمقی وی کلوی تیده کلوی.

فريوان: فريوخوو اردن، هه لفريوان.

فریوباز: خاپق، خاپوّک، فیّلْباز، (که.) بهزاج، فریودهر، لهخشتهبهر، زانهخرد، سهمهندهکردژ، قوّلْشکیّن، دهست شکیّن، خاپینوّک. ــــی: تهفردهری.

فريوخوّر: تەفرەخرواردوو. ــى: ھەڭخەڭەتان.

فریوخوواردن: فریودراندن، قرّلشکان، دمست بران، خهلّهتان، چاخ و بهنگ خارن، خاپیان، فریوان، ههلّفریوان.

فريودان: تەفرەدان، ھەڭخەلەتانىن، خاپانىن، لەخشتەبردن، چاغ و بەنگ كرن، قۆلشكاندن، چاوبەستن، تاودان، لەپانىن، زەبانىن.

<mark>فرپبودە</mark>ر: خەڭـەتيّن، ھەڭخەڭـەتيّن،، (كـە.) بـەزاج، فريوبـــاز، زەوتــەك، فيّلباز، تەفرەدەر، سەمـەندەكرۆژ، خەپۆ، لـەبۆك، فريوبەر، ھەڭفريويّن.

فريوياگ (ئەردە.): ھەڭخەڭەتار.

فريويان (ئەردە.): ھەڭخەڭەتار.

فز: فزه، همست، فس، (ئەردە.) فسه.

فزه: فز، جووله، نکه، نقه، همست. ـ نهکهی: واته نهجوولیّی. نووکه، لیج جوولیّانموه، نق.

فزدووك: عازهبي.

فززه: همست، جووله. ــكردن: جوولان. ــليّوهها تن: جوولانن، دهنگ كردن. دهنگي باي، هاش.

فززمفزز: هاشدهاش، دهنگی بای.

فززوني برين: معبدس له جووله خستني يدكيكييه.

فردۆك (بار.): باپشكيوه.

فس: تس، بای بی دهنگ که له مروّی جووی دهیتسه و و بوگهنه. ب کهندن: تسکهندن. بروانه: فسسه، قوندانه و ههلّنیشتنی مریشک و بالندانه.

. فساندن (باک.): کوررکردندوه، چهماندندوه، داهیّناندندوه، قهڵمشان. (موک.) تس پیّکهندن، تساندن. (باک.) نیشتاندندوهی ههلاّمسانیّ.

فعه: چپه. خته، ختته.

فسمه: خته، ختته، فس، بق دەركردن و راونانى پشيله بهكار دەبرى.

فسهزمان (دزه.): پسک، زمان پسک، لاله پهته، زمان پس.

فس فس: چپەچپ.

فههک (باک.): فسکنن، تسکنن.

فسهكردن: چپهكردن، خفتهكردن.

فسهكورك (خز.): خالْخالوكه.

<u>فسه گورگانه:</u> تسهگورگانه، كيره سهيانه، گيايه كى پاييزييه وهک كارگ لـه زموى دەردى بەقمەد دووممه لانيّكى دەبى بـه ووشكى نيّوهكـهى وهكـوو ئاردى بەمباى ليّدى بەبرينى وولاخى وەركرى چاكى دەكاتموه.

فسهی فس: سرتهسرت، (کۆ.) فسکهفسک، (ههورا.) شیلانی مووروو. فستان: جووره عهزیزییه کی ثافره تانه ناو دامانی ناو قهد باریکی داویّن

<u>هستان: جنوره عفريزيي</u>ندي نافره نات ناوده مايي تنو فعد باريسي. والآيه.

فستق: فندق، بمری دره ختیکییه وه کوو پسته بهسوویر کراوی ده خوری. فستک (زا.): کهسیکه که له رِدیشتنیدا پیی هه لخلیسکی.

فستۇق (دزه.): دابىن كەر. (باك.) گەمەيەكى مندالأنەيە بەدار دەستىكى چتىكى ترور ھەلدەدەن بەلىيدانىي. ـــى: كەسىپكە ھىندە

گهردک بی نه کهویتنوه مالی خوی. سه گی خوویپی.

فسدان: بريّتييه له دەركردنى يەكيّك، باراميان فسدا: واته دەريانكرد، خودانهواندن، خوّفشكردنى مريشك بوّكه لْمشيّر.

<u>فسدانموه:</u> دمست هدلگرتن له کاریّکی و پمشیمان بوونموه لمبدر نمبوون و سدرندگرتنی، تسکهندن.

فسس: ووشدیدکه پشیلدی پی دەردەکری.

فعمه: فسس.

فعفس بالموان: بريتييه له يه کيک که هيچي له دمست نهيمت و ههر خوشي هه لکيشي.

فسفسك (باك.): گيايدكى بۆن ناخرشه.

فعفعۆك: (باك.)فسفسك.

فسقه (که.): فیسکه، (بابا.) فیسقه: قیسکهپیواز، فسکه، سهلکی پیوازی وورد بز تزو ههلدهگیریّت.

فسقه: فسكه.

فسكاگوري (باك.): فسفسۆك، جوورهگيايدكه.

فهكاندن (باك.): تساندن.

فسکه (کۆ.): سرته. پیوازی فسقه، فیسکه.

فسكهر (باك.): تسكهن.

فسكففسك (كق.): سرتمسرت.

فعكمن: تسن.

فسکلک (همور): مریشک یا که لمبابیکه که کلکی رووبهره و خووارین. فسکوول: گولنکی فیستی سووره.

فعكين (زا.): پيّ هاڵخليسكان.

فعن: تسن، فسوّک.

فسنان: مىبىس لىدەركردنى يەكىكىيە.

فسۆس: فسكەن، تسكەن، گەندەدەللەك. حيز، تىەپ، تەنبىلاّ. (ھەورا.) بۆگەنكە، داعبايدكە بە قەدەر دەللەكىّكىيىدە كلكى گەزىّك درىّرە دەست و لاقى زۆر كورتە گۆشتى ناخورىّ ھىندىّكىش دەلىّن لە پشىلەي گچكەترە.

فسيان (باک.): كروړ بروندوه، چهماندوه، فسين.

فسين: فسيان، تسكهندن، تسين.

فش: ثل، ماندوو، خاو. _ برونسوه: خاربوونسوه. _ پس کردن: _ پیکردنموه. کمپزی_ : تفنک زل و فراوان، بمدهنگی لموت تهستینیش ده لیّن، بمدهنگی ماریش ده لیّن. به پیّچموانهی چسپ، جلی فش: جلی فراوان، دهرپیّی فش. (که.) بر چتیّکی پتمودهبی که یمکتری بمردابی. لرّکهی _ : لرّکهی کراوهوه. زهری _ : زهویه که نمنیشیّته سمریه کتری، (باک.) قرول، گموج، به تال. (زا.) چلمی لموت، فم. _ کرن: فم کردن، چلم نهسترین. (همورا،) فیز، به خرّی ده فشیّ: به فیزه.

فشارای (هدورا.): کوشین.

فشه: دهنگی فیشه کی نهوروزان و شادمانی، فیشه. گهمه، لاف، فیشال، گالسه، گهه، لاف، فیشال، گالسه، گاله، گاله،

فشهفش (که.): -- کردنموه: به کهسیکی هه لکوتن. دهنگی لروتیه، بردهنگی چتیکیش به کاردهبری بهدهم باو ههواوهی. فشهی یه ک له دووای یه کتری.

فشهکردن: بریتییه له خو هه لکیشان، گالته و گه پکردن. دارچوونی دانگ به فشهوه له چتیک.

فشهكالأوته (همورا.): چرړړه پوپنه، چنگهله، شروان ههلخه له تينه، شروان هه لخه له تينه، شروانخه له تينه، شروانخه له تينه اسروانخه له تينه اينه که له چوله که گهوره تره بورکار و کلاوونه (پوپنه)، به زوری له سهر ړيکايان ده نيشي و هه لده فريته و زور ناړوات و ده نيشي ته موه کوريت.

فشهل: فشوّل، زمری خاوو خاک رزیو، (که.) سستهک، بو ههموو چتیّکی فشوّل به کار دهبری.

فشموهبوون (كد.): له خوبایی بوون.

فش بوون: هولْوّلْبوونى چت. نەرم بوون و هاتنەبارى يەكىتك لىه كارىّكىدا لەمەو پىتىن نەيويسىتىتى بىكا . دەرچوونى با لە تايەي ئۆتتۇمۆبىل و ئىتر.

فشتاق (باد.): (خز.) فيسقه، فيچقهى ئاوى.

فشتخاندن (باک.): ههڵخليسكاندن.

فشتخين (باک.): هاڵخليسكان.

<u>فشفشه</u> (باک.): مرو و گیانداری تمستوورن و گمورهن. بـمدهنگی مــاریش دهلّـــــــن.

فشقیات: کسد، کالته، کس، فیشقیات.

فشك (باك.): فاتدرمشك.

فش كردن: بريتييه لمندرم بوون و هاتنعبار بؤكردني كاريك.

فش كردنموه (كد.): هدلنان، بدكسيتكي هدلكوتن.

فشكين (باك.): دهنگي لووته، (باك.) پشكين.

فشول: فشعل.

فش و فوّل: چتی فشی شل و شیّوار ، سست، نهرم، فش.

فشي: پۆزايى.

فشيان: فشين.

فشیای: دارسانی خوو ینی لووت.

فشین (هدررا.): دارسانی خرویتی لروت. (باک.) نیشتندوهی شوویتی هدلامیاو و ناوساو. (موک.) شانازی. بدختر: شانازی کردن.

فكله (هدورا.): كاكوّل، توواليّت. نيّوچاوان، چالأيي پشت مل.

فل: سس، پهخمه، شلو وول، فش، ماندود، خاد، شل، شهکهت، سست، شلو شیّوا و تهمیلاً. بوون. کردن.

فلار (ړهوا.): جنده، سووزماني.

فله: فهله.

فلهه (باک.): فهله، دیان.

فلههن: جووره ماسييه.

فلههى (باك.): فەلەيى، زمانى فەلان.

فلت (كه.): بلاو، فش، فراوان، دەلب. قەللىوى ئەستوور.

<u>فانتىنىن</u>: فرتاندن، بۆسىووكى، بـۆكەسـێـک بـەكاردەبرى، كــهـبـا خــووى، گوفتوگۆكردن بە فالىتە.

<u>فلّته:</u> دهنگیّکی سهیره لسهدم و لیّوی همندیّ کهسموه دیّ لسهکاتی گفت و گوّدا، قسمه لسه بساری سسووکیدا بسهکاردهبریّت، بوّلِسه، همرِهشسه، گستزاره، وو تمی بیّ رِیّ و جیّ، دهنگی ثاخوّتنی پیران.

فلتهدهمه: كمسيّكه له گوفتوگويهدا ههر فلّتهي بيّ.

فلج: پان. _ بوونموه: پان بوونموه. _ كردنموه: پانكردنموه.

فلچه: چتیکی موویینی زیره دهم و ددانی پی دهشتری و هی گهورهش پیتلاو کالای پی پاک دهکریتهوه، بهتاره، گزکهچه. جووره دهنگیکه له پیلاوهوه دی لهکاتیکا، که ناوهکهی تهرپی. فلچه، مژین، ههلمژین، دهنگی ههلمژین. فلته.

فڵچهفڵج: فڵڿدى يدك لددرواى يدكترى.

فڵچهى تۆزتهكانىنى: (ھەررا.)فڵچۆتۆزتەكناى.

هَلْج و هوزٍ: فلته، فلجه فلجي زور.

فلس: دراویکی مسینی کهم نرخی گهرمینییه.

فلفل: مەييوون.

فلّق: ناوی که مترین دراویّکی بابانییه. نافره تیّکه زوّر به کاربرابیّ، (بساک.، باد.) فسملگیّ. (که.) دهلّب، زوّر گوشاد و فسراوان، زل، که وشهکه به ییّم فلّقه.

فلقه: فلته. قولته. جروره دەنگیکه وەک دەنگی کالله کی بال ، که بدری به زمریدا.

فلقمفلق (که.): قولت قولت. (که.) فلت فلت، ووشه یه که له رووی سووکییه وه ده کوتری به یه کیک، که قسه بکات تا بی ده نگ بی.

فَلْقَنْ: بروانه: فَلْقَنه.

فَلْقَنْهُ: فَلْقَن، مَيْ يَينَهُ يِهُ عَارِجَارِهِ دَوْنَكُ لَهُ رَيِّيهُ وَ مِيّ.

فلَق وهور: فلقه فلَقى زور.

فَلْقَيْ: فَلْقَن.

فلوّقه (باک.): كەشتى گچكە.

فلووت: شمشال، بلووير.

فلووفا: كەڭكەڭە.

فلووفاو: كەڭكەڭە.

هٔلّی (تەردە.): نیّوی نیّرینانه و له فهرامهرز قولْه کراوهتهوه.

فلیته (بابا.): سهرسهری.

فليّقان: لكي دووپهلي درهخت.

فليقان: فليقانموه.

<u>فليقانموه:</u> مخمخين، (باک.) پالمچقين، مرچقين، پليشانموه، پهتشان، (باک.) پرچقان، جيق دهرهاتن، تولخانموه، پورخانموه.

فلیقاندنهوه: (زا.، روژ.، گر.) پرچقاندن، هه لکرشین و چنک تیخسان وهکرو تعماته، که همه لمی فلیقیّنی، (باک.) مخمخاندن، (دهر.) پلیقاندن، (همورا.) تلیقاندن، جیسق دهرهیّنان، تولّخاندنامهه، پورخاندنموه، په لاختن، (باک.) په لمچقاندن، پلیشاندنموهی میسوه یا چتیّکی تری ناسک و نمرم له بن چتیّکی یا لهژیّر پیّیاندا.

فليقانن: فليقاندن.

فليقاننموه: فليقاندنموه.

فليقاو: فليقارموه.

فليقاوه: فليقارموه.

فليقياك: فليقارموه.

فليقيان: فليقانموه.

فلین: گرژ بوون و هاتندوهیدک.

فم: هنگ. _ كردن: هنگ كرن، چلم ئەسترين، كەپۇ خاويمنكردنهوه.

فم كردن: هنگ كرن، چلم ئەسترين، كەپۆ خاريننكردنموه تيندانمه لىووت

بۆئەوەي چلميكى كەتيىدايە بيتە دەرى، لووت سرين.

ان: كند.

فنهفن: كنهكن، دهنكي لورتييه.

فنتؤلى (باک.): جووره تفعنگيکي قولهيه.

فنج (باک.): گاشمبهرد، بهردی گهوره.

هنجان: جووره ئیستیکانیکی کورت و پهله له چینی دروست ده کری و قاوهی تیدا ده خوریتموه، فینجان.

فنجان بر: جروريكه له كارى ههوير، كه به فينجان دهكري.

فنجانين: فينجانين، جووره يارييه كه، كه به فينجان دهكري.

فند (دزه.): شهمچه، لی خرینه، موّم. (گهرمیّن) رسته یه که له ده زوو و میوی وه کوو موّم (شهم.) ده یسووتیّنن، له به زو شهمی دروست ده کریّ هی به زی ده که نه موّم و هی شهمیّ، که ده که نه فند، فندک له ناوی ویدا ده زووی با در اوی تیّدایه و به ناگر ده کریّ.

فند (باک.): شهم، موّم.

فنداشهمال (باک.): ناوی چیروکیکی کرمانجییه.

فندانک (باک.): شعمدان، موّمدان.

فنده گوله: فيسقه گوله، بالنده يه كى كچكەيه، فيرنه گوله.

فندق (دزه.): به همهموو چتیکی چکوّله و جووان دهلیّن فندق. (خرّ.) جووره قوّچه قانیه که له کارته ی چناری کموانه یه کی دروست ده کمن و رئیه کی دوو قددی له همودووک سمره کانی قاییم ده کمن پهروّیه کی یا هممبانه یه کی له نیّره واستی ژبیه کاندا وه کوو قوّچه قانی لیّ ده کمن بی کلاسک هموسه رهی له نیّره واستی ژبیه کی ده خمن نموسا وورده بمود یا گرموّله ی قوری ووشک له نیّوی ده نیّن وایده کیّشن و ده یهاویّرن زوّر دوور ده روا و زوّر به هیّرو نمانگیّوه یه. (موک.) بموری داریّکییه، (باک.) بنده ق، وه کوو پسته و ایه به سوویر کراوی ده خوریّ.

فندق شكانئن: چەقەلىدان، بەقامكى ھەردووك دەستان چەقەنەلىدان.

فنق: فندق

فنقچه (ئەردە.): گۆپكە.

فنق شكاندن: معبس له چەقەنەلىدانىيە.

فنک (ړووا.): گندوريّکه به ړونگ نهبووبيّ که چې ناوهکهي گهيشتبيّ. کوّنه شاريّکي کوردانه له ميّروودا ناوي زيندووه و بهشاري قارهمانان ناودهبريّ و قهلاّتيّکي سهختيشي تيّدايه.

فنكه: نينكه.

فنكلفنك: فينكه فينك، فينگه فينگ.

فنووش (هدو.): كىستىكە لورتى كورتبى.

فۆتە: فۆتك، پىشگىرە، پەشتەمال. ــى گەرمارى: لوونك.

فۆتك (باك.): فۆتە پىشگىرە، سەرپۆشى ژنان.

فۆدل (باک.): قنج، قرّز، دەلال، جووان، شيرين، نەخشىن.

فۆړە (باک): (باد.) فۆرە. ــخورەدان، بەخۆھەڭكوتن، خۆھەڭنان.

فۆرت (باک.): نازين، پەسنى دەرەر، بەدرۆھەڭنان.

فۆرتان (باد.): خرّهه لكيشان.

فۆپقە (رەرا.): بافيش، ساخته، (رەرا.) قورۆمـه. ـــچى: بافيشكار، ساختەچى، خۆھەلكىتش.

فۆرتەك (باك.): كەستىكەبە ختى ھەللىلى وبە ختى بەشى. ـــى: فشال، بەختھەلكوتن.

فۇقل: مرۆثى رۆك و پۆك.

فۆكۆل: گەردن بەس، دەسماڵى گەردن.

فوّل: فش، بهلأن هممیشه له دروای (فش) ه رهبه کاردهبریّت: فش و فوّل. فوّیه: جروره دهرمانیّکه له جیوه و ههندیّ چتی دیکه دهخریّته ژیّر نقیّمی شووشهوه بزنهوهی و ک نهلماس بنوویّنی.

> فوّه: (ئەردە.) جقجقە، برنجى ناسكە، كە وە قاقەزى تەلاّ دەچىّ. فوتوو: پەيان، برياردانى شتيّك لەسەر خوّت لە دلاّ. *

> > فورات: فدرات.

فورهه (باک.): فوړات، (باد.) فوورهک، پرژ، سوولی، سوولاث.

هوواره: ناویکه له کونیکموه سهربهرهوژوور هه لقولنی و به توندی روو له حدا بکات. حدوا بکات.

فووت: پووت، بهردیکی تهرازوویه بهرانبهری ههشت سیّیانه بو کیّشانهی داندویلّه و هکسور رسه، قهسانخ، تسه غار. (باک.) فیتسود. سددان: فیتوولیّدان. دووازده ثینجه، سی سانتیم و نیوه.

فووتک (باک.): فیتووی چکوّڵه.

فوتوو: پەيمان، بەلىينى، برياردانى چتىكى لەسەر خۇت لەدلىدا.

فووتوو: فيتور.

فووچ (کۆ.): فچ.

فوودان: فروکردنه ناوچتیک بمهزوری، هاتنه دهرموهی فرو له چتیکیی فرودراو به هوی کونبوونیهوه.

فوورهک (باد. ، باک.): سهخت، تیژ، پرژو سرولاثی گچکه.

فوورهه: تاڤگدي گچکد.

فووشهفووش: لووشهلووش کردنی کهرو تیستران، بر باری سووکیتی بر . نافره تانیش به کارده بری، لووشهلووش.

فووکردن: باتیکردن، پفدان، فوودان، فووکردنه نارچتیک. ههتک کردن، (باک.) پورخاک.

فووگره: فووکردن له ناگر يه کله دووای يه ک بن خوشکردني.

فوولمدونه کرداریکی گهند و نارهوا.

فينقى (دزه. ، خز.): ميوه.

فێڪرتن: في لي هاتن.

فیل (باد.): نامانی دهم پان و پال. فیلی حیزانه و بی تاب ووانه: حیزه فیل.

فَيْلَ: زيچک، گۆيەن، گۆيەند، ليّپ، پيلان، پلاّن، فرلّداخ، خاپ، بەديل، (باک.) بلمات، ئارداف، تەشقەللە، داو، تەلله، فريو، ساچمه، تەون و بەست، تەلللە، فريو، ساچمه، تەون و بەست، تەلللەكبازى، ئەروەند، (باک.) گزه، (شا.، ھەورا.) گزيى، گەر، چەپەندازى، دەھق، فىمن، فىمند، كەلللەك، داو. كردن: لەخشىتەبردن، تىپ يتكرن، خاپاندن، قۇللسكاندن. كى كران: تىمغرە خوواردن، خاپيان. (ئەردە.) فىل.

فَيْلاَوى: فَيُلْباز.

فیللهزان: ریپق، ریپوکهر، ساختهچی، تهشقهلهباز، فیتلباز، چشق، تهپق، تهپکهر، خاپوک، (باک.) خهپق، چهپهنداز، گروهوون، فیسلزان. ـــى: سهمهندهکروژی سا.

فيُلْمُكِيْجِهِ: فيلمُكيْرْ.

فَيُلْبًا: فيليايه.

فیلنباز: فیلفزان، ریپیق، ریپوکهر، ساختهچی، تهشقه لفباز، چشق، تهپق، تهپق، تهپق، تهپق، تهپق، تهپق، تهپکدهر، (باک.) خسه پوک، چهپسهنداز، گسزمرون، تهلهکمباز، فعنباز، داوباز، (که.) بهزاج، بدهک، تافته خوّر، قولتمباز، کهرسهگ. _ ی: تهشقه لفبازی، ریپویی، ریپوکهری، فهنبازی.

فْلِلْها: بيماري لاق ناوسان، قاچ پەنهان.

فَيُلْزَان: فَيُلْبَاز.

فَيْلٌ و تَهُلُهُكُهُ: فَيْلٌ و فَهُرهُج، فَيْلٌ و قومار بازى.

فَيْلٌ و فَهُرُهِج: فَيْلٌ، فَرِلْدَاخ، تَمْشَقَعُلْه، كَيْجِعْلَ، لَيْپ.

فیٰ انی هانتن: خووگرتن، دووچاری دهردی، فی بوون.

فێنڪ: هنک، هونک، هێنک، کوورپه، هوون، هوونک، تازی، تـهر، (باک.) تهرايي، چتێک يا شووێنێکه نهساردبێو نهگهرم.

فێنکاوي: فێنکايي، جێگا و شووێنێکه وهکوو کووێستان.

فينكاهي: فينكيتي.

فينكايي: فرونكاهي، هينكاهي، فينكيتي شووين و چتى فينك.

فێنكێتى: فێنكاهى.

فێنکی: فێنکێتی.

فيهرس (باد.): بليمدت.

فهرست: پێرٍست.

فىيەل: پورچ، پورچىل.

هیت (باک.): گهوره و زل و نهستوور. پیت و بهرهکمت، فهر. (که.) گال، هان. ــدان: هاندان، گالّدان، بزاوتن، بزواندن، جوولاّندن، تاودان.

فیته: فیتوو. ده نگی جغاره کیشانییه، خیزه خیز، دوودک. ــ ی بلوویری: (باک.) پزپزک، ده نگیکه له چوونه ژوورهوه ی هینندی چتموه دی به کونیکا یا هاتنه ده رهوه ی له کونیککیدا، نمو کونه ـــ ی دی واته به تمووژم بای سدادی.

فيتهبهدهوره: فيكه بعدهوره، بعشووين چتيكيدا كهران.

فوولێکردن: فووکردن بهدهم له چتێک.

فوونك (باك.): فيّنك.

فونكاهي (باك.): فيّنكايي.

فوونگەفوونگ: فینگەفینگی گریانی.

فهد: يۆز، سەكى راوى.

فهێت (باک.): شهرم، ئابړوو، فهدی. شوورهیی.

ههينت بوون: شهرم كردن، فههيّتكرن.

فهێـتوو (باک.): شەرمـن.

فی: دەردەكریانه، شیتی، گهشكه، خوو، (باد.) تهپ، پهركهم، (كو.، خو.) دەردەكریانه، شیتی، گهشكه، خوو، (باد.) تهپ، پهركهم، (كو.، خو.) دەردیكه كوتو پرتووشی هیندی دەلین سایه یا سایه لالییداوه، جووره دەردیکه كوتو پرتووشی هیندی كهس دی و كهف دەچینی و بیهوش دهبی . ناوی پیتیکی دهیهمینی ئابینی كوردییه.

فيخورجو (باك.): ناشنا، ناريزه.

فيدار: خوودار، كەسىپكە فى بگرى. ــى: خوودارى.

فير: فيل. رام، چەش، چەشە، ھير، ھيرا، ھين، ھۆگر، راھاتوو. سبوون: راھاتن، ھەقىسىن، چەش بوون، ھيربوون، ھين بىوون. كردن: راھينان، چەشە و چەش كردن، ھيركردن. پى سبوون: لى راھاتن. پى كردن: لى راھينان.

فێڔ١: لـهگهل، پێڔ١. ۛ

ف ێرېوون: لـهیادگرتن، خورکـردن، راهـاتن، ههثیسـین، چهشـبوون، هورکارهبوون، (فه.) چارشانین، هین بوون، شارهزابوون، هوٚگربـوونبه چتێک.

فيربيهي (همورا.): فيربوون.

فيرز: تاڭوركە، پەلە.

فيرس (باک.): ليها توو، زيرهک، ووريا. لـهندههوّر، بـههيّز، پالــُــــوان. فيّرست.

فێرست: پێڔست، فێرس.

فێرڪار: هيرهوان.

فێركردن: ڕاهێنان، هين كردن، شيركرن، چهش كردن، شارهزاكردن، هوّگركردن، ياددان، پي ههڵچنين.

فيركه: شورينيكه چتى تيدا فيرببيت، خوويندنگه.

فيروو (كه.): خزرايي، فيرز، مفته.

فیّس: فیّست. کلّه وچک. (دزه.) ناشتی، تارامی، گونجان، دهفیّسیّ، نافیّسیّ.

فيسان: گونجان، ريك كموتن. ند : ندگونجان.

فيساندن: كونجاندن.

فێڡت: فێس، كۆمسۆر، جووره كلأرێكى سفتى سوورى سوواوەيە.

فَيْشُ (هنورا.): زور، زوريه، فره.

هَيْق (نعرده.): چتى لعرو باريك، لعرولاواز.

فيقانن: فيقاندن.

فيِّقن: فيِّق.

فیتهفیت: دهنگی فیتوری یه کله دروای یه کی نه پساره و هیه. ده نگه ده نگی فیتوریه. ده نگه ده نگی فیتوریه. ده نگه ده نگی فیتوریه. ده نگی این ده نگی این ده نگی به خره خیر ده نگی جغاره کیتشانی، خره خر، خیره خیر.

فيتفيته: فيزفيزوك، فيكهفيك، فيق فيقه، (لو.) تيفتيفه.

فيتدان: هاندان، كالدان.

فيتكه: فوويه كه لهسه بيله ي ده كرى بق في يداني سوو تووه كهي.

فیتو (باک.): فایتوون، عدرهاندی چکولّه.

فیتوو: فووت، (باک.) همش، فیته، (بابا.) فیکه، (باک.) سووسووک. فیتوولیدان: چشین، فیکاندن، فووتدان، فیکین، کوویتان، کوویتاندن، کووفین، کووفین.

فیج: گیانداریکه ددانی پیشروی کنوتبی، (همورا.) چتی خووارولا.

فيج: كەل، ددانكەوتىو.

فیچان: وهرگهران و پیچ کردنموه.

فیچانهوه: (پایسا.) نووچانهوه، داها تنهوه، خوواربوونهوه، (ههو.)
 قدیجانهوه.

فيچاندنهوه: چهماندنهوه، داهيتنانهوه.

فیچه آفه (کور): ناراست، ساخته کار. (کور) سدی: ناراستی، ساخته کاری.

فیچقه: _ ی ناوی: ترومپا ، کونیکه یا لووله ییکه ناوی فی بدات به توندی ، فشتاق ، فیسقه ، (باک .) فچقه ، (باک .) تیروچکه ، فیقیژن . _ کردنی خووین به توند و تیری خوناویژتنی خووین ، بلیسکه ، تیروچکه کردن ، بهخورهاتن ، به پرترموهاتن ، فیشقه بهستن .

<u>هیچهبهستن</u>: بازره قمبهستنی شلهمهنی له کونده و مهشکه و کووپه و گوزه و ئیتردا به هزی کون بوونیهوه.

<u>فىچقەكرد</u>ن: دەرچوونى شلەمىنى لىمھەر جوورە دەفريّكى بىّ بىعبارىكى و توندى.

فيهرار: تدقده، ړېو. ــــ کردن: تدقدتيّکموتن، ړەوکردن، ړەمــين، راکــردن، هدلاّتن. ـــ پيّکردن: ړمواندن. ــــ ى: هدلاّتوو، ړمويو.

فيرانن: فيراندن.

هیره: دهنگیکه له کومی گیانداری رهوانهوه دی لهکاتی پیسی کردنیدا فیرهفیری زور.

فیرهفیر: فیره ی یه کلی المهدووای یه کتری، فیروه تر، به خوداریان. سی نامرازی نوتوم قبیلی، ده نگی بوری نوتوم و بیاتید.

فيركان (كه.): فيراندن، زگچوون.

فيركاندن: فيراندن.

فيړكه: گياېره. دهرديكه به گياندار بگات به خويدا ده فيريتني و كوژنده په.

فيون: گيانداريّکه زور بفيريّنيّ.

فيړنمگوله: باڭندەيەكى بچووكى كەوەلەي دريّژه و زۆرگچكەيە.

فيړۆ (بابا.): خۆړايى، خۆړا، خۆړاوبۆړا، (كە.) فيروو. ــ يى: خۆړايى.

فیز: لووت بلّندی، هموا، حینوان، ترزلی، رِیّڤ، فیس، رِیّڤناهی. به ... : بمهموا، فیزدار، حالوّر، قاپان،کاو، برووغ، ترزل، ترتوّپ، گونه، خز، گیڤ، دفره، خوّبین.

> فیزار (باک.): گلهیی، هاواروداد. م

فيزه: دەنگىكەلە فىيكەدەچى.

فیزهفیز: فززه، فزز، دهنگی جووره فیتفیتهیهکیه.

فیزدار: بهفیز، بههوا، ترزل، گرونه، خز، (باک.) گیڤ، دفره، خزیین. سـ ی: باسهری، بهفیزی، بهههوایی، ترزلی، گیڤسی، خرن، گرونهی، خزبینی، بستههی، قاپالی، (باک.) برووغی، تامساری، خورهبینی، دفرویی، خوهللکیشان، لهخزدهرچوون، خزنویینی،

فيزفيزۆك: فيت فيتەى مندالأن، فيك فيكه.

فيزن: فيزدار، بەفيز.

فيزۆك: باقەينە.

فيزيّن (باک.): فززه فززی بای.

فیزین (باک.): خوشینی مار، بفیزه: بخوشه.

فیس (باک.): فیز، هموا. خووس.

فيسا (باك.): بمعموا، لروت بلّند، فيززل.

فیسار (موک.): فیسکه، (نمرده.) بیّمان، فلاّن، ووتهییّکه به کاردیّنریّ برّیه کیّک، که نه تمویّ ناوی ببهیت: کهس پرّیی واته نمو کهسهی، که خوّم و خوّت دهیناسین و دهیزانین.

فيساره: فيسار.

فيصاندن: خورساندن.

فيسانن: فيساندن.

فيساو: خورسار.

<u>فیساوه:</u> خورسار.

فیسهل (ندرده.): چتی پووچ.

يسهن (مارده،)، چىتى پورچ،

فیست (باک.): فیسته قهر، حموت ناسمانان.

فیسقه: فسقه، فیجقهی ساری، فشتاق. کلک هه لته کینه، قسگ هه لته کینه، قسگ هه لته کینه، فیرنه گوله. هه لته کینه. پیوازی وورد بو تور، (ههورا.، بابا.) قیسکه. فیرنه گوله. فیسقه به مستی: فیجقه به سات.

فیسقهگونه: (کتر.) فندهگوله، (که.) فرنهگوله، فیرنهگوله، (شهرده.) فیسته، بالنده یه کمی چکوّله و پورچه لهیه، شعوی وابی و موی ده چوریّنن، دهلیّن پایزان شاری ناخرواته و چونکوو ههموو شووان و گاوانیّک ده یخوواته وه.

فيسكاندن: فساندن.

فيسكه: فيسار.

فيعكين (باك.): فسان، پيدافسان، بفسه: پييدا بفسه.

فينعيان (ئەردە.): خورسان، خورسيان.

فيشار: فيشال.

فیشال: بافیش، لاف، پرپیتری، دروکیفه، فورتهکی، دروی زل. کردن: خوهه لکیشان. کار: خولکیش، تروتوپکار. فیشالبن: خاره ندفیشال. کی: فیشالکردن.

فىرھىنگىكىردستان

فيقانن: فيقاندن.

<u>فهقه</u> (که.): زیږهی فیت فیتهیه. قهفی جووره گیایهکییه، که فیتووی پیّ لیّ دهدهن. جووره دهنگیّکه وهک دهنگی فیقفیقه. فیته، فیکه

فيقهفيق: فيقمى يدك لمدوواي يدكتري، فيكمفيك.

فیقهنهی زورنا: پیک، فیقفیقه یه که له قامیش دروستده کری لهسهری زررنای ده خهن فوری تیده کری .

فيق فيق: فيكهفيك.

فيق فيقه: فيتفيته، فيكفيكه.

فيقن: كيانداري لاوازولهر.

فیقنه (کد.): پیک، پارچه قامیشیکی شه قکراره دهخریته سهر دووزه له و زرینا بو پف پیدا کردنی.

فيق و هۆږ: جيق و هۆړ، پريک و واک، بريک و هۆړ، بريق و هۆږ.

فيقى (باد.): ميوه.

فیقیژن (خز.): (موک.) فیشقه، فیچقهی خوو یّنی.

فيك: هان، فيت. دان: هاندان، فيتدان. فيل، همزارفاكم به فيكيّكت. (باك.) فيكه، فيته، دهنگي دهم و ليّوي مردّيانه.

فیکافووی (باد.): همنگورین.

فیکاندن (باک.): فیتوولیدان، فیکه کردن.

فيكانن: فيكاندن .

فیکه (بابا.، که.): فیقه، فیتوو، جووره ده نگیکی باریکه به لیو لی ده دری به دری باریکه به لیو لی ده دری به دری با دری با دری به دری با د

فیکه: فینکهی گریانی.

فيكهبهدهوره: فيتسبهدهوره.

فیکهفیک: فیقهفیق، فیلکهفیلک، فیکهی یهک لهدووای یه کتری. فیتهفیت بوفیتوو و ئیتر به کاردهبری.

فیکهکوننی (که.): خوّشار دنموه، گهمه یه کی مندالاّنه یه، چاو شارکیّ، ورشه یه که له گهمه ی (قه لاّقه لاّ) دا ده کوتریّ بوّ خوّشار دنموه.

فيكهوكونا (كه.): چاوشاركي، خوّشاردنهوه، فيكهكوني.

فيكموهكونيّ: فيكهكونيّ.

فیکهی مار: فیتوری مارییه.

فیکفیک (باک.): بلمعبلم، مرقعمرقی بهرازی.

فيكفيكه: فيقفيقه، فيتفيته.

فیکنه: نافره تی بی شدرم و سووزانیه.

فیک و هۆر: فیکهفیکی زور.

فيكين (باك.): فيتووليدان.

فيشالچى: كىستىكە فىشالى زور لى بدا.

فيشا لجيني: فيشال زور ليدان.

فيشا لكار: فيشالباز. _ى: فيشالبازى.

فيشالكهر: فيشالباز، فيشالجي.

فيشالكردن: دروهه لبستن.

فيشال ليدان: فيشالكردن.

فيشانن (ثمرده.): پژاندن، پژانن، فيشقانن.

<u>فیشه:</u> ده نگیکه وه کرو ده نگی فیشه که شیّته وایه، فشه، به ده نگی شیر د نشینیش ده نیّن.

فيشهفيش: فيشدى يدك لددوواى يدكترى.

فيشهك: ئاگربازي، فيشهكي ئاووربازي.

<u>فیشهک</u>: فیشمنگ، شمنگ، گوللهی توّپ و تفمنگ و دهمانچه و ثیستر. _ پرکردنموه: فیشهکدا گرتنموه.

<u>فیشه که شنته:</u> چتینکه وهکوو فیشهک له کاغهز و با پووت دروست دهکری و ثاگری پیوهنری و فیشهده کا و وه حلوا ده کموی.

فيشهكبهند: فيشهكدان.

<u>فیشه که ان خ</u>هلیت، خهلیتوک، فیشه کبهند، (جا.، ههورا،، روّژ.) روخت، قاته، فیشهنگدان، خهریته، (باک.) جهودک.

فیشمکدانی پمستهک: بروانه: پمستهفیشهک.

فیشهک فریده رد: مرازیکه اعداو تفهنگ و دهمانجه دا فیشه ک فری درداته دور موه.

فیشه ک گیر: نامرازیک چهند دانه یه ک فیشه کی تیده خری ده خریت ه پاشی تفهنگ و دهمانچه وه.

فيشمكلغ: فيشمكدان.

فيشهكلوّغ: فيشهكدان.

فیشهنگ: فیشهک. شهنگ.

فیشتمر (همورا.): پتر، زورتر.

فيشقانن (تعرده.): فيشانن.

<u>فیشته</u>: دونگی ناوه له کاتیکیدا، که به ده م یا به فیچه ه فری بدریت، فیچه دی خووین و شله مهنی. کردنی تؤی مروّ له قامیشیدا بوّ ده رهوه، یلدان. پلدان.

هيشقى: كىسيكه هدر له خۆيدوه تووره ببى.

فیشکه: جروره دهنگیکه وهکوو دهنگی ماری وایه، دهنگ و فیشاندنی

فيشكهفيشك: لروشه لروش، فيشكدي يدك لمدرواي يدكتري.

فیشک و هوّد: فیشکهفیشکی زوّر، فیشی فیشی زور،

فيشو (هدر.): دروزن، بدفيشال.

فیفان: دادوهاوار و نهفغان، فهریاد وگازییه.

فيفيك (باك.): فيتفيته، (باك.) پيپيك، فيكهفيك.

فيقانن (ثمرده.): جيقاندن.

فيقانان: فيقه كردن.

×

فيلار: فيلال.

فيلهتهن: زل، ئازا، لعندههور، زەبەللاح، لاهير.

فيلهكيّجه: فيلهكيّرْه.

فیله گیره: فیله گیره، گاکیری، (پهوا.) شوور، (باک.) ششر، کیرییه که به قهد که له کیرییه که به قهد که له کیرییه که به قهد که له کیرییه که و شکلدا و که کیرونه که که و که و ناسک و ایسه به لام لسه ناسک گهوره تره و مکوو سه گی دموه پی و گوشتیشی ده خوری. گور.

فیلهیه: پایهیه کی نهستوور و قایمه لهبهرده می دیواری کیدا دروستده کری، کسوورگی دابی. پایه و دینگهی گومبهزانه که به خشت یا بهرد دروست کرابی.

<u>فیلحین</u> (همورا.): کاری پړو و پووچ، کاری بی واتا و گمند.

فيلكففيلك: فيكهفيك.

فيلكهفيلك: حيلكه حيلكي پيكهنيني، زهفين.

فین (باک.): شووش، باریک.

فینا (باک.): کلاوی شعوی له لبادی رِهشه. مینا.

فیناز: کردهوهی ناشیرین.

فینه (که.): جووره سهگیّکی چکوّلْدیه، توولْه.

فينجان: فنجان.

فينجانيّن: كهمهيهكه به فينجان دهكريّت.

فینجه: ووشهیه که ههمیشه له دووای نینجه و به کاردینری، واتای پسر، زور تره، کههم و قسمیه کی ده یک می نینجه و فینجه ی پیدوه مسهنی و مه پرازینه وه. نینجه، نینجه و نینجه و نشل، که رهسته ی رازاندنه وه.

فینکه: فونگه، فینگه، فینکهفینک.

فینگهفینگ: فینکهی گریانی یهک لهدووای یهکتری به بی پسانهوه، فونگهفونگ، فینگهفینگ.

فينيكه: دەنگى گريانيّيه بەلورت.

فينكمفينك: فينكه فينكى كرباني يهك لهدوواي يهكتري.

فيتوّ (باک.): فيّس، كوّمي كورره، فهيسه، فاسه.

فينوو (باک.): تاواندار، تاوانبار، سووچدار. لاپرهسهني.

فيوورچو (باك.): كاول، ويران، تيك. ــ كرن: كاولكردن.

فت

انپيکى ئابيى كوردىيە.

فا (زا.): با. (باک.) ئەوان، لەبنچىنەدان (قان) «كورد«كانى شامى بىق تاكەكەسىكىشى بەكاردەبەن، واتە: ئەر.

فاج (باک.): كەنار، گۆشە، قاد.

ڦاچ: ئاقار، شويّن، تىنشت. ^{*}

قادار (همورا.): بادار. ـ ى: بادارى.

قلاان (همورا.): بادان.

فار (باک.): مریشک.

فاران (زا.): بارانه، واران.

فارتوّ: ناوى شاريّكى كوردانه له هيّلاى نهرزه روّميّ.

فارقلاندن (باک.): وهدرهنگخسان.

فارقلين (باک.): وهدرهنگ كنوتن.

قارڪ (باد.): بارِزکه.

فارى (باك.): تهنها. _كرن: تهنهاكردنهوه.

فاریتی (باک.): ناپایهداری.

فارين(باک.): بارين.

فاژی (باک.) : هملگه د اوهوه ، وهرگه راو ، تاوه ژوو . کرن : وهرگه راندن ، ناوه ژوو کردنمو .

فافير (باک.): چەچە.

فَاقْيُركرن (بار.): هَ لَأُواردن.

هٔالا: ئاوەڭـە، بەتال، چۆل، والأ، (ھەو.) وەلا.

ڤالابوون: بەتال بورن.

قالاكرن: بهتالكردن.

قالاهی (باک.): بهتالی، چۆلیتی، خالیتی.

قالە: چۆل، بەتال.

ڤالمبوون: چۆل بوون.

قالههى (باك.): بروانه: قالاهي.

فان (باک.): قا، ئەوان، وان. (باک.) ويستن، ئارەزوو.

قافا (باک.): هۆوانه (بۆدووره).

قاننیها (باک.): هۆواند. هۆووانه (بۆزۆر دوور).

قانيهاني (باک.): هورانيها.

فاوفاران (باک.): بارباران.

فدیه (باک.): وایه، نموهتا، هۆوهتا.

قايوهشت (زهن.): باي نيوهرز.

هه (باک.): ووشهیه که بر دووپات کردنه و گه رانه و ، بادانه وه. له پیش ووشان داده نری وه کور قه خوو ارن: خوو اردنه و ، قه بردین: پسانه و . (باک.) و ه ، ناوه له یه به لآن له پیش ووشان داده نری و هکور: شهکرن: ناوه له کردن، کردنه و . به به بون: ناوه له بوون، کرانه و . (باک.) نیسوه . هوون، هنگ.

قَصْبَالُ (باك.): وهبالُ.

هٔهبچوانفن: رِوونکردنموه و دهرخستنی شتیّک برّ زانین. ^{*}

فهبراندن (باک.): ترکردن.

فمبرك (باك.): كالْكَالْي.

شهبری (باک.): پایهدار، قایم، مهحکهم، چتیکه ههر له جیگای خوی بی و نهگوری.

فهبرین (باک.): قایم و مهحکهم کردن.

فهرسميّل (باک.): بدرسميّل.

فهرسهاندن (باک.): حدساندندوه.

فهرسين (باک.): رزگاربوون.

قەرقە (باك.): بەفر.

فهرق (باک.): گورگ.

فهرقلين (باک.): درهنگ بهسهرداهاتن، دوواکهوتن له کاريک.

فمرک (باک.): گورگ.

فهركهمهر (باك.): گيابهند، گيايهكي بۆنخۆشه.

فهرمدین (باک.): ماندووبوون.

فمرووتاندن: رووتاندنهوهی تووک و موو.

فهرووون: خور اردني تيكوله شينهكهي قهزو انييه.

قهرووچکاندن (باک.): رنینموه، رووتاندنموه، لمرهگ و ریشه دهرهینانی

موو و تووک، ناوه رووتکردن.

فهريس (باک.): رسان، پيچ کردندوه بهچتيک.

فهريدي (باك.): (باك.) ثهرهلايي.

قەرىچىندن: ۋەرووچكاندن، ئاوەرووتكردن.

قەرىشاندن (باك.): شەبەكە خراوكردن.

قهريك (باك.): گيرفان.

فهزه لاندن (باک.): تلدان، فريدان، خلور كردنموه، فمزه لينه: فريده.

فهزه این (باک.): فریدران، خلوربوونموه.

فهزفراندن (باک): گهراندنموه، ناردنموهی چتیک.

قەزقرىن: كەرانەرە.

فمزيدندن (باك.): بالدانسوه، خودرير كردن لمسسهر چتيكسى، خسووه فەزلىنە: خۆت درىر بكه.

فهراندن (باک.) :بوورژاندندوه، ریاندندوه.

فهژهن (باک.) :هيز، تووانايي. ــى: هيزدار.

همژهندن: شي کردنموه و پهړهکردني لوکه و موو و خوري و ئيسر.

فهژین (باک.): ژیانموه، بووژانموه.

قەس: بىس.

قلس و قلس (هنورا.): بنس و بنس.

قهسهاندن (زا.): پشرودان، حمسانموه له ژیرسیبهراندا.

فهشارتن: فعشارن، شاردنعوه، پعنهان کردن.

فهشارتی (باک.): شاردراوهوه، بهخاک ئەسپىترراو.

فهشارن (باک.): شاردنموه، بهخاک نهسپاردن.

قەشاندن (باك.): ناردنەرە.

قەشوشتن: شوشتنىرە.

فهشین (باک.): داوهشاندنی جلکی دژووین، تهکاندنی داری بهردار.

فهفر (باک.): شکاندنی پهیان.

فهفرژین (باک.): هالوهشاندن.

قەقەتانىن (باك.): جووى كردنەرە، ھەلأواردن، پەزى خووە ژناڤ پەزى

بارامى قەقەتىنە.

قهبزداندن (باک.): ترساندنموه، پساندنموه.

فهبزدين: پسانموه، ترسانموه.

قەببوور (باك.): پاشەكەرتى.

قهبوون (باک.): کرانهوهی دهرگه و چتی تر، پشکووتن.

قهپچراندن (باک.): ئاشكراكردن، دەرخسان، روونكردندوه.

قهپژلاندن: پیله، بهربهرهکانی کردن و روییشتن لهسهر قسهیهک.

فهپیرین (باک.): برینموهی سعوداو مامهله.

<u> همتروندن</u> (باک.): پالدانموه و راکشانه لمسهر زهوی.

قەترسىن (باك.): چابوونەوە ئەنەخۇشى.

فهجقین (باک.): راچڵهکین.

فهجنقاندن (باک.): بازدان، قه لسمبازدان، بازپیدان، قه لسمبازپیدان، راچلەكاندن.

قىجنقاندن ئىجنقاندن

فهجنقين: بازدان، قه لسبازدان.

فهچراندن (باک.): قەپچراندن، شى كردندوه.

فهچناندن (باک.): چنیندوه، پیندکردن، چنیندوهی چتی هدلوهشاو.

قهچنین (باک.): چنینموهی گۆرهوی و چتی تر، خوّپارازتن له چت.

قەخووارن (باد.): خواردنموه.

فهخوواندن (باک.): بانگهيشتن کردن.

فهخووهندن (باک.): بانگهیشتن کردن.

فهخوماندن (باک.): جوولاندن، شيّواندن، راومشاندن و تيّکداني چت.

قەخومىن (باك.): جوولان، شىيوان، شامۇان.

قهدان (باد.): جووايمزكردنموه، ئاوه لهكردنموه. دانموه و هملكمندني زموى بۆختىرەت ھەلدان، يا بىر تەلمانانىمود. (باك.) خۇشكردنمودى

<u>قەدەن</u>دەر: داھيّنەر.

فهدراندن: (باک.) ڤهچراندن، دراندن.

فهدزين (باك.): خردانووساندن، خرشاردنهوه.

فهر (هدورا.): پيش، بدر.

قەراقەر (باك.): بەرانبەر.

قەرانبەر (باك.): بەرانبەر.

قهره (هنورا.): وهره، (هنورا.) بۆرى.

فهرهشان: رشانموه، شعبه كمخرا يكردن.

فهره هندن (باک.): رشانهوه، شعبه که خراپ کردن، هینانه وهی خوو اردن، رشاندنموه.

فهره لآيي: شايي دل، پيسووتان و بعزهيي.

قهرهمك (باك.): بنكر.

فهرساندن (باک.): دراندن، شکاندن، کردنموهی تموق و کوّت و زنجیر.

فمرستن (باک.): شکاندن، دراندن.

فهرستیای (باک.): هه لوهشان.

فعقه يهشتن (باك.): قدلانشتن، قدلانشتنموه.

فمقتندن (باک.): کردنی کهمیّک لهکاریّک.

قەكىرىن (بار.): كارتىژكردن.

فهكهتن (باك.): قەكەقە، دريتربوون، پاڭكەوتن، راكشان.

<u>قەكەر:</u> كەرەوە، ئاوەڭدكار.

قهکرن (باک.): کردنموهی چت، ثاوه لهکردن، قهکه: بکموه (بۆدهرکه و پهنجهره و ثبتر).

فهکری (باک.): کراوهوه (بوّرهنگ).

فه کشاندن (باک.): راخسان، کیشانده.

فه کشکشاندن (باک.): راخسان، راونان.

فهكورتن (باك.): كووژاندنهوهي ناگر و چرا.

فهكووده (باك.): شاياني هەڵگرتنيّيه لهوانديه هەڵگيريّ، بەرباد.

فهكيش (باك.): كيّشان. ــدانخووه: خوّكيّشان.

فه که به دروای کاریک که درواه و که دروای کاریک که و تبی. فه که پان (باک.): گه رانه و ه، گه رانه شه ه سه رچاوه له چاوگه شه و بق گه لیکی نه دیویش ده بی.

قه کيراندن (باک.): گهراندندوه، کيراندوه.

قەكەرين (باك.): گەرانىرە.

فه که شیرون (باک.): گه شیرونموه، گه شیانموه، گه شیه کردن و به خوداها تن.

قهگهقزاندن (باک.) :گهرزاندن.

فهكهفزين (باك.): پيلهگرتن، پيداهه لنهقين.

فهگرتن (باک.): گرتن، داگیرکردن.

قەگۋان (باد.): ھەۋان، جوولان.

قهگژاندن: همژاندن، جوولاندن.

فهگژگژهندن (باک.): تهکان پیدان، رزگارکردن.

قەگژگژين (باك.):تەكاندان، خۆړزگاركردن.

قەگۇلان (باد.): خۆھەژاندن، خۆړاوەشاندن.

قەگۋلىن (باد.): قەگۋلان.

فهگفزاندن: كيشه، پيله، ووتوويزكردن.

قەگقزين: دروان، پىلە.

فهگوهازتن (باک.): گوريزتنموه.

ههڪيّپون (باک.): گيّرانموه، وهلاّم دانموه. ليّ ...: وهلاّم دانموه.

ڤەلا (باك.): ڤامچى.

ههموانسن (باد.): كووژاندنموهى ناگر و چرا، قىمرينىه: ناگريا چرا يەكەى ىكەرەتنىدە.

فهمرتى: رەنك ھەڭبزركاو، رەنگزەرد، رەنك پەربو.

قهمرین (باک.): کووژانموهی ناور و چرا.

فهمستن (باک.): هه لميرتن، هه لقولين.

فهنان (باک.): هه لنیشتنی بالندانه لهسه و لکی داران.

فهناندن (باک.): بلندکردن، هدلگرتن.

فهنشتن (باک.): هدلنیشتنی بالندان، نیشتنعوه.

فهنهرانس (باک.): هه لستاندن، پيهه لگرتن، فهنهريته: هه لستينه.

فهنهرین (باک): هه نستان، هه نگرتن.

قەنىي (ھەورا.): قەزوانى شىن، وەنى.

شەوەۋارتن (باک.): ھەڭوەۋاردن، پاک كردنسەرە، ھەۋاندن، تەكاندن، خولدان، بۋاردنى دانەرىلە.

قەوەشەندىن (باك.): تەكاندن، ھەژاندن.

شمور (باک.): بەفر.

هموراندن (باک.): ئاشكراكردن، پەردە ئەسەرھەلگرتن.

فه هاتن (باک.): شي هه لهيناني دانمويله له شوويني غدار.

قەھاندن (باد.): ھۆنىندوه.

قەھە (باد.): ئاوا، وەھا.

قەھەرەندىن (باك.): بەردانى ئاۋاڭە بۆسەر ئاوى يا سەر خوويى.

قەھەۋان (باد.): جوولان، ھاتوو چۆيەكى بەفيزو بەھەوايە.

ڤەھەۋانىكىن (باد.): جوولاندن.

قهههواندن (باک.): کۆکردندوه، گردکردندوه.

قەھموين (باك.): قىمىن.

قەھىڭىشت (ھەررا.): بەھەشت.

قهيه (همورا.): تموه تاني، تموه تا، وايد.

فهیدان (باک.): کۆو خړکردندوه.

فتن (لك.): ووتن، كوتن.

هیچ (باک.): دهنگی تاوه له بوون و دهربوونی برین و زیپکه.

قىي (باك.): درق، بوختان. سەكرن: درۆكردن. قىرم، فىي. سە يسك تىاو: قوميّك ئاو.

قر (باک.): ئێره.

فرر (باک.): دەنگى ئارىرتنى بەردىيە.

ڤر۱ (باک.): ئيّره

قراسهی (همورا.): (همورا.) ووراسهی، دروومان، دروون.

فرافه (باک.): چتی پړورپووچ، ووړينه.

فرال: ئيمپەراتۆر.

قره (باک.): قنگه، دهنگی بهرد و چتی تره لههاویژتنیدا یا هی چتیکی، که بخولیتهوه.

فرەقىرە (باك.): ئنگەئنگە، ئۇدى يەك لىدرواي يەكترى.

قرهڪ (باک.): زوردروزن.

قهن (باک.): دهنگی بای زگییه، بزیه بز دروزنان به کاردهبری، زرت و فرت: جرت و قرت.

قرتۆ (باک.): بۆمىيىينانە، دەنگى باى زگىيىد، بۆجنىد بەكاردەبرى. پرتىق و ۋرتۇناوى دوو پالسەوانى چىرۆكى شىرى چىايىد چرتىق بەستوويد و قرتىق بەرى دارە بۆيدىشىر ئاخ و ئاقىي وى وولاتى لەختى حەرام كردووه. فز: قززه، دەنكى كوللەيد،

فزافز: فززهفزز.

فره: فززه.

فززه (که.): څززه څززې لووتي نهخوشييه، فشهفشي لووتيه.

فزهفز: فززهى يدك لددوواى يدكترييه.

فزبوون: شل بوونموه له كاركردن، خاوبوونموه. `

فزفز: دهنگی زوری میش و زهرگه ته. آ

فزقاندن (باک.): ڤانيشان.

فزک (باک.): نیزه، چاک، تیر.

فزين (باک.): قزقز، خوړړهخوړکردن، ووزهووزکردن، ووززهی گوللهيه،

ریزه. (باک.) ناوسان، باکردن.

فر (باک.): دهنگی ناویژتنی بهرد و چتی تره.

فژژ: دەنگى ريانيّيە.

فژال (باک.): شەپۆلارى، تاردار (كاكۆل).

فرانموه (باک.): ژبانموه: بووژانموه.

فژاندن (باک.): ژیاندندوه، بووژاندندوه.

فژین (باک.): دهنگی ناویژتنی بهرد و چتی تره.

فك: (باك.) ثنك، بهجاريّكي، ئيّگجاري، لموانديه، بنمبر.

فرك: ريانيكى زور شله.

فرو (باک.): روراني.

فژۆكەر (باك.): رەوان. كەستىكە زگى بچى.

فه (باک.): بقه، زاراوهی مندالآنه.

قشب (باک.): هدردیها.

فکی (باک.): بهجاریکی، نیکجاری.

فل (باک.): گدیشتنی قونیر و گری و بریناند، کوری سووک.

قلقل (باک.): دەنگیک، ژقولی هاسن یان چەقولی فرەهتی، کەسیک

ئاخەفتنى ھەلەق مەلەق لەدەمى رى دىتەدەرى وبى واتايە، قسىدى زەلام

و قەللەر و دەنگىكى ناساز لەزارى وى دىتەدەرى.

فلق (باک.): (باک.) فرق، به لأن ثهمه ههرچهنده كهوتني چتيكه لمه ناو

شلىمىىنىدا بەلأن لىويدا لىدەدرى و دەكوترى.

قلۇشە (ھەررا.): برويش، سارار.

فليّ (هدورا.): كولّ. (باك.) بوّ ميّيينانه به واتنا قوونفره، قولافره، بوّ

جنیّو بهکاردهبریّ، سووک و حیز.

فنگ (باک.): دەنكى مىشەنگورىنىيە.

فن: دەنگى مىتشىيە، سرتە، خورت، ھەست، چن چن، پست پست.

فنگ (باد.): فنكهفنكي لووتي مرز ڤانه.

فنکه (باد): به دهنگی باو مهرزه قیش دهلیّن، دهنگی تاریژ تنی به رد و

گوولله و هیتره، (باک.) قرړه.

فنگهفنگ (باک.): ڤنگهي يهک لهبرواي يهکتري.

فنگ و هۆر: ثنگەثنكى ززر.

فرتوفين: مرزقى پر و پووچ و بى نرخ.

فرتونه ک (باک.): چيتي لاواز وبي تام.

فرتى (باک.): دەنگى باي زگه بۆمى يىنانه بۆجنيو بەكاردەبرى.

فرچ: دەنگىكە لە چراقى دىتەدەر، لە برين و (پزكا) ش دىتەدەرى.

فرجاله (باک.): ترسهنوک.

فرچقین (باک.): لاوازی گیاندار.

فرچین (باک.): دهنگی تهقین و دهربوونی برینانه.

فرده (باک.): ـ وهره: وهره نیره، بهره دهوهره نیره.

فرده و یّنه (باک.): پرسیار و وهلام، بیّ ــ : بهبیّ پرسیار و وهلاّم. دان و وەرگرتن.

فرسهاندن (باك.): حار اندندوه.

فرفراندن (باك.): جرولاندن، تلدان بهجت.

قْرِقْرِه (باک.): (باک.) زرنگلو ویزهی چت، (بۆتــا.) خولخولــه، فړفـره.

(باک.) دروزن، خووتړي، سهرسهري، تعو کهسهيه زور درويان دهکات.

فرفرة (باك.): قرقره، دروزن،

قرقروك (باك.): برهمموو چتيكى وابهكار دەبىرى، كىه خربىي يا

پهرواندي همبي و بسووړي.

قرك (هدررا.): بدرچيغ. ريانيكى شله. (باك.) شۆرباوى گەغه كوتاوى

یا همر جووره دانمویّلْهیهکی بی که کوترابی.

فرك (شام و كيركا.): ئيره. (باك.) ثر، درز. ئيروكه، ئير، تيپى (ك)

ى بۆگچكەكردنەرەيە.

فركمر (باك.): دروزن. ـى: دروزنى.

فرکرن (باک.): دروکردن.

فرگول (باک.): خىنەيى، رەنگى خىنەيى.

قرنی (باک.): سیس و چرچ، بی تین، درهنگ پیگهییشتوو، ژاکاو (بوگژ

هرهراندن (باک.): جوولاندن، خولتركردنهوه.

فرفرين (باك.): جوولأن، خلوركردنموه.

فرق (باک.): شلّهه، كموتنى چتيكييه له ناو يا چتيكى شلدا.

فرنی (باک.): دهغڵێکه له زستانێدا بچێنرێ.

هرو (باک.): بونيرينانه دبيترن: ــرهکه ڤري كه چه دگهري، ڤري

بەدىلەسەكى دەلىن.

فرۆكەر (باك.): درۆزن.

فرۆنەك (باك.): زۆر درۆزن.

فرووفى: گۆشتى قەڭغوى گولأو. ^أ

هروهور (باک.): درلا، فرهفری زلار-

هري (باک.): دروزن، (باک.) ڤړهکه ، دهرهوين، بـوّنـير وميّيانـه.

(باک.) جارجاره به دروش ده لين بو ميسينانه.

قري ڪرڻ (باک.): گووي نهدان، بهههندو کرنگ نهگرتن، نههيٽانه

فرین: دهنگی ناویژتنی بهرد و نیتره.

قْوْڪ (باک.): ميز.

في: بروانه: ث. (باک.) هروا بو ميدينانه، هرو، وي.

فيّج (باک.): نسوجا، نموسا، نسمودهميّ، فيّگا، بـوّنيگـمراني و دورنييه حديدي؟.

فیخستن (باک.): ههڵکردنی ناور و چرا، ههڵواسین، ههڵومسین.

قَيْرٍا (باک.): بيّرهدا، لـمنيّر، لـمدورٍ، (همورا.) پيّگمنه. لـمگملّ.

فيره (باک.): لدگال.

فيرك (باك.): بەرگى كەلاش.

فيريّ (يعز. ، باد. ، زا.): تيّره ، لڤيّريّدا ، ليّرهدا.

فيسين (باک.): جنيّو.

فیقور ندن (باک.): کیتشاندنموه، دروباره کیتشاندنموه، راکیتشان، دهرخستن.

فيقرين (باك.): كشانعوه. دەركعوتن، ئاشكرابوون.

قيك (باك.): پيكاوه، ويكرا. ناشتى.

فيك فيخستن (باك.): كۆكردنموهى چتى پەراگەنده.

فَيْكَمُتَنَ: (بــاک.) رِيِّكـمُوتن. (بــاک.) ئاييســان، ســووتان، هــهُلُـكران، ههُلْبُوون.

قىكىدان (باد.): كۆكردنىوەي چت.

قَيْكرِا (باك.): پيّكموه.

فيكره: ثيّكرا.

فێڮرهڪۆتن: پێڬڡوه ڔاوێژکردن، تەگبيرکردن.

قيك كهنن (باك.): كۆبرونىرە، ئاشت برونىرە.

فيْكَ (باك.): نيّستا.

فَيْكَالُوْلُوْ (باك.): لمُكَوِّرانياندا بمكارى دەبەن وەكىور دەلۇلىر: دەلى لى دايە.

فَيْل (باک.): دەشتىكە يا جىنگايەكە پان ولىتزىي، نزم بىي.

فين (باک.): ويستن، خۆشويستن، ئارەزور، ويستنى چتيّک.

قْيْنَا (باک.): ئەمە، ئەرە (بۆميىينانە).

قَيْنِي (زا.): ئىوە.

في ههي (باک.): ههيد.

فى (باك.): لىنىڭ وەرگىراوە، ويى، ئىوە، ئىو (بۆيمكىكى ئامادەى نىرە).

فید (باک.): خاکیده، که زوقم هملّی تهکاندبیّ.

فیان (باک.): ویستن، خووازتن، خرّشویستن، پیداویستن.

قيزين (باک.): قزين.

قيزڪ (باک.): گووي شل.

فيس (همورا.): بيست (٢٠).

قىسكۆل (ھەررا.): دارەبى.

فيل (باك.): جووره قاب و قاچاخيّكه.

فيلك: كيسەي دەم تەنگ، گەر، فيّلّ. أ

قمین (باک.): داخووازی.

فینا (باک.): ثموه (بؤنیشاندانی چتیکی نزیکه).

فيّنى: ئانىمد.

ڤيليبن (باک.): جنيٽودان.

ق

ق: تىپىكى ئابىيى كوردىيە.

قا (بالد.): قەلأيى.

قه (سەق. ، باد.): جگ، كەران. (باك.) بەرگى پەرتوركان. قاپ، نامان.

قابڪ (باک.): جگ.

قابلهمه: تاسكىباب، تاسكىواو، قاوللمه.

قابلهمهكردن: سهرداپوشين.

قابلوه (شدده.): قابلوخ، كالموى نوك، تىكولى بدوو، كيفسى دانديله، كاسدى كيسه لوو، كيفسى

قابلووخ پهرتووك: بدرگى پدرتورك.

قبووخه فيشهك: قدرانه، قابوغهفيشهك.

قېوور (باد.): بنهگۆزەي شكار.

قاپ (نمرده.): قرلاپهی که لمباب. شیشهی نه فت و چتی دی. (همردا.، فه.، شوره.) گرویزنگ، چوو، نیسکه خره ده پهدیدوه کانی لای راست و چه پی پینیه، ره قه لمی نیوانی پی و لیولاکی پین. (که.، همردا.) جگ، میچ. (نمدده.) چوو ارچیدوه، پهرواز. قولاپه، قوله پی. لاق، قاچ، قول. قاپ و قاچاخی ناومالا، نامان، (رهوا.) بادی، جام، سافز، کوکاسه، ده فر، گه تول. یی گل: گلینه. یی چینی: فه خفووری، سی مس. سی گهرده: جگنی.

قايارگه: قولدييّ.

قاپان (ږەرا.): قاتۆر، قالۆر، كالۆر، بىنۇنى ږورەكىان. (بىك.) قىمپان، بىخىز، خىزدار. (باك.) خۆپەرست. (ئەردە.) جگىين.

قاپانه: بهنیوانی لکهداران دهلین. (که.) جگین، جگانی.

قاپانی: همواداری، فیزداری.

قهوید (بابا.): مندالیّکه یا گیانداریّکه خوّی بنگیّویّ، کسیّکه له رویشتنیّدا لاقی لیّک بسدات. پهیزهن، وولاّخیّک ده دهسته کانی یا پیّیه کانی له رویشتنیّدا لیّک بدات و خوّی بنگیّویّ.

قايمرهقه (كه.): تولايه.

قايهكموه له

قايه كهوه له (همررا.): قديته رأن.

قاپشۆر (موک.): كەسىپكە قاپ و ئامانان بىسىوا، بىه بىووز يىا پەرۆي دكىش دەلىين كە قاپى پىدەشۆردرى، كىجك.

قاپشینکه: (دهر.) قاپکمولنه، قاپشینکهره، گیایسه کی هاوینییسه و گهلایه کانی تنزاوی و کولکنن و به سپی دهنوویّنن.

قاپشینکهره: قاپشینکه.

قاپقاپ: پيلاريكى دارينه لماناو مالاو له گهرماواندا لهيى دەكرا و چهرميكى باريكى بىسەرەرەيە.

قىپك (ئەردە.): ئاوسانى قولاپە.

قەپكەوڭە (دەر.): قاپشىنكە.

قىپگرتن: مىبىس لەبە گرداچورنى يەكىكىييە بەكىسىكىدا بىناردوايى. قاپلۇخ (ئەردە.): قاپوور.

قهکزیّنه: گیایهکی بههارییه و گهلآی وورده به کولاّوی دهخوریّ.

قاپۇر: قابوغى فىشەكى بەتاڭە.

قهووت: پالتق، پالتاو، کمړک، فمرهجیّکی بهرگن و دریّر و قوّلکورت بیّ _ی پیّدهلیّن بهلام زوّر له فمره جی گموره تره. ساقق، ووربه، ناودامان. قهووتکردن: ممبس لهگرتنی سهدوبیست سایهیه لمیاری نمسکهملهدا.

قاپووچکه: قدپروچکه، پارچمنانیکه به قامک لرول بدری و کرو کموچک ماست و چتی شلی پی بخون. قعمچووک.

قاپووږ: چتيکه ناوکهکهي دورها تبي و به هولوللي مابيتهوه.

قاپ و قاچاخ: تاسنجاو، هیّسنجاو، هیربار، هیرمال، (که.) کرکاسه، (ههو.) ههودړ، ههووړ، به ههموو قاب و مسي ناوماليّ دهليّن.

قىپوولە (جا.): گۆزنگى پى، قولەپى، قولايە.

قىپھلويد: قاپاريد.

قهپلک: کیفه ره قهکهی ره قه و کیسه لییه، به تیکولی به روو و بادام و گوریزیش دهلیّن.

قاپین: جگین، یاری کردن به جگ (میچ).

قەپيوان: قاپيوان.

قات: نهوم، تعبدقه، چین، جار، چهل. خانووی فهرهادی ده قاته: واته دهنهرهمه. قددی جلک و کهلویه لی پوشتهمهنی، دهسته. ثازاد دوو ی بهرگ به دروستکردن داوه واته دووقهد، دوودهسته. زنجیرهی خشتی کانی (معدن). ویزی بهردی خشت. گرانی: پارقاتی بوو: گرانی بوو، قات و قری. چین، باد، ثهم پارچهیه دووقاته. ههند، جار؛ که بهرداخه کهم بشکینن: پارهیان دووقات لی دهستینم.

قلته: قەلداسىي دارورجان، چەڭتروكى پورچەڭى بىي شار. (سىرور.) فىشەكدان.

قاتمتلوير: قدتدتاوير، زنجيرهتاوير، تاتدتاوير.

قلته نيوه (هدورا.): قاتى، قاتى وقرى، گرانى، خاكه ليوه.

قاتموليوه: خاكەليوه.

<u>قا</u>لقات: زمری تامتام.

قاتل (ئەردە.): ترش.

قلتۆر (ړەوا. ، خۆ.): قالىۆر، قاپان، بەژنى رووەكان.

قتۆرك (خۆ.): نيرتكى كيار چتى تريشه، كموشك، قالۆر.

قاتول (باک.): ووشترخوره. ـ ى: ربى هدنارى.

قات وقهیماخ (نمرده.): نیوه نمه ک، شلکینه یه که ده خریته سهربرین و جیگای به نیش. په لوو له ییکی چهوری شیرینه بونافره تی زه ییستان ده کی.

قات و قر: سهردهمیّکه، که دانهویّله سالّی پیّشوو نهمابی و هی تازهش هیّشتا پسیّ نهگهیشتبیّ، سدی: قساتی: گرانسی، نسهمانی دانهویّلسه و خوواردهمانی، نهبوونی چت و گرانی.

قات و قری نیومهلویان: گرانییکه لهکاتی دروینه دا پهیدادهبی.

قاتی: تیکه لاّو، ناویسه. گرانی، قات وقری، نیز، (باک.) دلاخیف، قاتمولیّوه، گرانیّکی زور سهخته و دوواره، کووری ده غلّ و دانه. داخووا، خووا حد بکات. دووناکات: نینشانه للا دووناکات.

قاتی وقری: قات وقری، قاتی.

قاجووچ (باک.): گچکه ی وی قاجووچکه لهگلّی دروست دهکری بوّناو پیّ خوواردنموه.

قاجیتی (باک.): جووره بووزوویکه.

قاچ (که.): پیّ، لاق، پاوقول، قول. (زهن.) کهمهرئاسنین. (که.) وورده بـهردی سـپی کـه گهمـهی قـاچیّنـی پیّدهکـهن. (بـاک.) گیـایهکـه. (بـاک.) کلکی بزن و رِمشهوولاّخ و وولاّخی بهرزهیه. ناوی نهخوّشی و دهردیّکیشه.

تعامی برن و رستورد می و رود می به روید ماند که ماند که باج و سعرانه ی هاچاخ: یاخی، سعربزیّو. گامیّشی سسیّ سالانه. مانیّکه باج و سعرانه ی میری لیّ دهرنه کرابیّ.

قاچاخەرى: لارى.

قاچاخچى: كەسىيكە كەل و پەل و زىندەرارى قاچاخ بكرى و بفرۇشى. قاچاخ بكرى و بفرۇشى،

قاچان: کهسیّکه جرپس و بـزوزه. (کـه.) بـازهڵیّن، (کــه.) ههڵمــهقر، یارییهکی مندالاّنه، قاپیّن. ــی (باک.): جووره قابیّکه.

قاچاندن: دەرباز و قوتاربوون، كابرا قاچاندى: واتە دەربازبوو.

قاچه (که.): شروينيکه ناوی لئ گيرنهبي، بلنداييکه ناوی پيدو ړانهوهستي.

قاچەشرمەكى (ئەردە.): جرورە گەمەيەكە بەپى يەكترى بەرزدەكەنەوە. قاچك (كۆ.،سنە.،باك.): كارگ. (دزه.) لاسكى گياو ئيسر. خيزەرە. قاچ وقول: لاق ولەتەن، پاوپل، پى وپل، بريتىييە لسە ئىمژنۆرە بىۆلاى خەدارى.

قاچ وقووچ: دزى بەفروفيل.

قاچ وقووچکردن: دزی کردن به فروفیّل.

قاجِيْن: هەلْمەقرّ.

قاچین: هملّپاچین، برینی لکی پتری درهخت و میّر و مووی سهر و ریش. قاحهه: دهستما، سازنده، (باک.) قدهبک، سروزمانی، سروزانی، بوّل، جنده، بلّح، سهلّیته، ژنی حیز و سروک، تروّ، خووارود. سیس: حیزی، سروکی، جندهیی.

قلخ: چتى چلوتاوەو، كووړ، قووخ، چلمياگلوه.

قاخلی (هدورا.): کاخلی گولیدکه وه زهعفه رانی دهچی.

قد (باک. ، ژه.): زهری، مووچه، وو لگه، وو لأت، قاج، ثـ هرد، دبیّـژن ـــ قادا خودیّیه.

قده (باک.): شه کروکه و شیرنیات سازی. (همو.) داریک دریده، کمه مفردید. کمه مفردید.

قائۆ: قەدۆ كورتكرارەرەي (قادر)ين.

قلاي (زا.): مهيدان. (باك.) نيوى مروّڤانه لهقادر كورتكراو،تعوه.

قادوولک (باک.): جووره ئامانێکه له چيني دروستدهکرێ.

قار (باک.): خوراردهمهنیه که ههمور رِپِّرِیّ دهدریّ به شاگرد و فه قیّیان. (زا،) دهوی فه قیّیان. (شهرده.) قین، رِق، رِک. مورچه ییّک ههمیشه بدریّ به همژاران.

قاراندان: قاره کردنی مدر و بزن.

قاره: ده نگی مه ر و بزنانه، باره. ده نگ و قییره و قرته ی مریشکانه. (نموده.) قیره ی قالمرهشه یه. دوواده نگ. بی ای برا: واته ده نگی همره دووایی لی برا. دوواشووین، دوواشووینه وار.

قارهقار: دهنگهدهنگی برن و مهرانه، قارهی یهک اسه دو وای یه کتری، بارهباری ناژال. دهنگهدهنگی مریشک و قازو مراوییانه. هاوار و قیره و قیژهیه، (باک.) قارقار.

قاره گوڭ: گوڭد گچكدكانى پاشدر وكين.

قادهمان: تازا، پالموان، نعبعز. ناوی نیرینانه.

قارهوانه: قەرەرانه، لەگەن و ئامانىكى زۆر زلمە بىق ئىموەى چەند كەسىنك نانى تىدا بخۇن.

قاريچۆك (زا.): مەردىرمى زۆر لاراز.

قاربووز (ئەردە.): سەر و كالأوى لامپا، قەرپووز.

قارپۆز (ئەردە.): قەڭپووزى زىن. (ئەردە.) كاسەي لامپاو ئىتر.

قارپۆززىن (ئەردە.): قەڭپووزى زىنى.

قارچ: كارگ، قارچك. (باك.) داره هغرميّ كيّويلهيه.

قارچه (خوّ): قوولاّیی ژیّر نهژنوّی مروّ و وولاّخانه.

قارچک (که.): کارگ، دومه لأن. (باک.) هـ مرمی کیریله یه. روماتیزمی گهروو.

قارچكه گولانه: قارچكه مارانه ناخوري، چهتري مار.

قارچكەمارانىە: كارگەگولانە.

قارژنگ (ئەردە.): قرژانك.

قارس: قىملاس، كەسىيىكە لىەچتىكى يالىه كەسىيىكى وەرەز بىن. (م.) شورىنىكە لەكالاك ھەلدروابى بى كورت بورنىورەى. بىرون: قەلاس بورن، سەخلەت بورن. كردن: قەلسكردن، تورەكردن.

قارغ (باک.): دەردىكى چاوانى ھەركىسى دەردى واى لى چاوى دابى ، بەرۆژ باش نابىنى.

قارقار: دەنگى بەرزى كياندارانه.

قارقارۆك (زا.): قارپچۆك.

قارك (شن.): نيرتكي گيار گولانه.

قاپگه (که.): بالهییکه له پیزی هاو الآن دوو ایکموی. شار، جینی شاره له گهمهدا.

قارضان: قمرنان، چارلمدرو، بهرچارتمنگ، چافکرور، (همور) مردار، ممندهموّر. (همتور) مردار، ممندهموّر. (باک.) ناز، نازوهر، جهله، مهندهبرور. دهسته یه که له یاری قملهمرداریدا که درهنگ تی بکمویّ.

قارفج (نمرده.): بابرّله پیّج، نموار، پمراویّزی جل وبمرگی، هووت. قارووش: کارووش، گیایه کی پهلک پان و لک باریک و لمیمژنیّکی بلّندتر دمبیّ و بمریشی وه کو کونجی وایه، پیّشی هملاّتنی گملاویّژی که کارو بمرخ قارووشی دیمکاری بختن مندار دهبن.

قارووشه (زا.): گسکی پووش.

قاروقۇر: باروبۇر، بالىبالى بزن و مىدران.

قاروقوور: قارەقارى زۆر ، بارەبارى تارال.

قاروومه (باک.): گیایهکه.

قاپوون: پهرچ، (همو.) ژهمهند، زهبن، چړ، بیشه ی قهرقوو، جیکایه که پړ گیاو تیکچرژابی. دهولهمهندیکی میژوویی یه لموانه هملبهسترابی.

قاړوونه (ثهرده.): کرمي ناو ميوهي ووشکهوه بوو، موّرانه.

قسادی (بساک.): (وهنسدی قساری و زهرمه حسمن) نساوی به سسم دهاتیّکی کرمانجییه به شه پ و گوّرانی دهبیّژری، نیّوی مروّیه کیشه.

قارين: يارى قەلىمردارى.

قارینت (باک.): مرزشی بسی هسیز و نسه پولاو از و دانگوشت، قساریتک: گچکه کراوه وی ویه.

قاریسهک (باک.): چنسب.

قارين (باك.): پاړانموه، لالأنموه، بقاړه: بپاړيّوه، بلاويّنموه.

قاز (همو.): به المعار هه آنک و تنی همه الووکی ده آیدن المه کاتی که و تنده سه رزویدا. با آنده یه کی سپی و گهوره و ملدریژو و شاوی و ما آنی و کیویش هه یه دندووکی پانه و له مراویش گهوره تره.

قازلخ: جووان، شیرین و ناسک، نازدار، پاک و خاویّن. (نهرده.) بیّ ژن، عازهر.

قازان (همورا.): مەنجىل، تيان، تيانە.

قازانلهسلم (تمرده.): مىلىّكى چنگدارى بىلميّزە سىدرى باڭندەى تىرى پىيّ ھەڭدەتىنىّ، ـــد: قازانلىلەرە.

قازانج: سوودیکه له کړین و فرزشتنه وه دهست بکوی. داهات، هنو، به هره، سوود، دهسکه وت، دهستگیر، که لک، هاو، هاو، کار، (همورا،) سوو، (کو.) تایه، (باک.) به رخووه ر، باو، بای، لای. ی تویه: باوی تؤیه: بای تؤیه: بای تؤیه: سود. دار: پرسوود. بیّ تایه سوود. هازانج به فنیوهیی: کړین و فرزختی دوو یا چهند کهسانه بهسه مایه هموویان بو تموی که قازانج بکهن به دو یا به چهند به شهوه.

قازانج کردن: سبوردکردن، بردنهوه، کهالک وهرگرتن، دهستکهوتنی قازانج.

قازانج دهر (همورا.): مردهخوّر، سوودخوّر.

قازانچه (همورا.): مەنجەلىۆك، دىزە.

قازانقو لفي: نيرو مييه كه نيخهى پيدا دهخري.

قازه پن (باد.): برنجیّکه داپروجانی زلارییّ و نمدرویّتموه ناچار گول گول. هیتشورهیّشوو بمدهست ددیرِننموه و لمه کوّشی یا لمه توورهکمیمکی دهکمن. قازهقاز (همو.): گارهگاری قازی و مریشکانه.

قازه لاخ: بالنده یکی بزره و له چۆله کهی گهوره تره میلیکی سپی به گهردنی داها تروه و له دهشتیدا ده ژی و گوشتیشی ده خموری، تهیتوک، تیتک، تیتل، تیتی، قازه لاخ، قاز لاخ، قاز لاخی. قارچک

قلزموان: شوراني قازان.

قلزلانخ (تمرده.): قازهلاخ، قازلاخي.

قازم (باد.): بننيّکه، که له کوڵک و خوري ريسرابيّ.

قازمانه: میرهیپّکی مهیلمو سوور و شیرینه وه قهیسی دهچیّ، قــهرهڵوو، (کرّ.) قاسماند. هلڵووچه، هلڵووژه.

قازمهكي: يدكيّكه لـمبدرهكاني دارهمازرو وهك دهنكه تعزبيح وأيه.

قازووچ (باک.): باریک، لهر، لاواز، بي تين.

قازووخ: سینک، هۆره، گوڵمیخ.

قازووقوڵنك: قازوقوڵينك، قازوميشمسى.

قازوميشهسي: قازوقولينك.

قازياخه: گيايهكي بمهارييه گهلأي پانه بهكولأوي دهخوري.

قازیانه: گیایهکی به هارییه.

قازی بازی (خق. ، کـق.): جووره قالقچهییّکی بالدار و سهوزه، ووزووزه، زمزموّک.

قازی بهسهر: پۆلىسى ھات ر چۆكردن.

قازى قولنك (ئەردە.): قولنگ.

قلار (جا. ، همورا.): قاژور ، گۆشتى دەخورى، دەنكى دەكو قەلمەرەشەى وايدلە ھەندىكى شوپتان بە قەلمەرەشەى دەلىنى خۆى رەشەر پىي و دنىووكى سوورن. (لو.) قاشى برلا. قىژە، قىرە، قرتە (بۆمرىشك و بالندانە).

<u>قساژه (نسمرده.): دهنس</u>ک و گفشسهی گوللهیسه. دهنگسی قساژووی زوّر و قالمهرمشان.

قاژمقار: قارمى زور، دەنكى كولله.

قازهك (دهر.): قشقهله.

قاژر (ئەردە.): گرينۆك.

قاژقار (باک.): قاژه، قاره، قیرهقیر، قرتمقرته، دهنگمدهنگی بالّندانه به تایبهتی مریشکان.

قنژقاژه (که. ، ډىر.): قاژوو.

قاژڪ (باک.): جيوهي داري.

قاژهو (مىرك.): قاقىشك، قىل، قاقىژه، (كۆ.) قەلسەقاژ، (ھىمورا.) قاژ، قاژى، (كە.) قاژقاژه، قاژەرەشە، بالندەيىتكى رەشى كۆرىسە بەقسەد بارۆكەيەكيە رەشخورى، پىر دندوركى سرورە.

قاژي (هنورا.): قاژوو.

قاس (شكا.): كات، دهم، تاو، ـهك وهره مالامه: تاويّكى وهرهمانّى مه. (باك.) نهخت، هند، ـيّك گهنم بده من: نهختيّكم گهنم بدهيه.

قسیه: قبه، دهنگی خویندنی کهوییه.

<u>قاسپەقاسىپ</u>: قېسەقت، قابقسەب، قابورقسەبور، قابىرقسەبۇ، قاپەقسەپ، دەنگەدەنگى خورتىنىنى بىن پسانمودى كەرىيە.

قست: حاست، جيّكا.

قسے (باد.): لاسکی گیار دهغلانه، (دزه.) قند، قاچک، لاچک. قسکی (باک.): دممیّکی، تاریّکی.

قسم (باک.): گیایهکه.

قاسمانه (كۆ.): قەرەڭرو.

قلسفاخ: بروانه قلسناخ.

قسۆ: كورتكراوموهى (قاسم) ييه.

قاش: نه قیّم، به ردیّکی نرخداره که له نه قیمه ی نه نگرستیله ی و ئیستر ده گیریّ. کووزی کالّه ک و شووتی و ئیدی، (نه ردی. ، برشت. (موک. ، دول.) بریّ قسه فی که وانه داری بردیه . پارچه میّریّکی لسه تکراوه ، شه قهمیّ .

قاشاخ: بنجی گفتهشامییه که گولهکهی لی کرابیتموه. (کور.) گیایه که وه کو میکورکییه بوچی دهستده و ای که کاریش ده چی.

قاشاو: شال، پدرِ زیدکی زووره دووای رِنک کردنی وولاَّخ بهسهر شهندام و لهشی دادیّنریّ.

قاشهماسی: جووره ماسیه کی دهستهیه.

قاشته: جووره ماسييدكه وهكو زهردهو ايه بهلام ثمم پرولمدكهي زلمو رهقه.

قاشقاش: چتى كووزكووز.

قاشقونجی: تا فرهتی جرینی بیّ شعرم.

قشکردن: له تکردنی شووتی و کالهک و چتی تر به قاش.

قشل (باک.): تیکولی شووتی و کالهک و چتی تر. لام وایه تیکواننیه به لکو به قاش و کووزی وان ده لین.

قلشم (زا.): گيايەكى بۆنخۆشە.

قاشنه: جووره ماسييه كه پووله كه ي زهردي ره قي پيوهيه.

قشۆ (باک.): قىشە، كىشىش. (ھەررا.) چەرگان، (بابا.) دارشىق، دارتكە يارى قاشوانتى پىدەكرى.

قشۆمێو: مێرێکه لقێکی کممێک به کۆلکموه یا به لمشی دارهکموه پێیموه دهبرن، گلمماک، شهقممێو.

قشووان: شەقيّن. _ ى(ھەر.) گۆييّن، چەرگانيّن.

قاشووله: قاشيله.

قاشوولڪ (باک.): تيکوڙو پيستي دار.

قاشيلانيّ (هنو.): گنمەيەكە.

قشيله: تاشروله.

قشیلکه: قاشروله، قاشرولکه، قاشیله، له تکمچینی گچکهن مندالأن گممهی پیّدهکهن.

قاغمز: تاتمز.

قاغهنهك (لو.): فرز.

قاف: قەفقاز، چياى : چياى قەفقازيّيە. (كۆ.) قافكە، ئالْقەيەكە ئەسەرى گورىسان دەخريّت. (كە.) پىشمەرگەى زۆربايى، كردن: بەنزۆر مرۆ كردنەپىتشمەرگە. (باك.)قاب، كاسە. كىسەرى: كاسەي سەرى. كى گولان: گلىّنە، كاسەي گولان. نارى تىپىّكى ئابىيّى كوردىيە. ھەل: ئە كۆيدا داگرتم: ئە ھەلى خىّىدا گرتم.

قطفلۆز: قاپر قاچاخى گڏين.

قتفك (باك.): گۆزەڭد، سوراڭىت.

قفکه (کۆ. ، خۆ. ، زاخ.): قاف، هێچک، قوڵفهيێکه. لهسهری گوريسان دهخرێت.

قطکردن: مرز گرتن بو پیشمهرگهیی.

قلظله: كاروان.

قافلهريكا: ريّگاي كاروان.

قافلُهگا: خان، كاروانسەرا.

قفورة: ناوى مرزقه كييه له هيلائاموردي (عاموردي) ، ده فريكي

قفوو (باک.): ئارماڵک، داريّکه، که لافار بيهيّنيّ.

قىفوور (باك.): ژگوريرز، گورزچى دكەن پى كارى خورە دكەن، گورز: گیایهکه درکاوی پهلیّ وی پان و دریّژن دکوتن دکوتن و دخهنه سهر لوّدکیّ حمريمي تاكوو لبمر روزئ زووا دبي رادكمن و به كلسي پتيت و نهخشا ليدكمن و كارئ خووه پيدكمن، دبينده ريدا گمممك خويا دكمى.

قطهرهش (زا.): جووره كوولهكه يهكى رەش باره.

قاق: قاقا، قاقي، هيكه. (ئەردە.) روشك، زړ، ميوه و دانەريّلْهى

قاق: تربقه، تربقه تربق، (روزد.) پرکه، دهنگی بهرزه لهکاتی پیکه نینیدا، به _ پیکهنین: تریقانموه ، له _ ی پیکهنین دان: تریقاندن. (باک.) نیّری هيّلكهيه، مندالآن به هيّكي دبيّرن قاقا. (باك.) سههوّل. (نهرده.) ققه، قەقە، زاراوەى مندالأنە بە خوراردنى دەلىين. ــ كردن: تريقانموه.

قنقان: پادشا ، میر ، گنوره .

قلقاني: (كد.) قدواله، (موك.) قلباله، قرّجان.

قلقه (ئەردە.): قاقا.

قطهز: كاغينز، چتيكى تمنكى سپى و لووسىه له لؤكه يا له پووش دروستده كرى بۆلىسەر نووسىنى. ـ ى دىغ دىغ: قاقىزى خەتخەت.

قاقفزی پیهرداخ: قاقفزی زمپارهیه، قاقفزیکه روویهکی زووره تهخته و ئاسنى پى دەړنرى و خاوين دەكريتىوه و لووسدەكرى.

قاقب (باک.): زفت.

ققعۆك (باك.): گيايەكە.

قلقری (باک.): گهروو.

ققهیچک (باک.): گفروو، (باک.) قاقری.

قاقل (باک.): کاکل، ناوی گیایه کیشه، تیکولی هیلکه و چتی تریشه، جووره هه لپهركييه كي مندالأنه.

قاقلهجنوٚكه (همررا.): چەقچەقتۇكە، شەيتانۆكە، ھىلكە شەيتانۆكە.

قاقلەسۇنە: قاتلەسىرىنە، قەپانجەرە، بالىنە.

قاقلۆك (باك.): ئۆسكى كاسەي سەرى.

قىقلۆكەشەيتان (باد.): شەيتانۆكە.

قطلی بنزان (که.): مهلیّکه بهقهد کوتریّکییه.

قظم: سموورهی سپی پیستی وی زور گرانبههایه.

قطة (باد.): نيّري مرزڤانه له قاق، قاقا، هيّک، وهرگيراوه.

قاقنه کا (فه.): ژوک هي همور کيان لبيدريکي.

قنقوم: گیان لعبدریکه وهسمورهی دهچی پیستهکهی سپی و نهرم و زور

قاقيژه (بار.): قاروو.

قاقيشك (باك.): قاژوو.

قلڪمز: تاتيز.

المال: پاک و خاوین بووندوری زیر وزیسو و کانانه به توواندندوه و داغکردنیان. ـ کردن: پاک و خاوین و بئ خهوشکرنهوهی زیر و زیسوو كانانى تره بىمھۆى توواندنعوەيانىموە. بىئ شىمرم، بىئ ئىابروو، سىوواو، ړووقايم. پاليّوړاو، پالْفتهكردني چتى توواوهوه وهكورړين. پوخت، سارد و گهرم چیزتوو ، دونیادیتوو ، راهاتوو . قوول.

قَالاَخ: قەلاْخى دەوە و تەپالە. ــى (ئەردە.): كراسى رەش.

قالاخى پۇش (ئەردە.): رەشپۇش.

قلان (باد.): شیربایی.

قالانقۇزىڭى (ھەر.): گوڭىكى زۆرسوورى بەھارىيە لەگوڭ باخ دەچى بەلام لەرگچكەترە.

قتانو (همورا.): قاژو و رهشه و دندووک و پینی سووره و به رهوت دهروا كۆشتىشى دەخورى و لەشىشى رەشە.

قالاومبولينه (ئەردە.): قەلەرەشە.

قالاوه رهشه: قەلەرەشە كۆشتى ناخورى.

قالايي (هدورا.): قالموهشة. (تدرده.) قالايي.

قال (ئەردە.): بارەي بزنانە.

قاله: (قادر) ه و كورتكراوه تعوه.

قاله: قسمى زور رەق لەگەل دەنگ بەرز كردندا.

قالمديكردن (كه.): ييّ ياگهيشان، تيّ گهيشان، ييّ گهيشان.

قالمقال: قالْمقالى يەك لىدرواي يەكترى.

قائمقنگ (ئەردە.): كالأقنك، گەلأى كياى ريواسى.

قالب: لهش، تعن، بعدهن، بهندهن، چهلم، بونیه، (تاکو. ، بال.) قالک. قالبي قۆندره و همموو جووره پيلاويک و ئيتر. چوارچيوه په که چتى تيدا بريرري وه كو قالبي خشت. بهو دهرهجهيه شده لين كه زيرو زيو و همهموو جوورهکانیکی تیدا داده ریزری. پارچه زموییهکه، که به بهیار هیارابیسهوه برداچاندنى ممرهزه. قالبهسابوون.

قالب تاق: قالبيكه خورار وهكو تاق دروستكرابي.

قالبعووك: ئازا، چوست.

قالبكران: تعنبعل.

قالبوون: راهاتن، پوخت بوون، دەرهاتنى مەردوم، لەكارمەحلان بوون. قانتاخ: داریا ناسنیکه، که زینی لی دروستدهکری. قهلتاخ، داری نیس

قالْچه: ئيسكه گاورهكهى سمت و كهفهللى گيان للهمرانه. به سمت و كەفەلى مرز و وولاخانىش دەلىن.

قالس: قالس، برون: قالسبوون، كردن: قالسكردن، ساي: سەخلەتى.

قائك (ناكز. ، بلّ.): لهش، قالب، (باك.) كهلُّعباب، سهده ف. (زاخ.) ترويكلني گرويز و چتى تره. قاووغ، قەپىلكى كىسىلا رەقە و ئىسترو كاسەي سەر.

قالكراو: باليوراو، بالفتهكراو.

قالکردن: پوخته و زرنگاندنموهی رون. له کاروباردا راهینان.

قَالْمَهُقَالٌ (تُمْرِده.): قارەقار، قرلاقول، قالْمُقَالٌ، قاروقور.

قاننگ: داریکی دریژی قولابداره بر داگرتنی همناری بهکاردهبریت.

قالنگه (هدررا.): (ردرا.)كنوره.

قالْنڪمبهن: گولْوَلْدي بعني.

قالق (زا.): خشتیکه لهسهر ثارور دادهنری ر نانی پی دهبر تسری. (دزه.) یهی پشرو غاردان، جروره غاردانیکه به یهی پشرو ماره ییکی ببری.

قالۆچانى (ھەر.): جوورە گەمەيەكە.

قائلۇچە: قۇلاچە، (زەن.) قالىۋنچە، كىيز، گورگورىيېك، گورگىيې.

قالۆچەسووركە: (مرك.) بەرسووركە.

قالۆچەي بالدار: كيزيك.

قالۆچەي داران: سپەليّک.

قائۆر (ھنو.): قاتۆر، (رموا.، خۆ.) قاپوور، تەنها بەلاسىكى گيايان دەلىّىن بە بى لىق و پۆپەى كە دوشكىيّ و كلۆربىّ و دريّر، لاسكى گياى كەمكۆلّ. ــى كەنگرى: نيّرتكى كەنگرىيە، رنك.

قالۆرە: لاسكى چاربارە.

قالۇنچە: قالى چە، داعبايەكى رەشى چنىگ چنگە و گەلى جۆرى ھەيە ھىندىكىيان بالدار و ھىندىكىيان بىلىن، گورخلىنىكە. گورخلىنىكە.

قالووشك: تيّكوڵي داران، وپيستهكهي.

قالووچ (باک.): قالووچک، داس، داسی گچکه.

قالوون: قەلىرون، قەليان.

قاتی (همورا.): مافروره، ژیره خمریکی تماراوی تووکنی نرخداره، فهرش. ثازایی. به توواوه ویسی و پوختی و پاکی. (همورا،، که،، فه.) مافروره.

قالیچه: خالیچه، مافرورهی گچکه.

قلم: مسعقام، گۆرانى، سىتران. (بىاك.) قولىلەي كېتىرى. (بىاك.) بىمۇن و بالاً ، قەد. (باك.) پا: ئەڭ ئاڭ_نادە: ئەر و ئارە پانادا.

قامه (باک.): قديمه.

قاهچی: (باک.) تاژانک. چهرمیّکی هزنراوهیه بـ وّلیّدانـی وولاّخی سوواری و مروّثان به کاردهبریّ له تیّلیّش دروستده کریّ.

قامر (باک.): قامیش، گیایه کیشه لنبه ر تاوی شین دهبی، به نی قامر کوردان لهوی دروست ده کهن وه کوو که ندری وایه، به لأن زهرده.

قامے: ئهموست، ئەنگوست، ئەنگوس، تىل، تېل. (يەنز.) تلىك، (فد.) كلك، گلك، (باد.، باك.) تلېه، تلى، (سوو.) پل، (هغورا.) ئەنگوس، گلك، (زاخ.) تېل، پتك، گوست، (كه، بابا.) پەنجە، ئەنگوس، گلك، (راخ.) پتليوى، (بار.) تېلك، ئەموست، تلك، تىلىك. قامكەگەورە: (باك.) بەرانىك، تىلىبىمانى، (بار.) تېلك، ئەموست، تلك، تېلابىمانى، بەرانكى، (دەر.) كەللە، پەنجەكەللە. بەگەرە: ئەسپى كورە، تليا بەرانەكى، تلياگزرى، تلياگردى، كلكەگەورە. قامكى شادە: (خىز.) شادەنبىر، دۆشاومرە، تلىا ھلاقىركى، تليا دالاستۆكى، تېلاشادى، شادەنورىر، ھەلمقورتە، قامكى ناوەندى، (خىز.) دۆلەدرىر، تايابار. براتورتەللە: (خىز.) بابەلىچك، (باد.) تليابار.

قلیچک، بابه لیچ، مامه لینچک، براقچ، دلی راسینی، تهلکی رزخی. تروته له: (خز.) قلیچک، (هعو.) قرلیچک، (باد.) قلیچ، (بار.) تهلاقلیچی، قح، قجیلک، قامکه تورته، تلیاقلیچکی، (همورا.) کلکه پورته.

قامکهبهن: هه لکردنی گلوّلهی به نه به راست و چه په لهسهر باری دریژی. قامکهچکوله: تروته له، قرلیچک.

قامکهسووته له: شزرباری ماست و رونییه.

قامكموانه: ئەنگرستىلە.

قامكى بواو: تعمووسى براو ، تهلى براو .

قامكی شده: قامكی چواردمه الهنیوانی قامكی ناودندی و قامكه گدردیه.

قامكى قوونى: ئەرنەمروتى، قامكى نارەندى.

قامكي كهوره: تيلامهزنه.

<u>قسامكى ئىسەۋەئدى</u>ق: قامكى<u>ت</u>كسە لەنىيّرەراسسىتى قسامكى شىسادىّ و براتورتەڭدىدايە.

قامووشک (باک.): قرتماغی برینان.

قامیش: (هدورا، ، جا،) زل، قامر، له قمن پیکه. (باک.) قدمیش، بروو، پروو، پروو، الیلک، زول (پتر لهناو ناویدا شین دوسی) ، نهی، زول، ثهیجه، گیایه کی بالابمرزی قدفقه فی روقی ناو کلوری گه لاپانه. سیره تی نیرینان، کیر، چوو، چووک، بونیرینه ی مروقان. (گهرمین) بهرماغی جگهرهی.

قامیشه (خز.): قرقرزچکهی گهروریه.

قامیشهلان: قامیشستان، شریّنیّکه قامیشی زوربیّ، هاوینگ.

قامیش بهند: ریزی قامیشی ریکی چنراو.

قامیشلی: قامیشلوکیّ: شاریّکی کوردانه لهژیّردهستی سووریه دایه شاری نسیّبینیش که بهوهره بهستراوه کهوتوّته ژیّردهستی تورکان.

قاميشي چيفي: كرتوو.

قالۆنچە

قامیشی شهکری: جروره قامیشیکه شهکری لی دروست دهکری.

قان: قانگ له پووتی ترور (بر ترور). (سور.، جا.) موّلُهت، نوّهت، (کوّد) في، جار، له گهمه قرماریدا دروای بردنده یهک دور دانهیهک به دور پاده ده دریّته و بهنیّوی دمستگرتن که پیّی بکاته و به به ده دایّن قانی دایه واته دمستی گرت.

قائه (عرا.): قادى خام و بلوورى و ئينتره ل اجياتى تاموهى كه به گانز بى پيرن به قانه ريك ده كامون، يارده.

قانهبلا (خز.): پيّويست، گەرەك.

قانتر (باک.): ئيستره دايكي وي مايينه و باوكيشي كهره.

قانتووف (باک.): ساوه ته.

قانج (باک.): ئاستوور، زبر، زوور.

قانچه (باد.): جیّگایه که لهسهر دیواری و کهمیّک بلّند کریّ یا نه کریّ سهری کاریته ی لهسهر داده نریّ، گوریّسووانه.

قانچك (باد. ، بوّل.): داسوو ، قەلداس، قانچە.

قائنه الووک (باک.): شاکاشی، قابی گلّه که ماستی تیّدا رِهنیّس دههیّنریّ.

قلائه (خق): گرووی مندالآن. (شن.، کق.) دوژمن، خووینهی زال، کهلهگا، زوردار، بارام بی پیروتیبه واته پیّی فیره و بهزوری همهموو چتیکی لی دهستینی. (دزه.) مهرای، همرهس.

قانزاج: قازانج. _ بەنىوەيى: قازانج بەنىوەيى.

قانزاجكردن: قازانجكردن.

قعنقان (باد.): رهشانگ، خالخال.

قانگ: (نمرده.) خدربهنگ، (کۆ.) قىم، پورت، کارێ، تبورىس: توررىکد ناره که على خار و پورت بورىت، توركىد توريك، ناره که على خار و پورت بورىيت مدف كردن بو همورو گيان لىبمريك. (بابا.) بركى قانگ، گيايه که وه ريزه لهى ده چێ وه بمره کهشى وه کو نوکى وايه. (پهرا.) يى تورو. برينى كۆن.

قانگه (شار.): کانگه، بناغهی خانوو.

<u>قانگەمە</u>شك: قەنگەلاشك، گيايەكى گەورەو بەرزە كە بەلاسىك و لىق و پۆپەرە روشك بوربىّ، نيّرتكى كەنگرىيە كە بە دړكەرە روشك بوربىّ. قانگەلە: قانقلّە.

قانگدان: به دروکهال و چتی تر خه فه کردن، جاریکی تریش قومار کردنه و له گهال یه کیکیدا که دوراند بیتی.

قانکل: _ى بىن و دەزوو و ئاورىشىم ئەرەپىد كىدلىد پەنجىد دەھالىّىتى دووايد ھى ترى ئىسىر ھەلدەكەن واتد ئىسىدى قامكى گەورە و تووتەللىد دەئالىّىدى و ھەلدەكرى.

قانون: دەستوور، ناوى ئامرازىكى مۆسىقايە.

قلو (فه.): بسک (هی نافره تان). بانگلواز، دهنگ، چړه، بلاّو: دهنگ و باس قاوه: واته بلاّو بوّتلوه. به پشتی پیّ لهقه ومشاندن. (که.، همو.، کوّ.) پووشووی داری، (سوور.) پیشوو، پیفو.

قاوان (باک.): قاموانه یه که دهنگی خوّشی لمسمر توّمار دهکری.

قاوهبریز: دهفریکی تایبهتییه قارهی تیدا دهبرژینن.

قوهتوون: قاره لتى، نانى چيشتانى.

قلوهتی (هدورا.): قاره توون، قاره لْتوون، نانخور اردنی پیّش نیوه رِدِیه.

قلوه جلخ: شووينيكه قاوهى تيدا ليدهنري.

قاوه جوّش: گومگومدى قارەيد.

قلوه چێتی: چايچێتی.

قاوهچى: چاچى، چايچى، كەستىكە ھەر قارەي لى بنى.

قلوه خانه: شور تِنتِكه قاوه ى ليّنزاوى تيّدا بفرو شرى بـ ق چايخانـه ش مهكار دهدى.

قاوه خورهوه: تيرهيدكه له بلباسه كاني بيترويتني.

قاوهدان: قاره تيكردن برخوو اردنهوه. گومگومه، ـ ي سهرناوري: دهله.

قلوه رهنڪ: تارهيي.

قلوهسینی: سینیدکی گچکدی تایبه تییه قاوهی لهسهر دهگیّرن، ثهم ووشهیه دووپارچهیه همر چهنده پارچهکان تورکی نین بهلآن شیّوهی دارژتنی تورکین.

<u>قەومةسە</u>ت ھەراھسەرا، چراوەچسراو، كاڭسەكال، دەنگسەدەگ، چساوووړاو، بانگىبانك، قورلىقوول، قوولا قوول، قاووقوو، دەنگەشە.

قلوه ڵتوون: قارهڵتی، قارهتی، فراڤین، تیّشت، نانی چیّشتانیّ، تهیّشت، چیّشتمنگار، قمره توون، نیّرهرِاستی ماوهی بدیانی و نیوهرِزیه.

قاوه لُتي: قاره لُتورن.

قسوهین: همه لوایی، رهنگی قسارهیی، قساره رهنگ، (همهورا.) سسویات، (باک.) پزردهش، چتیکه رهنگی وه رهنگی قارهی برژار بچیّ.

قلوبلاوه: دهنگ و باس بلاوه ، چارو راو بلاربزتموه.

قسهووت: (که.) قساویت، (بساک.) کساویت، (رموا.) پوخسین، نساردی دانمویّلْهی برژاو و قمرهخمرمانه.

قاوتاندن (زا.): قاودان.

قاوت و روّن: قاروت و روّنی کهره تیّکهان دهکریّن و خوواردهمهنیه کی خشه.

قلههن: قابوخ، قمواخ، قلباخ، تیکولکی بهروو و بادام و گوویز و کیسمال و ردقه و ثیتر.

قلووخه: گيايدكد.

قاوداخسان: دهنگ و باس بالأوكردنموه.

قاودان: پاسدان، دهنگدان، دهرکردن، دوورخستنهوه.

قاوکردن: بانگ کردن، گازکردن بهدهنگی بهرز، چرین.

قاولهمه (ئىمرده.): تاسىكىبابى. قابلەمه، مەنجىملىّوكى گچكەى سەرپۇشدارە. (ئەردە.) خوراردەمەنىـّكە، كە بىّرسەيران ر گەران دەيبەن. قامور: قاپرور.

قابورمه: گزشتی سرور کراوهره که بزرستان هملدهگیری، (باله.) قی.

قلووغ: قاپورړ.

قاووقریشک: قیژ رهزر، دهنگادهنگ.

قاووقوو: قارەقار، قولاقول، قورله، همراهمرا، قاللهقال.

قلووقيژه: تارتريشك.

قهیت (که.): قاووت. (باک.) له ثاردی کولاتو دروستدهکری دوشاو و شهکریشی تیده کری دوشاو و شهکریشی تیده که نود هیندیک روزیشی تیده که ن و هیندیکی روزی دهخون.

قاوير (باک.): دەورەي ھەر چتيكى بى، ھاويرە، دار، دۆر.

قای (زا.): تیپی پرسیاره.

قىيى خەن دەستەكەشتى، لۆتكە، كەشتى چكۆڭ، جوورە بەلمەيكە كە ئارىدا پىسى دەپەرنىوە.

قايه خهوان: كەستىكە قايەخى با ژورى.

قایمه: کهپریّکه لعناو حدوشان و باغاندا بـق داره میّـوی دروست دهکریّ تـا پیّی هدلّچی.

قایش، قاریش: پشتیّندی چهرمینهر پتهو و بهتینه.

قسییش: پانیّر، پاریّن (گوویّرهکسهی پار). پیّست و چسومی خساراو و خوشکراوی رهنگ کراوه.

قىيىش بى كشندن: قايل نىبورن، قوّل نەكىشان.

قهیشکیّش (باک.): لاگر، لایهنگیر. (باک.) ـی: لاگری، لایهنگیری. قهییل: رازی، چاوتیّر، (باک.) بهشین. ـ برون: بهشین. ـ کردن: بهششاندن. نا _ برون: سهرلهقاندن، سهرههژاندن. ـ ی: رازیّتی، چاوتیّری.

قاییم: روق، پتمو، پکیّت، مه حکم، توند، پاله پال سه خت، جه خت، قرار، کوّرس، ستوور، کرار، که یار، دووباد، به هیّز، پایه دار، راویّسیاگ، سفت، پاوه جیّ. بوون: ته قزین، گووریخ، لیّد کردن: تیّخسان، لیّ قایم کردن. کردن: ته قزاندن، راگیرکردن، پیّوه دراو، داخراو، ژهنیاگ، بهسیاگ. شاردراوه وه، شاریاگ.

قایمه (نمرده.): هیچ بههیچ له کاتی شه ترنجیدا به کارده بری که هیچیان نمیبه نموه، پتر، زورتر، زورمه، زوربه. خو کوکردنموه و ناماده بروون بو چیتک، دارا خمریکی ... یه کاتی تمنگانه، دانموی لله دهست پیره بگره بو قایم، زوربه ی چت قایمی له شه کره که ها تروه. یاساو دهستووریکه، که لمیاری دامه و شه ترنجیدا هیچ که س نمیبا تموه یا هیچ لایم که نمیبه نموه. ... ی میری: دیلی، ماهشه لل.

قایمگار: کمسیّکه چتی باش و قایم هه لُگریّ. ــی: چت باش و قایم هه لُگرتن.

قايمهكردن: قايمكاري.

قايم كردن: باسان، ژهنن.

قايم بوون: پتوبوون، جيٽگيربوون.

قاییمکار: قایکمر، کسینکه چتی قایم کات یا کاروباری پوخت بی یا چتی گرانبهها بشاریتموه.

قاییمکردن: سفت کردن، پاوهجی کردن. توندکردنی تایمو بار و چشی تر، چتهکانت قایم هدلگره. شاردنموه، پمنهانکردن.

قاييم نوويد: كەسيىكە نوريرى نەچى. ـــى: نورير نەچوون.

قاييمى: مەحكىمى، پتىوى، توندى وبىھيزى چت.

قه (باک.): قدت، هیچ کاتی، هدرگیز.

قلب (باد.): زۆرانى، زۆرانبازى.

قهبا (باک.): بلّندکردنی دهنگه، یا ههر بلّندکردنه. (زا.) قعبه. (باک.) کمرا.

قلبلخ: قابلُون، قدوان، سدرپوش.

قهبار (که.): توویّژی سهربرینان، قرتماغه.

قهباره (مرک.): بارست، بارستایی، بارسای، هیّنده، ثهندازه، چت. (دزه.) سهپان که بهپاره کار بکات. (همورا.) تیمن، بارست، قمواره، قهلاّفت.

قهباله: قرّچان، قمواله، قاقانی، نروسراویکی مرّرکراره له خریدوفروّشتن دهدریّ به یه کتری، لهمل گرتن، وهمستوّی خوّ گرتن.

قهبه (باک.): فش و زهلام و ناقوّلاً ، چتی زل و ناشیرین، لـهندههوّر.

قهبهدایی: مرزی قابس ناقولاً.

قەبەيى: زلى وناشىرىنى.

قهبران: دهخل وداني که چاک رسکابي و باش هيزي گرتبي.

قهبرهخه: قبرغه. كبركه، قبرغه.

قەبىپغە: قەبرخە، لاپەراسوو، قەوورخە، چەمك، كەنار.

قهبز: گرفتيار، دلتننگ، گيانداريكه رموان نهيي.

قەبىزە: قەوزەي نارئار.

قهبزهنوشته: چتيّکه کسي سروچي نوشتابيّتهوه.

قىمىزى: گرفتدارى، دڭتەنگى. ــپاييز: نيّرەراستى پاييزى، زورتربە مانگى ھەرەدووايى پاييزى دەلّيّن.

قهبقب: كمرشددارينه، قاپقاپ.

قەبقابك (باك.): جوورە گيايەكە.

قلبقلب (باک.): دەنگى كەرتىيە، قاسپەقاسپ.

قەبقەبۆ (باك.): لاسايى دەنگى كەران كردنەرە، قاسپەقاسپ.

قهبقهبؤك: گيايه كه بهريّكي خړى ووردى سوورده گريّ.

قهبلاندن: ئەندازە دانان بر چتیک له بابهت نرخییموه یا چهندیتییموه.

قهبلین (باد.): پیکهیشتن و به خوداها تنی کشتوکال.

قەبۇقەبۇ: تەبور تەبور.

قەببووقەببوو (رەرا.، بار.): قاسپەى كەرى، قەبرقەبر.

قهبوقهبوو (باد.): ووته یه که به کاردیّنریّ له کاتی داو اکردنی زوّرانی گرتسن و شهریّدا واته و هره مهیدانیّ.

قهي (فه.): قمهال، گاز. _ ليّدان: قمهال ليّدان (برّوولا خانه لـ ه كاتي ا ثاليك خوواردنيدا).

قههان: قمهه، گاز. _ ليدان: گازگرتن، گمزتن. قمپ. _ ليدان: قمهگرتن له چتيک.

قلهالُه (هلورا.): بابوّلُه.

قهها نگرتن: قد پکرتن، کازکرتن.

قهپان: تمرازوری بهنناییه، پایهیه که وه تاق بچیّ. تمرازوریه کی زور زله یه ک یا چهند تایه کی پیّکه وه پیّده کیتشری واته چتی قورسی پیّده کیتشری، قاپان، کیّش. (خق.) لکه داریّکه لمبنه په تیّرا لیّ بروبیّته وه یا برابیّ.

قەيىنجەرە: بالىنە.

قەپانچەرە: قەفانجەرە.

قەپانچەلە: قەفانجەرە.

قهپانچى: كەستكە چتى لە قەپان بدات.

قهپاندن (همو.): رفاندن، فراندن.

قههاندنهوه: خور اردني ههندي چت به لاويچ وهک قاووت و بريشکه.

قهپانکردن: له قهپاندانی چت، ههڵچنینهوهی رووی دیواری رووخاو٠

قهيانن: فراندن، رفاندن.

قههانی: کرتیه که له به رانسه و له قه اندان و کیتسانی بارو چتی تر دستیدریت.

قههههه (ه. مو.): قاسپه قاسپی کمو و گارهگاری مریشکانه. (باک.) ته قته قیله.

قەپەقەپچىكەر (باك.): قاپقاپساز، قاپقاپ دروستكار.

قههمنگ: ثمو جروره دهريچه و پهنجمرانمن هملندهدرينموه و دادهدرينموه.

قەپچاندىن (باك.): ھەول و تەقەلادان.

قەپچل (دەرس.): دزيّو، ناحەز، كريّت، ناشيرين.

قەپچىن (باك.): ھەرلار تەقەلادان.

قەپداگرقن: بريتييه له داواكردنى ئەندازەيەكى زور لەنرخى چتيكيدا.

قەپرخە: تەبرغە.

قەپقەپۆك: گيايەكە رەگورتنى دەچى نارى پورك و چۆلـە مندالأن لـەنار چارانى خزيانى دەدەن، دەتۆقى، ھەپپەپۆك، تيولىتەقىدە.

قهیک (سع.): کورک (مریشک).

قەپكرتن: كازكرتن.

قههالاخ: جووره كالاريكى تووكنه لهييستى بعرخ دروستدهكري.

هٔهپوّز (همورا.): لمبوّز، لمووز، لموّز، ثمو بعشهیه لمعهم و لووتی وولاّخان که لمکاتی ثاو خوواردنموهدا دهچیّته ناو ثاوهوه بمعهم و لمنچ و لمووتی وولاّخان دهلّیّن. دهم و لمووتی همندی گیاندار.

قەپۇل: بروانە: قەپۇلىد.

قەپۇلە: مرزى دزيوى دەم وچاوناريك.

هههو الکه: تریزور و خهیار و بایینجانی هه لکولراره له هاوینیدا ووشک ده کریته و بر دلالمهی زستانی.

قەپبوو: چەمۆلە، قاروغ، قەپىلك، ــى ئەم بەپرورە فرىدە.

قەپبورى (ئەردە.): قات رقر.

قەپووچك: قەپورچكە.

قهپووچکه: قاپووچکه، پاروری نیوهلوول دراو تا شیرو ماست و در شاو و شلممهنی پی بختن وه کو که وچکی قهپووچک. قهپووشکه، کیفی به پوو و جهفت. کهپووله، کاسهییکی دارین یا ئیدیکه یه ناشهوان مزاشمی پی هملاده گی ی.

قەپووچكەي بارەنىە: بلقىتكە لەكاتىكىدا سەر ھەلدەدا كە بارانىە بەسەر زەرىيەكى تىراودا ببارى.

قەپووقى (كە.): قاتوقىيىنىتومەڭىيان، گرانىكە لەكاتى درويىنەكردنىدا سەرھەلدەدا.

قهپوقر: کش رمات: منالهکان همموو ــ دانیشترون.

قەپووك: قرپۆك، ميٽو<u>ژي</u> رشك ھەلاترو. `

قەپوولك: پاشقىل.

قهپوولکه: تاسمه، قاشه کالهک و کوولهکهی وشکموه کراو. "

قهپیّلک: __ی گهنم و جوّو نیــتر، کیفهکهیانه، کـه دانهکـهی تیّدایه، کاپک. (رموا.، دمر.) تیکوڵی هیّلکه و گوویّز و بهروو و نیـتر. (کـوّ.) پیلووی چاو، پهلکی چاو.

قهيين (هدو.): رفين، رفيندر، نهو كهسهيه چتى دەرفيننى.

قەپىن: قەپان، قەپانىن.

قهت: هیچ کاتیکی، هدرگیز. (باک.) پارچه، بهش. _ کردن: بهشکردن، جوړی کردنهوه.

قهقا (باک.): پاک، خاوین. کرن: پاک کردنموهی دهخل و دانمه به بیژنگ و ثیتر. (باک.) داریکه، که بر ووشک کردنموه هلگیری.

قهقه: کوّل، بارام گاسنه کهی ژ قه تاب که تیه: کول بووه. بارام گیّسنی خوّ ــ کریه: پارچهی خستوّته سهر و چاکی کردموه.

رپتگای ئاسن: ریزه ژورریکی. ئاسنین تیکخراوه مهکینه ی راکیش به سعر ریگای ئاسندا رایان دهکیشی. یهکیکه له (۱۲) بهنده کونه خوشه کانی

وردی

قلقاره: چتی به پیر و دستاو ، وه کو پیز بهستنی قاز و قولنگ و چتی تر. بانهسموه ، پارچه خشلی کن انهایه له زیریا زیر دروستده کری پیچی سعریانی پیده پاریننهوه ، (موک.) بعره. فیشه کدان. (باک.) که تووی که بارو سعرباری پی لهسعر پشتی و و لاخ قایم ده کری. خشلی که لهزیریا له زیر له قعراخی کلاوی ژنان ده دریت.

قەتدارەبەسىتى: رېزبورنى كياندار بە روودووا.

قەقتارچى: كەستىكە، كە ئاگادارى قەتارى وولاخان بكات، كاروانچى.

قهتارهکردن: رێزکردني چت.

قىققاركىيش: ئامرازىكى بەقىد ژوورىكى قەتارى بەسىدر رىگاى ئاسىندا رادەكىشى.

قەتاندىن (باك.)؛ بەشكردن، برين، قرتاندن.

قەتەتلۈير (روژ.): قاتەتارير، زنجيرەي تارير، تاتە، تارير.

قەقىران: تىۋارىكى زۇر رەشە.

قەترىب: ئالاقەكە لە كەرەستەي جووتىدا.

قەتشك (باك.): تىشك، رووناكى.

قفتك (باك.): پارچه، هارويني ديمه كاري.

قەنماخە: قرتماخ، قەتماغە، توويرىمى سەربرين.

قەتمەر: مۆرى تير.

قىلىتى (ھەر.): (باد.) قىسىك، كىلىت، (مىوك.) كوركىورە، كەرەراڭـە، تېەرەرە، پەرەرورىكى گەرمىيانى ھەرارى كونجرە بەقلەد كۆترىكىدە گۆشىتى خۆشد. نىترى ئافرەتانىشد. كوركورە (بالندە).

قلمتیان (باک.): بهشبورن، شکان.

قەتيە: قەتى.

قەتىز(ئەردە.): قەتىس.

قلتیس: چارەری، دەستەروسىتان، دامار، كەسیکكە، كە ئەسەر كاریکی دامابی، قەتىس بىرون، دامان ئەسەر كاریک. ــــ كىردن: بىعندكردن، دەستەروستانكردنی كەسیكی ئەسەر كاریکی.

قەتىن (باك.): بەشبورن، شكان.

قهجهر: ئیلیکی تررکمانه، شاههنشایهکانی قاجار لهوانن. ـــی: سهر پوشیکه بهسهر بدور لچکی به پوشیکه بهسهر سهریاندا دهدهن، له بن چهنهگهکههان دور لچکی به دهرزیله ی قاییم دهکهن پرویهان دیهاره. (فه.) لروتموانه، جورره کورتانیکیشه هی کهران.

قەجەلە (بان.) : تشقىڭە.

قهچلخ: قاچاخ. ـ چي: قاچاخچي.

قهحهه: ئافرهتی سیووزانی. ــ خانه: شیوینیکه نافرهتی سیووکی زوّر لیّ بنّ.

قەحبك: تاحيە.

قەمفك (باد.): قاپو قاچاخى كليينى.

قەخ: تىخ، كخە.

قەخە: تىخد، كىخد.

قلد: شمق، لمت. _ کردن: شمقبوون، لمت بیوون. (زمن.) کن، لا، نک، هاین لمه قمدیان: لمکنیانین. (نمرده.) تیر، تروز، بالا ، بمژن، نمندام، گژ، درتیژی، بیز گیانداران و درهختان، نیرقمد: کمسمر. ثمنداره، هیشده، بمرتمقا، به _ نموه: بمشمندازهی شعوه. بمؤن، _ ی داران: کرچ، ویلک. بال، بمرقمد، قمدیال، بمرقمدی کیران. قانمه. دهسته، قمدیکم جلک بمیرادان داوه: دهسته جلیکم به دروون داوه. لمت، برین، حکردن: تمرهفاندن، پهلکردن، برین، هملهمرتاوتن، بودارو بارو چتی وا، چمند دیراویکه، که ناویریان لمیهک جوگموه بی. دهق: لمسمر _ ی خوی داینی. چین. قمت، همرگیز.

قلدا (باک.): چارەنورس.

قهداره: شير، شمشير، قهياره.

قهدانلىن: تىواوكردن، كۆتايى پيدان، ئەنجام پى ھينان.

قدمح: گولى پرتەقالار لىمۆر ئارنجىيە.

قەدەخە: قەدەغە، بەند، قىقرخ، ياساخ، پاوان، بەربەست. كىردن: قەدەغەكردن، نەھىتىتىن.

قهده خه: دارستان یا پیووش و پارهنیّکه، که خارهندی نهیملّی دارهکانی بیریّ و له پاوانه کهش وولاّخ و ثاژالّی تیّکریّ، پاوان.

قهده غه: یاساخ، قزرخ. ـ کردن: نههیشتن و توخونکموتنی یه کیک به لای چتیکا.

قهده ک: جروره قرماشیک بور رهنگ ده کرار کموای لی دروستده کرا.

قەدەمخىيْر: كەسىپىكە پىن و قەدەمى خىيربىي.

قهدهم شهر: کاسیّکه پیّ و قهدهمی شووم و نهگریس بیّ.

قەدبەن: تەدبەند.

قەدېھند (فه.): پشتيند، پژوين، پشت بهن، كەمەربهن.

قهدېو: نزیک ترین رټګایه بـۆشووټنیکی کـه چهندړیکایـهکی تریشـی بـۆ بچیّت. ــــی: ریّګای کورت گرتنهپیّش.

قەدبوون: قورلزين، دەق بورن.

قلدپال (فد.): بمرقعدی کیّری، لاپال، (موک.) تیلمشان.

قهور: رِيّز، رِاژه، پعرای، پايه، ئىمندازه، پله، ژيان. ـــ گرتن: رِيّزگرتن، پايمپيّدان، پلمپيّدان. به ـــ : بەريّز. بئ ــ : بئ رِيّز.

قەدكىدن: قولزانىدن، چىين كىردن، (بىاك.) بەرشەكىن، سىەركۆنەكىن، جەرچكاندن، تەراندن.

قىدرگرتن: دەتكرتن.

قەدقەد: چىن چىن. كردن: پارچەپارچە برينەوەى دار.

قهدوبالا: بنزن، قندر قنراره.

قهدكهسيّ (رموا.): تديرية، (موك.) وديريّه، (همو.) ودشيّره.

قەدكردن: (ئەردە.)مروچاننەرە، نوشتاندنەرەي چت بەرپّكى، بړيــنى دار.

قهد وقهواره: بعرن، بالآ، تير، تعندازه.

قەدىلە (موك.): ملوانەي وولاخانە، گەركوول، گەلاحە.

قهديان (باك.): تمواوبوون، برانموه، بران.

قهدیشک: گرّری پیاو چاکیّکییه لهسهر زیّی ده جلهیه له ههریّمی حسمنکیّث گرّیا نزای به خرّرایی ناچیّ

قهدید (همر.): گزشتیکه به هری ساردی و سپی ووشک ده کریته وه.

قلهیفه: قدیفه، جووره کالآیه که لسووس و نرخداره و رووشی تووکنه. جووره گولنّیکیشه، سووراو. سیی: قدیفهی، چتیکه رهنگی وههی قدیفه ی بچیّ.

قەدىفك (باد.): خارڭى.

قهر: تووزهکه لعناو نیّوانی ړهش و سوور دایه. نیّوی پیاویّکی خایان بووه، گراو و سعوداسمری گولّمزهردی ثاموّزای خوّی بووه، قمو گولّمزهرد کـه بمندیّکی بمناویانگ و خوشه باسی وان دهکات. (باک.) قمرد.

قەرىج: قەرەقاج، ناوچەييىكە لەليواي ھەولير.

قەراچ (باك.): چەقين.

قەراچۆ (ھەررا.): قران، قر. ــ تىكەرتىن: قران تىكەرتىن.

قهراخ: قىمراغ، (مىوك.) كىمنار، پىدې، (رەوا.) رۆخ، روخ، (مىوك.) لىيوار، سىللە، لىدوچك، ھىش، دەم، گووێ، (ئىردە.) قىدورخد، جىمك. كۆر، دەم روريار، گووێ چۆم. كدەريا: زريدپدې.

قهراخگرتن: كهنارى سيخمهو كهواو چتى تر گرتن.

قهراده (باک.): ووشک، بی تین، بی که لک. مد کرن: ووشک کردن. (باک.) پیریژن.

قهرازه: زنجیریکه گوویدریژو ئیستری پی دهبهستریتموه.

قهراسه (باک.): ئاسنیّکی دریّژه بوّبهرد هه لُقهندنی ئابیده (مجسمه) به کارده بریّت. دهسکه و ساری زنجیری ئیّسترانه. (باک.) قهرازه، داریّکه بنی وی باریک و سهریشی ئهستووره ده یخهنه بن به رد و قورمی مهنزن راده کهن، سهره باریکه که ی وه بن به بدد و چستی قسورس دهدهن و سهره ئهستووره کهش ده گرن تا هیّزی خوّی سهره داره ئهستووره که پترییّ.

همراستن (باک.): بلّندکردنی بهرد و نیتر به هوی قهراسهوه.

قهرراش (باک.): ئاشموان، ئاشقان.

قەراغ: قەراخ. _ گرتن: گرتنى چتيك به ليترارى چتيكى تردا به تەقەل.

قەرىغل (زا.)؛ لىروتىرانىي ژنان.

قهرال: شاههنشا ، میری میران ، نیمپهراتور .

قهرالستان: خاکی میری میران.

قەرالىچە: شاژن، ژنى قەرال.

قهرام (باد.): پارچه چهرمیّکه دهخریّته سهردهمی گوّزه و نامانی تر تا چتی تیّ نه کهویّ.

قەرىن: پارەيەكە ٢٠ شايى يە، (دراو.) قران، ھەزار دىنارى ئىرانىيىە لىە مسقالىنىك زېرە. شوويىنىكى پانى تەختە كە چىەند سىروارىك غار (تاو) ى تىدا بدەن بى تاقى كردنىودى خىرايى وولاخەكان.

قهرانكهكردن (خز.): چىمانىرە.

قهراه (تمرده.): شمونم، تاوونك.

قهره (پهوا.): پهستوکی، بی سهروبهر چاندن، زهوییکی بکیداری و نساو بدری توی برنجی پیتره رکری و و ولا خی المناوکری و بیشیدلی تا تووه که ی تیکمال به خولی بکات به کرده و ه ولا خی المناوکری و بیشیدلی تا تووه که ی تیکمال به خولی بکات به کرده وی و اقمره ده لین و چونکوو نه گهر گول گول بیشانه، بچینزی پوختتره. (مبوک.) و هرزیریکه جووتی نمبی. نیشان، نیشانه، دیارکرد. (که.) کهس: م نمدی: کهسم نمدی. (که.) همریم، لا، کن، نیخوون. دارهت: خوی المو داره ته نمادا: خوی المو قهره به نمادا. گریمند و بروبیانوو: نمم چتهی بود داناوه: و اته بیکاته گوبهند و بیانوو. (مبوک.) کاله کی همریم گولی پیش گوپکه کردنی نه گهر میش لینی نمدابی گهلای خوی المسمر داده نری و به گلل داده پیشری تا کرم لینی نمدا.

قەرەباڭغ: جەنجاڭ.

قەرەبەشە: جوورە مراويىكە.

قەرەبرپووت: چتيكە ئەرەندە سورتابى رەش ھەلكەرابى.

قەرەبوو: چتێکه بدرێ لـه توڵ؞ى چتێکى تردا، توڵـه، لـهبرى، پـاداش، سزا، چێره.

قەرەبووكردىنەوە: دانى چتێک بەكەسێک لـە تۆڵەى چتێکى دا ، تۆڵـە بـۆ كردنەرە.

قمرهبوون: دهم چ**هشت** بوون.

قهرهبینا: پشــتاو، دموانچـه، جـووره دممانچـهییّک بـووه لـه دممییــموه دادهگیرا.

قەرەپىلاو: (ھەررا.) يەكارەسيارە.

قهرهپوولاً: پرولنی وورده، کهم نسرخ و لهمس دروستگراو، سهتی وی قرانیّکه قرانیک ۲۰ شاییه که ده کاته ۱۰۰۰ دیناری نیّرانی، فلس.

قەرەتوون (باك.): قارەڭتوون.

قەرەج: قەرەچ.

قهرهجه (هنو.): جروره گولهگفتیکه دهنکهکدی خړ و پهق و پهش دهبی. قدره چ: تیره یدکی تورکی کوچهرین، بیژنگ و سندهند و هیلهگی دروستده کهن که لیشیان هملکه وی له دزی و حیزی کوتبایی ناکهن، قمرهج.

<u>قەرەچسەنلىخ:</u> چەنسىەدرىمىدى دەمسىدراو ، زۆرىلىسى، زۆر وەړ ، دەمىھسەراش ، چەنەلىقىدەر ، قەرەچناخ ، بەدوىمە

قەرەچنىخ: چەنىباز، بى شەرم، رووھەلىمالىراو.

قهره چوّل: رهگهز و بنه چه ی هوّزیّک یا کهسیّک، ـــ یان نهما: واته رهگهزیان نهما، تاق.

قەرەچى: قەرەچ، قەرىچ، كارلى، بىردورۇش.

قهره خسهرمان: گولسه پرووزه، گهفتکسه گولهکسه ی هسهر بسه سسهوزی همله پروزیّندایی هسهر بسه سسهوزی هله پروزیّندایی در دریّن دریّن در دریّن دریّن در دریّن دریّن

قەرەداشى: جرورە ھەلىھرىنىكە.

قهرمزداغ: چیایه کی کوردستانیّیه له پرژاوای ماردینییه.

قەرەسەۋە: جوورە گرمگومەييكى مىسىنى مىل دريىۋە ئاوى تىدەكرى.

قەرەسۆران: چەتە، دزگير، رادار.

قهرهسي (باک.): گيلاس و ثالوويالووي كيوي.

قەرىقە (مەنك.): زودەردە، تەلەزگە، بقە، لەس: بقەيە.

قهرهقاچ: داریکی گچکهیه، کرمی کهژهه به به به به و توزاخهی ده کات و له شورل (ترول) ه کانی سه و ته به به تولینه و تولینه و قه فه نزی لی دروستده کری که لویه کی ههیه وه کو پاقله و ماشه سپی قززاخهییکی ههیه پینی ده لین (کهژ) په روه رده ده کری له ناوریشمی سپی ترونه مرم و جروانتره له ریس و رستندا.

قەرەقاۋە (ئەردە.): كريان.

قمرمقتژ (نمرده.): گرینوک، قمرمزاخ، همرزه، چمناگمشکیاگ، هـمرزمویژه. قاژر، فرهگری.

قەرەقلۇر: بروانە: قەرەقار.

قەرەقەپ: گەمەيەكى مندالأنه، (كۆ.) گەراقورپ، (ھەررا.) قوروقەپ، گەمەيەكى بىئ دەنگىي و خامۇشىييە، ھەركەسىي لەپىتشىدا باخووى تىدەكەرى.

قەرەقسەرە: خۆشاركى، چارشاركى، جىرورە گەمەيەكسە خۆسانى تىسدا دەشارنەرە.

قىمومقوش (ئىمرده.): دەردىكى لىمىن دەست يا پىتى ئەسىپ پەيدا دەسى، بالىزكەيەكى رەشى ووشكە لىدەست و پىتى چارەرىدا يەيدا دەبى.

قهره کهوتن: توخوون کهوتن، نزیک برون.

قمرهڪردن: بعدي كردني چتيّكي دوور.

قەرەلاي لايى (ھەر.): گەمەيەكى مندالانەيە.

قهره لوو: قازمانه، قاسمانه، گاربار، هستناری، هستالّرو.

قهرهم: نەيجرول. زەبەن، چر، بيشه، قامىشەلأن.

قهرهمچی (باک.): ړووی چرچ و مؤن و گرژ، ویکها توو.

قەرەمىنا: قەرەبىنا.

قەرەنتوو: تارمايى.

قهرهنقوله: چهرخیّکی باریکه و پهوهداره لعویّنهی میّخه کی پهوهداره و کوندار میلی خوله ک (دهقیقه) ژمیّری کا تژمیّر له پارچه ی سه عاته که ده خریّت.

قهرمو (برتا. ، ژهن. ، سرور.): ساهرّل.

قەرەۋاش (مىرك.): كارەكەر، كلفەت، (باك.) قەرواسى.

قهرموانه: قارموانه، لهگهنیّکی زور زله، که چهند کهس شیّوی تیّدا داخون.

قەرەھولان: كۆشكىچى، پۆشدار، پەھقان، (كە.) قەلارىز. نىشان، نىشانە، سۆرەي تفەنگۆ. پۆشىرەرى لەشكر، مىر. گورۆچكەي تفەنگۆيە لەسمر نروكى لوردكەيەتى. كى، پەھقانى.

قهرموونه: کرمیّکی گچکهی رمشه لهکهشکی ولهنار میسوهی ووشکدا پهیدا دمییّ.

قەرموڭلە: چارپايە.

قهرموي: كاللهكي قمرهيي، (نمرده.) قامرهبود، جووره كاللهكيّكي گاموره و شيرين و خوّشه.

قەرەھەوال (كە.): زور پرسياركار.

قهرمیی (همورا.): جووره کاله کیکی سموزو زوورو گوشتن و خوشه.

قەربوونەۋە: بەرو وورگى خړو پر.

قەربىل (كۆ.): (بابا.)گلگىر، (موك.)كىو، كونى ئىشىپلگىرو ھىموو چتىكى ترگەورەترە.

قهرپ (باک.): قرچه شکان: شکاندنی دارانه.

قهربال (زا.): بدرگى زور پيناوى، پدروكون.

قەرپ قەرپ (باك.): دەنگى قرچەقرچى شكانييە.

قهريلج (بابا.): قامچي، (باک.)کهرپاچ.

قەرپۇز: تەرپورز، كاسە.

قهربک (باد.): (باک.)قدفتک، گدرووی کراس و چتی تره.

قەرپۇس: قەرپورز.

قەرپووز: قەلپووزى زىن، كەلبووز.

قەرپوونە: كاسەي لامپا .

قەرپووس: قەڭپووز.

قەربىنە (باك.): قەرەبىنا ، شەش ئاگر، جوورە دەمانچەيىكە.

قهرت (که.): سفر، پیر. ــ بوون(باک.): سفربوون، پیربوون.

قهرقا<u>نه:</u> سعوه ته، سعوه، (هعورا،) قعرتهنه، قرتانه، (خور، بالسه.) بعرچنه، ترونینه، معلکهب، (باد.)بعروارک. ـ پروش: زلینه،

قەرتالەي چكۆلە: كالک، كەلک، چنە.

قمرتهل (باك.): خمرتهل (بالندهيهكه).

قەرتەڭە (مەررا.): قەرتاڭە.

قەرتەميّر (باك.): مرز ثيّكه لـهنيّواني جحيّلْي و پيرى دايـه، بـه هى ٦٠ سالْيش دهلّيّن.

قەرتىرنىن (باك.): لكه بىكەلككەكانى داران ھەلپەرداوتن.

قمرتلين: هملّپمرداو ترانى لكه بيّكه لكه كانى داران، بران.

قەرتماخە: قرتماغە.

قەرتماغە: قرتماغە.

. <u>قەرتىش</u>: تو<u>ت</u>ژەمار، پىست و پوولەكە ماسى.

قەرد: قەرز.

قەردار: قەرزدار،

قمردين

قەردىن (باك.): قەرزكردن.

قهرزار: قدرزدار، بديكا.

قمرزدار: لمسمر، قمرزار، قمردار، (باک.) كمردار. دى: قمرزدارى.

قمرزدان: قمرددان، كمردان، پاره يا چتيك به قمرزدان به يهكيك.

قهرزدانموه: قدرددانموه، دانموهی قدرز به خاوهندی.

قهرزکردن: قهردکردن، قهردین، کهرکرن، سهندنی پاره یا چتیک اسه کهسیّکی به قهرز.

قهرزكوويّر: سمرگيّر، لامنجى، كمسيّكه قىمرزان درەنىگ بداتىموه بىه خاوەنى،

قمرز کووندی: سمرگیری، لامنجیتی، قمرز بمگران و ناستم دانموه به خاوهندی.

قهرزو قۇله: قەرزىكى زورە كەبتبى بەسەر ئەم وئەدەدە، وام و وادە.

قەرژنگ (ل.): قرژال.

قهرس: شاری قارسی که شاریکی کوردانه لهسنووری سوقیه تستانی دایه. دایه.

قەرسان: بريارلىسەردران.

قهرساندن: قرساندن، تهخمين، بريارلمسمردان. بمستنى ثاو و همموو چتيک لمسمرمان، مهيين.

قەرسەقۇل (ھەررا.): تەرسەقول، تەرس، پىسايى چارەرى. ــ تلەركەرە: گورخلىنە.

قەرسەل: قەرسىل.

قەرسىيل: (باك.) قەرسىمل، (ھىمورا.) كۆڭىسىس، (دزه، مىوك.) دەغلىّكە لىمزىك ئاوايى نادرويّتىدو بى لىموەرى مالاّتان دەھىللىتىدە بەشىنى ووشكى. دەغلى شىنەكە ووشك بووتموارەي پىدەلىّن، بە دەغلى شىنىش دەلىّن پىتش گولىّكردنى.

قمرسين: بعسان، مديين، بعستران لعسدرمان.

قەرشات (باك.): سەكۆ.

قهرف (باک.): فشد، گنمد، شوّخی.

قهرفين (زا.): شكاني دار له خويدوه.

قهرقارك (باك.): قوړقوړزچكه.

قەرقاش (باد.): مەرى سىى چاورەش.

قامقاوول (تدرده.): مریشکی کینوی، چوړه.

قەرقەر (باك.): خەلآت، كفن، قەرقەل.

قهرقهس (موک.): کلوشی دهرهوهی خهرمانیّیه به گولّسوه دهخریّسوه ژیّر پیّی وولاّخه کانی گیّره.

قەرقەش: تەرقەشە.

قەرقەشە (ئەردە.): كيتچەل، تەشقەل، شلتاخ، دەبە، حولىسى.

قهرقهف (ههورا.): جووره داریکه. (که.) گریّ. (باک.) مهی، ثارهق، باده.

قمرقهل (باک.): خدلات، كفن.

قەرقەمىن (ھەررا.): مەشكە كۆنىنكە كە مىيوەى ووشكى تىنكرابى.

قهرقوو: زوبعن، قدرهم، گيا و پروشي زوبدن و قاميشه لأن و چړو بيشه.

قهرقیت (باک.): تیکولی هدرمی و گندورهیه که ووشکی ده کهندوه. قهرمانش (باک.): ماندووکردن.

قهرمچاندن (باک.): ووردکردن، هارین. چین چین و لؤچدارکردن.

قەرمىچىن (باك.): ووردبوون.

قهرملاندن (باک.): ماندووکردن.

قهرملين (باك.): ماندووبوون.

قهرمووت (باک.): ناوی گوندیّکییه له قنزای همساریّ.

قهرمچين (باد.): چرچ بووني پيستي نهندام يا كالأ.

قسهرمين (بهاك.): مساندووبوون، قهرسسين، رەقبوونسى لسهش لعبسهر ماندووبووني تعندام يا سعرما يا باداري.

قەرن: سەدە، سەدسال.

قەرنان (ھەررا.): قارنان.

قەرىنەقەسى (باك.): جوورە سوويندىكە، كە كەسىپك ئۆگرى بووبى.

قەرقە (باك.): نيرى پياراند.

قمرواش (باک.): کارهکدر، قدرهواش.

قەروقە (لو.): بۆق.

قەروگوڭەزەرد: يەكىكە ئەدرازدە بەندەگۆرانيە كۆنەكانى

قەرى (باك.): نيرى ئافرەتاند.

قەرئىج (باك.): قەرەچى.

قهريّرْ (باک.): قريّرْ، گهماره، قهليّره.

قەرپىس (باك.): گيايەكە.

قهريسهك (باك.): خورس، زوقم.

قهز (باک.): جووره ناوریشمیکه.

قەزاتە: رۆژنامە.

قهزاتمه: جووره گوشتاریکه پیازو لهپهی تی ناکری.

قهزاز: كهسيّكه، كه قهراخي چهفته و شهده ههلبهستيّ به سرورمه. جروره

مەقامىكە. ـى: قەزازى كردن.

قهزازی کردن: قدراخی چدفته و شدده بهسوورمه هدلبستن.

قمزاوه كيّر: چتيّك وهي بگيريت وه له يه كيّك يا چهند كهس يا جێڰايەكى.

قەزەب (باد.): جەرگ، جىگەر.

قەزخووان (ئەردە.): قەزوان.

قەزقان: قەزوان.

قەزقەوان: قەزوان، قەسكەوان.

قەزقووان: قەزوان.

قەزكووان: قەزو أن.

قەزمەنوشتە (كە.): نشتور.

قهزوان: كەزوان، كزوان، (باد.) كەزان، (ھەورا.) وەنى، قەنى، (كۆ.) قىسقان، كىسكان، قىسكووان، (دەر.) قىسقووان، قىزقىوان، بنيشت لە بعری دارقعزوان دهگیریت. ـ وورد: بنعوشتکه، (هعورا.)مشک.

قهزوانه فهريكه: فمريكه تعزوان، قعزوانيّكه تعرو ووشك نعبوو له نيّو دلا و ترشیاتی ده کری بو خوشی.

قەزوان سە: درىشەيىكى تايبەتىيە قەزوانى پى دەسمرى بو تەسبىح. قىمزوان كرۆشىكە (كۆ.): باڭندەيەكە ئىد بەفرخۆركەي دەچىي بەلأن

قەزوانى (ھەررا.): شىن بۆرە.

قهژه کردگ (نهرده.): ترشیاگ، چتی ترشار وهکو دور ماست و چتی

قەژىھلە (فە.): ژاله، لىورك.

قصب ثار الآو مالآت سهرير. خانه: شووينيكه كورتاري مالآت و ئاژالأنى لى دەكرىت. ـى: پىشەي قەسابە.

قهسابى كردن: سەرىرىنى ئاۋالأن و مالأتان و شەق وپەق كردنى ئىسىك و گۆشتەكەي بۆ فرۆشتنى.

قامساو: قامساب. _ خانه: قامسابخانه. _ ى: قامسابى، ساتزر، قاممه.

قاسفتۆرە: تىغىكە وەك شىر بەلأم ئەم كورتترە و دەمەكەشى پانترە.

قلسمه: قامسان، سرووت، گانم و جوّى باساق پووشمه كان دوور او دويمه

قلسهل (هدو.): قلسمر، سرووت، (موک.، سوّرا.) كلّوش، كولّـوش، پهريز، کای درشت، دروای دروينه له مهزرايه نعوهی که دهمينيسهوه و به پيره رار مستاره ـ ي پيده لين ـ ي و ولاخيکه ناره قدي کردبي که کورتان یا زینی لیککریّتموه و سمرمای بی تووشی نهخوّشیه کی دهبی پیّی دهلیّن قىسەلى. جوررە تفىنگىكىشە.

قهسىپ: چەشىنى خىراو و گەندترىن خورمايىه كىه كوردكىوژى پىدەڭيىن. (سرور.) شەقلە، ئە دارەبارىكانەيەكە بەسەر ئالوددارانساوە رايسال

قهسهه توو: جووره توویه کی ده نک گهوره ی سپی و شیرینه.

قەسپەكل (كرّ. ، دره.): قىسپۆك، گلىّكە كلوكلور لورسىي و گروگياى ليّ شين بيّ.

قلسپۆك (هـمو.): (كۆ.) قىسپەگر، زەرىيـەكى سووركەللەيەكە ھىندە رەقبى گاسن كارى لى نەكات.

قەستەقول: تەرسەتول.

قەستەم (كە.): پەشتەماڭى رەنگىنى ئاورىشمى كوويستانىيە.

قەستۇر: پارچە كالأيەكى ئەستوور و تووكنە.

قهستی: بدقهستی، دمسگور، گوفتار یا کرداریکه به تایبهتی بکری: توبه قاستى ئاو قسايات كرد.

قەسخووان: قەزوان، وان، (ئەردە.) وەنەتەق.

قرسرا (باک.): نیدی دوو گوندانه یه ک له سنووری دارانسیبینی و په کیش لهسنروری داراوماردین دایه. وادیاره که نه و همردووک گوندانه لمسنووري دەرەبىدگى شارى دارى بىوون ھىمرگوندەي قەسىريىكى گىمورە و بلندى تيدا هەيمە هى لاى رۆژەلأتى قەسىرى بوربلانمە هى رۆۋارايمش قەسرى قەلەندەرىيە.

قلسران (هدو.): سربوون للمسترمان، كتسيرهبوون للمسترمان.

قاسرانس: سركردن لهسهرمان.

قهسریک (باد.): تهنه که یه که له لانکی دهخری تا مندالی ساوا میزی تي کات.

قەسمان (باد.): قوسسان.

قەسفاندن (باد.): پارچەپارچەكردنى كۆشت بۆ فروشتنى.

قەسفىن (باد.): قەسرىن لەسەرمان.

قلمسقان (كۆ.): قىنزوان.

قەسقەوان: قەزوران.

قەسقووان (دەر.): قەزوان.

قەسكان: قەزوان.

قەسكووان: قەزوان.

قەسىناخ (ھىد.): كىشسىكى دەغلىيىد، دوركۆك، پىربىددور تەنەكىدى

نەفتىيە، قاسناخ، قەسناغ.

قلسناغ: قىسناخ.

قەسناغە: قاسناخ، قىسناخ.

قەسنى: چتىكە وەك بەرەمىيو بۇنى زۇر خۆشە.

قەسووان: قەزوان.

قىسيان (ئەردە.): ھەۋارى لات. رشانىوە.

قاسیسه: (کوّ.) غهله، کهلهک، دیواریّکه له قهراخ باخچان بهووشکه بمردان ههلده چنریّت.

قهسیل: قمرسیل، ده غل و دانیکی شینه تازه قهفی کردبی سا گهنم بی یا جو.

قەسىلە: كەرچك.

قهشا (باک.): سهموّلّ.

قهشارتن (باک.): شروتی یا کالهک قاشکردن.

قهشان: مارز، به ش، نیّوچاوان سپی بوّناژال و مالاّتان له ههندیّک شوریّنان تعنها بوّبزناند. قهش، شووم، نهگهمت، بهدیمخت.

قەشتو: قاشار.

قەشبووش: قاشار.

قهشه: كهشد، كهشيش، پيتشهواو، زاناي ناييني فهلهو ديانانه.

قەشەم (باك.): پارچەي بەفر يا سەھۆڭ، سەھۆڭ.

قهشهنگ (همورا. ، ثمرده.): جووان، شترخ، شیرین، زیسوا، (تسعرده.) کهیلان. (همورا.) عری: جووانی، شترخی، شیرینی، زیوانی، کهیلانی.

قەشەيەتى: كىشەتى.

قهشتين: رويشتني يدكينك كه حمز له مانموهي ندكري.

قەشفووس (باك.): برين.

قهشقه (کق.): نهگیمت، بهدخود، شودم، قهشکه. (بابا.) قومارباز، کهر یا نیّستریّکی نیّوچاوان سپی و بزوّزه. گیایه کی چلّ چلّه بلنده به قه ه گهنی بهرز دهبیّ رگولی سپیه مالات ده یخووا. کولّولّی بهدبهخت.

قەشكە: بزوز، قەسقە، مروى نيوچاران سپىيە.

قەشمىلەر: قەشمىلەرجار، گەمىلەچى، كاڭتىلەچى، بىلەزمىچى، تىزجىلىر، كۆسلەردى، كۆستەبروكە، لىپۆك، لىپقۆك.

قەشمەر: بەچكەى مەيورن. _ جار: كەسىپكە شايانى قەشمەرى پىكردن بى، لىپىۋك، لىتقۇك. _ ى: گالىتە، گەمسە، قومار، يارى كردن، تەرانسە، تەرزە، تىتالى، لاسايى كردن، (خۇ.) تىز، سوريار، مەزاق.

قەشمەرى جارد: جيّگايەكە گەمەو قەشمەرى زۆر لىيّ بكريّىت، زرِتخانـە، تيزەجار، تيزەزارۆك، ئاواوۆك.

قهف: _ ی قامیشی: چتیک، ماسوور، قعل، نیّوانی دووگهی قامیشی و حدیزه ران و گیایانی تردا. _ ی گرّچان و ثیتر: شوویده چمماوه وه کهی. _ ی سمیّل: سدری سمیّله که قعف ده خووات. _ معردم: قاپی معردوم. (باک.) پهنا، پهسیو، بهندهر. (ثهرده.) کعوورک.

قمفنجمره: ماشهی توولینی ماشه گرتن، بالینهیه کی توولینه له ژیر چتی . قرقزی دادهنین بر راوستانی.

قىفانچەلە: قەفانچەرە.

قهفاندن (باک.): پهنادان. بقهفینه: پهنابده.

قەفەز: بىتركم، ترولىد، ركىد، ركىدى، (قەفىمس)، چتىككى پەنجىدرەدارە لىدار يا لىناسن دروستدەكرى بى تىتخستنى ھەندى بالدار.

قلف فزه: __ ى سينگى: چۆلايى ناوسينگەب پەراسووەكانەوە كە دەورەيانداوە، ركىلل. جوورە دۆلابىكى پەرتووك و ھەندى چىتى تىرى تىدەخرى. قەفەزىكى گەورەيە لەسەر ھىندى گۆر دادەنرى بۆپارىزگارى گەرەكە.

قىفىس: قەفەز.

قىفەنگىيو: چەند شىشەتور تنىپكە، كە ئىسەر يەك دانرابى بۆگەيىن و رزى -

قىغىق (باد.): جومگەى دەسىتى. (باد.) قىول، دەسىك. ـــەك گىولىّ ياگەنم: دەسكىيّك گولىّ و قولىيّك گەنم.

قلفش (زا.): لمودري كمم.

قىفقىلەن: قىدنى يىك لىدوواي يىكترى، قەفقىدنى، گرى گىرى، ئالقىد. پرچى _ : بەگورىزە، كرورز، گونگال. _ ي: قەفقەف، گرى گرى.

قلطل (باک.): باقد، (باک.) گورز، معلّق.

قلفلاندن (باك.): سرو بي هدست كردن له سدرمان. بقدفلينه: سركه.

قهفلک (باد.): ملوانکهی معرجان و کارهبا.

قلطين: تعزين، بي همست بوون له سعرمان.

قهف و گول: کاتیکه، که ده غل به تسواری قدفی کردبی و تاکتاکه گولیشی کردبی.

قمفی قامیشی: (باک.) چیتک.

قەقەر (باك.): تورير، پيستى تەنك.

قهقد (باک.): مستیّک. دهسته، بهسته، مشتوّر دهسکی خهنجهریّیه.

قمقه: تقد بعزاراوهی مندالی ساوا تا سالیکی به شهکروکمو چتی شیرین دهلین.

قەقەقەك (فە.): قرتەقرتى مريشكانە.

قمقفه (كــــق.): گيايه كـه بـــق كهچــه لأن دەســتدەدا. گيايه كــه قهفقــه فـــلــهنيّــو يه كترى دايه.

قەقنەس (كە.): گۆيا مەلىكى دەسبورتى ولىد خۆلەمىيى مەنزارانى وەك خۆى لى دەكمويىتەرە، ھىندىكى لايان وايد كە دەنگى ھەند خۆشە بەسۆزى خۆى دەسبورتى. بە ھەمبو چىتىكى سبورتارىش دەلىيىن.

قهل: قهلمموونه، عهلهشیش. قاژرو. بزن و مهرپنکه، که تاقه گووییه کی برابیّ. یه کینکه چاویّکی پروچ و کرویّرییّ. (ههورا.) قالاّر، (دهر.) قهلاّ، قهله پرشه. به ههموو جووره مهلیّکی پهشی وه کو قاژوو و ثیتریش دهلیّن. (ثهرده.) مربّی زماندریّر، زوواندار. سهرشار له گهمهی قهلهمنداریّدا.

قهة (دەر.): قىل. دۇ، قىدلات، سىمنگەر، خانوريكى قايمە بىه شوينىيكى بەرزەرە، شورينى ياخى و سەخت. (فە.) قەلەرەشە. قەلايى.

قەلانلىكچى: كەسى كە قاب و مسى بە قەلايى سپى بكا تەوە.

قەلابىدى: سەنگەربەند. _ئى: سەنگەربەندى.

قها پاريز: سانگارياريز. ـ ي: سانگارياريزي.

قەتۆپەستە: چەند كەسـێك يا چەند چتێك بەسـەر چتێكـدا بكـەون. (رەرا.) تێك پەستراو، قەلاپەچن.

قَهُلاَت: كەلات، قەلا، دژ، برج، بورج، قەلاكى بەرز.

قەلاتە: قەلادەى ملى تاجيان بۆرستكردنيان. (ھەررا.) قەلاخ

قَهُلاَتِيْ (هُمُوراً.): قَمُلاَّت.

قەيىقى ئۆكان: يەكىتكە ئە بورجەكانى مىرى گەورەى رەواندز ئە باكوورى رۇۋاندز ئە باكوورى رۇۋاندرى دايە.

لله الله الله الله الله الله كرانفوه ي هدردووك باسكان، بال، گوريسي منه ٦ باله يد ٢ قدلاچه.

قهلاجه (که.): مهلیّکی رهشی بهقهد کوّتریّکییه.

قەلاچن: قەلاپەچن.

قەلاچۇ: بروانە قران، قرانى كياندار.

قەلاخ: دەرور تەپالان، (ھەررا.) قەلاتە، قلاخى تەپالان، كۆگاى تەپالان. (باك.) ئېتورن ھى دىزەر گۆزان سور كردنەرە. ــى (ئەردە.): چىتى زۆر رەشى خومى، كە بۆپرسە دەپۆشرى، قالاخى.

قەيدە: خەلتەيەكە لـە ملى ســەگ وتاۋىيان دەكىرى، ملوانــەى تىاجى و سەگان، سەنجۆل، سەنجوو، ستۆپەند، قەلىتە، قالىتە.

قەلادزى: شارۆچكەيەكى كوردستانى عيراقه.

قەلادۇشان (ئەردە.): قەلاندۇشكان، بانشان، سەرشان.

قهلاس: قهلداس، گیایه کی به هارییه وه کوو که رخنکینه ی وایه. قهللاس: پرژ (پژانگ)گولمی گهنم و جوّو برنج.

قهایش (همو.): رووت، نابووت، بی پارهو پسوول. (باک.) بداخووازا گفرناس و لاش چرین هاتیه.

قهلاش: تليش.

قەللاش (ئەردە.): بى ئابروو، دارباز، (ئەردە.) لىوەن.

قەلاشبوون: نابورت بوون.

قەلاشىتىن: يەكاڭەكردن، قەڭمشىت، كەلاشىت، دورپارچەكردن، (باك.) بەلقتانىن، قالمشانىن، قالاشتن، قالىشاندنەرەي چت.

قەلاشتنموە: قەڭەشتنەرە.

قەلاشدىن: قەلاشان.

قەلامشران: (باك.)بەلقتىن.

قەلاشكەرى: دارى قەلاشكەرى، زەنگەتەلىشە، زەنگەقلىشە.

قە ئىشكىنى: تۆپىتكى بەھىزە قوللەر قەلايان دەپورخىنى، بۆ مرزى بەھىزىش بەكاردەبرى.

قه لاغ: كۆمايىد لىسىدر يەكتر ھەللچنراو، لىد دەرە و تەپەلىد وەكوگىشىدى گياى.

قهواره: قمباره، قورم، (باک.) بهشمن، پهیکمر، دیمن، توویزم، رووالهت، قموربالا، شیّره.

قەلافس: ھەر گوڵێۣكى شێست پەر نەبێ ــ ى پێدەڵێن.

قەلاھۆپىيشا (ھەررا.): قەلافەتى ئىسك.

قەلاقەلا: روتەيەك، كە گەمدى چاوشاركىدا رەستا دەيلى، پالاوپىد، مالامال، ئىزورىر.

قەلاقبازە (فد.): قەلەبەڭدى.

قه لافووچکه: قورچکه ییکی بلنده و قورچه کیکی به رزه وه کور قه لاییکی قروچ و قیته.

قەتۇقىنك (ھەررا.): باسكلار، كلاربنه، جورره ريواستىكه. قەتۇكە: قەلانگ.

قەلاكردن: پركردنى چتيك لەچتيك به جۆريك كە بەرزىيتەرە.

قەلان (باد.): ھەڭكەندنى گيا ، ويرانكردن.

قەلانچە: تەلمباچكە.

قەلاندىن (باك.): ويرانكردن، كولاندن. قەلان.

قەلاندۇش: (ھەر.) قەلانقروچ، (كۆ.) قىلەقاچ، قەلاندۇشكان.

قەلانىتۇشكان: قەلاندۇش، ھەردوو سەرشانى مرۆكە مناڭىكى بخرىتە سەر و ھەردوك لاقى بەملار بەرلاي ملىدا شۆر بوربىتەدە.

قەلانقومچ (ھەر.): قەلاندىش.

قه تختکردن: دابرون، سندر به تاو دابردن آمه گهمه می (سنکه رباز) و (یه که و حداده راز) دا.

قه نضط (کز.، جا.): داریکی سهر دووفلیقانه ی دریژه به ری دارانی له لکه بلنده کان پی لی ده کریته وه، په لاکیکی سه و چما وه وه سازو و به به از دو و به دارانی له لکه بلنده کان پی لی ده کریت وه. (موک.) چه لاک. (موک.) قولفه یه کی زمانه داره چتی پیره هه لده و اسری، شالؤک، (جا.) گالؤکه، (هه و را.) قالنگه. (هه و یانه و پانه

چىمارەرەش دەڭيىن.

قەيىنگە (جا.): چەلاك.

قهلاوهسياوه (همورا.): قالمرهشه.

قه لاووز (باک.): پیریژنیکه لمنیوانی کوړ وکچیکیدا بیت و بچی و به

شيّوهييّکي رهوا پيٽک ببرين.

قەلاويىز (كە.): قەرەرول.

قهلاًى (لو.): قهلاًي.

قەلاّى بانكىنىن: قەلاّتى سەركىرو.

قهایی دمنه: نهسه گردیکییه رنگای کاتژمیریک له راه اندز دووره.

شريّنمواريّكي ميّرووييه، له وورميّ و خاني لهپ زيّريني تيّدا ژياوه.

قهاني (بالله ک): قا، چتيکه وهکوزينوي وايه لهحيمي پيدهکري و هیرباریشی پی سپی دهکریتهوه.

قەلايىلە (ھەر.): جوورە دومبەلانىكى ووردورەشە.

قەلە: قوللە، تەپلەسىمرى كېرى، چيە، كلاّوە، قەلەپۆپە، پۆپە.

قەلەباچكە: قشىقەڭ، قەلەبازەڭ، قشىقەرە، (كە.) پشىت كەرخۆرە، پهلموورتکه له کوتر گموره تره بازووکلک دریژه به قونه ده پوات گوشتی

قەلەبازەڭە: قشقەڭ، قەلىباچكە، قشقەرە.

قەلىبىشكە (ھىورا.) : قىلىباچكە.

قەلەبىنەيى (شارە.): قەلىسابورنى، داللىسىى.

قەلمېمرخۇرە (كۆ.): قەلىبەرخۆڭە.

قەلەبەرخۇڭە: باڭندەيتىكە بەقەدەر قەلىتىكى رەنگى بۆر و زەرد و كەسىك و

شين دهنوويني، تري و ههنجيري دهخووا.

قەلەبەلەك: قەلەسابرونى. قشقەلە.

قەلەپر: ۋەكىكە ئەلوولە قامىتشىك كرابى بەئاوور گەرم كرابى تا بووبى

قەلمەۋپە: لووتكەي شاخ، سەرلكى درەخت.

قەلەتە (موك.): قەلادە، ملوانە.

قەلەخ (ھىر.): برينكى ئاۋال برينىوەيە.

قەلمخ (ئەردە.): پيست.

قەلەخەرمان: قەرەخەرمان.

قەلەرەشە: قرك، قەلأ، قالأو، قىل، رەشەدال، بالندەييكى گەررەى رەشى دهشتيه.

قەلەزربو (خۆ.): ترسەنۆك.

قەلەۋارە: قەلىباچكە.

قەلەسەبوونى: قەلىبەللەك، قراك، قرىك، دەنگى ناخرشە.

قەلەش: تلىش.

قه لهشان: قليشان، هدرس بردن، قلمشان، فه تسان، فه تسين، قىڭىشتېردن، داقىڭشان، تلىشان، درزين.

قەڭەشىندىن: قەڭمىتى، قامشاندى، داقەڭشاندى، ھلىسەكاندى، فەتساندى،

تليشاندن، قليشاندن، كمرتاندن.

قەنەشاو: تلىشار، قلىشار.

قەلەشبردن: تلیش بردن.

قەڭەشت (موك.): شەقىف، كەلەشتە، شەقار، قلىش، زەنىدۇل، زەنىگ، درزی گهورهو بچووک، دهرهزی گهورهو بچووک، تهرهک، ترینز، تریسک، تیک، چات. _ ی کینوی در ژار.

قەنەشت قەنەشت: شەقارشەقار.

قەلەشتىن: تركاندن، داقەلەشت، كەساخ، قەلاشتىن، قەلەشاندن، بهلقتاندن، (باک.) سهکتین، قلیشاندن.

قەلەشتنەوە: قەلاستنەرە.

قەلەشتى: قەللەشترار.

قەڭەغان (فە.): قالرو، تىسرو.

قەلەفر: تەلەپر.

قەلەفسە: جوورە گوڭيكى زەردو گەورەپ، بەلأن مييىدە، ، تېمىيكى ھەيە.

قەلمفيسك (باك.): (باك)قەلەۋزگىن. ــ ا روونىشتن: ئىسمر ئىمژنزيان دانیشتن.

قەلەقزگىن (باك.): ئەسەر چۆكان دانىشتن.

قەلەقاۋ (كۆ.): قاۋوو.

قەلەقزگين (باك.): لەسەر چۆكان دانيشتن.

قه نهم: پارچه داریکی کورت و سهرتیژه، ده رخک. پینووس، خاممه، (باک.) کەلمەم. پارچە پۆلأيمەكى لسووت دريسرە دەخريتم ناولووتى قەللىمگىرو بىرازى پى دەكرى. دروو، درك، زىس. لقىكى بى رىشىدىد ل دچنار و گول د باخ و هینندی دره ختی تسرک و وک قه لهم دادری و ده پچه قینی و ده روی، شه تل. نهنداز، ههند، چهندیک، نهمرو نیک کسل وپەلم كړى واتە ئەندازەييىك. (ھەر.) بلوريىرى لانكى و تىانها لەگلىل لانكيّ بهكاردهبريّ: قهلهمي لانكيّ.

قەلەمان: قەلىمدان.

<u>قەللىمىدىنىن: جىور</u>رە گىممەيەكە بىە قەللىمىدانى دەكىرى بىىمىجوورە لىلە ھىلەر روویه کی ژماره یه ک دهنووسری و وه کو موری تاوله هالدهدری ننجا ژمارهی همرکامیّکیان زورتریی ثموهنده داره یا گورز لمویتر دهدات.

قه لهمه (نمرده.): قرّلهمه، لرولاك، لرولاق، ساق، ساقرّل.

قه نسمهاز: باز، قه نسمهازد. دان: هلجنقين: بازداني به كور، تۆلەقاسك. _ پيدان: هلجنقاندن، ڤەچنقاندن.

قەلەمبازدان: فتلقىاچك، فەرھاندن، قەجنقىن، فرتىدان، ھلقەراستن،

قه نهمبر: پينروسبر، خامهر، قه نهمتاش، جروره چهقرسه كى تيره قەللىمى پىدا دەدرى.

قەلەمتاش: قەللەمبر،

قەلەمتەراش: قەلەمتراش، قەلەمبر. قەلەمتراش: بروانە: قەللەمتەراش.

قەلەمچى: كەسىكە ھەر كړو فرۇشيارى تووتن بى.

قەڭەمدادان: دادانى قەلەم بە جۆرىك كە پىيى بنووسرى.

قه نهمدان: قه نسمدانک، قوتوویکی دریژکوناهیه دووپارچهیه نسوی که پینووسی تیده خری لهوی که پینووسی تیده خری لهوی تر ده نریت.

قه المهمواوی: (مـوک.) مریشکاوی، به قـه د ههویّرده یه کیـه لا قــی دریّـره و ره نگی برّره دندووکیشی دریّرو زورده استاویّدا مهامی دهکات.

قەلەمىرەو: قاد، ووللكه، وولات، ناوچەيىلكه، كەلسە ژىر دەستەلاتى كار بە دەستىكىدابى.

قەلەمردىر: قەلەمندار.

قەلەمردارى: جرورە يارىيەكى دوودەستەيى يەبە تۆپ دەكرى.

قەلەمزريش (باك.): ميداد، قەلەم، خامە، پينووس.

قەلەم سەنگتاشى: قەللەمى بەردتراشى.

قەڭەمسىر: پىننووس پاكەرەرە.

قەڭەمكردن: تاشىنى سەرو ژيرى ريش بەريكى، برين، پەيكردن.

قەلەمكردن: پەيوەندكردنى درەختيّک لە درەختيّكى دى. بړينى سەر لقىي دارو درەخت.

قەڭەمكىر: چەكوچىكى لووت كلۆر، قەڭەمى بىرازى تىدەگىرى.

قەلەمنار: كوژتار، گيكوژى، هي*دې* و ئارام بوونموه، دامركانموه.

قەلەمنداد: (كۆ.) قەلىمردار، ھۆل، (باد.) تەۋە، لەگەمەى تۆپيّنيّدا. قەلّەم دەورات: پيّنووس و مەرەكەپدان، قەلّەمدان.

قەلەموونىـە: قىمل، (مىوك.) بورقلـه، (ھىمو.) جەلەشـيش، (باد.) ئەلۇرلىق، بوقلەمورن.

قەڭىمىي ئەسن: نەسكەنە، قەڭمەيتكەبەكارى ھەڭكەندنى دارو ئاسىنى دىت، ئاسنېر.

قەلەمى بىڭكى: بلويرى لانكى.

قەللەمى دەست وپىيان: مىبىس ئىباسك و لوولاكە.

قەڭەمى مۆرچيەتى: چقى.

قەلەمى موو: فرچە، فلچە، پرچە، پرچۆک.

قەڭەمى نووكدار: پۆزقەڭەم.

قەلەن (باك.): جيازى بووكان. (باك.) پارەي مارەيى ئافرەتان.

قەلەندەرا: ئىلىكى كوردە لىە رۆژھەلاتى ماردىنى دايە. قەسرى قەلىندەرا جىگاى ئالى وان بورە.

قهلهنده د: بیچاره، بی نعوا، بی کسس واژی ته زل، به وانسس ده لین که ده در نیس ده لین که ده در به ده بی ده ده بی ده ده بی ده بی بی ده بی ده بی ده بی ده ده بی ناموانی ده ده بی ناموانی ده ده بی ناموانی ده ده بی ناموانی ده ده بی ناموان و سهیران. خواد دن و خوواد دن و کموان و سهیران.

قهلهندوّر: (دەر.) چەربازە. (موک.، بار.) گندوّړ، گیایه که لاسکی پاک دەکریّ و دەخوریّ نیّرتکه کهشی به پاکراری دەخوریّ، بنی قەلسەندۆری دووای ووشک کرانموهی به ووردی به ههر شوویّنیّکی وهرکریّ کیّچی لیّ نامیّنیّ، گهلاّیه کهشی له باخهل نریّ کیّچی تخوون ناکمویّ.

قەلەنك: تەلاتد.

قه لمهو (مسوک.): (باد.) قعلمهو، (ف.ه.) سیروونی، گزشتن، مسمس، (باک.) گلوول، پاسوتی، زل، زهلام. چهوور، تیر دیزن، بهزدار، چاح، تیر بهز، گوشتن، دیری لهر.

قەلمولاي (خۆ.): ئارەۋرو.

قەلمەوەز (ئەردە.): قەلبەزەي ئاو.

قەلەوبوون: كۆشتى بوون، كۆشتكرتنى كياندار.

قەلمەقلوقتە: رووت ورەجاڭ، بۆخزم و جيرانى رەش ورووت بەكاردەبرى.

قەڭموى: زھۆم، چىورى. كۆشتنى.

قەڭب: قەڭپ، چرورك، ئاساخ، قەڭپ و قولاپ، ئارەدا، بى برەد، مىبىمس لىه پىورلى ساختىر چروركى. تىنبىلا، دەخىلا، ئاراست. (كىد.) جندە، سروزمانى. پارەيدكى ساختەيم كىناچى.

قەلبىز (ئىردە.): قىڭسباز.

قه نبه (بابا.): پعل، داریّکه سهری پهل وکورت و تیژییّت. سهره لووتیّکی دریّژو تیژه بـهدارو دیوارو تاسنهوه لـه هـهرچی بکـهویّ برینـداری دهکـات. جیّگهیهکه لـه کالاّو یا لـه جهسته که قهلّبه لیّیـدابیّ.

قەڭبەز: رێزە بەردێكى زلىه لىه گرد يا لىشاخ كە ژێرى ھوڵۊڵؠێ.

قەڭبەزە: قەڭپەزە، تاۋگە، قۆنگەرەكردنى ئاو.

قه نبسه زهن: که سیکه پوولی قه لب و ساخته لی بسدات. ــــى: پیشهى پارهى قه لب لیداني.

قەلبەژەن: قەڭبەزەن.

قەنبەن (ئەردە.): پشتيند.

قەلبىر: تىڭبىر.

قەلبىير: چتىكى كونكونە. بىيژنگ. دانەرىللەي پى دادەببىتۇرى، برنجى لىد ئاشىدا پى پاك دەكەنەرە.

قەلبىرە: تىڭبىر.

قەلبىر (ئەردە.): قر، ئاز، قەلبىرە. __چى: ئەر كەسەيە بە قەلبىرى برنجى پاك دەكاتەرە.

قەڭپ: قەڭب، چتى كەم نرخ وبيكارە. (ئەردە.) كۆكەي تۆپەڭد.

قەنپىخ: قەپلاخ، قەنتاخ.

قەلىھ (ئەردە.): قىلىب.

قه نههزه: قعلب عزه، تا هگه، که لبعز، که لموهز، پرژ، ثاویک له جینگایه کی بلنده وه برژیسه خووارهوه و یا لسناوو رووباراندا به سعر بسه دی بلندداباز بدات.

قەڭبەۋەن: ساختەكار، كەسيىكە، كەپوولى نارپوا لى بدا.

قەلپەكۈچك: كلّۆبەرد.

قهآلهک (باد.): تیّکولّی گوویّزو ماش و نیسک و نوّک و نیدیکهیه. قهآلیموت: که تر تکه گایّنه می نموار تر گهرتز: که همد معاده که مده نادی

قەنيووت: كوريّريّكه گليّنهى نەمابىّ. گوريّزيّكه هەر بەدارەكەيموه نارەكەي خورابىّ.

> قەڭھووز: قىتايەكەي لاي پېشەرەي سەرزىنىيە، گورزگرىك. قەڭھووس: قەڭپرور.

قەڭىپ و قولاپ (شا.): ئاراست، خورار، دەغىل، چتى خراو، خىيچ.

هٔ الله: قهد. ــ کردن: قهدکردن، به تعوهرداس و تعور و چستی تر داربریس و ههٔ پهرداوتن.

قهلت (دزه.): ثمر تاق و لوقعیه که دووای گیرهکردنی دهغل دهمینیتسوه و له کوزهره ی گموره تره.

قه نتاخ (باک.): تهرم، جنازه، قالنتاخ، پسیریژن، (باک،) بهرزین، قلاتاغ، ناسن یا داریکه، که زینی لی دروستده کری.

قەلتاخەكۇن: بريتيە له مەردومى پيرى رزيو،

قه لنّاغ: چووار داره سه چهرمی خاودا دهبهستری و دهخریّت سهر ته که لتووی زین، قه لّتاخ.

قه لِنَّتَاخُ لَيْدَانُ: زين كردنى وولاَّخ.

قەڭتەنىن: دەركردن، رارفاندن.

قەڭتە (ئەردە.): قورمساخ، ژنىيز. (ئەردە.) پيرەژن، قەڭتاخەكۆن.

قەلتەبان: شړو شرول، پيس و چلكن، شل وشول، بى شەرم، (ھەررا.) رىيال، مەردومى نەفام.

قه لت وبركردن: همل بمردار تن.

قه نهنگ درور و چقل، قرچخ، قلهخ، قالهخ، تیسمالکیکی ته نک و باریکی داریا قامیش و گهسک و نیدیکهیه. گولنی گیای که وخنکینه و ده خل و نیتر ، باریکه کانی گولنی گهنم و جوی ووشک، بژ، بژی، داسوو، قه لداس.

قه نخ: پیسته ی گیانداران، که ولا. له په لاواز، لهجه و (بو ناژال و مالات). قه نخان (همورا.، که.): مه تال سوپه و، قسل غان. (موک.) گیایه کی درواوییه له همه وو گیایان به ورترده بی گه لاشی همه درواویه سه ری چله کانی گولی سوور دینی وه کوو مه خمه رییه. سی: تیره یه که له کورده کانی کوویستانی.

قه ندس (همورا.، موک.): قلّچخ، بژی گولّه گه نم و جوّو نیسر، (شا.) داسو، داسی، بژانک، قانچک، قه للّس.

قەڭداسوو (شا.): قەڭداس.

قهنزین (باک.): خلیسکان. (باک.)خرّشاردنموه.

<u>قسهاس</u> (زا.): لاواز، لسهر، چسرووک. ــــــى (بساک.): بندمسستى و پەرتشانى، توورەيى. ـــبوون: مەرزبوون، ھەرپەندمان، قالس بوون.

قەڭس: (كە.) قرس، جارس، قەرس، مۆړ، تووړه، پرېق، بەرق، رقىدار، قالس، زوويىر، قاس، ئاڭۆز. ئىلى قالسى، تووړەيسى، كىردن: توورەكردن، ھەرپەندىمانىن، قالسكردن.

قەلسۇك: لاواز، بى ھيز.

قَهُلُش: قلَّيش، قهلُمشت، قعلش.

قەڭشان: داقەڭشان، (باك.) پەرچقىن، قەڭشىن.

قەڭشەندىن: (باك.) پەرچقاندن، داقەڭشاندن، قلىشاندن.

قەنشاو: دەرزى، قاللىشار.

قه نشین: _ ی پیستی دهست و پی: تعوه کان، بعرفتین، (باک.) کعوتین، شعق بردن، تره کان، پهرچفین. _ ی دار لعسعر باری دریّری، بوّ دهرمانی وی ماست و خووی باشه.

قەنشيو: قىلىشار، دەرزى، قىلشار.

قه آغان: چتێکی گردی پانه له چهرمی نهستوور دروستده کرێ و لهکاتی جهنگيدا ده کرێ به به رهه لستي شيروتيري دوژمن.

> قهلفان مازی: به کارهیّنان و ههلّسرور اندنی قهلّغان زور بعباشی. قهلفانه: نه خشیّکه لمریّنه ی قهلّغان دروست ده کریّ له چیغیدا.

> > قەڭفەز: بە _ چوونى جلك و كالا . قەلىپەزە، تاۋگە.

قەلفركردن: مىبىس لەدەربازبورنى يەكىك.

قەلقولە (زا.): لورتىراندى دەرگا.

قەلقىشك (باد.): قەلەباچكە.

قها کردن: په لکردن، که لکردن، هه لپاچین و قرخ کردنسی مسوو، بریسن، که لکردن.

قەڭمسەنك: قۆچەتانى.

قىللسە: قۆچەقانى.

قەلمىسك: قۆچەقانى.

قەلمسن: قۆچەقانى.

قەڭمسنگ (جا.، كە.، دەر.): قۆچەقانى.

قفاراو: مدليكي رمشي مدلدواني ماسي خوره، ماسيگره.

قەلئە: تەنئد، تەنگە.

قهاننوشه: تۆوى كەنگرىيىد بە خورى وە دەبرژى و دەخورى.

قهنوهز (جا. ، همورا.): پرژ، تاڤگه، سوولاڤ. (جا. ، هـمورا.) كـمندال. كمند، يمرتگه.

قەلوھزە (ئەردە.): قەللىمزەي ئار، تاۋكە.

قەلۇغان (كۆ.): گيايەكە ھێندەى گوڭىبەرۆژەيەكى بڭنددەبى، بە سووتاوى و بەرۆنەرە ئىبرىن بدرى دەيىرژىنىتتەرە و چاكىشى دەكاتەرە.

قەلۇك: بچورككرارەي قىل.

قەنۇكە (خۆ.،كۆ.): پۆڭكە.

قەلۇگاگۆز (خۆ.): پۆڭكەگايانە.

قهل وبهرد: معبدس لهدمست تمنگ بوونی یهکیّک به جوّریّکی کهدمستی به پوولیّکموه بلهرزیّ، سهرهمنگ کمو توّته قمل وبمرد.

قهل ودهل: قسمزاني بعدهم ويل، زوواندار. كورت وشيرين.

قەلوولوو لوو (ئەردە.): چاوشاركى.

قەلوون (كە. ، باك.): قەننە، قەليان.

قەلھانلىن (باك.): كولأندن، ويرانكردن، رووخاندن.

قهانهین (باک.): ویران بوون، رووخان، کولاین، کولان.

قهليان: قمنه، قمننه، قليان، (باك.) كولّين، كولأن.

قەلياناوى (ھەررا.): نيرگەلە.

قەلياندار: (باك.)بەردەفكر.

قەلىلىنقۇز (ھەر.): (كۆك.) بۆشناخ، (ھەر.) قەننەقۆز.

قهلیهشار (دزه.): جووره گیایه که چوغانی پیده لین بوسابوون دهبی. دهرمانیکیشه.

قەئنىپ (ھەر.): گيايەكە.

قەڭيتە (دەر.): قەلآدەي ملىسەگان، تۆق، قەلآتە.

قەللىر (باك.): چڵک، گىمار، قريرژ.

قەللىتە (باله.): جوورە ترييەكە وەكو تولىخى وايە و پيسىتى تەنكە.

قەنى (باك.): قارورمە.

قەلىتە (باڭد.): جوورە ترييەكى پيست تەنكە وەكو توڭخى وايد.

قەلىسىلل (بىك.): بەربەسىل، كىلاباس نىدوساجى. (زا.) گۆشتىكى برژادە، كەماست وشىرى بەسەردا كرابى.

قەلىشتەك (باك.): قەلىشتى چكۆلە.

قەلىن (باك.): قەليان، قەلورن.

قەلىنجەك: قامكە تروتىلە.

قهم: داریکی ناو کتالراو و هولوله یا تعنه کعو چتیکی تره وه کووی و دریژه له شورینیکی به رزه وه بو به رزاییکی تر ناوی پیدا ده په ریننه وه. (که.) دول، شیو، ده ره یه که ناوی شاخانی پیدا بروا. (که.) دولاش (دولاشی ناشی). (کۆ.) قانگ (بو توور)، پووتی توور. داریکی گهوره ی ناو هه لکزلراوه تریی تیدا ده کوشری.

قەمار: تومار.

قهمامه: (كه.) قومامه، جووره دروومانيكه.

قهماندن (باک.): دار ووشک کردندوه بو سووتاندنی.

قهمان: پرتووکان، (همو.) پرتووخان، جلکێک یا همر جووره کالأیهکه تینی ناوری زوری کار لی کردبی و نزیک به سووتانی بی و همو به سووتاویش دهژمیردری سا به ناگریا به هوی همو چتێکی تر ړووی له رزانی کردبی.

قهمه: قاعمه، قاسه توره، تیغیّکی دریّری دام پانه نانوشتیّته و و کاوانه نیه.

قهمهر (باک.): رونگیکه لهنیوانی سرورو روشی دایه بر مایین و نهسپ، (باک.) قممهل. (باک.) مهریکه سهری وه کو تیکولی به روی بی . دی: جروره پارهیه کی کزنی کهم نرخه وه کوشایی، چهرخی، ثانه، فلس. قهمهری (باک.): ناوی سترانیکی کوردییه.

قەمەزەن: فىلباز، ساختەچى، بى نامورس.

قهمه لل: (باک) سن و کیسه له، که له ده غال و دان ده دات.

قەمەلاخ (باك.): راوەكەوە لىسىر بەفرى.

قەمبەرە: نارنجۆك.

قهمت: شمنگله بمره که ته ی گرو تزییه و اته درو گرو تزه که پیکموه نروسابی. (باک.) گچکه ی وی قهمتکه: نیخه، یاخه، به کراسه و هیه.

قهمتار (تعرده.): كستيار، كستار.

قەمتاندن (باك.): چەسپاندن، پيوه نووساندن.

قهمتهر: جروره لغاو و زار بهندیکه له دهمی سهگان و ئیستر و مهیرون دهکریت، پوزهبهن، دهم بهس تا چت نهخون و سهگ و مهیونیش نهگهزن. برون: بریتیبه له زور پرژدی یه کینکی به جورید که دلی نهیه هیچ بخووات. کردن: قهمتهرخستنه ناو دهمی سهگ و مهیرون و ئیستر و ئیستر بو دهمکوتکردنی یه کینکیش به کاردهبری. سه ی مهیمس له کمسیکییه زور پرژدبی هیچی بهدهمیدا نهجوو بی.

قهمته (موک.): بلندایی و تخووب و سنووری نیّوانی دوو زهویانه سا له به دو یا له گل دروستکرایی، (پهوا.) چیله، (باک.) به لک، به نک. له شیّوهی موکریانی کیّندا تاریّکه وصهره وهی پردی بکموی و بهسمریشیدا تیّهه پیّ. به گرتنی جوّگه او به قات قات به دو گه لاّو گیا و پلووسک دانانه له همه موو چینیّکیدا تا شاو به هیّواشی داپژیّته خیوواره وه و زهویه کهی دانه دویّ.

قهمتک (باک.): (باک.) قانتک.

قهمچ: هه نهاچینی داران به مقست. (بلّ.، ناکر.) نیشانه یه به بو جروره کسمیّک له تروکی نارال یا مالاّتان دمبرن بو نیشانه کردنیان. کردن: نیشانه کردن. (دهر.) کردن: ریّکخست و برینه وی زولف و پهرچهمانه. (جا.) به دریه و بو لای نیّچیران چرون تا ده گهنه به رانبه ری یا نیزیکی بو لیّدانی. (ههو.) که و تنه به رقهمچ: که و تنه به ردست، که و تنه به رچاو، که و تنه به رهان ، که و تنه به رهان ، که و تنه به رهان ، دهسته به خروارایی، پیّچ. کردن: هه نهانها چییین مو به مقهست. یی فه رمان ، دهسته لاّت: له به رسی مهنگو پاندایه: له دژیر دهسته لاّتی مهنگو پاندایه، قامچی، شه لاخ، مهنگو پاندایه: له دژیر دهسته لاّتی مهنگو پاندایه، قامچی، شه لاخ، قایشیّکی هونراده یه سورار چاره یی پی لیّ ده خوری، شه لاخ، نه تیزه.

قهمچان (لو.): هه لمه قق. گهمه ییکی ناسراره پاره یا زیخی فری ده ده نه ناو هه و ابدهستی ده یگرنه وه.

قەمچانئىن: پێچدان.

قهمچک (باک.): کلینچکی بزنی.

قهمچ و پێچ: گهوه، خورار و خێچ.

قهمچووره (باک.): مالاتیّکه لهمیّگهلان دمسیّنریّت.

قهمچووك: بريتيه له تيكهنان وهكو كهوچك دهمى ديتهوهيهك ماست و شلهمهني پيدهخون، قاپروچكه.

قهمچووله (ړهوا.): بدربدند، ژيرچدند، لمبدن يا لدقديتان لد زير يا لد زيو دروستدهکري.

قهمچنن: جوړره گممهیه که همندی وورده بموده یا پاره للبموی لمهدا هماندهدری و بمه پشتی دهست دهگیریتموه دیسان له پشتی دهستموه هماندهدریتموه به بمری لمعید دهگیریتموه تا چهند جاران بم جوّره همانمه قوّ. قهمچین: قامچی.

قەمرانلىن (باك.): برژاندن، سووركردنموه.

قهمزه (که.): ووتهی خوش و ناخوتنی پر المسعودایی المگعل ژنان کردن. غمزه. _ نوشته: قعبزه نوشته.

قهمسئوون (باک.): فرت وفيّل، فيّل وفعرهج.

قهمك: قامك. (ئەردە.) دزى چالآك، دزى ناقۇلاً.

قەمكە (ئەردە.): دزى چالآك.

قهمووچکه (ړموا.): لغاوهي زار، لغاوهي کموش و وولأخ.

قهموور: قلمبوور، مرزی کووړ و پشت دهرپلاريو و مل به ناودا چوو.

قهمووشک (باک.): مديين و بهستني خوويّن.

قەمھانلىن (باك.): لەناوبردن، لەدمستدان.

قهمهین (باک.): لهناوچوون، لهدهستدران، لهدهستچوون. قهمی (بار.، باد.): بهلکوو، لهوانهیه، وهدهیی.

فمرحهنگی کوردستان

BOMB

تدميدره

قهميچهڪ (باک.): چين، چالآيي ړوو.

قهمیش (همو.): قمامیش. (همو.) سمیردت. (همو.) بمدرماخی قونجکدار.

قهن (همورا.): قەند، شەكرى كەللە يا كوڭۇ.

قلنا (باک.): هدرنسي.

قەنەت: كارتز. (تەردە.) شىرىنى ساز، شەكرۆكە فرۆش.

قهنار (فد.): خورينيكه درواي مارهييكي روش هالمكارابي.

قهناره: سيّدارهى مروّخنكاندنيّيه، (ههو.) قنال. به داريّكى دريّـرُموه چهند قولابيّكه سيّدارهى گوشت فروّشانه نـــارُ الّـى ســـمرېراوى پيّــوه هملنمواسن له دووكاناندا بو فروّشتنى گوشته كهي.

قهناری (تمرده.): بالنده یه کی ده نگخوشی گچکه یه، کهناری، کهناره. قمناس (نمرده.): قهنگاس، شهفتوول، نمو پارچه زموییه یه سووچه کانی ریّک نمین و هکویه کتری.

قەنىە: قەننىە، سىمبىل، قلىسان، قىدىلوون، قىدلوون، قىدلىيان، قىدلىيوون، جوورە سەبىلەيەكە دەسكىكى درىرى پىرەيىە لىمجىاتى جغارە تووتنى پى دەكىشرى، كىشان. (شار.) قنە، قدىلكە، قدىلاتە، (كۆ.) قتىلە.

قمنهفه: کورسییکی تعسکی دریژی تعنیشت و پال پشت داره لعسفری دادهنیشن.

قىنىغل: ميّخەك.

<u>قەنەدەر:</u> تەنكەدار.

قهنعفل بهند: خشلیّکه بریّتییه له ملوانهییّکی گزیه کی زلی پیّوه به و مهرجانی تیّده خریّ له ناوه ندیشیدا قایشیّکی بهرده له زیّپی پرپسره دار گیراوه و له قایشی ده کری و قایشه کهش نه خشاوه سهره کانیشیان به نیّرومیّیه لیّک گریّ ده دریّن.

قىنىفلى (ھىررا.): گورىسى تىنگەي كۆپانىيە.

قهنهواچه: تمنراویکی کممیک روقه دوخریّته ناو دوو توویّی کالاّوه بسق جروان ریّستانی.

قهنهووز: خامهک، تهنراویکی ناوریشمینی تهنکی جووان و لووس و پروس و بریقهداره.

قەننەدار: كەستىكە، كەھەر قەننەبۆيەكتىكى تى بكات.

قىننىدرىد: كىسىكە تىننىى درىد بكىشى.

قەننەريى تورتنى ھەلتەكارى پوختەكرار.

قىننىقۆز: تىليانقۆز.

قەننەكىش: تەندەكىش، تەنگەكىش.

قەننەي ئاوى: نىرگەلە.

قهنتهر: دەست بەند، سەربەند، پاشبەند، بەدووسەرە بەستنەوەي ئەسپ.

قهنتهره (باک.): کهشتی نووح، سهرچاوهی ثاوی.

قمنع (شکا.، باک.): قنج، چاک، باش، جووان، چتی باش. برون، ب کردن. بی: جووانی، دهلالی، ثالووسی، باشی، چاکی، قدنجیتی، چاکه.

قهنجتر: باشتر، چاكتر، خاستر. ـ ين: باشترين، چاكترين.

قەنجۆ (باك.): نارى پيارانە.

قهنجي ڪار: چاک، چاککار.

قىلەك (كرمبا.): سىمرۆك ، دمراسىت. شىمكرى كەللىد ، شىمكرى رەق ، چەخموور ، شەكرى كوڭق.

قەنداخ: شەكرو ئارى لەكول.

قەنداخ: قەنداخ.

قەندارى (باك.): قەندەھارى.

قەندان: شەكردان، شەكردانك.

قهنداو: شهكراوي ژنخووازتن، قعنداث، قعنداو.

قەندە: تەنگە.

قهندههاری: قهندرای، جووره گهفیکی باشه بو نان له حومهیرهی سپی تره و دهنک ووردی به پیزه، گهنم سی جووره: سابریهگی. یه خهدادرای. سرکهله.

قەندىرخە (باك.): گيايەكى زياندەرە لەھەر جيكايەكى شىينىتى دەغىل و دانى تىدا پى ناكات، ئىدرىش بلنىد دەبى و زور وەگىفى دەچى بەلان بى بەرە.

قەنىشك<u>ى</u>ن: شەكرشكىن، جوورە چەكوچىكە قىەندى پىي دەشكىنىي، چەكوچى قەندشكاندنى.

قەنىدىل: كۆرتكى بىناربانگە. نۆرى نۆرىنانە. جوورە چرايەكە، چرادان قەنىدىكە: نۆكى كولار، قوتىلە.

قهنگاس: ژوور یا جیگایه که سمریکی پان و سمره کهی تری تعسک می. قهنگه: بروانه قمننه.

قهنگه تهشک (دزه.): لاسکه گیایه که بهلق و پرّپه موه ووشک بوو بیّ، به درووی که نگری ووشکیش ده لیّن.

قەنكەريدە: قەندەريدە.

قەنووس: رەش، رەشيكى تۆخ،

قهنی: ناوی سهگه وهکوبوّره ، بازه. گیسکی نابووتی پاییزهزتیه ، به همموو گیانداریّکی گچکهش دهلّیّن.

قەنىلە: تەندىلە.

قهو (فد.): كدرا.

قهواتي (باک.): ووته، داستان، چيرزک.

قەولا: قاروغى چت، قەياخ، قەراغ، خلْيَف، تيكول، پيست.

قهواره: تیسن، بارستایی. (مسوک.) برینی زوّر گسوره، بسهان و پسوّدی و قوولاّیی برینی گسوره دهلیّن کوّلاو، کملسهر. بارستایی، بسرزی خسرمان و چتی تر. قملافهت، تیر، بالاّ.

قهوارتن (باک.): هه لکهندن، قرو لکردن.

قهورو (باک.): بادامی شیرین، (ز۱.) کاکله گرویزی فعریک.

قهواش: بجروکی وی قمواشکه، سمریکی وی پان و قرلقولییه کوتلک و گزشت و غارک ژناث ثاقی پیده و دخن.

قهواق (ز۱.): کهسیکه، که دیزه وگززه دروست بکات.

قهوال (باک. ، یعز.): معلای یعزیدیان، نموانسان که هملبستان دخووننموه.

قفواله (كه.): قاماله، قاقاني، للممل كرتن، بنچاخ، قرّچان.

قهوان: قاپوغی فیشه کان. بـ ق ده نـگ و باســی در ق و هانبهســتراویش به کارده بری. قدوانه.

قموانه (همو.): قاپوغهفیشه کی به تال، قالکهفیشه ک، قاپروړی فیشه که. دروو دهله سهی رتکخراو. ساف، ساپ، چتیکی گردی ته نکی پانه دهخریته سهرسندووقی گورانی پی لی ده دری.

قهوافچه (ندرده.): حدوانچه، پدرت، فريدان، كدوتن.

قەوانچەدان (ئەردە.): حەرانچەدان.

قفوتاندن (باک.): دەركردن، ئازادكردن. بقەرمىنە: دەركە، ئازادكە.

قموتی (زا.): چاوهدیری و سعرپعرشتی چت.

قموتین (باک.): نازادکران، دهرکران.

قەوچانلىن: قەرچەكردن.

قهوچاندهه (که.): دروقهدکردنمره، داهینانموه، چماندنموه.

قهوچه: زار و شهویلکه لیّکدانی ماکهرانی به فاله له کاتی پهپینی نیّره کهریّدا، ده مجووله. (سرویّد) گرویّره وسار، ههوسار. برون: بریتیه له کهوشه ک برون — قهوچ: لهوچه له خوج، چهنه لیّکدان، چهنه لیّدان، چهنه بازی، چهنه دریّری، قهوچه ی یه ک لهدووای یه کتری. چهندجاران یه ک لهدووای یه کتری، قهوچه کردنی ماکهران. کردن: قهوچاندن، بریتیه له کهوشه ک کردنی یه کیّک، دم لیّکدانی کهر.

قەور: كۆر، كڵكۆ.

قەوران: كۆرستان.

قهوراندن (باک.): دەركردن. بقهورينه: دەركه.

قەورە (لو.): بربەند.

قەوورخە: قەرغە، كەنار، تەنىشت، چەمك.

قهورخه: كمنار، قمراخ، تخوون.

قەوورسان: گۆرستان، گۆرخانە.

قەموركەن: گۆركەن، گۆرھەلكىن.

قەووركنگە: گۆړكىنگە.

قهورین (باک.): دەركران.

مورون به حصورت گورهه لنه کاندن. قهوورهه لنه کانن: گورهه لنه کاندن.

قىموزە: كەقس، (باك.) لىم، (خىق.) كىەزوركورز، (پىژ.) خورپەجنىه، خورپەجنىدۆكـە، (رەوا.) كىەز، كىروز، (مىەنگو.) لىىم، جىرورە بىماڭخ و مالتەيەكى سەرزە لەنتىرئارى مەنىدا پەيدا دەبى.

قهوس: مانگي هدره دروايي پاييزييه.

قەوسەنە (باك.)؛ مەتەڭە، تشتانزك، مەيل.

قموقاز: قەفقاسە لە راژوورى كوردستانى دايە.

قەوققك (فە.): گمەگمى كۆترى.

قمول: بعلّيْن، پعيان، معرج، گفت. ً

قەولانن: قىبلاندن. دەركردن.

قەولەق (زا.): كلتور.

قەولدان: بەڭىنى و پەياندان.

قفولک (باک.): بهرگ، کیف، کیسهی تنراو.

قەول وبې: پەيمان بىسىت لەگەل يەكىكى بۆكردنى كارىك. ــــى: قەول و بې.

قسهومان: قچان، پیشهاتن، کارهسات، رووشه، گیچهان، روودان، شرورهت، بهموداهاتنی چتیکی ناخوش. لی قمومان: تیمان، شاوهکولاً. لی قعمار: تیمار، ناواره، قوربهسهر.

قەومانلىن: ھەرا بەرپاكردن، قچاندن، ھەلأيىساندنى روودارتكى ناخۇش.

قهوماو: ړووشه، شوورهت، ړووداوي چتيکي ناخوش.

قەومە: رووداريكى ناخۆشەكە رووبدا.

قەوميان: قەرمان.

قهومين (باك.): قعمان، راست.

قفوی (همورا.): ئەستوور، بەھیّز، بەتین. زور، گەلیّک.

قمويتي (باک.): ثاگاهي، راسپاردن. ـ لي كردن: راسپاردن.

قلموين (فد.): ئەستوور، (فد.) كولۇفت، قەرى، بىھيّز.

قلويني بها (فه.): بهلهك، گرشتي پشت لوولاكي.

قەوينى گووپ (فە.): كوڭمە.

قههار (ئەردە.): بەفرىكى زۆر. (ئەردە.) ويران، خاپوور.

قههبک (باک.): سروزمانی.

قەمرفرىقىنك (باك.): گيايەكە.

قههی (باک.): ئاواورک، ناشنا.

قههیکهر (باک.): گنوج.

قهی (باک): بۆچى؟. باک، ترس، بهند، بهن، دەربهند، قهید: قهی ناکا: قهیدی ناکات: واته ترسی تیدانیه. (باک.) رەنگه، لهوانهیه ببی.

قهداخ: (پژ.) گیاگه نه، گیایه که وه کو گه نمی وایه زستانان به ووشکی ده دری به وولا خان، گولیشی وه کو گوله گه نمی وایه به لان بی دانه، قه یاغی ناوی.

قهياخهوان: كەستكە، كە قەياخى ئارى لى بخرړى.

قهیار (باک.): که نار، لیّواره زیاده کهی سمی وولآخی یه کسم تراشین. به کرن: به بر به ندی کمری سمی وولآخان رِنین به سمتراشی قمراخی سمی یه کسمان تاشین. لیّدانی مندال و ئیتر. کردن: بیرازکردن.

قهياري (رِهوا.): نالي كوّن به بزماري تازه له سمي وولأخان دان.

قهیاره (رِموا.) کهوا یا لیّغهیه کیشه، که رِووی تازهی لیّ بنیّنهوه. قهداره، شمشیر، شیری راسته.

قەيلىسە: كەژوريەكى پانە، پارچە گرريسىتىك يا قايشىتىكى ئىسىدىتىكى تىخ ھەڭدەكىتشرىخ سەرەكەى دىكەشى ئاڭقەيەكى پىتوەيە ئەسەر بارەوە تەنگەى وولاخى پى دەبىسترى.

قهياغ: قدياخ ، جروره كه لله كيكه پينى ده په رندوه له و به رهو به رى ناوى

قەياغەوان: قەياخەران.

قهیتان: شههبهن، (باک.) بهنؤک، له دهزوو یا ناوریشم و هکوبهن دروستده کری و لهلیواری هینندی کالا دهگیری. سه ی قوندره: بهندی قوندره قبووٽي: جروره پلاّريّکه.

قیبلک (دور.): قهپیّلک، تیکوڵی گوویّنزو بادام و هیّلک و کیس ملّاو روقعو نیتر.

قىيلك: قەپىلك، تېيلك.

قت: لابریاگ، دەرچووگ، دەركریاگ، (ك.ه.) فىت، كىنوتن، كىنوتك، لاچووگ، نىبوون، نىمان، دووایى هاتن. له گىمىهى گۆرەوپنىيدا دەلكىن ئىم گۆرەوييە قت. قت بوون: فت بوون لەيارىدا. قتكردن: فتكردنموه.

قتلو (نمرده.): پهړتووک، کتار. ـخانه: قوتابخانه، پهړتووکخانه.

قتڪ (باک.): قەتىّ.

قت وفت (تعرده.): جوولْهجوول، قل وبل.

قتى (كه.): (كه.) قت.

قجړ (که.): چارخيّل، (که.) چارگيّړ.

قجره (که.): گیایه که تازه سعووز بووبیّ. ــ کردن (که.): به ددانی گیا بچهرین.

قجقيلك: تووتدله، قامكه چكوله.

هجی: گیایه کی گه لآووردی ههمیشه پییه له بناری شاخی نمدار ده پووری، پنجه که ی زور به که لکه بوژانی لیّها تن.

قجیله (لک.): مه که دره. پنجه گیایه که زور وه درکه زهردهی شین ده چی گولنی زهرده، تا گهزیکیش بانند دهبی و ده خوری، (شن.، سهر.) پیته له، (دهر.) قنجیله، قچی.

قجيله شووان: مەشكەدرە، كوللەي زۇر گەررەيە تەنها شيرەكوللە.

قجيلك: قامكەتروتىڭد.

قج (كه.): لاق، قاج.

قچان: قاومان، روودان.

قچاندن: قدوماندن، چتيکي نهيني ناشکرا کردن.

قچڪ: بچرک، گچکەلد، چکۆڵە.

قچى (باك.): قجيله.

قچيلك (بار.): تووتهله، قامكهچكۆله، (همورا.) تووته.

قخ: گخ، پیس، قدخ، کخ، کخد، قخد، تخخه، عیش.

قخه: کخه، قدحه، کدخ، گخ.

قخفقخ: گخدگخ، كخدكخ.

قخفه: ووشهییکی زاراوهی مندالآنه، مندالی ساوای پی دهگیپنموه له دست بردن بزچتی پیس.

قناهقد (رورا.): (هنو.) درورقدوروق، قرتاقرتي مريشك.

قلفه: (كه.) ختكه، قديلكه. ــدان: قديلكهدان.

قلقد: قدەقد.

قلمۇس (بار.): بەخت، چارەنووس.

قنوْك (بار.): قرقرزچكه.

قليك: دلّتهنگ بروني ممردوم.

قليله: خوتروكه، قديلكه.

قليلكاني: خوتوركهدان.

قفيچاكا: قەيدى چيە، قەي چائەكا ؟، چائەرى.

قەيارە: قەغد، قەدارە.

قهیچه: داری داره رای سهربانان.

قهیچی (تی.): مقهست، دوویردک، دوویرده.

قهید: قهی: باک، ترس. ــی ناکات: قهی ناکات. ئاسنیّکی تهنکی پانی دریّژه تایهی (فهرده)ی کووتالی پی قایم دهکریّ.

قايد (باك.): مهچى دەستى، نارەندى قاپ و سمى وولأخييه.

قهیران: ماوه یه که له کات که له لایهن پزیشکموه داده نری بـ ت یه کیّکی زور نه خوش له بابعت مردنی یا رزگاربوونییموه.

قهیره (که.): قهیره، ئاحیّل، کهسیّکه لهنیّوانی جعیّلی و پیری دابیّ بـق نیّرومیّ بهکاردهبریّ. کارکرده، لهکار دهرهاتور، راهاتور. کور یـا کچیّکـه هـهر بـه کوریّتی و کچیّتی مابیّتهوه تا پیر دهبیّ.

قهیمه رقووکردن: مهبس لهچاره رئیی کردنی یه کیکییه له شورینیکی به تمنهایی.

قەيسەروون (باك.): قەيسى رېزن.

قدیسه دی: پیّزه دو وکانیکه یا چهند پیّزه دو وکانیکه که سهریان به خمریشته (تاق) گیرابی. له کاتی پیشود دا بازاری و اهی قدیسه دی بوده هما که کسی کیسن و فروشی تیّد اکردبا دمبود هاندیّک پاره بدا به قدیسه دی.

قهیعی: (هنو.، فه.) زهردهلوو، (دهر.) زهردهلووی، شیّلاته، (همورا.) شیلاتی، شهفتالوو، شلاّنه.

قابیعی بدادم: چاوزقهن، چهقالهی قهیسی دهردیّنن لهجیاتی وی کاکلّه گرویّز یا بادامی لمناو دهنیّن.

قەيھىل: قەرسىل، دەغلى سەوزى گول نەكردوو.

قایسی و رؤن: قایسه پرون، چیشتیکه اسه قایسی ورزنی داغکرا و درستده کری.

قەيتىي وشۆريلو: شۆربارى قەيسى.

قهیفه: قهدیفه: پارچهیه کی چنراری لووس و پووسی تووکنه.

قەيك: قەياخى سەرواي.

قەيلەسىلل (برا.): بەربەسىلل.

قفیننخ (باک. ، همر.): پهنجموانه، قامکموانهی چمرمه یا تعنهکهیه

سهپانان له کاتی درو تنهدا له دهستیانی ده کهن.

قەيناكا: قەيدى ناكا ، زيانى نيە. قەيووكردن (ئەردە.): رشانەرە.

قباله (باک.): ئارينه.

قبلقب (ړهوا. ، خۆ.): ـــى كەرى: قاسپەقاسپى كەرى.

قبراغ (باد.): (باک.) قبراغ، هرّ، مایه، بونه، ناوبژی کار، کهسیّکه

بكمويّته ناوهندى دروكهسانموه برّيهك خستنيان.

قدیلکه: دقدقه، قدغه، ختکه، (ههررا.) ختروکه، ختخته، (که.) ختکه. دان: ختکهدان، دقدقاندن، دهقدهقاندن.

قىيلكەدران: دقدقين.

قر (باک.): کولانهی مریشکی، بروانه قرره. (باک.) بالندهیه که، سههٔ آل، زوقم.

قرد: قران، مىدركى تىكرايى، مىدك ومىير، قىات وقىر، مىدركى كىسان ئىبىدان بەدەسىتى كىل واتىد بىد تىكرايى. (ئىددە.) قىلىبىر، قىدلىبىرە، خىجكە، ناز.

قربج (زا.): زهوییه که گیای تیّدا نهرووابیّ یا کهرووابیّش ناژال و وولاَخ خوواردبیّتی.

قرار (باک.) : قایم، مهحکهم.

قربزمقربز (دەر.): كارەكار.

قرازیان (همورا.): دروون، دروومان.

قراش (ئەردە.): قاشى شت.

قراش قراش (ئەردە.): قاشقاش، توواتووا.

قراغ: قدراغ، كەنار.

قرقر (زا.): تړړهتړ.

قراك: قەلەرەش.

قراكه: بالندهييكي سعوزه بعقعد قراكهييكي دهبي.

قرال: پاشا، شا.

قرائي (هنو.): گوويزيکي پورچهڵه که بهداريکهوه بي.

قرام: گیایه که پرزهی دههونندوه.

قران: لمنیّرچوون، قدلاّچوه، قدراچق، قرتی کدوتن، مردنی به گلل بوّ هممور گیان لهبهریّکی. پارچه پاروییّکی گچکهی زیّوینه بایی (۲۰) شایی یانه و همزار دیناری نیّرانیّیه. (شهرده.) نمهرونی و نابووتی، قدود:

قردندن: جقاندن، دەنگى قەلەرەشە و بۆقىييە كە مەسەس لــە نوقلانــەو نەخشەي خراپە. يېمەلكالان.

قرانن (ئەردە.): قراندن، ھانای خراو. قرانی به گووێچکهیدا: قیراندی به گووێچکهیدا. قراندن بهگووێچکهی کهسێکیدا: همواڵێکی نــاخوّش بـه یهکێک بگهیمنرێ.

قراندن: بهكل داپوشين.

قره: گاله، کیشه، همراوکیشه، دممه قره، شه کمراو، (نمرده.) ده نگسه. قرره: قر، قره قر، همراهمرا، ده نگمه هنگی قمل ویوقانه. قراندن. (شمرده.) دروایی، درواکین.

قرمقهن: بي دهنگ بوون.

قرمقر: هدراه مرا، کیتسه کیش، قرهی یه ک له دروای یه کتری، قوواړده، قوواړه، قیړه قیړ، گاله گال، گرهگر، گرړه، گرړ، گوړډگوړړ، قووړ قووړ، قروجر، جقه جق. ـــ کردن: جه رقین، به د دنگی قشقه له و قسال و بسؤق و مندالانیش ده لین.

قرمقرو قورواق (همورا.): قرەقرى بۆقى.

قرباق: بۆق، بەق.

قرپۆق: بۆق. قرپۆز: كىسىّكە رىشى ماش وبرنج بووبىّ. قرپوون: تەفروو توونابوون، قەبران، مردنى گياندارانە بـــــ

کۆمىلگى و زۆزى.

قرپ (موک.): ئیت، هیآنیج، قورپ، قرتک، قرقیّنه بای ناشک. اوی: قریی دیتموه. (کد.) ده غلّی شین دروون، شکاندن. لق وپوّیکردنی دار، دهنگی بریسن و شکان، (نموده.) قریهی داری شکاد، بریسن، شکان درورینموه. تالان: کردن: تالانکردن. دهست بلاّوی، خمرج کردنی پاره و بهکارهیّنانی خوواردهمهنی زوّر و له نهندازه بهدهر، ژنی بارامی دهستی به قرییّنه.

قریان (که.): ههڵپاچران

قرپاندن (كه.): هەڵپاچين.

قریمه: قرتیه، پرچه، پرت، دهنگی شکانی چت و پسیانی دهزوو. دهنگی شکانموه و برینموهی داره.

قرپهقرپ: قرپي گهوره و زوري يهک لهدوواي يهکيدا.

قرينه: خرينه.

قرپیۆک (خیّر. ، هممور.) : قرپستوک ، پووچممالاً، پسووچ، قربستوق، ئسمو دهنکسه میّوژانهید که زوّر ووشک بی تام ړهقمو پووکمو ناخوریّ.

قرپۆل: ميوژى ووشكەل، قرپۆل.

قرب هاتنهوه: قرب كردن، ـ هاتن.

قربينه (هدورا.): قرخينه، مرقينه.

قرهين: نهو چتهيه كه قرخينه دينيته مروى.

قرت: مسردومي جلفن، همرزه. زيندهواريّكي زور وورده و به همموو چتيّكي زور وورديش دهليّن.

قرتالُه (كه.): قدرتالُه.

<mark>قوتىان</mark>: ترووكان، تروكان، پچړانى چت بىلھۆى ئىلوھوە كىلە چتىپ*كى وى* كلوتبىيّ.

قرت اندن تروکانن، چرتاندن، چهتاندن، تروکاندنی توربه ددان بو دهرهیّنانی ناوکهکهی، به ددانی تو ترورکاندن. پساندن، هههٔپاچینی لقی درهخته به تیغ یا مقهس. برینی چت به مقهست یا به چتیّکی تر. ی مریشک، قرتهقرت کردن، درقاندن، قاردو. پچراندن، پرچانن، پچهین-لیج ههلقرتاندن، هههٔهو گهرانن.

قرتاندن.

قرته: دونگی پساندنی دوزوو و چتی تر. پرته، هدرا، کیشه. شکاندنی تور دانهی تر به ددان. جووره دونگیکه وهک دونگی داخستنی قرتینه. — ی مریشکی: جقهجق، (روژد.) درقهدرق، دونگی مریشکی به کوه (کورکه) بریانگ کردنی جووجه له برچت خوواردن. — قرت: همراهه ا، پرته پرت، کیشه کیش، شوولک، قرته ی یه ک له دووای یه کتری، شوقک. قرته ی مریشک.

قرتمقرته (نمرده.): کرکرزچکه، (نمرده.) خوړووچ خوړووچ، خرموچک، خرمزلّته، (نمرده.) خرووچک، کرزچک.

قرتهكردن: درقاندن.

قرته ئى برين: لەنيورردنى چتيك، ئەسپەكە قرتەى لە ئالىكەكە برى.

قرتقرتۇك (خرّ.): بۆړى ھەرايە، قرقرۆچكە، قورقورۆچكە.

قرتك: بۆدړن، بۆنيكى ناخۆشە.

قرتكه (نەردە.): پارچەيدكى گچكەيدالمە چتى قرتاو، پچركه، نەختى،

قرتکردن: برینی چت به خشتی و ،کو مووی نهگریجه و کاکول، قرتاندن ، قرخ کردنی موو.

قريم: قووتكه، داوه دهزوويكي كورت.

قرتماخه: قدتماغه، گهمره، كهميّلْي ثارّال، توويّرْي سهردوهي برينان، قىبار، (كد.) قرتْرُه، قامووشك، كنى، قەتماخە. گەمرە، كەميللى ئاژالا، كىميّلە.

قرتماخهي گوو يچكه: (نهرده.) سمراخه، چلكى گوويچكه.

قرتماخهی لووت: ریپزق، کمینّله.

قرتمژه (کد.): قرتماغی برینان.

<u>قرتووم</u> (رهوأ.) : گنروو .

قرت وهۆر: قرتەقرتى زور.

قرتيخمين: كوژتارى تيكرايى.

قرتيكهفتن: قرتيكموتن.

قرتنک موتن: مردنی نا ژاله به کرمین و بوهممو گیانداریکیش

قرتنن: ئەرەيە كەچتى دەقرتىنى رەكور مىرۆكە تۆرى دەقرتىنى، رەكو مقست و گازو ثیتر که چتی لعت دهکهن.

قرتینه (کز.): قرمرزچکه، قرقرزشکه، قرتیّنکه. دوگمهی کیســهی پـوولّ و فیشهکدانانه بزکراس و چتی دیش بهکاردهبریّ، که دادهخریّ قرتــهی لمیّ دي، چتيکي روقي تعنکه له روگي ووشک کراوهوه يا نيسک که قعل ممي قامیشی لنسمر ریّک دهکری.

قرتینکه: قرتینه، ثاوه خورهی مریشک و کالسباب که له کاتی سه برينياندا چەقتى پيدا دەھينرى.

قرتى: قرت، جلّف، بلّح.

قرنیان: قرتان، پچړان، پچړیان.

قرتيل: پاشاخور.

قرجهند (باک.): شدم، مینوی سووتاندنی بق رووناک کردنی شووینی تاریک.

قرجيّلى (دەر.): ژاڵه.

قىرچ (كە.): دەغلىي درواوە، (كە.) قرچە. چىرچ، كىرچ، سىووتان، چىرچ بوون، داخکردنی گووێچکدی تاژال. لێدانی تیژکمری دووم لـه دمسکهلأی تیلک دری یه که مالسهاری مهرمه در تنیدا کساتی، که یه که مروشی نهخوو اردبي، قرچان، ههڵقرچان.

قرچان: قاللقرچان.

قرچاندن: قەلقرچاندن بە تىنى گەرمايد، چركاندن، بۆشكاندنى دارىش بەكاردەبرى.

<u>قرچاندىنەوە:</u> چركاندىموە.

قرچانن: قرچاندن، هدلتقرچاندن، داغكردن، كرچاندن. داخكردنسى

گوو پچکه ی ثار الله یا پتر گهرم کردنی رون بو گرتنی دوک و پیسی. قرچاننهوه: برژاندنهوه، کرچاننهوه.

قرچەو: رۆنى ھەڭقرچاو كەلمە سەرئاگر داغكرابى.

قرچه: پيخوويني گانم و جوّ لـ اکاتي گيره دا لـ ه ژير پيني گاگيره دا په لخوړ بوویی و تعواو نه کوترابی. چرکه، کرچه، دهنگی شکانی دارانه و برژاندنس بريّشكه لمسمر ناوور. _ چوّقه، سووتيان، سووتان.

قرچهی دل: کرزهی دل. _ لئ هاتن: چـزه لیهاتن، پیّـوهدران. _ ی گهرمای هاوینی و ناوری: کتیسک، کاتی گهرمای نیوه پود.

قرچهشکین: شکاندنموه ، هارینموهی چت به تعواوی ، قرچه ، قرچه کین ، په لخورد بوونی کرشهی خهرمان به گیره.

قرچىققرى: كرچەكرچ، چركەچرك، كەلەكىەل. ــــى دار لەشــكانيدا: شرقعشرق. سووتان، دەنگى سووتانى خووى و چتى تركىناورىدا، دەنكى سووتانی فتیلهی چرای گهرچهکی که تهر بروبی یا دهنگی رونی لمسهر ئاورى يا كاتيكى ئاوى لى برشينن.

قرچ بوون (موک.): قرچ هدلاتن، (باک.) تدفزک، ویکهاتنی چدرم لىبدر تىنى گەرمايد، (باك.) قووفلىن.

قرچخ: قلّچخی گهنم و جوّو ئیتر، ریشووه باریکه کانیه تی.

قرچك (دزه.): ئەستوندى نيرەراستى گوڭدگەنم و جوزو ئيديكەيـه كـه دانه کانی به دهورهوهن.

قرچنای (همورا.): هه لُقرچان.

قرچ ههلاتن: قرچ بوون.

قرچ: کرچ، چرچ ر سیس و هللّقرچاو.

قرچۆك: دەستگرتى، دەست مچى، هيچ و پووچ، چرووك، نــهگريس. دارو بهن و دهزووی ناقایم. ـ ی: چرووکی، نهگریسی.

قرچۆڭ: چتى ووشك بورەرەي چرچ، (ئىەردە.) قرخنۇڭ، ووشكە وبىووگ، لمر، لاواز.

قرجوْلُه: قرچوْل.

قرچ وېدېنيز: قرچ و هنوړي چټ لهسهر ناوور.

قرچوون (باک.): چیره له ددانمره هاتن.

قرچ وهوّد: (ئەردە.) قرچ وبريّر.

قرچههالاتن: چرچ ههالآتن، چرچیان، قرچیان.

قرچ هه لَيْنان: قرو فلاندن.

قرچيان (ئەردە.): ھەڭقرچان.

قرح (ز.): نننگی هسوو چتیک.

پۆپى درەخت. گۆزە و كووپەللەيىكە لىبەر ئاو زۆر تىكىردن لىوس بووبى. تووکي سهرو ړيشيکه، که زور کورتکرابيتهوه. مهردومي له پوولاواز و قرچۆل. ئارى ويستارى ليل وليخن.

قرخانكن: قرخهكردن.

قرخه: خړه، لرخه، خرينگه، دهنگينكه له گهرووي كياندارهوه دي له کاتیکا، که چتیکی تیگیرابی.

قرضاقرخ (که.): لۆخەلىق، خرەخى، لىرخىدلىرخى گەرووى نەختىش، خرىنگەخرىنگ، خركەخرك، قرخەي يەك لەدوواي يەكترى. _ كىردن: لىخەلىرخ كردن.

قرخهمه پوسی: راکیشانی یه کیک به زور و له دوو نه چوونی.

قرخکردن: له بنه کوتهرهدانی مووی نهندام.

قرخن: كمس و همموو جووره گيانداريّكه، كه زوّر بقرخيّنيّ، (ئـمرده.) قائد.

قرخنه: قرخن.

قىرخۇڭ (ئەردە.): قىرخى.

قرخوله (ئدرده.): قرخن.

قرح و هۆر: قرخەقرخى زۆر.

قرخینه: نعو دهنگهیه، که له گهروو دیتهدهرهوه لهکاتیکیدا، که چتیکی له گهرووی گیرابی.

قردان: قرون بادان لمسمماو هملّپ مرکیدا. هملّسدور اندن و چ مرخدانی سمت له کاتی سهمایهدا.

قردیلله: تیلمه تعنراویکی جووانه کچان لمه مووی سهریانی دهدهن دووای داهینانی تا تیک نهچی.

قرژ (مهنگ.): نالوز، تیکچوو، نالوزاو، بو مرو و ههموو چتیکی دهبی. قسرژال: (باک.) جوولسبپ، (زهن.) قرژانسگ، (باد.، زا.) کیثژالسه، کیمجالله، گیانداریکی ناوییه له بوق گهوره تره به دووسهران دهروات لهنیوبیگاناندا دهخوریت، میملی ناوی جوگهیه ههمیشه جوگهی ناوی کوندهکات کشتیار وهرصه به دهستیهوه.

قرژالآنتی (همو.): گممهیمه کی مندالآنهیه به تناوه ژوو المسمر چوار پهلان روشتنه.

قرژاله (رزژ.): ژاله، روولک، لوورک.

قرژاندن (سوور.): رون هملّقرچاندن، (همورا.) قرچنای.

قرژانگ (نمرده.): قرژال، (نمرده.) قارژنگ، كۆنگره (بورجى قرژال)، بورجى چورده.

قرژه: يهكيّكه لهبدري دارهمازوو دهباخي پي دهكري.

قرژێڵی (دەر.): ژاڵه.

قرس (هدو.): قەلس، زورىر، (هدورا.) خرس. (هدو.) خدمل.

قرسان (كه.): ترنجان، خرسان، بمحال چوونه ژووردوه، تهخمين.

قرساندن (كه.): گهر، (دزه.) قهرساندن، تهخمين كردن. ددان له چيرهوه بردن. (كه.) تي ترنجاندن، خرساندن.

قىرش (زا.): پروشى ھىدڭوەريو، لىق و پۆپىى درەخىت كىدلىدە خۆيسەوە ھەڭوەريىيى.

قرشه (دزه.): دهغلّیّکی ووشکه جا به پیّوهبیّ یا دروو ابیّتهوه، کرشه، له همندیّک شوویّنیّکیدا بعرّ کرتانیّ همهندیّک شوویّنیشدا دهغلّیّکی درواوه لمه شموویّنیّکیدا بعرّ کرتانیّ کرّکرابیّتهوه، (که.) قرچه. کرشه.

قرشهشكين: نيوهكوت، قرچهشكين، قرشهييكه تهنها بووبيته چهند پارچهييك بهلأن وورد نهبووبي.

قرشه کوت (هدر.): خدرمانیّکه برّ جاری یه که مین گیره کرابیّ. قرغوّ (باد.): کولاره (بالّنده ییّکه).

قرف (باک.): داریّکه.

قرفۇك (باك.): جرورە ترييەكە.

قرقه: ترەي بۆتى.

قرقهقرك (فه.): ترهترى بزتييه.

قرقهمی (هدورا.): قورقوراگه.

قرِقرِ (كرّ.): بالندهييّكه.

قرقره (هدورا.): غدرغدره، چدرخي گچكه.

قرقرته: قرقرزچكه.

قرقرتۇك (خرد.): ترقرزچكه، قرقرته، بردي پشوو، كركراگه.

قرقرڪ (باک.): کرکرڙچکه.

قرقروچکه: قدتک، گدرگدره، قرقرتترک، (خند.) قامیشه، (هدررا.) قروقوراگه، (پیر.) کروژ، (کنر.) قرتینه، کاکری. بنوری هموایه به جغرگدره نورساره.

قرقرۇك: تورتوراگە.

قرقیّنه (هـمورا.): (هـمورا.) قرییّنـه، قرخیّنـه، دووای تیّرخوواردن قرپ هاتنموه، بایهکه لـه ژووردوه هملّدهقولّیّ و بمدهنگموه لـمدهم دیّتمده رده.

قرقیله (شا.): (شا.) لوته، ثهو دهنکه میوژانهیه نابنه میوژ به بیژنگ جووی دهکریتهوه و بو خوشاو دهست دهدهن.

قرك (باك.): قەلەرەشە. (زا.) قورك.

قركردن: (باك.) ڤابراندن، قران تيّخستن، قر تيّخستن.

قرگ (مدرگد. ، باک.): تەرەكارتكى مەيلەر خرە وە خەيارى پىتر دەچى. گەروو ، قورگ.

قىرم: مىرق، (بابا.) مىرخ. ـــ لى خۆشكردن: مىرق لى خۆشكردن، ئىساز، ھەرەس. گورەنگ، دۆرنج.

قرمان (خق.): پیکموهنووسان، بن زار پنتر به کاردهبری، کمسیکی نه خوشیکی و ا بگری که دهمی لیک نمبیت موه دهلین دهمی قرمایه. (باد.) سربوون لمسهرمان. دهسم قرمایه: دهستم سربووه.

قرمساندن: تەقسەكردن، تەقسەييكى زۆر بسە چسەكان كسردن. سسوكردن، ھەرەشەكردن، خورين بە دەنگى بەرز لە يەكيىك: تينى قرماند.

قرمه (موک.): جروره دروومانیّکه. دهنگیّکه وهک دهنگی شکانی داری گهورهیه به گردهبړی. (که.) جروره دهمانچهییّکه. شهقهی چهکانه، چرکه، گرمه، قریه.

قرمهی چهکان: دمستریّژ، قرمهی یهک لهدووای یهکتری، قریه قرب. ـــ ی شکانی دارو بار: قرچه قرج.

قرمچ (باد.): گرژ، ژاکار ،سیس، گهچرار، گێچرار، چرچ. (باد.) ـــى: چتێکه، که سیس و چرچ بووبێ.

> **قرمژن:** دهنگی تعق و هوّړی چهکانه به زوری. قرم قلیم بوون: نیاز توندبوون.

> > قرم قليم كردن: نياز قايم كردن.

فسرههنگی کوردستان

ترزلا

قریشته: دەنگ، هدرا، هروریا، هدللا، بدقیره ی مریشک و که لبابانیش

قریشتهقریشت: دهنگهدهنک، قریشت و هور.

قريشت وهوزي: همراهمرا، هماللا هماللا، كرممكرم، دونكمدونك، قريشتەقرىشت.

قريشكه: دەنگيكه له قيژه گهورهتره.

قريشكهقريشك: قريشكهى يهك لمدوواي يهكترى.

قریشک وهۆر: قریشک رهوور، قریشکه قریشکی زور.

قریک (باک.): خرچه.

قرِين: شدر و دەمەقاللە.

قرين: قراندن، هاو اركردن.

قريوانس: قريوهكردن.

قريوانن: قريواندن.

قريوه: دەنگيكى بەرزە لەخرشى پەيدا دەبى.

قريوهقريو: قريوهي يدك لددوواي يدكتري.

قريوه كردن: قريواندن.

قزه: قزهلقورت، قوززه لقورت. ترسطنوك.

قزه نقورت: قزه، قوززه لقورت.

قزگه: قوزگه، (موک.) شار، گهمهیتکه له دهرهوهی جهغزی گوویزینیدا پی یهک دوور قرّرتیکی تیّدهکمن که ناوچهی گلممهکهیه گوّی شهقیّنی لیّدا دەنين و به دار ليني دەدەن.

قز آجى: ماموستايه كى ئاينى زانا و به ناوبانگى كورد بوه.

قزنس (بابا.): جووره تریّب کی سووره، (موک.) گلووی خریّک م دريژوكەيە بۆمىلاق دەستدەدات.

قر: _ برون: بور خوواردن، بعزين لعبهربهرهكاني پيلمو ناخهفتنيدا. كعف: وه کو هه لنچوونی ماستی ترش و ئیتر. لقی ووردهی درهخت یا مووی سهر.

تووک، پۆړ، موو، پۆپ، مووى ئالۆزى پەرىشانى سەر، جووتەقانى.

(ئەردە.) كەفى چتوەكوماستى ترشاو.

قراک (باک.): قەلەسابوونى، لەكۆترى گەورەترە و گۆشتى ناخورى.

قراكه: بالندهينكى دەنورك درينرى سەررەشى بەقمە كۆترەبارىكەيمكى دەبى. قرالكە.

قرالكه: پهلمووريكه ههميشه خرى گف هه لندواره و قرى كردووه، قراكه، بالندهييكي كهرمهسيرييه.

قژه (که.): کززهی دلل. ترسهنزک، ژنانی. کهف له هی چتی ترشاو.

قژهسفر: قژيكه، كه لهسهر بووبيتهوه.

قژهکروگ: ترشار ، ترشیاگ.

قژهکردن: ترشانی چت، ههڵچوونی ماست وچتی تر.

قربهسهر: معبس له تافره ته.

قژدار: پرچن. ـ ى: پرچنى، پرچ هيشتنهوه.

قژژوٚڪ (باک.): خممگين، غممگين، بعدخو.

قرقه له: تشقعله، ترتيره.

قرم و هۆږ: قرم و هووړ: قرمهقرمي زوّر ، گرم وهوّړ .

قرم خوّليْخوْش كردن: مرخ ليّخوّشكردن.

قرنبیت: گیایه که به تور ده چینریت نیرتکه که ی ده کریته ناو ترشیات و دمشكريته چيشت.

قرناته (که.): کهرهنا، جووره شیپووریکه له کهرهستهی موزیقهیدا.

قرنه (ږهوا. ، خز.): قړنوو ، ميچ.

قرنهو: ترنه.

قرنجان: قنجان، جيكايه كه له لهش يا له جلك، به بهردى يا به چتيكى

تر بکوتري و کهميک بريندار ببن. رووشان و بريندار بووني چت.

قرنجاندن: رووشاندن و بریندار کردنی چت.

قرنجانن: قرنجاندن.

قرنجيان: قرنجان.

قرنگه: خرنگه.

قرنگهقرنگ: خرنگهخرنگ.

قرنگ وهوّد: خرنگهخرنگی زور.

قړنۆك (سوور.): چرووک، بەرچاوتەنگ، قرچۆک.

قړنوو: ميچ، کړنه، (همر.) قړنه، (باک.) قرني، لهگانه گچکهترو

تىنك و خړو پيتى زوره.

قرنووس: لهچهر، بهرچاوتهنگ.

قرنني (باک.): قرنوو.

قَرِوْجر (باک.): قرەقر.

قړواق (همورا.): بۆق.

قرووچ (باک.): ماودا، نيواني دووليوان.

قرووزهقرووز (همورا.): كرووزهكرووز.

قرووسکه: نووسکه، دهنگی سهگییه لهکاتی نازار پیگهیشتنیدا.

قړوقهپ: دهم قروچاو، بي دهنگي. ـ كردن: دهم قروچاندن، دهنگ نهكردن. قروقه، و ته یه که له رووی سورکییه و برده و پلی ناشیرینی یه کیکی

قروومه (رموا.): هدرورگیف، و تدی زل.

قړوونيمقر: کالآيهکه ژنان ده پوټشن چين چينه و ههرچينهی له جووريّکييه.

قرهانن: قرتيكموتن، لمناو چوون، تمواوبوون.

قريبهكان (رموا.): گهورهكان، بهرزهكان.

قريّر (باک.): چڵكى لهش و جلوبهرگ، پيسى. مال، دارايى، سامان، دەرڭىت. (باك. ، باد.) خلّتەي مۆدنەر دارقەننە و ئىبتر، كريّش، چلّك،

چتى جڵكى. _ى: چڵكن، پيسكێرى.

قريدهي: كريراوي.

قريديتي: چڵكني.

قرياشان (موک.): گيايه که.

قريپڪ (باد.): سي شنشي بنهار.

قمهد برین: دهنگ دابرین.

<u>قسمده رهاووردن:</u> قسمده رهيّنان، ده رهه.

قسمدهرهنيّنان: قسمدهرهاورردن، دەرهيّنانى قسميدكى پەنهانى لىه يەكيّك

قسمدروست: کهسیّکه قسمی راست و دروستبیّ و دروی تیدا نمبیّ . ــی: تسەراستى.

قسمدۆراندن: دەرىرىنى قسىدىدكى نىمىن، شىكانى قسىدى يىدكىكى لاى يەكتك.

قسموست: راست بيّر. ـ ى: راست بيّرى.

قسەرەق: كەسىپكە قسەي قورس و ناخۇش بى لەگەل خەلكى. سى: قسە تالى، قسەكردنى ناخۇش.

قسمرهوا: كسيّكه لمناو كرّمه لّدا قسمى بربكات.

قسمرموان: يهكينكه لمدور انيدا دانمميني.

قسمرهوایی: دانهمانی کهسیّکه لعدووانیّدا.

قسفزان: کهسیّکه شوویّن و ههلی قسه بزانیّ. ـــی: زانینی شــویّن و ھەلى تسانە.

قسهزل: کهسیکه قسمی ناقولاً و زل بکات. هی قسمی ناقولاً و

قىمەسارد: كىسىپكە قىسەي خۆش نەبى. ــى: قىسەي ناخۆشكردن.

قمهسمرد: قسهسارد. ــى: قسه ساردي.

قسهشكان: به تسهنهكردن.

قسهشگاندن: به قسمنه کردنی کهسیّکی و لمژیّر فعرمانی وی دهرچوون.

قصفقوت: قسەنەستەق.

<u>قسەقووتدان:</u> قسەخور أردن.

<u>قسمقووتدانموه:</u> قسمخور اردنموه.

قسمكمر: گفترگۆكار.

قىمەكردن: كفت وكۆكردن لەكەل يەكىلىكى.

قسه مگيرانهوه: گيرانموهي قسمي يه کيک بريه کيکي تر.

<u>قسه لمړوو:</u> کمسیّکه قسمي هممور کمسیّک له ړوري هممور کمسیّکي تردا بكات با توورهش بى. بى شەرم، زرززى.

قعه له روويى: قسه كردنى رەپ ر راست له رووى خەلكى.

قسه لهسه رد اکیشان: قسه ده رهینان له یه کیک به فیل.

قسهاليكردن: له بابهت چتيكهوه دروان.

قسهنهستهق: كىسيّكه قسىدى خوّش وقوت بيّ.

قصموه رکر: کوریکر، قسه له گوری کر.

قسموه ركرتن: له گروئ گرتني قسهي كهسيكي.

قسفوهشكفر (هنورا.): قسنچين.

قسفوباس: دهنگ وباس.

قصەووتن: ئاخۆتن.

<u>قسەھەڭبەست: كەستىكە قسەي درۇ ھەڭبەستى.</u>

قسمهه لبهستن: قسمی درز هملبهستن.

قَرْقَةُ (باک.): دەنگى كەرويتشكينيە. چتيكى لىق وپۆپىي و چلّى زۆر لىي بووبيّتهوه.

قرقراوی: ترتر.

قژقژه: يەكىكە لەبەرى دارە مازووان قرقراوييە.

فرفروضه: چتى قرقرارى.

قَرْقَيْرِه (مەررا.): قشقەللە.

قژك: پەلكى سپى و تورتى بنەوەي كەلەم. قشقەڭە، قەلىباچكە.

قركه: ترتره.

قركردن: ترشان، كەفكردن و ھەلچوونى ماست وچىتى تىر. بىۆپدان، بهزاندن. ترشانی دؤو که فکردنی،

قرگ: قەلەباچكە.

قركه: تشقاله، قالمباچكه، قرقره.

قردن: قالْجِوْقان.

قژیوندن (زا.): توواندندوهی رون.

قژله: قشله، سهربازخانه لهناو دانشتواندا.

قژن: تووكن، پرچن، كەستىكە قشى بەسەرەرە بى.

قژنهسهره: سهرقژن، جندوکه، عهجهنه، جنوکه.

قژنک (باک.): جووره ئەسپىيەكى سەگانە.

قرو (باد.): بالنده ينكى رهشه دهست ودندووكى سروره لـ كوترى گچكەترە.

قَرْوُله: قارُور.

قزياك (زا.): تعلمرهشه.

قژيلاندن: سروركردندوه له رلانيدا. خدفه تباركردن.

قژيلين: سووركرانموه له رونيدا. خەفەتباربوون.

قزين: خەفەتباربورن.

قسه: وتووويّژ، گفتوگو. ـ ي پړو و پووچ و بي واتا: همليت و پهليت.

قسهبهر: کسینکه تسان بگیریته و دووزمان بی.

قسه بمسمر قسمداهينانموه: له قسه لادان بن سمر قسمكردني، قسم بريين به يەكيّك.

قسهبردن: گيّرانموهي قسمي يمكيّک بوّيمكيّکي تر.

قعهبرین: برینی قسدی کهسیکی له نیوه راستیدا.

قسهبرینهوه: دهنگ لیّک گزرین لعبهر زیزی و دلّشکانیّ.

قسمتالاً: كەستىكە قسىمى ناخۇشبى. ــى: بەد ويىرى، قسىناخۇشى.

قسهجوون: كلماندن.

قسهجوونهوه: دروپاتهو چهند پاتهکردنهوهی قسه.

قعه حالِّي بوو: تيَّكديشترو.

قعه حالَى بووگ: له قسه حالَى بور.

قصه خوّش: (باک.) ده قسم قک، که سیکه گفتوگی خوشبی. ـــى: ده ث

قسهخوواردنهوه: قوو تدانموهى قسمو دەرنمېرينى لىبمر چتيكى ديكه.

<u>قسممه ڵچنين</u>: قسمپيّكموهنان.

قسههوّن: هستيار، بوريّر.

قىممۇنىنموە: ھەلبىست دانان.

قعهه ينان: قسدى يدكي كى بويدكيكى ترهينان.

قسهی نهستهق: قسدی بدرزی بدکه لک.

قسب: شيرهداري هه لپاچراو.

قعپ (ندرده.): وهي، قورت، ناسيو، سيوهت.

قسر (همررا.): نمزوی، (شمق.، رهوا.) کممندی، (زمن.) کوندی (کمه شیری بدا) ، (شکا.) ستیرور ، (همر.) نهستمویر ، بمربووارد . وولاّخ یا ئاژاڵێڮى مێيه كه ساڵێڮى نەزابێ، نەزۆك. دارى بى بەر،

قىرك (باك.): چلەكا، پووشكە. قىنچكەپيوازە بۆچەقاندنى دەست

قعقه: پیوازی فیسقمو سالک وورد.

قسقل: گزگل، يەكتىكە لەبەرەكانى دارەمازوو.

قعكه (سرور.): قييسكه.

قىمكل (ئەردە.): قىسقل، گزگل، جووريّكە لىە بەرەكانى دارەمازوو.

قسلّ: همک، (که.) تمهمک، (همورا.) تاهمک، جاړوو.

قعل: كهم، نهختى: پارچەيدكى كهم له چت.

قصن: وارشى گۆړان، موغبدره، غمل، خسن، شوورهى دەورى گۆړان. كەلمـــــ که بعردی ناو زهوییه. (هعو.) بعش، پشک، واره.

قسنى: چتىكى رەشبارە وەكومىتوى ھەنگوينى بۆنىكى خۆشى ھەيە.

قش: هسسه، کسسه، بـوّ ثارُوتن و دهنگذانی مـهران به کاردهبری. ـــ لیّ كردن: ئاژلاتن.

قشيل (كد.): پشقل، پشكىل.

قشت: جووان، لعبار، قشتيله، لال، قشتيلانه.

قشتى: نيرى ئافرەتانە.

قشتيلانه: خنجيلانه، قشتيله، چتى بچكۆلاندى جروانكيله.

قشتیله: خشتیله، خممشتی، ژیکه له، نیسک سووک، پت، پتکتر، (باک.) پتق، نەشمىلە، قشتىلانە، جووانكىلە، چكۆڭمو جووان.

قشقه: (بابا.): گهزديدكه لهههواوه دهنيشيته سهر جهوتي داره بهرووي جەرتەكدى لىدەكەنموه و لىسىمر قاپىتكى دادەنرىت تا تىموار دەچۆرىتىموه رەنگى سېيىلو ھىچ كولاندنى پېناوى. رەنگىكىشىدلىد ھى وولاخانى

قشقهره (همررا.): قشقعله، قعلمباچكه.

قشقه له: كمشكلينگ، قرقتيّره، كمشكه له، قرقه له، (هـمو.، كـــــر.) قىلىباچكە، قەجەلسە، قارەك، قىرقەلسە، (ھىمورا.) قشىقىرە، (دەر.، زهن.) قِعلمهازه للسه، (دهر.) قعلمباشكه، قعلمبه للسهك، (خسرّ.) قىلىدىلدكە، قشقارە، (تەردە.) قشقەرە.

قشقژه (که.): تێکچړژان.

قشقيّره (همررا.): قشقهڵه.

قشکه: جروریّکه لسمری دارهمازور قرقرارییه.

قشائخ (كه.): رستانموار، هموارگهي رستانيّيه، چهند ماڵێكه لـهديّ جيا بروبنموه برّبهخيّوكردني ثارّال وكشت وكال كردن.

قشلاخ (دەر.): شووينس كۆنەدى، دىيىدكە كاوول بووبى.

قشلاق: تشلاخ.

قشله: دیوان، سفراچه، سفرا، جیّگای دمسته پیّشمفرگهییّکییه.

قغ: تغدتغ، ترەترى قەلەرەشە.

قفل: تاسنیکه دووای تالقمه ریزکردن لهدوولای ده رکه دهدریت یا همی سندووقی بوّ قایمی و به کلیل دهکریّتموه. قلّف، کوّد، کوّدک، کلّوم، کلوّمی ئاسن، (همورا.) فدراشه، قولفي ئاسن.

قفلدان: داخستنی دهرگا و سندووق به قفل.

قفين: كۆكىن.

قفه (باد.): پربهدهستی، پربهچهنگی.

ققه: قدقه، كدكه، گكه، له زاراوهى مندالأندا به چتى شيرين دهلين.

قل (همور، بابار، خوّ، دهر.): دان، دهنک، گلوو، دهنکی دانعویّله، گلوو هتريّ. دانه، _ ينک تريّ: گلووينک تريّ.

قلاخ: تدلاخ.

قلاش (که.): تیکولی دار. پارچهی زهنگهداری وورد.

قلاشتن: قدلاشتن.

قلاشكەرى: قەلاشكەرى.

قلاف (فه.): كالان.

قلاق (لر.): قالمرهشه.

قلمشان: قالمشان، قليشان، بوداروئيتر.

قله: گهشى ئاورى پشكۆكه خالى رەشى تىدا دەمىنىى. ئاورەكە ـى دى.

قلمشاندن: قدلمشاندن.

قلمشاو: قاللمشار.

قلهقل: قلدى ئارور بەزلارى.

قلموه (فه.): دەرزىلە.

قلبه: وهرگهران، سهرهو نخوون بوون، سهرهوژیر بوونی چتیکی ثاو یا شیر ویا همر جووره شلممهنیه کی تیدابی و سهری ناوه لیمی. ــ بوونهوه: پژان، دهمهونخوون بوونهوه. ههنگلی دیزهو گۆزهو ئیتره، (ههورا.) قولپ.

قلْيانىد موه: قلْب كردنهوه.

قلهه: قلّیدی ناوی، دهنگی رشانهوهی مروو رژانس ناوییه. دهنگی رژانس چت بىنزورى. __ قلب: دەنگى يىك لىدوراى يىكترى رۇان. (دەر.) قولْپ، قولْپ، (ف.ه.) گلەگلىه، دەنگىددەنگى ئاويىدە لىدكاتى رژان يا رژاندنیدا.

قَلْههوهبوون: قلّْپ بووندوه.

قلْپ بوونهوه: قولْپین، گۆزەو دەفىرى تىر، بىسىمەرە و ژۆربوونى ئاوەكىمى لىي

قَلْبِ كردنموه: قولْپاندن، قلْپاندنموه، رِژاندن، دەممونخوونكردنموه.

قلُّپ و قوّْپ (که.): به گرمه گرمی گوللمو توّپان ده لّیّن. ده نگی هیّلنجه له کاتی رشانه وه دا.

قلْپ وهۆږ: تلپەتلىي زور.

قلْت (تمرده.): قولْت، قولته، جوّش، قلّته، قولٌ، كولّ.

قلته: قلّت، قولٌ، كول، جرّش، قولْته. ــ قلْت: قولْتهقولْت.

قلنيان (ئەردە.): قولدان، جۆشيان، وەقولىتەقولىت كەوتن.

قلْچخ: چروكلار چيىرى و قرنچكى ميتروژييه. قالْجخ، قلْچخ، چكل، چقل، قالْجخ. داسرو.

قَلْچَغ: قَلْچِغ: قَرْنچكى مَيْورْي. قَالْجِغ، قَالْجِغ، چَقَلْ. داسرو.

قلْخ (زا.): برنگ.

قلْخاندن: كۆخاندن.

قَلْخَهُ: كَوْخَهُ، كَوْكُهُ. ــ قَلْخُ: كَوْخُهُكُوْخُ.

قلْغن: كىسىتكە زۆر بكۆخى.

قلْغين: كرّخين.

قلّغ (ئەردە.): ريخست و سروشت.

ظف (همورا.): قفل، (قفل) ی تارهوان له قلف وهرگیراوه کوردییه چونکوو رهگ و ریشهی لمزمانی تیمه دا زورتره وه کوو: بی گوزه له بی در در ورو گوزه و کوریس و دوخین و در در در و کوریس و دوخین و نیتر، همانگلی دیروه گوزه و ثیتر، تالقه یه کیشه له بمن و گوریس و نیتر در وستده کری.

قلقژاك (باك.): بالندهييّكه.

قلقل (لو.): بەرى گيايەكە لە نىسىك دەچى، بە برىشكەيى دەخورى.

قلقله: زەنگوڭەي خرەو چەند پارچەي ئاسنى چكۆڭەو گرمۆڭەي تىدايە.

قلكهجهوت: كلاّره بدرور.

قلّم بوونموه: قلّپ برونموه.

قلّمه (ئەردە.): قلّپە.

قَلْم: قَلْب،،سەروژێر.

قلمهوبوون (ئەردە.): قلپ بورنەرە، رژيان.

قلمهودان (تەردە.): قلب كردنموه، رژاندن.

قانج (ئەردە.): بنهەنگال.

قلۆپ (باك.) : شىل.

قلوچ (باک.): شاخ، قرچ.

اللوچك: خيّل، كەسيّك چاويّكى وەك چاوەكەي ترنىبى.

قلور: كلور، بوش، ناو به تال وه كوو قاميش.

قلۆنچك (باك.): گيايەكە.

قل وبل: قت وفت، بارى خورانى لهش. دەغدەغه، كەوتنىسەر ھەوەسى چتىكى.

قلووچ (باک.) : شاخ ، قوّچ.

قلووس (باک.): کووړ.

قلين بلين: قلى بلى، تينكه لأو، شيواو.

قليّته (دەر.): قەلادەي سەگانە.

قلێچړ: گيايهکی بههاري گهلاٚوورده گوڵێکی زهرد دێنێ. قلێړ (باک.): پيسی، چڵک، قرێژ.

قلێژنگى: جروره چێشتێكه له برنج و هعڵووژه دروستدهكرێ.

قليّل (زا.): بهكوني ههموو چتيّك ده لين.

قلينچهڪ (ئەردە.): براي تووتهله.

قلننچ ک (ئەردە.): كلىننچكە، كلكى بىزن، بارىكايى سەردووك. قلىنىچكە.

قلێنچکهی پهلموور: قلینچک.

قليوي (باک.): كىسىتكە خۆى لەئاويدا قورم بكات.

قلى: گيايدكه بالأبهرز دەسووتينريت له خۆلفمينشدكدى تيزاب ئەگيريت، سابوونى پى دروستدەكرى. (همو.،شەق.) گلووه ترى، دانه، دەنك.

قليان (همورا.): قاليان، قاننه، سابيله.

قليافلوي (همورا.): نيرگعله، قعلياناو. قعننهي ناوي.

قليانخور: كسيتكه قاليان بكيشى. _ى: قاليانكيشان.

قلیاندار: کهسیّکه هدر قعلیانی بوّیه کیّکی تر تیّ بکات. ـــی: قعلیان تیّکردن بوّیه کیّکی تر.

قلیاندهیمی: قاند، قانند.

قليانكيّش: قەليانكيّش. _ى: قەليانكيّشى.

قلیهو (ئـمرده.): نـاوی زاخی رهشه کـه بـق رهشکردنی پیّسـتی دهباغکراو بهکاردیّنریّ.

قلیه: قلیه، گیایه کی تیژه سابوونی پیده کری: قلیژه نگی.

قلیه (باک. ، باد.): قامکه چووکهله، تیتهله، تووتهله.

قليج: شير، شمشير، قعداره، قعياره.

قلیچک، قلیچکه (همورا.): کلک، قلیچهک. قامکه تروتهله، قامکه چکزله.

قليچكههۆرتهكنيّ: كلك مەڵتەكيّنه.

قليمك (هدو.): ميسكه پيواز (بۆچاندن).

قلیش (که.): قالهش، قالهشت، تلیش، درزبردنی میوهو چتی تر.

قلیشان (همورا.): قالنشین، قالمشان، درزبردنی چت.

قلیشانهوه: دهم دانهوه، درز تی بوون.

قليشاندن: تليشاندن، قهلمشاندن، لهتكردني دارو چتى تربه تيغ.

قليشاندنموه: قالمشاندنموه به تيغ.

قليشاو: تليشاو، قهلمشاو، چتيكه، كه قليشي تي بووبي.

هَلْيشيای (همورا.): ترهکیایی، ترهکین، قهلّشان، قملّشان، قملّساندن.

قلیف (تمرده.): شکزفهی قززاخهی پهموو. (تمرده.)کالان، کیّلاتی شیر و خهنجمرو همرچی بیّ. ـ شکرفه: کاسه، قززاخه.

قلیک (زا.): داخستنی شمشیرهی دهرگا.

قلينج: قامكەچكۆڭە، تورتە.

قلينجگره (بلّ.، ناک.): قامكەتورتەللە.

قلينچك: قلينج، كليّنچك.

الينجكه: تلينجك.

<u>قليوېلى:</u> چتى پړووپووچ و بى واتا ، قسىد يا نووسينى بى واتا ، شړم بړم.

قمار: تومار.

قمارياز: قومارياز. ـى: قوماريازى.

قمبلو: به زوری کشانی ناوه بهسمر کشت و کالآندا.

قمقمۇك: خىمىدگرور، داعبايدكه وەكور شينشىينكى وايده سىدرى خىرە لمشيشى پنک پنک و شين و بۆره. (هدورا.) قومقومه. قومقومؤكه.

قمقمۆكە: تومقومۆكە.

قملاخ: خمخوركي زوري.

قموش: درواردژ، پاشمردژ. دمست وپیوهند.

قميش: قومووش.

قن: ليس، هيّلانه، كولانهمريشك، كوّليت.

قنانموه (گدر.): سستى، لەسەر چوون، داقنىنموه، (همورا.) فەتووت

قنه: هاندان برگیان لیبهران، نکه.

قنهقن: جووره رووتیکی کموانه، چهشن و شیوهی رؤییشتنی کموه. مرؤ که به شادی و خوّشی بنویّنیّ. نقهنق، نکهنک، هانکههانک، دهنگی مروّی نەخۇشە يا ماندوو.

قنج: باش، راست، قيت. روپ، بعل، قووت. جووان، لاوچاك.

قنج دانیشتن: قیت دانیشتن.

قنجان: قرنجان.

قنجاندن: قرنجاندن.

قنجهقنج: قوتهقوت. _ كردن: قوتهقوتكردن.

قنجهی یا (شورا.): پانیه، پاژنهی یی.

قنج بوونهوه: قرت بورندوه.

قنجك: سەرو قوونى باميەو ميوەو چتى تره، قونچك.

قنجكردنهوه: قوتكردنهوه.

قنجيلانه: خشتيلانه.

قنجيله: قجيله، پيقهله، جوران.

قنج (هدورا.): قووچكمو بلندايس سمرديواران و گردو ته پؤلكمو چيايان ويا له هدر جينگايه كي تربيت.

قنچے: قونچکی میروژ و پیوازو ئیدیکهیه، بامیمو ئیتر. تووتک، سەگىكى چكۆڭدىد. كلينىچكە. درمىلا، زىپكە. پارچەيسەك، تۆزىك،

قنچكان (ئىردە.): چىچكان، چىنچكان.

قنچكاو: زنچكاو، ئاريكه له زيپكهوقوونيران ديت.

قنچکه: بروانه: قینچکه، زیپکه.

قىچكەساڭوھ (ھەررا.): باپشكيو، (دزه.) سىسكەساڭوە، سىچكەساڭوە.

قنچکه کردن: دانیشتن به چیچکانهوه.

قندر: قيت، راست. ـ بوونموه: راست بوونموه، قيت بوونموه.

قنک (باک.): کولاندی مریشکیّ.

قنگ (که.): قوون، کوم، سیک، پیزی، کومی، بریژه، بیخ.

قنگانيسك (ئەردە.): ئانىشك.

قنگ او: تاویک نرابی له مهروزه و کشت وکال سهری کردبیت و

قنگاوله: دروپدله، گیایه کی به هاریسه سوورده کریته وه بوردوانسی دهخوريّت، كهميّك بدرز دهبيّتهوه گهلاّشي وههي بي دهچيّ.

قنگهبان: بانی خانوو که له پشتهوه زور له زهوی نزم بی.

قنگهجگهره: قرنچکهجگهره.

قنگهجنوّکه: مهبس له شوویّنی زور تهسک و تروسک و تعنگهبهره.

قنگهجووري: قرون قروچاندني گياندار بدهڙي زور گرو هاتني يا هيلكه

قنگه خهو: وهنموزه، نوسان به قوونموه.

قنگهخشكيّ: قرونه خشكيّ، لمسمر قوون خوّخشاندن.

قنگهخشكى: خزين لىبەرزىيموه بۆخوو ارى.

قنگه خليسكين: لمسمر قمون ها تنمه خوو ارموه ، لمه شووينسي لينرموه سما ووشک بي يا بهفري لي بي.

قنگهخورووكه: نهخرشيه كه له همندي گيانداراندا قروني ديسه خوروو، خارشت.

قنگهدرک: درووی کهنگرییه له کاتی نیر بوونیدا دهبریت ده کریته گزره بق رولأخان، قانگەلاشك.

قنگهر (که.): قروندهر. ــى (همورا.): كمنگر.

قنگهزه: پشت، نعراد، دارا له _ى بابانه واته لعو ره گعزهيه.

قنگه سووته که: دهردیکه تروشی مندالی ساوا و مهره زهی کوریه دهبی.

قنگەسووتەكىّ: تنگەسورتەكە.

قنكه مشهر: شمركردن له كعل پيدركيدا پاشهوپاش.

قنگهقنگ: بریتید له دوواخستنی کار بونه کردنی، برزو الم کارهدا ...

قنگه کاز (شا.): برینیکه لهسهرموهی نیسکی سمتی گیان لعبهران ديّت كه شوونه كه نيّكي پيده ليّن، له كولوكي وولا خيش پهيدا دهبي بههوى گرتنی زین یا کورتان ویا بارهوه.

قنگه نشک (باک.): قانگه لاشک.

قنگه التس: قروندانموه يه كى كهم لىسمر چيچكان.

قنكه لفس: قنكه لتس.

قنگهنشینه: قنگهنشینکه.

قنگ منشينكه: منداليكه تازه فيره دانيشتن بووبي لمسهر قوون.

قنگهوتلوور: قرونموتلوور، تل، خل، خولوّر، خللوّر، تلوّر، پالْك موتن بــه جوړي، که قنگ ده رپهړي. بوونهوه. ب کردنهوه.

قنگچاو: قنگي چاو، قولينچكي چاو بهلاي گهرووهوه.

قنگچاوپيدان (ئەردە.): بەگۆشەي چار رووانىن.

قنك خوامدان: قرون هدالسرور إندن، سهماكردن، قهلبيره، قردان، قنك هدلتهكاندن.

<u>قنگ دانفوه:</u> معبدس له كعمه دانيشتنيّكه.

<u>قنگ «نمزموی</u>: جنچکان، قنچکه، قنیچکان، ههڵتروشکان.

قنگدهر: قووندهر، نیریندی حیز.

قنگر (کد.): کمنگر، گیایه کی به هارییه و بنه کهی ده خوری.

قنكرهزا (ئمرده.): جووره جهوييهكه له كمنگر پهيدا دهبين.

قنگرداچ: پنچی کهنگر، بنجی کهنگر.

قنكرتن: معبس لممندالي كه بق يهكهم جار لمسهر قوون دانيشي.

قنگرواچ: قنگرپاچ.

قنگروماس: كەنگروماست.

قنگادشك: نيرتكى ووشكى گياى كەنگرييە.

قنگ ئى كھوتوو: مىبىس لە مەردومى بىتەرش وگۇش كە ھەمىشە چىتى لى بكەرى.

قنگ مەلتەكاندن: قنگ خولدان.

قنگ هه لتهنن: قرون هه لته كاندن.

قنگهه نته کینه: قنگ هه نسه نگینه، به رگاییلکه، کلک هه نته کینه،

كلك هەلسەنگىند، فىسقە.

قَنوْرك (كه.): مندالّي ساوا.

قنیات (دزه.): ژیان. دی لی بری: ژیانی لی بری. (خق.) گیانه للا ، سهرهمه رگ. نهوس کوژی، سازگاری. کردن: داکه و تن به بهشی کهم، نهووس کوژتن، سازگاری.

قوب (زا.): ماستى بزركاو.

قرّبهمدهر (باک.): گیایهکه.

قوبكه (ئەردە.): گومبەز، لورتكەي چياي.

قۆپ (باک.): قولىلەي كېتوان. (زا.) كەسىتىكە دەسىتى يا پىتى شلەپەتەبىت. (شووا.) گورىزنىگ.

قۇپان: قوپان.

قۆپەندى: قوياندن.

قۆپاندنموه: قوپاندنموه.

قۆپەن (ھەر.، موک.): ئەر كۆما قىت و پرانەن كە ئەنىدودەغلانىدا بەقەد ئامىرزىكى بانندوشىن دەبىن ھۆى ئەرەكە جىگايان يا زىلەويا كونسى داھايانە.

قۆبەن (مرک.، كر.): لاسكى گيايانە.

قۆپچە: درگمە. جروريكيشە لىبدرى دارەمازرو.

قۆپىز: ھاشەر ھووشە.

قۆپك (باد.): قرخيّنه. (باك.) بەروو، گريّ.

قۆپكه: لورتكدى چياى.

قۆپى: قۆپيە.

قوّهیه: قوّهی، شوویّنیّکه نزم ویا قوول و زندگ و پر لندارو باریا گرو گیابیّ. (همو،) تموازن، (دور.) شاوزا، زوّنگ (زوّنگی شاودار)، (همورا.) کماناو، ناوگیر، لیشه، زولکاو، زنه، زندگ، به شوویّنی فیّنکیش دولیّن.

قۆت: كۆت، رووت وقووت.

<u>قۆتازە</u> (كە.): قۆتاسە.

قۇتلىسە: جىرورە خشىلىتكى ژنانەيسە وەكىرو زەنگولىلە وايسەلسە زىسو دىس دروستدەكرى ولىدىرچ (كىزى) دەخرى، گولىنگەي كەزيانە جالەزىم يالسە زىربىت: قۇيتاسە.

قۆتان: ھەرزال.

قوتهره (پردوا.): قررتدره، تەندوررهى ئاشىييە، دۆر، قروتدره، كۆتدره. — ى ئاشى: زارى دۆلأشى.

<u>قۆتەرە</u> (ھەررا.): ئاشى كوتەك. خۆترە.

قۆتەڭە (گەر.): دۆلأش.

قۇتىپ (ھەر. ، كە.) : مىرى يا وولاخىتىك ويان ئاۋالىيىكە پىير و داكىلوتوو و گىيې بووبىتى. ــــــى (ھـــەر. ، كــە.) : داكىلوتىن و گىيپىوونى مىرى و وولاخ و ئاۋالىي پىيرە.

قوتك: كورتهك، مرادخاني.

قۆتى (باك.): قوتىور، قۆدى.

قۇتىلە: قۆتى بچووك، قوتووى نەوتى چرا.

قۇتىن: سەرى رووت، دارا سەرى ــ ٠٠

قۆجە (ئەردە.): جارين.

قوق (سق، که،): شاخی رولاخ و ثارثالانه، پیشبهکر پرتاوی دور سوارانه بو ثموهی یه کتری به جی بیلن: دارا و با رام ده کمن که درنده و نیچیری بگرن. (نه ه، باک،) شاخی وولاخ و ثارثالیه و به قیتکایی چیایان و همموو به رزاییکی ده لین. (باک،) بنه داریکی براوه که به ده و ریشه وه له زمویدا مابیته وه. قوربانی، گوشتی قوربانی، (دورا،) تاقه که زیده که له پیشه سه ری، به ران، تیگل.

قۇچلىخ: توند وتۇل و ئازار روريا ، خېرا ، زرنگ.

هۆچان: كۆدە، قاقانى، خاقانى، قىباللە، پسىوللە. بزنانلە، جىرورە باجىكلە للەخارەنى ئاۋال دەستىتىرىت للەساللدا. (كە.) شەرەشاخ.

قۆچىققانى: (دەر.) قەلماسىك، قەلاماسىگ، ھەفچاپ، (ھىدو.، باد.) بەردەقانى، كۈچكانى، سەپان، كانك، كانىك، كىھنىك، كەۋپكانى، كەۋكانۇك، (باك.) كىھنى. (ھەورا.، جا.) بەرزەقانى، جەركانى، قەفكانى، (باك.) كەفك، بەردەقانى.

قۆچدار: شاخدار.

قۇچدان: قۇچ رەشاندن.

قۆچسېد (هدورا. ، زا.): گيايه كه بنكيكى رووانى هديه.

قَوْجِ تَيْهِهُ لِدَانَ: شَوْقَ تَيْهِ لَلْدَانَ.

قۆچموان: پۆشەكەر، شەرەقۆچكەر.

قۆچقۆچەنى، شەرەشاخ. (ھەو.) بىزن برنانى، قىقچ لىدانىى. گەمەيەكە مندالان بەسەرى لىككەدەن.

قۆچقە: كۆچكە، جوورە كلارتكە لىسىدى مندالان دەنرتت. قۇچك: كۆچكەي ژن و مندالان. قۆريانە

قۆچكە (ھەررا.، باك.): كۆچكە، قوڭەقۆچكە، جوررەكلارىخى كلكدارە مندالار ئافرەتانى دىپاتەكانى موكريان ئەسەريان دەكرد، بە دەسمالى سەرى ژنانىش دەلىن. (ئەردە.) گورى، گورىچكە. سۆرانى، ئەنگوچك. قۇچكەتاش: قۆچى تاش.

قۆچكەسۆرىنى (ئەردە.): فەقتىيانە، ئەنگوچك، سۆرانى.

قۆچكى (باك.): ژوورى ميواندارى.

قَوْجَ لَيْدَانَيْ: قَوْچَقَوْچَانَيْ.

قۆچ ومشاندى: شۆق رمشاندى.

قۆچ ومش<u>ٽ</u>ن: شۆق رەشٽن.

قۆچھلويدرتن: شۆق ھاريرتن.

قۇچىتىن: ئىو كىسەيە مىووى پېشىي ناوچاوانى ئىم وئىيو بىۋجووانسى

بتراشي. ــى: تاشراني مووى پيشى ناوچاوان بۆجووانى.

قَوْخ (بابا . ، که .) : کیّل ، کرّخ ، زنج ، قرّخ ، خانووی نیّوباخ و باخچانه بوّ باخهوان قوړ . چتی چهماوهوه ، کووړ ، قاخ ، چهمیاگ . (بابا .) خوّخ ، همشتالرو مزرو تووکن و سپی پاته له قهیسی گهوره تره . (تهرده .) زیخ .

قۇخە: كۆخە، قفە، قۆزە، كۆكە. ــ قۆخ: كۆكەكۆك. (ئەردە.) قاخەقاخ،

چىمان چىمان، بەكورپىوون و چىمانموه.

قۇخەل (دەر.): خانىورى گچكە، قۆكەل.

قۇختە (شار.): حىشارگە، شاردنگە. كۆمە زنجى چكۆڭە.

قۆخدەن (ئەردە.): چەمانەرە، قاخدان.

قَوْخَلُ (بابا.): ئاودير، كووخ، زنج، قوْخته.

قۆدك (زا.، دهة.): (هدررا.) ئارينه، جام.

قۆدى: توتور.

قۇدىيە (خۆ.): قوتورى ئارينىد، ئارينىد.

قۇدىلە (كۆ.): كۆجىلە، قرتىلە. (خۆ.) ئارىندى گچكە.

قَوْرِ (باک.): گونک. (باک.) خهت، دیّر، ریّز. کردن: پیّههانگوتن، هماننان. زهنگی گهورهی ملی پیشهانگ. بی واتا، پووچ، خراد. وه تها، (کوّ، که.، همورا.) دمیه، (زهن.) دمیهگون، گونک، گونزل، گونده، (همورا.) قییّه، گوندوار، (زا.) رتلق و و تهی : قیّخ. کی ناژال و و و لاخان: گهده پیست. کهس یا زیندهمالیّکه ریخولهی رژابیّت نارگونیهوه. زهنگه به لاّن به تهنی به کارنابری ده لیّن زهنگ و قوّدٍ. (زا.)

قوراچكه: قورقوراچكه.

گيانداري لاواز. چتى هيچ وپووچ.

ر پ قۇرلىخ (زرا.، جا.، ھەررا.) جەمام، كەستىكە كەم گەرابى ر لىە گەرانىتدا زور ماندوربى. (جا.) قەياسە، كەژور.

قۇران: چى بورن، بنمېرانى ئاو لىھارىناندا، تنوكىكى نىمان.

قۆرەندن: بۆراندن.

قۆرە: (بابا.) پەرسىلە، (ھەو.) پەسىلە، (دەر.) پەسىرە، (ھەورا.) ھاللە، ھالى، بەرسىلە، (باك.) بىنسىرە، ــى ووشىك: سىرمۆكە، سىرمۆك.

قۆپە: قۆپەى زگە، دەنگى زگ، جوورە دەنگىخىشە وەك دەنگى قۆپقۆپە، دەردىخى كوژندەى وولاخانە. بۆپەى گاومانگا، قووپەى سەگىيە. لىورە، دەنگى پۆرى و ئىتر. مىاومىاوى پشىلە.

قۆپەقۆپ: جۆړەجۆړ، بۆړەبۆړى گاومانگا، قىقرپەى يىك ئىلىدوواى يىكىتىرى. (دەر.) دەنگى قىترقىترەيە دەنگىكە تىورشى رەشەوولاخى دەبىق.

قۆرەولەمى (ھەررا.): قۆرەي زگ.

قۇرت: تەگەرە، كۆسپە، كلۆلى، دلۆ، ئەگەر، پەلپ، نەگبەتى، تەنگانـە، تىنگى، ئاسىبو، تىدوەرە، گرى. ــ تىخسىتى: تەگسەرە تىخسىتى، كىمند، قورلكە، چاڭ، كەنداڭ. (ئەردە.) قوم، چۆپ،

قۆرتلە (مىك.): (ھىو.) رەوان، جوورە غاريّكى وولاخانـە، لـوقـەلـۆق.

قۆرتەرە: تەندوور.

قۆرتەقۆرت: لۆ**تەل**ۆق.

قۆرتقۆرتانى: جوورە گەمەيىكى مندالانەيە.

قۆرتقۇرتاوى: چتى لق لق.

قۆرتم: قورتم.

<u>قۆرتى</u> (باد.): گۆترە.

قورچ (باد.): تیکوڵدسموزهکدی فدریکه گوويزييه.

قۆرچىن: ھەڭپچركاندنى گيا.

قــۆرخ: ياســاخ، پــاوان، قەدەغــە. (كــە.) يارىيەكـــە: يـــەكێـک دەنـــوێ ھارړێيەكانى دەستى لىمسەر پشتى دادەنێن بە كۆمەڵـە لێى دەدەن تا ھەڵى دێنێ كە دەستى كى لىمسەرەرەيە.

قۆرخانە: چەكخانە، جبەخانە.

قۇردوون: ئەر زرىزەيد، كەلەكاتۇمىر دەخرى ولىدئىخدى مرزقان قايىم

قۆرغ: قەدەغەكردنى زەوى ئە بريىنى دارو درەخت وگيا. قەدەغەكردنى گەرمار بەتھوارى بى يەكىكى ياخىزانىكى. كردن: تىموخانكردنى گەرمارە بەتىكرايى بۆيەكىكى يا بى خىزانىكى.

قۆپقۆږە: جووره مەرزەقتىكە كونىكى لە تەنىشتىدى، كە داكوتىرى قىزدەى لىدودىت.

قۆرقىنە: ترتىنە.

قورك (زا.): پشت مل.

قۆرگ (زا.): كلينچكەي مەردوم.

قۇرن (ئەردە.): تاوان، گوناح.

قۇرولق (ھلورا.): بۆق.

قۆرى: چادان، چايدان، قۆريە.

قۆړى: (سەر.، موک.، بابا.، كە.، رۆژ.، شەدەڵىّ) گێرنگرک، بىزن مىژە، قومقومە، قومقومۆكە، دووڭقەدەرە، ئىلە داعبا مارخۆرانەيلە، كە ئەگلەل مارىشلەرى دەكلىز. قۆربوونى مرۆڤ.

قۆرى: چادان، كادانىكە لە تەنىشىت مالانىوە بەگردى لە تىميان دروست دەكرى و نىرەكەي پر لەكادەكەن، سەرەكەشى بە قۇقىرى سىوو اغدەدەن. لىزدەي گزرەگيا.

قۆريىنە: سورسىمار.

قۆريانمزەردە (ئەردە.): بزن مژ، بزن مژک.

قۆرىيە (كۆ.): گىشەگىايەكى نىتوپىلەكا ئىاخىرادە، زىجەگيا، ئىادى گەرەكىكىشە ئىشارى كەركىوك.

قۆرپىتان: روشەييخى سوركە بە جنيى بە ئافرەت دەكوتريىت.

قۆرىجان: قۆرىنجان.

قۆرپىۋە: بىزق، بىمق. داعبايەكىە شىموانە ئىمنار شىنايى و ئىە قىمراخ ئىاو و

جۆگەر رورباراندا دەقىرىنى.

قۆرين: دەنگى باڭندەيەكىيە.

قۆرىنگە (ھەر.): كۆنگرە، قۆنگرە.

قۆز: كووړ، چەماوەوە.جووان، لاوچاك، شىەنگ، شىزخ، ھەلكىلوتوو، ناماب.

قۆزاخە: _ى لۆكە: كەلروى پەمۆ، گوڵى بەرى پەمۆ. _ى پەمۆ: گال، گۆزك، كەلرو، تۆربەر تۆكۈڵى پەمۆيە. _ى ئاورىشىم: چتۆكى گىردە كرمى ئاورىشىم ھەلىدەپتچى. قۆزلاخە، كاسە، خلىف.

قوزای (همورا.): کۆخىن.

قۆزىيى: جوړانى، شەنگ و شۆخى. (ئەردە.) قۆقزى، بڭندايى.

قۆزە (جا. ، ھەورا.): كۆخە، قفە، كۆكە، قۆخە.

قۆزەبمرد: گلموەرز، گلمووز، قموزە، قموزە بەرد.

قۆزەرەشە: كۆخەرەشە.

قۆزەسياوە: كۆخەرەشە.

قۆزەقورواق (ئەردە.): قەرزە.

قۆزەقۆز: كۆخەكۆخە.

قۆزتنهوه: له حدواوه گرتندوهى تۆپ و چتى تر بددهست و بردى.

قۆزرىۋە: چتىكە وەكور تۆپ و چتى ترلە حەوارە بگيريتهوه.

قۆزلاخ (ئەردە.): قۆزاخە.

قۆزلاخه (ئەردە.): قۆزاخە.

قۆزىىمخەي كەنم (ئەردە.): كىفى گوللەگەفى.

قۆزىڭخەي لۆكە (ئەردە.): قۆزاخەي لۆكە.

قۆزىدخەي ھەورىشم: قۆزاخەي ئاورىشم.

قۆزلەمىنە: چىشتى چەنسور تەكە.

قۆزىيتى: جورانى، شەنگى.

قۆزىنى: جورانى، شىنكى، قۆزىتى.

قۆزى: جوړانى، شەنگى، شۆخى. (باك.) گۆشە.

قۆزى چە (باد.): قولىنچكى چار.

قۆزين: كۆخىن، كۆكىن.

قۆژىيانە: سووسەمار.

قۆستنموه: قۆزتنموه.

قۇشە: دراوتكى كەم نرخى ئىرانىد، كىرخود اردنى مودى نىرچاد انى ئەسىپ وماين، جاكزيا، كە ئەد مىرود لەيەك لادە بىرو باشە د ئەگەر لىە درو لادە بىرو شىرومە پىتى دەلىنىن: (ئىددە.) جىروت قۇشە. شىروم، بىلەدرودم، مەيشىروم. نىشاند، ئامانج.

قۆشەن (ئەردە.): كۆمەللە پىيارىكى كە پىيادە يا سىودار ويا تىكىمالار و چەكدارىن، لەشكر، سپا، سوپا، ئۆردوو.

قۇشسىغنيان: لنگدانسى وولاخ: ئسىم شسورتىنە مسىددانى قۆشەنيانە.

هٔژشمه (که. ، هـمو.) : گالّتـمچی، هارو هاج و بیّ تابروو. (که. ، همو.) غاردان و رمبازییه.

قَوْفُلُ (ئەردە.): قفل.

قَوْقُ (باک.): چەمارەرە، خورار، كورړ.

قرِق (زا.): يەكسمەلەئاۋال.

قۇقىز (كە.): زەق، دەرپىەريو، بڭند، قىت. ـــ ايى: زەقى، دەرپىلەريوى، قۆزايى، قىتايى، قوتايى، بڭندايى. ــى: قۆقزايى.

قۇقك (باك.): قووڭكە،كون. ـ ا چاڭ: قوڭكەي چاو.

قَوْقَنْ (فه.): كورړ، كۆم.

قۇقلاندىن (باك.): كونكردىن.

قۇقلىن: كون بوون، كونكران.

قۆكەل (باك.): خانووى گچكەيە لەبەردى ووشك، قۆخەل.

قوّل (باک.): جروره عهرهبانهییّکی بیّ پیّچکه چتی قررسی پیّده کیّشن. تیره، جروم، دهستهییّک له مهردرم، ریّگا، ههندیّ. (نمرده.) نهسترور. (باد.) زهند، زهندک، پیل، هیّچک، بالّ، نیّرانی شان و نانیشکیّیه، — ی جلکان. دهسته، کرّمهلّه، (فه.) بازوهن. داری نهملاو لای عمرهبانهیه. چتی نهسترور. ههریّم، ترور، ترویر، ناوچه. —ی موکریان: ناوچهی موکریان.

قَوْلاج: بال (بر پيوان). (نعرده.) قولانج.

قۆلان (باك.): پشتيند.

نەخشىنە.

قَوْلاًو (فه.): هيّلانهي مريشک و لاني سهگانه.

قۇلايى: ئەستوررى.

قۇيىيى: تەواربورن، ئەنجام، پايان، كاتى رېك كەرتنى كار.

قۆلە (ئەردە.): قۇلانچە.

> قۆڭھۋاردارە: قالىقچەي ۋەھردارە. --

قَوْلُهُمه: ساقوَلُ، لوولاق، لوولاك.

قۆڭمىنمخشىنە: جۆرە قالىزىچەيىكى رەنگاورەنگە. قۆڭمۈشە: باسك بەند، قۆل بەند.

<u>قۇ</u>ڭبەس: قۆڭبەست.

قوّ نبهست: ثمو کهسه یه قوّلی بهندییان له پشتموه دهبهستی. بهندییه که له پشتموه همردوو قوّلی بهسترابی. به کردن: بهستنی همردوو قوّلی گیراو و بهندی له پشتموه بوّ شعوه ی رانه کا . به ی بهستنی همردوو قوّلی بهندی له پشتموه.

قۆلىمن: قۆلىمند، قۆلىمست.

قَوْلْبِهند: بازى بهند، جووره خشليّكي ثافره تانه له ژيّر يا لىسمر جلكانموه له قوّلْده کري و هکوو بازنه وايه له زيّر يا لهزيّوي دروستده کري قوّلْبهندي بال، بازى بەند، باسك بەند.

قۆڭبې: دەستېر، ساختەچى. ــى: دەستېرى، ساختەچىتى.

قَوْلْيَيْجٍ: چتيّكى دريّرُه نان پيّوهدهر لهكاتى نانكردنيّدا لهقوّلْى دهپيّچىّ تا قۆلى نەسورتى.

قۆلت: قزرت.

قۆڭتخ (ئەردە.): بنهەنگل.

قۇڭتو: وو تەيەكە ئىد رووى سىودكىيىدە بىد مىددومى پىيرى داكىدوتوو دەكوتريّت.

قوڵتەخۆرە: ژێردەريايى.

قۇڭچى: باجگير، پاسموان، باجگر، پاسموانى شمو، كەبەناو ئاواييدا دەخولىتەرە.

قۆڭچىتى: پىشەي قۆڭچى.

قۆڭدىخ: بازنە.

قۆڭقۆڭ: دەستەدەستە، چىن چىن.

قۆك (باك.): كىنگر.

قۇڭكىشان: مۆركردن، باوەرى ھاتن، رىدان.

قَوْئَاتِي (باك.): ئىندەھۆر، بەقەلأفىت، قەلأفىت زەلام.

قۇلمە: لورلاك.

قۇلنىچ: قولاتىرغ، بنهمەنگال. (بابا . ، ھىمورا .) كۆلنىچ، نەخۇشىيىكە لىم سمرماوه دەممارى شان و مىلان پەق دەبىي دەسىت بىمۋانىي دەكسىن. بىق ئارامكردني ژانسي شان و ملسي قۇلنجىدار زەنجىەفيىل و دووگ تىككسەل يه کتري کرين و سهرشان و پيلي پي چهوور کري له گهرماويدا ناره قهييکي باش دەكات و شان و پيلى نەرم دەبى ئەوسا قۆڭنجى بشكينرى باشە، زاخ و زەنجەفىل و شىرىش زۇر باشىد، رەشىكە بىد كوتىراوى لەگىلا دووگىي بكوتريّ و گهرمى بكهن و لىسىمرشان و قوْلْيدا بنيّن زوّر زوّر باشه.

قۆڭندەر (باك.): گيشەي دارىيە،

قۇلۇچ (باك.): شاخ، قۆچ.

قۆل ھەڭتەكانىن: سۆرانى رارەشاندن.

قۆل ھەڭتەكين: سۆرانى تەكاندەر.

قۆلهداكرنو: مرزقى قوللهالكراد و كورج و كۆل.

قۆلھەلكردن: قۆلھەلمالين.

قۆلھمئالرنو: قۆلىلىكراد.

قَوْلُهِهُ لِمَالَين: خَوْتَامَاده كُرِدن بِوْكَار.

قۇڭى: قورلى.

قۇلىھىن (بار.): بەلەت بوونى دارىكى دەلىنىن، كەلەبنەرە شىكابى، ھەڭپەردراو.

قۆئىت (باك.): بىر، چالأر.

قۆم: خزم لـه تايفه، تيرهو رەگەز.

قۇمان: قەرمان.

قۇماندن: قەرماندن، ھەلأيىساندنى كارىكى ناخۇش.

قۇمانن: قەرماندن.

قۇمە: كۆشە، رووشە، گۆچەل.

قۇميان: قەرمان، بەرپابورن.

قۇمىن: قەرمان.

قۆنىخ: چەقز، بنەگە، مەللىئد، مەللىمنان، جىكاى تىدا حاوانىدە، قۇناغ، ميوانخان، ئىيرەو كۆپە ماوەي دووقۇناغەرىيە، ماوەي رۆژە رنگایهک. دیوهخانه. قزنداغی تفهنگی.

قۇناخە: قۇنداخە، قۇناغە. _ پىتچ: قونداغەپىتچ، پارچە تىنراوتىكى درىترە مندالي پي قونداغه ده کري.

قۇنىغ: قۆناخ، دىرەخانە. رېگاى شەقلارە (٢) قۇناغە.

قۇناغە: قۆنداغەي مندالأن، مەلۇتكەيەكە لەنتى ــ ەرە پتچرابى. بابۇلە. _ كردن: تيّوه پيّچانى مەلۆتكەيە لە قۆنداغەر قوماتەكردنى.

قۆنەرە: تۆندرە، پىلار.

قۇنىمقۇن: رۆيشتن بەھەنىسكە بركى و تەكەتەك. بارام بە ــ هات.

قۆنتىخ: قۆناغى تفانك.

قۇنداخ: (كه.) قۇتاخ، بەشى خووارەرەى تفەنگىيە، دارە، قۇنداغمەى تفىنك.

قۆنداخە: قزناخە، مەلۋتكە، قزنداخ. ــ كردن: مەلۇتكەكردن.

قۆنداغ: قۆناخ، پاژندى تفدنك.

قۆندەرە: قۆندرە.

قۆندەرەچى: قۆندرەچى، كەستىكە ھەر قۆندرە دروست بكات.

قۆندەرەكردن: قۆنگرەكردن.

قۇندرە: قۇندەرە، كەرش، پىللار، (رۆژ.) تاياخ.

<u>قۇندرەچىتى</u>: پىشەي قۇندرەچيان.

قۇندرەچى: قۆندرەساز، كەستىكە پىشەيھەر قۆندرە دروستكردن بى.

قۆندرەي خلىسكى: ترىشۆنك.

قۆنسووڭ: نوريندرى بالىيۆزى.

قۇنىگىرە (ھەر. ، ھەررا.): بىورج وقىدلاتى شەرى، شورىنى بەرز بىق چاوديري چتيک.

قۇنگىرەى شھامىم: قەلاتىكە كەرتورتە باكوررى رۆژھەلاتى رەرانىدى،

قۆنگىرە (ھىلو.، ھىلورا.): (ھىلو.) قورينگە. ئارتىكە، كەبـەسـلار بمردیدا بروا هللدهبمزیتموه. ـ کردن: بمرزبوونموهی ناوی خوړ په لسمنیو چۆم و جزگاندا به هزی خرگهو گاشهبهرداندا.

قۆنگرۆكە: تۆنگرە، كۆنگرەى گچكە، بورجى شەرى.

قۇنياغ: قۆنياك، كۆنياك.

قۇيتاس: نىپرى پىارانە.

قريتهه: جووره خشليّكى ژنانه لعزيريا لعزيّو دروستدهكريّ به سعريانى داده کمن و به پشتموه دا شوّړ دهېيتموه، قوتاسه، وه کوو زهنگوله و ايه.

<u>قوب:بانی ب</u>ەتاق دروسکراوی بڵند، گومەز، دوگمه، زۆپ، زەق. ^{**}

قوبها (نەردە.): ووڭين، سەودا، خارشت، خورشتى لـەش.

قوباو: نێوی پيارانه.

قوبـلا (باک.): زوو. ــ اسبـيّ: بهيانـي زوو.

<u> قویسه</u>: قریسه، قوریقویسه، گویسه، گومسهز، گومیسهزی گسهرماو و مزگسهوتان و نیشر. سسی زیّر و زیّوی کهمسهران: قویههی خری کهمیسهران.

قوبقوبه: (همورا.) قوید، گری سعرمودی تاسی سعری ژنانه لغزیّر یا له زیّر دروستدهکریّ.

قوبڪ: :زوپ، گۆمبەز. ^{*}

قوبكه (ئەردە.): قرپكە، گومبەز.

قوبكه (نمرده.): كۆي سەر ئالار بەيداخان.

<u>قوبووٽي:</u> جووره پلاويٽک*ي ي*هکارهو ناپاٽيٽوري، دهم پوخت.

قوپ (هدورا.): قوم (بۆئارو چاو شلىمىنى). ــ يَک ئار: قوميّک ئار يا دەرمان.

قويان: تەپىن، بەنارداچورن، چاڭبورن، (كە.) قۆپان، كورپان، رۆچوون، داكەرتن، تەپقبورن.

قوپاندن: قزپاندن، (که.) چاڵکردن، رِدَچوراندن، داکواندن، تهپک کردن، تهپ کردن، تهپی کردن، بهناودا بردنی همندی چت به نهیم.

قوپهاو: رِدْچوو، رِدْچوواو، تەپق، تەپك، تەپق بوو.

قویکه، قویکه (ثمرده.): گومهز، گومیمز، قویهکه.

قوپۆز: قەپۆز، گرىيەكىشە لەنىزەراستى نىرى جورتىدا.

قوپووز (تەردە.): قەپۆز، ھەرا، فىز، قومپوز،

قوييان: قويان، چالبوون، چالداكهفتن، بهناوداچوون.

قوت (باک.): ژێ ببورن: جووێ بورنهوه. كرن: دووايس هێنان، بړاندنهوه. (باد.) كورتمبالا برّ هـ ممور گيان لمبهريّكييه، همزووبي ژير. قهتيز، چاوهړێ، مالاتي گووێ كورت، هوشيار، وورياو قنج. قيت، قنج، بمرز، بلند. بوونهوه: قيت بوونهوه همرزه، گهوج، گێل.

قوتهخانه: خوو یّندنگه. ــ ثامادهیی. ــ پزشکی. ــ کشت و کال . ــ شمری. ــ دادگهری. ــ دادگهری.

قوتلېي: شاگردى قوتابخانه، فهقى، مندالىيكه له قوتابخانه بخوويتى.

قوت رزگار، دهرباز، ئاسووده، ئازاد. ببوون: پزگاربوون. كردن: پزگاركردن، دهربازكردن. قامتار، چهند وولاّخيّكه بهرو دوا به پيّگايسهدا دلان.

<u>قوتان (فه.): كۆخىن. (زا.) كوتان.</u>

<u>قوتاندن</u> (فه.): كۆخاندن.

قوتانن (فه.): كۆخىن.

قوتاوي: قوتابي.

قوته: قرت، گت، گته، پهند. چهکه، رووته، رووتهان، رووتهانه. ووريا، ورشيار. قوله، مهردومي قوت. قوتابي. (فه.) کۆخه. شاژال يا وولاخيکه گرويي کورت بي.

قوتایی: بلندی، بلنی، قرقزایی، شووینی قوته له زوریدا، بلندایی.

قوتمره: كۆتەرە، دۆڭيانى ئاش.

۔ قوت مروه ش (خــــــــــــ): بــــزن، گیســـک یـــا کاریلهیهکــه گوویّیـــهکانی رهش و کورتبن.

قوتهسۆر (خق.): بزن، گیسک یا کاریله یه که گوییه کانی سوور و شقهین. قونه شین: بزنیکه گوویی قوت و لهشی شین بی.

قوتهقون: زور خو نیشاندان. وهدووی چتیکی نهیتنی کموتن. جوولاتملوه، جورلهجوول، قنجهقنج، هللپهورداپه.

قوتهك: پۆشاكىتكى كورتە لەسەر كراسەرە لەبەر دەكرى.

قوتهموور (خۆ.): مىپ يا بزنيك، گروييه كانى قوت و گچكه بن وهكوو بىړرو، (خۆ.) قوتمموت.

قوتبهیی: تیرهییکه له لوړ.

<u>قوتبوونهوه:</u> قیت برونهوه، قنج برونهره.

قوتعه (ندرده.): چتی زور چاک، جووان، خاس، فرهخاس.

قوترمهها (ههورا.): قولايه، قولههي.

قوتفين (زا.): سربوون له سهرمان.

قوتک (رموا.): نیّوچاوانی ثافره تانه، که تروکه کهی برابیّتهوه. کولّهجهی ثافره تانه، که قوّلی کورت بیّ. (باک.) سیخمه، به کهوای قولّهی ژنانیش دهلیّن، سوخمه.

قوتکه: هدنجیری ووشک، داوه دوزووی کورت، قرتم. تیزه، کونگره، تمهوری که تمهوری تمهوری کونگره، شده تمهوری شده تمهوری به ترین می به تمهوری شووینی به ترد. لووتکه ی چیار هموری شووینیکی بننده، که پک، بارگه، پارگه.

قوتكردن: كورتكردنهوه.

قوتكردنهوه: قنج كردنموه.

قوتم (زا.): كورتمه، داريكه له زمويدا مابيتهوه دوواى بريني.

قوتمعان: معلَّيسان.

قوت<u>ه ماندن:</u> هدلّپساندنی گول و گیاو ئیسر، که نافره تان به پرچ یا به شده کانیاندا ده کهن.

قوت نی: جروره پارچه یه کی دیسغ دیسغ و رهنگ اورهنگ بسوو اسه لوک در در در در کارایه که واو پانتوال. در در کارایه که واو پانتوال.

قوتمو (ئىردە.): خلّىف، دروبارەي ھىنگورين. قىزدى، (ھىدر.) قىزتى، قورتى، گەروانك، (باك.) مەخمەر.

<u>قوتووي جڪمره</u> (همورا.): قوتووي جغاره، قوّدي جگمره.

<u>قرتووقایم:</u> مدحکم، پارهجیّ، پایندار، قایم.

<u>قوتووقهوی:</u> قرت ر قوّل.

قوتووقۇڭ: قوت وقاوى، ئاستوور، گۇشان.

قوتيان (فه.): كۆخىن.

قوتيله: قوتورك.

قور: پشکرون، بشکرون، کور، گیل، هدر، هدری، حدرگ، (فه.) خدرگ، (فهد) خدرگ، (ئمرده.) هدرگ، قرر له ناو و گل دروستده کری، که نمرده که به به فریا ناو یا باران تدریم دهبیّته قور، قور سهریان و دیواری هدرازانی پی سوواخ ددریّت. یی سوواخی: کاپول.

قوړاچکه (ندرده.): قوړقوړاچکه. ، گدروو، گهلوو.

قورسكه

قوراد: بدرباسيّل

قوراده (که.): کوراده. کنی وال، پیف، گیایه که کهژی له رهنگ و تامدا و بنکدا وه کوو کموه ره جیاو ازیان نموه یه کموه ر مالییه قوراده که ژبیسه ده کریته که لانه.

قوراده: مسمی شکار ، جروره پیوازیک سفلکه کهی هفارگیز گفوره و خرنایی،

قورفتن (باک.): له ریشه هملکمندن، رئینی تری و برینی گولی دانهویله. (کق.) رووسه، بوورهدیر، رووی زموی رهق ووشک ناوکردن تا بکیلری.

> قورانه: گیای قورِاده. قورنان: سیپاره،

قورئان خواردن: سوويندخور اردن به قورئان.

قورئاندان: سورينددان به قورئان.

هوراو: ئاویّکه بسموّی قسورمره لیّسلّ بوربیّ. (نسمرده.) هسمرگا، چلّپار، چلّکار. (هسر.) بمربهسیّلی شله. سی: پشکوولّ، بشکوولّ (باک.). کهسیّکه یا چتیّکه له قورمره چورییّ.

<mark>قورنويلكه</mark> (كرّ.): بالنده ييّكه وهك (بۆرەجره) وايىه بىملاّم ئىلو كىلورە ترو قاچىشى دريّژترە. جوورە ماسىيەكىشە.

قورايه (بابا.): كوراده.

قوره (زا.): درشاوی بهرسیلمو قورهی.

قوږەبان: ھەرەسى، (كۆ.) قورەپەست، (ھەورا.) ھەرەبان.

قورمبهشه: كورمبهشه، داعبايهكه.

<mark>قورەپەست</mark>: قورپەست. ھەرەپەست، قور<u>ى</u>كە پىێ پەستكرابىێ، قورەتىنىد، قورەپانىككە، كەلمسەر گلەباخەرە دەكرىّ. مۆرە، تفە.

قورەپەستكردن: قورپەستكردن.

قورمتێته: (باک.) چەقێن.

قوږه ن جروره قوړيکي رهشه بهني پي رهشده کهن. قوړه سيان.

قورهژیلکه: زیندهواریکی ناوییه.

قورهسووره: جروره قورِ تکی سروری پاکه چتیکی، که سهگ ثاره گلی کردبیّت، به به پاک دهکریّتموه، بوّلیریش له لهشدهدریّ.

قوږهکاري: خدريک بوون بدکارو باري قوړهکارينوه.

قورهمه: تفاقي جووت. زماندي هدوجاړ ندودي گاسني پيدا دهچيت.

قورمڪاري: قوركاري.

قوردماسي (كۆ.): جروره ماسىيەكە.

قوربان: گۆرى، بەلاگەردان، (هەررا.) پايەنداز، پېشبار، گاو و گەردوون، پېنار، سەرگەرد، قىچ، قۆچى قوربان، گۆشتى قوربان، (جا.) بېتى، سەرگۆر، كوشتى. بە بورن: دەبەرمردن، خۆلە پېناونان، لەبەر گەران. كردن: لەسەر گەراندن، لەسەر گېران، لەبەر گېران. بۆرېزگرتنى ئەو كەسەش بەكاردەبرى، كە قسەى لەگەل دەكرىت. كى: كوشتىيەكە، كە لەھ چووار رۆژەى جەژنەى قوربانىدا سەربىرى بەئادى قۆچەوه.

قوریانی کردن: قوربانی کردن المچوو ار رِدّژهی جماژنی قوربانیدا بمناوی قریموه.

قورياق: قدرباقه، داعبايهكى ئارييه، بوّق.

قوريفسفر: كز، چارەرەش، خۆشەرىست لى مىردوو، لى قىوماو، ھەژار. _ى: كزى، چارەرەشى، لى قىوماوى، ھەژارى.

قورپهست: قورتکه لسسر شووتنتکی به نهستوری رد کرابی، قورهپست. _کردن: ردکردنی قور به نهستوری، قورهپهستکردن.

قوریهشک: درنده یتک استنوانی سه گو پشیله یدایه، نوخته نوخته ی روشی له استیدایه. روخته نوخته ی روشی له استیدایه.

قورهێومدان: ويرانكردن يا تيكداني چتيك.

قورپوون (فه.): سوور بوونهوه.

قورپ: قرخينه، هيٚلنج.

قوره نواد و هاو ارکردن، خهفهت خور اردن، ماندوربوون، شیوهن کردن.

قۆرت: چەوتى و كيرى لـ ھەمروچتيكيدا. چاڭ، چەپالدى رۆژگار.

قورت (باک.): قوم. _يّک ناث: قوميّک ناو.

قورتاس: قوتار. ــ برون: قوتاربوون.

قورەپەسە: قورە پەستە. قورتاندىن: لج ھەڭقرچاندى.

قورتانن: قررتاندن.

قورته: دەنگى گەرورە ئەسەرمان يان ئىبەر گريان. لرخە. (جا.) بائندەيتكى سرور رسپى و رەشى تتكەلارە بەقەدەر رەشۇللەيتكى دەبئ لە جتگايانى زۆر ئاستەم ئەكترانىدا ھىلانسەي دەكا، گۆيا ئەگەر گلىي ھىلانەكەي وى ئە ھەر برينىتكى كۆنى وولاخ و ئاۋالان بىدرى، چاكى دەكاتە د.

قورتقورتاوى: چتى لق لق.

قورتك: قورته.

قسورتم: لروتسی فیلییسه و هینسده درتره دهگاتسه زموی خوواردهمسهنی پیههالدهگری و بوزاری دمبا. (موک.) گهروو، قوم، قوړقوړاکه.

قوږتێکهر: کرێکارێکه، که همر قوړتێکا بو قوړکێش.

لورج: قورت.

قورچک (باک.): خانوريدكي گچكهيد، كۆخ.

قورچمين: ھەڵپچړاندنى گيا ، ھەڵپچړكاندن.

قورخ (زا.): ئەستىرەي كەلارىر.

قورخينه (همررا.): قرخينه، قريه.

قوردادهر: كهسيّكه، كه همر قوردا بدا لمسمر چيني ديواري بو ومستا.

قورس: خەپلىد، كولىيچىد، خىرت. قورسىوقۇڭ، گىران، سىدنگىن، مىرۋى سەنگىن، گورىيەكە گران بورىي.

قورساندن (باک.): سدرسامکردن.

قورسایی: گرانایی، سهنگ، قورسه، گرانی یا قورسی.

قورسه: قورسایی.

قورسمسينوه (همررا.): كۆخەرەشە.

قورسەلىدان: ساختەلىككردن.

قورسهيه (همررا.): رهشهگرانهتا.

قورسکه: دونگی سدگ لدکاتی نازار پی گدیشتنیدا.

قورنازك: ثانيشك.

قوږنانامسمرچاو: بريتييه له داخ و خهفهت کردن به دلى کهسيّکيدا.

قورناویلکه: داعبایه کی دریژی بچکولهی ثاوییه له به هاراندا پهیدا دهبی و دەنگىكى زلى ھەيە.

قورینه: گۆشەي ژوور يا حموش.

قورنهن (باک. ، باد.): حدرز، قورنه.

قورنچك: نوقورچك.

قورة (ئەردە.): زوقم، خووس، (ئەردە.)خوويز.

قورۆش: پارەيتكە بەرانبەرى پازدە شاييە.

قورۆك: كولۆر، كورۆك،

قورِوْل (هدررا.): کلوّر، کولوّر. ـي (هدررا.): کلوّری، کولوّری.

قوروْمه (رموا.): بافیش، ساخته، فرّرته. هموجاړ. (رموا.) ـــ چی: بافیشکار، ساختهچی، فزرتهچی،

قورور (بابا.): قوړقورزچکه.

قورواق (همررا.): بزق، قررٍ.

قوروظه: بزق.

قوروان: قوربان، سفرگفرد. ــى: قوربانى، سفرگفردى.

قورۇل (ئەردە.): پورت، پورچ، پورچىل.

قوروچلپهو: (بابا.) چەلب.

قورۇش: پارچە دراوتىكى كانزايى گچكە بىورە."

قوړوو (بابا.): قوړقوړلاچکه، قوړگ.

قورووشكان: نووسكان، قووراندني سهك.

قوږووچک (باک.): کورت.

قورووسكهقورووسك: نوسكهنووسك، قوورهقوور.

قورووسكاندن نرسكاندني سهگ لهكاتي نازاردا.

قورووقه: بلاوبرونمودى چەند سودارىكە لەكاتى ھىرشدا.

<u>قوړووقهپ:</u> قەروقىپ، قوړوقەپ. قړوقەپ، بى دەنگ، مش.

قوروقەپۇز: تروقەپۇز.

قوروقسل: چتیکه دهگیریته وه له گال و قسال بربه کارهینانی له بناغه ی

ديواري.

قورووك: تررك.

قوروونچك: نقرورچك.

قورى: خەرمانى شىشەتروتن. قووڭكىئار، چاڭى ئاوى. كۆل، ھىوز.

قورين: چتيکه له قوړ دروستدهکري.

قوريانه: گيانداريّکه پيّي دهڵيّن قوّړي.

قورينجاندن: هالمقررينجاندن. قونجركه.

قورينك: قرلينك، قرلنك.

قورينگه (کڙ.): گيايدکه وه لاولاوي دهچي گوٽيشي هدروه نيوي دهچي

بەلأنسپيە.

قوز: زوها ، تعند أمى شعرمى تافره تان، دامعنى تافره ت، هروله، (هعورا.)

کوس، (روزر.) کوز، زی، مال.

قورسكهقورسك: نووسكهنووسكى سهك لهكاتى ثازار يى كهيشتنيدا يهك

قورسوقهمهر: مهبس له مرزی کموره و گران و سانگینه.

قورسوقۇڭ: چتى دار يرراوى قايم، قايم، سەنگىن، مەحكەم.

قورسهه نگر: ئامرازیکه چتی قورس لهسهر پشتی لوّری دادهنیّ و دهشی هێنێتهخووارێ.

قورسى: پتىوى، پې، بارسايى، بڭندى. كورسىي. گرانسى، گرانسايى، سەنگىنى، قورسايى، بريتىشە لەسەنگىنى و گرانى مرۇقان.

<u>قورسی کهمهر: بهری گیایه کی گهرمیانییه ناوکیّکی سپی ههیه به</u>

كوتراوى بو رەوانى له دەمى مندالى ساوا دەكرى.

قورسين: سمرسام برون، واق وورمان.

قورسى نهعنا: نوقليّكى پانى گرده له شهكرو ئارهقى نهعنا دروستدهكريّ.

قورشیّل: کریّکاریّکه، که همر قوری بشیّلیّ و خرّشی کات.

قورغ: ئەستىرەي رۆژى، ئەستىرەيەك.

قورقور (باك.): قەلەرمشە،

قوپقوړاچکه: قوړقوړاگه، قوړاچکه، قوړگ، گهروو، گهلوو.

قورقوراگه: قورقورزچكه، قوقرزچكه، ههفك، قورقورته، قوروو، (كز.) قرقرتتوک. قوړقوړاکێ، قمرقارک، گەروو، قوړگ (بۆړى ھەناسەيە).

قورقوراكي (هدورا.): گدروو.

قورقورته (فه.): قورقوراگه.

قورقورۇچكە: قورقوراگە.

قورقوشم: مز، خوردهک.

قورقينه: قرخيّنه.

قوركردنموه (فد.): سووركردنموه.

قوركيش: كريكاريكه، كه همر قوربكيشى بۆومستا. ـــ ان: قور بردن بـ ق سفرنیش بۆلای و مستا . ـ ى: قوړکتشان .

قوږگ: گدروو، قوړقوړاگه، گەلمو، قوړاچكه.

<u>قوړگلد</u>ړاو: مهېمس له مرزي چهنمبازو دهنگزله. ممودومي چاوبرسي و

قوركلىرياك: قورگدراو، كەلمور درياك. زكبرسى، تيرنه خود.

قورگرتنهوه: له گل و ناو قور دروستکردن بو کار.

قورم (كه.): قەلأفەت، دىمەن. (مىرك.) قورمىي مىچى، تىان، تىانى، (همورا.) دوو وهرژن، دووکعلاً ژن. (باد.) بنکی درهخت. (باک.) کرم. قورمساخ: دوریت، گمواد، تمرهس، ژنحیز. ــى: دوریتی، گموادی،

قورمساغ: قورمساخ، ژنحیز. ـ ى: قورمساخى.

قورمهان (زێ.): پسان.

قورمساندن (زێ.): پساندن.

قورمک (باک.): کرمی گچکه.

قورمیچاک (باک.): چرچی، چین و لنچی ړوو.

قورمیش: دانانموه، کۆک. ـ کردن: کۆک کردنی کاتژمیر.

قوزه: لا قروڵهكهي جگييه.

قوزمسووته کي: سرو تانموه و سروريوونموه ي زيمي کچي مندال.

قوزه لقورت: قوززه لقورت.

قوززه نقورت: دهردیکه وه کو سندان له گیاندارو کاله کو شووتی و ترزه نقوری و ترزه نقوری و ترزه که دوری و ترزه که در ترکید و ترزه که نقد و ترفی و

قوزبرکه (بار.): ملفدروکلکه، بریتییه له چهقتی گچکه.

قوزکه (هنورا.،باد.): قزکه.

قوزماز (باک.) : گیایهکه.

قوزولقورت: قوزهلقورت.

قورين: قولينچک، كەلين، پەنا، پەناو، پەسبو، قولينچک، گۆشە، كونچک، (دەرا.) قورنىشك.

قوژبندار: (باک.)بستی، گزشهدار، سووچدار.

قوس: قوز، زي.

قوسعان (زا.): ناوسان و کوترانی پی لهمر زور روییشتن.

قوش: باز، واشه، بالندهی راوی. (زا.) خعرمانیک تاماده کرایی بق کتان،

قوشقن: بالدوو، قايشيكه بعزيني چارووي دهكفويته ژير كلكي.

قوشقنه: توشقن.

قوشقن بوون: قوشقی بوون.

قوشقى: سلّ، تروزه، ئالْوَز. سەرسام. ــبوون: سەرسام بوون، توورەبوون. ــكردن: سەرسام كردن، توورەكردن.

قوشيلك: خوژيلک، شيركوتک، گيايهكه بو پهواني زورباشه.

قوفه: ترففه.

قوففه: قايدخ.

قوفلدان: قايخنوان.

<u>قوفل</u>ّ: قفلّ، گۆلّە، سړى، تەزىسەرما . ^{*}

قوفلك: دەست بەندى ژنان بۇ جوانى.

قوفلين (زا.): زور سمرمابرون، روق برونمره له سمرمان.

قول: كول، كولان، جوش. پوش، قولمپوش، چهپكه. دەسكىنكى گچكه و كەم له گەنم و جوي شين و گول و گيا و چيلكه، (باک.) قافت، دەسكه، قولچه، سەلمروک. چتى كول، قولپى چت لەسسەر ئاگر، سەرى تيىژى هىلكه. (باک.) كون. كون. كونكردن. باش ويستانى ھەلمروك به جورتىك، كه ژېرەكهى بوش بى ، بو ئەموى تا كەبە دار ھەلمورك لىتىدا بەرزىيتەرە. بەش، پش، پشك. (موك.) دەست، چەنگ، پربەدەستى گژو گيا. (فه.) لاق، قاچ، قاچ وقول، پى بەنىدەى پەشكۇله، زەنگه. (فه.، موك.) پى لەگەل قاپى بەكاردەبرى. (ھەررا.) قولتە، كور، كونى دىوارو چتى تر. (باك.) چال، سدان: چلدان. مرذقىي يىست پەش، بەنىدى پەشكۇللەي پىست پەش، قولمەپەش. قوله.

قویی: نهک، چهنگال، دریشه ییکی چقه داری تیژه به لوو ته که ی چهرمی پی کونده کریّت و به چقه که ی دهزوو له گهان خیری ده هیّنیّت و ده ره ده ده ده وه ده ده می ناستی کرتنیّ: ناسنیّکی لووت تیژی چهماوه یه چتی پیّدا ده کریّ. بی ماسی گرتنیّ: شه و که. شه وک، نهق، قوله پیّ، قولا په، بی کلاّوی ژنان.

<u>قویهه</u>: قر<u>لمی</u>ی، گرویّزنک، قاپمړهقه، ړهگهکمي پشتمومي پانیمیه، گرهیشک. چتیّکي لروت چمماومي تیژه دهگیریّنریّته هیّندیّ چت.

قويهلوز: كاسيكه به قولأپي چتى بچنى و بدروى.

قولاپنووزی: قروندهرز، دروونی چت به قولاپ،

قولايێ (جا.): قولاپه.

قوييني ماس ڪرتني: چهنگهڪ.

قولات: ئىندازەييىكى زۇر.

قولاج (ئەردە.): قولانج.

قولاج: قرلاچه: قالزچه.

قويخچه (بار.): دروبالی کراوهوه، پيوانهييکه، به دريژايي درو دهستي کراوهوه.

قولاخ: بنکاچ لهناو گرمی ناویدا، که ماسی له نوستانیدا ختری تیدا برسهدهدا. جیگای دابسکردنی ناوه بو مسهرهزه لهلای سهروویهوه. پارچه یه که له لهشی ناژال، که درنده خوو اردبیتی یا مردار بووبیته و شووان بو به نامیدی گیاندار. شروین، شووینه هو ار. کیف، به رگ، پیست، تیکول. مول بوونی ماسی و

قویهٔ خه: موّل بوونی ماسی و ثار اله.

قولاخه: كرّميل.

قویخفیدن: کرمناز برون و بهسفر په کتری کساوتنی ماسسی لهسفرمادا. کرمناز برونی گیاندار.

قويمّخي: قالاّخي، رەش، كراسى رەشى تازيەدارى.

قولاري (همرت. ، خز.) : رەقاز.

قولان (كه.): گلمه يه كه له پشتموه منداليّک لاقيّکی بلّندده كا و قامكی ده گريّ و لسم لاقيّکی ده پيّی هاوالاّکانی ده نيّ.

قویونیج: (باک.) بانگ، (باد.) قیسلاج، نیّرانی دروقامکی گهوره و در شارمژهی ناره لهیه بوّ چت پیّران.

قويىنچە: قالىزچە، گورخلىنىكە، قالىزنچە.

<u>قویوندن:</u> همراکردن به دونگی بهرز. ا

قولامورغ (فه.): کولانهی مریشکیّ.

قولاًى بانكيف: درى ساركيوان.

قوله: ووشترگهلوو. سمری چالآیی هیلکه. چارهریی رهنگ شیّ. سمره تیژه کهی هیلکهیه، ناوی دییه کیشه لهنزیک خانه قین. گیانداری کلک کورت. قولغ.

قوله: قولله، تەپلىسىمرى شاخ و كرد و دارى بەرز، چارەويىي رەنگ شى. قولىمبازەللە (ئەردە.): قەلەپاچكە.

قولمبانک (باد.): به رههیوانیکی سهربانداره نووین و چتی تری لهسهر داده نری. داده نری.

فهرههنگی کوریستان

قونههژیر (هنو.): بدری گولنهیرو.

قولهقولى: قولتهقولت، بلقبلق، قلههقلى يهك لمحرواي يهكترى. قولهچه (همورا.): دوكمه.

قونهدان: بلقدانی ثاو له کاتی هه لقولان ویا کولانیدا. ههنیسک دان له گریانیدا.

قولهک (باک.): گرتنی کاتی . دارزان، دوگمه.

قولْهن: مەردومى خرينەي قەللەر.

قولْينه: قولْين.

قولْهِين: قلْپ بروندره.

قولْت: كولاّنى چته لىغنار مىنجىلار ئىتردا. پوچوون، قوم بوون لىئاويدا يا دەنكى چورنىخورارى. پورت، قورت، سىلّت.

قولتنافن: قورتانن. بردنه ناو ئاو، روهيشتنه ناو ئاو.

قوڭتەباز (خز.): فيّلباز.

قوڵتهخۆرە: ژێردەريايى.

قولتهش: بيّ شعرم، روودامالراو.

قوڭقەشە (ئەردە.): قوڭتەش. ــى: بى شەرمى، رووداماڭرارى. قوڭتەقوئات: فلقىغلق، (بابا.) قولىپەقولىپ، زلىقە، زلىق. دەنگى كولانى شلىمەنىييە لىسىمر ئاورى بەبى پسانەرە. قلىتەقلىت. ھەلىپەردداپەر.

قولتهی دان: ئەستورایی دانی، مەشكەران، شلكهی دان.

قۆلتىخ: بنهمنگل، بنەگل، بنەخل، بنكمش.

قولْتش (ئەردە.): بى شەرم، كوڭەش، رووش.

قولنيان (نمرده.): چوونه ژيرناو، قوم بوون.

قونچه: قول، دمسک. ــ گیارگزن: دمسکهگیا یا گون، پربممستی، پر بهنیّرانی قامکی گهررموشاده.

قولچملخ: مەردومى قسەخۆشى، قسەپەران. ھەرزە، قولنكى، قولدړ. قولغ: خانوويكى بچووكە لىسەر ريكادا دروستكرابى بۆئەستاندنى خەرج و باج لەمەردوم.

قولدان (همورا.): چلدان، قولتيان.

قولسد (ئىدردد.): مىدردومى بىي شىدرمى بىي ئىابروو، قول چمساخ.

قولدريّر: داهوّل، لاقدريّر.

قولزاندن (باك.): قەدكردن، چەماندنەرە.

قولزین: قديبوون، چىماندوه. -

قولسان (گهر.): كۆلمك.

قولُهبهراز: كوودهله بمراز، كولْمبهراز.

قولمهنه: خړېن، تيکسرماو، کورتهبنه، خړيلات، خړيله، کورت و قه له م ، انوله، کورت و قه له ، بانوله، کنک، دووگوردی، خړو کورته بالا، کولمبنه، خړو پړ، دوو قوولسری، خه په توله، خه په نه نه په توره، خه پانه، خشپن، قوله پانکي، خړو مړ، مهندين، بونيه قه له و کورت.

قولْمهانكه: تولمبنه.

قولفهه (ئەردە.): قولايە.

قولفهمكيّ (ئەردە.): سستى له رلاييشتنا.

قولەيىن (ھەورا.): قولايە.

قولْمهينج: رەپىتچەك. ــدان: رەپىتچەكدان.

قولمتين: ئەندازەيىكە لە ئار، كە چورىتە نارى رەنگى تىك نەچى و پىس نەپىت.

قولْهجوّماخ: كوتهك، كوتهكى كورت، قولْهدار.

قوله رهن (موک.): گيايه كه له ميرگاندا ده روي بـ و اليكي وولاخان دستده دات.

قولهشين (موک.): گيايه كه له ناو قزيس و ميرگاندا ده پوي ده كريته ناليكي ناوالا و ولاخان. كه رويشك.

قولْمغيسقه (ئەردە.): قولىەپى، قولاپە.

قولمقائج: قرلايه.

قوڵمقوٚچکه (باک.): کوٚچکه.

قولمقول (ئەردە.): قولىتەقولىتى چت ئىسىمر ئىارور، كولىمكول، (ئىەردە.) قىلىمقلىت.

قولهك (باك.): تير، گيايدكى گدلآپانيشه بعسهر زمويدا پاندميّتموه.

قولُهنج (فه.): ههنگار ، شهقار .

قولُمنك: ترلنك.

قولمنكه: ترلّنكه.

قولْمومیبه: ماری کتکی، مسکهدر، (همر.) کورورهیباب، کوویرهمار، کورهمار،

قولله: چپه، كلاّره، قەلْمپۆپه، پۆپه، تۆقەسەرى چتى.

قوللهي كێوي: پۆز، (باك.) دهار.

قولباريك: پێباريك.

قولب: تولّف.

قولبوون: كون بورني چت.

قولْبينقل (باك.): تفنك، كونهكهپۆ.

قولىپ: بلقى ئاوك كانيداك كاتى هدالقولانيدا. هدنيسكى كريان. (هدورا.) پينجقړانى تۆقەسدرى ژناند. بلقى چتى شل لەسدر ئاوور. قلب، قلف، قولف.

قولْهاندن (باك.): قلّْب كردندره.

قولْهه: قلف، قلْهه، قرلته. دەنگى كولْينى چتى شل، قولْهه قولْپ.

قوڭغ: خانرو يكى گچكەيە لىمسەر ريكايەدا دروست دەكرى بۆئەستاندنى باج لەخەلكى. جووان.

قو<u>لْ ف:</u> (هـمررا.) داركونـيّره. (زا.) قلْف، دهسه، دهسك، هـهنگلَى ديزموگـوّزهو ئيــتر، قولْـپ، چـههل، چـممل. جيّگا دهســته لــه هـمموو چتيّكيدا، كه پيّس هملّبگيريّ. قفل (قفلّ). قولْفي دوگمه.

قولفه: ثالقه، قافكه، قاف، قولف، قلف. جووره گریدانیکه به قولفه تا ئاسان بكریتموه، گری قولفه، قولفک. (شهرده.) ثالقهییکه دهنری له همهور چت. چهند ثالقه ییکه له خیوهت و دهوار له یه کتر هه لده پیکرین.

قولفهقولف: دمسكى گززه و ديزه و چتى تر.

قولفچدر: قولفى چادرو خيوهت.

قولف ئيننان: معبىس لەسىنىگىن وگران داگرتنى يەكىكىييە، كەسسىنىگىن و گران نەبى. قلف لىنان لەدىزەرگىزە وئىتر.

قولقودىنىن: جووره يارىيەكى درودەستەييە قامكى لاقى چەپ لەپستەرە دەگرن بەدەستى راست لەپشتەرە وەلەسەرپىيى چەپ بەھەنگلەشەلە دەچن بۆيەكترى.

قو<u>لقولان (شەردە.)</u>: بالىنە: قەلقەلانچكە، ئالقەيىكە لـەكۆنـە پـەرۆو ئەسەر سەر دادەنرى تا تەبەقەر چتى ئەسەردانرى.

قولْقولانچكه: ترلقرلانه.

قولقوله (شن.): ئيسكى نيرومينى لمسمره وهى دانى، (همو.) نيك، ئمسكنجه، زيزه لسه د ناوى كانيه كييسه، كسه لسه گونسدى (بسميرهم) ى هملده قولى كمو تؤته نيوانى وولاتى مهنگورو گمووركانموه و ديبو كريسه، يه كيكه له ديها تمكانى قازييان لهنزيك سابلاخى دهنگين. قولت مقولتى شلمه نييه لمسمر ناوورى.

قولك (ئەردە.): دەخىلە، گۆزەلەي پارە تىخستنىيە.

قولْقولْه: قەلىپەزە: فروارە.

قولكرن (زا.): كونكردن.

قولله: تەرازن، (باك.) تىتالك، قىتكا سەر چيايە، تەپەلۆكى سەر كيّوان، قاپ، قۆپ، كلافه، كەپك، كلوينك، كوومبر، كيّلى، كمت. سەرى چالايى ھيّلكە.

قولله: كۆپ، كۆت، گروپك.

قوللهي كيّوي: دهار ، (باك.) پوّز.

قوله (تدرده.): ووشترگهلوو.

قواشت (که.): نیّرچنگ، نیّرمشت.

قولنگ: جووره بالنده یه که له گهان قازی پیکه و گهرمین و کوویستانی ده که نازی پیکه و گهرمین و کوویستانی ده که نازی بینکه و هه ندیکه از ده می دریزه و هموره باچیکی یه کده م و دوو ده میش ههیه خاکی پی همالده قهنن، دیدواری پی تیکه ده نازه و گلینگ، کولینگ، کولینگ، کولینگ، کولینگ، کولینگ، کولینگ، دریزه که به نازه که به نازه کانی درختان لی کردنموه، چهانی بازگه، قوتکه.

قوننگه: قولنک، پاچیکی یه کدهم و دوو دهمیشی ههیه بستو خاک هملکمندن به کارده بریت.

قوڭنگەي فىلموان: فىل كوت، كەژە.

قولۇچ (باك.): شاخ، قۆخ.

قولۇچ خشت: شاخ راست.

قولۆچكىير: شاخ چىمارەرە.

قولۇر: قورۇڭ، كلۆر، قلۆر، كاس.

قولۇق: كلكى گەغەشامى.

قونووچ: چالار چرولا و چرچی دهم و چاله قروته، قولاپی قهیسی و ثیتر. قونووچان (نمرده.): جروره یارییه که.

قوولووچ قوولووچ: شرو ينس چال و چۆل.

قولوولووان چارشاركيّ.

قوليّر (بار. ، باک.): سيّوه لاسروره. (باک.) كون. ـــ كرن: كونكردن.

قوئی: کورتکراوموهی موحه عدد قولی یا جهعفهر قولییه.

قوليان (همررا.): كرلّيّن. (نمرده.) كوّلاّن، كولّيان. قوليچك: قامكهچكوّلّه.

قوليك (زا.): بهنديخانه.

قولی مست: ناو بدری دهست به قووچاوی.

قونینه (بابا.): قدرتالدیه کی قروله، سهره تدید که له شهورلکان درستده کری.

قولینچے: قرژبن، کهلیّن، گزشه، سروچ، قرنج، کرنجک. (همررا.) همدُراد.) همدُقورینجاندن، قونجرکه لیّگرتن.

قولینچکدار: سورچدار، گوشهدار.

قولینچکی چاو: کورنیشک، قونکی چاو، (باد.) قوزی چاڤ، بعولایه دهنیّن، که کعو توته لای گورتیانعوه.

قوٽينڪ: بــاٽندهيٽِکی کٽِوييــه مــٽِردی قازييـــه و پٽِکـــهوه گـــهرمـٽِن و کووٽِسـتانيّ دهکفن. جووره پاچێکـه، (بـاک.) تــهـُّو، کوولانـگ، زهنگــفن. قوڵنگ: جووره باڵندهيٽِکه.

قوم: قیپ، نقووم. ببرون: پرچوون، نقووم بوون، چوّم بوون، قیپ بوون، قیپ بوون، گولپ، څې مرژ. تیمونده ثاو یا شلمه منییه، که له زار کریّ بوّجاره قورتدانیّکی، پر به گووپ. بیّک: څرهک ثاث. بی یک له ثاودان، یا له جگهرهدان: قومیّک ثاوخوو اردنهو، پشرویّک جگهره همهلمین و جغارهکیّشان. فی. بیّک ثاو: فریّک ثاو. زیخ، خیز، لیم، نیّی ثاش، کوّل، نیّ، داریّکی دریّژه و ناو هولّوّل وهکوو ثاخود ثاوی تیّدهکریّ بو خوو اردنهوهی ثارالاّن.

قوماته: پارچه تنرار یکه مندالی تازهبووی پی ده پیچریتموه.

قوماتهکردن: پیّچانموهی مندالّی ساوا به تعنراریّکی له ممرحممه یا چتیّکی تردا.

قوماد: گەمسەيىتكى ئىەنجام پىسسە بىق پىارە لىنىك بردنسەرە، ئسەسسى ت دادى دادى داتە ئەدەسىت چىرون و زيانكردن. ئىەسى تىدا بردنسوە: قازانج كردن. فروفىلا. فشە، گائىتە، يارى، كايە.

قوماربنز: قومارچی، مدردومی فیّلباز. ده علی، قاشقه، ناراست. دی: قومارچیّتی. ده خالی، قاسقهیی، ناراستی، فیّلبازی.

قومارچێنى: بارى قوماربازى.

قومارچی: قومارکار، کهسیکه قوماری زور بکات.

قومارخانه: قوماركه.

<u>قومارک</u>فر: قرمارکار،

قوماركردن: قومار لىسەر پارەكردن، خەرىكى قومارى بوون.

قوماش: كووتال، ناوى جزگه ناويكييه له شارهزوور.

قومام: جروره گیایه که له گه لاو ساقدا وه کرو گهفه به لام گوله که دان ناگریّت شیّوه ی نییه و پووچه ، سهلکه که ی شیرینچکه.

قومامه: قامامه، تاقاملیّنکی گاموره نامو دیرو و نامو دیره، که ناو با ماوله دوشه ک ده دریّ.

قومان: پارچه تعنراویکی دریژه مندالی تازهبووی پی دهپیچریتموه.

قوماند (باک.): فدرمان، شدر، جدنگ.

قوماندار (باک.): فعرماندار، شعرکعر، شعرانی،

قومهزه (تمرده.): زول، بيژوو.

قوممقوم: رەتم، كەين و بەين، (كە.) پچەپچ. دەنگى تونگەيە لەكاتى ئارخوراردنەرەدا.

قورمهلان: خيزهلان، زيخهلان.

قومهاره (نەردە.): گوللەتۋېيىكە، كەساچمەي زۆرى تىدابى، بۆمبا.

قومهاژفه: پانیه، پانی، قومپانیه.

قومهاني: پانيه.

قومهانيه (هدر.): قرمپاژنه، پانيه، پاني، پانيهي پي ويا هي قوندره.

قومپوز: لاف، فيز.

قومراخ (ئەردە.): گورج، ئامادە.

قومىرى: بالندەيتكە بەقىد كەرتكىيە دەنگى خۆشە دەنگى پردەنگ و پلپلىيە، خەتتكى دەشى لەگەردنىدايە لەناو كوردەوارىدا لايان وايە، كە دەخورتىنى دەللى (ياكەرىم)، بەختورىش دەكرى و زور نرخدارە بۆركار و سەربال شىنە، جوورە كۆترتكە ولەكۆتىر گچكەترە. نىدى ئافرەتانە. داشكەلەم.

قومتال (كد.): خاكى لماوى، خيزه لأن.

قومسي (باک.): دوژمن.

قومش (تمرده.): نمغهم، نوغم، لووغم، كاريّز.

قومش كهن: كهسيّكه نووغمي ليّ بدا، كاريّزكهن.

قومقوصه: گومگومه، بزن مش، بزن مشک، تیّرتیّره. تونگه، بقبقه، لوولیّنهی گله جووره گوزه لهییّکی ثاریّیه زاری تعنگه قومقومه ثناوی لیّدیّته دهریّ، جووره مارمیّلکه یه کی نیّومالاّنه میّشی دهخووا.

قومقوم نے: بزغشک، بزغسژک، کمکمه، گیبرنگرگ، کمکسیر، قوری، (زهن،) قوری، (زهن،) قوری، (زهن،) پیسپیستوک، (کهه.) قسقوی، قمقموتک، (زهن،) قومقوومک، دهلیّنن پیسپیستوک، (که.) قسقوی، قمقموتک، (زهن،) قومقوومک، دهلیّنن هممووی سپیمو رهنگی تری نیه، (باک.) گیایهکه، قومقومه.

قومقومۆكە: قرمقومۆك.

قومقومه: قومقوم وّکه، ده فریّکی مسینی قولّفداری مل باریکی بن پانه. قومقوم وّکه: ترتره، برن مرژک، برن مرژ، داعبایسه کی گچکسهی وه ک مارمیّلکه ی وایه، گوّزه لهیه کی مل باریکی به رزه ناو مله که ی کونکونه له کاتی ناولیّ روّکردنیدا بلّقه بلّقی لیّوه دیّ.

قوملاّخ: قوړیّکی ملّی تاستوره ، که پهیدا بووییّ لـعباران یا لـه تـاوی تروه .

قوم ليُدهِيّ: بمستهييّكي بادينانييه.

قومووش: کونیّکه به ژیّر زهریدا لیّ بدریّ وهکوو کونی کاریّز.

قوم المدان: نمفسیک له جغاره و سبیلم ثیسر دان، وه رگرتن و هملمژینی چتی شل، مژین.

قومووش ایندان: قرم لیندان، هدلکدندنی قرمووش له زموی به یه خدد پی. قونار: لق و پوپی بن بهری داران. ب کردن، (خق،) قونیر، لینکردنه وی لق و پوپی دارممیوییه بو شعومی لقه کانی ناوه پاستی به هیز بن و به ریش زور بگرن.

قۆناغە: بابزلە، پىچانەرەى مندالى ساوا.

قوناغ: قزنداغهي تفهنك.

قونانيشڪ (جا.): ئانيشک.

قونسه (بابا.): هه نسفز، روییشتن و بازدانی ههندی په نسوور وه کو و چود چوا د که در این مهندی په نسفوور وه کو و د

قونهت (ربرا.): خرّهه للكيّشان.

قوننهت (که.): کونده، قونده، مهلی کلک کورت.

قوننه (که.): شانازی، بهخ. ـ کردن: شانازی و بهخ کردن.

قون مقون (بابا.): هملبهزهملب مز. به روییشتن: به هملبهزهملب مز روییشتن: به هملبهزهملب مز روییشتن، هملبهزهملب مز روییشتن، هملبهزهملبهزیکه یه کله دووای یه کتری.

قونەنىشك: ئانىشك.

قونتاخ: قونداغي تفانك.

قونتار: بنار، دامیّنی چیا ، پیّ دهشت. ^{*}

قونتك (زا.): ياپراغ، درْلْمه.

قونج: كونج.

قونجوکه (همو.): همالقورینجاندن، قورینجاندن، قونجوک، پیکولس، گیایه کی بی گوله، (شا.) کونجوه، په یکول، پیکول، گیایه که قولانجیک بلند دهبی دووای ووشکی جووره دهنکیکی درواوی دهرده کسات به قد د نوکیکی در پژکولله یه.

قونجریسکه: برکه گیایه که به زهریدا تروله داوی، همر لکه ی به دوورو دریّری گه لای ووردی پیّوه به گه لایه که ی وهمی قورینگانی ده چی همر لکه ی چهند گولیّکی سپی وشین دیّنی و همر گولهی ۲ قهلیان دیّنی، له پاش ووشک بوونی له جیّگای گوله کان جووره توویکی به قه د نوّکیّکی دیّنی، چووار درووی تیژی پیّوه به هم ر روویه کی به زهویدا بک موی رووه که ی سه ره وی درووی تیژی پیّوه یه و سه ریان له هه وایه.

قونجي (رموا.): كونجي.

قونچرك: قونجرك، چړنووك، نقورچ.

<u>قونچے:</u> کونج، قرڵینچک*ی* دیـواری، قوونک، بنـک، قوژبـن، ـــی جفاره: بنک، بنکه. ــی پیوازێ،

قونچكى ميوژيوميوه: درريلك.

قونچکه: قنچکه. _ کردن: قنچکهکردن.

قوندا (زا.): قروندهر.

قوندان: (هـ دو.) لای سمتی مریشکییه دروای کوژراندوه جالینرابی یا نا.

قونده: قرننه، (که.) قوله، قولته، مهلی کلک کورته یا بی کلکه، کوول، کوول، کوول،

قوندك: كوولهكهى خوواردنييه.

قونڪ: قررن.

قوننه: ترنده.

قوننهت (که.): شانازی، پهخ. ـ کردن: شانازی کردن.

قونيك: تولايه، تولهييّ.

هوو (ئەردە.): قووله، ھەرا، خولوو، قالّ. بالندەينكى سىپى و تىوك نەرمە ھىندەى دوو قازان گەورەيە ملىشى بەقەد ملى دووقازان درىر و بلندە، كەرى دەكرى و گۆشتىشى دەخورى و بالندەينكى دەرياييە.

قوواردقووارد (رموا.): قردقری برّقاند.

قوواش (زا.): قوشقن.

قوواقوو (ئەردە.): قارەقار، قرولىد، خوللور، ھەرا.

قووپك: بەرزىيەكەلە نارەراستى تەختانىكىدا. پشتى دەرپەريو.

قووت (خرد): لیککردن موهی لق و پرهه ی داره میرییسه تا لقه کانی ناوه راستی به میربی و به به کانی ناوه راستی به میربن و به ری زور بگرن. (خود) قونیر.

قووتمره: بروانه: قوتمره.

قووته: ړووته، ړووتمل، (لمګلاړووت) ی نمبی بمکارنابری وهکوو ړووتموقووته. نقووم بوون. قولته، خزله ناو هملکیتشان.

قووتهل: رووتهل.

قووتهنه: رور تعلّه.

هووقچوون: چوونهخوو ارەرەي چتە بىغناو چتىكى تردا، پارورەكە قورتچوو: قورتدرا، رۆلمەئارەكمدا قورتچوو: رۆچوو.

قووتدان: بردنمخوو اردوه به گمروودا كردن، به گمروودا رِدهينشتن، به گمروودا بردنمخوو اردوه، لرفدان، هشتافتن، (كمه.) چوقدان، (باك.) دابهلياندن. قووتده: (باك.) داوره. پيند: داقورتاندن.

قووتدهر: تروتكدر.

قووتكەر: قور تدەر.

قووتكردن: قور تدان، نقورم كردن، لووش كردن، همل لووشين.

قووت ورووت: رورت رقورت.

قووتی (زا.): قوتوو.

قووج: چتيکه لمريندي کهللهي شهکريدابي.

قووچ (بوّتا.): که لمهدود. تعلّه ی داعبایان. قیت، بلند، بعرز، شاخی بعرز و دره ختی بلند. بالابعرز. (دزه.) یسه کیّکی دریّـره، کسه کسورت بووییّته وه.

قووچان: _ ى چار: چارلىكىنان، پىرەدران، چورقان، لىكىران، (ھىمررا.) قورچناى.

قووچاندن: چووقاندن بـ ودهست و چاوو دهم بـ اکاردهبریّت، لیّکنان، مجاندن، نوک_واندن.

قووچىنى: قورچاندن، دەم نان بەيەكدا، ليكنان، پيكموەنان.

قووچاو: دهم و چاو یا دهستی لیکنراو.

قووچهك: چەند چتيكە لەسەر يەكترىدا بنرى به قروچى.

قووچهکه (هدو.): قووچکه، (هدورا.) هدو، پارچه زورییهکه، کهمیّک قووچ و قیت بیّسا دهستکرد بیّیا خزرسک. (پیر.) نهنگوستیلهی درورمانیّ.

قووچکه: قنج، قووچهکهی سهر دیوارو چیاو جیّگایانی بهرز. ــ ی قیت: بلّند، قهلاّقروچکه.

قووچيان: ليّک دران، قوچلاندن.

قووخ (دەر.): كەپر، (ھەررا.) ھەرزەڭە.

قووخەڭ (دەر.): كورخ.

قوورانسن: بوّړهی ړهشه وولاّخ. هاو ارکردنی سهگ و تاجی لهکاتی ثازار پسّ گهیشتنیاندا.

قورانن: قووراندن.

هووړه: دهنگێکی که له قوروسکه گهوره تربیّ ـــ ی پێدهڵێـن، دهنگـی سهگێک و تاژییه، که نازاری پێگهیشتبیّ. قوّړه. بوّړهی گایه.

<mark>قوورهقلوو</mark>ر: قلووړه ی سلمګیّکی ثنازار پیّګهیشلتووه بله بلیّ پسلاندنهوه . تووړه تووړ .

قوورت: قزرت.

قوورى: خەرمانى شىشەتوتنانە. (لو.) چادان.

قووري: چادان. قريبوون، وهتابا ، گونزل بوون.

قروري چهنڪ (باک.): ههڵقورينجاندن.

قووزه: تورړه.

قووزەبىمرد (ئەردە.): قەوزە، كلەرەرز، كلەرەز.

<u>قووزهقووز:</u> قور رٍهقور رٍ.

قووس: جووره كولليرهييكي بي ردنه.

قووغهل (دەر.): كۆخ.

قووفه: قايدخ دشدكدڤتي.

قووفلاندن (باک.): قرچ ههڵێنان (بزچهرم).

قووفلين (باك.): قرچ هدلاتن (بر چدرم).

قووقان: دەنگى كەللىبابىيە كە دەقورقىنى.

قوقاندن: خرویّندنی که لمشیّره، بانگدانی که لمیابه، دونگی که لمبابییه که ده قووراندنی که لمییّر.

قووقانن: تروقاندن، دەنگى كىڭىباب.

قووقه (که.): دهنگی که لمابییه، قیره، کهدهخورینی.

قووقه قووق (که.): نووکی باریک و تیرژ. قیره قیری که ناب به بی براندوه.

قووقنای (همررا.): قورقاندن.

قووقوو: دەنگى كەڭەبابىيە.

قووکه (که.): نووکی باریک و تیژ.

قوول: کوور، چال، قرول، سوتال، سروتار، چهپکه گیا یا گول. گوم، بیرهچال، قروله، (باک.) مش، ناویکه پهی نهدات.

قوولاچي (همورا.): قالۆچە.

قوولان: بروانه: قولان.

<u>قوولاند</u>ن: قورلەكردن، بانگەوازى كەسيّك لەدرورەرە: تيّى قوولاندن.

قووينن: قولاندن، قاوكردن، همراكردن. بانگ كردن.

هوولایی: قرولی، چالی، چالایی، ناخ، نزمایی، ندرمایی، ناستی قرولی جت.

قوويتقوول: هدراهدرا، خولخوله، قارەقار، قولقوله.

قووله: قاو، قال، همرا، قوو، قاو، خوله، قواقوو، خهانهاه، کهپروره، زله. (باک.) سرورخون (پهنگ) بۆ وولاخی بهرزه. جروره دهنگیکی بهرزه دریژه مهردرمی له درور پی بانگ دهکری، ناوی دیمهکیشه له ناوچهی سهنگاودا. (همر.) مهریکه سهروملی سووربی و لهشیشی سپی بت.

قووله شكافلان: كچينى بردن، كچينى لابردن.

<u>قولمتين</u>: ثمندازوييّکه لمثاو که چوويته ناوي ړونگي تيّک نهچيّ و پيس نمبيّ.

قوولهقوول: قیلهقیل، همراهمرا، ترولهی یهک لهدووای یهکتری، سسی کهلهبایی سای سهگان،

قوولهکردن: قرولاندن: معبس له پیّ ههڵبرینه له بابـهت هممرو کردارو گرفتاریّکیدا.

قوولموهموا (ثمرده.): قيرمو همراو هووريا.

قوولهی که نهبایی: قور قوری که لهبایی، بانگ دانی که لهباب.

قوولك: دەخىلە، كۆزەڭەي پارەتيخسىتنىّ. (بىك.) گىرفىان، بىەپك، مەرى

قوونک: چالار قورلکه ی گچکه.

مورنگه: قرّقک، کورتک، کوّرت، چالّ، قوّرت، زینی، کووانو، کووانگ، ناگردان. چالّیکه ناردهاری ناشهوانی تیده کردن، چالّیکه ناشهوانی تیده کریّت، قوولّک.

قوونكاستۆ: چاڭى گەردنى، تىنى، چالانىنك.

قونْكەي شانى: (ھەررا.) چەنىمە.

قوولکهی گهردن: قورکی همووک.

قوولکردن: کرور و قرول کردن.

قوونکردنهوه: به ووردی سهرنج دانه قسه یا چتیکی.

قوڭۇڧچى (ھەررا.): دوگمە.

قووٽن: قرولايي، چاٽي، کووراهي، چالايي.

دون قوولینه: سعره ته، ده فریکی شرولاین قوولی زار ناوه لهیه.

قوون: قنگ، کنگ، پـل (مــهنگوری گــهرمیّنی) ، کــرون، عــن، عنــه، (همورا.) قن، (نمرده.) تن، کوّم. ـــ تیّکردن: روونهدان، پشت تیّکردن.

قوونار: قونار. ـ كردن: قوناركردن.

قوونانیسک (جا.): ئانیشک.

قوونلو (همو.): پاشاریّکه لهشیناوهردی پترییّ و لعبدری بروات.

<mark>قوونلو له:</mark> (موک. ، سعر.) گیایه که له درکولیوی دهکری. - معاد میشوند میشون

قونهبان: قنگسان، بناوان، کهسیّکه مالّیّ رِهنیّـوبیّنیّ، قوویین بان. تورانایی، دهستهلاّت، (باک.) قورنبان، قنگهبان. بیّ : تهنسهلّ، قنگهبان. ژوورموه و بنهانی مالّیّ.

<u>قوونهخهو:</u> وەنەرزە.

قوونهدهرز: جووره دروومانیّکه وهکوو ماکینه واید نیّوانی ته قعلّه کان به تالاّ نابیّ.

قوونهزهبرۆكه: ميّلكه.

قوونهقوون: كنو به ... دەروات: به هدلبغزهدلبغز دەروا، (بابا.) قندقن، خاو، سىست، تەمبئل. به ... رۆيىشىتن: به لۆقىدلۇق وە سىدر بىدرزيان كەرتن.

قرونهنیشک (معر.): نانیشک.

--قوونهانی: پانیه، پاژنه، پانیّ. (کۆ.) پاژنه، پانیه.

قوون پیّنی (دەر.): پاژند، پانیه.

قوونجرك: هالقررينجاندن.

قوونجايسكه: قونجركه، پيكوله، پهيكوله.

قوونچک: قونچکی میوژ و تری و جغارهو ثیتر، قینچک، بنک.

قوونداغ (باک.): وهکاز.

قووندان (هدو.): لای سمتی مریشکیید، سمتهسمته جوولهی مریشک و کهلهشیر، جوله، قنگدان، دووای کوژرانهوهی سالینرابی یا نا. گاندان (بونیرینانه).

<u>قووندانموه:</u> دانیشا*ن.*

قووندهر: قندهر، قنگدهر، حیز، کوونی، بلّح، پوشت، حیزیّکی نیّرینهیه. دی: حیزی، پوشتی.

قووندهرز: قولاپدووزي.

قوونفره: تعنبال، خار ، سست، حيز. ــ يى: تعنباللَّى، سستى.

قوونك: قونچک، ــ ي خەنجەريّ.

قوونکووانی: مدیمق، تعنیشت ناگردان و ناوورگی. قوونگران: تعنیمل، سست. ـــی: تعنیملّی، سستی.

قوونمگي: لؤتي کهسيکه ههر وه دووي هدتيوي سووک بکدوي.

*فەرھەنىگى كور*ىسى*تان*

قوون و هونهر: تازایی، هوونهرمهندی، لسه خوّرادیستی، بسه سسه: تسازا، هونهرمهند. بیّسه: تهمیعل، خاو. داریا گفز لهقوون براو.

قوونهه نته کینه: (همررا.) قلیچکه هزرت کنی، بالنده ییکی چکوله یه کلکی دریژه رهنگی شین و بعله که، کلک و قوونی زور هملده ته کینی.

قوونهه ڵڮڕێنه: تيرهيێكه له بلباسه كاني بيتروێني.

قوونیّر: تاشین، پیروّث، ریشک، سروره کروان، کوول، گره، خدیاره، که له دررو گردی قرون پدیدا دهبیّ. (شا.) کنیر، کونییّر، کوینییّر، مدویچ، په قهدقوّک، (هدور، که.) در مدان، (سرور،) کرولیّر، حدوتلو، کدوان، کرولها، کولکها، تعقیرُوّک. (کوّد) تروله ییّکی میّرییه که له قدی یا له جیّگای تر دهری ده کات ده یه بن که لکی میّری.

قووٽي: قبووٽي (چێشت).

قوويْخا: كرريْخا.

قوو<u>نخايانه:</u> مروچهيه كه دهدري به كوريخا.

قوویت (باک.): قروت، ژیان، زیندهگانی، خوراکیکه زیندهگانی دهپاریزی.

قوویش (باک.): بعرسینگهی زین.

قوویل: قورل، قوّر.

قوويله (ئەردە.): قوولە.

قووين: تنك.

قووین بان (باک.): قورنسان.

قين (باله.): قارورمه.

قلیهرووشک (دهر.): قریسی توورها تنسموه یسا دووای چیشست و تیرخوواردنی.

قێچ (باد.): کێچ. (دهر.) چەپخێل.

قينا: كوريخا، دروشمال، گهورهي دي.

قىيْرِه (ھەررا.): قىزْر (بۇگيانلەبەر)، گەدەوراڭ، (ئەردە.) دەدە. قىيرەقىيى قىلىمۇھشەي. قرقرى،بىق.

قَيْرِهُ قَيْرٍ: قارِه قارِي بِي پسانهوهي بوّق و قعله رهشهي.

قيدِهيي (همورا.): قوري (بؤگيان لمبمران).

قَيْزُ: بيّز، بيّ نيشتيايي، هه لشيواني دل لهچتيّك.

قێزه (کۆ.): چەق.

قَيْز مهون (همورا.): بيّزبوونموه، چتيّكه دڵى ليّ بشيّويّتموه.

قَيْرْبِهُلُ (خَرْ.): قيت و قوّر.

قێزېدله (که.، کو.، همو.): گیایه کی به هارییه و گولنی سپیه و هی زوردیش دیّنیّ به قه دیی حاجیله ی بنه که ی سه لکه و گه لاّی و همی نهسینگی ده چی ویا پنکی به لاّن پانتره به خوویّ و به پاک کراوی ده خوریّ سهلکه که ی به دوینهش لیّده نریّ به کالیش ده خوریّ. هم پلوّک، هم لاکوو، (دور.) که په لووک.

قيربردن: دلبردن.

قێڒۺێۅڡنڡۅه: دڵؠ؞ڵۺيوان.

قيْزشيْويانموه: دلْهمالْشيران.

قێزڪردنموه: دڵۺێوان.

قليليج (بابا.): تيكولني گوويز و بادام و قعزوان.

قيظه: قەلأفەت، شيره، دىمەن.

قیبله: رووگه، کابه، ماڵی خوا.

قیبلهنما: جروره کا تژمیّریّکه لای نیّره رِدّیه نیشان دهدات، (نـهرده.) کابهغا، کهشتی و انانیش ههیانه.

قیپ (که.): قوم، نقووم. برون: نقووم بوون. خوواردن: نقووم بوون. قیت (زا.): رِدِنیکه، که به دوخه رورگیری. قووچ، کیّل، گیث، بلّند، قوت، زیت، رِاست و بهرز، قنج، بلّندیّکی رِاست واژی کوّم. ببوونهوه: قندرِبوونهوه، رِاست بوونهوه، قوت و قیت بوونهوه. (چی.) لووک، پاق. قیته (رِووا.): کهسیّکه زرو تووره بووییّ. چیچلّه.

قیته قیت کردن: ملقر تکردنموه و تعماشا کردنی یه ک له دروای یه کتری. قیته ان: گیانداری قوتی پچکز آهی نه شمیله.

فيتهله: تيتهل.

قيتهقيت: قوتهقوت، قنجهقنج.

قيتهوهبوون: قيت بووندوه، راست راوهستان.

قیتک (زا.): قولی مرزث.

قیتکه (کق.): قیتکایی لای پیشهوهی پیچی بووکان. میتکه، پارچه گزشتیکی پتره لهناو نهندامی شهرمی نافره تاندا. قیتکای سهری چیایان: کلاره، (خق.) بازگه، قووتکه، لووتکه، کهپک، کلزیینگ، چیچله.

قیتوفلفل: که له ک وکولووک، فرت وفیّل.

قیتی: قوتی، بهرزی.

قيجه (فه.): قيره.

قیج: چهپخیّل، چار له حدوا، کهسیّکه چاوی له حدوابیّ، قنج، چاوقیج. کیّج. (هدو.) کهم، توّز، چک. ــیّک: کهمیّک ثاوم بدهیه. (باله.) کنج.

قیچه: لهکاتی بانگ کردنیدا بهکاردهبری.

قيچهڪ (دزه.): کسيّ، نهختيّ، چکيّ.

قيچهكۆكه (دزه.): ميچهك، كىمى.

قيچهوكردن: چارقيچ كردن.

قيچڪ (زا.): تيتک.

قیچکړن (باک.): ددان گړکردنموه، ددان نیشاندان.

قيچكردنهوه: تهماشاكردن به نيوه قورچاندني چاريك بر گالته پيكردن.

قيخا (زا.): كوريخا، دووشمال، گهورهدي.

قیدقید: قدقد، قرتهقرتی مریشکان.

قیر (باک.): گازنده، گلهیی، قیره. کرن: قیره و هاو ارو دادکردن. قیر (همو.، دوله.): خلّتهی متردنه، ژاری سمبیله. قیل، چتیکی رهشه له کان و درز دهردی سوریگاوبان و زور چتی تر به کاردهبریّت بو قیره تاوکردن و بوزور معبهسان به کاردهبریّ.

قیراخکردن (زا.): ختر کترکردنسوه و داوین به لادا کردن بـ قبه پیگادا روییشان.

قیران (باک.): ویران، کاول. ــ بوون: کاوول بوون.

قيران: قيره.

قيپوندن: قيپهکردن، قالأو. (باک.) تيکدان، کاوولکردن.

قرباندن: تیکدان، کاولکردن. به سهردا ...: شاتاوول ی که لهاب: قووقاندن.

قيرانن: قيراندن.

قیوه (همورا.): قیره قیر، ده نگی قعبه ی بمرزی ناسازه. قووقه، گالّ، قریشته، ده نگی مریشک و که لمبابانه. قیزد. ده نگمده نگ، گالّه گالّ، قیژه، (نمرده.) قیّره، گله یی، قیره، ده نگی مریشک و نیتر.

قيرمبوون: بريّتيه له دهنگ دهرنههاتن لمبهر زور قپراندني، قوړبرون.

قيرەتنو: قيرتار.

قیر وقی یر: قریشته قریشت، شاته شات، قروقه قروق، قیژه قیسژ، دونگه دونک، قروقر، گاله گال، گله یی، (روز.) بلخاخ، قیروی یه ک له دووای یه کتری. های مندال و بزنان. قار وقار،

قيرهكهر: كەستىكە بقيرىنى.

قيرهكردن: قيراندن.

" قير مكون: قور ، گونزل يا كسيكه لمبهر زور قيراندني قور برومي.

قيرپاچ: قسچى.

قيربهقهرهس: قيروسيا.

قيړېچم: نهگريس، پيس، دهني.

قيرپهڪردن: قرپهکردن.

قيرتاو: قيره تاو، شووينني كه يا چتيكه قيرى تى هه لسوورابى. ــ كردن: قير له چتيك هه لسوون.

قيرتمبه مق (همورا.): تمهله ک، قدرتاله يا سعله يدكه پيستى بهروودا

گیرابی و قیره تاو کرابی.

قيرژه: ړهژووي بغردي.

قيرسيا: قيررسيا.

قیرقاچ (همورا.): جروره غاریکی وولآخانه، که خروار بروات. وهرگهرانهوهی سرواره به هممرولایه کیدا له کاتی تاوداندا بر تفهنگ تمقاندن.

قيرِقەنە (كۆ.): خلتە.

قيرقير: تيرەتير.

قيروسى: قيروسيا.

قیروسیا: تخ، چش، قیروسی، به کاردیّنریّ له کاتیّکیدا، که کاریّکی گهند رووی دابیّ و لیّقهوماو رقی ههلّسابیّ و له رِقان گوویّی نه داتی و بلّیّ.

قيرسيچم: قيرسيچمه، كسينكه له كاروباراندا لاسار و گيرو گرفت بي.

قيرٍوقاج: قيرِقاج.

قیروهۆږ: قیړەقیړى زلار،

قيري: چتيکه له ړهنگدا وهک قيري وابي.

قیرین: چتیکه له قیری دروستکرابی.

قیز (بابا.): بیر. (باک.) کچ، دوت، کیژ. لمبنچینمدا له (قیسه) وه یه له پیش کوردان به کچیان قیس کوتووه ترک له کوردی وهرگرتووه. نیشاندی وه گ و ریشهی ناوایه: قیسکهپیواز. خهیار. ترتزوو.

قیزهوون (ئىدرده.): قیزهوون، دژخۆراک، دژخۆر. ـــى: دلَههلَشیّویّن، چرورک.

قىزبەنە: ئاڭدكۆك، ئەپلۆك، ھەلپۆك، ھەپەلۆك.

قيز**بردن**: ئيشتيابردن.

قيزشيويانهوه: قيزكردناوه.

قيزنهبردن: بيّزنهماتن.

قيز: تيژه.

قيژانين: گوړانين، هاو ارکردن، نموانين، چريکانين، چړين، وهدهنگ هاتن، ويقانين، قيژهکردن.

قيژانن: قيژاندن، زريكاندن، چريكاندن.

قیژه: نهرٍره، هاوار، گرره، چریکه، قیره، ویقه، کیژ، زریکه، دهنگیّکی بمرزی باریکی ناسازی گیانداره.

قىرقەڭە: تشقەڭە.

قیژهقیــژ: هار ارهـاو ار، گرړړهگــوړ، نهړړهنــهړ، چریکــهچریک، قیړهقــیړ، ویقعویق، قیژهی یهک لـهدووای یهکتری، ـــ ی ژنمان.

قيزمكردن: قيراندن.

قیژنای (همررا.): قیژاندن.

قيژۆك: بالندەييكى سەرزە دەقيژينى.

قيژووهۆږ: قيژەقيژى زلار،

قيژوهوور: قيژو واژ.

قیژوواژ: قیژوهزر، زریک وداک.

قیژی: (باد.) قیړی، چریکه چریک، قپره.

قیسپ (رموا.، خق.): شهقله، بهرچیغ، رکه، داریکه بسق تانتکان ده چهقینری همر داریکیش به قه دری بی له سهر دوه ی داره رایان دابنری همر کی پیده لینن. (نموده.) قورت، چورتم.

قيمت: توولنزەرە.

قیهکه: کهخسه، کهخسک، قلیسک، قیسقه، قسکه، بهرووله، (کۆ.) خلیسکه، (شار.) خسکه، (که.) قسقه، وورده پیواز.

قيسكەتەنگ (ھەر.): بى چىكلدانە.

قیفار (باک.): کارک، قیثار.

قیفسار (باک.): کارگز، (زا.) گیایسه کی درکاوییسه کسورزوری حسوز لیده کات.

قيقال: ړهگيکه له لهش بټرههندې نهخوښي خوويني لي بهر دهدري، پهگې دهم وچاو.

<u>قىقەي قوواي قىقووي</u> (لى.): ھەراھەرا ، نە<u>ر</u>رەنەر_دى پاڭەرانان.

قيق بوون (زا.): لارازبرون.

قيقة (رووا.): كاكله گوويزيكه به كاكل دهريئ و ساخ بيّت، (كـو.) گاجورت. قین للسک: مدردرمی قیناری. قینوون (ثمرده.): قیناری. قین هلستان: رق هستان. قین هلاساندن: رق هستاندن. قین هلاسان: رق هستاندن. قین هلاساندن: رق هستاندن. قین هلاسکارت: رق هستاندن.

ك

ك: تيپيّكي ئابيّى كوردييه.

كافين (زا.): كاويّرى ووشتر و ناژا لاّ و رەشەوولاخانە.

که (باد.): میچ.

کابان: بناران، ئافره تیکه سهر پهرشتی مالی بکات، قرونهبان، قرویین بان، که بانو، کهبانو، کهبانی، کهبانو، (فه.) کهبانو، کهبانو،

کابه: مالّی خووا (کعبه) یه لمشاری مهککه له نوویّژاندا بسوولّمانان پووی تیّدهکهن و له پیّش بسوولمانه تیشدا بوتخانه بووه.

کبر: کاک برا، جووامیر، جووانمیر، گورین، وانیک، همرامه، جایی، همیران به جایی، هین، کاربرا، بوبانگ هیشتنی مرزقیک به کاردهبری، که ناوی نمزانری یا لمو دهمه دا ناوی لمبیرکرابی و یا نه تموی ناوی بمری. برادهر، دهستمبرا. کبرنج: به لم، کای برنجی.

كېووس: شعوه، مؤته، گابووس، خعونى پهريشان. گرانى و قورسايييكه له خعويدا دهكعويته سهرلهش، كه لهسهرپشت نووستبى ثـعويش هيـزى راكيشمرى زموييه.

كابينه: دەفتەرخانە.

كال (شهم.): جك.

کهان: کهیوانوو ، (ز.) ریّگای تهسک و تهنگههدر.

كاپك (زا.): پارچهگوريس. (باك.) قەپىلكەي گەنم و جۆيە.

په دروينه کورن کیرابي برکزکردندوهي گياي دروينهکراو و کردني که دروينهکراو و کردني

كهۇخ: كەسپىكە بەكرى گىرابى بۆكۆكردنەرەي گىياى دروينەكراو و كردنى . بەخەرمان بۆگزرە.

كاپۆل (باك.): قوړى سوواخييه. (نەردە.) كەللەسەر، كاسەي سەر.

ڪاپؤڙ: کايدکه زور وورد بووبئ و خوليشي تيکماڻ بووبئ. (شهرده.) کهين، لووت.

كاپۆلك (تەردە.): كاپۆل.

قیقی (باک.): بالندهییکه پهری زورد و کهسکه، دارکونکموه.

قيقى دبوكه: زيقارلُه.

قيل (باک.): که لپي سهگي. قير. بيّز، نيشتيا، مگيّز.

قيلاج (باد.): قولانج.

قيلهتاو: قيرهتاو. ــ كردن: له قهلاندوش كردن.

قىلغقاچ (كۆ.): قەلأندۆش.

قىللىقىل: قرولەقرول، _ى كەللىبابى.

قیلکه (تمرده.): چیلکه، داری باریکی وورد. حیلکهی پیکهنینیه بهدونگی بدرز.

قىلكەقلىك: حىلكەحىلكى پىكەنىنىيە بەدەنگى بلند.

قيل وقلج: قناس، خور اروخيّج.

قيلوومك (زا.): كرژبووني تعندام.

قيم (باک.): دلنيايي. _ ا من پي دي: پشتم پيي قاعه، ليي دلنيام.

قیمه: سیخمه، گزشتی شه نجنراو، وورد هه نجنراو، سکردن: سیخمه کیشان. دلنیا.

قیمهقیمه: چتی ووردو خاش و نهنجن نهنجن کراو.

قیمه کردن نه نجنینی گزشت و کردنی به قیمه.

قىمەكوت: قىمەكىّش.

قىمەكۆش: چەپەچاخ، جەخار، گۆشتكوت، ئاسنىتكى دەمپانى تىـرە گۆشتى پى قىمەدەكرى، گۆشت كوت.

قین: به ـــ : به رق، رهقین، رق، رک، کین، کینه، پشم، مان، پرووشه، رق، دهغهز، دهخهز، که رب، جههر، حیرس. ـــههستان: رق ههستان.

قيناس: قيل وقاح، خور ارو خيّج.

قيناوي: رق ئاستوور.

قین مستوور: کسیکه رقی زور هستابی و درهنگ دابرکیتموه.

قىنەبەرى: رقىبەرى.

قينهجووين: رق هستان.

قىنەقىنە: رق ھەلستاندن، دىقەدىقە.

فينهفينهدان: تين هه لستاندني يهكيك.

قينهڪێشان: رق کێشان.

قينموه هدن: رق مستان.

قينهوون: رق ئىستوور، حيرسن، ئاڭۆز.

قين جووان: رق هعلستان.

قين جوواندن (ئەردە.): رق ھەلستاندن.

قینچگه: قنچکه، زهک، زیپکه، (دهر.) دشهوکه، (همهورا.) زهک. چینچکه، لهسهر مهلترووشکان واته لهسهر لاقان ههلترووشکان.

قين خوواردنهوه: رق خوو اردنهوه، حيرس خوو اردنهوه.

قیندار: کیندار. _ی: کینزیی.

قين كيفان: رق هه لكرتن له يهكيك.

قين لهدل: قين له زگ، رق نهستوور.

كالييج: ژانيكم لمنزور خواردنس كاوه تووشس ناژا لادهسي.

كاليشكي (باك.): كاڤيتشكي.

كهيل (رموا.): قاپيلك و كاژهلهى سهره، كاسهى سهر، كەللەسهر.

كات (شهرده.): تروتياى شين، تروتيا كهوله. دهم، چاخ، گاڤ، تاڤهتاڤ، زووم، قاس، (گهر.،باد.، رهوا.) بيّن، (باد.) بافت، تاف، ههرهت، گاو، (باک.) چاخک، چاخ، پيّل، گات، سهردهم، حهل، جمهگه، ههرهت، تاو، سات. له كاتى: ژيّلى، لهدهمى، وهتى، لهوهتى. حبورن: پيّكران، له دهست هاتن، پهرژان، له هيچ _ يّكى: (هاور.) لههيچ دهميّكيدا. ده غليّكه درواى چيّنرانى له رساليدا به بي بارانهى شين بروبيّت و هاتي بيته بهرههم.

كاتار (زا.): پۆپەي كەڭەشير.

كاته (باد.): وهچ. دهغليّكه بهبيّ چاندن له شوويّني پار شين بووبيّتهوه. (نهرده.) گورگ.

كاتموار (كۆ.): شووينموار.

كاتب (باك.): گوڵى داران.

كاتبيَّرْ: كەژميّر، كاتژميّر، دەمژميّر.

كاترمير: دەمرمير، (هدورا.) دەمرمار.

ڪاتڙميزي ديواري: کمڙميريٽکي گهررهيه به ديواريدا ههلندهواسن.

كاتمى: كيايه كه ريشه كهى بقر النعزك زورباشه.

ڪاتيکي: دەميّکي.

كاتى: دەمى، ھنگا. _ بوون: دەمى بوون.

ڪاج: چام، ممرخ.

ڪاجۆ: كاي جۆيە.

كجيره: شمريلكه، شمريلكه، لاجانك.

كاچ: رەمىن، بن كاچ، ئىو شور ينديد لىبن كىندو ناو ئاودا له زستاناندا ماسى تئيدامۇڭ دەخۇن و دەحاو ينىوه.

كاچانى (باك.): پيالدى شووشدى ساختديد.

كاچك (باك.): كلكي كورت و بيتووكه.

ڪاچٽر: شمويلكه.

ڪاچێڕه: شمريلاک.

كارخ: كۆشك.

كاظّى: گيايدكى بدهارى و بدرزه گولٚيّكى زەرد دەردەكات لد رووى گالْگالْى دەدرى بۆ زەردى و جووانى.

كاد: نوسهيبين (نصيبين) ، زهوى، عارد.

كادان: كاديّن، جيّگاى كاتيّكردنيّ، كايسن، كاديّن، لـوّده، لـموده، ژوور يا جيّگايدكي تايبهتيه، كهكاى تيّكريّ.

كادانه (باك.): بارگين، بارگير.

كلاه (باد. ، باك.): كوليچه ، كهلانه ، نيّوساجي

كالمفروش (باك.): نيّوساجي فروّش. _ ي: نيّوساجي فروّشي.

كلاز: شدقامي كاكتشان له ئاسمانيّ.

كلاس (باك.): كاكسان

كندوو (بار.): دروكه لمى كا.

كلاين: كادان، كيدان، لوّده، كارين، كالْيّن، كايس.

كلاى (سوور. ، باد. ، بار.): دووكىل، كادوو.

كادى ميش (باك.): خەللەي ميش ھەنگورىنى.

كلاين (زا.): كادان.

كالايفى ميشى: كۆخى تايبەتىيە، كە پىوررەى ميشەنگووينى تىدا دادەنريت.

کار: (هغوراد) ههرمان، کردار، پیشه، رهفتار، فرمان، پان، کهد، ئیش، کردهوه، کرده. به کاربردن: به کارهینان، رهنیّوهیّنان. بینگردن: خهیتاندن. به کاربردن: به کارهینان، رهنیّوهیّنان. بینگردن: خهیتاندن. به کار؛ کارگهر، بهدهست و دوو، مهرده کار. له کارکهوتن: له گل که و تن، له هیّزکه و تن. وه کارخستن: خستنه وه کار. به کارهیّنان: به کاربردن، رهنیّوهیّنان. کاریله، کارژوله، کارژیله، بینچووی بزنانه تا دوو سیّ مانگان، گیسک. هه تمر، هیّزی بینایی. چاوم سدی لیّناکات: چاوم همتمری لیّناکات: چاوم بنووسیّ ده یکاره رساک.) قازانج، سوود. به دووای هم و و و همهر و و شهتی کموه گرویّچکه کانی و لاجانگی سوور و لهشی و سمری رهشیی. (باک.) گوریّچکه کانی و لاجانگی سوور و لهشی و سمری رهشیی. (باک.) ناماده: من کارا لاوی خووه کریه. با خوه کرن: خوناماده کردن.

کارداشنا: شارهزای کار، کارزان.

كاراك (زا.): كانى ئاسن.

کارزان، مرزی لیها توو و شارهزا.

كارامهد: كارامه.

كارامهيى: ووريايى، ئامادەيى يەكيك لەكارىكىدا.

ڪارانه: باجي کار. کريٽکار.

كاره (كه.): كاريله.

کارهبست: زهردوویسی، جسوره مووروویکسی پهش و یسا زهرده بر پسیستوک (تسبیح) و بهرموور دهست دهده ن و پووشی پاده کیشی، هیزیکیشه له گهلیک چتانداهه یه به مرازی تایبه تی وهرده گیری ژووری پی پووناک ده کری وهکوو چرا و ماکینه شسی پسی ده خریسه کار به کاری هه زاران چت دی. کارویا.

کارهبایی: به رهنگی کارهبا. زهردی کالا و روشن.

کارهدار: پسپۆر. ــ ى: پسپۆړى.

ڪاره پههات: پهريّشانی به هڙی زوّرليّدان يا زوّر جنيّـودان يــا زيــان پــێ گهياندن ياسهرنانه سهرهوه.

کارهشین: چمقاله، داریکی کیّوی بیّ گهلا و زوّر بملق و پوّپهیه له جیاتی چلّوو و هملاّش لمسمر داری داره رایدی دادهنیّن همرسموبانیّکی تـموی تیّدابیّ نمسیسرهی دمبیّ و نمناوور دهگریّ.

ڪارهڪ: کاڵــهک، گنـــدٽره. جــوره پێڵأوێکــی وهکــوو گێـوه ســـهري.بــه ئاوريشمــي ړهنگامـه چنراوه، بـه زێري ژنان لــهپێي دهکعن.

کارهکار (باک.): گریان، لالآنموه. _ی (باک.): کارهکار.

کاره که: کلف مت، قسوه راش، ماهورک منیز، کسنیزهک، بسمرمالی، (باک.) دورمال، دایمن، کهنیش، سهرمه فرهشی.

كارهكمو (باك.): باړهكمو، (ز.) ړاوكردن به كۆممال.

كارمكا (ئەردە.): كارگا.

كاروما (كه.): كارزان، كارناشنا. كارهميّ، كيسكهميّ.

کارهموو: مروی کاریلان و گیسکان.

كاروميّ: گيسكىميّ، كاريلەي ميّ، كارەما.

كرنير: گيسكەنير، كارىلەي نير.

كارهوا: كارهبا ، زەردوويى.

كارهوان (همورا.): كاروانچي. كاريلموان، ساوهلموان، شوواني كار.

كاريهدهس: كاربهدمست.

كاربهدهست: كاربهدهس، بهدمسته لأت، مووچه خوّره گهوره كان، كهسيّكه له كاروباراندا هدرخوى حدلبي.

كاربي (تمرده.): معبه لديه كيكييه، كه كاروبارى معردوم ببريتهوه وهکوو قازی و حاکم.

كاربيرا: هاوكار، بعشدار، هاڤپا، هاوبعش. _يى: هاوكارى، بعشدارى، ھاڤپايى، ھاربىشى.

كاربين: ووريا، بدكار، بهخووه ثيو. زيرهك، زرنگ، كارپيكهينندر. ــى: ووریایی، بهکاری، بهخووهژیوی، زیرهکی، زرهنگی، کارپیکهینان. ڪارپٽج (زا.): شعن.

كاربي سپاردن: كاريى ئەسپاردن، كارئەسپاردن بەكسىكى.

ڪارپي سيٽردراو: كەستىكە كارتىكى پىسپىردرابى.

كارت: له كهرت وهركيراوه، روزاواييان له كوردييان وهركرتووه يان تيکراتيّيدا برابعشن، کوردان له پيشدا به پسوولهييّکي گچڪهيان کهرت گوتووه و (کارت) یش به کارهیّنراوه. سهوزایییّکه له هی جاری پیشووی

كارته (همر.): قدرسيلي پيش مالأنه له گونداندا، كه هيشك بور کارت می پیده لین و همرده خلیکیش دووای ووشکبوونی شدن بیت موه كارتهى پيده لينن. (خور.) لكه تازه كانى دارانه، (باك.) شفتاليم، شفک، لق، لک، کند، شەخەل، چووزەلەي دارىكىيىد، كەساوابى يا گیایدکید، بدلان بو تووتن پتر بدکاردهبری، که ندگه یشتبی و هیشتا شین بيّ، بعولكه گچكه و باريكانه شده ليّن، كه له بنه وي داران يا له كۆلكان دەرى دەكات و راست ھەلدەچى. كاتە، وەچ، وەچە، كاردە.

كارتك (باك.): رِيْك ر پيْكى پرچ ر كاكۆل. كردن: رِيْك ر پيْك کردنی پرچ و کاکول. (باک.) کمرتک، پارچه.

ڪارتمورڪ (باک.): جووره گوٽيٽکي زهرده پيٽي دهٽيٽن(چاوهگا).

كارتول (باك.): كرتزيه، پهتاته، ياره لماسي.

ڪارتوو: كەردرو.

كارتى: ھىسان، (كرما.) سووان.

ڪارتيكهوتن: كارپيبوون، ئاتاج به چتيك يا كهسيك بوون.

كارتينه: پەسپەسەكۆڭە.

كارتينك (ئەردە.): كارتينگە.

كارتينكه (تەردە.): جاڭجاڭوركە، پەسپەسەكۆڭە.

كارتيخ: بربهند.

كارتيس (باد.): گيايهكه ناژال بيخووا پيي دهمري.

كارتيغ: كارتيخ، بربهند، (باك.) كارتيك، جووره بربهنديكى وورده.

كارتيك (باك.): كارتيخ.

كارتينه (ئەردە.): پەسپەسەكۆڭە.

كارتينك: پەسپەسەكۆڭە، كارتينە، ميشەگيرە، جاڭجاڭووكە.

کارجف (باک.): داو و دهزگهی هاوبهشی له بازرگانیدا. *

كارچڤ: هدرميّ.

كارچك (باك.): هدرمي، هدرميّ.

كارچن رەشك (باك.): جووره ميوهييّكه.

كارچين: جووره هدرمييهكي زورخوشه.

كارخانه: كارگه، دەزگا، دەستگا، جيكاى كىل و پىل ليدروستكردن. بى هه للدهسوورينني. بـ قربه دناوي بـ قرنه وكهسه شربه كاردهبري، كـ ه چـهند قاحپەيەكى راگرتبى.

كارخانهى كاشى سازى: كارگهى كاشى دروستكردنى.

كارخستن: و كارخستن، به ريكردن. يه كى كارخستن، له كاركردن.

كارد: كيرد، چەقتى گەررە.

كاردار (موك.): خاوهندفهرمان، رهنجبهر. ـ ى: رهنجبهرى. تيرهيهكه لىنەتموەي ئىخسىرى كورد لىنىنوشكاكاندا.

كاردانه (خۆ.): پزدانى بزنيّيه.

كاردانهوه: بدكار بدربدرهكاني كردن، كرداريا ئاخرّتنيّكه، كەلمىدكيّكموه رووبدا له وه لأم ياكرداري يهكيكي تردا.

كارده: پيوازيا كموهر و ثيتره، كه لمبنى پارى شين بيتموه، (همورا.) كارتد.

كاردەپەل (ئەردە.): تەرنە ئىبابىلە.

كاردهههاه: تمرنه تعبابيله بالندهييكه. زبر بووني لمش لمسمرمان.

كاردموهزه (همورا.): كاردموهژه.

كاردهوهژه (همررا.): كاكلّى گوريزي فمريكه، ههلكوّليني چت به چهترّ، مهبهس له مل و مووش و زور خواردن لــه چتينک، تهممهنده ـــ مهکه لــهم خواردنه.

کاردپزشک: نژدار. ـى: نژدارى.

كاردروست: كەسىكى ژيرو ووردتىبىنە. ـ ى: ژيرى و وورد تىبىنى.

كاردو (كه.): كاردوو، گيايهكي بههارييه.

كاردۆخى: نيوى ھۆزيكى كورده.

كاردۆژە (ئەردە.): كاردەرەژە.

كاردۆست: كارپيخۇش.

كاردۆك: نيويكى كۆنى كورده.

کاردوو: کاردک، (جا.) هاز، گیایه کی به هاری لاسک دریّری ههیه به كالى تاله وتير و برندهيه بعزهردكراني باشدهبي. بروانه: كاردى.

كاردووه رهشه: جروره كاردرويكى گهالآپانه دهكريته دلالمه.

كاردوپهندير: معبىس له دوو چتى وايه، كه ههرگيز كۆنەبنىده وهكوو

كاردووهكورانه: جووره كاردوويكه.

ڪاردووه ڪووي بمپيشو له: ريشتو له يا تورينه گهلاي به ووردي بهسهر همريرينيکي وولاخاندا بکريت چاکي ده کا تعوه.

كاردووه مارانه: جروره كاردرويكه ناخوري.

کارد و خفنجفر: (تمرده.) دهشنه.

کاردی: (جا.) کاردرو، هاز، (دهر.) کاردک، (باد.) کاری، جووره گیایه کی تیژه بهسماقی خوّشده کری جابه چهند جووریک لیده نری . چهند جووری کی لیده نری . پهند جووره . پیخنه دهخوری و بو پهرانی باشه . پیشنوله دهخوری و بو پوانی باشه . ساخی . پرچنه . هممویان دهخورین، بهلان س پیخنه لموانی تر خوشتره .

كارديمې پيغنه: جروريكه له چه شنه كانى كار دروان ده خوري و بو پورانيش باشه.

کاردان: کارامه، کارناشنا، (باک.) کارددار، کاردما، نیس زان، هوندرمهند، مهحلان، شاک، بعبرشت، بهجعوههر، کارناس، بعرگهر، (باک.) جعرجهه، بعسهلیقه، ووریا، سهلیقهدار، چسته. دی: سهلیقهداری، کارناسی، هونمر، جعوههر.

كارزۆرەكى: بيّگارى، سۆغرە.

ڪارڙ: کاڙ.

كارژهڵه: كارژوڵه.

كارژوّله: ئاسك،مامز، كارژيله، كارىساوا. گيسكى چكوّله، كاريله، كارژهله، كاروسله،

كارزيله: كاريله، كارى سارا.

كارسن (زا.): هدرزن.

کارساز: چارهساز، چارهکار، کارپیّکهیّنفر، شارهزا. خودا، خودیّ، خولاّ، خودا، یفزدان، ثـیّزهد. ــی: چارهسازی، چارهکاری، تـفدارهک، ثامـاده، کارپیّکهیّنان، کارشناسی. ــکردن: تعدارهک کردن. خودایی، یفزدانی.

کارسان: کارستان، شار و ناوایی و کارگه.

كالفروّت (باك.): كارفروش.

كالفروش (باك.): فروشيار.

كارفرۇشى: فرۇشيارى.

كارفيّن: كارمبا.

كارقايم: كاربين، بممشوور. _ى: كاربيني، بممشووري.

کارک (باد.): کال (بر میوه و تعرهکاری) نهگهییشتو، کارگ.

کارک (باک.): کاریله، کارژه آه. کارگ. (باک.) خانوو، دووکان، سنوور، دیاری کردن.

كاركىفر: كارگەر، رەنجبەر، كريّكار، دەستەبەرە، دەستەرەرە. ــــى: كارگەرى، رەنجبەرى، كريّكارى.

كاركهريّتي: رەنجبەريّتي.

ڪارڪهرده: کارکرده.

كاركەرى: رەنجبەرى.

كاركهنار: كەسىنكە لەكار دوورخرابىتەوه. ــى: دوورخرانموه لەكار.

ڪارڪراس: کراسي کاري

. كاركرده: كاركمرده، كمسيّكه له پيشه يه كدا شاره زابيّ و راها تبيّ.

کارکردن: جیّگیربوونی قسه یه که له دلاّ، قسمی پیاوی چاک و راست کاردهکا . دهرمان یا خواردنیّک لملهشی به چاکی کارده کات و رهوان دهبیّ. فمرمانکردن، ئیشکردن.

کارگ: (هدر ۱.) هدلم هدلم هدلم هدلم الله کاری، (که.) خارچک، (سن.) قاچک، کاکفلک، کاری، کفکار، کارک، قارچک، قارچ، قیفاز، قیفاز، کومکاهاچی، باجیکوکا. کسارگ زور جسوری هدید: کارگدشدار، کارگده بدرسسوره، کارگه پدیشه، کارگه چیشنی، کارگهخوریّرک، کارگی دارهبی، کارگهکمرکویّ، کارگهخوریّرک، کارگهردریّگه، کارگهکما، کارگهکوریّستانی، کارگهگوله، کارگهمیّرگه، کارگهی دهشتان: دومهلاّن.

ڪارگا: کارخانه، جيٽگاي کارکردن، کارگه، کارهگا. ڪارگاي جونيٽيي: کارگهي جڙلايي.

كاركه: كارخاندى پيشمسازى.

كاركهچى: خاوەند يا بەرتوبسەرى كارخان. بىد

که سه شدنین، که لباد و فعره چی و چتی واله خوری دروست بکات. کارگه شه نیز: کارگه که رکتل، جروره کارگیکن له هه معووان باشترن و ده خورین، له کولکی هه رکامیک له عودوانه هه نیتوقی له ههمووان باشترن.

كارگفه مرسووره: جروره كارگيكه دهخوري.

كارگەچىتى: پىشەي كارگەيى.

کارگهخووپرک: کارگیکه له کولکی خرویرگی هه لده توقی و دهخوری. کارگهو: کارکهر، کهسیکیشه له کارگهدا کاربکات. بی: کارکهری. کارگهف: کارگیکه وهکوو هیلکه یه دروای ورشکبوونی ناوه کهی وهکوو ناردی گه لوانی وایه، که به برینی مالاتان وهرکری کرمیشی ده کروژی و چاکیشی ده کاته وه.

كارگهكهركۆڭ: كارگەنەڭز.

کارگفکهما: کارگیّکه له کوّلکی کهمایه به هاران له کوریّستانان ههلّده توقیّ و ده خوریّ.

كارگهكوويّعتاني: كارگي كوريّستانيّ.

كارگهگوله: جوورهكارگيكه.

كارگهميرگه: جوررهكارگيكه.

كارگوزاد: كەسىپىكەكارىخى بىت ئەسىپىردابى و باشى بىكات. سى: كاربەكەسىنىك ئەسپاردن تا باشى بىكات.

كارملخ (باد.): گيايهكى كيوييه ناخوريّ. (زا.) بيرونكى گهوره.

كارمامز: كارژوله، شعمكور، وهلعد.

کارهفزه ل (باک.): دهفتمرخانه، میزی نووسینی، ژووری نووسینی.

كارناس: كارزان، كەستىكە لەباستىكى زانستىدا بكۆلتىتەرە.

كارساز: دموللمهند.

كارناساز: هدرار. _ى: هدرارى.

ڪار<u>ناسي</u>: کارزاني.

كارنامه: پروژه، بعرنامه، پهراويكي تايبهتييه، كهكاروباريكي تايسهتي تيدا بنووسري.

كاروا: كارها ، كارهوا.

کاروان: کهروان، مه کار، چهند وولاخ و بار و کسیکه له شووینیکهوه بچن بوشووینیکی تر. _زوردوناپسیتهوه: معبس له ها تووچویه کی بسی پسانه ویه.

كاروانه: پەلموررتكە لەوتنەي مراوييە، بەلاّن دنىلووك و لاقى دريّرترە پتيەكانى وەكور مراوى پەرەدارە.

کاروانهکردن: زور هام و شوّی شوو یّنیّکی کردن.

کاروان ناشی: چیستی پیازار ، هیلکه و شورباو .

كاروانهوان: كاروانچى.

كاروانچيتى: كاروانڤانى.

<u>ڪ روهنچي:</u> وولاّخـدار، مــهکارهچي، خمريــهنده، خړيــهنده، کاروانکــاړ، کاروانموان، (باد.) خاوهندکاروان، کارواني، (باک.) کاروانڤاني.

كاروانسفرا: خان، قۇناخى كاروانى، كەرخان، تىمچە. ــدار: خانچى. ــدارى: خانجىتى.

كاروانقان: كاروانچى. ـ ى (باك.): كاروانچيتى.

ڪروونقوان: کاروان کوڙه ، کهيوان ، نهستيرهييکه کهژميريک پيٽش سپيدهي هملندي.

کاروانگار: کاروانچی. __ی: ئەستىرەيەكى ئەرەندە پرشنگدارە دەڭئى گەلارتىرە، كەنيوەشەرھەڭدى، ئەستىرەيەكى گەشە ھىنندى جار زۆر لەپىتش بەيانىدا ھەڭدى و كاروانچى بە ئەستىرەي بەيانى دەزانن و باردەكەن.

كاروانكوژه: (هـمررا.) كاروانكوشه، داريّكى بيّگهلاّيه بهقسهده ر پشتيّنديّكى دريّژه و بهزوريدا بلاّودهبيّتهوه بهتهري هيچ ناسورتيّ گريا چينه كاروانچييّك زوريان همولّدا بوّيان نهسووتا تيّكړا لهسهرمان مردن. كاروانكوشه (همورا.): كاروانكوژه.

كاروانى (هدورا.): كاروانچى، كىسىكىلىكىل كاروانى بى.

ڪاروايي: هيزي کارهبايي.

ك ارۆخ: چيايهك كموتۆت لاى باكرورى رۆژه لاتى رەواندزىدە و بىھىندرىنىدە نووساوە گەرووى سەرايان لىه نيواندايىه و كموتۆت پىست ھىندرىنى و زورىلندە. ليوار، كىنار، قەراخ.

کارؤش: قارروش، کارووش، گیایه که گولمی وه کوو ههرزنییه به ژنیک پتر بلند ده بی ناژال ده یخوا تزیه که شی وه کوو جوّ ده دری به مالاتان، گولسی ریّواسیش و هه رگیایه کی گولمی و هری بچی پیتی ده لیّین سند هه لیّری ت گیایه که له ناو گول و دیراری توتنیدا سهوزده بی میّملّی تووتنه و لهناوی ده با ، ووولاخ بیخووا ده یته قیّنی.

كاروبه: بروانه: كارهبا.

كاروبار: كار، فعرمان، ئيش و كار. ــ أ خوّكرن: خوّنامادهكردن.

كارووت (باك.): گيزور.

كارووس: گيايه كى بزنخزشه تيكمال بمهنديك خواردن دهكريت.

ڪارووش: کارووش.

ڪارێِز: جوّگەيێکى ثاوێيـه، كىبەدرێژايى سـﻪرى داپۊشرابێ، چوخمـه، قومووشێگه، (ئەردە.) قومش، كوورە.

كاريزاو: ناويكه له كاريز بيتهدهرهوه.

ڪاريزهڪهن: کاريزههٽکس.

كاريزليدان: هه لكهندني كاريز.

كارى شغفره: كاريلدى ساوا.

كاريّل (كه.): كاريلهكان.

كارى: كاريگمر، بهكار، بهتمزوو، كوژنده. كاردوو، كاردى.

كاريت (باك.): هننگورين.

کاریته: (کز.) ته ژه، (بابا.) نیرگه، نیرگه، (که.) پاجه، دیسرهگ، (جا.، همورد) تعراح، (خز.) خساره، نیلامه در خوب کومپ، پرد، گاریته، داریکی نهستووره به نیره پاستی ژووریکی دووره چاوه دا پایه لاده کری و داره کسانی داره پایه هسسه ریکیان لهسه روه و سهره که ی تریشیان ده خریته سهردیوار.

كاريتهى پشتى: تيلەقى پشتى، گارگاه، برېرەي پشتى.

كاريش (باك.): كارووش، گيايهكه.

كاريك (باك.): كاريله.

كاريك هر: وصتايه كه كه له كارى خوّيدا شارهزا و نيشك لربي، درمانيكيشه له جاسته كاربكات.

كاريلهى ساوا: كارى ساوا.

كاريلموان: بيچووهوان، بيچقان، بمرخموان، كارهوان.

کارین (باک.): تووانین، شان، بکاره: بتوانه. (پهوا.) کادین، کادان. (بهرا.) جنگای دانمویلهی سموره و داعبایانی دیکهیه له زستانیدا.

كازكازه (همورا.): دهنگى خوش و ناوازى ساز و سامترورى.

كازمالۆكه (همو.): ثمو چيلكميه، كه قهفانچىلهى پيدادەنينسوه دان و داوى پيرويه.

ڪازيوه: رووناکييٽڪه لـه نيٽوانسي شـموو روڙيٽدا پمهيدادهبيّ، کـازيوه، بمرمههان.

کازیوه: کازیوه، رووناکییکه لعنیوانی شعو و روزیدا پهیدادهبی.

کاژ (باد. ، باک.): داری سنموبمر بر خانووان دهستدهدا. (باد. ، باک.) گلوّلهی دهزوو و ناوریشم. (که.) توویژو کراسی مار، کیفهمار، توویّژی مار و پیّست و نیتر به توویژی گیانداری تریش دهلیّن.

کاژاو (بابا.): جووره تریده کی بزمارکوتی مزره.

كاژاوه (بابا.): جووره ترييهكه.

كاژاوى: جووره تريدكى بزماركوتى رەشى مزره.

كاژەرە: كاژەڭەي سەرى.

كاژەلاك: كاژەڭە.

كاژه نه: ميچى ئيسك و كەللەي سەرىيە، (كۆ.) كاژي، كاپيل. قالكامەرى.

كاسهمهن: جووره دهفريكه هدرچتى پي دهپيوري.

كاسفوسفردي (هدورا.): كاسدي سدر.

كسموكموچكى شكاو: مالّى ويّران و كاول.

كسهى نهزونو: چالايتكه لمسهر چوك كاسميتكى لـه سمره لاق و سمى بن دهجود لن.

كسفى چاو: (هدورا.) كاسدوچىمى، كاسدى چەم، كالانى چاو.

كسهى چهم (همورا.): كاسمى چاو.

كسهوچهمى (همورا.): كاسدى چاو.

كاسفوسفردى (هغورا.): كاسدى سفر، كەللە، كەللەي سەر.

كسهى خونچهى: كاسدى شكۆفه.

كسهى رەش: بۆكەستىك يا مالىتىك بەكار دەبرى، كەشەرانە ر بە تايبەتى لە جيرناندا بى چىشت بى.

كاسهى زرانى: كالأوهى سعر ئعرنزيان.

كسهى سهر: كەللەي سەر، قاقلۇك، كاپيل، كاژەڭ، قاپى سەرى، (باد.) كولۇخ، كاژەڭەي سەرى.

كسهى سم: قاپيلكى سم.

کسهی سمت: چالایپکسه لسه لای راست و چهپی نیسقانی سمتهوه، کهنیسقانی رانی تیداده جرولی.

كسهى گوڭ: كاسەي گولأن.

كسهى گوو: كاسەي پيسايى.

كسهى گوويچكه: كاسدى گروي.

كسهى همتيوان (تمرده.): كاسمى همراران.

كسهى ههژاران: سفرهى همژاران.

كاسب: كىسىپكە خەرىكى كىسب و كاربى، پىشەوەر.

كاس بوون: تاسان، ووړبوون، گيربوون.

کسبی: کړين و فروشتن، خهريکي کهسب و کار بوون، پيشهوهري.

کسے: که سک، سموز، سموزایی، شینایی، سمووز. (باک.) کما مبامه ی ثمورز، کاسه ی ثار و چیشت و چتی تر.

كسكردن: تاساندن، ووړكردن.

كسمه: نانيكى تيرييه، كه رؤن كرابيته همويره كهيموه.

كسنى (ئەردە.): كياى چەقچەقە.

كسۆ: تاشۆ.

ڪسۆچەمى: كاسەي چار.

كسۆخ (باك.): كاسووخ، تدوهرداس بۆ دارېړين.

كسووخ (باك.): كاسرّخ.

كاسوولى (بـاك.): تەركەخەمى. ـــ كــرن: خســتنە پشــتگووێ، گــووێ نــــدان.

كسى: ووړى، دهبىنگى، كيرى، كينجى.

کش: شیشه ی گزشت برژاندنی، کیّلانی زهوی، ته پوّلکه. خوّزگه، بریا، بری به بریای خورای بایه، کاشکی، خوّزی. (باک.) کیّشان. دودره نگخستن، کیّشان.

كاژك (باك.): بنيّشتى مستدكي.

كاژۆڭە: كارىلەي سارا، كارىلە.

كاژومارى (همورا.): كراسنمارانه.

كاژير (كۆ.): كاژهڵه. دەلاقهى نيو ديوار.

كاژنې (دزه. ، نمورز.) : ممالأژگه.

كاژيّرِه: نمرماييّكمى سمر نيّرچاران، (موك.) كاكيله، خليّنه. (بابا.) شمويلكه، خالّيبكه.

كاژنيله: قاخلي، سياوله، رەشكەناونان، كاخلى.

كاژى: توويرئى مارى.

كاژيلە: كاريلە.

کاس: بی هنوش، تاساو، تاس، گیّر، سهرسام، ووړ، دهبهنگ، سړ، سړه سړه دوده، کهسیّکه لمبهرکاسی و ووړی دهنگ نهکا. (لو.) کولـقرو بـقش، چالّ، قوول. (سهرگه.) شیشهی تفهنگیّ.

كسائهشينكه: كەندەسمە.

كاسان: بيهمست وهوشبوون.

کسه: تاسی ناو و خوّشاوو نیتر، ناوهخوّره، بهرداغ، بهرتیل، کوّچیلهی ناویّ. بادی، (باک.) بادین، کوّتک (بوّماستی) ولمداره، کاسک، قاپ (هی چیّشتیّیه) تعبهک، کاسهی ناویّ. (همورا.) قاپ، نامان.

كسمداوسى: دوو دەراوسىن، كەناوبەناو چىشت بۆيەكترى بنىرن.

كسهپشت: رەقە، كىسەل.

كسهپشتى ناوى: كيسهڵى نارى. (فه.) رەقه.

كسميشتى دهشتى (فه.): كيسال.

كسهچين: سفرهچين. _ ى: سفرهچنينموه.

كسهدهراوسيّ: كاسىسفره.

كسهسمر: كەللەي سەر، كەميشكى مرزقى تيدايە.

كسمسر: پەرۆيەكە كاسە و قاپ و كەل و پەلىي پىدەشتۇن.

کسهسفوه: کاسه ده راوسی، شیوه و ار چیشت نار دنسه بی مسالی ده راوسیدی کی تازه.

كسمسم: قەپىلكىخى رەش و رەقە بە ئېرى پىتى يەكسىم و رەشموولاخ و ئاۋالاندوە، كەنەگۈشتە و نەئىسقانە.

. كاسەشەن: جوورتكە لەبئلەدارىنە بەلام ئەم دەمى درىرە خەلەي پى ئەم دىو ئەردىد دەكرى.

كسفشۆر: گيايەكى گەلأپانى زېرە. كاسىسر.

كسهكهال: كاسمشكار، ئىشكىولىتىكى ئاوى تىدەكرى بىز مريشىك و

كسهگهرداني: كاسهگهرانن، جلانه.

كسەللە (موك.): ئەبلەق، بەللەك.

كسه لهشينكه: بالنده يتكه به قه د كزتريّكييه شين و كمسكه گزشتيشي

دەخورى، (دەر.) چقەشىنە، بەفرەشىنە، بەدرەشىنە.

كسهنيس: نمرسن، پاشمارهخور، نمو كسميه قابان بليسيتموه. مسس لممروى پاشمارهخوره. عى: پاشمارهخواردن.

کشته: وهرزي، کشت و کیّلان.

ڪاشتن: کيٽلآن، وهردبرين.

كشخانك (باد.): بن ميچ.

كاشكاني: پيلاوي خليسكين، ومستاي خليسكين. *

كاشكاي: خۆزگاي.

ڪشکايه: خززگه.

كاشكايەكوو: خۆزگايەكى.

كاشغانك: بن ميج.

كاشكايهكى: كاشكى، كاشكايهكوو.

كشكاى: كاشكى، كاشكايه وهكوو.

كاشكون: وهدرهنگ خسان، راكيشاني چت لهبدرزيدوه بونزمي.

كاشكى: خۆزگە، خۆزى، بريا.

کشمه (باله.): گیایهکه دهخوری و دهکریّت ناو پهنیر و ژاژی و کهشکه ده، تام و بوزنی رورخوشه.

كشۆ (باك.): چەكىچى دروسەرە. (باك.) چەرگان، گۆچان.

كشوو (باد.): داريّكه، كهياري شهقيّني پيّدهكريّ.

كاشووانيّ (باد.): شەقيّن.

کاشی: قابیّکه له قوړی سوور سوورکرابیّتهوه و تهنک و جووانه. خشتی پونگاوړهنگی تهنک و جوان بـق لـهزهوی نیّومال و هـهیوان و کوشکان
بگیریّت.

كاشى ساز: كەستىكە كاشى دروست بكات.

كشكينه (كۆ.): كورپەڭدى شينى رۆنىيە.

كاغفز: قاقمز، نامه، نووسراو. ـ بمر: قاقمزيمر. ـ دان: قاقمزدان. ـ رئسمن: قاقمزى شروشميى.

كاغفرساو: چتيكى لورس و قورسه قاقمزى پي لورسدهكري.

كاغفزى شووشفيي: قاقفزى رموشفن.

كاغفزهيّن: قاقفزهيّن، هملّگرى نامه.

كاف: ناوى تيپيّكى ئابيّى كوردييه.

كفرمان (قمره.): گوويّزاني سفرتاشين و ثيتر.

كفرۇش: كەستكە كاي بفرۇشى.

كلفك (باك.): گۆزە كورپەلە.

کفوور: جروره کهتیره ینکه له داری کافوور وهردهگیریّت بوّنی خوّش و بعنرخه بر گهلیّ چت به کار دهبریّت، گیایه که گولّه کهی شینه وه کوو دوبرهی و ایه بلّندنابیّ به توّپ بعزه ریدا پان دهبیّتموه بنه کهی ده کریّته نمسهوّن و له هممور جروره نمسپونیّکیتر باشتره.

كاف (باك.): ٢٥ي مانكي ناب.

ڪاڤار (باک.): همريّم.

كافر (باك.): كارور، بعرخي يهكسالييه.

كافرى (باك.): ئاوى جووره هاناريكييه.

ڪافزيم (باک.): کاف.

كافشكى (باك.): كابنشكى، لمپيش كاتى خۆيدا زان، بمرخامه...: لمپيش كاتى خۆيدا زاره.

كافل (باك.): كاول، ويران، كەلاوه.

كاللان (باك.): كالان.

كافينان (باك.): برژاندندوهي برينان.

كاك: كەك، كا، كەى، كاكە، (باك.) براى گەررە، باچۆ، ئەشتىرەى شىتواز (ئەدەب) دابى ھەمبور كورو پيارتكى ئەختى گەررەتر بەكاردەبرى بەتايبەتى بۆبراى گەررە و بابى جحيّل. (ھەر.) لالە. (باك.) سەھۆل. كيكى.

كاكا (باك.): جروره ميوهييكه.

كاكاو: بادامى هيندى هاردراو وهكوو قاوه بهچاوه دهخوريتموه.

كاكه (همورا.): كاك، كا، تابرا.

كاكهرك (باك.): كركرۆچكەي كەپۆر گووێو شورينى ترى لىشە.

كاكفز (ئىردە.): قاقىز.

کاکهشان: کهشکهشان، کاکیش، کادس، کاکهشین، کاکشان، (بار.) کاکیشان، رینگای کاکهشانه له حموادا شعوانه دهبینری سپی و پان دوور و دریژه، که له زوری کوبوونموهی نهستیراندا دیاره.

كاكهشين: كاكمشان.

كاكهانى: براله له رووى خوشهويستييموه بهكاردهبرى بوممردوم.

کاکهیی: خیّلیّکی کورده له نزیک کهرکوکییه.

ككهمه: يەكىتكە لە دروازدە بەندەكانى، كەبەگۇرانى دەكوترىن. نىتوى پياوانىشە.

كاكرسين (باك.): ريشسپي.

كاكروس (باك.): پاقله.

ڪاڪري (باک.): بۆرىھنوا.

كاكشان: كاكسان.

كاكشن (باك.): ئەر بەشە بەرسىنگەيە، كەبى تروكە.

ككڤير (ئەردە.): قەلبىرە، قى، (ئەردە.) خنچكە، رۆيشتنىكە بە ناز و لارو لەنجەرە.

ڪاڪفلڪ (باک.): کارگ.

كاكل (باك.): كاكۆل.

كاكلّ: ناوكى گوريّزيّكييه بمساخى لـه تيّكولّهكهى بيّتـهدهريّ، مـهغز، قيقوّ، (هغورا.) كاكلّه، مـهژگه. برنج يا ساواريّكه لـهگشـت بهشـهكانى تر درشت تر بيّ.

كاكله: ناوكى گوويّزى پاكراو. برنجى كەللەي پاكراو.

كاكلهى سينكى: ئيسكەناسكەكەي خووار سينگييه، دنده.

كاكلهشيران: يارى چاوشاركى مندا ل دەبنه دوودسته، دەستەيەك خوى دەشارىتموه دەستەكەى دووەم، كەبياندوزنەرە سوواريان دەبن.

كاكلْمقووچه: كاكلّەگرويّز، كەبىخرى بيّتىدەرىّ.

كاكلهمووشان (ئىدردە.): تىدرنى جاڭجاڭروكەيد، پەسپەسدەكۆڭد، (ئەردە.) جۇلايى كەرە. حەمامۇكى مندالان ھەندىك خۇلادەكەندە كۆما كەمكەمدەناوى بەقدد قامكىكى دەبيت،

كاكلّدار: مەغزدار.

كاكلّى گوويّز: ناوكه گوويّز.

كاكنج (ندرده.): بووكى پشت پدرده، كه زاوا هيشتا نهچووبيته لاى.

كاكۆ (كۆ.): كايەكە بەتموارى لە دەخلەككى جورى بورىيتموه.

ككۆل: فلكه، فهكله، كاكل، كورديله، كوردله، (همورا.) خولامانه، خولاماني، (زا.) پۆړ، پهرچهميكه به پشتهسهرى نيريناندا شۆږدهبيتهوه و بهقرتاوى هيلرابيتهوه.

كاكوّلٌ مهل (تمرده.): فشهكالأونه، بالندهيهكه.

كاكۆل بە گورووزە: پۆرھەلەك، كاكۆلى بە گوريزە.

ڪاڪوچ: چەكوچ.

كاكوچيل (زا.): چيّشتي ترخيّنه.

ڪاڪٽرڪ (گڙ.): چاندگه.

كاكيّرْ (ئەردە.): قىلبې.

ككيش: كاكىشان، كىسىكە كاي بكىشىتىوە.

ككيشان: كاكمشان، كيشانموهى كا.

ڪاڪي: کاکه.

<u>ڪاڪن به ڪاڪي:</u> بۆدەشتيٽک به کاردەبرێ، که پان و دوور و درێژبمێ و چۆل و هۆل، بۆ ړێگای دوور و درێژيش بهکاردەبرێ.

كاكيله (موك. ، همورا . ، جا . ، همو .) : ديانكاكيله چوو ارددان لمسموى و چوو ارددان لمسموى و چوو ارددان لمسموى ميراريش لسه خيوو ارى دوو لسه نيوانسي خلينه و دووكسي دان ، شهويلكه ، چهناگه ، كاكوله . كاكوله . كاكوله .

كاكفز (ئەردە.): قاقىز.

كاكل: سوراخ ، سوو اغدان به قوړ ، سوو اغى قوړ .

كال: له درواي (كشت) ه ره دي رهكور كشت ركال. نهگهييشتوو، میوهی کالار نهگهییشتود ، گزشتی نهکولار و نهبرژاد ، خار ، تازی ، کالا و كرچ، كاڭك، نەگەھىشتى، تەھلك. رەنگى كاڭ: كەمرەنگ، رەنگىكە لىپەرھەتاو يا شووشات و يا كۆنى تۆخىتى ئىممابى و رەنگى سىووك هدلگه رابی. (باک.) گهنج، لار. (نهرده.) کشت و کال، وهرز، کالین، کیّلان. ــــی کالّ. ، ٹاژالُی زگ و زا نهکردوو. چاوی ـــ : نمړهشه و نهشین. کال (باک.): ــبوون: پیرکردن، پیر، کال و کالک: بابوباپیران، خزم و خوويّش، باپير، خهم، پهروّش، همناسهي كيال: همناســهي پهروشــاوي. (باد.) پیر، تعمانیکه امانیوانی پیری و جعیلیداسی. (باد.) بزنسی نيوچاوان سپي. بزني كال: بزنيكه له دهم و چاويدا خمهتي زهردهمسي، ب برزنیکی روشیش دولینن، کهگووییه کانی زوردیکی قاوهیی بیت یا بنگوويمي سوورو يا زەرد ياسپى بىي يا ناوچاوانى سىوربىي و ياسىپى. (باد.) نهگهییشتوو، کهرک، ناپوخت، (همورا.) نهیاوا. (باد.) کمسیّکه رهنگی سپی و جووان بنّ. (باد.) کۆسه، بووکىبىمبارانه. (باد.) داوهره. كالة: كالله، بيتار، كالأر. كورتال، (همورا.) بارچه، والأ، چتمه، شتمه ک، کهل و پهل. خشل، چه کې نافره تان.

كالآن (نفرده.): تالآن، كاللهت، كالله. به _ چوو: بهتالأنچوو.

كالاقنك: گەلأى كياى ريواسى.

كالاكوت: كوتكي جل شوشتني، كلاركق.

كالأكوتك: كرتكي جلشوشتني.

كالان: (باك.) كاڤلان، (ف.) قىلاف، (ھالور، ھالورا.) كيكان. كاللانه: چالاييكه، كەگليندى چاوى تيدايد.

كالاندن (هدر.): بالاندن، (دەنگى مەرىيد)، پىغزدكالىتنى. ترورەكەيىكى تەنكە، كەمىيشكى تىدايە، تۆربەي مىشكى.

كالأنوّك: پيّستى سەر،

كالاني (باك.): كيّردي كالأندار.

كالأي (همورا.): كيّلأن.

كالأور: كاله پيتاو، پيلاويكه له چهرمى خاو دروستدهكري بوناو بهفرو قوړي زلار.

كاله: كالك، شمك، (همورا.) خاميني. كالأ، له چمومي گاوئيستر لم ييده كري و بعبين قايم دهكري.

کالمدرویش: برویشی گدنی پهلخوردکراو و نیوه ها پدراوه و نیوه کولاو. جووریکه له تمرزه، که وهکور برویش ووردبی.

کند کالمهنی: ثهندازه یه که بو بارینی به فر به قهد ثهسترورایی کالمهییدک به فر. کالمهیم: پهرلایه که لمهیره ده تالینری و کاله که ی لمسمره و لمهیده کری.

كالله: كالت، تالأن

كاكرچ

كالْمشيّف: زەرىيەكە كيّلْرابىّ و لەپاش كيّلاّتى باران ليّى نەدابىّ. كالْمشين (كور.): (ھەر.) چەقالە، شووالّەشين، شووالْشيلك. (كە.) بايەف، دارى چەقالەيە و بەبەرەكەشى دەلّيّن وايم.

كالهك (باك.): كەلمەكە، كەلمەگە، خزم و خوويتش.

كالْمكالّ: باړمباړى ممړانه له كاتيّكيدا ، كىبمرخەكميان ببينن. كالْمكمرشتى (خق.): كالْمييّكه له چمرمى گاميّشى دروستدەكريّ. كالْمكمشامى (موك.): جروره كالْمكيّكى دريّژووكميه.

ڪاٽهڪه ڪا (خز.): کاڵهي چهرمي گايه.

کاله که مادانه: گورژالک، که کره، خه یاری دیّمی، گیایه کی دیّمییه و دو چسنه یه کیتیه و دو چسنه یه کیتی که کره و دو چسنه یه کیتی که کره و ده خوری، شور یا که کروژالکی پیّده لیّن، بـوّزوّر تاله و گورژالکی پیّده لیّن، بـوّزوّر جوره نه خوسیان دهست ده دات بنه که شی به وورد کراوی بوّبرین و کرماوی باشه.

کانه هکوت: میوژی که به دهسک و دول یا به دهس هاوونگ کوتراسی و کرابی به دهس هاوونگ کوتراسی و کرابی به شدر به ت

كالمكى دونك همرمى: كالدكيكه دونكى وه ئى همرمينى دوچى. كالهكى گولهمرچن (موك.): جووره كالدكيكى زور شيرين و دونك گهورهيه.

كالهمستانة: كالأوين، گهمه يه كه.

کالهمستن: کالهمشتن، کالهمستانه، جووره یارییه کی مندالآنه، یه کیک چتیکی له قولی مستیدا دهشاریته و همرکه سیکی بیدوزیته و دمیرته در. دمینته هی وی.

كالْمَمْشَتَيّ: كالْمَسْتَيّ.

كاكلهمووشان: جالبالوركه.

كالهموويين: كالله ينكه هممووى لعبهني موو دروستكراوه.

كالمنوويّة (خرّ.): كاتى بديانييد، كەنەزور و نەزور درەنگ بى.

كالموبوون: كالابرونمره، رهنگ روييشان.

کاله و پیتاو: بموچتانه دهلیّن. که لمهیّدهکریّن وهکور پیّللّاو و گوّرهوی و بملهک پیّج و گوّرهوی ثموّنویان.

. كالْمهيّش: زموييّكه تمواو كيّلْرابيّ و تؤويشي پيّوهركرابيّ، يهكهيّشه.

كال بوون (زا.): پيربوون.

كالبوون: بيرهنگبوون، رهنگ كعمكردن. ــ موه: چوونعوهي رهنگ.

كالسكه: گاليسكه، عمرهبانهي سواري.

كالك: ندگديشتور، خار. (كد.) كاللك، كال.

كالك (باك.): كالله، بالهير. (بار.، كه.) كالسكه

میروییّک، نهگهیشتبیّ، کمپرک، کوّلّه، تمهلک، زرک، کمالّ. (زیّ.) سموه ته، قمرتالّهی چکوّلّه، چنمرزیّ.

كانگهبو (ړوو.): كاكله گوويزى لىسىم ئاورى سووردەكىنىوه و دووايسە دەپكوتن و لىه نير چينستى دەكىن.

ڪاڪٽهڪووٽز: کسمکڙڙ.

كالكهن: ميرهيتكه به كالى لى بكريتسوه پيش گهييشتنى. قونيريكه پيش گهييشتنى دهرگاى بكريتسوه.

كالكي (باك.): شيرهگري، مافي ميراتگري.

كاليكه: چووارددانن لمبنموه، كه كموتن دهرنايمنموه.

کالوّش (موک.): چیّشتیّکه: دوّی خمستی کمشکی سوراوهره بـمبرنج و یا سـاواری لیّدهنیّن و روّن و پیـوازی بمسـمردادهکمن. پیّلاّویّکـه لـمسـمر قوّندره و پوّتین و ثیتر لـمهیّ دهکریّ لمکاتی قودٍ و چلّپاویّدا.

كال و كرچ: كال، چتى زوركال و نهگهييشتوو.

كال و كۆل: نەگەييشتور ، كال ر كوول.

کالوومه: شیری ژهنگاوی و کالانشکاوه.

كالومهكال: كشت و كال، كشتوزار، كيّلراو، نهكيّلراو.

کانی: نیّوی ثافره تانه. مندالّی سهیکه له. کالّه. نهگه پیشستودیی، نهگه یوی نهکولاّوی گوشت.

ڪائين: کالان، کيلان.

كاليار: تريزووي هدره گدورهيد بن تنوى دههيّلريتدوه.

کالیان: هدلکالآن و تروک له یه کیک کردن، خورین، داخورین. کتاب تا کالات از حدث ان حدث اگه، شده تنکه له هده که

كۆڭىت، كاڭىتگا: حىشار، حىشارگە، شىورىنىكە ئىە ھەتۇگ و ھىمۋالار پىروش و گەلا دروسىتدەكرى دارچى خىزى تىدا ئىمىساردەبى بىركوۋتىنى نىچىر.

كاليتكا: شرويني كۆليت، كاليت.

كاليسكه: پايتوون، فايتوون، كاليسكه، نارهبانه.

كاليسكهى سمريمفر: عدرهبانهى سعربهفر، باخيّل، تاخووك.

ڪاليماست: گففيّڪ لعسفرخفرمان بـدريّ بـه هـغژار، بـهلاّم بـهناوي زدکاتهودنعبيّ.

كاين: كيّلاتن. (باك.) بالاندنى بهرخان. (رهوا.) گريان. (تـهرده.) كيّلان.

كاليّنچه (ئەردە.): جوورە كۆترە كيويلەييّكە.

اليوش: چيستيکه له کسميش و گوويتري کوتراو و پون و دوکه سک دروستده کري.

کام (مرک، ، بابا ، که .) : بر دیاری کردنی چتی پیویست بو پرسیاره ،
کیپها ، کامه ، کامه تا ، کیژک ، کامیان . نه . نهخوشی کی وولاخانه : نهگهر
لهنی چهند وولاخیکی جو به ههمووان بدری به یه کیک کی نهبی یا دره نگی
بدریتی ده لین س ی کردووه تاکامی نسه از ن چانابیت موه و جوشی پسی
ناخوری واته تا بهسووژن بن ددان سووژن ثاژن نه کهن و کهمیک خووینی
لی نهیمت چانابیت موه . به خت ، ثاره زوو ، هات ، مهبهست ، مراز . (باک .)
جه نبجه ریک که له داری گیره ی پیده کهن .

کاملخ (باک.): ران، سمتی مرزث و گیانداری تر.

كامار: كلمه (كلوه) ى بيترنگ و دهفه.

كم فاژفين: بمسووژن بنددانس وولاّغ و رهشموولاّغ و ثيـتر ثاژنينـموه، كـه كاميان كردبيّ.

كاماش (باك.): تووتني سعبيله، كعبهسهوزي ووشك كرابيتهوه.

كاماف (باك.): ناوى راوهستاو، ناويكه، كەلىه جۆگەدامابيتىلەد درواى برينى لىسلاچارە.

كامه: كام، كيّها ، كاميان.

كاملتا: كيها، كيهاتا.

كاممتاني: كيها ، كامديان.

كامعته: كيّهايه؟

كامهران: بهكام ونارهزو وگهييشتوو. _ى: بعنامانج و ناواتگهييشتن.

كامهكامه (كه.): چارېزدان.

كامبلخ (باك.): كعمباخ، كاوول، ويران. ــ كرن: ويرانكردن.

كامران: خوشبهخت، بهختيار، كامرهوا، بهدلخووازگهييشتوو. ـــى: خوشبهختى. نيوى پياوانه.

كاهكردن: هدالأمسانى مدالأشووى ووالأخىى يهكسم له كاتيكا ، كه ووالآخيت له بمرجاوى وى ثاليك بخوا هى وى لهبيركرابي يا هدر نهيي بيده ني و يان دره نگى بده ني.

كامل: چتى پيكەييشتور ركەييو، تەرار.

كامن: كامديانن، كامن.

ڪامؤخ (زا.): كىسيكە ترى بگوشى.

كامۆيى (باد.): كامكردن.

كامووس: كابورس، مرّته، (هدو.) مرّتهكه. ك (كرّ.): مرّته.

كاميان: كيّهايان.

كاميره (باد.): كەللەيسەر.

كاواتر

كان: كانگه، لاژوارد، تەرەزىن، بەجىتگايەكى وادەلىّىن، كەسروشت لـە زىّپو زىّسو بىەردى نرخدار كىزى كردۆتسەر، كونى دەكسەن و دەرى دەھىيّىسن. كونىّكە، كەدارتاش بە ئەسكەنەلەدارى ھەلىّدەكەنىّ.

ڪانال: درنال، درگه، کرتال.

كاناتي (همورا.): دوگمه.

کانه (بای.): نهستوور، گې، زوور. (فهه.) کېن، کسهوون. کانهزوانه: کانهزووانه، چاڵێکههددرێژی لهباهرّی پهنجهرهدا هملّدهکنرێت بو نهومی شووشهی تی بخرێت.

كانهزوووانه: كانيّك، كعزمانهى دارى تيده خريّت قرو لاّيسى جيّگاى شروشهيه له په نجه دا.

كانەشكاف: كانەشكافە.

كانهشكافه: كانيّكى دريّژكولهيه دارتاش بهچتيّكى تايبهتى ههليدهكهنى لمسهر بارى دريّژى بوّ تيبردنى شووشه يا تهخته.

كاندشكاو: كاندشكاره.

كانفنيا (ئەردە.): روواندن.

كانبۆرە (كۆ.): ياڭموان.

كانتروك (باك.): كانبژوك.

كانج (هدكا.): بيتتوره، بيشيواز.

كاندا (شعبه.): بۆكووى، كووى، كيندەرى.

كىنىمو (باك.): كۆنىر (بۆمانگابەكاردەبرى).

كانك (باك.): قرْچەقانى.

كانكهر (باك.): ددانه كاني برؤكي خوارهوه.

كانگەرك: ئەرپەرى بەرزى بېزكى خور ارەرە ، پايانى بەرزى بېزك.

كانگ (بار.): خاڭخاڭى گەورەگەورە، پنتۆك پنتۆك.

كانگ: كان، لاژوارد. گۆنـهر، هارەت. بنـهبان، قرولايى، لـهـك دلموه: لهقرولايى دلـهو، ههرەت، كات. بناغـهى خانروبـهره و ديواران. كاتك كانگا.

كانگير: تات، تەختەبەردى رەق و پانە.

کتفون: دورمانگه له نیّوانی تشرینی دووهم و شوباتدا، بهفرهمبار. - ا پیّشی: پیّش کانونی یهکهم. بهفرهمبار ۳۱ روّژه. - پاشی سهری سالّه ۳۰ روژه.

كانونى: بالندهييكه ماسى خوره وهكوو قهلراوى وايه، بهالم بوره.

كانتي (هنو.): كووانتي، (هنو.) كا.

کانیسه (ردوا.): غیرهت، ها فکرتن، دهمار. مه فلناگری: پیم هافناگری: پیم هافناگری: پیم هافناگری: پیم هافناگری: پیم

کانی: هانه، (همورا.) هانموچهمه. سمرچاوه، چاوه، چاوگه، (دهر.) گیتی، کانیاو، سمرچاوه، زهریه که لهختره تاوی لی هملنده قولنی لمبه هارانداو یا هممیشه. (باک.، همو.) کووا، کووانی. چاث: گلینه ی چاو.

كانياو: كانى، چاوگە، چەشمە، ئاوى كانى.

كىنى چۇو (رەرا.): قولىنچكى چاو بەلاى كەپورە، (باد.) كانىكاچاث. كۈنيژۆك: كانترزك، گيايەكە بۆكەچەلى باشە.

كانيك (باك.): قۆچەقانى.

كانيكاچاف (باد.): كاني چاو.

ڪنيله: کاني چکوڵه.

کاو: دەرد، داخ: ــى دڵی خوی پی پشت. خوشی، کهیفخوشی، کهیف، ویست. (فه.) چیا، کیّر، گهشتی سهرکاوان: گهرانی سهرچیا و هـمردان. (شار.) کایه، کهرهت (لهگمههدا). نهشکموت یا تیسمالکیّکی سهخته لهنیّرقیه دی چیایاندا، کمورگ، مهر، عهلی بهردهشانی ده لیّ: راوچسی و درن لمبرّ راوی، عهلی عاسی بدوه لـه کاویّ. (باک.) هـموا، فـیز.

(هدورا.) بدرقد، تاقى ناوشاخ.

كاواتر (هاورا.): كۆتر. _ ى (هاورا.): كۆتر. كاوان (هاورا.): شاوينيكه لانيو چياياندا، كالله ختار تروش بي، مله.

كاوانهوه: كاريّژكردن. چروزانهوه.

کاوه (هدورا.): چیایه که زور بلند و سهخت بی و سهریشی به لایه کیدا کروړ بروبیتنوه، نازار و نیشیکیشه، که له نه ندامی مهردوم په یدا دهبی به هزی کارکردنیکی زوره وه. داری گهنده له.

كاوهةرى (همورا.): كۆتر. ـ كوويى: كۆترى كيوى.

كاوهخوّ: هيّدى، لمسمرهخوّ، هيّواش، رِزگار زوّربه ــ يه: لمسمرهخوّيه. به ــ: وه ــ : بمنسپايى، دزراوى،

كوهكاو: سۆڭەسۆل، قرچەقرچى كاويان.

كاوه في: دمسته سهماكه ريكى گه ريده و سووك و بيانين.

كاوب (ك. .): وهراوهى پرووپدوچ، خهيا لأتيك مرز لخركى خزيدا دهيانكولينى.

كاووت (همررا.): مانك.

كاودان: قاوورمه.

كوور: بدرخد، كاڤر، دەكرو، (باك.) كەھير، بەرخەنيّريامىّ، كەتەمـەنى ئەپيّنج شەش مانگان تيّپەريبىّ تا دووسالاّن.

كاوربمان: (كه.) بەرخەبەران، كاوريكە كاتى تەگەي ھاتبى.

كوروبورجى (هدورا.): بدرخى چدرخ.

كاووز (دەر.): پۆڭكەگايانەيە.

کاوول: خدرابد، کـممباخ، وێران، وێرانـد، کاوولگـد، تارومــار، خـاپوور، کـدلاوه، پتـيوا، فيهـوورچێ، زهبـمر. کـووپـدیگاسنـی.

كاولاش: كاوول، كەلارە، لەكەللارەي ئاشغوە مارەتغوه.

كولان (بار.): كالاني خەنجەر.

كاولهخانوو: خانووى ويران و چول.

كوڭمكودوو: كورلەكەي بەتال.

ڪاووليوون: کهمباخ و ويران بوون، رمان، تيکدران.

كاوولكهردهى (همورا.): كاوولكردن، رووخاندن.

كاوولكردن: كعمباخ و ويرانكردن.

كلوولگه: ويّرانه، كاول، كهلاوه، (ههكا.) كهمباخ. كلونّي: بروانه: كاوهلي.

فەرھەنىگى كورىستان

ڪوٽي: بيّرنگ فروش، قدرهج.

ڪلولي: ويراني.

كويّ: قانگ، پورت.

کاوید: کایین، دهم به یه کدادان وه کو جوونی بنیشت و بی شاژال و مالات، جوونموهی ثارًا ال و مالات نمو ثالیکهی، که خوار دوویه تی و له ناوزگیدایه ده به پینیتموه ده ری بو کاویژو جوونموهی.

كويْرْكمر: گيانداريّكه كاويّرْي بكات.

<u>ک اون</u>ژکردن: کاوینهوه، کاوانهوه، (باک.) پۆرساندن، مهبهس لهرچشهوولاخ و ثاژا لاو وشتره بهزوری بههاران زوری دهخون و به شهو یه قی ده کهنموه دووباره دهیجوونموه تابویان حمرس بی.

كاويْرْكردن: واتدى قرّرو ناپىسەندكردن، قسەى قرّرو ناپىسەندكردن.

كلهيان (تمرده.): چووزانموه، كاويانموه. ـــ موه: چووزانموهى زار لمبمر خواردني بيباري تيژ.

كاويت (باك.): قاروت.

كاوير (باك. ، زا.): ميرهينكه ، ووشترخوار.

كوين (ئەردە.): مارەيى ژن.

كاهوو: پتر بهسركهوهدهخورى، كاهى، گيايهكى گهلأپانى بههارييه بهتۆو دوچينريت وهكوو كهلم وايه، بهلام نابى به توپ، كهژيشى ههيه بهقه ناوشاخهوه له كوويستاناندا سهوزنهبى، بهلام كهمى دهگى تالى ههيه، بهكمژييهكهى دهلين (ههورا،) پاخووانه، له ئايينى يهزيديياندا خواردنسى دروست نييهگويا، چونكوو پياويكى ئاييندارى تيدا كوژراوه وخووينى وى پيدارژاوه.

كاهمرزاني (همورا.): هدنجيري رمشي زل.

كاهيل: سست و تعنبهل. ـ ى: سستى و تعنبهلى.

كهي (كه.): جووره نانيّكه بهههنگوويني و نيشاسته پهروهردهه كريّ. كاهوو.

كاهيچى: كىسيكە كاهى بۇ فرۇشتن دروست بكات.

ڪهين: راز زان، پۆشەويژ، پەرىدار، نهيننگو، نهينى زان.

كايه: نۆرە، نۆبە، نۆرەئاو، نۆرەگاگەل. تەتەللەمىران، گەمە.

كيهكليّ (تمرده.): كايه.

كايهگا: جيْگايكايد.

كايسه الووش: خوارده مه نييتكسه اسه كشسميش و كاكلسه گرويز و رون دروستده كري.

كايهلا: معردومي خاو و خليچك.

ڪيمن: کادان، کاديّن.

كيلۇش (ئەردە.): دۆشەك، كاليوش.

كة: ئەگەر، كەتۆلىرە نەباى ئەمن نەدەھاتم. بكە، ئىتر، تر، ئىدى، ھىكە. كاتىكى، دەمىكى، كەتۆھاتىيە مالى ئازادى ئەمن لەوى بووم. بۆيەندىوارىش بەكاردەبرى: ئەر نامەيەى، كەبۆمنت نووسى بوو وەلامم

دایسوه. مرازیّکه، که بکمویّسهنیّوانی دوو ووتارانسهوه ووتساری دووهم تمواودهکات: نمو کهسه به پیاو و مهرد ده ژمیّردریّت، کهیهکهٔ هنگ بیّ. کهبه: کمواو، گزشتی نمانجنراو و برژاو و لهشیش دراو.

كهبهه: دانهيتكى رمشه له بيبار (ئيسيوهت) زلتره. كعبابهى چينى.

كەبدېدەبون: مەبەس لە گەررەبورنى جروچكى باڭندەى كەرى و كيرىيمە، كەلمرانە بى گۆشتەكدى بخورى.

کهدایه می چیدنی: چتیکی دهنک ووردی گهرمیانیه وهک کونجی بسق بمربوونی دهنگ دهخوری و بق پهوانی دهدری بهمندالی ساوا.

كهبهبچى: كمواوچى، كعباب برژين، كعبابفرؤش.

كهبابخانه: دووكانيكه تمنها كعبابي لي ببرژينري و بفروشري.

كهبهبى: خيّليّكى كورده دووتيرهيه، ١) زاكا، ٢) شـممووله لهكمنار هموليّريّ دادهنيشن.

كهبلاه (ئەردە.): كەرانەيتكى ئاسنىنە زنجىرتكى ئەستوورى پتوەيە زرخانەچى لەكاتى وەرزانەرەدا ھەلىدەسورېتنى.

کهبار (رموا.): سدلا، مدلایان شموی هدینییان لمسمربانی مزگموتان بددنگی بلند بدزمانی تارموی بدخووا و پیغممبمری هدلدهلیّن، سدلاّی پیدهلیّن.

كهبانوو: كهيانور.

كهباني (باك.): كابان، (باك.) كعبانوو، كهيبانوو.

کهبهر: شهفهانه، گیایه که لهگه تا سیری بکوتری و لهسهر شوویتی باداری داندری زور به سووده. گیایه که هاوینییه گه از یه که به به کوتر اوی بق در پشره در او ان زورباشه به خور اردن و لهسهر بیندانان، کوله کهی وه کور گولنی گولاوییه، به الآن هی زهرد و سپیش ههیه به به دره کهی ده لیّن (شهفه له) به ته مدسیّوی کی ده بی و ده ته لسّی و ده بیّت ه چور ارکووز ناوی سووره و ده نکیشی تیّدایه، شهفه له تعنها بو خور اردنی باشه، گه الآی یا کولکه که ی به ووردی له گه آن اردی تیّک مال بکریّت و تا درو کا ترمیّران له سهر جیّگای باداری داده نریّت ده یسووتیّنی لک و گه الآیه کانی وه ک تورترک وایه.

كەبەرەزېرە (زەن.): بەردەزوور.

كەبلەمە: كەپلىمە.

كهبووره (ندرده.): پشيري، ناشيّر، ناشوو، (ندرده.) خهلوو.

کهبیسه: بریّتییه لمسالّی تعواد نعوسالّهیه، کهمانگی شوبات ۲۹ روّژه بهچروارسالاّن جاریّکی سالّی کعبیسه تعواده بی سالّی میلادی (زایین)، کهدابهش بکریّ بهسهر ژمارهی چوواردا کهم و کیووری نهما و شایانی دابهشکردن بوو ثعو سالّه سالّی کعبیسهیه تهگهر کهم و کووری (کسر) ی مایهوه بهوسالّه نالیّن کعبیسه.

كەپ: چەمۆڭە. (سىور.) كەپۆ.

كههد: دەنگى كىستىكىيە، كىددانى نىمابى، كەپەكىپ، كەپەى يەك ئىدرواى يەكترى.

كهههبيلان: بيّلني كونى دەم شكاو.

کهههر (که.): پیاوی بی ددان یا ددانی پیشهرهی نهمابی. تعنبهار، سست، کهودهن.

كهپهز (باك.): تەپە، گرد.

كهپهزه (كه.): ئيسك گران.

کههه ک: کیّم خیته، سوّس، (شعبه، ، روّژ،) پنس، سوّ، تیکولّی گهنم وجوّ و دانهریّله ی هاردراوه ، که به دابیّرتن گیرابیّ سهرکوّته لّی ساردی

كهپهكهپ: مرزى بيّ ددانه، كهباخوويّ، فلّتهفلّت.

كهپهلهك (زا.): كرمى مافهته.

كهپهلهكي (زا.): مەريّكە، كەمافەتەليّىدابيّ.

كهپهنه (باك.): كەپەندى.

كهپهنهكداڵ (كه. ، رِوْژ.): لاشهخوّره، كهرگهز، دالاّش.

كەپەنك: بروانە: كەپەنەك.

<u> كەپھەنگە (مىو</u>ك.): بەگوڭى دەغڭى دەڭيّىن، كەخىزى گرتىبى و لەنيۆكىفىدابى.

كهپچاندن (باك.): دوواندن.

كهپچين (باك.): دروان.

کهپر: سیّبهریّکه بریتییه لهچرو از کوّلهکه، کهسهریان به داروهه لاّش گیرابی له هاریناندا لهنیّو باخچه و باخ و شرویّنانی تردا، سابات، سقده، ننسته و درده ای قدمت (هه در ای) هه نادله، (شکار) خالک، ب

زنج، قۆخته، (دەر.) قىورخ، (ھەررا.) ھەرزەڭ، (شكا.) حۆلك. ــــ بۆسىبەرە، سەيوان.

كەپرەسەوزە: كەپرەشىنە.

كهپرهشينه: جيّرنهييّكى تايسهتى جوولهكانه له پاييزاندا كهپريّكى بسهميوه و پسهلكى داران ده پازيّنسهوه لههسهموو مساليّكيدا دوواى جهرنهكهيان ميوهكهي دهخون.

ڪهپرۆكه: كەپرى چكۆلە. چلەگيايەك كەبسىتىك بلنىد دەبىي و بىي گەلايد سەرى كارتەكانى گولنى بەقەد زەنگيانىدى دەردەكات خر و سوور و زەردى تىككەلارە، بەخروتىرە يابەماستەرە دەخورى.

كهپرۆكهبهستن: كۆبرونـ دوى كـ دف و خلّته يـ د لىسـ در چـتى شـل: پرگى ترشيا تەكد كەپرۆكدى بەستورە.

كەپسوول: ئەزبە.

کهپک (یمز.): کهپر، لووت. قیتکایی سهرشاخان، لووتکهی سهر چیایان، کلاوه، قوتکه، کلوپینک. سیبهری شاخ و ماه وکهژ وکیوانه.

كەپكەبەفر: رنورەبەفر.

كههله (كه.): تهسپتى مريشكانه.

كههلهمسه: دهرمانيكى هاردراو و ياچتى وورده، كهبكريتهسموله يى دهست و بخوري. كردن: خواردنى كههلهمه.

كهپ ئێڪرنن: چممڙڵه لهچتێک يا كەسێک نان.

كهين: كهسيّكه لهقسه و ناخرتندا كههى ليّوهبي.

كىمپۆ: (فه.) لىوت، (شكا.) پىروز، پىتز. دفىن، دم، (ھىمورا.) كىس، (شكا.، نىھ.) بىتقل، بىتېقىل. لىروت، (يىمز.) كىمپك، (زرا.، پرتژ.) پت، (ھىمورا.) لىيت، پىتجىروان، كىمپرو، (باك.) كىمپى، قەپتۇز، كىمپرون.

كهپۆيەراز: دفن بەراز، كەپۆزل، كەپۆيەران.

كەپۇراسان: پژان، دارسان، خووين بەربوونى كەپۇ.

كەپۇزل: لىورتزل.

كهيۆل (ئەردە.): كاپۆل.

كەپۇڭك (ئەردە.): كاپۆڭك.

کهپوو (نهرده.): شعریلکه. بیددان. کوند، کوندهبعبور. کهپق، لووت. (فه.) جروره پهپوولهییکه لهناو باخ و باخچه و کشت و کالاندا لهش گچکه و بال گعره و رهنگ بوره.

كهپووره (تهرده.): همراهمرا، قوولهقرول، همنگامه.

كهپووكهره: بالّندهييّكه له كاتي خوريّندنيّدا دهلّيّ كهپوو.

كەپپوول: كاسەي سەر، كەللەي سەر.

كهپوون: كەپۆ، لىررت.

كهپووله (ردرا.): جروره نهياريّك مرزه الشي پيّدهگيريّ. كۆتكى دارينه لمثاشيدا، كه گهنم ۲ مست كهمتر بيّ.

كهپي (باك.): كەپۆ.

كهپيهان (باد.): ناره برّجوورههمناريك.

كهپيله (باد. ، كه.): كهپووله.

كهيى لهڤ (باك.): لمبرّز، لمووزى وولاّخان.

کهت (میرک.): قدتی (بالندهییکه)، کورکوره. چوواریا، چاریایه، تهختی نوستنی. (زا.) رینجه. (خق.) تاق، تاک. کهرت، لهت، کوت، پارچه. (ههورا.) کهدی دارانه به گهلاوه. (باک.) جووره پاقله و جوورهگیایه که. شان، پترله گهلاووته ی گۆلدا به کارد جری: و کوتی: واتهشان و کول. لادانیکه له نانه و اخانه دا ناردی تیده کری. (باد.) یه ک.

کهتان: کریّکی تمنکه له دمزور ده چیّنریّت و سپییه و ناسک و بهنرخه نافره تان ده یکهنه کراس و سهرپوش، بوّمهندیلیش به کارده بریّت.گیایه که گرنداره و هکور همرزنییه گونه کهی مانگهشه وی چارده لیّیدا همننده دهری تو و هکور تراوی له هم جیّگایه کی ناوساوی له شی دابنیّن دهی نیشیّنیّته و له لاسکه کهی وه کبو گوش هیّندی چستی تسفراوی لیّدروستده کهن، به گیایه کهش همر دهنیّن که تان روّنی دهگیری بوّخواردن و سابوون و زور چتیتر. رووپوش،

كفتان و كفوان (تعرده.): پدرده و كولله.

كهتانى: جروره باداميكى تيكول تعنكه.

كەتە (مىرك.): جرورە قوبورلىپكە، روشكەپلار. كەتى نانەراخانـە، جىگاى ئاردى نانەرايان. (كە.) زەلام، زەبەلاح، لەندەھۆر.

كەتەپلاو: روشكەپلار.

كەنتەچلاۋ: كەتە، روشكەپلار.

كەتەن (ئەردە.): كەلەپچە.

كەتسەو (باك.): نەخۇشىيىكى وولاخانسە دەپكۆخىنى.

که تین

كهتموقوپهووٽي (موك.): همردووك همر پلاري قوبوڵين.

كهتر (موك.): به هاربهندي پيش پهنجهرانه.

کهتره: بموچمند ثار الأنه ده نین کموهدووای میگمل ده کمون ثار الا و ره میگمل ده کمون ثار الا و ره میه ده نیامی و ره میه داد و و نیامی ده نیامی و ده می الاواز و لمور (تموده) خموشدار ، ده عمل ، ره خنه نیامی نیان که نیان به کود و این میالات و تارا لان به کارده بری میه می نه کوشی ، لموری ، ده عملی ، چه په لمی ، خراوی ، هاکن ، ثار خوتنی به بی میه به س .

كەترى: كترى، كەتلى، چادانى چينكۆ.

كهتك (باد.): هدنجيري ووشكى ناومهشكاله.

كەتكەتە (باد.): يەكەيەكە، تاكتاكە، تاقتاقە.

كەتەكەت: سوركەسورك، خۆپيوەنان.

كهتن: تاوان، پهند، پيسى، ههتك، ئهتك. تهرن. كهوتن، كهفان. ئيشىڭ گوور كىت ناڭ پىغزى مىد: ئەمشىعو گورك كىوتىد ناومىدى مىد. ئەن ئىش كەتىيە دەستى وى: ئەر كارە كەرتۇتە دەسىتى وى. سى جىم: بهجيّ. _ پيش: وه پيشكهوتن. _ سهر: كهوتنهسهر، خوّناويّرتنهسهر. ئاگریئیّزنگا کیدت: داره کیه نیاوری گرت. شیاف کسیت سیهرمیه: شیعومیان بەسەرداھات. ـــسەرھەرا: ئۆگرى يەكترى بوون. گۆتنا تەكەت سىەرى من، ئەرەي پيت كوتم تينى كەييشتم. كەتىيسەگوھى مىن: بيستورمە. بدەركەتن: چوونەدەر. بهەۋكەتن: ريك كەوتن، برئ ــ : وەرى كەوتن. برهش ... به رهشداکهوتن، تووشی نهبوونی و روزی رهشبوون. نهم برییا بيدليسي كهتن: ئيمه ريگاي بتليسيمان گرت. ژيكهتن: ليكهوتن، ليّفريّدران، پمرين. ژهه څده كسمة تن: خمه مخواردن، به پهرورشمبوون. ژسهرده که تن: وازله خوو و ره فتارهینان. لیکه تن: که و تنهسه ر، گهییشتن، ليّپەيدابوون. چرانينه، كوهەتا سبەهى پيّبكەتنى: چرانييــه، كەتاسبەينى بسووتيّ. بمركاتفمنكيّ لمنكمت: گوللمي تفمنگيّم ويكموت. بهموا ... بلندبوون. چاولى ــ: ديتن. لبهركهتن. بهش: تشتيكو لمن بكه شه نهزى بدهم: ئەرەي لىمىن بىكەرى مىن بەشى خۆم دەدەم. لىبىمر ـــ وەبەركىموتن. لهد فكدتن: شد ركردن. لپدى كدتن: و درو اكدرتن. نا ڤهد ڤكدتن: كدرتنــد ناويهکتري. ــ پيٽکردن: تمړن پيٽکردن.

كهت و پيت (همررا.): تاق و لزق، تاقتاق، كهتكمت.

كهت و كلفت: گيانداري زل و لهندههزر و تيكسرماو.

كەتوو: ئاسنىتكى دەمپانى چروارسووچى درىزكۆلەيە كلكىكى دارىنى ھەيە دىرادى پى ھەلدەدرىتەرە. نارى كىوىكىيە كەشاربارى بەردى بەرداشى زۆرە.

كەتتوۋمەت: كوتورمت، دەق رەك رى.

كهتوون (ئەردە.): كىمەند.

كفتى (باك. ، باد.): كەرتور، بيّچارە. (باك. ، باد.) ويّنجەكيّويلە.

كهتيبه: گوريسوواندي خشتي سووره.

كهتير (تعرده.): شهخره، شهخرهكيّش.

كهتيره: جيوه گرويني و دارودره ختانه، كهزور جووري ههيه، جهوي. ــ ي جهاري: جيوهي ته پلهگروينييه. ــ ي سپي.

ڪهجان: کهچڙ.

كهجى (زا.): كشتهكى بادراوى لووسكراوه.

كهج (باك.): كچ. شەفتوور، كل. خووار، گير، لار، كەل، ناراست، چەفت، نيل. خوويل: مليّت خو خوويلكرن: ملى خوخوواركردن، لارێ، كەچرد.

كهچانى (باك.): كچينى، تىمىنى كچى جحيلل.

كهچايى: ئاستى خورارايى و كەچى چتى.

كهچه: ئاژالى شاخ خورار. (شمم.) لباد. فەرەجى بى قۇلى ئاردامان.

كهچهترين: تووړه. ـ كردن: تووړهكردن.

كهچمره (كه.): بالقوّره.

ڪهچړويين: خورار ړيين.

كهچەشاخ: بزنيكە شاخيكى شكابى.

كهچهك (فه.): پيچ، مهنديل.

كهچهه آن: (باک.) سهرداقناو ، بيّمبوو . سهربرينداري بيّتبوک ، سهرگهنيگ.

کهچه لله: جووچکیکه نهختی گهورهبووبی و تووکی پیشسووی و هری بی و هیشتا په دری تازهی به تعواوی نههینا بیته و ه

كه چه ڵهبوون: گهررهبوونی جووجیلهیه به جوّریّک، که تووکه زوّرهکهی

كهچهالبلا: پارچه لباديّكي كۆنه.

كهچهلۆك (باك.): چێشتێكه.

كهچهڵى: سەرداقنارى، بيتوركى.

كهچموبهچه (تعرده.): مندال، زاوزز.

كهچبانوو: خاتوون.

كه چخووال (باك.): كچى خال.

كهچړۆ: چەفترۆ.

كهچړويين: چەفترزيين.

كهجك (باد.): كعرچك، (باك.) بعبعل. _ ا چاث: بيبيلهي چاو.

كهچكاچاق (باك.): بهبهله، بيبيلهي چاو.

كهچكان (باك.): لاقدريّر، لوقدريّر.

كهچكانى (باك.): لاتەنىشت. ــ كەتن: ئەسەرلاتەنىشتى نوسان.

كهجلوّك (باك.): كجي پازدمسالاته.

كهچمام (باك.): كچى مام.

كهچمير (باك.): كچى شاى.

كهچۆ (باد.): كچى (بۇ ئافرەت بەكاردەبرى).

كه چي (ههورا.): چيني كريزي سعري مندالي ساوا و ناژالأنه، تؤشكهي سعر.

کهچی: له گهان نموه ش، روشه یی که نه نجام ده داته دهست وه کوو: چوو مه مالی دارا که چی له مان نمبوو. که م و کووړی و خوو اری، چه فتی. که جیچ (زا.): جیگای چینه ی په په وورانه له سه رانگوو یا کی.

كهچين: كچى بندار.

كهچيني: كچيّني، بن.

كەحلان: ئەسپى رەسەن.

كمراوكوشا: تيكوشين، كړوكاش، كړوكاشكمر.

كمراهى (باك.): كمريّتي، كمرايي. (باك.) كمري، بيّ گوريّيي.

كهربوى (ئەردە.): خۆشاردنىوه.

كمراهميا: كريّى كالمدرانه، بالأدرانه.

ڪمراهمدهن: کري دان،

كمرايمتى: كمريّتى، كمراتى، كمرانه، كمراهى.

کهره: نرویتشک، نقشک، بهرهمهشکه، ویدو، چهررییه که بهوهندن لمی سه بهوهندن لمی سه به بهوهندن لمی سه کیری و خلته ی لمی سه گیری پینی نالین پوزن. بهره ولان. (همر.، خو.) مهری بی گووی یا گووی کورت، کهری، کوری. (همر.، خو.) بهریکه له پیش گهییشتنیدا بوهری. (دهر.، خو.) داریکی سهوزی سهروپوپ هه لمی به داور از اوه. قه له خو. بی گووی گران. ویژه. د فرق: فرقیه که له ژهکی و شیر کرابیته فرق لهسهر ئاوری.

که پروه: که دوفرق، شیروژه کی لهسه رئاوری دادهنینن وه کو پهنیری دهمه یی.

که په په په و زخته): تروی کی کال و کرچه و هری بی، که په ترو. (ختر،) هیچ و پسورچ، هیسچ د داری زور و و هسکی گهنده نسه. تروی کیشه هیشت ا نه گهیه بیشت بیش تری گهنده نال استان، که و هم که و درده لرکه و ایه.

ڪەرەپووە: كەرەپور.

که په پووسه ر: مهردومی پیری گیژو ویژی ساویلکه.

كمرهپوول (زا.): داگيركردنى مال و سامانى يەكىكىيىد، كەلەلايىن يەكىكىيىود زەرتكرابى.

كهرهپيف: گوڵی پيكه و زهل و قاميش.

كهرهت: چين، جار، حال، هال، دهو، نزيد، كايد، را، گل، كاو، گدر.

كهرەتالىبۇر: مەرىكى بى گورىيە سەروملى دىغ دىغ و لىش بۆربى.

كمرتالموهش (همر.): ممريّكى بنى گوويّيه سمر و ملى ديّغ ديّغ بئ و لعشى رهشبى.

كهره تالهسهى (ههر.): مهريّكى بيّ گرويّبه و ملى ديّغ ديّخ و لهشى سيبيه.

كهرهتاللهسود (هدر.): ممړيكى بئ كووييه و سدوملى ديغ ديغ و لهشى سووره.

كەرەتاڭەشىن (ھەر.): مەرىكى بى گووى و سەروملى دىغ دىغ بى و ئىشى شىن بى.

كهرمته (همر.): پانيهكيّش، پاژنهكيّش.

كەپەتلەبەش: مەرىكى بى گورىيە نوختەنوختەي سوور يا رەشى لىمىلىدا بى و لەشى سپى بى.

كهره تهى (هدو.): مدريكى بئ گووييه هدمود لهش و سدرى سپى بي.

کەرەجنە: چنگند، شێرپەنجد، نێرەى جاڵجاڵووكەيد. كەرەجى (نەردە.): كەشتى چكۆڵد، دەستەكەشتى،

كهرمدان: ئامانيّكه ردّني كمرهى تيّدا كۆبكريّتموه.

كمرمزه ري: زورهكي.

كهخس: پيوازي قيسكه.

كهفته (باك.): (باك.) كەخسك، قىسكەپيواز.

كهخسك (باك.): قيسقهپيواز.

که: لک، شفتالیم، کهت، شدغه ل، لخ، شقک، کارته، کهده. (خوّ.) چووزه لهی داروگیا، لاخ. (باد.) کار، نیش. (باک.) میوهی کاروکردار،

كهده (خق.): كهد. (باك.) كوپى نۆكەر، مندالى نيرينه.

<u>که دخووا: که یخردا، له تروژمال گ</u>چکه تره. ــــ یسی: که یخردایی، کرد تخابی،

كلاخووا (لو.، فه.، لهك.): كوويّخا (لهتووژمالٌ گچكهتره)، سهردّكى چهندكوويّخايهكييه. ـ يى: كوويّخايى.

كهدكار (باد.): كاركهر.

كيدكهر (باك.):كاركدر. _ى: كاركدرى.

كەندۈو (كە.): كورلەكە.

كمنووم (باك.): كەدىنە.

كىدوون (زا.): جەررەي گچكە.

كهدى (باك. ، باد.): كعوى، دام. بيرون. كردن.

كهدينه: كروپدى چكۆڭد، كەدرو، گلينه.

كهدينك: جەرە، كورپەللە.

کهر: گرویدریّژ، (ف.ه.) خهر، (زا.) کههر، (ههورا.) ههر، (فه.) کاریله. مرازیّکه بکویّت دروای ههر روشه ییّکی ده یکاته بکهر: کارهکهر، چیّشتکهر. میّگه لی تاژالآن. (گهر، ، پهوا.) کهرد، کهری پهزان، کهری بزنا. (باک.) پارچه، لهت. بکهرکرن: پارچه پارچه کردن. قهرز، کهرد، لهت. دان: قهرزدانه وه. کرن: قهرزکردن، لهسهره خوّ، هیّدی، کهمکهمه. دلیّ کردن، له سهره خوّکار لیّکردن. داتی: کمرایه تی.

كهرد گووى گران، گووى ته ب، كههير، بى گووى، نه ژنسه وا، كهريل. راومستاو، پهنگ خواردوو. ثاقا -: ثاوى راوهستاو. مهرى -: مهرى بى گووى، گووى براو.

كەراخ (باك.): بىشتىكە لەچەندىنىشان، دەرلىمىمندىتىك كارىكى خۆى دەدابەيەكىتىكى لەچەندىنىشان بەشتىكى دەداتى، برنج چنىن،

كمراده (باك.): پيرێژن.

كمراژو (باك.): كفردار. ـ يى: كفرداري.

كهراسمار (هدورا.): كراسهمارانه، توويري ماري.

كهراسيسه (رمرا.): كغرمسيسه.

كهريفي (باك.): شووم، بهدفهرٍ.

كمربكه (باك.): بالندهييّكه.

كەيران (زا.): چەكىچى گەورە.

كهرانه: باجي كدران و باريان.

کېږينه (ز۱.): مېردومي دېولغمېندي مالندار. کارې کېراپيهتي، ومکوو کېږي.

كهرانبابكاو: كمرانبارگاو، بۆجنيوبهكاردهبري.

كهره روش: مدريدكى بن گووييد و سدر و هدموولدشى روشه.

که روسهر (هدر.): مه ریکی بی گووییه رووی روش و ملی بوروو لهشی

كهرهز: گيايدكي كوويستانييه و بمهارييه گهلاي لـه كهرهووز زورتره لـه ترشیاتی دهکریّت.

كهره زيله (شن.): گليرهي پيش به فرييه، (هدورا.) تدرزه أروكه.

كهرهس (همورا.): گيايدكه وهكور بيزا وايه ساقهتي سووره زوربوني خوّشه بر ترشيات دهبي و كوويستانييه.

كهره رسفرشين (هدر.): مدريكى بى گروييه ملى مديل مو شينه و سدرى رەشو لەشى سپىيە.

كەرەسە: كەرەستە.

كهردسهرردش (هدر.): مهريّكي بيّ گوويّيه سهري ردش و لهشي سپييه. كهروسيى (هدر.): مدريكى بى گوييه و سدرى و هدموولىشى سپييه.

كهروسته: تړوتفاق، سفن، مراز، مرازى پيشمه كهران، شروويره، كمال و

كهروسور (هدر.): مدريكى بئ كروييه سدروهدموولسى سروره.

كهرهسيسه: بمفريكي ووردى ثاوداره به جلكانموه دهنووسي، كەلمەردى زورساردو تووشدا دهنک دهنسک له هدوای سی هدوردایی، سه فریکی ورردیشه لهپیش به فری دهباری، (جا.، ههورا.) به فره پوولکه. (ههر.) جه نجال، که له که. فردن، جه نجالکردن. جه نجالکردن.

كهرهشيل (تعرده.): كعلُعباب.

كهرهشين (خق.): كەرووى نان و چيشتييه، كەرەكيفه.

كهرهشين بوره (ههر.): مهريّكي بسيّ گوويّيه سدروگوویی شین و لهشی بوره.

ڪهرهشبين سمهي (همهر.): ممهريّکي بسي گوويّي سدروگووئشين و لهشي سپييه.

كهرهشين سور (ههر.): مهريّكى بسيّ كوويّيه

سهروگوویم شین و لهشی سووره.

كهرمفس (باد.): كەرەروز.

كەرەھرۆ: بروانە: كەررە.

كهرهك: كرّميل، كهلهكه، زوري گيان لعبهران.

كهرهك: جروره فهرهجييه كى ئاردامانى بى قىزل و كونه، كههنمك،

فەرەجى. (فە.) كەرە ھەنجير.

گهرهک (هدورا.): (هدو.،که.)کدرک.

كهرمكهر: چتيّكه ديواني نهبيّ.

كهرِهكردن (همو.): ميّوبرين.

كهرهكۆر (باك.): مشكى كورير.

كهرهكونتي: مرزڤي ززركهرِ.

كهرهكيّڤي: كهرهكيّوي، گۆر.

كهرمكيّوي: كمره كيّڤي.

كمرمكى: چتيكه تعنها بؤكهر دهستبدات، شهم كورتانهـيه.

كهرهكى دابرى (همهو.): گهمهيهكه بـو فريودانـى بيهـوش و كيـّـالان بەكاردەبرى.

كهرهكيفه: كهروو، كهرهوول، پهرمينه.

كهرهكيّفي (نهرده.): كهرهكيّوي.

ك مرهكيوى: ك مره كيّفى، فيل مكيّره. ك مركوولان، داعباي مكى كيّويسه لەكەرى مالى دەچى.

كهرهكيفه: كهروو، به لُغيّكي سهوزره ناگه لهسه رناني و چتى غناك دەنىشىخ. كەرورىيخكە لىەسەر رورى بادام ھەلدەنىشىخ و تالىيان دەكات.

كەرەگەل: (ھەررا.) ھەرەكەلە.

كەرەگۆشە: كولى.

كهرهاياس (نەردە.): جاركيش، جارچى، ھەلاڭچى.

كهرهم: كەڭك، بە_نايە: بەكەڭك نايەت.

كهږهمار: جووره ماريكى كهږى كوژندهيه.

كهږهميو: كەر، داللهلروك، چۆمىلكه، جووره ميتوپكى كيتربيمه لەكمەنار ئاوان، تريّى زەرد و ووردە.

كهرهنا: بروي، شيپوور. كهروهنا، شيپووري گهورهيه، دووكه لكيشي

ڪ مرونتوو: داسٽکي کلکداريني درٽري دوم پانه به پٽوهگيوي پي دەدروونىوە، (موك.) مەڭەغان.

كهرهنسة: بني گوري، كهسيكه بهقهستى خوي كهرولال و گوري گرانکات، کهسینکه گووی رایمان نمبی.

كهرهنك: جروره ميشيكي گهررهيه له همانگ پهيدادهبي و همانگرويني نییه. (زاخ.) کهنگر.

كهرهنگر: چرپوچال و گهلاوهريني پاييزيد، كه زور دهكمويسه سمر يەكترى و لەسەرزەويدا دەرزى.

كهرهواله (همو. ، موك.): همويّركه ، بمستمزمان ، همرّار ، ساويلكه . همویرده ، بالندهییکی گچکه و بوروکه به تا نزیکی نمبیموه نافری، رهنگی بۆرو بى كلكى جروانه لىەسورىسىكە بچووكترە، كەدەڧرى دەنگى بالى زور دي، کوړکوړ، قهتي، تر، وهژه.

كهرهوان: بالندهييكه، كهرهوانكه، كهرهوالله. كهرلموهرين.

كەرەوانكە: كەرەران.

كهرهوهس: كهرهروز.

كهرهوور(باك.): هغور.

كهرهووز: (همورا.) كمرهووس.

كمرهووس (همورا.): كمرهووز.

كهرموول (ئەردە.): كەرور، كەرەكيفە.

كەرەھەنجىر: ھەنجىرىكە بەسەرزى ھەلوەرىبى.

كهرههوو (ز۱.): باي به تعووژمه لههاويناندا.

بكدرب: بهسام.

كهرباندن (باك.): هاندان. بكهرپينه: هانده.

كهربهش: كهلبهش، گيايهكه. ده: سپينك.

كهرچلاندن (باك.): تيكه لكردن.

كەرچلىن (باك.): تىكەللبورن.

کهرخ: نووسار ، دهنگی ـ: دهنگی نووسار . بیّکه لْک ، له کارکه و تور . به لُغ ، گوزه و کوو په که ـ بوون: واته به لُغیان گرتوه و ثاوی ساردناکهن . (که . ، کو . ، رهوا .) راست، سنوور ، شووین ، قولاّخ . کلا ، له ـ باری پیشور ، نهمان . گول . تیغی ـ : تیغیّکه هیّنده کول بوویی ، که به هسانی تیژنه بیّته و ، ، بو مقستیش به کارده بری .

كهرخان (كه.): خانى كهران، كاروانسهرا.

كمرخاندن (باك.): خراو و گهندكردن، تيكدان.

كهرخاو (خۆ.): بق، كۆل، دەراد، ديراد.

كهرخهنوك (باك.): گيايهكه، كهرخنكيّنه.

كهرخهنيك (باك.): كهرخنكينه(گيايهكه).

كهرخبوون: خراپ و گهندبوون، كنخان. دەنگنووسان.

كەرخنكينىنە: گيايەكىد بەقىدە گىفنى بىنندەبىي دەنكەكانىشىي وەھى جىزى دەچى، بەلان قەلىجغەكانى لىد ئىيى گەنم و جىزى بارىكىترە، كەرخىنىتىك، (باك.) كەرخەنزى، گيازاخە، سيازاخە، پورشەسوورە، جۆداس.

كەرخىن (زا.): لەبەرچاوكەرتنى خوواردەمەنىيەك لەبەر زۆرخوواردنى.

كهرد (ثهرده.): ثالانه، باخچه، سنووري باخ و باخچانه.

كهردا: كەرت، پارچە. ميككىل.

كەردار: كەراژد. كەستىكە كەرى ھەبى و بەكرى كارى پىبكات. (باك.) قەرزدار.

كەردارى: ئـاژىزتنى كـەر، كـاروانچىتتى، بـەكرى كاربەكـەركردن. (بـاك.) قەرزدارى.

كمردهنهى (همورا.): لمبدركردن.

كمردهى (همورا.): كردن.

كهردهيره (همررا.): تيكردن.

کهردر: گیایه که وه ک قامیشی گولیّک دهرده کات ده نکه کانی ده کری بنان، کهردره، گال، ههرزن، دیّمیله. ده تاله دیّمیله، کهردر، گیایه که قور تیّکسی لیّپههیداده بی وهکسوو ههمرزنی وایسه ده کریّتهانان. کهردوو: کارترو، که رتوو. نسو مرازه به، که به در وکسسان دیّراوی پسیّ ههلّده ده نفوه. نهو جوّگهیه به، که له نیّر زهری کیّلراو دا به که دردو لیّده دریّ، دیّراو، (خق.) بالست. که ردووکیش، که رهی که دیرک.

کهر**دووکی**ش (نمرده.): ناسنیّکی دهم پانه و کلک دریّژه به دووکهسان دیّراوی پیّهملّدهدریّتموه. کهسیّکه بتوانیّ کمردوو بهکاربیّنیّ.

كهرسلخ (باك.): سەكۆيەكە لەخيزى رِيّك كەرتبى لە قەراخ چۆماندا.

كەرسەپ (ئەردە.): كەرەووز.

كهرسهر: مىدلى كى سروره بەقىد مرارىيەكىيە گۆشتى دەخورى دەنگى وەك زەرەى كەرى وايسە، (ئەردە.) مزراحى قۆرقۆرەى دەستەكى. (كمه.) مەلىكى ئاوى و جورانە.

كەرسەر: خولخولە، قۆرقۆرە. جوورە مراريىكە.

كەرسەك (ھەر.): (ھەر.) كەستەك، گلمەت، سندەگان، گلمەتيكى گەررەيە، گلمتك، كولۆگان. كهربۆزك (باك.): گيايەكە.

كمربين (باك.): هاندان.

كەرپووچ: خشتى سوورەوەكراوەوه.

كهرپووچوك: گيايه كه گهزيّك بلنده بي و گهلاني وهمي داره بي دهچي، به لان د دووي و وردي زور پيره به سهري هم كه در دووي و دردي زور پيره به سهري هم كه ده دودكات وه كولي گوليي ده نكي ده دد ده ده سي سي سوي تيدايه مندال ده يخون.

كه پيوون: گــود ک گــران بــوون. زورســاردبووني ثــاو بهبــه فرياســه هوّل، به فراه که پهروده.

كهږيي (باد.): تووړهيي.

كهربين: تورړهبوون، ړقهمستان.

كەرپەسە: گيانداريك، وەكور مارميلك، وايىه ھەمىش، روو لىه خۆردەكات، كەرپىيە، (ئەردە.) رۆزگارپەرست، رۆجيارپەرست.

كەرپىيە: بروانە: كەرپىسە.

كهرت: كارت، لمهت، كوت، كهرك، پارچمه، كمهر، كروز (بۆخمهيار و تريزوو)، قاش (بۆشووتى و كاللهك). بربون: لمهتبوون، كردن: لمتكردن. (باك.) گيايهكه.

ڪمرتاندن: کرتاندن.

كهرت: باوه ر، بلندايي نيواني دروباخچانه، كورد.

كمرته: پارچەيتكە لەئاۋال.

كەرتەر (ئەردە.): كەكرە.

کهرتهشی: گیایه کی درواوییه، ده لیّن له هاوینیّدا گولیّکی خری به توپ و درواوی دیّنیّ لاسکی دریّرهٔ و توپیّکی خری گردی درکاوی بهسهر لاسکه کهوه یه ده لیّن له هاوینیّدا روّنی له نیّو کونی بنیّن نا توویّت وه، درکه که رانه، شه کهروکه، شه کروّکه، تووی که نگری، جیوه یه کی هدیه پیّی دهلیّن (شه کروّکه) سپی و کهمیّ شیرینچکه بو روّر جووره دهرمانان به کارده بریّ.

كەرتەك (زا.): چتى زۆر.

كەرتەلەر: رولاخى بەرزەي لاواز.

كەرتبوون: لەتبورن.

كهراني: معبدس له مهردومي نعزان دووي، قسمرهق.

كهرترينه (ئەردە.): دروايين دەست لەيارى گۆرەرينيدا.

كهرتك (باك.): كارتك. گيايهكه. پارچه، كرت، لهت، كهر، كهرت.

كمرتكفرت: پارچەپارچەي مىڭگەل، برەبرە.

كمرتكردن: لـهتكردن.

ڪەرتۆپە: كرتۆپە، پەتاتە.

كمرتوو: كەردوو، ئەر مرازەيە، كەبەدروكەسان دۆرارى پۆچەلدەدەنەرە.

كمرت و همرت (باك.): شرمربره، سيپال.

كهرتيّنه (ئەردە): كاكلەمبورشان، تەونى جالىجالىوكە.

كەرچەرمۇ: كەرى سپى، بەنەرى، بنەرى.

كفرگندهن

ڪهرسهڪ (کد.): فيٽلباز، ساختهچي، کهسيٽکه بڙ ههندي چت کهربي و بڙههندي چت زورزان بي.

كهرسهله (باك.): ئاواره، دەرىمدەر، ھەرزەگەرد.

كهرسل (يعز.): تعرسهقول.

کهرسمه (بابا.): (همو.) کهسمه، دهمار و ئیسکیکه لـ مناو لووتسی وولاخاندا پهیدادهبی وهکوو لوو وایه دهری نمهینن چانابیتموه.

كهرسۆنه:مەزرەق، قۆرقۆرە.

كهرسوون (باك.): تاره.

كهرشين (ندرده.): كمسيّكه بدرو خوّى كردبيّته ندومي پيّغهمبدر.

كهرغوّك (باك.): باڵندهييّكه.

كهرك (رمرا.): پارچه، كفر، كفرت، لفت، لفتك، رسته.

که پ (باک.): کړکر ټوکدی گووێ و لیوت و شوو یّنانی تر. (هدکا.، ثاک.) قلووک، پهستهک، فدو هجی. (هدورا، کوّ.) چدوهنده د. (هدو.، که.) داری بدریید، که بدرندهیّنیّ. (هدورا،) مریشک. تمما ته یه که میّشتا سیورند بروییّ. سیخمه ی بیّقیّلّ، فدره جی بیّقیّلّ، قاپووت، (هدورا.) کدوک، قاپووتی بیّ قرّل، عابای بیّ قرّل.

كهركاش: بزؤز، جەربەزە، سى: بزؤزى، جەربەزەيى،

كمركاكمراژۆ: كەرى كەراژۆ، (گەمەيەكە).

كهركه: تعماتهيه كه ميّشتا سرورنه بروبيّ.

كهركددن (باك.): گدوج. (باك.) كدرگددهن. نيمچه درورگه.

كمركمدهنگ: كەرگەدەن.

كهركهرانيّ (همو.): گممه يه كي مندالاّنه يه.

ڪهرڪهره (باک.): گفوج.

كهركهري (باك.): جووره ترييهكه.

كهركرن (باك.): قەرزكردن.

کهرکۆل: گیایدکی بدهارییه بدقدد بدژنیکی پتر بدرزدهبی گدلایدکه ی و دورو شرویتی و اید، باریکه بندکهی تستووره و پانه باشترین کارگ له کولکی وی پدیدادهبی، بدهاران، که کمرکوّل و ریّسواسسدری دهرهیّنا و ورچ گیایدکهیان ناخروا ده یکوّلیّ کوّلکهکهیان دهردیّنیّ و دهیخووا، به و و شکی ده پسسوو تیّنن به مشکییدکهی لهگهای تسلّی سابوونی پسی دروستدهکریّ. گیایدکی گدلاّیانه پاییزییه گولّیکی شینی درداری دیّنیّ گدلاّیدکهی بکوتریّ دهبیّته پووشوو. جاشهکهر، هوّلی کهر.

کهرکۆلک: کهرکۆل، گیای کهرخۆرەیده قالۆرەکدی زوربلنددەبسی و کلۆره، بهپیری و ووشمکی گهلایدکدی دەکوتسری دەبینسه پووشسوو، بهپووشوه کهشی دەلین کهرکۆلک.

كمركوتين (باك.): گەرج.

كهركوژ (ئەردە.): ژاڵه، لووړك.

كهركووش (باك.): جووره ترييه كه بو ووشك كردنموه دياري كرابي.

كهركوشي: چتيكه وهكمركووشي بچي.

كهركوولان (باك.): كمرهكيّوى.

کهرکووک: شاریکی کوردانه کفوتوته باشووری کوردستان و بننسوت ننداده.

كهركيّت (خز.): شهي تعونييه، (موك.) كهكيت.

كهركێش (همورا.): بهردكێش، خهړهكى بهردكێشانێ. (دزه.) شووێنى هاتووچۆى كەرێيه.

كمركى ناڤيّ (باد.): شەلاقە (باڵندەييّكە).

كهركيت (كتر. ، باك. ، مـرك.): شـهى ئاسنينى تـهونى. (خـتر.) كمركيّت، همهيّ، (سوور.) كمركيّت، همهيّ، (بيّلّ.) همهيّ، (سوور.) دمسته ك، كمرليتك، (همر.) پيشك، (مـام.) همهيك، مرازيّكه لـه شيشمئاسن و يا لمدارى پهنجه دار دروست كراوه تمونى پيّ ده كوتريّ. كمركيت.

كهركيكهراژو (باد.): بالندهييّكي رِهنگ سعرزه رهكور ماسيگره ماسي

دهگرێ، دندووکی درێژه.

<u>کهرگ</u> (که.): بزنیّک گرویّچک می سروربیّ. (باک.) باردّک م مریشک.

كفركه (هدورا.): مريشك، مامر. (باك.) بدرميل، كوويه.

كهرگهداس: داريكه دهكريته كلكي داسي.

كمرگ مدهن: داعبايدكى زلسه به قسه دگايدكى ساخيكى استوره، شاخيكى لمستوره، كهرگدهنگ.

كهرگهدهنگ (همررا.): كهرگهدهن.

كهركهز: كمرگهس، كورت، دالهكمرخوره.

كمركهس: كمركمز، كمهمنك دال، كمهمنمكدار، داللمكمرخوره.

كهرگهڤيسك (باك.): خيزهلان، جينگايهكه خيزي زوربيّ.

كهرگلفاز (همورا.): كۆخمرەشە.

كهرگهلاريّ (همو.): بالّندهييّكي بـ وَرى دنـ دووک دريّـژه لــه قرالْکـه گچکه تره.

كهركراف: كراث، نيمچه دووركه.

ڪ هرگووان (خـق.): ئاژاڵێک گووانێکي ووشک بووبي. (مـوک.) يێکعال.

كهركوه (باك.): كهرويشك.

کهرمه (وا.): کهمره، پارچه ته پاله و شیاکه ی ووشک بووهوه.

كهرموّز (باك.): موّز. (رهوا.) ميّشهگهز.

كهرميّش (زا.): ميّشهكهرانه.

كمرميز: شووينموار. _ى لينمهيشان: شووينموارى برين.

كهرواس (فه.): كراس.

كهروال: كەرور ، بەڭغ.

کهروان (باک.): کاروان. کهرواوی: چتیکه کمروری ههڵیّنابیّ.

کمروکه (همر.): دروديواري نزم و گچکهن له دوولاي چالاّوانـهوه داري گړگړه داري لـهسهر دادهنري. مرورثي گيّلوکهيه.

كُمُروْكووك (باك.): بالنَّدهييَّكه.

كهروّل (هدورا.): كدروو.

كهروْله: له ژووري ديوي ديهاتاندا لهلاي دهرگاوه سهكريهكي بلنده بـ ق كموشان دروستكراوه.

كهروو: (دزه.) كهرهكيفه. (خق.) كهرهشين، بسرك، كۆڤنگ. (رهوا.) پشوو، كەرى، كەلەكىف، كەر، كىف. (كە.) كەرو، كەروال، كەرۈل، كاكله گوويزى كۆنىش ــ دينى، چتىكى سەوزى بىقن ناخۇشە ئەسمەر رووى نان و کوللیره و نیتر، که شینی بیننی، نان و یا همر چتیکی خوواردهمهنی به نهرمی و تهری لهسهریهک دانری ــ دینی.

كهروو: كاكلممورشان، تمونى جالجالوركه.

كهرٍ و كوويّر: كسيّكه نعبيسيّ و نعشبينيّ.

كهروولان: كسيّكه نبيستيّ و نددوي.

كهرووهه لينان: سهرهه لنداني كهرووه للسهر چتيك.

كهرهمنك: جروره هننگيكه بي چزرو و بوره لووكى بي هننگروينه ههميشه له پروره دا شانه هه لده بهستي، جروره ميشيكيشه وهك فمرهنگمزه وایه.

كمرهيّ (باد.): كۆكلاًش.

كهرويشك: هموريشه، كۆرشك. كوويريشك، كەۋرۆشىك. (ھىلەرا.) ھەورۆشىلە، ھەورىتشىلە، خەرگۆشــە، كــەرگوھ، (ھـــەو.) شـــک. (كــف.)

كەريشك، كەرويە. _ى جحيّل: خرنك.

كهرويشكه: كيرووشكه كردن، ها تووچو جوولانى سهرلكى داروگيايانه

كهرويشكه خهو: جروره نوستنيكه، كهچاو هيشتا به تعواوى نه قووچابي. كهرويش كهخهوكردن: سدرى لكى داروگژوگيا و دهغلى شين، كسدهم باوه وهکوو شهپۆلی ناوی دههمژی و دینت و دهچی.

كمرويشكمكردن: همژاني سمري سموزايي همراشه، كه پياو وه بزاني لمه درور دوه ، که نهو سهوزاييه ده ړوات و شه پول ليده دا .

كەرى (ھەررا.): كەرە، رۆنى كەرە،

كهري (كه.): مهري گوري كورته، كهره.

كەريىتى: كەرايەتى، كەرىتى، بى ژىرى.

كهرينفك (كف.): كهرويشك.

ڪهري: گيوون گرانسي، نعزنهوايي، بسي گوويچڪهيي. کهري نيٽري. (همورا.) که پووی نانی یا مستی. (باک.) میکه لیکه له (۹۰) تا (۲۰۰) سفر مەړ.

كهرى: كەرىتى، رانى مەر، مىگەل. كەرىلە. (زا.) پارچەيىكى لە هممور چتيک.

كمرى بهتهندووره: تهندوورى خراب.

كهرى ريزگهو (بابا.): كەرتىكە تىنها زەرىنى ھەبى و پەرىنى نەبى بۆ ويّنه برّ كسيّكيش بدكار دمبريّ، كهمهر قسمي همبيّ و كرداري نعبيّ.

کهری شین: کهرووی نان و چتی تر.

كمرى سوو: گسدييّكي مندالأنه.

كهرى كهراژو (همر.): گهمهيهكه. واتا كمرى و كمريش دهستاژوبيّت. كهريك: مريشك.

كهريل: گهر، بن گووتچكه. (نهرده.) كهريله، جووره بزن و مهريّك گرويچکهيان قوت و کورت بي، کهړي.

که پیله: گووی که پر. بزن و مه پی بی گوویچکه، گوویچکه کورت.

كهرين (خق.): مهر وبهراني به قوّج و شاخداره.

كهرى نيرى: هموهال و تمنكه بمفريكه كموتبيته سمركيوان بههدابوونى وى نيريه كيويان دەست بەپەرىنى دەكەن.

كهز (زا. ، رموا.): قاوزه. (باك.) پاده، رووباند.

كهزاخه (رموا.): چاكەت و كەرايە له پيستى خەزى.

كهزاخهبد: بريني ميوه له بههاراندا.

كهزاخستن (زا.): كزخاندن.

كهزامزي: جروره تاخهفتنيّكي تايبهتييه له كوردستانيّدا بـ گهمـهر بـق پارازتنی رازانی نهیننی به کارده به نتا کهس تینان نه گا: له نیوانی ههموو تیپهکانی ووشاندا (ز) پیهکی تیده خمن وهکوو بلیّـی: چووزانـیزم واتـه

كهزان (باد.): قهزوان.

كهزهب (باد.): جمرگ، جمرگسووتاو، له كاتيكيدا به كار دهبري، كه بههوی مندال مردنی و جهرگ سووتاوی.

كهزنهزان: داريكى كوويستانييه وك دارگهز وايه، بهالام له چهماندنهوه دا نەرم و شلكە.

كمزوان (باد.): قمزوان.

کهزوانکه او نندوکی و ایاد.): بالنده ینکی گچکه یه و دندورکی و هکوو تووی وایه به قهزوانی دهژی.

كەزۇكوۇز (خۆ.): قىوزەي ئارى.

كهزيكوور (باك.): بعدبهخت (ژن).

كهزى (هدور، باك. ، رهوار): پرچ، (دهرر) گيس، (كفل.) پهلكه، پرچیکا دپشته وه هزرابیته وه. به قهبره ی ناویش ده لین (باک.) حهسیر. دەمار، شارە**ك.**

كهزياني (دزه.): چتيكه پان بهونريتموه، هونينموهي پانه.

كهزى زهري (باك.): پرچ زيرين، جووره گورانييكيشه.

کهزیله: گیایه کی کیوییه گهلایه کانی باریک و دریش و ه کهزی ده چن گولْیشی وهمی قمنه فلّی دهچی رهنگی گولْه کهی بعزهردی ده روانی.

ڪهڙ: کيرات، قيدره قاچ، قوزاخهييٽڪه بيدري داري قيدره قاچ، جيوره ئاورىشىمىتكى خاوى تىندايە وەكىور لۆكە دەرىسىرى. (مىوك.) جىوران، شقخ، سپی، لمبدیتی بارام و گولندامدا وادهنویسنی. ناوریشمی پاک نه کراوی داری کیرات، داری ناوریشمییه. چیا، کید، شاخ، کیف. (باک.) سپی بومالاً تی سپی به کاردهبریّ. (باک.) ره نگس خه نایی، مـهرهز. (بــاک.) خــووار، كــورت. (دزه.) رهش و ســپييـهكي تـيّـكــهالأوه. (همورا. ، زهن. ، كىل.) كيّو، چيا. (موك.) هاڤرونگ، هموا، پشكسال، كۆنىدر، مىو، ھىملىرىنكان، (ھىمورا.) ھىرورەش رىنكان، بارانسەيران، سامالي. جووره چتيکي قايمي جوواني بريقهداره وهک ناوريشم وايه، تهنراویکی دریژکولهی پانه لهسهروقوونی چیخ و حهسیری دهگرن، کیف هدردهیان. کق، کهژال، نهو کهسهیه رهنگی خوی سپیه و سوور ه وسپیه. چتێکه وهکوو جيلي بکشي، جيل، لاستيک.

كهۋاڭ: رەشتىكى كالله، كەژەل، چاوكەۋال، چاوباز.

کهژاوه: درو چاوه ی گچکهیه لهسهر پشتی وولاّخی دادهنریّ بـوّ نـعوهی لـهکاتی ردّیشتنیّدا لـههر ژوورهی یهکیّکی تیّدا دانیشیّ.

كهژه (ئەردە.): قوڭنگى فىلمواناند، فىلى پى لىدەخوړن.

كهة ه الله كه الله عاد الله عاد الله عند (الله عند الله عند الله الله عند الله عند

كهژموان: شاخموان.

كهژدم: كهژدرم.

کهژدوم: کهژدم، دروپشک، چزه و پیله.

كفژك: قەياسە. (رەوا.) ئەوكىسەيە رەنگى خۆى سوور و مىووى سپى بى. بى.

كهڙڪ: كنزوو.

<u>ڪهژمالگردن:</u> هاتنه دورموهي خهلک له همموو ماليّکييهوه و چوونيان بق کهژان بوّگهران به شوويّن چتيّکيدا.

كهژميّر: كاتژميّر. (همورا.) دهم ژمار، دهمژميّر.

كهژميرچيكهر: كاتژميرساز.

كهژميّرساز: كاتژميّرساز. ـ ى: كاتژميّرسازى.

کهژوو: (سوور.) کهژی، قهیاسه، کشه، (که.) کژوو، قوّراخ. کهژک، کهژیک، کهژیک، کهژیک، کهژیک، کهژیک، کهژیک، کهژیک، کهژیک، سدو قورنی چیخ و حهسیری پیّدهگیری، قهیاسه جسووره گوریسیّکی پانه و سیّ قامک بهرینه بیّ دهسپازهی لانکی مندا آن و پشتیّند برّ سهر تهنگهی بار به کاردیّنریّ.

كهژى (سوور.): كهژوو. (باك.) پشتيّندى ژنان. چتى كيّوى.

كهژى كهران: كهژمران، شاخهوان، ثموانهن، كمبه چياياندا دهږوّن.

کهس: تاک ، مرؤقیّک. ۲ ...: ۲ نهفهر. مرؤڤ (نییّربیّ یا میّ). مهروه. هیچ کهس و کار. به ... کهددور. هیچ کهس نهبوو. خزم و کهس و کار. به ... کهددار، بهخزم و کهس. بیّ پشتیوان، (باک.) تووکهس، هیچ کهس.

ڪنسات: بئ برهره ، بئ رهراج. ^{*}

كسد: ناړوواج، بي بروو، بي بازاړ، هنژار. دى: ناړوواجى، بي برووى، هنژارى. هنژارى.

کهساس: پهریتسان، بی نرخ، کز، پهست، گیانداری زهبوونسی بینسوا، همژار. ـی: پهریتسانی، پهستی، کزی، کهنه فتی، همژاری، زهبوونی، سته ایر.

كسيندن: حاواندندوه، دلنياكردن، هدلگرتنى گۆشت بۆخوداردنى له زستانيدا.

كەسەنىتر: ئەرانىتر.

كەسايەتى: خزمايەتى، خورىشى.

كهسهر (سوور. ، هـ مر.): داخ ، ئاه ، ئاه ، ئامنين ، همناسه هملكيشان ، خمفمت و پمژاره .

که سهربیاز (باک.): هیچ و پروچ، وازی وازی. ــــــی: هیسچ و پروچی، وازی وازی.

كسههشت (لو.): ژيشك.

كهرسهكوور (باك.): خدمگين، پدروشدار.

كهسهك (باك.): هيچ كنسيّك.

كهسهله (باك.): لاسكى قاميشى و قهلهمييه.

كەسب: پەيداكردن.

كەسەبە: كسمكارگىل، پىشەرەرگىل.

كهسبهر (باك.): كهسيّكه چاوى شين و سهوز بنويّنيّ.

كهسب: كۆسپە، قورەپىستى سەربان، ئەسەر قامىش و زەلەرە.

كهسيك: شينايي ئاسمان. (زا.) هيّلكه شهيتانوّكه.

كهستانه (بابا.): گيايدكه.

كستهك (كه. ، رموا. ، همو.) : كلّمه ت ، سنده كلّ ، كمستك.

كهستر: كسى تر، كسى سيّيهمين.

كەستك: كىرسىك.

كهسخاندن (زا.): كمزاختن.

<u>که سدار:</u> کسینکه خرم و کهس و کاری همینی، پشتیواندار. دی: پشتیداری، به خرم و کهس.

كسداندن (باك.): پالشت دان، مدياندني خووين.

كهسلين (باك.): مدييني خووين.

كمسرموان (باك.): ناوريشمى، شال، پشتيند ناوريشمى.

كلسك: سعووز، سعوزايي.

كمسكان: قعزوانه، كه لهداري بنيّشتي پهيدادهبيّ.

كهسكاه (همر.): سلّقار، سلّقيّكه، كهله ناو دوّلاً كوترابيّ بوّناو چيّشتى سلّقاو.

كهسكايي: سعوزايي، شيناوهردي.

كهسكه (كۆ.): كوړانى، كچ يا ژنيكه كوړانى بى، ئافرهتى بيشهوم.

كهسكه (باك.): رەنگى كىسك.

كەسكەسۆر (باك.): كۆلكەزترىنە.

کهسک و سوور: پدلکنزیّیند، کوّلکنزیّریند.

كهسكون: كهسكوون، توند، تيژ.

<u>که سکوون</u> (تـهرده.): خواردهمـهنی تونـد و تیــژه وهک ســرکه، کــاری، کوژنده.

كهسكين: ړهنگى كىسك، كىسكوون.

کهسمه: نُیّسکیّکه له همردووک لا کهپوّی وولاّخان دی. (موک.) نیپلیک. (بابا.) کهرسمه. (تمرده.) کاسمه، نانهچهوره، کوللیّره بهروّن.

كهسمهبر: وهرديندي نانكردني.

كەسناو: كونيە.

كەسنەدار: چتى ناياب، كەكەس نەيبى.

كهس نهزان: ناديار، كهس نهناس. ناوى ديدهكيه له زور جيكاياني كوردستانيدا.

كەس نەكردگ: پەرجۆ، (معجزه).

كهس نهكيّل: زهرييّكه شاياني كيّلان نعبيّ.

كهس فهناس: كمسيّكه له شوويّنيّكا ، كهكهس نهيناسيّ: برو شوويّنيّكي كەس نەناس، خۆت ھەڭكىتسە پربەكراس.

کهس وکار: خزم و نزیکان، خزم و خویش.

كايسى (هدو.): ئەيرىز، وەيرىز، ئەي قەدكىسى.

كاسسى (هدو.): كىسى. ئەيقەد ــ: ئەيرۆ، وەيرۆ.

كهسى: يدك كعسى، ثمم دوشدگه دووكمسييه، ثمم جاجمه يدك كمسييه.

كهسيتر: كسيدى، كسيديكه، يەكيّكى كه، سيّيهمين.

كهسيره (باك.): خراب. كرن: خراپكردن. سر، سدرمابردوو، گيانداريٚک لهسهرمان كورووژم ههلاتبيّ. ــ بسوون: كرژههالاتن

كهش: كشاني هاندي چت، دريرژبوون، ئهم ههويرهكهشي ههيه. وهرز. (زا.) سعركردني گوللهيه بهلأي راست يا چهپدا. (همورا.) كۆه، كيو، كيّف. خوّشكردني هموا لمنيّواني دوو باراناندا. گونمر، كمثر. نمستيرهي زوحیل، کهیوان. (موک.) زهریه که له پاییزاندا به ناوداشتن کیلانی ديت. (جا. ، كه.) زهوييه كى تىلوه ، كه كىلمينك ووشك بيت موه بـ وكينالأن دەستېدات. (جا.) جار، چىل. كەلەگەلابن بەكارىبرى: باخىلار ھەنگىلە: بنكەش: بنهەنگل، بنباغەل.

كهشاكهش: كيشه كيش، همراوكيشه، جره، جرهجرړ، دهردهسمري،

كهشان كهشان: بكره و بهرده و پالموپهستق، بهنازوفيزهوه.

كهشاو: زەرىيكە لەپىش بارانەدا ئاربدرى تانەرم بىوبكىللى و بچىنرى.

كهشه: كيشه، ههراركيشه. (باك.) قعشه. (ئهرده.) جار، چهل، گل. _هاتم: چەندجارهاتم.

كەشەتى (باك.): قەشەييتى.

كهشهف: سينييكى دريره بزنيستيكان و پياله بهكارديت.

كهشهن (بابا.): شهكهت، ماندوو، بينهوش و بي تاكا.

كەشلەنگ (رەوا. ، دەر. ، خۆ.) : شەكەت، ماندوو ، ماندى. ھيرز، تين، تورانایی، ووزه، بر.

كەشەنگى: ماندويتى، شەكەتى.

كهشهني: شهكهتي، ماندويّتي. راو.

كهشهوور: هموريّكي تمنك و سپييه. كهشمهمور.

كەشەھەۋۈر: كەشەرۈر، تەنكە ھەررىكى سېييە، كەشەھەرر.

كهشتيلهسهره (ندرده.): بدچكدى قومقوموكد.

كەشتى: گەمىدى چكۆڭدىد، پاپۆر.

كهشتيموان: كسيكه كهشتى دارووي. ـ ى: ئاروتنى كهشتى.

كهشتى بادەوەدار: كەشتىيىكە بادەوەي پيوەبى.

كهشتى بديموان: كهشتيدكه پهردهيهكى بلند و پانى ههيه بهباى دهروات.

كهشتى جهنگى: گهمينى شهرى، كهشتى زريداره لـه

شەرىدا بەكار دىنىرى، زرىپۇش. كەشتى چكۆڭە: بەلەم.

ڪاشتي زريدار: گهميٽي زريدار، جووره کاشتييٽكي شهريّيه ههموو لايهكى لمناسن كيراوه هيج چتيّك كسترجكزله

كارى ليناكات.

كهشتى شكين: كهمي شكين.

كەشتى گا: مينا ، بەندەر.

كهشتى گهل: دەستە كەشتى.

كهشتيله (ندرده.): چىمچە، كىوچكى گىوره.

كهشتيلهسهره: كهفچليز، شعرخه بوقه، كه هيشتا له ناو مندالدانيدايه. كهشتيوان: كهميهوان، پاپۆرەوان، خەفتان. _ى: كهميهوانى، كەشتى ئاژۆتن.

كهشخه: شانازى، لهخربايى بوون.

كەشخەيى: بايى بورن لەخۆ.

كهششه (زا.): قىشە.

كهشك: سەلكه شيريزي ووشك بووهوهيه، چتيكى ميپچوله ميپخولاهيه له دوی خدست دروستده کری.

كهشكه: ليدان به كالأوهى پهنجه لمسهرو كهلله، چممؤله، چمهيؤك، كەشكىكى مالى بەسەرىدا.

كهشكهرهشه: قدرهقرورت.

كەشكەزەنگوڭ: بروانە: كەشكەزرانى

كەشكەزرانى: كلأوەي زرانى.

كهشكه وني (شكا. ، سوور. ، برتا.): لقلقزك ، خش ، سابوو قوك. (باد.) كـرّدك، كەشــكەلأن، كۆزژنــير. (هــەورا.) كەشــكەزەنگول. (بـاك.) دەرقىتىك. كەشىكەچۆك، كىلارەي چۆكىي، كىلارەي 🥦 🚅 ووژنگ، ئيسكى چۆك، كىلاوەي زرانسى، كەشىكۆي زرانى،كلاوەي ئەژنۇ، كەشكەزرانى. كشكسدر

كەشكەسەر: ترمقرمۆكە.

كەشكەسەرە: قومقومۆكە.

كهشكهشان: پهرپهروچكهي ناسماني، كاكهشان.

كهشكهك: كهشكين، هدريسه، چيشتيكه له سهرويي و گهفه كوتاوي دروستده کری له هدندیک شووینان له برویش و گزشت و یا له کهشکی سوو او هوه و گؤشت دروستده کرينت.

كمشكه لأن (كه.): كمشكم ثنة. شوويّني زوربمرز، كه دمست نهيگاتيّ، دارا ليم چۆتە كەشكەلانى فەلەك.

كهشكه لأنى فه لهك: پهرپهروچكهى ئاسمانى.

كەشكەڭە: تشقەڭە.

كهشكها (لور.): كهشكهژنق، تهژنق.

كەشكلىنك (باد.): قشقەڭد.

كەشكۆزەنگوڭى (ھەررا.): كەشكەژنى.

كهشكۆل: _ ى دەرويتشان، دەفريكه له كان و زنجيريكى له دووسه وان دهخان دهرویش لهدهستی دهکات و سووالی پیدهکا و چتی بو تیدهکان. كۆمەللە ھەللېمستى چەند ھەستىارىكىيە، كەللە پەرادىكى ئەستوور يا تەنك نروسرابيتموه بەيازىشى پيدەلينن. بەرمووريك لـ زيريا لـ فزيو، كهچهند پارچه يه كيشى زير يازيو تيدابي. جووره ثامانيكه له داره گووينزى هیندوستان دروستدهکری و زریزهیهکی تیدهخری دهرویشان له قولیان ده کهن و سووالي پيوه ده کهن.

كهشكوى زرانى: كەشكەرنو.

<u>کهشک و سوور</u> (نمرده.): چتی سوور و سپی یا سموز و سوور.

كهشكين (باك.): كهشكهك، چيشتيكه به كهشك لينرابي.

كهشم: نعشم، چعشن، نيشك، نازين.

كهشماكهش: كيّشه كيّش، كيّشواكيّش، گيّره و كيّشه.

كهشمان: راكيشاني چتيك له درو سهرهوه بنونهوهي، كه بكشي. ـــ هاتن: كيشهاتن، كشان.

كەشمەكەش: كێشەكێش. ـ ى: كەشاكەشى، كێشەكێشى.

كەشمەكىش: كىشەكىش.

كهشم و نهشم: جواني و لار و لهنج، عيشوه و ناز.

كهشۇل (زا.): پاقلەي دىمى،

كهش و تووش: شەفتور، برين يا درين يا خەتكيّشانى چتيّـك ك گۆشەيتكەرە بۇ گۆشەيتكى ترى. كەش و تووشى كراسەكە بىپرە يا لىتفەكە

كهش و فش: هموا و دهمار و فيزكردن، ئينجمه و فينجمه، گړوفي، لارولەنجە.

کهش و قنگ: کهش و فش، دهوره، چووارکهنار.

كهش و كۆ (ھەررا.): كەروكتو.

كمشهانن: كمشمان هاتن، واته ووشكبوونهوهى زهويمه بمجزريك، كىبكيّلْرى، كزربوونىوه.

كهشيده: پارچهيهكى زورده به ناوريشمى زورد دەچنرى و حاجى لىسموى دەبەستى، خەتىكى ئاوايد (~) بەسەر ھەندى تىپسى ئارەويىسەوە. (ئەردە.) زللە، شەپەلاخە.

كاشيش: قاشد. سى: قاشايى.

ڪهعبه: کابه، کوړنوشگه، کوړنوژگه.

کهف: کعفی سابوون و نعسیون و چتی ترشاو و لهسهر چیشتی زور کولار پەيدا دەبىن، كەفز، كافزيم. (ئەردە.) لەپ، ناولەپ، لەواسە، ـ دەست: لىپى دەست. قەراغى حاجەت وكىل و پەل.

كلفاك (ئەردە.): تۆقەسەرى چتى.

كلفائلن (زا.): درووني چوواردهوري چتمك.

كهفه: پهله، لنگه تـ مرازوو. بيلك، بيلچه، ئاسنيكه كورتاندوو ل کاتی کورتاندروونیدا ده یکاته دهستی.

كىفەريدۇ: ئىيورېد، حدوزەكە يا ئەستىلەكە بورە واتە: ئاو بىھەر چووار لايانيدا ديته خورارهوه.

كىفەرياكە: گۆشتى شلى چەرمەچەقاڭتەيە.

كمفهل: قالْچه، سمتى كيانلىبەران، لاتريزه، نەقيزەكاز. كهفه لْيوْش: پارچەيەكە بەزىنەرە دەكەرىتە سەركەفەلى وولاخ. كهفه أووكه: كعفى چيشتى، كعف و كول. گوشتى .. : چەقاڭتە و كەفە. كەفتىكى كىمىد لەگىلا تەرى تىكىلا بوربى.

كمفه لوولكه: كه فه ژيلكه.

كلفان: كفن، بمركى ممرك.

كمفاندن (باك.): كفنكردن.

كمفهندز: گۆركىنگە، گۆرھەڭكىنە.

کهفهندز: کترکهنکه، دترهمیمه.
کهفتار (باک.): کهمتیار. پیرا -: پیریّژن.
کهفتاروّ (باد.): کهمتیار.
کهفتانی: سهبیلهیه کی دارینی ساکاری سهرخری تۆكمەيە تورتنى پيدەكيشرى.

كهفته (ئەردە.): كەوتور.

كهفتهكار: مهردومي كعوتووي زهبوون. دي: زهبووني، لمكار كعوتني مەردوم.

كهفته ميي (هـ مورا.): كـ موتن. (كـ ه.) رهشه كرانه تا ، كـ موترويي، يـاو

گلیانموه، داریانموه. تووشی دهردهسمری و کیشه و کارهسات هاتن. دەرھاتن، وەزىن، ھەللهاتن، دەمىين، بەرىن، خووەر ـــ ، مانك ـــ ـ

كمفتنمدل: پەسندكردن، بەدلداهاتن، ليويان،

كمفتنموه: بيزيان، هدلكمفتن، لعبهرچاوان كعوتن. كهفتن و ههانسان: تعب و كق، كموتن و همستانموه.

كمفتوو (باد.): كمرتوو.

كفتيار (رورا.): كامتيار.

که فیدندن: له فیهاتنیدا زاری که ف بکات موه، به هوی تووره بوون یا ئازاريّكموه كعف لعزار هاتنه دەرەوه. لعجنيّو و هعرەشهدا كعف دەچيّنريّ.

كمفچهدان (باك.): قەرتاڭدى كەرچكان.

كىفچەرانن: كەف پەرانن بە ھۆى رق ئەسترورى يا زور بليّييەرە.

كلفچك (باك.): كىرچكى چكۆڭد.

ڪهفيي (باک.): کموچک.

كىفچىدانك: كەفچەدان.

كمفخوي (باك.): كەيخودا.

كلفدهريا: چتيكى سپيه وهئيسكى رزيو دهچى.

كالفلاهس: بهرى دەستى.

كلفلهم: كهفى زار،

كمفريد: پربوونس ئامانيك له چتيكس شل هاتنه خورارهوهى به ليواريدا.

كلفز (زا.): قاوزه.

كمفش: كموش، بنهمنگل.

فىرھىنىگى كورىستان

كهفشك (باك.): كړټژى سفرييه، تۆشكەي سفريكييه، كـه كهچـەل

نىبىّ.

كەفك: كەرچك.

كەقكانۇك (باك.): قۆچەقانى.

كەڭكانى: قۆچەقانى، سەرى بەردەقۆچەقانى.

كهڤكير (باك.، لو.): كاوگير.

كهقل (باك.): كنول.

كهڤلاندن (باد.): كمروڭكردن.

كهڤلكون (باك.): كموولكردني گياندار.

ڪهڦن (بابا.): کون.

ك هفنار (باك.): كۆن، ئەنتىكىە، بىك ملك، چىتى زۆركۆن. كىون، عەنتىكە.

كهفناره (باك.): كون، عهنتيكه.

كهڤنهدار (باك.): زورپيربوپياو.

كەقنەژن: كۆنەژن.

كەقنەشۆپ: داستان، قەراتى، چىرۆك.

كمڤنلفرۇش: كۆنەفرۇش. ــى: كەونەفرۇشى.

كەقنەگىر (باك.): كۆنەفرۆش.

كەقنەگىرى: شرەگر.

كهڤنك (باك.): پێچێکی چکوڵدیسدرييه.

كهفؤت (باك.): دارى كمويّت، كموت. دارى عوود.

كهقوٚخووێ (باك.): خاوهنددێ، كووێخا.

كهڤۆك (باك.): گاكۆترە، كۆترەكيّويلە.

كنڤۆكوورك (باك.): قومرى.

كهفوت: كدوت، كديت، جووره داريكه.

كەققى (باك.): كەربىە بەفر. (يەز.) رنورە بەفريّكـە بـە زۆرى بەسـەر يەكترىدا كەرتىيّ. (باك.) كەنار، ليّرارى دەريايان.

كهفيس: مەريكەسەرى زەردبى.

كهڤيتك (بابا.): جامهداني سهر.

كهك: گفررهى ثاوهدانى، كووتخا يا ريشسىپى. (باك.) كاك. باب، باوك. (كه.، هفورا.) كتِچ، (هفورا.) كهكى.

كهكهو: كمووت.

كهكهيي (همورا.): كێچ.

كهكره: تاله، تاللو، گيايهكه، جنوره خنهياريّكي كيّنوي زورتاله، گروژالك، كالهكهمارانه.

كهكلن (همورا.): كرمى ئاوريشم.

كهكنى (همورا.): كموى بالنده، ژەرەژ. (همورا.) چيل.

كهكۆ: كاكە، ئاغا، بەگ.

كهكى (هدورا.): كينج.

كهكيدووريّر (باك.): گسمي مندالاّنه.

كهفشيّف (زا.): سوريّندي كهشك تيّداسوونموه.

كمفشيل (باك.): كعفى زارى، ليكى دهم.

كهفكاني (زا.): قرّچهقاني، بهردهقاني، قهلماسك.

كىفكەنۇك (زا.): ئەسپۇن.

كمفكردن: پەيدابورنى كەف لەچتى كەوه.

كافكرتن: كافي رووي چيشتي كرتن.

كنفكير: كنرگير، نارپال.

كەفلەمە (ئەردە.): كەپلىمە.

كففليدان: بريتييه له بردني چتيك به ناخونهك.

كهف و كول: كەفەللوركەي چيشتييەر چتى تره. ــ كردن: كەفكردن.

كلفى (باك.): پەردەى چەتفەى حەگالأنە.

كفف دهريا: همويريّكي پفهله دهم و چاوي پيدهشتن.

كلفى زارى: كلير، گريز. ـ كردن: گريزكەتن.

كلفيل: تەنخووا، جيكەنشين، جادار، جيكەدار.

كەفىل: دەستەبەر، زامن. ["]

كهڤ (باك.): كهنار.

کهفارک (باد.): کارگ.

كهان (باك.): فعنهر، كعوان. ــه (باك.): كعوانه.

كهڤاندن (باك.): كەراندن، ئىي تىرى بكەڤىنە. پىتچو تاوان، ئازار.

كمقانزهن (باك.): هدللاج.

كەقلانۇ (باك.): پيشكار، سەركار.

كافاني (باك.): كەپانى.

كهقه: كيّويّكى بالأبهرز و بلّنده.

كهفهر (ز.): بزني بهلهك، كيّو.

كەقەل (باك.): پيست، كىولى ئاۋا ل.

كەقتك (زا.): دەسرە، سەرپۆشى ژنان.

که فچک: کموچک. (باد.) گیایه که لهناو دوّو و دوّینه و ژاژی و پهنیری دهکریّ.

که فر (باک.): بهردیکی گهوره، گاشه. _ ی بوهادار: بهردی نرخدار. _

ێسنوورێ: بەردىسنوورێ.

كهفراژير (باك.): بهردي چهخماخي.

كهفرتاش (باك.): بهردتاش. ـــى: بهردتاشى.

كهڤرقوڵيتى (باك.): ناپايهدار، بيّقهرار.

كەقركانى (باك.): قۆچەقانى.

كهفروشك (باك.): كهرويشك.

كهڤز (باك.): (باك.) كاڤزيم، كەفى چتانى شل. كهڤزان (باك.): داريّكه.

ڪهفران (باک.): داريخه.

كهڤس (زاخ.): قموزهى نيوناوييه.

کهان: چتی لاشکاو. (باد.) لک، کهد. (باک.) کهان. فهرمان، کار. ... کهانم (همورا.): خمرمانی ده غال و دان یا گزروگیا. و کارم نیه. (باک.) شاخدار، ممهریکه دووشاخی همبی، (باک.) کموین، کمهنگری (باک.): کولّی گریانی.

كەلان: كىلانى خەنجەر.

كهلان (تمرده.): چتى گموره، زل، ممزن.

كەلانە: كلاتە.

که یونه (هدو. ، که. ، موک.) : نانیکه به هدویری پرده کری لدوورده پیواز یا گزشتی نمانجنراو و سیر دووای برژانی له نید روزنی دا شدتل ده کهن. (هدورا.) گیلاخه.

كەلائىت مىز: كاربەدەسىتى ئاوايى، گەورەى گەرەك. ـــى، ناوچسەى كاربەدەستى ئاوايى.

كهلانلىن (باك.): كولاندن، ويرانكردن.

كەلانگووچك (كۆ.): ئەنگوچك.

كەلاو: كەلانگۈچك.

كەلاۋە: خوڭەكموان، خراۋە، كاوول، خەرابە، قافى، كىمىيل، ويراتـە، كەيلەكتىن، خانووى پووخاو و ويران، كەلىن. كەڭموەى جووتى.

كهلاوي (هدورا.): لغاوهي زاري مرزيانه.

كهلايلني: هالماتين.

که للای مزدار: جگی گهورهی مزدار. (همو.) دهق.

كەلايين: كەلايانى.

كەلايى: كەلى چت.

كهله (همورا.): ئاسووكه لـممله بلّندتربيّ، سيلهيهكي زموييه لـه نيّواني زموي و ئاسمانيّدا ويّكها توّسفوه. (بـاك.) بيّمـفزه، بيّخـوويّ. (دمر.) قامكهگفوره. قطفور، كممه.

كەللە: __ىسەر، كاۋەڭەيسەر، قاڭكا سەرى.

كەڭە: گورگە، گيايەكە.

كهنه: كوويدان، كووي راكرتن.

که له (که.): قامکه گهورهی دهست و پیّیانه. گهوره، مهزن. (گهر.) نموبرنجهیه دانسهی سساخ بسیّ بسرّ پسلاّویّ و بسیّ ووردهبسیّ. (مسوک.) سیرکه لهکا. (نموده.) کومه، کوما، کومهلّه.

كەنمىسك (كە.): نىريە ئاسك.

كەڭلەنلەنگوست: قامكەگلورەي دەست و پٽيان.

كه نُهنهنگوشت: قامكه گهررهي دهست و پييان.

كه نمنهموست: قامكه گهورهي دهست و پييان.

كەلمبا: كىلىباب.

كە لىمبى: چىلە، كەلىشە، دىقل، قالك، (ح.، شكا.) دىكل، كەلمەكروك، كەلىما، كەلمان، كەلمىشىر، (ئەردە.) كەلىمان،

كەڭمىلىم: كەڭسابىمى گىردن. بركىسى گرتورە، بركىبركە.

كه نمبهه كيويله: كه نسابى كيرى، جروره بالندهييكه.

كهلهبال (باك.): كالنباب.

كەللەسلەر (هـ مورا.): كـ مليّن، دەرفىدت، بۆســه. قـ مواره، كونيّك م لــه ديواربكريّ، كه دزېيكا يا رووخابيّ، كىلل و كۆلاو. ريّگايه كــه لــه نيّواني

سه از چی دست و از ایک ایک و دو (بات) کار فعرمان دار - دو کارم نید. (باک.) شاخدار ، معریّکه دو وشاخی همییّ ، (باک.) کمرین ، چتی زورگفرم. کفلیم و کارم نید ، کفلیم و کارم نید ، کفلیم و کارم نید ، کفلیم و کید که دو انی کموتیی ، کفلیس ، کولّوک و کرم چتیکه پارچه ییّکی له لیّواری لیّ بووبیّت موه . (همورا .) پهچه ی تبارال . (همورا .) ناسق ، سمرستوو ، سمری چیا و سموه کی بانندایی ، بمرزاییّکه ، که له پیّش ، همورازیّکی باننده ، که ختی ناستیه ، وه کو که لی خانه . شاخ و بانندایی که در تری کای به سموداب چی لهمله گهوره تره . (باک .) قمانی قایمی و باند ایک ایک به سموداب چی لهمله گهوره تره . (باک .) قمانی قایمی

كهلاً: نيّره ى گاميّشييه ، (باك.) كهل. به كهلاً: به فالاً. نيّريه كيّوى ، ئاسكى نيّر، نييّرى بزنه كيّويان ، نيّريه كيّوى بسوّ پهشهوو لأخانيش به كار دمبريّ. (فه.) ئاسك. (موك.) زل وبعديمن ، كعلّه پياو ، كعلّه گا.

لىشكرى. (باك.) كريترى سىمرى كەچىدالان. كولان، كەلسەك لىكىدت:

راکه، که قولتیکی داهه لیگره، که لاوی رابوو: رقم ههستا.

که: مدرمدری گدره و گچکه (کالله) ، که تیری پی بگری. کلا، جگی گدرهد. چتیکه کدو تبییته کانارهه.

كه للا: كەللاي جگو مەرمەرى و ئىتر.

كهلائهنگوچك: ئەنگرچك، فەتپيانە.

كەلابەرد (خز.): مەرمەر.

كهلات (باك.): قدلات.

كهاتى: چەند خانروڭكە، كەلىسەر شورينىكى بەرزكرابى، دىسەكى گچكەيەلە بىگايەكى بلندكرابى.

كهایج (زا.): مهردومي دووړووي بوختان كهره.

كه لاح (باك.): كه لاكى تۆپىسوى وولاّع و ثار الاّنه. (زا.) گياندارى لاواز.

که لار (شار.): تووتنی ووشکه بهشیشه اوه، که له ام یه کتری داده نرین و هکو خهرمان. ناوی دییه کیه له ناوچه ی کفری. کومه لگا برداهات. (رووا.) لاواز و بیزوو در برگیان له به ران.

كەلارە: كەللارە، قەرتاللەيئىكە لەرىخ دروسىتدەكرى، خشنت وخالى نيومالى تىدەكرى. كاسەى شكاو، سوواللەت. دىوارىكە نزم لە تەپاللە دروسىدەكرى ژنان نانى تىدادەكەن.

كهائس (زا.): الشهى مندارهوه بووه.

كهلاش (كۆ.): كەلاك.

كهانش: كالأش، (همورا.) كالمهش. ـ چنين: بنهارك.

كهيفشهكردن: كلأشهكردن.

كه ينشن (باك.): قدلانشن، قدلمشن.

كه يشخن: كهسيّكه كه لأشى بجنىّ. _ين: چنينى سهرى كه لأش.

كەلاشدوم (كۆ.): دورېشك.

كهلاشكهر (كه.): كهلاسكهر.

كه ينف: كه لأفى دوزور و نيديكه، كلافه، گهوزا له. ــ ه: كلافه.

كه يخفه (ندرده.): قدلا فدت، تروز، تعشك.

كەلەپاچە: سەروپى، كەلەپەرچە، سەروپىيى ئاۋالى سەرىراو.

كهلهپاچهكردن: معبهس لعشهق و پهق كردني گيانداره.

كەلەپەرچە (باك.): كەللەپاچە.

كەڭەپچە: ئاسنێكە دەكرێتە دەستى بەندىيانەرە، بەلەچكــە، كەتــەن،

كيت بهسه. _ كردن: هدردوودمستى بهندى له كهله پچهكردن.

كەڭمېشكۇ: پۆڭىرە ئاورى گەررە.

كەلەپپوور: ئەر چتانەيد، كەلـە مىردور بەجى دەمىيىنى بۆكەس وكار،

که نمپیاو: پیاری گهرره و زهلام، که نستر.

كەڭمىيتاك: چتىكە ئاغا لەژىردەستانى خۆى دەستىنى ساڭى جارىكى يا پترلەكاتى دەستكورتى وپىداويستىدا.

كەلەتلەتى (كد.): بناغەي چرووك.

كەلەخ: كەلاكى گياندارى منداربودود. (باد.) ئىشى مردوو، كەلاك.

(ږهوا.) برينگي مالاّت بړينهوه، (خۆ.) چهو.

كەلەخان (كەل.): ھۆڭى مەران.

كه نمدار: لكدداريك سا ندسترور يا باريك بي.

كەللەرەق: براندىزغ.

که اهم (همررا.): که اهم، گیایه کی گه لآپانی خبری پیچراوهی کووتستانیه ده کری به دو لمه.

كەلەرم قومرى (ئەردە.): داشكەلەم.

كەڭھز: دەمى تىبەربوونى بەرانەكىوى.

كەڭمزەرى: زۆرى، تۆپزى، زۆرەملى، بە ـــ: بە زۆرى، بەتۆپزى،

كەلەزووسك (باك.): دامالّيّن، دەست پيّداهيّنان، خوراندن.

كه لهر: قايدى ميدى، بعداريكى دوولكيش ده لين كموه وير دوولكان دهدى.

كه نهروى پشتى (شا.): برېروى پشتى.

كەللەسەر: كاسەي سەر،

که لهس (ړموا.): کرمينکه له ميوهي گهلاز و سيّوي ده دات.

<u>که آسه</u>: گوریسیکه به مرئاویکی زوردا راده نگیسوری له مهردووک سهران قایم دهکری تاریبووار دهستی پسی بگری و پییدا بهه پیشه وه که لهک.

كەللەسوو: مانگا و گاميتشيكه، كەلىبىر زۆر ليپىمپىنى كىال ھەراسان بورىي.

كەڭەسووار: شاسورار.

که نهش (نهرده.): کو نوش، مهردومی بیّعاری بیّ تابروو. (باد.) بهدهن و نیشی زیندوو. (همورا.) که لاک، که لاش، جهندهک. که لاش، که چه نان، گیانداری زورجووان. (باک.) جووان، نازا، گهوره، نافره تی جووان. پیاوخراپ، جهرده، ریّگر.

که نمشنخ: _ ی رونی سه پانان، چموری دان، روندان، شاخی که نیم و تیده که نیم که نیم که نیم که نیم که نیم که نیم کرتن: خوو تینم دان، به که نمشاخ یا به پیانه خوو تینگرتن یا با له له شده در کردن. که نمشه (باد.): که نماب.

كەللە: كاژەڭدىسەر.

كەللەشەكر: قىند، كەللەقەند.

كەللە: كەللا و جگى كەورەيە، شاجك.

ڪهٽمشٽر: کنٽباب.

كەللەشھق (جا.): كەللەرەق، توورە.

كه له شيره: چتيكه له وينهى كه له شير لهسهر كورتانى وو لأخ بـ ق جووانى دروستده كري.

كەڭھىتۆرەجەنگى (ئەردە.): كەڭھىتۆربازى، شەرە كەڭىباب.

كەڭمش<u>ۆرى</u>ز: كەسىپكە حەزى لـە شەرە كەڭسابى بكات. ـــى: حەز لىشەرەكەڭسابى كردن، شەرە كەڭمشىركردن.

كەلدىشىر بىغەمبەر (فد.): پەپورسلىمانكە.

كه نهشين: كه نساب.

كەلەف: كەلأفە.

كەللىفى (كف.): ھەريردە.

كەڭلىفندە: باڭندەييكى زۆرگچكەيە رەنگى بۆريكى بە قاوەيى دەروانى دوو جوورە دەنگى ھەيە ھەرلىناو پەرژينى باخچاندا دەژى.

كەلمقەند: كەللەشەكر.

كەلەك: كەللەك. قولاخدى كەروش.

که آهک: دیواری قمراخ باخ و باخچه و گزرستانانه، که به ووشکهبمردی باندکرابی، گزجار، ناغمان، سکار، بشکار، شکیر، کووچ، کرمه آمیمبردی کیشه له زمویدا کزکرابیتموه. دی سمراوی: چمند داریکه لیک دمبهسترین بهچمند کونده یه کی گمورهی فرو دراوموه لمنیونار اندا پنی دهپرنموه و ها ترچیی پیده کمن. ساخته، رووشه، کیشه، گیچمان، روتم، فیل، تعفره، ریوم، حوقه، داو. کما کمک، لمسمریه کتری کیرون مود. دیرواری بمرده، کمبمووشکی همانچنرابی، دی بمردان: کرمابمردیک.

گهلهکه: خالکه، قهد، پرتهکه، لاپهراسوو، خالیگا، (همورا.) پالوو، نمووک. کیلهک، تمنیشتی گیاندار له ژیر دهستیموه تا ژوور کولوتی، کاسهی کمل، که ناوی تیده کری بر مریشک و سهگان. سووالمت.

كەڭمكە: ئاژارە، ئاژاوڭە، كەرەسىسە، كۆبورنەرە ر بەسەريەكداكەرتن، بانيەك. تەڭەكە.

كەڭمكىبەرد: تاغىل.

كه نمكه بهستن: خړبوو نموه و كۆمهل بوونى گياندار.

كەللەكلېرين (مرك.): كىمەيەكى مندالأنه.

<u>ڪەڵەكەبوون</u>: كەڵەكبوون. <u>كەڵەكەت</u>رىّ: خزيەسەريەكتردادانى چەندكەسيّك.

<u>ڪه لهڪهڪردن:</u> چمندکمسێک چتێک يـا کمسێکی کوبورنـموه، کمڵـهک کردن.

كەلەكەل (باد.): چرقەچرقى گەرمايە.

<u>كەڭمكەن</u>: ووشەيەكە بىق ھاندانى كەڭەگايە بىق ئىموەى بىمويىسەر مانگاى بەكەن وگژە و ئىترىشى بىدەڭيىن.

كەڭدكەند: ووتەيدكە كەلدگاى پيتهاندەدرى بۆسەرمانگابەكەلأن.

كه نُهكهوان (باك.): كهلهكوان، كهسيّكه كهلهكي ليّبخوړيّ. سى: ييشدى كهلهكوران.

كەڭمكەي بەرسك: كەلەكە.

كه لهكباز: فيّلباز. _ى: فيّلبازى.

كه نهكبوون: بمسمريه كتريدا كموتن و كوبوونموهى چت.

كەللەكچىتى: ساختەچىتى، كەللەكەرانى.

كەڭمكچى: ساختەچى، كەڭەكەران.

كەللەكردن: برواند: كەللەككردن.

كه نهك كردن: كۆكردندوهى چت و خستندسدريه كترى. فيل كردن.

كەلەكۆتك: كاسەي كەل.

كەڭمكروك (نىم.): كەڭىباب.

كەڭمكووى (ھەررا.): نىٽريەكىٽوى.

كەڭمكيوى: نيّريە مەرو بزنە كيّوى.

كەڭمكىيىف (ھەر.): كەرووى نانى، ئەر كەفەشە، كە لەسەر سركەر چتى تر دەنىيشى لەكاتى خراپبوونىدا، (بابا.) پرك.

<u>که آ هگا:</u> کیه آوت، نیّره گای به گون، نیّنگووینی نییّری نه خهساوی دروسالانه یه جووتی پیّ نه کراوه و بوّتوّ و راگیراوه. بیّداد، زوّردار، قاند پ. یه تی: که آغزه پی. لیّکردن: که آغزه پی لیّکردن. سیی: خودسه ری. که آهگهت: بالاّبلّند، بالاّبمرزه، بهژن بلّند. سی: بالاّبلّندی.

كه هم وي كونس كرياني، كه كه مرووي بكري. ـــبون: (باك.) كه هرين.

<u>كه لـ مگن</u> (كــــق. ، بابــا .) : جـــوره ژووريّكـــه دهرگـــاى كهوتبيّتـــه نيّـــو پيّشخانـه ، ژوورى تهنيشت ههيوان.

<u>کها هه:</u> کمسیّکه برینیّکی گسهورهی بهجمستهیموهبیّ، برینسدار، خوویّناوی.

كەلەدبوون: لەش برينداربوون بە برينيكى گەورە.

كهنديكردن: برينداركردني جمستهي گيانداربه زامي زل.

كة لهلان (ثهرده.): بهرموغاره و بن كاچ جيدگاى نوستن و حاوانهوهى كلله كيريده، غار، ثه شكهوت.

که لهم: که لهرم، قه لبه می داروچتیتر. (باک.) داعبایه کی کلک جنجر و دریّره. خه لفی داریّ. گیایه که و هکو قه لهم و ایه ووشک دهبی کورت و سهرتیژه.

كەللەم: كەللەرەي جورت.

كەڭمەسى: ماسى نيّرە.

که نهمه: رووشه، کیش، کارمسات. چه نمه، چاتله، چانمه. (جا.) که نهره، دارهبهروویه کی چهماوهوهیه نهملی گایان دهکریّت، کالآوهی

جوړتي تعوداره چهمبهرهيه په نيروويه دهخريّته ملي گاجوړتانهوه، دارکلاوه.

كەللەمەشكىن: ياخى، سەرپىتچ، ملهور.

كه له مسهكردن: كه لسوره لسه ملى گاجروت كردن، مع به ست لسه و يرده مع به ست لسه و يرده مع به ست السه و يرده مع به المست السه و يرده و يرد و يرده و يرده و يرده و يرده و يرده و يردو و يردو و يرده و يردو و يردو

كەلەمبوھار: داشكەلەم.

كەللەمستانى: گەمەيەكى مىندالانەيە.

كەڭھموست: قامكەگەررە.

كەلەملە (كە. ، دەر.): زينوو ، شاخيكى نەوييە.

كەلەملە: ئاسو، سور.

كەلھمۆرى (زەن.): كەللە مىررور.

كەلەمۆك (باك.): سينگى ئاسنە يا دارە.

كەلەموست: كەڭىنىنگوست.

كەڭەمىر: پياوى دەمراستى ئازاى دەرھاتور.

كەللەميردو: شاميروو، كەللەمۇرى، ميروولدى گەورەي لۆقن.

كەڭەميروو: ميرووى زەلام.

كەللەمىش (زا.): مىشرولە.

كەلەن: كەلىتن، كەمىن.

كەللەن: كەللەم، كەللەم، چەللەم، چەقەمە، تۆقى ملىسەگى يا گاى. كەللەنج: يەكىكە لەبەرى دارەمازور رەكو چەكەى ھەللاجىيىد، بەلام كلكى نىيە.

كەڭەنلىق (باك.): داس.

كەلەنئىين: كۆمەڭىبەفريّكە، كەلىبان ماڭينەرە مابيّتەرە وكۆبروبيّتەرە. كەلھورىغة: كلاّتە.

كەڭموە: داركەڭسە، كلارە.

كه له وه (جا.): دهرگا، كه له موركه، كونيّكه له ديوار كرابيّ بوّ دز و پياوخراوان.

كەلموەرەشكردن: رەشكردن: مەبەسلە دزى ليكردنه.

كەڭمووران (كە.): كۆمەڭدى كەڭدگايان.

كەڭفوى: گيايەكى گەلأپانى بەرزە دركەكەي دروريكى تيژ دەردەكات.

كەڭمەيدٍ: كۆبورنىرەي كەڭەگاي زۆر بۆسەرمانگابەكىل.

كەللەبيىرنگ: كىمەي بيىرنگ، كىرە.

<u>كەڭمەنۆ</u>ركردن: مەسەس لىە گەلىم كۆمسەگى چىەند كەسپىكىيە لەيەكپىك.

كەللەي سەر: كولۆخ.

كەلەيى (باد.): كەلەم.

كەڭب: كوڭزى شەكر.

که لبه: دروددانی دریّژی سه ک و گورگ و پشیله و شیّر و پلّنگ و بـ اراز و نیستره. (کـه.) ددانسی نـاوهندی، ددانسی عـه قلّی. ـــکان: کاکیلـه کان،

چوارددانس درید و تید و به هیزه لهددانی پیشه وی هدندی کیاندار دورانیان لیسمرهره یه و دورانیان لهخوو ارهوه یه و چوارددانی گچکه تریان لەنتوانىدا ھەيە.

كەللىھ: تەقلە، ھەنجىرى كالى نەگەيشتوو.

كەڭبەز: تەلبىزە.

كه لْبهزين: قەلْپووزى زين و ناوكۆلى زين.

كەلبەتەين: گاز.

كەلبەش: كيايەكە كەلأي وەھى كەنگرى دەچى قەراخەكانى درواوييمه و په له په له د خالف الله سپی تيدايه، که در زوری حدز ليده کات، نيسوی گەلأيەكانى خونچەيەكى سپى تىدايە.

كالبهشى: ئايينيكى نووييه لهسهر بنچينهى لى ووردبوونهوه و پيتولنى مەلارمسرولى ئەدىب دايمۇراندوه، كەلبەش واتا كەلى بەش، يەكىكى لە مریده کانی مه لار مسرولی، که نزور بر هوی به و تایینه داوه که لیکی به شی بووه، چونکوکابراب کهلبهشی ناونراوه ثایینه کهشی هدر بدوناوه ناوبانگی پهیداکردووه، لهکوردستانیدا باوه کهسیکی مانگایهکی مردبی پیّیان کوتووه مانگامردوو.

كەلبەي زين (ئەردە.): قەڭپووزى زين.

که نین: که نبه. ددانی سه گ و به راز، (باک.) قیل.

كەلى: كلۆشەكرو ئىتر.

كەلىلىنىن (باك.): چلكن بوون.

کهالهه (باک.): دهنگ. تیکولی زورتهنک.

كەٽيە: كەلپە.

كهلهمتره (ثمرده.): هعلّيت، هعلّيتوپعلّيت، ووراوه، قسعهم إندن.

كەلپەشەكر: كولۆشەكر.

كهلهتانس (باك.): تيكول ليكردنسوه.

كه الهتين (باك.): تيكولني ليكرارهره.

کهایک (باک.): دهنگی ناسک، کرته. کالپ، کاب.

كه نيك (زا.): كەپەك.

كة لهؤس (ئىدرده.): پيستەيەكە تووكەكەي پيرەمابى و خۇشكرابى بۆلىسىردانىشتنى، كىوڭى بزنى.

كه نيهووس: كمول، پيستيكه بعبن قاپووت و عابا و چتى واوه دهدريت.

كهلهييّوهنهمان (ثمرده.): كملك پيّوهنممان.

كەلپىچ: كەرپورچ، خشتى سووركراوموه.

كەلچەرى: خور يندەوارى، رەوشەن بىرى.

كەلغىت (ئەردە.): لەكەلك خست، پيداريستى.

كەلغوت (خق.): كەرەستەي كۆن و لەكاركەوتوو.

كهنفووي (باك.): ئارەقەيىكى زۆركردن.

كه لدان: لينيان، ليهمراندن، بمراندني كاله مانگار كمال له كاميش، كيّشان، ليّكيّشان.

كەللىر (بابا.): (بانه.) دىمىلە، جوورە ھەرزنىكە.

كهارهم (فه.): رموهى تاسكان.

كهنشته (باك.): قالمشت.

كه نفيج: كسيكه دداني پيشهوهي كهل بووبي و باش قسهي بونهكري. كهنك: قەلاتكار، فەلھىت.

كهلك: پيداريستى، كار، فمرمان. (باك.) قەرتاڭدى گچكد. گیایه که . _ بردن: قازانج کردن، بردنه وه ، سوو ، سوود ، باره ، که لک، دەرامەت، قازانج، بەھرە، (باك.) كير، بەرخووەر. بەست پېير، دابەر، كەلكدار، پرسوود، بەردار. بى ــ: بىسوود، چەپرەك، شەخرە، بىخىر.

كەڭك: بالندەيتكى سېييە پترلەكەنار ئارى چۆمان و دەرياياندا راويده کات بالنده ييکي ناوي و سپييه له قازي گهوره تره گوشتي ده خودي و زورچموره وهکوتري دهچي، سهقاقوش. گوويسووانهيه، سمريان.

كهلكه (ثمرده.): سوو البت، كاسدى كفل.

كەلكەپسار: ياسار.

كه لكه ل: گهرماييكي زوربه ميزو به كه لكه، (باك.) نادان.

كه لكه له (همورا. ، جا.): همواو و هموهس، سمودا، تارهزوو، خوليا، دوراوه، خوليا كموتنهسمربوچتيك.

كەڭكەڭموان (ھەررا.): كوندە، بەلأن زلار گەررەيە سىمرى بەقىد سىملىكى ىشىلەيە.

كه نك تيكهوتن: پيريست بوونت به يارمه تي كهسيكي.

كەلكدار: بەسبود، بەكەلك، دابەر. كى: بەسبودى، بەكسەلكى،

كەلكردن: پىل كردنى چت، گور يچكە كەلكردن، گورى برين.

كهلك كر: سووددار.

كهلكگرتن: قازانج و سوودگهیاندن به یه كيّک.

كهلك گرى: كىلك گرتن.

كهلكگيرى: قازانج ليديان.

كهلكيت (همورا.): شانه، (همو.) دهسته، شيشهى ئاسنى تىموون كوتانيد، چتيكى دەسكدارە شانەي ئاسىنى تىى بىرارە رەك پەنجىدى دەسىت تىدونى پيده كوترئ بۆسفتبوونى.

كة لْكَا (شروا.): كا، كه لْي كاميّشان.

كه لكه: ناوهشكينه، شووينيكه له جوكهدا ناوى ليوه لادهدري بر سهرکشت و کال.

كة لكه بهرسك: كاسمى دەرۆزەكمرو ئىلو سىروالەتەيد، ك برمریشکان نار و دانی تیدهکنن.

كەڭكەو (فە.): كا.

كه نكرتن: ئاووسبووني مانكا، فالكرتن.

كەللارە: كەلارە، سىبەتەيەكى گەررەيە لىشياكە دروستدەكريت بىز زىل و ته پاله و چتيتر.

که للای مزداد: جووره که للایه که مزی تیکرابی بر قورس و تینی. كىللە: __ىسەر: سەلكى گياندار، كاژەڭەيسەر، قالكاسەرى. قسلى

كەللىدا (ئەردە.): مرزقى كەللەرەقى خودسەرە، سەركىش، بەفىز، بمعموا. _ يى (ئەردە.): خودسەرى، بىغيزى، بىھموايى.

كەللەبىدنى: كەرەي بىدنى.

كەللەپاچە (ھەمرا.): سەرورپى، كەلمپاچە، بە چىشتەكەشى ھەر دەلىن: ـ .

كەللەپۇش: بيميشك، ناۋير.

كەللەتدۇنىن: بۆئار و ماستار و چتىترى زۆرسارد بەكاردەبرى.

كەللەچاخ: مرزقى سەرزل.

كەللەرەق: سەرسەخت، سەرھىشك، رق ئەستورر، لاسار، ھەرووك.

كەللەرەقى: سەرسەختى، سەرھىشكى، رق ئەستورى، لاسارى.

كەللەزاۋۇر: مرزقى ترسانۇك.

كه لهشهق: ممردومي تووره و ترز.

<u>كەللەشسەك</u>ر: كەللەقسەند، شسەكريّكى داړژاوە، كەسسەريّكى پسان و سەريّكيشى باريكە.

كەللەقەند (ئەردە.)؛ كەللەشەكر، كەللەقەن.

كەللەكردن: سەرەوخوو اربوون، سەرەوژيربوون.

كەللەكلاۋ: كىرەي كلار، كىمدى كلار.

كەللەكۆن: مىبىس لەمرزقى كۆنەپەرستە.

كەللە معەللەق (ئەردە.): سەرمەقولات، ھەللە وگەريان.

كهل المكافقة (العرده.): كارتيكاوتن، كارپيكاوتن به كاسيكى.

كەللەيى: دەنگى گەررە و قەبەيد،كە كارلىمىتشك بكات خۆش يا ناخۆش، كەلمەكى، شىتت. (ئىمردە.) دالأن، ژوورتكى درتىژە لەتەنىشت دالأنى. (ئىمردە.) باسەر، توورە، توند. (ئەردە.) سەرەنداز، سەرەنناز.

كملژاندن (باك.): كولأندن.

كمنزين (باك.): كولأن.

كفايتش (باك.): ميتشووله.

كەلىنەوەن (بنارى پژ.): ئارارە، دەربەدەر، بىتگانە.

كه ڵوهز (باك.): سعرماي زورسهخت.

كه نوانك: گيايه كى به هارييه گونيّكى سوورى ههيه وه ك پيانه وايه بنكيّكى خړى سپى و شيرينى ههيه.

كەنوان: كزكل.

كه لو (سل. ، هدورا.): بورج.

كه ن (موك.): ثمر كايانهيه، كه له دموري مانگا به كه ني دمثالين. كما بودن، ددانكموتن، كمارو كمانوس بوون.

كەلۆر (شا.): خورىرى، تۆړى.

كەلۇس: كەسىپكە ددانىپكى لەپىتشىموە كىموتبى، كىمل، كىمل وكىق، كەلىرت.

كەلۇك (باد.): كەڭەكەبەرد.

كەنۆك (باك.): كولتۇك بۆنىسك و نۆك.

كەلۇمە (خق.): دىوارتكى بارىكە ئىمدەورەي كونەكەي بەرداشەكەي سەرەوەي ئاش دەكرى بۇ ئەوەي تادان بىچىتە ناوكونەكەوە.

كەٽومز (باك.): پا**ڤگ**ە، پرژ.

كه نوهزان: جيكاى سدخت لهچياياندا.

که لوو: بورجی فه آهی. پزلکه. قاووخ و کیفی نزک و پزلکه و ثیتره، که لی پیش شعوهی ووشکبی. قرآفه ی تیه هلکیشی شعو چتانهی، که بهشیشه ده چنرین وه کوو گزرهوی و لفکه و ثیتر. (کق.) گلیره. (باد.) ثیشتیا، هعوهس.

كەلووەخۆرە: زىندەرارىكە مىملى فەرىكە نۆكىيە بەتەرى دەيخروات.

كه ل و چا: سهروپيسي ناژا لي وورده.

كەلوپاچكە: سەروپى.

که و ههان: ووردهواله، کیل و پیل، چتو مت، چتومه ک، (باک.) که و مهان، پرتووک، پروپیتال، نووین و جل و بهرگ، کها و پروور، خرت و پرت، وورده کها و پهلی ژنان: پروپیت، پروپیتک، پروپیتال.

كهل و پهل و يانهي (همررا.): نيّومالّ.

كهل و پوور (تعرده.): كفل و پغل، ناومال.

كهل و پيّل: كىل ر پىل.

كه ڵووړ: كه ڵهوړ، خيليّكى گهورهيه له كورد.

که لووړی: جووره گۆرانييکه به زاراوهی که لهوړان، زاراوهی که لهوړان.

كەلووكۆم: كىل، كەسپىكە ددانى تاقتاقە مابىّ. چتى كۆنى شەق و شړ. كەلووز: فندق، يەرى كاژ.

كهلووك: نيوهي چارهگه خشتيّكييه، پارچهييّك.

كهانووگرين (باد.): خدريكي كولني گرياني برون.

كهل و مهل: كعل و يعل، چتمهك.

كەلھاتن (ئەردە.): بەكارھاتن.

كەلھاندىن (باك.): كولاندن، بكەلھيّنە.

كهلهه (باد.): تهلاً، تهلاّت.

كه نهور (باك.): كعلورړ.

كه نهين: بروانه: كه لهاندن.

كهاني (باك.): گيايهكه.

كەليىز (باك.): كوولەكەي ووشك.

كة لنن قايشيكه له ملى تاجى دەكريت. (كەل. ، فه.) گەورە، مەزن، گر.

كەلىنى: دەرفىمەت، كولىيىن، كەلىمىم، گۆشىم، جىگاى بىملارە، كۆژى تەرىك، قوژىن، قەلىمىت، پىمناودالىدە، كىمىين. بۆسىم، مىملاس، (جا.) پىيجى، مكق، ئەر.

کهنی: کعلوو، همر کهلرویهکی دانی تیدابی بیده آنین، تیکولی پاقله و نیزک و ثبیتره. فمریک: سنوک: فمریکهنوک. (پودا.) دارنین، وهکو تیکولی له گوویزو چتی تر کردنموه. (پودا.) لا، کلا. سبون: لادان، کلابرونی بمرد و تیر. به هاتن: ترازان. به هینان: ترازاندن. (که.) کهلهبمری نیزانی دوودیواران. ناستی کملایی چت. (باک.) بیتام، بیخووی. (پاد.) گیانداری کلی کورت. گیانداری گووی کورت. (باد.، باک.) کولاو، نهکهلی: نمهکولاو. خووارده ممنی کممخووی. (شمم.، پیلک.) پیلکه.

كەليان (باك.): كولأن، بكەلە.

كه نيچه: پالاخي كاميتشييه، كه دروسالأنهبي.

كەليژ (باك.): دەستەلأت، تووزور، شەرت. كليننچكەي مەر.

كەلىشە: دەردىكى بۆگەنىرە، بۆگەن بورنى نىرقامكى پى، بنهەنگلىد، كليشه، بزكليشه.

كەليلان (زا.): گەرمى.

كەليمە: روشە.

كەلىمەى شلاەت: روشەي شادەت.

كهاين (باك.): كولاين، كولان، بوناو و چيشت.

كه لمين (تمرده.) : زه لام، گموره، زل، كه لأن.

كەلىنجەك (باك.): قامكە چكۆلە.

كەلىنۇك: گەغى برژار، بريشكە.

كەليھاتن: ترازان، سەرى چتيكى له چتيكى تربترازى.

كهم: ناتروره، نزم، پهست. كيم، چک، نهخت، ســرّک، تــرّز، هيــج و پووچ، بي، پيچ، بړهش، قيچ، بهپيچهوانهي زورييه. کهم کردن: کيم کردن، نزم بوون، هاتنهخوارموه. كهم كردنهوه: (باك.) لكى تازه، كهدى تازه، شەخەل. قوتە: ئاۋا لْيْكە گوويى برابى. ــ بوون: پەچكان.

كهما: گيايدك، بۆركىما گيايىدكى بىدهارى بۆنخۆشىد لاسکی نمستوور و گهلاّی ووردی به هارییه کارگیش دیّنی دهکریّته گزره بوّثاژالاّن.

دەكريتە گزرە بۆئاۋالأن.

كهماجار: شووينيكه، كه كهماى زوربي.

كهماچ (باك.): زوور، زبر، نهستوور، توند، پتهو.

كهماچه (زا.): كسانچه.

كهماخ (باك.): سمت، گۆشته ئەستوورەكەي دەورى قوونىيد، (باد.)

كهماسايى: پيداويستى، دەست كورتى، ئارسەركىمى، كىمايىسى.

كهماسى: كلماسايى، ئاوسدركلمى، كلمايلسى، كما وكروري، ناتمواوي، دهست كورتى، كيماسى.

كهماله لهين: تيرهيه كه له جاف.

كهمان (همررا.): ڤيولون، كهمانچه، سينهكهمان، كموان.

كهمانه (همورا.): كموانه، مرازيّكي ناههنگييه، تيريّكي ناويّژراوه، كه بگەرىتىوە بەھىئى ئىوموە، كەوەچتىك كىوتبى.

كهمانچهكهوانه: پارچەيتكه له پارچەكانى مۆزىقه، چەند ژييەكى پێڔەيە دارێکى تايبەتى لە ژێيەكان دەدرێ دەنگێکى خۆشى لێوەدێ.

كهمانچهژهن: كموانهژهن، كمسيّكه، كه كممانچه ليّبدا. ـــى: كىوانىۋەنى.

كهمانچهژهنين: كبراندليدان.

كهماندار: كمواندار. _ى: كمواندارى.

كهماندن (باك.): سروتاندن به كهماناوريكي، فاوتاندن.

كهمانكيش: پهتكهر. _ى: پهتكردن.

كهماو: بي نار، چيشتي پهيته.

كهماهي (باك.): كسي.

كهمايهتى: كهميّتى، كهمايهسى، كهماسى، كهم و كووړى، ناتهواوى، دەستكورتى، كيماتى، كيماهى، كيماسى، چتيكى كەمە لەنيد چتيكى

كهمايهسى: ناوسمركهمى، كهمايماتى، كمه بوونماوهى چت و نزيك بوونموهى لمبرانموه.

كهمايي: كىمايىسى.

كهمه (بابا.): پهږهي خهرهك. (جا.) ناوقهدي شاخان. (ړوژ.، كه.، بابا.) كدوه، كەللىبىرنىگ و ھىللەك و ئىستر. چەممە، چەممىاگى، چەممەيى گزچان. تهختهی کموانهداری شهم سهرو و نموسهری لانک. كەمەج: نىشانە.

كهمهچكردن: نيشانهكردني مهربه هه لپاچيني كهميّك خوري پشتي. كهمهر: نيّوقهد، ناوقهد، كهميهر. بهرقهدي كيّوان. (روّرُ.) خهرپوشته، سهربانيكه بهبي داره رابه خرى وهكو گومبه ن دهگه يه نريسه وه يه كترى. (فد.) كيّسو، (همورا.) بمردى زلو زهلام، شاخ. (همورا.) ماه، چياى بسورد. پشت. گیایسه کی هاوینییسه. (زون.) بسورد، خرکهبسورد. كعمه رئاسنين (زهن.): تعو بعرده رهق و شيوراد و سيواد انعيه، كه لهناو خړوچۆم و ئاواندايد، (زهن.) قاچ، (همورا.) سيرهكۆڭى.

كهمهره: لاوانهيدكه، لعناو قدى منارددا بانكى لمسمرددددن. ناوقدى شاخ. چەند تەختەيەكە ئەروركارى دۆڭيانى ئاشى دەدرىت، نىرەراستى زموی. کهمبهره ۳ قربه ی هدیده و هکوو که آموه پان دروست ده کریست، پشتينديكى زيرين يا زيرينى گوداره ژنان له پشتى دەبەستن. (ف.ه.) پشتیندی پردی. نووسراویکه لهسهر خشتی سوورکراوهوه.

كهمهرهشل (موك.): جووره گۆرانييكه.

كهمهرباريك: نارقهد باريك.

كهمهربهس: پشتيند.

كعماجه

كهمهربهسه: كهمهربهسته، نوكهر. ناماده.

كهمبهربهست: پشتيّند، كهمهربهسته.

كهمهربهسته: ثامادهى نهنجامدانى فعرمان.

كهمهربهستن: پشتيندبهستن، نامادهبوون بزراژه ي يهكيكى.

كەمەربەن: پشتيّند، كەمەربەند، پژويّن.

كهمهربهند: جروره خشـ ليّكي ژنانه درو شه پكهي زيّرين يا زيّويني نەخشارە قوببەييىكى گەررەي لەنيوەراستىدايە. جوورە پشتىندىكى دوو ترویییه دراری تیدهکری. جیگای پشتیند.

كهمهرچين (باك.): چارشيو، عابا، پمرده. جروره پالتويه كى ژنانهيه، كه بهسوورمهدا دروابي.

كهمهردووخ (ثهرده.): بهره تعشى، لاسكى تعشى.

كهمهرك (باد.): كنمدره، كسبدره.

كهمهركهش (تمرده.): دەرپىيدكى كورته لىدىر شەڭوارەرە لەپىدەكرى.

كهمهري پردێ: پشتێندهي پردێ.

كهمهري كيوي: نارقهدي كيري. كهمهك: كسيّك، نهختيّك، توزلانه.

كهمهن: كهمهند، تهناف، قهتار. گوريسيكه نعوانهي تۆسهكارن لىنىدۇنزى خۇيانى دەيپىتچن و خەرىكى دار و خوداى دەبن.

*فەرھەنىگى كو*رىسى*تا*ن

كعمعركعش

كهمچك (لو.): كمرچك.

كهمچيكلدانه: تورړه، قەلس.

كمعفه: تعنراويكه، كه لعناوريشمي سووري رهشباو دروست كرابي.

كهمخهو: بيّخنو. ــى: بيّخنوى.

كمخوّر: دژخوّر، (همورا،) كمموهر، كمسيّكه خواردنى كمم بيّ. ــى: دژخـوّرى، (هـمورا،) كـمموهرى،كـممخيّر: بـيّسـوود، بيّبـاره، ــــى: بيّسـوودى، بيّبارهيى.

كهمدهس: كممدهست.

كهمدهست: كسهمدهس، دهستكورت، هسهژار، ناوسسهركهم. ـــــى: ناوسهركهم. ـــــى: ناوسهركهمي.

كهمدهسى: دەستكورت.

كهمدال: بيّدال، بيّجيگهر، ترسهنوّك. ـــى: بيّدلّـى، بيّجيگـهرى، ترسهنوّكى.

كهملوو (همررا.): شهرميّوون، دژدوو، كهسيّكه كمم بدوويّ. ـــ يسي (همررا.): شهرميّووني، دژدوويي.

كهمدووين: دردووين. ــ : دردوويى.

كهمر (هدورا.): بړوانه: كهم.هر. (ږێژ.) بدرد، گاشه.

كهمراندن (باك.): گۆشت سووركردندوه.

كهمرويّر: كستابيّر.

کهمره (خق.): نمو تووی توند و پهیتهیه، که لهسهر شلهمهنی دهمهیی. (وا.) کهرمه، گهور چ، کمیره، سرچ، سپ، پهین و شیاکهی بسهریه کدا پهستراوه ووشک بوو تموه له تمویلمدا ته خته ته خته هملاده کمنری. به کانگهی پشک و نهسپییانیش ده لیتن لمسهروبهرگی همداد اندا.

ڪهمرِهووت: سسترِدِ.

كهمروو: شفرميتوون، بعشفرم، شفرمن. ــ يى: بعشفرمى، شفرميتوونى، شفامت.

كهمرين (باك.): گۆشت سروركرانعوه.

كهمشير: نهبرهش، عهبرهش، كيان لهبهرى كهمشير.

كهمفرۇش: كەسىپكە چتى كەم بفرۇشى يا بەكسەمى بفرۇشى. ـــى: كەمفرۇشتن، بەكەمى چت فرۇشتن.

كهمقنيات: كممخوّر.

كهمك: بهرديّكى زور زله لهسهريا لعبهرقهدى چياياندايا خلوربوربيّتهوه خوواريّ. قيتكايى سهرى چيايان، كهپك. (باك.) دهسره، دهستهسر.

كەمكەم: تۆزەتۆزە، ئەختەنەختە.

كەمكەمە: تۆزتۆزە، نەختەنەختە، پچىك پچىك، بەرەبەرە، لەسەرەخۆ،

پيچ پيچه ، بړەبړه .

كهمكردن: هندك كرن، كورت هيّناني چت، نزم بوون، هاتنـه خوو ارهوه، پهچكاندن، لاوازبوون.

كهمكرياك: كهمكراوهوه. گوويزيكه به تيكولي سهوزموه.

كهمكۆل (همررا.): تتكولمشينه كهى گوويزيه، كاكله گوويز، گوويزى توروتان تمروتال، كمركزل.

کهمهند: چتیکه وه کو حه گال له کاتی دانیشتنیدا ده کریته پشت و به ر نمژنو تا به ملاولادانه که موی، نمو گوریسه یه، که ده خریته ملی وولاخی رموز و یاخی، گوریس یا زنجیریکی دریش نهمسه ره و سهره کهی به سینگیکه وه ده به ستریته وه وولاخی به ریزه پیوه ده به ستریته وه، تمنافیک بووه پالموانان له کاتی شهریدا به کاریان دهبرد.

<u>كه مه ندكيّش</u>: بريتيـه له *كهسـيّ*ك، كـه گـيروّده و گرفتـارى _د هوشت و خووى بهرزى پياويّكى خوداناس بووييّ.

كهمهند هاويژتن: هاويژتني كهمهند بر گرتني چتيك.

كهمهوكردن: كمم كردنموه.

كهمهى دائره: كموهى خي، زيواره، ليوار.

کهمبلخ (هه کا. ، شکا.): ویّران، کاوول، که لاوه. (زا.) زوردار، ستم کار.

كهمباره (ئەردە.): كەم بەھرە، كەم سىود.

كهمبار: بروانه: كهمباره.

كهمباز (ړمرا. ، هـمر.) : بلندايس، كرسپه ، جيكايهكه شاودړيبيتى و بهسهريدا باز بدري.

كهميهت (زا.): گوميهز.

كهمبهر (باد.): پشتيّند، كهمبهربهست. كهمهر.

كەمبەرە: كىمىرە.

كەمبەربەس: پشتيّند.

كهمبهربهست (باد.): جنوره زورانييهك دوركسس ده چنسه ناركهمنديّكى تا يهكيّك يهكيّكى نهكووژيّ نايهته دهريّ. جنوره يشتيّنديّكيشه.

كهمبهربهستى: به شيوازموه راومستان، دمست لهسهر پشتيند دانان.

كەمبەربەسى: كىمەربىست.

كهمبهروك (باك.): گيايهكه.

كهمبهان: بمرزایی سمرلیوانه، مهم ده لی:بریا نمو جامه بام نه کهریای زین به په نجهی موباره کی دهی ناویژهه سهر کهمبه لی ده لیوان.

كهمبوون: هندك بوون، نزيكبووني چت له بهسهر چووني و بړاني.

کهمبوونهوه: کیم بوونهوه ، کهم و کووړی لیپهیدابوونی چت.

كهمتابيّر: كسيّك له چتيّك يا لهكاتيّك. _يّك ردّنيشت يا خواردى ما ناخةت.

كهمتار (فه. ، همررا. ، لو.): كممتيار ، كهفتار.

كەمتەرخەم: روڭحى، بىل سەروربەر، (باد.) چنال، شلىخە، كەسىككە چتى زور مەبەست نەبى، بىل موبالات.

كهمتهرخهمى: بي سهروبهرى، گووي نهدانهچت.

كهمتر: كيّمتر، كهميني. _ين: كيّمترين.

كهمتيار: (هـ مورا.) كـ ممتار، كـ مفتار، خـ مفتيار، هـ مفتيار، ئـ مفتار، داعبايه كى كيّوييه يالآو سمى لـ مهى كمرده چيّ، گوّرِهملّكمنه.

كهمتين: بيّ تين، لاواز، بيّهيّز. عي: بيّ تيني، لاوازي.

كهمچه: ئاسنيّكى دريّژه دەسكەكەى دارە ئاگرى توونى پيّدەكرىّ، مالّـه، توونشـيّو، كۆلــوو وەژ، ئىاگرى تـەندوورى پىـىّ تيّكــوەردەدرىّ. مالّــەى بەننايىيە. (ئەردە.) كەوچك.

كهمكولي (نمرده.): سووري تاريك، قاوهيي.

كهمواردهي (همورا.): كهمخواردن، لهخواردن دابران.

كهمۆ (كۆ.): دەستەمق، رام، ھۆگر. (گەر.، زرا.) بليمەت، زۆرزان، بەرگە، (زرا.) پىتۆڭ، راميار.

كهموّت (زا.): بيّ كوويّي لاسار.

سندون از ۱۰۰۰ بی ترویی د ۰۰۰

كهمۆچك (باك.): پيكنره.

كهموهر (هنورا.): كنمخوّر، دژختوّر. ــــى (هنورا.): كنمخوّرى، دژخوّرى.

كهمووتهر (لو. ، فه.): كۆتر.

كهمووتر (فه.): كۆتر.

كهمووسكه: زوركهم له چتيك.

كهم و كوور: چتى كهمى نيوهچلّ.

کهم و کورتی: کهم و کورړی، ناوسهرکهمی پیداریستی.

کهم و کووړی: کهم و کورتی، بریتییه له دمستکورتی و همژاری.

كهمۆله: كاسەي دۆي گەورەي دارين.

كهم و نات (شهده له): كهم و كورتى، كهم و كووړي.

كهم ووني (هدررا.): كهمخوريّني.

كهم وينى (هدورا.): كهم ديان.

ڪمميّ: کمميّک، بريّک، پيچيّک، قيچدکوّک، نندختيّ، توزيّ، چدپيّ، چکيّ، خدميّ، ميّنديّک، ندختيّک.

كهميّتي: كىمى، كىمايەتى، كيّمايى.

ڪهمێڪ: چکێ، قيچێک، قيچنەکڙک، بڕٽک، پچک، نــــختێک، کــمـێ، پيچێک، پچکڙک، تۆزێک، هندک.

كهميلا: چلك و قرقاغدى چلك و ئىسپىياند، بىرتلا و رىخىش دەلىين، كىبدپاشلى مىدران و مالاتانىدە دەنىرسى ووشىك دەبىتىدە، كىمىلىد، گىجى، (خىز.، رەوا.) بىرمىز.

كهميّله: بارستايي چلّكي لمشي مرزيان و خوري ثار الأن، كه پشكهلّي پيره روشك بوربيّتموه.

کهمی (همورا.): کیّمی، کهماسی، کهمایهسی، کهماهی، کورتی، بهپیّچموانهی زوری. نساتورهیی، کهمیک (باد.): دهسره، دهستهسر.

كهميهتى: كسيتى.

کهمین: سیپه، مهکق، (جا.، که.) پهیجوّر، کهلیّن، بوّسه، مهلاّس، هدف، حهشار، حهشارگه، کهمینگا، نیّچیرگا. کهمتر، بچووک. (باک.) لمناوچرون، سووتان به کهمه ثاوریّکی. پهنهان بوون.

كهمينكا: شووينى خوتيدا حدشاردان، پهناكا.

كهمينگه: بروانه: كسينگا.

كهن (كه. ، ثمرده.) : كهند، كهنده لأن، كهناو. (زا.) پيكهنين.

کهنار: مۆرد. قدراخ، (هدورا.) کهراخ، لیّرار، چالاث، که ث، که ثی، قدیار، گهرانزک، (باک.) کار، پیخ، رهخ، نالی، دهم، گوویّ. ـــــ او: دهم ناو، گوویّناو، کهنارگه، پهرگه، کهنک، لـموچک، هیّل، ســوو، رِدّخ،

رووخ، قسفراخ، سیله، بسفر، تسعنگال، (بساک.) زجیّسف، فساچ، کهنار، (ثهرده.) زیوار، کلا.

كهناراو: قدراخ ئار، دەمارەل. ئاردەستخاند.

كففاره: بالندهيتك. پسراويّر. كساناره لاكيّشس دريّروباريك، كسه لمملاولاي فارشي نيوه إاستوه وإدهخريّ.

كهناره كرتن: لادان، گۆشه گيرى، خۆدرور خستنهوه لهكاريك.

كەنارەگير: گۆشەگير، گۆشەنشىن، چۆلەبى، لاشەر، جوڭەچوون. ـــى: گۆشەگىرى.

كهنارهى ئاسمان: ديارگا ، ديارگاى چاو.

كهنارخستن: خستنهلاوه، كهناردان.

كهناردهريا: لج دهريا ، ليوارى زرى.

كهنارى (باد.): دړكهزى.

كهنال: كەندەلأن.

كهناندن: پيّكهناندن.

كهناو: دادرگهى ئاو، ئاودرگه، كەن، كەند.

كهناي (همورا.): هه لكهندن.

كهنه: كنه.

كهنهسمه (تمرده.): كمندهسمه، همنگمرچنه.

كمنهف (كه.): كەنەفت، زەبورن، بيدەستەلات.

كەنىلەت: (باك.) بېرەش، كىلوترو، كىلاك، رزيو، زەبىرون، پەرتشان، رووت، (ك.) كەنىڭ، چىھېرەك، چەپلىك، چىرووك، نىلار. ـــبىرون: دارەشان، زەبرون بورن. ــكردن: (كه.) دەللەكردن، زەبرونكردن.

لىبەرچاركەرتور، تخل، ئەگەرىس، ئەكەرىس، ــبوون: ئەگرىس بوون. ـــ كردن: ئەگرىس بوون. ـــ كردن: ئەگرىس كردن. ـــى؛ كەساسى، زەبوونى، پەرىتشانى،

کهنهک (گفرمین): بهردرکوچک. (مسوک.) زوورگ، کهندوکرسیه، کهن و کرسیه، زهری بلند و نهری، گابهرد.

كهنهكار: مۆركەن، مۆرھەڭكەن. _ى: مۆرھەڭكەندن.

كمننهلان (كه.): كعندهلان.

<u>کهنهنسه</u>: تهشرویتیه کی گچکهی دمم کهوانهییسه نساوی کسوچک و تهسکویتی پیهه لده کهنری دروایه به لیسک لروسده کری.

كهند: (هدررا.) دمسته. ناوور، ناڤدرگه، سيو، خر، چق، كزرسال، كهندال، كمندالا، كمندهلان، (كه.) كهن.

کهندان: قرو لکه، چال، قرّرت، کهند، کهنان، کهن، دیرگه، کهندهلان، کهندلان، دیرگه، کهندهلان، کهندلان، زموی و جینگایانی بلنده له قعراخ ناوان، تهپوّلکه. (باد.) گیّر.

كهنداو: شووينيكه له قامراخ دهريا ، كاثناو دايدريبي و ماوهيك چووبيته ناوهوه ، كانناو.

كەندەسمە: (كە.) گەنەسمە، (رۆژ.) خەنجەربالأ، (رەرا.) رەنگە رژە، (خَق.) گرگالله، رەنگالله، رائىدەيتىكە لىغدى دۇرە، ئۇگاللە، رەنگاللە، رەنگاللە، بالنىدەيتىكە ئە رېشتۇللە گەررەترە ھەرلىمنا قەدى كەندالان ھىلاتەى دەكات.

كهندهك: خمندهك، چال و قورت.

كهنده كار: كهسيّكه كارى همر هملّكمندن بيّ.

<u>كەندەلان:</u> كەندلان، كەند، قەد پالىيىكە ئاد دايدرپىبى دەكودىيوار راست رادمستابى. كهنوش (نمرده.): كون دروش.

كهنۆك (باك.): بەپيكەنىنەرە.

كهنوّله (همورا.): كمندوو.

كمنوو (هدورا.): كمندور. پيكمنين. كمندوري شاندي همنگويني.

كهنووره (نهرده.): سفرهي چهرمي.

كمنووش (خز.): كەپۋى كورت، كەپۆكورت.

كهنوشتوهوه: كنواندي [] گۆشىدار.

کهنووکوسهه: کهندوکوسه، کهندوکلّق، زموی بهرز و نزم، هملّمت.

كەنووى چێوين: بەرمىل، بۆشكە.

كهنير: داريكى كرويستانييه گهانى وهك دارى كمروت

وايد، كەبسىورتى بۆنى خۆشە.

كهنيره: گيايه كى بههارىيه گولى زەردى گهلاخره و بۆنى خۆشه.

كفنى: كچ. ژنى، لەكاتى ئاخۆتنىدا لەگەل ژن بەكاردەبرىت.

كهنيز (لو.): كهنيزهك.

كهنيزهك: كهنيز، كارهكمر، كلفهت، قهرمواش، (فه.) كهنيش.

كەنىش: كەنىزەك.

كەنىشت (ھەو.): مرازىكى دارتاشىيە جىكاى شووشەي پەنجەرەي پىيّ قوول دەكەن.

كەنىشتە: پەرستگاى جوولەكانە، كەنىسەى جوولەكان.

كەنىشك (جا.، ھەممە.): كەنىڭە، كچ، كىژ، دۆت، دورتىت. نىموەى مىتىيىنەى بارك و دايكە. (ھەررا.) بىبەڭەي چاو.

كىنىشكاوكىنىشك: كچاوكچ، دۆتاودۆت، ژناوژن، ژن بەژنە.

كىنىشكەزاگ (ئەردە.): كچەزا، نەرە.

كهنيشكى: كچينى، كچيندى چاو، گليند.

كهنيشكى: كچيتى.كچينى، بن.

كەنىلە (ئەردە.): كىژى، كچى.

كمنين (باك.): تروقين، تروقيان، پيّك منين، خسنين، زوقين. (ك.ه.) ترين، فس كمندن.

کهو: (همورا.) ژوروژ، (باک.) قتک، بهق، چیل، په پوروریکی کنوییه کمویش دهکریّ، پونگی قورقوشمییه پی و دندووک و چاوی سووره. کموی برز: چیّلکه برز: چیّلکمو، چیرکمو، کموی جیرد: کموی جیردی کموی برز، چیّلکه میّک کموی چیرد: کموی برز، کموی کهنگهر: کموی کمی لال بی و نمخوویّنیّ. کموی نیّز: (همورا.) بهق، بالنده بیّکی خال و میل داری لاق و دندووک سووری برنه بو پاک بوونموهی. قمربیل، گل گیر، سموهند، سموهن، هملکوشینی برینه بو پاک بوونموهی. قمربیل، گل گیر، سموهند، سموهن، چیّ پی پوختهده کریّ. گیراوهوهی خوویّ و زهردیّنهی هیّلکمیه یا خوویّ و نهریونه به کولاوی برینی پی دهبریّننموه. دنیخستن: برژاندنموه.

كەوا: (باك.) ئەنتارى، خەفتان، (دەر.) قەرى، كورتەك، كولەچـە، كەرىّ. (بەخ.) سىيّچاك. ـــى دريّژى ژنان: سايە، كەرىّ، كولمچە بـۆ ژنانە: كولۆچە. كهندر: كندر، كز، بوودريّكه لعزوى، كه تاوداي دريبيّ.

كهندر (كه.): شريت، كندر، كز. دهزوو، تيره.

ڪينين: هاٽکينين. تريا فسکينين.

<u>ك مندة</u> (بالسمك.): پارگوويّر. (شمق.، ړهوا.) كۆنسدد، مانگساى ئىستىوورو قسره، كه ميّشتا ووشكى نهكردېيّ.

کهندوو: (بلّ.) نروسره، کروار، کرواره، کهنزکه، (که.) کهنرو، چتیّکی برشی بهرزی گهررهی پیّچکداره وه کو ژووریّکی چکوّله له قور دروست دهکری بوّ ده غلّ و دان تیّکردن. کهندوی میّشههنگروینی: خلّیف، گوّرز، دروبهری ههنگروین.

كەندىر: گورىس.

كانندل (باك.): گوريس.

كهنراوه: ئاژاڵێكه، كەقەڭەوبىروبى.

كهنس (تدرده.): پژد و چرووك. ـ ى: پژدى، چرووكى.

كه نفت (معورا.): كيان. دان: كياندان.

كفشت: تووزم، خوو.

كهنشته: كىنىشتە، پەرستنگاى جوولەكانە.

كهنف (باك.): ئاودەست، ئەدەبخانە.

كهنك (باك.): پيست و توويزي تعنكه له نيّو خوري ئاژالأندادهبيّ.

كهنكهنه (باك.): گهورهي گهوران.

كهنگ (بابا.): كهندهلآن.

كمنكهلان (بابا.): كمندهلان.

کهنگر: کنگر، قنگر، (باد.) کهرهنگ، (باک.) شهرتیچوک، نمنگینار، ژههر (جموی) یه که ی که نیو ناویدا گهرم بکری له خورینی بخوری بوزهرداوی زورباشه. دوو جووره: رهش و زهرد، هی زهرد تمنها له نیرچیایان و کوویستانانداههیه.

كهنگره خاتوونه: جروره كهنگريّكى دريّرُ و ناسكه له ديّمكاراندا دمست دهكاريّ.

کهنگرهماسی (رموا.): جروره چیشتیکه به و جروره لیده نری: چهند کهنگریکی شلک و تعستوری پاککراو و کولاو دینن چهند هیلکه یه کی به سپینموه تیک وهرده دهن و کمنگرهکانی تیه ملاه کیشن و دووایسه لماناو رونیدا سورده کهنموه و تامی گوشت ماسی ده دات.

كهنكىّ: (بابا.) كەي، (ھەر.) كەينىّ، (كۆ.) كەنگىن، كەنگىنىّ. لىه _وە: لەكەيەرە.

كهنگين: كەي.

كەنگىنى: كەي، كەينى.

کهنن (که.): پیّست دارِنین، ترکهندن. (ئـهرده.) ههڵکیّشان. داکهندن (بوّ جل و بـهرگ). پیّکـهنین، چنیـنی بـهری میوهوشینایی. (ئـهرده.) همڵکهندن.

كهننه: رنينموه. چنيني ميوه لهداران. خهندهك، كهنهك، خهنهق.

كمننهلان: كمندهلان، كمن.

كەننەوە: كەندنەرە.

كهنز: داواكار، كومكافر، دادخوواز، كهندز، گوويرهكهي يهكساله.

كموبوخانه: كمبابخانه.

كموايه: كمراته.

كفوايي (كه.): شين.

کهوه (که. ، بهر.): رهنگی شین، (نهرده. ، همورا.) کمووگ. نمو تهخشه تمنکانهیه، که خړ داهیّنراونموه بوّهیّلْهگ و بیّژنگ و دهفه و ثیتر. کموهی دهغلّ پیّوانیّ. کوّچمل. جمفزی خړوگیّږ.

كهوهت: داركبوت.

کهوه (که.): سووانده ی شاخیکی تراشی وایه کهمیک سهری به لایه که میک سهری به لایه کیده هاتیت پیشه و تیک لایه کیدا هاتیت پیشه و تیک تیدا که به بارانه و با بهاریزی. گیایه کی دهست چینه وه کو کرواده وایه شاوی پینج شهش دهسک که وه له کمتیک نازوت و موقلی وورد کراو بگیریته و و پیکه و مکولینرین، که ورشک بوّوه بکریّته حمه بروّری ۳ دانه بوّر و و ایه مایه سیری و همرس زورباشه. (فه.) که وا.

كەوەرە: تەرەرە.

كموهرگ (ئەردە.): كموەر.

كهوه روّز: رورژیكه تعنكه هموریّک بعری تاسمانی پوّشی بیّ و سعرمابیّ. كهوه ریّ (همو.): وه روز، جارس، بیّزار، لهخوّبیّزار، همراسان. بیون: بیّزار و جارس بوون. (كه.) ناهومیّد.

كهوهرى بوون (هدو.): وهرهزبوون.

كهوهسيّر: مەريّكە تووكى دەم و چاوى سپييتكى شين باو بى.

كموهشمن: سنرور.

كهوه ك: قرو لكه يه كى گچكه يه شاوى بارانه ى تيدا كو بووبيت وه. كهوه كى: گهنهى مهرويزنانه.

كهوه ل: جووريّكه لعبدى دارهمازوو گهلاّى پان و تووكنه.

کهوه ۱۵۰ شینکه برینیّک اله قامک دیّت وه کو مسوو به نازاره. گیانداریّکی وورده وه ک پشک له ناژالان دهدا، قرنبود. چتی شینکار، زهرییه که شینکار وه کو پهنگی چیمه نتوی وایه به کاری کشت و کال نایهت. نایهت.

كهوهين (كه.): نەسپيّى بزنييم، نەسپيّى مريشكان، قرنوريمكى شينكاره.

كەوەيى: دائرەيى.

كهوبار: بيچورهكهو، بارهكهو.

كهوبياز (موك.): راوكهرى كهوان، كهسيّكه حفزله راگرتنى كهوان بكات. ــى: راوكردنى كهوان.

كفوبمداد: بمهاريّكي درهنگه، كه كمولمسمرداران هملّدهنيشن.

كهوبهردار: بروانه: كمو بمردار.

کهوبووار: کاتیّکه، که پوّله کهو چین چین بـهرمو کوویّسـتان دهگهریّنـهوه. شوویّنیّکه، کهکهوی پیّدابروات.

كموتافلين (باك.): قملٌ مشاندن (بق وولاّخ).

كموبوو: كدراته.

كهواته: كموايه، كموابوو، خمدريكم بجمعوه معهاباتي، كه وايه پي له مندالهكانم معره.

ک هوار (باک.): (باک.) کروار. گرزه، کروپه، خانگی میّش هفتگروینیّیه، ژووری دانفریّلهی، نفنبار.

كهواژ: به ههموو چتيكى دهلين، كه له گل دروستكرابي.

كهوشه (باك.): ههلاسيّكه دهخريّته سهرداري داره إيه.

كهواغ (باك.): كۆزەگەر.

كهوال (زاخ.): كاران، ميّكل.

کهوان (همو.): مرازیّکه له کهرمستهی چیکهنه. کهمان، شیو، خهمان، کهمانه.

کهوانسه: بازره، سینه، هه آقرزرانسه وهی کولله و داروبسه رده، کموه جیگایه کی بکهوی و دووباره به رزیبته و دارویسه رده، کموه جیگایه کی بکهوی و دووباره به رزیبت و داریکی چهماو و ده تیری (تیروکثان)، که ثانه، داریکی چهماو و ده تیری پیده هاویژری بینچ و ده رهی سه ربه ره رژو رو ره ههمو و چتیکی که وانه یی، لای ژرو روو و سهر وهی چیاو دارونیت ره. پیلاوی دارینه لهسه ر پیللاوی تر ژوورو و سهر وهی چیاو دارونیت ره. پیلاوی دارینه لهسه ر پیللاوی تر دولکه به گوریسیکی به سهریه فری دابرون و نه چه قین. که وان، داریکی دولکه به گوریسیکی باریک ده به ستری به هه در دوک پیچکهی شه غروه و مرازیکی مؤسیقییه. مرازیکی دارتاشییه چتی پی کونده کریت، داریکی مرازیکی مؤسیقییه. مرازیکی دارتاشییه چتی پی کونده کریت، داریکی که و اداری کی کونده کریت. داریکی پی کونده کریت. داریکی پی کونده کریت. که مانه به دریش کونده کریت. که داری و داری کمه یک خوواره ژیه کی پیوه یه په وه که ربه کوتکی همللاجی لینی ده دات له کاتی په وه که در نامی دریش ده دات که دینو و سری. نیشانه یکی و اله گردی و وشه یا ژماره یی گرنگ ده نووسری.

کهوانهدار: گهردار، چتی کهوانهیی.

كموانمژهن: كىمانچە ژەن.

<mark>كەوانسەكىدىن:</mark> كسەرەكىدىن. دووبسارە بسەرز بوونسەرەي % چتىككە، كە وە زەرى و ئىبتر كەوتبىيّ.

كموانهي چمرخ: كموهي چمرخ.

كهوانهي گۆشمدار: كەنوشتارە، كەنوشتارەرە ئەمە [].

كموانمين: چتيكه بدريكي چدمابيتموه.

كموان بيتك (نەردە.): دارەلاستىكە بەردى پى دەھارىتررىت.

كهواندن (باد.، باك.): برژاندنورى برينان. (فه.) خستن، ئيخستن، كوركردنوره، (ههورا.) گليّرناي.

كهوانگۆشه: نیشانهییّکه وهکو: [] که تهویش وهکو کهوان به کار دیّنریّ.

كهوانى چهرخ: كۆلكەزيرىنە.

كموانى روستهم (كرما.): كۆلكەزىرىنە.

كهواو (كه.): دلايه كه ناوى زلار تيكرابي. (همورا.) بمرديكى قووله ناوى بارانهى تيدا راوستى، تمو، همركمو. كعباب.

كەوبوچى: كىبابچى.

كغوألدؤهن

كموت: بروانه كمويّت.

كموتهكموت: رەرەرەر، حەپەحەپى سەگى.

كفوتهى (هنورا.): كنوتن.

كموتهى بالدارا (همورا.): گرانه تاى بالندان.

کموتن: هـملدیران، دهکموری کموتن، کمهفتن، گلیرای، (همهورا.) کموتهی، نمومووستهی، کمفتهی، بهربوونهوه، بمهلاداهاتن، گللان، تهکمربوون، کوورپوونموه، رمان، کمتن. بملادات: بملاداهاتن. و بهبرت: پیکان، نمنگیروان. لیککموتن: لمفهومانی میری ده رکران. ویکموتن، پیککموتن. تملاقی... پالکموتن.

كموتنهخة: وەخۆكموتن، خۆئامادەكردن.

كهوتنه خووار: كموتنى چتيكه له بهرزييه كموه بــــق نزمـــى، (باك.، نـــه.) وهرسيان، گري (گريل) بوونموه.

كموتنه سمر: ليّكه تن.

کهوتن موه: دوواک موتنی که سینک و لسه پلایسین، مان موه ی نیسازم بسود بچمهوه مههاباد، که چی کهوتمه و واته نسه پودم و په کم کهوت. وازهیننان، دووباره تووشی گرانه تابوونهوه، دووای ناره قه کردنی. دووباره کهوتن. سهر له نوی نه خوشکهوتن. مانهوه له له هاو پییان له کوچ و کوچباریدا.

ڪهوټوو: بێچاره، کهنهفت، کهفتور، کهتي. ډاکشاو، درێژبور. ډماو، تهپيو، کهسێکه يا چتێکه کهوتبێ.

كهوتوويى: گرانهتا ، گرانهتى.

كهوتين (باك.): قەڭشىن، قەڭەشران (بىق وولاخ).

كموجز (ندرده.): كموجيّز.

كهوجيّز (تمرده.): ئاوگەردان، ئىسكورى.

كهوچ (هـ مورا.): پووحت، باتمان، (مـوك.) كيلـه، كۆتكى دەخـل ييوانييه.

كهوچه (ندرده.): كدوچك.

كهوچهر (كه.): دمخورار، زوربلّي، زورويرْد.

<u>کموچک:</u> کفرچه، (همورا،) چممچه، کمهفچک، کمهفچی، چهفچمه، (همورا.) چمچه. ـــی دار: چووچک.

كهوچكتاش: كمسيّكه كموچكى له دارى دروست بكات، ليّسكه، ناوى ديدهكيشه له شاروزور.

كموچكه: كموچكيّك له چهره خوّره دهبهستريّ دانهويّلهي پيدا دهچيّته گيري ناشهوه.

كهوچيز (سن.): ئىسكوي، كەوچكى گەورە.

كهوخور: دونكه ههره گچكهكانه لهنيتو هيتشووه تريياندا، كه لهپيش نمواني دي سووردهبن.

کهوده: ماکعویکی مییه بنریتموه تا نیرهکهوانی لی کوییتهوه و ډاو بکرین. چهند دامورسکیکه لهنزیک ماکعویکییهوه دادهنرینهوه تاکوو که ماکعوهکه خوویندی کهوی دی بهدهنگییهوه بین و بکهونه ناو داوهکهوه.
کهودهری: بالنده یه که به قه د قه لهموونه ی دهبی و هیننده ی شهش کهوانه بنگوی و دندووکی له جیاتی وهی، که سووربن زهردن، په پهاوه کانی تهنیشتی ده قده قن و خالخالن لهلای براد وستیان دهنگی بیره تعنها لهنیو به فریداده وی و سهری پهره کانی سهیه هیلکهشی و ههی قه لهموونه ی

دەچىق ھەرچىند بەلسەش زۆرگەررەيىد، بسەلان بەشىتوە ھەركسەرە. كۆشىتى خۆشە. (ھەر.) كەردېي.

کهودهن: نازیرهک، تعنبهان، گیّل. ــی: نازیرهکی، تعنبهانّی، گیّلی. کهومار: بالّداریّکی تهفسانهییه، گوایه سهری وهک مباره و لهشیشسی وهک کفو.*

كموهت: كعريت.

کهوور (سرورد، خق،): له پیتشدا به بهردیّکی زور زل و پیش هملّدیّریان کوتوه، چیا، کیّر، ماه، (رموا،) گهلی، خهرهند، کهندال هملّدیّر، له به کهرتن: لمهملّدیّری هملّدیّران، هملّدیّری کیّر و کهندالآن و مای و گردان. (موا،) کمولّ، کمولّ، کمولّی نانی و ثیبتر. بکردن: کمولّکردن. (خق،) پهنا، پهسیویّکه لمهچیایاندا، که بارانه نهیگریّتهوه و همتاویشی کهم کهم وی کمویّ. (باک،) بهرد. بزووکهر، نیشانهییّکه. (جا،) نهشکموت.

كهورك (بابا.): جووره هدرمينيه كه. (شا.) گهوه دٍ.

ڪمهورنگان (زا.): جــووره دانمريّلهيٽِکـه لــه گرانيــدا تيّکــهڵــي گــهــفي دهکريّ و دهخوريّ.

كهووژ (باك.): ئارەزوو، ويست، ئيشتيا، تاسه، هموەس. ــ ا خووه پـێ شكمناندن: هموەسى خۆپێ تەخت كردن.

كموراندن (باك.): (باك.) كموشاندن، فريدان، گيركردن.

كموسهل (باك.): كيسهل.

کهووش: تایاخ، سۆلک، سۆل، پیلاّو، پیّساو، پاپۆش، پالاّ، پیّلاّ، تسک. (همورا،) دهشتیّکی چۆل و بی تاوهدانییه یا چیایه کی وایه. (بار،، رموا،): گژوگیای به هاریّیه وه کو ریّواس و که نگرو پنگ و تمسینگ و ثیتر، (رموا،) هه نگلّ، بن ، بنهه نگلّ.

كموشاندن (باك.): فريدان. (باك.) گيژكردن.

کهوشه (تمرده.): لغاوهی زار. داریّکیشه، که لکیّکسی به ژیّرزهوی دابیمن و لمدوور سمری لمزمری بیّننمدهرهوه.

كموشمدارينه: (باك.) پيدار، پيدارينه، تەقتەقىلە، قەبقاب.

كموشهك: گسدى سيّبازيّنيّ.

كموشمكۆنە: پيّلاْرى كۆن.

كموشمكيّن: كموشدك، كموشين.

كهوشهن (نمرده.): زمری و زاریكه بهسترابیته و به دیمه که و. (گعلا.) سنوور. مهیدانی كشت و كال و ناژا ل لهوه واندنی، جار، پاوان.

<u>كمهوه دروو:</u> ك<u>ت</u>هكار، (ف.ه.) كموهدير، سيقلدروو، سيقلكمر، پيلاّودروو.

كموشدروون: پيلاردرورن.

كەوشدۆز: كەرشدرور.

كمووشي سمريايي: كموشي سمرييّيي.

كموشك (شو.): باريّشك.

كهورشكارى: پهنا و پهسيوى راوييه.

كهووشكهن: شوريّنيّكه كعوشي تيّدا دابكهنريّ، ئاسانه، ئاستانه.

كهوشة (هدر.): تيّكه لبروني چيّشت و چتى ديكهيه ينا تيّكمال بوونى ماست و دوشاوهو.. هند.

كموشيّن: كموشەكيّن، كموشەك.

كموشين (باك.): گيزبورن.

كەوشى چەك: كەرشى بىّ پانيە.

كمووك (لو. ، فه.): كفر ، چتى شين.

كهوكهمانه: برينيّكه له مه لأشور په يدادهبيّ.

كهوكهندهر (باد.): جروره كمويّكي گهورهي زهردباوه.

كهوكهوه (تەردە.): كەوكەبە، دارێكى سەرچەماوەرەيە گۆيەكى پۆلاّيىنى مشت و مالّدرارى پێرە ھەلّدەراسن، لەكەل و پەلى پادشايان.

كهوكردن: له كموداني دانمويّلُه.

كموكورت (باك.): گۆگرد.

كفووك (ئدرده.): شين، كدوود.

<mark>ڪموڪموبوون</mark>: شين همڵگمړان، ړەش همڵگمړانى شوريّنيّک لـه تــمندامى لـمش*ى* گيان لـمبمران بـه ه<u>ڙى</u> زەبريّكييموه، كـه ليّى درابيّ.

کهوگری: شیوهن، شین و شهپور و گریان.

كهوگيز (همررا.): نهسكوێ، كموچكى گمرره، چتێكى كلک درێژى دهم پانى كونكونه لممس يا لمفافزنه چێشتى توندى پێ تێدهكرێ و كمفى چێشت و گۆشتى پێ دهگيرێ.

كموكى (ئەردە.): گەنەي ئاژالأن.

كموگيره: كولكيكى پانه و كونكونه لمسهر قمبرغان ديّت دەردەبىيّ و نيّرتكداره، (موك.) چاپارزن، پارزونگ.

كهوول: كەنپۆس، پيستى خۆشكراو، پۆس، پۆست، پيست و بەتروكە و بىبىرى قاپورتىدە دەدرى بۆگەرمى. (رەوا.) دەمىي چەقۆيە، كە كەلسەن كەلمان بوربى.

كهوللي فافي: كموليّكه له قمراخ تهندوور راده خرى بؤنان لمسمركردن.

كهوول: پيست، چەرم، كەڤل. كردن: كەڤلاندن، چەلتاندن، خرتك كردن، پيست ليخردنموه، پيست لى دامالين. كران: كەڤلين، جڤلين، پيست ليخراندوه. كى نانى: سفره، (ھەورا.) سەخردان. كى ئاردى: سەختيان، سەردۆلە. كى خەز: خەز.

كهوولاندن: بروانه: كموولكردن.

كهوله (نمرده.): مۆرگەكىوله، چتى شىينى كىرەك، شووينى پووتىنى زىخەلانى شىنە. چياى بى گيار درەخت كە تىنها زيخ وبەرد بى.

كهوڵهكۆن: بۆمرزقيّك بەكاردەبرى، كە پيروقلّخن بى و پەكى كەوتبى. كەوولْپۆست: كەرلىّكى تايبەتى خۆشكرارى تىسكنە بى لەسەردانىشىتن.

كموولْكران: جەلتىن.

كموونكردن: گوروونى پيستى گياندار. بۆخستنەژيردەست و كەنـەفت كردنى كەسيتكىش بەكاردەبرى.

كهولۆ (خۆ.): دەمى چەقۆ يا داس و تەرەرداس و چتيىترە، كە كەلىنن و كەچ و كرووچى لىي پەيدا بورىي.

كهوٽۆس: شرويتنيّكه تاردايدريبي، نارى ديّيهكيشه له ناوچهى خررمال. كهوٽي (مرك.): بيّشهرم، سهٽيته، بيّ تابرور.

كموليّدان: كمركردن.

كمونّى نان: سفره.

کهومار: کمویّکه سامری و مساری ده چسی پیّشساوه ده دات و و هکسو کساوی ده خوریّنی هممووکمویّک خوّ دهشا رنموه.

كهون (همر.): كۆن. كورين، سيپال. ــ ه: كۆنه.

كەونە فرۆش: كۆنەفرۆش.

كمونمفروشتن: كۆنەفروشتن.

كەونەفرۇشى: كۆنەفرۇشى.

كهونينه: ئەنتىكە، چتى زۆركۆن، مردى كۆنەسال.

كمونينه خانه: ثەنتىكەخانە، مۆزەخانە.

ڪهوو: شين، موّر.

كهووت: داريكى زورسه خته كاوچكى لى دروست دەكرى، داماوى براشم كليشهى لەسمر هالدەكەند.

كمووتمر (فه.): كۆتر. (فه.) ـباخى: كۆترى كيوى.

كهوور (زرا.): شاخ و تهلان. بزنى سپى.

كهوورك (جا.): ئىشكىرت.

كموورو تموري (گەرد.): شاخى بڭند.

كهووشك (فه.): كريّرى سهر، توّشكهى سهر.

كمووك(فه.): كمر، چتى شين.

كمووو (فه. ، دەر.): شين، (همورا.) كموه، شينيّكى كاڵى تاسمانييه، كمووار: جووره همڵپمړينيّكه.

کهویّت: کمرت، داریّکی جهنگهلّی زور رِهقه، له رهراندزیّ کلیشهمان له سهرهملّده کهند، که قوّت. له لای گهلیّک تیران به میّگهلی مالاّتان دهلّین، بروانه: کوویّت.

كمويزه: كموچكى ئاسن.

كمويل: خانورى ناوباغ، ئەشكەرتى گچكە.

کهویّن: خاریّن، خاریّنه ر، بهرگه ر، رهنیّرهیّن، رهنیّرهیّنه ر، بهرِیّره به ر. کهیی، کهیی، کهیی، کهیی، مالّی، مالّی بورن. بالّنده یا گیان لهبهریّکه له مالّی دانستهموّ و رام بروییّ. (رووا، مام، سوور، بهیره، موک، باله.) پزی، پزوه، رنووه بهفریّکه له قرولاّیی چیاپاندا بیّنیّته و کوّییّته و ، کهوی، (باک.) گوشته زوو نهیّنانه وی برینان.

كەريە: نزم.

كهوى بوون: رام بورن، خدر يربورن، دەستەم يورن، كدى بورن.

كمويج: كمويژ، كيشيكه بـ پيوانى دانمويله و كو تمغار، ربـ، بـمن، قەسناخ.

كمويجه: كمريزه.

كهوير (ندرده.): دهشتي زيخدلأن بي ناو و شيناو دري.

كمويدى: زيخه لأنى بى نارى و شيناوهردى.

كهوييز: كينشيكى دەخل رداند بعرانبعرى پينىج باتماند، ئامانيك دەغلى پى دەپيورى، چە _ ى، چەمەريژى. ئەستورندەى نيوە پاستى خيوەتيد، كە رەكور ھارونگىيد.

کموییژه (جا.): کسویژه، نموپارچهداریا تعنه کهیه، که وه کوله پی دهستییه قووله له لووله ی نمو بوریه ی ده خری، که گهفی پیدادیسه خرواره و کمویژه کسهش لسهنیوکونی به رداشه که ی ناشسی ده کسات. کمویسا (باک.): معربیکه سهری خالداریی.

كهوى كردن: رامكردن، خدرٍ دردن، دهستهمو كردن.

كمويل (نمرده.): چارداخي نيّوباغان.

كه (لر.): كا.

كهها (هدررا.): نزيكه. (باك.) بزني گچكه.

كههال (ئەردە.): تەنبەل.

كههانهت (باك.): وهعز

ڪههبر (زا.): کاووړ.

كهمتوكوٽوفت (ئەردە.): تىكسىرمار، زەلام، زل، تەنوومەند، قەڭـەر، درشت.

ڪههر (زا.): کهر.

كهمرك (باك.): كاريله.

كههروبان (زا.): كارمبا.

ڪههريّز: کاريّز.

كههريز (لو.): كاريز.

كههل: پير، بهتسمن، گهوره.

كهفني (باك.): قرّجهقاني، كاني.

كههيّل: مرزڤي سست و تعنبعلّ.

كههى: كدوى، رام.

کهها (ک. د.): باوه پیکراوی پادشا، گهوره، سهرزک، سهردار.

كههير (ز۱.): گووئ كني. كاووړ، كاريلهى ساوا.

کهی (همدررا.) کهینی ؟، (همدر.) کهنگی ؟، چکاتیکی ؟. دهچیه قوتابخانه ؟. (همدرا.) چنون، چلزن. (همدر.) کاک، شا، پادشا، ممیر، خونکار، وهکوکهیخوسرهو، کهیقرباد.

كهيا (باك.): كووينخا، برا گهوره، گهورهي ناوايي.

كهيار (باك.): قاييم، مهحكهم، پتهو.

کهیرک (زا.): کارگ.

كهيان: براگموره، شاههنشاهان، سولتان، جيهان. (باك.) ليكموتنموه،

انران، روني كمره لي پهيدابوون.

كهيانين: ژاندن، كەرە لى پەيداكردن، مەشكەژاندن.

کهیانی: کهسیّکه یا خیّل و تیره و هوزیّک بهندیواری بهخیّلّی کهیانهوه همبیّ، جیهانی.

كهيهان: چارداخ، خانوويكه برهاوينان لهنيو باغاندا بكري.

کهیبهنوو: کابان، شاژن، خیّزانی میری، کهیوانوو، ژنیّکه بمسهرمالّیّ رابگات و کاربکات.

كهي بهكهي: زۆرلىميّژه، دەميّكه.

كلليغا: كوويخا.

كهيخودا: كوويخا، كهدخودا، كهدخووا، كهفخروي.

كەيغودايى: كوريخايى.

كهيس (باد. ، باك.): دهرفات، هال.

کهیف: شادی، شادمانی، به نزم، به نزم و روزم، ناهه ننگ، خوشی دل. (خق.) ویست کار.

كهيفهرات (باك.): دهمار، كانيسه، (غيرهت).

كەيفخۇش: شادمان، دلخۇش، دلشاد. ــبوون: پشكووتن، لىخۇشيان كەن بورنىرە، دلكرانىرە. ــى: شادى، (باك.) شالغى، شاھيانىت.

كهيفكردن: خوشرابوورادن.

ڪهيڪ: کٽج.

كميكف: كيّكف.

كهيكووا (تعرده.): معردومي كارزان، راويّر پيّكراو.

كەيل: پې، تىرى، تىمى لەخمە و خەفىەت، ئىالىز. كىملاور. (ھىمورا.) چارداغى نىرىاغىيىد. كۆرخەفەتبار، پەرىشان. تىر.

كهيلان: ئافرەتى تەرلان، جروان، خۆش ئەندام.

كەيلەكۆن (زەن.): كەلارە.

كهيل كردن: پركردن له خدم و خدفدت.

كهين: نيّوان، ميانه.

كەينۆو (فە.): كابان.

كهین و بهین: پیلان، فړوفړلداخ، ړهتم، پچهپچ، قومهقوم، قهمسئوون، تهگبیر، تهگبیر و ړازټكه، كه به نهیننی له نیّوانی چهند كهسیّكیدا بكریّ برّ كردنی كارټک. هاتووچو، بیّنهوبهسته، ناشنایی، درّستایهتی.

كلينيّ (هدر.): كەنگىّ، كەي.

کهیوان: ثمستیّرهی زوحمل. (بابا. ، سمق. ، که. ، جا.) کابان، (که. ، جا.) کمیوانرو. خیّزان. (که.) ثمستیّرهی کاروانکوژه.

كهيوانوو (فه. ، همورا.): كابان، كهيبانوو. (فه.) پيريّژن.

كهيهان: كهيان، جيهان، گيتي.

كهيى: كنوى.

كهييز (زا.): داري موّرد.

كهييل (كه.): ئاردەستخانە. كەلارە كۆن. پر، تژى.

كهيين (باك.): برا گهرره، كاك، كهيان.

کی: دەرگار پەنجەرەی چىسپ، كەبا بورتىرى نىبى، بى دەنگ، بىی هىستى هىست، بى خوست، مات، كشومات، دەمكوت. كىپ، تىپ، ھىستى گووى بىستران، گووى گران.

ڪههوبوون: بيدهنگ بورن، کپ بورن.

کپ بیوون: مت بیورن، بیده نگ بیورن. گیوی گران بیوون، جیوت بیورنی دهرگاو په نبجه ره و چتی تر.

کپ و کلا: بیدهنگ و جودا.

كپى (هدورا.): بيدهنگى، هيمنى، ئارامى، كشووماتى.

كپيان (فه.): ماندووبوون، فل بوون.

کت (باک.): پارچه یه لمهورشاندا بر وینه: (کور دست تان) ۳ کته، (کورده و ادرادری) چووار کته واته پارچه یه. بیده نگ. بوون: کپ و بیده نگ بوون. خته، ختته (برده رکردنی پشیله) به کارده بری. (باک.) تاک، تاق. و جووت: تاق و جووت.

كتابچه: كتيّوچه، دەفتەر.

كتاف (باك.): كونجي.

كتان (باك.): پهچه، پيچه، پهرده، (زا.) كوتان.

كتانى: پەچەيى، پيچەيى.

کته: وه لامیکی سارده. خته، خته، پشیلهی پیدهردهکری. (هغورا.) پشیلهی پیدهردهکری.

كتته (كه.): ختته (پشيلهي پيدهردهكري). (زا.) پشيله. كهمندال بكوخي پيي دهلين كتته. كه تتهخت.

كت بهچه (همورا.): بيخووه پشيله.

كترى: كەترى، چاپەز. (باد.) گياي كرتى.

كتك (همو.): پشيله.

كتكالاً: كچى، لـه گەلا ئافرەتى وەكو ووشەى كچى بـهكاردەبرى. ـــ ئابى: كچى وەرە.

كتكهكيّف: پشيلهي كيّري. له: پشيلهي كيّري، هورشك.

كتكەنەفقىينە: كتكەنەرتىنە، مەبەس لەكەسىتكىيە، كەمايەى ئاۋارە و گىچەڭ بىيّ.

كتكەنموتىنە: كتكەندفتىند.

كتكي (موك.): جووره ماريّكه.

كتۆ: چۆن، چلۆن، كوو، چتى. ــ يى: چلۆنى، چۆنى، كوويى، چۆنيتى.

كتوپر: لەپررا. كوتوپر.

کتووت (باک.): دانیشتنموه، دووبارهدانیشتنموه. (زا.) بعیات بوونی نان و چیّشت بعنانی ووشک و کوّنیش دهلیّن.

كت و كووير: كووير و لدش پهرپووت، كوت و كووير.

كت ومت: كوتومت.

کتێِب (ع.): پــهڕتووک، پــهڕاوێکی نووسـراو يــا چاپکراوه لـه بابهت ههر زانياريێکييـهوه بێ.

كتيو: پەرتروك. _خانە: پەرتوركخانە.

كتيك (باك.): قرچەي ئاورى.

کچ: (روژد.) ته، دته، (سهق.) کهنی. (دهر.، جهبا.) دوت، دوویت، (همور.) کیژ، قیژ. کهچک، (جا.، سهق.) کهنیشک، (همورا.، زهن.، شعبه.) کناچه، (روژد.، گل.، دا.) ته، درویت، دوت. نافرهتیکه هیشتا میردی نهکردیی، مندائی مییینهی باوک و دایکه.

كچانه: وهكوخور و ړهفتاري كچان، چتيكه همر له كچان بووهشيتهوه.

کچانی: کیژی، کهنیله، کیژانی، وهکرکچان، کهسیّکه لهسهر خوو و شیّوهی کچان بیّ و وهکچان بچیّت.

كچەتيو: چەتيو (كچى ھەتيو) ، لەكاتى تروړەيى و جنيّودا بۆئافرەتان بەكاردەبريّت.

كچهزا: مندالِّي كج، نعوهييِّكه لهكچموه.

ڪچهزازا: مندالّي مندالّي کچ.

كچەمام: دۆتمام، ئامۆزايەكى ميپيىنەيە.

كچك (باك.): چكۆڵه، گچكه، بوچكلاته.

كچكه (نەردە.): چتى گچكه، چتى بوچكلاته. (خۆ.) ددانى شىلەى ورلاخانه، شىله.

كچۆلە: كچى گچكە ر بچكۆلأنە ر مندال.

كووله: مەرگەماسى، گيايەكى كوژندەيە.

كچووله (باك.): دهسته گوريس يا كهندريّكسه، كمه لمهنيّوناويّدا خووسابيّ.

كچىن: كمكمه، كيئرى، كىنى، كەنىله، كيژكۆك، لـ كاتى دوواندنيدا بهكاردەبرى.

كچيتى: بروانه: كچيتنى.

كچيليج: قرولكه يه كمه مريشكان المخترليدا ده كمهن و خميري تيدا ده كموزينن.

كچينه: رەشكينەي چار.

کچێنی: کهچێنی، کهچانی، بن. ـ لابردن: لهکچێنی خستن. ماوهیهکه، کسنافرهت بسه کچیتێیدا بمینێتهوه. پهردهیهکه، لسه زێسی تسافرهتدا بهیهکهمجار چوونهلای نامیێنی و خووێنی لیّدی، به و خووێنهش دهلیّن، که له زیّی کچ دی له کاتی چوونهلای له یه کهمجاردا. خوو و پهفتاری کهان.

كچينى دار: بندار، خام.

كچى مۆردار: كچى مۆر نىشكار.

كخ: قخ، قخه، پيس، پيسه، زاراوهى مندالأنه. ده: قخه، پيسه، زاراوهى مندالأنه.

كخس (باك.): قيسكهي پيوازي.

كخك (باك.): كۆخە. _ كرن: كۆخىن.

كخكخ (باك.): قخقخ.

كداوك: (باك.) درمبه لأن.

كدارك (باك.): درمبهلآن، كارگ.

كنوو: كورلەكە. كودى.

كنووليفكه: جروره بركه گيايهكه كرولهكهيهكى بهقه دبايينجانيّكى رمشديّنى لهنيّر كرولهكهكه دا ترورهكهيهكى ديّنى كرنكونه وهكو لفكهى وايه چهند دهنكيّكى تيّدايه فريّده درىّ به كيسهكه خوّ دهشوّر دريّت، لفكهشامى.

کر (باک.): کردهوه، کار، پیشه. بووزور، رایه لمی جوّلاً، شالّی رانک و چوّغه، مهموّل (باک.) قولله ی کیّوی. (باک.) سهره وژیّر.

کړ: کرێن، کرێل، زموی سهخت و ړهقمن. ــی جوّلاٚیی: خانووت، همړه. (بـاک.) بزنێکمه گمووێ ی کمورت و کوّکرابيّتموه. (بابـا.) کمورک،

مریشکیّکه لهسهر هیّلکان ههلّبنیشیّ بـقههلّمیّنانی جووجیـلان. بیّدهنگ، خاموّش، ووست. ــ بـوون: ووست بـوون. ــ کـردن: بیّدهنگ کردن.

ڪرا (فه.): کري.

کراچي (فه.): کريچي.

كرار: قاييم، مەحكەم.

كراژ (ئەردە.): مينوى ھەنگورىنى. كاژ، كارژى مار.

کراس: پوشاکیّکی یه توری و قول و بهروکداره له ژیر جلکانه و لعبه ر ده کری، (هموراد) گچی، شمود. (بسار.) نیوسی، نیوحوقه، کراسه کردن: به سابورنیّکی به زی ده لیّن، که به ته واوی کولاّبی و بلّقی گهوره گه فرده هالّبدات.

کراسهمارانه: کراسی ماری، کهراسی مار، کیفی ماری، ترویشک، کاژ، کیفهمار، تفرهمار.

ڪراس زري: چتيکه له زري له چهشنی کراس دروستکراوه لهکاتی جهنگيتدا لعبهر دهکرا.

كراسى فانؤس: بدركى فانووس، بدركى چرا.

کراس قاقانی: جووره گورانی و باسته یه که.

کراسی ماری: توویّری ماری، کیفی ماری.

کړاش (ندرده.): ميوي هدنگوويني، خلت و خاشي چتي.

كراشة (باك.): گنرماو.

كراك (تعرده.): كركراكه.

كراكه (ئەردە.): كراك.

کراگ: کرکراگه،

كرال (ئەردە.): كړين.

كران: جي بهجي بوون، بهجي هينزان. پهشيماني.

كړنن: (همورا.) كړيندران، كړناي.

ڪرهنمبيمرد: چهقين، کړين، (همورا،) چهکړ. دی بړين: دهريدون - ی گړل: پشکروتن.

کرانموه: ثمبوون. کرانی چتیک دوو یا چهندجاران. ترووخانموهی قوړگ به هټې سمرماره، لیکرانموه.

كرونيان: رنين، خدرتاندن، لابردنسي چتيّك لمسمر چتيّك بملووتي چتيّك بملووتي

کو هندنهوه: کروستنموهی نیسک، گوشت له نیسک کردنموه بمددان یا به حمقة.

كرانن (نەردە.): كراندن.

ڪرهننهوه: کړاندنهوه.

کرنو: کاریکه کرابی.

ڪروو: کر راو، (که.) سهندراو. چتيکه کيٽنرابي ثيسکيکه، که کرينرابي.

كراوه: كراوهوه. ئيسكيكه، كه كرينرابي.

کروهوه: دهرک یا پهنجه ده و چتیکی تره، که کرابیته و و ناوه نهبی، لوکه و خوری و چتی وایه، که هه لاجی و شه کرابی، چتی شی و والا.

كربوكوش: كردوكاش، خباتكار.

کیده (باک.): کر. گدیشتنی گاوناه من (گاسن) به زهوی ووشک. کوره: _ی ناشی، _ی دهستاری، جووره ده نگینکه وهکوو ده نگی له یه ک خشانی دروبه ردان به نهیم. کرین و پاک کردنی چه لتووکه. چتیکه وه کو به رداش بازنه که ی سهره ره ی له شوولی دروستده کری له دو وایه به چه ند داره بیسه کی ناوه کسه ی پرده کریت و و کره ی چه لتووکی پیده کسری. کره کی: گره گری چه لتووکی و ده غل له ناشی کردن.

کړرهک پرې: نیموی دهنگیکییه، که له ناشی و دهستارییه و دیست، بنکې اندنی مهنجه الله کړه یه له دروای په کتری، کړ و هووړ، کړ و هووړ، کړ و هووړ، کړ و هووړ،

كړ رهكردن: چه لتووك سپى كردن. معبه سك پيزانينى كه سيكييه له چتيكى، فيساره كه فيساره چت كړ وه ده كا واته زورى حمز ليه تى. كرباس: كريكه له لوكه دروستكرابى، جاو.

كربه: بيدهنگ به، ووس، ووست.

كړېوون: كپ ر بيدهنگ بوون، كش ر مات بوون.

کړبوونهوه: ژیربوونهوهی مندال، نهمانی دهنگ و باسیک، که بلاربووییّتموه.

كريه: خوريه، كوريه. _ لهدلكموتن: خوريهلهدلكموتن.

کرپسهکرپ: دهنگی خوواردنی تروروتریّنزو و نیستر، کورپسه کورپ، خورپه دخورپ، دهنگی شکانی چتیکییه یا لیّک ترازانی دوو یا چهند حتانه.

كوت (رووا.): قاميشى مييه، كاناوى هولوّل نابي و بكريته كسك.

كرتان (زا.): كاميشى خىساو.

كرتاندن: كمرتاندن، قرتاندني چت بعددان.

كرتانكرن (زا.): خاساندنى كاميّش.

کرته: کرچه، دهنگی شکانی چتی ناسکه بهددان، دهنگی برینی چتییه بهددان، خرچ، خرپ، خریه، خرته.

کرتهک (باک. ، زا.): کونیّکه یا قرولّکهیهکه بارانه لهبهفریدا قرولّی کردبیّ، بهفریّکه بهستبیّتی و وی به هوّی بارانهوه درِنال بروبیّ.

كرتهكون: خرته خرج ، خريه خرب ، كركر ، كرچه كرچ .

ڪرتهمر: پين، جا، مهر، بهرموور.

کرتک (باک.): کرکرزچکه.

كرتكرن (زا.): نيشانه كردنى دار به لهت كردنى بهمشار.

كرتمرت (زا.): كىلو پىل.

کرتناک (زا.): تیرزک.

كرتۆپه (نهه. ، بار.): ياره لماسى، (ههورا.) سيفهزهمينى، (كرما.) سيفهزهمينه، (كرما.) سيفهزهمينه، (شار.) خعركه گازوله.

ڪرتوو (بابا. ، کۆ.) : قاميشي چيغي ، گيايه کي باريکي قاعِه و هڪ زهل دمستهگرل و شهتلي پي دهبهستري.

ڪرتووپاڻ (باک.): تٽکدان، شٽواندن، گوڵمدان بهگوڵه. (زا.) بمرگٽِکه باش دروست نهکرايي.

کوتی (دورا ، ، کۆ .) : کتری ، گیایه که گولّی دریّژی ههیه به بهره کهشی پهنیرگشت ، داپیروّشک دهلّیّن ، که دریّژه و بهناسکی دهخوریّ ، گیایه که به ووشکی دهبیّته گسک و پشیلهی ههوای لیّپهیداده بیّ . کرتی نمژنوّیه ک بلّندتر دهبیّ گهلاّیه کانیشی و ههی قامیشی ده چیّ ، کرتوو .

کرچ: کال (بو میده و گوشت) ، به لأن له گهال کال نهبی به کار نابری، میده ی نه گهیشتوو، گوشتی کرچ و کال، نه کولیاگ. (فه.) چرچ، قرچ، سیس، ژاکیاگ.

کرچه: کرته، دهنگی برین و شکانی چتییه یا پسانی دهزوو یا ددان کیشانییه.

کرچهکرچ: قرچهقرچ، کرچه یه که ده دووای یه کتری، کرچ و هوّړ، کرچه کرچی زوّر، کرشه.

ڪرچ بوون: نيوه کول بوون بٽ و يّنه نيّمه پمز (گوّشت) ، نيوه کول بوون.

کرچيان (نهرده.): چرچ بوون و ژاکان.

كرخاو (كه.): خلوى خلست، خلوى خوّش.

كېخلەد: كىسىتكە بەتموارى خىوى لىتكىوتىتى، خىوگران.

كرد (ئەردە.): تەلان، باخچە.

کردار: کردهوه، کار، حهمات، پیشه، رِهرشت. کشت و کال، کردهوه.

كرده: كردمره، پيشه، كار. _ پهشيمان به، نهكرده پهشيمان مهبه.

كردهههشيمان: كسيكه له كردموهيهكي خوّى پهشيمان بووبيتموه.

كردهوه: كار، كر، نعر كارهيه مرزث بيكات، كردار.

كردهى (هغورا.): كردن، كرن.

كردگار: خودا، يعزدان، تاهوراموزدا.

كردم، كهردم: ووشهيدكه وهكو گيرهم بهكارديّنريّ: تموّب ولاي فيساره كه كارديّنريّ: تموّب ولاي فيساره كه كارد كه كارد م لهويّ نعبوو.

کردن: (همورا.) کمردهی، کردهی، (باک.) کرن، بهجی هیّنانی کاریّک. لیّ (بابا.): لیّچوون، ویّچوون. ئارهزوو پهسندکردن، ثـهمن دهکـهی: میّردم پیّدهکهی؟. تیّکمون. کانگردن، کیّش هاتن، پـهرداختن. تیّکردن. کـن، لـتکـدن.

کردنسهوه: ناوه له کردنسهوه ی ده رکسه و په نبعسه ره و نیستره ، چستی گرید را و کردنده و کری هملوه شاندن ، شکاندنی پرتژوو . سبرین: ده رکردن ، خاو کردنموه ی قفلی داخراوه به کلیل ، پرتگار کردن و کردنموه ی پیاویک ، که لمیژنه کهی به مسترابی و بتوانی له گفلی دروست بهی کاریک دو سی بیاره کردنموه ، چنینی میبوه و گول و تسری و نیستر شکاندن و لمه تکردنی دار ، دهست به کاریکی گرنگ کردنموه ، جفات (حفله) کهی به وو تیاریکی کودانه به کودنده و کول و نیستر و لوکه یه به کوتک و کموان و نیستر ناوه له کردن ، شکاندن ، قفل و نیستر و از بون ، پشکووتک و کموان و نیستر ناوه له کردن ، شکاندن ، قفل و نیستر و و از بون ، پشکووتک و کموان و نیستر ، په کوری مرز قان . شیکردنموه ، پیگا کردن ، خاو کردنموه ، بی هممووچتیک . تموده ستاد کردن ، په له کردن ، تالود که کردن . دروستکردن ، ساز کردنموه .

کردندیهک: کرن یهک.

کردوو: کردروکیش، خاکهنازیکه دهم پان دروددانه ثالقهی پیوهیه پهتیک نه ثالقهکان دهخری زهلامی رای دهکیشی بقهدلک مندن و قرول کردنسی دیراو و چتی تر.

كردوكۆش: تەقەلا، ھەرلابۆريان.

کردووکێش: ئاسنێکی دمم پانی کلک درێژه بهدووکمسان دێراوی پسێ هملّدهدرێتموه، کردوو، کمرهک.

کرژ: کشت، بادراو، دهزوبهن و چتیستری زوربادراو و لوول دراو. هملقرچاو، کمولهله لمبمرگمرمای، ناوری بووه. (که.، دهر.) گرژ، دژ، کورووژم، لوول. دهملاتن: کرژ هورامای. خیّرا، چمسهان، قوّچاخ.

كرژهوكردن: لوولدان ، توندكردن، كمرج كردن.

كرژبوون: باخور اردن، هللقرچان، لوول بووني موو.

کرژکرفن: بادان، لوولکردنی موو و خوری، خیراکردن، زووکردن.

ڪرژهه لاتن: همڵقرچان.

کرژی: کشتی، گرژی، خیرایی.

كرس (شكا.): زبل، كرش و كال.

ڪرس ڪيش: زبل کيش.

كرشه (شا.): رەفتار، شيره، قرشه، دەغلى كۆكىرارەرە وگيرەكرار، كلۆرش، كولۆش.

كرش و كال: كرس، زبل.

کرک: چهچه، دهنگ. کردن: دهربهپنی وشه یا دهنگ به دهم و دوو. (باک.) لووی نیّودووگی مهرانه.

کړک (جا.): سفت وړيمک، دهشتيکه گوړههان و راستبي، شووينيکه تهخت و ړووتهنيي، برکشت و کال پهسندکراو.

ڪرڪ: رهپ، کور.

كړكاسه (ړڒژ.): قاپو قاچاخ.

كركالله (بار. ، كه.): بالندهييكه چهنگ و چاوى وهمى بازى دهچى سهرى زله فيتووى ليدهدا به قعد قالممورنه ييكى دهبى.

كركان (باك.): خوران. _ دن (باك.): خوراندن.

کرکای کړک (که.): کړک. کاکی به کاکی.

كركفةن: كركفرتن، كورك بووني مريشك.

كركمونن: كورك بوون، كركمفتن.

كړكفوتوو: مات، بيّدهنگ، كورك، مريشكيّكه لمسمر هيّلكان كورك بووبيّ.

كركو: كرته كرتى لهوه ريّ، دهنگى لهوه رينى گيان لهبهران.

کپکړ: (رەوا.) دەستار يا ئاشى چەڭتروكى. (ھەو.) بنكې، شير يا چيشستيكه بىعبنى مەنجەلتيو، دەنورسسىّ. (گەر.) رەشاييتكەي بىنى مەنجەلتىيە. (گەر.) كريّژى بندووكى مەرانە.

كړكړاږۇك: كركروچكه.

کړکړاکه: کراک، کړاکه، کونی گويچکه.

كړكړاكێ (هنررا.): كنسمه، كنرسمه.

كړكړاگه (كۆ. ، بابا.) : كركرۆچكە ، كراگه ، كونى گويچكه.

کړکړنه (باد.): کرکروچکه.

كړكره: لوولهى همناسه، كړكرلاچكه. جووره ترټيهكيشه. (شهم.) سيّوى بن نموزى.

كړكردن: بريتييه له كوژتني يهكيّكي بمعزيموه.

کړکړک (باک.): کرکرزچکه.

كړكركاگوهي (باد.): كركرزچكهي گوري.

کرکروّچکه: چتیکی توند و تورته له نیّوانی گوشت و ئیسکیدایه به تاییه تی کردکاگوهی، کرتک، تاییه تی کروکاگوهی، کرتک، (همورا.) کروّچهلّی، کرورِوّچهلّی، کرکروّک، (پووا.) کرکره، کرکراروّک، کاکهرک، قرقرته، کهرک، قرقرتوک، کوریژهک، کورکرووچکه، (پیر.، مامه.) کروّژه، (کوّد) قرتیّنه، (باک.) کرکرک، (کوّد) کرکراگه، (باد.) کرکرانه.

کرکروچکه: کرکروچکه.

كركنچك (باك.): جمرال يا خورجي چكۆله.

کړه: گیانداریّکی باریکه و دریّژوکوړتی ههیه جوّری زوّره، قوړم، کوړم. _ی دهغلاّن. _ی نیّوزگ. _برینی مالاتان، که بهرونی هملّس چارهی دهکیّ.

كرماج: (دزه.) كرمانج. (تعرده.) ـي: كرمانجي.

كرماشان: كرمانشاه.

کرمانج: کرماج، نیّوی هوّزیّکی زوّر و گفورهیه لهکورد. بوّرهپیاو. ــــی: شیّوهیهکی زمانی کوردییه، کهکرمانج پیّی داخوویّ. ووردکردنی چــتی ناسک بهددان.

کرماندن: کرمه لی هینان، کهچتی ناسک بخبوری کرمه ی لیموه دی. کرمانشاه: کرماشان.

كرمانن: كرماندن، كروتن، كلوخيدن.

کرماوي: کرميّ، چتيّکه کرمي تيّدابيّ.

کرمسه: خرمسه، کرته، ده نگینکه لسه کاتی چستی ناسسک خواردندا پهیدادهبیّ.گیان لعبه رانیش وه کو وولاّخی به رزه و که لاّ و گامینش و ثارًا لاّ و رمشه وولاّخان، که جرّی ده خوّن ده نگی بیان له زاری دیّت. مروش، که قهندی بکروژی ده نگی لیّوه دیّ. (که.، روژ.) کرمه ک، خشلّی ژنان. (روژ.، که.، مسوک.) به رووله، چوکله داریّکی چووکه ده خریّته کونیی هه پهی که رامژانه و باسک هه وجاری لیّک قایم کردو وه تا ده رنه یه ت.

كرمهبهفرينه: زەلال، كرمى بەفرى.

كرميةزن: كرمزنه، كرمن، كرماوي.

كرمهژنه: كرمن، كرماوى، كرم تيدراو، كرمهژن.

کرمه ک: کرمه ، جناخه ، کرمترکه ، کرومړب ، جووره خشآیدکه له زیّر یا له زیّوی دروست دهکری وه کو به ندیّکی وایه به ژیّر چه نه گهدا تیّده په پی و ههردووک سهری به قوولاپ له کلاّوه که ی قایم دهکری ، که ده نکه کانی وی وهکرمی ده چن.

کرمهکرم: کرمهی یه ک لهدووای یه کتری، ده نگی خوواردنسی چتی ناسک و رهقه، خرمه خرم.

كرمبر (كه.): كرميكه ريشهى دهغلان دهخوات.

كرم خووارده: كرميّ، كرميّوون، كرمخواردوو.

كرم خوواردوو: چتيكه كرم تييدابي و خوراردبيتي.

كرمدار: كرمن، كرميوون، پيتق، مۆريانه.

ڪرمڙن: کرمن، کرميّ.

ڪرمژنه: چتيکه کرم تييدابي.

كرمشين (زا.): چرچ برون و ژاكاني كالآ.

كرمك (ئەردە.): زمانى قفلى.

كرمكار (ئەردە.): بەللەد، شارەزا بەكاريك.

کړمکه: کرمه کی ژنانه له زیّړی دروستده کریّ، ژیّر چه نه یه، جهوره نه خشیّکه له چیغ دروستده کریّ له ویّنه ی کرمه کی ژنان، کرمه کی

ڪرمكوڙه: رِيّواس.

كرمكهنم: كرميّكه لهنيّو دهغلّي پهيدا دهبيّ.

كرمكيز (زا.): نەخۆشىنكە لەكرمى زۆرى ناوزگەرە پەيدادەبى.

كرمكيس (باك.): نەخۆشيەكە.

کرمن: کرمیّوون، کرمدار، کرمی، کرماوی، پیتق، قیندار، قین لمزگ. کرمنشاندن: کوّنکردن، ووردکردن، ریّک کوشین، جیت دهرهیّنان، لمناویردن.

كرمنشين: كۆن و وورد و خاش بوون، جيق دەرهاتن، لمناوچوون.

کړمۆکه: کرمهک، ژێرچهنه، پارچه خشڵێکی وهکوو زنجير وايـه بــهژێر چهنهگـهی ژنــاندا تێدهپـهړێ و قوولاێــی هــهردووک ســـهرهکانی لــه کـــلاٚوی دهخرێ.

كرمۇڭ: كرمينوون، كرمى، كرمىرن، كرمۇل.

كرموللى: كرميوونى، كرمييى.

كرم و دلي لهمي (همورا.): كرمي ناوزگ.

كرمووژن (تەردە.): كرمژنه، كرموژن، كرمول.

کرم و یفههری (هغورا.): کرمی جدرگ.

کرمیّ: کرمیّوون، کرمیّل، کرماوی، (که.) کرمیژن، کرمیی، کورمی، کوورمق، کرمهژنه.

کرمێوون: پیتـق، کرمـن، کرمـدار، کرمـقلّ. ـــــى: کرمـنـى، کرمــدارى، کرمـقنى.

كرمي يى: كرمولي.

كرمي (باك.): چڵكن، پيس، كرميّ، كرموّڵي، (باك.) كرپال.

ڪرمن فلوريشمن: جنوره کرميّڪه ناوريشنمي هنهڵدهپيّچيّ، ڪهکليّ، هاٽيه، کرمي هغوريشم، هارييه.

کرمی به فری: جووره کرمیکی سپییه به قدد مه چه کی نهستوور تره و چاوی په مشد الآن له فرید و چاوی په مندالآن له فرید اده ری دینین له سه و تعلّب مردیکی داده نین ده مری و ووشک ده بیت مو پیسته که ی وه کو پروره سپی و ورده توزیکی بکه نه ناو ثاوی گهرم وه ک به فراوی لیده کات و زور ساردی ده کا. کرمی چیکلدانه: جووره کرمیکه له ناو زگ و له ناو کوله که دا په یدا ده بی .

کرمی خمیار و تریزوو و شینایی: هارییه.

کرمی دار: مۆرانه. ـــى: كوورمۆلْى، ماشۆت.

کرمی کهژوّکی: کرمیّکه هفشت سانتیمه تر دریّژه ر کرمی دار زهرده گهلاّی داری (کبیروّک) یّ دهخوو او لهنیّو گهلاّیه کانی دادهژی و همرلمویّشدا قوّزاخه ی ناوریشمی دهکات.

کرمی گهنم: پیتمبره جووره کرمیّکه له گولّی گهفی دهدا و دهیقرتیّنی. کرمی فاوزگ: کرمی چیکلدانه. كرۆشتن: كوروژتن.

کرۆک: نێوهړاست، نێرک، نێروک، نێرتکی پيوازی. نێوی دارێکييه. (که.) ړهگ و ړېشهی داران، بنچينهی چتی.

کرۆکس: کر<u>ۆ</u>سک.

كرۆل: كلۆل، ردژه رەش، بەدبەخت.

كروّن (همورا.): قورنان.

ڪروو (جا.): رموهند.

كرووج: چتى لەت ركوت.

كروور: پينج سعدهعزار (نيومليون).

کړووز: کوړووز، (کټر.) بټکړووز، بټنکړووز، (هغورا.) بټپړووز، بټنی سووتانی لباد و خوړی و ثینتر. کرن (باک.): تاشین، هللدانـعوی تووک. پیری داکعوتوو، هغوار.

كرووزان: نووزانموه، (همو.) هملبرووزان.

كرووزانهوه: نووزانهوه، (همو.) هملپرووزان، كرياني مندا ل،

زوورانموهی مندال، چرووسانموه.

كرووزاندنهوه.

<mark>کرووزانند غوه:</mark> کوړووزاند نسوه، کزاند نسوه، چرووساند نموه، گرياندنی مندا لآ.

كرووزانن كرووزاندن، لمناويردن.

ڪرووزه (موک.): گوريزه، پرچيّکه يا کاکوَلْيّکه بهقهفقه و پيّچ پيّج راهستيّ.

كرووزهكرووز: (همورا.) قرووزهقرووز، كلووزهكلووز، كرورووزيانموه.

كرووزه له: بردانه: كرووژه له.

كرووزكرن: بروانه: وهكرووزاندن.

كرووزيانموه: كلۆزيانمره.

ڪرووڙ (کڙ.): گوريزه.

كرووژه له: كرزچه له، ئيسقانيكى نهرمه بىسەرەدەفەي شانمره.

كرووژم: كورووژم، زيپك، كورژه. هدلاً تن: خو و يكهيّنان لمسمرمان، هورورژم: رهسمورا.) هورورژه راد.) كررووژه رود خوريكه برنسسين، (هسمورا.) كررووژه كردن، خوكررووژم همليّنان: خوريكهيّنان، پهلكين، مملساندن.

كرووژم هه لينان: هزر تروشكناى.

كړووس (ئىردە.): كىر، نىۋنىوا.

كرووساندفهوه: كروستنفوه، كرانفوه.

کرووستنهوه: بروانه: کرووساندن.

کرووسک: بررانه: کروسک.

کړووش (ړهوا. ، همو .) ؛ بوبانگ کردنی گوو پندریژان به کار دهبرێ. (کړ.) کووړش، (همورا.) کوډړو.

کړووش: بازرگان، کړيار وفروشيار.

كړوفرۇشيار: كړوفرۇش، بازرگان. ـــى: سەوداگەرى، ئاڭووير.

كرووف (باك.): كريث.

کرووک: بروانه: کروک.

کرمی میوه: کرم.

کرناس (زا.): گروی، دهم و چاوی ثاولانوی.

كرنه (جا. ، فه. ، كه. ، زهن. ، همورا.): قرنوو.

كړنهك (جا.، فه.): قرنور.

كړنده (شا.): مرازيّكى كەرچك دروستكردنيّيه لـمهاش گەلاَلْـمكردنى بمشه قرولاّييّكمى پيّههلّدەكمنريّت. كړبار.

كړنگ: كرنگ، بى ھەنجير، گەرچەك. تۆرى ھەنجيرى بى گەرچەك.

كرنك: قرندو، كماوهى گانه. (ئماده.) گارچمه ك، بسي همانجير.

كرنۇش: بروانە: كرنووش بردن.

كړنوو: قړنوو ، گرنگ ، كړنوش.

كړنووش: كړنوش، كړنوو.

کړفووش بردن: سعرچهماندنموه و دانمواندن له پیّش یهکیّکی له جیاتی شیّواز نوواندن و ریّزگرتنی.

کرنی (زا.): کرنگ، کموهی گهنه.

ڪرواس: کراس.

كرۆرتنى (ھىررا.): كرۆرتن.

کروّتن: (هدرا.) کروتهی، کوروتهی، کروّوتن، کوروّتن، داکروژتن، کوّروّچنای، ماشاندن، خور اردهمهنی دهق بهددانان هارین، که دهقیب دی من و یار پیّکموه نیشتووین لمرقان وه کوو سهگ پیّت بکروّژی دهم و لیّری دهکروّت.

ڪرٽِج: کروز.

ڪروچانن: کروتن، کروژتن.

كرۆچەڭە: كرۆژەڭە ئىسقانىكە نەرم بەدەم دەفەي شانەرەيە.

كرۆچەنى (ھەررا.): كركرزچكە.

كرۆچەلكى (ھەررا.): كركرزچكە.

كرۆزرۆ (ھەررا.): كياتيسور، توريسى.

كرۆژە (مامە. ، ھەررا. ، پير.): كركرزچكە.

ڪرۆزتن: كورزتن.

كرۆستنەوە: كرررساندن.

كرۆسك: رەق، سەخت، پتەر، قاييم.

کرؤسک: داره هنرمیّی کیّرییه به بهره کنشی هنوده لیّن هنرمیّ کیّریله. (هنورا،) مروّکیّریله، (باک.) سنوری، گرک، داریّکیشه له هندرمیّی موتربهده کریّ بهریّک دهگریّ وهک هنهرمیّ کیّریله ی واینه بهره که ی زوّر ردقه. كړيو: درستيكه خرمايهتى بييت.

کړيوه: بعفرټکه بعدهم باوه بباريّ. (دهر.) وهشت، (باک.) بابووک، بليّک، باده څ، باندهر.

كړێوكړێو (هنو.): ترمومژه.

كړى: بيدهنگى، ماتى.

كرى: مزيكه بعرامبعر به كردني كاريك بدرى.*

كړياد: بكړ، داخوواز، داواخوواز، كړنده، بسينن.

کړياري: داخووازي، بکړي.

كرياك: كردرار ، سعنرار .

كريانموه (ئەردە.): كرانموه، وازبوون.

كرياو: كراو. ــ ه: كراوه.

كرياوه: كراوه، كرياو.

کرینز (رمرا.): شبلهمهنیه که لهچترانهوهیدا نه پستیته وه و وه کسو دهزوو په کتری به رنه دا وه کو ههنگروین و ههموو جووره شیله په ک.

كريژوك (باك.): نرخ، مز.

كريس: ووتديدكه كارژولدى بى بانگ دەكرى.

کریسک (باک.): چریسکه، تروسکه ثاوور و رووناکایی، پزیسک. (بار.، گفر.) سیسرکه.

کریف: کریفا، (باک.) دوستق، کریو، کاکه، کهیق، هاوپی، هاوا آن، برادهر، که کوردیکی یمنویدی بانگی کوردیکی پسوولمان بکات دهلی : کریفتو واته کاکه، کهیق. تهگمر کوردیکی پسوولمان مندالله فعله یا یعزیدییه کی له باوهشیدا سوننهت بکری یا به ناوه ژوو پیاوه که بق ماللبابی مندالله که دهبیته کریو، که زوری پیز لیندهنری و یارمه تیشی ماللبابی مندالله که دهبیته کریو، که زوری پیز لیندهنری و یارمه تیشی دهوری، نه فینیان به نمندازه ییکی له نیوانیاندا پهیداده بی، کهلهنیوانی هیچ خزم و زاوایه کیدا پهیدانه بویی له نماکوردا کوردان بانگی فه لان بکمن کریفیان پیده لین وه کوله گهرمین و کوویستانیدا دوستویان پیده لین.

كريقاتي: پيشاي كريڤي.

كريقو: له كاتى بانگ كردنى كريڤاندا به كاردهبريّ.

ڪريل: کرٽکه.

كريّله: كريل.

كړين: سهندن، سهنن، سهندني چتمهك بهدراو.

ڪرين (زا.): کريان، خرين.

كرينچك: پەرچەم.

كريو: كريڤ.

كز: (باك.)نكارى، كولووڤان، گر، گرس، مەجووجه، خهمگين، ليّوشوّړ، پەست، تووين، دامردوو، پەرۆشدار، بەپسەرۆش، بىيّ كىدىف، داماو، خدوّك، گووج، دۇ، مات. چراى۔ بىّ شوّق، شوّقكم، سىموزايى كړووكاس (فه.):هنړ و گيرو مات.

كرووكاسى: كيّرُو ماتى.

كرووكاش (خاند. ، مرك.): همول و تعقعلا ، گردوكاش، كردوكر.

كرووكاشكفر: همرڭدەر، تەقەلأدەر.

كرومات: كپ، بيدهنگ. ـى: كپى، بيدهنگى.

ڪروهور: کررهکرري زور.

كرويت: كبريت، شخارته، شعمچه، ليخرينه، كۆكرت.

کړێ: مزټکه بمرانبمر به کردنی کارټک بدرێ بهکارکمر، کراهه، مـز، مزه، جممه که، (باک.) کـری، پيٽمزگ. بهـــدان: کريّدان. بـهــــگرتن: کرێ گرتن.

کریناو: کری ی بار، کریّیه که بدری بوّهه لگارتنی باریک، بارسه پاره هلگارتن.

كړيدارچى: كەستىكە بارى بە پارە بۆئىرە و ئەرى بيات، باربەكرى ھەلىگر. كريداللە: درەرەنيەكە بەكرى درويدىكا.

کریّت (رورا.): ناشیرین، ناحهز، دزیّو. (باک.) کولّورکهرسهک. بی: ناحهزی، ناشیرینی، دزیّوی.

كريّج (زا.): سووالْهت. (باك.) پالْه، كارگفر. ــى: كراچى، كرىّ گرتـه، (بـاك.) تـهفاريك، كريّـدار، كفسيّكه بــهكريّ لــهماليّكى يــا دوركانيّكى يا له شوريّنيّكى دابيّ.

ڪرێچێتي: کرێگرتهيي، کرێداري.

کریخانوو: پارهی کریچیتی.

كريداسى: سەپانى.

كريّر: كىل، كەلپك، كىڤار، تۆشكەي سەرى كەچەلأن و برينـــداران، قريّر، چلك، توويّر، تـوّر، توّركه، (كه.) كريّش، توويشك، توويشكه، كريّرك. ـــى ھەنگووينى: (باك.) پيّندڤه.

كړيدوي: كړيشاري.

ڪريّڙڪ (زهن.): کريّژ.

كرِيْش (هـنورا.): تۆشكەى سـنەر، كريّىژى سـنەر، چلّكى بەسـنەريەكدا كىوتىروى ووشكەرە بور. ووشكەللى شانەھەنگورين.

كريشه (موك.): جووره چتيكى كرژى تعنكه لهلوكه دروستدهكرى.

كريف: كىسيّكه منداللي لى باوهش بگري بق خهته مكردني، كريث.

كريّقا (زا.): كريّڤ.

<mark>ڪريٽڪار:</mark> کرٽگرتـه، پاڵـه، ړەنجبـهر، سـهپان، کهسـێکه بــهپارەگيرابێ بۆکارکردن. ـــى: کرێگرتەيى، پاڵەيى، ړەنجبەرى، کارکردن بەپارە.

کریکرته: کریکار. ـ یی: کریکاری.

كريّل (تمرده.): شرويّني كړيّن، زهري سهخت. (همورا.) كليل. كريكه، بيّ گوويّچكه. كمسيّكه قسه وهرنهگريّ.

کرنن (رموا.): جنگایه که له به رزیخ و وورده به ردان و خیزی ده غلّی لیننه پروری و بی پیت بی، زموی چه قین گاسن کاری لینناکات، چکل، چرچک، به رده لآن، ره قان، زاخه، چه کړ، کرینه به رد، کرانه به رد، رهقیّن، زموی چه و و لگی سهخت.

كريندوان: كران، رنران، لهخدرتدران، خوران.

ے: بی کەیف. (رەوا.) بق، چەورى، چەورايى، رۆن. کەم، بیتهییز: ئەمسالا ئاوے،: کەممە، چراویا ئاگر یارەشەباے، بیتهییزه.

ڪزان: ئيٽش پي کهييشان، ئيٽش پيٽگهيين.

کزانسهوه: کړووزانسوه ، کولانساوه ، چووزانساوه ی بریسن یسا لسووت. کزاندن ، (همورا.) کزنای.

كزافدنسهوه: ئيسش پيگسهياندن، چووزاندنسهوه، پرووزاندنسهوه، كرووزاندنموه.

كزانن: كزاندن، كزاندنموه، توزانن، چووزانن، پرووزانن.

کزه: تینی سهرمایه بهدهم باوه ، سروهی با . سپ ، توّژن ، ترول کرن ، بای سارد ، بای سهخت.

كزر: چەرمەووشك، نيوبووشك.

کززه: ــ ی دلّ: قژه. چززه، قرچه، نیّش، دهنگی میّش و سووتانی چت، دهنگی برژانی کتباب.

كززهها: بايه كه بعدهم سهرماوه ، باي سووك ، باي فينك ، سروهبا .

کززهکزز: چززهچززی گوشت و چتی تر لهسهرناووری، کززهی یهک له دووای یهکتری. له نودای یه کاله دووای یه کترون.

ڪززه ٽـوٚڪ: لــمش کـروورژم هــهلاّتيو ، کـســێکـه لـمشــي کــورووژم هــهلاّتيــي وويٽکها تبـيّ لـمبــهر کزي و ســهخلــهـتي ، کزولاّـهـ

كززهى جهرك: معبىس له روّلْهى خوشمويست.

ه کززهی دهروون: ئیش و نازاری دهروون.

کزېهلوّڪ (باک.): گيايدکه.

كزخاندن (زا.): هه لپاچينى درهخت بر جووانى و بهخوداهاتن.

کزر: نیوهنیشک، هدرچتیکی ته که کنی که میک هیشک بیت موه ... ی پیده لین، گیاندار و سعوزاییکه، که خوی گرتبی و له خهم ره خسی بی.

کزران: ته رایی و ثاولی ووشکبوون، رووله ووشکی کردن، شوو ینیکه، که همرچهنده باران بباری نفو هدر کزربی.

كزرافدن (باك.): رووشهنكردن، بليسهدان، ترووسكاندن، هملپرواندنى خورى.

كزربوون: روولمووشك بوونموهكردن. خرهلم ببوون و بمحقوداها تنى گيانداروسموزايي.

كزربوونموه: كمميّك هيشك بوونموهي چتى تمرٍ.

کزری (باک.): کهسیّکه به هوّی باوه پی یا پیاوه تیّکییه وه به ندیواری به کهسیّکی یه و و شکیدا. به کهسیّکی یه و و شکیدا.

كزرين (باك.): رِهرشهن بوون، بلْيسهدان، تروسكان.

ڪزمووڪ: دژي چنور.

کزک: چزلیک، چزیلک.

كزكه (تەردە.): كزكۆڵە، كسكە. چزيلك، كسكه.

کزکردن: کسکردندوهی گړی چرا و تاگر، خسگین و پدروشدارکردن.

كزكزين (زا.): داچلەكىن، تالىتهاتن.

کزکوّله (شەردە.): کزوّله، شفرەی بـ ازی، مرازیّکی دەم تیـژه لـ ه دارتاشی بهکاردەبریّ.

كزكۆلەكردن (ئەردە.): كزۆله كورپكردن.

كزمك (زا.): سەركۆزەرى گەغىيە.

کزن: گیایه کی دهستچیّنه، دانه که ی خره لعناویّدا ده یخووسیّنن دهیده ن به گایان له نیّوانی نیسک و همرزنیّدایه، کلیّنه. (مبرک.) گلینه، (جا.) گاگوّز، روّنه کهشی بق خمرکانه باشه.

كزناي (همورا.): كزاندنموه.

كزنگ: كيايەكە.

كزفيّكه: شلكيّنه، همويريّكه زوّرته په كموچكى نه كمريّته سمر پشتى ساج و نمبرژيّت له گملّ پونيدا تريت ده كران وه كمو كملانه بوّ خموواردن. كزوّك (باك.): به دبه خت، بنّ تين، همژار.

ڪزوٚڵه: گيانداري کزوِّل.

كزۆڭمبوون: كززه لۆك بورن.

كزوان (باك.): قهزوان.

كزوهت (بار.): خوراكداره.

كزوورى (باك.): بۆكرووز، كالأى خورى هافلپرووزاو، بۆنسى خورى سوتاو.

ڪزوهووڍ: کزهکزي زور.

ڪزيره (باک.): گيايهکه.

کزنیکه (بابا.، شا.): شلکینه، همویریکی شله بهدهست پانده کریتموه بهسه رساجیدا بوبرژاندنی، شلکینه همویری زورشلی سهرسیلی سوورهوه کراوهوه، کمیونیشی تیدایه، ده پیرژینن و ده پخون.

كزى: پەرۆش، خەم، درۋانگ، بى كەيفى، زەبوونى، خەفەتبارى.

کزیاتی (بار.): چەورى، چەورايى، كزى.

كزيان (ئەردە.): چووزانەرە، تۆژيان، سووتان.

كزيانهوه (تمرده.): كزانهوه. (تمرده.) تووژيانهوه، كلوزيانهوه، سووتان.

كزير (باك.): گزير.

كزيلك (خز.): چزيلك.

كژەبارانە: بارانىكە لەكاتى خۆيدا ببارى.

كژبلۆك: گيايەكە بنكەكەي دەخوريت.

کژک: تمرزه. (نمرده.) کمژور، قمیاسه، تمنگمی وولاخی، کملمخوری یا دهزوری دروستدهکمن. (باک.) فرفره.

كرگ (هـ فور ۱.): تيلمهيـ ه كريره وروسـتده كري و تهنكـ قهياسـ هي وولاخي پيدمهستري.

ڪڙڙ: ڀارچه کريّژيکي نيّو ددانانه.

كژووره (باك.): كژووله.

ڪڙوورهڪ (زا.): خيرزهره.

كژووله: كژووره.

کژوومات: کشوومات، بیده نگ و خاموش.

كژيني: باويتي، كاتيتي.

كژيلۆك (زا.): گيايهكه بنكهكهي به پاكراوي دهخوري.

كس: كسس، وشهيه كه بق تيبهرداني سهكان بهكاردهبري.

كسس: ووشهيه كه بو ليخوړيني مه ران به كار د هبري، ييخ، كس.

كسسه: هـرد، هسه، قـش، ييخه، بـــــ ليّخوړيــنى مــــــ دران و بزنــان بهكاردبري.

كسههكسس: كسسه.

کهه (که.): تیژرویی و گهران، دهنگیکه وهک ناوی بهسه ر ناووریدا بکهی وایه، کلّهه، بلیّسهی ناوور.

كسپه كسپ كسپه ي يدك له دوواي يدكتري.

کسپ و کۆ: کفت و کۆ، گړی پق و تووپهيمه، داخ، ئموهندهم ليندا يا جنيوم پيدا يا قسم چي كوت تا يى دهروونم دامركاو داخى خۆم چي پشت.

كهك: كىسك، سعوز. (باد.) چزڭيك، چزيلك.

كسكه (همورا.): چزيلك، چزليك. (نمرده.) كزوله.

<u>ڪه کس:</u> بـق تێبـهردانی سـهگان بـهکاردەبرێ، چـهند سـهگێکی پـێ بهشـهر دەدرێ، هـهیکس کس، (هـهو.) دەی، دۆیها.

كسكسين (باك.): گريان، هاو اركردن، نالأندن.

كسكۆلە (ئەردە.): كزۆڭە.

كسكيانموه (ثمرده.): كزانموه، خممناك بوون.

كسم (ئەردە.): كارپىشە.

كسۆك: سه، سهگ. بۆجنيّويش بهكاردهبريّ.

کش: کششه، کشکش، کشش، بوّدهرکردنی بالنّدان به کاردهبریّ. بیّدهنگ، مات، بی ههست و خوست، سیواربوونی یسه کیّک لسه نمندامه کانی شه ترهنج به سهر شادا.

کشان: کهش هاتنی چت. کیش هاتن، گهرانوک، داکشان، کشران، کیشران، کیشران. خوشین، تیپهرین، بوورین، رابردن، بهسهردا ...: داپوشران. تارمایی بهسهرداهاتن.

كشانهوه: گهرانهوه دوراوه، (ههورا.) گيّلاّيهوه، پاشهكشه.

<u>ڪشاندن: کيشان، کيشاندن، خشاندن، داکشاندن، لفکه که بکشينه،</u> کهش هينان بهچت.

کشانکشان: وورده وورده کشان و تیپهرینی چت، فیسارکهس ــ هات.

كشاو: مده (ع.) (~) ، كعشه ، كيّشه ، كعشيده .

ڪشاوي: بين دريزي، پشوو دريزي.

كشايفوه: گەرارە، پاشەكشەي كرد.

كشه: بق دەركردنى بالندان بەكاردەبرى، كش. (ك.ه.) هغزارپى. (باك.) كەدى دار، لكى گچكە، خەللى يەكسالى.

كششه: بو دهركردني بالندان بهكاردهبري.

كششهكش: كشكش.

ڪشيهڙ: کشپل.

كشيل: كشيئل، پشكيل، (دەر.) قشيل، پشقل.

کشت: تور وهشاندنه به زهریدا. (شن.، روژ.) کرژ، (شا.) کورژ، زیک، (جدبا.، روژ.) باف، وهرژ، زیک، (جدبا.، روژ.) باف، وهرزی کشت و کال، بـق دهزوو و بـهنیّکی زوربادراو به کاردهبریّ. کردن: بافکردن. دانهویّلهی چنراو. (باد.) توند و توّل، چالاک.

کشتاوکشت (همو.): پشتاوپشت. گمه پاوه: پشتاوپشت گمه پاوه. کشتاوپشت گمه پاوه. کشته کشتی به سمودا کشته کشتی به سمودا بخوو یّندریّ، تابی، نوّیه تیّ بی. به ن یا ده زووی کشت چه ندداوه ده زوو یا به نیّکه، کموز در پیّکه وه بابدریّ. پووشووی چه خماخی. ده زووی بادراو، ده زووی بادراو، کموزوی بادریاگ. چه ند داوه ده زووی کی پیّکه وه بادراوه، به جیوه و خه نه و مردی نهسپیّون هه نیده گرن.

کشتک (دزه.): ووشهیه که مریشکی پیده رده کری اسه کا تیکیدا، که نزیکی ته پکه و تعلقه ی بی به تاییده ی له مهر نزیکی ته پالنده ی له سهر نیشتبی چونکوو به کشه بالنده کان هه لده فرن.

کشتگا: کشتگه، شوویّنی کشت و کال.

كشتكه: كشتكا ، معزرا.

کشت و کال: کردار، (که.) کشت کیّل، توّوکردن، شهتل چاندن له زمویدا، زموی کیّلان.

كشت و كياز (همورا.): بيّستان.

كشت و كيّل (كه.): كشت و كالّ.

کشتیار: خاوهندی کشت و کال.

كشك (باك.): گەمەي شەترەنجى.

كشكه (همورا.): بژارى بيستان.

<u>ڪشکش:</u> کشهکش. (تهرده.): ههڵپهرين.

كشكشان: سهماكردن له داوهتي كشكش دا. "

<u> کشکشاندن:</u> کیّشان، درهنگخستن، درهنگی بهسهرداهیّنان.

كشكشين (باك.): كشان، درەنگ بەسەرداھاتن.

کشمیش: تریّی ووردی بیّ ناوکی ووشک بووهوهید. ــ ی: جووره تریّیهکی . سپی و سووریشی هدیه دهنکی خرو وورده وبیّ ناوکه.

كشنيژه (ئەردە.): گژنيژه، بەرى كيايەكى زۆربەتام و بۆنخۆشە.

کش و مات: کژومات، کپ، ٹارام، بیّدهنگ، بیّ خشپه، هیدم، هیّمن. بی: کژومساتی، کپسی، ٹسارامی، بیّدهنگسی، بسی خشسپهیی. کشی: بهلهز رابورد.

كشين: خوشين (بؤمار).

كف: بۆگەن. _ كرن: بۆگەنبوون.

كفاي (همورا.): كۆخىن، كۆكىن.

كفه (هغورا.): كۆخە، كۆكە. دەنگى داگيرسانى شەمچە و ئاگرىيمە،

كففه: دەنكى هاتنه خووارەوەي خووينه لەكاتى سەرىرىنى ئاۋالأندا.

كفهكف: دەنگى داگيرسانى شەمچە و ئاورىيە، كففەي يەك لــه دوواي يەكترى.

كفت: تۆزېكى زەردى جووانه وەك زېروايه لمېرورى هەندى چت دەدرى بىق جووانى. زۆر ماندوو و شەكەت، (هەورا.) مانيان. ــ بوون: پرووكان. ــ كردن: پرووكاندن. (ئەردە.) خۆرە.

کفته: چیشتیکه گزشتی قیمه و برنج یا برویشی بهسه لک تیدایه، کورتسه، کورفتسه، کورتلسک، گسرک، نساروی: کفتسهی گزشستی،

كفته و شۆرباو: شۆربارى كفتدى، چيشتى كفتدى.

کفته و شورهای (همورا.): کفته و شورباو.

كفته و شوّروا: كفته ر شوربار.

كفتك (ز١.): شمىچە، شقارتە، ليخرينه.

كفتكارى: بدكارهيناني كفت له هدندي چتاندا بو جوواني.

كفت و كۆ: سفت و سق، ئيتش و ئۆف، كسپ و كۆ. ــ دامركان: (باك.) بىئجين.

كفتي (همورا.): كفته.

كفتى: زورماندوو و شهكهت بوون، ماندوويتى، شهكهتى.

کفر: داری تمروو (همو.، که.) داریکی بزنخوشه بمونیک بلند دهبی گولئی شینه و بموری گفت بلند دهبی گولئی شینه و بمورده گهلای باریک و گولئیکی شینه که لهی همرکسی بموه کهی بخووازگ و زاناکات. (که.) تمروو. لهخوو چم و دهم چوماندا شین دهبی.

كفرجار: جينگايه كه دارى تهرووى زور ليبي.

كفرين: جووره يارييه كه بهجك دهكري.

کفکار (باک.): کارگ.

كفكۆ (باك.): كف، بۆگەن.

ڪف**ک**ن: کێکف.

كفن: (همورا.) كەفىن، خەلات، قەرقىل. _ كردن: كەفىمناندن، بلوورى يا خاميكه، كەلەتمومى مردوو بهالى.

كفناي (همررا.): كۆخاندن.

كفندز: كەستىكە گۆرى مردووان ھەلبداتەوە بۆ دزينى كفنەكەى.

كفارك (باك.): كارگ. (باد.) كنوان.

ككه: ققه، قهقه، كهكه، لهزاراوهي مندالأندا خوو اردهمهني شيرينه. ككهو: كغووت.

ككرت (باك.): گزگرد.

کل (لو. ، فه.): رموانه. ـ کردن: رموانهکردن، ناردن. (همورا.) کله، سوورمه، سوورمهی چاو. ـ لهچاوکردن: چاورشتن. جودا، جیاواز، جیا، کلا، جووایهز.

کلا (بابا،): کەللای يارى جگێنێ ر مەرمەرێنێ. لارە، بەلارە، شايڤ، کلّ، کەناركەرتور، جێگاى ...: پەرگە، پەناگە، گۆشە. ...بوون: شايڤ بوون، كەلى بوون، لادان، كەرتنە كەنارى چت. خۆ ... كردن: خۆلادان، لاترىسكە.

كلاس: پۆلى خويندنگه.

كلاسك (كلل.): ئاسكى نير.

كۆش: كەلاش، پىللو لىكە سەرى لەبەن يا لە دەزور وبنەكەشى لەپ مورد يا لە چەر دروستدەكرى.

ڪلاَشهڪردن: ههڵگيراني قورِه بهپيّلاَوموه له کاتيّکيدا، که زموي بووسيّ بهقورِ.

ڪلاشچن: کمسێکه سمري کهلاٚشي بچنيّ.

كلاشدروو: كلاشچن.

كالأشدم: دررپشك.

كلاشكمر: كەلاشكەر.

کلاشگفره (که.): زیندمواریّکه وه قالقِچهی دهچیّ بهلاّن بـوّر و دریّــــژ و ناشیرینه.

كلاش ووراز (همورا.): كمالأشدروو.

كلاَشين (ك.): رنسين، خاويّنكردنسيوه. (ئسمرده.) خورانسدن. كلاَف: كلاَفه.

کافه د: که الأف، چه ند هه و دا دوزوویان ناوریشه یکه ، که پیکه و هه کرابن بی ناوریشه که پیکه و همه کرابن بی ناموه ی که داو داو ده رکیشری و به کار بهینزی. ده زووی بادراوی قد کراو. (که د) ماشه را که لافه ده زوو. چتیکه له به به ناده ده و ناوریت به به به ناورانی و رام و دهسته متربی، شهم جووانوو نه کراوه و اته سرکه. کلک به رز کردنه و می چاره و تیمه له کاتی غاردانیدا.

كلافهكردن: بەستنەرەي نۆمابەكلافه.

كالأفهمه لكهر: كولْ عرَّهن.

كلاكردن: لاخستني چتيّك.

كلانه: دوگمهى گهوره.

كۆو: كولاو، تاقىلە، شەركلاو، كورتۆز، كولاف، كۆلار، پۆشاكى سەرىيە و لەسەردەنرى و پىچى لەسەر دەبەسترى. كلاوى شەرى: مىنا، فينا، كمك، كورمك. كە تۆقى سەربورن: بى پەللەر كەم و كورپى بورن، سەربەرزبورن.

کلاّوه: تزقهسهروته پلّه کی کیّوی و نیـتر. پرّهه ی کهلّـهاب و نیدیکه. ناخلّه یه که، دروستده کریّ له قور یا له همویر به دهوری کوویّ پووی به رداشیدا تا دانه پیّژی نه کات. کهلّموه ی جورتی. پووچه کی زه رِړات.

كلاوەسەر (كە.): سەربەكلارە.

كل<mark>ۆەسسوورە: گيايسەكى تسام خۆشسە گوللىي لەبسەرايىدا زەردە درايسە سوررھەلدەگەرى، گيايەكەي وە كوللىك نىسانى دەچى، بەلأن گوللەكەي گەررترە.</mark>

كالوهكردن: مابس لهارانه و بهفرى دهنك گهوره.

كلاوهكموره: مەلى كى هىنىدەي پاسسارىكىيىد كىلارى تىسى ھەيسە، سۆفەقىتە، ملورىچك.

كلاوميه زنو (كه.): كهشكه زنو.

كىلاوەي بىلىداخ (ئىدرە.): ئاسىنىكى ئىروت تىرە بەسىدرى ئىالاى دادەكەن.

كلاوهى پهنجه (ړوژ.): مورووي گدي پهنجه.

كلاّوهى چۆكى (ھەر.): كەشكەرنى.

كلاّوهى زرفى (كه.): كەشكەرىز.

كلاوبمدواو: كلاريكى ئافره تانه، كه ليره يا تارانى يا چەرخى تيده خرى. كلاوبنه: جروره ريواسيكى گەلاپان و قولەبنەيد (باك.) ربال، قەلاقىنگ، باسكلارە.

ڪلاوبوره: کلاوبورکه.

كلاّوبۆرگە: كلاّريّكى لبادينه بىسەر فەرەجيەرە شوران و گاران لـەكاتى بارانەيدا دەيكەنىسەريان.

كالوپاچه (هدورا.): كەللەپاچە، سەروپى.

كالأوجن: كالأردرور.

كالودار: كالأوون، بالندهييكه، كالمعتودكي سعرى كالأرى ببي.

ڪڵۅدروو: کلارچن.

کلاورهش (بابا.): دهردیکه تورشی مالاتان دی دورایه تهزوری دهداته سیپهلاکی دهکوخی، همندیکیش دهلی درویاری بزنی دمین نیرزگی هملده ثارسی و خووینی تیدهزی. تورک، تورکمان، عهجهم، ترکهرهشه.

كلاّورەشە: گيايەكە.

كلاورۆچنه (هدررا.): كولاند، رزچند.

کلاوروژنه (بابا.، شاره.): کولانه، روچنه، کونیکه لهسهر بان ده کری بو رووناکی و دورکه لیده رچوونی. (بابا.، شاره.) پهنجه رهیه کی گچکهیه زور ترله بلندی له دیوارده کری بو رووناکی.

كۆوزەر: كلاوزير. ــى: جوورە كلاويكى زريدارە لــه روژى شــهريدا لىسىدردىزى.

كلاوزري: كلارى ئاسن له پيشدا بوشهري لهسهردهنرا.

ڪلاوزير: کلاوزيرين.

كلاوزيرپين: تەپلەزترين، تەپلەئالترون، كىلارەى ژنانە، غازى و لىيرەى پيندا دەدروون يىا كىلارە ھەرلىدىزى ئەسسەر كىلارى دادەنىسىن. كلاوفەرەنگى: كلارىكە دەكرى بەسەر لوولەى كوورەدا بۇئەرەى، كە دوركەللەكى باش دەرچى و بانەيگىرىتەرە.

كلاوقووچ (دەر.): شەركلار.

كالوقوورى: جروره شەپكەيەكى خررىيى پاللە و جروتىر لەبسار ھەتاوى لىسلىرى دەنين لەكاتى دروينىدا.

كلاوكوره: چوړره پوړنه، فشه كلاوه، بالنده يه كه هيننده ي چوله كه يه كييه رونگي ره ش و سپييه و خه تخه ته پتر له نير گوړستاناندا دهبينري.

ڪلا**وگ**هره: کلاْربۆره.

كۆون (كە.): بەكلار، كلاردار.

كالونه: كالأودار، مريشك و پهلمووريّكه كالأودارييّ.

كلاّويّىن: گىمەيەكە بە ئىنگوسىتىلەدەكرىّ، كلاّركلاّريّىن. كالّىمىسىتانە. كلاوي سەخرى جين: (؟).

ڪلاُوڪلاُويِّن: يارييه کی دوو دهستهيي يه وهک ياري گوّرهو يّني به لاّم ثهم بهکلاّو ده کريّ.

كله (همورا.): سرورمه. (فه.) ميتشوولهبهند، كولله. (تموده.) كل. (نموده.) كلى پردان.

كلهييج (زا.): خشتى كال، لكبن.

كلّهدان (همورا. ، تمرده.): كلدان.

كلّهو: ثاويّكه له چۆميّكى گهورهوه بهسهر بهستيّكيدابيّ.

كُلِّمُوه (فه.): قولاپي ماسيانه.

كك (زا.): كەڭبە.

كلبوون: گوراستنموه، دورركموتنموه، كلابوون.

کلهه: هالاری گهرمای هاوینییه. (موک.) لرفه، قولنه، کولان، کریه، دهنگیکیشه لهگری ناوور پهیدا دهبیّ.

كلههكلى: لرفهلرف، لرپهلرپ، كليهى يهك له دوواى يهكترى.

کلپ و هۆږ: کلپهکلپي زور.

كلتوور: كلدان، (همورا.) كلّيدان.

کلچان (باک.): فانورسی دمستی.

كلجوف (باك.): كلجيروك.

كلجۆك: بروانه: كلجينووك.

كلچووك، (هـ مو.): ئاسنيكه ودكور ميلى وايده لـ منيو كمرمستهى جمنجه ريدا.

كلچيدوك: چتيكى باريكى لروسه چاوى پى دەريت رى، تيلچيسوك، كلچزك، كلچزك، كلچزك،

كلچيف (باد.): كلچيورك.

کلدان: (باک.) کلتوور، کلدانک، (همورا.) کلمدان، کلی دان. کلتوور، (همورا.) کلیّدان، توورهکه یمکی گچکه یه کلی هارپراری تیّده کمن.

كلدانسه (همه و.): ئاسىنى كى قوللەيمه وەكور ئاللىمه لسەنى كەرەسستەى جەنجەرىدايە.

کلدانک (باک.): کلدان.

كَلْفهت: كاره كمر، تميان، تايمن، دايمن، قسم دوراش، ده رمال. مال و مندال.

كلفهتبار: خاوهند مال و مندال، كلفه تدار، خير اندار. ــى: خاوهنديتى مال و مندال، كلفه تدارى.

كنف معتداد: كلف عتبار، خاوهند مال و مندال. __ى: كلف عتبارى، خاوهنديتى مال و مندال.

كنفت (لو. ، فه.): ئەسترور، زل، زور، ئازاد پارەيەكى ــ ى ھەيە.

كُلْفتى (لو. ، فه.): ئەسترورى، زورى، زلى.

کلک (فه.، شووا.): قامک. (نهرده.) نهنگرست. داریکی دریّره دهخریّته بیّل و خاکهناز و زهنگهن و پاچ و تعوره و نیترهوه. چتیّکی باریکه لهناستی سمته چوولّهی یهکسم و رهشهوولاخ و کهو و نیّستر و نیستر كلك بلك (فه.): قامكي شاده.

کلک پیوهکردن: بریتییه له گالته به کهسینک کردن، قامک به قوونی كسيّكى داكردن.

كلك تعقينه: كلك معلّسهنگينه.

كلك تيته (فه.): قامكه تورتهله.

كلك تيله (فه.): قامكه تورتهله.

كلك دار: چتى خاوەند كلك، بۆكەل و پەلى دەسكدارىش بەكاردەبرى، نهو تاوه کلکداره لهسه ر ناوره که داگره. دمدار.

كلك قموينه (فه.): قامكي ناوه راستي.

كل: كردن. _ كردن (ئەردە.): كەنارەگرتن. ناردنى كەسىپىك بىق

كلك كرتن: كلك بمرزكردنموهي وولأخى بمرزهيه لمكاتى سوواربووني دا و يا له كاتى غاردانيدا.

كلك گير (ئەردە.): قوشقنە.

كلك مفقلي (دەر. ، ھەر.): تشقەللە.

كلك نامراس (فه.): قامكى نيوهراستي.

كلك نما (ئەردە.): ئەنگوست غا.

كلك نيشان (تعرده.): تعنگوست نيشان.

كلكۆ (كه. ، همورا.): گړ. ــ دامردن: دامركانى گړو بڵيّسه.

كلكوانه: كلكمرانه.

كلك ووژه (فه.): قامكهگهوره.

كلك هە لاتەكىنە: كلك ھەلسىنگىنە، دور قدرىد، دور قرەپك، كلك تەقىنە، قلىچكەھۆرتەكنى، (باد.) زىج، بالندەيەكە.

كلك هەنسەنگىنە: كلك ھەنتەكىنىد، بالندەيىكى گچكىدى كلك دريّره همميشه كلك ههلنده تهكيّني.

كلّم (كه.): چلّم، چلّمي خمست.

كلمسافدن (باك.): سمرسامكردن.

كلمسين (باك.): سهرسام بوون، واق وورمان.

كُلُمن: چَلْمن.

كلميش: كلميس. (زا.) چلم.

کننشک: درک و دانی دهشته، که له هاویناندا ووشک دهبیت موه با دەيشكينىتتەرە دەيباتە ناو دۆل و دەرانموه.

كنّنانهوه (همورا.): كولاندنموه.

كلنجك (كه.): كليّنجه.

كلوّ (همر.): كولله.

کلّز: کەلپ، پلرور، کولّز، کریست، پیپوّک، (باک.) کلرو، بیّلرور، بلرور، بەلرور. ــ تەند: کەلّپەشەكر.

كلۆپىنك (زاخ. ، دھۆ.): سەركى چيا ، قىتكايى سەرچيايان، كىمك،

كَنْوْت: كُلْوْك، كُولْوْت.

پهیدادهبیّ و سهرههلّدهدا، درو، درم، (فه.) درچکه، جرچکه، درولیک، ديف، (باد.) كوري، قليچكه، قليچهك، (فه.) دم، دهڤيك. ــ هەلگرتن: دمگرتـن. ـــ جـوولأن: لـووجـين. ـــ جوولانـدن: لـووجـاندن. ــــ براو: دو فكورت، دم رار.

كلكاز (فه.): تعنكوستيله.

كلكاف (تەردە.): مازوو.

كلكانه (فه.): ئەنگوستىلە. كلكانى: مەردرمى شيت رويت، روستەم بياويكى كلكانىيە.

كلكه (هدرا.): قامك، تهل. داريني كيو. نانگوچك. چتيكه واك مرور به لأم نهم بچووكتره و كلكيّكي باريكي ههيه.

كلْكهبيّل: دەسكەبيّل.

كلكهپاسار (ئەردە.): گوريسوانه.

كلكهيووته (هدورا.): قامكه تووته له، قامكه چكوله.

قامكەتووتە: قامكەتورتەڭد.

كلكهتووته له: كلكه پروته، قامكه تووته.

كلكه رهقه: نهخشينكه له تعوون دروستده كرئ وهكوو كلكي رهقه.

كلكفويّوي (بابا.): جورره تريّيهكه. گيازهرداو، گياسهفرا، گيايـهكي هارينييه نەژىزىدى بلند دەبى، قەدى كەميكى خورارە لەبنەرە تا نارقىدى گەلأى بارىكى ٣ چووكل دەردەكات ولى ناوقەدىلەرە تا سىمر چتىكى دەردەكات وەكىور كلكەپيوييە، بەتۆزى يا بەتەپى بخورى بىززەرداو زۆر

كلكهسووته: زمانلووسسى، پيرامووسسى، كلكهلمةي، چاپلووسسى، رووپایی، رووالهت، ماستاوساردکردنهوه. ـ کردن: رووالهت کردن.

كلكهسووتهكه: بروانه: كلكه سورته.

كلكهسووتهكيّ: كلكهسورته.

كاكمةنكيّ: معبهس له جوولاندني يهكيّكييه به كرداريا به گوفتار _ ي معده واته مهیجوولینه و سعرمه که سعری.

كلكهكه له (تهرده.): كلكه كمرره.

كلكهگهوره: قامكهگهرره.

كلكەلەقە: كلكەلەقى.

كلكەللەقى: رورپامايى، كلكەسوريە.

كلكهمار: معبهس لهچتى زورتاله.

كلكهماركردن: ژەقنەكردن.

كلكهنگوچك: ئەنگوچك، سۆرانى.

كلكهنما: ئەنگوست غا، كلك غا.

كلكفوانه (همورا.): ئەنگوستىلە، (بابا.) ئەموستىلە. _ى درورمانى: ئەنگوستىلەي دروومانى.

كلك ئامراسى: (؟).

كلك بهس (نعرده.): معبس له كهسيّكييه، كه دهستهشكيّن كرابيّ، دەزور يا بەنىكە لە قامك گرى دەدرى بۆبىرخستنەرەي چتىك.

كلك بهسه: كلك بهس.

كلوچ (باك.): شاخى رەشموولاخ و ئاۋالان و ئىستر، قىزچ، جىورە مارماروكەيتكى پىچ پىچە وەك بازنه.

کلوّخ (باک.): له ش، کاسه ی سه ر. (زا.) یه ک سه ر له ناژا ل. کلوّخ (باک.): له شاژا ل. کلوّد: چوّل، به تالّ، پووچ، خالّی، هالّی، (هه ورا.) قوردَلّ، هلوّلّ، هولّیّل، ناوبه تالّ. بوونی ددان: نهمانی میناکه ی و ده رکموتنی قوولاّیی و چالاّییه که ی. (باک.) کوللیّره ی شه کری فووکراو و نیّوبه تالّ. با (زا.) کلوّج. ی، هولْوَلْی.

كلۆز: ھەڭپەڭدووخاو وەكور قەرە خەرمان.

كلۆس: شورينى خۆجييى، خۆيى.

كلۆسك (باد.): كورپەڭە.

كۆسن (هىررا.): سندەكل، كلمىت.

كَلْوْش: (باك.) بستى، كولْـوْش، قەسەل، قەسەر، سىرووت، لاسىكى دەغلى درواوە، كەلەسەرزەرى بەقپتى مابيّتەوە.

كَلْوُفت: ئەستورر و زل.

كَلْوْك (جا.): كَلْوْت، سمت، كەلەكە.

كوڵۆك: بەكول، ئەم نۆكە ـــ ە واتە دەكوڵێ.

كَلْوِّكه كوركه: كولْيتكى تۆپى سووره وهكوو مەخمىدرى وايسه، لىسەرەتاى ھاويناندا پەيدادەبى بىستىك بلند دەبىي.

كَلْوْلْ: بيّچاره، بهدبهخت، چارهرهش، كولْوْلْ.

كڵۆلاش (همورا.): گيايـهكى بـمرزه قۆزاخـميێكى دەنك دەنكى بـاريك دەگرى ددانى يى دەئاژىنموه.

كَلْوَلْسَى: بهدب هختى، چاردردشى، مهينهت. رووشه، پهتهر، كيشه، تهگهره، قورت.

كَلْوِّم (همورا.): كلْتُومك، كولْوّم، قفل، سەركلْوّم، كليل و كلوّمى دار. دان: داخستن.

كۆمك (موك.): كلّۆم، سەرى ئيسىكى رانىيىد، گەى رانىيىد، كە دەچىتە نيد نيكەرە.

كَلْوِين: كريستالي، (باك.) بيّلووري، بلووري.

كلوو: كولور (باد.) پاتۆرە. _ى بەفرى: (ھەررا.) كلورەرەرور.

كلووهوه روو: كلور ، كولور .

كلوور (باك.): كلور. كروور (پينج سهدههزاره).

كلووك (همو. ، رهوا.): گول، كوللووك، شكوفهى دار.

كڵۅۅكهگورگه: بړوانه: كڵۆكەگورگه.

كلووك نيسان: گوڵى نيسانيّ.

كايجه (شن.): كلينجه، كلينجكه.

كليّدان (همورا.): كلدان.

كايّره (ړهوا.، باك.): كليّنچه.

كَلْيْس: چتيكه، كه بنهبرپوويي، تيرهى هممهوهند بنهبرپووه.

کنیسه: کلیسا، نیدوی دیده کیشه لهناوچهی قهره داخ. که نیشه د کنیشه نوکنشه.

كليِّسمان (زا.): كليّكه بوّجوواني بهكارببريّ.

كَلْيْشْه: بروانه: كليشه.

كَلْيْلٌ (ئەردە.): كليل.

كْلْيْلُه: كليلەي بەفر.

كْلِلْمُدِمُفُرِ: رِنُووهِبِمُفريّكِهُ هِيْشَتَا نَهْرُووخَابِيّ.

كَلْيْلْهْبُوون (تەردە.): دەم چوونەكلىلە.

كليّل و كوّم (ندرده.): كليل و كولّوم.

کاێنچه: کلینچک، کلکی بزن و هی دووگی مه پیه، (باک.) کلیّره، (شن.) کلیّجه، (باک.) کلیّره، (شن.) کلیّجه، (که.) کلنجک، باقل، ئیسقانیّکی باریکی گریّ گریّی کورته به ژوور قوونی بزن و مه پو و ههندیّ گیانداری تروه لهجیاتی کلک. کورته به ژوور قوونی بزن و مه پو و ههندیّ گیانداری تروه لهجیاتی کلک. کلیّنچک: کلیّنجه.

كْلْيْنچە: كليّنچك.

كليت (باك.): سەرۆك، سەروەر، سەردار.

كليسا: كليّسه، ديّر، پهرستگاى فهلانه، جيّگاى خوداپهرستى و فهله و ديانانه.

كليسه: كليسا.

كلّيسه: كليسا.

كليش: شاراي خدله و خدرمانييه.

كليشه: بنباخهال، ويندى چت، كه به قهباره دەربهينىزى بىق ئىموەى، كــه ويندى زۆرى وەك وى لىمسەر قاقىمز به ھۆي چاپخانموه چاپ بكرى.

كليفانك (باد.): لووتكهى چيا.

کلیکلی (باک.): بالنده یه که. کلیل: (همورا.) کړیل، چتیکی زبانه داره قفل یا کلیل کلومی پی ده کریته وه، کلیلی کولوم و ثبیتر.

کلیله (موک.): شوویّنیّکی قوول و چهکه با به فری تیّدا لوولـدا و پری کاتموه و ریّگای خه لکی بگری، گیّرهنهی به فری. (سهق.) رِنووه به فر. (که.) شهرنه خیّری، غاردانی و ولاّخی به رزه یه به دهوری خیّدا.

كليلهي مل: گريّي مل.

كليل بهدهست: كليلدار، كەسيّكى كليلى شويّنيّكى بەدەست بىّ.

كليلدار: نۆكەر، كەستىكە كليلى شروينىتكى بەدەست بى.

كليلدان: داخستنى دەرك و پەنجەرە و ئيتر بە كليل.

كليل و كۆم: كليل و كوڵۆم.

كليل و كوڭۆم: كليل و كۆم.

كلينجك (فه.): كليّنچك.

ڪم (زيي.): پٽچ، کلاووپٽچ، سهروپٽج.

كملخ: كاماخ.

كمت (باك.): قولله، نووك.

ڪمره: کعمره.

كمز (كه.): ئموهيد، كه گووئ و كمنارهكاني تاشرابي.

كمك (باك.): كلاّري شعريّ.

كمكمه (باك.): قرّري. (رِموا.) قومقرّمرّك.

كمكمه (باك.): كيژي، كچي، لهكاتي بانگ كردنيدا.

كن (باك.): كورت. _ كرن: كورتكردنهوه. لا، تهك، تعنيشت، نك، گفگ، با، لال، (باك.) جمم، هند، قعد، لايعن، رهخ، بال. _ تو: لاي تؤ. _ با: لبامن، لهكن من. له _ : لهلا، له تهك، چهني، (باك.) تعنشتكي.

كنا (ئەردە.) كناچە.

كناچه (همورا.) بروانه: كناچي.

كناچەكى: خوشكەلى.

كناچلى چەم (ھەررا.): بىبىدلىدى چارى.

کناچێ (زهن. ، شعبه. ، هدررا.): کچ، دوّت، کیژ، کچێکی هێشتا شووی نهکردبێ، ووتهیهکیشه وهکوو ووتهی کچێ.

کنار: داری نبک. *

کناره (که.): شوورهی خانوو. کهنار.

كنانموه: هدلّندان، لمنعشونما كموتن.

كنه (هدورا.): سدرنج. _ كردن: سدرنجدان، ليكولليندو، لعبنجينددا چوونه خوداردوه.

كن بمراماي (همورا.): كۆم دەرهاتن.

کنج (جز.): تعنها به مرادخانی ده لیّن. (باک.) بی نوویتری ژنان، تیکهوتن. یی نوویتری ژنان، تیکهوتن. یی وی هاننه، لبهرکنجایه، بیی نوویی، تیکهوتووه. (باک.) بسهرگ، جلک، پوشداک. (نسمرده.) چیتی کالاو کریچ. کنجر (باد.): پهرود.

کنجک (باک.): پهړۆيهکه قاب و کموچکي پيّدهشۆريّ، بووزوو، بۆزوو، قاپشۆر.

کنج و کۆڭ: بررانه: کنج.

کند (کق.): (که.) کز، که مند په شریتی باریک یا نهستووره. (بابا.) ته خته ساف، جووره ده زوویه کی باریکه که ند پی گووشی شه کر و چتی تری نهستوور.

كندره: دەزور.

كندردرك: (كد.) تىشى.

کندپووس (پهرا، ، باد. ، دهش.): سندان، زلّفنج، زلّفنجاو، ژههری مار، قروهٔ تقورت، برّ جنیّوبه کار دهبریّت.

كندۆ (بار.): گويلكى دروسالأندى نيرومييه، پارگووير.

كنر: گووش. (كه.) كهندر.

كنك (باك.): قولْعبنه، قەلْمووكورت، خرين.

كنگ (كه.): قرون، قنگ، كوون (سنه.) تن.

كنگهبان: قوونمان. بيّ ــ: بيّ قوونمان، تمميملّ. كنگر (همورا.): كهنگر، قنگر.

كنگرەكەرانە: كەرتىشى.

کنوره (ږهرا.): (همورا.) قالنگه، داریکی درولکی دریژه دړک و دالّـی پی کوده کهنموه و پهرژینی تهستړی پیدروستده کړی.

كنووس (باك.): بدرچارتهنگ. ــى (باك.): بدرچارتهنگى.

كنوكۆ (ئەردە.): گردركۆش.

كنير (باك.): دورمىل، قوونير. گوٽيكى زەردە، دارى مىلىم.

کنێره: کنێروّکه، کنێر، گیایه که گوڵی زهرد و بوّنخوّشه تا چووار بستان بلّند دهبی گهلاّیه کانی و ههی سیّره و هی ده چیّ، ویّنجه ی کیّوییه، ههر لاسکهی تعنها سیّ گهلاّی پیّرهیه و سهری ههموو لاسکه کانی به گوڵی زهرد داپوّشراوه، بوّموّریانه بهنیّر چلان وهرده کریّت.

كنى (رەوا.): قرتماخه، قەتماخه، قرتماغى سەرى كەچەلأن.

كنيست (باك.): چاونيشديدكه ناوبكات.

كنيوال (بان. ، هنوشار): كوړاده ، قوړاده .

كؤ (باك.): ژبۇناكۇ: بىز ئىعوەي كە. (زا.) كا. پىيروو، كۆمەل، نەستىرەيەكى ناودارە بەنىرەراسىتى ئاسمانەوە لىنزىك كۆتايى ھاويندا پەيدا دەبىي. جوورە نەخۇشىيىكە لە چارى چارەرى دەدا رەشكىينەكەي سىپى هەلىدەكىرى پىتى نابىنى چارەي بەوجوورە دەكەن: يەكىتك لـ ، خورىنى دەمى پردەكات لىه ماست بەتوندى دەپرمىتنى بىمناوچاوە ناسازەكەيدا، تاچهند روزان نهم کردهوه به دروپاته و سیپاته ده کریته و لهبه و نسوهی، كهماستهكه دهچيته نيرچارييه وه چاك دهبيته وه. (ف.ه.) كرژ، كيو، زنجیرهی کۆ: زنجیرهی کیو. (باک.) که: مرؤڤی کو ته دیت برایی من بوو: مرز قه کهی، که تو دیتت برای من بود. (همورا.) کودی، کووینده ری. ـــ ملي: بۆكووێ دەچى؟. چەـــ: لـەكووێ. گرد، (باك.) خر، كــوم، تۆپ، برهاث، (همورا.) كلير. ــ بوونموه: خربوونموه، بمركهين، بەرھەقبوون، كۆمەل بوون. ــ كردنـ وه: خركردنـ دو، زجيّف كردن، برهاڤ كرن، بەرھەڤكرن، بىەرگهاندن، كۆمەڭكردن. (كرما.) قۆپەن، دەغلّىكى بعهيزه، كەلسە ناويدا پارچەپارچەي گچكە، كەجيكاكەيان بعميزه تیکده نالینن و بهرزده بنه وه. _ (باک.) که ، نه گهر ، گهر ، دارا _ چهووه دياربه کري نهزيش دچم: نه گهر دارا چووه دياربه کري منيش دهچم.

كۆئەندامى ھەرس: كەرەستەي چيكلدانە.

كۆبىر: شورىنى پروچړ لىه دەغلان.

ڪۆبوون: كۆبورنىوه.

ڪۆپوونموه: خړبوونموه، كۆممال بوون، گردبوونموه، بمرگهين، بمرهمڤبوون، جڤان، جڤين، (باك.) هيٽورين، ئيٽورين.

كۆپ (باك.): قوللە، تەپۆلكەىسەرىكىتوى. _ى چاڭ: پىللوى چار، (باك.) كۆپك.

كۆپار (ئەردە.): كۆپارە، ئەستووى مل.

کهٔ اره: کوّما گزشتیّکی گفوره و بفرزه بفسفر پشت ملی ووشتر و وولاّخهوه، دووکسی پشستی ووشستر. کوّسهایی و زهوییّکسی بسفرزه. کوّهان (هفورا.، بابا.، باد.، فه.): کورتان، پالاّن. گوّچان.

كۆپەنە (كە.): ئەر نەختە توركەيە، كەبەسەر پشتى بەرخانيەو، دېڭنەو،. (كە.) قىتايى سەرپشتى ووشترانە، دروگى سەرپشتى ووشترانە. كۆتەيى پيھينان: درايى پيهينان. آ

كۆتايى ھاتن: برانموه، دووايى ھاتن، بران، لىبنىھاتن.

كۆتايى هێنان: دورايى پێهێنان، قەداندن.

کۆتە: كۆلكەدار، جوورە دارىخى گەورەى بى بەرە، دارىخى درىترى بە گولىمىخ لەزەرىدا چەقاوى لەلسەكراو لەراسىتى ھەر لەلسەيىخى قولفىخكى ئاسنى تىدايە پىلىەندى تىدەخرى، كۆتا. كردن: كۆتايى پىلېينان. (باك.) كەر، كەركە پەزىك، پارچە مەرىك، مىگەلىكى گچكە.

كۆتەرە: پەلەرورتكە بالى نەمابى. دارتكى بەرزە گۆشتفرۆشان گۆشتى ئەسەر لەتلەت دەكەن، كوتە. پارچەدارتكى خړى نالىبارە، بنىدارتكى ئەستورى برارە. سەرەبزووت.

<mark>كۆتەشك</mark>ىن (ئەردە.): پارچە ئاسنىتكەلەبەردەمى بوخارى دادەنىرىّبىق تەكاندنى بزۆت.

كۆتىمفىر (باك.): ھەنگورىن.

كۆتەك (رەوا.): كوڭكى ددانى. (باك.) دژوارى، سەختى، ئازار، كورتەن. كى: زەبر، سەخت.

کوته ل (باک.): نروشته وار. قه راخ و که نار نوشتاندنه وی جلک و نیستر. (هه ورا،) شابیده، پهیکه ر، چه هم ور، دووای مردنی یه کینکی خوشه ویست، که جووان یا ثازا یان سوو ارچاک و جووامیریان ناودار بروبی بعبه رگه که ی پشتی نه سبه کهی ده پازیننه و چه که کانیشی پیرو هملاداوه سن و نه رسا پینی هملده لین و ده یگین. چوکل و چیو، (که.) کیزر (بی ده غل و دان)، در شتی گوله گه نم و جو و نیدیکه یه، که دروای گیره و جو خین هملگرتن و هم دروای له بیرنگ و سه ره ند دانی له سه مردوی بیرنگی ده مینیت موه، سه رکوزره. کومه له دارودره ختیکی دارسه پرو یا مازروه، که چروپرین، ناوه له. پهیکه ر. نی ی ناش.

كۆتەل: ناوە بۆ شورينيك لەبەردەمى دى ى سوورداش، كە دارودەوەنى زۆرە.

كۆتەل بوون: گەررەبورنى مندال، مندالله كەكە كۆتەل بورە: راتە لەخەم رەخسىرە.

كۆتەي (ھەررا.): كەرتن.

كۆتەي را (ھەررا.): كەرتنەرى.

كۆتەي قەساو: بنەدارىكە قەساب گۆشتى لەسەر رورد دەكات.

كۆتەي كەوشدروو: بنكەداريّكە كەرشدروو كەرشى ئەسەر دەدووريّ. كۆتەيۆ (ھەررا.): كەرتنەرە.

كۆتىر: (فه.) كەبور تەر، كەبورتر، (ھەررا.) كاراترى، (باك.) بەھىڤ، كەڤۆك، باڭندەييىكە كيوى و كەرى ھەيە، بەلان كيوييەكانيان پاترشىن و سپين ر بەقەد بارۆكەيەكى چكۆڭەدەبن.

كۆتىرە (مىوك. ، كىق.): كۆتىمره ، سىمرى كوڭمكانىه ، دارىكى پانسە ئىناوەندى ھەسىوون و (كۆمسانج) ى دەوارى دادەنسرى. (پۆژ.) پەگ و پىشىمى ئىمو دارو دەرەنانەيە ، كەلسەرىر خىك دەردىسنىن بىقسىووتاندن ، كىسەللە.

كۆترەبارىكە: جوورە كۆترىكە لەكۆترى ئاسايى گچكەتروبارىكتر و بۆرە و خالىنىكى لەلاى گووىيەتى خوويندنى لەھى مالى ناچى، (بەرز) ترىنىه، (ھەور، خۆر، شەم.) تفتىلك، (شا.) ترىنكە، (پۆژ،،بار.) توويل. كۆپەندروو: كورتاندروو.

كۆپەن ئاخن: شىشىتكى سەر دوو فلىقانەيمە پووشى پى لەكورتانى دىناخنن.

كۆپەندوور: كۆپاندروو.

كۆپەن ووړىز (ھەررا.): كورتاندروو.

كۆپانى شووان (فه.): كۆچانى شوران.

كۆپەر (ھەررا.): كاتى پورشپەر.

كۆپەران: كۆپەلأن.

كۆپەن (كە.): خركە، دەستەبەرد.

كۆپدەلان: كۆپدەران، جىلوالايا تەلىسىتىكى پرلەكايد لەسدر پەستى وولاخانى شەخرەكىش دادەنىن تا پەشتىان برىندار نەبى. ملواندىدەكىشد لىد قايشى خرو ئەستوور لىملى گاجووتان لىبن نىرى تا نىرەكد ملى ئازار نىدار برىندارىشى نەكات.

كۆپك (باك.): پيٚڵورى چار.

كۆپلانه (باك.): سەرەوژير يا پەرتكردن.

كۆپيان (باك.): تيرهچوون، چوونىنيو.

کوّت: داریّکی دروپهله دهخریّته پیّی گامیّشهوه تانه پوات. پووت، پهتی، قیّت، کیّل.کورت، دوریّت، پیّی گامیّشهو، تانه پوات، پووت، سمرکوّت. دوریّت دوریّت بستریکّن. دوریّت دوریّت له دیوی بنعبانی توند دهبستریّ. (باک.) قولله، قهلاّت، دژ، قوللهی کیّوی. کیّوی. کرن: گوّرانی بهده نگی بلند کوتس، (که،) چیلکه یا پارچهداریّکه کونده یا خیگهی پی پینهده کریّ و کونهکانی پیّدهگیریّ. کوّتی بهندیخانان، پیّوهند، پابهند، دهستبهند، (شن.) خهلیلی، سندم، دارفهلاقه، جووره پیّوهندیّکه لهدست و پی دهکریّ.

كۆت: كورتىبالاً. كورت، قوله. بېرون: بړانموه، قمديان. كردن: بهكردن، بړاندنموه، بردنمسهر، بړينموه، كۆتايى پيدان، دووايى پى هينان.

كۆتاك (ئەردە.): مۆلگاى ئاژا لا، پەچە.

كۆتىكردن: بىسكردن، كۆتايى پيدان.

کۆتان: (باد.) کوش، (هدورا.) کهلاره، حدوشیّکه دیوارهکانی بدونیّک بلند و لهدار و پروش دروستده کریّ، سهربانی نیه لهزستاناندا ثاژالّی تیده کریّ، دیواری تعویلهی ثاژالآن لهتانزکیش دروستده کریّ، بر هممرو شوریّنیّکیش به کار دهبریّ، کهمهر و مالاّتی بهشهودا تیّدا موّل بدریّ. (موک.) جووره کهرمسته یه کی جووتییه به چروارکه لاّن راده کیّشریّت، کهپریّکی نزم و سهر سوواخدراوه میوهی لهسهر ووشک ده کریّته وه، مشتاخ، (باک.) جیّگای دهوره دراوی. دی (دهر.): ههواره مهر،

كۆتلوين (ھىررا.): كورت بين.

كۆتەيىنى (ھەررا.): كورت بىنى.

كۆتاھاتىن: دورايى ھاتىن، بران.

كۆتاھى: كۆتايى.

کۆتىيى: بړانىموه، قىديان، ھىمودووايى، كۆتىاھى، دووايسى ھىمموو چتێؼ، دووايىساڭ، كۆتايى خەلەر خەرمان. كۆتايى تەمەن. كردن: ھێفشاندن. درێغى كردن لەكارێكيدا.

كۆترە بەرجىلە: كۆترەبارىكە.

كۆترە تەقلەباز: كۆترىكە لەھەرادا تەقلەي لىدەدا.

كۆترە قەلاش (كۆ.): جوورە كۆترىكى كىنويىد.

كۆترەكيفىلە: كۆترە، كيويلە. 🖺

كۆترە كۆويلە: كۆترە گابىل، گابىل، ھى شين و سېيان ھەيە.

كۆتره كاپهال: كۆترىكى زۆر گەررەيى لىد لىيرەداراندا دەژى دود دىخى سىيى لىسلىر بالىييە.

<mark>كۆتەربىن</mark>: كەسىيّكە، كىدكۆتر رابگىرىّ. ــــى: راگرتىنى كۆتسران و بەخيّوكردنى.

كۆتىرخان: كولىين، (باك.) بۆرانخانه، (باد.) لىس، جىڭايەكەبىق ئەسەرھەڭنىشىتنى كۆتىران بەتەختە يا بەچەند پارچەدارىكى ئە بلنىدى دروستدەكەن.

كۆترۆك (بار.): فينجانى سەردارتيّلاتە.

كۆترھاتن (ئەردە.): كۆتايى ھاتنى چتێكييە.

كۆتك (بار.، باد.، باك.): كاسـه، كۆجىلـه، (پۆژ.) تەپسىي، (رۆژ.، ھەررا.) تەشى، كەمۇلـە، كۆتكە. ـــى ئاش: كەپبورلـە.

كوتكه: توتكىسەگ.

کۆتکه (رۆژ.): رەگ و ریشهی دارىيه. تەشپىيەكى گەورە و قووڭى دەم والله.

كۆتن (زا.): كەرتن، كړاندنەرەي گۆشت لەئىسكى بەددان.

كۆتناي (همورا.): كمواندن، خستن.

ڪهتي: کورزي دارين.

كۆتىلە (ھەررا.): درەختىكى گچكەيە لىبەركزى بەرزنەيتىوە.

كۆتىناى: بروانە: كۆتناي.

كــؤج (بوتــا.): (كــوّ.) كۆرىــس، ئــاژا ئــى بـــى شــاخه، كــوّل. كۆجەند: كاسەى دارىنى گجكه. چتىكە ئه قور دروستدەكرى لـه ويّنهى لالمويّج لەقەدى دارەنەى قايم دەكرى تا بنيّشتەكمى تى بچى.

كۆجىلە: (گەرد.) شكەر، (كۆ.) قۆدىلە، كورجەلە، كۆجەڭ، كۆتكى ئارتىيە لەدارىيە.

کۆچ: بزن و بهرانی بی شاخ. ئۆغز، کەل و پەلی كۆچەرىيە به بارەوه. _ كردن: باركردن، رۆيشتن، گوو يزتنهوه، كۆچەلكۆچ، باركردنی مال له شوو ينيكهوه بۆجيگای تر. (باك.) قهدی داران، موروددار. _ كرن: رۆييشتن، باركردن.

كۆچاۈكۆچ: گورازتنەرە لىەم كۆچىەرە بىق ئىەركۆچ، ھىەركى ھىەر خىدرىكى چاركۆچىنى.

كۆچاى كۆچ: كۆچاركۆچ.

كۆچە (ھەورا.): جوورە ھەنجىرىكى ووردى سووروخرى زۆر شىرىنە.

كۆچەر: دەرەند، خيلات، كۆچەرى، خاوەند مەد و مالات و دەرلىتىن گەرمين و كوريستانى دەكەن و دەشمال نشينن.

كۆچەرات: حيّلات، خيّلات، خيّلەسات.

كۆچەرى: چادرنشىينى، چۆڭگەردى، كۆچەبەرى كەسىيّكە نىشىتە جىيّ نەبىيّ كۆچكەر وگەرمىيّن و كورىيستانىّ بكا.

كۆچەك (يەز.): مەلا، زانا، كۆچك، شيّخ. كورِيّكى جووانـه جلى ژنانە لىبەربكا و لەنيّر پياواندا سەمايە بكا.

كۆچەكاو (ھەو.): جوورە ھەنجيريىكە وەك كۆچە، بەلام ئەم زەردە.

كۆچەكە: فيستى سەرى ژنان.

كۆچەل (باك.): بىندەرى، دەھم، كىوە.

كۆچەللە (رۆژ.): گەى سمتىيە، جووجكەى سمتىيە، جمگەى سمتىيە. (ئەردە.) چالاو.

كۆچەڵكۆچ (كە.): كۆچكردن.

كۆچبار: كۆچەر، كۆچكردن.

كۆچخانە: شورينى كۆچكردن. (باك.) دىزەي چكۆڭ.

کۆچک (یمز.): مملا، زانا، شتیخ، (یمز.) کۆچمک. (بار.) ناوورگ، سیکوچکی ناوری. قۆچک، (زا.) تووتک. (باد.،ناو.):دیوهخانه. (سوورچی.) کۆچکه.

كۆچكە: قۆچكە، قولەقۆچكە، (سوور.) كۆچك، جوورە كلاويكە سەر و گوويلاكى دادەپۇشى منىدال لەسەرى دەنين و لە پشستەرەش كلكى شۆپدەبيتەرە. لەھەررامانىدا نىشانەي كچانە چونكور تا مىيردى دەكەن لەسەريانە.

كۆچكودن: نۆغركردن، رۆيىشتن، باركردن بەمالار منداڭ ، بۆشورتىنىكى تر. مەبەس لەمردنىشە.

کۆچلەبەس: چەند بەربەستىپكە لەبەردەمى تىرەى مەرەزە لەزەرى بەرز و نزمدا بۆ ئەردى، كە ئارەكـە پۆنـگ بخوراتـەرە بەتـەرارى ھـەمـور مـەرەزەكـە ئارىدات، كۆچلەبەست.

كۆچلەبەست: كۆچلەبەس.

كۆچماڭ: كۆچىكى گشتىيە و بەو مەرجەي كەس بەجى نەمىنىي.

كۆچمێش (باك.): خەڭفى مێـش ھەنگووينىيــە، كەلــەنێو قەڭەشــتى بەرداندا دياردەكات.

كۆچ و بار: بار و بارخانه، مالى كۆچەرى، كەلـه وولاخ نرابى، تلميت.

كۆچ و ماڭ: كۆچ و بار.

كۆچھەڭكۇچ (ئەردە.): كۆچاركۆچ.

كۆچى دووايى: مەبەس لـە مردنيّيـە.

کۆخ: _ یسهگان. (باک.) کولانه، _ ا مریشکا: کولانهی مریشکان، زنجیّکی گچکهیه له نیّد باخ و باخچاندا. لمیّده کا، که همموری سرواخدرابیّ. تعویلهی پهشعوولآخان، کوّماج، زنج، قرورچک، قروخهلّ، کوّرگه، قرّخ، قروخ، کیّپلّ، خانووچکهی باغ و بیّستانان، کوّچهران زموی قرول ده کهن و داران به و جروره (۸) بهسهری دا رایدلّده کهن و گیای به کارده بهن. بیستراوی با قعباقه لهسهر داده نیّن بیوّمه و و مالاّتانی به کارده بهن. خانووچکهیه کی دهمه کییه له ده رهوه ی ثاوایی دا تهنها هاوینان تیّیدا داده نیشن یا میوه و ده واری تیّدا پهروه رده ده کهن.

كۆخا (ھەر. ، كە.): كوريخا ، كەيخا.

كۆخەندىن: كورخياندن، قلخاندن.

كۆخە: قلنخە، كورخك، كوركە، (ھەررا.) قۆزە، (زەن.، داودە.) كۆكـە، قززە، كورپكە، (ھەورا.) قرزە، قفە. (باك.) تەپاللە، شياكە، ريخ. كۆرەننەوە: كۆراندنەرە.

كۆراو: كوريرار، كۆراث، كوريرەكانى.

كۆرەبەشك: جووريكە له مشكه كيوى.

كۆرايى: كوويرايى. چاو سپى بوون: ــداهاتن: كوويربوون، چاو تاريك

كۆرە: كووير.

كۆرە: پرمدى ئەسپە لەكاتى غوبايى دا، دەنگى بەرزى گريانى بەكول.

كۆرەبژه (رەوا.): جووانووه ماينيكى پشته نەكراوه وات زين نەكراوه و كىس سووارى نەبورېي و تەمەنى دووسالأنه بى بەرانبەرى دووىرىيە، كە جور انورەئىسىيە.

كۆرەكە: كۆركۆرەي ئاش، نێى ئاش، ناوى بە كۆرەكەي ئاشى دايە.

كۆرەكۆر: كۆرەي يەك لە درواي يەكترى.

كۆرەلاش: گيايەكى بەھارىيە لەشنىك دەچى، بەلام ئەم گەلاى پانترە.

كۆرەمار: كوريرەمار.

كۆرەمشك: مشكەكوريّره.

ڪۆرە**وە**رى: كوو يرەوەرى.

كۆرە وەيبە: قۆلەرەيباب.

كۆرپه: ساواى گيانلەب، و سموزايى. دارى هەڭپاچراوه، كە تازە لىق و پۆپى دەركردېيتىدە؛ نزارى دارا بىشىتكى كۆرپەيە و بىشىتكى برەيە.

كۆرپەيى: سارايى.

كۆرپەنە: مندا نىكە لەنتومەلى تكە يا مندالداندا بى.

كۆرەيكىرىن: سەرنانە سەريەكىكى و بەزم پى گرتنى.

كۆرت (باك.): قۆرت، چاڭ، قوولكه.

كۆرتى (باك.): كىند، قىزرت، قوولك، خىر، شىورينيكە سىيلار دريبيّتي.

كۆرتك (باك.): قورلكه، چالاً. ـ چاڤ: قوللكهى چاو.

كۆردەرە: شيويكە ھىمىشە ئارى نىبى.

كۆردەر: ناودۆل و دەرەيەكه، كە دەرنەچى.

كۆردەرزى (باك.): دەرزىلە.

كۆردوندان: وهجاخ كووير، بي مندال.

كۆرس (باك.): رەق، قاييم.

كۆرس (زا.): جۆلأ.

كۆرسكەر (باك.): جۇلا، تەرونگەر.

كۆرشك (باك.): كەررىشك.

كۆرك (بار.): كۆخە.

كورك (باك.): كوويروو، ژەنگى دەغلى.

كۆركۆرە (باد.): كۆلارە، داڭ، (زا.) كۆلارەمار.

كۆركۆرى: كاركارۆك.

كۆرگە: جيڭاى كۆبورنىوەي چىندكىسىتك.

كۆرمىيچەك (باك.): چين ر لىزچى روو، گرژى روو.

كۆخەر (باك.): جوورە ترېيەكە.

كۆخەرەشە: كۆكەرەشە، (ھەورا.) كەرگەقاز، كۆخ بۆقسە، (ھەورا.)

خەفەخان، كۆخەيتكى پيسەلە كۆخىنى داخرەخرى لەگەرورى دى.

كۆخەكۆخ: تلخەتلخ، كۆكەكۆك.

كۆخ بۆقە (ھەررا.): كۆخەرەشە.

كۆختە: قۆختە. _ ىماسى گرتنييە.

كۆخك (باك.): كۆخ، زنج، ژووريكى گچكه.

كۆچك (زا.): كۆخە، تارا.

كۆخن: قلخن، كورخكى كەستىكە زۆر بكۆخى.

كۆخوواردنموه (ئەردە.): پارێزكردن و سڵەمىنموه لەچتێك.

كۆخىن: كۆكىن، قلخىن، كووخيان، كووخين، قۆزىن، ققىن.

كۆد (باك.): بەرمىل، چەلەنگ، پىپ، دەفرىكە تا (٢٥) كىلۆيان دمبات. _ چیکهر: چهلهنگساز، بهرمیلساز. (باک.) قفل کاسهییکی گچکهیه شور ان شیری تیدا دهدوشی.

كۆدىندن: پيكهينان، دنددان، لىسەرخۆبوون.

كۆرەنىنموە: سەرزەنشت كردن. ^

كۆرەننەوە: كۆراندنىرە. ٔ

كۆدە: خورامىد، مەرانىد، پارەيەكەلىد جىاتى سىدرانەى ئاۋالأن وهردهگيريّت، (همورا.) قوّچان، شاخانه، (كه.) پروشانه، ممكات، پووشانهييکه، که خاوهند زهوي له ناژا لداري دهستيني.

كۆدەل (باك.): تەختەبەردى دەريايى.

كۆدەڭە: چيايدكە كەوتۆتە باكوورى رۆژھەلأتى رەواندزى بەلاي حاجى

كۆدچێكەر: (؟).

كۆدك (باد.): كەشكەژنق، بەردىكە سەنگى دور كىلۆپ، (باك.) قفلى گچكە.

كۆمۇ (باك.): ژووژك. كيويكى بلنىدە كەرتۆتە رۆژھەلاتى رەواندزيوه به لای سنووری کوویستانیوه ریسی ده کاتژمیران له پهواندزی دووره، (كۆچەران) سەرسوول.

سەرەكەي نەمابى.

كۆر: كورتىر. (رەوا.) كۆل، جلك شووشتن.

كۆر (ھەو.): كووير. ئەنجومەن، كۆمەلى كياندار. مەيدان، گۆرەپان.

كۆرىقە (مەر.): پارچە. ـ حەرد: پارچەي زەوى.

كۆراق (باد.): قوړاو، ئاوى شلوى. كوويراو، كەندىكە ئاوى ووشك

كۆران: حيله، حيلاندنى ئەسپ.

كۆرەنموە: كورووزانموه.

كۆرەندن: حيلاندنى ئەسپ، پرماندن.

كۆرەنىدىموە: سەرزەنشكردنى كەسيىكى چەند جاران.

كۆرنگان (باك.): گيايەكە.

كۆرۈكانى: كورېرى، بىي چارى. ئاژالى گورى چكۆلە، (ھەررا.) كەرە.

(خة.) كۆلار كانى، جلك و لىش شوشتن. ــ كردن: جل شوشتن.

کورنسۆش: بەشسیّوازەرە چەمانسەرە و نیّوچساران لىمىسسەرزەرى دانسان، کورېنۆش.

كۆرى: كورێرى، بێچارى. ئاژا ڵىگورێچكۆڵـﻪ، (ھەررا.)كەﭘە.

كۆرى (ړهوا.): كۆل، جلشىوشتن.

كۆپيان (پرژر.): ئاردړ نمو جيّگديه ئاردړى دابيّ وه كوو نيمچه كمنده لأنى ليّ كردبيّ.

كۆرەدار: كۆمەڭەداريكى چړى بەيەكاچروه. 🖺

كورهك (ئەردە.): كورلاك: زماندى چت.

كۆرەكە: كۆركەرەي ئاش، نيّى ئاش، ئارىّ بە كۆرەكەي ئاشىدا چىّ.

كۆرەلاش: گيايەكى بىھارىيە لەشنگ دەچىّ، بەلاّم ئەم گەلاّى پانترە.

كورهه: بۆسە، خۆشاردنەرە.

کۆرهه: دوواکهوتوو، ساڵێکی باران دووابکهوێو درهنگ ببارێ بههاری ساردبێ پێی دهڵێن ئیمسال شووالهی کۆرپهییه. بهبه، کۆرپهله، بهبهله، مندالی شلک و ساوا.

كۆرىس: بزنى بى شاخ و كول.

كۆرى: كور يرايى، چاوسپى بوون. كور يرى.

كۆرايى داھاتىن: كور يربورن، چار تاريك بورن.

كۆرە: ھارار، فيغان.

. كۆرەپان: كۆپەران.

كۆرەكۆرا: حيلەحيل، دەنگى ئەسىپىيە ئىدكاتى سىكۆڭىدا و يا ئىد كاتىكىدا، كە خاوەندەكەي سووارى بىن؛ كۆلارە، دا لا.

كۆرپە، بىبە، بىبەڭە.

كۆريان: كۆران.

كۆرگ (ئەردە.): كوريرورى دەغلى.

كۆريانئەرە: كۆرانىرە.

کۆرزيوان: گيايه که سێ بست بڵند دهبێ به گه لأيان داپوّ شراوه گه لاّيه که ی وه زمانی مالاّتی ده چێ و تروکن و توزاوييه گوڵێ سپی و شين دهرده کات و له نيّر گوڵه کانيدا زيواني تيّدايه.

كۆرىت: كۆڭىت، خانروچكەي ھاوينانە. كولانەي مريشك.

كۆرى دڭداران: مەيدانى دڭداران.

كۆپى زانيارى كورد: ئەنجومەنى زانيارى كورد.

كۆرىيس (رەوا.): بىزن و نىيرى بىتى قىتىچ و بىتى شاخ يىا شاخ شىكاوە ، (ھەورا.) كۆل، (كە.) كۆلىيس. (خق.) مىدر و كاوور يا بەرخىتكە دەم و چاوى سپى بىق.

كۆرىشك: لۆچى كالأو ھىمورچتىكى تر.

كۆريىن (باك.): بۆړاندنى وولاخانه.

کۆز (باک.): پۆلسوو. كۆزى بىەرخان. شىرويتنىپكە بەرخۆللە وكسارى تىدەكرى، كە تازەببوون و شلكن. (ھەررا.) كۆزك، تەرىلەي ھارىنى كار و

بەرخ و بزنانه لىـه دەرەوە، پاوان. ژووريكيشـه لـه تانۆك دروسـتدەكريّبـق كار و بەرخان، پەچە. ھەوارگە، لـەورگە.

كۆزانى (زا.): جوورە ترييەكى گلووگەورەي خړه.

كۆزانىن: كۆرى زانيارى.

كۆزە: جى مۆلگەى كارو بەرخانە. (كە.) كەسىكە سىپياتى رېشى لەرەشى پترىي.

کۆزەرە: ئەرپارچە گوڭەگەنم و جۆيانە و ئىترە، كە دوواى گێرە يادابێژتنى بىسەر بێژنگىدا مابێتەو،، واتە ئەر دەنكانەيە، كە لەناوكىفى خۆياندا نەھاتبنە دەرەرە.

كۆزەرەرپىقە: يەكىتكە رىشىتكى بۆزى ھەلىرورزارى بىي.

كۆزەسىيندار: چنارستان، دارستانىكە ھەمورى چنارىي.

كۆزەكردن: سارايان لەكۆزيدا كۆكردنەرە.

كۆزهە: كۆسپە، ئىسىر رێگاى چيار دەشت و ئيديكەدا بەرد يا ھەرراز و كەنداڭيكە رێگا بگرێ يا ئەنێو رێگايەدا بێت.

كۆزچك (باك.): جيكايەكى گچكەيە بۆخۆ تيداشاردنەرە.

کۆزو: کۆزەر، كۆتىل، گيايىەكى گۆرەكراو و ووشككراوەيە و ئىمكادۆنىيى . دەكەن يۆي دەلىنن.

كۆزرو بمربغان: برټتييه له ليداني يهكيّكي ئيّگجار زور.

كۆزك (باك.): كۆزى ئاژالأن.

كۆزكردن: چەند رولاخيّكى يا تاكيّكى بە گوريسى دريّژ بەستنەرە بىق لمودرێ، (رەرا.) راتموراندن.

كۆزلاخ (باك.): كۆخك، خانووچكه، كۆخ، خانووي گچكه و نزم.

كۆزلسۆك (زاخ.): تسەرزەى وورد، (مسىوك.) تەرزەللوكسە، گلستېرە، (ھەررا.) گۇنىيژە.

كۆزى (باك.): گۆشە، كەليّن.

كۆژمان: دەستە زانايەكى پسپۆرى زمانەرانىيە، كە ئەورتەى زمانىك . بكۆڭنەرە.

کوژگه (کۆ.): (کۆ.) ډزکوژکه، جنگای خوّلیتشاردنموهی درانه یا هی کمل و پهلی دزیارییه. چاوه خانوویکی پهرپهووته لمدهورهوه.

كۆژن (باك.): كرۆژتن.

كۆژى (باك.): گۆشە، قولىنچك.

كۆس: بىدخت، چارەنووس. كىدوتن: مىردوو لى مىردن. (ئىددد.) كۆست، كۆسپايى.

كۆسار: كۆپاره، كێووستان، كووێستان، شووێنێكه، كهشاخ و داخى زڏريئ.

كۆساران: هاوينموار، كوريستان، كۆسال.

كۆساڭ: كۆسار ، كوريستان.

کۆسە: کەسیّکە تروکی له ریش و سمیّلّی نەھاتبیّ یا ریشی زوّر تەنک بیّ، (باک.) بەرکووسەج. (باک.) دەغلّی بیّ بژ. جوورە ماسیيەکیشە. کۆسەبەبە (ھەو.): بورکەبەبارانە، كۆستەرەرى.

كۆسەر (باك.): ديوار، ميچ.

كۆسەرە: مرازيّكى دارتاشىيە.

كۆسەك: كۆستەك.

كۆسموموى (كد.): كۆسىبىد، بروكىبىاراند.

كۆسىپ: بەرزايى كەم لەزەرى، قورت و كارەساتى رۆزگار.

كۆسپايى: كۆسپ.

کوسهه: تهمباز، کهمباز، ژوورک، کهندا ل، هموراز، بلندایی یا بهردیکه ریگای گرتبی یا رووداویکه، که پهکی کاروبارو مهبهسیک بخات، بعرهالست، لاست، کوسهایی.

كۆست: كۆس، بەخت، چارە، بەلأى گەورە.

کوسته: کرسه، کهسیکه مووی ریشی نهبی یا زور تهنک بی، ناوی دودی له یه یمتری نزیکن له روزاوای سلیمانی.

<u> کوستهبووکه:</u> (ک.ه. ، ه. مورا.) ک<u>ۆ</u>ستوموی ، (ه. مو .) کۆستابهبه ، بووکهبارانه .

كۆستەك (كە.): گورىسىتكە گورىدرىترى پى پەيوەند دەكىرى. (باك.) هۆ، نىزورىكار، قولفىدىيتكى چەرمىنلە بلە كىللاسى خەنجەرەوە لللە مىستورەكەي ھەلدەكىتىرى تا نەيەتە دەرى.

كۆستەكۆست: برټتييه له چاووړاوكردنى چەند كەستىكى لەگەل يەكتىكى بردەست برين و ھەلخەلەتاندنى.

كۆستەكى (باك.): نيوبژيكارى.

کۆستهوموی: كۆسهوموى، كۆسهبه، بروكهبهارانه، ساڭىخى كه ووشكه سالابىن و لـه بـهمارىدا بى بارانـه بى دووكـهسى يـهكىكىان ډووى خـۆى دەشدەكات و ئەرىترىش جلكى ژنانـه لـهبـهردەكات دەسـتى يـهكترى دەگرن ماڭـەرمالادەگەرىن ئاويان بى نەخشەى بارانـه پىدادەكەن.

كۆسكىفتن (ئەردە.): كۆستكەرتن.

كۆستكەوتىن: تروشى نسكۆو رووشەييىكى گەررەھاتىن، بىەخت وەرگەران، لىقەمومان، خۆشەرىست لىق مردن.

كۆستكفوتوو: بەخت وەرگەراو، دلسروتاو.

كۆستەك (كە.): گورىسىپكە گوويدرىتىۋى پىتى پەيبوەند دەكىرى. (باك.) نىپوردىكار.

كۆسى (باك.): قوم. كرن: قومكردن.

كۆش: پاشتل، دامنه، داوين. ماوهى بىدرو وورگ و رانيسى مدردومه لمكاتى دانيشتنيدا.

كۆشان: كۆشىن، تىكۆشىن، كۆشش.

كۆشە: كۆشىن، تىكۆشىن.

كۆشەر: كۆشيار، ھەرڭدەر، تىكۆشەر.

كۆشەلان (ئەردە.): كۆگايەك لەتەپاللەيە نارەكىەي پېدەكىرى لىە پىروش و پەلاش بۆسور تاندنى.

كۆش مهود: هـ مولدان، كۆشىش، تەقلەلا، خلابات، شلىمرك. كردن: تەقەلادان، تيكۆشين.

كۆشش: همرل، تەقدلا، خىبات. شانەى تىونى. كىردن: هموللدان، تەلاشكردن بۆچتىك.

كۆشك (همورا.): سهرا، تالار، تهلار، بالله خانه، سهراپهرده، تاق، (دەر.) بانههللبان، خانووى بهرز و خوش. (باك.) كووله كهى ووشك. (زا.) كلينهى ئاو خوواردنهوه.

كۆشكار (باك.): كەرشدروو، پينەچى. (باك.) ــى: كەروشدرويّتى، پينەچيّتى.

كۆشكە (زا.): جرورە ھەرمىيەكە، نىرى دىيەكىشە لەبۇتان. كۆشكەلان: قەلاخدان، تەپالىدان. سەرانگۆلك.*

كۆشيار: تىكۆشەر، ھەولىدەر.

كۆشىن: كۆشان، تۆكۆشىن، ھىموڭدان، تەقسەلادان، خىماتكردن، زورتۆكۆشىن: مەشركردن.

كۆف (باك.): ئەر ئەستوراييە ، كەلە مندالىيسەرە بەسەر پشتى گرورانەرە دەبى، كرور، كۆم.

كۆفك (دزه.، شوا.): رەحەتى. گولىنگى كالأوانىشە.

كۆفى: سىدروپىتچى ژنانىد، كۆڤىك، پىتج، جىورە گرىيەكىشىد ژنانى كوردستانى باكوور لىد راستى نىتوچاوانىيان دەيىدەن لىد پىتچى سەريان بىق جووانى.

كۆف: كۆتان، تىرىلەي ئاۋالأن، غار، ئىشكىوت.

كۆشار: گوشار، بلاوكراوه، يا پرژنامهى هەفتانه، مانگانه، يا ودرزانديه. *

كوْقان (زا.): برين. (باك.) ناههكيّشان.

كۆفانا (باك.): بيدادى و جەورىكە لە كەسىكى كرابى پاش ماوەيىكى وببىرى بىتەوە ھەرلابى تۆلە ئەستاندىلودى بدات.

كوْقاندار (زا.): بريندار. ـى: بريندارى.

كۆڤك: رەحەتى.

كۆڤنگ (زا.): (باد.) كەرەكىفە، كەروو.

كوِّڤي (باك.): كيّوي.

کوهیک (یمز.): کوفی، سمروپوتراکی ژنانه. (باک.) نرخدار، بههادار. کوک: شهلاّل، (موک.) تهریب، لهخاکی باباندا بهدروومانیّکی دهلیّن، که بهدهستده کریّ و دووایه به ماکینه. پوشته، بوشناخ، پهرداخ، جووان، دهلال، چتی سازی لعبار. دهرلهمهند. (ههکا.، که، باد.) پهگ و ریشه، بنچینه. چتی سازولعبار؛ چاپخانه که زور کوّکه. پهگ و ریشه. (زا.) پهلپ.

كۆكئى: شريت يا گوريسيكە چەند ئالقەيەكى تيخراوە لىمملى كار و بەرخان دەكريت، ئەشكىل، سەمەندۆك.

كۆكه (رېزژ.، زەن.، ك.ه.، گۆرا.، دا.): كۆخه. دەنگىكى لىه گەرووى گياندارەرە دىت دەرى بەتەكان بىه ھۆى خوروويەكموه، كىه لىه گەروويدا پەيدا دەبى، نىرى دىيەكىد لىه موكريانى.

كۆكۈچۈشە: كۆخەرچشە، جرورە كۆخەيەكە، كەبەمندال باگا دەنگى وەك كەلىمىتىرى لىدى.

كۆكەكۆك: كۆخەكۆخى يەك لىە دوواي يەكترى.

كۆكەن: ئاڭف برين، گزرەخسان.

كۆكىلىند: بىەرى گىماى خاشخاشىيە تىكولى خاشخاشى بە ھارراوى لەگەلى شەكرى دەدرى بە مىدالى كەم خەس تىا خەسرى لى بكەسى. كۆكردن: كۆكردنەرە. سلەمىينەرە.

کۆکردندهوه: داوهرووکاندن و کۆمه نهکردن و گردکردندوه ی چتی بلاّو، برها څکرن، بعرهه فکرن، قده مواندن، (باک.) قهیدان، دان بهره هث، زجیّف کردن، به رگهاندن، گردکردندوه، خرکردندوه وه کوّکردن. سی گژو گولاّو گیا و میّره: چنین.

كۆك كردن: قورميش كردنى كاتژميّر، پۆشتەكردن، سازكردن.

كۆكگرتن: پەڭپ گرتن، شەلال كردن، تەقفات لـه كالأدان بـه درشت بـق ريّك وستانى.

كۆكلاخ (هەورا.): چەقە، جوورە بنيشتيّكە.

كۆكىلاش: گيايىەكى كووپسىتانىيە لاسىكەكەي برينىدار دەكىرى چتينىك دەردەدا وەكرو بنيشت دەجرورى، كۆكلاشك.

كۆكلاشك: كۆكلاش.

كۆكم (باك.) : كۆن، ئەنتىكە.

كۆكمانه (تەردە.): زاميّكه له مەلاّشوردا پەيدا دەبيّ.

كۆكۆ: كۆمەل كۆمەل. كوركى.

كۆكى: ئاشىتى يارتكى، رتكيىدتى، تىلايى. نا ... : دووبىددكى، دووبىددى. (باك.) دووبىدندى. پهپووله. پهپووله.

كۆكىن: كۆخىن، قفين.

كۆكا: كۆمەلنىكى گەورەيە لەھەمووچتىكى، دووكانىك ھەمووجوورە چتىكى لىن دانرابى. كۆگە، كۆر، ئەنجومەن. _ى چتى: كومەللە، كۆما، ئەنبار، ئەمبار (عەنبار).

كۆگەبازى (ئەردە.): جوورە يارىيەكە چتىكى ئىغژىر خۇڭىدا دەشارنەرە ھەر كەسىكى دۆزىموە دەيبا بۆخۆى.

كۆگلاان (ئەردە.): كۆكردنەوەي چت و كردنى بەكۆگا.

كۆگە: (ھەكا.) روونشتاخ، كۆگا، ديوان، ئەنجومەن، جێگايـه چت يـا گيـــان لـەبـــهرى زۆر لـێ كۆببتـــهوه. (هـــهورا.) كـــووێ؟، بۆكـــووێ؟. كۆگەرەشە: كۆخەرەشە، (ھەررا.) كەرگەقاز.

كۆگھوان: سەرپەرشتى كۆگا.

دانمویّلهی تیده کری، که ووردهوورده بچیّته ناو چهره خوّرهوه. (باک.) بی شاخ، کوّچ، کوّریس، کوّل، کوّلیس، شاخ کورت، شاخ شکاو. (باک.) پووت، پووت و قووت، کوّت. (که.) جوّگهیه که وه کوو ناخود دروست ده کریّ له قسل و گیّج یا له تعنه که لهو ناواییانهی، که ناویان نییه ناوی تیّدا ده ده ناه مالاّت و وولاّخ و ناژالاّن.

كۆلار (باد.): كلار.

کۆلارە: بالندەيئک، كۆركۆر، كۆلارەسار، بالندەيئكى گۆشىتخۆرى زياندارە وە دالى دەچى. (كۆ، ، موك.) بادەوه، مندالان جوورە چتئكى لە قاقىمزى پەنگا و پەنگ دروسىتدەكەن و ھەلىيدەدەن بە ھەرادا، بەدەزوو دەگىرى.

كۆلارەمار(زا.): كۆلارە، (باد.) قرغق، كۆركۆرە، دال.

كۆلان: كورچە، كورە، لكيكه له گهرەكيكى. كۆلىين، هەلكۆلىن، ھەلكۆلىن،

کۆلانسه: وهکسوو کمؤلان، وهکسوو بهندان، بهنده یانسه، وهکسوو نوّک دران، بهندهوار. بهخششی کوّله و نوّکمران.

كۆلاندن: هەڭكۆڭين، ھەڭقەندن.

كۆلانكوت: زور گەروك.

كۆلاۋ: ھەنگامــە، كارەســات، ړووداو، خــهم و پەرۆشــيّكى زۆرگــهورە، قچان، پيتشهاتن.

كۆلاو: كەلىبىر.

كۆلمە (رەوا. ، ھەو. ، كە.): بەندە، بەنى، خولام، نۆكەر، كۆيلە.

کوّله: شروتی گچکه، بهچکهی گیاندار، کهر. شیّری گچکه: شیّرکوّله. (که.) کاله کی نهگهییشترو، کالّک. شانازی. کردن: شانازی کردن. کوّله باد (نهرده.): کوّله که یه که درابیّته بهر لقیّک، که مری زوّر گرتبیّ تانه شکیّته وه.

کۆ للهبهس (همورا.): زړکوړ. مندالنکه، که زړدایکی همو له کوللی کات، که پنی بلین بو چی هعر به کولتوه یه ژنهکهش بلی: تا نهی بینم، گویا زړدایکیک هممیشه زړکوړی خوی له کول دهکرد لییان پرسی نموه هیندهت خوشدهوی بویه واهممیشه له کولت کردووه ؟ کوتی خووا دهیزانی زورم ناخوشدهوی دهموی چارهی نهینم.

كۆڭمېمست: كۆڭىبىس.

كۆلەبدە: كۆرەبد، جورانورە ماينيكە دور بەھارى ديتبى.

كۆلەبژە (كۆ.): كارىلەي ساراي يەكمانگىيە.

كۆللەيى: درەختى كىوورووز، نيتوى دوو دىيانىشىد لىد ناوچەى سىنگاو و تانجەرىد.

كۆلئىدار (خۆ.): كۆلكىدار.

کو لمسی: داریکی نمستووری کلوّره، که ههنگ شانهی خوّی تیدا هالبهستیّ.

كۆللىسى: ميتريكه، كه له نهمامى تيپهريبى و قهديشى ئىستوور بووبى. كۆللىكە: ستوون، ئەستووندە، ھىستوون، (باك.): پاژەر. ــىسەر دور فليقانه: دورگووى، دورگى، ھاچە. پرديكه كولله بەريچكه بەسمر چۆم و زيباندا دروستى دەكەن و بەسەرىدا دەپەرنىوە.

كۆڭەكەجەرە: دارىكى دەدرىت بىدر چىدرخى سىدرىير بىق ئىدوەى، كىد نەخولىتىدە.

كۆڭەكەي پىقتى: كارىتەي پىستى.

كۆلەكەزىرىنە: كۆلكەزىرىنە.

كۆلمكەي سىنگ: ئەر ستورنەيە، كەئتىسكەكانى سىنگ و پەراسورى ئەمە.

كۆڭمكى (ھەررا.): كۆڭەكە، ئەستروندە.

كۆڭمورد: پەرتشان، فەلـەكزەدە، چارەرەش، لىتقىوماو، بريندار. ـــى: پەرتشانى، چارەرەشى، لىتقىوماوى.

كۆڭموانە: كۆڭوانە.

كۆلمووس (جا.): زړمندا ل (كوړيا كچ)، لمنيوانى ژن و ميرديكيدا ئدگهر هى ژندكهى له دينيكى تره. ندگهر هى ژندكهى له دينيكى تره. (كرما.) گەغيكه له پيشش پهلهيدا چاندرابى و پنجى داكرتابى، (همررا.) كۆلمېس، رەپسته.

كۆنسەووژ: كۆلسەوۋ، تىنرورشىيون، دارىكى تىسىدورى بى تىك رەردەدرى.

كۆڭمويد: مىلبىستى لىنگى ناريك.

كۆلەيى: بەندەيى، بەندەگەرى.

كۆلەييىتى: بەندەيىتى، بەندەگەرىتى.

كۆلېھند (باد.): پەرستگا.

كۆڭبەند: كۆڭوانە.

كۆلىيدان: بەزانىن.

كۆڭدان: بەزىن.

كۆڭدەر: بەزىن، چىرە، كۆل نەدەر، نەبەز، خۆگر.

كۆللىر (باد.): پەرستەر، ھەريس.

كۆڭران: ھەڭكۆڭران، ھەڭدران.

كۆنزووانه (كه.): زمانهگا، گيايهكى بههارى و دړوودار و زيره.

کۆلک (بابا.): چتی بی کانک، ددانی بنرزیو. نیشانه، مهزره قیکی بی که کلک مهزره قیکی بی که کلک مهزره قیکی بی که کلک مهزره قیکی ددان و مینوی و ثیتر، کوله، (همورا.) کوت موره سی ددانی: کوته کی مهزره قیکه له گهمه دا داده کری.

كۆڭگىنى (خۆ.): جلك شوشتن ئىسىمر كانى و جۆگان.

كۆلكە: ناتىرار، نىمچە، كۆڭكە. دارى ئەستوور.

كۆلكە خوويندەوار: نىڤ خرريندى.

كۆلكىدار: كۆتەرە، كۆتە، كۆلە.

كۆڭكەر: جلشۆر.

كۆلكەزيدىنىدە: (باك.) تىرەۋە، شەربەندەرىۋە، (سىرورداش) پەلكەزىرىنە، (كە.) ئەستورنەزىرىنە، كەسك و سىزر، پەلكەرەنگىنىه، (دەر.) زەرد و سىروير، (زەن.) زەرد و سىرور. كۆلكە زىرىنىد (كرما.) كەرانى رۆستەم.

كۆلكەمەلا: نىمچەمەلا.

كۆلكەميرزا: نيمچە ميرزا.

كۆڭكردن: كولكردن. كردنه كۆلى چت.

كوڭگه: جينى حدساندوه و پشوودانى چدند راوچيدكه.

كۆنگىدٍ: كەسىتكە بەكۆل چت بگىرى بىز فروشتن.

كۆلكىنىش: پشتى كىنش، تىلەكەكىش. ـــى: پشتى كىنشى، تىلەكەكىشى.

كۆلمك (موك.): (هەو.) نيّك، قولْسان، كووليّمەك، كولْوّك.

كۆڭنەدەر: نىبىز، خۆگر.

كۆلنج (همورا.): قولنج.

كۆلنجان: گيايەكى گەرمە بە كوتراوى لەسسەر جيگاى ئەندامى يەكيك دادەنرى، كە تورشى رەقىتنەي بورىي.

كۆڭنجە: تروى نەگەييو.

كۆڭنجكە: قۆڭنجكە.

كۆڭنجكردن: ئازار پەرىنە ناوشان و مىل بەھۋى سەرماوه.

كولنجكا (تعرده.): نارشان.

كۆلندەر (باك.): گيشەي داران. (زا.) كوولەكە.

كۆلۆزىلىنە (ھەررا.): گيايەكى بەھارىيە گرڵێكى زەردى ھەيەبە كولاّرى بۆژانەزگ دەخررى.

کولۆز (زا.): کلاویکه، که له خوړی دروستدهکري.

كۆلۈس (باك.): كلارى دريرى لبادى، كۆم، ززم.

كۆلۆومژ: كۆلۆرومژين، (بابا.) دارتەندرور. ــ تيومردان: تيومژاندن.

کۆٽوو: نانیک یا پارچه نانیکه کموتبیته ناو تعندورموه لوچ بووبی و همهٔ پروورزابی . (همو.) پهلوشه، بنکی گیای تالوه له شووینیکی، که داری که م بسی دهکریته سروتهمهنی. در ی تسهندوری: کووته. کو کوفوه: شالینه، (بابا.) چاروکه، (همورا.) چارهکه، بهرانهیل، (دزه.) بهرامهیل، بهراهیل، (کود.) چارهگهروزینه. (کهل.) ماشته، پارچه تعنراویکی چووارسووچه ژنان لهسهر جل و بهرگیانهوه له کولیان دهکهن.

كۆڭھەڭگر: داگرتەك، حىمبال.

كۆلھۆرگىر (ھەررا.): كۆلھەللگر.

كۆنىين (شا.): كووپە، دەفرىكى گلىينى سووركراوەوەيە.

كۆلىنىنى: جادروگەر.

كۆٽينكه (شا.): گۆزەڭە.

كۆلى: ناشىتى لەكارىكىدا. (زا.) شورىنىكە لەرولات، كەداگىر كرابى لەلايەن دەرلەتىكى بىگانەرە.

كۆلى بەس (ھەررا.): زركج.

كۆڭيت: چاوه خانووټكى گچكه و پهرپهووت و نابووت و پهست و نزمـه جا له ناوايي بي يا له چۆلى.

کۆلىت (كورد.): تىوىلەى رەشىموولاخان، كۆرىت، دارىكى گىورەيىد نارەكەى ھەلكۆلرارە ترى و ھەنارى تىدا دەكوشرى. كولاندى مرىشك و سەگان و چتى تر. (ھەررا.) بۆسەى راوكەران، كەخۆى تىدا دەشارنەرە. (ھەررا.) زنج، كورخ.

کۆلىتان (هىمورا.): كونىكى لىمنىتودىوارىدا وەكوو تاقىسىتور ھىمنار و ھەرمىتى تىدا ھەلدەگرن و دەرگايەكىش دەگرن. (ھىمورا.) كونىتكىشىە لىم دىوارى بۆپەنجەرە تىگرتنى.

كۆلىتە (ھەررا.): كولاندى مريشكيّ.

كۆلىتگا: كىمىنگا.

كۆلىدار (زا.): داگىركەر.

كۆليژه (همررا.): كمويژه.

ڪوڻيس (که.): بي شاخ، بي قرّج، کولّ.

كۆئى سووار: كەسىتكە سورارى باش نەزانى.

كۆڭىن: ھەلقەندن، ھەلكىندن، ھـەلكۆلىن، كىلىلاي. (رەوا.) كولانـە، رۆچنە.

كۆلىين (خىق. ، رەوا.): خەشىيو، سەوەشىير. (رەوا. ، گىەر.) مىرازى كەرچك كۆلىنىيە.

كۆلىنە: مرازىكە ناوەندى كەوچكى دارى پى قوولدەكرى.

کوّلینهوه: دروبارهدانموه، گمران، هملّگیّر و وهرگیّرکردن، بهپروشکه ددان تاژنینموه. لیّ ــ: پشکنین، کنهکردن، ساخ کردنموه.

کۆم: کۆما، كۆمەلله، تا. لهه کۆم كرن: لینک كۆپوونسوه. (دووا.) تەن، (باد.، دزه.، دووا.) پندۆک، قرون، ئەندامى شەرم، نینوى قرونى مرزیان، (دووا.) پۆز، سلدان، (موک.) پل، (ههورا.) سووره. (دووا.) قەفىي گۆچانى. (دزه.، گهر.) سام، زەنىدەق، تىرس. يى لینكرد: لىن ي ترسا، زەندەقى لىن چوو. چتى چهماوەوه، كوور، پشت كورر، داهاتو، كىزف، كسوف، يې داهاتو، كىزف، كسوف، چومانسهو، خوواربوونهو، كورپيورنهوه. (ه.) كوللۆم. ناوى دیده كانى خوویى تیدانهه. كردنهوه: چهماندنهو، چوماندنهوه، خوماندنهوه، خوواركردنهوه، كورپركردنهوه، داهینانهوه.

کۆما: كۆمک، ھەرە، ھەرەم، كۆگە، كۆگا، كۆمە، كۆم، شىزپ. ـــبوون، خړيورنـەرە، كۆمەللـەبوون، رەپسىين. ـــ كردن: رەپســاندن، كۆمەللــەكردن، نۇلاندن، لىسمريەكترى دانان.

کومنج: ریگایه کی تایه تیبه بر پیداسه رکموتن بوسه ربان. (شاره.) داریکی پان و درور و دریژه له رهشمال گیراوه سمری ستوونی لی قاییم ده کری، کومانج. قنگ بان. کموهر، تموهری ناشی. (شهرده.) جموره کولیزه یه کی زهرد و نمرم و شلی به چاوه ده خوری، کمعک. (نموده.) مده نکوده.

كۆماجە: تەپلەكىسەر كۆلەكە. تەپلەك، تەختەدارىكە پان و درىدە. كۆماچ: بنكە، ئەر بەردە يا چىمەنتۇ يەيە،كە لەسەر زەرى كۆلەكەى لەسەردادەرىت.

كۆماچە: شەپۆلدانى ئارە لەكاتى زۆرھاتن.

كۆمار: تاقم، تاخم، دەستە، بەرە، چەند رەشمالىّكە، كەپىّكەرەك م شورىتىكى ھەلياندابى، كۆمەلا، گەل.

كۆماريتى: كۆمەلأيەتى، گەليتى.

کوماری: دام و دهستووری ژبانی معردووم، که سفر کومار به هملبژاردن دادهندریّت. له جیاتی پاشا. *

كۆمەنموە: چىمانىرە.

كۆملىنچ (جا.، كه.): دارىكى نىتوقووڭ كە ئىنوە پاسىتى مىچى پەشماڭىدا دەگىرى، كە ئەستوندەى دەبەردرا سەرى ئەستوندەكە بچىتىه نىتى قوولايىكىدوە يا ھەرچى دەرى بچى.

كۆمەند (باك.): شەر.

كۆماو: چىمار، كۆمارە.

كۆمەوە: چىمارە، كىسىكە كۆم بورېىتەرە.

كۆماوەوە: چىمارەرە.

كۆملويى: چىمارى.

كۆمىيى: جيّگاى نزمه لهنيّو دمشتاندا.

کۆمه: کزمایهک کاو یا چتی تر، کزما، کزمهان، کزمهانیهک اله چت. (باک.) جووره شیرنیاتیکه، که الله درشاو و اداردی دروستده کری. کۆمه گله کاری. کردن: یارمه تی دان، ناووړلیدانهوه، هارمه تی دان. کزمهانه، نه نجومه نی یارمه تی دور. کی یارمه تی دان. کرمه گله، نه نه نجومه نی یارمه تی دور.

كۆمەل: ـ گرتن لەدەورەى تەرم: چەمبەرگرتن، چەمەربەستن، (باك.) جەرد، گرد، خې، چەند كەس يا چتىكى خېيتودەد. ـ يىك، هووك، دەستەيەك. ـ بەستن: جغان، رەبسىن. خەرمانىكى سوورە، كەلەگەل سەپانى بەشكرى و بكريتە چەند كۆمەل.

كۆمەلالىقى: جاتى، ھەۋانىو، چۇنىتىكى جووانىد ئىمنار كۆمەللىك ئىد ئادەمىدا، كەبە يەكترپانىوە بېھستىنىلوە. كردن: جغاندن، خېكردنىلوە، رەبساندن.

كۆمەللە: كۆمەل، جشات، (باك.) جشين، گۆمەك، ھوومينن. (باك.) زيّوه، ئەلالىت، بترّم، سلسات، كرّم، پالوو تە، قرّل، گەفەل، جوون. بە ... تيّكرا، پيّكموه.

كۆمەڭمېمستن: جقان، رەبسىن، كۆمەل بورن.

كۆمەڭەبوون: كۆمىڭ بورن.

كۆمەنبوون: گردكردنىوەي چەند چتيك.

كۆمەنتە: كۆمەل.

<mark>ڪۆمەٽگردن:</mark> جڤاندن، خ_وکردنەرە، رەپساندن، کۆکردنەرەى چەند چتێک. <mark>ڪۆمەٽگۆمەڭ:</mark> کۆکۆ، كۆماكۆما.

كۆمەڭكە: جڤاتگە.

كۆمەنۆك: جڤانۆك، كۆمەنىكى گجكە.

كۆمەڭى: كۆمەلايەتى، بەكۆمەلى.

كۆممەوبوون (ئەردە.): نووچ بورن.

كۆمبوونهوه: چىمانىرەي پشت بىھۆي پىرى يا نەخۆشىيىرە.

كۆمىر: رەژوو، رەژى، خەڭووز.

كۆنگەرە: كۆنگرە.

كۆنكرە: بورج، قۆنگرە، كۆنگەرە. ــى تەرازور.

_ى دروپشك.

كۆنكرەبەستەي (ھەررا.): كۆنگرەبەسات، كۆبرونەرە.

كۆنووس: نوسراريكه، كه چهند كەسىپك لىبارەي چتېكموه بينووسى و

كۆنى: كەڤنى، كەرنى، بورنى چت بەكۆن.

كۆنىنە: دىرىن، دىرىنە، چتى زۆركۆنى مىروويى.

كۆوئىيرپژگناي (ھەررا.): كيتوى ئارورپژين.

كۆھ (باك.): كيّو.

كۆي (ھەررا.): كيو.

كۆيە: شارى كۆيە.

كۆيمنجاق: كۆيە.

كۆيلە: بەندە، نۆكەر، زېرخريدە. (ھەورا.) كيىوى، شاخى، كەژى. ـــ

يى: بەندەيى، نۆكەرى، زىرخرىدەيى. كۆينە: پەند، سەركزنە.

كوت: ناتمرار. (باد.) كۆلىروى نان. (فه.) كىروت. سىزك، محىك.

كفرت، لعت، پارچه، تيلمه، دەرقىل، (همورا.) لت، زولاك. (ئىودە.)

پىدىن. (دزه.) دەق، تىدق. حنچىك، سىووك. ــــ پيــوەدان: رەبــەر حینچکاندان، سووک پیوهدان. سهگی پی بانگ دهکری.

كوتا: كورت، كزتا.

كوتان: ليدان به دمست يا به كوتهك (ليس). بو خرويركه: پارزادان، خال

کوتان. داکوتانی سینگ و بزمار و ئیتر، تهسین، تهپووکورت. ــى

برنج: كودان، ساتن كوتان به ناش يا به دهستاد و دينگ بولابردنى

پروشه کهی. غاردان. وورد کردنی خووی و نیتر به هاونگ و دهستار و

ئاش. خۆكرتان بۆجىكايەكى فىنىك رئىتر. (باك.) تەرىلە، كۆتان.

سفتكردني چتى تنرار.

كوتانهچاو: چت بهچاردا دانهره.

كوتاند ماووش (ثعرده.): لمخمركهماندان، ترازدان.

كوتهنهوه: كوتاندنهوه، دووبارهكوتان، پهلاماردانهسهر، بهسهرو

گوريّلاک دادان.

كوتاندن: كوتان.

كوتانلىنەوە: سفتكردنى چتيكى چنراو، پەستاندنەوەى چتيكى فشىال.

كوتنك (بابا.): پەچەي ئاۋالأن.

كوتانن: كوتاندن.

كوتاننهوه (نعرده.): كوتاندنموه.

كوتانفوهملا: بعملدادانعره.

كوتنن بهزموينا: بهزموى دادان.

كوتنن بهيهكا: ليّدان.

كوته: خوراردهمهنيه كه له گوويز و تورى كوتراو يا خورما و گووينزى کوتراو یا قهزوان و تووی کوتراو یا ناوک و تووی کوتراو پیکهاتبی.

دەنگىكد وەك دەنگى كوتانى چت، كوتەكوت، كەتمەي يەك لىد دوراى

كۆمك (باك.): كۆما، دەستە، كۆمەللە ئەستىرەي كۆ، كۆمكا سىنويا: تەرازورى ئاسمانى.

كۆملى (ھەورا.): بۆكۈوى دەچى.

كومى: كومو، پشت كور.

كۆميە (موك.): كۆم، سلدان.

كۆن: درى تازەيد، كەرن، كۆنكىلد، كەرند، كەڤن، چەپلەك، چەپرەك،

كەقنارە، ئەنتىكە، كەقنار، چتى زۇركۆن. ــ بوون: كەونبوون، كرمنشان.

_ كردن: كنونكردن، كرمنشاندن. (هنورا.) كوواني، كووا، كوواني؟ . ج

_: له كووييه. (باك. ، ئيره.) كوويين، دهوار ، خيوهت، چادر ، مينر؛ ــى

خووه ژدار دانین: چادری خــقـهـلدان. ـــخـووه ڤــهگرتن: چـادری خــق

كۆنە (ھەورا.): كۆن، دژى تازە. جلكى كۆن، كورينىد، كەڤن، پرتال، پرتۆل، رندول، تىتۇل، پرتۆكار، پرتك، پروپىتال، پرتۆك. چتىكى رەشە

اله پیستی حمیوان دروست ده کری و خوشیش ده کری بسؤناو تیدا خوراردنموه. (لو.) تاگردان.

كۆنەپەرست: كەستىكە، كە حەز لەداب و ئاكارى كۆن بكات با نارەواش

كۆنەپەرستى: سەختگىر بۆئاكارى كۆن.

كۆنەپۇش: كەستىكە ھەر كۆنىد لىبىد بكات. ــى: پىشىدى كۆنىد لىبىدر

كردن. ناوى تيرهيهكي كورده، كه له سنووري پينجووين دادهنيشن.

كۆنەپىيو: پىر، پىرەمىرد. پىاوىكە لەنىوانى جحىلى و پىرى دابى و ژنى

كۆنى جەكمەرەق: مەبەس لىد كەستىكىيىد ھەبورىي ر ليىكەرتىي ر بىد

فيزيش بيّ.

كۆنىدۇن: بىيردۇن. ۋنيكى لىدنيوانى جحيلى و بىيرى دابىي و مىيردى

كۆنەسووار: كەستكە لەكۆنەرە سروارچاك بروبى، كەستكىشە لەكاتى

زورخانددا دومه لله لي بدات. ـ ى: پيشهى سوار چاكيتى كارى

ډومهک ژوني زورخانه.

كۆنىفرۆش: كەۋنەفروش، كەۋنەگىر، كەرنە فروش، كەسىپكە لـە كۆنەوە

پیشدی هدو کزنده فروشتن بسی. دی: که ثنه فروشی، که ثنه گیری،

كەرنەفرۇشى.

كۆنەكرىن: كەثنەكرن. ^{*}

كۆنەمەشك (بال.): حيز، بيّ زات، بيّ غيرەت.

كۆنەيى: كورينەيى.

كۆنتۆ (شكا.): پارگوويرى نير.

كۆننىز: كەندى، قسر، ئەستىزور، مانگايەكە شىرى بدات، كاندەر.

كۆنساڭ: مەبەس لە مەردومى پيره.

كۆنشناس: ميرورزان، ئەنتىكەناس. ـى: ميرورزانى، ئەنتىكەناسى.

كۆنك (باك.): توركى نەرمى بالندانه.

كۆنكريت: چيمهنتو و لم و چهرى گيراوهوهيه، كههكار هينرابي. خانووى

به ناسن و چیمهنتز.

كۆنكريتى شيشدار: خانروى به شيش و چيمهنتۆ.

كوتووكوويّر: مرزڤي چاركز.

كوت و لهت: لعت و يعت.

كوت و مت: ووشه يه كه به كاردينري بق ريك چورنس دروچت له كنال يه كترى، دهق، تهق. كردن: پارچه پارچه كردن.

کوت و مزرهقی: ووشهینکه به کاردینری له جینگای کوتوویر.

كوتي شهو: پارچەي لەشە، جكى لەشە.

كوتى (زا.): كول.

كوتيار: ووتدر، ووتيار، بيرهر.

ڪوتياگ: وورڊبووگ، كوتراو، ووردكراو، هارړاو.

كوتيان (نمرده.): كوتران، خۆشكران، شۆراو، هارران، هارړان، مانيان. خاريّنكراو.

كوتيلك (باد.): كفته.

كوجيله: كوچووله. نەستونده دريرهكهى نيوهراستى خيوهتانه.

كوچ (نەردە.): ئىفلىج. گۆج، كۆلّ. (ھەر.) كورچ، كورچ كورچ، سەكى پى بانگ دەكرىّ. كوچك، بەرد، دىزەى چكۆلّە.

كوچك: (باك.) بدرد. ديزهي چكۆڭد.

كەجەن: چالار.

كهچهڵه: چالآوه. كۆجوڵه: كۆجىلدى دار.

كۆچەللەبەس: چەند كۆجەللەيەكى قورىنىە لىەنار جۆگەى ئارى تەنىشىت تىرى مەرەزەدا دادەنىرى تا ئارەكە لىەم كۆچەلانىدە داسەش بىبى بەسسەر تىرەكەدا بەيەكسانى.

حوجه آله: چتیکه وهک دهمه که وچک له قور دروستده کری و له قه دی داره قهزوانی قایم ده کری و که قه دی داره قه نروی قایم ده کری بنی شته که ی داره که بریندار بکری بنی شته که ی ده کی دره که داره که بری مندالی تمی فرید ابی به لان پهری گهوره ی ده کرد بی . ده کرد بی .

كوچك (باد.): ئاگردان. (لو.) كەڤر، بەرد.

كوچكانى (باك.): قۆچقانى. (دەر.) ئارورگ.

كوچكاوور: ناوورك.

كوچكه: سىّ بىئردە لىه جياتى سىّ پايىه لىه ژبّر مەنجىئلّ و ديزە و ئيــتر دادەنريّىت. ـــ بىئىرد: سىيّكوچكە. ـــ رەش: بىئردەرەشــە. ــــ ھىســان: بىئردەھەسان. ــ بىئەرەت: خەرسەنگ، بىئردى بىئەرەتى.

كوچك تاش (نمرده.): بمردتاش.

كوچك تراش (فه.): بمردتاش. (فه.) ـى: بمردتاش.

كوچك تيره: سانگي تيره.

كوچك جلشوشتن: كوتكى جلشوشتنيه.

كوچك چەخماخ: بەردى چەخماخى، بەردەستى.

کوچک چن: بمردچن، کمسێکه، که ديـراری بـمرد بمووشکه کهڵـهک درست بکات. ديواري ووشکه کهڵهک.

كوچك رەش: بەردى رەش.

كوچك رِيْرُه (ئەردە.): جروره بەردىكە، بەردى شورشەي.

كوچك سهختا: بمردى رەق.

یه کتری. ده نگ و باس. لسه ت ، کوت، پاره. رینگایه که به سه و به نفره به سه ریدا بروایا ره چه یه که به نیر بسه فریدا شکابی. (شن.) کو لسووی ته ندووری، (شن.) کووته. (باد.) کفته.

كوتهبر (باك.): كورت. _ كردن: كورتكردن.

كوقهك: پهياخ، گڙپال، مهترهق، ليس، چڙماخ، چڙماتر، مرخه، گورزد دەردەستيكى نهسترور و سهرخړه.

كوتهفر (باك.): ههنگورين.

كوتهكه لهكه (تعرده.): سورالُعت.

ڪوتهڪ بهدهست: گڙپاڻ بهدهست، گورز بهدهست. ^{*}

كوتهكه لهكه: كەلەكە.

كوتهكدان: ليّدان.

كوتهككارى: گاومسهر، چيوكارى.

ڪوتەڪوت: بۆڭىبۆڭ، پرتەپرت، ھەلىلاھـﻪلىلا، دەنگەدەنگ، باسىوخواس، زۆر لەگەڭ كەس<u>ت</u>ىكى كوتن. وەړىنى سەگ.

كوتر (ندرده.): كورت، كوتاه.

كوتران: كەلفىن، كەمشىن. كووانى شووتنىتك لـه ئىندام بىمىتى ئازار پىكەيىشتنەرە.

كوتراو: (ړڒژ.، دەر.) تلپ، (باک.) ليّدراو، هيّله.

كوترهاتن: كزتاهاتن، كوترهاووردن، مانيان.

کوتک: گرجیلسه گ و به چکه ی وورچ و گورگ و ثیتر. __ ی هاللاجی: (پژژ،) چهکه. کوته کی کوتکی جال شوشتنی، جلشور، دیّوج، مهرکووت، مهیکوت، (کهه.) مکنی، گلارکنی، تیّلا، کلاوکوته که دارکوتکه، مهیرکوت، شیزلک، شیزنک، شرونک، گهدلاکوتک. کوتکه: توتکه ه گ.*

کوتگران: بروانه: کوتکردن. *

كوتكردن: پهيناوكردنى زموى. لهتكردنى چت، داكرتسانى سنجووق بهزمريدا له يارى سنجوو قينيدا.

كوتكسوت: پارچەپارچسە، جړسەجړ. سسكسردن: پارچەپارچسەكردن، پچړپچړكردن. كورتكورت. ووشەيەكەسەگى پيبانگ دەكرى.

كوتكيّش (ندرده.): پدين كيّش. ــ ى: پدين كيّشى.

كوتلك (باك.): كفتهى برويش يا ساوار يا گهفه كوتاو و گؤشت.

كوتمه (رمرا.): كۆل (له دمست يا له پيّ).

كوتن: ووتن، گۆتن، گۆهتن، مروشن، وهشن، ويشبتن،

(كىل.) ئويشن، ڤاتن، مىيىىن، بيّۇتىن، بيّىـژان، واتىن، ويژتن، واتەى، ھوولاتن. بلىّ: بيّرُه.

ڪوتۆز (باک.): كلاّو.

كوتوهشانن (تمرده.): شووك وهشاندن، سووك پيوهدان.

کوتووپېر: لهنه کار، له اناکار، له پړړا، کوتومت، دهست به جي، يه کاريه ک. په رکم، دهر د يکه له پړړا دلی مردی ړاده گري و دهمري. کوتوو مزره قي، ناګهان، مه رگي کوت و پړ.

كوتوكولك: وورده خورييه كى ناشيرينه، كه دەريّسرىّ برّ دروونى دەمسى گونيه و تەليس و جموال و ئيتر.

كرتزز

كوچك فەرش: بەردفەرش.

كوچك قەلبىز: فركىباز

كوچك قاملاسك: بادرى كۆچەقانى.

كوچك تانكه: بدردي هاسته شكين، سانگي هاسته.

كوچكوچ: كوتكوت، كووتكووت، ووشىيىكىدسىدگى پى بانگ دەكىرى.

كوچكووچى چەخماخ: بەردى چەخماخى.

كوچك و كووانگ (ندرده.): وهجاخي ناگر. دارا بهده رازي نييه.

كوچك همسان: بمردههمسان، همسان.

كوچوونه: كوچووڭه.

كوچووڭــه: دەرمانيّكى بــوّرى كوژندەيــه، باقەيەكــه ئــه گيساى گوپــش كەنرابيّتە ناوناو، كوچوولــه.

كوچي (هدورا.): ندختي بن ندرم برون و رستني.

كوچيله: كورچيله، دەرمانيكى چۆلەكە كوژتنييه پانپانه ر لەلاى وورده. والدفرۇشان دەستدەكموى بە گەنمىيدوه دەيكولىينن گەنمەكىمى بىز چۆلەكىمى دادەنين، كەبىخووا پىيى دەمرى.

كوخك: تف، كرّخك.

كوخكى (زا.): كەسيىكە تووشى كۆخەي بووبى.

كۆخيان: كۆخىن: قخىن، كوخىن. ْ

كۆخيانلىن: كوخين: كۆخين.

كودهندن (باك.): ئازوتن، زوو جي به جي كردني كار.

كونوو: كورلەكە.

كودووليفكه: ليفك، كدروليفكه.

كودى (همو.): كورلهكدى خوواردني.

کوږ: دایک و باب دوو جووره مندالیان ههیه نیرینه که کوړه و میینه که کچه. (باک.) کورت. سهری خووه کرن: مووهکانی کورتکردنه ده و ههلپاچین. (باک.) قوړ، مهریکه نیوه ی گوویمی بړابی، مهری که پیله. کوړوو. (باد.) شووینی قوول له زهویدا. نیرینه یه که ژنی نه هینابی.

ڪوراپ (باک.): کورهمام.

کورده: سیرمتکه، سیرممتک، گیایه کی کتوییه گه لأی دریژه همروه کوو کموه ری وایه، به لآن تیژتره و پهلکیشی لموی باریکتره، (دهر.) قوړاده، قورایه، (بانه.) کنیوال.

كوراك: كارگ، قارچک، درمبهلان.

كوړانه: وهكوو كوړان، وهكوو خوو ړهوشتى كوړان، چتيكه همر لـه كوړ بووهشيتموه يا لـه كوړ بشيّ.

كوراندن (هدر.): ماءكردن، دەنگى بەرخىيە.

کورانگرتسوو: گزشتی سمتی مرزفانه، بـز جنیّویـش بـهکاردهبریّ. کورانی: نافره تیّکه بهرگی پیاو انی پوّشی بیّ و کردهوهی وه پیـاوان بچیّ، (کدّ.) کهسله، کچیّکه خووی کورانی ببیّت.

ڪوره: کوړ، کوړي باوک، باوکي کوړ. خړ، گرد، وهکوو ت<u></u>تړيي خړ.

كوږه (نمرده.) توممووش، كاريز.

ڪوږږه: گوړگ، کوړي، جوړانوړ.

كوړړه نهسپ (فه.): جوړانوره نهسپ، (كهنيربي).

كوررد وولاخ: هول، هولمى كمران.

كورره نيمتر: (باد.) كوريك.

كورهبارا (گهر.): قاپووتيكى كورت و بى قوّله.

كورمباق (باك.): پردل، ئازا.

كوررهها (ئەردە.): پاكورە، بيخورە كولله.

کورهبههه: قورهبهه، قورهبههک، چووالسور، کسوری بههک، کسوری به چک، داعبایه که وه سهگی ده چی و به قمد کاریلهیه کی چکوللهیه قمله و نیّوچاوان به شه و لهشیشی قریمله که رهش و سپیه پشتی بستیّک پانه وه کور هیزهی رونییه و دریّره، دوولاقی کورتی همیه له شهریّدا زور دره.

ڪورهها (تعرده.): پيٽكوره.

كورهتاللهبوّر (همر.): مەرىكە گويىدكانى ئىدرىترو ئەكورت بىن، بەلان شۆر بىن و سەر و ملى دىخدىخ بىن.

كوره تا للمقطيمة (همر.): ممريك گوريدكانى نمدريروند كورتبي، بدلان شوريري نمدريروند كورتبي، بدلان شورين ملى نوخته نوخته ي سووريا رهشى پيرهبي و لمشى سيى بي.

كوره تا لمهره شهر .) : معريّك گوويّيه كانى نه دريّژ و نه كورتبيّ ، به لأن شرّدٍ بيّ ، سهر و ملى ديّخ و له شي رهبيّ .

كوره قالله سۆر (هـ مر.): ممريك كوريدكانى نـ مدرير و نـ مكورتين، بـ ملأن شور بن سهرورين. شور بن سهر و ملى ديخديخ و لـ مشرسورين.

كورەتنالمەشىن (ھىمر.): مىمرىكى گووتىيەكانى ئىدرىتۇ و ئىكورتېتى، بىدلان شىزرېتى سىمر و مىلى دىنخدىنخ و لىمشى شىن بىق.

كورده تالوو: گيايه كه.

کوږه تهی (همر.): ممې تکه گوو تی نمور ترو نمه کور تبی، بمه لأن شوّړ بیّ و سمروگوری و هموو لمش و ملی پاکی سپی بی. سمروگوری و هموو لمش و ملی پاکی سپی بیّ.

كورِه خال: خالْـورا.

کورهدار: قایمه، داریکیشه، که میّوهی پیّدا ههلّگهرابیّ و شهوداره بـق میّوهکه تفرخانکرا بیّ.

ڪوره رهش (همر.): مماريّکه گوويّي نه دريّژو نه کورتبيّ، بهلاّن شوّړ بيّ و سمر و گوويّ و همموو لمشي ړهش بيّ.

ڪوپه پسهر (هدر.): معريّکه گوويّي نسه ريّژ و نسه کورتبيّ، بسه لاّن شرّيبيّ و سمر و ملي بيّر و لمشي سپي بيّ.

ڪوږه رسهر ره ش: مدريّک گوويّي ندوريّژ و ندکورتبيّ، بدلاّن شوّربيّ و سدر وملي رهش و لمشي سپي بيّ.

کورهزا: نعوه، مندا لی کور.

كورهزازا: مندا لى مندالى كور.

كورتهكه لهكه: چۆلايى ئاستى كىلەكە.

كورتهكهوا: كعوايدكى پرتمريبى ناوداره لنه لبناده دريّژتره لنه كنفرا كورتتره.

كورتهكورت: قرته قرتى مريشكانه.

كورتهل (باك.): وورتكمنان.

كورتهله: كورتبنه.

كورتموكردن: كورتكردنموه.

كورت بدي: كوتن يا نووسيني معبهسيك زور بهكورتي.

كورت بوون: كۆتابرون.

كورت بوونهوه: كهمبرونهوهي چت له باري دريّري.

کورت بین: (باد.) هزرکوه، تیّنهین. بی: (باد.) هزرکوهی، تیّنهینی.

كورت خەس: قرتاندنى نيركى تووتن لىسمر گەلأو، تا بالأ نەكات.

كورتژن (فه.): خورپه، خرپه، خرمه، كورته.

كورتكردن: كسكردن.

کورتکردنموه: کسکردنموهی دریّژی چت.

كورتم: چتيكى نهستووري دريره.

<u>ڪورتمه:</u> کورتم.

کورت و کوویّر: کال و پالی کررت و تاسک.

كورتوين (همررا.): كورتبين.

كورتى: كولْى، قولْى، بوونى چت به كورت.لهجياتى (بهلاى كهمهوه)ش بهكاردهبريّت: دارا كورتى حوّقهييّكى ترىّ خووارد. كهمى، كيّمياهى. لـه ـــــــدان: زيان هيّنان. دريّغى، كوّتايى، كوّتاهى.

كورتيلانه: زور قعد كررت.

كورتيله: كررتهله.

كورخووال (باك.): كورهخال.

کورد: پانسوان، نازا، نهسمز، چاوندترس، سههیز، زوردار. نیسوی تیره پهکیشه نه نه ته نوی اسره به که نه که کردارای باشوری کوید داده نیشن. کاردوک، کرمانج، ماد، کرردمانج، نه تموه یی کی کونی نارییه نه نیتوه استی ناسیایه دا خاکه کهی کوردستان زور به رفرارانه به سهر تورکیا و سوریا و نیران و عیران و رووسیا (نیرهوان) و بلووچستان دابه شکراه نه گهر سهرنه و میران و دادگه رانه بکری (۳۰) میلیون پتره لموانه یه خونه چلامیلیون بدات.

کوردانسه: ژیبان و زمبانی کوردان. وه کور کورد؛ ــــو معردانسه وهره معدانت.

كوردايهنى: كورديتى، خهريكى كاروبارى كوردان بوون.

كوردهكوژه: كوردكوژه، جروره ترييدكى گلوو گدورهيد.

كوردموارى: كوردستان.

كوردچيتى: كوردچيەتى.

كورفزاگ (تەردە.) : كورەزايانموه ، وەچەزا.

کوږهسپي (هدر.): مدريّکه گوويّي ندوريّژو نـدکوروّتبيّ، بـدلاّن شوّړبيّ و سدروگوويّ و هدموو لـدشي سپي بيّ.

کوږهسوور (هدر.): ممړيّکه گووێ ي نهدريّژو نه کوړتبيّ، بـهلاّن شوّړييّ سمروگوويّ و همموو لمشي سوورييّ.

كورهشين بور (هدر.): مدريكسه گووي ى نددريرو ندكورتبي، بدلان شوري و ندكورتبي، بدلان

كورهك: كيويكه كاوتزته لاى باشوورى روواندزيوه.

كورهك: زمانهى قفل و ثيتر. ناوه راست. (همورا.) نيرتكى پيوازى.

كورهكه لل: نيرى يه كيوييه، كه پينى نابيته دوو يا سى سالى يموه.

کورهک دل (تمرده.): کورکمدل، فمرهجی، دهنگی تمسپی لـمړیّگای دانی تالیکی دایه.

كوره كله مهر (باك.): مهريّك گوويّ ي بړابيّ و ړه نگي وه كوو به ړووي بين.

کوره گووێ: باړه گووێ کفوتوو، گوێلکی ساوايه بای ړه گووێی کفوتبێ. کوره لاش (هفو.): گيايه که وه کوو ثاڵه کوّک وايسه و ډه خورێ و چسفوره بدلان گهلای چکوڵهتره.

كورەك لفاو: زورانه.

ڪوره يو: گەنج.

كورهمام: كوراپ.

كورهنگ (فه. ، لو. ، لك.): هزيه (كه چهند خيوه تيكه).

كورهوزهميني (همر.): كۆي زمري.

كورِمويّله (مرك.): پمرِمروريّكه.

كوربهركين: بدرزا، درى دوا.

ڪوريۆرى (باک.) : لو<mark>رله.</mark>

ڪورپهڪورپ: کرپهکرپ.

كورت: (فه.) كول، كوت، كووړ، قوله، كن. ــبوون: كن بوون. ــ كردن: كن كردن. (باد.) بالنده يه كه ړهنگه خهرتمال بي. (زا.) چال.

كورتان: شبرى، پالأن، (همورا.) كۆپان، سەكار. _ى كۆللىدلگران: (باك.) بەرپشت.

كورتانه (دزه.): فهرخه كولله يهكه له پيكوره گهر ره تره كهمكهمه دهست به رويشان دهكات.

كورتاندروو: (باك.) كورتانكمر، پالأندوور، (رِوْژ.) كوپاندروو.

كورتايي: (همررا.) كولايي، كورتي.

کورته (ز۱.): وولأخی نارمسهن. کورتهک. کورتکراوهوهی چتێک. جووره کراسیکی قول کورته. قرته. خرمه، خریهی دلا، کورتژن.

ﻜﻮﺭﯨﻘﻪﺑﺎﻻ: ﺑﻪﮊﻥ ﻛﻮﺭﺕ، ﻛﻮﯓﺑﺎﻻّ، ﺧړﭘﻨﻪ، ﮔﻪﻥ، ﮔﺮﮔێ، ﻛﻮﺭﺗﻪﺑﻨﻪ، ﺧړﭘﻠﻪ، ﺧﺮﻳﻼﻧﻪ، (ﺑﺎﻙ.) ﺑﻪﮊﻧﯧﻮﺭﺕ، ﻗﻮﯓﺑﺒﻨﻪ، ﺧﺸﭙﻦ.

كورتهبنه: كورتعبالاً، قولُعبنه.

كورتهك: كدوا، كدوى، كولزجه، كولهجه.

كوردچى: كسيكه بسمر و مالموه بررزگاري كوردستان له خماتيكي نهبغزانه و بیّهسانموه دابیّ.

كوردچيهتى: كوردچيتى، بىسەروماللەرە بىبى دريغى بىز رزگارى كورد و كوردستان زورنمبهزانه و بهبي پسانهوه تيكوشان.

كوردستان: خاكى كوردان ئى و شووينديه ، كسه گهلى كوردى تيدا دانیشتوره، که سنووری له ژوور کهنداو (خلیج) ی فارسی یعوهیه به دیوی نیرانیدا دهست پیده کات تا نزیک ده ریای رهش و له کرماشانموه تا ئەسكەندەروونە، چووارسەدھەزار كىلوممەترى چووار گۆشەيە وەكور لمە تعنیشت ناوی کورد دا باسم کرد دابعشکراوه بعسمر تورکیا و سووریا و عيراق و ئيرهوان و ئيران و بلووچستان .

کوردشناس: خمریک برون به باسیّکاوه ، که بهندیواری به کوردهوه بیّ. ــــ ى: كوردناسى.

كوردكوژه: جووره خورما و تريّيهكه.

كوردمانج: كرمانج، كورد. _ى: كرمانجي، كوردى.

كوردۆ: نارى پياوانه، لمززر چاخان به كورديان گوتوه. جووريكمه لمه مەقامى قۆريات.

كورديتى: كوردايەتى.

کوردی: زمانی کوردی، کوردهواری، جلکی کوردی، شیّوه و کرداری کوردی، هموای گورانی و بهستهی کوردی. (زا.) جووره خوواردهمهنیهکه، که له همرزنی کوتراو دروستدهکری.

كورديتي: كوردچيتي.

كورزه: جموال.

كورز: لزج، كرژ. (شا.) كشت.

كورژه: كورژ، كرژ، (همورا.) هۆراماي. كردن: كرووژم همالاتن، ويكهاتن، كرژههالأتن.

کورس (باک.): دهرهن، پنجک، داری کورت. (که.) جی گیر، چوونىسەر. _بىسان: جىكىربوون.

كورساندن (باك.): كروستندوه، كوروستندوه، كروتن.

كورسك (باد.): هدرميّ كيّوبله.

كورسكەر: جۆلاً.

كورسى: ساندەلى، روونشاتەك، تەختىكد لىه دار دروستكرابيّ بـ ودانيشـ تن يـا بـ ولـ لمسـ و نوسـ تن. (نـ ۱۵۰)

كورسى كورسى: چتيكه وهكوو چهرخ و فعلمك چووار كورسى پيوهيه مندالآن ده چنه سهري دهخوليتهوه و بهرز و نزم دهبيتهوه.

كورسين (باك.): كروسرانموه.

كوړش (كه. ، همو. ، همر.) : بوبانگ كردني گوويدريژان بهكاردهبريت بـ ق هيّسترانيش كوړكوړ.

كورشه (باك.): بهفره بهسهر، بهفريّكه كفوتبيّته سهريهك و رەقھەلاتبى.

كورشك: كدرويشك.

ڪورشههلاتن: چيچکهکردن بهکزي يمره.

كورك (همورا.): گهنده تووك، تفتيك، تووكيّكى زور نمرمه لمبن مووي بزني ډهردي. (که.، هغورا.، بابا.)کړ، قهپک. کفوتن،کورک

كورك: (باك.) پيست، پوست، قاپروت، فدرهجي. (دزه.) كوريروو، کوویروک. (باک.) کوړ، مندال، نوکهری مندال. (بار.) کوخه، کوکه.

كوركاندن: نووكاندني مندا ل، كوركه كردن.

كوركانن: كوركاندني ئىسپ لەكاتى ئالىك دانىدا.

كوركه (كه.): ميتكه، (كه.) بعللوكه، قيتكه، نعر گزشتهيه، كه لەنتو ئەندامى شەرمى ئافرەتاندايە.

كوركه: قيتكه، بالزَّكه. نووكه، نووكهنووك، گرياني مندالأنه بهنووكه نووكموه ، دەنگى گريانى هيواشه. دەنگيكه له وولاخى بمرزەى يەكسىمموه دێ له کاتێکا، که دهمی نالیکی هاتبێ. لووشکهلووشک و لێوهلهرهی چارەرتىدېز ئالىك.

كوركهكورك: كوركهي يهك له دوواي يهكتري.

كوركانيسان: گولاً لـ مسروره.

كورك دل: توخمي دل.

كوركۆ (همر. ، بار.): كوريژگه، له كاتى بانگ كردنيدا بهكارديت.

كوركور: كورووش كورووش، گويدريدي پيبانگ دهكري. سانگي

کورکوره (که.): جروره بالندهیه کی سورخونه و بوّره قنه ی بیّ بیره به قـ د كۆترىكىييە، كەرەواڭە، كووركوور، كەت، ترەوژە قەتى.

كۆركۆرە: كونيكه له پال دولليانى ناشيدا ناشموان هاترچوى پيدا دەكا بۆژ<u>ىر</u> دۆزەقە.

كوركورو چكه: كركرز چكه، كركراگه.

كوركوروّره: كړكړاگه، كركرو چكه.

كوركوروك (باك.): ميشوولهي زور وورد.

كوړكوړي (كه.): پهله پهلهسرور، چين چين، سوورخون.

كوركى يان (ئەردە.): كوركەكردنى وولأخ بۆ ئالىك.

كورگ (فه.): خامى ئەستوور، مەرەز، بەرگن.

كورك (ئەردە.): جورانور.

كور**كه**: قيتگه.

كورگهل (كه.): كورهكان، كوران.

کورم (باک.): کرم.

كورِمام (باك.): كورِي مام، ثاموّزا.

كورمانج: كرمانج، كوردمانج، كورد. ـ جى: كرمانجى، كوردى.

كورمزين: كرمي بوون.

كورمردگ: كورمردن.

كورمس (خق. ، همر.): داريكي كيّرييه لـق و پوپيان ليّ كردبيّت موه، بهپیره داریکیش ده لین، کهلق و پوپی لی بووبیته و تهنها قهدی مابی.

ڪورِموّ (باک.): کرميّ.

كورووله: جاش.

كورووهر (هدر.): ئەسپى پى بانگ دەكرى.

كورههاي (باك.): زړكوړ.

كوريتى: كورينى.

كوريّني: جحيّلاً يهتي، تافي گهنجايهتي كور.

کوپى: مەرپىكەبى گرويىچكەبى يا نيىوه گرويىچكەى ببى. (باك.) كونيىكە، ئەكاناندا دەكرى. ھۆلى جورەنىو، جورانىور، مەرپىكە خورى. يەكەي ئىكرابىتەرە ر رورتبى. (فە.) جاش، جاشك.

كوړړي: وولاّخى بـ مرزهى پيّدهنگ دهدريّ، بـ ق نـ اژوتنى وولاّخى بـ مرزه و جوانوو و جاشدكمر بهكاردهبريّ لـ هكاتي ليّخوړينيدا.

کوری (باد.): کلک.

كورى بهچك (باك.): كرړەبەشە، كوړى بەشك.

كورى بهشك (باك.): كورهبهشه.

كوريتى (باك.): ثعر مالأتهيه لمووزى له ناوى بنى بوناو خوواردنموه.

كوړى چهنگ (باك.): پنچكه داريّكي كيّوييه.

کۆرى دڭداران: كۆرى گراو و سەوداسەران.

کوريژهک (باک.): کرکرزچکه.

كوپيژگه: لاوكق، لاوژه، كوړكق، لاويژه، كوړي گچكه، لهكاتي بانگ كردني كوړاندا بهكاردمبري، هوي كوړه.

کوریسس: مهریّک و کاوریّک گرویّچکسه ی گچکسه و دمم و چساوی سوورکالّبیّ.

ڪوريش (رڏڙ.): ممري گروي کورت.

كوريشك: لرّج و چيني جلكانه.

کوری کوری: بر دهنگدانی په کسمانه، بر بانگ کردنیشیان دهبی،

کورووچ کورووچ.

كورپيله: كوړووله.

كورين (باك.): جاش، جاشك.

كوريناس (باك.): تيّگهييشتوو، چاوكراوهوه.

كورينجك (باك.): گيايهكي كيّوييه و ناخوريّ.

كورينگان (باك.): جورره پاقلەيدكە.

كوريهي (هدر.): هديهه، بر ناروتني نهسپ و ماينان به كاردهبري.

كوز (زهن.): قرز، كوس، زيّ، مالّ، مالّه، زها، زها، زه، زهيّ.

كوزمسووتهكيّ: قوزمسورتهكيّ.

کوزهرکه: قرزبرکه، مله، هروله، داعبایه کی در پّری به قد به به به ووی دهنی ده فردی در پّری به قد به به ووی دهبی ده فری و بالداره ره نگیشی وه کوو به بووه، م تورکاره میتملی جنگهیه همیشه میتملی شینا تبیه وهی و شاره گهدکه ی ده ردینی و ووشکی ده کات. کوزر (موک.): کوویزر، ده خل دروای گیره کران و به باکردنی نعوانه ی، که لمناو کیفه کانیاندا ده میتندوه پیّی ده لیّن کوزر دروایه ده کوتریّنه وه.

کوزرهک (همر.): پنجه گیایه که ههمیشه شینه گهلای به قسه لسهی دستی پانه درووی وورد و تیژی ههیه لمباریکی دا وه کوو مون سپین، سبستیک بلند دهبی و پان دهبیت موه له تسهلان و چراندا دهبی، بست مارپیوه دراوان وورد دهکری له نیر ماستیدا له جیگایه کهی دادهنیس و

كورمۆيى (باك.): كرميدارى.

ڪورميّ: کرميّ.

کورمی (باک.): کرمیّ.

كورن (زا.): دۆلى بەردە، كەناوى تى بكرى.

ڪورنوو: کړنوش.

كورنووشبردن: كړنوشبردن.

كورنيڤك (باك.): گۆشە، قولينچك.

كورۆتەي (ھىررا.): كرۆژتن.

ڪوروٽن: کوروڙتن.

كورۆچانن (ئەردە.): كورۆژتن.

ڪوروچاني: کورزچان، کرزژتن.

كورۆچكورۇچ (ئەردە.): كړكړاگه، كركرزچكه.

كورۆچناى: كرۆژتن، كورۆژتن.

كورۆژ: پۆلاكرۆژ، ئازا، مەرد.

كورۆژتن: كرۆژتن، كورۆشتن، كرۆتن.

ڪورۆژين: کرزژتن.

كورۆسك: ھەرمى كيوبلە.

کوروک (جمبا.): روگی گیا و نیدیکهیه.

كورۆش: كولـۆش.

كورۆك: نيّرك، كاكلّ.

كورول: كلول، كولو.

كوروشه: كرميّكى سروركه لمه له لمسهر دممى قهفه و گولاندا له گهفى دهدا و شكى دهدا

كورۇشتن: داكرتاندنى چتى رەق بەددان.

كوروو (شار.): نيّرتكه پيراز.

كورپوو: ووشەييكه، كه وولاخي يەكسىمى پى بانگ دەكرى، جاشكه.

كورووبداى (هدورا.): كوړى برا، برازا (كه كوريي).

كورووچەڭي (ھەررا.): كركرزچكە.

کورووچ کورووچ (همر.): جروانوري پي بانگ دهکري، کوړي کوړي.

كورووچناي (همورا.): كوروژتن.

كوروور: كولوور، ٥٠٠٠٠٠ ، پينجسهد همزار.

کورووز: گیاندار و درهختی سیسی بی کهیف.

كورووزانموه: كړووزانموه، باسى نمهرونى و پهريتسانى كردن لمهلاى خالك، ناله و گريانى مندال به هزى نهخوشييموه.

كورووزهكورووز: كورووزاندوى يدك له درواى يدكترى.

کورپووزمان (باد.): پهچهې مهر، کورووزيان.

كورووژم: كرووژم، زيپك. ــ هدلاتن: كرووژم هدلاتن.

کورووش (که.): بو بانگ کردنی گوویدریّژان به کارد بریّت، کووړکووړ. کورووکاڵ (موک.): کوړانی عازهب، به چهند لاویّکی تازه پیّگهییشتوو دهلیّن، که کوبروبنه وه.

دەيبىسىت و ھەمبور ژەھرەكەي دەمىژى دەبىي كىهيىش لىينىانىدا جىنگايەكەي كەمىيىك بكرىنىرى.

كوزكاش: گلواد، بيّ نامووس، ژنحيز. سي: گلوادي، بيّ نامووسي، ژنحيزي.

كوژاندنموه: خدفه و خامرتشكردني چرا، كوژاندنموهي خدتي هدله و پاک كردنموه.

كوژاو: كوژراو.

کوژه: کمریز، کمریج نمو بۆړیه دارهیه لمسمر دوٓلیانموه دانمویّلمی پیّدا دیّته خوو اریّ بوّناو گموووی بمرداش.

کوژه ن: پاک کردنموهی جزگهی گچکهی نار باخ و بیستان.

كوژتكار: گۆشتفرۆش.

كوژنن: مراندن، كوشتن، (همورا.) كوژنهى، لهگيان كردن، لهناوبردن، تيّدا چوواندن، چراكووژاندنموه، سمريرين، ليّدان.

كوژتنگه: خاموشگه.

کوژنین و بویین: شیموناژاوه، نائیارامی، زور بوونیی تیاوان. کوژران: مردن بهگولله یا به تیغی یا به لیّدان، (لـو.، همورا.) کوژیان، لمنیّرچوون، لمنیّوبران.

ڪوڙوو: پٽِڪراو ، کمسٽِکه بـه خهنجـمر يـا بـمدار يـا بـه گولـلـه بـــێ گيـــان کرابێ.

كوژنه: كوژنده، بكوژ.

کوژنده: کوژند، بکوژ، کووژیدنو، کاری، چتیکه هوی کوژتنی گیانداری س.

ڪوڙين: کوڙنده، بکوڙ.

كوژي (باد.): قوژبن.

کوژیار: بکوژ، کوژهر، شیرکور، به تهنها بهکارنابریت.

كورياك: هدوير، هدوير ترش. مردك، مردوو، كورراو،

كوزيان (لو.): كوژران، ليدران.

<u>کوژیان موه:</u> خ<u>ترشیانموه، شیّریانموه، هملّرووشانموه، کوژانسموه،</u> خامر<u>شبوون، پاک بوونموه، نمستران.</u>

كوژيرك (باد.): گۆشە، قولىنچك.

كورين: كورتن.

كوس (كه. ، همورا. ، باك.): قوز.

كوسا (باك.): چلون، چەجوور، چەنى.

كوسان (باك.): چلقن.

كوسهه (باك. ، باد.) : نيوتروسكهدار.

كوسك (باد.): كوللهى نيّوباغانه، كه كهم دهفرن. (زا.) مهردومى حاه شعن.

كوسكوسانيّ: پانپانوّكيّ.

كوسكوسك: تموكمسهيه زور چاو بترووكيني، چاوپرووش.

كوسكيش: بروانه: كوسكهش.

كوسكيشى: بروانه: كوسكهشى.

كوسكى (زا.): نوويّلْي ئاسن.

كوسۆك (زا.): سەگ.

كوش (زا.): ووريايي، خوّيارازتن.

كوشهر: بكوش.

كوشبوون (زا.): هاتنه پيّشهره.

كوسيل (باك.): كشيال، بشكال.

كوشمر: مدلكوشمر.

كوشت: لاش، لاشه.

کوشتار: سعربړین. کوژتنی زور له معردوم یا له گیان لعبعران. لعشعړی ئاراراتی دا کوژتاریکی زورکرا، گزشتفروشهکان دوویسنی، کوژتاریکی زوریان کردبو، کوژتاریکی

كوشتارگە: كوژتارگە.

كوشته: كتچيكى گيراوموهى كوژراوى بى هيزه لىسمر گيچى يسوه سوواخى پى دەدرى به مالىش لووس دەكرى.

كوشتهرا (بابا.): جروره رهنده یه که دارتاشان داری پی لووس ده کسن. كوشتهره: كوشته را.

كوشتهى (همورا.): كوژتن، لمنيوبردن.

كوشت: كوشتن، كورثن.

كوشترا: كوژرا، مرازى بوخاريست.

كوشتران: كوژران.

كوشتراو: كوژراو.

كوشتكار: قنساب. ــى: قنسابي.

ڪوشتن: کوژتن، ثارًا لآيا پارکووێرێکه بـۆســهرېرين بــه خێــو بکرێـت. مراندن، بێ گيان کردن، بۆ لێداني زور بعثازاريش بهکاردهبرێ.

كوشتنهوه: سهريريني مريشك و ناژالا و نيتر.

كوشتوو: كوژراو ، كوژراوموه.

كوشتى: دابىستى، ئاۋا لىّىكە بۆسەرب_ەينى بەخىّىرىكرىّ. نىەچىرى كورژراو يا مرزى كورژراو.

كوشك: بالمخانه. (بار. ، كه.) دهلهك.

كوشكهكردن: كورش ههالآتن، كورووژم ههالآتن.

كوشكه لأتن: كوررو رثم هه لأتن.

كوشكه لأتوو: كوروورثم هه لأتوو.

<u>ڪوشكه ين</u>ن: كۆگاى تەپالىيە، كە بەگردى دانرابىي و ناوەكەي بە بۆشى مابىتەوە، سەرەنورىلك، سەرانگورىلك.

كوشك هه لأتن: كورووژم هه لأتن.

کوشمه (خــــق.، رِهوا.): (بــار.) گوشمــه، قـــنزوان و مـیّــووژی کوتــراو، مـیّــووژ یا کشمیشی کوتراو سهلک کـراو و کوشراو بــق خــوواردن، قـــنزوانی تــنهای کوتراویش هدیه.

كوشنده: كوژنده.

كرشمه: كهپوى فش بو مرو و مهرو مالاتانه.

كوشيّن: هه لكوشين، ريّك كوشين، گهرساندن، ووشين، راكوشين، گفاشتن، (هدورا.) ووشاردهي.

كوشين بهدهشت: داگژگژين.

كوفت (ئەردە.): كفت.

كوفته (همررا.): كفته.

. **كوڤارك** (باك.): (باك.) كغوار.

کوکو: کورکور.

كوكوختى: بالنده يه كه وه كۆتىرى دەچى، كه دەخويتنى دەلىي كوكوختى، رەنگيشى شينه.

کول (هغورا، باد.): برین، زام، بعثیش، ژاندار، بریندار. کوّل، نعبی، کروه، سوراو، کعرخ، تیغی کوّل. بهبین کروه، سوداو، کعرخ، تیغی کوّل. بورن. ساخته و بلوف لیّدان. نیّش، ژان. چاوم کوله: چاوم دیّشیّ. (فه.) کووله که، کدوو. (باک.) کولک، قوونیّر، قنچکه. (باک.) تازار. به اپیروزیّ: بهفرهشینه. (ههورا.) کورت، گولمیخ، خهفه تبار، دلّم کوله: دلّم خهفه تباره. گیایه که وه کخورتهٔ لم به لام لووسه.

کولاً: کولّی گریانی، همنیسک به دهم گریانه وه. کولّین، قولّیان، جوّشی چتی. وه هماتن: (همورا،) نامانوّقوولّی. (فه.، که.، بابا.) قولّه، کورت، بوّبالنده ی قوله و بیّ کلک دهبیّ، قونده. (همورا.) جلشوشتن.

كويه: قولاپ، چەنگال، چەنگى كياندار و بالنده.

كولاجه: قولاچه. داريّكى ئالقهيه له نيرى دەخرىّ، ئهو دوودارەيه، كه دەخريّته سهر ملى گاجووت.

كولات (زا.): كولْزى گچكه لهگاريا له بهفر.

كولاتك: چتيكه هاتبيتهكول.

-كولاژدم (جا.): درويشك.

كولاژم (هسه.): دروپشك.

كويطه (كۆ.): جەرگبراد، مرزى بى وورە.

کونتفک (باد.): کارگ.

كولاڤ (باك.): كلاّر ، لباد.

کولا**فک** (باک.): کارک.

كولاك: رەشىبا، باربۇران، گەردەلىرول.

كولالهمار (ناك.): هدڵۆ.

كولان (ئەردە.) : كولانە.

کولان (فه.): قمزوان، جوشان، وهکولهاتن، پلخین، (باک.) کملژین، کولاین، پژان، پوختهبوون، پیهگهیشتنی چیشت لهسمر شاگرو وهجوّشهاتنی ناو و شلممهنی لهسمر ناوور، (همورا.) گریای، پرکین.

کولافه: رِدِچنه، سووسه، دهلاقه، کولاوکه، کلاوردِژنه. جیّگایه کی گچکه سمرگیراوه مریشک و کوتر و قهله موون و مراوی و قاز و بالندهی تری که ی تیدا هه لده نیشی.

كويىنموه: همرفان، كزانموه، چروزانموه، نارهان، ناخيڤينى. نازار بمبرين گەييشن.

کولانهی مریشکان: کروخ، کزلیت، کزریب، پین، (باک.) قر، پینک، کزلت، قنک.

كولانچكه: كلاّرروژنه.

كولانكن: جرّشاندن، كهلاندن، پوخته كردني چت لـ مسهر ناوور.

كولائفنسهوه: هسمرفاندن، كزاندنسهوه، چووزاندنسهوه، ثارهساندن، نيّشاندنموه، وهثيّشهيّناندنموهى برين بمعهست يا چتيّك ليّدان، (باد.، باك.) برينيّ و ثاخيّقيني، برينيّ دهكوليّنيّتموه.

کولانکه: رزچنه، کولینک، کلاوررژزنه.

كولانگ (باك.): قولّنگ، (هي هملّكمندنيّ). (نمرده.) كولاّندن. كولانن: كولاندن.

كولانتموه: كولاندنموه.

كولاو: پەلوول، پژه، پوخته، تاو يا چيشتيكه لهسهر ناورى وەكوللهاتبى

كولاو (لو.): تغوهرداس.

كولاوهوه: برينى وهژانهيّنراوهوه.

كولاورۆژنه (بابا.): رٍڒچنه.

كولاوكه: رزچنه.

كوله: ژيشك، ژووشك. چتى كول.

کوله: جیّگای خوّلی حهشاردان لهمهردم بوّگوویّگرتن و قسهزین. فیساره کهس ی لیّگرتوون. ی تهختی نوستنیّ: پهرده و سهر پوّشی تهختی نوستنیّ: پهرده و سهر پوّشی تهختی نوستنیّ: پهرده و سهر پوّشی تهختی نوستنیّ، میّشووله بهند، (باک.) پیّشی بهند. کولله، کولوّ، کلوّ، کووسک، کولب، شینایی دهخووا و زیبان به دهغلی شین دهگهیهنیّ. چووارجووره. ۱) گهرد: توّه کهیهتی له نیّسو کیفه کهیدا. ۲) پیّکروه: بیّجووه کوللهیه، که تازه گیانی وه بهر ها تووه و زور وورده. ۳) کوللهیه که بالی لیّ ها تبیّ بهلان هیّشتا نه فهیّ. ٤) که فهی دهبیّته کولله. (بار.) دو داری دریّژه گیشه گیای پیّده بهستن و به سهر به فریّیدا و اده کیّشن بوّلای دو داری، که شووی نه که بلند نهی و راست و تهخت بیّ.

كوڭلەبال: فەرەجىيەكى كورتى گوويپچكەدارە قى<u>تۇل بىلىن گوويپچكەكانى</u> دادەكرى.

كولْهبالا: كورتمبالاً.

كوڵهباڵه: كوڵٮبالّ.

كولمبمراز: قول بمراز.

كولْمُبِمُس: مندالْي ژن لمميّرديّكي ترى.

كولمبهست: كولمبهس.

کولُبهپک: کورته داریّکه دهگیریّته بهرزه درهخت بن خستنهخوو ارموهی بهرهکهی.

كوللهبنه: قوللهبنه، تيكسرماو، كورت و قعلله ، بانولله، گرگن، (روژد.) كوللهبالا، خريلانه.

كولهدره (ندرده.): مدردرمي خړي چروارشانه.

كولْههيّچكردن: ڕاپيّج كردنى يەكيّك يا پتر چنگ لىسمرشان.

کولهجه (همورا.): کموا، کورتهک. (خق.) کورتهکیکی بئ قرّله و دریّژه، کولهنجه، کولُوّجه، کموای کورتی ژنانه. مردّی کورتمبالاّ.

كوللهجووارشهموّ: چرو ارشاممروى همرهدروايي مانگي سهفاره ، كه دداني

پیّغهمبهری (د. خ) تیّدا شکیّنراوه.

كوڭەخرتە (ئەردە.): كوڭەپرە.

كوڵۿڕۄ: ڕمى گچكه، بفرچيغ.

كوڭھزرك (ئەردە.): سىقەتۆرە.

كونهش: كۆلۆش، مەردومى بى شيوازو بى ئابروو،

كولهك: نيسكي كولهك، نيسكيّكه زووبكولْيّ و ړەنگ بداتەرە.

کولهک (باک.): رونده، لیسکهی کموچک تاش. (باد.) پهنجموهی گچکه، که پهنجموهی همواییشی پیدهلیّن. (باد.) تاقی نیّودیوار، تاقه.

كوڵهكهوا: ديرهگيّكه درابيّته بهرنيرگه.

كولمكموا: كورتدك.

كولْهكردن: معبهس لهكووي راكرتنه بو قسهدزين.

كوڵهكويّروو: سفرهمار.

کولهمانه: داریکه ناوه پاسته کهی کونیکس تیدایه زمانه ی نیره قی پیداده کری و ماله ی زموی پیده دری.

كولّهمانك: مانكي شاعبان.

كوللمسلمركى: كوللمسلمركى، گوزهرانكسردن بسه كسلمى و كسووړى، كوللمنان (روژو،): كونده لأن، جيگايه كه كوندهى ثاوى للسلم داده نرى. س ى (كه.): ثافسرونگه، جادووباز، كوليتنانى، پياويّكه كلسيّكى لـمژنى بمسترابى بيكاتموه.

كولهنجه: كولهجه، كموا، كولْوْنجه.

كوڵهنجهين: كولهجهيي.

كولمنجى: دروپشك.

كولونك (رهرا.): كولانه، رِزچنه.

كوڭموميېم: جروره ماريّكى كورتى زۆرپيسمه، بريّتيمه ك ممودومى بعناشوب، كوڭموديواو،

كوڭموەيونو: كوڭموەيباب.

<u> كوڭ موميواي</u> (ږڒژد.): قاحپ، سروزاني لسهكاتي جنيّوپيّدانيّسدا بهكاردمبريّ.

كونْهالْ (كه.): فەرەجى قوڭدو چكۆڭە.

کولبوون: نهمانی تیژی تیغ و مشار و ههموو جووره تیغ و مرازیک. ماندووبوون لهکاریکیدا. (زا.) نیشکردن. ناوسان و کیم کردنی نهندام.

كون (باك.): كولله. (باد.) گراني.

كولهك (باك.): كوني درگمهيه.

كولييج (باد.): خشتى سووركراوهوه.

كونجه (ئەردە.): كولىجە.

كوافغان: كولخانه، توون.

كوڭخانه (كه.): تونگخانه، توون، كولخان.

كوڭغانچى: تونگخانەچى، تونگچى.

كوڭخەن (كە.): تونگخانە.

كونغوواردن (نمرده.): جزشخرواردنى چت بهسمر يهكتريدا معمس لمه رق ههستان و جزشخوواردنى دهروون.

كولدان: جرّشدان و كولاّندني چت لهسهر تارور. وهرِزبوون لهچتيّك و دمست ليّ هفلگرتني.

کوٽنزن (خق.): بقړيژن، گريانيٽکي پړسٽز و کهٽه و پړسهودايه.

كولفا (باد.): گيانداري زوربرسي.

كوڭفت (ئەردە.): ئەستورر، زور.

کوئک (بابا.، هغو.، ړووا.): کولی، کروان، برین، قرونیّر، (باد.) ژووریّکه له حمسیر و قامیش دروستکرابیّ. (بابا.، ههور، ړووا.، ثهرده.) دلّبهخهم، پهروشدار، دلّی خهفه تبار. (باک.) پارچه، کوت، لهت، (باد.) کرول.

کوٽک: کوٽکه، میوی کورت، کهبر رستن دهست نهدا. ـــ پنینهوه. (باک.) کلاوی شووانان. دووچار، تیوش: بیوه به ــ یهوه واته بیوه به تروشیهوه.

كولكاپيرۆزێ: بەفرەشىنە.

كولكانه (لو.): ئەنگوستىلە.

كولْكه: كولْكهى خورى وورد و ثالْوز، كولْك.

کولکهبا: نمو قونچکه و قرونیّرانمن، که باویژی ژوورهوهن دهری دهکات، قوونیّر.

كولكهپيرۆزە: دەردەپىسە، (كۆ.) بەفرەشىنە، بەورەشىنە، كولكى سۆتنىّ.

كوڵكفر: جلشۆر.

كوڵكمردهێوو (هنورا.): كورتكردننوه.

كولْكهين (كه.): كولْك رنينموه بمدمست.

كولكهسۆتنى: حەرتورىلكە.

كوڭكەفەرەنگى (ھەر.): برينى كفتىيە.

كوڵكردن: كالأشتن.

كولكردن (زا.): بال پيّوهنان.

كولكرياوه (همورا.): كورتكراره.

كونكن: تروكن، تروكاوى، چتيكه، كه كولك و تروك و مووى پيومجي. ماستاوى ــ: ماستاوى خمستى كوروكورود.

كوڵكنه: كوڵكن.

كولكووات (كرما.): كولونجه.

کولکی سۆتفن: بمورهشینه، حدو توویّلکه، زیپکه یه کی به ژان و به نیشه له پیشدا سهری زدرد و بنی سوورده بی تا دی گهوره ده بی و ده رزیّته وه چه ند روژیکی پیستی سموره ی لی بنری چاکی ده کا تموه.

كولكه: رمبنت: جي ي كۆپورنده و حاساندوي چاند راوچيدكه.

کولله: کلق، کولی، کولق، کووسک، کولپ. بیّجوره ـــ: پیّکوره، زوّر وورده و هیّشتا بالّی نهگر تووه. پهردهی سهرپوشی تهختی نوستنیّیه.

كوللهبهجهر: معبس له يەكىكى يه، كه تعوهنده لاواز بى ئەندامەكانى وەكور بەجەر لىكدرابى وايە. كوللەي تەختى نوستنى.

كوللفزهرده: كوللهييكي زهردي بعزيانه.

كولْوْكوْدامرانس: سورتاندن و لمنيّوبردن.

كولۇكۇدامردن: سورتان و لىنيوچوون.

كولُولا: كلُولا، مەردومى بەدبەخت، مەرى نيوچاوان سىيى.

كوڵۆڵۆ: نورێ بورک.

كوڭۆڭى: بەدبەختى، چارەرەشى.

كولْوْم: چەند پارچەداريّكە لەنيّو كيسەللهى دەرگايەدا بەرەت بورنى گۆللە (شمشيره) كه دهكمونه ناو لهلهكانيهوه دهرگايهك دادهخسري.

كوڵۆم كردن: داخستنى دەرگا به كڵۆم.

كوڵۆنجە: كولۆجە.

كوڭۆندە: كولىزجە.

كولوو: لۆكەي تازەكرارەرەي نوواللەكراو.

كولووه: خانوچكەي زۆر بچووك، ئەلجەد، گۆرىچە. "

كولووج: جوور، تدرز، كلوّج. أ

كولووچه (ندرده.): كوليچه.

كولووچهمهژگه (نهرده.): جووره كوليچهيهكه ناوهكهى شهكر و گوويزيا خورمای تیدهکری.

كوڵووچمار (باك.): جروره ماسيدكه.

كولووخ (باد.): كەللەي مردووان، كاسەي سەر.

كولوور: پيٽنج سهد همزار يا پيٽنج لهک.

کولووره: پرورهی هانگ.

كولووز (ئەردە.): گياندارى پەرپووتى بى تين.

كولووزيانهوه (تعرده.): كورووزانعوه.

كوڵوفت (كعل.): ئەستورر.

كوڵوفتي: ئىسترورى.

كوڵووك: نيّري ثافرهتانه. گوڵهكوليك.

كوڵووك شووان (بلّبا. ، ناكۆ.) : گەزىزە.

كولووك مست: گولنيك بههدابروني وي ماست زور پهيدا دهبي.

کولووک ماست، بعهاری گیرا بعراست.

كو نووكۆ: ناگر، كلپەي گړى ناوور. _ ي دامركا.

كوڵووكى (ئەردە.): يەلەپەل و تاڵووكەكردن.

كوڭوونياي (همورا.): كورت بين.

كولى (باد.): كولووى بەفرى، كولله. (باك.): باكندەقوله.

كوليّر: كون له ديواردا، دەرىيجە. أ

كوليّره: معزرهو، ئەستورك، خەپلە، خەپلى، مادە، لـمواش، (كۆ.)

نانی دهستی.

کوللره چهوره: جووره کوللیرهییکه، که رون لمروویهکی درایی، کوولهکه

دەرويش.

كوليرهمهژگه: جووره كولليرهيهكه ناوهكهي گوويزي كوتراوي تيكرابي.

كوليري (همورا.): كولليره.

كوليمهك (باك.): ئيسكى سعرمومى رانى يه.

كوللهك (زا.): كلأورٍوْژنه، شعل.

كوللهمسكه: جووره كوللهيينكي وورده گهنم و جوّى دهخووا.

كولليّرهي شهكري: سنووك.

كولكي (باد.): كولله.

كولللره: ئەسترورك، (زاخ.) سەروك، ئەستروك، كوللى لروش.

كوثليّه (باد.): كولله.

كولم: كولم، گۆنه، روومەت.

كولم: پەنجەي قونجار. بر بەيەك دەست.

كولمه: كولم، (كه.) گونا، هنارك، گونه، (همورا.) نعليك.

كولْمك (موك.): نيّك، كولْوّك.

كوان (كه.): كۆنەقەللىر، كوين.

كۆڭنچ: ژانى شان و مىل و پشتە بەھۆي سەرمارە. تووى نەگەييشترو.

كونند (باد. ، همورا. ، زا.) : كووله كه ، كمدوه ، (باك.) كولندر. __

اميرا: كوولهكهى ئەستوور.

كوڭندر: كورلەكە.

كولنك: قولنكى تعرد هعلَّكهندنيّ.

كُولُو: كُلُو، بارچەييكى رەقە لەھەر چتيكى بىن: _يەك قەند يا گاز. كولۇ (باد.): كولله، كوله.

كوڭۆپەنە (باك.): سەرەرژيّر، پەرش و بلاّو.

كولوّت: كلوّك، كلّوت، (همر.) منيّك، گوشته نمستووراييّكهي دمورهي قرونیّیه، که مرز لهسهری دادهنیشی، ههندیّکیش بیّیان وایه، که

ئيسقانيكه نەرمەى گۆشتى سمتى پيوەيه، كوڭو.

كولۇچ: ورتەپەكە بەكاردينرى لە دوراي روشەي بەھيچ رەنگيك.

كولۇچە: كغوا، كورتەك، كولەچە.

كولۇخ (باد.): كاسەي سەر، كەللەي سەر، كىبىبى گۆشت ر پىست بى.

كولۆر: كلۆرى ددان.

كو ڵۆز: چتيكه، كه ناوى هوڵۆل و پووچ بى.

كوڭۆزرك (ئەردە.): كوڭەزرك.

كولوش: كلوش لاسكى دەغلى درواوه، (همو.) قىسىل.

كوٽۆشە: كوٽۆش.

كولۇفت (ئەردە. ، ھەورا.): ئەستورر.

كولۇقان (باك.): خدمگين، يدريشان.

كوڭۆك: نيّهك، نيّك، ئيّسكى سەرەرەي سمتىيە. نۆكى ...: نۆكى

كوللك، نيسك و نزك و ماشي كولزك. سمت. كوٽۆكار: ديواريّكه، به كڵۆكرابيّ، ومستايهكه، كه ههر ديواري كولـق

بتوانی دروستکا. كولۇكار: چتى ريك و پيك.

کوٽۆڪاري: خەريک بوون بە ديواري کٽۆوه. "

كۆلۈكۆ: خەم ر خەفەت، قوڭت ر كول. '

كوڵووكۆدامران: سورتانى چت به ئيكجارى.

کوالنن (شاره.): شوو پنیکی تایبه تیه له نید دهواراندا کمل و پهلی نرخداری تیدا دادهنریت. (شار.) کوور، کهلین، شارگه، پهناگه، دالده، خهشیو، کولین.

كۆلينىنى (ھەو. ، كە.): جادروگەر، نزانووس.

كوڵێنه: كولانه مريشك، كوليّن. أ

كولينك (شار.): كولانه، رِزچنه.

كونى: ژان، ئيش. چاوب: چاوئيشه. (بار.، همر.) كلووهبه فر. (همررا.، باد.) كولله، كاكولاً. (باد.) شعل. مرؤيه كى كارامه يه له همركاريكى دا كعبيكات.

كوڵيا (فه.): كولاّو.

كولياك: چتى كولار.

كولليان (تمرده. ، فه.): كولأن.

كولْينفهوه (تعرده.): كولانموه.

كوليره: ئەستروك، ئەسترورك، جروره نانيكى خړى ئەستروره.

کولیچه: _ ی شهکری: هه قریش. (همورا.) همویره که ی بمویون یا به شیر دهشینلری و له نیست نیسو رونسی دا سهور ده کریته و جارجه اره بادام و گریزوکشمیشیشی تیده کهن.

كوليچهمهڙكه: كوڵورچسموگه.

كوليچي (همورا.): كوليچه.

كولني دل: سۆزى دل، بەكولنى دل خۇشم دەوى.

كولير (باد.): كولليّره. كوليك: گولّ، كولّوك.

کولیک بووک: کولیک پاتژ، پنجه گیایه که چهند لکیّکی دیّنیّ گهلاّی و همی گووژالّکی ده چیّ گولی سووره و لاسکی گولّهکان زوّر دریّژن و خالّی رمشی پیّوهیه له نیّوه راستی گولّهکاندا زهرده.

كوليك پقژه (باك.): كوليك بووك.

كوليك جووانهمهرگ: چلهگيايه كى پاييزى يه و گولى سپيه و بنه كهى سهلكه.

كولىك مەشك: گرڵێكى كێوى زەردە لەسەر ھەر گوڵێكيش دانسرى دەپكاتەرە، كولىك مێلاق.

کولییک میناق: کولیک مهشک، گولیککی زدرده و سووریشی ههیه گولیکهی بکوتری لهسه و همرجیگایه کی دانری، کههه وای تیدابی ددری ددکات.

كوئيك نيصان: گوليّكى سووره وهكوو خاشخاشى وايسه لىسسەر هسەر شوويّنيّكى لهش دانريّ دەيكاته برين.

كوليكولى (باك.): شعلعشعل، به كعمه شعلينيّكموه.

کولیا ک (زا. ، باد.): کول وک، گول ی دار و گیایان. (بابا.) کلاّورِوّژنه، (شا.) کولینک، کولانکه، کولاوکه، روّچنه ، کولانهی دیواریشه برّ پروناکی.

کواین: کهندووی زورگهوره یه و چووارگزشه یه لهنیو ژووراندا، (پهوا.) خهشیو، (گهر.) خانووچکه یه کیشه شیروپهنیرو به رخی ساوای تیدا پاده گرن، جیگایه کیشه له نیو هزباندا بو به بهروبووم، له چیفانی دروستده کهن تا به رچاونه یی.

كولين جوّ: چەڭخورسى جوّ.

كوليمك: هدردروسمتى مدردووم.

کولین (پورا.): کولانسه. (باد.) موغه یری شاوری. (باک.): تاقه، سرکز. همرزا آن. کوترخان. شعلین.

كولين: (همورا.) قولياى، كولانى شلممىنى، پلخين، (باك.) كىلين، كولين، وەكوللهاتن.

كوليّن: گرتشه ييّكي ناومال و يا دهواره ، كهمه شكه و هيزه روّن و پيسته پهنيري لهسه داده نيّن.

کوئینه (خق.): کهندووی گهنم و ثارد و دانمویّلهیه. (پهوا.) مرازیّکی گچکهیه نیّوکموچکی داری پی قسوول دهکریّت. (همورا.) کولانسهی مریشکی یه، کولیّن.

كولينج (زهن.): قوّلنج.

کوئینک (رمرا.): کولانک و په نجه روکه یه کی گچکه یه اسه بلندایس دیواری ده گیری.

كونينك (كرّ.): قرننكى كل معلم كمندنى.

كوم (باد.): سەروپتج. (باد.) ـ بوونەوە: كۆبوونەوە. (شكا.، باك.، زا.) كلاّوى دريْرِي لبادين، تەپلە.

کوماته کی (باک.): پارچه ی کون، پهروی مندان تیوه رییچانی، پهرو پان. پهرو و پان.

كومبر (باك.): قوللهى سمرته پۆلكهى كيوى.

كومتىاق (بــاك.): كەســێكە كــلارى بەتــەنىّ لـەســەربىّ و پێچـــى تــىّ نىئالاندبىّ.

كومړب (باک.): زنجيري زيّړ، كرمهك.

كومزمخ (باك.): غار، ئەشكنوت.

کوم زره (باک.): کومزری، عابا، عنبا.

كومها (هدورا.): كاتى باران بران.

کوممرد (باک.): عابا.

كومموّر (باك.): فيّس، فيّست.

کومے (باک.): کالاوی شاموی، نوختامی دووایس، کومکاهاچی، یاجیلوّکا، کارگ.

كومكنفر: دادخوواز، كەنىز، كومكامر، داواكار.

كوميد: كوميت، كوريت.

کون: دەلاقەيىنكى گچكـە يا گەررەيـە لـه چتىنكى. (ھەررا.) وولـه. ـــ برون: قوقلـين. ـــ كردن: قۇقلانـــىن، قــوول كــردن، قولــيزكرن. (بالـــه.) كوندەى ئاوى.

کونی ههرهگهوره: کولاو، قهراره، کونی له پردی دادیوه، وولاخ، کونی له پردی داببینی دهسلمیتهوه و رادهوهستی، بوکهسیکیش بهکاردهبری، که ههر چتیکی ببینی راوهستی بهجنیوپی ی دهلین لهپردی دا کونسی دیوه.

كونا: كون، روچنه.

کونار: داریکی درواوی بز پهرژین دهست دهدات، تووترک، موور، (فه.) موورتک.

كونارۆچن: كونارچە.

كونارشك: ئانىشك.

کوناو: ثمر چاله زور قوولانهیه، که له نیّوشاخاندایه ثاوی تیّدابیّ تا مردّی کوژراویشی تیّداویّن تا شوویّن برپیّ.

كوناوهجه: كونارهجگه.

كوناوهجگه: كوناوچه.

كوناوچه: كلاوروژنه.

كوناودهر: كونيكه له ههر دووك ديوان دهربووبي.

كونه: كوننه، كونده.

كوننه: كونه، كونده.

كونهباجه (ړوژ. ، كه. ، مامه.): روچنه.

كونهبو (كه.): كوندمبو، كوند.

كونهكوتر: كۆترخانى خۆرسك.

كونه لأن: همرزا لا، كه پر يكى بچووكه له حموشيدا لسمر شرانه بن تسعوهى كوندهى ثاوو ممشكانى دى لمسمر دابنين، كمه لمه مالدابيت دهلينن همرزاله بن شترمه كلمسمردانان دروست دهكري.

كۆنەيىنى (كە.): جادورگەر، كولىينانى، كولمنانى.

كون بهفر: چاڭىبەفر.

کونبر: شووێنێکه، که با بووێری نهبێ. كردن: گرتىنی کونسی جيگايه کی، که با ها ترچۆی پێدانه کا.

كونبوون: پەيدابورنى كون له چتيكى، دەلاقىبورن، كون تى بوون.

کونے: گزشه، سروچ، قولینچک، قونجک، قونج، پهنا. دارا ــ ی تمنیایی گرتووه. (که.) جنجیر، مریشکی گونج، مریشکی جنجیر، خالدار. مرزی گروی. (بابا.) گونگه نمو لووله بوپیانه، که بو ناو لمویر خاک دهنرین. گولدان.

كونجهو (هدررا.): كونجي. ـي: كونجي.

كونجر: ددانه و كور هي مشاري. چتى خال خال ر كونجي. كونجور .

كونجرانس (باك.): هه لُقررينجاندن.

کونجړه: دړکی په یکول، پیکوله، گیایه کی به هاری و زبره له پیکوله ی درکه کانی وورد تره.

كونجرك: نقرررچك.

كونجركه: كونجره، ههلقورينجاندن.

كونجرونجر: ددانه ددانه و اكور دامى مشار.

كونجرين: ههلقورينجاندن.

كونجك (هنورا.): قوژبن، قولينچك.

کونجکاو: کهسیّکه، که زور پرسیار له چت بکات. ـــى: جوست و جق، بهپرسیار، به شوویّن چتیّک دا گهران.

كونجكوچيّن: يارى يەكە چەند كەسيّك ھەر يەكەى لىە كونجيّكى دا رادەرەستىّ لىە دورايى دا جيّگە گۆركىّ دەكەن لىەر حەلىدا ئەگەر بۆيان ريّك كەرىّ لە يەكترى ھەلّدەدەن.

کونجوور: کونجی تنسک و تننگلبدر.

ڪونجووڻ: کونجووړ.

کونجی: دانمویّلّهیه که به توّو ده چیّنریّ ساقی سیموزه میالاّت نیاتوانی بیخوات، (باک.) کتاف، شهیدانک. قونجی تاوکه کهی وردو و زهرده وه همرزنی ده چی. رِوّنی کونجی بوّسووتان باشه رِوّنه کهی ثه گفر چل شهوان کهوچکیّکی لیّ بختوریّ زوّر به هیّزه. کونده به بود، چتیّکی ووردی دهنک زهردی ناسکی چهوره ده کریّ به کوللیّره و به گهلیّ جوّریّ تر ده خوریّ.

كونجيت (لو.): كونجي.

كونجيله (همررا.): كۆشە، قوژبن.

کوند: بدرچاوتدنگ. (باک.) تؤتک، تؤت، تؤتاک، (نامیّ.) بسم، بروم، کونند:بدری گزشت خوّری درم، کونندسینو، بالندهییکی گزشت خوّری دندوک قولاپدی چاوجووانه همر له چؤلی و کهلاواندا دمژی، گزیا لمسمر همر ناراییکی بنیشیّ شوومه. کوندهگا.

كونداكۆر (باك.): كوندەكورير.

كونىدە: كونىدەى ئىارى، كىون، پىسىتى بزنىد، كەبەساخى دەرھاتبىق و خۇشكرابىق، بىز ئارتىكىردن. (ھەررا.) قونىدە، بالنندەى قوللەيد. (شا.) پارچە كەرەستەيەكە كەرچكى پى ھەلدەكەنىق.

كوندهبهبوو (همررا.): كرند.

كوندهبۆ (ھەر.): كوند.

کونده لان (رموا.): شوو یّنیّکه هاوینان کونده ی ناویّ ی لمسمر داده نریّت و به گژو گیا و قه لان داده پوشریّت لمبمرزی یه، کونه لان، کولّه منان، تاسارد بیّ.

كوندر (باك.): كولندر، كوولهكه. (كه.) شيو، خريّكه ثاودرببيّتى، همر شوريّنيّكى ثاودربيّتى يا كونى كردبيّ ـ ييّدهڵيّن.

كوندك (باد.): كوولهكه، كونده.

کوننوّ (ړورا.): پارگووێړ، گووێلکی نێړی دروسالاّنهيه، ګهننڌ، (کټ.) مانگايهکه زوّر زوو بێگووێړهکه شيربدات.

کوندووش: دەرمانیکه وهک برنووتی دهکریته لووتهوه به لاِم تهم توند و تیژتر و به پژمه تره، سووژن، شووژن.

كونديتي (باك.): بدرچاوتهنگي، كنووسي.

كونړوقى (باك.): كونه ړيوى.

كونزهين: مەردومى تيننهگەيشتووى كەردەن.

كونزووان: مەردرمى كړى زمان لأل.

كونسارك (برّتا.): باكيّش، شوريّنيّكه درّلٌ و هـمراكيّش بـيّ لـه هاريناندا.

كونك: گرێ يهكه لـه نێـو دارهگووێـزێ داهـهڵدهندرێ و دهكوتـرێ و چـتى پـێ زهرد دهكـرێ. (بـاک.) تووكــى ووردى باڵندانــه. تــهون. ــــ ا پــيـرێ: تمونى جاڵجاڵـووكه.

كونكفر: سمتفر، سمكفر.

كونكردن: پەيداكردنى كون له چتيكى، سمينى چت.

كونگه (باك.): حهنبار، ژووري زهخيره و دانهويّلهيه.

كوتمشك (باك.): كونسشك.

كوننه: كونده.

كووه (كه.): كفوا.

كووپ (هغر. ، ك.ه. ، باك. ، ف.ه.) : كووپه. لـه فينجان گفوهتره چار قاومو ئيترى تيّدهخوريّتفوه.

ڪووپيان (باک.): قٽيان، رِلاچوون.

كووپانه (همورا.): كورتان، كۆپان.

كووپاندن (همررا.): (باك.) قۇپاندن، رۆچوواندن.

کووپهدارینه: بهرمیلی دارین.

ڪووهه آله: کورپه ڵۊکه، کورپه ڵهي چکوڵه، دهرشــــــــــــــــه، کودينـــه، کورپک. ـــــــي شين: کاشينکه.

کووت: شاری کووت لعبنچینددا گزت بووه ر له (گزت) ی وهرگیراوه. زبل، پهین، خاک و خوّلی ناومال بعده مگسکموه کوّده کریّتموه، که لهگملا چیّشت و وورده نانی تیّکه له. تهکریّته ناو شینایی یعوه بوّهییّزی زهری تممه ش له شوویّنیّکی دا وایه، کهشیاکه و پشکمال بسوو تیّنریّ لعبه و بیّ داری. ووشه یه که سهگی پیّبانگ دهکریّ.

كووق (باك.): كرتا. ـ برون: كرتابرون.

كووتان: كالأى بازرگانى و بعززازان، كه جل و بهرگيان لى دروستدهكري. كووتانفروش: بازرگانيكه كروتالى بفروشي.

كووتال وه رهش (هنورا.): بازرگان، كروتالفروش.

کووتان: لیّدان بعدار، وردکردن به نهیّم، پهرینی نیّر له میّوینه، گان، دهرزی لیّدانی ناولّه، دهرزی ثارن برّ خال له پیّست کردن، جوّری گاسنی دم یان. *
دم یان. *

كووته: قعزوان و تووى بهيمكا كوتراو. (همورا.) سمك.

كووتهڻ (باد.): دوڵياني ناش.

كووته له: تروتكسهك.

كووجي (همورا.): كۆلانى تەنگىبەر.

كووچاك (زا.): خيزهره.

ڪووچه: کۆلأن.

کرولرگ

كووخك: كزخه.

كووك (زا.): ئەژىز.

کووتگووت: کوتکوت، سهگی پیّبانگ دهکريّ.

<mark>ڪووتکووته:</mark> پارچه پهرِر يا گوشێکه مندالآن بعردێک*ی* پێوه دهبعستن هفڵی دەدەن به حغوادا.

کووجی: راړهوي تمنگ لمناو دوو ريزه خانوودا."

کووجیله: دەرمانیکه جانهوهری پی دەرمان داو دەکری، گیای باقمین. *

کووچ (باک.): سنرور، تخووب، کۆمابەرد. (هەر.) کىچ، كووچكووچ، سەگى پىّبانگ دەكرىّ.

كووچە: كۆلأن، چىللەكىل، ئالىولە، كورچەي چكۆللە، رىككۆك.

كووچەڭھ (كە.): جورچكەي سىمتى. (كە.) كۆجەڭھ، كاسەي چكۆڭە.

كووچك (فه. ، دەر.): سهك، تاوورك.

كونوّش: كوندوش، رژد و رهزيل.

كوننهي زراني (تەردە.): كاسەي ئەژنۆ.

<u>ڪونوّشي:</u> ممردومي رژد، کوندووس.

كونۆشە (زا.): كىسك.

کونووچکه: کونی زور وورد.

كونوور (ئەردە.): كونوور.

كونووړ (تعرده.): جعوى يهكه، كه هي داري قعزوان نعبيّ.

كون و قوژن: كون و كاژير، پيچ و پهنا، كون و كهلين.

كون و كاژير (هاورا.): قون و قوژبن.

كون و كهلين: پيچ ر پهنا ، فروفيل.

كونهرچ (باك.): كوني وورچي.

كونيمك (باك.): كاسك.

كوهان (باك. ، هنورا.): گووان.

كوه (باد.): ثالبوونعوهى ددان. (باك.) كولبوونى تيغ، ددانى من بوونه: ددائم ثالبوونعوه.

كوهدهرزي (باك.): مدرزيله.

كوو (باك.): كووى؟. ــدەرى: كووينىدەرى؟. چوو ــ: چووەكووى؟. (باك.) كه. (ړموا.) چۆن؟، چلۆن؟، (هغورا.) چىنى؟، (باك.) چىوا، چىوانى.

كووا: (هـمو.) كـانيّ، كـا، (هـمورا.) كـــــــّن، كووانـــى، لـمكوويّيـــــه، لـمكيّندهريّيه.

كووار (شهم.): كەندورى دەغلى، (ھەورا.) كەنتۇلە، (باك.) كەوار.

كوواره (باد.): كەندور .

كووارك: كارگ، قارچك.

کوواشه: جیّگایه که به راز لسه لیّقه مرمانیّ دا ، کسه چهند ُ سهگیّک دمرره یان دابیّ بوّ پاریّزگاری قورنی خبرّی تیّده پهستیّریّ تــا سسهگهکان لسه پشـــته ره هیّرشــی بوّنهـــهن ، جیّگایه که کهندال یا بن پنچک یــا هــهر قولینچکیّک بیّ،

(معررا.) بيّشه.

کووان (همررا.): کوتان. (همررا.) دوممال، (همو.) کولک، قوونیّر، گریّبه، برینی پیس.

كووانه (فه.): كۆن.

كووانك: ئاوورگ. (باد.) ئاوورگ، كووانوو، ئاگردان.

كووافوو (بابا.،كه.): ئارورگ، ئاگردان، قرّرتى ئاگرى، سيّپێ كه ئاسن، سيّكرچكه (كسِهرديێ).

كووينيّ: كورا، كا، كانيّ، كاني.

كووانى (دەر.): ئاوورگ.

كووانى خورما: برينيّكى پيسه به تعندام هعلّده پهريّ.

كووانى كيش (دهر.): خاكانداز.

كوونوه (لو.): گۆرىچە.

كوواي (همورا.): كوتان.

كووچكووچ: كورچى كورچى، كوتكوت، كورتكووت، سىدگى پيبانگ دهکري لـه دوورهوه، و اړو اړ.

ڪووچي ڪووچي: سهگي پٽبانگ دهکريّ.

كووچيله: دەرمانيكى چۆلەكە كوژتنييە لەگىل گەغى تىكەللدەكرى.

كووخا: كرويخا، (لو. ، فه. ، لك.) سهرلاكي هزيهيهكيه له كهيخودا

كووخك (باد.): كۆخە، كۆكە.

كوخكى (باك.): كورخن، ئەوكەسەيە بكۆخى.

كووخيان (باك.): كۆخىن.

كووخياندن (باك.): كۆخاندن.

كوخين (بابا.): كۆخين.

كووده (هدررا.): ئەسكوى. (لور.) كۆده.

کوودهری: جووره کریکه جل و بهرگی لی دروستدهکری، جووره چهرمیکی تايبهتيشه سهري پيلاوي لي دروستده كري.

كووده أله: بروك، (رووا.) بزلمبدراز، (هدورا.) بيوه له، به چكه ي بدرازى. بۆبيٽچووه بمراز و وورچ بهکاردهبري.

کوودک: نعژنق، زرانی، بینچووی لاور، کوتک.

كوور: سفرهوليّر، سفرهوخووار. (رهوا.) هفورازيّكي سفخت وهكوو دیواری، مرزخوی کووړنه کاتموه ناتوانی سمرکموی. بلند و نزم، ریگا لـه ــدايـه: بلنـدو نزمـه. كـزم، كزفـر، پشـتكوور، قـهنبوور، پشـتقزف، چهماوهوه، قزقركزم، پشتخووار، داهاتوو، خار، خورز، هيس، (شووا.)

كوور: (دهر.) سابروون، (همورا.) سابرين. كيسكى نيري دووسالأنهيه، بزنى مىدرەز. جلىوبەستنىوەي رولاخ. (رەرا.) شىرويتنى تىللىزگ، رەكسور قەراخى گەلى، ھەلدىر، كەرور. ــبورنەرە: لـەھەلدىرى خۇ ئاويرتن، نقەچرون، تەكەربرون، خىزبەردانىلود. ـــ كردنىلود: فريدان، ئىاويراتن، بهردانسهوه، تهگهرکردن، همه للدان. قسول، قسوور. (فسه.، دهر.) کوویسر، خامرتش. ــ کردن: کووژاندنهوهی چرا. (باک.) کورت.

کووراگ: کارگ، کارچک.

كووراهى: قولأيى.

كووره: كەلەبەرىكە لەزەرى يا لەديوار ئاگرى تىدا دەكرىتەرە. چتىكى كونكوني پيچكداره لهتهنهكه يا له گلى سوور وهكراوه ئاگرى تيدهكرى و چيشت و چاي لهسهر ليدهنري.

كورره: قوت، سلِّ، مدرو بزنى كويّ چكوله، سوور لهسدر مديست و دلکمرم له دوزدا.

كووره: دەمه، ترمووش، كوورەي ئاسنگەران، دەمگا. كاريز.

كوورهههزخانه: كرورهي خشت سروركردنموه.

كووره چيتى: پيشەى كوررەچيان.

كووره خانه: توونگخانه، (هاورا.) توون، كووره پهزخانه.

كوورهدان: پرورهداني هننگ.

كوورهدهميّن: شاگرديّكه، كه به مروشه دممه همر كورره بدمميّنيّ. كوورەرێ (باك.): كروێرەړێ، ړێڰايەكە دەرنەچێ.

کوورمفهرمنگی: جروره کوررهیه که به نهفت داییسی و چیّشت و چای لمسمر ليدهنين.

كووريوون (ړهرا.): لهجيّگاي بلّندموه كمو تنهخوو اريّ.

كووريوونهوه: داچىمان، داچىمىن، كۆم بورنىرە، چىمانىرە، چىميانىرە،

كووركردنموه: كرّم كردنموه، چمماندنموه، چممياندنموه، خور اركردنموه، چۆماندنموه، فساندن، داهیّنانموه، داچمماندن.

كوورنج (باد.): پەرەكەر، ھەللاج.

كووري (هنورا.): كووره.

ڪوريس: پهزي سووري گوي کوړ. '

كوورين: قروره قرور.

ڪوو: چلٽِن، چـٽِن، چـاران، کـام چـٽ، چيـا، کيّـو، کيّـف، کـه: (کـره ئەقھابت).

كووز: سروچ، كۆشىد، ئىدم دارە سىسىرۋە راتىد ٣ كىووزە. (ھىدورا.) جزگهلهید. (سوور.) نهم داره سیسووه واته سیکووزه. (رموا.) قهوزه. (موك.) قاش، تيلم، (دەر.) كوويز، (كه.) ديلم، قاشى كالله كور شووتی و نیتر، تاش. (باک.) گۆزه.

كووزانموه: چووزانموه. نووزانموه، كرووزانموهي مندالأن.

كووزاندنموه: چووزاندنموه.

ڪووزه (زا.): گياندارٽِڪ بهقعد پشيلهيه ک دهبي کلکي درٽيڙ ر چروارپەلى كورتە، پىستەكەي دەكرى بەكمورال.

كووزه نه: چ خزى بخورى و چ ئاوهكەى بىز مىزگىرانى زۆرباشە، كىايەكى به هاری و توندی ناوییه گولی سپی و وورده ، گهلأیه کانی که میکی وه كەرەوزى دەچى تامى وەھى تەرەتىزەى دەچى.

كووزرهكه (بالله.): بريني چاويلكهيه.

کووزرین: پړووزانی مووی پیست. ^۳

كووزك (باك.): گۆزەڭە.

كووزمال: جزمالكردنى ديراوى ناوباخ و جزگاى ناوه.

ڪووزڪردن: تاش کردن.

كووزكووز: چتيّكه همر له خزيموه قاشقاش بيّ، قاشقاش.

کووزلیدان: خانخانکردنی زهوی به گاسن بو دیراو و گول.

کووزی (باک.): پارچه.

کووزین (باک.): لورراندن، حهاندن. کوژ: پاشگری به واتا ، بکوژ، پیاوکوژ.

کووژانهوه: دامرانموه، خاموش بوونموهی ناوور و چرا و نیسر، تعمرین، خەفسەبورن، دامركسان، دامسران، قسممرين. لسەنيّوچوون، رەشسبوونەوە،

كووژاندن: كروژاندندره.

كووژاننىنىمود: تىمراندن، كولووشتن، خاموش كردن، دامركاندن، دامراندن، نعمیتشتنی گری ناگرو چرا، رهشکردنده و تیکدانس چتی نووسرار یا دیغی سدر زموی. رهشکردنموه، قسمراندن، همششاندن، تيكدان، لمناوبردن. نمهيشتني شلووقي و ثاراره.

<u> كووژاننموه</u>: كووژاندنموه.

كووژاو: به كوشت چروگ.

كووژاوه: خاموش بروه، نووسينيكه رهش بروييتموه.

کووژه (باک. ، شکا. ، شمه.): ده آمک. نعوکونه یه ، که ده غالمی لیّدیّت خود ارموه بو ناو کوریّرووی بعرداشی. (خو.) کرووژم. کردن: کرووژم

ڪووڙهر: کوڙيان، بکوڙ، کووژهره، کووژين.

كووژهره (تدرده.): عدنزدرووت.

كووژهكه: دوگمهيه كى شينه برّجووانى لهسهرشانى مندالأن دهدرويّ، (هفر.) له پكه.

كووژهكهكهرانه: موورووه كهرانه.

كووژموه: كوژيار، كوژهر، بكوژ، سنرير.

ڪووڙڪ (باد.): دهڵهک.

ڪووڙين: کووژهر، بکوژ.

ڪووڙێنهر: بړێندر.

ڪووڙێنمرموه: کرر ژێندره.

ڪووڙێناوه: کروڙێنارهره. ' م

كوس: تەپلى گەررە، دەھۆل.

كووسا (باك.): چلون، چلۆن.

كووسان (باك.): چلتن.

ڪووسه (باک.): چل<u>ۆ</u>ن. کۆسه.

كووسهل (باك.): كيسهل، (باك.) كووسى.

كروسي (باك.): كيسال.

کووش: کورێ؟، چ جێگايهک؟. له ــ بوريێت: لهکروێ بور بێت. هيچ، جور،

کووشه (خوّ، ، رووا.): لکی میّریّکی یه لهبن زوری دادمبه ن سهری له درورود دورده خهن نیّر قهدی له و خرورود دورده خهن نیّر قهدی له ویّر خاکدا ریشه داده کوتیّ دهبیّته میّریّکی سهریه خوّ و بهریشی له هی میّوی دی زوّر باشتر و خوّشتر و پسرده بیّ لهاش یه کدووسالاندا لکه کهی لای داری پیّشوو دهبین.

کووشک (باک.): گیایه که. (همو.) گوویّی جموالی یه، دمستگر و همنگلی جموالی یه.

كووف (باك.): كورړ، كۆم.

كووفته (همورا.): كفته.

كووفك (باد.): رەحەتى نەفت و چتى تر.

كووفكوف (باد.): مرقعمرقى بغرازييه. ــ ا بغرازي.

كووفين (باك.): فيتووليدهر.

كووفي (باك.): سەروپيچي ژنان، كووپه.

كووفين (باك.): فيتورليدان.

كووف (باك.): ناخور، (باك.) كۆل.

کووقان (باد.): رق، پشور، پشم، کین، قین، دەرد، دەردى دلّ، دەردى بیّ دەرمان، پمروش، خدم، خدفتت، دار: دەردەدار، كاردددار، خدمبار. كارد، كاردددارى، خدمبارى.

كووڤه: كەي؟.

كووڤى (باك.): كيّوى، رەمەكى.

کووکه (دزه.): دهدریکس مریشکانه. (پهرا، ، خق.) بـقدهرکردنس که لمباب به کاردهبری ده آین کووکه کووکه. (باک.) ره حه تی. (کق.) بی چاوه پروو، بی تابروو، بی شهرم. ناوری بنکایه. (همورا،) کرخه. همراو ناژاره ییکه به هوی که لمشیرینموه پرووبدات. قووقه ی که لمشیر.

كروكهكروك: كۆخەكۆخ.

كووكن (شوا.): كۆم، كووړ.

كووكوو (هدررا.): كروكي. (ندرده.) جروره كزتريّكي دهنگخرشه.

ڪووڪووختي: جرورهکڙتريّکه.

كووكووكفره: كۆترىبارىكە.

کوول (همو ، باد .) : زام ، برین ، بهتیش ، ژاندار . کول ، نمبی ، سوواو ، کمرخ ، تیغی کول . (وان . ، نارا .) بهنده ، بهنی تهختهیه که وه کوو سندوق نانموا همویری تیدا دهشیّلیّ . (نمرده .) فیلی شمیرهنج . زاخه . (نمرده .) نمشکموت . (باد .) تعویله .

كوولايي: قرر لأيي.

دا ناویان نعماوه.

كووله (كه.): خوريه كه شورابي و كرابيته لوول.

كوولهبا (باد.): قورنير، (همورا.) دووممال.

کوولهک (باک.): رەنده. (بار.) کولانه، رژچنه. (باک.) شغل، لهنگ. کوولهکه: (ههر.) کدور، کودی، کورلهکی، کولندر، (باد.) کوندک، کریتی، قوندک، (شهم.) کولند، (رهوا.) کهدور، (بار.) کوندر، به پیشاری به یانی بخوری له خورینی کرمی پی فریدهدری. له سی تهریش

كوولهكەباڭقەباغى: كرولەكەيمەكى ملدريد، نارەكمەى دەردينىن چىتى تىدەكەن.

كوولهكه دەرويدشى: جرورە كوولەكەيەكى بنخپى ملبارىكە دەرويشان رۆنى سووالى تىدەكەن، گيايەكىشە لەنىد دەغلى دەپوى بىەرىكى وەكوو كورلەكدى دەگرى بەلام ئەم ووردە.

کوولهکسه دوّشناوی: جنوره کووله *کهینه کی شیرینی سنوو*ره و ده کسریّ بهچیّشت.

كوولهكهدهمه: جووره هدنجيريّكه له هدرميّ ي دهچيّ.

<u>كوولەكەسەندە</u>نى: جرورە كرولەكەيدىكى گەورەي سىدوخرى قاشقاش دەكرىق بەچىنست.

كوولهكهى ناوى: جروره كرولهكهيهكى چكۆڭهى باريكى سپييه.

كوولهكهي ووشك: كەليّز.

كوولمكيّ (همررا.): كوولمكه.

كوولمكيّن (نعرده.): چيّشتي كوولهكه.

كولهمسهركى (بابا.): مەمرەمسەۋى بىق خوواردنىيىك بسە كاردەبرى، كەزۆركەم و نارىكى بىل. كوويرايى داهاتن: كويربوون، سوّمايي داهاتن.

كوويدو: كۆرە، ئەكاتى بانگ كردنيدا بەكاردەبرىّ. (كە.) كويسروى دەخلّى، فىشەكىكە ئەتەقىّ.

کووێرهدێ: دێیهکی گچکهی کهم ثاره، که چهند ماڵه همژارێکی تێدابن. کووێرهڕێ: ڕێڰایهکی باریکه، که هاتوچڙی کهم پێدابکرێ.

كوويد ره خذ كوو تردى ده غلّى . (كه .) كوويده ، فيشه كيّكه نه تسهقيّ . كوويد و غيشه كيّكه نه تسهقيّ . كوويد و كانييه كه له به هاراندا بته قيّ و له هاوينيّدا وو شكبيّ يا نهوه نده ناوى نهييّ ، به هاره كاني ، كانييه كه ، كه پربووبيّت موه ناويّكى كهمى مابيّ. ناوى ديّه كييه له سوورداش .

كوويدرهمار: سفرهمار، (هغر.) كۆرەمار، جنوره مناریکی كوریسری كوژندهیه، قولمودیاب.

كوويّرهمشك: مشكهكوريّره.

ڪووٽر همووشه: معردو مي چار کز.

ڪووٽِر مومبووڪ: کور ٽِربور مره.

كوويرموهبوون: كورير بورندوه.

كوو<u>ن</u> رەوەرى: (ھىدورا.) كىۆرەرەرى، ئىازار، رەنىج، رچ، سىدخلەتى، چەرمىسەرى، دەردەسەرى، دەردەسەرى لەكاروباردا. *

<u>ڪووٽر هوبوون</u>: کوٽرمره بروني بيروکاني. کوٽربوونفوه. "

كوويّربوون: نابينابرون.

کوو<u>ند پوون موه:</u> نـممان و بزربوونـی ړێ و شــوويّنـی چتێکــی، نــممان و بنبړيوونـی وهچهی پهکێکی.

كوويْردلْ: مرزى تى نەگەييشتور.

ڪوويردٽي: کهم ژيري، زهين کويري. أَ

كوويرزدين: بيرسستى، كهم ژيرى.

کوویسرک: کوریسروهی نیسو دهغلّی. کوویسروّک، (هسفورا،) وهزهکسّر، کوررک، گوویّزی کوریّر، گوویّزیّکه به کاکلّ دهرنهیفت.

كوويْرۇك: گوريْزى كوريْر، كىبەكاكل دەرنەيىت، كوررك.

كوويْركوويْرانه: بدنابهڵهدى، بدناشارهزايي، بعبيّ ليّكدانهوه.

كوويّرنان: كەسيّكە نان بدە نەبى.

كوويدوو: كۆرك، كوريره، كورړى، گورگه، كوررك، كوريرهك. دەرديكه بگاته دەغلى كاكلى دەنكەكانى دەكاته خۆللەميش.

كوويْرهۆش: هۆش سست، كەم ھۆش.

كوويْرهۆشى: هۆش سستى.

كوويريتى: كوريرى.

كوويرى: كۆرى. كوويروو.

كوويدريشك (هنر.): كنرريشك.

كوويزر: بروانه: كۆزر.

كوويّْژرك (باد.): قوژبن، قولينچك.

كوويّْرْكه (كه.): چۆلەكە، كوريْرْيلە.

كوويّْژيله: چۆلەكە.

كووينمان (همررا.): كرويستان.

كوولك: كولاندي مريشك.

كوونكوول (باك.): جروره بالندهييكه. (باك.) كوولانك.

کوولی: قوولی، کووری.

كوولير (سوور.): قوونيّر.

كووم: كلاّو، وشدى پرسيار، واتا چـۆنم؟، قنـگ، پۆپـدى كەللىباب، مەلكى بجوركد.

كوون (همو.): ړەشمال، كورين. (كه.) قوون.

كوونه (لو.): مەقەڭى.

كوونبهقالٌ (بوّتا.): بيّوهژن.

كوونيّتى: حيزيّتى، قوندەريّتى.

كوونيّر (باك.): قورنيّر.

كوونى: حيز، قروندهر، بلح، پوشت، تعنبعل، بيكاره.

كووه (ئەردە.): ئەستىرەي كۆ.

کووێ: (همور۱.) کۆ. (همو.) کێندهرێ، چ جێگایهک، (دهر.) کووړه. بۆ دهچى: ئـمړا کووړهچى؟، كـموهچى؟، بـــــــ کوگـــه، كــاندا، كـــوێ، كێندهرێ، كێوه؟، لـــهكووێ: چكـــق، جــهكــق، لـكـــو، لـــهــــــوهدێــى: (دهر.) لــهكووروه دياى.

کووی: چۆنی، چلۆنی، چىرای، چارای.

ڪوويه (فه.): کيّر.

<u>کوویّت:</u> وو لأخیّکه رِهنگی سروریّکی تاریک بیّ یا سروریّکه به زهردی برِوانی، ٹهسپهکوویّت، (باک.) کومیّت، کومیّد، رِهنگیّکه له رِهنگهکانی چارمریّ به سروریّکی جهرگیدا.

كوويدتى : شوخى، بو ئافره تان به كارد هبريت. ره نگيكى سوور و زهردى تيكه لاره بو وولاخى بهرزه به كارد هبريت.

كوويدا: خارەندمان، دمراستى ئاغاى، كۆخا، كەيا، برا گەورەي ئاوايى، كليت، (ھەررا.) قىيخا، (گەل.) كەقترخورى.

كوويخده رك: سفرده ركفوان، سفريفرده دار.

كوويدخازن: ژنى كوريخا.

كوويّخانه: كويّخا ئاسايى. ``

كوويخديده: مورچهييكه دهدري به كوريخا.

ڪوويّخايمتي: کرريّخايي.

كوويخايى: دەمراستى، كاربەدەستى دييەك.

کووید: شه شهه شهر نابینا، نیتین، (همورا.) کور، (دهر.) کوور، بی چاد، کهسینکه تاکیک یا همردوک چاوی نمینی، سبوون: کوویرایی داهاتن. دهشت و بیابانیکه ووشک و بی شاو و گیابی، گوویزیکه ناوکه که یه کاکل ده رنه یعت.

ڪووٽرانه: وهکوو کووٽران.

کووپٽر او: کمممئار ێکی بڙگهنه، چارگهيدکه کممی ثار لمبدر بروات. کهند يا کانيهکه ثارهکهی ووشک بووبێ. ــی: گهنداوی، ووشکاوی. کووپٽر ايي: چارسپي بوونموه، ليّلاّيي، کووێراوی، کووێري، کوّرايي. کێتک (باد.): پشیله. کێۼ: کهکی، (که.) کهک، (ههورا.) کهکهیی، قێـچ، چێچ. کێچاتی (باک.): کچێنی.

کێچهږهشکه: داعبايه که بيستان و شينايي دهخووا.

كێچڪ (باک.): بهبهڵهي چار.

كيّج كموتنه كموول: بريتييه له پعل پيّكمرتني يهكيّک.

ڪێچووڪ (هدررا.): گووێ، گووێچکه.

ڪٽِج ههڵێنان: معبس له تاڵووکه پێڪموتني کمسێکي، که جێڰايهکي بهجي بيٽليّ.

كێخا: كورێخا.

ڪێخووا: کورێخا.

كيدان (دەر.): كادان، كادين.

کیر: چتی کالّی نهگهییشتود. (فه.، دهر.) کاریلهی ساوا. چود، کیر، قامیشی پیاوان، ثمندامی شمرمی نیّرینان. (همکا.، باک.) سوود، قازانج، کهلّک، کا. بکیّرهاتن: بهکارهاتن. (همکا.، باک.) زنجیرهی کیّران، ملهکیّو. کهوه، جغزی خی، هیّلّ، خهتی کیّشراو لهسمو زموی یا قاقعز.

ڪيٽرا: ڄ زوو ، کوويرا.

کیّدات (باد.): سینگه نهستوورهکانه، که بوّ تـمونی بهکار دهبریّن. داری ئاوریشمی کیّوییه، که کمژوکی پیّدهٔلیّن، دووبهژن بلّند دهبی گهلاّی رهشه و تووکی زهرده بهری وهک فاسولیا وایه ناخوریّ، کـمژ، (باد.) کیّروّکه، دارکمژوک.

كێران (زا.): دارى درێژى نهگهييشتوو.

كير وفيل: مسس له قامچى هزنراوهيه، كهله دمست دهكري.

كێڔەكەڵەگا: كيركەڵەگا.

كيرموول: كيري رەشمورالاخ و ئاۋالاتد.

ڪٽربر (باک.): کٽردبر، چتٽکه چهقزبيبري.

كيرخور: مىبىسلەنافرەتى كيرخور و جوشنه.

کێرد: چێر، چزلک، (همورا.) چزليه، کێرک، جمخار، کير، کارد، کێلد. کێردی بمرخهنجمرێ دمسکداره و نانوشتێتموه.

كێردكار، كێردساز.

كێوزل: معبس له معردومي زورداره.

ڪێڔزان: زورداري.

كێرسم: شێوى مرزث.

كێرك (باك.): قەڭسىر، كێردى گچكە.

كێركهر: كارەكەر.

كێركهڵه (نعرده.): گياكىڵه.

كۆركەڭلەگا (موك.): (كۆ.) بى پى، گيايەكە لەلاسكى تووتىنى پەيدا دەبى، لەنارى دەبا.

كێركچێكەر: چەقۆساز، چەقۆكەر. ـى: چەقۆسازى.

کوویّعتان: کوویّسان، زوزان، ساردهسیر، هارینهوار، کیّووستان. ـــی: کوویّسانی، ساردهسیری.

كووێڡەڵ: كىسەل.

كوويفتير: چتير.

كوويشكه (همر.): چۆلەكە.

كوويكه (دەر.): كۆخە.

کووین: کنون، کون، سیپالی شروپیس، پهلاس، تاوول دهوار، رهشمال، تهختهی دهوار، پارچهی دهواری. جلکی تازیهداری، بهرگی شین، شیوهن. _ لبهور: رهشپوش، مل به کووین.

كوويّنه (كه.): كزنه. (كه.) ــ يى: كزنهيى.

كوويندهر: كورى، كيندهر. ـ ى : ئازاد كوريندهرييه؟.

ڪووٽندهريّ: کــوويّ، کێنــدهريّ، کــق، کوّگـه، چ جێگايــهک. کــودهريّ، چێريّ.

کووینک: تەختەيەكە، بەشتكە لە دارەوار، كورينك.

ڪوويۆ: كرريّ.

كوويوه: له چه جيگايهكمره؟

كوويووسان: كرريّستان.

كوويويمان: كوريّستان.

كووى (همورا.): كيوى، رهمهكى.

كوويت (باك.): زاد، زهخيره، نازوخه.

كوويتان (باك.): فيتروليدان.

كووير (باد.): قورل.

كوويتغنن (باك.): فيتوليدان.

كوويز (دەر.): كورز.

كوويزه (ړايدت): لاپانه قرو له کهي جگييه. (باک.) نارد.

كوويتان: كوريّستان.

كرويسه له: كيسه لهي ده غلى.

كوويسك (همورا.): گسك.

كوويش (باك.): پشوو دريري. _ كرن: ددان به جهرگي خوداگرتن.

كوويكه (كه.): كۆخە.

ڪووين (باد.): کوريّن، رهشمال، دهوار. (شار.) چهکوچي گهورهي بهرد

شكاندنييه، ماوهر.

كووينك: تەختەيەكە لە دەرار.

ڪووينه: کرري.

ڪوويي: کيٽري.

کے: چکس؟، کی ؟. _ یه: چکسه، پرسیاره بر دیاری کردنی باری

تاكه كەسينك: كينيه؟، كي بوو؟، ــ دەروا؟. (شووا.) كا.

كيبار (باك.): باړهكنو.

كيبر (باك.): پارچىدارستان يا پاوانى سووتاوه. كورتكراوهوهى كيرد

بړييه.

كيتات (باد.): نمو دارهيه بمنيّو رايهلّى تمونى داديّنن و دهبمن.

كيّمند

ڪێرڪچي: چەقۆساز، کێرکچێکەر.

كيرميز: كدرميز، شوويندوار.

كێړنگرك (باك.): سووسهمار.

کێروٚکه (باد.): کێڕات، داری ناوریشمی کێوییه تادوو بهژنان بڵند دمبێ و گهلاّی رهشه و گوڵی زهرده و بهری وهکوو فاسوولیا وایه و ناخورێ، داری کهژلاکی.

كێرووشك (خز.): كدرويشك.

كێرووشكهكردن: بروانه: كهروێشكهكردن.

ڪێرهاتن: بهکارهاتن.

كێړى (هـۆر.): كێڶى. (بـاك.) پۆپـەى كەڵىبابـە، قوللـه. (بـاك.) مەشكەرەن، مەشكەرىن. (بار.) چياى بەردىن.

كێڔيشك (باد.): كعررێشك.

كێړينگرك (باد. ، باك.): قومقوموّكه..

كنز: ژاندني مىشكە. (باد.، زێ.) جروره قالۆچەيىتكە، گورخلىتنكە.

كيزان: ژەندنى مەشكە. ــدن: ژەندنى مەشكە.

كێره (باد.): قالزچه.

ڪيزهر: گيزر. ــى: گيزهري.

كيزر: كمسيّكه لـ كاروكرداريدا ههلمسه بين وبـ

خودسمری کاربکات. پنجهداریّکی سعوز و کورته، پنجک.

كيزرى: هىڭىشەيى و خودسەرى لىه كاروباردا.

ڪێزڪ (زا.): کێز.

كێزه: تاقەدارێكه، كهمێوێكى خرابێتهسەر.

کێزمه (زێ.): بمرچیغ. (زێ.) سینگیا دارێکی کورته وهبهر مێوی دهدرێ. بنهدارێکی باریک و پهل بړابێ، که لاقـی وێ کـهوێ برینـداری دمکات.

كێڒێڹ: لوولهيێكه بو ناو بهژێر زهويدا برابێ.

ڪێزي: جاروو.`

ڪێژووله: چۆلەكە.

كيس (زا.): كاس، كيس. (باك.) پەسند، خۆش و ئاسووده.

ئەن جەبى _ ە: پەسندنيە.

كيْستهك (باك.): كلّمت، كستهك.

كيّعك (باك.): زيندموار، (باد.) گسك.

كيسكفان (باد.): كسك ليدهر.

كيسين (باك.): لووله، بۆړى.

کیس: رهستی تعوانایی، له بی مندانیه. سعنگ، سهنگینی، دمهه دری تعوازی کیشاد: نهمه چوواریا دمهه دری تعوازی کیشاد: نهمه چوواریا پینچ کیشه. کشان، کیشانه. (ههورا.) شهده ی ناوریشم، مشکی. و دوزنی ههلبهست. به به گران، شایانی کشان. مشکی به پیزه: شهم ههویره به کیشه، را، به رشت. تعوازوو، شایعن.

کیشان: قوم له جغاره دان یا له سعیله و نیرگه له. راکیشان، خرکاندن، خساندن، راکشاندن، (هسمورا،) کیشای، خشاندن، راکشاندن، وکیشان، قدارزوو، پهراندنی وولاخی نیر له هی مییینه. چت به تمرازوو کیشان، قه کیش، سمنگاندن، (که.) کیشانه، جموروجه فا هملگرتن (قبول)، نازارکیشان، چروساندنموه.

كيشان: خاياندن، خاواندن، وهدرهنگ خران، كشكشاندن.

كيشانه: كيش، به تمرازووكيشان، ئاندازهگرتني چات بهسانگ و تمرازوو.

كيشانهكردن: كيشانه.

کیشانهوه: دروباره سهنگ کردنموه. هینانموه دروارهی چت، ناوره که یا وولاخه بکشینموه.

ڪيّشاندن: کشاندن. اُ

كيشانن (تمرده.): كيّشاندن.

کیشه: روشت و می، گاشه، کیشهه کیش، کمشاکه ش، گهی، قیه، قهیه، عیده، جهنگ، سهربندی، بدلشهین. جهنگ، سهربندی، بدلشهین. مالگوویزتنهوه، (جا.) گوویزتنهوهی ده غلمی درواوه بنوسه رخهرمان. (همورا.) باربوو. (باک.) دهرکه گچکه کهی نیوده روازدیه، ریز، پول.

ڪيَشمر: کيَشنده. أ

كێشهكێش: كەشاكەش، نيخەنيخ، قړەقىر، كەشمەكەش، ھەراھەرا، بگرەربىەردە، بگرەربكێشىه، قرتىمةرت، ھىمراوھروريا، ھەراوكێشىه، چرړەجړړ، ھەلىلا ھەللا، جرتەجرت، كێشمەكێش. تێكەولێكە، معاملە.

كيشهمان: راكيتسان، گوشين. ــ دان: نازاردان.

کیشهوه: (همورا.) کیشه، گرویزتنموهی چتیک اسه شروینیکموه سق شروینیکی تر.

كێڤهوبهره: كێۺ؞ڮێۺ.

ڪێشموێ: کێشمره.

كيشران: راكيشران، خركين، كيش هاتن.

كيشراو: كشار ، سەنگاندرار ، بەرانبەر ، تەراز.

كيشك: ئيتشك، باس، (دهر.) هيتشك. كردن: باس كيتسان، (همر.) باربوو، (باله.) پارازك.

كيشكه (كه. ، هنو. ، دزه.): چۆلەكە.

كيْقكچيْتى: پاسىرانيّتى، پىمقانى، ئيشكڤانى.

کیشکچی: په معقان، دید دهوان، دیده قان، یاساوول، ناتور، ناتور قان، (باک.) کیشکقان، پاسهران، پایه، چهرخهچی، نیشکچی. دووایی: دووران.

كيشكردن: راكيشاني جت.

كێشكفان (باك.): كێشكچى.

كيفك كرتن: نيشك كرتن.

كيْشماكيْش (ئەردە.): كيّشمەكيّش.

كيشمان: كشان و فراوان بووني چت، فانيلهكه ــ ى دى: دەكشى.

كێشمهكێش: كێشهكێش، دەردەسەرى، بگرەربەردە.

کێشنده: هێڒێکه لـه هێندێک چتدا هه یه چتی تــر ړادهکێشــی بــهلای خزندا.

كێڤواكێۺ (ئەردە.): كێۺمەكێۺ.

كيشوهر: ولأت. ^{*}

كێشووله (خز.): چۆلەكە.

كيشهانن: دريربرونمره، كشان، ليك كشانموه، كيسماني چت.

كيشي (باك.): بار.

كيشياك (نعرده.): كيشرار.

كێڤيان: كێشان.

كيشياي (همورا.): كيشان، كيشين.

کیّف (کق.): کیّو، چیا. (هدمه.) کیّو، شاخ، کهژ، کهیف، خوّشی، شادی. _ اته: به که یفی توّبیّ. _ دن: شاد و دلّنیاکردن. _ امن ژیّ تیّ: نموه م پیّ باشه. _ کرن: خوّشرابوواردن.

كيفار: گيايه كه چل چل هه لدهستى به كۆم مال سىدرى ه مر چلهى گولئىكى تۆپ دەردەكات تووكن و سپيه نير تكيشى هه يه و دەخورى، (باد.) كيقار.

ڪيف: ئاگرپڙين.

كيفه: كهر، كيّو.

كێڧخووەش (باك.): كەيىڧخۆش.

كيفروشك (زا.): كەرويشك.

كيفرال (زا.): قررا ل.

كيفواله (ناك. ، زاخ. ، باد.): قروا لا.

كيفسار (نمرده.): كيوسار.

كيفسان (تەردە.): كيوسان، كوريستان.

كيفش (زا.): چتى ئاشكرا و غايان.

كێفكي (باد.): چتى بۆگەن.

-5,6 + · · · · · · · · · · · ·

ڪيفي: کيٽوي.

كێفيله (باد.):كێريله.

كيڤريشك: كعرريشك.

كَيْقى (زاخ.): كورپەڵۆك، ئامانىكى گلىنەپ رۆن يا ھەنگورىنى تىدەكرى.

كيك (فد.، همورا.): كيّج، (همورا.) كهك. جووره خوواردهمهنيه كه له هموير و هيّلكه و شهكر و روني پهيدا دهبيّ وړيّك ده خريّ.

كَيْكُف: تيروو، داريّكى كوويّستانييه، سِوّدارتاشى زوّر جووانه. كَيْكُوو (ئەردە.): كيّكف.

کیّل: بلّند، بهرز، قیست. ببرونه بهرزبرونه وه. کردنه وه: بهرزرونه وه. کردنه وه: بمرزکردنه وه. کردنه وه: بمرزکردنه وه. نوخته و نتک، جیّگا. ده که خست نن نوخته یمک دانه آن. دروبه ده پان و دریّر و قیته کانی لای سهرینگان و پی یینگانی گوّدانه. (کد.) تاویّری سهرگوّد، له کوردستانیدا کیّلی له بهرده مهرمه دی سپی و لووس و بلّند دروست ده کریّت، که به گهردنی نازداران دهلیّن گهردن کیّل همر له وانه یه به و هرّیه و هیّد و به اله و دره نگی به به دره ، (عملی دره نگی و دره نگی به به دره ، (نهرده .) کیّل کیله بو ییّوان.

كِيْلٌ (همورا.): كۆلىت.

كێێڒن: هدڵگێڕانموهى زهوى به گاسن، زهوى همڵدرين، زهوى به گاسن همڵكمندن، خموراندن، (بماك.) خموركرن، جووتكردن، كالان. كێلان: كالان، بهرگى خەنجەر وشير.

كێلانه: كێلأن. (همورا.) كەلانە.

كِيْلَهُ (تەردە.): كەريّر، پيّوانه، كەرىج.

کیلهبهردانی: یاریه کی دوردهسته پیه همر دهسته ی چهند که س بن، دهبی نموهنده تهنکه بمردی بچووک به قهد دهستیّک ناماده کهن دهسته یه کیان بمرده کانیان ده چه قیّنن دهسته که ی تر تهنکه بمرده کانی تیده گرن.

ڪيلهر: زموي کيل.

كيّلهك (باك.): كەلەكە، لاتەنىشت.

کێلهندی (زا.): جوّرهداسێکی گهورهیمه بههمهر دوودهستان دهگیرێ و دروێنهی پێ دهکرێ.

ڪيلك (باک.): کيرد، کارد.

كيُّلدان (زا.): دروومان.

كێڵران: جووت لێكران.

كێڵڔٳۅ: شووێنێكه، كه كێڵرابێ.

كَيْلُرِياكَ: كَيْلُراو.

كيفؤال

کیلک: دانه بهردی سهرشاخ و کیو. (باک.) پیستی تهنکه له نیو خوری ناژالاندا. (زا.) که له که.

کێڵگه: مەزرا، زەرى جووتى، زەويەكە دەست بدات بى جووتى، زەوى كىللراو.

كِيْلَوْ: ژنى فەلە. كَيْلُوْ كَيْشَيْكە بەرانبەرى ١٠٠٠ گرامىيە.

كێل و پێل (باک.): كىل و پىل.

كێلووك (باد.): ژنێكه پسووڵمان نعبى.

کیلوون: ناسنیکی زماندداره لهدهرگای سننووق دهدری و به کلیل داده خری.

كِيْلِيْ (همورا.): كىمە، يارى، كاڭتە، كەپ.

کیلی: بار، منزور، هنق، کیّنو، چینا. (باک.) دهم، کنات. کهدهن: دهمیّکی دی.

كێلژه: كۆڭەكەي چارداخى تووتن.

کیّم: چرک، زووخاو، نیّم، زوخ، زنجکاو، هموای برینان، ثاداب، همو، (مامه، بالّه.) ثاداب، زلّزلّه، کیّماو، برانگوه، هموایه کی سپییه لـ برین و قوونیّران دیّت، خوویّنی گهرِاوهوهی خهستی سپی برینانه. (باک.) کمم. کیّماسی (باک): کمماسی، کم و کووړی، قیان، کممایمسی.

كيماني (باك.): كىمايىسى.

كيمهو (كه.): كيم، هموا، كيمي روون.

كيماهي (باك.): كهم و كووړي، كورتي، كهمايدسي، كهمي.

كيمايي: كهم و كورتي.

كيمههر: تهنينهوهي برين به هوي كيمهوه.

كيمتر: كستر.

كيمترين: كسترين.



كيّمجاله: قرر ال.

کیمخووا: پارچهییکی ناسک و نرخداره لهچهشنی کری تاوریشم و ئەتلىسى وايە.

كيمخووار: بروانه كيمخووا.

كيمخيته: كەپەكى ئاشى.

كيمدار: هموادار. _ ى: هموادارى.

كێمكەتى (باك.): بىدبەخت.

كيمكردن: پهيدابووني كيم لهبرين.

كيّم و خويّن: كڤاند، شر، شرى.

کیم و کیدسی (باد.): کهم و کورتی، کهم و کووړی.

ڪێمي (باک.): کنمي، کنماهي.

كين: ئموان كين و چەكىسن؟. ئموان نيويان چيه؟.

كندهر: كوويندهر. ــى: كوويندهرى.

كێني (دەر.): كانى.

كيّو: كرّى، كرّه، (همورا.) كرّ، ماه، (فه.) كار. چيا، كمر، كمس، كيّلى، بهن، كيّف، پشتخووار، (فه.) كهمهر، زنجيرهي كيّوان: سهفان. كيومان: كدوزيا جدرده له كيويكى خوى حدشاردابي يا هدرجووره كيان

لعبهريّک لهنيّو چياياندا سي سهروشوويّن و گوم بووسي دانيشتوواني همموو گوندهکانی دهوروبهر و نزیک تیّکها بـوّی دهردهچـن و هـمموو کـون و كەلىيىنى كىيوەكە يا كىيوەكان دەپشكىن تا سۆراخى دەكەن و دەيدىزىنەوە.

كێوه: بۆكووێ، بۆكووێندەرێ، (همورا.) كۆ.

كيوهست (رورد.): پهتيكه وهكور پيوهند و كوته دهكريته ههر دوودهستى ٨ كوويدريژاندوه.

كيوه ني (كه.): سهماكه رو كۆچه رو گهريده.

كيوپاره: كرسار، كيووستان.

كيوسار: شوريني شاخاري.

كيوسان: كوريستان.

كيومسال: همرموهزيّك بهكسل بسهنيّو كيّوانسدا لسهجت ياكمسسى وونبووداگهران.

كيووز (باك.): گرويزي كوويرزك، كه كاكلهكهي دەرنهيهت، (ههررا.)

كێووژ: كەرىژ.

كيووستان: كرسار، كيوپاره، كوريستان. ـ ى: كوريستانى.

كۆوك (بار.): (شار.) داركوتكه، (كۆ.) داركۆرينه، باڵندەيەكه.

كێووڵكانيّ (همورا.): پێشبركه.

كيوى: كووى، (رموا.) سر، شاخى، كۆيله، رەممەكى، هـرَّف، كۆڤىي، كورثى، ههله، ناكموى، روويل، جزو، بزرووهك و كيانداران دهستدهدا، واژی کفوی و مالی. سل، بر مهردومی سل و سرک دهستدهدا.

كيوى ناگرېزين: كيرى ناوورين، كيرى ناوور وهشين، چياى ناگرين، چیای ئاوور پژین.

ڪيوي فاوور پڙين: بررانه: کيّوي ٺاگر پڙيّن.

كيويله: سعوزايي و دارو درهختيّك، كالمعدمشت وكيّواندا رووابيّ و بەدەست نەچەقابى.

كيّها: كام؟، كامه؟، كيرُان، كيشك، كيرُك. _نه: كامهتا، كيشك؟، کیژک، کامیان.

كێهايان: كاميان؟، كامهيان؟.

كي (باك. ، فه. ، لو.) : كيّ.

کیباد: بیّستانی کالّه ک و شووتی و تروزی و خیبار و بامیه و باینجان و

كيارك (باك.): گيايهكه.

كياسهى (ژا.): ناردن.

كيسته (همورا.): ناردهمهني. ــى (همورا.): ناردن.

كيستن: ناردنى يەكيك بۆشورينيك، ھەناردن، رەرانەكردن.

كيال (باك.): جحيّل، لاو، گانج، كال.

كياني (همررا.): كممه، ياري، كالته. كياف (همورا.): ناردن، همناردن.

كيانان (هاورا.): ناردراو.

كياناي (هاورا.): ناردن.

كيانهى (همورا.): ناردن.

كياندن (كال. ، زهن.): ناردن.

كيپ: كپ، خامۇش، مات. _ برون: كپ برون. _ كردن: كپ كردن. (باک.) راست، دروست. گروی _ برون: گوری کپ برون و گیران، پهرخ

كيتهله (موك.): ديزه يه كي گچكه يه له گلهسووري دروست دهكريّ بق چیشت و ماست به کاردهبری، سیتلوک.

كيخ (باك.): شه پۆلى دريد وكشاو، شه پۆليكه دريد واكشابي. كير: سيرهت، قاميش، قاميشى نيرينان، ئاندامى شامرمى نيرينان. (بابا. ، که .) کیر، چوو . ــ ی مندالآن: (باک .) چوچ . ــ ی وولاخ و مالأتان: شورار. (باد.) كيردوچەقىر.

كيراكي (باك.): يەكشىمە.

ڪيراهه: کريدان.

كيره: جروره دهنگيكه له ويك كمرتني هينديك چممره هميدادهبي،

كيرهپ (باك.): كىشكىك.

كيرەپسانە (مىر.): گىمەيەكە.

كيرەسەيانە: فسەگورگانە.

كيرهشك (باك.): پهرواز، چووارچيوه.

کیرهکیر: کرړهکړ.

كيرمووله: كيرى رمشعوولان و ثارالانه.

كيرهى ئسنگهران (فد.): كوورهى ئاسنگهران.

كيركفر: فارزك.



كينه

كيمة (باك.): كيسال. كيركه لُهكا (مرك.): كهلُّه، (كۆ.) بيّ رِيّ، چله گيايه كه لـه رِهكي تووتن و هاروی و تعماتهی پهیدادهبی و ووشکی دهکات و لمنیوی دهبات.

كيرنج: (هنو.) پەرەكىر، ھەللاج.

كيريسك (باك.): پريشكي ناووري. كبيري وولاخ و مالأتان.

كزين (باك.): هاتنهخووار، رموان بووني ناوونيتر.

ڪيڙ: کچ، کهنيشک، ورت، (_ورژر.) ته. (باک.) گازنده، گريان، قيره،

كيزان (باك.): كيّها ، كامهيان.

كيرك (بوتا. ، باك.): دهله ك ، (شير.) كوشك. (باك.) كيّها ،

ڪيڙڪوٽڪ (بار.): کڙي، کيڙي، کمکمه.

كيژۆڵە: كجۆڵە.

كيژووكار (ړەوا.): كچى عازەب، گەورەكچ، بۆكچى گەورە و چكۆلەش به کاردهبریت.

ڪيڙي: کچي، کيژکوک.

كيس: جينگايدكه له لهش كه _ و بلزق بكات. _ ى ددانان: بلزقى پووکه. کیسه. ـ ی میشکی: کیسکی میری.

كيمه: كيسدى پاره: جانتا ، توورهكديدكه چتى تى بكرى. ــى گدوره: جۆړک، توورەكە.

كيس: چرچ بوون.

كيسهبر: گيرفانبر، دز. ـى: گيرفانبري.

كيسهتهماكۆ: كيسهتورتن.

كيسهتووتن: كيسه تعماكز، چالمه.

كيسهكيش: ناتريّك له گهرماويدا به كيسهيهكي تايسهتي خهلّكي بشورا.

كيسه كيشان: هيناني كيسه بهلهشي مروّثيدا بـ خاوين كردنـ وي لەچڭك.

كيسه ل: كووسىل، كووسى، كوويسهل، كيسق، داعبايه كه له چـ قلى ده ژى رهکور رهقهي نيٽو ناري وايه.

<u>ڪيسه له:</u> کوترهي گوَلْهي دهرکيّيه، ثمر دارهيه، که بهدهرکموه قايم کراوه و شمشیره (گۆڵـه) ي دەركێــي تێدەخـرێو گاڵــه دەدرێ. دارێکــه مـــازه و لاجامه پيکموه دهنووسينني. كوريسه له له ميش گموره تره، زيندهواريك وهکوو سنی وایه زیان به دهخل و دان دهگهیهنی وهکوو کیسمهلی وایه بـهلأن بهقهد نینوّکیّکییه و پیّی زوّر وورده و بالّیشی ههیه گهفی لهناو دهبات.

كيسه لهمل: معبه سله كچى جورانكيلانهيه.

كيسفوزەرێ (ھەررا.): كيسەي پارە.

کیمه و کهمهر: جروره کهمهربهندیّکه چهند کیسهیهکی کیسورههی پێوهيه چتى تێدهخرێ.

كيمه هه لدروون: معبدس له چار له دروبورني يهكيدكي بر چتيك دهليّن فيساره كنس كيسمى برّ ههلدرووه ، واته چاوى له دوويهتى.

كيسك: كيسه. ـ ىميرى: كيسهى ميشكى. ـ ى نووزى: ميزدان. كيمكردن: سمرهملّداني كيسمه لمريّر ددانساندا. بريّتييسه لسه پیشخوو اردنهوهی کهسیکییه لهرقان.

كيس و فس (باك.): گيايدكد.

كيسى ددان: (همورا.): كيسى دان.

كيش: (شاهكيش)، شاله كاتى راونانيدا لعشهترهنجيدا. تايين، دين.

كيشك (رموا.): كينها، كامهيان، بر پرسياره.

كيشوهر: وولأت، خاك. ـ ي كوردستان: وولأتي كوردستان.

كيشوه ركير: وولأتكر، وولأتكير. عى: وولأتكرى، وولأتكيرى.

كيف: ـ ى پاره: كيسه، چەرميكى دوو توويى هەللدروواوه هاندى چتى تيده خرى، بدرگ، خليف. _ ى هانگى: جانتا. چتيكه له قاييش دروستده کری یا له پارچه کالایه کی نهستوور بر دهمانچه و تفهنگ و نیستر تا له تۆزىيان بپارىزى، سىلاھى. بەرگ خلىق.

كيف اندن (تهرده.): ووشاندن، ووشه كردني مار، فيكه كردني مار لەكاتىشەرىدا.

كيفانن: كيفاندن.

كيفه (كه.): ووشه و كيفهى مارى، فيكهى مارى. فيشال، گوړړه.

كيفهكيف: ووشعووشي مار و كيسعل.

كيفكردن: معلَّكفاني چت.

كيفن: چتى ھەڭكفارى پفىل.

كيفۆك: پيفۆك، پيشۆك.

كيڤار (باد.): كريّژي سەرى كەچەلأن.

كيڤي (باد.): گيانداري كيٽوي.

کیک (باد.): کروکی.

كيكيكيك: (فه.) قورقاندني كهلمباب.

كيله: پيوانهييكه چووارتهنهكهيه، پيوانه، ربه، كمريج، كمريژ، كيسل ئامانيكه چتى شلى پى دەپيورى.

كيلمرك (باد.): گەنجىندى ژوورى.

كيلته (باك.): خيز، ووردهبهرد.

كيلة: كيّشيّكه همزارگرامه.

كيليّل: ئەنبار، ژوورى دانعريّله، كيليّر.

كيم (هنورا.): كيم، هنوا.

كيمكيم (باك.): دمم، همرهت، كات، گۆنمر.

كيميا: زانيارييكه باسى دروستكردني هينندي چت ئمكا به ليكدان به ليّكنان و جووايهزكردنموهيان، دروستكردني زيّر و زيّدوسه دهرمان. زانستیّکی ناسراره بعزمانی فهرانسهی شیمی پیّدهلّیّن. پیشهی پاره و دراو دروستکردن. گیایه که بنه کهی کولکه و هکور بسنی گلیخهیسه سەلكەكەي دوواي ووشك كرانەوەي دەكريتە تۆز بۆبرينان زۆرباشە.

كيمياگهر: دراو دروستكمر، كمسيّكه سمرى له هونمرى كيميا دهربچيّ. _ى: پیشدى پوول و دراو دروستكردن، سعر له هوندرى كیمیا دەرچوون. كيميايى: كيمياگەرى.

ڪين: تين، رق.

كينه: رق. ـ دار: رقدار، قيندار. ـ ارى: رقدارى.

فهرهه نكى كورىستان

كينهكيش: كسيكه كيندي زوربي لهگان معردوما.

كينه كيشان: رق كيشان له دلاً له يه كيّك.

كيندار: قيندار، رقدار.

کیوار: گیایه کی بدرزی کوویستانیه و بههارییه گهلای وه کوو بی وایه به كوتراوى دەدرى به وولاخى بـ مرزه. جووره جيوه يهكيشـ ه لـ الا قـ مدى كيوار پهیدا دهبی دووای بریندارکردن و دووای مهیینی وهک بنیشت دهخوری.

گ

ك: تيپيكى ئابيى كوردىيە. ھەمور، كشت، تەوار، بەلام بەتەنى به کارنابري، وهکوو: گروژي: ههموو روژي.

گا: نیرهی مانگایه، گاو. جیگهیه ته گهر بهدوای ووشانهوه بنووسی،

و هکوو: کارگه. کات، زهمان.

گابهره: (که.) گاشهبدرد، بدردی گدوره.

گابەڭەك: چۆلەكەيەكە.

گلسك: (باك.) لوريه كه لعبن گرويتي گاي دي.

گابوّد: شین و گریان و هاوار ، شیوهن.

گابۆردان: تىهدلكردند كريان.

گاپەل: كۆترى ك<u>ٽ</u>وييە.

كېيل: (هنورا.) سهرو شان و مل گهوره.

گات: (باک.) بهش، پارچه، بهند.

گاتهگات: (که.) به شل و ناریکی و هریک و تن.

كالتوو: رهد ترو ، شامييله ، شاترو ، تووشامي . تفدروهني ، (هدورا .) سووره تفی، توو شهمی، (باک.) تیشهمی.

ڪاجووت: کاهييت.

گاچال: بیر وهیا قوّلگهی زوّر فراوان و کوێر. ٔ

كاحول: گايدكى زەلام و ناقۇلاً.

كلح: (باك.) گاران.

كاحي: كاراني.

كاوانه: كاكور.

گلاهر: نیّوی چهمیّکه له کوردستاندا. ^{*}

گلاړ: (که.) قورتي لادړ، قوولکه ي لادړ.

كلامه: (كه.) گۆگەم، جوورە گيايەكه.

كادوشه: به هـ مموو چهشنه قابيكي زل ده لين كارهشه. قابيكي قوولا و سهر فراوان و بن چکۆلـهی گلینهیه مانگای تیدا دهدوشریت، (باک.) بيدرش، بيردرش.

كار: كدر. ــ بوون: بعزيين. ــ دان: بعزاندن.

گار (باک.): گرولله. وهکوو پاشگریّک بهکاردیّت وهک: رِدّرْگار.

گارا (باک.): جروره تفعنگیکه.

كاران: كاكمل، كموال، كايمل.

گاراندن: بروانه: ووشهی (گارهگارکردن).

گارهگار: گارکهگارک، قازهقاز، قرازهقرازه، دوقهدوقی مامریه، که ها تبيّته هيّلكه. دهنگي مريشكييه له دهمي هيّلكه كردنيدا.

گارهگاركردن: كالدكالي مندالي ساوا. شدر وقسه، دومه قاله.

كاردان: بەزانىن.

كارس (شكا.): همرزن، (باك.) گوڵهپيّغهمبهره.

گارکه (که.): گاره.

گارکهگارک (که.): گارهگار.

گارگاره (که.): بربرهی پشتی.

گارنگ (باک.): رهنج.

كارنكا (باك.): گيايي.

گارووس (باک.): جوّى كيّوى.

گاریته (باک.): کاریته.

گاريسۆك (باك.): تدرزهى گدرره.

گاز: غاز. مرازیکی ناسراوه بزماری پیدهردههینریت. بروانه: گهز.

كازاندهكردن: كلهيى كردن.

كازانده: كلەيى.

گازهری پشتی: دهرگایه که ی خسته سه ریشت، واتا خستیه سەرگازى پشتى.

ڪازهڪاز: (دزه.) کورهکرر، قرهقر، (خق.) کرهکره. همراهمرا،

بانگسانک، دەنگىدەنك، كاڭەكالا.

گاذر: پارچهی بهنی و لؤکهی به شوشتن به و جووره سپی

كردندوهيد: جاوى خۆكردى چەند كەژمىرىكى لىەنىد پەينى دەگرن، دوايىد هینندهی دهشون و به کوتهک ده یکوتن هه تا رهنگی زهردی شییاکهی بهرده دا

و زور سپی دہبیّ.

گازڪ: گازي بزمار کيٽشانه. ["]

ڪنزڪهر: جارچي، بانگکهر.

گازکردن: بانگکردن.

گازگاز: هارار هارار.

ڪازڪر: گهزوک.

كازگرتن: به ددان كرتن.

كازمالووكه: كازوولكه. (خز.) چيلكهيدكه رهبهر فاقدى دهدري، كه

دانهکهی خورا بهر دهبی.

كازن: ئه و پارچه ناسنه دهسكدارهيه، كه چهرمى لهسه و تهخته ي پي دەرندرى. گلەيى، شكايىت.

كازنده: گلەيى، شكايەت، داواكارى.

كازندهر: كلهييكار.

كازنده ليكراو: كلهيى ليكراو.

فهرههنگی کوردستان

گازندۆك: گلەيىكار.

كازن لهدهستكراو: كلهيى ليكرار،

گازور: هيزيکي خورسکي، هيزيکي سروشتي.

كازوولكه: داريكى درو لكه لمسمر قوولْكه يمكى دادهنريّت و داريّكسى ديكهش لمنيو درو لكهكموه به بمرديكي پان و قييت دانراو هملدهسپيرري داني دوو قوولْکهکهي دهکهن، که چۆلهکه دانسي بخوا، داره دوو لکهکه لــه جيّي خوّى ندوى دەبىي و دارەكىدى دى دەتىرازى و چۆلەكسەكان لسەنيّو قوولكه كمديدا دهميننسوه وبهرده كمشبه بانى بمسمر قوولكه كسهيدا

گازی: دونگ، بانگ. _ کرن: بانگکردن.

گازی پشتی (موک.): ناسهرسک راکشان.

گاسك: تەپلى سەرى و تەوقى سەرى، تۆقەسەر. ماشە.

كسكه: به كۆرانى دەنك ليوههاتن. كاسكه كاسك.

كاسكهكاسك: كاسكه، نووزه نووز.

كسن: كاناسن، كا و ناسن، كيسن.

گاشه: بدردی زور زل، گابدرد، گاشدهد، که فر. تاش، (هدورا.) تل.

كشميمرد: كاشه.

كاشهدهم: دمم زل.

گفاره: بيشكه، لانك.

كاف: كات، وهخت.

كافا: كاتيكى، وەختيكى.

گافادی: دهمیّکی دی، کاتی تر.

كافى قهايش (باك.): همرزهگمر، ناواره.

كافان (باك. ، زا.): گاوان.

كافين:مهبست، تارهزوو.

كافر: نەخۆشى كايان.

ڪافران: گاڤر.

كافور: كدوانه، دووا مانگى پاييزى، كه ناوى كانياوان كهم دهكات.

گاکهرک (ه. مورا.): فمرهجی، جووره فمرهجیمکه تبا نمیژنزیان دریژو قۆڭى كورتە.

گاكۆتر: قومرى، كەقۆك، كۆترەكيويلە.

گاكيّفي: گاي كيّري، (بابا.) فيلهگيّژه، گا كوڤي.

ڪاڪا: هينديک جار.

ڪاڪهل: کاران.

ک کوز: جروره گیایه که گولنی شین و جودانه و کیوییده و دانس نیسو كىلروەكانى لىمجياتى ئالىكى بىكاجورتان دەدرى. ـــى: سەرسىمرى، خويري، هيچ و پووچ.

ڪاڪهل: کاران، کايان.

كاكلوان: تدويلدي رەشد وولاخاند.

كاكلوو: گيايدكه به قد كووليلكي نيساني دهبي و گولي هممود وهنگهيه و بۆنى خۆشە.

كاكور: گۆرەفرارانەكەيە، كەلەحدى تيدا ھەلدەكەنرى.

كاكۆلە: كاكۆلكى، رۆيشتنى مندالى چكۆلەيە لەسەر دەست و پييان.

كانكوي: كيايدكه، كوپي بدرازه.

كاكيره: كاينجه.

گال: گړوگال و قسه کردني ساو ايان. ههرزن.

كال: بانك. قرّزاخهي لوّكه. دي ليّ كردن بوّ كهمه و قهشمه رييه. هان: دان: هاندان. (موک. ، جا.) هدرزن.

كاله: له تهندازه پتركرن، زههفكرن. قره، قيره، ههرا و گمهگمكردن. همرزنه تاله. _ كردن: شركردن، حمشركردن. مافي تموار دانه دمست.

گاڵهدان: داخسان.

كالْمُكَالُ: كارهكار، كمهكم، ههرا ههرا، قيرهقير، كازهكاز، كرهكر، قرەقر ، شيرەشير .

كالهي دهم: ووشهي هيج و پووچي هاندانييه.

گانته: وازی، جهفهنگ. قهشمهری، تهوزه، تیزه، فشه، یاری، گهسه. _ پێکردن: قورمارپێکردن.

كالدان: هاندان، بزاوتن، فيتدان، بزواندن، جوولأندن.

كَالْكَالْك (يغز.): كۆرانى لاوك، حديران.

گالگانی: جروره کولیچهیه که به رون و هیلکهوه دهشیلری و به تەندوورى دەبرژيندري.

گاڵۆك (فه.): گۆچان، داردەست.

گاڵۆكە: گۆچانىڭكە ئاۋاڭى پى دەگىرنىدە و قەفەكمەي لىە ئىي دى فش و بلاوترو ئىستوورە.

كاليعكه: كاليسكه، عدرهبانه.

كاليش (شن.): تا، كييشه.

گالين: نالأندن. ــ كردن: به چەقەچەقى ئىش دەلىن، نالاندنى نەخۇشيە.

ڪاٽينه: ناني هدرزني.

گامارۆ: بالندەيەكى ناوى رەشەلە پۆرى چكۆلەترە و نيوچاوانى سپىيە.

گاماسی (باک.): جووره ماسییه کی زور گهورهیه.

كامبوره (باك.): كسبول، تازا.

كامونكى (كه.): كاكولكهى مندالأن.

گاميزه (ډزه.): مارپيّج.

گامیّش: مادهک.

گامیشههوان: خاوهن و به خیّوکاری گامیّش. *

گامییر: جووره قالرچهیه کی بالداره و دریژه و باله کانی کهسک یا بوره.

گان: نيري جووتبووني نير و مييانه. ــ کردن: جووتبوون، دروستبوون. ليهاتن. ـ ي نارهوا: داوين پيسي.

گاناوی: کهسیّکه زورگان پهرست بیّت.

گاندهر: داوين پيس. زور گهند و خراپ.

گانگاز: ئاسان كردن.

كانكاؤك (باك.): كُولْه ميّلاقه، كُولالله سروره. كُولْهنيسان.

گانگۆركى (كە.): سەربەسەرە.

گاو: میخی ناسنه دوو یا چهند پارچهی شکاوی پی پیکهوه دهنریتهوه. شهقاو، ههنگاو. فهرده یهک له نیوه راستیوه به دووقات کوژاندنهوه. (ههورا.) گا. کات، دهم، چاخ. لات، جیگایه کی سهخته یا سهکویه کی باریک له جیگایانی سهختدا.

ڪاواسن: کاسن.

گاوهشه: منشکمی گنوره ، منشکمی گاوس. کاسمی گنوره. هنمموو جووره قاپیّکه فراوان و گنوره.

گاوه شهدهم (که.): دهم زل.

گاوهناس: لوویه کی ژیر پیسته و له خوو ارهوهی گهردنی پهیدا دهبی.

گاوبار (که.): کهوتنه سهر تهنیشتی زورانباز.

گاهور: فعلم، دیان، (همورا.) بعدرا. بوونه ... هه لْگهرانموه، سمركيتشي.

گاورمهجار (باک.): جووره تفدنگیکی به بهردی کاردهکات.

گاهری سفرکوّ: نـ هو کـورده زهردهشتیانه بـوون، کـه مـووسـلّمان نـ هبرون و پالّیان وه چیایاندانا ، لـه دوو اییدا لـه داخان بوونه فهلـه.

گاو و گەردوون: قوربانى، پيتشبار، پيناو. خۆكردنە.: خۆبەختكردن.

گاووليْش (كۆ.): تيكههلاويتن، تيكهلاوى.

گلوێ (همورا.): مانگا.

گاه: كات، وهخت.

گاهگاهی: هێندێک جار.

گاهيت (همورا.): گاجووت.

گای بنه: گایه که له لای بنهوهی گیرهی ده خری. دووزمان.

گاي سفره: گايه كه له لاي سهر موهي گيرموهي دهخري.

ڪينجه: کاکيّره.

گاييلكه: جووره ئيستريكه له نيواني كهر و گا دا پهيدا دهبين.

گه: پاشگریکه به دروای هـ هر روش هیه کیوه بنووسی، شوین و جیگا نیشان ده دا: جیگه، کارگه، لهشکرگه.

گەبه (باك.): رايەخيكە لەلبادى تووكنه.

كمبمر: بنهمنكل.

گهبه لاّ: گعبه لدار. کومایه ک داریا گیایه له نیزیک یه کتری به پری روابن. (ههو.) گلووی تریّ، دهسته ی بالّنده، پوّل. (دوه.) گهوالّه، پهلّه همه ر.

گهبر (باک.): نۆيەبرى، بەزۆر نۆيەي كەستىكى دى برينموه.

گەبېگە (لو.): قەبرخە.

گهبری کوردی (موک.): جورره گۆرانیه کی کوردییه.

گنبۆل (باک.): كاب، قاب، دەفر.

گهبیسه (باک.): سالنیکه روژیکی له مانگی (شبات)دا زیاد دهکری و دهبیته (۲۹) و نعو ساله له چووار سالان جاریکه.

كه (فه.): كاوره، مازن. كالنه، فشه.

گههه (دزه.): کهسیکه زهلام و قه لأف تیکی پان و بهرینی همهیت، سهگی پیر.

گههه ل (که.): گهه فله دار. چهند بنه داریا پنجه گیایه کی لیک نیزیکه، که چړو پړو تیک چړژابی.

گهچوندن (باک.): ليدان، فريدان.

گەپپرۆكە (پەوا.، بار.، كـۆ.، خـۆ.) پرپىرە. گـەلأى خـپ و ووردە و گوڵـى زەردە و تا دوو بستان بلند دەبئ.

كىلىلىلە (كىز.،شا.،كە.): گيايەكە گوللى ئىال و خىرە و دەخورىت، شەقشەقتۇك، گوللۆكە، ترشۆكە.

ڪمج: کٽج.

گهچهان و گوچهان (همورا.): خویزی و هیچ و پووچ.

گهچران (همورا.): ژاکان، دهقشکان.

گەچراۋ: ژاكار.

گەچلان: ژاكان.

گەچلاندن: ژاكاندن.

گهچلاو: ژاکار.

گهچۆر: ئارىكە لە زەرى گەچدار بىتە دەرى.

گله: دەرۆزەكمەر. همەژار، سىوالكەر، بىيچارە. __يىي: سىوالكەرى، دەرۆزەكەرى، همۇارى، بىيچارەيى.

گلهه (جا.، زهن.، هـ مورا.): چیکلدانه، وورگ، بهرگده. (رِوَژ.) گهدگ. (باک.) کوور. (رِوَژ.) وورگی ناژهان.

گەدەپىست: قۆر.

گهده ک (باک.): پالآخی گامیشییه.

گلاگ: وورگ.

كهر: ئەگەر. كەران. كەردەلىولىد، كېزەللووكە.

گهر: پێچ، خول، سووړان. - خوواردن: خول خوواردن، پێچ خوواردن، سووړخوواردن. شهړ، بهێ دهفروّشێ. سووړخوواردن. شهړ، ته شقه ڵه، - م پێ دهفروّشێ: شهړم پێ دهفروّشێ. فێڵ. پارچه زهریه کی چکوّڵهیه، که لاپاڵی و کیمناری خراپ بێ. گهروّل، ئاڵوشدار. جار، کهرهت. نێو قهفی خوارایی کهنداوییه. گێژهنی ناوی کهنداوی. - گرتن: دهورهدان.

گهرا: تۆدان. ــ ى ماسى و بۆق و ئىدى. ــ ئىسپى: رېشك.

گەراقووپ (كۆ.): قەرەقوپ.

گهران: بلاو و پهخش بوون؛ دهنگ وباس به همموو لایه کیدا دهگهری: بلاودهبیته وه. گهریان، گهریان، دی فهله ک: چهرخی فهله ک. به دموردا د: بسه دهوردا سووران، ده پاشه وه. دو اوه: پاشه کشه. لی زید: به جینهیشتن، و دوووکموتن، به دووداد: به شوویندا گهران.

كهرانهوه: بادانهوه، وادانهوه. زڤران، زڤرين. ليّ .: پهشيمان بوونهوه.

كهراندن: كيران، خولاندندوه. چهرخاندن. خول پيدان.

كهرانندهوه: كيّرانموه، ناردنموه، زقراندن.

گهرانگا، گهرانگه: شرینی گهران و سهیران.

گەرىنۇ (باك.): ئاوارە، گەرۆك، گەرىدە. گەرىنۇك: كارگى_{رى}. كەنار. كشان.

گهراوا: به شروین چتیک یا کهسیکدا گهراو. پهشیمان، بادهرهوه. (روژد) گراو، گهراو. گهردى: هۆزىكە لە گەرمىن و لە باكووردا ھەيە.

كهرديان: لاربوونهوه، خوواربوونهوه.

گەردىيو: خوار.

كمرديله: باژ له كيميادا.

گهرزڪ (باک.): گيايي.

گهرسافدن: گموزاندن. به زور و به شهر تیکموهدان و گلاندن.

كمرسين: كنوزين.

گهرگهر (باک.): بهردهلآن. خاک یا زهویه که بهردی زور بی.

گەرگەرە (كەل.): قرقرۆچكە. بەكرە.

گهرگهزوّک (باک.): غهرغهره.

گهرگهلاری: سورره قانک.

گهرگله (باک.): گڵی نهفتارییه ههڵدهکرێ.

گهركوول (باك.): ملواندي (وولأخانه). قرديّله.

گهرگ (باک.): ئاشيّكه برنجي پيّ ليّ دهكريّت.

گهرگاندن (باک.): برنج پاککردنموه بهگهرگ. گرکاندن.

گهرم: بهتین. _ کردن: تاردان.

كهرما: بروانه (گهرمايي).

كهرماف: گەرماو، كانى گەرم، كراشق.

كمرماو: كدرماث.

گەرماوگەرم: دەست بەجىّ.

گەرماھى: كەرمايى.

گەرماي ھەتاو: تىيرێژ.

گهرماین: گهرماهی، تاو، تین، خارشت.

گهرمهژان: ژانیکی ژن ناوسه، که نیشاندی ژانییه.

كمرمهژة (باك.): گرمژه، گرمژهدار. ــ يى: گرمژهدارى.

كهرمهژنه (بابا.): كرمژه.

كهرمهسيّر: كدرميّن، وولاّتي كدرم.

كمرمهشين: بهتاو و بهكور شين وشيوهن كردن.

گەرمەگەرم: زور گەرم.

گەرمىلىگۆر (مىوك.، دزه.، ھەورا.): دواى مردنى كەسىيكى بەسى رۆژان ھەلواو نان يا چتى دىكەيە، كە دەيبەنە سەرگۆران و دەيبەشنەوه.

گهرمخاندن (باک.): ووشککردن.

گهرمخه (هدورا.): گهنده خه. گیایه کی شین و شلک بکمویته سمریه ک و

گەرم دابيت ـ ى دەگريت.

گهرمخين (باک.): ووشكبوون.

كمرمژوّك (باك.): گرمژه.

گهرمشاندن (باک.): هارین، ووردکردن.

گهرمشته (زهن.): گرمژه.

گهرمشک: گرمژه.

گەرمك: كانى گەرم.

گهرویتچه: بایه که وه ک گهرده لووله و ایه ، به لآن کورتتر و نهسترورتره. گیژه لووکه.

گهرهشک: هدلاش. لکهداری براوه به لق و پوپهوه.

گەرەك: كۆلأن. كورچە.

گهرهك: داخوازي، پينويستي، ئەرك.

گهرهکه: هدردمینت، پیویسته.

گهرهک بیهی (هنورا.): ویستن.

گمره ک ناگهره ک: پيّريسته، دهبيّ، گهره که.

گەرەكويرە: شەركويرى.

گهره لاوژه: بهنویه و بهدهوره گورانی گوتن.

گهرهو (باک.): گريو. ـ کردن: گريوکردن.

گهرموگزگزه: خورهی ناوییه، دهنگ و خورهی ناوییه.

گهرچهك: گانه گهرچهك، گانهك.

كەرچى: ئەگەرچى، ھەرچەند.

گەرد: تۆز. پاژىكى زۆر بىچىوك.

كمردان (باك.): له نعندازه پتركردن. ووزهى زياد.

گهردانه: ملوانکه، خهناوکه، ملوانه، بهرموور.

كمردنو: كيرونو ، بووران. رەشىبا.

گهرده: ئاورىشمىكە دەكرىتە گولنگى پۆشى و ئىدى.

گهردهک: تعداره کیّکه له و کاته دا دهییّت، که زاوای دهبهنه دیسوی بدوکی.

كمرده لووله: گيره لووكه، ته ندوره زهنه. نسو توزهيه، كه وه ك مساره بلند ده بي و باريكه.

كمردهن: كمردن.

گهردهنه: گهردن بهند. ریّگای سهر کیّوان.

كەردەنى: كەردن بەند.

گەردۆز (سۆر.): خاكەي رەژىيە. كاتىكە، كەئاۋەلأنى نىرو مىيى كىتوي

تيّکه ل دهبن، به تايبه تي دهستهي نيّري و بزنه کيّوي.

كمردن: كەردەن، ئەستۆ.

گەردىن بەند: ملواندى پياوان، لەچك، مل پيېچ، خەناوكدى ژنان.

كەردىنكەش: ياخىبور.

كهردنكهشى: ياخيبورنى.

گەردن گرتن: كەردەن كرتن، ئەستۆكرتن. *

كەردوخول: كەران. كۆرانى زەمانە.

گهردوكۆڭ: زەخىرە كۆكردنەوە. گردوكۆ.

گهردولوول: گهردهلووله. ثمو كۆلەكە تۆزەيد، كه با دەيسوورينى.

گهردوو وهرد (همو.): چاندنی دهغله دووای پهله. دوا پهله و تو چاندن.

مروو و و در اسمان، چدرخ، فعله ک. (باک.) ناره بانه ی گهنم و جق

کیّشانه. زهمانه.

گهردێ: هەندێ، نەختێ.

گەزەنەك: بررانە: (گەزەنە).

گهزهند (فه.): زيان.

گەزەندە (كە.): ژەھردار.

گەزەنگ: زەردەي رۆژى.

گهزهنگی (موک.): جووره ترییه کی سپی و زور شیرینه و درهنگ پی دهگات و گلروی زل و خره و دهنگی زوره. جووره شیرینیا تیکه.

گهزته: ماران گهزته.

گهزتن: گهزکرن، قهپال لیدان، گهستن، گهزین، گازلیّگرتن. دانووسان. پیّدانووسان. به ددان تازاری جیّگایه کی له لهشی کهسیّکی دان.

گەزن (فه.): گەزتن.

گهزنه (همورا.): گعزگعزک. نیوی دییه کییه له قعراخ هعولیری.

گهزنهک (فه.): خارشتی لهش.

گهزۆ: جووره شيرينييكه. شۆكه. نيوى ئافرەتانه.

گهزوّك: گەزندە، گازگر.

گهزی (باک.): جووره پارچهیه کی ناوریشمییه.

گهزی چار: گهز، گزی چار. داریکه.

گهزیره: جهزیره ، دوورگه. کوولووک شوان. جووره گولیّکی پایزییه.

گەزىن: كىستن.

گهزینک: گزنک، گهزهنگ. زهردهی هه تاوی به یانی و نیواران له دهمی هه لاتن و ناوا بوونیدا.

كهستن: كنزتن.

گهسك: ريش، كرونيسك، گهزك، گزك، مل كس، مل كسك. ــ دان: دامالين، مالشتن. ــ ليّدان: مالّین، گزهدان. ــ ليّدهر: مالْشته.

كەسكەسك: كەزگەزك.

گهش: تروسکه دار، ناوری ... ناگریّکه باش بایسیّ. ... بوونه وه ی پوو: کرانه وه ی پونگی پوو و شاد و دلّخوّش بوون. ... بوونه وه: بووژانه وه. ... کردنه وه: بووژاندنه وه.

گهشافهوه: قەكىشبورن، كىشبورنىره.

گهشه: شادی، ختشی. نهشووغا. نیوی کچانه. _ کردن: نهشووغاکردن. _ وه بوون: گهشبوونموه.

كهشت: سديران، كدران. _ يار: كدروك، كدريده.

كهشتى سهركاوان (فه.): گهرانى سهركيو و ههردان.

گهشکه: شاگهشکه، دلخوشی. گهشکه، چهموله، (همورا.) خشه. بی مندالآن: فی، خوو، تهنها بومندالآن به کارده بردریّت. فهرمانه که شی که د.

گهشکه (باک.): تبتاندن، تعبتاندن. دلخوّشی داندوه، نهترین.

گهشی: ترووسکه، رمونهق، ناسکی و تهرو رموشهن.

كهشينهوه: زەردەهاتن.

كهف: گنث، هدرهشه، _ ليّكردن: هدرهشهليّكردن.

كلفه (هدورا.): حديد، وهريني سدك، وهريني سدك له ماندوريتيدا.

كلفهكهف: حديد حدي.

گهرم و سارد: تیکه لکردنی گهرمتی به ساردی.

گەرمك (باك.): شۆرباو.

كهرمى: بروانه: كدرميتى.

كمرميان: كمرمين، كمرمسير، وولأتى كمرم.

گهرمی پیّو: تامرازیّکه پلهی گهرمیی پیّ دهپیّوریّت.

كهرميّتي: گهرمايي، گهرما.

گهرمین (باک.): مەقىلى.

كەرىدە. كەرىك، كەرىدە.

كمرنس (باك.): پالموان، ئازا. ـ ى: پالموانى، ئازايى.

گهرنيزه (روژ.): لاواز.

كمرنيسه: لهرو الاواز، بي تووك. گهرنيزه.

گهروانک (باک.): قوتوو. پاکەت.

گەروەخرە: ملەخرە، دووشاخە.

كهرۆك: كەرىدە، كەرالق، كەرانق.

ڪهروّل: گهر ، گول.

گەروگىف: مەرەشە.

كمروكيْچەن: تىشقىڭ.

گەروە: ھەرك، قوړگ، بين، گەورى، خرخرۆكە، (ھەورا.) قوړقوړاگى. گەرھان: گەران.

که ده رویه در که دورویه ری چاوی روش یان سووره.

گمرێ: پێويسته، گهرهکه.

گەرى: گەلى، دۆلا.

گهري: گولي، گړوێيي.

گهريين: ړەوت، ړلاييـه. جووره هەڭپەرينيّكه. (بـاک.) گـەړان. فەلــهک ئــهمـن ناگـهـرِێ: بـەدبەختـى وازم لـێ نايـەنيّت. ژێــــواز لـيّهـيّنــان. لـێــــ: وەدووكەوتن. لـێ گـەړان. لـبەر ـــ : پاړانـەو، لالانـەو.

گهریده: کهروک، کهرنده، کهرانو، بگهر، خویدی، کرهویدز. ریسال. ناواره. ــ یی: ریتالی. ناوارهیی.

كمرين: كدران.

گەرىنەك: كيايەكە ھەلدەچيت. گەردەلوول.

گهز: ئاسنیّکی دریّژه هیّندهی بالنیّکیشه، چت و پارچهی پی ده پیّوریّ. داریّکه گهزی چاریشی پیّ ده لیّن. گهزی چار. جووره ههلّوایه که. ــ کرن: گهزتن.

گهزاره: بی شهرمی، زمان دریژی، زمان شړی. ــ کیّشان: ههرهشه کردن، جنیّودان.

گهزاف: قسهی ناراست.

كمزهر (باك.): كيزهر.

كهزهره كيويله: جورره گيايه كى كيوييه.

گهزهک (باک.): گنزوک، گازگر.

كمزهنه (كه.): تهكزيا. بيرز. گهزهنهك.

كەزەر

كنفهل (دزه.): پيل، كومهله.

گنفگیر (باک.): کنوگیر.

كففين: هدرمشد، هدرمشدوكورمشد. ترساندن.

كنف: كنث و كور، هدرهشد.

كمفازن (باك.): گورزاندن.

كلفال (كه.): كارواني زل و كموره.

گنفزک (باک.): زمری خیزدار، خیزمال.

كيقزهك (باك.): كدڤزك، خيزمال.

كمفلاندى (باك.): كموزيندراو.

كەقلىن (باك.): گەرزىن.

كهف و كور: كهث، همرمشه.

كلفين: وهريني سهك.

كهل (همو.): ياريده. _ كردن: ياريدهدان. زور، كوممل. نيشانهى كۆيد، كە دەكىرىت كۆتايى ووشىلود؛ براگىل: برايان، كوردگىل: كوردان، كوردهكان. _ يعل، _ يعت.

گەل: كىرو گون. نېو ـــ: گەلاو گون. نېوانى دوو ړانان. چلوويەكەلمە هاويناندا بـ ق خوو اردنس مالأتان بـ ق زسـتاني ثاماده يــه. لـ كـــه تر، پــال، پيّکنوه، بهيهکنوه.

كه يز: پدلك، ولك، بدن، ولك، پدل. پدلكي جغاره. ــ ي دار و گيا.

كهدج (باك.): بعدكار، زياندهر، ئازاردهر، زيانكار. ـى: بعدكارى، بدکرداری، زیاندهری، ثازاردهری، زیانکاری.

گەيمىد: ملوانديد بر جووانى لىد ملى گويلك و جووانو و نيدى دەكەن،

گەندار: يەلكدار، يەلدار.

گهدر: رووه (نی پشیله و نی وهک وی).

كه لاينزان: تشريني يه كهم، باييز، باريزان، چرياپيشس، باوهر، خەزەلوەران، مانكى نيوەراستى پاييزىيە.

گەلاز (ھەر.): ھەڭىورچە.

كه يززه: (شا.) كه للوازه، بهرمووريكي تيكه لأوه له مووروو وكوويزو مازوو و جگ و گالوان به لانکیدا دهکریت له داژاندنس لانکیدا خرهخری لى دينت، كه نسوخ وخوه له لايه كعوه مندالسي ژيسر ده كاتساوه، لسه لايهكيشموه مندالله كعبر خوشي به دهست للبمر مووره كمعوه دان وهخت

كهنيس (همورا.): كهلواز.

كهلاكوتك: كوتكى جل شووشان.

كهلال: دەربىند، چۆم، رووبار.

كهلاله: ناماده، نيزيكي دروستبوون، كلاله. ـ كردن: تعواوكردن، ئامادەكردن.

كهلالى: تيرەيدكە له جاف.

كهلاميو: بىلكىميو.

گهناوهرين: هملوهريني گهلا. گهلاړيزان.

كه لاوكه ل: فش، فش رويشتن، شل رويشتن. لاق ليكدان.

كه دويد: تيرهباران. ميره كه نان، سهريسانك، تيرمه، نيسوى مانكى نيرهراستى هاوينيد. نيسوى كجانه. گوولاويدر. ئەسستيرهيەكە لسه نيّره راستي هاويناندا پديدا دهبيّ، كه لـ دو بدولاوهشدوه دهست بـ فينك بوون دەكات. (ھەر.) گىشەي گەغىيە، كە گوڭى باقەيدكى بكەرتتە دەرەوەر ھىچ باقەيەك نەكەرتىتە ژوورەوە.

كهله (كه.): مينگهل، كۆمەلنيك ئاۋال. لمولاو ئمولاى هيرتهى نيرەكه دەدرى تا ھيرتەكەنمەجوولى، (مىرك.) پەلمە دارىكىدەلمەسمەرىكى شمشیرهی جووتی دهدری، تا شمشیره که له دهنده و باسکیشی جووتی نەيەتىدەر. پىل. خەپـە، بەرووك، كرمـە، ھەپـە، شىلەپ، بەروانكـە،

سەرسەرى و بى شىتوازان. (كە. ، رۆژ.) تەويلە.

كه له خووي: خارهند ميكلل.

گه نمساوکن (که.): نارنک رزیشتن و لاق لیکدان.

گهلهشک (کۆ.): همنژگ ویثال، همنژگ و همنژال، لکمداری براوه، که گەلأ و لک و بۆی پېٽوهبى، (شا.) ھەژ.

گەلەك (فد.): گەليّك.

گهلهکزان (باد.): زورزان.

گەلەكۆمە: (دەر.) چەند خزمىنىك بەگەل بەكى يەكىنكىدا بچىن، گەلەكۆمەكى.

كهنهشه (باك.): كيشهكيش.

گەلەنئىۋر (باك.): چەلاكى دار داكوتان،

كه لهوان (كه.): شوان.

گەلموه گەلە (كد.): هاوگەلە كردن. دوو شوان بىدرخ دەكەنى لاى دانى

گهلهوته: ههڤۆک، رسته، تنه، گرده.

كەلباخى: ھۆزىكى كورده.

گەلت (باك.): جووره فەرشىككە.

ڪهنعو: کيّل، گمرج.

كهاش: كيشه كيش.

گەلشۆك (باك.): كيشه پەرست، شعرانى، شعرفروش.

گهنفاننان (باک.): دردو نهرم کردن. کوتان، ههڵوهراندن.

گهافچاندن (باک.): هاڵوهراندن، ووردكردن.

گەلفىن: كوتران، ھەڭرەرىن. ووردكراو.

كەلقچى: كەچرار، چرچ، سيس. كهافين (باك.): هالرورين، ووردبوون، سيس بوون و كهچران. له

> خووين و خوړ وهردان. گه نگهزوو: گهزو و گهلای تیکه لاو.

كەلكەل: كۆمەل كۆمەل.

كه نو (باك.): نايا، تاخز، داخوا. چهند كهسيّكى پيّ بانگ دهكريّ. هزرا، فلأني، كابراينه، گهلان، گهلينه.

گه آلوازه (موک.): رستهی موور و چگ و مازوو، موورووی شینه وهکوو ژهکه به لانکی مندالاّندا دهکریّ، گهلاّزه، گهلاس.

کهلۆر (زا.): خويري، بي دەستەلات، گيل و حوّل، پياوى نازيرەك و تىمبەلار خويرى.

گەلۇو: گەرور، گۆلى، سەرەرەى نيوانى دوو چيا يا ملە يا تەپۆلكانەكە دوو ديوى ليوه دياربى.

گهڵوو (هغورا.): خړێکې تعنگ و قووڵهکه لـه هغوراز بێته خووارموه.

گه نووان : گلوان، (شار.) گلیر، گرولنه، گرولیر، گزگل، گرولوان. یه کیّکه له بهره کانی دار مازوو.

گه ڵوگون: گهل، كير و گون.

گەلوويى (كە.): گەرور.

گەلى: گەلىپىك، زۆر، ئىتجىگار، زۆرزۆر.

گەللىر (باك.): چەندىن، فرە.

گەنى: گەروو، تەنگە، وەكوو گەلى عەلى بەگ.

گەللىك جار: زۆرجار، (باك.) پەرىجار.

گهم: لغاو.

كهمار (باك.): پيس، زبل.

گەمارگە: زىڭخانە.

گهمارة: هيرش، پهلامار. دەورەدان، چووارلاگرتن. ـــدان: دەورەدان، ئابلىققەدان، ـــدان: دەورەدان، ئابلىققەدان، ـــدان: دەورەدان،

گەمارى (باک.): چڵکن، پيسکێژ.

كهمال (جا.): سهك، كۆلەسەك.

گەممە: يارى،وازى. ــ كردن: لەھىسان. ــ چكۆڵـە: لەھىساتۇك. ـــ كەر: ليزەر. ــ پێكردن: لەيزاندن. گەپ، فشە، قەشمىمرى، تىوزە، تيز، حەنەق. تەرانە. ــ چى: گاڵتەچى.

گەمبۇلا (ھەر.): بزنیکی رەشە تووكەكەی زۆرە و لـه ئى مەرەزى كورتنترە و بۆ رەشمالى دەست دەدات. گۆلىسەك، كەمبۆر، سەكى زۆر زل.

گهمهگا: شوينس گهمه و رابواردن.

كهمراندن (باك.): جوي كردنده. بروانه: (كهمره).

گهمره (شا. ، سنه.): كهمرهى تهويلان.

گەمرىن (باك.): جوي بوونىوه.

گەمەزەن: كێل، حۆل.

كهمشاندن (باك.): به مستى كوتان.

كهمشو (باد. ، زا. ، نهم.) : كيّل، حوّل.

گهمشین (باک.): کوتران.

گهمۆر (كه.): خويرى، سەرسەرى.

گهموّل (هغر.): بزنیّکی روشه تووکهکهی زور و له نی معروزهی کورتسره بورهشمال دهست دودات. قاپ، دوفر.

گهمی: کمشتی، گممی. جلموی ... سوکان. _ وان: کمشتیوان.

گهن: بۆگەن، خراپ، بەد، گەند. كورتىبالاّ. _بوون: ھێشان.

كهناو: ناوى بۆگەنى وھستاو، كەنكاو.

گەننان (كە.): بۆگەن بوون. ــ دن: بۆگەنكردن، خراپكردن.

كهنه: گهنهى وولأخان. دەعبايهكى ئاوساوه لـ قرنوو گهورەتره پـتربه رشه وولأخانموه دەنووسى.

گهنهداد (بلّ.): داریّکه وهکوو عفرعفری وایه، بوّ شمشال و بلویّر دهبیّ نیّوی کلوّره.

گەنىمۇ (كر.): بروانە: گەندەۋە.

گەنەك: گەرچەك.

گەنئەكئواڭە: جىرورە گەنەيەكە بىھىمر كەسىپىكىوە بىدات، تروشى ناساختىكى دريژى دەكات.

گەنەگەرچەك: گەرچەك.

گەنەگەنە: تابر، دەرمانى نۆبەتىيە، نۆبەتى بر.

گهنههه (بلّ.): پنچه گیایه کی کیّرییه وه کوو گه غی و ایه و هیّندهی ویش بلند دهبیّ، به لان گوله که ی وه ثی جوّی ده چیّ. گیایه که ده درویّت موه له زستانیدا ده دریّ به مالاتان.

گلفتج: خعزینه، گهنجینه، همهرزهکار، لاو، تولاز، جحیّل. قلفی قامیشی.

كهنجانه: لاوانه، همرزهكارانه.

گلىنجايلىتى: گەنجىتى، جحىلاتى، تۆلازى، لارانى.

گەنجەھە: گەمەپيىّكردن.

كمنجدار: كەنجىنەران، كەنجور، كەنجىنەدار.

گەنجىنە: خەزىنە، گەنج. شانشىنى، خەلووتى، ژوورىكى بچووكە لەنىيّو يەكى گەورەدا. سدان: گەنجىنەدار.

گەند: گەن، بۆگەن.

کهنده ژه (کرما. ، بابا.): بزگهن، گهنه ژه ، خوار ، پهزيل، خراپ ، بهد، گهنه. گيای ژاکاو و شيّلراو و گنجاو. _ کردن: خراپه کردن. _ خوّد: پيسکيّر، چه پهل خوّد. _ موو.

گلفنده ل: داری رزیو و کرمن و کلوّله.

گهنده موو: وورده ی تووک و پهرانه.

كلفندخه (باد.): كرمخه، كنخاو.

گهندهه (موک.): ترییه کی رهشی گلووی خړه و هینده ی مازوویه که دهنکی هه یه.

كەندوگوو: كەنروكور.

گەندى: پىسى، پىسكىرى. خراپەكارى.

گەندى ھەپروون: تىكچورنى چىكلدانە.

كمنكلو: كهناو، ناوى بۆكەنى ومستار.

گهنگاز (باک.): ئاسان. ــ ى: ئاسانى.

كهنكهره: قهرهبالغ و همرا.

گهنووس (باک.): بعرچار تعنگ.

گەنووگوو: كەندرگور.

گهنی (باک.): بۆگەن، وونبوو.

كلىنيان (فه.): بۆگىنى.

گەنىك: بۆگەن، وونبوو.

گهنین (که.): برگهن بوون.

كهنيه (فه.): برّكهن.

گەنيو: بۆگەن.

گهو (فه.): مانگا. جغز، ديواريا ئه و شاخهي وهكوو ئالقهي ليّ هاتبيّتموه. قولّفي گۆرەري وئيتره، نمو شويّنهي شيشهي تيّدهنريّت.

گفولا: تفرهس، دمویت، دهیموس، قوورپمساخ، ماسکیّش، بـق جنیّـو بهکاردمبریّ.

كهواله: پەلىھىرر. (دزە.) كىبىل، پارچە ھىوريكى كىورەيە.

گهوه: چه قانه ک، باویش، پنج و خوارایس رنگایانه، لزفه، قهمچ، (همورا.) قدمچ و پنج.

گهوه پ: سهختی، بلندایی به دەورهی کۆتکانه وه بق جوانی لی دروست دهکریّت. جغیزی بلندای و دورهی کۆتکانه. (پهوا،) نغمه ی دیواریه. بنچینه، چالاّر و بیر، بنیوهت. نیّوقه دیا بنی چالاّر یا قوولُکانه، که بق همر لایه کی وجنی دابیّ. (گهر.) کهوک. پهنا یا بن بهردیّکه باران و با نیگریّتموه. سواندهی شاخانه، شاخیّکه سهری بهلایه کیدا شوّرپووبیّتموه و سیّبهری کردبیّ.

گهوهزه (که.) کهسیکه زور خوّی به ده ث ړاده گری و زور له خوّړازی. له خوّبایه .

گەوەن: گيايەكە، گوينى.

گەوەند: زەمارەند، گۆۋەند.

گهوج: گيّل، بيّ ميّشک، هيّي، نعزان، باله، رموته له، توّلاز، هووړ، که که ه.

كموجانه: كيّلانه. كيّلي.

كموجه: كيّله، نهزانه. ههڵورچه.

گهوجي: بۆدەڭەيى، لەكامى. كۆلى.

كمودار: كمرانهدار، بهگهر.

كموده: لهش. بهدهن. قهلهوى.

كهودونه (باك.): تريّى رهش.

گهور (باک.): جووان. _ امن: جووانی من (بوّمیّ)، _ یّ مسیر: جووره تریّیهکه.

گهور: رەنگىتكى سپى پەسىندە. بىتىر، خۆلەمىيىتىسى، رەنىگ بىتىر. (كىل.) ھۆلىي مەران. (ھەررا.) تەرىلەي رەشە رولاخان. بىن ـــ: بىن چالى.

كهوران: مهجوس، ناگر پهرست. (باك.) بي دهنگ كردن. تيهه راندن.

گهورایی (باک.): نعوه ی له شیر دروست ده کریّت وه کو ماست و روّن و درق سیّنه ی هیّلکه.

گهوره: مىغزن، بەگ، ئاغا، ـــ بىورن: پىن گەيشان، پەمروەردە بىورن، ـــ كردن: پينگەياندن، پەمروەردەكردن، زل، زەلام، ــ پياو: بۆكەبۆكە. ــ ترين:

ههرهمهزن. _ ترین به شکه ری ناو کویی: به شداری هاوبه شی ههره مهزن. _ دی: شاره دی، تاغا، خاوه ندی دی. _ _ : (باد.) که نکه نه. _ کیچ: کیژی عازه ب _ ماری زل. _ مالی: خانه دان، _ که رد میکروفون. _ یی: زلی، زه لامی، پایه به رزی، مهزنی، مهزناهی.

گهورهبوون: پهرمواز بوون، فرازی بوون.

گهورک (باک.): هوزیکه. (خق.) مهر، کاوریا بهرخیکه، که همموو سهر و لهشی بوره. (باک.) رووناک.

كموروله (باك.): كنورييسوك.

كەورۇنە (باك.): گەورىيسۆك.

گلموري (باک.): گەروو.

گهورين (باک.): بيدهنگبوون، تيپهرين.

گهوز (پوژ.): داس دوور هاویژان و دهغل زور وهبهردهمی داس خسان. گهوزاک (که.): لهلهکردنی داری تهشی تا بهنی پیوه پاوهستی.

گەوزالە (كە.): كەلافى. (رۆژ.) كەلاف. ھۇنىنىەرەى پىشىزك، پىفىزك رەكور كەلاف.

كهوزان: تلاتموه، تلينموه، گموزين، پلكانموه.

گەوزائەھە: خۆلەسەر زەرى يا دۆشەك بەراكشاوى ئەردىو ئـەو دىوكىردن، گەوزىن.

گهوزاندن: گلماندن، هه نشیدان، تلاندنموه، گهرساندن المسمر تهنیشت و پشت و زگ و به همموو لایه کیدا با دان و سووراندنی کهسیکی یا چتیکی دی. (رِدِژ.) پلکاندن، گلملاندن، پهرخاندن.

كهوزه: تيداوهرسوورينموه، ـ داس: هيندهي داسي.

كموزدان: كموزين.

گهوزگه (رمرا.) جیکای گهوزانی.

كهوزين: كمافلين، كموزانموه، كمموزدان، تلانموه، تلينموه، كمرسين، كموزان، پمرخين. لمسمر تمنيشت و پشت خوبادان و سمووړاندن. پلكانموه، كلملان.

كهوشهك (كه.) نهرم، هيمن، هيدى، لهسهرهخوّ.

گهوكردنهوه: پيكهوهلكاندن، يهكگرتنهوه.

گەوگەمرى: گەورەكچ، بەدبەخت.

گهوگهو (باک.): میشهکهرانه.

گهولاز (باک.): رسته و ریزی ژووران. ریزی چاوهخانووان.

كموو: كدده، چيكلدانه، ئاشك، ئاشگه. كدوك.

گهوههر: به همموو جووره بهردیکی نرخدار دهلینن وهکوو دو پو یا قووت و زمرووت و ثیتر. جارجارهش به خواستنهوه (استعاره) بی (خووین) یش بهکاردهبری. نیتوی تافره تانه.

گهوی: هاری، رک همستان.

ڪهه (باد.): نوبه. گه.

گەھىشتن: كەيشتن.

گهی: رکهی نهسپ و وولاخ. زمان گرتن، گیرانی زمان.

گمیاندن: رهساندن، گهاندن، پیّگهیاندن.

كرام (باك.): گران.

گران (باک.): سعنگین، لعسعره خوّ. قورس، کیتشدار، دروار، سهخت، تووش، بهنرخ، نرخدار، بههادار. لینها تن: له دلگران ها تن، گووزها تن. ایی: قورسایی، سعنگ. بهنرخ، نرخدار، گران بهها. بباری: باری گران، نرخدار. بباره پی باره پی گرانی، نرخدار. بباره پی باره پی گرانی، نرخدار. به تابه پوو، به شهرم، به حدیا. کار: (که.) نهو وولاخ یا ناواله په نرخ که به حال چه هوتری بگاتی بی کیش: به بهها، به نرخ. به میرد: نهو کهسهیه، که لهسهرخو هه لدهستیته سهریی، گرانی، سهنگین و گرانی، سهداری، گرانی، سهنگین و گرانی، سهداری، گرانیکه چه دهست نهکوریت. (باک.) جووره هه لهرینیکه.

گړان: تاوی کهرما ، سهختی ګهرما و ګهری. (هـهورا.) داگیرسـان، سووتان، کړګرتن. ـــ د: کیّش، سهنګین.

كراندتا: تيفق.

كراندتا.

گرانه خهو: دەرديكه له گرانه خهوى پهيدا دەبى.

گراو: چیّشت. گیراو، بهندی، حفزلیّکفر، دلّدار، سفوداسفر، دلّکه تی، تعبدالّ. ــ انه: دلّدارانه.

کو بو: گهراو، ثاوی گهرم وسویر، ثاوی کانزایی. ـــی: حفز لیکردن.

گره (باک.): گرێ. (هنورا.) خوړډي ناوي.

گوه: بای زور گهرم، ته بن و هالاو. (بابا.) زریان. کوتسری: نهخترشیتکی چاوانه نیکجار ناوده کات و دهخوریت. گر: قیره قیر، گورهگور. گره: (باد.) برهبر. (موک.) مهلا: ناوروچکهی مندالان. گروهگور: مهرج، نهزر، گریو، گرود. ای: (ههور.) گریان. ده دراس و چ له کوار. (موک.) گروان.

گړېوونهوه (که.): دان گړیسهگ.

كريه: كرفه، دهنكى تاورى. كي، بليسه. كرب: كرفهكرف، لرفهلرف. كرتهك: شممچه، شخارته. (خق.) باژهله.

گرته کووبا: برینیّکی پیسه ره ثی تیراویّ ده چیّ(سهره تان).

گرتهی (همورا.): گرتن.

كرتهيمره (همورا.): داكرتن.

كرتهى مر: بدرموور.

كرتهى وهر (همورا.): كرتنهييش.

گرتک (که.): پلهي گۆشت.

گرتن: گرن، گیران. لیّ :: رهخنه گرتن، وه رگرتن. خوّ :: خرچاندن. به دری گروی له قسمی خه لک گرتن، لیّ دوه: وه رگرتنی نهخوشی. و مستان له یارمه تی دان. د هبه و رویشتن به روی . . د ه پیش: نیاز، مهبهست. د سهور تنهوه، دیتنه وه ی چتی دزراو. د همل: پههان دان. د و سار: گهمارو دان. د و و د ده رمان . . د و و با ره گرتنه و ی به ره لاکراو.

گرتوو: بهندی، گیراو، گراو، گرتی، زیندانی. ــ خانه: بهندیخانه، گرتیخانه، کرتیخانه،

گهیشتن: گهمیشتن، (فه.) رمسین. پیک ...: گهیشتنهیهک. ریخکوت. گها، گهان، گهشتن، گهاشتن، گهای، گهیین، گههیشتن. لیککهتن. پی

که ۱ که ۱۵ که که شوینی که یشتن. ب ویراکه یشتن. که: شوینی که یشتن.

گەنيە (لو.): چىكلدانە، وورگ.

گهیشتوو: گههشتی، بو میوه و چتی تر، به قوناغ گهیشتوو، گههی.

كهيكر: كەيكىر، خەم، خەفەت.

كهيكرتن: خدم خوو اردن، زمان كيران.

كەينەبەرەو: كەيشان، كەيين.

گهییک: بروانه: ووشهی گهیشتوو.

كهيين: كهيشتن، رمسين، كهيشتني ميوه، (همورا.) ياواي.

گەييو: كەيشتور.

كپ (همورا.): كووپ، روومىت. ـ بوون: مت بوون.

گهن: كەستىكە خړىلانە و قەڭلوى خرېن.

كت: قايم، قيت، زهق، چاوكراوه.

گجگ: (ش.) ړق، ړک.

گجگجاندن (شن.): راومشاندن، تهکاندن.

ڪجوور: هسمور جوور.

گجوونه (خق.): گرجیله سهگ، تورتکه سهگ، تورتک.

گجي (همورا.): کراس. ناخوران. تالأن و برير.

گچه (که.): بۆلىيخوړىنى رەشە وولاخان بەكاردەبرى. وەجە.

گچکه: بچووک، ــ تر: بچووکتر، چکوّله، تووژک، تیژک، ووردهله، وورد، بچکوّله، بیچکه، ــ یی: بچووکی.

گچكۆكە: چكۆڵە.

گخ (کۆ.): کخ، (مرک.) قخ، ــه: کخه، قخه، بـۆ ثاگادار کردنــهوهی مندالانه و بهرزاراوهی مندالان دهکهویت.

كده: وشهيه كه برّبان گكردني بزنان به كارديّت.

گدرانه (باک.): بهرازی کیوی.

گدى: بۆ بانگكردنى بزنان بەكاردەبريّت. رەزىل. بى سەر و پىيّ. ــــكرن: راۋەكرن. ـــ يى (باد.) رۆڭە، بۆشكاندنەرە بەكاردەبريّت.

کو: سه کی یا وولاخ و چتیکی بگری، گیرنده. زهبر، زوور، گهوره، مهزن، درشت، قه لمهرد، کوره، مهزن، درشت، قه لمهرد کور، کونهر. در رستان: وهرزی زستان.

گپ: دەورە، كەنار، _گرتن: دەورەگرتن. _ى ئاورى: ھەلارى ئاگرى. _ گرتن: سووتان، ئەستوورايى، تەشەنە. ددانى _: كەسىپىكە ددانى درێژو گړو دىارىيّ. دەنگى _: ئالىگووشك. _ ا: گەورە، زل، تەپۆلكە. (ھەورا.) گەرا.

گرار (باک. ، باد. ، همر.): شيو، چيّشت.

گراف (باک.): دوورگه. گرمو. ــــــــه: دوورگه.

گراگر (باک.): گورهگور. گشتی، به هممور بر چوونیک.

گرتی: بهندی، گیراو.

<u> گرتیخانه:</u> بهندیخانه، گرتووخانه.

گرتينهڪ (باک.): پسوولهي پارهدان.

گرچوو: گرورچوو ، گرورچک. به نهختیک خوارهوهی بن همنگل دهلین له لمشی مردیان.

ڪړخور: زورگهر، سوورخور.

كرخوواردن: كدران، خولاندوه، سرور اندوه، خولدان.

گرد: گړ، خړ، کق تەپە، تەپلاك، ـــبوونىدە: كۆيوونىدە. ـــ كردنىدە: كۆمەلكردن. ـــمۆلە: گرمۆلە. ـــ ۆلـک: تەپۆلكە.

گردا (باک.): گیروه آلووکه، بهدبهختی، بهلاً، گیرواو، رووشه.

كردان: كدران، ئاورتيبدردان. (دزه.) دهست بهسدرداگرتن، زهرتكردن.

كرداو: كمرداو ، كيّراو ، كيّرهن ، كيّرهنكه . به لا ، بهدبه ختى .

گرده: برنجی گرده، (که.) نانیّکه ناشهران ده یکات، خه پله. با:
(فه.) گهرده لوول. بناو: (فه.) گیژاری ناویّ. بر: جروره مشاریّکی قرول و پان و بههیّره، جروره برینه و به که لهنیّو قهد دا ده بریّته و و و کرو شورتی و کالّه که، که له لای خری ببریّته و . کان: (جا.، دور.) گرویّز. لروک (دور.): ته پوّل که. له: (همورا.) گرده لمی، گروّل . بنشین: دهسکورت، پهریّشان، بیّکار. بنشینی: بیّکاری. بوراری: مالّداری، گردوکر، کومه لاّیه تی.

كردهبوونهوه: بروانه: كردبوونهوه.

کردک: بعو پله گزشتانه ده لین، که ده خریته نید دیزه و مه نجه للی و له جنچکی گفره تره. (باک.) قه لعوایی، به لله ک.

گردووكۆ: مالدارى، گفرد و كۆل. ــ كردن: و درگرتن.

گردووكى: جووره دروومانيكه.

گردی: خړی. کوکراوهیی. گشتی، تعواوی.

ڪرديله: خړ، کۆ. ـ ي رۆژێ: گۆي خۆر.

گردينك: (باد.) پىت.

گرز (باک.): دړواوی، دړوودار. ده همرزه، بيّفه پ، تووړههات. ســ يهتي: بيّ فهړي. سـک: (باک.) وورگن، زگ زل. سـيّـتي: (که.) بيّ فهړي، پيسي، پهستي. سـيک: (باک.) جووره سيريّکه.

کرژ: موّن، گفن، کرژ، گرش، گرنج. داریّکی نمستووره به چمشنی دوو له بیناکردندا به کاردهبردریّت. ژاکاو. به انسند: شلوی کردن، شلّهقاندن، تیّکودردان. بوندوه: دروباره نیّرچاو تیّکچووندوه، با خوواردنی ریس. ده: لمچهری، رژدی، بهرچاو تعنگی، نزمی. بی چاره ترشی، موّنی. بیژی: شلوی بوون، شلّهقان. بهره: پیّکهین، گهشینهوه، زهردهخهنه، زهرده، لیّرخهنده.

گرژانک: گیایه که نیوگهز پتر باننده و تاله و ده کریّته گفسک، تعنها بق مالینه وهی قهراخی خفرمانان به کارده بریّ. گوژالک.

کرس (باک.): کز. _ ان: مدیینی ماست و نیدی. خو گرتنی شدتل و نماند. _ انن: هدلگیرسان.

كرسفنين (كه.): ئاورگرتن، داكيرسان، گلپهكردن.

گرسیاک (که.): گرساو، گیرساو.

کوش: گرژ. ... ه: وورشه، ترووسکه، رووناکی. ... ه گرتن: ترووسکه ترووسکی نمستیران، جریوهجریو، وورشهوورش، رووناکی.

گرفه: گرپه، کڵپه، دهنگێکی ناورييه. ــ گرف: گرپهگرپ، گڵپهگڵپ.

کرفت: زک گیران، همزم نهکردنی خوّراک. ـــ ار: دووچار، تووش هـاتوو، تووشبوو، پابهند. ـــ ی: پابهندی.

گرے: کهسیّکه یا چتیّکه زور بگری. دهردیّکی رولاْخانه. خارشت. به هممور چتیّکی خ دهارشت. به هممور چتیّکی خ دهاریده. سهارده. جیّگهی پیّگهیشتن، گه. گرکه. تلّته و خلّتهی روّنی. به سپیکردنی برنجیش دهلیّن، که بهگرگر سپی برکریّ.

گرکاندن (باک.): پاککردناوهی ده غال و برناج له تیکوله که. گاندن.

گپکه (موک.): خرچان، خرچه، خرچکه، زرک، گزرک، کاله کی ندگهیشتوو. (باد.) ژان و نازاری حهیوانانه، که خووینی گروییان بعرنددری دهیان کوژی. (خیّه) خارشت. رزموی: زموی بی گیا و رووت. گرکین (باک.): پاککردندوی دهغال و دانی له گرگران.

گرگر (باک.): گهرانهوه، چهرخانهوه، لسه کران: گرکین، سه: گرنگ، سانتی: (همهر.) گرنگ، سانتی: (همهر.) گممیهکی مندالآنه.

گړگړ (کف.): گـهرک. ئـاش يـا دەسـتاړى داره چـهلَتووكى پـێ لـێ دەكرێ. كـړه. ــ كـردن: گرک كـرن، برنـج سـپى كـردن. غهرغــهرهى ســهر چالاّره. (هـهو.) دارێكه سـهرى هـمردووک شـهغرەكان پێكــموه دەنووسێن و دەكموێتهسمر پشـتى وولاّخان. ئارماز.

گرگن (که.): کولسنه، کورتسالاً. مردی لاواز و نابووت و گچکه.

کرماندن: دهنگی بدرزلیهاتن. دهنگی رووخانی خانوو و چیا و ثیتر. گرمه هاتنی توپ و تفعنگ.

ڪرمه: دەنكى گەورە ، لىمە ، گىم ، بلىتچ ، گۆڭە . ــــ ى تۆپ : لىمەى تۆپ . ـــ گىم : گىمەى گەورە ى بەدورىدكدا ھاتىو . گۆڭە گۆڭە .

كرمهرة: سق، تعستورايي، يعفان، كرره.

گرمیژه: (هیفررا. ، بیاک.) گمرمیفژق (بابا.) گفرمفژنیه ، (دور.) گرمشت، (زون.) گفرمشته ، گفرمژوک ، گفرمشک . ددار : گفرمفژو . گرمؤچه: گرموَلْه ی له قور دروست دهکفن به قرّچهقانیه کی تاییه تی ، که

کورانه و ژنی پی داویژن. کمرانه و ژنی پی داویژن.

كرمۆلە: گرمۆچە، گرمورلە، گردمۆلە، چتيكە خړر چكۆلىبيت.

كرمووله: كرموله.

کرم و هور: گرمهگرم و دهنگی زور.

کرنچ (هدردا.): کنج، گرژ، لۆچى پرو، كړنى گړنى. گرژى پرچى ژنان. داندى پەشى نيوبرنجييه. ــاوى: لۆچاوى، گنجاوى. ــ گرنج: گژگژ، لۆچ لۆچ، كنج گنج. ــ كرنجاوى: كنج گنجاوى.

گرة: بعره، دەستە، كۆمەلا. شىرىرنج. كە (خۆ.): پەرى لىە ئەسپنگى گەررەترە و بلند نابىخ. (رۆژ.) كە: ئەسپۆن. كى فىك: گلۆللەي بىلىن يا دەزو و ئىدى. ئەر: خر. گريشمه: دهلال، ناز. هيما.

گرێڤووتڪ (باک.): گرێپووچکه.

گريڪ: هست، هيّز.

گريل (باک.): خلور. ـ بووندوه: خلوربووندوه.

گريمان: وههادانان، گريمان.

گريمانه: بليمانه، ليمانه. گريي زور لهبهن و دهزوودا.

گريناي: (همورا.) كولأندن.

گرين: گريان. _ زک: کسيکي، که زور بگري.

گرين (باک.): تەقىن. بليسىد، ھەربورن، سووتانەرە.

گرينچڪ (بار.): گه. گريي قامكان.

گړي نييو: گري و خړي نيرييه، كه لهنيوه داستي تيره كه دايه.

كريو: مدرج، بارمته، گردو. شل. ـ كردن: مدرج كردن.

گريوان (رورد.): گريان، فرميسک پرتن.

ڪريوه (رزڙ.): کريان.

گرييشه (مىنك.): تىشقەڭە، شڭتاخ.

گز: ئارەزور، حەز، ئەلىها، تاسە.

كزاف (باد.): بمرچاوتمانك، رژد، بمرجل، دهستگرتي. سي: (باد.)

بەرچارتەنكى، رۇدى.

كزانلىن: ووزاندن.

كزه: تيژرزيين. كىسك. فيّل، ساخته.

گزدري (هدورا.): سيوي بن تدرزي.

گزهگز: گیزهگیز، ووزهووز، دهنگ و هستی بعرایی دهست پیکردنی

نەخۇشىيە. نىزى دەنكى ھەڭقوڭىنى ئاويىه.

گزمون: ساختەچى، فيٚڵزان.

گزره (خدّ.): گيايهكي ووشكي گيرهكراوه. كرّمهله دار و گيشهداره.

دارى بړاوى بههارييه بۆ زستان ووشك بيتموه. لكهدارى چكولهيه.

گزرک (هدورا.): كالدكى ندگديشتوو. گركه.

كززه: ووزه، كيزه.

گزڪ: گسک.

كزكزه: جووره ړووهكيكه. گيايهكه گهلايهكهي وورده و دړواوييه و كه

بسورتي گزهي لي ديت.

كزكزين (باك.): تعزيني دمست يا پيّيه لعبهر لعسهر دانيشتني و

گرانی خستنه سهری.

كزكل (همورا. ، شا.) : گەڭوان. (كە.) گيايەكە سەرى وەكوو پەتاتە

كزم (خا.): داريكي بيبهرو قايمه گهلايدكهشي وهمي همناري دهچي.

گزنگ: زەردە دەركىوتن، زەردە، كەزەنك، كەزىنك.

گزنی: دروی هه لبهستراو، فیل، بوختان.

كزۆرى (كه.): تعواوى، كهمال.نا ــ: ناتعواوى، دەست كورتى.

گزی: (همررا.) گلسک، (شا.) فیّل.

ڪروان: گيوروان.

گرواننن: پيستى ناۋالايا وولاخى به مىشكە دەرھيشان.

گوراندن، پیستی داری به فیچقه به لووله دهرهینان. زور دهست له برینان

ڪروده ل: گروٽي بعرگان.

كروپف: چەق وتىث.

كروكال: وورته وورتى مندال.

گروفر: كروفر، خزبه گهوره پيشاندان.

ڪروقهر (باد.): خړ، گرد.

كرون سدكى كردى و كدريده. پارچەيدكى كچكەيد لىدىن هدنگلى

دەكريتىموه. گردەلىن. چاپخە، خشىتەك، گرەرەر. گردەلله، گلرەر، گلۆر.

كرواز (خق.): سووړانهو، چهرخ خوواردن له توييندا، چهرخان.

كروو: (كــــق.) بيانگــه. (هـــاو.) وړک، (خــق.) بنـــاره. (كــــق.، ړهوا.)

درنه که، (همورا،) دهرناگه. ... گرتىن: رِک گرتىنى مندالأن. ... يى، نەخۆشى پىستى.

گرووتن: بروانه: گوروون.

كرووز: درشت، نالىبار، ناھىموار.

گرووزه (ړموا.) زيندهگۆشتى بن برينان.

گروون: به مهشکه دهرهینان.

ڪروي: ئـاولاّوي، خرويهکــهدار، هاوڵــمړوو. ړووخــورڏک. گــړوو، گــړلا،

گروړوو ، گهړ بو مرز و وولاخ و ناژال. خورشت دار ، خوريکاوي. ـــ يـي:

گەرى، خورشت، خارشت، گړک.

ڪرهوير (روڙد): گسٽو، بگهر، خويري.

ڪري: گريان.

گړي (ړوژ.): بړوانه: گړ.

كرى: خەربىزك، قۆپىك، سوو، قەرقىف. قۆرت، ئەگەر، تەگەر، تەگەرە،

پەتمۇ. _ دان: بەستنموه. (باك.) _ بوونموه: كموتنەخووار. _ كردنموه:

ژهه ڤکرن دەر. لئ_ دان: بىستن. _ قوڵفه: گرێ به قوڵفه. _ پووچکه:

گري کويره، گري کوره. _ چوو: گريپک. _ دراو: خدريوکي. _ گري: قەفقىف.

كريان: گرين، كړووزانموه، فيكه، كارهكار، كالين، گرى، گيرستن.

ڪرياندن: به گريان هيٽنان.

گرياي (همررا.): كولأن.

كريتي: كوولدكه.

گرێچڪ: گه، گرينچک.

گريچڪ (باک.): گرێ پووچکه.

ڪريٽچن: چنين و تعنيني گري گري وهک پشتيٽند، سيخمه، کلاّو.

گريدان: بىستن.

گريز: كەفى زار. _ كەتن: كەفكردن.

ڪريژهنه (جا.): گرێ درێژهکهي ريسمهيه. ريسمه. کێجهنه، سيوسيوه،

چیوچیوه، پازندی دهرگه.

كشكى: كشتى.

كشكر: همورى بكريتوه.

كشيوش: بانتايي همرا.

كفهكغ: كمهكم. دونكيّكه، كه مندالّي ساوا كيّى دوكات. دونكى كرّرانه لهكاتي هاتنه هيّلكهدا.

كف: هات و هاوار و شيوهن، ترساندن به كفت و قسه.

گفت: پەيمان، بەلكىن، بريار.

گفتار: گفت و گۆكردن.

كفت و كۆ: دەمەتەتى. ــ كردن: دەمەتەتىن. پىكىرە ئاخافتن.

كفكه: كرولينك.

گف (كه.): تووړه، مووگرژ. ــ بوون: تووړهبوون. هيز، تين.

گفاشتن (باک.): گوشين، ريّک گوشين.

گقاند (باک.): بلندی، بدرزی، پایدی بالاً.

گفه: دهنگی با ، دفه. نیّوی دهنگی ردّیشتنی بهردیّکه به قرّچه قانی و نیدی ناویّررابیّ. هاشه. ـ گف: هاشه هاش ، وردووړ.

گڤرت (باک.): کيمي خوويناري.

گڤزۆنهك (باك.): رەژى.

گفك: ړوو ، لا ، كن.

كنن كرژ، تووړه، مون. بيوون: گرژبوون، تووړهبوون. يى: گرژى، تووهبوون. يى: گرژى،

گفی (کر.): گرژی، مونی.

ڪفيز (باک.): گيوڙ، گويژ.

كقين: مدين، موربورندوه. مووراست بووندوه.

گل: هوز یکه لهنی داوده و زهنگنه ی لای کمرکووکی بلاوبوونموه. (فه.) کم هوت ، جار، چهن رواندوه. چهند جهند جار، جولانموه: گیرانسوه ، گرار به به بار. حدانموه : گیرانسوه ، گیرانسوه ، مسهرگ ، به بالا ، پروشه . له کموتن : له کارکموتن ، له هیز کموتن . (همورا ،) ژانی زور به دورا ای چاوان و نیدی . کموده ی نیتسان و ژان کردن ، سابورنموه : خلور بورمونموه ، کردنموه : خلور کردنموه . کردنموه : خلور کردنموه .

ڪل (هدورا.): گړ. خترل، خاک، نباخ، زموی هدود. جار، چدل، کـدوهت. گلواز.

گلار: دەنكە ترييەكى زۆرە لەبن سەبەتەيدا. _ او: بىي ئارام بوون لەتاو ناسازى و نارەحەتى. بى ئارامى. دەردىكە ئارامى لـه مىرۆ بېرىت. _ ە: (ھەررا.) گلىندى چاو. _ كۆ: كوتكى جل شووشتن.

گلاکوتک: کوتکی جل شووشتن.

كلال (زا.): گەلى، گەرى، شيو. ــە: (باك.) زۆر قەللىو.

كلاّله (كه.): ئاماده، گهلاّله. _ كردن: كورتكردنموه، كۆكردنموه.

كلان: كماوتن، خلةربوونماوه. ــه خوارهوه: كموتن. ــدن: خسان، خلوركدنموه.

گلاو: ئىارەگل. پىس، بەپىتى ئىلىنى ئىسلام ھەرچتىكى رەسەگى تىەر بكەرى گلار دەبىق. كردن: ئىارەگل كردن. كى: خىقلارى، تىقزارى. يىسى. ڪزي چار: گنزي چار.

كزير: شاگرد، كويخاي گچكه. پۆليس. دارزغهيي.

ڪزيرته (باد.): کزيته.

كزيرخانه: پۆلىسخانە.

گزیری: شاگردی، دارزغهیی. پزلیسی.

كزين: بزواندن، جوولاندنموه.

كزييته: كزيرته، دوورگه.

كژال (باك.): شه پول ليدان، له كوريزه دان. كوريزه.

كژد: لمودهممدا دهكوتري و دووپات دهكريتموه بو دنمداني كا بو مانگا.

گزك: جروره داريكه. كۆژەكه.

گژکه (ړووا.): چىمۇڭ بىرامبىرى رووى يەكترى راگرتن.

كژگرهندن: بعرپاكردن، هدلاييساندن. بلندكردني بينا.

گژگژؤک (بار.): گژگژهک، تدرزهی وورد.

گژگژین (باک.): راست و بلندبوونی بینا ، بدرپابوون.

گژلۆك: تەرزەي چكۆڭە.

گژمراندن: هارین، ووردکردن.

كزمرين (باك.): هاران، ووردكران.

كژنەسەر: سەرقژن.

كژنژه (كه.): گژنيژه.

گزنیژ: جووره گیایه که. سهری ههموو بسکه کانی دانعدانه یه. موورووی زیرد. گوی خهنجه و زورده له لای درد. گوی خهناران به خهنه و گورانه. دهرمانیکی ده نک دهنک و زورده له لای عه تاران به خهنه و له مندالی ترساوی ده دهن. رون یا هه و چتیکی و هکوو گژنیژی دانار دانار راو مستی.

كزنيزه: بروانه: كژنيز.

كژوكيا: كيا و كۆتىل.

ڪڙوڻ (باک.): جووره داريکه.

گژو ويژ (ههو.): پركار، خهريك، له كارهوهجوو.

گىك: كسك.

ڪسي: گسک،

کفت: خشت، رایگهم، سهرجهم، که، سهراپا، تهف، تهث، ته قده، دههث، ههموو، خي، تهواو، تيّکړا، گـش، کشک، تهکووز، گجا، جم. چوارلا، ههموو لايهک.

گشته ک: پارچهیدک له کهوا یا کراسی ژنان ده کریتهوه.

گشتک (باد.): ئىنگورتك.

گشتی: تدواوی، خړی، گردی، (زا.) گشکی.

گشک (باک.): گشت. (سرور.) نهنگوتکی همویری. (شار.) چنگه زردایکانه، نیومست، نیوچنگ.

ڪشكه: جىمۆڭە.



كالاوه: بهنيكى هزنراوهوه له ملى جووانووان دهكريت.

كله: كازانده. شتى شيرين (به زمانى مندالأن). بعو كلووه تريّيانه د النين، كه هيشوو زهنگه ته كان بووبيتهوه.

كلَّه: چتي شيرين (بعزماني مندالأن). ققه، ككه، كهكه. (فه.) قوړ. _بان: خۆڭىبان، (خۆ.) بان بړاو. (ھەورا.) خاكىبان. ئاخىبان، (بـك.) ئاخبان. ــ جان: كانگاى خۆلىسپى يا سووره ديوارى پى سواخ دەدەن. زىڭخانە. _خۆركە: كرمى گلى. _سەر: جوورە قورپىكى مەيلە و سۆرە ژنان سىمرى پى دەشىق بىر ئىموەي بىد ئاسانى پرچيان داھينىن. ـــسوور: (بابا.) سيمكل ـ شقى: كلّى دوشاد . ماى: قاشة ميّد. س 🛚 ھەرمەنى: گلە ئەرمەنى.

كل مين: كَازنده، كازانده، داد، كلى، كل مه. قيره، قير. ــكردن: گازانده کردن. _ کهر: گازاندوک. بي ــ: به تارام.

كلياران: دەرمانيكى سۆرە، كە بەھۆيەرە مەرى پى ئىشانەدار دەكەن.

كلهه: گرب، گرف. ــ ى ناورى: بليسىدى ناگرى. ــ كلْپ: گربهگرپ، لرفەلرفى ئاگرى.

گلّته و فلَّته (که.) : فړوفيّل، قسمى پړوپووچ.

كلجانه (باك.): گهمه يه كي مندالأنه.

گلج (باک.): بژارچن. ئاسنیّکه بـژاری پیّدهکـمن. ــک: (بـاک.) بژارچني چکوڵه.

<u>ڪلخواردن:</u> گهرانهوه، وهستان. خل<u>ۆربو</u>ونهوه. به دهورهدا سووړان.

كلدانموه: لاى خو هيشتنموه. دەستنده. گهراندنموه.

كلك (هدورا.): قامك. لاسكى كنفىشامى بى دەنك.

گلکهند (همورا.): گلکمن. گلیّنجان، گلّنجان.

كلكاس: كيايه كه بستينك بلند دهبي، كه لأى وهكور ته ره تيزه يه، بن خرو سپییه و گریّگریّیه و بنه کهی ئی شیرینی ههیه و تالّیشی ههیهو شهوهی شيرينه دهخوري.

كلكۆ (ھەررا.): گولْكۆ. گۆړ. جيڭگايەك، كەبەردى لىي دەردەھينىن يا گلی لی دهکیشندوه.

ككل (باك.): كوله پيغسبهره. ده: (فه.) قلْپهقلْس ثاوه. كاكلوله (همورا.): معزرهق.

گلگیر (بابا.): کنو، سنوهند، کونی له بیّژنگی و شیلگیر و هممووان

كلمان (روژد.): گلوزين. ــ دن (كه.): گلوزاندن. قسمجرون. ــ دنملوه: زورانی و پهکتر گهوزاندنی سهگان.

كلمه: ندرم و خي، پلپله گوشت، ولمه. به گوشتى دهورى كونيش دهلين.

کلمهت: گوومتال، گوونده، (همور.) کمستهک، کمرسهک. پمل، سنده، سمته كل. سنده كل. كلوسن.

كلملاندن (روز.): كدوزاندن.

گلوبز (کۆ.): گال. (ھىو.) گلواز. پرچى لىوول.

كُلُوان (شا.): كَعَلُوان.

گلومترێ: (شمق.) تلي تلي.

ڪلوهر (کڙ.): گرڏل.

كلۆتە (رەرا.): سندە ئــارد يــا گــەزۆ يــا پارچەيەكـــه لـــەچتى ووردى نم كيّشراو، كه يهكترى كرتبيّ. (دزه.) گلمهت، سندهگلّ.

گلوخول: گلان و خولان. گواستندوه بق. .

كلور (رەول،): خلور. (باك.) ئەنگوتكى ھەرىرى. (ھەدورا.) كرۆل. پارچینک له لاتهنیشتی کراس. (همو.) گرویل.

كَلْوَفْتَن: هَهُ لَكُلُوفْتُن.

گلۆكە (خق.): گيايەكە بنەكەي دەكريتىد ئەسپوون.

كلۆلە (مەررا. كۆن): گيايەكە. گلۆلۆك.

كَلْوِلْهُ: بِمِنْ و دەزووى لَيْكَ ئالاّوى خرِهِمَالْمُدراو. گرۆز. گرۆفك، گولــۆك، گولۆلە. (كە.) كەستىكە شلەپەتە بووبىت ر جوولانموەى نەبى، ئىفلىج.

كُلُوْلُوْك: كُلُوْلُه.

كلوو: گلار، (همورا.) گلبىلاً. (پووا.) تريسك. (خزّ.) تلى. (خزّ.، ډهر.) قل قلي.

کلووخول: سروران و کل و خولبوون.

گلووكويّز: توانا ، هيّز.

گلووك: گولآ. كۆي (گولآ) ه: گولآن.

كلوول (باك.): قەڭمو.

كَلُوولُه: كيايەكە.

كلوويّنه: گولبينه. گولوينه. (همورا.) گوولبين. (خـق.) باكيّش. — ئاخن: تۆپەرانە.

گلوی (همورا.): گمروو.

كله (باك.): گلەيى.

كلي: دهنكه ترييهك، گله تري.

داواكار، گلەيىكار.

ڪلياز (باک.): گيّلاس.

كليان: خولان، سووړان، بزووتن. پالْپيّوهنان بۆ خولان. گليّران.

گلیّخه: گولّی شین و سپی دەردەكات و بىه گولّى لاولاوى دەچى، بىملاّن وهکوو وهنموشه سمر شترده کمنموه. سمرکه کمی ده کولّینن و دوو ایه ووشکی ده که نسه و هده کمین بسوشنوی بسووزووان لسه کاتی پینویسستندا دووساره دەيكولىننىدە . _ بىدرازە: بندكىدى بەپىشاوى لىسىدر ھىدر قونسىرىما جیّگایه کی خردانریّ، به دوو سسیّ جاران دهری دهکات. بکوتریّت و لـهنیّو پهرويدكى تدردا لعبن ئاورى بپيشينريّت و لهسدر هدر كولكيّكى دانريّ دەرى دەكات.

گلير (همورا.): خلۆر. ــ بوونموه: خلۆربوونـموه. كـــۆ، خـړ. ــــ كردنـموه: خړو كۆكردنموه. گەلوان.

گليران: بال پيوهنان بۆخلۆركردنموه. گليان.

گليراي (هدورا.): كدوتن.

کلیّره (ړهوا.): کالمه کو شهوتي هیّنده ي گوویّزیّکي بیّت. تساوزه چكۆلىد. زىپكە. رۇمژىلكە. تەرزەلەكە. جوورە تەرزەيەكى خړو ووردە جار جار لمهيتش بمفريدا دهباريت. (شا.) كولكلينكه. (كۆ.) بنكره. (همو.)

ڪليز (باک.): کهفي زار.

گلیله (فه.): گلیّنهی چاو. (باد.) چلووره.

گلیم (همورا.): بووزوو، بمهره. جووره چنراویکی تریشه وهکوو جاجم و کمل و پهلی تیدا هملدهگرن.

كَالِيْشْقَا (باد.): كرش و كالْرِيْرْ، زبلْچي.

گلینه: رهشکینه ی چار، کانی چاث، (که.) گلینکه. (باک.) گورزهکاچاف. (باک.) گورزهکاچاف. (موک.، بابا.) کنرن. (همورا،،باد.) گلیره ی رهشی نیو دهخلان. قابیکه له گل دروستده کریّت. (باک.) قافی گولا. (شا.) مهقملیّکی گلی و گهلیّک کون کونه.

گلينڪ (فه.): خ_ر.

كَلْيَنجِان (كه.): جيّگايهكه كُلّي ليّ ههلّدهكهنريّت. كُلْكهند.

گلينکه (که.): گلينه.

گمه (همورا.): جندؤکه.

كمهكم: دهنكي كوتر و فهقيّيانه. دوغهدوغ، كغهكغ.

كمۆرە: ميشروله.

كميّز (همورا.، جاف.): ميز.

گن: منگن، کهپوگن، به کهسیّک دهکوتریّت، که له قسهکردندا دهنگی له کهپوّی دیّت. ــ هگن: گنگاندن. به کهپوّ قسهکردن. ــ گناندن: بـه کهپوّ قسهکردن. ــ گنوّک: لاراندنهوهی گورانی.

گنا: زهری، خاک.

گنای (همورا.): كموتن. _ را: كموتنمري.

گنج: گرژ، گرنج، لوچی بهرگ و پوشاک. _ اوی: لوچاوی، گرژاوی. گرنجاوی. _ گنج: لوچ لوچ، گرنج گرنج. _ _ ی: گرنجی، لوچداری، کرژی. گنجیل. به و موو و تووکانهی تاژالان دهلیّن، که به پیخهوه ووشک دهییّته وه.

گنجیل: کنجی، کرنجی، کرژی.

گنخ: بۆگنخ. ـــ بوون: گنخان. ـــ او: بۆنگرتوو، گىندەژە، كىندەخە. ـــ ان: گلمخان، كىرخين، گنخبوون. ـــ اندن: كىرخاندن، خراپكرن.

كندراندن (باك.): خلۆركردندوه.

گندوّر (باد.): كاللهك. (همو.) گندوّره.

گننوّر (شا.): قەلمىندۇر. گيايەكە دەخورىّ و بۆرپەوانى باشە.

گندوش (كه.): سروژن، گنوش.

گندین (باک.): خلۆربوونموه.

گنشته: پاشهرزکی همموو چتیکییه یا گزرانی کوتن.

كنۆش: سروژن، كندوش.

كننخه: ئەستوررايى مل. (كۆ.) خينگه. (موك.) كيپهرو.

ڪنين: به کهپڙ قسه کردن.

گۆ: گوێ. ړەگى (گۆتن). دوگمه، بشكوژ. دارێكى خړه له گوێێندا به چوگانى لێدەدەن. به همموو چتێكى دەڵێن خړبێ. كووده، هۆل. جوولان، همست، هێز؛ دەستم له سهرمان له _ كهوتوره؛ بێ همست و هێز بووه. _ ى مهمكى: چيچكه، چيچه، چيچله. سهرچيچكه. له _ كهوتن؛ بێ همستبوون. له _ چوون؛ سړبوون.

كۆبەبك: ئاژارە. ھەرا.

گۆبىلەرۆك: ئالأن، بىلەرە، گۆدەڭە. خشلۆيك، كىلەبلەكلەنارى سىخمە و كوڭەجلەرە دەدرويت.

كۆبەن (كە.): گۆبەند. يارى، گەمە. فيلل.

گۆپىلىند (كە.): گۆپىلىن، گۆپەنك. ھەقانى. ناز. فيىل، وەيسم. بىلىزم و خۆشى.

كۆپارۆك (رەر.): كيايەكى كەلأ وورده.

گۆپاڭ: (همورا.) كوتەك. داردەستىكى سەرخرە، گۆچان. نىپوى سەگانە. ــ باران: بارانىككە بە رىتۇنە و توندە، كە وەكوو كۆپالىي زەرى دەكوتى.

گۆپە: بروانە: گۆپكە.

گۆپك (باك.): پۆپەي چيا. سەرى خړ هى چتى درێژ.

گۆپكە: گۆ. گۆپە. پشكۆژ. (كۆ.) چرۆ. گروپك. گۆپكەى دار، كە تازە دەپشكوێ.

گۆپىتە: چرۆ. پشكۆژ.

كۆت (هنورا.): گۆد. گۆج له سهرماوه. سړ. له پى كموتن. رەگى كارى رادوردووه (گۆتن).

كۆتە: قسىم، ووتىد. كۆت: رنگەرنك، خوتىمخوت. ھەراھمەرا، دەنگەدەنك. زۆرگوتن.

گوترا: سپيدهي بهياني.

ڪوٽٽره: چتيٽکي، که به کيٽشان بفروشريّ و بعبيّ کيٽشان بفروٽريّ عي پيّ دهڏيّن. له ــ: له بريه.

گۆتىن: كوتىن، ووتىن. گۆرانى. _ ا مىد ئىچووە سىدر ھىتى: ئىدە يىك نەكلوتىن. ل_ ا خوە ئايد خوار: قىسدى خۆى ئاگۆرىت.

گۆچ: دەستو پى ئىفلىج. رەقىتە. كۆر. رۆنجىز. سى: ئىفلىجى، كۆرى.

گۆجار (باک.): كۆمەڭە بەرد، كەڭەكە بەرد.

گۆجەبەر: كۆچەر. ــ ى: كۆچەرى.

گۆجكردن: ژهك. به مندال يا بيخوري تازه بوردان.

گۆچ: ژەک، فرچک.

گۆچان: گۆپال، ھەچك، قەلانگ، چەوگان، ھەچى، گالۆكە، چيو. چەم. دارلۆف. ـــ ى چكۆڭە: تالورل.

ڪۆچبەر: كۆجبەر.

گۆچەوەنى: سروژن. سۆزن، (فه.) زهن.

كۆد: سړ. گيّړ. (هغورا.) گۆت. له ــ كغوتن: سړبوون. ـــ يـش: جووره گيايهكه.

گۆدىلە: كاكۆل.

كۆر: نيچير. گۆلەكە. تىمىن (بۆمانگا). دووا، پاش.

گۆر: كلكۆ، ئارامگه. پانايى، جيكهى پان و بهرين. ـــليگرتن: قازانجیکی زور چهنگ خستن. شایان. بافت. عانه: قدرستان،

گۆران: نيموى خياليكى گهورەى كورده. لهوەرگهى هاوينييه. جهرده، ريّگر، چەتە. (فە.) _ چى: گۆرانى بيّر. _ ى: شيّوەزارى تـيرەى كۆران، جووره مدقام و بدستهید. تدراند، سترین، دیلاند. ــ ی گوتن: ستراندن. _ ى بيد: چركهر، دەنگخوش، دەنگبيد. _ يەي دارتنىك: لـ هسمدەي چوو اردهمدا به گزراني ئيستايان كوتووه.

گۆړان: گۆړىين، لەباريكىوە بۆباريكى دى چوون. (ھەررا.) واړياى. ـــ ى يەكسا: گۆړانى بەرامبەر. ـ ى پٽچا: گۆرانى پٽچەوانە.

گۆراۋ: دۆيەكە ئاوى زۆربى. دۆي روون.

كۆرۈو: بەقم، تىكچوو. (باك.) بورەنگە. گۆرانى بار.

گۆرە (سرور.، باک.): گۆرەوى. (باک.) _ بىند: گۆرەوى بىند. _ مــژ: چێڵێڮؠ ۾ۯڔێ. _ يي: گۆرەرى. _ كه: گوێلك. _ ماست: جووره ماستيكه شووان له كهل خوى ده كيريت و تامى له ماستى دى ناچيت.

گۆرەپان: مەيدان. گۆر و دەشتىكى پانە. تەختايى زەرى.

گۆرەوشار: ئازار، ئەشكەنجە.

كۆرەوى: كۆرۋا، كۆرى، كۆرەبى، كۆرىد. _ ئەژىزيان: زەنكال. (مىوك.)

_ چند: بالندهیه که نهوهندهی کهویکه سینگی زهرده پشتى شين دەنويدنى و دەنگى ئىجگار زور خۆشە، هيّلاندي و ه كو جوّلانه به دارانهوه هه لواسراوه. گوريا.

گۆرەوى بەند: گۆرەبەند.

كۆرمويلك: گۆرمەلكىنە.

گۆرپا: گۆرەرى، گۆرى.

گۆرپين: گرولېين، گوولوينه، گلوينه. كوني تهندوورېؤهمناسه.

گۆرت (نهه. ، شكا.) : بر گۆرى فەلان بەكاردەبرى. (باك.) شيرى كۆن، تيغى كۆند. (كد.) ــ ه: هۆنراوه. (كد.) گوردم.

گورده کا (دزه.): سهگی کووی نهبرو اوه.

گوردم (كه.): هؤنراوهوه.

گۆردى (شن.): هيّز، تين، قرول. (هه.) نيشانديدكى بزنانه، بزنى گوئ

گۆرز (باک.) : گیایی.

كۆرسان: كۆرستان.

كۆرقا (ھەورا.): گۆرھوى.

گۆرك (دزه.): ئاورگ، ئاگردان، (هغورا.) كووانوو.

كوركه: ئاورگ.

كۆركە (دزه.): (دزه.) گۆرك. ئاورگ، ئاوردان.

كۆركەنك: كۆرھەلكەنە.

كۆرگەنگ (زەن.): گۆرمەڵكەنە.

كۆركەلۇقە: جرورە غاردانىكە بەلىقەلىق. (خۆ.) لۆترە.

گۆرم (باک.): خوشكى ژنى، ژن خوشك.

كۆرمىزە: خەرتەك. (سىرور.) چروزرك. گوڭى شىينە و چكۆڭەيسە. گیایه که به شینی درواویه پشتینندیک دریژ دمبی و گه لأی سی قامک پاند، بنه کدی ۳۰ ـ . ٤ لکي کی به زمويدا پانده بيته وه و به کوتراوی لمسمر همر برین و قونیریک دابنریت دهری دهکات. ده لینن بو مارانگ و تووش زور باشه. به رونهوه دهخوري.

كۆرۈا: كۆرەوى.

كۆرهەنكەنە: (رۆژ.) سياگوش. پشيلەي كۆرى. (رەرا.) گۆرەرىلك، (زەن.) گۆرگەنك.

گۆرى: قوريان. خۆل پيناونان. ئىز يى ئىمن قوريانت بم، مىن قوربان. گۆرەوى.

گۆريان (كه.): هۆنىن. گۆرىن.

ڪۆريەو (كە.): ھۆنرار.

گۆرىيە (رۆژ. ، شەبه.): گۆرەرى.

گۆرىچە: ئىر جنگە تەنگەيە لە كۆرىدا، كە مردورى تىدا دەنىتررىت.

گۆرىچنى (مىرك.): باڭندەيدكە ھىلاتەكەي وەكىر گۆرەرى وايسە و بسەر دارانموه شوردهبيتموه.

كۆپىن: كۆپىنموه، گوهرىن، گوهرانىدن. باسكراو، ناوبراو، بيترن. كابرا، هدرامه، وانيك. ــ هوه: ئالوگۆړكردن. گوهارتۆ.

كۆرىنكە: شرىنى كۆرىنى بارە.

ڪۆز: گوٽز.

گۆرەوى

گۆزانە: جوورە ترييه.

گۆزەنموە: گويزرانموه، گويزانموه. لاواندنموهى مندالأن.

كۆزىنىن: گويزتنموه. لاواندنموهى مندالأن.

گۆزە: كۆزەلدى كەررە. ئاڤلىنە. ـــبانـە: گويۆزەبانـە. ، ک: گوێزينگ، گووزهک. (که.) ـــکـوت: ســوواڵـــــت. له: گۆزەي بچكۆلە. _ هىنك: شانەي ھىنك.

گوزژنیر (باک.): کهشکه نهژنو.

گۆزك (باك.): قۆزاخەي لۇكە.

گۆزلېمس (باک.): كوليره يه كه به همنگرين و گوويز دروست دهكريت.

كۆزيىنموه: گريزانىرە.

گۆزىنك (باك.): گريزينك. قاپى پى.

گۆسان (باك.): زيندەرەر.

كۆسپەند (لو.): مەرٍ.

كۆست (باك.): باڭندەيەكە.

كۆسرمه (كه.): بهلا، رووشه.

كۆسكە (كۆ.): لىرولىند.

كۆش (كە.): گوئ. گۆچ. پەروەردە بە ۋەك.

گۆشە: سىچ، قورن، قورىن، ئىو مارەيىي، كەدەكلورت، ئىسوان دوو تيشك (له ماتماتيك).

گۆشەك (ھەررا.): مەلأشرو. ــ دار: ھەر چتىكى سوچى ھەبيت.

ڪۆشەنشين ڪۆشەنشين

گۆشەنشىن: كۆشەكىر.

<u>گۆشەوارە:</u> گوارە.

كۆشت: ئەر نەرماييەيە كە كەرتۆتە ژير پيستى گيانلەبەرانىدە؛ لەشى

گيانلهبمران پيٽڪ هاتووه لـه گۆشت، ئيٽسڪ، خوينن و ئيــتر. ً

گۆشتاو: شۆربار.

گۆشتەزوونە: ئەر گۆشتەيە، كەلەبرىنى ئىزىكلە چاك بورنەرە پەيدادىبى.

گۆشتەگىر (سرور.): كەسىپكە لەزۆرخانەدا سەركەرتىو و پىتشىكەرتىو بى.

گۆشت پاره: شعو خوينديد، كه رەق دەبيت و دەبيت به گۆشت لىه جيگايهكى لهشيدا.

كوّشت قال: ئيسك كران، رمزا قورس.

گۆشتخۆر: بمو جانموەرە دەگوتريت، كە كۆشت دەخوات.

كۆشتىن: قەللىم، پركىزشت. تىركىزشت.

گۆشتى (باك.): گۆشتى سويرو ووشكراوه.

كۆش سوۋك (كه.): گرئ سورك.

گۆشك (باك.): گێرژ.

گۆشگىرە: سەرىنى بچكۆلە.

گۆشى (ھە.): دىزە.

گۆفك: رەحەتى نەفتى و ئى دىكە.

كۆفيزك (باك.): خيزمال.

كُوْق (وان. ، زا. ، باك.): هوّلْي مدرانه.

گۆشەند (باک. ، نىەھ. ، زا. ، شىكا.) : زەمسارەند ، دارەت ، شسايى ، ھەلْپەركى ـ گرتى: ھەلْپەرينى كەتن ـ ى : چوونە نىتو ھەلْپەرينى كەتن ـ ى : چوونە نىتو ھەلْپەرينى كەتن ـ ى : چوونە نىتو ھەلْپەرينى كەتن ـ كۆك (باك.) : گۆگ .

گوكىفچك (باك.): بزنيّكه گريّى دريّژو قيت و قولّ بيّ.

گۆگ (باک.): تۆپىن، تۆپ تۆپانى.

گۆگهم: گیایه که گوله کانی وه کو فنجانییه و تا دوو به ژنان بلند ده بی، که به دوردی له گلاتاوی لورک و همویری پارچه پارچه له گومی باویژری ماسیان ده کوژیت. به زهرد کراوی له جینگای با دار بنری، زور باشه و به کوتراویش بوگری و قونیرانی مروو و مالاتان باشه، ده ری ده کات یا در پرورینیته وه.

گۆگرد: كانيكى زەردە و بۆچارەكردنى نەخۇشيانىش بەكارديت.

گۆل (موک.): پەنگاو، پەنگاڤ. گۆلى ئارىّ، دەرياچە، گۆم. (خۆ.) دېراو، (خۆ.) بۆ، (ړەوا.) باو، (ھەورا.) گۆلم. ــە: گويّلک.

گۆڭ: خاڭ يا ئىعو نىشانەيەيە، كە دەكەرىتە سەر لىمش و كىلو پىمل. ووشەيەكە واتاى نىپرە و پىتر بىلو ووشانلوە دەنلوسىيت: گۆلامسىمگ، گۆلەكلەر. تەفرە، لەخشتەبردن.

گۆلاھ: گۆل، رفكە، ئەستىرە، پەنگاو، پەنگاڤ. (رۆژ.) جەردام.

گولُهبن عهرد: داريّکه بهقهد ئي گولْي گولاْوي دهچيّ.

كۆڭە: ھەزارە، شۆۋك، شوورك. شمشيرە، شەوژەن. پشتەك، چلميرە. دەردىكە تووشى زمانى رەشەوولاخان دەبى. گرمە. _ گۆل: گرمەگرم.

گۆڭەسەگ: گىمال، گىمبۆل. _ كەر: نيرەكەر.

گولپ (باک.): قوم، مژهک.

گۆلتك (باك.): حدوز. رفكه، ئىستىرك. ئاۋەۋىك.

گۆلك (باك.): گۆلكى يەك سالأنەيە. گوويلك.

گۆڭك (هدو.):گوويلك، (بابا.) گويرهكه.

كۆلكفان (باك.): گويلكموان.

گۆلگۆل (كه.): رەنگارە به خال و گول.

گولنگ: گۆلىنك.

گۆلواژه: قسدى جووان، واژدى پشكووتوو.

گۆلىيە: كەرور، گەلىور.

كۆلىرە: تەنگىچەلسە.

گۆنى گۆنى: (دەر.) گۆلەگۆلە. گۆلكى پى بانگ دەكرىت.

گۆم: گۆماو. گۆمى ئاوى. گۆل، دەرياچە. كونىكى لىەنىد ھەورىكى گەررەدا، كەئاسمانى تىداشىن بكاتەرە.

گۆماو (باک.): چالاّیی له چهمدا.

گۆن (باک.): رەنگ. دىمن.

كۆن (هدررا. ، جا.): كولم. (باد.) لام. (كه.) _ كۆن: هدمه رەنك.

گۆنه (باک.): رهک، ریشه. بی همستکردن.

گۆنىلەر (پەرا.): كىلار، پشكىسال. (ش.) گۆنىلا، گۆنگىل. ھىلاپەت، ھاۋرۆنگ.

گۆنەن (ش.): گۆنەر ، كەژ.

گۆنج (باک.): ریشه.

گۆنك (باك.): گيايەكە.

گۆنك: پۆشراو، نەناسراو، نەزانراو، ناديار.

گۆنگە: (بابا.) گوونج. لوولىدى سوورەرە كراوە لىە گلّى بىز ئار بىۋىر خاكدا بردن.

كۆنكەلا: ئاسىو، ھەنگامە، رووشە، (ش.) ھىلا. ھەوان. كۆنـەر. ھەرەت. كۆنگەر.

گۆنگل (باک.): تاودان و ئالقەداركردن بۆپرچ گوريزەكردن. گالته جارى.

كۆنيا: سى كۆشەى كۆشە رەستار.

گۆوەند: دارەت، رەشبەللەك، زەمارەند.

كۆھتن (باك.): كوتن، گۆتن.

گۆوان (فه.): دەست له برين و كولكى لـ اش وەردان دەگوويّ. گندۆرە و ھەرميّ و چتى تر زۆرى دەست لىّ بدريّ نەرم و بلّ دەبىّ.

گۆي زەوى: خركەي زەرى.

كۆيا: كرايە.

كۆيژ (باب. ، كه.): گێوژ.

كۆيش (باك.): زاراوه، فريز.

كۆي مهمك: گزيكه مهمك، (رِهوا.) چيچيله، (باد.) چچك.

گۆیى: خړى. هۆزيّكى كورده نيوهى كموتوّته كوردستانى عيّراق و نيوهشى كموتوّته ژيّر دەستى تركانموه.

گۇيينن: يارى بە داردەست، كۆچان كردن. شەقينن.

گۆيين (باك.): بالنده يەكە شەوان بيداره. گۆرين.

کوو: پیسایی مرزیان. - او: ناوی پیسی ناودهست، گودیاو، نزاوی گوو. (بابا.) ژاکساو، گروراو، ژاکساوی لسمش و بسدهن. (شسن.) هسمنگواو. شلّمژاو. - اوی: پیس، بهگوو. له گووهوه وهردراو.

کوواره: (ف.د.) گووشخاره. گزشمواره، گووهار، گزشیار. (خ.ق.) گووارکه. (پردوا.) زهنگهته تریّ. (همورا.) گواری.

گووازتنموه (همو.): گوريّزتنموه.

گووان: مهمکی مانگار گامیش و ناژالآنی میینه. نهرم بوون به گوشین، برینه که گواره: نهرم بووه. پتربوون، دهین دان. ــ دار: خاوهن گووان.

كوونهس نيره: گورههستيرك، ئهستيره په ده دراده كشي، گوولهستيره. جووره ميشيكه رهنگار رهنگه و بهشهو پاشهلي ده درهوشيتهوه.

<u>ڪووپ</u>: لام، گيپش. نيٽوزاره که به فوو يا چتى دى پيٽستى ړوومـــهتى ههڵبامسيّ، ـــن: گووربن، گيپش ئهستوور،

<u>گووتک</u> (سرور.): ئانگروتک.

گووتل (باک.): رِیّککوشین. کرن: نازاردان.

ڪووتن: كووتن.

گووجیله (بار.): کروده آه. فهرخههراز، بزلههمراز. (موک.) بنچرهمدگ، ترو تکهمهگ، (باک.) بزچک، گجروله.

گوهیج: ئازار. (سرور.،شکا.،نهه.) ناخرّش،گران،کز.

گووچانگر (دزه.): سن کوچکهی بهرد.

گووچانی (دەر.): سى كوچكەي بەرد.

<u>گووچڪ</u> (باد.): گوێ، گوێچکه.

كوودله (همورا.): كاكوّل، تواليّت، پمرچم.

گووديله (ږڒژ.): بړوانه: گوودله.

گوور (باک.): گوورگ. بیروباوهړ.

كوور: تار، بەخت، گوژم، هيّز. بەت: بەسەختى، بەپەلىە. بىّ ــــ: بىّ ھيّز. ــى باران: تەوژم.

گوور (فه.): گريّلک.

ڪوراز: بهراز.

گووران: پیکهیشتن. دامالرانی پیست. رسکان. — اندن: دامالین. هاراندن. سعربرین. تیخورین، راخورین، گوورژاندن. —ی: فراوانی، زوری، چهندی.

گووراوا: گروار. (ش.) گۆرەرى.

گووره (که.): همراهمرا. گرورژین. هاره، دهنگی فرزک ر بمزوک. همرهه.

كوورهشه: كووره، هدرهشه.

ڪورهڪور: کرهکر، گراگر، برهبي، هارههار ـ ـ کردن: گورژين-

گووریه (باک.): میشهنگرین.

گوريز (كد.): گورج. چالاك.

گوريڪ (باک.): ميش هدنگوين.

گوربزه: بهکهیف. بهسبوون.

كورپ: سەركردنىسەر ئەۋنۇ. ــن: خرين، گوين، رووپر و قالمەد.

گور**په:** پشیلهی نیّر،

كورت: شممچه. (باد.) كۆكرت.

گورج: چايووک، وريا، دمست بـهجێ، خرپ، تونـد، لـهز. توندوتوّل. ـــ وگوّل: توندوتوّل، چهسپان. خيّرا. ـــى: خيّرايى، جم و جوّلّى.

كورچه (فه.): كورچيله. ــ ويله.

گورچڪ: گورچيله، گورچه.

گورچك: گورچه، گورچيله، گورچك.

گورچیله: گورچه، گورچک، گورچلک، گورچیلک.

كورد: چوست، پالموان. نيوى پياوانه.

كورده: توول، بعش. كورد، ثازا، پالفوان. له بنچينه دا كورد لـه گورد يا كورد لمو وهركيراوه.

کوردی بهش (همر.): بزنیّکه گریّیه کانی شوّدٍ بیّ، رووی چهند خه تیّکی گوردی سپی تیّدا بیّ و لهشی رهش بیّ یا نیّرچاوانی سپی بیّ.

کوردی پۆش (همر.): بزنیّکه گوویّیه کانی شدّد و سمر و لمشی سپی بیّ. کوردی روش (همر.): بزنیّکه گوویّیه کانی شدّد و سمر و لمشی روش بیّ. کوردی روش بهش (همر.): بزنیّکه گویّیه کانی شدّد پسیّ و لمشی روش و

نێۅڿاوانی سپی بێ.

گوردى سهى (هدر.): بزنيّكه گورتيه كانى شوّړ و سدر و لىشى سپى بىّ. گوردى سۆر (هدر.): بزنيّكه گوريّيه كانى شوّړ و سدر و لىشى سوّر بىّ.

كوردى شين (هدر.): بزنيّكه گوويّيهكاني شوّدٍ و سدر و لىشى شين بيّ.

كوردى شين بسهش (همر.): بزنيك گوييدكانى شوّدٍ بنّ و لمشى شين و نيّوچاوانى سپى بنّ.

گوردى كار بىلىش (هدر.): بزنيك گوييدكانى شقر بى و گچكه بى و رەش بى، بدلان ناوەنديان زەرد بى.

. گوردی میز بیمش (هدر.): بزنیّک گویّیه کانی شوّد بیّ وه دهم و لووتی سیی بیّ.

گوراو (که.): گروراوی پیست، دامالراوی پیست.

گورزه يخنى (ھەر.): كىمەيدك مندالأن لە تۆپە گيايدكى بىنىتكى تىدەخەن رگىمدى پىدەكەن.

كورزه هۆن (كه.): جووره هۆنىنەوە په كى خىرە، زۆر تىر بىز قۆچىەقانى و سەررەشمە بەكاردەبرى.

كورزوله (هدر.): بروانه: كورزهالنن.

گورز و بن میّخی (ک.ه.): جروره گهمهیه کی کوردهو اریه، یه کیّ له یاریکه ران گوریسیّکی دریّژی به دهسته و یه به دهوری خوّیدا دهسوو دِیّ، که له هه لّمهت و هیّنه ره کان بدا، نه وانیش به گورزه و بوّی دیّن و لیّی دهدمن، تا یه کیّکیان ده دوریّنیّ.

گورزوقال: جروره گهمهیهکه.

گورژاندن (باک.): گوراندن.

گورزوگۇن (كە.): بروانە: گورزەھۇن.

ڪورژين: بۆڭىبۆل، كوړەكوړه.

گوزۆيخني (همو.): گممهيمكي مندالأنه به گورزونه.

گورگ: قەرث، وەرگ، كوركورى.

گورگانه شهوی (که.): گۆرانی لای لایهی دایکه بر نواندنی مندال.

گورگانخوارد (که.): تعوهی درنده (گورگ) لی خواردیی.

گورزوگولینگ: گیرزرگونک.

گورگه: گیایه کی گوانشینه له نیّر تروتنی شین دهبیّ روشکی ده کات. (باد.) که له میششکه. ده ردیّکه گرویّی مالاتانه و ثاژالاته، ثاوی دارکی تروتنی تیّدریّ چاک دهبیّتموه. (مبوک.) کویرووی ده غلّییه. (بابا،، دهر.، کـق، همور.) پاسار، بـهرازه، سهرسـووانه. ثمو داره باریکه یا تمسترورانه یه که لهسمر کروی سورانان داده نریّت.

كورك نماور: ناوردانموه بق دواوه وهكو كوركى. لمكاتى همالاتنيدا ناوردانموه.

گورگەخلە: خەرىسورك.

گورگهزی: بارانیکه له ههتاویدا بباری.

گورگهاؤقه: گرورلزق. به نيرخه غاردان. بۆمرۆ و پيرزيانه.

كورك نهخوره: پارچه يه كه له ورركى تا ال هينده لوچدار و پيسه كويا كوركيش نايخوا. (همورا.) حموت لق.

گورگ و میش: سمر لعبهیانی راست، سمر لعبانی ناراست. بیچووی دوردگه.

گوورگوور (باک.): گرورهگووری هغور و مرزیان.

گوورلۇق (باك.): رەوتى وولاخ، جوورى رۆيشتنى وولاخ، گورگه لۆقە.

ڪوورمين: کرفه.

گوورمک (باک.): کۆتايى شان.

گوورن (باک.): هێشوري چکۆله.

گوورنهبهش (باک.): نزم، ناقابل، ناشایمن، پهست.

گوروون: گرورتن، كەرلكردنى ئاۋەلار ئىتىر بە جووريكى، كە بىق ھەمبانــە و مەشكە و ئىتىر دەست بدات.

گوورنیک (باک.): ههلاجی و شانه کردن.

كووروان: كروان.

كوورواندن: كرواندن.

گووروز (باک.): ئارەقچن (كلار).

ڪووروو: کرري.

كووروون: كرواندن، داړنيني پيست.

گوری (موک.): ناو ، نيّو. دار: گۆنگل، تاودار.

گوری (باد. ، خد.): گړی ناورييه. (باک.) گړی ناوري. گورگ. (هغو.) گولي.

گووریزه: (همورا.) گرژ. پرچی قهفقهف. (کژ.) کپروژ.

گوریس: پهتک، پهتی دریّژ.

گوریخ (باک.): بههیّز و قایم و پتهو.

گوريزه: كرووزه، لوول، گژال، قەفقىف و شەپۆلى پرچ.

گوريژن (خز.): چريكه.

گوريسه جوو: جروره كرميكى نيوزگه تا ٦٠ مهتر دريژ دهبي.

گورين (كه.): دارنران. پيست دهرهينان.

گورینک (هـ مورا.): پلـه گزشتتیکه لـ مناو لمشی شـ مرمی نـ افرهت و مایندا، که جیّی مایدی زگی پرپیّ، که به پیّ نمو جار زگ دهکات.

گووزوو (باک.): دون، چهوری، پيو.

گووزووز (باک.): هيّلانه دروستکردن.

گووزینه: چۆلەكەيەكى لەش سپى و سەر رەشە، ھێنىدەى چۆلەكەيەكىيە، بەلاّنبارىك و كلك درێژە.

گووزیری: تغواری. نا ... ناتغواری، دهست کورتی.

گوژ (باک.): ئيستا، ويستا، نهق.

ڪووڙ: کێوڙ.

گووژاک: گووژالک.

گروژاند. گیایسه کی گرده نستوک می کانه که ماراند. گیایسه کی کیسوی و هاوینییه به برکه و گهلا و به رموه هه و وه شووتی ده چین، به ره که ی هیننده ی نارنج یکی لی دی و زهرد ده بی و دو و جوورن: نیره و مییه.

گووژان (خز.): گیایهکه.

گووژه: عهنزهروت.

گوژم (جا.، بابا.): گوور. بههیّر و گوړهوه. پهله، تالووکه، تاو. به ... به پهله، للووکه، تاو. به ... به پهله، له لیّدانیدا. زور له به پهله، له لیّدانیدا. زور له زیانیّدا. (همورا.) هیّر، تووند، کشان، له بازدانی سیّ باز و نیدیدا مروّ بکشیّته دواوه و نموجا غاردات بوّبازدانیّ. (شا.) میّوژی رهش و کاکلی گویّر و قمزوان پیّکموه دهکوتریّن و دهکریّنه همویر له زستانیّدا زور خوشه. .. م تر: زیاتر، زیّتر، پتر.

گوژين (باک.): به هيدي و لهسهره خرّبانگکردن.

ڪووسه (باک.): راگر.

گووسهگ (که.): گوری سهگی.

گووست (خز.): قامک، (باک.) ــک: گرستیلک، نهنگوستیلهی قامکانه.

گوستاخ (هدردا. ، كۆ.): ئازا، تەردەست. ــى: ئازايى، تەردەستى.

گوستان: نيّوي نافرهتانه (له گولستانموهيه).

گوستیّرک (باد.): کرمیّکی سروره، که گهرره برو وهکو میّروولهیه کی بالداری لیّ دیّ و بالّی دهرده کات و بعشمو له لای قوونییموه رووناکی دهدات. گرونستیّره.

كوستيله (خز.): ئەنگوستىلە.

گوستيلك: ئەنگوستىلە.

گوش (که.): گورنیه. (همو.) تمالیس. (فه. گوويّ. جووره گيايهكه. (فه.) ـ خاره: گواره.

گوشد: فراوان، بهراوهلنه، راهسی، بسهر بسهرهلا،

بەرۋەكرى. شادى، خۆشى.

گوشت (باد.): ئىنگورتك.

گوشران: (كه.) ووشران.

گوشان: گوشین، تلیت، نان لهنیدو شورباو کردن.

گوشراو: گوشاو ، گوشیاک.

گوشگوش (باک.): هاشه و دهنگی شهپولی تاوییه.

گووشل (که.): رهوان، زک رزيو.

گوشياك: كوشراد ، كوشاد .

گووشي: هێشور .

گووشیله: تەختەتىرە، تەختەساف.

گوشمه: (بار.) کوشمه: قفزوان و مینووژی کوتراوه، که کرابیته سهلک بر خواردن. که قهزوان به تهنهاش بکوتری و کرابیته سهلک ههر گوشمهی

گوشين: كوشين، گوشان.

گوشینه (که.): تهلیس.

گووفهک (همو.): سەرگورىلك، سەرانگورىلك، گورفك.

كوفتۆگۆ: ئاخافتن. گفتوگۆ.

گووفک (سرور.): گرولینک.

گووڤيچے (باک.): ئالقەي زولفە لەسەر نيرچاوان و لاجانگو

گووقین (باک.): ددان له چیرهوه بردن. مهیین. توند بوون.

گووگاينكه (شا.): بنگره. گليره، تهرزهي وورد، پيتسرهوي بهفرييه.

گووگەرىن: قالۆچەي گورگلىن.

گول: گول، خونچه ي پشكوتور ، چيچه ك. (گهر.) به لموهشين. دووزام. (كۆ.) پىسك، كۆلىبند. _ اسبحانى: زرىبارىكى گەورەيدل هەرىمى وانيّ. ــ ا همسانيّ: زريباريّكه له سهر چياي رهشكييه. ــ ا ثاڤيّ: گولّى گولاْوێ. (باک.) _ که هرکا: گوڵی سپی. _ ا ړوزێ: گوڵێکی سووره.

گول: گول، خونچەي پشكوتور، چىچەك، گولىورك،

گلووک، گولیک، کولیلک، گلووک، گولهک. نهترک. _ اُو: ئاوى گولا، گولاث. _ى: پەمبەيى، پەمەيى.

گولات (باک.): پارچه زهوییهکی رهقه.

گوهجي (هـ کا. ، بـاد.): تووکي سـهري مندالانه لـهنيّواني ړوومـهت و گويدا، كه له ديها تاندا نا تراشي. تعمه ريشي پيده لين.

گولابه قدون: گولابا ترون. سیم و شریت و قهیتانی ناوریشمه، که الهلای ژنانى موكريان پەراويزى جلانى پى دەرازيننەوه.

كولاله (هدررا.): چكۆله، گچكه.

گولاّله: نيّري ثافره تانه. _ سروره: گولْمنيسان، گولْميلاق.

گولالی (همورا.): گولان.

گولامت (باک.): گیشه.

گولان (ږوژ.): مەرمەرين، گەمەيەكە بە گولە دەكريت.

كولأن: مانكى دروهمى سالى كوردييه.

<u> گولاودان: شووشهی گولاوی.</u>

گولاوهاش: دەفرىكى مىل بارىكە، گولارى تىدەكەن ولىيوەى دەپرژىنن.

گولله: بدريّ تفنگي، گووله. يدرک، دهقانه. بارانکردن: به گوللان

گولله ناه نامین د گولیکی سپی و بور و سوور و بونخوشه وه کو لاولاوی

گوڻ نهندام: گوڵندام. نيّوي نافرهتانه.

گولهنهستيّره: گوليّکي بيّ بين و شينه و سپييه. نهستيّره يه کيشه،

گولهبنخ: داریک به ونیک بلندتر دهبی، لک و پوپی زوره، گولهکهی زهرد و سوریکه سپی ده روانسی، گولاوی همره باش و بوندار لسه دروستده کرئ. نیوی نافره تانه.

گوللهباخي ههميشهيي: ئەشرەفى وەكو گولنى گولارى وايه و بىن خۇشە. گوڭمبان: بەلەزى، گوڭەپەمىق.

گوٽلمبمروزه: (رِوْژ.) کولابدربروژ، گولابدپروژ، (هدورا.) روجيار پدرس. گولمبن عمرد: گولی سیّوی بن تمردییه.

گوڵۿۑڔۅۅۯۿ (جا.): قمرهخمرمان، زووهرده.

گولهرونه: گوله به رونه. گولیّکی زهرده و بونی خوشه و به مهشکهیموه هه ليدهو اسن بو نهوهي روني زور بيت.

گولمههريزه: کيايه که گولمي ړهنگار ړهنگ جوان دينني و په پرې گولمه که و لاسكهكهي ههمووي خالخالن و خالدارن.

گولْمهمموّ: پەلەزى.

گو**ڵمپ**ژێن: شمست تير.

گوڵڡۑێڣڡڡؠۿره: گەغەشامى، گەغۆك، گوڵەدان.

گولمته لهمسه: گولجيجك. گرڵەپيۆسىدرە

گونهجوتيره: كياپهكي پاييزييه، كهلاي نييه و ههر گولهو وه گهزيزهي

گو**ڵەخەشخاش**: چارەچەقىلە.

گوڵهدان (پز.): گوڵٚ؞پێۼڡڡڹ؞ره، گەغەشامى.

گولمداودى: گولنيكى بۆنخۇشى پاييزىيە و قاوەيەكى مەيلە و سروره.

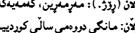
گوٽهرهز: گوٽي گولاوي، گوٽمباخ.

گوله رونه: كوله به رونه، بونى زور خوشه و زور تونده، لهكان كولى هدلالدى بكريته چرك بوبرينان زور باشه.

گوڵهزهرد: نيّوي گوڵيّكه، نيّوي ثافره تانه.

گولهژون: يەكىكىد لىد كەرەستەي جۆلأيان. دارىكىد وەكىر تەشى (ئىي

گولهسه عات: گوليّ كي سپي وشين و بيّ بونه. (كۆ.) گوله دهرزيله. گولهشليد: گولينكي سوور و توپ و كيوييه. گول بزن.



داگرتن. کار، گولوو.

گرستیلک

فىرمىنىگى كىرىستان



كُونْي شووشان (باد.): گونْيْكه.

گوٽروو: رووگول، نيٽوي ئافرهتانه.

كولكفان (باد.): كويلكموان.

گوڵړووت (موک.): جووره گففيکه گوڵهکهي قهڵچخي نييه.

گوٽزار: گولستان، لالمزار، باخچهي گولان، نيٽوي نافرهتانه.

گونْموّ (فه.): گونّستان.

گوٽموس (باک.): سويسنه.

گوڵشا: نيٽري ثافره تانه.

كونشهن: باخچەي گولان.

گوڵۿيلان: شيلان.

گولفك: گرئ بەقوڭفە.

گول ستيره: گوليکي سپييه.

گوڵكه: خۆشەرىست.

گونکیژونه: گولیکی بی بون و شین و سپییه.

گولنگولنی (که.): گولرپانک. چهشنی گولنی، راهنگاورهنک.

گولمه: گزشتی بی نیسک.

گونمی ناف (باک.): گیایه که.

گولمیخ: پیکوزهک، سنگک. سینگی ناسنه، بزماریکی گورهیه له دار

يا له ئاسنى دەدەن.

گوٽنار (كه.): گوٽيمينار.

گوٽناز: نيٽوي نافره تانه. نازي گول.

گولنه خوین (باک.): گولیّکی سووره و زور بونی خوشه. گولیّکی

چیاییه، چهند لقیکه له نیوانیاندا و چهند نیرتکیک دهردهچی و گولی

ههموویان سهرشوّړ دهکهن، ړهنگی سوور و نال و پرتعقالییه و بونیشیان

گولند (باد.): كزكل، كەلوان.

گونندام: گول ئەندام. ناوى ئافرەتانە.

گوڵنگ: لـ خوري، دهزوو يا ئاوريشم دروستدهكري و بهكهناري زين و

جاجم و لانک و ... و کو ریش شوّرد بینتموه ، گولینگ. ــ ه: قوّتاس،

گوننیشان: گولیکی سوور و بی بونه.

گوڭواژه: قسەي خۆش، پەند.

گوٽوان (كۆ.): كەڭوان، گزگل.

گۇلىينى (خىز.): تەشىرىيەكى گچكەيىد، نسارى كىموچكى دارى پسى

دەكۆلىرى.

*

كولدان

گۆل نيلۇفهر: گوليخى مەخمەرى و سوور و بلند و بى بۆنە.

گونوكه: كەپلە. كيايەكە رووت و لىروس ھەلدەچى و كويستان كولى

زەرد دەردەكات، لەسەرى ھەمبور لىكەكان گەلاكانى ٤ _ ٣ دانەن.

گوڻوڪ (باک.): گُلوّلُهي دهزوو يا بهن.

گوڵۆلك (باك.): غەرغەرە يا ھەر چتىكى وەكو مەندىلە چتى تىي

گولهڪ: دينيه که نيزيکي همريري.

گوڵهڪايه: گوڵهپێغممبهره.

گوڵمڪمتان: كەتان، گيايە.

گوڵمگەنم: هۆشە، (باك.) ووشى.

گولهمهخمهري: گوليّکي مهخمهري و زهرد و سووره.

گولهموره: نعو ناسنه خرهیه، که لهژیر بهرداشی دادهنری.

گولهمیخهک: گولیکی هممهرهنگه و بونخوشه. دی کیوی: هولیمه.

گونهميلاقه: گولاله سروره، گولهنيسان، گانگلؤک.

گونمنگ (که.): گولینگ.

كولْمنيسان (كد.): كولْميلاقه.

گونمواد: گونيكى بههارييه، دوو بست بلند دەبى والمانيو گونهكهيدا

چتيکي و ، کو تهماته د ، رد ، کات ، گه لأي و ، ثي لالمعهاسي د ، چي و گولسي

و ه کو گولنی بیبه ری سووره و لهنیو با خاندا پی ده گات.

كولمهوه جنى (بابا.): كول هدلكروه، كوللجن.

گوڭباتمان: جووره پارچەيەكە، كالأ.

گولبانگ: جروان بانگکردن.

گول بهدهم: نيّوي ثافرهتانه. ثاروو، همناري ساوا.

گول بهدهن: لهش ناسک و نیری نافره تانه.

گول بهژن: بالا باریک و ناسک، نیوی نافره تانه.

گوٽبههار: نيٽوي ئافرهتانه.

گوڻ بزن (که.): شليّر.

گوٽبينه (که.): گلرينه.

گول بينك: ملوانه و گهلآدهي ملي گويلكانه.

گولپ (باک.): قوم، قومیّک. (باک.) ک: قومیّکی چکوّله.

گول پهمۆ: رەنگى سووريكى كاله، كەبە در و رونياسى دروست دەكرى.

گول پهرشه (موک.): جووره گەغيىكە.

گول پرتهقائی: گولیکی که م بون و زورده به شهو ده پشکوی.

گول خونچه: گوليکي نهپشکور توره.

گونته (که. ، روز. ، باک.): جووره کولهکهیهکی جارهکییه وهبهر جنگهی بهترس دهدریّت، جا سهربان یان دیواری شکست. تیرهگ. بیّ ابیّ

پالىداند، بى تىرەك.

كولخهزيم: حاجيله، جروره گيايهكه.

كولْچن: گولْموهچن. ـ كردن: هملْبژاردن.

گوڵجين: نيٽوي نافره تانه.

كوڭچيچك: گوڭەقەلەفسە.

كوڭخواردن: فريوخور اردن، فريوان.

گوڵخەن (كە.): پيكەنىنىكى شىرىنە.

گولدان: (باک.) گولدانک، هنجان. دهفریکه گولی تیدهکهن.

گوڵړهنگ: رهنگي گوڵي، گوڵرهنگ. نيٽوي ثافرهتانه.

گولنهخوين (باد.): گوليكي سروره.



گوندك (بابا.): ئەنگوتك.

گوندور (باد.) كاڭەك، گندىرە، گوندىرە.

گوندۆرە (ھنو.): بروانه: گوندور.

گوندوش (شهبه. ، دهر.) : سوژن، شووژن.

گوندهش: ياخي، زوردار، سعركيش.

گونڪ: مرزي قوّړ.

گونکه (بابا.): ئەنگوتك، جوورە ترييەكە.

گونكي (همورا.): ئەنگوتك.

گونوژ (ړوژه.): سووژن.

گونووشى: سرژن.

گوه (باک.): گرێ، گرێچکه. پهلکا ــ: نهرمايهکه ي گوێ. چهرمکي

_: سەرەوەي گوي. كركركا _: كركرۆچكەي گوي، كريژوكا _: كونسى

گوٽيچكه. (باك.) _ ار: گواره، گۆرين. كوهارتن (باك.): گۆرىن، گويزتندوه.

گوهارتو (باک.): گورين.

گوهارزهری (باک.): ماکینهی شهرییه دیواری پی تیکدهدری.

گوهازتن: گويزتنموهي مال يا بووک. گويزان.

گوهازتۆ (باك.): كۆپىد، روونووس.

گوهداری (باد.): گویدیری.

گوهان (باک.): گووانی وولاّخ، چهختی.

گوهتهژی (باک.): دونیا دیتوو، دونیا دیده.

گوهفر: گنوهنر.

گوههستره: گورئىستيره.

گوههستيرك (باك.): گرئهستيره. ميشيكه بهشهو دهفري و قرونى

دەدرەوشيتنوه.

كووههسن (باك.): كوثاسن، زووخالى سنك.

گوهبهل: كۆيىل.

گوهشهک (باک.): جروره گنمهیهکه.

گوهدار: گويدير. ـ ى: گويديرى.

گوهدان: گويدان.

گووهرستاره (که.): کرمیّکی بالداره بهشه به ههوادا دهگهریّ و

دەترووسكى.

ڪوهرين (باک.): گوړين.

گوهکتک (باد.،باک.): گیایهکه.

گوهماسی (باک.): پرولهکهی ماسی.

گوهيراندن (باک.): گورين.

<u>گووهي</u>ژ (باک.): گێوژ.

گوهیشک (باک.): قولاپه. دهماری نهستورهکانی قولاپس سهرهوهی

پانیدید لهپشتموه.

گوهن (باک.): مادهیه که چهند چتیکی تیدایه لهنیولهشی ژناندا

(جيمى شدرم) پديدا دهبي.

گوٽوو (باک.): تۆپ، گولله.

ڪوٽووڪ: گرڙ.

كُولُولُه: كُلُولُه، ئيفليج، نهبزويو.

گوٽونڪ: گوٽينک.

گونهوقه (كه.): جروره كالأيدكى سرورمهداره.

گوئى (باك.): شەخەل، قولفه، ئالقه، گولك. (باك.) ـ فك: خشلى

ژنانه، گولیّکی زور جووانه. ــ فک: گولینگهی شهده و پیّچی سهر.

گونى ئەسپەك: گيايەكە لەنيوتاويدا دەيدەن بە رەشەگرانەتادار زۆر

گوٽينگ: گفكه، گوڵۆنگ، گيفك، گوفك.

گوليلڪ (که.): گولّ. گوڵنگ: ميتكه، گولنك.

گوم: بزر، ون، شارراوه، پهنهان، وون بوون. شاررانهوه. سـ بـوون:

شاررانموه، بزربوون، كردن. : بزركردن، شاردنموه. سبوو : وون بوو.

گومان: شک، دوودلمی، دلاودلمی، سوو. کردن: سووکردن. به ...

سوودار، بيّ ــ: بيّ دوودلي.

گوومهت (كه.): گومبغز، گومغز. ده: بازدان، قعلْعمباز.

<u>گومهنه:</u> بازدان، هه لپهرينه ههوا. (جا.) ــدان: بهتين و زهبرهوه بــق

بازدان خو ئامادەكردن.

كومهز: گومبهز، گومبهد.

گومړا: دې لي وون بوو . سيى: دې لي وونبوويي.

كومرك: باژ لهسهر كهل و پهل وهرگرتن.

گوم گومۆك: فات فاتك، خدمه كرو، قمقم وكهى ئاوى، گومگومك.

گومی: بزری، وونی.

گومىن (باك.): خلۆربورنىوه.

گون: رەتل، رتل، هيلك، باتو.

<u>گوناح: سورچ، تاران، گوناه.</u>

گونه: بروانه: گوناح. بهار: سووچدار، تاوانبار، گونابار. كار:

گونههشیله: گیایه که گهلای زور وورده و له گهلیک جیکایاندا گولی

سپی دەردەكات.

گونج: گزنکه، لرولهی گلی سرور دو دکراوه له جزگهی بن زدوی ده گری بق

ئاو پيدا بردن. (همورا.) ــ هنه: دۆخين، تكه.

گونجان: لوان، سازان، شيان، كۆك بوون.

گونجاندن: لواندن، سازاندن، شیاندن.

گونجيلكه (كۆ.): گورچىلە.

كونعه (باد.): جهزا، پاداشي، توله.

گون (همر.): دي، لادي، دهگا. ـ ار: دهماردار، زهبهردهست، به هيز،

بدگون، گونک. _ى: لاديم. (بابا.) ئەنگوتك. _يارى: ديهاتى.

گونده: چتى خړ، قەلمو، كلمەت، كلق، كلوو، كرمۇله، كرمووله. قور.

گوندريا (فه.): قوّر، گونک.

گوهنهفیل (باک.): گوهنیّل.

كوهنيّل (باك.): فال، كوهنيّر.

ڪوهور (باک.): دڙل، شيو.

كوهراندن (باك.): كوهيراندن، كۆرىن.

كويّ: كريّچكه، كوه. كوّ. كه مست: خوّشباره. خستنه پشت ... گوئ پینعدان. به ــ هه لینان: به گویدا خویندن. ــ بان: سعره تا تکه، سەراسويّ. ــ بەگوارە: كىلاخە، گيايەكە. قىمراخ، كىنار. ـــ گران: گويّ كپ. ــبر: دەستېر. ــبەرخە: گوئ بەرخۆڭــه، گيايەكــه دەخــورى. ـــ بيست: كويدير، كويدار. ـ بىل: كوهبىل، كىوج، داز دانىكر. ـ دريد: کهر. ــ دیری: فهرمان بهرداری، سهرشوری. ــ راگر: بیستهر.

گويّرِ صه: كلمكلممه به دهستى صعمكى وولأخ و تا ژالى شيردار به بيچوه كان به مژيندانه تا شيرى دابدات.

ڪويروو: گور اره.

گونسز: جوز، (همورا.) وهزي. فهريکه ...: کاردهوهژه. ... ي کويسر: گويّزيّکه به کاکل نهبيّ. گيز، گيّز، (فه.) گردهکان، گووز، وهزي.

گویزان: گیزانی تراش، جنزان، جووزان، دووزان، گووزان.

كويزهنموه: كواستنموه، كويزانموه.

كويزاندنهوه: كرستندوه، كويزتندوه. گويزننهوه: راوارتن، گۆزاندنهوه، گواستنموه،

رِاگۆستن، ئاڵووگۆر، ئازووگوێز، گوھاستن، ھلکعواشتن، کعل و پعل يـا نێـو مال يا بووک له جيگايه کهوه بردنه جيگايه کي دي.

<u> گوويزرونهوه:</u> گۆزانموه، گويزانموه.

گويزرينگانهوه: دهنگه دهنگ لمنيو کوي هاتن.

گويزنگ (موک.): چوو، چووه، قاپ، (باد.) گوزهک، گووزهک، گۆزىنك، پانى.

گويزين: گهمهيه که به گويزان ده کريت.

گويزينگ: بروانه: گويزنگ.

گويته مبعنه (جا.): گويسوانه، سوانده، سڤانده، پاساره، كمانارى بانيده كهميّك لمسمر ديوار تيدههميّت.

گوي سوانه: بروانه: گويسمبانه.

كوي سووك: به كسيك دهكوتريت، كه زوو گويي له دهنگي بهرامبهر

كوي شلكردن: كوي بر قسه راكرتن، كوي كرتن.

كون شۆر: گوورد، بۆبزن بەكاردەبريت.

گوي كەتە: تەختەساف. كەسيّك كە تۆزيّك لە گويّى پەرپبيّت.

كويْكر: بيسەر. _ ان: بيسەران.

گويکران: كەستىكە، كە درەنگ دەبىسىت، كەر.

كويكرتن: كوهكرن، كوكرن، بيسان، كويدان به قسه.

گوينلاك: پۆتراك، سەر و پۆتراك.

گویناے: گزلک، گویر، گزرهکه، گزر، گزره.

گويلكهدان: گۆلكفان، گۆرەلموان، گۆرەوان.

گوي مووچ (دزه.): جووتهگوي قيت و روو بـه بلند نـهي. بـهلکو راست ړوو به پيشموه ړاکشابي.

كويلكهساوا: گويلكيكه تازه بوويي، كه نيريي له سالي دووهمدا بارگويره له هموليري بهركيري پيدهلين، له سالي سييهمدا دهبيته بهرهجووت له سائى چوارەمدا گاجروته، كه مى بيت له سائى دورەمدا بەركەلله لەسائى سيّيهمدا نيّنكوّنه له سالمي چوارهمدا مانكايه.

گوێِن (که.): چەرم، پێست. _ى: گينى، هۆلاڵى، (باد.) گوينگلک. گەرەن، (ھەررا.) ھەنگەرەن.

گرویشک: گیوژ، گهیشک، (باک.) گهروژ.

گویی (باک.): دهلهمهی شیری.

گوييك: كرينگلك، كوريني.

كوويين: فهلمك زدده، بعدبهخت، كيتجعال هعالا يسين. بالندهيه كه بعشهو

كها (باك.): گهيشتن (بو ميوه). ـ يى: گهيشتن.

گهارهنگ (باک.): جووره گیایهکه.

كهاشتن (باك.): كديشتن (بۆميوه).

كهان (باك.): گەيشان. _ هائ: پيكگەيشان. (باك.) _ دن: گەياندن. _ مهەث: گەياندنە يەكترى. خوە _ : ويكهينان.

گهیشک (باک. ، نام.): بروانه: گوویشک.

گهووژ (باک.) : بړوانه: گوويشک.

كي (هيو. ، رهوا. ، شوا.): گوي. كانگهر ، كه تهنيا بر جنيدوان بدكاردهبريّت: دايكي خوّگيّ، ئمو كىسەيە بكيّ.

كيه: كهيا، (همورا.) كييوا، شينايي. ـــى ووشك: پووش، بوار. (گهر.) دایک، دی له وهلام دهلینن (نهث گیا منه).

كيا نالمهن: گيايه كه به كوتراوى لهسه و هه جيگايه كى دانرى قووتوویه کی بهسهر روو دابگیریّت، تا هموا نمدات دهست بمجیّ دهرکی ده کات، بز کوولکان باشه.

كيا ئەسپۇن: بروانە: ئەسپۇن.

كيا بهرخوله: پالمه، چاورك، چاورلاكه، چاوره.

گيابهن: گيايه كه بهنى لى دروست ده كريت.

<u>گیابه دند:</u> گیایه که له شماخاندا ده رویست، گولسی سپی و بسون خوشه و ثاره که ی بـ تر ژانــه زگ زور باشـه. (هــهورا.) وهرکهمــهر، قعرکهمــهر، (هدكا.) خوشبين.

كيا بر (موك.): (بابا.) فيركه. زگچرونس مالأتانه. نهخوشيهكه به هنی کرمی که وه په یداده بیت و له نیونا و گیایاندا ده ژی و مالات بيخوا پٽي دهفيرٽني. پيڪ بره. (مهنگور) گيايه كه حديوان بيخوا دەمرىّ. (پژ.) ريّنج. (ھەورا.) مافەتە.

گیا بچه (موک. ، بل. ، ثاک.) : گیایه که قه فقه فه یه ، قه فه که ی سووره و له چيايان دهيدروونهوه بۆمالأتان . گيابركه، فيركه؟

گيهركه: بروانه: كيا بره.

كيبورين: كيا دورمانه. كيايدكه بستينك بلند دهينت و كوله كهى وهكو ئى بووژانی سووره. كيانه¥: سەرەمەرگ.

كيانه لأو: كيانه لأ.

كيانى كيانان: رەوانى رەوانان. نيوى خودايه.

گيا نٽري (بال.): جورره گيايهکه.

كيا وهردينه (بابا.): كيايهكى كهلا وورده، بۆزك نيشه باشه.

كي و كۆتەن (كە.): كياركزن، كژركيا.

كيا و كۆل: كياركۆتىل.

كيا ههنگووستيله: جووره گيايهكه.

گياي خۆرۈو: گياي خۆرسك.

كيدار (سرور.، ردوا.): دي، دينچروو، كيشدى چرواند بـ زسـتاني بـ ق وولآخان بهكاردهبريّ.

گیپاری (زاخ.): گیپه.

كيهان (كد.) گددك، ريخوَلْه، گهدرگيهان. (فه.) گيهه.

گیهد: کیپاری. وورگی پارچه پارچه کراوی دوړواوی پر له برنج، كشميش، بادام و بعهاراته و لعنيّو چيّشتى سعروپي كرابيّت.

گېپهږه (که.): خينگه، ئەستورايى ئەستۆ، گنيخه، تەنگە ئەستور.

كيّج (همورا.): كيّرون، كيّرار، كيّر، هور. (همورا.) دنه: كريّرونه،

كينج: گەچ. _ كارى: گەچكارى. _ نووس: تەباشىر.

كيْچهلا: رووشه، كلُولْي، پهتمر، تهگمره، تعشقهله. تووشي هاتن: تووشي رووشه هاتن.

كير (خدِّ.): جغز، جهغز. خهتيّكه للمسهر كاغفزيا تمرديبه خړى بيّ. چتیک له گهروو نهچیته خووارهوه. گرفتهینهر. گیروده، پهککهوتن. گويّزيّكه بهتمړي هملّگيريّ و نيّوي خراپ بيّ و تامي ناخوّش بيّ. گويّزيا رزنیّکه تیژبیّت.

كيرا (كد.): رژد، سدختگير. سدكي دړ. وهخوگرتن.

كيرار (كدر.): هدموو چيشتيكه تدنيا پالرو وقبولى ناسي.

كيرامهبو (ژا.): قبوول دهبي.

كيوان: گرتن، گرتني پوناكي هدتاو به هنيي مانگدوه و گرتني پووناكي مانک به هنري خورهوه. بهندبوون له گرتووخانهدا.

گيراو: بهندي، گرياگ.

كيرسان: هدلبوون. _ دنهوه: خزييوه كيرسان. _ دن: هدلكردن.

گیرفان: بدرک، بدریک، بدری، کرورک، قدریک، گیفان.

ڪيرڪه: دداني شهريّ.

گيرمن: خۆراك.

گیره (خق.): ددانه کانی ژیر چاوی رولاخ ر مالات و جانموه ران. نامرازیکه شتی پی دهگیریت. جانموه ران. نامرازیکه شتی پی دهگیریت. گیزه: ده نگی کولانی مه نجعال و سهماوه رو... . گیز: گزهگر.

كيژ (باك.): نالىبار، ناھىموار.

كير (باك.): قاپ، گيژه لووكه. بيرون: خلوربوونهوه.

كىبېرىنىد: بەتۆزى بىزىرىنى زۆرباشە. بەتسەرى بكوتىرى لىسسەر ھەمر جيّگايه كى لىشى مرزڤى دائرى دەيكاتە برين لىفنيّو كىفۇميّراندا دەيكاتە پوقله (پورگ).

كيا بۆگلەنە: گياى بۆگەنيوه، كەكولا ئاوەكەي لـ جيكاي خارشتدار برژی یا تلته کهی لهسه ر دانری زور باشه.

گیا پالوانه (که.): گیایهکی به هارییه.

كيا پيرينزنه: چله كيايدكه گوليكى بزرى هديد، بـ دودشكى تف للسمر گوڭدكدى دانرى ئارەڭدى دەكاتدوه.

ڪياجارِ: ميٽرگ.

كياچا: كيا كوولكنه.

گیا چناره: گیایه که به کولاوی ده کریته چرک، بز برینان زور باشه. تهنها بۆبرىنى مالأتان بەكاردەبرى.

كيا دەرمانە: كيا برين.

گیا دووپشکه: دوو جووره: ۱) گهلاّی دوړواوی و زور ئىســـتروره. ۲) چڵــه گيايه كه وه چله گهفى دهچى ، به لام گهلاى لهوى باريكتره و كورتتره. لىسىدرەرە گوڭى رەكوگىغى دەردەكات، بەلأن گوڭەكى بەقسەد گريسەكى قامکي دريزه و بهتدري ندرمه و بدووشکي دهبيته دروو.

كيا زاخه (شوا.): كدرخنكينه.

كيا زال: خاله رمشه. كيايدكه له نعشكموتدكان لمغرير سيبمراندا شين

کیا زهرتک: گیایه که بستیّک بلند و گولّی زهرده، گولّه که ی ووشک بيت، كه به برينان و هركرى ده يبرژينيتهوه.

كيا زەڭمە (جا.): گيايەكە باقەي پى دەبەستى. گيايەكى سپى سووە.

كيا سالمه (بانه.): كيا سنجابي. گهلاي پانه، گولني سووره و بنه كهي رەكوپەنجەيە.

كيا سنجابى: كيا سالمه.

كيا سهفرا: چله گيايه كه بستيك بلند دميين. گولسي زورد و وورده وه بۆنخۆشكەي دەچى ولمو چلەسى لكى لى دەبىتىمود. لەگلال شىرىنى و دزشار دهخوری و زگ زورباش دهچوینیت.

گيا كهندر: كندر، كهندر.

گيا كيش (باك.): رهكيشه.

گيا كووڵكنه: كياچا. بۆزگ ئيّشه باشه.

كيا كهزك (باك.): گەزگەزك.

كيا كيزهر: پنجه كيايه كه و هجوي ده چي و له جيكاى نمدار و بن بهردان شين دهبيّت.

كيا مسك: كيايدكى بنزن خوشه.

كيان: روح، بدودن، رهوان. _ دار: كيان لهدور. _ وهبدهينان: زيندووكردندوه. بد_ت خوش: نوش. _سپاردن: مردن. _كيشان: گيان دان. _ لىبدر: زيندوو. برادەرى _ ى: برادەرى راستەقىنە.

گيا ناوكه (مرک.): پنجه گيايه كه به زمويدا پان دمينتموه.

كيا نەرمۆكە: گيايەكە لكەكانى ھەررەكو كلكە رِيْوى دەچى، ئەژنۆيەك پتر بلند دهبي، گولي تۆپه و سپييه.

گێږ: خووار و خێچ. (ړهوا.) دێړ. نيفليج. (بار.) ړێګايهکی راسته به بمرقهدی چيايانهو، پێچی ناو چيايانه.

كيّرِان: گهراندن. كردن. لمسهر ..: دهمرمراندن، قوربان كردن.

كيرانموه: كمراندنموه، قعكمراندن. كيراندنموه. زموتكردن. كلدانموه.

گێړه: شێلان به هټري وولآخ. (باک.) ــ ڤێړه: تێکعلاو پێکعلا.

ڪيرههانه (ږهوا. ، خو.): گوي ږهپه.

ڪيٽرهشٽيوٽين: ئاژارهچي.

كيْرِ هوه: كيّر ه ردوه ، راديق.

ڪيرهرهوه: کيرهره.

ڪيرموڪيشه: دان و سهندن، هينان و بردن.

كيس (دەر.): پرچ.

كيسكه مي: كاره مي.

گیمکه نیر: کارهنیر.

گیسے: به کاریله یه کی نیّر یا می ده کوتری، له پاش ۵ _ ۲ مانگی برونیه ره _ پی ده کوتری.

گیسکهزا (که.): ثمر کاریلهیه، که له کاری پهیدا دهبی.

ڪيسن (باک.): گاسن.

كيشه (دزه.): ثمو گيا و دهغل و دانميه، كه لهكاتي درويّنه به باوهش كـــق دهكريّـتموه.*

<u>گیشهی دار:</u> قوّلندهر، کوّلندهر.

گیشه کار: گیشه کمر، (رِوْژ.) تایه نیّر. نمو که سه یه به باوه ش گیا یا گه نم و جزی درو او له شویّنیّکی کرّده کا تموه و له سهر یه کتری دهی پهستیّریّ.

كيفك (بابا. ، بالهك): گورٽينگ.

كيفوّك (بار.): سعروگوويلك.

گیش: قیت، به هموا. له خوبایی. همرهشه. به او: کیا. به: دهنگهدهنگ، کفهکف.

گیکوژی (باک.): کوشتار. نهبور و ریشهی هه لکهندن.

ڪيل (ههکا. ، باک.): قوړ.

كينكان: جينكل، خووار. ـ دان: جينكل خوواردن.

كينكول (رموا.): بروانه: كينكل.

گينوو (بابا.): گورٽني.

كيون (همورا.): كيان.

گیو: نیّوی پیاوانه، نیّوی دانمر و خاوهنی نمو فمرهمنگدیه.

گیوا (همورا.): گیا. رووهک. شینایی.

گیوه: مورانه. چهشنه کرمیکه دار، بهن، کهل و پهل دهخوا.

كيهان: كيتى، جيهان، دونيا.

كيركه: ووررده ميرووله.

كيرمى: خوان، ميزى خواردهمىنى.

كيرنده: خولين، سوړهر.

كيرنگ (باك.): ميروولهي وورد.

كيروفهن (باك.): توانايي، ئامادهيي، زرنگي.

گێړوّزه (باک.): دمستاړ.

گيږي: خوواري، خينچي، لاري.

گيږيي (باک.): خلتهي رونه و ئي دي.

ڪينزهر: گهزهر، کارووت، کاروت.

گێزبهڻۆڪ (باک.): گوێزبەلە، گيايى، گێزبەلە.

ڪێزبهڵه: گێزبهلڒک.

كيۆكردن: ئاوردانموه.

كيّزيك: قالْرّچەي بالدار.

گێــژ: ووړ، ســهرگێڙ، كـاس. دۆش، هـێړ، هـوړ، حــهپۆل، حـۆل. ــــ بـــوون: كاسان. ـــ كردن: تــهرتلاتدن. هـوړكردن.

کێژاو: کێژینه، کرداو ، کفرداو ، کرداث، کێژهن. کێژ، کێژهنگه. نهکبهتی، ړووشه، نشووث.

کیّره: بیّران، له بیّرنگ. كردن: له بیّرنگ دان. كیّره: به دموری خوّدا سووړان. لُوّك: گووژالك. للووكه: گهرده لوول، گهر، گهرداث، گهره پیچه. گیّر. و كردن: له بیژینگ دان.

گێژهن (همورا.): تعلمنرکه، کێچعال، کێژاوى ناوى. نـمو جێگايانهيه لـه چۆمدا، که ناوى تێدا خول دهخواتموه.

كيّرهنگ: تعندووره زهنه. ــ ه: كيّراو.

گێژکه (باک.): مێرووله سوورکه. (خۆ.) گێژهوکردنی دهغڵی.

كێژگوول (باك.): خرّشهريست، درّست، دلّدار.

ڪيٽڙي: سعر بدردايي، سعرگيراهي، هووړي، هيپري. سينه: تعندووره . .

گێژ و وږ: کێژ، بهنگی، خووليا. ــ ى: خوليايي، ماخوليايي.

كَيْرُوووويْرْ: ماخوليا ، هيْرٍ ، بهنگى.

كيس (شوا. ، فه.): زولفي ثافره تانه ، پرچ ، بسك.

كيسك (هنر.): كسك.

كيِّين (زا.): كارمسن، كاسن.

ڪٽيل: هيٽي، گيممڙهل، خرپيق، زلحيقل، گيملخق، لازک، حيمپيقل، تيوّلاز، حولحولي، گملوّر، گمرج، بيّ ميٽشک. پاتال، باله.

ڪيلن: کهڙ، گهشت، گهران.

كيلاخه: (كمرمين و همولير) سي بسكه، سي بسكوله. گوي به كواره.

گێلاس: نێوى ئافرەتانە، گلياز، ئاڤزەلەك.

كيّلان (ژا.): كەران، كەريان، سووران.

كَيْلانهوه: كدرانموه، كيرانموه.

كيّلاني (همورا.): كۆڭىنموه. كەران، سوورخوواردن. گەرانموه.

كيله: كەلە، ميكەل، ران. (ھەورا.) ــ ھوە: بگەريوه.

گێلگێله: تهخته بافته یا چتێکی دی هێندهی بهری دهستی و سێ گوشه پێنج لزگهی شیلاتی سووری تێ دهخهن و سهری ههریهکهشی ثهشرهفێکی به قوولاپ پێوه دهبهستن و به لایهکی سهریدا ههڵدهواسرێ.

گێلناي (همورا.): گمړاندنموه.

كينناية (همررا.): ناردنموه.

كَيْلْنُهُ شَوِّ (همورا.): بيكيرموه.

گێڵۅٚ (شار.): جووره هەرزنێكە.

گێلی: حوّلی، هوړی، تولازی.

گینگان: جینگان، ئۆقرەنەگرتن لىبىدر ئازار و دەرد.

گێنگل (سله.): چيكلداني پێڄ و دووكه لو باومار.

گێنگڵه (که.): سووردان و خولانی بی کار.

كَيْنُوْ (سەق.): سەندەل.

ڪێو (همورا.): شوێن.

كيوژ: كهروژ، كهيشك، كۆشك، كرويشك، گرهيژ، گزيژ، گڤير، ريّلي.

كيارهش (باد.): كيايهكه ناخوري.

گياكزيك (باد.): جروره گيايهكه.

كيانموهر: كياندار.

ل

ل: تيپيّكى ئابيّى كوردييه. له موكرياندا لهكهليّك جيّگاياندا به (ل) و لەسۆراندا بە (ر) بەكاردەبرى وەكومار، خار: ماڭ، خاڭو لەباكووردا بـە (ل) بەكاردەبرى.

لا: كن، كهنار، روخ، (باد.) روخ، لال. به داكهوتن: كهوتن، مردن، به _داهاتن: و هلاداهاتن، پیراهینان. بهر، بال، با، (باک.) هدام، لبامن: لەكن مىن، لال، جەم، چىپىق، گىلىك، كىن، نىك، ھند، تەنىشىت، كىار، ديار، لاتهنيشت، قهد، تى، رووه، تهك، له _ى منه، لـه _ى تۆيه. بق _ى من هات: بعر ب من ڤاهات.

ئەر شۆخە ھەتارا لەمنى غىمزە دە لابىي شوربم لـە دەمـا ژەھرە ئەگـەر لا (فه.) بسك. له : مهز، چهنى. ئاوړ، يارمهتى. سلى کردنموه: ناور لئ دانموه، پارمهتی دان، وه سبردن: لابردن. سی دوواوه: پەلى دوراوە. يەك _ كردنموه، بە _ دا خورار بورنموه، بە _ داھاتن: رەت بردن، پئ راهاتن، بەسەر لاتەنىشتىدا ئەتر بردن، مردن. قازانج: لاى تۆيە، لاى منه: باوى تۆيە، باوى منه. كير: تەرەفدار، كى تۆيە. المال): لنگسار، تا، بهسته ک، باله عربی، تعنها لایه کی بالید. بالْيّكى بالدار. كىنارەي بال، يەك بال.

٧٠٠ (رورد.): بزنيكه لاتعنيشتيكى به لهك بي. نيويكى تايبه تييه بق ره گفزیکی والأخی بفرزه.

۲۹۱نه: جووتیر که هات جووتی بکا زهرییه که ی ده کاته چهند به شیکی گهوره که پیمی ده لین (بانه). نهوی مایهوه و نهندازه کهی ناتسهواو بسوو لابانهي پي ده لين كه تعويش بهش ده كري و ده كريته چهند لاتيك.

لابه: وهلابه، ببه جينگايهکي دي. لابردن.

لابمر: لادهر.

سبهره (رورد.): جامى مەردىش، قاپتكە مالأتى تيدا بىلاشرى. لابهلا: خوارو خيّج، نهكونجاو. ــ يى: خواروخيّچى، نهكونجاوى.

ىيجىپ (دەر.): بىئىر (ئى راوەماسى). ئىجىدىو: دوورخراو ، دەركراو ، وەلانراو. *

عبردن: پدردان، رقان، وهلابردن، راکرن، هلبرن، شعلباندن.

لابك (باك.): تعلَّمى ئاسن.

لابلابك (باك.): لاولار.

لاپووته (باک.): مهساسهی جورتی.

لابيان: گەنجىنە، خەلوەتى، ئەر پارچە سەرمايە كەھەيبى.

الهال: بمرقهدي شاخي، قهدي چياركيوان.

يهاو: بروانه (لافاو).

لايهر: لايدرگه، يعناگه.

لايهره: رووپهره، رووپهل.

لايمركه: لايمر، لايمره.

لايرەسەن: لابرە. خۆتىپەلقوتىن.

دېرهسمني: مووشه ک، کهسيکه بي بانگ هيشتن کردن بچيته سهر سفرهي خەڭكى، تەرەفە.

لايلا (همورا.): بروانه (لابهلا).

لاپوته (دەر.): مىساسەي جورتى.

سيوره (كه.): چتى هدوايى و خوړايى. (ړوژ.، جهب، ، زهن، همه.): غەرىب، ئاوارە.

لاپوواز: لاپلار. پوازیکی بچروکه له و سهری قهلشاوی داری دهخریت.

لاپیته (دهر.): مهساسهی جووتی.

الله (باك.): تاتبمرد، تهختمبمرد، پارچه، لمت. كرن: لمت كردن. (رموا.) بئ پیوول و پاره، هغژار، نهدار، پهریّشان بیوون. بهردی پان و لووس. لمالای تق. خاکی دیّغکرار بو کیّلان، سی: ناداری. سبوون: پهریشان. _ کردن: بنی پاره و پلوول کردن. (دهوا.) داز، جیکایسه کی سەختە تەنها يەك يا چەند كەسى لى رارەستى، رىگايەكى باريكە بەسەر تیوه راندا دهروا، نعوپارچه پاناییانهیه که به بعرقهدی شاخانی عاسیوه دەبىخ. (باد.) پارچەي بىستان و ئىدى. (دزه.) لە پارچە زەوىيەكى گەورە بۆچاندنى، ھىنىدەى بە دەست تىزى پىدەر دەكىرى، خەتى لىدەدەن و پارچهپارچهی دهکهن، به ههر پارچهیهکی دهلیّن لات. لاتیّک لـه جووتیدا

الاقار: گاشه يه كه بلندييموه بن خواري جال بكريتموه.

الاقاو: توانج، پلار، پەلار، تەشەر، تانووت.

لاتمراف: كۆشتى خالىكە.

الاتهنيشت: لا، كن، كهچكاني. لمسمر كموتن: كهچكاني كموتن. لمسمر _ نووسان: لمسمر لايمك نووسان.

الاترقاموج (كه. ، همو.): ووتدى بي مانا ، چەنبازى، قساكەرىي بى مانا ، چەنىباز ر خوارو خىچ، قەمچوپىچ.

ىترىيكە (ھەررا. ، كۆ.): خۇلادان، خۇكلاڭردن.

يتك (باك.): لدتك، لدت. باخي چكۆلد، باغچه.

لاركردنموه: خواركردنموه.

لاراندوه: لدراندوه، لدريندوه.

الارانلطهوه: لمراندنموه دهنگ یا دهفه و تیدی. گنگنوک.

لاره (كه.): جزره گففيّكه. لارو لهنج.

لارهشه: دەردیکی پیسی مرز و مالاته لایهکی رەش رەش هەلدهگیری و بی درمانه.

لارهك: نيّري ئافرەتانە.

لارمكه: خواره، چهماوه، له لاربوونهوهت.

لارهلار: به حال جوولان، لارموه.

لارولهنج: خاوخاو، (ژا.) نازونيوناز. به .: خدرامان، نازوئيما.

لارولمنجه: رویشتنی بهناز، نبازرگوز، لهنجهولار، بهنازموه رویشتن، دلبهرانه، ناز، نازو نیوناز، عیشوه.

لارولۇچ: خواروخىچ، تىلاوتىل، تى وتى. ــ گرتن: لارولۇچ بوون.

لارِيّ: قاچاغدرِيّ، رِيْگايەكە كلايە. ــكردن: رەتاندن.

لاړي: خوواري. _ گرتن: لمړي كلابوون.

لازۆر: بەشى ھەرە زۆر.

لازووان: گلوج، نازیرهک، بی میشک، نعزان.

لاڙڪ (سل.): کيٽل، گه لحق، حوّل.

لاژه (باک.): لاوژه، لاوک.

لاژهبيّر (باک.): لاوژهبيّر، لاوک بيّر.

لاژوارد (باد.): کان. کانگه: لاجوارد. ــى: کانگهيي.

ایس (فه.): ریخی گار مانگار نیستره. (که.) فریو. لاس دان: فریودان، تعفرهدان، هدلخه استاندن. (دهر.) تعها آنه، ده ده کیویله. (بالیّ.، شاکت.) دروو، درک. داریّکسه درووی اسه اسی هسه ناری دریّرتسره و نهسسترور و محکممتره، بهری و گهلایی و چهشنی وه سنجوی ده چیّ به لاّن کیوییه. (خق.) سنجو، جووره به ندیّکه له گورانیدا. (باد.) جیّگا جوّخینیّکه، که گیای تیّدا گیر ده کریّ. تعها آنه.

الاسا: باسى، لاساكردندوه: باسى كرن.

لاسار: خرس، سەھەندە، بى گووٽيىى، گووىّ پىيّ ئىدەر، لامىل، چەتوون، چىەپخوون، كەللىمرەق، سىەررەق، مىلەندەمودر، مىلەندەبۆر. ـــــبوون: شەھتاندن. ـــيى: خرسى، شەھى.

الساوه: ريّرنساران.

لاسلى: تىتالى، چاولىكىرى، پىسخەلى، دەمەلاسكانى، لاسە، (گە.) چاولىكىمرى، دەمەلاسكى، دەمسەزەن. ـــ كردنسەرە: چاولىككردن. ـــ كەرەرە: پەسخەل.

المسهره (كه.): جروره خشليّكي ثافره تانه.

لاسفنگ: بمرامبمر نه بوون. سفنگهلا، باریّکه تایه کی له ویتر قورستر بیّ. ـ ی: سفنگهلایی.

لاستيك: جير.

لاسك: لاسكى چەكمىو گۆرەرى. لاسكى گيايان. ترور، زل، قاسك، قاچك، لاچك، قۆپەن.

الاس وخفزال: يهكيتكه له درازده بهنده گزرانييه كزنهكان.

لاتيل (موک.): گريشمه.

لاج (هـمر.): لاتمنيشـتى هيّلكهيـه، سـمرو بـنى نييـه تـمنها لاتمنيشتهكانييهتي.

هجان (لاجانگ) (که.): نیوانس گویچکمو چاو، جینک، (همهورا.، همورا.، همورا.، همورا.، خو.، رووا.) جینوک.

جینیک (زاخ.): (جا.) جانگییه، ثاروشه، (باک.) جهندک، (باک.) حتندک.

لاج لاچ (که.): قومارچییه که باش بزانی، کهسیّکه قوماری باش بزانیّ. (موک.) پرچ و کاکوّلی پر خهم و چین وشکهنه.

لاجوور: نابەلىد.

المجهد (هنور): لكى سعرپۇشى ژنانه كىه بىغرى دەدەنىغوه. (باك.) لاحك.

الحج (خق.): لكي تووريينييه. (دموا.) السكي كياو شتى تر.

لاچۆ: برۆلىترە. دووركىوه.

لاچۆپاچۆ: شلەپەتە.

لاچوو: لابردرار.

لاچوون: كلابرون، شغليين.

يىچىٰ (زەن.): بۆچ، بۆچى، لۆچى.

ایخ (شا.): کهد، لک، چووزه لهی داروگیا.

لاخستن: كلمفروشتن، خستندلاوه.

لاخاجه (خق. ، رِهوا.): لغاره (ئي كموشييه) ، برّ جنيّويش بهكارديّ.

حير: سيلار.

لالان: خستندلاوه. لئ_ : وهلاكموتن، هدلاكموتن، شايڤ بوون، كدلى بسوون، ړاگومكى ، وهرگسدړان، كلابسوون، بسمولاوه چوون، كسفناره گرتن، چاوپۇشى، بدخشين. خۆ ... : لاترىيكه، تمومسانموه، دوورى كردن و خۆكلا كردن.

یده: کلابه، وهلاکموه. گولنیکی همه رهنگهیه و بی بونه. دیواریکه له تمهاله دروست دهکری. (کر.) بو دهبی کا.

يىدبو: زلە.

لادمر: لابسر.

يدمكا: گرند، دي، لادي.

الادر: رەھۇل، قەلشى ھەرار لەزەرىدا.

الدركه: شويّنيّكه لهريّر بعردان ثاو هعلّيكهندبيّ.

لادراو: لابراو.

يهدي: ديّ، دهگا، (همر.) گوند.

سينين: گوندي، گوندياري، ديهاتي.

ير: جوّره هالپهرينيّكه، خوار، چهوت، خووار، كهچ، لارولهنج.

لاربووهوه: خور اربور هره.

لاربوونهوه: (كه.) لارمومبوون.

المسوورة: هدرمي السرورة، تاليسور،

يهمور (روزد): سەركردن، لعنيشانه نهدان، كلابوون.

ایش: بدن، نهش. (خوّ.) بهردیّکی نیوه ریّکخراوه و نیوه تاشراوه بوّ خانه ان.

يهشاخ (كه.): كيويّكه لايهكى روخابي.

يهشلو (كد.): لافار.

لاشه (باک.): جهندهک.

يشهخوره: دالأش.

الشهر: كانارگير. _ى: كانارگيرى.

سمويلكه (زا.): لاشمويلاكه.

تشیبهند: کمناری دیوارییه لمنزیک چوارچیّوهی دمرک و پهنجهرانه.

لاعيه: پرچی لاوه.

لاف: خوّهه للكيّشان.

يىفلىدەر: تەرتەرە، دەقتەرىي.

يطه (كرّ.): تيژاث، لاشار، ليّشار، ليمشت، (بابا.) همردس، سيلاو، (باک.) پروک، لافار هستان.

لاقى (بەروا. ، دۆل.): جوړان، لاو (تەنها بۆنىيرىنانە).

يد (باک.): تكا، پاړاندوه. لاڤاكرن: پاړاندوه، تكاكردن.

يىڤانى (باك.): لاوك.

يشبير (باک.): لاوكسير.

الشهكار (باك.): كمسيّكه پيروزين (تبريك) بكات. الاثمبرون.

يشهيش (باك.): تكا، لالاندوه.

يغلافك (باك.): لاولاو.

يطر (باك.): جووره كۆرانىيىدكە، لاوژه.

يطْرُوْك (باك.): گۆرانى دلندارى.

عقرْمبيّرْ (باد.): لاووک بيّرْ، گۆرانيبيّرْ.

لاق: پێ، قاچ، باق، پەي، لنگ، لينگ، (باك.) بۆق.

المقاد: ٦-٧ ديراويک يان ريزه ديراويکه که به يه ک جوگه ناو بدري.

يقىفرتنى: جووله، مەرو مالاتى كوژراو.

يىقرتى: ئالىبار، لاقردى. ئاتۆرە.

به المرديس (جز.): نالسبار، ناهسموار، گالتسو سوجست، گسه، بسي ننزاكمت و بي ندويي. ناتوره.

۱ ۱ مهود، که د.): گندوره که جیّگایه کی بریّک تالاّ و باقییه کهشی زوّر شیرینه. جووره کالهٔ کیّکی چکوّله یه که لایه کی کهمیّک خووارسیّ.

لاق والمقلمن: پارپل، پي رپل، پيچک، قاچ وقول.

الله دور سهره داران به نیرومی لیک قایم کردن. (همورا. ، که.) که لان ، لاشه ، که له ش.

لاكهل (كه.): جووره تفهنگيكه.

الكهوتن (خدّ.): لادان، كعناركموتن، درور كموتنموه. وازليّهيّنان.

يكردن: لادان.

الاكردنهوه: تاوردانهوه، روو وهركيّران، يارمه تيدان.

لا ئي كردنهوه: ئاوړليدانهوه، يارمهتيدان.

د کۆز (که.): به کری قوزاخه ی پهمو چنینموه په که لهجیاتی کریش همر پهکوی بدریّتی.

لاكون (باد.): خزتيه المقوتين.

يكۆشكە: تەرەفدارى.

لاكۆشى: لاكۆشكە، تەرەفدارى.

الحكون: بهركووت (نى خهرمانى). (كه.) تاوان كردنى ژن وميرد له گه لا يه كترى به داوين پيسى له ته كه بيانياندا.

لاكيّلل (كه.): جوو تبهنده يه كه زهوى ديّيه كي ديكه بكيّليّ.

لاگا: جيّگهي پشوودان له دهشت ودهر، لاديّ. ــ يي: ديّهاتي. لاگرتي: لاگرتوو.

لاكر: لاكيش، ملكر. قايشكيش، پشتگر، لاكير، لايمنگير.

الكرتن: پشتكرتن.

لاكويّل (رِزْرْ.): گۆلم، لويچ.

سكير (موك.): همڤالدار، لايعنگر، پـێړور، پشـتگير، قايشـكێش. (همورا.) يانيگر، لايعنگير، نهانيگر، سهكي نيهانيگر، پشتگر.

ا المحیوه (که.، همو.): جووره خشلیّکی زیّره به پیشهسه ریّدا ده کریّ. زیّره به پیشهسه ریّدا ده کریّ. زنجیری زیّر یا زیوه به که ناری شهده و همورییه و ده دروی که شهده یا همورییه که لهسه و نرا له هموروک لاجانگییسه و لاگیره که دیاره. زنجیره که گفیّک کهس لیره پوولی زیّر یا زیوی پیّره ده کهن.

لا کیوی: پشتگیری، پشتگری، پیرووی، قایشکیشی، لایمنگیری. لال (نهه. ، باک.): کن، لا. (همورا.)خال، لالتو. (همورا.) جروان، دهلال، قشت.

لال: بيّ زمان، لمعل. (باك.) لال، لال بوون، لال كرن، لالمان.

سينموه: كاروكارى، لاقدلاث، قارين، كاروكار، پارانموه، مىمدورقانى، هاو اركردن، لالمژن.

لالأيى كاتى: زمانى لالآبى.

لاله (دەر.): كاكه، براى گهوره، نيوى نافرهته. (لوړ.) لالـق، خال (براى دايك). لامپا، جووره چرايهكه.

ياراندوه، لالأندوه.

لالمهته: لالمهدته، بعلّت، ثعر كعسميه قسمى به زه حمسات بـ وبيّت، لالمهدد فسنزمان، فس زوبان.

¥لهرونڪ: نيّري ٺافروتيه.

لالهزار: گوڵزار.

لالمروو: نيّري ئافرەتيە.

المان (باك.): ئيتيلاعاتى سەرپى،

لاق

لالهش (باک.): شریّنیّکی پیروزه یعزیدیان هعموو سالیّکی لـ جعورناندا زیاره تی ده کفن. نیسوی کیویکه لعه کوردستاندا کهوتوسه خاکی يەزىدىيانەرە.

لالانكى: جروره پرتەقالىكە.

لالژن (باك.): لالانموه، پارانموه.

لالأنفوه: پارانفوه، لبغرگفريان.

لالأندنموه: پاراندنمره.

لالة (همورا. ، زمن. ، لوړ.): خاله، خال.

لالوِّزا (همورا.): خالُّوزا، خالُّمزا، يسخالّ.

لال وبال كفوتن: به ماندوريهتي يا به نهخوّشي يا به كووژراوي لال و پال كەوتىن و بەنارىكى راكشان.

لالووت: نارهزایی، زویر، لووتخوار، مین، گرژ. ـ بوون: روونهدان.

لالي (باک.): چيّشتيّکه.

لاأي: خرس.

لالييانموه له خودا: پارانمره له خودا. "

لام: لدلام: لدكن من. (باك.) روومدت. عوزر.

يام (باک.): گورپ.

لامهمكه: مكيك (لامر) ، كەستكە مندالتكى خەلكىش لەگەلاتى خۆى

لامها: چرا.

لامچى (باك.): روومىت.

لامل: لاسار.

لامـر (باد.): كەسىپكە جغارەكىش بى بەلان چ ھەڭنەگرى.ھـەر لـيرە و لىنوى وەرگرى.

لامنجي (كه.): قەرزكوير.

لام وجيم: پەت پساندن، سەركىّشى كردن.

لامۆفەك (باك.): بەزاج نەكىتشان، شۆرش، سەرپىچى.

لاميّر (كه.): نعو بعرخ و كاردى كه به شيرى دايكي خرّى قايل نـ بيّ و پەلامارى ئىدىكەش بدات.

لامييژهك (باك.): لاي خوارموهي روومست.

لاپیش (زهن.): پاییز.

لان: لايسهن، لان گرتسن: لايسهنگرتن. (بساك.) هيّلاتسهى دەعبايسان و

جانهوه رانی کیوییه. لانی شیری.

عنه (فه.): هيّلاته. (زا.) وهكر. سلك.

يانهواز (هدور، هدورار، كدر): مهاجير، مشدخت، لـ ممالاو نيشتمان دهركراو. لانمواز بوون. لانموازكردن.

دنموازی: دەربەدەرى، ئاوارەيى.

يعنت (باد.): كۆسپە، جيّگايەكە كىميّك بڵندبيّ.

لانك (ئاك. ، باك.): لانك.

يخك (باك.): دەرگوش. (ئاك.) لاندك. (بابا.، همورا.) بيتشكه.

للنگ ولۆرى (موك.): لىنگى وكىچى.

الانكهبيج (ناك.): پنجه كيايه كه به زهريدا راده كشي، لمنيوباغچاندا دەبىق، گوڭى زەردو ووردى بەقەد دەنكە جۆيەكى دەبىق.

يخكرتن: تعره فداركردن.

لانگير: سهگي در.

ياوبوون: كرمان، سرو .

الاواز: تعشک زراث، (باک.) جیبقال، پووت، کهمتین، بی تووک، بی تیاب، رژیی، ههلی، نیرهتی، مردگ، ناشقورت، بزموک، دالگوشت، لەخەر، گەرنسزە، لىمر، بارىك، زراو، راژىي، وەزا، چەكال، بى تىنى، گەرىينىد، لاواھى، چىيىلاژ، (ھەورا.) شىيرمردە، چىەلم، چىەپحۆر (بىق مرزيه). ناواز لمه گۆشەيەكموه، ريكابكاتموه. ـــبوون: چروسانموه، ههجنین. ــین: درژانگ، کهمتینی، رژیتی. بی تیابی، (باک.)چلهگ. لاواز كردن: هدجناندن.

ياو: لاث: خوّشهويست، دهلال، خويّـن گــهرم، رووال، جحيّــل، جــاحيّـل، جاهیّلّ، خورت، گەنج. كوړ، لاوي.مــن: كـوړي.مــن. ړەنـد، تــولاز، گــەنـج، جووان، شۆخ، شەنك، تەرلان.

لاوانه: بررانه (لاشيهانه).

لاوانمن: كۆزانىرە.

لاوانلىن: دلّدانموەي مندال.

لاواننظاوه: میهرهبانی کردن، روودان، گۆزاندندوه، دلداندوه. رقب، رقی، رفووي گۆرانى.

لاواهي: تكاكردن.

لا**وهن**ان: بروانه: بهلاوهنان.

لاوه: جوايهز، جوودا، جياواز. بهلاوه: ههندهر، ههندهران، دهرموه. نيتوى

لاوچاك: قوز، قانج، قنج، كوروالاو، بـژون، لاويّكى سـاخيى و ئازا، جواچی، شوخ و شهنگ. نیتوی کورانه.

الوچاكى: جحيّلْى، كۆكى.

لاوژه (باد.): گزرانی، ستران، لاژه، لافر، لاوک، جنزه گزرانییدکی دلدارىيە. كورىژگە، كچ بانگى كور بكا يا لەگەللى باخۋى بەكارى دىبا. گەورە لەگەل گچكە قسەبكا دەلىّ: كوړيژگە، كوړە.

لاوژهبێڙ: گۆرانيبێژ.

لاوكۆ: كورىژگە.

لاوهلا: رِیْگایهکه به بهرقهدی کیّویدا بروا.

لاوكبيّر: لاژمبيّر، لاڤعبيّر.

لاوك: كۆرانى، راو، (باك.) كالگالك، لاوژه، لاوژ، لاژه، لاقسه. گۆرانى، ژىكەلە، خۆشەرىست، جحيىلى، لاوكۆ.

لاوكۆ: لارى جحيّل.

لاولاو: نيّوى ئافرەتىيە.

المفلافك: گولنيكى كيترى و دمستجينه، بمهارى و هاوينييه.

الولاوه: گولْیّکی ناسراوه تووله داری و به دارودیواران ههلدهچی گولی ههموو ړهنگهي ههيه و بي بؤنه، گولهکهي وه بنوړي گرامافنزيي دهچي و تۆرەكەي بە دۆشارەرە. رېزە، رېزەكەر. لارلارەي دەكى. زىلان.

لاولاوهي كێوي: مالويچه.

لاويّتى: ھەرزەكارى، جحيّلّى، جاحيّلْى.

لاونيو: لارلا.

لاوناي (هغورا.): لاوانهوه.

لاوناية (همورا.): لاواندنموه.

لاويج: پربه دمستيكه، (همورا.) لمويچ، (باك.) بوّقك، لويچ، گولم، (روّد.) گوريّل، لاويچيّك: مستيّك.

لاويژه: تازهجوان.

الويي: شاخيني، جحيّلي، گەنجي، تۆلازي، جواني.

توییقه (که.): مهساسه، بیلهکان، جووره قولینگیکی دووسهر و سووکه سهریکی تیژو سهریکیشی پانه.

لاوێتى: جحێڵى.

المهيية الاوره، كوره الاوره، كوريرگه، بربانگ كردني كوران بهكاردي.

لاويژگه: کوړيژگه.

لاويي (باک.): جحيّلاّيهتي.

الاوييني (باك.): جحيّلاًيهتي، لاويّتي.

مەندەبورر، مەندەبۇر، ئەندەھۇر.

يى (باك.): هاته لاى من. كاڤار، همريّم.

لەلايمن: لەلاي.

الايدنگر: لايدنگير، لاگير، پشكهگير. دى: لايدنگيرى.

سيهنكرتن: تهره فكرتن.

الاسهنگیر: لایانگر، قایشکیش. __یی: لاکیریی، لاکریسی، قایشکیشی.

لاى تۆمان باش، خۆش: بمينى بەخرشى، خواحافيز.

الى ژووروو: لاى باكوور.

له (موک.): ده، لموتیه: دهوتیه. لهخترم رادهبیّنم، ثمز دختر رادبینم. د، ل، دهددر، (سق.، موک.) لهنیّو، دهنیّو، ده، تتولق، توویّ. (باک.) ده، ژ، چ، نه، (همورا.) گق، ثهچ، (لو.) ثمز.

لهناكلو: جاناكار.

لهبا: لدكن، لدلاي.

لهبات (باک.): تعندام. _ى: لعبريى، لعجياتى.

ئىهجار: رئىك رپئىك، سازگار، زيىرەك، كارزان، رئىك كىلوتوو. ئىلە بارابوون: تووانايى، ئىنهاتوويى، قابلىيلەت. أناپەوا: لاقردىمى. سى، رئىك وپئىكى.

لهباره: لدحمق، دەرحمق، بهنسبهت.

لهباربوونهوه: زان. بريّتيه له مندال بووني ژن.

لهباك (باك.): فرلداخ باز، دەسىسىباز، فيّلباز.

لهبان (بابا.): جدگهن.

ئەيھر: ئىبەردابوون: خەرىكبوون. ئىبەر ئەوەى كەنە. بەھق، ژبەر، (جا.) ئەگەرى، (ھەورا.) ئىوەر. ئىبەردى، سىبارەت، ئىبەركردن: ژبەركردن، ئىبەرئەوى: چونكو، ئىبەربوون. پى ئىبەركردن.

لەبەرچى: ژبەرچى.

لهبهرشهوه: بزيه، ژبهرتموه. بروانه: لمبهرتموه.

لهيمر نهمه: بروانه: لمبدر ندوه.

لهبهرددان: بريّتيه له لهنيّوبردني مالّ.

لهبهرچوون: هینانه دونیای مندالی مردوو.

لەبەردىدىن: خۆشەرىست، ئازىز.

لهبهر رؤيشتن: رموان بوون، جارى بوون.

المبتاندن (باك.): جوولاندن، بزاوتن. بلمبتينه.

لهبتين (باك.): جرولان، بزووتن.

لهبرى: لهجياتي. (همورا.) جياي.

الهبزيينه (باک.): همويريي گمزوو بادام، لموزيينه.

لهبكاندن (باك.): ماندووكردن، بلعبكيينه.

الهبكيني (باك.): ماندووبوون، بلعبكه.

لەبلەبى: نۆكار.

لهبۆ: بۆ، ژۆ، بۆچى.

لهبيّ (زا.): بعلّيّ. (باك.)تايايي، چاكه.

الهبييخه (باک.): چتيکه لهسهر برينان دادهنين.

لهبيير: لمعزر، لمياد. ــ بوون: لميادبوون، فمراموّش نمبوون. ـــ چوون: لميادچوون.

ئه (سنه.): ره له که که و تنه دهست. قه پال (فه.، زا.) له پی دهست: به ری دهست. (باک.) په نجه، پی، ده لاقه و په نجه ده. له پ هلاتین: هیرش بردن، دیفاع له خوتردن. بجارله پکان: به چوار په لان. (پوژ.) چلپاندن: سه گ به زمان که ناری بخواته ره یا زمان له چتیکی تردان. (باک.) له پاندن، فریسودان، هملخه له تاندن (بله پتینه). نالیینوک، (پروا.، همورا،، خو.) ناریینوک، (همورا،) له تکهنوک، (سه ق.، همورا،) نه خوت شه در له پی ساوار: (همورا،) شله ساوار، له پی برنج: (همور،) شله برنج، (که.) پلاو.

لهپاكهوتن (رڙڙ.): لهييّ كموتن.

ئىپىكوتى (كە. ، _ولاژ.) : ئەپسەكوتى كردن، پىغل كوتتان وەكىو كوويىران بىق چت دلازىنىغوە ، دەست كوتتان ، چەنگىەپ_ۈى . ئەپسەر پوو : بەسسەر دەست و روو داكفوتىن ، ئەپئو رووچوون ، ئەپئو رووكئوتىن. ئەپر: ئىناكار . للهخلهم (هدورا.): نؤينه، (هدو.) نؤيين.

لله خفر (شار.): لعضفر، لمدرولاواز (بوّممروبزن و تعنها بـوّمالأتان بعكارديّ).

لهخت (ړوژ.): لهش، بهدهن، قالب.

لهخته (كه.): پارچه، كروت.

لەخشە: خەربتە، پلان.

**

لىپك

لهخش (ړڒژ.): جووله. لهخش بوون: جوولان.

للخشستة: فرييس، تسهفره، لهخشستهبردن: دمست بسه زاخسا كسردن.

لەخشتەبەر: فرىيوبەر.

لله خشيابي (همورا.): ئيشان. (همورا.) دل له خشياي.

لهخوٚبوردن: دەست له ژیان بهردان بو ئامانجیّک.

لهخوٚچوون: بوورانهوه، له هوّش چوون.

لهخوّبوونهوه: كاربردنهسهر به تهواوي.

لهخوّرٍ لايتن: لهخوّرٍ ا پهرموون.

لهخۇرىدىتوو: لەخۆرا پەرمور.

لەخۇدەرچوو: لەخۆبايى بوو.

لهخوّوه: لدخوّرا.

لەخۆيەوە: سەربەخۆ.

لمدمست چوو: نعمار.

لهدهست چوون: نهمانی شتیک، که همبرو. لهدمست دان.

لمدهست دهرچوون: بروانه: لـمدهست چوون.

للدمست هاتن: پي كران.

لمعوودان: موافعقهت لهتهک قسمی کهسیّکیدا کردن، بـوّشـل کـردن. زوّر لـیّ قبورلّ کردنی مندالاّ و نوّکهر.

لمنووكمران: بهدرادا كهران.

لفدهم دەرچمورىن. لەدەم دەرچرون. قسە بە ھەللەكردن.

لهز: مردگ، مسری، لهخهر، لهغهر، چهکال، چهلم، دالگوشت، لاواز، بئ تووک، پووت، ناشقوّرت، بزموّک، بئ تاین، چرچ، چوورچ. ـ ي: بئ تيني، لاوازي، پووتي.

لفراست: لعناست، لعبعرامبعر.

لمرانموه: لارانموه.

المراندن: لمراندنموه، لمنكاندن، لمرزاندنموه.

لمراندنموه: لمنكاندن، لاراندنموه.

نه نه ده ده ده ده المریان، نم پینموه، لارانموه ی ده نگ و ده فعو نمرزینموه و جوولانموه ی ده نموی نموه و جوولاند نموه ی کوشتی پوهمت و سمت و با ن و نیدی به کارده بری.

المرزانه: جوره خشملیّکی نافره تانه به کلاّرهوه یا به شهدهوه دهکریّ. (رهوا.)بسکوّله، بسکوّکه.

لهره (كه.): لاواز، لمر.

لفرز (بابا. ، همورا.): لمرزوک ، دوردیکه نمندام و سمر لمرز دهکات.

المهررا: رنشكافه، نيشكفه، لمعيكرا.

لفهك (باك.): دمستفوانه.

لفهكه (هدر ، خور) : كروژهكه ، دوگمه.

لهپمال (ړوژ.): کوکردنهوهي چتمهک به دهس.

لهپۆرت (ھەررا.): نانى ھەنجىرى.

لمهوّک (باک.): فریوساز، هه لیله پتی. ـــی (باک.): فریسو، گولًا یندان.

لهين: زورخور، چڵێس، خورا، چل، چلهک.

ئەپىش: نىزىك، ژبەر.

لفت: زوولاک، ساد، پارچه، تیلمه، کهر، لهتک، کوت، کهرت، نیبوه، کهرک، لهتکردن: کهرک، لهتکردن: پارچهبوون. لهتکردن: پارچهبوون. لهتکردن: پارچهردن، برین، قهدکردن، شفق کردن، پهلکردن.

للهقه (كه.): دەرۆزە، سوال.

للهتمچن (همورا.): سووالكمر. ــى (كه.): دەرۆزه.

لمتهچييني (كه.): سوالكهر.

لفتفره (هدورا.): تعشى، سدرله تدره: سدره تعشى،

لفتهري (هدورا.): تعشى، سدرلدتدري: سدلكدتعشى.

ئەتەك: ئەگىل، ئەلا.

لەتەك تۆ: لەلاي تۆ.

لفتر (روزر ، كه.): بال پيوهنان، سبردن: بهدهما چرون، بهلاداهاتن.

لهتك: لهت، پارچه، لاتك. لهتكه، پارچهپارچه، نييڤاني.

المتكه: له تكه همرمي و سيوو ثيدي و شككراو. له تكه خرّج، له تكه

للمتكه خشت: زهنگول، ئاجرور، پارچه خشتى ناريّك، (شار.) خرچان.

للتكلفنوك (همررا.): لديد.

ئەتلەتە: پارچەپارچە.

لهت ويهت: بروانه: لهتلمت.

لهت وكوت: هدپروون به هدپروون.

لهج (باک.): شدر.

لهجينڪهچوو: راكيراو، لهجينگهچوون: راكيران.

لهجيات: لمبر، لمبريتي. ـ ى: لمباتى، لمبريتي.

لهچه: بروانه: لمچي.

لهچهر: رەزىل، چروك، رژد، بەرچاوتەنگ، بەرجل، قرنووس.

لهچهریی: رهزالهت، (همررا.) دهستمال.

لهچهک (که.): لهچک، لفکهی شهده.

نهچک (هنو.): لچکی پێچی پياوو ژنان، لفکهی شعده، دهسماڵی ژنان.

لهچى: لموهى كه.

لهحيم (ع.): لمحيم كردن، راكووتان.

للهخاوه (ردوا.): لخاوه.

لمسمر رؤيين: لنسمر رزيشتن.

لمسمريمتي: به سعر دابراو ، به سعردا سهپاو .

لهش: قالک، مر، ریزه، جهسته، لهخت، بهدهن، بهشهن، (باک.) کلوّخ، بهچک، قهن، قالب.

لهش بهبار: نهخوش، دەردەدار.

نهش پیس: کهسیّکه، که وسلّی لهسهره.

لهش سلخ: باش، خوّش، لهش پتهو، تهندروست، (باک.) ئیڤنوّته. لهش ساخ بدون: (باک.) بژییسنی، بهدهنساخی، تهندروسستی، (باک.) ئیڤنوّتهیی.

لهش ساخي: تهندروستي.

نهش سووك: نهش سفك. _ى: نهش سفكي.

المشكمر (باك.): المشكر.

هشکو: بترّم، پیکهه، سها ، نهشکهر، (باک.) سوپا، نوردوو، هوّردوو، هوّردوو، هوّرددو، هوّرددو،

لەشكرىمۇ: ئەشكرگە، ھۆردوبەز.

لهشكركا: هيّز، هوّردوبهز، لهشكريهز، سپاخانه.

لمشكرداريي: سرياداريي، سرياسالار، (باك.) لنشكرزيي.

لهشکری: لهشکری کوردستان: سپای کوردستان، جووره گۆرانییهکه، یهکیّکه له دوازده بهندهکان.

لەشگران: تىمبىل. ــى: تىمبىلى.

المشير برينموه: مندال له شيرى دايك كرتنموه.

للمشي: تەنانى، بەدەنى.

له معلى بين دان (موک.): جوّره تريّيه كى سووره و بسى دهنكه، گلوورى هينندهى مازووييكه و خوه.

لهمل: لال. بمرديكي به نرخه.

لهرغ (كد.): گرێ، دوڵۊ. لهغي تێ خست: كارهكهي به جێ نههێنا، گرێؠي تـ خست.

لهفامه (روز.): لغاوه، لالغاوه، سووچي هدردوک لاي زاري.

لهغهر (كه.): لاواز، لهر، بيّ تووك. نهو جوّگهيهيه كه سهري پوشراوه، نهغهم.

المفهم (كه. ، موك.): جوّگهي سهرپوشراوه ، لمغهر.

المف، لف (باد.): قووت چوون. لمدموره تالأن.

لهفهن (باد.): قاميش.

لهق (خدّ.): ئاوەژورى پتمور مەحكەم و قايم. (ئەردە.) لق.

لهقان: لەقيىن، پەك خستن.

لمقه: جروت، جفت، لروشكه، لهقه نساويژتن، لهقهليدان، لوشكليدان، لوشكليدان.

لمقانلان: لمراندن، بمهينى دان. لماقه به دووييدان: جووته، (دور.) جفته، لووشكه، جيفوك، جووته يمكه تعنها به لاقيّكي ليّ بدات.

المقاهتكان (باك.): خوشهچيني، كول هالكرموه.

لمقهلهق: هينواش هينواش، لمق ولوق.

لهرزان: بمراد. بوومهلهرزه.

لمرزانموه: لمرزاندن.

المرزانان: راچاندن، وهلمرزخسان، جوولاندن، جماندن، همژاندن.

لهرزه: جووله. وهلمرزخسان: جوولاندن.

المرزه کا (باک.): لمرزوک، شهپلهلیدراو. (دهر.) جیگایه کی گلمسووره

دوواي بارانه دهبيّته قوړيّکي واکمسي ليّ دهرنهچيّ.

لهرزه لهرز: جوولهجوول.

لهرزۆك: (ھەر.) لەرزەك، لەرز، لەرزىنەك.

لهرزوتا: چۆقان، چۆقىن، لەسەرمان يان لىبەر نەخۆشى، (رۆژ.) بقىبق.

لهرزين: جهميين، جوولان.

المرزيينهك (باك.): لمرززك.

لمرزينموه: جرولانموه، همژانموه.

لمرۆك: لەرزۆك.

لهږوو (زا.): ړووبهږوو. جوان و ژيکهله. لهپيش. ــ ي: ړووبهږوويي.

لهرولاواز: چەرمەچەقاڭتە.

لمريانموه: لمرانموه.

لمريد كمده ربردن: لهريكه ده رهينان.

لهريين: لـهرهكردن.

المريينهوه: لارانموه، لمنگان.

لمريينموهي ژييمكان: لـمرانموهي ژييمكان.

لمريينموهي فاچاري: لمرانموهي به بي خواست.

ٹھز (باک.): بلفز: بەپەلە، بلفزوبەز: بە پەلەپەل، پەلە، تالووكە، ساتى، گورچ، زور. بەس: بسە پرتساوى، بسە تالووكسە، بسەگورجى، بسەزوويى،

بىساتى. ــ بوون: پەلەبوون، ــ كرن: پەلەكردن.

المرزاندن (باك.): بلعزيينه، تالووكه كردن.

الهزك: پيكرتن، خمريك. _ ى (باك.): جوّره تفهنگيكه.

الهزكيين (باك.): زور بدعهجداله، زور بديدله، بدتالووكه.

المهزة (باك.): بهتالوركه، پيشرهس.

لهزيان: (باك.)لمزيين، بهتالوركه.

الهزيين (باك.): تالروكهكردن، هه لْهدريين، هه لْخليسكان.

للمسفر: قىمرزار، لىسىمرمە: قىمرزدارم. لىبىمر: (لىسىمر تىق دوورپسان خستىمده). پيريست، گمرەك.

لهسهرچوون: وازهينان له کاريک، که ده کريت. لهبيرچوون.

المسمره خوّ: هيّوران، هيّمن، بهكاره خوّ، المسمرخوّ، خوريّن سارد، نمخت:

نەختە، كەمكەمە، پىچ پىچە، تۆزتۆزە، بەرەبەرە.

<u>ئەسەردەستان:</u> ئەسەرزان، كاتى زانىن، دەل، دەئىسەدەل، ئەسەردەستانە: ئەدەمى زانىدايە.

ئەسەركردنموە: ھارىكارى كردنى كەستىك ئە بەرامبەر ناحەز.

للسمريق: بعردموام بوو.

المسمر رؤيشتن: لمسمر رؤيين، تعمر پئ كردن، فعرمان و حوكم كردن.

لهلووگ (همو.): لانكيكه له نيواني دوو داري كه هدر يهكه دوو پيٽي ههيه.

لەلۇوك: لەيلورك، چەرخ و فەلەكى جيّژنان، چەرخ و فعلمک، جوّلانه، لوولک، (همورا.) لعلووه.

لهم (همورا.): زگ.

لهماك: فيّلْباز.

لهمانه: لعنهم چته نيزيكاندي دموروبهر.

نهم نيشه (همررا.): زگ نيشه.

لهمه (هنورا.): زگ، سک، لهمنبهدهر: ژقی پیّقه.

للهمهر: ئى، ھى، خۆمل، سەروه كەسيكى بورن، ئارزىي. دەربارەي. سىبارەت.

لەمەوبەر: لەرەپيش.

لمممودوا: لمردياش.

لغمغولا: لدييولا.

لهمبواز: لمبور و قورغى فيلى.

لهمرك: ئانىشك، ئەنىشك، ھەنىشك، مرك.

لهمبووز (باد.): لمووز، لمبوّز، به قورغی فیلیش دهلّین.

له منت كهوى: بزهاندان، سوپاست دهكم، ثافعرين.

لهميه (كه.): چرا.

المههد (موك.): پشتهك، پشتيوان، بالمويشت.

لمملاوه: لمرلامه.

للمفيزه: للميرهوهيه: روودا، رميرثه، ميرثه.

لهمل: ليپرسراوي، بدرپرسياري.

لەن: دوررگە.

لەناكاو: لەپر.

لمناوبمر: لىنيوبىر.

لمناوبردن: لسيربردن.

لمناوچوون: لمنيّرچوون.

لمناوچوو: لمنيّرچور.

لمناودان: لىنيوبران.

لمناودهر: لمنيّودهر.

لهنج: هات و چۆي بهناز، رک له دلا.

لمنجان: لمش سووكى لمكاردا، پياوى تازار زيرهك لمكاردا، دهلمنجيّ.

المنجه: جووره هه لپهرينيكه، له نجهولار، لاروله نج، خدرامان، خدرام، __ کردن.

لهنجهولار: لارولهنج، خدرامان.

لهندههور: زړ، زرتبېوز، کهته، قهلافهت، زولام و ناړيک، تړتړه، (باک.) قوّلاً تى، ناهمهموار، زړه ديّو، زميملاح، زهها، زها، زړهمير، لاهير، مرزڤيمكى زور زل و ناقولاً.

لهنگ: شعل، (همورا.) گړ.



للقلم (خز.): رەخنە، بەزاقىت.

لهق ولوّق: شهق وشوّق، مروّى شل و شوّل.

ئەقلەق: ئەكلەك.

لمقناي (همورا.): لمقاندن.

لمقين: لدتان.

لهک (که.): سعد هغزار. (باک.) دههغزار، تیرهیه که له لور و شیّوهی ئاخەرتنيان زور سەختە.

لهكار خستن: بيّ بمهرهبوون.

لمُكار دەرھاتوو: بمعرموار، كارامه.

لهكار كموتوو: بيّ سورد، بيّ بمهره.

الهكان (باك.): كغوانهيه كي دهسكداره، تۆپى پيّ داويّژريّت (راكيّت).

لەكۆلەرۆ: نزاى بەد.

لهكويّ: جەكۆ، چكۆ، لەكويْيە: چكۆن.

لهڪيس چوو: لعدمست چرو.

لهگام (جا. ، كه.): گهوج، خريري، بگهر، كهسيكه زور مالأن بگهري،

گەرىدە. _ى (كه. ، جا.): گەوجى.

لهگه (هنو): لهگنال. لهچى، لهگهچوون: لهجى چوون.

لهكه لا: ڤييرا. لهكه لا تموهش: كهل ڤي قاسي، لهكه لا ڤي قاسي: لهكه لا ڤى ھەندى: ژوپيتقە. لەگە، لەگەل، لەتەك، پيكەرە، دەگەل، پەرىي،

چەنى، لەگەل يەك: دگەل ھەث، پىككەرە.

لهكهن: دهسشز، قاپى مس.

لهگهنوٚک (باک.): دەسشۆى چكۆڵه، قاپى مسى چكۆڵه.

ئەگرە: ليّرە.

لهكرنه: ليّره، تعليّره.

لهگژ (دزه.): خدریک، مهشغوول. ـ یی: خدریکی.

له كله كان المقدد و كالمابيكي زولام كدورهيد بدلان لاقى و دندووكى درێژن.

لەكۆبردن: ئەسەرمان: ئەكۆچوون.

لهكۆچۈۈن: لەجروڭكەرتن.

ئەكويىنە: ئەكىينە.

لهل: ناتواني بلِّيّ لهل، دەتوانى بلّْيّى لهل.

لهله (فه.): لانک، بیتسکه. داریکی باریکه چهند جیگایهکی نیشانه كرابى بۆزاناندنى چەندىتى شىرى. نۆكەرى تايبەتىييە بۆبە خىركردنى مندالي چکوله، دايه.

لەلەنگى (باك.): نيوساجى، ناوسيلى.

لهلوه (همورا.): جوّلاندى مندالْي، راژاندني ونواندني.

لەلەيەتى: لەلەيى، لەلايەتى.

لهلو (فه.): لانك.

لەلۇ: جۆلانە.

لهلووه (همورا.): جوّلانهي مندالآن كه تيّيدا رادهژينريّن.

لموميمر: لمرمييّش.

لهوهر (که.): چونکور.

لمودريي: قابيلي لمودر.

لهوهن: بارييک، ناسک، قهحپه.

لموهند: لموهمند، لموهيند، ــ يش برون: لموهمنديش برون.

لهوته (که.): پیس کراو، چلکن کراو.

لموهنده: جهميدزک، گيايهكي بزنخزشه.

لهوهندیی (سور.): (سور.) نهنگووچک. (باک.) باریکی، نازکی.

الموتاندن (باك. ، كه.): بلعوتينه: چلكن كردن، پيس كردن.

لهوجهر: لموچه، كمسيّكه قسمي بيّ ممعنا و هملّيت و پعلّيت بكات.

لهوچه (كۆ.): زۆربلى. لىعوجى، ھەلىموەد، ھەرزە، كەسىكە ووتىدى بىي

ماناو هعلّيت و پعلّيت بكات. دمم و لووتي وولاّخ، لمبوّز، لـه جنيّودا بـوّ

مرزيانيش بدكاردهبري. (ك.) سيورجبه تچى، هيدرزه كو، زورييد.

(همورا.) لـمواشهي وولآخانه. (باک. ، رِدْژ. ، که.) زوْر بلّيي.

للموجملي: زور بلَّيّ يي.

لموچه لموچ: قاوچه قاوچ (ئى كارى) ، (خوّ.) لموچىينى.

لموجك (كه.): قمراخ، كمنار، لاليّر.

لهوده (هنر.): لۆدەيكا، كادين.

لمودهيي (خرّ.): خانوييكه و هكو ٨ و ايه برّكا. له قاميش دروست د هكريّ.

لۆدەيى.

لموهر (قد.): لعبدر.

لهورا (باک.): چونکوو، لهبهروهي.

لموره (كه.): لمريّ.

لموزينه: لمبزينه.

لهوس: دهم و لیتوی مالاتان، دهم و لیتوی نیستوور. دموری زار.

لمولاوه (كه.): لاولاوه.

لموساوه: له كاتموه.

الموالم (باک.): گرچانی چکوله. _ی (باک.): و کو عدسای چکوله.

لمولموه (باک.): زوربلی.

لمويّ: لنتبويّ، لمورا.

لهوما (باک.): چونکوو، وهکوو، چهند.

المونمش (باک.): نائمهل. _ى(باک.): نالىبار، نائمهلى.

لمويّدا: لمريّندهريّ.

لمويّر: لمريّوه.

لمويّندريّ: لمريّدا.

له (باک.): پارچه کوت لهت.

لههاز (موك. ، ش.): معلَّغه.

لههانلان (باک.): ئىستىلاكردن، زەرت كردن، مەشغوول كردن، ئىشغال

کردن، داگیرکردن.

لەھۆش خۆچۈۈن: بوررانەرە.

لهنگان: لعربين، شعلين.

المنگافلان: بو جوولاندنی بربره و مروی زلیش به کارده بری، پیاوی شفل

دەلىنكى، شەلانىن، لىرانىن، كورارە دەلىنكى.

لهنكه: شهله.

لهنگ هر: رِیّز، لهنگ مری خوت رِاگره، لهنگ مری گهمی و کهشتیان، قافیدی شیعر، لهنگمرگرتن: هاوسهنگ گرتن، لهنگمر هاویّشان: لهنگمر

واویدی شیعر، نشخدردران: هاوسماحت دران، تعجیر هاویسان: تعجیر با در در در از در از در در دادهان: در: در در در در در در در دادهای دادهای در دادهای در دادهای در دادهای در داده

روهیشان. (همر.) تعبدتی ثارهاند نیوسمیان بریندار دمین. به لهنگهر از مان بازد داند در از کار در در این این این این این این در در این در

راومستانی بالندان له هموا له کاتی فریندا به راومستانی ده لینن. (باک.) ته اندن.

لمنگمرگا: لىنگىرجىّ.

لهنگيزه: خوړه بعباران. بارانيکه به خوړ بباري.

لمنكيزهى بمهارهكه هه لساوه خاسه

یا فرمیسکی چاوی سووری به خور دارژاومه.

لەنگى: شەلى.

المعنقو: ده، دهنيّو، الله، المعنيّو، دورٍ، تؤولـق، تمووى، المعنيّو پاكمه تيدا:

دەپاكەتىدا.

المنيوچوون: تيچوون، تيداچوون، مردن، زيان كردن، ړونج چوون، فهوتان،

لمناو بردن، ړیپ بردنموه، ثمچکیینی، (باک.) کمیین، تمفرو توونا بـوون،

تورناچوون، تووناو توون چوون، چوونه نهبوون، توون بــه تدوون چــوون،

تووشي ړووشهو گێچه لأن ها تن.

لەنيوچوو: لىنارچور.

الهفيّوبردن: كوشان، تووشى رووشمو كيتجه الأن كردن، تعفرو توونا كردن،

نهبوود كردن، لمناوبردن، توون بـه تـوون بـردن، (بـاك.) ئـهجكاندن، بردنـه

نەبوون، تووناو توون بردن، تىّ چواندن. لىو: لەئمو، (ھمورامى كۆن) ئەزىچ، (فـە.) لىەي. چونكـە، (بـاك.) بـە

هۆي. (لـو.) لـێـو.

لفواسه: بدری دمست، لعواسدی پی: بدری پی.

لمواشه (سن.): كوليره له شهكروشيره. (همورا.) قاپى پال، لمنگمرى.

(باک.) نەرم، ملايم.

لموان: قامیشی حسیری تستوور.

لموانه (كه.): لموهريّن.

لهوه: رمشه وولأغ، لمعوان: كاوان.

لموههاش: للمموياش.

لمومدووا: لمرمر پاش.

لهودر: چدرا، چدره.

لهوه ركه: لموه ركه ي هاوينان. چه راكه ، چه روكا. چيره كه خارا.

لهوهران: چەران، چەريان، چەرين، چران، چريان.

المهوه وافلان: چراندن، چرياندن، (همو.) چمراندن، چمرياندن، چملاندن،

راچەلاندن: راچراندن.

لموەريّن: لموەران.

لموهريين: لمودران، چرين، چدران، چدريان، چدرين، چران، چريان.

لموهتى: لموهتى دروهق: لموهتى دروينى.

نج قهوي (رزژ.): ليّونهستوور.

لچك: لييفكه، لفكه، لهفكه، لچكى شهدهر پيّج.

لچن: ليونستوور.

لغ (سيوه.): لق، لك، (كه.، كرد) ئى دار و ئيديكهيه.

اخار: ساخته، پارووی گهوره.

الغاو: لغاو، دزگيين.

الغاوه يكه: لغارهبركه.

نغوهبوّري (باک.): دهمار سست.

لړ (جاف.): همناسه بړکهی مروی پيير.

لرين: نموسن.

الرخه: قرخه، خزه، خييزه، دهنگي لووت و گهروويه، قوورته، همناسمي هدره دووایی وولاخ و ثاژالانه له کاتی کوژرانه وه دا.

لرخەلرىخ: خرينگەخرينك، خزەخز، خيزەخيز.

لرخن: قلّخن.

الرز: لوز. بادام.

ارفه (موک.): کلّب، کرپ، هان لووشین. (ږدژ.) خواردنس زوربه تاسووخ. _ كردن. _ ى ئاوى: نيله، كريه.

ئرفەئرف: كڵپەكڵپ، كرپەكرپ، ئاھەنگى ئاورى.

لمرق دان: قووت دان بؤوولا خانه، همل لووشين.

لرگ (كه. ، رِدَرْ.): چەشنەگرىيەكى كۆشىتيە لىدپاش خورانىدى پىدىدا

لرگاو (روزد): لییک، ناوی دهم.

الرمه (جا. ، که . ، روز .) : گرمه ، دهنگی به سام وهکوئی ناوری گریه ، گرفه. دەنگى تىكىوتنى چتىكى بكىويتى نىپوبىرەو . گرمەى تۆپى .

لزگه: جعدوهل، لييسه، پيشريني، ليست، ليسته. لزگهي موو:

تىسك. لزگەي وانە: جەدوەلى وانه.

لعتن: ليّسانموه.

استنهوه: ثالاستن، ثاليستن، ليستنعوه، ليستن، همل ليستن.

لغاو: کنم، کسک.

لفاوه: الماوه، _ ى زارى. لمفاحه، (ربوا.) قىمورچكـه، لـمخاوه، (همورا.) لمفاوه، سمرليَّق، ـ ى كموشى: ليَّقاسوّليّ.

لغاوهبركه: سبدينان له خوريني ناسني ساردي پيوهني چهند جاريك چا

لفه لغ (رموا.): (همو.) غله غل، دهنگى ئاخافتنى كمسيّكه كه زمانى لىدىد ئەخۇشى بەلغ كرتبى.

نف (رِدَّرْد ، فه.): هارکار ، هارشان، وهکو.

لفائه (رزژ.): دورانه، جمک.

لفه: دورانه.

لفك (مرك. ، هنو. ، هنورا. ، كه.): لهچكه ، لهچهك ، لچكى پيچى پيارانه که له شانييموه ديته خواري. لههيكوا (همورا.): لمنهكاو.

لههيي (باک.): شيّلاو.

المهييزتن (باك.): لمهيسان، گلمه كردن.

الههيسان (باک.): له هييزتن، بلههيسه، گهمه کردن.

لهميستۆك (باك): گىمەيەكى چكۆڭەيە.

لهى (همورا.): بمرره، (فه.) لمو، لمم.

له يهڪ چوون: رهک يدک چوون.

لهيره (دەر.): ئيره.

له يهڪ بهريوون: تيٽڪ بهربوون.

له يهك بهردان: تيّك بدردان.

لهيلاج (موك.): قارهماني قومار.

الهيلاخ: محاليكي زور گهررهيد له مدي خاكي تدردهلان. (جاف.) كويستان.

المهيلان: بمرده تراويلكه، سمراد، لينوفمر، نيلوفمر.

الهيلووپهر: لوولووپهر، كيايهكه كولى مۆرەو بۆنى خرشه زور جوانه كـهانى گەررەر يانە.

لهيلووك: لغلووگ، لغلووك، لغيلووگ.

الهييز (باک.): گلمه، ياري، هدلپدرين، جوّلانهكردن، گلمهياني كوردي ئهمانهن: بري، جهره، چري، دييك و مريشك، گوورله، كهركي مهلا، لاوی لی، مرّمه، سیکاث، سوّراومهما، تهرش، تاوس، تووشته.

المهيزاندن (باك.): كلمه بي كردن. تلى دان. هدفدوو . : يدكتر فريوادن، ههڵپهراندن.

لەييزىن: ھەڭپەرىن.

لهييسى (باک.): گسه کردن.

نهييمتوك (باك.): لمهيستوك.

لهين (باك.): لنعي.

لب (باک.): دان، دانه.

لبا: لجمم، لنک، لمکن، لای. 🖺

البلا: غدد، نبو، نبوه، نبود، (هبور، هبورا.) تاتى، نبهمل، نبهم، كا،

کهچه، (زمن.) نماوه، (شار.) نمووگ، (رِوَژ.) نموو.

ابلاه (که. ، باک.): علما یا شنیلی لباد، فارشی زین.

لبالنوّك (باك.): جووره بدرگيّكي لبادي ژنانه.

لبنان: لورينان.

لهان (باک.): جوولان، بزووتن.

الهر (دزه.): ناقرُلاً.

اليج (كد. ، جا. ، دەر . ، فد ، هدورا . ، سن.) : لدلاي خدلكي سليماني ليّري خوارهوهيه. ليّو. (خرّ. ، گهر.) وولاّخ و ثـارُالْي چلّيس و نهوسـن يـا

که فیری خواردنی دهبیّ. لیّوی وولاّخ و ناژال و مرزیه.

لجان: ليتودريّر.

لچه (كرّ.): دهمسروره، (كرّ.) جرّره ماسييه كه دهمي سروره.

لفكه: لووفك، (دزه. ، همو.) لييفكه، لييفكهى گمرماوي، لييشه. (همو.) لكي شهده و جامعدانييه كه بمر دهدريّتموه.

لفكهشامي: كوودوولفكه.

ك (باك.): دان، دانه.

لقا (باک.): لوا، خوریی بهرخان، بهرگن.

لشمان (باک. ، هدکا. ، زاخ.): جوولان. (باک.) هموسار، دمستهجلُّمو.

الماندن (باك. ، هدكا. ، زاخ.): جوولاندن، بلقيينه، جي بهجي كردن.

لقای (همورا.): رِدِیشتن.

افك (باك.): لوو، پارچه گۆشتىكى رەقە لىەنىوانى بىست و گۆشتدا

لىمەر نەخۆشى پەيدا دەبىق. ئىكۇك (باك.): پەللە.

الف المفاندن (باك. ، هدكا. ، زاخ.): جوولاندندوه.

لقلقيين (ناميّ.): جرولان، جوولاندوه.

لقن (باک.): سروالدت.

لقنج (باک.): شۆرباوى سەبزىي.

لفييان (باك.): لڤيين، جوولان.

لڤييني (باک.): جوولان.

لق: كال، كوليڤ، لك، لخ، لاخ، (باك.) چقل.

لقويۇ: لق رپۆپ، چلوويل، لقوبۇ.

ئے (هنورا.): گرێ، لق، كنال، (هنو.) كند، (بناك.) تا، چقال، گولييڤ، لكنداري چكۆڵه، چڤك.

لكان (بابا.): پيروهنووسان.

لكاو: پێوهنووساو.

لكاندن (بابا.): پيرونووساندن.

الكووماندن (باك.): بدرخوردن، تيك هدلهنگواندن، بلووكووميينه.

اكووميين (باك.): بلروكروميينه، تيك هه لمانگروتن.

لكيين: پيٽوهنووسان.

لگبن (همو.): خشتي كال.

ئم (بابا.، كه.): ليم.

له (همورا.): زگ.

لمبوّز: لىمبووز، لىموچە، كەپىيىلىەڭ، شرنە، پىرّز، لىيپىرّز، (ھىمو.) لمووز، قەپىرّز، دەم و لىيّوى وولاّخ و ئاۋالاّنە. ــى بەرازى: دەم و قەپىرّزى بەرازى.

لمۆز: لمبۆز.

لمووز: لمبوّز، موز: ــ ى بهرازى.

النج (سل.): (همو.) ليج، ليبجق، (مرك.) ناريّك، ناره حمت، ناكوّك.

الندوو: گرئ و گوَلْی ماست لهنیّو ماستاویّدا که باش نه گیرابیّت وه. گلوّت.

النگ: كەس، چت، مالأتىكە تاكى جورتىكى ساز بكات. ــ ى گۆرەوى، فەرد، لىنىگ، (باك.) لاق، لوولاك. ــ ى وى لمە ھات: پىتى وى بىز ئىسمە

قر برو. سرکی تفعنگ: تفعنگ لعسمر لنگه. تاک، تا، دوولیننگ گۆرەوى: جووته گۆرەوپيهک. لنگه، قاچ، دوولیننگ. بار، دووتا. لنگهان: تاودان، غاردان.

انگه: تاکی چتیکییه که جووت بیّ. (رِوّرْد.) لنگه دهستار. لنگه فرکه: لنگه فریّ، لیینگه. لنگه گورهوی: لنگیّکی گورهوی، لنگ تسرازوو: تاکیّکی تمرازوو، پهله، (باک.) گورههر، لنگه کهوش: لنگیّکی کهوش. لنگه گوارهو بیّ تاکی همهوو چتیّکی جووت دهبیّ. هاوال، هاوسسر، لنگهبار: تار، لابار، تابار، (باک.) بهسته ک.

لنگهبار: تا، (باد.) بهندهک، (باک.) بهستهک.

لنگەفرتى: لنگەفركە.

ئنگەفركە: ئنگەفرى، ئنگەفرتى.

لنڪهفري: لنگهفرکه.

لنگموژوور: لنگمرقووچ.

لنگهوقووچ: لنگموژوور.

النگك (باك.): پينى مروبيليا و هى تر.

لۆ: لۆى پشتيند و شەدەى، تووى: يەك، لۆيمەتووى: دووتووى، چووكىل: چوكوول، كلۆ: ٢ چووكل. بىز: دەچم بۆبازارى. (فە،، لور.، دەر.) ئەرا. (ړژژ.) بەى. گيايەكى سى جوورە. كەوولىز: رەنگ تەلخە، زەردەلىق: رەنگىزەردە، رەشەلىق: بۆگەنـە. (باك.) كابرا، بىرا، فلان.

لۆبيا: لەكۆمەللەي پاقلەمەنيە. لەپاقلەبچروكترە.

لۆپ (باک.): فەرش لەخورى بەرز. كولمرك، گومرگ.

ئۆت (باك.): لۆك.

لۆته (شا.): ميّوژيّکه به چاکی ووشک نعبووبیّ لعنیّوانی تـریّ و میّوژی دابیّ. قرقیله، ههنجیریا میّوژیّکه لـهکاتی ووشک کردنـعوه دا هیّشــتا تموایی تیدابیّ.

لۆتۈھ (خۆ.): ھەلاتن بەگورگە لىزقە.

لۆترەۋان: چەنەباز. ــى: جوورە ئاخافتنىڭكە تىپىي ھەر ووشەيەي سەرە و بن دەكرى بۆړاز پەنهان كردن وەكوو: ناچم: چانم، نارلام: رانلام. بــە قســەي بى تەرتىب و ھەروايىش دەلىن ھەلىيىت و پەلىيىت.

لۆتك (باك.): _ لخوه خسان: هەللبەزىنەوه.

لۆتكە: قفد، قايىخ، بەلىمى چكۆڭد.

اؤتكيين (باك.): بلاتكه، ههلبهزينهوه، ههلبهزين.

لۆتى: جىدىلى شىخ و تەپو دالىتەپ، ھەرزەكار، كەيفچى، (باك.) ئەوباش، مەمبورن ھەلىپەرىن.

لۆتى زەلزەلە: (باک.) چەمباز، ئىو كەسەيە ئەسەر گورىس ھەڭدەپەرى. لۆچ: بىز؟، گرنج، بىزچ؟، (رۆژ.) بەى، قوورمىيىچاك، گرژ، ـــى پوو و جلك، گرژى. (رەوا.) كورىشىك بىز بەرگىيسەر روو، قەمىيىچسەك، ــــ بوون: چىيندار، چرچ.

لۆچلۈى: گنجاوى، گرژ، كورژ، ـــى روو: كۆرمىيىچەك.

لۆچداد: چيندار، گرژ، چرچ، لنچ كردن، چين دان، چەرمكاندن.

لۆچى: چىيندار ، گرژ ، چرچ ، لـۆچ كـردن: چينى دان ، چـەرمكاندن. ـــى: چىيندارى. لۇقمە قەدى (باك.): شىرنياتىكە لەتارد ر ھىلكەر دۆشارو ھىلكە. لۇقىن: شەقاردرىر، لۆق درىر.

الوقيين (باك.): به لوقه لوق رؤيشتن (بلوقه).

ئۆك (باك.): ئىق، ووشىترى نىير، گوومىرگ، دەروازەرانىي، ھەئبەزىين. ھەئبەزىين.

لۆكان: قەلاتىكە لەكاتى پادشايەتى مىرمحەمدد پاشاى گەورەى سۆراندا دروست كراوه.

لۆكاندن (كه.): لۆقاندن، غاردان به لۆقەلۆق.

ٹۆكە: پەمبور، (باك.)پرتى، (دەر.،باك.) پەمبور، (دەر.) پەمبّر، (رۆژ.، ھەررا.) پەمبە، (باك.)پەمبە، ئۆكەيى.

لۆلەپ: _ى مەشكە: لولب، دارىكە ھەردروك سەرى . // خود دەھەنگلەكانى مەشكەى دەخرىن.

ئۆلك (باك.): لۆرك، پەپوولە.

لۆلكىدز: يەڭروڭە.

لۇلسۇ (شىكا، ،نسه، ، ه.): بسۆبانگ كردنسى ئىرىنسانى بەكاردەبسەن. (مىوك.)بىغو كوردانىه دەلىين كەبئە زاراوەى باكوورى داخوون. ژى بابق، ژى.

لۆنك: پيست. فۆتە.

لۆو (باك.): لۆبيا.

نۆوك (باك.): لۆبيا، لۆبياي ووشك.

لويّل: ساوهلّ.

ٹوو: گۆشتپارەيەكى خړە يا هێلكەييە لە بن پێستى لەشى مرۆثى پەيدا دەبىّ. تشپۆ، (ړەوا.) تشپۆك، (كـه.) لـوى، (هـهو.) سـق، پـرزك، (باك.) لڤك. ــى پێودوگى: كرك.

لووا (همو.): بەرگن، (ژا.) تووكى بەرخانە.

لووار (فه.): كومبار، جووره حاسيريّكه.

الووان (هدورا. ، که.): رزیشتن، کوکی، ریک کدوتن، لووای.

نووای (همهررا.): لـووان، (فه.) چیینی، چوون، سازان، رِنّک کـهوتن، رِیْشتن. لــووای بــهره: چوونــه دهرهوه، وددرکموتن.

نووبييك (باد.): لوربيا.

لووبيا: لۆرك. لوربياي روشك: لۆڤك، لۆرك.

لووت: پت، لويت، كەپى، كەپ، دفن، بيتقل، بينفل.

لووتهلا: لالورت، عاجزو سل.

لووته الله يهكيك. اللووتي.

لووتموانه (همورا.): خمزيّم.

لووتبراو: كەپوبراد.

لووت بلّند: بەفيز، بەدەعيە.

نووقپژان: کهپوو دارسان، بهربوونی خویّنی لووت، لووت هاتنه خوار.

نووتخووار: لالورت.

ٹووتکه: پردّم، (شار.) بلوّسک، (کرّ.) کهپک، (همورا.) لووتهی شاخ، تمپهلّرّکی شاخی، بازگه، قروتکه، قیتکه، بمراز، (گرّ.)تمثینگ.

ئۆچ ئۆچ: زور بەلىتچ، چىن چىن، زور ئۆچدار، گرنىج گرنىج، لىتچ ئستچ كردن: چىن چىن كردن، بۆ روخسار.

لۆچى: چەرا، بۆچى، لىابەرچى، (رۆژ.) بەي، (ھەررا.) پچى.

لۆخ (باك.): جلىيتار، بەفرلە توانەرەدا.

لۆخا (ھەورا.): مرازىي تەرەب و خۆشىييە.

نوخفنه (دزه.): بسعزم و شایی و ناهسعنگ. هسعزار لوخانسه بعشی که لسه مهعیدهی مالاتی کاویژکار که دوای نعوهی خواردنی دووباره کاویژ کردهره و قووتیدا دهچیته ناوی.

لۇخەلۇخ (مەر.): لۇغەلۇغ، قرخەقرخ، گەرووگىيران، دەردىكە زمان دەئاوسىنى دوايە دەبىتە ھەوا وكىم كە دەربور ئاسوودە دەبى.

ئۆدە: كاى سواخدراو ، كۆخ ، كادان ، (ھەدو.) لىفودە ، ئىەنبارى كايىـە ، كادىن.

لۆدك (باك.): هەڭبەزىينەرە، لۆدك لخرە ئيّخسان: ھەڭبەزيين.

لۆر (ھنو. ، ھنورا.) : لۆرک ، لۆر۔

لۆرانىلىن (باك.): لالايى كردن، لاواندنىوه و ئارام كردن.

لۆرە: جوورە گۆرانىيىەكە.

ئۆرەپ (كە.): ئۆلەپى مەشكەيە.

لۆرتە: تريى گەيشتورە.

ئۆرخ (باك.): لىيلاث.

لۆرك: لور، لۆر، لۆلك، لۆرو جوور.

نۆرو جوور (كه. ، ردّژ.): لۆرك.

الوريي (باک.): كەستىكە لانكى دارىتنى، جوورە گۆرانىيەكە.

لۆرىين (باك.): لۆراندن، لالايى كردن.

لۆژەلۆژ (كە. ، ردرد.) : كەسىكە زدر بى ھىزو بى تىنانە بروا.

الوس (شا.): بمژنی نمسپیندارییه نی لای نمستوواریی و دریژه کهیه که بق

كاريته دەست بدات. (كه.) بيّزار، وەرەز، لۆس بوون، لۆس كردن.

لۆس بەلۆس (ږدژ.): كارەكە تىكچوو و شىتوا، بزنىتكە گويتى درىزيى.

انوش (باک.): نانی گهوره به بی هموییرترش.

لۆشك (باك.): كوليرەي بەبى ھەويرترش.

الوْغان (باد.): جييقنه سپيلكه، زوربي پيزوبي هيزيي لهرويشتندا.

لۇغەلۇغ: لۆخەلۆخ، لرخەلرخ، دەردىكە زمانى ھەلداسىنى لە درايەدا لـ

لايهكفوه هغواي دهكا ، كه دهربوو دهحمسيّتموه.

لۆغىين (باك.) : گيايەكە.

لۇفە: كەررە.

لۆڭك (باك.): لۆبيايووشك، لۆبيا.

الوق: شدقاو ، هدنگاو ، لاق ، ــ دریّژ: لاق دریّژ، لوّقن.

لۇقىنىن (باك.): لۆكاندن، غاردان، رەتاندنى وولاخ.

لۇقە: ھەران، ــ كردن.

لۇقىھلۇق: لۆژەلىزۇ، قۇرتە رۆيشىتن، بىھ قۇرتىەقۇرت، ھۆرتىھۇرت، بىھ قورنەقورن رۆيشتن، ئىققلىق، ھۆڭتىھۆڭت. شىنىغۇەلام.

لوِّق لوِّقِين (باد.): شينه سعركال.

لووت هاتنهخوار: لووت پژان.

لووخانه (که.): بعزم، تاهمنگ.

الووجانان (باك.): كلك جوولاندن، بليجيينه.

لووچيين (باک.): کلک جورلان (بلورچه).

لوخت (فه.): ړووت.

لوور (ړموا.): پندربوونی زوبان و زارهدوای چیّژتنی زاخییه.

لوږ: هۆزيکى گەررەيـە، دوو بەشـە: لــوړى گچكــەو لـــوړى گـــەورە ئـەوانـــه ھەمــووى چوار لـكن: لــوړ، لــەک، شووان، بەختيارىيى.

لووچکاندن (باک.): بهرگ داکهندن، پیستی تهنک لیّ کردنهوه. بلووچکیینه.

لووچكيين (باك.): پاک كردن، تيكوول لئ كرانموه.

نوورانندن: لووړين، كووزيين، زووريين، بـۆسـهگ و گــورگ بــهكاردهبريّ، لــولاندن، ليراندن، ليريين.

لووره لوور: نیّوی دهنگی سهگی و گورگی و چهقهلییسه کسه دهلووریّسیّ، (دهر.) لوولهلوول.

الوورى: جروره كورتانيكه، كورتانزكهى دووفليقانه.

لورستان: (فه.) لورسق.

لورسو (فه.): لورستان.

لووړک (همر. ، کق.): ژاله.

لووريين: لووران.

نووزهو (شار.): ریزانه، (موک.) ریزاه، بهلینشاو هاتنهخوارهوهی شاو له گززه ویا دهغل له کهندوو و نیدیی.

لووس: مندالّی ...: مندالّی بی تحوی. لحوس بحون، لحوس کردن: فدرتاندن، شاییک، شاهییک. (باک.) حودلی، هلوو، هلووس، هییت، پووس، تاس ولووس، لووس وپووس، شووت. تعواو، همموو، ... کردن: شاهین کردن، شلاله: شاییک کردن.

لووساوك: سور لاوک، پلورسک.

لووساوكه بمستن: _ ى خورين: خورين به جوّكه هاتنه خوارى.

لووسکه: نیرییندی حیز، ــ بازی: نیربازی.

لووس و پووس: تاس و لووس.

لووش (باد.): كولليّره.

لووشاندن: همل لووشيني به كمية.

لووشه: (پهوا، ، خۆ.) لیشمه. (باد.) لروشک. چلّه گیایه که وهکرو سیّ پهلکه وایه له بنه وه کرو سیّ پهلکه وایه له بنه وه وه پیوازی ده چیّ مهیله و سووره نیّزیکی نه تونزییّک بلنده و له سهریه و ۵۰ س. ۳ گرلیّکی گچکهی وورد وهکرو ده سکه گولّی ده دده داد کات، سووریّکی سپی پاته له دلاکولّیویی ده کهن. (که.) گریان.

لووشه الووش: وولاّخ که جـرّی ببیـنی ـــ ی دهکات، (دهر.) حرمـهحرم، فورشه فروش. لورشه ی کهرو ثمسپ و مایین، خرماندن. فیشکه فیشک:

گریان، فووشهفووش.

الووشدان: ــ به دورپییان: جورته، جفته.

لووشكه: جيفړك، لهقه، لووشكهناويراتن: جووته ناويراتن. لووشكه ليدان: لهقه لي دان.

الووشكة لووشك: حرمه حرم.

رو لووشيين: همل لروشين.

نووغمه (مــوک.): قایشــێکی درێـژه لــه زیینــدا ئــاوزهنگی پێوهکــراوه، زهخمه.

ئووفك (باك.): لفكه.

لووگى: خوديرى، (ړوژ.) خور، بهدهستى بهتالگهر.

نوول (باک.): حهیزهران، خیزهران.

ٹوولاک: (باد.)درپشی، ئیسکی بهلهکییه، مروچه، (پورا.) سپیلکی پیّ.

لوولاق: پییر، (باد.) چۆقل.

الوولاندن (كه.): لووراندن.

لووله: گۆزه و ئیتر، بی تافتهو ئیتر، ملوانهیه به به بسه رسنگدا شورپیته و بگاته سهر هدیاسه، (باک.) به ربانگ، بی تاسن: تییرک، شورپیته هدرچی بیّ، بالوّلاً، (باک.) بورییک، بورپی، کورربوّری، گیسیین، داریس زوّر نهستووره ده کریّته ته خته، (همورا.) باهوو، بی خاویّن کردنه وه: مرازیّکه له که رمسته ی جوّلایی، لووله کردن: خهفیزوّک، خاویّن کردنه وه: مرازیّکه له که رمسته ی جوّلایی، لووله کردن: خهفیزوّک،

لوولەلوول (دەر.): لوورەلوور.

ئوونفههر (باک.): شهپولدار، زینهتدار.

لوولهجهگهن: جووره جهگهنێکه بئ گرێ و گـــژلّ و لـــووس هــهڵدهچێ و لـهسهرهوه گوڵێکی دهردهکات، نێوی پووکه (پووچه) بــــ ٚکورتــان و ثالاٚشی خانوان دهست دهدا و پێۺ بهندانيشي پێ دهگرن.

ئوولەلوول (كە.): لرورەلرور.

لووله هێن: مەسينە، ئافتارە.

لوولدين: وهكور لووله.

ٹوولدان: تیکموهپیچان، وهرپیچان، (باک.) تاپان، پیچانموه. (باک.) یهکیکیه لیممرازی کهرهسیتهی تیمونی، (دهر.) لوولکیه، پیملوو (چیشتیکه).

ٹووٹک (باک.): لروله ی گزره یا کروپه، (کرد.) لمیلووک، لملووک، پنچه گیایه که گهلای پانه به لأن و پیوازی ده چیّ.

لوولکه (خق.): جووره دیّمکه یه کی تاوییه قامیشیّکی تی خراوه. (کق.) لوولوو، ثی جوّلاً یانه.

المولوو (بابا.): (كق.) لوولكه، تى جوّلا يانه.

ٹوولووپھور: گیاییکے لے تاوی راومستاودا دەروی بنی وەكوو گیزەریے لاسكى لورسه بلند ھەلدەچى كە گەيشىتە ئاستى سەر ئاوەكە گەلار گول دەردەكات. لەيلورپەر، نيلورفەر.

لوولى (همورا.): بلوير ليدان. ـــ ژهن: بلوورليدهر.

لووليّنه: كرّسكه.

لوونڪ (زهن. ، کهل.): فوّتهي گهرماوٽيه.

الوويج: پر به دهستيکي دريزووکه کراوه. لاويچ، (باک.) جهلک.

ئى پيچىنموه: سۆراغ كردن و پرسياركردنى چتيك.

ليّپوو (فه.): ليّوار، كهنارى ناو.

ئي تيڪ چوون: بهسهرچوون.

ئێچ (باک.): ليچ.

النجهك (هدورا.): لكى پنجى سدرى يا چننكى له گدردن ئالأندن.

لێچوو: موشهبهه (ړهوانبێژي).

ني چوواندن: وي چوون، تعشبيه كردن، وينچواندن.

المنج وون: ده لأندن (بـوتاو) ، رهنگ و چلّـک لهبـهر رويشـتن. (كــه.)

0

ليانى

المخفقتان: به تعنگموه برون، همولدان. لي نهخهفتان: سهرسمرهكي.

ليخراو: له كار دەركراو.

ليُخرِينهوه (باد.): شممچه.

في خستن: لي خشاندن، (باك) كوتان، ليدان (ليخه).

لي خشان: لي خران.

ئي خشائدن: لي خسان.

النخن: شلوي، شيّلوو.

ئي خوشبوون: لي بووردن.

ليدان رۆيشتن: سەرى خۆ ھەڭگرتن و رۆيشتن.

لێخوړان: ناژووان، ړانران.

لێڂوره: باژو، بران.

المخورين: ناژوتن، رادان، راناندن. (دهر.) رانان.

السهران: همرساندن، همرستاندن، (همورا.) ممرهند. چت به دزی

شاردنموه. ني دريو: كوترار. (باك.) هيله.

ني دهركردن: تعرح (ژماره).

ئى دان: (دەر.) باللهى، كووتەكدان، تىپكىرن، (باك.) تەپسلىنىن،

ژەناندن، ساتن، كىش، شاناندن، شۆپ،

ئي هوو: چەرپاندن.

ئى دووان: شعن و كعوكردن، تعنقيدكردن، تعوس لى دان. لى قەكۆلان.

النِّرِ: لَيْرِهوار، جهنگهل، جهنگهلستان، دارستان، بيشهلأن.

الر (فه.): لييك، ناوى زار.

النوه: (باك.) انترهه، المعتره، الوتره. الترهيه: المعترهيه.

ليّزان: زانا.

ائي زانين: زانين.

ليّزم (باک.): خزم.

ليزماو: سەيل.

ليزمه (همورا. ، شا. ، زهن.): خوړهمه باران، ريزنه.

ليزمتر (باک.): خزمي دوور.

لێزمتی (باک.): خزمایهتی.

لێزين (باش.): گلپ، گلمه، ياري.

لوينه (زهن.): ناشهوان.

لوويى (كه.): لور.

لووييت (كه.): لورت، كهپر.

الوويته (فه.): رووت.

نویس (که.): لووس.

الويشكه (كه.): فيشكه فيشكى ووالأخه كه داواى ثاليكى بكات.

الويشكافلان (كه.): لروشهلروش.

لها: ئيّره.

نهاقه (باک.): جووره پيچيکه، ميزهر.

لهۆن (همورا.): پارچه خاكيكه له همورامان كه بهشيكى كموتوته عيراق

و نعویدی کموتوته نیرانموه.

ان: له نهو: ليتم وهرنه كرت: له نعوم وهرنه كرت. لي وهركرتن: له نهو وەرگرتن، لى دووان: لەنبو دووان، لى دان: لەنبودان. ئبوى كىسىي لى نىدوو. _ بىوور: بەخشىدر، چاوپۇش، _ بىووردن: بەخشىين، چاوپۇشى.

چونکه. (بــاک.) ئىۋخ، بـەلأن، بۆيـە، چونكـو. لــەكاتى م

قسەكردنى لەگەل ژنان بەكاردەبرى.

لياني (همررا.): هيّلانه.

ليان: جوولان.

ئى بمربوون: تړ، تس كەندن. دەست لى بەربوون، كۆتايى بە كاردان.

ئى بەشكراو: بەسەردا بەشكرار،

ني بهش ڪردن: بىسەردا بىشكردن.

الى بىران: ئارەزوو، خىبات، حەزكردن. كورتى ھينان، كىم وكورتى تىي

ئى بېروبوون: خەرىك بوون، برياردان، خۆش بوون.

ني بردن: تيراكردن، تيروكردن.

ئيّ بووموه: پنړيو.

ني بووردر: بدخشمر، چارپۆشى كمر.

ئى بوردن: بمخشين، چاوپۇشى، خۆكردند قوربانى، وازلى ھينان.

ئي بووردوو: له خرّ خرّشبرو ، فيدايي.

ئى بوورين: بەخشىن، لى بووردن، چناويەرد، لى وەروونسەھينان، بووريىن،

بىسەر چوون، وەروونەدانەوە.

ني بوون: ليوهبوون، وهبوون.

ئى بوونهوه: ليك بوونهوه ، جوى بوونهوه ، په پاندراو ، لى فې يدراو . تمواو

بوون، تعواوكردن، له كاربوونعوه، كۆتايى بەكاردان. گەلا لـ داربوونـعوه،

ليّک جوايز بووندوه.

المنبي: فيّل، فريو، (باك.) فهرهج.

في پوس: پرسياركەر. لى پرسراو، بەرپرسيار. پرسكەر، پرسيار.

ني پرسراوي: بدرپرسياري.

الى پرسين: پرسيار لى كردن.

الى پيس كردن: نهخرشييدك، كه تعشعنه بكات و چاك نعبيتموه.

اللَّهِوْك (باك.): قەشمەر جار، شايانى قەشمەرى. (باك.) ــى:

قىشمەر جارى.

لیکشه انسه وه: فعلسسه فه، بسفر اور دکردن، لی وور دبوونسه وه، ــــ ی دهنگ و باس. واقع کردن.

ليك كراو: باشخورار، باشبرار، بي باش، هالبرار.

المكهونن: عمزل بوون، همژاربوون، ويكمونن، له پايمو ياسايان بوون.

ليّ كموتنموه: همژاربوون.

ئي ڪموتوو: همڙار.

ليك خشان: به يهك كموتني ړووكهشي دوو شت.

ليک خړان: له ينک هالبران.

لێکچوون: به يهک چرون.

ل**ێکچوو**: به يهک چور .

ليک خستن: ليکداني درو چت.

ليْك دوور كموتنموه: ليّك معلّبران.

ليُكهوت: شايان، ليّرهشاره.

ليّك فهكرن: ليّک كردنموه، دابهشكردن.

للك كردن. (بابا.) ويكجوون.

ليْكر اوهوه: پهراد، پهراندراد.

ليْڪ ڪفوتن: به يهک کمرتن.

ليك كراو: باشخوراو، بيّ باش، باش براو.

ئى كوئى: باركردن، بى بىش كردن، عاجزكردن، دەغىل لىه ئاش كىردن، ھاړين، له ئاو كردن: نەھىيىسىتنى ئاو بخواتدود. ويچوون، پىچوون.

ئى كردنموه: پەراندن، پچړين، پچړاندن، لى فړيدان. ــــى گول وميوه: چنين، چنينموه.

للِّك نران: قوچان، چوقان.

للِّك فان: قوچاندن، تروركاندن، داخستن، چوقاندن.

ليّڪ ههٽبران: ترازان.

لنَّك هه لبرين: ترازاندن.

للِّك هَهُلُوهُشَانَ: لَمَبِمُر يَمُكَ چُرُونَ.

لَيْكُوْلْين عُوه: وي كهوتن، لي قده كؤلان، ژور و ژيسر نسانين، لعبنچيند درهينان.

نی که پان: وازلی هینان، بعردان، به ره لاو نازاد کردن، به لاوهنان. وه شوین که و تن، له دوو گه پان، وه دوو که و تن، لی گه پیان، لهه ی گه پیان، پیره گه ریان.

ني ڪهرِاو: وازلي هيٽنراو.

لى كرتن: رەخنە كرتن، بىئراڤىت، عىدىب لى دۆزىنىدو، ھەلبراردن، لى رماركردن، لىم مەگرە: بە عدىبى مەزانە لەمن.

ليّ كرتنموه: تمنينموه، ليّ برين.

ني ڪوران: گومرابوون.

لێڵ: تێڰڷ، شلرێ، شێلوو، لێڵ بووني هموا، ليخن.

لێڵ بوون: شێڶوربورن.

لَيْلَات (باك.): پان، تعراز.

لَيْلاَفُ (باک.): شليّوه، باران و بهفر به تيّکه لأوي هاتن.

لێژاو: ئاوێک، که له شوێنێکی بدرز لێژبێتموه خوارێ.

لێۯڡؽ: نشێو.

لێژهلێژ: كۆمەڵەدارى لەسەر يەكترى دانراوه.

لیژفه: دمستهیه که له چهند کهسیّک پیّک دههیّنریّ بوّ لیّکوّلینهوه و بهار دان لهسهر کاریّک.

ليّعان: لستن.

ليُسانموه: لستنبره.

ليسه: جوّى سوويرو برژاوه له جياتي خووي دهدري به مالاتان. ماله، ماسنج.

ليُسته: لزكه.

ليمة نيسان، ليسي، لستنموه.

الیسکه: مرازیّکه ناوی کموچکی داری پیّ لـووس دهکریّت لـمدووای قرول کرانی لمباتی رهندهی.

ليُستنهوه: لينسانعوه، لينسينعوه.

ليشاو: لافار، سيلار.

لییف: داری خورما توویکلّیکی سووری تــهنک فـړێ دهدا خــهلّک بــهکاری دیّنێ بوٚشووشتنی قاپ و قاچاخ لییفی پێ دهلّیٚن. لیّف.

لیّفه: لیّفهش، لییڤ، میّشرهف، توّیعر (نی سفرهوهیه) (باک.)، توّیعری (ئی حکوّلهیه).

لَيْفَ (باک.): ليّر، كمنار، ليّقاناڤى: كمنارئار، ليَشَاچِينّ: كمناروبن چيا، ليَڤاسوّلى: لغاوى كموشى. سمرليّڤ كرن: بمسمرى ليّوان ئاخمفتن. ليّقوْك (باک.): ليّپوّک، قدشممرجاړ.

لی<mark>ّ قسفوماو</mark>: بعدبسفخت، خاکعسسار، خسممناک، چسارهرهش، بعسسفرمان، بعستعزمان. هغوّار، بیّجار. تیّماو، ناچار.

لێڪ: له يهک، لهيٽک، لێک دابړان: له يهک ههڵبړان. لێک بوون: له يهکتري زيزبوون.

لٽِڪ بوون: لٽِک جردي بروندره.

ليك بوونهوه: جووي بوونهوه، دووپارچه بوون.

لێڪ بڕان: لێک دابران، لێک جودا بوونموه.

اللے الالان: خق تەريك كردنى دوو كەس بىق ئەرەي بەرەر رووى يەك نىبن.

کردندوه، بی بهش کردن، بهری کردن، ویک چوون.

للّے کردنموہ: لدیدکتری جووی کردنموہ، دووکسی شدرکمر لیّک جووی کردنموہ، جووی کردنموہ،

ليّك پتركردن: مزايعده. زيادكردني نرخ.

ليك فيخصن (باد.): بعشهردان.

ليْكدابران: لينك بوون، هدلبران، دوور كدوتندوه.

ليُكداليّك: يدك لمسدر يدك.

ليكدان: د بعر هه قدان، دوو يا چهند كعسينك له يه كترى بدهن.

ليّ ههڵسوون: تيّ ههڵسرون، سروين.

ني هه نڪهرانهوه: بادانهوه، پهشيمان بوونهوه.

ئي هه لكه واللخهوه: بي بادانموه، بعشيمان كردنموه.

لییان (همورا.): کونیکه له دیبواریدا له زستاندا میبوهی تیدا هملدهگرن و زاری دهگرنموه، بوهمموو جیگایه کی نمو توبه کاردهبری که میبوهی تیدا بشار دریتموه.

ليهاو: شەپۆل.

ليپ: لزگه، سيّ ــ : سيّ ليزگه.

ليهان: پربوون.

ليهاوليپ: پړاوپړ.

ليپۆر (كە.): لمۆزى بەراز.

ليپۆك: قەشمەرجار.

لييت (همورا. ، فه.): لووت، كهيؤ، پت.

لييتا (باك.): ليتار.

اليبتاو: (باک.) ليبتاث، ليبته، قرراريكى شله.

الييته: قوريّكي زور شله، لييتاو، بيّرم.

لييتۆكە (باك.): پيس، ناپاك.

لييج (هنو.): لييچق، چتيكه شل وگربي.

لييجال: مورهبها.

ليبچق: چتێکی شله بعد ست و نيديکموه د هزووله بکات و بيگری. لنج، (همورا.) ليج، ليبخ، ليبنج، (کۆ.) ليبنجق، (همورا.) لينجاو.

الييرانفن (باك.): لووراندني گوركي و تيدييه، بلوورينه.

لييرين (باك.): بلييره، لووراندن.

لييره: سكهى زيره، ليرا.

لييزوان (باک.): گىمەكىر.

لییژنه (شا.): گزره، گیشهدار، تایهی دار.

لییس (بابا.): لییسی کوټری: شهری کوټرانه، داپلوّسین و لیّکدان. کوټرخان، (باک.) ئهنزیّل. (که،، جا،، مهر، باد.) کووتهک، (کق.)مرخه، داردهستیّکی راسته که هیچ سهریّکی خووار نهبیّ. لیس لیّدان: به کووتهک لیّدان. (باک.، ههو.، رهوا.) هیّلانهی کوټرانه له بن گویّ سووانانی دروست ده کهن. (روژد.) جقه، هیّلاتهی مریشکانه لهسهر دارو پووش و ههلاّشی دروست ده کهن جیّگایه که پیّریسته بلندېیّ.

السانس (باک.): بالنده ده هیدانه کردنموه، بلیسیینه.

ئىيسە: لزگە.

لىيىسك (ھىررا.): زەنگەتەي ترى. (زەن.) تىشك، ــ ى خۆر.

ٹییمۆکه (شار.): بهردیّکی پر به چنگییه یا به قهدهر هغناریّکییه که لووسییّت.

الييسهان (باك.): هه لنيشتني بالندانه له هيّلانهدا يا لهسمر لكي داران.

ليُلاُهِ (همورا.): شلويّ. ــى: تالْوَزي و شيّواني چاو.

لێڵٳٚيى: كوێرايى، (لێڵٳۑيمگاتێ).

ئێڵ (جا.): لدگەل.

ئي ئي (شكا. ، جز. ، نهه.): كهساني ميّىينه ي پيّ بانگ دهكريّ ، جووره گزرانييه كه.

ليّم: لسن.

اللهان: المثيّمه. خوواردنيّكه همزم نهكريّ و ببيّته هؤى نمخوّشى دهليّن اليّمانيتي. اليّمانيتي.

ليمقت (باک. ، سۆ. ، همو.) : لافاو وسيّلاوي قوړاوي.

ليموّ: لييمرّ.

لينان: ناماده كردنى چيشت.

لينايى (باد.): لينراو، چيشت.

لێنگیز (ږهوا.): چۆږارگدی ناوێیه، ناو لىبمر همر چتێکی بړوا. (شا.) تۆفان، سێلاو، بارانێکی به خوږه ببارێ، ههستانی ناوه.

النو: ليث، لچ، لمواسه، لمو، به رُيّر كردن: شاردنموه. قمراخ، كمنار، ليّوار، (همورا.) دهلق: چتيّكه وهكوو (خمرقه) وايه. ليّو تمستوور: لـچ قم عن

ليّوه (قوتبديى، ردّژ.، كه.، فه.): فرزى شل، شيرى ژهك بـهكولأوى، كـه شل بنّ ليّوهيه، كهتوند بنّ كهرهيه. شيّتى، فنّ، ليّودار، ليّوياك: فيّدار. ليّوههوون: لنّ برونهوه، تعوار بورن، ليّك جوويّ برونهره.

الميوار: قديار، كهنار، قدراخ، روخ، دهماوهل، رووخ.

ليوان: پەرداخى ئاو.

لێوهخو كموتن: خوبوتاماده كردن.

ليوهركرنن: شت له يهكي وهركرتن.

ليومستان: تعماشا كردن.

ئی وورد بوونهوه: بهراورد کردن، سهرنج دان.

ليُورِيْدُ: لمسمر رِژانموه، ــبوون: ترهان، ــ كردن: ترهاندن.

ليُوستان (دور.): نوريين، تعماشاكردن.

ليوهشان: ليهاتن، لايعق بوون.

ليوهشانهوه: بعرمير، تووانا ، ليهاتن، رئ هاتن.

ليوهشاندن: لايدق بي ديان.

ليوهشاو: ليهاترو.

ليّوه لفره: ليّوه لفرزه له سفرمان يا لعبقر كريان.

ليّو ئەستوور: لچ قەرى، لچن.

ليُوه لمرزه: ليّوه لمره.

ئی هاتن: لی هالاّتن، گان کردنی مالاّت و وولاّخانه، لی وهشانهوه، ژی هاتن، (همورا.) دومبهلّیکه لمانیّوزگدا پهیدا دهبیّ نهگهر تسا ۲۶ کهژمیّران نهیکوژیّ پی نامریّ.

ئيّ هاتوو: ليّرهشاره.

ئ<u>ی ههیختن</u>: لیّ هاتن (گان کردنی مالاّت و وولاّخ) ، لهدمست فیرار کردن، تمستیّرهی بهخت دردوشانهوه. لييني (هنورا.): ماڵي، كنوي، خاندكي.

لييو (بابا.): لييمى وورد، خيزيى وورد، لم. ــ دار: لييمدار. بسيلاك. لييوان (باك.): دالأن، هديوان، پيشخان، ليوان.

لييوه (زهن.): شيپ، ديوانه.

لييويى (هدورا.): وهرگدراو، سدرهوژير.

ليس يان (باک. ، شهم.): كعوشى داره لهسفر بهغريى پيّوه دهروّن. ما. (فه.) ميّ. لييشمه (جا. ، خز.): لووشه (كيا) ، خشت وخال، چرپ وچال.

لييغهروو (فه.): ريخوَلْد.

لییف (دەر. ، باک. ، كه. ، رِزْرْ.): ليّغه، بژبي گيايانه، تيكوولْسي داره خورمایه که سووک و تهنکه قاپ و قاچاخی پی دهشوری.

لييفه: لفكه.

لييفك (باد.): كودوولييفكه، كووكهلدي زهرد.

لييفكه (هدورا.): لفكدى خوبى شوشتنى، (باك.) لييفك. لفكدى پنچانیشه. (همورا.) لفکه.

لييفۆك: ليبۆك، مىزەلى.

لييق (بابا.): لييچق.

لييقه: _ ى مەرەكىبى.

لييقهلييق (باد.): قاقاي پيكسنيني.

لييك: بزاق، بۆراك، ئاڤدم، ړيينگاو، ئاوى زار، لييگاو، (باك.) چڵم، ئارى كەيۋە.

لييكلو: ئاقدم، ليك.

لێکردنهوه: ميوه له دارکردنموه. دوو يا چهند چتى پێکموه نووساو لێک جووايمز كردنموه.

لييكن: لركار.

لييل (باک.): جووره دووپشكيكه. پيستى دارى، تيكووللى دارى. ــــ کردن: پاک کردن.

لييلاق (باك.): قرړێکه تێکمل به بهفري توواوهوه بووبێ، لوّرخ.

لييلك (باد.): هه لورك. (كۆ.، باد.) قايشى چىغىيە.

لييلووپهر: نييلورفنړ، بهنوني.

لییم (موک. ، باک. ، سور. ، ف. .): قاموزهی تاوی. داریّک. لیمـــوّ، ليمون. نيوى نافره تانه.

لييمدار (موك.): (همو.) ليبودار. (باك.) بسيلكنك.

لييمانه: گرييمانه، بلييمانه. ثغو تدراييديد كه لدگلا كارو بـ مرخان دهبي، تعرایی کارو بعرخانه دووای بوونیان بق مندالیش به کاردهبری و هکوو چلم وایه. میینای دهریایانه، یانی جنگای به لیسم، جنگای لییمدار،

لييموّ: ترنج، ترنجوّک، داريّکه به بمرهکمشي همر ليموّ دهڵيّن.

ليينه (زي. ، ئاك.): كورپدي تاري.

ليينجو: لييچت.

ليينج (ړورد.): لييچق، چهسپ وهكوو چهسپى چريش و تيدى.

ليينجق (كز.): لييچق.

ليينجي: لنك.

ليينك: لاق، لنك. تارهي چيّشتي.

ليينكه: لنكه.

ليينگهفرك، لنگهفرك، لاق ل، زموييسوه ومژاندن، مندال ل، زيزبوونيدا و مهرو بزن و ئيديكه له سهرېړينيدا.

ليينڪدان: غاردان، بعزيين.



به کاردی) ، م داته: من دامه تق، م گرت: من گرتم. م کوت: مین گوتم. م: راناوی لکاوی: دمستم.

ها (دزه. ، خة. ، بـاک. ، بـار. ، جـا.): چيـا ، ئايـا. چمـا ، ئـنري؟ ، مـا بـړوا چىيە؟، بۆچى ئەگەر بروا چىيە؟، ئەرى ئەگەر بروا چىيە؟، بىزچ، لۆچى؟، چى، ئەدى. مى، كارەمايە: كارەمييە. ئىدى، ما نايىوى: خۇنايىوى. ما چېكەم؟: ئەدى چېكەم؟. غارو ھۆلى مەراز. (پۇ.) بۆ، بۆچى، ما باكەي؟: بۆچى بانگ دەكەي؟.

ماء: بالأندني بمرخانه. _ كردن: بالأندن.

ماء ماء: بالعبالي بمرخانه.

مهاره: نيوى ئافرەتىيە.

هدست لـ خوبرين، چرچه لـ خوبرين. واق وورماو شاش. ــ كردن: تاساندن. بی ترووسکه. دیینج، کشومات، کژومات، بیدهنگ، دژ، دز، گړ، داکلوتن، ووست، کپ، بئ دهنگ. قوولکدي مدرمدړينييد و ما تينى تيدا دەكەن. (ړوژ. ، كه.) تكه.

معظه (که. ، کۆ. ، رەوا.): به نزیک گهیشتنی میده و تنمرهکاری دولینن (میوهی فهریک). _ بووه: فهریک بووه. بهردی جهههننهم. برژاندنهوه.

ملقهمات: به .. : به هيواشي، بيّ دهنگ.

ملتؤره (باک.): بي ميقدار، پهست، نزم، بي نرخ.

ملتين: مدرمدرين، (كۆ.) مروشاند، (هدو.) ماتانى، (شا.) ميتينى، (بابا.) مووشیّنی.

ماتی: کړایی، بی دهنگی، کاسی، بی هوشی، ناسایی.

ماتيين: جووره تفدنگيكه.

ملح: دامسووس، منج، مسووج، ماچک، (باک.) ماچز. كردن: رامووسيين، رامووسان، راميسيين، رامووساندن.

ماچان (هدورا.): مدواچان، دهڵێن، دهبێژن.

ماچه (که.): نیستریی می. (فه.) جوانوو.

هاچهنکن (کز.): جروره قرماریکی جگینییه به پته لی د ددری. (موک.) محانچيّن.

ماچڪ (باک.): ماچ.

ماچۆ (ژا. ، شىبد. ، ھەررا.): دەڵێ، (باک.) ماچ.

ماچومووچ: دووكىس ھەر يەكترى ماچ بكەن.

ماچى (ھەورا.): دەلْىّ.

ماچيچكۆك (بار.): سێچكه.

منخ (باک.): فاسیلهیه کی جوی کهرهوهی تییرانه یهک له یه کی.

ماخهر (روژر.): ماکدر.

ماخو (روژر.): خارهند، خيريي، ماڵخو.

ماخوّليا: ماخووليا، سعوداسمر، گراو، دلّدار، ديّوانمه، حمعبدال، كيّـر، خهمخوار، خهمخور.

ماخوولیا: ماخوّلیا ، ـــ یی: دیّرانهیی، گراویی، دلّداری، خممخواریی، خممخرّری، گیّری.

ماخوولیا: ماخزلیا ، ـــ یی: دیّوانهیی، گراویی، دلّداری، خهمخواریی، خهمخزری، گیّری.

ملا (باک.): روننگ، چاره (چهره)، میزاج، مادی وی چووید: رونگی زورد هفلگه راوه، رق. کردن: رق هدستان. مادی من ژی ماید: لیم دلگیر بورمه. کورد.

ملاا: كورد.

ملاام: جووره پارچهیه کی لنزکه یی و رهشه.

مدانك: تهلاده.

ملاهنی (باک.): جووره بوزویکه.

مسلاه: شت. (بابا.، هسور، هسمورا.): دوشسه گهانمی نانییسه. (دهر.، همورا.) کولیتره تعنک و ناسک و گموره و خره که به تعندووری برژابی. (خدّ.) هموراهانی، (دهر.) نانهشینه. برین پینچان.

ملاهڪ (باک.): گاميّش.

مدهکرين (باک.): بندخور.

ملاخوهز (باک.): شاد، پهسند. مادخووز کراو: پهسندکراو.

مار: شعری. ماری کهرانه. (باک.) جنوره ناسکیکه. گهزتوو: مارانگاز.

ماراژوّک: ماریّژوک. گیاییّکه له هموهلّی شمویّدا تا بهیانی بستیّک بلّند دهبی ّکه روّژی لیّدا پیر دهبیّ. ثمو گیایه لهکاتی بارانهدا دهبیّ، به هیّلکمورونموه سوور دهکریّتموه.

مارانه (فه.): موّرانه.

مارافکاز: مارگهزتوو، گهزته. مارانگهزتوو. چارهی له کوردستاندا نموانهن: ۱) تریاک. ده لیّن: کهمیّک جیّگایه کهی بکیّننی و تریاکی لهسهر دانسی به لاّن تریاکه که ته په بکری نموسا دانریّت. زوّر تاقی کراوه ته بو دووپشکیش زوّر باشه. ۲) ناور. ده لیّن: جینگایه که کهمیّک ده کیّنزی بوّلهوی ناوری لهسهر داده نسری نموسا که مکهمه ناوساوییه کهی دیّته خوارهوه تا تهواو دهنیشیّته وه. بوّدووپشک زوّرتر تاقی کراوه ته وی بورشووی نیّدداری. ده لیّن: شهر پوروشووه ی که ده پکوشن ویّک دیّته وه که به دودری زل ده بیّته وه به ناور بکری و لهسهر

جيّگاي مار پيّوه دراوي دانريّ تـا هـممووي دهسووتيّ ژههرهکـهي تـمواو کــق ده کاتموه و ده یکاته پلۆق و دهردهبی و کابرا له مردن رزگار دهبی. ٤) پهري تاوسي. ده لينن کچه ئينگليزيک له هيندستان مار پيپهوه دهدا گەلىپكى لەسەر كۆببورنەرە نەياندەزانى چى لىخ بكسىن كەچى ھىندىيكى پیر رادهبرد که وای دیت دهست بهجی سهبیلهیه کی پر کرد له پهری تاوسی و کیّشای و دووکهلهکهی لـهدهم و لووتی کچهکهی دهکرد. کچهکه چاوی ههلیّناو کهمیّک وه هوّش هاتموه نموجا سبیلهکهی لمه دهمی کچهکه ناو پنی کوت بکیشه که کچهکه چهند نهفهسیکی لیدا تهواو چاک بوّوه. ٥) سیریی تمریا ووشک. ده لین: جیگایه کهی کهمینک ده کرینری و سیری به کوتراوی لهسهر دادهنری و دهبهستری. ٦) گۆرمزه. دهلین: ههر چهندی که تهستوور بوويي، گهلاو لاسکي گۆرمزه به کوتراوي ليهسمري دادهنري بــه شعو و روزیک چاکی ده کاتموه. ۷) نوشادر. ده لین: نیو میسقال نوشادر له ناویدا بخوا و هیندیکیش له جی دهمی ماری بدات مارانگهزتوو چاک دەبيّتەوە. ٨) بۆنخۆشكە. دەلّيّن: گيايەكە لـەزىخمالأن دەبىيّ بـۆمـارو دووپشک و کهچه آمی زور باشه. به تهریی دیاره به لأن به ووشکی کهمینک ته ده کریت لهسه ر جیگا گهزراوه کهی داده نریت که کرینرابی. بق برینیکی که حمراره تی زور بی لهنیو ناویدا زور ده کولینری و تیسی دهدریت. ۹) گیامار: دەلینن و دیتوومه: پنجه گیایهکه تا دووبست ونیوبلند دهبی و لـه بنهوه چهند لقیّکی باریک ههلّده چیّ و له بنهوه تا سهری به بلاّوی به قهدهر پانی قامکیّکی دو و جووته گهلایه کی به رامبه ریه کتری ده رده کات اسه لای سەرەوەش ھەر گەلأيەكى كارتەيەكى چكۆلە دەردەكات كە ھەريەكەي ٣ __ ٤ گەلأى چكۆڭــەى پيــوه دەبــى. كيامــار بۆنــى خۆشــه بــهلأن زور تاڭــه. گەلأيەكانى وە ئى رىخانەي كىنويى وسپى دەچى. گولى گيامارى لـەلاي سەرلكەكانەرە ھىنىدەي بىستىكى گولى سوور يا سىپى يا شىن دىنىن، شکلی گوله کانی وه گولی گیا چاومژمژهی دهچی. بنه کهی لهزهویدا به قهد قامکیّکی نیستووره به ریشهی ووردو زور داپزشراوه. نیو گیایه بوّ مارو دووېشک جينگايه که ي ده کړينري و له گهان ماستي به تيکه لأوي له سهري دادەنرى و دەبەسترى و دەست بەجى چاى گيامارى چەند ئىستىكانىكى دەدريتى. زووى چاك دەكاتموه.

مارانگوزته: مارگهزترو، روزگار دیترو، تالاوی روزگار چسترو. مارانی (دزه.): چتیکه خربهوزریتهوه.

> ماره: منهر. ــکردن: ژن مارهکردن. ــبړیین: مارهپرین. ماړه: راوکه.

> > مارهزا: مارزا، هموهال پیسایی کار و گرویلکانه.

مارهخوره (که.): قوریی. درولقهدهر. ورل.

مارهزيچكانيّ: (همر.) گممهيهكه ١٤ قورتان ليّ دهدهن.

مارەزىيو: ھەزار پى.

مارهڪه (باک.): زيين.

مارهكۆل (همورا.): دووپشك.

مارمیي: همشتیهک، همشتهک. ــ لێک هاتن: پێ شان، ــ لێک نمهاتن: پێ نمشان.

صارهيم : (همورا.) ميزهگا، (دهر.) گاميزه. جووره دړووييکه. چهشنه پيچيکه. ــ ي جگهر: جهرگ مارپيچي.

ماردهم (كعل.): جووره تفعنكيكه.

ماردهی (همورا.): شکاندن.

ماسان: ئەستورربوون.

مساوكيّر (همررا.): ماسيكره.

منساوی (هنورا.): ماسی.

مسه (باک.): ميّز. كتله، لم.

مهسبزان: لـ پيش ئيسلامييه تدا شاريكي گموره و كۆنى پيشكۆهى لورستاني بووه لعناحيهي ترهان لهلاي راستي خهتي سيمره.

مست: (باک.) ترزله. میست.

ماستاو: __ كردن: ريايى كردن، دهلهچهكى، مهلهچهك، (ههورا.)

ماستاوه، شيناو، ماستعوا، چەقلەماست. چەقل ماست. _سارد كردنموه: ريايي كردن، كلكمسووره، روالمنت، خوهليدانين.

مستهک (باک.): رهمه تی.

مستفوا (باک.): ماستار.

مسك (بابا.): مديتهر، بدرچاوتدنگ. (كدل.) ئاسكى مى.

ماسكة: ماسخەرە.

مسكيش: كمراد.

مسوّله (بانه.): جووره برنجیّکه لمنیّوانی سهدری و گرده پیدایه.

مسوور (باک.): قەفى قامىشىيە. زاريەدار، گۆشەدار.

مسووله (بل.): جيّگايه كي كهميّك تهستوربيّ وهكور ماسي له لهشي

مرز، ماسرولكه، تيسمالكي گزشتي لهشييه. ــ كويره: ريخه لوكه

كوويره، ماسوولكه كوويره.

معسوولكه: مالوسكه، رهوسه، نعر كوما كعفه دريّرانهيه لهكاتي به با كردنيدا له كاي جووي دهبيتهوه. (همورا.) وولمه. ماسووله، نعو گوشته

نهرمانهیه که به قوّل و پوز و ړانهوهیه. ــ د وزوو دارهکان: ماسوولکهی

باریک و داوداوه.

مسوولكه كوويره: ماسرولكهكوريره، ريخولهكرويره.

مسى: ــ به خيوكردن: (باك.) داسى. (هدورا.) ماساويي. ــ گرتـن، ـــ

به درکدارهکان. (باک.) ــبهرات. ــرهشک. ــبزریی. ــزهرد،

ماسىيە زەردە. _ جەرر. _ چەلەكى. _ مرتالەك. _ فلەھى. _

كوولووچمار. _ پۆلا. _ رچووك. _ سفرنگ. _ شعبۆت. _ تغريويى. _

سفرک. _سدرگزلک. _سمبیّلک. _شدلق.

ماسيان: هه لأمسان، بهستن، بهسته لهك.

مسياوزهن: روق ههلاتور لهيهر ساردي، بمستراو.

مسييههانكه: جووره ماسييه كي پانه. ــزهرده: ماسييي زهره، جووره

ماسييهكي زەرده، زەردەماسى. ـ گووڭه (موك.): جووره ماسييهكه.

منسييفوان: راوكنري ماسييان، (باك.) ماسييڤان. ـــى: كاري ماسى

مسييره (فه.): سستهر.

مسييقان (باک.): ماسييعوان، راوكترى ماسييان.

مسوكير (همررا.): قاق.

مسيكره: بالندهيه كى سپييه كۆشتى دەخورى.

مسيكرهك: (ئعرده.) زيقارله. (باد.) تمستعزيينك. قاق.

مارز (موک.): نەفرەت لىپكراو. '

مارزا: مارهزا.

مارس: جنيّويّکه به پياوتريّنان دمووتريّت.

مارزو (زهن.): هيشان، ليكاران.

مارستان: نەخۆشخانە.

مارگهزتوو: مارگهزته، ئهوهی ماری پیوهدابی.

ماركيير (باك.): ماركل.

ماركل (باك.): باڭندەيەكە، مارگىير.

ماركييسك (باك.): جووره ماريكه.

مارماروٚڪ (باک.): سووسهمار.

ما**رماسی:** جدرری.

مارمارییشوّک (باک.): مارماروّک، سووسهمار.

مارمارانيّ (همر.): كممهيهكي مندالأنهيه.

مارمهزوولکه (کف.): مارمیّلکه.

مارمز (باک.): زەروو.

مارمیلکسه: (کسف.) مارمهزوولکسه، مارمیلزک، سسی گسهوره:

دالكسارانه.

مارميّلوّك: مارميّلكه.

مارنهگهز (همررا.): چکمه، جزمه.

مارة (بابا.): بعش، قعشان، رەشعوولاخ، ئىسپ يان ماين كەنتوچاوانى

سپی بیّت.

مارێژوٚڪ: ماراژوک.

ماری (باک.): مییینهی چهند جووره بالندهیهکیه.

ماري ناوي: ماري ناويّ.

ماري تاليتوزي (موك.): جروره ماريّكه، ماري تالنتوزي.

ماری روش: جووره ماریکه.

مارييژه: گيايه كه هينده ي به ژنيكي بلندو گه لأي و ه كوو ني ميوي ديني به

كولاوي به خويوه دهخوري للهنيو شيريريشي دهكهن.

ماري كتكي: قووله وهياب.

مازك (فه.): نيوهراستي پشت.

مازبر: نەخۆشى مەرانە.

مازماز (باک.): خدرت، بدرانی دووسالاندید. ـ خدساندی (باک.):

بهراني دووسالأندي خهساوه. خهرتي خهساو.

مَنْزُلُوْخِ (هَمُوراً.): بِمُرْمَالٌ.

مازورێ: تۆراوێکه جێگای خوٚی به جێ بێڵٚی و بچێته لایێکی دی.

مازوو: (باک. ، کۆ.) مازی، مازوج. كردن: مازی چنين.

مازووقان (باک.): خانهخوی، میواندار.

مازيي (كۆ.): مازور، (همررا.) پشت.

مازیی پشتی: گریّی پشتی.

ماس (همورا.): سموداسمر، گراو. ماست.

هاش: _ كردن: ماندوهى ئاو. __و برنج: تدنيا بـ پريشى بـ كاردهبرى كـ ه رهش و سپى تيكدالا و بوويى.

مشعندن (موک.): تواندندوه، کروشتن (عاشیینه).

مهشه (موک.): مقاش، پهنگرگر، پهلگرک، (باک.) پهلگر، (خوّ.) پهنگر، (خوّ.) پهنگرکیش، مهقهش، کلافه، گاسک، (باد.) گازک، (باد.) بشه، سیپهلان: لهنیّویا له کهنار چوّماندا به تانوّک و نیدیی چتیّکی دروست ددکهن ماسی دهچیّته نیّوو دهیگرن. به ـــگرتن: چمک دان. ـــی تفهنگری: مهقنه نمه د. ی ناوریشمی: چهکه.

مشهر: كلاف بهنيك لهنيوان دور نه ونودا همال دهكريتموه. عى بهنى. (شار.) تاقمى جولايى.

مشهره (كق.): گيا مامزه وهكوو كهر خنكينه وايه.

مشته (كىل. ، زەن.) : كۆلوانه.

مشتن: مالين. (همررا.) مالأي.

مهران: کسک دران، مالران.

مشڪ (باک.): گيايهکه.

مشوّت (باک.): کرمی داریّ.

مهنین: مهکینه، سهیاره. _ ی دروومانی: ماکینهی جل دروون. _ ی ریگای ناسن: قیتار، شعمهنده فعر.

مشين: مالّين.

مشینه: شورباری ماش. مهکینه، چهرخ.

مشینهوه: ماشین و رادانی همموو شتیک.

مشیینگ (باک. ، باد.): باشووکه.

مان: حمق. بافت. (خق.) گه. سای پاشه رِدَّدُدانان: مانی برباری چاردنروس.

منفهته (همورا.): کرمیّکه لمنیّرگیایدایه چقلّی گیای به لهسیبهوه نورساوه ناژالآکه بیخوا پیّی دهمریّ. دهردیّکی ناژالآن و مرزیانه. خوّره. گیایدکه مالاّت بیخوا پیّی دهمریّ. (پژ.) ریّنج، (گهورگ و مهنگور) گیابر. له لای مهردوخی سورقه کرمیّکی گچکهیه لمهنیّوکاو کوّلیدایه مهربیخوا پیّی دهمریّ.

منفر (باک.): چونکوو، وهکوو.

مفووره: فمرشیّکه له خوریی بمرز دروست دهکری، خالی، خالی، قالی، بکق بسکو، (باک.) لوّپ. ـ ساز: معهفورکار.

مستقوق: بدریز، سدنگین، بدروو، سدنگیین وگران. سی: بسهریزی، سدنگینی.

ماک (که.): هیّلکهی گرنییه. (فه.) تفنک، کونه لـووت. گلیّکه همریّنی درّشاوییه. مهستی و سهرخرّشی. بنچینه میکررّب. بنچینهی برینان. _ی خهریرکه: (باک.) پارزا. کوتان. پارزادان. _ی لیّ پیس کردن: تعشفنه کردن. (باک.) دایک، دایکی بیّچوره بهرخ وکارییه. میّ. میّیینه. (همررا.) خالّی گهره و پهلّهی گهره. پارچه خاکیّک و نیدی. (باد.) دایک. زمانی دایک. له زاراوهی کونیشدا به کار براوه وه کـود درژمنیّک گازی درژمنی خوّی کرد گوتی: ههی نهسییّ من ند ژن ماکی ته درژمنیّک داری ههسییّ من ند ژن ماکی ته گای: وای ههسیی من ند ژن و دایکی توی گابیّ.

مكاش (باك.): خيّل.

ماکاوی برنجی. زموی ماوری برنجی. زموی ماوره و کردنه چهند به شینک بق ناه دان.

ماكفر: ماخفر. كفري ميّ. موّكفر.

ماكمو (همورا.): چييلى.

ماكلهر (سوو.): منسدهر.

ملكيش (باك.): پلاوپارزن، قاپيكى كون كونه بۆچت پالارتن.

ماكێنه: ماشينه، چەرخ.

ماكه: ماوه.

هان: مولّک، کردنه ... ساخ کردنه وه مان سوورکردنه وه. نه و هه مروّ هدیمی ده مروّ دهست پی دامالین، هموریّ، پاره یه که له بری زیّرو زیو و جل و به برگ یا له جیاتی خویّن بدریّ به مالی بووکی. ژنی خاوون مال مالی خانوو، خانه و دی دی خاره داره اینه، (لو.) خانه، دیّلییز، خوهمالی، خوه دیتی، سامان، بروانه: مالاّت، مالّدار، مالّداری، بیّ خوهمالی، خوه دیری بی دارمال، هه وار به ... : دمولّه مهند، خاوه ند ... کردن: دارمال پیّکه و نان. جوریّ بوونه وه، مالیّک بکریّته دو و یا چهند پارچه یه کی و ریّل و نارالاّنه ... اته تافا: مهمنوون، مالّت ناوه دان. اخریّ: مزگه و تارالاّنه ... اته تافا: مهمنوون، مالّت ناوه دان.

مسالات: مالیسات، وهلسس، (کسه،) وولس، دهولسهت، بسزن و مسهر و رهشهوولاخ، ثاژال، (باد،، هسهورا،) ثباژه ل (یسی وورد). گساو مانگساو نیدیی، رهشهوولاخ، چاورا، وولاخ.

مالاقا (باد.): مالمياوا، عيتني بدخير. ــ يي: مالأوايي.

مالأن: مالأنن، مالّيين.

مالاُو (رزژ.): معلّه.

ماشینگ

مالاّوا: مالّياوا، بهدوعا، سوپاس. _ يى: شوكر، مالاّقايى، مالّياوايى، سوپاس كردن، سوپاس.

مالأي (همورا.): مالّيين، مالّشتن.

ماله: (ههو.) مالنج، مؤله، ههریی یی. سکردن: مؤلهکردن. (که.) مالنوی جووتی. دهردیکه له دهم و چاو یا له گهرووی ژنی ناوس دی. مالهد: گهسک لیدهر، مالشته.

مالْمُومال: گهران به مالأندا.

مانّبات (باک.): بنعمالُه.

مالْبهنان (روّدُ.): معلّبهند، قوّناخ.

ماڭبەند: مەڭبەن.

مالمپهنن: دزی لی کردن به برینی دیواری خانوو و چوونه ژوورهوه. مالهشکنین: کولینموهی مال بوگاران به دوای شتیکدا.*

مالچه هنوو (باک.): جوانووی می.

مانخوّ: خاوهند، (باك.) مالخويّ، خاوهن، ماخوّ.

مالغوني (باك.): خارهند، خيوي.

مانخی مال: خارهند مال، خیویی. مالغیر (باک.): جووره تفعنگیکه.

مال كلول: مال ريران، مال كسباخ.

فىرھىنگىكورىستان

مالدار: دەرلەمەند.

ماڭلەر: دەست بلاّو، چاوتىّر، دڭفراوان، بەخشىشكار. "

مالران: گلسک دران، دامالان، دامالران.

م<u>سالّه اویی:</u> ئسابوّریی، وهرام، پاشسه کموت، دهولّمسهندیی، گسردوو اری، گردوکوّ.

مالزاروّك (باك.): پزدان، تولّدان.

مانسته (باک.): رەنگكەر، رەنگىن.

مالستن (باک.): رەنگ كردن. نەخش كردن.

مانشت: شيّلان.

مانشته (لو.): گسک ليّدهر (كهنناس).

مانفتن: كمسك ليدان. (عاله).

مالك (باك.): خانورچكه، خانورى چكۆڵه، كۆڵيت. كالان. مالاو سامانيّكى كەم.

مال ريك خستن: داناني كعل و پدلى ناومال به ريك و پيكى.

مالکه که: له پاسی ههلبهستاندا به کارد میری، بروانه فهرهه نگی کوردی و فعره نسم .

مالكەيى: موفلىس.

مالم: پياوي ناييني جووله كان.

مَالٌ مَالِانِي (همر.): گممه يه كي مندالأنهيه.

مالمالوّک (باک.): جووره ههڵپهرکێيهکي کوردييه.

مال كرتن: ياره ياشهكموت كردن.

مال گر: نعوهي پاره پاشه کعوت بکات و خدرجي نعکات.

مالميقان (باك.): ئوتيّل، ميوانخانه.

مالنج (خرّ. ، سرّ. ، دره.): ماله. _ كردن: مالهكردن.

ما نُوهدهر (همو.): كاتيّكه له بههارانداكه ديّها تييان مالأن بهجيّ ديّلن.

مالوّچه: مالويچه، گيايهكه گهلأى دريّره وهكوو لاولاو وأيه.

مالوچكه: مالى بچووك.

مالۆس: بەرازىي مى.

مالؤسكه (كز.): ئەركۆماى دەغلە دريژانەيە كەلە دەمى بەبا كردنيىدالله كاجورى دەپيتەوە.

مالُوو: (باد.) تەپان، (ھەر.) رەرسە، مــالّنج. شڤنە، شنگىينى، مالّـە، مالْگىير.

مالووسکه: جیّگای دار ر قامچی ههلاّییسان.

رو مانويدران: مال كاول، مال كعمباخ، لئ قعوماو و چارهروش، هدى ــ خوّم:

هدی لی قدوماو و مالکاول خوّم.

مالوێچه (ږوژ.): مالوچه، گيايه که بـوزگ چوواندن زور باشه. لاولاوهی کټوييه.

مالوينچه (بابا.): ماڵويچه، گيايهكي رهوانه.

مالٌ ومنالٌ: خاروخيّزان.

مالهات (باک.): خانهدان، خانهوادهی نهجیب و شهریف. (باک.) سی: خانهدانی.

مالى: كەرىي، متز، مترو، خانەكى، لىينى.

ماليات: باج سهندن.

مالیاوا: مالارا، پنیسوس، نامو دەملەی لای تیرەملان خیرس، ووشدیدکه لایکاتی باجی هیشتنی کهسیکی یا چادد کهسیکیدا باکاردهبری. (هامورا،) خوراچهنی، ماهمنورن، سوپاست دەكلم، سایس، سالاوا، سوپاس،

ماليان (لو.): ماليهات.

ماليسۆك: چلّه گيايه كه نيو گهز بلّند دەبى پهلكى وه ئى ترشۆكەى باش دەچى بەرەكەى سوورە وەكرو دەنكى سماقىيە و ناخورى.

ماليين: سرونموه، ماشتن، دامالين، (لـور.) ماليّان، (هـمورا.) مالاّي، گمسک ليّدان، دمست پيّداهيّنان.

مالْيينهوه: كۆكردنەرە سەر يەك.

هام: برای باوک، (باک.) ثاپ، (باک.) هاپق، ثاپق، (پوّژ.) مامک، مامق، ماتک، (فه.) ثام.

ماما (كه. ، همورا.): نمنك، داپيره.

مامالسه (همورا.): جالجالووكه، خالخالوكه، پسيريرونيكي پسيرو ويكهاتوره،

مامالِّی (حنورا.): مامالِّه.

مامان: (باک.) پهژاج، مامهچهر، ثهو ژنهی یارمهتی مندال بوونی ژنان دهدا، (لو.) مامو. ــی: پهژاجی.

مامه: له کاتی بانگ کردنی مامدا به کاردی، مامی، (ههورا،) نه نک،

مامهحووجيّ (كرّ.): بابوّلْهي ناني.

مامهش: عهشيره تيكي كورده.

مامهند: نيري پيارانه.

مام برایمه (موک.): تریی دلاشاری، جووره ترییه که.

مام جيژنوٚكه (بابا.): (موك.) پالقوّزه.

مامچه (فه.): مامهچه، مامان.

مام دەرزىلە (خز.): دەرزىيلە (گيايەكە).

مامر (دەر. ، كە.) : مريشك.

مامرهچيينى (كه.): مريشكهچيينى.

مامر روش (روژ.): بالنده یه کی روشی ناوییه وه مراوی ده چی.

مامرغ (باک.): بالندهی چکوله.

مام ریّواس: گیایه کی کیوییه وه نانی حاجی له گله کی ده چی به لاّن گه لاّی له ئیسی وی پانستره که سیّکی کرمدارسیّ به کالّی یا کولّیوی یا به چیّشت بیخووا زوّر به سووده، (باد.) توله ترش.

ىرى ئاسى. نىرى ئافرەتىد. مامىز: ئاسىك. نىرى ئافرەتىد.

مسامزه: مسممووز، ئاسسنیّکه پوولهکهیسهکی پیّوهیسه لسه بشتی بانسه، جهکمان دهدریّ تا زریبنگهی لمرّبیّ و وولاّخی

پشتی پانیدی چدکمان دهدری تا زریینگدی لیّ بیّ و وولاخیشی پیّ لیّ دهخوریّ و لهپیّشدا پالّعوانان به کاریان دهبرد.

مامش: کپ، بی دهنگ.



مام شهبهقه: ددانهمشکه.

ماهک (باک.): مهتعلّه، تشتعنوّک. (روزژ.) مام.

مام كور: تيرەيەكە لـە بادينان.

مامك (شو.): مام.

مام میوانی: گیایه که بنه که ی دهکوتری و به ووردی و هک توّز دهخوری بوّ زگ ئیشه مایهسیری زور باشه.

مام فهبیله (خز.): گیایهکه وهلاولاوی دهچی.

ماهو (هدورا.): مام، مامد.

مامووته: شیرهی خوژییلک.

ماموّتک (دەر. ، برا.): زانا ، (همورا.) ژبيرلق، ژبير.

مامۇخ (باك.): مامۇك، جوورە ھەڭورجەيەكە.

مامۇرە: جوورە تريزويكه.

ماموّزا (باك.): ئاموّزا (بوّكج).

ماموزازا: بن تاموزا.

مامۆژن: ئامۆژن.

مامۆسا: مامۆستا.

ماموّستا: زانا ، زانهر ، سهیدا ، مامهوّسته ، ماموّسا .

ماهؤك (باك.): جووره هه لنووجه يدكه، (باك.) مامنخ.

مامهوّسته (باک.): ماموّستا.

مامي خالوس (هدورا.): گدمديدكه.

مامییره: مامییرانی. زهرده چیّوهیه که گره و پیّوه دهنووسیّ.

مام مییرانی: مامییرانی، گیایه کی تالله بنه کهی به روشکی ده یکهنه توز و دهخوري، بۆزگ ئېشه و مايەسىرى زور باشه.

مامينتى: مامييتى.

مامييتي (باک.): ماميّتي.

ماميّز: نەقيزە.

مان: ناوازی چاوگ و کوو: دوروومان. راناوی لکاوی کلسی یه کلمی كۆ: دايكمان. ژيان، مايين (بمينه)، مانعوه. جهنه، ړق، هنك، وړك، ــ گرتن: سل بوون، رک گرتن، زیزبوون. ـ گرتن (کهر و وولاخ): هـ فلتیزان، مىلتىسكان.

مانا: مهعنا. مانا لیدانهوه: روون کردنهوهی واتا. ـــ یی: مهعنهوی.

مانهڪي (رِرِّرْ.): ماندريّتي.

ماندود: مان.

مانتین (باک.): جووره پارچهیهکی ناوریشمییه.

ماند: در ارزژ.

مغنوو: كەشەنگ، كەشەن، كفت، شق، خاررفش، دەرخ، مانيا، شەقى، شەكەت، ماندىي. ــبورن: قەرملىين، (ھەر.) قەمىين، لىمېكىين، چرووسانموه، دەوخيىن، جەفلىين، ئىەرخيىن، بەتلىين، (باك.) ھەفان، دەوخاندن، ھەفاندن، چەوساندنەوە، چرووسانەوە، لىبكاندن، قەرماندن، قەرملاندن، ھەرشاندن. _نىبى: شەقى تە.

مانك: هەيڤ، هەيويى، هاييڤ، ھەيوو، مانكى ئاسمان، مانكىسى ړنژ، (هغورا.) کاوت، مۆنگ، هغثی، هغوی. ـــی ړنژووان: ړهمـغزان، مده، ۳۰ رِدْر: سهروروک. گيراني ...: مانگ گيران. ...هدلاتن: دەركەرتنى مانگ. دەردىكە تورشى مندالأن دەبى. ــــ 🛩 ى يەك شەرە: ھيلال.

مغنگا: (همورا.) چيّل، مانگاوه، (باک.) چيّل ک، (هەر.) چێر، (بالّ.) چيپۆک.

منط الاوشه: گادوشه، نعر بادییه که مانگای تیدا دهدوشری.

مانگار: باقی.

مانگاماسى: جووره ماسىيەكه، (دەر.) باقۆ.

مانگانه: مهمک، مهمی.

مانگاوێ (همورا.): مانگا.

مانگهرۆژ (زەن.): مانگىشىو.

مانگهشهو: رووناكي مانگييه، همويهشمو، همويؤك، (باك.) تاڤهدي. مانڪ روو: نيّري ئافره تييه.

مانڪ وهرڪرتن: مانک کييران.

مان گرتن: تيزراب.

مانک کیرانی مانک. برزبوونی بهشیک یان سعراپای مانک لهر كاتهى هـ الأتووه ، لهم شهوهى زهرى دهكهويته نيتوان روز و مانگ و لي ناگهري تيشكي روز به تعوادي بگاته مانگ.

مانگير (باک.): ماڵور (ئي جووتي).

مانكو، ماندو، معهى. _ تازه: هيلال، _ ي چارده: چاردهچهڤيّ. _ ى نوى: هيلال، ــ ى يەكشەرە: هيلال، ھەيڤا ئيك شەڤىيە.

مانن: ماندووكردن.

مانيا (همورا.): ماندوو.

مانياك: مأندور، شدكات.

مانیای (همورا.): ماندووبوون.

ماوهر (همو.): کویین، چهکووچی گمورهی بمرد شکاندنییه.

ماوهی سرپوون: مارهی مت بورن.

ماوت: پارچه، چوخ، جووره پارچهیه کی خوورییه.

ماوت مال: فرشه.

ماودا: ماوه، ماوا، نيوان، معودا. ــدان: معيدان دان.

ماولۆيى: ھۆزىكى كوردە كەرتورنەتە نىتوانى گەردى و خۆشناوان.

ماووزه پ: جووره گۆرانىيەكى كوردىيە. مارىزەر، ماھورزەر.

ماوزۆ: بەجىّ ھێشان.

مهویی (بار.): بدرازی می، مالوس.

ماوييزه ر (باک.): تفننگی ماروز در.

مه: چيا، شاخ، كيو، شكيّر، كيّويّكه يه گجار سهخت و بلندبيّ.

ماهمر (شو.): ماكدر.

منهشهل (باک.): قايمي ميٽوي.

مهۆن (باک.): ماهى. دەسكى چەقۆيە له دارى ميوي دروست دەكرى.

ماهوو (باک.): راهب. کارهکهر.

ماهیی: شاخیّکه لووس و مدیله و خوار بیّت، به دهسکی خه نجه رانیش ده لیّن که سپی بیّ، جووره نیّسکیّکه ده کریّته دهسکی خه نجه ران. ماهنن.

مهییج: گۆشته نهرمهی پیّ.

ماهیی دهشت: محالیّکی گمرره یه له خاکی نمرده لاندایه چمندیین هوّزی تندایه.

ماهيي زورد (جا.): قرولاني قددي شاخانه.

مهیینی (زا.): ماین.

مای (همورا.): هملّدیّر.

مايان (باک.): هموييني پهنيري.

ميينۇك (باك.): ئەرانەي كەدەروين.

مينة: ماوه، سعرمايه، دمست مايه. _ى كاروكاسبى، هيولى، ماده. __

ى نەخۇشى: جرشوم. دۆز، ھۆ. بىد ...: ئىلودى مايىدى ھىلىن. بىن ... :

مايەپورچ. (ھەر.) مارە. ھوين، مايان، مايە بۆپەنيرى.

مايهپووت: نابورت، سەرسەرى.

مايمپووچ: نابورت.

مایهدار: سهرمایهدار. _ی: سهرمایهداری.

مايهسييريي (هنو.): بيرهسييري.

مايهميّو (موک.): تريّيه کی سپييه دهنکی له نبی فهرخیی کورتـتره. دهنکی ههیه.

مايهنده (باک.): ئيدى، هدتا هدتايه.

مين: ماهين. مانعوه، مان.

ماينه: ميّ.

مهیبچه (کعل.): پارچه زیّهتکه لهنیّره راستی بهرموور و گهردنبهندیدا دهکریّ. (موک.) نیّستری میّ، ماچه، مهیه. نهرمهی پیّ (گوشت).

مايين: ماين، وولآخي بدرزه، ماهيين، (باد.) معهيين. مان.

مايين مايينانيّ (همو.): گممه يه كي مندالأنه.

مايينه (باک.): ميّيينه.

مه (موک.): ئيمه، به لأن به تعنى به کار نابرى، به مهيان گوت: به ئيمه يان گوت: به ئيمه يان گوت: به ئيمه يان گوت، داى به مه: داى به ئيمه (زا.) ئيمه: پيشگرى نهميشتنه (مهخو).

مهبلاا: نه وهكوو ، نهكوو ، نهك.

مهبهس: نهچک، خالمسکوو، سهردان، گافیین، مهبهست، نیشانه، نامانج،مد نارمانج، دلخواز، مراز.

مهبهست: منبس.

مىلمېۆ (ھەمورا. ، پاوە. ، خا. ، ژاوە.): دەبىي، ئىلىبى (غىلىبىق: ئىلبىي). ــــ

(همورا. گهرمیّنی): نابیّ.

مهيو (هنورا.): دەمنوي.

مىلدارە: مەتەرە.

مهتهر (زا.): ماده.

مهتمره (باک.): مــهتاره، ترورهکهیـه لـه پارچـه یـا تهنهکـه بـوّنـاوی بهکاردهبریّ.

مهقال: قەلخان، مەرتال، مرتال، (ل.و.) ئەسپەر، (مىوك.) پەنىيىرىكە ئىنىتى توورەكەيدا چۆړابىتسەرە ر بوربىتسە سىەلكىكى زۆرزل. كىر: مەرتال گىر.

مهته: كونكهر.

همه مریز: پشت بمرد یا دیوار و جیکاییکه شمری لی بکری، دیواری شمری، سانگار، تابیه.

مهتهفهرهنگی: کونکمر، دریّرک. [^]

مهتهل: مدتدلزک، مدتدله.

مهته آه: مدته آوی، تشتانوی، مامک، قروسه له. داهیّنان: دروست کردنی مهته آه.

مەتەلۆك: مەتەلە، تشتانۆك.

مهتموکهوانه: ئاسنیکی لروت تیژه و به زیّی کهوانهیه ک دهخولینزیته و و داری پی کون ده کری.

مهترهباز (باک.): چاپلووس، جامباز، ئەسپفرۇش.

مهترهق (كه.): كوتهك.

مهدرسی (بابا.): ترس.

مهتى (ھەررا.،سەق.): پاڭقۆزە.

مهجرهفه (باک.): سهتل.

مهجرییکهنی (همورا.): دووارد، مقمست.

مهجووسى: مهجووس. ئاگر پەرست.

مهجووجه (باک.): غدمگین، بددخور.

مهرچ: قەيدك، مەچى دەستى.

مهچهک (ههررا.): گه (مهچهکی دهستی، گهی دهستی)، بازنده، بوقی باسکی بازوانده، باق، زهند. فهرشک.

مهچهكدان (موك.): كولله، پهردهي سهرتهختي نووستني.

مهچییر (مدر. ، دهر. ، شیخ. ، فه.) : دهزوو .

مهچییره (که.): سهره تاو بهرایی قهوچهی ماکهو و ئیدیکه.

مه حتمه آن: گرده نشین، گیربوون، راگیسیران، گسیرق، پسه ک کسه و توو، دهسته پاچه. سبوون: په ک کسه و توو، دهسته پاچه. سبورن: به ندکردن، په ک خستن، به ده هانست کردن.

مه حچه چه (هنو.): خړنووکي ووشک.

مهحکهم: _ کردن: قعبرین. نا _ : ناقایم، زوگروت، دمبان، (باک.) رورال، قایم، توند، پتمو، قعبری، بهجم، کرار، کهیار، پکیت، تویز. _ ی: توندیی، قایمی.

مهجهان (باک.): کارزان، قاییل. زانا، هونهرمهند، کارساز، شارهزا، (باک.) چسته.

مهخهر (باک.): رهچهڵهک، دهشت.

مهختی (باک.): بیستانی کالهی و شووتی،

مهخهل (باد.): موّلُكه.

مەخز: مەغز. مەخزى بادام.

مهخصهره: دەردەسەرى، چەرمەسەرى، ئازار، رەنج. شەروكىتشە، بەلأ، موسىبەت.

مهخش: معشق.

مهخشهل: مىشخىل، چراوك.

مهخلیّلات (باک.): تریّزوو.

مهخمهر: فرهز، (باک.) قووتوو، دوڵچه، سهتل.

مەخمەل (باك.): خاولىي. مهخمه لأت (باك.): شيّلم.

مهخمهله (کر.): نهخرّشييّکي مندالآنه.

مهديهند (رموا.): نير لانكي مندالآن، نعو كعل و پهلانهي نير لانكييه.

مهدره خه (باک.): ئەسپەرەي بيّل و پيمەرەيە بۆ ئەرەي پيي پي دانريّ.

مهدفیینی: (زاخ، بۆتا.) مهدوونی، (باک.) مهدفوونی، ههموو جووره شۆرباويكه، به هى برنجى دەڭين: شۆرباوى برنج.

مهدوونه (ههو.): قاپیّکی گچکهی مسهووه رٍزن گهرچک یا دونیان تیّ دەكردو پلىتەيان تىدا دەناو سەرى پلىتەكەيان ئاور پىدە دەنا لـ جياتى چرا، (شن.) ئەستىولىك.

مهدؤنه (که.): پارچه ئاسن یا تهنهکهیهکه مزی تیدا ده توپنریتهوه.

ممهر (همورا.): ممكمر، (باك.) پيممهره، خاكمنداز، ــدان: خاوين کردنسهره. (روزژ.) می. ــ ی شاخدار: جهرنسه، پسهزی سیپی، پسهزی مينسيني، شه كهمييه كه گهيشتبيته سي سالأن. بهرديلي سي سالأنه دەبيتەمەر، ميهى، مهى، مەھ، مھ، ميش. ميكىل، لەكەلدا بۆنيرو مى بەكاردەبرى، ئى، ھى، ئارزى، بەستە، لە مەرمنە: ھى منه، لە ...: نارزيى، ئى، ھى. (ھەررا.) ئەشكەرت. ھۆلى مەرانە لەكتران.

مهراز: مراز، ثامانج.

مهرازه (باک.): سالْیکه له تهمهنی سهگی، نه قه سی مهرازه: نه و سهگه سي سالأنهيه. نالورهاتن، بن شهويلكهكان تهستوور دهبن و تف قووت نادريّ. مەرازە ھاتن، مەرازە كەرتن.

مهراقی (باک.): مراوی.

مىلەراق: ئارەزوو.

مهراقدار: ئارەزوومىند.

مهران (باک.): ياسموهنه، داروگول.

مهرانه: كووده، كۆده. جووره داريكه.

مهراندن (باک.): جوولاندن، راوهشاندن (بمهريينه).

ممادين (باک.): مهلهچهک، کلکهسووته، ماستاوکردن، رووالهت، چاپلووسى، _ كەر: ماستاوكەر.

مهره (بابا.): حالُّهت، بار، مهردد، ددرد، نمبرون، ثموانهش بـهـــى ئەران بىچن.

مهرهد (باک.): مهره، پهنجهرهی چکوّله، رمواق.

مهرهز: مهرز، تووکی بزنه مهرهزییه که ههموو رهنگیکی ههیه دریژهو نعرمه بزرانک و چوغه دهست دهدا ، بزنیکی همموو رهنگهیه تووکهکهی دریژو تیسکنه و نهرمهو بو ړانک و چوغه دهست دهدا، مهرز. کهژ.

مهمرهمووز: پیاوی تعواو پوخت و کولاو وهکوو دهلیّن: هدتا بوز ندبی مەرەموز نابى، تا مرز سەرو رىشى بۆز و سپى نىبى نابىت پىاويكى

مهرهزا (فه.): مدرهمدر، بالدى مدران.

مىدرەزە: چەلتووكجاړ، جينگاو مەرزايەك برنجى لى چينىرابى. برنج لەكاتى سەوزىدا.

ممرهک (باک.): ندنباری گدنم.

مهرهڪهب: حبر. ــ دان: دويت.

مەرەكەمەرەك (كە.): پىلە.

مهربهخ (باک.): هه لقهندن (بييرو هي تر). ــ كردن: هه لكمندن.

مهرهڪيويي: پهزي زوزانان، پهزي سوّز.

مهربهن (كه.): گوريسيّكي دريّره بوّلهوه دان لهدهستي وولاّخي ده كهن و سەريكى له چتيكى قايم دەكەن، زنجيريكه لـه پي و دەستيكى وولاخى دەخرى يا له دەستىكى دەخرى و به گولمىخى قايم دەكرى. سندم، پيرەند. مهريهند (شار. ، باک.): سندم، پيّوهند.

ممرجهیلک (خو.): گیایه که بهزهویدا پان دهبیت موه و گولسی زهرده بنه کهشی وه گیزهری دهچی و دهخوری.

مهربير (باک.): پيمهره، بيلي ناسن.

مهرقاندن (باک.): بمهرتينه، توويّر يا پيست لي كردنموه.

مهرتال (باک.): مهتال.

مهرتال كيّر (باك.): مدتال كيّر، كمسيّكه مدتال بدكار ببات.

مهرقيين (باك.): بمدرته، توويّرُ و پيست فريدان.

مهرج (که. ، هنو.): گريّو، گريّ ، گرهو.

مهرجان (باک.): بالندهیه که. بستام. جووره زیندهو اریکی دهریاییه وه گیا و داروباری دهچی و به بنی دهریاوه نووساوه. لهپیشدا تعویان به گيايه كى دەريايى له قەلەم دەدا. ھەندىكيان مەرجانى سوورە وەكور گولا لىسەر لكى قسلارىيەلە كىرھەرسازىدا ئىرىبۆرازاندنىرەي كىرمستەي چتمه کی نرخدار به کار ده بهند هیند یک مهرجان به زوری له یه که شوینیدا دەست دەكەرن و سفن (ماده) ى قسلى لـه دەررەي خۆي دەدەللينني.

مهرد: پياو ، سهخي، نازا.

مهردال (باک.): چڵکن.

مهردان (باک.): کوتک (چهکووچی دار).

مهردانه (باک.): سهخیانه، نازایانه، پیاوانه. لووله.

مەردىيەتى: پيارەتى، پيارىتى.

مهردوم: مدرد، مروّث، ئينسان، بعشدر، مدريته.

مهرده مير (باک.): جوامير، پياو. ـي: سهخاوهت، جواميري.

ممردهکار (باک.): بهکار، کارکهر.

مهردهوان (باک.): پلیکانی قرر و خشت و ئیتر.

مەردەى (ھەورا.): مىرۆث.

مهردياق (باک.): جووره پرديّکه لـمداري باريک کاريتمو نالودار. *

مهردييوان (باک.): نهردييوان. مهرز (باک.): مەرەز، (باد.) زەوى نەكىلراو، قەلس. ـ

ھەرپەندماندن.

مهرزاو: كهنارى ناوى تهنك.



مهز (مام.): لەكن، لەلا. مەز پەزىيە: لەكن پەزىيە.

مهزاختن (باک.): خراپ کردن (بمهزخه).

مهزاق: قەشمەرى، گەپ، تىيز. ـ پى كردن: قەشمەرى پى كردن.

مهزه چیزونن: تام لی وهرگرتن، تامداری. تام، خوش، خوراکیک له کمال

خواردندوهی مدی و ثاره قی دهخوریت. بد .. : بدتام. بی .. : بی تام،

تامسار، بارهنگف، رژیی، کهله، بی مهزهیی: رژییتی.

مهزهداد: بدتام، خوّش، رازراث. ـى: بدتامى، خوشى، رازراقى.

مهزهلۆ (باک.): چريشاويى، سمغدار،

مهزختندن (باد.): چوواندن، گوزهراندن.

مهزدهسینی: زهردهشتی.

مهزرا (ع.): كيلكه.

مهزريح (هدو.): مدرزهق.

مهزره: شبت. شيبووت.

مهزرهق: (همورا.) کل کلووله، (همو.) معزراح. نموّری-

مهزرهقه (لک.): كولليّره.

مهزرهقین (موک.): گهمهیه که به مهزره قی ده کری.

مهزرهکه (باد.، باک.): چاپخانه. رِفيّن، (همورا.، بالهک.) ده.

مهزره کهوان: چاپگهر، چاپگهری.

مهزرونه (باک.): جووره ترییهکه.

مهزرین (باک.): عیبرهت نمنگیز.

مهزرینگان: نیّری تافرهتانه.

مهزغهنه (باک.): خانووييکه به ديبودييو به کري بدري.

مهزلوق (باک.): داريّکه،

مهزن: سهروی، شان بلند، جیگههمرز، بلندجه، گهوره، زل، زهلام،

براگهوره، ثاغا، سهرؤک. ـ بوون: گهورهبوون.

مهزناندن: معزن کردن.

مهزناهی (باک.): گغورهیی.

مهزننه: ماملّهت. نرخ، مز. ـ كردن: نرخ كردن. تهخمين.

مهزنى: گەررەيى، پايىبەرزى، پايىبلندى، بلندجهى.

مهزووك (فه.): نغزوك.

مهژالک (که.): میشک، جمجمهی سهری.

مهژهند (همورا.): تيوهژهنين، تيوهژاندن، ليدان.

مهڙڪ (که. ، هغورا.): ميشک، موخ.

مهژگه (همورا.): كاكله گوويزو نيتر.

مهزیی (باد. ، باک.): میشک، کیسکا .. . قالکا .. : که لله ی سهری،

كاژەڭەي سەر.

مهس (فه.): قەڭمو، كۆشتن. سەرخۆش.

مەسەسە (كە.، دزە.): (رۆژ.) بىلەكان، پارچە ئاسنىتكى بەقەدەر ئىمپى

دمستی جووتیّران گاسنی پیّ خاویّن و سنده گلاّنیشی پسیّ دهشیّلن بــه

ئاسنه كهش ههر مهساسه دهليّن. (رپرژ.) گازران. ئاسنيّكه دييواري پي كون دەكمەن. دىيوارىم. دارتكەسەرتكى چتتكى قىورس و سەرەكەي

مهرزهبان: فمرمانداريكى كورد بووه لمهيتشدا.

مهرزم (رێڙر): پلووسک.

مهرزنجوش (كۆ. ، ئالا.): گيايدكه تام و بۆنسى وه چاى دەچى كىمىيىك بىۆ خاوي لي دي.

مهرزونه (باک.): جووره ترییهکه.

مهرزووب (روزد.): پلووسک، معرزم.

مهرزیب (فد.): پلروسک، سرولاوک.

مهرزينجوش (كق. ، ئالا.): مەرزنجوش.

مهرس (که.): رقدار. ــبون: رق ههستان. لمه قوماريدا دووجار

ببريتموه. شاشي نيواني خهتهكاني جووتييه. جووتيار كه جووتهكهي له

بدرد يا تدراش دمسووريتدوه.

مهرسهف (باک.): مجزعمه،

مهرشه (بل.): دهمه قاله و ليتک توند بوون و به گژيه کترداها تن به قسه.

مهرف (باک.): مرزث.

مهرفاتي (باك.): خانمواده.

مهرقه (باک.): پیواز له روونیدا سوورکردنموه.

مهركانه (زرا.): مقراندي خووري.

مهركاندن (باك.): خراپ كردن (بمهركينه).

مهركووت (باك.):كوتكي دار.

مهركييني (باك.): (بممركه)، توانين، خراب بوون.

مهرك: ثاكام، مرن، كل، مردن. _ى من (بوسويند دهبي).

مهرگهمووش: ژههر،

مهرگونه (باک.): چت پيپچانموه و قددكردن.

مفرِصة رِ: بدرده مدرمدر، خارا، كدلا، هدلمات، (زاخ.) تعيدل، كولك

(ئى چكۆڭە) ، (ھەررا.) بىيل، كەللا، (ھەر. ، خۆ.) كەلابەرد.

مهږمهپش: بلووری، بهلووری، پیرانشای، بالبالی، بلووری، شاخ بزیی.

مهرمهریی (که.): جووره پارچهییکی ژنانهیه، کالاً.

مهرمهریین (همورا.): گلمه یه کی مندالآنه یه به مهرمه یه ، گولآن، ما تین،

مەلماتىن.

مهرموول (باک.): بره، ددانه دریژهکانی بهرازیی،

مهرمۆتك: مرهله.

مهرنای (همورا.): مراندن.

مهرندای (همورا.): مراندن.

مهرة كردن (رموا.): كۆكردنموه.

مهرواری: مرواری،

مهريالة (همورا.): شكان.

مهريايي (همورا.): شكاندن.

مهرييته: مدخلورقات. مرزث.

مهرييكانه (دهر.): مؤرانهى زلوهكونى هموليره.

مهرييوان: محاليّتكي سهربه خرّيه له باكووري ههوراماني ثيرانيدا له مهر

خاكى ئەردەلانە. نىتوى پىياوىيە.

مهشیینی (باک.): له جنسی مهریی.

مهفلا (كه.): مولكه.

مهفهن (باک.): جيکايه که به شهو ناژال تيدا رابويرن.

مهفز (فد.): میشک، ناوک، مدخز. ـ ی بادام: ناوکه باوی.

مهغموون: ماغبوون. ـ كردن: غوبن.

مهفار (همورا.): به هينان و بردني قولينگ دهلين لمكاتي ليدانيدا.

مهفرهق: كانزايدكه مس و قهلاّيي حدوجوّشي ليّ دروست دەكەن. أ

مهفشهن (باک.): تدختی جدنازه لسدر شرشتن، تاتدشور، مدشفهن.

مهقلاندن (باک.): تی هدلسوون، رهنگ کردن.

مهقليين (باک.): بمدڤله، تي هدلسووران، رهنگ كران.

مهقار (كه.): كۆخەي مالأتە (نەخۇشى).

مهقاش (خوّ.): ماشه.

مهقاله (که.): مهقهلی.

ممقام: گۆرانى، مقام، قام.

مهقامبيّر: كۆرانى بيّر.

معقهسته: شهر ندخيويي سوواران به دووي يهكدا به چهشني مقهستي دموره فیتهی دهدهن.

مهقهسۆك (باك.): باڭندەيەكە.

معقعش (كد.): ماشد.

مهقه لل: مدقه لله، گهرمهمیین، مدقالله، مهنقه لا.

مهقییژ (زا.): میّوژ.

مهكات (كه.): باج، پيتاك.

مهكاتكر: جابي.

مهکاره: مکاره. _ ی دارتاشان. (که.) کاروان، (ثهرده.) غهرغهره. _ چې (که.): کاروانچې.

مهكو (كور، پرر.): كىمىين، ھىشارگە، شاردنەو،، جيكاى دزان خويان يا چته کانیانی تیدا دهشارنموه. چوونه ناو ...: خوشاردنموه. مرازیکه له كەرەستەي جۇلايى، مەكۆك، مكۆك.

مهكۆك: مرازيكى جۆلأييد، مەكق، (خـق. ، كـق.) شـەپۆيە، (كـق.) شەپۆل، مكۆك.

مهڪي (هدورا.): خووي.

مهڪهز (شو.): ميّش. _ى گەزۆ: ميّشى گەزۆ.

مهڪهز خورهڪان: ثمراندي مهگهزان دهخون.

مهگهر: ئايا.

مهگهسه: نهخرشييتكي چاوانه، (فه.) ميتش.

مهگهن (باک.): ناوچه.

مهگهنی نهزمین: نهستیرهی قوتبه، دهغدان، هیتم.

مهڪرتي (باک.): گريان.

مهڪروون: مسحدفي رهش، مسحدفي روڙ. گهردوون.

مهکریی چهنی (همورا.): مقدست، (همورا.) دووارد، (باک.) تۆرتان، نلييپندك. ديكسشى ئاسنيكى تيرى پيرهيه بربيرو چالاوگور قمندني. لاپووته، لايؤته، لايييته، لارييته.

مهسهف (باک.): داو، تهلهی، بالندان.

مهست (باک.): سفرگفرم، سفرخوش، بان. (باد.) قِعلفو، گوشان.

مهسته (که.): تیشه یه که _ چتیکه له برژاندنیدا قارهی پی تیک وهرده دريت. مىست و پلک.

مهست و پلک (که.): مهسته.

مەستى: نيوى پياويە.

مهستحمفی رهش: یه کیّکه له دوو کتیبه کانی یه زییدییان.

مهسنا (باک.): ثعنباز، حموز، سارداو، قولکه یه که لهنیوب مردی خارادا

هه لُقه ندرابي بو ناوي.

مهسيّ (همر.): خاكمنداز.

مهسيينه (همر.): تافتاره.

مهش (هنورا.): ميّش.

مهشتهل (باک.): شهتلی دار. ریشه.

مهشخ: مىشق.

مەشرەف: ئەخلاق، رزوو. ــ خۆش: رووخۆش.

مهشفهن (باک.): ثمو تهختهی که مردووی لیهسهر دهشوری، تاتهشور.

مهشق: دهستاو، معشق برخدت خرّشي، ريّندبدر، هـرّدان. ــكردن: هۆژاندن. يا بۆھەرشتيك.

مهشقهدگا: شويني مهشق.

مهشکه: ه ملیز. _ ی گاوس: گاوهست، گاوهش. _ ی شیریی:

مهشكهدره: كولله يدكى شيين و زك زله، (شا.) نزار. (لك.) قجييله،

مهشكهران: قولتى ران، شلكى ران.

مەشكەدۇ (موك.): جوورە ماريكە، قولەرەيباب.

مه شکه ژاندن: به دوو که سان دهست و پیش یه کینک بگرن و وه کوو مه شکه

مهشكهژهنه: _ پێ كردن: لێدان، تێ ههڵدان، مهشكهژێن.

مهشكهژهنى: ئابرووبردنه.

مهشكهرهك (فد.): معشكعدره، جووره كوللهيهكه.

مەشكەلاق (خۆ.): بەلەك.

مەشكەلوولاك (خۆ.): بەلەك.

مهشكنژيي (باك.): قابقابساز.

مهشكۆڵه (كه. ، جاف.): مهشكهى چكۆڵه، دۆدانهى دۆ.

مهشكيين (باك.): تعوى بۆنى مسكى لى بى، گويدير، ئاسووده.

مهشلوول (باک.): همرییری دوشاوی.

مهشۆ: رفتن، دريين، رينگاكردنموهى ناو.

مهشووله (هدورا.): میشوولدی گدوره.

ملشيا: هدردهبيّ.

مهشيي (همورا.): ميّش، (همو.) معتمدعانيّ، گلمه يدكي مندالأنهيه.

مهكنات: مهكناتيس.

مهكني: ئەستىرەي قوبلە.

مهڪييرانه: مهگييراني.

مه کیپرانی: بینزیی، بیزروه، (روزژ.) بیزه، حمز کردنی تافره ته له همندیک خوارده معنی له کاتی تاوسییدا.

مهل (همر، ، همور): بالنده ، بالدار.

مهلا: زانای نایین، (یفز.) کۆچک، کۆچەک. (باک.) ــ تی: مەلايــهتی. ــزادە: نموەی مەلا. ـــژن: ژنی مەلا. ــ يەتى: (باک.) مەلاتى.

مهلاتهقتهقين: كهمهيهكي مندالأنه.

مهای شوو: میچی سهرمودی دمییه، گزشه ک، شیلکه سهره له سهر نخرچاو انه، مهالاژوو، مهالاژگه (نهو.)، ئاسمانه ی دم، ناریینگ، (همورا.) ئاسمانه و دمی، (باد.) پانک.

مهلازه (بار. ، موک.): معلاّشوو. (موک.) ئالْوو.

مهلاژوو: ئالوو، مەلاشوو. ــ كەفتى: ئالوودار.

مهلاًس (دزه.): كىمىيىن، پەنا، پەناگە، بۆسە، كەلىيّن، پەيجۆر، خۆلە — نان: خۆلە بۆسە نان، خۆپەنهان كردن.

مهالمسه (كه.): زار ئاوه له كردن لعبهر پشمين.

مهيمشه (که.) : بلّيسه.

مهلاًشوو: مهلاشور.

مهالك (همور، دزه.): كموچك، له (ملعقه) هوه ها تووه.

مەلە: ئاژنى، ئاڤژەنى، سۆبايى. ــ كردن: ئاژنى كردن، سۆبايى كردن، تى ھەلاّتن، سۆبەيى.

مەلەقان: مەلەران، ئاقرەن، ئاوباز. ـ ى: مەلەرانى، ئاوبازى.

مهلهچهك: ماستاوكردن، معلهچهكى، ريايى كردن.

مهلهس (باک.): جووره پارچه (قوماش) یکه.

مەلەنگ: سەرخۆش، سەكران.

مهلهوان: ئاۋژهن، ئاوباز. ـ ى: ئاوبازى، مەلەقانى.

مهنهوهر (زهن.): بالنده، بالدار.

مەلەيى (سوو.): مەلەوان.

مەلھەم: ھەتوان، چړک.

مهلیمن (روّد،): معلّبهند، دیار، هعوار، نیشتمان، زیّد.

مه نبهند: نیشتمان، دیار، (باک.) نموهی له ملموه ده پیچری. ملبهند، ملیخید، ملیخید،

مهاخاندن (باک.): شاردنموه، پهنهان کردن.

مهاخيين (باك.): خوشاردنموه (بمهاخه).

مهالساندن (باک.): خو کرورژم هه لیّنان، خو کوکردنده و مات کردن اسه جیّگایه کی.

مهلميين (باک.): ووردبوون، ووردو خاش بوون.

مەلكەب (باك.): سەرەتە، قەرتاللە.

مەلكەرپى: تىيىرەيەكە لەكوردەكانى ئىرانى لەھۆزى سويسنى.

مهلکهس (ما. ، عهنتاب): گهسک.

مهلکهسهن (رموا.): کرمیکی تووکن و رمشه تعونی لهسهر گیایان دهکات. پهیدا بوونی وی نیشانهی به هاریّبه دو ایه دهبیّته پهپووله. زیپکهییّکه، (موک.) تعله ژیران.

مهلّغه: لعمار.

} ━

مەگنات

مەلكانە (كە.): شاكاشى، كاشى گلى ئى زۆر گەورە بۆ ماستى بەقالأن. مەلەل (كە.): پارچەپارچەي زەرى.

مه ڵوهن: مه ڵوهند، نيشتمان.

مه ڵوهند: مه ڵوهن، نیشتمان.

مهلۆتكه: ويندى قۆنداخه، منداللى ساوايه بىه پيپراوەوەيسى، (هىمو.) قۆنداخە. بالندەي چكۆله.

مهلۆك (پودا.): پيارتكى ژنانييه كه لهناو مالى خزيدا يا له مالى يەكىكى ترداكارى ژنانه بكات.

مەڭۆسى: چەل و مەل، پىلۆس.

مەلۇيان: قات و قرى نيومەلۇيان.

مه نوو (دهر.): باقدى ده خل و گيا.

مەلووچك: چۆلەكە.

مهلووك (باك.): قولْيّك گولْه گهم.

مەڭۆنير (كە.): گىشەكەر.

مهنوولاو (بابا.): جروره هنویریّکی جوّو گفتییه په لخوړی دهکهن و دهیدهن به مالاّتانی نهخوّش یا تازه زاو.

مه نهيب (باک.): شنه.

مەلىچك (لو. ، فه.): چۆلەكە.

مەلىيك شا: تىرەيەكە لە فەيلى.

مهم (باد. ، همورا.): مممك.

مهمه (همورا.): مک. دایس.

مهمک: (همورا.) دهم. __ ی مهمکی: چچک، چیچییله، چرت، مهمی، یزی، پیسییر، مهم. (باک.) بهروه اله _ کردنموه: نموهیه دایک چیتر مهمک نه داتیه منداله کهی، به زوری له تهمهنی دوو سالهی منداله که دهبی.

مهمكۆڭە: مەمكى گچكەي ژنان.

مهمکه (هدر.): جینگای کهلای میوییه.

مهمكهفهرهنگى: مهمكى دەستكرد.

مهمه: گۆپكە خرەكەي سەر مىمكى.

مهمرهمهژی: کولهمهرگی، بر خواردنی کهم به کاردهبری.

مهمکه کیزانه: گیایه کی هاوینییه، درواوییه، گه لآکانی وه چه قتی ده چی که ناریان به دروو را زاوه تموه پایزان پشیله ی بابرده ی لی پهیدا ده بی.

مهنئيوه (همورا.): مانموه.

سامنا

مهنئييل: شاش، شووشه، ميزهرو پيچي مهلايانه، شاشک، ميزهر، ـــ

بەسەر: ئەوەى مەندىيلى لەسەربى.

مەندىيلەمەلا: كۆكلە.

مهندییلان (کۆ.): کیتوی، پنجکه گیایه که زوّر بلّند نابیّ و گهلاّی وه ثی کوړادهی ده چی نیّزیکی گهزیّک بلّنده لهسهری گولّیّکی سووری نیّرسپی ده رده کات.

مهندين (باك.): بههيز، بونيه قهلهو و كورت و تيكسمراو، قولمبنه.

مهنديينه (باک.): هيّز، قووهت،

مهنقه لي: مدقه لي. مدنگدل.

مەنگەل: مەتەلى.

مهنگهله (پژ.): درهم (۵۰ فلس).

مهنگهنه: پيچ، جهرو مهنگهنه، کييره.

مهنگهنهبادهر: نعوهی معنگهندی پی با دهدری تا شدته ک بدری.

مهنگور: خيّلْي گهورهي كورده.

مهنگوله: گولنگه ئىستوورەكانى شەدەر ئى دىكە.

مهنى: مەندى (گيايدكه).

مهنى: ئاويكه مرويان لمكاتى رەحەت بوونيدا له سيرەتيان دى.

مهواتن: دەمگۆت.

مهوهرد: گيرانموه، گهراندنموه.

مهوهزة (كمل.): معودرد، گغراندنموه، جووله پيدان، كيرانموه.

همهوچ (همور): به تانیه، جاجمیّکه له ده زووی سپی لوّکهی ده کریّ. په توو، جاجم.

مهودا (موک.): ماردا، مهودا، ـ دان: مهیدان دان، دهمی چهقوّو تیغان که راست و تیژیی، نووکی نیّزهو ثیدییه، تیژیی، تیغ.

مهومهو (فد.): میارهمیاری پشیلد.

مهووز (کۆ.): ميش، مەگەس.

مههان (فه.): ماين.

مههار: لمبوّز، جلمو، كون له كهپوو كردن و بهن يا چتيّكى تى هملّكيّشان.

مهويج (فد.): ميدورد.

مهوییژ (لو. ، باک.): میروژ.

مهوییژهسمره (که. ، روزژ.): جووره ماریکی باریک و سهررهشه.

مههرووك (باك.): كه.

مههسهر (باک.): كۆل، خەرز.

مههسهک (باک.): تنوهرداس.

مه (که. ، زا. ، بابا.): مهر، مانگی (۳۰) روزی، مانگی تاسمان.

مهها (که.): میّینهی همموو جنسیّکه.

مههر (باک.): ماره، لخوه _ كرن: له خوّ ماره كردن.

مههركي (باك.): خوهرستي، زهوتهلي.

مههریی (باک.): که.

مههدهر (باک.): تکا، پارانموه، معمدهرکرن.

ماهفا (موک.): تعمعز، تومعلّى.

مهمؤتك (شن.): گيايهكه خونچهكهي لمپيّش پشكووتندا لمنيّو سركهدا

پهروهردهو به ترشيا تموه دهخوري.

مەمۆڭە: مىمك.

مهنهی (همورا.): مان.

مهمووز (باک.): تعو تاسنه یه له پشتی پانیه ی چه کمه ی ده کریّت بـق

زرينگهو بوّله وولانخ دانييه.

مهم وزین: درو دلداری به نیّربانگ برونه، چیروّکهکهیان به بهند دهگوتریّ و به (مهمی تالان) ناسراوه، تهجمهدی خانی (مهم وزین)ی کردوه به

داستان. يەكىتكە لە (١٢) بەندە گۆرانىيە كۆنەكان.

ممهمووند: هۆزىكى ۲۰ ـــ ۳۰ دى دەبىي كموتۇتـه رۆژئـاواى بـاكوورى ھەلىرىد.

مهميّ (هنورا.): منمك.

مهمييله: تووكه حدرامه.

مهن (باک. ، که.): مهند، راومستاو ، هیمن. هیدی. باتمان.

مهنه: ماره.

مهنتهشه: لاولاوهی دهرک و پهنجهره.

مهنن: مهند.

مهنجهال: (باک.) سروکره، ثهلبه کی، به روش. (دهر.) خمازان. (زهن.،

جەب.) پاتى، (سۆر.) مەنجەلۆك.

مهنجهنّی گهوره: (دەر.) خەزان، (جا.) تىيان.

مهنجهڵۆك (سۆ.): مەنجەل.

مهنجهنيق: كوورهى ناوريين.

مهنجۆخ: گومبەت.

مهند (باک.): راوهستاو. گیایه که. مهند هیّمن، حهلیم. تاوی مهندو

راوستاو. مرزى به سهبرو تهحهمول و پشوودرير.

مهندال (باک.): مندال.

مهنده (کق.): پاداشت، مکافات، تعمیک، دفنان، سزا.

مهندهبور: مروّى چرووک و بي خيرو مړو مرّچ. (خرّ.) مهندهموور.

مىفندهبوور (ږهوا.، بابا.): ړهزييل، پهت، قاړنان، چرووک، قرچــؤک، لاهيير، فيلهتمن، به قهلافهتي يئ نهچوو و زلو ناهمموار دهليّن، لاسار:

دەست بەندىانە دىن و دەچن سەروو ياسەمەن

يا حەلقەيانە سۆفى مـل خوارو مـەندەمرور (نالى)

مهندهموور: چاولهدوو، لاسار، مهندهبوور، قارنان.

مهندیی: تیره که له کورده کانی ئیرانی.

مەندۆكە (موك.): مەندى.

مهندوونه (شار.): خاکهندازهی بدر کوررهیه.

مهندی (فه.): ماندور.

مهندی: بهندوکه، مهندوکه (شار.) بهندهکه، مهنی، گیایهکه گهلای وورده ناوهکهی بوزگ نیشه باشه و خوشی به گهرمی لهسه ر مووسلدان دادهنری، بهندک. مهیساز: مهیگهر.

مهیکوت (باک.): کوتک، چهکورچی دار.

مهیگهر: مهیساز.

مهیکهرین (باک.): مدیخاند.

مهيموون: (باد.)شهمور، مهييينك.

مهیمیینک (باک.): مهیرون.

مهيمان: ميوان.

مهيمانخانه: ميرانخانه.

مهيماني: زيافهت.

مهينهن: خدم، خدفدت، رەنج، كلوّلى، بددبدختى.

مهيو (زهن.): دي، ديت.

مهیر (باک.): بر یه کیکی نه دیبوه، شورباوی ماستی، قامکه سور ته له.

مهييك (باك.): محايانه، ژنانييله، نهرم.

مهین: توند بوونموهی رونی شل و پیمود و خوین. توند بوونموهی شیری

كولاّوو هنويّن كراو. بنستن، ڤنرسيين، گرسان. ـــى خوويّن: كنسديين.

متهق: حس، همست، ووس، ــ له خرّبريين: پرزه له خرّبريين، همست لـه خرّبريين، ــى ناكا: ناجووليّ و چناليّ.

منكنه (كه.): ئيترولكه.

مِقَوِّ: مالِّي، رِاهاتِيو، كموي، برِّ مررِّ و بالنِّندهو ثارُالٌ و وولاِّخان دهبيّ.

متووربه: پەيرەند.

متيّل (باک.): دروشهگ.

متوومووره: منه، مییره، تهته (زاراوهی مندالآنه).

متووموورك: متروموررور.

مجهچهمان (که.): (همو.) مهحچهچه، خړنووکي ووشک.

مجهور (که.): مجيّور، مزدهور.

مجرى: سندووقى چكۆڭ.

مجياي (همورا.): رژان.

مجوّعمه: سييني، فەرخەسىنى، لەنگەرى، مەرسەف، (بوتا.) بەرگەشن،

ــى دار: تعبدق، خووانه، خووانچه.

مجيّور: مجاور.

مچ (باد. ، که. ، روّژ.): قورولییم که زوّر پی پهست کرابی چهسپ دهبی و چتی دهگری ده لیّن میچ بووه ، لییچی، چهسپ، سارداو ، کردن: داخستن ، پیّوهدان .

مچاندن (باک.): قوچاندنی دهست (بمچیینه).

مچكاندن (باك.): ووشك كردن (بمچكيينه)، وشك بوون.

مج ومؤر: مشومور، روو ترش، مؤن،

مچييره (که.): قهرچهکردنی ماکهر.

مشكيين (باك.): ووشك بوون (بمچكه).

مهمههرافان (باک.): شهفیع، تکاکار. _ى: تکاکارى، پارانسوه، پارینموه.

مههفوور (باک.): مافروره. _ کار: _ ساز، _ کاری: _ سازی.

مههوه ش: بر ياران بدكاردهبري، وهك مانك، رهنگي مانگ.

مههک (باک.): مانگانه، بی نویژی، کنج.

مهمهموّک (باک.): گیایهکه.

مههمهال (باک.): بهرهه لبينه، پيشگيره. پهيين و کاو کوتيکه لهبهر پييان بلاّو دهکريتهوه.

مهمنهک (باک.)؛ ماینیّکه زین بکریّ. ماینی زینی،

مههوو (باک.): بهرازی میّی کیوییه.

مههوار (باک.): تهجهعول، تهرز.

مههوان (باک.): مییوان.

مههووژ (باک.): ميّووژ.

مههی (باک.): مانگی، مانگانه، شیردان.

مههيير (باک.): چيشتيکه له ماست و دانعويله، در کوليو.

مههيين (باک.): ماين. ـ يى: جووانوهماين.

مهی (باک. ، زون.): شغراب، باده شییره ، مدیدهر: ساقی، (باک.) مدر ، مهر ،

مهیافی (باک.): رزیینی ناو به هیدی، رهوانی ناو به هیدی.

مهيانه (بلّ.): خه لروزي بهرد، (كه.) نيّوه راست.

مەيانەيى: يەكسەرە.

مهياندن: ـ ي خوين: كسداندن.

مهیه (باک.): ئیستری می.

مهيمس (زهن.): ميّش.

مەيەلە: مايىچە، لى مەكەرى.

مهيبانگ (باک.): مەيخانە.

مهيبهنك: مهيبانك.

مهیتهر: سدیز، خزمدتکاری چارهوی (نسپ و مایین و نیستر).

مهیتهرفان (باد.): مهیتهر.

مهیخانه: مدیستان، مدیبانک، مدیگدریین.

مهيغۇر: شەرابخۇر. ـ يى: شەرابخۇرىى.

مهيغۇش: ميخۇش، مزر،

مهدان: _ى نەسىپ غاردانى، دەرفەت، مادە. گۆرەپانىپكى كەمىپىك گەررەيەكە دەررەى دوكان بىخ. گۆرىپكى زۆر پانە، گۆرەپان، كۆرژ، ناوكۆ.

مهيداندار: پالموان. _ى: مهيدانخواستن.

مهيداندان: لهدوودان، خستنهسهر، به دەمهوددان، شهله كهدان، ريدان.

مهیژه: تهماشاکردن.

مهيعتان: مديخانه.

مهيزاندن: تعماشا كردن (بمهيزه).

مهيزيين: تعماشا كردن.

مرقاله (باک.): جووره ماسييه كه.

مرتەمرت: پرتەپرتى ژنان.

مرخ (فه.): مریشک. مهیل، تهماع.

مرتوّخه (باد.): ميّواني. تهنها روّن و ناوو ناردهو تونده.

هرخه: پشکه، پر، ههلامه تی تا الانه چلمی زور له که پوی دی و تعنگه نه فهسی دهبیّت. گیای پسکه که ووشک بوو یا شوولکی داری (تیردو)ی له ملی گرن چاده بیّته وه. نویّل، باریی، ناسن یا داریّکه چتی پیّ بلند ده کریّ و پیّ ههلده قانریّ. ده رخزه.

مرخهمرخ: پخپخ.

مرخن (دزه.): خار، کار، نخار.

مرخيش: خيشه.

مرخيش مرخيش: خيشهخيش.

موچ (باک.): ملْچهی ماچ کردن، دهنگی ماچ کردن.

مرچهمرچ: بروانه: ملَّجهملَّج.

مړچ (شن.): مزن، گرژ.

مرچقاندن (باک.): وورد و خاش کردن، هارپین، چیدین و لتع کردن، فلیقاندنده، (بمرچقیینه).

مرچقيين (باك.): ووردوخاش بوون، فليقانموه، جيق دهرهاتن.

مرخلو: مرخه، دهنگی گهروو یا کهپۆیه.

مرده خور (هنو.): سووت خور.

مردار (فه.): وولاخ و ثاژالی مندار. (شا.، هنورا.، باک.، که.) سهگ، سپلوّت، سپلهوت، بوون: مندار، پیس. چرووک، چاولهدوو. مرداو: زهلکار. زونگاو.

مردارهبهر (بلّ.): تووكى بهر. پارچه دەغلّىّكى بچكۆللەيد.

مرداره خور: تعوهى كوشتى مردار دهخوا.

مردارسهنگ: دهرمانیکه، مردار سنج.

مرداری (کۆ.): توویژ، بەرى مرزیان.

مرده له: مردزخ، مردزخه.

مردك (باك.): ترويخ، ترويره، پيست و تيكولي زور، تعنك و ناسك.

مردك (كه.): لاواز، لمر.

مردم و سووتام: همول و تعقعلاً يعكى بي پايانم دا.

مردن: گیاندان، تیّداچوون، لمنیّو چوون، نـمبوون، دەبـمرمردن: بــه قوربـان بــوون، پیّراهـاتن، پیّراهیّنــان، ســلاربوونـموه، بــملاداهاتن، بـــملاچیّ بـــوون، تــووناو تــوون چوون، تــوون بـهتــون چوون، ړییـپ بردنـموه.

مردوخ: مردزخه، مردهگ، پیاو وه مردووی دهچووینری.

مردوخه: مردهله، به يهكينك دهووتري كه وه مردووان بچي.

هردوو: مریى، مردايى، سووتوو، بهرەش داكموتن، تارمايى مردووان: ميردوزمه، خيّو، به ــ ههلكوتن: سهردوولكهكوتن.

مردياك (باك.): تهخته.

مردوو.

مردووشۆر: مردیشۆر،

مچوورڪ: مورچړک.

مشومۆر: مۆن، رووترش.

معال: همريّم.

معامچینین (موک.): (کۆ.) ماچەنكى، جروره قوماریکى جگینییه به پتەي لىي دەدەن.

محهجهري: تارمه، سينج.

مخبيين: مرخابين، حديف، داخه كهم.

مغانه: تييرهيه كه له بلباسان.

مختى (باك.): بيّستان، جوّگهي فرميّسك.

مخهمخ: دەنگى كەپۋى پيرانە لەكاتى خواردندا.

مخمخاندن (باک.): شکاندن، هاریین، فلیقاندنمره (محمخینه).

مخمخک (باک.): بیستانی کالهک و شووتی، جوگهی فرمیسک.

مغوالي (باک.): پرورزا (کوړو کچ).

مخين (باک.): ندرهندري شير.

منبهق: قوون كواني. ئاشهەزخانه. شوينني چينشت و نان ليننان.

مسران (زا.): راوهستان.

مدرای (هدورا.): راوهستان. راوهستاون.

مدرنای: پشوو دریزی.

منوّ (ژا.): دان، دادان.

مر (كه.): تعن، لعش، بعدهن، بالنده. (جا.) مريشك.

هر: ملاّز، چرکیدار، موّرانهی خوری و نیتر، تیّر (بوّ مالاّت به کاردیّ)، بوون: مړهوه بوون.

مرار (باک.): مندار، لاشه، ـ بوون. ـ ى: مروارى.

مرازسازی: هوندری میکانیک.

موزز: ئارەزوو، مراد. ئامراز، پارچەيەكە ئىد كەرەستەكانى جوتىي و دارتاشى و ھەمود پېشەيەك. بى كارەبايى: كەرەستەي كارەبايى.

مرافدن: پيراهينان، سلاركردن، كوشان.

مرهندن: مړانن، کرشتن، مرانگیین، مهرنای، (لو.) مهرندای، مریّن، نهرووکردن، تروناکردن، تروناوتوون بردن. سهگ کمبیانی ببینی که لبه کانی لهسدر یه کتریی دادهنی و دهمریّنی یا کهنیّسکی به دهمهوه بی و سهگی دیکه بزی بی . عی هسیله: خرهخر.

مراندن.

میراوی: مدراهی، سسمت: بیتره بالنده پسه کی نساوداره کیسوی و کسلوی و ناویشی هدیه گدردنی دیغیّکی سپی یا رهشی تیّدایه، (زهن.) مامراوی. مرایی (که.): چاپلووسی، روالهت، رووپامایی.

هېږه (ک.د.): مړهمې، سای پشيله: خړهخې، مۆراندی گلييمه وهکوو نسی هغوليري. گيوه، (که.) مۆرەقه.

مرهبا: چرک.

مرهمر: _ كردن: مرمريين، مره، نيّوى دهنگى سهگ و پشيله له كاتى شعريدا كه ددان لعسهريه ك دادهنيّن و دهمريّنن.

مرقال (باک.): مدرتال، مدتال.

مرشكي (باك.): جووره بووزويّكه.

مرق (بابا.): قرم. ندره.

مرقهمرقي كهرويشكي: راقين.

مرقه (روژ.): پرمه، دونگی پرمهپرمی تهگهیه له حهلی بزن به تهگهدا. مرقمه مرق: كروفكووف، پرمه پرم، برقساندن، مرق و هير، بلمه بلم،

مرقن (كه.): قه لمهو و زل و نالمبار ، رِهْزاگران.

مرق وهوّر (كه.): مرقهمرق.

مرك (لو.): ئانىشك، (باك.) ھەلامەت.

مرك (شن. ، گهر.): مۆرانه، (بار.) خۆرك.

مركانه (گهر.): موّرانهي زل.

مړکه (ړموا. ، همو.): مۆرکدي خوريي و لبادي.

مركيش: مرخيش.

مړكێۺ مړكێۺ: مرخێۺ مرخێۺ.

مرمرك (باك.): ميتشى چكۆله.

مرڪ: شەيتان.

مرمريين (باک.): مرهمره کردن (برمره).

میرن (باک.): مردن، مهرگ.

مرناو: میارهمیاری پشیلان.

مروا: گاش بینی، رهش بینی.

مروهت: پيارهتي.

مرۆ: ئادەم، زەلام، پياو، مرزث، (ھەورا.) ھەرمى، مروى (بىز كەلمە) ھەرمىيان.

مرواري: مراري، مهرواري، نيوي تافرهتانه.

مروّچه (كه.): ميرووله.

مرۆر: گيايدكى درواوييه و گولئى زەردە ، گيايدكه لىنيو گەغاندا شين دەبىي جووره دانيّكى رەنگ سعوز ديّنى لىعنيّو دەغلانىدا بىي تىالى دەكات.

مروشيان: قال، جەنجال، گور تى كەوتن.

مرۆي (فه.): ھەرچى.

مرۆك: مرزث.

مروّق: مرز، پیار، مهردوم، میرهوّث، مهردوم، مرزک، مهرف.

مرۆكيوييله (همورا.): همرمى كيّويله.

مروّقاني (باك.): خانسواده، مروّقاتي.

مروقة وك (باك.): پياريكى گچكم بسيّ تين و لاوازو پهرپووت. زیندهواریکه وهمروی دهچی به لان زهرده که نیزیکی شانهی ههنگی بکهون

مروو (شار. ، كۆ.): هەنگەخۆرە. مەرىيكان، باڭندەيمكى چكۆڭەيم ميش همنگوينان دهخوا گوايه كرميّكه همر لمنيّو هيّلانمي همنگيدا پميدا دەبى و فەرخەكانيان دەخوا.

مرۆيەتى: مروەتى، پياوەتى.

مړووچ (باک.): مړوومنچ، ړووگرژ، مرووز.

مرووز: مرومووچ، مرومشت.

مړوومووچ: مون، گرژ، مرچ، ړووگرژ.

مړوومووش: كىمكىمه ليرهو لموي خواردن، مړومووس.

مرومووشكهر (بابا. ، همر.): پلمندهر ، لاپرهسهني ، مروشهك ، نهرهفه .

مرياوهتى (فه.): پيارهتى.

مرييچه (فه.): ميروو.

مريشكاوى: قەلەمرارى.

مریکار (باک.): ئارەزورمەند. _ يى (باک.): ئارەزورمەندى.

مرين (باك.): مراندن، لمسهره خوّدهنگ ليّوه هاتن.

مري: مردوو.

مریشک: مربی ئیشکانی، (دهر.، که.) مامر، کهربیک، کړک، کهرگه، مر، داريۆق.

مريچلى (همورا.): چۆلەكە، كيتشكه، به هممور بالندەيمكى چكۆلم دەلىن.

مریشکهچینی: چیین و ماچیین، مامره چیینی.

مريشكهرهشه (بابا.): بالندهيه كه ريشوله گهررهتره.

مريشكهكيوى: (باك.)پيريل.

مریشکو (باک.): مریشکی کینوی و جهنگهلأنه.

مريشۆر (باك.): مردووشۆر.

مز (باد.): مزر، مديخوش، كريژوك، مووچه، بهها، بايي، كري، نرخ، جهمه که ، مهزنده ، ماف ، قورقوشم ، خورده ک ، زریج ، دهم و لووت سپی .

مزاخه (باک.): ناندین، تعبه کی هموییر، سندووقی نان تی نانی.

مزاش: مزه، تاشانه،

مزاندن: به هيواشي و كزي قسهكردن.

مزانی (هدورا.): مزکینی.

مزه: مزاش، _ ى ناشى. (هدورا.) مزهو ناساويى. (بابا.) تاقى کردنموه یه بـ نززانیـنـی پایـهـی رون و خووی و نیـدی. (پوژ.) بـه هیواشـی و کزی قسه کردن، نووزه.

مزهمزه: نووزهنووز.

مزهیت (باک.): مشتاخ.

مزهوه د: مورچهخور، چیرهخور.

مزموره (ردوا. ، ددر.): مزراوييلكه.

مزدناساوی: مزد.

مزيمر: مجدوهر.

مزدهوه و:بروانه: مزدودر.

مزدهر: مووچهخور.

مزدان: تۆلەي چاكە.

مزر: مەيخۆش، مز، (باك.) جار.

مزروويلكه: حدفت ترنكينه، حدوت ترنكينه، مرارلاكه، مردوره، (رلارد.) جلبي، چيشتيکي ترشعو هيلکعشي تي دهکري.

فهرهه ننكى كوريستان

مژوولانگ (ژا.): مژزل.

مژوولڪ (بار.): مژوّلّ.

مژوولي (جز.): قسه كردن، ئاخۆتن، ووتوويز كردن.

مزیای (همورا.): مزین، مرتن.

مرى بن ئاگر (كه.): زييلهموّ.

مزييلانك (باد.): مژزل.

مرين: مرياي، مرتن، ميّن.

مس: مز. (همو.) كولله يه كه كورتانه ي گموره تره دهست به رويشتن دهكات سه ربالي ده رده كات.

مست: مشت، گوَلْم، (موک.، باک.) چنگ، بوّقک، له _ ی کوشتن. را پهلقیین، پر به دهستیّکی، قه قد، مستیّک گهنم، لاویچیّک مستی پیّ دهلیّن. دهستی قوچاو. _ لیّدان: بهدهستی قوچاو لیّدان، مسته کوّلْه: بهمستی لیّدان.

مستهكۆله: مشتەكۆلە، (فە.) گورمچە.

مست الله الذي (هدو.): كهمه يه كي مندالأنهيه.

مستى (باك.): تەلىسم.

مستى پشتى (ھەر.): گەمەيەكە.

مسري (مــوک. ، هـمو.): جـووره ماسـييهکه. لــهر، لاواز، بــيّ تــووک، دالگوّشت.

مسك: گولْيّكه شين و بيّ بؤنه به لأن گه لأكاني بؤنداره.

مسکه (دهر.): دمسک.

مسگفر: کنسیکه قاپ و مهنجه لی مس دروست بکات. _ ی : کاری مس.

مسمهده (باک.): گیر، دووزمان، ئاوی بزرکایه.

مشاد: منشار، هدر وه هیدزار، باگززه، برهدی، 🚺 (باک.) برهدی، در ایک.) خدیزار. (باد.) دیراوی، نیستان و نیدیدکه. دیراوی بیستان و نیدیدکه. دیراوی بیستان و نیدیدکه.

مشان (دهر.): باسكيش.

مشه (باد. ، موک. ، باک. ، که.): زور ، گهلیّک، زهیهند. مشهمش: خشه ، دهنگیّکه لهکاتی نووستن و بیّداریّتیشدا له کهپوّی مروّی دیّت.

مشهخت (باک.): لانعواز، رههنند، پعنابردن، زاریی.

مشهمش: ــى مرز و گاميش.

مشهوشي (باک.): چيشتيکه له رورده نيسکي لي دهنري.

مشت، مشتاخ: لهنيّو باخاندا جيّگايهكه تريّ و ههنجيرو ههرميّي لهبهر تاريّ لهسهر ووشك دهكهنهوه. كرّتان. بزهيت.

مشته (که. ، هغو.): دهسته ک ئی پینه چیپانه. نیشانه، لی گرتن: نیشانه لی گرتن. (هغورا.) دهسته مسته، دهسته مشته، نعو جیکا دهسته یه که به پاشباره ی جووتیوه یه.

مشتهكوَّلُه: مشتهكوَّلْي...

مشتۆ: دمسک.

مزره: ئيّسترى نيّر.

مزروّكه: مزراوييلكه.

مزگانی: مزگینی.

مزگهري: کاري مز.

مزگهفت (همورا.، زهن.): مزگموت.

مزگهوت: (همورا.، زهن.) مزكى، (همو.، باد.) مزكهفت، مالأخودي.

مزكت: مزكوت.

مزگیّنی: (هـمورا.) مزانی، مـژده، (دزه.) مژدانه، دلّرٍوونی، مزگیّنی دان: دلرّوون کردنموه.

مزگی (زهن. ، همورا.): مزگموت.

مزيار: كريّكار.

مزيّج: مهگييراني. مز.

مۇ: ــى كۆوان: تىپ و مۇ، (بار.) مۇەكۆر، ئىفىس، ـــلــــ جىگارەدان: نىفىس لىە جىگارەدان.

میژان: میژران. مژانکه، باسکیش، داره دریژهکهی جووتییه، داره دریژهکهی جهنجهرییه که وولآخ به هزیهوه جهنجه ر رادهکیشی.

مژانه (لاجان): كەلمەي جورتى.

مژاندن (باک.): میراندن، شیر به فه رخه دان، بریینه.

مژانکه: باسکیش.

مرده: برردانک.

مردر: ناوهی دهمری.

مژهکور (بار.): تعپ و مژی کیوو دهشتانه.

مژنن: مژیای، میّژهکردن، مژیی*ن*.

مردانه: مزكيّني.

مرده: مزکینی، نیوی نافرهتانه، ـ دهر: مزکینی دهر.

مرزان: مران.

مژراو: شتی که مشتبیان.

مړک (باک.): تعپو مژيکي سورک.

مرگوول (باک.): مرول.

مرموه (خود): میشمیرک، میس میس، گولیّکی زهردی کیّوییه نی شینیشی ههیه لهده شیرینی مندالآن دهیرون، مژمروژک، شیرمژه، میژمیژوک. (خود) جروره قهیسییّکه، (باد.) قهیسی تهر، زهرده لرو، پهپوولهییّکی شین و لموّز دریّژه لیکی گولآن دهمژیّ.

مژمژۆك (باك.): مژمژه، گيايهكه، مينوى ههنگويين.

مۇمژۆر (كە.): مۆن، گرژ.

مرژفک: ووشک کهرموه، قاقهزی ووشک کهرموه، زوانک، هه لمژ، (باک،) نهرم.

مزوّل: مژکرول، بژانگ، (زا.) مژولانگ، مژوولک، (بار.) بژوولکه، مووژانگ، مژییلانک، برژانگ، (همورا.) برژانگی، بژانگ، میژییلانک، (شا.) بژوّل، (سور.) بژیّلک، (رِموا.) بژوولک، بشکوّل، مووژهلانگ. مكفون (باك.): به پهله، به همشتاوي.

مکۆ (پۆژ.): کوتکی جل شووشتنیّیه، مشوونک. حدشارگه، کهلیّن، نهو سهنگهرانه یه که دز به شعو خوّی تی حدشار ده دات.

مكولۆك (باك.): هاندان.

مكۆك (كد.): مرازيكى جۆلأييد، مەكورك، شەپۆپە.

مكيّز (همور، خقر): مديل، هموهس، تاممورويي، ئيشتييا، بيّر، قيّر. ثاروزوو، دلّخواز. دار: تاممورود. سيى: تاممورويي،

مل (باک.): گرد، تههه. نهستق. ــ ی نهستوور: گیهه وه، خینگه، گییخه. _ پان: بین فره، پشوودریژ. (بار.، باد.) شان. له ــ ی من: له نهستوی مـن، ــ لهبه رــ نان: به رهبه ره کانی کردن. زؤره انی گرتن، پیگهزتن. ــ لی نان: دهست به نیش کردن. ــ لهبه ر نان: دهست پی کردن. ــ به کوین (موک.): کوین لهبه ر. ــ نهدان: یاخی بوون. (باک.) لا، به ش، شان، هوزی کورده.

ملاشك: مهلازي

ملاّله (باک.): دسته، بهسته، چهکمه، مارنهگهز.

ملانغولى: يانى (مالخووليا) ، خاوەند خووليا ، خىمخۆر ، خىمخوار ، سەوداسەر ، گراو ، دلدار .

مله: له كال چكۆله تره. گرديّكى دريّر نزمه و داكشاوه، كالمك، كال، پال، باسك، بستو، بلنداييّكه، كه له پشت ويشهوه بلنداييّكى لهوى بهرزتر هابيّت، هؤى نيّوبرانى ثهوه يه خؤى ملهو سهريشى هايه كه لهوى بلندتره. بهش. _ قووتهى مريشك: به ملى سهر براوى مريشك و كهلّبابى دهليّن. دقيمدى، بهربهرهكانىّ. _ خره (هاورا.): گهرووخم، _ كيّو، زنجيرهى كيّو،

مله (هنو. ، رِمُوا. ، خَوْ.) : جَوْبِرِكه ، قوزبِرِكه ، گولْبِي ، وولْه ، هوولْه ، ووره ، (هدورا.) مشک.

ملهك: يالمى شيريّيه، ثمو تروكه يه بمسعر ملى شيرييموه يه.

ملّهما (هدورا.): باویژیی نیّوزگ. له لای مدردوخی: دهستهملان.

ملەوانە: ملوانە. «

مل بهرز: كهله مهشكين.

ملچه: ملچ. مرچه، دهنگی دهمییه له کاتی ماچ و خواردنیدا.

ملچهملج: ملج. مرچسرج.

مل بهند: مشله.

ملييّع: كىردن پيّع، مىللىند، ملوانه، كىردن بىند، شال كىردن، (باك.) ئليّمى.

ملت: لييك، تلته.

ملچاندن: مژين.

ملچيوڪ (که.): کلچيوک.

ملخوار: زارخوار.

ملوانن (که.): دەرچوونى گولنى گەنم و جۆلەساقەكەي. مل شكان: شكانى مل، كىوتنە گيرو گرفتىكى گەورە. مشت و كوشت: گهمه يه كه يه كيّک ده خهريّ و يه كيّكيش دهبيّت ه پاسهوان و كومه ليّكيش دهست ده كه نه ليّداني.

مشت ومرد: پییله، کیّشه، بهریهرهکانی، مووشت ومرد: مرومشت. وه — کهرتن: تیّک گیران.

مشك: (همورا.) مله، مووش، ميش. مسك. (همورا.) قمازواني

مشكهكۆر (باك.): مشكى كوويّر، (كه.) مشكهكوويّره.

مشكهكوويّر: مشكه كرويّره، مشكه كوّر، خلّت، سستيّڤلوّك، كفره كوّر.

مشكلوزمه: قەرزدار.

مشكى: روش، خۆڭىمىيش. (ھىور، كە.، ھىورا.) شەدە.

مشکیبن: چتێکی بۆنخوشمو له خوێنی ناوکی جووره تاسکێک پهددا دهبێ.

مشمشاندن (باک.): مشهمش کردن، به تاریکیدا جوولان،

مشواد: بي مشوار: بي بي فرشك، بي هي بي بي بي بي بي مشوار: كا مي فرشكي، الاهليجراو.

مشوهش (باک.): نیسک.

مشوور: (زون.)پاشار، (که.) باشار، به ـــ: به باشار، به پاشار، به تهگییر، سامان. غهمخوریی، غهمخواریی، غهمخوّر، غهمخوار.

مش وموّر: مچ رموّدٍ.

مقن: به مشعمش.

مشههات (باک.): غهمخوّر، دهربهست، دهربهند.

مشيّو (همورا.): دەبىّ. (فه.) چلّم.

مفتى خۇر: بەخۇرا خواردن.

مفت: خۆرايى.

مفته: پیشمهرگه، ههیته، (که.) مفرهدی.

مفرهدی: له کاتی محمسه د پاشای گهورهی رِمواندزید ا به عمسکه ر کووتراوه. (باک.): ژاندارمه، کیشکچی.

مفسک (باک.): پارزن، پلاوپىز.

مفرة (باک.): شعل، كەستىكە يەكتىك لە ئەندامەكانى سەقەت برويى.

مق: هدوای کهپۆ.

مقهست: دووارد، مەگرىيچەنى، قۆرتان، جاوبر.

مقلبا: مقدراً.

مقهوا: دوويردك.

مقام (که.): گهرهک، فهرز. جروریکه له گورانی.

مقه: هدلاّمهت و کرّخهی مالاّتانه به تایبهتی یه کسم و گوویّدریّـران و نیّســـــران ده یگــرن چلّمیّکــی زوّری لــه لوو تــی دیّ و جیّگــای ئــالووی هملّداییسیّ کای کوّنی بوّ زهرد ده کهن وهسهری دهخهن چا دهبیّتهوه.

مقوّمقوّ (بابا.): دەنگەدەنگ.

مکاره (بابا.): ئەسكەنە، مرازىخى دارتاشىيە بەلىدان چىتى دەكوتى، مەكارەى نەجارى، كى دەم خې: كى دەر خې، ئەر مكارەيە كونى خېسى گچكەي پى گەررە دەكرىتەرە. ددم. (شمم.) تعنها لـ مو جووره جينيانهي به كار دههن. من گوت، من ديت.

منا (که.): لرّمه، به چاردادانهوه.

مناره: دروسکراوی زور قووج له مزگهوت بوبانگدهر. "

منال: مندال. (كه.) _ى: مندالى.

منهكار:منه تكار، خستنه ژيربار بهرامبهر به چاكهيهك.

هینه: منگه. (موک.) پیرول (زاراوهی مندالآنه). مشرو میوررو، ته ته. (که.) هست، هوش. (جا.) بسیم کردندوه، (زمن.) پی کموتن، گمړان، بیمدی کردن، ویکموتن. (همورا.) تاقی کردنموه، جیاوازی پسی کردن، گمړان رپشکنین، چاودیری کردن، داوین.

منهمن: کهسیّکه نهیمویّ کاریّکی بکا به ... دهکات، به منگهمنگ و پرتهپرت.

منهیی: گهران به درای شتیکدا به پهنهانی. پشکنین.

منجه (که.): منگه.

منجهمنج (کڙ.): منگهمنگ، پرتهپرت. لهکاتي کردني کاريکي به دلاّ نهکردندا.

منداد: مرار، لاشه، هدرمیین، پیس، گلآو، سویکه، قنورک، کزریه، زراسک، ساکا، کزریهله.

هنجر (هدو.): منگن، رق ئەستوور، سەردەق، كەسىپكە بـە پرتـەپرت و بۇڭلېۋلابى و قسەى لـە خەڭكى خۆش نەيەت، ــى: رقىبەرى، سەردەقى، لاسارىي.

مندال: خیّزان. مال رمندال، کولّفهت. _ ی شیره خوّره: مندالّی ساوا هیشتا له شیر نه کراییته وه. _ مردن: زگ سووتان، جهرگ بران، جهرگ هدلّقرچان. _ مردوو: زگ سووتاو. سهخال، مهندال، (همورا.) زاروّله. (بوّتا.) زاروّک، بچروک، ناییّل، پز، چرک، زاروّ، پچروک، چیّلی، منال، چروچک، به چکه.

مندالاً: _ دار، بيّ _ : بيّ دروايي، بيّ درندان، بيّ شرويّن.

مندالْباز: بەچەراز، بەچەباز.

مندالهبهر: ژنی مندالداره، ژنیکه مندالی گچکهی همییت.

مندالیّتی: بچووکاهی، بچووکیّتی، زاردیی.

مندالدان: تاوالدان، سلى، پزدان. تاقلدانك.

مندائي: منائي.

مندۆ (كە.): سەگى فەرەنگى، مندزخ.

مندوغ (كه.): مندوخ.

منگانان: منگامنگ کردن.

منكه: منه، منجه، به كهيز ناخافتن.

منگ همنگ: پرته پرت و بوّل به وَلْي كى له كاتى نا به دلّى و ناخوشيدا د كوري. منهمن، منجهمنج. كردن: منگاندن.

منكن: بدمنگهمنگ، كن، منجر، (هدو.) خمخم.

منمعنو (همورا.): دهنويني.

منمنييك (باك.): پەپورلە.

منوّخ: سست، تعميلاً.

مل كهج: رام، فعرمانيمر، گوئ ديّر، كردن: فعرمانيمريى كردن، سعردانان.

مل کیک (باک.): گسک.

مل ڪهچي: راگومکي.

مل کس (باک.): گسک، ملکسک.

مل كورت: خنك.

ملڪ (باک.): سهرهوخوار، سهرهوژير، نشيو.

ملَّك: مولَّك.

مل كر (باك.): لاكر، تعرهفدار.

مل كريي: لاكريي.

مل ملانه (که.): بدربدره کانی، رقعبدری، ـ کردن: رکابدری کردن.

ملكانان (شا.): مژين، مرتن، بيملكينه: بيمره.

ملّق (همورا.): ثمو ثاميّزه دەغلّه دورواوانەيلە بلە جوايلەزى پارچەپارچە لىسلەر زەوى دادەنريّن.

ملوانه: بدرمور، توق، مل پیچ، ملدوانه.

ملوهند: ملوانه.

ملوانك (كه. ، دەر.): قەلادە.

ملوانکه (دور.): بهرموور، ملويّنکه.

ملوّزه: زوردار، كعلّهگا، زال.

ماونچک (همم.): بالندهیدکه تروکی بلندی لهسمر سمرییه، (بابا.) کلاوکوره.

ملوومة (خة.): مړوومووشكار.

ملوومووش: مل ومرّ.

ملویی (فه.): گفردن بهند، بهرموور.

ملهور (که.): مروی زرتهبوز و مل نهسترور، که نه مه کین، له ندههور. یاخی. دین: زرتهبوزیی، لهندههوری، یاخییه تی، به ملهوری کاره کهی کرد.

ملهێبۆك (باك.): شانه.

ملهیبووک (باک.): شعنهی دروینهیه، (باک.) ملهیبرک.

مليّ مليّ: خز پهرستي.

مليب (باک.): شهندی جووتيران.

مليّها (باک.): جووتيّر له كاركردندا له سيّيهمين جارى حاسيلاتدا.

مليّباتى: مليباتى.

مليّبين: مليباتي.

مليچٽي (همررا.): چۆلەكە، كيشكە، به هممور بالندەي چكۆله دەلين.

مليچك: چۆلەكە.

ملێبۆك (باك.): شەنەي چكۆڭەي جووتێرى.

ملییوان (که.): ملوان، نیخهی دهوروبهری گهردنی کراسییه.

هن (رموا.): تعمن، بعش، منامن: بعشى من، مـــق، مــى، تــعز، يونــه. لــه باكووردا تعنها بو تيّهدٍ به كارد برى: من گوت، من گرت، مــن دكــهم، مـن مۆرك (باك.): مورروو.

مۆركە: مۆرانە.

مۆرۈو: مۆرى. ـــ چى: سازبەند، ـــ چىيەتى: سازبەندىى.

مۆريىنە: ژەنگ، ئەسپى و رشك و كىتچە، زىندەوار، (رۆژ.) ئەبويد.

مۆرين (باك.): نەرە، ــدان: نەراندن.

مۆرينان: زيرەى شير.

موزی (باک.): موروو. سیره (گریده کهی سهر لووله ی تفعنگییه). (خق.) گیایه که مهتریک بلند دهبی و زور شلکه و لاسکی دهخوری.

مۆرىيلە (كە.): ميرووله.

مۆز: كەرمۆز. مىشەكەر، مىشەكەرانە. كردن: مىشە،

مۆزانى (باك.): تفەنگى بە بەردى.

مۆزەخانە: شوپنیکه کال و پال و چتى كۆن وديرين ونايابى تيدا غايش

مۆزسۆز (باك.): ژەنگەسرورە.

مۆزقرتك (باك.): زەرگەتە.

مۆزك (باك.): پارگويرى نيرومييه.

مۆزىيقەو بالەبان: مۆسىقا.

مۆزى (همو.): حمز له ژنان كردن، وه دووى ژنان كموتن.

موّزه موّز (که.): سهرهتای دلّداری.

مۆشەنە (باك.): خەنجەر.

مۆزىيىك (خۆ.): پەلىك روردەر خړە گولى شىن و بۆنى گرانە تا پشىتىندى . بلند دەبىق.

موّفرك (باك.): كه.

مۆژيار: ئامۆژگار. ـى: ئامۆژگارى.

مۆفك (باك.): كه، ستورنى پشتى.

مۆكەر (زا.): ماكەر.

مۆكل: فرزشگا.

مؤل (هدورا.): به تارامی کتربودنه وه، کن، گرد، بن پهشه وولاخان. برون: کتربودنه و. منلکه، جیگایه که وولاخی لی مؤل ده کری لهنیوه پؤی روزانی گهرمدا. زور، مشه.

مؤلان (برّتا.): تعميّكى رەنگ شينه له درورهره لسه نعوال و شووينه قوولهكانى ناو چيا بلندهكاندا دهبينرى.

موّله (باک.): مالّه، بروانه: ماله، مالّه کردن.

مۆلەت: موهلەت، ــدان: رِيْگادان.

مۆلك (برا.): خزلسيش، مشكى.

مۆلگە: _ى كۆريان، نورپىنگ، ميىل، پشتەرۋژ، مۇل، ھەنسى، مەغلە.

مؤلهق: واته چاوزهق ومستان و نه قوچان. گلینه له ناودا جوولان (چاو به _ واومستان).

موّم (بابا.): شهمى سروتانى، شهم.

مۆمدان: شويّنى مۆم دانان.

منيك (هنو.): كرولوت.

مِنيٌ مِنيٌ:خوريستي، خوّپهرستي.

مۆ (ھەورا. ، كۆ.): من، تەمن.

مؤته: كابووس، كامووسك، (كرّ.) كامووس، ديّوهزمه، مؤتهكه،

ديووزم وكه ، ميردوزمووكه ، گراناييه كه له خعويدا سوارى پياوى دهبى-

مۆتەكە: مۆتە.

مۆتك (خرّ. ، رموا.): پيچكه داريّكه گهلأى وه نسى بسى دەچسى بسهلان چكوّله ترو جروانتره و همميشه شينه.

مۆتى (باك): دۆشار.

موج (ړوژ.): ماچ، ماچ ومووچ.

مۆچك (باك.): مورچك.

مۆچكار: مۆچيار. ئامۆژگاريكەر.

مۆچىدرىي (شار.): ئامۆژگارىي.

مؤخ (هدر ۱): میتشک، میتشکیکه لعناو لوولای و نی دی دابی تعنها لعسه ردا نعبی.

مۆدە (شن.): شاكاشى. (فه.)جوانوو.

مۆدنه: دارجغاره، دارجخاره، (هغورا.) دەمنه. بهردەڤک، دارک.

مۆدىيىنكە: كىنارى لاي پٽكٽشانى مۆدنىيە كىە كارەبا يا چتٽكى دى تى

خرابيّ.

مۆر: ـــ هەڭقەندن. رىحانە. پارچە مسىيّكى دارژاوە. بە تاپپەتى بۆ ئەوەى نىّىوى كەسىّكى لەسەر ھەڭقـەنرى، بە ھەڭقەنراويش ھەر ــــى پى دەڭـيّن. ـــ كردن: قۆل كىتشان،

بارەر بەراستى كەستىك كردن. نىشانە. شىنىتىكى تۆخە

لمنیّوانی شین و کمسکدا. بیکر (باک.) داریّکی دریّرٌ که بهچمند پارچه ببریّتموه ــی پیّ دهلیّن. میّشوولهی گموره، تمپیّ. ــشکاندن: سمر دهق شکاندن. ــنمشکای: سمردهق نمشکای.

مۆر: دروپرەكى، مۆن، تىكرورك. قىەلس، مىترپىورنىود، چاومۆركردنىود، قىملس بوونسەرە: بەرقسەرە تەماشساكردن، بىد قەلسىسى تەماشساكردن، تىپكرورك كردن، چاو ھەلگىترانەرە.

مۆرەنە: گلی، ــ ی گەررە وەكور ئى ھەولىتر، مەرىكانە، (گەر.) مړک، ــ ى خورى: سوس، (بار.) خوورک. خىرك، مړكە، مۆركە، گىيوە، جىيىوە، زىندەوار، جروجانموەر. مۆرانەى زەوى و خاكى.

مۆران (باک.): تىپ رمۇ.

مۆرە: قورەپىست، تفە.

مۆرەسەنگ (كه.): مۆرە بورئا: بورعه، (مىرك.) بسته. پارچەيەكە لـه قىدى دار، (كىه.) مىدار، ئىدر ئاسىنەيە كىـه مىلىي بەرداشىي لـەســەر دەسوررى، بەردەمۆر. دىوار تەنها بە قور دروست كردن. مۆرە،

مۆرەقە (كە.): مۆرانە.

مۆرت (كه.): دارى مرتك.

مۆرتك (كه.): مرور و پۆرت، دارتكه ههميشه شينه به كفن وهردهكرى تا درەنگ برزى، بۆنى خۆشه چولوهكهشى بۆكەپرە شينه بەكاردى. دارتك له پزيشكيدا بەكاردەبرى. مرورد.

مۆرد: مزرتک، داریکی هنمیشه سهوزه.



مووچهنان (هدورا. ، جا.): نردووهنان، بابوّله.

مووچړك: مووچووړك، مچووړك، تغزوو، مووچنگ.

مووچک (باک.): مووچنگ، مووکیش، ماشه یه که مووی پیده کیشری.

(ړهوا.) مووی بهرو بن همنګل.

مووچنگ (باک.): مورکیّش.

مووچنگۆڪ (باک.): مروكيٽسي چكڙڵه.

مووچوړک: مورچروک.

مووچينهوه: نوشتانموه.

مووچیاری (سن.) : ناموژگاری.

مووكابين: حديف، مخابن.

موور (همررا.): ربک، ئیشاره، نیشانه.

مووره خهی سلیّمان: بربرهی پشت.

موورهزاری (شا.): پییلنوار، پیلنوار.

موورتے: پارچهداری نمستروری نعقه لشراوه بـ قسـرو تاندن. بروانه: مووتک. میمتک.

مووخورکه: واز، برینیّکی پیس و کریّژاویه لهسهر پهیدا دهبیّ زووی چار نهکریّ دهبیّته کهچهلّی.

موورك (جا.): مووروو.

موور (هه.): بزنیکه گوییه کانی کورت و گچکهن، (باک.) گیژ.

مووره روش (هه.): بزنیکه گریّی کورت و زور گچکهیمو لهشی روشه.

مووردسهی (هه.): بزنیکه گویی کورت و زور گچکهیه و لهشی سپییه.

موورهسۆر (هه.): بزنیکه گویی کورت و زور گچکهیمو المشی سوره.

موورهشین (هه.): بزنیّکه گریّی کورت و زور گچکهیمو لهشی شینه.

موورهکال (هه.): بزنیکه گویی کورت و زور گچکه یموگوی و روومه تی

سوورډو لنشي ړهشه.

مووردار (دهر.): موررتكه.

موورڪ: مورروو.

موورووه كهرانه: مرورووي كمرانه.

موورووين (موک.): (همو.) ثينجياني، جروره گلمهييکه به مرورروان دهکري.

مووريّو (هدررا.): دهخرّم.

مووریسی (باک.): میروو . بی پهشک: مووروه پهشه ، بی زهرک: میورووه زورده .

موزدهکی: پدیرهری موزده ناوی نایینیکه، که موزده که سهردهمی قربادی پادشای ساسانیدا دهری خستبور، بنچینه ی وی لهسه و هاوبهشی مال وهکریه کی مرز قان و ابو و (شیرعییه ت)، قربادیش برو به هاوباوه دری به لاّن گهوره کانی له نیرانی لیّیان خوش نه هات و له نه نهامدا به پیّچه و انه ی جوولانه وه له سهره تای سه لیّته نه تی خوسره وی نهنوشیروان به چهند ههزار کهسه وه کورژرا.

مۆمىي (باك.): مۆمىين.

مۆميين (باک.) : ميّزەر ، پيّچى سەرى.

مۆميا: مووميا ، دەرمانى لىش مردوو راگرتن.

مؤنج: _ كردن: قيّز ليّ بوونموه.

مۆنگ (ھەررا. ، كۆ.) : مانگ.

مۆنكلە (ھەررا.): مانك، مۆنكلە.

موتربه: (هولی پهیوهند) نی داران.

موتلی: موتووی، مندالآیا بیّچوه ثاژالّیّکه گیروّده و هوّگری یـهکیّکی بوربیّ.

موو: هدفداک، پۆړ، پۆړت، پوورت، مووی مرؤیان، تروک وپۆپ. قر. — ی بزن و نیتر بو رهشمالآن به کاردهبری. — ی دهماخی، پیلوس. — ی راست بوره، — راست برونموه. دهرده پیسه، دهردیکی زور ئیشداره له قامکان پتر پهیدا دمبی که دهر بوو نیرتکهکهی دهردههیننری چاک دهنته ه.

مووار: ريخولدي پر له ريخ و نيتر، کيپدي ريخوله.

موواويى: بىمور.

موبالأت: بيّ ـــ: دلّروبان.

موومتان (باک.): مورکیّش.

مووت بچی (ک.ه.): مبووی تناوچی، مووفرزش، کارگدی خندرار دروست کردن.

مووتنوه (دەر.): راوكه (هيّلكه).

مووتاوچی (که.): مووفروش.

مووت (رموا.): ووشيار، ناگادار، كيم مووتن: كويم قوتن، ووشيارم.

مووتك: مرورتك. داريّكه هدميشه شينه گه لأى وه ئى هدنارى ده چى به لأن روردتره، بزنى خرّشه، به كفنى مردووان وهردهكريّ تا درهنگ برزيّ، شوولهكانى دهكريّته سنبهته، بهرى وهكوو تريّى پهش وايه به لأن وورده و دهخوريّ و تامى خرّشه. ثاوى گه لأكانى بكولسيّ و بخوريّ بـرّ هــيّزى چيكلدان و برّ راگرتنى رهوانى زور باشه.

موتووى: بروانه: موتلى.

موهي: ماچ رمووچ. (باک.) کنوگير. قوونيّر، دوومنال. (دزه.): گوێ ـــ کردننوه، گوێ قووت و جووت کردن.

مووچلخ: پرچی دمستکرد، باړوکه. (که.) لوولاک.

مووچىنىن: چىماندنەرە.

مووچاندخاوه: خوارکردندوه.

مووچه: دەقن، جیره، بىدوات، كرێ، (باك.) جەمەكىد. دەبىره، زەریىی خاوەند خیّریی، زەرییّکە ړەنیّو هیّنرابیّ، زەرییەكە كرداری لیّ بړابیّتـهوه. (جا.) جومگە، ــی دەست: جومگەی دەست. زەری چاندن.

مووچەبەر: شەرىك.

مووچسه خوّد: چسپره خوّد، مسزده و هر. سسى: جسپره خوّدى. مووچسه مووج (به شبه شي). مهانه (باک.): بسمانه.

مهرانی (باک.): جووره هدرمییدکه.

مهرك (باك.): گه.

مهركان: ميهركان، جيرنيك شعووروزي لعهاييزدا بعرامسعره وهكو

نموروز له بمعاريدا.

مهرقان (باک.): میهرهبان. سی: میهرهبانی.

مهقان (باک.): مییوان.

مهی (هدر.): مدر، یهکسدره مدر.

میسک: میشک.

میشک: میسک.

هيّ: ميّيينه. (جا.) ما، (جا.، هغورا.) ميّچكه. (جا.، روّژ.) مغرٍ،

واژیی نیر.

مينوافلن: مياوهكردن.

ميهن: كوتن.

ميه (فد.): معرٍ.

ميلومياو: نەرنەر.

ميباز: تعودي به دواي ژناندا بگهري. ـ ي: به دواي ژناندا گهران.

میهومیهو (شو.): میارهمیاری پشیله.

مينن (باک.): مژيين (ميره) ، شيرخواردن.

ميّتووله: ميّترولكه.

میتوونکه (باک.): بهنگزلّه، (دور.) میتکه، (دزه.) بانگزلّه، بانگه،

میتووله، متکه. (خدّ.) بورانگ.

مێجبێتي (باک.): بێش، بێشه، باربوو.

منچکه (هنورا.، جا.): منییندی گچکه.

مێچكهمێچكه: جورلانموهى ژنانيه.

مێخ: سينگ.

مێخهڪ: تسمفلّ.

مێخهڪه: بزماره له پێ دێ، به تيزيا بمردي جمعمنهم چاره دهکرێ.

ميخه كبهند: خدناوكه، بعرم ووريكه له ميخه ك و معرجان ژنان له ملى

دەكىن

ميخ سكه (كه.): گولميخ (ئي تاسن).

ميخ سندان (همورا.): سنداني ناسنگران.

مێخوهش (باک.): مەيخۆش.

ميد وهو (دووا.): ديواري حموش و نيديي كه داري داره ړايسهي ده خريسه

سەر.

مير (باک.): پياو، زولام، ميرد، شوو. ـ کرن: ميردکردن.

ميّدٍ (كه.): موّدٍ، موّن، گررد. ــ بوونهوه: موّربوونهوه.

ميرانه: ئازايانه.

ميراني (باک.): نازايدتي، پياوهتي.

ميراني (باك.): ئازايەتى.

هووزه (دزه.): مردّ، یا وولاّخی پهرپووت، نابووت. تریّی ترشاویشه بـدّ دوشاو.

مووزەرد: پۆرزەرد.

مووزييك: گيايدكه پەلكى خړو گچكەيە.

مووژانگ (باک.): مژول.

مووژه لانگ (باک.): مرزلّ.

موژده: مزگیّنی.

مووژوولانگ (باد.): مژزل.

مووسابایی: بهزهیی.

مووسايي: جوول دكه، تعودي لعسمر ديني مووسابي.

مووسلندان: لای خوارموهی زگییه بهلای رانانهوه.

مووسلّى: گيايدكه له كيّوان شين دهبي له ترشياتي دهكريّ. (شن.)

مووش: شاریّکه له کوردستانی تورکیا. (شار.) مت. (کوّ.) گویّزیا

مەرمەر يا مازوو لەمەرمەريندا دايدەكەن بى لىدانسى. (كە، ، رۆژ .)

مشک.

مووشانه (کۆ.): ماتيّن.

مووشهدهمه (بابا. ، که.) : کوررهی ثاور دهماندنیّ، ثـ هو هممبانه پـه کـه بـه

كوورەي ئاگردەماندنيوەيد، كوورەي ئاور دەماندنييه. هممبانه دەف.

مووشهك (كه.): پلهندهر، لاپرمسهنگ، مړومووشكهر، تمرهفه.

مووشهكان (همر.): تاشموان.

مووكار (باك.): گوويزان، تيغي تراشي.

مووكري: جووره هاڵپهرينيّكه.

مووشن (لك.): كوتن، گۆتن.

مووغهیر (دهر.): ناورگ.

مووغبهره: گۆرستان. پارچه گۆرستانيّكه به تايبهتى ئى ماڵيّكى بىّ.

مووفرۇش: مورتابچى، مورتارچى.

مووكردن: تيژيي.

مووكريان: ناوچەيەكى كوردستانە لەئيران.

مووڪرڙ: تورړه.

مووشين (بابا.): ماتين، كهلاياني.

مووكيش: مروچک، مروچنگ، مروهانان. (كۆ.) چلووره.

مووم (باک.): ميري هننگوين. ميري سورتاندن.

موومدانك: شعمدان.

مووضح (بىاک.): بىيزرېق، ــــوک لەسسەرى تەيىە:ئەخلىەت، بىي بــەش .

لىبەزەيى. ^

مووهیر (باک.): مزر.

مووييله: مورزكه له بالندهو روهكدا.

موويين: توركاريي.

مه (باک.): مدری سی سالاندید.

ميّرهكردن (رِهرا.): مرّتن، مرّين (بوّمندال).

مێژه ڵووڪ (قدره.): مێوودارو گيايێکي چړو پړه، چړ.

مێژهبوهێړ: رابردووي دوور.

مێژوبێژ: مێژوو گێړهرهوه. ٔ

ميزقه: لسيره.

مێڙڪ (باک.): ميشک.

ميزوهرد (موک.): زەرىيەكە ئەمير بى رەردبى كە پر دەبى لە گيار گولاڭـ سووره و گیاجاریشی پی دهلینن. میشورت.

ميزكه (رموا.): ميزهك، مييزهك. بدرخ يا كاريبلهيهكى بي دايك بي و

هدر جارهي يدكيّكي بمرئي يا بخريّتهوه بدريدكيّكي دي.

ميژميژۆك (باك.): گيايەكە، مژمژه.

میزوو: دیروی، دیریک، دیروی، دیبروی، دیبریک. (باد.) دروروی. _ ى ويره: ميرووى ئەدەب.

مێژوووزان: مێژورناس، مێژوران، ديروكڤان.

مێژووك (بابا.): وولآخێكه نهيهوێشيرى به فهرخهى خوّى بدات.

میرووکرد: ندوهی به دریژایی میروو دروست بووه.

ميرووناس: ميرووزان.

مێژي (شکا. ، باک.): مێشک ، مێژوو.

مێژونڪ (ژه.): شەمشەكوێره.

مێۯۑيلانڪ (باد.): مژڒڷ.

ميّعت (شكا.): ماست.

مَيْشَ (شو.): معرٍ، (هغورا.)مغش، معكنس، معينس، معوز، ميّشان: ميّشک. ميّشي چکوّلّه.

ميشه (ردَّد.): مـقز كردنس وولا خ لعبـعر پيرهدانس ميشان و مـقزان. (موک.) پیشه، چهم، ویشه، جنیک، دارستان، دهوهن.

م<u>یشهسه گانه:</u> میشی سهگان.

مێشهسي (که. ، جا.): چێرگ، چرگ.

مێشه کهران: مێشێکي گهوره په تايبهتي به کمرو وولا خي بهرزه ، موّز. ميشهكهز (رموا.): منزر، كمرمنزر.

ميشهنڪ (که.): همنگ، (که.)پيش همنگ.

ميّش خور (باد.): ميّش خورينك، بالندهيه كى چكوللهيه بن بالدو بمرزگى سپییمو سمری بوره ، همنگهخوره ، همنگان دهخوو ا .

ميش رِهو (مامه.): سووانده، گوي سوانه.

ميَّشروف (باک.): ليَّف، مـهژالک، مـهژيی، مـهژگ، ژوم، (باک.) میّری، دەماخ، (هدورا.) میّری، (باک.) میّشی چکولّه.

ميْقك (فد.): مدغز، بيّ ـ: هيّر، دبدنك. بيّ ـ ى: بيّ عدقلى. مێڤكۆڵە: مێشكى بچكۆڵە.

ميّش ومهكهز: حدشهرات، جانهوهر.

مێشكوژ (باک.): دەسكەگيا يا ھەر چتێكى مێشى پێ بكوژرێ.

ميش همنك: مسك.

ميرهم (همر.): حمرتووي سييمه له (٨) حمرتووه كاني زستاني كه

لەنتۆەراستى بەندرخە و ئۆخە نىدايە.

ميرجاك (بابا.): نازا، نرخدار.

ميرخاس: ميرچاک.

ميرد: شوو ، مير ، هاوسهر ، پياويکي ژني همبي دهبيته ـــ ي ژنهکهي . ــ

کردن: میرکردن، به ـ دان: ژن دانه میرد. ـ ی دووژنه: نه پیاوهی دووژنی همبیّ.

مێردهزمه (بابا.): (هدو.) مێردەزمووكه، دێوهزمه، خێو، مۆتەكه.

مێردى: پيارەتى.

مێرده زمووكه (همر.): مێردهزمه.

ميرك (باك.): پياري ساده. شهيتان.

ميركوز (باك.): خوينريز، پياوكور.

ميرك: ميرغوزار، شعكار، چيمهنزار. (يعز.) شهيتان. (كۆ.) گيايىدكى گەلأووردە.

مێرغوزار: مێرک.

مێرگهشه (باک.): چيمهن.

مێرگزييركێ: يارى جگانێ. شارهزاى كاروبارى پياوان.

ميرنقيين: تساره.

میّروو: میروولدی گدوره، مووریی، میرود، (زدن.) میروچه.

ميرووچه (زهن.): ميرووله، ميروو.

ميدووستان: شاره ميروو.

ميرووله: ميرووي چكوله، ميلووره، كيركه، كرنگ، مروجه، مورييله،

(باد.) مينويي. ـــسووركه: گيركه. ــكردن: سربوون.

مێړووي وورد: (ړموا.) کړکه، (زمن.) ګنسموري.

مێرهوٚڤ (باک.): مروٚڤ.

ميزديس منى: سى ووشديد: (مد): كدوره، (زدا): زاناى بى هاوتا، (یمسنه): پهرستن. دهبیته: زانای بی هاوتای پهرستنییه به تایسه تی بو ئايىنى زەردەشتە.

ميز (كد.): ميز، ماسه. ـ يناني: ـ ينان لعسهر خواردن. ــي نووسيني: كارمەزەل.

ميزه (باک.): جيگايدكي ندوتويد كدري لي دادهنري بوبانگ كردن.

ميزاندن (باك.): تساشاكردن.

ميّزان (كه.): ميزتني ناش، دهغل رزين، ميزتن،

ميزه: تهماشا، روانين. _ كردن: تهماشاكردن. (باك.) تهماشا، چيّره، _ كرن: چەرتن، تىماشاكردن.

مێزهر: شاشک، نمردی، معندييل، (ږلاژ.)پووتک.

ميزولان (بابا.): ميزدان، ميزهلدان.

ميّر: كۆن. لهـە: كۆنه، له ديرزهمانهوه.

ميّرانس (باك.): مراندن، شيردان، بميرينه،

مێژهڪ (که.): ثمرهيه که غهيري دايکي خوّى بمژيّ، ثمو کارو بمرخهيه که دايكي خوى نهبي و نيتر بري، ميركه.

ميش همنڪوين: بروانه: همنگ.

مێشوولهبهند: كولىبهند، پێشى بهند.

میشووله: پیشکه، پیشق، موّر، هرورده، پهخشه، معشووله، پیشسروله، کیمیورد، کیمیورد، کیمیورد، کرکرورد، کرکرورد، کاکه، ده، دیک، حاء انبه

کوړکوړوک، ٹاخوره، پیشوکورک، خاکه. دەردیکی چاوانه میشوده همیشه چتی ووردی به بهرچاواندا دیّت. خور (زا.): میشوده

ميشميرك (باد.): مرمره (گيايهكه).

میّشین (باک.): جووره گفههیه که مندالآن پوول یا چتی ده چهقیّنن به مهرمه در لیّی ده ده ن شرین . مهرمه در لیّی ده ده ن شرین .

مێڤُن (باک.): ميوان. على (باک.): مێوانداريي،

مێڤانخانه: مێوانخانه.

میقاندار (باک.): میواندار.

ميقانكي (باك.): و كوميوانان. _ دانيشان: لمسمر نمازنو دانيشان.

میّفانی (باک.): میوانداری.

میقانههوین (باک.): میواننوراز.

مێکهو (باک.): کنوی مێ.

میکون (جا.، که.، روژ.، باک.): میخکوت، کوتکی میخی، کوتک، حدکده.

مێکوته: جووره کولکێکه له همموو مندالآن دێوهکو قوونێڕێکی چکوّڵه وايه. جووره زيپکهيهکي گهورهيه بني سوورو سهري زهرد دهبيّ.

میّکووک: گیایه که بنه که ی بکریّته درّشار برّ چیکلّدانه زرّر به میّزه. (دا.، که.، شار.) به له ک. شیرین شیرنزک. دی

جۇلايى: شەپۆپە. مێڪان (شەم.): نێنكوێن.

مێ<u>ڪهل:</u> ڕێن، ڕان، ڪهر، ڪهرد، گهله، ړمود، گێله، مێيهل، هێشت، مهر، باقوور، پييلک، ــ ي مهران: پهز.

ميكه لهوان: شووان، خاوهن ميكهل، كه له خوي.

مێڪوان (باد.): نێنگوين.

مێڪون (باد.): نێنگوين.

میّل: میل، ــ ی تهرازوو: زمانهی تهرازوو.

میلاق: ناونگی ترییدکه بوزستانان هدلبگیری و پهروهرده بکری.

ميلاقه: گروليكى سرورو كيوييه له خاشخاشى گهورهو خوراگرتره،

بړوانه: (گوڵسێلاقه).

ميلاك: تام، چيّر. كردن: تام كردن، چيّر وهرگرتن.

میلام (باک.): داریّکه.

مێلاو: نارجيله، نێرگەلـە.

ميلووره (كه.) : ميّرووله.

میّل میّل: رارا. میّمان (همورا.): میوان.

ميمڪ (باک.): گوڵي داران.

میّملّ: درّ، ناحمز، نمیار، چىل رمل، برونه رەریّکى خىرافییه له جنزّکه ئىشقى ئافرەت دەبىّ و خوّى دیّنیّته سعر شكلّى ئارالاّ یان چتى تر. (بوّته مەملىدە).

مینهکه (موک.): تهنگرستیلهی جوانی له شاخی که آوگامیش دروست دهکری.

میّندی (دەر.): ماندوو.

مێنڪوين: نێنگرين.

میّو: مرّم، شدم، قرچهند. زییج، میّوی ههنگریینی، ڤرڤرزک، دهرمیّو، شهمیّ. برین: کسرهکردن، داری تریّ، مییّو، (باک.)گولّی داران. بر: بر: دهربستکان.

مێوان: ميڤان.

مێوه: فيقى، ڕزق.

مێورزيي (باک.): هاتنهخوار، خراب بوون.

مێوژ: مندرييژ، منهووژ، منهثيژه، (هنوراد) هيچكووچي، سي ړهش: مێوژه ړهشكه، سي سوور: مێوژه سۆركه.

مێوژه رەشكە: مێوژى رەش.

مێوژهمهلا: مێوژهمهله، جووره مێوژێکه.

ميوژه مهنه (رموان، همون): ميتوژهمهلان

ميوي (باد.): ميروو، ميرووله.

میّویژان (بار.): گیایه کی نیّرتک داره میشریّک بلّند دهبی گولّی سوورو برّنی خوّشه. (گهر.) بیّویژان.

ميقان (زا.): ميوان.

منِيينه: معها، ميّ، مايينه، ماك.

مييّو (باک.): دارهميّو.

ميداد: قالمى راساس، قالمرزير.

مي (باک.): منړ، من، منړي سيّ سالاّنديد. (فد.) موو، تووک.

مین ووراز: موری بهراز، نهخوشی مور.

میاو: دهنگی پشیلهیه. میارهمیاوه: نیّوی دهنگی پشیلهیه. میاوهمیاو کردن: میاواندن.

میاواندن: میاوهمیاو کردنی پشیله.

ميانه رمو: نه چهپ رمو و نه راست رمو.

میتهل (باک.): درشهگ.

مییترا: خودای هدتار.

میپتکه: گوڵنگ، ئەڤک. (ئەردە.) میکروب، (ھەررا.، روژ.) بەلۇكە، (بابا.) قىيتكە، (روژ.) كووركە. ئەر پارچە گۆشتەيە كەلمەنيوشەرمى ئافرەتانە.

مييتكنه: مييتوولكه.

مييتين (شار.): ماتين.

مییچ (همورا.): قړنوو، سڤییک، کټسمر. (باک.) نارزینج، زکێ خیتی، مییچی بانی، ساپیته، سمراپیته، ډووکاری ژیرهوهی بانییسه. سنگ. (که.، بابا.) جگ. ــ لهسمر گرتن: پیّدا گرتن.

میچکاندن (باک.): داگرتن، هینانه خورار، (بمیچکینه).

مییری (باک.): غدرامدت یا تعملاکیید.

مييريتي (باک.): مييريني.

مييريني (باك.): ئىمارەت، رياسەت، سەڭتەنەت، خوونكاريتى.

مييز: ميز، قوّى. _ كردن: پيشاوكردن. _ گيران: بهستمواني.

مییزان: میزان، میزتنی ناش: که دهورهی بهرداشه که ژیرهوه کونی تیبی

دەغلى پيدا دەچىتە خووارەوە دەلين مىزتى، دەمىزى.

مييزاو: نزار.

مييزهلان (بابا.): مييزدان.

مييزه لنان: دەبدەبە.

مييزهڪا (همررا.): مارپيج.

مييزه سريينهك (باك.): مييزگيراو.

مییزهل (باک.): مییزکدر له نووینیدا.

مييزتن: مييسان، مييزان.

مييزهاو (فه.): مييزدان.

مییزدهو (فه.): مییزدان.

مييزدۆ: مييزدان.

مييزدان: ميزهلان، (بابا.)مييزهلان.

مييزدۆ: كىسكى نروزى، تكسيزه.

مييزگيرو: مييزه سريينهک.

مييزكمري (باک.): جيّگاي مييزكردن.

مييزگيران: گيراني بوري مييز و مانموهي مييز لمناو مييزلدان.

مييزمييزك (كه.): پيسپيسک (دەعبايهکه).

مييزي خويني: بهلهاريزيا.

مێزوێنه: نيسكێنه.

مييژه ك (كه.): كارو بعرخي بيّ دايكه، كه نيدي بمريّ، ميّركه.

مێژوێ (همررا.): نيسک.

میسین (باک.): میزتن.

میس میس (خق.): که لأی شين و گولنی دريترمو ناوی تيدايه. مرمده،

شيرمژه.

مییش (کف.): مشک. (فه.) مشک. _ خورما (فه.): مشکی

مييقان (باك. ، باد.): ميوان.

مييكائيلى: تييرهيهكه له جاف.

مييكرۆب: جرسوم. ماك.

مىيكرۇسكۆب: زەرەبىن.

مییل: نیشاندهر. ـ ی تعرازوو، ـ ی ریکایان، میل. ـ ی کاترمیری:

عد قرهبی کا تژمیری. ـــی کلدان: کلچیسوک. زمروود. مرازیکسی چپیکهنهید، ـ ی برینان: نعو میلهی له برین دهدری، (رهوا.) نوریینگ،

موّل گهی کیوییانه، بوسهی شهری و راوی.

مييلوان (كه.): ئيخهى كراسى. (ړوژ.) لاى دەرەوەي گهردەنى كراس.

میللی: تییرهیه که که کوردی باکوور.

مييچين (بابا.): جگين.

مييج مييچين (بابا.): جگين.

مييخ: سنك.

ميير: له جگينيدا كه لاتهنيشته گرني گرنييه كهي بكهويته لاي سهرهوه.

__ ی گفوره: پاشا ، خوونکار ، خووندکار ، کهی ، پادشا ، شا ، حوکمدار ،

پاشا، مییرهک. تاغای تاغایان، براگهورهی تاغایان. پادشای ههنگانه.

اله شانزدا به کاردهبری . بی: خوونکاری، خووندکاری، پاشایی،

مییرات: سعربیش، پاشماک. دی: پاشماوهیی.

مييراتگر: نعوهي پاشماكي بعردهكعري.

مییراخور: سعروکی مدیتدرو سدییزاند.

مييرنالا (زا.): ناميرليوا.

مییرس (همرا.): بیبراز.

مییراث: ساروکی ناشیازان. مییراث، مییراد.

میسیدون: ووشه یه کی گهوره کردنسه له کاتی گفتوگودا بسز ریزگرتسن

به کاردهبری. نیّری هیّز (عمشیرهت) یکی کورده لفلیوای مووسل (٦)

همزار کهس دهبن. نیوی نیرینانه.

مییرانه: له مهرانعوهید. (باک.) مییرانی، شایانه، همایونی.

مییرانی: مییرانه.

مييران: سەرپەرشتيارى دابەش كردنى ئاو، كەستىكە بەسەر ئاوى رابگا.

(باک.) مییراث.

مییرایهتی: مییرنشینی.

مييره (هدررا.): متوموروو بو خشل.

مييره دێ: گوندي گنوره.

مییرهک (باک.): پاشا. پادشا، میری به سه لتهندت.

میپرزا: کورهمییر. کاتب، (خرد.) بوپیاوی خویندهوار بهکاردی. ـ یی:

مییرفان: شایی، شاهی، پادشایی.

مييرمييراني (هدورا.): مييرمييرين.

مييركان (فه.): شرين، شوون.

مييركاري: رەسمى.

مييركوت (باك.): كوتك.

میپرمیپرین (موک.): میپرمیپرانی.

مييرۆ (باک.): ميروو.

ميركور (شا.): هدلكدوتور.

ميروو (شا.): مووروو.

مییرنشین: خاکی مییریی. ــی: تعمارهت.

ميرى كموره: سولتان.

مییری مییران: سولتان.

مييرووك (باد.): جموال يا همر چتيكى ليواوليوپ بيت.

مییریننی: خوونکاریتی، پیداریی، شاهیتی.

نطوميّه: بي توميّد، توميّدبهاو، بعثارات نهكهييو.

نابلو: بي هدرمين، شتيك، كه باوى نابي، بي برهو.

نېهكار:بىدكار، بىدكردموه.

نجهمهنگام (باک.): بيّهمنگام.

فهمدل: ناپهسند، شتیک، که نهچیته دلموه. پیچهوانهی دلخواز. -ی:

ناپىسندى.

نبه له: نهشارهزا.

نبوود: لات. ـى: لاتى.

فلبووت: بـيّ پــوول و پــاره، هالـكــه، لـــهپاره كــنو تــو، لات، قـــهلات، رووت، مايمهووت، مايمهووج، ناوييت. ــى: لاتسى، ړووتسي. چووكالميه پهرپيووت و تووت، لـمړولاواز. مرړی ــ : پيووچلل، نابيود، جوړه.

نابيينا: كوير.

نېييتك (باد.): وهردينه نانى، تييرزك.

نادروست، ناپوخت.

ناتووان: كسيّك، كه توانا نعبيّ، بيّ دەستەلات.

فهاريزى: خولمشت نعهاراستن. سال له شتى ترسناك نهكردن.

نهاك: خانن، زگرهش، نگرييس. پييس، پيتوكه. ــى: ــكردن.

<u>ئاپەسىنە:</u> ئاپەسىن، شىتىك، كەسەردان نسەگرى. سەي: ئاپەسىنى، نايىسەندى.

فاتهواو: ثمو شتهى ، كه تمواوندين، به كلموكوړى. ــى: كلموكوړى. فلقرر (باک.): کیشکچی، نوب تچی. (باک.) ــی: کیشکچیتی،

فلتۆرە (جا.، روژ.): نەتۇرە، بەدنيوى، ناوونرتك، نيوونرتك.

ناتۇرقان (باك.): بروانه: ناتۇر.

نظووان: نا تمران. بيّ تين، بيّ تاقمت. ــــى: بيّ تيّني، بيّ تاقمتي.

ناجهسه: ناجهسته، نابووت.

ينچار: نهچار، بي چاره، تهنگاو، پاپا، زور لي كردن. ــى: (باك.) بڤى نەۋىنەيى.

ناجاره: لىسەريەتى.

ناچه: بروانه: ناوچه.

نساچى: ناروا، ناشسوبهى، شستيك لسه شستيك نسهچى (نسمچى). فاجیزه: ئافرەتى ناكىس و ناپەسىن، ئەو ژنسەي، كەسسىرېيىچى لىەمسىردى

فاحهز: دوژمن، ناشرین، کریّت. نهتهچاو، (پژ.) دزیّـو، (باک.) بـهروّک. _ى: دوژمنايەتى، دزيوى.

فلخ: قوولاّیی، بـن، ژیّر. بـمناخی زهویـدا چوونـه خـوارهوه، بـمناخا چوونـه خوارەوە. ـــــى زەوى: قوولاّيى زەوى، بــنى عــاردى. ــــــى دەروون: نــاو ژووردوه ی مرزد.

ناخار (سن.): زير، بعدفهر، شهرِتهنگيّز.

ناخاس: بهد، کهسیّک یان شتیّک، که چاک نهبیّ.

ميم: يوور، پلک. ميمک.

ميمان (فه.): ميران.

ميمانخانه: ميرانخانه.

مییمتک (باد.): موورتک.

مييمك (كه. ، فه.): بروانه: ميم.

مییمکزا: پرورزا،

مییمی: پوور، پلک.

مییف: مینای دهریایه، لییمان، کهشتیگا، بهندهر، نوّلا، وهکو. میینا هـىث: وەكووپـەك. (بـاك.) گوڭيّكـە، شووشــە، بلــوور، ئاويّنــە، كــلأوى

ميين: مژتن.

مييناك (باك.): ژههر.

میینک (رموا.): ئازارو دەردى دەستاند وەكو: ئىفلىجى، گۆجى.

میینکه: رینکه. _میینک: رینکهرینک.

میینوو (ناوێ.): بهههشتی جاویدان.

مييوان: ميّمان، ميّڤان، معهوان، مهڤان، مييڤان.

میپواننه: میثانکی، وهکومیپوانان.

مییوهر (فه.): بهر، تووکی بهر.

مييوانخانه: مييوانگه، مييڤانخانه، مييمانخانه، چەقرە، قرّناخ، بندگه.

مييواندار: خانهخوي، ميڤان هموين. ــى: ميٚڤاني، ــكردن.

مييوانگه (دزه.): مييوانخانه.

ميهركان: ميهرهبان.

مییوانی: قدیماخ ، نییمان ، مرتوّخه .

میپوه: فیقی، همسرو، میپوهجات، بهری دارانه وهکوسیّوو قهیسی و هەلورجەو ئىدىكە. ــى ترش: نەگەييو، ــى وەرىيو: لـــى دار بوەوە.

مييوهگهن: گهلارێڙ، تيرمهه.

میپوهماره: گیایه که له بن داران هه لنده چی و لیپیه وه ده هالی که برینداریی

كەي شىرىيى لى دى.

ميھ (ينز.): مدرٍ.

مييهر: رِدِّرْ، خرِّر، بەزەيى، دلەشك، بى بەزەيى.



ن: تیپیکی نابیم کوردییه. نیشانهی کوی دیارو نادیاره، وه کو: برلان، بابرزن.

فاء: نا، ند، ندء، ندخيّر، ندو، ناو، چ.

فا: بۆ يەكخستنە، تەنها يان لەگەل ووشان بەكاردەبرى. وەكى: ناراست، ناچم، نارپزم: واژیی دهچم و دهرپزم. دهنا نا؟ نهدی نا؟. نار<u>ۆك</u>: پرۆز، بەژك، بىكىس، بى سەروبەر، لىنخ، چەور نەۋەكرى، ئالەبار، ئاقۇلا. كى: بەژكى، بى سەروبەرى.

فارین: گۆرانیی بروکی. نالیین، گریان و دادو فیغان. ناسک و باریک. فاز: (باک.) گزیمند، گزیمن، فیّل. لارولهنجه، گریّشمه، عیشوه، چڤ. جۆرەھەلْپهرینیّکه. ــکردن: شانازی. بهـــ: وهناز، نازدار.

فازار (همورا.): نازدار.

فازاه (کۆ.): شييناوهريخه به ناو کموتبي و خراپ بووبي.

فازانم: چوزانم، چزانم، چن زانم.

فازهنین: نازدار، ناسک، نیری ثافرهته. ـ ی: نازداری، ناسکی.

ناز بالگهه (باک.): سهنییری چکوّله، سهریینی بچکوّله، ناز بالییف، ناز بالنج.

نازبالييف: سەنىيرى چكۆلە.

فازباللغ: سەنىيرى چكۆلە، بنسەر.

ناز پهرودر: نێوی ئافردته.

فازدار: نیّری تافره تانه، خالّدار، دلّبهر، نازهنین، خاوه ندناز، بهناز. ـــی: بهنازبورن، نازهنینی.

فازداريى: نازونييوناز، نازونييمناز.

نازك: ناسك.

نازكه: پارچهى ناسك، ناسكه، نازكهنازك، نووسكه.

نازكمر: كسيّكه ناز بكا.

نازكهنازك: دەنگى زور بى ھيّز، نووسكەنووسك.

نازک کاری وورد، ووردهکاری

فازكى: ناسكى، باريكى، نەرمى.

نازكيّ: باناز.

فازفاز (موک.): نیّوی ثافره ته، گیایه که گولهٔ کهی وورد و هممه په نگهیه و بیّ بزنه، لهگمل پژژهه لاّتن ده پشکوی و لهگمل پژژنا و ابوون ده پووچینتموه. فازفاو: ناوی هملبژارده.

نازووك (باك.): پارچه مرازيّكه له كهرمستهي تعوني.

نازو گۆز (دزه.): لارولىنج، بۆدوور و نيزييك.

نازونووز: نازکردن.

فازونييوناز: نازو و ئي حييشوه، لارولهنج، خاوخاو.

نازی: نیّوی ثافره تانه. (باک.) عیشوه گهری.

نازيين: شانازي.

فناژنن: نژاندن، ناشتن، مردوو لسه گنزری دانسان و داپوشسینی، نیژنسن، پوشیین. شهتل و نعمام له زهوییدا چهقاندن.

فارران: نيرران، نيران.

نس: _ كرن، ناسين. (باك.) ناسراو، بعناوبانك.

فلسلخ: ناساز، نەخۆش، نەساخ. ناراست. خۆكردن: خۆنمەخۇش خستن. كى: نەخۆشى، ناسازى، نەساخى.

فلساز: ناساخ، نەخۆش. ناقۆلا، نالىبار، نارىك، بى كىيىس، سى، نەخۆشى، نالىبارى، نارىكى.

ناخر (باک.): گاگلل.

فاخرقهوان (باک.): رِرْزِيّک، وولاّخان له لساوه پر جنوی ده کريّساوه که

رِپّککهوتی ۱۰ی کانوونی یه کهم (جانیوهری) (دهستووریّکی کوّنه).

فاخودا: كاشتيران، كاشتيياوان.

فاخووا: ناخودا، كهشتى ران.

ناخۇش: گورج، ناوەش. ـ ى: ئاوەكوول، ئارەسى.

ناخوون (هدورا. ، شو.): نینوک ، نوخان.

فاخوونه ک: خرّرایی، خواردنی شتیک بهبی پرسی خاوهنی . دهر:

كەستىك، كە ناخونەك بكا. بەخۆرايى خۆر.

ناخووین (جا.، دهل.، ردّژ.): نینزک.

فلاان: نعزان. ـى: نعزانى.

نادر: نێوی پیاوانه.

ندروست: نادروس. پیاوی چهوت و خوار.

نهديار: نمبانوّک، (همورا.، زهن.) پيوار، بي شويّن، بي ړي، بي جي، بزر،

ون، كەسنەزان. ــى: بى شويىنى، بزربوون.

نلاييته: كم ديبته، چرووك.

فار (همورا.): همنار.

فاراست: نمراست، سمرچموت، قملپ وقوولاپ، دروزن، ناساخ، هملمکار،

بلّح، دەخەل، فىيچەلفاچ. ـى: سەرچەوتى، فىيچەلْقاچ.

فارنو: تالأو، زووخاو.

فارەسەن: ناجسن، نائىسل.

فارهوا: نهشیار ، نادروست. ـ یی: نهشیاوی ، نادروستی .

نارچه (دزه.): حدشارگه، سپير.

ناردرانموه: قعزقريين، كدرانموه.

فاردراو: نيرراو، نيردراو، نارياك، نوينمر، پيغهمبهر، پيخهمبهر.

ناردن: همناردن، شاندن، شمهاندن، (لسو.) کیانسهی، پهوانسه کردن، وهریخستن، (ژاوه.) کیاسهی هنارتن، (ژاوه.) کیاسهی گیلان، (فه.، لو.، کعل.) کل کردن. (کعل.، زهن.) کیاندن، بهری کردن،

ړي کردن.

ناردنه دهرموه: ناردنی شتیّک یان کهسیّک بر دهرموه.

فاردنموه: قمزقراندن، گمراندنموه، (باک.) داگهراندن كزريى، زقراندن.

فارنج: ترنجوّک، هاڵه پيريّژنانه، نيّوي نافرهتييه.

نارنجهک: بزمبای دمستی (بزمبایهک، که به دمستی دههاویژرێ). ــی

دىستى: دانه.

فارنجبوّ: ليمق، ترنجوّك، هاله پيريّژنانه.

نارنجۆك: نارنجەكى دەستى.

فارنجي: نارووجه.

فارووجه (باک.): نارنجی.

ناروونهر (باک.): مرقهمرقی بهرازی.

نارياك: بروانه: ناردراو.

نسازگار: له لهش ناخوّش. ــي: نهخوّشي، ناساخي، نهساخي.

فاسازیی جارهکی: ناسازییهک، که هممیشه یی نمبیّ. ـــ هممیشه یی: ناسازی بهردهوام.

فسراو: ديار، خوريا، ناشكرا، ناشنا.

فسرومال مال: گورانييه كى كۆنى كوردىيه له (١٢) بىش پېكها تووه.

ناسري (باک.): جووره ترييدكه.

ناسك: سهرهگها، توورت، جدلك، چدامهي، نازك، ناسكۆل، رازراث،

تەرجك (بۆچتى خواردنىيە). قازاخ، نازك، نازەنىن.

نسكانه: نازكانه.

نسڪ بمدهن: نازک بهدهن، پهري تعندام، نازهنين.

ناسكه: لروسكه.

ناسكهناسك: نووسكهنووسكي سهگييه.

فاسكافنان: كولليّرهناسكه. نانيّك پرنى ليّدهدريّ و لمه سهر سيّلى دهبرژيّنريّ.

نسكۆل: ناسك.

نسكۆڭە: ناوى ئافرەتانە.

نسكۆڭى: ناوى ئافرەتىيە، ناسكى.

فسكى: ناسكۆلى، نىزى ئافرەتىيە. رازراڤى، لەرەندى، تورتى.

ناسنامه: يتناسه.

فاسوور: ناسوّر، بریینیّکی پییسی بیّچارهر کوّنه، تییراوی، به بریینی کوّنی بیوهسییریش دهگوتریّ.

ناسیی: زانیاری، (باک.) ناسیینی.

فسییه: ناسیار، دوست، ناشنا، برادهر، دیبوناس. ـــى: دوستایه تى، ناسیارى، دیبوناسى.

ناسياريّتي: ئاشنايەتى، برادەرايەتى.

فاسياك: ناسرار، ناسيار.

نسيبويتى: دوستايدتى، بردەرايدتى، ئاشنايدتى، ناسيارى.

نسييلڪ (بار.): نيٽوساجي.

فسیینقیسارید میروویی (باد.): نووسیاری زانستیاری میروویی.

نسيين: ناسكرن. يەكتر ــ : ناسىنى يەكترى.

نشيسته: ناشايان.

ناست (بابا.، کسه.): خوریس، بسه پرزژوو، پرزژوودار. سسسکین: پرژژووشکین، یه کهم جهمی خواردنسی سه رلهبهیانی. سیمی (بابا.): خورینی، ناناشتایی، ناچاری.

نشته (همورا.): (بابا.) ناشتا، خوورين.

ناثتن، نەژراندن، چەقاندن.

نىشتنگە: كۆر.

ناشنا (هنورا.): ناشارهزا. _ یی: ناشارهزایی، ناشیتی.

نىشى: نىشارەزا، نىخويتندەوار، نىزان. خۆكردن: خۆسالىۋزكردن

نشيّتي: ناشنايي.

ناشيرين: دزيو، ناحاز، كريت. ـي: دزيوي، كريتي.

فاعور: (باک.) خەراف. جوورە بىيىرىكە وولاخى بە دەورىدا دەسوورىتەوە و ھەمىيىشە لـە بنـەوە چەند سـەتلىك و چەند سـەتلىكىش لـە خووارەوە بـە تالله دەبىي.

نفهک (بابا.، جا.): نیفهک.

فلفرهجا (كۆ.): ناھەموار، چەتەرل.

نافس (باک.): پشتاوه.

نهک (فه.): ناورک، نيروک.

نهند (باک.): ناوهند، ترقی سهری، ناوچه.

نفييره (فه.): مهتست.

ناق (باک.): نیّر، ناوبانگ، بناث و دهنگ، همهناو. _ پی دان: نیّو لی نان. _ تی دان: فیر لی نان. _ تی دان: هاندان. _ پی کرن: نیّر بردن. _ گرتن: ناوبانگ پهیدا کردن. د _ ره: دهنیّودا، بهنیّوی را. د _ ده چوون: سمر نزم کردن، نزم کردن.

فاقتندن (باک.): ناو لئ نان، ناوبردن، نيو لئ نان.

فاقبهر (باک.): هو، بونه، نيوان به يي. دـ ا مهدا: دهنيونيمهدا.

ناشبر (باک.): تەرخان، سەرپشك.

ناڤېرێڪ (باک.): تييغ، ديوار، پهرده.

نافيين (باک.): نيوان.

ناقبین چی، ناقبینچی (باک.): نیتریژی کهر.

ناقتهنگ (باک.): تىنگە (لىقايش، پەتك).

ناڤنو (باک.): بەدنىد، بەدنار.

نافیر (باک.): قامکه گهوره و دریژهکهی نیوه راستیه، هه لمه قووته.

نافچييتي (باک.): نيوبژي کاري.

نافدار (باک.): ناودار، نیودار. سی: ناوداری، نیوداری.

ناڤداش (باک.): رێک چوون.

نشهر (باک.): دالآن، نیودهرک.

نفدهشت (باک.): نیودهشت، دهشتیکی چکولهیه کفرتیته نیس دورهاخانموه.

نافدهنگ: پشتين.

نافران (باک.): نيوران.

نافرة (باك.): كراث، دوركه.

ناڤروٚژ (باک.): نيو،ورِڏ.

ناڤرۆنك (باك.): دورگەي چكۆلە.

نفريز (باک.): نيواني ديران.

نفزه (باک.): تنگه.

فاقعهر (باک.): پییر، تۆتەسەرى چشتى.

ناڤڪ (باک.): نيٽوک، نافه، نيٽوکي.

نافكيل (باك.): پشتيند، بهژن.

نظه (باک.): فهرمانرهرایی.

نافلوو (باک.): ئەنبارى نيو تفانگى.

ناقلهه (باک.): ويكچوون، وهك يهك.

*فەرھەنگىكور*ىست*ان*

نامان (فه.): سنوور، تخووب.

نامه: نووسراو.

فاهه خوا: ناوی خوو ا هیّنانه له کاتی خوّشه ریستی یان ره خنه گرتندا به کار دههینریّ.

نامهدان: پاکەت.

نامهدهنگ (باک.): نیّربانگ.

نامهرد: ناپياو، حيز، بي زاخ، نامرد.

نامراس (فه.): نيّوهراست.

نامنز (فد.): مارەيى.

نامو (موک.): نعبان، هوگر نهگرتوو.

نسمووس: ئايين، ئابروو، ئاورده، شهرم، به ...: به نابروو، (باک.) بنامووس، بي ...: بي شهرم، بي ئابروو. ... شكان: ئابروو تكان. ئابرووچوون.

نامی دهس (شو.): بغری دهستی.

نامییلکه (موک.): پیخهم، پهیغام. (باک.) پاتن. (باک.) ژی.

نان: _ ی نیره پریه: نیوه پرژ، جهمی نیره پرد. _ ی نیرواری: چیستی نیرواری، شام، شیف. لووش. _ ی تعندووری. _ ی تییری: سهوک. _ ی ساجی. _ کمر: نانموا، نان پیژ. _ کردن: پاتن، (باک.) ژی. _ ی ووشکی: نانی تسی. _ ی گففی کرن: عملهف و چاپلووس کردن. لنابیتنا ممدا نان و خوی ههید. _ ی تعنک: تمنکیین. (همورا.) نانه. چیست. _ ی فهتییر: نانی بی همویر ترش. _ ی هملییلی (باک.): نانی به گویز. _ ی هنگشی: نانی به همانگووین. _ ی سیلی: نانی سمر سیلی برژاو. نانی ساجی. _ ی شکیفی: نانی همویر ترش. _ ی تمنووری: نانی له تمندووریرژاو.

نانا: نەنە.

فافافه: پاره لهجياتي نان يا چتيکي تر لهجياتي نان.

نان بده: خوارده، بهخشنده.

فافهان: شتیک، که بخریته پال شتیکی دی، شتیک بنریته پال شتیکی. فافه و قسه: نانه و قد جووره شیویکه به پارچه نانی و ق و رون و ناو لیده نری.

نافه (همورا.): نان.

نانهزگ: کارکردنیکه بهرامبهرهکهی زگتیرکردنه و بهس.

نانه جۆلەكە: نانە كيشكە.

نانهشانه (جا.): سهلهی نانییه. (ههورا.) خوانه داریینه، خوانچه.

نانهشوانه (که.): گیایهکه.

نانهشیینه (همررا.): ماده.

نانهڪموه: گيايهکه.

نانهكێشكه: ناندچۆلەكە.

نانکهر، نانفروش. ـ یی: نانکهری، نانفروشی.

فانهوه: دانانموه. مریشک...: لمسمر هیّلکه هملّنیشاندن....ی داو: داو دانانموه...ی شمر: شمر هملاّیساندن.

نانهولا (دەر.): چیشته قولهی مندالان، شیبوه قروله.

فظمال (باک.): زهریی ژووری مالّیّ. (باک.) _ی: ژنیّکه ناومالّی به شبکات.

نافز (باک.): جووره تفانگیکه. ۱ جهی: ناوی تایبات. ۱ گی: ناوی گشتی.

نافهلوو (باک.): جروره تفانگیکه.

ناڤهنجي (باک.): ناونجي، ناوهندي، نيّونجي.

نائیش (باک.): دەردى چيكلدانه، دەردى دل.

ناق (روژ.): گفردن، مل.

نقيل: نارازي. ـ ي: نارازي بوون.

نقور (باک.): بالندهیه که.

ناقۇلات: زەلام يا وولائ ، يا چتيكە زل و ئالىلبار. حقىم، زەبەلاح، حقىلە، حقىن، قىبە. چەتلەرل، ئالىلبار، ئاھىمموار، پىۋپ لاھ، ئارىتك، ويتىمچوو. ئاساز، بلەزەندەر.

نك: ناكابيخوا، ناكا بروا، ناكا بيّ.

ناكام: نامراد، نيّري پياوييه. كهر: لهناكاو. عي: نامرادي.

نكاو: نەكاو، پر، نەكاو، نشكۆ. لە .. : لەپر، لەنەكاو، يەكەندەردوو. ... ى: لەپرى. كوتوپر.

فاكلەس: ئەتروكىس، ھىنچ وپروچ، ئىزم، پەسىت، كىم، ـــــى: ئزمىى، كەمى، پەستى، ھىنچ وپروچى،

نكۆك: لنج، نارێک. ــى: لنجى، نارێكى، نامۆيى. ــددوڵــمتان: نارێكىنێودموڵمتان.

ناگوزییری: دمستکورتی، همژاری، دمستهنگی.

ناگۆرە (باك.): نرخدار، ئازا.

فال (باک.): نموال، نالّی وولاّخی، وهکو.

فال: سؤلا ههسپی، بنی کعوش، نال. ـــی ناسن. لـهـــو بزمـاردان: دووزمانی.

نالأن: كىسيك، كه له خىمان بكرووزيتموه.

نالاننىن: كسكسيين، كالبين، نالمنال، نزاندن.

ناله: ـ ى مرازى بەزمى.

فالمنال: نيّري دونگيّكه له مردّى نهخوّش. نالأندن.

نالهوهاواد: ژاروژهنک، ژاروزهنک.

ئا<u>لبەكى</u>: تەپلك، دەردەنگ، ژيّر ئيستىكان، ژيّرپيالّـه، پيالّـه، تعبلّـه، (ھعررا.) تابلّـد. (دەر.) بن پيالّـه. گعبۆل. (ھعر.) بنبادە.

فالبهند: ومستاى نال دروست كردن. نعومى، كه وولأخى يهكسم نال دهكا.

_ ى: كارى نال كردنى وولأخى يەكسم.

نالبهنييس (باک.): جووره سهنييريّكه.

نالْجه: پانیدی قزندهره.

فاليين: كير، نارين.

فام (همورا.): نيّو. (همورا.) ــەت چيشا: نيّوت چييـه. وهـــ (كـه.): بمنيّو، بمناوبانگ.

نان بریشک (همو.): داریّکی بارییک و نووک تییژه نانی لیسهر ساجی پیّ وهردهگیریّت.

نان پێژ (باک.): نانموا، نانکهر.

نان دور: نان بدور، نانبدخش.

نانده رمه (باک.): كىسىكى لى مالى نەخۇدا.

ناندين: شوينيكه نانى تيدا دابنري.

نان قهله: گیایه که لاّی وه ثی نییسکی ده چی و که لی وه پوّلکهی ده چی، قامکیّک دریّژهو ناخوریّ، پیّ قهله.

ناففرۇش: ئەرەي نان دەفرۇشى.

نانگوور (که.): زور خور.

نانكۆر (كە.): سېڵە.

<u>نانکووٽر</u>: سپڵه، بعدغهک، نانکوّر. ـــی: سپڵهیی، بعدغهکی، نانکوّری. .

نانكێژووڻه: گيايدكه گهلاّيدكاني قامكێک پانن. .

فان قافله، فافقافه: دەخلىّىكە بە دەستگرۆيى بەسەپانان دەدرىّ، پىتشەكى و دوايى لىتى وەردەگىردرىّتەوە.

نافگیر (باک.): زهرییه که برخ چاندنی گهنم و جوّ باش و گونجاو بیّت.

نانوهرد (باک.): جووره چێشتێکه.

نانى حفقته: ثمو نانديد كد تا حدفتديدك بز زاواي دهبدن.

نانی زهمهوهند: نان و خواردنیّکه له شایی و زهماوهند دا لیّ نرابیّ.

ناني ڪال: همرزن.

نانى هەنجىيىرى: (ھەررا.) لەپۆرت. (بابا.) خەروە.

نانى لەگلەگى: (ھەررا.) تۆڭەكە.

نانی نانی: هاوالّی خواردنی.

ناو: نا، نهخیر، نیو. نیو، ناوی. کویربوو: ناو نهزانراو. ده، دهنیو: هووندر. ناوک. ثیستا، به لان تعنها به کارنابرین. لعناو پاش: لعمسودوا. لی نان: پالاوتنی کهسیک بوشوینیک. سلی نراو: پالیوراو، کهسیک ناوی لیترابی. هاتوو: ، سبردن: ناو هاوردن. بهناو: ناودار، ناوهاوردن. بهناو: ناودار، نافدار، نیودار، بهنیوبانگ. له سبردن: له نیوبردن، لهنیوچواندن. له س

> چوون: لمانٽوچوون. ناواخن: نٽوئاخن.

ناوال (هدورا.): سنوور، تخووب.

فلوه (سا.): قوتوویه کی گهورهی داریینه ی پهله لهسهر شان داده نریت تا

قوړي پي بېهنه سهريان بوسواخ و ئيتر.

ئاوەخوا: ئامەخورا.

ناوه راست: نيّوه راست.

ناوهره: ريخوله، ريخهلوک.

ناوهرۆك: ناواخن، هدرچىيىدك، كەلەناو شتىكدابى.

ناوه رووكه: نيّوه رووكه.

ناوەش (ھەورا.): ناخۇش.

نهوه (رهوا . ، خق .) : ساواریکه نه زور درشت و نه زور ووردسی ، سو برنجیش به کاردهبری .

ناوهکی: شتی ناوهوه.

نهوهند کور (همورا.): ناوهنگ. (خق.) نیوه پاست، ناوه پاست، نافند. می ناویانگ.

ناوهنديار (هۆر.): نيوان بين، نيوبژي كهر.

نهوهنگ: ناوهند، نيّوهراست.

ناوەنى (ھەررا.): بەرەران، ھۆ.

ناوهوه: هووندووري.

ناوبانگ: نیریانگ، ناویکه وه دووی خه لکی کهوی به خوشی یا به ناخوشی . که ناسرابی. ناخوشی . که ناسرابی. و . که ناسرابی. و . به ناوبانگ.

ناوبراو: گۆرپين، ئاينين، نيوبراو، دەزگيران.

ناوبرياك: بروانه: ناوبراو. دەزگيران.

فاوبوه (باک. ، رهوا.): تييغهي نيتو ژووران که بکريته چهند دييويک.

فاوبرۆ: شييله، نيوانى دوو برز.

فهوری (باد.): ناوبراو.

نهبژه: دوو ددانه کانی پیشسوه ی نهسپ و صاین و کسه و نیسستری سسیّ سالاّنه یه که برکمویّ ده لیّن ـــی کعو تووه ، شبیله ی کعو تووه .

فاهېژى: نيّوېژى: _ كردن: ليّك جويّ كردنـ او مى شه بو كوژاندنـ او مى . _ كهر: نيّوېژى كهر.

<u>ناههاره:</u> ناوهند، دمورووبهر.

ناوپهرچوّکه (رمرا.): گيايهکه.

نوپهنچک (سل.): نمو پمردهیدی که، کمرمستهی نیّسوسینگ لهناو زگ جوی دهکاتموه.

ناوپێچ: چتێکه لـمنێو قمف و پێچي ړيخولاٌندا به زلي پێوهيه.

نههییمتیر (همورا.، زرا.، سور.): نیفهک.

نوتهنگه: جيّکه تعنکه، نيّر قهد.

ناوتێڵڵنه (سن.): جيازي بووكي.

فاوجى: نيوانبين، ناوبژيكار. _ گهر: نيّوانبين، ناوبژيكار.

ناوچان: شتيك، كه ناوه راسته كه ی چان بيت.

فاوچهوان: نيوچاوان، ناوچاوان، (فه.) تيوول.

ناوچاو**داک**: پیارچاک.

فاوچه: هدريم، دو قدر، ناوهند، نافند، مدیدان. هنگ، پوونگال. مدگهن. فاوچهوان (بابا.، لو.): نيرچاوان.

ناوچهی رِووناکی: ناوچهیهک، که رِووناکی تیّدابیّ، ناوچهی رِوون.

ناوچهی فرهشیّوه: هدریّم و ده قدریّک، که زوّر شیّوهی تیّدابیّ. ناوچهیسه کی ناتمها.

فهوچهی ایمیل: ناوهندی لیمیل و نادیار. ناوچهیه کی نیوهنادیار. تهواو روون نهری

نوچهی نووتهک: نارچهی لیّلی تموار.

ﻧﻪﭘﭽﻪﻯ ﮬﻪݩﺒﯟﺍﺭﺩﻥ: ﻧﺎﻭﭼﻪﻳﻪﻛ ﮬﻪݩﺒﯟﺍﺭﺩﻧﻰ ﺗﻴﺪﺍﺑﻜﺮێ. ﻧﺎﭘﭽﻪﻯ ﻳﻪڪ ﺷﻴّﺮﻩ: ﻧﺎﺭﭼﻪﻯ ﺗﻪﺑﺎ.

*فەرھەنىگى كور*ىست*ان*

ناوناوه: نيّرنيّره.

ناونجی: نیّرنجی، ناونگی، ناوهندی.

فاونووس: نورسینی ناوی خهلک به معبهستیکی تایبهتی.

فلهێزه: پرپسرس، (باک.) زياكمهر، فيخوورجـق، ناشنا، جهرگهمهليين، سۆزرەت. تاک، نهبهيسـتى، نهبيسـتراو، پهپرس، ناشنا، جهركههليين،

چاڭ زيلك، سۆسرەت، سۆزرەت.

ناويّرْه: ناويّزه.

ناوید (که. ، رود.): دار دود منگی مهشکهی.

ناوييت (ړوژ.): تابووت، بي فهر، ناشرين.

ناووگ: نارەندى، نارەنجى.

ناووك: نافك، ناوكي ناو ميّوه.

ناووناتۆرە: ناوونرتك.

نوونرتك: ناروناتۆرە، نيوونرتك.

ناوونييشان: نيورنييشان.

ناوهاتوو: ئەرەي، كە نارى برارە.

ناوي: نابيّ.

ناوین (باک.): میارهمیار.

ناوييت (كه. ، روز.): تابووت، ناشريين.

نوییس (باک.): سارداو، سهرداو.

فاويين: ناوهند، ناوهراستينه.

ناههموار: نالهبار، گیّر، پوّپ، (هکا.، باک.) نافرهجا. چهپرهک،

چەپلەر، ناھەنجار.

ناههنجار: ناههموار.

ناهوميّد: بيّ هيّڤي، (باک.) نعرميد، ناتوميّد. ـــى: بيّ هيّڤيّـتى،

(باک.) ندومییدی، نائومیدی.

فاهید: ئىستىرەيەكە، زوھرە. فاي (باك.): بلوتر. (ھەورا.) دۆلاش.

نایب: ززرچاک.

نيژهن (باک.): بلوير ليدهر.

نىيى: ئاھىد.

نه: بۆيەكخساتن و نەھيتشاتن، نا، نـه، نـهخيّر، چ، چا، (برا.، خق.) نـهو.

نەكەي، نەرۆي، نەروا. (بار.) ناو، ھەء، چوو، چوء. (كــەل.) لــە: نـەتة: لـەتق. (ھەورا.) دە، دەنيّى، لــە: نەگولْشەندا: لـەگولْشەندا.

فهو: ها، هيء، نا، نه، چه، چوا، ناو، (برا.، خق.) نهو، چوو، چووء.

نەءنەء: نانا.

نهبا (همورا. ، موک.): نموهکو، نمک.

نهبات: شدكرى نعبات. _ى: رەنگى نعبات، سپات.

نهبادا: نموهكور.

نهباش: خراب.

فهبان: میرووک (میرمیرووک (مههاباد))، نهواوون. (ههورا.) نامق.

زييز، ناساز، نائؤگر، تۆراو، تۆرياو، پتربؤگويلك و پالأخ و كارو بـهرخان

بەكاردەبرى. ــى: نامۆيى، تۆران.

فلوخالي: بوش، به تال.

<u>ناوخود</u>ا: ناری خودا.

ناوخوّ: نارهکی، نارچهیی، پیچهوانهی دهرهوه.

نلودان: پلورسک.

ناودهرکهوتوو: کهسی به ناربانگ، ناسرار.

ناودەس: ناولىپ، لىپ، ناومشت.

ناودوّ (هاورا.): نيدوداري ماسكه، (دور.) ناوميري، نيدوهژون،

نەندىك. سىوك.

ناوراس (فه.): نيّرهراست.

ناورانهوه (همورا.): پارانموه، لالانموه.

ناوراننځهوه: پاړاندنهوه.

ناورتل (زا.): نيّوگال.

ناوزگ: ناوسک.

ناوژووكه (همورا.): دەنكەكانى ئىتوزەنگووللەيد.

نانى نيوساجى: نانى نيوسيل.

ناوشان: نيّرشان.

نوفهک (جو.): نيفهک.

نلوقاپانی هموجاړ: نیو قانفی هدوجاړی، گدرووی هدوجاړی.

ناوقمد: نيّوقمد.

ناوكهريّز (بابا.): (موك.) نيّو كهرمسته.

ناوك (كه. ، همورا. ، لو.): نيّوك ، چەقالـه ، نيّوك.

نووك: نارك.

نهوکه (که.): تۆو، تۆخم (ئىبى خواردنى). برتىشكە، ناوكى برژاوى وەک

<u>نوکهخووهشه:</u> نارکه قهیسی شیرین.

نهکهن (همورا.): مرازیکی بژارکردنییه.

دهنکه کوولهکه و گولمبهروژه و نیتر.

ناوكة (كه. ، هاورا.): مايدان، گۆړ. بريشكه، ناوكى برژاوى وهك

دهنکه کووله که و گولهبه پوژه و نیتر.

ن اوکول: ها لکولینی ناوهوهی شتیک، شتیک، که ناوهکهی

ھەڭكۆڭرابى.

نهگهره: کروک، ناوهروک، ناوهند.

نوگەل: نيّر گەلّ.

ناودير (بار.): ناودير.

ناولەپ: نێردەست.

ناولنگ: ناوگان، نيواني دووړاني مروث.

ناولنگانه: تاوه.

ناومال: نيّرمال.

نلومل: ناوشان.

نهومیری (دهر.): نیّرداری منشکه.

ناونان: ناولي نان، ناث دانين.

نهبنۆك (باك.): كسيّكه نعبيينري، ناديار.

نهبانی: نامۆیی، ناكۆكی، ناكۆكيتی.

نهبایه (موک.): نهبووایه.

نهبهرد (همورا.): شمر، جمنگ.

نهبهز: ئارەسىو.

نهبه کار (باک.): ژنی به دخوو.

نفيهكام: ثمر بمره (فمرخه)يه كه مالآت لمپيّش كاتي خوّيدا بيهاويّ.

نهېې: لرول، لــقل، سرواو، کهرخ. تييغيّکه کول بي و چې پي نــهېږدي.

د دسه لا تداریکه کاری لهبدر نعرواً و فعرمانی سست بی.

نهبردان: نهسان. شتيك، كمنسردري.

نهبراوه: بيّ كۆتايى.

نهبزۆك: نەجولار.

نهبۆر: كەستىك، كەبۆرنەدرى، !

ضهبوو: هدژار، دمست کسورت، بسی سسامان، بسی دمست، رمش و رووت، نسدار، لیتکسوتوو، تسفروتوونا: تهرتموهرتسه، تسمرتوو توونسا، نسبوون، لمنیّوبراو، سبوون: تعفروتوونا بوون، تمرتموهرته بوون، تمرتو توونسابوون.

ے کردن: تەفروتوونا کردن. _کردن:

فهبوون: نادارابوون، نهداربوون، مسردن، لهنیّوچوون، نهینی، قت. سی: ناداری، نهداری، نهبوونی،

نەبوويى: نەبوونى.

نهبییره: کوړی نموهیمس.

نهبييني: كوير.

نهبهیستی (باک.): نهبیستراو، ناویزه.

فهبییرانی (باک.): ناسازی که لهبهر ناوسی بی.

نهيا: نەپايەدار.

فهندن (باک.): پهنهان، شاردندوه.

نههمرووشک: چهنگال، پهنجهی پینی جانهوهر و بالندان.

نهپهندی (باک.): چۆل، دەشتى چۆل.

نهپيو (دزه.): جينگايه که له چوّم و ئي دي که پانهدا.

نەقتىنىن: نەتوانىن، پى نەكران.

نهته: پاشه کموت. _ کردن: پاشه کموت کردن.

نمتموه: نمبییره، نماثی پرک، نماثی پییرک. بهرست: ثموهی نماتموهی خری تا رادهی نزیک لمه پهرست خرش بسوی. نماتموه پسمروه ر. ب یمکگر تروه کان: ریکخر اوی جیهانی نماتموه کانه.

نەتئەۋايىلىتى: بىرى ئەتئەرەپەروەرى.

نهترس: چاو نهترس، كهسيّك ترسى له دلّدا نهبيّ، ثازا، بوير.

نهترانس (باک.): بنهتریینه، دلدانموه، تعسکیندان.

نهتره (موک.): هدترهش، (خوّ.، دره.) زهندهق.

نهترك (بابا.): گولّ.

فهتريين (باک.): تهسكين بوون، بنهتره، ثارام گرتن، دلدرانموه.

نهتلٌ: درژمن، نهیار، دژ، ناحهز.

نهتۆره (موک.): ناتۆره، ناوبانگى خراپ.

نهتووکهس (باک.): ناکهس، بعد تعسل، نائینسان.

نهجميين (بت.): بنهجمه، شهليين.

نهجيين (بت.): پمروشدار، دامار، خممناك.

نهچار: ناچار،

نهچاری (بت.): ناچاری.

نهچم: بيّ جووله، وهستاو.

فهچير: ړاو. ــ هوان: ړاوکهر.

نهخازم (باک.): بهتايبهتي.

نهفت: کم، جک، هیّند، توّز، بې، پت، پچ، پرت، قاس. ــــیّک: کممیّک، پیتیّک، بړهک، کممک، (بت.) گمردیّک. پچیّک، پرتیّک، توزیّک، خییچه، دهنک، (باک.) قییچکوّک.

نهخته: زور، ئیگجار زور، تعنیا بوبارانه بهکاردهبری.

فهختهنهخته: كىمكىمه، بەرەبەرە، ئىسەرەخق، پىنچ پىنچە.

نهخت نهخته: كسكسه، تۆزەتۆزە، برېر، برەبره.

نهختيّ: تۆزێ، كىمێ، پىيچێ، چەلێ، كىمەك، كىمێك.

فه خری (باک. ، بن.): نویمره ، نویمره ی مندالآنه له نیرو می و بومیوه . ثابانی ۱۲۰۰

نهخرييني (بت.): خوريّني، بهخوريّني.

نه خشکار: هونه رمه ندی نه خش و نیگار.

نهخش: زجيف، نهقش، ويندى رەنگاورەنگ.

نهخشاندن (کق.): تازما،

نهخشاو: چتى بەنەخش، نەخشكرار، رەنگىن.

نهخشه: نەقشە، نوقلاته، نەقلانە. لىندان: نوقلاتەلىدان. كى پىلان: نەخشەيەك، كەبق پلاتىك دانرابى. كى خراپلىندان: پى ھەلكالان، نوقلاندى گەند. كى چاك: نوقلانە.

نەخۇشەقان (بت.): نەخۇشەران.

نهخشي توويّل (جا.): نيّوچاران.

نه خشین: رونکین، رونکار رونک، خودل، دولال. نیوی نافره تانه.

نهخوار بار (باک.): نهخواردهنی.

نهخوازه: نهخوازهلاً، تعمازه.

نەخوازدىڭ: بەتايبەتى، نەخوازا.

نهخوازه له: نهخوازه،

نهخوه (باک.): نخز، دهنا.

نهخوهش (باک.): نهخوّش. (باک.) ـى: نهخوّشى.

نهخوٌ (دمر.): دمنا.

نهخور: بدرچاوتهنگ.

فهغۇش: ناساز، نەساخ، نەرەش. ك بىرون: كەرتىن. سەرى دان: بىق لاى نەخۇش چورن، كەرتىن: نەخۇش بورىن. دىيىدەنى نەخۇشان: سەر لمە نەخۇش دان، چرونە لاى نەخۇش.

نەخۇشەر (سەرە. ، ھ.): لەپە.

نهخوّشهوان: دەرماندار، تیمارەران، تیمارگەر.

نەخۇشخەنە: تىمارخانە، خەستەخانە.

نهخوشگهری: بیمارستان، تیمارستان.

نهغۇشى: ژەھرى، ژەھرەك. لــه ــــ راسىت بوونىدە: چاك بوونىدە لــه نەخۆشى. لە ــ چاك بورنموه. ــ ى نىشتەنى: ئىمو نەخۆشىيانمى لـــه ناوچەيەكدا يان شوينىتكدا بالأون.

نهخۆشىيەكىنى شىينىيى: ئىو نەخۆشياندى تروشى بەرووبوومى كشىتوكال

نەخۇشيىن: نەخۇستى.

نهخويندهوار: كمسيّك، كه خويندهواري نعبيّ، سي سعواد. ـ ي: سيّ سموادي.

نهخيّر: نه عنه م، نام، چووچووم.

فهدار: نعبوو، ليكموتوو. سبوون: نعبوون. سى: لمخوّكرتن.

نهدرقان: نهدروان، نهردیوانی دارو نیسر.

نهديار: ناديار، بزر، گوم.

نهدییتکه: نهدی و بدی.

نهدییتی (باک.): نهدیتکه، نهدی و بدی.

نهدييده: نموهى نموهيه.

فهدييو: دەركىنار، (ه.، زەن.) پيوار، ناديار، پۆشراد، جيگاى دن و دوور لىبەر چاو.

نهدی وبدی: (همورا.) نمدیتکه.

نهراست (باک.): ناراست.

نهراننن: گرراندن، شييراندن، قيراندن، بعسهردا هاواركردن. ـــى شيرى (مره، هاواركردن).

نهراورتي (باک.): زوور، زبر، سهخت.

نهره (ه.): داربهروو.

نهره (نهرهنهر): دهنگیکی زور بلند و بههیز، نهعرهته نیسیره، مسوّدی،

قييره ، هاوار ، شييره . _ ى شيرى: ئەرىن ، (باك .) ئەرىين .

نهرمنهر: دەنگى شيرى و پياوانه، كوومگووم، كوومين، مخين، لـمكاتى

توورهیی و کوژراندا، قییژهقییژ. کردن: نییهاندن.

نهرد (ه.): تاوله، تهختهنمرد، بهخت. ــ ي نوستووه.

نەردەوان: نەردىيىران.

نهرديّن: گسهى نهردى.

نهرديوان: (بالّ.) پيّ پلهكان، پهيژه، پاپيلكه، (هوّره.) پهرييز، پاچيينه، (رزژ.) پاپاچىينە. پەيجە، (ھ.) سردى، (قەرە.) پى پەيۋە، پى پىلكە، (ژا.) سترد، (زی.) سترده، (باک.، لک.) نهردهوان، پییسی برک، (باک.) ممردیوان، (ه.، دزه.) میردهوان، (نامیّ.) پرییسکه، (وا.)

نەردقان. ــ دوومەر: (باك.) پيكەھ.

نهرگس (هدورا.): کلینجکی مدری، نیرگس.

نهرگسهجار: نيرگستان.

فهرم: شل، شلک، (باک.) تعر، حييب، مرژک، (باک.) بؤشل (بوّ گوش). ــ بوون: چتى رەق دە ئاويدا خووسان. ــ كردن: نماندن، لـ مخووس نان. زەلىين، نەرمژاندن.

نهرمان: پارچه زهوی یا رِیگایه که خییزو بهردی کهم بی و نهرم بی.

نهرماف: ندرمار.

نهرماو: ندرماث، تاوي هيّدي.

نهرمایی: نعو لباده یه که ده کمویته سعر که فعل و پشتی زین.

نهرمه: گۆشتى نەرمە، گووڭە، نەرمك.

نهرمهبارانه: بارانيّكه لهسهر خوّبباريّ.

نهرمهزین: سدرکدفعل، پاش تدرک.

نمرمهنیشک (باک.): سازگار.

نهرمهپيكهنين: زەردە، زەردەخەنه، بزه.

نهرمهساو (بابا.): برنده، بریهند.

نهرمژاندن (باک.): بنهرمژیینه.

نهرمه يخنى: قدد پالى گرد و كيوان يا دەشتىكى بى بەرد و نەرم.

نەرمەكۆخە: كۆكەيەكى كەم، نەرمەكۆكە.

نهرمهی ران: شلّکهی ران، نهرمه گوشتی ران.

نهرمهی گوێچک: بهشی خوارموهی گوێ، که نهرمه گوٚشته، نهو بهشهی ندرمه گۆشتهی خواردودی گوییه، که نافره تان کونی ده که ن و گواردی پێوهدهکس.

نهرمک (باک.): گۆشتى نەرمە.

نهرموٚڪ (باک.): قەڭمور پر.

نهرمولان: ندرم وشل. زور ندرم، نیوی نافره تانه.

نهرم وشل: ندرم ونوّل، ندرموّل.

نهرم ونوّل: ندرم وشل.

نهرمى: نيرى ئافرەتاند، ميهرەبانى.

نهرمین: نیری نافرهتانه.

نمرێ: نا.

فهرييت (بابا.): شيّوه، خوو و رهوشت ريّكي. ــ كردن: بهسهروبهركردن، (باک.) سدروبدر ، سازکردن.

نهریمان: نیّوی پیاوانه. (همورا. ، کۆ.) زگ.

نهزار: نزار، نسار.

فهزان: ناشى، نيازان، سوانعويّله، نهدان، (رِهوا.) نعشكه فته، گهرج. ـــ ى: نيازانى، (باك.) بينهايى. به ـ : خزتهن.

نهزانيين: درى زانين. شارهزا نعبوون له شتيكدا.

فهزاو: لمدایک نعبوو، میّیندیدکه، کهمندالی نعبووه.

نەزر: لەخۆگرتن، نەدر.

نهزله (هدورا.): شوارق، ندزم، شوار.

نهزم: ــــى موسيقا: پمرددى مۆسيقا، پمورده، همواى تايسمتى بمندو گۆرانيان، ئاھەنك، چەشنى مەقامان، وازى، بلند. ــ بوون. ــ كور. نه فقه (ش.): کەلله، شاخ، نەغدەيلەكى بىلەيىزى لىسدا: كەللله يسا شاخىكى بەھىزى لىدا.

نهغمه: بنچیینه، بناغه، گعوه د. ـ ی دیواری.

نهفاچل (باک.): بدخوو، بد ردوشت، ردوشت سووک.

فهفام: نعزان، شوانعويّلْه، تعشكهفته.

فههه (پورا.): گیایه که جووره سیوه پهیه که تووله شی ده تاوی و له نیزیک سیوه پهی ده پوری.

نهفهک (همررا.): نیفهک.

فغضه ل (بار، ، گهر، ، باک،): جهوره سیوه پههکه توولهشی داوی، (پودا،) نهفه په، (باک،) گیایه کی سیّ پهلکه.

نهفت: نموت، دوناگازي.

فهفتاوى: نعوت پيوه نووسار، تيكمال بوون بمنموت.

نهفتخانه: نموتخانه.

نففتك (باك.): شسجه.

فهفداندن (باک.): رزگارکردن، بنهفدیینه.

نغفدين (باک.): رزگاربوون، به نامانج گهيشتن.

نعفرين: بيزو بزپروشل.

نهفعکه (که.): چڵێس، نهوسن.

نهفسی (باد.): زرکور، زرکچ.

نهڤهڪري (باک.): بديار، ناريّک.

نهفچىيتى (باك.): بىھۆي.

نهف (باک.): قرولاً یی، راوهماسی.

نهقاننان: نقه کردن، بژارتن، جووره زگچوونیکه.

نهفجار (باك.): نهوه.

نهقييچرك (باك.): نەقىيچىيچرك، نەتەرە (مندالى نەرە).

نهڤييچييرڪ (باک.): نهتمره.

نلققه: ماسي زور گلوره.

نەقەنەق: نكەنك.

نفقلانه (همررا.): نهخشه.

33 - 1 - 2 - - -

نهقۆ (شەم.): ئىستا ، ھەنروكە.

فلقيزه: زەختە، پيرەسى. سەرى ــ گەياندنلەر لأخان: تى ورووژاندن.

فهقییم: نقیّم، نقییم، قاش.

نهك: نموهكوو، نمبادا، نموهك، نمبا، نمكوو، نمك.

نهكاري (باك.): ناتوانا.

فهڪاو: ناکار ، پر ، نشکوه ، يانی. له ــ : نيشکڤه ، لـ مناکار ، کوتور پر ، لمپر ، کوتومت ، لمپرړا ، ناکام .

فه کا پووز (باک.): (مه حجور به ، مهستروره) بن (ژن) ، زه خیبیره کردن، قهید کردن، پاشه که وت.

فهکهس (باک.): دەردى ئەعصاب، ناكىس، پەسىت، دەن. ـــى (باک.): ناكەسى، پەستى، دەنيەتى.

نهکراندن (باک.): دەنگى تەر باڭندانەيە كە بەشەر دەگەريّن.

فهزم زان: پسهردهناس (گزرانس و مؤسسیقا). ــــى: پهردهناسس. مقسام شوناس.

فهزمی: کهر: شوارق، نعزله. گرتن:نعزلهگرتن. بلیدان: بلندایی دهمار.

نمازقے: پیچمال، (موک.) ثموہی کہ نمازی (مندالّی نماییّ). ـــی: پیچمالّی.

نهزي: بړوانه: نهزوک.

فهژاد: نژاد، نژار، دامار، دییدمان، رِهچه ڵهک، بنچیینه، بنج، (باک.) جملّهب، نیّوی پیاوانه.

نهژراندن (باک.): ناژتن، ناشتن (بنهژریینه).

نەزلاي: بنچينەيى، نژادى.

نهژد: سیس، ژاکار ، چرچ بوون.

نهژنهوا: بيّ گويّ.

فلسلخ (باک.): ناساخ، نىخۇش. ــكەتن: نىخۇش كىموتن. خىق__ كردن: خۇ نەخۇش خسان بە ئەنقەست.

فهساز: نەخۇش، نەساغ. كەستىكە، كە لەگەل دەورويەر نەگونجى.

نهستهق: قسهى ـ: قسهى رهق. راست، دروست.

نەستەق كردن: فەلاقەكردن.

نهستين (باک.): زيان، نازار.

نهسرهوت: بي تارام، بزوز، نيكمران.

نهسريين: نارى جووره گوليّكه، نارى ئافرهته.

نهسكهنه (كه. ، رِدْرْ.): قه لهمى ئاسنييه ، بهردو دارى پى دەكۆلىرى.

نهسۆز: ھەرشتىك، كەنەسورتى.

نهسوو: ثمر تیغمی، کهله کانزایهک دروست کراوه، تیژنابی، ناسوی.

فهشارهزا: كىسيىك، كەشارەزا نەبى، ئابەللەد.

نەشئە: كەيف.

نهشتهر (باک.): نشتیل، نیشتهر. دان: نهشتری دان.

نهشتهرچی (باد.): خوټنبهر دهر.

نهشله (که.): زريزه نشتووه، به چهند نشتوويکي دهلين کموا تيکخرابي.

نهشم: كىسم، چىشن، ئيسك، (باك.) ئازيين.

نەشمىيل: جوان.

نهشمييله: خنجييله، قشتييله، جوانكييله (بوئينسان و حديوان).

نهشور: بروانه: نهزوک.

ئەشۋونما: زاخار، جىلرە. لەككوتن: كنانموه، ھەڭنەدان.

نهشیف (باک.): نشیتو، سهرهوخووار، سهرهوژیر.

نهمرهته: نهره، دهنگیکی زور بلندو بههیز.

فهعفا (موک.): گیایسه کی دهشت و کیّوییسه، بستمو نیویّک بلّند دهبیّ و گولّی سهییمه گهلاّی دریّژوکمو کممیّک باریکمو بوّنی خوّشه بوّکفته باشه.

ئارەقى نەعنا بۆسەرئىشەر زى ئىشە.

فهفد: پاره ، نهخت ، پيچهواندي قدرز .

نهنگ (باک.، که.): نيرونرتک.

فهنگ فاهه: نووسراوي ناو زراندن.

نهنگيين: كارى شوورەيى.

نهو (برا. ، خرّ.): نهر، نه، نا ، نوویی تازه. (فه.) لباد، غهد.

نهوات: بروانه: نعبات.

فهوار: پارچه شریتی تعنک. بافته یه کی تعنکه کچان پرچی پی دهبهستن. (قردیله).

نهوارتن (ړوژ.): هموير هملنهماتن.

فهوال (باک.): جیّگای نزم و نمرصه، نمورالی، نمورانی، نال، نمور، نووهالا، نهال، شف، شییث، دهره. نمرمه لاّنی قمدیالّی چیا و گردانه، هی پرلمگیاو ناوییشی دهبن دابیّ: (جملال)ی پیّ دهلّیّن.

نهوالغ (باک.): زور بلّي، چەنەسووك.

نهوالوَّك (باك.): نعرالْي چكوّلْه.

ښهوهون (که.): نمبان، ممهر، بزن، مانگايهکه، کمه بيّچووی څوّی نمهدی و نميلاريّنيّتموه. ـــی: نمبانی.

فهوه: نىركى، (باد.) نەقى، (ھىمررا.) پېش. رۆڭەي نەتىۋەيە، ئىمويش رۆڭەي نەدىدەيە، ئىرىش رۆلەي نەبىرەيە.

نهوهد: نرّههد، نهمریّت، نرّت، نرّ جاران ده (۹۰) نرّد.

فهوه رد: داریکی چوار پالوی پشت نهستروره جوّلاً تعنراوی لهسهر هملل دهار . دهکا . نعیه رد.

نهوهش (ژا. ، همورا.): نهخوش.

نەوەك: ئەرەكور.

شهوهكو: نميا، (همورا.) تعبادا، تهكرو، معبادا، تهك، تعوا، تعوهك.

نهوهن: بروانه: شاتر.

نهوهند: گریّلکی یه ک سالآنهیه، یه ک بهند، گیای تازه جووته، نوّهند.

نهوت (باک.): نهفت، تهگییرکردن. (باک.) ـ ی: جووره گۆرانییکه.

نهودهم: تازه پيكه يشتور. _ى: تازه پيكه يشتور.

همهور (همورا.): نموال، نـزم، نـموی، نـمرم، بـرّ جيّـگايـمکی دهبی کـه نـزم و نمرم بيّ.

نغوراتن (ړوژ.): مطّنهماتن بو هغويرو ړوژ.

نهورانی (هدورا.): جیکای نزم و ندرمه، ندورایی، (که.) ندوال.

نهورایی (ههورا.): جیگای نزم و نفرهه سفرهوژیّر له دهستاندا، نفررانی، (هفو.) نفوالّ.

نهورانهوه (هدورا.): پاراندوه، لالاندوه.

نموراندنموه: پارانموه.

نهوروز: جهژنهی سهری ساله له کرردستاندا، ناری یه که مین مانگی به هارییه، له نموروزیدا ده لین که (زرحاک) گییرا جمه شیید کرا به پاشا، هیندیکیش ده لین فعره پدوون کرا به پاشا، ناخه لیده، خاکه لیده، ناخلیف، شادار، مارت، نیدی نافره تییه، (باک.) شاداردک. ناوی مانگه نهکردن: ئەنجام نەدانى كاريك.

نهكلاندن (باك.): داخستن، پيّوهدان، پهستى (بنهكليينه).

نهڪوو: ننگ، نفوهڪ، نفوهکوو، نفيادا.

نهكيش: ندگه يىنمر (ئىغىزىكدا)، چارچنزك. رژد،

نهڪێڤان: سعرپێچان، بعزاج، شوٚڕش، لاموٚفهک.

نهگیمت: هوّل، شووم، نابووت، قمشقه، نهگریس، نههات، بیونیت، بینونیت، بینونیت، بینونیت، نشسوواث، نشسوواث، نشسوداث، نشسوداث

نهكرييس (هغزرا. ، جا.): نهكينت، سههنده.

نهكومه: بيّ توانا ، خونهگرتوو .

نهگۆر: چىسپاو، ئەر شتەى يا ئەر كەسەى كە ناگۆردى.

نهگوهداری (باک.): گوێ نهدێری.

نهگهایی (باک.): نهگهیشتوو (میبوه).

نهكيرياك: نهكيراو.

نەن (شا.): قامىشەلأن، قىمىشەلأن.

نه نين چ ټومينک له مه يدان به لم کيده ديته خوو اري به نيو مه نگوړاندا تيده په ړي له (باريي بي خيري) تيکه لي لاويني ده پيته وه.

نه لييوان: ديه كه له دمشتى شنويه يه به وچومه شده دالين كه به ويدا تيده به يي

فهمازه (باک. ، باد.): تعنانعت، نعخوازهلا ، بعتايبعت.

نهماك: نسار.

نهمام: ترول، (پروژ.) داری ساوا، پیشه یه کی چه قاوه که خوّی گرتبی، تروییل، شهیبووک.

فهمان: پایهدار نعبوون، بزربوون، تیداچرون، قت، قتی، (همررا.) نعبان.

نهملو: نهماگ، لمناوچوو، تمواوبوو.

نهمه (دا.): لباد، غهد.

نهمهد: لبادی ژیر رایهخ ، که له خوریی پهستراو دروست دهکری.

نهمر: جارييد، هممييشه زيندور، (باک.) گيايهكه.

نهمروو: ريزه شاخيّکه لهلاي چهپي گومي وانيّيه.

نهمرى: زيندوريەتىي، ھەمىشەيى.

نهمل (معورا.): لباد.

فهميانهوه: چهمانهوه، نووشتانهوه، داهاتهوه.

نهمير (باک.): ناپيار، بيتاقات.

نهميرد: نهنيرو نهمي، نيرهمووك.

نهميين: غدار.

نهن: نەنك، داپىير،

فهناس (که. ، باک. ، موک.): ناشناس، کهسنعزان.

نەنسربو: نىناس.

نهنک: دادا، پییرددا، (باک.) پیسیرک، (خق.) نهن، (پورا، لو.) داپییر، (زاخ.، پژژ.) پییر، (ههورا.) ماما، دایکی دایک و بابه،

کوردییهکانی تعمانهن: نموروز، گولاّن، جوّزهردان، پروشپهر، خمرمانان، گهلاویّژ، رهزیمر، خفرهلّوهر، سمرماوهز، بهفرانبار، ریّبمندان، رهشممه. فموروّزهه: باجیّک، که لمه نموروّزدا وهردهگیرا (کوّن)، خهلاّتی جموّنی

فهورة زفاهه: نووسراويّک، كه باسى لىبارەي نەورۆزى تيّداكرابىّ.

فهوروٚلی: هوزیکی کورده له جافانه له دموری هه له بجه و له شارهزوور داده نیشن.

نهوری: ناوچه زهوییهکی نزم و نعوال و نهرم.

نهوزاد: نيّرى نيّريينانه.

فهوس: گرویان، لرپن، نهفسکه، زگهرلا، چاربرسی، کاسهلیّس، چاونزار، چاونزیر، چهلّماس، (که.) کهسیّکه به شویّن خوواردهمهنی داراندا زور بگهریّ. چاوچنوّک، چلّیّس، (باک.) چل.

نەوسنى: كاسەلىسى.

فهوسى (شهم.): زركور، زرمندال.

نهوک (فه.): نيووک، (باک.) کهڵهکه.

نهومیید: ناهومیّد. ــ ی (باک.): ناهومیّدی.

نەوۋەھار: (ھەورا.) نەۋبەھار.

نهوهال (ههورا.): نيهال، جوان، جحيّل.

نهوهال: لاو ، كهنج.

نمونمو (باک.): میارمیاری پشیله.

نهويد: ترسانوك.

نهوو (ږوژد. ، دا.) : غدد ، لباد ، ثنو ړايدخه پنه کنه غند منال لنه بندرگی . دروست دهکهن.

نهويدوك: ترسهنوك، (باك.) نهويرهك. _ ى: ترسهنوكى.

نهووو (جاف.): راييّخ.

نمووگ (شاره.): لباد.

فهویس: نوزده. بزوز و نوقرهنهگر.

فهویی: هدژان، نشیو، نقر، نزم، ندور، (باد.) ندوه.

فهویین (همورا. ، شا.) : نزم بوون، تی پوهاتن، گرتن، پردان، رهتدان. لیی

- : پردان و تی روهاتن، ناندوی: نزم نابی - ی: نزمی

نه (هاورا.): نيّوک، ناوک، (باک.) نوّ، بادفهر.

نههات: نهگیمت، رووت. ـي: نهگیمتي.

نههار (روژ. ، که.): خهفهت، داخ، رق.

نههارزگ (كه.): خەفەتبار، رقدار.

نەھەقگرتى (باك.): تىكىل وپىكىل.

نهههنگی دهریایی: گاماسی، حووت.

نەھەنگى ووشكانى: تىمساح.

نههتن (باد.): ههڵبهست هوّنيينهوه.

نههشيين (باک.): بيّ هوّش، بيّ عدقلّ.

نههگوون (باک.): نینگریین. نههنگ (باک.): شهرانی و شهرپهرست.

فه هنشان: بهر بریینهوه، پیش گرتن، په کخسان، بهر هه نست کردن.

نەھويت (باك.): نىرەد.

نەھۆ: ئيستا.

نههێرو: بهرگر، پێش گر.

نههێژ: پهک خهر، قورت، پێشگر، بمرگر، نهمێل.

نەھىل: نىھىر.

نههێشتني جانهوهران: لمنێوبردني جانهوهران.

نههيّني (بابا.): نيهاني، راز.

نههییته (باک.): نازا، باش.

نههيين (باک.): پارچه، کالاّ.

فهی: نای، بلویر، (که.) قامییش، (همورا.) دهزوو، زهموّره کی ناشی، (همورا.) نی ناساو.

نهيار: دوژمن، خانييم. ـ ى: دوژمنى، دوژمناياتى.

نهیارای: نهیا قارای، (همورا.) نمویران.

نهياريتى: دوژمنايەتى.

نهیاوای (همررا.): نهگهیشتور.

نهيه كسان: يه كسان نهبوون، ليك جودا.

نهيجه (همورا.): قامييش.

نهيرفان (باک.): گرژ، چاودير.

نهیریین (باک.): بنهبییر، نوریین، (باک.) تهماشاکردن.

نميژهن: بلوير ژهن.

نهيله (فه.): قامييش.

نهينڪ (باک.): بروانه: ناوينه.

نهينوٚڪ (همورا.): ثاريّنه، (باک.) ندينک.

نهينووك (باک.): نيينزک.

نهيين (باك.): قت، نعبوون.

نتك: (شو. ، روزد.) نوخته ، پهله. ــى رهش لهسهر چاو يا لهسهر

جلەكەيەتى.

نج: نووزه.

نچاندن (باک.): بنچیینه، پیوهدان (زیندهواران)، تووش بوون.

نچهنج: نووزاندن.

نچک (باک.): نووخته، ثامانج. _ دان: پێوهدان، ثازاردان، _ سهرهتا: خاڵی دهستپێکردن.

نج وتاله: نروزه، نالأندن.

نچيير (كه.): نيخيير. ـ موان: ړاوكهر. ړاوچي.

نغه (فه.): نوّک.

نخطتن (باد.): داپروشين، شاردندوه. (بر مروقان نابي).

فغانلىن: گەرم داپۆشىنى نەخۇشانە.

فغای (باک.): بی شدرم. (باک.) ـی: بی شدرمی.

نغوّ: دەنا، نەخو، نەخوە.

نىدىنگى ووشكانى

نغووت (فه.): نخيّ، نوّک.

نخووماندن (باک.): بخورمینه، دروبارهداپوشین.

نخوون: سەرەورژێر.

نغويين (باك.): نخوون. ــكرن: سەرەونخوون كردن.

نخيّ (شو. ، فه.): نوّک.

فران: دانران. ــ موه: دانرانعوه.

فراوه: دانرار.

نرتك: نيوونرتك. سبير: ههجووكمر.

فرخ: مز، معزهنده، بعها، معزنده، بایی، خاراج، خعراج. به: (باک.) کرییژوک. بیّ : (باک.) پییژپییژه (سووک)، پورچ، بی تعشه، پووت. تعرش، ناتوّره. بودانان: دهستنیشان کردنی نرخی شتیّک. کردن: معزهنده کردن.

نرخاندن: نركاندن.

نرخه (که.): نرکه.

نرخەنرخ: نركەنرك.

نرخ برین: دانانی نرخی درایینی شتیک.

نوخداد: هرّی، میّرخاس، کوڤییک، گرانبار، هیّرا، گران، گران بهها،

بەنرخ، بەھادار، پريەھا، گراغايە، ناگۆرە. ـى: ميرخاسى.

نړدوو: ــه نان نوورده ، نووردوو . مووچهنان ، نووردي .

نرقه (رورد): نرکه، نکه، دونگی، نهخوشییه.

نركاندن: نرخاندن.

نركه: لمكاتى كموتندا _ ى لينوه دى، نرخه، نرقه، نىزده. _ هاتن. (كه.) نكه.

نركەنرك: نكه، نرخەنرخ.

نىزا (ھەورا. ، ج.): تكا ، پاړانەرە ، تىوك ، دوعاى خراپ، سىنىگ لى ّ كوتان. ــ كردن: بەلسىين.

نزاد: نیّل، خورندوهزان، سه هدند، نزارگه، سه هدن، نسار، (خوّ.) نعزار، نسرم، ناوهژووی به روژنیه. لعباکووری دولاندا شعر جیّگا نزم و قوول و سیّبه ردارانه یه که تاری که موی بکه وی و ناووشینایی همیی یا نا. به هموو پارچه شینایی کی تاودار دهلیّن که به هم جیّگایه کی شاخان و کیّوانه وه بیّ. (شا.) بیشه، دارستان. (باک.) پهنگ پهرییو، (فه.) لاواز، بیّ تین، کز.

نزاره (شا.): مىشكىدرە.

نزاندن (که.): نالآندن به دهنگی نزم.

نزبو (که.): مييز، تاريخه، کهمي لعبدربروا.

نزه (باد.): ستزهی بایه، همناسمی بایه. (که.، رِدِّر.) نووژه، دهنگی نزم و بارییک، نزهی لیّوهدی: لمبمر بیّ هیّزی نووزهی لیّره دیّ.

نزبه (ناميّ. ، باد.): رهزي ديّم.

نزره (كه.): نركه.

نزم (باد.): ناخچه ی گند ورمو شووتی و ئیستره که تاکتاکه میوه یشی لی بچیندری به لان که میوه یشی از پروز). بچیندری به لان که میوه کان زور بوون و پهره یان نهستان پینی ده لین (پوز). همر شتیک به رزنهی دهیچ و پووچ، پییژ پییژ بیند که به م

(باک.) گوورنمیمش، بی باث، نعزم، نقز، نعوی، پاکووت، تعوک، خوار، نعور، کاورت، تعوک، خوار، نعور، کاور، نعور، دناف و پووون، دناف و پووون، نعویین. کردن: هیچی و پووچی، خوب کموزانین، سووکی، کهمی، ناکهسی، پهستی، بی باشی. درستر: پیشتر،

نزمایی: نعربیاتی، نعربیهتی.

نزگ: ژيان.

نزگهره: (رموا.) بعرچییچک، بعرچییچکه، (هعورا.) بعرسیینچکه. نزله (هعورا.، کرّ.): شوارد، شوار.

نزوول (شا.): باژهڵه.

نزييك: _ كەرتن، خشانەلارە، لەپيش. _ ى: نەدرورى.

نزييكايى: نەدرورىيەتى، نەدرورى.

نیزییکه: درور نییه.

نزييكتر: نيزييكتر.

نزييكى: پێچەرانەي دوورى.

نژاد (که. ، باک.): نهژاد.

نژار: تاریک. (باد.) نمژاد.

نژاره (خق.): بندبانی خانور.

نژاننن (باک.): بسان.

نژدار: پزیشک.

نژده (کڌ.): جدرده، (پژ.) ړوو تکدر، (شا.) دز، ړێگر.

نژده کهر (باک.): دزی، جهردهیی، (باک.) نژده قان.

نژلاندن (باک.): كۆكردن، لىسەر يەك دانان.

نژلۆك: درڵمه.

نژوه: ړێنووس.

نژی (فه.): نییسک.

نصار (خوّ.): نزار، سهمهن، (که.) نسرم.

نهارهی پان (جا.): پروکاری رانییه لهلا کییر و گونانهوهیه تا نمژنزیان. نستوو: نوستوو.

نعتی (باک.): بهروشکی، بهنییشکی.

نسرم (که.): نزار، نسار، سیبهریکه، که هیچ خوری نهبینی.

نسكاندن: همناسهدانموه، تاسهكردن.

نسکه (شا. ، که.): همنییسک، تهکاندانی دل که گریانیّدا. ــدان: همنییسک دان.

نسكۆ (مىوك. ، هـ مورا.): نـ وچ، نووچىدان. ھەڭـ مەنگووتن. ــــ بــ ردن: ھەڭماكوتن. ــــ بــ ردن: ھەڭماكوتن.

نسكيينه (فه.): نزگهره.

نعلاندن (باک.): پاڵێوران.

نعیّ (خرّ.): نییسیّ، سیّبهر.

نسيس (باک.): ئاوى ئاودانى. _ كردن: لەپىش كىلانىدا ئاودان.

نشدر (باک.): گیایهکه.

فق: نووقاندن، قووچاندن، پرتدر بوله، قسه، گو.

فقانین (همررا.): نکاندن، نکهنک کردن، (باد.، بار.) چاو ترووکاندن. چاوقووچاندن.

نقه: نكه. هست، خوست، جووله.

نقهنق: نقه، نكعنك، لعبهر نهخوّشي يا لعبهر كوّلْيّكي گران _ كردن.

فقم (پرَدُرُ.): نقوم، قوم. ــبوون: لمناو ثاودا بزر بوون. ــكردن: لمناو ثاودا بزر بوون. ــكردن: لمناو ثاودا بزركردن.

و کرد رون نقوورچ (باک.): گوشین، قورینجان. ــ پی دان: هه لقورینجاندن.

نقووره (باک.): چەكورچ.

نقوورچک: سخورله، سورخورله، (کن.) سیخورمه، سیمرخ، سیمرخ، سورخورمه، سیمرخ، سورخورمه. الیدان: تیوهژاندن به دست.

نقووم: نورقورم، قورم، قوق، نقم. ــبوون یی گلمی: به تارافک، قو، قورم بورن. ــ کردن: له ثاودا بزربون. ــ کران: لهناو ثاودا بزرکران. ــ بورن: قورم بورن.

فقیّم (که. ، رِرَّرْ.): قاشی تهنگروستییله، ثهر بهرده نرخدارهیه که له سهری نهنگروستییلهی دهگییریّ.

نقييم: نقيم، قاش.

نک (باک.): لا، کن، جمم، بال، ب، (باک.) نکلو، کعنار.

نكارۆك (باك.): زەرىي قسلدار.

نکاری (باک.): غسگین، کز.

فكافكن: نالأندن، كالين، نقاندن، كسكين، نزاندن.

نكاو (باد.): بيروباوهر.

نکه: نقه، قنه، نرکه، نرقه.

ئگەنك: نكانىن، ئەقەنەق، ئقەنق، نقەكروز، قنەقن. ــ كردن: نكاندن، نقانىن.

نكدان (فه.): ناوييلكه.

نكۆ (رزژ.): كوتكى مىللاجىيە.

نکل (باک.): دندورک، نووک.

نکمال (باک.): خانووی هاویدش.

نكوول (باك.): روريا.

نگ (باک.): لنگ.

نكه: رق، قين. ـ لئ كرتن: رق لئ كرتن.

نگرييس (ړوژ.): نهيتني بې، ناپاک.

نكلّ: لورسكه.

نگم: بروانه: نقووم.

نكيين (ژا.): ئەنگورستىلە.

نم: تدرایی، نییم، تربورس، دهلانه.

نما: دەركەرت، (ھەورا.) نوريّژ.

نملز (شەب. ، رۆژ.) : نوويّژ.

. نمازه (باد.): ناوازه.

نمان (همورا.): نووان، نوواندن، غوون.

نشتهل (باک.): نستهر.

نفتوو: (که.) حهتوته، نووشتوو، قهزمهنوشته، جادرو، نقشتی، نقشت،

(باک.) بەربەژن، حەمايەل.

نفك (باك.): دەمكات، ئيستا. ژــ اقه: ناگههان، لهپرړا.

نشكۆه: نەكار، ناكار، پرړا.

نشكۆك (باك.): تىپى بانگ كردن.

نشمی (باک.): هیدی، نارام.

نشووق (باک.): گيراو، گهرداو، نهگيهتي.

نشييق (باک.): نشورث.

نشێو (که.): نزم، لای خووارهوه، سهرهوخووار، سهرهوژێړ. ــــی: جێگای

نشيّور ليّرُ.

نعۆرى (بار.): مەزرەق.

نفرة (نه.): نقوم. ــبوون: نقوم بوون، رٍلاچرون.

نفاوه (رهوا.): نیشتنی قوراوو ماستاو و نهستوورایی بریینانه.

نفت: نوي.

نفتك: (همررا. ، باك.) شميد.

نفش (باک.): روچه لهک، نه تعوه، همرچاخه ی نفیشی کی هه یه.

نفوورات: جانانه، زورزان.

نقار (باک.): تازه. _ کردن: تازهکردنموه. _ ی (باک.): تازهیی.

فقان (باک.): همشارگه، پهنا بهردیّکه له لیّقهرمانیدا خرّی تیّدا همشار

بدهن.

نقاندا (باک.): پاریزور.

نقعدن (باک.): نوراندن، (بنقیینه).

نقهچوون (باک.): ناوى بوون، كووړ بووناوه.

نقز (باک.): ندوی، نزم.

نقستن (باک.): بنقه، نووستن.

نقسكى (باك.): بەنورسىين.

فقشت (باک.): نشتوو. ـ ي (باک.): نوشته، جادرو.

نقشک (باک.): رونی کهره.

نقييساندن (باك.): بنقييسينه، نووسين.

نقییسار (باک.): دمستنورس.

نقييسه قان (باد.): نووسهر.

نقييسهر (باد.): نورسهر.

نقييسك (باد.): كەرە.

نقییهکار (باک.): نووسار، نووسیار.

نقییسکی (باک.): ویّژامه، وهژهگ، پهخشان.

نقییسیار (باد.): نووسمر.

نقييسين (باک.): نورسين.

نقیین (شکا. ، باک.): نووین، ئیی نووستن.

نڤيينوٚڪ (باک.): دييوي نووستنٽيه.

نمانای (همورا.): نواندن.

نمانين (باك.): نواندن، خاوكردن، شل كردن، نهرم كردن، بنميينه.

نماوی: شیّدار، غدار،

نمه: _ى باران: دلْزيدى باران.

نمهبارانه: وورده ووردهی بارانه.

نمهبوّ (همورا.): نابيّ.

نمهد (همورا.): لباد.

نمهدمال: كارگەچى.

نههز (هدورا.): (بابا.) تمنز، (هدو.) تومهز.

نهه که (لو. ، همورا.): وهفا خوریتی به د : بی نهمه ک ، به تره ش ، ناوان ، دلره ش ، بی به تره ش ، بی تاره ش ، بی به خت .

نمهكدان (فه. ، موك. ، لم. ، هدورا.): خوويدان.

نمدار: غیین، شعدار، نییم دار، تربووس دار، نعمیین، هیّمن، تعرد ـــی: هیّمینی، تعری.

نمره: ژماره، پله.

نمکانی (ړوژ. ، که.): زمویی نهوی و چال ونزم.

نم نمه: لىسمرەخق، كىمكىمە، تەنها بۆبارانە، ــدەبارى.

نموونه: کیمیّک له زور نیشاندان، ثورناگ، (باک.) تیپ، سهرمهشق، غیبنه.

نميين (دزه.): غدار.

نهیینه (باک.): غرونه. __كار: نماینده. نووینهر. _گه (باک.): غایشگا، نواندنگا. _نده (باک.): غاینده: نوینهر.

نۆ: نەھ. (باك.): سەخت، كرنك.

نوّبار (باك.): نويمره (بوّ مندال).

نۆیه: _ کردن: سهرهدورکرن، نوگه، سره، سییره، کژ، (باک.) سهرهدور، کهرهت، کاید، گهه، چیین، نوّره، چهل، (باک.) بهدییل، همل، کات، چاخ. (خوّ.) _ گه.

نۆپهېې: نۆرەبې، كەسىپىك، كەسەرەر نۆرەى كەسىپىكى دىكە بىبېي، سى: گەبر.

نۆبەت: _ دار، _ دارى: چۆكدارى.

نۆبەتچى: نۆبەچى.

نۆبەتچىيەتى: __ىشەرى كردن.

فۆبىلىقى دار: تادار، تاويى ــ دارى.

فۆيىلەتى: تا، (ھىلورا.) يىاو، پىي. (رۆژ.) تىلو، سىرتمە. سىبىر: تىابى، گەنەگەنە، كشتەك.

نۆبەچى: كۆشكچى، نۆبەتچى، پەيا چۆكدار. چەرخەچى.

نۆبەچىتى: كىشكچىتى، نزبەتچىيتى.

نۆبەخت: كچيّكى تازە خوازېيّنى كراو. تاسەكىيسە، تازە دەولْمەند بوو.

نۆبەخش (كە.): بەخشىين (ھاوەڭجارىيە).

نۆبمدار: كێشكچى، (باك.) بەڵت، دىيدەران، دىيدەڤان.

فۆپىھرە: نروخرورى، بەرى نىوى و تازەيدە، نىەخرىى، نۆپىيىشدە، ھىدوەلا بەرىيى دار يا ژناند. (باد.) خىقھ (تەنها بۆمىيەيە). سى مندالا. نۆزگە. فۆپھنىد (كە.): گاى تازە جروت. (كە.) نۆرەند، نۆپەن. (جا.) نەرەن. فۆپىشە (دزە.): نۆبەرەي مىيوەر گىايانە.

نۆت (باك.): نەرەد، نەرەت، نۆھەت.

نۆتۆرقان (باک.): قرمول، پاریزهر. (باد.) نۆترقان. ـى: پاسموان.

نۆچە: لار ، كەنج.

فۆخان (فه.): نینوّک.

نۆد (باك.): ئەرەد.

فۆرە: نۆپە، چەل، كەپەت. (باك.) درەب، سەرەدۆر، سررە، سييرە، نۆگە. فۆرىينگ: مۆلگەي مالاتانى كۆرىيە. مىيىل. بۆسەي شەرو راوييە.

نۆرپىن: تىماشا كردن، نورارپىن، ئىيرتن، (بىك.) بانىاندن. تىرامسان، ئېيرتن، ئىرىن، ئەيرىين، ئىرىين، ئېيىرىين. بنۆرە: تىماشاكە، دىنكە. ئەندە: ١٩.

نۆزگە (موك. ، كه. ، رٍدَّرْ.): نۆيەرە (تەنها بۆمنداله).

نۆژدار (باد.): دەردى بى دەرمان.

فوّش: _ كردن: خوو اردنموه. _ بوون: _ ى گيان بوون. ثمنوّشى (باك.): نوّشى گيانت بى ، (رووا.) و يّتداچى ، لىموه لاّمدا ده لْيّىن: لـ ه خړى دهر نمچى ، به گيانت خوّش بى . _ يى گييان بوون. _ ى گيان لى كردن. فوّشلار: كانيّكه.

فۆشلاراو (زا.): نۆشاتراو.

فۇشان: خوراردنىوه.

فۇشزا: نيتوى كوړى نموشيروانى بوو.

نۆشيىن: خوراردنىوه.

فَوْقا (باک.): قووم، نقووم. ــبوون: نقووم بوون. ــکردن: نقووم کردن. فوّک (فه.): نخه. (ههورا.) نــووهی. (زهن.، رِوْژ.) نــوخه. بــه بــرژاوی بــــزگـچونــی باشهو رایدهگری.

نۆكە (باك.): ئيستا.

نۆكەر: بەردەست، ژێردەست. (باد.) بسپۆر. بەندە، بەنى، پێشكار، كەدى. ــ ى مندال: كورك. ــ ى: پێشكاريى نۆكەران. ــ ايەتى. نۆكەفەرىيكە: فەرىيكەنۆك.

فۆكەل (رۆژ. ، كە.): ئەر گاجووتەيە كە تەمەنى دوو سالاتە بى و ھىيشتا جووتى نەبور بى. نووۆن. بەركەل.

نۆكىنىد: نۆكىن، تازە ھەڭكەنراو، جۆگەي دەستكرد.

نۆگە (ھەررا.): نۆرە، نۆبە.

نۆگن (باک.): نینگویین.

نۆگۆشە: ئەندازيارى

فۇتى، فۇل (ئىيرە.): وەكىو، وەك. فۇ**ۋەنىد** (كە.): گاى تازەجىروت: نۆرۈن، نۆپەنىد.

ن **نۆھەد:** نەرەد، نەرەت.

نۆلا (كه.): ميينا، وهكو، وهكى.

فووره (زهن.): پهژووی بهرد، خهلّووزی بهرد. **فوورده**: نردوو.

نووردوو (باک.): نوررده، (همر.) نورردیی.

فووردیی (همورا.): نردوه، (پورا.) چتمهک قهدقهد بکوریّته سمر یهکتری. (پورا.) پاپوکهی ماری.

نووروٚژ (باک.): نفرروز.

فووری (قەرە.): نۆبەرەي مندالّ.

نووزا (باک.): نموزاد.

نووزانهوه: کرورزانموه.

فووزاندن: كرووزاندن.

فووزه: گاسکه کړووزه، مزه، گاسکهگاسک، گۆرانييّکه به دهنگيّکی نزم بهسهر ليّوانهوه بگوتريّ.

فووزهفووز: مزهمز، نزه، له کاتی په ریّشانی و نه خوّشی، نویزهنویز. ــ کردن: نویزانن.

نووزین (باک.): تازه زین کراو.

نوژداریی (باک.): دەرمانی شیفایه.

نووس: پاشگری پیکهینانی ناوی کارا، روژنامهنووس، نامهنووس.

فووسان: پیدا ... : تووند گرتن، دانووسان، گهزتن. ... ی چاو : چاو نووقان. رسیان، چسپان، پیتوه نووسان، بو پیتکموه نووسانی همموو چتیکییه، بهلاوه ... : بهلاوه گیربوون، نهخوشییه که پیوه نووساوه : تووشی نازاریکی بووه. دهنگ ... : کمرخ بوونی دهنگ.

فووساندن: قەمتاندن. چەسپاندن، چتێکبهوري چريش يا ئيديكوره به چتێکي تروره بنووسێنرێ، پێوه نووساندن: رساندن.

نووساو: پيوه نورسار ، كەرخ: دەنگى كەرخ.

فووسفر: نورسیار، نقییسهر، نقییسه قان. ــى: نورسیارى.

فووسهکه: (دهر.) نووسنهک. گیایه که بلند دهبی و دړووی ووردی زوّره، دانه کهی چکوّلهیه به دړووی وورد داپوّشراوه، که ووشک بوو به جلک و پیّلاّری مروّیه و دهنووسیّ.

نووسنهڪ (مرک.): (؟).

نووسهکه گۆلکانی: له نورسهکهی دی چکولهتره.

نووسهنهک (موک.): نووسهکه.

نووسموهري: رينووس.

فووستن: نقستن، چاو چوونه خهو، وه رکه و تن، هویتن، رازان، چاوگه رم کردن، بووسان، (ههورا.) ووتهی، راکه تن. بندو: (ههورا.) ووسه، (ردّژ.) بویس. ــ ی زستانی ـ ـ گا. فؤها (فه. ، زهن. ، جا. ، كرما. ، ههو. ، كه.): جوانبووى مين، جووانبووى وولاخي.

نۆمەنگى (ھەررا.): جرورە كاللەكتىكى زەردە زستانان ھەللدەگىرى.

فۆوەنىد (موك.): دەغلى كى چاندرارە كەشىيىن بوربى و ھەر چورزەللە بى. فۇيەك: لەنزىان يەكىك.

نوويْكەنيا (كە.): گاسن تىژكردنەرە.

نۆيەم: نۆيەمىن.

نۆيەمىن: نۆيەم، نۆھەم.

نوييكهنوييك (كه.): نروكهنروك، گريان، پرمهى گريان.

نوێزانن (ړوژ.): نووزاندن.

یسه د چهد نویزه (روژه): نووزه، دهنگی باریک و نزم وکز.

نوێزهنوێز (ړڒژ.): نووزهنووز.

نۆيىن (ھەررا.): نىتنگوين.

فوو (هدو.): تازه، نوويّ. (باک.) نووچه.

نووا (که. ، رِدِّژ.): پیشوو ، بعردهم، پیش، نعوا ، پعنا ، (دزه.) نووان.

نوواړين: تهماشاکردن.

فووال: بروانه: نعوال.

فووالله (موک.): سعوله، نعو تعنگروتکه هعوییرانهیه که له زاری روشتر و ثیدی دهنریّ. (دزه.) زهوییّکه بلّندایی و نعوییّتی هعبیّ، زوورگ.

<mark>فوواندن:</mark> رانواندن، غانایی، نیشاندان، چارههڵتهکاندن، چاوب_ککی کردن، وهرخست*ن، خ*هڤاندن، رازاندن، خواندن، نڤاندن.

نوواندنگا: غينهگهم. غايشگا.

نوانگه: بروانه: نوراندنگا.

نووايي (ړڒژ. ، که.): پێش.

نووهى (همورا.): نوّک.

نووته ک: زور تاریک، تاریک و نووته ک.

نووتک (باک.): گفراي.

نووى: چەم، چەمانەرە. ساتمە، تل.

نووچاندن (بابا.): (مرک.) فیچاندوه، داهاتندوه.

نووچه (باک.): تازه، نوێ.

نووچک (سل.): ههڵه، دووچاري ــ هاتن: ههڵهكردن.

نووخان (همررا. ، دهر.) : نسينوّک.

نووخه (رزژ.): نوّک.

نووخته: تنزک، تک، کپل، نتک: نچک، دەرقىل. ــدانان: كێلـهک خستن.

نووختەنووختە: خال خال.

نووخشه: نهخشه، بهری ههوه آنی ده غلان، سهره تای میسوه ده غلان. (سل.) نزیمره، سهرخه رمان. سی ده غلی: کاتی پیگهیشتنی ده غلا. فووخووری (باک.): نزیمره (بر مندال). نووقل: شەكرۆكەر شيرىنىيات.

نووقلانه (همورا. ، بابا.): نهخشهی چاک و خراپ، _ پیدان: نهخشه لیدان. _ ی چاک: نهخشهی چاک. _ خراپ: نهخشهی خراپ، هملکالان.

نووقم (كه.): قووم، نقووم. ـ برون. ـ كردن.

نووك (فه.): دندروك، نووكي پينسووس، نكل، نوييك، (كه.) دمكه قهلهم، سهر، (باك.) ريش، به پهري بارييك و تييژي همموو چتيكي دهلين، وهكويي وخنجه و نيزه. نوخته، دي قامك، (باك.) بار. دليد خال، پنت. دي قامكان: سهري پهنجان.

نووكاندن: نووزاندن.

فووکه: کوورکه، ــ ی مندال: له گریانیّدا، ــ کردن: نووکاندن. ثیّستا، ویّستا، همنووکه.

نووكهند: نزكهند، نزكهن. جزگهي دمستكرد.

نووکهنووک: نێوی دهنگێکه لهکاتی گریانیدا که پشوو دهخواتموه، ــ ی لێ دێ، کوورکهکوورک. نرییکهنوییک.

نووكەنيا (كە.): گاسنى كۆل تىژكردنەرە.

نووكتييژ: شتيّک که تروکي تييژبيّ.

نووكړاندن (باك.): چاوليك نان، چاوقووچاندن.

نووکن: به نورکهنورک، سهرتییژ.

نووكي كونكار: نووكي مرازيّكي كونكهرموه.

نووگه: نۆبە.

نوسند (موک.): دهغڵێکه به هاران ده چێنرێ، دهغڵێکه پايزان درهنگ بچێنرێ و تا به هاري ووشک نهبێ، لاپسته.

نوونك: نييشانه، شويّن.

نووسکه: بروانه: سووسه.

فوو وۆن (كه. ، رِدِژ.): گا جروتيّكه تهمهنى دروسال بيّ و هيّشــتا جووتـى نهبووبيّ، نوّوهند. بهركملّ.

فووها (باک. ، فه.): ئيّستا ، سفرهتا ، پيّشى، ل نرها: لـه سفرهتادا ، لـه پيّشغره.

نهوهال (بوّت. ، زيّ.): نعوالّ.

نووهه: تيّستا.

نووههوار: نوري همرار.

نوهۇم: چىنە ژوورو خانەيەكى ساختمانىكى فرەچىنى لەسەر يەكتر.

نوھۆك: ئارەلفرمانى كاتى.

نوهۇن (كە.): گويلكە نيرى دووسالأنەيە.

نووهووت (که.): گويّره کهي دووسالانهي ميّيه.نيّنگوين.

نوويّ: (همو.) تازه، نوو، نمو. سهر له ... : له ... وه: دووباره، دييسان.

نووي بووك: كررلُوْلُوْ.

نوويچدان (روزد ، که.): چهمانهوه لهبهربيّهيّزي.

نوویده (همررا.): تییسک، دروومانیکه، دووای قمدیک، دروون لمه دیوی ژوورموه همردووک سمری پارچهکان لوول بدری و بدرویت. نووستوو: نستوو، خدوتوو، ودركدوتوو.

نووسران: ديّته نڤيسيين.

فووسروو: نامه یا کتیبیک نووسرابیتهوه، نامه. ـــخانه، ــخانهی گشتی، ـخانهی تایبهتی.

نووسكاندن: قرووسكه كردن، كهسينك ثازاري پينگهيشت داده نووسكي.

نووسکه: قرووسکه، نازکه، ناسکه. دهنگی سهگییه لهکاتی ثازار پی گهیشتندا.

نووسكهنووسك: نازكهنازك، ناسكهناسك.

نووسين: ئىدر كىسىد يا ئىدر چتەيدە كىد چتىككىد بىد چتىككىيىدرە بىنورسىتىنى، پېرەندوسىن، چىسپىين، چىسپىن، ناشىيساندن.

فووسییاد: بنووس، نووسهر، نفسیکار، نووسیّن، نوویسهر. ــــى: نووسهرى.

نووسنهڪ (دەر.): نووسەكە.

فووسين (ف.ه.): نووسانن، نوريسيين، نڤييسين، نورييسان، بهه. : نڤسكي.

نووسینهوه: نووسین یا سعر له نوی و دووباره نووسیینی شتیک، لهبهر -: نووسینهوهی شتیک لهبهر نووسینیکی دیکه، لهسهر -: نووسیینی شتیک له بارهی شتیکهوه یان بابه تیکهوه.

نووسینخانه: دهزگایه کی نووسین، شوویّنیّکه کاری نووسینی تیّدا ده کریّ. نووسینگه: جیّگای نووسین، شوویّنی تایسه تی پاریّزه ریّک، یان پزیشکیّک یان ثیتر.

نووشتان: قەربرون، چىمان.

نووشتانهوه: دانووشتان، سییوان، پیوهدران.

نووشتاندن: دانووشتاندن، پيّوهدان.

نووشتاندخهوه: دانروشتان، (همو.) بن خيركردن، بـ و كـمنارى ليّفـ و چتى و دهييّ.

نووشتوهوه: دانروشتارموه.

نووشته: نشترو.

نووشتهوار (مرک.): کوته مال، (ههورا.) هه لنووچاندن. (دزه.) بادانهوه. (مرک.) داگرتنهوه. کهناری پارچه یه کی بنووشتیّتهوه.

نووشتوو: نروشتارموه. (باک.) نروشتی، نروشته، نشترو، حهتزته،

مور<u>صوره</u> تورنسه وبرده (بــــــــــــ) بورنستاني، تورنست د نستارود د الد. حمايةل.

نووشتی (باک.): نووشتور.

نووشدار (باد.): پزشک.

نووغرو (دزه.): ــبورن: نقوم بوون، رووچوون.

نووغوورد: جيّگايه که پړ له گياو تيّکه لأوى.

نووقهژهن (باک.): نووژهن.

نووقان (كه.): جورقان، بهستى.

نووقاندن (كه.): جورقاندن.

نووقهو (كه.): جووقار، قووچينراو.

نوقره (فه.): زيّو.

نهين: شوّڤار.

نهێني بيين: كسێكه نهێني ببينيّ.

نهيّن بي (كه.): ئاوان، بيّبه خت، نهيّنگيير، ناپاك، په ترهش، سه كى يائى گر،

نهيّنيڪير: ناپاک، خاين، سهگي نهيّن گر.

فهين ڪير: ياني گر، بيبهخت، نهين بر، ناوان، پهترهش.

نهيّني (بابا.): نهاني، راز، پهنهاني، بهژيّر ليّوانهوه.

نهينيار: رازگر، سكرتير.

نی نیازی: دورلساندی، بی نیازی.

نهييو: ترس، تۆقىين.

فهييږيين (باک.): نوواړيين، تعماشا كردن.

نيا (همررا.): نييه. (ړوژ.) تعماشاكه. _ كردن: تعماشاكردن.

فيلز: ئارەزوو ، پيويست. ــ لــه خولا خواستن.

نيازان: نعزان، گيّل.

نیانگر: یانی کر.

نياوه (شو.): پيشهره، لاي پيشهوه.

نياي (همورا.): چەقاندن.

نيدره (همررا.): دانان، دانين.

نیه: تورننه: تورنه. نیز، نینه.

نێچيير: گۆر، نچير. ـ ى جانموهرو دهعبايان. ـ كرتن.

نی ناساو (همورا.): زهمبوورهکی ناشی.

نێچيرهوان: (باک.) نێچيرڤان، نهچيرهوان، راوكهر.

نێچيرفان (باک.): نێچيرهوان.

نيخهنيخ: چرتهچرت، كيشهكيش.

فير: واژيى ميتيد. نيره، كمال. ـ بوونموه: كژ، دوواى بارانه زهويى كه

پندربيتموه. ده لين نير برتموه: ــ دهبيتموه: دهچه قيتموه.

فيرراو: نوينهر، غاينده.

نيْربو (باک.): شرّڤار.

فيره: نير، دووبه. كووپهى زهلامى دارى. مەشكەيە لەبەرمىل يالـ دار

و تەنبەكە دروست دەكرى.

نيرهر: كىسيكە، كەھەرشتىك بنيرى.

نێړهژهن (همورا.): ناودزک، نێوداري مهشکهي.

نيرهبهن (موک.): گيايه كى قايمه وه كسو فريزوويمه و دريد باقسهى بسى

دەبىسترى. گيايەكە شيرەكەي زەردە دووايە رەش ھەڭدەگەرى.

نێړهک (همررا.): نێرتک. ــى ترهو: نێرتکهترور.

نێرهڪهر: گۆڵهكەر.

ن<mark>ێرهڪهو</mark>: کعري نێر.

نێرهڪي: ئێستري نێره.

فيرهمو (باك.): نيرهمووك. _ كردن: پهيوهند كردن.

نێرهمووك: (باك.) نێرهمق چهچه، (هفورا.) نـهمێرد، بێبفر. ړهنگ

مەنىك.

نويرسه (كه.): دروومانه له پاش نوشتاندنموه.

نويزه (كه.): نووزه.

نووێژ (هدرراد): غا، غاز، ــ کمر: کسێک که نوێژبکا. به ــ: کسێک

دمستنویّژی همبیّ، یان شتیّک خاویّن بیّ و بشیّ لهکاتی نویّژکردندا بهکار بهیّنریّ. بیّ ـ : شتیّک که لهکاتی نویّر کردندا نهشیّ بهکار بیّت، یان

کهسینک که دهستنویژی نعبی.

نویزه بارانه: نوویزیکه دهکری و داوای باران بارین له خودا دهکری.

نوێڙڪا: شوێني نوێژ کردن.

نوێژگه: بړوانه: نوێژگا.

نووێژی (ړوژ.): نییسک.

نووێکار: تازهکار، کهسێک، که تازه دهستی بهکارێک کردبێ.

<u>نوويكێشه:</u> تازهكييسه، تازه دموڵهمهند برو.

نوويڪووان: نيٽنگوريين.

نوویسل (همورا. ، شاره.): ئاسىنىكى درىسى قورسى بسمردى يسى

همڵدهقمنريّت. بارى، رنگليزه.

نوويّ مالّ: نوومال.

نووێن: پێڂەف، شەرىيش، نڤيين.

نوويّنهر: غيينهنده، دمسنيّر، (باک.) بنهدار، ناردرار، غاينده، غيينهکار،

بندار. کردنموه ... : بمنیردراو کردن. بوونه ... : بمنیردراو بوون ی :

بنداری. جیکر، بریکار، نیرراو.

نووییمان (که.): نووسیین.

نووي هميف: مانگي نوي.

نوویسمر : نورسمر.

نوويسين (كه.): نروسين.

نووییشک (بار.): رونی کفره، سفررشته.

· نووييڪ: تورک.

نها (باک.): ئيستا، ژـپيڤه: لههاشان.

نهال (باد.): نموال.

نهاندن (باک.): بنهیینه، دانان. تیّ ـ: تیّنان.

نهانی: راز.

نهه (باک.): تيستا.

نهك (باك.): قولايي ماسي كرتن. قولايي گۆرەوي چنين.

نهڪوون (باک.): نينگوين.

نهو (باک.): ئيستا.

نهۆم: (باک.) تا. حۆلى، سەرەلى، ــ مى ھەرەسەرەرە. ــ ى خورارەرە:

نهۆن (كه.): پارگوويرى نيره. گويرهكهى نيريى دووسالانه.

نهوو (باد.): ئيّستا.

نهووم (موک.): تيّشكان، لاراز، بيّتين.

نهێرقن (باک.): بنهێره، نوٚړيين، (باک.) نێڕيين.

نهيرين: نواړين، نوړيين، سهيركردن.

نێړيين (باک.): نوړيين، تعماشاکردن.

نێريينه: منداڵي نێره.

نێز (باک.): قاتی، گرانی.

نێزه: نيزک، ڤزک.

نێزبۆهێړ (سور.): رابووردووي نزييک.

نێزڪ: (که.) نێزيک.

نێزيك: درورنييه.

نێزييكا (باك.): بدلاى كەمەرە، بدلاي نزييكەوه.

نێزييكه: هاكا.

فيزيكتر: نزيكتر، لهپيّشتر، خزمتر، درّستتر.

نیزییکی: نیزییکا، (باک.) پررز هندک، هساهسا.

نيزان (كه.): ناژران.

ن**ێژاندن** (که.): ناژتن.

نێۯؾڹ: ناژتن.

نيسايي (بال.): ناساني.

نیسی (جا.): به لآن که بلین نییه همر نیمی به کاردهبمن.

نيش (همورا.): ئيش.

فيشانى (باك.): ديارييه كه لهنيشانه كردنى كجاندا پيتشكه شده كريّ.

فيفه ك (هـ مورا. ، رموا.): ناوپيستير، (دمر.) ناوف ك ، (هـ مورا.)

نەفەك، پىيستىر، (ئامى.) پىيسىر.

نیڤ (باک.): ناث.

نيڤچي (باک.): تەرخان.

نێڤڪ (باک.): نێوک. _ ا من کهتييه.

نيڤكۆ (باك.): دالآن، پيٚشخانه.

نيك (همورا.، دزه.، ردود.، كه.): نعسكل. (بان) نعسكنج، نيسكى

سەرەودى قوونىيە، ئىسكى سەرەودى سمتىيە، نىزىكى كەلەكدى.

فينقمال (باك.): نيومال، زهويي ژير ژوور.

فيقران (باك.): نيوړان.

نيقړو (باک.): درورگه.

نێڤڡهرڪ (باک.): کلاري زيويين که ژنان لهسهري دهنين. تاس.

نيّك (هدرا.): (موك.) كوّلْمك. (باك.) نيّهك.

نێڪووان (باد.): نێگوريين.

فلِل (باله.): نزار، پارچه شیناییکه به بهرقهدی شاخانموه، که تاوییشی

ههبيّ و خۆړسک بيّ.

نێڵه (ههورا. ، سهق. ، که. ، موک.) : نیریی جووتی. گریه.

فيلهمل (همورا.): كاريبته.

فَلْلُفْفِيْلٌ (جا.): ــ يى تاورىي، گرفه گرف، گرپه كرپ، هيل مهيل، (همو.)

ىرپەدرپ.

فيم (باك.): همواو كيمي بريينان.

فيُّو لئ فان: ناو لئ نان، ناو برّ دانان.

نيرونان: تيرزك.

نێرمومێيه: نعرماده، نێرموماده.

نيرههمر (همورا.): نيرهكمر.

نيرهههنك: مىنكى نير.

فيربنز: هدتيوباز. ـ ى: هدتيوبازى.

نێرتك: نێرک، نێرهک. ــ ى پيسوازى: كروک، كووروو، كوورهک.

نيرتك (خز.): ڤاتۆرك. ــى گيار بريينان.

فيرتكه بيواز (همو.): تمره لميلان. (سرور.) باقرته.

ف<u>ێۄتڰ هوێۅاس</u>: جـــووره ړێواســێکه لـــهنێو دوو گـــهلأی پـــاندا دهږووێ و هملندهچێ.

نيرتكه شوانه: پهله شوانه، گيايه كه دهخوري و بوني هديه.

نيّرتن (باك.): بنيّره، نوريين، تعماشاكردن.

نيرديوان: نهرديوان، (دزه.) پئ بلقه، (پژ.) سهردووک، (بابا.) پهيژه،

پێ پييلکه.

نيرران: ناردران.

فيرويو (زا.): ناردراو، شانده.

نێررووميهك: نوێنعرێک، شاندهک.

فيّرك: نيّرتك (ئي پييواز و ثيتر) ، (كه.) كروّك، (روّرْد.) نيّره راست،

نيرزک. نێوهرووکه.

نێرگه (بابا.): کارييته.

نێرگەلە: قەندى ئارى، قليانارى، قەليانارى.

فێركس: زەرىيىم، نەرگس، گيايەكە تا سى بىست بلندە، گەلاى درێـرو بارىكە، بۆنى زۆر خۆشە و نێـوى گوڵەكـەى وورد و سـپىيـە بۆنەكـەى بـە

تازهیی بو کرمی دهماخ زور باشد. گولیّکی کیّریی و رهنگ سپی و مدیل مو زهردیّکی زور کهمرهنگه، کهمیّکیش بوزی خوشه. بونهکهی بو هدالامهت

باشه وهکو فنجان وایه. نیریی نافره تانیشه، (باد.) بنه کهی بکریسه چرک بورینان، دووجووره: _ ژوری: سهری گولان زور ده داو گهروهن. _ کتک:

سەرى گولان كەم دەداو گچكەن. (باك.) جوورە تفەنگىكە.

نێرڪس جۆريى: شێست پەر، گوڵێڬە.

فێڔۅۅ: نێری، کهڵهکێری، حهیوانه کێویی نێر.

نێرم (لر.): نييمه.

فێړنێړمي (باک.): چاوهړێ. ــ کرن: چاوهړێ کردن.

نێړوهيي: هوزێکه له جافان.

نێړوٚك (ړورژ.): نێرک، نێوهړاست، نيركک.

نێروميّ ڪردن: ليّکداني نيّر و ميّ.

نێرووبهند (باک.): گيايهکه.

فيريتى: نيرايهتى، نيربوون.

نێڔۑۿڪێۅيي: هدڤێ، ناڤێر، ندڤێر، کهڵ، هدڤووري.

نیرین: نیرهی بزنانه، که گهیشته سی سالی که خهسابی خدرتی پی ده لین. گیسکه نیریکه چوار به هاران ببینی. (همورا.) سابرین، تهگه،

ئەلۆرىي، ساورىن، ھەورى.

فيّو ئي فواو: تعو كعسدى ناوى ليّ نراوه ، باسكراو.

نینگوین: نینگوینگه، (دهر.) نووخان، (جا.) نیّـون، نووهووشت، (شهم.) میّکان، نهگـوون، (بار.) میّگـووان، گویّلکـه میّیـهکی سیّ سالاّنهیه، میّنگوین، نوگن، نههگوون، نؤون. نوویّ گووان.

نێنگوينگه: نێنگوين.

فيّو: بيّ -: نهناسراو، له - نان: تيّ بردن، تيّ برين، تيّ اكردن، تيّ اكردن، تيّ اكردن، تيّ اكردن، تيّ اكردن، دهناونان، تيّنان، - بردن؛ ناونان، ناوهيّنان، خووررين، ناث بردن، ناو، ناث، به -: وهنام، نيّ ودار، بهناو، ديار. - ليّ هيّنان: نيشانه كردن، دهستنيشانكردن، (باك.) تات، تهمت كردن. - ليّنان: ناث ليّدان، ناڤاندن، دهنيّو: لهدوړ. لهنيّو: توولو، توويّ. (باك.) د، ديّ، ژوور، هووندور، له - چوون؛ فهوتان، مردن، كوژران، توّث دان. - پهيدا كردن: ناوبانگ دهركردن. له - هره چوون، پييزبوون. له - يدا: لهناويدا، بهد - : بهدناو، بهدنام، (ههورا، ، كوّن،) نييه. دهر - : لهنيّو، توولق، توويّ.

فیوان: ماودا، ماوه، معودا، نافیهر، نافیین، دوستایدتی، ناموشق. __ برون: پهیروندی.

فَيْوَ ثَاخَنَ: نَاوَاخَنَ.

فێوه پاست: هاوێر، ناوهند، ناوه پاست، جهرگه، نێرک، نێرتک، کروک.

نێوهرووكه: نورختهى ههره نيوه راستى، نێرتک، نێرک.

نیوه که (بار.): قامکی دریّ و گهوره یه له تعنیشت قامکی شاده یه. هالمه قورته، نمونهمورته.

نێوهڪي: نێوان.

فيوه فليار: نيوبين. ــ ى: نيوبيني.

نێوهوه: هورندور.

فیوبانگ: ناوبانک، نیروار، رومق، سهرمودهر، ناوه دهنگ. _ دار: بهنی، بهناو، بهنیوبانک، بهناوبانک بوون. رومهت، خوهدی.

فيوبراو: ناوبراو، ناوگۆتراو، باسكراو، گۆرىين.

نێوبژی (هنو.): پیتناوی. ـــ کردن: رابدری کردن، نیّونجیّتی کردن. ــ کار: کوّستهک. ناڤبیین چی. ـــی: کوّستهکی، نـاڤچیّتی، (هـمورا.) چار.

فێوبژێتى: بەرەوانى، بەرەڤانى، ناوبژى.

فێوچاوان: چاره: نێوچاوان رهش، چاره رهش. تعوله، (بابا.، دهر.) ناوچهوان، ناوچاوان، فعرشهنی. تێولّ، (ههورا.) تسعوێڵ، تووێلّ، نهخشی، توێڵ. (باد.، که.، باک.) ثمنی پێشمنی، (باد.) ثانی، (جا.) پێشانی، (ممند.) پێشانگی، (همورا.، روّژ،، ممنگ) تووێڵ، (رووا.) همنی.

فَيْوچاوان سهى: قەشقە، (جا.) قەشان، بۆرولاخى بەرزەيە.

نێوچاوان تێڪ نان: گرژو موّن بوون.

فێوچاوه: ــــ ى ئاورى: ناوەندى، جەرگەى.

فيوران: نيڤران، ناڤران.

نێوزگ: ناوزگ، ناوسک، هدرچي لدناو زگدايد.

فیّودار: رِهموّ، بعنیّر، ــ برون: ناو پهیداکردن. (همو.، موک.) مرازیّکه له نی تعونی. بعنیّر، بعنیّربانگ، ناودار، (موک.) ــی: معشکه، دیار، ناودوک، ناومیّری، نیرّموژهن، خوهیناث، ناوبانگ. دهنگدار، دهنگانه، ناودار، ناقدهنگ، بعنیّر، ناقدار. ــیی معشکه: دار دوژهنگ، نیرموژهن. ــی (باک.): ناقدهنگی: ناقداری.

نيودهركه: ناڤدهر، دالأن.

نێودهشت: ناڤدمشت، دمشتێکی چکوڵ؞یه.

فیوهید: (تعمین دریّژ) له کاتی ناونانی مندالدا به ناوی پیروزبایی به دایک و باوکی ده کوتریّ: نیّودیّربیّ.

فیوساجی: ناوساجی: لهلهنگی، ناسییلک، کاده. ــ فروّش: کاده فروّش. فیوشان: ناوشان، ناومل، سهرهرهی پشتی.

نیوک: ناوک، ناقک، نیقک، نیقک. (همورا.) نمه، ـــى شووتى: نافكاشفتى، ناوكەرریّژ.

نێوكفوڵ: هەڤتينك، (دەر.) هەفتينى، پىيت، (هەورا.) پىيتە.

نێوقهد: ناوقهد، تعنكيش، تعنگه.

نێوقهدبهند: تمنكێش، (همورا.) بيبێن.

ن<mark>ێوكەرەشە</mark> (موك.): برينێكە لىسەر گرى پشـتى وولاّخان دێت. لىبـەر بارو ژينى.

نێوڪموڻ: پديينکد.

نێۅڲ؋ڵ: نارگەل، گەلارگورن. سرورێنچک.

فێومـــاێ: ناومــال٪، (هـمو.) دەروودۆر، پرپىۆل، (بــاک.) تەكبـــەر. پررپـــۆل، (ڕۆژ.) نێڨماڭ، دێ، (هـمورا.) يانـه، بارخانى، كـــهلــوپــهــلــى نێــومـاڵــى. فێون (جا.): نيـنـگـريبين.

فێونجي: نه گفوره نه چكوڵه، ناڤهنجي، ناونجي، بفرهدايي.

فێوونهترك: ناتۆرە، نەتۆرە، نارونرتك، نەنگ، بەندربار.

فيوونييشان: پي شوين، ناوونييشان.

فيونيوه: ناوناوه، جارجاره.

فێونيسيوه (مسوک.): (مسوک.) به پوولسه، (ږوژ.) کرمسه، (مسوک.) شييلهمه، (همو.) به روانکه، دارخه زنه. شوێن ناوێژه، پارچه دارێکه لهنێوکونی شييله پی دهنێن تا نهجووڵێ و نهيه ته دهرێ.

فيوى الوه: نيوى خواسترارهوه.

نێهڪ (باک.): نێک.

نیا (که. ، روژ.): تعماشا. _ کردن: تعماشاکردن.

نيياته: پاشه كموت. _ كار: پاشه كموتكار.

نيياز: ئارەزوو، ويستى دل، دلخواز، مەيل.

فيياذان (باك.): نعزان، گعوج. (باك.) _ يى: نعزانى.

نيازكار (باك.): چاپلووس. (باك.) _ى: چاپلووسى.

نيازى: نيوى پيارىيد.

نييان (كه.): نيهان.

نييانهوه: هه لخستني تعون و شيّلم و نيتر.

نيياني (كه.): پهنهاني.

نييشاندار (باك.): ئەنگىرە.

فییشاندان: خوّ : خوّ پییشاندان، خوّدهرخستن، پیّش چاڤی کرن. پیشاندان، ونارا، رای کرن، نواندن، چار هانمتهکاندن.

فییشانده که (باک.): نییشان. با ناخافتنی به دوونکان: ناوی نییشانده به هیدانی: پهشترکان لعبه رشادی و ئیتر. به پیندکان: پارانتیز. بی پرس: ؟.

فييشاندن: نيشتاندن. نييشاندنموه: نيشتاندنموه.

نييشانك (باك.): خالّ. (.).

نييشانكا: جيّگهي نييشانه.

نیشانگه: نییشانه، شتیک که به بهر چارهره گییرابی.

نییشانی (باک.): دهزگیران، نیشانه کراو.

نييشته: همموو شتيّكى، كه بنيشى (بنيشيّتموه) _ له كيميادا.

نييشتهجي: دانيشترو. _ يي بورن.

فييشتهر (رورد.): نهشتهر. (فه.) پاشهروک (تهنها بومندال دهبي).

نییشتهی (همورا.): نیشتموه، دانیشه. دانیشتن، چاوه رییی، مانموه. نیشتن (بزنار)، ماستار.

نييشتهيره (فه.): دانييشان.

نییشتهین (همورا.): نیشه، دانیشه، بنیشهره: دانیشه. دانیشتی.

(فه.) نیشتی.

نیفتگه: نیشتمان.

فیشتمان پهرست: خاک پهرست، ولاّت پاریّز، سدی: وهلاّتیّنی: وهلاتی، ولاّت پاریّزی.

نیشتمان پهروهر: خاک پهروهر. سی: خاک پهروهری.

نیشتمانی: هممور شتیکی سعر به نیشتیمان. نهتعوایهتی.

نىيىشتمەنى: نىشتەمەنى.

نييشتن (فه.): (همو.) تموريين، دانييشتن. ــ ى خلّتهى چتان.

نييشتنهوه: _ى خۆرو مانک، ئارابوون.

نييشتنهسهريهك: ـ ي هدلامساو: فشيين.

فییشتنگا: جیّی دانیشتن. ــی نویّنهرانه: جیّی دانیشتنی نمایندان. ــ یی گفورانه: جیّگهی گفورهکان.

نييفتوو: ههڵنيشتور. نيشتك.

نييشك (باد.): لمپررا، لمنهكار.

نييشۇك (باك.): برړنووت، تووتنى ھەلمۇرىين.

نييڪار: وينه، ړووپهر.

نييكهراني: نارەحەتى، دال پەرىشانى.

نييفة (سوور. ، دزه.): پزووي دهريي، نافهک.

نييقاني (باك.): لت لت.

نييقەشەق: نيپوەشەر.

نييقهكار (باك.): نييوهكار.

نييقهلير (باک.): گرژو رينديد.

نييه: تووننه، توونه، (هدورا. ، كۆ.) : نيّى.

نييتك: پىلە، (رۆژ.) پل، لككە.

مین نیخاندن (که. ، روژه.): سستی و نکاندن له کاردا.

نيخەنىخ: سىخەسىخ.

نییر: نیله، (روژ.) جهله. رشمه، رییشی، رییش، له کهرمستهی جووتی

نه و مرازه په که لهسه ر ملي گاو و نيسترو که ران داده نري.

نييړوانلن (ږدڙ.): همراو هاوار کردني بي سوود، بي شمرمانه نمړاندن.

نيږږه (ږوژ.): نهږړه، هغراي بي سوودو بي شغرمانه.

نييږهنييږ (ږوژ.): نهږړهنه ، همراهمرای بي سوودو بي شمرمانه.

نييرموان: هيّز، تيين، زهبر.

نييرته (بلّ.): هيرته، ويَرُه، قايشيّكه، كه نيرو باسكيش ليّك قايم دهكات.

نييرگه (خز.، (بابا.): کاريته.

نييشه (همررا.): دانيشه.

فیهشتهبره (همررا.): دانیشتن. نیشمهوه: دانیشمه. مهنیشموه: دامهنیشه.

نييرۆ (زا.): نيّرەررد.

نيروناموور: ئاقيّله، ئاقيّلەرماقيّله، (بلّ.) ئيّش.

نیزیک (ړوژ.): (ړوژ.) نیزگ.

نيمك: لات.

نييهك: ميروويي، نريى، نوويريي.

نييسكهشور: (؟).

نییسکینه: شوربای نییزک، (همورا.) مییژوویینه.

فييه عن: سيّبهر، چۆك، نسعّ، ساى، (همهورا،) سمى. ـــ كــردن:

سيّبهركردن، ـ دار: سيّبهردار.

نييشا (باك.): نييشانه. _ كردن.

نييشاسته: نشاسته.

فییشان: سمرنامه، شهقال، نییشا. به ناوو ... : بناث و نییشان. ... دان: پیشاندان، رانان، پیّشچاشی کرن، رابهرکرن، دهست لاداشتن. ... کردن: شانی دان. ... ی تفهنگی.

نييشان ئەنگيو: نيشان شكيّن.

فییشانه: نییشان. برونه ... : برونه نامانج. ... کردن: دهستنیشان کردن. ... شکاندن: نییشانه بینکان. شته، بالله ته، مصور، خال، بنک، پهله، شهقله، شهقل، نامانج، نارمانج، معبهس. پنکیکی رهشی چکوله یا گهررهیه لهسه لهش. ... گرتن: مشته گرتن، ... برون (ههررا،): جزکردن، چراخ کردن، شویّن کردن، نیّد لیّ هیّنان، دهست نیشان کردن، تات، (باک.) تهمت کرن. له ... دان: نهنگاوتن، پیّکان. ... نهنگاوتن. ... ی ثیفتیخاری (باک.): رست. له نیشانه دان: هفلهشه.

نييش نهنهنڪيّو: نامانج پيّک مر. ئنگيّو: به نامانج گهيو. نيشانهشکيّن.

نييشانمدار: پنكدار، خالدار، پەللەدار.

نييشانهشكيّن: نيشان ئىنگيّى، سەكڤان، سەكمان.

نیپوه**بر**ژاو: نییم برشت، برشت.

نييوهبرێژ (موک.): برّ داني گهنم و كونجي و قاوهو ئيدي.

نييوهتا: نييره فدردهيدك.

نييوه چل: نييوه و ناتمواو.

نییوهدوورگه: درورگهی ناتهوار ، زهوییهک ، که له زور لاوه به شاو دهورهدرایی.

نييوهر: دروكهرت كهر (تهندازه).

فييوه رق: ناڤروژ، نييڤرق، (زا.) نييرق، (دەر.، لک.) نييمه رق، (همر.) نييوړان. باشوور.

فییوه پۆساد: پشسود و وچانی نیوه پزیانی کاروانچییان. حسسانموهی نیوه پزیان.

نىيوەرۆژ: جەمى نىيوەرزىد، (ھەررا.) نىيمەرزژ، نانى نيوەرزىد.

نييوهشهو: نييڤهشهڤ، نييوهي شهر، نيمهشهب، نيڤاشهڤێ.

نييوهكار: هاوبهشى كار. هاوكار، نييقه كار.

نييوهڪوڻ (شن.): خارهچي.

نييوه گهر: شتيك، كه شتيكى ديكه درو كهرت بكا.

نييوه كيان: نيمه كيان. نيوه مردوو.

نييوه نمهك: همويريّكه لنسمر بريين داده نريّ. نييمرزيي.

فييوقهرك: بوّله جيّ چووني تهنها لاسمتيّكي وولاّخي بهكاردهبريّ كه داخزابيّ.

نييوچەدوورگە: نييمچە درورگە.

نييوخرۆڪ: نييرهگۆ.

نييوداشت: نهكزنه ر نه نوي.

نييوران (همر.): نييوهرز.

نييورة: ژيرز، باشوور، خزراوا.

نیهد: ویژدان، دل و دهروون، ناوی پیاوانه.

فيهال: نموهمل.

نيهانگير: ياني گير.

نييهاني: نهميّني، نهيّني.

9

و: تيپيٽكي نابيني كوردييه.

و (نهه.، باد.، شکا.): به درای نه و و تانسه و بنووسی بونیزان به کارده برین و بوبانگ کردنیشه (عمهزیز و، جانز، خالز، کاکز) وای، ههی، نهی خالز، نهی کاکز.

وا (همورا.، دەر.): ئموا: ــدێت، (ژاوه.، رێژ.،باد.) وهها، چوونـمو، هۆتۆ، وەر، وەكووى، ها: ــلمولايه. (رێژ.) ئاوا، با، ــبگره: وادابني، نييڤجۆ (باك.): ناتىرار، نىيڤچە.

نييڤرۆ (باک.): نييوەرۆ.

نييڤرۆكى (باك.): دەنيوەرزيەدا.

نييقمال (باك.): نييو، لەت. بنييڤى: بەلەتى. ــى شەڤى.

نییفکار (باک.): رووکاری سهرموه.

نىيىقكۆسە (باك.): نىيىرەكۆسە.

نيڪار: وينه. _ گرتن: وينهگرتن.

نیگ مران: درودان، پشیّو، شیّواو، هرول وّلی، دلّ س راوکیّ. دی: درودلّی.

فییل (که. ، روزژ.): هاوشان، نمو گایه له گفال نمو گایه نییله. شهیپووری گفوره.

نييلوپهو: لييلووپهو، نييلووفهو، لوولووپهو.

نييلووفهر (باک.): جووره گووليّکى سپييه، نييلووپهر، لييلووپهر.

نيم (كه.): نيو، نيڤ.

نييمان (همورا.): مييوان.

نييمه (جه.): له تكه خشت، ئاجوور.

نييمهرة (لک. ، دەر.): نييرەرد، نييمەردد، (فه.) نييمەرور.

نىيمەرۆژ (فە.): نىرەرز.

نىيمەسۆز (زەن.): بزۆز، سەلكەبزورت.

نييميرش (فد.): دەللىمد.

نىيمچە: نىقە، ناتەرار.

نيمچهدوورگه: خاكيتک، كه له زور لاوه به ناو دهورهدرابي.

نیمچهددهر: تربووسدار، غدار، (دزه.) شهدار.

نييمرويى (كه. ، رِرْژ.): نييوه نه ك ، ئاردو هيّلكه ي گييراوهويه روونى تى ههلدمسوون و لهسهر كولك و قوونيرانى دادهنيّن تا دهريكات يا بييرهريّنيّتهوه.

نييمڪيير (زا.): ياني کر.

فيين (باک.): نيينه، تعوان نيين، نييه. ــ بوون: نعبوو.

نيينا (باک.): دەست ليّک دان، چەپلّە ليّدان.

نيينه: نييه، نيين.

نيينهنيينه: خانهخانه، كه مريشكان داكمنه كولانهي.

نيينڪ (باد.): نيينوّک.

فيينۆك (دەل.): ناخرويّن، ھەنيۆك، (شو.، ھەررا.) ناخورن، نەينووك، نووخان، نيينك، نخان، ناخيّن.

نيينؤكه (خق. ، ړەرا.): دەردىكە لـه لووتى وولاخى بـهرزه دەردى، كـه دەرى نەيەنن دەيكوژى.

نييۆ (ھەررا.،كۆ.): نىيە.

نييو: نييڤ، نييم.

نييونهشكيّل: نييوه تييره (ئەندازه).

نییوه: نییو، نییمه، نییڤ.

نىيوەئەشكىل: نىيونەشكىل.

واردهی (همهورا.): خموراردن، خوراردنمهوه، (بمموره، وهره: بخمق). واردهيو (همورا.): خوواردنموه. (فه.) نوشكردن.

واردن (روزر.): خور اردن.

واردنهوه: خور اردنهوه.

واردوزي (باک.): کهسيّکه له جيّگا همواريّ بگمريّ.

وارديهقه (همورا. ، باك.): خوواردنموه.

وارزین (فد.): تورک هدلوه راندن.

وارستهی (همورا.): خوازتن.

وايڪ (ژا. ، روز. ، فه.) : باروکه.

واركۆر (باك.): وهجاغ كوير. ـ يى: وهچاغ كويرى.

وارگهه (باک.): هموارگه، جينگاي هموار، بانممهر.

وارگهی بهندی: ئۆردورگای بهندکردن.

وارنای (همورا.): باراندن.

وارۆك: بارزكه.

واروّکه (همررا.): بمری چکوّله، باروکه.

وارواره (دزه.): هيدى، لمسمرهخو.

واريانموه (همررا.): پارانموه.

واريانندغوه (همررا.): پارانموه.

واړياي (همررا.): گزران.

واريين (دەر.): بارين. (باك.) رەنگ پەريو لەترسان.

واز: برینیکی پیسه لهسهر پهیدا دهبی، که چاره نهکری و کون بی دهبیته كەچەلى. ــ لى ھيننان: بەجى ھيتشان. ــ بىرون: كرانىدو. ـــ لى ھينراو:

پشتگوي خراو. نارهزوو.

وازانين: ئاوا بيركردن.

وازاو: ليوريژه.

وازوازی: دەمدەمى، جينگەنە، جەنگەنە.

وازهاوردن: دمست بعردان، وازهينان.

وازهيننان: دمست هـ الكرتن، دمسه الكرتن، بـ الاوهنان، خوشبوون، لي گەران، بەجى ھىيشىتن، وازھاوردن، دەسبەردان، دەستى خۆ ژى كرن، دەست

لى بىدردان، بەسىدر چىرون، ژى گەرپان، ھىدوكردن، بەخشىين، دەڭ ژى

بدردان، وهبوون.

وبزی (که.): گسه، کالته، گنپ.

واژ: ئارەژور، پێچەرانە. رەبەرانھاتنى مەړ. `

وارُاو: ليتوريّر.

وادُه: ووشه.

واژهبهس: مرازی پیّوهندی.

واژهر: پارٽزهر.

واژموهند: و درگهراو ، شووم، ناپیروز.

واژی: ناوهژوو: بمرواژی، پاشه و پیش کراو، چهواشه. کردنموه: وهرگه رانه وهی کراس و دهریی و نیسر. نرخى بكه. _ بهسته: بهنديوار، خويش. _ بهرابهر: پلهى هاوكيشه. _ بزانه: وای دابنی.

وبرزدیان (بار.): قالشینی دمست و پیّیان.

وبهمر (همرران، دمرن): پايمدار،

والله: ئانكوو، ناوهرووك. ــ لئ دانهوه: ليكدانهوه. هاو ــ دوو ووشه يان دوو رسته، واتايان وه كوريه كبي. ــ دوزينه وه ليكدانه وهي

والدار: بدراتا.

والله: و ته، گوته، قسه.

والمهوات: دەنكەدەنك.

واللهو ويره: وتوويّر، گفتوكر.

وللهی (هدورا.) : گوتن، ووتی، (هدورا.) واچه: بلّنی، مدواچه: مسلّنی.

(فه.) بووش: بلّيّ، نهووش، نهيووش: معلّيّ.

واقر: دوای، دوورتر، لهپشت.

واتن (روژ. ، هاورا.): وتن، گوتن، کوتن.

واجه: بلْيّ، بيّرُه.

واچهی (همورا.): ووتن، کوتن.

ولخ (كد. ، بالله.): بعداخعوه ، والأخ.

واخووا: دروپاتکار، گلهیی و گازاندهکار. ــى: دروپاتکارى، گلهیى و

گازاندهکاری.

واخوین: پهرستگهی ساز و ناههنگ، کهسانی، که گورانی بو مهقامبیژ دەكيرنىرە.

والدار (همورا.): بادار. ــ يى: بادارى.

ولاهنان: واقرساندن، وهرگرتن، باوه رپيكردن، پشت پيبستن.

ولان (روژ. ، زمن.): بادان، بوبس و نیدی.

والاهنفود: گدراندوه، پهشیمان بووندوه.

ولامر (روژر.): بادمر.

وادراو (روزد): بادراو،

واز (همورا.): خواردوه، بانمممر، هموار، سميرانگا.

وبران وارين (همورا.): باران بارين.

وارائه (همورا.): باراناو.

وبرای (همورا.): بارین.

وارخوهش (باک.): كەستىكە مارەيەكى دريدژ بميننيت موه لسه جيگايدكى

خۆش.

واردسه: دوورهههريز.

واره: قەرز.

واره: بهشتک، بهشتکی نرخی شتیک، که له چهند بهشتکدا بدرتشهوه.

وارمواره: جارجاره.

واردار (دهر.): كووچ كووچ، سمه كى لمه دوورهوه پسى بانگ ده كرى.

(همورا.) خواردنموه.

واردەمەنى (ھەررا.): خوراردەمەنى، خۇراك.

واليينۇ (باك.): رەك، وەكو، ھەروەكوو.

وام: ئەرەتام. بەبىروراي من (رام پيّ چاكە). "

واماك: داماك، دامار.

وامی (همورا.): بادام، باوی.

وان: نهوان. سبیر: ماموستا. جیناوی کهسی کوی نادیار، وانه. ناگادار، پاسهوان، بهخیّوکهر، رهنیّوهیّنهر، پاریّزگار، بهلاّن به دروای ووشانهوه دهنووسیّ، بهدووای ههر ناویّکهوه بنووسیّ واتای پاریّزهری پی دهبهخشیّ وهک: باخچهوان، باخهوان، بهرخهوان.

وافنان (زهن.): خوويتندن.

وانای (همورا.): خویّندن.

وانه: دهرز. وان، پاریزهر، بیبهر.

والنهبيَّر: مامرّستاي فيركردني خريّندن.

وانفر: پارێزەر.

وانهک: وانیّک، همرامه، فالآن، کابرا، جوامیّر، جواغیّر، هاین، داک. وافهییّ: وهنمییّ، تاگاداری، پابمری، پاریّزگاری.

وافلن: خويّندن.

وانگ (دەر.): بانگ.

وانی (همورا.): بخویّنه، (باک.) همروهکوو، ثاوا، بمو جروره.

وانيك: وانهك، همرامه، كۆرىن، جوامير، جواغير، هين، واك، كابرا.

وانييه؟: ئايا ئاوايه؟ ئەرى ئاوايه؟.

وانييل (باک.): بهری داريّکييه.

واومیلا: هاوار، نامان، چریکه، قیژه. ^{*}

واول (دەر.): بادار.

واوشه (هاو.): تاميّز، باوهش.

واووه: ويقه، تعرلا، تعملا، هيقه، بيرهدا.

واوول (روژ.): بيكار، شلەپەتە، بەشبرار.

واه (همو.): واقمائه، ثاها، هاها.

وه / سرد ۲۰ زامه دا ده د

واهه (باک.): ئەرەتا، ھۆرەتا.

وای: وا، بوهاوار و داده، وهی، ثای، ثق، ثوه، ثهی، ثاخ، ثوف، ثاه، پهروش، داخه کهم. له نمون، ثاه، پهروش، داخه کهم، بهدیه خت خوم.

کردن: داخ دهربرین.

وایه: (که.) تعیوا. (هغورا.) پاستهن، وههایه، قایه، قعیه، (دور.) وههاست، ناوات.

وايعتن (دەر.): ريستى.

وايسو (باك.): نازا.

واي لمن شهزة: داخهكهم.

وایم (دەر.): چەقالە، شرواشینک، كە داریّكى كیّرییه، دارى كالّەشین.

واين: هدلاّتن، راكردن، ناوه هاين نيّمه. "

وایوای: وهیوای، نهیوای.

وايي (دەر.): فرارى كردن، ھەلاتن.

واژی واژی: کهسفریاز ، سفرسفری ، چهپک چهپک ، دەمدەمی.

واژیین: دارشتن. ٔ

وبسه: هدروهها.

واسهی (ژا.): خوواسان.

واستن: خوازتن.

واشه (بابا. ، که. ، دەر.): باشق، باشوّکه، باشور.

واشور: جلكى گۆړين بۆشوشتن.

واغین (که.): وازیی گوویزی، گهمدی گوویزیتی، گویزین.

امين د دريي موريزي، مسمى موريريمي، موريون،

واق: هزت، مات، شاش، سرور، سهرسرورماو، تعباسرورماو، سرور. سـ

مان: سرورمان، بشكڤين، سەرسوورمان، حەپەسان، پەشۆكان، سەرلى

شيّوان. ـــ بوون: سەرسوورمان.

والقائدة: واقدراق كردن، واقانن.

ولقهواق: ــى رپّوى و مندالّى ساوايه، ويقمويق، (دەر.) ويڤمويڤ. ــ

كردن: واقاندن.

والمان: سەرگەردان بوون، سەرسوورمان، ھييرمان.

ولقماو: مەدھۆش،

واق وور: تاسار. (باک.) تنبا، مات، سفرگفردان. ــمان: (باک.)

بشكڤين. (باد.) بهمتين. __كردن: (باك.) بهمتاندن. بشكڤاندن،

تاساندن، دەلياندن، سەرگەردان كردن.

واق وورمان: دولیان، سمرگمردان، (باک.) بلبسیین، پشکزان، پشکثیین،

تيّ رامان، دامان.

واق وورماو: پىشۆكار.

واقين (باک.): مرقهمرقی کهرويشكيد.

واك: وانيّك، همرامه، هيين، فلأن.

واکلواک (خز. ، روزژ.): دهنگ و گمهی کوترییه، گمهگمی کوتری.

وكيش: باكيّش.

واگر (موک.): داندر، خدملچی، وهرگر.

واگرتن (روّژ.): باگرتنی سهگ، بهبابوونی سهگ، (موک.) وهرگرتن،

دانان، خىمل كردن، خىملانىن.

والله: كالأ، پارچه، ثال و والأى بووكى. پارچهى ئاوريشمى. ئاوه له،

بەتال، سەرنەپۆشراو. خوشك.

والأصفن (هغورا.): سغودا، سعوداسغر (لسه عمشق و نهخوشسي دا)

بەكاردەبرىّ.

والأمفنى (هنورا.) : بيّروّ.

والأوينة: پالنيوراو.

واله: شهيدا. (كه. ، رؤر.) والح. (شه.) خوشك.

واله: ووردەواله. خوشک. ٔ

والمُهبيّة (موك.): تالمبيّر، چتى وردكراو به پهريز دابيّرتن.

واللهزا (همورا.): خووارزا، خوشكمزا.

والح (كه.): له (واله) موه هاتووه، شهيدا، سعوداسمر.

والِّيّ (هدورا.): خوشك، (فه.) خويشك، ديده.

وبين (دەر.): هەلأتن.

وه (همورا.): بق، لغ، وهلاي تق: بقلاي تق، به، ب: ـــبمرزي. كمله نيّوهراستي دوو ووشه يا پتر دابيّ، دهيخاته سهريهک به ووشه و واتاوه. (باک.) نوو، ناوا، (یعز.) لیّ، واز. ببوون: لیّ بوونموه، واز لیّک هيّنان. به: وه حفواكموت: بعهموادا رِزيشت. (باك.) له، نيّوه كورت كراوەتمەرە، ھۆرەتا.

ومناكاهاتن: هوشياربوونموه. ـ هينان: واكرن.

ومبه: نازار، قران، ناهق.

وهبال: سروچ، تاوان، وههال، وهمل، وهكن، رهنج كيشه، نهرك، گرانايي، نزيال، نعوبال، فعبال. ـ ت بعنهستقم: سووچ يا تاوانت لهسهر من.

وهبالبهز: تارانبار.

وهبالكار: تارانبار.

وهبالكهر: گورناهكار، سووچدار.

وهبهران (رورد.): ممرى بهتهگه.

وهبهرخستن: رهبهرخستني بعشيّک له جياتي بعشيّکي ديکه له ژميرهدا.

وەبمردان: دانىبىر.

وهبهركموتن: پي بران، دمست كمرتن، ليدران، ئەنگيوران، لبمركەتن.

وهبمرگرتن: له ژير راگرتن.

وهبهرهان: هاتنابهر، بهكال بوون.

وهبندانهوهی برین: کولانموهی برین و تازهبوونموهی. ["]

وههال: وبال.

وهيالنداو: خرارهيال.

وهييش كهوتن: بهش دمست كموتن.

وهتلخ: سالون، ژووری دانیشتن.

ومناک (روزد.): کراوه، ناوهله، والا. بهتاک.

وهقال: بدتال، بوش.

وهتانا چوون (رێرژ.): زور پێ هاڵكوتن.

وهتاو (كه.): بديدله، بهتالوركه.

وهته: كون، هيّلكه. ـبا: فتق.

وهنن (فه.): كوتن، گۆتن.

وهتوّ (باد.): ئارا، وهها، وهسا. ئىوتۇ، ھۆتۇ، ئارا.

وهتوف (ئامى.): ئارا، رەسا.

وهتى: له ــ: لهكاتى، لهوهختى.

وهج (همورا. ، كه. ، همو.): گۆرىينموه ، بريتى ، نرخ ، زانموير ، (كه.)

وهجلخ كوير: بي درواندن، (باك.) داركور، بي درايي، بي شوين، بي منالّ. _ى: بيّ منالى.

وهجهال (که. ، روزد.): کوورتییه کهی (وهج) ه، نرخ، بههایی.

وهج به وهج (همورا.): پیک گورینموهی چتمه کو دهخل و دان و میوه و چتيتر.

وهجيّ (رزڙ.): بهجيّ.

وهچ (جا.، کهه.، رزز.): چوویچکهی داران، نه و کهده چکوله و ناسكانهيه، كه لعبن لكان دەرى دەكات. كارتەي چكۆللەي گيا و دارانه، که لهبن لق و پوپه که ی دهری ده کات. نوکه و دهست و پیوه نهدان. وهچه: (دەر.) رەشە. برازا. ئامۆزا. چوركلى تازەي تورتنيپه، كارتەيگيا و دارانه. ـ خستنهوه: مندا للهدوو خوبهجي هيشتن.

وهچچه: وهچه (روزد): حهچه، ههچه، بنز نازوتنی کهر و نیستر

وهچکه (دهر.): بهچکه، بيّچوو، مندالّ.

وهچکوو (باد.): وهکو.

وه حده: حوّله، وحه، گچه، بق ثاروتنی رهشهوولاخان به کاردهبریت. **وەحمەوەحە:** رخوخە.

وهخت: كات، (ع.) وهقت.

وهخته: نيّزيكه.

وهخران (خق.): رەدرەنىگ كىموتن، رەدوركىموتن. ـــدن: رەدواخسىتن، وهدرهنگ خستن.

وەخشوور: پێغەمبەر.

وهخوّ: ناماده. (باک.) بعدييل. كوتن: نامادهبوون، كموتنهخوّ، خركردنموه، خير ئامادهكردن، خوسازكردن، بهرخوهكهتن. ... هاتنموه: وههرقش هاتنهوه، بيداربوونهوه، سهرخوه شههاتن. ـــ گرتن: خستنهمل خق، دەمان، بەدەمان گرتن، دامان، دەستەبەرى.

وەخۇگر: لەخۆگر، دەستەبەر.

وەخۆڪرتوو: دەستىبەر.

وهدانان: بروانه: وادانان.

وەدە (خۆ.): بدە.

وەدەرخەر: دەرخەر.

ومدهرخستن: وهدهرنان، بمرزانی، (باک.) بمرهس کرن، دهرهینان.

وهده رکلوتن: لوای بهرموه دهرچوون، چوونه دهروه، دهرپهرین.

وهدهرنان: دەركردن، وەدەرخسان، دەراڤيّان.

وهدهست خستن: بعدهست هينان. ــهينهر: نعرهى شتيك بعدهست

وهدهست كموتن: پيّ بران، دهست كموتن.

وهدهست و پي كهونن (مسوك.): پهل كوتان، پي گهريان، دان پي، (باک.) دان پدی.

وهدووكموتن: وهشووين كموتن، وهدوركموتن، سمرلمعدونان. (خير.) ړ د دو کمو تني نافرهت، و مشووين کاريک کمو تن.

ومدووكموتوو: ړهدر کنو تور .

وهدی: پیشبینی. ــ هاتن: وه راست هاتن، هاتنهدی. ــ هیننان، بهدی هيّنان، وهراست كيران، بهچاوكردن، هيّنانهدى، دهرپهراندن.

وهديار: كموتن: دهركموتن وبينران.

وهر: (همورا.) خور، روژ، (همورا.) پيش، فمر، بمر، تيهسكي روژ. (باک.) پارچەيەكى چكۆلەيە، يانىش دەورەدانى نىشان دەدات. _ بوون:

وهرهوان (همررا.): بمرخمران.

وهرهوه: (همورا.) برريوه، (دهر.) بررهوه، (ممرده.، سن.) بيرهوه.

وه رموه رد حه په حه پ، ده نگه ده نگی و ه رینی سه کانه ، نه و تعتموت ، هموت.

وهرهوهران (ړلاژ.): بمرخيّکي نيّر، که بوّبهران هملّدهگيرريّت.

وهرموهن (شو.): بدران.

وەرب: بەفر.

وهربازن (دهر.): دهستمراندی ژنان.

وهربوون: هاتنهخوار، سهرهوژێربوون.

وهربيِّرْ (باک.): هيّلُه ک. _ کرن: له هيّلُه ک دان، به همراو بهفيز کردن.

وهربينچان: تيكموه پينچان، لوول دان.

وهرت (باک.): جينشين، جينگر، جي نيش. ــى: هوزينکه.

وهرچ (كىل.): پێش.

وهرجس: وهرزش.

وهرچهرخان: وهرگهران، ئاوهژووبوونهوه.

وهرچه خاندن: شهوديوه و ديو پي كردن، وهرگيران، ناوه ژوو كردنه وه، وەرگەراندن.

وهرخستن: نوواندن، خدواندن، خدفاندن، وهرماندن.

وهرد (دزه. ، که.): خهتی دووههمه به سهر شوّدا لیّ دهدریّتهوه ، کیّلاتی دورهمجاره، دووخهت، زهرييه كه جاريكي كيسلّرابيّ و، كهله جاري

دووهمدا بيكيّلنهوه. _ى پي دهليّن. خهار، (كه.) شووم. _برين:

زەرىيەكە ئەمسال بىكىللن بەلان نەيچىنن. (ھەمە.) لەگەل، لەيەك.

وهردا (همررا.): بمرورداكموتن.

وهردان: دروباره كيّلأن، وهردانموه.

وەردانئەوە: وەردان.

وهردهني رهش (باک.): جووره ترييهکه.

وهردهک (باک.): سۆنه، مراویی نیّر.

وەردەوبىن (ھەررا.): بەربورنەرە، كەرتن.

وهردي: لمريّ، تينجا.

وەردى: ئىرى.

ومردینه (باک.): بازی، نابینک. ــینانی: کهسمهبر. (همر.) بادا. پنچه گیایه که روخ تاوان شین دهبی، پهلکی وه کوو بی وایه، لاسکی

سروروشینه و ک لاولاوه دریش دهبی و کیوییه، به کوتراوی و کولاوی

لهسهر چاوي ووردينه دادهنري زور باشه.

وهرز: ــ کردنموه: گهرانموهی جووتی، سال، کاتی بمروبووم همانگرتن.

(باک.) شیناوهردی، بهروویق، رهوار.

وهرز (که.): وهړهز. سبوون: بيراربوون.

وهرزان (خقر.): جرولآن، ژبیناستیک.

وهرزانهوه: جوولأنهوه، وهرزش كردن.

وهرزاندن (همو.): خوشكردني چمرم و ثيتر، خاراندن، جوولأندن.

وەرزىيەر (فە.): بەرى مرزقانە.

وهرزه (همررا.): هسته.

هاتنه خوار. پین کهتن: دهورهی (بازنه) یه کی دان، خوولدان. وه کوو، وا، ناوا، وور، (باک.) و دره، (فه.) بعر (داور و پشتی نعندامی شعرمی

وهرا (باک.): تازا.

وهراز: (زرا.) ئاودير، ئاوديرى برنج و ئيدى. (كه.، رددد، دهر.) بهراز.

وهرام: ـــكردن: پاشـهكموت، ئابۆرى، (بــك.) وهرسـيڤ. ـــكار:

مىبىست. ــزان: پسىپۆرى، وەرامى، وەرامناسى، ئابۆرىزان، ئابۆرى

وهرام ناسي: پسپۆريّتي.

ومران: هملوهران. (فه. ، كه. ، زهن.) بمران.

ومراندمر (دەر.): بەرامبەر.

وهراننس: همڵوهراندن، تمكاندن، همژاندن، هيّنانمخوارهوهي ميوه.

وهراندن: (باک.) ئىرتاندن.

وهرانن: وهراندن.

وهراو: (که. ، رِدِرْ.) بهرار .

ودراودر (همررا.): بمرامبدر.

وهره: فدرمانه له هاتنده، (ثقر، روزد، دهر.) بق. (ئدرده.) بيّ، (فه.)

بعو، بيره، (لك.) بعوري، (هغورا.) بغري.، (بك.) شغره، دهر.

(همورا. ، كه. ، رِدَّرْ.) بمرخ.

وه زه: حدیدی سدگیید، که له درور در دین، حدید.

ومرمتاو: (همررا.) رزژهتار.

وهرهچهم ئاوره (ههورا.): چاوبرسي.

وهرِهز: بيزار، (بل.) كغوهري. لـوّس، (هغو.) جارس، وهرهس، (كه.)

وەرس، وەرز. ــ بوون: بيزاربوون. ــ كردن: همراس لى هملگرتن.

وه روزهن: ميوه يه كه برووشك كردنموهبي.

وهرهزی: بیزاری.

وهرهس: بيزار، وهرهز. _ بوون: بيزاربوون. _ كردن: بيزاركردن.

وەرەسى: بيزارى.

وهرهسیان (باک. ، روژد.): کمو تنهخوار ، رویشتن. ــ دن (باک. ، نهه.):

خستنهخوار، وهړي خسان.

وهره که (فه.): که دووکه سبه جووته سواری وولا خیکی بن بهوهی

پیشهوه دهلین وهرهک ، بهوهی پشتهوهش دهلین پشتهک.

وهرهڪن (که. ، رِوْژ.): بهرگن.

وهرهم (رپوژ. ، همررا. ، که. ، همر.): دیق ، دهخمز ، دهرهم.

وهرهما (رزژ.): بنرخنميّ.

وهرهماس (زهن. ، جعبا.): تاسک.

وهرهمدار: دیقدار، دهخهزدار، سنگ ژار، وهرهماوی.

وهرهن (كفل. ، زهن.) : بمران.

وهرهنيا (همورا.): بيراز.

وەرەنىدل: جرورە تفەنگىكى كۆنە.

وهرهنێړ (ړڒژ.): بهرخهنێر.

وهرزش: ومرزشت.

وهرزگ (ړوژ.)؛ بعرزگ، نعنکاي زگ.

وهرزيار: كشتوكال چين، دروينهكهر.

و درزير (هدر را. ، جا. ، که.): سهپان، پاله. ـــى: سهپانى، پالهيى.

وهرزيين: (خدّ.) بزورين، جوولان، وهرزينموه. (همورا.) خرّشبووني چموم، خاران.

وهرزينموه (خز.): جرولانمره، ژيناستيك.

وه رسان (باک. ، شدهم.): (باک.) وه رسین، به ربوونسوه خوو اری. شاو هاتنموه له گان کردن و نی دیکندا.

وهرسه على (ف.ه.): هيزى له من نيشاندان، ژيناستيك. كردن: ودرزانه وکردن.

وهرسه نه (باک.): ماسوولکه.

ومرسوورانفوه: ودركمرانموه، كمرانموه، بادانموه، وادانموه.

وهرسيان (باك.): كموتنهخوارموه.

وهرسیهنهن (باک. ، له.): ناوه پنانه وه له کاتی گان و نسی دیکه دا ، خستنه خوو ار.

وهرسین (باک.): بعربورنموه، ثارها تنموه له کاتی گان کردن و ثی دیکمدا. وهرشهو: گولنیک، پهنگی شین و بی بونه. سیممارهری ...: جنوره سهماره ریکه.

وهرقه (که.): نارام، قهرار. ــ گرتن: نارام گرتن.

وهرك (دهر. ، فه.): بدرخ.

وهركهمهر (ههورا.): گيايه كي بۆنخۆشه لهبن چياياندا دەرديّت، كەمەر، بەردة، دەر: پيّش.

وهركفوه: بنوو ، بخموه.

وهركلوتن: نوستن، چاوچووندخدو، خدوتن، خدفتن، بووسان. (هدورا.) ووتدى. برسدگييد.

وهركهوتوو: نوستوو ، خور توو .

وەركووت (ھەررا. ، كە.): بەركورت (ئى دەغلّى).

وەركوول (ھەررا.): بەركۆژە، بەركورل.

وهرك (همررا.): كورك.

وهرکه (باک.): همروهکو، وا، تاوا. (که.، روزد) بهرگه. ...گرتن: بمرگهگرتن.

وهرگهران: لـ مدین ...: واز لـه تــایینی خــق هیّنــان، (زهن.) هــملّـپلان، وهرگیران، چــمرخان، وهرچــمرخان، هــمرپلان. ـــــی جومگــهکان، لـــموی لادان، لـه تایین لادان، رژان، سمرهرژیربوون.

وهرگهرانفوه: وهرسرور انموه، بادانموه، چزپکردنموه، زقرین، پزیسانموه. وهر<u>گ مراندن</u>: گمراندنموه، وهرگیران، دوویاره ناردنموه، همرگهرینمه، وهرچمرخاندن، هممبلآندن.

وهرکه پاو: وهرگه پاو، لیوی، سرکهی د بتر شعراب، هملگه پاو، برنج لعبدر بی تاوی د به دارووجان.

وهركهراوه: حالكاراره.

وهركر: كيرنده، (باك.) بليّتچى، وهركيّر. ليّ ـ..

وهرگرته: و درگیراو ، ثاوهی ، که دی و و دردهگیری.

وەرگرتىن: وەرگىرە ، ھيئانىدەس. (بىك.) دانسان، بىدكارېردن، پىئ ئىبەركردن.

وهرڪرتنهوه: گهراندنهره.

وەرگێڕ: (باک.) پاچڤان، پاچڤىزان، (باک.) پێچڤان، ئەركىسەيە، كە چتێكى بچەرخێنێ بەھەر لايەكىدا.

وهركيّدٍان: (همهررا.) هوّرزگيليساي، هوّرگيسلاّي، (بساک.) پاچڤمهكرن، دەرنمقوّت كرن، دەرنخويىن كرن، سمرنخوون كردن، سمرنشسيّوكرن، قلّپ كردنموه. ـــ دن.

وەركىپرەنەوە: ھەڭكىپرانەرە.

وهرگيدٍ او: وهرگينلار ، ناوه ژور كراو ، نموديو نمم ديو كراو .

وهركێوزكه: منداڵێک كارى پێبكرێ لعبهرد ستان، وهروپړک، هدلگێرکه.

وهركينالو (همورا.): ئارەژور، وەركيراو.

وهركير: ومركر.

وهركيراو: قبوول كراو، همويان.

وهرم (هدورا.): نوسان، خدو، خدون. (زمن.) تارامي، تاسوردهيي.

وهرمال (رِدْرْ.): بدرمال، پيّش ماڵي.

وهرمسافلین (باک.): تاوسساندن، هدلامسساندن، وهرمسین. (هسهورا.) نوواندن، وهرمسین.

وهرمهزيار: هۆزيّكى كورده.

وهرن: فمرمانی هاتنه بر چهند کهسیّکی بمردهست و ناماده. بیّن، بمرن. وهرنیش: (باک.) برّراک.

وهرواو (هدورا.): بدفراو.

وفروا (دور.): بغربا.

وهروانه (همورا.): بمروانكه.

وهروانکه (همورا.): بمروانکه.

ودرود (هدررا.): بدفر.

وەروەر: دەمانچە.

وەروەرە: (خق. ، ھەر. ، رەرا.): بەفرماڭ. بىللى گەررە ر پان بۆيەفرمالاين، شەپالىخ.

ودرودسهر (هنورا.): بنقرینستر.

وهروهوهري (همورا.): بمفرهخوره، خوخوركه، جووره بالندهيهكه.

وهروّبين (ردّژ.): بدربورنده، (که.) بدرهرهبوون.

وەرۆژ (دەر.): بەربەرۆچكە.

ومرووبهرمی (همررا.): پیش دهرگا، پیش دهرگانه.

وهرووچيش (هنورا.): برچي، لرچي.

وه<mark>روودهمغفوه:</mark> کارێکه، که کمسێک لعبهر يهکێکی دی به ناچاری بيکات و له ړووی نهيێ نهيکا. ^{*}

ومروويانان (همررا.): بمرمالآن.

وهرويد كاد.): وهرگيركه، منداليكه بتواني هاتوچوو بكا.

وهرهاتن: هاتنهخورار.

وهرهه لِّييز: (همررا.) بمرمهشكه (دردانكه).

وه رێ: بـه رێداجمان. ــ کـهوتن: بـه رێ کـهوتن، رهوان بـوون، نــاردن. ــــ کردن: بـه رێ کردن، خستنه رێ، رهوان کردن، ناردن، رێخستن، رێکرن.

وەرىيەقە (دەر.): بەريەخە، بەروانكە.

ومړێخستن: ناردن.

وهریس (هنورا.): گوریس. (باک.) رسان.

وهرین: هەڵرەرین (گول و گەلاّ و چتی ناسک بەشیّکە لەکرداری هاریەشی.

ومريّنان (همررا.): پيشورنيان.

وهرينان (همررا. ، كه.): پيشينان.

وهرينه: نهخوشي، ورينه.

وەرىيو: ھەڭرەريو.

ودريين: عموعموكردن، حموحموكردن، كمڤيين، ئموتيين. (باك.) روشين،

حەپاندن، رەيين، ريلين، سەگوەر، ھەرت كرن.

ومز (هدورا.): گويّز. (زا.) تهمن، تهز. (ږوژ.) بهز.

وهزا (باک.): لاواز.

ومزانين: ههڵێنجان.

وهزه: پیّوهدان (مار و دووپشک و نی دی) ، لاواز.

وهزهران (همورا.): دابمزين.

وهزهراندن (همررا.): دابعزاندن، تاقگه، رِیّژگه، هموراز، هملّدیّر، زیان، پیّوهدهر (بوّمار و دووپشک). (که.) نامادهبوونی مار بوّپیّوهدان.

وهزهكور (همررا.): كويروك.

ومزمنده: شين، زيان. _ گهياندن: زيان گهياندن.

ومزمنى: ئازار پى كەياندن.

وهزرين (ړلاژ.): ړاقهکردن، (که.) دەرخستن، ههڵړشتن.

وهزك: خدفيت. ـ وان: خدفيت خوواردن، دەردەداربوون. ـ كرتن: رق

ليّهه لكرتن.

وهزی (همورا.): گووێز.

ومزير: شاليار.

وهزيــرى رېښهرى: وهزيـرى ريّنيشاندان، معبهست لــه وهزيــرى راگــهياندن سه ه. **

وهزیری <u>ریّفد</u>رو: روزیریّک، که بـوّی هـمبیّ قسـهیهک یـان کـاریّک بـکـات و ثـهنجامی بدات. ^{*}

وهزيــرى كشــتوكال: وهزيـرى ليّپرســراوى هــمموو كارويــاريّكى، كــه پهيوهنديى به كشتوكال و چاندنموه همبيّ. *

وهزين: هملّبهزين، هملّكردني بار ثيتر، بهيهك گهيشان.

وهژهب: بست.

وهژووركهوتن: چوونهژوور. (همورا.) ئامادهچووهر.

وهس (باک.): رموش، شیّوهی رویشتن. (همورا.): بهس، کمرود: بهس بکه، دمست هملّگره.

وهسا (باد. ، ثاميّ.): ئەجرورە، ئارا، رەھا، ئەرتۆ، ھۆتۆ.

وهسان (باک.): بهیمک شمندازه سمخت لمه فشمار و زهحممه تدا بسوون.

وهسه: بروانه: ومسته.

وهسمر: __ كموتن: سمركاوتن، چووناسمرهوه، بمارزبوون، دهرچوون، رزگاریوون. __ كردن: بردناسمرهوه. __ خساتن: بردناسمره.

<u>وەسەركەوتوو</u>: سەركەر تور .

وهسي: پهسن. ــ کردن: پهسن کردن.

وهستا: ماموستا ، زانا ، پیشهزان، زانای پیشه، پیشه کهر. (باک.) ماموستا . ــ بوون: ماندووبوون، ماندوو.

وهستان: _ى دڵۆپه، چک برون، راوستان، (هدررا.) صوراى، وێستان. (فد.) ماندوويتى، ماندوويون، پهک کسوتن. بىدخۆوسستان: بدرگهگرتن. لێ_: تىماشاكردن. _ى دڵۆپه: چک بوون، وشک بوون، چک کردن، وشک کردن.

ومستافدن (باک.): بومستینه، ماندورکردن.

وهستاو: ماندور. ـ ى: ماندوريتى.

وهستای (باد.): ماندوو.

وهستایی (باک.): وهستاری، ماندوریّتی.

وهسته: داواکراو، بانگ کراو.

وهستى (باد.): لموهتى، ــ دروهق: لموهتى دريسى.

وهستیان (باک.): ماندووبوون (بوهسته).

ومسله: يعدهك.

وهسمه: دەرمانیکه وهکوو خهندیه، پرچی پیپپونگ دهکری، مهیله و پوشی دهکا.

وهش (همورا.): (دیرسم.) باش، چاک، وهکو، وینهی. و ورای: خوش ابرواردن. خوش. بوتی: بونخوش، بو به خشینیش به کاردهبری. ب بوون: به خشران. کردن: به خشین. ده نگدانی که رانه بو و هستاندن. وهادف: (جها.) کوشین، شاردنه وه.

وهشارکه: حهشارکه، شاردنکه، سهنگهر، سیپه.

ومشان: ووشان، ومشين، دُلْوْيه چک بوون.

وه انهود: (رموا.) چک برون، و ستانه و ی دلوه و بارانه یه، شیاو، شایان، لی و مشانه و ، چاره روانی لیکردن، پیدا را پهرموون. ته کاندن، بروه شینه.

وهشانین (باک.): (همورا.) شانای، راچاندن، راوهشاندن، همواندن، دهست وهشاندن: شمشیر وهشاندن. چاندن، پژاندن، دلّزیه: چک بوون، لاق و دهست، دار و نیتر وهشاندن، جندکه دهستی لیّ وهشاندوه.

وهشه: وش، بـ قدهركردني كـ عرى به كار دهبرى، بـ و لادانى كـ هرى لـ ه چتيك يا لـ شويّنيّك. (دهر.) وه چه.

وهشهن (هغوران، که.): بارانیّکه بعده م باوه بیناریّ، بای زور به هیّر، باویوّران.

وهشت: (دور.) باوباران. (فه.) بارانه. (جا.، که.، زون.) بای شهمال، هوړه.

دان: بمناگاهينان، لي قه كيران. _ ي ناخوش. جگهربي، جمرگ بي، خوين

وهلامه: راڤهكردن. وهلامبهر: پدیام نیر. نامهبهر.

وهلام پرسين: پرسكه.

وهلام دانهوه: دهنگ کردن.

وهلامدور: پدیامدور، بدرسقدور، هدریدور.

وهلامكردن: راكهياندن.

وه لأمنامه: نامهي راگهياندن.

وه لأمنيّر: پديامنيّر.

وهلانان: لابردن.

وهلاو (همررا.): بلاّر.

وهلاوه (هنورا.): بدلاوه.

وهله: رحه، رح.

وه لهك (هدررا.): ومكاز.

وه نهکه (بانه.): (شار.) وردووه قن هالآش، نامو ورده دارانها، که لىسىمر ئالووداران دادەنرى.

وهنُّهُو (زهن.): كار، كاريله.

وه نکه (هدورا.): بهجووانسرين و نايابسرين کچيکي ده نين، که کچي پاشايان بيّت.

وه الس (همر.): مالأت، وهلسات.

وه أنك (فد.): پىلك، كىلانى دار و كيايان.

وهلوهله: شورو همراهمرا.

وهٽوهٽه (روڙ.): وٽوٽه.

وهنوّنه (هدورا.): وردهى قدزواني ناسك.

وهائي: بەلأن، بەلام.

وه ڵێڹ: پێۺڔڔ.

وهليّنه: پيشهكي.

وهنینه (همررا.): بمرایی، پیشایی، پیشموه.

وه نیفهت: سعرقه لنعانه، دیاری.

وه ليفهت (همررا.): بمرتيل.

وهن: (همورا.) قمزوان، ثازا.

وهناخ (هدورا.): دووشاخه، گدرووهخره.

وهناق (شا، بابا.): گەرورەخرە، دروشاخە.

وهنهبي: وانعبي، نعوهكور وابي.

وەنەدىك: شررشە.

وهنمهوزه: ــدان: (همور) بوورژانموه، لمبيره خموچوون، گورگه خمو، بدانيشتنموه خموهاتن، خلممدكوتكي، قنگهخمو، خلوهپيشك، بعدانیشتنهوه خعوبردنهوه. (شن.) بوورژان، بیرهخهو، بونژین، (بابا.) وهندوژه، خدوهنووچکه، (رِوژر.) پینــرژک (هــدر.) خدوهکوتکــه، (هــدرا.) وهنموزه کوته، (شا.) ویژینگ، (همورا.) چوورتم، خلماش.

ومشتوى: ماندرويتى.

ومشتر (همورا.): خوشتر، ومشتمر.

وهشله (هدررا.): خززگه، ــى بىمن: خززگه به خرّم.

ومشكار: دلّپاك، لمخملّك خوش بور.

ومشن (دمر.): وتن، كوتن.

ويشوّ (دەرس.): باشە، چاكە. (ھەورا.) جوران.

وهشي (باک.): هيشور.

وهشياك: چينرار.

ومشين: تەكاندن، دارەشاندن.

ومشيّن، رمشيّنهر.

ومشينهر: ئاويرهر، فريدهر.

ومفر (جا.، که.، فه.، روژ.): بهفر.

ومقره (که.): پشوودریژی.

وهقی (باک.): شهشهمین: رچهی حرقهیه.

وهك: واكينز، وهكوو، فاننا، وهر، چهشن، وهكههاث: پيكهوه. ـ خوه: وهک خوی. _ تو: وهک ته، وهکهته.

ومكات (همورا. ، دزه. ، باك.): بمراستي، تعقلس.

ومڪار (که.): بهکار،

وهكاز (هدررا.): كاشق، قرونداغ، جروره گۆچانيكه، شاكۆل، (باك.)

وهکوچیه: (فه.) جوړري چهسه.

ومكوّكردن (موك.): كرّكردنموه.

وهکوو: هروسا، داکینز، وهچکوو، وهکی، وهک، وهر، فعنا، مینا، وهرگه، ئاسا، ئاسايى، مامز، ودى، چمان، نال، وأ، وي، هەڤرى، ھەڤتۆنە، ھۆسە، ھۆلى.

وهكى: وهختيكى، كه، وهكور، كاتيك، دهميكى.

وهکیهک: وهکوویهک، هاوتا، وهالآمدانی دله، سرووش.

وهڪر: داندر، واکر، خلملچي.

ومكرين: خدمل كردن، دانان، خدملاتين، داكرين.

وهڪي (ڙه.): بٽي، بيره.

وهلا: _ كيموتن: هدلاكموتن. (كه.) ثاوه نه، والأكراوهوه، لادان. _

داهاتن: بهلاداهاتن، بمربوونموه و كموتن و مردن.

وهلابيهى (هدررا.): بالأربورندوه، تعنيندوه.

ومينت (باك.): ولأت.

ودلات پارێز (باک.): نیشتیمان پدرست.

وولاتيني (باك.): ولأت پهرستي، نيشتيمان پهرستي.

وه لاتى (باك.): والآت پەرستى.

وهلاداهاتن: بهلاداهاتن.

وه لام: وهلامدر، بي راكهيين، راكهيين، ناكادهر، باخير، پهيام. (ريزر.) پەرچ، بەرسىق. (باك.) قەكتران، وەلام. (باد.) بەرسىق. قازانج. كى كارى خۇى نازانى. ــ دەر: وەناگاھىندى وشىاركردنموه، وشىاركموھوه. ــ وەنموشەيى

وقه: وشه، قسه، گزته، ـــىسووك: جنيّو. ـــىبيّمانا و پروپووج: هملّيت و پهلّيت، لزترهواني. ــر: گزينده، هونهر، كوتيار.

ووتهی (همررا.): نوسان.

وتمهز: لمراستيدا، تومملّى !

ونن: پهيڤ، (باک.) ئاخوتن، كوتن، ڤتن، بيرتن، ويَرْتن، ويشتن، (ف.ه.) وهنن، واتهى.

وقوو: (باک.) ثورتی، ثوتور. ــ لیدهر: وتووچی. ــ چی: وتووکیش. وقهار: کوتیار، گزتیار.

وجلخ (زهن.): نعراد، رهچهلهک. ـ ى فلان شت وايه.

وجز (همورا.): ئى بيّستان، بژار. كمر: بژارچن.

وچان: ئاسوودەيى، حەسانەرە، پشوو، قەرك، ھەناسەدان، (كۆ.) بىين. ـــ دان: حەسانەرە. بىق.ــ يەك بىينه، پەيدەرپەى، بىق.برانەرە.

وچچه (خدّ.): شمخمل، نمو كمده تازهيه، كه داران تازمي دهردهكمن.

وچڪ (باک.): ئەنگروچک.

وحه: وهحه.

ودم: ـدان: ړێ پێدان، وودم، دهستوور، پايدوستي.

ودمدار: رئ پيدراو.

وديران (روزد): ههلكرتن.

ور (باک.): ئنوێ.

وڕ: حەپۆل، خەپۆل، مێش خۆر، گێژ، كاس، دەبەنك، هێړ، هووڕ، بەنگى، گێل، سەرسام، (باک.) تەبا.

وراسهی (هدورا.): دروومان.

وراوه (كه.): كەڭكەللە.

وره (بابا.): ئاریشمن، تووانا، هیّزی گوزارهیی، بیّ ــ یی: ترسمنوّک. بیّ ــ یه: رِیّی ناکمویّ.

ورته: بزله.

ورتهورت: دەمەكوتى، بۆلەبۆل.

ورتکه: ورده پارچهی نان، کرورتش، (گفر.) چنک چنک، (شن.) چنک. (هفورا.) پیزهنان، چیچکه، چینچک، وردهی نانی و یا نی هفر چتیکی بی، هوورکه.

ورتکهومرتکه: هوورک و موورک.

وردكردن: كەلفچاندن، كەرمشاندن، كەلفاندن، ھراندن.

ورچ: هدرس، خرس، (لو.) هرس. (هدورا.) هدشه.

ورد: خاش، چرت، (باک.) فردهک، هوور، هوورد، پهراشی، هویرا، بورنهوه: تی رامان. بوون: مردین. (باک.) گژمرنین. هدلاهدلابوون، قدرقچین، تووتووخین، چرتین، گهرمشین. کردن: تووتووخاندن، فردهک کردن، چرت کردن، هدلاهدلاکردن، گژمراندن، خنگارکرن، فردکرن، کردن کردن، وروژد) پهراش.

ورده: (باک.) خورده، چکوله، هورده. _ ی قهندی: خاکه، گچکه.

ومنموشهیی: رەنگی وەنموشەیی، بنمفشەیی. (باک.) بنمفشین.

وهنهی (ژا. ، همورا.): خوویندن.

وهند: (كه.) ثارًا، دليّر (بهخ.) زاده، زا، (نادر...: نادرزاده). (لو.، شد.) وورد.

وهندهی (زهن.): چاندنی توو و ئیدیکه، رهنگ.

وەنىيىداد: بەشتىكە لەكتىبى پىرۆزى ئارىستا.

وهنگ (کال.): رەنگ، سياوەنگ، رەنگ رەش.

وهنن (روژ.): خسان، بارهکهی وهن: بارهکهی خست.

وهنی (همورا.): قمزوان، قمسکوان، (دەر.) قمسقووان، (باک.) وەكىو، ئاوا، بموچەشنە.

وهنيه: ئايا رهمانييه؟.

وموله: گهمه، بووكهشووشه. ــباراني: بووكه به باراني.

وهوى (دەر.، جا.): بورك.

وه (باک.): وهي، له واقمانيدا به کاردهبري.

وهها: وا، ثاوا، جوونهو: وها، بموجووره، قمهه، ولق، هووسا، هوسا.

وهشار (که. ، هغررا.): بعمار.

وههاس: وایه.

ومهست (دەر.): رايە.

وهديد (باك.): رونگه، لموانديد.

وهفله (کۆ.): هىل، چىل، جار، كەرەت.

وهی: نهی، وهه، له کاتی واقعاندا، لهدهمی پهریّشانی و لی قهومانیّدا به کار دهبریّ و له نیّش و نوّفدا، وای، نهی، نوّ، نوّه، نای، نوّف، ناخ.

(همورا. ، که.) زیان، بهلاّ ، رووشه ، ترس ، کارهسات، ثـمو ، ثـم. بمثـمو ، بمثـم، بیّ ــ : ، بیّ زیان ، بیّ ترس. (باک.) وهکوو ، وای.

وهیداد: تای وای، هدیهاوار، تدیداد، هدیداد، وهیهاوار.

وهيدهر: هاوار، زيان دهر.

وميرود رورد، وهيشيره، ئهيشيره، ئهيرد، ئايرد، ئافرهتان لـ عاتى تعنگانه

و لیقهومانیدا و هکوو هاو ار به کاری دهبهن.

وهیشهک (باد.): بمور. (رموا.) وشهک. دهعبایه که رهنگی وه پلنگی دهچی و بهقه دهر سه گیکی گفرهیه و کلکی کورته.

وهیشوومه: (ردِژر، که.) فهرته نه ی سهرما و گهرما ، لافاوی سهرما و م

گەرما، (ھەورا.) ئەيشىرە، ئەيرى، وەيرى، رىزىد.

وهيم (باک.): ناز، گۆيىند.

وهيكردن (همورا.): بمخيوكردن.

وهينهڪ (باک.): سروک، همرزه.

وهیوای: نهیوای، و ایوای.

وهيوه (هنورا.): بووک.

وهي وهڪهرين: بهلاکمردان.

وهيوول: داريكي كيوييه، وهكور ئيسكي رهقه.

وهیهاوار: تای وای، ههیهاوار، تهیداد، وهیداد.

وقار: گوتار. _ نووس: نووسهری گوتار.

وردهبهرد: شرک، شرورثک، کیلته.

ورده کاری ورد، دوا دهسکارییه کانی شتیک اهکاتی دروست کردنیدا.

ورده ڵه: چکڙڵه، گچکه، بچورک.

وردهناس: خوردهناس.

ورده ورهش (هدورا.): وردمواله فروش.

وردموا: باكر.

وردهوالله: (باک.) خوردهمانی، کال و پاهلی عامتاری.

وردهوالْمفروّش: خوردهفروّش، عهتتار. (همورا.) ورده ورهش.

وردبوون: گەلفچين، گەلفين.

وردبین: خوردهبین، میکروسکوب، سعرنج دهر.

وردبوونهوه: بعوردي تيّروانين، سعرنج دان.

ورد و خاش: __بورن: پەلسىين، ھەلاھەلابورن، پەرچقىن، كرمنشىين، مرچقىن، كرمنشىين، مرچقاندن، پەرچقاندن، ھەللاھەلاكردن، كرمنشاندن، پەلساندن، ھارپىن. __بورن: (باك.) مىلاھاد

وردينه: گجكۆكه، چكۆڵه.

ورژه: ورشه. (همهورا.) بمهرده تراویلکه، (ملوک.) ــــ ی مانگهشموی، . تریفه.

ورسی (دەر.): برسی.

ورشه (همورا.): بمرد یا چتی دیی، که له درورهره وهکوو ناو بترووسکی، سمراب، بمرده تراویبلکه. (جا.) خشهی پزشاکی تازه، گرشه، ترووسکه، رهنگسی چتیکسی تمروترووسسکه و رنجسه، برووکسه، ورژه. سددار: ترووسکهدار. سدان: تروسکان، درهوشان، برووکان، برووکانسهوه، ترووسکهی ناور و ناو و نامستیران.

ورشهدان: بریسکانهوه.

ورشهورش: جریوهجریوی نهستیران، تروسکهتروسک، گرشهگرش.

ورشين (خرّ.): جيّگايهكه باگر بيّ، باگر.

ورشين (خود): جينگاي باگر. (دهر.) وهردهوا.

ورك (باك.): بمرچيغ و شعوداره باريكانمن، كەلمسمر شالور داران دادەن تن.

وړک (رموا . ، باک . ، هـ مورا .) : گړوو ، چهنه ، رق ، مات . ــــ گرتن : گرگرتن ، بؤمرز و مالاتان .

ورگ: خزرگ، گهیه، گسده. چیکلدانسهی ولاخ و مالاتسان، (بساک.) نوورک، زگ، سک، گهدگ، توورهکه پیسایی نیّوزگی ولاخان.

ورگه (که.): جنيّوه، به کهسيّک دهڵينن ورگي زل بيّ.

ورگن: گرزک، سکن، زگ زل، زگن، زکن، (هدررا.) بدرزگ.

ورنج (که.): ورنجه، ورشهورش، ترووسکه ترووسکی چتی ورد.

ورووژان: بردانه: تی ورووژان، تی ورووکان.

وړي: گێژي، دهبهنگي، هێړي، کاسي.

وریا: وشیار، زیرهک، به کار، کارین، به سه لیقه، سه لیقه دار. شههباز، ستیله، قووت، سالوّز، زیخ، فیّرس، چوست، چالاک، به خوّوه رکیو، کاربین، نکوول، زیرهک، وشیار، بژیر، (باک.) جه پجهه، نیّری پیاوییه. سبورنموه: بعثاگاها تنموه. زور وریا: بلیمهت.

وريايى: ئاگادارى، ئامادەيى، شەھبازى. سەلىقە، زىرەكى.

وريزان (همورا.): هملسان.

وږينه: ووړټنه، هووړينه، له خهو يا لمه نهخوشيدا قسمههړاندن، وهرينه. وتدې پړوپووچ: ڤراڤه.

وزاق (كه.): باز، خز _ كردن: بازدان.

وزاندن: ــى ميش و هانک، (زون.) گزاندن.

وزه (شا. ، بابا.): تاقعت، هيّز، بيّ ــ: بيّ هيّز، ثعندازه.

وزهشهره (همورا.): داخستن، خستنهخوارهوهی مرز و مالاّت و بمورد و نمی دیکه.

وززه: دهنگی میش و ژهنگهسووره، گززه، کیزه.

وززموزز: فرزهفرز، فرزهفرز، (دەر.) گرزهگرز، گیزهگسیز، ــــــ ی زهرگفتسه و ژهنگهسووره. ـــ کردن: فرین و مزین.

وزوزه (شا.): (کۆ.) قازى بازى، زمزمۆک.

وزار (دەر.): برار (ئى بيستان).

وژه (که.): وانه: ـــ کوتنهوه: وانهگرتنهوه. ـــ دهر: وانهگرتهوه. مامرّستا. ـــ ی با: هاژهی زور سهختی با. بی ّـــ: بی و مشوهشه، بیّدهنگ.

وژهر: ماموّستا، مودهریس.

وژموژ: هاژههاژ.

وژنگ (جا.): چۆک، ئەژنۆ. كلاوەي ئەژنۆ: كلاوەي سەرى چۆكىيە.

وس: بيدهنگ به، وست. ــبوون: بيدهنگ بوون، كړبوون. ــكردن: بيدهنگ كردن، كړكردن، دهمكوت كردن.

وست: وس، دهمكوت كردن، بيههست، بيدهنگ. ــ بوون: كړبوون.

وستهی (همورا.): خستن، کمواندن.

وستۇ (ھەررا. ، كۆ.): بەرباد، سەرنخورن.

وسووسواره: تيرهيدكه له بلباساني بيتويّن.

وش (باک.): وهشه، بر ناروتنی کهرانه.

وشا: مامكيّكه رشك بروبيّ.

وشاردهی (همررا.): کوشین.

وشه، وشه: دەعبایه که لـه تـیرهی پڵنگییـه، کلکـی بســتێک درێــژه، کورهبهشه.

وشته: دهنگیّکه تاجیی (تانجی) ی پیّ دهردهکریّ.

وشتهوشت: رژمرژ.

وشتر: هشتر، ناروا (هی میّیه) نارفانه (هی میّیه)، هیّشتر، حیّشتر، شرو ترور، حرشتر.

وشترنالووك: وشترخوره.

وشترموان: هيّشترڤان.

وشترخوره: وشترنالووك، حوشترناليك. قاتول، قاتو.

فەرھەنىگى كورىستان

____ رنک

ويدى (فد.): سوونده، سووانده، سوونان.

ولايين (دهر.): تيكوشين، همولدان.

وله (كد.): ملّه. (هدررا.) كون. ــ كردن: كون كردن.

ولْهَكُولاْوى (هنورا.): كُولْي كُولاْويّ.

ونّته (که.): گهرای ماسی.

ونِّس (درَه.): مالأت، ولأخ، (كـه.) ثـارًا لأ، بــــمالاّ و ولأخان ده ڵيّن و ڵست.

ونعت (دزه.): ولنس، مالأت، ولأخ.

ولك (زون. ، كەل.): گەلآ، پەلىكى درەخت.

وڵڪ (همررا.): گورچيله.

ونْکه (هدررا.): قار، (که.) وهنْگه، خاک.

وٽڪ (رِرْژ.): کهلاّ.

ولُكه: بروانه: ولأت.

ولمه (جا.): گزشته نهستووره کهی قرونییه، کهلهسهری دادهنیشین.

ولة (باك.): نارا، رهها.

وڵوون: تعميعل، بيّكار.

وَلُولُهُ (موک. ، که.): وړوړه ، (خق.) وروره ، ثغو ورده هيٽلکانهيــه ، کـه لــه نيّوزگى بالندەي ميّدايد. هيّلكەيەكە پيستەكەي رەق نىمبورىيّ. (رۆژد.) و ڵۅۅڵه. (ږڒژ.) ووڵه. هێڶكهى توێكل ړەق نەبووەره.

ولهم (باك.): سهقر (بالنده).

ولێره (هنورا.): پۆڵكەگايانە.

ولين (كه.): فمريكه، فريك، ههڵپرواندن. ثانوك.

ولْيتهولْيت (دهر.): ريزهريز.

ون: _ بوو: گوم بوو، نادیار، لمناوچوو، بزر، (باک.) بمرزه، وندا، هوهندا، گوم، پهنهان، بیسمر. ــ بوون: پوتشران، داپوتشران، بزربوون، گوم بوون، شاررانموه، پهنهان بوون، داوسيان. كردن: بزركردن، گوم كردن، شاردنموه، پهنهان کردن، پوشین، داپوشین.

ونارا (كىل.): بمرزكردن، دەرخسان، نيشاندان.

وندا: پیشان دان، نیشاندان.

ونهى (همورا.): خوويندن.

وفدا (باک.): ون، ـ بوون. ون بوون ـ كردن: ون كردن.

ونريز: بكور، پياركور.

ونستن: كوتن، گۆتن،

ونی (هدورا.): خووین، نادیاری. (موک.) گومی، بزری، شارراوهیی، پىنہان.

ونيار: وندا، ناديار، بزر.

وۆچە: ھووھە، بۆگىرانموه و راوستاندنى رەشمولاخان بەكاردەبرى.

وودم: پیروزی، ٹیجازہ۔

ووتار: گرتار.

ووقه: روشه، واته.



وشترمرخ

وشترخورکه: گیایه که وشتر ده یخوا و رهگه که ی زور شیریند، که وشک بوو دهبیته درک.

وشتركا: زەرافە.

وشترمرخ: وشترمر، نهعامه.

وشران: كوشران.

وشك: هشك، (باد.) زوها، برّجلكانه. ـ بووني دلّوّيه و ثاو: چک برون، چک کردن، وهستانی دلویه، چکین. ــ كردن: گەرمخاندن، بەيين. ـــبوون: گەرمخين. وشك كردن، قاراده. نيشك، قرقوك، هيشك، هشك،

هموشان، دین، زرا، زوها، دیم.

وشكاني: ئيشكاني.

وشكاوس: ئيشكارس.

وشكهبهند: سهرماى وشكه، كه بيبهستيّ، ئيشكهبهند، وشكهسره.

وشكهرن: ئىشكەرن.

وشكهسال: سالي نعبار.

وشکهسر: سهرمای وشک، وشکههند.

وشكهسى (هدورا.): هدربدوشكى، تعماشاى ثدو ژنه بدوشكهسى چوينى: چه که لکی هدید هدر به و شکی و له دووردوه تهماشاکردن. کردن: ریگا دروست کردن.

وشكموهرد: (دهر.) نيشكارز.

وشك كمرهوه: كاغمزى ممره كمب وشك كردنموهى له كاتى نووسيندا.

وشڪ **و برنگ:** سدخت، رِهق، رِژد، چکورس. ^ا

وشكي، وشكيّتي: (شكا.) ترس، نيشكي. (باك.) تعرسي، تسی. (شکا.) ترسی، هیشکی.

وشي (همو.): هيّشرو. (خا.) دهلّيّ. گولّهگهنم، يا گولّهجرّ.

وشیار: هوشیار، هشیار، بریّث. ــ به: ها، دهک، دهک دهک، نیّـوی پیاوییه، دهگال. _ کردن: بریتان. _ ی: هوشیارکردناوه، شیت.

وشي كهر (همو.): گول هملگردود. (ددر.) هووش كمر.

وشي چن: كولچن.

وشين: كوشين، گوشين. (جعبا.) ومشاردن، ريتك كوشين.

وكووف: نارمره.

ول (يەز.): ھەتيو.

ول (هنورا.): گوون.

ولات: كيشوهر، خاك، وهلات، هيّل، ولكه، نيشتيمان، زيد، معلّبهند. ــ پهرست: نیشتیمان پهرست. _ گر: داگیرکردنی ولات و نیشتیمان. _ گیری: کاری داگیرکردنی والاتان.

ولأخ: واخ، ولس، ولْپ، پيّرلا، دهوار، مالات، (كه.) تؤلاّخ، (باك.) بيّ تلشا. ــى بمرزه: چارهوا، چاروا، دهوار.

ولام: رولام.

ولاخدار: كاروانچى، خىربىند.

ولاو: (همورا.) بلاو، پمخش، پمرت. ـ بدون: پمخش بدون، پمرت برون،بلاربوون. _ كردن: پهخش كردن، پهرت كردن، بلاوكردن.

بوتهر

ووردبوونهوه: سهرنج دان، وردى، تيّرامان. ووتهر: بيّژهر، بويّر. ووردبين: تۆژىنەرە. پشكنەر. ووتهن: نوست، نوستوو. ووردبینی سلاه: میکروسکوبی ساده. ـ ناساده: میکروسکوبی ناساده. **ووتمویره**: ور تورییره. ووردكه: رورتكه. ووتهی (همورا.): نوستن، خموتن. **ووردكفرهوه:** پۆلكەرموه، سەرنجدەر. ["] ووتهی سهربهخود: ووتهی راستموخو. وور**دیکلانه**: ووردی کلاّ. ^{*} **ووتن: ك**وتن. **وورديلانه**: هورديلانه. ^{*} ووتنهوه: تازهکردنهوه، دروبارهکردنهوه. وورديله: هورديله، وورتكه. 🏲 ووت و ووریا (سل.): زرنک، هرشیار. وورزه (همررا.): هسته. ووتوو: نووتى، توتوو . ـ ليدان: توتووكردن. ووتووی کارهبایی: نرو تیهک به کارهبا کاربکا. وورزنهی (همررا.): همستان. ووتووێژ: دەمەتەقێى دروكەسان، دەمەقرێ، گفتوگۆ. وورستهی (همورا.): همستان. وورسی: (فه.) رورسک، برسی. ووچان: بيهن دان، حسانموه. وورشه: بهرده تراویلکه. وور (رزژ.): کیّژ، تول، دهبدنک. ــ بوون: کیّژبوون. ووراتن (روژ.): هدلاتن، بو هدوير و . . ئيدي. وورك (روژد): رک، بيانوو. ـ گرتن: رق هستان، بعهانهگرتن. وورکه: (کورک.) زێ، چوٚمی گهرره. وورازين: درورينسوه. ووركهنن (روژد.): مهلّكسندن. ووراق (ردّژ.): کابرای دریّژ و وراق: کابرای دریّژ و وشک و لاواز، فراوان و گهوره: خانووی ووراق: خانووی گهوره و کسهم خدانک و بسی سامان. ووركيشتهى: (همورا.) هدلكسندن. (فه.) هدلكسنين. ووړاوه: روړينه. وورك: گورگ، كرش. ووره: برسيتي، بـــژوون. (ړوژ.) هــيّزي دلار هوميّـــد. (ړوژ.) دهنــک، وورمه ئێزه (رڒژ.): هملسته. له پشت دیوارهوه. بژون، ژههله. بئ ـــ یه: بئ عهزم و مهعنهویاته. وورميّ: ماوهدان، ريّپيّدان، تيجازهدان. (دزه.) مله، جوّبركه. وورنای (همررا.): خوراندن. ووره: چەنەبازى، ورينه. (كه. ، روژ.) ئەر خورى يا لۆكەيەيە، كە ھەللاج ووركيشتهى: (همررا.) هدلكسندن. (فد.) هدلكسين. به زهبری کوتک و ژی و کهوان شی دهکاتهوه. (دهر.) بهره. وور وهزنهی (همورا.): خوّههلاّومسين. وورهتهی (همررا.): فروشتی. ووړووړه: چهندباز. (موک.) وٽووٽه.. هي مريشک. وورهور: (هغورا.) قوماريك دوواي وهي، كه هموو لايمك برديانهوه **وورووژانندن:** هورووژاندن، توورهکردن و شڵمژاندن. ^ا دیسانیش بیکهنموه تا نمو کهسهی، که دهیباتموه دهرکموی. گفهگفی بایه. بهردی پان باویژری ـــ ی دی. ووړی: هێړی. ووريه (رزژ.): پاڵتز. ووريا: بنناكا. ووريايي: بنناكابوون، ژير. وورته: پرته، قسمی بن لیّوان. ووريانس (همورا.): خوراندن، كراندن. وورياى (همرا.): خوران. وورج: هورج، حورج، خرس. وورد: هوورد، هوير. ووريايي: روشياري. ووريزان (رزژ.): هستان. وورده: هورده، خورده. ووردهبهرد: (باک.) خیچک. ووريّزان (رِرْرْ.): هستان له خمر ر دانيشتندا. **ووردهڪ**ار: مرزي ريّکوپيّک و بهتوانا ، دمست رهنگين. ` ووریّزنای (همررا.): همستاندن. ووردهڪير: رهخنهگر. ووړين: بړين. (همورا.) روخاني ديوار و کينوو کمندال. (فه.) بړين. وورده له: بروانه: ورده له. وورينك: ماره، دەرەتان. ووردهفروش: وردەراڭەفروش. خوردەفروش. وورێڤه: ررشه. ووردهوالله: هووردهوالله، هووردهوات، شتومه كي فروشتني عه تاران. ... ووریشن: گرشهدار ، وورشهدار . 🕆 فروش: عەتار. خوردەچى، خوردەفرۇش. وورينه (ردرد.): له خمويدا ناخافتن. ورينه، فراقه. ووردهوالمفروش: ووردهفروش. ووزاق: دەرپەرينى بە تەروژم، فريدان. ٔ وورده وورده: پلدپلد.

```
ووشك: نيشك. _ كردن: (باك.) پهيين.
```

ووشکان: جیکهی بی ثاو، بهژ، زوری بهژک.

ووشکاندنهوه (پرزژ.): پشکار تنموهی خوری لباد و پهتک.

ووشكانن (فه.): پشكنين.

ووشكانى: بەر، زەرى بەرك.

ووشكاوى: ثعر گيانلعبدراندى له روشكانيشدا دەژين و له ناو ئاويشدا.

ووشکه (روژد.): نهخوشییه کی نا دالانه تورکه که ی دموه ریننی. باره ی

به دمستی دراو.

ووشکه ین (روژد.): رنینه وهی پیستی مه پر و بزن به مردوویی. به ووشکی گيا رنيندوه.

ووشكه كهن (كرما.): بروانه: ووشكه ين.

ووشكهسال: سالّى نعبار ، سالّى نعمات.

ووشکه لا: لک و پزیی وشکی دارانی شینه.

ووشے کے مردووہ: مرزک، قاقمزیکے نووسراوی تعری ہی وشک دەكريتىرە.

ووشك كردنموه: هيشك كردنموه. تمرايدتي تيدا نعميشان.

ووشك ههالاتن: وشك برون، زور لاوازبرون.

ووشكى: هيشكى، هيشكاتي.

ووشی (خۆ.): هیشرو.

ووشيار: بروانه: هوشيار.

ووشين (كه.): گوشين، هدلچوړانن، چكمبروني ناوى باراناو، دلوّيه.

ووشيان: كاركردن.

ووفه (روزد): برينيكه له لاقى ولأخى پهيدا دوسي و اكسو شدوقاق يسته كهى تيكدهدا.

وول: خونچه.

وولات: بروانه: ولأت.

وولاّخ: به كمرو ئيسترو نعسب و مايني دهليّن، وولاّغ. رهشه وولاّخ: به

گا ومانگا و نینگویّن و رهچه له کانیان ده لیّن.

وولاخهههرزه: تعسب و ماين و تيستره.

وولام: ودلام.

وولاغ: وولأخ.

ووياو (هدررا. ، رزژ.): بلار ، _ رولاوه: بلار ، پهخش. _ كردن: پهخش

كردن. _كردنموه: بالأوكردنموه.

ووله (رزژ.): ولوله.

ووله و الووتي (همورا.): تفنك، كونملووت.

وواحيّ: كيّل.

ووٽڪ (رِزڙ.): گورچيله.

وولۇشە (ھەررا.) برويش.

ووليّره (هدر.): (هدو.) گالؤز، دهنكي له نيسك گدوره تره و له نزكي بچورکتره. ووزای: خسان.

ئەتۆمانە.

ووزه: (رِوْرْ.) تروانایی. (شا.) قەلاپەستە، چەند كەستىك يا چەند

چتیک بعسمریه کدا بکمون. _ ی گهرمی. _ ی خود. _ ی کارهبا. _ ی

ووزاره: بير، تهنديّشه.

ووژاردن: بژاردن.

ووژانه: بژارده، **ووژاننى:** ھەڵبژاردن.

ووژانن: هاڵبژاردن، برژاندن.

ووژه (فد.): بست.

ووژژانه (ردّژ.): بژارده، هدلبرارده، بزارهکردن، بوّمیّور و تیدیکه دهبیّت.

_ كردن: هملْبژاردن، بژاردن. _ كمر: بژاركمر.

ووژژه (روژد.): دهنگدهنگ، نموهنده زور بوون ووژژهیان هات.

ووژژێفه (ړڒژ.): همڵبژاردن.

ووژنڪ: ئەژنۆ.

ووس: بيدهنگ به، وسكت به، بي دهنگ، بي دهنگ به. ــ بوون: وست

ووسا: ومستا، ماموّستا.

ووسای (همورا.): نوواندن.

ووستهی (همورا.): نووستن، بنوو.

ووستن: بروانه: خستن. ـ كردن: خوش، جوش.

ووسنای (همورا.): نوواندن.

ووّش: بوراومستانی که رو ئیستری به کار دهبری، وونش، هوش، چوش،

چۆنش، ھۆنش. گوشين.

ووشان: ووشين، ههڵچۆړان.

ووشاندن: كيڤەكرن، كيڤاندن.

ووشه: ووته، وته. _ بهزاری کوتن: ناخوتن.

ووشقه: كيف، دونگي ماري له كاتي شهريدا. كردن: ووشاندن،

كيفاندن، شور.

ووشهک (ږموا.): بمور، (جانموهريّکه) ، کوړهبمشه.

ووشهوش: ووژەوژ. ٔ

ووشمووش: كيفهكيفي ماري.

ووشهى سلاه: ووتدى ساده. ـ ى ليكدراو: ووتدى ليكدراو.

ووشت (خدّ. ، دزه.) : _ برون: زراوچوون. _ كران: ترسيّنران.

ووشتر: بروانه: وشتر.

ووشتراو: شەپۆل.

ووشتره: شەپۆل.

وشترموان: (باک.) سیرانهک.

ووشترخوره: جانموهریکی درندهیه له تیرهی پشیلهکیوییه و دهلین خسق دهخاته سدر پشتی ووشتر دوگهی دهخوا.

ووشترمر: وشترمرخ ، نعمامه.

فەرھەنگى كورىست*ا*ن

وون: بزر، گرم. خوويّن. ـــبوون: هويليان، ئاوابوون. ـــبوو: بزر، لــناو چوو. ــكردن: هويللاتن.

ووناران (همورا.): له داخ و پهروشان همردوو دهستان تيكخستن.

ووناراي (همورا.): ډاگرتن.

وونهی: خویندن.

وولۆ: گوڭبيتنەي تەندوور. ^{*}

ووٽي (همورا.): گول، بۆتاک و کۆدەبىيّ.

وولْيْقه (هەورا.): بړوانه: وولْيّوه.

وونيّوه (همررا.): گولّيّک، تاقهگولّيّک.

وونادای (همورا.): داگرتن.

وونى: بزرى، وون، (هدورا.) خوريّن.

وها (باک.): همروهها، ثارا، وهها.

وهارمكيّني (دەر.): بىھارەكانى.

وي (باک.): (باک.) ثمی، له نمو وه رگيراوه، بو مييانه، هي. نموي، جيگايه که له نيواني دووکه اندا ديار کرابي. (زا،) وا، وهکو. له له دهري. (ژا،) نمو (که ژن بيت). هي، پي، کي، که هديه، پيي هديه، واته: هديدي دوته: واته: هديدي. (هدرا،) خق، ويم: خوم، ويمان: خومان، ويت: خوت، ويتا: خوتان، ويش: خوي، ويشا: خويان.

وياران: تيپهرين، رابردن، گوزهركردن، رهت بوون.

ويمرد (همررا.): تێپمړيو.

ويهرده (همورا.): رابردوو.

ويىهردهى: (لـو.) ليكهران، وازليمېنان. (همورا.، كـمل.): تيپـمړين، رابردن، ړهدكردن، ړهت بوون، بهليانلن. (همورا.) رابردن، تيپمړين.

ويفرناي (همورا.): تيهم اندن. بهخشين.

ويتا، ويتان (همورا.): خوتان.

ويتمويت: _ ى چۆلەكە و بالندانە. (دەر.) ولىتعولىت.

ويتداجي (رموا.): نرشى گيانت بي.

وڏِين، هوِين (رورث.): نوستن.

ويجا (هدر.): ندودهمي.

ويچنه (هدررا.): بيرنك.

ويْجوو: ليّكردوو، هامها، هممها، هاوتا. (باك.) بمربهه، ليّجدوو،

هه قرات، ناسا ، وه کوو . * مند مداری ما در بر هم را در بر هم از بر شد .

وێچووانىدن: لێچروانىدن، شوبهاندن. (باك.) بەرھىدادان، تۆفكىردن، لێچرواندن.

وێچوون: لێڿرون، لێکردن، تزبرور، هـەڤراتى، (هـﻪورا. کـۆن) ئـﻪرەجێ، تۆفبرون، وێدەچێ، ړەنگە، گومان دەکرێ.

ويخعتن: پيداكردن، پيدا ههلأومسين، پيوهخستن. داخستن.

وێِده: بده.

ويدهجيّ: هديهايه، شايد دهبيّ.

وير (هفررا.): بير. (زهن.، لو.) بير، ياد، هوّش. بيّ ــ: بيّ بير. ــ دار: بيرچاک. *

وێڕ: واتا، ناوهروٚک، لێکدانموه.

ويْرٍا (موك.): لهكهلّ.

ویدن: کاول، کافل، کهمباخ، کامباخ. بیوون: کاول بوون، ههرفتن، همرفتن، همرفتن، داخان، زوبهر، شکیر، پهکان، پتیوار، تارومار، کاول. (ههورا.، رهوا.) خاپوور، خرتک. (ههورا.، شن.) خشتوور، خرتک. (ههورا.، پهکان شن.) خشتوور. بوون: پتیواربوون. بیوون: رووخان، قیران، تیک و پهکان بوون، تیکدران، کاول بوون، ههرفاندن، رمین، رمان، ههلوهشاندن، تیکدان، کاول کردن، پتیوارکردن، ههرفاندن، خاپوورکردن، رووخاندن، زمیمرکردن، قیراندن.

ويرافه: كارلكه، كاول.

ويرافكمر: رووخينمر.

ويرانكهردهى (همورا.): ويرانكردن.

ويراهاتن: پيداهاتن، بهلهدبوون، فيربوون.

ويیره (موک.): دهنگیّکه به رورته رورت، دهنگی نزم به دهم بوّلٌهبوّلْهوه. به ـــ: بهورته رورت.

ويېږه، ويېږهويېږ: دهنگى گريانى نەرمى مندالآن، ويېږهى يەک لــه دراى يەک.*

ويرهكه: بروانه: ويرهكا.

ويرهكا (همورا.): ئيواري.

ويرت (باک.): وهرت، (نهرده.) جي نشين، جيگر، مندال.

ويدّروه (همر.): بمرلاره. (باد.) هيڤه.

وێړێ (باد.): نعرێ.

ويرين (باك.): بوير، توانين، ويران.

وێڒٳڔ: بێڒٳڔ، بعدبهخت.

وينزان: توانين، توانايي.

وينوه: دەنگىكى بارىكە، كىزە، كىشە. ـــى گووللەھاتن. كىزە، ويتە، ولىتە.

وێزه (که. ، بابا.): زگ، گيان. هاته ــ ى: هاتهگيانى.

وێزهڪ: چهگهنێکي پاک کراو و بي گهلاٚيه، بو حسيري باشه.

ويزهنگى (همورا.): ئاوزەنكى.

ویزهویز: دەنگی زور باریکە، دەنگی چەشنە باڵندەيەکی چکوڵەيە ئـــه نێـو دەغل ّ وگیایاندا. ولیتمولیت، ویتمویت، گیزهگیز.

ویزین (باک.): فزین، وززهوزز.

ويزهيى: ھەڭكەرت، كەم. "

وێــــژ: مــــۆرفــيـمــێکــى بـهنده ، گێــژ و وێـژ. 🖺

ويداهه: وهژهگ، نقيسكي، پهخشان.

ويراهم (كورد.): بوسهى جوتى.

ويْرْاموور (خرّ.): زەنگولْـە.

ويْرْان (كه. ، دەر.): دابيّْران، بيّْران، له بيّْرينگ دان.

ويراندن (كه. ، دهر.): دابيرتن.

ویژه (که.): نهدهب، بیّره، گزته، باریشک. * _ کردن: سیرمه: هیرته. (که.) چهند سیرمه یه کی پیّکه وه بادراوه برّبهستنی قرانه، هیرته.





ویقه (باک.): واوه، ثمملا، بویقه، بوّ دهرموه؛ هموه: واوه بروّ. ویقه (که.): قیژه. ــ ویق (که.): قیژه قیژ. ویقهویق (همررا.): دهنگی مندالیّکه تازه بروییّ، واقمواق. ویّکهوتن: پیّکهتن، لیّکموتن، منهکردن، پیّکهوتن، بهدی هیّنان. ساف لیّدان: لیّکوّلینهوه. ویّکچوو: (باک.) جپوک، جپویی، لهیهک چوو، چون یهک بوون.

و**ێکچ**وو: (باک.) جپوک، جپویی، لهیهک چوو، چون یهک بوون. و<mark>ێکچوواندن</mark>: پێکچواندن. خهرخاندن.

ويكچوون: پيكجوون، ليك كردن. ناقداش، ناڤلههث.

وێػڂۿڔ: هۅٚػڡڔ.

وێڬڂڡڹ: پێػ ماتن.

ويكرد: پيكمره، بهيهكمره، تيكرا.

ویّک کموتن: به یه که گهیشتن، (باک.) په څککه تن. ــه دوه: ویّک هاتنه وه.

وێڪ ڪميندن: بهيهک گهياندن.

وێڪ ڪهيشتنهوه: بهيهک گهيشتنمره. 🖺

ويكۆل (ھەررا.): دارەبى.

ويّک هفتن: رِیّکهاتن، (باک.) پرنسین. ـــموه: داهاتنموه، هاتنمیهک، ریّک هاتنموه، هاتنموهیک.

ویّکهاتنموهی زاری **برینان**: ساریّژبوونی برینان. ^

ويّك هيّنان: گەياندنە يەكترى، پيّك گەياندن. (باك.) گهاندنە ھەث. (كد.) پاتەكردن. خوت: كروژم ھەلأتن، خو كرورژم ھەليان، پەلكىن.

ويكاندن (كه.): وهدهنگ هينان، قيراندن، واقعواق كردن.

ويلل: شاواره، سىمرگەردان. (كىه.) ويتال بىرون. گومىرا، دې بىزد كىردوو، سـ كردن: دې لىي بزركردن.

ويلان (فه.): هاو اركردن، قير اندن.

ويلك (بابا.): بعژن و قعدى دارانه تا لكهكان، قعدى دارانه.

ویللوو: داریکی کیتوی وهک نیسکی په قه جبوره گهلایه کو به پروویکی دینی، جووره داریکی دیکه لهبه توپ له نیتو لکه کان دهرده کات وه خوی ناچی، وه تاللووباللووی دهچی به ریکی دینی دهییته نهموکانه.

ویّلی (که.): نارارهیی، سهرگهردانی.

وێڵی وێڵی (هنر.): گنمدیدکد.

وینا: بینا . ــ یی: بینایی . [¯] •

* وێناهی: لێکچرون، رهکوو . ^{*}

وينای (همورا.): دیتن.

وینه: نیگار ، چهسن، درووث، سهرهه ، سی چتیکسی نواندن: پیشاندانی وینه می شتیک. شیپیو: وینه می شهندازه کیش. گرد وینه کیش. گرتن: وینه کیشان. گردی: وینه کیشسی. سی پاسته قینه: وینه می پاست. گی می به برز: غوونه می بالا. . وینه چوو: سه راسا، لهسه رودی ناساییه وه. **وێڎ۪هد**ار: وێژمران. * *

وێژەر : بێژەر ، قسەكەر . *

وێژهن (همورا.): بنيشت، بنێشت، جاجک.

و**یّژهوان**: نووسهری هزّنراوه و پهخشان. ^{*} و**یّژهی تهماش**ا: ویّژهی شانق. ^{*}

> * وێژهي چيرۆڪ: ئەدەبى چيرۆک. *

ویزرمی چیروس. و**یژرمی دووان: ئ**هدهبی درران (خیتابی). ^{*}

و**ێڗۄی مړمړین**: وێڗٛۄی نواندن.*

، و<u>ن</u>یژهی*ی: خ*ۆرروو. (که.) خۆروویی، سهر به ه<u>ۆ</u>نراوه و پهخشان.

وێۯؾڹ: گوتن.

ويركين: دارشتن.

وێژنه: تسهکهر.

ويژنگ (دەر.): بيّژينگ.

وێژنگ: بروانه: وێژينگ.

وێژياڪ: قسه، گوته.

وێژين: كوتن، گوتن، ووتن.

ويساك: ومستاو، هيّمن.

ویس (همررا.): بیست ۲۰.

ويعه: ئيستا، رارمستا.

ويصن (دول.): ويستان، رارمستان، ڤيسان.

وێڡه: رمستان، ههڵۅێڛته.

ويست (همررا.): دلنخواز، ثارهزوو. ــى دلا: دلنخواز. پيست.

ويعتا: بردانه: ويسا.

ويمتا: ئيستا، همنوركه.

ویستان (که.): راومستان. ـدن: راومستاندن.

ويستاو: راومستار، لمكار ومستار.

ویستمر: بخواز، خووازوک، خواستهر.

ویستهمهنی: پێِریستی. ٔ

ويستهمهنيهكان: پيّويستيّكان. ً

ويستراو: داخوازرار.[^]

ويُمتكا: ئيستكا.

ويصان: خواسان، ئارەزور، ڤيان، ڤين، وايسان. (دەر.) ديان. هيزى ويسان: خوهى ڤين. نهـ: نهخواسان.

ويستنامه: پەلاتە.

وێۺ (همورا.): خوّى.

ويشه (همررا.): ميشه، خرّيهتي.

ويشن: كوتن.

ويشتن (گڙ.): كوتن، گۆتن.

ویشک: روشک، هیشک.

ويشي (دەر.): رەكور، دەلىيى.

هارمهار

ولانچه: (باد.) ثونجه، به کوتراوی له همر برینیکی بنری ده پیرژینیته وه. - کیریله: (باد.) که تی.

وێننمرێ: ثبوێ، وێ، ثبوێننمرێ. (باد.) لايێهێ. لهـــ: لهلايێهێ. وينڪ و پا (باد.): باداري، رِدِماتيزم.

ویی: (موک.) بشهوهیی. بهریی: (باک.) دا، قی. همهوومان دابهویی: مهمهر تشت دایموا. ثای، وای ...: له نیش و ... وی، وا، واه. (زاخ.) هو، ثهو، که پیاو بیّ، وهی. (باک.) له ثهو وهرگیراوه (بوّنیّرانه). دارهیی.



ه: تیپیّکی تابیّی کوردیید. بعلّیّ، حا ، پیاح، پیا ، ثعها ، بوّواق وورمانه. (موک.) ثاها ، هاها ، هغلاّ ، پهح ، پهحا ، تهحا ، تهحا ، ههها.

ها (هدررا.): وا، هدید، هاند پای تموکن روندان چون پدری: واله پال نمو کیره جوانی وه ک پهری هدید. (باک.) ها، تموهتا، هیره تانی، هانی نمو کیره به بوده تابی هانی، شده تابی نموه تابی به بال نموه تابی ن

هاه: نه، نا، هه، ها ژخوه همبوون (باد.): ثاكا له خوبوون، ثاكاداري.

ههو (شه. ، روژ.): مام، تاپو.

ههوّزا (شه. ، رود.) : تاموزا.

هپۆژن (شد. ، رِرْژ.): ئامرْژن، مامرْژن.

هات: له (هاتن) موه بـ قرید کیکی نهدیوه. خوت شبه ختی، به ختیاری. بـ ی کشت و کال دری به رهـ م هینانی کشت و کال د

هاتههات: چاووړاو ، ــ ي نهچير و دز و لهشکر و نيديکهيه.

<u>مىتنەدەست:</u> لىمىث كەتن، بەدەست ھىنان.

هات هات (همر.): بوّه ملّفراندني بالّندانه.

هاتن: نامای. _ بها: (باک.) هاتن با. تهگییه تی: (باک.) هاتن به ران (برقرمه بین). به تدگییه: (باک.) هاتن به ران (برقرمه بین). به تدگییه: (باک.) هاتن نیزی (برقربن). بیندا _ : به به به رده ره و ده ره و ده ره و ده و ده بیندا _ : به روه تین هاتن هاف. و به نوی و ب و خوت که و تن به به رژان. لی ّ _ . با ران لمه تی : با ران ده که ریت سه سرمان. لی و ده تی ده که ریت سه سرمان. لی و ده تی هاتنه و هاتنه و هاتنه و هاتنه و هاتنه و هاتنه و به شیمان بوونه و هات _ : بینک که رتن، به نامه نجام گهیستن.

هنتنهها: بدپابوون (بؤسدگ و پشیله).

هنتنهبوون: بىدى هاتن، رێکى، راستى، رێک و پێکى بناغەى چتى. * هنتنهبەر: رەبەرهاتن، بەكەڭ بوون.

ـ داسائ غد

هاتنسهخووار: کیژین، وهربسوون، پسهیابوون، (باک.) داهاتن، داچسوون، فعهاتن، سمرهوژیربوون، داگهزران.

هاتنهدهر: دەركەرتن، وەدەركەرتن، دەرھاتن.

<u>هاتنهدی:</u> و هدی هاتن، و هراست کهران.

هاننهدين: راست هاتن، ريككموتن، بعنه نجام گهيشتن. *

هاتنهدیل: بروانه: هاتنهدین. ^{*}

هاتنهریکه: هاتنهری، هاتنهبار. *

<u> ھەتنەژىدەست:</u> خستنەبەردەست. "

ھاتنەسەرخۇ: بروژانەرە. روشياربرونەرە. "

، هاتنهکردن: نهنجام دان، شیاری کردن.

هاتنهڪوڙتن: كوڙران. 🏲

هاتنهوه: گهرانس مجينگای خوّی، ئامانس . ــسمرخوّ.

هاتنموهیه کا دیک ها تنموه.

هاتنفیه ک: ویک هاتنموه.

هانن و چوون: سەفەركردن، ئامشۆكردن، ھاتىچوون

هنتوو: هاتيار.

هاتووچۆ: ئامىشق، ھاموشق. (زا.) ئالموشق. كەيىن و بەيىن، بىنە و ببەسىتە، دەردىسەرى. _ كردن: ئامان و شيان.

هاتوون: ئاميّنيّ، هاتن (بۆگەلە).

هات و خههات: مان و نعمان، سعرکعوتن و ژیرکعوتن، قازانج و زهرهر، چێ ی۔۔ : ریّگای مان و نعمانی (تعلیزگه و بقعیه).

هات و هاوار: وهلام و دهنگویاسی ناخوّش، همراهمرا، داد و بیداد، بانک و فهریاد له کمرانموهدا.

هاتيار (كه.): هاتور.

هاتيكه (هدورا.): سديدووكه.

هلتي هما (باك.): هاتنديدك، ويُك هاتن، ويُك گديشتن.

هاجری (باک.): خراپ، زەرەردار.

هلج و واج: گيّژو ويّژ.

هجي رهشڪ (باک.): پدرمسليرکه.

هاچه (موک.): کوّلهکهی دوولک، دووفلیقانه، دووگوێ، دووگێ.

هاچۆ (زا.): قاشق، چەرگانى گۆيىتنى.

هاد: شیّتیّکه زیسانده ربیّ، بـوّسـه ک و کـورک پـتر بـه کارده بریّ. بـهوق هاندراو. ــ بوون، ــ کرهز.

هاږ (ږوژ. ، که.): بمرداشیکه خرابیته تموق.

هاراسياو (جا. ، همورا.): بمرداش.

هاران: هيران، هارين، گرمرين، مرچقين، مخمخين. ــ دن: بهدهنگى بلند گوراندن، ــى مرد و ثاوه.

هاړيو: لعتاش كراو، وردكراو، (ړلاژ.) پهراش.

هاره (همورا.): بمرداش، دستار.

هاره شساو (همورا.): بمرداش.

هارههار: گورهگور.

------فىرھەنگى كورىستان

هارره: گورره. ـ ى فرزكه. ـ ى هدياسه و كهمبهره.

هارونيه (هنورا.): تهلأشهبهرد.

هارِهی دهستی: دهستارٍ.

هارت و هورت: هات و هوت، شانازی کردن. ^{**}

هاردٍاو: هاردٍاو. ^{*}

هارژنگ (جا.): گیایه کی بهرز و جوانه وه کوو سهول و ایه.

هارس (باک.): سووچ، تاران.

هارسم (باک.): تریّی سعوز.

هارهو (همور، بار، ، خق.): هاروێ، خهيار. (همورا.) پروک، خلينه.

هاروونى: تيرەيەكە له جافان. (بەردى چكۆله).

هاد و هاچ: بي نابرور ، قوشمه.

هارويّ: خهيار. (هفو. ، بار. ، خوّ.) هاروو ، (دهر.) ئاروو. (هفورا.) پووک. _ ى تازە: جەھىك.

هاری (که.): زور شینی، گهویی، یارمهای، هاریکاری، بروانه:

هاږياگ (هغورا.): هاړدراو.

هاریّتی: شیّت و ریّتی.

هاريكار: ئاريكار، هاوكار.*

هارين: هيّرين، گرُمراندن، مخمخاندن، قىدرمچاندن، گدرمشاندن، وردکردن، داهارین، پهلساندن، تارین، ورد و خاشکردن، مرچقاندن، رجرجاندن. (دەر.) ھەرين. (باك.) پەرچقاندن، ھيرتن، خنگاركرن. __ ى گەنم: ليكردن.

هارينهوه: قرچهشكين كردن.

هاز: کاردوو. (که. ، دزه.) گیایه که گهالای دریش وه گویس بزنس دهچی، بنه کهی خر و چکوّله یه وه دهنکی ههناری دهچی بنه کهی دهکریّت و چیّشت و دەخورىّ. ئەرگىيايە لـه ولاتى دزەيياندا وشكى دەكەنموە بىھار لـمېرى سىلق بەكاردەبرىّ. (ړۆژ.)كاردوو. (قەرە.)گيايەكەسىيّ جوورە: ١)گەلأى پانه پیّی دهلیّن هازهمارانه. ۲) هاز، لوولکه کاردوو. ۳) هازهسهگانه نيرتكيكى له ناو دەردەچى له دوواى گەلاريژى. (كه.) هيز، تاقىەت. وه

_: بههيّز، _ دار: بههيّز.

هازي (هنورا.): تاقدت، خولق.

هاڙ: هاج، سهرسام، گيّژ.

هاژان: ههژان.

هاژواژ: بروانه: هاج و واج.

هاژوتن: ئاژوتن.

هاژیله: کوژهکه.

هاس (بابا.): گیایه کی نهستوورو که ناری گه لاکانی درواویه، ره نگی زور سەوزىكى تۆخە.

هسان: ئاسان، سانا، خوّش. ــ ى: ئاسانى، سانايى.

هاش (باک.): دلْخوّش، كەيفخوش. ــ كردن: دلْخوّش كردن.

هشه: (که.) هاژه. (باک.) سور، گرڤێن، گڤه. ـــىبا: (باک.) سورابي، شهين. ـــ ي ناري هاتن: چزيان، چزين. بۆچەك.

هشههاش: كشهكش، هاژههاژ، هزهاز، فيهشافهش، كبورش كبورش، ھورفەھورف. ـــى ئارى: ھاژەھاژى ئارىّ. '

هاش و هووش: بهچارورار ، بهنازهره ، بهشانازی.

هاف (باک.): بهروونکار، کرمهله، نامادهبوون، نمهز چموم هافامسير: چرومه خزمهت مير. نهم بهافا هدف كهتين: نيمه بديدكتر گديشتين.

هافرتی (باک.): گوومرگ، دەروازەوانى.

هافنهم: هاودهم، ـ ي: هاودهمي.

هاقل (باک.): قازانج، سوود، که لک.

هافلیشک (باک.): زمانیکی چکولهی ناسنه له ژیرووهی نهنباری تفەنگىيە.

هشتين: ئاريّژتن.

هاڤرۆنگ (باک.): كەژ، كەش.

هافي (باک.): بيّگانه، بياني.

هافيرتن: هاريرتن، ناريرتن.

هافين (باك.): هدويرترش، (بروانه هدوين).

هاشین (باک.): هارین. گه (باک.): هارینههموار، زوزان. سی (باک.): هاوینی. ـــی سهر (باک.): جل و بهرگی هاوینه، پۆشاکی

هاکا (دزه. ، بابا. ، که.): وهخته، نیزیکه، خدریکه: ـــــریزژههلّی.

هاكۆ: بەخۆ، سەرپىيى.

هڪا (خق.): ٽاگا 🏲

هالٌ (كه.): ثالٌ. ــبوون: ثالُ بووني ددانان. (جا.) شيّ بــرّ وولأخي

هالا (كه.): هانا، فريا، سكالاً.

هالان (باک.): ئازا، بوريّر، كەسيّكە زۆر بەختى ھەڭبڭىّ.

هالاو: ههلاو، سى ناورى، گهرمى، (باك.) ئيتوون. ههلم. سى ناوى

هاله (باک.): گهمهیهکه.

هالله (كه. ، همو.): (رزر.) گۆلدى زمانى ولأخانه، ثاله.

هالهپيريزنانه: نارنجيو، ليمو، ترنجوك.

هالهت (باک.): گاسن.

هاڻهڪڙڪ (همررا.): تالمکوک.

هالهكوويّ: لـهكوويّندهريّ، لـه كويّيـه.

هالهوكردن: خوّشي، كات رابواردن.

هالهينه: لمولاوه، لمنعولا، لمويندهري.

هالبوون: ههلّسان، همستان.

هالكهتي (باك.): پەست، خراپ، نابووت، مايەپووچ.

هالمُوّ (رِوْرْ. ، شعبه. ، که.): خال، برای دایک. (شن.) جر، کوز (دیزه و گۆزە)، (باك.) ھەروەكىو.

هاڵۏۯڹ: خاڵۏۯڹ.

هالْوّزمالُوّز: شلوّق و شيّواد ، ناخوش.

هالوْلك (باك.): جيّرْنانه، دياريسالْي تازه.

هاڵووبهلاٚڵووك: تاڵرباڵرو.

هاللي (همورا.): قوّرِه، پهسيره. بهتال، بوّش.

هاتي (هدورا.): قرّره. چونكوو ددان ثال دەكا تدوه ـــ پيّى دەلْيّن.

هالينه (باک.): چيشتيکه له باينجان و گوشتييه.

هالینگا (که.): خالْگه.

هالينڪه (هدورا.): خالگه.

هام: هار.

هاهار (فد.): رینک، تهخت، راست به بی بلّند و نزمی.

هاملا: هامور ، كشت.

هامهداری (دهر.): یاریده.

هامها: هاوكار، هاوشان.

هامييّز: ئاميّز.

هام لفه (فه.): دروانه، جمك.

هام خهو: ژن، خيّزان.

هامندهس: هاودمست.

هامندهم: هاودهم، هممدهم.

هامرا: هاوريّ.

هامړاز: هاوړاز. ـــ ى: هاوړازى.

هامرایی: هاوریّیی.

هام و شوّ: ها تووچق. ـ ى يەكترى كردن: سەردان و بەيەكترى گەيشان.

هامزنوا (دهر.): ثاو الزاوا، هاوه لزاوا، دوو مرز خیزانیان خوشک بن.

هامسا (که.): دراوسی، هاوسی، سه یی: دراوسییی،

هامسمور (هدورا.): هاوسدو، برادهر، هاوړي.

هامن (هدورا.): هاوين.

هاميز: ناميز، باوهش.

هاميّن (همورا.): بروانه: همويّن.

همينته (فه.): ئاريته، تيكه لأو.

هان: (باک.) ثاران. گال، دنه، فیک، همت، فیت. دان: گالدان، دنمان، ثالدان، ناران دان.

هانه (هدورا.): کانی تاوێ، سهروچاوه.

هنهدرونه (هدورا.): بههاره کانی، بود اره کانی، کویره کانی.

هانههان: هانكههانك. _ى پيران: _ى ماندووان.

ه نندان: بزاوتین، بزوانیدن، جولانیدن، زل کردن. (باک.) به عجادن، بزقاندن، گالدان، تباودان، فیت دان. (باک.) بکوولوک، ثباران، ناڤراختن، بدلشاندن، بۆنگ کردن، ههرمی، شهولقاندن.

ھەندەر: بزويندر. (باك.) بزكانق، بزقانقك، پدوقا، ھەندەر.

هاندراو: بزويّندراو. *

هاندران: شمولقين، كمربين.

۰ **هانکه**: همناسمی توند لـعبـهر مـاندویّتی.

هانکههانک: هلکههلک، ههناسکهههناسک، خیتهخیت، هینههین،

هانههان. له ماندوویّتیدا و به تایبه تی له کاتی هه و راز و هسه رکورتندا ته نگه نه فس بوون، ته نگه نه فس له ماندویّتی.

هاني: ها ، بگره ، نموه تا ، ببينه.

هاني: هيّنان.

هاو: هاوال، هدم، هدو، هام، هدروهها.

هاوا (روزد): همودا.

هاواد: وا، واه، وهیل، بانگین، چریکه، قیژه، بانگ، بان، فهریاد، ئامان، ثهمان، داد، داد و فوغان و روّورد. نیّوی پیاوانه. (باک.) تهنین، هموار. کردن: بانگ کردن، چریکاندن، چرین، قیژاندن، ههلّدان. للی کردن: دان بهرکیرا، دهنگ کردن. به سالوههاتن. کدان بهرکیرا، دهنگ کردن. به داریههاوار، نهریه، فهریاد.

هاوارکار . هاو ارکار ^{*}

هاواركردن: ژارين، لالانموه، (فه.) ويلان.

هاوارهاوار: چریکهچریک، قیژه قیژ، هاو ار و بانگ، نهرهنهر، گازهگاز.

هاوار و داد: داد و هاوار، زارمزار، تعنین، فیزار.

هاوالا: بۆكچان: دەستەخرشك. بىزنىرىنان: هاورى، هاودەنگ، بەردەقك، (باك.) ھەقالا، دۆست، ھاودەم، ئاوالا، دەستەبرا، ئامبايى، ھاوەلا، ھەقرى، ھاوتەمەن.

هنوالایمتی: هاورییی، درستایهتی، نامرایی، هه فالی، سهدمیر.

هاوال مندال: ثاوال مندال.

هاوان: تاونک، هاون، هاوهن.

هاوئلواز: كەسىپكە، كە دەنگى لەگەل دەنگى يەكىپكى تەواو رېك كەرى و

وێؠ بچێ.

هاوهل (باک.): ناوال.

هاوهن: بړوانه: هاوان. ^{*}

هاوباب: ئارباب.

هاوبهزا (که.): هاوتهمان، هاوزي.

هاوبهش: هدڤبهش، هه فهار، نیوه کار. بی: به شداری. سی تستی: به شداریّتی. بی کردن: به شداری کردن.

هوبهشكه: هاوبهش، بهشداربوون، كۆمپانيا.

هاوبهشگهی گوازتنهوه: کومپانیای گوازتنهوه.

ها**وبرگه:** هامبرگه. ^

هاویه: نامیه ، و هک یهک ، هاوپیشه.

هاوپایه: هارشان، به فل.

هاوههان: سوويندخور. ـ ى: سوويندخورى.

هاوپشت: یارمه تیدهر، یه ک بنه مالله، یه ک به رهباب، که س و کار. دی: یارمه تیدان، خزمایه تی، هاوخویّنی. هلوري: هامرا، هاوال، ناوال، جموسك، هدڤره، ريههث.

هوريّڪ: تهريب.

هاورێڪه: درست، هارال. *

هاورییی: هامری، هاوال، هاوریتی، نامرایی، ریهه شی، هاورایی.

هلوزا: هاوزێ، ثاوزێ، هاوشان، هاوزه.

هاوزاوا: ئاوال زاوا.

هنوزه (همررا.): هاوشان، هاوزی، هاوزا.

هوزگه: جمک.

هاوزمان: هامرامان، هدفزمان. ـي: هامراماني، هدفزماني.

هلوزي: (هدورا.) هاوزه، هاوتهممن، هاوشان، بعزا.

هاوس: ئارس.

هلوسا (همورا.): هاوسال. (كه.) هاوسيّ، دەراوسيّ.

هاوسال: (هدورا.) هاوسا، هاوتهمان.

هاوسهر: خيزان، هاوخهو، هاوسهنير، ژن و ميرد سۆيمكترى دەتوانس بەكارىبەن. ئاوالى ژنان.

هاوسهركهم: ئاوسەركەم. بروانه: هغزار. ـى: ئاوسەركىمى.

هاوسمری: ژن و میردایه تی، خیزانداریتی، هاوسمریتی. بو ــ د ست دان:

مارهیی لیک هاتن، پیک شیان، لیک دروست بوون.

<u>هاوسهنیر:</u> هاوسهر،

هاوسهنگ: له کیتشاندا به رامیه د. له کارو کردهوه دا چوون یه ک. * هاوسهنگیتی: بروانه: هاوسهنگ.

هاوسويند: هاوپهيان.

هاوسيّ: دراوسيّ، ئامسا ، دەراوسيّ. ـ يەتى: هاوسيّتى، هاوسيّيى،

هاووك (رموا.): تعوى، گفروو، گفردن.

هاوشار: خۆرلأت. _ ى: هايشارى، هارولاتى، خۆرلاتى، هىمشارى.

ههوشان: هممبهر، هاوتا، هاولف، تا، ثاوال، ثاوشان، تراز، يهكتا،

ھىمپا ، ھەقبەر ، بەقل. بىڭ ــ: بىڭ ھەقبىمر ، بىڭ ھىمپا ، يەكتايى ـ ـــى:

هاوتایی، ئامتایی. (باک.) ئەمپایى.

هلوقلتار: چەن كەسىپكن، كە خزمەتى گەورەيەك بكەن. *

هاوكات: هاوچمرخ، لهوكاتهدا، لهم بمرو أرهدا.

ههوكار: هدثبهمره ، لف ، هممها ، بعشدار ، هاريمش ، هدڤاي ، هدڤ پيشه ،

پیشکمنی. ـ ی: بهشداری، هه ثهایی، یارمه تی یه کتری دان. ـ کردن:

دهست گرتن.

<u>هاوکاسه:</u> هارخوراک. ["]

مهوكهوشهن (كنال.): هاوسنوور.

هاوكووف: هاوشان، تاوكووف.

هاوكيش: به درو شت ده ليسن، كه له كيشاندا وه كيد واسن،

هاوكيشه: هارسهنگه، له بيركاريدا هاركيشه سادهكان، هاوكيشه

گشتیه کان، هارکیشه سی گوشهییه کان به کاردین.

هاوپیشه: هاوکار، هاوپا، تامپا.

هاوت: هممتا ، هاوشان، هدفسمر ، هدفهمر ، هاوتدفا ، هممها ، هدفروو ،

هەڤنير. بيّـــ: بيّ هەمپا ، بيّ هەڤبەر ، بيّ نمونه، بيّ هەمپەر ، يەكتا . بيّ

ــ يى: بى ھەمپايى، بى ھەقبەرى، يەكتا. ـــ يـى: ھاوشانى، ھەقبىەرى،

ھەۋرى، ھەۋرىتى.

<u>هاوتموا</u> (كه.): هاوتا .

هاوتهرازوو: هام تهرازوو. * هماته

هموتهك: هارتا، لنكه.*

هاوتهمهن: هاوسال، هاوسا ، بعزا، هاوزي، هاويعزا.

هنوتیره: هاوتنمین. هاوړهگنز. ^{*}

هاوجفت: هارجورت. ^{*}

ھىوجووت: ھاوجفت، ژنى حەلال. ^{*}

هاونیشتمان. هاوشان.

هاوجوّر: پهکسوو ، وهک پهکتري، هاوچهشن.

هنوچاخ: هاوچەرخ. ^{*}

<u>هموچارشت</u>یو: هاوتا ، هاوهل، هاوکار. ["]

هوچنو: چاوليٽكمر، تاگادار. *

<u>هاوچەشن:</u> ھاوجۆر. ــــى: ھاوجۆرى.

هاوچره: ثمو كمسهيه گۆرانى دەكيّريتموه.

ههو خاك: هارنيشتمان. دروكس، كه خاكه كانيان ليّــك ده گه ريّتــ موه،

هارجورت.

. <u>هاوخهف:</u> هاوسهر. *

هاوخلو: هاوسهر.

* هاوخوێن: هاوړهګنز.

* هاودهرد: هاوخهم. دووكهسن، كه به دمست دەرديّكموه گيرۆدەن.

هودهست: هامدهست.

هاودهم: هاوچاخ، هاوكات، هاوال، هامدهم، هاونشين، ها قدهم، (باك.)

بهرده ڤک. نيوى ئافره تانه. ــى: هاونشينى.

هودهمایهتی: هامدهمی، هاوریّیایهتی.

هاودهس: چهند کهس شهریک له کهین و بهیندا. *

<u>ه اودهنگ</u>: ئاودهنگ، هاوال، هه نشدهنگ، ئاوال، ریّک کهوتوو. ــــى:

ئاودەنگى، ھاوالا.

هنور (که.): ناوړ.

هاورا: هوگر، يهک بيرورا.

ههوپاز: (باک.) بمرده قک، هامراز، نامراز. دی: هامرازی، نامرازی،

هاوږهنگ: هدڤړهنگ، ويک چوو. ـ ي: هدڤړهنگي، ويکچوويي.

هاوردانهوه (دهر.): ناوردانهوه، کومهگی و یارمه تی کردن.

موردن (هسه. ، دهر.): هيّنان.

هاودل: هەقدل، يەك گرتن. ــى: ھەقدلى، يەكىتى.

<u>ھاورھاور</u>: جارجارہ،

هلوكيشي: هارسهنگي.

ھاوڪەرى: رێژه.

هاوگیان (کۆ. ، همو.): ژنى برا بۆژنى براكمى دى دەبيتى ھاوگيان.

هيوهرژن. ـ ي: هيوهرژني.

هلولاًلتي: هاوشاري.

هوله: كروييي.

هلولمداد: گروي.

هاولف (رود.): هاوشان، تعو پالموانانه هاولفن، تعو كايانه هاولفن.

هاونيل.

هاون: (کۆ.) ئاونگ، هاوان، به ئاونگى مسى زەرد و جۆنى چكۆلەش دەڭين.

هوناو: ئىر كىسانەي ناريان رەكو يەكن. ھەقناث.

هونرخ: (باک.) بعردیلک.

هلونشين: هاردهم. ــى: هاردهمى.

هلونير: هاوتا ، هاونيل، هنث نير.

هاونگ: دمسكاونگ، ئاونگ، ئاران.

ھلونۆگە: ھارنۆيە. 🏲

ھئونٽو: ھەڤناث.

هلونير: هاركا.

هاونيشتمان: هاوولأتى.

هنونيل (رورد.): هاولف، نعو كاجووتانه له كعال نعوه كه هاونيله، وات

جووتی یهکن زیاد و کهمی تیدانییه.

هاوور هاوور (رِدِّرْ.): جارجاره، جاره نا جاریّکی.

هنونيُّله: هارگا.

هنو والنا: دوو يا چهند وشهيهكي جياواز كه واتايان وهكويهك بي.

هلوهاو: مرازی بانگ کردنه، هوهق.

هاو وينه مكان: بعرامه و يهكه كان، وينك چوهكان (اله هاوكيشه

كيميارييهكاندا).

هاوها: هاراً.

هويه: كاريه.

هنوير (هدورا.): هدالأواردن، جوي كردندوهي ماالأتان. كرن: (باك.)

نيٽوه راست.

هويد: ئارير، ئاريرەر.

ھىويۆرەر: ئارىيۋەر.

هويش (سور.): بيدهنگ، تارام.

هويتن: هاريّشتن، پلاركردن، فريّدان.

هلوير (باك.): كردن: هدلاواردن.

ههيردور (باک.): دمور وبدر، چواردموره، دمور و پشت.

هنويزنن: ئاريژنن.

هلويشتن: ئاريزتن.

هاوین: (روژد، دهر.) تاوستان. (روژد، تسهرده.) تاوسان، هافین. (موک.) ـــى: هاڤينى، هاوينه، شىيره و گەرم، شىللوگەرم، گەرم و سهرد، بوتاو و شلهمهنییه کی به کاردهبری، که نهسارد و نه گهرم بی،

هاوینهوهر: هارینگهر. ٔ

هاوينان: كاتى هاوين. ★

هاوینهوار: (باک.) هاوینگه، بان، وار، کویستان، بانهمه ر. جیگایه که له هاویناندا فیننک و شینایی و باغ و باغاتی زوربی.

هوينكا: ماثينكا.

هوينگه: بان، هاوينموار.

هاوينگهر: هاوينهوهر.

هاها: وهلامي كهسيّكه، كه باوه ربه قسهي بهرامبه رهكهي نهكات. 🖺

هاهاء: هديها. بؤواق و ورمانه. ناهاء، حدتمق، هدلاً، ها، هدتمق، تدح،

تهجا، پهج، پهجا، پيک، حهكو، (باك.) هاهق، حاجا. له وهلامي گالته پي کردندا بهکاردهبري، ها، حه، حيو.

هاهاو: بانگکردنی درور. ^ا

هاهو (باک.): هاها.

های (باک.): تاگا. من های ژی بدود: من تاگام لی بدود. هایی من توو نعبور: من هیچ ناگام له تو نعبور. (موک.) بـ قرده نـ ک دانـه: هـ قری، ناها، ئەيا. لەكاتى دىتنى چتى سەيردا.

های و هوو: هدرا هدرا.

های های: ووشه یه که له کاتی سهرسوو رمان یا تازار و خهم و پهروّشدا بەكاردەبرى.

هايهۆ: ئايېۆ، هەيېۆ، ئەيېۆ، لەجى بارەرنەكردن يا تورەييدا.

هه (باک.): ها.

ههو: نه، نه، نا، نهخير، چه چا.

هلهبان (باک.): ههگبه، خوورجين.

ههبت: پەند. بېي. '

ههبوسان (باک.): رازیاندی رومی.

ههبوو: دمرڭممىند.

ههبوون: بوون، هبین، دارایی، دورلممهندی، (لو.، فه.) بوون، داشتن. من هدمه: (باک.) من هدید. من بووم: نعز همبووم. (دهر.) بين، همبين. ــى: دەرڭىمىندى، ساماندارى، تواناى دارايى.

ههبين (همورا.): بوون، همبوون.

هههه (خق، مجا.): مثانه، (دزه، ،دهر.) خهههی ههوجاری جوتیه. (جا.) گەلە.

همهه أوك (كه.): ئه پلزگ، هه پلزگ. (هه ورا.) قيز به له، قيز به له، گيايه که دهخوري.

ههپروون: وورد و خاش، لمت و كوت مسيد همپروون: لمت و كوت. ـــ کردن: وورد و خاشکردن.

ههیش (باک.): پشمین.

ههیک (روژد. ، باک.): ئعودارهیه ، که بـ وکوتانعوه ی چنراو بـهکاردهبری.

هەپلەگون (دزه.): نەفام، كەمزان.

هههلوّک (روّژ.): هه په لوّک. (هه و.) قیز به له ، قزبه له. گیایه که ۳ ـــ ٤ په لکه ، سه ری ره شه و پاک ده کری و ده خوری. دزه یی پیّی ده لیّن قیز به له. (که.) نه پلوّک.

ھەپھەپۆك: (دزە.) قەپقەپۆك.

هههو (بوّل. ، باک.): كەركىت، ھەپك.

ههپۆكه (ړمرا.): گيايهكه.

ههپوو: پهپوو، برا، نهما، زاراوهي مندالأنه.

ههت (ږوّژ. ، که.) : هاندان ، بوّهاندانی سهگی بهکاردهبریّ وهکو: دهی. ـــ کردن: هاندان.

همقا: هدیا ، هدتاکوو ، هدیانی ، تاکی ، دا.

همتار: كوتكي گموره ، بمردي گمورهي گلاره بوو لـه كيّو. "

هەتاكەي: تاكەي، ھەتا چ كاتيّك، ھەتاكەنگى، بۆپرسىياركردنە لـــه مارە.

ههتاكو: تاكو، تا، دا.

همتنڪويّ: تاكويّ، ههتا چشويّنيّک، بۆپرسياركردنه لـه شويّن و كات.

ھەتەسەر: ھەتاھەتايە.

همتان (رموا. ، همو.): پهرژينيکه به تانوکي چنرابي.

همتنوبردن: خزرانگازبوون، تاوبردن.

همتهوبردوو: تاربردوو، خورانگاز.

همتاوگاز: تاوگاز، تاوبردوو. ــ بوون: تاوبردن، تاوگازبوون.

همتاهمتایی: (باک.) مایهنده، جاویدان، ههتاهمتا، همتاسمر، ببرببر، ببرای ببرای، بی پیّس و دوایی، بیّ بهر و دوایی، همر و همر.

همتاوسمنج: (موک.) روزنووس.

همتتان (گهر.): کردموه یه که له سهره تای بزن برینه وه و رستن تا ده کریته رهشمال کی پی ده لین د.

همتمد: مەتادرايى.

ههتهر: (که، ، ههر.) رکو، کار، دیتن. چاوی بی لی ناکا: چاوی کاری لی ناکا، ههتاچاو بکات: ههتا چار ببینی. (که، ، ههو.) لهسهر رویشتن، لهسهرچوون، رک، رکه، پرس دریژکردن، بنار، هه فرک، پی دادر ترن، لهسهرردین، لهدوان. روک، نز.

ههتهريّ: وو تهيه كه له نموروزدا دهكوتريّ به واتاى نهى تاگر. *

همتمری و ممتمری: له میتولوژیای کوردیدا ناوی دوو فریشته (ثازهر و میهر) یه. *

هدتهق: هاها ، له كاتى باوه و نه كردندا يا گهمه پيكردندا به كارده بري.

هەتەل: مەتىل، (ھەر.) مەيل.

همتنمر: (رزژ.، که.) هاندهر.

همتره: (همو.) بار رووتی، (دەر.) هەللەتە، تار، هەتله، ئاوارە، فړندان، هەللهٔ اندن. ـــ بوون: ئاوارەبوون، ــ كردن: فړاندن.

همترهش (خق.): نـهـتره، زههلـه، زراوچوون، تۆقـين. ــــ چوون.

همتريّ و ممتريّ: بمعممه حالّ، بمعمر حالّ، بمعمر چڙنيّ كي بيّ.

همتك: هتك، كمتن، ثمتك، (كم.) ثمرتك. بمهمندبردن. كردن: ثابرووبردن.

همتكاندن (باك.): همتك كردن، به پهندبردن، ئابرووبردن.

هەتك كەر: ئابروربەر. ٔ

همتكين (باك.): ئەتك كران.

ههتله: تار، تاواره، گوم، بزر، ههتره، ناوارهبوونی بسالندان و مسرلا لسه جیکای خزیان لهترسان. ریکگام سکردووه. سبوون: گوم و تاوارهبوون.

هلاتووان (موک.): دهرمان، مهلّحهم. ــى نهمردن.

همتول ممتول: جروره يارييهكي مندالأنه.

همتیم (همر.): همتیو، سیّوی.

هلاتيو: سيوى، ول، هيتيو، هدتى.

همتيوباز: نيّرباز.

هەتيوچە: ھێتيرچە، ھەتجە.

هەتيوگىٰ: ترنكىٰ.

ههتیوی: ههتیویّتی، سیّویّتی.

همتيويتي: هدتيوي.

ههج (كه.): ياخي. ـبوون: ياخي بوون.

ههجان: هوزيكى كورده له باديناندا.

ههجه (باک.): خونچه. قددهغه کردن.

ههجهل (باک.): دەرامىت، دەسكىوتى رۆژاند يا سالأند.

ههجنانس (باک.): لاوازکردن.

ههجنین (باک.): داهیّزان، لـمشگران بوون. "

ههجووجڪ: دهنکي همرميّ. "

ههچ (که.): همستان.

ههچه: حهچه، وهچچه (زاراوهی مندالآن).

ههچهههچه: حدچه، حدچچه. (بۆليخوړيني كدري).

ههچڪ (باک.): گڙچان.

ههچکوچی (همورا.): میتوژ.

ههچههچک (باک.): پهرمسليرکه.

ههچى: (باک.) هغرچى، وهكو، تهگفر. (باد.) هيچ. (باک.) گۆچان. (زا.) چەلاک.

هدد: (موک.) موّلدت، دەرفىت. (بابا.) ئۆقرە، ھێدى، ھێواش، ئىارام، كړ، مات. ـــدان: ھێدى بوون، بێدەنــگ بوون. ئۆقرەگرتـن، ھـــدرين، ھــددن.

هدور (باک.): ناسان، شاد، هدا، تارام. ــ ی (باک.): ناسانی،

ثارامی. هددارا من نهدهات: نهمده توانی ثارام و تاسوو دهیم. همدارهمدارانی (هدر.): گهمه یه کی مندالاّنه.

همدام (باد.): تعندام.

هددر: خورایی. به _ چوون، به _ دان.

همدراندن (باک.): نارام و هیدی کردن.

همدرهش (باک.): ئەنجام.

هدرین (باک.): ثارام و هیدی بوون، هدادان.

همدنانس (باک.): نارام و هیدی کردن.

همدنين (باک.): تارام بوون، هددادان.

ههر: کام، کیّها، (هموراد، شه.، رِدِژد) کمر، گویّ دریّژد (باک.) تعنها، همر، همرجار، هممیشه، همرگاث. ــ جاراکوّ: همرجارهی که. ـــ وهمر: بمردورام، هممیشه.

ههر (همررا.): قوړ.

ههرا: گزیدند، هات و هاوار، غیموغا، خطبه، غطبه، قدرد، چهقه، چهقهچهق، هزریا، کیشه، گاشه، خرسجر، پشیری، دهنگهدهنگ، هملللاً. (باک.) بلخاخ، شهروشتور، قریشته. به بهرپاکردن: قسوماندن. به داگیرساندن: همرادامفرراندن. به هلگیرساندن.

ههرږ: زهړړ.

همراله (همورا.): هملاله (گول).

هه را: غار، راکردن. کردن: غاردان، شکان، بعزین، لنگدان، هداتن. هم راهه را: ده نگدره نگ، گرروه، قریشت و هنو، کیشه کیش، غه لبه غه لب. گاله گال. قره قو، های و هوو، بلخبلخ، قاوه قاو، غیوغا، رمین، شهرقین، حدقه حدة.

همرتلامن، همرثادمن (همررا.): همرتموه.

همراج: حدراج.

ههواسان: بيّزار، جاړس، وهرهز، کموهړيّ. ــ کردن: جاړسکردن، دانزلين. *

ههراسه: وانيّک، وانهک، هين. "

همراش: به تعمیمن یا قه لاف مت و به نان گهوره. بق دار، گیا، مندال، جروچکه و گویلک و بعرخ و کاریلان به کاردهبری، که گهوره برسن ده لیّن:

همراش بووه. (باک.) فمراژی. بور. ستر.

هدوش ناوس: ناوسيكى ناشكرايه.

ههرافتن (كه. ، باك.): تيكچوون، ړووخان، تهپين.

ههراهه: هين، وانهک، وانيّک، واک، گورين، کابرا، نـهوک، جايييّ، جواميّر، جواغيّر.

ههراه (رپورا .) : جروره گیایه که ناژال بیخوا پیّی دهمری چونکو لهناو بهری گیایه که دارد. گیایه که دارد کمیّکی کوژنده هه یه .

همربوه: ئازار، ئاهق، چاوقروڭكه، رشانموه، قران، دروم.

همروكيشه: قرته.

هدروهوریا: هدراهدرا، قیره قیر، چهقهچهای، چرهره، زیبل، کیشه کیش، بلخاخ، شدروشور، بگره و بدرده، دهنگ، بدرده قه.

ههره: (باک.) سهکو، تەپۆلكە، ئىيجگار، گەلىيك، ئى ھەرەپتر.

ههرئيسه: همرتيّستا.

هه پود: برد، هه پد. (موک.) کړه کردن. ـ کردن (سهق.): په پښ لیکردن. (همررا.) قووچکه، کرمیکی سپیه شه تلی توتنی ده خوا. ـ ـ ی له برهی ناکاتموه: هیننده نازیره که کرمی لمبرکهی جوی ناکاتموه. مشار، دیواری نازک.

هدرهبان (هدورا.): قورهبان.

همرمبهنگ (همورا.): برایه برگهنه، گیایه که.

ههره از همره تا جه نکه کات بافت تانک تاف تافتاف جه نکه م گزنم کزنگه آن همرچتیکی بگاته کاتی گهیشتن ده نکین ههره تیه تی جهنگه خهنگه نگیدن هیره تیه تی جمینلی د جه نگه نمی مین بهرویو، په نرویو تا که به میانکه کات جمینلی د

هەرەپەس (ھەررا.): قورەپەست.

هەرەزانە (فە.): جۇلانە.

هەرەزانى (كە.): جۆلانە.

ههرِهزه له (که.): (همر.) رِهزرِهزوک. پنجکیّکه بمریّکی چکوّلُهی سرور دیّنی دهخوریّ و تـرش و شـیرینه، گـمورهدهبیّ بهرهکـهی هیّنــدهی دهنکــه قمزو انیّکه بهلاّن به هیشوهیهوه.

همرمزونی: (همر.) نانیشک.

همهره س: ړنوو، ړندک. (همورا.) فرميسک. (ړهوا.) ړهنی. — بردن (کټي، که.، ړټرد) قملمشان، درزبردن. (موک.، بابا.) پارچه زهوی یا کمندیکه یا کیویکه بهزنا یا به بروسک ړووخابی و تیکچووبی. — بردن: ړووخان. ئاشوت، ئاشیت. پارچه بهفریکی زله ډووخابی یا له ړووخانیدابی. کومهله ولاخ یا مالاتیکه بهغار له همورازیکیه وه بیته خواری، یا کوما بمرد و گلیکه یا چتیکی دیکهیه، که بهیه کجاری بړووځی و بیتهخواری. (که.) دیواریکی همرسی بردبی و شمق بووبی.

همرهس هيننان: ړووخان.

همرهس (بابا.): لافار.

همرهسی (همورا.): قورهبان.

ههرِمشه: همرِوگیڤ، گعف، گووړه، گهفروگوړ، گوړمشه، گعزاده. ـــ کردن: ترساندن. ـــلیّکردن: گعزادهکیّشان.

هدردشه و گوردشه: برواند: هدردشد.

هەرەشيان (شك.): لىنيوچوون.

هەرەشىن (شك.): ھەرەشيان، لىنتىرچرون، خراپ برون.

هدره که (هدر ۱.): کدره که ل.

همرمڪموره: همردممرن.

ههرهم: (دزه. ، خوّ.) همريّم. (باک.) سركوّ، كوّما ، ته يوّلُكه.

همرهماسی: جروره ماسیهکه.

هه رهمه: گهنم یا ثاردیکه له چهند جوریک تیکه لاّو کرابن. (مـوک.) پهله، تالوکه. به ــ رویشت: بهتالوکه رویشت. (روژژ.) ــ ی مافوور و بمره: کری مافوور و بهره.

هدرهمين: جينگاي قدرمبالخ.

همرهنگ (فد.): توانایی، هیز.

دىستىرايى.

ھەرۆ: برز.

ههر رو (باک.): هدر روژیکی، همموو روژیکی.

ههر رِهْرُه: هسرو رِدِرْيْک، همر رِدِرْيْک.

ههرز: فریزود. (باک.) پیستی لعشی مرزیه، که همانقرچابی نمه گهرمان

يا لەسەرمان.

همرزان: (همو.) همرزهان. (پهوا.، خق.) نمستمرک. (باک.) نسمرزیان. (ک.) شووقفلمت. همرزاله، کوولسین، پسیرک، سستمرک، سستیرک، همرزیّان: تمختی داره بقالمسمر نوستن. کمپروکمیه که له ناو مالاندا ده یکمن و چتمه کی لمسمر داده نیّن. ته ختمیه که بـ توزاد و دانمویّله دروست ده کی.

همرزالهین: هززیکی کورده.

ههرزان: خۆرايى، بادى هموا، (باك.) ئەرزان. كى: نرخى دەخىل و چىتى دى ھاتنە خورارەرە. ھاتنەخورارەرەي نرخ.

ههرزه: هدرچی و پهرچی، دلسفک، وهینهک، جیوه اسک، (باک.) گرزه، بهترث. کهسیکه قسمه پروپووچ بکات. الموجر، الموچه، سووک، بلّح، خویّری.

ههرزهکار (همال.): گمنج، لاو، جحیّل، خورت، داویّن پیس، بهترهث. -ی: جحیّلی، لاوی.

همرزه که د ناواره، چمرخچی، راتوول، کاف قعلیش.

همرزهل (همو.): همرزال.

ههرزه لله: تاله، همرزاني تالاً وگيايه كمشيه تي. (همو.) همرزال، كمهر.

ههرزهین: بیّ شهرمی، بین شاپروویی، سووکی، بلّحی، دلسشکاهی، ساتولی، حیزه بخزین.

همرزن: (كه.) تمرزن، گارس، گال. چووار جووره. ۱) همرزنهتانه: گانه (دمبیّ بۆبدریّ نموجا لــه ناشی بكریّ). ۲) همرزنهگموره: (خق.) دهره.

٣) (شا.) همرزنه كيّلوّش. ٤) همرزنه ميّنه.

همرنمبی: هیچ نمبی، بهلانی کهم.

ههرزنه گهوره: جووريکه له چوار جوورهکاني همرزن.

همرزنه كيِّلووش (شا.): يهكيِّكه لهچوار جوورهكاني همرزن.

همرزنه می نه (شا.): (کق.) خترژه، (شا.) همرزنه می بینه. همرزنیک باش و خوش و شیرین و ورده.

ھەرزۇن (ھەررا.): ھەرزان.

ههرزوٚك: چرويّكه ثار الأن گهلاكانيان خراردبيّ يا همر پيّيموه نممابيّ.

همرزیل (باک.): همرزال، تهختی نوستنییه له دارییه.

همرژین (باک.): جوی بوونموه، ترازان، نمرم بوون.

ههرس: هرس، ورچ.

همرسانس: فيركردن.

ههرستاندن (باک.): روخاندن، شکاندن، لیّدان، ماندووکردن،

ههرستن (باک.): شکان، رووخان، ماندووبوون.

ههرسین (هدورا.): فرمیسکاوی.

همرشان (باد.): كولانموه. دن: كولاندنموه.

ههرموهز (مرک.): (کق.، همر.) زباره. دمستمرا، دمستیار، ترومها. له جووت و دروینه و گیره دا به نویه یارمه تی یه کتری دان. ـــی: زبارهیی،

<u>ھەرەھەر:</u> زەرەزەر،

ھەربىژى: بژى.

ههربلاندن (باک.): چەرخاندن، وەرگەراندن.

همريلين (باک.): ئارارەبوون، وەرگەران.

همريو (همورا.): همريدكي.

<u>همریووه: بروانه: همربورگه ٔ ٔ</u>

همربووگه: هدر هنبووه ، زورکونه.

همرپوون: همیشه خاوهنی برون. ـــی: هممیشه خاوهنی همبرونی. همرپهرچفتن: هدلامساندن، ثاوسان.

ههريهرچوون (رمرا.): هدلامسان، تارسان، پدغان.

ههرپهندمان (گدر.): قالس و مارپوون، قالس و مارزکردن.

همرتا: تا ، هدتا ، هدرچهند.

همرته کا (خز.): کوتایی، بنمبر. دی هینا: بنی هینا، کوتایی کرد.

همرتك: همردروك، همردرانيان.

همرجايي (دا.): خوتي هالمقورتين.

ههرجوو (کۆ.): گلەيى، داراى يارمەتى لە خزمان.

ههرجوول (باک.): جووره کوللهیهکه.

ههرچاخ (باک.): همیشه.

ھەرچەند: گەرچى، ئەگەرچى.

ھەرچۆنى: ھەرچەند.

ههر چۆنێکى: ھەرجۆرێکى.

ههرچی: هدچی. (که.) پیاری هیچ ر پووچ.

همرچى پشكوان: تازار، مارت.

هدرچی و پهرچی: هدرزه ، پیاوی هیچ و پووچ ، بی پهگفز و بندچه.

همرخان (روژ.): تمویلهی کهران.

ههرد: زوري، عمرز، تمرز.

همرده (كه. ، همر.): بمرده لأن.

همردهمیکی: همرکاتیکی، همرساتیکی.

همردك: هدردوك.

همردن (لو.): خواردن.

همرد و هملّهت (جا.): زورگ و هملّهت، زوورگ.

همردی (باک.): دابیرراو به هیلهگی. نیوی پیاوانه.

ههردين (باک.): ترازان، جوئ بووندوه، ندرم بوون. بهدرده.

همرشاندن (باک.): ليدان، شكان، كولاندندوه.

ھەرشەم: ھێرش.

همرشته: (باک.) رشکه.

هدرشين (باک.): هدرستن، روخان، ليدان، شكان.

ههرفان: کولاندره. ــ دن (باک.): خراپ و بئ کهلک کردن، ويران کردن،

ههرفتانین (باک.): دەرمان کردنه هغویر بن خفله تاندن و دلننهوم کردن و فړوفیّال، (باک.) هغرفساندن.

. همرفتن (سور. ، بار.): رووخانی خانو و دیوار ، ویران و کاول بوون.

ههرفساندن (باک.): همرفتاندن، رووخاندن، ویران کردن.

ههرفين: خراپ و كاول بوون.

ههرقانسن: ويران كردن، خراب كردن، كولاندنموه.

ههرک: ئىمرک، هاتروچۆ، ړەنىج. (باک.) ئاها، هاوارټک ك لـه واق و وړمانيدا بهكاردهبرێ.

ههرك: قورٍ، قورٍأو، ليت.

ههرکهو: (باک.) تمو. (همهو را.) کمواو. بـمردیّکی گــموره و قوولُــه لــه دمشت یا لـه کیّـواندا ثاوی بارانـهی تیّـدا راومستیّ.

همركۆ: (ھەررا.) ھەركوييەكى.

ههرگ: بروانه: همرک.

<u>همرگ:</u> همرکات، همرگا**ث**. ^{*}

همرگاف (باک.): هسیشه، همرکات.

همركاو: قورار.

همرگهنه (رِدِرْ.): كىرەگىل.

مهركۆت: مىڭكۆت.

ههرگینه: قاپ و دهفر و دیزهی گلی، سوالهت. *

ههرمان (هنورا.): فمرمان، ئیش و کار، بمردهوامی، نممری.

ههرمان: کاول بوون، ويران بوون، رووخان.

همرمه (که.): چنین.

ههرمه ٽني (همورا.): هيٽريز (گولڙ).

ههرمهنستان: تعرمهنستان.

ھەرمەنى: ئەرمەنى،

ههرمنیسین: هملمژین، مژینی مسمک یا قامک، یا گیایسه کی بسه تام و نست ...

همهرموّ (روّژ.): همرمیّ، کروّستک، کروّسک، داریّکه بعبهرهکمشی دهلّیّن_ر شیریند. نیّری ثافره تانه. (همورا.) مروّی، مروّ. کارچک، کارچف. (باک.) هاندان. میریّ همرمیّ: کمسیّکه هانی خملکی بدات بوّ شمهری و خوشی تیّوه نمدات. سلاسووره: ثالیستور، لاسووره.

همرمیش ک: (هموران بابان) سیپالوو روهن (دور) چنگسال، همفرووشک.

ههرميّ ڪرووزي: جرره هدرميّيه که له ترشيا تي ده کهن.

هــهرمـن كێويلــه: شــكۆك. (بــاك.) شــهكۆك، شــكۆكه. داره ـــــ: داراشكۆكىّ. شەقۆق: شەقووق، قارچك، كرۆسك.

ههرمین (همو.): رمیّن، سه ـه: بهرمیّنه. داواکاری له سهر زوّره (شکا.، نهم.، باک.) مردار، مندار، گلاّو، پیس، گیانلهبهری مردوو. ههرنهبیّ: (باک.): بالق. بهلای کهم، هیچ نهبیّ.

همروّ (باک.): رِدِّژانه.

ههرو (همررا.): قوړ. بړد، بچو.

همروا: همرتاو أ.

هدروه (باک.): ناوا، وهها، هدروهکی.

هدرودك: هدروهكرو ، لهچدشني.

همرومكوو: پيستهنه، رورگه، دەق، رانى، ھاڵۊ، ھەڤتۆنە.

هفرومکی: همروهک. ^{*}

ههروهر (باک.): جووره ههڵپهرينيّکه.

همُروْئيّ (باک.) : همروّ .

ههروو: بردٍ ، بچۆ. (كه.) بردٍ (تمنها بۆسەگ).

هفروو: (هغورا.) هووڵوو.

همروووتن: زور رويشان لمسمر باسيّک. *

ههرووتی: هززیکی کورده هینندیکی له دهشتی ههریرو ههندیکیشی له نیرانی شاخهکانی رمواندز و ههریریدان.

همرووشا (همررا.): كمرويشك.

ههروشه (روز.): كدرويشك.

ههره هېن : پايدداربى، پيت و پيروزى تيك مرن، كه چتيكى بدهى بدهى به په كې پيدونى تيك مون كه چتيكى بدهى به يوكي ب به يه كيكي بيخوا يا بخوا ته وه بو وى به كار د مبات جا چته كهى و درگرى يانا هه روا د دلي.

ههردهم (باک.) : هممیشه. 🌷

ھەردووك (باك.): ھەڭروچە.

ههروكيَّف: همرمشه، قسمى زل، قروومه. ــ كردن: ترساندن.

همروهمر (باک.): هممیشه، ههتاههتایه.

ههريّ (باد.): همميشه. (گمر.) پهيمان، بعلّيّن. (باک.، باد.) تهريّ، بعليّ، ثايا. گفرج بوون.

ههري دهر: بهليّندهر، گفت دهر.

ههریّز (همورا. ، روّژ. ، کرما.) : فریز، فریزوو .

ههريس: فريزوو، گيايهكه. (باك.) كۆراړ، دلمردوو، خوپاريز.

ههریسه: چینشتیکه لسه گففه کوتاوی دروست ده کری، تا ده نکه کانی ده توسید: چینشتیکه لسه که ده توسید ده تویند و دارد.) به شهو گه فی کوتراو به تاوموه ده آیند گوشتیشی تیده کهن، به گهرمی به داری تیک و در ده دریت سبه ینی له قاپانی ده کهن، وین یا هه نگرین یا دن شاو یا شهر ده تی که نیساد که تیک به سهرداده کهن.

ههریسان (خق. ، ړووا.): جینگایه که له دهست و پین، که زهبری ویک موتبی و کوترابی و همواو کیتمی تیدا کوببیته وه ، بلق کردن.

همري كردن (خق.): دمست بي كردن، لعسمر رؤيشان، بريار لعسمردان.

ههريم: هدرهم، هدلسهم، قنول، كافحار، لاي، قدره. (پۆژ.) تووپر. تووړه.

ناوچە، مەڭبەند.

ههزوا (همورا.): ئەزوا، (بابا.) تاڭى شارى.

همزويه (جا.): جاتره، همزوا.

ههژاو: بی مال: کساد، کساس، ژار، به ناهنگاز، چهل، بیدار و مال بیدار، بیکس، بی نه ا، بی ده ق بی دهست. (باک،) بنسی، کزوک، برمش، پارس، به رقاله، هه ژیر، بایدهست، په پهروک. (هه ورا،) ژار. (هه ق.) ژارو. بی بسال به بسه نومان، (زا.) به له ناز. پهش و پروت، بارچهوت، پیداویست، کارناساز، بارکهو توو، گهذا، داماو، که پهرواله دهست تمنگ. نیوی پیاوانه. ثاوسه رکهم، هاوسه رکهم، دهست کورت. دی که سادی، که ساسی، داماوی، ژاری، (باک.) پارسه کی، زیشاری، بایدهسی، پارس. بار شهوتی، بی چارهیی، کارناسازی، گهذایی، ژارویی، دورکو ده رکو ده رکو ده رکو ده رکونی، ژارویی،

همۇنان: جىوولان، بزووتىن، راۋان، ھمۇيىن، ھاۋان، تەكاندان، راچلەكان، ھىۋان، ھىۋيان. ـــى چتى ھەلاۆھسراو.

همژانموه: شدكاندوه.

ههژاندن: جوولاندن، بزوواندن، هاژاندن، راچاندن. (باک.) قهوهژارتن، هیژاندن، تمهکاندن، راژاندن، هیژاندن، شمکاندن، راژاندن، راژاندن، راژاندن، راژاندن،

همژانندهوه: شهکاندنموه.

همژان: (همورا.) پړوپووچی، پژکال. همژک و همژان، بژان، همژک و بژان، لقو پټپې دارانه، پژي.

ههژخوهکهر (باک.): حازلهخوّکار.

همژده: ده و معشت : ۱۸.

همژدیا (باک.): هنژدیها.

<u>ه م</u>ژدیها: (دزه. ، خـق.) هـمزیا ، عـمزیا . (بــاک.) هـمژدیا ، ئــمژدهار . (همر .) نمژدهر . (دهر .) نمژدیها . قشاب، هم*فی ،* همیفی .

همژقندن (باک.): ترساندن، توقاندن، بههدمقاره خسان.

همژقین (باک.): ترساندن.

همژه: بدپروش و پدلانشی بی کالک ده لین، چرپ و چال، همژال، همژگ و بژال، لق و پویی داران، پژی.

ههژگهله لل (هه مورا.): چرټيه، به لان له چرټيه نهستووره کانه به لملق و پرټهوه، هه لاش.

ههژگ و بیژان: هدژگ و هدژان، چرپ و چان، بیژان، بژگان، پدوش و پهلاش و چیلکهیه.

همونگ و همهزان: چرپ و چال، همونک، همونان، بران، برگان. همزگهامشک. پروپروش و چیلکه، لق و پوپی داری براوه، که گهلاو لک و پوپی پیوپی،

ههژمار: تعرمار، غره، غرق، شفر،

ههژمارتن (باک.): نهژماردن.

همژماردن: تعزماردن.

هد رهد . ، دهر .) : حد رهد . تاو ، تدره من ، پدروش ، خدم ، سوي ، تاو ان . له ان يا له تاو ان . تاو . تاو ان . تاو . تا

<u>همژیان:</u> همژان، همژهان. ^{*}

همزين: جوولين، همرينمر، جوولينمر.

ههریّنا (باک.): دلاّودلّی، دوودلّی، ئیش که تیه ـــ یی.

همريّني (باک.): بهلّيّني، پهيان.

همريشه (همررا.): كمشكمك.

ههرین (باک.): نستیّره، گهزله تانیشکهره تا سهری قامکان. بوّرهی رِهشهولاّخان. بوّراندن. هارین، وردکردن.

ههری له بری ناکاتموه: همرهی له برهی ناکاتمره.

ههز (باک.) وشک و قالمهشاو (زموی). ــ کردن: خوشویستن، حازکردن. ههزار: ده جار سات.

همزاران: چەندھەزارىك، لەدووھەزار زياتر.

ههزاره: (شا. ، همورا.) شوټنمونکه (بق نیچیر) و ثیدیکه به کار دهبري. (باک.) گؤله. ــ کردن: گؤلهدان. (روژر.) شعوبیداری، شهو نمنوستن به خهفه تموه.

ههزاره زیله: به کوما مرویا زیندهواریکی نیجگار زور ده لین، بوده نگه ده کیک دروریش به کاردهبری.

ههزار به ههزار: بلّندایی، شاخی زوّر بهرز و سهخت. 🔭

ههزار پرتووک (باد.): هغزارلزخانه.

همزاریا (که.): همزارییّ.

<mark>ھەزارپۆپ: كەڭىشى</mark>رى پۆپەيان. [']

هفزارهی: (هغو.) مبارهزیو، (باد.) زیڤ، زیڤه، پرپییّ. (بار.، گخو.) دووسفره. (ههک.) شفمار. (که.) هغزاریا. (نباویّ.) گغرگفدهن. (بالّه.) زیبور، زیبویی. (که.) کیّشه.

همزار رهڪ: رهنگاورهنگ. بيژوو ، زلال. ا

همزاردهم: همزاريهك.

ههزار فهند (باک.): پیس، بهدزات، بهدفهر، بهدکار. (باک.) ــى: مرژی گهری، بهدفهری، بهدکاری.

همزار الإخلاه: (باد.) همزار پرتووک، تووره که یه کی چکوله یه بهورگی ناژالانی کاریژکهروه یه، که خوراکی دوباره کاویژ کرد و قووتسی دا ده چیسه ناریموه. زور لوچ لوچ و چین چینه.

همزاریه عدزاردم، همزاری.

همزاری: همزاریهک، (باک.) همزاردهم.

هدزاز (باک.): چاليّکه، که به بروسک قوول بووبيّ لمنيّو کيّواندا.

همزان (باک.): نزم بوون، ناوی بوون، بهازه.

همزانس (بام.): تينان، تيراكردن.

ههزیی (همورا.): جاتره، گیایه کی تیژو بزنخوشه، ژن بی نویسژنمین بیخوا به چا، بی نویژ دهبی و ناوس دهبی.

ههزبيه: گيايهكي بوّن خوّشه بوّ چيّشت. نهعنا. *

ههزبينه (همورا.): جاترهي تمړه، كه وشك بي پيني دهلين جاتره.

ههزماز (باک.): گیایهکه.

ھەزرۆك: چىلكە.

ھەرينەر: ھەرين.

ههژیر (باد. ، باک.): ههنجیر، دارا ــ ی: دارهه،نجیر.

همزین (باک.): هنژان.

ههس (لو. ، دور .): هديد. خدست. پاسدوان. كيايد.

همسار: ئابلوقه، ديوار.

همساره: (همر.): تمستيّره.

همسارمزيرينه: كۆلكەزيرينه.

همساره كهله: كوتان.

همساره زمار: تدختهرزمار.

همساره زمیّر: تهستیّرهژمیّر.

همساره ناس: ئىستىرەناس.

همسارهی **جووچلمد**ار: ئىستىرەى كلكدار. ^ا

همسارهی رِوْژ: ئەستىّرەی رِوْژی،

همساری (همورا.): گولنی ناوی، نمستیر.

ههسان: سان، (که.) ئەستان، ھەستان. سەوھان. بەردیکه تیغی پئ تیژ دەكرى.

ههسسانه: دوو ددانس بچووکس شهویلکهی خواردوهی بهرازیسه لسه بەرامبەرى شفرەيە.

همسمره (همررا.): ئيستر.

<mark>ھەسەم:</mark> ھەرەس،

هلسپ: ئىسپ.

هەسپى (كە.): ئەسپى.

ههسييون: (همو.) ئەسپيون.

هلست: خشد، چيد، چفد، چرتد، خوست، پرزه. بي هـزش، تـمزيو، بي _ كردن: سركردن، تعزاندن.

همستاره (که.): ئىستىرە.

همستام (که.): هسان، بمرد.

ههستان: هدلستان، راهدان، (فه.) ووسان، ووريّزان. (كه.) خزان، رابوون، هوريّزان. هورزان، هلبوون. (كه.) همسان (بهرد). (همهورا.) هۆرستەي. ھەستە: ھەلستە، رابە، ھوولوو، ھوورزە. لەبەر -: چراخ لى بوون. (همورا.) وورستهي. لهخمو ...: (همورا.) ج وهرم ووله ئيستاي. لـه خــمو هملّســته: جــ ودرم هــور مــمئيّزه. هملّســتان، ړاپــمړان، خـزان، ههلُسان، رابوون، وريّزان.

ههستاندن: معلّساندن، رابعراندن، معلّستاندن، همسانن.

ههسته: (روژر. ، شهد.) نورز. (ههورا.) وورئيسته ، هورزه ، وورزه . (باک.) ئەستى، ھەلمەستە، (ھەورا.) وورمەنىزە، ھۆرمەنىزە.

همستهم (باک.): حاستهم، سهخت.

همستدار: خارهن هست.

ههستر (که. ، باک. ، دهر.) : ئيستر.

همستركيش (باك.): همستركان. ئيستردار.

همستويلك (كه.): چتيكه وهكوساج وايه قاوهى لمسمر دهبرژينن.

هەستوون (كە.): كۆڭەكە، كۆڭەگە.

هدست و خوست: تمق و توق، تعقد و روقه، چرپهچرپ، چپهچپ، سرته، چفەچف، خشەخش.

ههستى: هىست كردن. بى سـ: نهينى، لەگۆكلوتن، (هلورا.، باك.) ئيسك. _ يئ لوولاكى: ئيسكى لوولاكى.

همستيار: بوريّر، هشدار.

ههستى قهكر (باد.): شكست ههلبستهوه.

همستى كران (فه.): تعنبعل، رهزاكران.

همستیف (باک.): خاک نبنداز، خاکبناز.

هەستىرە: ئىستىرە.

بفساردىجووچلندار

ههستيوك (باك.): جروره همرمييهكه.

همسرمو (همورا.): خمسوو.

ههسك (باك.): ئەسكوي.

ههسکه: ئانىسک، مەنىسک. *

. <u>ھەسگەھەسك</u>: ھەسكەيزۆر.

ههسكو (بار. ، باك.): ئەسكويى چكۆڭە، ھەسكوي.

همسن (باک.): ئاسن. ـى: ئاسنى.

ههسنگهر (باک.): ئاسنگهر. ـى: ئاسنگهرى.

همسوان (رموا.): سووندوه، سووين.

همسوو (باک.): میره.

هەسوورە: خەزوور.

ههسوون: سروندوهی تیغ و تیژ.

ههسووین (خق.): سرونهوهی تیغ و داسانه. سروانهوه.

همسوو هۆل: خىست ر خۆل. ً

همسي: همستي، همست كردن، بوون.

هەسىلان: جالار.

ههش (باک.): فيتوو، فيتووليدان.

ههشارکه (فه.): حهشارگه. _ ي راووشهري: سيپ، سپير. _ ي راوكهران: (كۆ.) جيگاى شتو خۆلى شاردنەره. (پژ.) مەكۆ. پەنا.

ههشاندن (باک.): ئاخنىندوه، پركردن.

ههشه (همورا.): ورچ. جوولْيّنراو.

همشمری (باک.): راومشاندراو.

ههشهش (زهن.): ئىسپى، مۆرياند. (ھەررا.) ھەشپشى،

ههشت: ۸، چوار و چوار. سیّ و پیّنج. ٔ

همشتا: ۸۰، همشت جار ده.

همشتا: ۸۰، همشت جار ده.

همشتالوو (همورا.): خرّخ، قدرهلوو، همشتاري. ههشتهو: (خرّ. ، همو.) پهله، تالووکه. به ... به پهله. ... ي (همورا.)

قەرەڭوو، ھەشتاڭوو. (ھەررا.) ــى: خۆخ. (ھەور.) بەخترايى، بەكت و

فىرھەنگىكورىستان

همشته (باک.): همشتا.

همشتهک (باک.): مارهیی.

ههشتهم: ثموهي لـه ژمارهدا بمر همشت ده كمويّت. "

ههشتهمین: نمرهی له ژمارهدا بمر همشتمم ده کمویّت. ^ا

ههشتر (باک.): ووشتر.

ههشتیه که و نی به به به دو به و نی به وه از که و نی به وه از که و نی به وه از که میردی ده گری . مالی میردی ده گری .

<u>ههشفاندن</u> (باک.): خهت بهسهرکیّشان، کوژاندنهوه.

ههشفين (باک.): كوژاندوه.

همشنبۆز (باک.): بۆز (بۆولآخىيە).

ههشوو (باک.): کوّما مووی ههڵکهندراوو ړنراوه.

ههشين (باک.): شين.

همشیناتی (باک.): سعبزی، شینایی.

همشینانی (باک.): شین.

ههشینوک (باک.): سروریّژه. ههف (باک.): کسینگا، تعلّه، فاقه.

همها (بای.): ماندوربوون، بهدفه. همهان (باک.): ماندوربوون، بهدفه.

همفاندن (باک.): ماندووکردن، بهسهختی ماندووکردن.

همفهو (باک.): کێشکچی، پاسموان.

همفبهند (سو.): ئاريّته، تيّكه لأو.

ههفت: حفوت، حففت، هفوت.

همفتاک (باک.): پشتیندی زور دریژ.

همفته (باک.): همري، هموته، حمفته. ــ يي: هموتهيي.

همفتمو (فد.): ئافتاره.

همفتجار (باک.): برّق.

<u>ھـ ہفترٍونڪ</u> (بــاک.): قوماشـــى ئاوريشـــمى دِيّ دِيّ. خــالّ خــالّ (بـــق ئاژالاّنه).

هففت الله: حدر توویلکه، (موک.) کوانیکه تا حدوت تویلکان ناوی چاک نابیتموه، له باسک یا پانی دی به قدده رسیویکی دهبی و نیرتکی هدیه.

همفتم (دهر.): هدلکردنی گوریس و ثیتره. همفتیار (باک.): کدمتیار.

همفتي (باک.): حدفتا، ٧٠.

يىسى (بات.)؛ خىدى، ۱۰

همفتیّنی (دەر.): پەیینكە. همفسار (باك.): هموسار.

همفسودان (باک.): گیایهکه.

همفسی (باک.): مۆلگەي ولاخانە.

همفقاس (باک.): هیّندهی.

ههفک (باک.): بۆړى هموا، قوړقوړزچكه.

هغفي (كه.): هنژديها.

هه (باک.): همموو، يه کتر، پيکموه. بهه قره: پيکموه. ژ ببوون: لسمر هفت: لمسمر يه کتري، به دهسته.

هدا (باک.): هاوکار، بعشدار، هدفیا، هامیا.

همقاق (باک.): دانیشتوری کهنار چوّم و ناوان.

همقال (باک.): هاوال، برادهر، يار، دوست. (باد.) هقال.

همشال بهند (باک.): یه ک گرتوو. __ ان: یه ک گرتووه کان. __ ی (باک.): یه کیتی.

هاقالجانو (باک.): هاڤالجيوک، درانه، جمک.

همقالجيوك (باك.): جمك، درانه.

همقالدار (باک.): لاگر. (باک.) ــى: لاگرى، هاولأيدتى.

ههقالز (باک.): جمک، هدڤالجيوک، دوانه.

ههقالزا: جمک، درانه.

هداره (باک.): تاوال زاوا.

هفتاکار (باک.): هاوکار له نووسیندا. هفتاکراس (باک.): ناوالکراس.

هدائى (باك.): هاوالآيدتى، دوستايدتى، برادهرايدتى.

<u>همه</u>اتی (باک.): گۆرانی بووکانه.

ههقان (باک.): تعلُّه کهباز، تعشقه لمباز. بلويّر، خورج، ههگبه.

ه مقانی (باک.): ه م ثانور، تعشقه لم نازی، تعلّه کسبازی، دهسیسه، دروزمانی، پیلان، بعدفه پی

ههقانی کرن: بعدفعری کردن. تعشقه آله کردن ^{*}

ههای (باک.): هاوکار، خاوهندی گۆل یا گۆم. (باک.) ـــ یی هارکاری. ههاهموهیتی (باک.): ریّک و پیّک خستن، ویّچوواندن و پیّک گرتن.

ههده (باک.): بزنی رهش و سپییه.

ھەقبا: ئامبا.

همشهر (باک.): بمرامبهر، تمنگال، بمردیلک، بمزل.

ههڤېهردا (باک.): وێچوو، هاوتا. ههڤېهري (باک.): بهرامبهري، وهکو پهکتري، وێچوويي، هاوتايي.

ههڤبههره (باک.): هاوکار.

ههههار (باد.): مدفینش، مارینش.

هه پیشه (باک.): هارکار، هارپیشه.

همقن**ڭ** (باك.) : هاونيّو، هاوناو.

همقتونه (باک.): وهکو، همروهکو.

همڤنێړ (باک.): هاوتا، هاونير.

ھەقجار (باک.): قرّچەقانى.

هدهجشان (باک.): ئەنجورمىن. (باک.) ـــدن: ئەنجورمىن بەستن، كۆكردنەره.

همهچووم (باک.): دممه قاله، شمر به دممه قاله و به همراهمرا.

همقووتن (شير.): فركردن. نههه قووتى: فرنهكراو.

هههٔ (باک.): کهرکین، نیریهکیوی.

ههقو (باک.): گەلەرتە، كۆ، كۆما.

هاقوودار (باک.): هدفدال.

ههقووری (باک.): تشتر، نیری دووسالانهید.

هه فوورين (باک.): گووش بوون، فراو ان بوون.

ههای (بال.): مانک.

ههقیاز (باک.): جوداکردنموه، چیترگرتن.

ههڤير (باک.): هنوير.

ههڤيرترش (باک.): هنريرترش.

همشیری (باک.): وهکو همویری. نان ..: نانیّکه نمبرژابی وهکو همویربی.

ههڤیساندن (باک.): فیرکردن. بههڤیسینه.

ههڤيسين (باک.): فيربوون.

همقین (باک. ، باد.): خوشهریست. (باک.) ـ ی: خوشهریستی.

همڤێن: همرێن.

همقه (باک.): تیکوڵی هیّلکهیه.

هەقەتى (كە.): ئەستوور.

هه (رِدْرْ.): قسلّ. ته گهر. (موک.) دهک. ــ ماڵت به قوّر گيريّ.

ههکه (باد.): تهگه، (باک.) تهگهر.

ههكردن: بعره لأكردني ما لأتان.

ههكون نيوي پياوانه.

ههگه: مدرج.

ههگهر (باک.): تهگهر. (باک.) ـــچى: تهگهرچى.

ههڪبهز: خورج، خورجين، پاشکۆ، ههپان، ههوان.

<u>ههال:</u> کژ، دەرفەت، ھەلكىلىوت، جار، چىل، نۆيـە، كىلىپەت، چاخ، حىل،

دەم، كات، چەخش. (باك.) ھۆڭى مەرانە.

هــهل: بــمرز، بلّنــد، هــپوا. (بــهلأن بهتــمنىّ بــهكار نــابرىّ). ـــــگرتـــن:

ھەلأويّژتن. (ړوژ.) ھەڵەشە. خۆپەسندكار.

ههلا (خق.): وهلا. _ كموتن: وهلاكموتن، لاچوون، لادان.

ههلاً: ناها، هاها، تدح، تدحا، پدح، پدحا. هدرا، كيّشه. (رورْد.) __

گرتن: هەڭپەرىن، ھەڭپەركىّ. (موك.) بۆواقمانە.

ههلات: يەكىكى نەدىورابكا، غارىدا. (رۆژ.) رۆژھەلات. (بابا.، كە.)

دري، دري لـه خـتوه ړيــکخســـتن. ړيرېـــــن: ختورهــهالاتن، ړوونــاک بـــوون، ما سامهـــ

هه لاتکه: برزه، ریکهی رزگاری و دهریازبوون.

هه لأتنكه: شويّني هه لأتن.

هه نقن: هه نهاتن، هله هاتن، هلاتن. راکردن، رهمکردن، تاربوون، ته ورین، ته قین، فیرارکردن، واین، شکان، پشت و هرگیران، پشت کردنه وه. (باک.) په کین، پشت دان. یی مانگ و روژ و نهستیران: ههقدا (باک.): همودا.

همقدار (باک.): همودال.

ههفداك(باك.): مور، تووك.

همقدال (باک.): هیلمیکی شل و شینه لمسهر لکی داران.

همقدان (باک.): كۆپۈرنىدە، يەكبورن، يەكگرتن. (باك.) ـــى:

ههفنه (باک.): حدقده.

همقدهم (باک.): هاودهم.

ههدهنگ (باک.): هاردهنگ.

همقدل (باک.): هاودال، یه ک گرتن. (باک.) ـي: هاودلي، یه کيتي.

ههشرات (باک.): وينچوو . ـــى: وينچوون.

ههدوز (باک.): هموراز، بلند.

هه**ڤراکی** (باک.): بناری، ههتمری. "

ههقرهنگ (باک.): هاورهنگ. (باک.) ـى: هاورهنگى.

هنفرهه (باک.): هاوړێ.

هه فرمیش (باک.): ناوریشم.

مهفرك (باك.): بنار، ههتمر.

هه فرنک (باک.): که نار ناوی پر دار و دره خت.

همقرنگ (باک.): برینگ، مقستی تاژال برینموه.

ههڤروو (باک.): هاوتا.

ههڤرووشڪ (باک.): همرميشک.

همقری (باک.): و کو، و که ، تعق. هاوتایی.

ههفریتی (باک.): هارتایی.

همشريز (باک.): جووره عدرعدريكه.

همقريست (باك.): هيرڤست، عمرعمر.

همه در در در ایک این سازی سرور کراو در دید استه رونید او شدکریشی

پێوەردەكرێ. كوليچەي بەشەكرى.

ههدريشم (باك.): تاوريشم.

ههقرویش (باد.): ئارریش.

همقرووشك (باك.): جووره شيريناتيكه.

معقرووشم (باک.): ناوریشم. (باک.) _ی: ناوریشمی.

ههقری (باک.): برادهر، هاوال.

ههقزمان (باک.): هارزمان.

همقسفر (باک.): هاوتا ، هەڤبغر ، بەردىلك.

ههقشی (باک.): میکه له به رخیک.

ههشیر (باک.): تاژالیکه به شیری دایکی خوی بری.

همقگهل (باک.): پشتیوان، پالهوپشت. (باک.) ـــی: یارمهتیدان،

يارمەتيكردن.

هه فل (باک.): هيز، تين، هيرش.

ههقووراندن: فراوان کردن، گوشادکردن.

دەركەرتنيان يا ديار بوونيان، وراتن، درموشانهوەيان. له ئاو ــ: تەرپىوون،

هها توو (ک.د.، رِدَرْد.): رەمند، فرارى، تىقىو، ھەللىها توو، ھەلويرى ـــ

ههلاجي ڪردن: گوورنيك.

هه دخزان: ئاخزاندوه، پهستراندوه، داپستران.

هه لارزان: هه لپشكوتني زار و ليوله به تايه.

ههينژيهان: راکشان، هملاّژين، خوّ دريّژکردن لـمسهر لا بوّ نووستن. "

پهردوو ، همژگ و همژال. وهڵهکه: وردموهل. ثمو گژ و گياو لــق و پټهانهيـه ، که دوای داره پای خانوان ده خریّت سدری و شعوجار قورهبان و کلّسهان

ههلاكۆ (خۆ.): لاكنوه، لاچۆ، ھەلاكنوه.

ههلال (باک.): داریکه.

ههلاّله: هدلاّل، گولّیّکی زورد و بؤنخوّشی بههارییه و له ته دِازنان دهبی. گوليککي زهردي مديله و بـوّره بوّني خوّشي بدهارييـه لــه ميّرگــان دهبــي و

هه لالهبرايسه: (موك.،شا.) شليّر. جووره كولّيك لمسهر كوّران

ههلالڪ (باک.): بهلاللووکي کيٽوي.

ههلامه: گیای دۆكلىوه بۆچىتشت بەكاردىت. أ

هه الأصفات: درم، (همور، رمول) پهسيو، پهتا، باهوّر، تارسم، پهرسيڤ. پهسیوی، باهوری، دهمانی، (زرا.) فرفینک. (سو.) پهرسیو، (روژ.) تماو. (جا.، سزير.) دهمه نسي. مرك. (باك.) ساث. _ى ما لأتان: سقاو.

هه نمه تدار: (باک.) تارسمی، پهسیودار، به پهسیو.

هموكردن، پەغىن، ھەر پەرچوون.

هه لامساو: ئاماسياو، پەغاو، وەرم. دىمگر: ھمهم.

ههلان (باک.): كۆمايەك تەختىبەرد.

مەلەكردن و خۆشوشان.

ھەلاج: پەرەكەر، ـى: پەرەكەرى. كىمانرەن.

هەيىنۇشە: جوورە جۆلانەيەكە. (شن.) جىللەنە جوقە.

هه لاخزاو: خزاوموه، داپستراوموه، پستراوه.

هه يخفنين: ناخنينموه، پهستاوتنموه، داپهستاوتن.

هه لأرزاو: هه لپشكووتوو.

ههلاش: لق و پتریی داران به گه لاّوه، چیّری. ثالاّش، کموشه، گهررهشک،

ههلاًكوو (كورد.): قيّزبهله.

هه لال: گوڵێكى به هارييه، هه لاڵه. _ كردنى پێستان.

دروبست بلند دهبي.

هها الووك (زيّ.): بدالآلووك (كيّوبيه) ، بق رِمواني باشه.

هديمهت (ناميّ.): تارمايي، نمودي لمناو باخچه و شيناييان بالنددي پێ دەترسيّنن.

ههلامعان: ئىستووربوون. (ھىو.) پىغان، ئاوسان. ھىڭمىسان. (ھىلورا.) ماسان. (باک.) بىل بىرون، پىروم، پژبىرون، چكىورانىدن. ھەر پەرچفاتن،

هها مساندن: وهرماندن. (باک.) بال کردن، پژکردن. پامرچڤاندن.

هه لأندوش: حندرحق كهمه يه كى مندالأنه.

ههين<u>نگران</u>: دمولهمهندبوون، بههموابوون، یاغی و غهبوون. ههیونن (باک.): رفاندن.

ئەسپىندارى دەچى گەزتىك بلند دەبىق. گيايەكە ئاۋال بىخىوا پىتى دەمىرى. دهردیکه له گهرووی رهشمولاخی پهیدا دهبی و دهیکوژی. ــ یهتی، ــ ی هيّناوه. هالأوى ثاوري، هعلّمي ثاوري.

هـه لأواردن: (ف.) هــه لأويردن، ليّــك جـوي كردنــه و. دابــپان، دابريسن، هار پرکردن، ناوارتن، چهرت کردن.

هديوه (هدورا.): چاو.

ههلاومسران: (جا.) ئاريزان.

هه لأومسراو: (باك.) پيدار.

هه يومسين: هعلواسين، هعلواسيتن، هعلويسين، هلاومسين، والقياندن، تاويّزان كردن، تى تالقاندن، بعدار داكردن، بدار قاكرن، دران. خوّ ــــ: دالقين، تي نالقان. پيداهها ومسين: ويخستن، پيداكردن.

هه لأوبكر: كيّشه كيّش.

ههلاوچى (باك.): ههڵواچى.

ههلاوفروش (باک.): هعلوافروش.

هه دوگير (که.): و درگير و او ، به رو پشت کراو ، تمم ديو دو ديوکر او .

هه وهماني: ياريه كه دووكه س دوبنه سهريشك بير دوو (بهره) وه پاشان ياريكاران خوّيان نـامزهد دهكـهن دوو دوو خوّيان ديّنـه پيّشـهوه بـهوه دهلّيــّن (ھەلاوھەلْىيّ).

مهلاويردران: دابران، دابردران.

ههلاويردراو: دابرار.

هـ ه الأويّرة قن: هـ ه للدان، ديوناي، هلاقتين، هيّلاڤيّــتن. خوّــــ. ليّـــدان،

ههلاههلا: پارچهپارچه، وردوخاش، شړو وړ، توولانموه، حهلا. ــبوون، ــ كردن: رزيسن، داپلوخسان، وردبسوون، وردوخساش بسوون، تواندنسلوه، پارچەپارچەبوون، ئەنجران، ئەنجنىن، رزاندن.

هەللاً: بروانه: مىللاً مىللاً.

هه لْلاَ هه لْلاَ، هه لاَهه لاَ: كيّشه كيّش، قره قر، ده نگه ده نگ، كرته كوت.

ههلای (همررا.): هیشتا.

هه پخیسان: داکیرسان، حلاّ گیرسان، گژگژیسن، داکیرسانی چرا و شاور، بدرپابوونی شدروکیشد. شدر ...

هها الله الله المعالمة المعالم المعالمة المعالمة المعالمة المعالمة المعالمة المعالمة المعالمة ئاورھەڭكردن، شەر ـــ.

هه لایساو: داگیرساو، داگیراو، نایساو،

ههڵه (دزه.): چەوتى، تاڵووكە، پەلـە، جەخت، تارومـار، خويژنـگ. پىيّ له _ نان: دان به هلالدانان. به _ چوون: بهسهرچوون، ناواره، هه تک.

هه آهېجه: شار وچکه په که له دهشتي شار هزوور .

هه لمبوون (دزه.): هدتر موثاو ارمبوون. گعور مبووني نيّو لوولدي تفعنگييه. هه لمهامها (دزه.): هدله پاز، زوریلی، بیشدرم، چدندباز، هدله وهرد

ھەڭبەزانىن: (باك.) پەرچانىن.

ھەلبەزھەلبەز: لۆك.

هه نبهزین: هه نواسین، چرت کردن. (باک.) چڤ لخوه دان، به نقاندن، چرت کردن، تعولباز لخوه دان، به بین، بلزک چوون. هه نقع و استن.

عربی، تارببار عومان، بهبین، بلوت پارون، ما ما استان، هه لَبهزینهوه: هملّترّقینموه، چریک. (باک.) بسه مین، چسرت کسردن، چریفیت، چرین، فتلزیاچک، لؤدک، لؤتکین.

پریست: هزنراوه، هززان، شیعر. (باک.) دروریزان. ــ ریکخستن: هزنراوهدانان. به ــ له خراپهی کهسیکی دران: ههجو. درد، ساخته.

هه لبهسته: بوختان.

هه لبهستهر: بریّر، ساخته کار. شکا و هه لبهستموه.

هه نبهستنهوه: _ ى شكاو، _ ى جزگهى شكاو.

هدابهال (باک.): ناهوميدي، واز له همولاو تهقهالاهينان.

هه ڵبر: ليّک مه ڵبران.

ههٽيپران: ههٽدران، بران، ليٽک دوورکهوتنموه، جوي بوونموه، ليٽک بران. ههٽيپرانسن: ههٽدراندن، ههٽدرين.

هه ألبوپسكان: بركانموه، برسكاني شير، هه ألكه راني شير.

هه لُبركان (رِدَّرْ.): هـ مُلْبرينگان (بـق هـ مور و بارانــه). هَ مُلْگُــهُوان (بــق شيروماست). هه لُبرسكان.

هه نمپرین: چار هـه نیننان، هم ندرین، تاونان، راونان، سـه رلـهدوونان. پی ندی ندی در شدورشکاندن، سه رینی چی کردن. چار ...: چاوبندکردن. سه ر ...: چه رم هـه ندرین. بنندکردن، (هـهو.) رههی نان، راونان. (که.) شکاندنی دورشن.

هه لبرينگان: هه لبركان. (همو.) كركردن.

هه لبرینگاندن: همور و بارانه و هه لا لاچوون. لیکردنموه، هم لبرکان، باران و مشاندنموه، (موک.) کمژکردن. (همورا.) هورش و برینگان. هم لماندنکودن (هور.) هملندیکان. (دور.) هملندکان.

هه ڵبزرکان: (همو.) همالْبرکان. (که.) همالْبزورکان. (دهر.) همالْبرکیان. بزرکان، همالْپرووکان، همالگهرانی شیری، همالْبرسکان.

هه لبزركاو: شيري خراب بوو.

هه نُبزووركان (كه.): هه نُبزركان.

هـه لَبزووقان (شا.): ژنـی تاوس، کـه زور مـاندوو بـیّ. منداله کـه ی هملده بزوقیّ: دهبزویّ. بو توپ و چتیّکی دیکهش به کاردیّ، کهیه ک یا چهند جاریّک هملبهزیته وه، هملاویّوتن، لیّدان.

ههڵبرورو: مدلبريراو.

هه لبدارده: براره، برارده، دانسته، وورانه.

هه نبواردن، لیترواردن، لیت کرتن، ووژاندن، لیتروارتن، لیترماردن، بواردن، هه نبواردن، هه نبواردن، هه نبواردن، هه نبواردن.

هه لبرانن: دیارکردن، هه لبراردن.

هدهٔبُدِروه: هدلُبژارراو، بـژارده، ژمـارده، تـهژمارده، (بـاک.) بژارتــق، هدلُبژارده.

هه نبرير: دهنگ دهر.

هه نههزه (مرک.): بلقهدهره.

هه نمه (که.): زورگ. زهویی که زورگرد و ته پولکه یا بانندونزمی تیدابی. هماله.

هەڭەتلو: كيّريّتى.

ههنمته (هموران همون): همتره، دهربمدهر، ناواره.

هه تَّمُدُو (دزه.): پەلە. بە ــى: بەپەلە.

هه نمدهوان (هعورا.): به سدختی و سهر لیّ شیّواوی، به پهله و سه رلیّ شیّواوی. شلّهژاوی.

ههنهز (باک.): گیایهکه.

مهنهزار (دزه.): كال، كالك.

هه لهزه (بوّل:): چيمهنيّکي بن فشه، که پيّي لينريّ نموي و بهرز بيتموه.

ههنهسوّر (باک.): جروره تریّیه که، گولّی گولاّوی، گولّی سرور. (موک.) خوّشرد.

هه لهسه (همورا. ، که.): لهنیشانه دهر ، نیشانه نه نه گیر. پیاوی عاقل سووک یا کاری بی ری و جیّ خوبه سند ، هفل. (باک.) به تره ف . (سل.) هملمه ته کاسه . ته و دین .

هد نمین خیرایی، شلدژاوی، کرویرانه، بمهاش و هوش، همراوهوریا. -

هه نمش هه نهش: چتيكه لهسهر زورى بله قى و له قه له قى بكات.

هه <u>له که کار</u>د به په له کارک مر، شیره بزرکه ر، نارشت، چهوت. دی: به په له په له کارکردن، شیره بزرکردن، کاری ناراست و چموت له هم له دایه.

هه نهڪارين: ره چه نهک.

ههالمحكه: سعما.

مەنەگ (كە.): مىنلەك.

هەلەلەلە: حەلەلەلە: ھۆيها، دۆيها، لەكاتى شەرەسەكى يا سەگ لە گورگ بەردانىدا بەكاردەبرى.

ههڵهم (كۆ.): ھەريّم.

هدهم (باک. ، بوتا.): توقدسهری هدر چتیکی بلند بی وهکوهی چیا و ئنت .

ههلهمار (باد.): شارهمار، شویّنیّکه، که ماری زوربیّ.

مهنهنگوننين: تيّک ــ: لکواندن.

هه هندگوتن: هه نفر فنگوفتن، هه القوچان، تعسمه. (همو.) نسكوبردن، ساته كردن. تى نسكوبردن، يه كتردياتن، الماكردن. تى نسكتردون، يه كتردياتن، (باك.) په رگى بوون، لكومين.

هەڭموەر: ھەڭمپاس، زۆرىڭى، زۆر وەر، خۆتى ھەڭقوتىن.

<u>ھەڭھوگەر:</u> ئارەژور.

هەلهههال (كه.): پەلەپەل، لەخۇ قايل بوون.

ھەلبەت: مەلبەتە، ئەلبەت.

<u>ههآبهز:</u> چڤ. خۆبه هەوا دادان بەرەوژوور. "

حەٽبەزان: بروانە: ھەٽبەزىن. ^{*}

ھەڭبژێړەو: ھەڵبژارراو.

ھەڭبواردن: بىسەرچوون.

ههڵبوون: داگیرسان، داگرتن، داگیران. چراً ...: پێکردنی چرا.

هەلبوير: له بيرخۆبەرەرە، چارليپۆش.

هه لهاچان: هه للپاچران، قربان. گیاییکه وه کو قجیله به عه ردیدا پان دمبیته وه، چهند لقیکی نمژنویه ک بلند ده بی گه لاکانی و ره نگی نیزیکی گه لای شوتییه. هه لپه چان: له سه رموه ی لقه گچکه کان گولیکی سووری وه کو خویتی دینی ناوه ندی رهشه، گوله که ی وه کولیلکی نیسانی ده چی. هه لهاچه و: هه لپاچین، نه و که سه یه هه لده پاچی.

هه نهاچین: هه نیاچهر، هه نقاچین. (روزد.) پاچین، پاچینهوه، هه نقاچین، قرپاندن. بهدوارد ریش یا سمیّل یا چتیّکی دی هه نیاچین.

هه نهه (که.): همول، تعقه لاّ. (همو.، دزه.) قسمی بیّ که لْک. (موک.) تاسمی روّر، پهله، تا لْروکه.

ههڵڽهر: (باک.) پيليتهڤان. كەسێكە ھەڵپەرێ.

ههڵههرانفن: لمرزاندن، لميزاندن، سمماپيّكردن، شايي پيّكردن.

ههن<u>ی مرداوتن</u>: ههنگیمرداوتن، قسه دکردن، قسه رتارندن، بسهچاوه و مکردن، به چاوو زاری پیسموه کردن. له به هاراندا سه رلقی داران دهبرن تا بمهیّزتر بیّت.

ههڵؠهردان: قوّلين.

هه نهم داوتن: هه نهم رتاوتن، په لکردن، قه نتکردن، قه نت و برکردن.

ھەلپەرست: ھەلخواز.

هه ڵهمركيّ: دارهت، شايى، هه ڵپهرين.

ههڵههرگه: شوێنی ههڵپهرين، گۆړهپانی شایی کردن.

هه ڵههروض: نعزم و جووره هه ڵپهرينيّكه.

هه نهدرین: (دا.، زهن.) زنجکردن.

هه نهه په ن (که.) هه لاگرتن، داوهت کردن، شایی، زهماوه ند، له نین، هه نهه په ن رهماوه ند، له نین، هه لاّ، چورهکانی هه لاّ، چورهکانی شمانه ن سهما، چوپی، رونیه، سویسکه یی، له نجه، شیخانی، لار، ناز، سورانی، به هار، سیّپی یی، شکاکی، ناسکانی، که یار، پوهندی، زازایی، شادی، موکری.

هه نهه نونن: هه نم نه داوتنی لت و پوپی ناریکی داران تا به زنی راست و ریک هه نمچی.

ههٽيهساردران: به چتيٽکهوه پال دران^{*}

هه لههساردن: پهساردن، هلپهسارتن، چتیکه بهدیواریا جیگایه کی بلنده وه.

ھەلپەندمان: ھەڭچەغان.

هه نهسه نه (که.): (کهتر.) هه نهسه ندمان، هه نتوقان، هه نترقین، هه نترقین، هه نترقین، هه نترقین، هه نام نام نام در برونموه.

ههڵههههڵپ (همو.): زور بڵێيي، چەنمبازي، وتدي زور و بـێ كـﻪڵك، چەنەچەن.

هه نیچهران: هه نیچران. ــ دن: هه نیچراندن.

هەڵيچەربو: (كە.) ھەڵپچرار.

ھەڭھپرۋان: ـــى ئار ، ـــى فرمىيّىسىك. پىيّىك ھەڭىپرۋان: بىمرەنگارى يەكى بوون، دەست ئاۋتن ھەث. پىيّىك ــ: زۆرانى گرتن.

ههڵهروان: پړوان، پرووکان.

هه ڵهروان، پروان، پرووكاندن، وليّن.

همهالهرووزان: پسرووزان، تسووک و خموری و ثیستر، کمه کمهمیّک نساگر بیسووتیّنیّ. سادن: پرووزاندن.

ههالهرووکان (همور): همالبزرکانی شیر و دلا سی همویر: ترشان. (موک)) ههالوهرینی چتیکییه له گهرمان، پسانی دهماریا ریخولد. ههالپچهرین.

هه ڵهزاو: (كعل.) هه لأمسار، ترشار.

هه نهمان: قووتمسان. بران. ــ دن: قووتمساندن، ــ ي گول و گيا و ئيتر.

هه لْهِشفتن: هه لْهشارتن.

هه نیشونن: پشارتن، هه لپشافتن، هه لگلزفتن، (باک.) پشافتن، جه مجتاندن. (ههورا.) شله پاندن. چار به چاو کروشین، هه لگلزفتن. پشکارتن، پشکرونینه وه، درورمان هه لرهشاندن.

هه نیش کوونن: هـ دلازران، هدلده پشکوێ، ــــی دهم ولیّـو دو ای نوّبـه تــێ، نوّبه تا.

هه نیشکووتوو: ههلآزرار،

ھەڭپىقيوران: جەمجقين.

هەڭيىلان (زەن.): وەرگەران.

ههڵهێڿان: بىستنەرە، توندكردن.

هه ٽيٽچران: پٽچاندره، ــ ي در ڵمه.

ههڵپيٽكان: داخستن، بەسەر يەكدا جووتكردن. 🏲

هه نُته کافته ن: هه نُوه شاندن، ته کاندن، به باکردن. دی جل و به رگ و نیستر. چاو و بسرز د. (پرژر.) هه نُوه شان (بسرّ دروومان و دیسوار). راوه شاندن.

هه نته کاو: (همو.) هه نوهشار (دیوار و دروومان).

هه ڵتهڪ هه ڵتهڪ: هملينگدان.

هه نته کین: چار یا برز هه نته کان.

هه نترانس: دەركردن، وەلابردن.

ههڵتڕه: برز، لاچۆ، برز دەرەره.

هه لُترهقين: توّقين، لهداخان پسان، ثاوس بوون.

هه نُترشان: هه لُكفان.

هه نُترووشکان: لمسهر چینچکان دانیشتن، لمسهر چیچکان، هه نُجینکان، همه نُتوتره قان، سه که و نیستر: هم نُکروچان. مه نُکروچان.

هه نترین (که.): رق هدستان، برد وه تره، چیت له دهست دی بیکه.

هه نُتلیشان: دادران. ــ دن: دادرین.

هه لْتَوْتَرَهُ قَانَ: هه لْتَرُووشكان.

هه نتورشکان (که.)؛ مانگرتنی کمر. هه نترووشکان.

هه لْتوقان: هه لتوقين.

هدلزمار

هەلغواز: ھەل پەرست.

ههنّداشت (موک.): ههنّدا. ههنّداشتن: ههنّخلیسکاندن. ٔ

هسه ندان: شاويّرتن، فيسّدان، فسعركاندن، شسيّكردنعوه (بسوّمه تسعلٌ و پرسیاران) ، هه لنان ، باس کردنی یه کیک یا چتیک به خراپ بی یا باش.

نهش و نماكردن. خوّ عند خوّ معدحكردن. چهتر سن چهتر بنو حموا فريدان. لىقسىدا _: هدللى دايد. هدلكران، پتربوون بۆسامان و جوانى. كىدرەيى

و سىووكيّىتى و گىمورەيى و گرانىي و گىمورەبوون بىمكاردەبرىّ. ھىملاّويّىژىتن،

ديوناي، هلدان. بهرد يا چتى تر ههلدان. ــى ئالا: بهرزكردنهوى ئالا. ــ

ى سەيوان و خيدەت و ئالا. ھەڭنەدان: لەنەشووغاكەوتن، كنانەوە، تىي

هه لَدانهوه: هه ليّنانهوه، بلّندكردن، هه لّكردن، هه لّمالّين. ـــى برين: له نوي وه تازهبوونده، ژياندوهي. ـــى قۆل و داوين.

ھەڭدەر: ھەڭيىن.

<u>ھەڭدەرەوە</u> (زا.): د*ورى*،

<u>ههددهستکهوتن</u>: دهرفهت دهستکموتن. ^{*}

هه لمار: كۆلەر، برين. هدلكىندنى زەوى، برينداركردنى لىش بەسەختى.

ههندران: معلّبران، هعلّزران، هعلّدرين.

هه ندرانهوه: هه لمالين، ـ ي قوّل و داوين، هه لكران. هه لدراو: هه لبرار،

هه ندروو: جروره دروومانیکه دروپارچه پیکهوه دهدری. (دزه.) بن کیش. ههندرواو: درواو.

هه لدروون: دروومان، دروون.

ههنديين: (باک.) تاخقاندن، تاخقين، همنبراندن، همندران، همنبرين، هدلزراندن. کردندوهی برین. زگ ...

هه نوشين: _مهمك: به دست شير لهمهمك هينان.

هه لينر: همورازيكي تووش و سمخت و دژوار. هموراز، بمرزي، وهزدن. شورتني ليزو پر تهلمزگه. خوله يئ شاويزتن: خوكوو وكردن، فريداني چتيک لمبمرزييموه بر خواري يا بر هموا هملدان.

هه لمينران: المشريني بمرز و سهخت كموتنه خواردوه. بمربوونموه، كموتن. <u>ههڵڔڙاڻ: رڙان ب</u>مرموخوو ار. [']

هه لرشتن: دەردى دالى: دريزە پيدان. لىسىدر رويشتن. قىرتاللە ...

هه ڵړێڗان: وهزرين، دهرخسان.

<u>هـهڵز:</u> هـعڵس، گيايێکـه. نێـوی ڕونێکيــه لــهــ دروست دهکريّ.

هه لزهقین: بروانه: وشهی هه لنتوقین.

هه نزه نين: هه لخليسكان.

هه نُزرِان: درِان، هه لُدرِان. ــ دن: دراندن، هه لُدرِاندن، زرِاندن.

هه نزنهان: ئەستوور بوونى روو.

هه نزووران: هه نكرووزان. ــ دن: هه نكرووزاندن.

ههندمار: برار، تعرمار. ـ دن: تعرماردن، براردن، هعلبراردن.

هه لْتَوْقِين: هملَّيه عَان، هملَّيه عَاندن. (باك.) تؤلمة السك. هملَّب مزينه وه.

تزقین، هاتندهرهرهی کارگ.

هه نتیزان (که.): مانگرتنی کهری.

هه لخ (هدورا.): کارگ.

هد نجه بعندن (که.): هد نجنین، لهسدریه یک کومه ل کردنی کالا و قوماش.

هه نجهرخان: وهرسووران.

<u>هه ڵچهرخاندن:</u> وهرسووراندن. `

هه نجهرخيان: هه نجهرخان.

هه نچهقاندن: تي ...: تيراكردن، تيروكردن.

هه نچنوان: چیشتی شل، که زور بکولی و ناوهکهی نامینی. هه لدهچنری:

هه ڵچنجيان (روزد.): گهرانهوه.

هه لْچنین: مژین، رههی نان، قه لا پهچن کردن. کار ...: گهیانده دوایی و تعواوكردن. ـــى ديسوار: بلندكردن، لهسهويهك دانسان، كۆمسەل كردن،

هد لنجه پاندن، ته نگه تاوکردن.

هه نچوږان: چک بوون، چوړانموه، وشان. ـــ دن: ووشين، چوړاندنموه.

هه نُجوراو: دلْزيار،

هه نچوون: روان (بزگیا)، عن چیشت: زور کولان. (همورا.) هورشین. پهروازه. بهدار ..: بهدار ههڵگهران. پێ ...: پێداچوون، درێژهپێدان. گهورهبوون (بوّمندالّ و بالّدارو ئيديكه) . ـــى ثاو : كولاّنى زوّر . ــــى دار

و گیا: گەشەكردن.

هه ڵچي (هدورا.): کارگ، کوارگ. (جا.) قارچک. ههڵچیچکان (بابا.): ههڵترووشکان.

<u>ھەڭخەر:</u> ئىو كىسەي شت ھەل دەخات.

هه نخه نمدان: فريودان، تهفره خواردن، خاپين، خران.

ههڵخهڵهتندن: تهفرهدان، لههاندن، خراندن، شيشهليدان.

هه نخه نهتو: هه لخه له تينراو.

هه نخه نهدین: خه نه نه نه فریوده ر، ته فرهده ر.

هه آخر وندن: گدلال مكردن، سازكردن، ريكخستن، پيكموهنان.

<u>هه آخراو:</u> شتی بهر ههتاو دراو بز ووشک بوون. أ

مه نخرينهر: گه لاله کار ، ساز کار.

هه آخزانن: هه لخزاندن.

هه نخصتن: تمناف ... و إيمال كردن، و إجاندن. جل ... (خوّ.) و اكردن. ... ى ئاو: بىرزبوونىوەي ئاو. ئاوێژتن، ھاوێژتن.

هه ڵخلاندن: باره گويّز جوولاندن.

هه نخلیه کان: زهلین، ه مانزهلین. (همورا.) سمکق. (باد.) حولیسین، لعزين، ترشين، خليسكان، خىزان، خريس، شمتين، فشتخين. ـــدن: زەلانىدن، خلىسىكاندن، خزانىدن، خشىكاندن، تەھسىاندن، خلسىكاندن،

فشتخاندن. خۆ ـ خوه خيزكردن.

ههڵخليسكنو: خزيو، هه ڵخليسكين: خزيو.

ههانس: (همورا.) فرمیّسک، همورس، همانّز. (همور) شمانّز. جووره گیایه که، کژلکه کهی کارکی خواردنی دهرده کات. (پِرْژ.) همموو، گشت. ههانسان: همستان. مدن: همانستاندن، پاکردن، همستاندن.

هه نُسهنڪان: سهنگاندن.

هه نسهنگران: (دزه.) هه نسهنگان.

هه نست: بدرقددی کیوان، باسک یا سینگه لانی چیا.

<u>هه نُعتان:</u> هورسدی، هرّستدی، هیزکدرده، هوّرزان، همستان، وه ناگاهاتن، هوّرزه، ـــ ی دیوار: گرگژین.

<u>ھەڭسەتنىن:</u> ھەسستاندن، _واكردن، قەنهراندن، گژگژاندن، ھلىسستاندن، وە ئاگاھيّنان.

هه نُسلُه مانهوه: سلَّه مينهوه.

هه نس واردنای: (همورا.): همرس وارنای، فرمیسک هه نوه راندن.

هه نمووړان: سووړان، پيک هاتن، ړيک خران، ړيک کموتن، سازبوون. ـــدن: سووړاندن، پيک هينان، ړيک خسان، سازکردن.

هه نسوون تي هد نسرون، تيدان، چدوركردن.

ههانسي (هيورا.): فرميسك.

هه نشههاندن (کد.): لعنیوتاودا هه نشیلآن، کیشانعوه نیوتاو و شوشتن. هه نشههاو (کد.): شوراو، هه نشیلان، (که.) هه نشه پینراو.

هه<u>زشه منگان: شانازی. س</u>دن (کسق.): شانازی کسردن، خسقیسه زوّر گهورهزانین.

هه نشكاوتن (رموا.): هه لكمندن.

هه نشلههان: نقوم بوون.

هه الشنگ اندن (بابا.): هه لنه کاندن، خو جرو لاندن.

هه <u>نَشيّلان: هه نَشههاندن، شيّلان، گهوزاندن، بهسهر پ</u>ویشتن، لهنيّو تاويدا.

ھەڭشىڭراو: ھەڭشەپار.

<u>هــــه آغ</u>ران: فريـــن، بەرزبوونـــەوە. ــــــدن: فرانــــدن،

ھەترەكردن، ھلفړاندن، ړافراندن. ھەڭفرچكىن (شەم.) : ھەڭفړين.

هه نفرین: هلفرین، (شهم.) هه نفرچکین.

هه <u>نفړيوان:</u> فريوخواردن، تەفرەخواردن. ـــ دن: فريودان، تەفرەدان.

همڵفلیقاندن: گوشینی زوّر، پڵیشاندن. ` معدّت در معلّ است

ھەلقاچىن: ھەڭپاچىن.

هه نقهدار (باک.): جووره تفانگیکی به بهردییه.

<u>ھەتقەن:</u> ھەلكىن.

<u>ھەتقەنىنىن:</u> ھەڭكەندىن.

هه تقهندن: هملآه مناندن، كۆلاندن، ئاشىڭ، ههلك مندن، كۆلسىن، بىزت كردن، قموارتن، مەربەخ، هملككمندنى زەرى يا چتيكى دى به پاچ و ئيستر. لمريشه ــ: قوورافات.

هه نقرچان: قرچان، قرچنای. ــدن: قرچاندن، لهگهرمان ــد رون ــد: قرچاندن، لهگهرمان ــد رون ــد: قرژاندن.

هه نقرچاو: قرچاو، همرز، پيستى لمشى مرز لمسمرمان يا له گهرمان هم نقرچي.

هه لْقَوْچَان (دزه.): هه لْمُنْكُوتن.

هه لقوتهندن: خوّس: هو هه لقرون، خوّتيّكه لكردن.

ههڵقووت: دەرخسا*ت،* دياركردن.

هه نقور اندن: فركردن، همل لووشين.

هه نقورینچان: (همر.) قرولینچک. دن: قرریچه نگ، قرنج که لیدان. هه نقورینجرو: (باک.) ترهه.

ههنقورانس: (همورا.) هورش قورني. (باک.) پمرفین، فرکردن،

هه نقورینجان: کونجرین. ــ دن: کونجراندن، نقووج لیدان.

<u>ھەٽقولان:</u> (باک.) پەرۋانىن.

ھەڵقولانىن: (باك.) پەرچانىن. ھەڵقولىن: (باك.) بەلقانىن.

ههڵقوون (زهن.) : خوّ تيّ ههڵقوتين.

هه نکالان: تووک کردن، فراندن، پی هه لکالان: تووک لیکردن.

ههڵكهته: گيايهكه.

هه لکيفت: هه لکيوت، ريکيوت.

<u>ھەڭكىفىن:</u> ھەڭكىوتن.

مەنكەنانىن: مەنكىندن.

<u>هه نکهندران:</u> دهرهیّنان له ناخی زهویموه بهریشموه.

هه لُکهندن: (فه.) هه لُکهنین. (ههورا.) کهنای. (باک.) برّت کردن. لهریشه دهرهیّنان، هه لُکهنن، هه لُکهناندن، هوورکهنهی، هه لُقهندن، وورکهنن، هه لُکرن. کرّلین.

ههڵكهوت: دەرفەت، ھەل، چەخش، دەگمەن.

<u>ھەڭكىلەوتىن: پ</u>ىدىلابوون، گوڭيكىسى كيويىيىد. ھلكىلەتىن، چوونىسىلەر، دەركىوتىن، ھەڭدان.

هه ڵكهوتوو: ميركوور، هركال.

هه کمران: هه لمدران، هه لم الران (بو قبوّل و داویّن و ده لینگ). شهولقین، فیّکه تن. ـــی چرا و ثاور.

هه ڵكړان: خوران. ــ دن: خوراندن.

هه نکراو: پیکرار. قرّلی ... قرّلی هه لدراوهوه.

هه نکړيو: خور پنراو ، دامالراو .

هه نکرتهنی: (باک.): بقورس، بکورس.

هده نکردن: هلماشتن، هلمشتن، هه نماشتن، داچناندن، هد نمانین، هده نمانین، هده نمانین، هده نمانین، هده نمانین، هدام، الدول دانسهوه، هده نموزین، داکیرساندن، هم نگیرساندن، هم نگیرساندن، (سور.) گیخستن، (همورا.) گرسانن. شعولقاندن. سرهوتن، تارام گرتن. باربردن: له کمان هم نمانی، قرن سرهوتن، تارام گرتن. باربردن: له کمان هم نمانی توران.

ههڵڮڔۄۅڒ؈: (باد.) لوزرين.

معلّفران

هه نکزان: _ ی گوشت.

هه نکراندن: (همورا.) هورکزانن.

مهنكشان: ملكشان.

هه نکفان: هد نرشان. ترشان رکه فکردنی ماست و دوشاو و نیدیکه له گهرمان. ــ دن: هه نرشاندن، که فوکول کردن.

ههلکو (باک.): بزوز، بزوین.

ھەٽكۆڭ: كۆڭەر.

ههنكونران: كولران.

هه لكوّلين: هدلكمندن، هدلقهندن. (همررا.) هزركمندهي.

هه نکوتان: هیرش و شالا و هینان. ده سهر: په لاماردان. ده سه ردو ژمن: په لاماربردنه سهر، هیرش بردنه سهر.

ههڵكووتن: همڵنان. هلنكفين. پيّ .: پيّ همڵدان، همڵنان.

هـه نکوچان: هـ م ننتزتره کان، ه م ننتروشکان. هممیشه برسه گ و درنده به کارده بری.

هه نکورووزان: سووتان، هه نفرووران. گوشت له کاتی برژاندنیدا نیسوهی بسبووتی . ــ دن: هه نرووراندن.

هه نُكوشيّن: كروشيّن، كروشهر.

هه نیکش: خوّ ...: (باک.) خوّث. (ههورا،، بابا.) پارچهچی. بافیش کهر، بهچاو و ړاو، چاوو ړاوکهر.

هه نکیشان: بلند و به رزکردنه وه ملکشاندن. به گوی سن: به گوی هه لینان. خوس: به خوه ملک کوتن، شانازی کردن، خوه ملنان، نازییوه کردن، فیشالکردن.

هه نگ هزان: برسکان، هه نگرسکان، هه نگرزکان، برکانه و ، شیری هه نگران و برگانه و ، شیری هه نگران و برنگ در و نگ یه یا یه دارو چیایاندا، هه نگران و به نگ در به دارو پیایاندا، هه نگران و به نگ در به نگ در به دارو پیایاندا، هه نگران و به نگرین و نگ

هـ مُرْكَ مُرِينهوه: ثاوهژوو بوونهوه. ليّ ــ: سهركيّشي كردن.

هه نکه پاو: تاوه ژوو ، وهرگه راو.

هه نک مرید و (دور.): بعراو دروو، تاو دروو، و درگه راو.

هه نڪهواشتن: گويزتندوه.

مه نگر: (باک.) داگرته ک.

هه نگران: داگران، هه ندان. به به رقه دی کیّو و جیّگای بنّنددا هه نجوون، زوّر ساماندار و دمونهمه ندبوون.

هه نُكر إنه: زور دمولُ عماندبوون، زور له خود دمرچوون.

هه نگرتنهوه: رِیّک خستنموه، هملبژاردنموه. ـــی مال: هملوهژاردن و خارین کردنموه.

هه نگریان (همورا.): پی هملنچوونی دار.

مەنكۆت: مەركۆت.

هه نُكونن: هملنان. بمخوّد: خوهملنان.

هه نکورد: بنند، کیّویّکه له کوردستانی عیراق. له جغرافیا (حدسار رؤست)ی هی دهنیّن.

هه ڵڪوفتن: هه ڵپشاوتن، گڵوفتن. چاو ... چاوكوشين، چاوههڵپشاوتن. هه ڵڪوورين (جا.): ئارهه ڵكيٽشان.

هه نُكيٍّن عمر كسهيه چتيكى بولاى سمرى ناره ژور بكاتموه.

هه نکیدان: بهرهو ژووربردنی مالات یا ناو.

هه نُكيِّدٍ اللهوه: و الكيّر العوه ، ثاوه ژووكردنموه ، كرّدين.

هه نگیران: تاقات بوون، تاقات کردن.

مەلگىرىو: تەقەت كرار.

هه نگیرسان: هه نگردن، هه لآییسان، داگیرسان، هلکران.

هه نگیرکه: وهرگیرکه، مندانیکه کهم کهمه کاری پی بکری.

هه نْسَكَيْدٍ وهركيّدٍ: ثاوديوا و ديوكردن، ثاوه ژووكردندوه، هالْداندوه.

هه للله: ههلا، كيشه، دهنگ. بريو.

هەللاههللا: بريوبريو، قريشتەقرىشت، دەنگەدەنك، كرمەكرم.

ههال الموشين: لرفدان، لروشين، لرفكردن، همرچتيّكي بكريّته نيّودهم بسيّ جوون قووت بدريّ.

ههل ليُعين: لستنهره.

هه نم: (باک.) هلم، هیّلم، هه نّماتک، هیلم.

هه نمات (بابا. ، که .) : (همو .) که لا . شووشه یا بمردیّکی خړی بچووکه مندال گممه ی پیده کمن .

هه نّماتک (زهن.): هالّم.

هه لمعتنن: كهلايانيّ، مهرمهريّن.

هه نمه ننه ملكردن. (بؤقؤل و باسك).

هه نّمالُوان: هه لّدرانهوه، هه لّكران.

هه لمالين: هه لدانموه، هه لكردن.

هه نَّمهت (كه.): پهلامار، هيّرش، تيّرش، شالاّو.

هه نمهته کسه (سل.): هه نهشه. په لاماردهري بي جي.

هه نمهقو: بازه له، بازه لين.

هه نمه قووته: قامكى نيّره واستى، ئەرنەم ورت، قامكى قولى. تليا ناڤين، تليا ناڤچار. نيّرەك.

ھەڵمەڵە: ھێرڒ.

هه نمرووسين (سور.): هه نمرين.

هه نُمرُ: مرُزك.

هه نمرتن: هه نمرين.

هه نموین: هه نمووسین، هه نموتن، هه رمنیسین. دی ناو: قوم لیدان. دی ی بختاره: قوم لیدان. دی ی بختاره: قوم لیدان.

هه نمسان: هدلامسان، په شان. (هه مورا.) ماسان. (باک.) پژسوون. (هه از.) پژسوون. (هه از.) پژکردن.

هه يمعلو: تاوساو، هه لأمساو، پهغاو.

هه نميزتن: قسسان، ميزكردن به پيره.

هه نمیشک: چیشتیکه له درشاو و ردن دروست دهکری.

هەڭنان: ھەڭگوتن، پەسىن دان، ھەڭدان، پاسىين، فش كردنــەو،، فۆرتــەكى، بەتانا چرون، بەتانا چورنــەخوارەوە. خۆــــ: فۆرت خوەدان.

هه نفهر: هه ننير، باسكهر. خوّد: فورته ك.

هه نُنراو: باس کراو ، پىسن کراو .

هه نفووچندن (همورا.): (دزه.) بادانموه. (موک.) داگرتنموه.

هه لنیشان: (مرک.) نوشته وا.

ھەڭنىشاندن: قىنشتن.

هه لنيشتن: قمنان، نيشتن. _ لمسمر لكى داران. (بؤ بالندان).

ههنّۆ: كولالىمار. (باك.) ئەيلۇ، ئەلّىهدّ. (نيّوى پياويە).

هه توا: (باک.) تارده پیچ، تاردی. هه لیل. هه لوا، تاواو. بیکردن (موک.): مه به س له تیهه تدانه.

هه ڵواستن: هه لأرمسين.

ههڵواسين: ههلاّومسين، ههڵواستن.

ھەڭۇمدان: ئاوارە ، دەرىمدەر ، ـــ بىوون: تاربىوون. (بېوانىمھىڭوەدە).

ههڵوهر: ثمو درهختمیه، که گهلاّ و بمرهکهی کموتبیّ یا هملّوهریبیّ. هملّرههای: هملّـهایان ـــــین: ۱۰ انتین، و در انتین، گملفاندن، گملفج

ههڵوهران: همڵوهرین. ــــدن: رزاندن، وهراندن، گملفاندن، گملفچاندن، همڵپرووکاندن.

ھەڭوەريىنەر: رزيّنەر.

ههڵوهرین: رورین، ووران، ههڵپرووكان. (باد.) دهحكیان. رزین، گهلفین، رزان. گهلفچین.

هه ٽوهريو: رِزيو، رِزاو، بي زورور.

هه للوهزنين: همه للوهزنين. همه للويزنين، همه للكردن و با داني بمهن و ثيسدي، پيجانهوه.

هه توهژاردن: _ى مالاً. هملگرتنه وه و پنک و پینک کردنس نیومالاً و دوکان.

ههڵوهڵ: همڵوهده، همولار تعقهلاً.

ههٔ نوهستان: ویستان، راوهستان، داخواز و کرپاربوون.

هه ٽوهستاو: کړيار، داوخواز.

ههڵوهشان: ههڵتهكان. ــدن: ههڵتهكاندن. (باك.) پڤاشتن، ڤهرستياى، بڤهشاندن، ههڵپشكاوتن، هلوهشاندن، دهست تيّـوهردان، ليّـك جـويّ كردن، تيّكدان، شهقاندن، پشكوتاندن.

ههڵومشێنمر: ههڵوهشێن.

ههڵوێ (هدورا.): خرويركه.

هه ڵۅێۣڡين: هه ڵأرمسين.

هه نوز: (ناک.) کولاله مار. بالنده به کی بوّر و تیژباله له قداد مروزه ی کنوره تره روکه ریّکی کیّرییه و گزشت خوّره و گزشت خوّره و گزشت

هَهُ أُولًا (شا.): هولُول، نيوبه تال.

ههڵويچكه (دەر.): هەڵورچە.

هه ڵوێڪ (ڕڒڙ.): هملووک (ئي هملووکٽِن).

ههلویکان (رِدِژ.): هملورکیّن.

ههڵوێنی: قدیسییدکه چهقاڵدکدی شیرین بیّت.

<u>ھەڭو</u>و (باڭە، ، ئامى.) : ھىستە.

<u>ھەڵووپەر:</u> چارەسەرى.

هه ڵووت: پيداهه ڵكوتن.

هه لیووچه: ثالووچه، گهلاز، گهوجه، (پهوا.) هه لیووچکه، حالووکه، حهلووچکه، ههلویچکه. (که.) هه لیوژه، هه الیوژه په شکه. هه پرووگ. داریکه به به موکهش هه و ده لین ههلووچه.

هه ڵووردن: نيشتني باڵندان.

ههلوورك (جا.): جزّلانه.

ههاووركه: لمرانموه، جوولانموه، لمرزين.

ھەڭووۋە: ھەڭروچە.

هه اووكان: بروانه: هه لووكين.

هه لووكيّن: (همر.) پهليكانيّ، هه لويّكان.

ھەلۇن (رۆژ.): ھەڭەيد، چەرتە.

ههاویک (ږوژ.، که.): ههاووک.

ههلويگان (ږوژ. ، که.): ههلووکيّن. ...

هه لهاتن: هه لاتن. دەركموتن. ــى هموير: ترشان. ــى پردژ. ت

ھەڵھاتوو: ھەلاّتور. .

هه لهوردن (که.): هملّینان. ــی مهتملّ. ــی هیّلکه.

ههل ههله: جارجاره.

هه نهه نوّک (گفر. ، بار.): (کوّ.) به لاّلووک. (باک.) قه یسمی کیّوی د د هنکه کانی ورد و خره ،

ههڵهێنان: معڵێنان.

🐠 ئي (باک.): بي خوي. لاواز، بي تاين.

ههلێکی: جارێکی، دەرفەتێکی.

ههٔ نیّنن : هه لّهیّنان، بلّندکردن، هلینان. سهر ...: سهرههٔ لّبرین. چاو ...: چاوههٔ لّبرین. جووچکهههٔ لیّنان. قهگرگراندن.ی مه ته اللّ. به گوی به گوی چپاندن. پشرو ...: حهسانه وه. پشوودان.

هه لَيْناهنهوه: هه لُدانهوه. دووباره بلُندكردنهوه.

ههڵێڹڿ: هێڵڹڿ (بڒڕۺانعوه).

هه ننجهان: ناو لسير: ناو دهردان، دهرخسان. لهمه نجهان : دهره يتنان. هه نيجهان .. دهره يتنان. هه نيجه وده.

هه نیت و په نیت: رتهی بی راتا و پروپروچ.

ههايزار (همورا.): كيابره.

ههمههمه: چاو و ړاو.

ههمی (باک.): همموو.

ههمیان: همیان، تهگبهند، کهمهر، پشتیّند.

ههمير (هنورا.): هنوير.

همير پران (همورا.): هموير پمړين.

ههمیر ترش (همورا.): همویر ترش.

ههميز (باک.): روق، رينک کوشراو.

ههمیسان (که.): دیسانیش، هم، دیسان، نموجار، نموجارهش.

ههمیشه: همروهمر، هممه ته، ههرگاث. (باک.) تم، تمووتم، بینا، تؤف.

هدرچاخ، يەك بىنە،

ههمیشهبههاد: گولنیکی نارنجی و زوردی هدید، ههمیشه ساوزد، له

همموو چاخيکدا گولي هديه.

ههمیشهوموی: ژنیکه همر روژه میردیکی بکات.

هممیشمین: نهمر، جاویدان، بهردهوام.

ههن: برون، تموهي هديه. (همورا. ، رلاژ.) هديه.

ها (روزد): گومان، دوودلی، هارله ... ها و له خویاوه بسی ساوهی

تاگادارى لى ھىبى. ههناد: داریّکه بعبهره کهشی ده لیّن سه . هنار . (ههورا .) نار . نیّه وی

ههنارهیی: تیرهیهکی شکاکانه.

ئافرەتىيە. گوڭى _ ى: جىنجىنارۆك.

ههنارهن (باک.): ناردن. ــ موه: گهراندنموه، رهوانه کردنموه.

ههنازا (بابا.): زړکوړ.

هدناس (روژر.): حاست، ناقار، راست.

ههناسه: سۆزه، بهن، نزه. (باک.) كەسەر. ـــهاڵكيّشان: (باك.) ئاخن، كىسەرئانىن.

همداس مبرکه: خرره چهره ، هانک هانک. همناسهی دژواره دوای ماندووبووني هەڭدەكيتشرى.

ههنسهسارد: ثاهی سارد، ناهومید، نائومید. هیوابراو، کولسوارد

همنسه سوار: همناسه تمنکی.

همنسهكيشان: همناسه ههڵكيشان.

همنسمی همردنوایی: همناسمی سمرهممرگ.

هدناق: مدنار.

ههناو: هنناث، هناو، جهرگ و ناو، سیپهلاک.

همنه (هدكا. ، باك.): گالته. _ ى خوه پيكرن. _ ان ليكرن.

مهنهڪار: گاڵتهچي.

هىنەكچى (باك.): گاڵتەچى، ھىنەكار، ھىنەكۆ.

ههنهكۆ (باك.): گاڵتەچى.

مهنهههن: بروانه: هانكههانك.

ههنتهش (باک.): پیّش، ئاماده. د ههنتهشا ویدا: له پیّش تعویدا.

ههنجار (زاخ.): دهنک.

هه نیزه (هدورا.): هدلیز، مدشکه.

هه نیز (ه مررا.): باژه له . گیایه که له نیر ده غلیدا شین دهبی، بنه کهی سپی و گچکه یه و دهخوړێ، بعژنێک بڵند دهبێ. ګهڵاکهی تیژه.

ههایسه (لور.): کنشکهک.

ههایل (باک.): هالوا.

ههلیله: دەرمانیکه.

هه ليلۆك (باك.): بعل گه. پارچه نهرمه خړه كهى به گويوه نووساوه.

ههاینگ دان: غاردان، لنگ دان، هملتهک هملتهک، راکردن.

ههم: هار ، ژي، هنو ، هنميسان، تغريش.

ههما (باک.): ههمان، ههرهیّنده، یهک له دووی یهک، نزیکهی.

ههماد: ئەنبار، كۆگا. _كردن: وەسەريەك نان.

هماموّک (باک.): ئاردىست.

ههمان (باک.): همما، همرهيّنده.

ههمانه (که.): هممبانه. (باک.) بهربهرهکانه، رووباری.

ههماههما: نيزيكي.

ههمای (همررا.): هیشتا.

ههمهت (باک.): پهنا، حهشارگه. ــ ا خوهکرن: ختیهنادان، ختی پارازتن.

ههمهته: دیدهوانی، چاوهرپیی، چاوهنوپی. (ناوێ.) ههمیشه.

مهمهرمنگه: (که.) گڙناگڙن.

ههمهكاره: دمراستى سهربهخو، زانينى يا ومستايى لهچهند پيشهيهكدا.

ههمهوهند: هوزيكه له كعنار كعركوك دادهنيشي.

هممبازی (که.): زورانی گرتن.

ههمبانه: هممانه، تیشوودانه، ترشعوانه، تیشوویهره.

ههمبهر (باک.): بهرامبهر، هاوشان، ودكو، ړوويه پوو، پيش. ــمهدا: لەپىش ئىمەدا.

هممبيز (باک.): ناميز، هامبيز، هاميز، بارهش.

ههمها (باک.): هاوتا ، وێچوو .

هممتام: هارتا.

ههمتز (باک.): گويدريزيكى چكوله و قايم وپتموه.

هممراز: هاوراز، برادهری گیانی.

همرة (همورا.): همرميّ.

هممندم: هاودهم.

ههمس (باک.): بزنیکه هدمووسه و لهشی سپی بی.

ههمها، ههمهتا (فه.): هاوسيّ، دهراوسيّ.

ههمشاری: هاوشاری،

ههمشيره (ف.ه.): دووكس، كه شيري يدكتريان خواردبيّتسوه.

ههموو: گشت، تیکرا، خشت، خ، تعرار، سعراپا. (باک.) تعف، تعث،

تەقدە، دهىڭ. (ھەورا.) رايكەم. لووس، ھەمى، ھەنس، جەم.

همموودهم: همموركاتيك.

ههمووی: گشتی، تیّکرای، همی، سفراپای،

ههنجنراو: جنراو، تهنجنراو، قيمهكراو.

همنجنين: تمنجنين، جنين، جناندن.

همنجیر: (لو.) نه نجیر. داریکه به به ره که شی ده آنین سد. همژیر، هیژیر، هیژیر، هیژیر، هیژیر، هیژیر، هریر. سای سایی سایی دانی سایی و همای دارد. سایی و همای دارد می دارد سایی در درگ.

ههند: هیند، بر، چهندان، نهخت. (باک.) ئهڤچهند، ئعوچهند. لهگمان سے شد: دگمان قی چهندی، دگمان قی هندی. به کرتن: بهگرنگ زانین. (باک.) دانسهر. کی: نهختی، گمردی، کهمی.

همندهران: دەرەرە، لارە.

همندهزه (باک.): تعندازه.

هەندەسە: ئەندازە.

هەندەڭ (باك.) : بڭندى.

هەندەيى: چارچنۆكى، چاربرسى.

ههندرنشه: (همورا.) ئەندرىشە، گيايەكە پەلكى سى سورە وەكو كموەرى وايە دەخورى و بۆنى خۆشە.

ههندرین: سیّیهمین کیّری کوردستانی عیّراقییه له بلّندیدا. لهردژهه لأتی رمواندزیّیه.

همندرينه: گيايه كه شيره كهى دهبيته لاستيك.

هندک (باد.): کسیّک، هیّندیّک.

همندوو: (شن. ، موک. ، رموا. ، خق.) دلام (تیرهیدکه).

ههندي: هينديک.

ههندی: بر ، چهند .

ههندیگایی (خق. ، رهرا.): نیّستا ، ویّستا ، هموکمه، همنووکمه. (رهوا.) همندیگایی.

ههنديكيي (رمرا.): ئيستا.

ههنك: ميشهنك، ميشش ههنگوين. ههنگى ولأخسان لسه كاتى قفله و بورندا: هينك.

همنڪافيّ: ئيّستا.

هەنگىفتن (خىز.): ئىنگارتن.

ههنگام (همررا.): همنگار.

همنگامه: گزنگان، هیّل، هیّلان، سهرهات، کزلاو، کارمسات، رووشه، نهگههتی، رووداو، بهسهرهات، رووشه و قزرشه. (باک.) بزسلات، بورنهبوون.

همنگو: شمقار ، شاقار ، گار ، همنگام ، لـقق. (که.) شمنگار. (زا.) پيّنگاث. پيّنگار.

همنگاوتن: نمنگاوتن.

هەنگەوى: ئىستا.

ههنگهچینه، ههنگهوچنه (ههورا.): ههنگهخوّره، میّهش خوّره. بالّنده پهکی سموزی دندووک دریّره دهنگی ثیّجگار ناخوّشه و بوّره، بهقهد قهتیّیه فهرخه ههنگان دهخوا.

همنگهخوّره: (همورا.) همنگهچینه، میروو، ممریکانه. بالندهیه کی چکوّلهیه همنگان دهخوا. جووره کرمیّکه لمنیّو خلیفیدا پهداد دهبیّ و فمرخه همنگان دهخوا.

همنگهون (همورا.): داریکه کهتیرهی لی پهیدا دهبی. گوینی. همنگخانه: خلیف.

همنگران: بەلىدان كەرتنەسەرى. ھەلگىران، دەوللەمەندبوون.

هەنكقىن: بروانە: ھەنگرىن.

همنگل: خالکه، قولف، قلف. (همورا.) دهسه. (باک.) چمهل، چهمبل، چهمل. دهسکی دیزه و گززه و وانهیه.

ههنڪٽهشهاه: (همر.) ئيٽستره شمله، پئ پئ يانئ (گممهيه که لمسمر لاقيّک دهريزن)، چووزه که.

ه منگوان (ه مورا.): گیایه که وه کو (یه لنز) ی ترکی وایه. نه نگوان. (شن.) گوان، گووران.

هدنگونو: ئەنگىتوراو، گووراو، گووار.

هەنگۆ: ئيّرە.

ههنگور (شكا.): ئيواره، هيواره.

ھىنگووتن: ئىنگاوتن، پيّكان. ً

ههنڪوور (همورا.): تري.

هسانگووره (بساک. ، نسده.) : بسفوجووره ، بموچهشسنه ، بموتسفرزه . (کفرهجنه) .

ههنگووژاوي (همورا.): جيوه، جموي.

ههنگوين: همنگفين، كاريت، كۆتەفر، هنگف، هنگوث.

هەنكى (رەرا. ، ھەر.): ئەردەمى.

همنڪيوران: ئەنگارتن، ھەنگارتن.

ههنگيني (رمرا.): تعودممي، هندي.

ههنوان: پهنا، پهسيو، جيّگايهكيشه، كهباران و بهفر و با نهيگريّشهوه، ههنوين، ههنين: شيّلان.

همنووكه: ئيّستا.

همنوون (رمرا.): همنوين.

ههنوین: ههنوان. (رموا.) ههنون. لهش ...: بهرونی چهورکردن. دمست لی خستن و سوونهوه و دمست پیّدامالّین.

همني (که.): هينديک.

ههفی: ههنیه. (سن.، ههورا.) شووتی. (بـاک.) نیّوچاوان. (زا.) هیّ، هؤو پیاویّهیّ. (ههورا.) هیّشتا.

ههنیه (موک.) نیرچاوان، تسویل بسبن زولف و قسراخی مسودی سسوی ژنان ده نین هستی. سده فرگرتن: رووگرتن. (باک.) بسروانیک. گسنده تروکی نیرچاوان و روومست هملکهندن.

ههنیسک: همنسک، نسکه. (باک.) ثیسکرّک، ئیسک. ثمر همناسه قرولاّنهیه، که لمکاتی و له دوای گریانی دا هملّدهکیّشریّ.

ههنيشك: ئانيشك.

همنین: همنوان. نیشتن و بعدهن بهرونی یا به همنگوینی.

ههو: قازانج، هۆ، ههم، هاو، ثهو. ههمشارى: هاوشارى. بۆنىشاندانى چت يا مرز يا گيانلهبهرىسى يهمه، كه نهديويا ئامادەبى: ئهوه ههوه. ئىر هموبور. كيم، هماوا، (كمه، روز.) ئيسش، دەرد، ژان، ئاوسان و

هه لأمساني جيكايه ك له له شه. له كاتي واق ورمانيدا به كارده بري. (باک.) هیچوه خیتک. کردن: وازلیهینان.

ههوا: فيز، خرايي، ريّقناهي، ترزلي. دلّداري، بههموا: (باك.) خرا، بهفيز، بيندهر. ـ سارده، ـ گهرمه. به ـ خويين، خوهبين، هموادار. كيم، زرزره، زووخاو، نیم، برانگوون. به ــ: هینوان زل، ترزل، بایی، بافهدنگ، بۆنك، خۆپەسند، كىڤ، ھەردا، بەفىز، فىزدار. ـى تىكىلى: ـى چىند قۆڭى. بە_: دفرە، بە_بوون: بەفيزبوون، ھەلآنگران، بڭندفړين.

همودار: بعمعوا، كيمدار، بعميز، پشتيوان.

ههوار: شرونوار، وار، وارگه، هموارگه. (باک.) بانه، هاوار، بانممهر. همواخواز: لايننگير. ً

همواركه: (هدر.): واركه، تاغهلان.

همواري: خيوه تي گهوره.

هموال (باك.): تارال.

هموالایمتی: هدفالدتی، برادهرایهتی، درستایهتی.

هموالبهند (باک.): هارپدیان.

هموا أيرسين: سوراخكردن.

هفوان: ناونک، دهسته و هاون. گۆنگەل، كارهسات، گێچەل. (باك.)

هموهنته: ئاسان، خۆرا، بى لىپىيچاندوه.

ھھوەنتەخۆر: مفت خۆر، ئاسان خۆر، چاوتى بريو. ^ا

هموايى: سمودايى، باسمر، بهفيز، عاشق. نيوى پياوانه.

هموه (که.): همري.

ههوه د: (همو. ، پژ. ، همررا.): هيربار ، قاپ و قاچاخ ، ئاماني شيوي.

هموهس: تاسم، كمورد. من خولي تمخت ليكردن: كموردا خوه لي

شكهناندن.

هموه ڵهيز: تديلوول.

هموه لزستان: كانوونى دووهم.

ههوت (باک.): عموعمو. وهړ وهړ. كردن: عموعموكردن، وهړين.

هموجا (جا.): تعمجا، دمسا، تعوجا، سا.

هموجار (دزه. ، همر.): دهنده.

هموجهار (باک.): بیبدری سوور.

ههودا: داوه دهزوو و نيستر. (باب.) ههوا، تمال، داو.

(روژ.) تال، هاوا. (همو.) كمل. ثاقدا، همقدا.

همودان (باک.): دالأن.

ھەودانئەوە: ھۆدانئوە.

همودانين: داممزراندن، پيٽكحسيّنان. *

هموده چ (باک.): کا و پدینی وشک به ژیر پینی و لاخان و درده کری.

هموده: حدقده ۱۷.

همودل (باک.): گادوشه. قابیکی گدرهیه مانگای تیدا دهدوشی.

همودوو (باک.): یهکتر، یهکتری.

ههور: (فد. ، همورا. ، باد.): نمور. ــه تریشقه: (باک.) نمورترشکی. _ى تىنك و سپى: كىشىور. _ى ئاسمانى: كىدرەور. _ى سىدرچاوان:

ههور (بل. ، شا. ، پر. ، سيوه.): ناسنجار ، قاپ و قاچاخ.

همورا (شعبه. ، رِدِّرْ.): برسی.

هموراز: بعندهن، بلندى، بعرزى. (باك.) بلندايى، بلنداهى، شعرفاز، ئىدرواز، ئىدقراز، ئىدقرا، ھىدقراز، ژۆر، ژۆروو، ژوور، ژووروو. ھىدللدير، وهزهي. ـــ ي سهرهوژير: سهردوله.

ههوراهان: مهلبهنديكى شاخاوى چره، بعشيكى لهنيو كوردستانى عيراقه و بعشده که ی تریش لمده کوردستانی نیّراند، شاره کانی هدلّم پسه و پساوه و مەربوان لىم ناوچەيەن.

ههورامانی (همو.): به دانیشتوانی همورامان دهلیّن جووره نانیّکی زور تهنک و ناسکه پان و خړه. (دهر.) نانهشینه. ماده.

ههوراهي: خدلکي مدلبهندي هدورامان، شيّوهي کوردي هدورامان. ["] همورانی (باک.): هاپا.

هموراو (هدو.): گۆلاوى بارانه، گۆلى بارانه.

هموراوى: (باك.): ئىوراوى.

همورایی (روزژ.): برسی بوون.

همورهبان: سوانده. شعو گووي بانهيه، كه المديواران دروست دهسي. بانووچکه: بانی خانووی زور چکولهیه وهکوو بانی سهرپلیکان و ثیتر.

همورهبرووسكه (فه.): همورهتريشقه.

همهوره تريشقه (جا.): برووسكه. (فه.) همورهبرووسكه، نمورترشكي.

ههورس: داریکی کیوییه و بیسهره، ههمیشه شینه و نیوبهژن بلند دهبی گولْی سپی و مۆر دیّنیّ.

همورسك: گيايه كه.

همور و هول (پر.): ئاسنجار، قاپ ر قاچاخ.

همورنک(باک):نیمچهدوورگه.

ههورنگ (باک.): نیمچهدوورگه. خاکیکه له سی لایانموه ثاو دهوری دابي. (موک.) ناوريشم، که دهستي ليدري همورينگان دينني ياني هيزي ترووسكهدار خو دهنويني.

ههوروهوّل: کاتیّکه هدور و تعپ و مژوولاّتی داگرتبیّ. ههوروّ: ندررِق، نعمردٍ.

هموروشه (همورا.): كمرويشك.

ههوري: سركهیي، پارچه یه كی ئاوریشمي تهنكه نافره تان لهسهري دهنين يا بىسەرى دادەدەن. (باك.) نيرىسى سالانىدىد.

هموري زري: همور،

هموريشه (همورا.): كمرويشك.

هموريشم (همر.): تاوريشم.

همورينڪ: چلم، برينگ.

همورينگان: بروانه: (موک.) همورنگ.

هموزينك: ئاريلكه.

هموسار: خار، جلّمو. (باد.) همائسار، لقان، همانسار. قموچه، قمراسه، سمركملله.

هموساندن (باک.): فيركردن، بهموسينه.

هموسين (باک.): فيربوون، بهموسه.

ههوش: بزنی سپی و رپهش، حهوش، حهسار، باخچه، زنج، تامان لـه دار بر تاژهک لـه دهرهوه.*

ههوشار: و لاتیکه له کوردستان، پهسنی سهگی زور باش (سهگی هموشار). گیاگهسک.

هموشاری (زرا. ، که.): وشک، نیشک.

هموشان (که. ، باک.): نعوشان. گیایه که. وشک.

هموشهنگ (بار. ، که.): بزنیدی کاریلهمردووه.

هموشه: پدچەمدر، خاسار، خاوشە. ^آ

ههوك: گهروو ، گهردن ، تمووك.

هموكران: كولانموه.

ههوكردن: هدلامسان. له پريّكا جيّگايهك لهلمشي مردّى بماسيّ.

هموكردنموه (كه.): كولاندنموهي برين.

هموكيان (همو.): ژني شووبرايه، هيوهرژن.

ههولا: كۆشش، خىبات، تەقەلاً، خەفتياتى، ھەلىپ، لۆق، كوشىود، پەلەقارە، تەلاش، چكوچۆ. (سن.) دەستەپارچە.

ههونه: ئاوله، خوریکه، خورویلکه، پشتهمان، پارچهی کولکنی خورشک کردنده.*

همونه زنزنه: تاگره.

ههوڭدان: خمبات كردن، تەقەلادان، خەفتيان، قەپچاندن، لى خەفتان، لۇقەكردن، تىكۇشىن، شان دانىبىر. زور ــ: خىشركردن، زور تەقەلادان.

همولندهر: كۆشيار، كۆشەر، تىكۆشەر.

همول و دمو (فه.): سموداگمری، فریادی، کړین و فروشان.

ههوليّر: شاريّكه لسه كوردستان، كۆنسرين شاره كه ژبانى تيدا بهردهوام . . . *

ههوههو: دهنگی سواران له ړاودا، و تهی سهیر مان. *

همویا: تکا ، هیّقی ، هیقه ، هیّوی ، هیوا ، نومید ، هومید .

همویداد: هیقه کیشی. ئومیدهوار، دلرهق، تکاکار، هیقیدار.

همویان (باک.): وهرگیراو، دامهزراو.

ههوی: دوو یا چهند ثافره تیک، که ژنی پیاویکی بی دهبنه ـــ ی یه کتری. هموه، هموی.

همويسار: هنريّ بار. -

همهوود: مىژى زور بىمرزەرە بىروگ كىه بىارانى لىن دەپرژیتىه خىوار، عىدور، شتیخى زور نەرمى كون كونىه بىق دەست وچاوشىتن كىه بەكىمغى سابوونلارە وەكار دەھینری، گۆمى قوول. میرگۆلدى بچووك لىه نوالى چيادا. * همهوركلەر: ئىربارگەر، كەسى كە دەفرى سواللەت چى دەكا. *

همویمشمو: مانگاشمر، همری شمر.

ههویده (موک. ، بل.): گیایه که گهزیک بلند ده بی و پشتی توکاوی و سپیه گوله کانی بهشینی ره نگی شینه به و شکی بوّره لهنیّو دار و باغاندا شین ده بیّ.

ههويۆك (باد.): مانگىشىر.

ههویدی (باک.): جووره گففیکه.

ههویده: کهلهفر، کهرهواله. بالندهیه که له چوله که ی کهمینک گهوره تره بوّر و یه کرهنگه گزشتی ده خوری له کشت و کالاّ و با خاندا دهژی.

ه مهویز (ه مور): کوز. (موک.) په چه، پهرچه، حموشه. نه و جیگایه یه به مهویز (ه مور): کوز. (موک.) په همه و پایزاندا. جیگایه که له چولی به مهم دار و ولاخان تیدا راده بویرن.

همويسار: همويدار. __ى: (دزه.) همويدارى، ژيانى تافرهتيكه، كمه خارهند هموي بى.

همویّن: هاڤیّن، هامیّن، مایه، شیردان، نامیان. هیویّان، ناڤین، (همورا.) هامیژن. می پهنیری: فرسک، مایان.

هغوی: مانگ. (بالّ.) هغثی. نیّـوی ثافرهتیه. هغوته، هغفته. (باک.) هغوی، ثغویّ.

همهویو: همافیر، (هماورا،) همامیر. (دهر،) پات. به پهرین: (هماورا،) هامایر پران. به ترشان: هالمپرووکان.

همويرتوش (همررا.): همميرترش. هدفيرترش. هاڤين.

همويرتيكان: پەينكە.

همويركان (رموا. ، خر.): ئاردى نيوكمولييه. (سا.) پهيينكه.

ههویسهر (باک.): مهریکه لموزی خواربی.

هموینگ (باک.): قامیشه لآن دمناویدا.

هموینی (نهد.،شکا.): خوشویستی.

هههاء: ها ، ناها ء.

ههی: به ه، نهی، پیاح.

ههیا (باک.): ههتا.

همياران (كه.): داخوا، ناخز، گهمهيهكه.

هميارة (سور.): بالرّرهيه كه كوړان ليده دهن.

هدياس: نيوى پياوييه.

هميهسه: وهكو كهمبهرهيه بهالأن قويهى ورده وردهى هديه.

همياني (باک.): ههتا.

ههیه: (دەر.) هىس. (هغورا.) هىن. (باک.) قى هىی، ھا.

ههيته (بابا.، که.): پۆلىس. كوردى پيشوو به سەربازيان كوتوه --تاچاخى بابانهكان، بهلأن له پهوانىدز بهپۆلىس وتىراوه. (كىق، ،پهوا،) پۆلىس.

ههيتي (ردرد.): جار، چلا.

همیدهدان (باک.): بهشکق، بهرورنهق.

ههيرة: واه، واها، وي، ويح.

هميفي (كه.): تديرو، همزيا، همرديها.

هدیق (باک.): (زا.، باک.): مانگی ئاسمانی. لموی چواندنی ویدا بو جوانان به کاردهبری، ژیکه له. ـ برهش: شعوی تاریک. ـ ا چارده چهڤی

هره هوهو (باله.): بر گيرانهوهي معران به کاردهبهن. هرمانه: هاروژي، کار يا بييرکردنهوهي پٽچهوانهي کهبيٽِک. "

هرچ (تاميّ. ، باک.): ورچ.

هرچهل (باک.): دهنگی شرومی. هرچكى (باك.): نالايق، ناشيار، ليننههاتوو.

هرس: هدرس، ورچ.

هرڭس: ھىموو.

هرمز (باک.): هورمز، خودا.

هرمزك (باك.): قابيّكي كوردييه.

هرمزگان (باک.): مزگورت.

هرمزین (باک.): گهیشتنی میوه، نمراندن، چریکاندن.

هرميّ (باک. ، باد.): هغرچي.

هرهر (دهر.): بزرارهستاندن و نارامی یه کسمان و معرانه.

هرێ (هدر.، باک.): ئايا، ئەرێ.

هرێز (فه.): فريزوو.

هرين (باک.) زوروی نيستری.

هريي (يه. ، باک. ، همر.): خوري.

هريني (باک.): قوماش له خوري.

هريشك (باد.): ميواني چيشت، درو ساواري خره وشكى ده كعنموه.

هزاره: ئاسنيّكه چتى گرانى پيّ بلّند دەكريّ

هزر (باد.): بیر، یاد.

هزيدون (باک.): مانگي شهشهمي زاييني، له بيست و يهكهمي مانگی بانهمهروه تا سی و یه کهمی جوزهردان. داری خهیزهران. (باک.) ــ ى: جووره همرمييهكه.

هژان (باک.): جوولان، بزووتن.

هژاندن (باک.): همژاندن، جوولاندن.

هژمار (باک.): هنژمار.

هژمارتن (باک.): هنژماردن.

هژیان (زا. ، زێ. هدر.) : هدنجیر.

هژير (باد.): مەنجىر.

هسه (بال.): بوليخوړيني مهران به کار دهبهن. (که.) کسه، قش.

هش (باک.): هوّش، بيّداري. بيّ ـــ: (باد.) بيّ هوّش. بيّ ــى: بيّ

هَشَارًا: چاوقووچين، لي بوور، بهخشهر، چشم پؤش.

هشفتن (باک.): قورت دان، رِزهيشتن.

هقبر (باک.): هرّشبر.

هشدار (باد.): مستيار.

هشتن (باک.): هیشتی.

هشقه کری (باک.): دل کراوهوه، سنگ فراوان.

هشك: روشك.

(باک.) مانگی چارده. دشیو خواریه: مانک پهنای گرتووه. مانگی ئاسمانی. مانگی (۳۰) رۆژىيە.

ههیقی: مانگی (سالا ههیثی ده رد کیّمترن ژسالیّن دن.) 🖺

ههيفين: خوشهويستى، دلدارى.

ھەيكەل: پەيكەر، كۆتەل.

ھەينە: ھەينى.

ههینه ههینه (روژد): برسمرزهنشتی نمو کمسه دموتری، که

دریژ دادری و چهنه دریژی دهکات و اتا : بیبرهوه و هینندهی دریژه پی مهده.

همينوّڪ (خز.): نينوّک.

هديني (ردوا. ، هدو.): تدودهمي.

هميني: روزي هميني. ديني. (بوتا.) ئين. (ژه.) ئين، دين، ئميني. (باد.) هینی. ههفته. نیوی نیرینانیشه.

ههیوهسوو: مانکی تاسمانی. همری بعمانگی (۳۰) رِدِرْی دهلْیّن.

همهيوان: همهيواني پيش بالمخانان. بمربانک، تارمه، دروبانکزک. (باک.) برایی. (همورا.، باک.) نمیوان، نیوان. (ه.) بیلایی، لیوان. تالار، تەلار.

ههیوی: مانگیک. (بو معبستی ماره).

ههیها: دهیها ، هاها ، ناها ، له واقعاندا به کاردی. بونا ژوتنی یه ک سمان

همیههوار: تای وای، تهیداد، وهیداد، تهیهاوار.

ههیهای: پیاح.

ههیهایه: ویدهچی، دهبی، کوور.

ههیهه: کووریهچی، بزناژورتنی یه کسمانه و دهنگدانیانه. (که.) بزگل دانموهی بزنان به کار دهبری.

همیههی: حدی حدی، بده بده، پیاح.

هديهوّ: (خق.) هديهوء. (هند.) هنديهو هنديهو، شايهو، شند توورديسي ھايھۆ.

هميهوّي (لدك. ، باك.): سدرتارسي.

ههیهوههیهو: هدیهی، نایهونایهو. (واتا زور زور دوور و نهبوونییه).

هتاف (باد.): هدتار، رِوْرْ.

هتد: هدتند: هدتادرایی.

هجال (باک.): پدرده.

هچکار (باک.): بیباری سرور.

هدام (باک.): معلّکردن، کشان، لا.

هر (باک.): ئيره.

هرار (باک.): سعردار، سعرزک.

هرانس: شكان، وردكردن.

هره (باک.): ئيره.

هروه (باله. ، دزه. ، دهر.): بر ناژوتنی مهران به کار دهبری. کسسه.

هرمقان (باک.): رووخان.

هرمقين (باك.): رووخاندن.

هلكون (باك.): هلكه ...: لمريشه هملقمندن، ريشمكمن كردن.

هلکشان (باک.): هه لکشان.

هلکشاندن (باک.): هه لکیتشان.

هلگافتن (باک.): شروش و ياخي بوون، سهركيشي كردن، بلندكردن.

هلكمواندن (باك.): نيو، نوّبهت كرتن.

هلڪموستن (باک.): گويزتنموه، گورين، هلگمويسه.

هلكرتن (باك.): هه لكرتن، هه لينان.

هلم (باک.): ههلم، دهراوسي يهتي.

هلماشتن (باک.): هدلکردنی قوّل و شمشیران.

ملمسين (باک.): دست ليدان.

هلمشتن (باک.): هعلّ کردنی قوّل.

هلناندن (باک.): بلندکردن.

هلنگفين (باک.): پي هه لکوتن.

هُلُوْلٌ: هوولُـوّلُ.

هلووس: لورس.

هلوو (باد.): لووس، (باک.) هلووس.

هلوهشافدن: ويرانكردن، فريدان، خراپكردن.

هلهاتن (باک.): هدلاتن، بلندبوون.

هلهلاندن (باک.): بهلهلینه، دراندن، پارچهکردن، بهکاربردن.

هلهلوّك (باك.): داره.

هلهلین (باک.): دران، بهکاربردن.

هلى (باك.): زان له كاتيكى باشدا (بوّنا رالاّن).

همي: هممور ، كشت.

هن (باک.): ئەنگق، ئيّوه، هيّنديّک. هن جار: هيّنديّک جاران. (فه.)

هنار (باک.): هنار.

هنارتن (باک): ناردن.

هنارك (باك.) كولمه، خر، كووره.

هناری (باک.): گهروو گیران له گریانی دا.

هناف (باک.): هنار، زگ.

هنه (باک.): خهنه.

هنهر (باد.). موندر.

هنبهر (باک.): ړووبهروو.

هنبيكى (باك.): جووره دار هدرمييهكه.

هنجان (باک.): گولدان، نینجانه.

هنجانه (فد.): مدنجعل.

هنجاندن (كه.): تهنجنين.

هنجروندن (باک.): تاڵورکهکردن، رێک کووشيان.

هنجرين: هنجنين، تدنجنين، ونجرونجركردن.

هند(باک.): همند، همندیک. _ ی گموره، _ ی روش، _ ی زور، کن، لا.

هشكهبمر (باك): خانوو بدرهيدكه به ووشكه بدردان دروست كرابي.

هشکه نی (باک.): دهمی، کاتی، ئاشی ناشی کاتی و کهم ناو.

هشکهسایی (باک.): همرای سارد و روون.

هشکههره (باک.): پووٽي زيّريا زيو.

هشکلنگ (باک.): ئیفلیج، دەردیّکه بگاته هدر جیّگایهکی لهشی، بیّ

هستی دهکات.

هشكوور (باك.): قوول.

هشكۆكه (باك.): هدرميّ كيّويلكه.

هش هش (كه.): حاله له (برّبه شاه داني سامگان به كارديّ).

هشیار (فه. ، باک.): هرّشیار ، وشیار .

همېمران (باک.): ړوويهړوو.

همبيّز (باک.): ئاميّز. _ كرن: للئاميّزكردن.

همهم (باک.): ودردم، هدلامساو.

هلههاتن (باک.): هدلاتن،

هلهمرتاندن (باک.): دراندن، فراندن.

هلهمرين (باک.): هدلپدرين.

هليهكاندن (باك.): قەلەشاندن، پارچەپارچەكردن.

هلههڪين (باک.) پارچىبوون.

هلهمسارتن (باک.): ههڵپهساردن.

هلیچاندن (باک.): جوون، جووین.

هليفننين (باک.): تەكاندن، خاوين كردنموه بەتەكاندن.

هلچهنین (باک.): راچهنین، هلچهنه، ترسان.

هلچكاندن (باك.): تيكه لأركردن.

هلچناندن (باک.): هلچنینه، بادان. که له که کردن لهسهر یه کتری

هلچنین (باک.): هلچنه، بادران.

هلتهقاندن: پارچەپارچەكردن، هلتەقىنە.

هلتهقين (باك.): هلتهقه، پارچهپارچهبوون.

هدان (باک.): هلده، هدلندان، بلندکردن.

هاستاندن (باک.): هه لستاندن، وهناگا هینان، ناماده کردن.

هلسته (باک.): ئامادەيە.

هلستن (باک.): ئامادەبرون.

هلقهتاندن: لابردن، سرينموه. (باك.) دراندن.

هلقهواستن (باک.): هدلبهزین، قدلهمبازدان.

هلقهتين (باك.): دران، لي فريدان.

هلفراندن (باک.): هه لفراندن.

هلكمواشتن (باك.) گۆرىن، گويّزتنموه.

هلفرین (باک.):هدلفرین.

هلگهتن (باک.): چوونمسهر، ههڵكهوتن.

هلکههلک (باک.): هانکههانک، تعنگهندفهس.

ھۆرستەي

هنده: هيّنده، بهقهدهر.

هندك (باك.): كهميّك. _ كردن: كهم كردن. _ بوون: كهم بوون.

هندی (باک.): تعودهمی، تعو وهختی، هعنگینی.

هنڪ (باک.): هيندينک، چهندينک. فينک.

هنکا (باک.): هیّندیّکان.

هنكى (باك.): نەختى، بەشىكى زۆركەم لە چتىك.

هنگ (باد.): ئەنگۆ، ئيوه. (باك.) نيوان، ناوچە. (كه.) فم. _ كردن: فم کردن، چلم فریدان.

هنگا (باد.): وهختي، دهمي، كاتي.

هنگافت (باک.): له پاشان، له و دهمی دا، نه و دهمی.

هنگفتن (باک.): بهنکیقه، ئەنگاوتن.

هنگافی (باک.): هنگافن، ئمودهمی.

هنگرتن (باک.): هاڵگرتن.

هنگف (باک.): هننگووين.

هنگشی (باک.): همنگووینی.

هنگفین (باک.): تووش بوون، هدامنگووتن، هدنگووین.

هنگ و دهنگ (باک.): دهبدهبه.

هنگو دينگ (باک.): شکو.

هنگووری (باک.): رووناکی دوای ناوابوونی روزد. سهر لهنیواره تا نیوه شەوى.

هنگوڤ (چي.): ههنگي ولاٚخانه.

هنگوستۆك (باك.): ئەنگوستىلەي درورمانى.

هنگووستیل(باک.): نعنگوستیله، هنگولسیک.

هنگێ (باک.): ئەردەمێ.

هنگی (باک.): همنگی، نمودهمی.

هۆ: (باد.) ئەگەر. بەريىگاي، بەرى ى. بۆراگرتنى ولاخى بەرزە بەكار دەبرىّ. يەھ. (موک.) ھۆي (بۆبانگ كردن بەكاردىّ). ــبابە: ئۆبابە. سەر: ھۆبۆ دىتنەرە: سەر بودتنەرە. دەستارىڭ، دۆز، بۆنە، مايە، تىرور، سويكه، نـاوهندي، (هـمورا.) نـاوهني، ړوو، سـۆنه. بـهـــ: (بـاك.) بــه، بەر، بەھۆى ئەرەرە. لەبەرتۆ: بەرتۆ. بەس: لەورا، ژوى، لەر. قازانج، سرود، ماف دانموه، همهو. (شا.) قبراغ، بۆنمه، مايمه، پيرويستى، نەخۆشى. (باك.) ھۆ. ــبوون: ھين بوون، ئارا، وەھا، ھۆتوو.

هۆنش (همو.): چۆش، ئۆش. بۆ رارەستاندنى كەر و ئىسترانە.

هوّبه (همو.): بابه، برام (لمناخفتن دا).

هۆبمه: دەستەرەشمالىكى. (باك.) ئىوب، ئوبە. (ھەر.) زۆپە، زۆممە، زووم، کوورهنگ.

هۆپ (رۆژ. ، كه. ، همر.): رارمسته.

هوّهن: خرين، ئەستوور و دريّرى لاق.

ھۆپھۆپك (را.): پەپروسلىمانكە.

هۆت (دەر.): واق. ــ بوون: سەر سوورمان.

ھۆترك: ھۆلمان.

هۆتۆ: ئەرا، ئارا، را، بەرجوررە، بەرچەشنە، ئەرتۆ.

ھۆتۆيى: ئىرتۆيى.

هۆجه (ئەردە.): دۆخىن. ھۆجەنەكىتش: دار دۆخىن. *

هۆحه (كه.): وشهيهكه جۆتيران لهكاتي جووت دا بهكاري دهبهن.

هۆخ (باک.): دەركى چكۆڭە.

هؤد (باک.): هاون، ثاونگ، دهسکاونگ.

هۆدار (باک.): گيايەكە پى ھەلدەچى.

هۆدەنمەوە: وەفابوون، قازانج پىكەياندنىدە، تۆلەدانىدوەى چاكە، دفتان. همودانموه. بادانموهی جووته لمه دوای خماتی جمووت. (گاواندنموهی

هۆدىيەقە (ئامى.): دەستى پىكردەرە.

هۆ**دە:** چارە، ژوور، ديو.

هسودهج (باک.): کايه کسه به دير پسي ي ولاخسان داده کسري. هۆر ئىستەي (ھەررا.): ھەلستان.

هۆر: (فه.) هوور. (جا.) تىيّر. ھاوالْي جەرالْي. (خۆ.) ھۆش. لـهــــ چوون: لـمهوّش چـوون. (شـمبه.) خـمون. (بـاک.) بالنده يه كـه. قـابلي ههلُرِواندن و کردنه تۆز و پان کردن. جاوی. ـــ کردن: زور پیّگهیاندن، زور لى پەيداكردن.

هۆږږ: جەوالىي زۆر گەورە.

هۆرامان (همورا.): هموير هدلاتن.

هۆرە: سنگیکی داریکی تیژو کورت و چکولهیه لهداری بی دەقەلمشری. (شا.) پوواز. (كۆ.) زەمتۆمە. (بار.) سپتنه. (جا.،شارە.) گۆرانىيتكە. (خوّ.) پوّز، غيرهت، كەيفەرات، دەمار. بيّ ــ يى: بيّ غيرهت. (هـــو.) مرازیکی تمونی یه.

هۆرپىراى (ھەررا.): ھەلىپەرىن.

هۆرت: سەير، سەمەرە، دروستكراويكى سەير.

هۆرت مهۆرت (كه.، رورد.): لوق ملوق. (راكردنى ناقولاو ناريك). ھۆلتىھۆلت.

هۆر خليسكياي (هەورا.): هەڭخليسكان.

هۆر داراي (همورا.): هملدان، بۆ ئالأو خيوهت و چتى تر.

هۆردوو: توردوو، لىشكرگا، (ھ.) ھۆردى.

ھۆردووبەز: ئىشكرگا.

هۆردى (ھ.): ھۆردوو، لىشكر.

هۆر تروشكياي (هدورا.): كرووژم هدلاتن.

هۆر تروشكناى (همورا.): كرووژم همليّنان.

هۆرزان (همورا.): همستان، هملستان.

هۆرزه (معررا.): مسته، معلّسته.

هۆرزدى (ھىررا.): ھىستن.

هۆر زناى، ھۆريرزناى (ھەورا.): ھىستاندن.

هۆرستەي (ھەررا.): ھەستان.

فىرھەنىگى كوردستان

هۆستەي (ھەررا.): ھەلستان.

هۆستون: ئەستوندەي خيرەت و چادرانه.

هۆسىن: سروانموه، سوواندنموه.

هـوِّش: جوِّش، ش. زیرهکی. هـوّر. وهــــهاتنـــوه: وهخوّهاتنـــوه. بـیّـــــ برون: لـه خوّچرون. (باک.) تاریش. منه. زی، هش، بـیر، ژیری. (بـاک.)

بۆر. بزنیکه تووکی ړهش و خالخالابی. بۆ ړاوهستاندنی که ربهکاردی.

هۆشە (جا.): ھێشوو. گوڵەگەنم.

هۆشهنك: زانا ، زيرهك ، پهند. نيوى پياوانه. مندال مردوو.

ھۆشبر: ھشبر،

هو شدار: تیکه یشتوو، زیرهک، زرنگ. به هوش، هوشمه ند. و توو وریا.

(باک.) ناریشهن. بیرهوهر. نیّوی پیاوانه.

ھۆشدارى : بيرەرەرى ٠

هۆشيار: بيرەرەر. ــى: ئاگادارى.

ھۆشىنە: بىرەرەخەر .

هَوْف (باک.): كيّري. دړندهيي. چاوسهخت.

هۆقاندن: دەنگى كاميتشى يە. رشانەرە.

هوقه (هدر.): دهنگی گامیش، حوّق. سهنگیّکه بـوّشت کیّشان. "

(مرک.) دهنگی کال و گامیشی یه.

هوّک (که.) جهنه. (سن.) نارهزوو. (باک.) کاکهشان، رِنّگای

کاکیّشان له ناسمانی دا.

هووكارهبوون (فه.): فيّربرون.

هۆكەر (باك.): رێكخەر.

هۆكەل (تىلە.): ھەلكەوتور.

هۆكدار (كە.): واژى، بەرواژى، ئارەژوو.

هۆكۆرە (فد.): فيربوون.

ھۆكھۆك (باك.): باڭندەيەكە.

هۆكى: تۆلاز، نىرى، كەزۆر دەورى مىنونە دەدا. *

هۆگ (باک.): نرخدار.

هۆگان: جيگايدكه جوړتى لى دەگيريتموه. سمده. ده لات. گارهخان.

سەردىي، سەرمەرز. كاكيرەوه.

هۆگە: دۆخورن، ھۆجەنە.

هۆگەچ (شكا. ، باك.): بەرانى خىساوى سى سالاند. بەران.

هۆگەگ (باك.): تۆپ، گوولىدى دار.

هۆگو: ئۆگر، هارال، برادەر، دەستەمق. سبوون: راهاتن، رام بوون. سى ئۇگرى.

هۆگرنهگرتوو: نامق، نمبان.

هۆگۈچ (باك.): بەرخى دووسالأنەيە. شەك.

هۆل (باک.): گرنگ. دیوهخان. (همورا.) گموړ، گەلىخان. خۆكه، همال، ئاغىل، ئاخىل، گۆش، پشتير، گۆم. (ئەردە.) نەگبىت. تمويلىدى مىالاتى ورد (مىرو بزن). (باک.) گۆى مەيدانى وگۆى گۆيينى. قەلسمنداژ. هۆرش قۆرنى (ھەررا.): ھەڭقوراندن.

هۆرشين (همورا.): هاڵجووني چيشتي.

ھۆرك: (باد.) وورد.

هۆركزانن (همورا.): هملكزاندن.

هۆركە: ياند، باخچەي مىللى، ئەنجومەن، ھەڤجڤان.

هۆرگران (همررا.): ئايىسان، داكىرسان.

هۆر گرتهى (همورا.): هىڭگرتن، وەرگرتن.

ھۆرگىيلاي (ھىورا.): وەرگەران.

هۆر كۆللەوەن (ھەررا.): بگەرێوە.

هۆرگىنلىناى (ھەورا.): وەرگەران.

ھۆرم (شەبە.): خەون.

هۆرمسز: پسەرچىس، بسەرو. ئەسستىرەى مىسستەرى يسە. نىسىوى كسوپى نەرشىرەوانى كوړى بەھمەنى يە. نىپوى يەكەمەين رۆژە لەھەموو مسانگىكى رۆژى (شمىسى) دا.

هۆرمىزگان: مزگەوت.

مۆرمىس: فرمىسىك.

هۆرمىسك (دەر.): فرميسك.

هۆرن: گۆمێكه له نێو دەشت يا كێواندا، كه زوّر قوولاً بى و تاوى لىبەرى بروا يا نا، بەلاّن نابى وشك بى.

ھۆرنن: خويّندن.

هۆر وەزنىاى: پى ھەڭچوون. بە دار و ديواردا چوونە سەرەوە.

هۆرۆگىيلىدى (ھەورا.): وەرگىران.

هۆرينزان (همورا. ، زهن. ، كۆن.) : همستان.

هۆريزاي (همورا.): هملستان.

هۆريزناي (همررا.): همستاندن.

هۆريشه (هغورا.): ريوي.

هۆرين: دەنك، كرمه. ــ ا نىورا: كرمهى هىورى.

هۆرىنىلە (لىک.): شوتىنىكى تايبىدتى يىد بىۆ دوردە "

ئاۋالأن، كەنەخۆش بن يا بى تاقەت بن.

هـۆز: نەتـەرە. ھۆپـە. ئىيـل، خێـل، خێـلّ. (بــاک.) خــەراج. خێڵڡســات، كۆچەر، ڕەرەند، خانەرادە، فامىلە. (ڕۆژ.) دێ،گوند.

هۆزانقان (باد.): بوريّر، هەستيار.

هۆزەبانە (خۆ.): گويزەبانە.

هۆزەلاو (سەر. ، موک.) : گيايەكە.

ھۆزێتى: رەگەزێتى، خێلەكى. *

هۆژان (خۆ. ، كۆ.): مىشق، بزوتنىوە و جوولان.

<u>ھۆۋانلەۋە: بزو</u>وتنلوھ.

هۆژاندىن (خىز.): مىشق كردن، بزواندن.

هۆژانگه: شرینی مىشق کردن.

هۆسە (باڭ.): ھەر رەكور.

هۆنن (زهن.): خويندن.

هۆنىن: گۆريان، ھۆنكىن.

هۆنىنموه: رىخخستن، پىرەكردن، ھۆنانىوه، ھۆناندن.

هۆوله: دەنگىكە بۆگەرانىوەى ولاخ و گاجووت.

هَوِّو: ثَيْ، هي، هيا. (بـ ودوره). ـ پياوه هي. بعلي. بـ ليخرپـني

ولأخان بهكار دهبريّ.

ھۆوەنە: ئەرانە.

هوهوهو (هدر.): بربانگ كردني مدرانه و ، بركيرانهوهي مدران و بزنانه.

بۆجوتىش بەكار دەبرى.

ھۆھۆى: ئىرى ھۆى.

هۆوە: بۆدورە: ئەواھى.

هوّ وهدا: ئاند، ئانىند: قا، قايد: واهد: وه.

هوينه (رزز.): خدر.

ھۆوەتانى: ئانەنە.

هۆولايه: لايهكى دوور و ديار نيشان دهدا.

هوّيتن (د١.): وتن، ناخافتن. (ردّر.) نوستن.

هوير (رورد): رور، خور.

هۆي: هۆ، ئۆي، هي ي، هاي، كوړه، ئهريّ. بۆ دەنگ دان و ئاگاداركردنـ دو و بانگ کردن به کاردی.

هۆيھا: ھەلەلەلە، دۆيھا، حەلەلەلە. كەسەگ لەسەگ يا گورگى بىەر درى

_ دەڭين.

هوهر: كهم هوّش.

هويره (روزد): وره، هوره.

هویزی (باک.): داردهست. چۆماغیکی گری یاوی زور ئىستوره.

هويدن (روز.): ون كردن، گووم كردن.

هوێليا (ړوٚژ.): وڼبوون.

هووت (باک.): نووک، نوو، بوونیکی سهیر.

هووته (باک.): خاوهند رموشتیکی سهیر و جیاواز له که ت سروشتی.

هووتك (باك.): نوخته، جيّگا.

هوهخ: ړورګه.

هووده: سوود، قازانج.

هوودره (همورا.): جووره میشوولهیه که لاق و چزووی دریژه.

هوورکړن: بهرههم هيّنان به زوّري.

هوور (باک.): ورد، هوورده، هوورد.

هووږ: وړ، کیژ، هیږ. تولاز، کیل، حول، کهوج. پړ. خوږهمدی باران.

هووار: شاباش، چەپلەريزان.

هووره (باک.): لاسکې چلهپووشکه. (که.) وره، هويره.

هـوړه (رموا.): دەرديكـه لـه ميـوهى دەدات. (هـمو.) رهسابا.

ميشوولهيهكى گهورهيه.

كردن: تعژهكردن. به تال. (موك.) ـ كردن: بردنعوه له تزييني دا. (كه.،

روژ.) خدمخوري. _ليهاتن: خدمخوري كردن.

هۆلاك: هۆلمان.

هۆلالى (باك.): گورينى.

هَوْيَعْنِي (بار.): قاشواني، جووره گهمه يه که نيّوان دوو دهسته.

هۆلهمار (مرک.): شارەمار، ھەلىمار.

هوّله (روز.): گيره، جوّخين كوتان.

ھۆلۈج: شەك.

هۆڵە: دەنكى گريانى.

هۆلسەوەز (همەورا.): تىكوڭەشسىنەكەي گويسىزى تسەرە. (هسەورا.)

كىمكۆللىوەز. (رەورا.) رەزەللە. تىكوللەشىنەكەي گويزى تەرە.

هۆلەھۆل: دەنگى لېخوړين و بانگ كردنى گويرەك. دەنگەدەنكى ب

هۆڵتەھۆڵت (ڕڒۯ.، كه.): ڕاكردنى ناقۆلاٚ ر ناڕێۣک. لۆقەلۆق.

هۆلك (باك.): كرخ، كلب، چارداخ، سەكق، بلندكردن بـ وكيشكى

هولكقان (باك.): شوان، باخموان.

هولي (باک.): وهكو، هدروهكو.

هۆلمان: هۆلاك، هۆترك.

هوْئيْن (كه.): شەقيّن، گۆيين (گەمەييّكە).

هۆٽى: جاشك.

هۆلى (باك.): تۆپين.

هۆما (زا. ، دەرس.): خودا ، يەزدان.

هۆزان (زا. ، دەرس.): زانا ، پيتۆل، فەيلەسوف.

هۆم (خا.): سنوور، تخووب.

هۆمان: سەركرده، فەرماندار، پيشدار. نيوى پياوانه.

هۆمه: هومه، كورپه. "

هۆن: هۆنەر، بورىر، (باك.) ئەنگۆ. بړوانە: جار.

هوِّنان: هوِّنران،

هۆنراو: هەڭبەست، شىعر، گۆريار.

<u>ھۆنانموہ</u>: ھۆنيناوہ.

هۆنراوه: هالبست، شيعر.

هۆنراوهوه: گۆرته، گۆردم.

هۆناندن (باك.): چنين، هۆنيناوه.

هۆنه (ږوژ.): هاتنی با.

هۆنەر: بوێژ، شاعير.

هۆنژین (باک.): باریّشک.

مۆنك (باك.): فيّنك.

مۆنكاندن (باك.): ئارام كردن.

هۆنكىن (باك.): هۆنىن، هۆنان.

مر شدکت

هووشهڪ: گڙرِ هەڵڬەن. هووشهڪەر: خڙ مەڵكيّش. هووشهڪەنم: گرڵەگەخ.

هووشي (باک.): هيٽشور.

هووشیار: وشیار.

هووفههووف (باک.): هاشههاش و سجولانی شهپوّلان.

هووله (پرژد): معسه اسه ندامی شهرمی نافره تانه. (که.) کومه لیّک، دسته ییّک. (موک.) خووله، پهشو لاّخیّکه زور قه لّعوبیّ و غروربی. (باک.) بووغ، گابووغ.

هووله (هدررا.): بروانه: ملّه.

هووڵفك(باك.): باڵندهيهكه.

هوولۇس: ترووسكەدار.

هووڵۆڵ: هڵۊڵ، كلۆر، نيٚوبەتاڭ، بەتاڭ.

هوولوّشه (همررا.): برويّش.

هوولۆلى (باك.): نيگەران، ترسەنۆك.

هووٽوو: داريّکه به بهرهکمشي ههر ــ دهٽين، ههروو. ــ ي کيٽوي: هوولـوو ترشک. (هغورا.) برڌ، ههرڌ. (هڙ.، منرو.) ههسته.

نرست. (هنورد) برو اهناپود (سو. اندرود) شد هوونو (باک.): زور گورج.

هوولوو: همسته. (باک.) هووتوو. كردن: مشت و مال كردن.

هوولووترشک (باک.): هوولووي کيوي.

هوولووس (باک.): تروسکهدار، درهوشهر.

هوولووكهر (باك.): چەرخ لى وەرگىردەر.

هوولهوول (باک.): حولحولی، سهرهرز.

هوولیمه (باک.): گوڵه میّخهکی کیّوی یه.

هوما (همررا.): هيشتا.

هوومایی: مەرمەرشا. (باد.) بالباتی. بلووری. (دزه.) شاخ بیّزی. - *

هوومه: کورپه. ٔ

هوومید: نومید، هیوا، هغویا، تکا، دلروونی. به سه: دلروون. تا سه: دلسارد، دلسار، دلسووتاو. تا بوون: دهست لی شوشتن، دهستی خوه لی ساردبوونعوه. تا سه پروسار، پرووسارد، کعوه پی.

هووميدهوار: به نارات. *

هووميّن (باک.): كۆمەللە، تىككال، تورانموه.

هووميو (سهر.): گيايهكه دهخوري.

هوون (باک.): ئيّوه، ئىعنگۆ. فيّنک. (فىه.، كىعل.) پرچىي ھۆسراوھوه. (ھەررا.) خويّن.

هووناو: خويناو، ناوي قاورمه.

هوون فهسيّن (همورا.): خويّن نهستيّن، خويّن گر.

هوونهر: کارزانی، هنهر، زانست، زانیاری، جهوههر. بـه ــــ: جهوههردار، به جهوههر.

هوونهرگه: هوونهرخانه.

هورره: ببوون، سعبین، وره. بای بههیزه له دهمی گهرما یا سهرمادا بیّت. رهشعبا. بز چتیکیش به کاردی، که به پهله و توند و تیژی تیّپه دِیّ. وارزیشت یه هات. به گرمهی باو هموریش ده لیّن، گیایه که گهلایه کهی وه کو میّکوکی وایه زور تاله.

هورهم: میکسل. بزیدراز و ثیتر.

يوورد: وورد.

هوورده (فه. ، ههو.): ورده ، بق دهغل و ههموو چتیکی. دهغلیکیشه گیره کرابی، به لأن شهنه نه کرابی، تارم، تارمهد (جا.) میشووله. کهسیک زور سه رنج بداته شت و زیره ک بی پی ی ده لین: پیاویکی هوورده. یا به لهش بچووک بی ههرده لین .

ھووردەفرۇش: ووردەفرۇش، ھوردەواڭەفرۇش.

هووردموات (باک.): خوردموات، وردمواله. هروردمواله.

هوورزهی (همورا.): هۆسستهی. (ف.ه.) ووسان. همورزه: همسته. (ف.ه.) ههنس.

هوورک (باک.): پیولی ورده، پاره و دراوی ورد. (باک.) پهره، پاره، زور چکوّله.

هوورکه: ورتکه. منالی بچووک.

هووركەتەي (ھەررا.): ھەڵقەندن.

هوورک موورک: ورتک و مرتک.

هوورك: ورك، زك.

هوورم (زهن.): خوړهمه بارانه. بارانيکه زوّر به هيّز بيّ و به خوړهمه بياري.

هوورووژان: تی وورووکان.

هورۆژان (همورا.): خرۆشان، تێوهرووكان، (كه.) هۆژان.

هورۆژى (ھەررا.): خرۆشىن.

هوورووش (دەر.): برويش.

هوورووژم: هێرش.

هوول: سوورهول. مروّی ړهنگ سوور.

هوروو موور (باک.): کنل و پنل و پیداویستی سهفهر و کرچ کردن.

هــوورى: گێلــى، گژيــى، حــۆلـى، تــۆلازى. (بـــاک.) ئاوڵـــهى چكۆڵـــه، خروێركه.

هووريّنه (همر.) : ووريّنه.

هووژه: زور بووني جانموهران يا كۆبوونموهيان لـه شوينيكي.

هووژهم: پۆلى ميّرورلان. ★

هوژم: تهكان دان. "

هوژووم: هيرش، پهلامار، هاتنهسهر، شالآو.

هووسا (زا.): ئارا، رەكو، رەھا، ئەرھا.

هووسەرى (ژا.): ھەڭستان.

هوستوون (دەر.): ئەستورندە. هووس هووس (ھەر.): بۆگۆرانەرەي مەران بەكار دەبريّ.

هووشه (تار.): گورهکردن، خرّهه لکیتشان.

فىرھەنگى كوردستان

هێزوڪ

هونهرمهند: کارزان، مهمحلان، وریا، زیرهک، کارساز، پیش پیشه، رِهنگین، زال، جموههردار، (باک.) پالهمیّر، جمرِجهه، شاخوموهند. (همورا.) هرونمرممن. یی (باک.): پالهمیّری، ثاخوهوهندی.

هووندا (باک.): ون، وندا.

هووندور (باک.): نيّو، ناو.

هوندور (باک.): لهناو دورٍ.

هوونڪ (باک.): فيّنک.

هوونگ (باک.): هوون، ئيّوه، تعنگوّ.

هووهه (که.): بر گیراندنهوهی گا به کاردی. و وحه.

هويته (روژ.): خدو.

هوێټن (ړوزژ.): نوستن، خهوتن.

هوييتن (ړوژ.): ووتن، ناخاوتن، گوتن.

هويتن (دا.): وتن، كوتن.

هوٽير (رپڙژ.): رپڙژ، خٽرر. ــ ناوا: رپڙژناوا. خن هوٽيرم وهي وتم: خنوم پيٽم ...

هوير (ږزژ.): بير، ياد.

هووير۱ (باک.): ورد، بير.

هوويده (ړوژ.): ووره، هوره، زههله، تاريشهن.

هوويلانن (روز (): بزركردن، گوم كردن.

هوويّليا: كوم.

هوویکلیان (رِدَژ.): گوم بوون.

هويليان: ون و ناو ابوون.

هێ (هـ و.): بێ، بێجگه. ــ لـ وي: بێ لـ وي. هوو پياوێ هێ: هوو پياوێ ههنێ. (شهم.) هێدي. (باک.) هێشتا.

هێؠڮاي (شوا.): هێدي، ئەسپايي، لەسەرەخۆ.

هێجبي (جا.): خوازبێني. ـ كار: خوازبێني كار.

هێجوو (جا.): خوازبێني.

هێجه: تهگهي مامزو ماسي يه.

هێجويي: خوازبێني کردن.

هێچ (باک.): تەگە. ــبوون: بەتەگەبوون (بۆئاژالأن).

هێچک: قـرَل. (ڕ؞و۱.، هـهو.، دزه.) زهنگوڵه. (کرّ.) قافکه. (بان.، سـهـق.) چهڵهمه. (دهر.) چاکلّ. (باک.) پتێک (هێندهیبه دوو يا سـێ قام کان)

هێچي (باک.): گراوي، هدوا، تهگهي مالأتان.

هيچى دى: چيتر، چيديكه، چى دى.

هێت (باک.): ران (ئىلىش).

هێ<u>ت م</u> (بـاک.): ئەســتێرەى هێتمــى، جەمســـەرى. دەغـــدان، مەگـــەنى ئەزمێن.

هێتيو (همر.): همتيو.

هێتيتو چهڪه (همر.): ههتيوچه.

هيدم (خق. ، دزه.): دالْغه. ـ گرتن.

هێدى: هێپكايى، ئەسپايى، ئەسەرەخۆ. بەكاوەخۆ. ــبوون: هـێ، هێول، هـەدنين، هـەدرين. ئـارام گرتــن، حــەجمين، تــەبتـين. هــەدادان، ســرەوتـن. پياوىـــ: هێمن، گەوشەك. شێنه، هێواش، (بِاك.) بێ پێڒن.

هێدي هێدي: وار واره، لـسـدرهخوّ.

هێږ: گێل، بێ مێشک، گێڙ، حۆل، دەبەنگ، خوێڕى، پەتيارە، گێژو وێژ، وړ. ــ ه بۆ نێرانه. ــ ى بۆمێ يان له دوواندندا. ــ ى: گێژى، دەبـهنگى، وړى، سەرسامى.

هێڕڹ (باک.): هاڕان.

هیراندن (هدر. ، باک.): باراندن، دهنگی بزن و کاریلانه.

هيراندن: گۆرين.

هێڕه (باک.): ميزه. ـ کردن: ميزهکردن، تعماشاکردن.

هیرهق (ړ<u>ۆ</u>ژ.): همستان و ړهق بوون*ی ت*مندامی شمرمی مرټيان. ړهپ.

هێڕتن (باک.): بهێڕه، هاڕين.

هێردی (باک.): دهستاړ.

هێرهٔست: هێڤرست، هێڤرز. (باک.) عهرعهر (جووره دارێکه).

هێرش: شالاّو، ثێرش، گـمماروّ، پـمهين، دووکـووم، همرشـم، هاتنـمســـهر، هوورووژم، پێدادان، پێداکێشان، پـهلامـار.

هێرش بهڪهل: رهش بگير.

هيرش بردن: لئ رابوون. حامباروزي دان، پالاماردان.

هيرك (دەر.): دەستەبەرد، بەردىكە پې بەدەستى بى يا تۆزى گەررەتر. هير (خىر.، هەر.): بەخت، هات، برەر.

هيركز (باك.): بدرزي زهوي وهكو گؤي مدمك لديدر قددي كيوان.

هێرماڵ (سور.): (همو.) هيربار، قاپ و قاچاخ، ئاسنجاو.

هيرنگ (باک.): هيّڵهگ.

هێړۆ: گوڵێکى هممه دەنگه و بى بۆنى كموى و كێوانى يە.

هێرۆنك (باك.): هێكړون، هێلكه و رون.

هێړێ (همورا.): دوێنێ. (باک.) بێگوناه، بێ کهم و کوړي.

هێڔين: هارين.

هیز: لهشکرگا، لهشکرخانه، سووپاگه، سووپاخانه. (دزه، خو.) شنگ. (باد.) خور. (باک.) ثهنیا، بره، (شن.) شهنگ. (روّژ.) هاز، گف، نیرووان. (فه.) ههوهنگ. قهژهن، گیووژم، گیور، مهندینه، ستووری، کوتهکی، گور، مهندینه، ستووری، کوتهکی، گور، توک، دهست و دوو، لو (لهشه)، وزه، ههڤل، زهبر، تهوژم، تعوسم، خورت، تین، تاقهت، پهروپو، پهلوپو، هیل، پرزه، زور، گووژان، گاز. به به بهتین، تیندار، بهگور، بهزهبر، هیزدار، توانا، راییج، بی تووک. توزیز، وهتین، بهگرژم، بونگ. بی بی تاو، بی توانا، راییج، بی تووک. له خستن لهدهست و دووخستن، بی تین کردن. بی ژوورموه: ویژدان. هیزدار: بهزهبر، زهبردار، (باک.) خوهروو، داگرتن، تیندار، بهتین، هازدار، بههاز، شهرهنی. (باک.) بگهوده، بوک، بوکه، دووتا، دووتس. هیزده، هینجه: تهگهی مامز و ماسی بیتی.

هێزم (هدورا.): دار. (فه.) داری ووشک، داری سووتاندنیّ.

هێزوڪ (زێ.،باد.): جوٚلانه.

هێڙ (باک.): هێشتا. (باک.) هين، هێ.

هيّد: نرخدار، بمنرخ، بمهادار. سازگار، شياو، لايق.

هيدون (باك.): همعران، واران، جمودلان. ــ دن (باك.): همعراندن، راژاندن.

هێژايى: لێهاتوريى.

هێژتن: هێۺتندوه.

هێۯڽڹ (باک.): هێۯان، همۯان، بهێۯه.

هێڗير (باک.): هەنجير.

هيس (رموا.): واق ور، سهركهردان. ـ مايه: واق ماوم.

هيس (شهم.): خوار ، خيس. چتيکه رينک نهکهوي. (ږوژ.) مل کووړ ،

کووړ ، پشت کووړ.

هیسا (باک.): بهتال، خالنی. _ کردن: بهتال کردن.

هیسار (باک.): چیمهنیکه داری لی چهقابی.

هیساهی (باک.): ناسانی.

هیسانی (باک.): ئاسان.

هیستر: نیستر. (بای.) فرمیسک. (به زاراوهی طوری: فرمیسک).

هيِّستڪ (سور.): ئيِّسک.

هيستى (شكا.): ئيسك.

هێڡڪ (دهر.): ئێسک.

هيِّسڪ گرهوه:بهيتال.

هێڡڹ (باک.): ئاسن.

هێڡڼ جاو (باک.): ئاسنجاو، قاپ و قاچاخ.

هێڡن گهر (باک.): ئاسنگهر. _ى (باک.): ئاسنگهرى.

هێسنی (باک.): ئاسنی.

هێسوون (باک.): بهێسوو، سوونهوه، تيژکردن.

هیسین (هدک.): سووندوه، تیژکردنی تیغ. سوواخ کردنی دیوار و سدریان

هێش: (کۆ.) ئازار. (کورد.) هێڵ. جهغزی درێژو ڕاستی جووتی یه. هیشان (باک.): گدنین، گدن بوون، خراب بوون. بهیشمه. دن (باک.): گەناندن، خراپ كردن.

هێشه: دهنده، هموجاړ.

هێشهت (هدک.): شارزچکه، شاری چکوڵه.

هێشت (باک.): مێگەلێگى گەورەيە.

هیشته: (باک.) هیّر، هیّ، هیّشتان، هین، هیّمان، تا نیّستا، هنیا. (همورا.) هوما، هملآی، هممای.

هێڤتان: هێشتا.

هێۿتر (باک.): وشتر.

هيشترهان (باك.): وشترهوان.

هێۺترگا (باک.): زەرافە، جوورە ئاۋالێكى بەرزى مـل دريّره.

هێشتن: هێلان، ڕێڰادان، ڕێۑێدان. نه ــ: قعده خهکردن، بعربهستکردن. به جيّ ــ: ليّ كهران، واز ليّهيّنان، مارزو.

هێشتنهوه: بهجي هێشان، وهدوادان، پاشه کهوت کردن.

هێڤڪ (دهر.): کێشک، پاس.

هيشوو: هرّشه، وهشي. ــي تريّ و ئيـتر. ــي چكوّله: (باك.) جيرك، ئەتفك. _ى گوڭە گەنم و جۆر ئىستر: ووشك. (باك.) نووشى. (كه.) نیشوو ، هووشی. (ږێژ.) پۆل.

هێشوو: (باک.) تلوّتيک، گروشي، (خوّ.) وشي.

هیشووکمر: گول هدلگرمره. (باک.) ندفاره.

هێشناتي (ههكا.): شيناوهردي.

هێفشاندن (باک.): کوتایی کردن، درێغی کردن.

هێڤ (باک.): هديڤ. مانگي ئاسماني.

هينفار (يعز. ، باك.): ئيواره ، ثيقاره . با وهخوش (باك.): ئيواره تان

هێڤه (باد.): واوه، بێرهدا. (بوٚنێزيكه).

هێڤران (زا.): باراش.

هێڤرست (باک.): هێرڤست (دارێکه).

هينقشاندن: كورت كردنموه.

هێڤكهرێ (بار.): تهماشاكه.

ھێڤۆرۆ (باک.): جوورە ترى يەكە.

هيّقى (يهز.، باد.، باك.): تكا، خوايشت، هيرڤست. ههويا، نوميّد، هیوا. بی هیّقیتی: ناهومیدی.

هێڤي دار (باک.): هيوادار، هێڤي کار.

هێڤي ڪار (باک.): هيوادار.

هێڤين (باک.): خوّشهويستى.

هێڪ: (خێ.، همو.): لـهـپ، نهکاو. لـهـــــهوه: لــه پــرپرا. (بـاد.، شکا.، باک.) هيلکه. _ ێکهو (باک.): جووره تمرێ يهکه. _ کمردن: هێڶػڡؙػردن. هيچكام.

هيكړا: له نه كاو را، له كت و پړ.

هێڪ ڕۅٚڹ (باک.): هێلکه و ڕڒڹ.

هيّل (باک.): هيّز. ــ داين: بمهيّزكردن. ژ هيلا خوه كهتن: بيّ تين بوون. كىنار، ولأت، ھەريم. (ھەك.) ھيلل. نە ــ: نەھيتشتن.

هێڵ: (مىوك.) هێل. (باد.) جغز، خەتى راستى جووتى. ريىز، رێىز. (همورا.) جغزی رِاست. ولأت. (شن.) همنگامه، كارمسات. نـمو پيـاوه

هيلاڤيتن (باك.): ههلاويرتن، هيلاڤيره.

هێلان (باک.): جوّلانه.

هێڵڒن: هێشتن. هێڵؠ يەكساني. به جێ هێشتن. (شن٠) كارمسات، هدنگامه، كيشه. (باك.) بهجي هيشتن.

هيلانه: هيّلين، هيّلينك. (همورا.) لياني. دالسدهي

بالندان، نمواى بالندان. سووړاندن، چمرخاندن. ـــ دروست كردن: گووزوو. ــ تێكچوو: هێلاندوازه، ندوا تێكچوو.

هێلانه دوّز: مريشكێكه له هێلانهي خوّى بگهړێ.

هێلانه دوزي (دزه.): گهراني مريشكه بوّهێلاته دوزينهوه.

هێؚلانهولزه (بابا.): هێلانه تێکچوو، نموا تێکچوو.

ھێێڒڹۅٚڪ: جٷڵانه.

هيله (باک.): گووتراو، ليندراو، كووتراو. (همو.) بينجگه، جگهله.

هَيْلُه: (گهر.) شهر، فتنه، دووزماني. (ههورا.) هيّلكه. (رِدْژ.) بَلْيْسه. (موک.) ئاموور.

هێڵڡڔڮێ (کر.): شێڣ.

هيّله رومنه (همورا.): هيّلكه و رون.

هێڵڡساو (همررا.): هێڵه: هێلكه. سار: سوونموه. به سپێنهى هێلكموه سوونموه. چاوه خانریّکی نیّو باغانه، که سهربانهکهی بهگلی سوور سوواخ و ثعریش به بعردیّکی لووس، که (سیرهکوّلّی) پیّ دهلّینن دهیسوونعوه تا سيّ رِوّرْان ليمسيمر يمك تها هيّنده لسووس دهبي نموسها هممموو جمووره ميوهييكى لىسمروشك دهكمنموه.

هيلهك (كدر.): سيخمه، بدروانكه.

هێڵهك: ثێلهگ، هێلهكه، ههلهگ، وهرێژ، (كه.) ثهڵهگ. ــــكردن:

هێلهكان (باك. ، سع.): جوّلانه.

هيلهكه (همورا.): هيّلُه گ.

هێڵهوه: وه درهنگ خدر.

هێڵههێڵ (ڕڒۯ.): (فه.) بڵێڛڡبڵێس.

هيلشتن (باك.): هيشتن.

هيلڪ (باک.): گرون، ئاڵقدي جڙلاند.

هێلکه: هێک، خايد، زهبرهقووند، هێلد. (باد.) هێک.

هيلكهدان: _ هي گوني. بهش بن خه لک و هر گرتن.

هێڵػڡۺؽنه: جروره گهمهیهکه.

هێلکمو رِوْن: (همورا.) هێڵه و رِوْهن. (بار.، گهر.) تاوا هێک، هێک

هێلکه و شوٚرباو: سپيار.

هێلكەيى: دووسەرى.

هیکه بر پرکردنسوه ی درزی کسل و پهلی دارتاشسی و درزی خدنجسه و و ئىدىكە بەكاردەبرى. (باك.) ھەلم. (ھەو.) مرازىكى تەونىيە.

هیلمی ماسی: (باک.) ئەفرى،

رشانموه كردن. دل پيكاهاتن. ــ هاتن: غمالين، لهد قدان. ــ هينان مخرّ:

هێليكۆپتهر: جروره فرۆكەيەكى پەروانەداره.

هێؠن (باک.): بروانه: هێلانه.

هێلينڪ (باد.): بړوانه: هێلانه.

هێرۆنك: هێڵه روهنه.

هێڮ كهلاندى (باد.): هيلكهى كولأو.

هنیکا دنی (باد.): هیلکهی ده لهمه، نیش برش.

هێکهڪردن: هێک کرن.

هيما (همورا.): هيشتا.

هيمان (دا.): هيشتا، تائيستا.

هيمانه (دەر.): ئيستا.

هێمه (دهر.): ئێستا.

هيمن (بابا. ، كد. ، ريزژ.): لمسمره خير، كران، سمنگين، بمكاوه خير، تارام، راوهستاو، هيدى، هيتواش، گهوشک (بۆپياو). نيتوى پياوانه. مىهند،

هيمايي (خوّ. ، رهوا.): نارامي، لمسمر خوّيي، گراني.

هيمي (باک.): تهر، غدار. ـ تي (باک.): تهري، غداري.

هيننا: ثمنديشه، ياد، وهبيرها تنموه.

هیّننان: هانین، ثانین. (همورا.) ثاردهی، ثاوردهی. (دهر.، ف.ه.) هاوردن. (باک.) ئىنان. ئاوردن. _ ، خوار: داگرتىن. _ ، بدربار: خستنه ريردهست. ـه دهست: وهدهست خستن. ـه پيش، پيشكيش كردن. ـه پیش چاو: به چاو دادانموه، رامان. بهینه: باوره، بینه، بیره، بیرانه. ــ ەبەر: ھينانەبەردەست.

هێنانه خوار: ثانينه خوار، ميچكاندن.

هيننانهدى: وەدى هيننان، ئانىنەجى. ويك هيننانموه: ئانىنـه هـهـث. بـهـــــ: بدرگرتنی دارانی بدری.

ھێنىنھوە: ئانىنقە.

ميلكه

متليكزيتمر

هێناندن: هێنان، ئيناندن.

هيند: هينده، هدند، چدند، ندخت، بدش. (باک.) ندڤچدند، قاس. هينديک: کهم، چک، بي، توز، نهختيک، بهشيک. ريز، به گرتن: پير پيداهاتن، ريزگرتن. به ــ نهگرتن: رووگرتن.

هينده: ئىرەندە، هنده، بەقەد، چەند، بەرتەقا، بارتەقا، چقاس. (باك.) نعو چهند، نه قهینده. من _ ی پیم گوت: من چقاس ژیره گوت.

هێندهڪ: هێندێک.

هيندهي: ئىرھەندە، ئىرەندەي، ھەفقاس.

هێندێ: برێک.

هێنديك: هێندهک، همڵێ. (باک.) هيندک، هن، هنکا، هنک. هێۯين (باک.): بهيژه، بارێشک.

هێنڪ (باک.): فێنک. _ اهي (باک.): فێنکێتي.

هێنکهبړ (هنو.): زور ماندووبوون و تهنگه نهفهسي له ماندوێتي دا. هێواره: ئێواره.

هيواش: حاستهم. (كه.) ئيواش، يعواش، هيدى. به ــى: بعما تعماتى. هيوان (باک.): رزگاري، خوشحالي، بهختياري، خوش، هديوان.

هێوه: ئێوه، ئەنگۆ.

هێوهر: تێ، بلّ. (همو.) شووبرا. براي مێردي ژني يه.

هیّوه ره: (خدّ.) شیّنه یی، هیّدیّنتی، نارامی و ناسوو ده یی دوای توره یی و ماندويتي. پالاخي سيّ سالاتهيه. (شهم. ، باك.) ئيّوهره.

نەرھەنگى كىردىست*ان*

هیردار: ژیر، هوشمهند.

هيري: دريني.

هيرك (روّد.): دمستهبهرد. (دزه.) گاشه.

هيركا: كۆلير، خويندنى بالأ.

هيرۆ (باک.): هيرز.

هيرين (باك.): حيلاتدن، حيلهي ولأخي يه.

هیزا (باک.): چارشیّر. جووره سهرپوّشیّکی رِهنگا و رِهنگی ژنانه سوور یا زهرد یاشینه.

هیزار (همو.): پۆشین. جموره پارچهیمکی رهشی تاوریشمی ژنانهیم المسمری ده کمن. (باک.) مشار.

هیزارچی (باک.): دارتاش.

هیزه: پیستی مهر دوای چاک کردنی، بو هه آگرتنی رون له ناویدا. دی رون و دوشاری دراک.) هیز، خیگه. (ههو.) دهخیل، نامان.

هيزه کا (باک.): دابهش کردن بهسهر چهند لکيتک دا، لکه جوگهی

هيزره: ئىنبارى دەخلى.

هيزكمرده (زهن.): هملّستان.

هیس (همر.): قورمی دیوار و میچانه، که له تۆزو دووکه لمی پهیدا دهبی.

دوودهی چرا، سناج.

هيستۆك (جز. ، بۆتا.): ژێردمست.

هیش (باک.): قهراخ دهریا.

هیفک: وشک، نیشک.

هیشک ئاوز: هیشکاوز، (دەر.) وشکاودد.

هیشکۆلک (باد.): توری ووشک.

هيقازتن (باک.): چنين، گۆرمرى چنين.

هیقه: همویا، تومید، هیوا، (یمز.) هیتشی.

هيقهڪيش: نوميدهوار، همويادار.

هيڤي (باک.): هيٚڤي.

هيلم (باک.): ههلم، دراوسيّتي، دهراوسيّ يهتي.

هيلين (باد.): هيّلانه.

هيم (جا.): خوو، رموشت، رمفتار. پايه، تمخته، بمرد، تات.

هيما (همورا.): هيشتا.

هيمان (فه.): هيشتا.

هیمدا (باک.): دامهزراو، بنکه.

هیمی (باک.): خراپ و گننسون، بیّکاره.

هين: _ كردن: فيركردن. _ بيوون: وشياربوون. هدرامه. _ ى منه: هي

منه، مالّی منه. (دهر.) تی وانیّک، جاییّ. کابرا، (باک.) هیّشتا.

هينا (باک.): هين، فيربوون.

هينان: هيّنان.

هينهر: فيركار، ماموستا.

هیوهرهزا: کوړې برای میردی یه.

هينور (باک.): لهسهرخق، تارام بوونهوه دوای توړهبوون يا ماندووبوون.

هێوران (ڕەرا.): هێدى، هێواش، لـمسهرەخۆ.

هێوراندن (باک.): دامهزراندن، كۆكردنهوه، جي نشين بوون.

هێورين (باک.): دامهزران، كۆبوونهوه، بهێوره.

هێوڵ (همو. ، دزه.): هێدی، تارام.

هێۅڵؠ (همو. ، دزه.): له رِق و ههڵڿوون ساردبوونموه.

ھێوين: ھەرێن.

هێوي (باک.): همريا، تمړي. نێوي ئافرهتانه.

هي هي (دزه. ، هدر.): بزنه گهلي پي بانگ دهکري.

هي يمه (ړوژ.): بوگلدانهوهي بزن و ئيتر.

هي ي: ئەرى، ھۆي.

هي: خوو ، هيم، ئي. (باد.) فيّر. ـــكردن: فيّركردن. ـــبوون: فيّربوون.

هيي: ئي، هن. (باك.) ئارزي. لـممهرٍ. (دەر.) هين. ـــمن: ئي من.

هیت (همورا.): جووت، هیته. ــ کردن: جووت کردن. (باک.) قاپ، نامان، لووس، ږهمهکي، بي نيشانه و لهکه.

سان، نووس، زمانی بی نیسات و تاک

هیچ: (باک.) چوو، توو. ههچی، تخ. (ږدوا.) نهشتهبا. هیچ یهک، هیچ

كام، ئاس و پەلاس. توو، پيچ. بەسى: بەخۆرايى.

هیچاک: خووی چاک، هیمن، هیم چاک.

هيچتا: هيّشتا.

هیچ چتیک: (رمرا.): ناشتابا، هیچ کام، نیک، هیچیان.

هيچ ڪاميان: ئيک، هيچ يهک. هيچيان.

هیچگهس: تورکس.

هيچكۆچى (ھەورا.): ميّوژ.

هیچ و پووت: پدرچی، هدرچی و پدرچی.

هيچ و پووچ: سهرسهري، خويّري، پهست، بيّ سهروين، زيف، نـهزان،

کهسهریاد، گیل، توپههات. ـــى: نزمــى، کــهم، پهســتى، نــاتورهیى، پرووپووچ، ناتوره.

هیچهار (باک.): بیباری سرور.

هیدمان: سهرسوورمان، واق ورمان.

هير (همو.): زانا، ژير، خانهدان، بهخت، هات. (باد.) فير. ـــبوون: ...

فيربوون. بي ـ ى: بينچارەيى. بەخت رەش.

هيرا (باك.): _ بوون: هين بوون.

هیربار (هنو.): به هنموو قاپ و مسان ده لیّن. (سور.) هیرمال، دهفر، ئاسنجار.

هیرهزان: چینی سیّ یه می میره کانی ساسانیان بوون و دادوه ری ولاّت بوون. دادوه ر.

هيرته (همور، بالك.): قايشيكه برّسه و هيرتمي ليّك دهبهستيّ.

(كه.) ويره. (روزه.) نويره، نيرته، ويره.

هينهڪ: هينديک، چهنديک.

مینهمین: مانهمان، مانکهمانک.

هيندوويي (بابا.): جروره تريّ يدكه.

هينك: فيّنك.

هينڪ (شکا.): هننگي ولأخان.

هينگ و دهنگ (باک.): شکر، پايسمرز.

هيني (باد.): هديّتي.

هینی مینی: تیره یه که له (لوړ.) شیوهی ناخوتنیان زورسه خته.

هيوا: ئوميد، ئامانج، پوونگال، هغويا، ئارەزوو، تكا، هيڠى.

هيوادار: منهدهر ثان.

هيوابر: ناهوميد، بي هنويا.

هیوبرو: هناسه سارد، پشت سارد.

هیوی (شکا.): هیڤی، تکا.

هيوين: بروانه: هنوين.

S

ی: دوا تیپسی نابیّی کوردییه. نهو، وی (بقیه کیّکی نه دیوه به دوای و سانیشهوه ده نروسیّ و ده نموسیّ و دانه پال و خستنه سهر: کتیّبی من. له موکریانیّ بوّ به ندیواری بهدوای و شانهوه ده نموسیّ وهکو: ثهو پیاوهی، ثهو کارهی. جیّناوی نادیار و کو: بایی خواردی. بوّ هه نمانی سهرچاره به کاردیّ وه ک : دوستی، براده ری. بوّ . و کو: سابلاّخی، بارزانی و وکو: هه وای به هار. کوردی کوردستان. داماوی موکریانی. دی نادیار بوّیه که سیاییه یه کی چت: پیاویّ، تاویّ.

یا: له شریّنی کورت کردنموه: یاگه، یان، ثان، یاخق (ثاک، ، ثامیّ.) ها، ثاما (بقواقمانه). (بار.) دبیّنی بهسیّ: ثموی پیّ ی دهلیّن بهسیّ. یان، ثان. (خق، باک.) مرازی خاوهندیّتی و تایبه تیّتی: ــمن: هی من.

ئان. (خوّ.، باک.) مرازی خاوهندیّتی و تایبهتیّتی: من: هی من. یخی من. دیندی و مین به بووری و هند. تانها بوّ می ینانه و نیشانه ی می ینانه. زوّرتر له کاتی بانگ کردند الم به به کار دهبری وه کو کچی: هوّی کچ. دیّدی: هوّی دیّده. له شیّوه ی ههورامی دا بو گهله وه کو: گوشواری: گواره کان. وه ریّ: به رخه کان. بزنیّ: بزنه کان.

يېږوو (كه. ، ړۆژ. ، فه.): بارگين.

ياتوو (ناريّ.): جادور.

ياخو: يا.

ياخيّتن: ههڵگهرانهوه، زيت بورنهوه، قاچاخي.

ياخه (فه.): يدخه، يدقه، بدرزک، ئيّخه.

یاخی: پهت پساندن، بارنگردن، نازادی خوازتن، سهرکیتشی، بغزاج، لاموّخه ک، ختمی، ههج، دانهساخ، قاچاخ: که لهمه سکیّن: گوونسره ش: گوونک.

یلا: (فه.) هرور. (باک.) بیراهی. (باد.) هزر. (همورا.) ریر. تاسه، چیّل، بیر، بهر، هویر. ـ کردن: چیّل کردن. کردنمیاد: لمبهرکردن. وهیاد هیّنانموه: وهبیر هیّنانموه. له ـ دابوون: (باک.) پیروّ میژوولی.

يلاگار: (باك.) بيرهاتي، سەربۆرى.

يلاي (بوتا.): دايك، (لهكاتي بانگ كردنيدا).

يار: درست، دلدار، يزو.

يارا: توانايى، ليهاتوويى.

یارای (همور۱.): ویران، توانین، توانایی. نه ..: نهتوانین، نمویران. یاره لمهسی: پهتاته، کرتزپه، رتاخ، کارتزل، سینشمزهمینی، خرکه گازوله. یاره ما (نمرده.): برکهی هاروی و تریزوو.

یارمهتی: یاریکاری، ئاری، یاری، هاوپشتی، کۆمهگی، خهرمانلوخه. بدان: ئاوړ لی دانموه. هاوپشتی دان. کردن: زچ کردن. چاوهدیری، یاریده، یاریه.

ياردووم: ياريده.

يارة: گۆرىن، ھيما بۆكراو، باس كراو، ناوبراو.

يارى: يارمەتى، گەمە، گاڭتە. ــ كردن: (باد.) يارى كرن، ليزين.

پاریده: پارمه تی، پاریکاری، هاری، هاریکاری، دهستیار، پاردوم، پاریده: (ههو.) زباره، گفل کردن. (دهر.) هامه پاری، پاری. دان: خودانه بهربار، ناور لیدانه، هاور لیدانهوه، سهراسوی کردن.

ياريدهدان: باربوو، يارمهتي يهكتري دان.

ياريدهدهر: يارمهتي دهر، ياريكار، ياريكهر، (باك.) ئاريكار.

یاریکار: یاریده ده ر، یارمه تیده ر، (باک.) ناریکار. (هـ او.) زباره، گهل. (باک.) یارمه تی، (باک.) یارمه تی، زباری، هاره وه ز، یارمه تی، زباره، گهل کردن، هاریکاری.

ياريكه: گۆرەپانى يارى كردن، شويّنى يارى كردن.

ياس: جينگاي زور سهخت و تووش له كينواندا. ياسهمين.

یسا: یاسه، رِیّ و شویّنی و رهفتاری باب و باپیران، خوو، داب و نهریّت، بنهما، ریّک خستن، بنه پهت. ــكوّ: توّماركردنی یاسا. ــ ی بنه پهتی: ریّ و شویّنی بنهما.

يسلخ: قەدەغە، يەساخ، قۆرخ. ــ كردن: قەدەغەكردن.

يساول (كه. ، جا. ، كۆ.): كيشكچى، ئيشكچى، پاسموان.

يەسەمەن: ياسەمىن، (باك.) ئىسمىن، مەران، ئاسمىن، دارىكە بە گوللەكىشى دەلىنى . نىتوى ئافرەتانە.

يەسەمىن: ياسەمەنە.

یسهی سهخت: بمردی سهخت و بلّند. بمردی روق. گاشهبمرد.

يشتن (كىل. ، فه.): ژيان.

يافا: قسمى ناراست.

يفت: نيشان، شوينهوار.

يلقما: تالأن.

يىقووت: (باك.) پاگەنىد، ئاقروت، پاخەنىد. (بابا.) ــى: جوورە ترى

يهكه. وهكورهنگي ياقووت.

يقووتي زمرد: (باک.) بدر زمرين.

ياك: داك، دايك.

ياكردن: بەقسەكردن.

ياكۆ (باك.): ياخز، يا، ئەر شتەي.

ياكه (هعرراً.): جيّگا، جيّگه.

ياكى (باڭد.): ئاور، ئاگر.

يسالاً: (روزر.): بــر، بــرى، دەهـف، ژه، ژيــى، يــال و بــر. (جــا.) كــرد و ته پۆلكه يه. (ږ د د) ريگا و به رزايي سه رشاخ و كيوانه. تووكه دريژه كه ي سەرملى والأخى بەرزەيە.

يالٌ و بد: يالٌ. مووى سعرملى نعسب و شيّر. مووى سعرى نالوّزاو.

يام (همورا.): يا، يان، ئان.

ياهه (تاريّ.): جام، شووشه. (ي يهكه برّته ج).

يان: يا ، ياخق. (بابا.) دان ، پيدان. (له نهديوي دوان) . خانوو ، مال.

يانه (شعبه. ، زا.): هورگه، خانوو ، مال.

يانزده: يازده.

يانزدهم: يازدههم.

يازدهمين: يازدهممين.

يانگزه: يازده.

يانگو (باك.): يا، ياني، واتا.

يانى: ئانكور، ئانگۆ. نەكار، لەپر.

ياني ڪر: (زا.) نيميکير. نهيٽني گير، ديان کير، لاکير، نيان کير، نهيّنبي، نهان گير، پاشدر، پاشگر. سهگيّكه له نهكاو و له پردا خهلكى

ياو (هدورا.): تا، نۆيەتى. (بالله.) ئاو. گەيشان. بىرەوەرى.

ياوا (همررا.): گەيشت.

ک

پر

فيَ

Δ

5)

ياوان: بيابان، چۆل. گەيشتن.

ياواي (هدورا.): گديشتن، هاتن. بر ميوهش دهبي.

ياوهر (همورا.): هاوال مندال، پايهيمكي پيشمهرگهيهتي يه. نيسوي

يەولەرز (ھەررا.): تارلەرز.

ياوناي (همررا.): كهياندن.

یاو و تاو: کەرمى تا.

ياي: (همورا.) بانوو. خات، خانم. له پيش ميديه كاندا كورد بـ وريزي ژنان به کاریان دهبرد. ئیسیتاش نه نیو هوزی مهنگور و گهورکاندا به و چەشنى بەكاردەبرى. (كۆ.) دىدە (بۆخوشكى گەورە بەكاردەبرى).

يهيانه: بانورانه، خاتانه، خانمانه.

يايه: دايك.

يايك: پوور. دايك.

یایکزا: پوورزای دایک.

يىيى: نىتوى ئافرەتانە.

یه (فه. ، هغورا. ، کنلّ.): تغوه. (مـوک.) وه. (دهر.) تعست، گغورهیه گەورەست. وە.

يهخ (همررا.، فه.): سمعول.

يهخه (كه.): ئيّخه، بمرد.

يهخه دهدراي (همو.): جووره گففيكه له سيّ جوورهكاني قمندههاري.

يمخ بهندان (همورا.): يمخ بمنان. (زهن.) ماسيان، سمعوّل بمندان.

يهخته: (باك.) ولآخيكه خسابي، تيخته.

يهخترمه (باك.): تالأن. يەخدان: ئىغدان.

يەخمىر: ئيّخسير.

يهخني (رهوا. ، هدورا.): خورشت.

يهده کا ده ده ده نوستوو، پيش بين، دووربين، تي بيني. (باک. ئەردەك، ئىردەك. منيەك.

يەر (تى.): زىن.

يهرمق (همررا.): دهنده، همرجار. (فه.) چهک.

يهري (همورا.): سي، يمري.

يهز (ناوي.): ريّز، پهرستن.

يهزهنه (ناوي.): پدرستراو، خوا.

يهزدان: خودا، خولاً. (له تيزدهوهيه).

يەزىدى: داسنى،

يهسلخ (باک.): ياساخ.

يەسە (كىل.): ئەرەتا، ئەمە، ئەئەرەتانى.

یهشه (همو.): بو ناژوتنی بزن و گویدریژه به کاردهبری.

يەشەھى (دزە.): بزنە كەلى پى دەگەرىتەرە.

یهشهیهش: بزراگرتن و ناروتنی بزنان به کار دهبری.

پهشم (هدورا.): بدوديکي نهرمنه پيالنه و چنتي ديکنهي لي دروست

یهغه: زینده راریک له نیوانی سهگ و پشیلهی دا، چوارپهلی کورتن رەنگىشى بۆرە.

يهفني كيش: جروره قابيكه.

يەقە (ئاوى.): جۆ، (ى بۆتەج).

يهڤهنيتات (ئارێ.): جاريد. (ي بۆتەج).

يهقهن (ئاويّ.): جووان. (ي بوّته ج).

يهقه (كه.): ئيّخه.

يهڪ: يٽِک، ئٽِک، يهي. (همورا.) يـۆ. (١) ـــ تـمبا، جووت، رٽِک ئارام، ئاشت. ـــ گرتن: هەڤدان. يەكايــەك: (بـاد.) يەكيـەكــە. لـەگـەليّـك

جێگاياندا ماناي پێكموه دهدا. ئىث يەك. ئىنموه، ھۆوە. زېمر ڤێ يەكێ لىبەر ئىوەي. بە ـــ ەكىوە: پيكىوە، تيكرا.

يهك ئاههنگ (باك.): يهك دهنگ.

يهكانه: تاكانه، بدرازى نيّرهيه. بره، تاقانه. (زهن.) يهكتا.

يهكاني (باك.): يەكتايى، يەگاتەي.

يه هڪاو: شهر حاستهيه، که دوو جوگه يا چوم يا زي ي تيدا ويک ده دوو جوگه يا چوم يا زي ي تيدا ويک ده دووجوکه

يهڪاوه (همورا.): قوبوٽي، جووره پلاوٽيکه. دهم پوخت.

يه كاويه ك: له هغوه لجاردا به سووده. يه كه يه كه برّ يه كهم جار. هـ هر نمودهم، يربه يست.

یه که دارد: پیاو یک تسانها و لآخیککی همهی و چهند و لآخیکی دی له یه کیکی دی که یه کیکی دی که ویکی کی دیکی کی که کیکی دیکه و درگری و به تیک که لاوی کاسبیان پیروبیکا ، به دی چوونی خوی و و لآخه که ی له سهر خاوه ند و لآخه کانه و قاز انجی و لآخه که ی خوشی برخوید شی.

يهكهر (باك.): نيران، ماودا، ماوه.

يهكه نُكُوون: قرريّكه تعنها گونيّكي همبي.

يهكهندهر دوو: لعناكاو ، لهپرړا.

يهكهيهكه: تاك تاكه، تاق تاقه، تاق و لرّق، كهتكهته.

يهكبه: يەكتىن، تىنك.

يهكبال: يدكتين، يدكباد.

يهكبان يهك: كۆبورەرە، رەسەر يەكدابوون.

يهڪبهرخ: معريّكه يعك جار زابيّ.

يهكبهند: نموهند. گويلكي يمك سالأنهيه.

يه کېږ: جوانو تک د سالي کی تعواويي تعمانی و پينی نابيت د سالی دو و مسيدوه.

يهڪبينه: بي برانموه، بي وچان، همميشه.

يهنڪتا (ژا.): خودا، خوا، خولاّ. يه کانه، تاق و تعنيا. تاک. بيّ هامپا، بيّ هه ثبهر، بيّ هممبهر، بيّ هاوشان، بيّ هاوتا.

يهكتهن: يهكبال، تاق و تعنيا و بيّكمس. بهتعنهايي، بــهتاقي تــعنيّ، بـيّ ياريدهدهر. يهكباد.

يهڪتر: همردوو ، همث. ــ دواندن: گفت وگؤكردن.

يهڪجار: ئيجگار، تعواو.

يه کې د د د کې په کې . هاويمشي له ړه فتاريا ړه نک و قعباره و تام و بخن و نت .

يهڪچاف: يەكچار، يەكلەچار.

يهڪچهڻي: ئيجگاري.

يهكخسن: يدك گرتن.

پهکدان: دانهیهک، بهیهکتردان، نیو روز.

يهكدهست: يهكگرتوو، يهكدلاً. (باك.) چۆنه.

يهكنمستى: يعكيتى.

يهكدهنگ: يهك را، يهك بير، يهك ناههنگ.

يهكدل: يەكدەست.

يەكدى: يەكترى.

يهكرهنگ: ساده، يهك روو. ــى: سادهيم، يهكروويم.

يهڪ پوو: راست، راستگر.

يهڪ زوان (که.): يهک زمان.

يهكسا: يەكرەنگ.

يه كسان: وه كور يدك، بدرامبدريدك، يدك ئاست، يدك بلد.

پهکسهر: بهخيرا، بي چهند و چوون، بي بيرکردنهوه. بي راوهستان، يهک ه...

يهكسهره: خوّكرد، بي پرس، مهيانهيي، راستهوخوّ.

يهكسم: ولأخى بهرزه و گويدريّژ.

يهكشهمه: يدك شدمق، كيراكي.

يەكشەق: يەكسەر.

يهكشهمب (باك.): يدك شمه.

يهك شهمه: يهك شموه.

يهك شهوه: مانگي يهك شهره.

يهڪ شيوه: يهک وينه، يهک جور.

يهك كموتن: يهك گرتن.

يهڪ ڪهوتوو: يهک گرتوو، ريٽکهوتوو، پيرهو.

يهك كرتن: هدفدان، هاودل برون، يدك كدوتن، هدفدل.

يهك گرتوو: يەكدەست، ھەقال بەند، بى ھەمبەر.

یه کلا: وهراست گیراو. پیاوه تی راست و دروست. کردناوه: (فه.) مثلاک دنه ه.

يهكلابوون: دڵنيابوون.

يهكما (خۆ.): بەلا قۆقزە بەرىنەكەي جگى دەلنىن.

يهڪمان (باک.): سهرڙڪ، پيشموا، گهوره.

يهك المسهريهك: المسهريهك كموتن و كۆبوونموه.

يهك و دوو: تاق و جووت، تاق تاقه، تاك تاكه.

يهكيهكه: تاك تاكه.

يه كنتى: يەكىيەتى، يەكسەتى، فسەركبوون. هساودلى، هسەڤدلى، بسى ھەڤىلەرى، ھەڤداتى. يەك كىوتن، يەك گرتن، ھەڤالىلىندى، پىرس دان ھەڤ. (باك.) ئىكىتى، پىرپوى.

يهڪيڪ: يدک کنس، تاکهکنس.

يهندا: يدكهمين شعوى زستانه، كه دريّرترين شعوى ساله.

يه ڵغار: هيّرش بردني سوارانه.

يەلمۇم: چۆڭەچرا.

يهم: ديّم، تيّم.

يهمه (فه.): ئيسته، ههنوكه، ههنكه، نهق.

يهن: هيننده. سهروچاوه، هانه. دين.

يهنه: ئيني، هديني، جوعمه، جومعه.

ييّ (باک.): ئيّ. (شکا.، باد.، نهه.) مرازي خستنمسهره بـوّنيّر: بريّ من، بابيّ من. به لأم تعنها لهم چهند وتانه دا بوّ ميّ يانه: جانيّ، عهزيزيّ. لىبانى كردندا بەكاردەبرى.

يه: نسه، نيّک.

يى: هى، لەيى: لەهى. ــ منه: مالّى منه.

ييّت (شكا.، باد.، نهه.): ثان، بوّگهله. مريشكيّت سچى: مريشكه سپیهکان. پهزيّت من.

ييخ: بق ثيخداني وشتران به كارديّ. نيشاندني وشتر چهند جاران دو پاتي دەكەنسەرە. بىق ئاۋۆتنى مىمەر و بزنسان. ئىدخىواردن: يېيىخ بىرون، ھاتنسە

ييخه: (كه.) حيّله، حيّن، ئيّخه، جج، چتت، چتته، ييخهييخه، بـق ليخوړين و بۆ دەركردنى بزنان و كاريلان بهكاردەبرى.

ييخدان: ئيخداني وشتر.

ييڪ: يهڪ.

ييّلاكردنموه (فه.): يدكلاكردنموه.

يين (باک.): بۆگەلە. مىٽرىنەمەزن: پياوانى گەورە.

ييّش: نيّش. _ ان: نيّشان. _ اندن: نيّشاندن.

ينكه لل (موك.): تا الليك كوانيكس وشك بووسى. كمركووان، ييّكه له كوان.

ييكه له كوان (همورا.): ييكمل.

ين: نيشانهي چاوگه وهي: دابهزين، پيکهنين، فړين.

نن (باک.): مرازی خستنه سهری کوید له دیسالیکتی کرمسانجی ژووروودا: ژنین گوند: ژنانی گوند. دین، تین.

يينه: تعوان، وأن.

يٽني: ييني.

يهنده: تمرهنده، هينده.

يەنگۆ كەردەي (ھەررا.): لاسايى كردنەرە.

يهنڪي (همورا.): لاسايي.

يمنو: ئىمان، ئىمانە،

يهو (همورا. ، كۆ. ، زەن.) : جۆ.

يموش: هيّواش.

يهوه (همورا.): يمك.

يهونان: وولاّتي يۆنان. يهوناني: جووره تفانگيكه.

يهوي، يهودي (همورا.): جوّ.

يهه: هۆ. بۆراگرتنى ولأخانى بەرزە بەكار دەبرى.

يهههر (هنورا.): جنرگ.

يهي (كىل.): يەك.

يۆ: يەك، ئىو.

يۆتەر (ھىورا.): يەكىكى تر.

يۆخلەمە: لەدروگەران.

يۆر (ھىورا.):كۆن، ئۆست. يورت: جيّگدي لهوه راندن.

یوژنه: قایشی جوو^{ت.}

یوم: ودم، بیروژی، مومبارهکی، پیروزی.

يۆم: ئۆغر، ودم، پيرۆژى.

يۆمە: رۆژانە. كريّى رۆژانە.

يؤنه (هدورا.) كؤن: من، منم.